Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
19 F
7 17

Digitized by Google

14. 19. F. 7

14-19- F-4 I

Nona pars librorum diui Aurelij Auguſtini quos non recenſet in libris Retractationū.

Expoſitionis
- In euangelium ſcõm Iohannē: Tractatus. CXXIIII.
- In epiſtolam canonicam ſancti Iohannis: Tractatus. X.
- In Apocalypſim eiuſdem: Homilie. XVIII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

HIC LIBER EST CONTUS IESU MARIAE FF. EREM. EXCAL. S. AUG.

Ioannes amorbachius Baſilieñ. ſtudioſo lectori ſalutem.

Videor mihi mi lector/perinde ac nouo principio ſācti patris Auguſtini opera ex/ordiri: quandoquidē extra notam mihi ſemitam/quam in retractationū libris ſequi ſo/lebam/pergere iuxta meā inſtitutionē incipio. Aſſume proinde lector nonā illam par/tem operum diui Auguſtini/ continentē ea quæ uides in dorſo huius operis impreſſa. Hæc eñ pars continebit unum integrū ſimul & ſanctiſſimū apoſtolum & euangeliſtā Ioannem/paranymphū beatiſſimæ dei genitricis uirginis mariæ: Vbi diuus pater Au/guſtinus euangeliū ipſius apoſtoli exponens/totum per tractatus ſiue homilias/popu/lo ſuo ſubtiliſſime & fideliſſime explicauit. Et cū illud adhuc inter tractandū præ ma/nibus haberet: quodā paſchali iucundo tempore epiſtolam eius/quā canonicā uocant/ inſtituit cū ſuo deuoto populo dulciſſime per tractatus ſiue homilias item tractandā: quam tamen cur totam non explicauerit/neſcio. Peruenit quoq; ad manus meas uetu/ſta littera ſcriptus libellus/ qui in ſe continebat ſancti Auguſtini/ ſuper eiuſdem beati Ioannis apocalypſim explanationē: idemq; per homilias licet breues/ diſtinctus. Hæc igitur omnia in hac parte comprehendenda eſſe/ mihi ſum uiſus. Quæ ſi poſt uel ante retractationū libros compoſuerit/meum non eſt dicere: Tuum lector ſtudioſe iudiciū eſto: & bene uale.

Diui aurelij auguſtini hipponē ſis epi in euangeliū ſm iohannē/

Prologus.

Omnibus diuinę ſcripturę paginis o euangeliū excellit: qꝛ qđ lex ꝛ prophetę futuꝝ ꝓdixerūt/hoc cōpletū dicit euangeliū. Inter ipſos aūt euangeli
Al. ꝛ iohānis oꝝū ſcriptores/ꝛiohānes eminet ī diuinoꝝ myſterioꝝū ꝓfunditate: qui a tēpore dn̄icę aſcenſionis ꝑ annos ſexagintaq̄nqꜫ verbū dei abſqꜫ adminiculo ſcribēdi vſqꜫ ad vltima domiciani ꝓdicauit tēpora. Sed occiſo domiciano/ cū permittēte nerua/ de exilio rediſſet ephesum: cōpulſus ab ep̄is aſię/ dē
Al. ꝛ filij coęterna patri diuinitate ꝛchriſti ſcṕſit aduerſus hęreticos/qui eo abſente irruperāt in eius eccleſias/qui chriſtū añ mariā fuiſſe negabant. Vñ merito in figura quattuor animaliū/aquilę volāti cōparat᷑: quę volat altius cęteris auib⁹/ ꝛ ſolis radios irreuerberatis aſpicit luminib⁹. Cęteri quippe euāgeliſtę qui tēporalē chriſti natiuitatē/ ꝛ tēporalia ei⁹ facta q̄ geſſit in homine ſufficiēter exponūt/ ꝛ dē diuinitate pauca dixerūt/ quaſi animalia greſſibilia cū dn̄o ambulāt in terra: Hic autē pauca de tēporalib⁹ eius geſtis ediſſerēs: ſ diuinitatis potētiā ſublimius contemplās/ cū dn̄o ad cęlū volat. Qui eñ ſupra pectus dn̄i in cęna recubuit/ cęleſtis hauſtū ſapiētię cęteris excellētius de ipſo dn̄ici pectorꝭ fonte potauit. Legerat ſiquidē euangelia triū euangeliſtaꝝ: et approbauerat fidē eoꝝ ꝛ veritatē: in quibus deeſſe vidit aliqua geſtarū reꝝ hiſtorię/ ꝛ ea maxime quę dn̄s geſſit ꝑmo prędicationis ſuę tēpore/ ſcilicet anteqꜫ iohānes baptiſta clauderet᷑ in carcere. Hęc ergo q̄ſi dimiſſa ab illis ſcribit iohānes quę fecit ie
Al. ꝛ traderet᷑ ſus anteqꜫ iohānes ꝛclauderet᷑: ſed maxime diuinitatē chriſti et trinitatis myſteriū cōmendare curauit. Tres ſiquidē alij euāgeliſtę/ dicta et facta dn̄i tēporalia quę ad informādos mores vitę ꝓſentis maxime valent copioſi⁹ ꝓſecuti/ circa actiuā vitā ſunt verſati: in qua laborat᷑ vt coꝛ mūdetur ad videndū deū: Iohannes ꝟo pauca dn̄i facta dicit: verba ꝟo dn̄i quę trinitatis vnitatē ꝛ vitę ęternę fęlicitatē inſinnuant/ diligētius cōſcribit: et ſic in contēplatiua vita virtute cōmendāda/ intentionē ſuā et ꝓdicationē tenuit: in qua contēplatiua vacat᷑ vt de⁹ videat᷑. Iſte ſiquidē eſt iohānes quē dn̄s de fluctiuaga nuptiaꝝ tēpeſtate vocauit: et cui matrē ꝟginē ꝟgini cōmendauit.

Tractatuū expoſitiōis diui aurelij auguſtini: quos quidam ſermones vocant/ ſummaria annotatio. Tractatus

1 Ab eo qđ ſcriptuꝫ eſt: In principio erat verbū: et verbū erat apđ deū: et deus erat verbū. Ca.1.

2 De eo qđ ſcriptū eſt: Fuit hō miſſus a deo/ cui nomē erat iohannes.

3 Ab eo qđ ſcriptū eſt: Iohānes teſtimoniū ꝓhibuit de ipſo.

4 Ab eo qđ ſcriptū eſt: Hoc ē teſtimoniū iohānis/ qñ miſerūt ab hieroſolymis ſacerdotes et leuitas.

5 Ex eo qđ ſcṕtū eſt: Et ego neſciebā eū: ſed q̄ miſit me baptiçare in aq̄

6 De eo qđ dictū eſt/ columbam (ꝛc. ſuꝑ dn̄m deſcendiſſe.

7 Ab eo qđ ſcriptū eſt: Et ego vidi et teſtimoniū ꝓhibui/ qꝛ hꝭ ē filı⁹ dei.

8 Ab eo loco vbi ait: Et die tertia nuptię factę ſunt in chana galilęę. Ca.2.

9 Ab eo loco vbi ait: Dicit mater ei⁹ miniſtris: quodcūqꜫ dixerit vobis (facite.

10 Ab eo loco vbi ait: Poſt hęc deſcēdit capharnaū ipſe ꝛ mater eius.

11 Ab eo qđ ſcriptū eſt: Cū aūt eſſet in hieruſalē ieſus in paſcha in die feſto: multi crediderunt in eum.

12 Ab eo qđ ſcriptū eſt: Quod natum eſt de carne/ caro eſt: ꝛ quod natū eſt de ſpiritu/ ſpūs eſt. Ca.3.

13 Ab eo qđ ſcriptū eſt: Poſt hęc venit ieſus et diſcipuli ei⁹ in iudęam terram: ꝛ illic morabat᷑ cū eis.

14 Ab eo qđ ſcriptū eſt: Hoc ergo gaudium meū impletū eſt: illū oportet creſcere/ me autem minui.

15 Ab eo qđ ſcriptum eſt: Ut ꝰ cognouit ieſus quia audierūt phariſęi q̄ ieſus plures diſcipulos facit. Ca.4.

16 Ab eo loco vbi ait: Poſt duos aūt dies exijt inde/ et abijt in galileā.

17 Ab eo qđ ſcriptū eſt: Poſt hęc erat dies feſtus iudęoꝝ: ꝛ aſcēdit ieſus (hieroſolymā. Ca.5.

18 Ab eo loco vbi ait: Amen amē dico vobis/ non poteſt

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
HIC LIBER EST CONTIS ... EXPAL. S. ALB.

fili⁹ a ſe facere quicꝗ / niſi quod vi-
derit patrem facientē.
19 De eadem lectione.
20 De eadem lectione.
21 Ab eo qd ſcriptū eſt: Pater eni dili-
git filiū: et oīa demonſtrat ei q̄ ipſe
22 Ab eo qd ſcriptū eſt: Amen (facit.
amē dico vobis/qȝ qui verbū meū
audit/et credit ei q̄ miſit me/habet
23 Ab eo loco vbi dictū (vitā ęternā.
eſt: Si ego teſtimoniū perhibeo de
me teſtimoniū meū nō eſt verum.
Ca.6. 24 Ab eo qd ſcriptū eſt: Poſt hęc abijt
ieſus trās mare galilęę qd eſt tybe
25 Ab eo qd ſcriptū ē: Jeſus (riadis.
ergo cū ꝯgnouiſſet ꝙ vēturi eſſent
vt raperent eum ꝛc.
26 Ab ec qd ſcriptū eſt: Murmurabāt
ḡ iudęi de illo qȝ dixiſſet: Ego ſum
panis viu⁹ qui de cęlo deſcendi.
27 Ab eo qd ſcriptū ē: Hęc dixit in ſy-
nagoga docēs ſabbato in capbar-
Ca.7. 28 De eo qd ait: Et poſt hęc (naum.
ambulabat ieſus in galileam: non
enim volebat in iudęā ambulare.
29 De eo vbi ait: Jā autē die feſto me-
diante aſcēdit ieſus in templum et
30 Ab eo qd ait: Nonne (docebat.
moyſes dedit vob̄ legē/ et nemo ex
vobis facit legē: qd me q̄rit interf-
31 Ab eo qd ait: Dicebāt ergo (ficere?
qdā ex hieroſolymis: nōne hī ē quē
quęrebant iudęi interficere?
32 Ab eo loco vbi ait: Jn nouiſſimo
aūt feſtiuitatis die/ ſtabat ieſus et
clamabat dicēs: Si qs ſitit veniat
33 Ab eo loco vbi ait: Ex illa (ad me.
ḡ turba cū audiſſēt hos ſmōes ei⁹.
Ca.8. 34 De eo qd dictū ē: Ego ſū lux mūdi:
q̄ ſequit̄ me nō ābulat in tenebris.
35 Ab eo qd dictū ē: Dixerūt ḡ ei pha-
riſęi: Tu de teipſo teſtimoniū phi-
bes: teſtimoniū tuū nō eſt verū.
36 Ab eo qd dictū eſt: Vos ſm carnē
iudicatis: ego nō iudico quenꝗ.
37 Ab eo qd dictū eſt: Dicebant ergo/
vbi eſt pater tuus?
38 Ab eo qd dictū ē: Dixit ḡ eis ieſus:
ego vado et quęritis me.
39 Ab eo qd dictū eſt: Multa habeo de
vobis loqui ⁊ iudicare: ſed q̄ miſit
40 Ab eo loco vbi dictū (me verax ē.
eſt: Dixit ergo eis ieſus: Cū exalta
ueritis filiū hominis.
41 Ab eo qd ait: Dicebat ergo ieſus
ad eos q̄ crediderāt ei iudęos.
42 Ab eo qd ſcriptum eſt: Scio qȝ filij
abrahę eſtis: ſed q̄ritis me interficere.
43 Ab eo qd ſcriptū eſt: Reſpōderūt ḡ
iudęi et dixerūt ei ꝛc.
44 Ab eo qd ſcriptū ē: Et p̄teriēs ieſus Ca.9.
vidit hominē cęcū a natiuitate.
45 Ab eo qd ſcriptū eſt: Amē amē dico Ca.10.
vobis / q̄ nō intrat p oſtiū in ouile
ouiū / ſed aſcēdit aliūde / ille fur eſt
46 Ab eo qd dictū eſt: Ego (et latro.
ſum paſtor bon⁹: bon⁹ paſtor aīam
ſuā ponit pro ouibus ſuis.
47 Ab eo qd dictū eſt: Ego ſum paſtor
bonus/et cognoſco oues meas: et
cognoſcunt me meę.
48 Ab eo qd ait: Facta ſunt encęnia in
49 Ab eo qd ait: Erat (hieroſolymis. Ca.11.
autē quidam languens lazarus.
50 Ab eo qd ait: Proximū erat paſcha
51 De eo qd ait: Jn craſti- (iudęorū. Ca.12.
nū autē turba multa q̄ venerat ad
diem feſtum.
52 Ab eo qd ait: Nunc anima mea tur-
bata eſt/et quid dicam.
53 Ab eo quod ſcriptū eſt: Cum autem
tanta ſigna feciſſet coram eis/ non
credebant in eum.
54 Ab eo qd ait ieſus: Qui credit ī me/
nō credit ī me / ſed ī eū q̄ miſit me.
55 Ab eo qd ait: Ante diē feſtū paſchę/ Ca.13.
ſciens ieſus qȝ venit hora eius.
56 De eo qd dicit: Venit ḡ ad ſimonē
petrū: et dicit ei petrus ꝛc.
57 De eadem lectione.
58 Ab eo qd dicit: Et vos mūdi eſtis / ſ
59 De eo qd dic̄: Amē amē (nō omes.
dico vobis nō eſt ſeru⁹ maior dn̄o
60 De eo qd ait: Cū hęc dixiſſet (ſuo
ieſus/turbatus eſt ſpiritu.
61 De eo qd ſcriptū eſt: Aſpiciebant ḡ
adinuicē diſcipuli/hęſitantes de q̄
62 De eo quod ait: Dicit ei (diceret.
ieſus: qd facis fac citius.
63 De eo qd dicit: Si de⁹ clarificat⁹ eſt
in eo/et de⁹ clarificabit eum.
64 De eo qd dicit: Filioli/adhuc modi-
cū vobiſcū ſum: quęretis me ꝛc.
65 De eo qd dicit: Mandatū nouū do

vobis vt diligatis inuicem.
66 De eo qḋ ſequit: Dic̄ ei ſimõ petr⁹/ domine quo vadis.
Ca.14. 67 De eo qḋ dicit: Nõ turbet cor vſm rū: creditis in deū et in me credite.
68 De eadem lectione.
69 De eo qḋ dicit ei thomas: domine neſcimus quo vadis.
70 De eo qḋ ait: Si cognouiſſetꝭ me et patrē meū vtiq; cognouiſſetis.
71 Ab eo qḋ ait: Verba q̄ ego loquor vobis a meipſo non loquor.
72 De eadem lectiõe.
73 De eo qḋ dicit: Quia ego vado ad patrē: et quodcunq; petieritis patrem in nomine meo/ hoc faciet.
74 De qḋ dicit: Si diligitꝭ me mandata mea ſeruate.
75 De eo qḋ dicit: Nõ relinquam vos orphanos/ veniā ad vos.
76 De eo qḋ ſequit: Dicit ei iudas/ nõ ille ſcariothis: dñe qd factuꝫ eſt q2 manifeſtatur⁹ es teipſum nobis.
77 De eo qḋ ſequit: Hęc locutus ſum vobis/ apud vos manens.
78 De eo qḋ dicit: Non turbet cor vſm neq; formidet.
79 De eo qḋ dicit: Et nunc dixi vobis priuſq; fiat: vt cum factum fuerit. (credatꝭ.
Ca.15. 80 De eo qḋ dicit: Ego ſum vitꝭ vera: ⁊ pater me⁹ agricola eſt.
81 De eo qḋ dicit: Manete in me ⁊ ego
82 De eo qḋ dicit: In hoc (in vobis. clarificatus eſt pater me⁹ vt fructū plurimū afferatis.
83 De eo qḋ dic̄: Hęc locut⁹ ſum vob/ vt gaudiū meū in vobis ſit/ et gaudium veſtrum impleat.
84 De eo qḋ dicit: Maiorem hac dilectionem nemo habet/ q̄ vt animā ſuā ponat quis ꝓ amicis ſuis.
85 De eo qḋ dicit: Vos amici mei eſtꝭ/ ſi feceritis quę pręcipio vobis.
86 De eo qḋ dic̄: Vos aūt dixi amicoſ.
87 De eo qḋ dicit: Hęc mando vobis vt diligatis inuicem.
88 De eo qḋ dicit: Memēto te ſmonis mei quē ego dixi vobis.
89 De eo qḋ dicit: Si non veniſſem et locutus eis fuiſſem ⁊c̄.
90 De eo qḋ dic̄: Qui me odit et patrē (meū odit.
91 De eo qḋ dicit: Si opa nõ feciſſem in eis q̄ nemo ali⁹ fecit.
92 De eo qḋ dicit: Cū autē venerit paraclet⁹ quē ego mittā vobis a pre (ſpiritū veritatis.
93 De eo qḋ dicit: Ca.16.
Hęc locut⁹ ſum vobis vt nõ ſcan (dalizemini.
94 De eo qḋ dic̄: Hęc aūt vobis ab initio nõ dixi: q2 vobiſcū (eram.
95 De eadem lectione.
96 Ab eo qḋ ſcriptū eſt: Adhuc multa habeo vobis dicere.
97 De eadem lectione.
98 De eadem lectione.
99 De eo qḋ dicit: Nõ eīn loquet a ſemetipſo/ ſed q̄cūq; audiet loquet.
100 De eadem lectione.
101 De eo qḋ ait: Modicū ⁊ iam nõ videbitis me: et iteꝝ modicū ⁊ vide (bitis me.
102 De eo qḋ dicit: Amen amen dico vobis/ ſi qd petieritis patrē in nõie meo/ dabit vobis.
103 De eo quod dicunt ei diſcipuli ei⁹: ecce nūc palā loqueris/ et ꝓuerbiū (nullum dicis.
104 De eo qḋ ſeq̄tur: Ca.17.
Hęc locut⁹ eſt ieſus: et ſubleuatis oculis in cęlum dixit: Pater venit hora/ clarifica filiū tuum.
105 De eo qḋ dicit: Sicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis.
106 De eo qḋ dicit: Manifeſtaui nomē (tuū hoībus.
107 De eo qḋ dicit: Ego ꝓ eis rogo/ nõ ꝓ mundo rogo.
108 De eo qḋ dicit: Ego dedi eis ſermonē tuū: ⁊ mund⁹ eos odio habuit.
109 De eo qḋ dic̄: Nõ ꝓ his rogo tm̄: ſed ⁊ ꝓ eis q̄ credituri ſūt ꝑ verbū eoꝝ (in me.
110 De eo qḋ dic̄: Vt oēs vnū ſint/ ſic̄ ⁊ tu pater in me/ ⁊ ego in te.
111 De eo qḋ dicit: Pater quos dediſti mihi/ volo vt vbi ego ſū et illi ſint (mecū.
112 De eo qḋ dicit: Hęc cū au- Ca.18.
diſſet ieſus/ egreſſus ē cū diſciplis ſuis trans torrentē cedrõ/ vbi erat (hort⁹.
113 De eo qḋ dicit: Et adduxerunt eū ad annam primū.
114 De eo qḋ dicit: Adducūt q̄ ieſum a caypha in ꝑtoriū: erat autē mane.
115 De eo qḋ dicit: Introiuit ergo iteꝝ in ꝑtoriū pilat⁹/ et vocauit ieſum.
116 De eo qḋ dicit: Tunc ergo apprehendit pilatus ieſū/ et flagellauit. Ca.19.
117 De eo qḋ dicit: Et baiulans ſibi crucē/ exijt in eū q̄ dicit caluarię locū.
118 De eo qḋ dicit: Milites ergo cū crucifixiſſēt eū/ acceperūt veſtimenta

119 De eo qḋ dicit: Et milites (eius. quidē hec fecerunt.
120 De eo qḋ dič: Judei ꝗ qm̄ paraſceue erat/ vt nō remanerēt in cruce cor/
Ca.20. 121 De eo quod dicit: (pora ſabbato. Abierūt ꝗ iterū diſcipuli ad ſemet/
122 De eo qḋ dič: Multa qdē (ipſos. et alia ſigna fecit ieſus in cōſpectu diſcipulorū ſuoꝝ.
123 De eo qḋ ait ieſuſ: Venite/prādete.
Ca.21. 124 De eo qḋ dicit: Et cū hoc dixiſſet/ dicit ei: ſequere me. vſq; in finē.

Eiuſdem diui aurelij auguſtini hipponēſis epi in euāgeliū iohānis Expoſitio incipit.

Ab eo qḋ ſcriptum eſt: In princi/pio erat vbū: et verbū erat apud deū/ et de⁹ erat verbū: vſq; ad id qḋ ait: Et tenebre eā nō compre/henderunt: Tractatus.I.

A Ntuentes quod modo audiui/mus ex lectione apo/ſtolica: q animalis ho/mo nō pcipit ea ꝗ ſunt ſpirit⁹ dei: et cogitan/tes in hac ipſa preſen/ti turba charitatis ve/ſtre/ neceſſe eſſe vt mul/ti ſint animales/ qui adhuc ſm carnē ſapi/ant: nōdūq; poſſint ad ſpiritalē intellectū ſe erigere: heſito vehemēter quomodo vt dn̄s dederit/ poſſim dicere/ vel p modulo meo explicare quod lectū eſt ex euangelio: 1.Cor.2.d.

In principio erat verbū: et ver/bum erat apud deū: et deus erat verbū. Hoc em̄ animalis homo nō perci/pit. Quid ergo fratres? Silebimus hinc? Quare ergo legiť ſi ſilebiť? Aut quare au/diť ſi nō exponiť? Sed et quid exponitur ſi nō intelligitur? Itaq; quoniā rurſum eſſe nō dubito in numero veſtro quoſdā a qui/bus poſſit: nō ſolū expoſitū capi/ſed ꝛ an/teq; exponať intelligi: non fraudabo eos qui poſſunt capere/ dū timeo ſupfluus eſſe auribus eorū qui nō poſſunt capere. Po/ſtremo aderit miſericordia dei/ fortaſſe vt omnib⁹ ſatiſfaciat/ et capiat quiſq; qḋ po/teſt: q2 et qui loquiť/dicit quod pōt: Nam dicere vt ē/quis poteſt? Audeo dicere fra/tres mei: forſitan nec ipſe iohānes dixit vt eſt: ſed ꝛ ipſe vt potuit: q2 de deo vt homo dixit: Et quidē inſpirat⁹ a deo/ ſ tamē hō: quia inſpiratus/ dixit aliquid: ſi nō inſpira/tus eſſet/ dixiſſet nihil. Quia vo homo in/ſpiratus: nō totū qḋ ē dixit/ ſed quod po/tuit homo dixit. Erat em̄ iſte iohānes/ fra/ B tres chariſſimi/ de illis montib⁹ de quib⁹ ſcriptū eſt: Suſcipiāt montes pacē populo Ps.71. tuo/ ꝛ colles iuſticiā. Montes/ excelſe ani/me ſunt: Colles/ anime ſunt paruule. Sed ideo montes excipiunt pacē/ vt colles poſ/ſint excipere iuſticiā. Que ē iuſticia quam colles excipiunt? Fides: q2 iuſt⁹ ex fide vi/ Abacuk.2.a. uit. Nō autē acciperent minores anime fi/ Roma.1.b. dem/ niſi maiores anime que mōtes dicte ſunt/ ab ipſa ſapiētia illuſtrarenť: vt poſſint paruuľ traijcere qḋ poſſent paruuli cape/re/ ꝛ viuere ex fide colles: quia mōtes pacē ſuſcipiunt. Ab ipſis montib⁹ dictū ē eccle/ſie: Pax vobiſcū: Et ipſi montes pacē an/nunciādo eccleſie/ nō diuiſerunt ſe aduer/ſus eū a quo ſuſceperūt pacē: vt veraciter nō ficte nunciarēt pacē. Sunt autē alij mō/tes naufragoſi/ quo quiſq; nauim cū impu/lerit ſoluiť. Facile eſt em̄ cū videť terra a periclitātibus/ quaſi conari ad terrā: Sed aliqñ videť terra in monte/ et ſaxa latent ſub monte: et cum quiſq; conať ad montē/ incidit in ſaxa: ꝛ ibi non inuenit portū ſed planctū. Sic fuerunt quidā montes/ ꝛ ma/gni apparuerūt inter homines: ꝛ fecerūt he/reſes ꝛ ſchiſmata/ ꝛ diuiſerunt eccleſiā dei. Iſti qui diuiſerūt eccleſiā dei/ non erāt illi montes de quib⁹ dictū eſt: Suſcipiāt mon/tes pacē populo tuo. Quō em̄ pacē ſuſce/perunt/ q vnitatē diuiſerūt? Qui aūt ſuſce/perunt pacē nunciandā populo: contēpla/ti ſunt ipſā ſapiētiā/ quantū humanis cor/dibus potuit contingi: qḋ nec ocul⁹ vidit/ 1.Cor.2.c. nec auris audiuit/ nec in cor hois aſcendit. Si in cor hois non aſcēdit/ quō aſcendit in cor iohānis? An non erat hō iohānes? An forte nec in cor iohānis aſcēdit/ ſed cor io/hānis in illa aſcēdit? Qḋ em̄ aſcēdit in cor hois/ de imo eſt ad hominē: quo autē aſcē/dit cor hois/ ſurſum eſt ab homine. Etiā ſic fratres dici poteſt: q2 ſi aſcēdit in cor iohā/nis/ ſi aliquo modo poteſt dici: intātū aſcē/dit in cor iohānis/ inq̄tū ipſe iohānes non erat homo. Quid eſt/ nō erat hō? Inquā/tū ceperat eſſe angelus: Quia om̄es ſan/cti angeli q2 annūciatores dei: ideo carna/libus ꝛ aīalibus nō valētibus pcipere que

1.Corī.3.a. ſūt dei. Quid ait apl's? Cū eñ dicitis: ego
ſū pauli/ ego apollo/ nōne homines eſtis?
Quid eos volebat facere/ quib⁹ exprobra-
bat q꞉ homines erāt? Vultis noſſe q̄d eos
Pſ.81. facere volebat? Audite i pſalmis: Ego di-
xi dij eſtis: ⁊ filij excelſi oēs. Ad hoc ꝗ vo
cat nos deus/ ne ſimus hoies. Sed tūc in
meli⁹ nō erim⁹ hoies/ ſi prius nos hoies eſſe
agnoſcamus: id ē/ vt ad illā celſitudinē ab
humilitate ſurgam⁹: ne cū putam⁹ nos ali-
quid eē cū nihil ſim⁹: nō ſolū nō accipiam⁹
C qđ non ſumus/ ſed ⁊ amittam⁹ qđ ſum⁹. Er
go fratres de his montib⁹ ⁊ iohānes erat q
dixit: In ꝑncipio erat verbū: et verbū erat
apud deū: ⁊ deus erat verbū. Susceperat
pacē mōs iſte: ꝯtemplabat̄ diuinitatē ver-
bi. Qualis iſte mōs erat: ꝙ excelſus? Trā-
ſcēderat oīa cacumina mōtiū terraꝝ: trāſcē-
derat oēs cāpos aerꝭ: trāſcēderat oēs alti-
tudines ſideꝝ: trāſcēderat oēs choros ⁊ le-
giōeſ angeloꝝ. Niſi eñ trāſcēderet iſta oīa
quę creata ſunt: nō ꝑueniret ad eū ꝑ quē fa
cta ſunt oīa. Nō poteſtis cogitare q̄d tran
ſcēderit: niſi videatis q ꝑuenerit. Quęris
de cęlo et terra? facta ſunt. Quęris de his
quę ſunt i cęlo et terra? vtiq꞉ multo magis
⁊ ipſa facta ſunt. Quęris de ſpiritalib⁹ cre-
aturis/ de angelis/ de archāgelis/ ſedibus/
dñationibus/ ꝟtutibus/ ꝑncipatib⁹? ⁊ ipſa
facta ſunt: Nā cū enumeraret hęc oīa pſal-
Pſ.32. mus: ꝯcluſit ſic: Ipſe dixit et facta ſūt: ipſe
mādauit ⁊ creata ſunt. Si dixit ⁊ facta ſūt:
ꝑ verbū facta ſunt: Si autē ꝑ verbuꝫ facta
ſunt: nō poterat iohānis coꝛ ꝑuenire ad id
qđ ait: In ꝑncipio erat verbū: et ꝟbū erat
apud deū: ⁊ de⁹ erat verbū: niſi trāſcēdiſſet
oīa quę ſunt facta per verbū. Qualis ꝗ iſte
mons/ ꝙ ſanct⁹/ ꝙ altus inter illos mōtes
qui ſuſceperunt pacē populo dei: vt colles
poſſēt ſuſcipere iuſticiā? Videte ꝗ fratres
ne forte ꝺ ipſis montib⁹ ē iohānes: de qui-
Pſ.120. bus pauloante cantauim⁹: Leuaui oculos
meos in mōtes: vnde veniet auxiliū mihi.
Ergo fratres mei/ ſi vultis intelligere: leua-
te oculos veſtros in montē iſtū: id ē: erigi-
te vos ad euangeliſtā: erigite vos ad eius
ſenſum. Sed q꞉ montes iſti pacē ſuſcipiūt:
nō poteſt autē eſſe in pace qui ſpem ponit
in hominē: nolite ſic erigere oculos in mō-
tem/ vt putetis in homine ſpem veſtrā eſſe
collocandā: ⁊ ſic dicite: Leuaui oculos me-
os in mōtes/ vnde veniet auxiliū mihi: vt
ſtatim ſubiūgatis: Auxiliū meū a dño/ q fe
cit cęlū ⁊ terrā. Ergo leuem⁹ oculos in mō-
tes/ vñ veniet auxiliū nobis: et tamē non
ipſi montes ſunt in quib⁹ ſpes noſtra ponē
da eſt. Accipiēt eñ mōtes qđ nobis mini-
ſtrēt: Ergo vñ et montes accipiūt/ ibi ſpes
noſtra ponēda ē. Oculos noſtros cū leua-
mus ad ſcꝑturas: q꞉ ꝑ homines miniſtratę
ſunt ſcꝑturę: leuam⁹ oculos noſtros ad mō
tes/ vnde veniet auxiliū nobis. Sed tamē
q꞉ ipſi homines qui ſcꝑſerūt ſcꝑturas/ non
de ſe lucebāt/ ſed ille erat veꝝ lumen q illu
minat omnē hoiem̄ venientē in hūc mun-
dū. Mōs erat ⁊ ille iohānes baptiſta q di-
xit: Nō ſū ego chriſt⁹: ne quiſq꞉ ſpem in mō
tē ponēs/ caderet ab illo q mōtes illuſtrat
⁊ ipſe ꝯfeſſus ait: Qm̄ de plenitudine eius
nos oēs accepimus. Ita debes dicere: Le-
uaui oculos meos i mōtes/ vñ veniet auxi
liū mihi: ne auxiliū qđ tibi venit/ montib⁹
imputes: ſꝫ ſequaris ⁊ dicas: Auxiliū meū
a dño/ q fecit cęlū ⁊ terrā. Ergo frēs ad hoc
iſta monuerim: vt qñ erexiſtis coꝛ ad ſcꝑtu
ras cū ſonaret euangeliū: In ꝑncipio erat
verbū: ⁊ verbū erat apud deū: ⁊ deus erat
verbū: ⁊ cętera q lecta ſunt: intelligatꝭ voſ
leuaſſe oculos ad mōtes. Niſi eñ montes
iſta dicerēt/ vñ oīno cogitaretis nō inueni-
retis. Ergo ex mōtib⁹ venit vobis auxiliū:
vt hęc vel audiretis: ſꝫ nōdū poteſtis intel-
ligere qđ audiſtꝭ. Inuocate auxiliū a dño/
qui fecit cęlū et terrā: q꞉ montes ſic potue-
rūt loq: vt nō poſſent ipſi illuminare: q꞉ et
ipſi illuminati ſūt audiēdo inde. Vñ q hęc
dixit/ accepit iohānes ille fratres/ q diſcū-
bebat ſupra pect⁹ dñi: ⁊ ꝺ pectoꝛe dñi bibe-
bat qđ ꝓpinaret nobis: ſed ꝓpinauit ꝟba:
intellectū aūt inde debes capere vñ et ipſe
bibebat qui tibi ꝓpinauit: vt leues oclos
tuos ad montes/ vñ veniet tibi auxiliū: vt
inde tanq꞉ calicē/ id eſt ꝟbū ꝓpinatū acci-
peres: et tñ q꞉ auxiliū tuū a dño/ q fec̄ cęlū
et terrā: inde impleres pectus vñ impleuit
ille: vñ dixiſti: Auxiliū meū a dño/ q fec̄ cę-
D lū et terrā. Qui poteſt ꝗ frēs/ impleat ħ qđ
dixi. Leuet quiſq꞉ coꝛ ſuū quomodo illud
videt idoneū/ et capiat qđ dicit̄. Sed forte
hoc dicitis: q꞉ ego vobis ſū ꝑſentioꝛ ꝙ de-
us. Abſit: Multo eſt ille ꝑſentioꝛ: Nā ego
oculis veſtris appareo: ille ꝯſciētijs ꝑſidet.
Ad me aures/ ad illū coꝛ leuate/ vt vtrunq꞉
impleatꝭ. Ecce oclos vſos ſēſus iſtos coꝛ-
poꝛꝭ leuatꝭ ad nos/ nec ad nos: nō eñ ſum⁹
de illis mōtib⁹/ ſꝫ ad ipſū euāgeliū: ad ipſū

euãgeliſtã/coꝛ aũt implendũ ad dñm: Et
vnuſquiſq̨ ſic leuet/vt videat qd leuet/ꝛ q̃
leuet. Quid dixi/qd leuet/ꝛ q̃ leuet? Qua/
le coꝛ leuet videat/qꝛ ad deũ leuãt: ne ſar/
cina voluptatis carnalis ꝑgrauatũ/añ ca/
dat q̃ fuerit ſubleuatũ. Sed videt ſe quiſ/
q̨ geſtare on⁹ carnis: det operã p ↄtinẽtiã/
Matth.5.a. vt purget qd leuet ad deũ. Beati em̃ mũ/
do coꝛde: qm̃ ipſi deũ videbũt. Nã ecce qd
ꝓdeſt/qꝛ ſonuerũt ꝟba: In ꝑncipio erat ꝟ/
bũ: ꝛ ꝟbũ erat apud deũ: ꝛ de⁹ erat ꝟbũ: Et
nos diximꝰ ꝟba cũ loq̃remur: Nunqd tale
ꝟbũ erat apud deũ? Nonne ea q̃ dixim⁹ ſo/
nuerũt atq̨ trãſierũt? Ergo ꝛ dei ꝟbũ ſonu
it ꝛ pactũ ẽ? Quõ oia ꝑ ipſum facta ſunt/et
ſine ipſo factũ ẽ nihil? Quõ oñe ꝑ illud re/
git qd ꝑ illd creatũ eſt/ſi ſonuit et tranſijt?
Quale ẽ ꝟbũ/qd ꝛ dꝛ ꝛ nõ trãſit? Intẽdat
charitas veſtra/magna res ẽ. Quotidie di/
cẽdo ꝟba viluerũt nobis: qꝛ ſonãdo ꝟba ꝛ
trãſeundo viluerũt: ꝛ nihil aliud videnť q̃
ꝟba. Eſt verbũ ꝛ in ipſo hoie quod manet
int⁹: nã ſon⁹ ex oꝛe ꝓcedit. Eſt ꝟbũ qd vere
ſpiritaliter diciť/illud quod intelligiť de ſo
no/nõ ipſe ſon⁹: Ecce ꝟbũ dico cũ dico de⁹.
Q̃ breue ẽ quod dixi: q̃ttuoꝛ litteras ꝛ du/
as ſyllabas: Nunqd nã hoc totũ ẽ de⁹/q̃ttu
oꝛ litterę ꝛ duę ſyllabę? An quãtũ hoc vile
ẽ/tantũ charũ ẽ quod in eis intelligiť? Quid
factũ ẽ in coꝛde tuo cũ audiſſes de⁹: qd fa/
ctũ eſt in coꝛde meo cũ dicerẽ de⁹? Magna
ꝛ ſumma quędã ſubſtãtia cogitata ẽ/q̃ trã/
ſcẽdit oẽm mutabilẽ creaturã carnalẽ ꝛ aia/
lẽ. Et ſi dicã tibi: de⁹ mutabilis eſt an incõ/
mutabilis? Reſpondebis ſtatim: Abſit vt
vel ego credã vel ſentiã cõmutabilẽ deu3:
Incõmutabilis ẽ ẽ de⁹. Aia tua q̃uis par/
ua q̃uis foꝛte adhuc carnalis: nõ mihi po/
tuit reſpõdere niſi incõmutabilẽ deũ: Oĩs
aũt creatura mutabiľ. Quõ ẽ potuiſti ſcin
tillare i illd qd ẽ ſup oẽm creaturã/ vt cert⁹
mihi rñderes incõmutabilẽ deũ? Quid ẽ ẽ
illd in coꝛde tuo / qñ cogitas quãdã ſubſtã
tiã viuã/ꝑpetuã/oĩpotentẽ/infinitã/vbiq̨
ꝑſentẽ/vbiq̨ totã/nuſq̃ incluſam? Qñ iſta
cogitas/h̃ ẽ ꝟbũ de deo in coꝛde tuo: Nun
quid autẽ hoc ẽ ſonus ille q̃ q̃ttuoꝛ litteris
ↄſtat et duab⁹ ſyllabis? Ergo q̃cũq̨ dicunť
ꝛ trãſeũt/ſoni ſunt/litterę ſũt/ ſyllabę ſunt.
Hoc verbũ trãſit/ſonat. Qd autẽ ſignifica/
uit ſon⁹: ꝛ in cogitãte ẽ qui dixit/ꝛ in intel/
ligẽte eſt q̃ audiuit: manet hoc tranſeũtib⁹
E ſonis. Refer animũ ad illud verbum: Si tu

potes habere verbũ in coꝛde tuo tanq̃ ↄſi/
liũ natũ i mẽte tua/ vt mẽs tua pariat ↄſi/
liũ: et inſit ↄſiliũ q̃ſi ꝓles mẽtis tuę/q̃ſi fili⁹
coꝛdis tui. Prius em̃ coꝛ generat ↄſiliũ/ vt
aliquã fabꝛicã conſtruas/aliquid amplũ in
terra moliaris: Iã natũ ẽ conſiliũ: et opus
nondũ completũ ẽ. Vides tu qd factur⁹ es/
ſed alius nõ mirať niſi cũ feceris ꝛ conſtru/
xeris molẽ: ꝛ fabꝛicã illã ad exculptionẽ ꝑfe
ctionẽq̨ ꝑduxeris. Attẽdunt hoies mirabi
lẽ fabꝛicã/et miranť ↄſiliũ fabꝛicãtis: Stu/
pent quod vidẽt/ ꝛ amãt quod non vidẽt.
Quis ẽ q̃ poteſt videre ↄſiliũ et nõ ſola fa/
cta? Si ergo ex magna aliq̃ fabꝛica laudať
humanũ ↄſiliũ: vis videre quale ↄſiliũ dei
eſt? Dñs ieſus chꝛiſt⁹: id ẽ/ꝟbũ dei: Attẽde
fabꝛicã iſtã mũdi: vide q̃ ſint q̃ facta ſunt ꝑ
verbũ: ꝛ tunc cognoſces quale ſit verbum.
Attẽde hęc duo mundi coꝛpa/cęlũ et terrã.
Quis explicat verbis oꝛnatũ cęli? Quis
explicat fęcunditatẽ terrę? Quis digne col
laudat tempoꝝ vices? Quis digne collau
dat ſeminũ vim? Videtis quę taceam/ ne
diu cõmemoꝛãdo paꝝ dicã/ foꝛte q̃ pote/
ſtis cogitare. Ex fabꝛica ẽ iſta aiaduertite/
q̃le verbũ eſt ꝑ qd facta eſt/ et nõ ſola facta
eſt. Oĩa em̃ iſta videnť: qꝛ ꝑtinẽt ad ſen/
ſum coꝛpoꝛis. Per illud verbũ ꝛ angeli fa/
cti ſunt: ꝑ illd verbũ ꝛ archãgeli facti ſunt:
ꝑtãtes/ ſedes/ dominationes/ꝑncipatus.
Per illud verbũ facta ſunt oia. Hinc cogi/
tate quale verbũ ẽ. Rñdet mihi mõ/foꝛte
neſcio q̃s: Et quis hoc verbũ cogitat? No
li ergo tibi quaſi vile aliq̃d facere/cum au/
dis verbũ foꝛmare. Verba quę audis q̃ti/
die / ille talia verba dixit: Talia verba lo/
cutus eſt: talia ꝟba mihi narras: Aſſidue
em̃ dicendo nõia verboꝝ/quaſi viluerunt
ꝟba. Et qñ audis: In ꝑncipio erat verbũ:
ne vile aliquid putares quale conſueſti co/
gitare/cũ ꝟba humana ſoleres audire: au/
di qd cogites: Deus erat verbũ. Exeat nũc F
neſcio q̃s infidelis arrianus ꝛ dicat: Quia
verbũ dei factũ eſt: Quõ poteſt fieri/ vt ꝟ/
bũ dei factũ ſit: qñ deus ꝑ verbũ fecit om/
nia? Si et verbũ dei ipſum factũ ẽ: ꝑ quod
aliud verbũ factum ẽ? Si hoc dicis: qꝛ hoc
eſt verbũ verbi ꝑ quod factũ ẽ illud: ipſum
dico ego vnicum filiũ dei. Si autẽ nõ di/
cis verbũ ꝟbi/concede nõ factũ ꝑ quod fa/
cta ſunt oia. Nõ em̃ ꝑ ſeipſum fieri potuit/
ꝑ quod facta ſunt oia. Crede ẽ euãgeliſtę:
Poterat em̃ dicere: In ꝑncipio fecit deus

Gen.1.a. verbũ:quõ dixit moyſes: In ṗncipio fecit
deus cęlũ ⁊ terrã:⁊ omĩa ſic enumerat:Di/
xit de⁹ fiat:⁊ factũ eſt. Si dixit:quis dixit?
Utiq3 de⁹.Et quid factũ eſt? Creatura ali/
qua inter dicentẽ deum/et factã creaturã.
Quid eſt ꝑ quod factum ẽ?niſi verbũ:quia
dixit deus: Fiat:et factum ẽ. Hoc verbum
incõmutabile. Quis mutabilia ꝑ verbum
fiant:ipſum incõmutabile ẽ. Noli ergo cre
dere factum/ ꝑ quod facta ſunt omnia: ne
nõ reficiaris ꝑ verbũ ꝑ quod reficiunt̃ om/
nia. Iã eñ factus es ꝑ verbũ: ſed oportet
te refici ꝑ verbũ.Si autẽ mala fuerit fides
tua de verbo:non potes refici ꝑ verbũ:Et
ſi tibi cõtigit fieri ꝑ verbũ / vt ꝑ illud fact⁹
ſis:ꝑ te defeceris:Et ſi ꝑ te defeceris:illę te
reficiat qui te fecit. Si ꝑ te deterior effice/
ris:ille te recreet qui te creauit: Quõ te au
tem recreet ꝑ verbũ/ ſi male aliquid ſenti/
as de verbo?Euãgeliſta dicit: In ṗncipio
erat verbũ: et tu dicis: In principio factũ
eſt verbũ. Ille/ Omĩa ꝑ ipſum facta ſunt/
dicit:⁊ tu dicis:quia et ipſum verbũ factũ
eſt. Poterat dicere euãgeliſta: In princi/
pio factũ eſt verbũ:Sed quid ait? In prin/
cipio erat verbũ. Si erat:nõ eſt factum: vt
iſta omnia ꝑ ipſum fierẽt:et ſine ipſo nihil.
Si ergo erat in ṗncipio verbũ: et verbum
erat apud deũ: et deus erat verbũ: ſi non
potes cogitare qd ſit:differ vt creſcas: Il/
le cibus ẽ:accipe lac vt nutriaris:vt ſis va/
lidus ad capiendũ cibũ. Sane fratres qd
6 ſequit̃: **Omnia ꝑ ipſum facta ſunt:
et ſine ipſo factum eſt nihil.** Uide/
te ne ſic cogitetis:q2 nihil aliquid eſt: So/
lent eñ dicere multi male intelligẽtes: ſi/
ne ipſo factũ eſt nihil: et putare aliqd eſſe
nihil. Peccatũ quidẽ nõ ꝑ ipſum factũ eſt:
et manifeſtũ eſt q2 peccatũ nihil eſt:⁊ nihil
fiunt homines cũ peccãt. Et idolũ non per
verbũ factũ eſt:Habet quidẽ formã quan/
dã humanã:ſed ipſe homo ꝑ verbũ factus
eſt:Nã forma hominis in idolo/ nõ ꝑ ver/
1.Cor.8.a. bũ facta eſt. Et ſcriptũ eſt: Scimus q2 ni/
hil eſt idolũ:Ergo iſta nõ ſunt facta ꝑ ver/
bum:ſed quęcunq3 naturaliter facta ſunt:
quęcũq3 facta ſunt in creaturis:omĩa omĩ/
no quę fixa in cęlo ſunt :quę fulgẽt deſup:
q̃ volitãt ſub cęlo:⁊ q̃ mouent̃ in vniuerſa
natura rex/ois omĩno creatura. Dicã pla/
nius:dicã fratres vt intelligat̃:ab angelo
vſq3 ad vermiculũ. Quid ṗclari⁹ angelo in
creaturis? Quid extremi⁹ vermiculo in cre/
aturis? Per quẽ factus eſt angelus:ꝑ ipſũ
factus eſt ⁊ vermiculus: Sed angelus di/
gnus cęlo/vermiculus terra. Qui creauit/
ipſe diſpoſuit. Si poneret vermiculũ in cę
lo/repħẽderes: Si vellet angelos naſci de
putreſcẽtibus carnibus/repħẽderes:Et ta
mẽ ꝓpe hoc facit deus:⁊ tamẽ nõ eſt repre/
hendẽdus: Nã oẽs homines de carne na/
ſcẽtes/quid ſũt niſi vermes? Et de vermi/
bus angelos facit. Si eñ ipſe dñs dicit:
Ego autẽ ſũ vermis ⁊ nõ homo:quis dubi Ps.21.
tat hoc dicere quod ſcriptũ ẽ ⁊ in iob:quã/
to magis hõ putredo/et fili⁹ hois vermis? Iob.25.b.
Primo dixit/hõ putredo:⁊ poſtea/fili⁹ ho/
minis vermis:q2 vermis de putredine na/
ſcit̃:ideo hõ putredo/et fili⁹ hois v̓mis. Et
ecce qd fieri voluit ꝓpter te:illud qd in ṗn/
cipio erat verbũ:⁊ verbũ erat apud deũ: ⁊
deus erat verbũ. Quare hoc factũ ẽ ꝓpter
te:niſi vt ſugeres q̃ mãducare nõ poteras?
Omĩno ẽ fratres ſic accipite: Oĩa ꝑ ipſum
facta ſunt: ⁊ ſine ipſo factũ ẽ nihil: Uniuer
ſa eñ creatura ꝑ ipſum facta eſt maior/mi/
nor:ꝑ ipſum facta ſunt ſupera/infera:ſpiri/
talis/corꝑalis ꝑ ipſum facta ſũt. Nulla eñ
forma/nulla cõpages/nulla ꝯcordia parti/
um/nulla qualiſcũq3 ſubſtãtia q̃ põt habe/
re pondus/numex ⁊ mẽſurã:niſi ꝑ illud v̓/
bũ:⁊ ab illo v̓bo creatore:cui dictũ ẽ: Oĩa Sap.11.d.
in mẽſura ⁊ numero ⁊ põdere diſpoſuiſti.
Nemo ẽ vos fratres fallat/ qñ forte tediũ
patimini ad muſcas: Etenĩ aliqui deriſi/ a
diabolo decepti ſũt: et a muſca capti ſunt.
Solent eñ aucupes ponere in muſcipula
muſcas:vt eſuriẽtes aues decipiãt: Sic et
iſti ad muſcas a diabolo decepti ſunt: Nã
neſcio qs tediũ patiebat̃ ad muſcas: Inue
nit illũ manicheus tedio affectũ: ⁊ cũ dice/
ret ſe nõ poſſe pati muſcas/et odiſſe vehe/
mẽter illas:ſtatim ille: Quis fecit has in/
quit? Et q2 tedio affect⁹ ẽ:⁊ q2 oderat illas:
nõ auſus ẽ dicere/deus illas fecit: Erat au
tẽ catholicus. Ille ſtatim ſubiecit:Si de⁹ il
las nõ fecit: quis illas fecit? Plane ait ille:
Ego credo q2 diabolus fecit muſcas. Et il
le ſtatim:Si muſcas diabolus fecit ſicut te
video cõfiteri:q2 prudẽter intelligis:apem
quis fecit/quę paulo amplior ẽ muſca? Nõ
auſus ille ẽ dicere:quia deus fecit apem: ⁊
muſcã nõ fecit: q2 res erat ꝓxima. Ab ape
duxit ad locuſtã: a locuſta ad lacertam/a
lacerta ad auem/ ab aue duxit ad pec⁹:in/
de ad bouem/inde ad elephantẽ/poſtremo

ad hoiem: et pſuaſit hoi/ q: nõ a deo fact⁹ ẽ
hõ. Ita ille miſer cũ tẽdiũ paſſus eſt a mu-
ſcis/ muſca factus eſt: quẽ diabolus poſſi-
deret. Beelzebub quippe interpretatũ dr
Eccs.10.a. pnceps muſcarũ: De qb⁹ ſcriptũ ẽ: Muſcẽ
morientes exterminant oleum ſuauitatis.
Quid igitur fratres/ qre iſta dixi? Claudite
aures cordis veſtri aduerſus dolos inimi-
ci: intelligite q: de⁹ fecit oĩa/ ⁊ in ſuis gra
dibus collocauit. Quare aũt patimur mul
ta mala a creatura quã fecit de⁹: niſi q: offẽ
dim⁹ deũ? Nunqd hẽc angeli patiunt? For-
taſſis ⁊ nos in illa vita iſta nõ timebimus.
De pẽna tua peccatũ tuum accuſa: nõ iudi
cẽ: Nã ppter ſupbiã inſtituit de⁹ iſtam cre-
aturã minimã ⁊ abiectiſſimam/ vt ipã nos
torqret: vt cũ ſupb⁹ fuerit hõ: et ſe iactaue-
rit aduerſus deũ: ⁊ cũ ſit mortalis/ mortalẽ
terruerit: ⁊ cũ hõ ſit/ proximũ hoiez nõ agno
uerit: cũ ſe erexerit/ pulicib⁹ ſubdat. Quid
ẽ ꝙ te inflas humana ſupbia? Hõ tibi dixit
cõuitiũ: ⁊ timuiſti ⁊ irat⁹ es: pulicib⁹ reſiſte
vt dormias. Cognoſce q ſis: nã vt noueri-
tis fratres: ppter ſupbiã noſtrã domandã
creata iſta/ q̃ moleſta nobis eſſẽt: Si popu
lũ pharaonis ſupbũ/ potuit deus domare
de vrſis/ de leonib⁹/ de ſerpẽtibus: cur mu-
ſcas ⁊ ranas illis imiſit? Ut reb⁹ viliſſimis
ſupbia domaret. Oĩa ḡ p ipſum frẽs/ oĩa
oĩno p ipſũ facta ſunt: et ſine ipſo factũ ẽ
nihil. Sed quõ p ipſum facta ſunt omnia?
Ut. † erat **Quod factũ ẽ/ in ipſo vita eſt.** Po
b teſt eñ ſic dici: Quod factũ ẽ in illo/ vita ẽ:
Ergo totũ vita eſt: ſi ſic pnunciauerimus.
Quid eñ non in illo factũ eſt? Ipſe eſt eñ
Ps.103. ſapiẽtia dei: ⁊ dicit in pſalmo: Omnia in ſa
pientia feciſti. Si ḡ chriſtus ẽ ſapiẽtia dei/
et pſalm⁹ dicit: oĩa in ſapiẽtia feciſti: oĩa ſi-
cut p illũ facta/ ita in illo facta ſũt. Si ergo
omnia in illo fratres chariſſimi/ ⁊ qd in illo
factũ eſt/ in illo vita eſt: ergo ⁊ terra vita ẽ:
ergo ⁊ lignũ vita eſt. Dicimus quidẽ lignũ
vitẽ/ ſed ſm intellectum lignũ crucis vnde
accepimus vitã. Ergo ⁊ lapis vita eſt. In-
honeſtũ eſt ſic intelligere: ne rurſum nobis
ſubrepat eadẽ ſordidiſſima ſecta maniche-
orũ et dicat: quia habet vitã lapis: et ha-
bet animã paries: ⁊ reſticula habet animã:
et lana et veſtis. Solẽt eñ delyrantes di-
cere: et cũ rephenſi fuerint et repulſi: quaſi
de ſcripturis pferunt dicẽtes: Ut quid di-
ctũ eſt: Quod factum ẽ in ipſo vita eſt? Si
eñ omnia in ipſo facta ſunt: oĩa vita ſunt.

Nõ te abducat: pnuncia ſic: Quod factũ
eſt: hic ſubdiſtingue: et deinde infer: in illo
vita eſt. Quid ẽ hoc? Facta ẽ terra: ſed ipſa
terra quẽ facta ẽ/ non ẽ vita. Eſt autem in
ipſa ſapientia ſpiritaliter ratio quẽdã/ qua
terra facta ẽ: hẽc vita eſt. Ergo quod factũ
eſt: in illo vita eſt. Quomodo poſſum/ dicã
charitati veſtrẽ. Faber facit arcaz: Primo
in arte habet arcã: Si eñ in arte arcã non
haberet: nõ eſſet vnde fabricãdo illã pro-
ferret. Sed arca ſic ẽ in arte: vt nõ ipſa ar-
ca ſit quẽ videt oculiſ. In arte inuiſibiliter
eſt: in ope viſibilr erit. Ecce facta ẽ in ope:
nunqd deſtitit eẽ in arte? Et illa i ope facta
ẽ: et illa manet q̃ in arte ẽ: Nã põt illa arca
putreſcere: ⁊ iterũ ex illa q̃ in arte ẽ alia fa-
bricari. Attẽdite ḡ arcã i arte: ⁊ arcã in ope:
Arca i ope nõ ẽ vita: arca in arte vita ẽ: q:
viuit aĩa artificis/ vbi ſũt iſta oĩa anteꝙ p-
ferant. Sic ḡ frẽs chariſſimi: q: ſapiẽtia dei
p quã facta ſũt oĩa: ſm artẽ cõtinet oĩa an-
teꝙ fabricet oĩa. Hic q̃ fiũt p ipſaz artẽ: nõ
ptinuo vita ſũt: ſ qcqd factũ ẽ/ vita in illo
eſt. Terrã vides: ẽ i arte terra. Celũ vides:
eſt arte cẽlũ. Solẽ et lunã vides: ſunt ⁊ iſta
in arte: ſed foris corpa ſũt: in arte vita ſũt.
Videte ſi quõ poteſtis: magna eñ res di-
cta ẽ: et ſi nõ a me magno/ aut nõ p me ma-
gnũ/ tñ a magno. Nõ eñ a me paruulo di-
cta ſũt hẽc: ſ ille nõ ẽ paruulus ad quẽ re-
ſpicio vt dicã: Capiat qſꝗ vt põt in quãtũ
põt: et q nõ põt/ nutriat cor vt poſſit. Uñ
nutriat? De lacte nutriat vt ad cibũ pueni-
at: a chriſto p carnẽ nato nõ recedat/ donec
pueniat ad chriſtũ ab vno pre natũ: verbũ
deũ apd deũ: p qd facta ſũt oĩa: q: illa vita
eſt: q̃ in illo ẽ lux hoim. Hoc eñ ſeqtur: Et 3
vita erat lux hoim: Et ex ipã vita ho-
mines illuminant. Pecora nõ illuminant:
q: pecora nõ habẽt rõnales mentes/ q̃ poſ-
ſint videre ſapientiã. Hõ aũt fact⁹ ad ima-
ginẽ dei/ habet rationalẽ mentẽ p quã poſ-
ſit pcipere ſapientiã. Ergo illa vita p quã
facta ſunt omnia: ipſa vita lux ẽ: ⁊ nõ quo-
rũcunꝗ animaliũ/ ſed lux hoim. Uñ pau-
lopoſt dicit: Erat lumẽ verũ/ qd illuminat
omnẽ hominẽ venientẽ in hunc mundũ.
Ab illo lumine illuminat⁹ eſt iohãnes ba-
ptiſta: Ab illo et ipſe iohãnes euãgeliſta.
Ex ipſo lumine plen⁹ erat q dixit: Nõ ſum
ego chriſtus: ſed q poſt me venit: cui⁹ ego
nõ ſum dign⁹ corrigiã calciamenti ſoluere.
Ab illo lumine illuminatus erat qui dixit:

Jn ꝑncipio erat verbũ: ⁊ verbũ erat apud
deũ: et deus erat verbũ. Ergo illa vita lux
eſt hominũ. Sed forte ſtulta corda adhuc
capere iſtã lucẽ non valent: quia peccatis
ſuis aggrauant/ vt eã videre non poſſint:
nõ ideo cogitent quaſi abſentẽ eſſe lucem/
q͛ eã videre nõ pñt: Jpſi eñ ꝓpter pecca/
ta tenebre ſunt: et lux in tenebris lu/
cet: ⁊ tenebre eã non comprehen/
derunt. Ergo fratres/ quomõ homo po/
ſitus in ſole cecus/ ꝑſens eſt illi ſol: ſed ipſe
ſoli abſens eſt: Sic omĩs ſtultus/ omĩs ini/
quus/ ſic omĩs impi⁹ cecus eſt corde: Pre/
ſens eſt illi ſapientia: ſed cũ ceco ꝑſens eſt:
oculis ei⁹ abſens eſt: Nõ q͛ ipſa illi abſens
eſt/ ſed quia ipſe ab illa abſens ẽ. Quid er/
go faciat iſte? Mũdet vñ poſſit videri de/
us. Quõ? Si ꝓpterea videri non poſſit/ q͛
ſordidos et ſaucios oculos haberet/ irruẽ/
te puluere aut pituita vel fumo: diceret il/
li medicus: Purga de oculo tuo quicquid
mali eſt/ vt poſſis videre lucẽ oculorũ tuo/
rũ. Puluis/ pituita/ fumus: peccata ⁊ iniq̃/
tates ſunt. Tolle inde iſta omĩa/ ⁊ videbis
ſapientiã que ꝑſens eſt: q͛ deus eſt ipſa ſa/
Math.5.a. pientia. Et dictũ eſt: Beati mundo corde:
qm̃ ipſi deum videbunt.

De eo qď ſcriptũ eſt: Fuit homo
miſſus a deo/ cui nomẽ erat iohã/
nes: vſq₃ ad id quod ait: Plenũ
gratie ⁊ veritatis: Tractat⁹ .II.

A Unum eſt fra
b tres chariſſimi/ vt textũ diui/
narꝫ ſcripturarũ/ et maxime
ſancti euãgelij/ nullũ locũ ꝑ/
termittentes ꝑtractem⁹ vt poſſum⁹: et pro
noſtra capacitate paſcamur et miniſtrem⁹
vobis vñ ⁊ nos paſcimur. Capitulũ primũ
ꝑterito die dñico tractatũ eſſe meminim⁹:
id eſt/ Jn principio erat verbũ: et verbum
erat apud deũ: ⁊ deus erat verbũ: hoc erat
in principio apud deũ: Omĩa ꝑ ipſũ facta
ſunt: ⁊ ſine ipſo factũ eſt nihil: Qď factum
eſt in illo vita erat: ⁊ vita erat lux hominũ:
⁊ lux in tenebris lucet: et tenebre eã nõ cõ/
prehẽderũt: Hucuſq₃ tractatũ eſſe credo.
Recordamini oẽs qui affuiſtis/ ⁊ qui nõ af/
fuiſtis: credite nobis et his q̃ adeſſe volue/
runt. Nunc ergo q͛ nõ poſſum⁹ ſemꝑ omĩa
replicare ꝓpter eos q̃ hoc volũt audire qď
ſequit: ⁊ oneri eſt illis ſi repetant priora cũ
defraudatione poſteriorꝫ: dignent ⁊ q̃ non
aderãt nõ ꝑterita exigere/ ſed cũ his q̃ ade/
rãt ⁊ nũc audire ꝑſentia: Sequitur: Fuit
hõ miſſus a deo/ cui nomẽ erat io
hanes. Etenĩ ea q̃ dicta ſunt superi⁹/ fra/
tres chariſſimi/ de diuinitate chriſti dicta
ſũt ineffabili ⁊ ꝓpe ineffabiliter. Quis eñ
capiat/ Jn principio erat verbũ: ⁊ verbum
erat apud deũ? Et ne vileſcat tibi nomẽ v/
bi ꝑ conſuetudinẽ quotidianorꝫ verborꝫ: ⁊
deus erat verbũ: Hoc verbũ idipſum ẽ/ vñ
heſterno die multũ locuti ſum⁹: et ꝑſtiterit
dñs vt vel tanta loquendo aliquid ad cor/
da veſtra ꝑduxerimus. Jn principio erat
verbũ: Jdipſum idipſum ẽ: eodẽ modo eſt
ſicut ẽ: ſemꝑ ſic eſt: mutari nõ poteſt/ hoc ẽ/
deus eſt. Qď nomẽ ſuum dixit famulo ſuo
moyſi: Ego ſum qui ſũ: et qui eſt miſit me. Exod.3.d.
Quis ergo hoc capiet? cũ videat oĩa mor/
talia mutabilia: cũ videatis nõ ſolum cor/
pora variari ꝑ qualitates/ naſcẽdo/ creſcẽ/
do/ deficiẽdo/ moriendo: ſed etiã ipſas ani/
mas ꝑ affectũ diuerſarꝫ voluntatũ diſten/
di atq₃ † diſpergi: cũ videat hoĩes ⁊ ꝑcipere Al. diſcindi.
poſſe ſapientiã/ ſi ſe illius luci et calori ad/
mouerint: ⁊ amittere poſſe ſapiẽtiã ſi inde
malo affectu receſſerint. Cũ videatis q̃ iſta
omĩa eſſe mutabilia: q̃d ẽ qď eſt/ niſi qď trã/
ſcendit omĩa q̃ ſic ſunt vt non ſint? Quis q̃
hoc capit/ aut q̃s quõcũq₃ intẽderit vires
mẽtis ſue/ vt attingat quõ põt ad id qď ẽ:
vt cũ ad id qďcũq₃ mẽte attigerit/ poſſit ꝑ/
uenire? Sic ẽ eñ tanq₃ videat q̃ſq₃ de lõgin
quo patriã/ ⁊ mare interiaceat: videt q̃ eat/
ſ nõ habet q̃ eat: Sic ad illã ſtabilitatẽ no/
ſtrã vbi qď eſt/ eſt qď h ſolũ ſemꝑ ſic ẽ vt ẽ/
volum⁹ ꝑuenire: interiacet mare hui⁹ ſeculi
qua im⁹/ et ſi iã videm⁹ quo im⁹: Nã multi
nec quo eãt vidẽt. Ut ergo eſſet ⁊ q̃ irem⁹:
venit inde ad quẽ ire volebam⁹. Et q̃d fe/
cit? Jnſtituit lignũ quo mare trãſeamus. B
Nemo eñ põt trãſire mare hui⁹ ſeculi/ niſi
cruce chriſti portatus. Hanc crucẽ aliquã/
do cõplectit ⁊ infirm⁹ oculus: ⁊ q͛ nõ videt
lõge quo eat/ nõ ab illa recedat: et ipſa illũ
ꝑducet. Jtaq₃ frẽs mei/ hoc inſinuauerim
cordib⁹ veſtris: ſi vultis pie ⁊ chriſtiane vi/
uere/ adherete chriſto ſm id qď ꝓ nobis fa/
ctus ẽ: vt ꝑueniatis ad eũ ſm id qď ẽ/ ⁊ ſm
id qď erat. Acceſſit vt ꝓ nobis hoc fieret: q͛
hoc ꝓ nobis factus eſt vbi portẽtur infir/
mi: et mare hui⁹ ſeculi tranſeãt/ ⁊ ꝑueniant
ad patriã/ vbi iã naui nõ opus erit: q͛ nul/
lũ mare tranſibit. Melius eſt ergo nõ vi/

dere mente id quod eſt: ⁊ tamē a chriſti cru
ce non recedere/ ꝙ videre illud mente: et
crucē chriſti cōtemnere. Bonū eſt ſup hec et
optimū ſi fieri poteſt/ vt ⁊ videaṫ quo eun/
dū ſit/ et teneaṫ quo porteṫ qui ꝑgit. Hoc
potuerunt mentes magnę montium: qui
mōtes dicti ſūt: ꝗs maxime illuſtrat lumē
iuſticię: potuerūt et viderūt illud quod ē:
Nā videns iohānes dicebat: In principio
erat verbū: et verbum erat apud deum: et
deus erat verbū. Viderunt hoc: et vt ꝑue/
nirēt ad id qđ videbāt de lōge: a cruce chri
ſti nō receſſerūt: ⁊ humilitatē chriſti nō cō/
tempſerunt. Paruuli ergo qui hoc nō poſ/
ſunt itelligere: nō recedētes a cruce ⁊ a paſ/
ſione et a reſurrectione chriſti: in ipſa naui
perducunṫ ad id qđ nō vidēt: in qua naui
ꝑuenīunt ⁊ illi qui vidēt. At ꝟo quidā phi
loſophi huius mūdi extiterunt ⁊ inquiſie/
runt creatorē ꝑ creaturā: quia poteſt inue/
niri ꝑ creaturā/ euidēter dicente apoſtolo:
Roma.1.c. Inuiſibilia eñ eius a ꝯſtitutione mundi/ ꝑ
ea q̄ facta ſunt intellecta conſpiciunṫ: ſem/
piterna quoqꝫ virtꝰ eius ⁊ diuinitas/ vt ſint
inexcuſabiles. Et ſequiṫ: Quia cū cogno/
uiſſent deū: nō dixit: qꝛ nō cognouerūt deū/
ſed qꝛ cū cognouiſſent deū: nō ſicut deum
glorificauerūt aut grās egerūt: ſed euanue
rūt in cogitatiōibꝰ ſuis: et obſcuratū ē inſi/
piēs cor eoꝝ. Et vñ obſcuratū ē? Sequiṫ ⁊
dicit apertiꝰ: Dicētes eñ ſe eē ſapiētes/ ſtul/
ti facti ſunt: Viderūt eñ q̄ veniendū eēt:
ſed ingrati ei qui illis ꝓſtitit qđ viderunt:
ſibi voluerunt tribuere qđ viderūt: et facti
ſuꝑbi amiſerunt quod videbant: et cōuerſi
ſunt inde ad idola et ſimulacra et culturas
demonū/ adorare creaturā ⁊ contēnere cre/
atorē: Sed iā iſti eliſi iſta fecerunt. Ut au/
tem eliderenṫ ſuperbi erant: cū autē ſuper/
birēt/ ſapiētes ſe eſſe dixerunt. Hi ergo de
quibꝰ dixit: Qui cū cognouiſſent deū/ nō
ſicut deū glorificauerūt: viderūt hoc quod
dicit iohānes: quia ꝑ verbū dei facta ſunt
oīa: Nā inueniunṫ iſta ⁊ in libris philo/
ſophoꝝ. Et qꝛ vnigenitū filiū habet deus
ꝑ quē facta ſunt oīa: illud potuerūt videre
qđ eſt/ ſed viderunt de longe/ noluerūt te/
nere humilitatē chriſti: in q̄ naui ſecuri per/
uenirēt ad id qđ lōge videre potuerunt: et
ſorduit eis crux chriſti. Mare tranſeundū
eſt/ ⁊ lignū ꝯtemnis? O ſapiētia ſuꝑba: irri/
des crucifixū chriſtū: ipſe eſt quē longe vi/
diſti. In principio erat verbū: ⁊ verbū erat
apud deum: ⁊ deus erat verbū. Sed quare
crucifixꝰ ē? Quia lignū tibi humilitatis eꝛ
neceſſariū erat: Suꝑbia eñ tumueras: ⁊ lō
ge ab illa patria ꝓiectꝰ eras: et fluctibꝰ huiꝰ
ſęculi interrupta ē via: ⁊ qua trāſeaṫ ad pa
triā/ nō eſt niſi ligno porteris. Ingrate/ ir/
rides eū qui ad te venit vt redeas: Ipſe fa
ctus ē via/ ⁊ hoc ꝑ mare: Inde in mari am/ Math.14.c.
bulauit/ vt oſtēderet in mari eſſe viā. Sed
tu qui quō ipſe ambulare in mari non po/
teſ/ naui portare/ ligno portare: Crede i cru
cifixū/ ⁊ poteris ꝑuenire. Propterea cruci/
fixus ē/ vt humilitatē doceret: ⁊ qꝛ ſi ſic ve/
niret vt deus/ nō agnoſcereṫ. Si eñ ſic ve/
niret vt deus/ nō veniret eis qui videre de/
um nō poterāt: Nō eñ ſm id qđ deꝰ ē/ aut
venit aut diſcedit: cū ſit vbiqꝫ ꝓſens/ ⁊ nul
lo loco cōtineatur. Sed ſm qđ venit? Qđ
apparuit hō. Quia q̄ ſic erat hō vt lateret in
illo deꝰ: miſſus ē añ illū magnꝰ hō/ ꝑ cuius
teſtimoniū inueniretur plus ꝙ hō. Et qs eſt
hic? Fuit hō. Et quō poſſet iſte verum de
deo dicere/ niſi miſſus a deo? Quid voca/
baṫ? Johānes. Cui nomē erat iohan
nes. Quare venit? Hic venit i teſti/ C
moniū/ vt teſtimonium ꝑhiberet
de lumie: vt oēs crederent ꝑ illū.
Qualis iſte q̄ teſtimoniū ꝑhiberet de lu/
mine? Magnū aliqđ iſte iohānes/ ingens
meritū/ magna grā/ magna celſitudo. Mi/
rare/ plane mirare/ ſꝫ tanꝙ mōtē. Mōs aūt
in tenebris ē/ niſi luce veſtiaṫ: Ergo tm̄ mi
rare iohannē/ vt audias quid ſequaṫ: Nō
erat ille lumē: Ne cū montē putes lu Al.bzſtlaz
mē eē/ naufragiū in mōte facias/ nō ſolatiū
inuenias. Sed qđ debes mirari? Montē
tanꝙ montē: Erige aūt te ad illū q̄ illumi/
nat montes: q̄ ad hoc erectꝰ eſt/ vt prior ra/
dios excipiat/ ⁊ oculis tuis saucijs nūciet.
Ergo nō erat ille lumen: Quare igitur ve/
nit? Sed vt teſtimonium perhibe/
ret de lumine: Ut quid hoc? Ut om
crederent per illum. Et de quo lumi/
ne teſtimoniū perhiberet? Erat lux ve
ra. Quare additū ē/ vera? Quia ⁊ hō illu
minatus diciṫ lux: ſed vera lux illa ē q̄ illu/
minat: Nā ⁊ oculi nři dicunṫ lumina: et tñ
niſi aut ꝑ noctē lucerna accendaṫ/ aut ꝑ diē
ſol exeat/ lumina iſta ſine cauſa patēt. Sic
q̄ et iohānes erat lux/ ſed nō vera lux: qꝛ ꝑ
eū nō illuminanṫ tenebrę/ ſꝫ illuminatiōe
factꝰ eſt lux: Niſi eñ illuminareṫ/ tenebrę
erat/ ſicut oēs impij: qbꝰ iā credētibꝰ dixit

Eph.5.b. apl'o: Fuiſtis eñi aliqñ tenebꝛę. Modo aūt
qꝛ crediderāt / q̄d? Nūc aūt lux inq̄t i dño.
Niſi adderet in dño/nō intelligerem̄. Lux
inq̄t i dño/tenebꝛę nō in dño erat. Fuiſtis
eñi aliqñ tenebꝛę: ibi eñi nō addidit/i dño:
Ergo tenebꝛę in vobis/lux i dño. Sic ⁊ ille
nō erat lux/ ſ vt teſtimoniū ꝑhiberet de lu
mine. Ubi aūt ē ipſa lux? Erat lux vera: q̄
illuminat oēm hoīem venientē in
hūc mundū. Si oēm hoīem venientē/⁊
ipſū iohannē: Ipſe ğ illuminabat/a quo ſe
demonſtrari volebat. Intelligat charitas
vr̄a: Ueniebat ad mētes īfirmas/ad corda
ſaucia/ad aciē aīę lippiētis. Ad hoc venerat
vñ poſſet aīa videre qḋ ꝑfecte eſt: quō plę-
rūq; ꝯtingit/ vt i aliq̄ corpe radiato cogno-
ſcat̄ ortus eſſe ſol/ quē ocul' videre nō poſ-
ſum⁹: qꝛ ⁊ q̄ ſaucios habent oculos/ idonei
ſunt videre parietē illuminatū ⁊ illuſtratū
a ſole: vel montē vel arborem/aut aliquid
hmōi idonei ſūt videre: ⁊ in alio illuſtrato
demōſtrat̄ illis ort⁹ ille/cui videndo adhuc
Al.† omnes min⁹ idoneā aciē gerūt. Sic ğ illi† mōtes ad
quos chriſt⁹ venerat/min⁹ idonei erāt eū vi-
dere: radiauit iohannē: ⁊ ꝑ illū cōfitentē ſe
radiatū/ac ſe illuminatū eē/nō q̄ radiaret ⁊
illumīaret: cognit⁹ ē ille q̄ illumiat/cognit⁹
ē ille q̄ illuſtrat/cognit⁹ ē q̄ implet. Et q̄s ē?
Qui illumiat inq̄t oēm hoīem venientē in
hūc mūdū: Nā ſi illinc nō recederet/ nō eēt
illumināduſ. Sꝫ ideo hic illumināduſ: qꝛ
illinc receſſit: vbi hō ſemꝑ poterat eſſe illu-
D minat⁹. Quid ergo ſi venit huc: vbi erat?
Al. nō hꝫ † hoc In† hoc mūdo erat. Hic erat ⁊ huc ve-
nit: Hic erat ꝑ diuinitatē/ ⁊ huc venit ꝑ car
nē: quia cū hic eſſet ꝑ diuinitatē/ a ſtultis ⁊
cęcis ⁊ iniquis videri nō poterat. Ipſi ini-
qui tenebꝛę ſunt/de quib⁹ dictū eſt: Et lux
lucet in tenebꝛis: ⁊ tenebꝛę eā nō cōꝑhē-
derūt. Ecce hic ē ⁊ modo/⁊ hic erat/ ⁊ ſemꝑ
hic eſt/⁊ nunq̄ꝫ recedit/⁊ nuſq̄ꝫ recedit. Op⁹
eſt vt habeas vnde videas qḋ tibi nunq̄ꝫ
recedit: Opus eſt vt tu nō recedas ab eo/
q̄ nuſq̄ꝫ recedit: Opus ē vt tu nō deſeras/
et nō deſereris. Noli cadere/⁊ nō tibi occi-
det: Si tu feceris caſum/ille tibi facit occa-
ſum: Si autē tu ſtas/ꝑſens eſt tibi. Sed nō
ſtetiſti/ recordare vñ cecideris: vñ te deie-
cit q̄ prior te cecidit. Deiecit eñi te: non vi/
nō impulſu/ſed volūtate tua. Si eñi malo
nō conſentires/ſtares/ illuminatus mane-
res. Modo autē qꝛ iā cecidiſti/ ⁊ factus es

ſauci⁹ corde/vñ videri illa lux nō pōt: venit
ad te talis qualē poſſis videre: ⁊ talē ſe ho-
minē ꝑbuit/ vt ab hoīe q̄reret teſtimoniū.
Ab hoīe quęrit teſtimoniū de⁹: et de⁹ teſtē
habet hoīem. Habet de⁹ teſtē hoīem/ ſ ꝓ-
pter hoīem. Tā infirmi ſum⁹/ vt ꝑ lucernā
quęram⁹ diē: qꝛ lucerna dict⁹ ē ipſe iohānes
dño dicēte: Ille erat lucerna ardēs ⁊ lucēſ: Joh.5.h.
et vos voluiſtis exultare ad horā in lumi-
ne eius: Ego autē habeo teſtimoniū mai⁹
iohāne. Ergo oſtēdit qꝛ ꝓpter hoīes volu-
it ꝑ lucernā demonſtrari ad fidē credētiū:
vt ꝑ ipſam lucernā inimici eius ꝯfunderē- Matth.21.c.
tur. Illi eñi inimici qui illū tēptabant ⁊ di-
cebāt: Dic nobis in q̄ poteſtate iſta facis? Marci.11.d.
Interrogabo vos et ego inq̄t vnū ſermo- Luc.20.a.
nē/dicite mihi: Baptiſmū iohānis vñ ē/de
cęlo an ab hoībus? Et turbati ſunt/⁊ dixe-
rūt apud ſemetipſos: Si dixerim⁹ de cęlo:
dicturus ē nobis: Quare ergo nō credidi-
ſtis illi? Quia ille chriſto ꝑhibuerat teſti-
moniū/ ⁊ dixerat: Nō ſum ego chriſt⁹/ſed il Joh.1.c.
le: Si autē ex hominib⁹ dixerimus / time-
mus ꝑplm ne lapidet nos: qꝛ tanq̄ꝫ ꝓphetā
habebāt iohannē. Timētes lapidationē/
ſed plus timētes veritatis confeſſionē: re-
ſponderūt mendaciū veritati: ⁊ mētita eſt Pſ.26.
iniq̄tas ſibi. Dixerūt eñi: Neſcim⁹. Et dñs
qꝛ ipi ꝯtra ſe clauſerāt/ negando ſe ſcire qḋ
nouerāt/nec ipſe illis aperuit: qꝛ nō pulſa-
uerūt. Dictū eſt eñi: Pulſate/⁊ aperiet̄ vo- Matth.7.a.
bis. Nō ſolū aūt illi/nō pulſauerūt vt ape-
riret̄: ſed negādo oſtiū ipſū contra ſe aſtrin
xerūt. Et ait eis dñs: Nec ego dico vobis/
in qua poteſtate iſta facio. Et confuſi ſunt
ꝑ iohannē: impletūq; in illis ē: Paraui lu- Pſ.131.
cernā chriſto meo: inimicos eius induā cō-
fuſione. In mūdo erat: et mūdus per
ipſum factus eſt. Ne putes qꝛ ſic erat
in mūdo quomodo in mūdo eſt terra: in
mundo eſt cęlū: in mundo eſt ſol et luna et
ſtellę: in mūdo arbores/ pecora/ homines?
Nō ſic iſte i mūdo erat. Sed quomō erat?
Quomodo artifex/ regēs quod fecit: Nō
eñi ſic fecit quomō facit faber arcā. Forin-
ſecus eſt arca quam fecit: ⁊ illa in alio loco
poſita eſt cū fabricat̄: ⁊ q̄uis iuxta ſit/ ipſe
alio loco ſedet q̄ fabricat ⁊ extrinſec⁹ eſt ad
illud quod fabricat: Deus autē mundo in-
fuſus fabricat vbiq; poſitus: fabricat ⁊ nō
recedit aliquo: nō extrinſecus quaſi verſat
molē quā fabricat: Pręſentia maieſtatis

facit qđ facit: pñſentia ſua gubernat quod
fecit. Sic ergo erat in mũdo: quõ p eũ mũdus
factus ẽ: Per ipſũ eñ mũdus factus eſt: et
mũdus eũ nõ cognouit. Quid ẽ mũdus fa
ct⁹ eſt p ipſũ? Celũ ꝛ terra/mare ꝛ oĩa que
in eis ſunt/mũdus dicit̃. Itez alia ſignifi/
catione/ dilectores mũdi mũdus dicitur.
Mũdus p ipſũ factus ẽ: et mundus eũ
nõ cognouit. Nõ eñ celi/non cognoue
rũt creatorẽ ſuũ: aut angeli nõ cognouerũt
creatorẽ ſuũ: aut nõ cognouerunt creatorẽ
ſuũ ſidera/ quẽ cõfitent̃ demonia? Oĩa vn/
dique teſtimoniũ phibuerũt. Sz q nõ cogno
uerunt? Qui amãdo mundũ/dicti ſunt mũ
dus: Amãdo eñ habitam⁹ corde. Amãdo
aũt hoc appellari meruerũt/ qđ ille vbi ha/
bitabãt: quõ dicimus: mala ẽ illa domus/
aut bona ẽ illa dom⁹: Non in illa quã dici/
mus malã parietes accuſam⁹: aut i illa quã
dicim⁹ bonã parietes laudam⁹: ſed malam
domũ/inhabitãtes malos: et bonã domũ/
inhabitãtes bonos: Sic ꝛ mundũ/ q inha/
bitãt amãdo mundũ. Qui ſunt q diligunt
mundũ? Ipſi eñ corde habitãt in mundo:
Nã qui nõ diligũt mundũ/ carne verſant̃ in
mũdo/ ſed corde inhabitãt celũ/ ſicut apl's
Phil.3.d. dicit: Noſtra aũt cõuerſatio in celis ẽ. Ergo
mund⁹ p eũ fact⁹ ẽ: ꝛ mund⁹ eũ nõ cognouit.
Al.nõ hz tiue. In † ſua ppria venit: q2 oĩa iſta p eũ
facta ſunt: et ſui eũ nõ recepert. Qui
ſui? hoĩes quos fecit. Iudei quos pmit⁹ fecit
ſup oẽs gẽtes eſſe: q2 alie gẽtes idola ado/
rabãt/ ꝛ demonib⁹ ſeruiebant: Ille aũt ipſis
nat⁹ erat de ſemie abrae: ꝛ ipſi maxime ſui:
q2 ꝛ p carnẽ quã ſuſcipe dignat⁹ ẽ cognati.
In ſua ppria venit: ꝛ ſui eũ nõ receperunt.
Omino nullus recepit? Nullus ergo ſaluus fa/
ct⁹ ẽ? Nemo ergo ſalu⁹ fiet/ niſi q chriſtũ ſuſce/
F perit veniẽtẽ. Sed addidit: Quotquot
autẽ receperunt eũ. Quid eis pſtitit?
Magnã beniuolentiã/ magnã miſcďiam.
Unic⁹ natus ẽ/ ꝛ noluit manere vn⁹. Mul/
ti hoĩes cũ filios nõ habuerint: pacta eta/
te adoptãt ſibi: ꝛ volũtate faciũt qđ natu/
ra nõ potuerunt: hoc faciũt hoĩes. Si aũt
aliqs habeat filiũ vnicũ: gaudet đ illo ma/
gis/ qi ſolus oĩa poſſeſſurus eſt: ꝛ nõ habe/
bit q cũ eo diuidat hereditatẽ/ vt pauperi/
or remaneat. Nõ ſic de⁹: Unicũ eundẽ ipſũ
quẽ genuerat/ ꝛ p quẽ cũcta creauerat/ mi/
ſit in hũc mundũ/ vt nõ eẽt vnic⁹/ ſꝫ fr̃es ha
beret adoptatos. Nõ eñ nos nati ſum⁹ de
deo quõ ille vnigenit⁹/ ſed adoptati p gra/
tiã ipſi⁹. Ille eñ venit vnigenit⁹ vt ſolue/
ret pctã/ quib⁹ pctis implicabamur/ ne ad/
optaret nos/ pꝑter impedimentũ coꝶ/ quos
ſibi fr̃es facere volebat/ ipſe ſoluit ꝛ fecit co/
heredes. Sic eñ dicit aplus: Si aũt filij/ ꝛ Roma.8.c.
heredes p deũ. Et iterũ: Heredes quidẽ dei/
coheredes aũt chriſti. Nõ timuit ille habe/
re coheredes: q2 hereditas ei⁹ non fit angu/
ſta. Si multi poſſederint/ illi ipſi certe illo
poſſidente fiũt hereditas ipſi⁹: et ille viciſ/
ſim fit hereditas ipſoꝶ. Audi quõ ipſi fiãt
hereditas ipſius: Dñs dixit ad me/ fili⁹ me⁹ Ps.2.
es tu: ego hodie genui te: Poſtula a me et
dabo tibi gẽtes hereditatẽ tuã: ꝛ poſſeſſio/
nẽ tuã terminos terre. Ille quõ fit heredi/
tas eorũ? Dicit in pſalmo: Dñs ps heredi/ Ps.15.
tatis mee ꝛ calicis mei. Et nos illũ poſſide/
am⁹: ꝛ ipſe nos poſſideat ſicut dñs. Nos il
lũ poſſideam⁹ ſicut ſalutẽ: nos eũ poſſidea/
mus ſicut lucẽ. Quid ergo dedit his qui rece/
perunt illũ? Dedit eis ptãtem filios
dei fieri: his q credũt i noĩe ei⁹: vt
teneãt lignũ ꝛ mare trãſeãt. Et quõ illi na/
ſcunt̃? Iſti q2 filij dei ꝛ fr̃es chriſti/ vtique na
ſcunt̃: Nã ſi non naſcunt̃/ filij quõ eſſe pñt?
Sed filij hoĩm naſcunt̃ ex carne ꝛ ſãguine:
et ex voluntate viri ꝛ cõplexu cõiugij. Illi
aũt quõ ei naſcunt̃? Qui nõ ex ſangui
nibus/ tanq̃ maris ꝛ femine? Sanguines
nõ eſt latinũ: ſed q2 grece poſitũ eſt plura/
liter: maluit ille q interptabat̃ ſic ponere: ꝛ
quaſi min⁹ latine loq̃ ſm grãmaticos: et tamẽ
explicare veritatẽ ſm auditũ† verboꝝ. Si Al.infirmo/rum.
eñ diceret ex ſãguine/ ſinglari numero/ nõ
explicaret qđ volebat: Ex ſanguinib⁹ eñ
hoĩes naſcunt̃ maris et femine. Dicam⁹ ergo:
nõ timeam⁹ ferulas grãmaticorũ/ dũ tñ ad
veritatẽ ſolidã ꝛ certiorẽ pueniamus. Rep
hendit q intelligit/ ingratus q2 intellexit:
Nõ ex ſanguinib⁹/ neque ex voluntate G
carnis/ neque ex voluntate viri. Car
nẽ p femina poſuit: quia de coſta cũ facta
eſſet/ adã dixit: Hoc nũc os ex oſſib⁹ meis/ Gen.2.d.
ꝛ caro de carne mea. Et apl's ait: Qui dili/ Eph.5.f.
git vxorẽ ſuã/ ſeipſũ diligit: Nemo eñ vn/
q̃ carnẽ ſuã odio habet. Ponit̃ ergo caro pro
vxore/ quõ ꝛ aliqñ ſpũs p marito. Quare?
Quia ille regit/ hec regitur: ille impare de/
bet/ iſta ſeruire: Nã vbi caro impat ꝛ ſpũs
ſeruit/ pucrſa dom⁹ ẽ. Quid pei⁹ in domo/
vbi femina habet imperiũ ſup viꝝ? Recta

aūt dom⁹ vbi vir impat/fęmina obtēperat.
Rectus ǵ ipſe hō vbi ſpūs impat/ caro ſer-
uit. Hi ǵ nō ex volūtate carnis/neq; ex vo/
lūtate viri: ſed ex deo nati ſūt. Ut aūt
hoīes naſcerent᷑ ex deo/ p̄mo ex ipſis nat⁹ ē
deus. Chriſtus eñ deus/ ⁊ chriſt⁹ natus ex
hoībus: non quęſiuit quidē niſi matrem in
terra: q; iā patrē habebat in cęlo: Natus ex
deo p quē efficeremur: natuſ ex fęmina per
quē reficeremur. Noli ǵ mirari o hō/ q; effi/
ceris fili⁹ p gratiā: q; naſceris ex deo ſm v/
bū eius. Prius ipſū verbū voluit naſci ex
homine: vt tu ſecurus naſcereris ex deo: ⁊
diceres tibi: Nō ſine cauſa de⁹ naſci ex ho-
mine voluit/ niſi q; alicu⁹ momenti me exi
ſtimauit/ vt immortalē me faceret: et p me
mortaliter naſceretur. Ideo cū dixiſſet ex
deo nati ſunt: quaſi ne miraremur ⁊ exhor
reremus tantā gratiā/ vt nobis incredibile
videret᷑/ q; hoīes ex deo nati ſūt: q̄ſi ſecurū
b te faciēs/ ait: Et verbū caro factū ē: et
habitauit in nobis. Quid ǵ miraris/
q; hoīes ex deo naſcunt᷑? Attende ipſū deū
natū ex hominib⁹. Et verbū caro factū eſt:
⁊ habitauit in nobis: Quia ꝟo verbū caro
factū eſt/ ⁊ habitauit in nobis: ipſa natiui-
tate collyriū fecit/ vñ tergerent᷑ oculi cordis
noſtri: vt poſſimus videre maieſtatē eiuſ p
eius humilitatē. Ideo factū ē verbū caro/
et habitauit in nobis: Sanauit oculos no
ſtros. Et quid ſequit᷑? Et vidimus glo/
riā eius. Gloriā eius nemo poterat vide/
re/ niſi carnis humilitate ſanaret᷑: vñ nō po
teram⁹ videre. Intēdat ergo charitas ve/
ſtra/ ⁊ videte qđ dico. Irruerat hoī q̄ſi pul/
uis in oculū: irruerat t̄ra: ſauciauerat ocu/
lū: videre nō poterat lucē. Oculus iſte ſau/
ciat⁹ inungit᷑: Terra ſauciatus erat: ⁊ terra
illuc mittit᷑ vt ſanet᷑. Oīa eñ collyria ⁊ me/
dicamēta nihil ſunt/ niſi de terra. De pulue
re cęcatus es/ de puluere ſanaris: Ergo ca/
ro te cęcauerat/ caro te ſanat. Carnalis eñ
aīa facta erat ꝯſentiendo affectib⁹ carnali/
buſ: inde fuerat oculus cordis cęcat⁹: Uer/
bū caro factū ē. Medicus iſte tibi fecit col/
lyriū. Et qm̄ ſic venit vt de carne vitia car/
nis extingueret: ⁊ de morte occideret mor
tē: ideo factū eſt in te: vt qm̄ verbū caro fa
ctū eſt/ poſſis dicere: Et vidim⁹ gloriā ei⁹.
Qualē gloriā? Qualis factus eſt filius ho/
minis. Illa hūilitas ipſi⁹ ē/ nō gloria ipſi⁹.
Sz ad qđ pducta ē acies hoīs curata p car/
nē? Uidim⁹ inqt gloriā ei⁹: gloriā quaſi
vnigeniti a patre: plenū grē et ve/
ritatī. De gra ⁊ veritate alio loco vberi⁹ i
ipſo euāgelio/ ſi dñs dignat⁹ fuerit dona/
re/ tractabim⁹. Hęc nūc ſufficiāt: Et ędifica/
mini in dño ieſu chriſto: ⁊ ꝯfortamini in fi/
de/ ⁊ vigilate in bonis opib⁹: et a ligno no/
lite recedere/ p qđ poſſitis mare tranſire.

Ab eo quod ſcriptū ē: Johānes
teſtimoniū phibet de ipſo: vſq; ad
id quod ait: Lex p moyſen data ē:
gratia et veritas per ieſum chriſtū
facta eſt: Tractatus tertius:

Ratiā et veri/
g tatē dei/ q̄ plen⁹ ſanct⁹ appar-
uit vnigenit⁹ fili⁹ dñs et ſalua/
tor noſter ieſus chriſt⁹/ diſtin/
guendā a veteri teſtamēto: qm̄ res ē noui
teſtamēti: ſuſcępim⁹ in noīe dñi: et vr̄ę cha/
ritati pmiſim⁹. Adeſtote ǵ intēti: vt ⁊ quā/
tū capio/ donet de⁹: ⁊ quātū capitis/ audi/
atis. Reliquū eñ erit: vt ſi ſemen qđ ſpar/
git᷑ i cordib⁹ veſtris/ nō abſtulerint aues: nec
ſpinę p̄focauerint/ nec ęſt⁹ exuſſerint: acce/
dēte pluuia hortationū q̄tidianarū/ et co/
gitationib⁹ vr̄is bonis quib⁹ hoc agit᷑ i cor/
de qđ agit᷑ in agro raſtris/ vt gleba frāgat᷑/
⁊ ſemē opiat᷑: ⁊ germinare poſſit vt afferat
fructū/ ad quē gaudeat ⁊ lętet᷑ agricola. Si
aūt p ſemine bono ⁊ p pluuia bona: nō fru
ctū/ ſed ſpinas attulerim⁹: nec ſemē accuſa/
bitur/ nec pluuia erit in crimine: ſed ſpinis
ignis debit⁹ p̄parabit᷑. Hoīes ſumus qđ pu
to nō diu eſſe ſuadēdū charitati veſtrę chri
ſtiani: ⁊ ſi chriſtiani/ vtiq; ipſo noīe ad chri/
ſtū ptinētes. Hui⁹ ſignū in fronte geſtam⁹:
De quo nō erubeſcim⁹/ ſi ⁊ i corde geſtam⁹.
Signū eius ē hūilitas ei⁹. Per ſtellā eū ma Matth. 2. d.
gi cognouerūt: ⁊ erat hoc ſignū de dño da/
tū cęleſte atq; p̄clarū. Noluit ſtellā eſſe in
frōte fideliū ſignū ſuū/ ſz crucē ſuā: Unñ hu
miliat⁹/ inde glorificatus ē. Inde erexit hu
miles/ quo humiliatus ipſe deſcēdit. Per/
tinemus ǵ ad euangeliū: ptinemus ad no/
uū teſtamentū. Lex p moyſen data eſt: gra
tia autē ⁊ veritas p ieſū chriſtū facta ē. In/
terrogamus apl̄m ⁊ dicit nobis: qm̄ nō ſu/ Roma. 6. d.
mus ſub lege/ ſed ſub gratia. Miſit ergo fi Gal. 4. a.
liū ſuū factū ex muliere/ factū ſub lege: vt
eos qui ſub lege erāt redimeret: vt adopti/
onē filior̄ reciperemus. Ecce ad hoc venit

chriſtus/ vt eos ꝗ ſub lege erāt redimeret:
vt iā nō ſimus ſub lege/ſed ſub gr̄a. Quis
ergo dedit legē? Ille dedit legē/ qui dedit
et gratiā: Sed legē ꝑ ſeruū miſit: cū gratia
ipſe deſcendit. Et vñ facti erant homines
ſub lege? Non implendo legē. Qui eñ le-
gem implet/non eſt ſub lege/ſed cum lege.
Qui autem ſub lege eſt: nō ſubleuatur/ſed
premitur lege. Omnes itaq; homines ſub
lege conſtitutos reos facit lex: et ad hoc il-
lis ſup caput eſt: vt oſtendat peccata/ non
tollat. Lex ergo iubet: dator legis miſeret̄.
In eo ꝙ lex iubet/conantes hoīes implere
viribus ſuis quod a lege ꝓceptū ē: ipſa ſua
temeritate ⁊ ꝓcipiti ꝓſumptione cecíderūt:
⁊ nō ſunt cū lege/ſed ſub lege facti ſunt rei.
Et qm̄ ſuis viribus implere nō poterāt le-
gem/ facti rei ſub lege/ implorauerūt libe-
ratoris auxiliū: et reatus legis fecit ęgritu-
dinē ſuperbis. Egritudo ſuperboꝝ/facta ē
confeſſio humiliū. Iā confitent̄ ęgroti qui
ęgrotāt: veniat medicus/ ⁊ ſanet ęgrotos.
Medicus quis eſt? Dñs noſter ieſus chri-
ſtus: Quis dñs noſter ieſus chriſtus? Ille
qui viſus eſt ab eis a quibus crucifixus ē.
Ille qui apꝓhenſus/colaphiçatus/ flagel-
latus/ſputis illitꝰ/ſpinis coronatus/i cruce
ſuſpēſus/mortuus/lācea vulneratꝰ/de cru-
ce depoſitꝰ/i ſepulchro poſitꝰ. Ille ipſe dñs
noſter ieſus chriſtus: Ille ipſe plane/⁊ ipſe
eſt totus medicus vulnerū noſtroꝝ crucifi-
xus. Ille cui inſultatū eſt: quo pēdēte per-
Math.27.c. ſecutores caput agitabāt ⁊ dicebāt: Si fi-
lius dei es/ deſcende de cruce. Ipſe eſt to-
tus medicus noſter/ipſe plane. Quare er-
go nō oſtendit inſultātibus quia ipſe erat
filius dei: vt ſi ſe ꝑmiſit in cruce leuari/ ſal-
tem cum illi dicerēt: ſi filius dei eſt/deſcē-
dat de cruce: tūc deſcēderet ⁊ oſtēderet eis
verū ſe eſſe filiū dei/quē illi auſi fuerant ir-
ridere? Noluit. Quare noluit? Nūquid qꝛ
nō potuit? Potuit plane. Quid eſt eñ am-
plius: de cruce deſcēdere: an de ſepulchro
ſurgere? Sed pertulit inſultātes: Nā crux
non ad potentię documentū/ſed ad exem-
plū patientię ſuſcępta eſt. Ibi vulnera tua
curauit/ vbi ſua diu pertulit. Ibi a morte
ſempiterna ſanauit/ vbi temporaliter mo-
ri dignatus eſt: Et mortuus eſt. An nō i il-
lo mors mortua ē? Qualꝭ mors? Quę mor-
tē occidit. Ipſe ē tñ dñs noſter ieſus chriſtꝰ
totus/ꝗ videbat̄ ⁊ tenebat̄ ⁊ crucifigebat̄?

Nō totū hoc ipſe eſt. Hoc ipſe ē quidē/ ſed
nō totū illud quod videbatur a iudęis: nō
hoc eſt totū chriſtus. Et quid eſt? In ꝓnci- B
pio erat verbū. In quo ꝓncipio? Et verbū
erat apud deum. Et quale verbū? Et deus
erat verbū. Nunquid forte a deo factū eſt
hoc verbū? Non. Hoc eñ erat in principio
apud deum. Quid ergo: alia quę fecit de-
us nō ſimilia ſunt verbo? Nō. Quia oīa
ꝑ ipſum facta ſunt: et ſine ipſo factū eſt ni-
hil. Quomō ꝑ ipſum oīa ſunt facta? Quia
quod factū eſt/in ipſo vita erat: ⁊ anteꝗ̄ fi-
eret/vita erat. Quod factū eſt: nō eſt vita/
ſed in arte: hoc eſt in ſapiētia dei/anteꝗ̄ fi-
eret vita erat. Quod factū eſt/trāſijt: quod
eſt in ſapientia/tranſire nō poteſt. Vita er-
go in illo erat quod factū eſt. Et qualis vi-
ta? Quia ⁊ anima corꝑis vita eſt. Corpus
noſtrū habet vitā ſuam: quā cum amiſerit/
mors eſt corꝑis. Talis ergo erat illa vita?
Non. Sed vita erat lux hominū. Nūquid
lux pecoꝝ? Nā iſta lux ⁊ hominū et pecorū
eſt. Eſt quędam lux hominū/ vnde diſtant
homines a pecoribus. Videamus/et tunc
intelligemus quid ſit lux hominū. Nō di-
ſtas a pecore/niſi itellectu. Noli aliūde glo-
riari. De viribus pręſumis: a beſtijs vince-
ris. De velocitate ꝓſumis: a muſcis vince-
ris. De pulchritudine ꝓſumis: quanta pul
chritudo ē i pēnis pauonis? Vñ ergo me-
lior? Ex imagine dei. Vbi imago dei? In
mente/in intellectu. Si ḡ ideo melior pecu-
de/qꝛ habes mētē qua intelligas/quod nō
pōt pecꝰ intelligere: Inde aūt hō/qꝛ meli-
or pecore. Lux hoīm ē lux mentiū. Lux mē-
tiū ſupra mētes eſt: excedit oēs mentes.
Hoc eñ erat vita illa ꝑ quā facta ſunt oīa.
Vbi erat? Hic erat. An apud patrē erat/et
hic nō erat? An qđ verius eſt ⁊ apud patrē
erat ⁊ hic erat? Si ḡ hic erat/q̄re nō videba-
tur? Quia lux in tenebris lucet: et tenebrę
eā nō cōprehēderūt. O hoīes/nolite eē te-
nebrę: nolite eē īfideles/iniq̄/rapaces/aua-
ri/ amatores ſęculi. Hę ſunt tenebrę. Lux
nō ē abſens: ſed vos abſentes eſtis a luce.
Cęcus in ſole pręſentē habet ſolē: ſed ab-
ſens eſt ipſe ſoli. Nolite ergo eſſe tenebrę.
Hęc eſt enim forte gratia de qua dicturus
ſum. Vtinā nō ſimus tenebrę: et dicat no-
bis apls: Fuiſtis aliqñ tenebrę: nunc autē Eph.5.b.
lux in dño. Quia ergo non videbat̄ lux ho-
minū/id ē lux mentiū: opus erat vt homo

diceret de luce teſtimoniū: nō quidē tene/
broſus/ſed iā illuminatus: nec tñ q2 illumi
natus ideo ipſe lux/ ſed vt teſtimoniū phi/
C beret de lumine: Nā non erat ille lux. Et q̄
erat illa lux? Erat lux vera/q̄ illuminat om
nē hoīem venientē in hunc mundū. Et vbi
erat iſta? In hoc mūdo erat. Et quō in hoc
mūdo erat: nunqd ſicut iſta lux ſolis/lunę/
lucernaꝝ: ſic ⁊ iſta lux in mundo eſt? Non:
Quia mund⁹ p eū fact⁹ eſt: ⁊ mund⁹ eū non
ꝯgnouit: hoc eſt: lux in tenebris lucet: ⁊ te/
nebrę eā non comp̄hendeꝛunt: Mund⁹ eñ
tenebrę: q2 dilectores mundi / mund⁹. Nō
eñ creatura nō agnouit creatorē ſuū: Te/
ſtimoniū dedit cęlū de ſtella: Teſtimoniū
dedit mare / portās ambulantē dñm ſuū:
Teſtimoniū dederunt vēti/q̄ ad eius iuſſū
quieuerūt: Teſtimoniū dedit terra: illo cru
cifixo ꝯtremuit. Si oīa iſta teſtimoniū de/
derūt: quō mund⁹ eū non cognouit: niſi q2
mundi dilectores ſunt mūdi/ corde habitā
tes mundū? Et mal⁹ mund⁹: q2 mali homi
nes habitatores mūdi: ſicut mala domus
nō parietes/ſed inhabitātes. In ꝓpria ve/
nit: id ē/in ſua venit: ⁊ ſui eum non recepe/
runt. Quę ergo ſpes ē: niſi q2 quotqt rece/
perunt eū/dedit eis poteſtatē filios dei fie
ri? Si filij fiunt/naſcunt̃: ſi naſcunt̃/quō na
ſcunt̃? Nō ex carne: non ex ſanguinib⁹: nō
ex voluntate carnis: non ex volūtate viri/
ſed ex deo nati ſunt. Gaudeāt ḡ/q2 ex deo
nati ſunt: Pręſumāt ſe ꝑtinere ad deū: ac/
cipiāt documentū/q2 ex deo nati ſunt. Et
verbū caro factū eſt/ ⁊ habitauit in nobis.
Si verbum non erubuit naſci de homine:
homines erubeſcūt naſci de deo? Hoc aūt
quia fecit curauit: q2 curauit videm⁹. Hoc
eſt eñ quod verbū caro factum eſt: ⁊ habi/
tauit in nobis/ medicamentū nobis factū
eſt: vt q2 terra cęcabamur/de terra ſanare/
mur: et ſanati qd viderem⁹? Et vidim⁹ inqt
gloriā ei⁹/ gloriā tanq̄ vnigeniti a patre/
plenū gratię et veritat̃. Johannes te/
ſtimoniū phibet de ipſo ⁊ clamat
dicens: Hic erat quem dixi: Qui
Al. ven/turus eſt. poſt me venit/añ me fact⁹ eſt. Poſt
me venit/⁊ p̄ceſſit me. Quid ē: añ me fact⁹
eſt? Pręceſſit me: nō fact⁹ eſt anteq̄ factus
eſſem ego/ſed antepoſitus ē mihi: hoc ē/añ
me factus ē. Quare añ te factus ē/ cū poſt
te venerit? Quia prior me erat. Pri/
or te o iohannes. Quid magnū ſi prior te?

Bene: q2 tu illi phibes teſtimoniū. Audia/
mus ipſum dicentē: Et añ abraā ego ſum. Joh.8.g.
Sed et abraā in medio generꝭ humani or/
tus ē: Multi añ illū/multi poſt illū. Audi
vocē patris ad filium: Añ lucifeꝝ genui te. Ps.109.
Qui añ lucifeꝝ genitus ē/ oēs ipſe illumi/
nat. Dictus eſt eñ quidā lucifer q̄ cecidit:
Erat eñ angelus/⁊ factus eſt diabolus: et
dixit de illo ſcp̄tura: Lucifer qui mane ori/ Eſa.14.
ebat̃ cecidit. Vñ lucifer? Quia illuminat⁹
lucebat. Vñ autē tenebroſus fact⁹? Quia Joh.8.f.
in veritate non ſtetit. Ergo ille añ lucifeꝝ/
ante omnē illuminatū. Siquidē añ omnē
illuminatū eſſe neceſſe eſt/ a q̄ illuminātur
oēs qui illuminari pñt: Ideo hoc ſequit̃:
Et de plenitudine eius nos oēs D
accepimus. Quid accepiſtis? Et gra/
tiā ꝓ gratia. Sic eñ habēt verba euan/
gelica collata cū exemplarib⁹ gręcis. Non
ait: et de plenitudine eius nos oēs accepi/
mus/gratiā ꝓ gratia: ſ3 ſic ait: Et de pleni/
tudine ei⁹ nos oēs accepim⁹/⁊ gratiā ꝓ gra
tia: id ē /accepim⁹: vt neſcio qd nos volue/
rit intelligere de plenitudine ei⁹ accepiſſe:
⁊ inſup gratiā ꝓ gratia. Accepimus eñ de
plenitudine ei⁹ ꝑmo gratiā: ⁊ rurſum acce/
pim⁹ gratiā ꝓ gratia. Quā gratiā ꝑmo ac/
pimus? Fidē. In fide ambulātes in gratiā
ambulam⁹. Vñ eñ hoc meruim⁹? Quibus
nr̃is p̄cedentib⁹ meritis? Nō ſe q̄ſq3 cōpal/
pet: redeat in cōſciētiā ſuā: querat latebras
cogitationū ſuaꝝ: redeat ad ſeriem factoꝝ
ſuoꝝ: Nō attēdat qd ſit ſi iā aliqd ē/ſed qd
fuerit vt eſſet aliqd: Inueniet nō ſe dignū
fuiſſe niſi ſupplicio. Si ḡ ſupplicio dign⁹ fui/
ſti: ⁊ venit ille q̄ non peccata puniret/ſ3 pec
cata donaret: gratia tibi data ē/nō merces
reddita. Vñ vocat̃ gr̄a? Quia gratis dat̃.
Nō eñ p̄cedētib⁹ meritis eā emiſti qḋ acce
piſti. Hāc ḡ accepit gratiā ꝑmā pctōr/vt ei⁹
pctā dimitterent̃. Quid meruit? Interro/
get iuſticiā/inueniet pęnā. Interroget mi/
ſericordiā/inueniet gratiā. Sed hoc ꝓmiſe
rat de⁹ p ꝓphetas. Itaq3 cū venit dare qḋ
ꝓmiſerat: nō ſolū gratiā dedit/ſed et veri/
tatē. Quō exhibita ē veritas? Quia factū ē
qḋ ꝓmiſſū eſt. Quid ē ḡ gratiā ꝓ gr̄a? Fide
ꝓmeremur deū: ⁊ q̄ digni non eram⁹ quib⁹
pctā dimitterent̃: ex eo q2 tantū donū indi
gni accepim⁹/gr̄a vocat̃. Quid eſt gratia?
Gratis data. Quid eſt gratia? Gratis do/
nata/ nō reddita. Si tibi debebat̃/merces

reddita eſt/nō gratia donata. Si aūt vere
debebat/bon⁹ fuiſti: Si autem nō merito
Roma.4.a. tuo/vt verꝫ eſt: malus fuiſti. Credidiſti au/
tem in eū qui iuſtificat impiū. Quid eſt q̄
iuſtificat impiū? Ex impio facit piū. Cogi/
ta quid ꝑ legē tibi imminere debebat: ⁊ q̄d
ꝑ gratiā conſecutus ſis. Si conſecut⁹ autē
Abacuk.2.a. es iſtā gratiā fidei/eris iuſt⁹ ex fide. Juſtus
Roma.1.b. eīn ex fide viuit: et ꝓmereb deū viuēdo ex
fide. Cū ꝓmerueris deū viuēdo ex fide: ac/
cipies ꝑmiū immortalitatē/et vitā eternā:
Et illa gratia eſt. Nō ꝓ merito q̄dē accipi/
es vitā eternā: ſ; tn̄ ꝓ gr̄a. Si eīn fides
gratia ē: ⁊ vita eterna q̄ſi merces ē fidei: vi/
det quidē deus vitā eternā tanq̄ꝫ debitam
reddere. Cui debitā? Fideli: q̄ꝛ ꝓmeruit il/
lā ꝑ fidē. Sed q̄ꝛ ipſa fides gratia eſt: ⁊ vita
eterna gratia ē ꝓ gratia: Audi paulū apl'm
ꝯfitentē gratiā: et poſtea debitū expeten/
1.Timo.1.b. tē. Confeſſio gratie que eſt in paulo? Qui
prius fui blaſphemus et ꝑſecutor ⁊ iniuri/
oſus: ſed miſericordiā inquit ꝯſecutus ſū.
Jndignū ſe dixit q̄ cōſequeret: Conſecutū
tn̄ nō ꝑ merita ſua/ſed ꝑ miſc̄diam dei. Au/
di illum iā flagitantē debitū: qui ꝑmo in/
2.Timo.4.b. debitā ſuſceperat gratiā. Ego eīn inquit iā
immolor/ ⁊ tēpus reſolutionis mee inſtat:
Bonū certamē certaui: curſum cōſūmaui:
fidem̄ ſeruaui: de cetero repoſita eſt mihi
corona iuſticie. Jam debitū flagitat: iam
debituꝫ exigit. Nā vide verba ſequentia:
Quā mihi reddet dn̄s in illa die/iuſtus iu/
dex. Vt ante ſuſciperet gratiā/miſericordē
patrē opus habebat: vt premiū gratie/ iu/
dicē iuſtum: qui non damnauit impiū/do/
nauit fidelē. Et tamē ſi bn̄ cogitet: ipſe de/
dit fidē primo/q̄ cū promeruiſti: nō eīn de
tuo ꝓmeruiſti: vt tibi aliq̄d deberet. Q̄ḋ
ḡ ꝑmiū immortalitat' poſtea tribuit: dona
ſua coronat/nō merita tua. Ergo fr̄es/ oēs
de plenitudine ei⁹ accepim⁹. De plenitudīe
miſc̄die ei⁹: de abundātia bonitat' ei⁹ ac/
cepim⁹. Quid? Remiſſionē pctōꝝ: vt iuſti/
ficaremur ex fide. Et inſuꝑ q̄d? Gratiā pro
gr̄a: id ē/ꝓ hac gr̄a in q̄ ex fide viuim⁹: rece/
pturi ſum⁹ aliā. Quid tn̄ niſi gratiā? Nā ſi
dixero/q̄ꝛ ⁊ h̄ debet: aliq̄d mihi/aſſigno q̄ſi
cui debebat. Coronat aūt in nobis deus
dona miſc̄die ſue: ſi i ea gr̄a quā ꝑmū acce/
E pimus/ꝑſeuerāter ambulem⁹. Lex eīn ꝑ
moyſen data ē: q̄ reos tenebat. Quid
Roma.5.d. eīn ait apl's: Lex ſubintrauit/ vt abūdaret

delictū. Hoc ꝓderat ſuꝑbis/vt abundaret
delictū. Multū eīn ſibi dabāt: ⁊ q̄ſi virib⁹
ſuis m̄ſtū aſſignabāt: ⁊ nō poterāt implere
iuſticiā/ niſi adiuuaret ille q̄ iuſt⁹ erat. Su/
perbiā illoꝝ volēs domare de⁹/dedit legē:
tanq̄ꝫ dicens: Ecce implete: ne puteris de/
eſſe iubētē. Nō deeſt qui iubeat/ ſed deeſt
qui impleat. Si ḡ deeſt qui impleat/vn̄ nō
implet? Quia nat⁹ cū traduce peccati ⁊ mor/
tis: de adā natus traxit ſecū q̄ḋ ibi ꝯceptū
eſt. Cecidit ꝑm⁹ hō: et oīes q̄ de illo nati
ſunt/de illo traxerūt cōcupiſcentiā carnis.
Oportebat vt naſceret alius hō/q̄ nullam
traxit ꝯcupiſcentiā: hō ⁊ hō: hō ad mortē/
et hō ad vitā: ſicut dicit apl'us: Qm̄ quidē 1.Cor.15.c.
ꝑ hominē mors/⁊ ꝑ hoīem reſurrectio mor/
tuoꝝ. Per quē hoīem mors/⁊ ꝑ quē homi/
nem reſurrectio mortuorū? Noli feſtinare.
Sequit ⁊ dicit: Sicut eīn in adam oēs mo/
riūtur: ſic et in chriſto omnes viuificabun/
tur. Qui ꝑtinēt ad adā? Oēs qui nati ſunt
de adā. Qui ad chriſtū? Oēs q̄ nati ſunt ꝑ
chriſtū. Quare oēs i pctō? Quia nemo na/
tus eſt ꝑ̄ter adā. Vt autē oēs naſceret ex
adam / neceſſitatis fuit ex dānatiōe naſci/
per chriſtū voluntatis eſt ⁊ gratie. Nō co/
gunt hoīes naſci ꝑ chriſtum: non q̄ꝛ volue/
runt / nati ſūt ex adā: Oēs tn̄ qui ex adam
cū pctō pctōres: Oēs qui ꝑ chriſtuꝫ iuſtifi/
cati iuſti: nō in ſe ſed in illo: Nā in ſe ſi in/
terroges/adā ſunt: i illo ſi interroges/chri/
ſti ſūt. Quare? Quia ille caput dn̄s noſter
ieſus chriſtus/nō cū traduce peccati venit/
ſꝫ tn̄ venit cū carne mortali. Mors pctōꝝ
pena erat: in dn̄o mun⁹ miſc̄die erat/nō pe/
na peccati. Nō eīn aliq̄d habebat dn̄s/q̄re
iuſte moreret. Jpſe ait: Ecce venit ꝑnceps Joh.14.d.
hui⁹ mūdi/et in me nihil inuenit. Quare ḡ
moreris? Sed vt ſciāt oēs q̄ꝛ volūtatē pa/
tris mei facio: ſurgite eam⁹ hinc. Nō habe/
bat ille q̄re moreret/⁊ mortu⁹ eſt: tu habes
quare/et mori dedignaris. Dignare equo
animo pati ꝑ meritū tuū / q̄ḋ ille pati di/
gnatus ē/vt te a ſempiterna morte libera/
ret. Homo ⁊ homo: Sed ille nō niſi hō: iſte
deus ⁊ homo. Jlle hō peccati/iſte hō iuſti/
cie. Mortuus es in adā/reſurge in chriſtū:
nā vtrūq̄ꝫ debet tibi. Jā credidiſti in chri/
ſtū/reddes tamē quod debes de adā. Sed
nō te in eternū tenebit vinculū peccati: q̄ꝛ
mortē tuā eternā occidit mors tēpalis dn̄i
dei tui. Jpſa ē gratia fratres mei: ipſa ēt

ꝟitas/q꞉ ⁊ ꝓmiſſa ⁊ exhibita. Nō erāt iſta ĩ veteri teſtamēto: q꞉ lex minabaꝶ/ nō opitulabaꝶ: iubebat/ nō ſanabat: languorem oſtendebat/ nō auferebat/ ſed illi ꝑparabat medico venturo cū gratia ⁊ veritate: tanq̄ ad aliquē quē curare vult medicus: mittat primū ſeruū ſuum vt ligatū illū inueniat. Sanus nō erat/ et ſanari nolebat: et ne ſanaretur/ ſanū ſe eſſe iactabat. Miſſa lex ē: ligauit eum: inuenit ſe reū: iam clamabat de ligatura. Venit dn̄s: curat amaris aliquantū et acrib᷒ medicamētis: Dicit enim egroto/ ferto: dicit/ tolera: dicit/ noli diligere mundū: habeto patiētiā: curet te ignis cōtinētię: ferrū ꝑſecutionū tolerēt vulnera tua. Expaueſcebas qui fuiſti ligatus: liber ille et nō ligat᷒ bibit qđ tibi dabat. Prior paſſus ē vt te ꝯſolaretꝶ/ tanq̄ dicēs: Qđ times pati ꝓ te/ prior patior ꝓ te. Hec ē gratia et magna gr̄a: qs illā digne collaudat? De humilitate chriſti loq̄r fratreſ mei: Maieſtatē chriſti ⁊ diuinitatē chriſti/ quis loquatur in explicādo ⁊ dicēdo? Ut q̄quo modo humilitatē chriſti loqueremur non ſufficimus/ imo deficim᷒: totū cogitātib᷒ cōmittimus: nō audiētibus adimplem᷒. Cogitate humilitatē chriſti. Sed qs nobis inq̄s eā explicat: niſi tu dicaſ? Ille int᷒ dicat: Melius illud dicit qui intus habitat q̄ qui foris clamat. Ipſe vobis oſtēdat gratiā humilitatis ſuę/ qui cepit habitare in cordib᷒ veſtris. Iā ꝟo ſi in ei᷒ humilitate explicanda et eroganda deficimus: maieſtatē eius quis loquaꝶ? Si verbū caro factū ꝯturbat nos: in principio erat verbū quis explicabit? Tenete ḡ fratres mei ſoliditatē iſtam: Lex ꝑ moyſen data ē: gratia ⁊ veritas per ieſum chriſtū facta ē. Per ſeruū lex data eſt/ reos fecit: ꝑ imperatorē indulgentia data eſt/ reos liberauit. Lex ꝑ moyſen data eſt: Nō ſibi aliquid ampli᷒ ſeruus aſſignet/ q̄ qđ ꝑ illū factum eſt. Electus ad magnū miniſteriū tanq̄ fidelis in domo: ſed tamē ſeru᷒ agere ſm legē poteſt: ſoluere a reatu legis nō poteſt. Lex ergo per moyſen data eſt: gratia et veritas ꝑ ieſum chriſtū facta eſt. Et forte aliquis dicat: Et gr̄a et veritas non eſt facta ꝑ moyſen qui vidit deum: ſtatim ſubiecit: Deum nemo vidit vnq̄. Et vnde innotuit moyſi deus? Quia reuelauit ſeruo ſuo dn̄s. Quis dn̄s? Ipſe chriſtus qui ꝑmiſit legem per ſeruū: vt veniret ipſe cū gratia ⁊ veritate. Deum eni nemo vidit vnq̄. Et vn̄ illi ſeruo q̄ntū capere poſſet apparuit? †Sed vnigenitus inq̄t fili᷒ q̄ eſt ĩ ſinu patris: ipſe enarrauit. Quid ē in ſinu patris? In ſecreto patris. Nō eni de᷒ habet ſinū ſicut nos habem᷒ in veſtib᷒/ aut cogitand᷒ ē ſic ſedere quō nos/ aut forte cinct᷒ ē vt ſinū haberet: ſed q꞉ ſin᷒ noſter int᷒ ē: ſecretū patris ſinū patris vocam᷒. In ſecreto patris q̄ patrē nouit/ ipſe enarrauit: Nā deū nemo vidit vnq̄. Ipſe ḡ venit/ ⁊ narrauit q̄cq̄d vidit. Quid vidit moyſes? Moyſes vidit nubē: vidit angelū: vidit ignē. Oīs illa creatura typū dn̄i ſui gerebat: nō ipſi᷒ dn̄i ꝑſentiā exhibebat: Nā q̄ aperte habes in lege: Et loquebatur moyſes cū dn̄o/ econtra in in contra/ ſicut amic᷒ cū amico ſuo. Si quęris ipſā ſcripturā/ inuenies moyſen dicētē: Si inueni gr̄am ĩ ꝯſpectu tuo: oſtēde mihi teipſum manifeſte vt videā te. Et parū eſt q꞉ dixit: reſponſū accepit: nō potes videre faciē meā. Loquebaꝶ ḡ fratres chariſſimi cū moyſe angel᷒ portans typū dn̄i: ⁊ illa oīa q̄ ibi ꝑ angelū facta ſunt: futurā iſtā gratiam et veritatē ꝓmittebāt. Qui bn̄ ſcrutanꝶ legē/ nouerūt: ⁊ cū opportunū eſt/ vt et nos aliquid inde dicam᷒: quantū dn̄s reuelat/ nō tacem᷒ charitati veſtrę. Illud aūt ſciatiſ: q꞉ oīa q̄ corꝑaliter viſa ſūt: nō erāt illa ſubſtātia dei. Illa eni carneis oculis videm᷒: dei ſubſtātia vn̄ videtꝶ? Euangeliū interroga: Beati mūdo corde: q꞉ ipſi deū videbunt. Fuerūt hoīeſ q̄ dicerēt vanitate ſui cordis decepti: Pater inuiſibilis ē: fili᷒ aūt viſibilis eſt. Vn̄ viſibilis niſi ꝓpter carnē? q꞉ ſuſcepit carnē/ manifeſtū eſt. Illi eni q̄ carnē chriſti viderūt: aliq̄ crediderūt: aliq̄ crucifixerunt. Et q̄ crediderūt/ illo crucifixo nutauerant: et niſi ipſā poſt reſurrectionē palparēt: fides ad eos nō reuocaretꝶ. Si ḡ ꝓpter carnē viſibilis fili᷒ ē: ⁊ nos concedim᷒: ⁊ eſt catholica fides. Si autē an̄ carnē viſibilis/ ſicut ipſi dicūt: id ē/ anteq̄ incarnaretꝶ: multū delyrant/ ⁊ multū errāt. Facta eni ſunt illa viſibilia corꝑaliter ꝑ creaturā/ in qb᷒ typ᷒ oñderetꝶ: nō vtiq̄ ſubſtātia ipſa demōſtrabaꝶ ⁊ manifeſtabaꝶ. Et hoc attēdat charitas veſtra leue documētū. Sapiētia dei videri oculis nō pōt. Fratres: ſi chriſt᷒ ſapiētia dei ⁊ ꝟtus dei/ ſi chriſt᷒ ꝟbū dei: verbū hoīs oculis non videtꝶ: verbū dei videri ſic

Marginal notes (right margin): F — Ar. nō h3 †Sed. — Exod.3.a. — Exod.33.c. — Matth.5.a. — G — 1.Cor.1.d.

pōt? Expellite ꝗ de cordib⁹ vřis carnales
cogitatiōes/vt vere ſitis ſub gra: vt ad no
uū teſtamētū ptineatis: Ideo vita eterna
pmittit in nouo teſtamēto. Legite vet⁹ te/
ſtamentū ⁊ videte: qꝛ carnali adhuc pplo ea
Exod.20.b. quidē pcipiebant ꝗ nobis. Nā vnū deū co
lere ⁊ nobis pcipit. Nō accipies inuanū no
mē dñi dei tui: et nobis precipit: Qđ ē ſe/
cundū preceptū: Obſerua diē ſabbati/ma/
gis nobis pcipit: qꝛ ſpiritaliter obſeruādū
pcipit: Judei eñ ſeruiliter obſeruabāt diē
ſabbati/ad luxuriā/ad ebrietatē. Quanto
melius femine eoꝝ lanā facerēt/ ꝗ illo die
in neomenijs ſaltarēt. Abſit fratres/ vt il/
los dicamus obſeruare ſabbatū. Spirita/
liter obſeruat ſabbatū chriſtian⁹ abſtinēs
ſe ab ope ſeruili. Quid ē eñ ab ope ſeruili?
A peccato. Et vnde pbam⁹? Dñm interro/
Joh.8.d. ga. Ois q facit peccatū/ſeru⁹ eſt peccati. Er
go ⁊ nobis precipit ſpiritaliter obſeruatio
ſabbati. Nā illa oia pcepta nobis magi p/
Exod.20. cipiunt/⁊ obſeruanda ſunt: Non occides:
Nō mechaberis: Nō furaberis: Non falſū
teſtimoniū dices: Honora patrē tuū ⁊ ma/
trē tuam: Non concupiſces rem ꝓximi tui:
Non concupiſces vxorē ꝓximi tui. Nonne
iſta oia ⁊ nobis pcipiunt? Sed quere mer/
cedem/⁊ inuenies ibi dici: vt expellant ho
ſtes a facie tua: et accipietis terrā quā pmi
ſit deus patrib⁹ veſtris. Quia nō poterāt
capere inuiſibilia/ p viſibilia tenebantur.
Quare tenebant? Ne penit⁹ interirēt ⁊ ad
idola laberent. Nā fecerūt hoc fratres mei
ſicut legit/obliti tanta miracula ꝗ fecit de⁹
corā oculis eoꝝ. Mare diſciſſum eſt: via fa
cta eſt in medijs fluctibus: ſequētes hoſtes
eoꝝ/hiſdē aquis obruti ſunt p quas illi tran/
ſierunt. Et cū moyſes homo dei receſſiſſet
Exod.32.a. ab oculis eoꝝ: idolū petierūt ⁊ dixerūt: Fac
nobis deos qui nos pcedant: qꝛ ille hō di/
miſit nos. Tota ſpes eoꝝ in homine poſi/
ta erat/nō in deo. Ecce mortuus ē homo:
nūquid mortu⁹ ē deus/qui eruit eos de ter/
ra egypti? Et cū feciſſent ſibi imaginē vitu
li: adorauerūt ⁊ dixerūt: Hi ſunt dij tui iſra
el/q te liberauerūt de terra egypti. Cito
obliti tam magnificā gratiā. Quib⁹ ergo
modis teneret popul⁹ talis niſi pmiſſis car
nalib⁹? Ea ibi iubent in decalogo legis ꝗ
⁊ nobis: ſed nō ea pmittunt ꝗ nobis. No/
bis qđ pmittit? Vita eterna. Hec ē aūt vi/
Joh.17.a. ta eterna/ vt cognoſcant te vnū veꝝ deū:
⁊ quē miſiſti ieſum chriſtū. Cognitio dei p/
mittit: Ipſa ē gra p gra. Fratres: mō cre/
dim⁹/non videm⁹. Pro iſta fide/ pmiū erit
videre quod credimus. Nouerant hoc p/
phete: ſed occultū erat anteꝗ veniret. Nā
qdā ſuſpirās amator in pſalmis dic: Unā Ps.26.
petij a dño hanc reqrā. Et qris qd petat?
Forte eñ terrā petit fluentē lacte et melle
carnalr: ꝗuis ſpiritualr iſta querēda ſit et
petēda: aut forte ſubiectionē hoſtiū ſuoꝝ:
aut mortē inimicoꝝ/ aut imperia/et facul/
tates hui⁹ ſeculi. Ardet eñ amore: ⁊ multū
ſuſpirat/ et eſtuat et anhelat. Videam⁹ qd
petat. Unam petij a dño/hanc requiram.
Quid ē hoc quod requirit? Ut inhabitem
inquit in domo dñi/p omes dies vite mee.
Et puta qꝛ habitas in domo dñi: vnde ibi
erit gaudiū tuū? Ut contēpler inqt volū/ Al. vt delecta/tionem
tatē dñi. Fratres mei/ vnde clamat/ vnde b
exultatis/vnde amatis/niſi qꝛ ibi eſt ſcin/
tilla hui⁹ charitatis? Quid deſideratis re/
go vos? Quod videri poteſt oculis: tangi
pōt. Pulchritudo aliqua ē que oculos de/
lectat. Nōne martyres amati ſūt vehemē/ Al. tenuauere
ter: ⁊ quādo eos cōmemoram⁹/inardeſcim⁹
in amore? Quid in illis amam⁹ frēs? Mē/
bra laniata a feris? Quid fedius/ſi oculos
carnis interroges: quid pulchrius/ ſi ocu/
los mētis iterroges? Quid tibi videt ado/
leſcens pulcherrimus/fur? Quomō horrēt
oculi tui: Nunqd oculi carnis horrent? Si
ipſos interroges: nihil illo corpe cōpoſiti/
us/nihil ornatius/et parilitas mēbroꝝ/et
coloris delectatio illicit oculos: ⁊ tamē cū
audis qꝛ fur eſt: fugis hominē animo. Ui/
des ex alia pte ſenē curuū/baculo inniten/
tē/vix ſe mouētē/rugis vndiꝗ exaratū: qd
vides quod oculos delectet? Audis qꝛ iu/
ſtus ē: amas/amplecteris. Talia nobis p/
mia pmiſſa ſunt frēs mei: tale aliqd ama/
te: tali regno ſuſpirate/ et talē patriā deſi/
derate: ſi vult puenire ad id/cū quo venit
dñs noſter: id ē/ad gratiā et veritatē. Si au
tem corpalia pmia ꝯcupieris a deo: adhuc
ſub lege es: et ideo ipſam legem implebis.
Quando eñ videris abundare iſta tpalia
in eis qui deū offendūt: nutant greſſus mi
et dicit tibi: Ecce ego colo deū: quotidie ad
eccleſiā curro: genua mihi trita ſunt in ora/
tiōibus: et aſſidue egroto: homicidia faci/
unt hoies: rapinas faciūt/exultant et abū/
dant: bene ē illis. Talia ꝗ querebas a deo.

Certe ad gratiã ptinebaſ. Si gratiã ideo ti
bi dedit de⁹: qꝛ grati dedit/grati ama: noli
ad p̃miũ diligere deũ: ipe ſit tibi p̃miũ tuũ.
Ps.26. Dicat aĩa tua: Unã petij a dño/hãc reqrã:
vt inhabitem in domo dñi p oẽs dies vitę
Al. † voluntatem. meę: vt cõtẽpler † delectationẽ dñi. Noli ti/
mere/ne faſtidio deficias. Tal' erit illa dele
ctatio pulchritudinis/ vt ſemp tibi p̃ſẽs ſit
⁊ nũq̃ ſatiet: immo ſemp ſatiet ⁊ nũq̃ ſa/
tiet. Si eñ dixero/qꝛ nõ ſatiaberis/fames
erit: ſi dixero/ qꝛ ſatiaberis/faſtidiũ timeo:
Ubi nec faſtidiũ erit/nec fames: qd dicam
neſcio. Sꝫ de⁹ habet qđ exhibeat nõ inue/
niẽtib⁹ quõ dicãt/ ⁊ credẽtib⁹ qđ accipiãt.

Ab eo qđ ſcptũ ẽ: Et hoc ẽ teſti/
moniũ iohãnis/qñ miſerũt iudei
ab hieroſolymis ſacerdotes ⁊ le/
uitas: vſq3 ad id: Et ego neſciebã
eũ: ſed q̃ me miſit baptizare in aq̃/
ipſe mihi dixit: Sup quẽ videris
ſpm̃ deſcendẽtẽ ſicut colũbã ⁊ ma
nentẽ ſup eũ: ipſe eſt q̃ baptizat ĩ
ſpirituſancto: Tractatus .IIII.

A Epiſſime audi

ſ uit ſanctitas vr̃a/ ⁊ optime no/
ſtis/qm̃ iohannes baptiſta q̃n/
to p̃clarior erat ĩ nat muliez: ⁊ q̃nto humi
lior ad cognoſcendũ deũ: tãto meruit eſſe
amic⁹ ſpõſi/zelãs nõ ſibi/nõ ſuũ honorẽ q̃/
rẽs: ſed iudici ſui/quẽ tanq̃ p̃co p̃ibat. Ita/
q3 pphetis p̃cedentib⁹ p̃nũciare de chriſto
futura ↄceſſum ẽ: huic aũt digito oſtẽdere.
Sic eñ ignorabaſ chriſt⁹ ab his q̃ pphet
nõ crediderãt añq̃ veniret: ſic ab eis igno/
rabaſ ⁊ p̃ſens. Uenerat eñ humiliter p̃mo
⁊ occult⁹: tãto occultior q̃nto humilior. Po
puli aũt ſpernẽtes ppter ſupbiã ſuã humi/
litatẽ dei: crucifixerũt ſaluatorẽ ſuũ: ⁊ fece/
rũt dãnatorẽ ſuũ. Sed q̃ p̃mo venit occul/
tus/qꝛ venit humilis: nunq̃d deinceps nõ
eſt ventur⁹ manifeſt⁹/qꝛ excelſus? Audiſtis
Ps.49. mõ pſalmũ: De⁹ manifeſtus veniet: de⁹ no
ſter ⁊ nõ ſilebit. Siluit vt iudicareſ: nõ ſile/
bit cũ ceperit iudicare. Nõ dicereſ manife/
ſtus veniet/niſi p̃mo veniſſet occultus: nec
diceret/nõ ſilebit/niſi qꝛ p̃mo ſiluit. Quõ q̃
Eſa.53.c. ſiluit? Interroga eſaiã: Sic ouis ad occiſi/
onẽ duct⁹ ẽ: ⁊ ſicut agn⁹ corã eo q̃ ſe tondet
Ps.49. fuit ſine voce: ſic nõ aperuit os ſuũ. Ueniet
aũt manifeſt⁹/⁊ nõ ſilebit. Quõ manifeſt⁹?
C Ignis añ eũ p̃ibit: ⁊ in circuitu ei⁹ tẽpeſtas
validã. Tẽpeſtas valida tollere habet to/
tã paleã de area q̃ mõ trituraſ: et ignis in/
cẽdere qđ tẽpeſtas abſtulerit. Mõ aũt ta/
cet: tacet iudicio: ſed non tacet p̃cepto. Si
eñ tacet chriſt⁹: qd ſibi volũt hęc euange/
lia? qd ſibi volũt voces aplicę? qd canticã
pſalmoz? qd eloq̃a pphetarũ? In his eñ
oĩb⁹ chriſt⁹ nõ tacet. Sed tacet mõ ne vin/
dicet: nõ tacet vt moneat. Ueniet aũt p̃cla
rus ĩ vindicta/⁊ apparebit oĩb⁹: ⁊ q̃ in eũ nõ
credũt. Modo ỽo qꝛ et p̃ſens occult⁹ erat:
oportebat eñ vt ↄtẽnereſ. Niſi eñ cõtem/
nereſ/non crucifigereſ. Si nõ crucifigereſ/
nõ funderet ſanguinẽ/q̃ p̃cio nos redemit.
Ut aũt daret p̃ciũ p nobis crucifixus ẽ: vt
crucifigereſ ↄtempt⁹ ẽ: vt ↄtẽneretur humi
lis apparuit. Tamẽ qꝛ q̃ſi in nocte apparuit
in corpe mortali: lucernã ſibi accẽdit vnde
videretur. Ipſa lucerna iohãnes erat: de q̃
iã multa audiſtis: et p̃ſens lectio euangelij
ỽba iohãnis ↄtinet. Primo qđ p̃ncipiũ eſt
ↄfitẽtis/qꝛ non ipſe erat chriſt⁹. Tanta aũt
excellẽtia erat ĩ iohãne vt poſſet credi chri/
ſtus ẽ: ⁊ ĩ eo pbata ẽ humilitas ei⁹: qꝛ dixit
nõ ſe chriſtũ eſſe/cũ poſſet credi eẽ. † Ergo Al. † Et
hoc ẽ teſtimoniũ iohãnis qñ mi/
ſerũt iudei ab hieroſolymis ſacer
dotes ⁊ leuitas ad eũ vt interro/
garent eũ: Tu q̃s es? Non aũt mitte/
rẽt/niſi mouerẽtur excellentia auctoritatis
ei⁹/qꝛ auſus ẽ baptizare. Et ↄfeſſus eſt
et nõ negauit. Quid ↄfeſſus ẽ? Et cõ/
feſſus eſt/ qꝛ nõ ſũ ego chriſt⁹. Et B
interrogauerũt eũ: Quid ergo? He/
lias es tu? Nouerant eñ qꝛ p̃ceſſur⁹ erat
helias chriſtũ. Nõ eñ alicui incognitũ erat
nomẽ chriſti apud iudęos. Iſtũ nõ eẽ chri/
ſtũ putauerũt: nõ oĩno chriſtũ nõ eſſe vẽ
turũ cũ ſperarẽt vẽturũ. Sic offẽderũt in p̃/
ſentẽ: offenderunt tanq̃ in humilẽ lapidẽ.
Lapis eñ ille adhuc paru⁹ erat/iã quidẽ p̃/
ciſus de mõte ſine manib⁹: ſicut dicit dani Daniel.2.c.
el ppheta/vidiſſe ſe lapidẽ p̃ciſũ ð mõte ſi/
ne manib⁹. Sed quid ſequiſ? Et creuit in/
quit lapis ille: ⁊ fact⁹ ẽ mons magn⁹: ⁊ im/
pleuit vniuerſã faciẽ terrę. Uideat q̃ chari/
tas veſtra qđ dico: Chriſt⁹ ante iudęos iam
p̃ciſus erat de mõte. Montẽ regnũ vult
intelligi iudęoz. Sed regnũ iudęorũ non
impleuerat vniuerſam faciẽ terrę. Inde p̃/
ciſus ẽ ille lapis: qꝛ inde nat⁹ eſt in p̃ſentia
dñs. Et quare ſine manib⁹? Quia ſine ope

virili virgo pepit chriſtū. Iā ģ erat lapis il-
le pciſus ſine manib⁹ ante oculos iudęoꝝ:
ſed humilis erat. Nō immerito: qꝛ nondū
creuerat lapis ille/ ⁊ impleuerat orbem ter-
raꝝ: qđ oſtendit in regno ſuo/ qđ ē eccleſia:
quę impleuit totam faciē terrę. Quia ergo
nondū creuerat: offenderūt in illū tanq̄ in
Luc.20.c. lapidē: ⁊ factū ē in eis quod ſcriptū ē: Qui
ceciderit ſup lapidē ꝯquaſſabit: ⁊ ſup quos
ceciderit lapis ille conteret eos. Primo ſu-
per humilē ceciderūt: excelſus ſup illos vē-
turus eſt. Sed vt eos venturꝰ excelſus con-
terat: primo eos humilis quaſſauit. Offen-
derunt in eū ⁊ quaſſati ſunt: nō contriti ſed
quaſſati ſunt: veniet excelſus ⁊ ꝯteret eos.
Sed ignoſcendū eſt iudęis: qꝛ offenderunt
in lapidē q̄ nōdū creuerat. Quales ſūt illi
qui in ipſum montē offendūt? Iā de quib⁹
dicā cognoſcitis: qui negant eccleſiā toto
orbe diffuſam. Non in humilē lapidē/ ſed ī
ipſum montē offendūt: qđ factꝰ ē ille lapis
dū creſceret. Ceci iudęi non viderūt humi-
lē lapidē. Quāta cęcitas ē nō videre mon-
tē? Ergo viderūt humilē ⁊ nō cognouerūt.
Demonſtrabat illis p lucernā: Nā pmo il-
Matth.11.b. le q̄ maior nemo ſurrexerat in natis muli-
C erū dixit: Non ſū ego chriſtꝰ. Dictūq; illi ē:
Al.habet Et dixit. Nūquid tu es helias? † Reſpōdit: Nō
ſum. Chriſtꝰ eñ pmittit ante ſe heliā: ⁊ di-
xit non ſū: ⁊ fecit nobis quęſtionē. Timen-
dū eſt eñ/ ne minus intelligētes contraria
putēt iohannē dixiſſe q̄ chriſtꝰ dixit. Quo-
dā eñ loco cū dñs ieſus chriſtus in euange-
lio ġdā diceret de ſe: reſponderūt illi diſci-
puli: Quomō eñ dicūt ſcribę: id ē/ periti le-
gis: qꝛ heliā oportet primū venire? Et ait
Matth.17.b. dñs: Helias iam venit: ⁊ fecerunt ei ģ volu-
erunt: et ſi vultis ſcire/ ipſe ē iohannes ba-
ptiſta. Dñs ieſus chriſtus dicit: Helias iā
venit: et ipſe ē iohānes baptiſta. Iohan-
nes autē interrogatꝰ ſic ſe ꝯfeſſus eſt heliā
nō eē: quō nec chriſtū eē: Et vtiq; ſicut veꝝ
ꝯfeſſus ē chriſtū ſe nō eē: ſic veꝝ ꝯfeſſus eſt
nec heliā ſe eē. Quō ģ cōpabimꝰ dicta pco-
nis cū dictꝭ iudicis? Abſit vt pco mentiat.
Hoc eñ loquit qđ audit a iudice. Quare ģ
ille: nō ſū helias: ⁊ dñs: ipſe ē helias? Quia
in eo dñs ieſus chriſtꝰ pfigurare voluit fu-
turꝝ aduentū ſuū/ ⁊ h̄ dicere: qꝛ in ſpū helię
erat iohānes. Et qđ erat iohannes ad pri-
mū aduētū: h̄ erit helias ad ſecūdū aduen-
tū. Quō duo aduentꝰ iudicis/ ſic duo pco-

nes. Iudex qdē ipſe: pcones aūt duo/ non
duo iudices. Oportebat autē iudicē pmo
venire iudicandū: miſit aū ſe primū pconē:
vocauit illū heliā: qꝛ hoc erit in ſecūdo ad-
uentu helias qđ in pmo iohānes. Iāq; in-
tēdat charitas vřa q̄ veꝝ dicā. Qñ ꝯceptꝰ
eſt iohānes/ vel potꝰ qñ natꝰ eſt: ſpūſan-
ctꝰ hoc de illo homine impleto ꝓphetauit:
Et erit inquit pcurſor altiſſimi/ in ſpiritu ⁊ Luc.1.b.
virtute helię. Non ergo helias/ ſed in ſpiri-
tu ⁊ ꝟtute helię. Quid ē in ſpū ⁊ ꝟtute he-
lię? In eodē ſpūſancto vice helię. Quare
vice helię? Quia qđ helias ſecūdo/ hoc io-
hānes in pmo aduētu fuit. Recte ģ modo
iohānes ꝓprie reſpōdit: Nā dñs figurate/
helias ipſe ē iohannes. Iſte aūt vt dixi ꝓ-
prie: nō ſū ego helias. Si figurā pcurſiōis
aduertas: iohānes ipſe ē helias. Qđ eñ il-
le ad pmū aduētū/ hoc ille ad ſecundū erit.
Si ꝓprietatē pſonę iterroges: iohānes/ io-
hānes: helias/ helias. Dñs ergo ad pfigu-
rationē recte ipſe ē helias: Iohānes aūt re-
cte ad ꝓprietatē/ non ſū helias: nec iohan-
nes falſū/ nec dñs falſū: nec pco falſum: nec
iudex falſū: ſed ſi intelligas. Quis autē in-
telligit/ niſi qui imitatus fuerit humilitatē
pconis: et cognouerit celſitudinē iudicis?
Nihil eñ humiliꝰ ipſo pcone fratres mei:
nullū tantū meritū iohannes habuit q̄ de
iſta ipſa humilitate: q̄ cū poſſit fallere ho-
mines/ ⁊ putari chriſtus ⁊ haberi ꝓ chriſto.
Tātę eñ gratię tātęq; excellētię fuit: ꝯfeſ-
ſus ē tñ apte ⁊ dixit: Nō ſum ego chriſtus.
Nūquid tu helias es? Iā ſi diceret/ helias
ſum: ergo iam in ſecūdo aduentu adueni-
ens dñs iudicaret: non adhuc in pmo iudi-
caretur: tanq̄ dicēs: Vēturus eſt adhuc et
helias: Nō ſū inquit helias. Sed obſerua-
te humilē ante quē venit iohānes: ne ſenti-
atis excelſum ante quē vēturus eſt helias.
Nā ⁊ dñs ita cōpleuit: ipē ē iohānes bapti-
ſta q̄ venturꝰ eſt helias. Ipſa pfiguratione
venit iſte/ q̄ ꝓprietate venturus eſt helias.
Tūc helias p ꝓprietatē helias erit: nunc p
per ſimilitudinē iohānes helias erat. Mō
iohānes p ꝓprietatē iohānes ē: tūc p ſimi-
litudinē helias iohannes erit. Ambo pco-
nes ſibi dederūt ſimilitudines ſuas: ⁊ tenu-
erunt ꝓprietates ſuas: Vnus autē dñs iu-
dex/ ſiue illo pcone pcedēte/ ſiue illo. Et in-
terrogauerunt eū: Quid ergo: Helias es
tu? Et dixit: Non. Et dixerūt ei: Pro-

pheta es tu: Et reſpondit: Non.
Al.bʒ†Dixerunt ergo ei. †Quiſ es† tu: vt reſpōſū dem⁹ biſ
Al.nō bʒ tu q̄ miſerūt nos: Quid dicis de te
ipſo: Ait: Ego vox clamantis in
deſerto. Eſaias illud dixit. In iohanne
Eſa.40.e. prophetia iſta eſaię impleta eſt: Ego vox
clamantis in deſerto. Quid clamantis:
Dirigite viam domini: rectas fa
cite ſemitas dei noſtri. Nō vobis vi
detur pręco eſſe/ dicere: exite/ facite viam:
Niſi q̄ pręco exite dicit: iohānes dicit/ ve
nite. A iudice repellit pręco: ad iudicē vo
cat iohannes. Immo vocat iohannes ad
humilem: ne iudex ſentiatur excelſus. Ego
vox clamātis in deſerto/ dirigite viam do
mini: ſicut dicit eſaias ꝓpheta. Nō
dixit: ego ſum iohannes: ego ſum helias:
ego ſum propheta. Sed qd dixit: Hoc vo
cor: Vox clamātis in deſerto/ dirigite viā
domino: rectas facite ſemitas dei noſtri:
Ego ſum ipſa ꝓphetia. Et qui miſſi fu
erant/ erant ex phariſeis: id eſt/ ex
principibus iudęorū. Et interrogaue
runt eum ꝛ dixerunt ei: Quid er
go baptizas/ ſi tu nō es chriſtus/
neq̧ heliaſ/ neq̧ ꝓpheta: Quaſi au
dacię videbat̃ eſſe baptizare: q̄ſi in qua ꝑ
ſona quęrim⁹/ vtrū tu ſis chriſtus: tu dicis
te non eſſe. Quęrimus ne forte p̄curſor il
lius ſis: q2 nouim⁹ ante chriſti aduentū ve
turū eſſe heliā: negas te eſſe heliā. Queri
m⁹ ne forte aliq̄s multū p̄ueniens: p̄co es:
id ē/ ꝓpheta: ꝛ accepiſti hāc ptātē: nec pro
phetā te eē dicis. Et nō erat ꝓpheta iohā
nes: maior erat q̄ ꝓpheta: q2 dn̄s d illo ta
Math.11.b. le teſtimoniū dedit: Quid exiſtis in deſer
tū videre: arūdinē vēto agitari: Vtiq̧ nō
vento agitari ſubaudis: q2 nō h̄ erat iohā
nes: q̄ q̄ſi a vēto moueret̃. Qui em̄ a ven
to mouet̃: circumflat̃ omni ſpū ſeductorio.
Sed qd exiſtis videre: hominē mollib⁹ ve
ſtitū: Veſtiebat̃ em̄ iohannes aſperis: id ē
tunica facta de pilis cameli. Ecce qui mol
libus veſtiunt̃: in domibus regū ſunt. Nō
ergo exiſtis videre hoīem mollib⁹ veſtitū.
Sed quid exiſtis videre: ꝓphetā: Ita dico
vobis/ maior q̄ ꝓpheta hic: q2 ꝓphetę lon
ge ante p̄nunciauerūt: iohānes p̄ſentē de
monſtrabat. Quid ḡ tu baptizas/ ſi tu nō
es chriſtus/ neq̧ helias/ neq̧ ꝓpheta: Re
Al.† dicens ſpōdit eis iohannes† ꝛ dixit: Ego
baptizo i aqua: medi⁹ aūt vr̄m ſte

tit quē vos neſcitis. Humilis em̄ nō
videbat̃: ꝛ ꝓpterea lucerna accēſa ē. Vide
te quō det locum: qui aliud poſſet putari.
Ipſe ē q̄ poſt me† venit: qui an̄ me Al.† ventur⁹ ē
fact⁹ ē. Sicut iā diximꝰ: id ē/ antepoſit⁹ eſt
mihi: cui⁹ ego nō ſū dign⁹ vt ſoluā
corrigiā calciamenti ei⁹. Quantū ſe
abiecit: ꝛ ideo multū eleuatus ē: q̄m qui ſe Luc.14.c.
humiliat exaltabit̃. Unde debet videre ſā
ctitas vr̄a: q2 ſi iohannes ſic ſe humiliauit
vt diceret: nō ſū ego dign⁹ corrigiā ſoluere:
quō habēt humiliari q̄ dicūt: nos baptiza
mus: nos qđ dam⁹ noſtrū ē: ꝛ qđ noſtrū ē ſā
ctū ē: Ille dicit: nō ego ſed ille: illi dicunt/
nos. Non ē dign⁹ iohānes ſoluere corrigiā
calciamēti ei⁹. Qđ ſi dignū ſe diceret/ q̄ hu
milis eēt: Et ſi dignū ſe diceret: et ſic dice
ret: ille venit poſt me q̄ ante me factus eſt:
cui⁹ tm̄modo corrigiā calciamēti dign⁹ ſū
ſoluere: multū ſe humiliaſſet. Qn̄ aūt nec
ad h̄ dignū ſe dic̄: vere plen⁹ ſpūſctō erat:
qui ſic ſeru⁹ dn̄m agnouit: et ex ſeruo ami
cus fieri meruit. Hec in bethania fa E
cta ſūt trans iordanē: vbi erat io
hānes baptizās. Altera aūt die
vidit iohānes ieſu venientē ad ſe
et ait: Ecce agnus dei: ecce qui tol
lit peccata mundi. Nemo ſibi arroget
et dicat/ quia ipſe auferet peccata. Unde
iā intendite/ cōtra q̄s ſuꝑbos intendebat
digitū iohānes: Nōdū erant nati heretici/
et iam oſtendebant̃: cōtra illos clamabat
tūc a fluuio/ contra quos modo clamat ex
euāgelio. Venit ieſus: ꝛ quid dicit ille: Ec
ce agn⁹ dei. Si agn⁹ dei/ innocēs. Et iohā
nes agnus: an nō et ipſe innocēs: Sed q̄s
innocens: quantū innocens: omnes ex il
la traduce veniūt ꝛ illa ꝓpagine/ de qua cā
tat gemēs dauid: Ego in iniq̄tate ꝯceptus Ps.50.
ſum: et in peccatis mater mea in vtero me
aluit. Solus ḡ ille agn⁹/ q̄ nō ſic venit: non
em̄ in iniq̄tate ꝯceptus eſt: q2 non de mor
talitate cōceptus eſt: nec eum in peccatis
mater eius in vtero aluit: quē v̄go ꝯcepit/
virgo peperit: quia fide concepit/ fide ſuſce
pit: Ergo ecce agnus dei: nō habet iſte tra
ducē de adā: Carnē tm̄ aſſumpſit de adā:
peccatū nō aſſūpſit. Qui nō aſſumpſit de
noſtra maſſa peccatū: ipſe eſt qui tollit no
ſtrū peccatū: Eccce agn⁹ dei: ecce qui tollit
peccata mundi. Noſtis quia quidā homi
nes dicūt aliquādo: Nos tollim⁹ peccata

hominib⁹:q2 ſancti ſum⁹. Si eñ non fuerit
ſanct⁹ q baptiçat: quō tollit pctā alteri⁹/ cū
ſit ipſe hō peccator? Contra iſtas diſputa/
tiones/ vba noſtra nō dicam⁹: hūc legam⁹:
Ecce agn⁹ dei/ ecce q tollit peccata mundi.
Ps. 10. Nō ſit pręſūptio hominib⁹ i hoies: nō trāſ/
migret paſſer in mōtes: in dño ↄfidat: Et ſi
Ps. 120. leuat oculos ſuos in mōtes/ vñ veniet au/
xiliū ei: intelligat q2 auxiliū ei⁹ a dño q fec
cęlū ꝛ terrā. Tante excellētię iohānes/ dici/
tur ei: Tu es chriſt⁹? dicit nō: tu es helias?
dicit nō: tu es ꝓpheta? dicit non. Quare ģ
baptiçaſ? Ecce agn⁹ dei: ecce qui tollit pctā
mūdi. Hic eſt de q dixi: poſt me venit vir q
ante me fact⁹ ē: q2 prior me erat. Et poſt me
venit: q2 poſteri⁹ natus/ añ me factus ē: q2
pręlat⁹ ē mihi. Prior me erat: q2 in ꝑncipio
erat verbū: ꝛ verbū erat apud deū: ꝛ deus
erat verbū. Et ego neſciebā eū/ dixit:
Al. † in iſrael Sꝫ vt manifeſtareſ † iſraeli: pro/
pterea veni ego i aqua baptizās.
Et teſtimoniū ꝑhibuit iohannes
Al. † columbā dicēs: q2 vidi † ſpm̄ de cęlo deſcē/
dentē quaſi columbā: et māſit ſu/
per eū: et ego neſciebam eū. Sed
qui me miſit baptizare i aqua: ille
mihi dixit: Super quem videris
ſpiritū deſcendentē ꝛ manentem
ſuper eū/ hic eſt qui baptizat i ſpi/
ritu ſancto. Et ego vidi et teſtimo
niū perhibui: quia hic eſt fili⁹ dei.
5 Intendat modicū charitas veſtra: Johan
nes qñ didicit chriſtum? Miſſus eſt eñ vt
baptiçaret i aqua. Queſitū eſt quare? Ut
manifeſtareſ iſraeli/ dixit. Quid ꝓfuit ba/
ptiſmū iohannis? Fratres mei/ ſi ꝓfuit ali/
quid/ ꝛ modo maneret: et baptiçarētur ho
mines in baptiſmate iohānis: ꝛ ſic venirēt
ad baptiſmū chriſti. Sꝫ qd ait? Ut manife
ſtareſ iſraeli: Id eſt ipſi iſraeli/ ppło iſrł: vt
manifeſtareſ chriſt⁹ venit baptiçare in aq̄.
Accepit miniſteriū baptiſmatꝭ iohānes in
aq̄ penitētię parare viā dño/ nō exiſtēs do/
min⁹. Ac vbi cognit⁹ ē dñs/ ſupfluo ei via
parabaſ: q2 cognoſcētibus ſe ipſe factus ē
via. Itaq3 nō durauit diu baptiſmū iohā/
nis. Sed quō demōſtrat⁹ ē dñs? Humilis:
vt ideo acciperet baptiſma iohānis in q ba
ptiçareſ ipſe dñs: ꝛ opus erat domino ba/
ptiçari? Et ego interrogans cito reſpōdeo.
Opus erat domino naſci: opus erat dño
crucifigi: opus erat dño mori: op⁹ erat do/
mino ſepeliri. Si ergo tantā ſuſcepit ꝓ no/
bis humilitatē: baptiſmū nō erat ſuſceptu
rus. Et qd ꝓfuit q2 ſuſcepit baptiſmū ſer/
ui? Ut tu non dedignareris ſuſcipere ba/
ptiſmū dñi. Intēdat charitas veſtra. Fu/
turi erant aliq in eccleſia excelſioris gratię
cathecumini. Fit eñ aliqñ vt videaſ cathe
cuminū abſtinentē ab omi ↄcubitu: valefa
cientē ſęculo: renunciantē omib⁹ q̄ poſſide/
bat/ diſtribuentē pauperib⁹: et cathecumi/
nus ē: Inſtructus eſt etiā forte doctrina ſa
lutari/ ſupra multos fideles. Timendū eſt
huic/ ne dicat apud ſemetipſum de baptiſ/
mate ſācto quo peccata dimittunſ: Quid
plus accepturus ſum? Ecce ego melior ſū
illo fideli ꝛ illo fideli: cogitans aut fideles/
aut coniugatos/ aut forte idiotas/ aut ha/
bētes et poſſidētes res ſuas/ q̄s ipſe diſtri/
buit iam pauperib⁹: et meliorē ſe eſſe arbi/
trās ꝙ ille q iā baptiçatus ē: dedigneſ ve/
nire ad baptiſmū dicēs: Hoc ſū acceptur⁹
quod habet ille: Et ꝓponat ſibi illos quos
contemnit: ꝛ quaſi ſordeat illi hoc accipere
qđ acceperūt inferiores: q2 iā videtur ipſe
ſibi melior: ꝛ tamē oīa pctā ſuper illū ſunt:
et niſi venerit ad ſalutare baptiſmum vbi
peccata ſoluunſ/ cū omni excellētia ſua nō
poteſt intrare in regnū cęloꝝ. Sed vt illam
excellentiā inuitaret dñs ad baptiſmū ſuū/
vt peccata illi dimitterētur: venit ipſe ad
baptiſmū ſerui ſui. Et cū ipſe non haberet
quod ei dimitteretur: nec qđ in illo laua/
reſ: ſuſcepit a ſeruo baptiſmū: et tanꝙ al/
locutus eſt filium ſupbientē ꝛ extollentem
ſe/ ac dedignantē ſe forte accipere cū idio/
tis/ vnde ei poſſit ſalus venire/ et quaſi di/
cens: Quantū te extendis? quantū te ex/
tollis? quanta eſt excellentia tua? quanta
gratia tua? maior pōt eſſe ꝙ mea? Si ego
veni ad ſeruū: tu dedignaris venire ad do/
minū? Si ego ſuſcepi baptiſmū ſui: tu de/
dignaris a dño baptiçari? Nā vt noueritꝭ
frēs mei: q2 nō ex neceſſitate alicui⁹ vinculi
pcti dñs veniebat ad ipſū iohānē: ſic dicūt
alij euāgeliſtę: cū ad illū veniret baptiçan/
dus dñs: ait ipſe iohānes: Tu ad me venis:
ego a te debeo baptiçari. Et qd ipſe ei re/
ſpōdit? Sine mō vt impleaſ omis iuſticia. Matth. 3. c.
Quid ē impleaſ oīs iuſticia? Mori veni ꝓ
hoīb⁹: baptiçari nō debeo ꝓ hoīb⁹. Quid
eſt impleaſ omis iuſticia? Impleaſ omis
humilitas. Quid ģ? Nō erat ſuſcepturus

baptiſmũ a bono ſeruo ꝙ paſſionẽ ſuſcepit
a ſeruis malis? Intẽdite ꝗ baptiȥato dño.
Si ꝓpterea baptiȥauit iohannes/vt in ei⁹
baptiſmo dñs oſtenderet humilitatẽ: ne/
mo alius baptiȥaret̃ baptiſmate iohãnis.
Multi aũt baptiȥati ſunt baptiſmo iohã/
nis: baptiȥat⁹ ẽ ⁊ dñs baptiſmo iohãnis: ⁊
ceſſauit baptiſmũ iohãnis. Deinde iã miſ/
ſus ẽ i carcerẽ iohãnes: deinceps nemo ba
ptiȥat⁹ inuenit̃ illo baptiſmate. Si ꝗ ꝓpter
ea venit ⁊ iohãnes baptiȥãs/ vt dñi humi/
litas nobis demõſtraret̃: vt q2 ille ſuſcepit
a ſeruo/ nos nõ dedignaremur ſuſcipere a
dño/ dñm ſolũ iohannes baptiȥaret. Sꝫ ſi
ſolũ dñm iohãnes baptiȥaret: nõ deeſſẽt ꝗ
putarẽt ſancti⁹ fuiſſe baptiſmũ iohãnis q̃
chriſti: q̃ſi baptiſmate iohannis ſol⁹ chriſt⁹
meruiſſet baptiȥari: baptiſmate aũt chriſti
gen⁹ humanũ. Intẽdat charitas vr̃a. Ba/
ptiſmate chriſti baptiȥati ſum⁹: nõ tñ noſ/
ꝗ et vniuerſ⁹ orbis terraꝝ: ⁊ baptiȥat̃ vſq3
in finẽ. Quis nr̃m põt ex aliq̃ pte compari
chriſto: cui ſe iohãnes dixit indignũ ſolue/
re corrigiã calciamẽti? Si ꝗ ille chriſt⁹ tan/
tę excellentię hõ de⁹ ſol⁹ baptiȥaret̃ baptiſ/
mo iohãnis: q̃d dicturi erãt hoĩes? Quale
baptiſmũ habuit iohãnes? Magnũ baptiſ
mũ habuit/ineffabile ſacramẽtũ. Vide/q2
ſol⁹ chriſt⁹ meruit baptiȥari iohãnis baptiſ
mate: atq3 ita maior videret̃ baptiſma ſer/
ui/q̃ baptiſma dñi. Baptiȥati ſunt et alij
baptiſmate iohãnis/ne melior videret̃ ba
ptiſma iohannis q̃ chriſti. Baptiȥat⁹ ẽ aũt
⁊ dñs: vt dño ſuſcipiẽte baptiſma ſerui: nõ
dedignarent̃ alij ſerui ſuſcipere baptiſma
dñi. Ad hoc ꝗ miſſus erat iohannes: Sed
nouerat chriſtũ/an non nouerat? Si nõ no
uerat: quare dicebat quãdo venit ad fluui
um chriſt⁹: Ego a te debeo baptiȥari: hoc
eſt/ſcio qui ſis? Si ꝗ iam nõ nouerat: certe
tunc cognouit quando vidit columbã de/
ſcendentẽ. Manifeſtũ ẽ quia columba nõ
deſcendit ſuꝑ dñm/ niſi poſteaq̃ aſcendit
de aqua baptiſmi. Dñs baptiȥatus aſcen/
dit ab aqua: aperti ſunt cęli: et vidit ſuꝑ eũ
columbã. Si ergo poſt baptiſmũ deſcẽdit
columba: anteq̃ baptiȥaretur dñs/ dixit il
li iohannes: Tu ad me venis: Ego a te de/
beo baptiȥari. Ante illũ nouerat qui dixit:
Tu ad me venis: Ego a te debeo baptiȥa/
ri. Quomõ ergo dixit: Et ego neſciebã eũ:
ſed qui me miſit baptiȥare in aqua: ille mi/
hi dixit: Super quẽ videris ſpiritũ deſcen/
dentẽ ſicut colũbam/et manentẽ ſuper eũ:
hic eſt qui baptiȥat in ſpirituſancto? Non
parua queſtio eſt fratres mei. Si vidiſtis
queſtionẽ/non parũ vidiſtis: ſupeſt vt ipſi/
us ſolutionẽ dñs det. Tamen illud dico: ſi
vidiſtis queſtionẽ non eſt parũ. Ecce poſi/
tus eſt iohannes ante oculos veſtros/ſtãs
ad fluuiũ iohãnes baptiſta. Ecce venit do/
min⁹ adhuc baptiȥand⁹/ nondũ baptiȥat⁹.
Audi vocẽ iohãnis: Tu ad me venis: Ego
a te debeo baptiȥari. Ecce iã cognoſcit do/
minũ/a quo vult baptiȥari. Baptiȥat⁹ dñs
aſcẽdit ab aqua: apiunt̃ cęli: deſcẽdit ſpũs.
Modo illũ cognoſcit iohãnes. Si mõ illũ
cognoſcit cui dixit antea: Ego a te debeo
baptiȥari? Si autẽ nõ eũ modo cognoſcit:
quia iã nouerat eũ: quid ẽ quod dixit: Nõ
nouerã eũ: ſed ꝗ me miſit baptiȥare in aq̃/
ille mihi dixit: Suꝑ quẽ videris ſpiritum
deſcẽdentẽ ſicut columbã/ et manentẽ ſuꝑ
eũ: ipſe eſt qui baptiȥat in ſpirituſctõ. Fra/
tres/ſi iſta q̃ſtio hodie ſoluat̃/ grauat vos/
nõ dubito: quia iã multa dicta ſunt. Scia/
tis autẽ talẽ iſtam queſtionẽ eſſe/vt hęc ſo/
la perimat partẽ donati. Ad hoc dixi cha/
ritati veſtrę/vt intentos vos facerẽ: ſimul/
ter vt ſoleo/ſimul vt oretis ꝓ nobis et pro
vobis: vt ⁊ nobis det dñs digna loqui: et
vos digna capere mereamini. Interim ho
die dignamini differre. Sed hoc breuit̃ di/
co interim/donec ſoluat̃. Interrogate pa/
cifice/ ſine rixa/ſine contẽtiõe/ ſine alterca/
tionibus/ſine inimicitijs: ⁊ vobiſcũ q̃rite/
⁊ alios interrogate ⁊ dicite: Hãc queſtionẽ
ꝓpoſuit hodie eꝑs noſter: Aliq̃n ſi dñs cõ/
ceſſerit ſolutur⁹ eã. Sed ſiue ſoluat̃ ſiue nõ
ſoluatur: putate me ꝓpoſuiſſe qḋ me mo/
uet. Moueor eñ multum: Dicit iohãnes:
Ego a te debeo baptiȥari/tanq̃ chriſto co/
gnito. Si eñ non nouerat eum a quo vo/
luit baptiȥari/temere dicebat: ego a te de/
beo baptiȥari: Nouerat ergo eum. Si no/
uerat eũ: quid eſt ergo quod dicit: non no/
ueram eum: ſed qui me miſit baptiȥare in
aqua/ipſe mihi dixit: Super quem videris
ſpiritum deſcendentem et manentẽ ſuper
eum ſicut columbam: ipſe eſt qui baptiȥat
in ſpũſctõ. Quid dicturi ſumus? Quia nõ
ſcimus quando venerit columba. Ne forte
ibi lateat: legant̃ alij euangeliſtę/ qui pla/
nius illud dixerũt: et inuenimus apertiſſime

tunc deſcendiſſe columbā/cū dñs ab aqua
aſcendit. Super baptiçatū eñi chriſtū apti
ſunt celi:ꝛ vidit ſpm̄ſanctū deſcendentē:ſi
iā baptiçatū cognouit/ venienti ad baptiſ/
ma/ quō dicit: Ego a te debeo baptiçari?
Hanc vobiſcū interim ruminate:hanc vo/
biſcū conferte:hanc vobiſcū tractate. Pre/
ſtet dñs de⁹ noſter/ vt anteꝗ̄ a me audiatꝭ
alicui veſtrū prior eam reuelet. Tñ fratres
hoc ſciatiſ:qꝛ ꝑ iſtius queſtionis ſolutionē
pars donati de baptiſmi gratia/ vbi nebu
las obtēdunt imperitis:et retia tēdūt aui/
bus volantib⁹:ſi frontē habeant/oino nō
habebunt:omnino eoꝝ ora claudenꝭ.

Ex eo qđ ſcrptū ē: Et ego neſcie/
bā eū:ſed q̄ me miſit baptizare in
aq̄/ille dixit mihi:Sup quē vide/
ris ſpm̄ deſcendentē et manentē
ſup eū:ipſe eſt q̄ baptizat in ſpiri-
tuſancto: Tractatus.v.

A Icut domin⁹
ſ voluit:ad diē ꝓmiſſionis no
ſtre ꝑuenimus:preſtabit etiā
hoc/vt ad ipſi⁹ ꝓmiſſiōis red/
ditionē ꝑuenire poſſim⁹. Tunc eñi ea q̄ di/
cim⁹:ꝛ nobis ꝛ vobis vtilia ſunt ſi ab ipſo
ſunt. Que aūt ab hoīe ſunt/mēdacia ſunt:
Ioh.8.f. ſicͭ ipſe dixit dñs noſter ieſus chriſtuſ:Qui
loquiꝭ mendaciū/de ſuo loquiꝭ. Nemo ha
bet de ſuo niſi mēdaciū ꝛ pctm̄. Si qđ autē
hō habet veritatis atꝗ̄ iuſticie: ab illo fon
te eſt quē debemus ſitire ī hac heremo: vt
ex eo quaſi guttis quibuſdam irrorati:ꝛ in
hac peregrinatione interim ꝯſolati: ne de/
ficiamus in via/venire ad eius requiē ſati/
etatēꝗ̄ poſſim⁹. Si ḡ q̄ loquiꝭ mendaciū d
ſuo loquiꝭ:q̄ loquiꝭ veritatē de deo loqui/
tur. Verax iohānes/ vͥtas chriſt⁹. Verax
iohānes: ſed oīs verax a veritate verax ē.
Si ḡ verax iohannes/et verax eſſe hō non
poteſt niſi a veritate: a quo erat verax niſi
Ioh.14.a. ab eo q̄ dixit:Ego ſū veritas? Non ḡ poſ/
ſet dicere/aut veritas ꝯtra veracē/ aut ve/
rax ꝯ vͥtatē. Veracē veritas miſit:et ideo
verax erat/qm̄ a vͥtate miſſus erat. Si ve/
ritas iohānē miſerat/chriſt⁹eū miſerat:ſed
qđ chriſt⁹cū patre facit/pater facit:ꝛ qđ pa
ter cū chriſto facit/chriſt⁹facit: nec ſeorſum
pater aliq̄d facit ſine filio: nec ſeorſū aliq̄d
filius ſine patre. Inſeparabilis charitas/
inſeparabilis vnitas/ inſeparabilis maie/
ſtas/inſeparabilis poteſtas:ſm̄ hec vͥba q̄
ipſe poſuit:Ego ꝛ pater vnū ſum⁹. Quis ḡ Ioh.10.f.
miſit iohannē? Si dicam⁹/pater: veꝝ dici/
mus:ſi dicam⁹fili⁹/veꝝ dicamuſ:manifeſti⁹
aūt vt dicam⁹/pater ꝛ filius. Quē miſit er/
go pater et filius: vnus de⁹ miſit: qꝛ filius
dixit:Ego ꝛ pater vnū ſumus:quō ḡ neſci/
ebat eū a quo miſſus ē? Dixit eñi:Ego ne/
ſciebā eū:ſed qui me miſit baptiçare in aq̄/
ipſe mihi dixit. Interroga iohannē:qui te B
miſit baptiçare ī aqua/quid tibi dixit? Su
per quem videris ſpiritū deſcendentē ſicut
columbam/et manentē ſuper eū: ipſe eſt q̄
baptiçat in ſpirituſancto. Hoc tibi o iohā/
nes dixit/ q̄ te miſit: manifeſtū eſt qꝛ hoc:
quis ḡ te miſit? Forte pater. Verꝰ deus pa
ter/ ꝛ vͥtas de⁹ filius:Si pater ſine filio te
miſit:de⁹ ſine veritate te miſit. Si ideo aūt
verax es/ qꝛ veritatē loqueris/ ꝛ ex vͥtate
loqueris:nō te miſit pater ſine filio: ſed ſi/
mul te miſit pater ꝛ filius:ſi ḡ ꝛ fili⁹te miſit
cum patre:quō neſciebas eū a quo miſſus
es? Quē videras ī veritate/ipſe te miſit vt
agnoſcereꝭ in carne ꝛ dixit: Sup quē vide/
ris ſpm̄ deſcendentē ſicut columbā ꝛ manē
tem ſuper eū/ ipſe ē q̄ baptiçat in ſpūſctō.
Hoc audiuit iohānes: vt noſſet eū quē nō
nouerat:an vt plenius noſſet quē iam no/
uerat? Si eñi omni ex parte nō noſſet: ve/
nienti ad fluuiū vt baptiçareꝭ nō diceret:
Ego a te debeo baptiçari/ et tu venis ad Math.3.d.
me. Nouerat ḡ. Qñ aūt columba deſcēdit
iā baptiçato dño/ꝛ ab aqua aſcendente:at
ſi ille q̄ eū miſerat dixit: Super quē vide/
ris ſpiritū deſcēdentē ſicut columbā/ ꝛ ma/
nentē ſuper eū:ipſe ē q̄ baptiçat in ſpiritu/
ſancto:ꝛ nō nouerat eū:ſed colūba deſcen/
dente cognouit eū. Columba vͦo tunc de/
ſcendit/qñ dñs ab aqua aſcēdit: Tūc autē
cognouerat iohāneſ dñm/qñ ad eū dñs ad
aquā veniebat:manifeſtaꝭ nobis qꝛ iohā/
nes ſm̄ aliq̄d nouerat/ſm̄ aliq̄d non noue/
rat dñm. Niſi aūt hoc intellexerim⁹/ men/
dax erat: quō ḡ erit verax agnoſcēs qui di/
xit:Tu ad me venis:ego aūt a te debeo ba
ptiçari? Verax eſt cū hoc dicit. Et quō rur/
ſus verax eſt cum dicit: Ego nō noueram
eū:ſed qui miſit me baptiçare in aqua/ipſe
mihi dixit:ſuper quē videris ſpiritū deſcē/
dentē ſicut columbā/et manentē ſuper eū:
ipſe ē qui baptiçat in ſpirituſancto. Inno/
tuit per columbā dñs:non ei q̄ ſe non no/

uerat: ſed ei q̄ in eo aliquid nouerat: aliqd
nō nouerat. Noſtrū ē ergo querere quid in
eo iohannes nondū nouerat / ꝑ columbā
vidit. Quare miſſus ē iohānes baptizās:
iā memini me quātū potui dixiſſe charita/
ti veſtre. Si eñ baptiſmū iohānis neceſſa/
riū erat ſaluti noſtre / ꝛ mō debuit exerceri:
Nō eñ mō non ſaluant hoies / aut mō plu
res non ſaluant / aut alia tūc ſal⁹ erat / ꝛ alia
B mō: Si mutat⁹ ē chriſt⁹ / mutata ē ſalus. Si
ſal⁹ in chriſto eſt / ꝛ idē ipſe chriſt⁹ ē: eadē no
bis ſal⁹ ē. Sed q̄re miſſus ē iohānes bapti/
zans? Quia oportebat baptizari chriſtū.
Quare oportebat baptizari chriſtū? Quia
oportuit naſci chriſtū: q: oportuit crucifigi
chriſtū. Si eñ viā humilitatꝪ demōſtratu/
rus aduenerat: ꝛ ſeipſū factur⁹ ipſā humili/
tatis viā / in omnib⁹ ab eo implēda erat hu
militas. Auctoritatem dare baptiſmo ſuo
hinc dignatus ē: vt cognoſcerent ſerui ſui /
quāta alacritate deberēt currere ad baptiſ/
mū dñi: qñ ipſe nō dedignatus eſt ſuſcipe/
re baptiſmū ſerui. Donatū eñ erat hoc io/
C hāni / vt ipſius baptiſmū diceret. Hoc attē/
dat ꝛ diſtinguat / ꝛ nouerit charitas veſtra:
Baptiſmū quod accepit iohannes baptiſ/
mum iohānis dictū eſt. Nullus añ illū iu/
ſtorū: nullus poſt illum vt acciperet baptiſ
mū qđ baptiſmū ipſi⁹ diceret accepit: So/
lus tale donū accepit. Accepit qđē: nō eñ
a ſe poſſit aliqđ: Si eñ a ſe q̄s loquit / mē/
daciū de ſuo loqt. Et vñ accepit / niſi ab ip̄o
dño ieſu chriſto? Ab illo vt baptizare poſ/
ſit accepit: quem poſtea baptizauit. Noli/
te mirari: Sic eñ hoc fecit chriſtus in iohā
ne / quomō quiddā fecit i matre. De chriſto
eñ dictū eſt: Omnia ꝑ ipſum facta ſūt. Si
omnia ꝑ ipſum: ꝛ maria ꝑ ipſum facta ē: de
qua poſtea nat⁹ ē chriſt⁹. Intēdat charitas
veſtra: quomodo creauit mariā / ꝛ creat⁹ eſt
ꝑ mariā: ſic dedit baptiſmū iohāni / ꝛ bapti
zatus ē a iohāne. Ad hoc ergo accepit ba/
ptiſmū a iohanne: vt accipiēs quod inferi⁹
erat ab inferiore: ad id quod ſuperius erat
hortaret inferiores. Sed quare non ſolus
ipſe baptizatus eſt a iohāne / ſi ad hoc miſ/
ſus erat iohānes / per quē baptizaret chri/
ſtus / vt pararet viā dño: id eſt ipſi chriſto?
Et hoc iā diximus. Sed cōmemoramus /
que neceſſaria ſunt p̄ſenti queſtioni: Si ſo
lus dñs noſter ieſus chriſt⁹ baptizat⁹ eſſet
baptiſmate iohānis: tenete quod dixim⁹:
non tantū valeat ſeculū vt deleat a cordi/
bus veſtris / quod ibi ſcripſit ſpirit⁹ dei. Nō
tantū valeant ſpine curarū / vt ſuffocēt ſe/
mē quod ſeminat in vobis. Quare eñ co/
gimur eadē repetere / niſi quia de memoria
cordis veſtri ſecuri nō ſumus. Si ergo ſol⁹
dñs baptizatus eſſet baptiſmate iohānis:
non deeſſent qui ſic eū haberent / vt puta/
rent baptiſmū iohannis maiorē eſſe / q̄ ſit
baptiſma chriſti. Dicerent eñ: Uſq₃ adeo
illō baptiſma maius eſt: vt ſolus chriſtus
ab eo baptizari meruiſſet. Ergo vt daret
nobis a dño exemplū humilitatꝪ / ad ꝑcipi/
endā ſalutem baptiſmatis: chriſtus ſuſce/
pit quod ei opus non erat / ſed ꝑpter nos
opus erat. Et rurſus / ne hoc ipſū quod ac/
cepit a iohāne chriſtus / preponeret baptiſ/
mati chriſti: ꝑmiſſi ſunt et alij baptizari a
iohanne: Sed qui baptizati ſunt a iohan/
ne / non eis ſufficit: Baptizati ſunt eñ ba/
ptiſmo chriſti: q: nō baptiſmꝰ chriſti erat
baptiſm⁹ iohannis. Qui accipiūt baptiſ/
mū chriſti / baptiſmū iohānis non querūt:
Qui acceperūt baptiſmū iohānis / baptiſ/
mū chriſti queſierunt. Ergo chriſto ſufficit
baptiſm⁹ iohannis. Quomodo nō ſuffice/
ret / quādo nec ipſi erat neceſſari⁹? Illi eñ
nullū baptiſmū erat neceſſariū: ſed ad hor
tandos nos ad baptiſma ſuū / ſuſcepit ba/
ptiſmū ſerui. Et ne ꝑponeretur baptiſmū
ſerui baptiſmo dñi: baptizati ſunt alij ba/
ptiſmate ꝯſerui. Sed qui baptizati ſūt ba/
ptiſmate conſerui / oportebat vt baptizarē
tur baptiſmate dñi. Qui aūt baptizantur
baptiſmate dñi / nō opus habēt baptiſma/
te ꝯſerui. Qm̄ ḡ accepat iohānes baptiſmū
qđ ꝑprie iohannis diceret: dñs autē ieſus
chriſt⁹ baptiſmū ſuū noluit alicui dare: nō
vt nemo baptizaret baptiſmo dñi / ſed vt
ſemp ip̄e dñs baptizaret: id actū ē vt ꝑ mi/
niſtros dñs baptizaret: id ē / vt q̄s miniſtri
dñi baptizaturi erāt / dñs baptizaret / nō il/
li. Aliud ē eñ baptizare ꝑ miniſteriū: aliud D
baptizare ꝑ ꝑtātem. Baptiſma eñ tale eſt De conſe. diſ.
qlis ē ille in cui⁹ ꝑtāte dat: nō qlis eſt ille ꝑ 4. c. aliud.
cui⁹ miniſteriū dat: Tale erat baptiſmū io 4. ſen. diſ. ca. i.
hānis qualis iohānes: Baptiſma iuſtum
tanq̄ iuſti tñ hoīs: Sed q̄ acceperat a dño
talē gratiā / vt dign⁹ eſſet p̄ire iudicē: et
eū digito oſtēdere ꝛ implere vocē ꝑphetie
illius: Vox clamātis in deſerto / parate vi/
am dñi. Tale autē baptiſma dñi qlis dñs:

4.ſen.diſ. Ergo baptiſma dñi diuinũ: quia dñs de⁹.
5.ca.2. Potuit aũt dñs ieſus chriſt⁹/ ſi vellet dare
poteſtatẽ alicui ſeruo ſuo/ vt daret baptiſ/
mũ ſuũ tanq̃ vice ſua et trãſferret a ſe ba/
ꝑandi poteſtatẽ/ ꝛ ꝯſtitueret i aliquo ſeruo
ſuo: et tantã vim daret baptiſmo trãſlato
in ſeruũ: quãtã vim haberet baptiſm⁹ da/
tus a dño. Hoc noluit ideo/ vt in illo ſpes
eẽt baptiꝫatoꝝ/a q̃ ſe baptiꝫatos agnoſce/
rent. Noluit ḡ ſeruũ ponere ſpem in ſeruo:
Ideoq; clamabat apl'ſ/cum videret hoĩes
volẽteſ ponere ſpẽ in ſeipõ: Nũq̃d paul⁹ ꝑ
1.Corĩ.1.b. vobis crucifix⁹ eſt: aut in noĩe pauli bapti/
ꝫati eſtiſ? Baptiꝫauit ḡ paulus tanq̃ mini
ſter/non tanq̃ ipſa ptãs: Baptiꝫauit autẽ
dñs tanq̃ poteſtas. Intendite: Et potuit
De conſe.diſ. hãc ptãtem ſeruis dare/ ſed noluit. Si eñ
4.c.aliud. daret hãc ptãtẽ ſeruis: id ẽ/ vt ꝛ ipſoꝝ eſſet
quod dñi erat: tot eſſent baptiſmata quot
eſſẽt ſui: vt quõ dictũ ẽ: baptiſma iohãnis:
ſic diceretur baptiſma petri: ſic baptiſma
pauli: ſic baptiſma iacobi: baptiſma tho/
mę/ matthęi/ bartholomei. Illud eñ ba/
ptiſma iohãnis dictũ ẽ. Sed forte aliq̃s re/
ſiſtit et dic̃: Proba nobis q꞉ illõ baptiſma
iohãnis dictũ ẽ. Probabo/ ipſa ꝟitate di/
cẽte/qñ iterrogauit iudęos: Baptiſma io/
Matth.21.c. hãnis vñ ẽ: de cęlo/ an ex hominib⁹? Ergo
ne tot baptiſmata dicerent̃ q̃t eẽnt ſerui q̃
baptiꝫarẽt/accepta ptãte a dño: ſibi tenu/
it dñs baptiꝫandi ptãtem: ſuis miniſteriũ
dedit. Dic̃ ſe ſeruus baptiꝫare: recte dic̃/ſi/
cut apl'us dicit: Baptiꝫaui aũt ꝛ ſtephanę
1.Corĩ.1.b. domũ/ ꝟ tãq̃ miniſter. Ideo ſi ſit ꝛ mal⁹: et
ꝯtingat illi habere miniſteriũ: ꝛ ſi eũ hoĩes
nõ nouerũt/et de⁹ eũ nouit: ꝑmittit de⁹ ba/
ptiꝫare ꝑ eũ q̃ ſibi tenuit ptãtẽ. Hoc aũt io
hãnes nõ nouerat in dño: q꞉ dñs erat/no/
uerat: q꞉ ab ipſo debebat baptiꝫari noue/
rat: ꝛ ꝯfeſſus eſt/ q꞉ ꝟitas erat ille: ꝛ ille ve/
rax miſſus a ꝟitate h̃ nouerat. Sꝫ q̃d in eo
nõ nouerat? Quia ſibi retẽtur⁹ erat baptiſ/
matiſ ſui ptãtẽ/ ꝛ nõ eã trãſmiſſur⁹/ ꝛ trãſla/
tur⁹ in aliquẽ ſeruũ: Sed ſiue baptiꝫaret in
miniſterio ſeru⁹ bon⁹/ſiue baptiꝫaret i mi/
niſterio ſu⁹ malus: neſciret ille q̃ baptiꝫa/
ret̃ baptiꝫari/niſi ab illo qui ſibi tenuit ba
ptiꝫãdi ptãtẽ. Et vt noueritis frẽs/ q꞉ hoc
in illo nõ nouerat iohãnes: et hoc didicit ꝑ
columbã: Dñm eñ nouerat: ſꝫ eũ baptiꝫã/
di ſibi ptãtẽ retentuꝝ: et nulli ſeruo eã da/
tuꝝ/ nõdũ nouerat. Scdm h̃ dixit: Et ego
neſciebã eũ. Et vt noueritis/ q꞉ ibi hoc di/ Ioh.1.d.
dicit: attẽdite ſequẽtia: Sed q̃ miſit me ba E
ptiꝫare i aqua/ipſe mihi dixit: Sup quẽ vi/
deris ſpiritũ deſcendentẽ ſicut columbã/et
manentẽ ſup eũ: hic ẽ qui baptiꝫat in ſpũ/
ſancto. Quid ipſe ẽ? Dñs. Sed iã nouerat
dñm. Ergo putate huc uſq; dixiſſe iohãnẽ:
Ego nõ nouerã eũ: ſed q̃ me miſit baptiꝫa/
re in aq̃/ipſe mihi dixit. Quęrim⁹ q̃d dixe/
rit: Sequit̃: Sup quẽ videriſ ſpiritũ deſcen
dentẽ tanq̃ columbã ꝛ manentẽ ſup eum:
Nõ dico ſequẽtia: Interim attẽdite: Sup
quem videris ſpiritum deſcẽdentem ſicut
columbã/ ꝛ manentẽ ſup eũ: ipſe ẽ. Sed q̃d
ipſe ẽ? Quid me voluit ꝑ columbã docere
qui me miſit: q꞉ ipſe erat dñs? Iã nouerã a
quo miſſus erã: Iam nouerã eum cui dixi:
Tu ad me venis baptiꝫari: ego a te debeo
baptiꝫari. Uſq; adeo ergo nouerã dñm/ vt
ego ab eo vellẽ baptiꝫari: non vt a me ipſe
baptiꝫaret̃. Et tũc mihi dixit: Sine modo:
impleat̃ oĩs iuſticia. Pati veni: baptiꝫare Matth.3.d.
nõ veni. Impleat̃ omnis iuſticia: ait mihi
de⁹ me⁹/impleat̃ oĩs iuſticia: Doceã/ per/
ferã plenã humilitatẽ. Noui† ſuꝑbiẽtes in
futuro ꝓpĩo meo: noui aliq̃s in aliqua excel Al. ſuperue/
lẽtiori grã futuros hoĩes: vt cũ viderint idi nientes.
otas aliq̃s baptiꝫari: illi q꞉ melioreſ ſibi vi/
dent̃/ſiue ꝯtinẽtia/ſiue elemoſyniſ/ſiue do/
ctrina: dedignabunt̃ fortaſſe accipe/q̃d illi
inferiores acceperũt: Oportet vt ſanẽ eos:
vt nõ dedignent̃ venire ad baptiſma dñi:
q꞉ ego veni ad baptiſma ſerui. Iam ḡ hoc
nouerat iohãnes/ ꝛ nouerat dñm. Quid ḡ
docuit colũba? Quid voluit ꝑ colũbã: id ẽ
ꝑ ſpiritũſctm̃/ſic venientẽ docere q̃ miſerat
eũ/ cũ ait: Sup quẽ videriſ ſpm̃ deſcẽdentẽ
ſicut columbã/ ꝛ manẽtẽ ſup eũ: ipſe ẽ dñs.
Quis ipſe ẽ? Dñs: Noui. Sed nunq̃d hoc
iam noueras: q꞉ dñs iſte habẽs baptiꝫan/
di poteſtatem/eam poteſtatem nulli ſeruo
datur⁹ ẽ ſed ſibi eã retẽtur⁹ eſt: vt oĩs q̃ ba/
ptiꝫat̃ ꝑ ſerui miniſteriũ/ nõ imputet ſeruo
ſed dño? Nunq̃d hoc iã noueras? Non hoc
nouerã ab eo q̃ mihi dixit: Sup quẽ vide/
ris ſpiritũ deſcẽdentẽ ſicut columbã/ ꝛ ma/
nentẽ ſup eũ: ipſe ẽ qui baptiꝫat in ſpũſctõ.
Nõ ait/ipſe eſt dñs: nõ ait/ipſe ẽ chriſt⁹: nõ
ait/ipſe ẽ ieſus: non ait/ipſe eſt qui nat⁹ eſt
de ꝟgine maria: poſterior te ꝛ prior te: non
ait hoc. Iã eñ hoc nouerat iohãnes. Sed
q̃d nõ nouerat? Tantã ptãtẽ baptiſmatis

ipſum dñm habiturum ꝛ ſibi retētuꝝ/ſiue
pſentē in terra/ſiue abſentē corpe i cęlo: et
pſentē maieſtate ſibi retentuꝝ baptiſmatl
poteſtatem: Ne paulus diceret baptiſma
meū: ne petrꝰ diceret baptiſma meū: ideo
videte ꝛ intēdite voces apoſtoloꝝ. Nemo
apſoꝝ dixit baptiſma meū. Quis vnū oīn
nīū eſſet euangeliū: tamē inuenies dixiſſe
euangeliū meū: nō inuenis dixiſſe baptiſ-
ma meū. Hoc ergo didicit iohānes fratres
mei. Qđ didicit iohannes p columbā: di-
ſcamus ꝛ nos. Nō eñ colūba iohannē do-
cuit/ꝛ eccleſiā non docuit: cui eccleſię dictū
Cant. 6. b. eſt: Una eſt colūba mea. Columba doceat
columbā. Nouerit columba qđ iohannes
didicit p columbā. Spūſſanctꝰ in ſpecie co-
lūbę deſcēdit. Hoc aūt qđ diſcebat iohan-
nes p columbā/quare in columba didicit?
Oportebat enim vt diſceret: nec hoc forte
oportebat vt niſi p colūbā diſceret. Quid
dicā de columba fratres mei? Aut qñ mihi
ſufficit facultas vel cordis vel linguę dice-
re quō volo? Et forte non digne volo quō
dicendū eſt: nec ſic tñ poſſū dicere quō vo-
lo: quanto minꝰ quō dicendū ē. Ego a me-
liore hoc audire vellē: nō vobis dicere. Di-
ſcit iohānes eū quē nouerat: ſed i eo diſcit
De conſe. diſ. 4. c. baptiſmꝰ in quo eū nō nouerat. In quo nouerat nō
diſcit. Et qđ nouerat? Dñm. Quid nō no-
4. ſen. diſ. 5. ca. 2. uerat? Poteſtatē dñici baptiſmi in nullū
hominē a dño trāſiturā: ſed miniſteriū pla
ne tranſituꝝ: poteſtatē a dño l neminē mi-
niſtroꝝ: miniſteriū ꝛ in bonos ꝛ in malos.
Non exhorreat columba miniſteriū malo-
rum: reſpiciat dñi poteſtatē. Quid tibi fa-
cit malꝰ miniſter/ vbi bonꝰ ē dñs? Quid te
impedit malicioſus pco vbi beniuolꝰ ē iu-
dex? Johānes didic p columbā hoc. Quid
eſt quod didicit? Ipſe repetat: Ipſe mihi
dixit inquit: Sup quē videris ſpiritū de-
ſcendentē ſicut columbā/et manentē ſuper
eū: hic eſt qui baptiçat in ſpūſancto. Non
ergo te decipiant o columba ſeductores/ q
dicūt nos baptiçamus. Columba agnoſce
quid docuit columba: Hic ē q baptiçat in
ſpirituſancto. Per columbā diſcit qꝛ hic ē:
Et tu eius poteſtate putas te baptiçari cu-
ius miniſterio baptiçaris? Si hoc putas:
nondū es in corpe columbę: Et ſi nō es in
corpe columbę: nō mirādū qꝛ ſimplicitatē
non habes. Simplicitas eñ maxime p co-
lumbā demōſtrat. Quare p ſimplicitatem

columbę didicit iohānes: qꝛ hic ē q baptiçat
in ſpirituſctō fratres mei: niſi qꝛ colūbę nō
erāt q eccleſiā diſſipauert? Accipitres erāt:
milui erant. Non laniat columba: ꝛ vides
illos inuidiā nobis facere quaſi de pſecuti-
onibus quas paſſi ſunt. Corporales qui-
dē paſſi quaſi pſecutiones/cū eſſent flagel-
la dñi manifeſte dantis diſciplinā ad tem-
pus ne damnet in ęternū: ſi eam nō cogno
uerint/ſeqꝫ correxerint. Illi vero pſequun-
tur eccleſiā qui dolis pſequunt. Illi graui-
us cor feriunt/qui linguę gladio feriūt. Il
li acerbiꝰ ſanguinē fundūt/qui chriſtū quā-
tum in ipſis eſt in hōmie occidūt. Perter-
riti vident quaſi iudicio poteſtatū. Quid
tibi facit poteſtas ſi bonus es? Si aūt ma
lus es/time poteſtatē: Non eñ fruſtra gla Roma. 13.
dium portat/ dicit apls. Tuū gladiū noli
educere quo pcutis chriſtū. Chriſtiane/qđ
tu pſequeris in chriſtiano? Quid in te per-
ſecutus eſt imperator? Carnē perſecutus eſt:
tu in chriſtianos ſpiritū pſequeris. Nō oc-
cidis tu carnē: et tamē nec carni parcunt:
ꝛ tamē quotquot potuerūt cędendo neca-
uerunt: nec ſuis nec alienis pepcerūt. No-
tū eſt hoc omnibus. Inuidioſa ē poteſtas
quia legitima eſt. Inuidioſe facit qui iure
facit: ſine inuidia facit/qꝛ pter leges facit.
Attendat vnuſquiſqꝫ veſtrū fratres mei/ B
quid habeat chriſtianus. Quod homo ē/
cōmune cū multis: quod chriſtianus ē/ſe-
cernit a multis: ꝛ plus ad illū ptinet quod
chriſtianus ꝙ quod homo: Nā quod chri-
ſtianus/renouat ad imaginē dei/a quo ho
mo factꝰ eſt ad imaginē dei: quod autē ho-
mo/poſſet et malus: poſſet et paganꝰ: poſ-
ſet et idolatra. Hoc tu pſequeris in chriſti-
ano quod meliꝰ habet. Hoc eñ illi vis au-
ferre vnde viuit. Uiuit eñ tēporaliter ſm
ſpiritū vitę/quo corpus animat: viuit au-
tem ad ęternitatē ſm baptiſma quod acce-
pit a dño. Hoc illi vis tollere quod accepit
a dño. Hoc illi vis tollere vnde viuit. La-
trones eos quos volūt ſpoliare ſic volūt:
vt ipſi plus habeāt: et illi nihil habeāt: Tu
et tollis huic: et apud te nō erit plus. Non
eñ plus tibi fit quia huic tollis. Sed vere
hoc faciunt. Qui? Hi q tollunt animā: et
alteri tollūt: et ipſi duas animas non ha-
bent. Quid ğ vis auferre? Unde tibi diſ-
plicet: quē vis rebaptiçare? Dare non po-
tes quod iā habet: ſed facies negare quod

habet. Quid acerbius faciebat paganus/
perſecutoꝛ eccleſię? Exercebant gladij ad-
uerſus martyres: emittebant beſtię: ignes
admouebant. Ut quid iſta? Ut diceret q̇
iſta patiebatur: non ſũ chꝛiſtianꝰ. Quid do-
ces tu cũ quẽ vis rebaptiȥare / niſi vt ꝑmo
dicat: nõ ſum chꝛiſtianus? Ad quod aliqñ
ꝑſecutoꝛ ꝓferebat flãmã: ad hoc tu produ-
cis linguã. Seducẽdo facis/quod ille occi-
dendo nõ fecit. Et quid ẽ quod daturꝰ es:
et cui daturus es? Si tibi verũ dicat: et nõ
ſeductus a te mentiatur: dicturus ẽ/ habeo.
Interrogas: Habes baptiſma? Habeo di-
cit. Q̄diu habeo/dicit: inquis: nõ ſum da-
turꝰ: Et noli dare. Quod eñ vis dare/hę-
rere in me nõ poteſt: quia quod accepi: au-
ferri a me nõ poteſt. Sed tamẽ expecta: vi-
deã quid me vis docere. Dic inquit ꝑmo:
non habeo/ſed hoc habeo. Si dixero/ non
habeo: mentiar. Quod habeo/habeo. Nõ
habes inquit. Doce quia nõ habeo. Ma-
lus tibi dedit. Si malus chꝛiſtꝰ/malus mi-
hi dedit. Nõ inq̄t malus chꝛiſtꝰ. Sꝫ nõ tibi
chꝛiſtũ dedit. Quis ẽ mihi dedit? Reſpõ-
de. Ego me a chꝛiſto ſcio accepiſſe. Dedit
tibi inq̄t/ ſed traditor neſcio q̄s/nõ chꝛiſtꝰ.
Uidero q̄s fuerit miniſter: videro q̄s fue-
rit ꝑco. De officiali non diſputo: iudicẽ at-
tendo. Et foꝛte qḋ obijcis officiali menti-
ris. Sed nolo diſcutere cauſã officialis ſui.
Cognoſcat dñs amboꝛũ. Foꝛte ſi exigã vt
ꝓbes/non ꝓbas: immo mentiris. Ꝓba-
tũ eſt te ꝓbare non potuiſſe: Sed non ibi
pono cauſã meã: ne cũ ſtudioſe cępero de-
fendere hoĩes innocẽtes: putes me ſpem
meã vel in hominibꝰ innocẽtibus poſuiſſe.
Fuerunt hoĩes q̄leſlibet. Ego a chꝛiſto ac-
cepi: a chꝛiſto baptiȥatus ſum. Nõ inquit:
ſed ille ep̄s te baptiȥauit: ⁊ ille ep̄s illis cõ-
municat. A chꝛiſto ſũ baptiȥatus/ ego no-
ui. Unde noſti? Docuit me colũba quã vidit
iohãnes. O milue male/non me dilanies a
viſceribus columbę. In colũbę mẽbꝛis nu-
meroꝛ: q2 qḋ columba docuit hoc noui. Et
docuit hoc? Neſcio. Tu mihi dicis: ille te
baptiȥauit/aut ille te baptiȥauit: ꝑ colũbã
mihi ⁊ tibi dicitur: Hic ẽ q̇ baptiȥat. Cui cre-
do? Miluo an colũbę? Certe tu mihi dic/
vt ꝑ illã lucernã cõfundaris: q̄ confuſi ſunt
et pꝛioꝛes tui inimici patres tui phariſęi: q̇
Matth. 21. c. cũ interrogarẽt dñm: In q̄ ꝑtãte iſta face-
ret: interrogo et ego vos inq̄t vnũ/ iſtũ ſer-
monẽ: dicite mihi: Baptiſmũ iohannis vñ
erat: de cęlo an ex hominibꝰ? Et illi qui ꝑ-
parabãt iaculari dolos/irretiti ſunt quęſti-
one: cęperũt voluere apḋ ſemetipſos ⁊ di-
cere: Si dixerimus q2 de cęlo ẽ: dicturus ẽ
nobis: quare nõ credidiſtis ei? Iohãnes eñ
dixerat de dño: Ecce agnus dei: ecce q̇ tol-
lit peccata mundi. Quid ẽ quęritis: in qua
ꝑtãte iſta facio? O lupi: i poteſtate agni fa-
cio q̄ facio. Sed vt noſſetis agnũ: q̄re non
credidiſtis iohãni qui dixit: Ecce agnꝰ dei:
ecce q̇ tollit peccata mũdi? Sciẽtes ergo il-
li q̄d dixiſſet iohãnes ḋ dño: dixerũt apud
ſe: Si dixerimꝰ q2 de cęlo ẽ baptiſmũ iohã-
nis/dicet nobis: quare ẽ nõ credidiſtis ei?
Si dixerimꝰ q2 ex hominibꝰ ẽ: lapidabimur
a ꝑpl'o: q2 ſicut ꝓphetã habẽt iohãnẽ. Hinc
timebant hoĩes: hinc veritatẽ fateri ꝯfun-
debantur. Tenebꝛę tenebꝛas reſpõderunt: ſed
a luce ſuꝑatę ſunt. Quid eñ reſpõderunt?
Neſcimꝰ. Quod ſciebãt dixerũt/ neſcimꝰ.
Et dñs: Nec ego vobis dico inquit/in qua
poteſtate iſta facio. Et ꝯfuſi ſunt pꝛimi ini-
mici. Unde? De lucerna. Quis erat lucer-
na? Iohannes. Pꝛobamꝰ q2 lucerna erat?
Pꝛobamus. Dñs eñ dicit: Ille erat lucer- Ioh. 5. f.
na ardẽs et lucẽs. Pꝛobamus: q2 ⁊ de ipſo
cõfuſi ſunt inimici. Pſalmũ audi: Paraui Pſ. 131.
lucernã chꝛiſto meo: inimicos eiꝰ induam
cõfuſione. Adhuc in huiꝰ vitę tenebꝛis ad
lucernã fidei ambulamus. Teneamꝰ ⁊ nos
lucernã iohãnẽ: ꝯfundamꝰ ⁊ inde inimicos
chꝛiſti: imo ipſe ꝯfundat inimicos ſuos per
lucernã ſuã. Interrogemus ⁊ nos qḋ dñs
iudęos: interrogemus ⁊ dicamus: Baptiſ-
ma iohãnis vnde ẽ/ de cęlo an ex homini-
bus? Quid dicturi ſũt? Uidete ſi nõ ⁊ ipſi
tanq̄ inimici de lucerna ꝯfundantur. Quid
dicturi ſũt? Si dixerint ex hominibꝰ: ⁊ ipſi
ſui eos lapidabũt. Si aũt dixerint/ ḋ cęlo:
dicamꝰ eis: quare ergo nõ credidiſtis ei? Et
dicũt foꝛtaſſe: credimꝰ ei. Quõ ergo dicitis
quia vos baptiȥatis: ⁊ iohãnes dicit: hic ẽ
qui baptiȥat? Sed miniſtros inquiũt tãti h
iudicis iuſtos opoꝛtet eſſe ꝑ q̄s baptiȥat.
Et ego dico ⁊ oẽs dicimus: q2 iuſtos opoꝛ De conſe. diſ.
tet eſſe tãti iudicis miniſtros. Sint mini- 4. c. baptiſmꝰ
ſtri iuſti ſi volũt. Si autẽ noluerint eſſe iu- 4. ſen. diſ.
ſti qui in cathedra moyſi ſedẽt: ſecurꝫ me fe- 5. c. i.
cit magiſter meus: de quo ſpũs eius dixit:
Hic eſt qui baptiȥat. Quõ ſecurꝫ me fecit?
Scribę inq̄t ⁊ phariſęi ſuꝑ cathedrã moyſi Matth. 23. a.

ſedēt:q̄ dicūt facite:q̄ aūt faciūt/facere no/
1.q.1.c.ſi iuſtꝰ lite:dicūt eñ et non faciūt. Si fuerit mini/
ſter iuſtus/cōputo illū cū paulo: cōputo il/
lū cū petro: cū iſtis computo iuſtos mini/
ſtros: qꝛ vere iuſti miniſtri gloriā ſuā nō q̄/
De conſe.diſ. rūt. Miniſtri eñ ſunt:ꝑ iudicibꝰ haberi no
4.c.aliud i ſi. lūt: ſpē in ſe poni exhorreſcūt. Ergo cōpu/
to cū paulo iuſtū miniſtrū. Quid eñ dicit
1.Cor.3.b. paulꝰ? Ego plātaui: apollo rigauit:ſed de/
us incrementū dedit. Neq̃ q̄ plātat ē ali/
quid/neq̃ qui rigat: ſed q̄ incrementū dat
deꝰ. Qui vō fuerit ſuꝑbus miniſter/cū di/
abolo computaꝛ: ſed nō cōtaminaꝛ donū
chriſti. Qō ꝑ illū fluit purū eſt: qō ꝑ illum
tranſit liquidū/ venit ad fertilē terrā: Pu/
ta qꝛ ipſe lapideus ē:qꝛ ex aqua fructū fer/
re nō pōt. Per lapideū cānale trāſit aq̄ ad
areolas:in cānali lapideo nihil generans:
ſed tñ hortis plurimū fructū affert. Spiri/
talis eñ virtꝰ ſacramēti ita ē vt lux:ꝛ ab il/
luminandis pura excipiꝛ: et ſi ꝑ immūdos
trāſeat/nō inq̄naꝛ. Sint plane miniſtri iu/
ſti:ꝛ gloriā ſuā non quęrāt:ſed illius cuius
miniſtri ſunt. Non dicāt:baptiſma meū ē:
qꝛ nō ē ipſoꝝ. Attēdāt ipſū iohannē. Ecce
iohānes plenꝰ erat ſpūſancto:et baptiſma
de cęlo habebat/nō ex homibꝰ. Sed q̄tenꝰ
habebat? Ipſe dixit: Parate viā dño. Ubi
aūt cognitꝰ eſt dñs/ipſe factꝰ ē via:non iam
opus erat baptiſmate iohannis/q̄ pararet
via dño. Tamē q̄d nobis ſolent dicere? Ec
ce poſt iohannē baptiçatū eſt: Anteq̄ eñ
hñ iſta quęſtio tractareꝛ in eccleſia catholi
ca/multi in ea errauerūt/ ꝛ magni et boni.
Sed qꝛ de mēbris colūbę erāt/nō ſe p̄cide/
Phil.3.c. rūt:ꝛ factū ē in eis quod dixit apl's: Si q̄d
aliter ſapitis:hoc quoq̃ vobis deus reue/
lauit. Unde iſti qui ſe ſeꝑauerunt/ indoci/
les facti ſūt. Quid ergo ſolēt dicere? Ecce
poſt iohannē baptiçatū eſt:poſt hęreticos
nō baptiçaꝛ? Quia quidā q̄ habebant ba/
Act.19.a. ptiſma iohānis:iuſſi ſunt a paulo baptiça/
ri: nō eñ habebāt baptiſma chriſti. Quid
ꝗ exaggeras meritū iohānis/ et q̄ſi abijcis
infęlicitatē hęreticoꝝ? Et ego tibi cōcedo
ſceleratos eſſe hęreticos. Sed hęretici ba/
ptiſma chriſti dederūt: quod baptiſma nō
dedit iohānes. Recurro ad iohannē et di/
co: Hic eſt q̄ baptiçat. Si eñ melior iohan
nes q̄ hęreticꝰ: quō melior iohānes q̄ ebri
oſus? quō melior iohānes q̄ homicida? Si
poſt deteriorē baptiçare deberemꝰ/qꝛ poſt
meliorem baptiçarūt apl̄i. Quicūq̃ apud
ipſos baptiçati fuerint ab ebrioſo:nō dico
ab homicida:nō dico a ſatellite alicuiꝰ ſce/
lerati:nō dico a raptore rerū alienaꝝ: non
dico ab opp̄ſſore pupilloꝝ:non a ſeꝑatore
cōiugū: Nihil hoꝝ dico: quod ſolenne eſt
dico:quod quotidianū eſt dico:qō vocan/
tur oēs dico: et in iſta ciuitate/q̄ſi ab eis
dꝛ: alijs ieiunātibꝰ/hñ ſit nobis:et tali die
feſto ianuariaꝝ non debes ieiunare:ea di/
co/leuia/quotidiana: ab ebrioſo homie cū
baptiçaꝛ:quis eſt melior/ iohānes an ebri/
oſus? Reſponde ſi potes: ꝙ ebrioſus tuus
melior ſit q̄ iohānes. Nūq̄ hoc audebis.
Ergo tu quia ſobrius es/baptiça poſt ebri
oſum tuū. Si eñ poſt iohannē baptiçaue/
runt apl̄i:quanto magis debet poſt ebrio/
ſum ſobrius baptiçare? An dicis:in vnita/
te mecū eſt ebrioſus? Ergo iohānes amicꝰ
ſponſi/non erat in vnitate cū ſponſo? Sed
tibiipſi dico quiſquis es: Tu es melior/an
iohānes? Non audebis dicere: ego ſū meli
or q̄ iohānes. Ergo poſt te baptiçēt tui/ſi
forte fuerint meliores. Si eñ poſt iohan/
nē baptiçatū eſt: erubeſce qꝛ poſt te nō ba/
ptiçaꝛ. Dicturꝰ es: Sed ego baptiſmū chri
ſti habeo ꝛ doceo. Aliq̄ñ ergo cognoſce iu
dicē/ꝛ noli p̄co ſuꝑbus eſſe. Baptiſma chri
ſti das:ideo poſt te non baptiçaꝛ. Poſt io/
hannē ideo baptiçatū ē:qꝛ baptiſma chri/
ſti non dabat/ſed baptiſma ſuū:qꝛ ſic acce/
perat vt ipiꝰ eſſet. Nō ergo tu melior q̄ io
hannes:ſed baptiſma quod ꝑ te daꝛ/meliꝰ
q̄ iohannis. Ipſū eñ chriſti ē/iſtud aūt io
hānis. Et qō dabaꝛ a paulo/ ꝛ qō dabaꝛ a
petro chriſti eſt: ꝛ qō datū eſt a iuda chriſti
erat. Dedit iudas/ꝛ non baptiçatū eſt poſt 1.q.1.c.dedit baptiſmū.
iudā: dedit iohānes/ꝛ baptiçatū eſt poſt io
hannem: quia ſi datū eſt a iuda/baptiſmū
chriſti erat:quod autē a iohāne datū eſt/io
hannis erat. Non iudā iohāni/ ſed baptiſ/
mū chriſti etiā ꝑ iudę manus datū/ baptiſ/
mo iohānis etiā ꝑ manus iohānis dato re/
cte p̄ponimus. Etenī dictū eſt de dño an/
teq̃ patereꝛ:quia baptiçabat plures q̄ io/ Ioh.4.a.
hannes. Deinde ſubiunctū eſt: Quis ipſe
nō baptiçaret/ſed diſcipuli eius: Ipſe/ꝛ nō
ipſe. Ipſe poteſtate/illi miniſterio. Serui/
tutē ad baptiçandū illi admouebāt: pote/
ſtas baptiçandi in chriſto ꝑmanebat. Er/ De conſe.diſ. 4.c.aliud.
go baptiçabāt diſcipuli eius: et ibi adhuc
erat iudas inter diſcipulos eius. Si quos

ergo baptiȥabat iudas/nō ſunt iteꝝ bapti
ȥati: etq̄s baptiȥauit iohānes/iterū bapti
ȥati ſūt? Plane iteꝝ: ſed nō idē erat baptiſ-
mꝰ. Quos eñ baptiȥauit iohānes/iohan-
1.q.1.c.dedit. nes baptiȥauit: q̄s autē baptiȥauit iudas/
chriſtus baptiȥauit. Sic ꝙ̄ q̄s baptiȥauit
ebrioſus: quoſ baptiȥauit homicida: quos
baptiȥauit adulter: ſi baptiſma chriſti erat
De conſe diſ. 4.c.baptiſmꝰ chriſtꝰ baptiȥauit. Nō timeo adulteꝝ/non
ebrioſum/nō homicidā: qꝛ columbā atten-
do/ꝑ quā mihi dicit: Hic eſt qui baptiȥat.
I Ceteꝝ fratres mei/delyꝝ ē dicere/qꝛ meli-
oris meriti fuit: nō dico iudas/ſed quilibet
Matth.11.b. hominū: ꝙ̄ ille de quo dictū eſt: In natis
mulierū nemo ſurrexit maior iohanne ba-
ptiſta. Non ergo huic quiſꝗ̄ ſeruꝰ/ſed ba-
ptiſma dñi etiā ꝑ ſeruū malū datū/baptiſ-
mati etiam amici ſerui ꝑponit. Audi qua-
les cōmemorat apl's paulus falſos fratres
in inuidia ꝑdicantes verbū dei. Et quid de
Phil.1.c. illis dicit? Et in hoc gaudeo/ſed et gaude-
bo. Chriſtū eñ annūciabāt/ꝑ inuidiā qui-
dē/ſed tñ chriſtū: non ꝑ quid/ſed quē vide.
Al. tibi be chriſtum in vitā: inuidiā noli. Per inuidiā tibi ꝑdicat chriſtus: vide †chri
ſtū: vita ꝑdicatū ꝑ inuidiam. Noli imitari
malū ꝑdicatorē: ſed imitare bonū quod ti-
bi ꝑdicat. Chriſtus ergo a quibuſdā ꝑ inui
diā prędicabat. Et quid eſt inuidere? Hor-
rendum malum: Ipſo malo diabolus de-
iectus ē: ipſo deiecto deiecit multos. Ma-
ligna peſtis ē: et habebāt illā quidā chriſti
ꝑdicatores: quos tñ ꝑdicare ꝑmittit apo-
ſtolꝰ. Quare? Quia chriſtū ꝑdicabāt. Qui
autē inuidet/odit: et qui odit/quid de illo
1.Ioh.3.c. dicit? Audi apl'm iohānē: Qui odit fratrē
ſuum/homicida ē. Ecce poſt iohannē ba-
ptiȥatū eſt: poſt homicidā non baptiȥatū
eſt: qꝛ iohānes dedit baptiſmū ſuū: homi-
cida dedit baptiſmū chriſti. Qd̄ ſacramen
tū tā ſanctū eſt/vt nec homicida miniſtrā-
te polluat. Nō reſpuo iohannē/ſed potius
credo iohāni. Quid credo iohāni? Qd̄ di-
dicit ꝑ columbā. Quid didicit ꝑ columbā?
Hic eſt qui baptiȥat in ſpūſancto. Iā ergo
fratres/tenete hoc: ꝛ cordibꝰ veſtris inſigi-
te. Si eñ hodie voluero plenius dicere/q̄-
re ꝑ columbā: tempꝰ non ſufficit. Quia eñ
res dicenda inſinuata ē iohāni ꝑ columbā
quā non nouerat in chriſto iohānes: ꝗuis
iā noſſet chriſtū: expoſui quantū arbitror
ſanctitati veſtrę. Sed quare hanc ipſam rē
ꝑ columbā oportuit demōſtrari: ſi breuiter
dici poſſet/dicerē. Sed qꝛ diu dicendū eſt:
et onerare vos nolo: quō adiutus ſum ora-
tionibꝰ veſtris/vt illud qd̄ ꝓmiſi/implerē:
adiuuate etiā atꝗ̄ etiā pia intētione/ꝛ vo-
tis bonis: ꝛ illud apparebit vobis/quare io
hannes quod didicit in dño: qꝛ ipſe eſt qui
baptiȥat in ſpirituſancto: ꝛ nulli ſeruo ſuo
talē legauit poteſtatē baptiȥādi: nō debu-
it diſcere niſi ꝑ columbā.

De eo quod dictum eſt/colum-
bam ſuper dominū deſcendiſſe:
vſq; ad id quod ait: Ego vidi et
teſtimoniū perhibui/quia hic eſt
filius dei: Tractatus. VI.

A Pateor ſanctita A
ti veſtrę: timuerā ne frigꝰ hoc
frigidos vos ad conueniendū
faceret: Sed qꝛ iſta †celebrita- Al. fedelitate.
te ꝛ frequētia veſtra/ſpiritu vos feruere de-
monſtraſtis: nō dubito quin etiā oraſtis ꝓ
me/vt debitū vobis exoluā. Promiſeram
eñ in noīe chriſti diſſerere hodie/cū angu-
ſtia tp̄is tūc impediret: ne id poſſemꝰ expli-
care tractādo: quare deus ꝑ columbę ſpeci-
em oſtēdere voluerit ſpiritū ſanctū. Hoc vt
expliceꝛ/illuxit nobis dies hodiernꝰ: ꝛ ſen-
tio audiēdi cupiditatē/ꝛ pia deuotiōe vos
celebrius ꝯgregatos. Expectationē veſtrā
deus impleat ex ore noſtro. Amaſtis eñ vt
veniretis: Sed amaſtis: Quid? Si nos: et
hoc bñ: nā volumus amari a vobis/ſed no
lumꝰ in nobis. Quia ꝙ̄ in chriſto vos ama-
mus/in chriſto nos redamate: ꝛ amor no-
ſter ꝓ inuicē gemat ad deū: Ipſe eñ gemi-
tus colūbę ē. Si ergo gemitꝰ colūbę eſt/qd̄
oēs nouimus. Gemūt aūt colūbę in amo-
re. Audite qd̄ dicat apl's: ꝛ nolite mirari qꝛ
in colūbę ſpecie voluit demōſtrari ſpūſſan
ctus. Quid eñ oremꝰ/ſicut oportet inquit Rom. 8.c.
neſcimꝰ: ſed ipſe ſpūs interpellat ꝓ nobis
gemitibꝰ ienarrabilibꝰ. Quid ergo fratres
mei? Hoc dicturi ſumꝰ: qꝛ ſpūs gemit: vbi
ꝑfecta ꝛ ęterna beatitudo ē ei cū patre ꝛ fi-
lio? Spūs eñ ſanctꝰ deus/ſicut dei filiꝰ deꝰ/
ꝛ pater deus. Ter dixi deꝰ: ſed nō dixi tres
deos. Magis eñ deꝰ ter ꝙ̄ dii tres: qꝛ pa-
ter ꝛ filius ꝛ ſpūſſanctꝰ vnꝰ deus. Hoc opti-
me noſtis. Nō ergo ſpūſſanctꝰ i ſemetipſo
apud ſemetipſū in illa trinitate/i illa bea-
titudine/in illa ęternitate ſubſtātię gemit:
ſed in nobis gemit: quia gemere nos facit.

Nec parua res eſt/ q nos docet ſpiritusſan
ctus gemere: Inſinuat eñ nobis qꝛ pere-
grinamur: ꝛ docet nos in patriã ſuſpirare:
et ipſo deſiderio gemim⁹. Cui bñ eſt in hoc
ſeculo: immo qui putat q ei bñ ſit: qui leti-
cia reꝝ carnaliũ/ ꝛ abundãtia tẽporaliũ/ et
vana felicitate exultat/ habet vocẽ corui.
Vox eñ corui clamoſa eſt/ nõ gemebũda.
Qui aũt nouit in pſſura ſe eſſe mortalitatꝭ
hui⁹/ peregrinari ſe a dño: nondũ teneri il-
lam ppetuã que nobis pmiſſa ẽ beatitudi-
nem: ſed habere illã in ſpe quã habiturus
eſt in re: cũ dñs venerit in manifeſtatiõe p-
clarus: qui prius in humilitate venit occul
tus: q hec nouit/ gemit. Et q̃diu pꝑter hec
gemit/ bñ gemit. Spũs illũ docuit gemere:
a columba didicit gemere. Multi eñ ge-
mũt i infelicitate terrena: vl quaſſati dam-
nis/ vel egritudine corporis pgrauati/ vel
carceribus incluſi/ vel catenis colligati/ vl
fluctibus maris merſi ac iactati: vl aliqui-
bus inimicoꝝ inſidijs circũſepti gemunt:
Sed nõ columbe gemitu gemũt: nõ amo-
re dei gemũt: non ſpiritu gemũt. Ideo ta
les cũ ab ipſis pſſuris fuerint liberati: exul
tãt in grandib⁹ vocibus: Ubi apparet quia
corui ſunt/ non colũbe. Ideo merito de ar-
Gen.8. ca miſſus eſt coruus/ ꝛ nõ eſt reuerſus: miſ-
ſa ẽ columba/ ꝛ reuerſa ẽ. Illas duas aues
miſit noe. Habebat ibi coruũ/ habebat et
colũbã. Utrũq3 h gen⁹ arca illa cõtinebat.
Et ſi arca figurabat eccleſiã: videtis vtiq3
qꝛ neceſſe eſt vt in iſto diluuio ſeculi vtrũ-
q3 genus contineat eccleſia: et coruũ et co-
Phil.2.c. lumbã. Qui ſunt corui? Qui ſua querũt.
Qui colũbe? Qui ea que chriſti ſunt que-
B runt. Propter ea ergo cũ mitteret ſpiritũ-
ſanctũ: duob⁹ modis eũ oſtẽdit viſibiliter:
Per columbã et p ignẽ. Per columbã ſup
dñm baptiçatũ: p ignẽ ſup diſcipulos con-
gregatos. Cũ eñ aſcendiſſet dñs in celum
poſt reſurrectionẽ/ pactis cũ diſcipulis ſu-
is quadraginta diebus: impleto die pen-
tecoſtes: miſit eis ſpiritũſanctũ/ ſicut pmi-
ſerat. Spiritus ergo tunc veniens imple-
uit locũ illũ/ factoq3 pmo ſonitu de celo tã-
q̃ ferretꝛ flatus vehemẽs: ſicut i actib⁹ apo-
Act.2.a. ſtoloꝝ legimus: Viſe inquit illis ſunt lin-
gue diuiſe velut ignis: q et inſedit ſup vnũ-
quẽq3 eoꝝ: Et ceperũt linguis loqui/ ſicut
ſpũs dabat eis pnũciare. Hanc videmus
columbã ſup dñm: has linguas diuiſas ſu-
per diſcipulos congregatos. Ibi ſimplici-
tas/ hic feruor oſtenditꝛ. Sũt eñ qui dicun
tur ſimplices/ ꝛ pigri ſunt: Vocantꝛ ſimpli-
ces/ ſunt autẽ ſegnes. Nõ talis erat ſtepha
nus plenus ſpũſancto. Simplex erat: quia
nemini nocebat. Feruẽs erat/ quia impios
arguebat. Non eñ tacuit iudeis: cui⁹ ſunt
verba illa flãmantia: Dura ceruice/ ꝛ incir- Act.7.f.
cumciſi corde et auribus: vos ſemp reſtiti-
ſtis ſpirituiſãcto. Magnus impet⁹: ſed co-
lumba ſine felle ſeuit: Nã vt noueritis/ qꝛ
ſine felle ſeuiebat: illi auditis his verbis q
corui erant: ad lapides ſtatim aduerſus co
lumbã cucurrerũt. Cepit ſtephanus lapi-
dari: et qui pauloante fremẽs ꝛ feruẽs ſpi-
ritu/ tanq3 in inimicos impetũ fecerat: ꝛ tã-
q̃ violẽtus inuectus erat in verbis igneis
atq3 flãmantibus vt audiſtis: Dura ceruì-
ce et incircũciſi corde et auribus: vt qui ea
verba audiret: putaret ſtephanũ ſi ei lice-
ret/ ſtatim illos velle conſumi: venientib⁹
in ſe lapidib⁹ ex manibus eorũ genuflexo
ait: Dñe/ ne ſtatuas illis hoc delictũ: Inhe
ſerat ↄmitati columbe. Prior eñ illud fe- Al. vnitati
cerat magiſter/ ſup quẽ deſcẽderat colũba:
Qui pendẽs in cruce ait: Pater ignoſce il- Luc.23.e.
lis/ quia neſciunt quid faciũt. Ergo ne ſpi-
ritu ſanctificati dolũ habeant/ in columba
demõſtratũ eſt: Ne ſimplicitas frigida re-
maneat/ in igne demonſtratũ eſt. Nec mo-
ueat quia lingue diuiſe ſunt: Diſtãt eñ lin
gue: ideo diuiſis linguis apparuit. Lingue Act.2.a.
inquit diuiſe velut ignis: qui et inſedit ſup
vnumquẽq3 eorũ. Diſtant inter ſe lingue:
ſed linguaꝝ diſtantie non ſunt ſchiſmata.
In linguis diuiſis noli diſſipationẽ time-
re: vnitatẽ cognoſce in columba. Sic ergo
ſic oportebat demõſtrari ſpiritũſanctũ ve-
nientẽ ſup dñm: vt intelligat vnuſquiſq3 ſi
habeat ſpiritũſanctũ/ ſimplicẽ ſe eſſe debe-
re ſicut columbã: habere cũ fratribus verã
pacẽ/ quã ſignificãt oſcula colũbaꝝ. Habẽt
eñ oſcula ꝛ corui: S3 in coruis falſa pax: in
columba vera pax. Nõ omis ergo q dicit: 2.q.7.c. non omnis qui.
pax vobiſcũ/ quaſi columba audiẽdus eſt.
Unde ergo diſcernunt oſcula coruoꝝ ab
oſculis columbaꝝ? Oſculantꝛ corui/ ſed la-
niãt. A laniatu innocẽs eſt natura colũba-
rũ. Ubi ergo laniat⁹/ nõ eſt vera in oſculis
pax. Illi habẽt verã pacẽ/ q eccleſiã non la-
niauerũt: nã corui de morte paſcuntꝛ. Hoc
columba non habet: de frugib⁹ terre viuit.

Innocens eius victus eſt. Quod vere fra/
tres mirandū eſt in columba: Sunt paſſe/
res breuiſſimi/ q̄ vel muſcas occidūt: nihil
hoꝝ colūba: Nō eñ de morte paſcit. Qui
laniauerunt eccleſiā/ de mortibus paſcun/
tur. Potēs eſt dñs: rogemus vt reuiuiſcāt
qui deuorantur ab eis et ſentiunt. Multi
eñ agnoſcunt/ qꝛ reuiuiſcūt: nā ad eoꝝ ad/
uentū quotidie gratulamur i nomine chri/
ſti. Uos eñ ſic eſtote ſimplices/ vt ſitis pru
dentes et feruentes: et feruor veſter in lin
guis ſit. Nolite tacere: Ardentib⁹ linguis
C loquētes/ accendite frigidos. Quid eñ fra
tres mei: quis nō videat quod illi non vi/
dent? Nec mirū: quia inde reuerti nolūt ſi/
cut coruus qui de arca miſſus ē. Quis eñ
nō videat quod illi nō vident? Et ipſi ſpi/
rituiſancto ingrati ſunt. Ecce colūba deſcē
dit ſup dominū/ ⁊ ſup dñm baptiçatū: ⁊ ap
paruit ibi ſancta illa et vera trinitas/ que
nobis vnus deus eſt. Aſcēdit eñ dñs ab
aqua/ ſicut in euāgelio legim⁹: et ecce aper/
ti ſunt celi: et vidi ſpiritū deſcendentē ve/
lut columbā: et manſit ſup eum. Et ſtatim
Matth.3.d. vox conſecuta ē: Tu es filius meus dilect⁹
in quo mihi bene cōplacui. Apparuit ma/
nifeſtiſſima trinitas: pater in voce/ filius in
homine/ ſpūſſanctus in columba. In trini/
tate iſta quo miſſi ſunt apl'i/ videamus qꝺ
videmus: Et quod mirum eſt/ quia illi nō
vident: Non eñ vere nō vident: ſed ad id
quod facies eorū fert/ oculos claudunt. A
quo miſſi ſunt diſcipuli: i nomine patris et
filij et ſpūſſancti? Ab illo de quo dictū eſt:
Hic ē qui baptiçat. Dictū eſt eñ miniſtris
ab eo q̄ ſibi tenuit hanc poteſtatē. Hoc eñ
in illo vidit iohannes: et cognouit qꝺ non
nouerat: nō quia eū non nouerat filiū dei:
aut eū non nouerat dominū: aut nō noue/
rat chriſtū. Aut vero et hoc non nouerat/
quia ipſe baptiçatur⁹ eſſet in aqua/ et chri/
ſtus in ſpūſancto? Nā ⁊ hoc nouerat. Sed
quia nō ita vt ſibi teneret poteſtatē/ et in
nullū miniſtrorū eā transferret: hoc ē quod
De conſe.diſ. 4.c.aliud. didicit in columba. Per hāc eñ poteſtatē
quā chriſtus ſolus ſibi tenuit/ ⁊ in neminē
miniſtrorū trāſfudit: q̄uis p miniſtros ba/
ptiçare dignatus ſit: p hanc ſtat vnitas ec/
cleſie/ que ſignificat p columbā/ de qua di/
Cant.6.c. ctū eſt: Una eſt columba mea/ vna ē ma/
tris ſue. Si eñ vt iā dixi fratres mei/ tranſ/
ferret poteſtas a dño ad miniſtrū: tot ba/
ptiſmata eſſent/ quot miniſtri eſſent: et iā
non ſtaret vnitas baptiſmi. Intēdite fra/
tres: Anteq̄ veniret dñs noſter ieſus chri/
ſtus ad baptiſmū: nā poſt baptiſmū deſcē
dit colūba/ in qua cognouit iohānes quid/
dā ꝓpriū/ cū ei dictū eſt: Sup quē videris
ſpiritū deſcendentē ſicut columbā/ et ma/
nentē ſup eū: ipſe eſt qui baptiçat in ſpū/
ſctō. Nouerat aūt qꝛ ipſe baptiçabat i ſpū/
ſancto: ſed qꝛ tali ꝓprietate vt poteſtas ab
eo nō tranſiret in alterū: q̄uis eo donante
hoc ibi didicit. Et vnde ꝓbam⁹: qꝛ iam et
hoc nouerat iohannes/ qꝛ baptiçatur⁹ erat
dñs in ſpūſancto: vt hoc intelligat didi/
ciſſe in colūba/ ꝙ ita eſſet baptiçatur⁹ dñs
in ſpūſancto/ vt in neminē aliū hominē po
teſtas illa trāſiret? Uñ ꝓbamus? Colum/
ba iā baptiçato dño deſcēdit. Ante aūt q̄
veniſſet dñs vt baptiçaret a iohāne in ior/
dane/ diximus qꝛ nouerat eū/ illis vocibus
vbi ait: Tu ad me venis baptiçari: ego a te Matth.3.d.
debeo baptiçari. Sed ecce dñm nouerat:
nouerat filiū dei. Unde ꝓbamus ꝙ iā no/
uerat qꝛ ipſe baptiçaret in ſpūſācto? An/
teq̄ veniret ad fluuiū/ cū multi ad iohannē
currerent baptiçari/ ait illis: Ego quidē ba
ptiço vos in aqua: qui autē poſt me venit
maior me eſt: cui⁹ nō ſum dignus corrigiā
calciamēti ſoluere: ipſe vos baptiçabit in
ſpirituſctō et igni: Iā et h̄ nouerat. Quid D
ergo p columbā didicit/ ne mendax poſtea
inueniret: quod auertat a nobis deus opi/
nari/ niſi quandā ꝓprietatē in chriſto talē
futurā: vt q̄uis multi miniſtri baptiçaturi
eſſent/ ſiue iuſti ſiue iniuſti: nō tribueret ſā/
ctitas baptiſmi niſi illi ſup quē deſcēdit co
lumba: de quo dictū eſt: Hic eſt qui bapti/
çat in ſpūſancto. Petrus baptiçat/ hic eſt q̄
baptiçat. Paulus baptiçat/ hic eſt qui ba/
ptiçat. Iudas baptiçat/ hic eſt qui bapti/
çat. Nam ſi p diuerſitate meritoꝝ baptiſ/
ma ſanctū eſt: quia diuerſa ſunt merita/ di/
uerſa erūt baptiſmata: Et tanto quiſq̄ ali
quid melius putat accipere/ quāto a meli/
ore videt accepiſſe. Ipſi ſpiritales ſancti/
intelligite frēs mei: boni ptinētes ad colū/
bam: ptinētes ad ſortē ciuitatl illi⁹ hieruſa
lē: ipſi boni in eccleſia: de quib⁹ dicit aplſ:
Nouit dñs qui ſunt eius: diuerſaꝝ gratia/ 2.timoth.2.c
rū ſunt: nō oēs paria merita habēt. Sūt
alij alijs ſanctiores: ſūt alij alijs meliores.
Quare ergo ſi vn⁹ ab illo/ ꝟbi gratia/ iuſto

ſancto/baptiçek:ali⁹ ab alio inferioris me/
riti apud deū/inferioris gradus/inferioris
continentię/inferioris vitę: vnū tamen et
par et ęquale ē quod acceperūt/ niſi qꝛ hic
eſt qui baptiçat? Quomodo ergo cū ba-
ptiçat bonus et melior/non ideo iſte bonū
accepit/et ille melius. Sed q̄uis bonus et
melior fuerint miniſtri: vnū et ęquale eſt
quod acceperūt:nō eſt melius in illo/ et in-
De conſe diſ. 4.c. cū bapti/ zat. ferius in iſto. Sic et cū baptiçat malus ex
aliqua vel ignorantia eccleſię vel toleran-
tia:aut enī ignorant mali / aut tolerant vt
4.ſen.diſ. 5.ca.1. palea quouſq; in vltimo ventilet area: il-
lud quod datū eſt/vnū eſt: nec impar pro-
pter impares miniſtros: ſed par et ęquale/
ꝓpter:hic eſt qui baptiçat. Ergo dilectiſſi-
mi videamus quod videre illi nolūt : non
quod nō videant/ſed quod ſe videre dole-
ant: quaſi clauſū ſit contra illos quo miſ-
ſi ſunt diſcipuli/in nomine patris et filij et
ſpiritusſancti: vt baptiçarēt tanq̄ miniſtri.
Matth.28.d. Quo miſſi ſunt? Ite dixit baptiçate gen-
tes. Audiſtis fratres quomō venit illa hę-
Ps.2. reditas: Poſtula a me et dabo tibi gentes
hęreditatē tuā: ⁊ poſſeſſionē tuā terminos
Eſaie.2.a. terrę. Audiſtis quomō de ſion ꝓdit lex:et
verbū dn̄i de hieruſalē. Ibi enī audierunt
diſcipuli: Ite baptiçate gētes i nomine pa
tris et filij et ſpūſſancti. Intēti facti ſum⁹
cū audiremus: Ite baptiçate gētes. In cu
ius noīe? In noīe pr̄is et filij ⁊ ſpiritusſan-
cti. Iſte vn⁹ de⁹:qꝛ nō in noīb⁹ pr̄is ⁊ filij ⁊
ſpūſſancti/ ſed in noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſan
cti. Ubi vnū nomē audis/vn⁹ ē de⁹: Sicut
de ſemine abrahę dictū ē:et exponit paulus
Gal.3.c. apl's: In ſemie tuo bn̄dicēt oēs gētes: Nō
dixit in ſeminib⁹ tanq̄ in multis/ſed tanq̄
in vno:et ſemine tuo quod ē chriſtus. Si-
cut ergo quia ibi nō dicit in ſeminib⁹: do-
cere te voluit apl's/ qꝛ vnus eſt chriſt⁹. Sic
et hic cū dictū eſt in nomine/nō in nomini-
bus/ quomō ibi in ſemine/nō in ſeminib⁹:
probat vnus de⁹ pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanct⁹.
Sed ecce inquiūt diſcipuli ad dn̄m: Audi-
uimus in quo nomine baptiçemus: mini-
ſtros nos feciſti/⁊ dixiſti nobis: Ite bapti-
çate in nomine patris et filij et ſpūſſancti.
Quo ibimus? Quo? Nō audiſtis? Ad hę-
reditatē meā. Interrogatis quo ibimus.
Ad id quod emi ſāguine meo. Quo ergo?
Ad gentes. Ad gētes inquit. Putaui quia
dixit:ite baptiçate ap'hros in nomine pa-
tris et filij ⁊ ſpūſſancti. Deo gratias. Sol-
uit dn̄s queſtionē:docuit colūba. Deo gra
tias:ad gentes apl'i miſſi ſunt. Si ad gen-
tes/ad oēs linguas. Hoc ſignificauit ſpūſ- Act.2.a.
ſanctus diuiſus in linguis:vnitus in colū-
ba. Hoc linguę diuidunt/hoc columba co-
pulat. Linguę gentiū concordarūt: et vna
lingua ap'hricę diſcordauit. Quid euidēti⁹
fratres mei? in columba vnitas/in linguis
gentiū ſocietas. Aliqn̄ enī linguę ꝑ ſupbiā
diſcordauerūt:et tūc ſūt factę linguę ex vna
multę. Poſt diluuiū enī quidā ſupbi homi
nes velut aduerſus deū ſe munire conātes
quaſi aliquid eſſet excelſius deo / aut aliqd
tuti⁹:ſupbię erexerunt turrim:quaſi ne di-
luuio ſi poſtea fieret delerentur. Audierāt
enī ⁊ recēſuerant/quia omis iniquitas erat
deleta diluuio. Ab iniquitate tēperari nō-
lebant: altitudinē turris cōtra diluuiū re-
quirebant:ędificauerūt turrim excelſā. Ui
dit deus ſuperbiā ipſoꝝ:⁊ hunc errorē illis
immitti iuſſit/vt nō ſe cognoſcerēt loquen
tes: Et factę ſunt diuerſę linguę de ſuper-
bia. Si ſuperbia fecit diuerſitates lingua-
rum:humilitas chriſti congregauit diuer-
ſitates linguaꝝ. Iā quod illa turris diſſō-
ciauerat: eccl'ia collegit. De vna lingua fa-
ctę ſūt multę: Noli mirari / ſupbia h̄ fecit.
De multis linguis fit vna:noli mirari/cha
ritas fecit : quia etſi ſoni diuerſi linguarū
ſunt:in corde vnus deus inuocat/vna pax
cuſtodit. Unde debuit ergo chariſſimi de- E
mōſtrari ſpūſſanct⁹/ vnitatē quandā deſi-
gnās niſi ꝑ columbā: vt pacatę eccleſię di-
ceret: Una ē columba mea? Unī debuit hu Cant.6.c.
militas niſi ꝑ auē ſimplicē ⁊ gementē/ nō ꝑ
auē ſuperbā ⁊ exultantē ſicut coru⁹? Et for-
te dicent: Quia ē columba ⁊ vna columba
ꝓter vnā columbā baptiſmus eſſe nō pōt:
Ergo ſi apud te ē columba / vel tu es colū-
ba: quādo ad te venio/ tu da mihi qđ non
habeo. Scitis hoc ipſorū eſſe. Ecce modo
vobis apparebit/nō eſſe de voce columbę/
ſed de clamore corui: Nā pauluiū attēdat
charitas veſtra: et timete inſidias/ imo ca-
uete:et excipite verba contradicētiū reſpu
enda/nō tranſglutiēda/et viſcerib⁹ danda.
Facite inde quod fecit dn̄s/ quādo illi ob-
tulerunt amaꝝ potū: Guſtauit et reſpuit.
Sic et vos:audite et abijcite. Quid enī di-
cunt? Uideamus. Ecce inquit tu es colum
ba. O catholica tibi dictū ē: Una ē colūba

mea/vna matris ſuę. Tibi certe dictũ ē/ex-
pecta: noli me interrogare. Si mihi dictũ
eſt ꝓba ꝑmũ: ſi mihi dictũ eſt/cito volo au-
dire. Inquit: Tibi dictũ eſt. Reſpōdeo vo
ce catholica. Mihi. Hoc aũt fratres/ quod
ore meo ſolus ſonuit: ſonuit vt arbitror ꝛ
cordibus veſtris: ꝛ omnes pariter diximꝰ:
Eccłię catholicę dictũ eſt: Una eſt colũba
mea: vna ē matris ſuę: Preter ipſã ꝙ colũ-
bam inq̄t baptiſma nõ eſt. Ego ꝙ̄ ꝑter ipſã
columbã ſũ baptiçatꝰ: ꝙ nõ habeo baptiſ-
mũ? Si baptiſmũ nõ habeo: q̄re mihi non
das q̄ñ ad te venio? Et ego interrogo. In-
terim ſequeſtremꝰ: cui dictũ eſt: Una eſt co
lũba mea/ vna eſt m̄ris ſuę. Adhuc q̄rimꝰ:
Aut mihi dictũ ē/ aut tibi dictũ ē? Seque-
ſtremꝰ cui dictũ ſit. Hoc ꝙ q̄ro: ſi colũba eſt
ſimplex/innocēs/ ſine felle/ pacata in oſcu-
lis/nõ ſeua in vnguibꝰ: q̄ro vtꝝ ad huiꝰ co
lũbę mēbra ꝑtineãt auari/raptores/ſubdo
li/ebrioſi/flagitioſi: mēbra ſũt colũbę huiꝰ?
Abſit inquit. Et reuera fratres/ quis hoc
dixerit vt nihil aliud dicã: Raptores ſolos
ſi dicã/ mēbra accipitris poſſunt eſſe/ non
mēbra columbę. Milui rapiũt: accipitres
rapiunt/corui rapiũt: Columbę nõ rapiũt/
non dilaniãt. Ergo raptores nõ ſunt mē-
bra columbę. Nõ apud vos fuit vel vnus
raptor? Quare manet baptiſmus quē de-
dit accipiter ꝛ nõ colũba? Quare nõ bapti
çatis apud voſmetipſos poſt raptores et
adulteros et ebrioſos: poſt auaros apud
voſmetipſos? An iſti oēs mēbra columbę
ſũt? Sic dehoneſtatis columbã veſtrã/ vt
ei mēbra vulturina faciatꝭ. Quid ergo fra
tres/quid dicimꝰ? Mali et boni ſunt in ec-
cleſia catholica: Ibi aũt ſoli mali ſũt. Sed
forte inimico animo hoc dico: et hoc poſt
ea requiratur. Et ibi certe dicũt: quia ſunt
boni et mali. Nã ſi dixerint ſolos bonos ſe
habere/credãt illis ſui. Et ſubſcribo. Non
ſũt apud nos dicãt/ niſi ſancti/ caſti/ſobrij:
non adulteri/nõ fęneratores/ non frauda-
Al. t violenti tores/non piuri/nõ † vinolenti. Dicãt: Nõ
enĩ attēdo linguas ipoꝝ/ ſed tango corda
ipſorũ. Cũ autē noti ſint et vobis et ſuis/
ſicut et vos ꝛ vobis in catholica ꝛ illis no-
ti eſtis: nec nos eos rephendamus/ nec illi
ſe palpent. Nos fatemur in eccleſia catho-
lica ꝛ bonos ꝛ malos eſſe: ſed tanq̄ grana
et paleas. Aliq̄ ꝙ̄ baptiçaꝫ a grano palea
eſt: ꝛ qui baptiçaꝫ a palea/granũ eſt: Alio-
quin ſi quis baptiçaꝫ a grano/valet: et qui
baptiçatur a palea/nõ valet. Falſum ē: hic
eſt qui baptiçat. Si autē verũ eſt: hic ē qui
baptiçat: et qđ ab illo daꝫ/valet. Et quo-
modo columba baptiçat? Non enĩ malus
ille columba eſt/aut ad mēbra columbę ꝑ-
tinet: nec hic põt dici in catholica/ nec apđ
illos. Si illi dicunt columbã eſſe eccleſiam
ſuã: quid ergo intelligimꝰ fratres mei: quo-
niã manifeſtũ et omĩbꝰ notũ eſt? Et ſi no-
lint conuincunꝫ: quia et ibi quãdo dãt ma
li: nõ poſt illos baptiçaꝫ: ꝛ hic quãdo dant
mali/nõ poſt illos baptiçaꝫ. Columba non
baptiçat poſt coruũ: coruꝰ quare vult ba-
ptiçare poſt columbã? Intendat charitas 5
veſtra: Et quare deſignatũ eſt neſcio/quid
per columbã: vt baptiçato dño veniret co-
lumba: id eſt/ſpiritusſanctꝰ in ſpecie colum
bę/et maneret ſuper eũ: cũ in aduentu co-
lumbę hoc cognoſceret iohãnes/ ꝓpriam
quandã poteſtatē in dño ad baptiçandũ:
q꞉ ꝑ hãc ꝓpriã poteſtatē/ſicut dixi: pax ec-
cleſię firmata eſt. Et poteſt fieri vt habeat
aliquis baptiſmũ ꝑter columbã: vt proſit
ei baptiſmus pręter columbã/non poteſt.
Intēdat charitas veſtra ꝛ intelligat quod
dico: Nam et iſta circũuentione ſępe ſedu-
cunt fratres noſtros/qui pigri ꝛ frigidi ſũt.
Simꝰ ſimpliciores et feruētiores. Ecce in-
quiunt: Ego accepi/an nõ accepi? Reſpon
deo: accepiſti. Si ergo accepi: nõ eſt quod
mihi des. Securus ſũ/ etiã teſtimonio tuo:
Et ego quidē me dico accepiſſe: ꝛ tu me fa-
teris accepiſſe. Utriuſq; lingua ſecurũ me
facit. Quid ergo mihi ꝓmittis? Quare vis
catholicũ facere: quando nõ mihi aliquid
daturus es amplius: et me iã accepiſſe fa-
teris quod te habere dicis? Ego autē quã-
do dico/veni ad me: dico q꞉ non habes tu/
qui fateris quia habeo. Quare dicis/ veni
ad me? Docet nos colũba: Reſpondet enĩ
de capite dñi ꝛ dicit: Baptiſmũ habes: cha
ritatē aũt qua ego gemo nõ habes. Quid
eſt hoc inquit: Baptiſmũ habeo/charitatē
non habeo? Sacramentũ habeo/charitatē
nõ? Noli clamare: oſtende mihi quomodo
habeat charitatē qui diuidit vnitatē. Er-
go inquit habeo baptiſmũ? Habes: ſed ba
ptiſmũ illud ſine charitate nihil tibi ꝓdeſt:
quia ſine charitate tu nihil es: Nã baptiſ-
mus ille etiã in illo qui nihil eſt/nõ ē nihil.
Baptiſma quippe illud aliquid eſt et ma-

gnũ aliqd ẽ/ ꝓpter illũ de q̃ dictũ ẽ: Hic ẽ q̃
baptiȥat. Sed ne putares illud qđ magnũ
eſt/ tibi aliquid ꝓdeſſe poſſe ſi nõ fueris in
vnitate: ſup baptiȥatũ columba deſcendit
tanq̃ dicẽs: Si baptiſmũ habes/ eſto in co
lumba: ne nõ tibi ꝓſit quod habes. Ueni
ergo ad columbã dicimus: nõ vt incipias
habere qđ nõ habebas: ſed vt ꝓdeſſe tibi
incipiat qđ habes. Foris enĩ habebas ba/
ptiſmũ ad perniciẽ: intus ſi habueris/ inci/
pit ꝓdeſſe ad ſalutẽ. Non enĩ tantũ tibi ꝓ/
De conſe.diſ. 2.c.et ſancta derat baptiſma/ ⁊ non etiã oberat: Et ſan/
cta poſſunt obeſſe: In bonis enĩ ſancta ad
ſalutẽ inſunt/ in malis ad iudiciũ. Certe enĩ
fratres nouimus qđ accipiam⁹: ⁊ vtiq̃ ſan
ctũ eſt quod accipimus: et nemo dicit nõ ẽ
1.Cor.11.g. ſanctũ. Et quid ait apſ̃: Qui aũt mandu
cat ⁊ bibit indigne: iudiciũ ſibi mãducat et
bibit: Nõ ait quia illa res mala eſt: ſed q̃
ille mal⁹ male accipiẽdo ad iudiciũ accipit
bonũ quod accipit. Nõ enĩ mala erat buc/
Job.13.c. cella/ que tradita ẽ iude a dño: Abſit. Me/
dicus nõ daret venenũ. Salutẽ medic⁹ de/
dit: ſed indigne accipiendo ad perniciẽ ac/
cepit: quia nõ pacatus accepit. Sic ergo ⁊
G qui baptiȥant. Habeo inquit mihi: Fate/
or: habes: obſerua quod habes: eoipſo qđ
habes damnaberis. Quare: Quia rẽ colũ
be ꝑter columbã habes. Si rẽ columbe in
columba habeas/ ſecurus habes. Puta te
eſſe militarẽ: Si characterẽ imperatoris tui
intus habeas/ ſecurus militas: Si extra ha
beas: tũc nõ ſolũ tibi ad militiã nõ ꝓdeſt
character ille: ſed etiã ꝓ deſertore punieris.
Ueni ergo veni: et noli dicere/ iã habeo/ iã
ſufficit mihi. Ueni colũba te vocat: gemẽ/
do te vocat. Fratres mei vobis dico: gemẽ
do vocate/ nõ rixando. Uocate orãdo/ vo/
cate inuitãdo/ vocate ieiunãdo: in charita/
te intelligãt quia doletis illos. Non dubi/
to fratres mei/ q̃ ſi videant dolorẽ veſtrũ/
confundentur et reuiuiſcẽt. Ueni ergo veni:
noli timere. Time ſi nõ venis: Immo non
time ſed plange. Ueni: gaudebis/ ſi vene/
ris. Gemis quidẽ i tribulationib⁹ peregri/
nationis/ ſed gaudebis in ſpe. Ueni vbi ẽ
Cant.6.c. colũba/ cui dictũ eſt: Una eſt colũba mea:
vna eſt matris ſue. Columbã vnã vides ſu
per caput chriſti: Linguas nõ vides i toto
orbe terrarũ. Idem ſpiritus per columbã:
idem et ꝑ linguas. Si per columbã idẽ ſpi/
ritus: et ꝑ linguas idẽ ſpiritusſanct⁹ per to/
tum orbẽ terrarũ datus eſt: a quo te pręci/
diſti vt clames cũ coruo: non vt gemas cũ
columba. Ueni ergo. Sed ſollicitus es for
te et dicis: Foris baptiȥat⁹ ſum: timeo ne
inde ſim reus/ quia foris accepi. Iã cępiſti
ꝯgnoſcere quid gemendũ ſit. Uerũ dicis:
quia reus es: nõ quia accepiſti/ ſed q̃ foris
accepiſti. Tene ergo qđ accepiſti: emenda
qđ foris accepiſti. Accepiſti rem columbe/
ꝑter columbã accepiſti. Duo ſunt q̃ audis:
accepiſti/ et ꝑter columbã accepiſti. Quod
accepiſti approbo: quia foris accepiſti/ im/
probo. Tene ergo quod accepiſti: Nõ mu
tatur/ ſed agnoſcitur. Character ẽ regis mei:
nõ ero ſacrilegus: corrigo deſertorẽ: nõ im/
muto characterẽ. Noli de baptiſmate glo/
riari: quia dico ipſum ẽ. Ecce dico ipſũ eſt:
tota catholica dicit ipſũ eſt. Aduertit colũ
ba: et agnoſcit et gemit/ quia ipſũ foris ha
bes. Uidet ibi quod agnoſcat: videt ibi et
qđ corrigat. Ipſũ eſt/ veni. Gloriaris quia
ipſũ eſt: et nõ vis venire. Quid ergo mali
qui nõ pertinẽt ad columbã/ ait tibi colum
ba: Et mali inter quos gemo/ et qui nõ ꝑ/
tinẽt ad mẽbra mea: et neceſſe eſt vt inter
illos gemã: Nõne habẽt qđ te habere glo/
riaris: Nonne multi ebrioſi habẽt baptiſ/
mũ: nonne multi auari: nonne multi ido/
latrę: et quod ẽ peius furtim: Nõne paga/
ni ad idola eunt/ vel ibant publice: Nunc
occulte chriſtiani ſortilegos quęrũt: mathe
maticos conſulũt. Et iſti habẽt baptiſmũ:
ſed columba gemit inter coruos. Quid er/
go gaudes quia habes: Hoc habes qđ ha
bet et malus. Habeto humilitatẽ/ charita/
tẽ/ pacẽ: habeto bonũ quod nõdũ habes:
vt ꝓſit tibi bonũ quod habes: nam quod
habes/ habuit et ſimon magus. Act⁹ apo/
ſtoloꝝ teſtes ſunt: ille liber canonicus omĩ
anno in eccleſia recitandus. Anniuerſaria
ſolẽnitate poſt paſſionẽ dñi noſtri illũ libꝝ
recitari: Ubi ſcriptũ eſt: quomõ cõuerſus
ſit apſ̃: ⁊ ex ꝑſecutore ꝑdicator fact⁹: Ubi
etiã die pentecoſtes miſſus ẽ ſpũſſanctus
in linguis diuiſis velut ignis. Ibi legim⁹
multos crediſſe in ſamaria per prędica/
tionem philippi. Intelligitur autem ſiue
vnus ex apoſtolis/ ſiue ex diaconis: quia
ſeptẽ ibi diaconos legimus ordinatos: in/
ter quos etiã nomen philippi: Per philip/
pi ergo prędicationẽ crediderũt ſamaritę.
Samaria cępit abũdare fidelib⁹. Ibi erat

iſte ſimō magus: q̄ p̲ magicas factiones ſu
as demētauerat populū/ vt eū virtutē dei
putarent. Cōmotus tamē ſignis que a phi
lippo fiebant/ etiā ipſe credidit. Sed quo/
modo ipſe crediderit: poſteriora ſequentia
Act. 8. l. demōſtrauerūt. Baptiçat⁹ eſt aūt et ſimō.
Audierunt hoc apoſtoli qui erant in hieru
ſalē: ⁊ miſſi ſunt ad illos petr⁹ et iohānes:
et inuenerūt mltos baptiçatos. Et q̄ nul/
lus ipſorū adhuc acceperat ſpiritūſanctū:
ſicut tunc deſcēdebat ad oſtendendā ſigni/
ficationē gentiū crediturarū/ vt linguis lo/
querent/ in quos deſcēdebat ſpūſſanctus:
impoſuerunt illis manus orantes p̱ eis: et
acceperunt ſpiritūſanctū. Simon ille qui
nō erat in eccleſia columba/ ſed coru⁹: quia
Phil. 2. c. ea que ſua ſunt querebat/ nō que ieſu chri/
ſti: vſi in chriſtianis potentiā magis ama/
uerat q̄ iuſticiā: vidit per impoſitionē ma/
nuū apoſtolorū dari ſpiritūſanctū: non q̄
ipſi dabant/ ſed q̄ ipſis orantibus datus
Act. 8. c eſt: et ait apoſtolis: Quid vultis a me ac/
cipere pecunie/ vt ⁊ p̲ impoſitionē manuū
mearū detur ſpūſſanctus? Et ait illi petr⁹:
Pecunia tua tecū ſit in perditione: q̄m do
num dei putaſti te pecunia comparandū.
Cui dicit: Pecunia tua tecū ſit in perditio/
ne: Utiq̄ baptiçato. Iā baptiſma habe/
bat: ſed colūbe viſceribus nō herebat. Au/
di/ quia nō herebat: Uerba ipſa petri apo/
ſtoli aduerte. Sequit̄ eñ: Nō eſt tibi pars
neq̄ ſors in hac fide. In felle eñ amaritu/
dinis video te eſſe. Columba fel nō habet:
ſimō habebat: ideo ſeparat⁹ erat a colum/
be viſceribus. Baptiſma illi quid p̱derat?
Noli ergo de baptiſmate gloriari/ quaſi ex
ipſo ſalus tibi ſufficiat. Noli iraſci: depo/
ne fel: veni ad columbam. Hic tibi p̱derit:
quod foris nō ſolū nō p̱derat/ ſed etiā obe/
rat. Neq̄ dicas: nō venio/ quia foris ſum
baptiçatus. Ecce incipe habere charitatē/
incipe habere fructū: inueniat̄ in te fruct⁹:
h mittat te columba intro. Inuenim⁹ hoc in
Gen. 6. c. ſcriptura: Imputribilibus lignis arca fue/
rat fabricata. Imputribilia ligna ſācti ſūt
fideles pertinentes ad chriſtū. Quō eñ in
templo lapides viui de quibus edificat̄ tē
plū/ homines fideles dicti ſūt: ſic ligna im/
putribilia homines p̲ſeuerātes in fide. In
ipſa ergo arca ligna imputribilia erāt. Ar/
ca eñ eccl̄ia ē: ibi baptiçat colūba illa. Ar/
ca eñ illa in aqua ferebat̄: Ligna imputri/
bilia intus erant/ baptiçata ſunt. Inueni/
mus quedā ligna foris baptiçata: omnes
arbores que erant in mūdo. Ipſa tñ aqua
erat/ nō erat altera: Oñis de celo venerat/
et de abyſſis fontiū. Ipſa erat aqua ī qua
baptiçata ſunt ligna imputribilia q̄ erant
in arca: in qua baptiçata ſunt ligna foris.
Miſſa eſt colūba/ ⁊ p̄mū nō inuenit requi/ Gen. 8.
em pedibus ſuis: rediīt in arcā: Plena eñ
erant aq̄s oñia: ⁊ maluit redire q̄ rebapti/
çari. Coruus aūt ille emiſſus eſt anteq̄ ſic/
caret̄ aqua: rebaptiçat⁹ redire noluit: mor/
tuus ē in his aquis. Auertat deus corui il/
lius mortē: Nā quare non eſt reuerſus/ niſi
q̄ aquis interceptus eſt? At v̄o columba
nō inueniēs requiē pedibus ſuis: cū ei vn/
diq̄ clamaret aqua/ veni/ veni: hic tingere:
quō clamāt iſti heretici: veni veni h̄ habes:
nō inueniēs illa requiē pedib⁹ ſuis/ reuerſa
eſt ad arcā. Emiſit illā noe iterū: ſicut vos
mittit arca vt loquamini illis. Et quid fe/
cit poſtea columba? Quia erāt ligna foris
baptiçata: reportauit ad arcā ramū de oli/
ua. Ram⁹ ille et folia ⁊ fructū habebat. Nō
ſint in te ſola v̄ba: nō ſint ī te ſola folia: ſit
fructus/ et redis ad arcā/ nō p̲ teipſum: co/
lūba te reuocat. Gemite foris/ vt illos in/
tro reuocetis. Etenī fruct⁹ iſte oliue ſi diſcu
tiat̄/ inuenies q̄d erat. Oliue fruct⁹ charita
tē ſignificat. Uñ h̄ p̱bam⁹? Quō eñ oleū
a nullo humore p̄mit̄/ ſed diruptis oñib⁹
exilit ⁊ ſupeminet: ſic et charitas nō pōt p̄/
mi in ima: neceſſe eſt vt ad ſup̲na emineat.
Propterea de illa dicit ap̄ſus: Adhuc ſup/ 1. Cor. 12. d.
eminētiorē viā vobis demōſtro. Quia di/
ximus de oleo quia ſupeminet/ ne forte nō
de charitate dixit ap̄s: ſupeminētiorē viā
vobis demōſtro: audiam⁹ q̄d ſequit̄: Si lin Ibidē. 13. a.
guis hoim loq̄r et angelorū: charitatē autē
nō habeā: fact⁹ ſū tanq̄ eramentū ſonans/
aut cymbalū tinniēs. Duo nūc donate/ ex/
clama: Diſert⁹ ſū: et clama doct⁹ ſū. Quā/
tū diſertus/ quantū doctus? Nūquid lin/
guis angelorū locuturus es? Et tñ ſi lin/
guis angelorū loquereris/ charitatē nō ha/
bens: audirē era ſonātia ⁊ cymbala tinniē/
tia. Soliditatē aliquā q̄ro/ fructū in folijs
inueniā. Nō ſint ſola v̄ba: habeāt oliuā/ re/
deāt ad arcā. Sȝ inq̄es: habeo ſacramētū.
Uerū dicis: Sacr̄m diuinū ē: habes baptiſ
ma: et ego p̄fiteor. Sed q̄d dicit idē ap̄s?
Si ſciero oīa ſacramēta ⁊ habuero p̱phetiā

et omnē fidem/ita vt montes transferā: ne
forte et hoc diceres: Credidi/ſufficit mihi.
Jacob.2.d. Sed quid dicit iacobus? Et demones cre/
dunt et contremiſcūt. Magna ē fides/ ſed
nihil pdeſt ſi nō habeat charitatē. Confite
bantur et demones chriſtum credēdo: ſed
non diligendo dicebant: Quid nobis et ti
Marc.1.c. bi fili dei? Fidem habebant/charitatē non
habebāt: ideo demones erāt. Noli de fide
gloriari: adhuc demonib⁹ comparand⁹ es.
Noli dicere chriſto dño: mihi et tibi quid
eſt? Unitas eñ chriſti tibi loquitur: Ueni
cognoſce pacē: redi ad viſcera colūbe. Fo/
ris baptiçatus es: habeto fructū/ et redi ad
arcam et tu. Quid nos queritis ſi mali ſu/
mus? Ut boni ſitis. Ideo vos querimus/
quia mali eſtis: Nā ſi mali nō eſſetis/ inue/
niſſemus vos: nō vos quererem⁹. Qui bo
nus eſt/ iā inuentus eſt: qui malus eſt/ ad/
huc querit. Ideo vos querimus: redite ad
arcā. Sed iā habeo baptiſmū. Si oñia ſa/
cramenta ſciero/ et habuero pphetiā et om/
nē fidē/ ita vt montes transferā: charitatē
aūt non habeā/ nihil ſum. Fructū ibi vide/
am: oliuā vbi videā: et reuocare ad arcam.
Sz qd ais? Ecce nos mlta mala patimur.
Hec ſi p chriſto pateremini/ non p honori/
bus veſtris. Audite quid ſequit. Iactāt ſe
eñ aliquādo/ quia elemoſynas multas fa/
ciunt: dant pauperib⁹: quia patiunt mole/
ſtias: ſz p donato/ nō p chriſto. Uide quo/
modo patiaris: Nā ſi p donato pateris/ p
ſuperbo pateris. Nō es columba ſi p do/
nato pateris. Nō erat ille amicus ſponſi:
nā ſi amicus eſſet ſponſi: gloriā ſponſi que/
reret/ non ſuā. Uide amicū ſponſi dicentē:
Hic eſt qui baptiçat. Ille non erat amicus
Matth.22.b ſpōſi p quo pateris: Nō habes veſtem nu/
ptialē: et ſi ad cōuiuiū veniſti/ foras habes
mitti. Immo q2 foras miſſus es/ ideo mi/
ſer es: Redi aliquādo/ et noli gloriari. Au/
1.Cor.13.a. di quid dicat apoſtol⁹: Si diſtribuero om/
nia mea pauperibus: et tradidero corpus
meū vt ardeā: charitatē autē non habeā:
nihil ſum. Ecce quod nō habes. Si tradi/
dero inquit corpus meū vt ardeā: et vtiqz
p nomine chriſti. Sed quia ſunt multi qui
iactanter illud faciūt/ nō cū charitate: ideo
ſi tradidero corpus meū vt ardeā: charita/
tem autē nō habeā/ nihil mihi pdeſt. Cha/
ritate fecerunt martyres illi/ qui in tēpore
pſecutionis paſſi ſunt: charitate fecerunt:

Iſti autē de tumore et de ſupbia faciunt:
nā cū pſecutor deſit/ ſeipſos pcipitāt. Ue/
ni ergo vt habeas charitatē. Sed nos ha/
bemus martyres. Quos martyres? Non
ſunt columbe: ideo volare conati ſūt: et de
petra ceciderūt. Oñia ergo fratres mei vi/ I
detis: quia clamant aduerſus illos omnes
pagine diuine/ omnis pphetia/ totū euan/
geliū/ oēs apoſtolice littere/ oñis gemitus
columbe: et nondū euigilant/ nondū exp/
giſcunt. Sed ſi columba ſumus: gemam⁹/
toleremus/ ſperem⁹. Aderit miſcdia dei/ vt
efferueat ignis ſpūſancti l ſimplicitate ve/
ſtra/ et venient. Nō eſt deſperandū: Orate/
pdicate/ diligite: prſus potens eſt dñs. Iā
ceperūt cognoſcere frontē ſuam. Multi co
gnouerunt: multi erubuerunt: Aderit chri
ſtus/ vt cognoſcāt et ceteri. Et certe fratres
mei vel palea ſola ibi remaneat: oñia gra
na colligent. Quicqd ibi fructificauit: re/
deat ad arcā per columbā. Modo deficien
tes vbiqz/ quid nobis pponūt? non inuení
entes quid dicāt? Uillas noſtras tulerūt:
fundos noſtros tulerūt: pferunt teſtamen
ta hoim. Ecce vbi gaius eis donauit fun/
dū eccleſie/ cui perat fauſtinus. Cuius eps
erat fauſtin⁹? Eccleſie. Quid ē eccleſie? Ec/
cleſie dixi/ cui perat fauſtinus: ſed nō eccle/
ſie perat fauſtinus/ ſed parti perat. Colum
ba autē eccleſia eſt. Quid clamas? Nō de/
uorabimus villas: columba illas habeat.
Querat que ſit colūba/ et ipſa habeat: Nā
noſtis fratres mei/ quia ville iſte nō ſūt au
guſtini. Et ſi vos nō noſtis/ et putatis me
gaudere in poſſeſſione villarū: De⁹ nouit:
ipſe ſcit: quid ego de illis villis ſentiā: vel
quid ibi ſufferā. Nouit gemit⁹ meos: ſi mi/
hi aliquid de columba impertiri dignatus
eſt. Ecce ſunt ville. Quo iure defendis vil/
las? diuino an humano? Reſpōdeant: Di/
uinū ius in ſcpturis habem⁹: humanū ius
in legib⁹ regū. Uñ qſqz poſſidet qd poſſi/
det? Nonne iure humano? Nam iure diui/
no/ dñi eſt terra et plenitudo eius. Paupe/ Ps.23.
res et diuites deus de vno limo fecit: et pau
peres et diuites vna terra ſupportat. Iure
tñ humano dicit: Hec villa mea eſt: hec do/
mus mea: hic ſeru⁹ meus eſt. Iure g huma
no: iure impatorꝝ. Quare? Quia ipſa iura
hūana p impatores et reges ſeculi de⁹ diſtri
buit generi humano. Uultis legam⁹ leges
impatorꝝ: et ſm ipſas agam⁹ de villis? Si

iure humano vultis poſſidere: recitem⁹ le/
ges imperatoꝝ: videam⁹ ſi aliqd voluerũt
ab hereticis poſſideri. Sed qd mihi ē impe
ratoꝛ? Scd̃m ius ipſi⁹ poſſides terrã. Aut
tolle iura imperatoꝝ: ⁊ quis audet dicere:
mea ē illa villa / aut me⁹ ē ille ſeru⁹ / aut do/
mus hec mea eſt? Si aũt vt teneanꝫ iſta ab
hominib⁹ / iura acceperũt regũ. Vultis reci/
temus leges / vt gaudeatꝭ: qꝛ vel vnũ hoꝝ
habeatis: ⁊ nõ imputeris niſi mãſuetudini
columbe: quia vel ibi vobis pmittiꝫ pma/
nere? Leguntꝫ enĩ leges manifeſte: vbi pce/
perũt imperatores / eos q pter eccleſie ca/
tholice cõmunionẽ vſurpãt ſibi nomẽ chri
ſtianũ: nec volũt i pace colere pacis aucto/
rẽ: nihil nomine eccleſie audeãt poſſidere.
Sed qd nobis ⁊ imperatori? Sed iã dixi: d
iure humano agiꝫ: Et tñ apl's voluit ſerui/
ri regibus: voluit honorari reges / et dixit:
1. Petri. 2. c. Reges reuerimini. Noli dicere / qd mihi et
regi? Quid tibi ẽ et poſſeſſioni? Per iura
regũ poſſidentꝫ poſſeſſiões. Dixiſti: qd mi/
hi ⁊ regi? Noli dicere poſſeſſiones tuas: qꝛ
ad ipſa iura humana renũciaſti quib⁹ poſ/
ſidentꝫ poſſeſſiões. Sed d diuino iure ago.
Ait: Ergo euangeliũ recitemus. Videam⁹
quouſqꝫ eccleſia catholica chriſti ē / ſup quã
venit colũba / q docuit: Hic eſt q baptiçat:
Quõ ergo iure diuino poſſideat qui dicit:
ego baptiço / cũ dicat columba: hic eſt q ba
Cant. 6. c. ptiçat: cũ dicat ſcptura: Una eſt columba
mea / vna ē matris ſue? Quare laniaſtis co
lumbã? Immo laniaſtis viſcera veſtra: nã
vobis laniaſtis: colũba integra pſeuerat.
Ergo fratres mei / ſi vbiqꝫ nõ habẽt qd di/
cant: ego dico vobis quid faciãt: Ueniant
ad catholicã: ⁊ nobiſcũ habebũt nõ ſolum
terrã / ſed etiã illũ qui fecit celũ ⁊ terrã.

Ab eo quod ſcriptũ eſt: Et ego
vidi et teſtimoniũ phibui / qꝛ hic
eſt filius dei: vſqꝫ ad id quod ſcri/
ptũ eſt: Amen dico vobis / videbi
tis celũ apertũ: et angelos aſcen/
dentes et deſcẽdentes ſup filium
hominis: Tractatus .vii.

B c Ngaudemus

frequẽtie veſtre: qꝛ vltra q̃ ſpe/
rare potuim⁹ / alacriter conueni/
ſtis. Hoc eſt ergo quod nos letificat ⁊ con/
ſolatur in omnibus laboribus et periculis
vite huius: amoꝛ veſter in deũ / et piũ ſtu/
diũ / et certa ſpes / et feruoꝛ ſpiritus. Audi/
ſtis cũ pſalm⁹ legereꝫ: quia inops et pau/ Ps. 87.
per clamat ad deũ in hoc ſeculo. Uox enĩ
eſt / vt ſepius audiſtis / ⁊ meminiſſe debetꝭ:
nõ vnius hominis / et tamẽ vni⁹ hominis.
Nõ vnius: quia fideles multi: Multa gra/
na inter paleas gemẽtia / diffuſa toto oꝛbe
terrarũ. Uni⁹ aũt: quia mẽbra chriſti om/
nes / ac p hoc vnũ coꝛpus. Iſte ergo vnus
populus inops et paup / nõ nouit gaudere
de ſeculo: et doloꝛ eius intus ē: et gaudiũ
eius intus ē: vbi nõ videt niſi ille qui exau
dit gemẽtẽ / ⁊ coꝛonat ſperantẽ. Leticia ſe/
culi vanitas. Cũ magna expectatione ſpe/
raꝫ vt veniat: ⁊ nõ poteſt teneri cũ venerit.
Iſte enĩ dies qui letus eſt / pditis hodie in
iſta ciuitate: cras vtiqꝫ non erit: nec idẽ ipſi
cras hoc erũt quod hodie ſunt. Et trãſeũt
oĩa ⁊ euolãt oĩa: ⁊ ſicut fumus vaneſcũt.
Et ve q amãt talia: Omnis enĩ aĩa ſequiꝫ
quod amat. Oĩs enĩ caro fenũ: ⁊ oĩs honoꝛ Eſaie. 40. b.
carnis quaſi flos feni. Fenũ aruit / flos de/
cidit: verbũ aũt dñi manet in eternũ. Ecce
quod ames / ſi vis manere in eternũ. Sed
dicere habebas: Uñ poſſum apphendere
verbũ dei? Uerbũ caro factũ eſt / ⁊ habita/
uit in nobis. Quapꝛopter fratres chariſſi/
mi / ad inopiã noſtrã ⁊ paupertatẽ noſtrã pti/
neat: ⁊ q illos dolemus qui ſibi abundare
videntꝫ: Gaudiũ enĩ ipſoꝛũ q̃ſi phꝛenetico/
rũ eſt. Quõ autẽ phꝛenetic⁹ gaudet in inſa
nia plerũqꝫ et ridet / et plangit illũ q ſanus
eſt: Sic et nos fratres chariſſimi / ſi recipia/
mus medicinã de celo venientẽ: qꝛ et nos
oẽs phꝛenetici eramus: tanq̃ ſalui facti / q
ea q diligebam⁹ nõ diligim⁹ / gemim⁹ ad de/
um de his qui adhuc inſaniunt: Potens
eſt enim vt et ipſos ſaluos faciat: Et opus
eſt vt reſpiciant ſe / et diſpliceant ſibi. Spe/
ctari volunt / et ſpectari ſe non nouerunt:
Nam ſi aliquantum oculos ad ſe conuer/
tant / vident confuſionẽ ſuam. Quod do/
nec fiat / alia ſint ſtudia noſtra: alia ſint ad/
uocamenta anime noſtre. Plus valet do/
loꝛ noſter q̃ gaudiũ illoꝛũ. Quantũ perti/
net ad numeꝝ fratꝝ: difficile ē vt q̃ſq̃ ex il
la celebꝛitate rapt⁹ fuerit ex viris. Quantũ
aũt ad ſoꝛoꝝ numeꝝ / ꝯtriſtat nos. Et hoc
magis dolendũ eſt: quia nõ ipſe potius ad
eccleſiã currunt / quas debuit ſi non timoꝛ /
certe verecundia de publico reuocare. Ui/
derit hoc qui videt: ⁊ aderit miſcdia ei⁹ / vt

ſaluet omnes. Nos aūt qui conuenimus/ paſcamur epulis dei:⁊ ſit gaudiū noſtꝝ ſermo ipſius. Inuitauit eñ nos ad euāgeliū ſuū: ⁊ ipſe cibus noſter eſt/quo nihil dulciꝰ: ſed ſi qs habeat palatū ſanū in corde. Bñ autē arbitror meminiſſe charitatē vſam h̄ euangeliū lectionibus congruis ex ordine recitari:⁊ puto vobis nō excidiſſe quę iam tractata ſunt/maxime recētiora/de iohāne et de columba. De iohanne ſcꝫ/quid nouū didicerit in dño p̱ columbā/qui iam nouerat dñm. Et hoc inuentū eſt inſpirante ſpū dei:quod iā quidē iohānes nouerat i dño. Sed ꝙ ipſe dñs ita eſſet baptiçaturꝰ vt baptiçādi poteſtatē a ſe in neminē trāſfunderet/hoc didicit p̱ columbā:qꝛ dictū ei erat: Sup̱ quē videris ſpiritū deſcēdentē velut columbā/et manentē ſup̱ eū:hic eſt qui baptiçat in ſpūſancto. Quid ē/hic eſt? Nō eſt alius/ etſi p̱ aliū. Quare autē p̱ columbā? Multa dicta ſunt:nec poſſum/nec opus ē oīa retexere: p̄cipue tamē ꝓpter pacem: quia et ligna quę baptiçata ſūt foris: quia fructū in eis inuenit columba/ ad arcā at-
Gen.8.b. tulit:Sicut meminiſtis columbā miſſam a noe de arca q̄ diluuio natabat ⁊ baptiſmo abluebat̄/nō mergebat̄. Cū ḡ eſſet emiſſa: attulit ramū oliuę. Sed nō ſola folia habebat:habebat ⁊ fructū. Itaq̄ hoc optandū eſt fratribꝰ noſtris qui foris baptiçātur/vt habeant fructū: non illos ſinet colūba foris/niſi ad arcā reduxerit. Fructus autē eſt totus charitas: ſine qua nihil ē homo/ qcquid aliud habuerit. Et hoc vberrime ab aplo dictū cōmemorauimus et recēſuimꝰ.
1.Cor.13.a. Ait eñ: Si linguis hominū loquar ⁊ angeloꝝ:charitatē autē nō habeā:factus ſū velut eramentū ſonās aut cymbalū tinniēs. Et ſi habuero omnē ſcientiā/ ⁊ ſciā oīa ſacramenta:⁊ habeā omnē ꝓphetiam: et habuero omnē fidē:fidē aūt quomō dixit omnē? vt montes transferā:charitatē aūt non habeā/nihil ſum. Et ſi diſtribuero omnia mea pauperibꝰ: ⁊ ſi tradidero corpus meū ita vt ardeā:charitatē autē non habeā/ nihil mihi ꝓdeſt. Nullo modo autē poſſunt dicere ſe habere charitatē/qui diuidūt vnitatē. Hęc dicta ſunt:ſequentia videamus.

B Perhibuit iohānes teſtimoniū: qꝛ vidit. Quale teſtimoniū perhibuit? qꝛ ipſe ē filꝰ dei. Oportebat eñ vt ille baptiçaret q̄ eſt filius dei: vnicꝰ nō adoptatus. Adoptati filij/ miniſtri ſūt vnici. Vnicus habet poteſtatē/ adoptati miniſteriū. Licet baptiçet miniſter nō pertinēs ad numeꝝ filioꝝ/quia male viuit ⁊ male agit:qd nos conſolat̄? Hic ē qui baptiçat. Altera die iterū ſtabat iohānes/ et ex diſcipulis eius duo. Et reſpiciēs ieſum ambulantē dicit: Ecce agnꝰ dei. Vtiq̄ ſingulariter iſte agnꝰ:nā et diſcipuli dicti ſunt agni: Ecce ego mitto vos Matth.10.b. ſicut agnos in medio lupoꝝ. Dicti ſunt et ipſi lumē. Vos aūt eſtis lumen mūdi. Sed Matth.5.b. aliter ille de quo dictū eſt: Erat lumē veꝝ: quod illuminat omnē hominē venientē in hunc mundū. Sic ⁊ agnus ſingulariter/ ſolus ſine macula/ſine peccato: nō cuius maculę abſterſę ſint: ſed cuiꝰ macula nulla fuerit. Quid eñ qꝛ dicebat iohannes de dño: ecce agnꝰ dei? Ipſe iohānes nō erat agnꝰ? Nō erat vir ſanctus? Nō erat amicꝰ ſponſi? Ergo ſingulariter ille: hic eſt agnus dei: qꝛ ſingulariter huiꝰ agni ſanguine ſolo/homines redimi potuerūt. Fratres mei/ſi agnoſcimus preciū noſtrū qꝛ ſanguis ē agni: qui ſunt illi qui hodie celebrant feſtiuitatē ſanguinis/neſcio cuiꝰ mulieris? Et ꝙ̄ ingrati ſunt? Raptū eſt auꝝ/dicunt de aure mulieris/et cucurrit ſanguis: et poſitū eſt aurum in trutina vel in ſtathera: ⁊ p̄ponderauit multū de ſanguine. Si pondꝰ ad inclinandū auꝝ habuit ſanguis mulieris: quale pōdus habet ad inclinandū mundū ſanguis agni p̱ quē factus ē mūdus? Et q̄dē ille ſpūs neſcio qs/ vt p̄meret pondꝰ/placatꝰ eſt ſanguine. Immūdi ſpūs nouerāt venturū ieſum chriſtū: audierāt ab angelis: audierant ex ꝓphetis: ⁊ ſperabant eū venturū.
Marc.1.c. Nā ſi non ſperabāt: vnde clamauerunt: qd nobis ⁊ tibi eſt? Veniſti añ tp̄s ꝑdere nos: ſcimꝰ qꝛ ſis ſanctꝰ dei. Venturꝝ ſciebāt/ſ; tēpus ignorabāt. Sꝫ qd audiſtis i pſalmo d̄ hieruſalē? Qm̄ bñplacitū habuerunt ſerui tui in lapides eiꝰ: ⁊ puluerı̄ eiꝰ miſerebunt̄.
Ps.101. Tu exurgens inquit miſereberis ſion: qm̄ venit tempus vt miſerearis eiꝰ. Qñ venit tēpus vt miſereret̄ deꝰ? Venit agnꝰ. Qualis agnꝰ eſt? Quē lupi timēt. Qualis agnꝰ eſt? Qui leonē occiſus occidit. Dictꝰ ē eñ
1.Petri.5.c. diabolus leo/circūiens ⁊ rugiens/quęrens quē deuoret. Sāguine agni victꝰ ē leo. Ecce ſpectacula chriſtianoꝝ. Et qd ē ampliꝰ? Illi ocul' carnis vidēt vanitatē:nos cordis

oculis veritatē. Ne puteris fratres/ ꝙ ſine
ſpectaculis nos dimiſit dñs deus noſter:
Nã ſi nulla ſunt ſpectacula/ cur hodie con/
uenistis? Ecce qđ diximꝰ/ vidiſtis et excla/
maſtis: Non exclamaretis niſi vidiſſetis.
Et magnũ eſt hoc ſpectare per totũ orbem
terrarũ: victũ leonē ſanguine agni/ educta
de dentibꝰ leonũ mēbra chriſti/ ⁊ adiuncta
corpi chriſti. Ergo neſcio quid ſimile imita/
tus eſt quidã ſpiritus/ vt ſanguine ſimula/
crũ ſuum emi vellet: qꝛ nouerat ꝓcioſo ſan
guine quãdocunqꝫ redimendũ eſſe genꝰ hu
manũ. Fingunt enĩ ſpiritus mali vmbras
quaſdã honoris ſibimetipſis: vt ſic decipi/
ant eos qui ſequunt chriſtum. Vſqꝫadeo
fratres mei/ vt illiꝭpſi qui ſeducũt ꝑ ligatu/
ras/ ꝑ ꝑcantationes/ ꝑ machinamenta ini/
mici: miſceãt ꝑcantationibꝰ ſuis nomē chri
ſti: quia iã nō poſſunt ſeducere chriſtianos
vt dent venenũ/ addunt mellis aliqñtũ: vt
ꝑ id qđ dulce eſt/ lateat quod amarꝫ ē/ ⁊ bi/
bat ad ꝑniciē: Vſqꝫadeo vt ego nouerim
Al. † pileati aliq̃ tempore illiꝰ † pallcati ſacerdotē ſolere
Al. † pileatus dicere/ ⁊ ipſe † palleatꝰ chriſtianꝰ eſt. Vt qđ
hoc fratres/ niſi qꝛ aliter nō poſſunt ſeduci
chriſtiani? Ne queratis ergo alibi chriſtũ/
ꝙ vbi ſe voluit prędicari chriſtus. Et quō
vobis voluit ꝑdicari: ſic illum tenete/ ſic in
cordibꝰ veſtris ſcribite. Murus ē aduerſus
oēs impetus: et aduerſus omnes inſidias
C inimici. Nolite timere: nec temptat ille niſi
ꝑmiſſus fuerit. Conſtat illũ nihil facere/ ni/
ſi ꝑmiſſus fuerit aut miſſus. Mittit tanꝙ
ãgelus malus a poteſtate dominãte: ꝑmit
tit qſi aliquid petit: Et hoc fratres non fit/
niſi vt ꝓbent iuſti/ puniãtur iniuſti. Quid
ꝗ times? Ambula ĩ dño deo tuo: certꝰ eſto
qđ te nō vult pati/ nō pateris: qđ te ꝑmiſe/
rit pati: flagellũ corrigentis eſt/ non pęna
damnãtis. Ad hęreditatē ſempiternã eru/
dimur/ et flagellari dedignamur? Fratres
mei/ ſi recuſaret qſqꝫ puer colaphis aut fla/
gellis cędi a patre ſuo: quō diceret ſupbꝰ/
deſperatus/ ingratꝰ paternę diſciplinę? Et
vt qđ erudit pater homo filiũ hominē: vt
poſſit non ꝑdere tēporalia quę illi acquiſi/
uit/ quę illi collegit/ quę nō vult eum ꝑde/
re/ quę ipſe qui relinquit nō potuit in ſem
piternũ tenere. Nō docet filiũ cũ quo poſ/
ſideat/ ſed q̃ poſt eũ poſſideat. Fratres mei
ſi filiũ docet pater ſucceſſorē: ⁊ quē docet ⁊
ipſũ ſimiliter ꝑ oĩa illa trãſiturꝫ: qꝛ et ille

qui monebat tranſiturus ē: quō vultis eru
diat nos pater noſter/ cui nō ſucceſſuri/ ſed
ad quē acceſſuri ſumus: ⁊ cũ quo in ęternũ
mãſuri in hęreditate/ quę nō marceſcit: nec
moritur/ nec grandinē nouit? Et ipſe hęredi/
tas ⁊ ipſe pater eſt: Hunc poſſidebimus/ ⁊
erudiri nō debemus? Sufferamꝰ ergo eru/
ditionē patris: non qſi nobis dolet caput/
curramus ad ꝑcãtatores/ ad ſortilegos et
remedia vanitatis. Frēs mei/ nō vos plã/
gam: quotidie inuenio iſta: Et qđ faciam?
Nōdũ ꝑſuadeo chriſtianis in chriſto ſpem
eſſe ponendã? Ecce ſi cui factũ eſt remediũ
moriatur. Quã multi enĩ cũ remedijs mortui
ſũt: ⁊ ꝙ multi ſine remedijs vixerũt. Qua
fronte exijt anima ad deũ? Perdidit ſignũ
chriſti/ accepit ſignũ diaboli. An forte di/
cet: nō ꝑdidi ſignũ chriſti? Ergo ſignũ chri/
ſti cũ ſigno diaboli habuiſti. Nō vult chri/
ſtus cōmunionē: ſed ſolꝰ vult poſſidere qđ
emit. Tanti emit vt ſolus poſſideat: tu fa/
cis ei ꝯſortē diabolũ/ cui te ꝑ peccatũ vēdi/
deras. Vę duplici corde: q̃ in corde ſuo par Eccl.2.c.
tē faciũt deo/ partē faciũt diabolo. Iratus
deꝰ/ qꝛ fit ibi pars diabolo/ diſcedit: ⁊ totũ
diabolꝰ poſſidebit. Nō fruſtra itaqꝫ apſus
dicit: Neqꝫ detis locũ diabolo. Cognoſcamꝰ Eph.4.f.
ꝗ agnũ frēs/ cognoſcamꝰ preciũ nřm. Ecce
duo de diſcipulis iohãnis/ qꝛ talis erat io/
hãnes amicꝰ ſpōſi: nō quęrebat gloriã ſuã/
ſed teſtimoniũ ꝑhibebat veritati: Nunqđ
voluit apud ſe remanere diſcipulos ſuos/
vt nō ſequerent dñm? Magis ipſe oſtēdit
diſcipulis ſuis quē ſeq̃rent: Habebant enĩ
illũ tanꝙ agnũ. Et ille: Quid me attendi/
tis? Ego nō ſum agnus: Ecce agnus dei.
De quo ⁊ ſuperiꝰ dixerat: ecce agnus dei.
Et quid nobis ꝓdeſt agnꝰ dei? Ecce ait/ q̃
tollit pctã mũdi. Secuti ſunt illũ hoc audi/
to duo qui erãt cũ iohãne. Videamꝰ ſequē
tia: Ecce agnus dei: hoc iohãnes. **Et au/
dierunt eũ duo diſcipuli loquen/
tē: et ſecuti ſũt ieſũ. Cõuerſus aũt
ieſus/ et videns eos ſequētes ſe/
dicit eis: Quid queritis? Qui di/
xerũt: Rabbi/ qđ dicit interꝑtatũ
magiſter/ vbi habitas?** Nō ſic illũ ſe/
quebant qſi iã inhęrerēt illi: Nã manifeſtũ
eſt qſi illi inhęſerunt: qꝛ de naui eos voca/
uit. In his enĩ duobus erat andreas/ ſicut
mō audiſtis. Andreas aũt frater petri erat.
Et nouimus in euãgelio ꝙ petrũ ⁊ andreã

dñs de naui vocauit dicens: Venite poſt
me: et faciã vos piſcatores hominũ. Et ex
illo iã inheſerũt illi / vt nõ recederẽt. Modo
ergo ꝗ illũ ſequũtur iſti duo: nõ quaſi non
receſſuri ſequũtur: ſed videre voluerũt vbi
Eccĩ.6.d. habitaret / et facere quod ſcriptum eſt: Li/
men oſtiorum eius exterat pes tuus: ſur/
ge ad illũ venire aſſidue / et erudiri p̃ceptis
eius. Oſtendit eis ille vbi maneret: et ve/
nerunt et fuerũt cũ illo. Q̃ beatũ diẽ du/
xerunt / ꝙ beatã noctẽ. Quis eſt qui nobis
dicat quę audierint illi a dño? Edificemus
noſmetipſi in corde noſtro: et faciam⁹ do/
mũ quo veniat ille ꝛ doceat nos: colloqua
tur nobis. Quid q̃ritis? Dixerũt ei: Rab/
bi / quod dicit̃ interp̃tatũ magiſter / vbi ha/
bitas? Dicit eis: Venite et videte.
D Et venerunt et viderunt vbi ma/
neret: et apud eũ manſerunt die
illo. Hora autẽ erat quaſi deci/
ma. Nihil ne arbitramur ꝑtinuiſſe ad euã
geliſtã / dicere nobis quota hora erat? Po/
teſt fieri vt nihil ibi nos animaduertere / ni
hil q̃rere voluerit? Decima erat hora. Nu/
merus iſte legẽ ſignificat: quia in decẽ pręe/
ceptis data eſt lex. Venerat autẽ tempus
vt impleret̃ lex per dilectionẽ: quia a iudę/
is nõ poterat impleri ꝑ timorẽ. Unde do/
Matth.5.b. minus dicit: Nõ veni ſoluere legẽ / ſed im/
plere. Merito ergo decima hora cũ ſecuti
ſunt ad teſtimoniũ amici ſponſi duo illi:
Et decima hora audiuit: Rabbi / quod in/
terpretat̃ magiſter. Si decima hora rab/
bi dñs audiuit: ꝛ decimus numer⁹ ad legẽ
ꝑtinet: magiſter legis nõ eſt niſi dator le/
gis: quia filius dedit legẽ. Nemo dicat qꝛ
alius dedit legẽ / et alius docet legẽ. Ipſe
illã docet qui illã dedit: Ipſe ẽ magiſter le/
gis ſuę / et docet illã. Et miſericordia eſt in
lingua ipſius: ideo miſericorditer docet le/
gẽ: ſicut dictũ eſt de ſapientia: Legẽ autẽ
et miſericordiã in lingua portat. Noli ti/
mere / ne implere legẽ non poſſis: fuge ad
miſericordiã. Si multũ eſt ad te legẽ im/
plere: vtere pacto illo et chirographo: vte/
re precib⁹ quas tibi conſtituit ꝛ cõpoſuit iu
riſperitus cęleſtis. Qui eñ habẽt cauſã et
volũt ſupplicare imꝑatori: quęrũt aliquẽ
ſcholaſticũ iuriſperitũ / a q̃ ſibi p̃ces compo
nant̃: ne forte ſi aliter petierint ꝙ oportet:
nõ ſolũ non impetrẽt qꝺ petũt / ſed ꝛ pęnã
ꝓ bñficio ꝯſequant̃. Cũ ergo quęrerẽt ſup

plicare apſi: ꝛ nõ inuenirẽt quõ adirẽt im/
peratorẽ deum: dixerũt chriſto: Dñe / doce Luc.11.a.
nos orare: hoc ẽ / iuriſperite noſter / aſſeſſor
dei / imo ꝯſeſſor / cõpone nobis p̃ces. Et do/
cuit dñs de libro iuris cęleſtis: docuit quõ
orarẽt: et in ipſo qꝺ docuit / poſuit quandã
conditionẽ: Dimitte nobis debita noſtra /
ſicut ꝛ nos dimittim⁹ debitorib⁹ noſtr̃. Si
nõ ſm legẽ petieris / reus eris. Cõtremiſcis
imperatorẽ fact⁹ re⁹: offer ſacrificiũ humili/
tatis: offer ſacrificiũ miſericordię: dic in p̃/
cib⁹: dimitte mihi qm̃ ꝛ ego dimitto. Sed
ſi dicis / fac. Quid eñ facturus es: quo itu/
rus es / ſi mẽtitus fueris in p̃cib⁹? Nõ quõ
dicit̃ i foro: carebis bñficio reſcp̃ti / ſed nec
reſcriptũ impetrabis. Iuris eñ forẽſis eſt:
vt qui in p̃cibus mẽtitus fuerit: nõ illi ꝓſit
qꝺ impetrauit. Sed hoc inter homines: qꝛ
põt falli homo: Potuit falli imperator / qñ
p̃ces miſiſti: dixiſti eñ qꝺ voluiſti: ꝛ cui di/
xiſti / neſcit an verũ ſit. Dimiſit te aduerſa/
rio tuo ꝯuincendũ: vt ſi añ iudicẽ ꝯuict⁹ fue
ris ꝺ mẽdacio: qꝛ nõ potuit ille niſi q̃ſtare:
neſciẽs an fueris mẽtitus / ibi carebis ipſo
beneficio reſcp̃ti / quo ꝑduxiſti reſcp̃tũ. De/
us aũt qꝛ nouit vtrũ mentiaris / an verũ di/
cas: nõ facit vt in iudicio tibi nõ ꝓſit / ſ nec
impetrare te ꝑmittit: qui auſus es mentiri
veritati. Quid ergo facturus es? dic mihi.
Implere legẽ ex omi pte / ita vt in nullo of/
fendas / difficile ẽ. Reatus ergo cert⁹ eſt: re/
medio vti non vis. Ecce fratres mei: quale
remediũ poſuit de⁹ contra ęgritudines ani
mę. Quod ergo? Cũ caput tibi dolet: lau/
dam⁹ ſi euangeliũ ad caput tibi poſueris: ꝛ
nõ ad ligaturã cucurreris. Ad hoc eñ ꝑdu/
cta ẽ infirmitas hominũ: ꝛ ita plãgẽdi ſunt
homines q̃ currũt ad ligaturas: vt gaude/
am⁹ qñ videmus hoiem in lectulo ſuo ꝯſti/
tutũ / iactari febrib⁹ et dolorib⁹: nec alicubi
ſpem poſuiſſe / niſi vt ſibi euangeliũ ad ca/
put poneret: nõ qꝛ ad hoc factũ ẽ: ſed qꝛ p̃/
latũ eſt euangeliũ ligaturis. Si ẽ ad caput
ponit̃ vt q̃eſcat dolor capitis: ad cor nõ po
nitur vt ſanet̃ a peccatis? Fiat ergo. Quid
fiat? Ponat̃ ad cor: ſanet̃ cor: bonũ ẽ. Bo/
nũ eſt vt de ſalute corpis non ſatagas / niſi
vt a deo illã petas. Si ſcit tibi ꝓdeſſe: da/
bit illã tibi: ſi nõ tibi dederit / ſi tibi ꝓderit
habere illã. Q̃ml̃ti ęgrotãt i lecto innocẽ/
tes: ꝛ ſi ſani fuerint / ꝓcedunt ad ſcelera cõ/
mittenda. Q̃ multis obeſt ſanitas. Latro

qui ꝓcedit ad faucē occidere hominē: quā-
to melius illi erat vt ęgrotaret. Qui nocte
ſurgit ad effodiendū parietē alienū: quan-
to illi melius ſi febribus iactaretur: Inno-
cētius ęgrotaret: ſcelerate ſanus ē. Nouit
ḡ deus qd nobis expediat: id agam⁹ tm̄ vt
cor noſtrū ſanū ſit a peccat̄. Et qn̄ forte fla-
2. Cor. 12. c. gellamur ī corpore/ ipſum deꝓcamur. Ro-
gauit eū paulus apl̄s/ vt auferret ab eo ſti-
mulū carnis: et noluit auferre: Nūquid ꝑ-
turbatus eſt: et nūquid contriſtat⁹ dixit ſe
deſertū? Magis ſe dixit non deſertū: quia
non ablatū eſt quod volebat auferri: vt il-
la infirmitas ſanaret̄. Hoc em̄ inuenit ī vo-
ce medici: Sufficit tibi gratia mea: nā vir-
tus in infirmitate ꝑficit̄. Unde ergo ſciſti
ꝙ nō vult te ſanare deus: adhuc tibi expe-
dit flagellari? Unde ſcis ꝙ putre eſt quod
ſecat medicus: agens ferrū ꝑ putrida? Nō-
ne nouit modū quid faciat/ quoſq; faciat?
Nūquid vlulat⁹ ei⁹ qui ſecat̄/ retrahit ma-
nus medici artificioſe ſecātis? Ille clamat/
ille ſecat. Crudelis qui non audit claman-
tē: an potius miſericors/ quia vuln⁹ perſe-
quit̄ vt ſanet ęgrotū? Hęc fratres mei ideo
dixi: ne qs quęrat aliqd ꝑter auxiliū dei.
Quādo forte in aliqua correptione dn̄i ſu-
mus: videte ne pereat̄: videte ne ab agno
recedatis/ et a leone deuoremini. Diximꝰ
ergo quare hora decima: ſequētia videa-
Al. hꝫ † autē mus. Erat † andreas frater ſimoniſ
petri/ vnus de duobus qui audi-
erant ab iohanne: ⁊ ſecuti fuerāt
Al. hꝫ † primū eū. Inuenit hic† ſimonē fratrē ſu-
um/ et dicit ei: Inuenimus meſſi-
am: quod eſt interpretatū chriſt⁹.
Meſſias hebraice/ latine vnct⁹: grece chri-
ſtus ē: Ab vnctione em̄ dicit̄ chriſt⁹. Chriſ-
ma vnctio ē grece: ergo chriſt⁹ vnctus. Ille
ſingulariter vnctus/ ꝑcipue vnctus: vnde
om̄es chriſtiani vngunt̄. Ille ꝑcipue: quo-
Ps. 44. modo in pſalmo dic̄/ audi: Propterea vn-
xit te de⁹ deus tu⁹ oleo exultationis/ ꝑ par-
ticipib⁹ tuis. Participes em̄ ei⁹ om̄es ſan-
cti: Sed ille ſingulariter ſanctus ſanctorꝫ:
ſingulariter chriſt⁹/ ſingulariter vnct⁹. Et
Al. † adduxit † duxit ad ieſum/ andreas fratrē ſuū ſi-
monē. Intuitus autē eū ieſus di-
Al. † iohanna xit: Tu es ſimon filius† iohāniſ:
tu vocaberis cephas/ qđ interp-
tat̄ petrus. Nō magnū q2 dn̄s dixit: cui⁹
filius eſſet iſte. Quid magnū dn̄o? Omnia
nomina ſanctorꝫ ſuorū ſciebat: quos ante
conſtitutionē mūdi ꝑdeſtinauit: ⁊ miraris
q2 dixit vni homini: tu es filius illius: ⁊ tu
vocaberis illud. Magnū: q2 mutauit ei no-
men/ et fecit de ſimone petrū. Petrus aūt
a petra: petra vo ecclesia. Ergo in petri no-
mine figurata ē ecclesia. Et quis ſecur⁹/ ni-
ſi qui ędificat ſupra petrā? Et quid ait ipſe
dn̄s: Qui audit verba mea hęc ⁊ facit ea: Matth. 7. d.
ſimilabo eū viro prudenti/ ędificāti ſupra
petrā: nō cedit temptationib⁹. Deſcendit
pluuia: aduenerūt flumina: flauerūt vēti/
et impegerūt in domū illā: et non cecidit:
Fundata em̄ erat ſupra petrā. Qui audit
verba mea ⁊ nō facit ea: iā vnuſquiſq; no-
ſtrū timeat ⁊ caueat: ſimilabo eū viro ſtul-
to/ qui ędificauit domū ſuā ſuꝑ arenā. De-
ſcendit pluuia: venerūt flumina: flauerūt
venti: ⁊ impegerūt in domū illā: et facta ē
ruina ei⁹ magna. Quid ꝓdeſt q2 intrat ec-
clesiā/ qui vult ſuꝑ arenā ędificare. Audiē-
do em̄ ⁊ non faciēdo/ ędificat quidē: ſed ſu-
per arenā. Si em̄ nihil audit/ nihil ędificat:
ſi audit/ ędificat. Si quęrimus vbi: Si em̄
audit et facit/ ſupra petrā: ſi audit ⁊ nō fa-
cit/ ſuꝑ arenā. Duo ſunt genera ędificanti-
um: aut ſupra petrā/ aut ſuꝑ arenā. Quid
ergo illi qui nō audiunt? Securi ſunt? Se-
curos eos dicit/ q2 nihil ędificāt. Nudi ſūt
ſub pluuia/ an̄ ventos: Sane flumina cū
venerint/ iſta an̄ illos tollūt ꝙ domus de-
ijciāt. Ergo vana ē ſecuritas/ et ędificare/ ⁊
ſupra petrā non ędificare. Si audire vis et
non facere/ ędificas: ſed ruinā ędificas. Cū
autē venerit tēptatio: deijcit domū: et cū
ipſa ruina tua te toller. Si autē nō audis/
nudus es: ⁊ illis tēptatiōib⁹ turpe retrahe-
ris. Audi ḡ ⁊ fac. Unū eſt remediū. Quan-
ti forte hodie audiēdo ⁊ non faciēdo rapti
ſunt fluuio celebritatis hui⁹? Audiēdo em̄
et nō faciendo/ venit fluui⁹ ipſa celebritas
anniuerſaria: implet⁹ ē torrēs: trāſitur⁹ ē et
ſiccaturus. Sed vę illi quē tulerit. Illđ ve-
ro nouerit charitas veſtra: q2 niſi qs et au-
diat et faciat: nō ędificat ſupra petrā: ⁊ nō
pertinet ad nomen tā magnū quod ſic cō-
mendauit dn̄s. Intentū em̄ te fecit: nam
ſi hoc ante petrus vocaret̄: nō ita videres
myſteriū petrę: ⁊ putares caſu eū ſic voca-
ri/ non ꝓuidentia dei. Ideo voluit eū ali-
ud pri⁹ vocari: vt ex ipſa cōmutatione no-
minis: ſacramenti viuacitas cōmendaret̄.

Ar. non hȝ † dñs ieſus
Ar. † Et dicit ei ieſus.

Et in craſtinū voluit † dñs ieſus exire in galileā / et inuenit philippū † Dicit ei: Sequere me. Erat autem de ciuitate andree ⁊ petri. Et inuenit philippus nathanaelem: iam vocatus a dño: et dixit ei: Quem ſcripſit moyſes in lege et ꝓphete: inuenimꝰ. filiū ioſeph. Ei⁹ filiꝰ dicebatur / cui deſponſata erat mater eius. Nā ꝙ ea intacta conceptus ⁊ natus ſit: bñ nouerunt oēs chriſtiani ex euangelio. Hoc philippus dixit nathanaeli: addidit et locū: a

Ar. habet † ei

nazareth. Et dixit † nathanael: A nazareth poteſt aliqͩd boni eſſe. Quid intelligit fratres? nō quō aliqui ꝓnūciant: Nā ⁊ ſic ſolet ꝓnunciari: A nazareth poteſt aliquid boni eſſe. Sequit ením

Ar. hȝ † dicit ei philippus

vox philippi † et dixit: Ueni et vide. Ambas eñ ꝓnūciationes pōt iſta vox ſeq: ſiue ſic ꝓnūcies tanꝙ ꝯfirmās: a nazareth poteſt aliqͩd boni eſſe: Et ille: Ueni et vide: ſiue ſic dubitās / ⁊ totū interrogans: A nazareth pōt aliqͩd boni eē? Ueni ⁊ vide. Cū ḡ ſiue illo mō / ſiue iſto ꝓnuncietur: nō repugnant vba ſequētia: Noſtrū ē q̄rere qͩd potius intelligamꝰ in his vbis. Qualis fuerit nathanael iſte / in ſequētibꝰ ꝓbamus. Audite q̄lis fuerit: dñs ipſe perhibet teſtimoniū. Magnus dñs cognitus ē teſtimonio iohānis: beatus nathanael cognitꝰ teſtimonio veritatis: Quia dñs etſi teſtimonio iohānnis nō cōmendaretur: ipſe ſibi ꝑhibuit teſtimoniū: qꝛ ſufficit ſibi ad teſtimoniū ſuū vitas. Sed qꝛ veritatē nō poterāt capere hoīes: ꝑ lucernā q̄rebāt vitatē: Et ideo iohannes ꝑ quē dñs oſtēderetur miſſus ē. Audi dñm nathanaeli teſtimoniū ꝑhibētē. Et dixit ei nathanael: A nazareth pōt aliqͩd boni eē? Dicit ei philippꝰ: Ueni ⁊ vide. Et vidit ieſus nathanaelē venientē ad ſe / ⁊ dicit de eo: Ecce vere iſraelita ī quo dolꝰ nō ē. Magnū teſtimoniū: Hoc nec andree dictū / nec petro dictū / nec philippo / qͦd dictū ē de nathanaele: Ecce vere iſraelita / in quo dolus nō eſt. Quid ḡ faciamꝰ frēs? Deberet iſte pmꝰ eē in apl'is: et nō ſolū primꝰ nō inuenitur in apoſtolis / ſed nec medius nec vltimꝰ inter duodecim nathanael: cui tantū teſtimonium ꝑhibuit filiꝰ dei dicēs: Ecce vere iſraelita / in q̄ dolus nō eſt. Queritur cauſa: q̄ntū dñs intimat / ꝓbabiliter inuenimꝰ. Intelligere eñ debemꝰ ipm nathanaelē eruditū et peritū legis fuiſſe: Propterea noluit illū dñs inter diſcipulos ponere: qꝛ idiotas elegit vt̄ ꝯfunderet mūdū. Audi apl'm dicentē ita: Uidete inq̄t vocationē veſtrā fratres: qꝛ nō multi ſapiētes ſm carnē / nō multi potētes / nō multi nobiles: ſed infirma mūdi elegit deꝰ vt ꝯfundat fortia: ⁊ ignobilia mūdi ⁊ ꝯtemptibilia elegit deus: et ea q̄ non ſunt tanꝙ ea q̄ ſunt: vt ea que ſunt euacuentur. Si doctꝰ eligeretur: fortaſſe ideo ſe diceret electū / qꝛ doctrina eiꝰ meruit eligi: Dñs nr ieſus chriſtꝰ volēs ſupboꝝ frāgere ceruices: nō q̄ſiuit ꝑ oratorē piſcatorē / ſed de piſcatore lucratꝰ ē imꝑatorē. Magnꝰ cyprianꝰ orator: ſ; prius petrꝰ piſcator: ꝑ quē poſtea crederet nō ſolū orator / ſed et imꝑator. Nullꝰ nobilis pmo electus ē / nullꝰ doctus: qꝛ infirma mundi elegit deꝰ vt ꝯfunderet fortia. Erat aūt iſte magnꝰ et ſine dolo: hoc ſolo nō electꝰ: ne cuiꝙ videretur dñs doctos elegiſſe: et ex ipſa doctrina legis veniebat qͦd cū audiſſet a nazareth: Scrutatꝰ eñ erat ſcpturas: et ſciebat qꝛ inde erat expectādꝰ ſaluator: qͦd nō facile alij ſcribe et phariſei nouerāt. Iſte ḡ doctiſſimꝰ legis / cū audiſſet philippū dicētē: Inuenimꝰ ieſū quē ſcpſit moyſes ī lege ⁊ ꝓphete / a nazareth filiū ioſeph. Ille q̄ optime ſcpturas nouerat: audito nomine nazareth / erectꝰ ē in ſpem et dixit: A nazareth pōt aliqͩd boni eē. Iā cetera de ipſo videamꝰ: Ecce vere iſraelita in quo dolus nō eſt. Quid ē in quo dolus nō eſt? Forte nō habebat pctm̄? forte nō erat eger? forte illi medicꝰ nō erat neceſſariꝰ? Abſit. Nemo ſic natꝰ ē vt illo medico nō egeret. Quid ſibi ḡ vult / in quo dolus nō ē? Aliquāto intētiꝰ queramꝰ: apparebit modo in noīe dñi. Dolū dicit dñs: ⁊ oīs q̄ verba latina intelligit: ſcit qꝛ dolus eſt cū aliud agit et aliud fingit. Intēdat charitas veſtra: nō dolꝰ dolor ē. Propterea dico / qꝛ multi frēs imperitiores latinitatis loquuntur ſic / vt dicāt: dolꝰ illū torquet / ꝓ eo qͦd eſt dolor. Dolꝰ fraus eſt / ſimulatio ē: Qñ aliquis aliqͩd in corde tegit / ⁊ aliud loquitur / dolus eſt: ⁊ tanꝙ duo corda habet: Unū quaſi ſinū cordis habet vbi videt veritatē: et alterꝫ ſinū vbi concipit mendaciū. Et vt noueritis hunc eē dolū: dictū ē in pſalmis: labia doloſa. Quid eſt labia doloſa? Seqͭ: In corde / et corde locuti ſunt mala. Quid ē in corde / ⁊ corde /

1. Cor. 1. d.

Ps. 11.

niſi duplici corde? Si ergo dol⁹ in iſto non
erat: ſanabilē illū medicus iudicauit/ nō ſa
nū. Aliud eſt eñ ſanus/ aliud ſanabilis/ ali
ud inſanabilis. Qui ęgrotat cū ſpe/ ſanabi
lis dicit: qui ęgrotat cū deſperatione/ inſa/
nabilis: qui aūt iā ſan⁹ eſt/ nō eget medico.
Medic⁹ ergo q̄ venerat ſanare/ vidit iſtū
ſanabilē: qꝛ dolus in illo nō erat. Quomō
dolus in illo non erat? Si peccator ē/ fatet
ſe peccatorē. Si eñ pctōr ē/ ⁊ iuſtū ſe dicit:
dolus ē in ore ipſi⁹: ergo in nathanaele cō/
feſſionē peccati laudauit: nō iudicauit non
eſſe peccatorē. Propterea cū phariſęi q̄ ſibi
videbant iuſti/ rephenderēt dñm qꝛ miſce/
bat ęgrotis medic⁹ ⁊ dicerēt: Ecce cū quib⁹
mādūcat: cū publicanis ⁊ pctōrib⁹: Reſpō
Matth. 9. b. dit medic⁹ phreneticꝭ: Non ē op⁹ ſanis me/
dicus/ ſed male habentib⁹: nō veni vocare
iuſtos ſed pctōres. Hoc erat dicere: Quia
vos iuſtos dicitꝭ cū ſitꝭ pctōres: ſanos vos
iudicatis cū langueatis: medicinā repelli/
tis/ non ſanitatē tenetis. Vñ ille phariſę⁹ q̄
vocauerat dñm ad prandiū/ ſanus ſibi vi/
debat: Egrota aūt illa mulier irrupit i do/
mū quo nō erat inuitata: et deſiderio ſalu/
tis facta impudens acceſſit: non ad caput
dñi nrī/ nō ad man⁹/ ſ ad pedes. Lauit eos
lachrymis: terſit capillis ſuis: oſculata eſt
eos: ⁊ vnxit vnguēto: pacē fec cū veſtigijs
dñi peccatrix. Rephendit ille tanq̄ ſanus
medicū/ ille phariſęus qui illic diſcūbebat:
Luc. 7. f. ⁊ ait apud ſe: Hic ſi eſſet ꝓpheta: ſciret quę
mulier ei⁹ pedes tetigiſſet. Ideo aūt ſuſpi/
catus erat eū ignoraſſe/ qꝛ nō illā repulit:
q̄ſi ne immūdis manib⁹ tāgeret. Nouerat
aūt ille: ꝑmiſit ſe tāgi/ vt tact⁹ ipſe ſanaret.
Dñs videns cor phariſęi/ ꝓpoſuit ſimilitu
dinē: Duo debitores erāt cuidā fęnerato/
ri: vn⁹ ei debebat q̄nquaginta denarios/ al
ter q̄ngētos. Cū non haberēt vñ redderēt/
donauit ambob⁹: quis eū plus dilexit? Et
ille: Credo dñe/ cui pl⁹ donauit. Et conuer/
ſus ad mulierē/ dixit ſimoni: Vides iſtam
Al. †mibi ad pedes mulierē? Intraui in domū tuā: aquā †pedi
bus meis non dediſti: illa autē lachrymis
lauit pedes meos/ ⁊ capillꝭ ſuis terſit. Oſcu
lum mihi non dediſti: illa autē non deſtitit
pedes meos oſculari. Oleū mihi non dedi/
ſti: illa autē vnxit pedes meos vnguento:
Al. †dimittent Propterea dico tibi: †Remittunt ei pecca
ta multa/ qm̄ dilexit multū. Cui autē mo/
dicū dimittit/ modicū diligit. Hoc eſt dice/
re: Plus ęgrotas/ ſed ſanū te putas. Mo/
dicū putas tibi dimitti/ cū pl⁹ debitor ſis.
Bene iſta: qꝛ dolus in illa non erat/ meru/
it medicinā. Quid ē/ dolus in illa nō erat?
Confitebat pctā. Hoc et laudat in natha/
naele/ q̄ dol⁹ in illo nō erat: qꝛ multi phari
ſęi q̄ abūdabāt peccatis/ iuſtos ſe dicebāt:
⁊ dolū afferebāt ꝑ quē ſanari non poterāt.
Vidit ergo iā † iuſtū in q̄ dolus nō erat/ et Al. †illum
ait: Ecce vere iſraelita/ in quo dolus nō ē.
Dicit ei nathanael: Unde me no/ 6
ſti? Rñdit ieſus et dixit: Pri/
uſq̄ te philipp⁹ vocaret cū eſſes
ſub ficu/ vidi te: id eſt ſub arbore fici.
Rñdēs ei nathanael et ait: Rab/
bi/ tu es filius dei: tu es rex iſrael.
Aliquid magnū potuit nathanael iſte in/
telligere/ in eo qd̄ dictū ē: cū eſſes ſub fici
arbore vidi te/ priuſq̄ te philipp⁹ vocaret.
Nā talē vocē ꝓtulit: tu es fili⁹ dei/ tu es rex
iſrael: qualē tanto poſt petr⁹ q̄ñ ei dñs ait:
Beatus es ſimon bariona/ qꝛ nō tibi reue/ Matth. 16. c.
lauit caro ⁊ ſanguis: ſed pater meus qui ē i
cęlo. Et ibi nominauit petrā/ ⁊ laudauit fir
mamentū eccleſię in iſta fide. Hic iā dicit:
tu es filius dei: tu es rex iſrael. Vñ? Quia
dictū eſt ei: anteq̄ te philippus vocaret cū
eſſes ſub arbore fici/ vidi te. Quęrendū ē/
an aliquid ſignificet iſta arbor fici. Audite
eñ frēs mei: Inuenim⁹ arborē fici maledi/
ctā: qꝛ ſola folia habuit/ et fructū nō habu/
it. In origine humani generꝭ adā ⁊ eua cū
peccaſſent: de folijs ficulneis ſuccinctoria
ſibi fecerūt. Folia ergo ficulneę intelligun/
tur peccata. Erat autē nathanael ſub arbo
re fici/ tanq̄ ſub vmbra mortis. Vidit eū
dñs/ de quo dictū eſt: Qui ſedebāt in vm/ Eſaie. 9. a.
bra mortis: lumē ortū eſt eis. Quid ergo
dictū eſt nathanaeli? Dicis mihi o natha/
nael: vñ me noſti? Modo iā loqueris me/
cū/ quia vocauit te philipp⁹. Iā quē voca/
uit ꝑ apoſtolū: ad eccleſiā ſuā vidit ꝑtine/
re. O tu eccleſia/ o tu iſrael/ in quo dol⁹ nō
eſt: Si es popul⁹ iſrꝭ in q̄ dolus nō eſt: mō
iam cognouiſti chriſtū ꝑ apl'os/ quō natha
naelꝭ cognouit chriſtū ꝑ philippū. Sed miſe
ricordia ſua añ te vidit/ q̄ tu eū cognoſce/
res/ cū ſub pctō iaceres. Nunquid eñ nos
prius quęſiuim⁹ chriſtū: ⁊ nō ille nos quęſi
uit? Nūquid nos venim⁹ ęgroti ad medi/
cū/ et nō medicus ad ęgrotos? Nōne ouis Luc. 15. a.
illa perierat: et relictis nonaginta nouem

paſtor queſiuit illã: ⁊ inuenit: quã let⁹ i hu/
meris reportauit? Nonne perierat drach/
ma illa: ⁊ accẽdit mulier lucernã: ⁊ queſiuit
in tota domo ſua donec inuenit? Et cũ in/
ueniſſet: colletamini mihi ait vicinis ſuis:
qm̃ iueni drachmã quã pdiderã: Sic ⁊ nos
ſicut oues perieram⁹/ ⁊ ſicut drachma peri/
eram⁹: Et ſic paſtor inuenit ouẽ: ſed ꝗſiuit
ouẽ: Mulier inuenit drachmã/ ſed ꝗſiuit
drachmã. Que ẽ mlier? Caro chriſti. Que
Pſ.131. ẽ lucerna? Paraui lucernã chriſto meo. Er
go queſiti ſum⁹ vt inueniremur: inuẽti loq̃/
mur. Nõ ſupbiam⁹: q2 anteꝗ̃ inueniremur
perieram⁹/ ſi nõ quereremur. Nõ ergo no/
bis dicãt ꝗs amam⁹ et volum⁹ lucrari paci
eccleſie catholice: Quid nos vultis? Quid
nos querit/ ſi peccatores ſum⁹? Ideo vos ꝗ̃/
rimus ne pereatis. Querim⁹/ q2 queſiti ſu
mus. Inuenire vos volum⁹/ q2 iuẽti ſum⁹.
Itaq̃ nathanael cũ dixiſſet: vñ me noſti?
Ait dñs: Priuſꝗ̃ te vocaret philippus: cũ
eſſes ſub ficu vidi te. O tu iſraelita ſine do/
lo quiſq̃s es: o pple viuẽs ex fide: anteꝗ̃ te
p apl'os meos vocarẽ/ aut cũ eſſes ſub vm
bra mortis/ ⁊ tu me nõ videres/ ego te vidi.
Ar.h3† Reſpõdit ieſus et dixit ei. †Dñs deĩde dicit ei: Quia dixi ti/
bi: vidi te ſub arbore fici/ credis:
mai⁹ his videbis. Quid hoc mai⁹ his?
Et dixit eis: Amẽ amẽ dico vobis/
videbitis celos aptos: ⁊ angelos
Ar.h3† dei †aſcendẽtes ⁊ deſcendẽtes ſupra
filiũ hoĩs. Fratres/ neſcio ꝗd maius di/
xit ꝗ̃ ẽ: cũ eſſes ſub arbore fici vidi te. Pl⁹
enĩ eſt ꝙ nos dñs vocatos iuſtificauit/ ꝗ̃ ꝙ
vidit iacẽtes ſub vmbra mortis. Quid enĩ
nobis pderat ſi ibi remanſiſſem⁹ vbi nos
vidit? Nũqd nõ iacerem⁹? Quid h̃ ẽ mai⁹:
qñ vidim⁹ angelos aſcẽdẽtes ⁊ deſcẽdẽtes
ſup filiũ hoĩs? Jam aliqñ de his aſcenden/
tib⁹ ⁊ deſcẽdẽtibus angelis dixerã. Sed ne
obliti fuerit: breuiter dico tanꝗ̃ cõmemo/
rãs. Plurib⁹ enĩ dicerẽ ſi nõ cõmemorarẽ: ſ
Gen.28.c. modo inſinuarẽ. Scalas vidit iacob p ſom
niũ: ⁊ in ipſis ſcalis vidit angelos aſcẽden
tes ⁊ deſcẽdẽtes: ⁊ lapidẽ quẽ ſibi poſuerat
ad caput/ vnxit. Audiſt q2 meſſias chriſt⁹
eſt: audiſtis q2 vnct⁹ chriſt⁹ ẽ. Nõ enĩ ſic po/
ſuit lapidẽ vnctũ vt veniret ⁊ adoraret: ali/
oqn idolatria eſſet ſignificatio chriſti. Fa/
cta eſt ꝗ ſignificatio/ quouſq̃ oportuit fieri
ſignificationẽ: ⁊ ſignificat⁹ ẽ chriſtus lapis
vnct⁹/ ſed non in idolo. Lapis vnct⁹/ lapis
ꝗre? Ecce pono in ſion lapidẽ electũ pcio/ Eſaie.28.d.
ſum: ⁊ q̃ crediderit in illũ nõ ꝯfũdet. Qua/ Roma.9.g.
re vnctus? Quia chriſt⁹ a chriſmate. Quid
aũt vidit tũc in ſcalis? Aſcẽdẽtes ⁊ deſcen/
dẽtes angelos. Sic ẽ et i eccl'ia. Angeli dei/
boni pdicatores pdicãtes chriſtũ: hoc ẽ ſu/
per filiũ hoĩs aſcẽdũt ⁊ deſcẽdũt. Quõ aſcẽ
dũt/ ⁊ quõ deſcendũt? Ex vno habem⁹ exẽ/
plũ. Audi apl'm paulũ: qd̃ in ipſo inuene/
rim⁹/ hoc de ceteris veritatis pdicatoribus
credam⁹. Vide paulũ aſcendẽtẽ: Scio ho/ 2.Cor.12.a.
minẽ in chriſto añ annos q̃ttuordecim ra/
ptũ fuiſſe vſq̃ ad tertiũ celũ: ſiue i corpe/ ſi/
ue extra corp⁹ neſcio/ de⁹ ſcit: ⁊ audiuit inef/
fabilia v̾ba/ q̃ nõ licet homini loq̃. Aſcen/
dentẽ audiſtis: deſcẽdentẽ audite. Nõ po/ 1.Cor.3.a.
tui loq̃ vobis q̃ſi ſpiritalib⁹ ſ q̃ſi carnalib⁹:
Quaſi puulis i chriſto lac vobis potũ de/
di/ nõ eſcã. Ecce deſcẽdit q̃ aſcẽderat. Que/
re q̃ aſcẽderat? Vſq̃ ad tertiũ celũ. Quere
quo deſcẽderit? Vſq̃ ad lac puulis dãdũ.
Audi q2 deſcendit. Fact⁹ ſũ paruul⁹ inq̃t in 1.theſſal.2.b.
medio fratrũ/ tãꝗ̃ ſi nutrix foueat filios ſu
os. Videm⁹ enĩ ⁊ nutrices ⁊ matres deſcẽ/
dere ad paruulos: ⁊ ſi norũt latina v̾ba di/
cere: decurtãt illa ⁊ quaſſãt q̃dãmodo lin/
guã ſuam: vt poſſint de lingua diſerta fieri
blãdimẽta puerilia: q2 ſi ſic dicãt/ nõ audit
infans: ſed nec pficit infans. Et diſert⁹ ali/
quis pater/ ſi ſit tant⁹ orator vt lingua illi/
us fora ꝯcrepẽt/ ⁊ tribunalia ꝯcutiant: ſi ha
beat paruulũ filiũ/ cũ ad domũ redierit/ ſe/
ponit forẽſem eloquẽtiã q̃ aſcẽderat: ⁊ i lin
gua puerili deſcẽdit ad puulũ. Audi vno lo
co ipſũ apl'm aſcẽdentẽ et deſcẽdentẽ i vna
ſentẽtia. Siue enĩ mente exceſſim⁹ deo ſiue 2.Cor.5.c.
tẽperãtes ſum⁹ vobis. Quid ẽ/ mẽte exceſ/
ſim⁹ deo? vt illa videam⁹ q̃ nõ licet hoĩ loq̃.
Quid ẽ/ tẽperãtes ſum⁹ vob? nũqd iudica/ 1.Cor.2.a.
ui me aliqd ſcire int̾ vos/ niſi ieſũ chriſtũ et
hũc crucifixũ? Si ipe dñs aſcẽdit ⁊ deſcẽdit:
manifeſtũ eſt q2 et pdicatores ipſi⁹ aſcẽdũt
imitatione: deſcẽdũt pdicatione. Et ſi ali/
quãto vos diuti⁹ tenuimus: conſilij fuit vt
†oppoztune hore trãſirẽt. Arbitramur iã il/ Al.† impor/tune.
los pegiſſe vanitatẽ ſuã. Nos aũt frẽs/ qm̃
paſti ſum⁹ epulis ſalutaribus: q̃ reſtãt aga/
mus: vt diẽ dñicũ ſolẽniter impleamus in
gaudijs ſpiritalib⁹ ⁊ cõparem⁹ gaudia veri/
tatis cũ gaudijs vanitatis: Et ſi horrem⁹/
doleam⁹: ſi doleam⁹/ orem⁹: ſi oram⁹/ exau/
dimur: ſi exaudimur/ ⁊ illos lucramur.

Ab eo loco vbi ait/Et die tertio
nuptie facte ſunt in chana galilee/
vſqȝ ad id quod ait: Quid mihi ꝛ
tibi eſt mulier: nondum venit ho
ra mea: Tractatus .viii.

A M Iraculū qui
dem dñi noſtri ieſu chriſti/ q
de aqua vinū fecit: nō eſt mi/
randū eis qui nouerūt qꝛ de/
us fecit: Ipſe eñ fecit vinū in illo die in nu
ptijs in ſex illis hydrijs quas impleri aqua
ꝑcepit: q̄ oñi anno hoc facit i vitib⁹. Sicut
eñ qȏ miſerūt miniſtri in hydrias/ in vinū
conuerſū ē ope dñi: ſic ꝛ qȏ nubes fundūt/
in vinū conuertit̄ eiuſdē ope dñi. Illud au
tē nō miramur/ qꝛ oñi anno fit: aſſiduitate
amiſit admirationē: Nā ꝛ ꝯſiderationē ma
iorē inuenit/ q̄ȝ id qȏ factū ē in hydrijs aq̄.
Quis eſt eñ qui ꝯſiderat opera dei/ quib⁹
regit̄ et adminiſtrat̄ totus hic mūdus: ꝛ nō
obſtupeſcit obruituręȝ miraculis? Si cōſi/
deret vim vnius grani cuiuſlibet ſeminis:
magna quidē res eſt: horror eſt cōſiderāti:
ſed qꝛ hoīes in aliȏ intēti ꝑdiderūt cōſide/
rationē operꝫ dei/ in qua darēt laudē quo/
tidie creatori: tanq̄ȝ ſeruauit ſibi deus inu/
ſitata quedā que faceret: vt tanq̄ȝ dormiē/
tes hoīes ad ſe colendū mirabilib⁹ excita/
ret. Mortuus reſurrexit: mirati ſūt hoīes:
Tot q̄tidie naſcunt̄/ ꝛ nemo mirat̄. Si ꝯſi/
derem⁹ prudētius: maioris miraculi eſt eſſe
qui nō erat/ q̄ȝ reuiuiſcere q̄ erat. Idē tamē
de⁹ pater dñi noſtri ieſu chriſti ꝑ ỽbū ſuū fa
cit oīa: ꝛ regit q̄ creauit. Priora miracula fe
cit ꝑ verbū ſuū deū apud ſe: poſteriora mi/
racula fecit ꝑ ipſū verbū ſuū incarnatū: et
ꝓpter nos hoīem factū. Sicut miramur q̄
facta ſunt ꝑ hoīem ieſum: miremur q̄ facta
ſunt ꝑ deū ieſum. Per deū ieſum facta ſūt
celū ꝛ terra/ mare/ ꝛ oñis ornat⁹ celi/ opulē/
tia terre/ fecūditas maris: oīa hec q̄ oculis
adiacēt/ ꝑ ieſum deū facta ſunt/ ꝛ videmus
hec: et ſi ē i nobis ſpūs illi⁹/ ſic nobis placēt
vt artifex laudet̄: nō vt ad opa ꝯuerſi ab ar
tifice auertamur/ ꝛ faciē quodāmodo ponē
tes ad ea q̄ fecit: dorſū ponam⁹ ad artificē
q̄ fecit: Et hec quidē videm⁹ et adiacēt ocu/
lis. Quid illa q̄ nō videmus/ ſicut ſūt ange
li/ ỽtutes/ ꝑtātes/ dominationes: oīſqȝ ha/
bitator fabrice hui⁹ ſupceleſtis/ nō adiacēs
oculis noſtris: q̄ȝq̄ȝ ſepe et angeli qñ oper/
tuit/ demōſtrauerūt ſe hoīb⁹: Nōne de⁹ ꝑ
verbū ſuū. i. vnigenitū filiū ſuū dñm noſtrꝫ
ieſū chriſtū fecit hec oīa? Quid ipſa aīa hu
mana q̄ nō videt̄/ ꝛ ꝑ opa q̄ exhibet i carne:
magnā ꝑbet admirationē bñ ꝯſiderātib⁹:
a q̄ facta ē niſi a deo: et ꝑ quē facta ē niſi ꝑ
filiū dei? Nōdū dico de aīa hoīs: cui⁹ vis
pecoris aīa quodāmodo regit molem ſuā:
ſenſus oēs exerit/ oculos ad vidēdū/ aures
ad audiēdū/ nares ad ꝑcipiēdū odorē/ oris
iudiciū ad ſapores diſcernēdos: mēbra de/
niqȝ ipſa ad peragēda officia ſua: Nūquid
hec corpus ꝛ nō aīa: id ē/ habitatrix corpis
agit? Nec tñ videt̄ oculis: et ex his q̄ agit
admirationē mouet. Accedat iā ꝯſideratio
tua etiā ad aīam humanā: cui tribuit deus
intellectū cognoſcēdi creatorē ſuū: dinoſcē
di ꝛ diſtinguēdi inter bonū ꝛ malū: hoc eſt
inter iuſtū ꝛ iniuſtū/ quanta agit ꝑ corpus.
Attendite vniuerſū orbē terrarꝫ ordinatū
in ipſa humana republica: q̄b⁹ adminiſtra/
tionib⁹/ quib⁹ ordinib⁹ ꝑtātū/ ꝯditiōib⁹ ciui/
tatū/ legib⁹/ morib⁹/ artib⁹: hoc totū ꝑ aīam
gerit̄: ꝛ hec vis anime nō videt̄. Cū ſubtra
hit̄ corpi/ cadauer iacet: cū aūt adeſt corpi:
ꝑmo condit quodāmodo putores corru/
ptibiles: Nam oīs caro in putredines de/
fluit/ niſi quodā ꝯdimento aīe teneat̄. Sed
hoc cōmune illi ē cū pecoris aīa. Illa ma/
gis mirāda que dixi/ q̄ ad mentē et intelle/
ctū pertinēt: vbi etiā ad imaginē creatoris
ſui renouat̄/ ad cui⁹ imaginē fact⁹ ē homo.
Quid erit hec vis aīe/ cū et corp⁹ h̄ indue/ 1.Cor.15.g.
rit incorruptionē: et mortale hoc induerit
imortalitatē? Si tanta pōt ꝑ carnē corru/
ptibilē: quid nō poterit ꝑ corpus ſpiritale
poſt reſurrectionē mortuorꝫ? Hec tñ aīa vt
dixi admirabil̄ nature atqȝ ſbſtātie/ inuiſibi/
lis res ē ꝛ intelligibilis: et hec tñ ꝑ ieſū deū
facta eſt: qꝛ ipſe eſt ỽbū dei. Oñia ꝑ ipſū Joh.1.a.
facta ſūt: et ſine ipſo factū ē nihil. Cū ergo
tanta videam⁹ facta ꝑ dñm ieſū: quid mi/
ramur aquā in vinū ꝯuerſam ꝑ hominē ie/
ſum? Neqȝ eñ ſic factus ē homo/ vt ꝑderet
qȏ deus erat. Acceſſit illi homo: nō amiſ/
ſus ē deus. Ipſe ergo fecit hoc/ qui illa om
nia. Non itaqȝ miremur qꝛ deus fecit: ſed
amemus qꝛ inter nos fecit: et ꝓpter noſtrā
reparationē fecit. Aliquid eñ ꝛ in ipſis fa/ B
ctis innuit nobis: Puto/ qꝛ non ſine cauſa
venit ad nuptias. Excepto miraculo/ aliqȏ
et in ipſo facto myſterij ſacramentū latet.

Pulſem⁹ vt aperiat:ꝛ de vino inuiſibili in/
ebriet nos:q꞉ ꝛ nos aqua eramus/et vinū
nos fecit. Sapientes eni̅ fecit:ſapim⁹ eni̅ fi
dē ipſius/q̄ pri⁹ inſipientes eram⁹. Et forte
ad ipſā ſapientiā ꝑtinet cū honore dei/ꝛ cū
laude maieſtatꝭ ei⁹:ꝛ cū charitate potētiſſi/
mę miſcdię eiuſ intelligere q̄d ſit geſtū in h̄
miraculo. Dn̄s inuitat⁹ ad nuptias venit.
Quid mirꝝ ſi in illā domū ad nuptias ve/
nit/q̄ i hūc mūdū ad nuptias venit? Si eni̅
nō venit ad nuptias:nō hic habet ſponſā.
2.Corꝭ.11.a. Et q̄d ē qđ ait apl's: Aptaui vos vni viro/
ꝟginē caſtā exhibere chriſto? Quid ē qđ ti/
met/ne ꝟginitas ſpōſę chriſti p̱ aſtutiaſ di/
aboli corrumpatꝛ? Timeo inq̄t ne ſicut ſer-
pens euā ſeduxit aſtutia ſua: ſic et vrę mē-
tes corrūpanꝛ a ſimplicitate et caſtitate q̄
2.Corꝭ.1.d. eſt in chriſto. Habet ergo hic ſponſam quā
redemit ſanguine ſuo:ꝛ cui pign⁹ dedit ſpi
ritūſanctū. Eruit eā de mancipatu diabo-
Roma.4.c. li:mortu⁹ ē ꝑpter delicta ei⁹:reſurrexit ꝑpꝛ
iuſtificationē eius. Quis offerret tāta ſpō
ſę ſuę? Offerant hoīes quęlibet ornamēta
terrarꝫ:aurꝫ/argentū/lapides p̄cioſos/eq̄s
mancipia/fundos/p̄dia:nunquid aliq̄s of/
ferret ſanguinē ſuuꝫ? Si eni̅ ſanguinē ſuū
ſponſę dederit: non erit qui ducat vxorē.
Dn̄s aūt ſecur⁹ moriēs/dedit ſanguinē ſuū
ꝑ ea quā reſurgēs haberet:quā ſibi iā con/
iūxerat i vtero ꝟginis. Verbū eni̅ ſpōſus:
et ſpōſa caro hūana:ꝛ vtrūq₃ vn⁹ fili⁹ dei: ꝛ
idē fili⁹ hoīs/ vbi fact⁹ ē caput eccleſię. Ille
vter⁹ ꝟginis marię thalam⁹ ei⁹: Inde ꝓceſ
ſit tanq̄ ſpōſus de thalamo ſuo: ſicut ſcri-
Ps.18. ptura p̄dixit: Et ipē tāq̄ ſpōſus ꝓcedēs de
thalamo ſuo: exultauit vt gigas ad curren
dā viā. De thalamo ꝓceſſit velut ſponſus:
ꝛ inuitat⁹ venit ad nuptias. Certi ſacramē
ti grā / videꝛ matrē de q̄ ſpōſus ꝓceſſit nō
Joh.2.a. agnoſcere et dicere illi: Quid mihi et tibi
eſt mulier? Nondū venit hora mea. Quid
eſt hoc? Ideo ne venit ad nuptias/ vt do-
ceret mr̄es ꝯtemni? Nō. Vtiq₃ ad cui⁹ nu/
ptias venerat:ido ducebat vxorē vt filios
ꝓcrearet:ꝛ ab eis q̄s vt ꝓcrearet optabat:
vtiq₃ honorari cupiebat. Ille q̄ venerat ad
nuptias vt exhonoraret matrē:cū et ꝑpter
filios habēdos/quibus reddere honorē pa
rentibus imperat de⁹ /ipſę nuptię celebrā-
tur/ꝛ ducunꝛ vxoreſ? Proculdubio fratres
latet ibi aliq̄d:nā tanta res ē/ vt q̄dā quos
cauēdos p̄monuit apl's/ ſicut ſupra cōme/

moratuim⁹/dicens: Timeo ne ſicut ſerpens 2.Corꝭ.11.a.
euā ſeduxit aſtutia ſua: ſic ꝛ veſtrę mentes
corrūpantur a ſimplicitate et caſtitate q̄ ē i
chriſto:derogātes euāgelio ꝛ dicētes/q̄ ie/
ſus nō ſit natus de maria ꝟgine. Hinc ar/
gumētū ſumere conarenꝛ erroꝛꝭ ſui/ vt di-
cerēt: Quō erat mater ei⁹/ cui dixit: Quid
mihi ꝛ tibi eſt mulier? Reſpondēdū q̄ ē eis
ꝛ ꝯſiderandū quare hoc dixerit dn̄s:ne ſibi
aliq̄d aduerſus ſanā fidē inſanientes inue/
niſſe videanꝛ/vn̄ ſpōſę ꝟginis caſtitas cor/
rumpaꝛ:id eſt vn̄ fides eccleſię violeꝛ. Re-
uera eni̅ fratres corrumpiꝛ fides eorū/ q̄ p̄/
ponūt mendaciū veritati: Nā iſti q̄ videnꝛ
ſic honorare chriſtū/vt negent eū carnē ha
buiſſe:nihil aliud eū q̄ mendacē pręedicāt.
Qui eni̅ mendaciū p̄dicāt in hominib⁹:q̄d
ab eis expellūt niſi veritatē? Immittūt di-
abolū/excludūt chriſtū:immittūt adulterꝫ/
excludūt ſponſum:paranymphi.ſ. vel po-
tius†leones ꝛ ſerpētes. Ad hoc eni̅ loquun Al.†lenones
tur vt ſerpēs poſſideat/ chriſtus excludaꝛ.
Quō poſſidet ſerpēs? Qn̄ poſſidet mēda/
cium:qn̄ poſſidet falſitas/ ſerpēs poſſidet.
Qn̄ poſſidet veritas/chriſt⁹ poſſidet. Ipſe
eni̅ dixit: Ego ſū veritas. De illo aūt dixit: Joh.14.a.
Et in veritate nō ſtetit:quia veritas nō eſt Joh.8.f.
in eo. Sic ē autē veritas chriſt⁹/vt totū ve/
rū accipias in chriſto: verū verbū patris/
ęqualis patri: vera aīa/vera caro/ver⁹ hō/
ver⁹ deus/vera natiuitas/vera paſſio/ve-
ra mors/vera reſurrectio. Si aliq̄d horꝫ di/
xeris falſū/intrat putredo: de veneno ſer-
pētis naſcunꝛ ꝟmes mēdaciorꝫ: ꝛ nihil in/
tegrū remanebit. Quid ē q̄ inq̄t quod ait
dn̄s/ Quid mihi ꝛ tibi ē mulier? Forte i eo
qđ ſequiꝛ oſtēdit nobis dn̄s/q̄re h̄ dixerit:
Nōdū inquit venit hora mea. Sic eni̅ ait:
Quid mihi ꝛ tibi ē mulier? nōdū venit ho/
ra mea. Et h̄ cur dictū ſit req̄rēdū ē. Pri⁹ q̄
hinc reſiſtam⁹ hęreticiſ. Quid dic̄ ſerpēs ve
ternoſus/venenorꝫ inſibilator ꝛ inſpirator
antiqu⁹? Quid dic̄: Nō habuit matrē fęmi
nā ieſuſ. Vn̄ ꝓbas? Quia dixit inq̄t: Quid
mihi ꝛ tibi ē mulier? Quiſ h̄ narrauit/ vt cre
dam⁹ q꞉ h̄ dixit? Quis h̄ narrauit? Nēpe io
hānes euangeliſta dixit: Et erat ibi mater C
ieſu:nā ita narrauit† Altera die nuptię Al.†Et die
factę ſūt i chana galilęę: et erat ibi tertia.
mař ieſu.† Venerat aūt illuc inui/ Al.†Vocat⁹
tat⁹ ieſus ad nuptias cū diſcipulꝭ eſt autē ieſus
ſuis. Tenem⁹ duas ſententias ab euāge/ et diſcipuli ei⁹ ad nuptias.

liſta plaraſ. Erat ibi maṫ ieſu/euangeliſta
dixit. Quid dixerit mr̄i ſuę ieſus/ipē euan
geliſta dixit. Et quō dixit r̄ndiſſe mr̄i ſuę ie
ſum/vt ꝑmo diceret: ait illi mater ei⁹? Vi
dete frēs/vt aduerſus linguā ſerpētis/mu
nitā ꝟginitatē cordis habeaṫ. Illic i ipſo
euāgelio eoipo euāgeliſta narrāte dꝫ: Erat
ibi mater ieſu. Et dixit illi mater ei⁹. Quis
hoc narrauit? Iohānes euangeliſta. Et q̄d
Nō obſeruat ordinē text⁹ q̇ hꝫ: Et deficiēte vino/ dicit mater ieſu ad eū: vinum nō habēt: Et dicit ei ieſus.
r̄ndit matri ieſus? Quid mihi ⁊ tibi ē
mulier? Quis hoc narrat? Idēipſe iohā
nes euāgeliſta. O euāgeliſta fideliſſime et
veraciſſime: tu mihi narras dixiſſe ieſū: q̄d
mihi ⁊ tibi ē mulier: cur ei appoſuiſti matrē
quā non agnoſcit? Nā tu dixiſti: qꝛ ibi erat
mater ieſu: ⁊ qꝛ dicit ei maṫ ei⁹: Cur nō po
ti⁹ dixiſti: Erat ibi maria: et dixit ei maria?
Vtrūq; tu narras: ⁊ dixit ei mater ei⁹: ⁊ r̄n
dit ei ieſus: q̄d mihi ⁊ tibi ē mulier? Quare
hoc? Quia vtrūq; veꝝ ē. Illi aūt i eo volūt
credere euāgeliſtę/ ꝙ narrat ieſū dixiſſe ma
tri: q̄d mihi ⁊ tibi ē mulier: ⁊ in eo nolūt cre
dere euāgeliſtę/ ꝙ ait: erat ibi mater ieſu/⁊
dixit ei mater ei⁹. Quis eſt aūt q̇ reſiſtit ſer
pēti ⁊ tenet veritatē? Cui⁹ ꝟginitas cordis
nō corrumpiṫ aſtutia diaboli? Qui vtrūq;
veꝝ credit: ⁊ qꝛ erat ibi mater ieſu: ⁊ qꝛ illō
r̄ndit matri ieſus. Sed ſi nondū intelligit
quēadmodū dixerit ieſus: q̄d mihi ⁊ tibi ē
mulier? interim credat qō dixerit ⁊ ꝙ matri
dixerit. Sit ꝑmo pietas i credēte: ⁊ erit fru
ct⁹ in intelligēte. Interrogo vos o fideles
chriſtiani: Erat ibi maṫ ieſu? R̄ndete: erat.
Vn̄ ſcitis? R̄ndete: hoc loquiṫ euangeliū.
Quid r̄ndit matri ieſus? R̄ndete: q̄d mihi
⁊ tibi ē mulier? nōdū venit hora mea.
Et hoc vn̄ ſcitis? R̄ndete: hoc loquiṫ euan
geliū. Null⁹ vobis corrūpat hāc fidē: ſi vul
tis ſponſo ſeruare caſtā ꝟginitatē. Si aūt
q̄riṫ a vobis: cur hoc matri r̄nderit? dicat q̇
intelligit. Qui aūt nōdū intelligit/ firmiſſi
me tn̄ credat ⁊ hoc r̄ndiſſe: ⁊ tn̄ matri r̄ndiſ
ſe ieſū. Hac pietate merebiṫ etiā intelligere
cur ita r̄nderit: ſi orādo pulſet/et nō rixādo
accedat ad oſtiū veritatis: Tn̄ caueat ne
dū ſe putat ſcire/ aut erubeſcit neſcire/ cur
ita r̄nderit: cogaṫ credere aut euangeliſtā
fuiſſe mētitū q̇ ait: erat ibi mater ieſu: aut
ipſū chriſtū falſa morte paſſū ꝓpter delicta
noſtra: ⁊ falſas cicatrices oſtēdiſſe ꝓpter iu
ſtificationē noſtrā: falſumq; dixiſſe: Si mā
Ioh. 8. d. ſeriṫ in ꝟbo meo/ vere diſcipuli mei eſtis:
⁊ cognoſceṫ ꝟitatē: ⁊ ꝟitas liberabit vos.
Si eni falſa mater: falſa caro/ falſa mors/
falſa vulnera paſſionis/ falſę cicatrices re
ſurrectionis: nō veritas credētes in eū/ſed
poti⁹ falſitas liberauit: Immo ꝟo falſitas
cedat ꝟitati: ⁊ ꝯfundanṫ oēs q̇ ꝓpterea ſe
volūt videri veraces/qꝛ chriſtū conanṫ de
mōſtrare fallacē: ⁊ nolūt ſibi dici: nō vobis
credim⁹ qꝛ mētimini/cū ipſā veritatē dicāt
eſſe mentitā. Quib⁹ tn̄ ſi dicam⁹: vn̄ noſtis
dixiſſe chriſtū/q̄d mihi ⁊ tibi ē mulier? euā
gelio ſe crediſſe r̄ndent: Cur ḡ nō credūt
euāgelio dicēti: erat ibi mater ieſu: et dixit
ei mater ei⁹? Aut ſi hoc mentiṫ euangeliū:
quō ei crediṫ qꝛ dixerit ieſus/q̄d mihi ⁊ tibi
ē mulier? Cur nō poti⁹ miſeri/⁊ ꝙ ita nō ex
tranee/ſed matri dn̄s reſpōderit/fideliṫ cre
dunt: ⁊ cur ita reſpōderit/pie q̄rūt? Multū
eni intereſt inter eū q̇ dicit: volo ſcire q̄re
chriſt⁹ h̄ matri reſpōderit: et eū q̇ dicit/ ſcio
ꝙ hoc chriſt⁹ nō matri reſpōderit. Aliud eſt
intelligerē velle qō clauſū ē: aliud nolle cre
dere qō aptū ē. Qui dicit: ſcire volo cur ita
chriſt⁹ matri reſpōderit: apiri ſibi vult euā
geliū cui credit. Qui autē dicit: ſcio ꝙ hoc
chriſt⁹ nō matri reſponderit/ ipſū euāgeliū
arguit de mendacio/vbi credit ꝙ chriſt⁹ ita
reſpōderit. Iā ꝟo ſi placet fratres/ illis re
pulſis/⁊ in ſua cęcitate errantib⁹ ſemꝑ: niſi
humiliter ſanenṫ: nos quęram⁹/quare dn̄s
noſter ſic matri reſpōderit? Ille ſingulariṫ
natus de patre ſine matre/ď matre ſine pa
tre/ſine matre deus/ſine patre hō/ſine ma
tre ante tēpora/ſine patre in fine tempoꝝ:
quod reſpōdit/matri reſpondit: qꝛ erat ibi
mater ieſu: et dixit ei mater eius. Hoc totū
euangeliū loquiṫ. Illic nouim⁹/ quia erat
ibi mater ieſu: vbi nouim⁹ ꝙ dixerit ei: q̄d
mihi et tibi mulier? nōdū venit hora mea.
Totū credam⁹: ⁊ qō nondū intelligim⁹ req̇
ramus. Et ꝑmū hoc videre/ne forte quō in
uenerunt manichei occaſionē ꝑfidię ſuę/qꝛ
dixit dn̄s: q̄d mihi ⁊ tibi ē mulier? ſic inue
niāt mathematici occaſionē fallacię: qꝛ di
xit/nōdū venit hora mea. Et ſi hoc ſm̄ ma
thematicos dixit/ſacrilegiū fecim⁹ incēden
do codices eoꝝ. Si aūt recte fecimus/ſicut
apl̄oꝝ tꝑib⁹ factū ē: non ſm̄ eos dixit dn̄s:
nondū venit hora mea. Dicūt eni vaniloq̇
⁊ ſeducti ſeductores: Vides qꝛ ſb fato erat
chriſt⁹ q̇ dicit: nondū venit hora mea. Qui
bus ḡ ꝑus reſpōdēdū ē: hereticis an mathe

maticis? Utriq; eñ a ſerpente illo venerũt:
volẽtes corrũpere ꝟginitatẽ cordis eccl'ie/
quã habet in integra fide. Primo ſi placet
eis quos ꝓpoſueramus: quib' quidẽ iã ex
magna parte reſpõdim'. Sed ne arbitrent̃
nos nõ habere qd dicam' de his ꝟbis que
dñs matri reſpondit/vos magis aduerſus
illos inſtruim': Nã illis refellẽdis: puto ꝙ
ſufficiant que iã dicta ſũt. Cur ergo ait ma
tri filius: quid mihi et tibi ẽ mulier: nondũ
venit hora mea? Dñs noſter ieſus chriſt' ⁊
de' erat ⁊ hõ: ſm ꝙ de' erat/matrẽ nõ habe
bat: ſm ꝙ hõ erat/habebat matrẽ. Mater
ḡ erat carnis/ mat' infirmitat' quã ſuſcepit
ꝓpt' nos: Miraculũ aũt qð factur' erat/ſm
diuinitatẽ factur' erat/nõ ſm infirmitatẽ:
ſm ꝙ de' erat/nõ ſm id qð infirm' nat' erat/
1.Cor'.1.d. ſed infirmũ dei forti' ẽ hoĩbus. Miraculũ
ḡ exigebat mater: at ille tanq̃ nõ agnoſcit
viſcera humana: opatur' facta diuina/ tã
q̃ dicẽs: Qð de me fac miraculũ/nõ tu ge
nuiſti: diuinitatẽ meã nõ tu genuiſti: Sed
q2 genuiſti ĩfirmitatẽ meã: tũc te cognoſcã
cũ ipſa infirmitas pẽdebit in cruce. Hoc eſt
eñ/nondũ venit hora mea. Tũc eñ cogno
uit q̃ vtiq; ſemp nouerat: ⁊ anteq̃ ð illa na
tus eſſet/in ꝑdeſtinatione nouerat matrẽ:
⁊ anteq̃ de' crearet de'/q̃ ipſe hõ crearet̃/no
uerat matrẽ. Sed ad quandã horã ĩ myſte
rio nõ agnoſcit: et ad quandã horã q̃ nõdũ
venerat/in myſterio rurſus agnoſcit. Tũc
eñ agnouit/quãdo illud qð peperit morie
bat̃: non eñ moriebat̃ ꝑ qð facta erat ma
ria: ſed moriebatur qð factũ erat ex maria.
Nõ moriebat̃ eternitas diuinitatis: ſ; mo
riebat̃ infirmitas carnis. Illud ḡ reſpõdit
diſcernẽs in fide credentiũ: q̃s/ꝑ quã vene
rat. Venit eñ ꝑ matrẽ feminã de' ⁊ dñs ce
li ⁊ terre. Scðm ꝙ dñs mundi/ ꝙ dñs celi ⁊
terre: dñs vtiq; ⁊ marie: ſm ꝙ creator celi ⁊
terre/creator ⁊ marie. Scðm aũt ꝙ dictũ ẽ/
Gal.4.a. Factũ ex muliere / factũ ſb lege/fili' marie.
Ipſe dñs marie/ipe fili' marie/ipſe creator
marie/ipſe creat' ex maria. Noli mirari/q2
et fili' ⁊ dñs. Sic eñ marie/ita et dauid di
ctus ẽ filius: ⁊ ideo dauid fili'/q2 marie fili
Roma.1.a. us: Audi apl'm apte dicentẽ: q2 factus ẽ ei
ex ſemine dauid ſm carnẽ. Audi eũ ⁊ dñm
Pſ.109. dauid: dicat hoc ⁊ ipſe dauid: Dixit domi
nus dño meo: ſede ad dexterã meã. Et ipſe
ieſus hoc ꝓpoſuit iudeis: ⁊ eos inde conui
Math.22.d cit: Quõ ḡ dauid ⁊ filius ⁊ dñs? Filius da
uid ſm carnẽ/dñs dauid ſm diuinitatẽ: ſic
marie filius ſm carnẽ/dñs marie ſm maie
ſtatẽ. Quia ergo nõ erat illa mater diuini
tatis: ⁊ ꝑ diuinitatẽ futurũ erat miraculum
qð petebat/reſpõdit ei: Quid mihi ⁊ tibi ẽ
mulier? Sed ne putes ꝙ te negẽ matrẽ: nõ
dũ venit hora mea: Ibi eñ te agnoſcã/cũ
pẽdere ĩ cruce ceperit infirmitas cui' mater
es. Probem' ſi verũ ẽ. Quãdo paſſus ẽ dñs E
ſicut idem euãgeliſta dicit: nouerat matrẽ
dñs: ⁊ q̃ nobis inſinuauit etiã ĩ his nuptijs
matrẽ dñi/ ipſe narrat. Erat inq̃t illic circa
crucẽ mat' ieſu: et ait ieſus mri ſue: Mulier Joh.19.e.
ecce fili' tu': ⁊ ad diſcipulũ/ecce mater tua.
Cõmendat matrẽ diſcipulo: cõmẽdat ma
trẽ ꝑor matre moriturus: ⁊ añ matr' mortẽ
reſurrectur'. Cõmendat hõ hoĩ hoĩem: hoc
peperit maria. Illa hora iã venerat ð qua
tũc dixerat: nõdũ venit hora mea. Quãtũ
arbitror f̃res: reſpõſũ ẽ hereticis/mathema
ticis reſpõdeam'. Et ipſi vnde conant̃ con
uincere/ q2 ſub fato erat ieſus? Quia ipſe
ait vt inq̃unt: nondũ venit hora mea. Si ḡ
dixiſſet: horã nõ habeo: excluſiſſet mathe
maticos: nõ eſſet vnde calumniarent̃. Nũc
ꝟo q2 dixit: nondũ venit hora mea: contra
ipſius ꝟba qd poſſumus dicere? Mirũ ẽ ꝙ
mathematici credẽdo ꝟbis chriſti/ conant̃
ꝯuincere chriſtianos/ ꝙ ſub hora fatali vi
xerit chriſtus. Credãt ḡ chriſto dicẽti: Po Joh.10.d.
teſtatẽ habeo ponẽdi aĩam meã: ⁊ ptãtẽ ha
beo iterũ ſumendi eã: Nemo tollit eã a me:
ſed ego pono eã a meipſo/et iterũ ſumo eã.
Ergo ne iſta ptãs ſub fato eſt? Oſtendant
hoĩem q̃ ptãtẽ habeat qñ moriat̃/q̃diu vi
uat/omĩno nõ oſtẽdũt. Credãt ḡ deo dicen
ti: Ptãtẽ habeo ponẽdi animã meã/ ⁊ iterũ
ſumẽdi eã: et q̃rãt q̃re ſit dictũ/ nõdũ venit
hora mea. Nec ið iã ſub fato ponãt cõdi
torẽ celi/ creatorẽ atq; ordinatorẽ ſiderũ: q2
ſi eẽt fatũ de ſiderib'/nõ poterat eẽ ſub ne
ceſſitate ſiderũ ꝯditor ſiderũ. Adde q2 nõ ſo
lum chriſt' nõ habuit qð appellas fatũ/ ſed
nec tu aut ego aut ille/aut q̃ſq; hoĩm. Ve
rũtamẽ ſeducti ſeducunt: ⁊ ꝓponũt fallaci
as hoĩbus. Tendũt ad capiẽdos hoĩes: et
hoc in plateis. Nã qui tendunt ad capien
das feras / vel in ſiluis vel in ſolitudine id
agũt. Q̃ infeliciter vani ſunt hoĩes/q̃b' ca
piẽdis in foro tendit̃. Nũmos accipiũt/ cũ
ſe homines hominibus vendũt. Dant iſti
nummos vt ſe vanitatib' vẽdant: Intrãt

eñ ad mathematicũ/ vt emant ſibi domi/
nos/ quales mathematico dare placuerit:
vel ſaturnũ vel iouẽ vel mercuriũ/vel ſi qd
aliud ſacrilegi nois. Intrauit liber/vt nũ/
mis datis ſeru⁹ exiret: immo v̾o nõ intra/
ret ſi liber eſſet: ſed intrauit quo cũ dñs er/
roꝛ ⁊ dña cupiditas traxit. Uñ et v̾itas di/
Joh.8.d. cit: Oĩs qui facit peccatũ/ſeru⁹ eſt peccati.
Quare ergo dixit: nondũ venit hoꝛa mea?
Magis qꝛ in ptãte habebat qñ moꝛeret̃:
nõdũ videbat eſſe oppoꝛtunũ vt illa ptãte
vteret̃. Quõ nos frẽs: verbi gr̃a: ſi loqui/
mur: Jã certa hoꝛa eſt/qua exeam⁹ vt cele/
brem⁹ ſacramẽta: ſi añ exeamus ꝙ̃ opus ẽ:
nonne puerſi ⁊ p̃poſteri ſum⁹? Quia ḡ non
facim⁹ niſi qñ oppoꝛtunũ ẽ: ꝓpterea in his
agẽdis cũ ita loquimur/ fatũ ꝯſideramus?
Quid ẽ ergo: nondũ venit hoꝛa mea? Qñ
ego ſcio oppoꝛtune me pati: qñ paſſio mea
vtilis erit: nõdũ venit ipſa hoꝛa: tũc volũ/
tate patiar: vt vtrũq; ſerues/ ⁊ nõdũ venit
Joh.10.d. hoꝛa mea: ⁊ poteſtatẽ habeo ponẽdi aĩam
meã/ ⁊ iterũ ſumendi eã. Uenerat ergo/ha/
bens ĩ ptãte qñ moꝛeret̃: Nã ſi añ moꝛeret̃
ꝙ̃ diſcipulos elegiſſet/certe p̃poſterũ eſſet.
Si eſſet homo qui nõ haberet in ptãte ho/
rã ſuam: poſſet ante moꝛi ꝙ̃ diſcipulos ele
giſſet. Et ſi foꝛte moꝛeretur iam electis eru
ditiſq; diſcipulis: p̃ſtaret̃ ei ne ipſe hoc fa/
ceret. At v̾o qui venerat in manu habens
qñ iret/qñ rediret/ quſq; excurreret: cui pa/
terẽt inferi: nõ tñ moꝛiẽti/ſed et reſurgẽti:
vt nobis oſtẽderet ſpem imoꝛtalitatꝭ eccle
ſię ſuę. In capite oſtẽdit ꝙ mẽbꝛa expecta/
re deberẽt: reſurget etiã in cęteris mẽbꝛis
q̄ reſurrexit in capite. Hoꝛa ḡ nondũ vene/
rat: oppoꝛtunitas nõdũ erat. Uocãdi erãt
diſcipuli: annunciandũ erat regnũ cęloꝝ:
faciẽdę erant v̾tutes: Cõmẽdanda erat di/
uinitas in miraculis: cõmendãda erat hu/
manitas dñi in ipſa cõpaſſione moꝛtalita/
tis. Ille eñ eſuriebat/qꝛ hõ erat: pauit qn/
q; panibus tot milia/qꝛ de⁹ erat. Qui dor/
miebat qꝛ hõ erat: vẽtis ⁊ fluctibus impa/
bat qꝛ deus erat. Hęc oĩa cõmẽdanda erãt
prius/vt eſſet qd̃ ſcriberẽt euãgeliſtę/qd̃ p̃/
dicaret̃ eccleſię. At vbi tantũ fecit quantũ
ſufficere iudicauit: venit hoꝛa non neceſſi/
tatis ſed volũtatis: non ꝯditionis ſed po/
teſtatꝭ. Quid ḡ fratres/qꝛ illis ⁊ illis reſpõ/
dim⁹: nihil dicem⁹ quid ſibi velint hydrię:
quid aqua in vinũ ꝯuerſa: qd architriclin⁹/
qd ſpõſus: qd mater ieſu in myſterio: quid
ipſę nuptię? Dicẽda ſunt oĩa: ſed onerandi
nõ eſtis. Uolui q̄dẽ in noĩe chꝛiſti ⁊ heſter
no die quo ſolet ſermo deberi charitati ve/
ſtrę id agere vobiſcũ: ſed non ſum ꝑmiſſus
neceſſitatibus quibuſdã impediẽtibus. Si
ergo placet ſanctitati veſtrę/ h̾ qd̃ ad my/
ſteriũ pertinet huius facti/in craſtinũ diffe
ramus: ⁊ nõ oneremus ⁊ veſtram et noſtrã
infirmitatẽ. Sunt foꝛte hodie multi qui ꝓ/
pter ſolennitatẽ diei/non ꝓpter audiendũ
ſermonẽ cõuenerũt. Craſtino qui venerint
venient audituri: vt nec fraudem⁹ ſtudio/
ſos/nec grauemus faſtidioſos.

Ab eo loco vbi ait: dicit mater ei⁹ miniſtris: Qd̃cũq; vobis dixerit facite: vſq; ad id qd̃ ait: Implete hydrias aqua: ⁊ impleuerũt eas vſq; ad ſummũ: Tractatus. IX.

A
Nõ obſeruat augu. in hoc tractatu inte/gram foꝛmã text⁹/ſed plu/ra v̾ba tran/ſilit: qdã cõ/memorat: que/dam variat.

Aſit domin⁹
a deus noſter/ vt donet nobis
reddere qd̃ ꝓmiſim⁹. Heſter/
no eñ die ſi meminit ſãctitas
vr̃a/cũ tp̃is includeremur anguſtia/ ne ſer/
monẽ inchoatũ impleremꝰ: ĩ hodiernũ diẽ
diſtulim⁹: vt ea q̄ in hoc facto euãgelicę le/
ctionis myſtice in ſacramẽtis poſita eſſẽt:
ipſo adiuuãte apirent̃. Nõ itaq; op⁹ eſt no
bis moꝛari diuti⁹ in cõmẽdando dei mira/
culo: Ipſe eſt eñ de⁹ q̄ p vniuerſã creaturã
quotidiana miracula facit: q̄ hominib⁹ nõ
facilitate ſ; aſſiduitate viluerũt. Rara au
tẽ q̄ facta ſũt ab eodem dñõ: id eſt a verbo
ꝓpter nos incarnato: maioꝛẽ ſtupoꝛẽ ho/
minib⁹ attulerunt: non qꝛ maioꝛa erant ꝙ̃
ſunt ea q̄ quotidie in creatura facit/ ſed qꝛ
iſta q̄ quotidie fiunt/ tanꝙ̃ naturali curſu
ꝑagunt̃: illa v̾o efficacia potẽtię etiã tanꝙ̃
p̃ſentis exhibita vident̃ oculis hoim. Di/
xim⁹ ſicut meminiſtis: reſurrexit vn⁹ a moꝛ
tuis/obſtupuerunt hoĩes: cũ q̄tidie naſci q̄
non erant/nemo miret̃: Sic aquã in vinũ
ꝯuerſã q̄s nõ miret̃: cũ hoc annis oĩb⁹ de⁹
ĩ vitib⁹ faciat? Sed qꝛ oĩa q̄ fecit dñs ieſus:
nõ ſolũ valẽt ad excitãda coꝛda noſtra mi/
raculis/ ſed etiã ad ędificanda in doctrina
fidei: ſcutari nos opoꝛtet quid ſibi velint il
la oĩa: id ẽ quid ſignificent. Hoꝝ eñ om/
niũ ſignificationes/ſicut recoꝛdamini/ĩ diẽ
hodiernũ diſtulimus. Ut dñs inuitat⁹ ve/
nerit ad nuptias/ etiam excepta myſtica

ſignificatione/ ꝯfirmare voluit ꝙ ipſe fecit
nuptias. Futuri eñ erant de quibus dixit
1. timoth.4.a apl's: ꝓhibentes nubere/ ⁊ dicentes ꝙ ma/
lũ eſſent nuptię: ⁊ ꝙ diabolus eas feciſſet:
cũ idẽ dñs dicat in euangelio interrogat⁹:
vtrũ liceat homini dimittere vxorẽ ſuã? ex
qualibet cauſa/ nõ licere excepta cauſa for/
nicationis. In q̃ reſpõſione ſi meminiſtis/
Matth.19.a. hoc ait: Qđ deus cõiunxit/ homo nõ ſepa/
ret. Et qui bene eruditi ſunt in fide catho/
lica: nouerũt ꝙ de⁹ fecerit nuptias: et ſicut
coniũctio a deo/ ita diuortiũ a diabolo fit.
Sed ꝓpterea i cauſa fornicatiõis licet vxo/
rẽ dimittere: q2 ipſa eſſe vxor prior noluit/
quę fidẽ cõiugalẽ marito nõ ſeruauit. Nec
illi q̃ virginitatẽ deo vouent: q̃q̃ amplio/
rẽ gradũ honoris et ſanctitatis in eccleſia
teneãt/ ſine nuptijs ſunt: nã et ipſi pertinẽt
ad nuptias cũ tota eccleſia: in quibus nu/
ptijs ſponſus ẽ chriſtus. Ac ꝑ hoc ergo dñs
inuitat⁹ venit ad nuptias: vt ꝯiugalis ca/
ſtitas firmaret: ⁊ oſtẽderet ſacramentũ nu
ptiarũ: q2 ⁊ illarũ nuptiarũ ſpõſus ꝑſonã dñi
figurabat/ cui dictũ ẽ: Seruaſti vinũ bonũ
vſq3 adhuc. Bonũ eñ vinũ chriſtus ſerua/
B uit vſq3 adhuc: id ẽ/ euangeliũ ſuũ. Iã eñ
incipiamus ipſa ſacramentorũ operta de/
tegere/ quãtũ ille donat in cui⁹ nomine vo/
bis ꝓmiſimus. Erat ꝓphetia antiquis tẽ/
poribus: ⁊ a ꝓphetię diſpẽſatione nulla tẽ
pora ceſſauerũt. Sed illa ꝓphetia qñ in il/
la chriſtus non intelligebat/ aqua erat. In
aq̃ eñ vinũ q̃dãmodo latet. Et dicit apo/
2.Cor.3.d. ſtolus/ quid intelligam⁹ in iſta aqua: Vſq3
in hodiernũ inquit diẽ q̃diu legit moyſes
idipſũ velamẽ ſuꝑ cor eorũ poſitũ ẽ: quod
non reuelat/ quia in chriſto euacuat. Et cũ
tranſierint inquit ad dñm/ auferetur vela/
men. Velamẽ dicit ad opertionẽ ꝓphetię/
vt non intelligeret. Tollit velamẽ cũ tran
ſieris ad dñm: ſic tollitur inſipiẽtia cũ tran
ſieris ad dñm: et qđ aq̃ erat/ vinũ tibi fit.
Lege libros oẽs ꝓpheticos: nõ intellecto
chriſto/ quid tã inſipidũ ⁊ fatuũ inuenies?
Intellige ibi chriſtũ: nõ ſolũ ſapit quod le/
gis: ſed etiã inebriat/ mutans mentẽ a cor/
Phil.3.c. pore/ vt p̃terita obliuiſcens/ in ea quę ante
ſunt extẽdaris. Ergo ꝓphetia ab antiquis
tẽporib⁹/ ex quo ꝓrſus currit ordo naſcen/
tiũ in genere humano: de chriſto nõ tacu/
it/ ſ3 occultũ ibi erat: adhuc eñ erat aqua.
Unde ꝓbamus ꝙ omnibus temporib⁹ ſu/
perioribus vſq3 ad ętatem qua dñs venit/
ꝓphetia de illo nõ defuit? Ipſo dño dicen
te: Cũ eñ reſurrexiſſet a mortuis: inuenit
diſcipulos ſuos dubitãtes de ipſo quẽ ſe/
cuti erant. Viderunt eñ eũ mortuũ: ⁊ non
ſperauerunt eum reſurrecturũ: et tota ſpes
eorũ concidit. Unde ille latro laudat⁹ ipſo Luc.23.f.
die meruit eſſe in paradiſo: q2 in cruce con/
fixus tunc confeſſus eſt chriſtũ/ quãdo de il
lo diſcipuli dubitaſt: Ergo inuenit eos nu/
tantes/ ⁊ quodãmodo arguẽtes ſeipſos/ ꝙ
in illo redemptionẽ ſperauerãt. Dolebant
tñ eũ ſine culpa occiſũ/ q2 nouerãt innocen
tem. Et h̃ ipſi poſt reſurrectionẽ dixerũt/ cũ
quoſdã eorũ triſtes inueniſſet in via. Tu ſo Luc.24.c.
lus peregrinaris in hieruſalẽ/ et nõ cogno/
uiſti q̃ facta ſunt in illa his dieb⁹. Ille aũt
dixit eis: Quę? Illi vo dixerũt: De ieſu na
zareno q̃ fuit vir ꝓpha potẽs i factis et di/
ctis in ꝯſpectu dei ⁊ vniuerſi ppli: quõ hũc
tradiderũt ſacerdotes ⁊ principes noſtri in
dãnationẽ mortis/ et cruci eũ fixerũt. Nos
aũt ſperabam⁹ q2 ipſe erat q̃ redempturus
eſſet iſrael: Et nunc tertius dies agitur ho/
die ex quo hęc facta ſunt. Hęc atq3 alia cũ
dixiſſet vnus ex duobus/ quos inuenit in
via euntes ad ꝓpinquũ caſtellũ/ reſpondit
ipſe et ait: O inſenſati et tardi corde ad cre
dendũ/ ſuper omnia q̃ locuti ſunt ꝓphetę:
Nõne hęc omnia oportebat pati chriſtũ: et
introire in claritatẽ ſuam? Et fuit incipiẽs
a moyſe et omnibus ꝓphetis: interpretãs
illis in omnib⁹ ſcripturis quę de ipſo erãt.
Item alio loco/ cũ palpari ſe manibus di/
ſcipulorũ voluit/ vt crederẽt quia in corpo Ibidẽ.f.
re reſurrexerat: Hi ſũt inquit ſermones q̃s
locutus ſum ad vos/ cum adhuc eſſem vo/
biſcũ: q2 oporteret impleri omnia quę ſcri/
pta ſunt in lege moyſi ⁊ ꝓphetis ⁊ pſalmis
de me. Tunc adaperuit illis ſenſum vt in/
telligerẽt ſcripturas/ et dixit illis: quia ſic
ſcriptũ eſt: et ſic oportebat pati chriſtũ: et
reſurgere a mortuis tertia die: ⁊ p̃dicare in
nomine eius pęnitẽtiã ⁊ remiſſionẽ pecca/
torũ in omnes gentes/ incipiẽtes a hieruſa
lem. His ex euangelio quę certe manifeſta
ſunt intellectis/ patebũt illa omnia myſte/
ria/ quę in iſto miraculo dñi latent. Vide/
te q̃d ait: Quia oportebat impleri in chri/
ſto/ quę de illo ſcripta ſunt. Ubi ſcrpta ſũt?
In lege inquit et ꝓphetis et pſalmis. Ni/
hil ſcripturarũ veterum prętermiſit. Illa

erat aqua: Et ideo dicti ſunt illi a dño in-
ſenſati: qꝛ eis adhuc aqua ſapiebat / nõ vi-
nũ. Quõ aũt fecit õ aqua vinũ? Cũ aperu
it eis ſenſũ / ꝛ expoſuit eis ſcp̃turas: incipi-
ens a moyſe et ꝑ oẽs ꝓphetas: vñ iã inebri
ati dicebãt: Nõne cor noſtrũ ardẽs erat in
nobis de ieſu / dũ loquereť nobis in via: et
aperiret nobis ſcp̃turas? Intellexerũt eñi
chriſtũ in his libris in quib' eũ nõ nouerãt.
Mutauit aũt aquã in vinũ dñs noſter ie-
ſus chriſtus: ꝛ ſapit qđ nõ ſapiebat: et ine-
briat qđ nõ inebriabat. Si eñi iuſſiſſet in-
de aquã effundi: et ſic ipſe mitteret vinũ ex
occultis creaturę finib' / vnde fecit et panẽ
qñ ſaturauit tot milia: Nõ eñi quinqꝫ pa-
Matth.14.b nes habebãt qnqꝫ milia hoim ſaturitatẽ /
aut ſaltẽ duodecim cophinos plenos: ſed
oĩpotẽtia dñi q̃ſi fons panis erat: ſic po
ſſet ꝛ effuſa aq̃ vinũ infũdere: qđ ſi feciſſet:
videreť ſcp̃turas veteres improbaſſe. Cũ
aũt ipſam aquã cõuertit in vinũ: oſtendit
nobis ꝙ et ſcriptura vetus ab ipſo eſt: Nã
iuſſu ipſi' implete ſunt hydrię. A dño qui-
dẽ et illa ſcriptura / ſed nihil ſapit ſi non ibi
chriſt' intelligať. Intẽdite aũt qđ ipſe ait:
q̃ ſcp̃ta ſũt in lege et ꝓphetis ꝛ pſalmis de
me. Nouim' aũt legẽ ex qb' tp̃ib' narret:
Gen.1.a. id ẽ ab exordio mũdi. In ꝑncipio fecit de'
cęlũ et terrã: inde vſqꝫ ad h̃ tẽpus qđ nunc
agim' / ſexta ętas ẽ: vt ſępe audiſtꝭ ꝛ noſtꝭ.
Nã ꝑma ętas ẽ ab adã vſqꝫ ad noe: ſecũda
Matth.1. a noe vſqꝫ ad abraã. Sic et matthę' euan
geliſta ꝑ ordinẽ ſequiť ꝛ diſtinguit. Tertia
ab abraã vſqꝫ ad dauid: q̃rta a dauid vſqꝫ
ad trãſmigrationẽ babylonis: q̃nta a trãſ-
migratione babylonis vſqꝫ ad iohannẽ ba
ptiſtã: ſexta inde vſqꝫ ad finẽ ſęculi. Pro-
Gen.1.d. pterea ꝛ ſexta die fecit de' hoiem ad imagi
nem ſuã: quia ſexta iſta ętate manifeſtatur
ꝑ euangeliũ reformatio mentis noſtrę / ſm
imaginẽ eius qui creauit nos. Et cõuertiť
aqua in vinũ: vt iã manifeſtatũ chriſtũ in
lege ꝛ ꝓphetis ſapiamus. Ideo erãt ibi
ſex hydrię q̃s iuſſit impleri aqua.
Sex ergo illę hydrię / ſex ętates ſignificãt:
quibus non defuit ꝓphetia. Illa ergo tp̃a
ſex quaſi articul' diſtributa atqꝫ diſtincta:
quaſi vaſa eſſent inania / niſi a chriſto im-
plerenť: Quid dixi tp̃a: q̃ inaniť currerẽt:
niſi in eis dñs ieſus ꝑdicareť? Implete ſũt
ꝓphetię / plenę ſũt hydrię: ſ; vt aq̃ in vinũ
ꝯuertať / in illa tota ꝓphetia chriſt' intelli-
giť. Quid ẽ aũt capiebant metretas
binas vl' ternas? Myſteriũ nob maxi-
me iſta locutio cõmẽdat. Metretas eñi di-
cit mẽſuras q̃ſdã: tãqꝫ ſi diceret / vrnas / am
phoras / vl' ſi qđ hmõi. Nomẽ mẽſurę ẽ me-
treta: ꝛ a mẽſura accepit nomẽ iſta mẽſura.
Metrõ eñi mẽſurã dicũt gręci: Inde appel-
latę metretę. Capiebãt eñi metretaſ binas
vel ternas. Quid dicimus frẽs? Si ternas
tñ diceret: nõ curreret anim' nř niſi ad my-
ſteriũ trinitatꝭ. Sꝫ forte nec ſic debem' in-
de cito iã ſẽſũ nřm auertere / qꝛ dixit binas
vel ternas: qꝛ noiato patre ꝛ filio / ꝯſequen
ter ꝛ ſpũſſanctus intelligẽdus ẽ. Spũs eñi
ſanctus nõ eſt patris tñmodo / aut filij tñ-
modo ſpiritus: ſed patris ꝛ filij ſpũs. Scri-
ptũ eſt eñi: Si quis dilexerit mundũ: nõ eſt 1.Joh.2.c.
ſpũs patris in illo. Itẽ ſcriptũ ẽ: Si qs aũt Roma.8.b.
ſpiritũ chriſti nõ habet: hic nõ ẽ eius. Idẽ
autẽ ſpiritus et patris et filij. Nominato
itaqꝫ patre et filio / intelligiť et ſpũſſanct':
quia ſpiritus ẽ et patris et filij. Cũ aũt no-
minať pater ꝛ filius / tanq̃ duę metretę no
minantur: Cum autẽ ibi intelligitur ſpiri-
tuſſanctus / tres metretę. Ideo nõ dictum
eſt / capientes metretas / alię binas / alię
ternas: ſed ipſę ſex hydrię capiebant me-
tretas binas vel ternas: Tanq̃ diceret: et
qñ dico binas: etiã ſpiritũ patris et filij cũ
his intelligi volo: Et qñ dico ternas: ipſã
trinitatẽ manifeſtius enũcio. Quiſqs ita-
qꝫ nominat patrẽ ꝛ filiũ: oportet ibi intelli
gi tanq̃ charitatẽ inuicẽ patris ꝛ filij / qđ ẽ
ſpũſſanctus. Fortaſſis eñi diſcuſſę ſcriptu-
rę: quod non ſic dico / vt hoc dicere poſſim:
aut q̃ſi aliud inueniri nõ poſſit: ſed tñ for-
taſſe ſcrutatę ſcp̃turę indicãt / ꝙ ſpũſſanct'
charitas ẽ. Et ne puteťꝭ vilẽ eẽ charitatẽ.
Quõ autẽ vilis eſt / qñ omnia quę diciť /
nõ vilia ſed chara diciť? Si ergo quę nõ
ſunt vilia / chara ſunt: quid ẽ charius ipſa
charitate? Sic autẽ cõmendať charitas ab
apľo vt dicat: Supeminentiorẽ viã vobis 1.Cor.12.
demonſtro: Si linguis hominũ loquar et et.13.
angeloꝝ: charitatẽ autẽ non habeã: factus
ſum vt ęramentũ ſonãs / aut cymbalũ tin-
niẽs: Et ſi ſciero oĩa ſacramẽta ꝛ oẽm ſci-
entiã: ꝛ habuero ꝓphetiã et omnẽ fidẽ / ita
vt montes tranſferã / charitatẽ aũt non ha-
beã / nihil ſũ. Et ſi diſtribuero oĩa mea pau
perib': et tradidero corpus meũ vt ardeã:
charitatẽ autem non habuero / nihil mihi

ꝓdeſt.Quãta ē ergo charitas:quę ſi deſit/
fruſtra habenť cętera: ſi aſſit/recte habenť
oia.Tamē charitatē laudans apl's paulus
copioſiſſime atq; vberrime/ minus de illa
dixit/ ꝙ quod ait breuiter apl's iohannes/
cuius ē hoc euangeliū.Nec; eñ dubitauit
1.Joh.4.b. dicere: De⁹ charitas ē. Scriptū eſt etiã:q2
Roma.5.a. charitas dei diffuſa eſt in cordib⁹ nr̃is per
ſpiritumſanctū qui datus ē nobis. Quis
ergo nominet patrē et filiū:⁊ nõ ibi intelli/
gat charitatē patris et filij? Quã cū habe/
re cęperit/ſpiritūſanctū habebit: quã ſi nõ
habuerit/ſine ſpūſancto erit. Et quomodo
corpus tuū ſine ſpiritu / qđ eſt anima tua
ſi fuerit/mortuū eſt:ſic anima tua ſine ſpū/
ſancto: id ē/ſine charitate ſi fuerit/ mortua
deputabiť.Ergo metretas binas capiebãt
hydrię:q2 i omniū temporū ꝓphetia pater
et filius prędicať:ſed ibi eſt et ſpūſſanctus.
Joh.10.f. Jdeoq; adiunctū ē/vel ternas:Ego et pa/
ter inqt vnū ſum⁹. Sed abſit vt ſpm̃ſctm̃/
vbi audim⁹: ego et pater vnū ſumus/ non
eſſe dicam⁹: Tñ quia patrē et filiū noiauit:
capiebãt hydrię binas metretas . Sed au/
Matth.28.d. di/vel ternas: Jte baptizate gẽtes/in noie
patris et filij ⁊ ſpūſſancti. Jtaq; in eo ꝙ di/
cunť binę:nõ exprimiť/ ſed intelligiť: in eo
vero ꝙ dicunť/ vel ternę:etiã exprimiť tri/
D nitas.Sed eſt ⁊ alius intellectus non ꝑter/
mittẽdus/⁊ ipſum dicã:eligat quiſq; quod
placeat: nos qđ ſuggeriť non ſubtrahim⁹.
Menſa eñ dñi eſt:⁊ non oportet miniſtrū
fraudare conuiuas:p̃ſertim ſic eſurięntes vt
appareat auiditas veſtra. Prophetia ꝗ ab
antiquis tẽporib⁹ diſpenſať: ad ſalutē om/
niū gentiū ꝑtinet. Ad ſolū quidē populum
iſrael miſſus eſt moyſes: et ei ſoli populo ꝑ
eū lex data eſt: et ipſi ꝓphetę ex illo popu/
lo fuerunt : et ipſa diſtributio tempoꝝ ſm
eundē populū diſtincta eſt . Vñ et hydrię
dicunť / ſm purificationē iudęorū:
Sed tamē ꝙ illa ꝓphetia etiã cęteris gen/
tibus annũciabať/manifeſtū eſt: quãdoq;/
dē chriſtus in ea occultus erat: in quo be/
nedicenť oẽs gẽtes/ ſicut ꝓmiſſum ē abrahę
Gen.22.d. dicẽte dño: Jn ſemine tuo bñdicenť om̃es
gẽtes. Nondū eñ intelligebať:q2 nõdū aq̃
conuerſa erat in vinū. Ergo omnib⁹ gen/
tibus diſpẽſabať ꝓphetia. Qđ vt emineat
iocundi⁹: de ſingulis ętatib⁹/ tanq; de ſin/
gulis hydrijs ꝑ tpe q̃dã cõmemorem⁹. Jn
ipſo exordio adã et eua parẽtes olim gẽtiū

erãt:nõ tm̃modo iudęoꝝ: Et q̃cq̃d figura
bať in adã de chriſto:ad oẽs vtiq; gẽtes ꝑ/
tinebat / q̃bus ſalus erat in chriſto . Quid
ꝗ potiſſimū dicã de aqua ꝑmę hydrię / niſi
qđ apl's ait de adã ⁊ eua? Nemo eñ me di/
cet praue intellexiſſe:q̃ſi intellectū nõ meū
ſed apl'i profero. Jllud ꝗ vinū q̃ntū myſte/
riū de chriſto cõtinet/ qđ cõmemorat apo/
ſtolus dicẽs:Et erũt duo in carne vna. Sa Eph.5.g.
cramentū hoc magnū eſt. Et ne q̃s iſtã ma
gnitudinē ſacramenti in ſingulis quibuſq;
hominib⁹ vxores habentibus intelligeret:
ego aũt inquit dico in chriſto et in eccleſia:
quod eſt hoc ſacramentū magnū:erũt duo
in carne vna. Cū de adam et eua ſcriptura
geneſeos loquereť: vnde ventū eſt ad hęc
verba: Propterea relinquet homo patrē ⁊ Gen.2.d.
matrē:⁊ adhęrebit vxori ſuę: ⁊ erũt duo in
carne vna. Sic ergo chriſtus adhęſit eccle/
ſię/vt eſſent duo in carne vna. Quomodo
reliquit patrē? quomodo matrē reliquit?
Patrē: q2 cū in forma dei eſſet non rapinã Phil.2.a.
arbitratus eſt eſſe ſe ęqualē deo ſed ſemet/
ipſū exinaniuit/formã ſerui accipiẽs : Hoc
eſt eñ: reliqt patrē:nõ q2 deſeruit ⁊ receſſit
a patre / ſed q2 nõ in ea forma apparuit ho/
minib⁹ in q̃ ęqualis eſt pr̃i. Quõ reliqt ma
trē? Relinquẽdo ſynagogã iudęoꝝ de qua
ſm carnē natus eſt: ⁊ inhęrẽdo eccleſię quã
ex om̃ibus gentib⁹ ꝯgregauit. Ergo prima
hydria habebat ꝓphetiam de chriſto : ſcʒ
quãdo iſta ꝗ loquor nõ prędicabanť in po
pulis: adhuc aqua erat/i vinū mutata nõ/
dū erat. Et q2 illuminauit nos ꝑ apoſtolū
dñs/vt oſtenderet nobis q̃d ibi quęrerem⁹
in ipſa vna ſentẽtia: erũt duo i carne vna:
ſacramentū magnū in chriſto ⁊ in eccleſia.
Jã licet nobis vbiq; chriſtū q̃rere: ⁊ de om
nib⁹ hydrijs vinū potare. Dormit adã vt fi
at eua: moriť chriſt⁹ vt fiat eccleſia. Dormi/
enti adę fit eua d latere: mortuo chriſto lã/
cea percutiť latus/ vt ꝓfluãt ſacramẽta q̃/
bus formeť eccleſia. Cui non apparet q2 in
illis tunc factis futura figurata ſunt: quã/
doquidē dicit apl's ipſum adã formã futu/
ri eſſe? Qui eſt inqt forma futuri. Pręfigu Roma.5.c.
rabanť oia myſtice: Nec; enimuero nõ po
terat de⁹ vigilanti coſtã educere/ fęminãq;
formare? An forte ne doleret lat⁹ q̃ſi coſta
detracta ē: ꝓpť h oportebat vt ille dormi/
ret? Quis ē qui ſic dormiat/ vt ei oſſa non
euigilanti euellanť? An quia de⁹ euellebat

ꝓpterea homo non ſentiebat? Poterat ꝗ
et vigilāti ſine dolore euellere qui poterat
dormiēti: ſ; ꝓculdubio hydria ꝓma imple
batur: ꝓphetia illis tꝑibus futuro iſto tꝑe
E diſpēſabat. Chriſtus etiā figurat⁹ ē in noe:
Gen.6. et in illa arca orbis terraꝝ. Quare ꝗ in ar/
ca incluſa ſūt oīa aīalia/ niſi vt ſignificaren
tur omēs gētes? Nō eñ deerat deo rurſus
creare om̄e gen⁹ aīaliū. Qñ eñ oīa nō erāt:
nonne dixit: ꝓducat terra: ⁊ ꝓduxit terra?
Uñ ꝗ tūc fecit/ inde reficeret: verbo fecit/
verbo reficeret: niſi q2 myſteriū cōmenda/
bat: ⁊ ſecundā hydriā ꝓphetice diſpēſatio/
nis implebat: vt ꝑ lignuȝ liberaret figura
orbis terraꝝ: quia in ligno figēda erat vi/
ta orbis terrarū. Jam in tertia hydria ipſi
Gen.22.d. abrae quod iā cōmemoraui dictū ē: Jn ſe/
mine tuo benedicent omnes gētes. Et qs
nō videat cuius habeat figurā vnic⁹ eius:
qui ſibi ad ſacrificiū quo ipſe immolādus
ducebatur/ ligna portabat? Portauit eñ
dñs crucem ſuam/ ſicut euangeliū loquit.
Hoc de tertia hydria cōmemoraſſe ſuffici/
at. De dauid aūt qd dicā/ ꝙ ad omēs gen/
tes ꝑtinebat ꝓphetia eius/ qñ modo audi/
uim⁹ pſalmū: Et difficile eſt vt dicat pſal/
mus in quo hoc nō ſonet? Sed certe vt di/
xi modo cātauim⁹: Surge deus iudica ter/
rā: qm̄ tu hereditabis in omnib⁹ gētibus.
Et ideo donatiſte tanꝗ̄ ꝓiecti de nuptijs:
Matth.22.b. ſicut ille homo qui non habebat veſtē nu/
ptialē: inuitatus eſt ⁊ venit: ſed ꝓiectus eſt
de numero vocatoꝝ/ qui non habebat ve/
ſtem ad ſponſi gloriā. Qui eñ ſuā gloriam
querit nō chriſti: nō habet veſtē nuptialē.
Non eñ volunt conſonare voci illius qui
amic⁹ erat ſponſi et ait: hic ē qui baptiȥat.
Nec immerito illi q nō habebat veſtē nu/
ptialē/ hoc ꝑ increpationē obiectū ē quod
nō erat: Amice/ qd huc veniſti? Et ſicut ille
obmutuit/ ſic et iſti: Quid eñ prodeſt ſtre
pitus oris muto corde? Nouerūt ꝗppe in/
tus apud ſemetipſos non ſe habere qđ di/
cant: intus obmutuerūt: foris perſtrepūt.
Audiūt velint nolint etiā apud ſe cantari:
Surge deus iudica terrā: qm̄ tu heredita/
bis in omnibus gētib⁹. Et nō cōmunican/
do omnib⁹ gētibus/ quid aliud ꝗ̄ ſe exhere
datos eſſe cognoſcant? Qđ ꝗ dicebā frēs/
q2 ad oēs gentes ꝑtinet ꝓphetia: volo eñ
aliū ſenſum oſtēdere in eo quod dictū eſt:
Capientes metretas binas vel ternas: ad

omnes in quā gētes ꝑtinere ꝓphetiā. Mō
cōmemorauimus demonſtratū in adā qui Roma.5.c.
eſt forma futuri. Quis autē neſciat ꝙ de il
lo exorte ſunt omēs gētes: ⁊ in ei⁹ vocabu/
lo quattuor litteris/ quattuor orbis terra/
rū partes ꝑ grecas appellatiōes demōſtrā/
tur? Si eñ grece dicat/ oriēs/ occidēs/ aqlo/
meridies: ſicut eas pleriſqȝ locis ſancta ſcri
ptura cōmemorat: in capitib⁹ verboꝝ inue
nis adā. Dicunt eñ grece quattuor memo
rate mūdi ptes: ανατολη/ δυσις/ αρκτος/
μεσημβρια. Jſta qͣttuor noīa ſi tanꝗ̄ ver
ſus quattuor ſub inuicē ſcribas in eoꝝ ca/
pitibus/ adam legitur. Hoc in noe propter Gen.7.
arcam figuratum eſt: in qua erant oīa ani/
malia/ q̄ ſignificabāt omēs gentes. Hoc in
abraā/ cui aperti⁹ dictū eſt: Jn ſemine tuo Gen.22.d.
benedicētur oēs gentes. Hoc in dauid: de
cu⁹ pſalmis/ vt alia omittā mō cātauim⁹:
Surge deus iudica terrā: qm̄ tu heredita/ Ps.81.
bis in omībus gētibus. Cui eñ deo dicit/
ſurge: niſi qui dormiuit? Surge de⁹ iudica
terrā: tanꝗ̄ diceret: Dormiſti iudicatus a
terra: ſurge vt iudices terrā. Et quo ꝑtinet
illa ꝓphetia: Qm̄ tu hereditabis in omīb⁹
gētibus? Jā vo in qnta etate tanꝗ̄ in qn/ 5
ta hydria daniel vidit lapidē ꝑciſū de mon Daniel.2.c.
te ſine manib⁹: et ꝯfregiſſe omīa regna ter/
rarū: ⁊ creuiſſe illū lapidē: et factū eſſe mō/
tem magnū/ ita vt impleret vniuerſā faciē
terre. Quid aperti⁹ fratres mei? Lapis de
monte ꝑcidit: ipſe ē lapis quē reprobaue/ Ps.117.
runt edificātes: ⁊ factus ē in caput anguli.
De quo mōte ꝑcidit: niſi de regno iudeo/
rū/ vñ dñs noſter ieſus chriſt⁹ ſm̄ carnē na/
tus eſt? Et ꝑcidit ſine manib⁹/ ſine ope hu/
mano: q2 ſine amplexu maritali de virgine
exortus ē. Mons ille vñ ꝑciſus ē/ nō imple
uerat vniuerſā faciē terre: Non eñ tenue/
rat regnū iudeoꝝ omēs gentes: At vo re/
gnū chriſti oēs gentes/ ⁊ vniuerſū orbē ter/
raꝝ cernimus occupare. Jā ad ſextā etatē
ꝑtinet iohānes baptiſta: quo nemo exur/ Matth.11.b.
rexit maior de natis mulieꝝ: de quo dictū
eſt/ maior ꝗ̄ ꝓpheta. Quō et ipſe oſtēdit:
q2 omībus gētibus miſſus ē chriſt⁹: qñ iu/
dei venerunt ad eū vt baptiȥarent. Et ne
ſupbirēt de noīe abrae: generatio inqͭt vi/
peraꝝ/ quis oſtēdit vobis fugere a vētura
ira? Facite ergo fructū dignū pēnitētie: id Matth.3.b.
eſt/ humiles eſtote: Supbis eñ loquebat.
Unde aūt erant ſupbi? De genere carnis/

nõ de fructu imitationis patris abraam.
Matth.3.b. Quid eis ait? Nolite dicere/patrẽ habem⁹
abraã: potẽs ẽ eñ de⁹ de lapidib⁹ iſtis ſuſci
tare filios abrãe. Lapides dicẽs oẽs gen
tes: nõ ꝑpter firmitatẽ/ſicut lapis dict⁹ eſt/
Ps.117. quẽ reprobauerũt ędificãtes: ſed ꝑpter ſto
liditatẽ ⁊ duriciã ſtulticię: qꝛ eis quos ado
rabãt ſimiles facti erãt: Adorabãt eñ inſẽ
ſata ſimulacra/parit inſẽſati: Un̄ inſẽſati?
Ps.113. Qm̃ in pſalmo dꝛ: Similes illis fiant q̃ fa
ciunt ea: et omnes q̃ confidũt in eis. Ideo
cũ cęperint homines deũ adorare/ q̃d au
Matth.5.g. diunt? Ut ſitis filij patris veſtri qui in cę
lis eſt: qui ſolẽ ſuũ facit oriri ſup bonos et
malos: et pluit ſup iuſtos et iniuſtos. Qua
propter ſi ei fit homo ſimilis quẽ adorat:
q̃d eſt: potẽs eſt deus de lapidibus iſtis ſu
ſcitare filios abrãe? Noſipſos interroge
mus/⁊ videamus qꝛ factũ eſt: Nos eñ de
gentib⁹ venimus. De gentib⁹ autẽ nõ ve
niremus/niſi deus de lapidib⁹ ſuſcitaſſet fi
lios abrãe. Facti ſumus filij abrãe imitan
do fidẽ/non naſcẽdo ꝑ carnẽ. Sicut eñ illi
degenerando exheredati: ſic nos imitãdo
adoptati. Ergo fratres/ad oẽs gentes ꝑti
nebat etiã iſta ſexta hydria ꝓphetię: ⁊ ideo
de omnibus dictũ ẽ: capientes metre
tas binas vel ternas. Sed quõ oſtẽ
dimus oẽs gẽtes ꝑtinere ad binas vel ter
nas metretas? Eſtimãtis eñ fuit quodam
modo/vt ipſas diceret binas quas dixerat
ternas: ad cõmendandũ ſcꝫ ſacramentũ.
Quomodo ſunt binę metretę? Circũciſio
et ꝑputiũ. Hos duos populos ſcriptura cõ
memorat: et nullũ ꝑtermittit hominũ ge
nus/qñ dicit circũciſio ⁊ ꝑputiũ. In duob⁹
iſtis noĩbus habes oẽs gẽtes: et binę me
tretę ſunt. His duobus parietib⁹ de diuer
Eph.2.c. ſo venientib⁹ ad pacẽ in ſeipſo faciendã/la
pis angularis factus eſt ieſus. Oſtenda
mus et ternas metretas/in eiſdẽ ipſis om
Gen.9.c. nibus gẽtibus. Tres eñ erãt filij noe: per
quos reparatũ eſt gen⁹ humanũ: Un̄ dñs
Luc.13.d. ait: Simile eſt regnũ cęloꝝ fermento quod
accepit mulier/et abſcõdit in farinę menſu
ris tribus/quoadusq; fermentaret totum.
Quę eſt iſta mulier/niſi caro dñi? Quod ẽ
fermentũ/ niſi euãgeliũ? Quę ſũt tres mẽ
ſurę/ niſi omnes gentes: ꝑpter tres filios
noe? Ergo ſex hydrię capientes binas vel
ternas metretas/ſex ſunt ętates temporũ:
capientes ꝓphetiã ꝑtinentẽ ad oẽs gen

tes: ſiue in duobus generib⁹ hominũ: id ẽ/
iudęis et gręcis: ſicut ſępe apl̄us cõmemo
rat: ſiue in tribus/ ꝑpter noe tres filios ſi
gnificatos. Figurata eſt eñ ꝓphetia ꝑtin
gens vſq; ad oẽs gentes: Nã in eo q̄ ꝑ
tingit: dicta eſt metreta: ſicut dicit apoſto
lus: Accepimus menſurã ꝑtingẽdi vſq; ad 2.Cor.10.d.
vos: Gẽtibus eñ euangelizãs ſic ait: men
ſuram ꝑtingendi ad vos.

Ab eo loco vbi ait: Poſt hec
deſcendit caphar naum ipſe ⁊ ma
ter eius: vſq; ad id quod ait: Il
le autẽ dicebat de templo corpo
ris ſui: Tractatus.x.

N pſalmo au A
diſtis gemitũ pauperis: cui⁹
mẽbra ꝑ totã terrã tribulati
ones patiunt vſq; in finẽ ſę
culi. Satagite frẽs mei eſſe ĩ his membris
et de his membris: Nã tribulatio tota trã
ſitura eſt. Uę gaudentib⁹ qꝛ veritas dicit:
Beati lugẽtes: qm̃ ipſi ꝯſolabunt. De⁹ hõ Matth.5.a.
fact⁹ eſt: Quid facturus ẽ homo ꝑpter quẽ
deus factus ẽ homo? Hęc ſpes conſoletur
nos in oĩ tribulatione ⁊ tẽptatione hui⁹
vitę. Non eñ ceſſat inimic⁹ ꝑſequi: et ſi nõ
aperte ſęuit/ inſidijs agit. Quid eñ agit?
Et ſup irã doloſe agebãt. Inde dict⁹ ẽ leo
et draco. Sed quid dicit chriſto? Et concul Ps.90.
cabis leonẽ ⁊ draconẽ. Leo ꝑpt † aptã irã: Al. † acutã
draco ꝑpter occultas inſidias. Draco eie
cit adã de ꝑadiſo. Idẽ ipſe leo ꝑſecut⁹ ẽ ec
cleſiã/dicẽte petro: Quia aduerſari⁹ veſter 1.Petri.5.c.
diabolus ſicut leo rugiẽs circuit/ quęrens
quẽ deuoret. Non tibi ſęuitiã ſuã ꝑdidiſſe
diabolus videat: qñ blandit/tunc magis
cauẽdus eſt. Sed inter has oẽs inſidias
et eius tẽptationes/quid faciemus niſi q̃d
ibi audiuim⁹? Ego autẽ cũ mihi moleſti eſ Ps.34.
ſent/induebã me cilicio: et humiliabã in ie
iunio animã meã. Eſt q̃ exaudit: ne dubi
tetis orare: Qui autẽ exaudit/int⁹ manet.
Non in montẽ aliquẽ oculos dirigatis: nõ
faciẽ in ſtellas/aut ſolẽ aut lunã leuetis. Nõ
tunc exaudiri vos arbitremini/ qñ ſup ma
re oratis: imo deteſtamini tales oratiões.
Munda tñ cubiculũ cordis: vbi fueris: vbi
cũq; oraueris: intus eſt qui exaudit/int⁹ in
ſecreto: quẽ ſinũ vocat cum ait: Et oratio
mea in ſinu meo cõuertet. Qui te exaudit/
non ẽ pręter te. Non longe vadas/ nec tẽ

extollas/ vt quaſi attingas ad illum mani/
bus. Magis ſi te extuleris/ cades: ſi te hu/
miliaueris/ ipſe appropinquabit. Hic dñs
de⁹ no:̄ er verbū dei/ verbū caro factū eſt:
filius patris/ filius dei/ filius hominis. Ex/
celſus vt nos faceret: humil' vt nos reſice/
ret: ambulās inter hoīes/ patiēs humana/
Al. habet †Poſt hec abſcōdēs diuina† Deſcēdit/ vt dicit euā/
geliſta in capharnaū/ ipſe et mater
ei⁹ et frēs eius ⁊ diſcipuli ei⁹: ⁊ ibi
manſit nō multis diebus. Ecce ha/
bet matrē: habet fratres: habet et diſcipu/
los. Inde fratres/ vñ matrem. Fratres eñ
ſcptura noſtra/ nō eos ſolos appellare con/
ſueuit qui naſcunt̄ ex eodē viro et femina/
aut ex eodē vtero/ aut ex eodē patre/ q̄uis
diuerſis matrib⁹: aut certe ex eodem gradu
velut cōpatrueles aut cōſobrinos: nō ſolū
hos fratres nouit dicere ſcptura nr̄a. Quo/
modo loquit̄: ſic intelligēda eſt. Habet lin/
guā ſuam: Quicunq̄ hanc linguā neſcit/
turbat̄ ⁊ dicit: Vñ frēs dño? Nō eñ maria
iterū peperit? Abſit: Inde cepit dignitas
virginū. Illa femina mater eē potuit: mu/
lier eſſe nō potuit. Dicta eſt aūt mulier ſm
femineū ſexū/ non ſm corruptionē integri/
tatis. Et hoc ex lingua ipſi⁹ ſcripturę: Nā
et eua ſtatim facta de latere viri ſui: nōdū
contacta a viro ſuo/ noſtis quia mulier ap/
Gen.2.d. pellata eſt: Et formauit eā in mulierē. Vñ
ḡ fratres ꝯgnati marię frēs dñi? De q̄libet
gradu cognati. Vñ ꝓbamus? Ex ipſa ſcri/
Gen.13.b. ptura. Frater abrae dictus ē loth: fili⁹ erat
fratris ipſius. Lege et inuenies: q: abraā
Gen.11.d. patruus erat loth: et dicti ſunt fratres: Vñ
Gen.28.a. niſi q: cognati? Itē iacob labā ſyrū habe/
bat auūculū: Frater eñ erat laban matris
iacob: id eſt/ rebeccę vxoris iſaac. Lege ſcri
Gen.29.d. pturā/ et inuenies q: fratres dicunt̄ auun
culus et ſororis fili⁹. Qua regula cognita/
inuenies oēs cōſanguineos marię fratres
eſſe chriſti. Sed illi diſcipuli magis erāt fra
tres: q: ⁊ illi cognati fratres nō eſſent/ ſi di/
ſcipuli nō eſſēt. Et ſine cauſa fratres/ ſi ma
giſtrū nō cognoſcerēt fratrē. Nā quodā lo
Matth.12.d. co cū ei nunciaſſent matrē et fratres ei⁹ fo/
ris ſtātes: Ille autē cū diſcipulis ſuis loq̄/
bat̄/ ait: Quę mihi mater/ vel qui fratres?
Et extēdēs manū ſup diſcipl'os ſuos dixit:
Hi ſūt fratres mei: Et q̄cūq̄ fecerit volūta
tē patris mei q̄ in celis ē: ille mihi mater et
frater ⁊ ſoror ē. Ergo ⁊ maria q: fec̄ volūta
tē pr̄is/ hoc in ea magnificauit dñs: q: fecit
voluntatē patris: nō q: caro genuit carnē.
Intēdat charitas veſtra: Propterea cum
dñs† i turba admirabilis videret̄/ faciēs ſi/ Al.† inter turbas.
gna ⁊ ꝓdigia: ⁊ oſtendēs quid lateret i car/
ne: admiratę quędā animę dixerunt: Felix Luc.11.d.
venter q̄ te portauit. Et ille: Immo felices
qui audiunt verbū dei/ et cuſtodiūt illud:
hoc eſt dicere: Et mater mea quā appella/
tis felicē: inde felix/ q: verbū dei cuſtodit:
nō q: in illa verbū caro factū eſt/ ⁊ habita/
uit in nobis: ſed quia cuſtodit ipſū verbū
dei ꝑ quod facta eſt: et quod in illa caro fa/
ctū eſt. Homines nō gaudeāt ꝓle tēporali:
exultent ſi ſpū iungunt̄ deo. Hec diximus
ꝓpter id quod ait euāgeliſta: quia cū ma/
tre ſua et fratrib⁹ ſuis et diſcipulis habita/
uit in capharnaū paucis diebus. Deinde
quid ſequit̄? Et prope erat paſcha B
iudeorū: et aſcēdit† hieroſolymā. Al. hieruſalem
Aliā rē nobis euāgeliſta narrat: ſicut ſe ha
bebat recordatio annūciāt̄. Et inuenit
i tēplo† boues ⁊ oues ⁊ colūbas Al. hz ven/dentes.
et nūmularios ſedētes. Et cū feciſ
ſet q̄ſi flagellū de† reſticul': oēs eie Al. funiculis
cit de templo. Boues quoq̄ et
oues/ et nūmulariorum effudit ęs:
et menſas ſubuertit: et his q̄ colū
bas vēdebant dixit: Auferte iſta
hinc: ⁊ nolite facere domū patris
mei domū negociatiōis. Quid au/
diuim⁹ fratres? Ecce tēplū illud figura ad/
huc erat: ⁊ eiecit inde dñs omes q̄ ſua quę/
rebant: q̄ ad nūdinas venerāt: ⁊ quę ibi vē
debant illi/ quę opus habebāt hoīes in ſa/
crificijs illius tp̄is. Nouit eñ charitas ve/
ſtra qđ ſacrificia illi populo ꝓ ei⁹ carnalita/
te et corde adhuc lapideo talia data ſūt/ q̄/
bus teneret̄ ne in idola defluerent: ⁊ immo/
larent ibi ſacrificia: boues et oues et colū/
bas. Noſtis: quia legiſt̄. Nō ergo magnū
peccatū ſi hoc vendebāt in tēplo/ qđ eme/
batur vt offerret̄ in templo: ⁊ tñ eiecit inde
illos. Quid ſi ibi ebrioſos inueniret: quid
faceret dñs/ ſi vendētes ea quę licita ſunt:
et contra iuſticiā non ſunt? Quę eñ hone/
ſte emunt̄/ nō illicite vendūtur. Expulit ta
men: et nō eſt paſſus domū orationis fieri
domū negociationis. Si negociatiōis do/
mus: nō debet fieri domus dei: potatiōis
debet fieri? Nos aūt quādo iſta dicim⁹/ ſtri
dēt dentib⁹ ſuis aduerſus nos: et conſolat̄

Pſ.36. nos pſalmus quē audiſtis: Striderunt in
me dentib⁹ ſuis. Nouim⁹ et nos audire vñ
curemur: Et ſi igeminant flagella chriſto:
Pſ.34. q̄ flagellat ſermo ipſius: Cōgregata ſunt
inq̄t in me flagella ⁊ neſciebant. Flagella-
tus eſt flagellis iudeoꝝ: flagellat blaſphe-
mijs falſoꝝ chriſtianorū. Multiplicāt fla-
gella dño deo ſuo ⁊ neſciunt. Faciam⁹ nos
quantū ipſe adiuuat: Ego aūt cū mihi mo
leſti eſſent/induebā me cilitio: ⁊ humiliabā
in ieiunio aīam meā. Dicimus tñ fratres:
nō eñ et ipſe pepercit illis qui flagellādus
erat ab eis. Prior illos flagellauit: ſignum
quoddā nobis oſtendit/ꝙ fecit flagellū de
reſticulis: et inde indiſciplinatos negocia-
tionē in dei templo facientes flagellauit.
Eteñ vnuſquiſq̄ in peccatiſ ſuis reſtē ſibi
Eſaie.5.c. texit. Propheta dicit: Ue his q̄ trahūt pec
cata ſua ſicut reſtē longā. Et quis facit re-
ſtem longam? Qui peccato addit peccatū.
Quō addunt peccata peccatis? Cū pecca-
ta que facta ſūt cooperiunt alijs peccatis.
Furtū fecit/ne inueniat q̄ fecit: querit ma
thematicū. Sufficeret furtū feciſſe. Quare
vis adiungere peccatū peccato? Ecce duo
peccata. Cū ad mathematicū ꝓhiberis ac-
cedere/blaſphemas epm: Ecce tria pecca-
ta. Cū audis: mitte illum foras de eccleſia:
dicis/ duco me ad partē donati: Ecce ad-
dis quartū. Creſcit reſtis. Time reſtē: Bo-
nū eſt tibi vt hic inde cū flagellaris/ corri-
Math.22.b. garis/ne in fine dicat: Ligate illi pedes et
manus: ⁊ ꝓijcite eū i tenebras exteriores.
Al. † Funib⁹ †Criniculis eñ peccatorū ſuorū vnuſquiſ-
Prouer.5.d. q̄ conſtringitur. Illud dñs dicit: illud alia
ſcp̄tura dicit. Sz vtrūq̄ dñs dicit. De pec
catis ſuis ligant homines: et mittunt i te-
nebras exteriores. Qui ſunt tamē qui vē-
C dunt boues? Ut in figura queramus my-
ſteriū facti: qui ſunt qui oues vendūt ⁊ co-
lumbas? Iſti ſunt qui ſua querūt in eccle-
ſia/nō que ieſu chriſti. Uenale habent to-
Phil.2.c. tū: quia nolūt redimi. Emi nolūt/ et vēde-
re volunt. Bonū ē eñ eis vt redimant ſan
guine chriſti/ vt perueniāt ad pacē chriſti.
Quid eñ ꝓdeſt acquirere i hoc ſeculo qō-
libet tēporale et trāſitoriū/ſiue ſit pecunia/
ſiue ſit voluptas vētris et gutturis/ſiue ſit
honor in laude humana? Nonne oīa fu-
mus ⁊ vent⁹? nōne omnia trāſeūt ⁊ decur-
runt? Et ve his qui inheſerint tranſeūtib⁹:
quia ſimul tranſeūt. Nonne oīa vt fluui-
us ꝓceps currēs in mare? Et ve ei q̄ cecide-
rit: q̄ in mare trahet: ergo tenere debem⁹
oēs affectus a talibus ꝯcupiſcētijs. Fra-
tres mei/qui talia querūt/vendūt: Nam ⁊ Act.8.c.
ſimon ille ideo volebat emere ſpiritūſan-
ctū: quia vendere volebat ſpiritūſanctū: ⁊
putabat apl̄os mercatores tales eſſe/qua-
les dñs de tēplo flagello eiecit. Talis eñ
ipſe erat: ⁊ qō vēderet/emere volebat. De
illis erat q̄ colūbas vendebāt: eteñ i colū-
ba apparuit ſpūſſanctus. Qui ergo vēdūt
columbas fratres? Qui dicūt: nos damus
ſpiritūſanctū. Quare eñ hoc dicūt/et quo
ꝓcio vendūt? Preciū honoris ſui accipiūt.
Accipiūt preciū cathedras temporales: vt
videant ipſi vēdere columbas. Caueant a
flagello de reſticulis. Columba nō eſt ve-
nalis: gratiſ dat/q̄ gratia vocat. Ideo fra-
tres mei/quō eos videtiſ qui vendūt †ꝓpo Al.† popula-
lanos? Quiſq̄ qō vēdit laudat: Quot ꝓ- rios.
poſita fecerūt? Alteꝝ ꝓpoſitū habet cartha-
gine primianus/ alteꝝ habet maximian⁹:
alteꝝ habet i mauritania rogat⁹: alteꝝ ha-
bēt in numidia illi ⁊ illi/ quos iā nec nomi-
nare ſufficimus. Circūit ergo aliq̄s emere
columbā. Unuſquiſq̄ ad ꝓpoſitū ſuū lau-
dat quod vēdit. Auertat illius cor ab oñi
vendēte: veniat vbi gratis accipit. Nec ſic
erubeſcāt fratres: q̄ ꝑ ipſas diſſenſiōes ſu-
as amaraſ ⁊ malicioſas/cū ſibi tribuūt qō
non ſunt: cū extollunt putant ſe aliq̄d eſſē Gal.6.a.
cū nihil ſint: tot ꝑtes de ſe fecerūt. Sed q̄d
in eis impletū eſt ꝙ nolunt corrigi/niſi qō
audiſtis in pſalmo? Diſciſſi ſūt nec cōpun- Pſ.34.
cti ſunt. Qui ergo boues vendūt? Boues
intelligunt/q̄ nobis ſcripturas ſanctas diſ-
penſauerūt. Boues erant apoſtoli: boues
erāt ꝓphete. Unde dicit apl̄s: Boui tritu- 1.Cor.9.b.
ranti os non infrenabis. Nunquid de bo-
bus ꝑtinet ad dñm? An ꝓpter nos dicit?
Propter nos eñ dicit: q̄ debet in ſpē qui
arat arare: ⁊ triturās in ſpe participādi. Er
go illi boues reliq̄rūt nobis memoriā ſcri-
pturaꝝ. Non eñ d̄ ſuo diſpēſauerūt: quia
gloriā dñi queſierūt. Quid eñ audiſtis in
ipſo pſalmo? Et dicāt ſemꝑ magnificet do- Pſ.34.
min⁹: qui volūt pacē ſerui eius. Seru⁹ dei/
populus dei/eccleſia dei. Qui volūt pacē
eccleſie ipſius/magnificent dñm/nō ſeruū:
et dicant ſemper magnificetur dñs qui vo
lunt pacē ſerui ei⁹: Ipſius populi ipſi⁹ ſer-
ui. Uox ē illa euidēs quā in lamētationib⁹

audiſtis in pſalmo: et mouebamini cū au-
diretis q2 inde eſtis: qđ cantabat ab vno/
de omib⁹ cordib⁹ reſonabat. Felices qui ſe
in illis vocibus tanq̄ in ſpeculo cognoſce-
bāt. Qui ḡ voluñt pacē ſerui ei⁹: pacē popu
li eius: pacē vnius illius quā dicit vnicā: ⁊
quā vult erui de leone: ⁊ đ manu canis vni-
Ps. 21. cā meā: q dicunt ſemp magnificet dñs: Er-
go illi boues dñm magnificauerūt/non ſe.
Uidete bouē magnificantē dñm ſuū: quia
Eſaie. 1. a. agnouit bos poſſeſſorē ſuū. Attēdite bouē
timentē: ne deſerat poſſeſſor bouis/⁊ i bo-
ue p̄ſumat: quđ expaueſcit eos q voluñt in
1. Cor. 1. b. illo ponere ſpem. Nunquid paul⁹ p vobis
crucifix⁹ ē: aut in nōie pauli baptiȥati eſtis?
Qđ dedi: nō ego dedi: gratis accepiſtis: co-
1. Cor. 3. b. lumba de cęlo deſcēdit. Ego inqt plātaui:
apollo rigauit: ſed deus incremētū dedit.
Neq3 qui plantat ē aliqd/neq3 q rigat: ſed
Ps. 34. qui incrementū dat de⁹. Et dicāt/ſemp ma
gnificet dñs: qui volunt pacē ſerui ei⁹. Iſti
autē de ſcripturis ipſis fallūt populos: vt
accipiāt ab ipſis honores et laudes: ⁊ non
cōuertant homines ad veritatē. Quia vo
ipſis ſcripturis fallūt populos a qb⁹ q̄runt
honores: vēdūt boues/vendūt ⁊ oues: id ē
ipſas plębes. Et cui vendunt? Diabolo.
Nāq3 fratres mei/ſi chriſti vnica eccleſia ē
et vna eſt: quicqd inde pręcidit/quis tollit
1. Petri. 5. c. niſi leo ille rugiēs ⁊ circumiens q̄rens quē
deuoret? Ue his qui p̄cidunt: Nā illa inte-
2. Timoth. 2. c. gra pmanebit: Nouit eñ dñs qui ſūt eius.
Tamē quantū in ipſis ē/vendūt boues et
oues: vendūt ⁊ columbas: obſeruāt flagel
lū peccatoꝝ ſuoꝝ. Certe qñ aliqd tale pa-
tiunt pp̄ter iſtas iniqtates ſuas: agnoſcāt
q2 dñs fecit flagellū de reſticulis: et adhuc
admonet eos vt mutēt ſe: ⁊ nō ſint negoci-
atores: nam ſi ſe nō mutauerint/audiēt in
Matth. 22. b fine: Ligate illis man⁹ ⁊ pedes: ⁊ pijcite in
Ps. 68. tenebras exteriores. Tūc dictū eſt: Zelus
D dom⁹ tuę comedit me. Recordati ſunt
Al. q2 ſcri-ptū ē: ȥelus dom⁹ me co-medit me. diſcipuli q2 † zelus dom⁹ dei eie-
cit illos de tēplo dñi. Fratres/vnuſ-
quiſq3 chriſtianus in membris chriſti ȥelo
domus dei comedat. Quis comedit ȥelo
dom⁹ dei? Qui omnia quę forte ibi videt
pueria/ſatagit emendare/cupit corrigere/
nō quieſcit. Si emendare non pōt/tolerat/
gemit: non excutit de area granū: ſuſtinet
paleā/vt intret in horreum cū palea fuerit
ſepata. Tu ante horreū ſi granum es/noli
excuti de area: ne prius ab auibus colliga-
ris/q̄ in horreū congregeris. Aues eñ cęli
aereę poteſtates expectant aliquid rapere
de area: ⁊ non rapiūt niſi quod inde fuerit
excuſſū: Ergo ȥelus dom⁹ tuę comedat te.
Unūquēq3 chriſtianū ȥelus domus dei co
medat: in qua domo dei mēbrū ē. Non eñ
magis eſt domus tua/q̄ dom⁹ vbi habes
ſalutē ſempiternā. Domū tuam intras p-
pter requiē tēporalē: domū dei intras pro-
pter requiē ſempiternā3. Si ergo in domo
tua ne quid pueruſum fiat ſatagis: in domo
dei vbi ſalus pp̄oſita eſt et requies ſine fi-
ne/debes pati quantū in te ē/ſi quid forte
pueruſū videris? Unūquēq3 chriſtianū ȥelus
dom⁹ dei comedat: Uerbi grā. Uides fra-
trē currere ad theatrū: phibe/mone/ɔtriſta-
re: ſi ȥelus dom⁹ dei comedit te. Uides ali
os currere ⁊ inebriari velle: ⁊ h velle l locis
ſanctis/qđ nuſq̄ decet: phibe q̄s potes: te-
ne q̄s potes: terre q̄s potes: qb⁹ potes blā
dire/noli qeſcere: Tñ ſi amic⁹ ē/admoneat
leniter: vxor ē/ſeueriſſime refrenet: ancilla
eſt/etiā vberib⁹ cōpeſcat. Fac qcqd potes
p pſona quā portas: et pficis: ȥelus dom⁹
tuę comedit me. Si aūt fueris frigidus/mar
cidus: ad te ſolū expectās: ⁊ q̄ſi tibi ſuffici-
ens ⁊ dicēs in corde tuo: qd mihi eſt curare
aliena pctā? ſufficit mihi anima mea: ipſā Matth. 25. c.
integrā ſeruē deo. Eia/non tibi venit in
mentē ſeruus ille qui abſcondit talentū/et
noluit erogare? Nūqd eñ accuſatus eſt q2
perdidit: ⁊ nō quia ſine lucro ſeruauit? Sic
ergo audite fratres mei vt nō quieſcatis:
Ego vobis conſiliū daturus ſū: Det ille q
intus eſt: q2 et ſi p me dederit/ille dat. No-
ſtis qd agatis vnuſquiſq3 in domo ſua cū
amico ſuo/cū inqlino/cū cliente ſuo/cū ma
iore/cū minore. Quđ dat deus aditū: quđ
aperit ianuā vbo ſuo. Nolite quieſcere lu- E
crari chriſto: q2 lucrati eſtis a chriſto. † Di- Al. † Reſpon-derūt ḡ iudei et dixerunt
xerūt illi iudei: Quod ſignū oſtē-
dis nobis quia hec facis? † Et do- Al. † Reſpō-dit ieſus et di-xit eis
min⁹: Soluite templū hoc: et tri-
bus diebus excitabo illud. Dixe-
runt ergo iudei: Quadraginta et
ſex annis ędificatū ē templū hoc:
et tu dicis tribus diebus † excita- Al. † reȥdabiſ
bo illud? Caro erant: carnalia ſapiebāt:
Ille loquebat ſpiritaliter. Quis autē poſ-
ſit intelligere de quo templo dicebat? Sed
non multū quęrimus: Per euangeliſtam

nobis aperuit ꝺ quo templo diceret: Sol-
uite templū hoc: ⁊ tribus diebus excitabo
illud. Quadragintaſex annis edificatū eſt
Ar.†Jlle aūt templū: et triduo ſuſcitabis illud?† Dice-
bat autē/ait euāgeliſta: de tēplo cor-
poris ſui. Et manifeſtū eſt occiſum dn̄m
poſt triduū reſurrexiſſe. Hoc modo omni-
bus nobis notū eſt. Et ſi iudeis clauſū eſt/
quia foris ſtant: nobis tamē apertū eſt: qꝛ
nouimus in quē credidimꝰ. Jpſius templi
reſolutionē et reedificationē/anniuerſaria
ſolēnitate celebraturi ſumus. Ad quā vos
exhortamur/ vt ꝓparetis vos ſi q̄ eſtis ca-
thecumini/vt accipiatis gratiā. Jam nūc
tempus eſt: iam nūc parturiat quod tunc
naſcat: Ergo illud nouimꝰ. Sed forte hoc
exigit a nobis/ vtrū habeat aliquod ſacra-
mentū/ quadragintaſex annis edificatū tē-
plū. Sunt quidē multa que hinc dici poſ-
ſunt: Sed quod breuiter dici poteſt et faci-
le intelligi/ hoc interim dicamꝰ fratres. Di-
ximus eñ iā/niſi fallor/heſterno die/adam
vnū hominē fuiſſe: et ipſum eſſe totū ge-
nus humanū: Nā ita diximus ſi memini-
ſtis: quaſi fractus eſt et ſparſus colligit: et
quaſi conflatꝰ in vnā ſocietatē atq; ꝯcordi-
am ſpiritalē: Et gemit vnus pauꝑ modo
ipſe adā/ſed in chriſto innouat: qꝛ ſine pec
cato venit adā: vt peccatū adā ſolueret in
carne ſua: et vt reintegraret ſibi adā ima-
ginem dei. Adā ḡ caro chriſti de adā: ergo
de adam templū quod deſtruxerūt iudei:
et ſuſcitauit dn̄s triduo. Reſuſcitauit eñ
carnē ſuā. Videte/ qꝛ deꝰ erat equalis pa-
tri. Fratres mei dicit apoſtolꝰ: Qui eū ex-
citauit a mortuis. De quo dicit? De patre.
Phil.2.b. Factꝰ inquit obediens vſq; ad mortē/mor
tē autē crucis: Propter quod et deus illū
excitauit a mortuis: ⁊ dedit ei nomē quod
eſt ſuꝑ omne nomē. Reſuſcitatus et exal-
tatꝰ ē dn̄s. Reſuſcitauit eū a mortuis: qs?
Ps.40. pater: Cui dicit i pſalmis: Excita me ⁊ red
dam illis. Ergo pater eū reſuſcitauit/ non
ſe ipſe? Quid autē facit pater ſine verbo?
Quid autē facit pater ſine vnico filio ſuo?
Nam audi quia et ipſe deus erat: Soluite
templū hoc: et tribus diebus excitabo il-
lud. Nūquid dixit: ſoluite templū qꝺ tri-
duo pater meus reſuſcitet? Sed quō cū pa
ter ſuſcitat et filius ſuſcitat: ſic cū filꝰ ſuſci-
Joh.10.f. tat ⁊ pater ſuſcitat: quia filius dixit: Ego ⁊
pater vnū ſumus. Quid ergo ſibi vult nu-
merus quadragenarius ſenarius. Jnte-
rim ipſe adā quia ꝑ totū orbem terraꝝ eſt:
audiſtis iā heſterno die in quattuor litte-
ris grecis/ quattuor ṽboꝝ grecoꝝ. Si eñ
iſta verba quattuor ſcribas ſubinuicē: id ē
nomina quattuor partiū mundi: orientis/
occidētis/ aquilonis et meridiani: quod ē
totus orbis: vñ dicit dn̄s/a quattuor ven- Marc.13.e.
tis collectuꝝ electos ſuos cū venerit ad iu
diciū. Si ergo faciaſ iſta quattuor nomina
greca: αμαλολη qꝺ eſt oriēs: δυσισ quod
eſt occidens: αρχλοσ quod eſt ſeptentrio:
μεσημβρια qꝺ ē meridies. Anatole/dy-
ſis/arctos/meſembria: capita verboꝝ adā
habent. Quō ergo ibi inuenīemꝰ quadra-
genariū ſenariū numeꝝ? Quia caro chriſti
de adā erat. Ad litteras numeros compu-
tāt greci: quod ⁊ nos facimus. A litterā ipſi
lingua ſua ponūt α alpha: ⁊ vocat α alpha
vnū. Vbi autē in numeris ſcribūt β beta:
qꝺ ē b ipſoꝝ: vocat in numeris duo. Vbi
ſcribunt γ gāma: vocāt in numeris ipſoꝝ
tria. Vbi ſcribit δ delta: vocat i numeris
ipſoꝝ quattuor: ⁊ ſic ꝑ omnes litteras nu-
meros habēt. M. qꝺ nos dicimꝰ/ ⁊ illi di-
cūt μ mi/quadraginta ſignificat. Dicunt
eñ/ τεσσαρακοντα Jaȝ videte/ iſte littere
quē numeꝝ habeāt: ⁊ ibi inuenietis q̄dra-
gintaſex annis edificatū tēplū. Habet eñ
adā/α alpha/quod eſt vnū: habet δ delta
qꝺ ſunt q̄tuor: habes q̄nq;. Habet iterū
α alpha qꝺ eſt vnū/habes ſex. Habet et μ
mi/qꝺ eſt q̄draginta: habes q̄dragintaſex.
Hec fratres mei etiā ab anteriorībꝰ maio-
ribꝰ nr̄is dicta ſūt: et inuētus ē iſte numerꝰ
i litteris q̄dragenariꝰ ſenariꝰ. Et qꝛ dn̄s no
ſter ieſus chriſtus de adā corpꝰ accepit: nō
de adā peccatū traxit: templū corporeū in-
de ſumpſit: non iniquitatē que de templo
pellenda eſt. Jpſam autē carnē quā traxit
de adā: maria eñ de adā: ⁊ dn̄i caro de ma-
ria/iudei crucifixerūt: et ille reſuſcitaturus
erat ipſā carnē triduo/quā illi in cruce erāt
occiſuri. Jlli ſoluerūt templū quadragin-
taſex annis edificatū: et ille triduo reſuſci-
tauit illud. Benedicimus dn̄m deū noſtrū
qui ad leticiā ſpiritalē ꝯgregauit nos. Si-
mus in humilitate cordis ſemꝑ: et gaudiū
noſtrū penes ipſum ſit. Non de ꝓſperita-
te aliqua huius ſeculi inflemur: ſed noueri-
mus felicitatē noſtrā non eſſe niſi cum iſta
tranſierint. Modo gaudiū noſtrū fratres

mei in ſpe ſit: nemo gaudeat quaſi in re p̃ſenti/ ne hereat in via. Totum gaudiũ de ſpe futura ſit: totũ deſideriũ vite eterne ſit. Om̃ia ſuſpiria in chriſto anhelẽt. Ille vn⁹ pulcherrim⁹/ q̇ ⁊ fedos dilexit vt pulchros faceret/ deſiderek. Ad illum vnũ currak: illi ingemiſcak: ⁊ dicant ſemp magnificek dñs/ qui volunt pacẽ ſerui eius.

Ab eo quod ſcriptũ eſt: Cum autem eſſet in †hieruſalẽ ieſus in paſcha in die feſto: multi crediderũt in nomine eius: vſq̧ ad id quod ait: Amen amen dico tibi/ niſi q̇s renatus fuerit ex aqua et ſpiritu ſancto: non poteſt introire in regnum dei: Tractatus. XI.

Al. † hieroſolymis.

A

Pportune nobis dñs procurauit hodierna die lectiõis huius ordinẽ: Nam quia ex ordine euangelium ſm iohannẽ cõſiderare atq̧ tractare ſuſcepimus: credo ꝙ aduertat charitas veſtra. Opportune ergo occurrit/ vt hodie audiretis ex euangelio: quia niſi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpirituſancto/ nõ videbit regnũ dei. Tempus ergo eſt vt vos exhortemur: quia adhuc eſtis cathecumini: qui ſic crediditis ĩ chriſtũ/ vt adhuc veſtra peccata portetis. Nullus autẽ regnũ celorum videbit onerat⁹ peccatis: quia niſi dimiſſa fuerint/ non regnabit cũ chriſto. Dimitti autẽ nõ poſſunt/ niſi ei qui renat⁹ fuerit ex aqua et ſpirituſctõ. Sed modo verba quemadmodũ ſe habeãt aduertamus: vt hic inueniãt qui pigri ſunt/ quãta ſollicitudine ſibi feſtinandũ ſit ad on⁹ deponẽdũ: q̃ ſi ferrẽt aliquã ſarcinã grauẽ aut lapidis aut ligni/ aut alicui⁹ etiã lucri: ſi frumentũ portarẽt/ ſi vinũ ſiue pecuniã: currerent vt deponerẽt: Nũc onera q̃ portãt ſarcinã pctõrũ/ pigri ſunt currere. Currẽdũ eſt vt deponak. Hec ſarcina ꝑmit ⁊ mergit.

Al. tantẽ Ecce audiſtis q̃ cum† eſſet dñs ieſus chriſtus hieroſolymis in paſcha in die feſto: multi crediderunt in noĩe eius: videtes ſigna eius que faciebat. Multi crediderũt in noĩe eius.

Al. † ieſus Et quid ſequik? Ipſe aũt† chriſt⁹ non credebat ſemetipſum eis. Quid ſibi hoc vult? Illi credebãt in noĩe eius: ⁊ ipſe ieſus nõ credebat ſemetipſũ eis. An forte nõ crediderãt ei/ ⁊ fingebãt ſe crediſiſſe: et ꝓpterea ieſus nõ credebat ſemetipſũ eis? Sed nõ diceret euãgeliſta: multi crediderunt in nomine eius/ niſi verũ illis teſtimoniũ ꝑhiberet. Magna ergo res ⁊ mira res. Credunt homines in chriſtũ: et chriſtus ſe nõ credit hominib⁹: p̃ſertim quia filius dei eſt: vtiq̧ volens paſſus ẽ: ⁊ ſi nollet/ nunq̃ paterek: Qui ſi nollet nec naſcerek. Si antẽ hoc ſolũ vellet/ vt naſcerek tm̃ ⁊ non morerek: ⁊ quicq̇d vellet faceret: quia omnipotentis patris fili⁹ omnipotẽs eſt. Ex ipſis rebus ꝓbemus: quia cũ voluiſſent eum tenere/ diſceſſit ab eis. Loquitur euangeliũ: Et cũ voluiſſent eũ de vertice montis p̃cipitare: diſceſſit ab eis illeſus. Et qñ venerunt ad eũ comp̃hendendũ/ iam venditũ a iuda ꝓditore: cũ ille putaret in poteſtate ſe habere/ tradere magiſtrũ ſuũ et dñm ſuũ: et ibi oſtendit dñs volũtate ſe pati/ nõ neceſſitate: nam cũ eũ comp̃hẽdere iudei voluiſſent/ dixit illis: Quẽ queritis? At illi dixerunt: Ieſum naçarenũ. Et ille: Ego ſũ: Hac voce audita/ redierunt retro ⁊ ceciderũt. In eo ꝙ eos reſpõdens deiecit: oſtẽdit poteſtatẽ: vt ĩ eo ꝙ ab eis comp̃hẽſus eſt/ oſtẽderet voluntatẽ. Ergo ꝙ paſſus ẽ/ miſericordie fuit: Traditus eſt enĩ ꝓpter delicta noſtra: ⁊ reſurrexit ꝓpter iuſtificationẽ noſtrã. Audi verba ipſius: Poteſtatẽ habeo ponẽdi animã meã: ⁊ poteſtatẽ habeo iterũ ſumẽdi eam. Nemo tollet eam a me: ſed ego pono illam a meipſo/ et iterum ſumo eam. Cũ ergo haberet tantã poteſtatẽ cũ eã dictis p̃dicaret/ factis oſtẽderet: quid ſibi vult ꝙ non ſe credebat eis ieſus/ quaſi aliquid nolẽti nocituris: aut aliquid nolẽti facturis: p̃ſertim q̃ iam crediderãt in nomine ei⁹? Et de ipſis dicit euãgeliſta: Crediderunt in nomine eius: de quibus dicit: Ipſe aũt ieſus nõ credebat ſemetipſũ eis. Quare?† Q̃ ipſe noſſet om̃es: ⁊ q̃ opus ei non erat/ vt quis teſtimoniũ perhiberet de homine: Ipſe enĩ ſciebat quid eſſet in homine. Pl⁹ nouerat artifex quid eſſet in ope ſuo/ q̃ ipſum op⁹ quid eſſet in ſemetipſo. Creator hominis nouerat q̇d eſſet in homine: quod ipſe creatus homo nõ nouerat. Nõne hoc ꝓbam⁹ de petro: quia nõ nouerat quod in ipſo eſſet quãdo dixit: Tecum ero vſq̧ ad mortẽ? Audi q̃ dñs nouerat quid

Iob. 10. f.
Luc. 4. e.
Iob. 18. a.
Roma. 4. d.
Iob. 10. d.
Al. ꝓ eo

eſſet in homine. Tu mecū vſq; ad mortē?
Joh.13.d. Amē amen dico tibi / priuſq; gallus cātet/
ter me negabis. Homo ergo neſciebat q̄d
eſſet in ſe: ſed creator hominis nouerat q̄d
eſſet in homine: Crediderant tñ in noīe ei⁹
multi: et ipſe ieſus nō ſe credebat eis. Quid
dicimus fratres? Forte conſequētia indi/
cabunt nobis quid ſibi vult myſteriū ver/
borū iſtorū: quia crediderant in eū homi/
nes: manifeſtū eſt: verū eſt: nemo dubitat:
euangeliū loquit᷑: verax euangeliſta teſta/
tur. Itē quia ipſe ieſus nō credebat ſemet/
ipſum illis. Et h̄ manifeſtū eſt: et h̄ nullus
chriſtianus dubitat: quia ⁊ hoc euangeliū
loquit᷑: et idem verax euangeliſta teſtatur.
Quare ergo crediderūt illi ī nomine eius:
B et ieſus non credebat ſemetipſū illis? Se/
Ca.3. quētia videam⁹. Erat aūt hō ex pha/
riſeis / nicodemus nomine prin/
ceps iudeorū. Hic venit ad eum
nocte / et dixit ei: Rabbi. Iā hoc no/
ſtis / quia rabbi magiſter dicit᷑. Scimus
quia a deo veniſti magiſter. Ne/
mo em̄ poteſt hec ſigna facere q̄
tu facis / niſi fuerit deus cum eo.
Ergo iſte nicodemus ex his erat qui credi/
derant in nomine eius: vidētes ſigna ⁊ p̄/
digia ei⁹ que faciebat. Superi⁹ em̄ hoc di/
xit: Cū aūt eſſet hieroſolymis in paſcha in
die feſto: multi crediderūt in nomine eius.
Quare crediderūt in nomine ei⁹? Sequit᷑
et dicit: Vidētes ſigna eius que faciebat.
Et de nicodemo quid dicit? Erat princeps
iudeorū noīe nicodemus. Hic venit ad eū
nocte / ⁊ ait illi: Rabbi ſcimus q₂ a deo ve/
niſti magiſter. Et iſte q̄ crediderat in noīe
ei⁹. Et ipſe vñ crediderat? Sequit᷑. Nemo
em̄ pōt hec ſigna facere q̄ tu facis / niſi fu/
erit deus cū eo. Si ergo nicodemus de il/
lis multis erat qui crediderant in nomine
eius: iaȝ in iſto nicodemo attendam⁹ qua/
re ieſus non ſe credebat eis. Reſpōdit
ieſus et dixit ei: Amen amen dico
tibi: niſi quis renatus fuerit de/
nuo: nō poteſt videre regnū dei.
Ipſis ergo ſe credit ieſus / qui nati fuerint
denuo. Ecce illi crediderunt in eū: et ieſus
non ſe credebat eis. Tales ſunt om̄es ca/
thecumini: ipſi iā credūt in nomine chriſti:
ſed ieſus nō ſe credit eis. Intendat ⁊ intel/
ligat charitas veſtra: Si dixerimus cathe/
cumino / credis in chriſto? Reſpondet / cre/
do: ⁊ ſignat ſe cruce chriſti: portat in fron/
te: et nō erubeſcit de cruce domini ſui. Ec/
ce credit in nomine eius. Interrogemus
eū: MādUcas carnem filij hominis: et bi/
bis ſanguinem filij hominis? Neſcit quid
dicimus: quia ieſus non ſe credidit ei.
Cum ergo ex eo numero nicodemus eſſet:
venit ad dñm / ſed nocte venit: et hoc forte
ad rē pertinet. Ad dñm venit / et nocte ve/
nit: ad lucē venit / et in tenebris venit. Re/
nati autē ex aqua et ſpūſancto / quid audi/
unt ab apoſtolo? Fuiſt' aliq̄n tenebre / nūc Eph.5.c.
autē lux in dño: ſicut filij lucis ambulate.
Et iterū: Nos autē qui diei ſumus / ſobrij 1.Theſſal.5.a
ſimus. Qui ergo renati ſūt / noctis fuerūt /
et diei ſunt: tenebre fuerūt / et lumen ſunt.
Iam credit ſe illis ieſus: et nō nocte veni/
unt ad ieſum ſicut nicodemus: non in te/
nebris querūt diē: Tales em̄ iam etiā p̄fi/
tentur. Acceſſit ad illos ieſus: facit in illis
ſalutē: quia ipſe dixit: Niſi quis māduca/ Joh.6.f.
uerit carnē meā / et biberit ſanguinē meūt
nō habebit in ſe vitā. Et q̄ ſignū crucis ha/
bent in frōte cathecumini / iā de domo ma/
gna ſunt / ſed fiant ex ſeruis filij. Non em̄ ni/
hil ſunt / quia iā ad domū magnā p̄tinent.
Quando autē manna manducauit popu/
lus iſrael? Cū tranſiſſet mare rubrū. Ma/
re autē rubrū quid ſignificet / audi apoſto/
lū: Nolo autē vos ignorare fratres / q₂ om/ 1.Corin.10.a.
nes patres noſtri ſub nube fuerūt: et om/
nes mare trāſieſt. Ut q̄d p̄ mare trāſierūt?
Et q̄ſi cauſā quereres ab illo: ſecut⁹ ait: Et
om̄es in moyſe baptiçati ſunt / in nube ⁊ in
mari. Si q̄ figura maris tantū valuit: ſpe/
cies baptiſmi quantū valebit? Si quod ge
ſtū eſt in figura / traiectū populū ad māna
p̄duxit: quid exhibebit chriſtus in verita/
te baptiſmi ſui / traiecto p̄ eū populo ſuo?
Per baptiſmū ſuū traiecit credentes / occi/
ſis om̄ibus peccatis tanq̄ hoſtib⁹ ꝓſequē/
tibus: ſicut in illo mari omnes egyptij pe/
rierūt. Quo traiecit fratres mei? Quo tra/
iecit p̄ baptiſmū ieſus / cui⁹ figurā tunc ge/
rebat moyſes q̄ p̄ mare traijciebat? Quo
traijciebat? Ad manna. Quod eſt manna?
Ego ſum inquit panis viuus q̄ de celo de/ Joh.6.e.
ſcendi. Manna accipiūt fideles / iam trai/
ecti p̄ mare rubrū. Quare et p̄ mare rubrū?
Iā mare: quare rubrū? Significabat mare
illud rubrū baptiſmū chriſti. Unde rubet
baptiſm⁹ chriſti / niſi chriſti ſanguine conſe/

cratus. Quo ergo ꝑducit credentes et bā-
ptiçatos? Ad manna. Ecce dico manna.
Notū ē quid acceperint iudęi/ populus il-
le iſrael: notū eſt quid illis pluiſſet deꝰ de
cęlo: et neſciūt cathecumini quid accipiūt
chriſtiani. Erubeſcant ꝙ q2 neſciūt. Tranſ-
eant ꝑ mare rubrū: manducent manna: vt
quō crediderūt in noīe ieſu: ſic ſe ipſis cre-
dat ieſus. Ideo intēdite fratres mei/ quid
reſpōdeat iſte qui nocte venit ad ieſū. Q̄-
uis ad ieſum venerit: tñ q2 nocte venit/ ad-
huc de tenebris carnis ſuę loquit̄: nō intel-
ligit qđ audiuit a dño: nō intelligit quomō
Joh.1.a. audiuit a luce/ q̄ illuminat oēm hominē ve-
nientē in hūc mundū. Iā ei dñs dixit: Niſi
quis renatꝰ fuerit denuo: nō videbit regnū
C dei. Dicit ad euꝫ nicodemꝰ: Quo-
Al.† renaſci modo poteſt homo † naſci cū ſit ſe-
nex? Spiritus ei loquit̄: ꝛ ille carnē ſapit.
Carnē ſuā ſapit: quia carnē chriſti nondū
Joh.6.f. ſapit. Cū eñ dixiſſet dñs ieſus: Niſi quis
māducauerit carnē meā/ et biberit ſangui-
nē meū/ nō habebit in ſe vitā: ſcandaliçati
ſunt quidā qui eū ſequebant̄: et dixerunt
apud ſemetipſos: Durus ē hic ſermo: ꝛ q̄s
poteſt eū audire? Putabant eñ hoc dice-
re ieſum/ q̄ eū poſſent conciſum ſicut agnū
coquere et manducare: abhorrētes a ver-
bis eius/ receſſerūt: et amplius eū nō ſunt
ſecuti. Sic euangeliſta loquit̄: et dñs ipſe
remanſit cū duodecim. Et illi ad eū: Dñe/
ecce illi dimiſerunt te. Et ille: Nunquid et
vos vultis abire? Oſtēdere volens q2 ipſe
illis erat neceſſarius: nō illi erāt chriſto ne-
ceſſarij: ne quis terreat chriſtū quādo dici-
tur vt ſit chriſtianꝰ: quaſi beatior erit chri-
ſtus/ ſi tu fueris chriſtianus. Bonū eſt tibi
vt ſis chriſtianus: Nā ſi nō fueris/ malum
Ps.15. chriſto nō erit. Audi vocē pſalmi: Dixi do-
mino deus meꝰ es tu: quoniā bonoꝝ meo-
rū nō eges. Ideo deus meꝰ es tu: q̄m bo-
noꝝ meoꝝ nō ęges. Si fueris ſine deo/ mi-
nor eris: ſi fueris cū deo/ maior deꝰ nō erit.
Non ex te ille maior/ ſed tu ſine ille minor.
Creſce ergo in illo: noli te ſubtrahere vt q̄-
ſi ille deficiat. Reficieris ſi acceſſeris: defi-
cies ſi receſſeris. Integer manet te accedē-
te/ integer manet te cadēte. Cum ꝙ dixiſſet
Joh.6.g. diſcipulis: Nūq̄d ꝛ vos vult̄ abire? reſpō-
dit petrus/ petra illa voce omniū: Dñe/ ad
quē ibimus? verba vitę ęternę habes. Bñ
ſapuit in ore ipſius caro dñi. Dñs autē ex-
poſuit eis ꝛ dixit: Spiritus ē qui viuificat:
caro autē nō ꝓdeſt quicq̄. Cū dixiſſet: Ni-
ſi quis manducauerit carnē meā/ et biberit
ſanguinē meū/ nō habebit in ſe vitā: ne car
naliter intelligerent/ ſpiritus eſt inquit qui
viuificat: caro autē nihil ꝓdeſt. Uerba au-
tem quę locutus ſum vobis/ ſpiritus et vi-
ta ſunt. Hunc ſpiritū et hanc vitā nō ſapi-
ebat iſte nicodemus/ qui nocte venerat ad
ieſum. Ait ei ieſus: Niſi quis renatus fue-
rit denuo: nō videbit regnū dei. Et ille car
nem ſuā ſapiens/ in cuius ore nondū ſapi-
ebat caro chriſti: quomodo inq̄t poteſt ho-
mo naſci cū ſit ſenex? Nunquid po-
teſt† in vtero matris ſuę iterū in- Al. ſīn ventrē matris ſue iterato introire et renaſci
troire et naſci. Non nouerat iſte niſi
vnā natiuitatē ex adā et eua: ex deo et ec-
cleſia nōdū nouerat. Nō nouerat niſi eos
parentes qui generant ad mortē: nonduꝫ
nouerat eos parentes qui generant ad vi-
tam. Non nouerat niſi eos parētes qui ge
nerant ſucceſſores: nonduꝫ nouerat eos q̄
ſemꝑ viuentes generāt ꝑmanſuros. Cum
ergo ſint duę natiuitates: ille vnā intelli-
gebat. Una eſt de terra/ alia de cęlo. Una
eſt de carne/ alia ē de ſpiritu. Una de mor-
talitate/ alia de ęternitate. Una ē de ma-
ſculo et fęmina/ alia de deo ꝛ eccleſia. Sed
ipſę duę ſingulę ſunt: nec illa poteſt repeti
nec illa. Recte intellexit nicodemꝰ/ ſed na-
tiuitatē carnis. Sic et tu intellige natiui-
tatē ſpiritus/ quō intellexit nicodemꝰ nati-
uitatē carnis. Quid nicodemus intellexit?
Nūquid poteſt homo denuo in ventrē ma
tris ſuę intrare et naſci? Sic quicunq̄ tibi
dixerit vt ſpiritaliter iterum naſcaris: re-
ſponde quod dixit nicodemus: Nunquid
poteſt homo iterum in ventreꝫ matris ſuę
intrare et naſci? Iam natus ſum de adam:
non me poteſt iterū generare adam. Iam
natus ſum de chriſto: non me poteſt iterū
generare chriſtus. Quomodo vterus non
poteſt repeti: ſic nec baptiſmꝰ. Qui naſcit̄
de eccleſia catholica: tanq̄ de ſara naſcit̄/
de libera naſcitur. Qui naſcitur de hęreſi/
tanq̄ de ancilla naſcit̄/ ſed ex ſemine abra-
am. Aduertat charitas veſtra ad magnum D
ſacramentum. Teſtatur deus ꝛ dicit: Ego Exod.3.b.
ſum deus abraam et deus iſaac ꝛ deus ia-
cob. Non erant alij patriarchę: nō erat añ
iſtos ſanctus noe: qui ſolus in toto genere
humano cū tota domo ſua meruit de dilu-

nio liberari? in quo et in filijs eius figura/
ta eſt eccleſia: ligno portante euadit dilu/
uiū. Deinde poſtea magni quos nouim⁹:
Numeri.12.b quos ſancta ſcriptura commendat: moy/
Heb.3.a. ſes fidelis in tota domo ei⁹: et illi tres no/
Exod.3.d. minant / quaſi cū ſoli promeruerint: Ego
ſū deus abraā ꝛ deus iſaac et deus iacob:
Hoc mihi nomē eſt in ęternū. Sacramen/
tū grande: Potens ē dñs ꝛ ora noſtra ape
rire ꝛ corda veſtra: vt dicere poſſimus ſicut
reuelare dignat⁹ eſt: et capere poſſitis ſicut
expedit vobis. Tres ergo iſti patriarchę/
abraā/iſaac ꝛ iacob. Iā noſtis filij iacob qꝛ
duodecim fuerūt: ꝛ inde populus iſrael: qꝛ
ipſe iacob iſrael: ꝛ popul⁹ iſrael trib⁹ duode
cim/pertinētes ad duodecim filios iſrael.
Abraā/iſaac ꝛ iacob/tres pr̄es/ꝛ populus.
Tres patres tanꝗ̄ i p̄ncipio populi. Tres
patres a quib⁹ figurabat popul⁹ et popul⁹
ipſe prior p̄ſens popul⁹. In ipſo eñ iudęo/
rū figuratus ē popul⁹ chriſtianoꝝ. Ibi figu
ra/hic veritas: Ibi mēbra/hic corp⁹/dicen/
1.Cor.10.c. te ap̄lo: Hęc aūt in figura ꝯtingebāt illis.
Vox ē apoſtoli: Scripta ſunt inquit ꝑpter
32.q.4.c. recurrat nos/in quos finis ſęculoꝝ obuenit. Recur
rat nūc anim⁹ veſter ad abraā/iſaac ꝛ iacob.
In iſtis tribus inuenimus parere liberas/
parere ꝛ ancillas. Inuenim⁹ ibi et part⁹ li/
beraꝝ: inuenim⁹ ibi ꝛ part⁹ ancillaꝝ. Ancil
Gen.21.b. la nihil boni ſignificat: Eijce ancillā inq̄t ꝛ
filiū eius: nō eñ hęres erit filius ancillę cū
filio liberę. Apoſtolus hoc cōmemorat: et
Gal.4. in illis duobus filijs abrać dicit ap̄ls fuiſ/
ſe figurā duorū teſtamentoꝝ: veteris ꝛ no
ui. Ad vetus teſtamentū pertinēt dilecto/
res temporaliū/dilectores ſęculi. Ad nouū
teſtamentū dilectores vitę ęternę. Ideo il
la hieruſalē i terra/vmbra erat cęleſtis hie/
ruſalē matris omniū noſtrū/ quę eſt in cę/
lo: Et hęc apoſtoli verba ſunt. Et de iſta ci
uitate vnde peregrinamur/ multa noſtis/
multa iā audiſtis. Inuenimus autē rē mi/
rā in iſtis partubus: id ē/in iſtis fętibus/in
iſtis generationib⁹ liberaꝝ ꝛ ancillarū/q̄t/
tuor ſcilicet genera hominū: i quib⁹ ſcilicet
quattuor generibus/ complet figura tot/
us populi futuri chriſtiani: vt non ſit mirū
Exod.3.d. qđ in illis tribus dictū ē: Ego ſū de⁹ abraā
et deus iſaac et deus iacob. In omnibus
eñ chriſtianis fratres itēdite: aut ꝑ malos
naſcunt boni: aut ꝑ bonos naſcunt mali:
aut ꝑ bonos boni/aut ꝑ malos mali. Am/
plius iſtis quattuor generib⁹ non poteſtis
inuenire. Quę itez repetā/aduertite/reti/
nete et excutite corda vr̄a: nolite pigri eſſe:
Capite ne capiamini: quomodo quattuoꝝ
genera ſunt omniū chriſtianoꝝ. Aut ꝑ bo/
nos naſcunt boni: aut ꝑ malos naſcuntur
mali: aut ꝑ bonos mali/aut ꝑ malos boni.
Puto quia planū eſt: per bonos boni/ſi et
qui baptiȥāt boni ſūt/et qui baptiȥant re/
cte credūt: ꝛ in mēbris chriſti recte numerā/
tur. Per malos mali/ſi ꝛ q̄ baptiȥant mali
ſūt: et qui baptiȥant duplici corde accedūt
ad deū/ꝛ nō tenēt eos mores quos audiūt
in eccleſia: vt ibi nō ſint palea ſed frumen/
tū: Q eñ mlti ſint/nouit charitas veſtra.
Per malos boni: aliqñ baptiȥat adulter: ꝛ
q̄ baptiȥat iuſtificat. Per bonos mali: ali/
qñ qui baptiȥāt ſancti ſūt: qui baptiȥant/
tenere vias dñi nolunt. Puto ergo fratres
notū eſſe in eccl'ia ꝛ q̄tidianis exēplis ma/
nifeſtari ea q̄ dicim⁹: ſed in p̄orib⁹ nr̄is pa/
tribus ea ꝯſiderem⁹: qꝛ habuerūt et illi iſta
quattuor genera. Per bonos boni: anani/ Act.9.c.
as paulū baptiȥauit. Quid ꝑ malos mali?
Dicit ap̄ls quoſdā p̄dicatores euāgelij/q̄s Phil.1.c.
dicit nō caſte annūciare ſolere euangeliū:
quos tolerat i ſocietate chriſtiana/ꝛ dicit:
Quid eñ? Dū oñi mō ſiue ꝑ occaſionē ſi/
ue ꝑ ỽitatē chriſt⁹ annnunciet: et in h̄ gau/
deo. Nūquid maliuol⁹ erat/ꝛ de alieno ma
lo gaudebat? Sed quia et ꝑ malos verū p̄/
dicabat: ꝛ ꝑ malorū ora chriſt⁹ p̄dicabat: ſi
quos iſti ſui ſil'es baptiȥabāt/ mali malos
baptiȥabāt: ſi quos iſti baptiȥabant/tales
quales admonet dñs cū dicit: Quę dicūt Matth.23.a.
facite: q̄ aūt faciunt/facere nolite: mali bo/
nos baptiȥabāt. Boni malos baptiȥabāt:
quomō a philippo ſancto ſimon magus ba Act.8.b.
ptiȥatus eſt. Nota ſunt q̄ iſta q̄ttuor gene/ E
ra frēs mei. Ecce itez ea repeto: tenete illa/
numerate illa/aduertite illa: cauete q̄ mala
ſūt: tenete q̄ bona ſūt. Per bonos boni na
ſcunt/cū ꝑ ſctōs ſancti baptiȥant. Per ma
los mali/cū ꝛ q̄ baptiȥāt ꝛ q̄ baptiȥant ini/
que ꝛ impie viuūt. Per malos boni/cū ma
li ſunt qui baptiȥāt/ꝛ boni qui baptiȥant.
Per bonos mali/cū boni ſunt q̄ baptiȥāt/
ꝛ mali qui baptiȥant. Quō inuenim⁹ iſta i
trib⁹ iſtis nominib⁹: Ego ſum de⁹ abraam/
deus iſaac et deus iacob? Ancillas accepi/
mus in malis: liberas accepim⁹ in bonis.
Pariunt liberę bonoꝝ: ſara peperit iſaac. Gen.21.a.

Pariūt ancillę malos: agar peperit hiſma
el. Habemus in vno abraā et illius genus
cū ꝑ bonos boni / aut ꝑ malos mali: aut ꝑ
bonos mali: aut per malos boni. Per bo-
nos mali vbi figurati ſūt? Libera erat re-
becca vxor iſaac: legitime pepit geminos:
vnꝰ erat bonꝰ / alter malus. Habes aperte
Malach. 1. a. ibi ſcptur̄a dicentē dei voce: Jacob dilexi:
eſau autē odio habui. Iſtos duos genuit
rebecca / iacob et eſau: Unꝰ inde eligitr / alꝰ
reprobatr. Unꝰ ſuccedit in hereditatē / alter
exheredatr. Nō facit populū ſuū deꝰ de eſau /
ſed facit de iacob. Semē vnū / diuerſi q̄ cō-
cepti ſunt. Uterꝰ vnus / diuerſi q̄ nati ſunt.
Nūq̄d nō libera peperit iacob / q̄ libera pe-
Gen. 25. c. perit eſau? Luctabātur ī vtero matris ſuę:
et dictū eſt rebeccę / cū ibi luctarentr: Duo
populi ſunt in vtero tuo. Duo homines /
duo populi: Bonus populus / malus po-
pulus: Sed tamē in vno ventre luctabā-
tur. Quāti mali ſunt in eccleſia: et vnꝰ vte-
rus portat / donec in fine diſcernentr: et bo-
ni aduerſus malos clamāt: et mali aduer-
ſus bonos reclamāt: et in vnius viſceribꝰ
vtrique luctātur. Nūquid ſemꝑ ſimul erūt?
In fine exitr ad lucē: declaratr natiuitas / q̄
hic in ſacramēto figuratur: Et tūc appare-
bit: Jacob dilexi: eſau autē odio habui.
Iā ergo inuenimꝰ fratres et de bonis bo-
nos / de libera iſaac: et de malis malos / de
ancilla hiſmael: de bonis malos / eſau de
rebecca: Et d̄ malis bonos vbi inuenimꝰ?
Reſtat iacob / vt in tribus patriarchis q̄t-
tuor generū iſtorū ꝑfectio concludatr. Ha-
buit vxores iacob liberas / habuit et ancil-
las. Pariūt liberę / pariūt et ancillę: et fiūt
duodecim filij iſrl̄. Si numeres oēs de qbꝰ
nati ſunt: nō omnes de liberis / nō omnes
de ancillis / ſed tamē omnes ex vno ſemi-
ne. Quid ergo fratres mei? Nūquid q̄ na-
ti ſunt de ancillis / nō ſimul poſſederūt ter-
rā ꝓmiſſionis cū fratribus ſuis? Inueni-
mus ibi bonos filios iacob natos de ancil-
lis: et bonos filios iacob natos de liberis.
Nihil illis obfuit natiuitas de vteris ancil-
larū / quādo in patre cognouerunt ſemē ſu-
um: et conſequēter regnū cū fratribꝰ tenue-
rūt. Quomodo ergo in filijs iacob nō ob-
fuit illis qui nati ſunt de ancillis quo minꝰ
tenerēt regnū: et terrā repromiſſionis cū fra-
tribus ex ęquo acciperēt: nō illis obfuerūt
natales ancillarū / ſed ꝓualuit ſemen pater-
nū: Sic quicūque ꝑ malos baptiçantr / tanque
de ancillis videntr nati: ſed tamē qꝛ ex ſemi
ne verbi dei quod figuratr in iacob / nō cō-
triſtentr: ſimul hereditatē cū fratribus poſ-
ſidebūt. Securus ergo ſit / q̄ de ſemine bo-
no naſcitur: tm̄ nō imitetur ancillā. Si de
ancilla naſcitur / ancillā malā ſuꝑbientē nō
imitetr. Unde eīn filij iacob de ancillis na-
ti / poſſederūt terrā ꝓmiſſionis cum fratri-
bus: hiſmael autē de ancilla natus / expul-
ſus eſt de hereditate? Unī niſi qꝛ ille ſuper-
bus erat / illi humiles. Erexit ille ceruicē / et
voluit ſeducere fratrē ſuū / ludens cum illo.
Magnū ibi ſacramentū. Ludebant ſimul Gen. 21. b.
hiſmael et iſaac: vidit illos ſara ludentes /
et ait abrę: Eijce ancillā et filiū eius: non
eīn heres erit filius ancillę cum filio meo
iſaac. Et cū contriſtatus eſſet abraā: confir
mauit ei a dn̄o angelus dictū vxoris eius.
Jam hic manifeſtū eſt ſacramentū: qꝛ ne-
ſcio quid futurū parturiebat illa res geſta.
Ludentes vidit et dicit: Eijce ancillā et fi-
lium eius. Quid eſt hoc fratres? Quid eīn
mali fecerat hiſmael puero iſaac / quia lu-
debat cū illo? Sed illa luſio / illuſio erat. Il
la luſio deceptionē ſignificabat: Nam ma
gnū ſacramentū / attendat charitas veſtra.
Perſecutionē illā vocat apoſtolus ipſam
luſionē: ipſum luſum perſecutionē vocat.
Ait eīn: Sed ſicut tūc ille qui ſm carnē na- Gal. 4. d.
tus erat / perſequebatr eū qui ſm ſpiritū: ita
et nūc / id eſt / qui ſm carnē nati ſunt / perſe-
quūtur eos qui ſm ſpiritū nati ſunt. Qui
ſūt ſm carnē nati? Dilectores mūdi / ama-
tores ſęculi. Qui ſūt ſm ſpiritū nati? Ama-
tores regni cęlorū: dilectores chriſti / deſi-
derantes vitā ęternā: gratis colentes de-
um. Ludunt / et dicit apoſtolus perſecutio-
nē. Nam poſteaque dixit hęc verba apoſto-
lus: Et ſicut tūc ille qui ſm carnē natꝰ erat
perſequebatr eū qui ſm ſpiritū / ita et nūc:
ſecutus ē et oſtendit de qua ꝑſecutione di-
ceret. Sed quid dicit ſcriptura? Eijce ancil Gen. 21. b.
lam et filiū eius: nō eīn heres erit filius an
cillę cū filio meo iſaac. Quęramꝰ vbi hoc
dicat ſcriptura: vt videamus vtrū aliqua
perſecutio ꝓceſſerit hiſmaelis in iſaac: et in-
uenimus hoc dictū eſſe a ſara / quando vi-
dit pueros ludentes ſimul. Quā luſionem
dicit ſcriptura vidiſſe ſarā: hanc perſecuti-
onem dicit apoſtolus. Plus ergo vos ꝑſe-
quūtur qui vos illudendo ſeducūt: Ueni

veni/baptiçare hic: hic habes verū baptiſ/
mū: Noli ludere: vn⁹ eſt ver⁹. Jlle luſus ē:
ſeduceris: et iſta pſecutio grauis tibi erit.
Melius tibi erat ſi hiſmaelē tu lucrareris
ad regnū: Sed nō vult hiſmael: qꝛ ludere
vult. Tene tu hereditatē patriſ ꝛ audi: Eij/
ce ancillā et filiū eius: non eñ heres erit fi/
lius ancillę cū filio meo iſaac. Jſti etiā au/
dent dicere/ quia pſecutionē ſolent pati a
catholicis regibus/ aut a catholicis princi
pibus: qua in pſecutione tolerāt afflictio/
nē corporis. Si tamē aliquādo paſſi ſunt/
aut quomodo paſſi ſunt/ipſi ſciāt: aut con/
ueniāt cōſciētias ſuas/ ſi tñ afflictionē cor/
poris paſſi ſunt: aut quō paſſi ſūt pſecuti/
onē quā faciūt grauiorē: Caue qſi vult lu/
dere hiſmael cum iſaac: qſi tibi blandiť: qſi
offert alterū baptiſmū: reſponde/habeo iā
baptiſmū. Si eñ verus eſt iſte baptiſm⁹:
quiſqs vult alterū dare/illudere vult. Ca/
ue animę perſecutorē: Nā ſi a principibus
catholicis aliqua paſſa eſt pars donati ali
quādo: ſm corpus paſſa eſt/ nō ſm illuſio/
Nt.† ſtertiis nem ſpiritus. Audite ꝛ videte in ipſis†ve/
teribus factis/ oīa futurarū rerū ſigna ꝛ
indicia. Jnueniť ſara afflixiſſe agar ancil/
lam. Sara libera eſt. Poſteaq̄ ſupbire cę
pit ancilla: queſta ē abrae ſara ꝛ dixit: Eij/
ce ancillā: erexit aduerſum me ceruicē ſu/
am. Et quaſi ab abraā fieret/ ō abraā que/
ſta eſt mulier. Abraā vero q̄ non in ancilla
libidine abutendi tenebať/ ſed officio ge/
nerandi: qm̄ ſara ei dederat vnde prolem
Geñ.16.b. ſuſciperet/ait ei: Ecce ancilla tua: vtere ea
ſicut vis. Et afflixit eā grauiter ſara: et fu/
git a facie eius. Ecce libera afflixit ancillā:
et non illā vocat pſecutionē apoſtol⁹. Lu/
dit ſeruus cū dño: et pſecutionē vocat. Af/
flictio iſta non vocať pſecutio: et luſio illa
vocať pſecutio? Quid vobis videtur fra/
tres? nōne intelligitis quid ſignificatū ſit?
23.q.4.c.qñ. Sic ergo quādo vult deus cōcitare pote/
ſtates aduerſus hereticos/ aduerſus ſchiſ/
maticos/ aduerſus diſſipatores eccłię/ ad/
uerſus exufflatores chriſti/ aduerſus blaſ/
phematores baptiſmi: nō mireť/ qꝛ de⁹ cō/
citat vt a ſara verbereť agar: Cognoſcat ſe
agar: ſupponat ceruicē: qꝛ cū humiliata diſ
cederet a dña ſua: occurrit ei angelus ꝛ di/
xit: Quid eſt agar ancilla ſarę? Cum con/
queſta eſſet de dña: q̄d audiuit ab angelo?
Reuertere ad dominā tuā. Ad h̄ ģ affligiť
vt reuertať: atq₃ vtinā reuertať: qꝛ proles
ei⁹ ſicut†filij iacob/cū fratrib⁹ hereditatē te Nt.†proles
nebit. Mirātur aūt/qꝛ cōmoueně poteſta/
tes chriſtianę aduerſus deteſtādos diſſipa
tores eccłię. Si nō ergo mouereně/ et quo/
mō redderent rationē de imperio ſuo deo?
Jntendat charitas veſtra quid dicā: quia
pertinet hoc ad reges ſeculi chriſtianoſ: vt
tēporib⁹ ſuis pacatā velint matrē ſuā eccle
ſiā habere: vñ ſpiritaliter nati ſūt. Legim⁹
danielis viſiones et geſta pphetica. Tres Dañ.3.c.
pueri in igne laudauerunt dñm: mirat⁹ eſt
nabuchodonoſor rex laudantes deū pue/
ros/et circa eos ignē nō nocentē. Et cū ad/
miratus eſſet: q̄d ait nabuchodonoſor rex:
non vel iudęus vel circūciſus ille qui ſtatu/
am ſuā erexerat: et ad eam adorandā om/
nes coegerat: tamē laudibus triū puerorū
cōmotus: vbi vidit maieſtatē dei pſentis i
igne/quid ait? Et ego ppono decretū om/
nibus tribubus et linguis in omni terra.
Quale decretū? Quicunq₃ dixerint blaſ/ Dañ.3.g.
phemiā†in deū ſydrac/ miſac ꝛ abdenago: Nt.†contra
in interitu erunt: et domus eorū in perdi/
tionē. Ecce quomō ſęuit rex alienigena/ne
blaſphemeť deus iſrael: q̄ potuit tres pu/
eros de igne liberare: ꝛ nolūt vt ſęuiāt re/
ges chriſtiani quia chriſtus exufflať: a quo
non tres pueri/ſed orbis terrarū cum ipſis
regibus a gehennarū igne liberaně: Nam
tres illi pueri/fratres mei liberati ſunt ab
igne tēporali: nunq̄d non ipſe dñs macha/
beorꝫ/qui ꝛ triū puerorū? Jllos ab igne li/ 2.Machab.7
berauit: illi in tormētis igneis corpe defe/
cerūt: ſed in legitimis mādatis animo per/
manſerūt: Jlli apte liberati ſunt/illi occul/
te coronati ſunt. Plus ē liberari de flāma
gehennarꝫ/q̄ de fornace poteſtatis huma/
nę. Si ģ nabuchodonoſor rex laudauit ꝛ p/
dicauit et gloriā dedit deo: qꝛ liberauit de
igne tres pueros: ꝛ tātā gloriā dedit/vt de/
cretū mitteret p regnū ſuū: q̄cūq₃ dixerint
blaſphemiā in deū ſydrac miſac ꝛ abdena/
go/in interitu erunt: ꝛ dom⁹ eorꝫ in pditio/
nē: quomō iſti reges non moueaně/qui nō
tres pueros attendūt liberatos de flāma/
ſed ſeipſos liberatos de gehēna: qñ vident
chriſtū a quo liberati ſunt exufflari in chri/
ſtianis: quādo audiunt dici chriſtiano: dic
te nō eſſe chriſtianū? Talia facere volunt: ꝛ
ſaltē talia pati nolunt. Nā videte q̄lia faci/
unt: ꝛ qualia patiuntur. Occidunt animas

affligunt in corpore. Sempiternas mortes faciunt: ꝛ tēporales ſe ꝑpeti conquerūtur. Et tamē que patiunt, ꝓferunt nobis neſcio quos in ꝑſecutione ſuos martyres. Ecce marculus de petra ꝓcipitatus eſt: et ecce donatus bagaienſis in puteū miſſus eſt. Quādo poteſtates romanę talia ſupplicia decreuerūt, vt precipitarent homines? Quid aūt reſpondēt noſtri? Quid ſit geſtū neſcio: Tamē quid tradūt noſtri: qꝛ ipſi ſe ꝓcipitauerūt, et poteſtates infamauerunt. Recordemur cōſuetudines poteſtatū romanoꝝ: ꝛ videamus cui credendū ſit. Dicūt noſtri illos ſe ꝓcipitaſſe: Si non ſunt ipſi diſcipuli ipſoꝝ qui ſe modo de ſaxis nullo ꝑſequente ꝓcipitant, non credimus. Quid mirū ſi fecerūt illi quod ſolēt? Nā poteſtates romanę nunꝙ talibꝰ ſupplicijs vſę ſunt: non eñ nō potuerunt occidere aperte: ſed illi qui ſe mortuos coli voluerunt, famoſiorē mortē non inuenerunt. Poſtremo quicq̄d illud eſt, nō noui. Et ſi paſſa es o pars donati corporalē afflictionē ab eccl'ia catholica, a ſara paſſa es agar: redi ad dominā tuā. Locus quidē neceſſarius aliquāto diutius nos tenuit: vt textū totum euangelicę lectionis exponere minime valeremus: ſufficiat interim charitati veſtrę fratres: ne hęc quę dicta ſūt, dicēdo alia, excludant de cordibꝰ veſtris. Hęc tenete: talia diſcite: flāmantes illuc ꝓcedite: frigidos accendite.

Augꝰ non exponit quedā in rubrica huius tractatus notata. videlicet: niſi q̄s renatꝰ fuerit ꝛc. ſed in tracta. ſequenti

Ab eo quod ſcriptū eſt: Quod natū eſt de carne caro eſt: ꝛ quod natum ē de ſpiritu, ſpiritus ē: vſꝙ ad id quod ait: Qui autē facit veritatem, venit ad lucē: vt manifeſtentur eius opera quia in deo ſunt facta: Tractatus .XII.

A

Ex eo quod heſterno die intentā fecimꝰ charitatem veſtrā: intelligimus vos alacrius et numeroſius conueniſſe: Sed interim lectioni euāgelicę ex ordine ſermonē debitū reddamꝰ ſi placet. Deinde audiet charitas veſtra de pace eccleſię, vel quid ęgerimus, vel quid adhuc agendū ſperemus. Nūc autē tota intentio cordis ad euangelium ferat: nemo eñ aliunde cogitet. Si eñ qui totus adeſt vix capit: q̄ ſe ꝑ cogitationes diuerſas diuidit: nonne et quod cęperat fundit? Meminit autē charitas veſtra dñico pręterito q̄ntū dñs adiuuare dignatus ē: diſſeruiſſe nos de ſpiritali regeneratione: quā lectionē vobis iterū legi fecimus: vt quę tūc nō dicta ſunt: in chriſti nomine adiuuātibus orationibus veſtris impleamꝰ. Regeneratio ſpiritalis vna ē: ſicut generatio carnalis vna eſt. Et quod nicodemꝰ dño ait verū dixit: quia non poteſt homo cū ſit ſenex redire rurſum in vterū matris ſuę et naſci. Ille quidē dixit: qꝛ homo cū ſit ſenex hoc nō poteſt, q̄ſi et ſi infans eſſet, poſſet. Omnino eñ nō poteſt, ſiue recens ab vtero, ſiue annoſa iam ętate redire rurſum in materna viſcera et naſci. Sed ſicut ad natiuitatem carnalē valent muliebria viſcera ad ſemel pariendū: ſic ad natiuitatē ſpiritalē valent viſcera eccleſię, vt ſemel quiſꝙ baptizet. Propterea ne quis forte dicat: ſed iſte in hęreſi natus ē: et iſte in ſchiſmate natus: amputata ſunt omnia ſi meminiſtis: quę vobis diſputata ſūt de tribꝰ patribus noſtris, quoꝝ deus dici voluit: nō quia ſoli erāt: ſed qꝛ in his ſolis impleta ē integritas ſignificādi populi futuri. Inuenimus eñ natū de ancilla, et exhęredatū: natum de libera hęredē. Rurſum inuenimus natum de libera exhęredatū, natū de ancilla hęredē. Natus de ancilla exhęredatus hiſmael, natus de libera hęres iſaac. Natus de libera exhęredatus eſau, nati de ancillis hęredes filij iacob. In illis itaꝙ tribus patribus, omnis futuri populi figura ꝑfecta eſt. Nec imerito deus inquit: Ego ſum deus abraā et deus iſaac et deꝰ iacob: hoc mihi nomen inquit in ęternū. Magis meminerimus, quid ꝓmiſſum ſit ipſi abraę: hoc eñ ꝓmiſſum eſt iſaac: hoc ꝓmiſſum eſt ꝛ iacob. Quid inuenimus: In ſemine tuo benedicent omnes gētes. Credidit tūc vnꝰ quod nondū videbat: vident homines et excęcant. Completū eſt in gentibꝰ quod ꝓmiſſum ē vni: et ſeparant a cōmunione gētiū: qui et quod impletū eſt videre nolunt. Sed quid illis ꝓdeſt quia videre nolunt? Vidēt velint nolint: apta ꝟitas ꝛ clauſos oculos ferit. Reſpōſum eſt nicodemo q̄ ex eis erat q̄ crediderāt in ieſū: ꝛ ipſe ieſus nō ſe credebat eis. Quibuſdā eñ non ſe credebat, cū iam in illū crediſſent. Sic habes ſcriptū: Multi crediderunt in nomine

Exod.3.b.

Gen.22.d.

Ioh.2.d.

eius/vidētes ſigna que faciebat. Ipſe au-
tem ieſus non credebat ſemetipſum illis.
Non enī opus habebat/vt quiſꝗ teſtimo-
niū ꝑhiberet de homine. Ecce iā illi crede-
bant in ieſum: et ipſe ieſus nō ſe credebat
eis. Quare? Quia nōdū erāt renati ex aq̄
et ſpirituſancto. Inde hortati ſum⁹/ꝛ hor-
tamur fratres noſtros cathecuminos: Si
enī interroges eos/ iam crediderunt in ie-
ſum: ſed qꝛ nondū carnē eius et ſanguinē
acceperūt/nōdum ſe illis credit ieſus. Quid
faciant vt ſe illis credat ieſus? Renaſcātur
ex aqua et ſpūſancto: ꝓferat eccleſia quod
parturit. Concepti ſunt/edanꝫ in lucē: ha-
bent vbera quibus nutrianꝫ: Nō timeant
ne nati ſuffocenꝫ: ab vberib⁹ maternis nō
recedāt. Null⁹ pōt homo redire in matris
viſcera ꝛ iterū renaſci. Sꝫ de ancilla neſcio
quis nat⁹ eſt: Nūquid tunc q̄ nati ſunt de
ancillis/ redierunt in vterum liberarum vt
Gen.16.a denuo naſcerentur? Semen abraam vt fa-
ceret filium de ancilla/vxor auctor fuit: na-
tus eſt ex ſemine viri/ꝛ non vtero/ ſed ſolo
placito vxoris: nunquid qꝛ de ancilla ideo
exheredatus? Si propterea exheredatus
quia de ancilla natus eſt: nulli ancillarum
filij admitterenꝫ ad hereditatē. Filij iacob
admiſſi ſunt ad hereditatē: hiſmael autem
non: quia ex ancilla natus exheredat⁹: ſed
quia ſuperb⁹ matri/ſuperbus in filiū ma-
tris: mater enī eius magis ſara q̄ agar. Il-
lius vter⁹ accōmodat⁹: illi⁹ volūtas acceſ-
ſit. Nō faceret abraā qđ ſara nollet: magis
ergo ille filius ſare. Sed qꝛ ſuperbus in fra
trē/ꝛ ſuperb⁹ ludendo: ludēdo/qꝛ deluden-
Gen.21.d. do. Quid ait ſara? Eijce ancillā et filiū ei⁹:
non enī heres erit filius ancille cū filio meo
iſaac. Nō ergo illū viſcera ancille eiecerūt
foras/ſed ceruix ſeruilis. Et ſi liber ſuperb⁹
ſit/ſeruus eſt: et quod peius ē/male domi-
ne ipſi⁹ ſupbie. Itaqꝫ fratres mei/ reſpōde-
te hoi nō poſſe rurſus naſci hoiem. Quic-
q̄d iterū fit/illuſio ē: q̄cq̄d iterū fit/luſus eſt.
Hiſmael ludit/foras mittiꝫ. Animaduertit
enī eos ſara ludentes/ ait ſcriptura: ꝛ dixit
abrae: Eijce ancillā ꝛ filiū eius. Diſplicuit
ſare luſus puerorū: aliq̄d nouum vidit pue
ros ludere. Nōne optāt hoc q̄ filios habēt/
videre ludētes filios ſuos? Vidit illa ꝛ im-
probauit. Neſcio q̄d vidit in luſu. Illuſio-
nē vidit in illo luſu: aiaduertit ſerui ſuper-
biā: diſplicuit illi: eiecit foras. Nati ergo d

ancillis/ad hereditatē admittunꝫ iacob: et
nat⁹ de libera mittiꝫ foras eſau. Nemo enī
ꝑſumat qꝛ de bonis naſciꝫ: nemo ꝑſumat
qꝛ ꝑ ſanctos baptizaꝫ. Qui ꝑ ſāctos bapti
zaꝫ: adhuc caueat ne nō ſit iacob ſed eſau.
Hoc ꝗ fratres dixerim: meli⁹ ē ab hoib⁹ ſua
querētib⁹ ꝛ mundū diligentib⁹/ qđ ſignifi-
cat nomē ancille baptizari: ꝛ ſpiritalr here-
ditatē querere chriſti: vt ſit tanꝗ filius ia-
cob de ancilla: q̄ baptizari ꝑ ſanctos et ſu-
perbire/vt ſit eſau foras mittendus: q̄uis
nat⁹ ex libera. Hec fratres tenete: Nō vos
palpam⁹: nulla ſpes veſtra ī nobis ſit: nec
vobis blādimur nec nobis: vnuſq̄ſꝗ ſuam
ſarcinā portet. Noſtrū ē dicere ne male iu-
dicemur: veſtrū eſt audire: ꝛ corde audire/
ne exigaꝫ quod damus: Immo q̄ñ exigiꝫ/
lucrū inueniaꝫ/nō detrimētū. †Dicit do- Ar.† Reſpondit ieſus
min⁹ nicodemo: ꝛ exponit ei: Amen
amen dico tibi: niſi q̄s renat⁹ fue-
rit ex aqua et ſpūſancto: non pōt
†intrare in regnū dei. Tu inq̄t carna- Ar.† introire.
lē generationē intelligis cū dicis: Nūquid
poteſt hō redire in viſcera matris ſue? Ex
aqua ꝛ ſpūſancto oportet vt naſcaꝫ ꝓpter
regnū dei. Si ꝓpter hereditatē patrꝭ hoīs
temporalem / naſcitur ex viſcerib⁹ matrꝭ car-
nalis: ꝓpter hereditatē patris dei ſempi-
ternā/naſcaꝫ ex viſceribus eccleſie. Gene-
rat ꝑ vxorē filiū pater moritur⁹ ſucceſſurū:
generat deus de eccleſia filios nō ſucceſſu-
ros/ſed ſecū manſuros. Et ſequiꝫ: Quod B
natū ē de carne / caro eſt: et quod
natū eſt de ſpū / ſpūs eſt. Spiritali-
ter ergo naſcimur: et in ſpū naſcimur ver-
bo ꝛ ſacramento: adeſt ſpūs vt naſcamur:
Spūs inuiſibiliꝫ adeſt vñ naſcaris: qꝛ ꝛ tu
inuiſibiliꝫ naſcerꝭ. Sequiꝫ enī et dicit: Nō
mireris qꝛ dixi tibi: oportet vos
naſci denuo. Spūs vbi vult ſpi-
rat: ꝛ vocē ei⁹ audis: ſꝫ neſcis vñ
veniat aut quo vadat. Nemo videt
ſpūm: ꝛ quō audim⁹ vocē ſpūs? Sonat pſal-
mus: vox ē ſpūs. Sonat euangeliū: vox ē
ſpūs: Sonat ſermo diuin⁹: vox eſt ſpirit⁹.
Vocē ei⁹ audis: et neſcis vñ veniat et quo
vadat. Sed ſi naſcaris ꝛ tu de ſpū: hoc eris
vt ille. Qui non eſt adhuc nat⁹ de ſpū: ne-
ſciat de te vñ venias et q̄ eas. Hoc enī ſe-
cut⁹ ait: Sic ē oīs q̄ natus ē ex ſpiri-
tu. Reſpondit nicodem⁹ et dixit
ei: Quō poſſunt hec fieri? Et reuera

carnaliter nõ ĩtelligebat. In illo fiebat qḋ dixerat dñs: Vocẽ ſpiritus audiebat: ⁊ neſciebat vñ venerat et quo ibat. **Reſpondit ieſus et dixit: Tu es magiſter ĩ iſrael/ et hec ignoras?** O fratres/ qḋ putamus dñm huic magiſtro iudeoꝝ quaſi inſultare voluiſſe? Nouerat dñs qḋ agebat: volebat illũ naſci ex ſpiritu. Nemo ex ſpiritu naſcit̃ niſi humilis fuerit: q꞉ ipſa humilitas facit nos naſci de ſpiritu: qm̃ ꝓpe eſt dñs obtritis corde. Ille magiſterio inflatus erat: ⁊ alicuiꝰ mometi ſibi eſſe videbat̃: quia doctor erat iudeoꝝ. Deponit ei ſupbiã/ vt poſſit naſci de ſpiritu. Inſultat tanq̃ indocto: non q꞉ ſuperior vult videri dñs: Quid magnũ/ deꝰ ad hoiem/ veritas ad mendaciũ? Maior chriſtꝰ q̃ nicodemꝰ dici debet/ dici poteſt/ cogitãdus ẽ. Si diceret̃ maior chriſtus q̃ angeli/ ridẽdũ erat: Incõparabilit̃ em̃ maior creator oĩ creatura/ ꝑ quẽ facta ẽ ois creatura. Sz exagitat ſupbiã hois: Tu es magiſter i iſrl̃ et hec ignoras? Tãq̃ diceret: Ecce nihil noſti prīceps ſupbus/ naſcere ex ſpiritu. Si em̃ natꝰ fuerꝭ ex ſpũ/ vias dei tenebis/ vt chriſti humilitatẽ ſeq̃ris. Sic em̃ altꝰ ẽ ſup oẽs ange-

Phil.2.a. los: q꞉ cũ in forma dei eſſet/ nõ rapinã arbitratꝰ eſt eſſe equalis deo: ſed ſemetipſum exinaniuit formã ſerui accipiẽs: in ſimilitudinẽ hominũ factus: et habitu inuẽtus vt homo: humiliauit ſemetipſũ factus obediens vſq꜄ ad mortẽ. Et ne mortis genꝰ tibi aliqḋ placeat: mortẽ aũt crucis. Pẽdebat/ et inſultabat̃ ei. De cruce deſcendere poterat/ ſed differebat/ vt de ſepulchro reſurgeret. Pertulit ſupbos ſeruos dñs/ medicus egrotos. Si hoc ille/ quid illi quos oportet naſci ex ſpũ? Si hoc ille verꝰ magiſter in celo/ nõ hominũ tm̃ ſed ⁊ angeloꝝ? Si em̃ docti ſunt angeli/ ṽbo dei docti ſunt. Si ṽbo dei docti ſunt/ q̃rite vñ docti ſũt/ ⁊ inuenie-

Joh.1.a. tis. In principio erat verbũ: et verbũ erat apud deũ: et deꝰ erat verbũ. Tollat̃ homini ceruix/ ſed aſpera ⁊ dura: vt ſit lenis ceruix ad portandũ iugũ chriſti. De quo dici-

Matth.11.d. tur: Iugũ meũ leue eſt: ⁊ ſarcina mea leuis eſt. Et ſequit̃: **Si terrena dixi vobis ⁊ nõ creditis: quõ ſi dixero vobis celeſtia credetꝭ?** Que terrena dixit fratres? Niſi quis natus fuerit denuo: terrenũ eſt. Spiritꝰ vbi vult ſpirat: et vocẽ eius audis: et neſcis vnde veniat/ aut quo eat:

Hic auguſti. ꝯtexit qḋ ã q̃ ſunt in textu nro/ſ. Amen amẽ dico vobis: quia qḋ ſcimꝰ loquimur ⁊c̃.

terrenum eſt. Si de iſto vẽto diceret/ ſicut nonnulli intellexerunt/ cũ quereret̃ ab eis quid terrenũ dixerit dñs dũ ait: Si terrena dixi vobis et nõ creditis: quõ ſi celeſtia dixero credetis? Cu꜃ ergo quereret̃ a quibuſdã/ quid terrenũ dixerit dñs: anguſtias paſſi dixerũt: Quod ait de ſpiritu vbi vult ſpirat: et vocẽ eius audis: et neſcis vñ veniat/ aut quo eat: de iſto vento dixit. Quid em̃ nominauit terrenũ? Loquebat̃ de generatione ſpiritali: ſecutus ait: Sic ẽ oĩs qui natꝰ ẽ ex ſpiritu. Deinde fratres: quis noſtrũ non videat: verbi gratia: auſtrum euntẽ a meridie ad aquilonẽ: aut aliũ ventũ venientẽ ab oriente ad occidentem? Quomodo ergo neſcimus vnde veniat et quo eat? Quid ergo dixit terrenu꜃ quod nõ credebãt homines? An illud qḋ de templo ſuſcitãdo dixerat? Corpus em̃ ſuũ de terra acceperat: et ipſã terrã de terreno corpore ſuſceptã parabat ſuſcitare. Nõ ei creditũ eſt terrã ſuſcitaturo. Si terreſtria inq̃t dixi vobis et nõ creditis: quomodo ſi celeſtia dixero credetis? Hoc eſt/ ſi non creditis quia templũ poſſũ reſuſcitare deiectũ a vobis: quomodo credetis q꞉ per ſpiritũ poſſint homines regenerari? Et ſe-

quit̃: **Et nemo aſcendit in celum niſi qui deſcendit de celo/ filius hominis qui eſt in celo.** Ecce hic erat/ et in celo erat. Hic erat carne/ et ĩ celo erat diuinitate: immo vbiq꜄ diuinitate. Natꝰ de matre/ nõ recedẽs a patre. Due natiuitates chriſti intelligũtur: vna diuina/ altera humana: vna ꝑ quã efficeremur: altera per quã reficeremur. Ambe mirabiles: illa ſine matre/ iſta ſine patre. Sed quia de adã corpus acceperat/ quia maria de adã: ipſum quoq꜄ corpꝰ ſuſcitaturꝰ erat. Terrenu꜃ qḋdã dixerat: Soluite templũ hoc: ⁊ in tribꝰ diebus ſuſcitabo illud. Celeſte autẽ quiddam dixit: Niſi quis renatꝰ fuerit ex aqua et ſpiritu: nõ videbit regnũ dei. Eia itaq꜄ fratres: deꝰ voluit eſſe filiꝰ hois: homines voluit eſſe filios dei. Ipſe deſcendit propter nos: nos aſcẽdamus ꝓpter ipſũ. Solus em̃ deſcẽdit/ et aſcẽdit qui hoc ait: Nemo aſcendit in celũ niſi qui deſcẽdit de celo. Non ergo aſcẽſuri ſũt in celũ quos facit filios dei? Aſcẽſuri ſunt plane. Hec nobis ꝓmiſſio eſt. Erũt eq̃les angelis dei. Quo- Matth.22.c.
modo ergo nemo aſcẽdit niſi q̇ deſcendit?

Quia vnus deſcendit/et vnꝰ aſcendit. De
ceteris quid intelligendū / niſi qꝛ membra
eius erunt vt vnus aſcendit? Propterea
ſequit̃: Nemo aſcēdit in celū niſi qui de ce-
lo deſcendit/filius hominis qui eſt in celo.
Miraris quia hic erat et in celo? Tales fe-
cit diſcipulos ſuos. Paulū audi apoſtolū
Phil.3.d. dicentē: Noſtra eñ conuerſatio in celis ē.
Si homo paulus apoſtolꝰ ambulabat car-
ne in terra/et conuerſabat̃ in celo: deus ce-
li et terre nō poterat eſſe et in celo ⁊ in ter-
ra? Si ergo nemo niſi ille deſcendit ⁊ aſcen
dit: q̃ ſpes eſt ceteris? Ea ſpes ē ceteris: qꝛ
ille ꝓpterea deſcēdit ⁊ aſcendit/ vt in illo et
cū illo vnū eſſent / q̄ ꝑ illū aſcenſuri eſſent.
Gal.3.c. Nō dicit: et ſeminibꝰ: ait aplus: q̄ſi in mul
tis: ſed tanq̄ in vno: et ſemini tuo q̄ ē chri-
ſtus. Et fidelibus ait: Uos aūt chriſti. Si
autē chriſti: ergo ſemē abrae eſtis. Nō di-
xit vnū: hoc dixit omnes nos eſſe. Ideo in
pſalmis aliquādo plures cantāt/ vt oſten-
datur quia de pluribus fit vnus: aliquādo
vnus cantat: vt oſtēdatur quid fiat de plu
Joh.5.a. ribus. Propterea vnus ſanabat̃ in illa pi-
ſcina: et quiſquis alius deſcēdebat/ non ſa
nabatur. Ergo iſte vnus cōmendat vnita-
tem eccleſie. Ue illis q̄ oderūt vnitatē ec-
cleſie/et partes ſibi faciūt in hominibꝰ: au
diāt illū q̄ volebat eos facere vnū in vno.
Ad vnum audiant illū dicentem: Nolite
1.Cor.3.b. vos facere multos: Ego plantaui: apollo
rigauit: ſed deꝰ incremētū dedit. Sed neq̧
qui plātat eſt aliquid neq̧ qui rigat: ſed q̄
1.Cor.1.b. incremētū dat deꝰ. Illi dicebāt: Ego ſum
pauli/ego apollo/ego cephe. Et ille: Diui-
ſus eſt chriſtus? In vno eſtote: vnum eſto-
te: vnus eſtote. Nemo aſcendit in celū niſi
qui de celo deſcēdit. Ecce volumꝰ eſſe tui/
dicebāt paulo. Et ille: Nolo ſitꝭ pauli: ſed
eiꝰ eſtote cuiꝰ eſt vobiſcū paulus. Deſcēdit
eñ et mortuus eſt: et ipſa morte liberauit
nos a morte. Morte occiſus/ mortē occi-
dit. Et noſtis fratres/ quia mors iſta ꝑ di-
aboli inuidiā intrauit in mundū. Deꝰ mor
Sap.1.d. tem nō fecit/ ſcriptura loquit̃: nec letat̃ in
ꝑditiōe viuoꝝ. Creauit eñ vt eſſent oīa.
Sap.2.d. Sed q̄d ibi ait? Inuidia aūt diaboli mors
intrauit in orbem terrarū. Ad mortē a di-
abolo ꝓpinatā/ non veniret homo vi ad-
actus: Non eñ cogēdi potentiā diabolus
habebat/ſed perſuadendi verſutiā. Si nō
conſentires/nihil inuexerat diabolus: con-
ſenſio tua o hō te ꝑduxit ad mortē. A mor-
tali mortales nati: et ex immortalibꝰ mor-
tales facti. Ab adā oēs homines morta-
les: Jeſus aūt filius dei/verbū dei: ꝑ quod
facta ſunt oīa: vnicus equalis patri mor
talis factus eſt: quia verbū caro factū ē: et
habitauit in nobis. Si ergo mortē ſuſce-
pit/et mortē ſuſpēdit in cruce: de ipſa mor-
te liberātur mortales. Quod in figura fa-
ctū eſt apud antiquos: cōmemorauit illud D
dn̄s: Et ſicut inquit moyſes exal-
tauit ſerpentē in † eremo: ita exal- Al. † deſerto
tari oportet filiū hominis: vt om
nis qui credit i † eū nō pereat/ ſed Al. ipſo
habeat vitā eternā. Magnū ſacramē
tum: et qui legerunt/nouerūt. Deinde au-
diāt vel qui non legerūt/vel qui forte lectū
vel auditum obliti ſunt. Proſternebat̃ in Numeri.21.b
eremo populus iſrael morſibꝰ ſerpentū; fi-
ebat magna ſtrages multaꝝ mortiū: pla-
ga eñ dei erat corripiētis ⁊ flagellantis vt
erudiret. Demonſtratū ē ibi magnū ſacra-
mentū rei future. Ipſe dn̄s teſtat̃ in hac le
ctiōe: vt nemo poſſit aliud interꝑtari q̄ qđ
ipſa veritas de ſe indicat. Dictū eſt eñ ad
moyſen a dn̄o/ vt faceret eneū ſerpentē: et
exaltaret in ligno in eremo: et admoneret
populū iſrl̄: vt ſi q̄s morſus eſſet a ſerpēte:
illū ſerpentē in ligno exaltatū attēderet: et
factū eſt. Mordebant̃ hoīes: intuebantur
et ſanabant̃. Quid ſunt ſerpentes mordē-
tes? Peccata de mortalitate carnis. Quis
eſt ſerpens exaltatus? Mors dn̄i in cruce.
Quia eñ a ſerpente mors: ꝑ ſerpentis effi
giē figurata eſt mors. Morſus ſerpentū le-
talis/mors dn̄i vitalis. Attendit̃ ſerpens/
vt nihil valeat ſerpēs. Quid ē hoc? Atten-
ditur mors/vt nihil valeat mors. Sed cuiꝰ
mors? Mors vite/ſi dici poteſt mors vite:
imo qꝛ dici pōt/mirabilr̄ dr̄. Sꝫ nunq̄d nō
erit dicēdū qđ fuit faciēdū? Ego dubitē di-
cere qđ dn̄s ꝓ me dignatꝰ ē facere? Nōne
vita chriſtꝰ? Et tñ i cruce chriſtꝰ: Nōne vita
chriſtꝰ? Et tñ mortuꝰ ē chriſtꝰ: Sꝫ in morte
chriſti mors mortua ē: qꝛ vita mortua occi
dit mortē: plenitudo vite deglutiuit mortē:
Abſorpta ē mors i chriſti corpe. Sic et nos
dicemꝰ i reſurrectiōe/q̄ſi iā triūphātes can-
tabimꝰ: Ubi ē mors ꝯtētio tua? vbi ē mors 1.Cor.15.g.
aculeus tuꝰ? Interim mō frēs vt a pctō ſa-
nemur: chriſtū crucifixū ītueamur: qꝛ ſicut
moyſes inquit exaltauit ſerpētē in eremo:

ita exaltari oportet filiū hominis: vt oēs
qui credit in eū nō pereat / ſed habeat vitā
eternā. Quomodo qui intuebant̄ illū ſer/
pentē / non peribant morſibus ſerpentū:
ſic qui intuētur fide mortē chriſti / ſanātur
a morſibus peccatoꝝ. Sed illi ſanabātur a
morte ad vitā temporalē: hic aūt ait: vt ha
beāt vitā eternā. Hoc em̄ intereſt int̄ figu/
ratam imaginē et rē ipſā: Figura p̄ſtabat
vitā temporalē: res ipſa cuius illa figura
erat / pręſtat vitā eternā. Non em̄ mi/
Ar. hy. in mundum ſit deus filiū ſuū in mundū vt iudicet mun/
dū: ſed vt ſaluet̄ mundus p ipſū.
Ergo quantū in medico eſt / ſanare venit
egrotū. Ipſe ſe interimit / qui p̄cepta medi/
ci obſeruare non vult. Venit ſaluator ad
mūdū. Quare ſaluator dict⁹ ē mūdi / niſi vt
ſaluet mūdū: nō vt iudicet mūdū? Saluari
nō vis ab ipſo / ex teipſo iudicaberis. Et qd
dicā / iudicaberis? Vide qd ait: Qui cre/
dit in eū / nō iudicat̄: Qui autē nō
credit: qd dicturū ſperabas / niſi iudicat̄?
Qd addit: Iam inqt iudicatus eſt:
Nondū apparuit iudiciū: ſed iam factū eſt
2. timoth. 2. c iudiciū. Nouit em̄ dn̄s qui ſunt eius: no/
uit qui permaneāt ad coronā / qui p̄mane/
ant ad flammā. Nouit in area ſua triticū:
nouit et paleā: nouit et ſegetem: nouit et
zizania: iam iudicatus eſt qui non credit.
Quare iudicat⁹ ē? Quia nō credidit
in noīe vnigeniti filij dei. Hoc ē
autem iudiciū: quia lux venit in
mundū: ⁊ dilexerūt homines ma
gis tenebras q̄ lucem: Erant em̄
mala opa eoꝝ. Frēs mei: quorū opera
bona inuenit dn̄s? Nulloꝝ: Oīa em̄ opera
mala inuenit. Quomō ergo quidā fecerūt
veritatē / ⁊ venerunt ad lucē? Et hoc em̄ ſe/
quitur: Qui autē facit veritatē ve/
nit ad lucē: vt manifeſtent̄ opera
eius quia in deo ſunt facta. Quō
quidā opus bonū fecerūt / vt venirent ad
lucem: id eſt ad chriſtum? Et quō quidā di/
lexerūt tenebras? Si em̄ oēs peccatores
inuenit / et omnes a peccato ſanat: et ſer/
pens ille in q̄ figurata eſt mors dn̄i eos ſa/
nat qui morſi fuerāt: ⁊ p̄pter morſū ſerpen
tis erectus ē ſerpens: id ē / mors dn̄i / p̄pter
mortales homīes / quos inuenit iniuſtos:
quomodo intelligit̄: hoc eſt iudiciū / quia
lux venit in mundū: et dilexerūt homines
magis tenebras q̄ lucē: erāt em̄ mala ope/
ra eoꝝ? Quid eſt hoc? Quoꝝ em̄ erant bo
na opera? Nōne veniſti vt iuſtifices impi/
os? Sed dilexerūt inquit tenebras magis
q̄ lucē: Ibi poſuit vim. Multi em̄ dilexe/
runt pctā ſua: et multi cōfeſſi ſunt peccata
ſua: Quia qui confitet̄ peccata ſua / ⁊ accu/
ſat peccata ſua: iā cū deo facit. Accuſat de/
us peccata tua: et ſi tu accuſes / coniūgeris
deo. Quaſi duę res ſūt / homo et peccator.
Qd audis hō / deus fecit: qd audis pecca/
tor / ipſe homo fecit: Dele qd feciſti / vt de⁹
ſaluet qd fecit. Oportet vt oderis ī te op⁹
tuū: et ames in te opus dei. Cū autē cępe/
rit tibi diſplicere qd feciſti: inde incipiunt
bona opera tua: q: accuſas mala opa tua.
Initiū operū bonoꝝ / confeſſio eſt operum
maloꝝ. Facis veritatē / et venis ad lucem:
Quid ē facis veritatē? Non te palpas: nō
tibi blādiris: nō tibi adularis: nō dicis / iu/
ſtus ſū / cū ſis iniquus: et incipis facere ve/
ritatē. Venis autē ad lucē vt manifeſtētur
opera tua: quia in deo ſunt facta: q: ⁊ hoc
ipſū qd tibi diſplicuit peccatū tuū: non ti/
bi diſpliceret / niſi de⁹ tibi luceret: et ei⁹ ve/
ritas tibi oſtēderet. Sed qui etiā admoni/
tus diligit peccata ſua: odit admonentē lu
cem et fugit eā: vt nō appareāt opera eius
mala quę diligit. Qui autē facit veritatē:
accuſat in ſe mala ſua: nō ſibi parcit: nō ſi/
bi ignoſcit vt deus ignoſcat: q: qd vult vt
deus ignoſcat: ipſe agnoſcit et venit ad lu
cē: Cui gratias agit / q̄ ille quid in ſe odiſ/
ſet / oſtēderit. Dicit deo: Auerte faciē tuā a Ps. 50.
peccatis meis. Et qua fronte dicit / niſi ite/
rū dicat: qm̄ facin⁹ meū ego cognoſco: et
peccatū meū corā me eſt ſemp? Si ante te /
quod nō vis eſſe ante deū: Si autē poſt te
feceris peccatū tuū: retorquet illud tibi de/
us ante oculos tuos: et tunc retorquet / qn̄
iam pęnitētię fructus nullus erit. Currite / Joh. 12. c.
ne tenebrę vos compr̄hendāt. Fratres mei
euigilate ad ſalutē veſtrā: euigilate dū tē/
pus eſt: nullus retardet̄ a templo dei: nul/
lus retardet̄ ab opere dn̄i: nullus auocet̄
ab oratione cōtinua: nullus a ſolita deuo/
tione fraudet̄. Euigilate cū dies eſt: lucet
dies: Chriſtus ē dies: paratus ē ignoſcere
reis / ſed agnoſcētibus: punire autē defen/
dentes ſe / ⁊ iuſtos ſe iactātes / et putantes
ſe eſſe aliqd cū nihil ſint. In dilectione au/
tē eius et in miſericordia ei⁹ qui ambulat:
etiā liberatus ab illis letalib⁹ et grādibus

peccatis:qualia ſunt facinora hominū/homicidia/furta/adulteria: p̄ter illa q̄ minuta vident̄ eſſe peccata/ linguę aut cogitationū/aut immoderationis in reb⁹ conceſſis: facit veritatē pfeſſionis:et venit ad lucē in operib⁹ bonis. Quō minuta plura peccata ſi negligant̄/occidūt? Minutę ſunt guttę q̄ flumina implēt:minuta ſūt grana arenę:ſed ſi multa arena imponat̄/ p̄mit atq; opprimit. Hoc facit ſentina neglecta/qđ facit fluct⁹ irruēs. Paulatim p ſētinā itrat:ſ diu intrando ꝛ nō exhauriēdo/ mergit nauim. Quid ē aūt exhaurire niſi bonis operibus agere: vt nō obruāt peccata/gemendo/ieiunādo/tribuēdo/ignoſcēdo? Iter autē hui⁹ ſęculi moleſtū eſt plenū tēptationibus:in rebus pſperis ne extollat̄:in rebus aduerſis ne frāgat. Qui tibi dedit fęlicitatē hui⁹ ſęculi/ad conſolationē tuā dedit/nō ad corruptionē. Rurſus q̄ te flagellat i iſto ſęculo:ad emēdationē/ nō ad damnationē facit. Ferto patrē erudientē/ne ſentias iudicē punientē. Hęc q̄tidie dicim⁹ vobis/et ſępe dicēda ſunt: q2 bona ꝛ ſalutaria ſunt.

Ab eo qđ ſcriptū eſt: Poſt hęc venit ieſus et diſcipuli eius in iudeam terrā: et illic demorabatur cū eis: vſq; ad id: Qui habet ſpōſā ſponſus ē: amicus aūt ſpōſi ē q̄ ſtat et audit eū: et gaudio gaudet ppter vocē ſpōſi: Tractat⁹.XIII.

A

Rdo lectiōis

o euāgelicę ſm iohannē/ ſicut poteſtis meminiſſe q̄ curā geritis pfectus veſtri/ ita ſequitur: vt hęc quę modo lecta ē/ hodie nobis tractāda pponat̄. Ab ipſo p̄ncipio vſq; in hodiernā lectionē/quę ſupradicta ſūt/ meminiſtis iā eē tractata. Et ſi forte inde multa eſtis obliti: certe vel officiū noſtrū manet in veſtra memoria/quę hinc audieritis de baptiſmo iohānis. Et ſi nō tenetis oīa: audiſſe vos tū credo ꝙ teneatis quę dicta ſunt/etiā quare ſpūſſanctus in colūbę ſpecie apparuerit: ꝛ quō illa nodoſiſſima queſtio ſoluta ſit: q2 neſcio quid qđ non nouerat: didicit iohannes in dn̄o p columbā: cū iam eū noſſet q̄ venīēti vt baptiȥaret̄ ait:

Math.5.d. Ego a te debeo baptiȥari/ ꝛ tu venis ad me: Cū ei dn̄s reſpōdit: Sine modo/ vt impleatur oīs iuſticia. Nūc ergo ad eundē iohānē/cogit nos ordo lectiōis reuerti. Ipſe eſt ille qui pphetatus eſt p eſaiā: Vox cla- Eſaie.40.a.
mātis in deſerto/parate viā dn̄o: rectas facite ſemitas eius. Tale teſtimoniū reddit dn̄o ſuo: ꝛ q2 ille dignat⁹ ē/amico ſuo: dominuſq; ipſius ꝛ amic⁹ ipſius phibuit teſtimoniū iohanni. Dixit eñ de iohanne: In Math.11.b.
natis mulierꝝ nemo ſurrexit maior iohāne baptiſta. Sed quia illi ſe ſ̄pōſuit/in hoc ꝙ plus erat a iohanne de⁹/ qui aūt minor eſt inquit in regno cęloꝝ/maior ē illo. Minor natiuitate/maior poteſtate: maior diuinitate/maieſtate/claritate: tanq; in principio Ioh.1.a.
erat verbū: ꝛ verbū erat apud deū: et deus erat verbū. Sic autē phibuerat in ſuperioribus lectionib⁹ iohannes dn̄o teſtimoniū: vt filiū dei quidē diceret: deū non diceret/ nec tamē negaret. Tacuerat deū: nō negauerat deū/ſed non oīno tacuit deū. Forſaſſis eñ inuenim⁹ hoc in hodierna lectione. Dixerat filiū dei: Sed dicti ſūt ꝛ hoīes filij dei. Dixerat tantę excellētię illū fuiſſe: vt nō eſſet ipſe dignus corrigiā calciamēti ei⁹ ſoluere. Iaȥ magnitudo iſta multū dat intelligi: cui⁹ nō erat dignus corrigiā calci- Ioh.1.d.
amenti ſoluere/ille q̄ nemo ſurrexerat maior ī natis mulierꝝ. Plus erat oīb⁹ hominibus ꝛ angelis: nā angelū inuenim⁹ phibuiſſe/ne homo illi ad pedes caderet. Cum Apocal.22.b
eñ quędā in apocalypſi angelus oſtēderet iohāni q̄ ſcripſit hoc euangeliū: pterrit⁹ magnitudine viſionis iohānes cecidit ad pedes angeli. Et ille: Surge/ ne feceris hoc: deū adora: nā ꝛ ego conſeru⁹ tu⁹ ſum et fratrū tuoꝝ. Cadere ergo ſibi ad pedes hominē angelus phibuit: Nōne manifeſtū ē q2 ſup omnes angelos ē: cui talis homo quo maior nemo ſurrexit in natis mulierꝝ/dicit indignū ſe eſſe ſoluere corrigiā calciamēti ei⁹? Tñ aliq̄d euidētius dicat iohannes: q2 deus ē dn̄s noſter ieſus chriſt⁹. Inueniam⁹ hoc in p̄ſenti lectione: q2 forte ꝛ de illo cantauim⁹: Regnauit dn̄s ſup omnē terrā. Cōtra qđ ſurdi ſunt/qui putant eū in aphrica ſola regnare. Nō eñ nō dictū eſt de chriſto cū dictū ē: Regnauit dn̄s ſup omnē terrā. Quis ē eñ alius rex noſter/niſi dn̄s noſter ieſus chriſt⁹? Ipſe ē rex noſter. Et quid audiſtis in ipſo pſalmo recēti verſu modo cātato? Pſallite deo noſtro pſallite: pſallite Ps.46.
regi noſtro pſallite. Quē dixit dn̄m/ipſuȥ dixit regē noſtrū: pſallite deo nr̄o pſallite:

pſallite regi noſtro/ pſallite intelligenter.
Ne in vna parte velis intelligere cui pſal-
lis: quoniã rex omĩs terre de⁹. Et quõ eſt
omĩs terre deus rex/ q̃ viſus eſt in vna par-
te terrarũ: in hieroſolyma/ in iudea ambu-
lans/ inter hoĩes natus/ ſugens/ creſcens/
manducãs/ bibẽs/ vigilans/ dormiẽs/ fati-
gatus ad puteũ ſedens: cõphenſus/ fla-
gellatus/ ſputis illitus/ ſpinis coronat⁹/ li-
gno ſuſpẽſus/ lãcea pcuſſus/ mortu⁹/ ſepul-
tus? Quõ ergo rex oĩs terre? Quod vide-
batur in loco/ caro erat: oculis carneis caro
apparebat: in carne mortali maieſtas imor-
talis occultabat. Et quib⁹ oculis maieſtas
imortalis penetrata cõpage carnis pote-
rat intueri? Eſt ali⁹ ment oculus: ẽ interi-
Tobie.4. or oculus. Nõ eñ nullos oculos habebat
& tobias/ qñ cec⁹ oculis corporeis filio da-
bat p̃cepta vite? Ille pñs manũ tenebat
vt pedib⁹ ambularet: ille filio ɔſiliũ dedit/
vt viã iuſticie teneret: Et hic oclos video:
& hic oculos itelligo. Et meliores oculi dã-
tis vite conſiliũ/ q̃ oculi tenẽtis manũ. Ta
les oculos querebat et ieſus qñ ait philip-
Joh.14.b. po: Tãto tẽpore vobiſcũ ſũ/ & nõ cognouiſ-
ſtis me? Tales oculos q̃rebat cũ ait: Phi-
lippe/ q̃ videt me/ videt et patrẽ meũ. Iſti
oculi in intelligẽtia ſunt: iſti oculi in men-
Ps.46. te ſũt. Adeo cũ dixiſſet pſalmus: Quoniã
rex oĩs terre deus: ſubiecit ſtatim/ pſalli-
te intelligẽter. Quod eñ dico/ pſallite deo
noſtro pſallite: deũ dico regẽ noſtrũ. Sed
regẽ noſtrũ inter hoĩes vidiſtis: tanq̃ ho-
minẽ vidiſtis/ paſſũ/ crucifixũ/ mortuũ. La
tebat aliqd in illa carne/ qd oculis carneis
videre non potuiſtis. Quid illic latebat?
Pſallite intelligenter. Nolite oculis q̃rere
qd mẽte cõſpicit. Pſallite lingua: qr inter
vos caro. Sed qr verbũ caro factũ eſt & ha-
bitauit in nobis: reddite ſonum carni: red-
dite deo mẽtis obtuitũ. Pſallite intelligẽ-
ter: & videtis quia verbũ caro factũ ẽ/ et ha
B bitauit in nobis. Dicat & iohãnes teſtimo-
niũ. Poſt hec venit ieſus et diſci-
puli ei⁹ in iudeaꝫ terrã: et illic de-
morabat cũ eis & baptizabat. Ba
ptizatus baptizat: nõ eo baptiſmo bapti-
zat q̃ baptizat⁹ eſt. Dat baptiſmũ dñs ba-
ptizat⁹ a ſeruo: oſtendẽs humilitatis viã/ &
pducẽs ad baptiſmũ dñi: hoc eſt/ baptiſmũ
ſuũ/ prebẽdo humilitatis exemplũ: qr ipſe
nõ reſpuit baptiſmũ ſerui. Et i baptiſma-
te ſerui via p̃parabat dño: & baptizat⁹ dñs
viã ſe fecit veniẽtib⁹. Ipſũ audiam⁹: Ego Joh.14.a.
ſũ via/ et veritas et vita. Si veritatẽ q̃ris/
viã tene: Nam ipſe eſt via que ẽ veritas.
Ipſa eſt quo is: ipſa eſt qua is: nõ p aliud
is ad illud: non p aliud venis ad chriſtum:
Per chriſtũ ad chriſtũ venis. Quomodo p
chriſtũ ad chriſtũ? Per chriſtũ hominẽ ad
chriſtũ deũ: Per verbũ caro factũ/ ad ver-
bũ quod in principio erat deus apud de-
um. Ab eo qd manducauit homo/ ad illud
quod quotidie manducant angeli. Sic eñ
ſcriptũ eſt: Panem angelorũ manducauit Ps.77.
homo: panẽ celi dedit eis. Panẽ angelorũ
mãducauit homo. Quis ẽ panis angelo-
rũ? In pncipio erat verbũ: & verbum erat
apud deũ: et deus erat verbũ. Quomodo
panẽ angeloꝝ manducauit homo? Et ver-
bũ caro factũ ẽ/ & habitauit in nobis. Sed
quia diximus mãducare angelos fratres:
ne putetis morſib⁹ fieri: Nã ſi hoc intelle-
xeritis: quaſi dilaniat deus quẽ mãducãt
angeli. Quis dilaniat iuſticiam? Sed rur-
ſum mihi aliquis dicit: Et quis ẽ qui man-
ducat iuſticiã? Unde ergo beati qui eſuri- Matth.5.a.
unt & ſitiũt iuſticiã: qm̃ ipſi ſaturabunt? Ci
bus quẽ mãducas p carnẽ vt reficiaris tu/
ille deficit: vt reparet te/ conſumit. Man-
duca iuſticiã/ et tu reficeris: et illa integra
pſeuerat: quomõ vidẽdo iſtã lucẽ corpore-
am reficiunt oculi noſtri: et res ẽ corporea
q̃ videt oculis corporeis. Multi eñ cũ fu-
erint diuti⁹ i imis tenebris: infirmat acies
ipſoꝝ/ q̃ſi ieiunio lucis fraudati oculi cibo
ſuo. Luce quippe paſcunt/ defatigant ieiu-
nio et debilitant: ita vt ipſam lucẽ qua re-
ficiunt videre nõ poſſint. Et ſi diutius ab-
fuerit/ extinguunt: et tanq̃ morit i eis ipſa
acies lucis. Quid g? Quia tot oculi q̃tidie
iſta luce paſcunt: minor non fit: et illi refi-
ciunt: ſed ipſa integra pmanet. Si hoc po-
tuit de⁹ de luce corporea corporeis oculis
exhibere: nõ exhibet mundis cordib⁹ lucẽ
illã infatigabilẽ/ integrã/ pſeuerantẽ/ nul-
la parte deficientẽ? Quã lucem? In prin-
cipio erat verbũ: et verbũ erat apud deũ.
Uideamus ſi lux eſt: Quoniã apud te eſt Ps.35.
fons vite: et in lumine tuo videbimus lu-
mẽ. In terra aliud ẽ fons/ aliud lumẽ. Si-
tiens queris fontẽ: et vt puenias ad fontẽ/
queris lucẽ. Et ſi dies nõ eſt/ accẽdis lucer-
nã/ vt ad fontẽ puenias. Fons ille/ ipſe eſt

lux. Sitientibus fons eſt/ceco lux ē. Aperiantur oculi vt videant lucē: aperiant fauces cordis vt bibant fontē. Quod bibis/ hoc vides: hoc audis: totū tibi fit deus: qꝛ totū que diligis/totū tibi eſt. Si viſibilia attendis/ nec panis eſt deus: nec aqua eſt deus: nec lux iſta eſt deus: nec veſtis ē deus: nec domus ē deus: Oīa eñ hec viſibilia ſunt: et ſingula ſunt. Quod ē panis/ nō hoc eſt aqua: ⁊ quod ē veſtis/nō hoc eſt domus: ⁊ quod ſunt iſta/non hoc ē deus: Viſibilia eñ ſunt: deus tibi totū ē. Si eſuriens/ panis tibi eſt: ſi ſitieris/aq̄ tibi eſt: ſi in tenebris es/lumē tibi ē: quia incorruptibilis manet: ſi nud⁹ es/immortalitatis ve-
1.Cor.15.f. ſtis tibi ē: cū incorruptibile hoc īduerit incorruptionē: et mortale hoc induerit imortalitatē. Oīa eñ poſſunt dici de deo: ⁊ nihil digne dicit̄ de deo: Nihil lati⁹ hac inopia. Queris congruū noīe: non inuenis: queris quomodo dicere / omnia inuenis. Quid ſimile/agnus et leo: de chriſto vtrūq̄ dictū eſt. Ecce agn⁹ dei. Quō leo? Vicit
Apocal.5.b. leo de tribu iuda. Audiam⁹ iohānē. Baptiçabat ieſus. Dixim⁹ qꝛ baptiçabat ieſus. Quō ieſus? quō dñs/ quō dei filius/ quomodo verbū: ſed verbū caro factū ē. **Erat autem et iohannes baptizans in**
Al.† ennon Al.† enom **†enon iuxta ſalim.** Locus quidā enon intelligit̄: qꝛ lacus erat: **qꝛ aque multe**
Al.† illic **erāt †ibi: Et veniebat et baptizabant. Nondū eñ miſſus† erat in**
Al.† fuerat
C **carcere iohannes.** Si meminiſtis: ecce iterū dico quod dixi. Quare baptiçabat iohannes? Quia oportebat vt dñs baptiçaret̄. Et q̄re oportebat vt dñs baptiçaret̄? Quia multi contempturi erāt baptiſmum: eo ꝙ iam maiore gratia ꝓditi viderent̄/q̄ꝫ viderent alios fideles. Verbi gratia: iam continēter viuens cathecuminus/ contemneret coniugatū: ⁊ diceret ſe meliorē eſſe q̄ꝫ ſit fidelis. Ille cathecumin⁹ poſſet dicere in corde ſuo: Quid mihi opus ē baptiſmū accipere/vt hoc habeā qḋ et iſte q̄ iaꝫ melior ſū? Ne ḡ ceruix iſta ꝓcipitaret quoſdā de meritis iuſticie ſue plurimū elatos: baptiçari voluit dñs a ſeruo/ tanq̄ꝫ alloquēs filios capitales: Quid vos extollitis? quid erigitis? qꝛ habetis ille prudētiā/ ille doctrinā/ ille caſtitatē/ ille fortitudinē patiētie? Nūquid tantū habere poteſtis q̄ntū ego qui dedi? Et tñ ego baptiçat⁹ ſum a

ſeruo/ vos dedignamini a dño. Hoc eſt vt impleat̄ oīs iuſticia. Sed dicit aliquis: Sufficiebat ergo vt baptiçaſſet dñm iohānes: quid opus erat vt alij baptiçarentur a iohanne? Et hoc diximus: qꝛ ſi ſolus dñs baptiçaret̄ a iohanne: nō deeſſet iſta cogitatio hominibus/ ꝙ meliorē habebat baptiſmū iohannes q̄ꝫ dñs: Dicerent eñ: Vſq̄ꝫ adeo magn⁹ erat baptiſm⁹ quem habebat iohānes: vt ſolus chriſtus illo fuerit digñ⁹ baptiçari. Ergo vt oſtēderet̄ melior baptiſm⁹ quē daturus erat dñs: ⁊ ille tanq̄ꝫ ſerui intelligeretur/ille tanq̄ꝫ dñi: baptiçatus eſt dñs/vt ꝓberet humilitatis exemplū. Non ſolus autē baptiçatus eſt ab eo: ne baptiſm⁹ iohānis melior baptiſmo dñi videret̄. Ad hoc aūt viam prebuit dñs noſter ieſus chriſtus/ſicut audiſtis fratres: ne quis arrogās ꝙ habeat abūdantiā alicui⁹ gratie/dedignaret̄ baptiçari baptiſmo domini. Quantūcūq̄ꝫ eñ cathecumin⁹ ꝓficiat: adhuc ſarcinā iniq̄tatis ſue portat. Nō illi dimittit̄: niſi cuꝫ venerit ad baptiſmū.
Quomō non caruit populus iſrael populo egyptiorū/niſi cū veniſſet ad mare rubrū. Exod.14.
Sic preſſuris peccatorū nemo caret/niſi cū ad fontē baptiſmi venerit. **Facta eſt†ergo queſtio ex diſcipulis iohānis cū iudeis de purificatione.** Al.† autē
Baptiçabat iohannes/baptiçabat chriſt⁹. Moti ſunt diſcipuli iohānis: cōcurrebāt ad chriſtū: veniebāt ad iohānē. Qui eñ veniebāt ad iohānē: mittebat illos ad chriſtū baptiçari: non mittebātur ad iohannē qui a chriſto baptiçabant̄. †Baptiçati ſunt diſcipuli Al.† Turbati
iohānis: et ceperunt queſtionē tractare cū iudeis: quomodo ſolet fieri: intelligas dixiſſe iudeos maiorē eſſe chriſtū: et ad eius baptiſmū debere concurri. Illi nondū intelligentes/ defendebāt baptiſmū iohannis. Ventū eſt ad ipſū iohannē vt ſolueret queſtionē. Intelligat charitas veſtra. Et hic vtilitas ipſa humilitatis agnoſcitur et oſtēditur: vtrū in ipſa queſtione cū errarēt homines: gloriari apud ſe voluit iohānes. Fortaſſe eñ dixiſſet: verū dicitis: recte ꝯtēditis: baptiſm⁹ me⁹ eſt melior: Nam vt noueritis ꝙ baptiſm⁹ meus eſt melior: ipſum chriſtū ego baptiçaui. Poterat hoc dicere iohannes baptiçato chriſto. Quantū ſe ſi vellet extēdere /habebat vbi ſe extēderet: Sed meli⁹ nouerat apō quē ſe humiliaret:

Quem ſe nouerat naſcẽdo antecedere: illi
voluit confitẽdo cedere. Salutẽ ſuã intelli
gebat in chriſto eſſe. Iã dixerat ſuperius:
Ioh.1.b. Nos omnes de plenitudine eius accepim⁹:
Et hoc confiteri deũ eſt. Quomõ eñ om/
nes homines de plenitudine ei⁹ accepim⁹/
niſi ille ſit deus? Nã etſi ille hõ ⁊ nõ deus:
de plenitudine dei accepit etiã ipſe q̃ non
deus eſt. Si aũt oẽs hoĩes de plenitudine
ei⁹ accipiũt: ille ẽ fons/ et illi bibẽtes. Qui
bibunt fontem: et ſitire poſſunt et bibere.
Fons nunq̃ ſitit: fons ſeipſo nõ eget: Fõ
te egent homines aridis viſcerib⁹: aridis
faucib⁹: currũt ad fontẽ vt reficiant: Fons
fluit vt reficiat: ita et dñs ieſus. Videam⁹
Al.† Et quid reſpõderit iohannes.† Venerunt
ad iohannẽ/ et dixerunt ei: Rab/
bi/ qui erat tecũ trãs iordanẽ/ cui
tu teſtimoniũ perhibuiſti: ecce hic
Al.† veniunt ad eum. baptizat: et omnes† currunt ad il/
lum. Hoc eſt: quid dicis? Nõ ſunt phibẽ/
di vt ad te potius veniant? Reſpondit
iohannes et dixit: Nõ poteſt ho/
mo q̃c̃q̃ accipere/ niſi ei datũ fue/
rit de celo. De quo putatis hoc dixiſſe
iohannẽ? De ſeipſo: quaſi homo accipiat
D de celo. Intendat charitas veſtra: Nõ po/
teſt homo quic̃q̃ accipere/ niſi fuerit ei da/
tũ de celo. Ipſi vos mihi teſtimoni
Al.† non ſum ego chriſtus um phibetis qd dixerim† ego nõ
ſum chriſtus: Tanq̃ dicẽs: Quid vos
fallitis vosipſos? Mihi quomõ ꝓpoſuiſtis
iſtã queſtionẽ? Quid mihi dixiſtis: Rabbi/
qui erat tecũ trans iordanẽ/ cui tu teſtimo/
niũ phibuiſti? Noſtis ergo quale teſtimo/
niũ illi perhibui? Quõ dicturus ſum non
eſſe illũ quẽ dixi eſſe? Ego qui aliquid acce
pi de celo vt aliquid eſſem: inanẽ me vul/
tis eſſe vt loquar contra veritatẽ. Nõ po/
teſt homo accipere quic̃q̃ niſi fuerit illi da/
tum de celo. Ipſi vos mihi teſtimoniũ p/
hibetis quod dixerim: ego nõ ſum chriſt⁹.
Nõ es tu chriſtus? Sed quid ſi maior illo:
Al.† Sed quia miſſus ſum ante illum quia tu illũ baptizaſti?† Miſſus ſum
ego: preco ſum/ ille iudex ẽ. Et audi teſti/
moniũ multo vehemẽtius/ multo expreſſi/
us. Videte quid nobiſcũ agat: videte qd
amare debeamus. Videte quia aliquẽ ho/
minẽ amare p chriſto/ adulteriũ eſt. Qua/
re hoc dico? Attendamus vocẽ iohannis.
Poterat in illo errari: poterat ipſe puta/
ri qui nõ erat. Reſpuit a ſe falſum honorẽ
vt teneat ſolidã veritatẽ. Videte quid di/
cat chriſtũ: quid ſe. Qui habet ſpon/
ſam ſpõſus eſt. Caſti eſtote: ſponſum
amate. Quid autẽ tu es qui nobis dicis: q̃
habet ſpõſam ſpõſus eſt? Amicus autẽ
ſponſi qui ſtat ⁊ audit eũ: gaudio
gaudet ꝓpter vocẽ ſponſi. Aderit
dñs de⁹ nr̃ p motu cordis mei: multo eñ
gemitu plenũ ẽ dicere qd doleo: Sz obſe/
cro vos p ipſũ chriſtũ: vt qd dicere non po
tuero/ vos cogitetis. Noui eñ dolorẽ meũ
exprimi ſatis digne nõ poſſe. Multos eñ
adulteros video: qui ſpõſam tanto precio
emptã/ amatã/ fedam vt pulchra fieret/ il/
lo emptore/ illo liberatore/ illo decoratore/
poſſidere volũt: ⁊ id agũt verbis ſuis vt p
ſponſo ament. De illo dictũ eſt: hic eſt qui
baptizat. Quis huc exit ⁊ dicit: ego bapti/
zo? Quis huc exit et dicit: ego qd dedero
hoc ẽ ſanctũ? Quis huc ꝑcedit q̃ dicit: bo/
nũ eſt tibi vt naſcaris ex me? Amicũ ſpõſi
audiam⁹/ nõ adulteros ſpõſi audiam⁹: ze/
lantẽ/ ſed nõ ſibi. Fratres regredimini cor/
de ad veſtras domos: carnalia loq̄r: terre/
na loquor: humanũ dico ꝓpter infirmita/ Roma.6.d.
tẽ carnis veſtre. Multi habetis coniuges:
multi habere vultis: multi ⁊ ſi nõ vultis/ ha
buiſtis: multi q̃ oĩno ꝯiuges habere non
vultis. De ꝯiugib⁹ patrũ veſtrorũ nati eſtis.
Nullũ cor ẽ qd nõ iſte tãgat affect⁹: nullus
in rebus humanis tã† deuius a genere hu/ Al.† auius
mano ẽ/ qui qd dico nõ ſentiat. Ponite ali/
quẽ peregre ꝑfectũ/ cõmendaſſe amico ſuo
ſponſam ſuã. Vide queſo te/ charus meus
es: ne forte me abſente p me aliquis amet.
Qualis ergo ille q̃ cuſtodiens ſpõſam vel
vxorẽ amici ſui: dat quidẽ operã vt nullus
ali⁹ amet: Sed ſi ſe amari p amico volue/
rit: et vti voluerit cõmendata ſibi: q̃ dete/
ſtãdus vniuerſo humano generi apparet?
Videat illã aliquãto petulãtius p feneſtrã
attendere aut iocari cũ aliq̃: phibet tanq̃
zelet. Video zelantẽ/ ſed nõ video cui: vtrũ
amico abſenti/ an ſibi p̃ſenti. Putate hoc
dñm noſtrũ ieſum chriſtũ feciſſe. Cõmẽda/ Luc.19.b.
uit amico ſuo ſpõſam ſuã: peregre ꝑfectus
eſt accipere regnũ: ſicut ipſe dicit in euãge/
lio: ⁊ tamẽ p̃ſens eſt maieſtate. Fallat ami
cus qui trãs mare ꝑfectus ẽ: et ſi fallit/ ve
illi qui fallit. Quid cũ fallere deũ conatur
intuentẽ omniũ corda/ et omniũ ſecreta ri/
mantẽ? Exiſtit aliq̃s heretic⁹ et dicit: Ego

do: ego ſanctifico: ego iuſtifico: nolo eas
ad illā ſectam. Bene quidē çelat/ ſed vide
cui. Non eas ad idola/ bene çelat: Non ad
ſortilegos/ bene çelat. Videamus cui çe/
lat. Ego quod do ſanctū eſt: quia ego do.
Ego quē baptiço baptiçatus ē: quē nō ba
ptiço nō eſt baptiçatus. Audi amicū ſpon
ſi: diſce çelare amico tuo. Audi vocē illius:
Hic eſt qui baptiçat. Quare tibi vis arro/
gare quod tuū nō eſt? Uſqꝫadeo abſens ē
qui hic reliquit ſponſā ſuā? Neſcis quia il/
le qui a mortuis reſurrexit/ ad dexterā pa/
tris ſedet. Si contempſerūt eū iudei in li/
gno pendentē: tu contemnis in cęlo ſeden
tem? Nouerit charitas veſtra/ magnū do/
lorē me pati de hacre. Sed vt dixi/ dimit/
to cętera cogitationibꝰ veſtris. Nō eñ di/
co ſi loquar tota die: ſi plangā tota die/ nō
ſufficio. Non dico ſi habeā/ ſicut dicit pro/
pheta/ fontē lachrymarū: ſed ſi cōuertar in
lachrymas ⁊ lachrymę fiā: in linguas ⁊ lin
E guę fiam/ parū eſt. Redeamus: videamus
quid dicit iſte: Qui habet ſponſā/ ſpōſus
eſt: Non eſt mea ſponſa: et nō gaudes in
nuptijs? Immo gaudeo ait. Amicus autē
ſponſi qui ſtat et audit eū: gaudio gaudet
ꝓpter vocē ſponſi. Nō inquit gaudeo ꝓ/
pter vocē meā/ ſed ꝓpter vocē ſponſi gau/
deo: ego ſum in audiēdo/ ille i dicēdo: Ego
eñ ſum illuminādus/ ille lumen. Ego ſum
in aure/ ille in verbo. Ergo amicus ſpōſi/ ꝗ
ſtat et audit eū. Quare ſtat? Quia nō ca/
dit. Quare nō cadit? Quia humilis ē. Vi/
de ſtantē in ſolido. Non ſum dignus cor/
rigiā calciamēti eius ſoluere. Bene te hu/
milias: merito nō cadis. Merito ſtas: me/
rito audis eū: et gaudio gaudes ꝓpter vo/
cē ſpōſi. Sic et apoſtolus amicus ſpōſi çe/
lat: et ipſe nō ſibi ſed ſponſo. Audi vocem
çelantis: Zelo dei vos çelo dixit: nō meo:
non mihi/ ſed çelo dei. Vide quomodo/ ꝗ
1.Cor.11.a. çelat/ cui çelat. Deſponſaui enim vos vni
viro/ virginē caſtā exhibere chriſto. Quid
ergo times? quare çelas? Timeo inquit ne
ſicut ſerpens ſeduxit euā aſtutia ſua/ ſic et
veſtri ſenſus corrūpanꝰ a caſtitate quę eſt
in chriſto ieſu. Omīs eccſia virgo appella/
Al.†modis ta ē: Diuerſa mēbra eccleſię/ diuerſis† do/
nis pollere videtis atqꝫ gaudere. Alij con/
iugati/ alię coniugatę: alij viduati vxori/
bus vltra nō quęrunt: alię viduatę mari/
tis vltra nō quęrūt: alij integritatē ab in/
eunte ętate conſeruāt: alię virginitatē ſu/
am deo deuouerunt: Diuerſa ſunt mune/
ra/ ſed omnes iſti vna virgo eſt. Ubi ē iſta
virginitas? Nō eñ in corpore. In corpo/
re paucarū fęminarū eſt. Et ſi dici virgini/
tas in viris poteſt: paucorū virorū ſancti/
tas: integritas etiā corporis eſt in eccleſia:
et honorabilius membrū eſt. Alia aūt mē/
bra nō in corpore/ ſed oīa in mēte ſeruāt
virginitatē. Quę ē virginitas mētis? In/
tegra fides/ ſolida ſpes/ ſincera charitas.
Hanc virginitatē timebat ille/ qui çelabat
ſponſam a ſerpēte corrumpi. Sicut eñ mē
brū corporis violaꝰ in quodā loco: ſic ſedu
ctio linguę violat virginitatē cordis. In
mente nō corrumpaꝰ/ qui nō vult ſine cau/
ſa tenere corporis virginitatē. Quid ergo
dicā fratres mei? Et hęretici habent virgi/
nes: et multę ſunt virgines hęreticoꝝ. Vi/
deamus ſi ſponſū amāt/ aut ꝟginitas iſta
cuſtodiaꝰ. Cui cuſtodiaꝰ? Chriſto inquit.
Videamus ſi chriſto/ et nō donato. Vide/
amus cui ſeruaꝰ iſta virginitas: Cito ꝓba/
re poteſtis. Ecce oſtēdo ſpōſū: quia ipſe ſe
oſtēdit. Perhibet illi teſtimoniū iohānes:
Hic eſt qui baptiçat. O tu virgo/ ſi ſponſo
huic ſeruas ꝟginitatē tuā: quare curris ad
eū qui dicit: ego baptiço: cū amicꝰ ſpōſi tui
dicat: hic ē qui baptiçat. Deinde ſponſus
tuus totū orbē tenet: quare tu in pte cor/
rumperis? Quis eſt ſponſus? Quoniā rex Pſ.46.
omnis terrę deus. Ipſe ſpōſus tuus totū
tenet: quia totū emit. Vide quāti emerit/
vt intelligas ꝗd emerit. Quod preciū de/
dit? Sanguinē fudit. Ubi fudit ſanguinē
ſuū? In paſſione. Nōne ſponſo ſuo cātas
aut cātare te fingis/ qñ emptus eſt totꝰ or/
bis: Foderūt manus meas et pedes me/ Pſ.21.
os: dinumerauerūt oīa oſſa mea: Ipſi ve/
ro conſiderauerūt et conſpexerūt me: diui/
ſerunt veſtimēta mea: ⁊ ſup veſtē meā mi/
ſerunt ſortē. Sponſa es: agnoſce veſtē ſpō
ſi tui. Super quā veſtē miſſa eſt ſors? In/
terroga euangeliū. Vide cui deſponſata
ſis: vide a ꝗ arras accipias: interroga euā/
geliū: Vide quid tibi dicat i paſſione dñs:
Erat ibi tunica. Videamus qualis: Deſu/ Joh.19.c.
per texta. Deſup texta quid ſignificat niſi
charitatē? Deſup texta tunica/ quid ſignifi
cat niſi vnitatē? Hanc tunicā attende/ quā
nec pſecutores chriſti diuiſerunt. Ait eñ:
Dixerunt inter ſe: Nō diuidamus eā/ ſed

ſortē ſup eā mittamus. Ecce vnde audiſtis
pſalmū: Veſtē pſecutores nō conſciderūt:
chriſtiani eccleſiā diuidunt. Sed quid dicā
fratres? Aperte videam⁹ qd egerit: Ibi eīm
emit: ibi ꝑciū dedit. Pro quāto dedit? Si
ꝓ aphrica dedit: nō ſimus donatiſte: et nō
appellemur donatiſte ſed chriſtiani: qꝛ chri
ſtus ſolam aphricā emit: quāq̄ et hic non ſo
li donatiſte. Sed nō tacuit in cōmercio ſuo
qd emerit. Fecit tabulas: deo gratias: nō
nos fefellit: Opus ē vt audiat illa ſpōſa et
intelligat ibi cui vouerit virginitatē. Ibi ī
Pſ.21. ipſo pſalmo vbi dictū ē: Foderūt man⁹ me
as ⁊ pedes meos: dinumerauerūt oīa oſſa
mea: vbi paſſio dñi apertiſſime declarat.
Qui pſalmus omī anno legitur nouiſſima
hebdomada intēto vniuerſo populo / imi
nēte paſſione chriſti: ⁊ apud nos ⁊ apud il
los pſalmus iſte legit. Intendite fratres /
quid ibi emit: Recitētur tabule cōmercia
les: quid ibi emit audite: Cōmemorabunt
⁊ ꝯuertent ad dñm / vniuerſi fines terre. Et
adorabūt in conſpectu eius / vniuerſe fami
lie gentiū: Qm̄ ipſi⁹ eſt regnū: ⁊ ipſe domi
nabitur gentiū. Ecce quid emit: Ecce qm̄
rex omīs terre de⁹ eſt ſpōſus tu⁹: quid ꝗ ad
pannos vis deduci? Talē diuitē agnoſce:
totū emit: et tu dicis / partē hic habes. O
placere ſponſo: o ſi non corrupta loquere
ris: ⁊ corrupta qđ peius ē corde / nō corpo
re: Amas hominē ꝓ chriſto / amas dicentē:
Ego baptiço. Amicū ſponſi nō audis dicē
tem: Hic eſt qui baptiçat. Nō audis dicen
tē: Qui habet ſpōſam ſpōſus eſt: Ego nō
habeo ſponſam dixit. Sed quid ſum? Ami
cus: Amicus autē ſponſi qui ſtat et audit
eū: gaudio gaudet ꝓpter vocē ſponſi. Cui
dētes ergo fratres mei / nihil ꝓdeſt iſtis ſer
uare virginitatē / habere cōtinentiā / elemo
ſynas dare. Omīa illa que laudātur in ec
cleſia / nihil illis ꝓſūt: quia conſcindūt vni
tatē: id eſt / tunicā illā charitatis. Quid fa
ciūt? Diſerti ſunt multi inter illos: magne
lingue flumina linguarū: nūquid angelice
eloquūtur? Audiāt amicū ſponſi çelantem
1.Cor.13.a. ſponſo / nō ſibi: Si linguis hominū loquar
et angelorū: charitatē autē non habeā / fa
ctus ſum velut eramentū ſonans aut cym
balū tinniēs. Sed quid dicūt? Habemus
baptiſmū. Habes: ſed non tuū. Aliud ē ha
bere / aliud dominari. Baptiſmū habes: qꝛ
accepiſti vt baptiçatus ſis. Accepiſti tanq̄

illuminatus / ſi tamē a te nō ſit obtenebra
tus: Et quādo das / miniſter das / nō poſſeſ
ſor: preco clamat nō iudex. Per preconē lo
quit iudex: et in actis tamen nō ſcribitur:
preco dixit / ſed iudex dixit. Proinde vide
ſi tuū eſt quod das poteſtate. Si autē acce
piſti: confitere cū amico ſponſi: Nō poteſt
homo accipere quicq̄ / niſi datū fuerit ei de
celo. Confitere cū amico ſpōſi: Qui habet
ſponſā ſponſus ē: Amicus autē ſponſi ſtat
et audit eū. Sed o ſi ſtares et audires eū: ⁊
non caderes vt audires ⁊c. Audiendo eīm
eū ſtares et audires: Nā loqueris / ⁊ tibi ca
put inflas. Ego inquit eccleſia: ſi ſpōſa ſū:
ſi arras accepi: ſi precio ſanguinis illius re
dempta ſum / audio vocē ſponſi. Et vocem
amici ſpōſi tūc audio / ſi ſpōſo meo det glo
riā / non ſibi. Dicat amic⁹: Qui habet ſpon
ſam ſpōſus ē: Amicus aūt ſponſi qui ſtat ⁊
audit eū: gaudio gaudet ꝓpter vocē ſpon
ſi. Ecce habes ſacramēta: ⁊ ego ꝯcedo. Ha
bes formā / ſed ſarmētū es de vite precīſū.
Tu formā oſtendis / ego radicē quero. De
forma fructus nō exit / niſi vbi ē radix. Vbi
aūt eſt radix niſi in charitate? Et audi for
mā ſacramētorꝫ. Paulus loqt: Si ſciā inqt 1.Cor.13.a.
omnia ſacramēta / et habeā omnē ꝓphetiā
et omnē fidem: Et q̄ntā fidē? Ita vt mon
tes transferam: charitatē autē non habeā /
nihil ſum. Nemo ergo vobis fabulas ven
dat: Et pōtius fecit miraculū: et donatus
orauit: et reſpōdit ei deus de celo. Primo
aut falluntur aut fallunt: Poſtremo fac illū
montes transferre: charitatē autem inquit
non habeā / nihil ſum. Videamus vtrꝫ ha
buerit charitatē. Crederem / ſi nō diuiſiſſet
vnitatē: Nā ⁊ cōtra illos / vt ſic loquar mi
rabiliarios / cautū me fecit deus me⁹ dicēs:
In nouiſſimis tēporibus exurgēt pſeudo Marc.13.c.
ꝓphete / faciētes ſigna et portēta: vt indu
cant ſi fieri poteſt etiā electos: Ecce ꝓdixi
vobis. Ergo cautos nos fecit ſpōſus: qui
et miraculis decipi nō debem⁹. Aliqñ eīm ⁊
deſertor terret ꝓuincialē: ſed vtrꝫ in caſtris
ſit / et aliquid illi ꝓſit character ille ī quo ſi
gnatus eſt: hoc attendit qui terreri ⁊ ſedu
ci nō vult. Teneamus ergo vnitatē fratres 1.q.1.c.Tene/
mei: Preter vnitatē et q̄ facit miracula ni amus.
hil ē. In vnitate eīm erat populus iſrl / ⁊ nō Exod.7.b.
faciebat miracula: Preter vnitatem erant
magi pharaonis / ⁊ faciebāt ſimilia moyſi.
Popul⁹ iſrael vt dixi nō faciebat miracula:

Qui erant ſalui apud deū/qui faciebāt/an
Act.9.g. qui nō faciebāt? Petrus apl's reſuſcitauit
Act.8.b. mortuū: ſimon mag⁹ fecit multa. Erāt ibi
multi chriſtiani qui nō poterāt facere: nec
qđ faciebat petrus: nec qđ faciebat ſimon.
Sed vnde gaudebāt? Quia noīa eoꝝ erāt
ſcripta in cęlo. Nam ⁊ redeūtibus diſcipu-
lis/dn̄s noſter ieſus chriſtus ꝓpter fidē gē-
tiū hoc ait. Dixerūt em̄ gloriātes ipſi diſci-
Luc.10.c. puli: Ecce dn̄e i nomine tuo etiā demonia
nobis ſubiecta ſunt. Bn̄ quidē cōfeſſi ſūt:
detulerūt honorē nomini chriſti: Et tamē
qđ ait eis? Nolite in hoc gloriari/q2 demo
nia vobis ſubiecta ſūt: Sed gaudete quia
noīa veſtra ſcripta ſunt in cęlo. Petrus de-
monia excluſit: neſcio q̄ anicula vidua/ne-
ſcio quis hō qualiſcūq3 laicus habēs cha-
ritatē/tenēs integritatē fidei/nō facit hoc:
Petrus in corpe oculus eſt: ille in corpe di-
gitus: in eo tamē corpore ē in quo ⁊ petr⁹.
Et ſi minus valet digitus q̄ oculus: nō eſt
tamē ꝑcuſus a corpore. Melius ē eſſe digi-
tū ⁊ eſſe in corpore: q̄ eſſe oculū ⁊ euelli de
corpe. Proinde fratres mei: nemo vos fal-
lat/ nemo vos ſeducat: amate pacē chriſti
qui ꝓ vobis crucifixus ē cū de⁹ eſſet. Pau-
1.Cor.3.b. lus dicit: Neq3 qui plātat ē aliquid neq3 q
rigat: ſed q incrementū dat de⁹. Et qſq3 no
ſtrū dicit q2 aliquid ē? Si dixerim⁹ q aliqđ
ſumus/⁊ non illi gloriā dederimus: adulte
ri ſumus: nos amari volumus nō ſponſū.
Uos chriſtū diligite: ⁊ nos in illo/in quo ⁊
vos a nobis diligimini. Inuicē ſe diligant
mēbra: ſed om̄ia ſub capite viuāt. Dolore
quidē fratres mei multa coact⁹ ſum dicere/
et pauca dixi: Lectionē tamē finire nō po-
tui: aderit dn̄s vt oportune finiat. Nolui
em̄ ampli⁹ onerare corda veſtra/q̄ volo va-
care gemitib⁹ ⁊ orationibus ꝓ his q adhuc
ſurdi ſunt ⁊ non intelligunt.

Ab eo qđ ſcptū ē: Hoc ergo gau-
diū meū ipletū ē: illū oportet cre-
ſcere/me aūt minui: vſq3 ad id qđ
ait: Qui credit in filiū/habet vitā
ęternā: qui aūt incredul⁹ eſt filio/
nō videbit vitā/ſed ira dei manet
ſuper eū: Tractatus .XIIII.

L Ectio iſta de
ſancto euangelio/ excellentiā
diuinitatis dn̄i noſtri ieſu chri
ſti/⁊ humilitatē hominis qui

meruit dici amicus ſpōſi: nos docet vt di-
ſtinguam⁹ quid interſit inter hoīem homi-
nē/⁊ hominē deū. Quia homo de⁹/dn̄s no
ſter ieſus chriſtus: deus añ omnia ſęcula/⁊
hō in noſtro ſęculo: de⁹ de patre/ hō de vir-
gine: vnus tñ atq3 idē dn̄s ⁊ ſaluator ieſus
chriſtus filius dei de⁹ ⁊ hō. Iohānes ꝟo ex-
cellētis gratię miſſus añ ipſum: illuminat⁹
ab illo qui lumē eſt. De iohāne em̄ dictū ē:
Nō erat ille lumē: ſed vt teſtimoniū ꝑhibe- Joh.1.a.
ret de lumine. Pōt qđē dici lumē: et bn̄ di-
cit ⁊ ipſe lumen/ ſed illuminatū/nō illumi-
nās. Aliud eſt em̄ lumē qđ illuminat: ⁊ ali-
ud lumē qđ illuminat: Nā ⁊ oculi noſtri lu
mina dicunt/ ⁊ tñ in tenebris patēt ⁊ nō vi-
dēt. Lumē aūt illuminās a ſeipſo lumē ē:
et ſibi lumē eſt ⁊ nō indiget alio lumine vt
lucere poſſit: ſed ipſo indigēt cętera vt lu-
ceāt. Confeſſus ē ergo iohānes ſicut audi-
ſtis: quia cū diſcipulos multos faceret ie-
ſus/et ꝑferret ad eū veluti vt inſtigaret: q̄-
ſi inuido em̄ narrauerūt: ecce ille facit plu-
res diſcipulos q̄ tu. Ipſe cōfeſſus eſt quid
eſſet: ⁊ inde meruit ad ipſum ꝑtinere: q2 nō
eſt auſus ſe dicere quod ē ille. Hoc ergo di-
xit iohānes: Nō poteſt homo accipere q̄c-
q̄/niſi datū illi fuerit de cęlo. Ergo chriſt⁹
dat/homo accipit. Ipſi vos mihi teſtimo-
niū ꝑhibetis q dixerim: ego nō ſū chriſtus:
ſed quia miſſus ſum ante illū. Qui habet
ſponſā ſpōſus eſt: Amicus autē ſponſi qui
ſtat et audit eū: gaudio gaudet ꝓpter vo-
cē ſponſi: Non ſibi gaudiū fecit de ſe. Qui
em̄ vult gaudere de ſe/triſtis erit: qui autē
de deo vult gaudere/ ſemꝑ gaudebit: quia
deus ſempiternus ē. Uis habere gaudiuꝫ
ſempiternū? Adhęre illi q ſempitern⁹ eſt.
Talē ſe dixit iohānes: ꝓpter vocem ſpōſi
gaudet amicus ſpōſi/ ait: non ꝓpter vocē
ſuā: ſed ſtat et audit eū. Si ergo cadit/non
audit eū. De illo em̄ quōdā qui cecidit/di-
ctum eſt: Et in ꝟitate nō ſtetit: de diabolo Joh.8.f.
dictū ē: Ergo ſtare debet amic⁹ ſpōſi ⁊ au-
dire. Quid ē ſtare? Permanere in gr̄a eius
quā accepit: et audit vocē ad quā gaudet.
Sic erat iohānes: nouerat vñ gaudebat: nō
ſibi arrogabat qđ ipſe nō erat. Sciebat il-
luminatū ſe/nō illuminatorē. Erat aūt lu-
mē veꝝ/ait euāgeliſta: qđ illuminat omnē
hoīem venientē i hūc mundū. Si ḡ oēm/⁊
ipſū iohānē: q2 ⁊ ipſe de hoībus. Etem̄ q̄-
uis nemo ſurrexit maior iohāne in natis Math.11.b.

mulierꝝ: vn⁹ tñ et ipſe ex his q̃ nati ſunt ex
mulieribus: nũquid cõparandus ẽ ei qui
quia voluit natus ẽ? Et ideo nouo partu/
quia nouus natus. Ambę enĩ generatiões
dñi inuſitatę ſunt/et diuina ⁊ humana. Di/
uina nõ habet matrẽ: humana non habet
patrẽ. Ergo vnus de cęteris iohãnes/ ſed
tamen maioris gratię: ita vt in natis mu/
lierũ nemo exurrexit maior illo. Tantã te/
ſtificationẽ tribuit dño noſtro ieſu chriſto:
vt illũ dicat ſponſũ/ſe amicũ ſponſi: nõ di/
gnũ tamẽ ſoluere corrigiã calciamẽti ipſi/
us. Hinc audiuit iã multa charitas veſtra:
quod ſequit̃ videam⁹: Aliquantũ enĩ ſpiſ/
ſum eſt ad intelligendũ. Sed quoniam di/
cit ipſe iohãnes: quia nõ poteſt homo ac/
cipere quicq̃/ niſi datũ illi fuerit de cęlo:
quicquid nõ intellexerimus: rogemus eũ
qui dat de cęlo/quia homines ſum⁹: et nõ
poſſumus accipere quicq̃/ niſi ille dederit
qui homo nõ eſt. Hoc ergo ſequit̃: Et dicit
iohannes: Hoc ergo gaudiũ meũ
impletũ eſt. Quod eſt gaudiũ ipſius?
Vt gaudeat ad vocẽ ſpõſi. Impletũ eſt in
me: habeo gratiã meam: plus nõ mihi aſ/
ſumo/ne ⁊ qđ accepi amittã. Quod eſt hoc
gaudiũ? Gaudio gaudet ꝓpter vocẽ ſpon/
ſi. Intelligat ergo hõ nõ ſe gaudere debe/
re de ſapientia ſua/ſed de ſapiẽtia quã ac/
cępit a deo. Nihil plus quęrat: nõ amittit
qđ inuenit. Multi enĩ ideo facti ſunt inſi/
piẽtes/q: dixerunt ſe eſſe ſapiẽtes. Arguit
Roma.i.b. illos apl's/et dicit de ipſis: Quia qđ notũ
eſt dei / ait/ manifeſtũ eſt illis: De⁹ enĩ illis
manifeſtauit. De quibus ingratis impũs/
audite q̃d dicat: Deus enĩ illis manifeſta/
uit: Inuiſibilia enĩ eius a creatura mũdi ꝑ
ea quę facta ſunt intellecta cõſpiciunt̃: ſem
piterna q̃q̃ virtus ei⁹ ac diuinitas/ vt ſint
inexcuſabiles. Quare inexcuſabiles? Quia
cognoſcẽtes deũ: nõ dixit/q: nõ cognoue/
rũt: ſed quia cognoſcẽtes deũ/nõ ſicut deũ
glorificauerũt aut gratias ęgerũt: ſed eua/
nuerũt in cogitationib⁹ ſuis: ⁊ obſcuratũ ẽ
Roma.i.c. inſipiẽs cor eoꝝ: Dicẽtes enĩ ſe eſſe ſapien
tes/ſtulti facti ſũt. Si enĩ deũ cognouerãt:
ſimul cognouerãt q: nõ eos fecerat ſapiẽ/
tes niſi deus: Nõ ergo ſibi tribuerẽt quod
a ſe nõ habebãt/ſed ei a quo accęperãt. Nõ
aũt agẽdo gratias inſipiẽtes facti ſũt: Er/
go deus qđ dederat gratis/tulit ingratis.
Noluit eſſe hoc iohãnes: grat⁹ eſſe voluit:

Confeſſus ẽ accepiſſe ſe: ⁊ gaudere ſe dixit
ꝓpter vocẽ ſponſi/et ait: Hoc ergo gaudiũ
meũ impletũ eſt. Illũ oportet creſce/ B
re/me autẽ minui. Quid ẽ hoc? Illum
oportet exaltari/me autẽ humiliari. Quõ
creſcit ieſus? quomõ creſcit deus? Perfect⁹
nõ creſcit. Deus autẽ nõ creſcit nec minui/
tur. Si enĩ creſcit/ꝑfectus nõ eſt: ſi minuit̃/
deus nõ eſt. Jeſus autẽ deus quõ creſcit?
Si ad ętatẽ: quia dignatus ẽ eſſe homo et
fuit puer: Et cũ ſit verbũ dei/infans in ꝓſe
pe iacuit: ⁊ cũ ipſe matrẽ ſuam condiderit:
lac infantię de matre ſuxit. Quia creuit er/
go ieſus ętate carnis/ ideo forte dictũ eſt:
Illũ autem oportet creſcere/ me autẽ mi/
nui. Sed quare et hoc? Johannes et ieſus
quantum ad carnem pertinet/coęui erant.
Sex mẽſes inter ſe habebãt/ ⁊ parit̃ creue/
rãt: et ſi diutius añ mortẽ dñs noſter ieſus
chriſtus vellet hic eſſe/et ipſum iohãnẽ hic
ſecũ eſſe: quomõ pariter creuerãt/ ita pari/
ter ſeneſcere poterãt. Quare aũt illũ opor/
tet creſcere/me aũt minui? Primo: quia iã
et dñs triginta annorũ erat. Nũquid iuue
nis ſi iã triginta annorũ ſit adhuc creſcit?
Jam ab ipſa ętate vergere incipiũt homi/
nes/et declinare ad grauiorẽ ętatẽ/ et inde
ad ſenectutẽ. Sed et ſi pueri eſſent ambo:
nõ diceret: illum oportet creſcere/ me autẽ
minui: ſed diceret / ſimul nos oportet cre/
ſcere: Nũc autẽ triginta annorũ ille/trigin
ta et ille: ſex menſes qui intererãt/nullam
diſtinguunt ętatẽ: Magis illud inuenit le
ctio q̃ aſpectio. Quid ergo eſt: illũ opor/
tet creſcere/me aũt minui? Magnũ hoc ſa
cramentũ: intelligat charitas veſtra: An/
teq̃ veniret dñs ieſus/homines gloriabã/
tur de ſe. Venit ille hõ vt minueret homi/
nis gloria/et augeret gloria dei. Etenĩ ve/
nit illẽ ſine peccato/⁊ inuenit oẽs cũ pecca/
to. Si ſic venit ille vt dimitteret peccata:
deus largiat̃/hõ cõfiteat̃. Etenĩ ꝯfeſſio ho/
minis/humilitas hoĩs: miſeratio dei/ alti/
tudo dei. Si ꝗ venit ille dimittere hoĩ pctã
ſua: agnoſcat hõ humilitatẽ ſuã: ⁊ de⁹ faci
et miſcdiam ſuã. Illũ oportet creſcere/me
aũt minui: hoc eſt/ illũ oportet dare/me au
tẽ accipere: illuz glorificari/me aũt confite/
ri. Intelligat hõ gradũ ſuũ/ et confiteatur
deo: ⁊ audiat apl'm dicentẽ homini ſupbi/
enti ⁊ elato/⁊ extollere ſe volẽti. Quid au/ 1.Cor.4.b.
tẽ habes qđ nõ accepiſti? Si aũt accepiſti:

quid gloriaris quaſi nõ acceperis? Intelli
gat ergo homo quia accepit/ q̃ volebat ſu/
um dicere quod non eſt eius/ ⁊ minuatur.
Bonũ eſt enĩ illi vt deus in illo glorificet:
ipſe in ſe minuat vt in deo augeat. Hec te/
ſtimonia ⁊ hanc veritatẽ etiã paſſionibus
ſuis ſignificauerũt chriſtus et iohãnes: Nã
Al. ⁊ minutus eſt. iohãnes capite † minuit: chriſt⁹ in cruce ex/
altatus eſt: vt et ibi appareret quid eſt: illũ
oportet creſcere/ me autẽ minui: hoc ẽ: Il/
lũ oportet exaltari/ me aũt humiliari. De/
inde natus eſt chriſtus cũ iã inciperent cre/
ſcere dies: natus eſt iohãnes qñ ceperunt
minui dies. Atteſtata ẽ ipſa creatura ⁊ ipſe
paſſiones/ verbis iohãnis dicẽtis: Illum
oportet creſcere/ me autẽ minui. Creſcat er
go in nobis gloria dei/ ⁊ minuat gloria no
ſtra: vt in deo creſcat ⁊ noſtra. Hoc enĩ dicit
1. Cor. 1. d. apl's: h̃ dicit ſcriptura ſancta: Qui gloriat:
Hiere. 9. g. in dño glorieſ. In te vis gloriari et creſce/
re/ ſed malo tuo male creſcis: Qui enĩ ma/
le creſcit/ iuſte minuit. Creſcat ergo deus q̃
ſemp pfectus ẽ/ creſcat i te. Quãto enĩ ma/
gis intelligis deũ: ⁊ quãto mag' capis: vi/
det in te creſcere deus. Ipſe autẽ non cre/
ſcit: ſed ſemper perfectus eſt. Intelligebas
heri modicũ: intelligis hodie amplius: in/
telliges cras multo ampli⁹. Lumẽ ipſũ dei
creſcit in te: ita vt velut de⁹ creſcit q̃ ſemp
pfectus manet. Quẽadmodũ ſi curarent
alicui⁹ oculi ex pſtina cecitate: et inciperet
videre paululũ lucis: ⁊ alia die plus vide/
ret: et tertia die ampli⁹: videret illi lux cre/
ſcere: et lux tñ pfecta ẽ/ ſiue ipſe videat ſiue
nõ videat. Sic ẽ et iterior hõ. Proficit qdẽ
in deo: et de⁹ in illo videt creſcere. Ipſe tñ
minuet/ vt a glia ſua decidat: et in glia dei
ſurgat. Et diſtincte iã et manifeſte apparet
quõ audiam⁹: Qui deſurſum venit/
C ſup oẽs eſt. Vide quid dicat de chriſto:
quid de ſe. Qui ẽ de terra/ terra ẽ/ et
de terra loquit. Qui deſurſum venit/
ſuper oẽs ẽ: chriſtus ẽ. Qui autẽ eſt de ter/
ra/ terra ẽ: ⁊ de terra loquit: iohãnes ẽ. Et
hoc eſt totũ: iohãnes de terra ẽ/ et de terra
loquit. Totũ teſtimoniũ qd̃ phibet de chri
ſto/ de terra loquit: Nõ voces dñi audiunt
a iohanne/ vbi teſtimoniũ phibet chriſto:
Quõ ergo de terra loquit? Sed d̃ homine
dicebat/ quantũ ad ipſũ iohãnẽ ptinet: de
terra ẽ ⁊ de terra loquit. Si aũt aliqua loq̃/
tur diuina/ illuminat⁹ ẽ a deo: Nã ſi nõ eẽt
illuminat⁹/ terra † terrã loqueret. Ergo ſe/ Al. † de terra
orſum eſt gratia dei: ſeorſũ ẽ natura homi/
nis. Modo natura homĩs in terra naſcit:
creſcit: vſitata iſta hoĩm diſcit. Quid no/
uit/ niſi terrã de terra? Humana loquit: hu
mana nouit: humana ſapit. Carnalis car/
naliter eſtimat: carnalit ſuſpicat. Ecce ẽ to/
tus hõ. Veniat gratia dei: illuminet tene/
bras illius ſicut dicit: Tu illuminas lucer/ Ps. 17.
nã meã: dñe de⁹ me⁹ illumina tenebras me/
as. Aſſumat mentẽ humanã: cõuertat ad lu
cẽ ſuã: q: incipit iã dicere qd̃ dicit apl's: Nõ 1. Cor. 15. b.
ego/ ſed gratia dei mecum: Et viuo autem Gal. 2. d.
iã nõ ego: viuit xͦo i me chriſt⁹: hoc eſt/ illũ
oportet creſcere/ me aũt minui. Ergo iohã/
nes qd̃ ad iohannẽ ptinet: de terra eſt ⁊ de
terra loquit. Si qd diuinum audiſti a io/
hãne: illuminãtis eſt/ nõ recipiẽtis. Qui
de celo venit † ſupra oẽs ẽ: ⁊ qd̃ vi/ Al. ſuper
dit et audiuit hoc † teſtificat: et te/ Al. † teſtat.
ſtimoniũ ei⁹ nemo † accepit. De celo Al. † accipit
venit: ſupra oẽs ẽ dñs noſter ieſus chriſt⁹:
de quo ſuperi⁹ dictũ ẽ: Nemo aſcẽdit in ce/
lũ niſi q̃ de celo deſcẽdit: fili⁹ hominis q̃ eſt
in celo. Eſt aũt ſup oẽs: ⁊ qd̃ vidit ⁊ qd̃ au
diuit a pře h̃ loquit: habet enĩ ⁊ patrẽ ipſe
fili⁹ dei: habet et patrẽ et audiuit a pře: Et
qd̃ audiuit a pře qd ẽ? qs hoc explicat? qñ
lingua mea/ qñ cor meũ ſufficere poteſt: vt
cor ad intelligendũ vel lingua ad pferẽdũ?
Quid eſt qd̃ fili⁹ audiuit a patre? Forte fi/
lius verbũ patris audiuit: immo fili⁹ ver/
bũ patris eſt. Videtis quẽadmodũ hic fa/
tiget omnis conatus humanus. Videtis
quẽadmodũ hic deficiat omis cõiectura pe
ctoris noſtri: ⁊ oĩs intẽtio mẽtis caligãtis.
Audio dicentẽ ſcripturã: q: ipſe fili⁹ h̃ loq̃/
tur qd̃ audiuit a patre. Et rurſũ audio di/
centẽ ſcripturã: q: ipſe filius verbũ patris
eſt. In pncipio erat verbũ: ⁊ xͦbũ erat apd̃
deũ: et deus erat verbũ. Nos loq̃mur ver/
ba volãtia ⁊ trãſeũtia. Mox vt ſonuerit ex
ore tuo xͦbũ tuũ/ trãſit: pagit ſtrepitũ ſuũ ⁊
tranſit in ſilentiũ. Nũquid potes ſeq̃ ſonũ
tuum/ ⁊ tenere vt ſtet? Cogitatio tamẽ tua
pmanet: et de ipſa cogitatiõe pmanẽte di/
cim⁹ multa xͦba trãſeuntia. Quid dicim⁹
fratres mei? De⁹ cũ loqueret adhibuit vo/
cem: adhibuit ſonos: adhibuit ſyllabas?
Si adhibuit iſta: qua lingua locut⁹ eſt? He
brea/ an greca/ an latina? Ibi neceſſarie lin
gue/ vbi diſtinctio gentiũ: Vbi autẽ nemo

poteſt dicere/illa lingua vel illa lingua lo/
cutū eſſe deū: Cor tuū attende/quādo con/
cipis verbū quod dicas. Dicam eñ ſi po/
tero quod in nobis attendamus/ nō vnde
illud comphendamus. Quādo ergo conci
pis verbū qđ pferas: rē vis dicere: et ipſa
rei conceptio in corde tuo/iā verbū ē: non/
dum pceſſit/ſed iam natū ē in corde: ꝛ ma/
net vt pcedat. Attendis autē ad quē pro/
cedat/et cū quo loquaris. Si latinus ē/vo/
cem latinā queris: Si grecus eſt attendis/
verba greca meditaris: Si punicus eſt/at/
tendis ſi noſti linguā punicā. Pro diuerſi/
tate ergo auditorū diuerſas linguas adhi/
bes/ vt proferas verbum conceptū: Illud
autē quod in corde conceperas / nulla lin/
gua tenebat. Cū ergo deus loquens/lin/
guam nō quereret: et genus locutionis nō
aſſumeret: quomodo auditus eſt a filio/cū
ipſum filiū ſit locutus deus? Quomō eñ
tu verbū quod loqueris/ in corde habes ꝛ
apud te eſt: et ipſa conceptio ſpiritalis ē:
nam ſicut anima tua ſpiritus eſt: ita ꝛ ver/
bū quod concepiſti ſpiritus ē: nondū eñ
accepit ſonū vt p ſyllabas diuidat/ ſed ma
Al.† ſpeculo. net in cōceptione cordis et in †ſpeculo mē/
tis: ſic deus edidit verbū: hoc eſt genuit fi/
liū: Et tu quidē ex tempore gignis verbū
etiā in corde: deus ſine tempore genuit fi/
liū p quē creauit omnia tempora. Cū ergo
verbū dei filius ſit: filius autē locutus eſt
nobis non verbū ſuū/ſed verbū patris: ſe
nobis: loqui voluit q verbū patris loque/
batur. Hoc ergo quomō decuit et oportu/
it/ dixit iohannes: quomō potuimus nos
expoſuimus. Cui ad cor nondū puenit di/
gnus de tanta re intellectus: habet quo ſe
conuertat: habet quo pulſet: habet a quo
querat: habet a quo petat: habet a quo ac/
cipiat. Qui de celo venit ſupra oēs eſt: ꝛ
qđ vidit ꝛ audiuit/ hoc teſtatur: ꝛ teſtimo/
niū eius nemo accepit. Si nemo/vt qd ve/
nit? Quorundā eñ nemo: Eſt quidā po/
pulus pparatus ad irā dei/ damnādus cū
diabolo: horū nemo accipit teſtimonium
D christi. Nā ſi oīno nemo/nullus homo:
Quid eſt quod ſequit? Qui autē acce/
pit teſtimoniū eius: ſignauit quia
deus verax eſt? Certe ergo nemo: ſi
tu ipſe dicis: q accepit teſtimoniū ei⁹: ſigna
uit qꝛ de⁹ verax eſt. Reſponderet ꝫ fortaſ/
ſe iohannes interrogatus ꝛ diceret: Noui

quid dixerim/ nemo. Eſt eñ quidā popu/
lus natus ad irā dei/et ad hoc pcognitus.
Qui ſint eñ credituri/ et qui nō ſint credi/
turi/ nouit deus. Qui ſint pſeueraturi in
eo qđ crediderūt/ et qui ſint lapſuri/ nouit
deus: et numerati ſunt a deo oēs futuri
in vitā eternā: ꝛ nouit iam illū populū di/
ſtinctum. Et ſi ipſe nouit et pphetis dedit
noſſe p ſpiritū ſuū: dedit et iohāni. Atten/
debat ergo iohānes/ nō oculo ſuo: Nā ꝙ/
tū ad ipſum ptinet/ terra eſt et de terra lo/
quit: ſed in ea gratia ſpirit⁹/ quā accepit a
deo: vidit quendā populū impiū infidelē:
attēdens illū in infidelitate ſua et ait: Te/
ſtimoniū eius qui venit de celo/ nemo ac/
cipit. Quorū nemo? Eorū qui ad ſiniſtrā
futuri ſunt: Eoꝝ quibus dicet: Ite in ignē Matth.25.d.
eternū/qui pparatus eſt diabolo et ange/
lis eius. Qui ergo accipiūt? Illi qui ad de/
xterā futuri ſunt: illi quibus dicet: Venite
benedicti patris mei: pcipite regnū quod
vobis paratū ē ab origine mūdi. Attendit
ergo in ſpiritu diuiſionē: in genere aūt hu/
mano cōmixtionē: Et quod nondū locis
ſeparatū ē/ ſepauit intellectu: ſepauit cor/
dis aſpectu: et vidit duos populos/ fideli/
um et infideliū. Attendit infideles et ait:
Qui de celo venit ſup oēs eſt: ꝛ quod vi/
dit et audiuit/ hoc † teſtat: ꝛ teſtimoniū ei⁹ Al.† loquitur.
nemo accipit. Deinde trāſtulit ſe a ſiniſtra:
aſpexit ad dexterā/et ſecutus ait: Qui ac/
cepit teſtimoniū eius: ſignauit qꝛ deus ve/
rax eſt. Quid eſt: ſignauit qꝛ de⁹ verax eſt?
Niſi homo mendax eſt/et deus verax eſt.
Quia nemo hominū poteſt dicere qđ veri/
tatis eſt/niſi illuminat⁹ ab eo q mentiri nō
poteſt. Deus ergo verax/chriſtus autē de/
us. Vis pbare? Accipe teſtimoniū eius et
inuenies. Qui eñ accepit teſtimoniū eius:
ſignauit qꝛ deus verax ē. Quis? Ipſe qui
de celo venit ꝛ ſup omnes eſt: deus verax
eſt. Sed ſi nondū illū intelligis deū: non/
dū accepiſti teſtimoniū ei⁹: Accipe ꝛ ſigna:
preſumenter intelligis: deſinienter agno/
ſcis/ quia de⁹ verax eſt. Quem eñ mi/
ſit deus/ verba dei loquit. Ipſe eſt
deus verax: Et miſit illū deus. Deus mi/
ſit deū. Junge ambos/ vnus de⁹: De⁹ ve/
rax miſſus a deo. De ſingul interroga/ de/
us: et de ambob⁹ interroga/deus. De⁹/ nō
ſinguli de⁹: ꝛ ambo dij/ſed ſingulus quiſꝙ
de⁹/et ambo de⁹. Tanta eñ ibi ē charitas

ſpūſſancti/tāta pax vnitatꝭ/vt de ſingulis
cū interrogaꝶ/de⁹ tibi reſpōdeaꝶ. De trini/
tate cū interrogaꝶ: de⁹ tibi reſpōdeaꝶ. Si
em̄ ſpūs hoīs qñ inheret deo/vn⁹ ſpūs eſt:
1.Cor.6.d. aperte aplo dicente: Qui adheret dño vn⁹
ſpūs ē: quāto magis ęqlis filı⁹ adherēs pa/
tri/ſimul cū illo vn⁹ de⁹ ē? Audite alteꝝ te/
ſtimonium. Noſtis ꝙ multi crediderūt qñ
oīa q̄ habebāt ad pedes aploꝝ vendita
poſuerūt / vt diſtribuereꝶ vnicuiqȝ ſicut op⁹
erat. Et de illa ꝯgregatione ſctōꝝ qd dicit
Act.4.f. ſcriptura? Erat illis aīa vna et coꝛ vnū in
deū. Si charitas de tot animab⁹ fecit ani/
mā vnā: ⁊ de tot cordib⁹ fecit coꝛ vnū: quā/
ta ē charitas intꝰ patrē ⁊ filiū? Maioꝛ vtiqȝ
pōt eē ꝙ inter illos hoīes qb⁹ erat coꝛ vnū
et aīa vna. Si ḡ multoꝝ fratrū coꝛ vnū ꝓ/
pter charitatem: et multoꝝ fratrū aīa vna
ꝓpꝰ charitatē: de⁹ pater ⁊ de⁹ filı⁹ dictur⁹ ē/
q2 duo ſūt? Si duo dij ſūt/nō ē ibi ſumma
charitas. Si em̄ hic tanta charitas ē vt ani
mā tuam et animā amici tui vnā animā fa
ciat: quomodo ibi nō eſt vnus deus pater
et filius? Abſit vt hoc ſentiat fides non fi/
cta. Proꝛſus quantū excellat charitas illa/
hinc intelligite. Multę aīę ſūt multoꝝ ho/
minū: ⁊ ſi ſe diligūt/vna anima ē. Sed pñt
dici ⁊ multę animę: poſſūt dici et in hoīb⁹:
q2 nō ē tāta cōiūctio. Ibi aūt vnū deū licet
dicas: duos aut tres deos non licet vt di/
cas. Hinc tibi cōmendaꝶ ſupeminētia ⁊ ſū/
mitas charitatis/tāta vt maioꝛ illa eſſe nō
poſſit. Quē em̄ miſit de⁹ verba dei loquiꝶ:
Hoc vtiqȝ ð chꝛiſto dicebat/vt ſe ab illo di/
ſtingueret. Quid em̄ ipſū iohannē/nonne
deus miſit? An nō ipſe dixit: miſſus ſū añ
eū: ⁊ qui me miſit baptiȩare in aqua? Et ð
Malach.3.a. illo dictū eſt: Ecce mitto angelum meū qui
pręparabit viam tuā ante te. Nōne et ipſe
verba dei loquiꝶ: de quo etiā dictū eſt ꝙ ſit
amplius ꝙ ꝓpheta? Si ergo ⁊ ipſū de⁹ mi/
ſit/⁊ verba dei loquiꝶ: quomodo ad diſtin/
ctionē de chꝛiſto eū dixiſſe dicimus: quem
em̄ miſit deus/verba dei loquiꝶ. Sed vide
quid adiungat: Non em̄ ad menſu/
ram dat deus ſpiritū. Quid eſt hoc:
Non em̄ ad menſurā dat deus ſpiritū? In/
uenimus quia ad menſurā dat deus ſpiri/
Eph.4.b. tū. Audi aplum dicētē: Scdm mēſurā do/
nationis chꝛiſti. Hominib⁹ ad mēſurā dat:
vnico filio nō dat ad menſurā. Quomodo
1.Cor.12.a. hominib⁹ ad menſurā? Alij quidē datur ꝑ
ſpiritū ſermo ſapientię: alij ſermo ſcientię/
ſm eundē ſpiritū: alij fides in eodem ſpiri/
tu: alij ꝓphetia: alij diſcretio ſpirituū: alij
genera linguarū: alij donatio curationū.
Nūquid oēs apoſtoli? nūquid oēs ꝓ/
phetę? nūquid oēs doctoꝛes? nunqd om
nes virtutes? nūquid omnes dona habēt
ſanitatū? nūquid omnes linguis loquun/
tur? nūquid oēs interpꝛetanꝶ? Aliud ha/
bet iſte/aliud ille: Et qð habet ille/non ha/
bet iſte. Menſura eſt: diuiſio quędā dono/
rū eſt. Ergo hominib⁹ ad menſurā datur: ⁊
concoꝛdia ibi vnū coꝛpus facit. Quomo/
do aliud accipit man⁹ vt opereꝶ: aliud ocu/
lus vt videat: aliud auris vt audiat: aliud
pes vt ambulet: anima tñ vna eſt quę agit
oīa: in manu vt opereꝶ: in pede vt ambu
let: ī aure vt audiat: ī oculo vt videat. Sic
ſunt etiā diuerſa dona fideliū tanꝙ mem/
bꝛa ad menſurā vnicuiqȝ ꝓpꝛiam diſtribu/
ta. Sed chꝛiſt⁹ qui dat/nō ad menſurā ac/
cepit. Audi em̄ adhuc quid ſequiꝶ: quia de
filio dixerat: Nō em̄ ad menſurā dat deus
ſpiritū. Pater diligit filiū: et oīa E
dedit in manu eius. Et adiecit: oīa
dedit in manu eius/vt noſſes ⁊ hic qua di/
ſtinctiōe dictū ſit: pater diligit filiū. Qua/
re em̄ pater nō diligit iohannē? Et tñ non
oīa dedit in manu eius. Pater nō diligit
paulū? Et tamen nō omnia dedit in manu
eius. Pater diligit filiū: ſed quomodo pa/
ter filiū/nō quomodo dñs ſeruū. Quomo/
do vnicū/non quomodo adoptatū. Itaqȝ
omnia dedit in manu eius. Quid ē oīa?
Vt tātus ſit fili⁹ / quāt⁹ ē pater. Ad ęqua/ Phil.2.a.
litatē em̄ ſibi genuit eū: cui rapina nō eſſet
in foꝛma dei eſſe ęqualē deo. Pater diligit
filiū: et oīa dedit in manu eius. Ergo cū
ad nos pater dignatus eſt mittere filiū: nō
putem⁹ aliqd min⁹ nobis miſſum ꝙ ē pa/
ter. Pater mittens filiū: ſe alterum miſit.
Nāqȝ putātes adhuc diſcipuli/ quia pater
aliquid maius eſt ꝙ filius: videntes carnē
et nō intelligentes diuinitatē/dixerunt ei:
Dñe oſtende nobis patrē/⁊ ſufficit nobis. Joh.14.b.
Tanꝙ ſi dicerēt: Iā nouimus te: benedici/
mus te/quia nouimus te. Gratias em̄ tibi
agimus quia oſtēdiſti te nobis: ſed patrē
nondū nouimus: Propterea coꝛ noſtrū ar
det ⁊ ſatagit concupiſcentia quadā ſancta
vidēdi patris tui qui te miſit. Ipſū nobis
oſtēde: et nihil ampli⁹ a te deſiderabimus.

Sufficit eñ nobis cū ille fuerit demōſtra-
tus/ q̄ maior eſſe nemo poteſt. Bona cōcu-
piſcētia/ bonū deſideriū/ ſed paruus intel-
lect⁹. Attendēs eñ ipſe dñs ieſus/ paruos
magna querētes/ et ſeipſum magnū inter
paruos/ paruū inter paruos: ait philippo q̄
Ioh. 14. b. hoc dixerat vni ex diſcipulis: Tanto tēpo-
re vobiſcū ſum: et nō cognouiſtis me: phi-
lippe? Poſſet hic philippus reſpōdere: Co-
gnouimus te. Sed nūquid diximˀ tibi: oſtē
de nobis te? Te cognouim⁹/ ſed patrē que-
rimus. Subiecit ſtatim: Qui me videt/ vi-
det et patrē. Qui ergo equalis patri miſ-
ſus eſt: ne eū eſtimemus ex infirmitate car-
nis/ ſed cogitem⁹ maieſtatē indutā carne/
nō oppreſſā carne. Manens eñ deus apud
patrē: apud homines factus ē homo: vt tu
p̄ illū qui apud te factus ē homo/ fieres ta-
lis qualis capit deū: Non eñ homo poteſt
capere deū. Uidere poterat homo hoīem:
capere deū nō poterat. Unde nō poterat
capere deū? Quia oculū cordis vñ caperet
nō habebat. Erat ergo aliquid intus ſau-
ciū/ et aliquid foris ſanū. Corporis oculos
habebat ſanos/ cordis habebat ſaucios.
Factus eſt ille homo ad corporis oculū/ vt
credens in eū qui videri corp̄aliter potuit:
curreres ad eū ipſum videndū quē ſpirita-
liter videre nō poteras. Tanto tp̄e vobiſ-
cū ſum/ ꝛ nō cognouiſtis me? Philippe/ qui
me videt/ videt et patrē. Quare illi non il-
lum videbant? Ecce videbant illū/ ꝛ patrē
non videbāt. Uidebant carnē/ ſed maie-
ſtas latebat. Quod videbāt diſcipuli qui
amauerūt/ viderunt et iudei qui crucifixe-
rūt. Intus ergo erat totus ille: et ſic intus
in carne/ vt apud patrē maneret. Non eñ
deſeruit patrē quādo venit ad carnē. Car-
nalis cogitatio nō capit qđ dico. Differat
intellectū/ et incipiat a fide. Audiat qđ ſe-
quit: Qui credit in filiū/ habet vi-
tā eternā: Qui autē incredulus ē
filio/ non videbit vitā: ſed ira dei
manet ſuper eū. Nō dixit/ ira dei veni-
et ad eū: ſed ira dei manet ſup eū. Omnes
qui naſcunt mortales/ habent ſecū irā dei.
Quā iram dei? Quā excepit prim⁹ homo
adā. Si eñ peccauit prim⁹ homo/ et audi-
uit/ morte morieris: factus ē mortalis ille:
et cepimus naſci mortales/ cū ira dei nati
ſumus. Uenit inde filius nō habēs pecca-
tū/ ꝛ indutus ē carne/ indutus mortalitate:
et ſi ille nobiſcū cōmunicauit irā dei: nos
pigri ſum⁹ cū illo cōmunicare gratiā dei?
Qui ergo non vult credere in filio: ira dei
manet ſuper eum. Que ira? De qua dicit
apl's: Fuimus eñ et nos natura filij ire ſi- Eph. 2. a.
cut ꝛ ceteri. Omnes ergo filij ire: q2 de ma-
ledicto mortis venientes. Crede in chriſtū
factū p̄pter te mortalē/ vt illū capias imor-
talē. Quando eñ ceperis eius imortalita-
tē/ nec tu eris mortalis. Uiuebat/ morie-
baris: mortuus eſt vt viuas. Attulit grati-
am dei: abſtulit irā dei. Deus bibit mortē/
ne mors biberet hominē.

Ab eo loco vbi ait: Ut ergo co-
gnouit ieſus quia audierūt pha-
riſei/ quia ieſus plures diſcipulos
facit: vſq3 ad id qđ ait: Et mulieri
dicebant/ q2 non iā p̄ tuā loque-
lam credimus: ipſi eñ et audiui-
mus et ſcimus/ quia hic ē vere ſal-
uator mundi: Tractatus. XV.

Utrum eſt: nō A Ca. 4.
n rude eſt aurib⁹ charitatis ve-
ſtre/ euangeliſtā iohannē ve-
lut aquilā volare altius/ cali-
ginēq3 terre trāſcēdere: ꝛ lucē veritatis fir-
mioribus oculis intueri. Multa eñ iā ex
euāgelio eius p̄ miniſteriū noſtrū dño ad-
iuuāte tractata ſunt. Ex ordine autē ſequi-
tur hec lectio q̄ hodie recitata eſt. Ea q̄ di-
cturus ſū dño donāte ſic audituri eſtis/ vt
magis recognoſcatis q̄ diſcatis. Nō ideo
tamē pigra debet eſſe intētio/ q2 nō eſt co-
gnitio ſed recognitio. Hoc lectū eſt: ꝛ hanc
lectionē tractandā ſuſcepimus: geſtam⁹ in
manibus qđ dñs ieſus ad puteū iacob lo-
quebat cū ſamaritana muliere. Dicta eñ
ibi ſunt magna myſteria/ ꝛ magnarum ſimili-
tudines rerum: paſcētes animā eſurientē/ refi-
cientes languentē.† Dñs autē hec cū St. † Ut ḡ cognouit ieſus/ q2 audierunt phariſei q̄ ieſus plures diſcipulos facit et baptizat q̄ iohannes.
audiſſet cognouiſſe phariſeos q̄
plures diſcipulos faceret q̄3 ioha-
nes/ et plures baptizaret q̄3 q̄3 ie-
ſus non baptizaret ſed diſcipuli
ei⁹: reliq̄t iudeā terrā/ ꝛ abijt iterum
in galilea. Hinc diuti⁹ diſputādū nō eſt/
ne immorātes in manifeſtis/ anguſtias tp̄is
patiamur ad obſcura tractāda ꝛ aperiēda.
Utiq3 dñs ſi ſciret phariſeos ita de ſe co-
gnouiſſe/ q̄ plures diſcipulos faceret/ et q̄
plures baptizaret: vt hoc eis ad ſalutem

valeret ſequendi eū: vt et ipſi eſſent diſci-
puli:et ipſi vellent ab eo baptiȥari: magis
nō relinqueret iudeā terrā/ ſed ꝓpter illos
maneret ibi. Quia vero cognouit eoꝝ ſcien
tiā/ ſimul ꝯgnouit ⁊ inuidentiā: qꝛ nō ħ ꝓ-
pterea didicerūt vt ſequerent̄/ſed vt pſeq̄-
rentur:abijt inde: Poterat q̄dē ille et pꝛe-
ſens ab his nō teneri/ ſi nollet: nō occidi/ ſi
nollet:qꝛ poterat et nō naſci/ſi nollet. Sed
qꝛ in om̄i re quam geſſit vt homo:homini-
bus in ſe crediturꝪ p̄bebat exemplū:quia
vnuſquiſq; ſeru⁹ dei nō peccat ſi ſeceſſerit
in aliū locū/videns furorē forte pſequētiū
ſe: aut querētiū in malū animā ſuā. Vide-
retur aūt ſibi ſeruus dei peccare ſi faceret/
niſi in faciēdo dn̄s ꝯceſſiſſet. Fecit hoc ille
magiſter bonus vt doceret/ nō ꝙ timeret.
Fortaſſis etiā ħ moueat/cur dictū ſit: Ba-
ptiȥabat ieſus pluresq̄ iohānes: ⁊ poſtea-
q̄ dictū ē/baptiȥabat: ſubſecutū ē: Quāq̄ ie-
ſus nō baptiȥabat/ſed diſcipuli eı⁹. Quid
ꝰ falſū dictū erat ⁊ correctū ē / cū additū ē:
Quāq̄ ieſus non baptiȥabat ſꝫ diſcipuli ei⁹?
An vtrūq; veꝝ ē:qꝛ et ieſus baptiȥabat et
non baptiȥabat? Baptiȥabat em̄/ qꝛ ipſe
mūdabat:non baptiȥabat/qꝛ non ipſe tin
gebat. Pꝛebebant diſcipuli miniſteriū cor-
poris: p̄bebat ille adiutoriū maieſtatꝪ. Quō
em̄ ceſſaret a baptiȥando : q̄ñ non ceſſat a
mundādo? De quo dictū eſt ab eodē iohā-
ne/ ꝑ iohannis baptiſte perſonā dicentis:
Hic eſt qui baptiȥat. Ergo ieſus adhuc ba
ptiȥat: ⁊ quouſq; baptiȥandi ſumus/ieſus
baptiȥat. Securus homo accedat ad infe-
riorem miniſtrum:habet enim ſuperiorem
magiſtrum. Sed forte ait aliquis: Bapti-
ȥat quidem chꝛiſtus in ſpiritu / non in cor-
pore : q̄ſi vero alteri⁹ dono q̄ illius quiſq̄
etiā ſacramēto corpalis ⁊ viſibil' baptiſma
tis imbuat̄. Vis noſſe qꝛ ip̄e baptiȥabat:
non ſolum ſpū/ſed etiā aqua: Audi apl̄m:
Eph.5.f. Sicut chꝛiſtus inquit dilexit eccleſiā ſuā / ⁊
ſeipſum tradidit ꝓ ea/ mundās eā lauacro
aque in verbo: vt exhiberet ip̄e ſibi glorioſā
eccleſiā/ nō habentē maculā/aut rugā/aut
aliq̄d hmōi. Mūdans eam: Vn̄? Lauacro
aque in verbo. Quid ē baptiſm⁹ chꝛiſti? La-
uacrū aq̄ in verbo. Tolle aquā/ nō ē baptiſ-
mus: Tolle verbū/ ⁊ nō eſt baptiſm⁹. Iā q̄
his pactis/ꝑ que peruenit ad collocutionē
cuꝫ illa muliere: videam⁹ que reſtant ple-
B na myſterijs ⁊ grauida ſacramētꝪ. O poꝛ

tebat autē inquit eū tranſire ꝑ† ſa Al.bʒ ĩmedia
mariam. Venit ergo in ciuitatem
ſamarie que dicitur † ſichar./ iuxta Al.ſichem
ꝑdiū quod dedit iacob filio ſuo
ioſeph. Erat autē ibi fons iacob.
Puteus erat: Sed omnis pute⁹ fons: non
omnis fons pute⁹. Ubi enim aqua de ter-
ra manat/et vſui pꝛebet̄ haurientib⁹/fons
dicit̄: ſed ſi in pꝛomptu et ſupficie ſit/fons
tm̄ dicitur. Si autē in alto ⁊ ꝓfundo ſit: ita
puteus vocatur/ vt fontis nomē non amit
tat. Ieſus † ergo fatigatus ex itine Al.† autē
re/ſedebat ſic † ſuper fontē: Hora Al.† ſupra
erat quaſi ſexta. Iā incipiūt myſteria.
Non em̄ fruſtra fatigatur ieſus: nō em̄ fru
ſtra fatigatur virtus dei: non em̄ fruſtra fa
tigatur/ꝑ quē fatigati recreant̄: nō em̄ fru-
ſtra fatigat̄/q̄ deſerēte fatigamur: q̄ p̄ſente
firmamur. Fatigatur tn̄ ieſus: ⁊ fatigat̄ ab
itinere/ ⁊ ſedet: ⁊ iuxta puteū ſedet : ⁊ hora
ſexta fatigat⁹ ſedet. Om̄ia iſta innuunt ali-
quid/ ⁊ indicare volunt aliq̄d: intētos faci-
unt: vt pulſem⁹ hoꝛtant̄. Ipſe ꝰ aperiat et
nobis et vobis/qui dignatus ē ita hoꝛtari
vt diceret: Pulſate et aperiet̄ vobis. Tibi Matth.7.a.
fatigatus eſt ab itinere ieſus. Inuenimus
virtutē ieſum: ⁊ inuenim⁹ infirmū ieſum: foꝛ
tē et infirmū. Foꝛtē: quia in pꝛincipio erat Joh.1.a.
verbū: et verbū erat apud deū: ⁊ deus erat
verbū: hoc erat in p̄ncipio apud deū. Vis
videre q̄ iſte filius dei foꝛtis ſit? Omnia ꝑ
ipſum facta ſunt: et ſine ipſo factū ē nihil:
et ſine laboꝛe facta ſunt. Sed q̄d ꝰ illo foꝛ-
tius/ꝑ quē ſine laboꝛe facta ſūt om̄ia? In-
firmū vis noſſe? Verbū caro factū eſt/ ⁊ ha
bitauit in nobis. Foꝛtitudo chꝛiſti te crea-
uit: infirmitas chꝛiſti te recreauit. Foꝛtitu
do chꝛiſti fecit vt q̄ð non erat eſſet: infirmi-
tas chꝛiſti fecit/ vt q̄ð erat non periret. Cō-
didit nos foꝛtitudine ſua: queſiuit nos in-
firmitate ſua. Nutrit ergo ipſe infirm⁹ infir
mos/ tāq̄ gallina pullos ſuos. Huic em̄ ſe
ſimilē fecit: Quotiens volui inquit ad hie- Matth.23.d.
ruſalē congregare filios tuos ſub alas tā-
q̄ gallina pullos ſuos/ ⁊ noluiſti. Videtis
autē fratres/quēadmodū gallina infirmet̄
in pullis ſuis: Nulla em̄ alia auis ꝙ ſit ma
ter agnoſcit̄. Videmus nidificare paſſeres
quoſlibet añ oculos noſtros: hirūdines/ci-
conias/ colūbas q̄tidie videm⁹ nidificare:
quos niſi q̄ñ in nidis videam⁹/parētes eſſe
nō agnoſcimus: Gallina vero ſic infirmat̄ in

pullis ſuis/ vt etiā ſi ipſi pulli non ſequen/
tur/filios non videas/matrē tamen intelli
gas: Ita fit alis demiſſis/plumis hiſpida/
voce rauca/oībus mēbris demiſſa ⁊ ab/
iecta: vt quemadmodū dixi/ et ſi etiā fili/
os nō videas/ matrē tamē intelligas. Sic
ergo infirm⁹ ieſus fatigat⁹ ab itinere: Iter
ipſius ē caro ꝓ nobis aſſumpta. Quomo/
do eñ iter habet qui vbiq̧ ē: qui nuſq̄ de/
eſt? Quo it/ aut vnde it: niſi q2 nō ad nos
veniret/niſi formā viſibilis carnis aſſume/
ret? Quia ꝙ venire ad nos eo mō dignat⁹
eſt/vt in forma ſerui aſſumpta carne appa/
reret: ipſa carnis aſſumptio eſt iter ipſius.
Ideo fatigat⁹ ab itinere / quid eſt aliud q̄
fatigatus in carne? Infirmus in carne ie/
ſus: ſed noli tu infirmari. In illi⁹ infirmita/
1.Corſ.1.d. te tu fortis eſto: Quia quod infirmū ē dei/
fortius ē hominibus. Sub hac rex imagi/
Roma.5.c. ne/adā qui erat forma futuri: p̄buit nobis
magnū indiciū ſacramenti: immo deus in
Geñ.2.d. illo prębuit: Nam et dormiens meruit ac/
cipere vxorē: et de coſta eius facta ē vxor:
quoniā de chriſto in cruce dormiēte futura
erat eccleſia de latere ei⁹: de latere ſcʒ dor/
mientis: q2 de latere in cruce pendētis/ lā/
cea pcuſſo/ ſacramēta eccleſię ꝓfluxerunt.
Sed quare hoc dicere volui fratres? Quia
infirmitas chriſti nos facit fortes. Magna
ibi imago p̄ceſſit. Potuit de⁹ carnē detra/
here homini vñ faceret fęminā: ⁊ mag/ vi/
det quaſi cōgruere potuiſſe: Fiebat eñ ſe/
xus infirmior: ⁊ magis de carne infirmitas
fieri debuit q̄ de oſſe: Oſſa eñ in carne fir
miora ſunt. Non detraxit carnē vñ faceret
Al. ſirmata mulierē/ſ; detraxit os: Et detracto oſſe ⁊ for
mata eſt mulier: et in locū oſſis caro adim/
pleta eſt. Poterat pro oſſe os facere: pote/
rat ad faciendā mulierē nō coſtā ſed carnē
detrahere. Quid igit̄ ſignificauit? Facta
eſt mulier i coſta tanq̄ fortis: factus ē adā
in carne tanq̄ infirmus. Chriſtus eſt et ec/
cleſia. Illi⁹ infirmitas noſtra ē fortitudo.
Quare ergo hora ſexta? Quia ętate ſęculi
ſexta. Computa in euāgelio tanq̄ vnā ho/
rā/vnā ętatē ab adā vſq̧ ad noe: Secūdā
a noe vſq̧ ad abraā: Tertiā ab abraā vſq̧
ad dauid: Quartā a dauid vſq̧ ad trāſmi/
grationē babylonię: Quintā a trāſmigra/
tione babylonię vſq̧ ad baptiſmū iohan/
nis: Inde ſexta agitur. Quid miraris? Ue/
nit ieſus: ⁊ humiliando ſe venit: Ad pute/

um fatigatus venit: quia infirmā carnem
portauit. Hora ſexta: q2 ętate ſęculi ſexta.
Ad puteū: q2 ad ꝓfunditatē huius habita/
tionis noſtrę. Unde dicit̄ i pſalmis: De p/ Ps.129.
fūdis clamaui ad te dñe. Sedit/vt dixi: q2
humilis venit. **Et venit mulier**: forma C
eccleſię/ non iā iuſtificatę ſed iuſtificandę.
Nā hoc agit ſermo. Uenit ignara: inuenit
eum: et agitur cum illa. Uideamus: Quid
videamus? Uenit mulier **de ſamaria
haurire aquā**. Samaritani ad iudęoꝝ
gentem non pertinebant: alienigenę fue/
rūt: q̄uis vicinas terras incolerēt. Longū
eſt originē ſamaritanorū retexere: ne nos
multa teneāt/⁊ neceſſaria non loquamur:
Sufficit ergo vt ſamaritanos inter alieni/
genas deputem⁹. Et ne hoc audaci⁹ me ar/
bitremini dixiſſe q̄ veri⁹: audite ipm dñm
ieſū qđ dixerit de illo ſamaritano / vno de
decē leproſis q̄s mūdauerat: qui ſol⁹ redijt
vt gratias ageret: Nōne decē mūdati ſūt/ Luc.17.d.
et nouē vbi ſunt? Nō erat alius q̄ rediret ⁊
daret gloriā deo/niſi alienigena iſte. Per/
tinet ad imaginē rei/ q̄ ab alienigenis ve/
nit iſta mulier/ quę typū gerebat eccleſię:
Uētura eñ erat eccłia de gētib⁹ / alienige/
na de genere iudęorū. Audiamus ergo in
illa nos: et in illa ꝯgnoſcamus nos: et in il/
la gratias deo agam⁹ ꝓ nobis. Illa eñ fi/
gura erat/nō veritas: q2 ⁊ ipſa p̄miſit figu/
rā/ ⁊ facta eſt veritas. Nā credidit in eum/
qui de illa figurā nobis p̄tendebat. Uenit
ꝙ haurire aquā. Simpliciter venerat hau/
rire aquam/ ſicut ſolēt vel viri vel fęminę.
**Dicit ei ieſus: Da mihi bibere. Di
ſcipuli eñ ei⁹ abierant in ciuitate
vt cibos emerēt. Dicit ergo ei mu
lier illa ſamaritana: Quō tu iudę
us cū ſis/ bibere a me poſcis q̄ ſū
mulier ſamaritana? No eñ coutū
tur iudei ſamaritanis.** Uideris alie/
nigenā: Omino vaſculis coꝝ iudęi nō vte
bant̄. Et q2 ferebat ſecū mulier vaſculū vñ
aquā hauriret: eo mirata ē q2 iudęus pete/
bat ab ea bibere: qđ nō ſolebant facere iu/
dęi. Ille aūt q̄ bibere quęrebat: fidē ipſius
mulieris ſitiebat. Deniq̧ audi q̄s petat bi
bere. **Reſpōdit ieſus ⁊ dixit ei: Si
ſcires donū dei/⁊ q̄s ē qui dicit ti
bi/da mihi bibere: tu forſitan pe/
tiſſes ab eo: et dediſſet tibi aquā
viuam.** Petit bibere/ et ꝓmittit bibere.

Eget quaſi accepturus: et affluit tanꝙ ſa-
tiaturus. Si ſcires inquit donũ dei. Donũ
dei eſt ſpirituſſanctus. Sed adhuc mulieri
tecte loquit̃: et paulatim intrat in cor. For-
taſſis iam docet. Quid em̃ iſta hortatione
ſuauius et benignius? Si ſcires donũ dei:
et ſi ſcires qs eſt qui dicit tibi / da mihi bi-
bere: tu peteres / et daret tibi aquã viuam.
Hucuſqꝫ ſuſpẽdit. Uiua aqua dicit̃ vulgo /
illa quę de fonte exit: Illa em̃ quę colligit̃
de pluuia i lacunas aut ciſternas / aqua vi-
Ar.† monte ua nõ dicit̃: Et ſi de † fõte manauerit: et in
loco aliquo collecta ſteterit: nec ad ſe illuc
vnde manabat admiſerit / ſed irrupto me-
atu tanꝙ a fontis tramite ſepata fuerit: nõ
dicit̃ aqua viua: Sed illa aqua viua dicit̃ /
quę manans excipit̃. Talis aqua erat in il-
lo fonte. Quid ergo ꝓmittebat quod pete-
Ar.† Dicit ei mulier. bat? Tñ mulier ſuſpẽſa † Ait: Dñe / neqꝫ
in quo haurias aquã habeſ: ꝛ pu-
Premittitur iſte text⁹ † Un̄ ꝙ habes aquã viuam. teus alt⁹ ẽ. † Uide quõ intellexerit aquã
viuã: aquã ſcꝫ ꝗ erat in illo fonte. Tu mihi
vis dare aquã viuã: et ego fero vñ hauriã /
et tu nõ fers. Aꝗ viua hic eſt: quõ mihi da-
tur⁹ es? Aliud intelligẽs et carnalit̃ ſapiẽs /
ꝗdammodo pulſet / vt aperiat magiſter qḋ
clauſũ eſt. Pulſabat ignorãtia / nõ ſtudio:
Adhuc miſerãda / nondũ inſtruenda. Dicit
aliqd euidẽtius dñs de illa aqua viua: Di-
xerat em̃ mulier: Nunquid tu maior
es patre noſtro iacob ꝗ dedit no-
bis puteũ: et ipſe ex eo bibit / et fi-
lij eius et pecora eius? De hac aqua
viua dare mihi non potes: qm̃ hauritoriũ
nõ habes: forte aliũ fontẽ ꝓmittis: Patre
noſtro melior potes eſſe: qui hũc puteũ fo-
dit: ꝛ ipſe cũ ſuis vſus eſt eo. Dñs ergo di-
cat / quid dixerit aquã viuam. Rñdit ie-
Ar.† ſitibit ſus et dixit ei: Omis ꝗ † biberit ex
aqua hac / ſitiet iterꝫ: Qui autẽ bi-
berit ex aqua quã ego dabo ei nõ
ſitiet in eternũ: Sed aꝗ quã ego
dabo ei fiet in eo fons aquę ſali-
entis in vitam eternã. Aperti⁹ locu-
tus eſt dñs: fiet in eo fons aquę ſaliẽtis in
vitã eternã. Qui biberit de aqua iſta: non
ſitiet iterum. Quid euidentius: quia non
aquam viſibilẽ / ſed inuiſibilẽ ꝓmittebat?
Quid euidẽtius: qꝛ non carnaliter ſed ſpi-
ritaliter loquebat̃? Adhuc tamen illa muli-
er carnẽ ſapit: delectata ẽ non ſitire: et pu-
tabat hoc ſm carnẽ ꝓmiſſũ ſibi eſſe a dño:

Qḋ quidẽ fiet / ſed in reſurrectione mortu-
orũ: Iã hoc volebat illa. Dederat em̃ deus 3.Reg.19.a.
aliqñ ſeruo ſuo helię / vt ꝑ quadraginta di-
es nec eſuriret nec ſitiret. Qui hoc potuit
dare ꝑ quadraginta dies: non potuit dare
ſemꝑ? Sperabat em̃ illa / nolens indigere /
nolens laborare / aſſidue venire ad illũ fon-
tem: onerari pondere quo indigentia ſup-
pleret̃ / ꝛ finito quod hauſerat / rurſus redi-
re cogebat̃: Et quotidian⁹ ei fuit iſte labor:
qꝛ indigentia illa reficiebat̃ / non extingue-
bat̃. Delectata ergo tali munere: rogabat
vt ei aquã viuã daret. Uerũtamẽ nõ ꝑtere-
amus / qm̃ dñs ſpiritale aliquid promittit.
Quid ẽ: qui biberit de aqua hac ſitiet ite-
rũ? Et verũ eſt ſm hanc aquã: Et verũ eſt
ſm ꝙ ſignificat illa aqua. Etenim aqua in
puteo / voluptas ſęculi ẽ in ꝓfunditate te-
nebroſa. Hic eã hauriunt homines hydria
cupiditatũ. Cupiditatẽ quippe ꝓni ſubmit-
tunt: vt ad voluptatẽ hauſtam de ꝓfundo
perueniãt: et fruunt̃ voluptate ꝑcedente ꝛ
pręmiſſa cupiditate: Nam qui nõ ꝑmiſerit
cupiditatẽ / ꝑuenire nõ poteſt ad volupta-
tẽ. Pone ergo hydriã cupiditatẽ: et aquaꝫ
de ꝓfundo voluptatẽ. Cũ ꝑuenerit quiſqꝫ
ad voluptatẽ ſęculi hui⁹: cibus ẽ / potus ẽ /
lauacrũ eſt / ſpectaculũ eſt / ꝯcubitus ẽ: Nũ-
quid non iterũ ſitiet? Ergo de hac aqua ꝗ
biberit / iterũ inquit ſitiet. Si autẽ accepe-
rit a me aquã: non ſitiet in ęternũ. Satia- Ps.64.
bimur inqt in bonis dom⁹ tuę. De qua er-
go aqua daturus eſt / niſi de illa aqua de ꝗ
dictũ eſt: Apud te eſt fons vitę. Nã quõ ſi- Ps.35.
tient qui inebriabunt̃ ab vbertate domus
tuę? Promittebat ergo ſaginã quandã et
ſatietatẽ ſpũſſancti: ꝛ illa nondũ intellige-
bat: Et non intelligẽs / qḋ rñdebat? Dicit
ad eũ mulier: Dñe / da mihi hanc
aquã vt nõ ſitiã: neqꝫ veniã huc
haurire. Ad laborẽ indigẽtia cogebat: ꝛ
laborẽ infirmitas recuſabat. Utinã audi-
ret: Uenite ad me oẽs ꝗ laboratis et one- Matth.11.d.
rati eſtis / ꝛ ego vos reficiã. Hoc em̃ ei dice-
bat ieſus vt non laboraret: ſed illa nondũ
intelligebat. Deniqꝫ volẽs vt intelligeret:
Dicit ei ieſus: Uade voca virꝫ tu-
um ꝛ veni huc. Quid ẽ: voca virꝫ tuũ?
Per virũ ſuũ ei volebat aquã illam dare.
An qꝛ nõ intelligebat / ꝑ virũ ſuũ eã vole-
bat docere? Forte quõ ait apl's de mulieri-
bus: Si qḋ aũt volũt diſcere / domi viros 1.Cor.14.g.

ſuos interrogēt. Sed ibi dicit: domi viros
ſuos interrogēt/ vbi non ē ieſus qui doce/
at. Deniq; dicit mulierib⁹ quas ꝓhibebat
apl's loqui in eccleſia: cū ꝟo ipſe dñs ade/
rat/ ꝛ p̄ſens p̄ſenti loquebat: quid op⁹ erat
vt p virū eius ei loqueret? Nūquid p virū
Luc. 10. g. ſuū loquebat marię ſedenti ad pedes ſuos
et excipienti verbū ſuūm: qñ martha circa
multū miniſteriū/ etiā de ſororis fęlicitate
occupatiſſima murmurauit? Ergo fratres
mei/ audiam⁹ ꝛ intelligam⁹ qḋ ait dñs: vo/
ca vir̄ tuū/ mulieri. Forte eñ ꝛ animę no/
ſtrę dicit: voca vir̄ tuū. Quęram⁹ ꝛ de viro
animę: Cur iā nō ipſe ieſus vir animę ver⁹
eſt? Aſſit intellectus: qm̄ qḋ dicturi ſumus
vir capitur niſi ab intentis. Aſſit ḡ intelle/
ctus vt capiat: et ipſe intellect⁹ erit fortaſſe
vir animę. Vidēs ḡ ieſus q: mulier nō in/
telligebat: ꝛ volens eam intelligere: Voca
inq̄t vir̄ tuū: ideo eñ neſcꝫ qḋ dico: q: intel
lect⁹ tu⁹ nō adeſt. Loquor ego ſm ſpiritū:
Al. † voluptatē tu audis ſm carnē. Quę loquor/ nec ad † vo
luptatē auriū ptinēt/ nec ad oculos/ nec ad
olfactū/ nec ad guſtū/ nec ad tactū. Mente
ſola capiunt: intellectu ſolo hauriunt. Ille
intellect⁹ nō tibi adeſt: quō capis qḋ dico?
Voca vir̄ tuū: p̄ſēta intellectū tuū. Quid
eſt eñ animā habere? Nō eſt magnū: nā et
pec⁹ habet. Vñ tu melior? Quia intellectū
habes/ qḋ pec⁹ nō habet. Quid ē ḡ: Voca
virū tuū? Nō me capis: non me intelligis.
De dono dei tibi loquor: tu autē ſm carnē
cogitas: ſm carnē ſtire nō vis: ego ſpiritū
Al. † cogitas alloquor. Abſēs ē † intellect⁹ tu⁹: voca vir̄
Pſ. 31. tuū. Nolite fieri ſicut equ⁹ et mulus: qbus
nō eſt intellect⁹. Ergo frēs mei: animā ha/
bere et intellectū nō habere: h̄ eſt nō adhi/
bere: nec ſm cum viuere/ beſtialis eſt vita.
Eſt eñ in nobis quiddā beſtiale q̄ in car/
ne viuimus: ſed intellectu regendū ē. Mo
tus eñ animę ſm carnē ſe mouentis et in
delitias carnales immoderate diffluere cu
pientis/ regit deſuper intellectus. Qui de/
bet dici vir: qui regit an qui regit? Procul/
dubio cū ordinata vita eſt: intellectus ani
mā regit/ ad ipſam animā ptinēs: Non eñ
aliquid aliud eſt q̄ anima: ſed aliquid ani/
mę eſt intellectus. Quomō nō aliquid ali/
ud q̄ caro ē oculus: ſed aliq̄d carnis ē ocu/
lus. Cū autē aliquid carnis ſit oculus: cęte
ra tamen mēbra carnalia luce ꝑfundi poſ/
ſunt: lucē ſentire nō poſſunt: ſolus ea ocu/
lus et perfundit et perfruit: Sic in anima
noſtra quiddā eſt qḋ intellectus vocatur.
Hoc ipſum animę quod intellectus ꝛ mēs
dicit: illuminat luce ſuperiore. Iā ſuperior
illa lux qua mens hūmana illuminat/ de/
us eſt: erat eñ verū lumē/ quod illuminat
omnē hominē venientē in hūc mūdū. Ta/
lis lux chriſtus erat: talis lux cū muliere lo
quebat: † et in illa intellect⁹ nō aderat/ qui Al. † et illa in tellectu non aderat.
illa luce illuminaret: nec tñ ꝑfunderet/ ve/
rumetiā frueret. Ergo dñs tanq̄ diceret: il
luſtrare volo/ ꝛ non adeſt quē: Voca inq̄t
virum tuū: adhibe intellectū p quem do/
cearis/ quo regaris. Ergo conſtitue animā
excepto intellectu tanq̄ fęminā: intellectū
autē habere tanq̄ virū. Sed iſte vir nō bñ
regit fęminā ſuam/ niſi cum a ſuperiore re/
gitur. Caput eñ mulieris vir: caput autē 1. Cor. 11. a.
viri chriſtus. Loquebat caput viri cū fę/
mina: et nō erat vir. Et tanq̄ diceret dñs:
Adhibe caput tuū/ vt ille ſuſcipiat caput
ſuum: ergo voca virū tuum et veni huc: id
eſt/ adeſto: p̄ſens eſto. Velut eñ abſens es
dum non intelligis pręſentis vocē verita/
tis. Pręſens eſto: ſed noli ſola/ cū viro tuo
adeſto. Et adhuc illa nondū aduocato illo
viro non intelligit: adhuc carnē ſapit: ab/
ſens eſt enim vir. † Non habeo inquit Al. b3 † Rñdit mulier et dixit
virū. Et dñs ſequitur/ et myſteria loqui/
tur. Intelligas reuera iſtam mulierē nō ha
buiſſe tunc virū: ſed vtebatur neſcio quo
nō legitimo viro/ adultero magis q̄ viro. E
† Et dñs ei: Bene dixiſti/ quia non Al. † Dicit ei ieſus.
habeo virum. Vñ ergo tu dixiſti: voca
virū tuum? Et audi/ quia bene nouit dñs
eam nō habere virū: dicit ei ꝛc. ne forte pu
taret mulier ideo dixiſſe dñm: Bñ dixiſti/ q:
nō habeo virū excepto intellectu/ tanq̄ fę/
minam: q̄ h̄ a muliere didicerit: non q̄ ipſe
iſtud diuinitate cognouerit: audi aliq̄d qḋ
nō dixiſti: Quinq; eñ viros habu/
iſti: ꝛ † iſtum quē habes/ nō eſt vir Al. † iſte
tu⁹. Hoc vere dixiſti. Iterū cogit de
iſtis q̄nq; viris ſubtiliꝰ aliq̄d perſcrutari.
Multi q̄ppe intellexerūt/ nō q̄dē abſurde:
nec vſq̄q̄ improbabilit/ q̄nq; viros mu/
lieris huiꝰ/ q̄nq; libros moyſi: Vtebant eñ
eis ſamaritani: ꝛ ſub eadē lege erāt: Nā in/
de illis et circumciſio inerat. Sed quoniā
anguſtat nos quod ſequit: Et nūc quē ha/
bes/ nō eſt vir tuus: videt mihi faciliꝰ nos
poſſe accipere quinq; viros priores animę

quinqȝ ſenſus corporis eſſe. Quando eñ
quiſqȝ naſcitur/ anteqȝ vti poſſet mēte at/
qȝ ratione: non regit̃ niſi ſenſibus carnis.
Anima in puero paruo/quod audit̃/ quod
videt̃/qđ olet/qđ ſapit/quod tactu ſentit̃:
hoc appetit aut fugit. Appetit quicqđ mul/
cet: fugit quicquid offendit. Hos eñ quin/
qȝ ſenſus mulcet voluptas: offendit dolor.
Scđm hos quinqȝ ſenſus tanqȝ quinqȝ vi/
ros/primo viuit anima: quia iſtis regitur.
Quare autē viri dicti ſunt? Quia legiti/
mi. A deo quippe facti/ꝛ a deo donati ani/
mę. Infirma ē adhuc quę iſtis quinqȝ ſen/
ſibus regit̃: ꝛ ſub iſtis quinqȝ viris agit. At
vbi venerit ad annos exercēdę rationis/ ſi
eā ſuſceperit optima diſciplina et doctrina
ſapiētię: quinqȝ illis viris ad regēdū nō ſuc/
cedit/niſi vir ver⁹ legitim⁹ ꝛ illis melior: et
q melius regat/ et q ad ęternitatē regat/ad
ęternitatē excolat/ ad ęternitatē inſtruat:
Nā iſti quinqȝ ſenſus non ad ęternitatē nos
regūt: ſed ad iſta tꝑalia vel appetēda vel fu
gienda. Ubi vo intellect⁹ ſapiētia imbut⁹
regere cęperit animā: ſcit iā nō ſolū fugere
foueā/ et ambulare in ęqli qđ oculi oſten/
dunt animę infirmę: nec tñ canoras voces
ſuauit̃ audire/diſſonaſqȝ repellere: vł blan/
dis odorib⁹ delectari/ putoreſqȝ reſpuere:
aut dulcedine capi/ et amaritudine offen/
di/aut lenibus mulceri/ꝛ aſperis ledi. Iſta
eñ omnia infirmę animę ſunt neceſſaria.
Quid ergo regiminis adhibet̃ ꝑ illū intel/
lectū? Non alba et nigra diſcreturus ē/ſed
iuſta et iniuſta/bona ꝛ mala/ vtilia et inu/
tilia/caſtitatē ꝛ impudicitiā: hanc et illam:
illā vt amet/iſtā vt vitet: charitatē ꝛ odiū:
vt diligat charitatē et vitet odium: in hac
vt ſit/in illa vt nō ſit. Hic vir quinqȝ illis vi/
ris in iſta muliere non ſucceſſerat. Ubi eñ
non ſuccedit ille/error dominat̃: Nā cū cę/
perit anima capax eſſe rationis/aut a ſapi
ente mente regitur/aut ab errore. Sed er/
ror nō regit ſed ꝑdit. Poſt iſtos ergo quin
qȝ ſenſus mulier illa adhuc errabat: ꝛ error
eam ventilabat. Error autē iſte nō erat le/
gitimus vir/ ſed adulter: Ideo ei dñs ait:
Bene dixiſti/qꝛ non habeo virū: Quinqȝ
enim viros habuiſti: quinqȝ te ſenſus car/
nis pmo rexerunt: veniſti ad ętatē vtendę
rationis: nec ad ſapientiā ꝑueniſti/ſed in er
rorem incidiſti. Ergo poſt illos quinqȝ vi/
ros iſte quē habes/nō eſt tuus vir. Et quid
erat ſi vir nō erat niſi adulter? Uoca inqt.
Uoca itaqȝ: nō adulterꝝ/ſed virū tuum: vt
intellectu me capias: non errore de me ali/
quid falſum ſapias: Adhuc eñ errabat mu
lier quę aquā illā cogitabat: cū iam dñs de
ſpūſācto loqueret̃. Quare errabat/niſi qꝛ
adulterū nō virum habebat? Tolle ḡ hinc
iſtū adulterꝝ q te corrūpit: ꝛ vade voca virꝝ
tuū: Uoca et veni/ vt intelligas me. Di/
cit ei mulier: Dñe† vt video pro/ Al. †video qꝛ
pheta es tu. Tunc cępit venire vir: nō/
dū plene venit: ꝓphetā dominū putabat.
Erat quidē et ꝓpheta: Nam de ſeipſo ait:
Non eſt ꝓpheta ſine honore niſi in patria Luc.4.d.
ſua. Itē de illo dictū eſt ad moyſen: Pro/ Deut.18.d.
phetā eis ſuſcitabo de fratribus eorꝝ ſimi/
lem tui: Similē ſcȝ ad formā carnis/ nō ad
eminentiā maieſtatis. Ergo inuenim⁹ do/
minū ieſum dictū ꝓphetā. Proinde iā nō
multū errat mulier iſta: Uideo inqt qꝛ ꝓ/
pheta es tu. Incipit vocare virū/adulterū
excludere: video qꝛ ꝓpheta es tu: ꝛ incipit
quęrere quod illā ſolet mouere. Cōtentio
quippe fuerat inter ſamaritanos ꝛ iudęos:
quia iudęi in templo a ſalomone ędificato
adorabant deū: Samaritani lōge inde po
ſiti nō i eo adorabāt. Et eo iudęi meliores
ſe eſſe iactabant/quia in templo adorabāt
deum: Nō eñ coutunt̃ iudęi ſamaritanis:
quia dicebant eis: Quomō vos iactatis:
et ideo vos meliores nobis eſſe ꝓhibetis:
qꝛ templū habetis qđ nos nō habemus?
Nūqd pres noſtri q deo placuerūt/ in illo
templo adorauerūt? Nonne in monte iſto
adorauerūt vbi nos ſum⁹? Melius ḡ nos
inquiunt in h mōte deū rogam⁹/vbi pres no
ſtri adorauerūt. Cōtendebāt vtiqȝ ignari:
qꝛ virū nō habētes: illi ꝓ tēplo/illi ꝓ mon/
te inflabāt̃ aduerſus inuicē: Dñs tñ mō qđ
docet mulierē: tanqȝ cuius vir cęperat prę/
ſens eſſe. Dicit ei mulier: Domine video
quia ꝓpheta es tu: Patręs noſtri in
monte hoc adorauerūt: ꝛ vos di/
citis quia hieroſolymis adorare
oportet. Dic̃ ei ieſus: Mulier cre/
de mihi. Ueniet eñ eccleſia/ ſicut dictū
eſt in canticiſcanticorū: veniet et ꝑtranſi/
et. Ab initio fidei veniet vt ꝑtranſeat: ꝛ ꝑ/
tranſire nō poteſt niſi ab initio fidei. Me/
rito etiā pręſente viro audit mulier: Crede
mihi. Iam eñ eſt in te qui credat quia ꝑ/
ſens eſt vir tuus. Cępiſti adeſſe intellectu/

quando me ꝓphetã appellaſti. Mulier cre-
Esaie.7.b. de mihi: quia niſi credideritis nõ intellige-
tis. Ergo mlier crede mihi: quia veniet
hora/ quãdo neq; in mõte hoc ne-
q; i hieroſolymis adorabitis pa
trẽ. Vos adorati quod neſcitis:
nos adoramus qd ſcimus: q; ſa-
Al.† Venit lus ex iudeis eſt. Sed †veniet ho-
ra: Qñ? Et nũc ẽ. Que ergo hora? Qñ
veri adoratores adorabunt pa-
trẽ in ſpiritu et veritate. Nõ in mon
te iſto: non in templo / ſed in ſpiritu et ve-
ritate. Nã et pater tales querit qui
adorent eũ. Quare pater tales querit
qui adorent eũ: nõ in mõte/ nõ in templo:
ſed in ſpiritu et veritate? Spiritus eſt
deus. Si corpus eſſet de⁹: oportebat eũ
adorari in monte: q; corporeus eſt mons:
Oportebat eũ adorari in templo: q; corpo
reũ eſt templũ. Spiritus eſt deus: et eos
qui adorant eũ/ in ſpiritu et veri-
tate oportet adorare. Audiuimus ⁊
manifeſtũ eſt: foras eramus: intro miſſi ſu-
mus. O ſi inuenirẽ dicebas montẽ aliquẽ
altũ et ſolitariũ. Credo eñ q; in alto ẽ de-
us: magl me exaudiet ex alto. Quia in mõ
te es/ ꝓpinquũ te deo putas/ ⁊ cito te exau
diri/ quaſi de ꝓximo clamantẽ. In excelſis
habitat / ⁊ humilia reſpicit. Prope ẽ dñs.
Ps.137. Quib⁹? Forte altis: his q obtriuerũt cor.
Mira res eſt: ⁊ in altis habitat/ ⁊ humilib⁹
ꝓpinquat. Humilia reſpicit: excelſa autẽ a
longe cognoſcit. Supbos longe videt: eo
illis minus ꝓpinquat/ quo ſibi videnť alti-
ores. Querebas ġ mõtẽ: deſcẽde vt attin-
gas. Sz ſi aſcẽdere vis/ aſcende: noli mon
Ps.83. tẽ querere: Aſcenſus inquit in corde eius:
Hoc pſalm⁹ dicit/ in conualle plorationis.
Conuallis humilitatem habet: ergo intus
age totũ. Et ſi forte q̃ris aliquẽ locũ altũ/
aliquẽ locũ ſanctũ: intus exhibe te templũ
1. Cor.3.d. deo. Templũ eñ dei ſanctũ eſt quod eſtis
vos. In tẽplo vis orare/ in te ora. Sed pri-
us eſto templũ dei: quia ille in templo ſuo
exaudiet orantẽ. Veniet ergo hora et nũc
eſt: quando veri adoratores adorabũt pa-
trem in ſpiritu ⁊ veritate. Nos adoramus
quod ſcim⁹: vos adoratis qđ neſcitis: quo-
niã ſalus ex iudeis ẽ. Multũ dedit iudeis:
Sed noli iſtos reprobos accipere. Parie-
Eph.2.c. tem illũ accipe cui adiunctus eſt ali⁹: vt pa
cati in lapide angulari quod ẽ chriſtus/ co-
pularẽtur. Unus eñ paries a iudeis/ vn⁹
a gẽtibus. Longe a ſe iſti parietes: ſed do-
nec in angulo coniungantur. Alienigene
autẽ hoſpites erant et peregrini a teſtamẽ
to dei. Scđm hoc ergo dictũ eſt: Nos ado-
ramus quod ſcimus. Ex pſona quidẽ iude-
orũ dictũ eſt/ ſed nõ omniũ iudeorũ. Non
reproborũ iudeorũ / ſed de † quib⁹ fuerant Al. ⁊ qualib⁹.
apoſtoli: quales fuerũt ꝓphete: quales fu-
erunt illi omnes ſancti/ qui omnia ſua ven
diderunt: ⁊ preciũ rerũ ſuaꝝ ad pedes apo Act.4.g.
ſtolorũ poſuerunt. Non eñ repulit de⁹ ple
bem ſuã quã ꝑſciuit. Audiuit eñ hẽ mulier
iſta: et addidit: Iam dudum ꝓphetã dixe-
rat. Vidit talia dicere eũ cum quo loque-
batur/ q iã plus eſſent ad ꝓphetã. Et quid
reſpõdit videte. Dicit ei mulier: Scio
q; meſſias veniet qui dicit chri-
ſtus. Cum ergo venerit ille om-
nia nobis †demonſtrabit. Quid eſt Al. ⁊ annun-
hoc? Modo ergo de templo contempto ciabit.
contendũt iudei: et nos de monte cõtendi-
mus. Cũ ille venerit/ ⁊ montẽ† contemnet/ Al. ⁊ ſpernet
et templũ euertet: et docebit nos iſta oĩa/
vt in ſpiritu et veritate nouerimus adora-
re. Sciebat quis eam poſſet docere / ſed
iã docentẽ nondũ agnoſcebat. Iã eñ di-
gna erat cui manifeſtareť. Meſſias autẽ
vnctus ẽ: vnctus grece chriſtus ẽ/ hebraice
meſſias eſt: vnde et punice/ meſſe dicit vn-
ge. Cognate quippe ſunt lingue iſte et vi-
cine: hebraica/ punica ⁊ ſyra. Ergo dicit ei
mulier: Scio q; meſſias veniet qui dicit
chriſtus. Cũ ergo venerit ille nobis annũ-
ciabit omnia. Dicit ei ieſus: Ego ſũ
qui loquor tecũ. Vocauit ergo viruz
ſuum. Factus eſt vir eius caput mulieris: 1. Cor.11.a.
factus ẽ chriſtus caput viri. Iã mulier or-
dinatur in fide / et regit hñ victura. Poſt-
eaq; audiuit hoc: Ego ſũ qui loquor tecũ:
Iã vltra qđ diceret: qñ chriſtus dñs mani
feſtare ſe voluit mulieri cui dixerat: Crede
mihi? Et cõtinuo venerũt diſcipu-
li eius/ et mirabantur quia cũ mu
liere loquebatur: quia querebat ꝑdi-
tam/ qui venerat querere qđ perierat. Hoc
eñ illi mirabanť: bonũ eñ mirabanť: non
malũ ſuſpicabanť. Nemo tñ ei dixit/
qđ q̃ris: aut qđ loq̃ris cũ ea? Reli
quit ergo mulier hydriã ſuã. Mu-
lier audito: Ego ſum qui loquor tecũ: ⁊ re-
cepto in cor chriſto domino/ qđ faceret ni-

ſi iã hydriã dimitteret ⁊ euãgeliçare curre/
ret: Proiecit cupiditatẽ/⁊ ꝑperauit annũ/
ciare veritatẽ. Diſcãt q̃ volũt euãgeliçare:
⁊ ꝓijciant hydriã ad puteũ. Recordamini
q̃d ſuperi⁹ dixerim de hydria: vas erat vñ
aqua hauriebat. Greco noĩe appellatur hy/
dria / qm̃ grece hydor aq̃ dicit/ tanq̃ ſi aq̃/
riũ diceret. Proiecit ergo hydriã ſuã: q̃ iã non
vſui ſ᷑ oneri fuit. Auida q̃ppe deſiderabat
aq̃ illa ſatiari/vt nũciaret chriſtũ onere ab/
iecto: cucurrit ad ciuitatẽ et dicit ill'
hoĩb⁹: Uenite et videte hoĩem q̃
mihi dixit oĩa q̃cũq̃ feci. Pedetẽtim
ne illi q̃ſi iraſcerent ⁊ pſeq̃rẽtur: Uenite et
videte hoĩem/q̃ dixit mihi oĩa q̃cunq̃ feci.
Nũq̃d nõ ipſe eſt chriſt⁹: Exierũt
Al.hz ergo †de ciuitate et veniebãt ad eũ† Et
Al.† Interea rogabant eum diſcipuli dicẽtes:
Rabbi manduca. Ierãt em̃ emere ci/
bos ⁊ venerãt. Ille aũt dixit: Ego ha
beo cibũ manducare quẽ vos nõ
ſcit. Dicebãt ergo diſcipuli ad in/
uicẽ: Nũquid aliq̃s attulit ei man
ducare: Quid mix ſi mulier illa nõ intel
ligebat aquã: Ecce diſcipuli nõ intelligũt
eſcã. Audiuit aũt cogitatiões illoꝝ: ⁊ iã in/
ſtruit vt magiſter: nõ ꝑ circũitũ/ſicut et illã
Al.hz†Dixit eis ieſus. cui⁹ adhuc vix req̃rebat/ſ᷑ iã apte.† Me⁹
inq̃t cib⁹ ẽ/ vt faciã voluntatẽ ei⁹ q̃
miſit me. Ergo ⁊ pot⁹ ipſe erat i illa muli
ere/ vt faceret volũtatẽ eius q̃ miſerat eũ:
Ideo dicebat/ſitio: da mihi bibere. ſ. vt fi/
dẽ in ea operaret/⁊ fidẽ ei⁹ biberet: ⁊ eã i cor/
pus ſuũ traijceret. Corp⁹ em̃ ei⁹ eccl'ia: Ipſe
eſt ergo inq̃t cib⁹ me⁹/ vt faciã voluntatẽ ei⁹ q̃
me miſit. Nõne vos dicit' q᷑ adhuc
q̃ttuor meſes ſũt et meſſis venit:
In op⁹ feruebat: ⁊ operarios mittere diſpo/
nebat. Uos q̃ttuor mẽſes computatis ad
meſſe: ego vobis aliã meſſẽ albã ⁊ paratã
oſtendo. Ecce dico vobis: Leuate
oculos vr̃os ⁊ videte: q᷑ iaz albe
ſunt regiones ad meſſẽ. Ergo meſſo
res miſſur⁹ eſt. In hoc em̃ v̄bũ veꝝ:
q᷑ ali⁹ ẽ q̃ metit/ali⁹ ẽ qui ſeminat:
vt et q̃ ſeminat ſil' gaudeat et qui
metit. Ego miſi vos metere quod
vos nõ laboraſt': Alij laboraue/
rãt: et vos i laborẽ coꝝ introiſt'.
Quid ergo: Meſſores miſit/nõ ſeminatores.
Quo meſſores: Ubi iã alij laborauerunt.
Nã vbi iam laboratũ erat/vtiq̃ ſeminatũ
erat: ⁊ q̃d ſeminatũ erat/ iã maturũ erat fa/
ctũ: falcẽ ⁊ triturã deſiderabat. Quo ergo erãt
meſſores mittẽdi: Ubi iã ꝓphete ꝑdicaue
rãt: ipſi em̃ ſeminatores: Nã ſi ipſi nõ ſemi/
natores/vñ ad illã mulierẽ ꝑuenerat: Scio
q᷑ meſſias venit: Iã iſta mulier fruct⁹ ma/
tur⁹ erat: ⁊ erãt albe meſſes et falcẽ q̃rebãt.
Miſi vos q̃ metere q̃d nõ ſeminaſt'. Alij
ſeminauerũt: ⁊ vos i labores coꝝ introiſt'.
Qui laborauerũt: Ipſe abraã/iſaac/iacob.
Legite labores coꝝ. In oĩb⁹ laborib⁹ co/
rũ ꝓphetia chriſti/⁊ ideo ſemiatores. Moy
ſes ⁊ ceteri patriarche ⁊ oẽs ꝓphete quãta
ꝑtulerũt i illo frigore q̃ñ ſeminabãt. Ergo
iã in iudea meſſis parata erat. Merito ibi
tanq̃ matura ſeges fuit: q̃ñ tot hoĩm milia Act.4.5.
ꝑcia reꝝ ſuaꝝ afferebãt: ⁊ ad pedes aplorꝝ
ponẽtes: expeditis humeris a ſarcinis ſe/
cularib⁹/chriſtũ dñm ſequebant: Uere ma
tura meſſis. Quid inde factũ eſt: De ipſa
meſſe electa ſunt pauca grana: ⁊ ſeminaue
rũt orbẽ terraꝝ: ⁊ ſurget alia meſſis q̃ i fine
ſeculi metẽda eſt. De iſta meſſe dicit: Qui Ps.125.
ſeminãt i lachrymis/in gaudio metent. Ad
iſtã ergo meſſẽ: nõ apli ſed angeli mittent.
Meſſores inq̃t angeli ſunt. Iſta ergo meſſis Matth.13.c.
creſcit inter ziçania: ⁊ expectat purgari i fi/
ne. Illa v̄o meſſis iã matura erat quo ꝑus
miſſi ſũt diſcipuli vbi ꝓphete laborauerũt.
Sz tñ frẽs videte q̃d dictũ ſit: Simul gau
deat/⁊ q̃ ſeminat et q̃ metit. Diſparis tp̃is
labores habuerũt apl'i ⁊ ꝓphete: ſ᷑ gaudio
parit ꝑfruent. Mercedẽ ſimil' accepturi ſũt
vitã eternã. Ex ciuitate aũt illa mul/
ti crediderũt i eũ ſamaritani ꝓpt'
ſermonẽ ei⁹: nõ ꝓpter v̄bũ mulie
ris teſtimoniũ ꝑhibẽtis/ q᷑ dixit
mihi oĩa q̃cũq̃ feci. Cũ veniſſent
autẽ ad eũ ſamaritani: rogauerũt
vt apd̄ eos maneret: ⁊ mãſit ibi du
os dies. Et multo plures credide
rũt ꝓpter ſermonẽ ei⁹. Et mulierĩ
dicebant: q᷑ nõ ꝓpter tuã loque/
lam credim⁹: ipſi em̃ nos audiui/
mus et ſcim⁹/q᷑ hic eſt vere ſalua/
tor mundi. Et hoc paululũ animaduer/
tendũ ẽ: q᷑ lectio terminata ẽ. Mulier pri/
mũ nũciauit: ⁊ ad mulieris teſtimoniũ cre/
diderũt ſamaritani: ⁊ rogauerũt eũ vt apd̄
eos maneret: ⁊ manſit ibi biduo: et plures
crediderũt. Et cũ crediſſent/dicebãt mu/
lieri: Nõ iã ꝓpter verbũ tuũ credim⁹: ſ᷑ ipſi

cognouimus ⁊ ſcimus/ qꝛ vere hic ē ſalua/
tor mũdi: Primo ꝑ famã/ poſtea ꝑ ꝓſentiã.
Sic agit hodie cũ eis q̄ foris ſunt ⁊ nondũ
ſunt chriſtiani: chriſtus nunciat ꝑ chriſtia/
nos amicos/ tanq̄ȝ illa muliere: hoc ē/ eccle/
ſia annũciante. Ad chriſtũ veniũt: credunt
ꝑ iſtã famã: manet apud eos biduo: hoc ē/
dat illꝰ duo ꝓcepta charitatis: et multo plu
res ⁊ firmius in eum credunt: qm̃ vere ipſe
eſt ſaluator mundi.

Ab eo loco vbi ait: Poſt duos
aũt dies exijt inde et abijt in gali/
leam: vſq; ad id quod ait: Quia
illa hora erat in q̄ dixit ei ieſus: fi
liꝰ tuꝰ viuit: et credidit ipſe et do/
mus eius tota: Tractatus. XVI.

A Odierna euã

b gelica lectio/ heſterni diei ſe/
q̄r lectionẽ: q̄ nobis ꝓponiꝛ
ad diſputãdũ. In q̄ q̄dẽ ſen/
ſus nõ ſũt inueſtigatiõe difficiles/ ſ; digni
ꝓdicatiõe/ digni admiratione ⁊ laudatiõe.
Proinde locũ iſtũ euãgelij cũ cõmendatio/
ne cõmemoremꝰ/ potiꝰ q̄ȝ cũ difficultate tra
ctemꝰ: † Abijt em̃ ieſus poſt biduũ qḋ
fecerat in ſamaria/ in galileã: vbi nutri/
tus erat. Sequitꝰ aũt euãgeliſta ait: Ipſe
em̃ ieſus teſtimoniũ ꝑhibuit/ qꝛ
ꝓpheta i pr̃ia ſua honorẽ nõ ha/
bet. Non ꝓpterea poſt biduũ diſceſſit ie/
ſus de ſamaria/ qꝛ honorẽ i ſamaria nõ ha/
bebat: Nõ em̃ ſamaria pr̃ia ipſiꝰ erat/ ſ; ga/
lilea. Cũ ḡ iſtã deſeruiſſet tã cito/ ⁊ ad gali/
leã veniſſet vbi nutritꝰ erat: quõ atteſtatr/
Quia ꝓpheta in patria ſua honorẽ nõ ha/
bet: magꝰ videt atteſtari potuiſſe/ qꝛ pro/
pheta in pr̃ia ſua honorẽ nõ haberet/ ſi ꝯtẽ
neret ꝑgere in galileã/ et in ſamaria reman
ſiſſet: Intẽdat ḡ charitas veſtra inſinuatũ
nobis nõ modicũ ſacramentũ: ſuggerente
dño ⁊ donãte qḋ loquar. Queſtionẽ ꝓpoſi
tã cognouiſtis: ſolutionẽ eiꝰ exquirite. Sed
repetamus ꝓpoſitionẽ/ vt ſolutionẽ deſi/
derabilẽ faciamus. Mouit nos cur euan/
geliſta dixerit: Ipſe em̃ ieſus teſtimoniũ ꝑ
hibuit/ qꝫ ꝓpheta in patria ſua honorẽ non
habet. Hoc ꝑmoti retexamus verba ſupe/
riora: vt inueniamꝰ/ cur hoc euãgeliſta di/
cere voluerit: Et inuenimꝰ ſuperiora v̾ba
eiꝰ ita narrãtis: qm̃ poſt biduũ ꝓfectꝰ ē de
ſamaria in galileã. Propter hoc ḡ dixiſti o

Al. † Poſt du
os autem dies
exijt inde: et
abijt in gali/
leam.

euangeliſta teſtimoniũ ꝑhibuiſſe ieſũ/ qꝫ ꝓ/
pheta in patria ſua honorẽ nõ haberet: qꝛ
poſt biduũ reliquit ſamariã: ⁊ ꝓperauit ve/
nire in galileã. Immo v̾o q̄ſi videor mihi
cõgruẽtiꝰ intelligere: qꝛ ſi honorẽ in patria
ſua chriſtꝰ nõ haberet: nõ ad eã relicta ſama
ria feſtinaret: Sed niſi fallor: imo qꝛ verũ ē
et nõ fallor: melius em̃ q̄ȝ ego vidit euãge/
liſta q̄d diceret: meliꝰ me v̾itatẽ videbat/ q̄
eã de pectore dñi bibebat: Ipſe ē em̃ iohã/ Joh. 13. c.
nes euangeliſta/ q̄ inter oẽs diſcipulos ſuꝑ
pectus dñi diſcumbebat: ⁊ quẽ dñs/ chari/
tatẽ debẽs oĩbus/ tñ p̄ ceteris diligebat.
Ergo ille falleret et ego recta ſentirẽ? Im/
mo ſi pie ſapio/ obedienter audiã qḋ dixit:
vt merear ſẽtire qḋ ſẽſit. Accipite itaq; cha
riſſimi/ quid hic ſentiã ſine ꝓiudicio/ ſi vos
meliꝰ aliquid ſenſeritis. Magiſtrũ em̃ vnũ
oẽs habemꝰ: ⁊ in vna ſchola ꝯdiſcipuli ſu/
mus. Hoc ḡ ſentio: et videte ſi non aut ve/
rũ eſt: aut ꝓpinquat veritati qḋ ſentio. In
ſamaria biduũ fecit: ⁊ crediderũt in eum ſa
maritani: Tot dies in galilea fecit: ⁊ nõ in
eũ crediderũt galilei. Retexite vel recolite
memoria heſterni diei et lectionẽ ⁊ ſermo/
nẽ. Venit in ſamariã/ vbi eũ ꝑmũ mulier il
la predicauerat/ cũ qua ad puteũ iacob lo/
cutꝰ erat magna myſteria: eo viſo ſamari/
tani et audito crediderũt in eũ ꝓpter ver/
bũ mulieris: ⁊ firmiꝰ crediderũt ꝓpter ver/
bũ eius: ⁊ plures crediderunt/ ſicut ſcriptũ
eſt ibi/ facto biduo. Quo numero dierũ my
ſtice cõmendatꝰ eſt duorũ numerꝰ ꝓceptorũ:
in quibꝰ duobꝰ ꝓceptis tota lex pẽdet ⁊ ꝓ/ Matth. 22. d
phete: ſicẽ heſterno die nos cõmẽdaſſe me/
miniſtis. Pergit i galileã: et venit in ci/
uitatẽ chana galilee/ vbi de aqua
vinũ fecit. Ibi aũt q̄n aquã in vinũ con/
uertit/ ſicut ſcribit ipſe iohãnes/ crediderũt
in eũ diſcipuli eiꝰ: et vtiq; plena erat domꝰ
turbis cõuiuãtiũ. Factũ ē tã magnũ mira/
culũ: ⁊ nõ in eũ crediderũt niſi diſcipuli eiꝰ.
Hanc ciuitatẽ galilee mõ repetiuit. Ecce B
q̄dã regulus cuiꝰ filiꝰ infirmaba/
tur: venit ad eũ: ⁊ rogare cepit vt
deſcenderet: ad illã ciuitatẽ vel domũ:
⁊ ſanaret filium eius: Incipiebat
em̃ inquit mori. Qui rogabat nõ crede/
bat. Quid a me expectas audire? Dominũ
interroga quid de illo ſenſerit. Rogatꝰ em̃
talia reſpondit: Niſi ſigna et ꝓdigia
videritis nõ creditis. Arguit hominem

in fide tepidũ/aut frigidũ/ aut oĩno nul/
lius fidei: ſed temptare cupientẽ de ſanita/
te filij ſui qualis eſſet chriſtus: ⁊ quis eſſet:
quantum poſſet. Uerba eĩ rogãtis audi/
mus: cor diffidẽtis nõ videm⁹: Sed ille ꝓ/
nũciauit qui ⁊ verba audiuit ⁊ cor inſpexit:
Deniq̃ʒ et ipſe euãgeliſta teſtimonio nar/
ratiõis ſuę oſtendit: q2 nõdũ crediderat/ q̃
venire ad domũ ſuam dñm cupiebat ad ſa
nandũ filiũ ei⁹. Nã poſteaq̃ʒ ei nunciatũ ẽ
ſanũ eſſe filiũ ei⁹: et inuenit ea hora† ſana/ Al.† ſanũ
tũ: q̃ hora dñs dixerat/ vade fili⁹
tu⁹ viuit: ⁊ credidit inq̃t ipſe ⁊ do/
mus ei⁹ tota. Si ergo ꝓpterea credidit
ipſe et domus eius tota/ quia nunciatur fi/
lius eius ſanus: et cõparauit horam nun/
ciantiũ horę ꝓnũciantis: quãdo rogabat/
nondũ credebat. Samaritani nullũ ſignũ
expectauerant: verbo eius tñmodo credi/
derãt: Ciues aũt ei⁹ audire meruerũt: Ni/
ſi ſigna et ꝓdigia videritis/ nõ creditis: et
ibi tñ facto tanto miraculo: nõ credidit niſi
ipſe ⁊ domus eius. Ad ſolũ ſermonẽ credi/
derũt plures ſamaritani: ad illud miracu/
lum ſola illa domus credidit vbi factũ eſt.
Quid igit̃ fratres/ q̃d nobis cõmẽdat dñs?
Tũc galilęa iudęę patria erat dñi: quia ibi
nutritus ẽ: Nũc vero quia portẽdit aliquid
res illa: non eĩ ſine cauſa dicta ſunt ꝓdi/
gia/ niſi q2 aliquid portendũt: Prodigium
eĩ appellatũ eſt quaſi porrodiciũ ꝗ por/
ro dicat/ porro ſignificet: et aliquid futurũ
eſſe portẽdat. Quia ergo aliquid illa om/
nia portẽdebant: aliq̃d illa oĩa prędica/
bant. Faciamus modo nos patriã dñi no
ſtri ieſu chriſti ſm carnẽ: Nõ eĩ habuit pa
triam in terra/ niſi ſm carnẽ quã accepit in
terra. Faciamus ergo patriã dñi populũ
iudęorũ. Ecce in patria ſua honorẽ nõ ha/
bet. Modo attende iudęoꝝ turbas: atten
de iã gentẽ illã diſperſam toto orbe terra/
rũ/ et euulſã radicibus ſuis: attẽde ramos
fractos/ conſciſos/ diſperſos/ aridos: qui/
bus fract/ inſeri meruit oleaſter. Uide tur Roma.11.c.
bã iudęoꝝ: q̃d dicit modo? Quẽ colit/ quẽ
adoratis/ frater noſter erat. Et nos reſpon
deam⁹: ꝓpheta ĩ patria ſua honorẽ nõ ha/
bet. Deniq̃ʒ illi ambulãtẽ dñm ieſũ ĩ terra/
faciẽtẽq̃ʒ miracula/ cęcos illuminãtẽ/ ſurdis
aures aperiẽtẽ/ mutoꝝ ora ſoluẽtẽ/ paraly/
ticoꝝ mẽbra reſtringẽtẽ/ ſuper mare ambu
lantẽ/ vẽtis imperantẽ ⁊ fluctib⁹/ mortuos
ſuſcitantẽ/ tãta ſigna facientẽ viderũt: ⁊ vix
inde pauci crediderũt. Populo dei loquor.
†Tã multi credidim⁹: quę ſigna vidim⁹. Il Al.† Tanti
lud ẽ qđ factũ eſt tũc/ hoc qđ nũc agit̃ por/
tẽdebat. Judęi fuerũt vel ſunt ſimiles gali
lęis/ nos ſimiles ill' ſamaritanis. Euãgeliũ
audiuim⁹: euãgeliũ credidim⁹: euãgelio cõ/
ſenſim⁹: ꝑ euãgeliũ ĩ chriſtũ credidim⁹: nul/
la ſigna vidim⁹/ nulla exigimus. Quis eĩ
vn⁹ ex duodecim electis ⁊ ſanctis tñ iſrae/
lita fuit de gẽte. ſ. dñi/ thomas ille q̃ ĩ loca
vulneꝝ digitos cupiebat mittere: ſic eũ ar
guit dñs quõ iſtũ regulũ. Huic dixit: Niſi Ioh.20.g.
ſigna ⁊ ꝓdigia viderit nõ credit: Illi aũt
dixit: Quia vidiſti credidiſti. Ad galilęos
venerat poſt ſamaritanos/ q̃ ſmoni ei⁹ cre/
diderũt: apđ q̃s nulla miracula fecerat: q̃s
firmos in fide ſecur⁹ cito dimiſerat: q2 diui/
nitat ꝑſentia nõ dimiſerat. Ergo qñ dice/
bat dñs thomę: Ueni mitte manũ tuã et
noli eẽ incredul⁹ ſ fidelis: ⁊ cũ ille exclama
ret tactis vulneꝝ locis ⁊ diceret: Dñs me⁹
et de⁹ me⁹: increpat̃ ⁊ dicit̃ ei: Quia vidiſti
credidiſti. Quare? Niſi quia ꝓpheta ĩ pa/
tria ſua honorẽ nõ habet. Quia vero apud
alienigenas ꝓpheta iſte honorẽ habet/ q̃d
ſequit̃? Beati q̃ nõ viderũt ⁊ crediderunt.
Prędicti ſumus nos: ⁊ qđ dñs ante lauda/
uit/ ⁊ in nobis implere dignatus ẽ. Uide/
runt q̃ crucifixerũt: palpauerũt: et ſic pauci
crediderũt: Nos nõ vidim⁹/ nõ cõtrectaui/
mus: audiuim⁹/ credidim⁹: fiat ĩ nobis/ pfi
ciat̃ in nobis beatitudo quã ꝓmiſit: ⁊ hic/
q2 patrię ipſius ꝑlati ſum⁹: ⁊ in futuro ſęcu
lo/ q2 ꝓ ramis fractis inſerti ſumus. Hos C
eĩ ramos ſe fracturũ eẽ mõſtrabat/ et hũc
oleaſtꝝ inſertuꝝ: qñ cõmotus centurionis
fide/ qui ei dixit: Nõ ſum dign⁹ vt ſb tectũ Math.8.a.
meũ intres: ſed tñ dic verbo/ ⁊ ſanabit̃ pu
er meus: Nã et ego homo ſum ſb poteſta/
te cõſtitutus habẽs ſub me milites: ⁊ dico
huic/ vade ⁊ vadit: ⁊ alio/ veni ⁊ venit: ⁊ ſer
uo meo/ fac h ⁊ facit. Cõuerſus ad eos q̃ ſe
ſequebant̃ dixit: Amẽ dico vobis/ nõ inue
ni tantã fidem in iſrael. Quare non inue/
nit tantã fidem in iſrael? Quia ꝓpheta in
patria ſua honorẽ non habet. Nũquid nõ
et illi centurioni poterat dicere dñs/ quod
dixerat huic regulo: Uade/ puer tu⁹ viuit.
Uidete diſtinctionẽ. Regulus iſte dñm ad
domũ ſuã deſcẽdere cupiebat: ille cẽturio
indignuʒ ſe eſſe dicebat. Illi dicebat̃: Ego

venio ⁊ curabo eū: huic dictū eſt: Uade fi/
li⁹ tuus viuit. Illi pſentiā ſuā pmittebat:
hunc vbo ſanabat. Iſte tñ pſentiā ſuā ex/
torquebat: ille ſe pſentia eius indignū eſſe
dicebat. Huic ſucceſſū eſt elationi: illi con/
ſenſū eſt humilitati: tanq̄ huic diceret: Ua
de fili⁹ tu⁹ viuit: noli mihi tediū facere: niſi
ſigna ⁊ pdigia videritis/ nō creditis. Pre/
ſentiā meā vis in domo tua: poſſum ⁊ ver/
bo iubere. Noli tu de ſignis credere: centu
rio alienigena credidit me vbo poſſe face/
re: ⁊ anteq̄ facerē credidit: vos niſi ſigna ⁊
pdigia videritis/ nō creditis. Ergo ſi ita ē:
frāgant ſupbi rami: humil' inſeratur olea/
Roma.11.c. ſter. Maneat tñ radix/ illis pciſis/ iſtis rece
ptis. Ubi manet radix? In patriarchis.
Etenī patria chriſti pp'ls iſrael: q: ex eis ve/
nit ſm carnē. Sed hui⁹ arboris radix abraā
iſaac ⁊ iacob patriarche ſancti. Et vbi ſunt
iſti? In requie apud deū i honore magno:
Luc.16.f. vt in abrae ſinū iuſt⁹ ille paup poſt corpo/
ris exitū leuaret: ⁊ in abrae ſinu de longin
quo a ſupbo diuite videretur. Ergo radix
manet: radix laudat: ſed rami ſupbi ⁊ pcidi
⁊ areſcere meruerūt: Oleaſter autē humi/
lis illorū pciſione inuenit locū. Audi ergo
quēadmodū pcidant rami naturales: quē/
admodū inſeratur oleaſter ex ipſo centuri/
one: quē pꝑter cōparationē huius reguli
Math.8.b. cōmemorandū putaui. Amē inquit dico
vobis/ nō inueni tantā fidē in iſrael. Pro/
pterea dico vobis: quia multi ab oriēte et
occidente veniēt. Q: latā terrā occupaue/
rat oleaſter. Amara ſilua/ mūdus hic fuit.
Sed pꝑter humilitatē: nō ſum dign⁹ vt in/
tres ſub tectū meū. Multi ab oriēte ⁊ occi/
dente veniēt. Et puta q: venient: quid de
illis fiet? Si eñ venient/ iā preciſi ſunt de
ſilua: vbi inſerēdi ſunt ne areſcāt? Et recū/
bēt inqt cū abraā et iſaac et iacob. In quo
cōuiuio? Ne forte non inuites ad ſemp vi/
uendū/ ſed ad multū viuendū: recumbent
cū abraam et iſaac ⁊ iacob. Ubi? In regno
inquit celorū. Et quid erit de illis q̄ vene/
rūt de ſtirpe abrae? Quid fit de ramis q̄/
bus arbor plena erat? Quid niſi q: pciden
tur vt iſti inſerātur? Doce quia precidenť:
Audi: Filij aūt inqt regni ibūt i tenebras
exteriores. Habeat ḡ apud nos honorem
ppheta: q: nō habuit honorē in pfia ſua.
Nō habuit honorē in patria in q̄ ꝯditus ē:
habeat honorē in patria quā condidit. In
illa eñ conditus ē conditor omniū: condi/
tus in illa eſt ſm formā ſerui: Nā ipſā ciui/
tatē in qua conditus ē/ ipſam ſion/ ipſā iu/
deorꝝ gentē/ ipſam hieruſalē/ ipſe ꝯdidit cū
eſſet apud patrē verbū dei. Omnia eñ per Joh.1.a.
ipſum facta ſunt: ⁊ ſine ipſo factū eſt nihil.
De illo ergo homine de quo ⁊ hodie audi/
uimus: vn⁹ mediator dei et hominū homo 1.Timoth.2.b.
chriſt⁹ ieſus: etiā pſalmus ꝓlocutus eſt di/
cens: Mater ſion dicet homo. Quidā hō Ps.86.
mediator dei ⁊ hominū/ homo mater ſion
dicet. Quare mater ſion dicet? Quia inde
accepit carnē: inde vgo maria de cui⁹ vte/
ro forma ſerui ſuſcepta ē: i q̄ dignat⁹ ē appa
rere humillim⁹. Mater ſiō dicet hō: Et hō
iſte q̄ dicit mater ſion/ factus ē in ea: hō fa/
ctus ē in ea. Nā de⁹ erat añ eā: et homo fa/
ctus ē in ea. Qui hō factus ē in ea: ipſe fun
dauit eā altiſſimus/ nō humillimus. Homo
factus eſt in ea humillim⁹: q: vbū caro fa/ Joh.1.b.
ctū eſt/ et habitauit in nobis. Ipſe funda/
uit eā altiſſimus: q: in principio erat ver/
bū: et verbū erat apud deū: et de⁹ erat ver
bum: Omnia p ipſum facta ſunt. Quia vo
condidit iſtā patriā/ hic habeat honorem.
Repulit eū patria in qua natus eſt: ſuſci/
piat eū patria quā regenerauit.

Ab eo qđ ſcriptū eſt: Poſt hec
erat dies feſtus iudeorꝝ: et aſcen/
dit ieſus hieroſolymā: vſq̄ ad id
quod ait: Querebant eum iudei
interficere: quia non ſolū ſolue/
bat ſabbatum/ ſed et patrem ſu/
um dicebat deum: equalē ſe faci/
ens deo: Tractatus.XVII.

Irum nō eſſe

Ca.5. A

m debet a deo factū miraculū.
Mirum eñ eſſet ſi homo fe/
ciſſet. Magis gaudere q̄ mi/
rari debemus/ quia dñs noſter et ſaluator
ieſus chriſtus homo factus eſt: q̄ q̄ diuina
inter homines de⁹ fecit. Plus eſt eñ ad ſa/
lutem noſtrā q̄ factus eſt pꝑter homines/
q̄ quod fecit inter homines: et plus eſt q̄
vitia ſanauit animarꝝ noſtrarū/ q̄ q̄ ſana/
uit lāguores corporꝝ mortuorꝝ. Sed quia
ipſa anima nec eū nouerat a quo ſananda
erat: et oculos habebat in carne vnde fa/
cta corporalia videret: nondū habebat ſa/
nos i corde vnde deū latentē cognoſceret:
fecit qđ videri poterat/ vt ſanaret vñ vide/

ri non poterat. Ingreſſus eſt locũ vbi iace/
bat magna multitudo languentiũ: cęcoꝝ/
claudorũ/aridoꝝ. Et cũ eſſet medic⁹ ⁊ ani/
maꝝ ⁊ corpoꝝ: et qui veniſſet ſanare om/
nes animas creditoꝝ: de illis languẽtibus
vnuꝫ elegit quẽ ſanaret/vt vnitatẽ ſignifi/
caret. Si mediocri corde et quaſi humano
captu ⁊ ingenio ꝯſideremus facientẽ: ⁊ qd
ad ptãtẽ ptinet / nõ magnũ aliqd pfecit: et
qd ad benignitatẽ/ parũ fec. Tot iacebãt:
et vnus curatus eſt: cũ poſſet vno v̾bo om
nes erigere. Quid ergo intelligendũ ẽ/ ni/
ſi qꝛ poteſtas illa ⁊ benignitas illa magis
agebat/ qd animę i factis ei⁹ ꝑ ſalute ſem/
piterna intelligerẽt/ q̃ qd ꝑ temporali ſalu
te corpora mererenť? Corporũ eñ ſalus q̃
vera expectatur a dño: erit in fine in reſur/
rectione mortuoꝝ: Tũc qd viuet nõ mori/
etur: tũc qd ſanabiť nõ ęgrotabit: tunc qd
ſatiabiť nõ eſuriet neq̃ ſitiet: tũc qd reno/
uabiť nõ veteraſcet: Nũc v̾o in illis factis
dñi ⁊ ſaluatoris noſtri ieſu chriſti: ⁊ cęcorũ
apti oculi morte clauſi ſunt: ⁊ paralyticoꝝ
mẽbra ꝯſtricta morte diſſoluta ſunt: et qc/
quid ſanatũ eſt tẽporaliter in mẽbris mor/
talibus/in fine defecit. Anima v̾o quę cre/
didit/ad vitã ęternã tranſitũ fecit. Animę
ergo crediturę cui⁹ peccata dimittere vene/
rat: ad cuius lãguores ſanãdos ſe humili/
auerat. De hoc languido ſanato magnum
ſignum dedit. Cuius rei ⁊ cuius ſigni pro/
fundũ ſacramẽtũ/ quantũ dñs donare di/
Al. ⁊ attentis gnať: ⁊ attendẽtibus vobis ⁊ orãdo adiu/
uantibus infirmitatẽ noſtrã /loquar vt po
tero. Quicquid autẽ nõ poſſum: ſupplebit
in vobis ipſe/quo adiuuante facio qd poſ/
ſum. De hac piſcina q̃ qnq̃ porticib⁹ cinge
bať / in quibus iacebat magna multitudo
languentiũ: aſſidue nos tractaſſe memini:
et rẽ dicturus ſũ quã mecũ plures recogno
ſcant potius q̃ cognoſcãt. Verũ nihil eſt
ab re etiã nota repetere: vt et qui nõ noue/
runt inſtruanť/⁊ qui nouerãt confirmenť.
Proinde tanq̃ nota breuiter ꝑſtringenda
ſunt/ nõ ocioſe inculcanda. Piſcina illa et
aqua illa/populũ mihi videť ſignificare iu/
dęorũ. Significari eñ noĩe aquarũ popu/
Apocaľ.17.b luꝫ: aperte nobis indicat apocalypſis io/
hãnis: vbi ei cũ oſtenderenť aquę multę: ⁊
interrogaſſet quid eſſent: reſpõſũ accepit:
populuꝫ eſſe. Aqua ergo illa: id eſt/popu/
lus ille: qnq̃ libris moyſi tanq̃ qnq̃ porti

cibus claudebať. Sed illi libri ꝓferebãt Al. ꝓducebãt
languidos/nec ſanabãt. Lex eñ peccato/
res conuincebat / non ſoluebat. Ideo lit/
tera ſine gratia reos faciebat: quos ꝯfiten/
ter gratia liberabat. Nam hoc dicit apľs:
Si eñ data eſſet lex quę poſſet viuificare: Gal.3.d.
oĩno ex lege eẽt iuſticia. Quare ergo da/
ta eſt lex? ſequiť et dicit: Sed cõcluſit ſcri/
ptura oĩa ſub pctõ: vt ꝓmiſſio ex fide ie/
ſu chriſti daretur credentib⁹. Quid euiden
tius? Nõne verba hęc expoſuerũt nobis ⁊
quinq̃ porticus/et languentiũ multitudi/
nem? Quinq̃ porticus lex ẽ. Quare quin/
q̃ porticus nõ ſanabant languẽtes? Quia
ſi data eſſet lex quę poſſet viuificare: oĩ/
no ex lege eſſet iuſticia. Quare ergo ꝯtine/
bant qs nõ ſanabant? Quia concluſit ſcri/
ptura oĩa ſub pctõ: vt ꝓmiſſio ex fide ie/
ſu chriſti dareť credẽtib⁹. Quid g̃ fiebat vt
in aqua illa turbata ſanarẽtur/ qui in por/
ticib⁹ ſanari nõ poterãt? Subito eñ vide/
batur aqua turbata: et a quo turbabať nõ
videbať. Credas h̾ angelica v̾tute fieri ſol/
ere: nõ tñ ſine ſignificãte aliquo ſacramen/
to. Poſt aquã turbatã mittebat ſe vnus q
poterat/et ſanabať ſolus. Poſt illũ quiſqs
ſe mitteret/fruſtra faceret. Quid ſibi g̃ hoc
vult/niſi qꝛ venit vn⁹ chriſt⁹ ad pplm iudęo/
rũ: ⁊ faciẽdo magna: docẽdo vtilia: turba/
uit pctõreſ: turbauit aquã p̃ſentia ſua/⁊ ex/
citauit ad paſſionẽ ſuã: Sed latens turba/
uit: Si eñ cognouiſſent: nunq̃ dñm glorię 1.Cor.2.b.
crucifixiſſẽt. Deſcẽdere g̃ in aquã turbatã:
hoc ẽ humiliter credere i dñi paſſionẽ: Ibi
ſanabať vn⁹ / ſignificans vnitatẽ. Poſtea
quiſquis veniret/ nõ ſanabať: qꝛ quiſquis
pręter vnitatẽ fuerit/ſanari nõ poterit. Vi/ B
deamus ergo qd voluerit ſignificare in il/
lo vno: quẽ etiã ipſe ſeruans vnitatis my/
ſteriũ/ſicut p̃locutus ſum: de tot languen/
tibus vnũ ſanare dignatus eſt. Inuenit in
annis eius numerũ quendã languoris: tri
ginta ⁊ octo annos habebat ĩ in/
firmitate. Hic numerus quomodo ma/
gis ad languorẽ pertineat q̃ ad ſanitatẽ:
paulo diligentius exponendũ eſt. Inten/
tos vos volo: aderit dñs vt ꝯgrue loq̃r/⁊
ſufficiẽter audiatiſ. Quadragenari⁹ nume/
rus ſacrat⁹ nobis i q̃dã pfectiõe cõmẽdať.
Notũ eſſe arbitror charitati vr̃ę: Teſtãtur
ſępiſſime diuinę ſcripturę: ieiuniũ h̾ nume/
ro ꝯſecratũ ẽ: Bñ noſti: nã ⁊ moyſes qua/

Exod.34.d. draginta diebus ieiunauit/ et helias toti/
3.Reg.19.b. dẽ:et ipſe dñs noſter et ſaluator ieſus chri/
Matth.4.a. ſtus hũc ieiunij numerꝝ impleuit. Per moy
ſen ſignificat̃ lex: ꝑ heliã ſignificant̃ pro/
Matth.17.a. phetę: per dñm ſignificat̃ euangeliũ. Ideo
in illo monte tres apparuerũt: vbi ſe diſci/
pulis oſtẽdit in claritate vult⁹ ⁊ veſtis ſuę.
Apparuit em̃ medius inter moyſen et he/
liam: tanq̃ euangeliũ teſtimoniũ haberet
a lege et pphet̃. Siue ergo in lege ſiue in
pphetis/ ſiue in euangelio/ quadragenari⁹
De conſe.diſ. numerus nobis in ieiunio cõmendat̃. Ie/
5.c.ieiunium. iuniũ aũt magnũ et generale eſt/ abſtinere
ab iniq̃tatib⁹ et illicit̃ voluptatib⁹ ſeculi:
quod eſt pfectũ ieiuniũ: vt abnegãtes im/
pietatẽ et ſęclares cupiditates/ tẽperaliter
et iuſte ⁊ pie viuam⁹ in hoc ſeculo. Huic ie
iunio quã mercedẽ addit apl's? Sequit̃ et
Ad tit.2.d. dicit: Expectantes illã beatã ſpem et ma/
nifeſtationẽ glorię beati dei/ et ſaluatoris
noſtri ieſu chriſti. In h̃ ſeculo q̃ſi q̃dragesi/
mam abſtinentię celebram⁹/ cũ bñ viuim⁹/
cũ ab iniq̃tatib⁹ et ab illicitis voluptatib⁹
abſtinem⁹. Sed q2 hęc abſtinẽtia ſine mer/
cede nõ erit: expectam⁹ btãm illã ſpẽ et re/
uelationẽ glorię magni dei et ſaluatoris ie
ſu chriſti. In illa ſpe/ cũ fuerit de ſpe facta
Matth.20.a. res: accepturi ſum⁹ mercedẽ denariũ. Ipſa
em̃ merces reddit̃ operarijs in vinea labo/
rantib⁹ ſm euãgelium qḋ vos credo remi/
niſci. Neq3 em̃ oĩa cõmemorãda ſũt tan/
q̃ rudibus ⁊ imperitis. Denari⁹ ergo q̃ ac/
cepit nomen a numero decem reddit̃: ⁊ cõ/
iunctus quadragenario fit quinquagena/
rius: Unde cũ labore celebramus quadra/
geſimã ante paſcha: cũ lęticia vero tanq̃
acceptam mercedẽ quinquageſimam poſt
paſcha. Nã huic tanq̃ ſalutari labori bo/
ni operis/ q̃ ptinet ad q̃dragenariũ nume/
rũ/ addit̃ quietis ⁊ felicitatis denari⁹ vt q̃n
quagenarius fiat. Significauit hoc et ipſe
dñs ieſus multo apertius: qñ poſt reſurre/
Act.1.a. ctionẽ quadraginta diebus conuerſatus ẽ
in terra cũ diſcipulis ſuis: q̃drageſimo au/
tem die cũ aſcẽdiſſet in cęlũ: peractis decẽ
diebus miſit mercedẽ ſpũſancti. Signifi/
cata ſunt iſta: et quibuſdã ſignificationib⁹
res ipſę ꝓuentę ſunt. Significationib⁹ pa/
ſcimur/ vt ad res ipſas durãtes peruenire
poſſimus. Operarij em̃ ſumus: ⁊ adhuc in
vinea laboramus. Finito die/ finito opere
merces reſtituet̃. Sed quis operarius ꝑdu

rat ad percipiendã mercedẽ: niſi qui paſci/
tur cũ laborat? Nõ em̃ et tu operario tuo
mercedẽ ſolã daturus es: Non em̃ afferes
illi vñ vires reparet in labore? Paſcis vti/
q3 cui mercedẽ daturus es. Proinde ⁊ nos
dñs in iſtis ſcripturarꝝ ſignificatiõib⁹ labo
rãtes paſcit: Nã ſi iſta intelligẽdorꝝ ſacra/
mẽtorꝝ lęticia ſubtrahat̃ a nobis: deficim⁹
in labore: et non erit qui ꝑueniet ad merce/
dem. Quomõ ergo quadragenario nume/
ro ꝑficitur opus? Fortaſſe ideo: quia lex in
decẽ ꝓceptis data eſt: ⁊ ꝑ totũ mundũ prę/
dicanda erat lex: Qui tot⁹ mũdus quattu
or partibus cõmendatur: oriente ⁊ occidẽ/
te/ meridie ⁊ aquilone: Unde denari⁹ ꝑ quat/
tuor multiplicat⁹/ ad quadragenariũ ꝑue/
nit: vel q2 ꝑ euangeliũ qḋ quattuor libros
habet/ implet̃ lex: q2 in euangelio dictũ ẽ:
Non veni ſoluere legẽ ſed adimplere. Si/ Matth.5.b.
ue ergo illa/ ſiue iſta cauſa/ ſiue alia aliqua
pbabilior quę nos latet/ doctiores nõ la/
tet: certũ eſt tamẽ quadragenario nume/
ro ſignificari quandã perfectionẽ in operi/
bus bonis: q̃ maxime opera bona exercen
tur in abſtinẽtia quadã ab illicitis cupidi/
tatibus ſeculi: hoc eſt/ generali ieiunio. Au
di ⁊ aplm dicẽtẽ: Plenitudo leg̃ charitas. Roma.13.c.
Charitas vñ? Per gratiã dei/ ꝑ ſpm̃ſanctũ.
Non em̃ habemus illã ex nobis quaſi faci/
entes illã nobis. Dei donũ ẽ ⁊ magnũ do/
nũ: qm̃ charitas dei inquit diffuſa ẽ in cor/ Roma.5.a.
dib⁹ noſtris ꝑ ſpm̃ſanctũ q̃ datus ẽ nobis.
Charitas ĝ implet legẽ: et veriſſime dictũ
ẽ: Plenitudo legis charitas. Queram⁹ hãc
charitatẽ/ quemadmodũ cõmẽdat̃ a dño.
Memẽtote q̃d ꝓpoſuerim: numerꝝ trigin/ C
taocto annorꝝ in illo lãguido. Volo expo/
nere q̃re numer⁹ ille trigeſimus et octau⁹/
languoris ſit potius q̃ ſanitatis. Ergo vt
dicebã/ charitas implet legẽ. Ad plenitu/
dinẽ leg̃ in oĩb⁹ opib⁹ ptinet q̃dragena/
rius numerus. In charitate aũt duo ꝓce/
pta nobis cõmẽdant̃. Intuemini obſecro
et figite memorię qḋ dico: ne ſitis ꝯtẽpto/
res verbi: ne fiat anima veſtra via vbi gra
na iactata nõ germinẽt: ⁊ veniẽt inq̃t vola/ Matth.13.a.
tilia cęli ⁊ colligẽt ea. Pręcipite et recõdite
cordib⁹ veſtris: Charitat̃ ꝓcepta duo ſũt a
dño cõmẽdata. Diliges dñm deum tuũ ex Matth.22.d.
toto corde tuo/ ⁊ ex tota anima tua/ ⁊ ex to
ta mẽte tua: Et diliges ꝓximũ tuum ſicut
teipſum: In his duobus ꝓceptis tota lex

Mathei.22.d. pendet ⁊ ꝓphete. Merito ⁊ illa vidua om‑
nes facultates ſuas/ duo minuta miſit in
Luce. 10.f. dona dei. Merito ⁊ ꝓ illo lãguido a latro‑
nib⁹ ſauciato / ſtabulari⁹ duos nũmos ac‑
cepit vñ ſanaret. Merito apud ſamaritã‑
Ab. tetcos charitate fir mauit. nos biduũ fecit ieſus: ⁊ vt eos charitate fir
maret. Binario ergo iſto numero cũ aliqđ
boni ſignificat: maxime bipertita charitas
cõmendat. Si ḡ q̃dragenari⁹ numer⁹ ha‑
bet ꝑfectionẽ legis: et lex nõ implet niſi in
gemino p̃cepto charitatis: qđ miraris qꝛ
languebat / q̇ ad q̃draginta duo min⁹ ha‑
bebat? Videamus ꝓinde iã quo ſacramẽ‑
to iſte languid⁹ curet a dñõ. Venit em̃ ipſe
dñs/ charitatis doctoꝛ/ charitate plenus:
Eſaie.10.c. Roma.9.f. breuiãs/ ſicut in illo ꝓdictũ eſt/ verbũ ſu‑
per terrã: ⁊ oſtendit in duob⁹ p̃ceptis cha‑
ritatis pendere legẽ ⁊ ꝓphetas. Inde ergo
pepẽdit moyſes quadragenario ſuo: inde
helias cũ ſuo: hunc numerũ attulit dñs in
teſtimonio ſuo. Curat iſte languidus a p̄‑
ſente dño: ſed prius quid ei dicit? Vis ſa
nus fieri? Reſpondit ille hominẽ ſe nõ
habere/ a quo in piſcinã mittat. Vere ne‑
ceſſari⁹ erat illi homo ad ſanitatẽ: Sed ho‑
1.Timoth.2.b. mo ille qui et deus ẽ. Vnus em̃ de⁹/ vnus
⁊ mediatoꝛ dei ⁊ hominũ/ homo chriſt⁹ ie‑
ſus. Venit ergo homo qui erat neceſſari⁹:
quare ſanitas differt? Surge inqt tol‑
le grabatũ tuũ et ambula. Tria di‑
xit: Surge/ tolle grabatũ tuũ/ et ambula.
Sed ſurge nõ operis imperiũ fuit/ ſed ope‑
ratio ſanitatis. Sano aũt duo imperauit:
tolle grabatũ tuũ/ et ambula. Rogo vos/
cur nõ ſufficeret/ ambula? Aut certe cur nõ
ſufficeret/ ſurge? Neq; em̃ ille cũ ſanus ſur
rexiſſet/ in loco remanſiſſet: Nonne ad hoc
ſurrexiſſet vt abijſſet? Mouet ergo me eti
am ꝙ duo p̃cepit/ q̇ illũ iacentẽ duob⁹ mi‑
nus inuenit. Tanq̃ em̃ duo quędã iubẽdo
qđ min⁹ erat impleuit. Quõ ergo inueniã‑
mus in his duobus dñi iuſſis/ duo illa p̃ce
pta ſignificata eſſe charitatis? Tolle inquit
grabatũ tuũ ⁊ ambula. Quę ſunt illa duo
p̃cepta fratres/ recolite mecũ. Notiſſima
em̃ eſſe debent: nec modo tm̃ venire in mẽ
tem cũ cõmemorantur a nobis: ſed deleri
nunq̃ debẽt de cordib⁹ vr̃is. Semꝑ omni‑
no cogitate/ diligendũ eſſe deũ et ꝓximũ.
Deut.22.d. Deũ ex toto corde/ ex tota anima/ ⁊ ex tota
mente: ⁊ ꝓximũ tanq̃ teipſũ. Hęc ſemꝑ co
gitanda/ hęc meditanda/ hęc retinẽda/ hęc
agenda/ hęc implẽda ſunt. Dei dilectio p̄‑
oꝛ eſt oꝛdine p̃cipiẽdi: ꝓximi autẽ dilectio
prioꝛ eſt oꝛdine faciendi. Neq; em̃ qui tibi
p̃ciperet dilectionẽ iſtam in duobus pręce
ptis: prius tibi cõmendaret ꝓximũ/ ⁊ poſt‑
ea deũ: ſed prius deũ/ poſtea proximũ. Tu
autẽ qꝛ deũ nondũ vides/ diligẽdo ꝓximũ
ꝓmereris quẽ videas: Diligẽdo proximũ/
purgas oculũ ad videndũ deũ: euidẽter io
hãne dicẽnte: Si fratrẽ quẽ vides nõ dili‑ 1.Joh.4.d.
gis: deũ quẽ nõ vides quõ diligere poteris?
Ecce dicit tibi: dilige deũ. Si dicas mihi:
oſtẽde mihi quẽ diligã: qđ reſpõdebo niſi
qđ ait ipſe iohãnes? Deũ nemo vidit vnq̃. Joh.1.b.
Et ne te alienũ oĩno a deo videndo eſſe
arbitreris: De⁹ inqt charitas ẽ: et q̇ manet 1.Joh.4.d.
in charitate/ in deo manet ⁊ de⁹ in eo. Dili‑
ge ḡ ꝓximũ/ ⁊ intuere in te/ vñ diligis ꝓxi‑
mũ/ ibi videbis vt poteris deũ. Incipe er‑
go diligere ꝓximũ: Frãge eſurienti panẽ tu‑ Eſaie.58.c.
um: ⁊ egenos ſine tecto induc in domũ tu‑
am. Si videris nudũ veſti: ⁊ domeſticos ſe‑
minis tui ne deſpexeris. Faciẽs aũt iſta qđ
ꝯſequeris? Tunc erumpet velut matutina
lux tua. Lux tua deus eſt: tibi matutina:
qꝛ poſt noctem ſeculi tibi veniet: Nam ille
nec oritur nec occidet: qꝛ ſemꝑ manet. Erit
tibi matutin⁹ redeũti/ q̇ tibi occaſũ fecerat
pereunti. Ergo tolle grabatũ tuũ mihi vi‑ D
det dixiſſe: dilige ꝓximũ tuũ. Sed clauſũ ẽ
adhuc/ ⁊ expoſitione indiget q̃ntũ arbitror:
quare i tollẽdo grabato dilectio ꝓximi cõ‑
mẽdat: niſi forte hoc nos offẽdit: qꝛ ꝑ gra‑
batũ rẽ quandã ſtolidã ⁊ inſenſatã ꝓximis
cõmendat. Nõ iraſcat ꝓxim⁹/ ſi cõmendat
nobis ꝑ rẽ q̄ ſine aĩa et ſine ſenſu eſt. Ipſe
dñs et ſaluatoꝛ nr̃ ieſus chriſt⁹ lapis angu‑ Eph.2.d.
laris dict⁹ eſt: vt duos cõderet in ſe. Dict⁹ ẽ
⁊ petra vnde aqua ꝓfluxit: Petra aũt erat 1.Cor.10.a.
chriſtus. Quid ḡ mix ſi petra chriſt⁹/ lignũ
ꝓxim⁹? Nõ tñ qualecũq; lignum/ quõ nec
illa qualiſcunq; petra: ſed vnde aqua pro‑
fluxerat ſitientibus. Nec q̃liſcũq; lapis/ ſed
angularis: q̇ in ſemetipſo copulauit duos
parietes e diuerſo venientes: Sic nec q̃le‑
cũq; lignũ ꝓximũ acceperis/ ſꝫ grabatũ poꝛ
tãs. Quid ḡ in grabato obſecro te? Quid
niſi qꝛ ille languid⁹ grabato poꝛtabat? Sa
natus aũt grabatũ poꝛtat. Quid dictũ eſt
ab apſo? Inuicẽ onera veſtra poꝛtate/ ⁊ ſic Gal.6.a.
adimplebitis legẽ chriſti. Lex ergo chriſti
charitas ẽ. Nec charitas implet niſi inuicẽ

Eph.4.a. onera noſtra portemus: Sufferentes inq̃t inuicẽ in dilectione: ſtudentes ſeruare vnitatẽ ſpiritus in vinculo pacis. Cũ eſſes lãguidus/portabat te ꝓximus tuus. Sanus factus es/porta proximũ tuũ. Inuicẽ onera veſtra portate: ⁊ ſic adimplebitis legem chriſti. Sic adimplebis o hõ qđ tibi deerat. Tolle ergo grabatũ tuũ: ſed cũ tuleris/ noli remanere: Ambula/ diligendo proximum: ⁊ curã habendo de ꝓximo tuo. Iter agis: Quo iter agis/ niſi ad dominũ deuȝ
Deut.6.a. tuum: ad eum quem diligere debemus ex
Matth.25.d. toto corde/ ex tota anima / ex tota mente? Ad dñm eñ nondũ peruenimus: ſed ꝓximũ nobiſcũ habemus. Porta ergo eũ cũ quo ambulas: vt ad eum peruenias/cum q̃ manere deſideras. Tolle ẽ grabatũ tuum et ambula. Fecit hoc ille/et ſcandaliçati ſunt iudẹi. Videbãt eñ hominẽ die ſabbati portantẽ grabatũ ſuum: nec calumniabant dño ꝙ ſanũ fecerat ſabbato: vt eis reſpõderi poſſet: q2 ſi cuiuſq; eorũ iumentũ in puteũ cecidiſſet/vtiq; die ſabbati eru
Al. ⁊ ſolueret. eret illũ: ⁊ † ſaluaret iumentũ ſuũ. Nõ vtiq; iam illi obijciebant ꝙ die ſabbati ſanatus eſſet homo/ſed ꝙ portaret grabatũ ſuum. Si ſanitas nõ erat differẽda/nunqđ et opus fuerat imperandũ? Nõ licet tibi inq̃ũt facere qđ facis/ tollere grabatũ tuũ. Et ille auctorem ſanitatis ſuẹ obijciebat calumniatoribus: Qui inq̃t me fecit ſanũ/ille mihi dixit: Tolle grabatũ tuum et ambula. Non acciperẽ iuſſionẽ/ a quo acceperã ſanitatẽ? Et illi: Quis eſt ille homo qui tibi dixit: tolle grabatũ tuum et ambula? Sed qui ſanus erat fact⁹ neſciebat q̃s eſſet: a q̃ h̃ audierat. Ieſus aũt/cũ h̃ feciſſet et iuſſiſſet: declinauerat ab eo in turba. Videte quẽadmodũ et h̃ impleaẽ. Portam⁹ ꝓximũ/ et ambulam⁹ ad deũ: ſed eũ ad quẽ ambulam⁹/ nondũ videmus. Ideo ⁊ ille nondũ nouerat ieſum: Sacramentũ hoc cõmendatũ ẽ: quia in eũ credimus quẽ nondũ videmus. Et vt non videam⁹/declinat in turba. Difficile eſt in turba videre chriſtũ. Solitudo quẹdã neceſſaria eſt mẽti noſtrẹ: quadã ſolitudine intẽtionis videẽ deus. Turba ſtrepitum habet: viſio iſta ſecretuȝ deſiderat. Tolle grabatũ tuum/porta portatus ꝓximũ tuũ/et ambula vt ꝑuenias. Noli ieſum querere in turba: non ẽ tanq̃ vnus de turba. Prẹuenit omnẽ turbã: prior aſcẽdit de mari piſcis ille magn⁹ (piſcẽ chriſtũ dixit) et in cẹlis ſedet interpellãs ꝓ nobis. Tãq̃
Roma.8.f. (at the line above)
ſacerdos magnus vn⁹ intrauit i interiora
Heb.9.c.
veli: turba foris ſtat. Ambula tu q̃ portas proximũ tuũ: ſi didiciſti portare q̃ ſolebas portari. Deniq; mõ nõdũ noſti ieſũ/ nõdũ vides ieſũ. Quid poſtea ſequiẽ? Quoniã non deſtitit ille tollẽdo grabatũ ſuũ ⁊ ambulãdo. Vidit eũ poſtea ieſus in tẽplo. In turba non eũ vidit: in templo vidit. Dñs quidem ieſus ⁊ in turba cum videbat ⁊ in templo: Ille autẽ languidus ieſũ in turba non ꝯgnouit/in templo cognouit. Peruenit ergo ille ad dñm: vidit eũ i templo: vidit eũ in loco ſacrato/in loco ſancto. Et q̃d ab eo audit? Ecce iã ſan⁹ factus es: noli peccare/ ne quid tibi deteri⁹ contingat. Tunc ille poſteaq; vidit ieſũ et cognouit ieſũ auctorẽ ſanitatis ſuẹ: non fuit piger in euangeliçando quẽ viderat: Abijt et nũciauit iudẹis/ quia ieſus eẽt qui eũ ſanũ fecerat. Ille annunciabat/et illi inſaniebãt. Ille ſalutẽ ſuam ꝑdicabat: illi ſalutẽ ſuã nõ quẹrebant. Perſequebãtur iudẹi dñm ieſũ: q2 hẹc faciebat i ſabbato. Quid ergo dñs modo reſpondet iudẹis/audiam⁹. De ſanis factl̃ hominib⁹ ſabbato/ dixit q̃d ſoleat reſpondere: q2 iumenta ſua nõ contemnebãt ſabbato vl̃ liberãdo vl̃ alendo. De portato grabato q̃d reſpõdit? Manifeſtũ op⁹ corporale factũ erat añ oculos iudẹoꝝ: non ſanitas corpis/ſed opatio corporis: q̃ nõ videbaẽ ita neceſſaria quẽadmodũ ſanitas. Apte ergo dñs dicat ſacramẽtũ ſabbati: et ſignũ obſeruãdi vni⁹ diei ad tempus datũ eſſe iudẹis: impletionẽ vero
Al. † Ieſus aũt reſpõdit eis
ipſã ſacramẽti i illo veniſſe. † Pater meus inq̃t vſq; mõ opaẽ et ego operor. Miſit in eos magnũ tumultũ: Aduẽtu dñi turbaẽ aq̃: ſed q̃ turbat/ latet: et tñ ſanandus eſt turbata aqua / ẹger vn⁹ magnus/ paſſo dño totus mũdus. Videam⁹ ẽ reſpõſſionẽ veritatis. Pater me⁹ inq̃t vſq; modo operaẽ et ego operor. Falſo ergo
Gen.2.a.
dixit ſcriptura: q2 de⁹ reqeuit ab omib⁹ opibus ſuis in die ſeptimo? Et ꝯtra hanc ſcripturã ꝑ moyſen miniſtratã/loquiẽ dñs ieſus/cũ ipſe dicat iudẹis: Si crederetl̃ moyſi crederetis et mihi: de me enim ille ſcripſit.

Videte ergo / ne aliquid voluit ſignificari
Geñ.2.a. moyſes / q deus requieuit die ſeptimo. Nō
enī defecerat deus operando creaturā ſuā:
et indigebat requie ſicut homo. Quō defe
cerat qui verbo fecerat? Tamē ꝛ illud verū
eſt: quia requieuit deus ab omnibus ope/
ribus ſuis in die ſeptimo: ꝛ hoc verꝫ eſt qđ
ait ieſus: Pater meus vſqꝫ modo operaꝛ ꝛ
ego operor. Sed qs explicet vbis: hō ho/
minibus / infirm⁹ infirmis / indoctus diſcere
cupientibus: et forte ſi quid ſapit ꝑmere ꝛ
explicare nō valeo hominib⁹ / difficile for
te capiētibus: etiā ſi explicari poſſit quod
capiꝛ: Quis inquam fratres mei explicet
verbis / quomodo deus ꝛ quietus operꝛ ꝛ
operans quieſcat? Obſecro vos / vt hoc vo
bis ꝓficientibus differatis: Viſio enī iſta
templū dei querit: ſanctū locū querit. Por
tate primū et ambulate: ibi cū videbitis /
vbi verba hominū nō queratis. Hoc forte
potius dicere valemus: quia et in eo q de/
us in die ſeptimo reqeuit / ipſū dn̄m ſalua/
torē noſtrū ieſum chriſtū qui hec loqueba/
tur et dicebat: Pater me⁹ vſqꝫ modo ope/
raꝛ ꝛ ego operor: magno ſacramēto ſignifi
cauit: quia et dn̄s ieſus vtiqꝫ deus: ipſe eſt
enī verbū dei: et audiſtis quia in principio
erat verbū: et non q̄lecunqꝫ verbū / ſed de/
us erat verbū: et om̄ia ꝑ ipſum facta ſunt.
Forte ſignificatus ē / requietur⁹ in die ſepti
mo ab om̄ibus operibus ſuis. Legite enī
euāgeliū ꝛ videte / quāta operat⁹ ſit ieſus.
Operatus eſt ſalutē noſtrā in cruce: vt im/
plerētur in eo omnia ꝑdicta ꝓphetarum.
Coronat⁹ eſt ſpinis: ſuſpēſus ē in ligno: di/
xit ſitio: accepit acetū in ſpōgia / vt imple/
Ps.68. retur quod dictū eſt: Et in ſiti mea potaue
runt me aceto. At vbi impleta ſunt omnia
opera ei⁹: ſexta ſabbati inclinato capite tra
didit ſpiritū: et in ſepulchro ſabbato reqe/
uit ab om̄ibus opibus ſuis. Ergo tanq̄ di/
ceret iudeis: Quid expectatis vt non ope/
rer ſabbato? Sabbati dies ad ſignificatio/
nē meā vobis ꝑcept⁹ eſt. Opera dei attēdi/
tis: ego ibi eram cū fierent: ꝑ me facta ſunt
om̄ia. Ego noui: pater me⁹ vſqꝫ modo ope
ratur. Operatus eſt pater lucē: ſed dixit vt
fieret lux. Si dixit / verbo operat⁹ eſt. Ver/
bum eius ego erā: ego ſum: ꝑ me factus eſt
mūdus in illis operibus: ꝑ me regiꝛ mun/
dus in iſtis operibus. Pater meus et tunc
operat⁹ eſt cū fecit mundū: ꝛ vſqꝫ nūc ope/
ratur cū regit mundū: Ergo ꝛ ꝑ me fecit cū
fecit: et ꝑ me regit cū regit. Dixit hec: Sed
quibus? Surdis / cecis / claudis / languidis
medicū non agnoſcentib⁹: ꝛ tanq̄ in phre/
neſi mēte ꝑdita occidere volētib⁹. Proinde
quid ſecutus euangeliſta dixit? Hinc er Al. Prop/
go magis querebant eū iudei in/ terea.
terficere: quia non ſolū ſoluebat
ſabbatū: ſed et patrē ſuū dicebat
deū. Nō quomodocūqꝫ / ſed qđ? Equa/
lem ſe faciens deo. Nā omnes dicim⁹
deo: Pater noſter qui es in celis. Legim⁹ Matth.6.b.
et iudeos dixiſſe: cū tu ſis pater noſter. Er
go nō hinc iraſcebanꝛ / quia patrē ſuū dice/
bat deum / ſed q longe alio modo q̄ homi/
nes. Ecce intelligūt iudei quod nō intelli/
gūt arriani. Arriani quippe inequalē patri fi/
liū dicūt: ꝛ inde hereſis pulſat eccleſiā. Ecce
ipſi ceci / ipſi iterfectores chriſti intellexerūt
tamē vba chriſti. Non eū intellexerūt eſſe
chriſtū: nec eū intellexerunt filiū dei: ſed ta
men intellexerūt in illis verbis: quia talis
cōmendareꝛ fili⁹ dei qui equalis eſſet deo.
Quis erat neſciebāt: talē tñ ꝑdicari agno/
ſcebāt: qꝛ patrē ſuū dicebat deū / equalem
ſe faciens deo. Nōne erat ergo eq̄lis deo?
Nō ipſe ſe faciebat eq̄lē deo / ſed ille illū ge
nuerat equalem. Si ſe ipſum faceret equa/
lem deo / caderet ꝑ rapinā: Qui enī ſe volu Esaie.14.d.
it equalē facere deo cū non eſſet / cecidit: et
ex angelo factus ē diabolus: Et hanc ſup/
biaꝫ homini ꝓpinauit / vnde ipſe deiectus
eſt: Nam hoc dixit homini / cui ſtāti lapſus
inuidit: Guſtate / ꝛ eritis ſicut dij: id ē / vſur Gen.3.a.
patione rapite quod facti non eſtis: quia
et ego rapiendo deiect⁹ ſū. Nō h̄ ꝓdebat /
ſed hoc ſuadebat. Chriſtus autē equalis pa/
tri natus erat / non factus: natus de ſubſtā
tia patris. Unde illū ſic cōmendat apoſto
lus: Quia cū in forma dei eſſet: nō rapinā Phil.2.a.
arbitratus eſt eſſe ſe equalē deo. Quid eſt:
non rapinā arbitrat⁹ eſt eſſe ſe equalē deo?
Nō vſurpauit eq̄litatē dei: ſed erat in illa
in q̄ nat⁹ erat: Et nos ad equalē deum quō
ꝑuenirem⁹: ſemetipſū exinaniuit formā ſer
ui accipiēs. Non ḡ ſe exinaniuit amittens
qđ erat / ſed accipiēs qđ nō erat. Hanc for/
mā ſerui contemnentes iudei: dn̄m chriſtū
equalē patri intelligere non poterāt: q̄uis
cū hoc de ſe dicere minime dubitabāt: Et
ideo ſeuiebāt: ꝛ adhuc tñ eos ille ꝑferebat:
et ſanitatē ſeuientiū requirebat.

Ab eo loco vbi ait: Amẽ amẽ di-
co vobis: nõ põt filius a ſe facere
q̄cq̃ niſi qđ viderit patrẽ faciẽtẽ:
vſq̃ ad id vbi ait: Pater em̃ dili-
git filium et omnia demonſtrat ei
q̄ ipſe facit: Tractatus. xviii.

A Ohãnes euã

i geliſta int̃ cõſortes ⁊ cõparti-
cipes ſuos alios euãgeliſtas/
h̄ p̄cipuũ et ꝓpriũ donũ accę-
Joh. 13. c. pit a dño/ſup cui⁹ pect⁹ in cõuiuio diſcũbe-
bat: vt per hoc ſignificaret/ q꜄ ſecreta alti-
ora de intimo pectore ei⁹ potabat: vt ea di-
ceret de filio dei/ quę paruulorꝫ mẽtes for-
taſſis inſtẽtas excitare poſſint: implere aũt
nõdũ capaces nõ poſſint. Grãdiuſculis au-
tẽ q̄buſq̃ mentib⁹/ ⁊ ad ętatẽ q̄ndã interi⁹
virilẽ ꝑueniẽtib⁹/ dat aliq̄d ꝟbis his: q̄ et
exerceant̃ ⁊ paſcant̃. Audiſtiſ cũ legeret̃: et
vñ ſmo iſte venerit meminiſtis. Heſterno
em̃ die lectũ ẽ/ ꝗ ꝓptea volebãt ieſũ iudęi
interficere: q꜄ nõ ſolũ ſoluebat ſabbatũ/ ſ꜄
etiã patrẽ ſuũ dicebat deũ/ ęqualẽ ſe faciẽs
deo. Qđ iudęis diſplicebat/ h̄ ipſi pr̃i pla-
cebat. Hoc ſine dubio placet etiã eis q̄ ho-
norificãt filiũ/ ſicut honorificãt patrẽ: q꜄ ſi
Al. † deo eis non placeat/ diſplicebunt: Nõ em̃ † de-
us erit maior quia placet tibi: ſed tu minor
ſi diſplicet tibi. Aduerſus hanc autẽ eorũ
calũniã venientẽ vel de ignorantia vel de
malicia loquit̃ dñs: Non omnino ꝗ capiãt/
ſed vnde agitentur et conturbẽtur: et for-
taſſe cõuerſi vel cõturbati medicũ quęrãt.
Dicebant aũt q̄ ſcriberent̃/ vt etiã a nobis
poſtea legerent̃. Viderimus ergo quid in
iudęorꝫ cordibus factũ ſit cũ hęc audirent:
quid in nobis fiat cũ hęc audimus: ampli⁹
cogitemus. Neq̃ em̃ natę ſunt hęreſes/ et
quędã dogmata ꝑuerſitatis illaqueantia
animas/ ⁊ in ꝓfundũ p̄cipitãtia: niſi dũ ſcri-
pturę bonę intelligunt̃ non bene: et quod
in eis nõ bene intelligit̃/ etiã temere et au-
dacter aſſerit̃. Itaq̃ chariſſimi/ valde cau-
te hęc audire debem⁹/ ad q̄ capiẽda paruu-
li ſum⁹: ⁊ corde pio et cũ tremore/ ſicut ſcri-
ptũ eſt: hanc tenentes regulam ſanitatis:
vt quod ſm fidẽ q̄ imbuti ſum⁹ intellige-
re valuerim⁹/ tanq̃ de cibo gaudeam⁹: qđ
aũt ſm ſanã fidei regulã intelligere nõ po-
terim⁹: dubitationẽ auferam⁹: intelligẽtiã
differam⁹. Hoc eſt vt etiã/ ſi q̄d ſit neſcim⁹:
bonũ tñ et verꝫ eſſe minime dubitem⁹. Et
ego fratres qui ſuſcepi loqui vobis: cogi-
tandus ſũ a vobis q̄ ſuſceperim/ et q̄ ſuſce-
perim. Suſcepi em̃ tractãda diuina hõ/ ſpi-
ritalia carnalis/ et ęt̃na mortal̃. Etiã a me
chariſſimi/ longe ſit vana p̄ſumptio: ſi vo-
lo ſanus in domo dei conuerſari: q̄ ẽ eccle-
ſia dei viui/ columna ⁊ firmamentũ verita-
tis: ꝓ modulo meo capio quod vobis ap-
pono. Vbi aperit̃/ paſcor vobiſcũ: vbi clau-
ditur/ pulſo vobiſcũ. Cõmoti ſunt ergo iu-
dęi et indignati ſunt: Merito quidẽ/ ꝗ au-
debat homo ęqualẽ ſe facere deo. Sꝫ ideo
immerito: q꜄ in hoĩe nõ intelligebãt deũ.
Carnẽ videbant/ deũ neſciebãt: Habitacu-
lũ cernebant/ habitatorẽ ignorabãt. Caro
illa templũ erat: deus inhabitabat intus.
Non ergo ieſus carnẽ ęquabat patri: non
formã ſerui dño cõparabat: Non qđ factũ
eſt ꝓpter nos/ ſed qđ erat quãdo fecit nos.
Quis nãq̃ ſit chriſtus (catholicis loq̄r) no-
ſtis: q꜄ hñ credidiſtis: Nõ verbũ tm̃: nec ca-
ro tm̃/ ſed ꝟbũ caro factuꝫ eſt vt habitaret
in nobis. † Recẽſete de ꝟbo qđ noſtis. In Al. † Recẽſe ꝟbo qđ noſti.
p̄ncipio erat verbũ: ⁊ verbũ erat apud de-
um: et deus erat verbuꝫ: hic ęqualitas cũ
patre. Sed verbũ caro factũ eſt/ et habita-
uit in nobis: hac carne minor eſt pr̃e. Ita
pater ⁊ ęqualis ⁊ maior: ęqualis ꝟbo/ ma-
ior carne. Equalis ei ꝑ quẽ fecit nos: ma-
ior eo qui factus ẽ ꝓpter nos. Ad hanc re-
gulã ſanã catholicã/ quã p̄cipue noſſe de-
betis: quã tenere q̄ noſtis: a qua ꝓrſus fi-
des veſtra labi nõ debet: quę nullis homi-
nũ argumẽtis extorquẽda eſt cordi veſtro:
vt dirigam⁹ ea q̄ intelligim⁹: ⁊ quę forte nõ
intelligimus dirigẽda ad hanc regulã/ qũ-
q̃ differamus cũ idonei fuerim⁹. Nouim⁹
ergo ęqualẽ patri filiũ dei: q꜄ nouimus in
principio deũ verbuꝫ. Quid ḡ iudęi vole-
bãt eũ interficere? Quia nõ ſoluꝫ ſoluebat
ſabbatũ/ ſ꜄ et patrẽ ſuũ dicebat deũ/ ęqua-
lem ſe faciens deo: videntes carnẽ/ nõ vi-
dentes verbũ. Loquatur ergo et ꝯtra eos
verbũ ꝑ carnẽ: ⁊ interior habitator ſonet ꝑ
habitaculũ ſuũ: vt qui põt nouerit q̄s int̃
habitet. Quid ergo eis dicit? Reſpõdit B
itaq̃ ieſus ⁊ dixit eis/ cõmotis ꝗ ęq̄-
lem ſe faceret deo: Amen amẽ dico vo-
bis: nõ poteſt filius a ſe facere q̄c-
q̃/ niſi qđ viderit patrẽ facientẽ.
Ad hęc quid reſpõderint iudęi/ ſcriptũ nõ

eſt:et fortaſſe tacuerunt. Quidā tamē qui
chriſtianos ſe haberi volunt/ non tacent:
et quodammodo ex his verbis concipiūt
q̄dā dicenda contra nos: Que cōtemnen/
da nō ſunt et propter ipſos et ꝓpter nos.
Arriani quippe heretici dicentes: nō p carnē
ſed ante carnē/ filiū ipſū q̄ ſuſcepit carnē/ mi/
norē eſſe q̄ꝫ pater eſt/ et nō eſſe eiuſdē ſub/
ſtantie cui⁹ pater eſt: capiūt ex his verbis
cauſā calumnie/ et rīdent nobis. Videtis
qr dñs ieſus cū animaduerteret iudeos ex
hoc moueri/ q patri deo equalē ſe faceret:
et talia verba ſubiūxit/ vt ſe equalē nō eſſe
monſtraret: Mouebant eñ iudei aiūt ad/
uerſus chriſtū/ quia equalē ſe faciebat deo:
et volens eos corrigere ab hoc motu chri/
ſtus: ⁊ eiſdē monſtrare filiū nō eſſe equalē
patri: id ē/ equalē deo: ait q̄ſi dicēs: Quid
iraſcimini/ quid indignamini: nō ſū equa/
lis: quia non pōt fili⁹ a ſe facere quicq̄ꝫ/ niſi
qđ viderit patrē facientē. Qui eñ non pōt
inquiūt facere a ſe quicq̄ꝫ niſi qđ viderit pa
trē facientē: vtiq̄ꝫ minor eſt/ non equalis.
In hac regula cordis ſui diſtorta ⁊ praua:
hereticus audiat nos nondū obiurgātes:
ſed adhuc quaſi querentes: et explicet no/
bis qđ ſentit. Puto eñ o quiſquis ille eſt:
faciam⁹ eū tanq̄ꝫ p̄ſentē adeſſe. Tenes no/
biſcū: quia in principio erat verbū? Teneo
inquit. Et quia verbū erat apud deū? Et
hoc inquit teneo/ Sequere ergo ⁊ hoc for/
tius tene: quia deus erat verbū. Et hoc in/
quit teneo: Sed ille deus maior/ ille de⁹ mi/
nor. Iā neſcio qđ paganū redolet: cū chri/
ſtiano me loqui arbitrabar. Si ē deus ma/
ior et deus minor: duos deos colimus/ nō
vnū deū. Quare inq̄t/ ⁊ tu non duos deos
dicis equales ſibi? Hoc ego nō dico. Eq̄li/
tatē eñ iſtā ſic itelligo: vt ibi intelligā etiā
indiuiduā charitatē: ⁊ ſi indiuiduā charita
tē/ pfectā vnitatē. Si eñ charitas quā miſit
hoībus deus: de multis hoīm cordib⁹ fecit
cor vnū: et multas hoīm aīas fecit animā
vnā: ſicut de credētib⁹ ſeſeq̄ꝫ inuicē diligen
tibus ſcriptū eſt in actib⁹ aplōꝝ: Erat illis
Act.4.f. anima vna et cor vnū in deū. Si ḡ anima
mea ⁊ aīa tua cū idē ſapim⁹ noſq̄ꝫ diligim⁹
fit aīa vna: quāto magis pater de⁹ et filius
de⁹ in fonte dilectionis deus vn⁹ eſt? Vex
ad hec v̄ba quib⁹ cōmotū ē cor tuū/ intēde:
⁊ recole mecū qđ de verbo requirebamus.
Si iam tenemus deus erat verbū: adiūgo
illud: qr cū dixiſſet: Hoc erat ī pncipio apđ
deū: ꝯtinuo ſubiecit euāgeliſta: Oīa per
ipſū facta ſunt: et ſine ipſo factū eſt nihil.
Nūc te querēdo exagito: nūc te contra me
moueo: ⁊ te contra te interpello. Tene tñ
memoriter iſta de verbo: Quia deus erat
verbū: ⁊ oīa p ipſū facta ſunt. Audi iā v̄/ C
ba quib⁹ cōmotus es/ vt minorē diceres fi/
liū. Nempe qr dixit: Non pōt fili⁹ a ſe face/
re quicq̄ꝫ/ niſi qđ viderit patrē facientē. Ita
inq̄t: expone mihi paululū: Sic q̄ntū opi/
nor intelligis: Cū quedā facit pater: fili/
us aūt attendit quēadmodū facit pater: vt
poſſit et ipſe ea facere que viderit patrē fa/
cientē. Duos quaſi fabros conſtituiſti: ita
patrē et filiū/ vt etiā magiſtrū ⁊ diſcipulū:
Quomodo ſolent patres fabri docere fili/
os ſuos artem ſuam. Ecce deſcēdo ad car/
nalem ſenſū tuū: ita interim cogito vt tu.
Videamus ſi cogitatio hec noſtra inueni/
at exitū ſm illa que iam de v̄bo pariter lo/
cuti ſum⁹/ pariterq̄ꝫ ſentimus: qr de⁹ ver/
bū: ⁊ oīa p ipſū facta ſunt. Pone igit pa/
trē tanq̄ꝫ fabrū quedā opera facientē: filiū
autē tanq̄ꝫ diſcipulū: qui non poteſt facere
quicq̄ꝫ niſi qđ viderit patrē facientē. Intē
dit eñ quodammodo in manus patris: vt
quomō viderit eū fabricare/ ſic et ipſe tale
aliquid fabricet in operib⁹ ſuis. Sed pater
iſte omnia illa que facit et vult/ vt attēdat
eū filius: ⁊ talia et ipſe faciat p quem facit.
Eia/ nūc eſt vt aſſis ſentētie tue priori quā
mecū recēſuiſti/ mecūq̄ꝫ tenuiſti: quia in pn
cipio verbū/ et apud deū verbū/ ⁊ deus v̄/
bum: et oīa p ipſum facta ſunt. Tu ergo
cū mecū tenueris/ qr p verbū facta ſūt om/
nia: rurſū carnali ſapore ⁊ puerili motu fa/
cis tibi in animo deū facientē et verbū at/
tendentē: vt cū fecerit deus/ faciat ⁊ v̄bū.
Quid eñ fecit deus p̄ter verbū? Si eñ fa/
cit: non omnia p verbū facta ſunt: perdidi/
ſti qđ tenebas. Si aūt oīa p verbū facta
ſūt: corrige qđ male intelligebas. Fecit pa
ter: et non fecit niſi p verbū. Quomodo at/
tendit verbū vt videat patrē facientē ſine
verbo/ qđ ſimiliter faciat verbū? Quicq̄d
fecit pater/ p verbū fecit: aut falſum ē/ om/
nia p ipſum facta ſunt: Sed verū eſt/ oīa
p ipſum facta ſunt. Parū fortaſſe tibi vi/
debatur: Et ſine ipo factū eſt nihil. Recede
ergo ab iſta carnis prudētia: et queramus
quemadmodū dictum ſit: Non poteſt fili⁹

a ſe facere quicq̃/niſi qđ viderit patrem fa
cientẽ. Queramus/ſi digni ſumus qui ap/
prehẽdamus. Fateor enĩ/magna res ẽ/ar/
dua oĩno/videre facientẽ patrẽ p filium:
nõ ſingula opa facientẽ a patre et filio/ ſed
qđlibet opus patrẽ p filiũ: vt nulla opera
fiant vel a patre ſine filio/vł a filio ſine pa
tre:quia omnia p ipſum facta ſunt: et ſine
ipſo factũ eſt nihil. Quib⁹ in fundamẽto fi
dei firmiſſime cõſtitutis: iã quale ẽ videre:
q: non poteſt fili⁹ a ſe facere quicq̃/ niſi qđ
D viderit patrez facientẽ. Queris vt opinor
noſſe filium facientẽ: quere prius noſſe fi/
liũ videntẽ. Certe qđ enĩ ait? Non põt fili/
us a ſe facere quicq̃/ niſi quod viderit pa/
trem facientẽ. Intende quod dixit: niſi qđ
viderit patrẽ facientẽ. Precedit viſio/et ſe/
quitur effectio: Videt enĩ vt faciat: Tu qđ
queris iam noſſe quomõ faciat/ dum non/
dum ſcias quomõ videat? Quid curris ad
id qđ poſterius eſt/relicto qđ prius ẽ? Vi/
dentẽ ſe dixit et facientẽ/non facientẽ ꝛ vi/
dentẽ: q: non põt a ſe facere quicq̃/niſi qđ
viderit patrẽ facientẽ. Vis vt explicem ti/
bi quomodo faciat? Tu mihi explica quo/
modo videat. Si h̃ tu explicare nõ potes/
nec ego illud: Si h̃ tu pcipere nõdũ es ido/
neus/nec ego illud. Vterq̃ ergo noſtrũ q̃/
rat: vterq̃ pulſet/ vt vterq̃ accipere mere/
atur. Quid quaſi doctus calumniaris in/
docto? ego ad faciendũ/tu ad vidẽdũ: Am
bo indocti a magiſtro queramus: nõ i ſcho
la ei⁹ pueriliter litigemus. Tñ ſimul iã di/
dicimus: quia oĩa p ipſum facta ſunt. Er
go manifeſtũ ẽ/ q: nõ alia opa facit pater/
que videat fili⁹/ vt et ipſe faciat ſimilia: ſed
eadẽ opa facit pater p filiũ: q: oĩa p verbũ
facta ſunt. Iã quõ faciat de⁹ q̃s nouit? Nõ
dico quõ fecerit mundũ/ſed quõmõ fecerit
oculũ tuũ: cui carnaliter inherens/viſibilia
inuiſibilib⁹ cõparas. Talia enĩ de deo co/
gitas/q̃lia his oculis videre ꝯſueſti. Si aũt
iſtis oculis videri poſſet deus/ nõ diceret:
Math.5.a. Beati mũdo corde: quia ipſi deũ videbũt.
Ergo habes oculũ corpis ad videndum fa
brũ: ſed nõdum habes oculũ cordis ad vi/
dendũ deũ: Idõ qđ ſoles videre in fabro/
trãſferre vis in deũ. Pone i terra terrena/
ſurſum cor. Quid ẽ frẽs chariſſimi? Expli/
caturi ſumus nos qđ interrogauim⁹: quo/
modo videat verbũ: quomõ pater videaꝶ
a verbo: quid ſit videre verbi? Non ſum tã

audax/tã temerarius/ vt hoc me explicare
pollicear vobis. Vtcũq̃ ſuſpicor modulũ
vſm/noui tñ meũ. Si ẽ placet/ nõ diutius
immoremur: pcurram⁹ lectionẽ/ꝛ videam⁹
ꝟbis dñi turbari corda carnalia: Ad h̃ tur/
bari/ ne in eo qđ tenent/remaneãt. Extor/
queaꝶ tanq̃† puerile ludicrum: neſcio qđ q̃ Al. † pueris
ſe male auocant: vt poſſint inſeri vtiliora
grãdioribus: vt poſſint pficere q̃ repebant
in terra. Surge: quere: ſuſpira: anhela deſi
derio: et ad clauſa pulſa. Si autẽ nõdũ de/
ſideramus/nondũ inhiamus/ nondũ ſuſpi
ramus: margaritas quibuſcũq̃ pìecturi ſu
mus: aut margaritas q̃leſcunq̃ noſipſi in/
uenturi ſumus? Mouerim ergo chariſſimi
deſiderũ in corde veſtro: Mores pducunt
ad intelligentiã: Genus vite pducit ad ge/
nus vite. Alia vita terrena/ alia vita cele/
ſtis/alia vita pecoꝝ/alia vita hominũ/alia
vita angeloꝝ. Vita pecoꝝ/terrenis volu/
ptatibus eſtuat: ſola terrena conquirit: in
hac pna atq̃ piecta ẽ. Vita angeloꝝ ſola
celeſtia: Vita hoĩm media eſt inter ange/
loꝝ et pecoꝝ. Si viuit homo ſm carnẽ/ pe/
coribus cõparaꝶ: Si viuit ſm ſpiritũ/ange
lis ſociatur. Cũ ſm ſpiritũ viuis: quere eti
am in ipſa angelica vita/vtꝝ paru⁹ an grã/
dis ſis. Si enĩ adhuc paruus es: dicũt tibi
angeli/ creſce: nos panẽ mãducam⁹/ tu la/
cte nutrire: lacte fidei/ vt puenias ad cibuz
ſpei. Si autẽ adhuc inhiaꝶ ſordidis volu/
ptatib⁹: ſi adhuc fraudes cogitanꝶ: ſi men/
dacia nõ vitanꝶ: ſi mẽdacia piurijs cumu/
lanꝶ: tã immũdũ cor audet dicere: Explica
mihi/quõ videt verbũ? etiã ſi poſſim: etiã/
E ſi iam videã. Porro autẽ ſi forte ego nõ ſũ
in his moribus: ꝛ tamẽ ab iſta viſione lon
ge ſum: quantũ ille qui nõdũ iſto ſuperno
deſiderio rapiꝶ: terrenis deſiderijs pgra/
uaꝶ? Multũ intereſt inter aduerſantẽ ꝛ de/
ſiderantẽ. Et iteꝝ multũ intereſt inter deſi
derantẽ ꝛ fruentẽ. Viuis vt pecora: aduer
ſaris: angeli perfruunꝶ. Tu aũt ſi nõ viuis
vt pecora/iã non aduerſarꝶ. Deſideras ali/
quid et nõ capis: Inchoaſti ipſo deſiderio
vitã angeloꝝ: Creſcat in te et perficiatur
in te: Et capias hoc non a me/ ſed ab illo q̃
et me fecit et te. Tñ nõ vtcunq̃ nos dimi/
ſit et domin⁹ qui voluit intelligi: Quia in
eo qđ dixit: Nõ poteſt filius a ſe facere q̃c/
q̃/niſi quod viderit patrẽ facientẽ: nõ alia
opera pater facit que videat filius: et alia

filius cū viderit patrē facientē: ſed eadem
opera ipſa ⁊ pater et filius. Secut⁹ enī ait:
Io.5.c. Quecūqꝫ enī ille fecerit: hec ⁊ fili⁹ ſi-
militer facit. Non cū ille fecerit/alia fili/
us ſimiliter facit: ſed q̄cūqꝫ ille fecerit/hec
et filius ſimiliter facit. Si hec facit filius q̄
fecerit pater/ꝑ filiū facit pater. Si per filiū
facit que facit pater: non alia pater/alia fi/
lius facit: ſed eadem opera ſunt patris ⁊ fi
lij. Et quomō eadē facit et filius/et eadē et
ſimiliter? Ne forte eadē ſed diſſimiliter: ea/
dē inquit ⁊ ſimiliter. Et quomō poſſūt eadē
nō ſimiliter: accipite exemplū: qᷣ puto ad
vos nō ſit grande. Cū ſcribim⁹ litteras/fa/
cit eas ꝑmo cor noſtrū: et deinde man⁹ no/
ſtre. Certe vn̄ oēs acclamaſtis: niſi q꞉ cogno
uiſtis certū eſſe qᷣ dixi/⁊ manifeſtū oīb⁹
nobis? Littere fiūt ꝑmo a corde nr̄o: dein/
de a corpe noſtro. Man⁹ ſeruit īperāti cor/
di: eaſdē litteras facit et cor ⁊ man⁹. Nun/
quid alias cor: alias man⁹? Nō aliud ē cor/
aliud ē manus. Eaſdē quidē facit man⁹/ ſꝫ
nō ſimiliter. Cor enī noſtrū facit eas intel/
ligi inuiſibiliter: man⁹ aūt viſibiliter. Ecce
quō fiunt eadem et diſſimiliter. Unde pa/
rum fuit dn̄o dicere: quecūqꝫ pater fecerit/
hec ⁊ filius facit/niſi adderet/et ſilr. Quod
ſi enī hoc mō intelligeres: quomō quecūqꝫ
cor facit hec et manus facit/ſed nō ſimili/
ter: hic vero addidit: hec et filius ſimiliter
facit. Si et hec facit ⁊ ſimiliter facit/ exper/
giſcere: erigat̄ iudeus: credat chriſtianus:
conuincat̄ arrianus heretic⁹: equalis ē pa/
tri filius. Pater enī diligit filium:
et omnia demonſtrat ei que ipſe
facit. Ecce eſt illᷣ: demōſtrat: Cui? Unqꝫ
quaſi videnti. Redimus ad id qᷣ explicare
nō poſſumus: quomō verbū videat. Ecce
homo factus ē ꝑ verbū: Sed homo habet
oculos/habet aures/habet manus/ diuer/
ſa mēbra in corpore. Per oculos poteſt vi/
dere: per aures poteſt audire: ꝑ man⁹ ope/
rari. Diuerſa membra/diuerſa mēbroꝝ of/
ficia: Nō poteſt illᷣ membrū qᷣ poteſt al/
terū: tamen ꝑpter corporis vnitatē/ ocu/
lus et ſibi et auri videt: et auris ſibi et ocu/
lo audit. Nūquid tale aliquid in verbo ar/
bitrandū eſt eſſe: quoniā omnia ꝑ ipſum?
Ps.93. Et dixit ſcriptura in pſalmo: Intelligite q̄
inſipientes eſtis in populo: et ſtulti aliquā
do ſapite. Qui plātauit aurē non audiet:
aut qui finxit oculū nō conſiderat? Si er/
go finxit oculū verbū: ſi plantauit aurem
verbū: quia omnia per verbū: nō poſſum⁹
dicere: non audit verbū: nō videt verbū:
ne obiurget nos pſalm⁹ ⁊ dicat: Stulti ali/
quando ſapite. Itaqꝫ ſi audit verbū et vi/
det verbū: audit filius et videt filius. Nū/
quid tamē et in ipſo diuerſis locis queſitu
ri ſumus oculos et aures? Aliunde audit/
aliunde videt: et auris eius nō poteſt qᷣ
oculus: et oculus nō poteſt qᷣ poteſt au/
ris? An totus ille viſus eſt ⁊ totus audit⁹?
Forte ita: imo nō forte ſed vere ita: dū ta/
men et ipſum eius videre/ et ipſū eius au/
dire/longe alio modo q̄ noſtrū ſit: Et vi/
dere et audire ſimul in verbo eſt: nec aliud
ibi eſt audire/⁊ aliud videre: ſed audit⁹ vi/
ſus/⁊ viſus auditus. Et nos qui aliter au/
dimus/aliter videmus/hoc vn̄ nouimus?
Redimus forte ad nos/ſi nō ſum⁹ ꝑuarica/
tores: quibus dictū eſt: Redite ꝑuaricato/ Eſaie.46.c.
res ad cor. Redite ad cor: Quid itis a vo/
bis/ et peritis a vobis: quid itis ſolitudi/
nis vias? Erratis vagādo. Redite: Quo?
Ad dn̄m. Cito ē: Primo redi ad cor tuum.
Exul a te vagaris foris. Teipſū nō noſti: ⁊
queris a quo factus es. Redi redi ad cor:
tolle te a corpe. Corpus tuū habitatio tua
eſt: Cor tuū ſentit etiā ꝑ corpus tuū: Sed
corpus tuū non qᷣ cor tuū. Dimitte corp⁹
tuū/redi ad cor tuuꝫ. In corpe tuo inueni/
ebas alibi oculos/alibi aures: in corde tuo
nūquid hoc inuenis? An ī corde nō habes
aures? De quibus q̄ dn̄s dicebat: Qui ha Luc.8.b.
bet aures audiēdi audiat. An in corde nō
habes oculos? Un̄ dicit apl̄us: Illumina/ Eph.1.d.
tos oculos cordis veſtri. Redi ad cor: vide
ibi quid ſentias forte de deo: q꞉ ibi ē ima/
go dei. In interiori hoīe habitat chriſtus:
in interiore homine renouaris ad imaginē
dei: in imagine ſua cognoſce auctorē eius.
Uide quemadmodū omnes corpis ſenſus
cordi intro nūciēt id qᷣ ſenſerint foris. Ui/
de q̄ multos miniſtros habeat vnus inte/
rior imperator: ⁊ qd̄ apud ſe etiā ſine his mi/
niſteriis agat. Renūciant oculi cordi alba et
nigra: renunciāt aures eidē cordi canora ⁊
diſſona. Renunciant nares eidē cordi odo
ra ⁊ putentia. Renunciāt guſtus eidē cor/
di amara et dulcia. Renūciant tactus eidē
cordi lenia ⁊ aſpera. Renūciat ſibi ipſū cor
iuſta et iniuſta. Cor tuū et videt et audit/
⁊ cetera ſenſibilia dijudicat: ⁊ quo nō aſpi/

rāt corporis ſenſus/iuſta ꝛ iniuſta/mala et
bona diſcernit. Oſtēde mihi oculos/aures
nares cordis tui. Diuerſa ſunt quę ad cor
tuū referunt: et diuerſa ibi mēbra nō inue/
niuntur. In carne tua alibi audis/alibi vi/
des: i corde tuo ibi audis vbi vides. Si hoc
imago: quanto potētius ille cuiꝰ ē imago?
Ergo et audit filius ꝛ videt filiꝰ: et ipſa vi/
ſio ꝛ auditio filius: Et hoc eſt illi audire qđ
eſſe: pfecto ꝛ hō ē illi videre qđ eſſe. Tibi nō
hoc eſt videre qđ eſſe: quia et ſi perdas vi/
ſum/potes eſſe: et ſi perdas auditū/ potes
eſſe. Putamus ne pulſauimꝰ? Erectū ē ali/
quid in nobis qđ vel tenuiter ſuſpicemur/
b vñ lumē veniat nobis. Puto fratres/quia
cū loquimur iſta/ et cum meditamur: exer/
cemus nos. Et cū exercemus nos in ipſis/
et rurſus quaſi reflectimur pondere noſtro
ad iſta conſueta: tales ſumus quales lippi
entes/cum pducunt ad videndū lumen: ſi
forte antea viſum omnino nō habebāt: ꝛ in/
cipiunt eundē viſum p diligentiā medicoꝝ
rum vtcūꝙ reparare: Et cū pbare vult me/
dicus quantū ſalutis eis acceſſerit: tēptat
et eis oñdere qđ videre deſiderāt: ꝛ nō po/
terāt cū cęci eſſent: ꝛ redeūte iā vtcūꝙ acie
oculoꝝ/ pducunt ad lumē. Et cū viderint
fulgorē in ipō/ reuerberant quodāmodo: ꝛ
reſpōdēt medico demōſtranti: Iā iā vidi:
ſed videre nō poſſū. Quid ergo facit medi/
cus? Reuocat ad ſolita ꝛ addit collyriū: vt
ad illud qđ viſū eſt/ꝛ videri nō pōt: deſide/
riū nutriat: ꝛ ex ipſo deſiderio curet pleni/
us: ꝛ ſi q̄ mordacia reparādę ſanitati adhi/
bent/fortiter ferat: vt amore illiꝰ lucis ac/
cēſus dicat ſibi: Qñ erit vt illud firmis ocu
lis videā/qđ ſaucijs infirmiſꝙ non potui?
Urget medicū/et rogat vt curet. Ergo fra/
tres: ſi forte tale aliqđ factuȝ eſt in cordibꝰ
veſtris: ſi vtcūꝙ erexiſtꝭ cor vr̄m ad viden
dū verbū: ꝛ ipſius luce reuerberati ad ſoli/
ta recidiſtis: rogate medicum vt adhibeat
collyria mordacia p̄cepta iuſticię. Eſt q̄ vi/
deas: ſed nō eſt vñ videas. Nō mihi antea
credebas: q2 eſt qđ videas: duce quadā ra/
tionis adductus es: ppinquaſti/ intēdiſti/
palpitaſti/ refugiſti. Scis certe eſſe qđ vi/
deas: ſed idoneū nō te eſſe q̄ videas. Ergo
curare. Quę ſūt collyria? Noli mētiri: noli
periurare/ noli adulterari/noli furari/ noli
fraudare: Sȝ ꝯſueſti/et cū aliquo dolore a
ꝯſuetudine reuocaris: hoc eſt qđ mordet ſꝫ

ſanat: Nam dico tibi liberius ex timore et
meo ꝛ tuo. Si curari reſtiteris ꝛ eſſe idoneꝰ
ad pfruendū hac luce neglexeris: valitudi/
ne oculoꝝ tuoꝝ tenebras amabis: ꝛ amā/
do tenebras/in tenebris remanebis: ꝛ re/
manēdo in tenebris/etiā i tenebras exteri/
ores pijceris: Ibi erit fletꝰ et ſtridor denti/ Matth. 22.b
um. Si nihil in te faciebat amor lucis/ faci
at timor doloris. Sufficiēter me locutū ar/
bitror: ꝛ lectionē tñ euangelicā non finiui.
Si dicā reliq̄/onerabo vos: ꝛ timeo ne eti/
am qđ hauſtū eſt/effundat. Sufficiāt ergo
iſta charitati veſtrę. Debitores ſumꝰ: non
nūc/ſed ſemp q̄diu viuimus: q2 pp̄ter vos
viuimꝰ: Uerūtamē vitā noſtrā iſtā infirmā
laborioſā/periculoſā: in hoc mundo ꝯſola/
mini bñ viuendo. Nolite nos contriſtari ꝛ
atterere malis moribus veſtris. Cū eñ of/
fendimur mala vita vr̄a: ſi refugiamꝰ a vo/
bis/ꝛ ſepemꝰ nos a vobis: et ad vos nō ac/
cedamꝰ: nōne cōquereremini ꝛ diceretis: ꝛ ſi lā/
guebamꝰ curaretis: ꝛ ſi infirmabamur viſi/
taretis? Ecce curamꝰ/ ecce viſitamus: ſȝ nō
nobis fiat quō audiſtis ab apl̄o: Timeo ne
ſine cauſa laborauerim in vos.

Ab eo quod ſcriptū eſt: Nō pōt
a ſe filius facere quicꝙ/niſi quod
viderit patrem facientem: vſꝙ ad
id qđ ait: Quia nō quęro volun/
tatē meā: ſed voluntatē eius qui
miſit me: Tractatus. XIX.

Ermone pri: a

ſtino quātū noſtrū mouit af/
fectū ꝛ intelligēdi pauptatē:
locuti ſumꝰ ex occaſione vbo/
rū euangelicoꝝ vbi ſcriptū eſt: Nō pōt fili/
us a ſe facere quicꝙ/niſi qđ viderit patreȝ
facientē. Quid ſit videre filij/ hoc ē videre
verbi: quia filius verbū: ꝛ quia p verbū fa
cta ſunt omnia: quomodo poſſit intelligi/
qđ videat filiꝰ primo patrē facientē: tunc
demū ꝛ ipſe faciat quę facta cōſpexerit: cū
pater nihil niſi p filium fecerit. Oīa eñ p
ipſum facta ſunt: et ſine ipſo factū eſt nihil.
Nō tamē explicatū aliquid diximus: quia
nec explicatū aliqđ intelleximꝰ. Aliqñ eñ
ſermo deficit/vbi etiā intellectꝰ pficit: quā/
to magis ſermo patitur defectionē/ qñ in/
tellectus non habet pfectionē? Nunc itaꝙ
quantū dñs donat: breuiter percurramus
lectionē: et vel hodie expleamus debitum

penſum. Si quid forte remanſerit vel tem poris vel virũ:retractabim⁹ ſi potuerim⁹/ quantũ et a nobis et apḋ vos fieri poteſt. Quid ſit videre verbi/ demonſtrari verbo non poteſt: Omnia quippe dicta ſunt hic. Que ſi intelligant ſm humanũ ſenſũ car/nalit: nihil aliud nobis facit anima plena phātaſmatis/ niſi quaſdã imagines velut duoꝝ hominũ patris ꝛ filij: vni⁹ oſtenden/tis/alterius vidẽtis: vnius loquẽtis/alte/rius audiẽtl:ꝗ oĩa idola cordis ſũt. Que ſi iã deiecta ſunt de tẽplis ſuis: quãto ma/gis deijciẽda ſunt de cordibus chriſtianis.

Br.b3† filius Nõ põt/inqt a ſe facere quicꝗ̃/niſi qḋ viderit patrẽ faciẽtẽ. Verũ eſt hoc:tenete hoc:dũ tamẽ nõ amittatis qḋ i

Joh.i.a. ipſius euãgelij exordio tenuiſtis: qꝛ in pn/cipio erat verbũ: ꝛ verbũ erat apud deũ: ꝛ deus erat verbũ: ꝛ ſcipue qꝛ oĩa p ipſum facta ſunt. Qḋ nunc eñ audiſtis/ coniun/gite illi auditui: et vtrũꝗ̃ concordet in cor/dibus veſtris. Sic itaꝗ̃ nõ poteſt filius a ſe facere quicꝗ̃/niſi qḋ viderit patrẽ facien tem: vt tamen pater ea que facit non faci/at niſi p filiũ: qꝛ fili⁹ ei⁹ eſt verbũ: Et in pn cipio erat verbũ: et verbũ erat apud deũ: et deus erat verbum: quia omnia p ipſum facta ſunt. Quecunꝗ̃ eñ ille fecerit hec et filius ſimiliter facit. Non alia ſed hec: nõ diſſimiliter ſed ſimiliter. Pa/ter eñ diligit filiũ: et oĩa demõ/ſtrat ei que ipſe facit. Ad hoc qḋ ſu/pra dixit: Niſi qḋ viderit patrẽ faciẽtẽ/ vi/detur ptinere: et ꝙ omnia demouſtrat ei ꝗ ipſe facit. Sed ſi pater demonſtrat que fa/cit: nec filius põt facere niſi pater demon/ſtrauerit: paterꝗ̃ demonſtrare non poteſt niſi fecerit: ꝯſequens erit vt nõ p filium fa/ciat omnia pater. Porro ſi fixũ atꝗ̃ incon/cuſſum tenemus/ quia p filiũ omnia pater facit/ anteꝗ̃ faciat demõſtrat filio: vt fili⁹ demõſtrata faciat/ꝗ demonſtrata iã facta ſunt: aliquid ꝓculdubio pater ſine filio fe/cit. Sꝫ nõ facit pater aliquid ſine filio: qꝛ fi lius dei ꝟbũ dei eſt: ꝛ oĩa p ipſũ facta ſunt. Remanet igit̃ fortaſſe/ vt que pater factu/rus eſt: demonſtret faciẽda vt per filiũ ſint facta: Nam ſi filius ea facit que pater facta demõſtrat: nõ vtiꝗ̃ p filiũ facit. Monſtra/ri eñ nõ poſſent filio niſi facta: filius face/re nõ poſſet niſi mõſtrata fuerit: Ergo ſine filio facta? Sed verꝝ eſt: omnia p ipſum fa/cta ſunt: Ergo anteꝗ̃ facta mõſtrata ſunt. Sed hoc dixim⁹ differendũ eſſe/ quo rede/undũ ſit/percurſa lectione: ſi vt dixim⁹ ali/quid/vel tẽporis vel virũ nobis remanſe/rit/ad ea que diſtulim⁹ retractãda. Amplı⁹ audite et difficili⁹. Et maiora his inqt demõſtrabit ei opa ita vt vos mi remini. Maiora his: Quib⁹ maiora? Fa cile occurrit his ꝗ mõ audiſtis/curationib⁹ languoꝝ corporaliũ. De iſto eñ ꝗ triginta et octo annos habebat i infirmitate/ chri/ſti verbo ſanatus ẽ: nata ẽ hui⁹ occaſio to/ta ſermonis. Et ꝓpter hoc dñs dicere po/tuit: maiora his demonſtrabit ei opera/ vt vos miremini. Sũt eñ opa maiora ꝗ̃ iſta: ꝛ demõſtrabit ea pater filio. Nõ demõſtra/uit ei tanꝗ̃ de pꝛterito/ ſ demõſtrabit de fu turo: h ẽ demõſtratur⁹ ẽ. Rurſus difficilis orit̃ qõ. Eſt eñ aliqd apḋ patrẽ qḋ filio nondũ demõſtratũ ſit: Et aliqd apḋ patrẽ qḋ adhuc latebat filiũ/qñ iſta fili⁹ loqbat̃. Si eñ demõſtrabit/h ẽ demõſtratur⁹ ẽ: nõ/dum demõſtrauit: ꝛ filio tũc demõſtratur⁹ ẽ qñ ꝛ iſtis. Sequit̃ eñ: ita vt vos miremi/ni. Et h difficile ẽ videre/ quõ tãꝗ̃ tpaliter filio coeterno aliqd demõſtret eteꝛn⁹ pater oĩa ſciẽti ꝗ ſunt apḋ patrẽ. Que ſũt tñ illa maiora? Hoc eñ forte facile eſt intelligere. Sicut eñ pater inqt ſuſcitat mor/tuos ꝛ viuificat: ſic ꝛ filius quos vult viuificat. Maiora eñ ſũt opa mor tuos ſuſcitare/ꝗ̃ lãguidos ſanare. Sed ſic reſuſcitat pater mortuos ꝛ viuificat: ſic ꝛ fi lius qs vult viuificat. Alios ꝗ pater alios fili⁹/ſ oĩa p ipſũ. Ipſos itaꝗ̃ fili⁹ qs et pr̃: quia nõ alia/nec aliter: ſed hec et fili⁹ ſimi/liter facit. Ita plane intelligẽdũ ẽ et ita te/nendũ: Sꝫ memẽtote qꝛ fili⁹ quos vult vi/uificat. Tenete hic ergo non ſolũ poteſtatẽ filij/ verũetiã voluntatẽ: Et fili⁹ quos vult viuificat: ꝛ pater qs vult viuificat: ꝛ ipſos fili⁹ quos ꝛ pater: ac p hoc eadẽ patris et fi/lij poteſtas ẽ et volũtas. Quid eſt ꝗ qḋ ſe/quitur? Neꝗ̃ eñ pat̃ iudicat queꝗ̃ ſed iudiciũ oẽ dedit filio: vt om nes honorificẽt filiũ ſicut hono/rificat patrẽ. Qḋ ita ſubiũxit tanꝗ̃ ra/tionẽ reddẽs ſupioris ſentẽtie. Multũ mo uet: Intenti eſtote. Fili⁹ qs vult viuificat: pater qs vult viuificat. Fili⁹ ſuſcitat mor/tuos/ſicut pat̃ ſuſcitat mortuos: Neꝗ̃ eñ pater iudicat queꝗ̃. Si in iudicio ſuſcitãdi

ſunt mortui: quō pater ſuſcitat mortuos ſi
nō iudicat quēq̄? Omne quippe iudiciū de-
dit filio: In illo aūt iudicio ſuſcitanē mor-
tui/ et reſurgent alij ad vitā eternā/ alij ad
penā. Qō totū ſi filius facit/ pater autem
ideo nō facit: quia pater nō iudicat quēq̄/
ſed omne iudiciū dedit filio: cōtrariū vide-
biē ei qō dictū ē: Sicut pater ſuſcitat mor-
tuos ꝛ viuificat: ſic ꝛ filius quos vult viui-
ficat: Simul ꝗ ſuſcitāt. Si ſimul ſuſcitāt/ ſi-
mul viuificant: ſimul ꝗ iudicant: Quō ita-
q̄ verū eſt: neq̄ eñ pater iudicat quēq̄/ ſʒ
omne iudiciū dedit filio? Moueāt interim
ꝓpoſite queſtiones: pſtabit dñs vt ſolute
delectent. Ita ē fratres: Omīs queſtio niſi
intentū fecerit ꝓpoſita/ non delectabit ex-
poſita. Sequaē ꝗ ipſe dñs: ne forte in his
que ſubnectit/ aperiat ſe aliquātū. Subte-
xit eñ nubilo lucē ſuā: ꝛ difficile eſt aquile
mole volare ſup omnē nebulā q̄ tegiē oīs
terra: ꝛ videre in verbis dñi ſinceriſſimam
lucē. Ne forte ergo calore radioꝝ ſuorum
diſcutiat caliginē noſtrā: et aliquantulū ſe
in ꝯſequētibus aperire digneē: dilatē iſtis
¶ ſequētia videamꝰ. **Qui non honorifi-
cat filiū: nō honorificat patrē qui
miſit illū.** Hoc veꝝ eſt et planū eſt. Om-
ne quippe iudiciū dedit filio: ſicut ſupra di-
xit: vt omēs honorificent filiū ſicut hono-
rificant patrē. Quid ſi inueniūtur q̄ patrē
honorificāt/ ꝛ nō honorificant filiū? Nō po-
teſt inquit fieri: qui nō honorificāt filiū/ nō
honorificāt patrē q̄ miſit illū. Nō poteſt ꝗ
dicere aliquis: Ego patrē honorificabā: qꝛ
filiū nō noueram: Si nondū filiū honori-
ficabas/ nec patrē honorificabas. Quid ē
ꝗ honorificare patrem/ niſi ꝙ habeat filiū?
Aliud eſt eñ cū tibi cōmendaē deus quia
deus ē: et aliud eſt cū tibi cōmendaē deus
qꝛ pater eſt. Cū tibi quia deꝰ eſt cōmenda-
tur: creator tibi cōmendaē: omnipotēs ti-
bi cōmendatur: Spiritus quidē ſummus/
eternus/ inuiſibilis/ incommutabilis tibi
cōmendatur. Cum vero tibi quia pater eſt
cōmendatur: nihil tibi aliud q̄ et filius cō-
mendaē: Quia pater dici nō poteſt/ ſi filiū
non habet: ſicut nec filiꝰ ſi patrē nō habet.
Sed ne forte quidē patrē honorifices tan-
q̄ maiorem/ filium ꝟo tanq̄ minorē: vt di-
cas mihi: honorifico patrem: ſcio eñ ꝙ ha-
beat filium: et non erro in patris nomine:
nō eñ patrē intelligo ſine filio: honorifico
tamē et filiū tanq̄ minorē: corrigit te ipſe
filius ꝛ reuocat te dicens/ vt omēs honori-
ficēt filiū: nō inferius/ ſed ſicut honorificāt
patrem. Qui ergo non honorificat filium:
non honorificat patreʒ qui miſit illū. Ego
inquis maiorē honorem volo dare patri/
minorē filio. Ibi tollis honorem patri/ vbi
minorē das filio. Quid eñ aliud tibi vide-
tur ita ſentienti/ niſi quia pater equalē ſibi
filium generare/ aut noluit/ aut nō potuit?
Si noluit/ inuidit: ſi nō potuit/ defecit. Nō
ergo vides quia ita ſentiēdo vbi maiorem
honorē vis dare patri: ibi es ꝯtumelioſus
in patrē? Proinde ſic honorifica filiū/ quo-
mō honorificas patrē: ſi vis honorificare ꝛ
patrē et filiū. **Amen amen dico vo-
bis: qꝛ qui verbū meū audit ꝛ cre-
dit ei qui miſit me/ habet vitā eter-
nam: Et in iudiciū nō venit/ ſʒ trā-
ſit a morte in vitā.** Non nunc tranſit:
ſed iam tranſijt a morte in vitā. Et hoc at-
tendite: q̄ ꝟbū meū audit: ꝛ non dixit/ ꝛ cre-
dit mihi: ſed credit ei qui me miſit. Verbū
ergo filij audiat/ vt patri credat. Quare ꝟ-
bū audit tuū/ ꝛ credit alteri? Nōne cū ꝟbū
alicuius audimus/ eidē ꝟbū ꝓferenti credi-
mus: loquenti nobis fidē accōmodamus?
Quid ꝗ voluit dicere: qui verbuʒ meū au-
dit/ et credit ei qui miſit me: niſi quia ꝟbū
eius eſt in me? Et qd̄ eſt: audit ꝟbuʒ meū/
niſi audit me? Qui credit mihi/ ꝛ credit ei q̄
miſit me: quia cū illi credit/ ꝟbo eiꝰ credit.
Cū autē ꝟbo eius credit/ mihi credit: quia
ꝟbū patris ego ſum. Pax ergo in ſcriptu-
ris/ et omnia diſpoſita/ nequaq̄ rixantia.
Tu abijce litē cordis tui: intellige concor-
diā ſcripturaꝝ: Nunquid ꝯtraria ſibi dice-
ret veritas: Qui audit inquit ꝟbū meū/ et
credit ei qui miſit me/ habet vitā eternā: et
in iudiciū nō venit: ſed tranſit a morte ad
vitā? Meminiſtis qō ſuperius poſueramꝰ:
qꝛ ſicut pater ſuſcitat mortuos ꝛ viuificat/
ſic et filius quos vult viuificat. Incipit iā
aperire ſe et loq̄ de reſurrectiōe mortuoꝝ:
et ecce reſurgunt mortui. Qui eñ ꝟbū me-
um audit/ et credit ei q̄ miſit me/ habet vi-
tam eternā: ꝛ in iudiciū nō veniet. Proba
quia reſurrexit: ſed tranſit inquit a morte
ad vitā. Qui tranſijt a morte ad vitā: nullo
dubitāte vtiq̄ reſurrexit. Nō eñ trāſiret ð
morte ad vitam/ niſi primo eſſet in morte/ ꝛ
nō eſſet in vita: Cum autē tranſierit/ erit in

Luc.15.g. vita:non erit in morte.Mortuus ẽrat et
reuixit: perierat et inuẽtus ẽ. Fit ꝑinde iã
quędã reſurrectio:et trãſeũt hoĩes a morte
q̃dã ad quandã vitã. A morte infidelitatꝭ/
ad vitã fidei:a morte falſitatis/ad vitã ꝟi/
tatis:a morte iniquitatis/ ad vitã iuſticię.
Eſt ergo ⁊ iſta quędã reſurrectio mortuoꝝ.
Aperiat illã plenius:⁊ dilucefcat nobis vt
D cępit. Amen amẽ dico vobis/ quia
venit hora et nũc ẽ. Nos expectam⁹ ĩ
fine reſurrectionẽ mortuoꝝ: nam ita credi/
mus: immo nõ expectam⁹. Sed plane ex/
pectare debemuſ: Neq; eñ falſum credim⁹
in fine mortuos reſurrecturos. Cũ ẽ vellet
dñs noſter ieſus inſinuare nob q̃ndã reſur
rectionẽ mortuoꝝ/ante reſurrectionẽ mor
Joh.11.f. tuoꝝ: nõ ſicut laẓari/vel filij illi⁹ viduę/vel
Luc.7.c. filię archiſinagogi q̃ reſurrexerũt moritu/
Marc.5.d. ri: nã et ipſoꝝ mortuoꝝ quędã reſurrectio
facta eſt añ reſurrectionẽ mortuorũ: ſed ſi/
cut hic dicit: Habet inq̃t vitam ęternã:⁊ in
iudiciũ non venit/ſ; trãſit a morte ad vitã.
Ad quã vitã? Ad ęternã. Nõ autẽ ſicẽ corp⁹
laẓari: Tranſijt eñ ⁊ ille a morte ſepulchri
ad vitã hoim/ſed nõ ad ęternã: iterũ mori/
turus: Reſurrecturi aũt in fine ſęculi mor/
tui:ĩ vitã ęternã trãſibũt. Cũ ẽ vellet dñs
noſter ieſus chriſt⁹ magiſter cęleſtꝭ/verbuʒ
pꝛis ⁊ ꝟitas demõſtrare nobis q̃ndã reſur
rectionẽ mortuoꝝ ĩ ęternã vitã/añ reſurre/
ctionẽ mortuoꝝ ĩ ęternã vitã: Venit hora
inq̃t: Tu ꝓcuidubio imbutus fide/reſurre/
ctiõis carnis expectabas horã illã finis ſę/
culi/diẽ iudicij: quã ne in iſto loco expecta/
res/addidit: ⁊ nũc ẽ. Qd ẽ dicit: Venit ho
1.theſſal.4.d. ra: non dicit de illa hora nouiſſima/ vbi in
iuſſu ⁊ voce archãgeli/⁊ ĩ tuba dei dñs ipſe
deſcẽdet de cęlo: ⁊ mortui in chriſto reſur/
gent primi: deinde nos viuẽtes q̃ reliq̃ ſu/
mus: ſimul rapiemur cũ illis in nubib⁹ ob/
uiam chriſto ĩ aera: et ita ſemꝑ cũ dño eri/
mus. Et veniet hora illa/ſ; nõ ẽ nũc. Hora
ꝟo iſta q̃ ſit/aduertite. Venit hora et nunc
ẽ. Quid ĩ ea fit? Quid niſi reſurrectio mor/
tuoꝝ? Et q̃lis reſurrectio? Vt q̃ reſurgũt/ĩ
ęternũ viuant? Hoc erit ⁊ nouiſſima hora.
Quid igiꝛ? Quõ intelligem⁹ duaſ iſtas re/
ſurrectiões? Nũq̃d forte q̃ nũc reſurgũt/tũc
nõ reſurgent: vt alioꝝ fiat tunc reſurrectio/
alioꝝ nũc? Nõ eſt ita: nã iſta reſurrectiõe ſi
recte credidim⁹/ reſurrexim⁹: et noſipſi q̃ iã
reſurrexim⁹/ alterã ĩ fine reſurrectiõem ex/
pectamus. Sed et nũc in ęternã vitã reſur
reximus/ ſi in fide ipſa pſeueranter mane/
mus: Et tũc in ęternã vitã reſurgemus/q̃ñ
angelis coęquabimur. Ipſe ẽ diſtinguat:
ipſe aperiat qđ loqui auſi ſumus: quõ fiat
reſurrectio añ reſurrectionẽ: nõ alioꝝ ⁊ ali/
orũ/ſed eorundẽ: nec talis qualis laẓari/ ſʒ
in vitã ęternã. Aperiet plane. Audite dilu/
ceſcentẽ magiſtrũ/ et illabentẽ cordib⁹ no/
ſtris ſolẽ noſtrũ: nõ quẽ deſiderãt oculi car
nis/ ſ; cui ęſtuãt aperiri oculi cordis. Ipſũ
ẽ audiam⁹: Amẽ amẽ dico vobis/qꝛ venit
hora et nũc ẽ/q̃ñ mortui: Videte expmi re/
ſurrectionẽ: q̃ñ mortui audiẽt vocẽ
filij dei: ⁊ q̃ audierint viuẽt. Quare
addidit/q̃ audierint viuẽt? Poſſent eñ au
dire niſi viuerent? Sufficeret ẽ/ Venit ho/
ra et nũc eſt: q̃ñ mortui audient vocem filij
dei. Iã nos ſi intelligeremus viuẽtes eos:
quãdo niſi viuerent/audire nõ poſſent: nõ
inquit quia viuunt audiũt/ſed audiẽdo re/
uiuiſcunt. Audient: ⁊ qui audierint viuẽt.
Quid ẽ ergo audiẽt/niſi obaudiẽt? Quã/
tum eñ ptinet ad auris auditũ/nõ oẽs qui
audiẽt/viuent: Multi eñ audiũt ⁊ nõ cre/
dũt. Audiẽdo et nõ credẽdo nõ obaudiũt:
nõ obaudiendo nõ viuent. Itaq; hic q̃ au
dient: nihil ẽ aliud q̃ꝫ q̃ obedient. Qui er/
go obedierint viuent: certi ſũt: ſecuri ſũt:
viuẽt. Pꝛędicaꝛ chriſtus ꝟbũ dei/fili⁹ dei/
ꝑ quẽ facta ſunt omnia/ certe diſpẽſatiõis
gratia: aſſumpta carne nat⁹ ex ꝟgine/infãs
in carne/iuuenis in carne/ patiẽs in carne/
moriens in carne/reſurgens in carne/ aſcẽ/
dẽs in carne/ꝓmittẽs reſurrectionẽ carni/
ꝓmittẽs reſurrectionẽ mẽti/menti añ car/
nẽ/carni poſt mentẽ. Qui audit ⁊ obaudit
viuet: Qui aũt audit ⁊ nõ obaudit: id eſt q̃
audit ⁊ cõtẽnit/audit ⁊ nõ credit: nõ viuet.
Quare nõ viuet? Quia non audit. Quid
eſt non audit? Nõ obaudit. Ergo q̃ audie/
rint/viuent. Attende nũc q̃d dixeram⁹ diſ/
ferendũ: vt nũc ſi fieri potuerit aperiatur.
Subiecit ꝯtinuo de hac ipſa reſurrectione.
Sicẽ eñ paꝛ habet vitã ĩ ſemetipſo E
ſic dedit et filio vitã habere in ſe/
metipſo. Quid ẽ: habet vitã paꝛ ĩ ſemet/
ipſo? Nõ alibi habet vitã: ſed ĩ ſemetipſo.
Viuere quippe ſuũ in illo eſt ⁊ nõ aliunde.
Et nõ alienũ ẽ: nõ quaſi mutuaꝛ vitã/ nec
q̃ſi pticeps ſit vitę/ei⁹ vitę q̃ nõ ẽ qđ ipſe: ſ;
habet vitã in ſemetipſo: vt ipſa vita ſibi ſit

ipſe. Si potuero adhuc modicū qđ inde di-
cere exemplis ꝓpoſitis ad intelligentiā ve-
ſtrā informandā: dn̄o adiuuāte potuero/ ꝛ
pietate intētionis veſtrę. Uiuit de⁹/ viuit
ꝛ aīa: ſed vita dei immutabilis ē: vita ani-
mę mutabilis eſt. Deus nec ꝓficit nec defi-
cit/ ſed eſt ipſe ſemꝑ in ſe/ eſt ita vt eſt. Non
aliter nunc/ aliter poſtea/ aliter antea: ani-
mę vero vita/ valde aliter atq3 aliter. Ui-
uebat ſtulta/ viuit ſapiēs: viuebat iniqua/
viuit iuſta. Nunc meminit/ nūc obliuiſci-
tur: nunc diſcit/ nūc diſcere nō poteſt. Nūc
perdit qđ didicerat: nunc recipit qđ amiſe-
rat. Mutabilis vita animę: et cū viuit ani
ma in iniquitate/ mors eius ē. Cū autē ſit
iuſta: fit particeps alteri⁹ vitę/ quę nō ē qđ
ipſa. Erigendo ſe quippe ad deū et inhērē-
do deo/ ex illo iuſtificatur. Dictum eſt eñ:
Roma. 4. a. Credenti in eū qui iuſtificat impiū/ depu-
tatur fides eius ad iuſticiā. Deficiendo ab
illo fit iniqua: ꝓficiēdo ad illū fit iuſta. Nō-
ne videt̄ tibi quaſi aliquid frigidū/ igni ad-
motū ferueſcere: remotū ab igne torpeſce-
re? Nōne videt̄ tibi quiddā tenebroſū ad-
motū luci clareſcere: remotū a luce nigre-
ſcere? Tale quiddā ē anima: nō tale aliqđ
deus. Poteſt et homo dicere habere ſe lu-
cem nunc in oculis ſuis. Dicant ergo quaſi
quadā voce ꝓpria oculi tui ſi poſſūt: Habe-
mus lucē in nobiſipſis. Contra dicit̄: nō ꝓ-
prie dicitis/ habere vos lucē in vobiſipſis.
Habetis lucē/ ſed in cęlo. Habetis lucem/ ſi
forte nox eſt: ſed in luna/ in lucernis/ nō in
vobiſipſis: Nā clauſi amittitis qđ apti pci
pitis. Non in vobiſipſis habetis lucē: So
le occidēte tenete lucē ſi poteſtis. Nox ē: et
lumine nocturno perfruimini: Subducta
lucerna tenete lucē. Cum vo ſubducta lu-
cerna in tenebris remaneatis: nō lucē i vo
biſipſis habetis. Hoc ē ergo habere lucē in
ſemetipſo/ non indigere lucē ex altero. Ec-
ce vbi ſi qs intelligat: oſtendit filiū ęqualē
patri/ vbi ait: Sicut habet pater vi-
tā in ſemetipſo: ſic dedit ꝛ filio vi-
tā habere i ſemetipō: Ut hoc ſolū in-
terſit inter patrē ꝛ filiū: q2 pater habet vitā
in ſemetipſo quā nemo ei dedit: Fili⁹ au-
tē habet vitā i ſemetipſo quā pater dedit.
Sed etiā hic oritur aliqđ nubilum diſcuti-
endum. Non deficiamus: intēti ſimus: pa-
ſcua mentis ſunt: nō faſtidiamus vt viua-
mus. Ecce inquis: fateris ipſe/ ꝙ vitā filio
pater dedit/ vt habeat ea3 quidē in ſemet-
ipſo/ ſicut pater habet vitam in ſemetipſo.
Non indiget ille/ nō indigeat ꝛ iſte: vt ſit il
le vita/ ſit ꝛ iſte: ꝛ vtrūq3 ꝯiunctū vna vita/
non duę: q2 vnus deus/ nō duo dij: et hoc
ipſum ſit eſſe vitā. Quomō ergo dedit fi-
lio vitā pater? Nō ſic q̄ſi aā fuerit filius ſi-
ne vita: atq3 vt viueret a patre accępit vi-
tā: Nā ſi hoc eſſet: nō haberet vitā i ſemet-
ipſo. Ecce de anima loquebar. Eſt aīa/ etſi
nō ſit ſapiens: etſi nō ſit iuſta/ aīa eſt: etſi
nō ſit pia/ aīa ē. Aliud illi ģ ē eē animā: ali-
ud vo eſſe ſapientē/ eſſe iuſtā/ eſſe piā. Eſt
ergo aliquid qđ nondū eſt ſapiens/ nondū
iuſta/ nondū pia: non tamē nihil eſt: nō ta-
men nulla vita eſt: Nam ex operibus qui-
buſdā ſuis oſtendit ſe vitā: etſi nō ſe oſten-
dit ſapientē/ piā/ iuſtā. Niſi eñ viueret/ cor-
pus non moueret pedibus greſſū/ manib⁹
opus/ oculis intuitū/ auribus auditū: non
apiret os ad vocē/ linguā ad diſtinctionē
vocū nō moueret. His itaq3 operib⁹ viuere
ſe oſtēdit: et eſſe aliquid qđ ſit corpore me-
lius. Sed nūquid his operibus/ ſapientē/
piam/ iuſtā ſe oſtendit? Nonne ambulant/
operant̄/ vident/ audiūt/ loquunt̄ et ſtulti/
et impij/ et iniuſti? Cum vo ſe erigit ad ali-
quid qđ ipſa nō eſt/ ꝛ qđ ſupra ipſam ē/ et a
quo ipſa eſt: pcipit ſapientiā/ iuſticiā/ pieta-
tem: ſine quib⁹ cū eſſet/ mortua erat: nec vi-
tam habebat qua ipſa viueret/ ſed qua cor-
pus viuificaret. Aliud eſt eñ in anima vñ
corpus viuificatur: aliud vnde ipſa viuifi-
catur. Melius quippe eſt ꝙ corpus: ſed me-
lius ꝙ ipſa/ eſt deus. Eſt ergo ipſa etiam ſi
ſit inſipiens/ iniuſta et impia vita corpis.
Quia vero vita eius eſt de⁹: quomodo cū
ipſa eſt in corpore/ pręſtat illi vigorem/ de-
corem/ mobilitatem/ officia membrorū: ſic
cū vita eius deus in ipſa eſt/ p̄ſtat illi ſapi-
entiā/ pietatē/ iuſticiā/ charitatē. Aliud ē er-
go qđ p̄ſtat̄ corpori de anima: aliud qđ p̄-
ſtat̄ animę de deo. Uiuificat ꝛ viuificatur:
Mortua viuificat/ ſed ipſa nō viuificatur.
Ueniēte itaq3 vbo ꝛ infuſo audientib⁹/ fa-
ctiſq3 illis nō ſolū audientib⁹ ſed etiā obe-
dientibus: reſurget aīa a morte ſua ad vitā
ſuā: hoc eſt/ ab iniquitate/ ab inſipiētia/ ab
impietate ad deū ſuū: qui ē illi ſapiētia/ iu-
ſticia/ charitas. Reſurgat ad illū: illumınet̄ Ps. 33.
ab illo. Accedite inquit ad deū. Et qđ no-
bis erit? Et illuminamini. Si ģ accedendo

illuminamini ⁊ recedẽdo tenebramini: nõ
erat in vobis lumen veſtrũ/ ſed in deo ve-
ſtro. Accedite vt reſurgatis: Si receſſeritis
moriemini. Si ergo accedẽdo viuitis: rece-
dendo moriemini: nõ erat ĩ vobis vita ve-
ſtra: Ipſa ẽ eñ vita veſtra/ q̃ eſt lux veſtra.
Ps.35. Qm̃ apud te eſt fons vitę: et in lumine tuo
G videbimus lumen. Non ergo ſicut anima
aliqd aliud eſt anteq̃ illuminaret̃/ ⁊ ſit me-
lius cũ illuminat̃ participatione melioris:
ita et verbũ dei/ fili⁹ dei/ aliquid aliud erat
anteq̃ acciperet vitã/ vt participando ha-
beat vitã: ſed vitã habet in ſemetipſo: ac ꝑ
hoc ipſe eſt ipſa vita. Quid ergo ait: dedit
filio vitã habere in ſemetipſo? Breuiter di-
xerim/ genuit filiũ. Neq̃ eñ erat ſine vita/
et accepit vitã/ ſed naſcendo vita ẽ. Pater
vita eſt non naſcẽdo: filius vita eſt naſcen-
do. Pater de nullo patre/ filius de deo pa-
tre. Pater qḋ eſt/ a nullo eſt: ꝙ autẽ pater
eſt/ ꝓpter filiũ eſt: Filius vero et ꝙ filius ẽ
ꝓpter patrẽ eſt: et ꝙ eſt/ a patre eſt. Et hoc
ergo dixit: vitã dedit filio: vt haberet eam
in ſemetipſo: tanq̃ diceret: Pater qui ẽ vi-
ta in ſemetipſo: genuit filiũ qui eſſet vita ĩ
ſemetipſo. Pro eo eñ ꝙ genuit: voluit in-
telligi dedit: tanq̃ ſi cuiq̃ diceremus: de-
dit tibi deus eſſe. Cui dedit? Si alicui iam
exiſtenti dedit eſſe: nõ ei dedit eſſe/ q2 erat
anteq̃ ei daretur qui poſſet accipere. Cum
ergo audis: dedit tibi eſſe: non eras q̃ acci-
peres: et exiſtendo accepiſti vt eſſes. De-
dit ſtructor domui huic vt eſſet: ſed quid ei
dedit? Vt dom⁹ eſſet. Cui dedit? Huic do-
mui. Quid ei dedit? Vt dom⁹ eſſet. Quo-
modo potuit dare domui vt domus eſſet?
Etenĩ ſi domus erat: cui daret̃ vt dom⁹ eſ-
ſet/ qñ iam domus erat? Quid eſt ergo: de-
dit ei vt dom⁹ eſſet? Fecit ei vt dom⁹ eſſet.
Quid ergo filio dedit? Dedit ei vt fili⁹ eſ-
ſet. Genuit vt vita eſſet: hoc ẽ/ dedit habe-
re ei vitã in ſemetipſo vt eſſet vita/ nõ egẽs
vita: ne participãdo intelligat̃ habere vi-
tã. Si eñ participãdo haberet vitã non in
ſemetipſo: poſſet et amittẽdo eſſe ſine vi-
ta: hoc ĩ filio ne accipias/ ne cogites/ ne cre-
das. Manet ergo pater vita/ manet et fili-
us vita. Pater vita in ſemetipſo/ non a fi-
lio: filius vita in ſemetipſo ſ3 a patre. A pa
tre genitus vt eſſet vita ĩ ſemetipſo: pater
vero nõ genitus vita in ſemetipſo: nec mi-
norẽ filiũ genuit/ qui creſcẽdo fieret ęqua-
lis. Nõ eñ ad ſui ꝑfectionẽ adiutus ẽ tpe/
ꝑ quẽ ꝑfectũ creata ſunt tẽpora. Añ om̃ia
tpa patri coęternus eſt: Non eñ vnq̃ pa-
ter ſine filio: Eternus aũt pater ẽ: ergo co-
ęternus ⁊ filius. Quid tu anima? Mortua
eras: amiſeras vitã: audi patrẽ ꝑ filiũ: ſur-
ge recipe vitã vt in eo recipias vitã quam
nõ habes in te/ q̃ habet vitã in ſemetipſo.
Viuificat g̃ te pater ⁊ filius: ⁊ agit̃ ꝑma re-
ſurrectio/ qñ reſurges ad participandã vi-
tã qḋ tu non es: ⁊ participãdo efficeris vi-
uens. Reſurge a morte tua ad vitam tuã/
qui eſt de⁹ tuus: et tranſi a morte in vitam
ęternã. Habet eñ vitã ęternã pater in ſe-
metipſo: et niſi filiũ talẽ generaret q̃ habe-
ret vitã in ſemetipſo: nõ ſicut pater ſuſcitat
mortuos ⁊ viuificat: ſic et fili⁹ q̃s vellet vi-
uificaret. Quid g̃ de illa reſurrectione cor-
poris? Nã et iſti q̃ audiũt ⁊ viuunt/ vñ niſi
audiẽdo viuũt? Amic⁹ eñ ſpõſi ſtat et au- Joh.3.b.
dit eũ: et gaudio gaudet ꝓpter vocẽ ſpõſi/
nõ ꝓpter vocẽ ſuã: h̓ eſt participando/ non
exiſtẽdo audiũt ⁊ viuũt: Et oẽs q̃ audiunt
viuũt: q2 oẽs q̃ obediũt viuũt. Dic aliquid H
dñe etiã de reſurrectiõe carnis: Fuerũt eñ
q̃ eã negarẽt ⁊ dicerẽt: q2 iſta ſola eſt reſur-
rectio q̃ fit ꝑ fidẽ: Cui⁹ reſurrectiõis modo
dñs fecit cõmemorationẽ/ et inflammauit
nos: q2 q̃dã mortui audiũt vocẽ filij dei et
viuẽt. Nõ eoꝝ q̃ audierint alij morientur/
alij viuẽt: ſed oẽs q̃ audierint viuẽt: q2 oẽs
qui obedierint viuẽt. Ecce videmus reſur-
rectionẽ mentis: nõ ergo amittam⁹ de fide
reſurrectionẽ carnis. Et niſi tu dñe ieſu di-
xeris eã: quẽ opponem⁹ ꝯtradictorib⁹? Oẽs
eñ ſectę quę ſe aliqua religione hoĩb⁹ inſe-
rere ꝑſumpſerũt: nõ negauerũt iſtã mẽtiũ
reſurrectionẽ/ ne diceret̃ eis: Si nõ reſurgit
anima: quare mihi loq̃ris? Quid in me fa-
cere vis? Si nõ facis ex deteriore meliorẽ:
q̃re mihi loq̃ris? Si nõ facis ex iniq̃ iuſtũ:
q̃re mihi loq̃ris? Si aũt facis ex iniq̃ iuſtũ/
et ex impio piũ/ ⁊ ex ſtulto ſapiẽtẽ: et fateor̃
reſurgere animã meã: ſi tibi obtẽperauero/
ſi tibi credidero. Volentes ergo ſibi credi
om̃es qui inſtituerunt alicui⁹ etiã falſę reli-
gionis ſectã: negare iſtam mentiũ reſurre-
ctionẽ non potuerũt: Omnes de illa con-
ſenſerunt. Sed multi carnis reſurrectionẽ
negauerunt: dixerunt in fide iam factã eſſe
reſurrectionẽ. Talibus reſiſtit apſs dicẽs:
Ex quib⁹ eſt hymene⁹ et philetus: qui circa 2.timoth.2.c.

veritatẽ aberrauerunt: dicẽtes reſurrecti/
onẽ iam factã eſſe: et fidem quorundã ſub/
uerterunt. Iã factã eſſe reſurrectionẽ dice/
bant: Sed eo modo vt alia nõ ſperaref: et
reprehendebant homines qui ſperabãt re/
ſurrectionẽ carnis: velut iam reſurrectio q̄
ꝓmiſſa erat/ credendo impleref in mente.
Reprehẽdit eos apls. Cur eos rephẽdit?
Nonne hoc docebant quomõ dñs loque/
batur: Venit hora et nũc eſt: qñ mortui au
dient vocem filij dei: et qui audierint vi/
uent? Sed de vita mentiũ loquor adhuc.
Ait tibi ieſus: Nondũ loquor de vita cor/
porũ: ſed loquor de vita vitę corporꝫ: id ẽ/
de vita animarꝫ: in quibus ẽ vita corporꝫ.
Nã ſcio eſſe corpora in monumẽtis iacen/
tia: ſcio ꝛ corpora veſtra in monumẽtis fu
tura: Nondũ de illa reſurrectione loquor.
De iſta loquor: de iſta reſurgite: ne ad pe/
nam in illa reſurgatis. Sꝫ vt noueritis qꝛ
de illa loquor/ q̄d addo? Sicut eñ ha/
bet pater vitã in ſemetipſo: ſic de/
dit et filio habere vitã i ſemetipo.
Hęc vita qȯ pater eſt/ qȯ filius ẽ: ad q̄d pti
net: ad animã/ an ad corpus? Non eñ vi/
Ar. tregu tam illã ſapiẽtię ꝛ ſentit corpus/ ſed mẽs ra
tionalis. Nã nec omĩs anima poteſt ſenti/
re ſapientiã: Habet eñ ꝛ pecus animã: ſed
pecoris anima nõ poteſt ſentire ſapientiã.
Ergo anima humana poteſt ſentire iſtã vi/
tã quã habet pater in ſemetipſo: ꝛ dedit fi/
lio vitã habere in ſemetipſo: qꝛ illud ẽ verꝫ
lumen qȯ illuminat non omnẽ animã/ ſed
omnẽ hominẽ venientẽ in hũc mundũ. Cũ
eñ ipſi mẽti loquor/ audiat: id ẽ/ obediat ꝛ
viuat. Noli itaq̨ dñe tacere ꝺ reſurrectiõe
carnis: ne nõ eã credant hoĩes: ꝛ remanea/
mus nos argumẽtatores/ nõ p̄dicatores.
Ergo ſicut habet pater vitã i ſemetipſo: ſic
dedit ꝛ filio habere vitã in ſemetipſo. In/
telligãt q̄ audiũt: credãt vt intelligãt: obe/
diant vt viuant, Audiant adhuc aliud: ne
3 hic finitã eſſe reſurrectionẽ putẽt. Et de/
dit ei poteſtatẽ et iudiciuꝫ facere.
Quis dedit? Pater. Cui dedit? Filio. Cui
eñ dedit habere vitã in ſemetipſo: ꝛ ptãtẽ
dedit ei ꝛ iudiciũ facere: qꝛ filius homi
nis ẽ. Iſte eñ chriſt⁹ ꝛ fili⁹ dei/ ꝛ fili⁹ homi/
Ioh. 1. a. nis eſt. In p̄ncipio erat verbũ: et ꝟbũ erat
apud deũ: ꝛ de⁹ erat verbũ: Hoc erat in p̄n
cipio apud deũ. Ecce quõ dedit ei vitã ha/
bere in ſemetipſo. Sed qꝛ verbũ caro factũ
eſt ꝛ habitauit i nobis: ex ꝟgine maria hõ
factus/ fili⁹ hominis ẽ. Proinde qꝛ fili⁹ ho/
minis ẽ/ quid accepit? Poteſtatẽ ꝛ iudiciũ
facere. Qȯ iudiciũ? In fine ſeculi: ꝛ ibi erit
reſurrectio mortuorꝫ/ ſed corporꝫ. Animas 4. ſen. di. 43. ca. ſed cum
ergo ſuſcitat de⁹ p chriſtũ filiũ dei: Corpo/
ra ſuſcitat deus p eundẽ chriſtũ filiũ homi/
nis. Dedit ei poteſtatẽ. Hanc ptãtẽ nõ ha/
beret niſi acciperet: et eſſet hõ ſine ptãte.
Sed ip̄e ẽ filius hoĩs/ qui ꝛ fili⁹ dei. Hęren/
do eñ ad vnitatẽ pſonę fili⁹ hoĩs filio dei/
facta eſt vna perſona: eadẽq̨ fili⁹ dei q̄ ꝛ fi/
lius hoĩs. Quid autẽ ꝓpter q̄d habeat di/
noſcendũ ẽ. Filius hoĩs habet aiam: habet
corpus. Filius tñ dei qȯ eſt verbũ dei: ha/
bet hoĩem/ tanq̄ aia corpus. Sicut aia ha/
bens corpus nõ facit duas pſonas ſed vnũ
hoĩem: ſic verbũ habẽs hoĩem/ nõ facit du/
as pſonas ſ vnũ chriſtũ. Quid eſt hõ? Aia
rationalis habẽs corp⁹. Quid ẽ chriſtus?
Verbũ dei habẽs hoĩem. Video de quib⁹
rebus loquar: ꝛ q̄d loquar: ꝛ quib⁹ loquar.
Nũc audite reſurrectiõem corporꝫ/ nõ me
ſꝫ dñm locutũ: ꝓpter eos q̄ reſurrexerũt
ſurgẽdo a morte/ inhęrẽdo vitę. Cui vitę?
Quę non nouit mortẽ. Quare non nouit
mortẽ? Quia neſcit mutabilitatẽ. Quare
neſcit mutabilitatẽ? Quia vita ẽ in ſemet
ipſo. Et poteſtatẽ dedit ei ꝛ iudiciũ facere:
qꝛ fili⁹ hoĩs eſt. Qȯ iudiciũ/ et quale iudi/
ciũ? Nolite mirari hoc: quia dixi/ de/
dit ei ptãtẽ ꝛ iudiciũ facere. Quia venit
hora: non addidit/ ꝛ nũc eſt. Ergo horam
quandã vult inſinuare in fine ſeculi. Hora
aũt nũc ẽ vt reſurgãt mortui: hora erit i fi/
ne ſeculi vt reſurgãt mortui. Sed reſurgũt
nũc in mẽte: tũc i carne. Reſurgunt nũc in
mẽte p ꝟbũ dei filiũ dei: reſurgẽt tũc in car
ne p verbũ dei carnẽ factũ filiũ hoĩs: Neq̨
eñ ad iudiciũ viuorꝫ ꝛ mortuorꝫ pr ip̄e vẽ/
turus eſt: nec tñ recedit a filio pater. Quo/
modo ergo nõ ipſe vẽturus eſt? Quia non
ipſe videbit in iudicio. Videbũt in quem Ioh. 19. g. Apocal. 1. b.
pupugerunt. Forma illa erit iudex quę ſte
tit ſub iudice: illa iudicabit quę iudicata ẽ.
Iudicata eñ iniq̄/ iudicabit iuſte. Veniet
q̄ forma ſerui/ ꝛ ip̄a apparebit. Etenĩ forma
dei quõ apparebit iuſtis ꝛ iniuſtis? Nã ſi iu
diciũ non fieret niſi inter ſolos iuſtos: ap/
pareret tanq̄ iuſtis forma dei. Quia ꝟo iu
diciũ futurũ eſt iuſtorꝫ ꝛ iniquorꝫ: nec licet
vt iniq̄ videãt deũ: Beati eñ mũdo corde Matth. 5. a.

quia ipſi deū videbunt. Talis apparebit
iudex qualis videri poſſit/ ꝛ ab eis quos co
ronaturus ē/ ꝛ ab eis quos damnaturus ē.
Forma ꝗ ſerui videbit: occulta erit forma
dei. Occultus erit in ſeruo filiꝰ dei: ꝛ appare
bit filius hominis: qꝛ poteſtatē dedit ei et
iudiciū facere/ qꝛ filiꝰ hominis ē. Et qꝛ ipſe
ſolꝰ apparebit in forma ſerui: pater autē nō
apparebit: qꝛ nō eſt indutꝰ forma ſerui: ideo
ſuperiꝰ ait: Pater nō iudicat quēq̄/ ſed om
ne iudiciū dedit filio. Vn̄ ergo dilatū ē/ vt
ipſe eſſet expoſitor q̄ ꝓpoſitor. Superiꝰ em̄
occultū erat: nūc autē vt arbitror manife
ſtū eſt: quia dedit ei poteſtatē et iudiciū fa
cere: quia pater nō iudicat quēq̄/ ſed omne
iudiciū dedit filio: quia iudiciū per illā for
mā futuꝝ eſt quā nō habet pater. Et quale
iudiciū? Nolite mirari hoc: quia venit ho
ra: nō ea quę nūc eſt/ vt reſurgāt animę/ ſed
ꝗ futura eſt vt reſurgant corpa. Expſſiꝰ hoc
dicat/ vt calumniā hęreticꝰ negator reſurre
ctionis corpis non inueniat: q̄q̄ iā intelle
ctus eluceſcat. Cū ſuperius dictū eſt/ venit
hora: addidit: ꝛ nūc eſt. Modo autē/ venit
[Al. tanſas] hora: nō addidit/ ꝛ nūc eſt. Tamē oēs † cau
ſas/ oēs clauiculas calumniaꝝ/ oēs nodos
laqueoꝝ apta v̾itate dirūpat. Nolite mi
rari hoc: quia venit hora **in qua oēs q̄**
[K] **in monumētis ſunt.** Quid euidentiꝰ:
quid expſſius? Corpora ſunt in monumen
tis: animę nō ſūt in monumētis/ nec iuſto
rū/ nec iniquoꝝ. Juſti aīa in ſinu abrahę fu
[Luc.16.f.] it: iniqui anima apud inferos torquebaṫ:
in monumento nec illa nec illa. Superius
qn̄ ait: venit hora ꝛ nūc ē: obſecro intēdite.
Noſtis fratres quia ad panē ventris cū la
bore ꝑueniṫ: quāto magis ad panē mētis.
Cū labore ſtatis ꝛ auditis: ſed nos cū ma
iore ſtamꝰ ꝛ loqm̄ur. Si laboramus ꝓpter
vos/ collaborare non debetis ꝓpter eoſdē
vos. Superiꝰ ꝗ cū diceret venit hora: ꝛ ad
deret/ ꝛ nūc eſt: q̄d ſubiecit? Qn̄ mortui au
dīēt vocē filij dei: ꝛ q̄ audierint viuēt. Non
dixit: oēs mortui audiēt/ ꝛ q̄ audierint vi
uent: Mortuos em̄ iniquos volebat intel
ligi: Et nūquid oēs iniqui obediunt euan
[Roma.10.c.] gelio? Apte dicit apl's: Sed nō oēs obedi
unt euāgelio. Tamē qui audiūt viuent: qꝛ
om̄es qui obediunt euangelio tranſeūt ad
vitā ęternā ꝑ fidē. Non tamen om̄es obe
diunt: Et hoc nūc eſt. At vero in fine oēs
qui ſunt in monumētis: hoc ē/ iuſti et iniu
ſti: **audient vocē † eius: et ꝓcedent.** [Al. † filij dei]
Quomodo noluit dicere ꝛ viuent? Om̄es
em̄ ꝓcedēt/ ſed nō om̄es viuent. Ideo q̄p
pe q̄d ſupra dixit: et qui audierint viuent:
in ipſa obeditione vitā ęternā intelligi vo
luit et beatā: quā nō omnes habebunt qui
de monumentis procedent. Jā ergo et co
memoratione monumentoꝝ/ et expreſſiōe
proceſſionis de monumentis/ aperte intel
ligimus corporū reſurrectionem: Audient
omnes vocem eius et ꝓcedent. Et vbi iu
dicium/ ſi omnes audient/ et omnes proce
dent? Quaſi totū confuſum ē: nihil video
diſcretū. Certe accepiſti poteſtatē iudican
di: quia filiꝰ hominis es: Ecce aderis in iu
dicio: reſurgēt corpora: de ipſo iudicio dic
aliquid: hoc eſt/ de diſtretione malorū et
bonorū. Et hoc audi. **Qui † bene fece** [Al. † bona]
runt in reſurrectione vitę: q̄ † male [Al. † vero mala.]
egerunt/ in reſurrectionē iudicij.
[L] Superius cū de reſurrectiōe mentiū ꝛ ani
maꝝ loqueretur/ nūquid fecit diſcretionē?
Sed om̄es qui audient viuent: quia obe
diēdo viuēt: At v̾o reſurgēdo ꝛ ꝓcedendo
de monumētis: nō om̄es ad vitā ęternam
ibunt: ſed qui bn̄ fecerūt: Qui aūt male/ ad
iudiciū. Hic em̄ iudicium ꝓ pęna poſuit: ꝛ
erit dirēptio: et nō q̄lis modo eſt: nā et mō
ſepamur nō locis/ ſed moribꝰ/ affectionibꝰ/
deſiderijſ/ fide/ ſpe/ charitate: Simul em̄ cū
iniquis viuimꝰ: ſed nō vna vita ē oim. In
occulto dirimimur: in occulto ſeparamur/
quō grana in area/ nō quō grana i horreo.
Et ſeparanṫ grana in area ꝛ miſcenṫ. Sepa
ranṫ cū a palea expolianṫ: miſcenṫ/ qꝛ non
dū ventilanṫ. Tunc aperta erit ſepatio: ſi
cut moꝝ: ſicut vitę: ſicut ſapiētię: ita et cor
porū. Eunt q̄ bn̄ fecerūt viuere cū angelis
dei: qui male egerūt/ torqueri cū diabolo ꝛ
angelis eiꝰ: et tranſiet forma ſerui. Ad hoc
certe ꝑſentauerat vt faceret iudiciū: poſt iu
diciū perget hinc: ducet ſecū corpus cui ca
put eſt: ꝛ offeret regnū dn̄o. Tūc plane vi
debiṫ forma illa dei/ ꝗ nō potuit videri ab
iniq̄s: quoꝝ viſioni forma ſerui exhibenda
erat. Dicit et alibi ſic: Ibūt iſti in cōbuſtio [Matth.25.d.]
onē ęternā/ de quibuſdā ſiniſtris: iuſti aūt
in vitā ęternā. De qua alio loco dicit: Hęc [Job.16.a.]
eſt aūt vita ęterna/ vt cognoſcāt te vnū ve
rū deū: ꝛ quē miſiſti ieſū chriſtū. Tūc ibi ap
parebit: qui cū in forma dei eſſet/ nō rapi [Phil.2.a.]
nā arbitratus eſt eſſe ſe ęqualē deo. Tūc ſe

oſtendet/ quomō ſe dilectoribus ſuis oſtē-
Ioh.14.c. ſurū ꝓmiſit. Qui em̄ diligit me/ ait/ māda-
ta mea cuſtodit: et qui diligit me/ diliget a
patre meo: et ego diligā eum: et oſtendam
meipſum illi. Quibus loquebat̃/ p̄ſens eis
erat: Sed formā ſerui videbant: formā aūt
dei nō videbant. Per iumentū ad ſtabulū
ducebant̃ curandi: ſed ſanati videbunt/ q꞉
oſtendā inquit meipſū illis. Quomō oſtē-
ditur equalis patri/ cū dicit philippo: Qui
me videt/ videt et patrē meū? Nō poſſū
ego a meipſo facere q̄cq̄: ſicut au-
dio/ iudico: ⁊ iudiciū meū iuſtum
eſt. Et q꞉ dicturi illi eramus: Si tu iudica-
bis/ et pater nō iudicabit: q꞉ omne iudiciū
dedit filio: nō ergo ſm̄ patrē iudicabis: ad-
iecit: Non poſſum ego a meipſo facere q̄c-
q̄: ſed ſicut audio/ iudico: et iudiciū meum
iuſtū eſt: Quia nō quero volunta-
tem meā: ſed volūtatē eius q̄ mi-
ſit me. Certe fili⁹ quos vult viuificat: non
querit voluntatē ſuam/ ſed voluntatē eius
qui miſit illū: Non meā/ non ꝓpriā: nō me-
am/ non filij hominis: nō meā que reſiſtat
deo. Faciunt em̄ homines voluntatē ſuā/
non dei: quando faciunt qđ volūt/ non qđ
iubet deus. Quando autē ita faciunt qđ
volunt/ vt tamen ſequantur voluntatem
dei: non faciunt voluntatē ſuam: q̄uis qđ
volunt faciant. Volens fac quod iuberis:
atq꞉ ita et hoc facias quod vis: et non vo-
luntatem tuam facies/ ſed iubentis. Quid
ergo/ ſicut audio ita iudico? Audit fili⁹/ et
demōſtrat ei pater: Et videt filius patrem
facientem. Et iſta diſtuleram⁹ paulo enu-
cleatius pro viribus ꝑtractare: ſi tempus
nobis pacta lectione ⁊ vires remanſerint.
Si dicā me poſſe loq̄ adhuc: forte ⁊ vos au
dire iā nō poteſtis. Itē forte auiditate au-
diēdi dicitis/ poſſum⁹. Melius eſt q̄ vt ego
infirmitatē meā fatear/ q̄ iam fatigatus loq̄
nō poſſū: q̄ vt vobis iā bn̄ ſatiatis/ adhuc
infundā qđ non bene digeratis. Proinde
hui⁹ ꝓmiſſionis quā ad hodiernū tēpus ſi
ſupeſſet diſtulerā: tenete me adiuuāte do-
mino in craſtinū debitorē.

De eo quod ſcriptum eſt: Amen amen dico vobis: Non poteſt filius a ſe facere quicq̄/ niſi quod viderit patrem faciente. Quecunq̄ em̄ pater facit: hec eadem et filius facit ſimiliter: Tractatus. xx.

Erba domini

a

v noſtri ieſu chriſti/ maxime q̄
iohānes cōmemorat euange-
liſta: qui nō ſine cauſa ſup pe- Ioh.13.c.
ctus dn̄i diſcūbebat/ niſi vt ſecreta altioris
ſapientie ei⁹ ebiberet: et qđ amādo bibe-
rat/ euangelizādo ructaret: ita ſecreta ſunt
et ꝓfunde intelligentie/ vt om̄es turbent
qui peruerſo ſunt corde: et omnes exerce-
ant qui recto ſūt corde. Proinde animad-
uertat charitas veſtra ad hec pauca que le
cta ſunt. Videamus ſi quomō poſſumus/
donante et adiuuāte ipſo/ qui v̄ba ſua no-
bis voluit recitari: que tūc audita atq꞉ cō-
ſcripta ſūt/ vt modo legerent̃: quid ſibi ve-
lit qđ audiſtis dicere: Amen amē dico
vobis/ nō poteſt filius a ſe facere
quicq̄/ niſi quod viderit patrē fa-
cientē: Quecūq꞉ em̄ pater facit/
hec eadē et filius facit ſimilit̃. Vn̄
aūt natus ſit ſermo iſte: cōmemorādi eſtis
ꝓpter ſuperiora lectiōis/ vbi curauerat dn̄s
quendā inter illos/ qui q̄nq꞉ porticibus pi
ſcine illius ſalomonis iacebat/ cui dixerat:
Tolle grabatū tuū/ ⁊ vade in domū tuam.
Hoc aūt fecerat ſabbatis: vn̄ ꝯturbati iu-
dei calumniabant̃/ quaſi euerſorē et p̄uari-
catorē legis. Tunc eis dixerat: Pater me⁹
vſq꞉ modo operat̃/ et ego operor. Illi em̄
carnaliter ſapiētes: ſabbati obſeruationē
putabant dn̄m poſt laborē fabricati mūdi
vſq꞉ ad hunc diē quaſi dormire: ⁊ ꝓpterea
ſanctificaſſe illū diē/ ex quo cepit velut a la
borib⁹ requieſcere. Eſt aūt ſacramentū ſab
bati antiquis patrib⁹ noſtris p̄ceptū: quod
nos chriſtiani ſpiritaliter obſeruam⁹: vt ab
omni ſeruili ope: id ē/ ab om̄i peccato: quia
dn̄s dixit: Om̄is qui facit peccatū ſeruus ē Ioh.8.d.
peccati: abſtineam⁹ nos/ ⁊ habeam⁹ quietē
in corde noſtro: id eſt trāquillitatē ſpirita-
lem. Et q̄uis in hoc ſeculo id conemur: ad
eā tamen requiē ꝑfectā nō ꝑueniemus/ niſi
cū de hac vita exierimus. Sed ideo dictū ē
deū requieuiſſe: quia iā creaturā nullā cō-
debat poſtq̄ ꝑfecta ſunt om̄ia. Quietē v̄o
ꝓpterea appellauit ſcriptura/ vt nos admo-
neret poſt bona opera quieturos. Sic em̄
ſcriptū habem⁹ in geneſi: Et fecit deus om Gen.1.et.2.
nia bona valde: ⁊ requieuit deus die ſepti
mo: vt tu homo cū attendis ipſum poſt bo-
na opera requieuiſſe: nō tibi ſperes requiē

niſi cũ bona fueris operatus: Et quemad-
modũ deus poſteaq̃ fecit hominẽ ad ima-
ginem et ſimilitudinẽ ſuã ſexto die / et in il
lo ꝑfecit oĩa opera ſua bona valde / requie-
uit ſeptimo die: ſic et tibi requiẽ nõ ſperes /
niſi cũ redieris ad ſimilitudinẽ dei in qua
factus es / quã peccando ꝑdidiſti. Non eñ
dñs laboraſſe dicẽdus eſt: qui iuſſit et fa-
cta ſunt. Quis eſt qui poſt tantã operis fa
cilitatẽ / quaſi poſt laborẽ velit requieſcere?
Si iuſſit / ꝛ aliquid ei reſtitit / ꝛ nõ eſt factũ:
et vt fieret laborauit / merito dicatur poſt la-
borẽ requieuiſſe. Cũ ỽo et in ipſo libro ge-
Gen.1.a. neſeos legamus: Dixit deus / fiat lux: ꝛ fa-
cta ẽ lux: dixit deus / fiat firmamentũ: ꝛ fa-
ctũ eſt firmamentũ: ꝛ cętera in ỽbo eiꝰ con-
tinuo facta. Cui rei atteſtatur ꝛ pſalmꝰ dicẽs:
Pſ.32. et.148. Ipſe dixit ꝛ facta ſunt: ipſe mãdauit ꝛ cre-
ata ſunt. Quomõ poſt mũdũ factũ / requi-
em quaſi vt ceſſaret requirebat / qui in iuben
do nunq̃ laborauerat? Ergo illa myſtica
ſunt: ꝛ ꝓpterea ita poſita: vt nobis requiẽ
ſperemꝰ poſt hanc vitã / ſi bona opera feceri
mus. Ideo dñs retundẽs impudentiã ꝛ er-
rorẽ iudęoꝝ: ꝛ oſtendẽs eos nõ recte ſape-
re de deo: ait illis ſcãdalizãtibꝰ q̃ ſabbato
operabatur hominũ ſanitatẽ: Pater meꝰ vſ-
q̃ mõ operatur / et ego operor. Nolite ẽ pu-
tare q: ſabbato ita requieuit pater meus / vt
ex illo non operetur: ſed ſicut ipſe nũc operatur
operor ꝛ ego: Sz ſicut pater ſine labore: ſic
ꝛ filius ſine labore. Dixit deus ꝛ facta ſũt:
dixit chriſtꝰ languenti: tolle grabatũ tuũ / ꝛ
vade in domũ tuã: ꝛ factũ ẽ. Catholica au
tẽ fides habet / q̃ patris ꝛ filij opa inſepabi
B lia ſunt. Hoc eſt qđ volo ſi poſſũ loq̃ chari-
Deut.19.b. tati veſtrę. Sed ſm illa ỽba dñi: qui poteſt
capere capiat: q̃ aũt capere nõ põt / non mi
hi aſcribat / ſed tarditati ſuę: ꝛ ↄuertat ſe ad
illũ qui cor aperit / vt infundat qđ donat.
Poſtremo ꝛ ſi quiſq̃ ꝓpterea nõ intellexe-
rit: q: non a me ſic dictũ eſt vt dici debuit:
ignoſcat humanę fragilitati / ꝛ ſupplicet di-
uinę bonitati. Habemꝰ eñ intus magiſtrũ
chriſtũ: q̃cq̃d ꝑ aurẽ veſtrã et os meũ cape
non potueritis: i corde veſtro ad eũ ↄuerti-
mini: q̃ ꝛ me docet qđ loquor: ꝛ vobis quẽ-
admodũ dignatur diſtribuit: q̃ nouit q̃d det
ꝛ cui det: aderit petẽti / apiet pulſãti: ꝛ ſi for
te nõ dederit / nemo ſe dicat deſertũ. Forte
eñ aliq̃d dare differt: ſꝫ neminẽ eſurientẽ re-
linq̃t. Si eñ non dat ad horã: exercet q̃rentẽ / non ↄtẽnit petentẽ. Videte ẽ ꝛ attẽdite
q̃d velim dicere: ꝛ ſi forte nõ poſſim: catho
lica fides hoc habet firmata ſpũ dñi in ſan
ctis eiꝰ ↄtra oẽm hereticã prauitatẽ: q: pa-
tris ꝛ filij opa iſepabilia ſũt. Quid ẽ qđ di-
xi: Quõ ipſe pater ꝛ filiꝰ inſepabiles ſũt: ſic
ꝛ opa patris ꝛ filij inſepabilia ſũt. Quõ pa
ter et filiꝰ inſepabiles ſũt? Quia ipſe dixit:
Ego ꝛ pater vnũ sumꝰ: q: pater et filiꝰ nõ ſũt Joh.10.f.
duo dij / ſꝫ vnꝰ deus: ỽbũ ꝛ cuiꝰ eſt ỽbũ / vnꝰ
ꝛ vnicꝰ deus: vnꝰ pater ꝛ filiꝰ charitate cõple
xi: vnuſq̃ charitatis ſpũs eoꝝ / vt fiat trini-
tas pater ꝛ filiꝰ ꝛ ſpũſſanctꝰ. Non ẽ tñ pa-
tris ꝛ filij / ſꝫ ꝛ ſpũſſancti: ſicut ęq̃litas et in-
ſepabilitas ꝑſonaꝝ: ita etiã opera inſepa-
bilia ſunt. Adhuc planius dicã / q̃d ſit: ope-
ra inſepabilia ſunt. Non dicit catholica fi-
des: q: fecit deus pater aliq̃d: et fecit filius
aliquid aliud: ſed qđ fecit pater / et filius fe
cit / et ſpũſſanctus fecit. Per ỽbũ eñ facta
ſunt omnia: Qñ dixit et facta ſunt: ꝑ ỽbũ
facta ſunt / ꝑ chriſtũ facta ſunt. In princi- Joh.1.a.
pio eñ erat ỽbũ: et ỽbũ erat apud deũ: et
deus erat ỽbũ: omnia ꝑ ipſum facta ſunt.
Si omnia ꝑ ipſũ facta ſunt: dixit deus fiat Gen.1.a.
lux: et facta eſt lux: in ỽbo fecit: ꝑ ỽbũ fe-
cit. Ecce ergo nũc audiuimus euãgeliũ / cũ
reſponderet ſtomachãtibus iudęis: q: nõ
ſolũ ſoluebat ſabbatũ / ſed et / patrẽ ſuũ di-
cebat deũ / ęqualẽ ſe faciẽs deo. Sic eñ ſcri
ptũ eſt in ſuperiori capitulo. Cũ ergo tali
coꝝ errãti indignationi dei filius ꝛ veritas
reſponderet ait: Amen amen dico vo C
bis / nõ poteſt filius a ſe facere q̃c-
q̃: niſi qđ viderit patrẽ facientẽ:
Tanq̃ diceret: Quid ſcandalizati eſtis q:
patrẽ meũ dixi deũ: quia ęqualẽ me facio
deo? Ita ſum ęqualis / vt ille me genuerit:
Ita ſum ęqualis / vt non ille a me / ſed ego
ab illo ſim. Hoc eñ intelligitur in his ỽbis:
non põt a ſe filius facere quicq̃ / niſi qđ vi-
derit patrẽ facientẽ: hoc eſt / quicq̃d filiꝰ ha-
bet vt faciat / a patre habet vt faciat. Qua-
re habet a patre vt faciat? Quia a patre ha
bet vt filius ſit: quia a patre habet vt poſ-
ſit: q: a patre habet vt ſit. Filio eñ hoc eſt
eſſe qđ poſſe. Homini non ita eſt / ex cõpa-
ratione humanę infirmitatis / longe infra
iacẽtis. Vtcunq̃ corda ſuſtollite. Et ne for
te aliquis noſtrũ tangat ſecretũ: et quaſi
coruſcatione magnę lucis horreſcẽs: ſapi-
at aliquid / ne inſipiẽs remaneat: non tamẽ

ſe totū ſapere putet ne ſuperbiat: et qđ ſa-
puit amittat. Homo aliud eſt qđ eſt/ aliud
qđ poteſt. Aliquādo eñ ꝛ eſt homo/ ꝛ non
poteſt qđ vult. Aliqñ autē ſic eſt homo/ vt
poſſit qđ vult. Itaqꝫ aliud eſt eſſe ipſius/
aliud poſſe ipſius: Si eñ hoc eſſet eſſe ipſi-
us qđ eſt poſſe ipſius: cū vellet poſſet. De-
us aūt cui non ē alia ſubſtātia vt ſit: ꝛ alia
poteſtas vt poſſit/ ſed conſubſtātiale illi ē
quicquid eius eſt/ et quicquid ē: quia deus
eſt: non alio modo eſt/ ꝛ alio modo pōt/ ſed
eſſe ꝛ poſſe ſimul habet: qꝛ velle ꝛ facere ſi-
mul habet. Quia ꝗ potētia filij de patre ē:
ideo ꝛ ſubſtātia filij de patre ē: ꝛ qꝛ ſubſtā-
tia filij de patre: ideo potētia filij de patre
eſt. Non alia potētia ē in filio ꝛ alia ſubſtā
tia: ſed ipſa eſt potētia que ſubſtātia: ſub-
ſtantia vt ſit/ potentia vt poſſit. Ergo qꝛ fi
lius de patre eſt: ideo dixit: non pōt a ſe fi-
lius facere quicꝙ: qꝛ non ē filius a ſe: ideo
non pōt a ſe. Videt eñ quaſi minorē ſe fe-
ciſſe cū dixit: nō poteſt filius a ſe facere qc-
ꝙ/ niſi qđ viderit patrē facientē. Hic erigit
ceruicē heretica vanitas: eoꝝ ſcꝫ qui dicūt
filiū minorē eſſe ꝙ pater: minoris poteſta-
tis/ poſſibilitatis: nō intelligētes myſteriū
verboꝝ chriſti. Attendat autē charitas ve-
ſtra: et videte quemadmodū in carnali ſuo
intellectu modo turbent in ipſis ꝟbis chri
ſti. Hoc aūt pauloante ꝓlocutus ſum: quia
oīa pueꝛſa corda ꝑturbat/ ſicut pia corda
exercet ꝟbū dei: maxime qđ ꝑ iohānē euā-
geliſtā dicit. Alta eñ ꝑ illū dicunt: nō qua-
D liacūqꝫ: non ꝗ facile intelligant. Ecce iam
hereticus ſi forte audit ꝟba iſta: erigit ſe ꝛ
dicit nobis: Ecce minor eſt filius ꝙ pater.
Ecce audi ꝟba filij ꝗ dicit: Nō poteſt fili⁹
a ſe facere quicꝙ/ niſi qđ viderit patrē faci-
Ecclj. 5. c. entē. Expecta quemadmodū ſcptū ē: Eſto
manſuet⁹ ad audiēdū verbū vt intelligas.
Puta eñ me ꝯturbatū eſſe his ꝟbis: ꝗ di-
co equalē poteſtatē maieſtatēqꝫ eſſe patri
ꝛ filij/ cū audiui: non pōt fili⁹ a ſe facere qc-
ꝙ/ niſi qđ viderit patrē facientē. Turbar⁹
his ꝟbis ꝗro abs te: ꝗ iā tibi videris intel-
Matth. 14. c. lexiſſe. Nouim⁹ ī euāgelio: filiū ambulaſſe
ſuꝑ mare: vbi patrē vidit ambulaſſe ſuper
mare? Hic iaꝫ ille turbatur. Pone ergo qđ
intellexeras: et ſimul queramus. Quid er-
go facimus? Verba dñi audiuim⁹: nō po-
teſt filius a ſe facere quicꝙ/ niſi quod vide-
rit patrē facientē. Ambulauit ipſe ſuꝑ ma-
re: pater nunꝙ ambulauit ſuꝑ mare. Cer-
te non facit filius quicꝙ/ niſi qđ viderit pa
trem facientē. Redi ergo mecū ad id quod
dicebam: ne forte ſic intelligendū ſit/ vt de
queſtione ambo exeamus: Nam ego ſm fi
dem catholicā video quomō exeā ſine of-
fenſione/ ſine ſcandalo: Tu autē circūclu-
ſus/ queris ꝗ exeas. Qua intraueras vide.
Forte nō intellexiſti et hoc qđ dixi: qua in-
traueras vide: ipſum audi dicentē: Ego ſū Joh. 10. b.
ianua. Nō ſine cauſa ergo queris qua exe-
as/ ꝛ non inuenis: niſi qꝛ ꝑ ianuā nō intra-
ſti/ ſed ꝑ maceriā cecidiſti. Ergo quemad-
modū potes/ a ruina tua collige te/ et intra
ꝑ ianuā: vt ſine offenſione intres: ꝛ ſine er-
rore exeas. Per chriſtuꝫ veni: nec ex corde
tuo afferas qđ dicas: ſed qđ ille oſtendit/
hoc loquere. Ecce fides catholica quemad
modū exit de iſta ꝓpoſitione: Ambulauit
filius ſuꝑ mare: Pedes carnis fluctib⁹ im-
poſuit: caro ambulabat: diuinitas guber-
nabat. Quādo ergo caro ambulabat ꝛ di-
uinitas gubernabat/ pater abſens erat? Si
abſens erat/ quomō ipſe filius dicit: Pa- Joh. 14. b.
ter autē in me manēs/ ipſe facit opera ſua?
Si ergo pater ī filio manēs ipſe facit ope-
ra ſua: ambulatio illa carnis ſuper mare/ a
patre fiebat/ ꝑ filiū fiebat. Ergo illa ambu
latio opus ē patris ꝛ filij inſeꝑabile: vtrū-
qꝫ ibi operantē video: Nec pater filiū deſe
ruit: nec filius a patre diſceſſit. Itaqꝫ quic-
quid facit filius/ non facit ſine patre: qꝛ qc-
quid facit pater/ nō facit ſine filio. Exitū ē
hinc: videte quia recte nos dicimus inſeꝑa
bilia eſſe opera patris et filij et ſpūſſancti.
Nam quomō tu intelligis: ecce fecit deus E
lucē: et vidit filius patrē facientē lucē/ ſm
carnalem intellectū tuū: quia ideo vis mi-
norē intelligere quia dixit: nō poteſt filius
a ſe facere quicꝙ/ niſi qđ viderit patrē fa-
cientē. Fecit deus pater lucē: Quā aliā fe-
cit filius? Fecit deus pater firmamētū ce-
lū inter aquas ꝛ aquas: vidit eū filius/ ſm
intelligentiā tuā tardam ꝛ groſſam: qꝛ vi-
dit filius patrē facientē firmamentū et di-
xit: non poteſt filius a ſe facere quicꝙ/ niſi
quod viderit patrē facientē. Da mihi alte-
rū firmamentū: an tu amiſiſti fundamen-
tū? Suꝑedificati autē ſupra fundamentū Eph. 2. d.
apoſtoloꝝ et ꝓphetarū/ ipſo ſummo lapi-
de angulari exiſtēte chriſto ieſu: pacant in
chriſto/ nec contendunt et errant in hereſi.

Intelligimus ergo lucem factã a deo pa/tre/ſed ꝑ filium. Omnia ergo ꝑ ipſum fa/cta ſunt:et ſine ipſo factũ eſt nihil. Exuite intelligentiã tuam:nec intelligentiã vocã/dam/ſed plane ſtulticiaꝫ. Deus pater fecit mundũ: Quem fecit filius alteꝝ mundũ? Da mihi mundũ filij. Iſte in quo ſumus/ cuius eſt? Dic nobis/ a quo factus eſt? Si dixeris a filio/errasti a patre: Si dixeris/ a patre non a filio:reſpondebit tibi euange liũ: Et mundus ꝑ eũ factus eſt: ⁊ mundus eũ nõ cognouit. Agnoſce ergo eũ ꝑ quem factus eſt mũdus: ⁊ noli eſſe inter illos qui eum non receperũt: qui eũ qui fecit mun/dũ non cognouerũt. Inſepabilia ergo ope ra patris et filij. Sed hoc eſt: nõ poteſt fili/us a ſe quicq̃ facere: quod eſſet ſi diceret: non eſt filius a ſe. Etenĩ ſi filius eſt/ natus eſt:ſi natus eſt/ ab illo eſt de quo natus ẽ. Sed tamẽ ęqualẽ ſibi genuit: Non enĩ de/fuit aliquid generanti:aut tẽpus quęſiuit vt generaret qui genuit coęternũ:aut ma/trem quęſiuit vt generaret qui de ſe ꝓtulit verbũ:aut pater generans ętate ꝓceſſerat filiũ/vt minorẽ filiũ generaret. Et forte di/cit aliquis:quia ꝑ multa ſęcula in ſenectu/te ſua deus ſuſcepit filiũ. Sicut pater ſine ſenectute/ſic filius ſine incremento. Nec il le ſenuit/nec ille creuit: ſed ęqualis ęqualẽ genuit/ęternus ęternũ. Quomodo inquit aliquis ęternus ęternũ? Quomodo flãma tẽporalis generat lucẽ temporalẽ. Coęua eſt autẽ flãma generans luci quã generat: nec ꝓcedit tempore flãma generans lucem generataꝫ: ſed ex quo incipit flãma/ex illo incipit lux. Da mihi flãmã ſine luce/ ⁊ do ti bi deũ patrẽ ſine filio. Hoc eſt ergo:nõ po/teſt filius a ſe facere quicq̃/niſi quod vide/rit patrẽ facientẽ:quia videre filij/hoc ẽ na tum eſſe de patre. Non alia viſio ei⁹ et alia ſubſtantia eius/ nec alia potẽtia eius/ alia ſubſtantia ei⁹: Totũ quod eſt/de patre eſt: Totũ quod poteſt/ de patre ẽ: quoniã qđ poteſt et eſt/hoc vnũ eſt:et de patre totũ ẽ. Sequitur et ipſe in verbis ſuis:et male in/telligẽtes conturbat:vt ad rectũ intellectũ reuocet errantes. Cũ dixiſſet:nõ poteſt fi/lius a ſe facere q̃cq̃/ niſi qđ viderit patrẽ fa cientẽ:ne forte carnalis ſubreperet intelle/ctus/vt auerteret mentẽ:et faceret ſibi ho/mo quaſi duos fabros/vnũ magiſtrũ/alte/rũ diſcipulũ quaſi attendentẽ magiſtꝝ: ꝟ/bi gratia: facientẽ arcã/vt quõ ille fecit ar/cam/faciet ⁊ iſte alterã arcã ſm viſionẽ quã inſpexit in magiſtro operãte: Sed ne tale aliq̃d ſibi duplicaret in illa ſimplici diuini/tate intellect⁹ carnalis/ſecut⁹ ait: Quecũ/q̃ enĩ pater facit: hęc eadẽ ⁊ filius facit ſimiliter. Non enĩ ait: quęcũq̃ fa/cit pater facit ⁊ filius alia ſimilia:ſed q̃cun/q̃ pater facit/hęc eadẽ et filius facit ſimili/ter. Quę ille/hęc ⁊ ipſe: Mundũ pater/mũ dũ fili⁹/mundũ ſpũſſanct⁹. Si tres dij/tres mũdi: Si vnus de⁹ pater ⁊ filius ⁊ ſpũſſan/ctus/vnus mũdus fact⁹ eſt a patre/ꝑ filiũ ĩ ſpũſancto. Hęc ergo facit filius q̃ facit pa ter: ⁊ nõ diſſimiliter facit: ⁊ hęc facit ⁊ ſimi/liter facit. Iã dixerat hęc facit: quare addi/dit ſimiliter facit? Ne alius prau⁹ intellect⁹ vel error in anima naſceret. Uides enĩ ho/minis opus: anim⁹ eſt in hoĩe ⁊ corp⁹. Ani/mus imperat corpi: ſed multũ intereſt in/ter corpus ⁊ animũ. Corpus viſibile ẽ/ani/mus inuiſibilis. Inter potẽtiã ꝟtutẽq̃ ani mi/et cuiuſuis licet cęleſtis corporis multũ intereſt. Imperat tñ anim⁹ corpori ſuo/ et facit corpus: ⁊ qđ videt animus facere/hoc facit ⁊ corpus. Uidet ergo corpus hoc idẽ facere quod anim⁹: ſed nõ ſimiliter. Quo/mõ hoc idẽ facit/ ſed nõ ſimiliter facit? Ani mus verbũ apud ſe iubet linguę: ⁊ ꝓfert ꝟ/bũ quod facit animus. Fecit animus/fecit et lingua: fecit dñs corporis/fecit ⁊ ſeruus. Sed vt faceret ſeruus: a dño accepit vt fa/ceret: ⁊ iubente dño fecit. Hoc idẽ ab vtro/q̃ factũ eſt: Sed nunquid ſimiliter? Quo/modo nõ ſimiliter ait aliquis? Ecce verbũ qđ fecit animus meus/manet in me: quod fecit lingua mea/ꝑcuſſo aere trãſijt/ ⁊ nõ ẽ. Cũ dixeris verbũ in animo tuo/ ⁊ ſonuerit ꝑ linguã tuã: redi ad animũ tuum / et vide quia ibi eſt verbũ qđ feciſti. Nũquid ſicut mãſit in animo tuo/ manſit in lingua tua? Qđ ſonuit ꝑ linguã tuam/ fecit lingua ſo/nãs/fecit animus cogitãs. Sed qđ ſonuit lingua/trãſijt: qđ cogitauit anim⁹/perma/net. Hoc ergo fecit corpus qđ fecit anim⁹: ſed nõ ſimiliter. Fecit enĩ anim⁹ quę tenet animus: fecit enĩ lingua qđ ſonat/et ꝑ aerẽ aurẽ ꝟberat. Nũquid ſequeris ſyllabas et facis vt maneãt? Non ergo ſic pater et fili/us: ſed hęc eadẽ facit/ ⁊ ſimiliter facit. Si fe cit de⁹ cęlũ qđ manet: hoc fecit fili⁹ cęlũ qđ manet. Si fecit pater hominẽ qui moritur:

eundē filius hominē fecit qui moꝛit. Que/
cunq; fecit pater inſtantia/hec fecit et fili/
us inſtantia/qꝛ ſimiliter fecit: ⁊ quecūq; fe/
cit pater tempoꝛalia/hec eadē fecit filius tē/
poꝛalia: quia non ſolū ipſe fecit/ ſed ⁊ ſimi/
liter fecit. Pater eñ fecit ꝑ filiū: quia ꝑ ꝟ/
G bū fecit pater omnia. Quere in patre et fi/
lio ſeparationē/nō inuenis: Sed ſi aſſurre/
xiſti/ tunc inuenies: Si aliquid ſupꝛa men/
tem tuā tetigiſti/ tunc non inuenies: Nam
ſi in his verſaris que ſibi errās animus fa/
cit: cū imaginibus tuis loqueris/non cū ꝟ/
bo dei. Fallunt te imagines tue: tranſcēde
coꝛpus ⁊ ſape animū: tranſcēde ⁊ animū/ ⁊
ſape deū: non tangis deū niſi ⁊ animū trā/
ſieris: quanto minus tangis ſi in carne mā/
ſeris? Illi eñ qui ſapiunt carnem: ꝙ longe
ſunt a ſapiendo quod deus ē: quia non ibi
eſſēt/etiā ſi animū ſaperēt. Recedit homo
multū a deo qñ ſapit carnalit: et multū in/
tereſt inter carnē ⁊ animū: plus tñ intereſt
inter animū et deum. Tu ſi in animo es/in
medio es: ſi infra attēdis/coꝛpus ē: ſi ſupꝛa
attendis/deus ē. Attolle te a coꝛꝑe/ tranſi
etiā te. Uide eñ qđ dixit pſalm⁹: et admo/
Ps.41. neris quēadmodū ſapiēdus ſit de⁹. Facte
ſunt inquit lachꝛyme mee panes die ac no/
cte: cū dicit mihi quotidie/vbi eſt deus tu/
us. Tanq̄ pagani dicant: Ecce dij noſtri:
deus veſter vbi eſt? Oſtendūt eñ illi quod
videt: nos colimus quod nō videt. Et cui
oſtendamus? Homini qui nō habet vñ vi/
deat: nam vtiq; ſi ipſi deos ſuos vidēt ocu/
lis: habemus ⁊ nos alios oculos/ vñ vide/
amus deū noſtrū. Ipſi oculi mūdandi ſūt/
Matth.5.a. vt videamus dominū noſtrum. Beati eñ
mundo coꝛde: quia ipſi deū videbunt. Er/
go cū ſe ꝯturbatū dixiſſet/ cū dicit illi quo/
tidie: vbi eſt deus tuus: hec meditatus ſuꝫ
inquit: quia dicit mihi quotidie/vbi eſt de/
us tuus. Et quaſi volens compꝛehēdere do/
minū ſuū: hec meditatus ſum inquit: ⁊ ef/
fudi ſuꝑ me animā meā. Ut ergo attinge/
rē deū meū/de quo mihi dicebat: vbi ē de/
us tuus: nō effudi animā meā ſuꝑ carnem
meā/ſed ſuꝑ me. Tranſcēdi me vt illū tan/
gerē. Ille eñ eſt ſuꝑ me q̄ fecit me: Nemo
eū attingit/niſi q̄ ſe tranſierit. Cogita coꝛ/
pus/moꝛtale ē: terrenū ē: fragile ē: coꝛrupti/
bile ē: Abijce. Sed foꝛte caro tp̄alis ē. Alia
coꝛpoꝛa cogita: celeſtia coꝛpa cogita/maio/
ra/melioꝛa/ſplendida ſunt. Attēde/ et ipſa
velut fulgura voluunt ab oꝛiente ad occi/
dentē: nō ſtant: vident oculis: non ſolū ab
homine/ſed etiā a pecoꝛe. Tranſi ⁊ ipſa. Et
quomō inquies trāſeo celeſtia coꝛpoꝛa/cū
ambulo in terra? Nō carne trāſis/ſed men/
te: Abijce et ipſa. Quis luceant/ coꝛpoꝛa
ſunt: ꝙuis de celo fulgeant/coꝛpoꝛa ſunt.
Ueni: qm̄ foꝛte non te putas habere quo
eas/cū ꝯſideras iſta omnia: ⁊ vltra celeſtia
coꝛpoꝛa/quo iturus ſum inquis: ⁊ qđ men/
te tranſiturus ſū? Conſideraſti iſta omnia?
Conſideraui inq̄s. Uñ conſideraſti? Ipſe
conſiderator appareat. Ipſe eñ conſidera/
toꝛ iſtoꝝ omniū diſcriminatoꝛ/diſtinctoꝛ ⁊
quodāmodo appenſoꝛ in libꝛa ſapiētie/ ani/
mus ē. Sine dubio melioꝛ eſt animus quo
iſta om̄ia cogitaſti: ꝙ iſta omnia q̄ cogita/
ſti. Anim⁹ ergo iſte ſpūs ē nō coꝛp⁹: Trāſi
et ipſū. Cōpara coꝛpa ipſi animo ꝑmo/ vt
videas quo trāſeas. Cōpara illū carni: Ab/
ſit: nec digneris cōparare. Cōpara illū ful/
goꝛi ſolis/lune/ſtellaꝝ: maioꝛ fulgoꝛ ē ani/
mi. Primo celeritatē animi ipſi⁹ vide. Ui/
de ſi non vehemētioꝛ ſcintilla eſt animi co/
gitantis/ ꝙ ſplendoꝛ ſolis lucētis. Solem
oꝛientē tu vides animo: motus ipſi⁹ ꝙ tar/
dus eſt ad animū tuū. Cito tu potuiſti co/
gitare qđ facturus eſt ſol ꝙ ille factur⁹ eſt:
ab oꝛtu ad occidentē vēturus ē. Iā ex alia
ꝑte cras oꝛit. Ubi hoc fecit cogitatio tua:
adhuc ille tard⁹ eſt: ⁊ tu om̄ia ꝑagraſti. Ma/
gna ergo res ē animus. Sed quomō dico/
tranſi ⁊ ipſum? Quia ipſe animus mutabi/
lis ē: ꝙuis melioꝛ ſit om̄i coꝛpoꝛe. Mō no/
uit/mō nō nouit: mō obliuiſcit/ mō recoꝛ/
dat: modo vult/mō nō vult: mō peccat/mō
iuſtus ē. Trāſi ḡ omnē mutabilitatē: nō ſo/
lū om̄e qđ videt: ſed ⁊ omne quod mutat.
Trāſiſti eñ carnē que videt: trāſi celū/ſolē/
lunā/ſtellaſq;: tranſi ⁊ om̄e qđ mutat. Iam
eñ iſtis tranſactis veneras ad animū tuū:
ſed ⁊ ibi inueniſti mutabilitatē animi tui:
nūquid mutabilis ē de⁹? Trāſi ergo ⁊ ani/
mū tuū: effunde ſuꝑ te animā tuā vt ꝯtin/
gas deū/de quo tibi dicit: Ubi eſt de⁹ tu⁹?
Ne putes te aliq̄d factuꝝ qđ hō nō poſſit.
Hoc fecit ipſe iohānes euāgeliſta: Trāſcen/
dit carnē: tranſcēdit terrā quā calcauit: trā/
ſcēdit maria q̄ videbat: tranſcēdit aerē vbi
alites volitāt: trāſcendit ſolē: tranſcēdit lu/
nā: tranſcēdit ſtellas: trāſcēdit oēs ſpūs q̄
non vident: tranſcēdit mentē ſuam/ipſam

rationẽ animi ſui. Tranſcendens iſta om/
nia/ſup ſe effundens animã ſuam/quo per/
uenit? Quid vidit? In principio erat ver/
bũ: et verbũ erat apud deũ. Si ergo ſepa/
rationẽ non vides in luce: quid ſeparatio/
nẽ queris in ope. Vide deũ/vidẽ ꝟbũ ei⁹:
inhere verbo dicenti: quia ipſe dicẽs non
ſyllabis dicit/ſed ſplẽdore ſapiẽtie fulget:
Hoc ẽ dicere: qd dictũ ẽ de ſapiẽtia ipſius:
Sap.7.d. cãdor ẽ lucis eterne. Attẽde candorẽ ſolis:
in celo eſt: et expãdit candorẽ ꝑ terras om/
nes/ꝑ maria omnia: ⁊ vtiqꝫ corpalis lux ẽ.
Si ſeparas candorẽ ſolis a ſole: ſepara ver/
bũ a patre. De ſole loqr. Lucerne vna flã/
mula tenuis/ ꝙ vno flatu poſſit extingui:
ſpargit lucẽ ſuam ſup cũcta ꝙ ſubiacẽt: vi/
des lucẽ ſparſam a flãmula generatã: emiſ/
ſionẽ vides/ſeparationẽ nõ vides. Intelli/
gite fratres chariſſimi/ patrẽ ⁊ filiũ ⁊ ſpiri/
tũſanctũ inſepabiliter ſibi coherere: trinita
tẽ hãc vnũ deũ/et oia opa vni⁹ dei/hec eſſe
patris/hec eſſe filij/hec eſſe ſpũſſcti. Cetera
ꝙ ſequunt ꝙ ptinent ad ſermonez ipſi⁹ dñi
noſtri ieſu chriſti i euãgelio: qm̃ et craſtino
die ſermo debet vob: adeſtote vt audiat.
Ab eo qd ſcriptũ ẽ: Pater em̃ di/
ligit filiũ: et omnia demonſtrat ei
At.†bis ꝙ ipſe facit: ⁊ maiora †hoꝝ demõ/
ſtrabit ei opera/vt vos miremini:
vſqꝫ ad eũ locũ vbi ait: Ut omẽs
honorificent filiũ ſicut honorifi/
cant patrẽ: qui non honorificat fi
liũ: non honorificat patrẽ qui mi
ſit illum: Tractatus.XXI.

A **Eſterno die**
b quantũ dñs donare digna/
tus eſt/ ꝙ potuim⁹ facultate
tractauim⁹: et ꝙ potuim⁹ ca/
pacitate intellexim⁹: quõ inſepabilia ſunt
opa patris et filij: nec alia facit pater/ alia
filius: ſed om̃ia pater facit ꝑ filium tanqꝫ ꝑ
Joh.1.a. ꝟbũ ſuũ/de quo ſcriptũ eſt: Om̃ia ꝑ ipſum
facta ſunt: ⁊ ſine ipſo factũ ẽ nihil. Sequẽ/
tia verba hodie videamus: ⁊ ab eodẽ dño
ei⁹ miſericordiã ⁊ depcemur ⁊ ſperemus: vt
ꝓmũ ſi dignũ ipſe iudicat intelligamus qd
verũ eſt. Si aũt nõ potuerim⁹: nõ eamus i
illud qd falſum eſt. Melius ẽ em̃ neſcire qꝫ
errare: ſed ſcire eſt melius qꝫ neſcire. Itaqꝫ
añ oia conari debemus vt ſciam⁹: ſi potu/
erim⁹/ deo grãs: ſi aũt nõ potuerim⁹ /inte/
rim ꝑuenire ac venire ad veritatẽ: nõ eam⁹
ad falſitatẽ. Qui em̃ ſum⁹ ⁊ qd tractem⁹ ꝯſi/
derare debem⁹. Hoĩes ſum⁹ carnẽ portãtes
in hac vita ambulãtes: ⁊ ſi iã de ſemine ꝟ/
bi dei renati: tñ ita in chriſto innouati/ vt
nondũ penit⁹ ab adã expoliati. Qd em̃ no/
ſtrũ mortale et corruptibile aggrauat ani/
mã/ex adã eſſe apparet et manifeſtũ eſt: qd
autẽ nr̃m ſpiritale ſubleuat animã / de dei
dono et miſericordia ei⁹ / ꝙ vnicũ ſuũ miſit
cõmunicare nobiſcũ mortẽ noſtrã: ⁊ duce/
re nos ad imortalitatẽ ſuã. Hũc habemus
magiſtꝝ vt nõ peccem⁹: ⁊ defenſorẽ ſi pec/
cauerim⁹ et ꝯfeſſi atqꝫ ꝯuerſi fuerim⁹: et in/
terpellatorẽ ꝓ nobis ſi qd boni a dño deſi/
derauerim⁹: ⁊ datorẽ cũ patre: qr de⁹ vnus
eſt pater ⁊ filius: Sed loqbat iſta hõ homi
nibus: deus occult⁹/hõ manifeſt⁹: vt mani/
feſtos homines faceret deos: ⁊ filius dei fa
ctus fili⁹ hominis: vt hominũ filios faceret
filios dei. Qua hoc arte ſapientie ſue faci/
at: i eius ꝟbis agnoſcim⁹. Loquit em̃ par/
uulis paru⁹: ſed ipſe ita paru⁹ vt et magn⁹:
nos aũt parui/ſed i illo magni. Loquit em̃
tanqꝫ fons fouẽs ⁊ nutriẽs lactẽtes ⁊ amã/
do creſcentes. Dixerat: Nõ põt fili⁹ a ſe fa/
cere quicqꝫ/ niſi qd viderit patrẽ facientẽ:
Intellexim⁹ autẽ qr non ſeorſũ aliqd pater
facit: quod cũ viderit aliquid fili⁹/ faciat et
ipſe aliquid tale inſpecto opere patris ſui:
Sed id qd dixerat: Nõ põt fili⁹ a ſe facere
quicqꝫ/ niſi qd viderit patrẽ facientẽ: quia
de patre eſt totus filius/ ⁊ tota ſubſtãtia ⁊
potẽtia eius ex illo eſt qui genuit eũ. Mo/
do aũt cũ dixiſſet: ⁊ ſe hec facere ſimiliter ꝙ
facit pater: vt non intelligamus alia face/
re patrẽ/alia filiũ: ſed ſimili potentia face/
re filiũ eadẽ ipſa que pater facit: cum pater
facit ꝑ filiũ: ſecutus ait quod hodie lectum
audiuimus: Pater em̃ diligit filiũ: B
et omnia demõſtrat ei que ipſe fa/
cit. Rurſus mortalis cogitatio ꝑturbat.
Demõſtrat pater filio que ipſe facit. Ergo
ait aliquis: Seorſũ pater facit/ vt poſſit fi/
lius videre qd facit. Rurſus occurrũt hu/
mane cogitatiõi tanqꝫ artifices duo: velut
ſi faber doceat filiũ ſuũ artẽ ſuã: et demon/
ſtrat ei quicqd facit: vt poſſit etiã ipſe face/
re qd viderit patrẽ facientez. Oia inqt de/
monſtrat ei ꝙ ipſe facit. Cũ ꝙ pater facit/fi/
li⁹ nõ facit: vt poſſit videre fili⁹ qd pater fa
cit. Certe oia ꝑ ipſũ facta ſũt: ⁊ ſine ipſo fa/

ctũ eſt nihil. Hinc videamus quẽadmodũ
pater demõſtrat filio qḋ facit: cũ pater ni/
hil faciat niſi qḋ ꝑ filiũ facit. Quid fecit pa
ter? Mundũ. Ita ne factũ mundũ demon
ſtrauit filio/ vt ipſe tale aliqd faceret? De/
tur ergo mundus nobis quẽ fecit fili⁹. Sed
et omnia ꝑ ipſum facta ſunt: et ſine ipſo fa
ctũ eſt nihil: Et mũdus ꝑ ipſum factus eſt.
Si factus ꝑ eũ eſt mũdus/ omnia ꝑ ipſum
facta ſunt. Et nihil facit pater qḋ non ꝑ fi/
lium faciat. Ubi demõſtrat filio pater qḋ
facit/niſi in ipſo filio ꝑ quẽ facit? Quis enĩ
locus vbi demonſtret op⁹ patris filio qua/
ſi extra faciat ⁊ extra ſedeat: ⁊ filius atten/
dat manũ patris quẽadmodũ faciat? Ubi
eſt illa inſeꝑabilis trinitas? Ubi eſt verbũ
1. Cor.1.d. de quo dictũ eſt: ꝙ ipſe eſt virtus ⁊ ſapien/
Sap.7.d. tia dei? Ubi qḋ de ipſa ſapientia dicit: Cã
dor eſt enĩ lucis eterne? Ubi qḋ de illa ite/
Sap.8.a. rum dicit: Attingit a fine vſq; ad finẽ for/
titer: et diſponit omnia ſuauiter? Si quid
facit pater/ꝑ filiũ facit. Si ꝑ ſapientiã ſuã
et virtutẽ ſuã facit: nõ extra illi oſtendit qḋ
videat: ſed in ipſo illi oſtẽdit quod faciat.
Quid videt pater: vel potius quid videt fi
lius in patre vt faciat? Et ipſe poſſum for/
te dicere: ſed da iam qui poſſit capere: aut
forte poſſum cogitare nec dicere: aut forte
nec cogitare. Excedit enĩ nos illa diuinitas
tanq̃ de⁹ homines / tanq̃ imortalis mor/
tales/tanq̃ eternus tẽporales. Inſpiret ⁊
donet de fonte illo vite: nunc aliqd irrora/
re dignet et ſtillare in ſitim noſtrã: ne i hac
Math.6.b. eremo areſcamus. Dicamus ei dñe: cui di/
dicim⁹ dicere pater. Audem⁹ enĩ hoc: quia
ipſe voluit vt auderem⁹: ſi tñ ſic viuamus
Malach.1.b. vt nõ nob dicat: Si dñs ſum/ vbi ẽ honor
meus? Dicam⁹ ergo illi/ Pater noſter. Cui
dicimus/pater noſter? Patri chriſti. Qui ẽ
patri chriſti dic / pater noſter: qd dicit chri/
ſto niſi frater noſter? Nõ tñ ſicut chriſti pa/
ter/ita et noſter pater. Nunq̃ enĩ chriſt⁹ ita
nos ↄiũxit/vt nullã diſtinctionẽ faceret in/
ter nos ⁊ ſe. Ille enĩ filius equalis patri/il/
le etern⁹ cũ patre/patriq; coetern⁹. Nos au
tẽ facti ꝑ filiũ/adoptati ꝑ vnicũ. Proinde
nunq̃ auditũ eſt de ore dñi noſtri ieſu chri
ſti cũ ad diſcipulos loqueret dixiſſe illũ de
deo ſũmo patre ſuo: pater noſter/ſꝫ aut pa
ter me⁹ dixit/aut pater veſter: vſq; adeo vt
Joh.20.d. quodã loco poneret hec duo: Uado ad de
um meũ indq ⁊ deũ veſtꝝ. Quare nõ dixit

deũ noſtrũ? Et patrẽ meũ dixit ⁊ patrẽ ve/
ſtrũ: nõ dixit noſtrũ: Sic iungit vt diſtin/
guat: ſic diſtinguit vt nõ ſeiungat. Unum
nos vult eẽ in ſe: vnũ aũt patrẽ et ſe. Quã/ C
tũcunq; ergo intelligam⁹ ⁊ quãtũcunq; vi/
deam⁹: etiã cũ angelis equati fuerim⁹: non
videbimus ſicut videt filius. Nos enĩ ⁊ qñ
nõ videmus/ſum⁹ aliqd. Quid aliud ſum⁹
qñ nõ videm⁹/niſi nõ vidẽtes ſum⁹: Tamẽ
velut nõ videntes: ⁊ vt videamus/ↄuerti/
mus nos ad deũ quẽ videam⁹: et fit in no/
bis viſio que nõ erat qñ nos tamẽ eram⁹.
Eſt enĩ homo non videns: ⁊ idẽ ipſe cũ vi/
derit dicit hõ videns. Nõ ergo hoc eſt illi
videre qḋ eſſe hoiem: Nã ſi hoc illi eſſet vi/
dere qḋ eſſe homine: nunq̃ eſſet hõ niſi vi/
dẽs. Cũ ꝟo eſt hõ nõ videns: et q̃rit videre
qḋ nõ videt: eſt q quęrat: eſt q ſe ↄuertat vt
videat: Et cũ ſe bene ↄuerterit ⁊ viderit: fit
hõ videns/qui peius erat hõ nõ vidẽs. Ui/
dere ergo accedit illi/ ⁊ recedit ab illo. Acce
dit illi cũ ſe ↄuerterit: recedit ab illo cum ſe
auerterit. Nũquid ita filius? Abſit. Nun/
q̃ fuit filius nõ videns/poſtea factus ẽ vi/
dens: ſed videre patrẽ/ hoc illi eſt eſſe fili/
um. Nos enĩ aduertendo ad peccatũ amit
timus illuminationẽ: ⁊ conuertẽdo nos ad
deũ/ꝑcipimus illuminationẽ. Aliud eſt enĩ
lumẽ q illuminamur/aliud nos q illumina/
mur. Lumẽ aũt ipſũ quo illuminamur nec
auertit a ſe: nec ꝑdit lucere q: lux eſt. Sic ẽ
demõſtrat pater oia que facit filio: vt in pa
tre ſit oĩa filius. Uidẽdo enĩ natus eſt/ ⁊
naſcẽdo videt: Sed non aliqñ non erat na
tus/et poſtea natus eſt: ſicut nõ aliqñ non
vidit/⁊ poſtea vidit: ſed in eo qḋ eſt illi vi/
dere: in eo eſt illi eſſe: in eo eſt illi natũ eſſe:
in eo ẽ illi ꝑmanere: in eo eſt illi nõ mutari:
in eo ẽ illi ſine initio ⁊ ſine fine ꝑſiſtere. Nõ
ergo carnaliter accipiamus quia pater fa/
cit opus ⁊ demõſtrat filio: et viderit filius
opus qḋ pater facit/ ⁊ facit illud in alio lo/
co aut de alia materia: Oĩa enĩ ꝑ ipſũ fa
cta ſunt: et ſine ipſo factũ eſt nihil. Uerbũ
patris ẽ fili⁹: nihil dixit deus qḋ nõ dixit in
filio. Dicẽdo enĩ filio qḋ factur⁹ erat pater
ꝑ filiũ: ipſũ filiũ genuit ꝑ quẽ faceret oĩa.
Et maiora† hoꝝ demonſtrabit ei Ar.†his
opera vt vos miremini. Rurſus hic D
turbat. Et qs ẽ q digne ꝑſcrutat hoc tantũ
ſecretũ? Sed iã quõ nobis loq dignat⁹ eſt/
ipſe agiat: Neq; enĩ vellet dicere qḋ nollet

intelligi: Quia dicere dignat⁹ ē/ſine dubio
excitauit audientiā. Nū quid quē excitauit
vt audiret/excitatū deſeret? Diximꝰ vt po/
tuimꝰ: nō tēpaliter ſcire filiū/ ⁊ nec aliud eſſe
filij viſionē/ ⁊ aliud ipſū filiū: ſed ipſā viſio/
nē ⁊ ipſā ſcientiā vel ſapientiā patris eſſe fi
liū: eāq̧ ſapientiā ⁊ eā viſionē ęternā eē ab
ęterno: ⁊ ei a quo eſt coęternā: nec ibi p tp̄s
aliq̄d variari: nec aliq̄d naſci qđ non erat:
nec aliquid perire qđ erat. Diximus hęc vt
potuimus. Quid ergo hic mō facit tēpus/
vt diceret: maiora his demōſtrabit ei ope/
ra. Idē demonſtraturus ē/ hoc ē demōſtra/
bit: Aliud ē demōſtrauit/ aliud ē demōſtra/
bit. Demōſtrauit de p̄terito dicimꝰ: demō/
ſtrabit demonſtraturꝝ dicimꝰ. Quid ḡ hic
agimꝰ fratres. Ecce quē dixeramꝰ patri co/
ęternū: nihil in illo variari p tp̄s: nihil mo/
ueri p ſpacia vel momētoꝝ vel locoꝝ: ma/
nere ſemp cū patre: videntē patrē ⁊ viden/
do exiſtentē: Rurſus nobis tpa nominās/
demōſtrabit ei inq̄t his maiora. Ergo de/
mōſtraturꝰ ē aliq̄d filio/ qđ nō nouit filius?
Quid ḡ faciemꝰ? Quō hoc intelligimꝰ? Ec
ce dn̄s noſter ieſus chriſtꝰ ſurſū erat/ deorſū
eſt. Qn̄ ſurſū erat? Qn̄ dixit: q̄cūq̧ facit pa
ter/ hęc eadē ⁊ filiꝰ facit ſilr. Vn̄ mō deorſū?
Maiora his demōſtrabit ei opa. O dn̄e ie
ſu chriſte/ ſaluator noſter/ x̄bū dei/ p qđ fa/
cta ſūt oīa: q̄d tibi pater demōſtraturꝰ ē qđ
adhuc neſcis? quid te latet patris? quid te
latet i patre/ quē nō latet pater? Quę opa
tibi maiora demonſtraturꝰ ē? aut q̄bꝰ opibꝰ
maiora ſūt ḡ demōſtraturꝰ ē? Cū eñ dixit:
maiora his/ debemꝰ p̄us intelligere q̄bꝰ ma
iora. Recordemur vñ ſermo iſte ꝓceſſit/ qn̄
curatus eſt ille q̄ triginta ⁊ octo annos ha/
bebat in infirmitate: ⁊ iuſſit eū ſaluū tolle/
re grabatū ſuū/ ⁊ ire in domū ſuā. Hinc eñ
iudęi cōmoti cū quibꝰ loquebat̃: loqueba/
tur verbis ⁊ tacebat intellectu: quodāmo/
do innuebat intelligētibꝰ/ celabat iraſcēti/
bus. Hinc ḡ cū eſſent cōmoti iudęi/ q᷑ hoc
ſabbato dn̄s faceret: dederūt occaſionē ſer
moni huic. Non ḡ ſic audiamꝰ hęc tāq̧ ob/
liti quę ſupra dicta ſunt: ſed reſpiciamꝰ illū
languidū triginta ⁊ octo annorū ſubito fa
ctum ſanū/ admirantibꝰ iudęis ⁊ iraſcenti/
bus: Quęrebant tenebras magis de ſab/
bato q̧ lumen de miraculo. His ergo indi/
gnātibus loquens ait hoc: maiora his de/
monſtrabit ei opa. His maiora: Quibus?
Qđ vidiſtis hoīem factū ſanū/ cuiꝰ lāguor
durauerat vſq̧ ad triginta et octo annos:
His maiora pater demonſtraturꝰ eſt filio.
Quę ſunt maiora? Sequit̃ ⁊ dicit: Sicut E
eñ pat̃ ſuſcitat mortuos et viui/
ficat: ſic et filius quos vult viuifi
cat. Plane maiora ſūt iſta. Valde eñ plꝰ
eſt vt reſurgat mortuus/ q̧ vt conualeſcat
ęgrotus. Maiora ſunt iſta. Sed qn̄ ea pa/
ter demonſtraturꝰ eſt filio? Neſcit eñ ea fi/
lius: ⁊ ille qui loquebat̃ non nouerat mor/
tuos ſuſcitare? Adhuc habebat diſcere re/
ſuſcitare mortuos/ p quē facta ſunt omnia:
qui fecit vt viueremus/ qui non eramus?
Adhuc habebat diſcere vt reſuſcitaremur?
Quid eſt qđ vult dicere? Deſcendit eñ ad
nos: ⁊ qui pauloante loquebat̃ vt deus/ cę
pit loqui vt homo. Ipſe eſt tamē homo q̄
deus: quia deus factus ē homo: ſed factus
qđ non erat/ non amittens qđ erat. Ergo
acceſſit homo/ vt eſſet homo qui erat deꝰ:
non iā vt homo eſſet/ ⁊ nō eſſet deus. Au/
diamus ergo eū et factū/ qui audiebamus
conditorē. Conditorē/ q᷑ x̄bū in principio.
Factū/ q᷑ natū ex v̄gine maria. Condito/
rem ante abraā/ ante adam/ ante terrā/ an̄
cęlum/ ante oīa corporalia et ſpiritalia.
Factū autē ex ſemine abrahę/ ex tribu iuda/
ex virgine iſraelitica. Si ergo nouimꝰ hunc
q̄ nobis loquit̃ ⁊ deū ⁊ hoīem: intelligamꝰ
x̄ba dei et hominis. Aliqn̄ eñ talia nobis
dicit quę pertineāt ad maieſtatē: aliquan/
do quę pertineāt ad humilitatē. Ipſe eñ
rex excelſus q̄ humilis: vt nos humiles fa/
ciat excelſos. Quid ergo ait? Demonſtra/
bit mihi pater his maiora/ vt vos miremi/
ni. Ergo nobis eſt demōſtraturus/ nō illi.
Cū ḡ nobis ſit demonſtraturꝰ pater: ꝓpter
ea dixit: vt vos miremini. Expoſuit eñ qđ
voluit dicere: demōſtrabit mihi pat̃. Qua/
re nō dixit/ demōſtrabit vobis pater/ ſ᷑ de/
monſtrabit filio? Quia ⁊ nos mēbra ſumꝰ
filij: Et nos mēbra tanq̧ qđ diſcimus: ipſe
diſcit quodāmodo in membris ſuis. Quō
diſcit in nobis? Quō patit̃ in nobis. Vn̄
ſcimus quia patit̃ in nobis/ vñ ꝓbamꝰ? Ex
illa voce de cęlo: Saule ſaule q̄d me pſeq̄/ Act.9.a. et.22.b.
ris? Nōne ipſe ē qui iudex in fine ſęculi re/
ſidebit: et iuſtos ad dexteram ponens/ ini/
q̄s aūt ad ſiniſtrā dicturus eſt: Venite be/ Matth.25.c.
nedicti patris mei pcipite regnū: Eſuriui
eñ et dediſtis mihi manducare? Cūq̧ illi

reſponderint: Dñe/qñ te vidimus eſurien-
tē. Dicturꝰ eſt eis: Cū vni ex minimis me-
is dediſtis/mihi dediſtis. Qui ḡ dixit: Cū
vni ex minimis meis dediſti/ mihi dediſti:
et nūc interrogetur a nobis/⁊ dicamus illi:
Dñe qñ eris diſcēs/cū tu doceas oīa? Sta-
tim eñ nobis i fide noſtra reſpōdebit: Cū
vnꝰ ex minimis diſcit/ego diſco. Ergo gra-
tulemur ⁊ agamꝰ gratias: nō ſolū nos chri-
ſtianos factos eſſe/ſed chriſtū. Intelligitis
fratres gratiā dei ſup nos: capitis: Admira-
mini/gaudete: chriſti facti ſumꝰ. Si eñ ca-
put ille eſt/nos mēbra/totus ille hō ⁊ nos.
Eph.4.c. Hoc ē qd̄ apl's dicit paulꝰ: Ut vltra iā nō ſi-
mus puuli / iactati ⁊ circundati omī vento
doctrine. Supiꝰ aūt dixerat: Donec occur
ramꝰ oēs in vnitatē fidei/ in agnitionē filij
dei in virū pfectū/ in menſurā etatis pleni-
tudinis chriſti. Plenitudo ḡ chriſti caput ⁊
mēbra. Quid ē caput ⁊ mēbra? Chriſtus ⁊
eccl'ia. Arrogamꝰ eñ nobis hoc ſupbe/niſi
ipſe dignetur hoc ꝓmittere/q̄ p apl'm eundē
1.Cor.12.d. dicit: Uos aūt eſtis corpꝰ chriſti et mēbra.
Cū ergo oſtendit pater mēbris chriſti/ chri
ſto oſtēdit: fit quoddā miraculū magnū/ ſ;
tñ verū. Oſtenditur chriſto qd̄ nouerat chri-
ſtus: ⁊ oſtēditur chriſto p chriſtū. Res mira ē
⁊ magna ē. Sz ſcp̄tura ſic loquitur. Cōtradi-
cturi ſumꝰ diuinis eloquijs/ ⁊ nō potiꝰ intel
lecturi: ⁊ ex ipſiꝰ dono q̄ ei donauit gratias
acturi? Quid eſt qd̄ dixi/demōſtratur chriſto
p chriſtū? Demonſtratur mēbris p caput. Ec
ce vide illud in te. Pone te clauſis oculis vel-
le aliq̄d tollere. Neſcit manꝰ quo eat: ⁊ vti-
q̄ manus tua mēbrū tuū eſt: nō eñ a corpe
tuo ſepata eſt. Aperi oculos: videt etiā ma
nus quo eat: demōſtrante capite mēbrū ſe-
cutū eſt. Si ergo in te potuit inueniri tale
aliquid vt corpus tuū oſtēderet corpi tuo:
et p corpus tuū demonſtratur aliq̄d corpori
tuo: noli mirari q2 dictū ē/demonſtratur chri
ſto p chriſtū. Demonſtratur eñ caput vt mē
bra videant: et docet caput vt membra di-
ſcant. Unus tamē hō caput ⁊ mēbra: No-
luit ſe ſepare/ ſed dignatus ē agglutinari.
Lōge a nobis erat/⁊ multū lōge. Quid tā
longe/q̄ conditū ⁊ conditor? Quid tā longe/
q̄ deus ⁊ homo? Quid tam longe/q̄ iuſti-
cia ⁊ iniq̄tas? Quid tā longe/q̄ eternitas
⁊ mortalitas? Ecce q̄ longe erat vbū in pn
F cipio/deus apud deū p quē facta ſunt om-
nia. Quō ergo factus eſt ꝓpe: vt eſſet qd̄

nos/ ⁊ nos in illo? Uerbū caro factū eſt: et
habitauit in nobis. Hoc ergo eſt nobis de-
monſtraturus: hoc demōſtrauit diſcipulis
ſuis/qui eū in carne viderūt. Quid ē hoc?
Sicut pater ſuſcitat mortuos et viuificat:
ſic et filiꝰ quos vult viuificat. Ali-
us ne pater/alius filius? Certe oia p ipſum
facta ſunt. Quid dicimus fratres mei? La- Joh.11.f.
çarū ſuſcitauit chriſtus: quē mortuū ſuſci-
tauit pater: vt videret chriſtꝰ quēadmodū
laçarū ſuſcitaret? An qñ reſuſcitauit laçarū
chriſtus/non eum reſuſcitauit pater? Et ſi-
ne patre fecit filius ſolus? Legite ipſam le-
ctionē/ et videte q2 patrē ibi inuocat vt re-
ſurgat laçarꝰ: Sicut homo inuocat patrē:
ſicut deus facit cū patre. Ergo ⁊ laçarus q̄
reſurrexit: et a patre et a filio ſuſcitatꝰ eſt in
dono ⁊ gratia ſpūſſcti: ⁊ illud mirabile opꝰ
trinitas fecit. Non ergo ſic intelligamꝰ: ſi-
cut ergo pater ſuſcitat mortuos ⁊ viuificat:
ſic ⁊ filiꝰ quos vult viuificat: vt alios a pa-
tre reſuſcitari ⁊ viuificari/alios a filio exiſti
memus: ſed eoſdē quos pater ſuſcitat ⁊ vi-
uificat: ipſos et filius ſuſcitat et viuificat:
quia oīa p ipſum facta ſunt: ⁊ ſine ipſo fa
ctū eſt nihil. Et vt oſtenderet habere ſe q̄-
uis a patre/datā tñ patris poteſtatē: ideo
ait: Sic et filius quos vult viuificat. Et vt
oſtēderet ibi voluntatē ſuā: ⁊ ne quis dice-
ret: ſuſcitat pater mortuos p filium: ſed ille
tanq̄ potens/iſte tanq̄ ex aliena poteſta-
te/tanq̄ miniſter facit aliq̄d ſicut angelus:
ptātē ſignificauit vbi ait: Sic ⁊ filius quos
vult viuificat: Non eñ vult pater aliud q̄
filius: ſed ſicut illis vna ſubſtantia/ſic vna
voluntas ē. Et qui ſūt iſti mortui quos vi-
uificat pater ⁊ filius? An ipſi ſunt de quibꝰ
diximus/laçarus vel filius illiꝰ vidue/vel fi- Joh.11.c.
lia archiſynagogi? Nouimꝰ eñ iſtos a chri- Luc.7.b. Marc.5.d.
ſto dño noſtro ſuſcitatos. Aliud aliq̄d no-
bis vult inſinuare: reſurrectionē.ſ. mortuo-
rū quā oēs expectamꝰ: nō illā quā quidam
habuerūt vt crederēt ceteri. Reſurrexit eñ
laçarus moriturus: reſurgemꝰ nos ſemp cū
chriſto victuri. Talē reſurrectionē pater fe
cit an filiꝰ? Immo vero pater p filiū. Ergo fi
liꝰ i patre/⁊ pater in filio. Uñ ꝓbamꝰ/ q2 de G
iſta dicit reſurrectiōe? Cū dixiſſet: ſicut eñ
pater ſuſcitat mortuos ⁊ viuificat/ſic ⁊ filiꝰ
quos vult viuificat: ne intelligeremꝰ mor-
tuorū reſurrectionē quā facit ad miraculū/
nō ad vitā eternā: ſecutus ait: Neq; eñ

pater iudicat queq̃: ſed iudicium
oĩe dedit filio. Quid hoc ē? De mor-
tuoꝝ reſurrectione dicebat: quia ſicut pa-
ter ſuſcitat mortuos ⁊ viuificat: ſic ⁊ filius
quos vult viuificat: Vñ cõtinuo tanq̃ ra-
tionē ſubiecit de iudicio dicens: Neq̃ eñ
pater iudicat queq̃/ ſed omne iudiciū de-
dit filio: niſi quia de illa reſurrectione dixe
rat mortuoꝝ/ que futura ē in iudicio. Pau
loante putabamus aliquid facere patrem/
quod nō facit fili⁹/ quādo dicebat: Pater
diligit filiū: ⁊ oĩa demonſtrat ei que ipſe
facit: Tanq̃ pater faciebat/ et filius vide-
bat: Sic erat ſubrepēs menti noſtre intel-
lectus carnalis: quaſi pater faceret qđ fili-
us nō faceret: filius autē videret patrē de-
monſtrātē qđ fieret a patre. Ergo velut pa
ter faciebat/ qđ filius nō faciebat. Modo
iam videmus aliquid facere filiū qđ nō fa-
cit pater. Quomō nos verſat ⁊ mentē no-
ſtrā ptractat: huc atq̃ illuc ducit: vno car-
nis loco remanere nō ſinit/ vt ꝟſando exer
ceant/ exercendo mundet: mundādo capa-
ces reddat: capaces factos impleat. Quid
de nobis faciunt verba hec? Quid loque-
batur? Quid loquit̃? Pauloante dicebat:
qꝛ demonſtrat filio pater quicqđ facit: vi-
debā quaſi patrē facientē/ filiū expectantē:
Modo rurſus video filiū facientē/ patrem
vacantē: Nō eñ pater inquit iudicat que-
q̃/ ſed omne iudiciū dedit filio. Quādo er-
go filius iudicaturus ē: pater vacabit ⁊ nō
iudicabit? Quid eſt hoc? quid intelligā do-
mine? quid dicis qui verbū dei es: hō ſum.
Dicis qꝛ pater nō iudicat queq̃/ ſed omne
iudiciū dedit filio. Lego alio loco te dicen-
Ioh.8.b. te: Ego non iudico queq̃: eſt qui querat et
iudicet. De quo dicis: eſt qui querat et iu-
dicet/ niſi de patre? Ille querit iniurias tu-
as: ille iudicat de iniurijs tuis: Quō hic pa
ter nō iudicat queq̃: ſed oĩe iudiciū dedit
filio? Interrogemus et petruʒ: audiamus
1.Petri.2.d. cū loquentē in epiſtola ſua: Chriſtus ꝑ no
bis paſſus eſt inqt/ relinquēs nobis exem-
plū/ vt ſequamur veſtigia eius: q̃ peccatuʒ
nō fecit: nec dolus inuētus eſt in ore eius:
Qui cū malediceret̃/ nō maledicebat: cum
iniuriā acciperet nō minabat̃/ ſed cõmēda-
bat illi qui iuſte iudicat: Quō verꝝ eſt qꝛ pa
ter nō iudicat queq̃: ſed omne iudiciū de-
dit filio? Turbamur hic: turbati deſude-
mus: deſudātes purgemur. Conemur vt-

cunq̃ donante ipſo/ penetrare alta ſecreta
verborū iſtorū. Temere fortaſſe facimus:
qꝛ diſcutere et ſcrutari volum⁹ verba dei.
Et quare dicta ſunt/ niſi vt ſciant̃? Quare
ſonuerūt/ niſi vt audiātur? Quare audita
ſunt/ niſi vt intelligant̃? Cōfortet ḡ nos et
donet nobis aliqđ quantū ipſe dignat̃: et
ſi nondū penetram⁹ ad fontē: de riuo biba
mus. Ecce ipſe iohānes nobis tanq̃ riuul⁹
emanauit: Perduxit ad nos de alto ꝟbū:
humiliauit/ et quodāmodo ſtrauit/ vt non
horream⁹ altū/ ſʒ accedam⁹ ad humilē. Om-
nino ē quidā intellect⁹ verus ⁊ fortis: ſi quō
cū tenere poſſumus: qꝛ pater non iudicat
queq̃/ ſed oĩe iudiciū dedit filio. Hoc eñ
dictū eſt: quia hominib⁹ in iudicio nō appa
rebit niſi filius: Pater occultus erit/ filius
manifeſtus. In quo erit filius manifeſt⁹?
In forma qua aſcēdit: Nā in forma dei cū
patre occultus ē: in forma ſerui hominib⁹
manifeſtus. Nō ergo pater iudicat queq̃:
ſ; in manifeſto oĩe iudiciū dedit filio. Hoc
eñ dictū eſt: qꝛ hominib⁹ in iudicio nō ap-
parebit niſi fili⁹/ ſʒ manifeſto. In quo ma-
nifeſto iudicio filius iudicabit: qꝛ ipſe iudi
candis apparebit. Euidētius nobis oſten-
dit ſcptura/ qꝛ ipſe apparebit. Quadrageſi-
mo die poſt reſurrectionē ſuā aſcēdit in ce-
lum/ vidētibus diſcipulis ſuis: et vox illis
angelica: viri inquit galilei/ qđ ſtatis aſpi-
cientes in celū? Iſte qui aſſumptus ē a vo
bis in celū: ſic veniet quēadmodū vidiſtis
cū euntē in celū. Quomō eū videbant ire?
In carne quam tetigerūt/ quam palpaue-
runt: cui⁹ etiā cicatrices tangēdo ſibi ꝓba-
uerūt: in illo corpe in quo cū eis intrauit ⁊
exiuit ꝑ q̃draginta dies/ manifeſtās ſe eis i
veritate: nō in aliq̃ falſitate/ nō phātaſma-
te/ nō vmbra/ nō ſpū: ſed quēadmodū ipſe
dixit nō fallens. Palpate ⁊ videte/ qꝛ ſpiri
tus carnē ⁊ oſſa nō habet/ ſicut me videtis
habere. Eſt quidē illud iam corpus dignū
celeſti habitatione/ nō ſubiacens morti/ nō
mutabile ꝑ etates. Nō eñ ſicut ad illā eta-
tem ab infantia creuerat: ſic ab etate q̃ iu-
uentus erat vergit in ſenectutē: Manet ſi-
cut aſcendit: venturus ad eos quib⁹ ante-
q̃ veniat/ verbū ſuum voluit ꝑdicare. Sic
eñ veniet in forma humana. Hāc videbūt
et impij: videbūt ⁊ ad dexterā poſiti: vide-
bunt ad ſiniſtrā ſepati/ ſicut ſcriptū ē: Vi-
debunt in quē pupugerūt. Si videbunt in

Margin notes (right column): b; 4.ſen.diſ.48. ca.ſed cum.; Act.1.a.; Luc.24.f.; Ioh.19.g. Zach.12.c. Apocal.1.b.

quẽ pupugerũt/ corpus ipſũ videbunt qđ
lancea ꝑcuſſerũt. Lancea nõ ꝑcutit̃ verbũ.
In hoc eñ impij videre potuerunt qđ et
vulnerare potuerũt. Latentẽ deũ in corpo
re nõ videbunt: poſt iudiciũ videbitur ab
his qui ad dexterã erunt. Hoc eſt ergo qđ
ait: Pater nõ iudicat quẽꝙ/ſʒ omne iudiciũ
dedit filio: qꝛ manifeſtus ad iudiciũ veniet
filius in humano corꝑe apparẽs/ hominibꝰ
Matth. 25. c. dicens dextris: Uenite bñdicti patris mei
ꝑcipite regnũ: dicẽs ſiniſtris: Ite in ignem
ęternũ/ q̃ paratus ẽ diabolo et angelis eiꝰ.
Ecce videbit̃ forma hoĩs a pijs ⁊ impijs/ a
iuſtis et ab iniuſtis/ a fidelibus ⁊ ab infide
libus/ a gaudentibus ⁊ a plangẽtibꝰ/ a cõfu
ſis ⁊ confuſis. Ecce videbit̃ cum viſa fuerit
illa forma in iudicio/ et fuerit peractũ iudi
cium/ vbi dictũ eſt: Pater non iudicat quẽ
ꝙ/ ſed omne iudiciũ dedit filio: ob hoc/ qꝛ
filius apparebit in iudicio in forma quã ex
I nobis ſuſcepit. Quid poſtea futurũ eſt qñ
videbitur forma dei/ quã ſitiunt omnes fi
deles: qñ videbit̃ illð qđ erat in principio
verbũ deus apud deũ/ ꝑ qđ facta ſunt om
nia: qñ videbit̃ illa forma dei de qua dicit
Phil. 2. a. apl's: Cũ in forma dei eſſet: nõ rapinã arbi
tratus eſt eſſe ęqualẽ deo? Magna eñ illa
forma vbi ęq̃litas patri ⁊ filij cognoſcit̃ in
effabilis/ incõprehẽſibil̃/ maxime ꝑuul̃. Qñ
videbit̃? Ecce ad dexterã ſunt iuſti/ ad ſini
ſtrã ſunt iniuſti. Oẽs pariter hoĩes vident
filiũ hoĩs: vident qui pũctus ẽ: vidẽt q̃ cru
cifixus eſt: vidẽt humiliatũ: vidẽt natũ ex
virgine: vident agnũ de tribu iuda: verbũ
deũ apud deum. Qñ videbunt/ ipſe erit ⁊
tũc: ſed forma ſerui apparebit. Forma ſerui
ſeruis demõſtrabit̃: forma dei filijs ſerua
bit̃. Eiãt ergo ſerui filij q̃ ſunt ad dexterã:
eant in ęternã hereditatẽ olim ꝓmiſſã: quã
non videntes martyres crediderũt: ꝓ cuiꝰ
ꝓmiſſione ſanguinẽ ſuũ ſine dubitatione
fuderunt. Eant illuc et videant ibi. Qñ il
luc ibunt? Dicat ipſe dñs: Sic ibunt illi in
combuſtionẽ ęternã/ iuſti autẽ in vitã ęter
nam. Ecce vitã ęternã nominauit. Nun
quid hoc nobis dixit: quia ibi videbimꝰ et
cognoſcemus patrẽ et filiũ? Quid ſi viue
mus in ęternũ: ſed illũ patrem et filium nõ
videbimꝰ? Audi alio loco vbi vitã ęternã
noĩauit/ ⁊ expſſit quid ſit vita ęterna. Noli
timere: non te fallo: nõ ſine cauſa ꝓmiſi di
Joh. 14. c. lectoribus meis dicẽs: Qui habet mãdata
mea ⁊ ſeruat ea: ille eſt qui diligit me. Et q̃
me diligit/ diliget̃ a patre meo: et ego dili
gam eũ: et manifeſtabo meipſũ illi. Reſpõ
deamus dño et dicamus: Quid dñe deus
noſter magnũ: quid magnũ nobis demon
ſtraturꝰ es teipſũ? Quid eñ? Et iudęis te
demonſtraſti. Nonne te viderũt ⁊ qui cru
cifixerunt? Sed demõſtrabis te in iudicio
cum ſtabimus ad dexterã tuã. Nũquid et
illi qui ad ſiniſtrã ſtabũt non te videbunt?
Quid eſt ꝙ demonſtrabis nobis teipſum?
Nunc eñ nõ te videmus cũ loquẽris? Re
ſponde: Et demõſtrabo meipſum in forma
dei: videtis modo in forma ſerui. Non te
fraudabo o hõ fidelis: crede quia videbis:
amas ⁊ nõ vides: amor ipſe te perducet vt
videas: ama: ꝑſeuera in amãdo. Nõ frau
dabo inquit amorẽ tuũ/ q̃ mundaui cor tu
um. Ut quid eñ mundaui cor tuũ/ niſi vt
deus a te poſſit videri? Beati eñ mundo Matth. 5. a.
corde: quia ipſi deũ videbunt. Sed hoc in
quit ſeruus/ tanꝙ cũ domino diſputãs: nõ
expſſiſti cũ dixiſti: Ibunt iuſti in vitã ęter
nam: nõ dixiſti: ibunt vt videãt me in for
ma dei: videant patrẽ cui ęqualis ſum. Ali
bi attende q̃d dixit: Hęc eſt autẽ vita ęter Joh. 17. a.
na/ vt cognoſcant te vnũ verꝫ deũ: ⁊ quem
miſiſti ieſum chriſtũ. Et mõ ergo poſt cõ
memoratũ iudiciũ qđ omne dedit filio pa
ter non iudicans quẽꝙ/ quid futurum eſt?
Quid ſequit̃? Ut omnes honorifi K
cent filiũ/ ſicut honorificant pa
trem. Nõ honorificant patrẽ et contem
nit̃ filius: Filiꝰ eñ videbat̃ vt ſeruꝰ: pater
honorificabat̃ vt deus. Apparebit et filius
ęqualis patri: vt omes honorificẽt filiũ ſi
cut honorificãt patrẽ. Nõ ergo hoc habe
mus ĩ fide. Nec dicat iudęus/ patrẽ hono
rifico: quid mihi eſt cum filio? Rñdeat illi:
Qui non honorificat filiũ/ nõ ho
norificat patrẽ. Mẽtiris omnino: filiũ
blaſphemas: ⁊ patri facis iniuriã. Pater eñ
filiũ miſit: tu ꝯtẽnis quẽ miſit. Quõ hono
rificas mittentẽ q̃ blaſphemas miſſũ? Ecce
inq̃t aliq̃s miſſus ẽ: et maior ẽ pater qꝛ mi
ſit. Recede a carne: vetus hõ ſuggerit vetu
ſtati: tu in nouo agnoſce nouitatẽ: Nouus
tibi/ ſeculo antiquꝰ/ ꝑpetuus/ ęternus: reuo
cet ad hoc intellectũ: Minor ẽ filius/ quia
miſſus: dictus ẽ filiꝰ. Miſſionẽ audio/ non
ſeparationẽ. Sed hic inq̃t videmꝰ in rebꝰ hu
manis: qꝛ maior ẽ q̃ mittit ꝙ ille q̃ mittit̃.

Sed res humanę fallunt hominē:res diui-
nę purgant. Noli attendere ad res huma-
nas: vbi maioꝛ videt̃ qui mittit/ ⁊ minoꝛ ꝗ
mittitur: ꝙꝙ ⁊ ipſę res humanę dicūt con-
tra teſtimoniū. Velut verbi gratia: Si ꝗs
vxoꝛē vellet petere: ⁊ ꝑ ſe nō poſſet/ amicū
maioꝛē mittit qui ei petat. Et ſunt multa ī
quibus ipſe maioꝛ eligit̃/ qui mittat̃ a mi-
noꝛe. Quid ergo calumniam vis facere: qꝛ
ille miſit/ille miſſus eſt? Sol radiū mittit ⁊
nō ſeparat: luna ſplendoꝛē mittit ⁊ non ſe-
parat: lucerna lumen fundit et nō ſeparat.
Video ibi miſſionē: ⁊ nullā video ſeꝑatio-
nē: Nā ſi de rebus humanis quęris exem-
pla/o heretica vanitas: ꝙꝙ ſicut paulo añ
dixi/ et ipſę res humanę in quibuſdā exem-
plis coarguūt ⁊ vincunt te: tñ attēde ꝙ ſit
aliud in rebus humanis/ vñ vis ducere ex-
empla ad res diuinas. Homo ꝗ mittit ma-
net ipſe/ ⁊ pergit ille qui mittit̃. Nūquid ꝑ-
git homo cū eo quē mittit? Pater aūt qui
miſit filiū/non receſſit a filio. Ipſum dñm
Joh.16.g. audi dicentē: Ecce veniet hoꝛa vt vnuſqſ-
ꝗ deſcēdat ad ſua: ⁊ me ſolū relinquetis: ſꝫ
non ſolus ſum: qꝛ pater mecū eſt. Quō cū
miſit cū quo venit? quō eū miſit a quo nō
Joh.14.b. receſſit? Alio loco dixit: Pater autē in me
manens facit opera. Ecce in illo eſt/ ecce
operat̃: non receſſit a miſſo mittens: quia
miſſus et mittens vnū ſunt.

Ab eo qd̕ ſcꝑtū ē: Amen amē dico
vobis: qꝛ qui ꝟbū meū audit/ et
credit ei ꝗ miſit me/ habet vitā ęter
nā: et ī iudiciū nō venit/ ſed trāſit
a moꝛte in vitā: vſꝗ ad eū locum
vbi ait: Sicut audio iudico: et iu-
diciū meū iuſtū eſt: qꝛ nō q̄ro vo-
luntatē meā/ ſed voluntatē eius
qui miſit me: Tractatus.xxii.

B **Vdiuſtertia**
n ni et heſterni diei ſermones
redditos vobis/ ſequit̃ hodi-
erna euāgelica lectio/ quā ex
oꝛdine ꝑtractemus: nō ꝑ eı⁹ dignitate/ ſꝫ ꝑ
virib⁹ noſtris: qꝛ ⁊ vos nō ꝑ inundātis fon
tis largitate/ ſed ꝑ veſtro modulo capitis.
Et nos non tantū dicim⁹ in aures veſtras
quantū ipſe fons manat: ſed quantū cape-
re poſſumus qd̕ in veſtros ſenſus traijcia-
mus: abūdanti⁹ operāte ipſo in coꝛdib⁹ ve-
ſtris/ ꝙ nobis ī aurib⁹ veſtris. Res em̄ ma-
gna tractat̃: ⁊ nō a magnis/ immo multū a
paruis: ſpē tñ ⁊ fiduciā dat nobis ꝗ magn⁹
ꝓpter nos fact⁹ ē paru⁹. Si em̄ ab illo non
exhoꝛtaremur: nec inuitaremur ad eū intel-
ligendū: ſi deſereret nos tanꝗ ꝯtēptibiles:
qꝛ capere nō poſſem⁹ diuinitatē ipſi⁹/ ſi nō
caperet in ſe moꝛtalitatē noſtrā: ⁊ ꝑueniret
ad nos vt loqueret̃ nobis euāgeliū. Si qd̕
in nobis abiectū ⁊ minimū ē/ voluit cōmu
nicare nobiſcū: putam⁹ eū noluiſſe nobis
dare magnū ſuū/ ꝗ ſuſcepit paruū noſtrū?
Hęc dixi/ ne ꝗs vel nos reꝑhendat iſta tra-
ctātes quaſi multū audaces: vl̕ de ſe deſpe
ret qd̕ poſſit capꝑe dono dei/ qd̕ illi digna-
tus ē loq̇ filius dei. Ergo loq̇ nobis digna-
tus ē: debem⁹ credere qꝛ voluit vt intelli-
gat̃. Sed ſi nō poſſum⁹/ ꝓ̄ſtat intellectū ro-
gatus/ ꝗ verbū ꝓ̄ſtitit nō rogat⁹. Ecce q̄ ꝟ-
boꝝ iſta ſecreta ſūt/ attendite. Amē amē
dico vobis/ qꝛ ꝗ ꝟbū meū audit/
et credit ei ꝗ miſit me: habet vitā
ęternā. Ad vitā certe ęternā oēs tēdim⁹.
Et ait: Amē amē dico vobis/ qui ꝟbū me-
um audit/ ⁊ credit ei qui miſit me: habet vi-
tā ęternā. Nūquid ꝗ audire vos voluit ꝟ-
bū ſuū/ et intelligere noluit? Quādoquidē
ſi in audiēdo ⁊ credēdo vita ęterna ē: mul-
to magis in intelligēdo. Sed grad⁹ pietatꝭ
fides/ fidei fructus intellect⁹: vt ꝑueniam⁹
ad vitā ęternā: vbi nō nobis legat̃ euange
liū/ ſed ille ꝗ nobis mō euāgeliū diſpenſa-
uit/ remotis oīb⁹ lectionib⁹ et paginis/ et
voce lectoris ⁊ tractatoꝝ/ appareat omnib⁹
ſuis purgato coꝛde aſſiſtentibus: et in coꝛ-
poꝛe moꝛtali iā nunꝗ moꝛituris/ mundās
eos et illuminās/ vidētes ⁊ viuētes: in ꝑn-
cipio erat verbū: et verbū erat apud deū.
Nūc ergo quē quęſiuim⁹ attēdamus: ⁊ quē
audiuim⁹ cogitem⁹. Deus ē em̄ chꝛiſtus: et
cū hominib⁹ loquit̃: capi ſe vult/ faciat ca-
paces: videri ſe vult/ aperiat oculos. Non B
tñ ſine cauſa loquit̃ nobis/ niſi qꝛ verū eſt
qd̕ ꝓmittit nobis. Verba mea inquit qui
audit/ et credit ei qui me miſit: habet vitā
ęternā† vt in iudiciū nō†veniat/ ſed Al.tet
trāſeat a moꝛte ad vitam. Ubi ⁊ qñ Al.†venit ſed tranſit
venimus de moꝛte ad vitā/ vt nō ī iudiciū
veniamus? In hac vita tranſim⁹ a moꝛte
ad vitā. In hac vita quę nōdū ē vita: hinc
tranſimus a moꝛte ad vitam. Quis eſt ille
tranſitus? Qui audit verba mea/ dixit/ et
credit ei qui miſit me. Seruas iſta ⁊ credis

et tranſis. Et eſt qui ſtando tranſit? Plane
eſt: Stat enĩ corpe: tranſit mẽte. Ubi erat/
vñ tranſiret? Et quo tranſit? A morte ad
vitã. Uide vnũ hominẽ ſtantẽ/in quo aga
tur totũ hoc quod dicit. Stat/audit: forte
non credebat/ audiẽdo credit. Pauloante
nõ credebat/modo credit: quaſi de regione
infidelitatis ad regionẽ fidei trãſitũ fecit:
motu cordis/nõ motu corpis. Motu i me/
lius: quia iterꝫ qui deſerunt fidẽ/ mouẽtur
in deterius. Ecce in hac vita quę ſicut dixi
nondũ eſt vita: tranſitur a morte ad vitã/
vt in iudiciũ non veniat. Quare autẽ dixi
qꝛ nondũ eſt vita? Si vita eſſet iſta: nõ di/
Matth.19.c. ceret dñs cuidã: Si vis venire ad vitã/ ſer/
ua mandata. Non enĩ ait illi: ſi vis venire
ad vitã ęternã: nõ addidit ęternã/ ſꝫ tñ di/
xit vitã. Nec vita nominãda eſt: quia nõ ẽ
vera vita. Quę ẽ vera vita niſi quę ẽ ęter/
na vita? Audi apoſtolũ dicẽtẽ ad timothe
1.timoth.6.b. um: Pręcipe diuitibꝰ huiꝰ ſęculi non ſupbe
ſapere/neqꝫ ſperare in incerto diuitiaꝝ/ſed
in deo viuo: qui pſtat nobis oĩa abũdãter
ad fruendũ: bñ faciant diuites: ſint in ope/
ribus bonis: facile tribuãt/cõmunicẽt. Ut
quid hoc? Audi qđ ſequit: Theſaurizẽt ſi/
bi fundamentũ bonũ in futuꝝ/vt apprehẽ/
dant verã vitã. Profecto iſta in qua erãt/
falſa vita ẽ: Nã vt quid velis apprehẽdere
C verã/ſi iã tenes verã? Si aũt apprehenden/
da ẽ vera: migrãdũ ẽ a falſa. Et qua migrã
dũ? Quo? Audi/crede: et tranſitũ facis de
morte ad vitã: ꝛ in iudiciũ nõ venis. Quid
eſt hoc q in iudiciũ non venies? Et quiſqꝫ
2.Cor.5.b. melior erit paulo apl'o q ait: Oportet nos
exhiberi omnes ante tribunal chriſti: vt il/
lic recipiat vnuſquiſqꝫ quę p corpus geſſit/
ſiue bonũ ſiue malũ: Paulus dicit: Opor/
tet nos exhiberi oẽs añ tribunal chriſti: et
tu tibi audes pmittere/ quia in iudiciũ nõ
venies? Abſit inquis vt ego mihi hoc pro/
mittere audeã: ſed credo pmittẽti. Salua/
tor loquit: veritas pollicet: ipe dixit mihi:
Qui audit verba mea/ ꝛ credit ei qui miſit
me/ habet vitã ęternã: et tranſitũ facit de
morte in vitã: ꝛ in iudiciũ nõ veniet. Ergo
audiui verba dñi mei: credidi. Iã infidelis
cũ eſſem/factꝰ ſum fidelis/ſicut ipſe monu/
it: tranſij a morte ad vitam: ad iudiciũ nõ
venio: non pſumptione mea/ſed ipſiꝰ pmiſ
ſione. Paulus autẽ contra chriſtũ loquit:
ſeruus contra dñm: diſcipulus ꝯtra magi/
ſtrũ: homo contra deũ: vt cũ dñs dicat: qꝛ
qui audit et credit/tranſit a morte ad vitã:
et in iudiciũ non veniet: dicat apl's: Opor/
tet nos oẽs exhiberi añ tribunal chriſti?
Aut ſi ad iudiciũ nõ veniat: quid ad tribu
nal exhibet? Neſcio quõ intelligam. Reue
lat ergo dñs deus noſter. ꝛ p ſcpturas ſuas
admonet nos dicẽs/quot modis intelliga/
tur qđ dicit in iudiciũ. Hortor ergo vt attẽ D
datis. Aliquãdo iudiciũ diſcriminatio di/
cit: Scdm illũ modũ quo dicit iudiciũ diſ/
criminatio: oportet nos oẽs exhiberi añ
tribunal chriſti: vt illic recipiat homo quę
p corpus geſſit/ſiue bonũ ſiue malũ. Ipſa
eſt enĩ diſcriminatio/vt bonis bona/malis
mala diſtribuant: Nã ſi iudiciũ ſemp i ma/
lo acciperet: nõ diceret pſalmꝰ: Iudica me Ps.42.
deꝰ. Audit forte aliqs dicentẽ: Iudica me
deꝰ: ꝛ mirat. Solet enĩ homo dicere: igno/
ſcat mihi deꝰ/parce mihi deus. Quis eſt q
dicat: Iudica me deꝰ? Et aliqñ in pſalmo
vſus ipſe in diapſalmate ponit: q pferat a
lectore ꝛ reſpondeat a populo. Nunc forte
alicui cor percutit/et timet cãtare deo ꝛ di/
cere: Iudica me deꝰ: Et tamẽ cãtat populꝰ
credens: nec putat ſe male optare qđ dicit
a diuina lectione: et ſi paꝝ intelligit/credit
aliquid boni eſſe quod cantat: Et tamen ꝛ
ipſe pſalmus nõ dimiſit hominẽ ſine intel/
lectu. Secutus enĩ verbis poſterioribꝰ oſtẽ
dit/quale iudiciũ diceret: qꝛ nõ eſt damna/
tionis ſed diſcretionis. Ait enĩ: Iudica me
deꝰ. Quid ẽ: iudica me deꝰ/ꝛ diſcerne cauſã
meã a gẽte nõ ſancta? Ergo ſm hoc iudiciũ
diſcretionis/ oportet nos oẽs exhiberi añ
tribunal chriſti. Scdm iudiciũ aũt damna/
tionis: q audit vba mea inqt/ et credit ei q
miſit me: habet vitã ęternã: ꝛ in iudiciũ nõ
veniet/ſed tranſitũ facit a morte ad vitam.
Quid ẽ in iudiciũ nõ veniet? In damnati/
onẽ nõ veniet. Probemꝰ de ſcpturis: qꝛ di/
ctũ eſt iudiciũ vbi pęna intelligit: quia et i
hac ipſa lectione paulopoſt audietis ipſũ
verbũ iudicij non poſitũ niſi p damnatio/
ne et p pęna. Tamẽ apl's dicit quodã loco
ſcribens ad eos/qui corpus qđ fideles no/
runt/male tractabant: ꝛ pp̃ter qđ male tra
ctabant/corripiebant flagello dñi. Ait enĩ
illis: Propterea multi in vobis infirmi et 1.Cor.11.
ęgroti dormiũt ſufficiẽter. Multi enim p/
pterea etiam moriebantur. Et ſecutus eſt:
Si enĩ noſipſos iudicaremus/ a dño non

iudicaremur:hoc eſt:ſi noſipſos corriperemus/a dño non corriperemur: Cum iudicamur autẽ a domino corripimur: ne cum hoc mundo damnemur. Sunt ergo ſm pęnā qui iudicanť hic: vt parcať illis ibi. Sūt quibus parciť hic: vt abūdantius torqueanť ibi. Sunt aūt quibus diſtribuunť ipſę pęnę ſine flagello pęnę: ſi flagello dñi correcti non fuerint: vt cū hic contempſerint patrem verberantē:ibi ſentiant iudicē punientem. Ergo eſt iudiciū quo miſſurus ē deus:id eſt/ filius dei in fine diabolū ⁊ angelos eius: ⁊ omnes infideles ⁊ impios cū eo. Ad hoc iudiciū non venit/ qui mō credens tranſitū facit a morte ad vitā. Etenī ne putares credendo te non moriturū ſm carnem: et accipiēdo carnaliter diceres tibi: Dñs meꝰ mihi dixit: Qui audit verba mea/⁊ credit ei qui miſit me:tranſiet a morte ad vitā:Ergo ego credidi/nō ſū moriturus. Scias te mortē quam debes ſupplicio adā pſoluturū: Accepit enī ille in quo tunc oēs fuimꝰ:morte morieris: nec potes euadere ſententiā diuinā:ſed cū pſolueris mortem veteris hominis/ ſuſcipies vitā ęternam noui hominis:⁊ tranſitū facies a morte ad vitā. Modo interim fac trāſitū vitę.
Abacuk.2.a. Romа.1.b. Quę ē vita tua: Fides. Iuſtus ex fide viuit. Infideles inquit mortui ſūt: de quibꝰ
Math.8.c. dñs ait: Dimitte mortuos vt ſepeliāt mortuos ſuos. Ergo et in hac vita ſūt mortui: ſunt viui:⁊ quaſi oēs viuūt. Qui ſūt mortui? Qui nō crediderūt. Qui ſūt viui? Qui crediderūt. Quid diciť mortuis ab apoſto
Eph.5.d. lo? Surge qui dormis. Sed ſomnū dixit/ non mortē. Audi ſequētia: Surge qui dormis/et exurge a mortuis. Et quaſi diceret: quo ibo? Et illuminabit te chriſtus. Iā cū te credentē illuminauerit chriſtus:tranſitū
E facis a morte ad vitā. Manē in eo q̄ manſiſti:⁊ nō venies ad iudiciū. Exponit illud eciā ipſe et ſequiť: Amen amē dico vobis:ne forte q: dixit:trāſit a morte ad vitā:intelligamꝰ hoc in futura reſurrectione: oſtēdere volens quomō tranſit qui credit: et hoc ē tranſire de morte ad vitā: tranſire ab infidelitate ad fidē:ab iniuſticia ad iuſticiā/a ſupbia ad humilitatē/ ab odio ad charitatē. Nunc aūt amen amē dico vobis:q: venit hora et nunc eſt. Quid euidentius? Iā certe aperuit qđ dicebat:q: mō fit quo nos chriſtꝰ hortať: Veniet hora: q̄ hora ⁊ nūc eſt: quādo mortui audient vocē filij dei: et qui audierint viuent. Iam de his mortuis locuti ſumus. Quid putamꝰ fratres mei: In iſta turba q̄ me audit/ nulli ſūt ne mortui? Qui enī credunt/⁊ ſm verā fidē agunt: viuūt/⁊ mortui nō ſunt:qui aūt vel non credunt/ vel ſicut
dęmones credūt/tremētes et male viuentes/filiū dei confitētes/et charitatē nō habētes:mortui potius deputādi ſunt:Et tñ agiť adhuc hora iſta. Non enī hora de qua locutus ē dñs/vna erit hora de duodecim horis vniꝰ diei:ex quo locutꝰ ē vſq; ad hoc tempꝰ/et vſq; ad finē ſeculi: ipſa vna hora Iacob.2.d. Marc.1.c.
agiť: de qua dicit in ep̄la ſua iohānes: Filioli/nouiſſima hora ē:Ergo nūc ē: Qui viuit viuat:q̄ mortuus erat viuat: audiat vocē filij dei q̄ mortuus iacebat: ſurgat et viuat. Clamauit dñs ad ſepulchꝝ laçari:⁊ q̄ 1.Ioh.2.d.
triduanꝰ mortuꝰ reſurrexit. Qui putebat/ in auras pceſſit:ſepultꝰ erat:lapis ſuppoſitus erat. Vox ſaluatoris irrupit duriciam lapidis:⁊ cor tuū ita durū eſt/vt nondū illa vox diuina te rūpat. Surge ī corde tuo: pcede de ſepulchro tuo. Etenī mortuus in corde tuo tanq̄ in ſepulchro iacebas: ⁊ tanq̄ ſaxo malę conſuetudinis grauaris. Surge et pcede: Et crede et confitere. Qui enī credit/ſurrexit:qui confiteť/ pceſſit. Quare pceſſiſſe dicimus cōfitentē? Quia anteq̄ confitereť/ occultus erat. Cū autē confiteretur/ pcedit de tenebris ad lucem. Et cum confeſſus fuerit:quid diceť miniſtris? Quod dictū eſt ad funus laçari: Soluite illum/et ſinite abire. Quomō dictū ē miniſtris apoſtolis: Quę ſolueritis in terra/ Ioh.11.f.
ſoluta erunt ⁊ in cęlo. Venit hora ⁊ nūc ē: qn̄ mortui audient vocē filij dei:⁊ q̄ audierint viuent: Vnde viuēt? De vita. De qua vita? De chriſto. Vnde pbamꝰ q: de vita Math.18.c.
chriſto? Ego ſum inquit via/veritas et vita. Ambulare vis:ego ſum via. Falli non vis:ego ſum veritas. Mori nō vis:ego ſū vita. Hoc dicit tibi ſaluator tuus: nō eſt q̄ eas niſi ad me: Nō ē q̄ eas niſi p me. Nunc ergo iſta hora agiť: hoc et agitur plane: et omnino nō ceſſatur. Surgūt homines qui mortui erāt: tranſibunt ad vitā:ad vocē filij dei viuūt/de illo pſeuerātes in fide ipſius. Habet enī filius vitam:vnde viuāt credentes habet: Et quomodo habet? Sicut habet pater. Audi ipſum dicentē: Sicut Ioh.14.a.
F

em̃ pater habet vitã i ſemetipſo:
ſic dedit et filio vitã habere in ſe-
metipſo. Fratres/vt potero dicam. Hec
ſunt em̃ illa verba que paruũ intellectum
perturbant. Quare addidit: in ſemetipſo?
Sufficeret em̃ vt diceret: Sicut em̃ pater
hat vitã: ſic dedit et filio habere vitã. Ad-
didit/in ſemetipſo: Habet em̃ in ſemetipſo
pater vitã: habet et fili⁹ in ſemetipſo. Ali-
qd intelligere nos voluit/ in eo q̃ ait/in ſe-
metipſo: Et hic ſecretũ in v̓bo hoc clauſũ
eſt: pulſem⁹ vt aperiat. O dñe/qd ẽ qđ di-
xiſti? In ſemetipſo quare addidiſti? Etem̃
paulus apl̃s quẽ viuere feciſti nõ habebat
vitam? Habebat inquit quantũ homines
mortui vt reuiuiſcant/et ad verbũ tuũ cre-
dendo tranſeant. Cũ tranſierint/ non in te
habebunt vitã? Habebunt: nã et ego pau-
loante dixi: Qui audit v̓ba mea/ et credit
ei q̃ me miſit: habet vitã eternã. Ergo illi q̃
in te credunt/habent vitã: ⁊ non dixiſti/in
ſemetipſis. Cũ antẽ de patre loquereris/di-
xiſti: Sicut pater habet vitã in ſemetipſo:
Rurſus cũ de te loquereris/dixiſti: ſic et fi-
lio dedit habere vitã in ſemetipſo. Sicut
habet/ſic dedit habere. Ubi habet? In ſe-
metipſo. Paul⁹ vbi habet? Non in ſemet-
ipſo/ſed in chriſto. Tu fidelis vbi habes? Nõ
in temetipſo ſed in chriſto. Uideam⁹ ſi hoc
Gal.2.d. dicit apl̃s: Uiuo autẽ iam non ego: viuit
v̓o in me chriſtus: Uita noſtra/ tanq̃ no-
ſtra: Ideo de voluntate ꝓpria noſtra nõ erit
niſi mala/peccatrix/iniq̃. Uita v̓o bona de
deo in nobis ẽ/nõ a nobis. Chriſt⁹ aũt i ſe-
metipſo habet vitã ſicut pater: quia verbũ
dei nõ modo male viuit/et mõ bene viuit.
Homo autẽ modo male/modo bene. Qui
male viuebat/in vita ſua erat: qui bene vi-
uit/ad vitã chriſti tranſit. Particeps fact⁹
vite/nõ eras qđ accepiſti/et eras q̃ accipe-
res: Filius autẽ dei nõ quaſi primo fuit ſi-
ne vita/et accepit vitã. Si em̃ ſic illam acci-
peret: non eã haberet in ſemetipſo. Quid
eſt em̃ in ſemetipſo? Ut ipſa vita ipſe eſſet.
Adhuc aliqd planius forſitan dicã. Lucernã
q̃ſq; accẽdit: exẽpli gratia: lucerna illa quã-
tũ ꝑtinet ad flammulã q̃ ibi lucet/ignis ille
habet lucẽ in ſemetipſo: oculi autẽ tui qui
lucerna abſente iacebant et nihil videbãt:
iã ipſi habebant lucẽ/ſed nõ in ſemetipſis.
Proinde ſi ſe a lucerna auerterint/tenebrã-
tur: ſi ſe ↄuerterint/illuminant. At v̓o ille
ignis q̃diu eſt lucet: ſi volueris illi lucẽ tol-
lere/ſimul ⁊ ipſum extinguis: Nã ſine luce
nõ poteſt remanere. Sed lux chriſt⁹ inextin-
guibilis ⁊ coeternus patri/ſemꝑ candens/
ſemꝑ lucens/ſemꝑ feruens: Nã ſi nõ ferue-
ret/ nũquid diceret in pſalmo: Nec eſt q̃ ſe Ps.18.
abſcondat a calore ei⁹? Tu aũt in pctõ tuo
frigidus eras: conuertaris vt ferueſcas: Si
receſſeris/frigeſcis. In pctõ tuo tenebro-
ſus eras: cõuerteris vt illumineris: ſi auer-
teris te/obſcuraberis. Proinde q̃ in tene-
bris eras: cũ illuminaris non eris lumẽ/q̃-
uis ſis in lumine. Ait em̃ apl̃s: Fuiſtis em̃ Eph.5.d.
aliquãdo tenebre/nũc autẽ lux in domino.
Cum dixiſſet: nũc autẽ lux: addidit in do-
mino. In te ergo tenebre/lux in domino.
Lux quare? Quia participatione lucis illi-
us es. Si aũt a luce q̃ illuminaris receſſeris/
ad tenebras tuas redis. Nõ ſic chriſt⁹: non
ſic verbũ dei. Sȝ quõ? Sicut habet pater
vitã in ſemetipſo: ſic dedit filio habere vi-
tam in ſemetipſo: vt non participatiõe vi-
uat/ſȝ incõmutabiliter viuat: ⁊ omnino ipſe
vita ſit: ſic dedit et filio habere vitã. Sicut
habet/ ſic dedit. Quid intereſt? Quia ille
dedit/iſte accepit. Nũquid iã erat qñ acce-
pit? Nũquid intelligimus chriſtũ aliqñ fu-
iſſe ſine luce: cũ ipſe ſit ſapiẽtia patris de q̃
dictũ eſt: Candor eſt lucis eterne? Ergo qđ Sap.7.d.
dicit/dedit filio: tale eſt ac ſi diceret/genu-
it filiũ: Generando em̃ dedit. Quomõ em̃
dedit vt eſſet: ſic dedit vt vita eſſet: ⁊ ſic de-
dit vt in ſemetipſo vita eſſet. Et quid ẽ/in
ſemetipſo vita eſſet? Nõ aliunde vita indi-
geret: ſed ipſe eſſet plenitudo vite/ vñ cre-
dentes alij viuerent dũ viuerent. Dedit er- G
go illi habere vitã in ſemetipſo: dedit ei tã-
q̃ verbo ſuo: tanq̃ ei qui in principio erat Joh.1.a.
v̓bũ: et v̓bũ erat apud deũ. Deinde quia
homo factus/quid illi dedit? Et poteſta-
tẽ dedit ei iudiciũ facere: quoniã
filius hominis eſt. Scdm̃ q̃ filius eſt
dei: ſicut habet pater vitã in ſemetipſo: ſic
et dedit filio vitã habere in ſemetipſo: ſm
autẽ q̃ filius hominis eſt: poteſtatẽ dedit
ei iudiciũ faciendi. Hoc eſt quod heſterno
die expoſui charitati veſtre: quia in iudicio
homo videbit: deus autẽ non videbit: ſed
poſt iudiciũ videbitur ab his qui vicerint
in iudicio. Ab impijs autẽ non videbitur
deus: Quia ergo homo videbit in iudicio
forma illa que ſic veniet ſicut aſcẽdit: ideo

ſupra dixerat: Pater nõ iudicat quẽq̃/ ſed
omne iudiciũ dedit filio. Hoc etiã in iſto lo
co repetit cũ dicit: Et poteſtatẽ dedit ei iu/
diciũ faciendi: qm̃ filius hominis ẽ: Tanq̃
diceres tu: Ptãtẽ dedit ei iudiciũ faciẽdi:
Quare? Qm̃ nõ habuit iſtã poteſtatẽ iudi/
Joh.1.a. cij? Qm̃ in principio erat ṽbũ: ⁊ verbũ erat
apud deũ: et deus erat verbũ: qm̃ omnia ꝑ
ipſum facta ſunt: nũquid nõ habebat po/
teſtatẽ iudiciũ faciẽdi? Sꝫ ſm hoc dico: po/
teſtatẽ dedit ei iudiciũ faciẽdi: q̃ filius ho/
minis eſt. Sed ſm hoc accepit ptãtẽ iudicã
di/ quia filius hominis eſt: nã ſm q̃ dei fili/
us eſt/ ſemꝑ habuit hanc poteſtatẽ. Acce/
pit qui reſuſcitatus ẽ: accepit qui natus ẽ:
accepit qui crucifixus ẽ. Qui fuit in morte
eſt in vita: Uerbũ dei nunq̃ ĩ morte/ ſemꝑ
in vita. Iã ergo de reſurrectione forte ali/
quis noſtrũ dicebat: Ecce reſurreximꝰ: qui
audit chriſtũ: qui credit et tranſit de morte
ad vitã: et in iudiciũ non veniet. Uenit ho
ra et nũc eſt: vt qui audit vocẽ filij dei vi/
uat: mortuus erat/ audiuit: ecce reſurgit.
Quid ẽ qd̃ dicit̃ poſtea reſurrectio futura
carnis/ et reſurrectio corporũ mortuorũ?
Parce tibi: noli p̃cipitare ſentẽtiã: ne per/
gas poſt illã. Eſt quidẽ iſta reſurrectio quę
fit nũc: mortui erãt infideles: mortui erant
iniqui: viuũt iuſti: tranſeũt a morte infide/
litatis ad vitã fidei. Sed noli inde credere
nullã futurã poſtea reſurrectionẽ corporis:
crede futurã et reſurrectionẽ corporis. Au/
di enĩ quid ſequat̃ poſt cõmendatã reſur/
rectionẽ iſtam quę fit ꝑ fidem: ne quis pu/
taret iſtã ſolã eſſe: et incideret in illã deſpe/
rationẽ ⁊ errorẽ hominũ qui ꝑuertebãt ali
orũ ſenſus: dicentes reſurrectionẽ iã factã
2.timoth.2.c. eſſe: de quibꝰ dicit apl̃s: et fidẽ quorũdã ꝑ/
uertũt. Credo enĩ q̃ talia verba illis dice/
bãt. Ecce dñs vbi ait: Et qui credit in me:
tranſit a morte ad vitã. Iã facta eſt reſurre
ctio in omnibus fidelibꝰ qui fuerant infide/
les: quomõ altera dicit̃ reſurrectio? Grati/
as deo noſtro: fulcit nutantes: dirigit hęſi/
tantes: confirmat dubitantes. Audi qd̃ ſe/
quit̃: quia non habes vñ tibi facias caligi/
nẽ mortis: Si credidiſti/ totũ crede. Quid
totũ inquis credo? Audi qd̃ dicit: Noli/
te mirari hoc: q̃ dedit poteſtatẽ filio fa
ciendi iudicij. In fine dico/ ait. Quomõ in
fine? Nolite mirari hoc: q̃ veniet ho/
ra: Hic nõ dixit: et nũc eſt. In illa reſurre/
ctione fidei qd̃ dixit? Ueniet hora ⁊ nũc ẽ.
In iſta reſurrectione q̃ cõmendat futurã
corporꝝ mortuorꝝ: veniet hora dixit: nõ di/
xit nũc eſt: q̃ in fine ſęculi ventura eſt. Et
vñ inq̃s mihi ꝓbas/ q̃ de ipſa reſurrectiõe
dixit? Si patiẽter audias: tuipſe tibi mõ ꝓ/
babis. Sequamur ḡ: Nolite mirari hoc: q̃
veniet hora/ in qua oẽs qui ĩ monu/
mẽtis ſunt/ audient vocẽ filij dei:
et ꝓcedent. Quid euidẽtius iſta reſurre
ctione? Iã dudũ nõ dixerat/ q̃ in monumẽ
tis ſunt: ſed mortui audient vocẽ filij dei: ⁊
q̃ audierint viuẽt. Non dicit̃/ alij viuẽt/ alij
damnant̃: q̃ oẽs q̃ credũt viuẽt. De monu
mẽtis aũt qd̃ dixit? Omẽs qui ſunt in mo/
numẽtis/ audiẽt vocẽ filij eiꝰ/ et ꝓcedẽt: nõ
dixit/ audiẽt ⁊ viuent. Si enĩ male vixerãt
et iacebant in monumẽtis: ad mortẽ reſur/
gent/ non ad vitã: Ergo videamus qui ꝓ/
cedent: licet pauloante mortui audiẽdo et
credendo viuebãt. Non ibi facta eſt diſcre
tio: non dictũ eſt/ audient mortui vocẽ filij
dei: ⁊ cũ audierint/ alij viuent/ alij damnã/
tur: ſed omnes q̃ audierint viuent: q̃ q̃ cre
dunt/ viuẽt: Qui habent charitatẽ viuent/
et nemo morief. De monumentis autẽ au
dient vocẽ: et ꝓcedẽt: Quo? Qui bñ
fecerũt/ ad reſurrectionẽ vitę: qui
male fecerũt/ ad reſurrectionẽ iu/
dicij. Hoc ẽ iudiciũ: pęna illa de qua pau
loante dixerat. Qui credit in me/ tranſiet a
morte ad vitã: ⁊ in iudiciũ nõ veniet. Nõ
poſſum ego a me facere q̃cq̃: Si/
cut audio iudico: et iudiciuꝫ meũ
iuſtũ eſt. Si ſicut audis iudicas: a q̃ au/
dis? Si a pr̃e: certe pater nõ iudicat quẽq̃/
ſed omñe iudiciũ dedit filio. Qm̃ tu q̃dam/
modo p̃co patris: vt qd̃ audis dicas. Qd̃
audio hoc dico: q̃ qd̃ ẽ pater hoc ſũ. Dice/
re enĩ meũ eſſe eſt: quia verbũ patris ſum.
Hoc enĩ tibi dicit chriſtus. Inde õ tuo qd̃
ẽ: ſicut audio/ ita iudico/ niſi ſicut ſũ? Quo/
mõ enĩ audit chriſtus? Fratres/ quęramus
rogo vos. Audit chriſtus a patre? Quõ illi
dicit pater? Utiq̃ ſi dicit illi ṽba ad illũ fa
cit. Omĩs enĩ q̃ aliquid alicui dicit/ ṽbo di/
cit. Quõ pater filio dicit: quãdo filius ver/
bũ patris eſt? Quicquid autẽ nobis pater
dicit/ verbo ſuo dicit: verbum patris filius
eſt: ipſo verbo quo alio verbo dicit? Unus
eſt deus: vnũ verbũ habet: in vno verbo
omnia cõtinet. Quid eſt ergo: ſicut audio

ita iudico? Sicut de patre ſum/ita iudico.
Ergo iudiciũ meũ iuſtũ eſt/ verũ eſt. Nã ſi
nihil facis ex te o dñe ieſu:quõ ſentiũt car/
nales/ ſi nihil facis ex te? Quõ pauloante
dixiſti: ſic ⁊ filius quos vult viuificat: mõ
dicis/ex me facio nihil? Sed quid cõmen/
dat filius/niſi q: de patre eſt? Quid eſt de
patre? Non eſſe de ſe. Sed nõ eſt de ſe fili/
us: Si de ſe eſſet/filius nõ eſſet:ſed filiꝰ de
patre ẽ. Pater vt ſit nõ eſt de filio:filius vt
ſit de patre eſt/ęqualis ẽ patri: Sed tñ iſte
de illo/non ille de iſto. Quia nõ quero
voluntatẽ meã: ſed voluntatẽ eiꝰ
qui miſit me. Filiꝰ vnicus dicit: Nõ q̃/
ro voluntatẽ meã: ⁊ homines volũt facere
voluntatẽ ſuã. Ille tantũ ſe humiliat qui
ęqualis ẽ patri:et tantũ ſe extollit q̃ in imo
iacet: ⁊ niſi ei manus porrigaꝛ non ſurgit.
Faciamꝰ ergo voluntatẽ patris/voluntatẽ
filij/voluntatẽ ſpũſſancti:q: trinitatis hu/
ius vna voluntas/vna poteſtas/ vna ma/
ieſtas ẽ. Idõ tñ dicit filius: Nõ veni facere
voluntatẽ meã/ſed voluntatẽ eiꝰ qui miſit
me:q: chriſtꝰ non eſt de ſe/ſed de patre ſuo
eſt. Qð aũt habuit vt homo appareret: de
creatura aſſumpſit quã ipſe formauit.

Ab eo loco vbi dictum eſt: Si
ego teſtimoniũ perhibeo de me/
teſtimonium meum non eſt verũ:
vſq; ad id q aít: Et nõ vultis ve/
nire ad me vt vitam habeatis:

Tractatus. XXIII.

A Vodã loco i
Matth.7.d. q euangelio dñs ait: prudentẽ
auditorẽ verbi ſui/ſimilẽ eſſe
debere homini q̃ volens ędi/
ficare/ fodit altiꝰ donec ꝑueniat ad funda/
mentũ ſtabilitatꝭ petrę: et ibi ſecurus ꝯſti/
tuat qð fabricat / aduerſus impetũ flumi/
nis:vt cũ venerit/repcutiaꝛ potiꝰ firmitate
ędificij / q̃ impulſu ſuo ruinã faciat illi do/
mui. Putemꝰ ſcp̃turã dei tãq̃ agrũ eẽ/vbi
volumꝰ aliq̃d ędificare. Non ſimꝰ pigri/nec
ſupficie contẽti:fodiamꝰ altius donec ꝑue/
1.Cor.10.b. niamus ad petrã: Petra aũt erat chriſtus.
Hodierna lectio de teſtimonio dñi nobis
locuta eſt:q: nõ habet neceſſariũ ab homi/
nibus teſtimoniũ: ſed habeat maiꝰ q̃ ſunt
homines: atq; id teſtimoniũ dixit qð ſit:
Opera inquit quę ego facio / teſti/
moniũ ꝑhibent de me. Deinde adiũ/
xit: Et teſtimoniũ ꝑhibet de me q̃
miſit me pater. Ipſa quoq; opera q̃ fa/
cit/a patre ſe accepiſſe dicit. Teſtimoniũ q̃
ꝑhibent opera:teſtimoniũ perhibet pater.
Nullũ ne teſtimoniũ ꝑhibuit iohannes?
Perhibuit plane/ſed tanq̃ lucerna: nõ ad
ſatiãdos amicos/ ſ ad ꝯfundendos inimi/
cos: Iã enĩ antea ꝓdictũ erat a pſona pa/
tris: Paraui lucernã chriſto meo: Inimi/ Ps.131.
cos eius induã ꝯfuſione:ſup ipſũ aũt efflo/
rebit ſanctificatio mea. Eſto tanq̃ i nocte
poſitus. Attẽdiſti in lucernã: ⁊ miratus es
lucernã:et exultaſti ad lumẽ lucernę. Sed il
la lucerna dicit eſſe ſolẽ in quo exultare de/
beas:et q̃uis ardeat in nocte: diẽ te iubet
expectare. Nõ ergo q: illius hominis teſti/
moniũ non erat opus:nã vt quid mitteretꝛ
ſi non erat opus? Sed ne in lucerna rema/
neat homo/ et lumen lucernę ſufficere ſibi
arbitretꝛ: ideo dñs nec lucernã illã ſupfluã
dicit fuiſſe:nec tñ te dicit in lucerna debere
remanere. Dicit aliud teſtimoniũ ſcriptura
dei: vbi vtiq; deꝰ ꝑhibuit teſtimoniũ filio
ſuo:et in illã ſcp̃turã iudęi ſpem poſuerant
in lege ſcꝫ dei/miniſtrata ſibi p moyſen fa/
mulũ dei. Scrutamini inquit ſcp̃tu/
ram/in qua vos putatis vitã ęter
nã habere:ipſa teſtimoniũ perhi/
bet de me: et nõ vultis venire ad
me vt vitã habeatis. Quid vos pu/
tatis habere in ſcp̃tura? Vitã ęternã. Ipſã
interrogate/cui ꝑhibet teſtimoniũ:⁊ intelli
gite q̃ ſit vita ęterna. Et q: ꝓpter moyſen
volebant repudiare chriſtũ tanq̃ aduerſa/
riũ inſtitutis/ꝓceptiſq; moyſi:rurſus eoſdẽ
ipſe ꝯuincit/tanq̃ de alia lucerna. Oẽs enĩ
hoĩes lucernę: q: ⁊ accendi pñt ⁊ extingui.
Et lucernę quidẽ cũ ſapiũt/ lucẽt/et ſpiritu
feruẽt: nã etſi ardebãt ⁊ extinctę ſunt/ etiã
putẽt. Permãſerũt enĩ ſerui dei lucernę bo
nę/ex oleo miſcðię illius/ nõ ex viribꝰ ſuis.
Gratia quippe dei gratuita/ illa oleũ lucer/ 1.Cor.15.b.
nax eſt. Plus enĩ illis oĩbꝰ laboraui/ait
quędã lucerna. Et ne viribꝰ ſuis ardere vi/
deretꝛ/adiũxit: Nõ autẽ ego/ ſed gratia dei
mecũ. Omnis q̃ ꝓphetia añ dñi aduentũ/
lucerna eſt. De q̃ dicit petrꝰ apłs: Habemꝰ 2. Petri.1.d.
certiorẽ ꝓpheticũ ſermonẽ:cui bene facitis
intendẽtes: quẽadmodũ lucernę lucenti in
obſcuro loco donec dies luceſcat: et lucifer
oriatur in cordibus veſtris. Lucernę itaq;
ꝓphetę: et omnis prophetia vna magna

lucerna. Quid apl'i? Non lucernę etiā ipſi?
Plane lucernę. Solus eñ ille nō lucerna:
Non eñ accendit̃ ⁊ extinguit̃: q: ſicut pa/
ter habet vitā in ſemetipſo: ſic dedit filio
habere vitā in ſemetipſo. Lucernę ergo et
apl'i/ ⁊ gratias agūt: q: ⁊ accēſę lumine ve/
ritatis ſūt: ⁊ ferueſt ſpiritu charitatis: ⁊ ſup
petit illis oleū gratię dei. Si non eſſent lu/
Matth.5.b. cernę: nō diceret illis dñs: Vos eſtis lumē
mūdi. Nā poſteaq̃ dixit: Vos eſtis lumē
mūdi: oſtēdit ne tale lumē ſe putarēt qua/
Joh.1.a. le dictū eſt: Erat lumen verū/ qđ illuminat
omnē hominē venientem in hunc mundū:
Tunc aūt hoc de dño dictū ē/ cū a iohanne
diſtingueret̃. De iohāne q̃ppe baptiſta di/
ctū erat: Nō erat ille lumē/ ſ; vt teſtimoni/
um ꝑhiberet d̄ lumine. Et ne diceres: quō
lumē non erat de quo chriſt' dicit/ q: lucer/
na erat? In cōparatiōe alteri' luminis nō
erat lumē: Erat eñ verū lumen/ qđ illumi/
nat omnē hoiem venientē in hūc mundū.
Ergo cū et diſcipul' diceret: Vos eſtiſ lumē
mūdi: ne ſibi aliquid tributū putarent/ qđ
de ſolo chriſto intelligendū eſſet: ⁊ ita lucer
nę vento ſuꝑbię extinguerent̃/ cū dixiſſet:
Vos eſtis lumē mūdi: ꝯtinuo ſbiūxit: Nō
pōt ciuitas abſcondi ſupra montē cōſtitu/
ta: neq; accendūt lucernā ⁊ ponūt eā ſb mo
dio: ſed ſuꝑ candelabrū/ vt luceat oīb;
qui in domo ſunt. Sed q̄d ſi apl'os non di/
xit lucernā/ ſed accenſores lucernę quā po/
nerēt ſuꝑ candelabrū? Audi q: ipſos dixit
lucernā: Sic luceat inq̄t lumē vr̄m corā ho
minib': vt vidētes bona oꝑa vr̄a glorificēt
nō vos/ ſed patrē veſtrū qui in cęlis eſt. Er/
go ⁊ moyſes ꝑhibuit teſtimoniū chriſto: et
iohānes ꝑhibuit teſtimoniū chriſto: ⁊ cęte/
ri ꝓphetę ⁊ apl'i ꝑhibuerūt teſtimoniū chri
ſto. His oīb' teſtimonijs ꝓponit teſtimo
niū operū ſuorū: q: ⁊ ꝑ illos non niſi de' ꝑhi
buit teſtimoniū filio ſuo. Sed ꝑhibet alio
modo de' teſtimoniū filio ſuo. Per ipſum
filiū ſuū indicat de' filiū/ indicat ſe ꝑ filiū.
Ad hūc ſi potuerit hō ꝑuenire/ nec lucernis
indigebit: ⁊ vere fodiēdo alti' ędificiū ꝑdu/
B cet ad petrā. Facilis eſt ergo fratres hodi/
erna lectio: ſed ꝓpter heſternū debitū: ſcio
eñ quid diſtulerim/ nō abſtulerim: et dñs
dignatus eſt donare/ etiā hodie loqui ad
vos. Recordamini quid repoſcere debea/
tis: ſi forte aliq̄ mō ſeruata pietate et ſalu/
bri humilitate/ extēdam' nos nō aduerſus
deū/ ſed ad deū: ⁊ leuemus ad eū animā no
ſtram/ effundētes eam ſuꝑ nos: ſicut ille in
pſalmo cui dicebat̃: Vbi eſt de' tuus: hęc Ps.41.
inquit meditatus ſum: ⁊ effudi ſuꝑ me ani
mā meā. Leuemus ergo animā noſtrā ad
deū: non contra deū: q: ⁊ hoc dictū eſt: Ad Ps.24.
te dñe leuaui animā meā. Et leuem' adiu/
uante ipſo: quia grauis ē. Vñ autē grauis
eſt? Quia corpus qđ corrumpit̃ aggrauat Sap.9.d.
animā: et depͥmit terrena inhabitatio ſen/
ſum multa cogitantē. Ne forte ḡ poſſim'
ſenſum noſtrū a multis colligere ad vnū: ⁊
euulſum a multis leuare ad vnū: qđ qui/
dem nō poterimus/ vt dixi/ niſi adiuuet il/
le qui ad ſe vult leuari animas noſtras: et
cōtingam' ex aliqua parte/ quomō verbū
de' vnicus patri coętern' et coęqualis pa/
tri: nō faciat niſi qđ viderit patrē facientē:
cū tamē pater ipſe non faciat aliq̄d niſi ꝑ fi
liū videntē. Videt̃ mihi quō dñs ieſus in
hoc loco magnū quiddā inſinuare volens
nitētis/ ⁊ infundere capacib': incapaces au
tē excitare ad ſtudiū/ vt nōdū intelligētes
bñ viuendo capaces fiant. Inſinuauit no
bis animā humanā ⁊ mentē rationalē quę
ineſt homini/ nō ineſt pecori/ nō vegetari/
non beatificari/ non illuminari/ niſi ab ipſa
ſubſtātia dei: eāq; aiam facere aliq̄d ꝑ cor/
pus et de corꝑe/ atq; habere ſubiectū cor/
pus: et ꝑ corꝑalia mulceri poſſe ſenſu cor/
poris vel offendi: ⁊ ꝓpter hoc: id eſt/ ꝓpter
ꝯſortiū quoddā aię ⁊ corꝑis in hac vita at/
q; cōplexū/ delectari aiam lenitis/ vel ꝯtri/
ſtari offenſis corꝑis ſenſib': beatitudinē ta
mē eius qua fit beata ipſa aia/ non fieri ni/
ſi participatione illi' vitę ſemꝑ viuę/ incō/
mutabilis ęternęq; ſubſtātię q̄ deus ē: vt
quō aia quę inferior deo ē/ id qđ ipſa infe/
rius ē/ hoc ē corpus/ facit viuere: ſic eandē
animā non facit beate viuere/ niſi qđ ipſa
aia eſt ſuperi'. Suꝑior eñ aia q̄ corp': ⁊ ſu
perior q̄ aia de'. Aia vt ꝓſtet aliq̄d inferio
ri/ ꝓſtat̃ illi a ſuperiore. Seruiat dño ſuo/ ne
ꝯculcet̃ a ſeruo ſuo. Hęc eſt fratres mei reli
gio chriſtiana/ q̄ ꝑdicat̃ ꝑ totū mundū hor
rentib' inimicis: ⁊ vbi vincunt̃ murmuran
tib': vbi ꝑualēt ſęuientib'. Hęc eſt religio
chriſtiana vt colat̃ vn' deus/ nō multi dij:
q: nō facit aiam beatā niſi vn' de'. Partici
patione dei fit beata/ nō ꝑticipatiōe ſanctę
aię fit beata infirma aia: nec ꝑticipatione
angeli fit beata ſancta aia: ſed ſi q̄rit beata

eſſe infirma aĩa: quęrat vñ beata ſit ſancta
aĩa: Nõ enĩ beat⁹ efficeris ex angelo tu/ ſꝫ
vñ angelus inde ⁊ tu. His ꝑmiſſis atq̃ fir-
miſſime conſtitutis/ animã rationalẽ non
beatificari niſi a deo: corpus non vegetari
niſi ꝑ animã/ atq̃ eſſe quandã medietatem
C inter deũ ⁊ corpus et animã. Intẽdite ḡ et
recolite mecũ: nõ hodiernã/ de q̃ ſufficiẽter
locuti ſumus: ſed heſternã lectionẽ/ quã ec
ce iã triduo verſamus atq̃ tractamus/ ⁊ ꝓ
viribus fodim⁹/ donec ad petrã ꝑueniam⁹.
Verbũ chriſtus: ⁊ v̄bũ dei chriſtus: Apud
deũ/ verbũ chriſtus: et deus verbũ chriſt⁹:
et deus ⁊ verbũ vnus deus. Illuc ꝑge ani-
ma contemptis cęteris/ vel etiã tranſcẽſis.
Illuc perge: Nihil potẽtius iſta creatura q̃
mẽs dicit̃ rationalis: nihil hac creatura ſubli
mius. Quicq̃d ſupra iſtã eſt/ iã creator eſt.
Dicebã añt q꞉ verbũ chriſtus/ ⁊ verbũ dei
chriſtus/ ⁊ deus verbũ chriſtus: ſed non tñ
Joh.1.b. verbũ chriſtus: q꞉ verbũ caro factũ ẽ/ ⁊ ha-
bitauit in nobis: Ergo ⁊ verbũ ⁊ caro chri-
Phil.2.a. ſtus. Cũ enĩ in forma dei eſſet: non rapinã
arbitratus ẽ eſſe ſe ęqualẽ deo. Et q̃d nos
in imo/ qui nõ poteramus infirmi et humi
repentes attingere deũ: Nũquid relinquẽ
di eramus: Abſit. Semetipſuꝫ exinaniuit
formã ſerui accipiens: non ergo formã dei
amittens. Factus ẽ ḡ homo q̃ erat de⁹: ac-
cipiẽdo qđ non erat/ non amittendo quod
erat. Ita factus ẽ homo deus: Ibi habes
aliq̃d ꝓpter infirmitatẽ tuã: ibi habes ali-
ud ꝓpter ꝑfectionem tuã. Erigat te chriſt⁹
ꝑ id qđ hõ eſt: ducat te ꝑ id qđ deus et hõ
eſt: perducat te ad id qđ deus eſt. Et tota
ꝑdicatio diſpenſatioq̃ ꝑ chriſtum hęc ẽ fra
tres: ⁊ alia nõ eſt/ vt reſurgant animę/ reſur
gant ⁊ corpora. Vtrũq̃ q̈ppe mortuũ erat:
corpus ex infirmitate/ aĩa ex iniq̃tate. Re-
ſurget anima ab iniquitate ꝑ id qđ deus ẽ:
reſurget corpus a corruptione per id quod
homo ẽ. Animę reſurgũt ꝑ ſubſtantiã dei/
corpora ꝑ diſpenſationem humanã. Quia
vtrũq̃ mortuũ erat/ reſurgat vtrũq̃. Quid
vtrũq̃: Anima ⁊ corpus. Per q̃d ergo ani
ma niſi per deum chriſtum: Per quid cor-
pus/ niſi ꝑ hominẽ eundẽ chriſtũ: Erat enĩ
et ĩ chriſto anima humana/ tota anima/ nõ
irrationale tñ animę/ ſed etiam rationale
quod mens dicit̃. Fuerunt enĩ quidã hęre-
tici/ et pulſi ſunt ab eccleſia: qui putarẽt nõ
habere mentẽ rationalẽ corpus chriſti/ ſed
quaſi animã beluinã: Excepta quippe rati-
onali mente vita beluina ẽ. Sed quia ex-
pulſi ſunt/ et a veritate expulſi ſunt: accipe
totũ chriſtũ/ verbũ/ mentẽ rationalẽ/ ⁊ car-
nẽ: Hoc totũ chriſt⁹ ẽ. Reſurgat anima tua
ab iniquitate ꝑ id qđ deus ẽ: reſurgat cor-
pus tuum a corruptione ꝑ id qđ homo eſt.
Proinde chariſſimi/ audite magnã lectio- D
nis hui⁹ quantũ mihi videt̃ ꝓfunditatẽ: et
videre quẽadmodũ loquat̃ hic chriſtus: ni-
hil aliud q̃ quare venerit chriſt⁹: vt reſur-
gant animę ab iniquitate: reſurgãt corpo-
ra a corruptione. Iã dixi animę ꝑ quid re-
ſurgant: ꝑ ipſam ſubſtantiã dei: Corpora
ꝑ quid reſurgãt: ꝑ diſpenſationẽ humanã
dñi noſtri ieſu chriſti. **Amen amẽ dico** Reſumit hic auguſtin⁹ qđ in q̈tuor tra-
vobis nõ põt a ſe fili⁹ facere quic- ctatib⁹ expo-
q̃/ niſi qđ viderit patreꝫ facientẽ. ſitũ eſt ampli⁹
Quęcunq̃ enĩ ille fecerit/ hec ⁊ fi- exponendũ.
li⁹ ſimiliter facit: Cęlũ/ terrã/ mare: q̃ ĩ
cęlo/ quę in terra/ quę in mari: viſibilia/ in-
uiſibilia/ animalia ĩ terris/ fruteta in agris/
natantia in aquis/ in aere volantia/ in cęlo
lucentia. Pręter hęc oĩa/ angelos/ virtu-
tes/ ſedes/ dominationes/ ꝑncipatus/ pote
ſtates: Oĩa ꝑ ipſũ facta ſunt. Nũquid fe
cit oĩa hęc deus pater: ⁊ demõſtrauit ea fa
cta filio: vt ⁊ ipſe faceret alteꝝ mundũ hiſ
oĩbus plenũ: Nõ vtiq̃. Sed q̃d: Quęcũ
q̃ enĩ ille fecerit: hęc ⁊ nõ alia: ſed hęc ⁊ fili-
us: nec diſſilr̄/ ſꝫ ſilr̄ facit. **Pater enĩ di**
ligit filiũ: et oĩa demõſtrat ei quę
ipſe facit. Demõſtrat pater filio vt aię ſu
ſcitent̃: q꞉ ꝑ patrẽ et filiũ animę ſuſcitant̃.
Nec pñt viuere aię/ niſi eaꝝ vita ſit de⁹. Si
ḡ nõ pñt viuere aię niſi earũ vita ſit de⁹: ſi-
cut ipſę ſunt vita corpoꝝ: qđ demõſtrat pa
ter filio: id ẽ/ qđ fac̃ ꝑ filiũ fac̃: Nõ enĩ faciẽ-
do demõſtrat̃ pater filio: ſꝫ demõſtrãdo fa-
cit ꝑ filiũ. Videt enĩ fili⁹ patrẽ demonſtran
tẽ anteq̃ aliq̃d fiat: ⁊ ex demõſtratione pa
tris et viſione filij/ fit qđ fit a patre ꝑ filiũ.
Sic aię ſuſcitant̃/ ſi potuerint videre iſtam
vnitatis ꝯiunctionẽ: patrẽ demõſtrantẽ/ fi-
liũ videntẽ: ⁊ ꝑ patris demõſtrationẽ ⁊ filij
viſionẽ fieri creaturã: atq̃ id fieri ꝑ patris
demõſtrationẽ et filij viſionẽ/ qđ nec pater
ſit nec fili⁹/ ſed infra patrẽ ⁊ filiũ/ q̃cq̃d fit a
patre ꝑ filiũ. Quis hoc videt: Ecce iterum
ad carnales ſenſus. Ecce rurſus humiliam⁹
nos/ et deſcẽdim⁹ ad vos: ſi tamẽ aliq̃d ali-
quãdo aſcẽderam⁹ a vobis. Vis demõſtra-

re aliq̄d filio tuo vt faciat qđ facis: factur⁹
es tu et ſic demonſtraturus. Quid igit̄ fa-
ctur⁹es qđ demonſtres filio: nō vtiq̄ʒ facis
ꝑ filiū/ ſed tu ſolus facis qđ ipſe factū vide-
at/et aliud tale ſimiliter faciat. Nō eſt hoc
ibi. Quid ꝑgis ad ſilitudinē tuā: ⁊ deles in
te ſilitudinē dei? Ibi oīno nō ē hoc. In-
ueni aliq̄d quō demonſtres filio tuo qđ fa
cis anteq̄ʒ facis: vt cū demonſtraueris/ ꝑ fi
liū facias hoc quod facis. Jam forte quaſi
occurrit tibi: Ecce inquis cogito facere do-
mū: et volo vt per filiū meū fabricetur: an-
teq̄ʒ eam ipſe fabricē/ oſtendo filio meo qđ
facere volo: et facit ipſe/ atq̄ʒ ego ꝑ ipſum/
cui oſtendi voluntatē meā. Receſſiſti qui-
dem a p̄ſtina ſimilitudine: ſed adhuc iaces
in magna diſſimilitudine. Ecce eñ anteq̄ʒ
facias domū/ īdicas filio tuo/ ⁊ demōſtras
quid facere velis: vt te demonſtrāte ante-
q̄ʒ facias/ faciat ipſe quod demōſtraueris/
et tu ꝑ ipſum. Sed verba dicturus es filio
tuo: inter te ⁊ ipſū verba curſura ſunt: ⁊ in-
ter demonſtrantē et videntē/ vel loquentē
et audientē ſonus articulat⁹ volat: qui nō
eſt quod tu/ nō eſt quod ipſe. Sonus quip
pe ille qui exit de ore tuo: et verberato ae-
re tangit aurē filij tui: et impleto ſenſu au-
diendi ꝑducit ad cor cogitationē tuā. So-
nus ergo ille nō eſt ipſe tu: non ē ipſe filius
tuus. Signū datū ē ab animo tuo/ animo
filij tui: quod ſignū non ē nec anim⁹ tuus/
nec animus filij tui/ ſed aliud aliquid. Ita
ne putamus patrē deū locutū eſſe cū filio?
Fuerunt verba inter deū ⁊ verbū: quomō
iſtud eſt? An quicq̄ʒ vellet pater dicere fi-
lio? Si vellet ṽbo dicere: ipſe filius ē ver-
bū patris. Nunquid ꝑ verbū loqueret̄ ad
verbū? An quia filius magnū verbū / mi-
nora verba curſura erant inter patrē et fili-
um: ſonus aliquis et quaſi creatura quędā
tēporalis atq̄ʒ volatica/ exitura erat ex ore
patris/ ⁊ percuſſura aurē filij? Nūquid ha-
bet deus corpus/ vt quaſi ex eius labijs ꝓ-
cedat: et habet aures corꝑis verbuʒ/ in q̄s
ſonus veniat? Remoue oīa corporalia.
Simplicitatē vide ſi ſimplex es. Quomō
autē eris ſimplex? Si te nō mūdo implica-
ueris/ ſed ex mūdo explicaueris. Explican-
do eñ te ſimplex eris: ⁊ vide ſi potes quod
dico: aut ſi nō potes: crede qđ non vides.
Dicis filio tuo/ verbo dicis. Verbū quod
ſonat: nec tu es nec filius tuus. Habeo in-
quis aliud quod oſtendā. Ita eñ ē inquis
eruditus filius meus: vt nec loquentē me
audiat/ ſed nutu oſtendo ei qđ faciat. Ec-
ce nutu oſtende quod vis: certe anim⁹ tuus
vult oſtendere quod in ſe habet. Unde fa-
cis nutū? De corpore ſcilicet et labijs/ vul-
tu/ ſupercilijs/ oculis/ manibus. Hęc omnia
nō ſunt quod animus tuus. etiā iſta media
ſūt. Intellectū eſt aliquid ꝑ hęc ſigna quę
nō ſunt quod animus tuus/ nec quod ani-
mus filij tui: ſed hoc totū qđ corpore agis
infra animū tuū eſt/ et infra animū filij tui:
nec poteſt cognoſcere animū tuū filius tu-
us/ niſi dederis ei ſigna de corꝑe. Quid igi
tur facio? Nō eſt hoc ibi: ſimplicitas ibi ē.
Pater oſtendit filio quod facit: et oſtendē-
do filiū gignit. Video quid dixerim: ſed q̄
video ⁊ quibus dixerim: Fiat in vobis in-
tellectus iſte quādoq̄ʒ. Nūc ſi nō poteſtis
cōprehendere quid ſit deus: vel hoc cōpre-
hendite quid nō ſit deus. Multū ꝓfeceri-
tis/ ſi nō aliud q̄ʒ eſt de deo ſenſeritis. Nō-
dum potes peruenire ad quid ſit: perueni
ad quid nō ſit. Nō eſt deus corpus/ nō ter-
ra/ non cęlū/ non luna/ non ſol/ nō ſtellę/ nō
corporalia iſta. Si eñ non cęleſtia/ quanto
minus terrena? Tolle omne corp⁹. Adhuc
audi aliud: Nō eſt deus mutabilis ſpirit⁹.
Nā fateor et fatēdū eſt: quia euangeliū lo-
quit̄: Deus ſpirit⁹ ē. Sed tranſi omnē mu- Joh.4.d.
tabilē ſpiritū: tranſi ſpiritū qui modo ſcit/
modo neſcit: modo meminit/ modo obliui
ſcit̄: vult quod nolebat/ nō vult quod vo-
lebat: ſiue patiat̄ iam iſtas mutabilitates/
ſiue pati poſſet. Trāſi hęc oīa: Nō inue-
nies in deo aliquid mutabilitatis: nō ali-
quid quod aliter nūc ē/ aliter pauloante fu
erit: Nā vbi inuenis aliter ⁊ aliter: facta ē
ibi quędā mors. Mors eñ eſt/ non eſſe qđ
fuit. Immortalis eſſe dicit̄ anima: Eſt qui-
dem: q̄ viuit ſemꝑ anima: ⁊ ē in illa quędā
vita permanēs/ ſed mutabilis vita. Scđm
mutabilitatē vitę hui⁹ ⁊ mortalis dici pōt:
q̄ ſi viuebat ſapiēter ⁊ deſipit/ mortua ē in
deteri⁹. Si viuebat inſipiēter ⁊ ſapit/ mor-
tua eſt in melius: Nā eſſe mortē in deteri⁹/
eſſe mortē in meli⁹ ſcꝑtura nos docet. Uti-
q̄ʒ in deteri⁹ mortui erāt de quib⁹ đr: Sine Math.8.c.
mortuos ſepeliāt mortuos ſuos: Et/ exur- Eph.5.d.
ge q̄ dormis/ ⁊ exurge a mortuis; et illumi-
nabit te chriſt⁹. Et de hac lectiōe q̄ſi mor-
tui audiēt: ⁊ qui audierint viuēt: in deteri⁹

mortui erāt/ideo reuiuiſcūt. Reuiuiſcendo
moriunt in meli⁹: qꝛ et reuiuiſcēdo nō erūt
qꝺ erant: Non eſſe aūt qꝺ erant/mors eſt.
Sed forte ſi in melius ē/nō appellat mors.
Col.2.d. Appellauit aūt illā mortē apl's. Si aūt mor
tui eſtis cū chriſto ab elemētis hui⁹ mundi:
quid adhuc velut viuētes ꝺ hoc mūdo de/
Col.3.a. cernitis? Et iterꝫ: Mortui eñ eſtis: et vita
veſtra abſcōdita eſt cū chriſto in deo. Mo
ri nos vult vt viuamus: quia vixim⁹ vt mo
reremur. Quicquid ergo et a meliore i de/
terius/⁊ a deteriore in melius morit/nō eſt
ħ deus: qꝛ neqꝫ in melius ire poteſt ſūma
bonitas/neqꝫ i deteri⁹ vera eternitas. Ve/
ra aūt eternitas eſt/vbi tpis nihil eſt. Erat
aūt modo hoc/⁊ mō illud. Iā tempus ad/
miſſū eſt/eternū nō eſt. Nā vt noueritis qꝛ
nō ſic deus imortalis quō aīa: certe immor
talis eſt anima. Quid ḡ eſt qꝺ ait apl's de
1.timoth.6.c. deo: Qui ſolus habet immortalitatēꝫ: ni/
ſi qꝛ hoc apte dixit: ſolus habet incommu/
tabilitatē: quia ſolus habet verā eternita/
5 tem. Ergo ibi nulla mutabilitas. Agnoſce
in te aliquid qꝺ volo dicere intus: intus in
te/ nō in te quaſi corpe tuo: nā et ibi poteſt
dici in te. In te eſt eñ ſanitas/ in te queli/
bet etas/ſed ſm corpus. In te ē man⁹/pes
tuus. Sed aliud eſt in te int⁹/aliud in te tā/
ꝙ in veſte tua. Sed relinque foris et veſtē
tuā et carnē tuā. Deſcende in te: adi ſecre/
tariū tuū/mentē tuam: et ibi vide qꝺ volo
dicere ſi potueri. Si eñ tu ipſe a te lōge es:
deo ꝓpinquare vñ potes? Dicebā de deo:
et intellecturū te arbitrabaris. De anima
dico/de te dico: intellige/ibi te ꝓbabo. Nō
eñ valde longe pergo in exēpla: qñ de mē/
te tua volo aliquā ſimilitudinē dare ad de/
um tuū: quia vtiqꝫ nō in corpore/ ſed i ipſa
mente factus eſt homo ad imaginē dei. In
ſimilitudine ſua deū queram⁹: in imagine
ſua creatorē agnoſcam⁹. Ibi intus ſi potu/
erim⁹/inueniam⁹ ħ qꝺ dicim⁹: quō demon/
ſtret pater filio: ⁊ fili⁹ videat qꝺ demōſtrat
pater: anteꝙ fiat aliquid a patre ꝑ filium.
Sed cū dixero et intellexeris: nec ſic putes
iā illud aliquid tale eſſe: vt ſerues ibi picta
tē/quā volo a te ſeruari. Et ꝑcipue moneo:
id eſt/vt ſi non vales cōprehendere deū qꝺ
ſit: pax nō tibi putes eſſe ſcire quid nō ſit.
Ecce in mēte tua video aliqua duo: memo
riā tuā ⁊ cogitationē tuā: id ē quaſi aciem
quandā/⁊ obtutū aie tue. Vides aliqꝺ ⁊ ꝑ
oculos ꝑcipis/⁊ cōmendas memorie: ⁊ ibi
eſt int⁹ qꝺ memorie cōmendaſti/in abdito
reconditū quaſi in horreo/quaſi in theſau/
ro/quaſi i ſecretario quodā et penetrali in/
teriore. Cogitas aliūde/intētio tua alibi ē.
Illud qꝺ vidiſti in memoria tua eſt: ⁊ non
videt a te: qꝛ cogitatio tua in aliud inten/
dit. Modo ꝓbo: ſcientib⁹ loquor: carthagi
nē nomino. Omēs modo int⁹ quicunqꝫ eā
noſtis: vidiſtis carthaginē. Nunqꝺ tot ſūt
carthagines quot aie veſtre? Omnes vidi/
ſtis ꝑ nomē/ hoc ꝑ quattuor has ſyllabas
notatas vobis/erūpentes ex ore meo. Ta Al. notas
cte ſunt aures veſtre: fact⁹ ē ſenſus aie per
corpus: ⁊ ab alia intētione reflexus eſt ani/
mus ad id qꝺ ibi erat et vidit carthaginē.
Nūquid tūc eſt ibi carthago facta? Quis
iam ibi erat/ ſed latebat. Quare latebat?
Quia animus tu⁹ in aliud attendebat. Cū
ꝟo reflexa eſt cogitatio tua ad id qꝺ erat i
memoria: inde formata eſt/et viſio quedā
animi facta ē. Antea nō erat viſio/ſed erat
memoria. Reflexa cogitatione ad memo/
riā/facta ē viſio. Demōſtrauit ergo memo/
ria tua cogitationi tue carthaginē: ⁊ quod
in illa erat anteꝙ intēderes/conuerſe ad ſe
intentiōi cogitatiōis oſtēdit. Ecce facta ē
a memoria demōſtratio: facta ē in cogita/
tione viſio: et nulla verba in medio cucur/
rerunt: nullū ex corpore ſignuꝫ datum eſt:
nec innuiſti/nec reſcripſiſti/ nec ſonuiſti: et
tamen cogitatio vidit quod memoria de/
monſtrauit: Eiuſdem autem ſubſtantie eſt
et que demonſtrauit /et cui demonſtrauit.
Sed carthaginē vt haberet memoria tua/
ꝑ oculos hauſta eſt imago hec: Vidiſti eñ
quod in memoria reconderes. Sic arborē
quā meminiſti vidiſti: ſic montē/ſic fluuiū/
ſic amici faciē/ſic inimici/ſic patris/matris/
fratris/ſororis/filij/vicini: ſic litterarꝫ in co
dice ꝯſcꝑtarꝫ/ſic ipſi⁹ codicis/ ſic hui⁹ baſili/
ce: oīa iſta vidiſti: ⁊ viſa qꝛ iā erant memo/
rie cōmendaſti: ⁊ tanꝙ poſuiſti illic ꝙ vidi/
ſti cogitādo cū velles: etiā cū ab iſtis corpo
ris oculis defuiſſent. Vidiſti eñ carthagi/
nē cū eſſes carthagini: accepit ſpeciē ꝑ ocu
los aīa tua. Hec ſpecies recōdita ē i memo/
ria tua: ⁊ ſeruaſti aliqꝺ intus hō apud car/
thaginē ꝯſtitutus: qꝺ poſſes apꝺ te videre
etiā cū ibi nō eſſes. Hec oīa forinſec⁹ acce
piſti. Pater demōſtrat filio: nō accepit ex/
trinſec⁹. Int⁹ totū agit: qꝛ nihil creaturarū

eſſet extrinſec⁹/niſi h pater feciſſet p filiuȝ.
b Creatura oīs a deo facta eſt. Anteꝗ̃ fieret
nō erat. Nō ḡ facta viſa ē et retēta memo/
riter: vt eā pater filio tāꝗ̃ memoria cogita
tioni mōſtraret: ſ faciendam pater mōſtra
uit: faciendā fili⁹ vidit: et eā pater demon/
ſtrādo fecit: q2 p filiū videntē fecit. Et ideo
mouere nō debet q2 dictū ē: niſi qđ viderit
patrē facientē: nō dictū ē demōſtrātē. Per
hoc eñ ſignificatū ē/ id eē pr̄i facere qđ eſt
demōſtrare: vt ex h intelligat̃ p filiū vidē/
tem omnia facere: nec illa demōſtratio/nec
illa viſio tēporalis eſt. Quia eñ p filiū ſiūt
omnia tp̄a: non vtiq̃ aliquo tp̄e poſſent ei
demōſtrari faciēda. Sic aūt demonſtratio
patris filij viſionē gignit: quēadmodū pa/
ter filiū gignit. Demōſtratio ꝗ̃ppe generat
viſionē/nō viſio demōſtrationē. Qđ ſi pu
ri⁹ ꝛ pfecti⁹ intueri valerem⁹: fortaſſe inueni/
remus: nec aliud eſſe patrē/ aliud eius de/
monſtrationē/nec aliud filium/ aliud eius
viſionem. Sed ſi vix hoc cepim⁹/ vix expli/
care potuimus/ quō memoria quod cepit
extrinſecus/oñdat cogitatiōi: quāto min⁹
capere aut explicare poterimus/quō pater
deus demōſtrat filio quod nō habet aliū/
de/vel qđ nō ē aliud ꝙ̃ ipſe. Paruuli ſum⁹:
loquor vobis ꝗ̃d nō ſit deus: nō oſtēdo ꝗ̃d
ſit. Ergo vt capiamus ꝗ̃d ſit/ꝗ̃d faciemus?
Nūquid a me/nūquid p me poteritis? Di/
cā hoc paruulis/ꝛ vobis et mihi. Eſt p quē
poſſimus: Modo cātauim⁹/mō audiuim⁹:
Ps. 54. Jacta in deū curā tuam: ꝛ ipſe te enutriet.
Jdeo eñ non potes o hō/q2 paruul⁹ es. Si
paruulus es/nutriēdus es: Nutritus grā/
dis eris: ꝛ quod paruulus nō poteras/grā/
dis videbis. Sed vt nutriaris: iacta in de/
um curā tuā/et ipſe te enutriet. Modo er/
go pcurram⁹ breuiter ꝗ̃ reſtant: et videte
hic que cōmēdaui/quō dñs inſinuet. Pa
ter diligit filiū: et oīa demonſtrat
ei ꝗ̃ ipſe facit. Jpſe ſuſcitat animas/ſed
p filiū: vt fruant̃ anime ſuſcitate ſubſtātia
dei: hoc eſt patris ꝛ filij. Et maiora his
demōſtrabit ei opa. Quib⁹ maiora?
Sanitatib⁹ corpoꝝ. Jā ꝛ antea tractauim⁹:
nec imorari debem⁹. Maior eſt eñ reſurre
ctio corporis i eternū/ꝙ̃ hec que ad tēpus
facta eſt in illo languido ſanitas corporis.
Et maiora his demonſtrabit ei opera: vt
vos miremini. Demōſtrabit ꝗ̃ſi tp̄ali/
ter: Ergo ꝗ̃ſi homini facto in tp̄e: q2 v̄buȝ

deus non eſt factus: p quē oīa facta ſunt
tēpora: ſed homo factus eſt in tp̄e: apparet
quo conſule/ quo die conceptum de ſpiri/
tuſancto: v̄go maria peperit chriſtū. Ergo
homo factus eſt in tp̄e/p quē deū facta ſūt
tēpora: Jdeo tanꝗ̃ in tēpore demōſtrauit
ei opera maiora: id eſt/reſurrectionē corpo
rū: vt vos miremini factā per filiū reſurre/
ctionē corpoꝝ. Deinde redit ad illā reſurre
ctionē animarū. Sicut eñ pater ſu/
ſcitat mortuos et viuificat: ſic ꝛ fi
lius quos vult viuificat. Sȝ ſm ſpi
ritū viuificat pater/viuificat filius: ꝗ̃s vult
pater/quos vult fili⁹: ſed ipſos pater quos
filius: quia omnia p ipſum facta ſunt. Si/
cut eñ pater ſuſcitat mortuos ꝛ viuificat:
ſic et filius quos vult viuificat. De reſurre
ctione animaꝝ dictū eſt hoc: Quid de re/
ſurrectione corporū? Redit et dicit: Ne/ b
qȝ eñ pater iudicat queꝗ̃: ſȝ om/
ne iudicium dedit filio. Reſurrectio
animaꝝ fit p ſubſtantiā patris et filij eter/
nam et incōmutabilē: Reſurrectio v̄o cor/
porum fit p diſpenſationē humanitatis fi
lij temporalē/non patri coeternā: Jdeo cū
memoraret iudicium vbi fieret reſurrectio
corpoꝝ: Non eñ pater inquit iudicat quē/
ꝗ̃: ſed omne iudicū dedit filio. De reſurre/
ctiōe aūt animaꝝ: ſicut pater ſuſcitat mor/
tuos ꝛ viuificat: ſic et fili⁹ quos vult viuifi/
cat. Jllud ergo ſimul pater ꝛ fili⁹: hoc autē
de reſurrectione corporū: nō iudicat pater
queꝗ̃/ſed oīe iudiciū dedit filio: vt oēs
honorificent filiū/ſicut honorifi/
cant patrē. Hoc redditū eſt reſurrectiōi
animaꝝ: vt oēs honorificēt filiū. Quō?
Sicut honorificant patrē: Animaꝝ eñ re/
ſurrectionē ſic opat̃ filius quomō pater: ſic
viuificat filius quomō pater. Ergo in ani/
maꝝ reſurrectione omnes honorificent fi/
liū ſicut honorificāt patrē. Quid de hono/
rificatiōe ppt̃ reſurrectionē corpis? Qui
non honorificat filiū: non hono/
rificat patrē qui miſit illū. Nō dixit
ſic: ſed honorificat et honorificat. Honora/
tur eñ homo chriſt⁹/ ſed nō ſicut pater de/
us. Quare? Quia ſm hoc dixit: pater ma/
ior me eſt. Quādo autē honorificat̃ filius
ſicut honorificat̃ pater? Cū in pncipio erat
verbū: et verbū erat apud deum: et omnia
p ipſū facta ſūt. Et ideo in hac honorifica/
tione ſecūda quid ait: Qui nō honorificat

filiū/nec honoꝛificat patrē qui miſit illum?
Nō eſt miſſus filius/niſi q2 factus ē homo.
Amē amē dico vobis. Iterꝝ redit ad
reſurrectionē animaꝝ/ vt aſſidue dicētē ca-
piamus: q2 velut volantē ſermonē ſeq̄ non
poteram⁹: ecce imoꝛat̄ nobiſcū ſermo dei:
ecce quaſi habitat cuꝫ infirmitatibus no-
ſtris: redit rurſus ad cōmendationē reſur-
rectionis animaꝝ: Amen amē dico vobis:
quia qui ꝟbū meū audit/ ⁊ credit
ei qui me miſit: habet vitā ęternā:
ſed tanq̄ ex patre. Quia q̄ verbū meū au-
dit/⁊ credit ei q̄ miſit me: ex patre habet vi-
tā ęternā/ credendo in eū q̄ miſit illū: et in
iudiciū nō venit/ ſꝫ trāſit a moꝛte
ad vitā. Sꝫ ex patre viuificat̄ cui credit.
Quid tu? Nō viuificas? Vide q2 et fili⁹ q̄s
vult viuificat. Amē amē dico vobis:
q2 venit hoꝛa qn̄ moꝛtui audient
vocē filij dei: et qui audierint vi-
uent. Hic nō dixit: credēt ei q̄ miſit me/et
ideo viuent: ſed audiēdo vocē filij dei: qui
audierint: hoc eſt/obaudierint filio dei/vi-
uent. Ergo ⁊ ex patre viuent cū credēt pa-
tri: ⁊ ex filio viuent/cū audient vocem filij
dei: Quare ⁊ ex patre viuent et ex filio vi-
uent? Sicut em̄ habet pater vitā i
ſemetipo: ſic dedit filio habere vi-
tā i ſemetipſo. Impleuit de reſurrecti-
one animaꝝ: reſtat euidētius dicere de re-
ſurrectione coꝛpoꝝ: ⁊ poteſtatē dedit
ei iudiciū facere: non ſolū animas ꝑ fi-
dem ⁊ ſapientiā ſuſcitare/ſed et iudiciū fa-
cere. Quare aūt hęc? Quia fili⁹ homi-
nis eſt. Facit ergo aliquid pater ꝑ filium
hominis/quod nō facit ex ſubſtātia ſua cui
ęqualis eſt filius: ſicut ipſū naſci: ſicut ipſū
crucifigi: ſicut ipſum moꝛi: ſicut ipſum re-
ſurgere: non em̄ aliquid hoꝝ patri conti-
git: Sic et reſuſcitationē coꝛpoꝝ: Nā reſu-
ſcitationē animaꝝ ex ſubſtātia ſua pater/ꝑ
ſubſtantiā filij qua illi ęqualis eſt: Animę
quippe fiunt participes illius incōmutabi-
lis lucis/nō coꝛpoꝛa: Reſuſcitationē autē
coꝛpoꝝ pater ꝑ filiū hominis. Et poteſta-
tem em̄ dedit ei iudiciū facere: quia fili⁹ ho-
minis eſt: ſm̄ illud qđ ſupꝛa dixit: Neq̄ em̄
pater iudicat quenq̄. Et vt oſtendat q2 de
reſurrectione coꝛpoꝝ hoc dixit: Nolite
mirari hoc: quia veniet hoꝛa: non
nūc eſt/ſed veniet hoꝛa: in qua omnes
qui in monumentis ſunt. Iam hoc
et heſterno die ſaciatiſſime audiſtis: au-
dient vocē eius: et procedent. Et
vbi? In iudiciū: qui bene fecerunt in
reſurrectionem vitę: qui male ege-
runt/ in reſurrectiōne iudicij. Et
tu hoc facis ſolus o dn̄e: quia omne iudici-
um filio pater dedit: et non iudicat quenq̄?
Ego inquit facio. Sed quomō facis? Nō
poſſum a me facere quicq̄: ſed ſi-
cut audio iudico: et iudiciū meū
iuſtū eſt. Cū diceret̄ de reſurrectione ani-
maꝝ: nō dicebat audio/ſed video. Audio
em̄ tanq̄ ꝑcipiētis patris imperiū. Iā ḡ ſi-
cut homo ſicut quo maioꝛ ē pater: iā ex foꝛ-
ma ſerui/ nō ex foꝛma dei: ſicut audio iudi-
co: ⁊ iudiciū meū iuſtū eſt. Vn̄ ē iudiciū iu-
ſtū hominis? Fratres mei attēdite: q2 nō
quęro voluntatē meā: ſed volun-
tatem eius qui miſit me.
Ab eo qđ ſcꝑtū ē: Poſt hoc abijt
ieſus trās mare galilęę quod ē ti-
beriadis: vſq̄ ad id quod ait: Illi
ergo homines cū vidiſſent quod
fecerat ſignū/ dicebant: Quia hic
eſt vere ꝓpheta qui venit in mun-
dum: Tractatus. XXIIII.

m Iracula que Ca. 6. A
fecit dn̄s noſter ieſus chꝛiſt⁹/
ſunt quidē diuina opa: et ad
intelligendū deum de viſibi-
libus admonēt humanā mentē. Quia em̄
ille nō eſt talis ſubſtantia quę videri ocu-
lis poſſit: ⁊ miracula eius quib⁹ totū mun-
dū regit/vniuerſaq̄ creaturā adminiſtrat:
aſſiduitate viluerūt/ ita vt pene nemo di-
gnet̄ attēdere opera dei mira ⁊ ſtupēda in
quolibet ſeminis grano: ſm̄ ipſam ſuā mi-
ſericoꝛdiā ſeruauit ſibi quędā q̄ faceret op-
poꝛtuno tēpoꝛe ꝓter vſitatū curſum oꝛdi-
nemq̄ naturę: vt nō maioꝛa ſed inſolita vi-
dendo ſtuperēt/quib⁹ quotidiana viluerāt.
Maius em̄ miraculum eſt gubernatio to-
tius mundi/ q̄ ſaturatio q̄nq̄ milia hoīm
de q̄nq̄ panibus: ⁊ tamē hęc nemo mirat̄.
Illud mirant̄ hoīes: non q2 maius eſt/ ſed
quia raꝝ eſt. Quis em̄ et nūc paſcit vniuer-
ſum mundū/ niſi ille qui de paucis granis
ſegetes creat? Fecit ḡ quomō de⁹. Vn̄ em̄
multiplicat de paucis granis ſegetes: inde
in manib⁹ ſuis multiplicauit q̄nq̄ panes.
Poteſtas em̄ erat in manibus chꝛiſti. Pa-

nes autē illi quinq̄ quaſi ſemina erāt:non
quidē terrę mandata/ſed ab eo qui terram
fecit multiplicata. Hoc ergo admotū ē ſen/
ſibus quo erigeret͛ mēs: et exhibitū oculis
vbi exercereť intellect⁹: vt inuiſibilē deū ꝑ
viſibilia opera miraremur: ⁊ erecti ad fidē/
⁊ purgati ꝑ fidē: etiā ipſū inuiſibilit͛ videre
cuperem⁹: quē de reb⁹ viſibilib⁹ inuiſibilit͛
noſcerem⁹. Nec tn̄ ſufficit hęc intueri in mi/
raculis chriſti. Interrogem⁹ ipſa miracula/
q̄d nobis loquanť de chriſto. Habent em̄
ſi intelligant͛ linguā ſuā: Nā q2 ipſe chriſt⁹
verbū dei eſt: etiā factum verbi/verbū no
bis eſt. Hoc ḡ miraculū ſicut audiuimus q̄
magnū eſt: queramus etiā q̄ ꝓfundū ſit.
Non tm̄ eius ſupficie delectemur/ ſed etiā
altitudinē ꝑſcrutemur. Habet em̄ aliquid
intus/hoc quod miramur foris. Vidimus/
expectauimus magnū quiddā/pręclaꝝ q̄d/
dam/ ⁊ omnino diuinū: quod fieri niſi a deo
non poſſit. Laudauimus de facto factorē.
Sed quemadmodū ſi litteras pulchras ali
cubi inſpiceremus: nō nobis ſufficeret lau/
dare ſcriptoris articulū/quō eas pariles/ęq̄/
les/decoraſq̄ fecit: niſi etiā legerim⁹ quid
nobis ꝑ illas indicauerit. Ita factū hoc q̄
tm̄ inſpicit/delectaǂ pulchritudine facti/ vt
admirareť artificē: Qui aūt intelligit qua/
ſi legit. Aliter em̄ videť pictura/aliter vidē
tur litterę. Picturā cū videris: hoc eſt totū
vidiſſe laudaſſe: Litteras cū videris: nō hę ē
totū/quō cōmoneris et legere. Etem̄ dicis
cū videris litteras/ſi forte non eas noſti le/
gere. Quid putamus eſſe qđ hic ſcriptū eſt?
Interrogas quid ſit/cū iā videas aliquid.
Aliud tibi demonſtraturus ē/a quo queris
agnoſcere qđ vidiſti. Alios ille oculos ha/
bet/alios tu. Nonne ſimiliter apices vide/
tis? Sed nō ſimiliter ſigna cognoſcitis. Tu
ergo vides ⁊ laudas: ille videt ⁊ laudat/ le/
git et intelligit. Quia ergo vidim⁹/ q2 lau/
dauimus: legamus ⁊ intelligam⁹. Dn̄s in
B monte: Multo magis intelligam⁹ q2 dn̄s ī
monte/verbū eſt in alto. Proinde nō qua/
ſi humiliter iacet quod in monte factū eſt.
Nec tranſeunť p̄tereundum eſt/ ſed ſuſpici
endum. Turbas vidit: eſurientes agnouit:
miſericordiť pauit: nō ſolū ꝓ bonitate/verūetiā
ꝓ ptāte. Quid em̄ ſola prodeſſet bonitas/
vbi nō erat panis vn̄ turba eſuriēs paſce/
reť? Niſi bonitati adeſſet ptās: ieiuna illa
turba ⁊ eſuriens remaneret. Deniq̄ ⁊ diſci
puli q̄ erāt cū dn̄o ī fame: ⁊ ipſi turbas volē
bāt paſcere/ vt nō remanerēt inanes: ſed vn̄
paſcerēt non habebāt. Interrogauit dn̄s
vn̄ emerent panes ad turbas paſcendas?
Et ait ſcriptura: Hoc autē dicebat tē/
ptans eū: diſcipulū ſcz philippū quē in/
terrogauerat. Ipſe aūt ſciebat quid
eſſet factur⁹. Cur ergo bon⁹ tēptabat:
niſi q2 ignorantiā diſcipuli demōſtrabat?
Et forte in demōſtratione ignorātię diſci/
puli aliq̄d ſignificauit. Apparebit ergo cū
ipſū ſacramentū de q̄nq̄ panib⁹ cęperit no
bis loqui: et q̄d ſignificet indicare. Ibi em̄
videbim⁹ quare dn̄s in hoc facto ignoran/
tiā diſcipuli voluit interrogādo quod ſcie/
bat oſtēdere: Nā interrogam⁹ aliq̄n qđ ne/
ſcim⁹/audire volētes vt diſcam⁹: Aliq̄n in/
terrogam⁹ qđ ſcim⁹/ ⁊ ſcire volētes vtꝝ ille
ſciat quē interrogamus. Vtrūq̄ hoc noue/
rat dn̄s: ⁊ qđ interrogabat ſciebat: et quid
eſſet factur⁹ ipſe nouerat: ⁊ hoc neſcire phi/
lippū ſciebat ſiſr. Quare itaq̄ iterrogabat/
niſi q2 illi⁹ ignorātiā demōſtrabat? Et h̄ q̄/
re fecerit/ vt dixi/poſtea intelligem⁹. An/
dreas ait: Eſt hic puer q̄dā q̄ ha/
bet q̄nq̄ panes ⁊ duos piſces: ſz
hęc q̄d ſūt ad tātos? Cū dixiſſet phi/
lippus interrogat⁹: ducētoꝝ denariorū pa/
nes nō ſufficere: quib⁹ tanta illa turba refi/
ceret͛: erat ibi quidā puer portans q̄nq̄ pa
nes hordeaceos ⁊ duos piſces. Et ait ie/
ſus: Facite hoīes diſcūbere. Erat
aūt ibi fenū multū: ⁊ diſcubuerūt
†ferme q̄nq̄ milia hominū. Acce/ Al. † quaſi
pit aūt dn̄s ieſus panes/ gratias
egit: iuſſit frangi panes: poni an̄
diſcumbentes. Fracti ſunt panes: po/
ſiti an̄ diſcumbētes: nō iā q̄nq̄ panes: ſed
quod adiecerat qui creauerat quod auctū
erat: et de piſcib⁹ quantū ſufficie/
bat. Parꝝ eſt turbā illā fuiſſe ſatiatā: etiā C
fragmēta reſedeſt: Et ipſa colligi iuſſa ſūt
ne perirēt: Et īpleuerant duodecim
cophinos fragmētorū. Breuiter vt
curram⁹: q̄nq̄ panes intelliguntur q̄nq̄ libri
moyſi: merito nō triticei ſed hordeacei: q2
ad vetus teſtamentū ꝑtinent. Noſtis autē
hordeū ita creatū / vt ad medullā ei⁹ vix ꝑ/
ueniaǂ: veſtitur em̄ eadē medulla tegmine
palee: ⁊ ipſa palea tenax ⁊ inherēs/ vt cū la
bore exuaǂ. Talis ē littera veteris teſtamē
ti/veſtita tegminib⁹ carnaliū ſacramētoꝝ.

Sed ſi ad ei⁹ medullā pueniat/paſcit ⁊ ſati/
at. Ferebat ergo puer quidā q̄nq̄ panes ⁊
duos piſces. Si queramus q̄s fuerit puer
iſte: forte pp̄ls iſrael erat. Sēſu puerili por/
tabat/nec māducabat. Illa eñ q̄ portabat
clauſa onerabāt: aperta paſcebāt. Duo au
tē piſces videnẜ nobis ſignificare duas il/
las in veteri teſtamēto ſblimes pſonas/ q̄
vngnebanẜ ad pp̄lm ſanctificādū ⁊ regēdū:
ſacerdotes ⁊ reges. Et ipſe venit ī myſterio
aliq̄n/q̄ p illas ſignificabaẜ: Venit aliq̄n q̄
p medullā hordei oſtēdebaẜ: p paleā vero
hordei occultabaẜ. Venit ipſe vn⁹ vtrāq̄
pſonā in ſe portās/ ſacerdotis et regis. Sa
cerdotiſ p victimā/quā ſeipſū obtulit p no/
bis deo. Regis/q: regimur ab eo: et aperi/
unẜ q̄ clauſa portabanẜ. Gras illi: impleuit
p ſe qđ p vet⁹ teſtamētū pmittebaẜ: ⁊ fran
gi iuſſit panes: Frāgēdo multiplicati ſūt.
Nihil veri⁹. Quinq̄ eñ libri moyſi/q̄ mul
tos libros cū exponunẜ/ tanq̄ frāgēdo: id
eſt/diſſerendo fecerūt. Sz q: in illo hordeo
ignorantia p̄mi populi tegebaẜ/de q̄ p̄mo
2.Cor.3.d. pp̄lo dictū ē: Quādiu legiẜ moyſes/ velamen
ſup corda eoꝝ poſitū eſt. Nōdū eñ ablatū
erat velamē: q: nōdū venerat chriſt⁹. Nō/
dum velū tēpli fuerat illo in cruce pendēte
cōciſſum. Quia q̄ ignorātia ppl̄i erat in le/
ge: ppterea illa dn̄i temptatio/ignorantiā
diſcipuli demōſtrabat. Nihil igitur vacat:
oīa innuūt/ ſed intellectorē requirūt: nā et
iſte numer⁹ paſti ppl̄i pp̄lm ſignificabat ſub
lege ↄſtitutū. Cur eñ q̄nq̄ milia erant/niſi
q: ſub lege erant: que lex q̄nq̄ libris moyſi
explicaẜ? Vñ et q̄nq̄ illis porticib⁹ lāguidi
pdebanẜ/nō ſanabātur. Ille aūt ibi cura/
uit languidū/q̄ ⁊ hic turbas de q̄nq̄ pani/
bus pauit: Nā ⁊ ſup fenū diſcūbebāt. Car
naliter q̄ ſapiebāt/ ⁊ in carnalibus quieſce/
Eſaie.40.b. bāt. Omis eñ caro fenū. Que ſunt aūt il/
D la fragmēta/niſi q̄ pp̄ls nō potuit māduca/
re? Intelliganẜ q̄ quedã ſecretiora intelli/
gētie/q̄ multitudo nō pōt capere. Quid q̄
reſtat niſi vt ſecretiora intelligētie que nō
pōt capere multitudo/ illi credanẜ q̄ idonei
ſunt/ et alios docere: ſicut erāt apl̄i: vñ du/
odecim cophini impleti ſūt? Factū ē hoc et
mirabiliter/q: magnū: factū ē et vtiliter/q:
ſpiritaliter factū eſt. Qui tunc viderūt/ad/
mirati ſunt: nos aūt nō miramur cū audi/
mus. Factū eſt eñ vt illi viderēt: ſcriptū ē
aūt vt nōs audirem⁹. Qđ in illis oculi va/
luerūt/hoc in nobis fides. Cernim⁹ quippe
animo qđ oculis nō potuim⁹. Et p̄lati ſu/
mus illis: qm̄ de nobis dictū ē: Beati q̄ nō Joh.20.f.
vidēt ⁊ credūt. Addo aūt: q: forte intelle/
ximus qđ illa turba non intellexit. Et vere
nos paſti ſum⁹/ q̄ ad medullā hordei pue/
nire potuim⁹. Deniq̄ hoies illi q̄ viderūt:
hoc quid putauerūt? Illi inquit hoies
cū vidiſſent qđ fecerat ſignū/dice
bant: q: hic ē vere pphета. Adhuc
forte ideo chriſtū pphetā putabant: q: ſu/
per fenū diſcumbebant. Erat autē ille dn̄s
pphetarū/impletor pphetarū/ ſanctifica/
tor pphetarū: ſed et pphета: Nam et moy/
ſi dictū eſt: Suſcitabo eis pphetā ſimilem Deut.18.b.
tui. Similē ſm carnē/nō ſm maieſtatē. Et
de ipſo chriſto illam dn̄i pmiſſionē habere
intellectū: aperte in actibus apl̄orū expo/ Act.7.e.
niẜ ⁊ legiẜ. Et ipſe dn̄s de ſe ait: Nō eſt p/ Joh.4.f.
pheta ſine honore niſi in patria ſua. Pro/
pheta dn̄s/ ⁊ verbū dei dn̄s: et nullus pro/
pheta ſine verbo dei pphetat. Cū pphetiẜ
verbum dei/ ⁊ pphета verbū dei. Merue/
runt priora tempora pphetas afflatos/et
impletos verbo dei: meruimus nos pphe
tam ipſū verbū dei. Sic autē pphета chri/
ſtus dn̄s pphetaꝝ: ſicut angelus chriſtus/
dn̄s angeloꝝ: Nam et ipſe dictus eſt ma/ Eſaie.9.b.
gni conſilij angelus. Verūtamē alibi quid
dicit pphета? Qui nō legatus neq̄ ange/
lus/ſed ipſe veniens ſaluos faciet eos: id ē
ad ſaluos eos faciendos/non mittet lega/
tū/non mittet angelū: ſꝫ veniet ipſe. Quis
veniet? Ipſe angelus. Certe non p ange/
lum/niſi quia iſte ſic angelus/ vt etiaz dn̄s
angeloꝝ. Etenī angeli latine nūcij ſūt. Si
chriſtus nihil annūciaret/angelus non di/
cereẜ: Si chriſtus nihil pphetaret/ pphета
non diceretẜ. Exhortatus ē nos ad fidē ⁊ ad
capeſſendā vitā eternā. Aliq̄d p̄ſens annū
ciauit: aliquid futuꝝ predixit. Ex eo q̄ pre/
ſens nunciauit/ angelus erat: ex eo q̄ fu/
tuꝝ predixit/ pphета erat: ex eo q̄ verbum
dei/caro factū eſt: et angeloꝝ et pphetarū
dominus erat.

Ab eo quod ſcriptū eſt: Jeſus er/ go cum cognouiſſet/ q̄ veniſſent vt raperent eum: vſq̄ ad id quod ait: Et omnis q̄ videt filium et cre dit in eum/ habet vitam eternam/ et ego reſuſcitabo eum in nouiſſi mo die: Tractatus.XXV.

a Eſternam ex
b euãgelio lectionẽ/iſta ẽ hodi/
erna q̃ ſequit/vñ hodiern⁹ ſer
mo debet. Facto illo miracu
lo/vbi q̃nq̧ milia hoim de q̃nq̧ panib⁹ pa/
uit ieſus:cũ admiratę eſſent turbę/⁊ eũ ma
gnũ ꝓphetã dicerẽt q̃ venit in mundũ: ſeq̄/
tur hoc: Jeſus ergo cu3 vidiſſet q2
veneratvt raperẽt eũ/⁊ facerẽt eũ
regẽ:fugit iteꝝ in montẽ ipſe ſol⁹.
Dat ergo intelligi/ꝙ dñs cũ ſederet in mõ/
te cũ diſcipulis ſuis:⁊ videret turbas ad ſe
venientes:deſcẽderat de monte:⁊ circa in/
feriora loca turbas pauerat: Nã quõ fieri
poteſt/vt rurſus illuc fugeret/niſi añ d mõ/
te deſcenderet? Significat ergo aliquid/ꝙ
dñs de alto deſcẽdit ad paſcẽdas turbas:
pauit et aſcendit. Quare autẽ aſcendit cũ
cognouiſſet q2 eũ vellẽt rapere ⁊ regẽ face/
re? Quid enĩ? Non erat rex qui timebat fi/
eri rex? Erat omnino. Nec talis rex q̃ ab ho/
minibus fieret: ſed talis rex qui hominib⁹
regnũ daret. Nũquid forte hic aliquid ſi/
gnificat nobis ieſus/cui⁹ verba facta ſunt?
Ergo in hoc ꝙ voluerunt eũ rapere et regẽ
facere: et ꝓpter hoc fugit in montẽ ipſe ſo/
lus:hoc in illo factũ tacet. Nihil loquit/ni/
hil ſignificat. An forte hoc erat rapere eũ/
ꝑuenire velle tẽpus regni eius? Etenĩ ve/
nerat modo:non iã regnare quomõ regna/
Math.6.b. turus ẽ/in eo ꝙ dicimus: Adueniat regnũ
tuũ. Semꝑ quidẽ ille cu3 patre regnat ſm
ꝙ eſt filius dei:verbũ dei:verbũ ꝑ quod fa
cta ſunt omĩa. Prędixerũt autẽ ꝓphetę re/
gnũ eius/ etiã ſm id ꝙ eſt factus chriſtus:⁊
fecit fideles ſuos chriſtianos. Erit enĩ re/
gnũ chriſtianorũ quod modo colligit: qõ
modo comparat:quod modo emit ſangui
ne chriſti. Erit aliquãdo manifeſtũ regnũ
eius/ quãdo aperta erit claritas ſanctorũ:
poſt iudiciũ ab eo factum:quod iudiciũ ſu/
pra ipſe dixit:quod filius hominis factur⁹
ſit. De quo etiã apoſtol⁹ dixit: Cũ tradide/
rit regnũ deo et patri. Unde etiã ipſe ait:
1.Cor.15.c. Math.25.c. Uenite bñdicti patris mei/ꝑcipite regnũ:
quod vobis paratũ eſt ab initio mũdi. Di/
ſcipuli autẽ et turbę credentes in eum: pu/
tauerunt illũ ſic veniſſe vt etiam regnaret:
hoc eſt velle rapere et regẽ facere:ꝑuenire
velle tempus eius/ quod ipſe apud ſe oc/
cultabat/vt opportune ꝓderet/vt oppor/
tune in fine ſęculi declararet. Nã vt noue/
ritis:quia regẽ eum volebant facere:id eſt/
anteuenire: et iã habere manifeſtũ chriſti
regnũ:quẽ primo oportebat iudicari/⁊ de/
inde iudicare vbi crucifixus eſt:⁊ illi qui in
eũ ſperabant/ſpem reſurrectionis eius ꝑdi
derãt/reſurgẽs a mortuis inuenit inde du/
os cũ deſperatione ſibi ſermocinãtes:et cũ
gemitu quę geſta fuerant colloquentes: et
apparẽs eis velut incognitus/ cũ oculi eo/
rum tenerent ne ab eis agnoſceret: ſermo/
nẽ tractantibus miſcuit: illiq̧ narrantes ei
vnde ſermocinarẽtur/ dixerunt: ꝙ ille ma/
gnus ꝓpheta in factis et dictis occiſus eſ/
ſet a principib⁹ ſacerdotu3: Et nos inqui/ Luc.24.c.
unt ſperabamus/q2 ipſe eſſet redemptio iſ
rael. Recte ſperabatis: verũ ſperabatis:in
illo eſt redemptio iſrael. Sed quid feſtina/
tis? Rapere vultis. Jllud etiã idicabat no
bis hunc ſenſum:q2 cũ eũ quererẽt diſcipu/
li de fine/dixerũt ei: Si hoc in tempore re/ Act.1.a.
ꝑſentabis/et quãdo regnũ iſrael? Jam enĩ
eſſe cupiebant: iã volebant: hoc eſt rapere/
et regẽ facere. Sed ait diſcipulis: q2 adhuc
ſolus aſcenſurus erat. Nõ inquit eſt veſtrũ
ſcire tẽpora vel momenta/quę pater poſu/
it in ſua poteſtate: Sed accipietis ỽtutẽ ex
alto ſpiritũſanctũ ſuperuenientẽ in vos:et
eritis mihi teſtes in hieruſalẽ/et in omĩ iu/
dęa et ſamaria/et vſq̧ ad fines terrę. Uul/
tis vt iã exhibeã regnũ: prius colligam qõ
exhibeã. Altitudinẽ amatis/ et altitudinẽ
adipiſcimini:ſed ꝑ humilitatẽ me ſequimi/
ni. Sic de illo etiã prędictũ ẽ: Et cõgrega/ Pſ.7.
tio populoꝝ circundabit te:et ꝓpter hanc
in altũ regredere: id eſt/vt circũdet te con/
gregatio populoꝝ/vt multos colligas/re/
gredere in altũ. Sic fecit/pauit ⁊ aſcendit.
Quare autẽ dictũ eſt/fugit? Neq̧ enĩ ve/ B
re ſi nollet teneretur/ ſi nollet caperet: qui
ſi nollet/ nec agnoſceret: Nã vt noueritis
hoc myſtice factũ/non ex neceſſitate ſed ex
ſignificãte diſpoſitione: modo in conſequẽ
ti videbitis: quia eis ſecũdo turbis quę eũ
quęrebant apparuit:⁊ cũ eis loquẽs/ mul/
ta eis dixit: multa de pane cęleſti diſputa/
uit. Nonne cum ipſis de pane diſputans
erat/ a quib⁹ ne teneret aufugerat? Nõ er/
go et tunc poterat agere vt nõ ab eis com/
prehẽderet: quẽadmodũ poſtea quãdo cũ
eis loquebatur? Aliquid ergo ſignificauit
fugiendo. Quid eſt ergo fugit? Nõ potuit

Sed ſi ad eiꝰ medullã ꝑueniat̃/paſcit ⁊ ſati/
at. Ferebat ergo puer quidã qͥnqꝫ panes ⁊
duos piſces. Si queramus qͥs fuerit puer
iſte: forte pp̃ls iſrael erat. Sẽſu puerili por/
tabat/nec mãducabat. Illa eñ q̃ portabat
clauſa onerabãt: aperta paſcebãt. Duo au
tẽ piſces vident̃ nobis ſignificare duas il/
las in veteri teſtamẽto ſblimes pſonas/ q̃
vnguebant̃ ad pp̃lm ſanctificãdũ ⁊ regẽdũ:
ſacerdotes ⁊ reges. Et ipſe venit ĩ myſterio
aliqñ/q̃ p illas ſignificabat̃: Venit aliqñ q̃
p medullã hordei oſtẽdebat̃: p paleã vero
hordei occultabat̃. Venit ipſe vnꝰ vtrãqꝫ
pſonã in ſe portãs/ ſacerdotis et regis. Sa
cerdotiſ p victimã/quã ſeipſũ obtulit ꝓ no/
bis deo. Regis/qꝛ regimur ab eo: et aperi/
unt̃ q̃ clauſa portabant̃. Gr̃as illi: impleuit
p ſe qđ p veteꝝ teſtamẽtũ ꝓmittebat̃: ⁊ fran
gi iuſſit panes: Frãgẽdo multiplicati ſũt.
Nihil veriꝰ. Quinqꝫ eñ libri moyſi/q̃ mul
tos libros cũ exponunt̃/ tanq̃ frãgẽdo: id
eſt/diſſerendo fecerũt. Sꝫ qꝛ in illo hordeo
ignorantia ꝑmi populi tegebat̃/ de q̃ ꝑmo
2.Cori.3.d. pp̃lo dictũ ẽ: Q̃diu legit̃ moyſes/ velamen
ſup corda eoꝝ poſitũ eſt. Nõdũ eñ ablatũ
erat velamẽ: qꝛ nõdũ venerat chriſtꝰ. Nõ/
dum velũ tẽpli fuerat illo in cruce pendẽte
cõciſſum. Quia q̃ ignorãtia ppl̃i erat in le/
ge: ꝓpterea illa dñi temptatio/ignorantiã
diſcipuli demõſtrabat. Nihil igitur vacat:
oĩa innuũt/ ſed intellectorẽ requirũt: nã et
iſte numerꝰ paſti pp̃li pp̃lm ſignificabat ſub
lege ꝯſtitutũ. Cur eñ qͥnqꝫ milia erant/niſi
qꝛ ſub lege erant: quę lex qͥnqꝫ libris moyſi
explicat̃? Vñ et qͥnqꝫ illis porticibꝰ lãguidi
ꝓdebant̃/nõ ſanabãtur. Ille aũt ibi cura/
uit languidũ/q̃ ⁊ hic turbas de qͥnqꝫ pani/
bus pauit: Nã ⁊ ſup fęnũ diſcũbebãt. Car
naliter q̃ ſapiebãt/⁊ in carnalibus quieſce/
Eſaie.40.b. bãt. Oĩs eñ caro fęnũ. Quę ſunt aũt il/
D la fragmẽta/niſi q̃ pp̃ls nõ potuit mãduca/
re? Intelligant̃ q̃ quędaꝫ ſecretiora intelli/
gẽtię/q̃ multitudo nõ põt capere. Quid q̃
reſtat niſi vt ſecretiora intelligẽtię quę nõ
põt capere multitudo/ illꝭ credant̃ q̃ idonei
ſunt/ et alios docere: ſicut erãt apl̃i: vñ du/
odecim cophini impleti ſũt? Factũ ẽ hoc et
mirabiliter/qꝛ magnũ: factũ ẽ et vtiliter/qꝛ
ſpiritaliter factũ eſt. Qui tunc viderũt/ad/
mirati ſunt: nos autẽ nõ miramur cũ audi/
mus. Factũ eſt eñ vt illi viderẽt: ſcriptũ ẽ
aũt vt nos audiremꝰ. Qđ in illis oculi va/
luerũt/hoc in nobis fides. Cernimꝰ quippe
animo qđ oculis nõ potuimꝰ. Et ꝑlati ſu/
mus illis: qm̃ de nobis dictũ ẽ: Beati q̃ nõ Ioh.20.g.
vidẽt ⁊ credũt. Addo aũt: qꝛ forte intelle/
ximus qđ illa turba non intellexit. Et vere
nos paſti ſumꝰ/ q̃ ad medullã hordei ꝑue/
nire potuimꝰ. Deniqꝫ hoĩes illi q̃ viderũt:
hoc quid putauerũt? Illi inquit hoĩes
cũ vidiſſent qđ fecerat ſignũ/dice
bant: qꝛ hic ẽ vere ꝓpheta. Adhuc
forte ideo chriſtũ ꝓphetã putabant: qꝛ ſu/
per fęnũ diſcumbebant. Erat autẽ ille dñs
ꝓphetarũ/impletor ꝓphetarũ/ ſanctifica/
tor ꝓphetarũ: ſed et ꝓpheta: Nam et moy/
ſi dictũ eſt: Suſcitabo eis ꝓphetã ſimilem Deut.18.c.
tui. Similẽ ſcḋm carnẽ/nõ ſcḋm maieſtatẽ. Et
de ipſo chriſto illam dñi ꝓmiſſionẽ habere
intellectũ: aperte in actibus apl̃oꝝ expo/ Act.7.e.
nit̃ ⁊ legit̃. Et ipſe dñs de ſe ait: Nõ eſt ꝓ/ Ioh.4.f.
pheta ſine honore niſi in patria ſua. Pro/
pheta dñs/⁊ verbũ dei dñs: et nullus pro/
pheta ſine verbo dei ꝓphetat. Cũ ꝓpheti
verbum dei: ⁊ ꝓpheta verbũ dei. Merue/
runt priora tempora ꝓphetas afflatos/et
impletos verbo dei: meruimus nos ꝓphe
tam ipſũ verbũ dei. Sic autẽ ꝓpheta chri/
ſtus dñs ꝓphetaꝝ: ſicut angelus chriſtus/
dñs angeloꝝ: Nam et ipſe dictus eſt ma/ Eſaie.9.b.
gni conſilij angelus. Verũtamẽ alibi quid
dicit ꝓpheta? Qui nõ legatus neqꝫ ange/
lus/ſed ipſe veniens ſaluos faciet eos: id ẽ
ad ſaluos eos faciendos/non mittet lega/
tũ/non mittet angelũ: ſ; veniet ipſe. Quis
veniet? Ipſe angelus. Certe non p ange/
lum/niſi quia iſte ſic angelus/ vt etiaꝫ dñs
angeloꝝ. Etenĩ angeli latine nũcij ſũt. Si
chriſtus nihil annũciaret/angelus non di/
ceret̃: Si chriſtus nihil ꝓphetaret/ ꝓpheta
non diceret̃. Exhortatus ẽ nos ad fidẽ ⁊ ad
capeſſendã vitã ęternã. Aliqđ ꝑſens annũ
ciauit: aliquid futuꝝ prędixit. Ex eo q̃ prę/
ſens nunciauit / angelus erat: ex eo q̃ fu/
tuꝝ prędixit/ꝓpheta erat: ex eo q̃ verbum
dei/caro factũ eſt: et angeloꝝ et ꝓphetarũ
dominus erat.

Ab eo quod ſcriptũ eſt: Ieſus er/
go cum cognouiſſet/ q̃ veniſſent
vt raperent eum: vſqꝫ ad id quod
ait: Et omnis q̃ videt filium et cre
dit in eum/habet vitam ęternam/
et ego reſuſcitabo eum in nouiſſi
mo die: Tractatus.XXV.

A Eſternam ex
b euãgelio lectionẽ/iſta ẽ hodi-
erna q̃ ſequit/vñ hodiern⁹ ſer
mo debet. Facto illo miracu
lo/vbi q̃nq; milia hoim de q̃nq; panib⁹ pa-
uit ieſus:cũ admiratę eſſent turbę/⁊ eũ ma
gnũ ꝓpbetã dicerẽt q̃ venit in mundũ: ſeq̃-
tur hoc: Jeſus ergo cũ vidiſſet q̄
venerãt vt raperẽt eũ/⁊ facerẽt eũ
regẽ: fugit iterũ in montẽ ipſe ſol⁹.
Dat ergo intelligi/ꝙ dñs cũ ſederet in mõ-
te cũ diſcipulis ſuis:⁊ videret turbas ad ſe
venientes: deſcẽderat de monte:⁊ circa in-
feriora loca turbas pauerat: Nã quõ fieri
poteſt/vt rurſus illuc fugeret/niſi añ dõ mõ-
te deſcenderet? Significat ergo aliquid/ꝙ
dñs de alto deſcẽdit ad paſcẽdas turbas:
pauit et aſcendit. Quare autẽ aſcendit cũ
cognouiſſet q̄ eũ vellẽt rapere ⁊ regẽ face-
re? Quid enĩ? Non erat rex qui timebat fi-
eri rex? Erat omnino. Nec talis rex q̃ ab ho-
minibus fieret: ſed talis rex qui hominib⁹
regnũ daret. Nũquid forte hic aliquid ſi-
gnificat nobis ieſus/cui⁹ verba facta ſunt?
Ergo in hoc ꝙ voluerunt eũ rapere et regẽ
facere: et ꝓpter hoc fugit in montẽ ipſe ſo-
lus: hoc in illo factũ tacet. Nihil loquit/ni-
hil ſignificat. An forte hoc erat rapere eũ/
ꝓuenire velle tẽpus regni eius? Etenĩ ve-
nerat modo: non iã regnare quomõ regna-
Matth.6.b. turus ẽ/in eo ꝙ dicimus: Adueniat regnũ
tuũ. Semꝑ quidẽ ille cũ patre regnat ſm
ꝙ eſt filius dei: verbũ dei: verbũ ꝑ quod fa
cta ſunt oĩa. Prędixerũt autẽ ꝓphetę re-
gnũ eius/ etiã ſm id ꝙ eſt factus chriſtus:⁊
fecit fideles ſuos chriſtianos. Erit enĩ re-
gnũ chriſtianorũ quod modo colligit: qđ
modo comparat: quod modo emit ſangui
ne chriſti. Erit aliquãdo manifeſtũ regnũ
eius/ quãdo aperta erit claritas ſanctorũ/
poſt iudiciũ ab eo factum: quod iudiciũ ſu-
pra ipſe dixit: quod filius hominis factur⁹
ſit. De quo etiã apoſtol⁹ dixit: Cũ tradide-
rit regnũ deo et patri. Unde etiã ipſe ait:
1.Cor.15.c. Uenite bñdicti patris mei/ꝑcipite regnũ:
Matth.25.c. quod vobis paratũ eſt ab initio mũdi. Di-
ſcipuli autẽ et turbę credentes in eum: pu-
tauerunt illũ ſic veniſſe vt etiam regnaret:
hoc eſt velle rapere et regẽ facere: ꝓuenire
velle tempus eius/ quod ipſe apud ſe oc-
cultabat/vt opportune ꝓderet/vt oppor-
tune in fine ſęculi declararet. Nã vt noue-
ritis: quia regẽ cum volebant facere: id eſt/
anteuenire: et iã habere manifeſtũ chriſti
regnũ: quẽ primo oportebat iudicari/⁊ de-
inde iudicare vbi crucifixus eſt:⁊ illi qui in
eũ ſperabant/ſpem reſurrectionis eius ꝑdi-
derãt/reſurgẽs a mortuis inuenit inde du-
os cũ deſperatione ſibi ſermocinãtes: et cũ
gemitu quę geſta fuerant colloquentes: et
apparẽs eis velut incognitus/ cũ oculi eo-
rum tenerent ne ab eis agnoſceret: ſermo-
nẽ tractantibus miſcuit: illiq; narrantes ei
vnde ſermocinarẽtur/ dixerunt: ꝙ ille ma-
gnus ꝓpheta in factis et dictis occiſus eſ-
ſet a principib⁹ ſacerdotũ: Et nos inqui- Luc.24.c.
unt ſperabamus/q̄ ipſe eſſet redemptio iſ
rael. Recte ſperabatis: verũ ſperabatis: in
illo eſt redemptio iſrael. Sed quid feſtina-
tis? Rapere vultis. Illud etiã idicabat no
bis hunc ſenſum: q̄ cũ eũ quęrerẽt diſcipu-
li de fine/dixerũt ei: Si hoc in tempore re- Act.1.a.
ꝓſentabis/et quãdo regnũ iſrael? Jam enĩ
eſſe cupiebant: iã volebant: hoc eſt rapere/
et regẽ facere. Sed ait diſcipulis: q̄ adhuc
ſolus aſcenſurus erat. Nõ inquit eſt veſtrũ
ſcire tẽpora vel momenta/quę pater poſu-
it in ſua poteſtate: Sed accipietis virtutẽ ex
alto ſpiritũſanctũ ſuperuenientẽ in vos: et
eritis mihi teſtes in hieruſalẽ/et in omni iu-
dęa et ſamaria/et vſq; ad fines terrę. Uul-
tis vt iã exhibeã regnũ: prius colligam qđ
exhibeã. Altitudinẽ amatis/ et altitudinẽ
adipiſcimini: ſed ꝑ humilitatẽ me ſequimi-
ni. Sic de illo etiã prędictũ ẽ: Et cõgrega- Ps.7.
tio populorũ circundabit te: et ꝓpter hanc
in altũ regredere: id eſt/vt circũdet te con-
gregatio populorũ/vt multos colligas/re-
gredere in altũ. Sic fecit/pauit ⁊ aſcendit.
B Quare autẽ dictũ eſt/fugit? Neq; enĩ ve-
re ſi nollet teneretur/ ſi nollet caperet: qui
ſi nollet/ nec agnoſceret: Nã vt noueritis
hoc myſtice factũ/non ex neceſſitate ſed ex
ſignificãte diſpoſitione: modo in conſequẽ
ti videbitis: quia eis ſecũdo turbis quę eũ
quęrebant apparuit:⁊ cũ eis loquẽs/ mul-
ta eis dixit: multa de pane cęleſti diſputa-
uit. Nonne cum ipſis de pane diſputans
erat/ a quib⁹ ne teneret aufugerat? Nõ er-
go et tunc poterat agere vt nõ ab eis com-
prehẽderet: queadmodũ poſtea quãdo cũ
eis loquebatur? Aliquid ergo ſignificauit
fugiendo. Quid eſt ergo fugit? Nõ potuit

intelligi altitudo ei⁹. Quicquid eñ nõ in-
tellexeri/fugit me dicis. Ergo fugit ite-
Roma.8.f. rum in montem ipſe ſolus. Primo-
genitus a mortuis aſcendẽs ſup omnes ce-
los/et interpellans p nobis. Interea illo
Heb.9.b. ſurſum poſito ſolo ſacerdote magno/ qui
intrauit in interiora veli/ foris populo cõ-
ſtituto. Hunc eñ ſacerdos ille in lege vete-
ri ſignificabat: qui hoc ſemel in anno faci-
ebat. Illo ergo ſurſum poſito/ diſcipuli in
nauicula quid patiebant? Nã illo in altis
conſtituto/ nauicula illa eccleſiã ſignifica-
bat. Si non hoc pmo in eccleſiã intelligim⁹
quod illa nauicula patiebat: non erãt illa
ſignificãtia/ſed ſimpliciter trãſeũtia. Si au
tem videmus exprimi in eccleſia veritatẽ
illarũ ſignificationũ: manifeſtũ quia facta
chriſti genera ſunt locutionũ. Ut autem
ſero factũ eſt inquit: deſcenderunt
diſcipuli eius ad mare. Et/cũ aſce
Al.† nauim diſſent †naiculã: venerunt trans
mare in capharnaũ. Cito dixit finitũ
quod poſtea factũ eſt: Venerunt trãs ma-
re in capharnaũ: ⁊ redit vt exponat quem-
admodũ venerunt: quia p ſtagnũ nauigã-
tes tranſierunt. Et dũ nauigarent ad eũ lo
cum quo eos veniſſe iã dixit: recapitulãdo
exponit quid acciderit. Tenebrę iã fa-
ctę erant: et nõ venerat ad illos ie
ſus. Merito tenebrę: qr lux non venerat.
Tenebrę iã factę erant: et non venerat ad
eos ieſus. Quantũ accedit finis mũdi: cre-
ſcũt errores: crebreſcũt terrores: creſcit ini-
quitas: creſcit infidelitas. Lux deniq̃ quę
charitas apud iohannẽ ipſũ euãgeliſtã ſa-
1.Joh.2.b. tis aperteq̃ monſtrat/ ita vt diceret: Qui
odit fratrẽ ſuũ in tenebris ẽ: creberrime ex-
Matth.24.b tinguitur. Creſcũt irę/et tenebrę odiorum
fraternorũ quotidie creſcunt: ⁊ nondũ ve-
nit ieſus. Uñ apparet qr creſcunt? Quo-
niã abundauit iniquitas: refrigeſcet chari-
tas multorũ. Creſcunt tenebrę: et nondũ
venit ieſus. Creſcentibus tenebris/refrige
ſcente charitate/abundãte iniquitate: ipſi
ſunt fluctus nauẽ turbãtes. Tempeſtates
et venti/clamores ſunt maledicorũ. Inde
charitas refrigeſcit: inde fluctus augent/et
turbatur nauis. Uento magno flãte
mare exurgebat: tenebrę creſcebant:
intelligentia minuebat: iniquitas augeba
C tur. Cũ remigaſſent ergo quaſi ſta
dia vigintiquinq̃ aut trigita. In-
terea ambulabãt/ pmouebãt: nec venti il-
li ⁊ tempeſtates ⁊ fluctus ⁊ tenebrę id age-
bant/vt vel nauis non pmoueret/vel ſolu
ta mergeret: ſed inter illa oĩa mala ibat.
Etenĩ quia abũdauit iniquitas: et refrige-
ſcit charitas multorũ: creſcunt fluctus: au-
gent tenebrę: ſęuit ventus: ſed tamen na-
uis ambulat. Qui eñ pſeuerauerit vſq̃ in Matth.10.c. et.24.b.
finẽ: hic ſaluus erit. Nec ipſe ſtadiorũ nu-
merus contemnẽdus ẽ. Neq̃ eñ vere poſ-
ſet nihil ſignificare quod dictũ eſt: Cũ re-
migaſſent ſtadia vigintiquinq̃ aut trigin
ta: tunc ad eos venit ieſus. Sufficeret aut
vigintiq̃nq̃ aut trigita: maxime qr ęſtimã-
tis erat/nõ affirmantis. Nũq̃d periclitaret
veritas in ęſtimãte/ſi diceret ſtadia ferme tri
ginta: aut ſtadia ferme vigintiq̃nq̃? ſed ex
vigintiq̃nq̃ fecit triginta. Queramus nu-
merũ vigeſimũquintũ/vñ conſtant/vnde ſi
unt? De quinario. Quinarius ille numer⁹
ad legẽ pertinet. Ipſi ſunt q̃nq̃ libri moy-
ſi: ipſi ſunt quinq̃ porticus illę languidos
continentes: ipſi quinq̃ panes q̃nq̃ milia
hominũ paſcẽtes. Ergo legẽ ſignificat nu-
merus viceſimuſquintus. Quomõ q̃nq̃ p
quinq̃: id eſt/quinquies quini/faciũt vigin
tiquinq̃/quadratũ quinariũ. Sed huic le-
gi anteq̃ euãgeliũ veniret/deerat pfectio.
Perfectio autẽ in ſenario numero compre
hendit: ppterea ſex diebus de⁹ mundũ p-
fecit: et quinq̃ ipſa p ſex multiplicẽtur: vt
lex per euangeliũ adimpleatur: vt fiãt ſexi-
es quini triginta. Ad eos ergo qui implẽt
legẽ/venit ieſus. Et venit: Quomõ? Cal-
cans fluctus: oĩes tumores mũdi ſub pe-
dibus habẽs: omnes celſitudines ſęculi p-
mens. Hoc agitur quantũ addit tempori:
et quantũ accedit ętas ſęculi. Augent i iſto
mũdo tribulationes: augent mala: augent
contritiones: exaggerant hęc omnia. Ieſus
tranſit calcãs fluctus: ⁊ tamẽ tantę ſunt tri
bulatiões/ vt etiã ipſi q̃ crediderũt in ieſũ/
et qui conãtur pſeuerare in finem/expaue-
ſcant ne deficiant. Chriſto fluctus calcãte
ſęculi/ambitiones ⁊ altitudines depmẽte/
expaueſcit chriſtianus. Nonne hęc illi p̃di
cta ſunt? Merito ⁊ ieſu in fluctibus ambu
lante/timuerunt: quomõ chriſtiani q̃- Hic preteri⁹
uis habentes ſpem in futuro ſęculo: ſi vi- text⁹ † Uidẽt
derint deprimi altitudinẽ ſęculi hui⁹: ple- ieſum/vſq̃: et
rũq̃ conturbant de contritione rerum hu- timuerunt.
manarũ: aperiũt euãgeliũ: aperiũt ſcpturas

diuinas:et inueniunt ibi iſta omnia prędi/
cta:quia hoc dñs facit: Deprimit celſitudi
nes ſęculi/vt ab humilib᷒ glorificetur. De
quorũ altitudine prędictũ eſt:ciuitates fir/
miſſimas deſtrues:et inimici defecerũt fra
meę in finẽ/et ciuitates deſtruxiſti. Quid
ergo timetis chriſtiani? Chriſtus loquit:
Al.hz† Jlle abt dixit eis †Ego ſũ/nolite timere. Quid hęc ex/
paueſcitis? Quid timetiſ? Ego iſta prędixi:
ego facio:neceſſe ẽ vt fiant. Ego ſum:noli/
te timere. Voluerunt ergo accipere
in nauim:agnoſcẽtes et gaudentes ſecu
ri facti:et ſtatim fuit nauis ad terrã
qua ibant. Factus eſt finis ad terrã: de
humido ad ſolidũ/de turbato ad firmũ/de
D itinere ad finẽ. Altera die turba quę
ſtabat trãs mare:vñ illi venerant:vi/
dit q2 nauicula alia nõ erat ibi ni/
ſi vna: et q2 nõ introiſſet cũ diſci/
Al.hz†ieſus pulis ſuis†in nauẽ: ſed ſoli diſci/
puli eius abiſſent: alię vero ſupue/
nerũt naues a tiberiade/iuxta lo/
cũ vbi manducauerũt panẽ/gra/
Al.†deo tias agentes† dño. Cũ ergo vidiſ
ſet turba/quia ieſus non eſſet ibi
neq3 diſcipuli eius: Aſcenderunt
in nauiculas/et venerunt caphar
naum quęrentes ieſum. Inſinuatũ
tamen ẽ illis tam magnũ miraculũ. Vide/
runt enĩ q diſcipuli ſoli aſcendiſſent in na/
uim:et quia alia nauis nõ ibi erat. Vene/
runt autẽ inde et naues iuxta locũ illũ vbi
manducauerũt panes:in quibus eũ turbę
ſecutę ſũt cũ diſcipulis ſuis. Ergo nõ aſcẽ/
derat:alia nauis illic non erat. Vñ ſubito
trans mare factus eſt ieſus/niſi q2 ſup ma/
re ambulauit vt miraculũ monſtraret? Et
cũ inueniſſent eũ: turbę. Ecce repſen/
tat ſe turbis: a quibus ſę rapi timuerat/et
in montẽ fugerat. Omino confirmat et in/
ſinuat nobis in myſterio dicta eſſe illa oia:
et facta in magno ſacramẽto vt aliquid ſi/
gnificarẽt. Ecce eſt ille qui in montẽ fuge/
rat turbas:nõne cũ ipſis turbis loquitur?
Nõ teneant/nõ regẽ faciant. Et cũ inue/
niſſent eũ:trãs mare:dicũt ei: Rab/
bi/quãdo huc veniſti? Ille poſt mi/
raculi ſacramentũ et ſermonẽ infert: vt ſi fi
eri poteſt/qui paſti ſũt/paſcant:⁊ quoꝝ ſa/
tiauit panibus vẽtres/ſatiet et ſermonib᷒
mẽtes: ſed ſi capiũt/⁊ ſi non capiũt/ſumat
qđ capiũt/ne fragmẽta pereãt. Loquat̃ ꝫ ⁊
audiamus. Reſpondit ieſus et di/
xit: Amen amen dico vobis/ quę/
ritis me:non quia vidiſtis ſigna:
ſed quia manducaſtis ex panib᷒
meis† Propter carnẽ me quęritis/non p/ Al.hz† et ſa/
pter ſpiritũ. Q3 multi nõ quęrũt ieſum/ni/ turati eſtis
ſi vt illis faciat bene ſm tẽpus. Alius ne/
gociũ habet/quęrit interceſſionẽ clericoꝝ:
Alius premitur a potẽtiore/fugit ad eccle/
ſiã: Ali᷒ p ſe vult interuenire apud eũ apđ
quem paꝝ valet. Ille ſic/ille ſic. Impletur
quotidie talibus eccleſia. Vix quęrit ieſus
ppter ieſum. Quęritis me non quia vidi/
ſtis ſigna/ſed q2 manducaſtis ex panibus.
Operamini cibũ/ nõ cibũ qui pe/
rit: ſed qui pmanet in vitam ęter/
nã. Quęritis me ppter aliud: q̃rite me p/
pter me. Seipſum chariſſimi dñs inſinuat
iſtũ cibũ: qđ in ſequẽtib᷒ illuceſcit: quẽ fi/
li᷒ hois dabit vobis. Expectabas cre
do iteꝝ panes manducare: iteꝝ diſcũbere:
iteꝝ ſaginari: ſed dixerat/cibũ non qui pe/
rit/ſed qui pmanet in vitã ęternã: Quomõ
dictũ fuerat mulieri illi ſamaritanę: Si ſci/
res qs ẽ q petit a te bibere: tu forſitã poſtu
laſſes ab eo:et daret tibi aquã viuã: Cũ il/
la diceret: Vñ tibi: qñqdẽ nõ habes hauri/
toriũ: ⁊ pute᷒ alt᷒ ẽ? Samaritanę rñdit: Si Joh.4.b.
ſcires q a te petit bibere: tu petiſſes ab eo/
et daret tibi aquã viuã: vñ q biberit / am/
pli᷒ non ſitit: Nã de hac aq̃ q biberit/ſitiet
iterũ. Et gauiſa eſt illa: et voluit accipere
quaſi nõ paſſura ſitim corporis/ quę labo/
re hauriẽdi fatigabat: et ſic iter huiuſmodi
ſermocinationes puenit ad potũ ſpiritalẽ.
Omino iſto mõ et hic. Hũc ergo cibũ ope/
ramini: nõ qui perit/ ſed qui pmanet in vi/
tã ęternã/quẽ filius hominis dabit vobis.
Hũc enĩ pater ſignauit deuſ. Iſtũ
filiũ hominis nolite ſic accipe quaſi alios
filios hoim: de quib᷒ dictũ eſt: Filij aũt ho/
minũ/i ptectione alaꝝ tuaꝝ ſperabũt. Iſte
fili᷒ hois ſequeſtrat᷒ quadã gr̃a ſpũs et ſm
carnez filius hois except᷒ a numero hoim/
filius hominis ẽ. Iſte ⁊ fili᷒ hominis ⁊ fili/
us dei eſt. Iſte homo etiã deus ẽ. Alio lo/
co interrogans diſcipulos ait: Quẽ dicũt Matth.16.b.
eſſe homines filiũ hominis? Et illi: Alij io/
hannẽ/alij heliam/alij hieremiã/aut vnũ ex
pphetis. Et ille: Vos vero quẽ me dicitis
eſſe? Reſpõdit petrus: Tu es chriſt᷒ filius
dei viui. Ille dixit ſe filiũ hominis: et petr᷒

eum dixit filiū dei viui. Optime ille cōme/
morabat qđ miſericorditer exhibuerat. Il
le cōmemorabat qđ in claritate permane/
bat. Uerbū dei cōmendabat humilitatem
ſuā: homo agnoſcit claritatē dñi ſui. Et re/
uera fratres/puto quia iuſtū eſt. Humilia/
uit ſe ꝓpter nos: glorificemus illum nos.
Non eñ filius hominis ꝓpter ſe eſt/ſed ꝓ/
pter nos. Ergo fili⁹ hominis erat illo modo
cū verbū caro factū eſt/ et habitauit in no/
bis. Ideo eñ hunc de⁹ pater ſignauit. Si/
gnare quid eſt/niſi ꝓpꝛium aliquid pone/
re? Hoc eſt eñ ſignare/ imponere aliqđ qđ
non confundat cū ceteris. Signare/ eſt ſi/
gnū rei ponere. Cuicūqꝫ rei ponis ſignū/
ideo ponis ſignū: ne confuſa cū alijs/a te
non poſſit agnoſci. Pater ergo eū ſigna/
uit. Quid ē ſignauit? Propꝛiū quiddā de/
dit: ne ceteris cōparet hominib⁹. Ideo de
Ps. 44. illo dictū eſt: Unxit te deus deus tu⁹ oleo
exultationis/ꝑ participibus tuis. Ergo ſi/
gnare quid eſt? Exceptū habere: hoc ē/pꝛę
participibus tuis. Itaqꝫ nolite inquit me
contemnere qꝛ filius ſum hominis: et quę/
rite a me cibū qui non perit/ſed ꝑmanet in
vitā eternā. Sic eñ fili⁹ hominis ſum: vt
non ſim vnus ex vobis: Sic ſū filius homi
nis/vt pater deus me ſignaret. Quid ē ſi/
gnaret? Propꝛiū aliquid mihi daret/ quo
nō confunderer cū genere humano: ſed per
E me liberaret genus humanū. **Dixerunt ergo ad eum: Quid faciemus vt operemur opera dei?** Dixerat eñ il/
lis: Operamini eſcā non quę perit/ſed quę
permanet in vitā eternā. Quid faciemus
inquiūt? Quid obſeruādo hoc ꝑceptū im/
plere poterimus? **Reſpondit ieſus et dixit eis: Hoc eſt opus dei vt cre datis in eū quem miſit ille.** Hoc eſt
ergo manducare cibū nō qui perit/ſed qui
De conſe. di. 2. c. vt quid. ꝑmanet in vitā eternā. Ut quid paras den
tes et ventrē? Crede/et mādueaſti. Diſcer/
nitur quidē ab operib⁹ fides: ſicut apl's di/
Roma. 3. d. cit: iuſtificari hominē ꝑ fidē ſine opibus le/
gis: et ſunt opera quę videnť bona ſine fi/
de chꝛiſti/et nō ſunt bona: quia nō referun
Roma. 10. a. tur ad eū finē ex quo ſunt bona. Finis eñ
legis chꝛiſt⁹ ad iuſticiā omni credēti. Ideo
noluit diſcernere ab opere fidē: ſed ipſam
Gal. 5. a. fidē dixit eſſe opus dei: Ipſa eſt eñ quę ꝑ
dilectionē operať. Nec dixit: hoc eſt opus
veſtrū/ſed hoc ē opus dei/ vt credatꝭ in eū
quē miſit ille: vt qui gloriať/in dño glorie/ 1. Cor. 1. d.
tur. Quia ergo inuitabat eos ad fidem: illi
adhuc quęrebāt ſigna quib⁹ crederēt. Ui/
de ſi nō iudei ſigna perūt. **Dixerunt er/ go ei: Quod ergo tu facis ſignū/ vt videamus et credam⁹ tibi quid operaris?** Parū ne erat/ꝙ de quinqꝫ pa
nibus paſti ſunt? Sciebant hoc quidē: ſed
huic cibo māna de celo ꝑferebant. Dñs au
tem ieſus talē ſe dicebat/ vt ſe moyſi ꝑpo/
neret. Nō eñ auſus ē moyſes dicere ꝙ da/
ret cibū non qui perit/ſed qui permanet in
vitā eternā. Aliqđ plus iſte ꝓmittebat ꝙ̄ Exod. 3. b.
moyſes. Per moyſen quippe ꝓmittebať re/
gnū et terra fluēs lac et mel/tēpoꝛalis pax/
abundātia filioꝝ/ſalus coꝛpis/et cetera om
nia/tēpoꝛalia quidē/in figura tamē ſpirita
lia: qꝛ veteri homini in veteri teſtamēto ꝓ/
mittebanť. Attendebant ergo ꝓmiſſa per
moyſen: attendebāt ꝓmiſſa ꝑ chꝛiſtū. Ille
plenū ventrē ꝓmittebat i terra/ ſed cibo q
perijt: iſte ꝓmittebat cibū nō qui perit/ſed
qui ꝑmanet in vitā eternā. Attendebāt eū
plus ꝓmittentē: et quaſi nondū videbant
maioꝛa facientē. Attendebāt itaqꝫ qualia
feciſſet moyſes: et adhuc aliqua maioꝛa vo
lebāt fieri ab eo qui tā magna ꝓmittebat.
Quid inquiūt facis vt credamus tibi? Et
vt noueritis qꝛ miracula illa huic miracu/
lo cōparabāt: et ideo quaſi minoꝛa iſta iu/
dicabant ꝙ̄ faciebat ieſus. **Patres eñ noſtri inquiunt manna māduca/ uerunt in deſerto.** Sed quid eſt man/
na? Foꝛte contēnitis. **Sicut ſcriptū ē: †Dedit illis māna māducare.** Per Ps. †Panem de celo dedit eis māducare
moyſen patres noſtri panē de celo accepe/
runt: et non eſt dictū eis a moyſe: operami
ni cibū qui nō perit. Tu ꝓmittis cibū qui
non perit/ſed qui ꝑmanet in vitā eternā: et
nō talia operaris qualia moyſes. Panes
hoꝛdeaceos ille nō dedit/ ſꝫ māna de celo.
Dixit ergo eis ieſus: Amen amen dico vobis: nō moyſes dedit vo/ bis panē de celo: ſed pater meus dedit vobis panē de celo. Uerus eñ panis ē qui de celo deſcendit/ et dat vitā mūdo. Uerus ergo ille pa
nis qui dat vitā mūdo: et ipſe cibus eſt de
quo pauloante locutus ſū: operamini cibū
qui nō perit/ ſed q ꝑmanet in vitā eternā.
Ergo et illud manna hūc ſignificabat: et illa
oia ſigna mea erāt. Signa mea dilexiſtis:

qui ſignificabaꝫ contēnitis. Nō ergo moy-
ſes dedit panē de celo: de⁹ dat panē. Sed
quem panē? Forte manna? Non: Sed pa-
nem quē ſignificabat māna: ipſum ſcʒ do-
minū ieſum. Pater meus dat vobis panē
verū. Panis enī dei eſt qui deſcendit de ce-
lo: ⁊ dat vitā mūdo. **Dixerūt ergo ad
eū: dn̄e/ da nobis ſemꝑ panē hūc.**
Quō mulier illa ſamaritana cui dictuʒ eſt/
Joh.4.b. Qui biberit de hac aq̄/ nō ſitiet vnq̄: cōti-
nuo illa ſm corp⁹ accipiēs/ ſed tn̄ carere in-
digētia nolēs: da mihi inq̄t dn̄e de hac aq̄:
ſic et iſti: dn̄e da nobis panē hūc q̄ nos re-
F ficiat/ nec deficiat. **Dixit aūt eis ieſus:
Ego ſū panis vite: q̄ venit ad me/
nō eſuriet: ⁊ q̄ credit i me/ nō ſitiet**
Al. ſin eternū ꝟ **vnq̄.** Qui venit ad me: hoc ē qđ ait: ⁊ q̄
credit in me: ⁊ qđ dixit/ nō eſuriet: hoc itel-
ligēdū ē: ⁊ nō ſitiet vnq̄. Utroq̄ȝ illa ſigni-
ficaꝫ eterna ſatietas/ vbi nulla eſt egeſtas.
Panē de celo deſideratis: ante vos habe-
tis/ ⁊ nō māducatis. **Sed dixi vobis:
q2 et vidiſtis me et nō credidiſtis.**
Sed non ideo ego populū ꝑdidi: Nūquid
enī infidelitas veſtra fideʒ dei euacuauit?
Uide enī quod ſequiꝫ: **Omne qđ dat
mihi pater ad me veniet: ⁊ eū qui
venit ad me nō eijciā foras.** Quale
eſt int⁹ illud/ vn̄ non exitur foras? Magnū
penetrale/ ⁊ dulce ſecretū. O ſecretū ſine te-
dio/ ſine amaritudine malaꝝ cogitationū/
ſine interpellatione temptationū et dolo-
rum. Nonne illud ſecretū eſt quo intrauit
ille/ cui dictur⁹ eſt dn̄s ſeruo bene merito:
Matth.25.b. Euge ſerue bone ⁊ fidelis: intra in gaudiū
dn̄i tui? Et eū qui veniet ad me non eijciā
foras. **Quia deſcendi de celo nō vt
faciā voluntatē meā: ſed eius qui
miſit me.** Ideo ergo eū qui veniet ad te/
nō eijcias foras: quia deſcēdiſti de celo nō
facere voluntatē tuā: ſed voluntatē ei⁹ qui
te miſit? Magnū ſacramentum. Obſecro
vos/ ſimul pulſemus: exeat ad nos aliquid
qđ nos paſcat/ ſm qđ nos delectauit. Ma-
gnū illud et dulce ſecretū: Qui veniet ad
me: Attende: attende ⁊ ap̄pēde. Qui venit
ad me/ nō eijciā foras. Ergo q̄ veniet inq̄t
non eijciā foras. Quare? Quia deſcēdi de
celo: nō vt faciā voluntatē meā/ ſed volun-
tatē eius qui miſit me. Ipſa eſt ergo cauſa
quare non eijcias eū foras qui venit ad te:
quia non voluntatē tuā facere deſcēdiſti d̄

celo: ſed voluntatē ei⁹ qui te miſit. Ipſa:
quid ergo querimus vtrū ipſa ſit? Ipſa ē:
ipſe loquitur: Qui venerit ad me/ non eij-
ciā foras. Et quaſi quereres/ quare? Quia
non veni facere voluntatē meā/ ſed volun-
tatē eius qui miſit me. Timeo ne foras ꝓ- G
pterea exierit anima a deo: q2 ſuꝑba erat:
immo nō dubito: Scriptū eſt enī: Initium Eccl.10.b.
omnis peccati ſuꝑbia: et initiū ſuꝑbie ho-
minis apoſtatare a deo: Scriptū eſt/ firmū
eſt/ verū eſt. Deinde quid de ſuperbo diciꝫ
mortali/ accincto pannis/ carnis ꝑgraua-
to pondere corruptibili corꝑe: et tamē ex-
tollenti ſe/ et obliuiſcenti q2 pelle veſtitus
ſit? Quid ei dicit ſcꝑtura? Quid ſuperbis Ibidē
terra et cinis? Quid ſuꝑbit? Dicat quid ſu-
perbit? Quoniā in vita ſua ꝓiecit intima
ſua? Quid eſt ꝓiecit/ niſi porro iecit? Hoc ē
exire foras. Etenī intrare itro/ appetere in-
tima eſt: ꝓijcere intima foras exire eſt. In-
tima ꝓiecit ſuperb⁹: intima appetit humi-
lis. Suꝑbia eijcimur/ humilitate regredi-
mur. Caput omniū morborū ſuꝑbia: quia
caput omniū peccatorū ſuperbia. Medic⁹
quādo egritudinē diſcutit/ ſi curet quod ꝑ
aliquā cauſam factū eſt: et ipſam cauſam ꝑ
quā factum eſt nō curet: ad tempus vide-
tur mederi. Cauſa manēte morbus repeti-
tur. Uerbi gratia: apertius hoc dicā. Hu-
mor in corꝑe/ ſcabiē vel vlcera gignit i cor-
pore: fit magna febris/ ⁊ nō paruus dolor.
Exhibenꝫ quedā medicamēta q̄ ſcabiē cō-
peſcāt: ⁊ feruorē illū vlceris ſedāt: ⁊ adhibē-
tur ⁊ ꝓficiūt. Uides hoiem qui fuit vlcero-
ſus ⁊ ſcabioſus ſanatum: ſed q2 humor ille
nō eiect⁹ ē/ rurſus ad vlc⁹ redit. Cognoſcēs
hoc medic⁹/ purgat humorē: detrahit cauſā
⁊ nulla erūt vlcera. Un̄ ꝫ abūdat iniq̄tas?
Per ſuperbiā. Cura ſuperbiā/ et nulla erit
iniquitas. Ut ꝫ cauſa omniū morboꝝ cu-
rareꝫ: id eſt/ ſuꝑbia: deſcendit ⁊ humilis fa-
ctus eſt filius dei. Quid ſuꝑbis hō? Filius
dei ꝓpter te humilis fact⁹ ē. Puderet te for-
taſſe imitari humilē hoiem: ſaltem imitare
humilē deū. Uenit fili⁹ dei in hoie/ ⁊ humiꝫ
factus ē. Precipiꝫ tibi vt ſis humilis: nō ti-
bi ꝓcipiꝫ vt ex hoie fias pecus. Ille de⁹ fa-
ctus eſt hō: tu hō cognoſce q2 es hō. Tota
humilitas tua eſt vt cognoſcas te. Ergo q2
humilitatē docet deus: dixit/ nō veni face-
re voluntatē meā/ ſed eius voluntatē qui
miſit me. Hec enī cōmendatio humilitatis

eſt. Supbia quippe facit voluntatẽ ſuã: hu
militas facit voluntatẽ dei. Ideo ꝗ ad me
venerit / nõ eijciã foras. Quare? Quia non
veni facere voluntatẽ meã / ſed voluntatẽ
ei⁹ q̄ miſit me. Humil' veni: humilitatẽ do-
cere veni: Qui ad me venit / incorporaꝫ mi-
hi: Qui ad me venit / humilis fit: Qui mi-
hi adheret / humilis erit: qꝛ nõ facit volũta
tẽ ſuã / ſed dei. Et ideo non eijcieꝫ foras: qꝛ
cũ ſupb⁹ eſſet / eiect⁹ ẽ foras. Uide illa inte-
Ps.35. riora cõmendari in pſalmo: Filij aũt homi
nũ / in ꝓtectione alarũ tuarꝫ ſperabũt. Ui-
de quid ſit ire intro: vide quid ſit ad illi⁹ ꝓ-
tectionẽ cõfugere: vide q̄d ſit etiã ſub vbe
Heb.12.b. ra patris currere: Flagellat eñ omnẽ filiũ
quẽ recipit. Filij autem hominũ / in tegmi-
ne alarum tuarũ ſperabunt. Et quid ẽ in-
tus? Inebriabũtur ab vbertate dom⁹ tuę.
Cũ miſeris intro: intrãtes in gaudium dñi
ſui inebriabunꝫ ab vbertate domus tuę: ⁊
torrẽte voluptatis tuę potabis eos: Quo-
niã apud te ẽ fons vitę: non foris extra te /
ſed intus apud te: et in lumine tuo videbi-
mus lumen. Prętẽde miſericordiã tuã ſci-
entibus te: et iuſticiã tuã his qui recto ſũt
Phil.2.c. corde. Qui ſequunꝫ voluntatẽ dñi ſui: nõ
quęrentes ſua / ſed q̄ ieſu chriſti: ipſi ſũt re-
Ps.72. cti corde: ipſis non cõmouẽtur pedes. Bo-
nus eñ deus iſrael rectis corde: Mei aũt /
inquit ille / pene cõmoti ſunt pedes. Qua-
re? Quia zelaui in peccatorib⁹ / pacem pec-
catorũ intuens. Ergo quibus bonus ẽ de-
us niſi rectis corde? Nam mihi toto corde
diſplicuit de⁹. Quare diſplicuit? Quia de-
dit fęlicitatẽ malis: Et ideo nutarũt mihi
pedes / quaſi ſine cauſa ſeruiſſẽ deo. Ideo
ergo mei pene cõmoti ſunt pedes: quia nõ
fui rectus corde. Quid eſt ergo rectus cor-
de? Sequens voluntatẽ dei. Fęlix eſt ille:
laborat ille. Ille male viuit et fęlix eſt: ille
iuſte viuit ⁊ laborat. Nõ indignetur iuſte
viuẽs et laborans: intus habet quod fęlix
ille nõ habet. Non ergo triſtetur / nõ mace-
retur / nõ deficiat. Fęlix ille habet aurꝫ ipſe
in arca / iſte deũ in conſcientia. Cõpara nũc
aurũ ⁊ deum / arcam et conſcientiã. Ille il-
lud habet quod perit: et ibi habet vñ pe-
rit: Iſte deũ habet et eũ qui perire non po-
teſt: ⁊ ibi habet vnde auferri nõ poteſt: ſed
ſi ſit rect⁹ corde. Tunc eñ intrat et nõ exit.
Ps.35. Ideo ille dicebat: Quoniã apud te ẽ fons
vitę: et nõ apud nos: Ideo intrare debe-
mus vt viuamus: non quaſi nobis ſuffice-
re vt pereamus: nõ quaſi de noſtro velle ſa
tiari vt areſcamus: ſed os ad ipſum fontẽ
ponere / vbi aqua nõ deficit. Quia voluit
ſuo conſilio viuere adã: ⁊ lapſus eſt ꝑ eum
qui ante ceciderat ꝑ ſuperbiã / qui ei calicẽ
ipſius ſuperbię ꝓpinauit. Quia ergo apud
te eſt fons vitę: et in lumine tuo videbim⁹
lumen: intus bibamus / intus videamus.
Quare eñ inde exitũ eſt? Audi quare. Nõ
veniat mihi pes ſupbię. Ergo ille exijt cui
venit pes ſuperbię. Oſtendit qꝛ ideo exijt.
Et manus peccatorũ nõ moueat me: pro-
pter pedẽ ſuperbię. Quare hoc dicis? Ibi
ceciderunt om̄es qui operanꝫ iniquitatẽ.
Ubi ceciderũt? In ipſa ſuperbia: expulſi
ſunt nec potuerũt ſtare. Si ergo ſupbia ex-
pulit eos qui nõ potuerunt ſtare: humili-
tas intromittit qui poſſunt in ꝑpetuũ ſta-
re. Ido etem̄ ille qui dixit: Exultabunt oſ- Ps.50.
ſa humiliata: ꝓdixit: Auditui meo dabis
exultationẽ et lęticiam. Quid eſt / auditui
meo? Audiendo te fęlix ſum: De voce tua
fęlix ſum: Intus bibendo fęlix ſum: Ideo
nõ cado: ideo exultabunt oſſa humiliata:
ideo amicus ſponſi ſtat et audit eũ. Ideo Ioh.3.d.
ſtat / qꝛ audit. De iteriore fonte bibit / ideo
ſtat. Illi qui noluerũt de interiore fõte bi-
bere: ideo ceciderũt ⁊ expulſi ſunt: nec po-
tuerũt ſtare. Doctor itaqꝫ humilitatis ve- h
nit nõ facere voluntatẽ ſuã: ſed voluntatẽ
eius qui miſit illũ. Ueniamus ad eũ: intre-
mus ad eũ: incorporemur ei / vt nec nos fa-
ciamus voluntatẽ noſtrã / ſed voluntatem
dei: et nõ nos eijciet foras: quia mẽbra ei⁹
ſumus: quia caput noſtrũ eſſe voluit docẽ-
do humilitatẽ. Ad extremũ ipſum audite
concionantẽ: Uenite ad me qui laboratis Math.11.d.
et onerati eſtis. Tollite iugũ meum ſuper
vos: ⁊ diſcite a me / qꝛ mitis ſum ⁊ humilis
corde. Et cũ hoc didiceritis / inuenietis re-
quiẽ animabus veſtris: vñ non eijciamini
foras: Quia deſcẽdi de cęlo / nõ vt faciam
voluntatẽ meã / ſed volũtatẽ eius qui mi-
ſit me. Humilitatẽ doceo: ad me venire nõ
poteſt niſi humilis. Nõ mittit foras niſi ſu
perbia: quomodo nõ exit foras qui ſeruat
humilitatẽ: et nõ labitur a veritate. Dicta
ſunt quantũ dici potuerũt de abſcondito
ſenſus fratres. Satis eñ hic latet ſenſus: ⁊
neſcio vtrũ ꝯgruis verbis a me ſit deprom
ptus ⁊ excult⁹: quare ideo nõ eijciat foras.

qui venit ad illū: quia nō venit facere vo/
luntatē ſuā/ſed voluntatē eius q̄ miſit eū.
Hec eſt aūt inquit volūtas ei⁹ q̄
miſit me patris: vt omne qđ dedit
mihi nō perdā ex eo. Ipſe illi datus
ē qui ſeruat humilitatē. Hoc accepit: Qui
nō ſeruat humilitatē: lōge ē a magiſtro hu
militatis. Ut omne qđ dedit mihi nō per/
dā ex eo. Sic nō ē volūtas in conſpectu pa
tris veſtri/vt pereat vnus de puſillis iſtis.
De tumētibus poteſt perire: de puſillis ni/
Matth.18.a. hil perit. Quia niſi fueritis ſicut puſill⁹ iſte
non intrabitis in regnū celorū. Omne qđ
dedit mihi pater non perdā ex eo: ſed re/
ſuſcitabo illud in nouiſſimo die.
Uidete quēadmodū z hic geminā illam re/
ſurrectionē diliniet. Qui venit ad me/ mō
reſurgit humilis factus i mēbris meis: ſed
et reſuſcitabo eū in nouiſſimo die ſm car/
nē. Hec ē eñ volūtas patris mei
qui miſit me: vt omis q videt filiū
et credit in eū habeat vitā eternā:
z ego reſuſcitabo eū in nouiſſimo
die. Superi⁹ dixit: qui audit verbū meū z
credit ei qui miſit me: modo aūt/ qui videt
filiū z credit in eū. Nō dixit: videt filium/z
credit in patrē. Hoc eſt eñ credere in filiū
qđ et in patrē: Quia ſicut habet pater vi/
tā in ſemetipſo: ſic dedit z filio vitā habere
in ſemetipſo: vt oīs q̄ videt filiū z credit
in eū/habeat vitā eternā. Credēdo z tranſ/
eundo ad vitā / tanq̄ pma illa reſurrectio/
ne: et quia non ē ſola: et reſuſcitabo ego eū
inquit in nouiſſimo die.
Ab eo qđ ſcptū ē: Murmurabāt
ergo iudei de illo q2 dixiſſet: Ego
ſum panis viuus qui de celo de/
ſcēdi: vſq3 ad id vbi ait: Qui man
ducat hunc panē viuet in eternū.

Tractatus.XXVI.

A Um domin⁹
c noſter ieſus chriſt⁹ ſicut i euā/
gelio cū legeret audiuimus:
panē ſe eſſe dixiſſet qui de ce/
lo deſcēdit: murmurauerūt iudei et
dixerūt: Nōne hic eſt ieſus fili⁹ io
ſeph/cui⁹ nos nouim⁹ patrē z ma/
trē? Quō ergo hic dicit q2 deſcen/
dit de celo? Iſti a pane đ celo lōge erāt:
nec eū eſurire nouerāt. Fauces cordis lan/
guidas habebāt: aurib⁹ apertis ſurdi erāt:
videbant z ceci ſtabant. Panis quippe iſte
interioris hominis querit eſuriē. Unā alio
loco dicit: Beati qui eſuriūt et ſitiūt iuſti/ Matth.5.a.
ciā: qm̄ ipſi ſaturabunt. Iuſticiā vero no/
bis eſſe chriſtū/paulus apl's dicit. Ac p hoc
qui eſurit hunc panē/ eſuriat iuſticiā: Sed
iuſticiā que de celo deſcēdit: iuſticiā quam
dat deus/non quā ſibi facit homo. Si eñ
nullā ſibi homo faceret iuſticiā: nō diceret
idē apoſtolus de iudeis: Ignorantes eñ Roma.10.a.
dei iuſticiā/et ſuā volentes conſtituere: iu/
ſticie dei nō ſūt ſubiecti. Inde erāt iſti qui
panē de celo deſcēdentē non intelligebāt:
quia ſua iuſticia ſaturati/iuſticiā dei nō eſu
riebant. Quid ē hoc: iuſticia dei et iuſticia
hominis? Iuſticia dei hic dicit: nō qua iu/
ſtus eſt deus/ſed quā dat homini deus: vt
iuſtus ſit homo p deū. Que autē erat illo/
rū iuſticia qui de ſuis viribus pſumebant:
et quaſi impletores legis ſeipſos ex ſua v/
tute dicebāt? Nemo implet legē niſi adiu/
uerit gratia: id ē/panis qui de celo deſcen/
dit: Legis eñ plenitudo/ compēdio vt ait Roma.13.c.
apoſtolus/charitas eſt: charitas non nūmi
ſed dei: charitas nō terre/nō celi/ſed ei⁹ qui
fecit celū et terrā. Unde iſta charitas ho/
mini? Ipſum audiamus. Charitas inquit Roma.5.a.
dei diffuſa ē in cordibus noſtris p ſpiritū/
ſanctū qui datus eſt nobis. Daturus ergo
dñs ſpiritūſanctū/ dixit ſe panē qui de celo
deſcēdit: hortans vt credamus in eū. Cre/ De conſe.diſ.
dere eñ in eū: hoc eſt mādu care panē viuū. 2.c.credere.
Qui credit in eū manducat: inuiſibiliter ſa 4.ſen.diſ.
ginatur: q2 z inuiſibiliter renaſcit. Infans 9.ca.1.
intus eſt/nouus intus eſt: vbi nouellatur/
ibi ſatiatur. Quid ergo talibus murmurā/
tibus reſpōdit ieſus? Nolite mur/
murare inuicē: Tāq̄ dicēs: Scio qua/
re nō eſuriatis: et iſtū panē non intelliga/
tis neq3 queratis. Nolite murmurare inui
cem: nemo poteſt venire ad me ni/
ſi pater qui miſit me traxerit eum.
Magna gratie cōmendatio. Nemo venit B
niſi tract⁹. Quē trahat et quē nō trahat: q̄/
re illū trahat/ et illū non trahat: noli velle
iudicare ſi non vis errare. Semel accipe et
intellige. Nō traheris: ora vt traharis. Quid
hic dicim⁹ fratres? Si trahimur ad chriſtū:
ḡ inuiti credim⁹: Ergo violētia adhibetur/ 1.ſen.diſ.1.
nō volūtas excitat? Intrare quiſq3 eccleſiā ca.nō eſt ſi.
poteſt nolēs: accedere ad altare poteſt no/
lens: accipere poteſt ſacramētum nolens:

credere nō pōt niſi volens. Si corpore cre/
deret᷑/fieret in nolētibus: Sed nō corpore
credit᷑ ad iuſticiā. Apoſtolū audi dicentē:
Roma.10.b. Corde creditur ad iuſticiā. Et quid ſequi/
tur? Ore autē confeſſio fit ad ſalutē. De ra/
dice cordis ſurgit iſta confeſſio. Aliqñ au/
dis confitētē/et neſcis ardentē. Uocas cō/
fitentē/ et neſcis credentē. Sed nec debes
vocare confitentē/ quē iudicas non creden
tem: Hoc eſt enī confiteri/ dicere qđ habes
in corde. Si autē aliud in corde habes/ ali/
ud dicis: loqueris non confiteris. Cū ergo
in chriſtū corde credatur: quod nemo vtiq̄
facit inuitus: Qui autē trahit᷑/tanq̄ inui/
tus cogi videt᷑: quomō iſtā ſoluim⁹ queſti/
onē: Nemo venit ad me/niſi pater qui me
miſit traxerit eū. Si trahit᷑ aliquis/inuitus
venit: Si inuit⁹ venit/ nec credit: ſi nō cre/
dit/nec venit. Non enī ad chriſtū ambulā/
do currimus/ſed credēdo: nec motu corpo/
ris/ſed volūtate cordis accedim⁹. Ideo illa
mulier q̄ fimbriā tetigit: magꝭ tetigit q̄ tur
Luc.8.g. ba q̄ preſſit. Ideo dñs dixit/ quis me teti/
git. Et mirātes diſcipuli dixerūt: Turba te
cōprimit: ⁊ dicis/q̄s me tetigit? Et ille repe
tiuit: Tetigit me aliquis. Illa tāgit: turba
p̄mit. Quid eſt tetigit/niſi credidit? Uñ et
mulieri poſt reſurrectionem dixit volēti ſe
Ioh.20.d. mittere ad pedes eius: Noli me tāgere: nō/
dū enī aſcendi ad patrē: Qđ vides/hoc ſo/
lū me eſſe putas. Noli me tāgere/quid eſt?
Hoc me ſolū eſſe putas qđ tibi appareo:
Noli me ſic credere: hoc eſt/ noli me tange/
re: nondū enī aſcendi ad patrē meum. Tibi
nondū aſcendi: nā inde nunq̄ receſſi. In/
terea non tangebat ſtantē: ⁊ quomō tāge/
ret ad patrē aſcendentē? Sic tamē ſic ſe tā/
gi voluit: ſi tangitur ab eis a quib⁹ bñ tan/
gitur: aſcendens ad patrē/ manēs cū patre/
C ęqualis pr̄i. Inde et hic ſi aduertis: Nemo
venit ad me niſi quē pater attraxerit: no/
li te cogitare inuitum trahi. Trahitur ani/
mus et amore. Nec timere debemus ne ab
hominib⁹ qui verba perpendūt/ ⁊ a rebus
maxime diuinis intelligēdis longe remoti
ſunt: in hoc ſcripturaꝝ ſanctaꝝ euangelico
verbo forſitan rep̄hendamur/ et dicat᷑ no/
bis: Quomodo volūtate credo ſi trahor?
Ego dico: Parū eſt voluntate/ etiā volu/
ptate traheris. Quid eſt trahi voluntate?
Ps.36. Delectare in dño: et dabit tibi petitiones
cordis tui. Eſt q̄dā voluptas cordis/cui pa
nis dulcis ē ille celeſtꝭ. Porro ſi poetę dice/
re licuit: Trahit ſua quēq̄ voluptas: nō ne/ Virgi.in bu/co.2.eglogꝭ.
ceſſitas ſed voluptas: nō obligatio ſed de/
lectatio: q̄nto forti⁹ nos dicere debem⁹/tra
hi hoiem ad chriſtū/q̄ delectat᷑ veritate/de/
lectat᷑ beatitudine/delectatur iuſticia/dele
ctat᷑ ſempiterna vita: qđ totū chriſt⁹ ē. An
vo habent corporis ſenſus voluptates ſu
as: ⁊ animus deſerit᷑ a voluptatibus ſuis?
Si animus nō habet voluptates ſuas: vñ
dicit᷑: Filij autē hominū/ ſub tegmine ala/ Ps.35.
rū tuaꝝ ſperabunt: Inebriabunt᷑ ab vber/
tate domus tuę: ⁊ torrente voluptatis de/
litiaꝝ tuaꝝ potabis eos: Quoniā apud te
eſt fons vitę: ⁊ i lumine tuo videbim⁹ lumē.
Da amantē/et ſentit quod dico: da deſide/
rantē: da feruentē: da in iſta ſolitudine pe/
regrinantē atq̄ ſitientē: et fontē ęternę pa
trię ſuſpirantē: da talē/et ſcit quid dicā. Si
aūt frigido loquor/neſcit quid loquor. Ta
les erant iſti qui inuicē murmurabāt. Pa/
ter inquit quē traxerit/venit ad me. Quid
eſt aūt/ pater quē traxerit: cū ipe chriſt⁹ tra
hat? Quare voluit dicere: pater quē traxe/
rit? Si trahēdi ſum⁹: ab illo trahamur/ cui
dicit quędā quę diligit: Poſt odorē vnguē Cant.1.a.
torum tuoꝝ curremus. Sed quid intelligi D
voluit/ aduertamus fratres: ⁊ quantū poſ/
ſum⁹ capiamus. Trahit pater ad filiū eos
qui ꝓpterea credūt in filiū: q2 eū cogitāt pa
trē habere deū. De⁹ enī pater ęqualē ſibi ge
nuit filiū: ⁊ q̄ cogitat/atq̄ in fide ſua ſentit
⁊ ruminat ęqualē eſſe patri eū in quē credi/
dit: ipſū trahit pater ad filiū. Arri⁹ credidit
creaturā: non eū traxit pater: q2 non ꝯſide/
rat patrē q̄ filiū nō credit ęqualē. Quid di/
cis o arri: q̄d dicis heretice: quid loquerꝭ?
Quid ē chriſt⁹? Nō inquit de⁹ ver⁹/ſed quē
fecit deus ver⁹: Nō te traxit pater: nō intel
lexiſti patrē cui⁹ filiū negas. Aliud cogitas:
non eſt ipſe filius: nec a patre traheris/nec
ad filiū. Aliud ē enī fili⁹: aliud qđ tu dicis.
Fotin⁹ dicit: Hō ſol⁹ ē chriſtus/nō ē ⁊ deus:
Qui ſic credit/nō pater eū trahit. Quē tra/
xit pater? Illū q̄ dicit: Tu es chriſtus fili⁹ Math.16.c.
dei viui: nō ſicut ꝓpħa/nō ſicut iohannes/
non ſicut aliq̄s magn⁹ iuſt⁹/ſ; ſicut vnic⁹/ſi/
cut ęqualis: Tu es chriſt⁹ fili⁹ dei viui/ait.
Vide quia tractus eſt/ ⁊ a patre tractus ē.
Et dñs quid? Beatus es ſimon bariona/
q2 non tibi reuelauit caro ⁊ ſanguis: ſed pa
ter meus qui in celis eſt. Iſta ē reuelatio/

ſta eſt attractio. Ramũ viridẽ oſtẽdis oui:
et trahis illã. Nuces puero demonſtrant᷑ ⁊
trahit᷑: et qḋ currit trahitur: amãdo trahi/
tur: ſine leſione corporis trahit᷑: cordis vin
culo trahit᷑. Si ergo iſta q̃ inter delitias et
voluptates terrenas reuelant᷑ amãtibꝰ/ tra
hunt: qm̃ verũ eſt: Trahit ſua quẽq; volu/
ptas: nõ trahit reuelatus chriſtus a patre?
Quid em̃ fortiꝰ deſiderat anima q̃ verita/
tē? Quo auidas fauces habere debet: vñ
optare/ vt ſanũ ſit intus palatũ vera iudi/
candi/ niſi vt manducet ⁊ bibat ſapientiã/
iuſticiã/ veritatẽ/ eternitatẽ? Ubi aũt hoc:
ibi meliꝰ/ veriꝰ ibi/ plenius ibi: Nã hic faci/
Matth.5.a. lius poſſumus eſurire: et hoc ſi bonã ſpem
habemꝰ/ q̃ ſaturari. Beati em̃ inq̃t q̃ eſuri
unt ⁊ ſitiunt iuſticiã/ ſed hic: qm̃ ſaturabũ/
tur/ ſed ibi. Jdo cum dixiſſet: Nemo venit
ad me/ niſi pater qui miſit me traxerit eũ:
quid ſubiecit? **Et ego reſuſcitabo eũ**
E **in nouiſſimo die.** Reddo illi qḋ amat:
Reddo qḋ ſperat. Uidebit qḋ adhuc non
vidẽdo credidit: Manducabit qḋ eſurijt:
ſaturabitur eo qḋ ſitit. Ubi? Jn reſurrecti
one mortuorum: quia ego reſuſcitabo eũ ĩ no
uiſſimo die. **Scriptũ eſt em̃ in ꝓphe
tis: Et erũt omẽs docibiles dei.**
Quare h̃ dixi o iudei? Pater vos non do/
cuit: quõ poteſtis me agnoſcere? Oẽs re/
gni illius hoĩes docibiles dei erũt: non ab
hominibꝰ audient: Et ſi ab hominibꝰ audi/
unt: tñ qḋ intelligunt/ intus dat᷑: intus co/
ruſcat: intꝰ reuelat᷑. Quid faciũt homines
forinſecꝰ annũciãtes? Quid facio mõ ego
cũ loquor? Strepitũ verborum ingero auribꝰ
veſtris. Niſi ẽ reuelet ille qui intꝰ eſt: q̃d di/
co aut q̃d loquor? Exterior cultor arboris/
interior ẽ creator. Qui plãtat et qui rigat/
1.Cor.3.b. extrinſecꝰ operat᷑: Hoc facimꝰ nos. Sed ne/
q; qui plantat ẽ aliq̃d neq; q̃ rigat: ſed q̃ in/
crementũ dat deus: Hoc eſt: erũt oẽs doci/
biles dei. Qui oẽs? **Oĩs q̃ audiuit a
patre ⁊ didicit/ venit ad me.** Uide/
te quomõ trahit pater: Docendo delectat/
nõ neceſſitatẽ imponẽdo. Ecce quomodo
trahit: erũt omnes docibiles dei. Trahere
dei ẽ. Oĩs q̃ audiuit a patre ⁊ didicit/ venit
ad me: Trahere em̃ dei ẽ. Quid igitur fra/
tres? Si oĩs q̃ audiuit a pře et didicit/ ipſe
venit ad chriſtũ/ chriſtus nihil hic docuit.
Quid ꝙ patrem magiſtrũ hoĩes non vide/
rũt/ filiũ viderũt? Filius dicebat/ ſed pater
docebat. Ego cũ hõ ſim quẽ doceo? Quẽ
fratres niſi eũ q̃ audit verbũ meũ? Si ego
cũ homo ſim/ illum doceo qui audit verbũ
meũ: illũ docet pater q̃ audit verbũ eiꝰ. Si
illũ docet pater qui audit verbũ eiꝰ: quere
quid ſit chriſtus: et inuenies verbũ eiꝰ. Jn Joh.1.a.
principio erat verbũ. Non in pͥncipio fecit
deus verbũ/ quõ in pͥncipio fecit deus ce/
lũ ⁊ terrã: Ecce quia nõ eſt creatura. Diſce
trahi ad filiũ a patre: doceat te pater: audi
verbũ eiꝰ. Qḋ verbũ inq̃es audio? Jn pͥn/
cipio erat verbũ. Nõ factũ ẽ/ ſed erat: et v̾/
bũ erat apud deũ: et deus erat v̾bũ. Quõ
hoĩes in carne conſtituti audiant tale ver/
bũ? Quia v̾bũ caro factũ eſt/ et habitauit
in nobis. Exponit hoc ⁊ ipſe: ⁊ oſtẽdit no/
bis quid dixerit: qui audiuit a patre ⁊ didi
cit/ venit ad me. Cõtinuo ſubiecit qḋ cogi/
tare poſſemus: **Nõ quia patrẽ vidit
quiſq;/ niſi is qui eſt a deo hic vi/
dit patrẽ.** Quid eſt qḋ ait: Ego vidi pa/
trẽ: vos nõ vidiſtis patrẽ: et tñ nõ venitis
ad me niſi trahamini a patre? Quid eſt au
tẽ nobis trahi a patre/ niſi diſcere a patre?
Quid ẽ diſcere a patre/ niſi audire a patre?
Quid ẽ audire a patre/ niſi audire v̾bũ pa/
tris: id ẽ/ me? Ne forte ergo cũ dico vobis:
Oĩs q̃ audiuit a patre et didicit/ dicatis
apud vos: ſed nunq̃ vidimꝰ patrem: quõ ẽ
diſcere potuimꝰ a patre? A meipſo audite:
Non q2 patrẽ vidit q̃ſq;/ ſed q̃ eſt a deo/ hic
vidit patrẽ. Ego noui patrẽ: ab illo ſũ. Sz
quõ verbũ ab illo cuiꝰ eſt verbũ: non qḋ ſo
nat ⁊ tranſit/ ſed qḋ manet cũ dicẽte/ attra/
hit audientẽ: admoneat qḋ ſequit᷑: **Amẽ
amẽ dico vobis/ q̃ credit ĩ me ha/
bet vitã eternã.** Reuelare ſe voluit q̃d
eſſet. Nã cõpẽdio dicere potuit: qui credit
in me/ habet me. Jpſe em̃ chriſtꝰ verus deꝰ
eſt/ ⁊ vita eterna. Quid eſt aũt habere me?
Habere vitã eternã: vita eťna mortẽ aſſũ/
pſit: vita eterna mori voluit: Sed de tuo/
nõ de ſuo. Accepit a te/ vbi moreret᷑ ꝓ te.
Ab hoĩbꝰ em̃ carnẽ aſſumpſit/ ſed nõ more
hoĩm: Nã patrẽ habẽs in celo/ matrẽ elegit
in terra: ⁊ illic natꝰ ſine matre/ ⁊ hic ſine pa/
tre. Aſſumpſit ẽ vita mortẽ/ vt vita occide/
ret mortẽ: Nã qui in me credit inq̃t/ habet
vitã eternã: non qḋ patet/ ſ3 qḋ latet. Uita
em̃ eterna verbũ/ ĩ pͥncipio erat apud deũ:
⁊ deus erat verbũ: ⁊ vita erat lux hominũ.
Jpſe vita eterna/ dedit ⁊ carni ſuſcipe vitã

eternā. Mori voluit: ſed die tertio reſurre/
xit. Inter verbū ſuſcipiēs ⁊ carnē reſurgen
tē/mors media ↄſumpta ē. **Ego ſum in/
quit panis vite.** Et vn̄ illi ſupbiebant?
**Patres veſtri inqt mãducauerūt
in deſerto manna: ⁊ mortui ſunt.**
Quid eſt vn̄ ſupbitis? Mãducauerūt mã/
na: ⁊ mortui ſunt. Quare mãducauerūt et
mortui ſunt? Quia qđ videbāt/ credebāt:
qđ nō videbant/nō intelligebāt. Ideo pa/
tres veſtri/q͛ ſimiles eſtis illorū. Nā q̄ntū
ptinet fratres mei ad mortē iſtā viſibilē et
corporalē: nūquid nos nō morimur: q̄ man
ducamus panē de celo deſcēdentē? Sic ſūt
mortui ⁊ illi/quēadmodū ⁊ nos ſumꝰ mori/
turi: quantū attinet/ vt dixi/ad mortē huiꝰ
corporꝭ viſibilē atq; carnalē. Quantū aūt
ptinet ad illā mortē: de qua terret dn̄s: q͛
mortui ſunt patres iſtoꝝ. Mãducauit mã
na ⁊ moyſes: mãducauit mãna ⁊ aarō: mã/
ducauit mãna ⁊ phinees: mãducauerūt ibi
multi q̄ dn̄o placuerunt/⁊ mortui nō ſunt.
Quare? Quia viſibilē cibū ſpiritalr̄ intel/
lexerūt: ſpiritalit̄ eſurierūt: ſpiritalit̄ guſta/
uerūt/ vt ſpiritalit̄ ſatiarenꝭ. Nā ⁊ nos ho/
die accepimꝰ viſibilē cibū: Sed aliud eſt ſa/
cramentū: aliud ē virtꝰ ſacramēti. Q̄ mul/
ti de altari accipiūt ⁊ moriunꝭ: ⁊ accipiēdo
1.Cor.11.g. moriunꝭ. Vn̄ dicit apl̄s: Iudiciū ſibi man
De conſe. diſ. 2.c. et ſctā. et c. ſicut iudas. ducat ⁊ bibit. Nō eñ buccella dn̄ica vene/
nū fuit iude/⁊ tñ accepit: ⁊ cū accepit/in eū
inimicus intrauit: non q͛ malū accepit/ſed
quia bonū male malus accepit. Videte ḡ
De conſe. diſ. 2.c. panem de altari. fratres: panē celeſtē ſpiritaliter mãducate:
innocentiā ad altare apportate: Peccata ⁊
ſi ſunt q̄tidiana/ vel nō ſint mortifera: an/
teq; ad altare accedatꝭ/ attēdite qđ dicatꝭ:
Matth.6.b. Dimitte nobis debita noſtra/ſicut et nos
dimittimus debitoribꝰ noſtris. Si dimittꝭ
dimitteꝭ tibi: Securus accede: panis non
venenū ē. Sed vide ſi dimittis: Nā ſi non
dimittꝭ/mētiris: ⁊ ei mētiris quē nō fallis:
Mentiri deo potes: deū fallere nō potes.
Nouit ille quid agat: intꝰ te videt: intus te
examinat: intus inſpicit: intus iudicat: in/
tus aut damnat aut coronat. Patres ergo
iſtoꝝ: id ē mali patres maloꝝ/ infideles pa
tres infideliū/murmuratores/patres mur/
muratoꝝ: Nā de nulla re magis dn̄m offē/
diſſe ille pp̄ls dictus ē/ q̄ ↄtra deū murmu/
G rando. Ideo ⁊ dn̄s volēs oſtēdere eos ta/
liū filios: hinc ad eos cepit: Quid murmu/
ratis in inuicē murmuratores/filij murmu
ratoꝝ? Patres veſtri mãna mãducauerūt:
⁊ mortui ſunt: Nō q͛ malū erat mãna: ſed
q͛ male mãducauerūt. **Hic ē panis q̄
de celo deſcēdit.** Hunc panē ſignifica/
uit mãna: hūc panē ſignificauit altare dei.
Sacramenta illa fuerunt: in ſignis diuerſa
ſunt/ſed in re q̄ ſignificaꝭ paria ſūt. Apl̄m
audi: Nolo eñ vos inqt ignorare fratres/ 1.Cor.10.a.
q͛ patres noſtri oēs ſub nube fuerūt/⁊ oēs
mare tranſierūt: ⁊ oēs p moyſen baptizati
ſunt in nube ⁊ in mari: ⁊ oēs eandē eſcā ſpi
ritalē manducauerūt. Spiritalē vtiq; ean/ De conſe. diſ. 2.c. inquit.
dē: nam corporalē alterā: quia illi manna/
nos aliud: ſpiritalē ꝟo quā nos: ſed patres
noſtri/nō patres illoꝝ/quibus nos ſimiles
ſumus/nō quibꝰ illi ſimiles fuerūt. Et ad/
iūgit: Et oēs eundē potū ſpiritalē bibe/
runt: Aliud illi/aliud nos: ſed ſpecie viſibi/
li quidē: tamē hoc idē ſignificāte ꝟtute ſpi/
ritali. Quomō eñ eundē potū? Bibebant
inquit de ſpiritali ſequēte petra: Petra au
tē erat chriſtus. Inde panis/inde potꝰ. Pe
tra chriſtus in ſigno: verus chriſtus in ꝟbo
⁊ in carne. Et quō biberūt? Percuſſa eſt pe Numeri.20.b
tra de ꝟga bis. Gemina pcuſſio/duo ligna
crucis ſignificat. Hic eſt ergo panis q̄ de ce
lo deſcendit: **vt ſi quis mãducauerit
ex ipſo/nō moriaꝭ.** Sed qui ptinet ad
virtutē ſacramēti: nō qui ptinet ad viſibi/
le ſacramentū. Qui mãducat intus/nō fo/
ris: qui manducat in corde/ nō qui premit
dente. **Ego ſum panis viuꝰ/qui de
celo deſcēdi.** De celo deſcēdit et mãna:
Sed manna vmbra erat: iſte ꝟitas ē. **Si
quis manducauerit ex hoc pane/
viuet in eternū. Et panis quē ego
dabo: caro mea eſt ꝓ mundi vita.**
Hoc q̄ñ caperet caro/ q͛ dixit panē carnē?
Vocatur caro/ qđ non capit caro. Et ideo
magis nō capit caro/quia vocaꝭ caro. Hoc
eñ exhorruerūt: hoc ad ſe multū eſſe dixe/
runt: hoc eñ nō poſſe fieri putauerūt. Ca/
ro mea eſt inquit ꝓ mūdi vita. Norunt fi/
deles corpus chriſti/ſi corpus chriſti nō ne/
gligāt eſſe. Fiāt corpus chriſti/ſi volunt vi/
uere de ſpiritu chriſti. De ſpiritu chriſti nō
viuit/niſi ſit corpus chriſti. Intelligite fra/
tres mei q̄d dixerim: Homo es ⁊ ſpiritū ha
bes/et corpꝰ habes. Spiritū dico q̄ anima
vocaꝭ: qua conſtat q͛ homo ē: Conſtat eñ
ex aīa ⁊ corpore. Habes itaq; ſpiritū inui/

ſibilē/corp⁹ viſibile. Dic mihi quid ex quo
viuat? Spūs tuus viuit ex corpore tuo/an
corpus tuū ex ſpū tuo? Reſpōdet omnis q̄
viuit:qui autē hoc non poteſt reſpondere/
neſcio ſi viuit. Quid reſpondet oīs q̄ vi-
uit? Corp⁹ vtiq̄ meū viuit de ſpiritu meo.
Uis ergo et tu viuere de ſpiritu chriſti: in
corpore eſto chriſti. Nūquid em̄ corp⁹ meū
viuit de ſpiritu tuo? Meū viuit de ſpiritu
meo/ꝛ tuū de ſpiritu tuo. Nō poteſt viue-
re corp⁹ chriſti niſi de ſpiritu chriſti. Inde
eſt qđ exponēs nobis apl's paulus hūc pa-
1.Cor.10.d. De conſe.diſ. 2.c.hoc eſt ſacramentū. nem: Unus panis inquit/vnū corp⁹ multi
ſumus. O ſacramentū pietatis/ o ſignum
vnitatis/o vinculū charitatis: Qui vult vi
uere/habet vbi viuat: habet vñ viuat:ac-
cedat/credat/incorporet̄ vt viuificet̄. Non
abhorreat a cōpage membroꝝ/qđ reſecari
mereatur:nō ſit diſtortū đ quo erubeſcat̄:
Sit pulchrū/ſit aptū/ ſit ſanū: hęreat cor-
pori: viuat deo de deo: nūc laboret in ter-
b ra/ vt poſtea regnet in cęlo. Litigabant
ergo iudęi ad iuicē dicētes: Quō
poteſt hic carnē ſuam nobis dare
ad manducandū? Litigabāt vtiq̄ ad
inuicē: quoniā panē concordię non intelli-
gebant/nec ſumere volebāt:nā qui mādu-
cant talem panem/ non litigant ad inuicē:
quoniā vnus panis/vnū corpus multi ſu-
Pſ.67. mus: Et p hunc facit de⁹ vni⁹ moris habi-
tare in domo. Qꝛ autē ad inuicē litigabāt/
et quęrunt quomō poſſit dn̄s carnē ſuam
dare ad manducandū: nō ſtatim audiunt/
ſed adhuc eis dicit̄: Amē amē dico vo
bis/niſi manducaueritꝭ carnē filij
hoīs/ ꝛ biberitis ei⁹ ſanguinē: nō
habebitis vitā in vobis. Quomō
quidē detur/ꝛ quiſnā modus ſit manducā-
di iſtum panē/ignoratis: Uerūtamen/niſi
manducaueritis carnē filij hominis ꝛ bibe-
ritis eius ſanguinē: nō habebitis vitam in
vobis. Hęc non vtiq̄ cadaueribus/ſed vi-
uentibus loquebat̄. Uñ ne iſtā vitā intelli
gentes/ ꝛ de hac re litigarēt/ſecutus adiun
xit: Qui manducat meā carnē ꝛ bi
bit meū ſanguinē/habet vitā ęter
nam. Hanc ḡ nō habet q̄ iſtū panē nō mā
ducat/nec iſtū ſanguinē bibit: nā tēporalē
vitā ſine illo habere homines poſſūt/ęter-
nam ꝟo oīno nō poſſunt. Qui ergo non
manducat eius carnem/nec bibit eius ſan-
guinē:nō habet in ſe vitā: ꝛ qui manducat

eius carnē/ꝛ bibit eius ſanguinē/habet vi-
tam ęternā. Ad vtrūq̄ autē reſpondit qđ
dixit/ęternā. Non ita eſt in hac eſca/quā ſu
ſtentādę hui⁹ corpis vitę cauſa ſumim⁹: nā
qui eā non ſumpſerit/nō viuet: nec tamen
qui eā ſumpſerit viuet. Fieri em̄ poteſt/vt
ſenio vl' morbo vel aliquo caſu/plurimi et
qui eā ſumpſerint/moriant̄: In hoc vero ci
bo et potu:id ē/corpore ꝛ ſanguine dn̄i nō
ita eſt:nam et qui eā non ſumit/non habet
vitam:et qui eā ſumit habet vitā: et hanc
vtiq̄ ęternā. Hunc itaq̄ cibū et potū/ſoci-
etatē vult intelligi corporis et membrorū
ſuorū/ qđ eſt ſancta eccleſia in p̄deſtinatis
et vocatis/et iuſtificatis/et glorificatis ſan
ctis ꝛ fidelibus eius. Quoꝝ primū iam fa-
ctū eſt:id ē/p̄deſtinatio:ſecundū ꝛ tertiū et
factū eſt/ꝛ fit ꝛ fiet: id ē vocatio ꝛ iuſtifica-
tio. Quartū ꝟo nūc in ſpe eſt: in re aūt fu-
turꝝ eſt:id eſt glorificatio. Huius rei ſacra-
mentū: id ē/vnitatis corporis ꝛ ſanguinis
chriſti:alicubi quotidie/alicubi certꝭ inter-
uallis dierū in dn̄ica menſa pręparat̄: ꝛ de
menſa dn̄ica ſumit̄:quibuſdā ad vitā/qui-
buſdam ad exitiū. Res vero ipſa cui⁹ et ſa-
cramentū eſt: omni homini ad vitam/nulli
ad exitiū/ quicunq̄ eius particeps fuerit.
Ne autē putarent ſic in iſto cibo ꝛ potu p- i
mitti vitā ęternā: vt qui eā ſumerēt/ iā nec
corpore morerent̄: huic cogitationi digna-
tus eſt occurrere:nā cū dixiſſet: Qui mādu
cat meā carnē et bibit meū ſanguinem: ha
bet vitā ęternā/continuo ſubiecit et dixit:
Et ego reſuſcitabo eū in nouiſſi-
mo die. Ut habeat interim ſm̄ ſpiritū vi-
tā ęternā in requie quę ſanctoꝝ ſpūs ſuſci-
pit: qđ aūt ad corpus attinet:nec caro eius
vita ęterna fraudet̄/ ſed i reſurrectiōe mor-
tuorū in nouiſſimo die. Caro em̄ mea
inquit vere ē cibus: ꝛ ſanguis me-
us vere ē potus. Cū em̄ cibo ꝛ potu id
appetāt homines/ vt neq̄ eſuriāt neq̄ ſiti-
ant:hoc veraciter nō pſtat niſi iſte cibus et
potus:q̄ eos a quib⁹ ſumit̄ imortales ꝛ in-
corruptibiles facit:id ē ſocietas ipſa ſctōꝝ/
vbi pax erit et vnitas plena atq̄ perfecta.
Propterea q̄ppe ſicut etiā añ nos hoc intel
lexerūt hoīes dei:dn̄s noſter ieſus chriſtus
corpus ꝛ ſanguinē ſuū in eis reb⁹ cōmēda-
uit/q̄ ad vnū aliq̄d redigunt̄ ex multꝭ: Nā-
q̄ aliud in vnū ex multꝭ granis ꝯficit̄ ꝛ cō-
ſtat:aliud in vnū ex multis acinis cōfluit.

Deniq̄ iā exponit quō id fiat qđ loquit᷑: et
qđ ſit māducare corp᷒ eius: et ſanguinē ei᷒
bibere. Qui māducat carnē meam/
et bibit meū ſanguinē: in me ma-
net et ego in illo. Hoc eſt ꝗ̄ manducare
illā eſcā/ et illū bibere potū: in chriſto mane-
re/ et illū manentē in ſe habere. Ac ꝑ hoc q̄
nō manet ĩ chriſto/ et in q̄ nō manet chriſt᷒:
ꝓculdubio nec māducat ſpiritaliter carnē
ei᷒/ nec bibit ei᷒ ſanguinē: licet carnalr̄ et vi-
ſibiliter ꝓmat dentib᷒ ſacramentū corpis et
ſanguinis chriſti: ſed magis tātę rei ſacra-
De conſe.diſ. mentū ad iudiciū ſibi māducat et bibit: q̄
2.c.quidiſcor immūd᷒ ꝓſumpſit ad chriſti accedere ſacra-
dat. mēta: q̄ aliq̄s nō digne ſumit/ niſi q̄ mund᷒
Matth.5.a. eſt: de quib᷒ dicit᷑: Beati mundo corde: qm̄
ipſi deū videbūt. Sicut inq̄t miſit me
viuēs pater/ et ego viuo ꝓpter pa-
trē: et q̄ māducat me/ et ipſe viuet
ꝓpter me. Nō ait: ſicut manduco patrē
et ego viuo ꝓpter patrē: et qui māducat me/
et ipſe viuet ꝓpter me: Non em̄ fili᷒ partici-
patiōe patris fit melior/ qui ē natus equa-
lis: ſicut participatione filij ꝑ vnitatē cor-
poris eius et ſanguinis/ quod illa māduca-
tio potatioq̄ ſignificat/ nos efficimur me-
liores. Viuimus ergo nos ꝓpter ipſū/ mā-
ducantes eū: id eſt/ ipſum accipiētes eter-
nam vitā quā nō habebamus ex nobiſ: vi-
uit autē ipſe ꝓpter patrē/ miſſus ab eo: q̄
Phil.2.a. ſemetipſū exinaniuit factus obediēs vſq̄
ad mortē crucis. Si em̄ ſm̄ id accipim᷒: vi-
Joh.14.d. uo ꝓpter patrem: qđ alibi ait: pater maior
me eſt: ſicut et nos viuimus ꝓpter ipſum/
qui maior eſt nobis: hoc ex eo q̄ miſſus ē/
factū eſt. Miſſio quippe ei᷒ exinanitio ſui-
metipſius eſt/ et formę ſeruilis acceptio: qđ
recte intelligitur/ ſeruata etiā filij cū patre
equalitate naturę. Maior enim eſt pater
homine filio: ſed equalem habet deū fili-
um/ cū idē ſit: et deus et hō/ dei filius et ho-
minis filius vnus chriſt᷒. In qua ſentētia
ſi recte accipiunt᷑ hęc verba/ ita dixit: Sicut
me miſit viuens pater: et ego viuo ꝓpter
patrē: Et qui manducat me: et ipſe viuet ꝓ-
pter me. Ac ſi diceret: Vt ego viuā ꝓpter
patrē: id eſt/ ad illū tanq̄ ad maiorē referā
vitam meā: exinanitio mea fecit in qua me
miſit. Vt autē quiſq̄ viuat ꝓpter me: par-
ticipatio facit q̄ māducat me. Ego itaq̄ hu-
miliatus viuo ꝓpter patrē: ille erect᷒ viuit
ꝓpter me. Si aūt ita dictū eſt: viuo ꝓpter
patrē: quia ipſe de illo/ non ille de ipſo eſt:
ſine detrimento equalitatis dictū eſt. Nec
tamē dicendo: et qui māducat me/ ipſe vi-
uet ꝓpter me: eandē ſuā et noſtrā equalita-
tē ſignificauit: ſed gratiā mediatoris oſten-
dit. Hic ē panis qui de celo deſcē-
dit: vt illū manducando viuamus: q̄ eter-
nam vitā ex nobis habere non poſſumus.
Nō ſicut inquit manducauerūt pa-
tres veſtri manna/ et mortui ſunt.
Qui manducat hunc panē/ viuet
in eternū. Q̄ ꝗ̄ illi mortui ſunt/ ita vult
intelligi/ vt nō viuāt in eternū: nā tpaliter
et hi ꝑfecto moriunt᷑ q̄ chriſtū māducāt: ſed
viuūt in eternū: q̄ chriſtus ē vita eterna.
Ab eo q̄đ ſcrptū ē: Hec dixit ĩ ſina-
goga docens ſabbato in caphar-
naū: vſq̄ ad id qđ ait: Ille em̄ tra-
diturus erat eū/ cū eſſet vnus de
duodecim: Tractatus. XXVII.

Erba domini

v ex euāgelio/ q̄ ſermonē ꝓſtinū
cōſequunt᷑ audiuim᷒. Hinc ſer-
mo debet᷑ aurib᷒ et mentibus
veſtris: et hodierna die nō importun᷒ ē: Eſt
em̄ de corpore dn̄i: qđ dicebat ſe dare man-
ducandū ꝓpter eternā vitam. Expoſuit au-
tē modū attributionis huius et doni ſui/
quomō daret carnē ſuā manducare dicēs:
Qui manducat carnē meā/ et bibit ſangui-
nem meū: in me manet et ego ĩ illo. Signū
q̄ manducauit et bibit hoc eſt: ſi manet et
manet᷑: ſi habitat et inhabitat᷑: ſi hęret/ non
deſerat᷑. Hoc ergo nos docuit et admonuit
myſticis verbis: vt ſimus in eius corpe ſub
ipſo capite in mēbris ei᷒/ edētes carnē ei᷒:
nō relinquētes vnitatē eius. Sed q̄ aderāt/
plures nō intelligēdo ſcādaliçati ſunt: Nō
em̄ cogitabant hęc audiendo/ niſi carnē qđ
ipſi erant. Apl̄s autem dicit/ et verū dicit:
Sapere ſm̄ carnē mors eſt. Carnē dat no- Roma.8.a.
bis ſuam dn̄s manducare: et ſapere ſm̄ car-
nem mors eſt. Cū de carne ſua dicat/ q̄ ibi
eſt vita eterna: ergo nec carnē debemus ſa-
pere ſm̄ carnē/ ſicut ĩ his verbis: † Multi Preterit᷑ hic
itaq̄ audientes: nō ex inimicis/ ſed ex textus: † Hec
diſcipulis ſuis/ dixerūt: Durus ē dixit in ſyna-
hic ſermo: et quis pōt eū audire? goga docens
in capharnaū
Si diſcipuli dur᷒ habuerunt iſtū ſermonē/
quid inimici? Et tamē ſic oportebat/ vt di-
ceret᷑ qđ non ab omnibus intelligeret᷑. Se-

77

cretũ dei intentos debet facere/ nõ aduer-
ſos: Iſti aũt cito defecerũt. Talia loquen-
te dño ieſu chriſto: non crediderũt aliquid
magnũ dicentẽ/et verbis illis aliquã gra-
tiã cooperientẽ: ſed ꝓut voluerũt ita intel-
lexerũt/ ⁊ more hominũ: qꝛ poterat ieſus/
aut hoc diſponebat ieſus: carnẽ qua indu-
tũ erat v̄bũ/ veluti conciſã diſtribuere cre-
dentibus in ſe. Dur⁹ ẽ inquiũt hic ſermo:
quis põt eũ audire? Sciẽs autẽ ieſus
apud ſemetipſũ: qꝛ murmurabãt
de eo diſcipuli ei⁹. Sic eñ apð ſe iſta
dixerũt/ vt ab illo nõ audirent: ſ ille q̃ eos
nouerat i ſeipſis/ audiẽs apud ſemetipſũ:
reſpõdẽs ait: hoc vos ſcãdalizat:
qꝛ dixi/ carnẽ meã do vobis manducare/ et
ſanguinẽ meũ bibere. Hoc vos nẽpe ſcan-
daliçat. Si ergo videritis filiũ ho-
minis aſcẽdentẽ vbi erat prius:
Quid ẽ hoc? Hinc ſoluit illud qð nõ noue-
rat: hinc aperuit vñ fuerant ſcandaliçati:
hinc plane ſi intelligerẽt. Illi eñ putabãt
eũ erogaturũ corpus ſuũ: ille autẽ dixit ſe
aſcenſurũ in cęlũ/ vtiq; integrũ. Cũ videri-
tis filiũ hominis aſcendentẽ vbi erat pri-
us: Certe vel tũc videbitis/ quia nõ eo mõ
quo putatis erogat corp⁹ ſuũ: certe vel tũc
intelligetis quia gratia eius nõ cõſumitur
morſibus. Et ait: Spiritus ẽ qui vi-
uificat: caro nõ ꝓdeſt quicq̃. Hoc
anteq̃ exponit vt dñs donat: illud nõ ne-
gligenter ꝑtereundum eſt/ qð ait: Si ğ vi-
deritis filiũ hominis aſcẽdentẽ vbi erat pri
us: Filius eñ hominis chriſtus ex virgine
maria. Ergo filius hominis hic cępit eſſe ĩ
terra/ vbi carnẽ aſſumpſit ex terra. Vñ ꝓ-
Pſ.84. phetice dictũ erat: Veritas de terra orta ẽ.
Quid ſibi ergo vult qð ait: Cũ videritis fi-
lium hois aſcendentẽ vbi erat prius? Nul-
la eñ eſſet queſtio ſi ita dixiſſet: Si videri-
tis filiũ dei aſcendentẽ vbi erat prius. Cũ
v̄o filiũ hominis dixit aſcendentẽ vbi erat
prius: nũquid fili⁹ hominis in cęlo erat pri
us/ q̃ i terra eſſe cępit? Hic quidẽ dixit vbi
erat prius: quaſi tũc nõ ibi eſſet qñ hęc lo-
Ioh.3.b. quebat̃. Alio autẽ loco ait: Nemo aſcendit
in cęlũ niſi qui de cęlo deſcendit/ filius ho-
minis qui eſt in cęlo: Non dixit erat: ſed fi-
lius inquit hominis qui eſt in cęlo. In ter-
ra loquebat̃/ et ĩ cęlo ſe eſſe dicebat: Et nõ
ita dixit: Nemo aſcendit in cęlũ niſi qui de
cęlo deſcendit/ filius hominis qui eſt in cę-
lo. Quo ꝑtinet niſi vt intelligam⁹/ qð eti-
am priſtino ſermone cõmendaui charitati
veſtrę/ vnam perſonã eſſe chriſtũ deũ ⁊ ho-
minẽ/ nõ duas: ne fides noſtra nõ ſit trini-
tas ſed quaternitas. Chriſtus ergo vn⁹ ẽ/
verbũ/ anima ⁊ caro: vnus chriſt⁹ filius dei
et filius hominis: vnus chriſtus filius dei
ſemꝑ/ fili⁹ hominis ex tẽpore: Tñ vn⁹ chri-
ſtus ſm vnitatẽ ꝑſonę in cęlo erat qñ ĩ ter-
ra loquebat̃. Sic erat filius hominis in cę-
lo/ quẽadmodũ filius dei erat in terra. Fi-
lius dei in terra in ſuſcepta carne/ filius ho-
minis in cęlo in vnitate perſonę. Quid eſt B
ergo qð adiungit: Spũs eſt q̃ viuificat: ca-
ro nõ ꝓdeſt quicq̃? Dicamus ei: Patit̃ eñ
nos nõ contradicẽtes/ ſed noſſe cupiẽtes.
O dñe magiſter bone/ quõ caro non ꝓdeſt
quicq̃/ cũ tu dixeris: Niſi quis manducaue-
rit carnẽ meã/ ⁊ biberit ſanguinẽ meũ: non
habebit in ſe vitã? An vita nõ ꝓdeſt q̃cq̃:
⁊ ꝓpter qd ſum⁹ qð ſum⁹/ niſi vt habeamus
vitã ęternã/ quã tua carne ꝓmittis? Quid
eſt ergo/ non ꝓdeſt q̃cq̃? Caro nõ ꝓdeſt q̃c-
q̃: ſed quõ illi intellexerũt: Carnẽ quippe ſic
intellexerũt/ quõ in cadauere dilaniat̃/ aut
in macello vendit̃/ nõ quõ ſpũ vegetatur.
Proinde ſic dictũ eſt/ caro nõ ꝓdeſt quicq̃:
quõ dictũ eſt/ ſciẽtia inflat. Iã ergo debe- 1.Cor.8.a.
mus odiſſe ſcientiã? Abſit. Et qd eſt/ ſcien-
tia inflat? Sola ſine charitate. Ideo adiũ-
xit: charitas v̄o ędificat. Adde ğ ſciẽtię cha
ritatẽ: ⁊ vtilis erit ſciẽtia: nõ ꝑ ſe/ ſed ꝑ cha-
ritatẽ. Sic etiã nũc caro non ꝓdeſt quicq̃/
ſed ſola caro. Accedat ſpũs ad carnẽ/ quõ
accedit charitas ad ſcientiã/ ⁊ ꝓdeſt pluri-
mũ: nã ſi caro nihil ꝓdeſſet/ verbũ caro nõ
fieret vt inhabitaret in nobis. Si ꝑ carnẽ
nobis multũ ꝓfuit chriſtus: quõ caro nihil
ꝓdeſt? Sed ꝑ carnẽ ſpũs aliqd ꝓ ſalute no
ſtra ęgit. Caro vas fuit: quod habebat at-
tende/ nõ qð erat. Apoſtoli miſſi ſunt: nũ-
quid caro ipſoꝝ nihil nobis ꝓfuit? Si caro
apoſtolorũ nobis ꝓfuit: caro dñi poterat
nihil ꝓdeſſe? Vnde eñ ad nos ſonus ver-
bi/ niſi ꝑ vocẽ carnis? Vñ ſtilus? vñ cõſcri-
ptio? Iſta oĩa opera carnis ſunt: ſed agi-
tãte ſpiritu tanq̃ organũ ſuũ. Spũs ergo
eſt qui viuificat: caro nõ ꝓdeſt quicq̃. Si-
cut illi intellexerunt carnẽ/ non ſic ego do
ad manducandũ carnem meam. Proinde
Verba inq̃t/ quę ego locutus ſum
vobis/ ſpiritus ⁊ vita ſũt. Diximus

eñ fratres hoc dñm cõmendaſſe in mandu
catione carnis ſuę/ ꝛ potione ſãguinis ſui:
vt in illo maneamus et ipſe in nobis. Ma
nemus aũt in illo/ cũ ſumus membra eius:
manet autẽ ipſe in nobis/ cũ ſumus tem
plũ eius. Ut aũt ſimus membra eius/ vni
tas nos cõpaginat: vt cõpaginet vnitas/
quę facit niſi charitas: Et charitas dei vñ?
Roma.5.a. Apſm interroga: Charitaſ inqt dei diffuſa
eſt in cordib⁹ noſtris p ſpm̃ ſanctũ q̃ dat⁹ eſt
nobis. Ergo ſpũs ẽ q̃ viuificat. Spũs eñ
facit viua mẽbra: nec viua mẽbra ſpũs fa
cit/ niſi q̃ in corpe qd vegetat/ ipſe ſpũs in
uenerit: nã ſpũs qui eſt in te/ o homo q̃ cõ
ſtas vt homo ſis: nunquid viuificat mẽbrũ
qd ſeparatũ inuenerit a carne tua? Spiritũ
tuũ dico animã tuã. Aĩa tua non viuificat
niſi membra quę ſunt in carne tua. Unũ ſi
tollas: iã non viuificaſ ex anima tua: quia
vnitati corporis tui non copulaſ. Hęc di
cunſ vt amemus vnitatẽ/ et timeam⁹ ſepa
11.q.3.c.nihil tionẽ: Nihil eñ ſic debet formidare chriſti
anus/ q̃ ſeparari a corpe chriſti. Si eñ ſepaſ
a corpe chriſti/ nõ eſt mẽbrũ eius. Si nõ eſt
membrũ ei⁹: non vegetaſ ſpiritu ei⁹. Quiſ
Roma.8.b. quis autẽ inquit apſs/ ſpiritũ chriſti nõ ha
bet/ hic nõ eſt eius. Spũs ergo eſt qui viui
ficat: caro autẽ non pdeſt quicq̃: Uerba q̃
ego locutus ſum vobis/ ſpirit⁹ ꝛ vita ſunt.
Quid eſt ſpiritus ꝛ vita ſunt? Spiritaliter
intelligenda ſunt. Intellexiſti ſpiritaliter?
Spiritus ꝛ vita ſunt. Intellexiſti carnali
ter? Etiã ſic illa ſpũs et vita ſũt: ſed tibi nõ
ſunt. **Sed ſunt quidã** / inquit / **in vo
bis qui non credunt.** Non dixit: ſunt
quidã in vobis qui nõ intelligũt/ ſed cauſã
dixit quare nõ intelligant. Sũt eñ quidã
in vobis qui nõ credunt: et ideo nõ intelli
gunt/ quia nõ credũt. Propheta eñ dixit:
Eſaie.7.b. Niſi credideritis/ nõ intelligetis. Per fidẽ
copulamur/ p intellectũ viuificamur. Pri
us hęreamus p fidem: vt ſit qd viuificet p
intellectũ: Nam qui non hęret/ reſiſtit: qui
reſiſtit nõ credit: Nam qui reſiſtit/ quomõ
viuificaſ? Aduerſarius eſt radio lucis quo
penetrãdus eſt: nõ auertit aciẽ/ ſed claudit
mentẽ. Sunt ergo quidã qui non credunt.
Credant ꝛ aperiant: aperiãt ꝛ illuminabũ
tur. **Sciebat eñ ab initio ieſus q̃
eſſent credẽtes: et quis traditur⁹
eſſet eũ.** Ibi eñ erat et iudas: Nã quidã
ſcandalizati ſunt: Ille autẽ manſit ad inſi
diandũ/ non ad intelligendũ. Et quia ideo
manſerat/ non de illo tacuit dñs: Non illũ
exp̄ſſit/ ſed nec ſiluit: vt omnes timerẽt/ q̃
uis vnus periret. Sed poſtea q2 dixit: ꝛ di
ſtinxit credẽtes a nõ credẽtib⁹/ exp̄ſſit cau
ſam quare nõ credãt. **Propterea dixi
vobis** / inqt: **q2 nemo poteſt veni
re ad me/ niſi fuerit ei datum a pa
tre meo.** Ergo et credere daſ nobis: non
eñ nihil eſt credere. Si aũt magnũ aliqd ẽ/
gaudes q2 credidiſti: ſed noli extolli. Quid 1.Cor.4.b.
eñ habeſ qd nõ accepiſti? **Ex hoc multi
diſcipuli ei⁹ abierũt retro: ꝛ iã nõ
cũ illo ambulauerũt.** Alij abierũt re
tro: ſed poſt ſathanã/ nõ poſt chriſtũ: Nam
aliqñ dñs chriſt⁹ petrũ appellauit ſathanã:
magis q2 volebat p̄cedere dñm ſuũ: ꝛ ↄſili
um dare ne moreref ille qui venerat vt mo
rereſ/ ne nos in ęternũ moreremur: et ait il
li: Redi poſt me ſathanas: non eñ ſapis q̃ Matth.16.a.
dei ſunt/ ſed quę hominis ſunt: Nõ eñ illũ
repulit retro ire poſt ſathanã et appella
uit ſathanã/ ſed fecit poſt ſe ire: vt nõ eſſet
ſathanas ambulãdo poſt dñm. Iſti aũt ſic
redierunt retro/ quomõ de quibuſdã fęmi
nis dicit apſs: Quędã conuerſę ſunt retro 1.timoth.5.c.
poſt ſathanã: Et vlteri⁹ cũ illo non ambu
lauerũt: Ecce p̄ciſi a corpore vitã pdiderũt:
q2 forte in corpore nõ fuerũt. Inter nõ cre
dentes et ipſi deputãdi ſunt/ q̃uis diſcipu
li dicerenſ: Abierũt retro/ nõ pauci/ ſ3 mul
ti. Hoc factũ eſt ad cõſolationẽ: quõ aliqñ
ↄtingit vt dicat homo vex: ꝛ qd dicaſ non
capiaſ: atq̃ illi qui audiũt/ ſcandalizenſ et
diſcedant. Pęniteſ autẽ hominẽ dixiſſe qd
verum eſt. Dicit autẽ apud ſe homo: non
debui ſic dicere: nõ hoc dicere debui. Ecce
dño contigit: Dixit ꝛ pdidit multos: remã
ſit ad paucos. Sed nõ turbabaſ ipſe: q2 ab
initio nouerat et qui credentes eſſent/ et q̃
nõ credentes: nos ſi nobis cõtingat/ ptur
bamur: ſolatiũ in dño inueniamus: Et ta
mẽ caute verba dicam⁹/ ea quę ille ad pau
cos q̃ remãſerãt. **Dixit ergo ieſus ad
duodecim:** id eſt/ illis duodecim qui re
manſerũt: **Nunquid ꝛ vos inqt vul
tis † ire?** Nõ diſceſſit nec iudas. Sed q̃re Al. t abire
manebat? Domino iã apparebat: nobis
poſtea manifeſtatus ẽ. Reſpõdit petrus p
omnib⁹/ vnus p multis/ vnitas p vniuer
ſis. **Reſpondit ergo ei ſimon pe
trus: Dñe ad quẽ ibim⁹?** Repellis

nos a te/da nobis alterũ te. Si a te recedi/
mus/ad quẽ ibimus? Uerba vite eter/
ne habes. Uidete quẽadmodũ petr⁹ dã/
te deo/ recreante ſpũſancto intellexit. Uñ
niſi qꝛ credidit: Uerba vite eterne habes.
Uitã enĩ eternã habes i miniſtratione cor/
poris ⁊ ſanguinis tui: Et nos credim⁹
et cognouim⁹: Nõ cognouim⁹ et credi/
3.ſen.diſ.23. ca.notãdum in fine. mus/ſed credimus et cognouimus. Credi/
dimus enĩ vt cognoſceremus: Nã ſi prius
cognoſcere ⁊ deinde credere vellemus: nec
cognoſcere nec credere valeremus. Quid
credim⁹ ⁊ quid cognouim⁹? Quia Tu es
chriſtus filius dei viui: id ẽ/ qꝛ ipſa
vita eterna tu es: ⁊ nõ das in carne et ſan/
D guine tuo niſi qd es. Ait ergo dñs ie/
ſus: Nõne ego vos duodecim ele/
gi: ⁊ vnus ex vobis diabolus ẽ?
Ego vndecim elegi diceret: an eligit̃ ⁊ dia/
bolus/ ⁊ in electis ẽ diabolus? Electi i lau/
de ſolẽt dici: An electus ẽ ⁊ iſte/ de quo no/
lente ⁊ neſciẽte magnũ aliquid boni fieret?
Hoc eſt ꝓpriũ dei/ ꝯtrariũ iniq̃s. Sicut enĩ
iniq̃ male vtunt̃ bonis opibus dei: ſic ꝯtra
deus bñ vtit̃ malis operibus iniquoꝝ. Q̃
bonũ eſt mẽbra corpis ita eſſe/ quemadmo
dũ diſponi nõ pñt niſi ab artifice deo. Pe/
tulãtia tamẽ q̃ male vtit̃ oculis: fallacia q̃
male vtit̃ lingua. Falſus teſtis nonne lin/
guã ſuã ⁊ animã ſuã prius trucidat: ⁊ alterũ
ledere ſe perempto conatur? Male vtit̃ lin/
gua: nec ideo malũ eſt lingua. Opus ẽ dei
lingua: ſed bono ope dei male vtit̃ illa ne/
quitia. Quomõ vtũtur qui pedib⁹ currunt
ad ſcelera: quomõ vtunt̃ manibus homici
de: ⁊ illis adiacentib⁹ forinſecus bonis cre/
aturis dei. Q̃ male vtunt̃ mali auro. Iu/
dicia corrumpũt: innocẽtes opp̃mũt. Luce
iſta mali male vtunt̃: Male viuẽdo enĩ eti
am ipſã lucẽ quã vident/ ad miniſteriũ ſce/
lerũ ſuoꝝ vſurpant. Iens vt faciat aliquid
mali malus: lucere ſibi vult ne offendat: q̃
iã int⁹ offendit et cecidit. Qd timet in cor/
pore/ iã incurrit in corde. Omnib⁹ ergo bo/
nis dei: ne p ſingula currere longũ ſit: ma/
le vtit̃ malus: ꝯtra/ malis hominũ maloꝝ
bñ vtitur bonus. Et quid tã bonũ q̃ vnus
Marci.10.c. de⁹? Q̃n quidẽ ipſe dñs dixit: Nemo bon⁹
niſi vnus deus. Quãto ergo ille melior/ tã/
to melius vtit̃ et malis noſtris. Quid iu/
da peius? Inter oẽs adherentes magiſtro
inter duodecim/ loculi illi cõmiſſi ſũt: ⁊ diſ/
penſatio pauperũ diſtributa. Ingratus tã/
to beneficio/ honori tanto: accepit pecuni/
am/ ꝑdidit iuſticiã. Tradidit vitã/ mortu⁹:
quẽ vt diſcipulus ſecutus/ vt inimicus ꝑſe/
cutus eſt: Et totũ hoc malũ iude: ſed malo
eius bñ vſus eſt dñs. Tradi ſe ꝑtulit/ vt re/
dimeret nos: Ecce malũ iude in bonũ con/
uerſum ẽ. Sathanas quãtos martyres ꝑſe
cutus eſt: Si ſathanas ꝑſequẽdo ceſſaret:
hodie tã glorioſã coronã ſancti laurẽtij nõ
celebraremus. Si ergo ipſius diaboli malis
opibus bñ vtit̃ deus: qd facit malus/ male
vtẽdo ſibi nocet: nõ bonitati dei ꝯtradicit.
Artifex illo vtit̃: ⁊ magn⁹ artifex. Si illo vti
non poſſet: nec eũ eſſe ꝑmitteret. Ergo vn⁹
ex vobis diabolus eſt/ ait: cũ ego vos duo/
decim elegerim. Poteſt ⁊ ſic intelligi quod E
ait: Duodecim elegi: qꝛ ſacratus eſt nume/
rus. Non enĩ qꝛ perijt inde vnus/ ideo illi/
us numeri honor demptus eſt: Nã in locũ
pereuntis/ alius ſubrogatus ẽ. Mãſit nu/ Act.1.d.
merus conſecratus/ numerus duodenari⁹:
qꝛ ꝑ vniuerſum mundũ/ hoc eſt/ ꝑ quattu/
or cardines mũdi/ trinitatẽ fuerãt annun/
ciaturi: ideo et q̃terni. Se ergo extermina/
uit iudas: non duodenariũ numerũ viola/
uit. Ipſe deſeruit p̃ceptorẽ: nã deus illi ap
poſuit ſucceſſorẽ. Hoc totũ qd dñs de car/
ne ⁊ de ſanguine ſuo locut⁹ ẽ: ⁊ q in ei⁹ diſtri
butionis gratia/ vitã nobis ꝓmiſit eternã:
⁊ q hinc voluit intelligi mãducatores ⁊ po
tatores carnis ⁊ ſanguinis ſui: vt i illo ma/
neant/ et ipſe in illis: ⁊ q nõ intellexerunt q̃
non crediderũt: ⁊ q ſpiritalia carnaliter ſa/
piendo ſcandalizati ſunt: ⁊ q eis ſcandali/
zatis et pereũtibus/ conſolatio dñi affuit
diſcipulis qui remanſerãt/ ad quos ꝓban/
dos interrogauit: Nũquid et vos vultis
ire? vt reſpõſio ꝑmanſionis coꝝ innoteſce/
ret ⁊ nobis: nã ⁊ ille nouerat qꝛ manebant:
Hoc ĝ totũ ad hoc nobis valeat dilectiſſi/
mi/ vt carnẽ chriſti ⁊ ſãguinẽ chriſti nõ edã/
mus tñ in ſacramẽto/ qd ⁊ multi mali/ ſed
vſq ad ſpiritus participationẽ manduce/
mus ⁊ bibamus: vt in dñi corpe tanq̃ mẽ/
bra maneam⁹: vt ei⁹ ſpiritu vegetemur: et
non ſcãdalizemur/ etiã ſi multi mõ nobiſcũ
manducãt ⁊ bibunt tẽporaliter ſacramẽta/
qui habebũt in fine eterna tormenta. Mõ 2.timoth.2.d.
enĩ corpus chriſti mixtũ eſt tanq̃ area: ſed
nouit dominus qui ſunt eius: Si tu noſti
quid trituras: quia ibi eſt latẽs maſſa: nec

conſumit trituratio quod purgatura ē vē/
tilatio. Certi ſumus fratres/ quia omnes
qui ſumus in corpore dñi / et manemus in
illo / vt et ipſe maneat in nobis: in hoc ſę/
culo neceſſe habemus vſqꝫ in finē inter ma
los viuere. Non inter illos dico malos qui
blaſphemant chriſtū. Raro enī iam inue/
niunꝉ qui lingua blaſphemant/ ſed multi
qui vita. Neceſſe eſt ergo vt inter illos vſ/
qꝫ in finē viuamus. Sed quid eſt quod ait:
Math.10.c. Qui manet in me et ego in illo: quid niſi
quod martyres audiebāt: Qui pſeuerauē/
rit vſqꝫ in finē hic ſaluꝰ erit. Quomō man/
ſit in illo ſanctus laurentiꝰ/cuiꝰ hodie feſtū
diē celebramꝰ. Māſit vſqꝫ ad tēptationē:
manſit vſqꝫ ad tyrannicā interrogationē:
māſit vſqꝫ ad acerrimā cōminationē: man/
ſit vſqꝫ ad pemptionē. Parū ē/ vſqꝫ ad ima/
nē excruciationē māſit. Non enī occiſus ē
cito/ſed cruciatus ē in igne. Diu viuere p/
miſſus ē: imo nō diu viuere pmiſſus ē: ſed
tarde mori cōpulſus ē. In illa ḡ lōga mor/
te/in illis tormētis quę bñ mādu cauerat ꝛ
bñ biberat: tanqꝫ illa eſca ſaginatꝰ/ꝛ illo ca
lice ebriatꝰ/tormēta nō ſenſit. Ibi enī erat
q̄ dixit: Spūs ē q̄ viuificat: Caro enī arde/
bat/ſed ſpūs animā vegetabat. Nō ceſſit/
et in regnū ſucceſſit. Dixerat aūt illi ſixtus
martyr ſanctꝰ: cuiꝰ diē quinto ab hinc retro
die celebrauimꝰ: Noli męrere fili: Eps enī
erat ille/iſte diaconus: Noli męrere inquit/
ſequeris me poſt triduū. Triduū aūt dixit
mediū inter diē paſſionis ſancti ſixti/ ꝛ diē
hodiernū paſſionis ſancti laurentij: triduū
eſt mediū. O conſolatio: Non ait: noli mę/
rere fili/ deſinet pſecutio/ ꝛ ſaluꝰ eris: ſed no
li męrere: quo ego p̄cedo tu ſeq̄ris: nec cō/
ſecutio tua differꝉ. Triduum mediū erit ꝛ
mecū eris. Accępit oraculū: vicit diabolū:
peruenit ad triumphū.

De eo qđ ait: Et poſt hęc ambula/ bat ieſus i galileā: vſqꝫ ad id: Ne/ mo tñ palam loq̄baꝉ de eo ꝓpter metū iudęorū: Tractatus. xxviii.

Ca.7. A **N iſto euãge** lij capitulo fratreſ dñs noſter
ieſus chriſtꝰ ſm hoiem ſe plu/
rimū cōmēdauit fidei noſtrę.
Etenī ſemp hoc agit dictis ꝛ factis ſuis/ vt
et deus credaꝉ ꝛ hō. Deꝰ q̄ nos fecit: homo
qui nos quęſiuit. Deus cū patre ſemp/ hō
nobiſcū ex tēpore. Non enī quęreret quem
fecerat/ niſi ipſe qui fecerat fieri voluiſſet.
Verū hoc memētote: ꝛ de cordibus veſtris
nolite dimittere/ſic eſſe chriſtū hominē fa/
ctū/ vt non deſiſteret deꝰ eſſe. Manēs deꝰ
accępit hominē q̄ fecit hominē: qñ ergo la/
tuit vt homo: nō potentiā pdidiſſe putan/
dus ē/ſed exemplū infirmitati p̄buiſſe. Ille
enī qñ voluit detētus eſt: qñ voluit occiſus
eſt. Sed quō futura erant mēbra eius: id ē/
fideles eius qui non haberēt illā poteſtatē
quā habebat ipſe deus noſter: ꝙ latebat/
ꝙ ſe tanqꝫ ne occidereꝉ occultabat: hoc in/
dicabat factura eſſe mēbra ſua: in quibus
vtiqꝫ mēbris ſuis ipſe erat. Non enī chriſtꝰ
in capite et nō in corpore/ ſed chriſtus totꝰ
in capite et in corpore. Qđ ergo mēbra eiꝰ
ipſe: quod autē ipſe/ nō continuo membra
eius. Nā ſi nō ipſi eſſent mēbra eius: nō di/
ceret ſaulo: Quid me pſequeris: Nō enī ſau Act.9.a.
lus ipſum/ ſed mēbra eius: id ē fideles eius
i terra pſequebaꝉ. Noluit tamē dicere/ ſan
ctos meos/ſeruos meos: poſtremo hono/
rabilius fratreſ meos/ ſed me: hoc ē mēbra
mea/ quibus ego ſū caput. His p̄dictis pu/
to nos in hoc capitulo quod mō lectū eſt/
non eſſe laboraturos: Sępe enī ſignificatū
eſt in capite qđ futurū erat i corpe. **Poſt hęc inquit/ ambulabat ieſus in ga/ lileam: Nō enī volebat in iudęā ambulare: q2 quęrebant eū iudęi interficere.** Hoc eſt qđ dixi: infirmitati
noſtrę p̄bebat exemplū. Non ipſe perdi/
derat poteſtatē/ ſed noſtrā conſolabaꝉ fra/
gilitatē. Futurū enī erat/ vt dixi/ vt aliquis
fidelis eius abſconderet ſe/ ne a pſecutori/
bus inueniretur. Et ne illi ꝓ crimine obijce/
retur latibulū/ pręceſſit in capite quod in
membro confirmareꝉ. Sic enī dictū ē: No/
lebat ambulare in iudęā: quia quęrebant
eum iudęi occidere: Quaſi nō poſſit chri/
ſtus et ambulare inter iudęos/ et non occi
di a iudęis. Hanc enī potentiā quādo vo/
luit demonſtrauit: Nā cū eum iam paſſu/
rum tenere vellent/ ait illis: Quē quęritis: Joh.18.a.
Reſponderūt/ ieſum. Et ille: Ego ſum: nō
ſe occultās ſed manifeſtans. Ad eā tamen
manifeſtationē illi nō ſubſtiterūt: ſed rece/
dentes retro ceciderūt. Et tamē quia pati
venerat/ ſurrexerūt et tenuerūt: ad iudicem
adduxerunt ꝛ occiderūt. Sed qđ fecerunt:
Qđ ait quędā ſcriptura: Terra tradita ē in Job.9.c.

manꝰimpĳ:caro data eſt in poteſtatē iudeo-
is:Et hoc ꝓpterea/vt quaſi ſaccusꝯſcinde-
B ret vñ noſtrū ꝓciū manaret. Erat aūt in
primo dies feſtus iudeoꝝ ſceno
phegia. Quid ſit ſcenophegia: ſcpturas
qui legerūt/nouerūt. Faciebāt die feſto ta
bernacula ad ſſītudinē tabernaculoꝝ/ in
quibꝰ habitauerūt cū ex egypto educti pe-
regrinarent in deremo. Iſte erat dies feſtꝰ
et magna ſolēnitas. Celebrabāt hoc iudei
velut reminiſcētes bñficia dñi:qui occiſuri
erant dñm. Hoc ḡ die feſto/qꝛ plures erant
dies feſti: Sic eñ appellabat apud iudeos
dies feſtus/vt nō eſſet dies vnus ſed plu-
Al.† Dixerūt autē ad eum fratres eius. res† Locuti ſunt fratres eiꝰ ad do-
minū noſtrū. Fratres eiꝰ ſic accipite ſi-
cut noſtis: Non eñ nouū ē qd auditꝰ. Cō-
ſāguinei ꝟginis marie/fratres dñi dicebā-
tur. Erat eñ ꝯſuetudinis ſcpturaꝝ/ appel-
lare frēs quoſlibet cōſanguineos ꝛ cogna-
tionis ꝓpinquos:ꝛ extra vſū noſtꝝ: non ꝙ
more nos loqmur:nā qs dicat fratrē auun
culū et filiū ſororis? Scptura tñ etiā hmōi
Geñ.13.b. cognatiōis fratres appellat: Nā abraam et
loth frēs ſūt dicti:cū eſſet abraā patruus
Geñ.29.b. loth:Et laban ꝛ iacob frēs ſūt dicti/ cū eēt
auūculꝰ laban iacob. Cū ḡ auditis fratres
dñi:marie cogitate ꝯſanguinitatē:nō itēꝝ
pariētis vllā ꝓpaginē. Sicut eñ in ſepul-
chro vbi poſitū eſt corpꝰ dñi/nec antea nec
poſtea mortuꝰ iacuit:ſic vterꝰ marie nec an
tea nec poſtea quicꝗ̄ mortale ꝯcepit. Dixi-
mus fratres ꝙ fuerint:audiamꝰ qd dixerit:
Trāſi hinc et vade in iudeā/ vt et
diſcipuli tui videant opa tua ꝙ tu
facis. Opa dñi diſcipulos nō latebāt/ſed
iſtos latebāt. Iſti eñ fratres:id ē ꝯſangui-
nei/chriſtū ꝯſāguineū habere potuerūt:cre
dere aūt in eū ipſa ꝓpinqtate faſtidierunt.
Dictū eſt in euāgelio:nō eñ hoc nos aude-
mus opinari:modo audiſtis: addūt et mo
nent: Nemo eñ in occulto quid fa
cit/et querit in palā eſſe. Si hec fa
cis/manifeſtas temetipſum mun-
do: Et ꝯtinuo: Neqꝫ eñ fratres eiꝰ
credebant in eū. Quare in eū non cre-
debant? Quia humanā gloriā reqrebant.
Nam ꝛ ꝙ eū videntur monere fratres/glo-
rie ipſius conſulunt:facis mirabilia: inno-
teſce:id eſt/appare oībꝰ/ vt laudari poſ-
ſis ab oībꝰ. Loquebat caro carni/ſed ca-
ro ſine deo/carni cū deo. Loquebatur eñ
prudētia carnis/verbo quod caro factū ē/ Joh.1.b.
et habitauit in nobis. Quid ad hec dñs?
Dicit ergo eis ieſus: Tempꝰ meū C
nondū venit: tempus autē veſtꝝ
ſemꝑ eſt paratū. Quid eſt hoc? Non-
dū venerat tēpus chriſti? Quare ergo chri
ſtus venerat/ ſi tempus eius nondū vene-
rat? Nōne audimus aplm̄ dicentē? Cū au- Gal.4.a.
tē venit plenitudo tēporis: miſit deus filiū
ſuū. Si ergo in plenitudine tp̄is miſſus ē:
qñ debuit miſſus ē:quādo oportuit venit:
Quid ergo eſt tempus meū nondū venit?
Intelligite fratres quo animo illi loqban-
tur:ꝙ quaſi fratrē ſuū monere videbātur.
Dabāt ei ꝯſiliū ꝯſequēde glorie/ veluti ſe-
culariter ꝛ terreno affectu monētes: ne eēt
ignobilis ꝛ latitaret. Quod ergo ait dñs:
Tempus meū nondū venit: illis reſpōdit
qui ei conſiliū de gloria dabāt. Tp̄s glorie
mee nōdū venit. Videte ꝙ ꝓfundū ſit: de
gloria illi admonebāt:ſed ille voluit altitu
dinē humilitate ꝓcedere: ꝛ ad ipſam celſitu
dinē ꝑ humilitatē viā ſternere: Nam ꝛ illi Marci.10.f.
diſcipuli vtiqꝫ gloriā requirebāt ꝙ volebāt
ſedere/vnꝰ ad dexterā eius/ ꝛ alter ad ſini-
ſtrā. Attendebāt quo/et nō videbāt ꝙ via
dñs eos vt ordinate venirent ad patriam/
reuocauit ad vitā. Excelſa ē eñ patria/hu-
milis via. Patria eſt vita chriſti/via paſſio
chriſti. Qui recuſat viā/ quid querit patri-
am? Deniqꝫ ꝛ illis hoc reſpōdit/ꝗrētibꝰ al-
titudinē: Poteſtis bibere calicē quem ego
bibiturus ſū? Ecce ꝙ venit ad celſitudinē
quā deſideratis. Calicē quippe cōmemora-
bat humilitatꝭ atqꝫ paſſionis. Ergo ꝛ hic:
tp̄s meū nondū venit:tp̄s aūt veſtrū:id ē/
mūdi gloria ſemꝑ ē paratū:hoc ē tp̄s de ꝙ
ꝓphetia loquit chriſtꝰ: id ē corpꝰ chriſti: Cū Ps.74.
accepero tp̄s/ego iuſticiā iudicabo. Modo
eñ nō eſt tp̄s iudicādi/ſed iniqs tolerandi.
Ferat igit mō corpꝰ chriſti/ ꝛ toleret iniqta
tē male viuentiū: habeat tñ iuſticiā modo
anteꝗ̄ habeat iudiciū. Per iuſticiā eñ pue
nit ad iudiciū. Tolerātibꝰ qppe mēbris iniq
tatē ſeculi huiꝰ: qd ſcriptura ſancta dicit in
pſalmo? Nō repellet deꝰ plebē ſuā. Labo- Ps.93.
rat quidē plebs eius inter indignos/ inter
iniquos/ int blaſphemātes/int murmurā-
tes/detrahētes/inſectātes:et ſi liceat peri-
mētes. Laborat quidē:ſed nō repellet dñs
plebē ſuā: ꝛ hereditatē ſuā nō derelinquet:
Quoaduſqꝫ iuſticia ꝙ mō eſt in ſanctis eiꝰ/

conuertat in iudiciū:cū implebit qđ eis di-
Matth.19.d. ctū eſt: Sedebitis ſup duodecim ſedes/iudi
cātes duodecim trib⁹ iſrael. Habebat iuſti-
ciā apl's/ſed nondū illud iudiciū de quo di-
1.Cor.6.a. cit: Neſcitis qm̄ angelos iudicaturi ſum⁹?
Sit ḡ mō tp̄s iuſte viuendi: poſtea erit tp̄s
eos q̄ male vixerūt iudicandi. Quouſq; iu
ſticia inq̄t ꝯuertat i iudiciū: hoc erit tp̄s iu-
dicij: de quo dn̄s dixit: tp̄s meū nondū ve-
nit. Erit tp̄s glorię: vt q̄ venit in humilita
te/veniet in altitudine. Qui venit iudican
dus/veniet iudicatur⁹. Qui venit occidi a
mortuis: veniet iudicare de viuis ⁊ mortu
Ps.49. is. De⁹ inq̄t pſalm⁹/manifeſt⁹ veniet: deus
noſter et nō ſilebit. Quid ē manifeſt⁹ veni-
et? Quia venit occult⁹. Tūc nō ſilebit: Nā
Eſaie.53.c. qm̄ venit occultus: ſicut ouis ad imolandū
ductus ē: et ſicut agnus corā tondēte ſe nō
aperuit os ſuū. Veniet ⁊ nō ſilebit. Tacui
inq̄t/nunquid ſemp tacebo? Mō autē q̄d
neceſſariū eſt eis qui habēt iuſticiā: qđ in il
Ps.93. lo ipſo pſalmo ſequit: Quoaduſq; iuſticia
conuertat in iudiciū. Et qui habēt eā? Om
nes qui recto ſunt corde. Quęritis fortaſſe
D qui ſint recti corde? Illos inuenim⁹ in ſcri
ptura rectos corde: q̄ mala ſęculi tolerāt: ⁊
nō accuſāt deū. Videte fratres: Rara cau-
ſa eſt iſta quam loquor: Neſcio quo eni mō
qm̄ euenit homini aliquid mali: deū currit
accuſare/q̄ deberet ſe. Qm̄ boni aliq̄d agis
te laudas: quādo mali aliquid pateris de-
um accuſas. Hoc eſt cor tortū non rectum.
Ab iſta diſtortione et prauitate ſi corriga-
ris: conuertit in contrariū quod faciebas.
Antea eni quid faciebas? Laudabas te in
bonis dei: accuſabas deū in malis tuis: cō-
uerſo corde ⁊ directo/laudabis deū in bo-
nis ſuis: accuſabis te i malis tuis: Iſti ſūt
recto corde. Deniq; ille nōdū recto cui diſ-
plicebat fęlicitas maloꝝ et labor bonorū:
Ps.72. ait correct⁹: Q; bon⁹ deus iſrael rectis cor-
de: Mei aūt/qm̄ non erā rectus corde/pene
cōmoti ſunt pedeſ: paulominus effuſi ſunt
greſſus mei. Quare? Quia zelaui in pctō-
ribus/pacē peccatoꝝ vidēs. Vidi inq̄t ma
los fęlices: ⁊ diſplicuit mihi de⁹. Hoc eni vo
lebat/pacē peccatoꝝ intuēs: vt non ꝑmit-
teret de⁹ malos eſſe fęlices. Intelligat hō:
nunquā hoc ꝑmittit deus. Sed ido malus
fęlix putatur: q; quid ſit fęlicitas ignorat.
Simus ergo recti corde: Tēpus eni glorię
noſtrę nondū venit. Dicit amatorib⁹ hui⁹

ſęculi: quales erāt fratres dn̄i: Tp̄s veſtrū
ſemp adeſt paratū: Tempus noſtꝝ nondū
venit. Audemus eni hoc dicere et nos: qm̄
corpus dn̄i noſtri ſumus: qm̄ mēbra ei⁹ ſu-
mus: qm̄ caput noſtrū gratanter agnoſci-
mus. Dicamus ꝓrſus/quoniā ꝓpter nos ⁊
ipſe hoc dignat⁹ eſt dicere. Qm̄ nobis inſul
tāt amatores hui⁹ ſęculi/dicam⁹ eis: Tem-
pus veſtrū ſemp adeſt paratū: tp̄s aūt no-
ſtrum nondū venit. Nobis eni dixit apl's:
Mortui eni eſtis: ⁊ vita veſtra abſcondita Col.3.a.
eſt cū chriſto in deo. Qm̄ veniet tp̄s noſtꝝ?
Cū chriſt⁹ inq̄t apparuerit vita veſtra: tūc
⁊ vos apparebitis cū ipſo in gloria. Quid
deinde addit? Nō pōt mūdus odiſſe
vos. Quid ē hoc: niſi nō poteſt mundus
odiſſe amatores ſuos teſtes falſos ſuos?
Bona eni dicitis q̄ mala ſunt: et mala quę
bona ſunt. Me aūt odit: q; teſtimo-
niū ego ꝑhibeo de illo/ q; opera
eius mala ſunt. Vos aſcēdite ad
diē feſtū hunc. Quid eſt hūc? Ubi glo-
riā humanā quęrit. Quid ē/hūc? Ubi ex-
tēdere vultis carnalia gaudia/non ęterna
cogitare. Ego nō aſcendo ad diē fe-
ſtū hunc: q; meū tempus nondū
impletū eſt. In die feſto hoc gloriā vos
humanā requiritis: Meū vero tempus: id
eſt glorie meę nondū venit. Ipſe erit dies
feſtus meus: non diebus iſtis ꝑcurrens et
tranſiēs: ſed permanēs i ęternū. Ipſa erit
feſtiuitas/gaudiū ſine fine/ ęternitas ſine
labore/ſerenitas ſine nube. Hęc cū di-
xiſſet: ipſe māſit in galilea. Ut au-
tem aſcenderunt fratres ei⁹/ tunc
et ipſe aſcendit ad diem feſtū: nō
manifeſte/ ſed q̄ſi in occulto. Ideo
non ad diē feſtū hunc: quia nō gloriari tē-
poraliter/ſed aliquid docere ſalubriter: cor-
rigere homines: de die feſto ęterno admo-
nere: amorē ab hoc ſęculo auertere: et i de-
um conuertere cupiebat. Quid eſt autē q;
quaſi latēter aſcendit ad diem feſtū? Non
vacat et hoc ab intellectu. Videt mihi fra-
tres etiā hinc/q; quaſi latenter aſcēdit: ali-
quid ſignificare voluiſſe: Nā cōſequentia
docebunt/ſic cū aſcendiſſe mediato die fe-
ſto: id eſt mediatis illis diebus/ vt etiā pa-
lam doceret. Sed quaſi latēter dixit/ ne ſe
oſtēderet hominibus. Non vacat q; laten-
ter aſcēdit chriſtus ad diem feſtū: quia ipſe
latebat in illo die feſto. Adhuc etiam ego

qđ dixi i latibulo ē. Manifeſtet̄ ḡ: Tollat̄
velū/et appareat qđ erat ſecretū. Oia ḡ di/
cta ſunt antiquo pplo iſrael in multiplici
ſcptura ſanctę legis q̄ agerēt: ſiue in ſacrifi/
cijs/ſiue in ſacerdotijs/ſiue in dieb⁹ feſtis: ꝛ
oīno in q̄buſlibet reb⁹ quib⁹ deū colebāt:
q̄cunqꝫ illis dicta ꝛ p̄cepta ſunt/vmbrę fue
runt futurorꝫ. Quorꝫ futurorꝫ? Quę implē
2.Cor.1.d. tur i chriſto. Vñ dicit apl's: Quotq̄t eñ p/
miſſiones dei ſunt: in illo eſt/ id eſt/in chri/
ſto implete ſunt. Deinde dicit in alio loco:
1.Cor.10.c. Oīa in figura contingebāt illis: ſcpta ſūt
aūt pp̄ter nos/ In quos fines ſeculorꝫ deue
Roma.10.a. nerūt. Dixit et alibi: Finis eñ legis chriſt⁹
Col.2.c. eſt. Itē alio loco: Nemo vos iudicet i cibo/
aut in potu/aut in parte diei feſti/aut neo/
menię/ aut ſabbatorꝫ: q̄ ſūt vmbra futuro/
rū. Si ḡ oīa illa vmbra fuerūt futurorꝫ: ꝛ
ſcenophegia vmbra erat futurorū: Hic er/
go dies feſtus / queram⁹ cui⁹ futuri vmbra
erat. Expoſui quid erat ſcenophegia: cele/
bratio erat tabernaculorꝫ: ppterea qꝛ ppl's
de ęgypto liberatus/tendens p deſertū ad
terrā pmiſſionis/i tabernaculis habitauit.
Quid ſit animaduertam⁹ / et nos erimus:
nos inquā q̄ mēbra chriſti ſum⁹. Si ſum⁹/il
lo aūt dignāte ſum⁹/nō nobis pmerentib⁹.
Attendam⁹ ergo nos fratres: Educti ſum⁹
de ęgypto: vbi diabolo tāq̄ pharaoni ſer/
uiebamus: vbi lutea opa i terrenis deſide/
rijs agebamus: et i eis multū laborauim⁹.
Matth.11.d. Etenī nobis chriſtus quaſi lateres faciēti/
bus clamauit: Venite ad me oīes q̄ labo
ratis. Hinc educti p baptiſmū tanq̄ p ma/
re rubꝫ: ideo rubꝫ/ qꝛ chriſti ſanguine cōſe/
cratū: mortuis oīb⁹ inimicis noſtris q̄ nos
inſectabant̄: id ē/deletis oīb⁹ peccatis no/
ſtris/in deſertū traiecti ſum⁹. Nō ḡ anteq̄
ad patriā pmiſſionis: id ē/ęternū regnū ve/
niam⁹: in deſerto i tabernaculis ſum⁹. Qui
iſta agnoſcūt/in tabernaculis ſunt. Futurꝫ
eñ erat/ vt q̄dā hoc agnoſcerēt. Ille eñ eſt
in tabernaculis/q̄ ſe eſſe in mūdo intelligit
peregrinū. Ille ſe intelligit peregrinantē q̄
ſe videt patrię ſuſpirantē. Cū aūt corp⁹ chri
ſti ē in tabernaculis/chriſt⁹ ē in tabernacul̄:
ſed tūc nō euidēter/ ſed latēter. Adhuc eñ
vmbra lucē obſcurabat: Veniēte luce/ vm
bra remota ē. Chriſt⁹ erat i occulto: i ſceno/
phegia chriſt⁹ erat/ ſ latēs chriſt⁹. Nō iā cū
manifeſta ſūt iſta: agnoſcim⁹ nos iter agere
in heremo. Si eñ agſcim⁹ in heremo ſum⁹.

Quid ē i heremo? In deſerto. Quare i de/
ſerto? Quia i iſto mūdo vbi ſitit̄ i via ina/
quoſa. Sꝫ ſitiam⁹ vt ſaturemur. Beati eñ Matth.5.a.
q̄ eſuriūt ꝛ ſitiūt iuſticiā: qm̄ ipſi ſaturabū/
tur. Et ſitis noſtra de petra implet̄ i here/
mo: Petra eñ erat chriſt⁹: et v̄ga pcuſſa ē: 1.Cor.10.a.
vt aūt manaret / bis pcuſſa ē: qꝛ duo ligna
ſunt crucis. Oīa ḡ hęc q̄ fiebāt in figura:
manifeſtant̄ in nobis. Et non vacat qđ de
dño dictū ē: aſcēdit ad diē feſtū: nō manife
ſte/ ſ tanq̄ in occulto. Figura eñ erat ipſū
in occulto: qꝛ i ipſo die feſto chriſt⁹ latebat:
quia ipe dies feſtus chriſti mēbra peregri/
natura ſignificabat. Iudei ergo q̄re/
bāt eū i die feſto: anteq̄ aſcēderet. Pri
ores eñ fratres aſcēderūt: ꝛ nō tunc aſcēdit
ille/q̄ſi illi putabāt ꝛ volebant: vt etiā hoc
impleret̄ qđ ait: Nō ad hunc: id eſt/ad quē
vultis/primū vel ſecundū diē. Aſcēdit aūt
poſtea vt euangeliū loquit̄ mediāte die fe
ſto: id eſt/cū iā illius diei feſti tot dies p̄te/
riſſent quot remāſiſſent. Ipſam eñ feſtiui/
tatē quantū intelligendū eſt/diebus pluri/
mis celebrabāt. Dicebant ergo: Ubi
eſt ille? Et murmur⁺ multuꝫ de eo Al. ſimultas
erat in turba. Unde murmur? De con/
tentione. Que fuit cōtētio? Quidā eñ
dicebāt qꝛ bon⁹ eſt: alii autē nō/ ſꝫ
ſeducit turbas. De oībus ſeruis ei⁹
hoc dicit̄ mō. Quicunqꝫ eminuerit in aliq̄
gratia ſpiritali pfectu: alij dicūt qꝛ bonus
eſt/alij qꝛ nō: ſed ſeducit turbas. Vñ hoc?
Quia vita noſtra abſcōdita ē cū chriſto in Col.3.a.
deo: Ideo licet dicere hominib⁹ p hyemē:
mortua ē iſta arbor: v̄bi gratia: Arbor fici/
arbor piri ꝛ hmōi pomorꝫ ſimilis eſt aridę:
ꝛ q̄diu hyems eſt/nō apparet. Eſtas pbat/
iudiciū pbat. Eſtas noſtra reuelatio chriſti
eſt. Deus manifeſte veniet: deus noſter et Ps.49.
nō ſilebit: Ignis aū eū p̄ibit. Iſte ignis in/
flāmabit inimicos eius. Aridas arbores
ignis cōprehēdet. Tunc eñ aridę appare/
bunt/quādo eis dicetur: Eſuriui/et nō de/ Matth.25.d.
diſtis mihi mādŭcare. In alia vero parte/
hoc ē in dextera: apparebit fęcunditas fru/
ctuū/dignitaſqꝫ foliorꝫ: viriditas ęternitas
eis erit. Illis ergo tanq̄ aridis dicet̄: Ite
in ignē ęternū: Ecce eñ ſecuris ad radicem Matth.3.c.
arborꝫ poſita eſt. Omnis ergo arbor q̄ nō
facit fructū: excidetur/ꝛ in ignē mittet̄. Di/
cant ergo de te ſi pficis in chriſto: dicāt ho
mines/ſeducit turbas. De ipſo toto corpe

chriſti hoc dicit. Cogita corpus chriſti adhuc in mūdo: cogita corpus chriſti adhuc in area: vide quemadmodū blaſphemet a palea. Simul quidē triturant / ſꝫ palee cōterunt / frumentū purgat. Quod dictū ē ergo de dn̄o / valet ad conſolationē / de quocunq; hoc dictū fuerit chriſtiano. **Nemo tn̄ palā loquebatur de illo ꝓpter metū iudeoꝝ.** Sed qui non loquebantur de illo ꝓpter metū iudeorū? Qui dicebant: bonus ē: nō qui dicebāt / ſeducit turbas. Qui dicebāt / ſeducit turbas: ſonitus eoꝝ apparebat tanq̄ aridoꝝ foliorū. Seducit turbas clarius ſonabāt: Bonus eſt / preſſius ſuſurrabāt. Nō aūt fratres q̄uis nondū venerit illa gloria chriſti q̄ nos eternos factura eſt: modo tamē ita creſcit eccleſia eius: ita eā dignatus eſt p cūcta diffundere: vt iā ſuſurret / ſeducit turbas: et clari⁹ perſonet / bonus eſt.

De eo vbi ait: Jā autē die feſto mediante: aſcendit ieſus in tēplū ꝛ docebat: vſq; ad id qđ ait: Qui miſit illū hic verax eſt: et iniuſticia in illo nō eſt: Tractatus. xxix.

A **Quod ſequitur** de euāgelio / et hodie lectū eſt: conſequēter ꝛ nos videam⁹: et qđ dn̄s donauerit / hinc dicamus. Heſterno die huc uſq; lectū erat: q2 licet nō vidiſſent dn̄m ieſum in templo p diem feſtū: loquebant tn̄ de illo: Et alij dicebant / bon⁹ ē: alij aūt nō / ſed ſeducit turbas. Dictū eñ hoc eſt ad eorū ſolatiū / q̄ poſtea
2.Cor.6.b. pdicātes verbū dei: futuri erāt vt ſeductores ꝛ veraces. Si eñ ſeducere decipe ē: nec chriſtus ſeductor / nec apl̄i ei⁹ / nec quiſq; ſeductor debet eſſe chriſtian⁹. Si aūt ſeducere aliūde aliquē ad aliud pſuadendo ducere eſt / querendū eſt vn̄ ꝛ quo? Si a malo ad bonū / bon⁹ ſeductor ē: Si a bono ad malū / malus ſeductor ē. Jn hac ergo pte quo ſeducunt hoīes de malo ad bonū: vtinā oēs ſeductores / ꝛ vocemur ꝛ ſimus. † **Aſcēdit ergo poſtea dn̄s ad diē feſtū: mediante die feſto et docebat: et mirabant iudei dicētes: Quō hic litteras ſcit cū nō didicerit?** Ille qui latebat / docebat / ꝛ palā loquebat / ꝛ nō tenebat. Illud eñ vt lateret erat cauſa exēpli / hoc ptātis. Sꝫ cū doceret / mirabant iudei.

† Hec ē ſententia text⁹ cuius verba ſint mutata vt in hoc opere ſepi⁹ fit

Oēs quidē quantū arbitror mirabant / ſed non oēs conuertebant. Et vn̄ admiratio? Quia multi nouerāt vbi natus: quēadmodū fuerit educatus: Nunq̄ eū viderāt litteras diſcentē. Audiebāt autē de lege diſputantem / legis teſtimonia ꝓferentē: q̄ nemo poſſit ꝓferre niſi legiſſet: nemo legere niſi litteras didiciſſet: Et ideo mirabant. Eoꝝ aūt admiratio / magiſtro facta ē inſinuāde altius veritatis occaſio. Ex eoꝝ q̄ppe admiratione ꝛ v̄bis: dixit dn̄s ꝓfundū aliq̄d / et diligētius inſpici et diſcuti dignū. Propter qđ intentā facio charitatē veſtrā: non ſolū ad audiendū ꝓ vobis / ſed etiā ad orādū ꝓ nobis. Quid ergo dn̄s reſpondit eis admirantibus quō ſciret litteras quas nō didicerat? **Mea inquit doctrina non eſt mea: ſed eius qui miſit me.** Hec eſt eñ ꝓfunditas prima. Videt eñ paucis v̄bis quaſi ꝯtraria locutus. Nō eñ ait: iſta doctrina nō eſt mea / ſed mea doctrina nō eſt mea. Si non tua / quō tua? Si tua / quō nō tua? Tu eñ dicis vtrūq;: et mea doctrina / et non mea. Nā ſi dixiſſet: iſta doctrina nō ē mea: nulla eſſet q̄ſtio. Nūc vero frēs / pmit⁹ intēdite q̄ſtionē: ꝛ ſic ordine expectate ſolutionē: Nā q̄ nō videt q̄ſtionē q̄ ꝓponit: quō intelligit qđ exponit? Hoc eſt q̄ in queſtiōe qđ ait: mea / nō mea. Hoc videt eē contrariū: quō mea: quō nō mea. Si ergo B intueamur diligēter qđ ipſe in exordio dicit ſanctus euāgeliſta: Jn pncipio erat verbū: ꝛ verbū erat apud deū: et deus erat v̄bū: inde pēdet hui⁹ ſolutio queſtiōis. Que ē doctrina patris / niſi verbū patris? Ipſe ergo chriſt⁹ doctrina patris / ſi v̄bū patris. Sed q2 verbū nō poteſt eſſe nulli⁹ ſed alicuius: ꝛ ſuā doctrinā dixit ſeipſū / et non ſuam: q2 patris eſt verbū. Quid eñ tam tuū q̄ tu? Et quid tā nō tuū q̄ tu? Si alicuius eſt quod es: verbū ergo ꝛ deus ē / et doctrine ſtabilis verbū eſt: nō ſonabilis p ſyllabas ꝛ volatilis / ſed manentis cū patre. Ad quā conuertamur manentē / ſonis tranſeūtib⁹ admoniti. Nō eñ nos ita admonet qđ tranſit / vt ad trāſitoria nos vocet: Ita admonemur / vt diligam⁹ deū. Totū hoc qđ dixi / ſyllabe fuerūt: pcuſſū aerē verberauerunt: vt ad ſenſū veſtraꝝ aurium pueniret. Sonādo tranſierūt: nō tamē illud qđ vos admonuit trāſire debet: q2 ille quē vos diligere admonui nō trāſit. Et cū trāſeūtib⁹

Joh.1.a.

ſyllabis admoniti/conuerſi ad eũ fueritis:
nec vos trãſibitis/ ſed cũ manẽte manebi/
tis. Hoc eſt magnũ in doctrina/altũ ⁊ ęter/
nũ qđ manet: qđ vocat omnia quę tempo
raliter tranſeũt: q̃ſi bene ſignificãt/ nec mẽ/
daciter ꝓferũtur: Omnia quippe ſigna quę
ꝓferimus ſonis/ aliquid ſignificãt qđ non
eſt ſonus: Non eñ duę breues ſyllabę de/
us eſt: et duas breues ſyllabas colimus: ⁊
duas breues ſyllabas adoram⁹: ⁊ ad duas
breues ſyllabas ꝑuenire deſideramus: quę
pene añ deſinũt ſonare q̃ⱥ ceperũt: nec ĩ eis
ſecũdę locus eſt niſi ꝓma trãſierit. Manet
ergo aliquid magnũ qđ dicit̃ de⁹: q̃uis nõ
maneat ſonus cũ dicit̃ deus. Sic intẽdite
doctrinã chriſti: et ꝑuenietis ad verbũ dei.
Cũ aũt ꝑueneritis ad verbũ dei: intendite
deus erat verbũ: et videbitis veꝝ dictum
eſſe/mea doctrina. Intẽdite etiã cuius eſt
verbũ: et videbitis recte dictũ eſſe/ non eſt
mea. Breuiter ergo dico charitati veſtrę:
Hoc videtur mihi dixiſſe dñs ieſus chriſt⁹:
Mea doctrina nõ ē mea: ac ſi diceret: Ego
nõ ſum a meipſo. Quis eñ filiũ patri di/
camus ⁊ credamus ęqualẽ: nec vllã in eis
eſſe naturę vel ſubſtantię diſtantiã: nec in/
ter generautẽ atq̃ generatũ aliqđ interfu/
iſſe tẽporis interuallũ: tamẽ hoc ſeruato ⁊
cuſtodito iſta diximus/ q̃ ille pater eſt/ ille
filius. Pater autẽ nõ eſt ſi non habeat fili/
um: et filius nõ eſt ſi nõ habeat patrẽ: Sed
tamẽ filius de⁹ de patre: pater autẽ de⁹/ſed
non de filio. Pater filij/nõ deus de filio: il/
le aũt filius patris ⁊ de⁹ de patre. Dñs eñ
chriſtus dicit̃ lumẽ ex lumine. Lumẽ ergo
qđ nõ ex lumine/⁊ lumẽ ęquale qđ ex lumi
ne/ſimul vnũ lumẽ/nõ duo lumina. Si in/
tellexerimus/deo gratias. Si quis aũt pa/
rũ intellexit: fecit homo quouſq̃ potuit: cę
tera videat vñ ſperet. Forinſec⁹ vt opera/
1.Cor.3.b. rij poſſum⁹ plantare ⁊ rigare: ſed dei eſt in/
crementũ dare. Mea inquit doctrina non
eſt mea/ſed eius q̃ miſit me. Audiat conſi/
liũ/ qui dicit nondũ intellexi. Magna q̃p/
pe res ⁊ ꝓfunda cũ fuiſſet dicta: vidit vtri/
q̃ ipſe dñs chriſtus h̃ tã ꝓfundũ/nõ oẽs in/
tellecturos: ⁊ in conſequẽti dedit conſiliũ.
Intelligere vis/crede: Deus eñ ꝑ ꝓphetã
Eſaie.7.b. dixit: Niſi credideritis/ nõ intelligetis. Ad
C hoc ꝑtinet qđ etiã hic dñs ſecutus adiun/
xit: Si quis voluerit voluntatem
ei⁹ facere/cognoſcet de doctrina/
vtrũ ex deo ſit/an ego a meipſo lo
quar. Quid ē hoc: Si quis voluerit volũ/
tatẽ eius facere? Sed ego dixerã: ſi q̃s cre/
diderit/⁊ hoc conſiliũ dederã: ſi non intelle
xiſti inquã/crede. Intellectus eñ merces ē
fidei. Ergo noli quęrere intelligere vt cre/
das: ſed crede vt intelligas: quoniã niſi cre
dideritis nõ intelligetis. Cũ ergo ad poſſi/
bilitatẽ intelligẽdi conſiliũ dederim obedi
entiã credẽdi: ⁊ dixerim dñm ieſum chriſtũ
hoc ipſũ adiunxiſſe in conſequẽti ſentẽtia:
inuenimus eũ dixiſſe: Si quis voluerit vo
luntatẽ eius facere/ cognoſcet de doctrina
eius. Quid eſt/cognoſcet? Hoc eſt intelli/
get. Quid eſt autẽ: ſi quis voluerit volun/
tatẽ eius facere? Hoc eſt credere. Sed quia
cognoſcet: hoc intelliget/omẽs intelligũt.
Quia ꝟo qđ ait: Si quis voluerit volũta/
tẽ eius facere: hoc ꝑtinet ad credere: vt dili
gentius intelligat̃/ opus ē nobis ipſo dño
noſtro expoſitore: vt indicet nobis vtꝝ re/
uera ad credere ꝑtineat facere volũtatẽ pa
tris eius. Qui neſciat hoc eſſe facere volũ/
tatẽ dei operari op⁹ ei⁹: id ē qđ illi placet.
Ipſe aũt dñs apte alio loco dicit: Hoc eſt Joh.6.d.
opus dei/ vt credatis in eũ quẽ ille miſit.
Sed ſi creditis in eũ/creditis ei. Non autẽ
continuo qui credit ei credit in eũ: nam et
dęmones credebant ei/⁊ non credebant in
eũ. Rurſus etiã de apl'is ipſius poſſumus
dicere: Credimus paulo: ſed nõ credim⁹ in
paulũ: Credimus petro: ſed nõ credim⁹ in
petrũ. Credẽti autẽ in eũ qui iuſtificat im/ Roma.4.a.
piũ/ deputat̃ fides eius ad iuſticiã. Quid 3.ſen.diſ.23.
eſt ergo credere in eũ? Credẽdo amare/cre/ ca.aliud eſt.
dendo diligere/credendo in eũ ire: ⁊ ei⁹ mẽ/
bris incorporari. Ipſa ē ergo fides quã de
nobis exigit de⁹: Et nõ inuenit qđ exigat/
niſi donauerit qđ inueniat. Quę fides niſi
quã definiuit alio loco apl's pleniſſime di/
cens: Neq̃ circũciſio aliq̃d valet neq̃ ꝓpu Gal.5.b.
tiũ: ſed fides quę ꝑ dilectionẽ operat̃: non
qualiſcũq̃ fides/ſed fides quę ꝑ dilectionẽ
operat̃. Hęc in te ſit/et intelliges de doctri
na dei. Quid eñ intelliges? Quia doctri/
na iſta nõ eſt mea/ſed eius qui me miſit: id
eſt/intelliges q: chriſtus filius dei/ qui eſt
doctrina patris/nõ eſt ex ſeipſo/ ſed filius
ē patris. Sabellianã hęreſim ſentẽtia iſta
diſſoluit. Sabelliani enim dicere auſi ſunt
ipſũ eſſe filiũ qui ē et pater. Duo eſſe nomi
na/ſed vnã rem. Si duo eſſent nomina et

res vna:non diceret/mea doctrina non eſt
mea. Utiq̧ ſi tua doctrina nō eſt tua o do-
mine:cuiꝰ eſt/ niſi alius ſit cuius ſit? Quod
dixiſti/ſabelliani nō intelligūt:non enī tri-
nitatem viderunt: ſed ſui cordis errorē ſe-
cuti ſunt. Nos cultores trinitatis ⁊ vnita-
tis/patris et filij et ſpiritusſancti et vnius
dei:intelligamus de doctrina chriſti/ quo-
modo nō eſt eius:⁊ ideo dixit ſe nō a ſeipſo
loqui:quoniā chriſtus patris eſt filꝰ: et pa
ter chriſti eſt pater:⁊ filius ḋ deo patre de-
us eſt:pater autē deus/nō de filio deo de-
D us eſt. Qui a ſemetipſo loquit/glo
riam ꝓpriā querit. Hoc erit ille q̄ vo-
catur antichriſtus: extollens ſe/ ſicut apl's
2.theſſal.2.a. ait/ſupra omne quod dicit deus/et qḋ co-
litur. Ipſū quippe annuncias dn̄s/gloriam
ſuā queſiturū/non gloriā patris/ ait ad iu-
Joh.5.g. deos:Ego veni in nomine patris mei ⁊ nō
ſuſcepiſtis me:alius veniet in nomine ſuo/
et hūc ſuſcipietis. Significauit eos antichri
ſtū ſuſcepturos/q̄ gloriā nominis ſui que-
ſiturus eſt: Inflatus/nō ſolidus: ⁊ ideo nō
ſtabilis/ſed vtiq̧ ruinoſus. Dn̄s autē no-
ſter ieſus chriſtus/ magnū exemplū nobis
ꝓbuit humilitatis. Nēpe equalis eſt patri:
Joh.1.a. nempe in ꝑncipio erat verbū:⁊ verbū erat
apud deū:et deꝰ erat verbū. Nēpe ipſe di-
Joh.14.b. xit/⁊ veriſſime dixit: Tanto tp̄e vobiſcū ſū
et nō cognouiſtis me? Philippe/q̄ videt me
videt ⁊ patrē. Nempe ipſe dixit ⁊ veriſſime
Joh.10.f. dixit:Ego et pater vnū ſumus. Si ergo il-
le cū patre vnū/equalis patri/ deꝰ de deo/
deus apud deū/coeternus/immortalis:pa
riter incōmutabilis/ pariter ſine tp̄e/ pari-
ter creator et diſpoſitor tempoꝝ: tamē q2
Phil.2.a. venit in tēpore:et formā ſerui accepit: ⁊ ha
bitu eſt inuētus vt homo:querit gloriā pa
tris nō ſuā. Quid tu homo facere debes?
qui qn̄ aliquid boni facis/gloriā tuā que-
ris:quādo autē aliquid mali facis/ deo ca-
lumniā meditaris? Intende tibi:creatura
es/agnoſce creatorē. Seruus es/ne cōtem-
nas dominū: Adoptatus es/ſed nō meri-
tis tuis. Quere eiꝰ gloriā a quo habes hāc
gratiā. Homo aſſumptus cuiꝰ gloriā que-
ſiuit? Eius cuius ē vnicꝰnatus. Qui au-
tem querit gloriā eius qui miſit il
lum:hic verax eſt:⁊ iniuſticia in il
lo nō eſt. In antichriſto autē iniuſticia ē/
et verax nō eſt:q2 gloriā ſuā queſiturus ē:
nō eius a quo miſſus ē: Nō enī eſt miſſus/

ſed venire ꝑmiſſus. Omnes ergo ꝑtinētes
ad corpus chriſti: ne inducamur in laque-
os antichriſti/nō queramus gloriā noſtrā:
Sed ſi ille queſiuit gloriā eius q̄ eū miſit:
quāto magis nos eius qui nos fecit?
Ab eo qḋ ait: Nonne moyſes de-
dit vobis legē: et nemo ex vobis
facit legē? Quid me q̄ritis interfi
cere: vſq3 ad id qḋ ait: Nolite iu-
dicare ſm faciē:ſed iuſtu3 iudiciū
iudicate: Tractatus.xxx.

Wangelij ſā- A
e cti lectionē/de qua pridē cha
ritati veſtre locuti ſumꝰ: iſta
q̄ modo lecta ē/hodierna ꝯſe
quit. Dn̄m loquentē audiebāt/et diſcipuli
⁊ iudei. Ueritatē loquentē audiebāt/ ⁊ ve-
races ⁊ mendaces. Charitatē loquentē au-
diebāt/et amici ⁊ inimici. Bonū loquentē
audiebāt/et boni ⁊ mali. Illi audiebāt/ ſed
ille diſcernebat: Et quibꝰ ſermo ꝓdeſſet/et
ꝓfuturus eſſet/videbat ⁊ ꝓuidebat. In il-
lis enī qui tūc erant videbat:in nobis q̄ fu
turi eramꝰ ꝓuidebat. Nos itaq̧ ſic audia-
mus euangeliū/quaſi ꝑſente dn̄m: nec di-
camꝰ:O illi felices qui eū videre potuerūt:
q2 multi in eis q̄ viderūt ⁊ occiderūt: multi
aūt in nobis qui nō viderūt ⁊ crediderunt.
Qḋ enī precioſū ſonabat de ore dn̄i: et ꝓ-
pter nos ſcriptū eſt: ⁊ nobis ſeruatū ē: ⁊ ꝓ-
pter nos recitat: ⁊ ꝓpter poſteros recitabi-
tur/⁊ donec ſeculū finiat. Surſū eſt dn̄s/ſ3
etiā hic eſt veritas dn̄s. Corpus enī dn̄i in
quo reſurrexit/vno loco eſſe pōt: Ueritas
eius vbiq̧ diffuſa eſt. Dn̄m ergo audiamꝰ:
et qḋ ipſe donauerit de ꝟbis eiꝰ/ ⁊ nos di-
camꝰ: Nōne moyſes inq̄t dedit vo-
bis legē/et nemo ex vobis facit le
ge3? Quid me q̄ritis interficere?
Ideo enī q̄ritis interficere/q2 nemo ex vo-
bis facit legē:nam ſi legē faceretis/in ipſis
litteris chriſtū cognoſceretis: et ꝑſentē nō
occideretis. Reſpondit enim turba.
† Reſpondit quaſi turba non pertinentia Al. ſed dixit
ad ordinem/ſed ad ꝑturbationem. Deniq̧
turba turbata/ videte q̄d reſpōderit? De-
moniū habes: quis te querit occi
dere? Quaſi nō peius fuit dicere: demo-
niū habes/q̧ eū occidere. Ei q̄ppe dictū eſt/
q̄ demonium haberet q̄ demones expelle-
bat. Quid poſſit aliud dicere turba turba-

lenta? Quid poſſit aliud olere cęnū cōmo/
tum? Turba turbata eſt: Vñ? A veritate.
Turbā lippitudinis/turbauit claritas luc̄.
Oculi eñ nō habentes ſanitatē/nō poſſūt
ferre luminis claritatē. Dñs autē non pla/
ne turbat̄: ſed in ſua veritate trāquillꝰ/ nō
1.Petri.3.b. reddidit malū ꝓ malo/nec maledictū ꝓ ma
ledicto: Quibus ſi diceret/demoniū habe/
tis vos: verū vtiq̄ʒ diceret: Non eñ talia
illi veritati dicerēt/niſi eos falſitas diabo/
li irritaret. Quid ergo reſpondit: audiamꝰ
tranquille/et tranquillū bibamus. Vnū
opus feci/et omnes miramini. Tan/
B ꝙ̄ dicens: Quid ſi oīa opera mea videri/
tis? Ipſius eñ opera erāt quę in mūdo vi/
debant: ⁊ ipſum qui fecit omnia/non vide/
bant. Fecit vnā rem et turbati ſunt: quia
ſaluū fecit hominē ſabbato. Quaſi vero ſi
quiſꝙ̄ ęgrotus ſabbato ſanaretur: alius il/
lum ſanū feciſſet ꝙ̄ ille qui eos ſcandaliza/
uit: quia vnū hominē ſaluū fecit ſabbato.
Quis eñ alius alios ſaluos fecit ꝙ̄ ipſa ſa
lus: q̄ illā ſalutē quā dedit huic homini dat
et iumētꝭ? Salus eñ corꝑalis erat. Salus
carnis ⁊ reparat̄ et morit̄: Et cū reparatur:
mors differt̄/nō aufertur. Tñ fratres/ etiā
ipſa ſalus a dño eſt/ ꝑ quēlibet det̄. Quo/
cunq̄ʒ curante ⁊ miniſtrāte impertiat̄/ab il
lo dat̄ a quo eſt oīs ſalus. Cui dicit̄ i pſal
Ps.35. mo: Hoīes et iumēta ſaluos facies dñe: ſi/
cut multiplicaſti miſericordiā tuam deus.
Quia eñ deꝰ eſt/multiplicat miſcdiam ſuā:
ꝑuenit etiā ad ſalutē carnis humanę: ꝑue/
nit etiā ad ſalutē mutoꝝ animaliū. Sed q̄
dat ſalutē carnis hominibꝰ iumētiſq̄ʒ cōmu
nē: nūquid nulla ſalus ē quā ſeruat homi/
nibꝰ? Eſt certe alia q̄ non ſolū cōmunis eſt
hominibꝰ ⁊ iumētiſ: ſed nec ipſis hominibꝰ
cōmunis ē bonis ⁊ malis. Deniq̄ʒ cū ibi de
iſta ſalute dixiſſet quā cōmuniter accipiūt
pecora ⁊ hoīes: ꝓpter illā ſalutē quā ſpera/
re debēt homines/ſecutꝰ adiūxit: Filij autē
hominū/ ſub tegmine alaꝝ tuarum ſpera/
bunt: Inebriabunt̄ ab vbertate domꝰ tuę:
et torrēte voluptatꝭ tuę potabis eos: Qm̄
apud te ē fons vitę: et in lumine tuo vide/
bimus lumē. Hęc ē ſalus q̄ ad bonos perti
net/q̄s appellauit filios hominū/ cū ſupra
dixiſſet: Hoīes ⁊ iumēta ſaluos facies dñe.
Quid eñ? Illi homines nō erāt filij homi
nū: vt cū dixiſſet homines/ſequeret̄ ⁊ dice/
ret: Filij autē hominū/in tegmine alaꝝ tu/
arū ſperabunt? Quaſi aliud erāt homines
et aliud filij hominū. Non tamen arbitror C
ſine aliqua ſignificatione diſtinctiōis hoc
dixiſſe ſpiritumſanctū. Homines ad ꝑmū
adā/filij hominū ad chriſtū. Forte eñ ho/
mines pertinēt ad primū hominē: filij au/
tem hominū pertinēt ad filium hominis.
Vnū opus feci/et omnes miramini: ⁊ con/
tinuo ſubiūgit: Propterea moyſes
dedit vobis circumciſionē. Bene
factū eſt vt acciperetis circūciſionē a moy/
ſe: nō quia ex moyſe eſt/ſed ex pa/
tribus. Abraā quippe primus accepit cir
cūciſionē a dño: et in ſabbato circūci/
ditis†. Cōuincit vos moyſes. In lege ac/ Al. hꝫ hoīem
cępiſtis vt circūcidatꝭ octauo die: Accępi/ Gen.17.b.
ſtis in lege vt vacetꝭ ſeptimo die. Si octa/ Exod.20.b.
uus dies illius qui natus eſt occurrerit ad
diē ſeptimuʒ/quid facietis? Vacabitis vt
ſeruetis ſabbatū/an circūcidetis vt imple/
atis ſacramentū diei octaui? Sed noui in/
quit q̄d facitis: Circūciditꝭ hominē. Qua/
re? Quia circūciſio ꝑtinet ad aliq̄d ſigna/
culū ſalutis: et nō debent homines ſabba/
to vacare a ſalute: ergo nec mihi iraſcimi/
ni/ q̄ ſaluū feci totū hominē ſabbato. Si
circūciſionē inquit accipit homo
in ſabbato/ vt nō ſoluat̄ lex moy/
ſi†. Aliquid eñ ꝑ moyſen in illa cōſtitutio/ Al. hꝫ† mihi indignamini q̄ totū hoīem ſanum feci in ſabbato
ne circūciſionis ſalubriter inſtitutū eſt: mi/
hi operanti ſalutē in ſabbato quare indi/
gnamini? Forte eñ illa circumciſio ipſum
dñm ſignificabat: cui iſti curanti ⁊ ſananti
indignabātur. Iuſſa eſt eñ adhiberi octa/
uo die circūciſio. Et quid eſt circūciſio/ niſi
carnis expoliatio? Significat ergo iſta cir/
cūciſio expoliationē a corde cupiditatū car
naliū: Nō ergo ſine cauſa data eſt/et in eo
membro iuſſa fieri: quoniā ꝑ illud membꝝ
procreat̄ creatura mortaliū: et ꝑ vnum ho 1 Cor.15.c.
minē mors/ſicut ꝑ vnū hominē reſurrectio
mortuorū: et ꝑ vnū hominē peccatū intra/ Rom.5.b.
uit in mundū/et ꝑ peccatū mors. Ideo q̄ſ/
q̄ʒ cū prępucio naſcit̄: quia oīs homo cū
vitio ꝓpaginis naſcat̄: et nō mundat deus
ſiue a vitio cū quo naſcimur: ſiue a vitijs q̄
male viuendo addimus/niſi ꝑ cultellū pe/
trinū: id eſt dominū ieſum chriſtū. Petra 1.Cor.10.a.
eñ erat chriſtus. Cultellis eñ petrinis cir/
cūcidebant: et petrę nomine chriſtū figu/
rabant: ⁊ ꝑſentē nō agnoſcebant: ſed inſu/
per eū occidere cupiebant. Quare autem

octauo die:niſi quia poſt ſeptimū ſabbati
dn̄s die dn̄ico reſurrexit? Ergo reſurrectio
chriſti que facta eſt tertio quidē die paſſio/
nis: ſed octauo die in dieb⁹ hebdomadis:
ipſa nos circūcidit. Audi circumciſos vera
Col.3.a. petra/apoſtolo admonere: Que ſurſū ſunt
querite/nō que ſuper terrā. Circūciſis loq́/
tur: Reſurrexit chriſtus: abſtulit vobis de
ſideria carnalia: abſtulit cōcupiſcētias ma
las: abſtulit ſuperfluū cū quo nati eratis:
et multo peius qd̄ male viuēdo addidera/
tis. Circūciſi p petram/ quare adhuc ſapi/
tis terrā? Et ad extremū quia legem dedit
moyſes: ⁊ circūciditis hominē ſabbato: in/
telligite hoc ſignificari opus bonū qd̄ ego
feci totū hominē ſaluū ſabbato: quia et cu
ratus eſt vt ſanus eſſet in corpore: et credi/
D dit vt ſanus eſſet in anima. Nolite iu/
Al. ſicōm faciem dicare † perſonaliter: ſed † rectū iu/
Al. † iuſtum diciū iudicate. Quid ē hoc? Modo q2
per legem moyſi circūciditis ſabbato: non
iraſcimini moyſi: et q2 ego die ſabbati ſal/
uū feci hominē/ iraſcimini mihi. Perſona/
liter iudicatis: veritatē attendite: Ego nō
me prefero moyſi ait dn̄s: qui erat et ipſi/
us moyſi dn̄s. Sic attēdite quomodo ho/
mines nos duos tanq̄ ambos homines.
Judicate inter nos: ſed verū iudiciū iudi/
cate. Nolite me honorare: ⁊ honoratū illū
damnare: ſed illo intellecto me honorate.
Joh.5.g. Hoc enim eis alio loco dixit: Si crederetis
moyſi/crederetis vtiq3 ⁊ mihi: de me eñ il
le ſcripſit. Sed hoc loco noluit dicere/tan/
q̄ ſe et moyſi ante illos ꝯſtitutis. Propter
legē moyſi circūciditis: quādo etiā ſabba/
tum occurrerit: et ego ſanitatū faciendarū
beneficentiā non vultis vt exhibeā p ſab/
batum? Quia dn̄s circūciſionis ⁊ dn̄s ſab
bati/ ſalutis ē auctor. Et ſeruilia opera ꝓ/
hibiti eſtis facere ſabbato: ſi vere intelliga
Joh.8.d. tis ſeruilia opera/nō peccatis. Qui eñ fa/
cit peccatū/ſeruus ē peccati. Nūquid ſerui/
le opus eſt hominē ſanare ſabbato? Man
ducatis ⁊ bibitis/vt aliquid dicā ex admo
nitione dn̄i noſtri ieſu chriſti/⁊ ex ꝟbis ei⁹.
Utriq3 quare manducatis ⁊ bibitis in ſab/
bato/niſi q2 pertinet ad ſalutē qd̄ facitis?
Per hoc oſtēditis opera ſalutis/nō eſſe vl/
lo modo die ſabbati omittēda. Ergo noli/
te pſonaliter iudicare/ſed rectū iudiciū iu/
dicate. Attendite me quō hominē: attēdite
moyſen quomodo hominē. Si ſm verita/
tē iudicetis: neq3 moyſen neq3 me ꝯdēnabi
tis: Et veritate cognita me cognoſcetis q2 Joh.14.a.
ego ſum veritas. Hoc vitiū fratres qd̄ dn̄s
notauit hoc loco: euadere in hoc ſeculo ma
gni laboris ē: nō pſonaliter iudicare/ſed re/
ctū iudiciū retinere. Admonuit quidē dn̄s
iudeos: ſed monuit et nos. Illos cōuincit/
et nos inſtruxit. Illos redarguit: nos ex/
acuit. Nō putemus hoc nobis nō ideo di/
ctum/quia tūc ibi nō fuimus. Scriptū eſt:
legit: cum recitaretur audiuimus: ſed tan/
q̄ iudeis dictū audiuimus: Nō nos pona/
mus poſt nos: et quaſi intueamur iniquos
rep̄henſos: ⁊ ipſi nos faciamus qd̄ i nobis
veritas ipſa rep̄hendat. Judei quidē pſo/
naliter iudicabāt: Sed ideo nō pertinēt ad
nouū teſtamentū: ideo nō habent in chri/
ſto regnū celoꝝ: ideo nō iungūtur ſancto/
rum ſocietati angeloꝝ. Terrena querebāt
a dn̄o. Terra eñ ꝓmiſſiōis/victoria ab ini
micis/fecunditas pariēdi/multiplicatio fi/
lioꝝ/abundantia fructuū: que illis omnia
a deo quidē vero et bono: tamē vt carna/
libus ꝓmiſſa ſunt. Omnia hec fecerat illis
vetus teſtamentū. Quid eſt vet⁹ teſtamē/
tum? Quaſi hereditas ptinēs ad hominē
veterē. Nos innouari ſum⁹/homo nou⁹ fa/
cti ſumus: quia et ille homo nouus venit.
Quid tam nouū q̄ naſci de ꝟgine? Quia
ergo nō erat quod in illo innouaret prece/
ptū: quia nullū habebat peccatū/nou⁹ par
tus eſt datus. In illo partus nouus: in no
bis homo nouus. Quid ē homo nou⁹? A
vetuſtate innouatus. Ad quā rē innoua/
tus? Ad deſiderāda celeſtia/ ad concupiſcē
da ſempiterna: ad patriā que ſurſum eſt/ q̄
hoſtē non timet deſiderandā. Ubi nō per/
dimus amicū: nō timem⁹ inimicū: vbi vi/
uemus cum bono affectu/ſine defectu: vbi
nemo naſcitur/ q2 nemo morit: vbi nemo
iam ꝓficit et nemo deficit: vbi nō eſuritur
et nō ſititur: ſed ſatietas ē immortalitas/⁊
cibus veritas. Hec habētes ꝓmiſſa ⁊ ad no
uū teſtamentū pertinētes: et noue heredi/
tatis facti heredes/⁊ ipſius dn̄i coheredes:
aliā ſpem valde habemus. Nō perſonali/
ter iudicemus: ſed rectū iudiciū teneam⁹.
Quis eſt q̄ nō iudicat pſonaliter? Qui di/
ligit equaliter. Dilectio equalis facit non
acceptari pſonas: Nam cū homines diuer
ſo modo ꝓ ſuis gradibus honoram⁹/ tunc
timendū eſt ne pſonas accipiam⁹. Sed qñ

2.q.7.c.ꝗ̃rit. Ecc̃l.41.b. inter duos iudicam⁹/et aliquādo inter ne/
ceſſarios: fit nonnunꝙ̃ iudicium inter pa/
trē et filiū. Querit̃ pater de malo filio: aut
querit̃ filius ď duro patre. Seruam⁹ bono
rificētiā quę debet̃ patri a filio/ ꝗ̃ deficit a
filio. Non ęquamus filiū patri in honore:
ſed ꝑponimus ſi bonā cauſam habet. Fili/
um ęquamus patri in veritate: ⁊ ſic tribui/
mus honorē debitū: vt nō perdat ęquali/
tas meritū: Ita vbis dñi ꝓficim⁹: et vt ꝓ/
ficiamus/gratia illius adiuuamur.

Ab eo quod ait: Dicebant ergo
quidā ex hieroſolymiſ: Nōne hic
eſt quē querebant iudęi interfice/
re: et ecce palam loquitur/et nihil
ei dicunt: vſq; ad id qď ait: Que/
ritis me, et non inuenietis: et vbi
ſum ego/vos non poteſtis veni/
re: Tractatus.XXXI.

A Eminit chari
m tas veſtra priſtinis ſermoni/
bus: et lectū eſſe in euāgelio/
et a nobis vt potuimus diſ/
putatū: ꝙ dñs ieſus iō voluit occulte aſcē/
dit ad diem feſtū: nō quia timebat ne tene/
ret̃/ ſed vt ſignificaret etiā in ipſo die feſto
qui celebrabat̃ a iudęis/ſe occultari: et ſuū
eſſe myſteriū. Hodierna ergo lectione appa
ruit poteſtas quę putabat̃ timiditas. Lo/
quebat̃ eñ palā in die feſto: ita vt miraren
tur turbę/et dicerent quod audiuimus/ cū
lectio legeret̃: Nonne hic eſt quem
quęrebant interficere: Et ecce pa/
lam loquit̃: nihil illi dicūt: Nun/
quid vere cognouerūt principes
quia hic eſt chriſtus: Qui nouerant
qua ſęuitia quęrebat̃: mirabant̃ qua potē/
tia non tenebat̃. Deinde nō plene intelli/
gētes illi⁹ potentiā: putauerūt ꝑncipū eſſe
ſcientiā/ꝙ ipſi cognouerāt eundē eſſe chri/
ſtum: Ideo pepercerunt ei/quē tantopere
occidendū quęſierūt. Deinde illi ipſi apud
ſeipſos qui dixerant: Nūquid cognouerūt
principes quia hic eſt chriſtus: fecerūt quę/
ſtionē qua eis videret̃ ꝙ nō ipſe eſſet chri/
ſtus. Adiūgentes eñ dixerūt: Sed iſtū
nouimus vnde ſit: chriſtus autē
cū venerit / nemo ſcit vñ ſit. Nō eñ
inaniter opinio nata eſt. Si conſideremus
ſcripturas: inuenimus fratres/ quō ſanctę
ſcripturę dixerint de chriſto/ qm̃ naçareus
vocabit̃. Ergo ꝑdixerunt vñ ſit. Rurſus ſi
locū natiuitatis eius quęramus/ tanꝙ̃ in/
de ſit vbi natus ē: nec hoc latebat iudęos
ꝓpter ſcripturas quę iſta prędixerant. Nā Matth.2.a.
cum eū viſa ſtella magi quęrerēt adorare:
venerunt ad herodē/⁊ dixerūt quid quęre/
rent et quid vellent. Ille autē conuocatis
eis qui legē ſciebāt: quęſiuit ab eis vbi chri
ſtus naſceret̃. Illi dixerunt: In bethleem Michee.5.a.
iudę. Et teſtimoniū etiā ꝓpheticū ꝓtule/
runt. Si ergo ꝓphetę prędixerāt et locum
vnde erat origo carnis eius/locū vbi eum
peperit mater eius/vnde nata eſt iſta opi/
nio apud iudęos quā modo audiuim⁹: chri
ſtus cū venerit/nemo ſcit vnde ſit: niſi quia
vtrūq; ꝑdicauerāt et ꝓnūciauerāt ſcriptu/
rę. Scďm hominē prędixerūt ſcripturę vñ
eſſet: ſm deū latebat impios/et quęrebat
pios. Ad hoc eñ ⁊ iſti dixerūt: Chriſtus cū
venerit/nemo ſcit vnde ſit: quia hanc illis
opinionē generauerat quod per eſaiā di/
ctū eſt: Generationē autē eius quis enar/ Eſaie.53.c.
rabit: Deniq; et ipſe dñs ad vtrūq; reſpon
dit: et quia nouerant eū vnde eſſet: et quia
nō nouerāt: vt atteſtetur ꝓphetię ſanctę ꝗ̃
de illo ante ꝑdicta eſt/⁊ ſm humanitatē in/
firmitatis/⁊ ſm diuinitatē maieſtatis. Au
dite ergo verbū dñi fratres: Videte quem/
admodū cōfirmauit eis qď dixerūt: Chri/
ſtus cū venerit/ nemo ſcit vñ ſit. Clama/ B
bat ergo docēs in templo ieſus:
Et me ſcitis: et vnde ſim ſcitis: ⁊ a
meipſo nō veni: ſed eſt verus qui
me miſit/quē vos neſcitis. Hoc eſt
dicere: et me ſcitis/⁊ me neſcitis. Hoc ē di/
cere: ⁊ vnde ſim ſcitis/⁊ vnde ſim neſcitis.
Vñ ſim ſcitis: ieſus a naçareth/ cuius etiā
parentes noſtis. Solus eñ in hac cauſa la
tebat virginis partus: cui tamē teſtis erat
maritus. Ipſe eñ hoc poterat fideliter in/
dicare/qui poſſit maritaliter et celare. Hoc
ergo excepto virginis partu: totū nouerāt
in ieſu qď ad hominem ꝑtinet. Facies ipſi/
us nota erat: patria ipſi⁹ nota erat: genus
ipſius notū erat: vbi natus ē ſciebat̃. Re/
cte ergo dixit: et me noſtis/ et vnde ſim ſci/
tis: ſm carnē et effigiē hominis quā gere/
bat. Scďm autē diuinitatē ⁊ a meipſo non
veni: ſed verus ē qui me miſit/quē vos nō
ſcitis. Sed vt eū ſciatis: credite in eū quē
miſit/⁊ ſcietis. Deū eñ nemo vidit vnꝙ̃/niſi Joh.1.b.
vnigenitus filius qui ē in ſinu patris / ipſe

Math.11.d. enarrauit. Et patrē nō cognoſcit niſi fili⁹:
et cui voluerit filius reuelare. Deniq̧ cum
dixiſſet: Sed eſt verus q̄ miſit me/ quē vos
nō ſcitis: vt oſtēderet eis vnde poſſent ſci/
re quod neſciebāt/ ſubiecit: Ego ſcio eū.
Ergo a me quęrite vt ſciatis eū. Quare au
Al.hȳt: Etſi dixero q̄z neſcio eū: ero ſimilis vobis mendax: ſed ſcio eum: tem ſcio eum? †Quia ab ipſo ſum: et
ipſe me miſit. Magnifice vtrūq̧ mon/
ſtrauit. Ab ipſo inquit ſū: quia filius de pa
tre: Et quicq̄d ē filius/ de illo eſt cui⁹ eſt fi/
lius. Jdeo dn̄m ieſū dicimus deum de deo: pa/
trē non dicimus deū de deo/ ſed tn̄ deum.
Et dicimus dominū ieſū lumē de lumine:
patrē nō dicimus lumē de lumine/ ſed tn̄
lumē. Ad hoc ergo ꝑtinet quod dixit: Ab
ipſo ſum. Me autē videtis me in carne/ ipſe
me miſit. Ubi audis: ipſe me miſit: noli in/
telligere naturę diſſimilitudinē/ ſed gene/
rantis auctoritatē. Quęrebant ergo
eū apprehēdere: et nemo miſit in
illū manus: quia nōdū venit ho/
ra eius. Hoc eſt: quia nolebat. Quid eſt
eñ/ nondū venit hora eius? Non eñ dn̄s
ſub fato natus eſt. Hoc nec de te credendū
eſt: quāto minus de illo ꝑ quem factus es?
Si tua hora volūtas eſt illius: illius hora
quę eſt niſi volūtas ſua? Nō ergo horā di/
xit qua cogeret mori/ ſed qua dignaret oc/
cidi. Tempus eñ expectabat quo morere/
tur: quia et tempus expectare voluit quo
Gal.4.a. naſceret. De hoc apoſtol⁹ loquens ait: Cū
autē venit plenitudo tēporis/ miſit deus
filium ſuū. Jdeo multi dicunt: Quare nō
ante venit chriſtus? Quibus reſpōdendū
eſt: quia nondū venerat plenitudo tēpo/
ris/ moderāte illo ꝑ quē facta ſunt tēpora.
Sciebat eñ quādo venire deberet. Primo
per multā ſeriē temporū et annorū prędi/
cēdus fuit: Non eñ aliquid paruū ventu/
rū fuit: diu fuerat prędicādus/ ſemꝑ tenen/
dus. Quāto maior iudex veniebat/ tanto
pręconiū longior ſeries ꝓcedebat. Deniq̧
vbi venit plenitudo temporis: venit ⁊ ille
qui nos liberaret a tēpore. Liberati eñ a
tempore/ venturi ſumus ad ętermitatē illā
vbi nō eſt tēpus. Nec dicit ibi: quādo ve/
niet hora. Dies eſt eñ ſempitern⁹/ qui nec
ꝓcedit heſterno/ nec excludit craſtino. Jn
hoc autē ſęculo voluunt dies: et alij tranſe
unt/ et alij veniunt: nullus manet. Et mo/
menta quib⁹ loquimur/ inuicē ſe expellūt.
Nec ſtat prima ſyllaba vt ſonare poſſet ſe/
cunda. Ex quo loquimur aliquantū ſenui/
mus: et ſine vlla dubitatione ſenior ſū mo/
do q̄ꝫ mane. Jta nihil ſtat/ nihil fixū manet
in tempore. Amare itaq̧ debemus ꝑ quē
facta ſunt tempora: vt liberemur a tēpore/
et figamur in ęternitate: vbi iā nulla ē mu/
tabilitas temporū. Magna igit miſericor
dia dn̄i noſtri ieſu chriſti/ factū eſſe eū pro/
pter nos in tēpore ꝑ quem facta ſunt tem/
pora: factū eſſe inter omnia per quē facta
ſunt omnia: factū eſſe quod fecit: Factus ē
eñ quod fecerat: Factus eſt eñ homo qui
hoiem fecerat/ ne periret qđ fecerat. Scđm
hanc diſpenſationē iam venerat hora na/
tiuitatis/ et natus erat: Sed nondū vene/
rat hora paſſionis: ideo nōdū paſſus erat.
Deniq̧ vt noueritis nō neceſſitatē ſed po/
teſtatē morientis: ꝓpter nonnullos hoc lo
quor: qui cū audierint: nondū venit hora
eius: ędificant ad credenda facta eius: ⁊ fi/
unt corda eorū fatua. Ut ergo noueritis po
teſtatē morientis: ipſam paſſionē recolite.
Crucifixū intuimini. Dixit i ligno pendēs:
Sitio. Jlli hoc audito: in arundine ꝑ ſpon Joh.19.f.
giam obtulerunt ei acetū in cruce. Accepit
et ait: Perfectū eſt: Et inclinato capite tra
didit ſpiritū. Videtis poteſtatē moriētis:
quia hoc expectabat volens/ donec omnia
complerētur quę de illo prędicta fuerāt an/
te mortem futurā. Dixerat eñ propheta:
Dederunt in eſcam meā fel: et in ſiti mea Ps.68.
potauerunt me aceto. Expectabat vt hęc
omnia complerētur. Poſteaq̄ꝫ completa
ſunt/ dixit: Perfectū eſt. Et abſceſſit pote/
ſtate: q: nō venerat neceſſitate. Jdeo qui/
dam plus mirati ſunt iſtā poteſtatē mori/
entis: q̄ꝫ potentiā miracula facientis. Uen
tum eſt eñ ad crucem/ vt corpora depone/
rentur de ligno: quoniā ſabbatū illuceſce/
bat: Et inuēti ſunt latrones viuētes. Sup
plicium quippe crucis ideo durius erat/ q:
diutius cruciabat: et omnes crucifixi lon/
ga morte necabātur. Jlli autē ne remane/
rent in ligno: crurib⁹ fractis coacti ſunt mo
ri/ vt poſſent inde deponi. Dominus autē
inuentus ē mortuus: et admirati ſunt om/
nes. Et qui eum viuū contēpſerūt: mortu/
um ſic mirati ſunt/ vt dicerent quidā: Ve/ Math.27.f.
re filius dei ē hic. Unde ē illud fratres/ vbi
ait quęrentibus ſe: Ego ſum. Et illi retro
redeuntes omnes ceciderūt. Erat ergo in
illo poteſtas ſūma. Nec hora cogebatur

mori/ ſed horã expectabat qua opportune
fieret voluntas: nõ qua inuite impleretur
D neceſſitas. De turba autẽ multi cre/
diderunt in eum. Humiles et paupe/
res ſaluos faciebat dñs: Principes inſani/
ebant: et ideo medicũ non ſolũ non agno/
ſcebant/ ſed etiã occidere cupiebant. Erat
quędã turba quę ſuam ęgritudinẽ cito vi/
dit: et illius medicinã ſine dilatione cogno
ſcebat. Videte quid ſibi dixerit turba ipſa
cõmota miraculis: Nũquid chriſtus
Al. † faciet q̃ que hic facit — cum venerit/ plura ſigna† factur⁹
eſt? Vtiq̃ ſi duo nõ erunt hic eſt. Credide
Al. † Audierũt phariſei turbã murmurã/ tẽ de illo hec — runt ergo in eũ dicentes iſta.† Principes
vo illi audita multitudinis fide/ ⁊ eo mur/
mure quo chriſt⁹ glorificabaꝛ: Miſerũt
miniſtros/ vt apprehẽderent eũ.
Quẽ apprehenderẽt adhuc nolentẽ? Quia
ergo nõ poterant apprehẽdere nolẽtẽ: miſ/
ſi ſunt vt audirent docentẽ. Quid docen/
tem? Dicit ergo ieſus: Adhuc mo/
dicũ tempus vobiſcuꝫ ſum. Quod
modo vultis facere/ facturi eſtꝭ: ſed nõ mo/
do: quia adhuc modicũ tempus vobiſcum
ſum: et tunc vado ad eum qui me
miſit. Implere debeo diſpenſationẽ me/
am: et ſic puenire ad paſſionẽ meã. Quę/
ritis me et nõ inuenietis: ⁊ vbi ſũ
ego/ vos non poteſtis venire. Hic
iam reſurrectionẽ ſuam p̃dixit. Noluerunt
eñ agnoſcere p̃ſentẽ: et poſtea quęſierunt/
cũ viderent in eũ multitudinẽ iam creden/
tem. Magna eñ ſigna facta ſunt: etiã cũ
dñs reſurrexit/ et aſcendit in cęlũ. Tũc per
diſcipulos facta ſunt magna: ſed ille per il
los qui et p ſeipſum. Ipſe quippe illis di/
Joh.15.a. xerat: Sine me nihil poteſtis facere. Quã/
do claud⁹ ille qui ſedebat ad portã: ad vo/
Act.3.a. cem petri ſurrexit/ et ſuis pedib⁹ ambula/
uit vt homines mirarenꝛ: ſic eos allocutus
eſt petrus: quia nõ in ſua poteſtate iſta fe/
cit: ſed in virtute illius quẽ ipſi occiderũt:
Act.2.f. multi cõpuncti dixerunt: Quid faciemus?
Viderunt eñ ſe ingẽti crimine impietatis
aſtrictos: quãdo illũ occiderunt/ quẽ vene/
rari et adorare debuerũt: et hoc putabant
eſſe inexpiabile. Magnũ eñ facinus erat:
cui⁹ ꝯſideratio illos faceret deſperare. Sed
nõ debebant deſperare/ ꝓ quibus in cru/
ce pendẽs domin⁹ eſt dignatus orare. Di/
Luc.23.e. xerat eñ: Pater ignoſce illis: quia neſciũt
quid faciunt. Videbat quoſdã ſuos inter

multos alienos: illis iã petebat veniã/ a q̃/
bus adhuc accipiebat iniuriã: Non eñ at/
tendebat q̃ ab ipſis moriebaꝛ: ſed quia ꝓ
ipſis moriebaꝛ. Multũ eſt quod illis con/
ceſſum eſt/ ⁊ ab ipſis et ꝓ ipſis: vt nemo de
ſui peccati dimiſſione deſperet/ quãdo illi
veniã meruerunt qui occiderũt chriſtum.
Mortuus eſt chriſtus ꝓ nobis/ ſed nunq̃d
a nobis? At vero illi viderunt chriſtũ ſuo
ſcelere morientẽ: et crediderũt in chriſtũ ſu
is ſceleribus ignoſcentẽ. Quouſq̃ biberẽt De conſe. di. 2. c. acceſſerũt
ſanguinẽ quẽ fuderãt: de ſua ſalute deſpe/
rauerũt. Ergo hoc dixit: Quęritis me ⁊ nõ
inuenietis: ⁊ vbi ſũ ego/ vos non poteſtis
venire. Quia quęſituri illũ erãt poſt reſur/
rectionẽ cõpuncti: nec dixit vbi ero: ſed vbi
ſũ. Semp eñ ibi erat chriſtus quo fuerat
rediturus. Sic eñ venit vt non recederet.
Vnde alio loco ait: Nemo aſcẽdit in cęlũ Joh.3.b.
niſi qui deſcẽdit de cęlo: filius hominis q̃ ẽ
in cęlo. Non dixit/ qui fuit in cęlo. In ter/
ra loq̃baꝛ/ et in cęlo ſe eſſe dicebat. Sic ve/
nit/ vt inde nõ abſcederet. Sic rediJt/ vt nõ
nos derelinqueret. Quid miramini? De⁹
hoc facit. Homo eñ ſm corpus in loco eſt/
et de loco migrat. Et cũ ad aliũ locũ vene/
rit: in eo loco vnde venit nõ eſt. Deus au/
tẽ implet oñia: ⁊ vbiq̃ totus ẽ: nõ ſm ſpa/
cia tenetur locis: Erat tamẽ chriſt⁹ ſm vi/
ſibilẽ carnẽ in terra: Ideo ait: Vbi ego ſũ/
vos nõ poteſtis venire. Nec dixit: nõ pote
ritis/ ſed non poteſtis. Tales eñ tũc erant
qui nõ poſſent: Nam vt ſciatis nõ hoc ad
deſperationẽ dictũ: et diſcipulis ſuis dixit
tale aliquid: Quo ego vado/ vos nõ pote/
ſtis venire: cũ ꝓ illis orans dixerit: Pater Joh.17.d.
volo/ vt vbi ego ſũ/ et ipſi ſint mecũ. Deni/ Joh.13.d.
q̃ hoc petro expoſuit/ ⁊ ait illi: Quo ego va
do/ nõ potes me ſequi modo/ ſequeris aũt
poſtea. Dixerunt ergo iudei: non ad E
ipſum/ ſed ad ſemetipſos: Quo hic
iturus eſt quia non inueniemus
eũ? Nunquid in diſperſione gen/
tium iturus eſt/ aut docturus gẽ/
tes? Nõ eñ ſciebãt quid dixerũt: ſed q̃ il/
le voluit/ ꝓphetauerunt. Iturus eñ erat
dñs ad gentes: nõ p̃ſentia corporis ſui/ ſed
tamẽ pedibus ſuis. Qui erãt pedes eius?
Quos pedes conculcare volebat pſequẽ/
do ſaulus/ quãdo ei caput clamabat: Sau Act.9.a.
le ſaule quid me pſequeris? Quis ẽ hic
ſermo quem dixit: Quęritis me ⁊

nō inuenietis: et vbi ego ſum vos non poteſtis venire? Unde hoc dixit dn̄s neſcierunt: et tamen aliquid quod futurū erat / neſcientes prenunciauerunt. Dixit em̄ hoc dn̄s: quia locū / ſi tamen dicendus eſt locus: id eſt / ſinū patris vn̄ nunq̄ diſceſſit vnigenitus filius: non illi nouerant: Nec cogitare idonei erant vbi erat chriſtus: vnde nō receſſit chriſt⁹: quo rediturus erat chriſtus: vbi manebat chriſtus. Un̄ hoc cordi humano cogitare / aut lingue explicare? Hoc ergo illi nullo modo intellexerunt: ꝛ tamē ex hac occaſione ſalutē noſtram predixerūt / q̄ iturus eſſet ad diſperſionē gentiū: et impleturus quod legebāt / et nō intelligebāt.
Pſ.17. Populus quem nō cognoui ſeruiuit mihi: in obauditu auris obaudiuit mihi. Illi nō audierunt in quorum oculis fuit: illi audierūt in quorū auribus ſonuit. Illius em̄ eccleſie nature de gentibus / typū gerebat mulier que fluxū ſanguinis patiebatur: tangebat et non videbat: neſciebatur et ſanabat. Figura quippe erat
Luc.8.g. quod domin⁹ interrogauit: Quis me tetigit? Quaſi ignorās ignoratā ſanauit. Sic fecit et gētibus. Non eū vidimus in carne: et meruimus carnē eius manducare: et in carne ei⁹ mēbra eſſe. Quare? Quia miſit ad nos. Quos? Precones ſuos / diſcipulos ſuos / ſeruos ſuos / redemptos ſuos quos creauit: ſed quos et redemit fratres ſuos. Totū parū dixi / membra ſua / ſemetipſum. Miſit em̄ ad nos mēbra ſua: ꝛ fecit nos mēbra ſua. Tamen ſm ſpeciem corporis quā iudei viderunt ꝛ contempſerūt / nō apud nos fuit chriſtus: quia et hoc de illo
Roma.15.b. dictū erat / ſicut apoſtolus dicit: Dico em̄ chriſtū miniſtrū fuiſſe circūciſionis ꝓpter veritatē dei / ad confirmādas ꝓmiſſiones patrū. Ad illos debuit venire / a quoꝝ patrib⁹ / et quorū patribus eſt ꝓmiſſus. Ideo
Matth.15.c. et ipſe ſic ait: Nō ſum miſſus niſi ad oues que perierant dom⁹ iſrael. Sed quid dicit
Roma.15.b. apoſtolus in ſequenti? Gentes autē ſuper miſericordia glorificare deū. Quid et ipſe domin⁹? Habeo alias oues que nō ſunt ex hoc ouili. Qui dixerat: Nō ſum miſſus niſi ad oues que perierāt dom⁹ iſrael: quomodo habet alias ad quas nō eſt miſſus / niſi quia ſignificauit ꝑ preſentiā corporalē nō ſe miſſum exhibere niſi ſolis iudeis / qui viderunt et occiderūt: et multi tamen inde ꝛ antea et poſtea crediderūt? Meſſis prima de cruce ventilata eſt: vt eſſet ſemen vnde alia meſſis conſurgeret. Nūc vero cū fama euangelij / ꝛ bono eius odore excitati / credunt fideles eius ꝑ omnes gentes: erit expectatio gentiū: quādo veniet qui iam venit: quādo ab omnibus videbit qui tunc a quibuſdā viſus nō eſt: a quibuſdā viſus ē: quando veniat iudicaturus qui venit iudicādus: quādo veniat diſcreturus qui venit vt diſcerneret. Non em̄ ab impijs chriſtus eſt diſcretus / ſed cū impijs iudicatus. De illo em̄ dictū eſt: Inter iniquos reputatus ē. Latro euaſit / chriſtus damnatus eſt: accepit indulgentiā crimínoſus: damnatus ē qui omniū crimina confitentiū relaxauit: Tamē ꝛ ipſa crux ſi attēdas / tribunal fuit. In medio em̄ iudice ꝯſtituto: vn⁹ latro qui credidit liberatus: alter qui inſultauit damnatus eſt. Iā ſignificabat quod facturus eſt de viuis et mortuis: alios poſiturus ad dexterā / alios ad ſiniſtrā. Nihil ergo mediū erit. Similis ille latro futuris ad ſiniſtrā / ſimilis alter futuris ad dexterā: iudicabatur / et iudiciū minabatur. Gen̄.49.b. Eſaie.53.d. Marci.15.c.

Ab eo loco vbi ait: In nouiſſimo autē die feſtiuitatis / ſtabat ieſus et clamabat dicens. Si quis ſitit veniat ad me et bibat: vſq₃ ad id quod ait: Non em̄ erat ſpirit⁹ datus: quia ieſus nondū fuerat glorificatus: Tractatus.xxxii.

Inter diſſenſiones ꝛ dubitationes iudeoꝝ de dn̄o ieſu chriſto: inter cetera q̄ dixit / qb⁹ alij ꝯfunderētur / alij docerent † Nouiſſimo feſtiuitatis die illius. Tunc em̄ iſta agebant que appellat ſcenopbegia: id ē / tabernaculoꝝ cōſtructio: de qua feſtiuitate iā ali meminit charitas veſtra fuiſſe diſſertū: vocat dn̄s ieſus chriſt⁹ / ꝛ hoc nō vtcūq₃ loquēdo ſed clamādo: vt qui ſitit / veniat ad eū. Si ſitim⁹ / veniam⁹ / ꝛ non pedib⁹ ſed affectib⁹: nec migrādo / ſed amādo veniam⁹: q̄q̄ ſm interiorē hoiem ꝛ q̄ amat migrat. Et aliud ē migrare corpe / aliud corde. Migrat corpore / qui motu corpis mutat locū. Migrat corde / qui motu cordis mutat affectū. Si aliud amas / aliud amabas: non ibi es vbi eras. Clamat ḡ nobis dn̄s. Stabat em̄ A Ar. † In nouiſſimo autē die magno

et clamabat: Si q̄s ſitit veniat ad
me et bibat: Qui credit i me/ſicut
Ar. dicit ſcriptura. dixit ſcriptū eſt: flumina de vētre eius
fluent aque viue. Quid hoc eſt/ꝛ quā/
do euangeliſta expoſuit/ immorari nō de/
bem⁹. Unde eñ dixerit dñs: Si quis ſitit/
veniat ad me ꝛ bibat: ꝛ qui credit in me/flu
mina de ventre eius fluent aque viue: ꝯſe/
quenter expoſuit euāgeliſta dicens: Hoc
autē dixit de ſpiritu quē acceptu/
ri erant credentes in eū. Nondū
eñ erat ſpiritus dat⁹: quia ieſus
nondum erat glorificatus. Eſt er/
go ſitis interior et venter interior: quia eſt
homo interior. Et ille quidē homo interior
inuiſibilis/exterior autē viſibilis: Sed me/
lior interior ꝙ̄ exterior. Et quod non videt
hoc plus amatur: Conſtat eñ plus amari
hominē interiorē ꝙ̄ exteriorē. Unū hoc con/
ſtat/vnuſquiſq; in ſeipſo ꝓbet. Quis eñ
qui male viuūt/animos ſuos corpori addi
cant/ viuere tamē volunt: quod nō eſt niſi
animi: Magiſq; ſeipſos indicāt qui regūt/
ꝙ̄ illa que reguntur. Regunt eñ animi/ re/
gūtur corpora. Gaudet vnuſquiſq; volu/
ptate/ et capit de corpore voluptatē. Sed
ſepara animū/nihil reſtat in corpore quod
gaudeat: ꝛ ſi de corpore gaudet/anim⁹ gau
det. Si gaudet de domo ſua: de ſe non de/
bet gaudere: Et ſi habet animus vñ dele/
ctet extrinſecus: ſine delitijs manet intrin/
ſecus. Omnino conſtat plus amare hominē
animā ſuam ꝙ̄ corpus ſuū. Sed et in alio
homine plus amat homo animā ꝙ̄ corp⁹.
Quid eñ amat in amico/vbi eſt amor ſin/
cerior et caſtior? Quid amat in amico/ani/
mus an corp⁹? Si fides amat/anim⁹ ama/
tur: Si beniuolentia amat/beniuolētie ſe/
des animus ē. Si hoc amas in altero/q᷑ et
ipſe amat te/ animū amas: quia non caro
ſed animus amat: Ideo eñ amas/quia te
amat. Quere vñ te amet: ꝛ vides q̄d amas.
Plus ergo amatur et non videt. Aliquid
etiā volo dicere/vbi magis appareat dile/
ctioni veſtre quantū amet animus: et quē/
admodū corpori preponat. Illi ipſi laſciui
amatores/qui pulchritudine corpoꝝ dele/
ctant: et forma membroꝝ accendunt: tunc
amant amplius quādo amant: Nā ſi amet
et ſentiet q᷑ odio habet: magis iraſcit ꝙ̄ di/
ligit. Quare magis iraſcit ꝙ̄ diligit? Quia
nō ei reddit qḋ impēdit. Si ergo ipſi corpo

rū amatores redamari ſe volunt: ꝛ hoc ma
gis eos delectat ſi ament/ quales ſūt ama/
tores animorū? Et ſi magni ſūt amatores
animorū: quales ſunt amatores dei/q̄ pul/
chros animos facit? Sicut eñ animus fa/
cit decus in corpore/ſic de⁹ in animo. Non
eñ facit corpori vnde amet niſi animus.
Qui cū migrauerit/cadauer horreſcis: Et
quantūcunq; pulchra illa mēbra dilexeris/
ſepelire feſtinas. Decus ergo corporis ani
mus/decus animi deus. Clamat ergo de⁹ B
vt veniamus ꝛ bibamus ſi int⁹ ſitiamus/ꝛ
dicit: Quia cū biberim⁹: flumina aque vi/
ue fluēt de vētre noſtro. Venter interioris
hominis/ conſciētia cordis ē. Bibito ergo
iſto liquore: reuiuiſcit purgata ꝯſcientia/et
hauriens fontē habebit: Etiā ipſa fōs erit.
Quid eſt fons/ꝛ quid eſt fluuius q̄ manat
de ventre interioris hominis? Beniuolen
tia qua vult conſulere ꝓximo. Si eñ putet
quia qḋ bibit ſoli ipſi debet ſufficere: non
fluit aqua viua de ventre ei⁹. Si autē ꝓxi/
mo feſtinat conſulere: ideo nō ſiccat/q᷑ ma
nat. Videbimus nūc q̄d ſit qḋ bibunt/qui
credunt in dño. Quia vtiq; chriſtiani ſu/
mus: ꝛ ſi credim⁹/bibimus. Et vnuſquiſq;
in ſeipſo debet agnoſcere ſi bibit: ꝛ ſi viuit
ex eo quod bibit: Nō eñ nos deſerit fons/
ſi nō deſeram⁹ fontē. Expoſuit euāgeliſta
vt dixi/ vnde dñs clamaſſet: ad q̄lem potū
inuitaſſet: et quid bibētibus ꝓpinaſſet di/
cens: Hoc autē dicebat de ſpiritu quē acce
pturi erant credentes in eum. Nondū eñ
erat ſpiritus datus: quia ieſus nondū erat
glorificatus. Quē dicit ſpiritū/niſi ſanctū
ſpiritū? Nam vnuſquiſq; homo habet in ſe
ꝓprium ſpiritū: de quo loquebar cum ani/
mū cōmendarē. Animus eñ cuiuſq;/ꝓpri/
us eſt ſpiritus eius. De quo dicit paulus
apoſtolus: Quis eñ ſcit hominū que ſunt 1.Cor.2.c.
hominis/ niſi ſpiritus qui in ipſo eſt? Dein
de adiūxit: Sic ꝛ que dei ſūt/nemo ſcit niſi
ſpirit⁹ dei. Noſtra nemo ſcit niſi ſpirit⁹ no/
ſter. Non eñ noui q̄d cogitas/aut tu quid
cogito. Ipſa eñ ſunt ꝓpria noſtra que in/
terius cogitamus: ꝛ cogitationū vniuſcu/
iuſq; hominis ipſius ſpiritus teſtis ē. Sic
et que dei ſunt/nemo ſcit niſi ſpiritus dei:
Nos cū ſpiritu noſtro/deus cū ſuo: Ita ta
mē vt deus cum ſuo ſpiritu ſciat etiā quid
agatur in nobis: nos autē ſine eius ſpiri/
tu ſcire nō poſſumus quid agatur in deo.

Deus autē ſcit in nobis/ et quod ipſi ne/
ſcimus in nobis: Nam infirmitatē ſuā pe/
Math.26.d. trus neſciebat/ quādo a domino ꝙ ter eſ/
ſet negaturus audiebat: et eger ſe neſcie/
bat: medicus ęgrū ſciebat. Sunt ergo quę/
dam quę deus nouit in nobis neſciētibus
nobis: Tamen quantū ad homines perti/
net/ nemo ſic ſe nouit quomō ipſe homo.
Alius neſcit quid in illo agatur: ſed ſpiri/
tus eius nouit. Accepto autē ſpiritu dei/
diſcimus et quid agatur in deo. Nō totū:
quia nō accepimus totū. De pignore mul/
ta nouimus: Pignus eñ accepimus: ⁊ hu/
ius pignoris plenitudo poſtea dabiť. In/
terim in hac peregrinatione pignꝰ nos cō/
ſolatur: qꝛ qui nos dignatus eſt oppigne/
rare/ multū paratus eſt dare. Si talis ē ar/
ra: quid eſt cuiꝰ eſt arra? Sed quid eſt quod
C ait: Nō erat ſpiritus datus: quia ieſus nō/
dum erat glorificatus? In euidenti eſt in/
tellectus: Non eñ nō erat ſpiritus dei/ qui
erat apud deū? Sed nondū erat in eis qui
crediderāt in ieſum. Ita eñ diſpoſuit do/
minus ieſus/ non eis dare ſpūtū iſtum de
quo loquimur/ niſi poſt reſurrectionē ſuā:
et hoc nō ſine cauſa. Et forte ſi quęramus/
annuet vt inueniamus: Et ſi pulſemꝰ/ ape/
riet vt intremus. Pietas pulſat/ non ma/
nus: q̄q̄ pulſat et manus/ ſi ab operibus
miſericordię nō ceſſet manus. Quę igitur
cauſa eſt/ cur dominꝰ ieſus chriſtus ſtatue/
rit nō niſi cū eſſet glorificatus dare ſpiritū/
ſanctū? Quod anteq̄ dicamus vt poſſu/
mus: prius quęrendū eſt ne quē forte mo/
ueat quomodo nondū erat ſpiritus in ho/
minibus ſanctis: cū de ipſo dño recens na
to legať in euangelio/ ꝙ eū in ſpiritusan/
Luc.2.c. cto agnouerit ſymeon. Agnouit etiā anna
vidua ꝓphetiſſa: agnouit iohannes ipſe q̄
eum baptiçauit. Impletus ſpiritusancto
çacharias multa dixit. Spiritūſanctū ipſa
maria vt dominū cōciperet/ accepit. Mul/
ta eñ indicia p̄cedētia de ſpiritusancto ha
bemus/ anteq̄ dominꝰ glorificareť reſurre/
ctione carnis ſuę. Non eñ aliū ſpiritū eti/
am ꝓphetę habuerunt/ qui chriſtū ventu/
rum prenūciauerunt: Sed modus quidā
futurus erat dationis huiꝰ: qui omnino an/
tea nō apparuerat. De ipſo hic diciť: Nuſ/
q̄ eñ legimus antea congregatos homi/
nes accepto ſpiritusancto/ linguis omniū
gentiū locutos fuiſſe. Poſt reſurrectionē
autē ſuā/ primū quādo apparuit diſcipu/
lis ſuis/ dixit illis: Accipite ſpiritūſanctū. Ioh.20.c.
De hoc ergo dictū eſt: Non erat ſpiritꝰ da/
tus: quia ieſus nondū erat glorificatus.
Et inſufflauit in faciē eorum/ qui flatu pri/ Gen.2.b.
mū hominē quem fecit viuificauit/ et de li
mo erexit: quo flatu animā membris de/
dit: ſignificans eū ſe eſſe/ qui inſufflauit in
faciem eorū vt a luto exurgerent: et luteis
operibus renūciarēt. Tunc primū poſt re/
ſurrectionē ſuam dominꝰ quā dicit euange
liſta glorificationē/ dedit ſpiritumſanctū.
Deinde cōmoratus cum eis quadraginta Act.1.a.
diebus: vt liber actuū apoſtolorū demon/
ſtrat: ipſis videntibus et videndo deducē/
tibus aſcendit in cęlū. Ibi peractis decem
diebus/ die pentecoſtes miſit deſuꝑ ſpiri/
tumſanctū. Quo ſicut dixi/ qui fuerant in Act.2.a.
vno loco congregati accepto impleti: om/
niū gentiū linguis locuti ſunt. Quid ergo D
fratres/ quia modo qui baptiçať ī chriſto/
et credit in chriſtū: nō loquitur omniū gen
tiū linguis: nō eſt credendus accepiſſe ſpi/
ritumſanctū? Abſit vt iſta ꝑfidia tempte/
tur cor noſtrū. Certi ſumus omnē hominē
accipere: ſed quantū vas fidei attulerit ad
fontē/ tantū implet. Cum ergo ⁊ modo ac/
cipiatur/ dixerit aliquis: quare nemo loq̄/
tur linguis omniū gentiū? Quia iam ipſa
eccleſia linguis omniū gentium loquitur:
Antea in vna gente erat eccleſia: vbi om/
niū linguis loquebanť. Loquēdo linguis
omniū ſignificabat futurū: vt creſcendo ꝑ
gentes/ loqueretur linguis omniū genti/
um. In hac eccleſia qui nō eſt: nec mō ac/
cipit ſpiritumſanctū. Pręciſus eñ et diui/
ſus ab vnitate membrorū: quę vnitas lin/
guis omniū loquitur/ renūciet ſibi: nō ha/
bet: nam ſi habet/ det ſignū quod tunc da/
batur. Quid eſt/ det ſignū quod tūc daba/
tur? Loquatur omnibus linguis. Reſpon
det mihi: Quid eñ tu loqueris omnibus
linguis? Loquor plane: quia omīs lingua
mea eſt: id eſt eius corporis cuius membꝝ
ſum. Diffuſa eccleſia ꝑ gentes/ loquiť om/
nibus linguis. Eccleſia corpus eſt chriſti:
In hoc corpore membrū es. Cū ergo mē/
brum ſis eius corporis quod loquiť om/
nibus linguis: crede te loqui omnibus lin/
guis. Unitas eñ membrorum charitate
concordat: et ipſa vnitas loquiť quomo/
do tūc vnus homo loquebať. Accipimus

ergo et nos ſpiritumſanctũ ſi amamus ec-
cleſiã: ſi vnitate compaginamur: ſi catholi
co nomine et fide gaudemus. Credam⁹ fra
tres: quantũ quiſq̃ amat eccleſiã chriſti/ tã-
1.Cor.12.a. tum habet ſpiritumſanctũ. Datus eſt enĩ
ſpiritus/ ſicut apoſtolus dicit/ ad manife-
ſtationem. Quam manifeſtationẽ? Sicut
ipſe idẽ dicit: Quia alij datur p ſpiritũ ſer-
mo ſapientię/ alij ſermo ſcientię ſm eundẽ
ſpiritũ/ alij fides in eodem ſpiritu/ alij do-
natio curationũ in vno ſpiritu/ alij opera-
tio virtutũ in eodem ſpiritu. Multa enĩ
dantur ad manifeſtationẽ: ſed tu forſitan
coꝝ omniũ quę dixi nihil habes. Si amas
non nihil habes. Si enĩ amas vnitatẽ/ eti-
am tibi habet quiſquis in illa habet aliqd.
Tolle inuidiã/ et tuum eſt qd habeo. Tol-
lam inuidiam/ et meũ eſt quod habes. Li-
uor ſeparat: ſanitas iungit. Oculus ſolus
videt in corpore: ſed nunquid ſoli ſibi ocu-
lus videt? Et manui videt/ et pedi videt: ⁊
cęteris membris videt. Non enĩ ſi aliquis
ictus in pedẽ veniat: auertit ſe oculus in-
de vt nõ pręcaueat. Rurſus ſola man⁹ ope-
ratur in corpore: ſed nũquid ſibi ſoli ope-
ratur? Et oculo operatur: nam ſi ictus ali-
quis veniens nõ eat in manũ/ ſed tm̃ in fa
ciẽ: nunquid dicit manus/ nõ moueo: quia
non tendit ad me? Sic pes ambulãdo om-
nibus mẽbris militat: Membra cętera ta-
cent: ⁊ lingua omnibus loquit̃. Habemus
ergo ſpiritumſanctũ/ ſi amamus eccleſiã.
Amamus autẽ/ ſi in eius compage et cha-
ritate conſiſtimus. Nã ipſe apoſtolus cum
1.Cor.13.a. dixiſſet diuerſa dona dari diuerſis homi-
nibus/ tanq̃ officia quorũq̃ mẽbroꝝ: Ad-
huc inquit ſupereminẽtiorẽ viã vobis de-
monſtro. Et cępit loqui de charitate. Prę-
poſuit eã linguis hominũ ⁊ angeloꝝ: p̃po-
ſuit miraculis fidei: p̃poſuit ſcientię ⁊ pro-
phetię: p̃poſuit etiã illã magno operi mi-
ſericordię/ quo ſua quę poſſidet/ diſtribuit
quiſq̃ pauperib⁹. Et ad extremũ prępoſu-
it etiã corporis paſſionibus. His omĩbus
tã magnis rebus p̃poſuit charitatẽ. Ipſã
habeto/ et cuncta habebis: Quia ſine illa
E nihil ꝓderit quicqd habere potuerĩ. Quia
vero ad ſpiritumſanctũ pertinet charitas
de qua loquimur. Queſtio enĩ modo ĩ euã-
gelio de ſpiritusancto retractat̃. Audi apo
Roma.5.a. ſtolũ dicentẽ: Charitas dei diffuſa ẽ in cor-
dibus noſtris p ſpiritũ qui datus ẽ nobis.

Quare ergo dñs ſpiritũ/ cuius maxima be
neficia ſunt in nobis: quia charitas dei p
ipſum diffuſa ẽ in cordib⁹ noſtris/ poſt re-
ſurrectionẽ ſuam dare voluit? Quid ſigni-
ficauit? Ut ĩ reſurrectione noſtra charitas
flagret/ et ab amore ſęculi ſeparet̃: vt tota
currat in deũ. Hic enĩ naſcimur ⁊ morimur:
hoc nõ amemus. Charitate migrem⁹: cha-
ritate ſurſũ habitemus: charitate illa qua
diligimus deũ. Nihil aliud in hac vita no-
ſtrę peregrinationis meditemur/ niſi q2 et
hic nõ ſemp erimus: ⁊ ibi nobis locũ bñ vi-
uendo p̃parabimus/ vnde nunq̃ migrem⁹.
Dñs enĩ noſter ieſus/ poſteaq̃ reſurrexit: Roma.6.b.
iam nõ moritur: mors illi vltra/ ſicut apl's
dicit/ non dominabit̃. Ecce qd amemus ſi
viuimus: ſi ĩ ipſũ credimus qui reſurrexit:
⁊ dabit nobis nõ quod hic amãt homines
qui deũ non amant: aut tanto plus amãt/
quanto illũ minus amant. Tanto aũt hoc
minus amãt/ quanto illũ pl⁹ amãt. Sed vi-
deamus qd nobis ꝓmiſit: Nõ diuitias ter-
renas ⁊ tẽporales: nõ honores et poteſta-
tes in ſęculo iſto: Uidetis enĩ omĩa hęc da-
ri ⁊ hominib⁹ malis/ ne magnipẽdant̃ a bo-
nis. Non ipſam poſtremo corporis ſanita-
tẽ: nõ quia ipſe illã nõ dat/ ſed quia vt vi-
detis ⁊ pecorib⁹ dat/ nõ vitã longã. Quid
eſt enĩ longũ qd aliqñ finit̃? Non ꝓ magno
nobis credentibus ꝓmiſit longeuitatẽ aut
decrepitã ſenectutẽ/ quã omnes optãt an-
teq̃ veniat: omnes de illa cũ venerit mur-
murant. Non pulchritudinẽ corporis: quã
vel corporis morbus/ vl' ipſa ſenectus quę
optatur/ exterminat. Uult eſſe pulcher/ et
vult eſſe ſenex. Iſta duo deſideria ſibijnui
cẽ concordare nõ poſſũt. Si ſenex eris/ pul
cher nõ eris. Quãdo ſenectus venerit/ pul
chritudo fugiet: ⁊ in vno habitare nõ poſ-
ſunt/ vigor pulchritudinis/ ⁊ gemitus ſene-
ctutis. Omnia ergo iſta non nobis ꝓmiſit
qui dixit: Qui credit in me/ veniat ⁊ bibat:
et flumina de ventre eius fluẽt aquę viuę.
Uitã ęternã ꝓmiſit: vbi nihil timeam⁹/ vbi
nõ conturbemur/ vbi non migrem⁹/ vbi nõ
moriamur/ vbi nec deceſſor plangitur/ nec
ſucceſſor ſperet̃. Quia ergo tale eſt qd no-
bis ꝓmiſit amantib⁹/ ⁊ p ſpiritusſancti cha-
ritatẽ feruentibus: ideo ipſũ ſpiritũ noluit
dare/ niſi cũ eſſet glorificat⁹: vt ĩ ſuo corpo-
re oſtenderet vitã/ quã modo nõ habem⁹/
ſed in reſurrectione ſperamus.

Ab eo loco vbi ait: Ex illa ergo
turba cū audiſſet hos ſermones
eius: vſq; ad id qđ ait: Nec ego te
condemnabo: Uade ꝛ amplius no
li peccare: Tractatus. XXXIII.

A
In hoc tractatu augꝰ quedam de textu ꝑterit q̄dā mutat

Meminit chari
tas veſtra ſermone ꝑſtino ex
occaſione lectionis euangeli-
cę locutos nos eſſe vobis de
ſpiritusancto. Ad hunc potandū cum do-
minus inuitaſſet credentes in ſe: loquens
inter eos q̄ illū tenere cogitabant / ꝛ inter-
ficere cupiebant: nec valebant / q2 ille no-
lebat. Cū ergo hec locutus eſſet: nata eſt
de illo in turba diſſenſio: alijs putantibus
ꝙ ipſe eſſet chriſtus: alijs dicētibus q2 de
galilea nō exurget chriſtus. Qui vero miſſi
fuerant vt eū tenerēt: redierūt immunes a
crimine et pleni admiratione: nam ꝛ teſti-
moniū perhibuerūt diuinę doctrinę eius:
cū dicerent a quibꝰ miſſi fuerant: Quare
nō adduxiſtis eū? Reſponderūt
em̄ nūq̄ ſe audiſſe hominē ſic lo-
cutum. Non em̄ quiſq̄ ſic loquit homo:
ille autē ſic locutus eſt: q2 deus erat et ho-
mo. Tamē phariſei teſtimoniū eorū repel-
lentes / dixerūt eis: Nūquid et vos ſe-
ducti eſtis? Uidemꝰ em̄ delectatos vos
eſſe ſermonibus illius. Nūquid aliq̄s
de principibus credidit in eū aut
ex phariſeis? Sed turba hec que
non nouit legem / maledicti ſunt.
Qui non nouerant legē: ipſi credebant in
eū qui miſerat legē: Et eū qui miſerat legē
contēnebant illi qui docebant legē: vt im-
Joh.9.g. pleretur qđ dixerat ipſe dn̄s: Ego veni vt
non videntes videāt: et videntes ceci fiāt.
Ceci em̄ facti ſunt phariſei doctores: illu-
minati ſunt populi neſcientes legē / ꝛ in au
ctorē legis credentes. Nicodemus ta-
men vnꝰ ex phariſeis / qui ad do-
Joh.3.a. minū nocte venerat. Et ipſe non qui-
dē incredulus / ſed timidus: nā ideo nocte
venerat ad lucē: quia illuminari volebat / ꝛ
ſciri nolebat: reſpondit iudeis: Nūquid
lex noſtra iudicat hominē / niſi au
dierit ab ipſo prius et cognoue-
rit quid faciat? Uolebant em̄ illi puer-
ſe añ eſſe damnatores q̄ cognitores. Scie
bat em̄ nicodemus / vel potiꝰ credebat / q2 ſi
tm̄modo eū vellēt patiēter audire: forte ſi-
miles fierēt illis qui miſſi ſunt tenere: ꝛ ma
luerūt credere. Illi reſpōderunt: ex ꝑiu
dicio cordis ſui / qđ et illis: Nūquid et
tu galileus es? Id ē / quaſi a galileo ſe-
ductus. Dn̄s em̄ galileus dicebat: quoniā
de naçareth ciuitate erant parentes eius.
Scđm mariā dixi parētes / nō ſm virile ſe-
men. Nō em̄ queſiuit in terra niſi matrem:
qui iā habebat deſup patrē: nā vtraq; eius
natiuitas mirabilis fuit: Diuina ſine ma-
tre / humana ſine patre. Quid ḡ illi q̄ſi le-
giſdoctores ad nicodemū dixerūt? Scru
tare ſcripturas et vide / quia pro-
pheta a galilea nō ſurgit. Sed dn̄s
ꝓphetarū inde ſurrexit. Reuerſi ſunt
inquit euangeliſta / vnuſquiſq; in do-
mū ſuā. Inde ieſus perexit in mō- B
tem oliueti. In montē autem oliueti / in Ca.8.
montē fructuoſū / in montē vnguēti / in mō
tē chriſmatis. Ubi em̄ decebat docere chri
ſtū niſi in monte oliueti? Chriſti em̄ nomē
a chriſmate dictū eſt. Chriſma autē grece /
latine vnctio nuncupat. Ideo aūt nos vn
xit: q2 luctatores contra diabolū fecit. Et
diluculo iterū venit in templū: et
omnis populus venit ad eū: ꝛ ſe-
dens docebat eos: et nō tenebat: q2
nondū pati dignabat. Nunc iā attendite /
vbi ab inimicis temptata ſit dn̄i manſue-
tudo. Adducunt autē illi ſcribe et
phariſei mulierē in adulterio de-
prehēſā: et ſtatuerunt eā in me-
dio / et dixerunt ei: Magiſter / hec
mulier mō deprehēſa eſt in adul-
terio. In lege autē moyſes man-
dauit nobis huiuſmodi lapida-
re. Tu ergo quid dicis? Hec autē
dicebant temptātes eum: vt poſ-
ſent accuſare eū. Unde accuſare? Nunqd
ipſum in aliquo facinore deꝑhēderāt: aut
illa mulier ad eū aliquo mō ꝑtinuiſſe dice-
batur? Quid eſt ergo temptātes eū / vt poſ
ſent accuſare eū? Intelligamꝰ fratres ad-
mirabilē manſuetudinē in dn̄o fuiſſe. Ani-
maduerterūt eū nimiū eē mitē / nimiū eſſe
manſuetū. De illo quippe fuerat ante ꝑdictū:
Accingere gladio tuo ſup femur tuū potē- Ps.44.
tiſſime. Specie tua et pulchritudine tua:
intēde ꝓſpere / ꝓcede ꝛ regna: Propter ve-
ritatē et manſuetudinē ꝛ iuſticiā. Ergo at-
tulit veritatē vt doctor / manſuetudinē vt
liberator / iuſticiam vt cognitor. Propter

hec eū eſſe regnaturū in ſpiritusancto pro/
pheta ꝓdixerat. Cū loquereť/ veritas agno
ſcebatur: cum aduerſus inimicos non mo/
ueretur/ manſuetudo laudabať. Cū ergo
de duobus iſtis: id ē/ de veritate et māſue/
tudine ei⁹ inimici liuore et inuidia torque/
renť: in tertio/ id eſt iuſticia/ ſcandalū poſu
erūt. Quare? Quia lex iuſſerat adulteros
lapidare. Et vtiqꝫ lex quod iniuſtū erat/ iu
bere nō poterat. Si quis aliquid diceret q̄
lex iuſſerat/ iniuſtus deprehēdereť. Dixe/
rant ergo apud ſemetipſos: Verax putať:
māſuetus videť: de iuſticia illi querēda ca/
lumnia eſt: Offeramus ei mulierē in adul/
terio deprehenſā: dicamus quid de illa in
lege preceptū ſit. Si eam iuſſerit lapidare:
manſuetudinē non habebit: Si eā dimitti
cenſuerit: iuſticiā nō tenebit. Vt aūt man/
ſuetudinē inquiūt nō perdat/ in qua iā po/
pulis amabilis factus ē: ſine dubio eā di/
mitti debere dictur⁹ eſt. Hinc nos inuenie/
mus accuſandi occaſionē: et eū reum faci/
emus tanq̄ legis preuaricatorē/ dicentes
ei: Hoſtis es legis: contra moyſen reſpon/
des: immo cōtra eū qui ꝑ moyſen legē de/
dit. Reus es mortis: cū illa et tuipſe lapi/
dādus es. Poſſet his ṽbis atqꝫ his ſenten
tijs inflāmari iuidia: feruere accuſatio: fla/
gitari damnatio. Sꝫ cui hoc? Peruerſitas
rectitudini/ falſitas veritati/ corruptū cor/
di recto/ ſtulticia ſapientie. Quādo illi la/
queos ꝑpararēt/ in quos nō prius ipſi ca/
put inijcerēt. Ecce dn̄s in reſpondēdo ⁊ iu/
ſticiā ſeruaturus eſt: et a māſuetudine nō
receſſurus. Nō eſt captus cui tendebať/ ſed
potius capti ſunt qui tendebāt: quia in eū
qui eos poſſet de laqueis eruere nō crede/
bant. Quid ꝫ reſpondit dn̄s ieſus? Quid
ergo reſpondit veritas? Quid reſpōdit ſa/
pientia? Quid reſpōdit ipa cui calumnia pa
rabať iuſticia? Non dixit: nō lapidetur/ ne
contra legē dicere videretur. Abſit autē vt
diceret: lapidetur. Venit eñ nō ꝑdere qȯ
inuenerat/ ſed querere qȯ perierat. Quid
ergo reſpondit? Videte q̄ plenū ſit iuſti/
cia/ plenū manſuetudine ⁊ veritate. Qui
ſine peccato eſt veſtrū/ inquit: pri/
or in illam lapidē mittat. O reſpon
ſio ſapiētie: quomodo eos intromiſit in ſe/
metipſos? Foris eñ calūniabanť: ſeipſos
intrinſecus nō perſcrutabanť: Adulteram
videbāt: ſe nō perſpiciebāt: Preuaricato/
res legis legē implere cupiebāt: Et hoc ca/
lumniādo: non vere/ tanq̄ adulterā a caſti
tate damnādo. Audiſtis iudei/ audiſtꝭ pha
riſei/ audiſtꝭ doctores legis/ legis cuſtodē:
ſed nondū intellexiſtis legiſlatorē. Quid
vobis aliud ſignificat/ cū digito ſcribit in
terra? Digito eñ dei lex ſcripta eſt: ſed ꝓ/ Exod.31.d.
pter duros in lapide ſcripta ē. Nūc iā do/
minus in terra ſcribebat: quia fructū que/
rebat. Audiſtis ergo: Impleať lex/ lapide/
tur adultera. Sed nūquid in illa puniēda/
lex implēda eſt a puniēdis? Conſideret ſe
vnuſquiſqꝫ veſtrū: intret in ſemetipſū: aſcē
dat tribunal mentis ſue: conſtituat ſe ante
conſcientiā ſuā: cogat ſe confiteri. Scit eñ
quis ſit: Quia nemo ſcit hominū que ſunt 1.Cor.2.c.
hominis/ niſi ſpiritus hominis qui in ipſo
eſt. Vnuſquiſqꝫ in ſe intendēs/ peccatorē
ſe inuenit. Ita plane. Ergo aut iſtā dimit/
tite: aut ſimul cū illa penā legis excipite.
Si diceret: nō lapideť adultera/ iniuſt⁹ con/
uincereť: Si diceret lapidetur: māſetus nō
videretur. Dicat qȯ dicere debet/ et māſue
tus et iuſtus: Qui ſine peccato eſt veſtrū:
prior in illā lapidē mittat. Hec vox iuſticie
eſt: Puniať peccatrix/ ſed nō a peccatorib⁹:
Impleatur lex/ ſed nō a preuaricatoribus
legis. Hec vox omnino iuſticie eſt. Qua iu/
ſticia illi tanq̄ trabali telo ꝑcuſſi/ ſeſe inſpi
cientes et reos inuenientes: vnus poſt
vnū omnes receſſerūt. Relicti ſunt
duo/ miſera et miſericordia. Dn̄s autē cū
eos illo telo iuſticie ꝑcuſſiſſet: nec dignat⁹
eſt cadētes attēdere: ſed auerſo ab eis ob/
tuitu: rurſū digito ſcribebat in ter/
ra. Relicta autē ſola illa muliere/ omnibuſ
qꝫ abeuntibus: leuauit oculos ſuos
ad mulierē. Audiuimus vocē iuſticie:
audiamus ⁊ māſuetudinis. Plus eñ cre/
do territa erat illa cū audiſſet a dn̄o dictū:
Qui ſine peccato eſt veſtrū: prior in illam
mittat lapidē. Illi ergo attēdētes ſe/ ⁊ ab/
ſceſſu ipſo confeſſi de ſe: reliquerāt mulierē
cū grandi peccato ei qui erat ſine peccato.
Et q2 illa hoc audierat: Qui ſine pctō eſt/
prior in illā lapidē mittat: ab illo ſe ſpera/
bat puniendā/ in quo peccatū inueniri nō
poterat. Ille autē qui aduerſarios eius re/ D
pulerat lingua iuſticie/ leuans in eam ocu
los māſuetudinis/ interrogauit eam:
Nemo te condemnauit? Reſpon
dit illa: Domine/ nemo. Et ille: Nec

ego te condemnabo. A quo te forte
damnari timuiſti: qꝛ in me peccatū nō in/
ueniſti: Nec ego te cōdemnabo. Quid eſt
dñe? Faues ergo peccatis? Nō plane. Ita
attende quod ſequitur: Vade deinceps
iam noli peccare. Ergo ⁊ dñs damna/
uit: ſed peccatū/ nō hominē: Nā ſi peccato/
rū fautor eſſet/ diceret: nec ego te condem/
nabo: vade et viue vt vis: de mea liberati/
one eſto ſecura: ego quantūcunqꝫ peccaue/
ris/ te ab omni pena/ etiā gehenne ⁊ infer/
ni terroribus liberabo. Nō hoc dixit. Intē/
dant ergo qui amant in dño manſuetudi/
Ps.24. nē: et timeant veritatē: Etenī dulcis et re/
ctus dñs. Ama ꝙ dulcis eſt: time ꝙ rectus
ē. Tanꝙ manſuetus dixit/ tacui: ſed tanꝙ
Ps.102. iuſtus/ nūquid ſemꝑ tacebo? Miſericors ⁊
miſerator dñs. Ita plane: adhuc adde lon/
ganimis: adhuc adde/ et miſericors: Sꝫ ti/
me qđ eſt in nouiſſimo/ ⁊ verax. Qui enī mō
ſuſtinet peccātes/ iudicaturus ē contemnē/
Roma.2.a. tes. An diuitias lōganimitatis et manſue
tudinis eius cōtemnis? Ignoras qꝛ patiē/
tia dei ad penitentiā te adducit? Tu autē
ſm duriciā cordis tui et cor impenitēs/ the
ſaurizas tibi irā in die ire ⁊ reuelationis iu
ſti iudicij dei: qui reddet vnicuiqꝫ ſm ope/
ra ſua. Manſuetus dñs/ longanimis dñs/
miſericors dñs/ ſed et iuſtus dñs/ et verax
dñs: largitur tibi ſpaciū correctionis: ſed tu
plus amas dilationē ꝙ emēdationē. Ma/
lus fuiſti heri: hodie bonus eſto: Et hodier
nū diē in malicia ꝑegiſti/ vel cras mutare.
Semꝑ expectas: ⁊ de miſericordia dei tibi
plurimū polliceris: quaſi ille ꝗ tibi ꝑ patiē
tiā ꝓmiſit indulgētiā/ ꝓmiſerit tibi etiā ꝓ/
lixiorē vitā. Vñ ſcis qđ pariat craſtinus di/
es? Recte dicis in corde tuo/ qñ me corre/
xero: deus mihi oīa peccata mea dimit/
tet. Negare nō poſſumus/ ꝙ correctis atqꝫ
conuerſis indulgentiā deus ꝓmiſit: Nā in
quo ꝓpheta mihi legis/ quia ꝓmiſit corre/
cto indulgentiā: nō mihi legis/ qꝛ ꝓmiſit ti
bi deus longā vitam. Ex vtroqꝫ igitur ho
mines periclitantur/ et ſperādo et deſperan/
do: Cōtrarijs rebus/ contrarijs affectioni/
bus. Sperādo qui decipitur? Qui dicit: Bo
nus ē deus: miſericors ē deus: faciā quod
mihi placet/ quod libet: laxē habenas cupi
ditatibus meis: impleaꝫ deſideria anime
mee. Quare hoc? Quia miſericors ē deus/
bonus eſt deus/ māſuetus deus: ſpe iſti pe/
riclitantur. Deſperatione autē/ qui cū incide/
rint in grauia peccata: putātes ſibi nō poſ/
ſe iā ignoſci penitentibus: et ſtatuētes ſe ad
damnationē ſine dubio deſtinatos: dicūt
apud ſemetipſos: Iā damnādi ſumus: qua/
re nō quod volumus facimus? Animo gla/
diatorū/ ferro deſtinatorū: ideo moleſti ſūt
deſperati. Iam enī quod timeāt nō habēt:
et vehementer timēdi ſunt. Iſtos deſpera/
tio necat/ ſpes illos. Inter ſpem ⁊ deſpera/
tionē fluctuat animus. Metuendū eſt ne
te occidat ſpes: ⁊ cum multū ſperas de mi/
ſericordia/ incidas in iudiciū. Metuendū ē
rurſus ne te occidat deſperatio: ⁊ cū putas
iam tibi non ignoſci que grauia cōmiſiſti:
nō agas penitentiā: et incurras in iudicem
ſapientiā que dicit: Et ego veſtre ꝑditioni Prouerb.1.
ſubridebo. Quid ergo agit dñs cū pericli/
tantibus vtroqꝫ morbo? Illis qui ſpe pericli
tantur/ hoc dicit: Ne tardes cōuerti ad dñm: Eccli.5.c.
neqꝫ differas de die in diē: Subito enī ve/
niet ira illius: et in tēpore vindicte diſꝑdet
te. Illis qui deſperatione periclitantur/ quid
dicit? In quacunqꝫ die iniquus cōuerſus fu/ Ezech.18.c.
erit: oēs iniquitates eius obliuiſcar. Pro/
pter illos ergo qui deſperatione periclitā/
tur/ ꝓpoſuit indulgētie portū: Propter il/
los ꝗ ſpe periclitantur/ ⁊ dilationibus illudun/
tur/ fecit diē mortis incertū: qñ veniat vlti/
mus dies neſcis. Ingratus es: qꝛ hodiernū
habes in quo corrigaris? Sic ergo dixit ad
iſtā mulierē: Nec ego te cōdēnabo. Sed fa
cta ſecura de ꝓterito/ caue futura: nec ego
te cōdēnabo: Deleui qđ cōmiſiſti: obſerua
qđ ꝓcepi: vt inuenias qđ ꝓmiſi.

De eo quod dictū eſt: Ego ſum
lux mundi: qui ſequitur me nō am/
bulat in tenebris: ſed habebit lu
men vite: Tractatus. XXXIIII.

Quod modo audiuimus ⁊ intenti accepi/
mus cū ſanctū euangeliū le/
geretur: nō dubito ꝙ oēs eti
am intelligere conati ſumus: et quiſqꝫ no/
ſtrū de re tā magna que lecta eſt/ ꝓ ſuo mo
dulo cepit qđ potuit: et poſito pane verbi/
nemo eſt qui ſe queratur nihil guſtaſſe. Sed
interim nō dubito/ qꝛ difficile quiſꝙ ē qui
totū intellexerit: Tamē etiā ſi eſt qui oīa
verba dñi noſtri ieſu chriſti modo ex euāge
lio recitata ſatis intelligat: toleret miniſte/

rium noſtrũ / quouſq ſi poſſumus illo ad-
iuuante tractãdo faciamus: vt vel omnes
vel multi intelligant: qđ ſe pauci intelle-
xiſſe letant. Qđ ait dñs: Ego ſum lux
mũdi: clarũ puto eſſe eis qui habent ocu-
los/vñ huiꝰ lucis participes fiant. Qui au-
tem nõ habent oculos niſi i ſola carne: mi-
rantur qđ dictũ eſt a dño ieſu chriſto: Ego
ſum lux mũdi. Et forte non deſit qui dicat
apud ſe metipſum: Nũquid forte dñs chri-
ſtus eſt ſol iſte/qui ortu et occaſu peragrat
diẽ? Non eñ defuerũt heretici qui iſta ſen-
ſerunt. Manichei ſolẽ iſtum oculis carne-
is viſibilẽ/expoſitũ et publicũ: non tñ ho-
minibus/ſed etiam pecoribus ad videndũ/
chriſtũ dominũ eſſe putauerũt. Sꝫ catho-
licę eccleſię recta fides improbat tale comẽ-
tum: et diabolicã doctrinã eſſe cognoſcit.
Non ſolum agnoſcit credendo/ ſed in qui-
bus poteſt conuincit etiã diſputãdo. Im-
probemus itaq huiuſmodi errorẽ/quẽ ſan-
cta ab initio anathematiçauit eccleſia. Nõ
arbitremur dominũ ieſum chriſtũ hũc eſſe
ſolem quẽ videmus oriri ab oriẽte/occide-
re in occidente: Cuius curſui nox ſuccedit:
cuius radij nube vmbrant: qui certo de lo-
co in locũ motione cõmigrat. Non eſt hoc
dñs chriſtus: non eſt dñs chriſtus ſol factꝰ:
Joh.i.a. ſed p quem ſol factus ẽ: Omnia eñ p ipſũ
facta ſunt: et ſine ipſo factũ eſt nihil. Eſt er-
go lux quę fecit hanc lucẽ: Hanc amemus:
hanc intelligere cupiamus: ipſam ſitiamꝰ:
vt ad ipſam lucẽ aliqñ veniamus: et in illa
ita viuamus/ vt nunq̃ oĩno moriamur.
Iſta eñ lux eſt/de qua ꝓphetia olim pmiſ-
Ps.35. ſa: ita in pſalmo cecinit: Homines ⁊ iumẽ-
ta ſaluabis dñe: ſicut multiplicata ẽ miſe-
ricordia tua deus. Pſalmi ſancti iſta ver-
B ba ſũt. Aduertite quid de tali luce antiquꝰ
ſanctorũ hominũ dei ſermo pmiſerit: Ho-
mines inquit ⁊ iumẽta ſaluos facies dñe:
ſicut multiplicata ẽ miſericordia tua deus.
Quomõ eñ deꝰ es/⁊ habes multiplicẽ mi-
ſericordiã: puenit eadẽ multiplicitas miſe-
ricordię tuę: nõ ſolũ ad homines quos cre-
aſti ad imaginẽ tuã/ſed etiã ad pecora quę
hominibꝰ ſubdidiſti. A quo eñ ſalus homi-
nis/ab illo ſalus et pecoris. Nõ erubeſcas
hoc ſentire de dño deo tuo: immo pſumas
⁊ fidas ⁊ caueas ne aliter ſentias. Qui ſal-
uum facit te/ipſe ſaluũ facit equũ tuũ/ ipſe
ouẽ tuã: ad minima omnino veniamꝰ/ipſe

gallinã tuã. Dñi eſt ſalus: et iſta deus ſal- Ps.3.
uat. Mouet te/interrogas: miror quid du-
bitas: Dedignabit ſaluare/qui dignatus ẽ
creare? Dñi ẽ ſalus: Angelorũ/hominũ/pe-
corũ/dñi eſt ſalus. Sicut nemo eſt a ſeipſo:
ita nemo ſaluus eſt a ſeipſo. Proinde ve-
riſſime pſalmꝰ atq optime ait: Homines
et iumenta ſaluos facies dñe. Quare? Si-
cut multiplicata ẽ miſericordia tua deus.
Tu eñ es deus: tu creaſti: tu ſaluas: tu de-
diſti eſſe: tu das ſanũ eẽ. Si ergo ſicut mul-
tiplicata eſt miſericordia dei/ab illo hoĩes
⁊ iumẽta ſaluant: nõne homines habẽt ali-
quid aliud qđ eis deus pſtet creator/ qđ iu-
mentis non pſtet? Nulla ne diſcretio ẽ in-
ter animal factũ ad imaginẽ dei/et animal
ſubditũ imagini dei? Eſt plane. Preter ſa-
lutẽ iſtã cõmunẽ nobiſcũ animãtibꝰ mutis/
eſt qđ nobis pſtet deus: illis autẽ nõ pre-
ſtet. Quid ẽ hoc? Sequere in eodẽ pſalmo:
Filij autẽ hominũ/ ſub tegmine alarũ tua-
rũ ſperabũt. Habentes modo ſalutẽ cõmu-
nẽ cũ pecoribꝰ ſuis: filij hominũ ſub tegmi-
ne alarũ tuarũ ſperabunt. Aliam habẽt ſa-
lutẽ in re/aliã i ſpe. Salus iſta quę in pſen-
ti eſt/ hominibꝰ pecoribuſq cõmunis eſt.
Sed eſt alia quã ſperãt homines: ⁊ accipi-
unt qui ſperãt: nõ accipiũt qui deſperant.
Filij autẽ hominũ/ſub tegmine inquit ala-
rum tuarũ ſperabũt. Qui autẽ pſeuerant/
ſperant: a te ptegũtur: ne de ſpe a diabolo
deijciant/ ſub tegmine alarũ tuarũ ſpera-
bunt. Si ergo ſperabũt: quid ſperabũt ni-
ſi q pecora nõ habebunt? Inebriabunt ab
vbertate domus tuę: ⁊ torrẽte voluptatis
tuę potabis eos. Quale vinũ ẽ/vñ inebri-
ari laudabile eſt? Quale vinum eſt/ qđ nõ
turbat/ſed dirigit mentẽ? Quale vinũ eſt/
qđ facit ppetuo ſanũ: nõ inebriando facit
inſanũ? Inebriabũtur. Vñ? Ab vbertate
domus tuę: et torrente voluptatis tuę po-
tabis eos. Vñ? Quoniã apud te eſt fons
vitę. Ipſe fons vitę ambulabat in terra.
Ipſe dicebat: Qui ſitit/veniat ad me. Ec-
ce fons. Sed nos de lumine loqui cępera- C
mus: et ꝓpoſitã ex euangelio queſtionẽ de
lumine tractabamus: Lecta eſt eñ nobis
dicẽte dño: Ego ſum lux mũdi. Inde quę-
ſtio/ne quis carnaliter ſapiens ſolẽ iſtũ in-
telligendũ putaret. Venimꝰ inde ad pſal-
mũ: Quo conſiderato/inuenimus interim
dominũ fontẽ vitę. Bibe et viue. Apud te

inquit fons vite: ideo ſub vmbraculo ala-
rum tuarū ſperabūt filij hominū / inebriari
iſto fonte querentes. Sed de lumine dice-
bamus: ſequere ergo: Nā ꝓpheta cū dixiſ-
ſet: Apud te eſt fons vite: ſecutus adiūxit:
et in lumine tuo videbimus lumē: deū de
deo / lumē de lumine. Per hoc lumen factū
eſt ſolis lumen. Et lumen qꝺ fecit ſolē / ſub
quo fecit ⁊ nos / factū ē ſub ſole ꝓpter nos.
Factū eſt inquā ꝓpter nos ſub ſole lumen
qꝺ fecit ſolē. Noli contemnere nubem car-
nis: Nube tegit / nō vt obſcuret / ſed vt tem
peretur. Loquens ergo ꝑ nubē carnis lu-
men indeficiēs / lumen ſciētie / lumen ſapi-
entie / ait hoīb⁹: Ego ſum lux mūdi: Qui
Al. tambulat ſequit me nō †ambulabit in tene-
bris / ſed habebit lumē vite. Quō
te abſtulit ab oculis carnis / ⁊ reuocauit ad
oculos cordis? Nō eñ ſufficit dicere: Qui
me ſequit / nō ambulabit in tenebris: ſ; ha-
bebit lumen: addidit eñ vite: Sicut ibi di-
ctū eſt: Quoniā apud te eſt fons vite. Vi-
dete itaq; fratres mei / quomō verba dñi cū
illius pſalmi veritate cōcordēt: et ibi lumē
poſitū eſt cum fonte vite: et a dño dictum
eſt / lumen vite. In illis autē vſibus corpo
ralibus / aliud ē lumē / aliud fons. Fontem
fauces querūt / lumē oculi. Qñ ſitim⁹ / que-
rimus fontē: qñ in tenebris ſumus / queri-
mus lumē. Et ſi forte nocte ſitiam⁹ / lumen
accēdimus vt ad fontē veniamus. Nō eſt
ſic apud deū: Qꝺ lumen eſt / hoc eſt fons.
Qui tibi lucet vt videas: ipſe tibi manat
vt bibas. Videtis ergo fratres mei / vide-
tis ſi intus videtis: quale hoc lumē eſt / de
quo dñs dicit: Qui me ſequit / nō ambula-
bit in tenebris. Sequere iſtū ſolē: videam⁹
ſi nō ambulabis in tenebris: Ecce oriendo
exit a te. Ille curſu ſuo ad occidentē ꝑgit:
tibi forte ad orientē ꝓfectio ē: niſi tu in cō-
trariā partē ꝑgas: nō qua ille tēdit / ſequen
do eū ꝓfecto errabis: ꝓ oriente occidentē
tenebis. Tu eū in terra ſi ſequariſ / errabis:
nauta ſi eū in mari ſequat / errabit. Poſtre-
mo videtur tibi ſequendū eſſe ſolē: et ten-
dis etiā ipſe ad occidentē quo et ille tēdit.
Videamus cū occiderit / ſi nō ambulabim⁹
in tenebris. Vide quemadmodū et ſi no-
lueris eū deſerere tu / ipſe te deſeret: ſerui-
tutis ſue neceſſitate peragens diē. Dñs au
tem noſter ieſus chriſtus interim et cū per
carnis nubē nō omnibus apparebat: ꝑ ſa-
pientie poteſtatē omnia tenebat. De⁹ tu-
us vbiq; totus eſt. Si nō ab illo facias ca-
ſum: nunq̃ a te ipſe facit occaſum. Qui er
go me inquit ſequit / nō ambulabit ī tene-
bris / ſed habebit lumē vite. Qꝺ ꝓmiſit: fu
turi tēporis verbo poſuit. Nō eñ ait / ha-
bet: ſed habebit lumen vite. Nō ait tamē:
qui ſequet me / ſed q̄ ſequit me. In eo qꝺ
facere debemus / p̄ſens tēpus poſuit: quod
autē ꝓmiſit facientib⁹: futuri tēporis ỽbo
ſignificauit. Qui ſequit / habebit: Mō ſe-
quit / poſt habebit: Modo ſequit ꝑ fidem /
poſt habebit ꝑ ſpeciem. Qdiu eñ ſumus 2.Cor.5.b.
in corpore / ait apl's: peregrinamur a dño.
Per fidē eñ ambulam⁹ / nō ꝑ ſpeciē. Quā-
do ꝑ ſpeciē? Cum habuerimus lumē vite:
cum ad illam viſionem venerimus / qñ nox
iſta tranſierit. De illo quippe die qui exor-
turus eſt / dictū eſt: Mane aſtabo tibi ⁊ cō- Pſ.5.
templabor. Quid eſt mane? Trāſacta no-
cte ſeculi huius: tranſactis erroribus tem-
ptationū: ſuperato illo leone qui nocte ru- 1.Petri.5.c.
giens circuit / quē deuoret querēs. Mane
aſtabo tibi et videbo. Nūc ỽo quid puta-
mus fratres huic tēpori congruere / niſi qꝺ
rurſus ī pſalmo dicit? Lauabo ꝑ ſingulas Pſ.6.
noctes lectū meū: lachrymis meis ſtratum
meū rigabo. Per ſingulas noctes inq̄t fle-
bo: in deſiderio lucis ardebo. Videt dñs
deſideriū meū. Quomō dicit illi alter pſal
mus: Ante te omne deſideriū meū: ⁊ gemi Pſ.37.
tus meus a te nō eſt abſconditus. Deſide-
ras aurū / videri poteſt: Querens eñ aurū
manifeſtus eris hominib⁹. Deſideras fru-
mentū: interrogas qui habeat: ⁊ cupiēs ꝑ-
uenire ad id qꝺ deſideras / indicas te. Deſi
deras deū: quis videt niſi deus? A quo eñ
petis deū ſicut panē / ſicut aquam / ſicut au-
rum / ſicut argentū / ſicut frumentū? A quo
petis deū niſi a deo? Ipſe petitur a ſeipſo /
qui ꝓmittit ſeipſum. Extēdat anima cupi-
ditatē ſuam / et ſinu capaciore querat com-
prehēdere / qꝺ ocul⁹ nō vidit / nec auris au- Eſaie.64.b. 1.Cor.2.c.
diuit: nec in cor hominis aſcēdit. Deſidera-
ri poteſt: cōcupiſci poteſt: ſuſpirari pōt: ĩ il-
lud poteſt digne cogitari: ⁊ verbis explica-
ri nō poteſt. Ergo fratres mei / qꝺ dñs bre- C
uiter ait: Ego ſum lux mūdi: qui me ſequi-
tur / nō ambulabit in tenebris: ſed habebit
lumen vite. Quib⁹ verbis aliud eſt qꝺ iuſ-
ſit / aliud qꝺ ꝓmiſit. Faciamus qꝺ iuſſit: ne
impudenti fronte conſiderem⁹ qꝺ ꝓmiſit:

ne dicat nobis in iudicio ſuo: Feciſti enim
quod iuſſi/ vt petas quod promiſi? Quid
ergo iuſſiſti dñe deus noſter? Dicet tibi:
Ut ſequereris me. Cõſiliũ vitę petiſti. Cu
Pſ.35. ius vitę/niſi de qua dictũ eſt: Apud te eſt
Math.19.d. fons vitę. Audiuit quidã: Uade vẽde om
nia quę habes et da pauperibus: et habe/
bis theſaurũ in cęlo/ ⁊ veni ſequere me: tri
ſtis abſceſſit: nõ eſt ſecutus. Quęſiuit ma/
giſtrũ bonum: interpellauit doctorẽ/ ⁊ cõ/
tempſit docentẽ. Triſtis abſceſſit/ ligatus
cupiditatibus ſuis. Triſtis abſceſſit/ ha/
bens grandẽ ſarcinã auaricię ſuper hume/
ros ſuos. Laborabat/ ęſtuabat: ⁊ qui ab il
lo ſarcinã deponere voluit: nõ eſt ſequen/
dus putatus/ ſed deſerẽdus. Poſtea vero
Math.11.d. ꝙ dñs ꝑ euãgeliũ clamauit: Uenite ad me
omñes qui laboratis et onerati eſtis: ⁊ ego
vos reficiã: Tollite iugum meũ ſuꝑ vos: et
diſcite a me quia mitis ſum et humilis cor/
de: ꝙ multi fecerunt audito euangelio/ qđ
ex ore ipſius audito diues ille nõ fecit. Er/
go mõ faciamus: ſequamur dñm: ſoluamꝰ
cõpedes/ quibus impedimur ſequi. Et ꝗs
idoneus ſoluere tales nodos/ niſi ille adiu
Pſ.115. uet cui dictũ ẽ: Dirupiſti vincula mea? De
Pſ.145. quo alius pſalmus dicit: Dñs ſoluit cõpe/
ditos: dñs erigit eliſos. Et quid ſequũtur
ſoluti et erecti/ niſi lumen a quo audiunt:
Ego ſum lux mũdi: qui me ſequitur/ nõ am/
bulabit in tenebris: quia dñs illuminat cę
F cos. Illuminamur ergo mõ fratres/ habẽ/
tes collyriũ fidei. Pręceſſit enim eius ſaliua
Joh.9.b. cũ terra/ vñ inungeretur qui cęcus eſt natus.
Et nos de adã cęci nati ſumus: illo illumi/
nante opus habemus. Miſcuit ſaliuã in
Joh.1.b. terra: Uerbũ caro factũ eſt/ ⁊ habitauit in
nobis. Miſcuit ſaliuã cũ terra: ideo prędi/
Pſ.84. ctũ eſt: Ueritas de terra orta eſt. Ipſe aũt
Joh.14.a. dixit: Ego ſum via/ veritas et vita. Uerita/
te ꝑfruemur cũ viderimus facie ad faciem:
quia et hoc ꝓmittitur nobis: Nã quis aude/
ret ſperare/ qđ deus nõ dignatus eſſet vel
polliceri vel dare? Uidebimus facie ad fa/
1.Cor.13.d. ciẽ: apoſtolus dicit: Nũc ſcio ex ꝑte/ nũc in
ęnigmate ꝑ ſpeculũ: tunc autẽ facie ad fa/
1.Joh.3.a. ciẽ. Et iohãnes apoſtolꝰ in epiſtola ſua: Di
lectiſſimi nũc filij dei ſumus: et nondũ ap/
paruit quid erimus: Scimus quia cũ appa
ruerit/ ſimiles ei erimus: quoniã videbimꝰ
eũ ſicuti ẽ. Hęc ẽ magna ꝓmiſſio: Si amas
ſequere. Amo inquis. Sed qua ſequor? Si

dixiſſet tibi dñs deus tuus: ego ſum veri/
tas ⁊ vita: deſiderãs veritatẽ/ concupiſcẽs
vitã: viã qua ad hęc ꝑuenire poſſes/ profe/
cto quęreres et diceres tibi: Magna res ve/
ritas/ magna res vita: ſi eſſet quomõ illuc
ꝑueniret anima mea. Quęres q̃? Audi eũ
dicentẽ ꝑmo: Ego ſum via. Anteꝗ̃ diceret
quo/ ꝑmiſit qua: Ego ſũ inquit via. Quo
via? Et veritas ⁊ vita. Primo dixit q̃ veni/
as: poſtea dixit quo venias. Ego ſum via:
ego ſum veritas: ego ſũ vita. Manẽs apđ
patrẽ/ veritas et vita: induens ſe carne/ fa/
ctus eſt via. Non tibi dicitur: labora quęren
do viam/ vt ꝑuenias ad veritatẽ et vitam.
Nõ hoc tibi dicitur: Piger ſurge: via ipſa ad
te venit/ et te de ſomno dormientẽ excita/
uit: Si tñ excitauit/ ſurge et ambula. For/
te conaris ambulare/ ⁊ nõ potes: quia do/
lent pedes. Uñ dolent pedes? An iubente
auaricia ꝑ aſpera cucurrerũt? Sed dei ver/
bũ ſanauit et claudos. Ecce inquis ſanos
habeo pedes: ſed ipſam viã non video. Il
luminauit et cęcos. Hoc totũ ꝑ fidẽ/ ꝙdiu
peregrinamur a dño manẽtes in corpore.
Cũ autẽ perambulauerimꝰ viã: et ad ipſã
patriã peruenerimꝰ: quid erit nobis lętiꝰ?
ꝗd erit nobis beatius? Quia nihil pacati/
us: nihil enim aduerſus hominẽ rebellabit.
Nũc vero fratres/ difficile ſine rixa ſumus:
Ad concordiã quidẽ vocati ſumus: iube/
mur pacẽ habere inter nos: ad hoc conan/
dũ eſt/ omnibuſq; nitendũ viribus: vt ali/
qñ perueniamus ad ꝑfectiſſimã pacẽ. Mõ
autẽ litigamus plęrũq; cũ eis/ quibus con/
ſulere volumꝰ. Ille errat: tu vis ducere ad
vitã. Reſiſtit paganus: diſputas cõtra er/
rores idolorũ et dęmoniorũ. Reſiſtit hęre/
ticus: diſputas contra alias doctrinas dę/
monioꝝ. Malus catholicus nõ vult bñ vi/
uere: corripis etiã interiorem fratrem tuũ:
tecũ manet in domo/ ⁊ ꝑditas vias quęrit.
Eſtuas quomõ illud corrigas: vt đ illo bo/
nã rationẽ dño amborũ reddas: Quantę
vndiq; rixarũ neceſſitates? Plęrũq; homo
tędio affectus/ dicit apđ ſemetipſũ: Quid
mihi eſt pati cõtradictores: pati eos q̃ red/
dunt mala ꝓ bonis? Ego volo cõſulere: illi
volũt perire: Conſumo vitã meã litigan/
do: pacẽ non habeo. Inimicos inſuꝑ facio
quos amicos habere deberẽ: ſi beniuolen/
tiã conſulẽtis attenderẽt. Quid mihi ẽ iſta
perpeti? Redeã ad me: mecũ ero: deũ meũ

inuocabo. Redi ad teipſum: ibi inuenies
rixā. Si cepiſti deū ſequi:ibi inuenis rixā.
Gal.5.c. Quam rixam inquis inuenio? Caro con/
cupiſcit aduerſus ſpiritū/ et ſpiritus aduer
ſus carnē. Ecce tuipſe es:ecce tu ſolus es:
ecce tecū es: ecce aliū nullum hominē pa/
Roma.7.d. teris. Sed vides aliā legē in membris tu/
is/repugnantē legi mentis tuę:et captiuā/
tem te in lege peccati quę eſt in mēbris tu/
is. Exclama ergo/et a rixa interiore clama
ad deū/vt tibi pacificet te: Miſer ego ho/
mo/ quis me liberabit de corpore mortis
huius? Gratia dei p ieſum chriſtū dn̄m no/
ſtrū: Quia q̄ me inquit ſequit̄/nō ambula/
bit in tenebris/ſed habebit lumē vitę. Fi/
nita tota rixa/imortalitas conſequet̄: quia
nouiſſima inimica deſtruet̄ mors. Et qua/
1.Cor.15.d. lis pax erit? Oportet corruptibile hoc in/
Ibidem.g. duere incorruptionē:ꝛ mortale hoc indue/
re immortalitatē. Quo vt veniamus/quia
tunc erit in re: nūc ſequamur in ſpe eū qui
dixit: Ego ſum lux mūdi:qui me ſequitur/
non ambulabit in tenebris: ſed habebit
lumen vitę.

Ab eo quod dictum eſt: Dixe/
runt ergo phariſei: Tu de teipſo
teſtimoniū perhibes: teſtimoniū
tuum nō eſt verum: vſq̧ ad id q̄d
dictum eſt: Uerum eſt teſtimoni/
um meū:qꝛ ſcio vnde veni ꝛ quo
vado: Tractatus.XXXV.

A

E verbis dn̄i

d nostri ieſu chriſti vbi ait:Ego
ſum lux mūdi:qui me ſequit̄/
non ambulabit in tenebris/
ſed habebit lumen vitę: heſterno die qui
affuiſtis/ diu diſputatum eſſe meminiſtis.
Et ſi adhuc velimus de illo lumine diſpu/
tare/diu loqui poſſemus: Nā nō poſſum⁹
explicare compēdio. Itaq̧ fratres mei/ ſe/
quamur chriſtū lumē mūdi/ ne ambulem⁹
in tenebris. Tenebrę metuēdę ſunt:mox/
nō oculorū: Et ſi oculorū/ nō exteriorū/ſed
interiorū. Unde diſcernit̄ non albū et ni/
grū:ſed iuſtū et iniuſtū. Cū hęc ergo dixiſ/
Al.† Dixerūt ḡ ei phariſei ſet dn̄s noſter ieſus chriſtus. † Reſpon/
derunt iudei: Tu de teipſo teſti/
Al.† ꝑhibes moniuꝫ† dicis: teſtimoniū tuum
nō eſt verū. Anteq̄ veniret dn̄s noſter
ieſus chriſtus: multas an̄ ſe lucernas pro/
pheticas accēdit et miſit. De his etiā erat
iohānes baptiſta: cui tā magnū ipſum lu/
men/ q̄d eſt dn̄s chriſtus/ꝑhibuit teſtimo/
niū/quale nulli hominū: Ait em̄: In natis Math.11.b.
mulierꝫ non ſurrexit maior iohanne bapti/
ſta. Hic tamē quo nemo erat maior in na/
tis mulierū: dicit de dn̄o ieſu chriſto: Ego Ioh.1.d.
quidē baptiço vos in aqua:qui aūt venit
fortior me eſt:cuius nō ſum dignus calcia/
mentū ſoluere. Uidete quēadmodū ſe lu/
cerna dici ſubmittat. Lucerna ṽo ipſū io/
hannē fuiſſe dn̄s ipſe teſtat̄: Ille erat inq̄t Ioh.5.f.
lucerna ardēs et lucēs:et vos voluiſtis ad
horā exultare in lumine eius. Quādo aūt
dixerūt iudei dn̄o: Dic nobis in qua pote/ Math.21.d.
ſtate iſta facis? Sciens dn̄s quia iohannē
baptiſtā ꝓ magno habebāt:ꝛ q̄ ipſe quem
ꝓ magno habebant:eis de dn̄o teſtimoni/
um perhibuiſſet: reſpōdit eis: Interroga/
bo et ego vos vnum ſermonē: dicite mihi:
Baptiſmū iohānis vn̄ eſt/de celo/an ex ho
minibus? Turbati illi intra ſemetipſos/ co
gitabant:quia ſi dicerēt ab hominib⁹:lapi
dari poſſent a turba/ quę iohannē ꝓphetā
eſſe credebāt. Si dicerēt/de celo:reſponde/
ret eis: Ille quē confitemini de celo habu/
iſſe ꝓphetiā/mihi teſtimoniū ꝑhibuit:ꝛ ab
illo audiſtis in qua ego iſta faciā poteſtate.
Uiderūt ergo: quodlibet horū reſpondiſ/
ſent/in laqueos ſe caſuros/et dixerūt: Ne/
ſcimus. Et dn̄s eis: Nec ego dico vobis/ i
qua poteſtate iſta facio. Nō vobis dico q̄d
ſcio:quia nō vultis fateri q̄d ſcitis. Iuſtiſ/
ſime vtiq̧ repulſi/cōfuſi abſceſſerūt. Et im/
pletū eſt q̄d in pſalmo p ꝓphetā dicit deus
pater: Paraui lucernam chriſto meo:id eſt Ps.131.
ipſum iohannē: Inimicos eius induā con/
fuſione: ſup ipſum autē efflorebit ſanctifi/
catio mea. Habebat ergo dn̄s ieſus chri/
ſtus teſtimoniū ꝓphetarū ante ſe pręmiſ/
ſorum pręconū iudicē pręcedentiū: Habe/
bat teſtimoniū a iohanne: ſed ipſe maius
teſtimoniū erat q̄d ſibi ꝑhibebat. Illi au/
tem infirmis oculis lucernas quęrebāt: qꝛ
diē ferre non poterant. Nā iohānes idem/ B
ipſe apoſtolus/ cuius euangeliū in mani/
bus habemus: in ipſius euāgelij ſui capite
ait d̄ iohāne: Erat homo miſſus a deo/ cui Ioh.1.a.a.
nomē erat iohānes: Hic venit vt teſtimo/
niū ꝑhiberet de lumine:vt omnes crederēt
per eū. Non erat ille lumē: ſed vt teſtimo/
niū ꝑhiberet de lumine: Erat lumen verū:
q̄d illuminat omnē hominē venientem in

hunc mundũ. Si omnẽ: ergo et iohannẽ.
Joh.i.b. Unde dicit et ipſe iohannes: Nos omnes
de plenitudine eius accepimus. Diſcernite
ergo iſta/ vt ꝓficiat mẽs veſtra in fide chri/
ſti: ne ſemꝑ infantes ſitis vbera querẽtes:
et a cibo ſolido reſilientes. Debetis apud
matrẽ ſanctã eccleſiam chriſti nutriri et ab/
lactari: et ad eſcas ſolidiores accedere mẽ/
te/ nõ vẽtre. Hoc ergo diſcernite/ aliud eſſe
lumen quod illuminatᷣ/ aliud quod illumi/
nat: Nã et oculi noſtri lumina dicuntur: et
vnuſquiſq̃ ita iurat tangẽs oculos ſuꝑ lu/
mina ſua: ſic viuant lumina mea. Uſitata
iuratio eſt. Que lumina ſi lumina ſũt: de/
ſit lumẽ in cubiculo tuo clauſo/ pateant et
luceãt tibi: Non vtiq̃ poſſũt. Quomõ er/
go iſta in facie que habemus ⁊ lumina nũ/
cupamus/ ⁊ quãdo ſana ſunt et quãdo pa/
tent/ indigẽt extrinſecꝰ adiutorio luminis:
quo ablato ⁊ nõ illato/ ſana ſunt/ apta ſũt:
nec tamẽ vident: ſic mens noſtra que ẽ ocu
lus anime/ niſi veritatis lumine radietᷣ: et
ab illo qui illuminat/ nec illuminatᷣ/ mira/
biliter illuſtretᷣ: nec ad ſapientiã nec ad iu/
ſticiã poterit ꝑuenire. Ipſa eſt enĩ vita no/
ſtra iuſte viuere. Quomodo autẽ nõ offen
dit in via/ cui nõ lucet lumen? Ac ꝑ hoc in
tali via videre opus ẽ: i tali via videre ma
gnũ eſt: Nã tobias in facie oculos clauſos
habebat: ⁊ filius patri manũ dabat: pater
filio viã precipiẽdo monſtrabat. Reſpon/
derunt ergo iudei: Tu de te teſtimoniũ di/
cis: Teſtimoniũ tuum nõ eſt verũ. Uide/
amus quid audiant: audiamus ⁊ nos/ ſed
non ſicut illi: Illi contemnẽtes: nos credẽ/
tes. Illi occidere chriſtũ volentes: nos per
C chriſtũ viuere cupiẽtes. Interim iſta diſtã
tia diſtinguat aures mẽteſq̃ noſtras: ⁊ au/
diamus quid reſponderit dominꝰ iudeis.
Reſpõdit ieſus et dixit eis: Et ſi
Al.hz ꝯ de ipſo ego de me teſtimoniũ perhibeo:
verum eſt teſtimoniũ meũ: Quia
ſcio vnde veni et quo vado. Lumẽ
et alia demonſtrat et ſeipſũ. Accendis lu/
cernã: verbi gratia/ vt queras tunicã: et ꝓ/
ſtat tibi ardens lucerna vt inuenias tuni/
cam: Nũquid accendis lucernã vt videas
ardentẽ lucernã? Lucerna quippe ardens
idonea eſt et alia que tenebris operiebantᷣ
nudare/ et ſeipſam tuis oculis demonſtra/
re: Sic et dñs chriſtus/ et inter fideles ſuos
et inimicos iudeos/ tanq̃ inter lucẽ et te/
nebras diſtinguebat: tanq̃ intᷣ illos quos
radio fidei perfũdebat: et illos quoꝝ clau/
ſos oculos circũfundebat. Nam etiam ſol
iſte et videntis faciẽ illuſtrat ⁊ ceci. Ambo
pariter ſtantes/ et faciẽ ad ſolẽ habentes/
illuſtrantᷣ in carne: ſed nõ ambo illuminã/
tur in acie. Uidet ille/ ſed ille nõ videt. Am
bobus ſol ꝑ̃ſens eſt/ ſed ꝑ̃ſente ſole vnꝰ ab/
ſens: Sic et ſapientia dei/ verbũ dei/ dñs
ieſus chriſtus vbiq̃ ꝑ̃ſens eſt: quia vbiq̃ ẽ
veritas/ vbiq̃ eſt ſapiẽtia. Intelligit quis
in oriente iuſticiã: intelligit alius in occi/
dente iuſticiã: nunquid alia eſt iuſticia quã
ille intelligit/ alia quã iſte? Sepati ſũt cor/
pore: et in vno habent acies mentiũ ſua/
rum. Quã video iuſticiã hic conſtitutus ſi
iuſticia eſt: ipſam videt iuſtus neſcio quot
manſionibus a me carne ſeiũctus: ⁊ in illi/
us iuſticia luce coniũctus. Ergo teſtimoni
um ſibi ꝑhibet lux: aperit ſanos oculos: et
ſibi ipſa teſtis ẽ vt cognoſcatᷣ lux. Sed q̃d
agimꝰ de infidelibus? Nũquid illis nõ eſt
preſens? Eſt preſens et illis: ſed quibus eã
videant/ oculos nõ habẽt cordis. Audi de
illis ex euangelio ipſo prolatam ſententi/
Joh.i.a. am: Et lux lucet in tenebris: et tenebre eã
non cõphenderũt. Ergo ait dñs et ve/
rum ait: Et ſi ego de me teſtimoniũ perhi/
beo: verum eſt teſtimonium meũ: quia ſcio
vñ veni et quo vado. Patrẽ volebat intel
ligi: patri gloriã dabat filius. Equalis glo
rificat eũ a quo eſt miſſus: quantũ debet
homo glorificare eũ a quo eſt creatꝰ? Scio
D enĩ vnde veni et quo vado. Iſte qui in ꝑ̃/
ſentia vobis loquitᷣ/ habet quod nõ deſe/
ruit/ ſed tamẽ venit. Non enĩ veniẽdo in/
de diſceſſit/ aut redeũdo nos reliqt. Quid
miramini? Deus eſt: non poteſt hoc fieri/
ſed ab homine: nõ poteſt hoc fieri ab ipſo
ſole: quando ꝑgit ad occidentẽ/ deſerit ori/
entẽ: et donec oriturus redeat ad orientẽ/
nõ eſt in oriente: dñs aũt noſter ieſus chri/
ſtus et venit et ibi eſt: et redijt et hic ẽ. Au/
Joh.i.b. di ipſum euangeliſtã alio loco dicentẽ: et
ſi potes cape: ſi nõ potes/ crede. Deũ inq̃t
nemo vidit vnq̃/ niſi vnigenitꝰ filius qui ẽ
in ſinu patris/ ipſe enarrauit. Nõ dixit: fu/
it in ſinu patris: quaſi veniẽdo deſeruerit
ſinũ patris. Hic loquebatᷣ: et ibi ſe eſſe di/
cebat: Qui et hinc diſceſſurus/ quid dixit:
Matth.28.d. Ecce ego vobiſcũ ſum omnibꝰ diebus vſq̃
ad conſummationẽ ſeculi. Ergo verum eſt

teſtimoniū lumis: ſiue ſe oſtēdat ſiue alia:
Quia ſine lumine nō potes videre lumen:
et ſine lumine nō potes videre qđlibet ali
ud qđ nō eſt lumē. Si idoneū eſt lumen ad
demonſtrāda ea quę nō ſunt lumina: nun
quid in ſe deficit? Nunqđ ſe nō aperit/ ſine
quo alia patere nō poſſūt? Locutus eſt ꝓ
pheta verum: ſed vñ haberet niſi de fonte
hauriret? Locutus ē iohannes verū: ſ vñ
Ioh.1.b. locutus eſt/ ipſum interroga: Nos inqt de
plenitudine eius accępimus. Ergo idone
us eſt dñs noſter ieſus chriſtus/ qui ſibi ꝑhi
bebat teſtimoniū. Sed plane fratres mei:
in nocte huius ſęculi audiamus/ et ꝓpheti
am intente: Nō eñ ad fragilitatē noſtrā/
nocturnaſq; cordis noſtri intimas tene
bras/ humil' voluit venire dñs noſter. Ho
mo venit contemnēdus ⁊ honorādus/ ve
nit negādus ⁊ confitēdus. Cōtemnēdus ⁊
negādus a iudęis: honorādus et confitēdꝰ
a nobis. Iudicandus iniuſte/ iudicaturꝰ iu
ſte. Talis ergo venit/ vt oporteret ei lucer
nā teſtimoniū ꝑhibere: Nunqđ opus erat/
vt iohānes tanq̃ lucerna ꝑhiberet teſtimo
niū diei/ ſi dies ipſe ab infirmitate noſtra
poſſet videri? Sed non poteramꝰ. Infirmꝰ
factus ē infirmis: ꝑ infirmitatē ſanauit in
firmitatē: Per mortalē carnē carnis abſtu
lit mortē. De corꝑe ſuo collyriū fecit lumi
E nibus noſtris. Quia ergo dñs venit/ et in
nocte ſęcli adhuc ſumꝰ: oportet vt ⁊ ꝓphe
tias audiamus: Nam de ꝓphetia cōuinci
mus contradicētes paganos. Quid ē chri
ſtus dicit paganꝰ? Cui reſpōdemꝰ: Que ꝓ
nunciauerunt ꝓphetę. Et ille: Qui ꝓphetę?
Recitamꝰ eſaiā/ danielē/ hieremiā/ alios ſā
ctos ꝓphetas: dicimꝰ q̃ longe añ illū vene
rint: quāto tēpore aduētū eius ꝓceſſerint.
Hoc ergo reſpōdemꝰ: Pręuenerūt eū pro
phetę: pręnunciauerunt eū eſſe venturum. Re
ſpondet aliquis eorū: Qui ꝓphetę? Nos
recitamus/ qui nobis quotidie recitantur.
Et ille: Qui ſunt hi ꝓphetę? Nos reſpōde
mus: Qui et ꝓdixerūt ea/ quę fieri videmꝰ.
Et ille: Vos inquit vobis illa finxiſtis: Vi
diſtis ea fieri: ⁊ quaſi ventura q̃ ꝓdicta ſūt
eſſent: in libris quibus voluiſtis ꝯſcṗſiſtis.
Hic contra inimicos paganos/ occurrit no
bis alioꝝ teſtimoniū inimicoꝝ. Proferimꝰ
codices a iudęis/ ⁊ reſpondemꝰ. Nempe et
vos ⁊ illi/ fidei noſtrę eſtis inimici: ideo ſpar
ſi ſunt per gētes: vt alios ex aliis conuinca

mus inimicis. Codex eſaię ꝓferat a iudę
is: videamus ſi nō ibi lego: Sicut ouis ad Eſaie.53.c.
immolandū ductus eſt: et ſicut agnus co
ram tondente fuit ſine voce: ſic nō aperuit
os ſuū: In humilitate iudiciū eius ſublatū
eſt: Liuore eius ſanati ſumꝰ. Oēs vt oues
errauimus: ⁊ ipſe traditus ē ꝓ peccatis no
ſtris. Ecce lucerna vna. Alia ꝓferat: Pſal
mus aperiat: etiā inde ꝓdicta paſſio chri
ſti recitet: Foderūt manus meas et pedes Pſ.21.
meos: dinumerauerunt oīa oſſa mea. Ipſi
vero cōſiderauerūt me: diuiſerūt ſibi veſti
menta mea: et ſuꝑ veſtimentū meū miſe
rūt ſortē. Apud te laus mea: in eccleſia ma
gna cōfitebor tibi. Cōmemorabunt et cō
uertentur ad dñm/ vniuerſi fines terrę. Et
adorabunt in conſpectu eius/ vniuerſę pa
trię gentiū: Quia dñi eſt regnū: et ipſe do
minabit gentiū. Erubeſcat vnus inimicꝰ:
quia codicē miniſtrabat alius inimicꝰ. Sꝫ
ecce de codicibꝰ ꝓlatis/ ab vno inimico al
terum vici: et ipſe qui mihi codicem ꝓtulit/
non relinquat: Ab illo proferat/ vñ et ipſe
vincat. Lego aliū ꝓphetā: et inuenio do
minū loquentē ad iudęos: Nō eſt mihi vo Malach.1.c.
luntas in vobis/ dicit dñs: nec acciṗiā ſa
crificiū de manibus veſtris: quoniā ab or
tu ſolis vſq; ad occaſum/ ſacrificiū mundū
offert nomini meo. Nō venis iudęe ad ſa
crificiū mundū? Conuinco te imundū. Ec
ce et lucernę perhibēt teſtimoniū diei pro
pter infirmitatē noſtrā: quia diei claritatē
tolerare ⁊ videre nō poſſumꝰ: nā et nosipſi
chriſtiani in cōparatione quidē infidelium
lux iam ſumus. Unde dicit apoſtolus: Fu Eph.5.b.
iſtis eñ aliqñ tenebrę: nūc aūt lux in dño:
ſicut filii lucis ambulate. Et alibi dixit: Nox Roma.13.d.
pręceſſit: dies autē appropinquabit: abii
ciamꝰ ergo opera tenebrarū: et induamur
arma lucis/ ſic vt ī die honeſte ambulemꝰ.
Tamē quia in cōparatione illius lucis ad F
quā venturi ſumus/ adhuc nox eſt etiā di
es in quo ſumꝰ. Audi petꝝ apoſtolū: dela
tam dicit dño chriſto voce ꝺ magnifica po
teſtate: Tu es filius meus dilectus/ in quo 2.Petri.1.d. Matth.17.a.
bene complacui. Hanc vocē inquit nos de
cęlo audiuimus delatā: cū eſſemus cū illo
in monte ſancto. Sed qꝛ nos nō ibi fuimꝰ:
et iſtam vocē de cęlo tūc nō audiuimꝰ: ait
ad nos ipſe petrus: Et habemus certiorem
ꝓpheticum ſermonē. Pręuidens eñ dñs
ieſus chriſtus impios quoſdā futuros/ qui

miraculis eius calumniarenť/ magicis ar/
tibus ea tribuendo: ꝓphetas ante pręmi/
ſit. Nunquid eñ ſi magus erat/et magicis
artibus fecit vt coleretť: et mortuus magus
erat anteꝗ̃ natus? Prophetas audi o ho/
mo mortue/et vermeſcēdo calūnioſe: Pro/
phetas audi/lege: audi qꝛ ante dominū ve/
nerunt: Habemus inquit apoſtolꝰ petrꝰ cer
tiorem ꝓpheticū ſermonē/ cui benefacitis
attendentes ſicut lucernę in obſcuro loco:
donec dies luceſcat/ et lucifer oriať in cor/
dibus veſtris. Qñ ergo dominꝰ ieſus chri/
ſtus venerit: et ſicut dicit apoſtolus etiam
1.Corī.4.a. paulus: illuminauerit occulta tenebrarū/et
manifeſtauerit cogitatiōes cordis/ vt laus
ſit vnicuiqꝫ a deo: tūc pręſente tali die lu/
cernę nō erunt neceſſarię. Nō legeť nobis
propheta: nō aperieť codex apoſtoli: nō re/
quireť teſtimoniū iohannis: nō ipſo indi/
gebimus euāgelio: Ergo omnes ſcripturę
tolleňť de medio: quę nobis ī huius ſęculi
nocte tanꝗ̃ lucernę accendebanť/ne in te/
nebris remaneremus. Iſtis omnibꝰ ſubla/
tis/ne quaſi nobis luceant indigētibus: et
ipſis hominibus dei ꝑ quos hęc miniſtra/
ta ſunt/nobiſcū lumen illud verū clarūqꝫ
videntibus: remotis ergo his adiumentis
quid videbimus? Vñ paſceť mēs noſtra?
Eſaie.64.b. Unde obtutus ille lętabitur? Vñ erit illō
1.Corī.2.c. gaudiū/qō nec oculus vidit: nec auris au/
diuit: nec in cor hominis aſcēdit? Quid vi/
debimus? Obſecro vos/amate mecū: cur/
rite credendo mecū: patriā ſupernā deſide/
remus: ſupernę patrię ſuſpiremꝰ: peregri/
nos nos eſſe hic ſentiamus. Quid tūc vi/
Ioh.1.a. debimus: dicat nūc euangeliū: In princi/
pio erat verbū: et verbū erat apud deū: et
deus erat verbū. Vñ tibi ros inſperſus eſt
ad fontē venies: vñ radius ꝑ obliqua/ et ꝑ
amfractuoſa tibi ad cor tenebroſuꝫ miſſus
eſt: nudus ipſam lucē videbis: cui videndę
ferēdęqꝫ mūdaris. Dilectiſſimi qō ⁊ heſter/
1.Ioh.3.a. no cōmemoraui/iohannes ipſe dicit: Filij
dei ſumus: et nondū apparuit quid erimꝰ:
Scimus qꝛ cū apparuerit/ſimiles ei erimꝰ:
quoniā videbimus eū ſicuti eſt. Sētio ve/
ſtros affectus attolli mecū in ſupna: ſꝫ cor/
Sap.9.d. pus qō corrumpiť aggrauat animā: et de/
primit terrena inhabitatio ſenſū multa co
gitantē. Depoſiturus ſū et ego codicē iſtū:
diſceſſuri eſtis et vos quiſqꝫ ad ſua. Bñ no
bis fuit in luce cōmuni: bene gauiſi ſumꝰ/
bene exultauimus: ſed cū ab inuicē receſſi/
mus/ab illo non recedamus.

Ab eo quod dictum eſt: Vos
ſm carnem iudicatis: ego non iu/
dico quenqꝫ: vſqꝫ ad id quod di/
ctum eſt: Ego ſum qui teſtimoni/
um ꝑhibeo de meipſo: et teſtimo
nium ꝑhibet de me qui miſit me
pater: Tractatus.XXXVI.

N quatuor a
i euāgelijs/vel potius quat/
tuor libris vniꝰ euāgelij/ſan
ctus iohānes apłs/nō imme
rito ſm intelligentiā ſpiritalē aquilę cōpa/
ratus/altius multoqꝫ ſublimius alijs tribꝰ
erexit ꝑdicationē ſuā: ⁊ in eius erectiōe eti
am corda nr̄a erigi voluit: Naꝫ cęteri tres
euangeliſtę tanꝗ̃ cū hoīe dño in terra am/
bulabāt: de diuinitate eius pauca dixerūt:
iſtū autē quaſi piguerit in terra ambulare:
ſicut ipſo exordio ſui ſermonis ītonuit: ere
xit ſe/non ſolū ſuper terrā/⁊ ſuꝑ omnē am/
bitū aeris et cęli: ſed ſuꝑ omnē etiā exerci/
tū angelorū/ omnēqꝫ conſtitutionē inuiſi/
biliū poteſtatū: et peruenit ad eū ꝑ quē fa/
cta ſunt oīa/dicendo: In ꝑncipio erat ver/ Ioh.1.a.
bū: ⁊ verbū erat apud deū: ⁊ deus erat ver/
bū: Hoc erat in principio apud deū. Om/
nia ꝑ ipſum facta ſunt: ⁊ ſine ipſo factū eſt
nihil. Huic tantę ſublimitati principij/ eti/
am cętera congrua ꝑdicauit: ⁊ de dñi diui/
nitate quomō nullus alius ē locutus: hoc
ructabat quod biberat. Non eñ ſine cau/
ſa de illo in iſto euangelio narrať: quia et Ioh.13.c.
in conuiuio ſuꝑ pectus dñi diſcūbebat. De
illo ergo pectore ī ſecreto bibebat. Sꝫ qō ī
ſecreto bibit/ī manifeſto eructauit: vt ꝑue
niat ad oēs gētes: nō ſolū incarnatio filij
dei/paſſio/ et reſurrectio/ſed etiā ꝙ erat añ
incarnationē/ vnicus patri/ verbū patris/
coęternꝰ generāti/ ęqualis ei a quo miſſus
eſt: ſed in ipſa miſſione minor factꝰ quo ma
ior eſſet pater. Quicq̄d ergo humiliter po/
ſitū auditis de domino ieſu chriſto/ſuſcipi
te carnis diſpēſationē: cogitate qualis fa/
ctus eſt ꝓpter nos: nō qualis erat vt face/
ret nos. Quicq̄d autē ſublime ⁊ ſupra oēs
creaturas excelſū atqꝫ diuinū/et patri ęq/
le atqꝫ coęternū de illo audieritis in euāge
lio poni vel legeritis: ſcitote vos hoc lege/
re quod ad formam dei pertinet/nō qō ad

foꝛmā ſerui: Quia ſi iſtam regulā tenueri-
tis qui capere poteſtis: nō autē omnes ca
pere poteſtis/ſed omnes credere debetis.
Si ergo hāc regulā tenueritis aduerſus ca
lumnias tenebꝛarū hereticarū: tanꝗ̄ in lu-
mine ambulātes ſecuri pugnabitis. Non
eñ defuerūt qui ſola euāgelica teſtimonia
legendo ſectarent/ que de humilitate chri-
ſti poſita ſunt: qui aduerſus ea teſtimonia
que de diuinitate eius locuta ſunt/ſurdi fu
erūt. Ideo ſurdi vt male verboſi. Itē qui-
dam illa ſola attendētes que de dñi ſubli-
mitate dicta ſunt: etiā ipſi miſericoꝛdiā ei⁹
qua homo factus ē ꝓpter nos/et ſi legerūt
nō crediderūt: ꝛ ab hominib⁹ inducta atꝙ
falſa eſſe putauerūt: ꝯtendētes deū tm̄mō
fuiſſe dñm noſtrū chꝛiſtū/ nō etiā hominē.
Alij ſic/alij ſic: vtriꝙ ī erroꝛe. Catholica au
tē fides ex vtroꝙ verū tenens quod tenet:
ꝛ pꝛedicās quod credit: et deū chꝛiſtū intel
lexit/ꝛ hominē credidit. Utrūꝙ eñ ſcriptū
eſt: et vtrūꝙ verū eſt. Si deum tm̄ dixeris
chꝛiſtū: medicinā negas qua ſanatus es.
Si hominē tm̄ dixeris chꝛiſtū: potētiā ne-
gas qua creatus es. Utrūꝙ igit tene ani-
ma fidel' ꝛ coꝛ catholicū: vtrūꝙ tene: vtrū-
ꝙ crede: vtrūꝙ fideliter cōfitere: Et deus
chꝛiſtus ē/et homo chꝛiſtus. Qualis deus
chꝛiſt⁹? Equalis patri: vn⁹ cū patre. Qua-
lis homo chꝛiſtus? De virgine natus: tra-
hēs de homine moꝛtalitatē: nō trahēs ini-
quitatē. Iſti ergo iudei videbant hominē:
nec intelligebāt/nec credebāt deum. Atꝙ
inter cetera audiſtis iā quēadmodū ei dixe
runt: Tu de teipſo teſtimoniū dicis: teſti-
B moniū tuū non eſt verū. Audiſtis etiā q̄d
ille reſponderit: cum heſterno die lectū eſ-
ſet: et ꝓ noſtris viribus diſputatū. Hodie
verba eius hec locuta ſūt: Uos ſm̄ car-
nem iudicatis. Ideo inquit mihi dici-
tis: Tu de te teſtimoniū dicis: teſtimoniū
tuum nō eſt verū: qꝛ ſm̄ carnē iudicatis: qꝛ
deū nō intelligitis/ꝛ hominē videtis/ ꝛ ho-
minē pſequēdo deū latentē offenditis: er-
go ſm̄ carnē iudicat. Ideo vobis arrogās
videoꝛ/quia ego teſtimoniū phibeo. Om-
nis eñ homo qñ de ſe vult perhibere teſti-
moniū laudabile: arrogans et ſupbus vi-
Prouer.27.a detur: Ideo ſcriptū eſt: Non te laudet os
tuū/ ſed laudet te os ꝓximi tui: Sꝫ hoc ho
mini dictū eſt: infirmi eñ ſum⁹: et apud in-
firmos loq̄mur: verū dicere et mentiri poſ-

ſumus: et ſi verū dicere debemus/ et men-
tiri tñ poſſumus cū volumus. Lux mētiri
nō poteſt. Abſit vt in lucis diuine ſplendo
re tenebꝛe mēdacij repiant. Loquebat ille
tanꝗ̄ lux: loquebat tanꝗ̄ veritas: ſed lux ī
tenebꝛis lucebat: ꝛ tenebꝛe eā non compꝛe
henderūt: Ideo ſm̄ carnē iudicabāt. Uos
inquit ſm̄ carnē iudicatis: ego nō iudi-
co quēꝗ̄. Nō ergo iudicat quēꝗ̄ dñs ie-
ſus chꝛiſt⁹? Nonne ipſe eſt quē confitemur
reſurrexiſſe tertia die: aſcendiſſe in celum:
ibi ſedere ad dexterā patris: inde eſſe ven-
turū ad iudicādos viuos et moꝛtuos? Nō
ne ipſa eſt fides noſtra/ de qua dicit apl's:
Coꝛde credit ad iuſticiā: oꝛe autē confeſſio Roma.10.b.
fit ad ſalutē? Ergo quādo iſta confitemur/
contra dñm loquimur? Nos dicimus ven-
turū iudicem viuoꝛū et moꝛtuoꝛū: ipſe au-
tem dicit: Ego non iudico quēꝗ̄: id ē mō:
ſicut dicit alio loco: Ego non veni vt iudi- Ioh.3.c.
cem mundū: ſed vt ſaluū faciā mundū: nō
iudiciū ſuum negādo ſed differendo. Aut
certe quia dixerat: Uos ſm̄ carnē iudica-
tis: ita ſubiūxit: ego non iudico quēꝗ̄: vt
ſubaudias/ſm̄ carnē. Null⁹ ergo nobis cō-
tra fidē quā tenemus ꝛ annūciamus de iu-
dice chꝛiſto ſcrupulus dubitationis in coꝛ-
de remaneat. Uenit chꝛiſtus: ſed pmo ſal-
uare/poſtea iudicare: eos iudicando in pe-
nam qui ſaluari noluerūt/ eos pducēdo ad
vitam/qui credendo ſalutē non reſpuerūt.
Pꝛima ergo diſpēſatio dñi noſtri ieſu chꝛi
ſti/medicinalis eſt/nō iudicialis: Nā ſi pꝛi-
mo veniſſet iudicaturus: neminē inueniſ-
ſet cui pꝛemia iuſticie redderet. Quia ergo
vidit oēs peccatoꝛes: ꝛ oīno neminē eſſe
immunē a moꝛte peccati: pꝛius erat ei⁹ mi-
ſericoꝛdia ꝓroganda: et poſt exercendū iudi
ciū. Quia de illo cātauerat pſalm⁹: Miſe- Ps.100.
ricoꝛdiā et iudiciū cātabo tibi dñe. Nō eñ
iudiciū ait ꝛ miſcdiam: nā ſi pmo eſſet iudi
ciū/nulla eſſet miſcdia: ſed pꝛimo miſcdia/
poſtea iudiciū. Que ē pmo miſcdia? Crea-
toꝛ hoīs/homo eſſe dignat⁹ ē: fact⁹ ē qđ fece
rat/ne periret qđ fecerat. Quid huic miſe-
ricoꝛdie addi pōt? Et tamē addidit: Parū
fuit ei hominē fieri: ſed etiā ab hominibus
repꝛobari. Parū fuit repꝛobari et exhono
rari: Parū erat exhonoꝛari et occidi. Sed
hoc parū eſt/ moꝛte crucis: Nam ꝛ cū eius C
obedientiā vſꝙ ad moꝛtē factam cōmen- Phil.2.a.
daret apoſtolus: parꝫ illi fuit dicere: factus

obediēs vſq ad mortē: nō eñ qualēcunq
mortē/ſed addidit:mortē autē crucis. Illa
morte peius nihil fuit inter omnia genera
mortiū. Deniq vbi dolores acerrimi exa/
gitant:cruciatus vocaẜ/a cruce nominat⁹.
Pendentes eñ in ligno crucifixi:clauis ad
lignū pedibus manibuſq confixi/ pducta
morte necabanẜ. Nō eñ crucifigi hoc erat
occidi/ſed diu viuebaẜ in cruce: nō q: lon/
gior vita eligebaẜ/ſed quia mors ipſa ptē/
debatur/ne dolor citius finireẜ. Mori vo/
luit p nobis: parū dicim⁹ crucifigi digna/
tus eſt/ vſq ad mortē crucis obediens fa/
ctus. Elegit extremū et peſſimū gen⁹ mor/
tis/qui omnē fuerat ablaturus mortē. De
morte peſſima occidit omnē mortē. Peſſi/
ma eñ erat nō intelligētib⁹ iudęis:nā a do/
Gal.6.d. mino electa erat. Ipſā eñ crucē ſuā ſignū
habitur⁹ erat:ipſā crucē de diabolo ſupato
tanq trophęū in frontib⁹ fideliū poſitur⁹/
vt diceret apl's: Mihi aūt abſit gloriari ni/
ſi in cruce dñi noſtri ieſu chriſti: p quē mihi
mūd⁹ crucifixus ē/et ego mūdo. Nihil erat
tūc in carne intolerabilius:nihil eſt nūc in
fronte glorioſius. Quid ſeruat fideli ſuo:q
talem honorē dedit ſupplicio ſuo? Deniq
modo in pęnis reorum nō eſt apud roma/
nos: Ubi eñ dñi crux honorata eſt:puta/
tū eſt q et reus honoraretur ſi crucifigere/
tur. Qui ergo ideo venit/ neminē iudica/
uit et mala paſſus eſt: Pertulit iniuſtū iu/
diciū/vt ageret iuſtum: Sed in eo q pertu
lit iniuſtū/miſericordię fuit. Deniq ita hu
milis factus eſt vt pueniret ad crucē:diſtu/
lit qdē potentiā/ ſed publicauit miſericor/
diā. Uñ diſtulit potentiā? Quia de cruce
noluit deſcēdere/ q potuit de ſepulchro re/
ſurgere. Uñ publicauit miſcdiam? Quia
Luc.23.e. pendens in cruce dixit: Pater ignoſce illis:
quia neſciūt quid faciūt. Siue ergo ppter
hoc/ quia nō venerat iudicare mundū/ ſed
ſaluare mundū/dixit: Ego non quēq iudi/
co: ſiue quēadmodū cōmemoraui quoniā
dixerat: Uos ſm carnē iudicatis: addidit/
ego nō iudico quēq:vt intelligam⁹ chriſtū
nō ſm carnē iudicare/ſicut ab hominib⁹ iu/
dicatus eſt: Nā vt agſcatis iā ⁊ iudicē chri
ſtū/audite qd ſequiẜ: Et ſi iudico ego/
iudiciū meum verū eſt. Ecce habes
et iudicē/ ſed agnoſce ſaluatorē/ ne ſentias
iudicē. Quare autē dixit iudiciū ſuū verū
eſſe? Quia ſolus inquit nō ſū: ſed
ego et qui miſit me pater. Dixi vo/ D
bis fratres:q: iohānes iſte euāgeliſta ſan/
ctuo multū alte volat: Uix ē cū mente cō/
prehendere. Myſteriū autē altius volātis
opus eſt vt cōmemorē charitati veſtrę. Et Ezech.1.b.
apd ezechielē pphetā ⁊ in apocalypſi ipſi⁹ Apocal.4.c.
iohānis cui⁹ ē hoc euangeliū/ cōmemoraẜ
animal quadrupes/habēs qtuor pſonas:
hominis/ vituli/leonis/aqlę. Qui aū nos ſcri
pturaꝝ ſanctaꝝ myſteria tractauerūt/ pleri/
q in hoc aīali/vel potius in his animalib⁹
quattuor euāgeliſtas intellexerūt. Leonē
p rege poſitū: quoniā videẜ leo rex eſſe q/
dāmo beſtiarū/ ppter potentiā et terribilē
fortitudinē: Hęc pſona tributa ē mattheo:
quia in generationibus dñi regū ſeriem p/
ſecutus eſt: quemadmodū eſſet dominus
per ſtirpē regiā de ſemine dauid regis. Lu/
cas autem/quoniā cępit a ſacerdotio za/
charię ſacerdotis: faciens mentionē pa/
tris iohānis baptiſtę: vitulo deputatus ē:
quia magna victima vitulus erat in ſacri/
ficijs ſacerdotū. Marco/homo chriſt⁹ me/
rito aſſignatus eſt: quia neq de regia po/
teſtate aliquid dixit:neq de ſacerdotali cę
pit: ſed tñ ab homine chriſto exorſus eſt.
Hi omnes ppe de terrenis: id eſt/ de his
quę in terra geſſit domin⁹ noſter ieſus chri
ſtus/nō receſſerūt. De diuinitate eius per/
pauca locuti ſunt/ tanq in terra cū illo am
bulantes. Reſtat aquila: ipſe eſt iohānes/
ſublimiū pdicator/et luc' internę atq ęter/
nę fixis oculis contemplator. Dicūtur eñ
et pulli aquilarū a parētibus ſic pbari:pa/
tris ſcilicet vngue ſuſpēdi: ⁊ radijs ſolis op
poni: qui firme cōtemplatus fuerit/ filius
agnoſciẜ: Si acie palpitauerit: tanq adul/
terinus ab vngue dimittiẜ. Iā ergo videte E
q ſublimia loqui debuit/qui ē aquilę cōpa
ratus: et tamē etiā nos humi repētes: in/
firmi et vix vllius momēti inter hoies/au/
demus tractare iſta/ ⁊ iſta exponere: Et pu
tam⁹ nos aut capere poſſe cū cogitam⁹/aut
capi dū dicim⁹. Quare iſta dixi? Forte eñ
poſt hęc vba quiſq mihi iuſte dicat: Po/
ne ergo codicē/quod excedit menſurā tuā:
quid ſumis in manū tuā? quid ei cōmittis
linguā tuā? Ad hoc reſpōdeo: Multi hęre/
tici abundant: et ad hoc eos deus abūda/
re pmiſit/ne ſemp lacte nutriamur: ⁊ i bru/
ta infantia remaneamus. Quia eñ nō in/
tellexerūt quomodo cōmēdareẜ diuinitas

chriſti/ſapuerunt ſicut voluerunt. Non au
tem recte ſapiēdo / fidelib⁹ catholicis q̄ſti/
ones moleſtiſſimas intulerūt: Ceperūt ex/
agitare et fluctuare corda fideliū. Iā tunc
neceſſitas facta eſt ſpiritalibus viris/ꝙ ali/
quid ſm diuinitatē dn̄i noſtri ieſu chriſti/
non ſolū legerāt in euangelio/ ſed etiā in/
tellexerāt: vt contra arma diaboli chriſti ar
ma proferrēt: et de chriſti diuinitate aduer
ſus falſos fallaceſqꝫ doctores/quantū poſ/
ſent viribus/ aptiſſima conflictatione pu/
gnarēt: ne cū ipſi tacerēt/alij perirēt. Qui/
cunqꝫ enī ſenſerunt dominū noſtrū ieſum
chriſtū/aut diuerſe ſubſtātie eſſe q̄ꝫ pater ē:
aut tm̄ eſſe chriſtū ſolū vt ipſe ſit pater/ipe
ſit filius/ ipſe ſit ſpiritusſanctus: quicunqꝫ
etiā ſentire voluerunt hominē fuiſſe ſolū:
nō deū factū hominē: aut ita deū vt in ſua
diuinitate mutabilē: aut ita deū vt nō ꝛ ho
minē/a fide naufragauerūt: et de portu ec/
cleſie ꝓiecti ſūt: ne inquietudine ſua naues
ſecū poſitas frangerēt. Que res coegit/ vt
etiā nos minimi: ꝛ quantū ad nos pertinet
ꝓrſus indigni: quantū autē ad illius miſe/
ricordiā/in aliquo diſpenſatoꝝ eius nume
ro conſtituti/ nō vobis taceam⁹/ꝙ aut in/
telligatis/mecūqꝫ gaudeatis: aut ſi intelli/
gere nondū valetis/credendo ſecuri in por
tu maneatis. Dicā ergo/capiat qui poteſt:
credat qui nō poteſt. Tamē dicā qđ ait do/
min⁹: Vos ſm carnē iudicatis: ego non iu
dico quēqꝫ/aut mō/ aut ſm carnē: Sed etſi
ego iudico/iudiciū meū verū eſt. Quare iu
dicium meū verū eſt? Quia ſolus nō ſum
5 inquit/ſed ego ꝛ qui miſit me pater. Quid
ergo dn̄e ieſu? Si ſolus eſſes/ falſum eſſet
iudiciū tuū: et ideo verū iudicas/ quia ſo/
lus nō es/ſed tu ꝛ qui te miſit pater. Quid
reſponſurus ſum? ipſe reſpōdeat. Verū eſt
inq̄t iudiciū meū. Quare? Quia ſolus nō
ſum/ſed ego ꝛ qui miſit me pater mecū eſt.
Si tecū eſt/quomō te miſit? Et te miſit/ et
tecū eſt: ita ne et miſſus nō receſſiſti: ita ne
et ad nos veniſti/ et ibi manſiſti? Quomō
iſtud creditur? quō capitur? Ad hec duo re/
ſpondeo. Quomodo capitur / recte dicis:
quomō credit/ nō recte dicis. Immo ideo
bene credit: quia non cito capitur: nam ſi
cito caperet/nō opus erat vt crederet/quia
videretur. Ideo credis/quia nō capis: ſed
credēdo fis idoneus vt capias: Nam ſi nō
credis/nunqꝫ capies: quia minus idoneus

remanebis. Fides ergo mūdat te/vt intel/
lectus impleat te. Verū eſt inquit iudiciū
meū: quia ſolus nō ſum/ſed ego et qui mi/
ſit me pater. Ergo domine de⁹ noſter ieſu
chriſte/miſſio tua incarnatio tua ē. Sic vi/
deo/ſic intelligo: Poſtremo ſic credo: ne ar
rogātie ſit dicere/ſic intelligo. Prorſus et
hic ē dn̄s noſter ieſus chriſtus: Immo hic
erat ſm carnē: mō hic eſt ſm diuinitatem:
et cū patre erat/ et a patre non receſſerat.
Qꝫ ergo dicit miſſus veniſſe ad nos: incar
natio ipſius cōmendat: quia pater nō eſt
incarnatus: Nā ſabelliani dicti ſunt quidā
heretici/ qui vocant et patripaſſiani: qui
dicunt ipſum patrē paſſum fuiſſe: Noli tu
catholice. Si enī fueris patripaſſian⁹/ non
eris ſanus: Ergo intellige miſſionē filij no/
minatā incarnationē filij: Patrē autē in/
carnatū eſſe nō credas: ſed et a filio incar/
nato patrē receſſiſſe nō credas. Ille carnē
portabat: ille autē cū filio erat. Si in celo
pater/in terra filius: quomō pater cū filio
erat? Quia et pater ꝛ filius vbiqꝫ erāt: Nō
enī in celo ſic eſt deus vt nō ſit in terra. Au
di illū qui volebat fugere iudiciū dei: et nō
inueniebat qua: Quo ibo inq̄t a ſpū tuo: Ps.138.
et a facie tua quo fugiā? Si aſcēdero in ce/
lum tu ibi es. De terra erat queſtio: Audi
quod ſequit: Si deſcēdero ad infernū ad/
es. Si ergo et in infernū dicit ꝙ adſit: quid
rerū remanet vbi non ſit? Vox enī dei eſt
apud ꝓphetā: Celum et terrā ego impleo. Hiere.23.c.
Vbiqꝫ ergo eſt qui nullo claudit loco. No
li ab illo auerti/et tecū eſt. Si vis ad eum
peruenire/ noli piger eſſe amare. Non enī
pedibus/ſed affectib⁹ curris: vno loco ma/
nens venis/ſi credis et diligis. Ergo vbi/
qꝫ eſt. Si vbiqꝫ eſt/ quomō cū filio nō eſt?
Ita ne cū filio nō eſt: qui ſi credis et tecum
eſt? Unde ergo verū eſt iudiciū eius/ niſi
quia verus eſt filius? Hoc enī dixit: Et ſi iu
dico/verū eſt iudiciū meū: quia ſolus non
ſum/ſed ego et qui miſit me pater. Tanqꝫ
diceret: Verū eſt iudiciū meū: quia filius
dei ſum. Unde probas quia filius dei es?
Quia ſolus nō ſum: ſed ego ꝛ qui miſit me
pater. Erubeſce ſabelliane: Audis filium/ 6
audis patrē: Pater pater eſt: Filius filius
eſt. Non dixit: ego ſum pater/et egoipſe ſū
filius: ſed ſolus nō ſum inquit. Quare ſo/
lus non es? Quia mecum eſt pater. Ego
ſum/ꝛ qui me miſit pater. Audis/ ego ſum

et qui me miſit. Ne perdas perſonã/diſtin
gue perſonas:diſtingue intelligentiã/ no-
li ſeparare ꝑfidia:ne iterũ quaſi fugiens cha-
rybdim/ in ſcyllam incurras. Uorabat eñ
te gurges impietatis ſabellianoꝝ/ vt di-
ceres ipſum eſſe patrẽ qui eſt filius. Mo-
do didiciſti:ſolus nõ ſum/ſed ego ⁊ qui mi-
ſit me pater. Agnoſcis quia pater pater ẽ/
et filius filius eſt. Bene agnoſcis: ſed noli
dicere: pater maioꝛ eſt/ filiꝰ minoꝛ eſt. No-
li dicere: pater aurũ eſt/ filius argentũ eſt.
Una ſubſtãtia eſt/ vna diuinitas/ vna co-
eternitas/ ꝑfecta equalitas/ diſſimilitudo
nulla. Nã ſi tñmodo alterũ crediderís eſſe
chꝛiſtũ/nõ eũ qui pater eſt: et in aliquo ta-
men diſtantẽ ſm naturã eſſe putaueris:a
charybdi q̃dẽ euaſiſti:ſed in ſcylleis ſcopu-
lis naufragaſti. In medio nauiga: vtrũq;
periculoſũ latus euita. Pater pater eſt/fili-
us filius eſt. Iã dicis pater pater eſt/filius
filius eſt : bñ periculũ abſoꝛbẽtis gurgitis
euaſiſti. Quidvis ire in alterã partẽ/ vt di-
cas:aliud eſt pater/filius aliud? Alius ẽ re-
cte dicis/aliud nõ recte. Alius eñ filius/q2
nõ eſt ipſe qui pater:et alius pater/q2 non
eſt ipſe qui filius: non tamẽ aliud/ ſed hoc
ipſum eſt et pater et filiꝰ. Quid eſt/hoc ipſũ
eſt? Unus deus eſt. Audiſti quia non ſũ ſo-
lus/ſed ego et q̃ miſit me pater: Audi quo-
modo credas patrẽ et filiũ. Audi ipſũ filiũ:
Joh.10.f. Ego et pater vnũ ſumus. Non dixit/pater
ego ſum:aut ego ⁊ pater vnũ eſt. Sed cum
dicit:Ego et pater vnũ ſumꝰ: vtrũq; audi:
et vnũ et ſumꝰ: ⁊ a charybdi ⁊ a ſcylla libe-
raberis. In duobus iſtis verbis/qđ dixit/
vnũ/liberat te ab arrio:qđ dixit /ſumꝰ/libe
rat te a ſabellio. Si vnũ: nõ ergo diuerſũ.
Si ſumus:ergo ⁊ pater et filius. Sumꝰ eñ
nõ diceret de vno: ſed vnũ nõ diceret đ di-
uerſis: Ergo ideo verũ eſt inquit iudicium
meũ:bꝛeuiter vt audias/q2 filius dei ſum.
Sed ſic tibi perſuadeo inquit: q2 filius dei
ſum/ vt intelligas q2 mecũ eſt pater: nõ ſic
ſum filius vt ipſum deſeruerim: nõ ita hic
ſum vt cũ ipſo nõ ſim:non ita ibi ille eſt/ vt
Phil.2.a. mecũ nõ ſit. Foꝛmã ſerui accepi/ ſed foꝛmã
dei nõ amiſi. Solus ergo inquit nõ ſũ/ ſed
ego et qui miſit me pater. Dixerat de iudi
b go:đ teſtimonio vult dicere. In lege in-
quit veſtra ſcriptũ eſt:quia duoꝝ
hominũ teſtimoniũ veꝝ eſt:Ego
ſum qui teſtimoniũ perhibeo de

meipſo:⁊ teſtimoniũ perhibet de
me qui miſit me pater. Expoſuit illis
et legẽ ſi ingrati nõ eſſẽt. Magna eñ que-
ſtio ẽ fratres mei:⁊ valde mihi videt̃ in my
ſterio res eſſe conſtituta/ vbi deꝰ dixit: In Deut.19.d.
oꝛe duoꝝ vel trium teſtiũ ſtabit omne ver-
bum. Ueritas querit̃ per duos teſtes? Ita
plane:ſic ſe habet humani generis ꝯſuetu-
do. Sed tamẽ fieri poteſt vt ⁊ duo mentiã-
tur. Suſanna caſta duobꝰ falſis teſtibꝰ vr- Daniel.13.e.
gebat̃. Nũquid quia duo erant/ ideo falſi
teſtes nõ erant? De duobus dicimꝰ aut deꝰ
tribus:vniuerſus populus mentitꝰ eſt con- Matth.26.g.
tra chꝛiſtũ. Si ergo populꝰ conſtãs ex ma-
gna hominũ multitudine/falſus teſtis in-
uentus eſt: quõ accipiendũ eſt: In oꝛe du-
oꝛũ vel trium teſtiũ ſtabit omne verbũ/ni-
ſi quia hoc modo ꝑ myſteriũ trinitas cõmẽ
data eſt: in qua eſt ꝑpetua ſtabilitas veri-
tatis? Uis habere bonã cauſam? habeto
duos vel tres teſtes: patrẽ et filiũ et ſpiri-
tũſanctũ. Deniq; quãdo ſuſanna caſta fe-
mina/ fideliſq; coniũx/ duobus falſis teſti-
bus vꝛgebat̃:trinitas illi in ꝯſcientia atq; i
occulto ſuffragabat̃. Illa trinitas de occul
to vnũ teſtẽ danielẽ excitauit/ ⁊ duos con-
uicit. Ergo quia in lege veſtra ſcriptũ eſt:
duoꝛũ hominũ teſtimoniũ veꝝ eſſe:accipi-
te noſtrũ teſtimoniũ/ ne ſentiatis iudiciũ.
Ego eñ inq̃t nõ iudico quẽq̃/ ſed teſtimo-
niũ ꝑhibeo de me. Differo iudiciũ/nõ diffe
ro teſtimoniũ. Eligamꝰ nobis fratres ꝯtra
linguas hoim/ꝯtra infirmas ſuſpitiões ge
neris humani deũ iudicẽ/deũ teſtem. Non
eñ dedignat̃ teſtis eſſe qui iudex ẽ: aut ꝓ-
mouet̃ cũ ſit iudex:quoniã qui teſtis ẽ ipſe
iudex erit. Quare ipſe teſtis? Quia nõ q̃-
rit aliũ vñ cognoſcat qui ſit. Quare ipſe iu
dex? Quia ipſe habet poteſtatẽ moꝛtificã-
di ⁊ viuificãdi/damnãdi ⁊ abſoluẽdi/in ge-
hennã precipitãdi ⁊ in celos leuãdi/diabo-
lo coniũgendi et cũ angelis coꝛonãdi. Cũ
ergo ipſe habeat hanc poteſtatẽ/iudex eſt.
Quia vero vt te cognoſcat nõ querit aliũ
teſtẽ:qui tunc iudicabit te/modo videt te.
Non eſt vnde illũ fallas/cum ceperit iudi-
care:nõ eñ adhibes tibi aliquos falſos te-
ſtes/qui iudicẽ illũ poſſent circumuenire.
Qñ ceperit iudicare deus/ hoc tibi dicet:
Qñ cõtemnebas/ego videbã:⁊ quãdo nõ
credebas/ ſententiã meã non fruſtrabam:
differebam/non auferebã: noluiſti audire

quod ꝓcepi/ſenties qḋ prędixi. Si autẽ au
dias quę pręcepi/nõ mala ſenties quę prę
dixi: ſed bona percipies quę ꝓmiſi. Ne ali
quẽ ſane moueat qḋ ait: Verũ eſt iudiciũ
meũ: quia ſolus nõ ſum/ſed ego et qui mi
Joh.5.d. ſit me pater: cũ alibi dixerit: Pater non iu
dicat quẽq̃: ſed omne iudiciũ dedit filio.
Jam in eiſdẽ verbis euãgelij diſputauim⁹
et nũc admonemus: non hoc ideo dictũ/qꝛ
pater nõ erit cũ filio iudicante: ſed qm̃ bo
nis ⁊ malis in iudicio ſolus filius appare
bit in ea forma in qua paſſus ẽ/ et reſurre
xit/ et aſcendit in cęlũ. Diſcipulis quippe
tunc aſpiciẽtibus aſcendentẽ/ vox angeli
Act.1.b. ca ſonuit: Sic veniet quemadmodũ vidi
ſtis eũ euntẽ in cęlũ: id eſt/in forma homi
nis in qua iudicatus ẽ iudicabit: vt etiã il
Zach.12.c. lud ꝓpheticũ impleat: Videbũt in quem
Joh.19.g. pupugerũt. Cũ vero euntibus iuſtis in vi
Apocal.1.b. tam ęternã/videbimus eũ ſicuti eſt: nõ erit
illud iudiciũ viuorũ et mortuorũ/ ſed prę
miũ tm̃modo viuoꝝ. Item ne moueat qḋ
Deut.19.d. ait: In lege veſtra ſcriptũ eſt: quia duorũ
hominũ teſtimoniũ verũ eſt: Et ideo quiſ
q̃ exiſtimet non fuiſſe illã legem dei: quia
non dictũ eſt in lege dei: ſciat ita dictũ eſſe
in lege veſtra: tanq̃ diceret/ quę vobis eſt
Matth.6.b. data: A quo niſi a deo? Sicut dicim⁹: Pa
nem noſtrũ quotidianũ: et tamẽ dicimus:
da nobis hodie.

Ab eo quod dictũ eſt: Dicebant ergo: Ubi eſt pater tuus? vſq̃ ad id quod dictũ eſt: Et nemo appręhendit eum: quia nondũ venerat hora eius: Tractatus.XXXVII.

A **Q**Uod i ſancto
euangelio breuiter dicit: non
breuit oportet exponi: vt qḋ
auditur/intelligatur. Verba
eñ pauca dñi/ſed magna ſunt: non nume
ro ęſtimãda/ſed põdere: nec ideo contẽnen
da quia pauca/ ſed ideo quęrẽda quia ma
gna. Qui affuiſtis heſterno die audiſtis: vt
potuim⁹ diſputauim⁹ ex eo ꝙ ait dñs: Vos
ſcḋm carnẽ iudicatis: ego non iudico quẽq̃.
Sed et ſi iudico ego: iudiciũ meũ verũ eſt:
quia ſolus nõ ſum/ ſed ego et qui miſit me
pater. In lege veſtra ſcriptũ eſt: quia duo
rum hominũ teſtimoniũ veꝝ eſt. Ego ſum
qui teſtimoniũ perhibeo de me: et teſtimo
niũ perhibet q̃ me miſit pater. Ex his ver
bis heſterno vt dixi die/ redditus ẽ ſermo
auribus et mentibus veſtris. Hęc cũ dñs
dixiſſet: illi qui audierant/vos ſcḋm carnẽ iu
dicatis/manifeſtauerũt qḋ audierunt. Re
ſpõderũt eñ dño loquẽti de deo patre ſuo
et dixerũt: † Ubi eſt pater tuus? Pa Al.hic† Dixe runt ergo ei
trẽ chriſti carnaliter accęperũt: quia verba
chriſti ſcḋm carnẽ iudicauerũt. Erat aũt qui
loquebat in aperto caro/in occulto verbũ:
homo manifeſtus/deus occult⁹. Videbãt
indumentũ/et contemnebãt indutũ. Con
temnebãt/quia neſciebãt: Neſciebãt/quia
nõ videbant: Nõ videbãt / quia cęci erãt.
Cęci erãt/quia nõ credebant. Videam⁹ er
go/et ad hęc dñs quid reſpõderit. Ubi eſt
inquiũt pater tuus: audiuim⁹ eñ te dicere:
Solus nõ ſum: ſed ego ⁊ qui me miſit pa
ter. Nos ſolũ te videmus: patrẽ tuũ tecũ
nõ videmus: Quomõ te dicis ſolũ nõ eſſe/
ſed cum patre tuo eſſe? Aut oſtende nobis
tecũ eſſe patrẽ tuũ. † Et domin⁹: Nun Al.†Reſpon dit ieſus
quid me videtis/ vt patrẽ oſtendã vobis?
Hoc eñ ſequit: hoc ſuis verbis ipſe reſpõ
dit: quoꝝ verboꝝ expoſitionẽ nos aũ prę
miſimus. Videte eñ quid dixerit: **Neq̃ me ſcitis/ neq̃ patrẽ meũ: Si me ſciretis/forſitan et patrẽ meũ ſci retis.** Dicitis ergo: vbi ẽ pater tuus/qua
ſi iã me ſciatis: quaſi totũ hoc ſim qḋ vide
tis. Ergo qꝛ me nõ noſtis: idõ vobis patrẽ
meũ non oſtendo. Me quippe hominẽ pu
tatis: ideo patrẽ meũ hominẽ quęritis: qꝛ
ſcḋm carnẽ iudicatis. Quia ergo ſcḋm ꝙ vide
tis aliud ſum/et aliud ſcḋm ꝙ nõ videtis: pa
trem autẽ meũ loquor occultus occultum:
prius eſt vt me noueritis/tunc ⁊ patrẽ me
um ſcietis. Si eñ me ſciretis/ et patrẽ meũ
forſitan ſciretis. Ille qui om̃ia ſcit: qm̃ dicit B
forſitan: nõ dubitat ſ increpat. Attẽde eñ
quomõ increpatiue dicatur ipſũ forſitan:
qḋ videt eſſe verbũ dubitationis. Sꝫ du
bitationis verbũ eſt quãdo dicit ab homi
ne: ideo dubitante/ quia neſciente. Cũ ve
ro dicit a deo verbũ dubitationis: cũ de
um nihil vtiq̃ lateat: illa dubitatione ar
guit infidelitas/nõ opinat diuinitas. Ho
mines eñ de his rebus quas certas habẽt
aliqñ increpatiue dubitãt: id ẽ verbũ dubi
tationis ponũt / cũ corde nõ dubitẽt: Ve
lut ſi indigneris ſeruo tuo ⁊ dicas: Cõtem
nis me: conſidera/ forſitan dñs tuus ſum.
Hinc et apl's ad quoſdã cõtẽptores ſuos.

1.Corl.7.g. loquens ait: Puto aũt ꝙ ꝛ ego ſpiritũ dei
habeo. Qui dicit puto: dubitare videtur.
Sed ille increpabat/nõ dubitabat. Et ipſe
dñs chriſtus alio loco increpãs infidelitatẽ
Luc.18.b. futurã generis humani: Cũ venerit inquit
filius hominis/ putas inueniet fidẽ in ter-
ra? Iã quantũ exiſtimo/ intellexiſtis quo-
modo ſit poſitũ/ forſitan: ne quis verborũ
appenſoꝛ et ſyllabaꝝ examinatoꝛ veluti la-
tine loqui ſciẽs/ rephendat verbũ qḋ dixit
dei verbũ: ꝛ rephendẽdo dei verbũ/ nõ elo
quẽs ſed mutus remaneat. Quis eñ ſic lo
quit̃ quomodo loquit̃ verbũ quod erat in
principio apud deũ? Noli verba iſta conſi-
derare: et ex his verbis aſſuetis illud ver-
bũ metiri velle qḋ deus eſt. Audis eñ ver-
bũ et contemnis: Audi deũ et time: In pn
cipio erat verbũ. Tu reuocas ad vſum ſer-
mocinationis tuę/ ꝛ dicis apud te: Quid ẽ
verbũ? Quid magnũ eſt verbũ? Sonat et
tranſit: Verberato aere aurẽ percutit: poſt
ea nõ erit. Audi adhuc: Verbũ erat apud
deũ: Manebat: nõ ſonando trãſibat. Ad-
huc forte cõtemnis: Deᵘˢ erat verbũ: Apud
teipſum o homo/ cũ eſt in coꝛde tuo verbũ:
aliud eſt ꝙ̃ ſonus. Sed verbũ quod ẽ apud
te vt tranſeat ad me: ſonũ quaſi vehiculuꝫ
quęrit. Aſſumit eñ ſonũ: imponit ſe quo-
dãmodo in vehiculũ: tranſcurrit aerẽ: ve-
nit ad me: nõ recedit a te. Sonus autẽ vt
veniret ad me/ receſſit a te: nec ꝑſtitit apud
me. Verbũ eñ quod erat in coꝛde tuo/ nũ-
quid ſono prętereũte ꝑteriit? Quod cogi-
tabas dixiſti. Sed vt ad me ꝑueniret quod
apud te latebat/ ſyllabas ſonuiſti. Sonus
ſyllabarũ ꝑduxit ad aurem meã cogitatio-
nem tuã. Per aurẽ meã deſcẽdit in coꝛ me-
um cogitatio tua: ſonus medius trãſuola-
uit. Verbũ ṽo illud qḋ aſſũpſit ſonũ: ante-
ꝙ̃ ſonares/ erat apud te: qꝛ ſonuiſti/ ẽ apud
me: ꝛ nõ receſſit a te. Hoc attẽde quiſquis
es examinatoꝛ ſonoꝝ: Verbũ dei contem-
nis: qꝛ verbũ hoīs nõ compꝛhẽdis. Scit er-
go oĩa ꝑ quẽ facta ſunt omnia: ꝛ tñ dubi-
tando increpat: Si me ſciretis: foꝛſitan et
C patrẽ meũ ſciretis. Increpat infideles: nã
talẽ ſententiã dixit diſcipulis ſuis: Sed ibi
nõ eſt verbũ dubitationis: qꝛ nõ fuit cau-
ſa increpandę infidelitatis. Nã quomõ di-
xit iudęis: Si me ſciretis: foꝛſitan et patrẽ
meũ ſciretis: dixit et diſcipulis ſuis/ qñ eũ
philippus interrogauit: immo poſtulauit ꝛ
ait: Dñe/ oſtẽde nobis patrẽ/ et ſufficit no- Ioh.14.b.
bis. Quaſi diceret ꝛ ipſe: Te iã nouimᵘˢ: ap
paruiſti nobis: videmus te: dignatᵘˢ es eli-
gere: nos ſecuti ſumᵘˢ te: Mirabilia tua vi-
dimus: verba ſalutis audiuimus: ꝑcepta
ſuſcępimᵘˢ: ꝓmiſſa ſperamus: multũ nobis
conferre ꝑſentia tua ipſe dignatus es: ſed
tamẽ cũ te nouerimᵘˢ/ quia patrẽ nondũ no
uimus/ inflãmamur deſiderio illius viden
di quẽ nondũ nouimus: Ac ꝑ hoc qꝛ te no
uimus/ ſed nõ nobis ſufficit donec ꝛ patrẽ
nouerimus: oſtẽde nobis patrẽ et ſufficit
nobis. Et dñs vt ſcirẽt nõ ſe noſſe qḋ ſe pu
tabant iã noſſe: Tanto tẽpoꝛe vobiſcũ ſũ/
et me neſcitis? Philippe/ q̇ me videt/ videt
et patrẽ meũ. Nũquid habet iſta ſententia
verbũ dubitationis? Nunquid dixit: q̇ me
videt/ foꝛſitã videt ꝛ patrẽ? Quare? Quia
fidelis audiebat/ nõ fidei ꝑſecutoꝛ: ideo nõ
erat dñs increpatoꝛ ſ; doctoꝛ. Qui me vi-
det/ videt ꝛ patrẽ meũ: Et hic/ ſi me ſciretis:
et patrẽ ſciretis. Tollamus verbũ quo no
tata eſt infidelitas audientiũ: ꝛ ipſa ſentẽ-
tia eſt. Iã heſterno die cõmẽdauimᵘˢ chari-
tati veſtrę: ꝛ diximᵘˢ ſentẽtias iohãnis euã-
geliſtę/ qbᵘˢ nobis narrat qḋ a dño didicit:
nec diſcutiẽdas fuiſſe ſi fieri poſſet: niſi hę-
reticoꝝ cõmenta cõpellerẽt. Breuiter ergo
heſterno die inſinuauimus charitati veſtrę
eſſe hęreticos q̇ vocant̃ patripaſſiani/ vel a
ſuo auctoꝛe ſabelliani. Hi dicũt ipſũ eẽ pa-
trẽ q̇ eſt filius: nomina diuerſa/ vnã ṽo eſſe
ꝑſonã: Cũ vult pater ẽ/ inquiunt: cũ vult fili-
us: tamen vnus ẽ. Iterũ ſunt alij heretici D
qui vocant̃ arriani: Confitent̃ quidẽ vni-
cum patris filiũ dñm noſtrũ ieſum chriſtũ:
Illũ patrẽ filij/ iſtum filiũ patris. Eum qui
pater eſt nõ eſſe filiũ: eũ qui filius eſt/ non
eſſe patrẽ. Confitent̃ generationẽ/ ſed ne-
gant ęqualitatẽ. Nos: id eſt/ catholica fi-
des/ veniens de doctrina apoſtoloꝝ/ plan-
tata in nobis/ ꝑ ſeriẽ ſucceſſionis accepta/
ſana ad poſteros trãſmittẽda: inter vtroſ-
ꝗ: id eſt/ inter vtrunꝗ errorẽ tenuit verita
tẽ. In erroꝛe ſabellianoꝛũ vnus eſt ſolus:
ipſe pater qui filius. In erroꝛe arrianoꝛũ:
alius eſt quidẽ pater/ alius filius: ſed ipſe fi-
lius nõ ſolũ alius/ ſed etiã aliud eſt. Tu in
medio quid? Excluſiſti ſabellianũ/ exclude
ꝛ arrianũ: Pater pater eſt/ filius filius eſt/
alius/ nõ aliud: Quia ego ꝛ pater inq̄t vnũ Ioh.10.f.
ſumᵘˢ. Sicut etiã heſterno die quãtũ potui

cōmendaui. Cū audit/ſumus: abſcedat cō/
fuſus ſabellian⁹: Cū audit/ vnū: abſcedat
confuſus arrianus. Gubernet catholicus
inter vtrūqꝫ fidei ſuę nauigiū: quoniā iam
cauendū eſt in vtroqꝫ naufragiū. Dic ergo
Joh.10.f. tu quod dicit euangeliū: Ego ⁊ pater vnū
ſumus. Nō ergo diuerſū/quia vnū: nō vn⁹
qꝛ ſumus. Pauloante dixit: Judiciū meū
verū eſt: quia ſolus nō ſum/ ſed ego et qui
miſit me pater. Tanqꝫ diceret: Jdeo iudi/
ciū meū eſt verꝫ: quia filius dei ſum: qꝛ ve/
Joh.14.a. rum loquor: quia ipſe veritas ego ſū. Jſti
carnaliter intelligētes dixerūt: Ubi eſt pa
ter tuus? Modo audi arriane: neqꝫ me ſci/
tis/neqꝫ patrē meū: Quia ſi me ſciretis/for
ſitan ⁊ patrē meū ſciretis. Quid ē: ſi me ſci
retis/ et patrē meū ſciretis/ niſi ego ⁊ pater
vnū ſumus? Quādo vides aliquē alicui ſi/
milē: intendat charitas veſtra/quotidiana
locutio ē: nō ſit vobis arduū quod eſſe ad/
uertit[illegible] vſitatū. Quādo ergo vides aliquē
alicui ſimilē: et noſti tu cui ſimilis ſit: admi
rās dicis: Quomodo iſte hō ſimilis eſt illi
homini? Hoc nō diceres/niſi duo eēnt. Hic
ille qui eū ignorat/ cui tu iſtū ſimilē dicis:
Jta ne inquit ſimilis ē? Et tu ad eū: Quid
eñ? Tu illū non noſti? At ille: Nō noui in/
quit: Jā tu vt illū quē neſcit/ ei notū faci/
as: ex ꝑſente quē cernit/reſpōdes et dicis:
Hunc vidiſti/illū vidiſti: Non vtiqꝫ qꝛ hoc
dixiſti/ vnū eſſe aſſeueraſti ⁊ duos negaſti:
ſed ꝓpter ſimilitudinē tale dediſti reſpon/
ſum: Jſtū noſti et illā noſti: valde eñ ſimi/
lis eſt: et nihil diſtat oīno. Hinc et dñs:
Si me inquit ſciretis/ ⁊ patrē meū ſciretis:
nō quia pater ē filius: ſed qꝛ patri ſimilis ē
fili⁹. Erubeſcat arrian⁹. [illegible]tias dño/ qꝛ et
ipſe arrianus receſſit ab errore ſabelliano:
et nō eſt patripaſſian⁹. Nō dicit ipſum pa/
trē indutū carne veniſſe ad hoīes: ipſū eſſe
paſſum: ipſum reſurrexiſſe: et quodāmodo
ad ſe aſcēdiſſe. Hoc nō dicit. Agnoſcit me/
cū patrē/patrē eſſe: et filiū/filiū eſſe. Sed o
frater/euaſiſti illud naufragiū: quare tēdis
in alterꝫ? Si pater pater ē/ filius filius eſt.
Quare dicis ſimilē? quare diuerſū? quare
aliā ſubſtantiā? Si diſſimilis eſſet: nūquid
Joh.14.b. diceret diſcipul' ſuis: Qui me videt/ videt
et patrē? Nūquid diceret iudęis: Si me ſci
retis/ et patrē meū ſciretis? Uñ hoc verum
eſſet/niſi et illud verꝫ: Ego ⁊ pater vnū ſu/
E mus? Hęc verba locutus ē i gazo/
philacio/ docēs in templo. Magna
fiducia ſine timore: Non eñ pateret quod
nollet: ꝗ nec naſceret ſi nollet. Deniqꝫ qͦ
ſequit: Et nemo apprehēdit eū: qꝛ
nondū venerat hora eius. Hoc itē
nōnulli cū audiūt/ſub fato fuiſſe dñm chri
ſtū credūt/ ⁊ dicunt: Ecce chriſtus habebat
fatū. O ſi cor tuū nō eſſet fatuū/ nō crede/
res fatū. Si fatū ſicut nōnulli intellexerūt/
a fando dictū eſt: id eſt/a loquendo: verbū
dei quō habet fatū: qñ in ipſo verbo oīa
ſunt quę condita ſunt? Nō eñ aliquid de⁹
conſtituit qͦ ante neſciuit: Jn verbo ipſi⁹
erat quod factū eſt. Mūdus factus ē: ⁊ fa/
ctus eſt et ibi erat. Quō et factus eſt et ibi
erat? Quia dom⁹ quā ędificat inſtructor/
prius in arte erat: Et ibi meli⁹ erat ſine ve/
tuſtate/ſine ruina: Tamē vt oſtēdat artē:
fabricat domū: et ꝓceſſit quodāmodo do/
mus ex domo. Et ſi dom⁹ ruat/ars manet.
Jta apud dei verbū erāt oīa quę condi/
ta ſunt: quia oīa in ſapiētia fecit deus: et Ps.103.
cūcta nota fecit: Nō eñ qꝛ fecit didicit: ſed
qꝛ nouerat fecit. Nobis qꝛ facta ſunt/nota
ſunt: Jlli niſi nota eſſent/ facta nō eſſent.
Pręceſſit ergo verbū. Et quid ante verbū
dei? Nihil oīno: nā ſi eſſet aliquid añ: nō
dictū eſſet: Jn principio erat verbū: ſed in Joh.1.a.
ꝑncipio factū eſt verbū. Deniqꝫ de mundo
quid ait moyſes: Jn ꝑncipio fecit deus cę/ Gen.1.a.
lum ⁊ terrā. Fecit qͦ nō erat. Si ergo fecit
quod nō erat: ante quid erat? Jn ꝑncipio
erat verbū. Et vnde cęlū et terra? Oīa ꝑ
ipſum facta ſūt. Tu ergo ponis chriſtū ſub
fato. Ubi ſunt fata? Jn cęlo inquis: in or/
dine ⁊ cōuerſionib⁹ ſiderꝫ. Quomō ergo fa
tū habet/ꝑ quē factū eſt cęlū et ſidera: cum
tua volūtas ſi recte ſapias/tranſcēdat ⁊ ſi/
dera? An quia noſti chriſti carnē fuiſſe ſub
cęlo: ideo putas et poteſtatē chriſti ſubdi/
tam cęlo? Audi ſtulte: nondū venerat hora
eius: Nō quia cogeret mori: ſed qꝛ digna/
ret occidi: Nouerat eñ ipſe qñ deberet mo
ri. Jntēdit oīa quę ꝑdicta ſunt de illo: et
expectabat finiri oīa quę ꝑdicta ſunt añ
eius paſſionē futura: vt cū impleta eſſent:
tūc veniret paſſio diſpoſitionis ordine/ nō
fatali neceſſitate. Deniqꝫ audite vt ꝓphe/
tis. Jnter cętera quę de illo ꝓphetata ſūt: F
ſcriptū eſt etiā hoc: Dederūt in eſcam meā Ps.68.
fel: ⁊ in ſiti mea potauerūt me aceto. Quō
facta ſint/ i euāgelio nouim⁹. Pri⁹ dederūt

fel:accepit/ guſtauit et deſpuit. Poſtea in
cruce pendēs/ vt om̄ia p̄dicta complerent/
Joh.19.f. ait: Sitio. Acceperūt ſpongiā aceto plenā:
in arundine ligauerunt/ ⁊ admouerūt pen/
denti. Accepit ille et ait: Perfectū ē. Quid
eſt perfectū eſt? Impleta ſunt om̄ia/ q̄ ante
paſſionem meā fuerāt ꝓphetata. Ergo ad/
huc quid hic facio? Deniq̄ poſteaq̄ dixit:
perfectū eſt: inclinato capite tradidit ſpiri/
tū. Nūquid illi latrones iuxta confixi/ quā
do voluerūt/ expirauerūt? Tenebātur vin/
culis carnis: q̄ nō erant creatores carnis:
Clauis confixi diu cruciabant: q̄ infirmi/
tati nō dominabant. Dn̄s autē q̄n voluit/
carnē in vtero virginali accepit: q̄n voluit
ad homines ꝓceſſit: q̄diu voluit inter ho/
mines vixit: q̄diu voluit a carne diſceſſit:
hoc ē poteſtatis/ nō neceſſitatis. Hāc ergo
horā ille expectabat: nō fatalē/ ſed oportu
nam et voluntariā: vt prius om̄ia cōplerē/
tur/ que ante paſſionē ipſius cōpleri opor/
tebat: Nam quomō ſub fati neceſſitate po
Joh.10.d. ſitus erat/ qui alio loco dixit: Poteſtatē ha
beo ponēdi animā meā: ⁊ poteſtatē habeo
iterū ſumendi eā? Nemo tollet eā a me: ſed
egoipſe pono eā a me: et iterū ſumo eam.
Oſtendit hanc poteſtatē/ q̄n eū iudei que/
rebant. Quē queritis inquit? Et illi: Jeſū.
Joh.18.a. Et ille: Ego ſum. Qua voce audita: redie/
runt retro/ et ceciderunt. Dicit aliquis: Si
hec in illo poteſtas erat: quare cū iudei in/
Matth.27.e. ſultarent pendēti et dicerēt: Si filius dei ē
deſcendat de cruce: nō deſcendit/ vt eis ſu/
am poteſtatē deſcēdēdo mōſtraret? Quia
patientiā docebat/ ideo potentiā differe/
bat. Si eīn cōmotus ad eorū verba deſcen
deret/ victus conuitiorū dolore putaret.
Prorſus nō deſcendit: fixus p̄manſit: quan
do voluit abſceſſurus: Nam quid ei ma/
gnū fuit de cruce deſcēdere/ qui potuit de
ſepulchro reſurgere? Intelligamus ergo
nos quib⁹ hoc miniſtratū eſt: potentiā do/
mini noſtri ieſu chriſti occultā/ tūc manife
Ps.49. ſtam futurā in iudicio/ de quo dictū ē: De/
us manifeſtus veniet: deus noſter et nō ſi/
lebit. Quid ē manifeſtus veniet? Quia ve/
nit occultus/ veniet manifeſtus de⁹ noſter:
hoc eſt chriſtus: et nō ſilebit. Quid eſt nō
ſilebit? Quia primo ſiluit. Ubi ſiluit? quā/
do iudicatus eſt: Ut etiā hoc impleretur/
quod et ꝓpheta p̄dixerat: Sicut ouis ad
Eſaie.53.b. immolandū ductus eſt: et ſicut agnus co/
ram tondēte ſe ſine voce: ſic nō aperuit os
ſuū. Si ergo pati nollet/ nō pateret: Si nō
pateretur/ ſanguis ille nō funderet: Si ſan
guis ille non funderet/ mūdus nō redime/
ret. Agamus itaq̄ gratias et poteſtati di/
uinitatis/ et miſerationi infirmitatis eius:
et de occulta potētia quā iudei non noue/
rant: vnde illis mō dictū eſt: Neq̄ me no/
ſtis neq̄ patrē meum: et de carne ſuſcepta
quā iudei nouerant/ et eius patriam ſcie/
bāt. Unī illis alio loco dixit: Et me ſcitis/ Joh.7.d.
et vnde ſim ſcitis. Utrunq̄ nouerimus in
chriſto: et vnde equalis ē patri: et vnde il/
lo maior eſt pater. Illud verbū eſt: illud ca
ro: Illud deus eſt: illud homo: Sed vnus
chriſtus deus et homo.

Ab eo quod dictū eſt: Dixit ergo
eiſ ieſus: Ego vado ⁊ queritiſ me:
vſq̄ ad id quod dictum eſt: Dixit
eis ieſus: Principium qui et lo/
quor vobis: Tractatus.XXXVIII

Lectio ſancti A

euangelij que p̄ceſſit hodie:
nō ita ꝯcluſa erat: quia locu
tus eſt docēs in gazophyla/
cio dn̄s que voluit/ ⁊ q̄ audiſtis: ⁊ nemo ap
prehendit eū: q̄ nondū venerat hora ei⁹:
hinc diſputatū ē dn̄ico die/ qđ ipſe dona/
re dignat⁹ eſt. Intimauim⁹ charitati veſtre
quare dictū ſit: Nōdū venit hora eius: ne
poſitū chriſtū ſub aliqua neceſſitate fatali
vlla impietas auderet improbe ſuſpicari:
Nōdū eīn venerat hora qua ex ordine ſuo
ſm ea que p̄dicta ſunt de illo/ non mori co/
geret inuitus/ ſed occideret paratus. Mō
aūt de ipſa paſſiōe ſua que poſita erat: nō
in ei⁹ neceſſitate/ ſ; poteſtate: †locut⁹ eſt B.† Dixit er go eis iterum ieſus
iudeis dicēſ: Ego vado. Chriſto eīn
dn̄o mors ꝑfectio fuit/ illo vn̄ venerat/ ⁊ vn̄
nō diſceſſerat. Ego inq̄t vado et queri/
tis me: nō deſiderio ſed odio: Nā illum
poſteaq̄ abſceſſit ab oculis hominū inq̄ſi
erūt ⁊ qui oderāt ⁊ qui amabāt. Illi perſe
quendo/ illi habere cupiendo. In pſalmis
ait ipſe dn̄s p ꝓphetā: Perijt fuga a me et Ps.141.
nō eſt qui requiret animā meā. Et iterū ait
alio pſalmo: Cōfundant ⁊ reuereant req̄/ Ps.39.
rentes animā meā. Culpauit qui nō requi
rerent: damnauit requirētes. Bonū eſt eīn
querere animā chriſti: ſed quomō eā queſi/
erunt diſcipuli. Et malū ē querere animā

chriſti:ſed quō eā iudei queſierunt. Illi eñ
vt haberēt:iſti vt pderēt. Deniqȝ iſti q2 ſic
querebēt more malo/corde puerſo/quid ſe/
cutus adiūxit? Queritis me: et ne putetis
quia bñ me queritis: ī peccato veſtro
moriemini. Hoc eſt chriſtū male quere/
re/in peccato ſuo mori. Hoc eſt illū odiſſe p
quē poſſet ſolū ſaluus eſſe. Cum eñ homi/
nes quorū ſpes in deo eſt / nō debeant ma
la reddere nec p malis: reddebāt illi mala
p bonis. Prenūciauit ergo illis dñs/ dixit
qȝ ſententiā pſcius/q in ſuo peccato more/
rent. Deinde adiūxit: Quo ego vado/
vos nō poteſtis venire. Hoc et dñs
diſcipulis ſuis alio loco dixit: nec tamē eis
dixit:ī peccato veſtro moriemini. Quid au
Ioh.13.d. tem dixit? Quod et iſtis: Quo ego vado/
vos nō poteſtis venire. Nō abſtulit ſpem/
ſed pdixit dilationē. Qñ eñ hoc diſcipulis
dñs loquebat:tūc non poterāt venire quo
ille ibat:ſed poſtea venturi erāt: Iſti aūt nū/
qȝ:quib9 pſci9 dixit: In peccato veſtro mo/
riemini. His auditis verbis/quomō ſolent
carnea cogitantes/ꝛ ſm carnē iudicātes/ ꝛ
totū carnaliter audiētes atqȝ ſapiētes dixe
B runt: Nunqd interficiet ſemetipſū
quia dixit:quo ego vado vos nō
poteſtis venire? Stulta vba ꝛ omnino
inſipiētie plena. Quid eñ? Nō poterāt il/
lo venire quo ille prexiſſet/ſi interficeret ſe/
metipſum: Nūquid ipſi nō erāt morituri?
Quid ē ergo: Nūqd interficiet ſemetipſū:
q2 dixit/quo ego vado/ vos nō poteſtꝭ ve/
nire? Si de morte hoīs diceret: qs hō non
morit? Ergo q ego vado dixit: non cū itur
ad mortē/ſed quo ibat ipſe poſt mortē. Illi
itaqȝ nō intelligētes/ iſta reſponderūt. Et
dñs ad eos qui terrā ſapiebant qd ait? Et
dicebat eis: Vos deorſum eſtis:
ideo terrā ſapitis: q2 ſicut ſerpētes terram
manducatis. Quid eſt terrā manducatis?
Terrenis paſcimini:terrenis delectamini:
terrenis inhiatis: ſurſū corda nō habetis.
Vos deorſum eſtis:ego de ſupnis ſū:
vos de mūdo hoc eſtis: ego non
ſū de hoc mūdo. Quō eñ erat de mū/
do/p quē factus eſt mūdus? Oēs de mun/
do poſt mundū:q2 prius mundus/ ꝛ ſic hō
de mūdo. Prius aūt chriſtus/deinde mun
dus. Quō añ mundū chriſtus/añ chriſtum
Ioh.1.a. nihil? Quia in principio erat verbū: Oīa
p ipſum facta ſunt. Si ergo erat ille de ſu/
pernis: De quib9 ſupnis? De aere? Abſit:
Ibi ꝛ aues volitāt. De celo qđ videmus?
Et hoc abſit: Ibi ꝛ ſtelle ꝛ ſol ꝛ luna circū/
eūt. De angelis? Neqȝ hoc intelligat. Per
illū ꝛ angeli facti ſūt/p quē oīa facta ſūt.
De quibus ergo ſupnis chriſtus? Ab ipſo
patre. Nihil illo deo ſuperius/qui verbum
genuit equale ſibi/ coeternū ſibi/ vnigeni/
tū/ſine tēpore:p quē conderet tēpora. Sic
ergo accipe chriſtū d ſupnis: vt excedas co
gitatione tua omne qđ factū eſt: vniuerſā
omnino creaturā/ omne corpus/ omnē con/
ditū ſpiritū/omnē rē quoquo mō mutabi/
lē. Totū excede/ſicut exceſſit iohannes: vt
contingeret/ In pncipio erat verbū: ꝛ ver/ Ioh.1.a.
bū erat apud deū: ꝛ deus erat verbū. Ego
ergo inquit de ſupnis ſum: vos de hoc mū
do eſtis:ego non ſum de hoc mūdo. Dixi
ergo vobis/q2 moriemini in pec/
catꝭ veſtris. Expoſuit nobis fratres qđ
intelligi voluerit: Vos de hoc mūdo eſtis:
q2 peccatores erāt:quia iniqui erāt:q2 infi/
deles erāt:quia terrena ſapiebāt. Nā quid
vobis videt de ſanctis apoſtolis? Quan/ C
tū intererat inter iudeos ꝛ aplos : quantū
inter tenebras et lucē: quantū inter fidē et
infidelitatē:quantū inter pietatē et impie/
tatē:quantū inter ſpem ꝛ deſperationē:qn
tū inter charitatē et cupiditatē. Multū er/
go itererat. Quid ergo q2 tantū intererat:
apoſtoli de mūdo nō erāt? Si cogites quo
mō nati ſint ꝛ vñ venerint: quia omnes ex
adam venerāt:de hoc mūdo erāt. Sed qđ
eis ait ipſe dñs? Ego vos de hoc mūdo ele Ioh.15.d.
gi. Qui ergo de mūdo erant/ facti ſunt nō
de mundo: ꝛ ptinere ceperunt ad eū p quē
factus eſt mūdus. Iſti autē remāſerūt eſſe
de mūdo/quib9 dictū ē: Moriemini in pec
catis veſtris. Nemo ergo dicat fratres:de
hoc mūdo nō ſum. Quiſquis es homo/de
hoc mūdo es. Sed venit ad te qui fecit mū
dum:et liberauit te de hoc mūdo. Si dele/
ctat te mūdus/ſemp vis eſſe immūdus. Si
autē iā nō te delectat hic mundus/ iā tu es
mundus. Verūtamē ſi p aliquam infirmi/
tatē adhuc te delectat mūdus: habitet in
te qui mundat/ꝛ eris mūdus. Si autē fue/
ris mūdus/nō remanebis in mūdo:nec au
dies qđ audierūt iudei: Moriemini in pec
catis veſtris. Omnes eñ cū peccato nati
ſumus:omnes viuendo ad id qđ nati era/
mus/addidimus: magiſqȝ de mundo facti

ſumus/ꝙ tunc qñ de parentibꝰ noſtris na/
ti ſumus. Et vbi eſſemus/ſi ille nõ veniret/
qui nõ habebat omĩno peccatũ/vt ſolueret
omne peccatũ? In quem iudei quia nõ cre
debant/merito audierũt:moriemini in pec
catis veſtris. Quia nõ habere peccatũ nul
lo mõ potuiſtis/ qui cũ peccato nati eſtis:
Sed tamen ſi in me inquit credideritis: cũ
peccato quidẽ nati eſtis/ſed in peccato ve
ſtro morituri non eſtis. Tota ergo infelici/
tas iudeoꝝ ipſa erat/nõ peccatũ habere/ ſꝫ
in peccatis mori. Hoc eſt qđ debet fugere
omĩs chriſtianus. Propter hoc ad baptiſ/
mũ curritur: ꝓpter hoc qui egritudine vel
aliũde periclitant/ſibi deſiderant ſubueni/
re: ꝓpter hoc etiã ſugens paruulus a ma/
tre pijs manibus ad eccleſiã fertur: ne ſine
baptiſmo exeat/et in peccato quo natus ẽ
moriat. Infeliciſſima conditio/miſera ſors
iſtorũ/qui de ore veridico audierũt:in pec/
D catis veſtris moriemini. Un̄ tñ hoc eis cõ/
tingat/exponit: Si eñ nõ credideri/
tis q2 ego ſum/moriemini in pec/
catis veſtri. Credo frẽs i illa multitudi/
ne q̄ dñm audiebat: ⁊ eos fuiſſe q̄ credituri
erãt. Quaſi autẽ in oẽs ꝓceſſerat ſeueriſſi/
ma illa ſentẽtia:in pctõ vrõ moriemini: ac
ꝑ hoc ⁊ illis qui credituri erãt/ſpes erat ab/
lata. Illi ſeuiebãt/illi timebãt: Immo non
timebãt/ſed etiã deſperabant. Reuocauit
eos in ſpem:adiũxit eñ: Si nõ credideritis
quia ego ſũ /moriemini in peccatis veſtris.
Ergo ſi credideritis q2 ego ſũ:nõ moriemi/
ni in peccatis veſtris. Reddita eſt ſpes de/
ſperãtibus: excitatio facta ẽ dormiẽtibus:
cordibꝰ euigilauerũt inde plurimi:credide/
rũt/ſicut euãgelij ipſius ꝯſequentia teſtat.
Erãt eñ illic mẽbra chriſti/q̄ nondũ adheſe
rãt corpi chriſti:Et i illo populo a quo cru/
cifixus ẽ: a quo in ligno ſuſpẽſus ẽ: a q̄ pen
dens irriſus ẽ:a quo lancea vulneratꝰ ẽ:a q̄
felle ⁊ aceto potatus ẽ:erãt mẽbra chriſti ꝑ
Luc.23.e. quibus dixit: Pater ignoſce illis/ q2 neſci/
unt quid faciũt. Quid aũt cõuerſo nõ igno
ſcit/ſi fuſus chriſti ſanguis agnoſcit? Quis
homicida deſperet/ ſi in ſpem redditus ẽ a
quo etiã chriſtus occiſus eſt. Crediderunt
inde multi: donatus eſt eis ſanguis chriſti:
vt magis eũ biberẽt quo liberarent/ ꝙ rei
de illo effuſo tenerent. Quis deſperet? Et
ſi in cruce latro ſaluatus eſt añ paululũ ho
micida:poſt paululũ accuſatꝰ/ꝯuictꝰ/ dam/
natus/ſuſpẽſus/liberatus:noli mirari/vbi
conuictus ibi damnatus: ſed ibi liberatus
vbi mutatus. In hoc ergo populo cui dñs
loquebat: erãt qui in peccato ſuo fuerant
morituri:erãt etiã qui in ipſũ qui loqueba/
tur fuerãt credituri: ⁊ ab omni peccato libe
randi. Tamẽ hoc attẽde qđ ait dñs chriſtꝰ: E
Si non credideritis quia ego ſum: morie/
mini in peccatis veſtris. Quid eſt:ſi nõ cre
dideritis q2 ego ſum? Ego ſum. Quid? Ni/
hil addidit. Et quia nihil addidit/ multũ ẽ
qđ cõmendauit. Expectabat eñ vt diceret
quid eſſet: nec tamen dixit. Quid expecta/
batur vt diceret? Forte niſi credideritis q2
ego ſum chriſtus: niſi credideritiſ quia ego
ſum dei filius:niſi credideritis q2 ego ſum
verbũ patris: niſi credideritis quia ego ſũ
conditor mũdi:niſi credideritis q2 ego ſum
hominis formator ⁊ reformator/creator et
recreator/factor et refactor. Niſi hoc credi/
deritis quia ego ſum/ moriemini in pecca/
tis veſtis. Multũ eſt qđ ait ipſe:ego ſum:
Quia ſic dixerat dñs moyſi: Ego ſũ q̄ ſum. Exod.3.d.
Quis digne eloquat/ q̄d ſit ſũ. Mittebat
deus ꝑ angelũ ſuũ/ſeruũ ſuũ moyſen: ad li
berandũ ex egypto populũ ſuum. Legiſtis
qđ audiſtis ⁊ noſtis. Cõmemoro tñ:mitte/
bat trementẽ/ excuſantẽ ſed obedientem.
Cũ ergo excuſaret ait deo/quẽ loqui in an/
gelo intelligebat. Si dixerit mihi populꝰ/
quis eſt deus qui miſit te/q̄d dicaꝫ eis? Et
dñs ad eũ: Ego ſum qui ſum. Et repetiuit.
Dices filijs iſrael: Qui ẽ/miſit me ad vos.
Nõ ait ⁊ ibi/ego ſum deus/aut ego mundi
fabricator/aut ego ſũ omniũ rerũ creator/
aut ego ſum ipſius populi liberãdi ꝓpaga
tor:ſed hoc tñ:ego ſum qui ſum: ⁊ dices fi
lijs iſrael qui eſt. Nõ addidit: qui ẽ deꝰ ve/
ſter:qui eſt deus patrũ veſtroꝝ:ſed tñ hoc
dixit:qui eſt miſit me ad vos. Forte multũ
erat ⁊ ad ipſum moyſen/ſicut multũ ẽ ⁊ ad
nos: ⁊ multo magis ad nos intelligere q̄d
dictũ ſit:ego ſum q̄ ſum: ⁊ qui eſt/ miſit me
ad vos. Et ſi forte caperet moyſes: illi ad
quos mittebat qñ caperent? Diſtulit ergo
dñs qđ capere homo nõ poſſet:et addidit/
qđ capere poſſet. Adiunxit eñ et ait: Ego
ſum deus abraã ⁊ deus iſaac/et deꝰ iacob.
Hoc potes capere: Nã ego ſum qui ſum: q̄
mẽs poteſt capere? Quid ergo nos? Aude/
bimus ne aliquid dicere ex hoc qđ dictũ ẽ:
ego ſuꝫ q̄ ſum? Uel potius ex hoc qđ dñm

dicere audiſtis: Niſi credideritꝭ q2 ego ſū:
moriemini in peccatis veſtris? Ita ne his
verbis meis tantillis et pene nullis aude/
bo diſputare/quid ſit qđ ait dñs chriſtus:
niſi credideritis quia ego ſū? Audebo ipſū
dñm interrogare: audite me interrogantē
potius ꝙ diſputantez: magis querentē ꝙ
preſumentē: potius diſcentē ꝙ docentē: et
certe in me vel p me etiā vos interrogare.
Preſto eſt etiā ipſe dñs qui vbiqꝫ ē: Audi/
at interrogandi affectū/et intelligēdi pſtet
effectū: Nam et ego quibus verbis ⁊ forte
aliquid capio: pducere poſſū qđ capio ad
corda veſtra. Quiſnā ſufficit ſonus: q̄ ſup/
petit eloquētia/ que vires intelligēdi/ que
F facultas pferēdi? Dicā ergo dño noſtro ie/
ſu chriſto/dicā et audiet me. Credo pſentē/
Matth.28.d. omino nō dubito: Ipſe eñ dixit: Ecce ego
vobiſcū ſum vſqꝫ ad ɔſummationē ſeculi.
O dñe de⁹ noſter/q̄d eſt qđ aiſti: niſi credi/
deritis quia ego ſum? Quid eñ nō eſt eorū
que feciſti? Nūq̄d celū nō eſt? Nunq̄d ter/
ra nō eſt? Nūquid nō ſunt ea que in terra ⁊
in celo ſunt? Nūquid homo ipſe cui loque
ris nō eſt? Nū quid angelus quē mittis nō
eſt? Si oñia ſunt hec que p te facta ſūt: q̄d
ē qđ tibi ppriū quiddā tenuiſti ipſum eſſe/
qđ alijs nō dediſti/ vt tu ſolus eſſes? Nam
quomō audio/ego ſum qui ſum: quaſi alia
nō ſint? Et quō audio: niſi credideritis q2
ego ſum? Illi nō erant qui audiebāt? Et ſi
peccatores erāt/homines erāt. Quid ergo
facio? Quid ſit ipſum eſſe/dicat cordi: int⁹
dicat/intus loquat. Homo iterior audiat:
mens capiat vere eſſe: eſt eñ ſemp eodem
mō eſſe. Res eñ quelibet omino quaſi ce/
pi diſputare/et deſtiti querere: forte qđ au
diui volo loqui: auditui meo det exultati/
onē et veſtro cū loquor: Res eñ quelibet
ɔrſus qualicunqꝫ excellētia ſi mutabilis ē/
nō vere eſt: Non eñ eſt ibi verū eſſe/ vbi ē
⁊ nō eſſe. Quicquid eñ mutari poteſt: mu
tatum nō eſt qđ erat. Si non eſt qđ erat:
mors quedā ibi facta eſt. Peremptū eſt ali
quid ibi qđ erat/⁊ nō eſt. Nigredo mortua
eſt in capite albeſcentis ſenis: pulchritudo
mortua eſt in corpore feſſi et incurui ſenis:
mortue ſunt vires in corpore languentis:
mortua eſt ſtatio in corpore ambulantis:
mortua ē ambulatio in corpore ſtātis: mor
tua ē ambulatio et ſtatio in corpore iacen/
tis: mortua eſt locutio in lingua tacentis.
Quicq̄d mutat et eſt qđ nō erat: video ibi
quandā vitā in eo qđ eſt/et mortē in eo qđ
fuit. Deniqꝫ de mortuo cū dicit: vbi eſt ho/
mo ille? Reſpondet/fuit. O veritas q̄ vere
es: Nam in oñibus actionib⁹ ⁊ motib⁹ no
ſtris/et in omni ɔrſus agitatione creature
duo tēpora inuenio/pteritū et futurū. Pre/
ſens quero/nihil ſtat. Qđ dixi iā non ē: qđ
dicturus ſum/nondū eſt: qđ vixi/iam nō ē:
qđ victurus ſum/nondū eſt. Preteritū ⁊ fu
turū inuenio in omni motu rerū: In veri/
tate que manet/ preteritū ⁊ futurū nō inue
nio/ſed ſolū pſens: ⁊ hoc incorruptibiliter/
qđ in creatura nō eſt. Diſcute rerū mutati/
ones/inuenies fuit ⁊ erit: Cogita deū/inue G
nies eſt: vbi fuit et erit/eſſe non poſſit. Vt
ergo ⁊ tu ſis/trāſcēde tēpus. Sed q̄s tran/
ſcēdet viribus ſuis? Leuet illuc ille qui pa/
tri dixit: Volo vt vbi ego ſū/⁊ ipſi ſint me/ Ioh.17.d.
cū. Hoc itaqꝫ ɔmittēs ne moriamur in pec
catis noſtris: nihil aliud dñs ieſus chriſtus
mihi videt his v̄bis dixiſſe niſi: niſi credi/
deritis q2 ego ſum. Prorſus nihil aliud mi/
hi videt his v̄bis dixiſſe ꝙ hoc: niſi credi/
deritis q2 de⁹ ego ſū/moriemini in peccatis
veſtris. Bñ/deo gratias: q2 dixit: niſi credi
deritꝭ: nō dixit/niſi ceperitis. Quis eñ hoc
capiat? Aut vere q2 auſus ſū dicere/ et viſi
eſtis intelligere: aliq̄d de tāta ineffabilita/
te cepiſtis. Si ergo nō capis/ fides te libe/
rat: Ideo ⁊ dñs nō ait: niſi ceperitis q2 ego
ſum: ſed qđ poterāt dixit: Niſi credideritis
q2 ego ſum: moriemini in peccatis veſtris.
Et illi ſemp terrena ſapiētes ⁊ ſemp ſm car
nē audiētes ⁊ rñdētes: q̄d ei dixerunt?
Tu q̄s es? Non eñ cū dixiſti: niſi credi/
deritis q2 ego ſū/ addidiſti q̄d eſſes. Quis
es vt credam⁹? Et ille: Principiū. Ec
ce qđ eſt eſſe/pncipiū mutari nō pōt: prin/
cipiū in ſe manet ⁊ innouat oia. Principiū
eſt cui dictū eſt: Tu aūt idē ipſe es: et anni Ps.101.
tui nō deficiēt. Pricipiū ait/q̄ ⁊ loquor
vobis. Principiū me credite/ ne moria/
mini i peccatis veſtrꝭ. Tanq̄ eñ i eo qđ di/
xerſit: tu q̄s es? Nihil aliud dixerunt/ꝙ q̄d
te eſſe credim⁹. Rñdit/pncipiū: id ē/pncipi/
um me credite. In greco nāqꝫ eloquio diſ/
cernit/ qđ non pōt in latino. Apud grecos
eñ feminini generis ē pncipiū: ſicut apud
nos lex generis feminini ē/q̄ apud illos eſt
maſculini. Sicut ſapiētia ⁊ apđ nos ⁊ apđ
illos generis feminini ē. Cōſuetudo locu/

tionis ideo p diuerſas linguas variat gene-
ra vocabulorꝶ:qꝛ i ipſis rebꝰ nō inuenis ſe-
1.Cor.1.d. xum. Nō eñ ſapiētia vere fęmina ē:cū chri-
ſtus ſit dei ſapiētia:ꝛ chriſtꝰ appellet genere
maſculino/ſapiētia fęminino. Cū ġ dicerēt
iudęi: Tu qs es? Ille q ſciebat eē ibi quoſ-
dā crediturōs/ ꝛ inde dixiſſe:tu quis es? vt
ſcirent qd illū credere deberēt : rñdit/prin-
cipiū. Nō tanq̄ diceret pncipiū ſū:ſed tan-
q̄ diceret/pncipiū me credite. Qđ i ſermo-
ne gręco vt dixi/euidēter apparet: vbi fęmi-
nini generis eſt pncipiū. Velut ſi vellet di-
cere ſe eſſe ꝟitatē: et dicētibus:tu quis es?
rñderit/veritatē: cū videret ad id qđ dictū
eſt:tu quis es? rñdere debuiſſe/ ꝟitas: id ē
veritas ſum. Sed altiꝰ reſpōdit/ cū videret
eos ita dixiſſe:tu qs es? ac ſi dicerent: Qm̄
abs te audiuimus/ niſi credideritis qꝛ ego
ſum:quid te eſſe credimꝰ? Ad hoc rñdit/ pn-
cipiū: Tanq̄ diceret: Principiū me credi-
te. Et addidit:q ꝛ loquor vobis: id ē/qi hu-
milis ppter vos factus ad iſta ꝟba deſcen-
di: Nā ſi principiū ſicuti ē/ita maneret apđ
patrē:et nō acciperet formā ſerui/ et homo
loqueret hominibꝰ/quō ei crederēt: cū in-
firma corda intelligibile ꝟbū ſine voce ſen-
ſibili audire nō poſſint? Ergo inquit credi-
te me eſſe principiū:quia vt credatis nō ſo-
lum ſum/ſed et loquor vobis. Sed de hac
re iā multū eſt loqui vobis: Placeat itaq̄
charitati veſtrę: vt qđ reſtat/ illo adiuuāte
ſeruemus craſtino reddituri.

Ab eo quod dictum eſt: Mul-
ta habeo de vobis loqui et iudi-
care: ſed qui miſit me verax eſt:
vſq̄ ad id quod dictum eſt: Et nō
cognouerunt quia patrem eiꝰ di-
cebat deum. Tractatus.XXXIX.

A Erba domini
V noſtri ieſu chriſti quę habuit
cū iudęis/ita moderās loque-
lā ſuā/vt cęci nō viderent/ꝛ fi-
deles oculos aperirēt/quę hodie de ſancto
euāgelio recitata ſunt/ iſta ſūt: Dicebāt
ergo iudęi: Tu quis es? Quia dixe-
rat ſupra dñs:niſi credideritis qꝛ ego ſum/
moriemini i peccatis veſtris. Ad hoc ergo
illi: Tu quis es? veluti q̄rētes noſſe in quē
deberēt credere/ne in ſuo peccato morerē-
tur. Reſpondit/ dicētibus:tu quis es?
et ait: Principiū qui et loquor

vobis. Si ſe dixit dñs eſſe pncipiū: quę-
ri poteſt vtrū et pater principiū ſit? Si eñ
filius principiū eſt qui habet patrē: quāto
facilius intelligēdus eſt deꝰ pater eſſe pnci-
piū q habet quidē filiū cui pater ſit: ſed nō
habet de quo ſit. Filius eñ patris ē filius:
et pater vtiq̄ filij pater eſt. Sed deꝰ de deo
filiꝰ dicit:lumē de lumine filiꝰ dicit. Pater
dicit lumē/ſed nō đ lumine:pater dicit deꝰ
ſed nō de deo. Si ergo deꝰ de deo/lumē de
lumine pncipiū eſt:quāto facilius intelligi-
tur pncipiū/lumē de quo lumē/ꝛ deꝰ đ quo
deus. Videt itaq̄ abſurdū chariſſimi/vt fi-
liū dicamus principiū/et patrē pncipiū nō
dicamus. Sꝫ quid agemus? Nūquid duo
erunt principia? Cauendū eſt hoc dicere.
Quid ergo? Et ſi pater principiū/ et filius
principiū:quomō nō duo principia? Quō
dicimus patrē deū ꝛ filiū deū:nec tamē di-
cimꝰ duos deos: Nefas eſt eñ dicere du-
os deos:nefas ē dicere tres deos:et tñ qui
pater eſt nō eſt filius:qui filius ē nō eſt pa-
ter: Spūs aūt ſanctꝰ patris ꝛ filij ſpūs:nec
pater ē nec filiꝰ. Quis ergo ſicut aures ca-
tholicę ſunt eruditę i gremio matris eccle-
ſię:nec ille qui eſt pater ſit filius:nec ille q ē
filius ſit pater:nec ſpūſſanctus patris ꝛ fi-
lij ſit/ vel filiꝰ vel pater:tres deos tamē eſſe
nō dicimus:quis de ſingulis ſi quęrat:ne-
ceſſe eſt de quocūq̄ interrogati fuerimus/
deū eſſe fateamur. Et abſurda iſta vident
hominibꝰ ſolita trahentibꝰ ad inſolita/viſi-
bilia ad inuiſibilia/creaturā cōparātibꝰ cre-
atori. Interrogāt eñ nos aliqñ infideles ꝛ
dicūt: Patrē quē dicitis/deū dicitis? Re-
ſpōdemꝰ deū. Filiū quē dicitis/ deū dicitis?
Reſpondemꝰ deū. Spiritūſanctū quē dici-
tis/deū dicitis? Rñdemus deū. Ergo inq̄-
unt pater ꝛ filius ꝛ ſpūſſanctꝰ tres ſunt dij?
Rñdemꝰ/ Nō. Turbant: qꝛ nō illuminan-
tur. Cor clauſū habēt:qꝛ clauē fidei nō ha-
bent. Nos ġ fratres fide pręcedēte/q̄ ſanat
oculos cordis noſtri:qđ itelligimꝰ ſine ob-
ſcuritate capiamꝰ: qđ nō intelligimus/ſine
dubitatione credamus. A fundamēto fidei
non recedamꝰ/vt ad culmē pfectionis veni-
amus. Deus ē pater/deus ē filius/deꝰ ē ſpi-
ritusſanctꝰ: Et tñ pater nō ē qui filiꝰ:nec fi-
lius ē qui pater:nec ſpūſſanctꝰ patris ꝛ filij
ſpūs/ aut pater ē aut filius. Trinitas vnus
deꝰ/trinitas vna ęternitas/ vna poteſtas/
vna maieſtas: Tres pſonę/ſed nō tres dij.

Nũc mihi calumniator rñdeat: Quid ergo
tres? Si eñ tres ait: oportet dicaſ qd tres?
Rñdeo. Pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſſctũs. Ecce inqt
tres dixiſti: ſed qd tres exp̃me / imo tu nu-
mera? Nã ego compleo tres / cũ dico pater
et filius ⁊ ſpũſſanctus. Id eñ qd pater ad
ſe eſt / deus ẽ: qd ad filiũ eſt / pater eſt: qd fi-
lius ad ſeipſuȝ / deꝰ ẽ: qd ad patrẽ eſt / filiꝰ ẽ.
Iſta q̃ dico / poteſtiſ de ſimilitudinibꝰ agno
ſcere quotidianis. Homo et alter hõ: ſi ille
ſit pater / ille filiꝰ: qd homo ẽ ad ſeipſũ eſt:
qd pater eſt / ad filiũ eſt: Et filius ꝙ homo
eſt ad ſeipſũ eſt: ꝙ aũt filius ẽ / ad patrẽ eſt.
Pater eñ nomẽ eſt dictũ ad aliqd / ⁊ filius
ad aliquid. Sed iſti duo homines ſunt. At
ṽo pater deus ad aliqd eſt pater: id eſt / ad
filiũ: Et filius deus ad aliquid eſt filiꝰ: id ẽ
ad patrẽ: Sed nõ quõ illi duo hoĩes ſunt:
ſic iſti duo dij. Quare hoc non ita eſt ibi?
Quia illo aliud: h aũt aliud eſt: qꝛ illa diui
nitas eſt / hec humanitas. Eſt ibi aliqd ineſ
fabile / qd ṽbis explicari nõ poſſit: vt ⁊ nu-
B merus ſit / ⁊ numerꝰ nõ ſit. Videte eñ ſi nõ
q̃ſi apparet numerꝰ / pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſſanctꝰ
trinitas. Si tres / qd tres? Deficit numerꝰ.
Ita deꝰ nec recedit a numero / nec capiť nu-
mero: qꝛ tres ſunt / tñ̃ ẽ numerꝰ. Si q̃ris q̃
Pſ.146. tres? Nõ ẽ numerꝰ. Vñ dictũ ẽ: Magnus
dñs deꝰ noſter ⁊ magna ṽtus eiꝰ: ⁊ ſapiẽtię
eiꝰ nõ ẽ numerꝰ. Vbi cogitare cępis / incipiſ
numerare. Vbi numraueriſ / qd numeraue
ris nõ potes rñdere. Pater / pať ẽ: filiꝰ / filiꝰ ẽ
ſpũſſctũs / ſpũſſctũs ẽ. Quid ſũt iſti tres / pa
ter ⁊ filiꝰ et ſpũſſanctꝰ: nõ tres dij? Nõ. Nõ
tres oĩpotẽtes? Nõ. Nõ tres mũdi creato-
res? Nõ. Ergo oĩpotẽs pater? Omĩpotẽs
plane. Ergo ⁊ filiꝰ nõ oĩpotẽs? Et filiꝰ om-
nipotẽs plane. Ergo ſpũſſctũs non omĩpo
tẽs? Et ipſe omĩpotẽs. Tres ꝗ omĩpoten-
tes? Non / ſed vnꝰ omĩpotẽs. Hoc ſolũ nu-
merũ inſinuat qd adinuicẽ ſũt / nõ qd ad ſe
ſunt. Quia eñ deꝰ pater ad ſe ẽ deus ſimul
cũ filio ⁊ ſpũſancto: non ſũt tres dij: Quia
ad ſe eſt omĩpotẽs ſimul cũ filio et ſpũſan-
cto: non ſũt tres omĩpotẽtes. Quia ṽo nõ
ad ſe ẽ pater / ſed ad filiũ: nec filius ad ſe eſt
ſed ad patrẽ: nec ſpũſſanctus ad ſe / in eo ꝙ
diciť ſpũs patris ⁊ filij: non ẽ qd dicã tres /
niſi patrẽ et filiũ et ſpiritũſanctũ vnũ deũ /
vnũ omnipotentẽ: Ergo vnũ principium.
Accipite aliquid de ſcripturis ſanctis: vñ
hoc qd diciť vtcũq; capiatis. Poſteaq̃ do-
minus noſter ieſus chriſtus reſurrexit: ⁊ cũ
voluit aſcẽdit in cęlũ: decẽ diebꝰ illic imple
tis miſit inde ſpiritumſanctũ. Quo imple-
ti qui aderant in conclaui vna: omniũ gen Act.2.a.
tiũ linguis cęperũt loqui. Miraculo exter
riti dñi interfectores / compũcti doluerũt:
dolentes mutati ſunt: mutati crediderũt.
Acceſſerũt corpi dñi: id ẽ / numero fidelium Ibidem.f.
tria milia hominũ. Itẽ alio facto quodam Act.4.a.
miraculo / acceſſerũt alia q̃nq; milia: facta
eſt plebs vna non pauca: in q̃ oẽs accepto
ſpũſancto q̃ amor ſpiritalis accenſus ẽ cha
ritate ipſa ⁊ feruore ſpũs in vnũ redacti: cę
perunt in ipſa ſocietatis vnitate vendere
omnia q̃ habebãt: ⁊ p̃cia ponere ad pedes
apl̃oꝝ: vt diſtribuereť vnicuiq; / ꝓut cuiq;
opꝰ erat: Et hoc de illis ſcp̃tura dicit / ꝙ erat Act.4.f.
eis aĩa vna ⁊ cor vnũ in deũ. Attendite er
go fratres / ⁊ hic agnoſcite myſteriũ trinita
tis / quõ dicamꝰ ⁊ pater eſt ⁊ filius ẽ ⁊ ſpũſ-
ſanctꝰ eſt: ⁊ tñ vnus deus ẽ. Ecce illi tot mi-
lia erãt: ⁊ cor vnũ erãt. Ecce tot milia erãt:
et vna anima erant. Sed vbi? In deo: Et
quanto magis ipſe deus. Nunquid erro
ĩ verbo q̃ñ dico duos hoĩes duas animas:
aut tres hoĩes tres aĩas: aut multoſ hoĩes
multas aĩas? Recte vtiq; dico. Accedant
ad deũ: ⁊ vna anima ẽ omniũ. Si acceden-
tes ad deũ / multę animę per charitatẽ vna
anima ẽ: et mĺta corda vnũ cor. Quid agit
ipſe fons charitatis in patre ⁊ filio? nonne
ibi magis trinitas vnꝰ ẽ deꝰ? Inde eñ no-
bis charitas venit de ipſo ſpũſctõ / ſicut di
cit apl̃s: Charitas dei diffuſa ẽ in cordibꝰ Roma.5.a.
noſtris p ſpiritũſanctũ q̃ datꝰ ẽ nobis. Si ʒ
charitas dei diffuſa eſt in cordibꝰ noſtris p
ſpiritũſanctũ q̃ datus eſt nobis: et multas
animas facit vna aĩa: et multa corda facit
vnũ cor: quãto magis pater ⁊ filiꝰ et ſpũſ-
ſanctus / deꝰ vnꝰ / lumẽ vnũ / vnũq; p̃ncipiũ?
Audiamꝰ ergo principiũ qd loquiť nobis: C
Multa inquit habeo loq̃ de vobis
et iudicare. Meminiſtis qd ait: Ego nõ
iudico quẽq̃. Ecce mõ dicit: Multa habeo
de vobis loqui et iudicare. Sed aliud ẽ nõ
iudico / aliud habeo iudicare. Non iudico /
dixit ad p̃ſens: Venerat eñ vt ſaluaret mũ Joh.3.b.
dum / non vt iudicaret mundũ. Qd aũt di-
cit: Multa habeo de vobis loqui ⁊ iudica-
re: iudiciũ futuꝝ dicit. Ideo eñ aſcendit /
vt veniat iudicare viuos et mortuos. Ne-
mo iuſtius iudicabit / q̃ qui iniuſte iudica-

tus eſt. Multa inquit habeo de vobis loqui ꝛ iudicare. Sed qui miſit me verax ē. Videte queadmodū patri det gloriam equalis filius. Exemplū eñ nobis prebet: ꝛ tanꝙ in cordib⁹ noſtris loquitᷣ. O hō fidelis/ſi euangeliū meum audis/dicit tibi dñs deus tuus: Ubi ego in pncipio verbū deus apud deū/ equalis patri/ coetern⁹ gignenti: do gloriā ei cuius ſū filius: quomō tu ſuperb⁹ es aduerſus eū cuius ſeruus es? Multa habeo inquit de vobis loqui ꝛ iudicare: ſed qui me miſit verax ē: Tanꝙ diceret: Ideo verū iudico: qꝛ filius veracis veritas ſū. Pater verax/fili⁹ veritas. Quid putamus eſſe amplius? Cogitemus ſi poſſumus quid ē amplius/ verax an veritas? De qbuſdā queram⁹. Pius hō an pietas? ſed plus eſt ipſa pietas. Pius eñ a pietate/nō pietas a pio. Poteſt eñ eſſe pietas: et ſi ille qui pius erat factus eſt impi⁹: ipſe pdidit pietatē/pietati nihil abſtulit. Quid itē pulcher ꝛ pulchritudo? Plus ē pulchritudo ꝙ pulcher: Pulchritudo eñ facit pulchrum/non pulcher facit pulchritudinem. Caſtus ꝛ caſtitas? Caſtitas plane plus eſt ꝙ caſtus. Si eñ caſtitas nō eſſet: vñ eſſet iſte caſtus non haberet. Si autē noluerit eſſe caſtus/caſtitas integra perſeuerat. Si ergo plus pietas ꝙ pius/ pl⁹ pulchritudo ꝙ pulcher/plus caſtitas ꝙ caſtus: nūquid dicturi ſumus plus veritas ꝙ verax? Si hoc dixerimus: filiū incipiemus dicere patre maiorē. Ait eñ aptiſſime ipſe dñs: Ego

Joh.14.a. ſum via et veritas ꝛ vita. Ergo ſi filius veritas/pater quid/niſi qđ ait ipſa veritas: ꝗ me miſit verax ē. Filius veritas/ pater verax. Quid pl⁹ ſit quero: ſed equalitatē inuenio. Verax eñ pater nō ab ea veritate verax eſt cui⁹ partē cepit/ ſed quā totā genuit.

D Video planius eſſe dicendū: et certe ne vos diu teneā/hodie hucuſꝙ tractetᷣ. Cum finiero qđ volo dicere: adiuuante deo ſermo claudatᷣ. Hoc ideo dixi/ vt intētos vos facerē. Oñis anima quoniā res ē mutabilis/ꝛ ꝗuis magna creatura/tamē creatura eſt: ꝗuis corpore melior/ tñ facta. Omnis ergo anima quoniā mutabilis eſt: hoc eſt mō credit/mō non credit: mō vult/mō non vult: modo adultera eſt/ mō caſta / modo bona/modo mala: mutabilis eſt. Deus autē hoc eſt qđ eſt: ideo ppriū nomen ſibi te-

Exod.3.d. nuit: Ego ſū qui ſum. Hoc ꝛ filius/dicēdo: Niſi credideritꝭ qꝛ ego ſum. Ad hoc pertinet: Et tu ꝗs es? Principiū. Deus igitᷣ incōmutabilis eſt: anima mutabilis. Qñ capit anima ex deo vñ ſit bona/ participādo ſit bona: quomō tuus oculus participādo videt: Nā lumine ſubtracto nō videt/ cui⁹ particeps fact⁹ videt. Quia ꝗ aīa pticipando fit bona: ſi mutata cepit eſſe mala/ bonitas manet cui⁹ erat pticeps bona. Bonitatis eñ cuiuſdā particeps facta ē cū bona eſſet: qua mutata i peius/integra bonitas pmanet. Si recedat anima ꝛ mala fiat: nō minuitᷣ bonitas. Si reuertatᷣ et bona fiat: nō creſcit bonitas. Fact⁹ eſt ocul⁹ tu⁹ particeps lucis hui⁹ ꝛ vides. Clauſus ē: hanc lucē nō minuiſti: Apertus ē: hanc lucē nō auxiſti. Hac data ſimilitudine fratres intelligite: quia ſi pia ē anima/ē pietas apud deum/cui⁹ ſit particeps aīa. Si eſt caſta aīa: ē caſtitas apud deuꝫ/cui⁹ eſt particeps aīa. Si bona ē anima: ē bonitas apud deū cui⁹ eſt particeps aīa. Si eſt verax aīa: eſt veritas apud deū cui⁹ ē pticeps aīa: Cui⁹ particeps ſi non fuerit anima: oīs hō mēdax. Si Ps.115. oñis hō mēdax: nullus hō de ſuo ē verax. Pater aūt verax de ſuo ē verax: qꝛ genuit veritatē. Aliud ē/ verax ē homo iſte qui iā pcepit veritatē: aliud ē/verax deus qui genuit veritatē. Ecce quō verax ē de⁹/nō pticipādo ſed generādo veritatē. Video vos intellexiſſe ꝛ gaudeo: Sufficiat vobis hodie: cetera qñ dño placuerit/ſicut donauerit/exponemus.

Ab eo loco vbi dictū eſt: Dixit ergo eis ieſus: Cū exaltaueritꝭ filiū hominis: vſꝙ ad id qđ dictū eſt: Hec illo loquente/multi crediderunt in eum: Tractatus.XL.

E ſancto euā A gelio ſm iohannē qđ geſtare nos videtis i manib⁹: iā multa audiuit charitas veſtra/ ꝗ deo donāte ſic potuim⁹ diſputauim⁹: cōmēdātes vobis maxime illū euāgeliſtā ꝺ dñi diuinitate/ſm quā eq̄lis eſt patri fili⁹ vnic⁹ dei/loꝗ elegiſſe: et ꝓpterea aq̄le cōparatū. Nulla ꝗppe auis volare alti⁹ ꝓhibetᷣ. Proinde ꝗ ex ordine ſubſequūtur: ſicut ea dñs tractare donauerit/intētiſſime audite. Locuti ſum⁹ vobis de p̄cedēti lectiōe inſinuātes/ quō itelligatᷣ pater verax/fili⁹ veritas.

Cū aūt dixiſſet dñs ieſus: verax ē q̄ me mi-
† Hec eſt ſentē tia textus ver bis aliquantu lum mutatis. ſit: †nō intellexerūt iudei q̄ de pa-
tre illis diceret. Et ait illis: q̄m cū le-
gerēt audiſtis. Cū exaltaueritis filiū
hoīs: tūc cognoſcetis q2 ego ſū: ꝛ
a meipſo facio nihil: ſed ſicut do-
cuit me pater/ hęc loquor. Quid eſt
hoc? Nihil eñ aliud videt̄ dixiſſe/ niſi eos
poſt paſſionē ſuam cognituros quis eſſet.
Proculdubio ergo videbat ibi aliq̄s quos
ipſe nouerat: quos ipſe cū ceteris ſanctis
ſuis añ conſtitutionē mundi pręſciēdo ele-
gerat: poſt paſſionē ſuam eſſe credituros.
Ipſi ſunt illi quos aſſidue cōmendauim⁹:
et ad imitationem cum magna exhortati-
one ꝓponimus. Miſſo eñ deſup ſpiritu
ſancto poſt dñi paſſionē/ et reſurrectionē/
et aſcenſionē: cū miracula fierēt in eius no-
mine/ quem tanq̄ mortuū perſequētes iu-
dei contēpſerant: cōpuncti ſūt corde: Et q̄
ſęuientes occiderūt/ mutati crediderūt: Et
quem ſanguinē ſęuiendo fuderūt/ credēdo
Act.2.ſ. c.4.a. biberunt illa tria milia/ et illa quinq̄ milia
iudęorū/ quos ibi videbat quādo dicebat:
Cū exaltaueritis filiū hominis: tūc cogno-
ſcetis quia ego ſum: Tanq̄ dicēs: Differo
cognitionē veſtram/ vt impleā paſſionem
meā. Ordine verſo cognoſcetis qui ſum:
non quia omnes tūc erant credituri ex his
qui audiebant: id eſt/ poſt paſſionem dñi:
Nam paulopoſt dicit: Hęc eo loquēte/ mul-
ti crediderunt in eū: Et nondū exaltatus
erat fili⁹ hominis. Exaltationē quippe di-
cit paſſionis/ nō glorificationis: crucis/ nō
celi: quia et ibi exaltatus ē/ quādo pepen-
dit in ligno: ſed illa exaltatio humiliatio
Phil.2.a. fuit: Tunc eñ factus eſt obediens vſq̄ ad
mortē/ mortē autē crucis. Hoc oportebat
impleri ꝑ eorū manus/ qui poſtea fuerant
credituri/ quibus dixit: Cū exaltaueritis fi-
liū hominis: tūc cognoſcetis q2 ego ſum.
Quare hoc: niſi vt nemo deſperaret i quo-
cūq̄ ſcelere male ſibi conſcius: q̄ñ videbat
eis donari homicidiū qui occiderant chri-
ſtum? Hos ergo in illa turba agnoſcēs do-
B min⁹ dixit: Cū exaltaueritis filiū hominis:
tunc cognoſcetis q2 ego ſum. Iā noſtis q̄d
ſit ſum: nec aſſidue repetendū ē: ne pariat
Exod.3.d. res tanta faſtidiū. Recolite illō: Ego ſum
qui ſum: et qui ē miſit me: ꝛ agnoſcetis q̄d
dictū ſit: tunc ſcietis quia ego ſū. Sed ꝛ pa-
ter eſt/ ꝛ ſpiritusſanctus ē: ad ipſum eſſe ꝑ-

tinet tota trinitas. Sed quia dñs ſicut fi-
lius loquebat̄: ne forte in eo q̄ḋ dixit: tunc
cognoſcetis quia ego ſū: ſubintraret error
ſabellianorū/ hoc eſt patripaſſianorū: quē
vobis errorē cōmendaui non tenendū/ ſed
cauendū: eorū ſcilicet qui dixerūt: Ipſe eſt
pater/ ipſe eſt filius: duo ſunt noīa/ ſed res
vna. Propter iſtū ergo cauendū errorē cū
dixiſſet dñs: tunc cognoſcetis q2 ego ſum:
ne ipſe intelligeret̄ pater/ continuo ſubiun-
xit: Et a meipſo facio nihil: ſed ſi-
cut docuit me pater/ hęc loquor.
Iā gaudere cęperat ſabellian⁹/ errōis ſui
occaſione cōperta. Statim vt ſe tanq̄ i ob-
ſcuro extulit: ſequētis ſentētię luce confu-
ſus eſt. Putaueras eū eſſe patrē/ q2 dixit:
ego ſum: audi quia filius eſt: a meipſo fa-
cio nihil. Quid eſt: a meipſo facio nihil? A
meipſo nō ſum. Filius eñ de patre ē de⁹:
pater autē non eſt de filio deus. Filius eſt
deus de deo: pater autē deus/ ſed non de
deo. Filius eſt lumē dē lumine: pater au-
tem lumen/ ſed nō de lumine. Filius ē/ ſed
eſt de quo ē: pater autē eſt/ ſed nō ē de quo
eſt. Quod ḡ addidit: Sicut docuit me pa- C
ter/ hęc loquor: nemini veſtrū obrepat co-
gitatio carnalis fratres mei: Non eñ po-
teſt humana infirmitas cogitare niſi quod
cōſueuit facere vel audire. Nolite ergo vo-
bis q̄ſi duos hoīes añ oculos ponere: vnū
patrē/ alterū filiū: et loquentē patrē ad fili-
um: ſicut facis q̄ñ verba aliqua dicis filio
tuo: monens eū et inſtruens eū quomō lo-
quatur: vt quęcūq̄ audiuit a te cōmendet
memorię: Cū cōmēdauerit memorię/ profe-
rat ꝛ lingua: diſtinguat ꝑſonas: inferat au-
ribus alienis q̄ḋ ꝑcepit in ſuis. Nolite ita
cogitare/ ne in corde veſtro idola fabricetis:
ꝛ humanā formā/ humanoꝝ liniamēta mē-
brorū/ figurā carnis humanę/ ſenſus iſtos
conſpicuos/ ſtaturā motuſq̄ corꝑis/ linguę
officiū/ diſtinctiones ſonoꝝ: Nolite in illa
trinitate cogitare/ niſi q̄ḋ ꝑtinet ad formā
ſerui quā accępit vnigenit⁹ fili⁹ cū ꝟbū caro Ioh.1.b.
factū ē vt habitaret i nobis. Ibi nō te ꝓhi-
beo humana infirmitas cogitare q̄ḋ noſti/
imo etiā cōpello. Si fides in te vera ē: talē
chriſtū cogita/ ſ3 ex maria ꝟgine/ nō ḋ deo
patre. Talē cogita: īfans fuit: creuit vt hō:
ambulauit vt hō: eſuriuit/ ſitiuit vt hō: dor-
miuit vt hō: paſſus poſtremo vt hō: ſuſpē-
ſus in ligno/ occiſus/ ſepult⁹ vt hō: in eadē

forma reſurrexit: in eadē forma aſi oculos
diſcipulorū aſcendit in cęlū: in eadē forma
venturus eſt ad iudiciū. Angelorū eñ vox
Act.1.b. eſt in euangelio expꝛeſſa: Sic veniet quō eū
videtis euntē in cęlū. Qñ ģ de forma ſerui
cogitas in chꝛiſto: humanā effigiē cogita ſi
Joh.1.a. eſt in te fides. Qñ autē cogitas: In pꝛinci-
pio erat verbū: ⁊ verbū erat apd deū: ⁊ de⁹
erat verbū: pereat de corde tuo omnis hu-
mana figuratio: pellat̃ de cogitationib⁹ tu-
is quicqd fine corporeo terminat̃: quicqd
loci ſpacio contineť / vel quantalibet mole
diffundit̃: de corde tuo figmentū tale diſpe
reat. Cogita ſi potes pulchꝛitudinē ſapien
tię: occurrat tibi pulchꝛitudo iuſticię: For-
ma eſt? Statura eſt? Color eſt? Nihil horū
eſt / ⁊ tamē eſt: nā ſi nō eſſet / non amaretur /
nec merito laudaret̃ / nec amata nec lauda-
ta corde moribuſq; teneret̃. Nūc v̄o fiunt
hoīes ſapiētes: vñ fierēt niſi eſſet ſapiētia?
Porro aūt o homo / ſi ſapientiā tuā videre
carnis oculis nō potes: nec tali imaginati-
one cogitare qualia corꝑalia cogitant̃: ſa-
pientię dei audes ingerere humanā corꝑis
D formā? Quid ģ dicim⁹ frēs? Quō locut⁹ ē
pater filio? Quō fili⁹ ait: ſicut docuit me pa
ter / hęc loquor? Locutus ē illi. Qñ docuit
pater filiū verba fecit / quō tu qñ doces fili-
um tuū verba facis? Quomō facis verba
verbo? Quę verba multa fierēt vnico ver-
bo? Verbū eñ patri aurē habuit ad os pa
tris? Carnalia ſunt iſta / pereant de cordib⁹
veſtris. Hoc eñ dico: ecce ſi intellexiſtis qđ
ego dixi: ego certe locutus ſum / ⁊ mea ver-
ba ſonuerūt: ſoniſq; aures pepulerūt: et ꝑ
ſenſus audit⁹ veſtri ad cor ſententiā ꝑduxe
runt. Si intellexiſtis / facite aliquē audiſſe
latinę linguę hominem: tñmō audiſſe / nec
tamē intellexiſſe qđ dixi: Quantū ad ſtre-
pitū ꝑtinet emiſſū ex ore meo: ſic ei⁹ ille par
ticeps factus ē q̄ nō intellexit / quō et vos.
Cū ſonū audiuit / eędē ſyllabę aures ei⁹ ꝑ-
cuſſerūt: ſ; in corde ipſius nihil genuerūt.
Quare? Quia nō intellexit. Vos aūt ſi in-
tellexiſtis / vñ intellexiſtis? Ego ad aurē ſo
nui: nūquid ego in cor lumē accendi? Pro-
culdubio ſi verū eſt qđ dixi: et hoc verbum
non ſolū audiſtis / verumetiā intellexiſtis:
Duę res ibi factę ſūt: diſcernite illas / audi-
tus et intellectus. Auditus ꝑ me factus ē /
intellectus ꝑ quē? Ego ad aurē dixi vt au-
dietis: ad cor veſtrū quis dixit vt intelli-
geretis? Sine dubio aliquis ⁊ ad cor veſtrū
aliquid dixit: vt nō ſolū ſtrepitus iſte v̄bo-
rū percuteret aurē veſtrā / ſed etiā in cor ve
ſtrū aliquid deſcēderet veritatis. Dixit ali-
quis ⁊ ad cor veſtrū: ſed non eū videt̃. Si
intellexiſtis fratres / dictū ē ⁊ cordi veſtro:
Munus dei eſt intelligētia. Quis hoc di-
xit in corde veſtro ſi intellexiſtis? Cui dicit
pſalmus: Da mihi intellectū vt diſcā man Ps.118.
data tua. Verbi gratia: epiſcop⁹ locutus ē.
Quid locutus eſt aliquis ait? Reſpondes
quid locutus ſit: et addis / verū dixit. Tūc
alius qui non intellexit: quid dixit inquit?
Aut quid eſt qđ laudas? Ambo me audie-
runt: ambobus ego dixi: ſed vni ipſorū de-
us dixit: Si parua magnis cōparare conce
ditur: quomō nos ad eū quid ſumus? Ta-
men neſcio quid incorporaliter ⁊ ſpiritalit̃
facit in nobis deus / qđ nec ſon⁹ eſt q̄ aurē
ꝑcutiat: nec color q̄ oculis diſcernatur: nec
odor eſt q̄ narib⁹ capiat̃: nec ſapor q̄ fauci-
bus iudicet̃: nec durū nec molle qđ tangen
do ſentiat̃: et tamē aliquid ē qđ ſentire fa-
cile eſt: explicare impoſſibile ē. Si ergo de-
us vt dicere ceperā / loquit̃ in cordibus no
ſtris ſine ſono: quō loquit̃ filio ſuo? Sic er-
go fratres / ſic cogitate quantū poteſtis vt
dixi: licet ꝑua magnis mō aliquo cōparare
ſic cogitate. Incorꝑaliter pater locutus eſt
filio: q2 incorporalit̃ pater genuit filiū: nec
eū ſic docuit q̄ſi indoctū genuerit: ſed hoc
eſt eū docuiſſe / qđ ē ſcientē genuiſſe: et hoc
eſt docuit me pater: qđ ē ſcientē me genuit
pater. Si eñ qđ pauci intelligūt / ſimplex ē
natura veritatis: hoc eſt filio eſſe qđ noſſe.
Ab illo ergo habet vt nouerit a quo habet
vt ſit: nō vt prius ab illo eēt / ⁊ ab illo poſt
ea noſſet: ſed quēadmodū illi gignēdo de-
dit vt eſſet / ſic gignēdo dedit vt noſſet: q2
ſimplici vt dictū eſt naturę veritatis eſſe ⁊
noſſe / nō eſt aliđ atq; aliud / ſed hoc ipſum.
Dixit ergo iſta iudęis et addidit: Et q̄ me E
miſit mecū eſt. Jam hoc et añ dixerat: ſed
rem magnā aſſidue cōmemorat: miſit me ⁊
mecū eſt. Si ģ tecū eſt o dñe: non vnus ab
alio miſſus eſt / ſed ambo veniſtis: Et tamē
cū ambo ſimul ſint: vnus miſſus eſt / alter
miſit. Quomō miſſio incarnatio eſt: ⁊ ipſa
incarnatio filij tñ eſt / et nō patris. Miſit
itaq; pater filiū: ſed nō receſſit a filio. Non
eñ quo miſit filiū / non ibi erat pater. Vbi
eñ nō eſt qui fecit omīa: vbi nō ē ⁊ q̄ dixit:

Hiere.23.c. Celum ⁊ terrã ego impleo? Sꝫ forte pater
vbiq̃ eſt/ et filius nõ vbiq̃ eſt. Euãgeliſtã
Joh.1.a. audi: In hoc mũdo erat: et mũdus per eũ
factus eſt. Ergo inq̃t: qui miſit me/ cuius
auctoritate tanq̃ paterna incarnatus ſũ/
mecum eſt: non me reliquit. Quare nõ me
reliquit? Et nõ me reliquit/ inquit/ ſo
lum: quia ego que placita ſunt ei
facio ſemꝑ. Ipſa eſt equalitas ſemꝑ: nõ
ex quodã initio et deinceps/ ſed ſine initio/
ſine fine. Dei eñ generatio non habet ini-
tiũ tẽporis: quia ꝑ genitũ facta ſunt tẽpo-
ra. Hec illo loquente/ multi credi-
derunt in eũ. Utinã et me loquẽte mul
ti qui aliud ſapiebãt intelligant/ ⁊ credant
in eum. Quidã eñ fortaſſe ſunt in iſta mul
titudine arriani: nõ audeo ſuſpicari eſſe ſa
bellianos/ qui ipſum patrẽ dicunt eſſe qui
filius ẽ. Hereſis quippe iſta nimis antiqua
eſt/ et paulatim euiſcerata: Arrianorũ au-
tem adhuc videt̃ habere aliquã motionem
q̃ſi cadaueris putreſcẽtis: aut certe vt mul
tũ quaſi hominis anima egentis: oportet
inde reliquos liberari/ ſicut inde multi libe
rati ſunt. Et quidẽ iſta ciuitas eos non ha
bebat/ ſed poſteaq̃ multi ꝑegrini aduene-
runt: nõnulli ⁊ ipſi venerũt. Ecce hec dño
loquente/ multi iudei crediderũt in eũ. Ec-
ce et me loquẽte arriani credant: nõ in me/
ſed mecũ in eo. Dicebat ergo dñs ad
eos qui crediderant in eum iude-
os: Si vos manſeritis in verbo
meo. Ideo manſeritis/ q̃ꝛ initiati eſtis/ q̃ꝛ
et ibi eſſe cepiſtis. Si mãſeritis: hoc eſt in
fide que in vobis eſſe credentib⁹ cepit/ quo
ꝑueniſtis? Uide quale initiũ/ quo ꝑducit.
Amaſti fundamentũ/ culmẽ attende: et ex
iſta humilitate aliã celſitudinẽ quere. Fi-
des eñ humilitatẽ habet: cognitio ⁊ immor-
talitas ⁊ eternitas nõ habet humilitatẽ/ ſꝫ
celſitudinẽ/ erectionẽ et nullã defectionẽ:
eternã ſtabilitatẽ/ nullã ab inimico expu-
gnationẽ/ nullũ deficiẽdi timorẽ. Magnũ
eſt qδ incipit a fide: ſed contemnit̃ funda-
mentũ. Solet etiã in edificio ab imperitis
contẽni. Foſſa fit grãdis: lapides quoquo
mõ paſſim mittuntur/ nulla ibi expolitio/
nulla pulchritudo apparet: quõ nec i arbo
ris radice apparet aliqua pulchritudo: totũ
tñ quicquid te delectat i arbore/ de radice
ſurrexit. Si vides radicẽ ⁊ nõ delectaris/ vi-
des arborẽ ⁊ miraris. Stulte qδ miraris: in-
de ſurrexit quo nõ delectaris. Parũ aliq̃d
videt̃ fides credentiũ: non habes ſtatherã
vñ appendas. Audi ergo quo ꝑueniat/ ⁊ vi-
de quãta ſit: ſicut et ipſe dñs i alio loco di-
cit: Si habueritis fidẽ ſicut granũ ſinapis. Matth.17.
Quid humilius/ q̃d vehemẽtius/ q̃d minu
tius/ q̃d feruẽtius? Ergo ⁊ vos ait/ ſi man-
ſeritis in ṽbo meo in quo credidiſtis/ quo
ꝑducemini? Uere diſcipuli mei eri-
tis. Et quid nobis ꝓdeſt? Et cognoſce
tis veritatẽ. Quid ꝓmittit credẽtib⁹ fra
tres? Et cognoſcetis veritatem. Quid eñ
nõ illã cognouerant/ q̃ñ dñs loquebat̃? Si
nõ cognouerãt/ quõ crediderunt? Nõ quia
cognouerũt crediderũt/ ſed vt cognoſcerẽt
crediderũt. Credimus eñ vt cognoſcam⁹:
nõ cognoſcimus vt credamus. Qδ eñ co-
gnituri ſumus: nec oculus vidit/ nec auris 1.Cor.2.
audiuit: nec in cor hominis aſcẽdit. Quid
eſt eñ fides/ niſi credere qδ nõ vides? Fi-
des ergo eſt qδ non vides credere: veritas
qδ credidiſti videre: ſicut ipſe quodã loco
ait: Ideo dñs prius ad faciendã fidem am
bulauit in terra. Homo erat: humilis fact⁹
eſt: ab omnibus videbat̃: nec ab omnibus
cognoſcebat̃: a multis reprobabat̃: a tur-
ba occidebat̃: a paucis dolebat̃: ſed tñ nec
ab eis a quibus dolebat̃/ nondũ ſicut erat
cognoſcebat̃. Totũ hoc quaſi initiũ eſt li-
niamentorum fidei ⁊ ſtructure future. Quod
dñs ipſe attendẽs quodã loco ait: Qui di- Joh.14.c.
ligit me/ mandata mea cuſtodit: Et qui di-
ligit me/ diliget̃ a patre meo: et ego diligã
eũ/ et oſtendã meipſum illi. Quẽ qui audi-
ebant/ vtiq̃ iã videbãt: eis tamẽ ſi dilige-
bant/ videndũ ſe ꝓmittebat: Sic et hic co-
gnoſcetis ṽitatẽ. Quid eñ: qδ dixiſti/ nõ
eſt veritas? Ueritas ẽ. Sed adhuc credit̃/
nondũ videt̃: Si maneat̃ in eo qδ credit̃
ꝑuenit̃ ad id qδ videat̃. Inde iohãnes ipſe
ſctũs euangeliſta in epiſtola ſua: Dilectiſ- 1.Joh.3.a.
ſimi inquit filij dei ſumus: ſed nõdũ appa-
ruit q̃d erim⁹. Iã ſum⁹/ et aliquid erimus.
Quid plus erimus q̃ ſum⁹? Audi. Nondũ
apparuit q̃d erim⁹: ſcim⁹ q̃ꝛ cũ apparuerit/ ſi-
miles ei erimus. Unde? Quoniam videbim⁹
eum ſicuti eſt. Magna ꝓmiſſio: ſꝫ merces
eſt fidei. Queris mercedẽ/ opus precedat.
Si credis/ mercedẽ exige fidei. Si autẽ nõ
credis: fidei mercedẽ qua frõte queris? Si
ergo mãſeritis in verbo meo: vere diſcipu-
li mei eritis: vt contẽplemini ipſam veritatẽ

ſicuti eſt:nõ ꝑ verba ſonãtia/ſed per lucem
ſplendentẽ/cũ ſignauerit nos: qḋ legitur i
Ps.4. pſalmo: Signatũ eſt ſup nos lumẽ vultus
tui dñe. Moneta dei ſumus/ nũmus a the
ſauro:aberrauimus errore: detritũ ẽ quod
in nobis fuerat impreſſũ: venit qui refor
met/q: ipſe formauerat. Querit ⁊ ipſe nũ
mũ ſuũ/ſicut ceſar nũmũ ſuum: Ideo ait:
Luc.20.d. Reddite ceſari que ceſaris ſunt:⁊ deo que
dei ſunt: Ceſari nũmos/deo voſipſos. Tũc
G ergo exprimet veritas in nobis. Quid di
cam charitati veſtre? O ſi cor eēt qualiter
cũqȝ ſuſpirans in illã ineffabilẽ gloriam: o
ſi peregrinationẽ noſtrã in gemitu ſentire
mus/⁊ ſeculũ nõ amaremus: ⁊ ad eum qui
nos vocauit:pia mẽte ꝑpetuo pulſarem⁹.
Deſideriũ ſinus cordis eſt: Capiem⁹/ſi de
ſideriũ quantũ poſſumus extẽdamus. Hoc
nobiſcũ agit ſcriptura diuina:hoc ꝯgrega
tio populoꝝ/hoc celebratio ſacramentoꝝ/
hoc baptiſmus ſanctus/hoc cantica laudis
dei/hoc ipſa noſtra diſputatio: vt hoc deſi
deriũ non ſolũ ſeminet ⁊ germinet/verũeti
am in modũ tante capacitatis augeatur/
1.Cor.2.c. vt idoneũ ſit ſumere qḋ oculus non vidit:
nec auris audiuit:nec in cor hoīs aſcendit.
Sed amate mecũ. Nõ amat multũ nũmũ
qui amat deũ. Et ego palpaui infirmitatẽ:
non auſus ſum dicere/nõ amat nũmũ/ſed
non multũ amat nũmũ:quaſi amãd⁹ ſit nũ
mus/ſed nõ multũ. O ſi deũ digne amem⁹:
nũmos oīno non amabim⁹. Erit tibi nũ
mus inſtrumentũ peregrinationis/nõ irri
tamentũ cupiditatis:quo vtaris ad neceſ
ſitatẽ/nõ quo fruaris ad delectationẽ. Deũ
ama ſi aliquid in te egit/ qḋ audiſſe te lau
das. Utere mundo:nõ te capiat mũdus ꝗ
intraſti. Iter agis:exiturus veniſti/non re
manſurus. Iter agis:ſtabulũ eſt hec vita:
vtere nũmo/quomõ viator in ſtabulo vti
tur mẽſa/calice/vrceo/lectulo/dimiſſur⁹ nõ
ꝑmãſur⁹. Si tales fueritis: erigite cor ſi po
teſtis et audite me. Si tales fueritis/ad ei⁹
ꝑmiſſa venietis. Nõ eñ multũ eſt ad vos:
quia magna eſt manus eius qui vos voca
uit. Uocauit/inuocet/dicatur illi: Uocaſti
nos/inuocam⁹ te. Ecce audiuim⁹ vocantẽ/
audite inuocãtes. Perduc quo ꝑmiſiſti:ꝑ
fice qḋ ichoaſti: noli deſerere munera tua:
noli deſerere agrũ tuũ: germina tua intrẽt
in horreũ tuũ. Abundãt tẽpeſtates in mũ
do: ſed maior eſt qui fecit mundũ: abũdãt
tẽptationes:ſed nõ deficit qui in illo ſpem
ponit in quo defect⁹ nullus ẽ. Ad hoc hor
tatus ſum iſta fratres:quia libertas ḋ qua
loquit dñs noſter ieſus chriſtus/non hui⁹
tẽporis eſt. Uidete quid adiũxit: Uere di
ſcipuli mei eritis/⁊ cognoſcetis veritatẽ:⁊
veritas liberabit vos. Quid ẽ libe
rabit vos? Liberos vos faciet. Denicȝ iu
dei carnales/et ſm carnẽ ambulãtes:nõ hi
qui crediderãt/ſed in illa turba qui non cre
diderãt/iniuriã ſibi factã putauerũt: q: di
xit eis: Ueritas liberabit vos: Indignati
ſunt ſeruos ſe eē ſignificatos. Et vere ſerui
erãt: et exponit illis ꝗ ſit ſeruitus: ⁊ ꝗ ſit fu
tura libertas quã ipſe ꝑmittit. Sȝ de hac
libertate et de illa ſeruitute/nimis longũ ẽ
vt hodie diſputemus.

Ab eo quod ait: Dicebat autẽ
ieſus ad eos qui crediderant: vſ
qȝ ad id quod dictũ eſt: Si ergo
vos filius liberauerit/vere liberi
eritis: Tractatus.XLI.

Quod lectio: a
nem priſtinã ſequit/⁊ de ſan
cto euãgelio hodie nobiſ re
citatũ eſt/ tũc diſtuli dicere:
qm multũ iã dixerã:⁊ de libertate in ꝗ nos
vocauit gratia ſaluatoris/nõ ꝑtereũter ne
qȝ negligẽter fuerat diſſerẽdũ: Hinc hodie
dño adiuuãte ſtatuim⁹ loqḋ vobis. Quib⁹
eñ loquebat dñs ieſus chriſtus/iudei erãt:
ex magna quidẽ parte inimici/ſed etiã ami
ci ex quadã parte iã facti ⁊ futuri: nã quoſ
dã ibi videbat/ſicuti iã diximus: ꝗ poſt paſ
ſionẽ fuerãt crediturí: hos intuẽs dixerat:
Cũ exaltaueritis filiũ hoīs: tũc cognoſcetis
q: ego ſum. Erant ibi etiã ꝗ hec loquente
illo ꝯtinuo crediderunt:ipſis locut⁹ ẽ qḋ au
diuim⁹ hodie. Dicebat ergo ieſus ad
eos qui crediderat ei iudeos: Si
manſeritis i ꝟbo meo/vere diſcipu
li mei eritis. Manẽdo eritis: Quia eñ
nũc crẽdentes eſtis: manẽdo videntes eritis.
Ideo ſequit:⁊ cognoſcetis veritatẽ.
Ueritas incõmutabilis eſt: veritas panis
eſt:mẽtes reficit/nec deficit: Mutat veſcẽ
tẽ:non ipſa in veſcente mutat. Ipſa eſt ve
ritas verbũ dei: deus apud deũ vnigenit⁹
filius. Hec eñ veritas carne induta eſt ꝑ
pter nos/vt de maria ꝟgine naſceret:⁊ im
pleretur ꝓphetia: Ueritas de terra orta ẽ. Ps.84.

hęc ergo veritas cū iudęis loquerek/ late-
bat in carne. Latebat autē non vt negare-
tur: ſed vt differek. Differek vt i carne pa
terek: in carne autē paterek/ vt caro pecca-
ti redimerek. Stans itaq͡ȝ conſpicu⁹ ſm in
firmitatē carnis dn̄s noſter ieſus chriſtus/
et ſm maieſtatē diuinitatis occultus: dixit
ad eos qui ei cū hęc loquerek crediderant:
Si manſeritis in verbo meo: vere diſcipu-
Matth.10.c. li mei eritis: Qui em̄ pſeuerauerit vſq͡ȝ in
finē/ hic ſaluus erit: Et cognoſcetis verita-
tē quę mō vos latet ⁊ loquik vobis: et ve-
ritas liberabit vos. Hoc verbū dn̄s
ad libertatē poſuit: liberabit vos: Nihil eſt
em̄ aliud ꝓprie liberat/ niſi liberꝫ facit: quō
ſaluat/ nihil ē aliud q̄ȝ ſaluū facit: quō ſanat
nihil ē aliud q̄ȝ ſanū facit: ditat/ nihil ē ali-
ud q̄ȝ diuitē facit: ſic liberat/ nihil ē aliud q̄ȝ
liberꝫ facit. Hoc in ṽbo gręco planius eſt:
Nā in latina conſuetudine plęrūq͡ȝ dicim⁹
hominē liberari/ qđ ad libertatē nō perti-
net/ ſed tm̄ ad ſalutē: Sicut q̄ſq͡ȝ dicik libe-
rari ab infirmitate: vſitate dicik/ nō tamen
ꝓprie. Sic aūt poſuit dn̄s hoc verbum vt
diceret: Et ṽitas liberabit vos: vt in grę-
ca lingua nemo dubitet eū de libertate di-
xiſſe. Deniq͡ȝ ⁊ iudęi ſic intellexerūt ⁊ reſpō
derūt ei: nō illi qui iam crediderāt: ſed illi q̄
in turba erant nondū credētes. Reſpon
B derunt ei: Semen abraę ſumus/
et nemini ſeruiuimus vnq̄ȝ: quo-
modo tu dicis/ liberi eritis? Non
aūt dixerat dn̄s: liberi eritis/ ſed ṽitas libe
rabit vos. In quo tm̄ verbo illi/ q2 ſicut di-
xi patet in gręco/ nō intellexerūt niſi liber-
tatē: et extulerūt ſe q2 ſemen eſſent abraę/ ⁊
dixerūt: Semē abraę ſumus/ ⁊ nemini ſer-
uiuimus vnq̄ȝ: quomō tu dicis/ liberi eritis?
O pellis inflata: nō eſt iſta magnitudo/ ſed
tumor. Et hoc ipſū ſm hu⁹ tpis libertatem
quō verū dixiſtis: nemini ſeruiuim⁹ vnq̄ȝ?
Ioſeph nō eſt venūdat⁹? Prophetę ſancti
in captiuitatē nō ſunt ducti? Deinde nōne
ipſe ille ē popul⁹ qui in ęgypto lateres faci-
ebat: et regib⁹ duris/ non ſaltē in auro ⁊ ar-
gento/ ſed in luto ſeruiebat? Si nemini ſer
uiſtis vnq̄ȝ: o ingrati/ quid ē qđ aſſidue vo
bis imputat deus/ q2 vos de domo ſeruitu
tis liberauit? An forte patres veſtri ſeruie
runt: vos autē q̄ loq̄mini/ nemini vnq̄ȝ ſer-
uiſtis? Quomō ergo ſoluebatis iā tributa
romanis? Vñ et ipſi veritati laqueū quaſi

captiōis ꝓpoſuiſtis vt diceretis: Licet red-
dere tributū cęſari: vt ſi dixiſſet/ licet: tene-
retis eū quaſi male optaſſet libertati ſemi-
nis abraę: Si autē diceret/ nō licet: calum-
niaremini apud reges terrę/ q2 ꝓhiberet re-
gibus tributa ꝑſolui. Merito ꝓlato nūmo
victi eſtis: ⁊ captioni veſtrę voſipſi eſtis re-
ſpōdere compulſi: Ibi em̄ vobis dictū eſt:
Reddite cęſari q̄ cęſaris ſunt: et deo q̄ dei Matth.22.
ſunt: cū voſipſi reſpōdiſſetis/ q2 nūmus ha-
beret imaginē cęſaris. Quia ſicut quęrit cę-
ſar in nūmo imaginē ſuā: ſic deus quęrit in
homine ſuā. Hęc ergo reſpōdit iudęis. Mo
uet em̄ me fratres hominū vana ſupbia/ q̄
etiā d ipſa quā carnaliter intelligebāt/ ſua
libertate mētiti ſunt dicētes: Nemini ſer-
uiuimus vnq̄ȝ. Dn̄s aūt qđ eis reſpōderit ⁊
hoc poti⁹ ⁊ intētius audiam⁹: ne et noſipſi
ſerui inueniamur. Reſpōdit em̄ eis ie-
ſus: Amē amen dico vobis/ quia
om̄is qui facit peccatū ſeru⁹ ē pec
cati. Seru⁹ eſt/ ſed vtinā hominis ⁊ nō pec
cati. Quis nō ſub his verbis cōtremiſcat?
Pręſtet nobis dn̄s noſter ieſus chriſtus: id
eſt/ ⁊ mihi ⁊ vob: vt ꝑ ſentētia loq̄r de hac
libertate appetēda/ ⁊ de illa ſeruitute vitā-
da. Amē amen dico vobis: veritas dicit: ⁊
quale eſt dn̄i dei noſtri dicere: amē amē di-
co vobis. Multū cōmendat qđ ita ꝓnūci-
at. Quodāmodo ſi dici fas ē/ iuratio ei⁹ ē:
amē amē dico vobis. Amen quippe interp-
tak verū: Et tamē nō eſt interp̄tatū: cū po-
tuiſſet dici: verꝫ dico vobis. Nec grec⁹ hoc
interpres auſus ē facere nec latin⁹: Nā hoc
verbū quod eſt amē: nec gręcū eſt nec lati-
nū/ ſed hebręū. Sic manſit: nō eſt interpre-
tatū: vt honorē haberet velamēto ſecreti:
nō vt eſſet negatū/ ſed ne vileſceret nuda-
tū. Nec ſemel tm̄ ſed bis a dn̄o dictū ē: amē
amen dico vobis. Iā quantū hoc cōmen-
datū ſit/ ex ipſa geminatione cognoſcite.
Quid ē ergo cōmendatū? Verū verꝫ dico
vobis/ veritas dicit. Quę vtiq͡ȝ etſi nō di-
ceret/ verū dico: mentiri om̄ino nō poſſet.
Tamē cōmendat/ tm̄ inculcat: dormientes
quodāmodo excitat: intētos facit: cōtem-
ni nō vult. Quid dicit? Amē amē dico vo- C
bis/ q2 om̄is qui facit peccatū/ ſeru⁹ eſt pec-
cati. O miſerabilis ſeruit⁹. Plęrūq͡ȝ homi-
nes cū dn̄os malos patiunk/ venales ſe pe
tunt: nō quęrētes dn̄m nō habere/ ſed ſaltē
mutare. Seruus peccati qđ faciat? Quem

interpelletꝰ Apud quem ſe venalē petatꝰ
Deinde ſeruꝰ hominis aliqñ ſui dñi durꝭ im
perijs fatigatꝰ/fugiēdo requieſcit. Seruus
peccati q̄ fugit: ſecū ſe trahit quocūq; fuge
rit. Nō fugit ſeipſā mala conſciētia: non ē
quo eat: ſequiť ſe/imo nō recedit a ſe: Pec
catū eñ qđ facit intus ē. Fecit pctm̄/vt ali
quā corpalē caperet voluptatē. Uoluptas
tranſit/pctm̄ manet. Preterit qđ delecta
De his qui fugiunt ad eccleſiam — bat: remāſit qđ pūgat. Mala ſeruitꝰ. Aliqñ
fugiūt hoīes ad eccleſiā: ꝛ plerūq; eos pati
mur tanq̄ indiſciplinatos: volentes carere
diuinis q̄ nolūt carere peccatis. Aliqñ etiā
illicito iugo ꝛ improbo ſubiecti fugiunt ad
eccleſiā: q: retinenť ingenui ad ſeruitutē: ꝛ
interpellať eps. Et niſi curet operā impen
dere ne ingenuitas oppmať/ immiſericors
deputať. Ad chriſtū oēs fugiamꝰ: ꝯtra pec
catū deū liberatorē interpellemꝰ. Uenales
nos petamus/vt eiꝰ ſanguine redimamur.
Eſaie.52.a. Dicit eñ dñs: Gratis venūdati eſtis: ꝛ ſine
argēto redimemini. Sine pcio/ſ; veſtro/q:
meo. Hoc dñs dicit. Ipſe eñ preciū dedit:
non argentū/ſed ſanguinē ſuū: Nā nos et
ſerui ꝛ egeni remanſeramus. Liberat ğ ab
hac ſeruitute ſolus dñs. Qui illā nō habu
it: ipſe de illa liberat. Solus eñ in hac car
ne venit ſine peccato. Nā quos videtis in
manibus matrū paruulos ferri: nondū am
bulāt/ꝛ iā ſunt compediti: Traxerūt eñ de
adā qđ ſoluať a chriſto. Pertinet etiam ad
ipſos cū baptiçanť iſta gratia quā dñs pol
liceť: Quia de peccato ſolꝰ liberare poteſt/
qui venit ſine peccato: et factus ē ſacrificiū
D ꝓ peccato. Audiſtis eñ cū apľs legeretur:
2.Corī.5.d. Pro chriſto inq̄t legatione fungimur/tan
q̄ deo exhortāte ꝑ nos: Obſecramꝰ ꝓ chri
ſto: id eſt/tanq̄ vos chriſtꝰ obſecret. Quidꝰ
Recōciliamini deo. Si exhortať ꝛ obſecrat
apľs vt recōciliemur deo: inimici eramus
deo: Nemo eñ recōciliatur niſi ex inimici
tijs. Inimicos aūt nos nō natura/ſed pctā
fecerūt. Uñ inimici illius/inde ſerui pecca
ti. Nō habet deꝰ liberos inimicos: neceſſe
ē ſerui ſint. Et ſerui remanebūt/niſi ab illo
liberenť: cui peccādo inimici eſſe voluerūt.
Obſecramꝰ ğ inquit ꝓ chriſto/recōciliami
ni deo. Quō aūt reconciliamur/niſi ſoluať
qđ inter nos ꝛ ipſū ſepatꝰ Ait eñ ꝓpheta:
Eſaie.59.a. Nō grauauit aurē ne audiat: ſ; pctā veſtra
ſeparāt inter vos ꝛ deū. Quia ğ nō recon
ciliamur niſi ablato qđ in medio ē: et poſi

to qđ in medio ſit. Eſt eñ mediū ſeparās: ſ
ꝯtra eſt mediator reconciliās. Mediū ſepa
rās eſt peccatū: mediator reconciliās ē dñs
ieſus chriſtus: Unꝰ eñ deꝰ/ꝛ vnꝰ mediator — 1.Timoth.2.b.
dei et hoīm homo chriſtꝰ ieſus. Ut ğ tollať
maceria ſeparās qđ eſt pctm̄. venit ille me
diator: ꝛ factus eſt ſacrificiū ſacerdos ipſe.
Et q: ſacrificiū factꝰ eſt ꝓ peccato/offerens
ſeipſū in holocauſtū in cruce paſſionis ſuę:
ſequiť apľs ꝛ dicit: Cū dixiſſet: obſecramꝰ
ꝓ chriſto recōciliamini deo: q̄ſi diceremus:
quō poterimꝰ recōciliariꝰ Eu; inq̄t: id eſt/ — 2.Corī.5.d.
ipſū chriſtū/q̄ nō nouerat pctm̄/pctm̄ ꝓ no
bis fecit: vt nos ſimꝰ iuſticia dei in ipſo: Eū
ipſum inquit chriſtū deū/ qui non nouerat
pctm̄. Uenit eñ in carne: hoc ē/in ſimilitu — Roma.8.a.
dine carnis peccati: non tñ i carne peccati:
nō habēs vllū omino pctm̄: et ideo factꝰ eſt
verū ſacrificiū ꝓ pctō: q: nullū habebat ipſe
peccatū. Sed forte de ſenſu meo dixi: quia
pctm̄ ſacrificiū eſt ꝓ peccato. Qui legerunt
agnoſcāt: q̄ non legerūt/ nō ſint pigri: non
ſint inquā pigri ad legēdū/ vt veraces ſint
ad intelligendū. Cū ō ſacrificijs eñ ꝑcipē — Ad. ſtudicandum
ret deꝰ offerēdis ꝓ pctō: in quibꝰ ſacrificijs
nō erat expiatio pctōꝝ/ſed vmbra futuro
rū: eadē ipſa ſacrificia/eaſdē ipſas hoſtias/
eaſdē ipſas victimas/eadē ipſa aīalia quę
admouebanť mactāda ꝓ peccatis/ in quo
rū ſanguine ſanguis ille figurabať/ pecca
ta lex appellat: vſq; adeo vt in q̄buſdā locis
ſcriptū ſit ita: vt ſacerdotes imolaturi po — Leuit.1.b.
nerēt manꝰ ſuas ſup caput peccati: id ē/ſup
caput victimę imolandę ꝓ pctō. Tale ergo
pctm̄: id eſt/ſacrificiū ꝓ peccato: factus eſt
dñs noſter ieſus chriſtus/q̄ nō nouerat pec
catū. Merito liberat ab hac ſeruitute pec — E
cati ille qui dicit in pſalmis: Factus ſū tan — Pš.87.
q̄ homo ſine adiutorio/ inter mortuos li
ber. Solus eñ liber: q: non habebat pec
catū. Ipſe eñ dicit in euāgelio: Ecce venit — Joh.14.d.
ꝑnceps huiꝰ mūdi: diabolū ſignificās ven
turū in iudeis pſecutoribꝰ. Ecce inq̄t venit:
ꝛ in me nihil inueniet. Nō quō in eis quos
occidit etiā iuſtos/inuenit qualecunq; pec
catū: in me nihil inueniet: Et tamē ei dice
reť: ſi nihil in te inueniet: quare te occidetꝰ
Subiecit ꝛ ait: Sed vt ſciāt oēs q: volun
tatē patris mei facio: ſurgite eamus hinc.
Non inq̄t mortē mei peccati neceſſitate ꝑ
ſoluo: ſed in eo q̄ morior voluntatē patris
mei facio: pluſq; ibi facio q̄ patior: quia ſi

nollẽ/nec paſſus eſſem. Habes illũ alio lo/
Joh.10.d. co dicentẽ: Poteſtatẽ habeo ponendi ani/
mã meã: et poteſtatẽ habeo iterũ ſumendi
Pſ.87. eã. Ecce vere inter mortuos liber. Cũ ergo
omnis qui facit peccatũ ſeruus ſit peccati:
quę ſit ſpes nobis libertatis audite. Ser
uus autẽ inquit nõ manet i domo
in ęternũ. Eccleſia eſt domus: ſeruꝰ pec/
cator eſt. Intrãt multi in eccleſiã peccato/
res. Non ergo dixit: ſeruus non eſt in do/
mo/ſed non manet in domo in ęternũ. Si
ergo nullus ibi ſeruꝰ erit/quis ibi erit? Cũ
eñ rex iuſtus ſederit in throno/ſicut ſcriptu/
Prouer.20.b ra loquit: quis gloriabitur caſtũ ſe habere
cor? aut quis gloriabit mundũ ſe eſſe a pec
cato? Multũ nos terruit o fratres mei di/
cendo: ſeruus nõ manet in domo i ęternũ.
Adiũgit aũt et dicit: Filiꝰ autẽ manet
in ęternũ. Ergo ſolus in domo ſua erit
chriſtꝰ: nullus illi populus cohęrebit. Cui
hęret caput/ſi nõ erit corpus? An forte to/
tũ hoc filius/caput ꝛ corpus. Non eñ ſine
cauſa/ꝛ terruit ꝛ ſpez dedit. Terruit ne pec
catũ amaremus: Spem dedit/ ne d̃ pecca/
F ti ſolutione diffideremꝰ. Omnis inqͣt q̃
facit peccatũ/ſeruꝰ eſt peccati. Ser/
uus aũt nõ manet i domo in ęternũ. Quę
ḡ nobis ſpes eſt/q̃ nõ ſumꝰ ſine pctõ? Audi
ſpem tuã/ filiꝰ manet in ęternũ. Si ergo
filiꝰ vos liberauerit/ tunc vere li/
beri eritis. Hęc ſpes noſtra ẽ fratres/ vt
a libero liberemur: et liberãdo ſeruos nos
faciat. Serui eñ eramꝰ cupiditatis: libera/
ti ſerui efficimur charitatis. Hoc ꝛ apl̃s di/
Gal.5.b. cit: Uos autem fratres in libertatẽ vocati
eſtis: tñ ne libertatẽ in occaſionem carnis
detis: ſed p charitatẽ ſeruite inuicẽ. Nõ er/
go dicat chriſtianꝰ: Liber ſũ: i libertatẽ vo/
catus ſum: Seruus erã/ſed redemptus ſũ:
ꝛ ipſa redemptione liber effectus ſũ: Faci/
am qd̃ volo: nemo me phibeat a volunta/
te mea ſi liber ſũ. Sed ſi iſta volũtate pec/
catũ facis/ſeruꝰ es peccati. Noli ergo liber/
tate abuti ad libere peccandũ/ſed vtere ad
nõ peccandũ: Erit eñ volũtas tua libera/
ſi fuerit pia: Eris liber/ſi fueris ſeruꝰ: liber
Roma.6.d. peccati/ſeruꝰ iuſticię: dicente apl̃o: Cũ ſer/
ui eſſetis peccati/liberi eratis iuſticię: Nũc
autẽ liberati a peccato / ſerui aũt facti deo
habetis fructũ veſtrũ in ſanctificationẽ: fi/
nem xo vitã ęternam. Hoc conemur vt id
agamus: prima libertas eſt carere crimini/

bus. Intẽdite fratres mei intẽdite/ ne for/
te poſſim pducere vobis ad ſenſũ/ꝛ qualis
mõ ſit/ ꝛ q̃lis futura ſit iſta libertas. Quẽ/
libet valde iuſtũ diſcutias i hac vita: quis
iã ſit dignꝰ iuſti vocabulo: nõ ẽ tñ ſine pec
cato. Audi ipſũ ſanctũ iohannẽ/cuiꝰ et hoc
euangeliũ ẽ/in epiſtola ſua dicentẽ: Si di/ 1.Joh.1.d.
xerimus inquit q: peccatũ nõ habemꝰ: noſ/
ipſos decipimꝰ: ꝛ veritas in nobis nõ eſt.
Solus hoc dicere potuit in mortuis liber:
de ſolo dici potuit qui non nouerat pctñ:
de ſolo dici potuit: etẽi expertꝰ eſt oia fm
ſimilitudinẽ ſine peccato. Solꝰ dicere po/
tuit: Ecce veniet princeps mundi: et in me Joh.4.d.
nihil inueniet. Quẽcunq̧ aliũ licet iuſtum
diſcuſſeris: non oñimõ eſt ſine pctõ. Nec
qualis erat iob: cui dñs tale teſtimoniũ p/
hibebat vt diabolꝰ inuideret/ ꝛ poſtularet
temptãdũ: temptãs ſuparet vt ille pbare/
tur. Ideo aũt ille pbatꝰ ẽ: nõ q: latebat de/
um coronandus/ſed vt innoteſceret hoĩbꝰ
imitãdus. Etiã ipſe iob qd̃ dicit: Quis eñ Job.25.a.
mũdus? nec infans/cuiꝰ eſt vniꝰ diei vita ſu
per terrã. Sed plane multi iuſti dicti ſũt ſi/
ne querela: qd̃ intelligit ſine crimine. Nul/
la eñ querela iuſta ẽ de his in rebus huma
nis q̃ nõ habẽt crimẽ. Crimen aũt eſt pctñ Diſ.81.capit
graue/accuſatiõe ꝛ dãnatione digniſſimũ.
Non ergo deꝰ quędã peccata damnat/q̃dã
iuſtificat et laudat: Nulla laudat/ ſed odit
oia. Quõ odit medicꝰ ęgritudinẽ ęgroti/ et
id agit curando vt ęgritudo pellat/ęger le/
uet: ſic deꝰ gratia ſua hoc in nobis agit/ vt
pctñ ꝯſumat/hõ liberet. Sed qñ ꝯſumitur
inq̃s? Si minuit/quare non ꝯſumit. Mi/
nuitur aũt in vita pficientiũ/ qd̃ in vita cõ/
ſumit pfectoꝝ. Prima eſt ergo libertas/ ca
rere criminibꝰ. Ideo ꝛ apl̃s paulꝰ qñ elegit
ordinãdos vel p̃ſbyteros vel diaconos: et
quicũq̧ ordinãdus eſt ad p̃poſiturã eccle/
ſię/non ait: ſi quis ſine peccato ẽ: hoc eñ ſi
diceret/oñis homo reprobaret/nullꝰ ordi/
naret: ſed ait: Si quis ſine crimine ẽ: ſicut 1.timoth.3.a.
eſt homicidiũ/ adulteriũ/ aliq̃ immũdicia/ Ad titum.1.b
fornicationes/furtũ/fraus/ſacrilegiũ/ꝛ cę/
tera hmõi. Cũ cęperit ea nõ habere hõ: de/
bet autẽ non habere oñis chriſtianus: hõ
incipit caput erigere ad libertatẽ. Sz iſta
inchoata eſt/nõ pfecta libertas. Quare in/ G
quit aliquis nõ eſt pfecta libertas? Quia Roma.7.d.
video aliam legẽ in membris meis/ repu/
gnantẽ legi mentis męę. Non eñ qd̃ volo

hoc ago:ſed quod odi illud facio. Caro in-
Gal.5.c. quit concupiſcit aduerſus ſpiritū:et ſpiritꝰ
aduerſus carnē:vt nō ea q̄ vultis illa facia-
tis. Ex parte libertas/ex parte ſeruitꝰ. Nō-
dū tota/nondū pura/nōdū plena libertas:
q꞉ nōdū plena eternitas. Habemus eñ ex
parte infirmitatē/ ex pte accepimꝰ liberta-
tē. Quicquid peccatū ē:a nobis antea de-
letū eſt in baptiſmo. Nūquid q꞉ deleta eſt
tota iniquitas/nulla remanſit infirmitas?
Si nō remanſiſſet:ſine peccato hic viuere-
mus. Quis aūt audeat hoc dicere niſi ſup-
bus? niſi miſcdia liberatoris indignꝰ? niſi
qui ſeipſū vult decipere:et in q̄ veritas nō
eſt? Ergo ex eo q̄ remāſit aliqd infirmitatꝫ
audeo dicere: Ex qua parte ſeruimꝰ deo/li-
beri ſumus:ex qua pte ſeruimꝰ legi peccati/
adhuc ſerui ſumus. Vñ dicit apl's qd dice-
Roma.7.d. re ceperamꝰ: Cōdelector legi dei ſm interi-
orē hoīem. Ecce vñ liberi: vñ condelecta-
mur legi dei. Libertas eñ delectat: Nam
q̄diu timore facis quod iuſtū eſt:nō deꝰ te
delectat:q̄diu adhuc ſeruꝰ facis: nō te dele-
ctat. Delectet te/ꝛ liber es. Noli timere pe-
nā/ſed ama iuſticiā. Nondū potes amare
iuſticiā/time vel penā:vt puenias ad amā-
dam iuſticiā. Ergo iā ille ex parte ſuperio-
re liberū ſe eſſe ſentiebat:vñ dicebat: Con-
delector legi dei ſm interiorē hominē. De-
lectat me lex: delectat me quod iubet lex:
delectat me ipſa iuſticia. Video aliā legem
in membris meis: hec eſt que remanſit in-
firmitas:repugnantē legi mētis mee:ꝛ ca-
ptiuantē me in lege peccati q̄ eſt in mēbris
meis. Et ex hac parte ſentit captiuitatem/
vbi nō eſt impleta iuſticia. Nā vbi conde-
lectaꝛ legi dei:nō captiuus/ſed legis amicꝰ
eſt. Et ideo liber/qñ amicus. Quid ergo
ex eo qd reſtat? Quid niſi reſpiciamꝰ ad il-
lum qui dixit: Si vos filiꝰ liberauerit/ tūc
vere liberi eritis? Deniqꝫ ꝛ ipſe qui loque-
b baꝛ ad illū reſpexit. Infelix ego hō/ qs me
liberabit inquit de corpore mortis huius?
c Gratia dei p ieſum chriſtū dñm noſtrū. Er-
go ſi vos filius liberauerit: tūc vere liberi
eritis. Deniqꝫ ita concluſit: Igiꝛ ipſe ego
mente ſeruio legi dei/carne aūt legi pecca-
ti. Ipſe ego inquit. Nō eñ duo ſumꝰ inter
nos contrarij de diuerſis pncipijs venien-
tes:ſed ego ipſe mēte ſeruio legi dei/carne
autē legi peccati: q̄diu lāguor obluctatur
ſaluti. Sed ſi carne ſeruis legi peccati: fac

qd ait ipſe apl's: Non ergo regnet peccatū Roma.6.b.
in veſtro mortali corpe ad obediendū deſi-
derijs eius: neqꝫ exhibeatis mēbra veſtra
arma iniquitatis peccato. Non ait: nō ſit/
ſed nō regnet. Q̄diu viuis/peccatū neceſ-
ſe eſt eſſe in membris tuis: ſaltē illi regnuꝫ
auferaꝛ: non fiat quod iubet. Surgit ira:
noli dare ire linguā ad maledicendū: noli
dare ire manū aut pedē ad feriendū:nō ſur-
geret iſta ira irrationabilis/niſi peccatū eſ-
ſet in mēbris: Sed tolle illi regnū:non ha-
beat arma vñ contra te pugnet. Diſcet eti-
am nō ſurgere: cū arma nō ceperit inueni-
re. Nō exhibeatis mēbra veſtra arma ini-
quitatis peccato:ſꝫ induite arma iuſticie:
alioqn toti captiui eritis: et nō erit dicere:
mēte ſeruio legi dei. Mēs eñ ſi teneat ar-
ma:mēbra nō mouenꝛ in miniſteriū furen-
tis peccati. Teneat arcē impator interior:
q꞉ ſub maiore impatore iuuandus aſſiſtit:
Frenet irā:coerceat ꝯcupiſcentiā. Ineſt eñ
qd frenet:ineſt qd coerceaꝛ:ineſt qd tenea-
tur. Quid aūt volebat ille iuſtus mēte ſer-
uiēs legi dei/niſi vt oīno non eſſet qd fre-
naret? Et hoc debet conari oīs q̄ tendit
ad pfectionē: vt et ipſa cōcupiſcētia cui nō
danꝛ ad obediendū mēbra: quotidie in pfi-
ciente minuaꝛ. Velle inquit adiacet mihi: I
pficere autē bonū nō inuenio. Nūquid di-
xit:non mihi adiacet facere bonū? Si hoc
dixiſſet/ ſpes nulla eſſet. Non ait: nō mihi
adiacet facere/ſed nō mihi adiacet perfice-
re. Que eſt eñ pfectio boni/ niſi conſūma-
tio ꝛ finis mali? Que eſt autē conſūmatio
mali/niſi qd lex dicit: Nō ꝯcupiſces? Omi- Exod.20.b.
no nō ꝯcupiſcere pfectio boni eſt:q꞉ conſū-
matio mali eſt. Hoc dicebat ille: pficere bo-
nū nō mihi adiacet : quia nō poterat face-
re vt nō concupiſceret: Faciebat tñ vt cō-
cupiſcentiā refrenaret: vt concupiſcētie mē-
bra ad ſatellitiū non pberet. Perficere er-
go inquit bonū non mihi adiacet. Nō poſ-
ſum implere qd dictū eſt : nō concupiſces.
Quid ḡ opus ē vt impleas: poſt ꝯcupiſcen-
tias tuas non eas. Hoc age interim q̄diu
ſunt illicite ꝯcupiſcentie in carne tua: poſt
ꝯcupiſcētias tuas nō eas. Mane i ſeruitu-
te dei/i libertate chriſti: mēte ſerui legi dei
tui. Nolito dare cōcupiſcētijs tuis vires ſe-
quēdo eas/vires eis addis. Dando eis vi-
res quomō vincis: qñ ꝯtra te inimicos nu-
tris viribus tuis? Que igiꝛ libertas plena

atq̃ pfecta eſt in illo dño ieſu qui dixit: Si
vos filius liberauerit/ tunc vere liberi eri-
tis. Qñ plena et pfecta libertas erit? Qñ
nulle inimicitie: qñ nouiſſima inimica de-
1.Cor.15.d. ſtruetur mors. Oportet enim corruptibile
ei.g. hoc induere incorruptionẽ: et mortale hoc
induere immortalitatẽ. Cũ autẽ mortale
hoc induerit imortalitatẽ: tunc fiet ſermo
qui ſcriptus eſt: Abſorpta eſt mors in vi-
ctoria: Ubi ẽ mors contẽtio tua? Quid ẽ/
Gal.5.c. vbi eſt mors contẽtio tua? Caro ꝯcupiſcit
aduerſus ſpiritũ: et ſpiritus aduerſus car-
nẽ: Sed qñ pcti caro vigebat: vbi eſt mors
ꝯtentio tua? Iã viuemus: iã nõ moriemur
2.Cor.5.c. in illo qui p nobis mortuus ẽ ⁊ reſurrexit:
vt qui viuunt inquit/ iã non ſibi viuãt/ ſed
ei qui p ipſis mortuus ẽ ⁊ reſurrexit. Pre-
cemur medicũ ſaucij: portemur in ſtabulũ
Luc.10.f. curãdi. Ille eſt enĩ qui pmittit ſanitatem:
qui miſertus eſt in via ſemiuiuo a latroni-
bus derelicto: infudit oleũ et vinũ: curauit
vulnera: leuauit in iumẽtũ: pduxit i ſtabu-
lũ: ſtabulario cõmẽdauit. Cui ſtabulario?
2.Cor.5.d. Forte illi q dixit: Pro chriſto legatione fũ-
gimur. Dedit etiã duos nũmos q impẽde-
renť ſaucio curãdo. Forte ipſa ſunt duo p̃-
Matth.22.d cepta/ in quibus tota lex pendet ⁊ pphete.
Ergo fratres ⁊ eccleſia hoc tpe in qua ſau-
cius ſanať/ ſtabulũ ẽ viatoris: Sed ipſi ec-
cleſie ſurſum eſt hereditas poſſeſſoris.

Ab eo qð ſcriptũ ẽ: Scio ꝙ filij
abrae eſtis: ſed queriť me inter-
ficere: vſq̃ ad id quod ſcriptũ ẽ:
Propterea vos non auditis/ q2
ex deo nõ eſtis. Tractatus. XLII.

A Dominus no-
ſter etiam in forma ſerui/ nõ
ſeruus: ſed in forma etiã ſer-
ui dñs: fuit quippe illa carnis
forma ſeruilis: ſed q̃uis eẽt ſimilitudo car-
Roma.8.a. nis peccati/ nõ erat caro peccati. Liberta-
tem pmiſit credentibus in ſe: Iudei vero
tanq̃ de ſua libertate ſupbiẽtes: dedigna-
ti ſunt fieri liberi/ cum eſſent ſerui peccati.
Ideo autem ſe liberos eſſe dixerunt: q2 ſe-
men erant abrae. Quid ergo eis reſpõdit
ad hec dñs/ hodierna lectio cũ recitaretur
audiuim9. Scio inquit q2 filij abrae
eſtis: ſed queritis me interficere:
quia ſermo meus non capit in vo
bis. Agnoſco vos inquit/ filij abrae eſtis:
ſed queritis me interficere. Agnoſco car-
nis originẽ/ non cordis fidem. Filij abrae
eſtis/ ſed ſm carnẽ: ideo inquit queritis me
occidere: Sermo enĩ meus nõ capit in vo-
bis. Si ſermo meus caperet/ caperet. Si
caperemini: intra retia fidei tanq̃ piſces cõ
cluderemini. Quid ẽ ergo: non capit in vo
bis? Nõ capit cor veſtrũ: q2 non recipiť a
corde veſtro. Sic enĩ eſt ſermo dei: ⁊ ſic eſſe
debet fidelibus tanq̃ piſci hamus. Tũc ca-
pit qñ capiť: nec fit iniuria illis qui capiun-
tur: Ad ſalutẽ quippe/ non ad perniciẽ ca-
piũtur. Unñ dñs diſcipulis ſuis ait: Veni- Matth.4.c.
te poſt me: ⁊ faciã vos piſcatores hominũ.
Non ergo iſti erãt tales: et tamẽ filij abrae
erãt/ filij hominis dei/ holes iniqui. Trahe-
bant enĩ carnis genus: ſed degeneres facti
erant/ nõ imitando fidẽ illius cui9 filij erãt.
Audiſtis certe dñm dicentẽ: Scio quia filij
abrae eſtis. Audite qd dicat poſtea: Ego
qð vidi apud patrẽ meũ loquor:
Et vos q̃ vidiſtis apud patrẽ ve-
ſtrũ facitis. Iam dixerat: ſcio quia filij
abrae eſtis. Quid aũt faciũt qð eis dixit:
queritis me occidere: hoc apud abraã nũq̃
viderũt. Dñs aũt patrẽ deũ voluit intelli-
gi cũ dixit: que vidi apud patrẽ meũ loqr.
Veritatẽ vidi: veritatẽ loquor: q2 veritas
ſum. Si enĩ dñs veritatẽ loquiť quã vidit
apud patrẽ: ſe vidit/ et ſe loquiť: q2 ipſe eſt
veritas patris quã vidit apud patrẽ. Ipſe
eſt enĩ verbũ qð verbũ erat apud deũ. Iſti
ergo malũ qð faciũt/ quod dñs obiurgat ⁊
corripit/ vbi viderũt? Apud patrẽ ſuũ. Cũ
audieritis in conſequẽtibus aperti9 dictũ/
quis ſit eoꝝ pater: tunc intelligemus qua-
lia viderint apud talẽ patrẽ. Adhuc enĩ nõ
nominat patrẽ ipſorũ. Paulo ſuperi9 abra-
am cõmemorauit: ſed carnis origine/ non
vite ſimilitudine. Dicturus eſt alterũ pa-
trẽ illoꝝ/ qui nec genuit nec creauit vt ho-
mines eſſent: ſed tamẽ filij erãt eius inq̃n-
tum mali erãt: nõ inquantũ homines erãt:
In quo imitati/ nõ qð creati. Rñderũt B
⁊ dixerũt ei: Pater noſter abraã
ẽ. Quaſi dicerẽt: quid dicturus es tu ꝯtra
abraã: aut ſi aliquid potes audere repħen-
dere abraam: Non quia dñs non audebat
reprehẽdere abraã: ſed talis erat abraã qui
non reprehẽderetur a dño/ ſed potius lau-
daretur. Tamẽ iſti videbanť eum puoca-
re/ vt aliquid mali diceret de abraã: ⁊ eſſet

occaſio faciendi qđ cogitabant. Pater no/
ſter abraã eſt. Audiamus quõ eis reſpon/
derit dñs cum illoꝝ damnatione/laudans
abraã. Dicit eis ieſus: Si filij abrae
eſtis/opa abrae facite: Nunc au/
tẽ queritis me interficere/ hominẽ
qui veritatẽ vobis locutꝰ ſũ/ quã
audiui a deo: hoc abraam nõ fe/
cit. Ecce ille laudatus/iſti damnati. Abra
am nõ erat homicida. Nõ dico inquit ego
dñs ſum abrae: Quod ſi diceret/ verꝰ dice/
ret: Nam dixit alio loco: Ante abraã ego
ſum: tunc cũ illi lapidare voluerunt. Non
dixit hoc. Interim ꝙ videtis/ ꝙ aſpicitis/
ꝙ me ſolũ putatis/homo ſum. Hominẽ di/
centẽ vobis quod audiuit a deo: quare vul
tis occidere/niſi quia non eſtis filij abrae?
Et tamen ſuperius ait: Scio ꝙ filij abrae
eſtis: nõ negat eorũ originẽ/ ſed facta con/
demnat. Caro eorũ ex illo erat/ ſed vita nõ
erat. Nos autẽ chariſſimi/nũquid de gene
re venimus abrae: aut vllo modo abraam
pater noſter fuit ſm carnẽ? Originẽ de car/
ne eius caro iudeorũ ducit/nõ caro chriſti/
anorũ: nos de alijs gentibus venimꝰ: et ta
men imitãdo abrae fidẽ/ filij facti ſumus.
Gal.3.c. Audi apoſtolũ: Abrae dicte ſunt ꝓmiſſio/
nes & ſemini eius. Nõ dicit inqt/ & ſemini/
bus/quaſi in multis/ſed tanꝗ in vno: & ſe/
mini tuo quod ẽ chriſtus: Si autẽ vos chri
ſti: ergo ſemen abrae eſtis/ſm ꝓmiſſionem
heredes. Nos ergo facti ſumꝰ ſemen abrae
gratia dei/nõ de carne abrae. Fecit illi co/
heredes deus: Illos exheredauit/iſtos ad/
optauit. Et de arbore illa oliue cuius radix
Roma.11.c. eſt in patriarchis: ramos naturales ſuper/
bos amputauit: humilẽ oleaſtrũ inſeruit:
Ideo cũ venirẽt ad iohannẽ baptiçãdi iu/
Math.3.b. dei: erupit in illos & ait illis: Generatio vi/
peraꝝ: maxime quippe de altitudine origi/
nis gloriabant: Ille autẽ generationẽ eos
dixit viperaꝝ: nõ ſolũ hominũ/ſed vipera/
rum: Hominũ formã videbat/ſed venenũ
agnoſcebat. Venerant tamẽ mũdandi/ ꝙ
vtiqꝫ baptiçãdi: Et ait illis: Generatio vi/
peraꝝ/quis vobis oſtẽdet fugere a ventu/
ra ira? Facite ergo fructus dignos penitẽ/
tie: et nolite dicere intra voſipſos: Patrẽ
habemus abraã: Potens ẽ enim deus de la/
pidibus iſtis ſuſcitare filios abrae. Si fru/
ctus dignos penitẽtie non feceritis: nolite
vobis de illa ſtirpe blãdiri: potẽs eſt & vos
damnare: & abraã filijs non fraudare. Ha/
bet enim vnde excitet filios abrae. Fient fi/
lij/qui fidẽ fuerunt imitati. Potens eſt deꝰ
de lapidibꝰ iſtis ſuſcitare filios abrae. Nos
ſumus: In parẽtibꝰ noſtris lapides eramꝰ/
qſi ꝓ deo lapides colebamus. De talibꝰ la/
pidibus familiã deꝰ fecit abrae. Quid ſe er
go extollit inanis et vana iactantia? Filij
abrae gloriari iã deſinãt: Audierũt qđ au/
dire debuerũt: Si filij abrae eſtis/factis ꝓ/
bate nõ verbis. Queritis me occidere ho/
minẽ interim: nõ dico filiũ dei: nõ dico de/
um: non dico verbũ: ꝙ non moritur verbũ.
Hoc dico qđ videtis: ꝙ & quod videtur po/
teſtis occidere: & quẽ non videtis offende/
re. Hoc ergo abraã non fecit: Vos facitis
opera patris veſtri: Et adhuc nõ dicit quis
eſt iſte pater eoꝝ. Modo illi quid reſpõde/
runt? Ceperũt enim vtcũqꝫ cognoſcere: nõ de
carnis generatione deũ loqui/ ſed de vite
inſtitutione. Et ꝙ conſuetudo ſcripturaꝝ
eſt quas legebãt fornicationẽ ſpiritaliter ap
pellare: cũ dijs multis et falſis anima tan/
ꝗ proſtituta ſubijcitur: ad hoc reſpõderũt. Di/
xerũt itaqꝫ ei: Nos ex fornicatiõe
non ſumꝰ nati: vnũ patrẽ habemꝰ
deũ. Iã viluit abraã: Repulſi enim ſũt quõ
repelli debuerũt ore veridico: ꝙ talis erat
abraã/cuiꝰ facta nõ imitabantur: & de illiꝰ ge/
nere gloriabantur: & mutauerũt reſponſionẽ
credo dicẽtes apud ſemetipſos: Quoties/
cumqꝫ nominauerimꝰ abraã / dicturus eſt
nobis: Quare nõ imitamini eũ/de cuiꝰ ge/
nere gloriamini? Nos ſanctũ/ iuſtũ/ inno/
centẽ tantũ virũ imitari nõ poſſumus: de/
um dicamus patrẽ noſtrũ: videamus quid
nobis dicturus eſt: Prorſus falſitas inue/
nit qđ diceret: vt non inueniret veritas qđ
reſpõderet. Audiamus qđ dicãt: audiamꝰ
quid audiãt: Vnũ inquiunt patrẽ habemꝰ
deũ. Dixit ergo eis ieſus: Si deus
pater veſter eẽt: diligeretis vtiqꝫ
me. Ego enim ex deo ꝓceſſi & veni:
neqꝫ enim a meipſo veni/ ſꝫ ille me
miſit. Dicitis deũ patrẽ: agnoſcite me vel
fratrẽ. Verũtamẽ erexit intelligẽtibꝰ cor: &
illõ tetigit qđ ſolet dicere: Nõ a meipſo ve/
ni/ſꝫ ille me miſit. A deo ꝓceſſi & veni. Me/
mẽtote ꝙ ſoleamꝰ dicere: ab illo venit: & a ꝗ
venit cũ illo venit. Chriſti ergo miſſio ẽ incar/
natio. Nã vbi de deo ꝓceſſit verbũ: eterna
ꝓceſſio eſt: nõ habet tempꝰ/ꝑ quẽ factũ eſt

tempus. Nemo dicat in corde ſuo: anteq̃
eſſet verbũ / quomõ erat deus? Nunq̃ di-
cas / anteq̃ eſſet verbũ dei: nunq̃ deus ſi-
ne verbo fuit: quia verbũ eſt manẽs / non
tranſiẽs: deus nõ ſonus / ꝑ quod factũ eſt
cęlũ et terra: nõ quod p̄terijt cũ his quę fa-
cta ſunt ſuper terrã. Ergo ab illo ꝓceſſit vt
deus / vt ęqualis / vt filius vnicus / vt ver-
Ioh.1.b. bũ patris: et venit ad nos: quia verbũ ca-
ro factũ eſt vt habitaret in nobis. Aduen-
tus eius / humanitas eius / mãſio eius / diui-
nitas eius. Diuinitas eius quo imꝰ: huma
nitas eiꝰ qua imus. Niſi nobis fieret qua
iremus: nunq̃ ad illũ manentẽ ꝑueniremꝰ.

D Quare inquit loquelam meã non
cognoſcitis? Quia non poteſtis
audire ſermonẽ meũ. Ideo nõ pote-
rant cognoſcere: quia nõ poterant audire.
Sed vnde audire nõ poterant / niſi q꞉ cor-
rigi credendo nolebant? Et hoc vñ? Uos
ex patre diabolo eſtis. Q̃diu patrẽ
cõmemoratis / q̃diu patres mutatꝭ: modo
abraã / modo deũ: audite a filio dei cuiꝰ ſi-
tis filij. A patre diabolo eſtis. Hic iam ca-
uenda ẽ hęreſis manicheorũ: quę dicit eſſe
quandã naturã mali / ⁊ quandã gentẽ tene
braꝝ cũ principibus ſuis / quę auſa eſt pu-
gnare contra deũ. Illũ vero deũ ne debel-
laret gens aduerſa: regnũ eius miſiſſe con-
tra eã tanq̃ viſcera ſua ꝑncipes ƌ luce ſuã:
eãq̃ gentẽ fuiſſe debellatã vnde diabolus
originẽ ducit. Hinc dicunt ducere originẽ
carnẽ noſtrã: et ſm hoc putant dictũ a do-
mino: Uos ex patre diabolo eſtis: qḋ eſſẽt
illi velut natura mali / ducentes originẽ de
gente contraria tenebraꝝ. Sic errãt: ſic ex-
cęcanṫ: ſic ſeipſos faciũt gentẽ tenebrarũ /
credẽdo quod falſũ eſt contra eũ a quo cre
ati ſunt. Bona eſt eñ oĩs natura: ſed vi-
tiata hominis ẽ natura ꝑ voluntatẽ malã.
Quod fecit deꝰ / nõ poteſt eſſe malũ / ſi ipſe
hõ non ſit ſibi malus. Sed plane creator /
creator eſt: creatura / creatura ẽ. Equari cre
atura nõ poteſt creatori. Diſcernit eũ qui
fecit ab eo qḋ fecit. Equari nõ poteſt fabro
ſcamnũ: equari nõ poteſt columna ſtructo-
ri: et tamẽ faber ſi ſcamnũ fecit / lignũ ipſe
nõ creauit. Dñs autẽ deꝰ noſter q꞉ oĩpo-
tens ẽ: ⁊ verbo fecit qḋ fecit: oĩa quę fecit
nõ habuit vñ faceret / ⁊ tñ fecit. Facta ſunt
eñ q꞉ voluit: facta ſũt quia dixit: ſed facta
factori cõparari nõ poſſunt. Quęris quid
cõpares: filiũ vnicũ agnoſce. Uñ ergo iu-
dęi filij diaboli? Imitãdo / non naſcendo.
Audite ſcripturę ſanctę cõſuetudinẽ. Pro-
pheta dicit ad ipſos iudęos: Pater tuus Ezech.16.a.
amorręus / ⁊ maṫ tua cethęa. Amorręi gẽs
erat quędã vnde originẽ iudęi nõ ducebãt.
Cethęi ⁊ ipſi gentẽ ſuã habebant / omnino
alienã a genere iudęoꝝ. Sed q꞉ erãt impij
amorręi et cethęi: iudęi aũt imitati ſũt im-
pietates illoꝝ / inuenerunt ſibi parẽtes: nõ
de quibus naſcerenṫ / ſed quorũ mores ſe-
ctantes pariter damnarenṫ. Quęritis aũt
fortaſſe vñ ipſe diabolus? Inde vtiq̃ vñ ⁊
cęteri angeli: Sꝫ ⁊ cęteri angeli in ſua obe-
dientia ꝑſtiterũt: ille inobediẽdo ⁊ ſuꝑbiẽ-
do lapſus ẽ angelus: et factus ẽ diabolus.
Sed mõ audite qḋ dicat dñs: Uos inquit E
de patre diabolo eſtis: et deſideria pa-
tris veſtri vultis facere. Ecce vñ filij
eius: quia talia deſideratis: non q꞉ de illo
nati eſtis. Quę ſunt illius deſideria? Ille
homicida erat ab initio. Ecce qḋ ẽ:
deſideria patris veſtri facere vultis. Quę-
ritis me occidere / hominẽ qui veritatẽ vo-
bis dico. Et ille inuidit homini / ⁊ occidit ho-
minẽ. Diabolꝰ eñ cũ inuideret homini: ſer Geñ.3.a.
pente indutus locutꝰ ẽ mulieri: ⁊ de mulie-
re venenauit ⁊ viꝝ. Mortui ſunt / diabolũ
audiendo: Quẽ non audiſſent / ſi dñm au-
dire voluiſſent. Poſitus eñ homo inter eũ
qui creauit / ⁊ eũ qui lapſus eſt: obtẽperare
debuit creatori / nõ deceptori. Ergo ille ho
micida erat ab initio. Uidete genꝰ homici-
dij fratres. Homicida dicíṫ diabolꝰ: nõ gla
dio armatus / nõ ferro accinctus ad hoiem
venit: verbũ malũ ſeminauit ⁊ occidit. No De peni.diſ.
li ergo putare te nõ eſſe homicidã / qñ fratri 1.c.noli.
tuo mala ꝑſuades. Si fratri tuo mala per-
ſuades / occidis. Et vt ſcias q꞉ occidis: au-
di pſalmũ: Filij hoim dentes eorũ arma et Pſ.56.
ſagittę: ⁊ lingua eoꝝ gladiꝰ acutus. Uos ƺ
deſideria patris veſtri vultis facere: ideo
ſęuitis in carnẽ: quia non poteſtis in men-
tẽ. Ille homicida erat ab initio / vtiq̃ in ꝑ-
mo hoie. Ex illo ille homicida / ex q̃ potuit
fieri homicidiũ. Ex illo potuit fieri homici
diũ / ex quo factus ẽ hõ. Nõ eñ poſſet occi-
di hõ / niſi prius fieret hõ. Homicida ergo il
le ab initio: ⁊ vnde homicida? et in veri-
tate nõ ſtetit. Ergo in veritate fuit: ſed
nõ ſtando cecidit. Et quare in veritate nõ
ſtetit? Quia veritas nõ ẽ in eo. Nõ

quō in chriſto ſic eſt veritas/ vt chriſtꝰ ipſe
ſit veritas. Si ergo iſte in v̾itate ſtetiſſet/
in chriſto ſtetiſſet: Sed in veritate non ſte-
tit: quia veritas nō eſt in eo. **Cū loquit̾
mendaciū ex ꝓprijs loquit̾: quia
mendax ē et pater eiꝰ.** Quid eſt hoc?
Audiſtis verba euāgelij: intēti accepiſtis.
Ecce repeto vt agnoſcatis quid exigatis.
De diabolo dn̄s ea dicebat/ quę de diabo-
lo dici a dn̄o debuerāt. Ille homicida erat
ab initio. Uex eſt: Nam ꝑmū hominē oc-
cidit: et in veritate nō ſtetit: quia de veri-
tate lapſus eſt. Cū loquitur mendaciū: vti-
ꝙ ipſe diabolus de ꝓprijs loquitur: quia
mendax eſt et pater eius. In his v̾bis qui-
dam patrē diabolū habere putauerunt: et
quęſierūt quis eſſet diaboli pater. Hic ve-
ro deteſtabilis error manicheorū/ inuenit
adhuc quo deciperet imperitos: Solēt eñi
dicere: Putas diabolus angelus fuit ⁊ la-
pſus eſt? Ab illo cępit peccatū ſicut dicitis.
Pater eius quis erat? Nos contra. Quis
eñi noſtrū aliquādo dixit diabolū habere
patrē? Et illi contra: Dn̄s dicit: euangeli-
um loquit̾ de diabolo dicēs: Ait ille/ homi
cida erat ab initio: et in veritate nō ſtetit:
quia veritas nō eſt in eo. Cū loquitur men
daciū/ ex ꝓprijs loquit̾: quia mendax eſt et
pater eius. Audi/ intellige: nō te lōge mit-
to: in ipſis verbis intellige: Diabolū dn̄s
dixit patrē mendacij: Quid eſt hoc? Audi
quid ſit: Replica modo ipſa verba ⁊ intel-
lige: Non oñis eñi qui mentit̾/ pater men-
dacij ſui eſt: Si eñi ab alio mendaciū accę-
piſti et dixiſti: tu quidē mētitus es ꝓferēdo
mēdaciū: ſed pater mendacij ipſius nō es:
qꝛ ab altero accępiſti mendaciū: Diabolus
autē a ſeipſo mendax fuit: Mendaciū ſuū
ipſe genuit q̇ꝺ a nemine audiuit. Quō de-
us pater genuit filiū veritatē: ſic diabolus
lapſus genuit quaſi filiū mēdaciū. His au-
ditis: replica nūc et recole verba dn̄i mens
catholica: quid audieris aduerte: quid di-
cat attēde. Ille quis? Diabolus homicida
erat ab initio. Agnoſcimꝰ: occidit adā: ⁊ in
veritate nō ſtetit. Agnoſcimus qꝛ de veri-
tate lapſus eſt: qꝛ veritas in eo nō eſt. Ue-
rū eſt: qꝛ recedēdo a veritate/ nō habet ve-
ritatē. Cū loquit̾ mendaciū/ de ꝓprijs loq-
tur: non aliūde accępit vnde loquat̾. Cū lo
quit̾ mendaciū de ꝓprijs loquit̾: qꝛ mēdax
eſt ⁊ pater eius. Et mendax ē ⁊ pater men-
dacij: Nam tu forte mendax es: qꝛ menda-
ciū loqueris: ſed non es pater eius. Si eñi
qꝺ dicis a diabolo accępiſti ⁊ diabolo cre-
didiſti: mēdax es/ pater mendacij nō es. Il
le vero quia nō aliunde accępit mendaciū/
quo mendacio tanꝗ̄ veneno ſerpēs homi-
nē occideret: pater eſt mēdacij/ ſicut deꝰ pa-
ter eſt veritatis. Recedite a patre menda-
cij: currite ad patrē veritatis. Amplectimi-
ni veritatē/ vt accipiatis libertatē. Illi au-
tem iudęi apud patrē ſuū viderāt quod lo
quebant̾. Quid/ niſi mendaciū? Dn̄s autē
apud patrē ſuū vidit qꝺ loqueret̾. Quid/
niſi ſeipſū? Quid/ niſi v̾bū patris? Quid/
niſi veritatē patris ęternā/ et patri coęter-
nam? Ille ergo homicida erat ab initio/ et
in veritate nō ſtetit: quia veritas nō eſt in
eo. Cū loquit̾ mendaciū/ de ꝓprijs loquit̾:
quia mēdax eſt. Et nō ſolū mendax ē/ ſed ⁊
pater eius: id eſt/ ipſius mēdacij qꝺ loquit̾
pater eſt: quia ipſe genuit mendaciū ſuū.
**Ego autē quia veritatē dico/ non
creditis mihi. Quis ex vobis ar-
guet me de peccato? Si veritatē
dico: quare nō creditis mihi?** Pen
ſate fratres chariſſimi māſuetudinē dei: re-
laxare peccata venerat ⁊ dicebat: Quis ex
vobis arguet me ꝺ peccato? Nō dedignat̾
ex ratione oſtēdere ſe peccatorē non eſſe: q̇
ex v̾tute diuinitatis poterat pctōres iuſti-
ficare. Quis ex vobis arguet me de pctō/
quō ego arguo ⁊ vos ⁊ patrem veſtrū? Si
veritatē dico/ q̄re vos nō creditis mihi/ niſi
qꝛ filij diaboli eſtis? Ualde terribile eſt qđ
ſubdidit: **Qui ē ex deo/ v̾ba dei au-
dit: Propterea vos nō auditis:
qꝛ ex deo nō eſtis.** Iterū nolite atten
dere naturā ſed vitiū. Sic ſūt iſti ex deo/ et
nō ſunt ex deo. Natura ex deo/ vitio nō ex
deo. Obſecro vos attēdite: in euāgelio ha
betis vnde ſanemini contra errores vene-
noſos et nefarios hęreticoꝝ: quoniā et de
his verbis ſolent manichei dicere: Ecce qꝛ
duę naturę ſunt: vna bona et altera mala.
Dn̄s dicit. Quid dicit dominꝰ? Propterea
vos nō auditis: qꝛ ex deo non eſtis. Dicit
dn̄s hęc. Quid ergo inquit tu ad iſta dic?
Audi quę dicā: Et ex deo ſunt: ⁊ ex deo nō
ſunt: Natura ex deo ſunt: vitio nō ſunt ex
deo: Natura eñi bona quę ex deo ē/ pecca-
uit volūtate credēdo qꝺ diabolꝰ ꝑſuaſit: et
vitiata eſt. Ideo medicū quęrit: quia ſana

non eſt. Ecce qđ dico ſi impoſſibile tibi vi-
detur vt ex deo ſint/et ex deo nō ſint: audi
quia nō eſt impoſſibile. Sic ſunt ex deo/et
nō ſunt ex deo: quomō ꝛ filij abraę ſunt/ et
nō ſunt filij abraę. Hic habetis: non eſt qđ
dicatis. Ipſum dn̄m audi: ipſe illis dixit:
Scio qꝛ filij abraę eſtis: nūquid dn̄s men-
tiretur? Abſit. Ergo verū ē quod dixit do-
minꝰ. Verū eſt. Ergo ꝙ illi abraę filij erāt/
verū eſt. Audi ipſum negantē qui dixit: fi-
lij abraę eſtiſ: ipſe illos negauit filios abraę.
Si filij abraę eſtis/facta abraę facite: Nūc
quęritis me occidere/ hominē qui veritatē
vobis dico quā audiui a deo: hoc abraam
non fecit. Vos facitis opa patris veſtri: id
eſt/diaboli. Quō ģ et filij abraę erant/ ꝛ fi-
lij abraę non erāt? Vtrūqꝫ in illis oſtēdit.
Et filij abraę erāt/ ꝓpter originē carnis: et
nō erant filij abraę/ ꝓpter vitiū diabolicę
pſuaſionis. Sic ꝛ dn̄m ꝛ deū noſtrū atten-
dite: ꝛ ex illo erāt/ ꝛ ex illo nō erāt. Quō ex
illo erāt? Quia ipſe creauit hoīem de quo
nati erāt. Quō ex illo erāt? Quia ipſe ē cō-
ditor naturę: ipſe ē creator carnis ꝛ animę.
Quō ergo ex illo non erant? Quia vitioſi
a ſeipſis facti erāt. Ex illo nō erāt: qꝛ imitā
do diabolū/filij diaboli facti erant. Venit
ergo dn̄s deus ad hominē peccatorē. Duo
nomina audiſti/ ꝛ hominē ꝛ peccatorē. Qđ
homo eſt/ex deo eſt: ꝙ peccator eſt/ non eſt
ex deo. A natura vitiū ſecernaꝶ. Agnoſca-
tur natura/vnde creator laudeꝶ. Agnoſca-
tur vitiū/ ꝓpter quod medicus inuocetur.
Qꝛ ergo ait dn̄s: Qui eſt ex deo verba dei
audit: ꝓpterea vos non auditis: qꝛ ex deo
non eſtis: non naturarū merita diſcreuit:
aut pręter ſuam animā et carnē aliquā na-
turam in hominibus quę peccato vitiata
nō eſſet inuenit. Sed quō pſcierat qui fue-
rāt crediturī/ipſos dixit ex deo: quomō re-
generatiōis adoptiōe renaſcerenꝶ ex deo.
Ad hos ptinet: Qui eſt ex deo vba dei au
dit. Quod vero ſequiꝶ: ꝓpterea vos non
auditis/quia ex deo non eſtis: eis dictū eſt
qui non ſolū peccato vitioſi erant: nā hoc
malū cōmune erat omībus: ſed etiā preco-
gniti ꝙ non fuerāt crediturī ea fide qua ſo
la poſſent a peccatorū obligatione libera-
ri. Quapropter pſciebat illos quibꝰ talia
dicebat in eo pmāſuros ꝙ ex diabolo erāt:
id eſt/in ſuis peccatis atqꝫ impietate mori-
turos/in qua ei ſimiles erāt: nec venturos
ad regenerationē i qua eſſent filij dei: hoc
eſt ex deo nati/a quo erāt homines creati.
Scđm hanc pdeſtinationē locutꝰ eſt dn̄s:
non ꝙ aliquem hominē inuenerit/ qui vel
ſm regenerationē iam eſſet ex deo/ vel ſm
naturā iam non eſſet ex deo.

Ab eo qđ ſcriptū eſt: Reſpōde
runt igiꝶ iudei et dixerunt ei: vſqꝫ
ad id quod ſcriptū eſt: Tulerūt er
go lapides iudei vt iacerēt in eū.
Jeſus autē abſcondit ſe/ et exiuit
de templo: Tractatus. XLIII.

N iſta lectio-
a
ne ſancti euāgelij/ quę hodie
recitata eſt: a potentia diſci-
mus patientiā. Quid eñ ſu-
mus ſerui ad dn̄m/peccatores ad iuſtū/cre
atura ad creatorē: Tamen quomodo ſi qđ
mali ſumus/a nobis ſumus: ita quicqđ bo
ni ſumus/ab illo ꝛ ꝑ illum ſumus. Et nihil
ſic quęrit homo quomō potentiā. Habes
dominū chriſtū magnā potentiā. Sed pri-
us eius imiteꝶ patientiā/vt ꝑueniat ad po
tentiā. Quis noſtrū patiēter audiret ſi ali-
cui dicereꝶ/dęmoniū habes? Quod dictū
eſt ei q̄ non ſolū homines ſaluabat/ſed eti-
am dęmonibus imperabat. Hoc cū dixiſ-
ſent iudęi: Nonne bene dicimꝰ nos/
quia ſamaritanus es/et dęmoni-
um habes. Hoꝝ duoꝝ ſibi obiectorum
vnū negauit/ ꝛ alteꝝ nō negauit. Reſpō
dit eñ et ait: Ego dęmoniū non
habeo. Non dixit: ſamaritanus non ſū:
et vtrūqꝫ duo fuerūt obiecta. Quis maledi
ctū maledicto non reddiderit: Quis ꝯuitiū
non conuitio refutauerit: pertinuit tamen
ad eum negare vnā reꝫ/alterā non negare.
Nō fruſtra fratres: Samaritanꝰ eñ interp-
taꝶ cuſtos. Nouerat ſe ille noſtrū eſſe cuſto
dem: Non eñ dormit neqꝫ dormitat q̄ cu- Ps.120.
ſtodit iſrael. Et niſi dn̄s cuſtodierit ciuita- Ps.126.
tem: inuanū vigilabunt qui cuſtodiūt eā.
Eſt ergo ille cuſtos noſter/ qui creator no-
ſter: non eñ pertinuit ad eū vt redimere-
mur: et non ptineret ad eū vt ſeruaremur?
Deniqꝫ vt plenꝰ noueritis myſteriū qua-
re ſe ſamaritanū negare non debuit: para-
bolā illam notiſſimā attendite: vbi homo
quidā deſcēdebat ab hieruſalē in hiericho/
ꝛ incidit in latrones: qui eū grauiter vulne
rātes/ſemiuiuū i via reliquerūt. Trāſijt q- Luc.10.c.

dā ſacerdos neglexit eū: tranſijt leuites/et
ipſe ꝑterijt. Trāſijt quidā ſamaritan⁹: ipſe
eſt cuſtos noſter: ipſe acceſſit ad ſauciū: ipſe
impendit miſericordiā: eiq; ſe ꝓſtitit proxi
mū/quē non deputauit alienū. Ad hoc er/
go ſolū ꝙ demoniū non haberet: non au/
tem ſe ſamaritanū non eſſe reſpondit. De/
inde poſt tale conuitiū/hoc ſolū dixit de
gloria ſua: Sed honorifico inquit pa/
trem meum: et vos inhonoraſtis
me: Hoc eſt/ego me nō honorifico/ne vo/
bis arrogans videar/habeo quē honorifi/
cem. Sed ſi vos agnoſceretis: ſicut ego ho
norifico patrē/ſic & vos honorificaretis me.
Ego facio qđ debeo: vos facitis quod nō
B debetis. Ego aūt inquit nō quero glo/
riā meā: eſt qui querat et iudicet.
Quem vult intelligi niſi patrē? Quō ergo
Joh.5.d. alio loco dicit: Pater nō iudicat quēq;: ſed
omne iudiciū dedit filio: & hic dicit: Nō q̄/
ro gloriā meā: eſt qui querat et iudicet? Si
ergo iudicat pater/quomō nō iudicat quē/
q;: ſed omne iudiciū dedit filio? Hanc que/
ſtionē vt ſoluamus attēdite. Simili locu/
Jacob.1.b. tiōe ſolui poteſt: Scriptū habes: Deus ne/
Deut.13.a. minē temptat. Et iterū ſcriptū habes: Tē/
ptat vos dñs deus veſter: vt ſciat ſi diligi/
tis eū. Nempe queſtio ē. Videtis enī quō
deus neminē temptat: & quō temptat vos
dñs deus veſter/ vt ſciat ſi diligitis eū. Itē
1.Joh.4.d. ſcrptū eſt: Timor nō eſt in charitate/ſed pfe
cta charitas foras mittit timorē. Et alio lo
Pſ.18. co ſcriptū eſt: Timor dñi caſtus pmanens
in ſeculū ſeculi. Et ipſa queſtio ē: Quomō
enī pfecta charitas foras mittit timorē/ſi ti
mor dñi caſtus pmanet i ſeculū ſeculi? In/
telligim⁹ ergo duas eſſe tēptationes: vnā
que decipit: alterā que pbat. Scđm eam
que decipit/deus neminē temptat. Scđm
eā que pbat/ tēptat vos dñs deus veſter/
vt ſciat ſi diligitis eū. Sed iterū et hic alia
naſcitur queſtio: Quomō temptat vt ſciat
quem latere nihil poteſt anteq; temptet?
Non ergo deus neſcit: ſed dictū eſt vt ſci/
at: quod ē/vt ſcire vos faciat. Locutiones
tales et in ſermonib⁹ noſtris ſunt: et in au/
ctoribus eloquētie reperiunt. De ſermone
noſtro aliqđ dicā. Foſſa ceca dicit: nō quia
oculos pdit/ſed q: latendo non vidētes fa
cit. Aliquid & de illis auctoribus dicā. Tri
ſtes lupinos ait quidā/hoc ē amaros: non
q: ipſi ſunt triſtes/ſed q: guſtati ꝯtriſtant:
hoc ē triſtes faciūt. Sūt ergo & in ſcpturis
locutiones eiuſmodi. Qui in talib⁹ queſti/
onib⁹ cognoſcēdis laborāt: in ſoluēdis ta/
lib⁹ queſtionib⁹ nō laborāt. Ergo temptat
vos dñs de⁹ veſter vt ſciat. Quid eſt vt ſci/
at? Vt ſcire vos faciat ſi diligitis eū. Job
latebat ſe/ſed deū non latebat. Admiſit tē
ptatorē: et fecit eū ſui cognitorē. Quid de C
duobus timorib⁹? Eſt timor ſeruilis/et eſt
timor caſtus. Eſt timor ne patiaris penā:
eſt alius timor ne amittas iuſticiā. Timor
ille ne patiaris penā ſeruilis eſt. Quid ma
gnū eſt timere penā? Hoc et nequiſſim⁹ ſer/
uus/hoc & crudeliſſimus latro. Non eſt ma
gnū timere penā: ſed magnū eſt amare iu/
ſticiā. Qui ergo amat iuſticiā/nihil timet.
Timet plane: nō ne incidat in penā/ſed ne
amittat iuſticiā. Fratres mei credite & cōij/
cite ex eo quod amatis. Amat aliquis ve/
ſtrū pecuniā: Putas inuenio aliquē q non
amat? Ex hoc tamē ipſo qđ amat/ intelli/
gat qđ dico. Timet damnū: Quare timet
damnū? Quia pecuniam diligit. Quantū
amat pecuniā/tantū timet ne pdat pecuni
am. Ergo inuenit aliqs amator iuſticie/ q
plus in corde damnū ptimeſcat: q plus ti/
meat expoliari iuſticia q̄ tu pecunia. Ipſe
eſt timor caſtus: ipſe pmanet in ſeculū ſecu
li. Non eū tollit charitas nec foras mittit:
ſed magis complectit & comitē tenet: ſimul
poſſidet. Venim⁹ enī ad deū/vt videam⁹ fa
cie ad faciē. Ibi timor caſtus nos ſeruat: ti
mor enī ille nō pturbat ſed ꝯfirmat. Timet
mulier adultera ne vir ei⁹ veniat: timet & ca
ſta ne vir ei⁹ abſcedat. Ergo ſm aliā tēpta/
tionē de⁹ neminē tēptat: Scđm aliā vo tē/
ptat vos dñs de⁹ veſter: Et ſm aliū timorē
timor nō ē in charitate/ſed pfecta charitas
foras mittit timorē: Scđm vo aliū timorē
timor dñi caſt⁹ pmanēs i ſeculū ſeculi. Sic &
hoc loco ſm alterū iudiciū pater nō iudicat
quēq;/ ſ omne iudiciū dedit filio. Scđm vo
alterū iudiciū: ego inquit nō q̄ro gloriā meā:
eſt q querat & iudicet. Et de iſto vbo q̄ſtio
iſta ſoluit. Habes i euāgelio cōmemoratū
penale iudiciū: Qui nō credit iā iudicatus Joh.3.c.
eſt. Et alio loco: Veniet hora qn hi q ſunt Joh.5.e.
in monumentis audiēt vocē ei⁹: & pcedent
q bona fecerūt in reſurrectionē vite: q ma/
le egerunt in reſurrectionē iudicij. Videte
quēadmodū iudiciū p dānatione et pena
poſuit: & tamē ſi ſemp iudiciū p dānatione

Pſ.42. acciperetꝛ: nũqd audirem⁹ in pſalmo: Judi-
ca me de⁹? Ibi iudiciũ ſm afflictionẽ/ hic iu
diciũ ſm diſcretionẽ poſitum eſt. Quõ ſm
diſcretionẽ? Quõ exponit ipſe q̃ ait: Judi-
ca me de⁹. Lege eñ ꝛ vide qð ſequitꝛ. Quid
ẽ: Judica me de⁹: et diſcerne cauſã meã in-
q̃t de gẽte nõ ſctã? Qð ẽ dictũ ẽ/ iudica me
de⁹: ꝛ diſcerne cauſã meã de gente nõ ſctã:
D ſm hoc ait mõ dñs chriſt⁹: Ego nõ q̃ro glo
riã meã: eſt qui quęrat ꝛ iudicet. Quomõ ẽ
qui quęrat et iudicet? Eſt pater me⁹/ q̃ glo-
riã meã a veſtra gloria diſcernat ꝛ ſeparet.
Uos eñ ſm hoc ſęculum gloriamini: Ego
Joh.17.a. nõ ſm hoc ſęculũ glorior/ q̃ patri dico: Pa-
ter glorifica me ea gloria quã habui apud
te/ anteq̃ mũdus eſſet. Quid ẽ ea gloria?
Ab humana inflatiõe diſcreta. Scðm hoc
iudicat pater. Quid eſt iudicat? Diſcernit.
Quid diſcernit? Gloriã filij ſui a gloria ho
Pſ.44. minũ: Quia ido dictũ ẽ: Unxit te de⁹ deus
tu⁹ oleo exultatiõis tuę p̄ pticipibus tuis.
Nõ eñ q2 hõ factus ẽ/ iã cõparãd⁹ ẽ nobis.
Nos hoies cũ pctõ: ille ſine pctõ: nos ho-
mines trahẽtes de adã ꝛ mortẽ ꝛ delictũ: il
le de v̾gine carnẽ mortalẽ/ nullã iniq̃tatẽ.
Deniq̃ nos nec q2 volumus nati ſum⁹: nec
q̃diu volum⁹ viuimus: nec quõ volumus
morimur: Ille anteq̃ naſceretꝛ/ elegit de q̃
naſceretꝛ: nat⁹ fecit vt a magis adoraretꝛ. Cre
uit infans/ ꝛ miraculis ſe deũ oſtẽdebat: et
infirmitate hoiem p̄ferebat. Poſtremo ele
git ꝛ gen⁹ mortis: hoc ẽ vt in cruce pẽderet:
ꝛ ipſã crucẽ in cordib⁹ fideliũ figeret/ vt di-
Gal.6.d. cat chriſtian⁹: Mihi aũt abſit gloriari/ niſi
in cruce dñi noſtri ieſu chriſti. In ipſa cruce
qñ voluit corp⁹ dimiſit ꝛ abſceſſit: i ipſo ſe-
pulchro q̃diu voluit iacuit: qñ voluit/ tãq̃
de lecto ſurrexit. Ergo fratres ſm ipſã for-
mã ſerui: nã illud q̃s digne loquitꝛ: In p̄nci
Joh.1.a. pio erat verbũ: ꝛ v̾bũ erat apud deũ: ꝛ de⁹
erat verbũ. Scðm ipſã inquã formã ſerui
multũ intereſt inter gloriã chriſti/ et gloriã
oim cęterorꝝ. De ipſa gloria dicebat/ qñ q̄
dęmoniũ haberet/ audiebat: Ego non q̃ro
gloriã meã: eſt q̃ quęrat ꝛ iudicet. Tu autẽ
de te dñe q̃d dicis? Amẽ amẽ dico vo-
bis: ſi quis ſermonẽ meũ ſeruaue
rit: mortẽ nõ videbit in eternum.
Uos inquit dicitis/ dęmoniũ habes: ego
vos ad vitã voco: ſeruate ſermonẽ meũ/ et
nõ moriemini. Illi audiebãt: mortẽ nõ vi-
debit in ęternũ/ q̃ ſermonẽ meũ ſeruauerit:

ꝛ iraſcebantꝛ: q2 iã mortui erãt illa morte q̃
vitanda erat. Dixerunt ergo iudęi:
Nũc cognouim⁹ q2 dęmoniũ ha-
bes: Abraã mortu⁹ ẽ et pphetę: et
tu dicis/ ſi q̃s ſermonẽ meũ ſerua-
uerit/ mortẽ nõ guſtabit i ęternũ.
Uidete locutiones ſcp̄turarꝝ: mortẽ nõ vi- E
debit: id ẽ/ guſtabit. Mortẽ videbit/ mortẽ
guſtabit. Quis videt? quis guſtat? Quos
oculos habet hõ vt videat/ qñ moritꝛ? Qñ
veniẽdo mors ipſos oculos claudit ne ali-
q̃d videãt? Quõ dicitꝛ/ non videbit mortẽ?
Itẽ quo palato/ quib⁹ faucib⁹ mors guſta-
tur: vt q̃d ſapiat dinoſcatꝛ? Qñ totũ ſenſũ
tollit/ q̃d in palato remanebit? Sed vide-
bis dictũ eſt/ ꝛ guſtabit: p eo qð eſt expicꝛ.
Hęc dñs: pax eſt ſi dicã/ morituris moritu
rus loquebatꝛ: q2 ꝛ dñi exitus mortis: ſicut Pſ.67.
loquitꝛ pſalmus. Cũ ergo et morituris loq̃-
retꝛ/ et moriturus loqueretꝛ: q̃d ſibi vult qð
ait: Qui ſermonẽ meũ ſuauerit/ mortẽ nõ
videbit in ęternũ: niſi q2 videbat dñs aliã
mortẽ/ de q̃ nos liberare venerat? Mortẽ
ſecũdã/ mortẽ ęternã/ mortẽ gehẽnarꝝ/ mor
tẽ dãnationis cũ diabolo ꝛ angelis ei⁹: ipa
ẽ vera mors: nã iſta migratio eſt. Quid eſt
iſta mors? Relictio corpis/ depoſitio ſarci-
nę grauis: Sed ſi alia ſarcina nõ portetur/
qua hõ in gehennã p̄cipitetꝛ. De ipſa ergo
morte dñs dixit: mortẽ nõ videbit in ęter-
nũ/ qui ſermonẽ meũ ſeruauerit. Nõ expa-
ueſcamus iſtã mortẽ/ ſed illam timeamus.
Qð eſt aũt grauius/ multi pꝛuerſe timendo
iſtã/ incidũt in illã. Dictũ eſt aliquib⁹: ado-
rate idola: qð ſi nõ feceritis/ interficiemini.
Aut quẽadmodũ ille nabuchodonoſor rex
dixit: Si nõ feceritis: mittemini in caminũ Daniel.3.b.
ignis ardẽtis. Multi timuerũt ꝛ adoraue-
runt: nolẽtes mori mortui ſunt. Timendo
mortẽ quę nõ euaditꝛ: inciderũt in mortem
quã euadere omino fęliciter poſſent: ſi iſtã
quę non euaditꝛ/ infęliciter nõ timerẽt. Na
tus es hõ/ moriturus es. Qua ibis vt non
moriaris? Quid facies vt nõ moriaris? vt
dñs tuus neceſſitate moriturũ ꝯſolaretꝛ/ q̃
voluntate mori dignat⁹ ẽ. Qñ vides chri-
ſtũ mortuũ/ dedignaris mori? Ergo cũ mo
ritur⁹ es/ qua euadas nõ habes. Hodie ſit/
cras ſit: futurꝝ eſt: debitũ eſt: reddendũ eſt.
Quid ergo agit hõ timẽs: fugiẽs occultat
ſe ne inueniatꝛ ab inimico? Nunquid agit
vt nõ moriatꝛ: ſed vt paulo ſeri⁹ moriatꝛ: nõ

accipit debiti ſecuritatē/ſed poſtulat dila/
tionē. Quantūlibet diu differatur/veniet
qđ differtur. Jllā mortē timeamus quā ti/
Daniel.3.b. muerūt tres viri qñ dixerūt regi: Potens
eſt deus etiā de iſta flāma liberare nos: ꝛ ſi
ibi non fuit timor illiꝰ mortis quā mō dñs
cōminaꝛ qñ dixerūt: Sed et ſi noluerit ap/
te liberare/poteſt in occulto coronare. Vñ
ꝛ ipſe dñs facturus martyres/ꝛ caput mar
Matth.10.d. tyrū futurus ait: Nolite timere eos qui oc/
Luc.12.a. cidunt corpus: et poſtea nō habēt qđ faci/
ant. Quō non habēt quod faciāt? Quid ſi
cū occiderint corpus beſtijs lacerādū ꝛ diri
piendū alitibus ꝓijciant? Videꝛ adhuc ſe/
uitia habere qđ faciat. Sed cui facit? Qui
migrauit: ineſt corpus/ ſed nullus eſt ſen/
ſus: habitatio iacet/habitator abſceſſit. Er
go poſtea non habēt quod faciāt: non ſen/
tienti eñ nihil faciūt: Sed eū timete q̄ ha/
bet poteſtatē ꝛ corpus ꝛ animā occidere in
gehennā ignis. Ecce de q̄ morte loquebaꝛ
cū diceret: q̄ ſermonē meū ſeruauerit/ mor/
F tē non videbit in eternū. Seruemus ergo
fratres ſermonē ipſius in fide ꝑuenturi ad
ſpeciē/cū acceperimus pleniſſimā liberta/
tem. Jlli autē indignātes mortui/ ꝛ morti
ſempiterne ꝓdeſtinati: reſpondebāt ꝯuiti/
oſe ꝛ dicebāt: Modo cognouimꝰ qꝛ demo/
niū habes: Abraam mortuus ē ꝛ ꝓphete.
Sed iſta morte quā dñs vult intelligi/ nec
abraā mortuꝰ ē nec ꝓphete. Jlli eñ mortui
ſunt ꝛ viuūt: iſti viuebāt et mortui erant.
Nā reſpondēs quodā loco ſaduceis mouē
tibꝰ queſtionē de reſurrectione: hoc ait ipſe
Matth.22.c. dñs: De reſurrectione aūt mortuoꝝ nō le/
Exod.3.b. giſtꝭ: quō ait dñs de rubo ad moyſen: Ego
ſū deus abraā ꝛ deus iſaac et deus iacob.
Non eſt deus mortuoꝝ ſed viuoꝝ. Si ḡ il/
li viuunt: laboremus ſic viuere/ et cū illis
Ar.† Nunq̄d tu maior es patre nr̄o abraā q̄ mortuus eſt et ꝓphete mortui ſunt? viuere cū mortui fuerimꝰ. † Quē teipſū
facis/inquiunt: vt dicas: mortē nō vide/
bit in eternū qui ſermonē meū ſeruauerit:
cum ſcias et abraam mortuū et ꝓphetas?
Reſpondit ieſus: Si ego glorifi/
co meipſū/ gloria mea nihil ē: Eſt
pater meꝰ q̄ glorificat me. Hoc ait ꝓ/
pter illud qđ dixerūt: Quē teipſū facis? Re/
fert eñ gloriā ſuā ad patrē ſuū/de quo ē/et
qui deus ē. Aliqñ arriani ꝛ de iſto ꝟbo ca/
lūniaꝛ fidei noſtre ꝛ dicūt: Ecce maior eſt
pater: qꝛ vtiq; glorificat filiū. Heretice/nō
legiſti ipſū filiū dicentē: ꝙ glorificet patrē
ſuū? Sed ꝛ ille filiū glorificat/ꝛ filius patrē
glorificat. Pone ꝑuiciē: agnoſce equalita/
tē: corrige ꝑuerſitatē. Eſt ḡ inq̄t pater meꝰ
qui glorificat me: quē vos dicitis/qꝛ
deꝰ noſter ē: ꝛ nō cognouiſtis eū.
Videte fratres mei quēadmodū oſtendat
ipſū deū patrē eſſe chriſti/q̄ annūciatꝰ eſt ꝛ
iudeis. Propterea dico/qꝛ rurſus q̄dā here
tici dicūt deū annūciatū in veteri teſtamē
to/ nō eſſe patrē chriſti: ſed neſcio quē ꝑnci
pē maloꝝ angelorū: Manichei ſunt q̄ iſta
dicūt: marcionite ſunt qui iſta dicūt. Sūt
et alij fortaſſis heretici quos cōmemorare
vel non opus ē: vel a me oēs recoli in ꝑſen
ti non pñt: nō defuerūt tñ qui hoc dicerēt.
Jtaq; attēdite vt habeatis quid dicatis ꝛ
contra ipſos. Eū dicit patrē ſuū dñs ieſus
chriſtꝰ/quē illi dicebāt deū ſuū/ꝛ nō cogno
uerūt. Si eñ ipſū cognouiſſēt/eiꝰ filiū rece/
piſſent. Ego aūt inq̄t noui eū. Scđm
carnē iudicātibꝰ potuit ꝛ hinc arrogās vi/
deri: qꝛ dixit/ego noui eū. Sed videte quid
ſequaꝛ. Si dixero qꝛ nō noui eum/
ero ſilis vobis mēdax. Ergo arrogā
tia non ita caueaꝛ vt veritas relinquatur.
Sed ſcio eū ꝛ ſermonē eiꝰ ſeruo.
Sermonē patris tanq̄ filiꝰ loq̄baꝛ: et ipſe
erat verbū patris qđ hominibꝰ loquebaꝛ.
Abraā paꝛ veſter exultauit vt vi/
deret diē meū: ꝛ vidit ꝛ gauiſus ē.
Magnū teſtimoniū perhibet abrae/ ſemē
abrae/creator abrae. Abraā exultauit inq̄t
vt videret diē meū: vidit: nō timuit/ſed ex/
ultauit vt videret diē meū. Erat eñ in illo 1.Joh.4.d.
charitas/que foras mittit timorē. Non ait
exultauit qꝛ vidit: ſed exultauit vt videret.
Credēs vtiq; exultauit ſperando: vt vide/
ret intelligēdo/et vidit. Et q̄d potuit plus
dicere/ vel q̄d debuit plus dicere dñs ieſus
chriſtꝰ? Et vidit inq̄t ꝛ gauiſus ē. Quis ex/
plicat hoc gaudium fratres mei? Si gauiſi
ſūt illi quibꝰ deꝰ oculos carnis aperuit: q̄le
gaudiū fuit videntibꝰ cordis lucē ineffabi/
lē/verbū manēs/ſplendorē pijs mentibꝰ re/
fulgentē/ſapientiā indeficientē/apđ patrē
manentē deū/ꝛ aliqñ in carne venturꝰ: nec
de patris gremio receſſurꝰ? Totū hoc vidit
abraā. Nā ꝙ ait/diem meū: incertū poteſt
eſſe vnde dixerit/vtrū diem dñi temporalē
quo erat venturꝰ in carne: an diē dñi q̄ ne/
ſcit ortū/neſcit occaſū. Sed ego nō dubito G
patrē abraam totū ſciſſe. Et vbi inueniās

An ſufficere nobis debet teſtimoniuꝫ dñi noſtri ieſu chriſti? Putemus non inuenire nō poſſe: qꝛ forte difficile eſt quomō manifeſtum ſit / ꝙ abraā exultauit vt videret diem chriſti: et vidit et gauiſus eſt. Et ſi nos nō inuenimus: nūquid mētiri veritas poſſit? Credamus veritati: ⁊ de abrae meritis minime dubitemus. Tamē audite vnū locū / qui mihi interim occurrit. Pater abraā

Gen. 24. a. qñ miſit ſeruū ſuum / vt peteret vxorē filio ſuo iſaac: hoc eū ſacramēto cōſtrinxit: vt fideliter qꝺ iubebat impleret: et ſciret etiam ipſe quid faceret. Magna enī res agebat / qñ abrae ſemini ꝯiugiū querebat. Sed vt hoc cognoſceret ſeruꝰ qꝺ nouerat abraā: qꝛ nepotes nō carnaliter deſiderabat: nec de genere ſuo aliqͩ carnale ſapiebat: ait ſeruo ſuo quem mittebat: Pone manū ſub femore meo: et iura mihi ꝑ deum celi. Quid vult deus celi ad femur abrae? Iā intelligitis ſacramentū: Per femur genus. Ergo quid fuit illa iuratio / niſi quia ſignificabat de genere abrae venturꝫ in carne deū celi? Stulti rep̄hendūt abraam qꝛ dixit: Mitte manum ſub femore meo. Qui rep̄hendūt carnē chriſti / reprehēdūt factū abrae. Nos aūt fratres / ſi agnoſcimus carnē chriſti venerandā: illud femur nō contemnamꝰ: ſed in ꝓphetia dictū accipiamus. Etenī ꝓpheta erat abraam. Cuius ꝓpheta? Seminis ſui et dñi ſui. Semen ſuū ſignificauit dicēdo: Mitte manū ſub femore meo. Dñm ſuum ſignificauit addēdo: et iura mihi ꝑ deū

Ar. † Dixerūt ꝗ iudei ad eū celi. Irati † iudei rñderūt ei: Quinquaginta annos nondū habes ⁊ abraā vidiſti? Et dñs: Amē amē dico vobis / anteꝗ̄ abraam fieret ego ſum. Appende verba / ⁊ cognoſce myſteriū: Anteꝗ̄ abraaꝫ fieret: intellige / fieret ad humanā naturā: ſum / vo ad diuinā pertinere ſubſtātiā. Fieret: quia creatura erat abraam. Non dixit / anteꝗ̄ abraā eſſet ego ſum: ſed anteꝗ̄ abraā fieret. Qui niſi ꝑ me / non fieret: Ego ſum. Neqꝫ hoc dixit: anteꝗ̄ abraam fieret / ego factus ſum. In prin-

Gen. 1. a. cipio enī fecit deus celū et terrā: Nā in principio erat verbū. Anteꝗ̄ fieret abraā / ego ſum. Agnoſcite creatorē / diſcernite creaturam. Qui loquebat / ſemen abrae factus erat: et vt abraaꝫ fieret / ante abraam ipſe erat. Hinc iā velut abrae aptiſſimo conuitio cōmoti ſunt acrius: blaſphemaſſe quippe illis viſus ē dñs chriſtus quoniā dixit: Anteꝗ̄ abraā fieret ego ſum. Tulerūnt ergo lapides vt iacerēt in eū. Tāta duricia quo currerēt niſi ad ſimiles? Ieſus autē: tanꝗ̄ homo / tanꝗ̄ in forma ſerui / tanꝗ̄ humilis / tanꝗ̄ paſſurꝰ / tanꝗ̄ moriturus / tanꝗ̄ nos ſuo ſanguine redempturus: nō tanꝗ̄ ille qui eſt / nec tanꝗ̄ in prin- Ioh. 1. a.

cipio verbū / et verbū apud deū. Nam cum illi lapides tollerent vt mitterent in eū: qͩ magnū erat vt eos continuo dehiſcēs terra abſorberet: et ꝓ lapidibus inferos inuenirent? Non erat magnuꝫ deo: ſed magis erat cōmendanda patiētia / ꝗ̄ exercēda potentia. Abſcondit ſe ergo ab eis: ne lapidaret. Tanꝗ̄ homo a lapidibus fugit: ſed ve illis a quorū lapideis cordibus deus fugit.

Ab eo qꝺ ſcⁱptū ē: Et p̄teriēs ieſus vidit hominē cecū a natiuitate: vſqꝫ ad id qꝺ ſcⁱptū ē: Nūc vo dicitis qꝛ videmꝰ: pcc̄m veſtrum manet: Tractatus. XLIIII.

E hoīe quem A

D dñs ieſus illuminauit qui cecus natꝰ fuit: ꝓlixa lectio recitata eſt: Quā ſi vniuerſā pertractare conemur: ꝓ ſui dignitate ſicut valemus ſingula conſiderātes / nō ſufficit diēs. Proinde peto ⁊ admoneo charitatē veſtrā / vt in his que apta ſunt ſermonē noſtꝝ nō reqͥratis: nā nimis longū erit in ſingulis imorari. Breuiter ergo ceci huiꝰ illuminati cōmendo myſteriū. Ea quippe que fecit dñs noſter ieſus chriſtus: ſtupēda atqꝫ mirāda / et opa ⁊ verba ſunt. Opa / qꝛ facta ſunt: verba / qꝛ ſigna ſunt. Si ergo qͩ ſignificet hoc qꝺ factū eſt cogitemus: genus humanū eſt ille cecus. Hec enī cecitas ꝯtigit in primo hoīe ꝑ peccatū / de quo oēs originē duximꝰ: nō ſolū mortis / ſed etiā iniqͩtatis. Si enī cecitas ē infidelitas / ⁊ illuminatio fides: quē fideleꝫ qñ venit chriſtus inuenit? Quādoquidē apl's natus in gēte ꝓphetarū dicit: Fuimꝰ et nos aliqñ natura filij ire Eph. 2. a.

ſicut et ceteri? Si filij ire / filij vindicte / filij pene / filij gehēne. Quō natura / niſi qꝛ peccāte p̄mo homine / vitiū ꝓ natura inoleuit? Si vitiū ꝓ natura inoleuit: ſm mentē oīs homo cecus natꝰ eſt. Si enī videt: nō opus habet ductore: Si opus habet ductore et

illuminatore/cecus eſt.Ergo a natiuitaté.
Uenit dñs.Quid fecit? Magnũ myſteri/
C um cõmendauit.Expuit in terrã:d̾ ſa
liua ſua lutum fecit. quia verbũ caro
factũ eſt: ⁊ inunxit oculos ceci.Inun
ctus erat/et nondũ videbat. Miſit illũ
ad piſcinã q̃ vocat̃ ſyloe. Pertinuit
autẽ ad euangeliſtã cõmendare nobis no
men huius piſcine/et ait: qđ interp̃ta/
tur miſſus. Iã qui ſit miſſus agnoſcit.
Niſi eñ ille fuiſſet miſſus:nemo noſtrũ eſ/
ſet ab iniquitate dimiſſus. Lauit ergo ocu
los in ea piſcina/que interp̃tat̃ miſſus: ba/
ptiçatus eſt in chriſto.Si ergo qñ eũ in ſe/
metipſo quodãmodo baptiçauit:tunc illu
minauit:qñ inunxit fortaſſe cathecuminũ
fecit.Põt quidẽ aliter atq̃ aliter tãti ſacra/
menti exponi,pfunditas ⁊ ptractari: ſ҃ hoc
ſufficiat charitati veſtre. Audiſtis grande
myſteriũ. Interroga hoiem: Chriſtian⁹ es?
Rñdet tibi: Non ſum. Si paganus es aut
iude⁹? Si aũt dixerit/non ſũ:adhuc queris
ab eo:Cathecuminus an fidelis? Si rñde/
rit tibi/cathecumin⁹:inunctus ẽ/ nondũ lo
tus. Sed vñ inunctus quere? Et reſpõdet:
Quere ab illo i quẽ credat/ eo ipſo quo ca/
thecuminus ẽ. Dicit in chriſtũ. Ecce mõ lo
quor ⁊ fidelibus ⁊ cathecuminis. Qđ dixi
de ſputo et luto: q꞉ verbũ caro factũ eſt: et
hoc cathecumini audiũt:ſed nõ eis ſufficit
ad qđ inuncti ſunt:feſtinẽt ad lauacrũ ſi lu
B men inquirũt. Iã ergo ,ppter quaſdã i hac
ipſa lectione queſtiones/ v̾ba dñi et ipſius
Ca.9. vniuerſe lectionis pcurram⁹ poti⁹ q̃ tracte
Ar.†Et preteriens mus† Exiẽs ieſus vidit hoiez cecũ:
nõ vtcũq̃ cecũ/ſed a natiuitate.Et int̃
rogauerũt eũ diſcipuli ei⁹: Rab/
bi. Scitis rabbi q꞉ magiſter eſt. Magiſtrũ
appellabãt: q꞉ diſcere deſiderabãt. Queſti/
onẽ q̃ppe dño ,ppoſuerunt tanq̃ magiſtro.
Quis peccauit? hic/an parẽtes ei⁹
vt cec⁹ naſceret̃? Rñdit ieſus: Ne/
q̃ʒ hic peccauit neq̃ʒ parẽtes ei⁹/
vt cec⁹ naſceret̃. Quid eſt qđ dixit? Si
nullus hõ ſine pctõ:nũquid parentes hui⁹
ceci ſine pctõ erãt? Nunqđ ipſe vel ſine ori
ginali pctõ nat⁹ erat/vel viuendo nihil ad/
diderat? An q꞉ oclos clauſos habebat/cõ/
cupiſcẽtie minime vigilabat? Quãta mala
cõmittũt ceci:a q̃ malo abſtinẽt? Mẽs ma
la etiã clauſis ocul' nõ poterat videre/ſ҃ no
uerat cogitare: et forte ꝯcupiſcere aliqđ qđ
cec⁹ nõ poſſet implere:ſed in corde iudicari
a cordis pſcrutatore. Si ergo ⁊ parẽtes ei⁹
habuerũt peccatũ/⁊ iſte habuit peccatũ:q̃/
re dñs dixit: Neq̃ hic peccauit neq̃ paren
tes eius: niſi ad rẽ de qua interrogatus ẽ:
vt cecus naſceret̃. Habebãt eñ peccatũ pa
rentes eius: ſed nõ ipſo peccato factũ ẽ vt
cecus naſceret̃. Si ergo nõ peccato factũ ẽ
parentũ vt cecus naſceret̃: quare cec⁹ nat⁹
eſt? Audi magiſtrũ docentẽ: Querit credẽ/
tem vt faciat intelligentẽ. Ipſe cauſã dicit
quare ille cecus ſit natus. Neq̃ʒ inq̃t hic
peccauit neq̃ʒ parẽtes ei⁹: ſʒ vt ma
nifeſtẽtur opa dei i illo. Deinde qđ
ſequit̃? Me oportet opari opa ei⁹
q̃ miſit me. Ecce eſt ille miſſus/ in quo fa
ciẽ lauit cecus. Et videte quid dixerit: Me
oportet opari opa ei⁹ qui miſit me: donec
dies ẽ. Mementote quõ vniuerſã gloriã
illi dat de quo ẽ: q꞉ ille habet filiũ q̃ de illo
ſit: ipſe non habet de quo ſit. Sed q̃re dixi/
ſti dñe/donec dies eſt? Audi q̃re. Ueniet
nox qñ nemo põt opari. Nec tu dñe?
Ita ne tñ valebit nox illa vt nec tu poſſis
in ea opari/cui⁹ opus nox eſt? Puto eñ do/
mine ieſu/imo nõ puto:ſed credo atq̃ ꝯfir/
mo te ibi fuiſſe/qñ dixit deus: Fiat lux ⁊ fa Gen.1.a.
cta eſt lux. Si eñ verbo fecit/per te fecit: et
ideo dictũ eſt: Oĩa p ipſũ facta ſunt: ⁊ ſi/ Joh.1.a.
ne ipſo factũ ẽ nihil. Diuiſit deus inter lu/
cẽ et tenebras: lucẽ vocauit diem/ et tene/
bras noctẽ. Que eſt illa nox/ que cum ve/
nerit/nemo poterit operari? Audi quid ſit
dies: et tunc intelliges que ſit nox. Unde
ſum⁹ audituri quiſnã ſit dies iſte? Ipſe di/
cat: Quãdiu in hoc mundo ſum/
lux ſum mundi. Ecce ipſe dies eſt. La/
uat oculos cecus in die/vt videat diẽ. Q̃/
diu inquit in mũdo ſum/lux ſũ mundi. Er/
go neſcio que nox erit qñ ibi chriſt⁹ nõ erit:
ideo nemo poterit opari. Reſtat inquirere
fratres mei: patiẽter accipite inq̃rentẽ me.
Uobiſcũ quero: vobiſcũ inueniam a quo
quero. Conſtat expreſſũ ac definitũ diẽ cõ/
memoraſſe dominũ hoc loco ſeipſũ: id eſt/
lumen mũdi. Ergo operat̃ ipſe q̃diu eſt in
hoc mũdo. Putamus eũ fratres fuiſſe hic
tũc: et modo nõ hic eſſe. Si ergo hoc puta/
mus: iã ergo poſt aſcẽſum dñi facta eſt nox
iſta metuẽda: vbi nemo poſſit operari. Si
poſt aſcenſũ dñi facta eſt nox iſta/vñ apo/
ſtoli tãta opati ſunt? Nũquid iſta nox erat

Act.2.a. qñ ſpũſſctũs veniẽs/ ⁊ oẽs qui in vno loco
Act.5.a. erãt adimplẽs: dedit eis loqui oim gentiũ
linguis? Nunqd nox erat qñ claud⁹ ille ad
verbũ petri ſaluus effect⁹ eſt: immo ad ver/
Act.5.c. bum dñi habitãtis in petro? Nũquid nox
erat qñ tranſeũtibus diſcipulis egri cũ le/
ctulis ponebãtur: vel vt vmbra tranſeun/
tiũ tangerent? Dñs autẽ cum hic eſſet: ne/
minẽ trãſiẽs vmbra ſua ſaluũ fecit: ſed ipſe
Joh.14.b. diſcipulis dixerat: Maiora horũ facietis.
Dixerat quidẽ dñs: maiora horũ facietis.
Sed non ſe extollat caro et ſanguis: Audi/
Joh.15.a. at dicentẽ: Sine me nihil poteſtis facere.
Quid igitur? Quid dicemus de nocte iſta?
Qñ erit qñ nemo poterit opari? Nox iſta
impiorũ erit: nox iſta eorũ erit quibus in fi/
Matth.25.d. ne dicet: Ite in ignẽ eternũ/ qui paratus ẽ
diabolo ⁊ angelis eius. Sed nox dicta eſt/
non flãma/ nõ ignis? Audi quia et nox eſt.
Matth.22.b De quodã ſeruo dicit: Ligate illi manus ⁊
pedes: ⁊ pijcite eũ in tenebras exteriores.
Operet ergo homo dũ viuit: ne illa nocte
pueniat vbi nemo poſſit opari. Modo eſt
vt operet fides p dilectionẽ: ⁊ ſi mõ opera/
mur. hic ẽ dies/ hic eſt chriſtus. Audi pmit
tentẽ/ et ne arbitreris abſentẽ. Ipſe dixit:
Matth.28.d. Ecce ego vobiſcũ ſum. Qñdiu ergo ſit in no/
bis ſollicitudo qui viuimus: ſi fieri poſſet/
de hac etiã voce poſteros q̃ futuri ſũt ſecu/
riſſimos facerem⁹. Ecce inquit ego vobiſ/
cũ ſum omnibus diebus vſq̃ ad ꝯſummati/
onẽ ſeculi. Dies iſte qui circũitu ſolis hui⁹
adimplet/ paucas horas habet: dies pñſen/
tie chriſti vſq̃ in conſũmationẽ ſeculi extẽ/
ditur. Poſt reſurrectionẽ vero viuorũ ⁊ mor/
Matth.25.c. tuorũ/ cũ poſitis ad dexterã dixerit: Veni/
te benedicti patris mei pcipite regnũ. Po/
Ibidem.d. ſitis autẽ ad ſiniſtrã dixerit: Ite i ignẽ eter
nũ/ qui paratus eſt diabolo et angelis ei⁹:
ibi erit nox: ibi nemo poteſt opari/ ſed reci/
pere qđ operatus ẽ. Aliud eſt tẽpus operati/
Matth.16.d. onis/ aliud receptiõis. Reddet enĩ dñs vni/
cuiq̃ ſm opa ſua: cũ viuis ⁊ mortuis ſic fa/
ctur⁹ eſt. Erit enĩ tũc nox valida/ que inuol
uat impios. Sed ⁊ mõ omnis infidelis qñ
moritur illa nocte ſuſcipit: ⁊ non eſt vt illic
Luc.16. aliqd operet. In illa nocte diues ardebat:
⁊ ſtillã aque de digito paupis requirebat.
Dolebat/ angebat/ fatebat: nec ei ſubueni/
ebat: ⁊ conatus ẽ bñfacere. Ait enĩ abrae:
Pater abraam mitte lazarũ ad fratres me/
os/ vt dicat illis quid hic agit: ne ⁊ ipſi ve/

niant in hunc locũ tormẽtorũ. O infelix qñ
viuebas/ tũc erat tẽpus operãdi: modo iam in
nocte es/ in q̃ nemo poſſit opari. Hec cũ D
dixiſſet: expuit in terrã: ⁊ fecit lu/
tũ ex ſputo: ⁊ liniuit lutũ ſup ocu
los ei⁹/ ⁊ dixit ei: Vade et laua in
natatoria ſiloe/ qđ interptat miſ/
ſus. Abijt ergo ⁊ lauit/ ⁊ venit vi/
dẽs. Hec qz manifeſta ſũt/ trãſeam⁹. Ita/
q̃ vicini et qui videbãt eũ prius
qz mendic⁹ erat/ dicebant: Nõne
hic ẽ qui mẽdicabat? Alij dicebãt
qz hic ẽ: alij nequaq̃/ ſed ſimilis ẽ
ei. Aperti oculi vultũ mutauerant. Ille
dicebat/ quia ego ſum. Vox grata/
ne damnaret ingrata. Dicebant ergo
ei: Quõ aperti ſunt oculi tui? Rñ/
dit: Ille homo q̃ dicit ieſus: lutuz
fecit: ⁊ vnxit oculos meos/ et di/
xit mihi: Vade ad natatoriã ſiloe
et laua: et abii et vidi. Ecce annũcia/
tor factus eſt gratie: ecce euangelizat: cõfi/
tet videns. Cecus ille ꝯfitebat: ⁊ cor impi/
orũ frangebat: qz non habebant in corde/
quod iam ille habebat in facie. Dixerũt
ei: Vbi ẽ ille qui aperuit tibi ocu/
los? Ait: Neſcio. In his verbis anim⁹
ipſius adhuc inuncto ſimil erat/ nondũ vi/
denti. Sic ponamus fratres/ tanq̃ illã vn/
ctionem in animo habuerit: predicat ⁊ ne/
ſcit quẽ predicat. Adducunt eum ad
phariſeos qui cecus fuerat. Erat
aut ſabbatũ qñ lutum fecit ieſus/
et aperuit oculos ei⁹. Iterum er/
go interrogabant eum phariſei/
quomõ vidiſſet. Ille autem dixit
eis: Lutum poſuit mihi ſup ocu/
los meos: et laui et video. Dice/
bant ergo ex phariſeis quidam.
Non omes ſed quidã. Iã enĩ inungeban/
tur quidã. Quid ergo dicebãt/ nec vidẽtes
nec inuncti: Non ẽ hic homo a deo/
qui ſabbatũ nõ cuſtodit. Ipſe poti/
us cuſtodiebat/ q̃ ſine peccato erat. Sab/
batum enĩ ſpiritale hoc eſt/ nõ habere pec/
catũ. Deniq̃ fratres hoc admonet de⁹/ qñ
cõmẽdat ſabbatũ: Omne opus ſeruile nõ Leuit.23.a.
facietis. Hec ſunt verba dei cõmendantis
ſabbatũ: Omne opus ſeruile nõ facietis in
eo. Iã ſuperiores lectiões interrogate/ qđ
ſit opus ſeruile: ⁊ dñm audite. Omnis qui Joh.8.d.
facit peccatũ/ ſeruus ẽ peccati. Sed iſti nec

vidẽtes vt dixi/nec inuncti/ſabbatũ carna
liter obſeruabãt/ ſpiritalit violabãt. Alij
dicebãt: Quõ põt hõ pctõꝛ hec ſi
gna facere? Ecce ſũt inuncti. Et ſchiſ/
ma erat int̃ eos. Dies ille diuiſus erat
inter lucẽ ⁊ tenebꝛas. Dicunt ergo ce/
co iteꝝ: Tu quid dicis de eo qui
aperuit tibi oculos? Quid d̃ illo ſen
tis? quid exiſtimas? quid iudicas? Quere/
bant quẽadmodũ homini calumniarẽtur/
vt de ſynagoga repelleretur / ſed a chꝛiſto
inueniretur. Sed ille conſtãter qd̃ ſentie/
bat expꝛeſſit. Ait eñ: Quia pꝛophe/
ta eſt. Adhuc quidẽ inunctus in coꝛde nõ/
dum deũ confitet̃: nec mẽtitur tamẽ. Ipſe
Matth.13.g. eñ dñs de ſemetipſo ait: Non eſt ꝑpheta
Marci.6.a. ſine honoꝛe niſi in patria ſua. Non cre/
Luc.4.d. diderunt ergo iudei de illo/ quia
Joh.4.f. cecus fuiſſet ⁊ vidiſſet: donec vo/
cauerunt parentes eiꝰ q̃ viderat:
id eſt/qui cecus fuerat et viderat. Et in/
terrogauerunt eos dicẽtes: Hic
eſt filius veſter/quem vos dicitis
quia cecus natus eſt: Quomodo
autem nũc videt? Reſponderunt
eis parentes eius et dixerũt: Sci
mus quia hic eſt filius noſter: et
quia cecus natus eſt: quomodo
autẽ nũc videat neſcimꝰ: aut quis
eiꝰ aperuit oculos nos neſcimus.
Et dixerunt: Ipſum interrogate:
etatẽ habet: ipſe de ſe loquatur.
Scimus quia filius quidẽ noſter eſt: Sed
iuſte cogeremur loqui ꝑ infante/ſi ipſe ꝑ ſe
loqui nõ poſſet. Olim loquebat̃: modo vi/
det: Cecũ a natiuitate nouimus: loquentẽ
olim ſcimus: videntẽ modo videmꝰ. Ipſũ
interrogate vt iſtruamini: Quid nobis ca
lumniamini? Hec dixerunt parẽtes
eius/quia timebãt iudeos. Jam
eñ conſpirauerant iudei/ vt ſi q̃s
eum confiteretur chꝛiſtum: extra
ſynagogam fieret. Jam nõ erat malũ
fieri extra ſynagogã: Illi expellebant/ ſed
chꝛiſtus excipiebat. Pꝛopterea parẽ/
tes eiꝰ dixerunt/ quia etatem ha/
bet: ipſum interrogate. Vocaue/
runt ergo rurſum hominẽ qui fu/
erat cecus/ et dixerunt ei: Da glo/
riam deo. Quid eſt/da gloꝛiã deo? Ne/
ga qd̃ accepiſti. Hoc plane non ẽ gloꝛiam
deo dare/ſ3 deũ potius blaſphemare. Da

inquiunt gloꝛiã deo. Nos ſcimꝰ quia
hic homo peccatoꝛ eſt. Dixit ergo
ille: Si peccatoꝛ eſt / neſcio: vnu3
ſcio/quia cecus cũ eſſem modo vi/
deo. Dixerunt ergo illi: Quid fe/
cit tibi? Quõ aperuit oculos tu/
os? Et ille iam ſtomachans aduerſus du/
riciã iudeoꝝ: et ex ceco videns/non ferens
cecos: reſpõdit eis: Dixi iã vobis/
et audiſtis: Quid iterũ vultis au
dire? Nũquid ⁊ vos vultis diſci/
puli eiꝰ fieri? Quid eſt: nunq̃d ⁊ vos/ ni/
ſi quia ego iã ſũ: nunquid ⁊ vos vultis? Jã
video/ſed nõ inuideo. Maledixerunt
ei ⁊ dixerunt: Tu diſcipulus eius
ſis. Tale maledictũ ſuꝑ nos/ et ſuꝑ filios
noſtros. Maledictũ eñ eſt ſi coꝛ diſcutias/
non ſi verba ꝑpendas. Nos aũt moy/
ſi diſcipuli ſumus: nos ſcimꝰ quia
moyſi locutꝰ eſt deꝰ: iſtũ autẽ ne/
ſcimus vñ ſit. Vtinã ſciretis: ſi ſciretis
quia moyſi locutus eſt deus/ ſciretis quia
ꝑ moyſen ꝑ̃dicatus eſt deus. Habetis eñ
dñm dicentẽ: Si crederetis moyſi/credere/
tis ⁊ mihi: De me eñ ille ſcripſit. Jta ne ſe/ Joh.5.g.
quimini ſeruũ: ⁊ doꝛſũ ponitis cõtra dñm?
Sed nec ſeruũ ſequimini: nã ꝑ illu3 ad do/
minũ duceremini. Reſpõdit ille hõ ⁊
dixit eis: In hoc mirabile ẽ / quia
vos neſcitis vñ ſit: et aperuit ocu
los meos. Scimꝰ autẽ quia pec/
catoꝛes deꝰ non exaudit: Sed ſi
quis dei cultoꝛ ẽ/ ⁊ voluntatẽ eiꝰ
facit/hunc exaudit. Adhuc inunctus
loquit̃: Nã ⁊ peccatoꝛes exaudit deus: Si
eñ peccatoꝛes deus nõ exaudiret: fruſtra Luc.18.b.
ille publicanus oculos in terrã demittẽs/
et pectus ſuũ ꝑcutiens diceret: Deus ꝓpi/
tiꝰ eſto mihi peccatoꝛi. Et iſta confeſſio me/
ruit iuſtificationẽ/quomõ iſte cecus illumi
nationẽ. A ſeculo nõ ẽ auditũ/quo/
niã quis aperuit oclos ceci nati?
Niſi eſſet hic a deo / nõ poterat fa
cere quicq̃3. Libere/conſtãter et veraci/
ter. Hec eñ que a deo facta ſunt: a quo fie/
rent niſi a dño? Aut q̃ñ a diſcipulis talia fi
erent/niſi in eis dñs habitaret? Reſpon
derunt ⁊ dixerunt ei: In peccatis
natꝰ es totꝰ. Totus quid eſt? Cũ clau/
ſis oculis. Sed qui aperuit oculos/ ſaluat
et totum. Ipſe dabit ad dexterã reſurrecti
onem/qui in facie dedit illuminationẽ. In

peccatis tot⁹nat⁹ es: et tu doces nos? Et eiecerunt eũ foras. Ipſi illũ magiſtrũ fecerunt: ipſi vt diſcerẽt totiens interrogauerunt: et ingrati docentem ꝓiecerunt.
5 Sed quod dixi iam dudũ fratres: illi pellunt/ excipit dñs. Magis enĩ qꝛ expulſus eſt/ chriſtian⁹ factus ẽ. Audiuit dominus quia eiecerunt eũ foras: ꝛ cum inueniſſet eũ/ dixit ei: Tu credis in filium dei? Modo lauat faciẽ cordis. Reſpõdit ille et ait: quaſi adhuc inunctus. Quis eſt dñe vt credam in eũ? Et dixit ei ieſus: Et vidiſti eũ: et qui loquit̃ tecũ ipſe eſt. Miſſus eſt ille: iſte lauãs faciẽ in ſiloe/ qđ interpretat̃ miſſus. Deniq; iam facie lota cordis et mundata conſciẽtia: agnoſcẽs eũ non filiũ hominis tm̃ qđ ante crediderat: ſed iam filiũ dei qui carnẽ ſuſceperat: ait: Credo domine. Parũ ẽ credo: vis videre qualẽ credat? Et ꝓcidẽs adorauit eũ. Et dixit ei ieſus. Mõ dies ille eſt inter lucẽ et tenebras diſcernẽs. In iudicium ego in hunc mundũ veni/ vt qui nõ vident videant: et q̃ vident ceci fiant. Quid eſt hoc dñe? Magnã queſtionẽ feſſis intuliſti: ſed erige vires noſtras/ vt poſſimus intelligere qđ dixiſti. Veniſti vt qui nõ vident videãt. Recte/ qꝛ lumẽ es: recte/ qꝛ dies es: recte/ qꝛ de tenebris liberas. Hoc om̃is anima accipit/ om̃is intelligit. Quid ẽ h̃ qđ ſequit̃: Et q̃ vident ceci fiãt? Ergo ne quia veniſti/ ceci fiunt qui videbãt? Audi quid ſequit̃: ꝛ fortaſſis intelliges. Cõmoti ſunt ergo verbis iſtis quidã ex phariſeis/ et dixerũt ei: Nunquid et nos ceci ſumus? Audi iã quid eſt qđ mouebãt: et qui vidẽt ceci fiant. Dixit eis ieſus: Si ceci eſſetis non haberetis peccatũ: cũ ſit cecitas ipſa peccatũ. Si ceci eſſetis: id eſt/ ſi vos cecos aduerteretis: ſi vos cecos diceretis et ad medicũ curreretis: ſi ergo ita ceci eſſetis/ nõ haberetis peccatũ: quia veni ego auferre peccatũ. Nunc ꝟo dicitis quia videmus/ peccatũ veſtꝝ manet. Quare? Quia dicẽdo videmus: medicũ non queritis: in cecitate veſtra remanetis. Hoc ẽ ergo qđ pauloante nõ intellexeram⁹ qđ ait: Ego veni vt qui nõ vident videãt. Quid eſt: vt qui nõ vident videãt? Qui ſe nõ videre confitent̃: ꝛ medicũ querunt vt videãt. Et q̃ vident ceci fiant. Quid eſt: qui vidẽt ceci fiãt? Qui ſe putãt videre/ et medicũ nõ querunt: et in ſua cecitate permanẽt. Ergo iſtã diſcretionẽ vocauit iudiciũ cũ ait: In iudiciũ veni in hũc mundũ: q̃ diſcernit cauſã credentiũ et confitentiũ a ſupbis ſe videre putãtib⁹: ꝛ ideo grauius excecatis: Tanq̃ dixerit ei peccator confitẽs et medicũ querẽs: Judica me deus: ꝛ diſcerne cauſã meã de gente nõ ſancta: Illoꝝ ſcilicet qui dicũt/ videmus: ꝛ eorum peccatũ manet. Non autẽ illud iudiciũ iã intulit mũdo/ quo de viuis et mortuis i fine ſeculi iudicabit. Scđm hoc enĩ dixerat: Ego nõ iudico quẽq;: quoniã prius venit non vt iudicet mundũ: ſed vt ſaluet̃ mundus ꝑ ipſum. Pſ.42. Joh.3.b

Ab eo qđ ſcriptũ eſt: Amẽ amẽ dico vobis/ qui nõ intrat ꝑ oſtiũ i ouile ouiũ / ſed aſcẽdit aliũde/ ille fur ẽ et latro: vſq; ad id quod ait: Ego veni vt vitã habeãt et abundanti⁹ habeãt: Tractatus. XLV.

E illuminato A

D illo qui cecus natus ẽ: ſermo ad iudeos dñi exort⁹ ẽ. Huic itaq; lectiõi hodiernã eſſe cõtextã: ſcire debuit ꝛ cõmoneri charitas veſtra. Cum enĩ dñs dixiſſet: In iudiciũ enĩ ego veni in hunc mundũ/ vt qui nõ vidẽt videant: ꝛ qui vidẽt ceci fiãt: qđ eo tpe quo lectũ eſt/ vt potuimus expoſuimus: quidã ex phariſeis dixerũt: Nũquid ꝛ nos ceci ſumus. Quib⁹ reſpõdit dñs: Si ceci eſſetis/ nõ haberetis peccatũ: Nũc autẽ dicitis qꝛ videmus/ peccatũ veſtrũ manet. His verbis ſubiunxit ea/ que hodie cũ recitarẽtur/ audiuim⁹: Amen amen dico vobis: qui nõ intrat per oſtium in ouile ouiũ/ ſed aſcendit aliunde: ille fur eſt et latro. Ca.10. Dixerũt enĩ ſe cecos nõ eſſe: videre autẽ tunc poſſent/ ſi oues chriſti eſſent. Vñ ſibi vſurpabãt lumẽ/ qui furebãt contra diẽ. Propter illoꝝ ergo vanã et ſuperbã et inſanabilẽ arrogantiã: dñs ieſus iſta contexuit/ in quib⁹ ſalubriter nos ſi aduertam⁹ admonuit. Multi enĩ ſunt q̃ ſm quandã vite hui⁹ cõſuetudinẽ dicunt̃ boni homines/ boni viri/ bone femine/ innocentes: ꝛ quaſi obſeruãtes ea q̃ in lege ꝑcepta ſunt: deferẽtes honorẽ parẽtibus ſuis/ nõ Exod.20.

mechātes/nō homicidiū ꝑpetrātes/nō furtum faciētes/non falſum teſtimoniū aduerſus quēq̃ ꝓhibentes: et cetera que in lege mandata ſunt/velut obſeruātes: chriſtiani non ſunt: et plerūq̃ ſe iactant quomō iſti. Nūquid ꝛ nos ceci ſumus? Quia vero iſta oīa que faciunt: ꝛ neſciunt ad quem finē referāt/inaniter faciunt. Domin⁹ de grege ſuo ꝛ de oſtio qua intratur ad ouile: ſimilitudinem ꝓpoſuit in hodierna lectione. Dicant ergo pagani: Bene viuimus: Si per oſtiū non intrāt/quid ꝓdeſt eis? vnde gloriantur? Ad hoc eñ debet vnicuiq̃ ꝓdeſſe viuere: vt detur illi ſemꝑ viuere: Nam cui non daſ ſemꝑ viuere/quid ꝓdeſt bene viuere? Quia nec bene viuere dicendi ſunt: qui finē bene viuendi vel cecitate neſciūt/vel inflatione contemnūt. Non eſt autem cuiq̃ ſpes vera et certa ſemꝑ viuendi/ niſi agnoſcat vitā quod eſt chriſtus: et ꝑ ianuā intret in ouile. Querunt ergo plerūq̃ tales homines etiā perſuadere hominib⁹/vt bene viuant/et chriſtiani nō ſint. Per aliā partē volunt aſcēdere/ rapere et occidere:
B non vt paſtor conſeruare atq̃ ſaluare. Fuerūt ergo quidā philoſophi/de virtutibus et vitijs ſubtilia multa tractātes/diuidentes/definiētes/ratiocinatiōes acutiſſimas concludētes/libros implētes/ſuā ſapientiam buccis crepātibus vētilantes: qui etiā dicere auderēt hominib⁹: nos ſeq̄mini: ſectam noſtrā tenete/ſi vultis beate viuere. Sed nō intrant ꝑ oſtiū: perdere volebant/ mactare ꝛ occidere. Quid de iſtis dicā? Ecce ipſi phariſei legebāt: ꝛ in eo qđ legebāt/ chriſtū ſonabāt: venturū ſperabant: et preſentē nō agnoſcebant. Jactabant ſe etiam ipſi inter vidētes: hoc eſt inter ſapientes: ꝛ negabant chriſtū: ꝛ non intrabant ꝑ oſtiū. Ergo ꝛ ipſi ſi quos forte ſeducerēt/mactandos ꝛ occidēdos/nō liberādos ſeducerent. Et hos dimittam⁹: videamus illos ſi forte ipſi intrant ꝑ oſtiū/qui ipſius chriſti nomine gloriant̃. Jnnumerabiles eñ ſūt qui ſe videntes non ſolū iactāt/ ſed a chriſto illuminatos videri volūt: Sunt autē heretici. Forte ipſi per ianuā intrauerunt? Abſit. Sabellius dicit: Qui filius eſt/ipſe eſt pater: Sed filius nō eſt pater. Non intrat per oſtiū qui filiū dicit patrē. Arrianus dicit: Aliud eſt pater/aliud eſt filius. Recte diceret ſi diceret alius/nō aliud. Quādo eñ dicit aliud: ei contradicit a quo audit: Ego ꝛ pater vnū ſumus. Nec ipſe ergo ꝑ oſtium intrat: Predicat eñ chriſtū qualē ſibi fingit: non qualē veritas dicit. Nomē habes/rem nō habes. Alicui⁹ rei nomē eſt chriſt⁹. Tene ipſam rē/ſi vis ꝓdeſſe tibi nomē. Alius/neſcio vñ ſit: ſicut fotinus. Chriſtus hō eſt inquit/deus nō eſt. Nec ipſe intrat per oſtiū: q2 chriſtus homo ꝛ deus eſt. Et quid opus eſt multa ꝑcurrere: ꝛ multa vana hereſum enumerare? Hoc tenete: ouile chriſti eſſe catholicā eccleſiā. Quicūq̃ vult intrare ad ouile: ꝑ oſtiū intret: chriſtū verū ꝑdicet: nō ſolū chriſtū verū predicet/ ſed chriſti gloriā querat/non ſuā: Nā multi querēdo gloriā ſuā/ oues chriſti ſparſerūt potius q̃ ꝯgregauerūt. Humilis ē eñ ianua chriſtus dñs: Qui intrat ꝑ hanc ianuā/oportet humilē eſſe/vt ſano capite poſſit intrare. Qui aūt ſe non humiliat ſed extollit: ꝑ maceriā vult aſcēdere. Qui aūt ꝑ maceriā aſcendit: ideo exaltat̃ vt cadat. Tecte tamen adhuc loquitur dñs ieſus: nondū intelligit̃. Nominat oſtiū/nominat ouile/nomīat oues: cōmendat hec omnia/ ſed nondū exponit. Legamus ergo: quia vēturus ē ad ea verba/in quib⁹ nobis aliqua que dixit dignetur exponere: ex quorū expoſitione dabit nobis fortaſſe etiā illa que nō expoſuit intelligere. Paſcit eñ manifeſtis: exercet obſcuris. Qui nō intrat ꝑ oſtiū in ouile ouiū/ ſed aſcēdit aliūde: ve miſero/q2 caſurus eſt. Sit ergo humilis: ꝑ oſtiū intret: plano pede veniat/ꝛ nō offendat. Jlle inq̄t fur eſt et latro/q̄ oues ſuas vult dicere oues alienas: ad hoc ſuas: id ē furto ablatas: vt non ſaluet/ſed vt occidat. Ergo fur ē: q2 qđ alienū eſt ſuū dicit: latro/q2 ꝛ qđ eſt furatus occidit. Qui aūt intrat ꝑ oſtiū/ paſtor ē ouiū: Huic oſtiarius aperit. De C oſtiario iſto tūc queramus/qñ ab ipſo domino audierimus qđ ſit oſtiū: et qui ſit paſtor. Et oues vocē ei⁹ audiūt: et ꝓprias oues vocat nominatim. Habet eñ noīa eorū ſcripta in libro vite: Proprias oues vocat noīatim. Hinc dicit apl̃s: Nouit dñs q̄ ſunt ei⁹. Et adducit eas: 1.Timoth.2.c.
et cū ꝓprias oues emiſerit/ante eas vadit: ꝛ oues illū ſequunt̃: q2 ſciunt vocē ei⁹. Alienū aūt non ſequunt̃/ſed fugiūt ab eo: quia non nouerunt vocē alienorū. Tecta ſunt

verba hec/plena queſtionibus/grauida ſa-
cramentis. Sequamur ergo ⁊ audiamꝰ ma
giſtrũ ex his obſcuris aliquid aperientẽ: ⁊
ꝑ id qđ aperit/ nos forte intrare facientẽ.
**Hoc ꝓuerbiũ dixit illis ieſus: illi
autẽ nõ cognouerũt quid loque-
rẽt eis.** Forte nec nos. Quid ergo inter-
eſt inter illos ⁊ nos: anteq̃ iſta v̾ba agno-
ſcamꝰ ⁊ nos? Quia nos pulſamꝰ vt aperia
tur nobis: illi autẽ chriſtũ negãdo nolebãt
intrare ſeruãdi/ſed foris remanere ꝑdendi.
Cũ ergo nos audimus hec pie/ ꝙ anteq̃ il-
la intelligamus/ credimꝰ vera eſſe atq̃ di-
uina: magna ab iſtis diuerſitate diſtamꝰ.
Cũ eñ duo audiũt v̾ba euãgelij: vnꝰ impi-
us/alter pius: ⁊ talia ſũt vt forte ambo nõ
intelligãt: vnꝰ dicit/nihil dixit: alius dicit/
verũ dixit: ⁊ bonũ eſt qđ dixit/ſed nos non
intelligimꝰ. Iſte q̃ credit iã pulſat/ ⁊ dignꝰ
eſt cui aperiat̃ ſi pulſare ꝑſiſtat: ille v̾o ad-
Eſaie.7.b. huc audiat: Niſi credideritꝭ nõ intelligetꝭ.
Quare iſta cõmendo? Quia etiã cũ verba
hec obſcura ſicut poſſuꝫ expoſuero: aut q̃
valde ſunt abdita: vel ego eoꝝ nõ appreh̃ẽ
dere intelligentiã/vel explicandi qđ intelli
go nõ habuero facultatẽ: vel tam fuerit q̃ſ-
q̃ tardus/vt etiã exponentẽ nõ ſequat̃: nõ
de ſe deſperet: maneat in fide: ambulet in
Phil.3.d. via: audiat apl̃m dicentẽ: Et ſi q̃d aliter ſa-
pitis/ hoc q̃q̃ vobis deꝰ reuelabit: verũta-
mẽ in qđ ꝑuenimꝰ/in eo ambulemus. Inci
piamꝰ ergo audire exponentẽ/ quẽ audiui-
mus ꝓponentẽ. **Dixit ergo iterũ eis
ieſus: Amẽ amẽ dico vobis/ quia
ego ſũ oſtiũ ouiũ.** Ecce ipſũ oſtiũ qđ
clauſum poſuerat/ aperuit. Ipſe eſt oſtiũ:
Agnouimꝰ/intremus: vt nos intraſſe gau
deamꝰ. **Oẽs quotquot venerũt/ fu
res ſunt ⁊ latrones.** Quid eſt h̾ dñe:
Omnes q̃tquot venerunt? Quid eñ? Tu
nõ veniſti? Sed intellige. Oẽs quotquot
venerũt dixit/ vtiq̃ p̃ter me. Recolamꝰ er-
go: Ante aduentũ ipſius venerũt ꝓphete:
nũquid fures ⁊ latrones fuerũt? Abſit: nõ
p̃ter illũ venerũt: quia cũ illo venerũt. Uẽ
turꝰ precones mittebat: ſed eoꝝ corda q̃s
miſerat poſſidebat. Uultis noſſe quia cũ il
lo venerũt? Qui eſt ipſe ſemp/carnẽ quip-
pe accepit ex tẽpore. Quid eſt ergo ſemp?
Joh.1.a. In principio erat verbũ. Cũ illo ergo ve-
Joh.14.a. nerunt/ qui cũ verbo dei venerũt. Ego ſũ
inquit via et veritas ⁊ vita. Si ipſe eſt ve-
ritas: cũ illo venerunt qui veraces fuerũt.
Quotquot ergo p̃ter illũ: fures ſũt ⁊ latro-
nes: id eſt/ad furandũ ⁊ occidendũ. **Sed D
non audierunt eos oues.** Maior
hec queſtio eſt: nõ audierunt eos oues. Añ
aduentũ dñi noſtri ieſu chriſti/ quo humi-
lis venit in carne/p̃ceſſerunt iuſti: ſic in eũ
credentes venturũ/ quomõ nos credimus
in eũ qui venit. Tempora variata ſunt/nõ
fides: quia ⁊ ipſa verba ꝓ tempore varian-
tur/cũ varie declinant̃. Aliũ ſonuꝫ habet/
venturus eſt: aliũ ſonũ habet/venit. Mu-
tatus eſt ſonus: venturus ẽ ⁊ venit. Eadẽ
tamen fides vtroſq̃ coniũgit: ⁊ eos q̃ ven
turũ eſſe: et eos qui eũ veniſſe crediderũt.
Diuerſis quidẽ temporibꝰ/ ſed vtroſq̃ per
vnũ fidei oſtiũ: hoc eſt ꝑ chriſtũ/ videmus
ingreſſos. Nos credimus dñm ieſũ chriſtũ
natũ ex virgine: veniſſe ĩ carne/ paſſũ eſſe/
reſurrexiſſe/in celũ aſcendiſſe. Totũ hoc ſi-
cut verba auditis p̃teriti temporis: imple-
tũ eſſe iam credimus. In eius ſunt fidei ſo
cietate nobiſcum et illi patres qui credide-
runt de virgine naſciturũ/paſſurũ/reſurre-
cturũ/in celũ aſcenſurũ. Illos eñ oſtendit
apoſtolus vbi ait: Habẽtes autẽ eundẽ ſpi 2.Cor.4.c.
ritũ fidei/ſicut ſcriptum eſt. Credidi ꝓpter Ps.115.
quod locutus ſũ: et nos credimꝰ/ ꝓpter qđ
⁊ loquimur. Propheta dixit: Credidi pro-
pter qđ locutus ſũ. Apoſtolꝰ dicit: Et nos 1.Cor.10.a.
credimus/ ꝓpter qđ et loquimur. Ut ſcias
autẽ ꝙ vna ſit fides/audi dicentẽ: Haben-
tes eundẽ ſpiritũ fidei et nos credimꝰ. Sic
et alio loco: Nolo eñ vos inquit ignorare
fratres/q̃ patres noſtri oẽs ſub nube fu-
erũt: ⁊ omnes mare tranſierũt: ⁊ omnes in
moyſe baptizati ſunt in nube et in mari: et
oẽs eandẽ eſcã ſpiritalẽ manducauerũt:
et omnes eundẽ potũ ſpiritaleꝫ biberunt.
Mare rubꝝ ſignificat baptiſmũ. Moyſes
ductor ꝑ mare rubꝝ/ ſignificat chriſtũ. Po
pulꝰ tranſiẽs ſignificat fideles. Mors egy-
ptiorũ/ſignificat abolitionẽ peccatoꝝ. In
ſignis diuerſis/eadẽ fides: ſic ĩ ſignis diuer
ſis quomõ in verbis diuerſis: q̃ verba ſo-
nos mutãt ꝑ tp̃a: ⁊ vtiq̃ nihil aliud ſunt v̾-
ba q̃ ſigna: Significãdo eñ v̾ba ſũt. Tol-
le ſignificationẽ verbo/ſtrepitus inanis ẽ.
Significata ſunt ergo oĩa. Nũquid non
eadẽ credebãt/ ꝑ quos hec ſigna miniſtra-
bant̃: ꝑ quos eadẽ que credimus/ ꝓpheta-
ta ꝓnũciabant̃? Utiq̃ credebãt: Sed illi

ventura eſſe/nos aũt veniſſe: Ideo aũt ſic
ait: Eundẽ potũ ſpiritalẽ biberũt. Si ſpiri
talẽ eundẽ: nã corporalẽ non eundẽ. Quid
eñ illi bibebant? Bibebant eñ de ſpiritali
ſequente petra: petra autẽ erat chriſt⁹. Vi/
dete ergo: fide manẽte/ ſigna variata. Ibi
petra chriſtus: nobis chriſtus qḋ in altari
dei ponit: Et illi p magno ſacramẽto eiuſ/
dem chriſti biberunt aquã pfluentẽ de pe/
tra: nos quid bibamus norunt fideles. Si
ſpeciẽ viſibilẽ intendas/aliud eſt. Si intel/
ligibilẽ ſignificationẽ: eundẽ potũ ſpirita/
lem biberunt. Quotquot ergo illo tpe cre/
diderunt vel abrã/ vel iſaac/vel iacob/vel
moyſi: vel alijs patriarchis/alijſq3 pphetis
chriſtũ pnũciantibus: oues erant/ ꝛ chriſtũ
audierunt: nõ alienã vocẽ/ſed ipſius audi/
erũt. Iudex fuerat in preçone: quia ꝛ quã/
do iudex loquit p preçonẽ: exceptor nõ fa/
cit: preco nõ dixit/ſed iudex dixit. Alij ſunt
ergo quos nõ audierũt oues: in quibus nõ
erat vox chriſti: errãtes/falſa dicẽtes/ina/
nia garriẽtes/vana fingẽtes/miſeros ſedu/
E centes. Quid eſt ergo qḋ dixi? Maior hec
queſtio eſt: quid habet obſcurũ et ad intel/
ligendũ difficile? Audite obſecro: Ecce do/
minus ipſe ieſus chriſt⁹ venit/ predicauit:
Vtiq3 multo magis vox paſtoris erat/ ex/
preſſa ipſo ore paſtoris. Si eñ p pphetas
vox paſtoris erat: quanto magis vocẽ pa/
ſtoris pferebat lingua ipſa paſtoris. Non
omnes audierunt. Sed qḋ putamus? Qui
audierunt oues erũt? Ecce audiuit iudas/
et lupus erat: Sequebat: ſed pelle ouina
tectus/ paſtori inſidiabat. Aliq vero eorũ
q chriſtũ crucifixerũt: nõ audiebãt/et oues
erant: Ipſos eñ videbat in turba/ quãdo
Ioh.8.d. dicebat: Cũ exaltaueritis filiũ hominis: tũc
cognoſcetis quia ego ſũ. Quomõ iſta ſol/
uitur queſtio? Audiunt nõ oues: et nõ au/
diunt oues. Sequunt vocẽ paſtoris qui/
dam lupi: et ei quedã contradicunt oues:
poſtremo paſtorẽ occidũt oues. Soluitur
queſtio. Reſpõdet eñ aliquis ꝛ dicit: Sed
qñ nõ audiebant/oues nondũ erant: tunc
lupi erat. Vox audita eos mutauit: ꝛ ex lu
pis oues fecit. Qñ aũt facte ſunt oues: au
dierunt: et paſtorẽ inuenerũt: paſtoremq3 ſe/
cute ſunt: Paſtoris pmiſſa ſperauerũt: qr
iuſſa fecerunt. Soluta eſt vtcũq3 iſta que/
ſtio: ꝛ cuiq3 forte ſufficiat. Me autẽ adhuc
mouet: et qḋ me moueat cõmunico vobiſ/
cũ: vt quodãmodo querẽs vobiſcũ/ reuelã
te illo vobiſcum merear inuenire. Quid ẽ
me moueat accipite: Per eçechielẽ pphe/
tã dñs obiurgat paſtores: et dicit inter ce/
tera de ouibus: Errantẽ ouem non reuoca/ Eçech.34.a.
ſtis. Et errantẽ dicit/ ꝛ ouẽ appellat. Si qñ
errabat ouis erat: cuius vocẽ vt erraret au
diebat? Proculdubio eñ nõ erraret/ſi vo/
cẽ paſtoris audiret: Sed ideo errauit: quia
vocem audiuit alieni: vocẽ furis et latro/
nis audiuit. Certe latronũ voces nõ audi/
unt oues. Qui venerũt inquit/ ꝛ intelligi/
mus/pter me: id eſt/qui venerunt pter me:
fures ſunt ꝛ latrones: et nõ audierunt eos
oues. Dñe/ſi nõ audierũt eos oues: quo/
modo errãt oues/ſi oues nõ audiũt niſi te?
Tu aũt veritas es. Quiſq3 veritatẽ audit
nõ vtiq3 errat: Illi aũt errãt/ ꝛ oues appel/
lant: nã ſi in errore ipſo oues nõ appellarẽ/
tur: non diceret p eçechielẽ pphetã: Erran/
tem ouẽ nõ reuocaſtis. Quomõ et errat et
ouis eſt? Vocẽ alieni audiuit? Certe non
audierũt eos oues. Deinde mõ multi col/
ligunt ad ouile chriſti: et ex hereticis fiunt
catholici. A furibus tollunt: paſtori reddũ
tur. Et alieni qñ murmurãt/ tediũ patiunt
ad reuocantẽ: ꝛ nõ intelligũt iugulãtẽ: ve/
rũtamẽ etiã cũ renitẽtes venerũt que oues
ſũt: agnoſcũt vocẽ paſtoris: et ſe veniſſe le/
tant: et erraſſe erubeſcũt. Quãdo ergo in
illo errore tanq3 in veritate gloriabant: et
vtiq3 nõ audiebant vocẽ paſtoris: ꝛ alienũ
ideo ſequebant: oues erãt an nõ erant? Si
oues erãt: quomodo alienos oues audiũt?
Si oues nõ erãt: quare obiurgant illi qui/
bus dicit: Errantẽ ouẽ nõ reuocaſtis? Ipſis
etiã iam factis catholicis chriſtianis/bone
ſpei fidelibus: aliqñ mala contingũt: ſedu/
cuntur in errorẽ: et poſt errorẽ reuocãtur.
Quãdo ſeducti ſunt in errorẽ/ ꝛ rebaptiça/
ti ſunt: aut poſt ouilis dominici ſocietatẽ/
rurſus in errorẽ priſtinũ reuolati ſũt: oues
erant an nõ erãt? Vtiq3 catholici erãt. Si
catholici fideles erãt/oues erant. Si oues
erant: quomõ vocẽ alieni audire potuerũt
cũ dñs dicat: nõ audierũt eos oues? Audi/ F
ſtis fratres altitudinẽ queſtionis. Dico er/
go: Nouit dñs qui ſunt eius: Nouit pſci/ 2.timoth.2.c.
tos: nouit pdeſtinatos. De illo quippe di/
cit: Quos autẽ pſciuit et pdeſtinauit con/ Roma.8.f.
formes fieri imaginis filij ſui: vt ſit primo/
genitus in multis fratribus: Quos autẽ

ꝑdeſtinauit/ipſos et vocauit: et quos vo/
cauit/ipſos et iuſtificauit:quos autē iuſti/
ficauit/ipſos ꝛ glorificauit. Si deus ꝓ no/
Roma.8.f. bis/quis cōtra nos? Adde adhuc: Qui ꝓ/
prio filio ſuo nō pepercit/ſed ꝓ nobis om/
nibus tradidit eū:quomō etiā nō cum illo
omnia nobis donauit? Sed quibꝰ? Nobis
ꝑſcitis/ꝛ ꝑdeſtinatis/iuſtificatis/glorifica/
tis:de quibus ſequit: Quis accuſabit ad/
2.timoth.2.c. uerſus electos dei? Nouit dominꝰ qui ſūt
eius:ipſę ſunt oues. Aliqn̄ ſe ipſę neſciunt/
ſed paſtor nouit eas. Scđm iſtam ꝑdeſti/
nationē/ ſm̄ iſtam dei pręſciētiā/ ſm̄ electi/
onē ouiū/ante conſtitutionē mūdi. Scđm
iſtam ergo pręſcientiā dei et prędeſtinati/
onē/ ꝗ̄ multę oues foris/ ꝗ̄ multi lupi in/
tus: Et ꝗ̄ multę oues intus/et ꝗ̄ multi lu/
pi foris. Quid ē quod dixi: Q̄ multę oues
foris? Q̄ multi modo luxuriant/ caſti fu/
turi. Q̄ multi blaſphemant chriſtū/credi/
turi in chriſtū: Q̄ multi ſe inebriāt / futuri
ſobrij: Q̄ multi rapiūt res alienas/dona/
turi ſuas: verūtamen modo vocē alienam
audiunt/alienos ſequunt. Itē ꝗ̄ multi in/
tus laudāt/blaſphematuri: Caſti ſunt/for/
nicaturi: Sobrij ſunt/ſe vino poſtea ſepul
turi: Stāt/caſuri:et nō ſunt oues. De ꝑde/
ſtinatis em̄ loquimur. De his loq̄mur quos
nouit dn̄s/ qui ſunt eius: Et tamē ipſi ꝗ̄/
diu recte ſapiūt/chriſti vocē audiunt: Ecce
audiunt ipſi/nō audiunt illi:et tamē ſm̄ ꝑ/
deſtinationē nō oues iſti/oues illi. Adhuc
manet queſtio/quę mihi interim nūc vide/
tur ita poſſe diſſolui. Eſt aliqua vox:eſt in/
quā vox aliqua paſtoris/in qua oues non
audiūt alienos:i qua nō oues audiūt chri/
Matth.10.c. ſtū. Quę eſt iſta vox? Qui pſeuerauerit vſ/
ꝗ in finē/hic ſaluus erit. Hanc vocē nō ne/
gligit ꝓprius: nō audit alienus: Nā et ille
hoc ei ꝑdicat/vt pſeueret apud ipſum vſꝗ
in finē: Sed nō apud eū pſeuerādo nō au/
dit hanc vocē. Uenit ad chriſtū: audit alia
et alia verba/ illa et illa / omnia vera/ ſana
oīa:inter quę oīa eſt ꝛ illa vox: Qui ꝑ/
ſeuerauerit vſꝗ in finē/ hic ſaluꝰ erit: Iſtā
qui audierit ouis eſt. Sed audiebat illā ne/
ſcio quis:et deſipuit:refriguit/ audiuit ali/
enā. Si prędeſtinatus ē/ ad tēpus errauit:
in ęternū non perijt:redit vt audiat qđ ne/
glexerit:faciat qđ audiuit. Si em̄ de his ē
qui ꝑdeſtinati ſunt: ꝛ errorē ipſius deus ꝑ/
ſciuit/ꝛ conuerſionē futurā. Si aberrauit/

redit vt audiat illā vocē paſtoris/ ꝛ ſequa/
tur dicentē: Qui pſeuerauerit vſꝗ in finē
hic ſaluus erit. Bona vox fratres/vera/pa
ſtoralis:ipſa ē vox ſalutis in tabernaculis
iuſtorꝝ: Nā facile eſt audire chriſtū: facile ē
laudare euangeliū:facile eſt acclamare diſ/
putatori. Perſeuerare vſꝗ in finē/hoc eſt
ouiū vocē paſtoris audientiū. Temptatio
accidit/ pſeuera vſꝗ in finē: quia tempta/
tio nō pſeuerat vſꝗ in finē. Uſꝗ in quē fi/
nem pſeuerabis? Quouſꝗ finies viā? Q̄/ G
diu em̄ nō audis chriſtū:aduerſarius tuus
ē in iſta via:hoc ē in iſta mortali vita. Sed
quid dicit? Concorda cū aduerſario tuo ci/ Matth.5.d.
to/dū es cū eo in via. Audiſti/credidiſti/cō/
cordaſti. Si aduerſabaris ꝯcorda/ ſi tibi ꝑ/
ſtitū eſt concordare. Si aduerſabaris con/
corda:noli vlterius litigare. Quādo em̄ fi/
niat via neſcis/ſed tamē ille ſcit. Scit ille ſi
ouis es: ꝛ ſi pſeuerauerís vſꝗ in finē/ ſaluꝰ
eris: Ac ꝑ hoc iſtā vocē nō contemnūt ſui:
nō audiūt alieni. Ut potui vt ipſe donauit
ꝓfundā multū queſtionē aut expoſui vo/
bis/aut tractaui vobiſcū. Si qui minus in/
tellexerūt:maneat pietas/ et reuelabit ve/
ritas:qui autē intellexerūt:nō ſe extollant
quaſi celeriores ſuꝑ tardiores:ne extollēdo
ſe exorbitēt:et facilius ꝑueniāt tardiores.
Omnes autē ꝑducat cui dicimus: Deduc
me dn̄e in via tua: et ambulabo in verita/
te tua. Per hoc ergo qđ expoſuit dn̄s/quia
ipſe eſt oſtiū:intremus ad ea quę ꝓpoſuit/
nec expoſuit. Et paſtor quidē quiſnam ſit:
ꝗuis nō dixerit in iſta lectione quę hodie
recitata ē:tamen in ea quę ſequit apertiſſi/
me dicit: Ego ſum paſtor bonus. Q̄ð et ſi
nō diceret:quē alium ꝑter ipſum intellige/
re deberemꝰ in eis verbis vbi ait: Qui in/
trat ꝑ oſtiū/paſtor ē ouiū:huic oſtiariꝰ ape/
rit:et oues eius vocē audiunt:et proprias
oues vocat nominatim/et educit eas: ꝛ cū
ꝓprias oues emiſerit/an̄ eas vadit: ꝛ oues
eum ſequunt: quia ſciūt vocē eius? Quis
em̄ alius oues ꝓprias vocat nominatim: ꝛ
educit eas hinc ad vitā ęterna/niſi qui no/
uit nomina ꝑdeſtinatorū? Ūn̄ ait diſcipu/
lis ſuis: Gaudete/ qꝛ nomina veſtra ſcꝑta Luc.10.b.
ſunt in cęlo. Hinc em̄ vocat eas noīatim.
Et quis alius eas emitteret/niſi qui eaꝝ pec
cata dimittit:vt eū ſequi durꝭ liberatę vin/
culis poſſint? Et q̄s eas ꝑceſſit quo eū ſe/
quant/ niſi qui ſurgens a mortuis iam nō Roma.6.b.

moꝛit᷑: ⁊ moꝛs ei vltra non dominabit᷑. Et
Joh.17.d. cū hic conſpicuus eſſet in carne/ait: Pater
quos dediſti mihi/ volo vt vbi ego ſum/et
b ipſi ſint mecū. Vñ illud qđ ait: **Ego ſum
oſtiū: ꝑ me ſi q̄s introierit ſalua-
bitur: et ingredietur et egredietur:
et paſcua inueniet.** In hoc euidenter
oſtendit: nō ſolū paſtoꝛē/ ſed etiā oues in-
trare ꝑ oſtiū. Sed quid ē: ingredietur ⁊ egre-
dietur/et paſcua inueniet? Ingredi quippe in
eccleſiā ꝑ oſtiū chꝛiſtū valde bonū eſt: exi-
re autē de eccleſia/ſicut ait iſte ipſe iohan-
1.Joh.2.c. nes euāgeliſta ī epiſtola ſua: Ex nobis exi-
erūt/ſed nō erant ex nobis: non ē vtiq̄ bo
nū. Talis ergo egreſſus nō poſſet a bono
paſtoꝛe laudari/ vt diceret: ⁊ ingredietur ⁊
egredietur/ et paſcua inueniet. Eſt ergo ali-
quis non ſolū ingreſſus/ verū etiā egreſſus
bonus per oſtiū bonū/quod ē chꝛiſt⁹. Sed
quid ſit iſte laudabilis et beatus egreſſus?
Poſſem quidē dicere ingredi nos/qñ inte-
rius aliquid cogitamus: egredi autē quā-
do exterius aliquid operamur. Et quoniā
Eph.3.d. ſicut dicit ap̄lus: ꝑ fidē habitat chꝛiſtus in
coꝛdibus noſtris: ingredi ꝑ chꝛiſtū eſſe ſm
ipſam fidē cogitare: egredi aūt ꝑ chꝛiſtum
ſm ipſam fidē etiā foꝛis/ id ē corā homini-
Ps.103. bus operari. Unde ⁊ in pſalmo legit᷑: Exi-
et homo ad opus ſuū. Et ipſe domin⁹ dicit:
Matth.5.b. Luceant opera veſtra corā hominib⁹. Sed
plus me delectat quod ipſa veritas tanq̄
paſtoꝛ bonus / et ideo bonus doctoꝛ quo-
dāmodo nos admonuit/quemadmodū in-
telligere debeamus/qđ ait: Ingredietur ⁊
egredietur/et paſcua inueniet: conſecut⁹ ad-
iunxit: **Fur non venit niſi vt fure-
tur/et mactet/ et perdat: ego veni
vt vitā habeant/et abundantius
habeant.** Videt᷑ eñ mihi dixiſſe: vt vi-
tam habeant ingrediētes: et abundāti⁹ ha
beant egrediētes. Non autē poteſt quiſq̄
per oſtiū: id ē/ꝑ chꝛiſtū egredi ad vitā eter-
nam/que erit ī ſpecie/niſi ꝑ ipſum oſtium:
hoc ē per eundē chꝛiſtū in eccleſiā eius que
ē ouile eius/ intrauerit ad vitā tempoꝛalē/
Gal.5.b. que ē in fide. Ideo ait: Ego veni vt vitam
habeāt: hoc ē fidē/que ꝑ dilectionē opera-
tur: per quā fidē in ouile ingrediunt᷑ vt vi-
Abacuk.2.a. uant: quia iuſtus ex fide viuit. Et abūdan
Roma.1.b. tius habeāt: qui ꝑſeuerando vſq̄ in finē/ꝑ
illud oſtiū: id ē per fidē chꝛiſti egrediūtur:
quoniā veri fideles moꝛiunt᷑: et abūdanti-
us habebunt vitā/veniēdo quo paſtoꝛ ille
pꝛeceſſit: vbi nūq̄ deinde moꝛiant᷑. Quā-
uis ergo et hic in ipſo ouili non deſint pa-
ſcua: quoniā ad vtrūq̄ poſſimus intellige-
re quod dictū ē: ⁊ paſcua inueniet: id ē ⁊ ad
ingreſſum ⁊ ad egreſſū: tamē tunc vera pa
ſcua inuenient vbi ſaturent᷑ / qui eſuriūt et Matth.5.a.
ſitiūt iuſticiā: qualia paſcua inuenit cui di-
ctum ē: Hodie mecū eris ī paradiſo. Quo- Luc.23.f.
modo autē ipſe ſit oſtiū/ipſe paſtoꝛ: vt per
ſeipſū quodāmodo etiā ipſe ingredi ⁊ egre
di intelligat᷑: et quiſnā ſit oſtiarius: longū
ē hodie querere: ⁊ differendo ſicut ipſe do-
nauerit explicare.

**Ab eo quod dictū eſt: Ego ſum
paſtor bonus: bonus paſtoꝛ ani
mam ſuam ponit pꝛo ouibus ſu-
is: vſq̄ ad id quod ait: Mercēna-
rius autem fugit/quia mercennа-
rius eſt: et non pertinet ad eū de
ouibus:** Tractatus.XLVI.

a **Loquens do-**
minus ieſus ouibus ſuis/et
pꝛeſentibus et futuris: que
tunc aderant/que erāt ibi iā
oues eius: erātq̄ que future erāt ei⁹ oues:
Itē pꝛeſentib⁹ ⁊ futuris/ ⁊ illis ⁊ nobis: ⁊ q̄t-
quot etiā poſt nos fuerint oues eius: quis
ad eas miſſus eſſet/oſtēdit. Omnes ergo au-
diunt vocē paſtoꝛis ſui dicentis: **Ego ſū
paſtoꝛ bonus.** Nō adderet bonus/ni-
ſi eſſent paſtoꝛes mali. Sed paſtoꝛes mali
ipſi ſunt fures ⁊ latrones: aut certe vt mul-
tū mercēnarij. Omnes eñ hic ꝑſonas quas
poſuit requirere/ diſtinguere noſſe debem⁹.
Aperuit eñ iā duas res dñs/quas quodā-
modo clauſas ꝓpoſuerat. Iā ſcim⁹ qꝛ oſtiū
ipſe ē: ſcimus quia paſtoꝛ ipſe ē. Fures ⁊ la
trones q̄ ſint: in heſterna lectiōe patefactū
ē. Hodie aūt audiuim⁹ mercēnariū/audiui-
mus ⁊ lupū: heri noīatus ē ⁊ oſtiarius. In
bonis ergo oſtiū ē ⁊ oſtiari⁹/paſtoꝛ ⁊ ouis:
In malis fures et latrones/mercēnarij/ lu-
pus. Oſtiū dñm chꝛiſtū accipimus ipſū pa
ſtoꝛē/ipſū oſtiariū. Quia eñ hec duo ipſe
expoſuit: oſtiariū nobis reliquit querēdū.
Et q̄d ait de oſtiario? Huic inquit oſtiari⁹
aperit. Cui aperit? Paſtoꝛi. Quid apit pa
ſtoꝛi? Oſtiū. Et q̄s ē ipſum oſtiū? Ipſe pa-
ſtoꝛ. Nūquid ſi dñs chꝛiſt⁹ nō expoſuiſſet/
nō ipſe dixiſſet: Ego ſum paſtoꝛ/ ⁊ ego ſum

oſtiū: auderet quiſq̄ noſtrū dicere/ q̄ ipſe
chriſtus ſit ⁊ paſtor ⁊ oſtiū? Si eni diceret:
ego ſum paſtor/ ⁊ nō diceret: ego ſum oſti-
um: queſituri eramus quis eſſet oſtiū: ⁊ for-
te aliud putātes ante oſtiū remāſuri: gra-
tia illius ⁊ miſericordia nobis expoſuit pa-
ſtorē: ſeipſū dixit: expoſuit oſtiū: ſeipſū di-
xit: oſtiariū querendū nobis reliquit. Quē
nos dicturi ſum⁹ oſtiariū? Quemlibet in-
ueniremus: cauendū ē ne maior exiſtime-
tur q̄ ipſum oſtiū: quia oſtiarius in domi-
bus hominū maior ē oſtio. Oſtiarius eni
oſtio/ nō oſtiū p̄ponit oſtiario: q2 oſtiarius
oſtiū/ nō oſtiū cuſtodit oſtiariū. Nō audeo
dicere aliquē oſtiariū maiorē. Audiui eni
iā quid ſit oſtiū: nō me latet: non ſū dimiſ-
ſus coniecturę meę: nō mihi humana ē re-
laxata ſuſpitio. Deus dixit: veritas dixit:
mutari non pōt quod immutabilis dixit.
Dicā ergo in huius ꝓfunditate queſtionis
qd mihi videt: Eligat vnuſquiſq̄ qđ pla-
Sap.1.a. cet: pie tamē ſentiat ſicut ſcriptū ē: Senti-
te de dn̄o in bonitate: et i ſimplicitate cor-
dis querite illū. Oſtiariū forte ipſum dn̄m
B debemus accipere. Multo ſūt eni inter ſe
diuerſa in rebus humanis/ paſtor et oſtiū/
q̄ oſtiarius et oſtiū: et tamē dn̄s et paſto-
rem ſe dixit/ et oſtiū: Cur ergo nō intelliga-
mus ipſum et oſtiariū? Si eni conſiderem⁹
ꝓprietates: dn̄s chriſtus nec paſtor ē/ ſicut
conſueuimus noſſe et videre paſtores: nec
oſtiū ē: non eni eum faber fecit. Si aūt ſm
aliquā ſimilitudinē et oſtiū et paſtor ē: au-
deo dicere et ouis ē. Ouis nempe ſub pa-
ſtore eſt: tamen ille ⁊ paſtor eſt ⁊ ouis. Ubi
ē paſtor? Ecce hic habes: lege euangelium:
Ego ſum paſtor bonus. Ubi ē ouis? In-
Eſaie.53.c. terroga ꝓphetā: Sicut ouis ad immolan-
dū ductus ē. Ubi ē agn⁹? Interroga ami-
Joh.1.c. cum ſponſi. Ecce agnus dei/ ecce qui tollit
peccata mundi. Adhuc aliquid ſm iſtas ſi-
militudines mirabilius ſum dicturus. Et
agnus eni et ouis et paſtor/ inter ſe amica
ſunt. Contra leones autē a paſtorib⁹ oues
cuſtodiri ſolēt: ⁊ tamē de chriſto cū ſit ouis
Apocal.5.b. et paſtor/ legimus dictū: Uicit leo de tri-
bu iuda. Hęc omnia fratres ſm ſimilitudi-
nes accipite/ nō ſm ꝓprietates. Solemus
videre paſtores ſedere ſupra petrā: et inde
cōmiſſa ſibi pecora cuſtodire. Utriq̄ meli-
or paſtor q̄ petra/ ſup quam ſedet paſtor:
1.Cor.10.a. et tamen chriſtus et paſtor et petra. Totū
hoc ſm ſimilitudinē. Proprietatē autem ſi
queras a me: In principio erat verbū: et Joh.1.a.
verbū erat apud deū: et deus erat verbū.
Si queras a me ꝓprietatē: fili⁹ vnicus de
patre in ęternū ab ęterno genitus: ęqualis
gignenti: p quem facta ſunt oīa: cū patre
incōmutabilis: et accepta forma hominis
nō mutatus/ ex incarnatione homo/ filius
hominis et filius dei. Hoc totū qđ dixi/ nō
ſimilitudo ſed res ē. Non ergo pigeat nos
fratres ſm quaſdā ſimilitudines ipſū acci-
pere oſtiū/ ipſum oſtiariū. Quid ē eni oſti-
um? Quo intramus. Quis ē oſtiari⁹? Qui
aperit. Quis ergo ſe aperit/ niſi qui ſeipſū
exponit? Ecce dn̄s dixerat oſtiū: nō intelle-
xeramus. Quādo nō intelleximus/ clauſū
erat: qui aperuit ipſe ē oſtiarius. Nulla eſt
ergo neceſſitas aliquid aliud querere: nul-
la neceſſitas/ ſed fortaſſe ē voluntas. Si ē
voluntas: noli exorbitare: noli a trinitate
diſcedere. Si perſonā aliquā queris oſtia-
rij/ ſpirituſſanctus occurrat: Non eni dedi-
gnabit oſtiarius eſſe ſpirituſſanct⁹: quan-
do ipſum oſtiū eſſe dignatus ē filius. Ui-
de oſtiariū/ forte ſpiritumſanctū. Ipſe do-
minus diſcipulis ſuis de ſpirituſancto di-
cit: Ipſe vos docebit omnē veritatē. Oſti- Joh.16.c.
um quid ē? Chriſtus. Quid ē chriſtus? Ue-
ritas. Quis aperit oſtiū/ niſi qui docet om- C
nē veritatē? De mercēnario autē quid di-
cimus? Nō in bonis hic cōmemoratus ē.
**Paſtor bonus ait/ animam ſuam
dat pro ouibus ſuis. Mercenna-
rius et qui non eſt paſtor: cuiꝰ nō
ſunt oues ꝓprię: videt lupū ve-
nientē: et dimittit oues/ et fugit:
et lupus rapit et diſpergit oues.**
Non hic bonā perſonā mercēnarius gerit:
et tamen in aliquo vtilis ē. Nec mercēna-
rius diceret/ niſi acciperet a cōducēte mer-
cedem. Quis ē ergo iſte mercēnarius/ ⁊ cul-
pabilis et neceſſarius? Hinc vo fratres lu-
ceat nobis ipſe dn̄s: vt et mercēnarios in-
telligamus: ⁊ mercēnarij nō ſimus. Quis
ē ergo iſte mercēnarius? Sunt quidā eccle-
ſię ꝓpoſiti quib⁹ paulus apſus dicit: Sua Phil.2.c.
querentes/ nō quę ieſu chriſti. Quid ē ſua
querētes? Non chriſtū gratis diligentes:
nō deū ꝓpter deū querentes/ tēporalia cō-
moda ſectantes: lucris inhiātes: honores
ab hominibus appetētes. Hęc quādo amā-
tur a prępoſito/ et ꝓpter hoc ſeruitur deo:

quiſquis ē talis/mercēnarius ē:inter filios
ſe non cōputet. De talibus eñ et dñs di/
Matth.6.a. xit:Amen dico vobis/perceperunt merce/
dem ſuam. Audi de timotheo ſancto quid
dicat apl's paulus: Spero autē in dño ie/
ſu/timotheū cito me mittere vobis: vt et
ego bono animo ſim:cū cognouero quę cir
Phil.2.c. ca vos ſint: Neminē eñ habeo tam vna/
nimē/q̄ germane de vobis ſollicit⁹ ſit: om/
nes eñ ſua quęrūt/nō quę ieſu chriſti. In/
ter mercēnarios paſtor ingemuit. Quęſi/
uit aliquē q̄ ſinceriter diligeret gregē chri/
ſti:et circa ſe in eis qui cū illo eo tpe fuerāt
nō inuenit. Non eñ in eccleſia chriſti tunc
pręter paulū apl'm et timotheū nemo erat
qui germane de grege ſollicit⁹ eſſet: ſed cō/
tigerat vt eo tempore quo timotheū miſit:
circa ſe aliū de filijs nō haberet:ſ3 ſoli mer/
cēnarij cū illo eſſent:ſua quęrētes/ nō quę
ieſu chriſti:Et tamē ipſe germane de grege
ſollicitus:maluit filiū mittere:⁊ inter mer/
cēnarios remanere. Inuenimus ⁊ mercen/
narios:Nō eos diſcutit niſi dñs:qui cor in/
ſpicit/ipſe diſcutit: Tamē aliqñ intelligū/
tur a nobis: Non eñ fruſtra dixit ipſe do/
Matth.5.c. min⁹etiā de lupis: Ex fructib⁹ eoꝝ cogno/
ſcetis eos. Multos interrogāt tēptatiōes:
et tunc apparēt cogitationes:multi autē la
tent. Habet ouile dñi ꝑpoſitos/et filios/et
mercēnarios. Prępoſiti autē qui filij ſunt/
paſtores ſunt. Si paſtores ſunt: quō vnus
paſtor/niſi q2 ſunt illi omnes vnius mēbra
paſtoris/cuius ſunt oues ꝓprię? Nā et ipſi
Eſaie.53.c. mēbra ſūt ipſius vnius ouis: q2 ſicut ouis
ad immolandū ductus ē. Audite aūt/quia
D et mercēnarij neceſſarij ſunt. Multi quip/
pe in eccleſia cōmoda terrena ſectātes/chri
ſtū tamē prędicāt: ⁊ ꝑ eos vox chriſti audi/
tur: ⁊ ſequunẗ oues nō mercēnariū/ ſed vo
cem paſtoris ꝑ mercennariū. Audite mer/
cēnarios a b ipſo dño demōſtratos: Scri/
bę inquit ⁊ phariſęi cathedrā moyſi ſedēt:
Matth.23.a. quę dicūt facite:quę aūt faciūt/ facere no/
lite. Quid aliud dixit/niſi ꝑ mercennarios
vocē paſtoris audite? Sedendo eñ cathe/
drā moyſi/legē dei docent:ergo ꝑ illos de/
us docet. Sua vero illi ſi velint docere:no
lite audire: nolite facere. Certe enim tales
ſua quęrunt:nō quę ieſu chriſti. Nullus tñ
mercēnari⁹ auſus eſt dicere populo chriſti:
tua quęre/ nō quę ieſu chriſti. Qui eñ ma/
le facit:nō ꝑ̄dicat de cathedra chriſti: inde
lędit vñ male facit:non vñ bona dicit. Bo
trū carpe/ſpinā caue. Bñ q2 intellexiſtis/ſ3
ꝓpter tardiores dicā hoc idē planius. Quō
mō dixi: botrū carpe/ ſpinā caue: cum dñs
dicat: Nūquid colligūt de ſpinis vuā/ aut Matth.7.c.
de tribulis ficus? Verū ē omnino/⁊ etiā ve/
rū ego dixi:botrū carpe/ſpinā caue: q2 bo/
trus aliquādo de radice vitis exortus/pen
det in ſepe:creſcit palmes: inſeriẗ ſpinis: ⁊
portat fructū ſpina nō ſuū. Non eñ ſpinā
vitiſ attulit:ſ3 ſpiniſ palmes incubuit. Nō
li interrogare niſi radices. Quęre radicem
ſpinę: extra inuenies a vite. Quęre originē
vuę: vitis hanc ꝓtulit ex radice. Cathedrā
ergo moyſi vitiſ erat:phariſęoꝝ mores ſpi/
nę erāt. Doctrina vō ꝑ malos/ palmes in
ſepe. Botrū inter ſpinas caute lege: ne dū
quęris fructū/laceres manū. Et cū audis bo
na dicentē/ne imiteris mala facientē. Quę
dicūt facite:legite vuas: quę aūt faciūt/fa/
cere nolite: cauete ſpinas. Etiā ꝑ mercēna/
rios vocē paſtoris audite: Sed nolite eſſe
mercēnarij/cū ſitis membra paſtoris. Ipſe
aūt paulus apl's ſanctus q̄ dixit: Neminē Phil.2.c.
habeo q̄ tā germane de vobis ſollicit⁹ ſit:
oēs eñ ſua quęrūt/nō quę ieſu chriſti: Aliō
loco inter mercēnarios filioſq3 diſtinguēs/
videte q̄d dixerit: Quidā ꝑ inuidiā et con/ Phil.1.b.
tentionē: quidā vō et ꝑ bonā voluntatem
chriſtū prędicāt: quidā ex charitate/ſciētes
q2 in defenſione euāgelij poſitus ſū: quidā
vero et ꝑ contumaciā chriſtū annunciant:
nō caſte exiſtimātes tribulationē ſuſcitari
vinculis meis. Iſti mercēnarij erant: pau/
lo apl'o inuidebāt. Quare inuidebant/niſi
quia tēporalia requirebāt? Sed quid adiū
git attēdite. Quid eñ? Cū omī mō/ſiuē oc
caſione/ſiue veritate chriſtus annūcieẗ/ ⁊ i
hoc gaudeo/ſed ⁊ gaudebo. Veritas ē chri
ſtus: veritas a mercennarijs occaſione an/
nuncieẗ: veritas a filijs veritate annunci/
etur. Filij ęternā hęreditatē patris patien/
ter expectāt. Mercennarij tēporalē merce/
dē cōducētes/feſtināter exoptāt. Mihi hu
mana gloria cui mercēnarios inuidere vi/
deo minuaẗ: ⁊ tñ ꝑ linguas mercēnarioꝝ ⁊
filiorū diuina chriſti gloria diffameẗ: cū ſi/
ue occaſione ſiue veritate/ chriſtus annūci
etur. Vidimus q̄ ſit etiā mercēnari⁹. Quis
eſt lupus niſi diabolus? Et quid dictum ē
de mercēnario? Cū viderit lupum venien/
tē fugit: q2 nō ſunt eius oues ꝓprię: nec ei

cura eſt de ouib⁹: Nūquid talis erat apl's
paulus? Abſit. Nunqd talis petr⁹? Abſit.
Nunquid tales ceteri apl'i/excepto iuda fi-
lio pditionis? Abſit. Paſtores ḡ illi? Pla-
ne paſtores. Et vñ vn⁹ paſtor? Jā dixi pa-
ſtoreſ: qꝛ mēbra paſtoris illo capite gaude-
bāt: ſub illo capite ꝯcordabant: vno ſpū in
vnı⁹ corpis cōpage viuebāt: ac p hoc om̄es
ad vnū paſtorē ptinebāt. Si ḡ paſtoreſ, nō
mercēnarij: quare fugiebāt qñ perſecutio-
2. Cor'.11.g. nem patiebant? Expone nobis O dñe: vi-
di in epiſtola fugientē paulū: p murum in
ſporta ſubmiſſus eſt/ vt manus pſequētis
euaderet: Nō ergo illi cura fuit de ouibus/
quas lupo veniente deſerebat? Fugit pla-
ne: ſed eas paſtori in celo ſedēti orationi-
bus cōmendabat: Se autē vtilitati eaꝝ fu-
Phil.1.d. giendo ſeruabat/ſicut quodā loco ait: Ma
nere i carne neceſſariū duxi ꝓpter vos. Ab
Math.10.c. ipſo nāq paſtore omnes audierāt: Si vos
pſecuti fuerint in vna ciuitate/fugite in ali-
am. Hanc nobis queſtionē dñs dignet ex-
ponere. Dñe tu dixiſti eis quos fideles pa
ſtores eſſe vtiq volebas: quos tua mēbra
eſſe formabas: ſi vos pſecuti fuerint fugi-
te. Jniuriā ergo illis facis quādo reprehen
dis mercēnarios: qui vidēt lupū venientē/
ꝛ fugiūt: Rogam⁹ indices nobis/ qd habe-
at altitudo queſtionis: Pulſem⁹/ aderit q
aperiet ſe/oſtiarius oſtij qd ē ipſe. Quis ē
Phil.2.c. mercēnarius? Qui vidit lupū et fugit: qui
ſua querit/nō q̄ ieſu chriſti. Peccantē non
1.timoth.5.d. libere audet redarguere. Ecce neſcio quis
peccauit: grauiter peccauit: increpādus ē:
excōmunicādus eſt. Sed excōmunicat⁹ ini-
micus erit/inſidiabitur/nocebit cū potue-
rit. Jā ille qui ſua querit/nō que ieſu chri-
ſti: ne perdat qd ſectatur/humane amicitie
cōmoditatē: ꝛ inimiciciaꝝ humanaꝝ incur
rat moleſtiā/tacet/nō corripit. Ecce lupus
oui guttur apprehēdit: diabolus fideli adul
teriū perſuaſit. Tu taces/non increpas: O
mercēnarie/ lupū venientē vidiſti et fugi-
ſti. Reſpōdet forte et dicet: Ecce hic ſū/nō
fugi. Fugiſti/quia tacuiſti: Tacuiſti/qꝛ ti-
muiſti. Fuga animi timor ē. Corpe ſtetiſti/
ſpiritu fugiſti. Qd ille nō faciebat qui dice
Col.2.a. bat: Et ſi corpe abſens ſum/ ſpiritu vobiſ-
cū ſuꝫ. Quomō eñ ſpiritu fugiebat/q etiā
corpe abſens/ fornicatores litteris argue-
bat? Affectiōes noſtre mot⁹ animoꝝ ſunt:
Leticia/animi diffuſio: Triſticia/animi cō-
tractio: Cupiditaſ/animi ꝓgreſſio: Timor/
animi fuga ē. Diffūderis eñ animo cū de-
lectaris. Cōtraheris animo cū moleſtaris.
Progrederis animo cū appetis. Fugis ani-
mo cū metuis. Ecce vñ ille mercēnarius vi-
ſo lupo dicit fugere. Quare? † Quia nō Ar.†Mercenarius ideo fugit: qꝛ mercenarius eſt/ et non ptinet ad eum de ouib⁹.
eſt ei cura de ouibus. Quare nō eſt
ei cura de ouibus? Quia mercēnari⁹
eſt. Quid ē/mercennarius eſt? Tempora-
lem mercedē querit: ꝛ in domo in eternum
nō manebit. Sunt adhuc hec querenda/et
diſcutienda vobiſcū: ſed onerare vos nō ē
conſilij: Dñica eñ cibaria cū ſeruis mini-
ſtramus: in paſcuis dñicis oues paſcim⁹/ ꝛ
ſimul paſcimur. Sicut nō eſt negandū qd
neceſſariū eſt: ſic nō eſt cor infirmū pabuli
multitudine ꝑgrauandū. Non ſit ergo mo
leſtū charitati veſtre: qꝛ omnia que hic ad-
huc diſcutiēda arbitror/hodie nō diſcutio:
ſed iteꝝ nobis in nomine dñi dieb⁹ redden
di ſermonis/eadē lectio recitabit: ꝛ diligen
ter illo adiuuante tractabit.

Ab eo qd dictū ē: Ego ſū paſtor
bonus: ꝛ cognoſco oues meas: ꝛ
cognoſcūt me mee: vſq ad id qd
ait: Nūquid demoniū pōt cecoꝝ
oculos apire? Tractatus. XLVII.

Si ſermonē a

q dñi dei noſtri nō ſolū liben-
ter/ſed etiā diligenter audi-
ſtis: ꝓmiſſionis noſtre pro-
culdubio meminiſtis. Jpſa qppe lectio euā-
gelica et hodie lecta eſt/que lecta fuerat p-
ximo dñico die. Propterea quoniā in qui-
buſdā neceſſitatibus imorati: nō potuim⁹
om̄ia diſcutere/q̄ veſtris ſenſib⁹ debebam⁹:
Proinde q̄ iā dicta atq tractata ſunt/ ho-
die nō q̄rim⁹: ne adhuc eadē repetendo: ad
illa q̄ nondū dicta ſunt: puenire minime p-
mittamur. Noſtis iā in noīe dñi q ſit bon⁹
paſtor: ꝛ quēadmodū paſtoreſ boni/mēbra
ſint eius: et ideo paſtor ſit vnus. Noſtis q
ſit mercēnarius ferēdus: quis lupus/et fu-
res ꝛ latrones cauēdi: q̄ ſint oues: quod ſit
oſtiū quo ꝛ oues ingrediunt: ꝛ paſtor quō
ſit intelligēdus oſtiarius. Noſtis etiā qñ
quiſqs non per oſtiū intrauerit/ fur ē et la-
tro: nec venit niſi vt furet/et occidat ꝛ per-
dat. Hec omnia dicta/ſufficiēter quantum
exiſtimo pertractata ſunt: Hodie debem⁹
dicere quantū adiuuat dominus: quoniā

ipſe ieſus chriſtus ſaluator noſter/ ⁊ paſto/
rem ſe eſſe dixit/ et oſtiū: ⁊ paſtorem bonū
dixit intrare ꝑ oſtiū. Quō ipſe ꝑ ſe ipſum
intrat? Si eñ nemo paſtor bonus eſt niſi
qui per oſtiū intrat/ et ipſe eſt precipue pa/
ſtor bonus: ⁊ ipſe eſt oſtiū: intelligere non
poſſum niſi et ipſum ꝑ ſeipſum ad oues ſu
as intrare: et vocē ſuā illis dare vt ſequan/
tur eum: eaſq; intrantes et exeuntes pa/
ſcua inuenire/ quod ē vita eterna. Cito er/
go dico: Ego querens intrare ad vos: id ē/
ad cor veſtrū/ chriſtū ꝑdico: Si aliud predi/
cem/ per aliā partē conabor aſcēdere. Chri
ſtus itaq; mihi ianua eſt ad vos: ꝑ chriſtū
intro/ nō ad parietes veſtros/ ſed ad corda
veſtra. Quid ē ꝑ chriſtum intro? Chriſtū in
me libēter audiſtis. Quare chriſtū in me li
benter audiſtis? Quia oues chriſti eſtis: ſan/
guine chriſti cōparate eſtis: agnoſcitis preciū
veſtrū qd nō ad me dat̃/ ſed ꝑ me predicat̃.
Ille quippe emit/ qui precioſū ſanguinem
fudit. Precioſus ſanguis eſt illius ſine pec
cato: Fecit tamē ipſe etiam ſuorū ſangui/
nē precioſū/ ꝓ quibus dedit ſanguinis ꝓ/
ciū: Nā ſi ſuorū ſanguinē non faceret preci/
Ps.115. oſum/ non diceret̃: Precioſa in conſpectu
dñi/ mors ſanctorū eius. Itaq; etiā qd ait:
Paſtor bonus animā ſuā ponit ꝓ ouibus:
nō ipſe vnus fecit: et tamē ſi illi qui fecerūt
membra eius ſunt: idē ipſe vnus hoc fecit.
Ipſe eñ potuit facere ſine illis: ipſi ſine il/
Ioh.15.a. lo nō potuerūt/ cū ipſe dixit: Sine me nihil
poteſtis facere? Hinc autē oſtendimus qd
et alij fecerūt: quia ipſe apl's iohānes/ qui
hoc quod audiſtis euāgeliū predicauit: in
epiſtola ſua dixit: Sicut ꝓ nobis animā ſu
am poſuit: ſic et nos debem⁹ animas ꝓ fra/
tribus ponere. Debemus dixit: debitores
nos fecit/ qui prim⁹ exhibuit. Ideo quodā
Prouer.23.a loco ſcriptū eſt: Si ſederis cenare ad men/
ſam potētis: ſapiēter intellige q̄ apponūtur
tibi/ ⁊ mitte manū tuam: ſciens qꝛ talia te
oportet ꝑparare. Menſa potētis q̄ ſit no/
ſtis/ vbi ē corp⁹ ⁊ ſāguis chriſti: qui accedit
ad talē menſam/ ꝑparet talia. Et qd ē ꝑpa/
ret talia? Quomō ipſe ꝓ nobis animā ſuā
poſuit: ſic ⁊ nos debem⁹ ad edificandā ple/
bē/ ad aſſerendā fidē animas ꝓ fratrib⁹ po/
nere. Ideo petro quē facere volebat paſto
rē bonū: nō in ipſo petro/ ſed i corpore ſuo
Ioh.21.d. ait/ Petre amas me? Paſce oues meas.
Hoc ſemel/ hoc iterū/ hoc tertio: vſq; ad ei⁹
triſticiā. Et cum tantū interrogaſſet dñs/
quantū interrogandū eſt indicauit/ vt ter
confiteat̃ qui ter negauerat: ⁊ ei ſuas oues
paſcendas tertio cōmendaſſet/ ait illi; Cū Ibidem.e.
iunior eſſes/ cingebas te ⁊ ambulabas vbi
volebas: cū autē ſenueris/ extēdes manus
tuas/ et alter te cinget/ ⁊ ducet quo tu non
vis. Et expoſuit euangeliſta quid dñs di/
xerit: Hoc autē inquit dixit/ ſignificās qua
morte clarificaturus eſſet deū. Ad hoc er/
go ꝑtinet: paſce oues meas/ vt ponas ani/
mā tuam ꝓ ouibus meis. Iā illud qd ait:
Sicut nouit me pat̃ et ego agno/ N
ſco patrem. Quis neſcit hoc? Ipſe eñ
agnoſcit patrē ꝑ ſe/ nos ꝑ illū: quia ipſe ꝑ
ſe cognoſcit/ nouimus: quia et nos ꝑ illum
etiam hoc nouimuſ: quia ⁊ hoc ꝑ illū noui/
mus. Ipſe eñ dixit: Deū nemo vidit vn/ Ioh.1.b.
q̄/ niſi vnigenitus filius qui eſt in ſinu pa/
tris/ ipſe enarrauit: Ergo ⁊ nos ꝑ ipſū qui/
bus enarrauit. Itē alibi ait: Nemo nouit Matth.11.d.
filiū niſi pater: neq; patrē quis nouit niſi fi
lius/ et cui voluerit fili⁹ reuelare. Sicut er/
go ipſe ꝑ ſe nouit patrē: nos autē ꝑ illū no/
uimus patrē: ſic intrat in ouile per ſemet/
ipſum/ ⁊ nos ꝑ ipſum. Oſtiū dicebamus ꝑ
chriſtū nos habere ad vos: Quare? Quia
chriſtū predicamus: Nos chriſtū predicā/
mus: ⁊ ideo intramus ꝑ oſtiū. Chriſtus au
tē chriſtū ꝑdicat: quia ſeipſū ꝑdicat: ⁊ ideo
paſtor ꝑ ſeipſū intrat. Lumen cū alia mon
ſtrat que vident̃ in lumine: nūquid aliquo
alio indiget vt mōſtret̃? Lumē ergo ⁊ alia
demonſtrat ⁊ ſeipſū. Quecūq; intelligim⁹/
intellectu intelligim⁹: Et ipſum intellectū
vñ niſi intellectu intelligimus? Nūquid ſic
oculo carnis ⁊ alia vides ⁊ ipſū? Quis eñ
videant homines oculis ſuis: nō tñ vident
oculos ſuos. Ocul⁹ carnis alia videt/ ſe nō
pōt: intellectus autē et alia intelligit/ et ſe/
ipſum. Quō intellectus videt ſe: ſic ⁊ chri/
ſtus ꝑdicat ſe. Si predicat ſe/ ⁊ ꝑdicādo in/
trat ad te: ꝑ ſe intrat ad te ⁊ ad patrē. Ipſe
eſt oſtiū: quia nō ē qua veniat̃ ad patrē ni/
ſi ꝑ ipſū. Unus eñ de⁹ et vn⁹ mediator dei 1.timoth.2.b.
et hoim/ homo chriſt⁹ ieſus. Uerbo multa
dicunt̃. Hec ipſa que dixi/ vtiq; verbo dixi.
Si velim dicere et ipſū verbū/ vñ dico niſi
verbo? Ac ꝑ hoc ꝑ verbū ⁊ alia dicunt̃ que
nō ſunt: quod verbū/ ⁊ ipſum verbū dici nō
poteſt niſi ꝑ verbū. Adiuuante dño exem/
plis abundauim⁹. Tenete ergo quomodo

dñs ieſus chriſtus/ ⁊ oſtiū ſit ⁊ paſtor: Oſti
um pandēdo ſe: paſtor intrando p ſe. Et q̄-
dem fratres/ q̄ paſtor eſt/ dedit et membris
ſuis: Nam et petrus paſtor: et paulus pa-
ſtor: et cęteri apoſtoli paſtores: et boni epī
paſtores. Oſtiū vero nemo noſtrū ſe dicit:
hoc ſibi ipē ꝓpriū tenuit/ qua intrāt oues.
Deniq̄ paulus boni paſtoris implebat of
ficiū qñ chriſtū prędicabat: quia p oſtiū in-
trabat. At vbi oues indiſciplinatę cęperūt
facere ſchiſmata/ et alia oſtia ſibi ponere:
nō qua intrarēt vt ꝯgregarent̄: ſed q̄ erra-
1. Cor. 1. b. rēt vt diuiderent̄ dicētes: Alij/ ego ſū pau-
li: alij/ ego ſum cęphę: alij/ ego apollo: alij/
ego chriſti: expauēſcēs ad eos qui dixerūt:
ego ſū pauli: tanq̄ clamans ad oues: miſe-
rę qua itis? non ſū oſtiū: Nunquid paulus
inquit ꝓ vobis crucifixus ē: aut in nomine
C pauli baptiȥati eſtis? Qui vero dicebant:
Ego ſū chriſti: inuenerūt oſtiū. De vno au
tem ouili ⁊ vno paſtore/ iam quidē aſſidue
ſoletis audire: Multū eñ cōmendauimus
vnū ouile prędicātes vnitatem: vt p chri-
ſtum omnes oues ingrederent̄/ et donatū
nulla ſequeret̄: verūtamen vnde hoc pro-
prie dixerit dñs ad ipſos/ ſatis apparet: Lo
quebat̄ eñ apud iudęos: miſſus autē fue-
rat ad ipſos iudęos: nō ꝓpter quoſdā im-
mani odio ptinaces et pſeuerātes in tene-
bris: ſed ꝓpter quoſdā in ipſa gente quas
Matth. 15. c. dicit oues ſuas/ de quib⁹ dicit: Nō ſū miſ-
ſus niſi ad oues quę perierūt domus iſra-
el. Nouerat etiā eas in turba furentiū: ⁊ p̄-
uidebat in pace credentiū. Quid eſt ergo:
Nō ſū miſſus niſi ad oues q̄ perierunt do-
mus iſrael: niſi quia p̄ſentiā ſuā corporalē
nō exhibuit niſi populo iſrael? Ad gentes
nō perrexit ipſe/ ſed miſit: ad populū vero
iſrael et miſit ⁊ venit ipſe: vt qui cōtemne-
bant/ maius iudiciū ſumerent: quia etiā p̄-
ſentia eſt illis exhibita. Ipſe dñs ibi fuit:
ibi matrē elegit: ibi cōcipi/ ibi naſci/ ibi ſan-
guinē fundere voluit: ibi ſunt veſtigia ei⁹:
modo adorant̄ vbi nouiſſime ſtetit: vnde
aſcēdit ad cęlū: Ad gētes aūt miſit. Sȝ for-
te aliqui arbitrant̄: qm̄ non ipē ad nos ve-
nit/ ſed miſit ad nos: non nos audiſſe vocē
ipſi⁹/ ſed vocē coꝝ quos miſit. Abſit. Pel-
latur iſta cogitatio de cordibus veſtris: et
in his quos miſit ipſe erat. Ipſū paulū au
di quē miſit. Ad gentes eñ p̄cipue paulū
miſit apoſtolū. Et ait ipſe paulus terrens
nō de ſe ſed d̄ illo: An vultis accipere expe- 2. Cor. 13. a.
rimentū eius qui in me loquit̄ chriſt⁹? Au-
dite ⁊ ipſum dñm: Et alias oues ha-
beo: id ē in gentibus: quę nō ſunt de
hoc ouili: id ē/ de populo iſrael: opor-
tet me ⁊ illas adducere. Ergo p ſuos
nō p alteros adducit: Adhuc audi: et vo-
cē meā audient. Ecce ⁊ p ſuos ipſe lo-
quit̄: ⁊ p ſuos quos mittit vox eius audit̄:
vt ſit vnū ouile ⁊ vnus paſtor. De
duobus iſtis gregibus tanq̄ duob⁹ parie-
tibus/ factus eſt lapis angularis. Ergo et Eph. 2. d.
oſtiū eſt ⁊ lapis angularis/ oīa p ſimilitu
dinē/ nihil hoꝝ ꝓprie. Iam eñ dixi ⁊ cōmē
daui vęhemēter: et qui capiunt ſapiūt: im-
mo qui ſapiunt capiūt: ⁊ qui nondū intelle
ctu ſapiūt/ fide teneant qđ intelligere non-
dū poſſunt. Per ſimilitudines chriſt⁹ mul-
ta eſt/ quę p ꝓprietatē nō eſt. Per ſimilitu-
dinē ⁊ petra ē chriſtus/ ⁊ oſtiū eſt chriſtus/
et lapis angularis eſt chriſtus: ⁊ paſtor eſt
chriſtus: ⁊ agn⁹ ē chriſtus: ⁊ leo eſt chriſtus.
Et multa p ſimilitudines ⁊ alia/ quę cōme
morare longū eſt. Si aūt ꝓprietates diſcu
tias rerū quas videre conſueſti: nec petra
eſt/ quia durus ⁊ ſine ſenſu nō eſt: nec oſti-
um/ quia faber eū non fecit: nec lapis angu
laris eſt/ quia nō eſt ab ſtructore cōpoſit⁹:
nec paſtor eſt/ q2 cuſtos ouiū quadrupedū
nō eſt: nec leo eſt/ quia fera nō eſt: nec agn⁹
eſt/ quia pecus nō eſt: Oīa ergo iſta p ſimi-
litudinem. Quid ergo ꝓprie? In principio Joh. 1. a.
erat verbū: ⁊ verbū erat apud deū: ⁊ deus
erat verbū. Quid de homine qui apparuit?
Et verbū caro factū eſt: et habitauit in no Ibidem. b.
bis. Audi ⁊ cętera. Propterea me pa D
tęr diligit inquit: quia ego pono
animam meā/ vt iterum ſumā eā.
Quid ait? Propterea me pater diligit: q2
morior vt reſurgā. Cū magno eñ ponde-
re dictū eſt ego: quia ego pono inquit ani-
mā meā. Ego pono. Quid eſt ego pono?
Ego inquit illā pono. Non glorientur iu-
dęi: Sęuire potuerūt: poteſtatē habere nō
potuerunt. Sęuiant quantū poſſūt: ſi ego
noluero animā meā ponere: quid ſęuiendo
facturi ſunt? Una reſpōſione ꝓſtrati ſunt/
quādo eis dictū eſt. Quem quęritis? dixe- Joh. 18. a.
runt/ ieſum. Et ait eis: Ego ſum: redierunt
retro/ ⁊ ceciderunt in terrā. Qui ceciderunt
ad vnam vocem chriſti morituri: quid faci-
ent ſub voce iudicaturi? Ego inquā pono

animā meam/ vt iterū ſumā eam. Non glo
rientur iudęi quaſi qui pręualuerint: Ipſe
poſuit animā ſuā. Ego dormiui dicit. No-
Pſ.3. ſtis pſalmū: Ego dormiui et ſomnū cępi: ⁊
exurrexi: qm̄ dn̄s ſuſcepit me. Modo pſal-
mus ipſe lectus eſt/ modo audiuimꝰ: Ego
dormiui ⁊ ſomnū cępi: et exurrexi: qm̄ dn̄s
ſuſcepit me. Quid eſt/ ego dormiui? Quia
volui dormiui. Quid ē dormiui? Mortu-
us ſum. Nonne dormiuit/ qui quando vo-
luit de ſepulchro tanꝙ de lecto ſurrexit? Sꝫ
amat dare gloriā patri: vt nos ędificet glo
riā dare creatori: Nam ꝙ addidit: exurre-
xi: qm̄ dn̄s ſuſcipiet me: putatis hic quaſi
virtutē eius defeciſſe: vt ꝑ poteſtatem ſu-
am mori potuerit: et ꝑ poteſtatē ſuam re-
ſurgere nō potuerit? Sic eñ videnꝛ ſona-
re verba nō intentius intellecta: Ego dor-
miui: id eſt/ ꝙ volui dormiui: et exurrexi.
Quare? quia dn̄s ſuſcipiet me. Quid eñ?
Tu a teipſo reſurgere non valeres? Si eñ
non valeres/ nō diceres: **Poteſtatē ha
beo ponendi anima meam: et po-
teſtatem habeo iteꝝ ſumendi eā.**
Audi alio loco in euangelio: qꝛ nō ſolū pa-
ter ſuſcitauit filiū/ ſed etiam filius ſeipſū.
Joh.2.d. Soluite inquit templū hoc: ⁊ in triduo ſu-
ſcitabo illud. Et euangeliſta: Hoc autē in-
quit dicebat de templo corporis ſui. Hoc
eñ ſuſcitabatꝛ quod moriebatꝛ: Nam ver-
bum nō eſt mortuū: anima illa nō eſt mor-
tua. Si nec tua moritur/ dn̄i moreretꝛ? Uñ
ſcio inquis ſi mea non moritꝛ? A te non oc-
cidatur/ et non moritꝛ. Quomō inquis ego
poſſum occidere animā meā? Ut alia pec-
Sap.1.c. cata interim taceam: os quod mentitꝛ occi-
dit animā. Quomodo inquis ſecurus ſum
quia nō moritur? Ipſum dn̄m audi/ dantē
Matth.10.c. ſeruo ſecuritatē: Nolite timere eos qui oc-
Luc.12.a. cidunt corpus: et poſtea nō habent qd fa-
ciant. Sed plane quid ait? Eū timete qui
habet poteſtatē corpus et animā occidere
in gehennā. Ecce quia moritꝛ: ecce quia nō
moritur. Quid eſt mori ipſius? quid ē mo-
ri carni tuę? Mori carni tuę/ ē amittere vi-
tam ſuā: Mori animę tuę/ eſt amittere vi-
tam ſuā. Uita carnis tuę anima tua: vita
animę tuę deꝰ tuus. Quō moritꝛ caro amiſ-
ſa anima quę vita eſt eius: ſic moritꝛ anima
amiſſo deo/ qui vita eſt eiꝰ. Certe ergo im-
mortalis eſt anima? Plane immortalis ē:
quia viuit ⁊ mortua ē. Quod eñ de vidua
delitioſa dixit apl̄s: de anima etiā ſi deū ſu 1.Timoth.5.a.
um amiſerit/ dici poteſt: viuens mortua ē.
Quomō ergo ponit animā ſuam dn̄s? Fra E
tres/ quęramꝰ hoc paulo attētius: nō nos
artat hora quę ſolet: die dn̄ico vacat no-
bis: hoc lucrenꝛ qui ad verbū dei etiaꝫ die
hodierna conueniūt. Pono inq̄t aiam me-
am. Quiſ ponit? quā ponit? Chriſtꝰ. Quid
eſt chriſtus? Uerbū ⁊ hō: nec ſic hō vt ſola
caro: Sed quia homo cōſtat ex carne ⁊ ani
ma/ totus eſt homo in chriſto: nō eñ partē
deteriorē ſuſcępiſſet/ et partē meliorē deſe-
ruiſſet. Et pars quippe hominis melior eſt
anima ꝙ̄ corpus. Quia ergo totus homo
in chriſto/ quid ē chriſtus? Uerbū inquā et
homo. Quid ē verbū ⁊ hō? Uerbū/ anima
caro. Tenete hoc: quia nō defuerūt hęreti-
ci ⁊ in iſta ſentētia: pulſi quidē iā olim a ve
ritate catholica/ ſed tñ vt fures et latrones
nō intrantes ꝑ oſtiū/ inſidiari ouili nō deſi
nūt. Apollinariſtę hęretici dicti ſunt: quia
auſi ſunt dogmatiçare/ ꝙ chriſtus nō ſit ni-
ſi verbū ⁊ caro: ⁊ animā humanā nō eū aſ-
ſumpſiſſe contendūt: nam ⁊ aliqui eoꝝ fu-
iſſe in chriſto animā negare nō potuerunt.
Uidete abſurditatem et inſaniā nō feren-
dā. Aiam irrationalē eū habere voluerūt:
rationalē negauerūt. Dederūt illi aiam pe
coris: ſubtraxerūt aiam hoīs. Sꝫ illi abſtu
lerūt chriſto rationē/ nō tenēdo rationem.
Abſit hoc a nobis in fide catholica nutritꝛ
atqꝫ fundatꝛ. Ex hac ḡ occaſione admonu-
erim charitatē veſtrā: vt quō ſuꝑioribꝰ le-
ctionibꝰ ſatis vos inſtruximꝰ/ aduerſus ſa-
bellianos ⁊ arrianos: Sabellianos qui di-
cūt: ipſe ē pater q̄ filiꝰ: Arrianos q̄ dicūt: ali-
ud eſt pater/ alius ē filiꝰ: quaſi nō ſint eiuſ-
dē ſubſtātię pater ⁊ filiꝰ. Inſtruximus etiā
quantū meminiſtis/ ⁊ q̄ntū meminiſſe de-
betis contra hęreticos fotinianos: q̄ ſoluꝫ
hominē chriſtū eſſe dixerūt. Contra mani-
cheos/ qui ſolū ſine hoīe deū: ex hac occaſi-
one de anima inſtruamꝰ vos: ⁊ ꝯtra apolli
nariſtas: qui dicūt dn̄m noſtꝝ ieſū chriſtū/
nō habuiſſe aiam humanā: id ē/ aiam rati-
onalē/ animā intelligentē: aiam inquā in q̄
diſtamꝰ a pecore ꝙ hoīes ſumus. Quō er-
go hic dixit dn̄s: Poteſtatē habeo ponēdi
animā meam? Quis ponit animā et iterū
ſumit eam? Chriſtus ex eo ꝙ verbū eſt/ po
nit animā/ et ſumit eam iterū. An ex eo ꝙ
anima humana ē/ ipſa ſe ponit: et iteꝝ ipſa

ſe ſumit? An ex eo ꝙ caro ē/caro animā po
F nit/ ⁊ iterū ſumit? Tria ꝓpoſui: omnia per/
tractemus: et hoc eligamus qđ conueniat
regulę veritatis. Si eñ dixerimus qꝛ ver/
bū dei poſuit animā ſuam/et iterū ſumpſit
eam: metuendū eſt ne ſubintret praua co/
gitatio/ et dicatur nobis: Ergo aliquādo
anima illa ſeparata ē a verbo: ⁊ aliqñ ver/
bum illđ/ex quo ſuſcępit animā illā/fuit ſi/
ne anima. Video eñ fuiſſe ſine anima hu/
Ioh.1.a. mana verbū: ſed cū in principio erat ver/
bum: et verbū erat apud deū: et deus erat
verbū. Ex quo eñ verbū caro factū eſt/vt
habitaret in nobis: et ſuſcęptus ē a verbo
homo: id eſt/totus homo anima ⁊ caro: qđ
fecit paſſio: quid fecit mors/niſi corpus ab
anima ſeparauit? Animā vero a verbo nō
ſeparauit. Si eñ mortuus eſt dñs/ immo
quia mortuus eſt dñs: mortuus eſt eñ pro
nobis in cruce: ſine dubio caro ipſius expi/
rauit animā. Ad tēpus eñ exiguū anima
deſeruit carnē/ſed redeunte anima reſurre/
cturā. A v̄bo autē animā ſeparatā eſſe nō
Luc.23.f. dico. Latronis aię dixit: Hodie mecū eris
in paradiſo. Fidelē latronis animā nō de/
ſerebat/et deſerebat ſuā? Abſit: Sed illius
vt dñs cuſtodiuit: ſuā vero inſeparabiliter
habuit. Si aūt dixerimus/ qꝛ ipa ſe anima
poſuit: et iterū ipſa ſe ſumpſit: abſurdiſſi/
mus ſenſus ē: Nō eñ quę a verbo nō erat
ſepata/a ſeipſo poterat ſepari. Dicam⁹ er/
go et quod verū eſt: et quod facile intelli/
gi poteſt: Ecce homo quilibet nō conſtās
ex verbo et anima ⁊ carne/ſed ex anima et
carne. De iſto homine interrogem⁹: Quo/
modo ponat animā ſuam quicūq; homo?
An forte nullus homo ponit animā ſuā?
Potes mihi dicere: null⁹ homo habet po/
teſtatē ponere animā ſuam/et iterū ſume/
re eam. Ponere autē animā ſuā niſi poſſet
1.Ioh.3.c. homo/nō diceret iohānes apoſtol⁹: Sicut
chriſtus animā ſuam ꝓ nobis poſuit: ſic et
nos debemus animas ꝓ fratrib⁹ ponere.
Ergo ⁊ nobis licet/ſi et nos impleamur v̄/
Ioh.15.a. tute ipſius: qꝛ ſine illo nihil facere poſſu/
mus: poſſumus ponere ꝓ fratrib⁹ animas
noſtras. Quādo martyr quilibet ſanct⁹ po
ſuit ꝓ fratrib⁹ animā ſuam: quis poſuit/et
quā poſuit? Hoc ſi intellexerim⁹: ibi vide/
bimus quēadmodū a chriſto dictū ſit: Po
teſtatē habeo ponendi animā meā. O ho/
mo/paratus es ꝓ chriſto mori? Parat⁹ in/
quit. Dicā hoc alijs verbis: Paratus es ꝓ
chriſto animā tuā ponere? Et ad iſta ver/
ba ſic mihi reſpōdet: Paratus ſū: quomō
mihi reſpōderat cū dicerē/paratus es mo/
ri: Hoc ergo eſt ponere animā quod ē mo/
ri. Sed ꝓ quo? Ubi eſt certamen? Oēs eñ
homines qñ moriunt/ ponunt animā: ſed
non omnes ꝓ chriſto ponūt. Et nemo ha/
bet poteſtatē ſumere qđ poſuerit: chriſtus
autē et ꝓ nobis poſuit: et qñ voluit/ poſu/
it: et qñ voluit/ſumpſit. Ponere ergo ani/
mā/mori eſt. Sic et apoſtol⁹ petrus dño di/
xit: Animā meam ꝓ te ponā: id eſt ꝓ te mo Ioh.13.d.
riar. Carni hoc tribue. Caro ponit animā 3.ſen.diſ.21.
ſuam: et caro iterū ſumit eam: nō tamē ſua ca.ſicut
poteſtate caro/ſed poteſtate inhabitantis
carnē. Caro ergo ponit animā ſuā expiran
do. Vide ipſū dominū in cruce: Sitio di/ Ioh.19.f.
xit. Illi qui aderāt/tinxerūt ſpongiā in ace
to: alligauerūt arundini/ et appoſuerūt ori
eius. Quod cū accępiſſet/ait: Perfectū ē.
Quid eſt perfectū eſt? Impleta ſunt oīa
quę ante mortē futura de me fuerāt ꝓphe/
tata: quia et poteſtatē habebat qñ vellet
ponendi animā ſuam. Poſteaq; dixit: pfe/
ctū ē: quid ait euangeliſta? Et inclinato ca/
pite tradidit ſpiritū: hoc eſt ponere animā.
Modo hic attēdat charitas veſtra: Incli/ G
nato capite tradidit ſpiritū. Quis tradi/
dit? quē tradidit? Spiritū tradidit: caro il/
lum tradidit. Quid ē caro illū tradidit? Ca
ro illū emiſit: caro illū expirauit. Ideo di/
citur eñ expirare/extra ſpiritū fieri/quomō
eſt exulare/ extra ſolū fieri: exorbitare/ex/
tra orbitā fieri: ſic expirare/extra ſpiritū fi/
eri: qꝛ ſpirit⁹ anima ē. Cū ergo exit anima
a carne: et remanet caro ſine anima: tūc hō
ponere animā dicit̄. Quādo chriſtus ani/
mā poſuit? Quādo verbū voluit. Princi/
patus eñ in verbo erat: ibi poteſtas erat
quādo poneret caro animā/et qñ ſumeret.
Si ergo caro animā poſuit: quomō chriſt⁹
animā poſuit? Non eñ caro chriſtus? Ita
plane et caro chriſtus/ ⁊ anima chriſtus: et
verbū chriſtus: nec tamē tria hęc tres chri/
ſti/ſed vnus chriſtus. Hominē interroga: ⁊
de teipſo fac gradū ad ea quę ſupra te ſūt:
etſi nōdū intelligēda/ ſaltē credēda. Quo/
modo eſt eñ vnus homo anima ⁊ corpus:
ſic vnus chriſtus verbū ⁊ homo: videte qđ
dixerim/ ⁊ intelligite. Anima ⁊ corpus duę
res ſunt/ſed vnus homo. Verbū et homo

duę res ſunt/ſed vnus chriſt⁹. Ergo de ho/
mine quęre: Ubi ē paulus apl's? Modo ſi
quis reſpondeat/in requie cū chriſto: verū
dicit. Itē ſi quis reſpōdeat: romę in ſepul/
chro: et ipſe verū dicit. Illud mihi de ani/
ma/hoc de eius carne reſpondit. Nec tamē
ideo duos dicimus apoſtolos paulos: vnū
qui requieſcit in chriſto: aliū qui poſitus ē
in ſepulchro: Quis apoſtolū paulū dicam⁹
viuere in chriſto: eundēq apl'm paulū di/
camus mortuū iacere in ſepulchro. Mori/
tur aliquis: dicimus/bonus homo/ fidelis
homo in pace eſt cū dn̄o: ⁊ continuo eam⁹
ad exequias ipſius/⁊ ſepeliamus illū: eum
ſepultur⁹ es quē iā dixeras in pace eſſe cū
deo: cū aliud ſit aīa quę immortaliter vi/
get: aliud corpus qd̓ corruptibiliter iacet.
Sed ex quo ꝯſortiū carnis et animę homi/
nis nomē accipit: ita ⁊ ſingulū atq ſepara/
tū/vtrumlibet eoꝝ nomē hominis tenuit.
Nemo ergo titubet qn̄ audit dn̄m dixiſſe:
Pono animā meā/et iterū ſumo eā: ponit
eā caro/ſed ex poteſtate verbi: ſumit eā ca/
ro/ſed ex poteſtate verbi. Et ipſe dn̄s chri/
ſtus dictus ē ſola caro. Quomodo inquit
ꝓbas? Audeo dicere: et ſola caro chriſti di/
ctus ē chriſtus. Credimus certe non in ſo/
lum deū patrē/ ſed et in ieſum chriſtū filiū
eius vnicū dominū noſtꝝ. Modo totū di/
xi: in ieſum chriſtū filiū eius vnicū dominū
noſtrū. Totū ibi intellige/et verbū/ et ani/
mā et carnē. Sed vtiq confiteris etiā illud
quod habet eadē fides: in eū chriſtū te cre/
dere qui crucifixus ē et ſepultus. Ergo eti/
am ſepultū chriſtū eſſe nō negas: et tamen
ſola caro ſepulta ē. Si eñ erat ibi anima:
nō erat mortuus. Si autē vera mors erat:
⁊ ei⁹ vera ſit reſurrectio: ſine anima fuerat
in ſepulchro: ⁊ tamē ſepultus ē chriſt⁹. Er/
go chriſtus erat etiā ſine anima caro: quia
nō ē ſepulta niſi caro. Diſce hoc etiā i apo/
Phil.2.a. ſtolicis verbis: Hoc ſentite inquit i vobis/
qd̓ et in chriſto ieſu: qui cum in forma dei
eſſet/ nō rapinā arbitratus ē eſſe ſe ęqualē
deo. Quis niſi chriſtus ieſus/quantū atti/
net ad id qd̓ ē verbū/ deus apud deū? Ui/
de aūt quod ſequit: Sed ſemetipſū exina/
niuit formā ſerui accipiens: in ſimilitudinē
hominū fact⁹: et habitu inuētus vt homo.
Et hoc quis/niſi idē ipſe chriſt⁹ ieſus? Sed
hic iā oīa ſunt: ⁊ verbū in forma dei/ q̄ ac
cepit formā ſerui: ⁊ anima et caro in forma
ſerui/quę accepta ē a forma dei: humiliauit
ſemetipſū/factus obediens vſq ad mortē.
Iā in morte ſola caro ē a iudęis occiſa. Si
eñ diſcipulis dixit: Nolite timere eos qui Math.10.c.
occidūt corpus: animā aūt nō poſſunt occi
dere: nūquid i ipſo potuerūt plus q̄ corp⁹
occidere: ⁊ tamē carne occiſa/ chriſtus occi/
ſus ē? Ita cū caro animā poſuit/chriſt⁹ ani
mā poſuit: et cū caro vt reſurgeret animā
ſumpſit/chriſt⁹ animā ſumpſit. Nec tamen
poteſtate carnis hoc factū ē/ſed eius qui ⁊
animā ⁊ carnē/vbi hęc adimplerent aſſum
pſit. Hoc inquit mandatū accepi
a patre meo. Uerbū nō a verbo accepit
mandatū: ſed in verbo vnigenito patris ē
omne mandatū. Cū autē dicit filius a pa/
tre accipere qd̓ ſubſtantialiter habet: quo/
modo dictum ē: Sicut habet pater vitā in Joh.5.c.
ſemetipſo: ſic dedit filio habere vitā in ſe/
metipſo? Cū fili⁹ ipſe ſit vita: non poteſtas
minuit/ ſed generatio eius oſtēdit: quoni/
am pater non quaſi ei filio qui ipꝑfectus ē
natus aliqd̓ addidit/ſed ei quē perfectū ge
nuit/omnia gignendo dedit. Ita illi dedit
ſuā ęqualitatem/quē nō genuit inęqualē.
Sed hęc loquēte dn̄o/quoniā lux lucebat i Joh.1.a.
tenebris: ⁊ tenebrę eā nō comprehēdebāt.
Diſſenſio iterū facta ē inter iudę/
os ꝓpter ſermones hos. Dicebāt
aūt multi ex ipſis: Demoniū ha/
bet et inſanit: Quid eū auditis?
Iſtę fuerunt denſiſſime tenebrę. Alij di/
cebant: Hęc ꝟba nō ſunt dęmo/
niū habētis. Nunquid dęmoniū
pōt cęcoꝝ oculos aperire? Iā iſtoꝝ
oculi cęperant aperiri.

Ab eo qd̓ ait: Facta ſūt encęnia i
hieroſolymis: vſq ad id qd̓ ait:
Omia aūt q̄cunq dixit iohānes
de hoc/vera erant: et multi credi/
derunt in eū: Tractatus.XLVIII.

Hodiam cō: a

q mēdaui dilectioni veſtrę: ſta/
biliter meminiſſe debetis ſā/
ctū iohannē euangeliſtā nol/
le nos ſemꝑ lacte nutriri/ſz ſolido cibo ve/
ſci. Quiſquis autē ad ſumendū ſolidū ci/
bū verbi dei adhuc minus idoneus ē: lacte
fidei nutriat: ⁊ quod intelligere nō poteſt:
credere nō cunctet. Fides eñ meritū ē/ in/
tellect⁹ pręmiū. In ipſo labore intētionis

deſudat acies mentis noſtrę: vt ponat ſor-
diculas nebulę mẽtis humanę/ et ſerenet
ad verbũ dei: Nõ ergo recuſet labor ſi ad-
eſt amor. Noſtis enĩ quoniã qui amat nõ
laborat. Omnis enĩ labor nõ amantibus
grauis eſt. Si tãtos labores cũ auaris por-
tat cupiditas: nobiſcũ nõ portet charitas?
Euangeliũ intendite. Facta ſunt ence-
nia in hieroſolymis. Encęnia feſtiui-
tas erat dedicationis templi. Gręce enĩ cę-
non dicit nouũ. Quãdocunq̧ nouũ aliq̃d
fuerit dedicatũ/ encęnia vocant. Iã ⁊ vſus
habet hoc verbũ: Si quis noua tunica in-
duat/ encęniare dicit. Illũ enĩ diẽ quo tem-
plũ dedicatũ ẽ/ iudęi ſolẽniter celebrabãt.
Ipſe dies feſtus agebat/ cum ea quę lecta
ſunt/ locutus eſt dñs. Hyems erat: et
ambulabat ieſus in tẽplo in por-
ticu ſalomonis. Circũ dederũt er-
go eũ iudęi/ et dixerũt ei: Quouſ-
q̧ animã noſtrã tollis? Si tu es
chriſtus/ dic nobis palã. Nõ verita-
tem deſiderabãt/ ſed calumniã ꝑparabãt.
Hyems erat/ ⁊ frigidi erant. Ad illũ enĩ di-
uinũ ignẽ accedere pigri erant. Si accede-
re eſt credere: qui credit/ accedit: qui negat/
recedit. Nõ mouet anima pedibus/ ſed af-
fectibus. Friguerãt diligẽdi charitate: ⁊ ar-
debant nocẽdi cupiditate. Longe aberãt/
et ibi erãt. Nõ accedebãt credẽdo/ et ꝓme-
bant perſequẽdo. Quęrebãt audire a do-
mino/ ego ſũ chriſtus: et fortaſſe de chriſto
ſm hominẽ ſapiebãt. Prędicauerũt enĩ ꝓ-
phetę chriſtũ: ſed diuinitatẽ chriſti et in ꝓ-
phetis et in ipſo euangelio/ nec hęretici in-
telligũt: quãto minus iudęi q̃diu velamẽ
eſt ſup cor eoꝝ. Deniq̧ quodã loco ſciens
dñs ieſus eos de chriſto ſm hominẽ ſape-
re/ nõ ſm deũ: ſm id ꝙ homo erat/ nõ ſm id
ꝙ deus etiã aſſumpto homine ꝑmanebat:
Matth.22.d. ait illis: Quid vobis videt de chriſto/ cu9
filius ſit? Reſponderũt ſm opinationẽ ſu-
am: Dauid. Sic enĩ legerũt: et hoc ſolũ te-
nebant: quia diuinitatẽ eius legebãt/ ſed
nõ intelligebãt. Dñs autẽ vt eos ſuſpẽde-
ret ad quęrendã eius diuinitatẽ cuius cõ-
temnebãt infirmitatẽ/ reſpõdit eis: Quo-
modo ergo dauid in ſpiritu dicit eũ domi-
Ps.109. nũ dicẽs: Dixit dñs dño meo/ ſede a dextrĩ
meis: Donec ponã inimicos tuos ſub pe-
dibus tuis? Si ergo dauid in ſpiritu dicit
eũ dominũ: quomõ filius ei9 eſt? Nõ nega-
uit ſed interrogauit: ne quis hoc cũ audie-
rit/ putet ꝙ dñs ieſus negauerit ſe filiũ eſſe
dauid. Filiũ dauid dñs ieſus ſi ſe negaret:
cęcos ſic eum inuocãtes non illuminaret.
Tranſiebat enĩ aliquãdo: ⁊ duo cęci ſeden-
tes iuxta viã clamauerũt: Miſerere noſtri Matth.20.d.
fili dauid. Qua voce audita/ miſeratus ẽ:
ſtetit et ſanauit. Lumẽ dedit: quia nomen
agnouit. Dicit ⁊ apl's paulus: Qui factus Roma.1.a.
eſt ei ex ſemine dauid ſm carnẽ. Et ad timo-
theũ: Memor eſto ieſum chriſtũ reſurrexiſ- 2.timoth.2.b
ſe a mortuis ex ſemine dauid ſm euange-
liũ meũ. Quia õ ſemine dauid originẽ ma-
ria virgo ducebat: inde dñs de ſemine da-
uid erat. Hoc ꝓ magno iudęi a chriſto quę- B
rebant: vt ſi diceret: ego ſum chriſtus: ſm
ꝙ illi ſolũ ſapiebãt de ſemine dauid: calũ-
niarẽtur ꝙ ſibi arrogaret regiã poteſtatẽ.
Plus eſt qõ eis reſpondit. Illi de filio da-
uid volebãt calumniari: ille filiũ dei ſe eſſe
reſpondit. Et quomõ? Audite. Reſpon-
dit eis ieſus: Loquor vobis/ et
nõ creditis. Opera quę ego fa-
cio in nomine patris mei: hęc te-
ſtimoniũ perhibent de me. Sed
vos non creditis: quia non eſtis
ex ouibus meis. Iã ſupra didiciſtis q̃
ſint oues: eſtote oues. Oues credẽdo ſũt:
oues paſtorẽ ſequendo ſunt: oues redem-
ptorẽ nõ contemnẽdo ſunt: oues per oſtiũ
intrando ſunt: oues exeũdo et paſcua inue-
niendo ſunt: oues ęterna ꝑfruendo ſunt.
Quomõ ergo iſtis dixit: nõ eſtis ex ouib9
meis? Quia videbat eos ad ſempiternũ
interitũ ꝑdeſtinatos: nõ ad vitã ęternam
ſui ſanguinis ꝑcio cõparatos. Oues meę
vocem meã audiunt: et cognoſco
eas/ et ſequuntur me: et ego vitã
ęternam do eis. Ecce ſunt paſcua. Si
recolitis/ ſuperius dixerat: Et ingredietur et
egredietur/ et paſcua inueniet. Ingreſſi ſum9
credendo: egredimur moriẽdo. Sed quo-
modo ꝑ oſtiũ fidei ingreſſi ſumus/ ſic fide-
les de corpore exeam9. Sic enĩ ꝑ iſtud oſti-
um egredimur vt paſcua inuenire poſſim9.
Bona paſcua/ vita ęterna dicit. Ibi nulla
herba areſcit: totũ viret: totũ viget. So-
let quędã herba dici ſempviua. Eſt herba
que ſemp dicit viuere: ibi ſolũ viuere inue-
nitur. Vitã ęternã inquit dabo eis/ ouib9
meis. Vos calũnias ꝓpterea quęritis: q2
de vita ꝓſenti cogitatis. Et nõ peribũt

in eternum:ſubaudis/tanq̄ eis dixerit:
Uos peribitis in eternū: quia nō eſtis ex
ouibus meis. Non rapiet eas quiſ-
q̄ de manu mea. Intentius accipite:
C Pater meus quod dedit mihi/
maius eſt omnibus. Quid poteſt lu-
pus? Quid poteſt fur et latro? Nō perdūt
niſi ad interitū p̄deſtinatos. De illis autē
2.timoth.2.c. ouibus de quibus dicit apl's: Nouit dn̄s
Roma.8.f. qui ſunt eius: Et quos p̄ſciuit/ipſos et p̄-
deſtinauit: quos autē p̄deſtinauit/ipſos et
vocauit: quos autē vocauit/illos et iuſtifi-
cauit: quos aūt iuſtificauit/ipſos ꝛ glorifi-
cauit. De ouibus iſtis nec lupus rapit/ nec
fur tollit: nec latro interficit. Securus ē de
numero earū qui ꝓ eis nouit quod dedit: ꝛ
hoc eſt qđ ait: Nō rapiet eas quiſq̄ de ma
nu mea. Et itē ad patrē: Pater meus qđ
dedit mihi/maius eſt om̄ibus. Quid dedit
filio pater mai⁹ omnib⁹/niſi vt ipſe ille eſſet
vnigenitus filius? Quid ē ergo qđ dedit?
Iam erat cui daret/an gignēdo dedit? Nā
nō erat cui daret vt filius eſſet: aliq̄n erat/
et filius nō erat. Abſit vt aliquādo domi-
nus chriſtus fuerit/et fili⁹ nō fuerit. De no-
bis hoc dici poteſt: Aliquādo filij hominū
eramus/filij dei nō eramus. Nos em̄ filios
dei gratia fecit/illū natura: q2 nō natus ē.
Et nō eſt vt dicas: nō erat anteq̄ nat⁹ erat.
Nunq̄ em̄ nō natus erat/qui patri coeter-
nus erat. Qui ſapit capiat: q̄ nō capit cre-
dat: nutriat et capiet. Uerbū dei ſemp cū
patre/et ſemp verbū: et quia verbū/ideo fi
lius. Semp ergo filius/et ſemper equalis.
Non em̄ creſcendo/ſed naſcēdo equalis ē.
Qui ſemp natus eſt de patre/filius de deo
deus/de eterno coeternus. Pater autē nō
de filio deus/filius de patre de⁹. Ideo pa-
ter filio gignēdo dedit vt de⁹ eſſet: Gignen
do dedit vt ſibi coetern⁹ eſſet: Gignēdo de-
dit vt equalis eſſet. Hoc ē quod mai⁹ ē om-
nibus/quomō vita filius: et habēs vitā fi-
lius/quod habet hoc ē. Tu aliud es/ aliud
habes. Uerbi gratia: habes ſapientiā: nū
quid tu es ipſa ſapiētia? Deniq̄ q2 non es
tuipſe quod habes: ſi amiſeris qđ habes:
reddis vt nō habeas. Et aliq̄n reſumis: ali
quādo amittis: quomō oculus noſter non
in ſeipſo habet inſeꝑabiliter lucē: aperit et
capit: claudit ꝛ amittit. Non ſic ē deus dei
filius: nō ſic eſt verbū patris: nō ſic eſt ver-
bū qđ nō ſonando trāſit/ſed naſcendo ma-
net. Sic habet ſapientiā/vt ipſe ſit ſapien-
tia/faciatq̄ ſapiētes. Sic habet vitā/vt ſit
ipſe vita/faciatq̄ viuētes. Hoc eſt qđ ma-
ius eſt om̄ibus. Attēdit iohānes ipſe euan
geliſta celū et terrā/ volens dicere de filio
dei: Attēdit et trāſcendit. Cogitauit ſupra
celū/milia exercitus angeloꝝ: cogitauit et
trāſcendit vniuerſa. Sicut aquila nubes/
ſic ſua mente creaturā: tranſcendit magna
om̄ia: ꝑuenit ad illud quod maius ē omni- D
bus/ꝛ dixit: In p̄ncipio erat verbū. Sȝ q2 Ioh.1.a.
ille cuius eſt verbū nō eſt de verbo: verbū
autē de illo cuius eſt verbuȝ: ideo ait: Qđ
dedit mihi pater maius ē om̄ibus: id ē/vt
ſim verbū ei⁹: vt ſim vnigenitus fili⁹ eius:
vt ſim ſplēdor lucis eius: maius eſt omni-
bus: Ideo nemo rapit inquit oues meas
de manu mea: Nemo poteſt rapere
de manu patris mei. De manu mea/
ꝛ de manu patri' mei. Quid ē hoc: nemo ra
pit de manu mea: et nemo rapit de manu
patris mei? Utrū vna man⁹ eſt patris et fi-
lij: an forte ipſe fili⁹ man⁹ eſt patris ſui? Si
manū intelligam⁹/poteſtatē: vna ē patris
ꝛ filij poteſtas: q2 vna ē diuinitas. Si autē
manū intelligam⁹: ſicut dictū eſt ꝑ ꝓphe-
tā: Et brachiū dn̄i cui reuelatū eſt: man⁹ pa Eſaie.53.a.
tris ipſe eſt filius. Quod nō ita dictū ē/tā-
q̄ deus habeat humanā formā ꝛ q̄ſi corpo
ris membra/ ſed q2 ꝑ ipſum facta ſunt om-
nia. Nā ſolent et homines dicere man⁹ ſu-
as eſſe alios homines/ꝑ quos faciūt quod
volūt. Aliquādo et ipſum opus hominis/
manus hominis dicit quod fit ꝑ manū: ſi-
cut dicit quiſq̄ agnoſcere manū ſuam/cuȝ
id quod ſcripſit agnoſcit. Cū ergo multis
modis etiā hominis dicat manus/qui ꝓ-
prie manuȝ habet in ſui corporis mēbris:
quanto magis nō vno modo intelligendū
eſt cū legit/manus dei cui forma corporis
nulla eſt? Ac ꝑ hoc melius hoc loco manū
patris et filij/ intelligim⁹ poteſtatē patris
et filij. Ne forte cū hic manū patris ipſū fi-
liū dictū accepimus: incipiat carnalis co
gitatio etiā ipſius filij querere filiū: quē ſi-
militer credat chriſti manū. Ergo nemo ra
pit de manu patris mei: hoc eſt/ nemo ra-
pit mihi. Sed ne forte adhuc titubes: audi
quid ſequit: Ego ꝛ pater vnum ſu-
mus. Hucuſq̄ iudei tolerare potuerunt.
Audierūt: Ego et pater vnū ſumus: et nō
pertulerunt: et more ſuo duri ad lapides

cucurrerūt. Tulerūt lapides vt lapidarent
eum. Dñs quia non patiebatur qđ nolebat
pati: ⁊ nō eſt paſſus niſi quod volebat pa-
ti: adhuc eos lapidare cupientes alloquitur.
Suſtulerūt lapides iudei vt lapi
darent illū. Reſpondit eis ieſus/
⁊ dixit: Multa bona opera oſten
di vobis ex patre meo: ꝓpter qđ
eorum opus me lapidatis? Et illi
reſponderunt: De bono ope nō
lapidamꝰ te/ ſed de blaſphemia: ⁊
quia tu homo cū ſis/ facis teipſuꝫ
deum. Ad illud hoc reſponderūt qđ dixe
rat: Ego ⁊ pater vnū ſumus. Ecce iudei in-
tellexerunt/ qđ nō intelligūt arriani. Ideo
eñ irati ſunt: quoniā ſenſerūt nō poſſe di-
ci: ego ⁊ pater vnū ſumus: niſi vbi equali-
tas eſt patris ⁊ filij. Dñs autē videte quid
reſponderit tardis. Vidit eos nō ferre ſplē
dorem veritatis: et eos temperauit in ver-
bis. Nonne ſcriptū eſt in lege ve-
Pſ.81. ſtra: id eſt/ vobis data: quia ego dixi
dij eſtis? Deus dicit p ꝓphetam in pſal
E mo hominibus: Ego dixi dij eſtis. Et legē
appellauit dñs generaliter oēs illas ſcri-
pturas: quis alibi ſpecialiter dicat legē/ a
ꝓphetis eā diſtinguēs: ſicuti ē: Lex ⁊ pro-
phete vſqꝫ ad iohannē. Et in his duobꝰ p̄-
Matth.11.b. ceptis tota lex pendet et ꝓphete. Aliquan
do autē in tria diſtribuit eaſdē ſcripturas/
Matth.22.d. vbi ait: Oportebat impleri omnia que ſcri
Luc.24.f. pta ſunt in lege et ꝓphetis et pſalmis de
me. Nūc vero pſalmos etiā legis nomine
Pſ.81. nūcupauit/ vbi ſcriptū ē: Ego dixi dij eſtis.
Si illos dixit deos ad quos ſer-
mo dei factꝰ eſt: ⁊ non poteſt ſolui
ſcriptura: quē pater ſanctificauit
⁊ miſit in mundū: vos dicitis qꝛ
blaſphemas/ quia dixi filius dei
ſum? Si ſermo dei factꝰ ē ad homines vt
dicerentur dij: ipſum verbū dei quod ē apud
deū/ quomō nō eſt deus? Si p ſermonē dei
fiūt homines dij: ſi participādo fiunt dij:
vnde participant nō eſt deus? Si calefacti
quodāmodo igne ſalutari dij efficiuntur/ vñ
calefiunt nō eſt deus? Si lumina illumina-
ta dij ſunt/ lumē quod illuminat nō eſt de-
us? Accedis ad lumē ⁊ illuminaris: ⁊ inter
filios dei numeraris. Si recedis a lumine/
obſcuraris/ et in tenebris cōputaris. Illud
tamē lumē nec accedit ad ſe: qꝛ nō recedit a
ſe. Si ergo vos deos facit ſermo dei: quo-
modo nō eſt deꝰ verbū dei? Pater ergo ſā-
ctificauit filiū ſuū/ et miſit in mundū. For-
te aliquis dicat: Si pater eum ſanctifica-
uit: ergo aliquādo nō erat ſanctus? Sic ſā-
ctificauit quomodo genuit. Vt eñ ſāctus
eſſet/ gignēdo ei dedit: quia ſanctū eum ge
nuit: Nā ſi quod ſanctificatur/ ante nō erat
ſanctū: quomodo dicimꝰ deo patri: San- Matth.6.b.
ctificetur nomen tuū? Si nō facio ope-
ra patris mei/ nolite mihi crede-
re. Si autē facio: et ſi mihi nō vul-
tis credere/ operibꝰ credite: vt co-
gnoſcatis ⁊ credatis/ quia in me
eſt pater ⁊ ego in illo. Nō ſic dicit fili-
us: in me ē pater et ego in illo: quō poſſūt
homines dicere: Si eñ bñ cogitemꝰ/ i deo
ſumus: ⁊ ſi bene viuamus/ deus i nobis ē:
fideles participātes eius gratiā: illuminati
ab ipſo in illo ſumus/ ⁊ ipſe in nobis. Sed
nō ſic vnigenitus filius: Ille in patre/ ⁊ pa
ter in illo: tanqꝫ equalis i eo cui ē equalis.
Deniqꝫ nos aliquādo poſſumus dicere: in
deo ſumus ⁊ deus in nobis: ego ⁊ deꝰ vnū
ſumus. Nūquid poſſumus dicere: In deo
es: quia deus cōtinet te? Deus eſt in te: qꝛ
templū dei factus es. Sed nūquid quia in
deo es et deus eſt in te: potes dicere: q me
videt/ deū videt: quomodo vnigenitꝰ di-
xit: Qui me videt/ videt ⁊ patrē: Et ego et Joh.14.b.
pater vnū ſumus? Agnoſce ꝓprium deū/ ⁊
munus ſerui. Propriū dñi ē equalitas pa-
tris: Munus ſerui ē participatio ſaluato-
ris. Querebant ergo eū appręhe-
dere. Vtinā apprehenderēt: ſed credendo
et intelligendo: nō ſeuiendo et occidendo.
Nā modo fratres mei/ quādo talia loquor/
infirmus fortia/ paruus magna/ fragilis ſo
lida: et vos tanqꝫ ex eadē maſſa vnde ſum/
et ego ipſe qui vobis loquor: ſimul omnes
apprehendere volumꝰ chriſtū. Quid eſt app-
hendere? Intellexiſti/ apprehēdiſti: ſed non
ſic iudei. Tu apprehēdiſti vt habeas: illi ap
prehēdere volebāt vt nō haberēt. Et qꝛ ſic
volebāt apprehēdere/ quid eis fecit? Exijt
de manibus eorum. Non eum appre
henderūt: quia manus fidei nō habuerūt.
Verbū caro factū eſt: ſed nō erat verbo ma- Joh.1.b.
gnū/ eijcere carnē ſuam de manibꝰ carnis.
Mēte verbū apprehendere/ hoc eſt chriſtū
recte apprehēdere. Et abijt iterum trans
iordanē in eum locū vbi erat io-
hānes baptizans primū: ⁊ manſit

ibi. Et multi venerunt ad eum/ ꝛ
dicebant: quia iohannes quidē
ſignum fecit nullū. Meminiſtis vo/
Joh.5.f. bis dictū de iohanne: quia lucerna erat/ et
dici teſtimoniū ꝑhibebat. Quid ergo iſti
apud ſe dixerūt: Johannes ſignū fecit nul
lum? Nullū inquiūt miraculū oſtendit io/
hannes. Non demonia fugauit: nō expu/
lit febrē: nō cecos illuminauit: non mortu/
os ſuſcitauit: nō tot milia hominū de quin
ꝗ vel ſeptē panibus pauit: nō ſupra mare
ambulauit: nō ventis ꝛ fluctibus impera/
uit: nihil horū fecit iohānes: Et totū quic/
quid dicebat/ huic teſtimoniū ꝑhibebat.
Per lucernā veniam⁹ ad diē. Johānes nul
lum ſignū fecit. Omnia autē q̄cunq̄
dixit iohānes de hoc/ vera erāt.
Ecce quid apprehēderūt: non quō iudei vo/
lebant apprehēdere diſcedentē/ apprehēde/
runt iſti ꝑmanentē. Denicꝫ quid ſequitur:
Et multi crediderunt in eū.

Ab eo quod ait: Erat autē qui/
dam languēs lazarus: vſqꝫ ad id
quod ait: Abijt in regionē iuxta
deſertū/ in ciuitatē que dicit effrē
ꝛ ibi morabatur cum diſcipulis
ſuis: Tractatus.XLIX.

A Inter omnia
miracula q̄ fecit dn̄s noſter
ieſus chriſtus: laꝫari reſurre/
ctio ꝑcipue ꝑdicat. Sꝫ ſi at/
tendamus quis fecerit: delectari debemus
potius ꝙ̄ mirari. Ille ſuſcitauit hominē q̄
fecit hominē. Ipſe eſt em̄ vnicus patris/ ꝑ
quē/ ſicut noſtis/ facta ſūt om̄ia. Si ergo ꝑ
illū facta ſunt om̄ia: quid mirū eſt ſi reſur/
rexit vnus ꝑ illū: cū tot quotidie naſcant ꝑ
illum? Plus ē homines creare ꝙ̄ reſuſcita/
re. Dignatus eſt tamē ꝛ creare ꝛ reſuſcita/
re. Creare omnes: reſuſcitare quoſdā. Nā
cum multa feciſſet dn̄s ieſus: nō om̄ia ſcri/
pta ſunt: ſicut idē ipſe ſanct⁹ euāgeliſta te/
ſtat: multa dominū chriſtū et dixiſſe et fe/
ciſſe que ſcripta nō ſunt. Electa ſunt autē
que ſcriberent: que ſaluti credentiū ſuffice/
re videbātur. Audiſtis em̄/ quia dn̄s ieſus
mortuū ſuſcitauit. Sufficit tibi vt ſcias: q2
ſi vellet/ om̄es mortuos ſuſcitaret: Et hoc
quidē ſibi ad finē ſeculi reſeruauit: Nā quē
audiſtis magno miraculo quatriduanum
mortuū ſuſcitaſſe de ſepulchro: Veniet ho
ra/ ſicut ipſe ait/ q̄n omnes qui ſunt in mo/ Joh.5.e.
numentis: audient vocē eius/ et ꝓcedent.
Reſuſcitauit putentē: ſed tamē in cadaue/
re putente/ adhuc erat forma mēbrorū. Il/
le in nouiſſimo die ad vnā vocē/ cineres ē
redacturus i carnē: Sed oportebat vt mō
aliqua faceret: quibus datis velut ſue vir/
tutis inditijs/ credamus in eū; ꝛ ad illā re/
ſurrectionē ꝑparemur/ que erit ad vitā/ nō
ad iudiciū. Ita quippe ait: Veniet hora/
quādo omnes qui in monumētis ſunt au/
dient vocē eius: et ꝓcedent qui bona fece/
rūt ad reſurrectionē vite: qui mala egerūt
ad reſurrectionē iudicij. Tres tamē a dn̄o B
reſuſcitatos mortuos in euāgelio legim⁹.
Et forte nō fruſtra. Dn̄i quippe facta nō ſūt
tm̄modo facta ſed ſigna. Si ergo ſūt ſigna/
preter id ꝙ mira ſunt/ aliquid ꝑfecto ſigni/
ficant. Quorū factorū ſignificationē inue/
nire/ aliquāto ē operoſius/ ꝙ̄ ea legere vel
audire. Admirantes audiebam⁹/ tanꝙ̄ ma
gni miraculi ſpectaculo an̄ noſtros oculos
conſtituto: cū euangeliū legeret quēadmo
dū reuixerit laꝫarus. Si attēdam⁹ mirabi/
liora opera chriſti: om̄is q̄ credit/ reſurgit.
Si attēdamus om̄es/ ꝛ intelligamus dete/
ſtabiliores mortes: omnis q̄ peccat morit.
Sed mortē carnis om̄is homo timet: mor/
tē anime pauci. Pro morte carnis que ſine
dubio q̄ncꝫ ventura eſt/ curāt om̄es ne ve/
niat: inde eſt ꝙ laborāt. Laborat ne mori/
atur homo moriturus: ꝛ nō laborat/ ne pec
cet homo in eternū victurus: et cū laborat
ne moriat/ ſine cauſa laborat. Id em̄ agit
vt multū mors differat/ nō vt euadat. Si
autē peccare nolit: nō laborabit/ ꝛ viuet in
eternū. O ſi poſſemus excitare hoīes mor/
tuos: ꝛ cū ipſis pariter excitari: vt tales eſ/
ſemus amatores vite permanētis/ quales
ſunt hoīes amatores vite fugiētis. Quid
nō facit homo ſub mortis periculo cōſtitu/
tus? Gladio impēdēte ceruicib⁹/ ꝑdiderūt
homines quicq̄d ſibi vn̄ viuerent reſerua/
bant. Quis nō continuo ꝑdidit ne ꝑcute/
ret? Et poſt ꝑditionē fortaſſe ꝑcuſſus eſt.
Quis nō vt viueret/ cōtinuo ꝑdere voluit
vn̄ viueret: eligens vitā mēdicantē ꝙ̄ cele/
rem mortē? Cui dictū eſt: nauiga ne mori/
aris: ꝛ diſtulit? Cui dictū eſt: labora ne mo
riaris/ et piger fuit? Leuia deus iubet/ vt i
eternū viuamus: et obedire negligimus.
Nō tibi de⁹ dicit: Perde quicq̄d habes vt

viuas exiguo tẽpore in labore ſollicitꝰ: ſed
da pauperi vnde habes/ vt viuas ſemp ſi-
ne labore ſecurus. Accuſãt nos amatores
vitę tẽporalis: quã nec cũ volũt/ nec ꝗ̃diu
volunt habent: et nos inuicẽ nõ accuſamꝰ:
tam pigri / tam tepidi ad capeſſendã vitã
ęternã: quã ſi voluerimus/habebimus: cũ
C habuerimꝰ/nõ amittemus. Hanc aũt mor-
tem quã timemus: etiã ſi noluerimus/ ha-
bebimus. Si ergo dñs magna ſua gratia/
& magna ſua miſericordia animas ſuſcitat
ne moriantur in ęternũ: bene intelligimꝰ tres
illos mortuos quos in corporibꝰ ſuſcitauit
aliquid ſignificare/et figurare de reſurrecti
Marci.5.d. onibus animarũ quę fiunt p fidẽ. Reſuſci-
tauit filiã archiſynagogi adhuc ĩ domo ia-
centẽ. Reſuſcitauit iuuenẽ filiũ viduę/ ex-
Luc.7.c. tra portã ciuitatis elatũ. Reſuſcitauit la-
çarũ ſepultũ quatriduanũ. Intueatur quiſ-
ꝗ animã ſuã: ſi peccat/ moritur: Peccatum
mors eſt animę. Sed aliquãdo in cogita-
tione expectatur. Delectauit qđ malũ ẽ: con-
ſenſiſti/peccaſti: ꝯſenſio illa occidit te. Sed
intus eſt mors: quia cogitatũ malũ nondũ
proceſſit ad factũ. Talẽ animã reſuſcitare
ſe ſignificans dñs: reſuſcitauit illã puellaꝫ
quę nondũ erat foras elata: ſꝫ qꝛ in domo
mortua iacebat: quaſi peccatũ latebat. Si
autẽ non ſolũ malę delectationi cõſenſiſti/
ſed etiã ipſum malũ feciſti: quaſi mortuum
tuũ extra portã tuliſti: Iã foras es: & mor-
tuus elatus es: Tamẽ & ipſũ dñs reſuſcita-
uit: & reddidit viduę matri ſuę. Si peccaſti/
pęniteat te: & reſuſcitet te dñs: et reddet te
eccleſię matri tuę. Tertius mortuus laçarꝰ
eſt. Genus mortis immane/mala cõſuetu-
do appellatur. Aliud eſt enim peccare/aliud pec
cãdi conſuetudinẽ facere. Qui peccat & cõ-
tinuo corrigitur/cito reuiuiſcit: qꝛ nondũ eſt
implicatus: conſuetudine nõ eſt ſepultus:
qui autẽ peccare conſueuit/ſepultus eſt: et
bene de illo dicitur/ fetet: Incipit enim habere
peſſimã famã/ tanꝗ̃ odorẽ teterrimũ. Ta-
les ſunt omnes aſſueti ſceleribus/pditis mo
ribꝰ. Dicis ei/noli facere. Quõ te audit quẽ
terra ſic premit/et tabe corrumpitur: et mo-
le conſuetudinis pręgrauatur: nec ad ipſũ ta
men reſuſcitãdũ minor fuit virtus chriſti.
Nouimus/videmꝰ quotidie: videmꝰ homi-
nes peſſima cõſuetudine pmutata viuere
melius/ ꝗ̃ viuant qui reprehẽdebãt. Dete
ſtabaris hominẽ. Ecce ipſa ſoror laçari/ ſi

tamen ipſa eſt quę pedes dñi vnxit vnguẽ
to/et terſit capillis ſuis quos lauerat lachry-
mis: melius ſuſcitata eſt ꝗ̃ frater eius. De
magna malę cõſuetudinis mole eſt libera-
ta. Erat enim famoſa peccatrix: et de illa di-
ctũ eſt: Dimittuntur ei peccata multa: quo- Luc.7.f.
niã dilexit multũ. Videmꝰ multos: noui-
mus multos: nemo deſperet: nemo de ſe p̃-
ſumat: & deſperare malũ eſt/ & de ſe p̃ſume-
re. Sic noli deſperare/vt eligas de quo de-
beas p̃ſumere. Ergo dñs et laçarũ ſuſcita-
uit. Audiſtis qualẽ: id ẽ/quid ſignificet la-
çari reſurrectio. Legamus itaqꝫ iã: et qm̃
multa in hac lectione manifeſta ſunt: expo
ſitionẽ in ſingulis nõ quęramꝰ/ vt neceſſa-
ria ptractemꝰ. Erat autẽ quidã languẽs D
lazarꝰ a bethania/de caſtello ma-
rię et marthę ſororũ eiꝰ. In ſuperiori
lectione meminiſtis/ ꝙ dñs exiens de ma-
nibꝰ eorũ qui lapidare illũ voluerãt: diſceſ-
ſit trans iordanẽ vbi iohãnes baptiçabat.
Ibi ergo dño conſtituto infirmabatur in be-
thania laçarus: qđ caſtellũ erat ꝓximũ hie
roſolymis. Maria autẽ erat quę vn
xit dominũ vnguẽto: & exterſit pe
des eiꝰ capillis ſuis: cuiꝰ frater la
zarꝰ infirmabat. Miſerunt ergo
ſorores eiꝰ ad eũ dicẽtes. Iã intelli
gimus quo miſerũt: vbi erat ieſus: quoniã
abſens erat/trãs iordanẽ ſcilicet. Miſerũt
ad dñm/nunciãtes ꝙ ęgrotaret frater earũ:
vt ſi dignaretur veniret: et eũ ab ęgritudi-
ne liberaret. Ille diſtulit ſanare/ vt poſſit
reſuſcitare. Quid ergo nũciauerũt ſorores
eius: Domine/ecce quẽ amas infir
matur. Nõ dixerũt veni. Amãti enim tm̃mo-
do nũciandũ fuit. Nõ auſę ſunt dicere: ve-
ni et ſana: nõ auſę ſunt dicere/ ibi iube/ et
hic fiet. Cur enim nõ & iſtę: ſi fides illius cẽtu
rionis inde laudatur? Ait enim: Non ſum di- Matth.8.a.
gnus vt intres ſub tectũ meuꝫ: ſed tm̃ dic
verbo/ et ſanabitur puer meus. Nihil horũ
iſtę/ſed tm̃modo: Dñe/ecce quẽ amas infir
matur: Sufficit enim vt noueris: nõ enim amas
et deſeris. Dicit aliquis: Quomõ p laçarũ
peccator ſignificabatur: et a dño ſic amaba- Matth.9.b.
tur? Audiat eũ dicentẽ: Non enim veni vo-
care iuſtos/ſed peccatores. Si enim peccato-
res deus nõ amaret: de cęlo ad terram nõ
deſcenderet. Audiẽs autẽ ieſus/ di-
xit eis: Infirmitas hec non eſt ad
mortẽ/ſed p gloria dei: vt glorifi-

cet filꝰ dei. Talis glorificatio ipſius nõ
ipſum auxit/ſed nobis ꝓfuit. Hoc eſt ergo
quod ait: nõ eſt ad mortẽ: quia ⁊ ipſa mors
nõ erat ad mortẽ/ſed potius ad miraculũ:
quo facto crederẽt homines i chriſtũ: ⁊ vi/
tarent verã mortẽ. Sane videte/quemad/
modum tanq̃ ex obliquo dñs de ſe dixit:
ꝓpter quoſdã q̃ negãt filiũ deũ eſſe. Nam
ſunt heretici qui hoc dicũt / ꝙ filius dei nõ
ſit deus. Ecce audiãt: Infirmitas hec inq̃t
nõ eſt ad mortẽ/ſed ꝓ gloria dei. Qua glo
ria? Cuiꝰ dei? Audi qđ ſequit: vt glorificet
filius dei. Infirmitas ĝ hec nõ eſt ad mor/
tem/ſed ꝓ gloria dei: vt glorificet filius dei
per eã. Per quã? Per illã infirmitatẽ. Di/
ligebat aũt dominꝰ ieſus marthã
et ſororẽ eiꝰ mariã et lazarũ. Ille lã
guens/ ille triſtes/ omnes dilecti: ſed dili/
gebat eos et languẽtiũ ſaluator: immo eti
am mortuorũ ſuſcitator/et triſtiũ conſola/
tor. Ut ergo audiuit quia infirma/
bat: tunc quidẽ manſit in eodẽ lo
co duobus diebꝰ. Nunciauerunt er/
go illi: manſit illic ille. Tãdiu tempus du/
ctũ eſt/quouſq; quatriduũ compleret. Nõ
fruſtra/ niſi quia forte: immo quia certe et
ipſe numerus dierũ intimat aliquod ſacra/
mentũ. Deinde poſt hec dicit diſci/
pulis ſuis: Eamus in iudeã iterũ:
vbi pene fuerat lapidatus. Qui ꝓpterea
inde diſceſſiſſe videbat/ne lapidaret. Diſ/
ceſſit eñ vt homo: ſ; in redeũdo quaſi obli
tus infirmitatẽ/ oſtendit poteſtatẽ. Eamꝰ
inquit in iudeã. Deniq; hoc dicto/ videte
quemadmodũ diſcipuli territi fuerint. Di
cunt ei diſcipuli: Rabbi/ nũc q̃re/
bãt te iudei lapidare: et iterũ va/
dis illuc? Reſpõdit ieſus: Nõne
duodecim ſunt hore diei? Quid ſi/
bi vult iſta reſponſio? Illi dixerũt: Modo
te lapidare volebãt iudei: et iterũ illuc va/
dis vt te lapident? Et dñs: Nõne duode/
cim hore ſunt diei? Si q̃s ambulaue/
rit in die non offendit: quia lucẽ
huius mundi videt. Si autẽ am/
bulauerit in nocte/offẽdit: q2 lux
non ẽ in eo. De die quidẽ locutus ẽ: ſed
in noſtra intelligentia quaſi adhuc nox ẽ.
Inuocemus diẽ vt expellat noctẽ/⁊ cor lu/
mine illuſtret. Quid eñ dñs dicere voluit?
Quantũ mihi videt/ quantũ ſublucet alti/
tudo ꝓfunditaſq; ſentẽtie: redarguere vo/
luit illoꝝ dubitationẽ et infidelitatẽ. Uo/
luerunt eñ conſiliũ dare dño ne moreret:
qui venerat mori ne ipſi morerentur. Sic
etiã quodã alio loco/petrus ſanctꝰ diligẽs
dñm: ſed adhuc nõ plene intelligẽs cur ve/
niſſet: timuit ne moreret: et vite diſplicuit:
id eſt/ipſi dño: Nam cũ indicaret diſcipu/
lis ꝙ eſſet hieroſolymis paſſurus a iudeis:
reſpõdit petrus inter ceteros ⁊ ait: Abſit a Math.16.b.
te dñe: ꝓpitiꝰ tibi eſto: nõ fiet iſtud. Et cõ/
tinuo dñs: Redi poſt me ſathanas: nõ eñ
ſapis que dei ſũt/ſed que hominũ. Et pau
lo ante confitẽs dñm laudẽ meruerat. Au/
dierat eñ: Beatus es ſimõ bariona: q2 nõ
tibi reuelauit caro ⁊ ſanguis: ſed pater me/
us qui in celis eſt. Cui dixerat beatꝰ es: illi
dicit: redi retro me ſathanas: q2 beatꝰ a ſe
nõ erat. Sed vñ? Quia non tibi reuelauit
caro ⁊ ſanguis: ſed pater meus qui in celis
eſt. Ecce vnde beatus es: nõ de tuo ſed de
meo. Nõ quia pater ego: ſed q2 oĩa que Joh.16.c.
habet pater mea ſunt. Si beatus ẽ ille pe/
trus de ipſiꝰ dñi/ ſathanas de cuiꝰ? Ibi di/
cit: Rationẽ q̃ppe reddidit beatitudinis cũ
diceret: Non caro ⁊ ſanguis tibi reuelauit
h: ſed pater meus q̃ in celis eſt. Hec ẽ cauſa
btitudinis tue. Qđ v̄o dixit: Redi poſt me
ſathanas: audi etiã huius rei cauſã: Nõ eñ
ſapis q̃ dei ſunt/ſed que ſunt hominis. Ne/
mo ĝ ſe palpet: de ſuo ſathanas eſt: de dei
beatus eſt. Quid eſt eñ de ſuo/niſi de pec
cato ſuo? Tolle peccatũ qđ eſt tuũ: iuſticia
inquit de meo ẽ. Quid eñ habes qđ non 1.Cor.4.b.
accepiſti? Cũ ergo vellẽt dare ꝯſiliũ homi/
nes deo/diſcipuli magiſtro/ſerui dño/egro
ti medico: corripuit eos ⁊ ait: Nõne duode
cim hore ſunt diei? Si q̃s ambulauerit in
die nõ offendit. Me ſequimini ſi nõ vultĩ
offendere. Nolite mihi conſiliũ dare/quos
a me conſiliũ oportet accipere. Quo ergo
ꝑtinet: nõne duodecim hore ſũt diei? Quiã
vt diẽ ſe eſſe oſtẽderet/duodecim diſcipu/
los elegit: Si ego ſũ inquit dies ⁊ vos ho/
re: nũquid hore diei conſiliũ dãt? Hore diẽ
ſequunt/nõ dies horas. Si ergo illi hore/
quid ibi iudas? Et ipſe inter duodecim ho
ras: q̃ ſi hora erat/lucebat. Sed dñs in hoc
verbo nõ ipſum iudã/ ſed ſucceſſorẽ ipſius
ꝓuidebat. Juda eñ cadente ſucceſſit mat/ Act.1.d.
thias: ⁊ duodenarius numerꝰ mãſit. Nõ er
go fruſtra duodecim diſcipulos elegit do/
minꝰ/niſi q2 ipſe ſpiritalis ẽ dies. Sequant

ergo horę diē: prędicēt horę diē: horę illu-
ſtrenē a die: horę illuminenē a die: ⁊ per ho
rap̄ prędicationē credat mundus in diem.
Hoc ergo ait de cōpendio: Me ſeq̄mini/ſi
5 nō vultis offendere. **Et poſt hęc dicit
eis: Lazar⁹ amic⁹ noſter dormit:
ſed vado vt a ſomno excitē eum.**
Verū dixit: ſororibus mortuus erat: dn̄o
dormiebat. Hominibus mortuus erat/qui
eū ſuſcitare nō poterant. Nā dn̄s tanta eū
facilitate excitabaē de ſepulchro/ quāta tu
nō excitas dormiētē de lecto. Ergo ſm̄ po
tentiam ſuam dixit dormientē: quia et alij
mortui dicti ſunt in ſcripturis ſępe dormi-
1.theſſal.4.c. entes: ſicut apl's dicit: De dormientib⁹ au-
tē nolo vos ignorare fratres: vt nō contri-
ſtemini/ſicut et ceteri qui ſpem nō habent.
Ideo ⁊ ipſos dormientes appellauit: q2 re-
ſurrecturos p̄nūciauit. Dormit ergo om̄is
mortuus/⁊ bon⁹ ⁊ malus. Sed quomō in-
tereſt in ipſis qui quotidie dormiūt ⁊ exur
gunt: quid quiſq3 videat in ſomnis: alij ſen
tiūt lęta ſomnia/alij torquētia: ita vt euigi
lās dormire timeat/ne ad ipſa itep̄ redeat:
ſic vnuſquiſq3 hominū cum cauſa ſua dor-
mit: cū cauſa ſua ſurgit: ⁊ intereſt quali cu-
ſtodia quiſq3 recipiaē/ ad iudicē poſtea p̄-
ducēdus: Nā et receptiones in cuſtodia p̄
meritis cauſap̄ adhibenē: Alios iubentur
cuſtodire lictores/ humano et miti officio
atq3 ciuili: alij tradunē optionib⁹: alij mit-
tunē in carcerē: ⁊ in ipſo carcere nō oēs/ſed
p̄ meritis cauſap̄ in ima carcerī cōtrudun-
tur. Sicut ergo diuerſę cuſtodię agentiū in
officio: ſic diuerſę cuſtodię mortuop̄/et di-
uerſa merita reſurgentiū. Receptus ē pau
Luc.16.f. per: receptus eſt et diues: Sed ille in ſinu
abrahę: ille vbi ſitiret/⁊ guttā nō inueniret.
Habēt ergo oēs animę/ vt ex hac occaſiōe
inſtruā charitatē veſtrā: habēt oēs animę
4.ſen.diſ. cū de ſeculo exierint diuerſas receptiones
5+.ca.1. ſuas: habēt gaudiū boni/et mali tormēta.
Sed cum facta fuerit reſurrectio: ⁊ bonop̄
gaudiū ampli⁹ erit/⁊ malop̄ tormenta gra-
uiora/qn̄ cū corpore torquebunē. Recepti
ſunt in pace ſācti patriarchę/ p̄phetę/apl'i/
martyres/boni fideles: om̄es tn̄ adhuc i fi-
ne recepturi ſunt qd̄ p̄miſit deus. Promiſ-
ſa enī eſt reſurrectio etiā carnis/mortis cō-
ſūmatio/vita ęterna cū angelis: hoc om̄es
ſimul accepturi ſumus: Nā requiē quę cō-
tinuo poſt mortē datur: ſi ea dignus ē: tūc

accipit quiſq3 cū moriē. Priores accęperūt
patriarchę: videte ex quo requieſcūt. Po-
ſteriores p̄phetę/recentes apoſtoli/ multo
recentiores ſancti martyres/quotidie boni
fideles: Et alij in iſta requie tādiu ſunt/alij
non tādiu/alij paucioribus annis/alij recē
ti tēpore. Cū v̄o ab hoc ſomno euigilabūt:
ſimul omnes qd̄ p̄miſſum ē accępturi ſūt.
Lazarus amicus noſter dormit/ ſed vado
vt a ſomno excitem eū. **Dixerunt ergo
diſcipuli.** Quō intellexerunt ſic/ reſpon
derunt. **Domine/ſi dormit ſaluus
erit.** Solet enī eſſe ſomnus ęgrotantiū/ſa
lutis indiciū: **Dixerat autē ieſus de** 6
**morte eius: illi autē putauerunt/
q̄ de dormitione ſomni diceret.
Tunc ergo dixit eis ieſus manife
ſte.** Subobſcure enī dixerat dormit. Ait
ergo manifeſte: **Lazar⁹ mortu⁹ eſt: et
gaudeo p̄pter vos vt credatis q2
nō erā ibi.** Sed ſcio q2 mortuus ē: Eger
enī/nō mortuus fuerat nūciatus. Sed q̄d
lateret eū q̄ creauerat: et ad cui⁹ man⁹ ani-
ma morientis exierat: Hoc eſt qd̄ ait: Gau
deo p̄pter vos vt credatis quia nō ibi erā:
vt iā inciperēt admirari: quia dn̄s potuit
dicere mortuū/quod nec viderat nec audi-
erat. Ubi ſane meminiſſe debemus/q̄ ad-
huc etiam ipſop̄ diſcipulorū qui in eū cre-
diderant/miraculis ędificabaē fides: Non
vt ea quę nō erat eſſe inciperet/ ſed vt ea q̄
iam eſſe cęperat/creſceret: Quis tali verbo
vſus ſit/quaſi tunc credere inciperēt. Non
enī ait: Gaudeo p̄pter vos vt fides veſtra
augeatur ſiue firmetur/ſed ait/vt credatis.
Qd̄ intelligēdū eſt: vt ampli⁹ robuſtiuſq3
credatis. **Sed eamus ad eū. Dixit
ergo thomas q̄ diciē didymus ad
cōdiſcipulos: Eam⁹ ⁊ nos et mo-
riamur cū illo. Uenit itaq3 ieſus:
et inuenit eū quattuor dies iā in
monumento habentē.** De quattuor
diebus multa q̄dē dici poſſunt: ſicut ſe ha-
bent obſcura ſcripturap̄: quę p̄ diuerſitate
intelligentiū multos ſenſus pariūt. Dica-
mus et nos/quid nobis videaē ſignificare
mortuus quatriduanus. Quomō enī in il
lo ceco intelligimus quodāmodo humanū
genus: ſic forte ⁊ in iſto mortuo multos in
tellecturi ſumus. Diuerſis enī modis vna
res ſignificari poteſt. Homo qn̄ naſcitur: iā
cum morte naſciē: quia de adā peccatū tra-

Roma.5.b. bit. Ʋñ dicit apoſtolus: Per vnũ hominẽ
peccatũ intrauit in mundũ/ et p peccatum
mors: ⁊ ita in omnes hoies ptranſijt/ in quo
omnes peccauerũt. Ecce habes vnũ diem
mortis: qḋ homo trahit de mortis ppagi-
ne. Deinde creſcit: incipit accedere ad rati-
onales annos/ vt legẽ ſapiat naturalẽ: quã
Tobie.4.c. omnes habent in corde fixã: Qḋ tibi non
vis/ alij ne feceris. Nunquid hoc de paga-
nis dicit: et nõ in natura ipſa quodãmodo
legit? Furtũ vis pati? Ʋtiq̃ nõ vis: Ecce
lex in corde tuo. Qḋ nõ vis pati/ facere no
li. Et hãc legẽ transgrediunt homines: Ec-
ce alter dies mortis. Data eſt lex etiã diui-
nitus p famulũ dei moyſen. Dictũ eſt illic:
Exo.20. Nõ occides: nõ mechaberis: nõ falſũ teſti-
moniũ dices: honora patrẽ ⁊ matrẽ: nõ cõ-
cupiſces rẽ pximi tui. Ecce lex ſcripta eſt: ⁊
ipſa contemnit: Ecce tertius dies mortis.
Quid reſtat? Ʋenit et euangeliũ: predica-
tur regnũ celoꝝ: diffamat vbiq̃ chriſtus:
minat gehẽna: vita pmittit eterna/ ⁊ ipſa
contemnit: Transgrediunt homines euã-
geliũ: Ecce quart⁹ dies mortis. Merito iã
fetet. Nũqd ⁊ talibus eſt negãda miſcdia?
Abſit. Etiã ad tales dñs excitãdos nõ ne-
Ar.†Erat autem bethania iuxta hieroſolymam qſi ſtadys qndecim dignat accedere.† Multi aũt ex iude-
is venerant ad martham ⁊ mari-
am: vt conſolarent eas de fratre
ſuo. Martha ergo vt audiuit/ q2
dominus venit: occurrit illi. Ma-
b ria autem domi ſedebat. Dixit er-
go martha ad ieſũ: Dñe/ ſi fuiſſes
hic/ frater me⁹ non fuiſſet mortu-
us: ſed ⁊ nũc ſcio: q2 quecunq̃ po
poſceris a deo/ dabit tibi deus.
Nõ dixit/ ſed ⁊ modo rogo te/ vt reſuſcites
fratrẽ meũ. Ʋñ eñ ſciebat/ ſi fratri eius re-
ſurgere vtile fuerit. Hoc tñ dixit: ſcio quia
potes/ ſi vis facis. Ʋtrũ eñ facies/ iudicij
tui eſt/ nõ pſumptionis mee. Sed et nunc
ſcio/ q2 quecũq̃ popoſceris a deo/ dabit ti-
bi de⁹. Dicit illi ieſus: Reſurget fra
ter tuus. Hoc ambiguũ fuit. Nõ eñ ait:
mõ reſuſcito fratrẽ tuũ/ ſed reſurget frater
tu⁹. Dicit ei martha: ſcio q2 reſur-
get ĩ reſurrectiõe/ ĩ nouiſſimo die.
De illa reſurrectione ſecura ſũ: de hac incer
ta ſũ. Dicit ei ieſus: Ego ſũ reſurre
ctio et vita. Dicis: reſurget frater me⁹ in
nouiſſimo die. Ʋerũ dicis: ſed p quẽ tunc
reſurget põt ⁊ mõ: quia ego ſũ inquit reſur
rectio ⁊ vita. Audite fratres: audite qd di-
cat. Certe tota expectatio erat circumſtan
tiũ/ vt reuiuiſceret lazarus/ vn⁹ mortuus q̃-
triduanus. Audiam⁹ ⁊ reſurgam⁹: Q̃ mul-
ti ſunt in hoc populo/ quos pmit cõſuetu-
dinis moles. Forte audiunt me quidã qui-
bus dicit: Nolite inebriari vino in quo eſt Eph.5.d.
luxuria. Dicũt: nõ poſſumus. Forte audi-
unt me aliqui immũdi/ laſciuijs et flagitijs
inquinati/ quibus dicit: Nolite hoc facere
ne pereatis. Et reſpondẽt: nõ poſſum⁹ tol-
li a cõſuetudine noſtra. O dñe/ iſtos reſuſci-
ta. Ego ſũ inqt reſurrectio ⁊ vita. Ideo re-
ſurrectio/ quia vita. Qui credit in me:
etiam ſi mortuus fuerit viuet. Et
omis q̃ viuit ⁊ credit ĩ me: nõ mo-
riet in eternũ. Quid eſt h: Qui credit
in me/ etiã ſi mortu⁹ fuerit viuet? Sicut la-
zarus mortuus ẽ viuet: Quia nõ eſt deus Matth.22.d.
mortuoꝝ ſed viuoꝝ. De olim mortuis pa-
tribus: hoc ẽ de abraã ⁊ iſaac et iacob: tale
reſpõſum iudeis dedit: Ego ſũ deus abraã
et deus iſaac ⁊ deus iacob. Nõ eſt de⁹ mor
tuoꝝ ſed viuoꝝ. Omnes eñ illi viuũt. Cre
de ergo: ⁊ ſi mortuus fueris viues. Si autẽ
nõ credis: et cũ viuis mortuus es. Probe-
mus et hoc: quia ſi nõ credis ⁊ viuis/ mor-
tuus es. Cuidã dñs differẽti ſequi eũ et di-
centi: Eã pus ſepelire patrẽ meũ: ſine inqt Matth.18.d.
mortuos ſepelire mortuos ſuos: tu veni ſe-
quere me. Erat ibi mortuus ſepeliẽd⁹: erãt
ibi ⁊ mortui mortuũ ſepulturi. Ille mortu-
us in carne/ illi ĩ anima. Ʋñ mors ĩ anima?
Quia nõ eſt fides. Ʋñ mors ĩ corpe? Quia
nõ eſt ibi aĩa. Ergo anime tue aĩa fides eſt.
Qui credit in me inqt/ etiã ſi mortu⁹ fuerit
in carne/ viuet in aĩa: donec reſurgat ⁊ caro
nũq̃ poſtea moritura: hoc ẽ q̃ credit in me/
licet moriat viuet: Et ois q̃ viuit ĩ carne et
credit in me: ⁊ ſi moriat ad tps ppter mor-
tẽ carnis: nõ moriet in eternũ/ ppter vitã
ſpũs et immortalitatẽ reſurrectionis. Hoc
eſt qḋ ait: Et omis qui viuit ⁊ credit in me
nõ moriet in eternũ. Credis hoc? Ait
illi: Ʋtiq̃ dñe: Ego credidi/ quia
tu es chriſtus filius dei: qui ĩ hũc
mundum veniſti. Qñ hoc credidi ſti?
Credidi quia tu es reſurrectio: credidi q2
tu es vita: credidi q2 q̃ credit in te: et ſi mo
riatur/ viuet: ⁊ qui viuit ⁊ credit ĩ te/ nõ mo
rietur in eternũ. Et cum hec dixiſſet:
abijt ⁊ vocauit mariã ſororẽ ſuã

ſilẽtio dicens: Magiſter adeſt/et
vocat te. Aduertendũ eſt/quemadmodũ
ſuppreſſam vocẽ ſilentiũ nuncupauit: Nã
quomõ ſiluit que dixit: Magiſter adeſt/et
vocat te? Aduertendũ etiã quemadmodũ
euangeliſta non dixerit: vbi vel quãdo vel
quomõ mariã dñs vocauerit: vt hoc i ver/
bis marthe potius intelligeret narratiõis
breuitate ſeruata. Illa vt audiuit: ſur
git cito/ et venit ad eum. Nondũ
em̃ venerat ieſus in caſtellũ: ſed
erat adhuc in illo loco/ vbi occur/
rerat ei martha. Judei igit̃ q̃ erãt
cum illa in domo et conſolabant̃
eã: cum vidiſſent mariã quia cito
ſurrexit et exijt: ſecuti ſunt eã dicẽ
tes: q2 vadit ad monumentũ/ vt
ploret ibi. Quare pertinuit hoc ad euã/
geliſtã narrare? Ut videamus que occaſio
fecerit/ vt plures ibi eſſent quãdo lazarus
reſuſcitatus ẽ. Putãtes em̃ iudei ꝓpterea
illã feſtinare: vt doloris ſui ſolatiũ lachry/
mis quereret: ſecuti ſunt eã: vt tã grãde mi/
raculũ quatriduani mortui reſurgentis te/
ſtes plurimos inueniret. Maria autẽ
cum veniſſet vbi ieſus erat: vidẽs
eum cecidit ad pedes eius/ et di/
xit ei: Domine/ſi fuiſſes hic: frater
me9 non eſſet mortuus. Jeſus er/
go vt vidit eã plorantẽ: et iudeos
qui cũ illa erant plorãtes: fremu/
it ſpũ et turbauit ſemetipſũ/et di/
xit: Ubi poſuiſtis eũ? Neſcio quid no/
bis inſinuauit fremẽdo ſpiritu/ et turbãdo
ſeipſũ. Quis em̃ euz poſſet niſi ſeipſũ ipſe
turbare? Itaq3 frẽs mei: primo hic attẽdi/
te poteſtatẽ: ⁊ ſic inquirite ſignificationẽ.
Turbaris tu nolẽs: turbatus eſt chriſt9/ q2
voluit. Eſuriuit ieſus: verũ eſt/ſed quia vo/
luit. Dormiuit ieſus: verũ eſt/ ſed q2 volu/
it. Contriſtatus eſt ieſus: verũ eſt/ ſed quia
voluit. Mortuus eſt ieſus: verũ eſt/ ſed q2
voluit. In illi9 poteſtate erat/ ſic vel ſic af/
fici vel nõ affici. Uerbũ em̃ animã ſuſcepit
et carnẽ: totius hominis ſibi coaptãs in ꝑ/
ſone vnitate naturã: Nã ⁊ anima apoſtoli
verbo illuſtrata eſt: Anima petri verbo il/
luſtrata eſt: Anima pauli: ⁊ aliorũ apoſto/
lorũ/ſanctorũ ꝓphetarũ verbo illuſtrate ſũt
Joh.1.b. anime: ſed de nulla dictũ ẽ: Uerbũ caro fa/
Joh.10.f. ctũ eſt. De nulla dictũ ẽ: Ego et pater vnũ
ſumus. Anima ⁊ caro chriſti cũ verbo dei/

vna ꝑſona ẽ/vnus chriſtus ẽ: ac ꝑ hoc vbi
ſumma poteſtas ẽ/ſm volũtatis nutũ tra/
ctatur infirmitas: hoc eſt/ turbauit ſemet/
ipſũ. Dixi poteſtatẽ/attẽdite ſignificatio/ K
nẽ. Magnus reus eſt/ quẽ mortis quatri/
duũ et illa ſignificat ſepultura. Quid ẽ er/
go ꝙ turbat ſemetipſũ chriſt9/ niſi vt ſigni/
ficet tibi/quomõ turbari tu debeas: cũ tan
ta mole peccati grauaris et ꝓmeris? Atten
diſti em̃ te: vidiſti te reũ: cõputaſti tibi: Il/
lud feci/⁊ pepcit mihi deus: illud cõmiſi/ et
diſtulit me. Euangeliũ audiui/et contẽpſi.
Baptizatus ſum/⁊ iterũ ad eadẽ reuolutus
ſum. Quòd facio/quo eo/vñ euado? Quã/
do iſta dicis: iã fremet chriſtus: quia fides
fremit. In voce fremẽtis apparet ſpes re/
ſurgentis: ſi ipſa fides eſt intus/ibi eſt chri/
ſtus fremẽs. Si fides in nobis/chriſtus in
nobis. Quid em̃ aliud ait apſus habitare Eph.3.d.
chriſtũ ꝑ fidẽ in cordibus veſtris? Ergo fi/
des tua de chriſto: chriſtus ẽ in corde tuo.
Hinc eſt illud ꝙ dormiebat in naui: ⁊ cũ pe
riclitarent̃ diſcipuli: iã iminente naufragio
acceſſerunt ad eũ/et excitauerunt eũ. Sur/ Math.8.c.
rexit chriſtus: imꝑauit ventis et fluctib9: et
facta eſt trãquillitas magna. Sic et tu: in/
trãt venti cor tuũ: vtiq3 nauigas/vbi hanc
vitã tanq3 ꝓcelloſum et periculoſũ pelag9
tranſis: intrãt vẽti: mouẽt fluctus: turbãt
nauẽ. Qui ſunt venti? Audiſti ꝯuitiũ: ira/
ſceris: conuitiũ ventus eſt: iracũdia fluct9
eſt. Periclitaris: diſponis reſpõdere: diſpo
nis maledictũ ꝓ maledicto reddere: iã na/
uis ꝓpinq̃t naufragio. Excita chriſtũ dor/
mientẽ: Ideo em̃ fluctuas/⁊ mala ꝓ malis
reddere ꝑparas: q2 chriſtus dormit i naui.
In corde em̃ tuo ſomnus chriſti/obliuio fi/
dei: Nã ſi excitas chriſtũ: id ẽ/recolas fidẽ:
quid tibi dicit tanq3 vigilans chriſt9 in cor/
de tuo? Ego audiui/demoniũ habes: et ꝓ
eis oraui. Audit dñs/et patit̃: audit ſeru9/
⁊ indignat̃? Sed vindicare vis. Quid em̃?
Ego iam ſum vindicatus. Cũ hec tibi loq̃/
tur fides tua: quaſi imperat̃ ventis et flu/
ctibus: et fit trãquillitas magna. Quomõ
ergo hoc eſt excitare chriſtũ in naui/excita/
re fidẽ: ſic in corde hominis quẽ ꝓmit ma/
gna moles ⁊ ꝯſuetudo peccati/in corde ho/
minis trãſgreſſoris etiã ſancti euãgelij cõ/
tẽptoris ⁊ penarũ eternarũ. Fremat chriſt9/
increpet ſe homo. Audi adhuc. Fleuit chri L
ſtus: fleat ſe hõ. Quare em̃ fleuit chriſtus:

niſi quia flere hominē docuit? Quare fre/
muit et turbauit ſemetipſū/niſi quia fides
hoīs ſibi merito diſplicentis/fremere quo/
dāmodo debet in accuſatione maloꝝ ope/
rū: vt violētię pęnitēdi/ cedat conſuetudo
peccandi? Et dixit: vbi poſuiſti eū?
Sciſti quia mortuus ſit: et vbi ſit ſepultus
ignoras? Et iſta ſignificatio eſt: qꝛ ſic per/
ditū hominē quaſi neſcit deus. Non auſus
ſum dicere neſcit. Quid enī illic neſcit? Sꝫ
quaſi neſcit. Unde hoc ꝓbamus? Domi/
Matth.7. et.25. nū audi dicturū in iudicio: Nō noui vos:
diſcedite a me. Quid eſt nō noui vos? Nō
vos video in luce mea: non vos video in
illa iuſticia quā noui. Sic et hic tanꝗ ne/
ſciens talē peccatorē/dixit: Ubi poſuiſtis
eū. Talis eſt vox dei in paradiſo poſteaꝗ
Gen.3.b. homo peccauit: Adā vbi es? Dicunt ei:
Domine veni et vide: Quid ē/vide?
Miſerere. Uidet enī dn̄s quādo miſeret:
vnde illi dicit: Uide humilitatē meā et la/
borem meū: et dimitte oīa peccata mea.
Et lachrymatus ē ieſus: Dixerūt
ergo iudei: Ecce quomodo ama/
Matth.9.b. bat eū. Quid eſt amabat eū? Non veni
vocare iuſtos/ſed peccatores in pęnitenti/
am. Quidā autē dixerūt ex ipſis:
Non poterat hic qui aperuit ocu
los ceci facere vt et hic non more/
ret? Qui noluit facere vt nō moreret: pl᷒
eſt qđ facturus ē/vt mortuus ſuſcitet. Je/
ſus autē rurſus fremēs in ſemet/
ipſo/venit ad monumētū. Fremet ⁊
in te/ſi diſponis reuiuiſcere. Omni homi/
ni dicit/qui premit peſſima conſuetudine.
Uenit ad monumentū. Erat autē ſpe/
lunca: et lapis ſuppoſit᷒ erat ei.
Mortu᷒ ſub lapide: reus ſub lege. Scitis
Exo.31.d. enī quia lex ꝙ data eſt iudęis in lapide ſcri/
pta eſt. Oēs autē rei ſub lege ſunt: bene
1.timoth.1.b. viuentes in lege ſunt. Juſto lex poſita nō
eſt. Quid ē ergo lapidē remouere? Grati/
am ꝑdicare. Apoſtolus enī paul᷒ miniſtrū
2.Cor.3.b. ſe dicit noui teſtamēti: nō littera/ſed ſpiri/
tu: Nā littera inquit occidit/ ſpiritus autē
viuificat. Littera inquit occidēs/ quaſi la/
pis eſt premēs. Remouete inquit lapi
dē. Remouete legis pondus: gratiā ꝑdi/
Gal.3.d. cate. Si enī data eſſet lex quę poſſit viuifi/
care: oīno ex lege eſſet iuſticia: ſed conclu
ſit oīa ſcriptura ſub peccato: vt ꝓmiſſio
ex fide ieſu chriſti daret credētibus: Ergo
remouete lapidē. Dicit ei martha ſo/
ror ei᷒ ꝗ mortu᷒ fuerat: Dn̄e iā fe/
tet: quatriduan᷒ enī ē. Dicit ei ie/
ſus: Nōne dixi tibi/quia ſi credi/
deris/videbis gloriā dei? Quid ē vi/
debis gloriā dei? Quia ⁊ putentē ⁊ quatri
duanū reſuſcitat. Oēs enī peccauerūt: ⁊ Roma.3.d.
egent gloria dei. Et vbi abundauit pecca/ Roma.5.d.
tū/ſupabundauit ⁊ gratia. Tulerūt er/
go lapidē. Jeſus autē eleuatis ſur
ſum oculis/dixit: Pater gratias
ago tibi/ qm̄ audiſti me: Ego au/
tē ſciebam quia ſemp me audis:
ſed ꝓpter populū qui circumſtat
dixi: vt credant quia tu me miſiſti.
Hec cum dixiſſet/voce magna cla
mauit. Fremuit/lachrymatus ē/voce ma
gna clamauit. Quꝫ difficile ſurgit/ quē mo/
les malę conſuetudinis premit: Sed tamē
ſurgit: occulta gratia int᷒ viuificat: ſurgit
poſt vocē magnā. Quid ē factū? Uoce ma
gna clamauit: Lazare veni foras. Et
ſtatim ꝓdijt qui fuerat mortu᷒/ li/
gat᷒ man᷒ ⁊ pedes inſtitis: et facies
illi᷒ ſudario erat ligata. Quomō ꝓ/
ceſſit ligatis pedib᷒ miraris: ⁊ non miraris
quia ſurrexit quatriduan᷒? Jn vtroqꝫ po/
tētia dn̄i erat/nō vires mortui. Proceſſit/
et adhuc ligatus ē/adhuc inuolutus: tn̄ iā
foras ꝓceſſit. Quid ſignificat? Quādo cō/
temnis/mortuus iaces. Et ſi tanta quāta
dixi cōtemnis/ſepult᷒ iaces. Quādo ꝯfite/
ris/ꝓcedis. Quid eſt enī ꝓcedere/niſi ab oc
cultis velut exeūdo te manifeſtare? Sꝫ vt
ꝯfitearis/de᷒ facit magna voce clamando:
id ē/magna gratia vocando. Jdeo cū ꝓceſ/
ſiſſet mortu᷒ adhuc ligat᷒ confitēs et adhuc
re᷒: vt ſoluerent pctā ei᷒: miniſtris hoc di/
xit domin᷒: ſoluite illum et ſinite
abire. Quid ē/ſoluite ⁊ ſinite abire? Quę Matth.18.d.
ſolueritis i terra/ſoluta erūt i cęlo. Multi
ergo ex iudęis ꝗ venerāt ad mari
am et viderunt ꝙ fecit ieſus/credi/
derūt i eū. Quidā aūt ex ipſis abi
erūt ad phariſęos et dixerūt eis ꝙ
fecit ieſus. Nō omnes ex iudęis qui cō/
uenerant ad mariā/crediderūt: ſed tamen
multi. Quidaꝫ vero ex eis/ſiue ex iudęis ꝗ
conuenerāt/ſiue ex eis qui crediderāt: abie
runt ad phariſęos/⁊ dixerunt eis ꝙ fecit ie/
ſus: ſiue annūciādo vt ipſi crederēt: ſiue po
tius ꝓdēdo vt ſęuirēt. Sed quomodolibet

et a quibuſlibet/ ad phariſeos iſta perlata
M ſunt. Collegerunt pōtifices ꝛ pha-
riſei conciliū/ et dicebant: Quid
facim⁹? Hec tamen dicebant/ credamus:
Plus eñi pditi homines cogitabant quo-
modo nocerent vt perderēt: ꝙ quomō ſibi
conſulerent ne perirēt: Et tamē timebāt/ ꝛ
quaſi conſulebant. Dicebant eñi: Quid fa
ciem⁹: quia hic homo multa ſigna
facit: Si dimittimus eum ſic: om-
nes credent in eū: Et venient ro-
mani: et tollent noſtrū locū ꝛ gen
tem. Temporalia perdere timuerūt: et vi-
tam eternā non cogitauerunt: ac ſic vtrūqꝫ
amiſerunt: Nā et romani poſt dñi paſſio-
nem et glorificationē/ tulerunt eis ꝛ locū ꝛ
gentē/ expugnādo et trāſferendo. Et illud
Matth. 8. b. eos ſequit̄ quod alibi dictuꝫ eſt: Filij autē
regni huius ibunt in tenebras exteriores.
Hoc autē timuerūt: ne ſi omnes in chriſtū
crederent/ nemo remaneret qui aduerſus
romanos ciuitatē dei templūqꝫ defende-
ret: quoniā contra ipſum templū/ et contra
ſuas paternas leges/ doctrinā chriſti eē ſen
tiebant. Unus autem ex ipſis cai-
phas: cum eſſet pontifex anni illi-
us/ dixit eis: Uos neſcitis quicqꝫ
nec cogitatiſ: quia expedit vobis
vt vnus moriatur homo ꝓ popu
lo: et nō tota gēs pereat. Hoc au
tē a ſemetipo nō dixit: ſed cū eſſet
pontifex anni illi⁹ ꝓphetauit. Hic
docemur etiā homines malos ꝓpheciē ſpi
ritu futura ꝑdicere. Quod tamē euangeli-
ſta diuino tribuit ſacramento: qꝛ pontifex
fuit: id eſt/ ſūmus ſacerdos/ Poteſt aūt mo
uere quomodo dicat̄ pontifex anni illius:
cū deus vnū conſtituerit ſummū ſacerdo-
tem: cui mortuo vnus ſuccederet. Sed in-
telligendū eſt/ ꝑ ambitiones et cōtentiōes
inter iudeos/ poſtea conſtitutuꝫ vt plures
eſſent: et ꝑ annos ſingulos vicibus mini-
Luc. 1. a. ſtrarent. Nā et de zacharia hoc dicit̄: Fa-
ctū eſt autē cū ſacerdotio fungeret̄ zacha-
rias in ordine vicis ſuē ante deū: ſm con-
ſuetudinē ſacerdotij/ ſorte exijt vt incenſū
poneret/ ingreſſus in templū dñi. Hinc ap-
paret plures eos fuiſſe/ et vices ſuas habu-
iſſe: Nā incenſū non licebat ponere niſi ſū-
mo ſacerdoti: Et forte etiā vnū annū plu-
res adminiſtrabāt: quib⁹ alio anno alij ſuc
cedebāt: ex quibus forte exibat quis vt in-
cenſum poneret. Quid eſt ergo qđ ꝓphe-
tauit caiphas? Quia ieſus moritur⁹
erat pro gente: Et non tm̄ ꝓ gen-
te: ſꝫ vt filios dei qui erāt diſper-
ſi congregaret in vnū. Hoc euangeli-
ſta addidit: nā cayphas de ſola gente iude-
orū ꝓphetauit: in qua erant oues/ de quib⁹
ait ipſe dñs: Non ſum miſſus niſi ad oues Matth. 15. c.
quē perierūt dom⁹ iſrael. Sed nouerat euā
geliſta eſſe alias oues quē nō erant de hoc
ouili: quas oportebat adduci/ vt eſſet vnū Joh. 10. c.
ouile ꝛ vnus paſtor. Hec aūt ſm ꝑdeſtina-
tionē dicta ſunt: nā neqꝫ oues eius/ nec filij
dei adhuc erāt/ q̄ necdū crediderāt. Ab il-
lo ergo die cogitauerūt vt interfi
cerēt eū. Jeſus ergo iā nō in palā
ambulabat apud iudēos: ſꝫ abijt
in regionē iuxta deſertū in ciuita-
tē q̄ dicit̄ effrē: ꝛ ibi morabat̄ cum
diſcipulis ſuis: Nō quia potētia eius
defecerat: in qua vtiqꝫ ſi vellet/ ꝛ palā iude-
is conuerſaret̄: ꝛ nihil ei facerent: ſed in ho-
minis infirmitate viuēdi exemplū diſcipu
lis mōſtrabat. In quo apparet nō eſſe pec-
catū/ ſi fideles eius q̄ ſunt mēbra eius: ocu-
lis perſequētiū ſe ſubtraherēt: ꝛ furorē ſce-
leratoꝝ latendo potius deuitarēt/ ꝙ ſe of-
ferendo magis accenderent.

Ab eo qđ ait: Proximū erat pa-
ſcha iudeoꝝ: vſqꝫ ad id quod ait:
Multi ꝓpter illū abibāt et crede-
bant in ieſum: Tractatus. L.

Eſternam le- N

b ctionē ſancti euāgelij de qua
locuti ſum⁹ quod dñs dedit:
hodierna ſequitur: de qua lo
cuturi ſumus quod dñs dabit. Quedā in
ſcripturis tā manifeſta ſunt: vt potius au-
ditorem ꝙ expoſitorē deſiderent. In eis
nos immorari nō oportet: vt neceſſarijs in
quibus immorandū eſt/ tempus ſufficiat.
Proximū ergo erat paſcha iude-
orū. Illū diem feſtū/ iudei cruentū habē-
re dñi ſanguine voluerūt. Illo die feſto oc-
ciſus ē agnus/ q̄ nobis eundē diē feſtū ſuo
ſanguine cōſecrauit. Conſiliū erat inter iu-
dēos de occidēdo ieſu: Ille q̄ de celo vene-
rat pati/ ꝓpinqre voluit loco paſſionis: qꝛ
iminebat hora paſſionis. Aſcenderunt
ergo multi hieroſolymā d̄ regio-
ne an̄ paſcha/ vt ſctificarēt ſeipoſ.

Hoc faciebant iudei ſm preceptū dñi per
ſanctū moyſen in lege mandatū: vt die fe-
ſto quo paſcha erat/omnes vndiq̧ conue-
nirent: et illius diei celebratione ſanctifi-
carent. Sed illa celebratio vmbra erat fu-
turi. Quid eſt vmbra futuri? Prophetia
chriſti venturi/ pphetia pro nobis illa die
paſſuri: vt tranſiret vmbra/et lux veniret:
vt trāſiret ſignificatio/ et veritas teneret.
Habebāt ergo iudei paſcha in vmbra/nos
in luce. Quid eñi opus erat vt dñs eis pre-
ciperet per ipſum feſtū diem ouē occidere:
Eſaie.53.c. niſi quia ille erat de quo pphetatū eſt: Si-
cut ouis ad immolandū ductus eſt. San-
Exod.12.d. guine occiſi pecoris iudeorū poſtes ſigna-
ti ſunt. Sanguine chriſti frontes noſtre ſi-
gnant: ⁊ illa ſignatio que erat ſignificatio:
data eſt ab oñibus ſignatis exterminato-
rem phibere. Signū chriſti a nobis repel-
lit exterminatorē/ſi cor noſtrū recipiat ſal-
uatorē. Quare hoc dixi? Quia multi po-
ſtes habēt ſignatos: et intus nō manet ha-
bitator. Agitatores facile habēt in fronte
ſignū chriſti: ⁊ corde nō recipiūt verbū chri-
ſti. Ideo dixi fratres qđ repeto: ſignū chri-
ſti a nobis repellit exterminatorē/ ſi cor no
ſtrū habeat chriſtū habitatorē. Hec dixi/ne
quis forte cogitaret/quid ſibi vellēt iſta fe
ſta iudeorū. Uenit ergo ieſus tanq̄ ad vi-
ctimā: vt verū paſcha nos haberemus: cū
eius paſſionē tanq̄ ouis immolationē ce-
lebraremus. Querebant ergo ieſū:
ſed male. Beati eñi qui querūt ieſū/ſ; bñ.
Illi querebāt ieſū/vt nec ipſi haberent eū/
nec nos: ſed ab ipſis abſcedentē ſuſcepim⁹
nos. Rephendunt qui querūt: laudant q̄
querūt. Animus eñ querētꝭ aut laudē in-
uenit/aut damnationē. Habes eñ ⁊ i pſal-
Pſ.39. mis: Cōfundant ⁊ reuereant: qui querunt
animā meā. Iſti ſunt qui male querebāt.
Pſ.141. Alio aūt loco dicit: Perijt fuga a me: ⁊ nō
eſt q̄ requirat animā meā. Culpant q̄ que-
rebāt: culpant qui nō querebāt. Ergo que-
ramus chriſtū vt habeam⁹: queram⁹ vt te-
neamus: ſed nō vt occidamus: Nam et illi
nō ideo querebāt vt tenerēt/ſed vt cito nō
haberēt. Querebāt ergo: et loqueban-
tur inter ſe: Quid putatis q; non
venit ad diē feſtū? Dederunt aūt
pōtifices ⁊ phariſei mandatū: vt
ſi quis cognouerit vbi ſit/indicet/
vt apprehendant eū. Nos indicem⁹
modo iudeis vbi ſit chriſtus: vtinā velint
audire et apprehēdere. Quicūq̧ ſunt ex ſe-
mine illoꝝ qui dederant mandatū/ vt indi
carēt eis vbi eſſet chriſtus: veniāt ergo ad
eccleſiā: audiant vbi ſit chriſtus/ et appre-
hendant eū. A nobis audiant: ⁊ ex euange
lio audiāt. Occiſus eſt a parentibus eorū:
ſepultus eſt/reſurrexit: a diſcipulis agnit⁹:
ante oculos eoꝝ aſcendit in celū: ibi ſedet
ad dexterā patris: Qui iudicatus ē/ventu
rus eſt iudex. Audiant et teneāt. Reſpon-
det: Quem tenebo? Abſentē? Quomō in
celum manū mittā/vt ibi ſedentē teneam?
Fidem mitte/et tenuiſti. Parentes tui te-
nuerunt carne: tu tene corde: quoniā chri-
ſtus abſens etiā p̄ſens eſt. Niſi p̄ſens eſſet/
a nobis ipſis teneri nō poſſet. Sed quoniā
verū eſt qđ ait: Ecce ego vobiſcū ſum vſq̧ Matth.28.d.
ad conſūmationē ſeculi. Et abijt/et hic ē:
et redijt/et nos nō deſeruit. Corpus eñ ſu
um intulit celo: maieſtatē non abſtulit mū
do. Ieſus ergo añ ſex dies paſche B
venit bethaniā/vbi fuerat lazar⁹ Ca.12.
mortuus/ quem ſuſcitauit ieſus.
Fecerunt autē ei ibi cenā: et mar-
tha miniſtrabat: Lazar⁹ vo vn⁹
erat ex diſcumbentib⁹. Ne putarēt
homines phantaſma eſſe factū quia mor-
tuus reſurrexit: vnus erat ex recumbenti-
bus: viuebat/loquebat/epulabat/veritas
oſtendebat: infidelitas iudeoꝝ confunde-
bat. Diſcūbebat ergo ieſus cū lazaro ⁊ ce-
teris: Miniſtrabat martha vna ex ſororib⁹
lazari. Maria vo altera ſoror lazari ac
cepit librā vnguenti nardi piſtici
pcioſi: ⁊ vnxit pedes ieſu: ⁊ exter-
ſit capillis ſuis pedes ei⁹: ⁊ dom⁹
impleta ē ex odore vnguenti. Fa-
ctū audiuimus: myſteriū requiram⁹. Que-
cunq̧ anima fidelis vis eſſe cū maria: vn-
ge pedes dñi precioſo vnguento. Unguē-
tum illud iuſticia fuit: ideo libra fuit. Erat
aūt vnguentū nardi piſtici precioſi. Q; ait
piſtici/ locū aliquē credere debem⁹/vñ hoc
erat vnguentū pcioſū. Nec tñ hoc vacat: ⁊
ſacramento optime cōſonat. Piſtis gre-
ce fides dicit. Querebas operari iuſticiā:
Iuſtus ex fide viuit: Unge pedes ieſu bñ Abacuk.2.a.
viuēdo: dominica ſectare veſtigia: capillis Roma.1.b.
terge. Si habes ſuperflua/da pauperib⁹: ⁊
dñi pedes terſiſti. Capilli eñ ſupflua corpo
ris videt. Habes qđ agas d ſupfluis tuis.

Tibi ſupflua ſunt: ſed dñi pedibus neceſ-
ſaria ſūt. Forte in terra dñi pedes indigēt.
De quibus eñ niſi de membris ſuis in fi-
Matth.25.d. ne dicturus ē: Cū vni ex minimis meis fe-
ciſtis/mihi feciſtis? Supflua veſtra impē-
diſtis/ſed pedib⁹ meis obſecuti eſtis. Do-
mus autē impleta eſt odore: mūdus imple-
tus eſt fama bona: Nā odor bonus fama
bona eſt. Qui male viuūt et chriſtiani vo-
cant/iniuriā chriſto faciūt: De qualib⁹ di-
Eſaie.52.b. ctū eſt/q̄ p eos nomen dñi blaſphematur.
Roma.2.d. Si p tales nomen dei blaſphemat/per bo-
2.Cor.2.d. nos nomen dñi laudat. Audi aplm: Chri-
ſti bonus odor ſumus inquit in omi loco.
Cant.1.a. Dicit et in canticiſcanticorū: Oleum effu-
ſum nomen tuū. Ad aplm reuoca intenti-
onē. Chriſti inquit bonus odor ſum⁹ in om-
ni loco/ꝛ in his qui ſalui fiūt/ꝛ in his q̄ pe-
reunt: Alijs ſum⁹ odor vitę in vitam: alijs
odor mortis in mortē. Et ad hęc q̄s idone-
us? Occaſionē nobis p̄bet p̄ſens lectio ſan-
cti euangelij de odore iſto ita loqui: vt et a
nobis ſufficienter dicat: et a vobis diligē-
2.Cor.2.d. ter audiat/apoſtolo ipſo ita dicente: Et ad
hęc quis idoneus? Ergo vt inde nos cone-
mur loqui: nūquid idonei ſumus: aut vos
audire hęc idonei eſtis? Hęc audire vos q̄-
dem idonei eſtis: nos quidē idonei nō ſu-
mus: ſed idoneus eſt ille qui p nos dignet
C dicere/quod vobis p̄ſit audire. Ecce apo-
ſtolus/bon⁹ odor ē ſicut dicit ipſe: ſed ipſe
odor alijs eſt odor vitę in vitā/alijs autē
odor mortis in mortē: tñ bon⁹ odor. Nūqd
eñ ait: Alijs ſum⁹ bon⁹ odor ad vitā: alijs
malus odor ad mortē? Bonū odorē ſe di-
xit/non malū: ꝛ eundē bonū odorē alijs ad
vitam dixit/alijs ad mortē. Fęlices qui bo-
no odore viuunt. Quid autē infęlicius il-
lis qui bono odore moriunt? Et quis ē ait
aliquis quē bonus odor occidit? Hoc ē qđ
ait apoſtol⁹: Et ad hęc quis idone⁹? Quo-
modo ea facit deus miris modis/ vt bono
odore ꝛ boni viuant/ꝛ mali moriant: quo-
modo ſit/quantū dñs inſpirare dignatur/
oſtendā: Nam fortaſſe ibi latet altior intel-
lectus: q̄ a me nō poteſt penetrari: Tamen
quouſq̄ penetrare potero/vobis nō debet
denegari paulū apoſtolū bene agentē/ bñ
viuentē/iuſticiam verbo prędicantē/opere
demonſtrantē/doctorē mirabilē/fidelē diſ-
penſatorē: fama vſq̄quaq̄ diſſeminabat:
quidā diligebant/ quidā inuidebant: Nā
ipſe quodā loco ait de quibuſdā: q̄ non ca- Phil.1.c.
ſte/ſed p inuidiā chriſtū annūciarent: exiſti-
mantes inquit tribulationē ſuſcitare vin-
culis meis. Sed quid ait? Siue occaſione/
ſiue veritate chriſtus annūcietur: Annun-
cient qui me amāt: annūcient qui mihi in-
uident. Illi bono odore viuūt: et illi bono
odore moriunt. Tamē vtriſq̄ prędicātib⁹
nomē chriſti annunciet: odore optimo mū-
dus impleat. Amaſti bene agentē: vixiſti
bono odore. Inuidiſti bñ agēti: mortuus
es bono odore. Nūquid quia mori volui-
ſti/ idō odorē illū malū eſſe feciſti? Noli in-
uidere/ et nō occidet te bonus odor. Deni-
q̄ audi ꝛ hic ex vnguēto iſto: quō alijs erat
odor bonus in vitā/alijs odor mal⁹ in mor-
tem. Poſteaq̄ hoc fecit religioſa maria ad
dñi obſequium: continuo vnus ex di-
ſcipulis eius / iudas ſcariothis q̄
cum erat traditur⁹/ dixit: Quare D
hoc vnguentū non venijt trecen-
tis denarijs/et datum eſt egenis?
Ue tibi miſer: bon⁹ odor occidit te. Quare
eñ hoc dixerit: euāgeliſta ſanctus aperuit.
Putarem⁹ aūt ꝛ nos/ſi mens ipſius nobis
p euangeliū nō p̄deret: pauperū cura hoc
illū dicere potuiſſe. Nō ita eſt. Sed quid?
Audi teſtē veracē. Dixit autē hoc: nō
quia de egenis ptinebat ad illū:
ſed q2 fur erat et loculos habēs:
Et ea que mittebatur portabat.
Portabat/an exportabat? Sed miniſterio
portabat/furto exportabat. Ecce audite q2
iudas iſte nō tunc pverſus factus ē/quādo
a iudęis corruptus dñm tradidit. Plęriq̄
eñ incurioſi euangelij/ exiſtimāt tunc pe-
riſſe iudā/ quādo accępit a iudęis pecuniā
vt dominū traderet. Nō tūc perijt. Iā fur
erat/et dominū perdit⁹ ſequebat: quia nō
corde/ſed corpore dominū ſequebat. Duo-
denariū numerū aploꝝ implebat: apoſto-
licā beatitudinē non habebat. Ad imagi-
nē fuerat duodecimus. Quo iuda decidē- Act.1.d.
te/ꝛ matthia ſuccedēte: et ſuppleta ē apoſto-
lica veritas: et numeri pmanſit integritas.
Quid ergo voluit domin⁹ noſter ieſus chri-
ſtus fratres mei admonere eccleſiā ſuam:
quādo vnū perditū inter duodecim habe-
re voluit/ niſi vt malos toleremus: ne cor-
pus chriſti diuidam⁹? Ecce inter ſanctos ē
iudas: ecce fur ē iudas. Et ne cōtēnas / fur
ſacrilegus: nō qualiſcūq̄ fur. Fur loculoꝝ/

ſed dominicoꝝ: loculoꝝ/ ſed ſacroꝝ. Si
crimina diſcernũtur in foro/qualiſcũq; fur/
ti/et peculatus. Peculatus em̄ dicit̃ furtũ
de re publica: et nõ ſic iudicat̃ furtũ rei pri/
uatę quomõ publicę: quãto vehementius
iudicãdus eſt fur ſacrilegus/ qui auſus fu/
erit vndecũq; tollere: hoc eſt et de eccleſia
tollere. Qui aliquid de eccleſia furat̃: iudę
ꝓdito cõparatur. Talis erat iſte iudas: ⁊ ta
men cũ ſanctis diſcipulis vndecim intra/
bat et exibat. Ad ipſã dominicã cęnã pa/
riter acceſſit: conuerſari cũ eis potuit: eos
1.Cor.6.d. inquinare nõ potuit. De vno pane ⁊ petr⁹
et iudas accępit: ⁊ tamẽ quę pars fideli cũ
infideli? Petrus em̄ accępit ad vitã: iudas
ad mortẽ. Quomodo em̄ ille odor bonus:
ſic ille cib⁹ bonus. Sicut ergo odor bon⁹:
ita ⁊ cibus bonus/ bonos viuificat/malos
1.Cor.11.g. mortificat. Qui em̄ mãducauerit indigne:
iudiciũ ſibi manducat et bibit. Judiciũ ſi/
bi/nõ tibi. Si iudicium ſibi nõ tibi/ tolera
malũ bonus: vt venias ad pmia bonoꝝ:
12.q.1.c. exemplũ. ne mittaris in pęnã maloꝝ. Exemplũ do/
mini accipe conuerſantis in terra: Quare
habuit loculos cui angeli miniſtrauerũt:
niſi qꝛ eccleſia ipſius loculos ſuos habitu/
ra erat? Quare furẽ admiſit/niſi vt ei⁹ eccle
ſia fures patiẽter toleret. Sed ille qui con/
ſueuerat de loculis pecuniã tollere: nõ du/
bitauit accępta pecunia ipſum dñm ven/
dere. Videamus quid ad iſta dñs reſpon/
deat. Videte fratres: Nõ illi ait: ꝓpter fur/
ta tua dicis iſta. Furẽ nouerat/et ꝑdere no
lebat/ſed potius tolerabat: et ad perferen/
dos malos i eccl'ia/nobis exemplũ patien/
tię demõſtrabat. Dixit ergo ei ieſus:
Sine illã/ vt in diẽ ſepulturę meę
ſeruet illud. Moriturũ ſe denunciauit.
Sed quid eſt quod ſequit̃: Pauperes
em̄ ſemper habebitis vobiſcum:
me autem nõ ſemper habebitis.
Intelligimus quid ẽ: pauperes ſemp ha/
bebitis. Quod dixit/ veꝝ eſt. Quãdo eccle
ſia ſine pauperib⁹? Me aũt nõ ſemp habe/
bitis/quid ſibi vult: Quomõ intelligendũ
eſt/me autẽ nõ ſemp habebitis? Nolite ex/
pauеſcere: iudę dictũ eſt. Quare ergo non
dixit: habebis/ ſed habebitis? Quia nõ vn⁹
eſt iudas. Judas malus corpus maloꝝ ſi/
gnificat/ quomõ petrus corpus bonoꝝ:
corpus eccleſię: imo corpus eccleſię/ ſed in
bonis: Nã ſi in petro nõ eſſet eccleſię ſacra/
mentũ: nõ ei diceret dñs: Tibi dabo cla/ Matth.16.c.
ues regni cęloꝝ: Quęcũq; ſolueris in ter/ 24.q.1.c.
ra/ſoluta erũt et in cęlo: et quęcũq; ligaue/ quodcunq;
ris in terra/ligata erũt ⁊ in cęlo. Si hoc pe
tro tm̄ dictũ eſt: nõ facit hoc eccleſia. Si au
tẽ et in eccleſia fit: vt quę in terra ligant̃/ in
cęlo ligent̃: et quę ſoluunt̃ in terra/ſoluan/
tur in cęlo: quia cũ excõmunicat eccleſia/
in cęlo ligat̃ excõmunicatus: cũ reconcilia/
tur ab eccleſia/in cęlo ſoluit̃ reconciliatus.
Si hoc ergo in eccleſia fit: petr⁹ quãdo cla/
ues accępit/ eccleſiam ſanctã ſignificauit.
Si in petri pſona ſignificati ſunt in eccle/
ſia boni: in iudę pſona ſignificati ſunt i ec/
cleſia mali. Ipſis dictũ eſt: Me autẽ non
ſemp habebitis. Quid ẽ em̄: nõ ſemper/ et
quid eſt ſemp? Si bonus es/ ſi ad corpus
chriſti ptines/quod ſignificat petr⁹: habes
chriſtũ et in pſenti/ et in futuro. In pſenti
per fidẽ/in pſenti p ſignũ chriſti/ in pręſen/
ti p baptiſmatis ſacramentũ/ in pſenti per
altaris cibũ et potũ. Habes chriſtũ in pręſ/
ſenti/ſed habebis ſemp: quia cũ hinc exie/
ris/ad illũ venies qui dixit latroni: Hodie Luc.23.f.
mecũ eris in paradiſo. Si aũt male verſa/
ris/videris habere in pſenti chriſtũ: qꝛ in/
tras eccleſiã: ſignas te ſigno chriſti: bapti/
çaris baptiſmo chriſti: miſces te membris
chriſti: accedis ad altare chriſti: i pſenti ha/
bes chriſtũ: ſed male viuendo nõ ſemp ha/
bebis. Poteſt ⁊ ſic intelligi: Paupes ſemp
habebitis vobiſcũ: me autẽ non ſemp ha/
bebitis. Accipiãt ⁊ hoc boni: ſed nõ ſint ſol/
liciti. Loquebat̃ em̄ de pſentia corpis ſui:
Nam ſm maieſtatem ſuã/ſm prouidentiã/
ſm ineffabilem et viſibilẽ gratiã impletur
quod ab eo dictũ eſt: Ecce ego vobiſcũ ſũ Matth.28.d.
omnibus dieb⁹ vſq; ad conſũmationẽ ſę/
culi. Scḋm carnẽ vero quã verbũ aſſum/
pſit: ſm id ꝙ de virgine natus eſt: ſm id ꝙ
a iudęis comphenſus eſt: ꝙ ligno cõfixus/
ꝙ de cruce depoſitus/ ꝙ lintheis inuolut⁹/
ꝙ in ſepulchro conditus/ ꝙ in reſurrectio/
ne manifeſtatus: non ſemp habebitis me
vobiſcũ. Quare? Quoniã conuerſatus eſt Act.1.a.
ſm corporis pręſentiã quadraginta dieb⁹
cũ diſcipulis ſuis: ⁊ eis deducẽtibus vidẽ/
do/nõ ſequẽdo aſcendit in cęlũ: ⁊ nõ ẽ hic.
Ibi em̄ ſedet ad dexterã patris/⁊ hic ẽ. Nõ
em̄ receſſit pſentia maieſtatis. Aliť. Scḋm
pſentiã maieſtatis ſemp habem⁹ chriſtũ: ſm
pręſentiã carnis: recte dictũ eſt diſcipulis:

Me autē non ſemp habebitis. Habuit eni
illū eccleſia ſm pręſentiā carnis paucis di/
ebus: Modo fide tenet/oculis non videt.
Ergo ſi ita dictū eſt: Me autē nō ſemp ha/
bebitis: queſtio ſicut arbitror iam nulla ē:
quę duob⁹ modis ſoluta eſt. Cętera q̄ pau
ca remanēt audiam⁹. **Cognouit ergo
multa turba ex iudeis quia illic e:
et venerunt: nō ꝓpter ieſū tm̄/ſed
vt lazaꝝ viderent/ quē ſuſcitauit
ieſus a mortuis.** Curioſitas eos addu
xit/nō charitas. Venerūt ⁊ viderūt: Audi/
te mirabile conſiliū vanitatis. Viſo laçaro
reſuſcitato: quia tantū miraculū dñi tanta
erat euidētia diffamatū / tanta manifeſta/
tione declaratū: vt nō poſſint vel occulta/
re qḋ factū eſt/vel negare quod inuenerūt:
videte. **Cogitauerunt aūt ꝑncipes
ſacerdotū vt ⁊ lazaꝝ interficerēt:
q꞉ multi ꝓpter illū abibant ex iu/
deis/ et credebant in ieſū.** O ſtulta
cogitatio ⁊ cęca ſęuitia. Dñs chriſtus q̄ ſu/
ſcitare potuit mortuū: nō poſſit occiſum?
Qn̄ laçaro inferebatis necē: nūquid aufe/
rebatis dño poteſtatē? Si aliud vobis vi/
detur mortuus/aliud occiſus: ecce domin⁹
vtrunq꞉ fecit: et laçarū mortuū/et ſeipſum
ſuſcitauit occiſum.

**De eo qḋ ait: In craſtinum aūt
turba mlta q̄ venerat ad diē feſtū
cū audiſſent q꞉ venit ieſus hiero/
ſolymā/acceperūt ramos palma/
rū: et ꝓceſſerunt obuiā ei ⁊ clama/
bāt: Oſanna bn̄dictus qui venit
in nomine dn̄i rex iſrael: vſq꞉ ad
id quod ait: Si quis mihi mini/
ſtrauerit: honorificabit illum pa/
ter meus:** Tractatus. LI.

A Poſteaquā do/
p minus quatriduanū mortu/
um reſuſcitauit/ ſtupētib⁹ iu/
dęis: et alijs eoꝝ videndo cre
dētibus: alijs inuidēdo pereūtibus ꝓpter
2.Cor.2.d. odorē bonū q̄ eſt alijs ad vitā/alijs ad mor
tem: poſteaq꞉ diſcubuit in domo cū recum
bente laçaro qui fuerat mortuus reſuſcita/
tus: poſt vnguentū diffuſū ſup pedes ei⁹/
vnde domus odore impleta ē: poſteaq꞉ va
nā ſęuitiā/⁊ ſtultiſſimū ⁊ dementiſſimū ſce
lus/iudęi etiā de occidendo laçaro corde ꝑ/
dito conceperūt: de quibus om̄ibus vt po
tuim⁹: quod dñs dedit/ ſuperiorib⁹ ſermo/
nibus locuti ſumus: Nūc intēdat charitas
veſtra ante dñi paſſionē/quātus fruct⁹ ap/
paruerit ꝑdicationis eius: et quātus grex
ouiū ex his q̄ perierāt domus iſrael/ vocē
paſtoris audierit. Sic eni loquit̄ euangeli/
um/qḋ modo cū recitaret̄ audiſtı. **In cra
ſtinū autē turba multa q̄ venerat
ad diē feſtū: cū audiſſent q꞉ venit
ieſus hieroſolymā: acceperūt ra/
mos palmaꝝ: et ꝓceſſerunt obui/
am ei/et clamabāt: Oſanna: bn̄di
ctus qui venit in noīe dn̄i/ rex iſ/
rael.** Rami palmaꝝ laudes ſunt ſignificā
tes victoriā: qua erat dñs mortē moriēdo
ſuperaturus: et trophęo crucis de diabolo
mortis principe triumphatur⁹. Vox autē
obſecrātis eſt/oſanna: ſicut nōnulli dicunt
qui hebręā linguā nouerūt: magis affectū
indicans q̄ rē aliquā ſignificās: ſicut ſunt i
lingua latina quas interiectiōes vocāt: ve/
lut cū dolentes dicim⁹/heu: vel cū delecta/
mur/vah dicimus: vel cū miramur dicim⁹/
o rem magnā: tunc eni nihil ſignificat niſi
mirantis affectū. Qḋ ideo credendū eſt ita
eſſe: q꞉ neq꞉ gręcus neq꞉ latin⁹ hoc interpre
tari potuit: ſicut illḋ: Qui dixerit fratri ſuo Matth.5.c.
racha: Nā ⁊ hęc interiectio eſſe ꝓhibet̄/ af/
fectū indignātis oſtendēs. Bn̄dictus autē
qui venit in nomine dñi rex iſrael: ſic poti/
us accipiendū eſt: vt in nomine dñi/ in no/
mine dei patris intelligat̄: q̄uis poſſit in/
telligi etiā in noīe ſuo: q꞉ ⁊ ipſe dñs ē. Vñ
⁊ alibi ſcꝑtū eſt: Pluit dñs a dño. Sed ver/ Joh.5.g.
ba eius melius noſtrū dirigūt intellectū/ q̄
ait: Ego veni in nomine patris mei/ et nō
ſuſcepiſtis me: alius veniet in nomine ſuo/
hūc ſuſcipietis. Humilitatis eni magiſter ē
chriſtus: q̄ humiliauit ſemetipſū/fact⁹ obe/ Phil.2.a.
diens vſq꞉ ad mortē/mortē aūt crucis. Nō
itaq꞉ omittit diuinitatē/ qn̄ nos docet hu/
militatē. In illa ē patri ęqualis/in hac no/
bis ſimilis. Per qḋ patri ē ęqualis: nos vt
eſſem⁹ creauit. Per qḋ nobis eſt ſimilis/ne
perirem⁹ redemit. Has ei laudes turba di/
cebat: Oſanna: bn̄dictus qui venit in noīe
dñi/rex iſrael. Quā crucē mētis/ inuidētia
principū iudęoꝝ ꝑpeti potuerat: quādo re/
gē ſuū chriſtū tanta multitudo clamabat?
Sed quid fuit dño regem eſſe iſrael? Quid
magnū fuit regi ſęculorū / regē fieri hoīm?
Non eni rex iſrael chriſtus ad exigendum

tributū/ vel exercitum ferro armandū/ ho-
ſteſq; viſibiliter debellandos: ſed rex iſra-
el q mentes regat/ q in eternū conſulat/ q
in regnū celorū credentes/ſperātes/aman-
teſq; perducat. Dei ergo filius equalis pa-
tri: verbū p quod facta ſunt omnia: q rex
eſſe voluit iſrael: dignatio eſt/ nō promo-
tio: miſerationis indiciuz eſt/ non poteſta-
tis argumētū. Qui eñ appellatus ē in ter-
ra rex iudeorū: in celis eſt dñs angelorum.
B Et inuenit ieſus aſellum/ & ſedit
Matth.21.a. Marci.11.a. ſuper eū. Hic breuiter dictū eſt: Nā quē-
Luc.19.c. admodū ſit factū: apud alios euangeliſtas
pleniſſime legit. Adhibetur autē huic fa-
cto propheticū teſtimoniū: vt appareret q
maligni principes iudeorū eū non intelli-
gebant: in quo implebant que legebant.
Inuenit ergo ieſus aſellū/ et ſedit ſup eum:
ſicut ſcriptum eſt: Noli timere fi-
Zach.9.c. lia ſion: Ecce rex tu[us] venit ſedens
ſup pullum aſine. In illo ergo popu-
lo erat filia ſion: ipſa eſt hieruſalē: Que ſi-
on i illo inquā populo reprobo & ceco erat:
tamē filia ſion cui diceret: Noli timere/ ec-
ce rex tuus venit ſedens ſuper pullū aſine.
Hec filia ſion cui diuinitus iſta dicunt: in il-
lis erat ouib[us] que vocē paſtoris audiebāt:
in illa erat multitudine/ que dñm venientē
tāta deuotiōe laudabat: tāto agmine de-
ducebat: Ei dictū ē: noli timere: illū agno-
ſce qui a te laudatur: et noli trepidare cum
patit: quia ille ſanguis fundit p quem tuū
delictum deleat/ et vita reddat. Sed pul-
lū aſine in quo nemo ſederat: hoc eñ apud
euangeliſtas inuenit: intelligimus popu-
lum gentiū: qui legem dñi non acceperat.
Aſinā vero: quia vtrūq; iumentū dño ad-
ductū eſt: plebē eius que veniebat ex po-
pulo iſrael: nō indomitā plane/ ſed que p-
ſepe dñi agnouit. Hec non cognoue-
runt diſcipuli eius primū: ſed qñ
glorificatus ē ieſus: id eſt quādo vir-
tutem ſue reſurrectionis oſtēdit: tunc re-
cordati ſunt q2 hec ſcripta erāt de
eo: & hec fecerūt ei: id ē/ nō alia fecerūt
ei q illa que erant ſcripta de eo. Recolen-
tes quippe ſm ſcripturā que ante paſſionē
vel in paſſione dñi completa ſunt: ibi & hoc
inuenerunt q ſm eloquia pphetarū in pul-
lo aſine ſederat. Teſtimoniū ergo p-
hibebat turba q erat cū eo quan-
do lazarum vocauit de monumē-
to: & ſuſcitauit eū a mortuis: pro-
pterea & obuiā venit ei turba: q2
audierāt eū hoc feciſſe ſignū. Pha-
riſei ergo dixerūt ad ſemetipſos:
videtis q2 nihil pficim[us]: Ecce mū-
dus tot[us] poſt eū abijt. Turba turba-
uit turbā. Quid aūt inuides ceca turba/ q2
poſt eū vadit mūdus p quē fact[us] eſt mūd[us]?
Erāt aūt gētiles qdā ex his q aſcē-
derāt vt adorarēt in die feſto. Hi
ergo acceſſerāt ad philippū: q erat
a bethſaida galilee: & rogabāt eū
dicētes: Dñe/ volum[us] ieſū videre.
Uenit philippus & dicit andree.
Andreas rurſum & philippus di-
cunt ieſu. Audiam[us] quid dñs ad iſta re-
ſponderit. Ecce volūt eū iudei occidere/ gē-
tiles videre: ſed etiā illi ex iudeis erant qui
clamabāt: Benedictus qui venit i nomine
dñi rex iſrael. Ecce illi ex circūciſione: illi ex
pputio/ velut duo parietes de diuerſo ve-
nientes: & in vnā fidem chriſti pacis oſculo
concurrētes. Audiamus ergo vocē lapidis
angularis. Jeſus autē inquit reſpon-
dit eis dicēs: Uenit hora vt† glo- Al.† clarifi-
rificet filius hominis. Hic quiſq; for- cetur
ſitan putat ideo ſe dixiſſe glorificatū: quia
gentiles eū volebant videre. Non ita eſt:
Sed videbat ipſos gentiles poſt paſſionē
et reſurrectionē ſuam in omnibus gentib[us]
crediturof. Quia ſicut dicit apoſtol[us]: Ceci- Roma.11.d.
tas ex parte in iſrael facta ē/ donec pleni-
tudo gentiū intraret. Ex occaſione igitur
iſtorū gentiliū/ qui eū videre cupiebāt: an-
nunciat futurā plenitudinē gentiū: & pro-
mittit iā iamq; adeſſe horā glorificationis
ſue: quā factā in celis gentes fuerāt credi-
ture. Uñ predictū eſt: Exaltare ſup celos Ps.107.
deus: et ſup omnē terrā gloria tua. Hec eſt
gentiū plenitudo/ de qua dicit apoſtolus:
Cecitas ex parte in iſrael facta ē/ donec ple-
nitudo gentiū intraret. Sed altitudinē glo-
rificatiōis oportuit vt pcederet humilitas
paſſionis: ideo ſecutus adiunxit: Amen C
amē dico vobis: niſi granum fru-
menti cadēs in terra mortuū fue-
rit: ipſuz ſolū manet. Si aūt mor-
tuū fuerit/ multū fructum affert.
Se autē ipſū ieſus dicebat. Ipſe erat gra-
nū mortificandū & multiplicādū: mortificā-
dū in infidelitate iudeorum: multiplicandū i
fide omniū populorum. Iā vero exhortās ad

paſſiōis ſuę ſectāda veſtigia. Qui amat
inquit animā ſuā/ pdet eā. Qd duo/
bus modis intelligi pōt. Qui amat pdet:
id eſt/ſi amas perdes: Si cupis vitā tenere
in chriſto: noli mori timere p chriſto. Item
alio mō: Qui amat animā ſuā/ perdet eā:
Noli amare ne pdas: noli amare in hac vi/
ta/ne pdas in ęterna vita. Hoc aūt qd po/
ſterius dixi: magis habere videt̄ euāgeli/
cus ſenſus. Sequit̄ enī. Et q̄ odit ani/
mā ſuā in hoc mūdo: in vitā ęter/
nā cuſtodit eam. Ergo qd ſupra dictū
eſt: qui amat/ſubintelligit̄ in hoc mundo:
ipſe itaq̧ pdet. Qui aūt odit/ vtiq̧ in hoc
mūdo: in vitā ęternā ipſe cuſtodit eā. Ma
gna ⁊ mira ſentētia/quēadmodū ſit homi/
nis in animā ſuā amor vt pereat/ odiū ne
pereat. Si male amaueris/tūc odiſti: ſi bn̄
oderis/tūc amaſti. Felices qui oderunt cu
ſtodiēdo/ne perdāt amādo. Sed vide ne ti
bi ſubrepat vt teipſu3 velis interimere: ſic
intelligendo q̄ debes odiſſe in hoc mundo
animā tuā. Hinc enī quidā maligni atq̧ p/
uerſi homines ⁊ in ſeipſis crudeliores ⁊ ſce
leratiores homicidę/flāmis ſe donant: aq̄s
ſe pręfocāt: pcipitio ſe collidūt et pereunt.
Hoc chriſt⁹ nō docuit: imo etiā diabolo p/
Matth.4.b. cipitiū ſuggerēti reſpondit: Redi retro ſa/
thanas: Scriptū eſt/non temptabis dn̄m
deū tuū. Petro aūt dixit ſignificās q̄ mor/
Joh.21.f. te clarificaturus erat deū. Cū eſſes iunior/
cingebas te ⁊ ambulabas quo volebas: cū
aūt ſenueris/alter te cinget/et feret quo tu
non vis. Ubi ſatis expſſit: nō a ſeipſo/ſed
ab alio debere occidi/qui veſtigia ſequitur
chriſti. Cū ergo cauſę articulus venerit/vt
hęc conditio pręponat̄: aut faciendū eſſe
contra dei pceptū/ aut ex hac vita emigrā/
dum: quorū duo℞ homo ſi cogat̄ alte℞ eli
gere cōminante mortē pſecutore: ibi eligat
deo dilecto emori/q̄ offēſo viuere: ibi ode
rit in hoc mundo animā ſuam/vt in vitam
D ęternā cuſtodiat eā. Si quis mihi mi/
niſtrat/me ſequatur. Quid eſt me ſe/
quat̄/niſi me imitetur? Chriſtus enī p no/
1. Petri.2.d. bis paſſus eſt/ait apoſtol⁹ petr⁹: relinquēs
nobis exemplū: vt ſequamur veſtigia ei⁹.
Ecce qd dictū ē: ſi quis mihi miniſtrat/ me
ſequat̄. Quo fructu? qua mercede? quo p/
mio? Et vbi ſum inquit ego: illic et
miniſter meus erit. Gratis amet̄: vt
operis quo miniſtrat̄ illi: preciū ſit eſſe cū il
lo. Ubi enī bn̄ erit ſine illo: aut quādo eſſę
male poterit cū illo? Audi euidentius. Et
ſi quis mihi miniſtrauerit: hono/
rificabit eum pater meus. Quo ho/
nore/niſi vt ſit cū filio eius? Qd enī ſupe/
rius ait: Ubi ego ſum/illic et miniſter me/
us erit: hoc intelligit̄ expoſuiſſe cum dicit:
honorificabit eū pater meus. Nā quē ma/
iorem honorē accipere poterit adoptatus/
q̄ vt ſit vbi eſt vnicus: nō ęqualis factus
diuinitati/ ſed ꝯſocius ęternitati? Quid ſit
aūt miniſtrare chriſto cui operi merces tā/
ta pręponit̄: hoc potius debem⁹ inquire/
re. Si enī hoc putauerim⁹ eſſe chriſto mini/
ſtrare/ ea q̄ ſunt corpori neceſſaria ppara/
re: aut cęnāti cibū coquere vel apponere: vł
poculū dare potūq̧ miſcere: fecerūt hoc il/
li qui potuerūt eū in corpore habere pſen/
tē/ſicut martha et maria: quādo et laçarus
vnus erat ex diſcumbētibus. Sed eo mō
chriſto etiā iudas pditus miniſtrauit: nā ⁊
loculos ipſe habebat: Et q̄uis ex eis quę
mittebant̄ ſceleratiſſime furaret̄: p illū ta/
men etiā neceſſaria parabant̄. Hinc eſt il/
lud q̄ cum ei diceret dn̄s: Quod facis fac Joh.13.c.
celerius: arbitrati ſunt quidā/ q̄ eū iuſſerit
ppter diē feſtū neceſſaria pparare/ vel in/
digētibus aliquid dare. Nullo modo igi/
tur de huiuſcemodi miniſtris diceret dn̄s:
Ubi ſū ego/illic ⁊ miniſter me⁹ erit: et ſi qs
mihi miniſtrauerit/honorificabit eū pater
me⁹: quoniā iudā talia miniſtrantē/ repro/
batū potius q̄ honoratū videmus. Ut qd
ergo alibi quęrimus/qd ſit miniſtrare chri/
ſto: et nō potius in iſtis ipſis verbis agno
ſcimus? Cū enī dixit: ſi quis mihi miniſtrat
me ſequat̄: hoc itelligi voluit/ac ſi diceret:
Si quis me nō ſequit̄/non mihi miniſtrat:
Miniſtrāt ergo ieſu chriſto: qui non ſua q̄/ Phil.2.c.
runt/ſed quę ieſu chriſti. Hoc eſt enī me ſe/
quat̄: vias ambulet meas/nō ſuas: ſicut ali
bi ſcriptū ē: Qui ſe dicit in chriſto manere: 1.Joh.2.a.
debet ſicut ambulauit ille/et ipſe ambula/
re. Debet etiā ſi porrigit eſurienti panē: de
miſericordia facere/nō de iactātia: non ali/
ud ibi quęrere q̄ opus bonū: neſciente ſini Matth.6.a.
ſtra quid faciat dextera: id ē/vt alienet̄ in/
tētio cupiditatis ab opere charitatis: Qui
ſic miniſtrat/ chriſto miniſtrat: recteq̧ illi
dicet̄: Cū vni ex minimis meis feciſtis/mi/ Matth.25.d.
hi feciſtis: nec tn̄ ea quę ad miſericordiā p/
tinēt corporalē/ ſed oīa bona opa ppter

chriſtū ſacta. Tunc eñ erunt bona: quoni-
Roma.10.a. am finis legis chriſtus ad iuſticiā omi cre-
denti. Miniſter eſt chriſti vſq ad illud op⁹
magnę charitatis: qđ ē animā ſuā ꝓ fratri-
bus ponere: hoc ē eñ ꝛ ꝓ chriſto ponere: qꝛ
et h̄ ꝓpter ſua mēbra dicturus ē: cū ꝓ iſtis
feciſtis / ꝓ me feciſtis. De tali quippe opere
etiā ſe miniſtrū facere ꝛ appellare dignatus
eſt / vbi ait: Sicut filius hominis nō venit
Matth.20.d. miniſtrari ſed miniſtrare: et animā ſuā po-
nere ꝓ multis: Hinc ē ergo vnuſquiſq mi-
niſter chriſti / vñ eſt ꝛ miniſter chriſtus. Sic
miniſtrantē chriſto honorificabit pater ei⁹
honore illo magno / vt ſit cū filio eius: nec
vnq deficiat felicitas ei⁹. Cū ergo auditis
fratres dñm dicentē: Ubi ego ſum / illic et
miniſter meus erit: nolite tm̄modo bonos
ep̄os ꝛ clericos cogitare: etiā vos ꝓ modu-
lo veſtro miniſtrate chriſto / bñ viuēdo / ele-
moſynas faciēdo: nomen doctrināq ei⁹ q-
bus potueritis p̄dicādo: vt vnuſqſq etiā
paterfamilias / hoc nomine agnoſcat pater-
nū affectū ſuę familię ſe debere ꝓ chriſto et
ꝓ vita ęterna. Suos oēs admoneat / do-
ceat / hortet / corripiat / impēdat beniuolen-
tiā / exerceat diſciplinā. Ita ī domo ſua ec-
cleſiaſticū ꝛ quodāmodo epiſcopale imple
bit officiū: miniſtrās chriſto vt in ęternū ſit
cū ipſo: Nā et illā maximā paſſionis mini-
ſtrationē / multi ex veſtro numero miniſtro-
rū / multi nō ep̄i neq clerici / iuuenes ꝛ vgi-
nes / ſenes cū iunioribus / multi coniugati
et coniugatę / multi patres matreſq famili
as chriſto miniſtrātes: etiā animas ſuas in
eius martyrio poſuerūt: ꝛ honorificāte pa
tre coronas glorioſiſſimas receperunt.

Ab eo qđ ait: Nūc aīa mea turba-
ta ē / et qd dicā: vſq ad id qđ ait:
Hęc locut⁹ ē ieſus: et abijt et ab-
ſcondit ſe ab eis: Tractatus.LII.

A

Oſtquā do-
P minus ieſus chriſt⁹ vbis le-
ctionis heſternę miniſtros
ſuos vt ſeipſū ſequerentur
hortatus eſt: cū ita p̄dixiſſet paſſionē ſuā:
q niſi granū frumenti cadens in terrā mor
tuū fuerit / ſolū manet: ſi autē mortuū fue-
rit / multū fructū affert: vbi excitauit eos
qui eū ad regnū cęlorū ſequi vellēt / vt ani-
mā ſuam odiſſent in hoc mūdo / ſi eā in vi-
tam ęternā cuſtodire cogitarent: ad noſtrā
rurſus infirmitatē ſuū tēperauit affectū / et
ait: vñ lectio cępit hodierna. Nunc ani-
ma mea turbata eſt. Unā turbata eſt
dñe anima tua? Nempe pauloante dixiſti:
Qui odit animā ſuā in hoc mundo: in vitā
ęternā cuſtodit eā. Ergo ne anima tua qꝛ
in hoc mundo amat ideo turbat: veniente
hora qua ex hoc mūdo egrediatur? Quis
hoc de anima dñi audeat affirmare? Sed
nos in ſe tranſtulit: nos ī ſe ſuſcępit: caput
noſtrū membrorū ſuorū ſuſcępit affectū: ꝛ
ideo ab aliquo nō eſt turbatū: ſed ſicut de
illo dictū eſt: cū lazaꝝ ſuſcitaret: turbauit Joh.11.f.
ſemetipſū. Oportebat eñ vt vnus medi-
ator dei ꝛ hominū homo chriſtus ieſus: ſi-
cut nos excitauit ad ſūma: ita nobis cōpa-
teret ad infirma. Audi ſuperius dicentē:
Uenit hora vt glorificet fili⁹ hominis. Si
mortificatū fuerit granū / multū fructū af-
fert. Audio / qui odit animā ſuā in hoc mū-
do: in vitam ęternā cuſtodit eā. Nec pmit-
tor tm̄modo mirari: ſꝫ iubeor imitari. De-
inde ſequētibus verbis: Si quis mihi mi-
niſtrat me ſequat: et vbi ſum ego / ibi ꝛ mi-
niſter meus erit: mundū cōtemnere accen-
dor: et in conſpectu meo nihil ē vilius vitę
huius. Tot⁹ quantūlibet fuerit plixus va-
por p̄ſentis vitę: p̄ amore ęternoꝝ tēpora-
lia mihi cuncta vileſcūt. Et rurſus ipſū do-
minū meū / qui me illis verbis ab infirmita
te mea rapuit ad infirmitatē ſuā: audio di-
centē: Nūc anima mea turbata eſt: Quid
eſt hoc? Quomō ſequi iubes animā meā /
ſi turbari video animā tuā? Quomō ſuffe-
rā / qđ graue tanta firmitas ſentit? Quale
fundamentū quęrā / ſi petra ſuccūbit? Sed
videor mihi audire in cogitatione mea re-
ſpondentē mihi dñm meū et quodāmodo
dicentē: magis ſequeris qꝛ ſic me interpo-
no. Audiſti ad te vocem fortitudinis meę:
audi in me vocē infirmitatis tuę. Uires ſug
gero vt curras: nec reprimo q acceleras: ſꝫ
transfero in me quo trepidas: et ſubſterno
quo tranſeas. O dñe mediator deus ſupra
nos / homo ꝓpter nos: agnoſco miſericor-
diā tuā: Nā q tu tantus tuę charitatis vo
lūtate turbaris: multos in corpe tuo q ſuę
infirmitatis neceſſitate turbant: ne deſpe-
rando pereāt conſolaris. Deniq homo q
ſequi vult: audiat qua ſequat. Acceſſit for-
te hora terribilis: ꝓponit optio / aut facien
dę iniquitatis / aut ſubeūdę paſſionis. Turbat

anima infirma/ ꝓpter quā ſponte turbata
eſt anima inuicta: Prępone tuę voluntati
voluntatē dei. Attende em̄ qd deinde ſub/
iungat creator tuus ⁊ magiſter tuus qui te
fecit: et vt te doceret factus eſt ⁊ ipſe qđ fe/
cit. Homo em̄ factus eſt qui hominē fecit:
ſed deus incōmutabilis manſit: ⁊ hominē
in melius cōmutauit. Audi ergo quid de/
B inde ſubiūgat. Cū hęc dixiſſet/ nūc anima
mea turbata eſt: Et qđ dicam/ inqͥt: pa
ter ſaluifica me ex hac hora: ſed ꝓ
pterea veni in hanc horam: pater
clarifica nomen tuū. Docuit te quid
cogites: docuit quid dicas: quē inuoces: in
quo ſperes: cuiꝰ voluntatē certā atqꝫ diui/
nam tuę volūtati humanę infirmęqꝫ ꝑpo/
nas. Nō ideo tibi videat̄ ex alto deficere:
qꝛ te vult ab imo ꝓficere: Nā ⁊ tēptari di/
gnatꝰ ē a diabolo: a quo vtiqꝫ ſi nollet non
tēptaret̄/ quēadmodū ſi nollet nō pateret̄.
Et ea reſpōdit diabolo quę tu in tēptatio/
nibus debeas reſpōdere. Et ille quidē tem
ptatus ē/ ſed nō periclitatus: vt doceret te
in tēptatione periclitantē tēptatori reſpon
dere: ⁊ poſt temptatorē nō ire/ ſed de peri/
culo tēptationis exire. Sicut aūt hic dixit:
nūc anima mea turbata ē: ita etiā vbi dicit:
Math.26.d. Triſtis eſt aīa mea vſqꝫ ad mortē: et pater
ſi fieri poteſt trāſeat a me calix iſte: oſtēdit
hominis ſuſcępti infirmitatē: vt doceat ſic
contriſtatū ⁊ conturbatū/ qđ ſequit̄ dicere:
Verūtamē non qđ ego volo/ ſed qđ tu vis
pater. Sic em̄ homo ab humanis i diuina
dirigit̄: cū volūtati humanę volūtas diui/
na ꝑponit̄. Quid ē aūt: Clarifica tuū no/
mē/ niſi i ſua paſſione ⁊ reſurrectiōe? Quid
eſt ergo aliud/ niſi vt pater clarificet filiū: q̄
clarificat ſuū nomen etiā in ſimilibꝰ paſſio/
nibus ſeruoꝝ ſuoꝝ? Vn̄ ſcriptū eſt de pe/
Joh.21.f. tro/ ꝙ ibi de illo dixerat dn̄s: Alter te cin/
get/ et feret quo tu nō vis: quia ſignificare
voluit/ qua morte clarificaturus eſſet deū:
Ergo ⁊ in illo deus clarificabat nomen ſu/
um: qꝛ ſic etiā in mēbris ſuis clarificat chri
ſtū. Venit ergo vox de cęlo: Et cla
rificaui et iterū clarificabo. Et clari/
ficaui anteqꝫ faceret mundū: ⁊ iterū clarifi/
cabo cū reſurget a mortuis/ ⁊ aſcēdet in cę/
lū. Et aliter intelligi pōt: Et clarificaui cū
de ꝟgine natus eſt: cū ꝟtutes operatus ē:
cū cęlo indice ꝑ ſtellā/ a magis adoratus ē:
cū a ſanctis ſpūſancto plenis agnitus ē: cū
deſcendēte ſpiritu in ſpecie columbę declā
ratus: cū voce de cęlo ſonāte monſtratus:
cū in mōte trāſfiguratus: cū miracula mul/
ta fecit: cū multos ſanauit atqꝫ mundauit:
cū de pauciſſimis panibus tantā multitu/
dinē pauit: cū ventis ⁊ fluctibus impauit:
cū mortuos ſuſcitauit. Et iterū clarificabo/
cū reſurget a mortuis: cū mors ei vltra nō
dominabit̄: cū exaltabit̄ ſuꝑ cęlos deus: et
ſuꝑ omnē terrā gloria eiꝰ. Turba ergo
quę ſtabat et audierat/ dicebat to
nitruū factū eſſe: alij dicebant/ an
gelus ei locutus ē. Reſpondit ie/
ſus et dixit: Nō ꝓpter me hęc vox
venit/ ſed ꝓpter vos. Hic oſtēdit illa
voce nō ſibi indicatū qđ iā ſciebat/ ſed eis
quibus indicari oportebat. Sicut autē illa
vox nō ꝓpter eū/ ſed ꝓpter illos diuinitate
facta eſt: ſic anima eius nō ꝓpter eū/ ſed ꝓ/
pter alios volūtate turbata ē. Attende cę/
tera. Nūc inquit iudiciū eſt mundi. C
Quid ergo expectandū ē in fine ſęculi? Sꝫ
in fine qđ expectat̄ iudiciū erit iudicādorū
viuoꝝ et mortuorū: iudiciū erit pręmiorū/
pęnarūqꝫ ęternarū. Quale ergo nunc iudi
ciū eſt? Jam in ſuperioribꝰ lectionibꝰ quan
tū potui/ cōmonui charitatē veſtrā: dici eti
am iudiciū nō damnationis/ ſed diſcretio/
nis. Vn̄ ſcriptū eſt: Judica me deus/ ⁊ diſ- Ps.41.
cerne cauſā meā de gente nō ſancta. Mul/
ta autē ſunt iudicia dei. Vn̄ dicit̄ in pſal/
mo: Judicia tua abyſſus multa. Dicit etiā Ps.35.
apl's: O altitudo diuitiarū ſapientię ⁊ ſciē/ Roma.11.d.
tię dei: ꝙ inſcrutabilia ſunt iudicia eiꝰ. Ex
quibus iudicijs etiā hoc eſt qđ hic ait do/
minus: Nūc iudiciū eſt mūdi: ſeruato illo
iudicio in fine/ vbi nouiſſime viui ⁊ mortui
iudicādi ſunt. Poſſidebat ergo diabolꝰ ge/
nus humanū: ⁊ reos ſuppliciorū tenebat chi
rographo peccatoꝝ. Dominabat̄ in cordi/
bus infideliū ad creaturā colendā deſerto
creatore: deceptos captiuoſqꝫ ꝑtrahebat.
Per chriſti autē fidē quę morte eius et re/
ſurrectione firmata ē/ ꝑ eius ſanguinē: q̄ in
remiſſionē fuſus eſt peccatoꝝ: milia credē/
tiū a dominatu liberāt̄ diaboli: chriſti cor/
pori copulant̄: et ſub tāto capite vno eius
ſpiritu fidelia membra vegetant̄. Hoc vo/
cabat iudiciū/ hanc diſcretionē/ hanc a ſuis
redemptis diaboli expulſionē. Deniqꝫ at/
tende quid dicat: Quaſi quęreremꝰ quid
eſſet qđ ait: Nūc iudiciū eſt mūdi/ ſecutus

expoſuit. Ait eñi: Nunc princeps hu
ius mundi eijcietur foras. Audiui/
mus quale dixerit eſſe iudiciũ: Nõ ergo il/
lud qd in fine venturũ eſt: vbi viui et mor/
tui iudicandi ſunt: alijs ad dexterã/alijs ad
ſiniſtrã ſeparatis: ſed iudiciũ quo princeps
huius mũdi eijcietur foras. Quomõ ergo
intus erat? et quo eũ eijciendũ dixit foras?
Nũquid nã in mundo erat: et extra mun/
dum miſſus eſt foras? Si eñi de illo iudicio
diceret qd in fine venturũ eſt: poſſet aliqs
opinari ignem ęternũ/ quo mittẽdus ẽ di/
abolus et angeli eius: et omẽs qui ſunt ex
parte eius nõ natura/ ſed vitio: Nõ qz cre/
auit aut genuit: ſed quia pſuaſit et tenuit.
Poſſet ergo aliquis opinari illũ ignẽ ęter/
nũ extra mundũ eſſe: et hoc eſſe dictũ: eijcie/
tur foras. Qd vero ait: Nunc iudicium eſt
mundi: et exponẽs quid dixerit: Nunc in/
quit pnceps huius mũdi eijcie foras: hoc
intelligẽdũ eſt qd nũc fit: nõ qd tantũ poſt
futurũ eſt in nouiſſimo die. Prȩuidebat er
go dñs qd ſciebat poſt paſſionẽ et glorifi/
cationẽ ſuam/p vniuerſuz mundũ multos
populos credituros: in quorũ cordib⁹ dia/
bolus intus erat: cui quãdo ex fide renun/
D ciant/eijcit foras. Sed dicit aliquis: Nun/
qd de cordib⁹ patriarchaꝝ et pphetaꝝ ve/
terũqꝫ iuſtoꝝ nõ eiectus eſt foras? Eiectus
eſt plane. Quomodo ergo dictũ eſt: nunc
eijcietur foras? Quomõ putamus/ niſi qz
tunc qd in hominibus pauciſſimus factũ
ẽ: nũc in multis magniſqꝫ populis/ iã mox
futurũ eſſe prȩdictũ eſt? Sic et illud qd di/
Joh.7.f. ctũ eſt: Spiritus autẽ nondũ erat datus:
quia ieſus nõdũ fuerat glorificatus: poteſt
ſimilẽ habere queſtionem et ſimilẽ ſoluti/
onẽ. Nõ eñi ſine ſpiritusancto futura prȩ/
nunciauerũt pphetȩ. Aut nõ etiã dominũ
Luc.2.et.1. infantẽ in ſpiritusancto ſymeon ſenex et an
na vidua cognouerũt/et zacharias et eli/
ſabet: qui de illo nondũ nato/ſed iam con/
cepto/ tanta p ſpiritũſanctũ prȩdixerunt.
Sed ſpiritus nondũ erat datus: id eſt/illa
abundãtia gratię ſpiritalis/qua cõgregati
linguis omniũ loquerent: ac ſic in linguis
olm gentiũ futura pnũciaret eccleſia: qua
gratia ſpiritali populi cõgregarent/ q lon/
ge lateqꝫ peccata dimitterẽtur: et milia mi/
liũ deo reconciliarẽtur. Quid ergo/ ait qſ/
piam/ quia diabolus de credentiũ cordi/
bus eijcit foras? Iã fideliũ neminẽ tẽptat?

immo vero temptare nõ ceſſat. Sed aliud
eſt intrinſecus regnare/ aliud forinſec⁹ op/
pugnare: Nã et munitiſſimã ciuitatẽ aliqñ
hoſtis oppugnat/nec expugnat. Et ſi ali/
qua tela eius miſſa pueniũt: admonet apo
ſtolus vñ non lȩdant: cõmemorat loricam 1.theſſal.5.b.
et ſcutũ fidei. Et ſi aliquãdo vulnerãt/ ad/
eſt qui ſanat: quia ſicut pugnãtibus dictũ
eſt: Hȩc ſcribo vobis/ vt nõ peccetis: Ita 1.Joh.2.a.
qui vulnerant: qd ſequit audiũt: Et ſi qs
peccauerit: aduocatũ habem⁹ apud patrẽ
ieſum chriſtũ iuſtũ: et ipſe eſt ppitiatio pec
catorũ noſtroꝝ. Quid eñi oramus cũ dici/
mus: Dimitte nobis debita noſtra/niſi vt Matth.6.b.
vulnera noſtra ſanent? Et quid aliud peti/
mus cũ dicim⁹: Ne nos inferas in tẽpta/
tionẽ/niſi vt ille q inſidiat vel certat extrin
ſecus/ nulla irrumpat ex parte: nulla nos
fraude/ nulla nos poſſit virtute ſuperare?
Quãtaſlibet tamẽ aduerſũ nos erigat ma
chinas: qñ nõ tenet locũ cordis vbi fides
habitat/eiectus eſt foras: Sed niſi dñs cu/ Pſ.124.
ſtodierit ciuitatẽ: inuanũ vigilabit qui cu/
ſtodit eam. Nolite ergo de vobiſipſis pſu/
mere: ſi nõ vultis foras eiectũ diabolũ in/
tro iterũ reuocare. Abſit autẽ vt diabolũ E
mundi principẽ ita dictũ exiſtimemus: vt
eũ cȩlo et terrȩ dominari poſſe credamus:
Sed mũdus appellat in malis hominib⁹:
qui toto orbe terrarũ diffuſi ſunt: ſicut ap/
pellat domus in his a quibus habitatur:
ſm q dicimus: bona domus eſt/ vel mala
domus eſt: non qñ reprehẽdimus ſiue lau/
damus ȩdificiũ parietum atqꝫ tectorũ: ſed
qñ mores vel bonorũ hominũ vel maloꝝ:
Sic ergo dictũ eſt: Princeps huius mũdi:
id eſt/princeps malorũ omniũ qui habitãt
in mũdo. Appellat etiã mũdus in bonis:
q ſimiliter toto terraꝝ orbe diffuſi ſũt. Vñ
dicit apls: Deus erat in chriſto/mundũ re/ 2.Cor.5.d.
concilians ſibi. Hi ſunt ex quoꝝ cordib⁹ pn/
ceps hui⁹ mundi eijcit foras. Cũ ergo di/
xiſſet: Nũc princeps huius mũdi eijcit fo
ras: Et ego inqt/ ſi exaltatus fuero
a terra: omnia trahã poſt me. Su/ Al.ad me
pra dixit dñs vt audiſtis/ cũ euangeliũ le/
geret: omnia trahã poſt me. Quȩ omnia:
niſi ex quibus ille eijcitur foras? Non autẽ
dixit omnes/ſed omnia. Non eñi omniũ ẽ 2.theſſal.3.a.
fides. Nõ itaqꝫ hoc ad vniuerſitatẽ homi/
nũ retulit/ ſed ad creaturȩ integritatẽ: id ẽ
ſpiritum et animã et corpus: et illud quod

intelligimus: ꝛ illud qḋ vidim⁹: et illud qḋ
viſibiles ꝛ cōtrectabiles ſum⁹. Qui enī di-
Luc.21.d. xit: Capillus capitis vr̄i non peribit: om-
nia trabit poſt ſe. Aut ſi omnia / ipſi homi-
nes intelligēdi ſunt. Oīa ꝓdeſtinata ad
ſalutē poſſumus dicere: ex quibus omnib⁹
ait nihil eſſe peritux: cū ſupra de ſuis ouib⁹
loquerer. Aut certe oīa hominū genera
ſiue in linguis omnibus / ſiue in ętatib⁹ / ſi-
ue in gradibus honoꝝ omnibus / ſiue in ar-
tiū licitaꝝ ꝛ vtilium ꝓfeſſionibus omnib⁹:
et quicquid aliud dici poteſt ſm innume-
rabiles differētias: quibus inter ſe ꝓter ſo-
la peccata homines diſtāt ab excelſiſſimis
vſq ad humillimos: a rege vſq ad mendi-
cum: oīa inquit trahā poſt me: vt ſim ca-
put eoꝝ / et illi mēbra mea. Sed ſi exaltat⁹
inqt fuero a terra: hoc eſt / cū exaltat⁹ fuero.
Nō enī dubitat futuꝝ eſſe / qḋ venit imple-
re. Hoc refert ad illud qḋ ſuperi⁹ ait: Si au-
tē mortuū fuerit granū / multū fructum af-
fert: Nā exaltationē ſuā / qd aliḋ dixit / ꝙ in
cruce paſſionē? Qḋ et ipe euāgeliſta nō ta-
cuit: ſbiunxit enim ꝛ ait: Hoc aūt dice-
bat / ſignificās qua morte eēt mo-
riturus. Reſpōdit ei turba: Nos
audiuimus ex lege / qꝛ chriſt⁹ ma-
net in ęternū: Et quomō tu dicis /
oportet exaltari filium hoīs? Et
quis ē iſte filius hominis? Memo-
riter tenuerūt ꝙ dn̄s dicebat aſſidue ſe eſſe
filiū hominis: Nā hoc loco nō ait: ſi exalta-
tus fuerit a terra filius hominis: ſed ſupe-
rius dixerat: qḋ heſterno die lectū atq tra-
ctatū eſt: qū nunciati ſunt gentiles illi / qui
eū videre cupiebant: venit hora vt glorifi-
cet filius hominis. Hoc itaq iſti animo re-
tinentes: ꝛ qḋ nūc ait: Cū exaltatus fuero
a terra: mortē crucis intelligētes: quęſierūt
ab illo et dixerunt: Nos audiuim⁹ ex lege /
qꝛ chriſtus manet in ęternū: Et quō tu di-
cis / oportet exaltari filiū hominis? Quis ē
iſte filius hominis? Si enī chriſtus ē inqui-
unt / manet in ęternū: Si manet in ęternū:
quō exaltabit a terra: id eſt / quomō crucis
paſſione morieř? Hoc enī eū dixiſſe intelli-
gebant / qḋ facere cogitabāt: non ergo eis
verboꝝ iſtoꝝ obſcuritatē aperuit infuſa ſa-
pientia / ſed ſtimulata conſciētia. Dixit er-
go eis ieſus: Adhuc modicū lumē
in vobis ē. Hinc ergo eſt ꝙ intelligitis /
qꝛ chriſt⁹ manet in ęternū. Ergo ambu-
late dū lucē habetis: vt nō tene-
brę vos comꝓhendant. Ambulate /
accedite / totum intelligite: et morituꝝ chri-
ſtū / ꝛ victurū in ęternū: et ſanguinē fuſurū
quo redimat: et aſcenſuꝝ in ſublimia / quo
ꝓducat. Tenebrę autē vos comꝓhendēt / ſi
eo mō credideritis chriſti ęternitatē / vt ne-
getis i eo mortis humilitatē. Et qui am-
bulat in tenebris / neſcit quo va-
dat. Sic poteſt offendere in lapidē offen- 1.Petri.2.b.
ſionis et petrā ſcandali: qḋ fuit dn̄s cęcis
iudęis: ſicut credentibus lapis quē repro-
bauerunt ędificātes / factus eſt in caput an- Ps.117.
guli. Hinc dedignati ſunt credere i chriſtū:
quia eoꝝ impietas contempſit mortuū: ri-
ſit occiſum: Et ipſa erat mors grani multi-
plicādi: ꝛ exaltatio trahētis poſt ſe omnia.
Dū lucē inqt habetis / credite in lu-
cem: vt filij lucis ſitis. Cū aliqd veri
auditu habetis: credite in veritatē: vt rena-
ſcamini i veritatē. Hęc locut⁹ ē ieſus:
ꝛ abijt et abſcōdit ſe ab eis. Nō ab
eis q credere ꝛ diligere cęperāt: non ab eis
qui cū ramis palmaꝝ et laudib⁹ obuiā ve-
nerāt: ſed ab eis q videbāt ꝛ inuidebāt: qꝛ
nec videbāt / ſed in lapidē illū cęcitate offē-
debāt. Cum autē abſcōdit ſe ieſus ab eis /
qui eū occidere cupiebant: qḋ ſępe ꝓpter
obliuionē cōmonendi eſtis: noſtrę infirmi-
tati cōſuluit: non ſuę poteſtati derogauit.

Ab eo qḋ ſcriptū eſt: Cū aūt tā-
ta ſigna feciſſet corā eis / nō crede-
bant in eum: vſq ad id quod ait:
Dilexerūt gloria hominum ma-
gis ꝙ dei: Tractatus. LIII.

Renunciata a

p

dn̄s chriſtus paſſione ſua ꝛ
morte fructuoſa in exaltati-
one ſanctę crucis: vbi dixit
ſe oīa tractuꝝ eſſe poſt ſe: cū intellexiſſet
iudęi ꝙ de ſua morte dixiſſet: et ꝓpoſuiſſēt
ei quęſtionē: quomō diceret ſe eſſe mori-
tuꝝ: cū ex lege audierint ꝙ chriſtus manet
in ęternū: hortatus ē eos: vt dū adhuc mo-
dicū lumen in eis eſſet / quo chriſtū ęternū
eſſe didiciſſent: ambularēt vt totum diſce-
rent / ne comꝓhēderent a tenebris. Et cum
hęc eſſet locutus / abſcōdit ſe ab eis. Hęc in
ſuperiorib⁹ dominicis lectionib⁹ verbiſq
didiciſtis. Deinde tulit euangeliſta vſ ho-
diernum capitulū recitatum eſt / ꝛ ait: Cū

autē tanta ſigna feciſſet corā eis: nō credebāt in eū: vt ſermo eſaie
Eſaie.53.a. ꝓphete impleret quē dixit: Dñe qs credidit auditui noſtro: ⁊ brachiū domini cui reuelatū eſt? Ubi ſatis oſtendit brachiū dñi ipſum filiū dei nuncupatū: nō ꝙ deus pater figura determinet carnis humane. Brachium dñi filius
Joh.1.a. dicit: ꝙ omnia ꝑ ipſum facta ſunt: eiꝙ filius non tanꝙ mēbrū corꝑis hereat/ſed qꝛ oīa ꝑ ipſum facta ſunt: ideo brachiū domini dictū eſt. Sicut eñ tuū brachiū ꝑ qđ operaris: ſic dei brachiū dictū eſt eius verbū: qꝛ ꝑ verbū mundū operatus ē. Cur eñ homo vt aliquid operet brachiū extendit/ niſi quia nō continuo fit qđ dixerit? Si autē tāta poteſtate ꝓualeret/ vt ſine vllo motu corꝑis ſui qđ diceret fieret: brachiū eius verbū eius eſſet: quia verbum eſt cogitabile vel ſonabile: Sed dñs ieſus vnigenitus dei patris filꝰ: ſicut nō eſt paterni corꝑis membꝝ: ita nō eſt cogitabile vel ſonabile ac tranſitoriū verbū: quia cū oīa ꝑ ipſum facta ſunt/dei verbū erat. Cum ergo audiuimus brachiū dei patris eſſe dei filiū: nō nobis obſtrepat cōſuetudo carnalis: ſed quantū illo donāte poſſumꝰ: virtutem dei ⁊ ſapientiā cogitemus/ꝑ quā facta ſunt oīa. Tale quippe brachiū nec porrectū extendit/nec collectū ꝯtrahit. Nō ē eñ ipſe qui pater/ſed vnū ſunt ipſe ⁊ pater: et equalis patri: vbiꝙ totus ē ſicut pater: ne aliqua pateat occaſio deteſtabili errori eorū/qui dicunt ſolū eſſe patrē: ſed ꝓ diuerſitate cauſaꝝ ipſum dici filiū: ipſum dici ſpiritūſanctū: ⁊ in his ꝟbis audēt dicere: Ecce videtis qꝛ ſolus ē pater/ſi brachiū eius ē filius: nō eñ due ſed vna ꝑſona ē homo et brachiū eius: nō intelligētes neꝙ aduertētes/quomō verba de rebus alijs ad res alias transferant/ ꝓpter aliquā ſimilitudinē etiā ī locutionibꝰ quotidianis de viſibilibꝰ ⁊ notiſſimis rebꝰ: quāto magꝭ vt nobis ineffabilia qualitercunꝙ dicant: ꝗ dici ſicuti ſūt/oīno nō pñt. Nā et hō alteꝝ hominē ꝑ quē ſolet agere quicq̄d agit: brachiū ſuū appellat: ⁊ ſi ei auferat/dolēs dicit: brachiū ꝑdidi: et ei qui abſtulerit dicit: brachiū meum mihi abſtuliſti. Intelligāt ergo quō dictus ſit filꝰ patris brachiū/ꝑ qđ pater operatus eſt oīa: ne nō hoc intelligēdo/et in ſui erroris tenebris permanendo/ ſimiles ſint iudeis ipſis: de quibus dictū eſt: ⁊ brachium dñi cui reuelatū eſt. Hic occurrit altera queſtio: de qua q̄dē vt cōpetenter aliquid diſputet: et oēs eius latebroſiſſimi
B
ſinus perſcrutent et excutiant vt dignum eſt/nec mearū virium eſſe arbitror: nec anguſtiarū temporis/ nec veſtre capacitatis. Tamē quia tranſire ad alia veſtra expectatione nō ſinimur/niſi aliquid inde dicamꝰ: accipite qđ poterimꝰ: ⁊ vbi veſtre expectationi nō ſuffecerimꝰ: ab illo incrementū poſcite/qui nos plātare poſuit et rigare: qꝛ ſicut dicit apl's: Neꝙ qui plantat eſt aliq̄d/ 1.Cor.3.b.
neꝙ qui rigat: ſed qui incrementū dat deꝰ. Quidā ergo inter ſe muſſitāt: ⁊ vbi poſſūt aliquādo ꝓclamāt: ⁊ turbulēta diſceptatione contēdunt dicētes: Quid fecerunt iudei/ vel que culpa coꝝ fuit/ſi neceſſe fuit vt ſermo eſaie ꝓphete impleret quem dixit: Dñe quis credidit auditui noſtro: ⁊ brachi Eſaie.53.a.
um dñi cui reuelatū eſt? Quibus reſpōdemus: deū ꝓſciū futuroꝝ/ ꝑ ꝓphetā ꝓdixiſſe infidelitatem iudeoꝝ: ꝓdixiſſe tamē/nō feciſſe. Non eñ ꝓpterea quēꝙ deus ad peccandū cogit: qꝛ futura hominū peccata iā nouit: Ipſoꝝ eñ ꝓſciuit peccata non ſua: nō cuiuſꝙ alterius/ſꝫ ipſoꝝ. Quapropter ſi ea que ille ꝓſciuit ipſoꝝ/non ſunt ipſoꝝ: nō vere ille ꝓſciuit. Sed quia illius ꝓſcientia falli nō poteſt: ſine dubio nō alij ſꝫ ipſi peccāt/quos deus peccatores eſſe ꝓſciuit. Fecerunt ergo peccatū iudei: qđ eos non compulit facere/cui peccatū nō placet: ſed facturoſ eſſe ꝓdixit quē nihil latet. Et ideo ſi non malū ſed bonū facere voluiſſent: nō ꝓhiberent: et hoc facturi ꝓuiderent ab eo qui nouit quid ſit quiſꝙ facturꝰ: et quid ei ſit ꝓ eius opere redditurus. Sed ꝗ ſequun C
tur euāgelij verba plus vrgēt: et ꝓfundiorem faciunt queſtionē. Adiūgit eteñ ⁊ dicit: Propterea nō poterāt credere: quia iterum dicit eſaias: Exce Eſaie.6.c.
cauit oculos eorum/ et indurauit cor eorū/ vt non videant oculis/ et intelligant corde: et conuertantur et ſanem illos. Dicit eñ nobis: Si nō potuerunt credere: quod peccatū eſt hominis nō faciētis qđ non poteſt facere? Si autē nō credēdo peccauerūt: potuerunt ergo credere ⁊ nō fecerūt. Si ꝗ nō potuerunt: quō dicit euāgelium: Propterea nō poterant credere: qꝛ iteꝝ dicit eſaias: Excecauit

oculos eorū: et indurauit cor eorū: vt qd̄
eſt grauius/ ad deū referatur cauſa qua nō
crediderūt: quādoquidē ipſe exceçauit ocu
los eorum/ et indurauit cor eorū. Non enī
ſaltē hoc de diabolo dicit/ ſed de deo: qd̄
ipſa ꝓphetica ſcriptura teſtat. Nam ſi ar/
bitremur hoc dictū de diabolo/ ꝙ exceca/
uit oculos eorū/ et cor indurauit: laboran/
dum eſt quomō illorū culpā quia nō credi/
derunt poſſimus oſtēdere de quibus dica/
tur: nō poterant credere. Deinde quid re/
ſpondebimus de alio ꝓphetę ipſius teſti/
monio qd̄ poſuit paulus apoſtolus dicēs:
Roma.11.b. Qd̄ quęrebat iſrael/ hoc nō eſt cōſecutus:
electio autem conſecuta eſt: cęteri vero ex/
Eſaie.6.c. cęcati ſunt/ ſicut ſcriptū eſt: Dedit illis de/
us ſpiritū compūctionis: oculos vt nō vi/
deant: et aures vt nō audiant: vſq; in ho/
diernū diem. Audiſtis fratres mei propo/
ſitam queſtionē: nempe ꝙ ꝓfunda ſit cer/
nitis: Sed reſpōdemus vt poſſumus. Nō
poterant credere: quia hoc eſaias ꝓpheta
prędixit. Hoc autem ꝓpheta prędixit: quia
deus hoc futurū eſſe pręſciuit. Quare au/
tem nō poterāt/ ſi a me quęrat: cito reſpō/
deo/ quia nolebant: Malā quippe eoꝝ vo
luntatē prępuidit deus: et ꝑ ꝓphetam prę/
nunciauit ille cui abſcondi futura non poſ/
ſunt. Sed aliā cauſam inquis dicit ꝓphe/
ta/ nō voluntatis eorū. Quā cauſam dicit
ꝓpheta? Quia dedit illis deus ſpiritū cō/
punctionis: oculos vt non videant: et au/
res vt nō audiant: et excęcauit oculos eo/
rum: et indurauit cor eorū. Etiā hoc eorū
voluntatē meruiſſe reſpōdeo. Sic enī exce
cat: ſic obdurat deus deſerēdo et nō adiu/
uādo: qd̄ occulto iudicio facere poteſt: ini/
quo nō poteſt. Hoc omnino pietas religi/
oſorum inconcuſſum debet inuiolatumq;
ſeruare: ſicut apoſtolus dicit: cum eandem
ipſam tractaret difficillimam queſtionem.
Roma.9.c. Quid ergo dicemus inquit? Nunquid ini
quitas eſt apud deum? Abſit. Si ergo ab/
ſit vt ſit iniquitas apud deum: ſiue quādo
adiuuat/ miſericorditer facit: ſiue quando
non adiuuat/ iuſte facit: quia omnia nō te/
meritate/ ſed iudicio facit. Porro ſi iudicia
ſanctorū iuſta ſunt: quanto magis ſancti/
ficantis ⁊ iuſtificātis dei. Iuſta ergo ſunt/
ſed occulta. Ideo cū queſtiones huiuſmo/
di in mediū venerint: quare alius ſic/ alius
autem ſic: quare ille deo deſerente excęcet:
ille deo adiuuante illuminetur: non nobis
iudiciū de iudicio tanti iudicis vſurpem⁹/
ſed contremiſcentes exclamemus cū apo/
ſtolo: O altitudo diuitiaꝝ ſapientię ⁊ ſcien Roma.11.d.
tię dei: ꝙ inſcrutabilia ſunt iudicia eius: et
inueſtigabiles vię ei⁹. Vn̄ dictū eſt in pſal
mo: Iudicia tua abyſſus multa. Nō ergo Pſ.35.
me fratres ad hāc penetrandā altitudinē/
ad hanc abyſſū diſcutiendā/ ad inſcrutabi/
lia perſcrutāda/ expectatio veſtrę charita/
tis impingat. Agnoſco modulū meū: ſen/
tire mihi videor etiā modulū veſtrū. Alti⁹
eſt hoc incrementis meis/ et fortius viri/
bus meis: puto quia et veſtris. Simul er/
go audiamus admonentē ſcripturā atq; di/
centē: Altiora te ne quęſieris: et fortiora te Eccl.3.c.
ne ꝑſcrutatus fueris: non quia iſta negata
ſunt nobis/ cū deus magiſter dicat: Nihil ē Matth.10.c.
occultū qd̄ non reuelabit. Sed ſi in qd̄ ꝑ/
uenimus in eo ambulam⁹/ ſicut dicit apo/
ſtolus: non ſolū qd̄ neſcimus et ſcire debe/ Phil.3.c.
mus/ ſꝫ etiā ſi quid aliter ſapimus: id quo/
q; nobis deus reuelabit. Peruenimus au/ D
tē in viā fidei: hanc ꝑſeuerantiſſime tenea/
mus. Ipſa ꝑducit ad cubiculū regis: i quo Col.2.a.
ſunt omnes theſauri ſapientię ⁊ ſciētię ab/
ſconditi. Nō enī ipſe dn̄s ieſus chriſtus ſu/
is illis magnis et ꝑcipue electis diſcipulis
inuidebat/ qn̄ eis dicebat: Multa habeo Ioh.16.c.
vobis dicere: ſed nō poteſtis illa portare
modo. Ambulandū eſt: ꝓficiendū eſt: cre/
ſcendū eſt: vt ſint corda noſtra capacia ea/
rum rerū quas capere mō non poſſumus.
Q; ſi nos vltimus dies ꝓficientes inuene/
rit: ibi diſcemus qd̄ hic non potuimus. Si
quis autē iſtā queſtionē liquidius et meli⁹
nouit ſe poſſe ⁊ confidit exponere/ abſit vt
non ſim paratior diſcere ꝙ docere: tm̄ ne
audiat quiſq; liberū arbitriū ſic defendere:
vt nobis orationē q̄ dicim⁹: Ne nos infe/
ras in temptationē/ conet auferre: Rurſus
ne quiſq; neget volūtatis arbitriū: ⁊ aude/
at excuſare peccatū. Sed audiamus domi/
nū/ et prępipientē/ et opitulantē/ et iubentē
quid facere debeam⁹: et adiuuantē vt im/
plere poſſimus: Nā ⁊ quoſdā nimia ſuę vo
luntatis fiducia extulit in ſupbiā: ⁊ quoſdā
nimia ſuę volūtatis diffidētia deiecit i ne/
gligentiā. Illi dicūt: vt quid rogamus de/
um ne vincamur tēptatione/ qd̄ in noſtra
eſt poteſtate? Iſti dicūt: vt quid conamur
bn̄ viuere/ qd̄ in dei eſt poteſtate? O dn̄e

o pater q̄ es in celis: ne nos inferas ī quā/
libet iſtarum temptationū/ ſed libera nos
Luc.22.d. a malo. Audiam⁹ dn̄m dicētē: Rogaui ꝓ
te petre/ ne deficiat fides tua: Nec ſic exi/
ſtimemus fidē noſtrā eſſe in libero arbitrio
vt diuino nō egeat adiutorio. Audiamus
Joh.1.a. et euangeliſtā dicentē: Dedit eis poteſta/
tē filios dei fieri: Ne om̄ino exiſtimemus
in noſtra poteſtate non eſſe qđ credimus:
verūtamen in vtroq; illius beneficia co/
gnoſcamus: Nā et agende ſunt gratie: q꞉
data ē poteſtas: et orandū ne ſuccūbat in/
Gal.5.b. firmitas. Ipſa eſt fides que per dilectionē
operatꝰ: ſicut eius menſurā dn̄s cuiq; par/
Hiere.9.g. titus eſt: vt qui gloriatꝰ/non in ſeipſo ſed in
1.Cor.1.d. dn̄o glorietur. Non itaq; mirū eſt quia nō
poterant credere/quorū volūtas ſic ſuper/
Roma.10.a. ba erat: vt ignorantes dei iuſticiā/ ſuā vel/
lent conſtituere. Sicut dicit de illis apoſto
Roma.9.g. lus: Juſticie dei nō ſunt ſubiecti. Quia eñ
nō ex fide/ſed tanq̄ ex operib⁹ tumuerunt:
ipſo ſuo tumore cecati/ offenderūt in lapi/
E dem offenſionis. Sic autē dictū eſt: nō po/
terant: vbi intelligendū ē q̄ nolebāt: quē/
admodū dictū eſt de dn̄o deo noſtro: ſi nō
2.timoth.2.c. credimus/ille fidelis permanet: negare ſe/
ipſum nō poteſt: de omnipotēte dictū eſt/
nō poteſt. Sicut ergo q̄ dn̄s negare ſeipſū
nō poteſt/ laus eſt volūtatis diuine: ita q̄
illi nō poterant credere/ culpa ē volunta/
tis humane. Ecce dico et ego: q̄ tā ſuperbe
ſapiunt/ vt ſue volūtatis virib⁹ tantū exi/
ſtimēt eſſe tribuendū: vt negēt ſibi eſſe ne/
ceſſariū diuinū adiutoriū ad bene viuen/
dū: nō poſſunt credere in chriſtū. Non eñ
aliquid ꝓſunt ſyllabe nominis chriſti/ ⁊ ſa/
cramenta chriſti/ vbi reſiſtitꝰ fidei chriſti. Fi
des autē chriſti et ſacramēta/eſt credere in
Roma.4.a. eū qui iuſtificat impiū. Credere in media/
torē: ſine quo interpoſito nō recōciliamur
deo. Credere in ſaluatorē/qui venit qđ pe
rierat querere atq; ſaluare. Credere in eū
Joh.15.a. q̄ dixit: Sine me nihil poteſtis facere. Qui
ergo ignorans dei iuſticiā qua iuſtificatur
impius: ſuā vult conſtituere qua conuin/
catꝰ ſuperbus/ in hūc nō pōt credere. Hinc
et illi nō poterant credere: nō quia mutari
in melius homines nō poſſūt/ſed q̄diu ta/
lia ſapiūt/nō poſſunt credere. Hinc exceca/
tur et indurātur: quia negando diuinū ad/
iutoriū non adiuuantꝰ. Hoc de iudeis qui
excecati et indurati ſunt deus preſciuit: at/
q; in eius ſpiritu ꝓpheta predixit. Qđ ve/
ro addidit: Et conuertantur et ſanē
eos: vtrū ſubaudiendū ſit/non: id eſt/nō
conuertantꝰ: connexa deſuper ſentētia vbi
dictū eſt: vt nō videant oculis et intelligāt
corde: quia et hic vtiq; dictū eſt/ vt non in/
telligant. Et ipſa eñ conuerſio de illi⁹ gra/
tia eſt cui dicitꝰ: De⁹ virtutū conuerte nos. Ps.79.
An forte et hoc de ſupne medicine miſeri/
cordia factū intelligendū eſt: vt quoniā ſu/
perbe ⁊ pu̾ſe volūtatis erāt: et ſuā iuſtici/
am conſtituere volebāt: ad hoc deſererentꝰ
vt excecarentꝰ: ad hoc excecarentꝰ vt offen/
derent in lapidē offenſionis: ⁊ impleretꝰ fa/ Ps.82.
cies eorū ignominia: atq; ita humiliati q̄/
rerent gloriā dn̄i/ et non ſuā/ qua inflatꝰ ſu/
perbus: ſed iuſticiā dei/ qua iuſtificatꝰ impi/
us. Hoc eñ multis eorū profecit in bonū:
qui de ſuo ſcelere compūcti/ in chriſtū poſt
ea crediderūt: ꝓ quib⁹ et ipſe orauerat di/
cēs: Pater ignoſce illis/ quia neſciūt quid Luc.23.e.
faciunt. De qua eorū ignorantia ⁊ apoſto
lus dicit: Teſtimoniū illis phibeo quia ze/ Roma.10.a.
lum dei habent/ſed non ſm̄ ſcientiā. Tunc
etem̄ hoc ſubiūxit atq; ait: Ignorātes eñ
dei iuſticiā/et ſuā volentes conſtituere: iu/
ſticie dei nō ſunt ſubiecti. Hec dixit eſa/ F
ias/ quādo vidit gloriā eius: ⁊ lo/
cutus eſt de eo. Quid viderit eſaias: ⁊
hoc quomō ad dominū chriſtū ptineat: in
libro eius legendū ⁊ intelligendū ē. Vidit
eñ non ſicuti eſt/ſed mō quodā ſignificati/
uo: ſicut ꝓphete viſio fuerat informanda.
Nā vidit et moyſes: ⁊ tamē ei quē videbat
dicebat: Si inueni gratiā ante te: oſtende Exo.33.c.
mihi temetipſum manifeſte vt videā te: q꞉
non videbat ſicuti eſt. Qn̄ autē nobis hoc
futurū ſit: idē iſte ſanctus iohannes euan/
geliſta in epiſtola ſua dicit: Dilectiſſimi/ fi/
lij dei ſumus: ⁊ nondū apparuit q̄d erimus:
Scimus quia cū apparuerit/ſimiles ei eri/
mus: quoniā videbimus eū ſicuti eſt. Po/
terat dicere: quoniā videbim⁹ eū/ ⁊ nō ad/
dere: ſicuti eſt. Sed q꞉ ſciebat a quibuſdā
patribus ⁊ ꝓphetis viſū/ſed non ſicuti eſt:
ideo cū dixiſſet/ videbimus eū: addidit/ ſi/
cuti eſt. Nemo eñ vos fallat fratres eoꝝ q̄
dicūt inuiſibilē patrē/ ⁊ viſibilē filium. Hic
eñ hoc aſſerūt qui putāt eū eſſe creaturā:
nec intelligūt ſm̄ q̄ dictū eſt: Ego et pater Joh.10.f.
vnū ſumus. Proſus in forma dei in qua
equalis eſt patri/ etiā fili⁹ inuiſibilis ē. Ut

autē ab hominibus videret/formā ſerui ac-
cepit: et in ſimilitudinē hominū factus/vi-
ſibilis factus eſt. Oſtendit ergo ſe etiā an-
teq̄ ſuſciperet carnē oculis hominū/ ſicut
voluit in ſubiecta ſibi creatura/ non ſicuti
eſt. Mundemus corda per fidē: vt illi inef-
fabili/et (vt ita dicā) inuiſibili viſioni p̄pa-
Matth. 5. a. remur. Beati eīn mūdo corde: quoniā ipſi
deū videbunt. **Uerūtamen ⁊ ex p̄n-
cipibus multi crediderunt in eū:
ſed ꝑpter phariſeos non confite-
bant: vt de ſynagoga non eijcerē-
tur: Dilexerunt eīm gloriā homi-
nū magis q̄ gloriam dei.** Uidete
quemadmodū notauerit euāgeliſta: et im-
probauerit quoſdā: quos tamē in eū credi-
diſſe dixit: qui in hoc ingreſſu fidei ſi profi-
cerent: amorē quoq̄ humane glorie ꝑficiē-
do ſuperarēt: quā ſuperauerat apoſtolꝰ di-
Gal. 6. d. cens: Mihi autē abſit gloriari/ niſi in cru-
ce dn̄i noſtri ieſu chriſti: ꝑ quē mihi mūdus
crucifixꝰ eſt et ego mūdo. Ad hoc eīm ⁊ ipſe
dominus crucē ſuam/vbi eū dementia ſu-
perbe impietatis irriſit: in corū qui in illū
crederent frontibus fixit: vbi eſt quodam-
modo ſedes verecūdie: vt de nomine eius
fides nō erubeſcat: ⁊ magꝭ dei gloriā q̄ ho-
minū diligat.

**Ab eo qđ ait ieſus: Qui credit i
me: nō credit in me/ ſed in eū q̄ mi-
ſit me: vſq̄ ad id quod ait: Sed q̄
miſit me pater: ipſe mihi manda-
tum dedit/ quid dicam ⁊ quid lo-
quar: Tractatus. LIIII.**

A **Loquente do-**
1 mino noſtro ieſu chriſto apđ
iudeos / et tanta miraculo-
rum ſigna faciente: quidā cre-
diderunt p̄deſtinati in vitā eternam: quos
etiā vocauit oues ſuas: quidā vero nō cre-
diderunt/nec poterāt credere: eo q̄ occulto
nec tamen iniuſto iudicio dei fuerāt exce-
Jacob. 4. b. cati et indurati: deſerēte illo qui ſupbis re-
1. Petri. 5. b. ſiſtit: humilibus autē dat gratiā. Eorū au-
tem qui crediderūt: alij vſq̄adeo confite-
bant/vt palmarū ramis acceptis venienti
occurrerēt/ in eadē laudis confeſſione letā-
tes. Alij vero ex principibus/ nō audebāt
cōfiteri: vt de ſynagoga nō eijcerent: quos
notauit euangeliſta dicens: q̄ dilexerunt
gloriā hominū magis q̄ gloriā dei. Eorū
etiā qui non crediderūt: alij erant poſtea
crediturí: quos ꝓuidebat vbi ait: Cū exal- Joh. 8. d.
taueritis filiū hominis: tunc cognoſcetis q̄
ego ſum. Alij vero in eadē infidelitate mā-
ſuri/quorū imitatrix eſt etiā iſta gens iu-
deorū: que poſtmodū debellata/ ad teſti-
moniū ꝓphetie que de chriſto ſcripta ē: in
toto pene orbe diſperſa ē. His ita ſe habē-
tibus: et ſua iam ꝓpinquāte paſſione: ie-
ſus clamauit et dixit: vn̄ lectio cepit
hodierna. **Qui credit in me: nō cre-
dit in me/ſed i eū qui miſit me. Et
qui videt me: videt eum qui miſit
me.** Jā dixerat quodā loco: Mea doctri- Joh. 7. b.
na nō eſt mea/ſed eius q̄ miſit me. Ubi in- s. Tract. 29.
telleximus eū doctrinā ſuā dixiſſe verbum
patris quod eſt ipſe: et hoc ſignificaſſe/ di-
cendo: Mea doctrina nō eſt mea/ ſed eius
qui me miſit: qđ a ſeipſo ipſe nō eſſet/ſ; ha-
beret a quo eſſet. Deus eīm de deo/ filiꝰ pa-
tris. Pater autē nō deus de deo/ ſed deus
pater filij. Nūc aūt qđ ait: Qui credit i me:
nō credit in me/ſed in eū qui miſit me: quo-
modo intellecturi ſumꝰ/niſi quia homo ap
parebat hominibꝰ cū; lateret deus? Et ne
putarent hoc eū eſſe tm̄modo qđ videbāt:
talē ac tantū ſe volens credi/ qualis ⁊ quā-
tus eſt pater: Qui credit in me inquit: nō
credit in me: id eſt in hoc qđ videt/ſed in eū
qui miſit me: id eſt/in patrē. Sed qui cre-
dit in patrē: neceſſe eſt eū credat eſſe pa-
trem. Qui autē credit eum patrē: neceſſe
eſt vt credat eū habere filiū: Ac ꝑ hoc qui
credit in patrē: neceſſe eſt vt credat in fili-
um. Sed ne quiſq̄ hoc credat de vnigeni-
to filio/ quod de his qui dicti ſunt filij dei
ſm̄ gratiā/ nō naturā: ſicut ait euāgeliſta:
Dedit eis poteſtatem filios dei fieri: Un- Joh. 1. a.
de et illud eſt quod ipſe dominꝰ cōmemo-
rauit in lege dictū: Ego dixi dij eſtis: et fi- Pſ. 81.
lij excelſi om̄es. Propterea dixit: Qui cre-
dit in me/ non credit in me: ne totū qđ de
chriſto creditur/ ſm̄ hominē crederet. Ille
ergo inquit credit in me: qui non credit in
me ſm̄ id qđ me videt: ſed in eū qui me mi-
ſit: vt cū credit in patrē: credat eū habere
filiū ſibi equalē: et tunc vere credat in me.
Nam ſi putauerit eū nō habere niſi filios
ſm̄ gratiam: qui ſunt eius vtiq̄ creatura:
non verbū ſed facta per verbū: nec habere
filium equalem ſibi atq̄ coeternū: ſemper
natū/pariter incōmutabilem/ ex nullo diſ-

ſimilē atq̧ imparem: nō credit in patrē qui
eum miſit: quia nō eſt hic pater qui eū mi-
B ſit. Et ideo cū dixiſſet: qui credit in me: nō
credit in me/ſed in eū qui miſit me: ne pu-
taretur ſic voluiſſe patrē intelligi/tanq̄ pa
trem multorū filiorū per gratiā regenera-
torū: non vnici verbi equali ſibi: continuo
ſubiecit: Et qui videt me/ videt euȝ
qui miſit me. Nūquid ait: qui videt me/
non videt me/ſed eū qui miſit me: ſicut di-
xerat: qui credit in me: nō credit in me/ ſed
in eū qui miſit me? Illud nāq̧ dixit: ne ſi-
cut videbatur/crederet tm̄modo filius ho-
minis: hoc autē dixit/ vt patri crederetur
equalis. Qui credit in me inquit: non cre-
dit in hoc qđ videt me/ ſed credit in eū qui
miſit me: Aut cum credit in patrē qui ſibi
equalē genuit me: nō quomō me videt: ſed
ſic credat in me/quomō in eū qui miſit me.
Uſq̧adeo em̄ nihil diſtat inter eū et me:
vt qui me videt/ videat eum qui me miſit.
Apoſtolos ſuos certe ipſe dn̄s chriſtus mi-
ſit: quod eorū etiā nomen indicat: Nā ſi-
cut grece angeli/latine nūcij vocantur: ita
grece apoſtoli/latine miſſi appellant̄. Nū-
q̄ tamē aliquis apoſtolorū dicere auderet:
qui credit in me: nō credit in me/ ſed in eū
qui miſit me: Omnino em̄ nō diceret: q̄ cre-
dit in me: credim⁹ em̄ apoſtolo/ ſed nō cre-
Roma.4.a. dimus in apoſtolū. Non em̄ apoſtol⁹ iuſti-
ficat impiū. Credenti em̄ in euȝ qui iuſtifi-
cat impiū: deputatur fides eius ad iuſtici-
Math.10.d. am. Poſſet dicere apoſtol⁹: qui recipit me/
recipit eū qui me miſit: vel qui audit me/
audit eū qui me miſit. Hoc em̄ eis ipſe do-
minus ait: qui vos recipit/me recipit: ⁊ qui
recipit me/ recipit eū qui me miſit: q̄ dn̄s
honoratur in ſeruo/et pater in filio: ſed pa
ter tanq̄ in filio/dn̄s tanq̄ in ſeruo. Filius
autē vnigenitus recte dicere potuit: credi-
te in deū/et in me credite. Et qđ nunc ait:
qui credit in me/nō credit in me/ ſed in euȝ
qui miſit me: non a ſe abſtulit fidē creden-
tis/ſed noluit in forma ſerui remanere cre-
dentē: quoniā cū quiſq̧ credit in patrē qui
eū miſit: pfecto credit in filiū/ ſine quo pa-
trē non eſſe cognoſcit: et ita credit vt cre-
dat equalē: quoniā ſequit̄: ⁊ qui videt me/
videt eū qui me miſit. Attēde cetera. Ego
lux in mundū veni: vt omnis qui
credit in me/ in tenebris non ma-
neat. Dixit quodam loco diſcipulis ſuis:

Uos eſtis lux mūdi. Nō poteſt ciuitas ab- Math.5.b.
ſcondi ſupra montē conſtituta: Neq̧ accē
dunt lucernā/⁊ ponūt eā ſub modio: ſed ſu
pra candelabrū/ vt luceat omnibus qui in
domo ſunt. Sic luceat lumen veſtrū corā
hominibus/vt videāt opera veſtra bona: ⁊
glorificent patrē veſtrū qui in celis ē. Nō
tamē eis dixit: vos lux veniſtis in mundū:
vt om̄is qui credit in vos/ in tenebris nō
maneat. Nuſq̄ hoc legi poſſe cōfirmo. Lu
mina ergo ſunt oēs ſancti/ ſed credēdo ab
eo illuminant̄: a q̄ ſi receſſerint / tenebra-
bunt̄: a ſe recedere nō poteſt: q̄ incōmuta
bile om̄ino eſt. Credimus ergo lumini illu
minato/ ſicut prophete/ſicut apoſtolo: ſed
ideo illi credimus/ vt nō in ipſū credamus
quod illuminat̄: ſed cū illo credamus in il-
lud lumē a quo illuminat̄: vt ⁊ nos illumi-
nemur: nō ab illo/ſed cū illo a quo ille. Cū
aūt dicit: vt om̄is qui credit in me/in tene-
bris nō maneat /ſatis manifeſtat om̄es ſe
in tenebris inueniſſe. Sed ne i eis tenebris
maneāt in quibus inuēti ſunt: debent cre-
dere in lucē que venit in hūc mundū: quia
per illā factus eſt mūdus. Et ſi quis au- C
dierit inquit v̄ba mea ⁊ cuſtodie-
rit: ego nō iudico eum. Mementote
que vos audiſſe in ſuperiorib⁹ lectionibus
noui: et qui obliti forte eſtis/recolite: ⁊ qui
nō affuiſtis ſed adeſtis: audite quomō di-
cit fili⁹: Ego nō iudico eū: cū dicat alio lo- Ioh.5.d.
co: Pater non iudicat quēq̄/ſed oē iudiciū
dedit filio: niſi q̄ intelligendū ē: mō nō iu-
dico eū. Quare nō iudicat modo? Attēde
quid ſequit̄: Nō em̄ veni inquit vt iu
dicē mundū/ſed vt ſaluificē mun-
dū: id eſt/vt ſaluū faciā mundū. Nunc er-
go eſt tempus miſericordie: poſtea erit iu-
dicij: q̄ miſericordiā inquit ⁊ iudiciū cāta- Ps.100.
bo tibi dn̄e. Sed de ipſo etiā futuro nouiſ-
ſimo iudicio videte q̄d dicat. Qui ſper-
nit me ⁊ non accipit v̄ba mea/ ha
bet qui iudicet eū. Sermo quē lo
cutus ſum: ille iudicabit eū in no-
uiſſimo die. Nō ait: q̄ ſpernit me/⁊ non
accipit verba mea: ego non iudico eū i no-
uiſſimo die. Hoc em̄ ſi dixiſſet: non video
quomō poſſet nō eſſe cōtrariū illi ſentētie
vbi ait: pater nō iudicat quēq̄/ ſed om̄e iu-
diciū dedit filio. Cū v̄o dixit: q̄ ſpernit me/
et nō accipit v̄ba mea: habet q̄ iudicet eū:
Expectantibus aūt quiſnā ille eſſet: ſecu-

tus adiunxit: Sermo quē locutus ſum: ille
iudicabit eū in nouiſſimo die: ſatis mani/
feſtauit ſeipſū iudicaturū in nouiſſimo die.
Seipſum quippe locutus eſt: ſeipſū annū/
ciauit: ſeipſum ianuā poſuit: quia ipſe ad
oues paſtor intraret. Aliter itaqꝫ iudicabū
tur qui nō audierūt: aliter qui audierūt et
cōtempſerunt. Qui eñ ſine lege peccaue/
Roma.2.b. runt / ait apl's: ſine lege et peribūt: et qui in
lege peccauerunt / per legē iudicabuntur:
Quia ego inq̄t ex meipſo nō ſum
locutus. Ideo ſe dicit non locutū ex ſe
ipſo: quia nō eſt ex ſeipſo. Iā hoc ſepe di/
ximus: iā hoc tanq̄ notiſſimū non docere/
ſed admonere debemus. Sed qui mi/
ſit me pater: ipſe mihi mandatuz
dedit / quid dicā / ⁊ quid loquar.
Nō laboraremus / ſi cū eis nos loqui ſcire/
mus: cū quibus ſuperiora locuti ſumus: et
cū eiſpſis nō omnibus / ſed qui audierunt
D memoria retinētibus. Nūc vero quia for/
taſſe aliq̄ aſſunt qui nō audierūt: eiſqꝫ ſunt
ſimiles qui obliti ſunt qđ audierūt: ꝓpter
illos pferāt moras noſtras qui audita me/
minerunt. Quomodo dat mandatū pater
vnico filio? Quo verbo loquit̃ verbo: cum
ſit ipſe filius vnigenitus verbū? Nunquid
ꝑ angelū / cū ꝑ ipſū creati ſunt angeli? Nū/
quid ꝑ nubē: que quādo ſonuit ad filiū: nō
ꝓpter ipſum ſonuit: quod alibi dicit etiā
ipſe: ſ3 ꝓpter alios quos oportebat ita au/
dire? Nūquid per ſonū labijs emiſſum / qui
nō habet corpus? An aliquo locorū inter/
uallo filius a patre ſeparat̃ / vt ſit inter il/
los aer medius: quo ꝑcuſſo vox fiat et ad
aurē veniat? Abſit vt talia de illa incorpo
rea et ineffabili ſubſtātia ſuſpicemur. Fili⁹
vnicus / eſt verbū patris / ⁊ ſapiētia patris:
in illa ſunt oīa mādata patris. Neqꝫ eñ
patris mandatū filius aliq̄ñ neſciebat: vt
eū neceſſe eſſet ex tēpore habere qđ antea
nō habebat. Ita eñ a patre qđ habet ac/
cepit / vt naſcēdo acceperit: dederitqꝫ illi gi/
gnendo: Nā et vita eſt: et accepit vitā vti/
qꝫ naſcēdo / nō prius ſine vita exiſtendo: q2
et pater habet vitā: ⁊ quod habet ē: nec ac/
cepit tamē: quia nō ex aliquo eſt. Fili⁹ au/
tē accepit vitā dante patre a quo eſt: ⁊ ipſe
quod habet eſt: Habet eñ vitā / et vita eſt.
Ipſū audi loquentē: Sicut habet inquit
pater vitā in ſemetipſo: ſic dedit et filio vi/
tam habere in ſemetipſo. Nūquid exiſten/
ti ⁊ nō habēti dedit? Sed eo dedit quo ge/
nuit qui vitā genuit: et vita genuit vitā: ⁊
quia parē genuit / nō imparē genuit vitā:
ideo dictū eſt: Sicut habet ipſe vitā in ſe/
metipſo: ſic dedit et filio vitā habere in ſe/
metipſo. Vitā dedit: quia gignendo vitā /
q̄d dedit niſi eſſe vitā? Et q2 eterna eſt ipſa
natiuitas: nūq̄ nō fuit filius qui eſt vita:
nunq̄ nō fuit filius ſine vita. Et ſicut ē na/
tiuitas eterna: ſic eſt qui natus ē vita eter/
na. Ita et mandatū nō quod filius nō ha/
bebat pater dedit / ſed ſicut dixi / in ſapien/
tia patris quod eſt verbū patris / oīa mā
data ſunt patris. Dicit̃ autē mandatū da/
tum: quia nō eſt a ſeipſo cui dicit̃ datū. Et
hoc eſt dare filio / ſine quo nunq̄ filius fu/
it: quod eſt gignere filiū qui nunq̄ nō fuit.
Sequit̃ autē: Et ſcio quia mandatū E
eius vita eterna ē. Si ergo vita eter/
na eſt ipſe fili⁹: ⁊ vita eterna ē mandatū pa
tris: quid aliud dictū eſt / q̄ ego ſū manda/
tū patris? Proinde et id qđ adiūgit et di/
cit: Que ego loquor / ſicut dixit mi
hi pater ſic loquor: Nō accipiam⁹ / di/
xit mihi / quaſi pater verba locutus ſit vni/
co verbo / aut egeat dei verbis dei verbū.
Dixit ergo pater filio: ſicut dedit vitā filio:
non q̄ neſciebat vel nō habebat: ſed quo
ipſe fili⁹ erat. Quid eſt autē: ſicut dixit mi/
hi pater ſic loquor / niſi verbū loquor? Ita
ille dixit vt verax: ita iſte loquitur vt veri/
tas. Verax autē genuit veritatē. Quid er/
go iā diceret veritati? Nō eñ imꝑfecta erat
veritas cui verū aliquid adderet̃. Dixit er/
go veritati / q2 genuit veritatē. Porro ipſa
veritas ſic loquit̃ vt ei dictū eſt: ſed intelli/
gentib⁹ quos docet vt nata ē. Vt aūt cre/
derēt homines qđ intelligere nōdū valēt:
ex ore carnis verba ſonuerūt et abierunt.
Tranſuolātes ſoni ſtrepuerūt / ꝑactis mo/
rulis temporū ſuorū. Sed res ipſe quarū ſi/
gna ſunt ſoni: traiecte quodāmodo in eo/
rū memoriā qui audierūt: etiā ad nos per
litteras que viſibilia ſigna ſunt ꝑuenerūt.
Nō ſic loquit̃ veritas: Intelligētib⁹ men/
tibus intus loquit̃: ſine ſono inſtruit: intel
ligibili luce ꝑfundit. Qui ergo poteſt in ea
credere natiuitatis eius eternitatē: ipſe il/
lā ſic audit loquentē: ſicut ei dixit pater qđ
loqueret̃. Excitauit nos ad magnū deſide/
riū interioris dulcedinis ſue: ſed credendo
capimus: ambulādo creſcimus: ꝓficiendo

ambulamus vt peruenire poſſimus.

Ab eo qđ ait: Añ diē feſtū paſche/ ſciēs ieſus q2 venit hora ei⁹: vſq ad id qđ ait: Uenit ergo ad ſimone petrum: Tractatus.LV.

A
Cena domini

ſcḋm iohānē adiuuāte ipſo debitis ē explicāda tractatib⁹: ⁊ vt nobis poſſe donauerit/ explanāda. Añ diē aūt feſtū paſche: ſciēs ieſus q2 venit hora ei⁹/ vt traſeat ex hoc mūdo ad patrē: cū dilexiſſet ſuos q̄ erāt in mūdo: i fine dilexit eos. Paſcha aūt fratres/ nō ſicut quidā exiſtimant/ grecū nomē eſt/ ſed hebreū. Opportuniſſime tñ occurrit in hoc nomine quedā cōgruētia vtrarūq lingua/rū. Quia eñ paſſio grece πασχιμ dicitur: ideo paſcha paſſio putata ē: velut hoc nomen a paſſione ſic appellatū eſt. In ſua vo lingua: hoc eſt in hebrea: paſcha tranſitus dr: ꝓpterea/ quia tunc primū paſcha celebrauit populus dei: quādo ex egypto fugientes/ rubꝝ mare tranſierūt. Nunc ergo figura illa ꝓphetica in veritate completa eſt: cū ſicut ouis ad immolādū ducit chriſtus: cuius ſanguine illitis poſtibus noſtris: id eſt/ cui⁹ ſigno crucis ſignatis frontib⁹ noſtris: a ꝑditione huius ſeculi tanq̄ a captiuitate vel interēptione egyptia liberamur: ⁊ agimus ſaluberrimū tranſitū: cum a diabolo tranſimus ad chriſtū: et ab iſto inſtabili ſeculo ad eius fundatiſſimū regnū. Ideo qp pe ad deū permanentē tranſim⁹: ne cū mūdo trāſeunte trāſeamus. De hac nobis collata gratia deum laudans apl's dicit: Qui eruit nos de poteſtate tenebrarū: ⁊ tranſtulit in regnū filij claritatis ſue. Hoc itaq nomē: id ē/ paſcha: qđ latine vt dixi tranſitus nūcupat: velut interpretās nobis beatus euāgeliſta: Ante diē inquit feſtū paſche ſciens ieſus quia venit hora eius vt tranſeat ex hoc mundo ad patrē. Ecce paſcha/ ecce tranſitus. Unđ ⁊ quo? De hoc ſcꝫ mūdo ad patrē. Spes mēbris in capite data eſt: q̄ eſſent illo tranſeunte ſine dubio ſecutura. Quid ergo infideles et ab hoc capite atq ab eius corpore alieni? Nōne ⁊ ipſi tranſeunt/ q2 nō ꝑmanēt? Tranſeūt plane ⁊ ipſi. Sed aliud ē trāſire de mūdo/ aliud ē trāſire cū mūdo/ aliud ad patrē/ aliud ad hoſtē.

Ca.13. (margin) — Eſaie.53.c. — Exo.14.b. — Col.1.b.

Nā et egyptij trāſierunt: nō eñ ꝑſequēdo māſerunt: nō tamē trāſierūt ꝑ mare ad regnū/ ſed in mari ad interitū. Sciēs ergo ieſus q2 venit hora eius/ vt tranſiret ex hoc mundo ad patrē: cū dilexiſſet ſuos q̄ erāt in mūdo: in finē dilexit eos. **B** Utiq vt ⁊ ipſi de hoc mūdo vbi erant/ ad ſuum caput qđ hinc trāſiſſet/ eius dilectione trāſirēt. Quid eſt eñ: i finē/ niſi in chriſtū? Finis eñ legis chriſtus/ ait apoſtol⁹/ ad iuſticiā omni credenti. Finis perficiēs/ nō interficiens. Finis quouſq eamus/ non vbi peream⁹. Sic omnino intelligendū ē: paſcha noſtrū immolatus ē chriſt⁹. Ipſe ē finis noſter: in illū eſt trāſit⁹ noſter. Nā video poſſe iſta verba euāgelica quodā humano mō etiā ſic accipi: tanq̄ vſq ad mortē chriſtus dilexerit ſuos: vt hoc videat eſſe/ in finē dilexit eos. Humana ē hec ſentētia/ nō diuina. Nec eñ nos hucuſq ille dilexit: q̄ ſemper ⁊ ſine fine nos diligit. Abſit vt dilectionē morte finierit/ q̄ nō ē in morte finitus. Etiā poſt mortē q̄nq fratres ſuos dilexit diues ille ſuperb⁹ atq impi⁹: ⁊ vſq ad mortē nos dilexiſſe putandus ē chriſtus? Abſit chariſſimi: nequaq̄ ille nos diligendo vſq ad mortē veniret: ſi dilectionē noſtrā morte finiret: Niſi forte ita ſit intelligēdū: in finem dilexit eos/ vſq ad mortē dilexit eos: quia tantū dilexit/ vt moreretur ꝑ eis. Hoc eñ teſtat⁹ eſt dicēs: Maiorē hac charitatē nemo habet/ q̄ vt animā ſuā ponat quis ꝑ amicis ſuis. Ita ſane nō ꝓhibemus intelligi/ in finē dilexit/ vſq ad mortē dilexit: id ē vſq ad mortē illū dilectio ipſa ꝑduxit. Et cena inde facta/ cū diabolus iā miſiſſet i cor vt traderet eū iudas ſimonis ſcariothis: ſciens q2 omia dedit ei pater in manus: ⁊ quia a deo exijt/ et ad deū vadit: ſurgit a cena/ ⁊ ponit veſtimēta ſua. Et cū accepiſſet lintheū: p̄cinxit ſe. Deinde mittit aqua in peluim: et cepit lauare pedes diſcipulorum: ⁊ extergere lintheo quo erat p̄cinct⁹. Non ita debem⁹ intelligere cenā factā veluti iā cōſummatā atq trāſactā. Adhuc eñ cenabat cum dñs ſurrexit: ⁊ pedes lauit diſcipulis ſuis: Nā poſtea recubuit: et buccellam ſuo traditori poſtea dedit/ vtiq cena nondū finita: hoc eſt/ dum adhuc panis eſſet in menſa. Cena ergo facta/ dictū eſt/ iā

Roma.10.a. — 1.Cor.5.b. — Luc.16.g. — Joh.15.b. — Al. t mittit (margin)

paratã: ꝛ ad conuiuantiũ menſã vſumq̧ ꝑducta. Quod aũt ait: Cum diabolus iam miſiſſet in coꝛ vt traderet euz iudas ſimonis ſcariothis: ſi queris quid miſſum ſit in coꝛ iudę: hoc vtiq̧ / vt traderet eum. Miſſio iſta / ſpiritalis ſuggeſtio eſt: non ſit ꝑ aurẽ / ſed ꝑ cogitationẽ: ac ꝑ hoc nõ coꝛpoꝛaliter ſed ſpiritaliter. Neq̧ enĩ ſpiritale quod dicit᷑ / ſemꝑ in laude accipiendũ eſt. Nouit apoſtolus quędã ſpiritalia nequitię in cęleſtibus: aduerſus q̃ nobis colluctationẽ eſſe teſtat᷑. Non autẽ eſſent maligna etiã ſpiritalia / ſi nõ eſſent etiam maligni ſpiritus. Ab ſpiritu enĩ ſpiritalia nominant᷑. Sed quomodo iſta fiant vt diabolicę ſuggeſtiones immittant᷑ / et humanis cogitatiõibus miſceant᷑ / vt eas tã q̃ ſuas deputet homo / vñ ſcit homo? Nec dubitandũ eſt etiã bonas ſuggeſtiones a bono ſpiritu ita latẽter ac ſpiritaliter fieri. Sed intereſt quibus nã eaꝝ mẽs humana conſentiat diuino auxilio / vł deſerta ꝑ meritum / vel adiuta ꝑ gratiã. Factũ ergo iam fuerat in coꝛde iudę ꝑ immiſſionẽ diabolicam / vt traderet diſcipulus magiſtrũ / ſed quẽ non didicerat deũ. Iam talis venerat ad cõuiuiũ exploꝛatoꝛ paſtoꝛis / inſidiatoꝛ ſaluatoꝛis / vẽditoꝛ redẽptoꝛis: iã talis venerat ꝛ videbat᷑ / et tolerabat᷑ / ꝛ ſe ignoꝛari arbitrabat᷑: quia in eo quẽ volebat fallere / fallebat᷑. At ille iſto in ipſo coꝛde intus inſpecto neſciẽte / ſcienter vtebat᷑. Sciens quia omnia dedit ei pater in manus. Ergo ꝛ ipſum traditoꝛẽ: Nã ſi eũ in manibus nõ haberet: non vtiq̧ illo vteret᷑ vt vellet. Pꝛoinde iaz traditoꝛ tradit᷒ erat ei quẽ tradere cupiebat: atq̧ ita malũ tradendo faciebat: vt de illo tradito bonũ fieret qđ neſciebat. Sciebat enĩ dñs q̃d faceret ꝓ amicis / q̃ patiẽter vtebat᷑ inimicꝭ: Ac ſic oĩa dederat pater ĩ man᷒ ei᷒ / ꝛ in vſũ mala / ꝛ in effectũ bona. Sciens etiã q2 a deo exijt et ad deũ vadit. Nec deuz cũ inde exiret / nec nos deſerens cũ rediret. Hęc ꝗ faciẽs / ſurgit a cęna / et ponit veſtimẽta ſua. Et cum accepiſſet lintheum / pręcinxit ſe. Deinde miſit aquã in peluim: et cępit lauare pedes diſcipuloꝛũ: et extergere lintheo quo erat ꝓcinctus. Debemus chariſſimi ſenſũ euãgeliſtę diligẽter attendere. Locutur᷒ quippe de tãta dñi humilitate: pri᷒ ei᷒ celſitudinẽ voluit cõmẽdare. Ad hoc ꝑtinet qđ ait: ſciẽs q2 oĩa dedit ei pater in manus: ꝛ q2 a deo exijt / ꝛ ad deũ vadit. Cũ illi ergo oĩa pater dediſſet in manus: ille diſcipuloꝛũ nõ manus / ſed pedes lauit. Et cũ ſe ſciret a deo exiſſe ꝛ ad deum pergere: non dñi dei / ſed hominis ſerui impleuit officiũ. Ad hoc autẽ ꝑtinet qđ etiã de traditoꝛe ipſius: quia iã talis venerat / qui nec ab illo ignoꝛabat᷑ / ꝓloq̃ voluit: vt hoc quoq̧ ad maximũ cumulũ humilitatꝭ accederet / q̧ etiã illi nõ dedignat᷒ eſt pedes lauare / cuius man᷒ iaz ꝓuidebat in ſcelere. Quid autẽ mirũ ſi ſurrexit a cęna / ꝛ poſuit veſtimẽta ſua: qui cũ in foꝛma dei eſſet: ſemetipſum exinaniuit? Et q̃d mirꝝ ſi ꝓcinxit ſe lintheo / q̃ foꝛmã ſerui accipiẽs habitu inuentuſ ẽ vt hõ? Quid mirꝝ ſi miſit aquã in peluim vñ lauaret pedes diſcipuloꝝ / qui ĩ terrã ſanguinẽ fudit quo immũdiciã dilueret peccatoꝛũ? Quid mirũ ſi lintheo quo erat ꝓcinctus / pedes quos lauerat terſit: q̃ carne qua erat indutus / euãgeliſtaꝝ veſtigia cõfirmauit? Et lintheo quidẽ vt ſe ꝓcingeret: poſuit veſtimẽta ſua quę habebat. Vt autem foꝛmã ſerui acciperet qñ ſemetipſum exinaniuit: nõ quod habebat depoſuit / ſed qđ nõ habebat accępit. Crucifigẽdus ſane ſuis expoliat᷒ ẽ veſtimẽtis: ꝛ moꝛtuus inuolut᷒ ẽ lintheis: ꝛ tota illa ei᷒ paſſio / noſtra purgatio ẽ. Paſſurus igit᷑ exitia ꝓmiſit obſequia: nõ ſolum eis ꝓ quib᷒ erat ſubiturus moꝛtẽ / ſed etiã illi qui eũ fuerat traditurus ad moꝛtẽ. Tãta ẽ quippe humanę humilitatis vtilitas / vt eã ſuo cõmẽdaret exemplo etiã diuina ſublimitas: q2 hõ ſuꝑbus in ęternũ periret / niſi illũ de᷒ humilis inueniret. Venit enĩ filius hominis q̃rere et ſaluũ facere qđ perierat. Perierat aũt ſuper hiã deceptoꝛis ſecutus: ergo humilitatem redemptoꝛis ſequat᷑ inuentus.

Ab eo qđ ait: Venit ergo ad ſimonẽ petrũ: ꝛ dicit ei petrus: Dñe tu lauas mihi pedes? vſq̧ ad id qđ ait: Qui lotus ẽ / nõ indiget niſi vt pedes lauet: ſed eſt mundus totus: Tractatus. LVI.

Vm lauaret pedes diſcipuloꝝ domin᷒: venit ad ſimonem petrum: et dicit ei petr᷒:

[Marginal notes: C (beside "ducta. Quod aũt ait"); Ephe. 6. b. (beside "piendũ eſt. Nouit apoſtolus"); Phil. 2. a. (beside "veſtimẽta ſua: qui cũ in foꝛma dei"); Luc. 19. b. (beside "inueniret. Venit enĩ filius hominis"); D (beside "theo quo erat ꝓcinctus"); C (beside "pedes diſcipuloꝝ domin᷒")]

Dñe/ tu mihi lauas pedes? Quis
enim non expaueſceret lauari ſibi pedes a
dei filio? Quis itaq; magnę fuiſſet auda/
cię ꝯtradicere ſeruũ domino/hominẽ deo:
tamen hoc petrus facere maluit/ ꝗ perpe/
ti vt ſibi pedes lauarent a domino et deo.
Nec putare debemus hoc petrũ inter ce/
teros formidaſſe atq; recuſaſſe: cum id alij
ante ipſum libenter vel equanimiter ſibi fi
eri ꝑmiſiſſent. Facilius quippe ſic accipiũ/
tur iſta verba euãgelij: quia cũ dictũ eſſet:
Cepit lauare pedes diſcipulorum/et exterge/
re lintheo quo erat ꝑcinctus. Deinde ſub/
iunctũ eſt: Venit ergo ad ſimonẽ petrũ:
quaſi aliquibus iã lauiſſet: et poſt eos ve/
niſſet ad primũ. Quis em̃ neſciat primuȝ
apoſtolorum eſſe beatiſſimũ petrũ? Sed non
ita intelligendũ eſt/ ꝙ poſt aliquos ad illũ
venerit/ſed ꝙ ab illo ceperit. Quando er/
go pedes diſcipulorum lauare cepit: venit ad
eum a quo cepit: id eſt ad petrũ. Et tũc pe
trus/quod etiã quilibet eorum expauiſſet/
expauit atq; ait: Domie/tu mihi lauas pe/
des? Tu mihi. Quid eſt/tu? Quid eſt mi/
hi? Cogitanda ſunt potius ꝗ dicenda: ne
forte qđ ex his verbis aliquatenus dignũ
concipit anima/nõ explicet lingua. Sed
reſpondit ieſus et dixit ei: Quod
ego facio/tu neſcis modo: ſcies au/
tẽ poſtea. Nec tamen ille dominici facti
altitudine exterritus/ꝑmittit fieri: qđ cur
fieret ignorabat: Sed vſq; ad ſuos pedes
humilẽ chriſtũ adhuc nõ vult videre: non
poteſt ſuſtinere. Non lauabis mihi
inquit pedes in eternũ. Quid eſt/in
eternũ: Nunꝗ hoc ferã: nunꝗ patiar: nũ/
ꝗ ſinã. Hoc quippe in eternũ nõ fit/ quod
nunꝗ fit. Tum ſaluator egrũ reluctantem
de ipſiꝰ ſalutis periculo exterrens. Si nõ
lauero te inquit/non habebis par
tem mecũ. Ita dictũ eſt: ſi nõ lauero te:
cum de ſolis pedibꝰ ageretur: quomodo di/
ci aſſolet/ calceas me: quãdo ſola plãta cal/
catur. At ille amore et timore ꝑturbatus:
et plus expaueſcẽs chriſtum ſibi negari/ ꝗ
vſq; ad ſuos pedes humiliari. Domine
ait: non tm̃ pedes meos/ſed et ma
nus et caput. Quandoquidẽ ſic mina/
ris lauanda tibi mẽbra mea: nõ ſolum tibi
ima nõ ſubtraho/verumetiã prima ſubſter
no. Ne mihi neges capiendã tecũ partem:
nullã tibi nego abluendã mei corporis par/
tem. Dicit ei ieſus: Qui lotus eſt:
nõ habet opus niſi pedes lauare/
ſed eſt mũdus totus. Hic moueatur B
fortaſſis quis et dicat: Immo ſi mũdus eſt
totus: quid ei opus eſt vel pedes lauare?
Dñs autẽ nouerat quod dicebat: etiã ſi no
ſtra infirmitas eiꝰ ſecreta nõ penetrat. Ve/
rũtamen quantũ nos erudire/ et ex lege ſua
docere dignatur: ꝓ captu meo/ ꝓ modulo
meo: aliquid etiã ego de huius queſtionis
ꝓfunditate illo adiuuante reſpondeam: ac
primũ ipſam locutionẽ nõ ſibi eſſe contra/
riã/facillime oſtendã. Quis em̃ non ita re
ctiſſime loqui poſſit: mũdus es totus ꝑter
pedes? Elegãtius autẽ loquitur ſi dicit: mun
dus es totus niſi pedes: qđ tantundẽ va/
let. Hoc ergo ait dñs: Nõ habet opus niſi
pedes lauare/ſed eſt mũdus totus. Totus
vtiq; ꝑter pedes/ vel niſi pedes quos ha/
bet opus lauare. Sed quid eſt hoc? Quid
ſibi vult: quid hic neceſſariuȝ eſt vt quera/
mus. Dñs dicit: veritas loquitur: ꝙ opus ha
beat pedes lauare etiã ille ꝗ lotꝰ eſt. Quid
fratres mei/ quid putatis: niſi quia homo
in ſancto quidẽ baptiſmo totus abluitur: nõ
ꝑter pedes/ſed totus omnino. Verũtamen
cũ in rebꝰ humanis poſtea viuitur: vtiq; ter/
ra calcatur. Ipſi igitur humani affectus/ſine ꝗ/
bus in hac mortalitate nõ viuitur: quaſi pe/
des ſunt/ vbi ex humanis rebus afficimur:
et ſic afficimur: vt ſi dixerimus/ qꝛ peccatũ 1.Joh.1.c.
nõ habemus/nosipſos decipimꝰ: et veritas
in nobis nõ eſt. Quotidie igitur pedes lauat
nobis/ꝗ interpellat ꝓ nobis: Et quotidie Roma.8.
nos opus habere vt pedes lauemꝰ: id eſt/
vias ſpiritaliũ greſſuuȝ dirigamus: in ipſa
oratiõe dominica ꝯfitemur cũ dicimꝰ: Di/ Matth.6.b.
mitte nobis debita noſtra/ ſicut et nos di/
mittimꝰ debitoribꝰ noſtris. Si em̃ confitea 1.Joh.1.d.
mur ſicut ſcriptum eſt/ pctã noſtra: ꝑfecto
ille qui lauit pedes diſcipulorum ſuorũ: fide/
lis ẽ et iuſtus ꝗ dimittat nobis peccata no/
ſtra: et mũdet nos ab om̃i peccato: id ẽ/vſq;
ad pedes quibꝰ conuerſamur i terra. Pro/
inde eccleſia quã mũdat chriſtꝰ lauacro aq̃
in verbo: non ſolũ in illis eſt ſine macula et Eph.5.f.
ruga/qui poſt lauacrũ regenerationis ꝯti/
nuo ex huiꝰ vite cõtagione tolluntur: nec cal/
cant terrã vt opus habeant pedes lauare:
verumetiã in his quibus iſtã miſericordiã
ꝑbẽs dñs: fecit eos de ſeculo iſto lotis etiã
pedibus emigrare. In his aũt ꝗ hic demo/

ranſ/etiã ſi mũda ſit: quoniã iuſte viuunt:
op⁹ tamẽ habẽt pedes lauare: qm̃ ſine pec/
cato vtiq; nõ ſunt. Propter hoc dicit in cã/
Cant. 5. b. ticocanticoꝝ: Laui pedes meos: quõ inq̃/
nabo illos? Dicit eñ hoc cũ cogit ad chri/
ſtum venire: et terrã calcare conuenit. Alia
queſtio rurſus exorit: Nonne chriſtus ſur/
ſum eſt? Nõne aſcendit in celũ/ et ſedet ad
dexterã patris? Nõne apl's ad nos clamat ⁊
Col. 3. a. dicit: Si ergo reſurrexiſtis cũ chriſto: que
ſurſũ ſunt querite: vbi chriſtus eſt in dexte
ra dei ſedens: que ſurſum ſunt ſapite: nõ q̃
ſuper terrã? Quomõ ergo vt ad chriſtũ ea/
mus/ terrã calcare compellimur: cũ potius
nobis ſurſum cor habendũ ſit ad dñm: vt
cũ illo eſſe poſſimus? Videtis fratres ho/
dierni tẽporis anguſtias/ iſtã coartare que/
ſtionẽ. Quõ et ſi vos forte minus videtis:
ego vtcũq; video quãte diſputationis in/
digeat. Vñ peto vt eam potius ſuſpẽdi/ q̃
vel negligentius vel anguſtius ꝑtractari:
nõ fraudata ſed dilata expectatione patia/
mini. Aderit eñ dñs qui nos debitores fa/
cit/ vt faciat etiam redditores.

De eadẽ lectiõe: Tractatus. LVII.

A NOn ĩmemor
n mei debiti/ et iã reddendi tẽ
pus agnoſco. Donet vnde
reddã/ qui donauit vt debe
am. Donauit eñ dilectionẽ/ de qua dictũ
Roma. 13. c. eſt: Nemini quicq; debeatis/ niſi vt inuicẽ
diligatis. Donet etiam ſermonẽ quem vi/
deo me debere dilectis. Expectationẽ ve/
ſtrã ad hoc nempe diſtulerã: vt explicarẽ ſi/
cut poſſem: quemadmodũ etiã ꝑ terrã ve/
Col. 3. a. niat ad chriſtũ: cũ potius iubeamur q̃ ſur/
ſum ſunt querere/ nõ que ſup terrã. Surſũ
eñ chriſt⁹ eſt ſedens ad dexterã patris: Sꝫ
ꝑfecto et hic eſt ꝓpter quod et ſaulo in ter/
Act. 9. a. ra ſeuienti dicit: Saule ſaule qd me perſe/
queris? Vt aũt hoc querendũ ſuſciperem⁹:
id tractabatur q pedes dñs diſcipulis la/
uit: cũ iam ipſi diſcipuli loti eſſent: nec op⁹
haberent niſi pedes lauare: vbi viſum eſt
intelligendũ/ q baptiſmo quidẽ homo to/
tus abluitur/ ſed dũ iſto poſtea viuit in ſe/
culo/ humanis affectibus terrã velut pedi/
bus calcans: ipſa ſcꝫ cõuerſatione vite hu/
Matth. 6. b. ius ꝯtrahit vñ dicat: Dimitte nobis debi/
ta noſtra. Ac ſic etiã inde mundat ab eo q̃
Roma. 8. g. pedes lauit diſcipulis ſuis: nec deſinit inter/
pellare ꝓ nobis. Hinc occurrunt ex canti/
cocanticoꝝ eccleſie verba dicẽtis: Laui pe/ Cant. 5. b.
des meos: quõ inquinabo eos? Cum vel/
let ire ⁊ aperire ei qui venerat ad eã/ ⁊ pul/
ſauerat: ſibiq; aperiri popoſcerat/ ille ſpeci/ Pſ. 44.
oſus forma ꝓ filijs hominũ. Hinc queſtio
nata eſt quã coartare noluimus anguſtijs
tẽporis: ideoq; diſtulimus: quo nã mõ ec/
cleſia timeat inquinare pedes/ dũ ꝑgit ad
chriſtũ/ quos baptiſmate lauerat chriſti. Sic
eñ ait: Ego dormio/ et cor meum vigilat. Cant. 5. a.
Vox fratruelis mei pulſat ad ianuã. Dein
de dicit etiã ipſe: Aperi mihi ſoror mea/ ꝓ/
xima mea: columba mea: ꝑfecta mea: quia
caput meũ repletũ ẽ rore: ⁊ crines mei gut/
tis noctis. Et reſpõdit illa: Exui me tuni/
ca mea/ quomõ induar ea? Laui pedes me/
os/ quomõ inquinabo illos? O admirabi/
le ſacramentũ/ o grande myſteriũ. Ergo ne
timet inquinare pedes veniẽdo ad eũ qui
lauit ſuoꝝ diſcipuloꝝ pedes? Timet certe
quia ꝑ terrã venit ad eũ qui etiã in terra ẽ:
quia ſuos hic cõſtitutos nõ deſerit. An nõ
ipſe ait: Ecce ego vobiſcũ ſum vſq; ad con/ Matth. 28. d.
ſũmationẽ ſeculi? An nõ ipſe ait: Videbi/ Joh. 1. g.
tis celos apertos: et angelos dei aſcẽdentes
et deſcendẽtes ad filiũ hominis? Si aſcen/
dunt ad eũ ꝓpterea q; ſurſum ẽ: quomodo
ad eũ deſcendũt ſi etiã non hic ẽ? Dicit er/
go eccleſia: Laui pedes meos: quomõ inq̃/
nabo eos? In eis hoc dicit qui ꝑdicãt chri/
ſtum: et aperiunt illi oſtiũ/ vt habitet per fi/
dem in cordibus hominũ. In his hoc dicit
cũ deliberãt/ vtrũ miniſteriũ tale ſuſcipiãt/
cui ſe minus idoneos exiſtimãt/ vt ſine cul/
pa impleãt: ne forte alijs ꝑdicãtes/ ipſi re/ 1. Cor. 9. d.
probi fiant. Tutius eñ veritas auditur q̃
predicat: quoniã cũ audit/ humilitas cuſto
dit: cum autẽ predicat/ vix nõ ſurrepit cui/
uis hominũ quantulacũq; iactãtia: in qua
vtiq; inquinent pedes. Ergo vt apl's iaco/
bus dixit: Sit oĩs homo velox ad audiẽ/ Jacob. 1. c.
dum/ tardus autẽ ad loquendũ. Dicit ⁊ ali
us homo dei: Auditui meo dabis gaudiũ Pſ. 50.
et leticiã: et exultabũt oſſa humiliata. Hoc
eſt quod dixi: Cũ veritas audit/ humilitas
cuſtoditur. Dicit et alius: Amicus aũt ſpõ/ Joh. 3. d.
ſi ſtat et audit eũ: et gaudio gaudet ꝓpter
vocẽ ſponſi. Fruamur auditu/ ſine ſtrepitu B
nobis loquente intrinſecus veritate: q̃q;
etiã cũ forinſec⁹ inſonat ꝑ legentẽ/ ꝑ annun
ciantem/ ꝑ predicantẽ/ per diſputantẽ/ per

pręcipientē/ per conſolantē/ ꝑ exhortantē/
per ipſum etiā cātantē atqꝫ pſallentē: Ipſi
qui hęc agūt/inquinare pedes ſuos time/
ant: cū placere hominib⁹ ſurrepente amo/
re humanę laudis affectāt. Ceterū qui eos
audit libenter et pie: nō habet locū iactan/
di ſe in laboribus alienis: et nō inflatis oſ/
ſibus humiliatis/ gaudio gaudet ꝓpter vo
cē dominicę veritatis. Proinde in eis qui
libenter ⁊ humiliter audire nouerunt: ⁊ vi/
tam quietā in ſtudijs dulcibus et ſalubri/
bus agūt: catholica delitieꝶ eccleſia et di/
Canti.5.a. cat: Ego dormio/et cor meū vigilat. Quid
eſt: ego dormio/et cor meū vigilat/ niſi ita
quieſco vt audiā? Ociū meū nō impendiꝶ
nutriendę deſidię/ ſed percipiēdę ſapiētię.
Pſ.45. Ego dormio/et cor meū vigilat: vaco ⁊ vi/
deo: quoniā tu es dn̄s: quia ſapientiā ſcri/
Eccl.38.c. bo in tēpore ocij: et qui minoraꝶ actu/ ipſe
percipiet eam. Ego dormio/et cor meū vi/
gilat: Ego requieſco a negocioſis actib⁹: ⁊
animus meus diuinis ſe intēdit affectib⁹.
Sed in his qui iſto modo ſuauiter ⁊ humi/
liter requieſcūt: dū ocioſe oblectaꝶ eccleſia:
Matth.10.c. ecce pulſat ille qui ait: Quę dico vobis in
tenebris/dicite in lumine: et qđ in aure au/
ditis/ p̄dicate ſup tecta. Vox ergo eius pul
Cant.5.a. ſat ad ianuā/⁊ dicit: Aperi mihi ſoror mea/
ꝓxima mea/columba mea/ ꝑfecta mea: qꝛ
caput meū repletum eſt rore: et crines mei
guttis noctis: Velut ſi diceret: Tu vacas:
⁊ contra me oſtiū clauſū ē. Tu ſtudes ocio
paucorū: ⁊ abundāte iniquitate refrigeſcit
charitas multoꝝ. Nox quippe iniquitas ē:
Ros ꝟo eius ⁊ guttę/ hi ſunt qui frigeſcūt
et cadūt: ⁊ faciūt refrigeſcere caput chriſti:
1.Cor.11.a. hoc eſt vt non ameꝶ deus: caput em̄ chriſti
deus. Sed portanꝶ in crinibus: id eſt/in ſa
cramentis viſibilibus toleranꝶ: cū nequa/
qꝫ interiora ſenſus attingūt. Pulſat ergo
vt excutiat quietē ſāctis ocioſis/et clamat:
Aperi mihi de ſanguine meo ſoror mea/de
acceſſu meo ꝓxima mea/de ſpiritu meo co/
lumba mea: de ſermone meo quē pleni⁹ ex
ocio didiciſti ꝑfecta mea. Aperi mihi/ p̄di/
ca me. Ad eos quippe qui clauſerūt ꝯtra me:
Roma.10.c. quomō intrabo ſine aperiēte? Quomō em̄
audient ſine p̄dicante? Hinc fit vt etiā hi q
amant ociū ſtudioꝝ bonorū: ⁊ nolunt per/
peti laborioſaꝝ moleſtias actionum: eo q
min⁹ idoneos ad hęc miniſtrāda/ ⁊ ſine rep̄/
henſione agenda ſe ſentiūt: mallent ſi fieri
poſſet/ſanctos ap̄los ⁊ prędicatores veri/
tatis antiquos excitari aduerſus abundā/
tiā iniquitatis: quia feruor friguit charita/
tis. Sed in eis qui iā de corpore exierūt: et C
carnis indumento expoliati ſunt: neqꝫ em̄
ab ea ſeꝑati ſunt: reſpōdeat eccleſia. Exui
me tunica mea: quomodo induar ea. Reci
pietur quidē illa tunica: ⁊ in eis qui iā exu/
ti ſunt: rurſus veſtieꝶ carne eccleſia: nō ta/
men nunc quādo ferueſaciēdi ſunt frigidi:
ſed tunc qn̄ reſurrecturi ſunt mortui. Paſ/
ſa ergo difficultatē ꝓpter inopiā prędicato/
rū: ⁊ recolens illa ſua mēbra ſana ſermoni/
bus/ſancta moribus: ſed iā exuta corpori/
bus: ingemit ⁊ dicit eccleſię: Exui me tuni Cant.5.b.
ca mea: quomodo induar ea? Mēbra illa
mea quę chriſto aperire euāgeliçādo excel/
lentiſſime potuerūt: quomō ad corpa qui/
bus exuta ſunt/redire nūc poſſūt? Deinde
reſpiciēs ad eos qui p̄dicare/ ⁊ populos ac/
quirere ac regere/ac ſic chriſto aperire vtcū
qꝫ poſſunt: ſed in his difficultatib⁹ actionū
peccare metuūt: Laui inquit pedes meos:
quō inqnabo illos? Quiſqꝫ em̄ in ꝟbo non Jacob.3.a.
offendit: hic ꝑfectus eſt vir. Et quis eſt ꝑfe
ctus? Quis eſt qui nō offendit in tāta abū
dantia iniqtatis/tanto frigore charitatis?
Laui pedes meos: quō inqnabo eos? Qm̄
quidē lego et audio. Nolite multi magiſtri
fieri fratres: qm̄ maius iudiciū ſumitiſ: In
multis em̄ offendimus om̄es. Laui pedes
meos: quō inqnabo eos? Sed ecce ſurgo ⁊
aperio: chriſte laua eoſ. Dimitte nobis de/ Matth.6.b.
bita noſtra: quoniā nō ē extincta charitas
noſtra: quia et nos dimittimus debitorib⁹
noſtris. Qm̄ te audimus: exultant tecū in Pſ.50.
cęleſtib⁹ oſſa humiliata. Sed quando te p̄/
dicamus: terrā calcamus vt tibi aperiam⁹.
Et ideo ſi rep̄hendimur/ꝑturbamur: ſi lau/
damur/inflamur. Laua pedes noſtros ań
mūdatos: ſed cū ad aperiendū tibi ꝑ terrā
pergim⁹ inqnatos. Hęc vobis hodie ſatis
ſint dilectiſſimi. Si qđ fec⁹ qꝫ oportuit dicē
tes fortaſſis offendimus: vel laudibus ve/
ſtris immoderatius qꝫ oportuit eleuati ſu/
mus: impetrate mundationē pedibus no/
ſtris/ deo placētibus orationibus veſtris.

Ab eo quod dicit: Et vos mūdi
eſtis/ſed nō omnes: vſqꝫ ad id qđ
ait: Exemplū dedi vobis: vt que/
admodū ego feci vobis/ita ⁊ vos
faciatis: Tractatus.LVIII.

A Iam illa ver-
ba ſancti euangelij/ vbi dñs
lauãs pedes diſcipulis ſuis/
ait: Qui lotus eſt ſemel: non
habet neceſſitatẽ niſi pedes lauare/ ſed eſt
mũdus totus: dilectioni veſtrę vt dñs do-
nare dignat⁹ eſt expoſuim⁹: nũc qd ſequit
videamus. Et vos inquit mũdi eſtis/
ſed non omnes. Hoc quid ſit ne quę-
reremus: ipſe euãgeliſta patefecit adiun-
gens: Sciebat eñ quiſnã eſſet qui
traderet eum: ppterea dixit: non
eſtis mumdi omnes. Quid hoc aper
ti⁹? Proinde ad ſequẽtia trãſeam⁹. Poſt
ꝗ ergo lauit pedes eorũ: et acce-
pit veſtimẽta ſua: cũ recubuiſſet/
iterũ dixit eis: Scitis qd fecerim
vobis? Nũc eſt vt beato petro reddat il
la pmiſſio. Dilatũ eñ fuerat/ quãdo expa-
ueſcenti et dicẽti: Nõ lauabis mihi pedes
in eternũ: reſponſũ eſt ei: Quod ego facio/
tu neſcis modo: ſcies autẽ poſtea. Ecce eſt
ipſum poſtea. Iã tempus eſt vt dicat/ qd
pauloante dilatũ eſt. Memor itaqꝫ dñs ſe
pmiſiſſe iam dudũ ſcientiã facti ſui tã in-
opinati/ tã mirabilis/ tam expaueſcendi: et
niſi ipſe vehemẽter terruiſſet: nullo modo
ſinendi vt magiſter non tm̃ ipſorũ/ ſed an-
gelorũ: et dñs non tm̃ ipſorũ/ ſed rerũ om-
niũ lauaret pedes diſcipulorũ et ſeruorũ ſu-
orũ. Hui⁹ ergo tanti facti/ quoniã pmiſerat
ſcientiã dicens: Scies aũt poſtea: quid ſit
qd fecit/ docere nũc incipit: Uos inquit
vocatis me magiſter et dñe: et be-
ne dicit: Sum etem. Bene dicitis:
quia verũ dicitis: Sũ quippe quod dicitis.
Prou. 27. a. Homini pceptũ eſt: Nõ te laudet os tuũ/
ſed laudet te os primi tui. Periculoſũ eſt
eñ ſibi placere/ cui cauendũ eſt ſupbire. Il
le autẽ q ſup om̃ia eſt: qñtũcũqꝫ ſe laudet/
nõ ſe extollit excelſus: nec põt recte dici ar-
rogans deus. Nobis nãqꝫ expedit eũ noſ-
ſe/ nõ illi: nec eũ quiſqꝫ ↄgnoſcit/ ſi nõ ſe in-
dicet ipſe qui nouit. Si ergo nõ ſe laudan-
do quaſi arrogãtiã vitare voluerit/ nobis
ſapientiã denegauit. Et magiſtrũ quidem
quod ſe eſſe dicit/ nemo repbenderet: etiã
qui eũ nihil eſſe aliud ꝗ hominẽ crederet:
quoniã id pfitet quod et ipſi homines in q̃-
buſlibet artibus vſqꝫadeo ſine arrogantia
pfitent/ vt pfeſſores vocent. Q vero do-
minũ et ipſe ſe dicit diſcipulorũ ſuorũ/ cum
ſint illi etiã ſm ſeculũ ingenui/ quis ferat i
homine? Sed deus loquit. Nulla ẽ hic ela
tio tantę celſitudinis: nullũ mendaciũ ve-
ritatis: nobis ſubiacere illi vtile eſt celſitu-
dini: nobis ſeruire vtile ẽ ei veritati. Q ſe
dñm dicit: nõ illi vitiũ eſt/ ſed nobis benefi
ciũ. Cuiuſdã ſecularis auctoris verba lau-
dant: quia dixit. Cũ omnis arrogãtia odi-
oſa eſt: tum illa ingenij et eloquentię mul-
to moleſtiſſima: Et tamẽ idẽ ipſe cũ de ſua
eloquentia loqueret: dicerẽ inquit perfectã
ſi ita iudicarẽ: nec in veritate crimen arro-
gantię ptimeſcerẽ. Si igitur ille homo elo
quẽtiſſimus in veritate arrogantiã non ti-
meret: quomõ arrogantiã ipſa veritas ti-
met? Dicat ſe dñm qui dñs eſt: dicat ſe ve-
rũ qui veritas ẽ.† Nõne dicã ego qd vtile ẽ/ Al. † Ne nõ diſcam
dũ tacet ille qd eſt? Beatiſſim⁹ paulus: nõ
vtiqꝫ vnigenit⁹ dei filius/ ſed vnigeniti dei
filij ſeru⁹ et apls: nõ veritas/ ſed particeps
veritatis/ ait libere et ↄſtãter: Et ſi voluero 2. Cor. 12. b.
gloriari/ nõ ero inſipiens: veritatẽ eñ dico.
Neqꝫ eñ in ſeipſo/ ſed in ipſa veritate quę
ſuperior ẽ ipſo: et humiliter et veraciter glo-
riaret: quoniã et ipſe pcipit: vt qui gloriat 2. Cor. 10. d.
in dño glorıet. Ita ne nõ timeret inſipien-
tiã/ ſi gloriari vellet amator ſapiẽtię: et i glo
ria ſua timeret inſipientiã ipſa ſapientia?
Nõ timuit arrogãtiã qui dixit: In dño lau Pſ. 33.
dabit anima mea: Et in laude ſua timeret
arrogantiã poteſtas dñi/ i quo laudat ani-
ma ſerui? Uos inquit vocatis me magiſter
et dñe/ et bñ dicitis: Sũ etem. Ideo bñ di-
citis/ quia ſum: Nã ſi nõ eſſem quod dici-
tis: male diceretis/ etiam ſi me laudaretis.
Quomõ ergo negaret veritas/ qd dicunt
diſcipuli veritatis? Quomõ qd dicunt qui
didicerũt/ negaret ipſe vñ didicerũt? Quõ
fons negat qd bibens pdicat? Quõ lux oc
cultat quod videns indicat? Si ergo in- B
quit ego laui pedes veſtros dñs
et magiſter/ debetis et vos alter
alteri⁹ lauare pedeſ. Exemplũ eñ
dedi vobis/ vt quẽadmodũ ego
feci vobis/ et vos ita faciatis. Hoc
eſt beate petre qd neſciebas/ qñ fieri nõ ſi-
nebas. Hoc tibi poſtea ſciendũ pmiſit/ qñ
vt ſineres terruit te magiſter tu⁹ et dñs tu-
us lauans pedes tuos. Didicimus fratres
humilitatẽ ab excelſo: faciam⁹ inuicẽ humi
les qd humiliter fecit excelſus. Magna eſt

cõmendatio humilitatis: ⁊ faciunt ſibi hoc
inuicē fratres/ etiã opere ipſo viſibili/ cũ ſe
inuicē hoſpitio recipiunt. Eſt enĩ apud ple
roſq; conſuetudo hu9 humilitatis vſq; ad
factũ/ quo cernat expreſſa. Vñ ⁊ apl's cum
1.timoth.5.b. viduã bene meritã cõmēdaret: Si hoſpitio
inquit recepit: ſi ſanctorũ pedes lauit. Et
apud ſanctos vbicunq; hec conſuetudo nõ
eſt: qd manu nõ faciũt/ corde faciunt: Si in
illoꝝ numero ſunt quibus dicit in hymno
Daniel.3.f. beatoꝝ triũ puerorũ: Benedicite ſancti et
humiles corde dño. Multo aũt eſt melius
et ſine controuerſia verius/ vt etiã manib9
fiat: nec dedignet quod fecit chriſtus face-
re chriſtianus. Cũ enĩ ad pedes fratris in-
clinat corpus: etiã in corde ipſo vel excita-
tur: vel ſi iã inerat/ confirmat ipſi9 humili-
tatis affectus. Sed excepto iſto morali in-
tellectu: ita nos hu9 dñici facti altitudinē
cõmendaſſe meminim9: qd lauando pedes
iã lotoꝝ atq; mundoꝝ diſcipuloꝝ/ ſignifi-
cauerit dñs ꝓpter humanos quibus i ter-
ra verſamur affectus. Quantũlibet ꝓfece-
rim9 in apphēſione iuſticie: ſciam9 nos ſine
peccato nõ eſſe: qd ſubinde abluit interpel
lando ꝓ nobis/ cũ oramus patrē qui in ce-
Matth.6.b. lis eſt: vt debita noſtra dimittat nobis/ ſi-
cut et nos dimittim9 debitoribus noſtris.
Quõ ergo ad hũc intellectũ poterit ꝑtine-
re hoc qd ipſe poſtea docuit: vbi ſui facti
expoſuit rationē dicēs: Si ego laui veſtros
pedes dñs ⁊ magiſter: debetis ⁊ vos alter
alteri9 lauare pedes: Exemplũ enĩ dedi vo-
bis: vt quemadmodũ ego vobis feci: ita ⁊
vos faciatis. Nũquid dicere poſſum9 q etiã
frater fratrē a delicti poterit ↄtagione mũ-
dare? Immo v̾o id etiã nos eſſe admoni-
tos in hu9 dñici operis altitudine noueri-
mus: vt cõfeſſi inuicē delicta noſtra orem9
Roma.8.f. ꝓ nobis: ſicut ⁊ chriſt9 interpellat ꝓ nobis.
Audiamus apl'm iacobũ/ hoc ipſũ euiden-
Jacob.5.b. tiſſime ꝓcipientē ⁊ dicentē: Cõfitemini in-
uicē delicta veſtra ⁊ orate ꝓ vobis: q: ⁊ hoc
dñs nobis dedit exemplũ. Si enĩ ille q vl-
lũ peccatũ nec habet nec habuit nec habe-
bit/ orat ꝓ peccatis noſtris: quãto magis nos
inuicē ꝓ peccatis noſtris orare debem9. Et
ſi dimittit nobis ille cui nõ habem9 qd di-
mittam9: quãto magis dimittere nobis de-
bemus inuicē: q ſine peccato hic viuere nõ
valemus. Quid enĩ videt i hac altitudine
ſacramēti dñs ſignificare cũ dic: Exemplũ
enĩ dedi vobis: vt quēadmodũ ego feci vo
bis/ ita ⁊ vos faciatis: niſi qd aptiſſime di-
cit apl's: Donãtes vobiſmetipſis/ ſi qs ad- Col.3.b.
uerſus aliquē habet querelã: ſic et dñs do-
nauit vobis/ ita ⁊ vos inuicē? Itaq; nobis
delicta donem9: et ꝓ noſtris delictis inuicē
oremus: atq; ita quodãmodo inuicē pedes
noſtros lauemus. Noſtrũ eſt donãte ipſo
miniſteriũ charitatis ⁊ humilitatis adhibe-
re: illi9 eſt exaudire: ac nos ab omĩ peccato-
rũ contaminatione mũdare ꝑ chriſtũ/ et in
chriſto: vt qd alijs etiã dimittim9: hoc ē/ in
terra ſoluim9: ſoluatur et in celo.

Ab eo qd dicit: Amen amē dico
vobis: non eſt ſeruus maior do-
mino ſuo: neq; apoſtolus maior
eo qui miſit illũ: vſq; ad id qd di-
cit: Qui autē me accipit: accipit il-
lum q miſit me: Tractatus.LIX.

Vdiuim9 ſan A

a ctum euangeliũ/ loquēte dño
atq; dicēte: Amē amē di-
co vobis: non eſt ſeru9
maior domino ſuo/ neq; apoſto-
lus maior eo qui miſit illum. Si
hec ſcitis: beati eritis ſi feceritis ea.
Hoc ideo dixit: q: lauerat diſcipulorũ pe-
des magiſter humilitatis/ ⁊ v̾bo et exēplo.
Sed poterim9 ea q ſunt operoſius differē-
da/ ipſo adiuuãte differere: ſi nõ i eis q ma
nifeſta ſunt imoremur. Cũ ergo hec dñs ꝓ-
miſiſſet/ adiũxit: Nõ de omib9 vobis
dico: ego ſcio quos elegerim: ſed
vt impleat ſcriptura: qui mãducat Ps.40.
panē meũ: leuabit ſup me calca-
neũ ſuũ. Hoc quid eſt aliud/ niſi cõculca-
bit me. Notũ eſt de quo loquat: iudas ille
traditor eius attingit. Ergo ipſũ non ele-
gerat: vnde ab eis quos elegit/ iſto ſermo-
ne ſecernit. Quod ergo dico inquit: beati
eritis ſi feceritis ea: nõ d omnib9 vobis di-
co. Eſt inter vos qui nõ erit beat9: neq; fa-
ciet ea. Et ego ſcio quos elegerim. Quos/
niſi eos qui beati erũt faciēdo que ꝓcepit:
ac faciēdo monſtrauit/ qui efficere beatos
poteſt? Nõ eſt igit traditor iudas electus.
Quid ē ergo qd alio loco dicit: Nõne ego Joh.6.g.
vos duodecim elegi: ⁊ vnus ex vobis dia-
bolus eſt? An ⁊ ipſe ad aliqd eſt electus ad
qd vtiq; erat neceſſarius? Nõ aũt ad bea-
titudinē: de q mõ ait: beati eritis ſi feceritis

ea? Hoc nō de oībus dicit: Scit eñ quos
ad ſocietatē beatitudinis huius elegerit.
Non eſt ex eis iſte q̄ panē illi⁹ ſic edebat vt
ſup eū leuaret calcaneū. Illi manducabāt
panē dñm/ille panē dñi cōtra dñm: illi vi/
1. Cor. 11. g. tā/ ille penā. Qui eñ mādncat indigne/ait
apl's: iudicium ſibi manducat. Amodo
inqt dico vobis priuſq̄ fiat/ vt cū
factū fuerit credatis q2 ego ſū: id ē
ego ſū de quo illa ſcptura p̄ceſſit/ vbi dictū
Ps. 40. ē: Qui mādncat meū panē: leuabit ſup me
B calcaneū ſuū. Deinde ſequit̄ 7 dicit: Amē
amē dico vobis/qui accipit ſi quē
miſero/me accipit: Qui aūt me ac/
cipit/ accipit eū q̄ me miſit. Tm̄ ne
diſtare intelligi voluit inter eū quē mittit
7 ſeipſum/quantū inter ipſum 7 patrē deū.
Hoc ſi iſto mō acceperim⁹: neſcio quos gra
dus/qđ abſit/arrianoꝝ more faciem⁹. Illi
C quippe cū audiunt hec euāgelica verba ſeu
legūt: ſtatim ad illos gradus ſui dogmat̄
currunt/quib⁹ nō aſcendūt ad vitā/ſed p̄ci/
pitant̄ i mortē. Cōtinuo q̄ppe dicūt: Quā/
tum apl'us filij diſtat a filio: tm̄ eius dixerit:
Qui accipit ſi quē miſero/me accipit: Tan
tū 7 fili⁹ diſtat a p̄re/tm̄ eius dixerit: Qui au
tē me accipit/accipit cū q̄ me miſit. Sed ſi
hoc dicis: oblit⁹ es heretice grad⁹ tuos. Si
eñ tāto interuallo ꝑpter hec dñi verba fi/
liū a patre/quātū apl'm diſtinguis a filio:
vbi poſiturus es ſpiritūſanctū? Excidit ne
tibi? Vis eū ponere ſolere poſt filiū? Erit
ḡ ipſe inter apl'm 7 filiū. Et m'to ampli⁹ di/
ſtabit fili⁹ ab apl'o q̄ pater a filio. An forte
vt inter filiū 7 apl'm/ atq̄ inter patrē 7 filiū
maneat parib⁹ iteruallis iſta diſtinctio: eq̄/
lis erit ſpūſanct⁹ filio? Sed nec hoc vult̄?
Vbi ergo eū poſituri eſtis? Si quāta filiū
patri/ tāta apl'm filio diſcretiōe ſupponit̄?
Cohibete itaq̄ veſtre p̄ſūptionis audaciā:
7 in his v̄bis nolite querere quantā filij et
apl'i/tantā patris filijq̄ diſtantiā. Ipſū fi/
Joh. 10. f. liū audite pōti⁹ dicentē: Ego et pater vnū
ſum⁹. Vbi veritas vobis inter genitorē et
vnigenitū/ nullā diſtantie ſuſpitionē reli/
quit: vbi grad⁹ veſtros chriſt⁹ eliſit: vbi ſca/
las veſtras petra ꝯfregit. Sz hereticoꝝ ca/
lumnia refutata/quonā mō nos accepturi
ſum⁹ hec dñica v̄ba: Qui accipit ſi quē mi/
ſero/me accipit: q̄ aūt me accipit/accipit eū
q̄ me miſit. Si eñ voluerim⁹ itelligere idō
dictū: qui me accipit/accipit eū q̄ me miſit:
q̄ vni⁹ nature ſint pater et filius: ꝯſequens
videbit̄ ex eorūdē verborū regula qua di/
ctū eſt: q̄ accipit ſi quē miſero/ me accipit:
vt vni⁹ nature ſit filius 7 apl's. Poſſet qui/
dē nō incōuenienter et hoc intelligi: qm̄ ge/
mine eſt ille gigas ſubſtātie/ qui exultauit Ps. 18.
ad currendā viā. Verbū eñ caro factū eſt: Joh. 1. b.
hoc eſt/deus homo factus eſt. Proinde ita
dixiſſe poſſet videri: qui accipit ſi quē miſe
ro/me accipit ſm̄ hoīem: qui aūt me ſm̄ de/
um accipit/accipit eū q̄ me miſit. Sed cum
iſta dicebat: nō ab illo nature vnitas: ſed i
eo qui mittit̄/mittētis cōmendabat̄ aucto/
ritas. Sic itaq̄ eū qui miſſus ē vnuſquiſ/
q̄ accipiat/vt in illo eū q̄ miſit attēdat. Si
ergo attēdas chriſtū in petro: inuenies di/
ſcipuli p̄ceptorē. Si autē attēdas patrē in
filio: inuenies vnigeniti genitorē: ac ſic in
eo q̄ miſſus eſt/ſine vllo accipis errore mit
tentē. Ea que ſequunt̄ in euāgelio: nō ſunt
tp̄is breuitate coartāda. Et ideo ſermo iſte
fratres chariſſimi/velut ouiū ſanctarū cib⁹
ſi ſufficit ſalubriter capiat̄: ſi exiguus ē/de/
ſiderabilius ruminetur.

De eo quod dicit: Cū hec dixiſ/
ſet ieſus/ turbatus eſt ſpiritu: et
ꝓteſtatus eſt/ et dixit: Amē amen
dico vobis/q2 vnus ex vobis tra/
det me: Tractatus. LX.

Non parua fra A
tres ex euāgelio beati iohan/
nis nobis ꝓponit̄ q̄ſtio/ vbi
ait: Cum hec audiſſet ie
ſus/turbat⁹ eſt ſpū: 7 ꝓteſtat⁹ eſt 7
dixit: Amē amē dico vobis/ quia
vn⁹ ex vobis tradet me. Hinc ne tur/
batus ē ieſus/nō carne ſed ſpiritu: q2 dictu
rus fuerat: vnus ex vobis tradet me? Nū/
quid nā illi hoc tūc p̄mū venit in mentē: vl̄
tunc p̄mū ei ſubito reuelatū eſt: cumq̄ re/
pētina tanti mali nouitate turbauit? Nō/
ne hinc pauloante loq̄bat̄ dicēs: Qui mā/ Ps. 40.
ducat meū panē: leuabit ſup me calcaneū?
Nonne etiā iā ſuperi⁹ dixerat: Et vos mū
di eſtis/ſed nō oēs? Vbi euāgeliſta ſubiun
xit: Sciebat eñ quiſnā eſſet q̄ traderet eū.
Quē iā et ante ſignificauerat dicēs: Non/ Joh. 6. g.
ne ego vos duodecim elegi: 7 vnus ex vo/
bis diabol⁹ eſt? Quid ē ergo q̄ nūc turbat⁹
eſt ſpiritu/cū ꝓteſtat⁹ eſt et dixit: Amē amē
dico vobis/q2 vn⁹ ex vobis tradet me? An

qꝛ cū iā fuerat exꝑſſurus/vt nō lateret ī ceteris/ ſed diſcerneret̄ a ceteris: et ideo turbatus ē ſpiritu? Et qꝛ ipſe traditoꝛ iā fuerat exiturus: vt iudeos quibꝰ dn̄s ab eo traderet̄/adduceret: turbauit eū imminēs paſſio/ꝛ periculū ꝓximū/ꝛ traditoꝛis impēdēs manus/cuiꝰ fuerat ꝓcognitus animus. Tale quippe hoc ē ꝙ ieſus turbatꝰ eſt ſpiritu/q̄/
Joh.12.d. le etiā illud qđ ait: Nūc anima mea turbata eſt: ꝛ quid dicā? Pater ſalua me ex hora hac: ſed ꝓpterea veni in horā hāc. Sicut ergo tūc eius anima turbata eſt hora ꝓpinquante paſſionis: ita etiā nūc exituro iuda/ atq̄ venturo ꝛ ꝓpinquāte tanto ſcelere traditoꝛis/turbatꝰ eſt ſpiritu. Turbatus
Joh.10.d eſt ergo poteſtatē habēs ponēdi animā ſuam: et poteſtatē habēs iterū ſumendi eā. Turbat̄ tam ingens poteſtas: turbat̄ petre firmitas: an potius in eo noſtra turbat̄ infirmitas? Ita vo nihil indignū credant ſerui de dn̄o ſuo/ ſed cognoſcāt ſe membra in capite ſuo. Qui moꝛtuus eſt ꝓ nobis/ ꝓ/ us turbatus eſt idē ipſe ꝓ nobis. Qui ergo poteſtate moꝛtuus ē/ poteſtate turbā/
Phil.3.d. tus ē: Qui trāſfigurauit coꝛpꝰ humilitatis noſtre ꝯfoꝛme coꝛpoꝛi gloꝛie ſue/ tranſfigurauit etiā in ſe affectū infirmitatis noſtre: compatiēs nobis affectu anime ſue. Proinde qn̄ turbat̄ magnꝰ/foꝛtis/ certus/ inuictus: nō ei timeamꝰ quaſi deficiat: nō perit/ ſed nos querit. Nos inquā/nos om̄ino ſic querit: noſipſos in illius ꝑturbatione videamus: vt qn̄ turbamur/nō deſperatione pereamꝰ. Qn̄ turbat̄ q̄ nō turbaret̄ niſi volens: eū ꝯſolat̄ qui turbat̄ ꝛ nolēs. Pereāt argumēta phoꝝ: qui negāt in ſapientē ca/
1.Cor.1.c. dere ꝑturbationes animoꝝ. Stultā fecit
Ps.93. deꝰ ſapiētiā huius mūdi: Et dn̄s nouit cogitationes hominū quoniā vane ſūt. Turbet̄ plane animus chꝛiſtianus: nō miſeria ſed miſericoꝛdia. Timeat ne pereāt homines chꝛiſto: contriſtent̄ cū perit aliq̄s chꝛiſto: cōcupiſcat acq̄rere homines chꝛiſto: letet̄ cū acquirunt̄ homines chꝛiſto: timeat ne ꝛ ſibi pereat ꝛ chꝛiſto: contriſtet̄ peregrinari ſe a chꝛiſto: concupiſcat regnare cum chꝛiſto: letetur dū ſperet ſe regnaturū eſſe cū chꝛiſto. Iſte ſunt certe quattuoꝛ quas ꝑturbationes vocant: timoꝛ/triſticia/amoꝛ et leticia. Habeāt eas iuſtis de cauſis animi chꝛiſtiani: nec phoꝝ ſtoicoꝝ/vel quoꝝcūq̄ ſimiliū conſentiat̄ erroꝛi: qui ꝓfecto quemadmodū vanitatē exiſtimāt veritatē: ſic ſtupoꝛem deputant ſanitatē: ignoꝛātes ſic hominis animū/ quēadmodū coꝛpoꝛis membꝛū deſperatius egrotare/qn̄ et doloris amiſerit ſenſū. Sed dicit aliquis: Nun/ B
quid animꝰ chꝛiſtiani debet etiā moꝛte impendente turbari? Ubi eſt eīn qđ ait apl's:
concupiſcentiā ſe habere diſſolui et eſſe cū Phil.1.d.
chꝛiſto: ſi illud qđ concupiſcit/ poteſt eum turbare cū venerit? Facile eſt quidem iſtis ad hec reſpondere: qui et ipſā leticiā perturbationē vocāt. Quis eīn ꝓpterea moꝛte imminēte turbat̄: quia moꝛte imminēte letat̄? Sed hoc inquiūt gaudiū/nō leticia nomināda ē. Quid ē hoc/niſi eaſdē res ſentire: ꝛ reꝝ nomina velle mutare? Uēꝝ nos ſacris litteris accōmodemus auditū: ꝛ ſm ipſas potius iſtā queſtionē dn̄o adiuuāte ſoluamus. Nec qm̄ ſcriptū eſt: cū hec dixiſſet ieſus turbatus eſt ſpū: dicamus eū leticia fuiſſe turbatū: ne vbis ſuis nos ipſe cō/
uincat vbi dicit: Triſtis ē aīa mea vſq̄ ad Matth.26.d.
moꝛtē. Tale aliquid etiā hic intelligendū eſt/qn̄ ſuo traditoꝛe iā tunc ſolo exituro/et cū ſuis ſocijs continuo redituro/ieſus turbatus ē ſpiritu. Firmiſſimi quidē ſunt chꝛiſtiani ſi qui ſunt q̄ nequaq̄ moꝛte iminente turbant̄. Sed nūquid chꝛiſto firmioꝛes? Quis hoc inſaniſſimꝰ dixerit? Quid ē ergo ꝙ ille turbatꝰ eſt/ niſi quia infirmus in ſuo coꝛpoꝛe/hoc eſt in ſua eccleſia/ ſue infirmitatis volūtaria ſimilitudine conſolatus ē: vt ſi qui ſuoꝝ adhuc moꝛte imminēte turbant̄: in ſpiritu ipſum intueant̄: ne hoc ipſo ſe putātes repꝛobos/peioꝛe deſperationis moꝛte ſoꝛbeantur. Quantū itaq̄ bonū de participatiōe diuinitatis eius expectare ꝛ ſperare debemus: cuius nos et ꝑturbatiō tr̄aquillat: et infirmitas firmat. Siue ḡ iſto loco ꝓpt̄ ipm iudā pereuntē miſerando turbatꝰ ē: ſiue ſua moꝛte ꝓpinquāte turbatꝰ ē: nō eſt tn̄ vllo mō dubitandū/ nō eū animi infirmitate/ ſꝫ ptāte turbatū: ne nob deſperatio ſalut̄ oꝛiat̄: qn̄ nō ptāte/ ſꝫ īfirmitate turbamur. Carnis q̄ppe ille gerebat infirmitatē/ q̄ infirmitas reſurrectiōe ꝯſūpta ē. Sed quia nō ſolū homo/ verumetiā deus erat: ineffabili diſtātia vniuerſū genus humanū animi foꝛtitudine ſupabat. Non ergo aliquo eſt cogente turbatus/ſed turbauit ſemetipſum: quod de illo euidenter expꝛeſſum eſt quādo lazarū ſuſcitauit: Nam

ſbi ſcriptū eſt/ q turbauerit ſemetipſum/ vt
hoc intelligat: ⁊ vbi non ſcriptū legit: et ta-
men eū legitur fuiſſe turbatū: affectū ꝗp-
pe humanū qñ oportuit in ſe indicauit: in
ſeipſo poteſtatē cōmouit/ qui hominē totū
poteſtate ſuſcepit.

De eo qđ ait: Aſpiciebāt ergo ad inuicē diſcipuli heſitātes de quo diceret: vſqȝ ad id: Et cū itinxiſſet panē/ dedit iude ſimonis ſcarioꝉ-this: ⁊ poſt panē itinctū/ itroiuit in illū ſathanas: Tractatus.LXI

a **De euangelii**

b capitulū fratres ita nobis ex-
ponendū in hac lectione ꝓpo-
ſitum eſt: vt iam etiā de tra-
ditore dñi per panē tinctū eiqȝ porrectū ſa-
tis euidenter expꝛeſſo/ aliquid dicere debea-
S.Tract.60.a mus. Et de illo quidē/ q eum iā demōſtra-
turus ieſus turbatus eſt ſpiritu/ ꝓterito ſer-
mone diſſerui. Sed fortaſſis qđ ibi nō dixi
etiā hoc nobis dñs ſignificare ſua ꝑturba-
tione dignatus eſt: Q: ſcȝ falſos fratres/
Matth.13.d. et dominici agri illa ʒiʒania/ ita neceſſe eſt
vſqȝ ad meſſis tempus inter frumēta tole-
rari: vt qñ ex eis aliqua ſeparari etiam ante
meſſem vrgens cauſa cōpellit: fieri ſine ec-
cleſie ꝑturbatione nō poſſit. Hanc ꝑturba-
tionē ſanctoꝝ ſuoꝝ ꝑ ſchiſmaticos et here-
ticos futurā/ quodāmodo ꝓnuncians dñs/
ꝓfigurauit in ſeipſo: cū exituro iuda homi-
ne malo: et cōmixtionē frumēti/ in qua diu
fuerat toleratus/ ſeꝑatione aptiſſima reli-
cturo: turbat᷒ eſt/ nō carne ſed ſpiritu. Spi-
ritales eñ ei᷒ i hmōi ſcādalis/ nō ꝑuerſitate
ſed charitate turbant: ne forte i ſeꝑatione
aliquorū ʒiʒaniorū ſimul aliquod eradicet
et triticū. Turbat᷒ itaqȝ eſt ieſus ſpiritu: ⁊
ꝓteſtatus ē ⁊ dixit: Amē amē dico vobis:
q: vnus ex vobis tradet me. Unus ex vo-
bis: vnus numero nō merito: vnus ſpecie/
nō virtute: cōmixtione corꝑali/ nō vinculo
ſpiritali: carnis adiūctione/ nō cordis ſoci-
us vnitate. Proinde nō qui ex vobis ē/ ſed
qui ex vobis exiturus eſt: Nā quomō erit
vex qđ ꝓteſtatus eſt dñs ⁊ dixit: vn᷒ ex vo-
bis: ſi vex eſt qđ ait idē ipſe in epiſtola ſua
1.Joh.2.c. cuius eſt hoc euangeliū: Ex nobis exierūt/
ſed nō erant ex nobis: nā ſi fuiſſent ex no-
bis/ manſiſſent vtiqȝ nobiſcū: Nō erat igi-
tur ex illis iudas: Manſiſſet eñ cū illis/ ſi
eſſet ex illis. Quid eſt ergo: vnus ex vobis
tradet me/ niſi vnus ex vobis exiturus eſt
q me tradet? Quia et ille q ait: Si fuiſſent
ex nobis/ manſiſſent vtiqȝ nobiſcū: iā di-
xerat: ex nobis exierūt: ac ꝑ hoc vtrūqȝ ve-
rū eſt: et ex nobis ⁊ nō ex nobis. Scōm ali-
ud ex nobis/ ſm aliud nō ex nobis. Scōm
cōmunionē ſacramentoꝝ ex nobis/ ſm ſu-
orū ꝓprietatē criminū nō ex nobis. **Aſpi-
ciebāt ergo ad inuicē diſcipuli he-
ſitātes de quo diceret.** Sic qppe} eis
erat erga magiſtrū ſuū pia charitas: vt ta-
mē eos humana alterꝰ ꝺ altero ſtimularet
infirmitas. Nota quidē ſibi erat cuiuſqȝ cō-
ſcientia: Uerūtamē q: ꝓximi erat ignota:
ita ſibi ſingul᷒ quiſqȝ erat certus: vt incerti
eſſent ⁊ in ceteris ſinguli/ ⁊ in ſingulis cete-
ri. **Erat ergo recūbēs vn᷒ ex diſci-** B
**pulis ei᷒ i ſinu ieſu/ quē diligebat
ieſus.** Qui dixerat/ i ſinu: paulopoſt ait/
vbi dic̄ ſupra pect᷒ ieſu: ipſe ē iohānes cui᷒
eſt hoc euangeliū: ſicut poſtea manifeſtat.
Erat eñ coꝝ hec conſuetudo q ſacras litte-
ras nobis miniſtrauerūt: vt qñ ab aliquo
coꝝ diuina narrabat hiſtoria: cū ad ſeipſū
veniret/ tanqȝ de alio loqueret: ⁊ ſic ſe inſe-
reret ordini narrationis ſue/ tanqȝ rex ge-
ſtaꝝ ſcriptor/ non tanqȝ ſuiipſius ꝓdicator.
Nā ⁊ hoc ſanct᷒ mattheus fecit: Qui cū in Matth.9.a.
textu narrationis ſue veniſſet ad ſeipſum:
vidit inqt in teloneo ſedentē quēdā publi-
canū nomine mattheū: ⁊ ait illi: Seqre me.
Nō ait: vidit me/ ⁊ dixit mihi. Hoc fec̄ ⁊ be-
atus moyſes: ita de ſeipſo tanqȝ de alio cū-
cta narrauit/ et ait: Dixit dñs ad moyſen.
Inuſitatius apoſtolus paulus: nō in hiſto-
ria/ vbi rerū geſtarū ſuſcipitur explicanda
narratio/ ſed in epiſtola hoc fecit: Nā vti-
qȝ de ſeipſo ait: Scio hominē in chriſto añ 2.Cor.12.a.
annos quattuordecim/ ſiue in corpore ſi-
ue extra corpus neſcio/ deus ſcit: raptū hu-
iuſmodi vſqȝ ad tertiū celū. Quocirca qđ
etiā hic beatus euāgeliſta nō ait: Eram re-
cumbens in ſinu ieſu/ ſed ait: erat recūbēs
vnus ex diſcipulis: noſtroꝝ auctoꝝ cōſue-
tudinem agnoſcamus potius qȝ miremur.
Quid eñ deperit veritati/ quādo ⁊ res ipſa
dicit: et modo quodā dicendi iactātia deui-
tat? Hoc quippe narrabat/ qđ ad ei᷒ laudē
maximā pertinebat. Quid eſt autē: quem
diligebat ieſus? qſi alios non diligeret: de
quibus idē ipſe iohannes ſuperius ait: In

Job.15.b. ſinē dilexit eos? Et ipſe dñs: Maiorē hac
charitatē nemo habet/q̃ vt animā ſuā po/
nat p amicis ſuis. Et quis enumeret om̄ia
diuinaꝝ teſtimonia paginarū: quibus do/
min⁹ ieſus: nō illius neq̃ eorū qui tūc erāt
tm̄/ſed etiā poſt futuroꝝ membroꝝ ſuoꝝ:
et totius eccleſię ſuę dilector oſtendit? Sʒ
pfecto latet hic aliquid ⁊ ptinet ad ſinū/in
quo recumbebat qui iſta dicebat. Per ſinū
quippe quid ſignificat aliud q̃ ſecretum?
Sed alius ē opportunior locus/vbi nobis
dñs aliqd donet de hoc ſecreto quantū ſuf
ficiat dicere. **Innuit ergo ſimon pe/
trus/et dicit ei.** Notanda locutio ē/dici
aliquid nō ſonādo/ſed tm̄modo innuēdo.
Innuit inquit ⁊ dicit: vtiq̃ innuēdo dicit.
Si eñ cogitando aliquid dicit: ſicut ſcptu/
Sap.2.a. ra loquit: Dixerūt apd ſemetipſos: quāto
magis innuēdo/vbi iā foras q̃libuſcūq̃ ſi/
gnis pmit qd fuerat corde cōceptū. Quid
ergo dixit innuendo? Quid niſi qd ſequit:
Quis eſt de quo dicit? Hęc verba pe/
trus innuit: quia nō ſono vocis/ſed motu
corporis dixit. **Itaq̃ cum recubuiſ/
ſet ille ſupra pectus ieſu.** Hic ē vtiq̃
pectoris ſinus/ſapientię ſecretū: **Dicit ei:
Dñe quis ē? Reſpōdit ieſus: Ille
eſt/cui ego intinctū panē porrexe
ro. Et cū intinxiſſet panem: dedit
iudę ſimonis ſcariothis. Et poſt**
Al. buccellā †**panē: tunc introiuit in illū ſatha
nas.** Expreſſus eſt traditor: nudatę ſūt la
tebrę tenebraꝝ. Bonū eſt qd accępit/ſʒ ma
lo ſuo accepit: quia male bonū malus ac/
cępit. Vex ð iſto pane tincto qui porrect⁹
eſt ficto: ⁊ de his q̃ ſequunt/multa dicenda
ſunt: quib⁹ neceſſariū eſt plus tpis q̃ nunc
habemus iā in iſtius fine ſermonis.

**De eo quod ait: Dicit ei ieſus:
Quod facis fac citius: vſq; ad id
quod ait: Cum ergo exiſſet/ dicit
ieſus: Nunc clarificatus eſt fili⁹
hominis:** Tractatus.LXII.

A **Cio frēs cha**riſſimi moueri poſſe nonnul/
los ſiue pios vt requirāt: ſiue
impios vt reprehendant: q
poſteaq̃ panem tinctum traditori ſuo do/
minus dedit: intrauit in illum ſathanas.
Sic enim ſcriptum eſt: Et cum intinxiſſet
panem/ dedit iudę ſimonis ſcariothis: et
poſt panem tunc introiuit in illum ſatha/
nas. Dicunt enim: Ita ne hoc meruit pa/
nis chriſti porrectus de menſa chriſti: vt
poſt illum intraret in eius diſcipulū ſatha/
nas? Quibus reſpōdemus hinc nos poti/
us doceri/q̃ ſit cauendū male accipere bo/
nū. Multū quippe intereſt: nō quid accipi/
at/ſed q̃s accipiat: nec quale ſit qd dat/ſed
qualis ſit ipſe cui dat: Nā et bona obſunt/
⁊ mala pſunt/ſicut fuerint quib⁹ dant. Pec Roma.7.c.
catū inquit apoſtolus vt appareat pecca/
tum/p bonū mihi operatū eſt mortē. Ecce
per bonū factū eſt malum/dū male accipit
bonū. Itēq̃ ipſe ait: In magnitudine re/ 2.Cor.12.b.
uelationū meaꝝ ne extollar/ datus ē mihi
ſtimulus carnis meę: angelus ſathanę qui
me colaphiżet: pꝑter qd ter dñm rogaui/
vt auferret eū a me/et dixit mihi: Sufficit
tibi gratia mea: nā virtus in infirmitate p/
ficitur. Ecce per malū factū eſt bonū: dum
bene accipit malū. Quid ergo miraris ſi da/
tus eſt iudę panis chriſti per quē mancipa
retur diabolo: cū videas ecōtrario datum
paulo angelū diaboli/p quē pficeret i chri
ſto. Ita ⁊ malo bonū obfuit: ⁊ malū bono
pfuit. Recordamini vñ ſit ſcriptū: Quicū/ 1.Cor.11.g.
q̃ manducauerit panē/aut biberit calicem
dñi indigne: reus erit corporis ⁊ ſanguinis
dñi. Et de his erat ſermo cū hoc apſus di/
ceret: qui dñi corpus velut aliū cibū quēli/
bet indiſcrete negligēterq̃ ſumebant. Hic
ergo ſi corripit qui nō dijudicat: hoc ē/non
diſcernit a cęteris cibis dominicū corpus:
quomō non damnat qui ad eius menſam
fingens amicū/accedit inimicus? Si repre
hēſione tangit negligētia conuiuātis: qua
pęna pcutit vēditor inuitātis? Quid erat
aūt panis traditori dat⁹/ niſi demōſtratio
cui⁹ gratię fuiſſet ingrat⁹? Intrauit autē ſa
thanas poſt hūc panē in dñi traditorē: vt
ſibi iā traditū plenius poſſideret: in quē p̃
us intrauerat vt deciperet. Neq̃ eñ nō in
illo erat quādo perrexit ad iudęos: ⁊ de p̃/
cio tradēdi dñm pactus ē: cū hoc aptiſſime
lucas euangeliſta teſtet et dicat: Intrauit Luce.22.a.
aūt ſathanas in iudā/q̄ cognominabat ſca
rioth/vnū de duodecim: et abijt ⁊ locutus
eſt cū principibus ſacerdotū. Ecce vbi oſtē
ditur q iam intrauerat ſathanas in iudā.
Prius ergo intrauerat imittēdo i cor eius
cogitationē qua traderet chriſtū: talis eñ
iam venerat ad cęnandū: nūc autem poſt

paſſiem intrauit in eum: nō ad hoc vt alie-
num temptaret/ſed vt ꝓpꝛium poſſideret.
B Non autē vt putant quidā negligenter le
gentes/tunc iudas chriſti corpus accepit:
Intelligendū eſt eñ/ꝙ iam om̄ib⁹ eis diſtri
buerat dñs ſacramentū corporis ꝛ ſangui-
nis ſui: vbi et ipſe iudas erat: ſicut ſanctus
Luc.22.b. lucas euidentiſſime narrat. Ac deinde ad
hoc ventū eſt/vbi ſm narrationē iohānis/
apertiſſime dñs per buccellā tinctam atq̃
porrectā ſuum expꝛimit traditorē: fortaſſis
p panis tinctionē illius ſignificans fictio-
nem: Non eñ om̄ia que tinguntur/ abluun-
tur/ ſed vt inficiantur nonnulla tinguntur. Si
autē bonum aliquid hic ſignificat tinctio:
idē bonū ingratū non immerito eſt ſecuta
damnatio. Adhuc tamē iuda poſſeſſo/non
a dño/ſed a diabolo: cū homini ingrato in-
traſſet panis in ventrē/hoſtis in mentem:
Adhuc inquā tāti mali iā corde ꝯcepti/ple-
nus reſtabat effectus: cui⁹ iā p̄ceſſerat dam
nādus affectus. Itaq̃ cū dñs panis viuus
panē mortuo tradidiſſet: ꝛ panē tradendo
panis traditorē oſtendiſſet: quod facis
inquit fac citius. Nō p̄cepit facinus: ſed
p̄dixit iude malū/nobis bonū. Quid eñ iu
da peius: et quid nobis melius q̄ tradit⁹
chriſtus ab illo: aduerſus illum/pro nobis
preter illuz? Quod facis fac citius. O ver-
bū libentius parati ad paſſionē/q̄ irati ad
vindictā. O verbū nō tam penā expꝛimēs
vēditoris/ q̄ mercē ſignificās redēptoris.
Dixit eñ: Quod facis fac citius. Nō tam
in perniciē perfidi ſeuiendo/q̄ ad ſalutē fi-
Roma.4.d. deliū feſtinādo: quia traditus eſt ꝓpter de-
Eph.5.e. licta noſtra: et dilexit eccleſiā: ꝛ ſemetipſuz
tradidit ꝓ ea: Unde ꝛ de ſeipſo dicit apo-
Gal.2.d. ſtolus: Qui dilexit me: et tradidit ſeipſū ꝓ
me. Niſi ergo ſe traderet chriſt⁹/nemo tra-
deret chriſtū. Quid habet iudas niſi pecca
tū? Neq̃ eñ in tradēdo chriſto ſalutē no-
ſtrā cogitauit/ ꝓpter quā traditus eſt chri-
ſtus: ſed cogitauit pecunie lucrū: ꝛ inuenit
anime detrimentū. Accepit mercedē quā
voluit: ſed nolenti ē data quā meruit. Tra
didit iudas chriſtū: tradidit chriſt⁹ ſeipſū.
Ille agebat negociū ſue venditionis/ iſte
noſtre redemptionis. Quod facis fac citi-
us: nō quia tu potes/ſed quia hoc vult qui
om̄ia poteſt. Hoc autem nemo ſci-
uit diſcumbentiū/ ad quid dixe-
rit ei. Quidaz eñ putabant quia

loculos habebat iudas/ ꝙ dixit At.† dixiſſe
ei ieſus: eme ea que opus ſunt no
bis ad diem feſtū: aut egenis vt
aliquid daret. Habebat ergo et dñs lo 12.q.1.c.ha
culos: ꝛ a fidelibus oblata conſeruās: ꝛ ſu- bebat
orū neceſſitatibus et alijs indigētibus tri-
buebat. Tunc primū eccleſiaſtice pecunie
forma eſt inſtituta: vbi intelligerem⁹ ꝙ p̄ce
pit nō cogitādū eſſe de craſtino: nō ad hoc
fuiſſe preceptū/vt nihil pecunie ſeruetur a ſā-
ctis: ſed ne deo ꝓ iſta ſeruiatur: ꝛ ꝓpter in-
opie timorē iuſticia deſeratur: Nā ꝛ apoſto-
lus in poſterū ꝓuidens ait: Si quis fidelis 1.timoth.5.c.
habet viduas: ſufficiēter tribuat eis/ vt nō
grauetur eccl̄ia: q̄ vere viduis ſufficere poſſit.
Cū ergo accepiſſet ille buccellam
exijt ꝯtinuo: Erat aūt nox: et ipſe q̄
exiuit erat nox. Cū ergo exiſſet nox/ait
ieſus: Nūc clarificat⁹ ē fili⁹ homi-
nis. Dies ergo diei eructat verbū: id eſt/ Pſ.44.
chriſtus diſcipulis fidelibus: vt audirēt eū
et amarent ſequēdo. Et nox nocti annūci-
at ſcientiā: id ē/ iudas iudeis infidelib⁹: vt
venirent ad eū/ ꝛ appꝛehenderēt pſequēdo.
Sed iā hinc in ſermone dñi/qui fact⁹ eſt ad
pios anteq̃ teneretur ab impijs: intētior fla-
gitatur auditor: et ideo eū precipitare nō de-
bet/ſed differre potius diſputator.

De eo quod dicit: Si de⁹ clarifi-
cat⁹ eſt in eo: et deus clarificabit
eum in ſemetipſo: et continuo cla
rificabit eum: Tractatus. LXIII.

A Ntendamus
mentis obtuitu: et adiuuāte
dño deū requiram⁹. Diuini
cantici vox eſt: Querite deū Pſ.68.
et viuet anima veſtra. Queramus inueni-
endū: queramus inuentū. Ut inueniēdus
queratur/occultus ē: vt inuētus queratur/imē-
ſus eſt. Unū alibi dicitur: Querite faciē eius Pſ.104.
ſemꝑ. Satiat eñ querentē inquātū capit:
ꝛ inuenientē capaciorē facit: vt rurſus q̄rat
implere/vbi plus capere cepit. Nō ergo ita
dictū ē: Querite faciē ei⁹ ſemꝑ: quēadmo-
dū de quibuſdā: ſemꝑ diſcētes/ ꝛ ad ſciētiā
veritatis nunq̄ ꝑueniētes: ſed poti⁹ ſicut il
le ait: Cū conſūmauerit homo/tūc incipit: Eccl.18.a.
donec ad illā vitā veniam⁹/vbi ſic implea-
mur/vt capaciores nō efficiamur: q: ita ꝑ-
fecti erimus/vt iā nō ꝓficiamus. Tunc eñ
oſtēdetur nobis qđ ſufficit nobis. Hic aūt,

ſemp quęram⁹: et fruct⁹ inuētionis non ſit
finis inquiſitionis. Neq3 eñ ꝓpterea non
ſemp: quia hic tñ/ ſed ideo hic ſemp dicim⁹
eſſe quęrēdū/ ne aliqñ hic putemus ab in/
quiſitione ceſſandū. Nam ⁊ de quibus di/
ctū eſt: Semp diſcentes/ et ad ꝟitatis ſciē/
tiā nunq̄ ꝑuenientes: hic ſunt vtiq3 ſemp
diſcentes. Cū vero de hac vita exierint: iā
nō erunt diſcentes/ ſed erroris ſui mercedē
accipiētes. Sic eñ dictū eſt: Semp diſcen/
tes/ ⁊ ad veritatis ſcientiā nunq̄ ꝑuenien/
tes: Tanq̄ diceret: Semp ambulantes: et
nunq̄ ad viā ꝑuenientes. Nos autē ſemp
ambulem⁹ in via: donec eo veniam⁹/ quo
ducit via: nuſq̄ in ea remaneamus/ donec
ꝑducat vbi maneam⁹. Atq3 ita et quęrēdo
tēdimus: ⁊ inueniēdo ad aliqd ꝑuenim⁹: et
ad id qd̓ reſtat quęrēdo ⁊ inueniēdo tranſi/
B mus: quouſq3 ibi fiat finis quęrēdi: vbi ꝑfe
ctioni nō ſuperet intētio ꝑficiendi. Hęc ꝓlo
cutio dilectiſſimi/ intentā fecerit charitatē
veſtrā ad iſtū dñi ſermonē: quē ad diſcipu/
los habuit añ paſſionē. Profundus eſt eñ
et vtiq3 vbi multū laboraturus ē diſputa/
tor/ nō remiſſus debet eſſe auditor. Quid
ergo ait dñs poſteaq̄ iudas exijt: vt citius
faceret qd̓ erat factur⁹: hoc eſt dñm traditu
rus? Quid ait dies/ cū exiſſet nox? Quid
ait redēptor cū exiſſet vēditor? Nūc inqt
clarificat⁹ ē filius hoīs. Quare nūc?
Nūquid q2 exijt q̄ tradit: quia imminent q̄
teneāt ⁊ occidāt? Ita ne nūc clarificat⁹ eſt/
q2 ꝓpe eſt vt humilieꝶ amplius/ q̄ iā impen
dit vt alligetur/ vt iudiceꝶ/ vt condemnaꝶ:
vt irrideatur: vt crucifigatur: vt interima/
tur? Hęc ne eſt clarificatio/ an poti⁹ humi/
liatio? Nonne quando miracula faciebat:
ait tamen de illo iſteipſe iohānes: Spiri/
Joh.7.f. tus nō erat datus: quia ieſus nondū erat
glorificatus? Tunc ergo nondū erat glori/
ficatus/ cū3 mortuos ſuſcitaret: et nunc eſt
glorificatus cū mortuis ꝓpinq̄ret? Nōdu3
erat glorificatus faciens diuina: ⁊ glorifi/
catus eſt paſſurus humana? Mirū/ ſi hoc
deus ille magiſter ſignificabat/ et docebat
his verbis. Altius eſt ꝑſcrutandū altiſſimi
dictū: qui ſe aliquantū manifeſtat vt inue/
niamus: et iteꝝ occultat vt inquiramus: ⁊
de inuentis ad inueniēda tanq̄ paſſib⁹ in/
nitamur. Video hic aliqd qd̓ ꝑfiguret ma/
gnū aliquid. Exijt iudas/ ⁊ clarificat⁹ eſt ie/
ſus. Exijt filius ꝑditionis/ et clarificatus ē

filius hominis. Ille quippe exierat ꝓpter
quē dictu3 erat eis: Et vos mūdi eſtis/ ſed
nō omnes. Exeūte itaq3 immūdo/ omnes
mundi remāſerūt: ⁊ cū ſuo mūdatore man/
ſerunt. Tale aliquid erit cū victus a chri/
ſto tranſierit hic mūdus: ⁊ nemo in popu/
lo chriſti remanebit immūdus/ cū ʒiʒanijs
a tritico ſepatis: iuſti fulgebunt ſicut ſol in Matth.13.f.
regno patris eoꝝ. Hoc futuꝝ ꝓuidēs dñs/
et nūc ſignificatū eſſe conteſtās: diſcedēte
iuda tanq̄ ʒiʒanijs ſepatis: remanētib⁹ tan
q̄ tritico aplīs ſanctis: Nūc inquit clarifi/
catus eſt fili⁹ hominis: Tanq̄ diceret: Ecce
in illa clarificatione mea quid erit/ vbi ma
loꝝ nullus erit: vbi bonoꝝ null⁹ perit? Sic
autē nō eſt dictū: nūc ſignificata eſt clarifi/
catio filij hominis/ ſed dictū eſt: Nūc clari/
ficatus ē filius hominis: quēadmodū non
eſt dictū: petra ſignificabat chriſtū/ ſed pe/ 1.Cor.10.a.
tra erat chriſt⁹. Nec dictū eſt: Bonū ſemen
ſignificabat filios regni: aut ʒiʒania ſignifi
cabat filios maligni: ſed dictū ē: Bonū ſe/ Matth.13.e.
men hi ſunt filij regni: ʒiʒania aūt filij ma/
ligni. Sicut ergo ſolet loqui ſcptura res ſi/
gnificātes/ tanq̄ illas quę ſignificanꝶ appel
lans: ita locut⁹ eſt dñs dicēs: Nunc clarifi/
cat⁹ eſt filius hominis: poſteaq̄ ſepato in/
de nequiſſimo/ et ſecū remanentib⁹ ſanctis
ſignificata eſt glorificatio eius: quādo ſepa
ratis iniquis manebit in ęternitate cū ſan/
C ctis. Cū aūt dixiſſet: Nūc clarificatus eſt fi
lius hoīs/ adiunxit: ⁊ de⁹ clarificat⁹ eſt
in eo. Ipſa eſt eñ clarificatio filij hoīs/ vt
deus clarificeꝶ i eo. Si eñ nō ipſe in ſeipſo
ſed deus in illo clarificaꝶ: tunc illū deus in
ſe clarificat. Deniq3 tanq̄ iſta exponēs/ ad/
iūgit ⁊ dicit: Si de⁹ clarificat⁹ eſt in
eo: et de⁹ clarificauit eū in ſemet/
ipſo. Hoc eſt/ ſi deus clarificatus ē in eo:
quia nō venit facere voluntatē ſuā/ ſed vo Joh.6.d.
luntatē eius qui miſit illū: et deus clarifi/
cauit eū in ſemetipſo: vt natura humana i
qua ē filius hominis/ q̄ a verbo ęterno ſu/
ſcepta ē: et iā imortali ęternitate dñeꝶ. Et
ↄtinuo inquit clarificabit eū: reſurre
ctionē ſc3 ſuā: nō ſicut noſtrā in fine ſęculi:
ſed ↄtinuo futurā hac atteſtatione ꝓdicēs.
Ipſa eſt eñ clarificatio de q̄ euāgeliſta iā
dixerat: qd̓ pauloante cōmemoraui: q2 ꝓ/
pterea nōdum ſpūs datus erat: vllo itaq3
nouo mō in eis quibus fuerat eo mō poſt
reſurrectionē credētibus dandus: q2 ieſus

nondū fuerat clarificat⁹: id ē/nondū fuerat mortalitas īmortalitate veſtita: et i ęternā ꝟtutē tpalis infirmitas cōmutata. Pōt et de iſta clarificatiōe dictū videri: Nūc clarificat⁹ eſt fili⁹ hoīs: vt qđ ait nunc: nō ad imminentē paſſionē/ ſed ad vicinā reſurrectionē pertinere credať: tanꝗ̄ fuerit factū qđ erat tā ꝓxime iam futuꝝ. Hodie dilectioni veſtrę iſta ſufficiant: cū donauerit dñs/ de conſequentibus poſtea differemus.

De eo qđ dicit: Filioli/ adbuc modicū vobiſcū ſum: q̄retis me: ⁊ ſicut dixi iudeis: quo ego vado vos nō poteſtis venire: et vobis dico modo: Tractatus.LXIIII.

a Quertenda ē charissimi dñicoꝝ ꝟboꝝ ordinata ꝯnexio. Cū em̄ ſuperius dixiſſet/ poſteaꝗ̄ iudas egreſſus ē: ⁊ ab illa ſanctoꝝ etiā corꝑali ꝯuerſatiōe ſeiunct⁹ ē: Nūc clarificat⁹ eſt fili⁹ hoīs: ⁊ de⁹ clarificat⁹ eſt in eo: qđ ſiue futuꝝ regnū ſignificās dixit/ qñ mali ſe̾pabunť a bonis: ſiue ꝙ eius reſurrectio tūc futura eſſet: id ē/ differēda nō eſſet: ſicut in finē ſeculi noſtra differť: ac deinde addidiſſet: Si de⁹ clarificatus ē in eo: et de⁹ clarificauit eū in ſemetipſo: ⁊ ꝯtinuo clarificabit eum: qđ ſine vlla ambiguitate de ſua reſurrectiōe ꝯtinuo futura teſtat⁹ ē: adiecit atꝗ̄ ait: Filioli/ adbuc modicū vobiſcū ſū. Ne putarēt ergo ꝙ ſic cū clarificatur⁹ eſſet deus: vt nō eis iungereť vlteri⁹ ea cōuerſatione qua in terra eſt: adbuc modicū inqͭ vobiſcū ſum: tanꝗ̄ diceret: Cōtinuo quidē reſurrectione clarificabor: nō tñ ꝯtinuo aſcenſurus in cęluꝫ: ſed adbuc modicū vobiſcū ſum. Sicut em̄ ſcriptū eſt in actibus apoſtoloꝝ: fecit cū

Act.1.a. eis poſt reſurrectionē quadragita dies intrās ⁊ exiens/ ⁊ manducās ⁊ bibēs: nō quidē habēs eſuriēdi ac ſitiēdi egeſtatē: ſed vſꝗ̄ ad iſta carnis inſinuans veritatē: que cibandi ac potādi iam nō habebat neceſſitatem/ ſed poteſtatē. Hos ergo quadraginta dies ſignificauit dicēdo: Adbuc modicum vobiſcū ſum: an aliquid aliud? Poteſt em̄ ⁊ ſic intelligi: Adbuc modicū vobiſcū ſum: Adbuc ſicut vos in hac infirmitate carnis etiā ipſe ſum/ donec ſcꝫ morereť atꝗ̄ reſurgeret: q: poſteaꝗ̄ reſurrexit: cū illis qđē fuit diebus/ vt dictū eſt/ quadraginta: exhibitione corꝑalis p̄ſentię: ſed nō cum illis fuit conſortio infirmitatis humanę. Eſt ⁊ aliter diuina p̄ſentia ſenſib⁹ ignota mortalib⁹: de qua idē dicit: Ecce ego vobiſcū ſū/ vſꝗ̄ ad ꝯſummationē ſeculi: Hoc certe nō ē: adbuc modicū vobiſcū ſum. Non em̄ modicū eſt vſꝗ̄ ad conſūmationē ſeculi. Aut ſi et hoc modicū eſt: volat em̄ ętas: et in oculis dei mille anni ſicut dies vnus: aut ſicut vigilia in nocte: nō tamē hoc ſignificare voluiſſe credēdus ē nūc: qñquidē ſecutus adiunxit: Queretis me: ⁊ ſicut dixi iudeis: quo ego vado/ vos nō poteſtis venire. Vtiꝗ̄ poſt h̄ modicū q̄ vobiſcuꝫ ſū q̄retis me: ⁊ q̄ ego vado/ vos nō poteſtis venire. Nūqđ poſt cōſūmationē ſeculi quo ipſe vadit/ venire nō poterūt? Et vbi eſt ꝙ aliquāto poſt in hocipſo ſmone dictur⁹ eſt: Pater/ volo vt vbi ego ſū/ ⁊ ipſi ſint mecū. Nō ẜ de illa ſua cū ſuis p̄ſentia q̄ cū illis ē vſꝗ̄ ad ꝯſūmationē ſeculi/ nūc locut⁹ ē vbi ait: Adbuc modicū vobiſcū ſum: ſed vel de infirmitate mortali q̄ cum illis erat vſꝗ̄ ad paſſionē ſuā: aut de p̄ſentia corꝑali q̄ cū illis futur⁹ erat vſꝗ̄ ad aſcenſionē ſuā. Quodlibet hoꝝ q̄s eligat/ cū fide non litigat. Ne cui autē videať abhorrere iſte ſenſus a ꝟo/ q̄ dicim⁹ dñm mortalis carnis cōmunionē in qua cū diſcipulis vſꝗ̄ ad paſſionē fuit ſignificare potuiſſe dicēdo: Adbuc modicū vobiſcū ſum: apud aliū quoꝗ̄ euangeliſtā poſt reſurrectionē verba eius attēdat/ vbi ait: Hęc locutus ſū vobis/ cū adbuc eſſem vobiſcū: Quaſi tunc nō erat cum ipſis ſimul aſſiſtētibus/ videntibus/ tangētibus/ colloquentibus? Quid eſt ergo: cū adbuc eſſem vobiſcū/ niſi cum adbuc eſſem in carne mortali/ in qua eſtis ⁊ vos. Tūc em̄ quidem in eadē carne reſuſcitatus erat: ſed cū illis in eadē mortalitate iā nō erat. Quapropter ſicuti ibi iā immortalitate carnis indutus veraciter ait: cū adbuc eſſē vobiſcū: vbi nihil aliud intelligere poſſum⁹/ niſi cum adbuc eſſem in carnis mortalitate vobiſcū: ita et hic non abſurde dixiſſe intelligiť: adbuc modicū vobiſcū ſum: tanꝗ̄ diceret: adbuc modicū ſicut vos eſtis/ mortalis ſum ego. Ergo ſequētia videam⁹. Queritis me: ⁊ ſicut dixi iudęis: quo ego vado/ vos nō poteſtis venire: et vobis dico mō: hoc ē mō nō poteſtis venire. Judęis aūt cū hoc diceret/ non addidit/ modo. Jſti itaꝗ̄

Math.28.d.
Ps.89.
Joh.17.d.
Luc.24.f.
B

venire nō poterāt tunc q̄ ille ibat/ſed pote
rant poſtea: Nā hoc apl'o petro aptiſſime
paulopoſt ait: Cū eñ dixiſſet ille: dñe q̄ va
Joh.13.d. dis? rñdit ei: Quo ego vado/ nō potes me
modo ſeq̄: ſequeris aūt poſtea. Sed hoc q̄d
ſit/non negligēter eſt ꝑtercundū. Quo eñ
ſeq̄ tunc nō poterant diſcipuli dñm/ſꝫ poſt
ea poterant? Si dixerimꝰ ad mortē homini
nato/q̄ inueniꝛ tp̄s quo ad moriendū non
ſit idoneus: qñquidē talis eſt in corpe cor-
ruptibili hoim ſors: vt non ſit in ea facilior
vita q̄ mors. Non igiꝛ adhuc minꝰ idonei
erant ſequi dñm ad mortē: ſed minꝰ idonei
erant ſequi dñm ad vitā quę nō habet mor
Roma.6.b. tem. Illo quippe ibat dñs/ vt reſurgens a
mortuis iam non moreret: et mors ei vltra
nō dominaret. Moritur̄ quippe dñm ꝓ iu
ſticia quō iam fuerant ſecuturi adhuc mar
Al.t uerā tyrio nō maturi? Aut ituꝝ dñm ad immor
talitatē carnis quomō iam fuerant ſecutu-
ri quādolibet morituri: ſed in fine ſeculi re-
Al.t uerā ſurrecturi? Aut ituꝝ dñm ad ſinū pr̄is/nec
relictuꝝ eos: vñ nec receſſit cū veniſſet ad
eos/quō iā fuerant ſecuturi: cū eſſe nemo
poſſit in illa fęlicitate niſi pfectus in chari-
tate? Ideoq̄ docēs quō idonei eſſe poſſint
ꝑgere quo ille antecedebat: Mādatū inq̄t
nouū do vobis vt diligatis inuicē. Hi ſūt
greſſus quibus ſequēdus eſt chriſtꝰ: ſed de
his ſermo vberior in aliud tp̄s ē differēdꝰ.

De eo q̄d dicit: Mādatū nouū do vobis vt diligatis inuicē ſicut dilexi vos/vt ꝛ vos iuicē diligatis: in hoc cognoſcēt oēs q̄ꝛ mei diſcipuli eſtis/ſi dilectionē habueritis ad inuicē: Tractatus.LXV.

A. Dominus ieſus mandatū nouū ſe diſci
pulis ſuis dare teſtatur/ vt
diligāt inuicē: Manda-
tum inquit nouū do vobis vt dili-
gatis inuicē. Nōne iā erat hoc manda-
tū in antiqua dei lege/vbi ſcriptū eſt: Dili-
Exo.20.d. ges ꝓximū tuū tanq̄ teipſū? Cur ergo no-
uum appellaꝛ a dño/q̄d tā vetus eſſe ꝯuin-
ciꝛ? An ideo ē mandatū nouū/q̄ꝛ exuto ve-
tere induit nos hoiem nouū? Innouat q̄p
pe audientē/ vel potius obedientē/ nō ōis
ſed iſta dilectio quā dñs mādat: ꝛ vt a car-
nali dilectione diſtingueret/addidit: ſicut
dilexi vos. Nam diligunt inuicē mari-
ti et vxores/parētes et filij: et quęcūq̄ alia
inter ſe hoies neceſſitudo humana deuin-
xerit: vt taceamꝰ de dilectione culpabili at-
q̄ damnabili/qua diligunt inuicē adulteri
ꝛ adulterę/ſcortatores ꝛ meretrices/ꝛ q̄ſcū
q̄ alios nō humana neceſſitudo/ſed huma
nę vitę noxia turpitudo ꝯiungit. Manda-
tū ergo nouū dedit nobis chriſtꝰ vt diliga-
mus iuicē/ſicut ꝛ ipſe dilexit nos. Dilectio
iſta nos innouat/ vt ſimus hoies noui/ he-
redes teſtamēti noui/cantatores cātici no-
ui. Hęc dilectio fratres chariſſimi/ antiq̄s
etiā tūc iuſtos/tūc patriarchas ꝛ ꝓphetas/
ſicut poſtea beatos apl'os innouauit/ ipſa
ꝛ nūc innouat gētes: ꝛ ex vniuerſo genere
humano q̄d diffundiꝛ toto orbe terraꝝ: fa-
cit ꝛ colligit ꝑp̄lm nouū: corpꝰ nouę nuptę fi
lij dei vnigeniti ſponſę: de qua diciꝛ in can
ticocanticoꝝ: Quę ē iſta q̄ aſcēdit dealba- Cant.6.c.
ta: vtiq̄ dealbata q̄ꝛ innouata: vñ/niſi mā
dato nouo? Propter q̄d ꝓ inuicem ſollici-
ta ſunt mēbra in ea: et ſi patiꝛ vnū mem- 1.Cor.12.d.
brū/compatiunꝛ omnia mēbra: et ſi glori-
ficaꝛ vnū membrū/congaudēt ōia mem-
bra. Audiūt eñ atq̄ cuſtodiunt: mandatū
nouū do vobis/vt vos inuicē diligatis: nō
ſicut ſe diligunt qui corrumpūt: nec ſicut ſe
diligūt homines quoniā homines ſūt: ſed
ſicut ſe diligūt quoniā dij ſunt ꝛ filij altiſſi
mi ōnes: vt ſint filij eiꝰ vnici fratres: ea di-
lectione inuicē diligentes/qua ipſe dilexit
eos: perducturus eos ad illū finē qui ſuffi-
ciat eis: vbi ſatieꝛ in bonis deſideriū eoꝝ. Ps.102.
Tunc eñ aliquid deſiderio nō deerit/ quā-
do ōia in ōnibus deus erit. Talis finis 1.Cor.15.d.
nō habet finē. Nemo ibi moriꝛ: quo nemo
peruenit/niſi huic ſęculo moriaꝛ: non mor-
te omniū qua corpus ab anima deſeriꝛ/ ſꝫ
morte electoꝝ qua etiā cū in carne mortali
adhuc maneꝛ/cor ſurſum poniꝛ. De q̄ mor
te dicebat apoſtolus: Mortui eñ eſtis: et Col.3.a.
vita veſtra abſcondita eſt cū chriſto i deo.
Hinc fortaſſe dictū ē: Ualida ē ſicut mors Cant.8.b.
dilectio. Hac eñ dilectione fit/ vt in iſto
adhuc corruptibili corpore conſtituti/mo-
riamur huic ſęculo: et vita noſtra abſcōda-
tur cū chriſto in deo: Immo ipſa dilectio ē
mors noſtra ſęculo/ꝛ vita cum deo. Si eñ
mors eſt/quando de corpore aīa exit: quo-
modo nō eſt mors qñ de mundo amor no-
ſter exit? Ualida eſt ergo ſicut mors dile-
ctio. Quid ea validius/ qua vinciꝛ mūdꝰ?

B Nolite itaq; fratres mei putare in hoc qḋ
ait dñs: Mandatũ nouũ do vobis/ vt vos
inuicē diligatis/ illud maius pretermiſſum
3.ſen.diſ.27. eſſe mandatũ/ quo precipiť vt diligamus
ca.cũ aũt due dñm deũ noſtrũ ex toto corde/ ex tota ani/
ma/ ⁊ ex tota mente. Tanq̃ eñ hoc preter/
Matth.22.d. miſſo videtur dictũ vt diligamus inuicē:
velut hoc ad illud alterũ non ptineat quo
dictũ eſt: Diliges ꝓximũ tuũ tanq̃ teipſũ.
In his eñ duobus ꝑceptis inquit/ tota lex
pendet et ꝓphete. Sed bñ intelligentibus
vtrũq; inueniť in ſingulis: Nã et qui dili/
git deũ: nõ eũ poteſt contemnere precipi/
entē vt diligat ꝓximũ: et qui ſancte ac ſpi/
ritaliter diligit proximũ: quid in eo diligit
niſi deũ? Ipſa eſt dilectio ab omni mũda/
na dilectione diſcreta: quã diſtinguendo
addidit dñs/ ſicut dilexi vos. Quid eñ ni/
ſi deũ dilexit in nobis? Nõ qḋ habebam⁹/
ſed vt haberem⁹: vt pducat nos ſicut pau/
1.Corĩ.15.d. lo ante dixi: vbi ſit deus omnia in oñibus.
Sic eñ medicus recte diciť egros diligere:
Et quid in eis niſi ſalutē diligit: quã cupit
vtiq; reuocare: non morbũ quē venit expel
lere? Sic ergo et nos inuicē diligamus: vt
quantũ poſſumus inuicē/ ad habendũ in
nobis deũ/ cura dilectionis attrahamur.
Hãc dilectionē nobis donat ipſe dñs q̃ ait:
Sic dilexi vos/ vt et vos diligatĩ in/
uicē. Ad hoc ergo nos dilexit/ vt ⁊ nos di/
ligam⁹ inuicē. Hoc nobis conferēs diligen
do nos: vt mutua dilectione cõſtringamur
inter nos: ⁊ tã dulci vinculo connexis mē/
bris corpus tanti capitis ſimus. In hoc
cognoſcēt inquit omnes/ quia mei
diſcipuli eſtis/ ſi dilectionē habu/
eritis ad inuicē. Tanq̃ diceret: Alia
munera mea habent vobiſcũ/ etiã nõ mei:
non ſolũ naturã/ vitã/ ſenſus/ rationē: et eã
ſalutē que hominib⁹ pecoribuſq; cõmunis
eſt: verumetiã linguas/ ſacramenta/ ꝓphe/
tiã/ ſcientiã/ fidem/ diſtributionē rerũ ſuaꝝ
pauperibus: et traditionē corpis ſui vt ar/
1.Corĩ.13.a. deant: ſed quoniã charitatē nõ habent: vt
cymbala concrepãt: nihil ſunt: nihil illis ꝓ/
deſt. Non ergo in illis q̃uis bonis mune/
ribus meis: que habere poſſunt etiã nõ di/
ſcipuli mei: ſed in hoc cognoſcent oñes q̃
mei diſcipuli eſtis/ ſi dilectionē habueritis
ad inuicē. O ſpõſa chriſti/ pulchra inter mu
lieres: o dealbata aſcendēs ⁊ incumbēs ſu/
per fratruelē tuũ: quoniã cui⁹ lumine illu/
ſtraris vt candeas/ eius adiutorio fulciris
ne cadas. O q̃ bñ cantať tibi in illo canti/
cocanticoꝝ velut epithalamio tuo: q̃ cha Cantĩ.7.c.
ritas in delitijs tuis. Ipſa nõ perdit cũ im/
pijs animã tuã: ipſa diſcernit cauſam tuã:
et ſicut mors valida eſt: ⁊ in delitijs tuis ē. Cantĩ.8.b.
O mirandi generis mors eſt: cui parũ fuit
nõ eſſe in penis/ niſi eſſet inſup in delitijs?
Sed hic iã iſte ſermo claudať: ab alio exor
dio tractanda ſunt que ſequuntur.

De eo qḋ ſequiť: Dicit ei ſimon
petrus: Domine quo vadis? vſq;
ad id quod ait: Amen amen dico
tibi: non cantabit gallus/ donec
ter me neges: Tractatus.LXVI.

Um dominꝰ A
c ieſus ſanctã dilectionē/ qua
ſe inuicē diligerent/ diſcipu/
lis cõmendaret: dicit ei ſi/
mon petrus: Dñe quo vadis? Sic
vtiq; hoc dixit magiſtro diſcipulus/ et dño
ſeru⁹/ tanq̃ ſequi paratus. Propterea ꝙp/
pe dñs qui eius animũ vidit q̃re hoc inter/
rogauerit: ſic ei reſpõdit. † Quo ego Ar.hz † ieſus
vado: nõ potes me modo ſequi:
Tanq̃ diceret: Propter qḋ interrogas: nõ
potes me modo ſequi. Nõ ait/ nõ potes/ ſ;
nõ potes modo. Dilationē ītulit: nõ ſpem
tulit: ⁊ eandē ſpem quã nõ tulit/ ſed potius
dedit: ſequenti voce firmauit/ addēdo atq;
dicendo: ſequeris aũt poſtea. Quid
feſtinas petre? Nõdũ te ſuo ſpiritu ſolida/
uit petra: noli extolli ꝑſumēdo: non potes
modo: noli deijci deſperãdo/ ſequeris poſt
ea. Sed adhuc ille quid dicit? † Quare te Ar. † Dicit ei
non poſſum ſequi modo? Animã petrus
meã ꝓ te ponã. Quid in animo ei⁹ eſſet
cupiditatis videbat: quid viriũ non vide/
bat. Voluntatē ſuã iactabat infirmus/ ſed
inſpiciebat valitudinē medicus. Iſte pro/
mittebat: ille ꝑnoſcebat. Qui neſciebat au
debat: qui ꝑſciebat docebat. Quantũ ſibi
aſſumpſerat petr⁹ intuēdo q̃d vellet: igno/
rando quid poſſet. Quantũ ſibi aſſumpſe/
rat cũ veniſſet dñs animã ſuã ponere pro
amicis ſuis: ac ꝑ hoc et ꝓ ipſo ille hoc dño
offerre confideret: et nondũ ꝓ ſe poſita ani
ma chriſti/ animã ſuam polliceretť poſituꝝ
eſſe ꝓ chriſto: Reſpõdit ergo ieſus:
Animã tuã ꝓ me pones? Ita ne fa/
cies ꝓ me/ qḋ ego nondũ feci ꝓ te? Animã

pꝛiam ꝓ me pones? Pꝛeire potes qui ſequi
non potes? Quid tantũ pſumis? Quid de
te ſentis? Quid eſſe te credis? Audi quid
ſis: **Amen amen dico tibi: nõ can-
tabit gallus/donec ter me neges.**
Ecce quomõ tibi cito apparebis/ qui ma-
gna loqueris: et te paruulũ neſcis. Qui mi-
bi ꝓmittis moꝛtem tuã: ter negabis vitam
tuã. Qui te iã putas moꝛi poſſe ꝓ me: pꝛi-
1.q.4.c. nõ ſolum us viue ꝓ te: Nam timendo moꝛtẽ carnis
tuę: moꝛtem dabis animę tuę. Quãta enĩ
vita eſt confiteri chꝛiſtũ/tanta moꝛs eſt ne-
B gare chꝛiſtũ. An apoſtol⁹ petr⁹/ſicut eũ qui-
dam fauoꝛe ꝑuerſo excuſare nituntur/chꝛiſtũ
non negauit: quia interrogatus ab ancil-
la hominẽ ſe neſcire reſpõdit: ſicut alij euã-
geliſtę conteſtantur expꝛeſſius? Quaſi ṽo qui
hominẽ chꝛiſtũ negat/ nõ chꝛiſtũ negat: et
hoc in eo negat qđ fact⁹ eſt ꝓpter nos: ne
periret qđ fecerat nos. Ergo qui ita confi-
tetur chꝛiſtũ deũ vt hominẽ neget: non ꝓ
illo moꝛtuus ẽ chꝛiſt⁹/ qꝛ ſm hominẽ moꝛ-
tuus eſt chꝛiſtus. Qui negat hominẽ chꝛi-
ſtum: nõ reconciliabitur ꝑ mediatoꝛem deo.
1.timoth.2.b. Unus enĩ deus/et vn⁹ mediatoꝛ dei ⁊ ho-
minũ homo chꝛiſtus ieſus. Qui negat ho-
Roma.5.d. minẽ chꝛiſtũ nõ iuſtificatur: qꝛ ſicut ꝑ inobe-
dientiã vnius hominis peccatoꝛes ꝯſtitu-
ti ſunt multi: ita et ꝑ obedientiã vni⁹ homi
nis iuſti conſtituẽtur multi. Qui negat ho
minẽ chꝛiſtũ: non reſurget in reſurrectionẽ
vitę: qꝛ ꝑ hominẽ moꝛs/⁊ ꝑ hominẽ reſurre
1.Coꝛi.15.c. ctio moꝛtuoꝝ. Sicut enĩ in adã omes mo-
riũtur: ita ⁊ in chꝛiſto omnes viuificabun-
tur. Per quid autẽ caput eſt eccleſię/niſi ꝑ
Joh.1.b. hominẽ? Qđ verbũ caro factũ eſt: id ẽ/dei
patris vnigenitus de⁹ homo fact⁹ ẽ. Quo-
modo eſt igitur in coꝛpoꝛe chꝛiſti/ qui negat
hominẽ chꝛiſtũ? Qui enĩ caput negat/quo-
modo eſt membꝛũ? Sed quid multis imo-
roꝛ/ cũ ipſe dñs abſtulerit omnes humanę
argumẽtationis ambages. Non enĩ ait:
nõ cantabit gallus donec hominẽ neges:
aut ſicut loqui familiarioꝛe cũ hominibus
dignatione cõſueuit: nõ cantabit gall⁹ do-
nec filiũ hominis ter neges: ſed ait: donec
me ter neges. Quid ẽ me/niſi qđ erat: Et
quid niſi chꝛiſtus erat? Quicqđ ergo eius
negauit/ipſum negauit. Chꝛiſtũ negauit:
dñm deũ ſuũ negauit: quia ⁊ ille cõdiſcipu
Joh.20.g. lus eius thomas quãdo exclamauit: Dñs
meus et deus meus: nõ ṽbũ/ ſed carnẽ te-
tigit: nõ incoꝛpoꝛeã dei naturã/ ſed homi-
nis coꝛpus curioſis manibus cõtrectauit.
Hominẽ itaq; tetigit: et tamẽ deũ cogno-
uit. Si ergo qđ iſte tetigit/ hoc petrus ne-
gauit: qđ iſte exclamauit/hoc petrus offen
dit. Nõ cantabit gallus/donec ter me ne-
ges. Dicas licet/neſcio hominẽ: dicas licet
homo neſcio quid dicis: dicas licet/nõ ſum
ex diſcipulis ei⁹: me negabis. Si quid du-
bitare nefas eſt: chꝛiſtus hoc dixit/ verũq;
pdixit: procul dubio petrus chꝛiſtũ negauit.
Non accuſemus chꝛiſtũ cũ defendimus pe
trũ. Peccatũ agnoſcat infirmitas: nã men
dacium nõ habet veritas. Agnouit plane
peccatũ ſuũ infirmitas petri: pꝛoſus agno-
uit: et quantũ mali chꝛiſtũ negãdo cõmiſe
rit/ ploꝛando mõſtrauit. Ipſe ſuos redar-
guit defenſoꝛes: ⁊ vt eos cõuincat: pꝛodu-
cit lachꝛymas teſtes. Neq; nos cũ iſta di-
cimus/pꝛimũ apoſtoloꝛũ accuſare delectat:
ſed hunc intuẽdo admoneri nos opoꝛtet:
ne homo quiſq; ð humanis viribus fidat.
Nã quid aliud ꝑtinuit ad doctoꝛẽ ſaluato-
remq; noſtrũ/ niſi vt nobis nequaq; de ſe
quẽq; pſumere debere: in ipſo pꝛimo apoſto
loꝛũ demõſtraret exemplo? In anima ita-
q; petri contigit qđ offerebat in coꝛpoꝛe:
Nõ tamẽ ꝓ dño qđ temere pſumebat pꝛę-
ceſſit/ſed aliter q̃ putabat: nãq; ante moꝛ-
tem et reſurrectionẽ dñi et moꝛtuus eſt ne-
gando/et reuixit ploꝛãdo. Sed moꝛtuus ẽ/
quia ſuperbe ipſe pſumpſit: reuixit autẽ/
quia benigne ille reſpexit.

**De eo qđ dicitur: Nõ turbetur coꝛ ve-
ſtrũ: creditis i deũ et i me credite:
vſq; ad id qđ ait: Quo ego vado
ſcitis/⁊ viã ſcitis: Tractatus.LXVII**

Rigenda eſt A
C nobis fratres ad deũ maioꝛ
intentio: vt ṽba ſancti euan
gelij/ q̃mõ in noſtris aurib⁹
ſonuerũt: etiã mente capere vtcunq; poſſi-
mus. †**Ait enĩ dñs ieſus: Non tur-** Al. † Et ait diſcipulis ſuis
betur coꝛ veſtrũ. Creditis in deum/ Ca.14.
et in me credite. Ne moꝛtẽ tanq; homi
nes timerẽt/⁊ ideo turbarentur: cõſolatur eos/
etiã ſe deũ eſſe conteſtãs. Creditis inquit
in deũ/et in me credite: Conſequens ẽ enĩ/
vt ſi in deũ creditis/et in me credere debe-
atis: Quod nõ eſſet conſequẽs/ſi chꝛiſt⁹ nõ
eſſet deus. Creditis in deũ/et in eũ credite

Phil.2.a. cui natura eſt/non rapina eſſe ęqualē deo:
Semetipſū eñ exinaniuit: nõ tamen for/
mã dei amittens/ſed formã ſerui accipiēs.
Mortē metuitis huic formę ſerui: nõ tur/
betur cor veſtrũ: ſuſcitabit illã forma dei.
J.Tract.68. Sed qđ eſt quod ſequiť: In domo pa/
tris mei manſiones multę ſunt:
niſi quia et ſibi metuebant? Unde audire
debuerunt: non turbeť cor veſtrum? Quis
eñ eorũ non metueret: cũ petro dictũ eſſet
Luc.22.d. fidentiori atq̃ p̄mptiori: Nõ cãtabit gal/
lus donec ter me negeſ? Tanq̃ ergo eſſent
ab illo perituri/merito turbabanť. Sed cũ
audiũt: In domo patris mei mãſiões mul
tę ſunt: ſi quo minus dixiſſem vo/
bis: quia vado parare vobis lo/
cum: a pturbatione recreanť: certi ac fidē/
tes etiã poſt pericula tēptationũ/ ſe apud
deũ cũ chriſto eſſe mãſuros: quia etſi alius
eſt alio fortior/alius alio ſapiētior/alı̃⁹ alio
iuſtior/alius alio ſanctior: in domo patris
mei mãſiones multę ſunt. Nullus eorũ ali/
enabiť ab illa domo: vbi manſionē p ſuo
Matth.20.a. quiſq̃ accepturus eſt merito. Denari⁹ qui/
dē ille ęqualis eſt omĩbus: quē paterfami/
lias eis qui opati ſunt in vinea/ iubet dari
omĩbus: nõ in eo diſcernēs qui minus et q̃
amplius laborarũt. Quo vtiq̃ denario vi/
ta ſignificať ęterna: vbi amplı̃⁹ alio nemo
viuit: qm̃ viuēdi nõ eſt diuerſa in ęternita/
te mēſura. Sed multę manſiones diuerſas
meritorũ ĩ vna vita ęterna ſignificãt digni/
1.Cor.15.e. tates. Alia ē eñ gloria ſolis/alia gloria lu/
nę/alia gloria ſtellarũ. Stella eñ ab ſtella
differt in gloria: ſic ꝛ reſurrectio mortuorũ.
Tanq̃ ſtellę ſancti diuerſas mãſiones/di/
uerſas claritates: tanq̃ in cęlo ſortiunť in
regno: ſed ppter vnũ denariũ null⁹ ſepatur
vbi.s.d. a regno: Atq̃ ita de⁹ erit omĩa in omĩbus:
1.Joh.4.c. vt qm̃ deus charitas eſt: p charitatē fiat vt
qđ habent ſinguli: cõmune ſit omnib⁹. Sic
eñ quiſq̃ etiã ipſe habet: cũ amat in alte/
ro qđ ipſe nõ habet. Non erit itaq̃ aliqua
inuidia imparis claritatis: qm̃ regnabit in
B omĩbus vnitas charitatis. Proinde reſpu
endi ſũt a corde chriſtiano/ qui putãt ideo
dictũ multas eſſe mãſiones: quia extra re/
gnũ cęlorũ erit aliquid/vbi maneant beati
innocētes/q̃ ſine baptiſmo ex hac vita emi
grarunt: qꝛ ſine illo in regnũ cęlorũ intrare
nõ potuerũt. Hęc fides nõ eſt fides: qm̃ nõ
eſt vera ꝛ catholica fides. Ita ne tãdē ſtul/
ti homines/ꝛ carnalibus cogitatiõib⁹ excę/
cati: cũ reprobãdi eſſetis: ſi manſionē non
dico petri ꝛ pauli vel cuiuſlibet aplorũ/ ſed
cuiuſcũq̃ paruuli baptiʒati a regno cęlorũ
ſepaŕetis: nõ vos putatis eſſe reprobãdos
q̃ domũ dei patrı̃ inde ſepatis? Nõ eñ ait
dñs: in vniuerſo mũdo/aut ĩ vniuerſa crea/
tura/aut in vita vel beatitudine ſempiter/
na mãſiones multę ſunt: ſed in domo inq̃t
patris mei mãſiones multę ſũt. Nõne iſta 2.Cor.5.a.
eſt dom⁹ vbi ędificationē habem⁹ ex deo:
domũ nõ manufactã ęternã ĩ cęlis? Nõne
iſta ē dom⁹ de qua cantam⁹ dñõ: Beati qui Ps.83.
habitãt in domo tua: in ſęcula ſęculorũ lau
dabũt te? Ergo ne vos non domũ cuiuſq̃
baptiʒati fratris/ſed domũ ipſı̃⁹ dei patris
cui omñes fratres dicim⁹: Pater noſter qui Matth.6.b.
es in cęlis: a regno ſepare cęlorũ/ aut eã ſic
diuidere audebitı̃: vt aliquę mãſiones eı̃⁹
ſint in regno cęlorũ: aliquę aũt extra regnũ
cęlorũ? Abſit abſit vt q̃ volunt habitare in
regno cęlorũ: ĩ hac ſtulticia velint habitare
vobiſcũ. Abſit inquã/ vt cũ oĩs domus re/
gnantiũ filiorũ nõ ſit alibi niſi ĩ regno ipſı̃⁹:
regię dom⁹ pars aliqua nõ ſit in regno. Et ſi
abiero inq̃t ꝛ p̄parauero vobis lo
cũ: iterũ venio et accipiam vos ad
meipſũ: vt vbi ſũ ego ꝛ vos ſitis.
Et quo ego vado ſcitis/ ꝛ via ſcitı̃.
O dñe ieſu: quomõ vadis parare locũ/ſi iã
multę mãſiões ſunt in domo patrı̃ tui/vbi
tecũ habitabũt tui? Aut ſi accipis eos ad
teipſũ: quõ iterũ venis q̃ non recedis? Iſta
chariſſimi ſi breuiť explicare conemur/ q̃n/
tũ videtur hodierno ſatis eſſe ſermoni: co/
artata vtiq̃ nõ clarebũt: et erit ipſa breui/
tas altera obſcuritaſ. Proinde hoc debitũ
differamus: qđ opportunius vobis patre/
familias noſtro largiēte reddamus.

De eadē lectiõe. Tractat⁹.LXVIII

Eberi vobis a
D fratres chariſſimi iamq̃ eſſe
reddēdũ qđ diſtuleram⁹ agno
ſcim⁹: quõ itelligi poſſint nõ
eſſe inter ſe iſta duo cõtraria/ q̃ cũ dixiſſet
dñs: In domo patrı̃ mei mãſiões
multę ſũt: ſi quo min⁹ dixiſſem vo
bis: q̃ꝛ vado parare vobis locũ.
Ubi ſatı̃ oſtēdit ideo ſe hoc illis dixiſſe: qꝛ
iã ibi ſũt mãſiones multę: ꝛ nõ ē op⁹ aliquã
pręparare. Rurſus dicit: Et ſi abiero ꝛ

p̃parauero vobis locũ/iteꝝ veni-
am et accipiã vos ad meipſum: vt
vbi ego ſũ et vos ſitis. Quõ vadit ꝛ
parat locũ/ ſi iã multe manſiones ſunt? Si
quo minꝰ dixiſſem: vado parare. Aut ſi ad-
huc parãdus eſt: cur nõ merito dixiſſet: va
do parare? An iſte manſiones ꝛ ſunt / ꝛ pa-
rande ſunt? Si quo minus eñi eſſent: dixiſ-
ſet/vado parare: et tamẽ qꝛ ita ſunt vt pa-
rande ſint: nõ eas vadit parare ſicut ſunt.
Sed ſi abierit ꝛ parauerit ſicut future ſũt:
iterũ veniens accipiet ſuos ad ſeipſum: vt
De pe.diſ.4.c.in domo. vbi eſt ipſe/ſint ꝛ ipſi. Quõ ergo mãſiones
ĩ domo patris nõ alie ſed ipſe: ꝛ ſine dubio
iã ſunt ſicut parãde nõ ſunt: ꝛ nondũ ſunt /
ſicut parãde ſunt? Quõ ergo putamꝰ/ niſi
quõ etiã ꝓpheta p̃dicat deũ: qꝛ fecit q̃ futu
ra ſunt? Nõ eñi ait: qui facturus eſt q̃ futu-
ra ſunt/ſed qui fecit que futura ſunt: Ergo
et fecit ea/ ꝛ facturꝰ eſt ea: nã neqꜫ facta ſũt/
ſi ipſe nõ fecit: neqꜫ futura ſunt/ ſi ipſe non
fecerit. Fecit ergo ea p̃deſtinãdo: facturꝰ eſt
operãdo: ſicut diſcipulos qñ elegerit/ ſatis
indicat euãgeliũ: tũc vtiqꜫ qñ eos vocauit.
Eph.1.a. Et tñ ait apl's: Elegit nos añ mũdi ꝯſtitu-
tionẽ: p̃deſtinãdo vtiqꜫ/nõ vocãdo. Quos
Roma.8.f. aũt p̃deſtinauit/illos ꝛ vocauit. Elegit p̃-
deſtinãdo añ mundi ꝯſtitutionẽ: elegit vo-
cãdo añ mũdi conſũmationẽ. Sic ꝛ mãſio-
nes p̃parauit ꝛ p̃parat: nec alias/ſed q̃s p̃-
parauit has p̃parat: qui fecit q̃ futura ſũt.
Quas p̃parauit p̃deſtinando/p̃parat ope-
rando. Iã ergo ſunt in p̃deſtinatione. Si q̃
minꝰ dixiſſet/ibo ꝛ p̃parabo: id ẽ/p̃deſtina-
bo. Sed qꝛ nondũ ſunt in oꝑatiõe: ꝛ ſi abi-
ero inquit ꝛ p̃parauero vobis locum: iteꝝ
veniã ꝛ accipiã vos ad meipſũ. Parat aũt
quodãmodo mãſiones/mãſionibꝰ parãdo
B mãſores. Quippe cũ dixerit: in domo patrꝭ
mei mãſiões mlte ſũt: q̃d putabimꝰ eẽ do-
muꝫ dei niſi tẽplũ dei? Quid aũt ſit inter-
1.Cor.3.d. roget apl's ꝛ reſpõdeat: Templũ eñi dei ſã
ctũ eſt/ qđ eſtis vos. Hoc ẽ etiã regnũ dei/
qđ filius traditurꝰ eſt patri: Vñ dicit idem
1.Cor.15.c. apl's: Initiũ chriſtus: deinde q̃ ſunt chriſti
in p̃ſentia eius: deinde finis/cũ tradiderit
regnũ deo ꝛ patri: id ẽ/quos redemit ſãgui
ne ſuo: tradiderit cõtẽplãdo etiã patri ſuo.
Matth.13.c. Hoc eſt regnũ celorũ de quo dicit̃: Simile
eſt regnũ celoꝝ homini ſeminãti bonũ ſe-
men in agro ſuo. Bonũ autẽ ſemẽ/hi ſunt
filij regni: Qui ꝛ ſi nũc habẽt ꝯmixta ziza-
nia: mittet in fine rex ipſe angelos ſuos: et
colligẽt de regno eiꝰ oĩa ſcãdala: Tũc iu- Matth.13.f.
ſti fulgebũt ſicut ſol ĩ regno patris ſui. Re-
gnũ fulgebit in regno/cũ regno venerit re-
gnũ: qđ nũc oramꝰ ꝛ dicimꝰ: Veniat regnũ Matth.6.b.
tuũ. Nũc ergo iã regnũ vocatur: ſed adhuc
ꝯuocat̃. Si eñi regnũ nõ vocaret̃: colligẽt
de regno eiꝰ oĩa ſcãdala/nõ diceret̃: Sed
nondũ regnat hoc regnũ. Proinde ſic iam
eſt regnũ: vt cũ de illo collecta fuerint oĩa
ſcandala: tũc ꝑueniet ad regnũ: vt nõ ſolũ
regni nomẽ/ ſed etiã regnãdi habeat potẽ-
ſtatẽ. Huic quippe regno ad dexterã ſtanti/
in fine dicet̃: Venite bñdicti patris mei/ ꝑ- Matth.25.c.
cipite regnũ: id eſt/qui regnũ eratis et nõ
regnabatis/venite regnate: vt qđ in ſpe fu
eratis/etiã in re eſſe poſſitis. Hec ergo do-
mus dei/hoc templũ dei/ hoc regnum dei.
Regnũqꜫ celorũ adhuc edificat̃/ adhuc fa-
bricatur/adhuc parat̃/adhuc ꝯgregat̃. In
illo erũt manſiones/ſicut eas adhuc parat
dñs. In illo iã ſunt/ſicut p̃deſtinauit etiaꝫ
dñs. Sed quid ẽ ꝙ vt p̃pararet abijt: cũ ꝑ- C
fecto noſipſos p̃paret: qđ nõ faciet ſi reli-
querit? Agnoſco dñe vt poſſum: Nimirũ il
lud ſignificas: quia vt parent̃ iſte manſio-
nes: viuere debet iuſtus ex fide. Qui eñi a
dño peregrinant̃: opus habẽt ex fide viue- 2.Cor.5.b.
re: quia ꝑ hanc ad ſpeciẽ contemplandã pã
rant̃. Beati eñi mũdo corde: quia ipſi deũ Matth.5.a.
videbũt: Et fide mũdat corda eorũ. Illud
in euangelio: hoc in apoſtolorũ actibꝰ legi- Act.15.b.
tur. Fides autẽ qua eorũ qui deum viſuri
ſunt q̃diu peregrinant̃/ corda mundãtur:
quod nõ videt credit: Nã ſi vides/ non eſt
fides. Credenti colligit̃ meritũ/ vidẽti red-
ditur premiũ. Eat ergo dñs et paret locũ:
eat ne videat̃: lateat vt credatur. Tunc eñi
locus parat̃/ſi ex fide viuatur. Creditꝰ de-
ſideretur/ vt deſideratus habeat̃. Deſide-
riũ dilectionis/p̃paratio eſt mãſionis. Ita
dñe para qđ paras: Nos eñi tibi paras: et
te nobis paras: quoniã locũ paras: ꝛ tibi ĩ
nobis et in te nobis. Tu eñi dixiſti: Ma- Ioh.15.a.
nete in me et ego in vobis. Quantũ quiſ-
qꜫ fuerit particeps tui: alius minus/alius
amplius: Hec erit diuerſitas premioꝝ pro
diuerſitate meritoruꝫ: Hec erit multitudo
manſionũ ꝓ diſparilitate manſorũ: ſed ta-
men omniũ in eternitate viuorũ/ et ſine fi-
ne beatorũ. Quid eſt ꝙ vadis? Quid eſt ꝙ
venis? Si te bene intelligo: nec vñ vadis:

nec vnde venis recedis. Uadis latendo:
venis apparendo: Sed niſi maneas regen
do/ vt pficiamus bene viuēdo: quomō pa
rabit locus/ vbi poſſimus manere perfru
endo? Hec de verbis que recitata ſunt euā
gelicis / ſatis dicta ſint: quouſq ait dñs:
Iterū venio / et accipiā vos ad meipſum.
Quid autē ſit quod ſequit: vt vbi ego ſum
et vos ſitis: et quo ego vado ſcitis/
et viam ſcitis. Poſt interrogationē q̄
ſequit a diſcipulis factā/ tanq̄ p eos ⁊ nos
interrogemus melius audiemus/ oportu
niuſq tractabimus.

De eo qđ dicit ei thomas: Domine/ neſcimus quo vadis: vſq ad id qđ ait: Nemo venit ad patrē niſi p me: Tractatus.LXIX.

A Hnc eſt dile
ctiſſimi/ vt quantū valemus/
intelligamus de v̄bis dñi po
ſterioribus/ priora ex ꝯſequē
tibus p̄cedentia: in eo qđ audiſtis apoſto
lo thome interrogāti eſſe reſpōſum. Dixe
rat em̄ ſuperius dñs cū de manſionibus lo
querek: q̄s et eſſe dixit in domo patris ſui:
et ire ſe vt p̄pararet eas: vbi intelleximus
et eſſe iā manſiones ipſas in p̄deſtinatio
ne/ et p̄parari eas cū eorū qui ibi manſuri
ſunt p fidē corda mūdank: quoniā ipſa dei
domus ipſi ſunt. Et quid eſt aliud mane
re in domo dei/ q̄ eſſe in populo dei: cū idē
populus eſt in deo/ ⁊ deus in eo? Hoc vt p̄
pararet dñs abyt: vt credēdo in eū qui nō
videtur: ea que in ſpecie futura eſt / nunc
per fidē manſio p̄pareк. Propter hoc er
go dixerat: Et ſi abiero ⁊ p̄parauero vo
bis locum: iterum venio et accipiam vos
ad meipſum: et vbi ego ſum et vos ſitis:
et quo ego vado ſcitis et viam ſcitis. Ad
hec dicit ei thomas: Domine/ neſci
mus quo vadis: ⁊ quomodo poſ
ſumus viam ſcire? Utrūq illos do
minus dixerat ſcire: vtrūq dixit iſte neſci
re: et locum quo itur/ ⁊ viam qua itur. Sed
neſcit ille mentiri: Ergo iſti ſciebant: ſed ſe
ſcire neſciebant. Conuincat eos dñs iā ſci
re/ qđ ſe putāt ad hucuſq neſcire. Dicit ei
ieſus: Ego ſū via/ veritas et vita.
Quid eſt fratres? Ecce audiuim⁹ diſcipulū
interrogantē: audiuim⁹ et magiſtrū docen
tē: ⁊ nondū capimus/ etiā poſt vocē ſonan
tem ſententiā latitantē. Sed quid nō poſ
ſum⁹ capere? Nūquid poterāt ei dicere apo
ſtoli eius cū quib⁹ loquebak: neſcimus te?
Proinde ſi eū ſciebant ⁊ via ipſe eſt: viam
ſciebant. Si eū ſciebant/ ⁊ veritas ipſe eſt:
veritatē ſciebāt. Si eū ſciebant/ et vita ipſe
eſt/ vitā ſciebant. Ecce ſcire conuicti ſunt/
qđ ſe ſcire neſciebant. Quid igik et nos in
iſto ſermone nō cepim⁹? Quid putatis fra B
tres mei/ niſi quia dixit: et quo vado ſcitis
et viā ſcitis? Ecce cognouimus q ſciebant
viā: quia ſciebant ipſum qui eſt via. Sed
via eſt qua itur: nūquid via eſt ⁊ quo itur?
Utrūq autē illos dixerat ſcire: et quo va
dit/ et viā. Opus ergo erat vt diceret: ego
ſum via/ vt oſtēderet eos qui eū ſcirent vi
am ſcire/ quā putauerant ſe neſcire. Quid
autē opus erat vt diceret: ego ſum via et
veritas et vita: cū via cognita qua iret/ re
ſtaret noſſe quo iret: niſi quia ibat ad veri
tatē/ ibat ad vitā? Ibat ergo ad ſeipſum/ p
ſeipſum. Et nos quo imus niſi ad ipſū? Et
qua imus niſi p ipſū? Ipſe igik ad ſeipſū p
ſeipſū/ nos ad ipſū p ipſū: immo v̄o ⁊ ad pa
trē et ipſe et nos: Nā et de ſeipſo alibi di
cit: Ad patrē vado. Et hoc loco ꝓpter nos Joh.16.c.
nemo inquit venit ad patrē niſi per
me. Ac p hoc et ipſe p ſeipſum et ad ſeipſū
et ad patrē: et nos p ipſum et ad ipſū et ad
patrem. Quis hec capit niſi qui ſpiritali
ter ſapit? Et quantū eſt quod hic capit/ eti
am qui ſpiritaliter ſapit? Fratres mei/ q̄d
a me iſta vobis vult exponi? Cogitate q̄
excelſa ſint. Uidetis q̄d ſim/ video quid ſi
tis. In omnibus nobis corpus qđ corrum Sap.9.d.
pik aggrauat animā / et deprimit terrena
inhabitatio ſenſum multa cogitantē. Pu
tamus ne et poſſumus dicere: Ad te leua Pſ.122.
ui animā meā/ qui habitas i celis? Sz ſub
tanto pōdere vbi ingemiſcimus grauati:
quomō leuabo animā meā/ niſi mecū leuet
q̄ poſuit p me ſuā? Dicā ergo qđ poſſū: ca
piat veſtrū qui pōt. Quo donāte dico/ eo
donāte capit qui capit: ⁊ eo donāte credit
qui nondū capit: Niſi em̄ credideritis inq̄t Eſaie.7.b.
ꝓpheta/ nō intelligetis. Dic mihi dñe de⁹/
quid dicā ſeruis tuis cōſeruis meis? Tho
mas apl̄s vt te interrogaret/ habuit te an̄
ſe: nec tamē intelligeret te/ niſi haberet i ſe.
Ego interrogo te: quia te ſcio eſſe ſup me.
Interrogo autē inquantū poſſum ſup me
effundere animā meā: vbi non ſonantē/ et

tamẽ docentẽ audiã te. Dic mihi obſecro: quomõ vadis ad te? Nũquid nã vt venires ad nos reliqueras te: maxime quia nõ a teipſo veniſti/ſed pater te miſit? Scio qđ/
Phil.2.a. dẽ q te exinaniſti:ſed quia formã ſerui accepiſti: non quia formã dei/vel ad quã redires dimiſiſti: vel quã reciperes amiſiſti. Et tamen veniſti:⁊ non ſolũ vſq ad carnales oculos: verumetiã vſq ad manus hominũ peruiniſti. Quomodo niſi in carne? Per hãc veniſti manens vbi eras: per hanc rediſti nõ relinquens quo veneras. Si ergo p hãc veniſti et rediſti:p hanc proculdubio non ſolum nobis es qua veniremus ad te: verũ etiam tibi qua venires et redires via fuiſti. Cũ vero ad vitã quod es ipſe iſti: eandem pfecto carnẽ tuam de morte ad vitam duxiſti. Aliud quippe dei verbum eſt/aliud
Joh.1.b. homo: Sed verbũ caro factũ eſt: id eſt:homo. Non itaq alia verbi/alia eſt hominis pſona:quoniã vtrũq eſt chriſtus vna pſona. Ac p hoc quẽadmodũ caro cũ mortua eſt/chriſtus mortuus eſt: et cũ caro ſepulta
Roma.10.b. eſt/chriſtus ſepultus eſt: ſic em̃ corde credimus ad iuſticiã: ſic ore confeſſionẽ facim⁹ ad ſalutẽ. Ita cum caro a morte venit ad vitã/chriſtus venit ad vitã. Et quia verbũ dei chriſtus ẽ: chriſt⁹ ẽ vita. Ita miro quodã et ineffabili modo/qui nũq dimiſit vel amiſit ſeipſũ/venit ad ſeipſũ. Venerat autẽ vt dictũ eſt/p carnẽ deus ad hoĩes/veri
Roma.3.a Ps.115. tas ad mẽdaces. Deus em̃ verax/oĩs autẽ homo mendax. Cũ itaq ab hoĩb⁹ abſtulit/atq illuc vbi nemo mentit/ carnẽ ſuã leuauit idẽ ipſe: q2 verbũ caro factũ eſt:p ſemetipſũ: id eſt/p carnẽ: ad veritatẽ quod ẽ ipſe remeauit. Quã quidẽ veritatẽ/q̃uis inter mendaces/⁊ in morte ſeruauit: Aliquãdo em̃ chriſtus fuit mortuus: ſed nũq fuit falſus. Accipite/q̃uis diuerſũ et longe impar exemplũ: tamẽ vtcũq ad intelligendũ deũ/ex his que ppius ſubiecta ſũt deo. Ecce ego ipſe quantũ attinet ad animũ meũ: cum hoc ſim qđ eſtis et vos:ſi taceo/apud meipſum ſum:ſi autẽ loquor vobis qđ intelligatis:quodãmodo ad vos pcedo:nec me relinquo:ſed ⁊ ad vos accedo/⁊ non recedo vñ pcedo. Cũ aũt tacuero/quodãmodo ad me redeo:⁊ quodãmodo vobiſcũ maneo/ſi tenueritis qđ audiſtis i ſermone quẽ dico. Si hoc poteſt imago quã fecit deus: quid poteſt nõ a deo facta/ſed ex deo nata imago dei deus: cuius illud per qđ ad nos egreſſus eſt: et in quo a nobis regreſſus eſt corpus: nõ ſicut meus elapſus ẽ ſonus/ ſed manet ibi vbi iã non morit:⁊ mors ei vltra Roma.6.b.
nõ dñabit? Multa de his euãgelicis verbis adhuc dici fortaſſe poterãt et debebãt: ſed nõ ſunt corda veſtra ſpiritalib⁹ cibis quãlibet ſuauib⁹ oneranda: maxime q2 ſpũs pmptus eſt/caro autẽ infirma. Matth.26.d.

De eo quod ait: Si cognouiſſetis me/ et patrẽ meũ vtiq cognouiſſetis: vſq ad id quod ait: Nõ credis quia ego in patre et pater in me eſt:

Tractatus.LXX.

Erba ſcti euãgelij fratres ita recte intelligunt/ſi cũ ſuperiorib⁹ reperiunt habere ↄcordiã. Conuenire em̃ debẽt pcedẽtia conſequẽtib⁹/qñ veritas loquit. Superius dixerat dñs: Et ſi abiero ⁊ pparauero vobis locũ: iterũ venio et accipiã vos ad meipſũ: vt vbi ego ſum et vos ſitis. Deinde addiderat: Et quo ego vado ſcitis/⁊ viã ſcitis: nihilq aliud oſtendit eſſe qđ dixit/ niſi q2 ipſum ſciebãt. Quid ergo eſſet ire ad ſeipſum p ſeipſum: qđ etiã diſcipulis pſtat vt eant ad ipſũ p ipſũ: vt potuimus pſtino ſermone iã diximus. Qđ itaq ait: vt vbi ego ſũ ⁊ vos ſitis: vbi erãt futuri niſi in ipſo? Ac p hoc ẽ etiã ipſe in ſeipſo: ⁊ ideo ibi illi vbi et ipſe: id eſt/in ipſo. Ipſe eſt igitur vita ęterna in qua futuri ſumus/ cũ accepit nos ad ſe: et ipſa vita ęterna qđ ipſe eſt in ipſo eſt: vt vbi ẽ ipſe ⁊ nos ſim⁹: hoc eſt in ipſo. Sicut em̃ pater habet vitã Joh.5.e.
in ſemetipſo: et vtiq nõ aliud eſt vita quã habet/niſi quod ẽ ipſe q hãc habet: Sic dedit filio habere vitam in ſemetipſo: cũ ipſe ſit eadẽ vita quã habet in ſemetipſo. Nũquid aũt nos vita qđ eſt ipſe hoc erim⁹: cũ in illa vita/hoc eſt in ipſo eſſe cęperimus? Nõ vtiq: quia ipſe exiſtẽdo vita habet vitã: ⁊ ipſe eſt qđ habet/ ⁊ qđ vita eſt in ipſo/ ipſe eſt in ſeipſo: nos aũt non ipſa vita/ſed ipſi⁹ vitę pticipes ſum⁹: atq ita ibi erim⁹/ vt in nobiſipſis: nõ qđ ipſe ẽ eſſe poſſum⁹/ ſed nosipſi nõ vita/ ipſum habeamus vitã qui ſeipſum habet vitã/ eo q ipſe ſit vita. Deniq ipſe ⁊ in ſeipõ ẽ imutabiliter/ ⁊ i patre inſepabiliter: nos vero cũ in nobiſipſis eſſe voluiſſem⁹/ ad noſipſos turbati ſum⁹.

Pš.6. Unde illa vox eſt: Ad meipſum turbata ē
anima mea: atꝙ in deterius cōmutati/ ne-
ꝙ id qđ fuimus ꝑmanere potuimus. Cum
autē ꝑ ipſū venimus ad patrē/ ſicut ait: ne-
mo venit ad patrē niſi ꝑ me: manētes in il-
lo: nec a patre nos quiſꝙ poterit ſeparare/
B nec ab illo. Connectēs itaꝙ cōſequētia ꝓ-
cedētibus: Si cognouiſſetis me in-
quit: ⁊ patrē meū vtiqȝ cognouiſ-
ſetis. Hoc eſt qđ ait: Nemo venit ad pa-
trē niſi ꝑ me. Deinde ſubiungit: Et amo-
do cognoſcetis eū/ et vidiſtis eū.
Sed philippus vnus ex apoſtolis qui au-
dierat nō intelligēs: Dñe inquit/ oſten-
de nobis patrē/ et ſufficit nobis.
Cui dñs: Tanto inquit tempore vo-
biſcum ſum/ et nō cognouiſtis me:
philippe qui videt me/ videt ⁊ pa-
trem. Ecce increpat ꝙ tanto tpe cū ipſis
erat/ ⁊ non cognoſcebat. Nonne ipſe dixe-
rat: ⁊ quo ego vado ſcitis/ ⁊ viā ſcitis? Et ſe
neſcire dicēteſ/ eos hoc ſcire conuicerat: ad-
dendo atꝙ dicendo: Ego ſum via et veri-
tas ⁊ vita: Quomodo nūc dicit: Tanto tē-
pore vobiſcū ſum/ et non cognouiſtis me:
cū ꝓfecto et quo iret et viā ſcirent: non ob
aliud niſi ꝙ ipſum vtiꝙ ſcirent? Sed facile
iſta ſoluitur queſtio/ ſi dicam⁹ ꝙ eu3 aliqui
eorū ſciebant/ aliqui neſciebāt: atꝙ in his
qui neſciebāt ⁊ philippus erat: et qđ ait: et
quo vado ſcitis/ ⁊ viā ſcitis: illis dixiſſe in-
telligat̃ qui ſciebant: nō philippo cui dictū
eſt: Tanto tpe vobiſcū ſum/ et non cogno-
uiſtis me: philippe. His ergo qui filiū iā no-
uerant/ etiam illud de patre dictū ē: ⁊ amo
do cognoſcetis eū et vidiſtis eum. Dictum
eſt eñ ꝓpter omnimodā ſimilitudinē que
illi cum patre eſt: vt ideo amodo dicerent̃
noſſe patrē: quia nouerant ſimilē filiū. Er-
go iam ſciebant filiū: et ſi non oñes/ certe
quidā eoꝝ quibus dicit̃: Et quo vado ſci-
tis/ ⁊ viā ſcitis: Ipſe eſt eñ via. Sed patrē
neſciebant: ideo audiūt: Si cognouiſſetis
me/ ⁊ patrē meū cognouiſſetis. Si me/ vti-
ꝙ ⁊ illū: Alius eñ ego ſum/ alius ille. Sed
ne putarent diſſimilē: et amodo inquit co-
C gnoſcetis eū/ ⁊ vidiſtis eū. Uiderunt eñ et
ſimilē filiū: ſed admonēdi fuerant talē eſſe
etiam patrē/ quem nondū videbant/ qua-
lis eſt filius quē videbant. Et ad hoc valet
qđ poſtea philippo dr̃: Qui videt me/
videt et patrem. Nō ꝙ ipſe ſit pater et
filius: qđ in ſabellianis/ qui vocant̃ etiam
patripaſſiani/ catholica fides damnat: ſed
ꝙ tam ſimiles ſint pater et fili⁹: vt qui vnū
nouerit/ ambos nouerit. Solemus eñ de
ſimillimis duobus ita loqui eis qui vnū il-
loꝝ vident: et qualis ſit alius volūt noſſe/
vt dicamus: Uidiſtis iſtū/ illum vidiſtis.
Sic ergo dictū eſt: qui me videt/ videt ⁊ pa
trem: non vtiꝙ vt ipſe ſit pater qui filius:
ſed ꝙ a patris ſimilitudine in nullo ꝓrſus
diſcrepet filius: Nā niſi duo eſſent pater et
filius: nō dictū eſſet: Si cognouiſſetis me/
et patrē meū cognouiſſetis. Utiꝙ eñ: qr
nemo inquit venit ad patrē niſi ꝑ me. Si
cognouiſtis me/ et patrē meū cognoſcetis:
quoniā ego per quē venit̃ ad patrē: perdu-
cam vos ad eum/ vt ipſum etiā cognoſca-
tis. Sed quoniā illi ſum oñino ſimillim⁹:
amodo cognoſcetis eū cū cognoſcitis me:
et vidiſtis eū/ ſi oculis cordis vidiſtis me.
Quid ergo eſt qđ dicis philippe: oſtēde no-
bis patrē/ et ſufficit nobis? Tanto inquit
tēpore vobiſcū ſum/ et nō cognouiſtis me?
Philippe qui videt me videt ⁊ patrē. Qđ ſi
ad te multū eſt hoc videre: ſaltē qđ non vi-
des hoc crede. Quomō eñ dicis inqͣ
oſtende nobis patrē? Si me vidiſti
qui oñimodo ſimilis ſum: vidiſti illum cui
ſimilis ſum. Qđ ſi videre nō potes: nō ſal-
tē credis qꝛ ego i patre ⁊ pater i me ē? Po-
terat hic dicere philippus: Uideo quidē te/
et credo te ſimillimū eſſe patri. Sed nunqd
arguēdus ⁊ obiurgādus ē/ qui cū ſimilē vi-
det/ etiam illū cui ſimilis ē vult videre? Si-
milē quidē noui/ ſed adhuc alteꝝ ſine alte-
ro noui: Non mihi ſufficit/ niſi ⁊ illū cui eſt
iſte ſimilis nouerim. Oſtende itaꝙ nobis
patrē/ et ſufficit nobis. Sed ideo magiſter
diſcipulū arguebat: qm̄ coꝛ poſtulātis vi-
debat. Tanꝙ eñ melioꝛ eſſet pater ꝙ̄ fili⁹:
ita philipp⁹ patrē noſſe cupiebat: ⁊ ideo nec
filiū ſciebat/ quo meli⁹ eſſe aliqd credebat.
Ad hunc ſenſū corrigendū dictū eſt: qui vi-
det me videt ⁊ patrē: quō tu dicis/ oſtende
nobis patrē? Uideo quō tu dicas: Nō al-
teꝝ queris videre ſimilē: ſed illū putas eſſe
melioꝛē. Non credis/ quia ego i pa-
tre ⁊ pater in me eſt? Cur in ſimilib⁹
diſtātiā cupis cernere? Cur inſepabiles ſe-
paratim deſideras noſſe? Deinde nō ad ſo-
lū philippū/ ſed ad eos pluraliter loquitur/
que nō ſunt in anguſtias coartāda: vt ad-

iuuante illo diligentius exponantur.

De eo quod dicit: Uerba que ego loquor vobis/a meipſo non loquor: vſq3 ad id qd ait: Si qd petieritis patrē in nomine meo/ hoc faciā: Tractatus.LXXI.

A Udite auribus/ accipite mētibus dilectiſſimi. Loquētibus quidē nobis/ſed ipſo docente qui nō recedit a nobis: dñs dicit/ qd modo cū legebat audiſtis. Uerba que ego loquor vobis/a meipſo nō loquor. Pater autē in me manēs/ ipſe facit opera. Ergo z verba opera ſunt? Plane ita eſt: Nā pfecto qui primū loquendo ędificat/ bonū opus operat. Sed quid eſt/ a meipſo nō loquor/ niſi a meipſo nō ſum qui loquor? Ei quippe tribuit qd facit/ de quo eſt ipſe qui facit. Pater eñ deus non eſt de aliquo: filius autē deus eſt quidē patri ęqualis/ſed de patre deo: Ideo ille deus/ſed nō de deo: z lumen/ſed nō de lumine: iſte vo deus de deo/ lumen de lumine. Nā in his duabus ſententijs: vna qua dictū eſt: nō a meipſo loquor: alia qua dictū eſt: pater autē in me manēs ipſe facit opa: ſingulas tenētes diuerſi nobis aduerſant heretici: qui nō ex vna parte/ ſed in ꝯtraria conātes a via veritatis exorbitāt. Arriani quippe dicūt: Ecce inęqualis ē patri filius: a ſeipſo nō loquit. Dicunt ſabelliani contra: id eſt/ patripaſſiani: Ecce q pater ē ipſe et filius. Quid eñ eſt: pater in me manēs/ ipſe facit opa: niſi in me maneo ego qui facio? Cōtraria dicitis/ſed nō eo mō ſicut eſt falſum cōtrariū vero: ſed ſicut ſunt inter ſe duo falſa contraria: errādo in diuerſa itis: in medio ē via quā relinquitis. Inter voſipſos longiore interuallo ſepati eſtis q̄ ab ipſa via cui deſertores eſtꝭ. Uos hinc/ vos aūt illinc huc venite: alteri ad alteros trāſire nolite: ſed hinc atq illinc ad nos veniendo inuicē vos inuenite. Sabelliani/ agnoſcite quē ꝑtermittitis: Arriani/ ęquate quē ſubditis: z ī via vera nobiſcū ambulabitꝭ. Eſt eñ qd inuicē ex vobis alteri ex alteris admoneri vtriq debeatꝭ. Audi ſabelliane: Uſqadeo nō ipſe pater/ ſed alter ē filius: vt eū arrianus inęqualē aſſerat patri. Audi arriane: vſqadeo filius ęqualis ē patri: vt ſabellianus eundē eſſe dicat z patrē. Tu adde quē tollis: tu adimple quē minuis: z nobiſcum ambo ꝯſiſtitis: qr nec tu tollis/ nec tu minuis eū: qui z alter ē a patre/ vt ꝯuincas ſabellianū: z ęqualis ē patri/ vt ꝯuicas arrianū.

Utriſq eñ clamat: Ego z pater vnū ſumus. Joh.10.f
Qr ait/ vnū/ audiāt arriani. Qr ait/ ſumus/
audiant ſabelliani: z nec illi ęqualē/ nec illi
alterū negādo ſint vani. Si ergo qm dixit:
verba q̄ ego loquor vobis/a meipſo nō loquor: ꝓpterea putat vſqadeo imparꝭ poteſtatis/ vt nō qd ipſe vult faciat: audiat qd
dixit: Sicut pater ſuſcitat mortuoſ z viuificat: ſic z filius quos vult viuificat. Itē ſi qm Joh.5.d.
dixit: Pater in me manēs ipſe facit opa: ꝓpterea putat nō alter eſſe pater/ alter ipſe: audiat qd dixit: Quęcūq pater facit/ hęc z filius ſilr facit: z intelligat nō bis vnus/ ſed duo vnū. Uerū qr ſic ęqualis ē alter alteri: vt tñ alter ſit ex altero: ideo non loquit a ſemetipſo: qr non ē a ſeipſo: Et ideo pater in illo manēs facit opa ipſe: qr p quē z cū quo facit/ nō eſt niſi ab ipſo. Deniq adiūgit z dicit: Nō creditꝭ qr ego ī patre/ et pater in me ē? Alioqn ꝓpter opa ipa B
credite. Antea ſolus philippus arguebat: nūc aūt non ibi eū ſolū fuiſſe qui eſſet arguendus oſtēdit. Propter opa inquit ipa credite: qr ego in patre z pater in me ē. Neq eñ ſi ſepati eſſemus/ inſepabilit opari vlla ratione poſſemus. Sed qd ē qd ſequit: Amen amē dico vobis: q credit ī me opa q̄ ego facio et ipſe faciet: z maiora horū faciet: qr ego ad patrē vado:
z q̄cūq3 petieritꝭ in noīe meo/ hec Al. patrem
faciā: vt glorificet pater ī filio. Si
qd petieritis in nomine meo/ hoc Al. me
faciā. Ergo et ille maiora opera ſeipſū facturū eſſe pmiſit. Nō ſe extollat ſeruus ſupra Joh.13.b.
dñm/ nec diſcipulus ſupra magiſtrū. Maiora q̄ ipſe fecit dicit eos eſſe facturos: ſed in ęis vel p eos ſe faciēte/ nō ipſis tanq̄ ex
ſeipſis. Ei quippe cantat in pſalmo: Diligā Ps.17.
te dñe xtus mea. Sed quę ſunt tandē iſta
maiora? An forte q egros ipſis tranſeuntibus/ etiā eorū vmbra ſanabat? Act.5.c.
Maius eſt eñ vt ſanet vmbra q̄ fimbria. Illud p ſe fecit/ hoc p ipſos: ſed tñ vtrūq ipſe. Uerūtamen qn iſta dicebat: verborū ſuorū opa cōmendabat. Sic eñ dixerat: Uerba q̄ ego loquor vobis: a meipſo nō loquor: Pater autē in me manēs/ ipſe facit opa. Quę opa

tunc dicebat/niſi verba quę loquebat? Au
diebant et credebāt illi: et eorundē verbo/
rū fructus erat fides illorū. Uerūtamē euā
geliȥantibus diſcipulis: nō tā pauci ꝙ illi
erant/ſed gentes etiā crediderūt. Hęc ſunt
ſine dubitatiōe maiora. Nec tñ ait: Maio
ra hoꝝ facietis / vt ſolos apoſtolos ea pu/
taremus eſſe facturos: Sed ꝗ credit in me
inquit: opa quę ego facio / et ipſe faciet: et
maiora hoꝝ faciet. Ita ne quicunqꝫ credit
in chriſtū: facit ꝗ chriſt⁹/vel maiora ꝙ chri/
ſtus? Nō ꝑtereunter iſta tractanda ſūt: nec
debēt feſtinatiōe ꝑcipitari: ſed ea cogit cō/
cludendus iā ſermo iſte differri.

De eadē lectiōe: Tractat⁹.LXXII.

a **Q**uid ſibi ve/
lit/ ⁊ quomō accipiēdū ſit qđ
dñs ait: Qui credit ī me:
opera ꝗ ego facio ⁊ ipſe
faciet: nō eſt facile cōpꝛehēdere. Et cū hoc
ad intelligendū difficillimū ſit: adiecit ali/
ud difficili⁹: Et maiora horū faciet.
Quid ē hoc? Qui faceret opa quę chriſt⁹ fe
cit/ non inueniebam⁹: ꝗ etiā maiora faciet/
inuēturi ſumus? Sed dixeram⁹ ſermone ꝑ/
Act.5.c. ſtino: quia mai⁹ fuit vmbrę ſuę tranſitu qđ
Math.14.d. diſcipuli fecerūt: ꝙ fimbrię ſuę tactu quod
ipſe dñs fecit ſanari languentes. Et qꝛ plu
res apl̄is ꝙ ipſo ꝑ os ꝓpꝛiuꝫ ꝑdicante dño
crediderūt: vt hęc viderent opera intelligē
Joh.13.b. da eſſe maiora: Nō quo maior eſſet magi/
ſtro diſcipulus/ vel dño ſeruus/ vł adopta/
tus vnigenito/ vel homo deo: ſed ꝙ ꝑ illos
ipſe dignaretur eadē maiora facere: qui di/
Joh.15.a. cit illis alio loco: Sine me nihil poteſtis fa
cere. Ipſe quippe (vt alia omittā quę ſūt in/
numerabilia) ſine ipſis fecit eos: ſine ipſis
fecit hunc mundū. Et qꝛ homo etiā ipſe fi/
eri dignatus eſt/ ſine ipſis fecit et ſeipſum.
Quid autē illi ſine ipſo niſi peccatū? Deni/
qꝫ et hic id qđ de hac re poterat nos moue/
re/ mox abſtulit. Cum eñ dixiſſet: Qui cre
dit in me: opera quę ego facio et ipſe faci/
et: ⁊ maiora horū faciet: continuo ſecut⁹ ad/
iunxit: Quia ego ad patrē vado: et
Al. ꝗ quod/cunqꝫ ꝗ quecūqꝫ petieritis ꝗ in noīe meo/
Al. ꝗ patrem ꝗ hęc faciā. Qui dixerat faciet: poſt ait fa
Al. ꝗ hoc ciā: tanꝙ diceret: Non vobis impoſſibile
hoc videat: non eñ poterit eſſe maior me
qui credit in me: ſed ego ſum factur⁹: et tūc
maiora ꝙ nunc. Maiora ꝑ eum qui credit
in me/ꝙ ꝑter eum ꝑ me: Ego tamen ipſe ꝑ/
ter eum/ ego ipſe per eū. Sed quando ꝑter
eum nō faciet ipſe: quando autē per eū/ꝙ/
uis nō ꝑ ſemetipſum/ faciet et ipſe. Porro
autē maiora facere per eū ꝙ ꝑter eum: non
eſt defectio/ ſ; dignatio. Quid eñ retribu/ Ps.115.
ant ſerui dño/ ꝓ omībus quę retribuit eis?
Quandoquidē inter cętera bona etiā hoc
eis donare dignatus eſt: vt maiora faceret
ꝑ illos ꝙ ꝑter illos. Nōne ab ore illius di/ Math.19.c.
ues ille triſtis abſceſſit/ qui vitę ęternę cōſi
liū quęſiuit? Audiuit/ abiecit: et tamē poſt
ea qđ ab illo auditū nō fecit vnus/ fecerūt
multi/ cū loqueretur ꝑ diſcipulos magiſter
bonus: contemptibilis ei quem diuitē per
ſeipſū monuit: amabilis eis quos ex diui/
tibus pauperes/ ꝑ diſcipulos paupes fecit.
Ecce maiora fecit ꝑdicatus a credētibus ꝙ
locutus audientibus. Uerꝫ hoc adhuc mo B
uet/ ꝙ hęc maiora ꝑ apoſtolos fecit: nō au/
tem ipſos tm̄ ſignificans ait: Opera ꝗ ego
facio ⁊ vos facietis: et maiora hoꝝ facietis:
ſed omnes ad ſuam familiā ꝑtinētes intel/
ligi volens: Qui credit in me inquit: opera
quę ego facio ⁊ ipſe faciet: ⁊ maiora hoꝝ fa
ciet. Si ergo qui credit faciet: nō credit vti/
qꝫ qui nō faciet: ſicuti ē: Qui diligit me mā
data mea cuſtodit: vnde ꝓfecto qui nō cu/
ſtodit/ nō diligit. Itē alio loco: Qui audit
inquit verba mea hęc/ et facit ea: ſimilabo Math.7.d.
eū viro prudēti qui ędificauit domū ſuam
ſupra petrā. Qui ergo nō ē ſimilis huic vi/
ro prudenti: ꝓculdubio aut verba hęc au/
dit ⁊ nō facit: aut omīno nec audit. Qui cre Joh.11.c.
dit inqt ī me/ licet moriat viuet. Qui ergo
nō viuet/ nō vtiqꝫ credit. Tale etiam hoc ē:
qui credit in me faciet: nō vtiqꝫ credit qui
nō faciet. Quid ē hoc fratres? Nūquid in/
ter credentes in chriſtū non eſt computan/
dus/ qui nō fecerit opera maiora ꝙ chriſt⁹?
Durū eſt: abſurdū eſt: ferri nō poteſt: non
toleratur niſi intelligat. Apoſtolū igit au/
diamus: Credenti inquit in eū qui iuſtifi/ Roma.4.a.
cat impiū: deputatur fides eius ad iuſtici/
am. In hoc opere facimus opera chriſti: qꝛ
et ipſum credere in chriſto/ opus eſt chriſti.
Hoc operat in nobis/ nō vtiqꝫ ſine nobis.
Audi ꝗ iā ⁊ intellige: Qui credit ī me/ opa
ꝗ ego facio et ipſe faciet. Prius ego facio:
deinde ⁊ ipſe faciet: qꝛ facio vt faciat. Quę C
opera/ niſi vt ex impio iuſtus fiat? Et maio
ra horū faciet. Quorum obſecro? Nūquid

nā omniū opeꝝ chriſti maiora facit/ qui cū
Phil.2.b. timore et tremore ſuam ipſius ſalutē ope/
raf? Quod vtiq̧ in illo/ſed nō ſine illo chri
ſtus operaf. Prorſus maius hoc eſſe dixe/
rim/q̄ eſt cęlū ⁊ terra: ⁊ quęcunq̧ cernūtur
Matth.24.c. in cęlo ⁊ in terra. Et cęlū eñ ⁊ terra tranſi/
bit: prędeſtinatoꝝ aūt: id eſt/eoꝝ quos p̄/
ſcit/ſalus et iuſtificatio ꝑmanebit. In illis
tm̄ opera dei: in his aūt etiā eſt imago dei.
Sed ⁊ in cęlis/ſedes/dn̄ationes/p̄ncipat⁹/
poteſtates/archāgeli/angeli: opa ſunt chri
ſti. Nūquid etiā his operib⁹ maiora facit: q̄
operante in ſe chriſto/cooperaf ſalutē ęter
nā ac iuſtificationē ſuā? Nō hic audeo p̄ci/
pitare ſententiā: Intelligat qui poteſt: iu/
dicet qui poteſt/ vtrū maius ſit iuſtos cre/
are q̄ impios iuſtificare. Certe eñ ſi ęqua/
lis eſt vtrūq̧ potētię/hoc maioris ē miſeri/
1.timoth.3.d. cordię. Hoc ē eñ magnū pietatis ſacramē/
tū qͦ manifeſtatū eſt in carne/ iuſtificatū ē
in ſpiritu: apparuit angelis: p̄dicatū eſt in
gentib⁹: creditū eſt in mūdo: aſſumptū eſt
in gl̄ia. Sȝ oīa opa chriſti itelligere vbi ait:
Maiora horuȝ faciet: nulla nos neceſſitas
cogit: horū eñ forſitan dixit q̄ in illa hora
faciebat. Tunc eñ verba fidei faciebat: et
de his operibus fuerat ꝓlocut⁹ dicēs: Ver/
ba quę ego loquor vobis/a meipſo non lo
quor: Pater autē in me manens/ipſe facit
opera. Tunc igitur verba eius erāt opera
eius: et vtiq̧ minus ē verba iuſticię p̄dica/
Al.⁊ per re qͦ fecit ⁊ p̄ter nos/q̄ impios iuſtificare:
quod ita facit in nobiſ/ vt faciamus ⁊ nos.
Reſtat inquirere quomodo accipiēdū ſit:
Quodcūq̧ petieritiſ patrē in noīe
meo/hoc faciā. Propter multa eñ quę
petunt fideles ei⁹ nec accipiunt; non parua
hinc exorif quęſtio. Sed qm̄ ſermo iſte iam
claudendus eſt: ei conſiderādę rei atq̧ tra/
ctandę tribuatur ſaltē parua dilatio.

De eo quod dicit: Quia ego ad patrem vado: et quodcunqȝ pe/ tieritis patrē in nomine meo/ hoc faciam: Tractatus.LXXIIII.

Magnam ſpem
Al. ꝓmiſit orantib⁹. dn̄s ſuis ⁊ ꝓmiſit ſperātibus
dicēs: Quia ego ad pa/
trem vado: et quodcū/
qȝ petieritis in nomine meo/ hoc
faciā. Sic ergo perrexit ad patrē/ vt non
relinqueret indigētes/ ſed exaudiret peten
tes. Sed quid eſt: quodcunq̧ petieritis/cū
videamus plerūq̧ fideles eius petere/⁊ nō
accipere? An forte ꝓpterea quia male pe/
tunt? Nam hoc exprobrauit apoſtol⁹ iaco/
bus dicēs: Petitis et nō accipitis/eo q̧ ma Jacob.4.a.
le petatis: vt in concupiſcētijs veſtris in/
ſumatis. Male ergo vſurus eo qͦ vult ac/
cipere/deo poti⁹ miſerāte nō accipit. Pro/
inde ſi hoc ab illo petitur vnde homo lędā/
tur exauditus: magis metuendū eſt/ne qͦ
poſſet nō dare ꝓpitius/det iratus. An nō
vidim⁹ iſraelitas malo ſuo impetraſſe/ qͦ
culpabili concupiſcētia petierūt? Concu/ Nume.11.
pierant eñ carnibus veſci/ quibus plueba
tur manna de cęlo: Faſtidiebāt quippe qͦ
habebāt: et quod nō habebāt/ impudēter
petebant: Quaſi nō melius peterēt: non
vt cibus qui deerat indecēti deſiderio prę/
ſtaref: ſed vt ille qui aderat/ſanato faſtidio
ſumeref. Quādo eñ nos delectāt mala/et
non delectant bona: rogare debemus po/
tius deū vt delectent bona/q̄ vt concedā/
tur mala. Nō quia malū eſt carne veſci: cū
de hac re loquens apoſtolus dicat: Om̄is 1.timoth.4.b.
creatura dei bona ē: et nihil abijciendū qͦ
cū gratiarūactione ꝑcipif. Sed q̄ ſicut idē
ipſe ait: malū eſt homini qui ꝑ offendiculū Roma.14.d.
manducat. Et ſi ꝑ hominis offenſionē/q̄n/
to magis dei? Cuius in iſraelitis nō parua
erat offenſio/repudiare qͦ dabat ſapiētia:
et petere id q̄ inhiabat cōcupiſcētia: q̄uis
illi nec peterēt/ ſed quia deerat murmura/
rent: ſed vt ſciremus non dei creaturā eſſe
culpabilē/ ſed inobedientiā contumacē et
inordinatā cupiditatē: non ꝓpter porcum/
ſed ꝓpter pomū mortē primus homo in/ Geñ.3.b.
uenit: et eſau primatus ſuos nō ꝓpter gal/ Geñ.25.d.
linā/ſed ꝓpter lenticulā ꝑdidit. Quomodo
ergo intelligendū eſt/quodcūq̧ petieritis/
hoc faciā: ſi deus aliqua petentibus fideli/
bus etiā conſulēdo non facit? An forte ſo/ B
lis apoſtolis hoc dictū debemus accipere?
Abſit. Vñ eñ ad h̄ venit vt diceret qͦ ſu/
perius dixerat: Qui credit i me/ opera quę
ego facio ⁊ ipſe faciet: ⁊ maiora hoꝝ faciet:
de qua re iā priſtino ſermone tractauim⁹:
et ne quiſq̧ hoc ſibi tribueret/ vt etiam illa
opa maiora a ſeipſo facere oſtēderet: adie/
cit atq̧ ait: Quia ego ad patrē vado: ⁊ qͦ/
cunq̧ petieritis in nomine meo/hoc faciā.
Nūquid in eum ſoli apoſtoli crediderunt?
Ad eos itaq̧ loquebaf dicēdo: Qui credit

in me: in quib⁹ eo donãte etiã nos ſum⁹/ q̃
vtiq̃ nõ q̃dcũq̃ petim⁹accipimus. Ipſos
quoq̃ beatiſſimos ſi cogitem⁹ apl̃os: inue/
2.Cor.12.b. nimus eũ q̃ plus omib⁹ laborauit: Nõ aũt
ipſe/ſed gratia dei cũ ipſo: ter dñm rogaſſe
vt ab eo diſcederet angel⁹ ſathanę: nec ta/
men q̃d rogauerat accepiſſe. Quid dicem⁹
chariſſimi: Putabimus ne hoc ꝓmiſſũ vbi
ait: q̃dcunq̃ petieritis hoc faciã: nec apl̃is
fuiſſe ab illo completũ? Et cui tandẽ q̃d ꝓ/
mittit impleuit: ſi apl̃os ſuos in ſua ꝓmiſſi
one fraudauit? Euigila igit̃ homo fidelis:
⁊ vigilãter audi q̃d illic poſitũ eſt: in nomi/
ne meo. Ipſũ eñ q̃dcunq̃ non ait petieri/
tis vtcũq̃/ſed in noīe meo. Quis ꝓmiſit
tã magnũ bñficiũ? Qui vocat̃ vtiq̃ chriſt⁹
ieſus. Chriſt⁹ ſignificat regẽ: ieſus ſignificat
ſaluatorẽ. Nõ itaq̃ nos ſaluos faciet q̃cũ/
q̃ rex/ſed rex ſaluator: Ac ꝑ hoc q̃dcũq̃ pe/
timus aduerſus vtilitatẽ ſalutis: nõ peti/
mus in nomine ſaluatoris: ⁊ tñ ipſe ſalua/
tor eſt: nõ ſolũ qñ facit q̃d petim⁹/ verũetiã
qñ non facit: qm̃ q̃d videt peti ꝯtra ſalutẽ:
nõ faciẽdo potius ſe exhibet ſaluatorẽ. No
uit eñ medicus q̃d ꝓ ſua/quid ꝯtra ſuã ſa/
lutẽ poſcat ęgrotus: et ideo contraria po/
ſcentis nõ facit volũtatẽ vt faciat ſanitatẽ:
Quapropter qñ volum⁹ vt fiat q̃dcunq̃
petim⁹: nõ vtcũq̃ ſed in noīe ei⁹/ hoc eſt in
noīe ſaluatoris petam⁹. Nõ ergo ꝯtra no/
ſtrã ſalutẽ petam⁹. Q̃d ſi fecerit: nõ vt ſal/
uator facit: quod eſt nomẽ fidelibus eius.
Eſt quippe impijs ⁊ damnator/ qui dignat̃
fidelib⁹ eſſe ſaluator. Qui ergo credit in eũ:
q̃dcunq̃ petierit in eo noīe/ q̃d eſt illis qui
credunt in eũ/hoc facit: qm̃ hoc ſicut ſalua/
tor facit. Si autẽ qui in eũ credit/aliquid ꝑ
ignorantiã contra ſuã ſalutem petit: nõ in
nomine ſaluatoris petit: q2 ſaluator ei nõ
erit/ ſi quod ei⁹ ſalutẽ impedit/ fecerit. Vñ
tunc expedit potius: vt nõ faciendo ꝓpter
C. q̃d inuocat̃/faciat q̃d vocat̃. Propterea nõ
ſolũ ſaluator/ſed etiã magiſter bon⁹/ vt fa/
ciat q̃dcunq̃ petierim⁹ in ipſa oratiõe quã
nobis dedit/ docuit quid petam⁹: vt etiam
ſic intelligam⁹ nõ petere nos in noīe magi/
ſtri: q̃d petim⁹ p̃ter regulã ipſi⁹ magiſterij.
Sane quędã q̃uis in noīe eius petamus:
id eſt/ſm ſaluatorẽ ⁊ ſm magiſtrũ petam⁹:
non tunc qñ petim⁹ facit/ſed tñ facit. Neq̃
eñ q2 ⁊ illud petimus vt veniat regnũ dei:
ꝓpterea nõ facit q̃d petimus: q2 nõ ſtatim
cũ illo in ęternitate regnamus. Differt̃ eñ
qñ petimus/nõ negat̃: Verũtamẽ orãtes
tanq̃ ſeminãtes nõ deficiamus: tpe eñ ꝓ/
prio metem⁹ vt ſimul petamus qñ bñ peti/
mus: vt nõ faciat q̃d nõ bñ petimus: quia
et ad hoc ꝑtinet q̃d in eadẽ oratiõe domi/
nica dicimus: Ne nos inferas in tẽptatio/ Matth.6.b.
nẽ. Neq̃ eñ parua ẽ tẽptatio/ſi contra tuã
ſit cauſã tua poſtulatio. Nõ autẽ negligẽ/
ter audiendũ eſt/ q̃ dñs ne quiſq̃ eũ puta/
ret q̃d ſe ꝓmiſit facere petentib⁹/ſine patre
eſſe facturꝫ. Cũ dixiſſet: q̃dcũq̃ petieritis i
nomine meo/hoc faciã: ꝯtinuo ſubiecit: vt
glorificet̃ pater i filio. Si q̃d peti/
eritis i noīe meo/hoc faciaꝫ. Nullo
mõ igit̃ ſine patre hoc filius facit: qñquidẽ
vt in illo pater glorificet̃/ ꝓpterea facit. Fa
cit ergo pater in filio/ vt filius glorificet̃ in
patre: Et facit fili⁹ in patre: vt pater glorifi
cet̃ in filio: qm̃ vnũ ſunt pater ⁊ filius.

De eo q̃d dicit: Si diligitis me/
mandata mea ſeruate: vſq̃ ad id
quod ait: Vos autẽ cognoſcetis
eũ: q2 apud vos manebit et in vo
bis erit: Tractatus.LXXIIII.

A
Vdiuim⁹ fra
a tres cũ euangeliũ legeret̃ do/
minũ dicentẽ: Si diligit̃
me/ mãdata mea ſerua/
te. Et ego rogabo patrẽ/ et alium
paracletũ dabit vobis: vt mane/
at vobiſcũ in ęternum: ſpiritum
veritatis quem mundus non po
teſt accipere: quia non videt eum/
nec ſcit eum. Vos autẽ cognoſce/
tis eum: quia apud vos manebit/
et in vobis erit. Multa ſunt q̃ in iſtis
paucis verbis dñi requirant̃. Sed multũ ẽ
ad nos vel omĩa quę hic quęrẽda ſũt quę/
rere/ vel omĩa quę hic quęrimus inuenire.
Verũtamẽ quantũ nobis dñs donare di/
gnatur ꝓ noſtra et veſtra capacitate/ quid
dicere debeamus/⁊ quid audire debeatis:
attendentes ꝑ nos chariſſimi/ q̃d poſſum⁹
ſumite: et ab illo quod nõ poſſum⁹ poſcite.
Spiritũ paracletũ chriſtus ꝓmiſit apoſto/
lis: quo autẽ modo ꝓmiſerit/aduertamus.
Si diligitis me inquit/mãdata mea ſerua/
te: et ego rogabo patrẽ: et alium paracle/
tũ dabit vobis/vt maneat vobiſcũ in ęter
nũ ſpiritũ veritatis. Hic ẽ vtiq̃ i trinitate

ſpũſſanctus/quẽ patri ⁊ filio ↄſubſtantialẽ
et coeternũ fides catholica confitet. Ipſe
Roma.5.a. eſt de quo dicit apſs: Charitas dei diffuſa
eſt in cordibus noſtris ꝑ ſpiritũſanctũ qui
datꝰ eſt nobis. Quõ ergo dñs dicit: Si di/
ligitis me/mãdata mea ſeruate: et ego ro/
gabo patrẽ/et aliũ paracletũ dabit vobis:
cũ hoc dicat de ſpũſancto: quẽ niſi habea/
mus: nec diligere deũ poſſumus: nec eius
mãdata ſeruare? Quomõ diligimus vt eũ
accipiamus: quẽ niſi habeamus/ diligere
nõ valemus? Aut quõ mãdata ſeruabimꝰ
vt eũ accipiamus: quẽ niſi habeamꝰ/man/
data ſeruare non poſſumꝰ? An forte pręce/
dit in nobis charitas/qua diligimꝰ chriſtũ:
vt diligẽdo chriſtũ eiuſq; mãdata faciẽdo:
mereamur accipere ſpiritũſanctũ: vt chari/
tas nõ chriſti: quę iam ꝓceſſerat/ſed dei pa
tris diffundat in cordibus noſtris ꝑ ſpiri/
tumſanctũ qui datus eſt nobis? Peruerſa
eſt iſta ſentẽtia: Qui eñ ſe filiũ diligere cre
dit/et patrẽ nõ diligit: ꝓfecto nec filiũ dili/
B git/ſed qđ ſibi ipſe cõfinxit. Deinde apoſto
1.Cor.12.a. lica vox eſt: Nemo dicit dñs ieſus niſi i ſpi
rituſancto. Et quis dominũ ieſum/niſi qui
eũ diligit/dicit? Si eo mõ dicit quo apſus
intelligi voluit: multi eñ voce dicũt/corde
Titum.1.d. autẽ et factis negãt: ſicut de talibꝰ ait: Cõ/
fitent eñ ſe noſſe deũ: factis autẽ negant.
Si negatur factis: proculdubio etiã dici/
tur ficte. Nemo itaq; dicit dñs ieſus/ani/
mo/ verbo/facto/ corde/ ore/opere. Nemo
dicit dñs ieſus/niſi in ſpirituſancto: et ne/
mo ſic dicit niſi ꝗ diligit. Iã itaq; apoſto/
li dicebãt dñs ieſus: et ſi eo modo dicebãt/
vt nõ ficte dicerẽt: ore confitentes/corde ⁊
factis negantes. Prorſus ſi veraciter hoc
dicebant/ ꝓculdubio diligebãt. Quomo/
do igit diligebãt/ niſi in ſpiritu ſctõ? Et ta
men eis prius imperat vt diligant eum: et
eius mãdata conſeruẽt/vt accipiant ſpiri/
tumſanctũ: quem niſi haberẽt/ ꝓfecto di/
ligere/et mandata ſeruare nõ poſſent. Re/
ſtat ergo vt intelligamus ſpiritumſanctũ
habere qui diligit: et habẽdo mereri vt plꝰ
habeat: ⁊ plus habẽdo plus diligat. Iam
itaq; habebant ſpiritũ diſcipuli/ quẽ dñs
ꝓmittebat: ſine quo eũ dominũ non dice/
bãt: nec tamẽ eũ adhuc habebant ſicut eũ
dñs ꝓmittebat. Et habebãt ergo/ ⁊ nõ ha
bebant: qui quantũ habẽdus fuerat/nõdũ
habebãt. Habebant itaq; minus: dandus
erat eis amplius. Habebant occulte: acce/
pturi fuerant manifeſte: quia ⁊ hoc ad ma/
ius donũ ſancti ſpiritꝰ pertinebat: vt eis in/
noteſceret qđ habebãt. De quo munere lo
quens apoſtolus ait: Nos autẽ nõ ſpiritũ 1.Cor.2.c.
huius mundi accępimus/ſed ſpiritũ qui ex
deo eſt: vt ſciamus quę a deo donata ſunt
nobis: nam et ipſam manifeſtam imperti/
onẽ ſpirituſſancti/ nõ ſemel ſed bis nume/
ro dñs ęgit. Mox eñ vt reſurrexit a mor/
tuis/inſufflans ait: Accipite ſpiritũſanctũ. Ioh.20.c.
Nunquid igit quia tũc dedit/ideo nõ miſit
etiam poſtea quẽ ꝓmiſit? Aut non idẽ ipſe
eſt ſpirituſſctũs/ qui ⁊ tunc eſt inſufflatꝰ ex
ipſo: et poſtea ab ipſo miſſus e cęlo? Qua/
propter cur ipſa quę facta eſt euidẽter do/
natio eius/bis facta fuerit/alia queſtio eſt.
Fortaſſis eñ ꝓpter duo pręcepta dilectio/
nis: hoc eſt ꝓximi ⁊ dei/ cõmendaret ad ſpi
ritumſanctũ ꝑtinere dilectio: hęc etiã gemi/
na eſt in manifeſtatione facta donatio. Et
ſi alia cauſa quęrẽda eſt: nõ nũc eius inqui
ſitione in longiorẽ ꝙ oportet modũ ſermo
iſte mittẽdus eſt: dũ tamẽ conſtet ſine ſpi/ 1.ſen.diſ.17.
rituſancto chriſtũ nos diligere/ ⁊ mandata ca.vt aũt cer/
eiꝰ ſeruare nõ poſſe: ⁊ id nos poſſe atq; age/ tius.
re: tanto minus/ quanto illũ ꝑcipimus mi/
nus: tanto autẽ amplius/quanto illũ perci
pimus amplius. Proinde non ſolũ nõ ha/
benti/verumetiã habenti nõ incaſſũ ꝓmit/
tit: nõ habenti quidẽ/vt habeat: habẽti au
tem / vt amplꝰ habeat: nã niſi ab alio mi/
nus/ab alio amplꝰ haberet: ſanctus heliſę
us ſancto helię nõ diceret: Spũs ꝗ eſt in te 4.Reg.2.b.
duplex ſit in me. Quãdo aũt ait iohannes
baptiſta: Non eñ ad menſurã dat deꝰ ſpiri Ioh.3.d.
tũ: de ipſo dei filio loquebat: cui nõ eſt da/
tus ſpũs ad menſuram: qr in illo inhabitat Col.2.b.
omnis plenitudo diuinitatis. Neq; eñ ſine
gratia ſpũſſancti ẽ mediator dei ⁊ hominũ 1.timoth.2.b
homo chriſtus ieſus: nam ⁊ ipſe dicit de ſe
fuiſſe ꝓpheticũ illud impletũ: Spũs dñi ſu Eſaie.61.a.
per me: ꝓpter quod vnxit me: euãgelizare Luc.4.c.
pauperibꝰ miſit me. Qđ eñ eſt vnigenitus
ęqualis patri: nõ eſt gratię/ſed naturę. Qđ
aũt in vnitatẽ ꝑſonę vnigeniti aſſumptus
eſt homo: gratię eſt/nõ naturę: confitente
euãgelio atq; dicẽte: Puer aũt creſcebat et Luc.2.f.
confortabat plenus ſapiẽtia / et gratia dei
erãt in illo. Cęteris autẽ ad mẽſurã datur/ 1.ſen.diſ.17.
et datus additur: donec vnicuiq; ꝓ modo ca.ad qđ dici/
ſuę ꝑfectionis ꝓpria menſura compleatur. mus.

Roma.12.a. Uſi et monet apl's: Non pl' ſapere ꝙ opor
tet ſapere/ ſed ſapere ad temperantiã: vni/
cuiqꝫ ſicut deus partit' eſt menſurã fidei.
Neqꝫ eñ ipſe diuidit ſpũs/ ſed dona p ſpi/
1.Cor.12.a. ritũ: nã diuiſiones donationũ ſunt: idẽ au
C tẽ ſpiritus. Qð vero ait: Rogabo pa/
trẽ: ⁊ aliũ paracletũ dabit vobis.
Oſtendit ⁊ ſeipſũ eſſe paracletũ. Paracle/
tus eñ latine dicit aduocatus: Et dictũ eſt
1.Joh.2.a. de chriſto: Aduocatũ habemus ad patrẽ ie
ſum chriſtũ iuſtũ. Sic aũt mundũ dixit nõ
poſſe accipere ſpiritumſanctũ: ſicut etiã di/
Roma.8.b. ctũ eſt: Prudẽtia carnis inimica eſt deo: le/
gi eñ dei nõ eſt ſubiecta: nec eñ poteſt: ve/
lut ſi dicam': iniuſticia iuſticia eſſe nõ po/
teſt. Mundũ quippe ait/ hoc loco/ mundi ſi
gnificãs dilectores: quę dilectio nõ ẽ a pa/
tre. Et ideo dilectioni hui' mundi de q̃ ſat/
agimus vt minuat et conſumat in nobis:
Roma.5.a. contraria eſt dilectio dei/ quę diffundit in
cordibus noſtris p ſpiritũſanctũ qui dat'
eſt nobis. Mũdus ergo eũ accipe/
re nõ poteſt: quia nõ videt eũ/ ne/
qꝫ ſcit eum. Non eñ habet inuiſibiles
oculos mũdana dilectio: p quos videri ſpi
ritusſãct' niſi inuiſibiliter nõ poteſt. Vos
autẽ inquit cognoſcetis eum: quia
apð vos manebit/ et ĩ vobis erit.
Erit in eis vt maneat: non manebit vt ſit.
Prius ẽ eñ eſſe alicubi ꝙ manere. Sed ne
putarent qð dictũ eſt: apud vos manebit:
ita dictũ quemadmodũ apud hominẽ ho/
ſpes viſibiliter manere cõſueuit: expoſuit
quid dixerit/ apud vos manebit: cũ adiun/
xit et dixit/ in vobis. Ergo inuiſibiliter vi/
detur: nec ſi nõ ſit in vobis/ põt eſſe in vo/
bis eius ſciẽtia. Sic eñ a nobis videt ĩ no/
bis: id eſt/ noſtra conſciẽtia: nã faciẽ vide/
mus alterius: noſtra videre nõ poſſumus.
Conſcientiã vero noſtram videmus/ alte/
rius non videmus. Sed conſcientia nun/
ꝙ eſt niſi in nobis: ſpirit' aũt ſanct' poteſt
eſſe etiã ſine nobis. Dat qppe vt ſit ⁊ in no
bis: ſed videri et ſciri quemadmodũ viden
dus et ſciendus eſt/ nõ poteſt a nobis/ ſi nõ
ſit in nobis.

De eo qð dicit: Non relinquã
vos orphanos: veniam ad vos:
vſqꝫ ad id quod ait: Et qui diligit
me/ diligetur a patre meo: et ego
diligã eum: et manifeſtabo ei me/
ipſum: Tractatus. LXXV.

Poſt promiſſi A
p onẽ ſpũſſancti/ ne quiſꝙ pu
taret ꝙ ita eũ dñs daturus
fuerit velut p ſeipſũ: vt non
et ipſe cum eis eſſet futurus: adiecit atqꝫ
ait: Nõ relinquã vos orphanos:
veniã ad vos. Orphani pupilli ſunt.
Illud eñ grecũ eiuſdẽ rei nomẽ eſt: hoc la/
tinũ: Nã et in pſalmo vbi legim': Pupillo Ps.9.
tu eris adiutor: grec' habet orphano. Qu/
uis ergo nos filius dei ſuo patri adoptaue
rit filios: et eundẽ patrẽ nos voluerit ha/
bere p gratiã/ qui eius pater eſt p naturã:
tamẽ etiã ipſe circa nos paternũ affectum
quodãmodo demõſtrat/ cũ dicit: Nõ relin/
quam vos orphanos: veniã ad vos. Hinc
eſt ꝙ etiã ſpõſi filios nos appellat/ vbi ait:
Veniet hora vt auferat ab eis ſponſus: et Matth.9.b.
tunc ieiunabũt filij ſponſi. Quis aũt ſpon/
ſus niſi dñs chriſtus? Deinde ſequit et di/
cit: Adhuc modicũ et mundus me
iam nõ videt. Quid eñ? Tunc eũ vide/
bat mundus: quandoquidẽ mũdi nomine
vult intelligi eos de quibus ſuperius locu
tus eſt: dicẽs de ſpũſancto quẽ mũdus ac/
cipere nõ poteſt: quia nõ videt eũ neqꝫ co/
gnoſcit eũ. Videbat eũ plane mũdus car/
neis oculis in carne conſpicuũ: nõ autẽ vi/
debat ꝙ in carne verbũ latebat. Videbat
hominẽ/ nõ videbat deũ: videbat indumẽ/
tum/ nõ videbat indutũ. Sed quoniã cum
poſt reſurrectionẽ etiã ipſam carnẽ ſuam
quã non ſolũ videndã/ verumetiã contre/
ctãdã/ ſuis voluit demõſtrare/ nõ ſuis ſub/
trahere: fortaſſe hinc intelligendũ eſt eſſe
dictũ: Adhuc modicũ ⁊ mũdus me iam nõ
videt. Vos autẽ videtis me: quia
ego viuo/ et vos viuetis. Quid ẽ/ qꝛ
ego viuo/ et vos viuetis? Cur de p̃ſenti ſe
dixit viuere: illos aũt de futuro eſſe victu/
ros/ niſi quia vitã etiã carnis vtiqꝫ reſurgẽ
tis qualis in ipſo p̃cedebat: et illis eſt pol/
licitus ſecuturã? Et quia ipſius mox futu/
ra erat reſurrectio: p̃ſentis poſuit tẽporis
verbũ ꝓpter ſignificandã celeritatẽ: illorũ
autẽ quoniã ſeculi differt in finẽ: nõ ait vi/
uitis/ ſed viuetis. Duas ergo reſurrectio/
nes/ ſuã ſcꝫ mox futurã: et noſtrã in ſeculi
fine venturã: duob' verbis p̃ſentis tẽporis
et futuri/ elegãter breuiterqꝫ ꝓmiſit. Quia
ego inquit viuo ⁊ vos viuetis: quia viuit/

1.Cor.15.c. ideo ꝛ nos viuem⁹: Per hoīem ꝗppe mors/
et ꝑ hominē resurrectio mortuoꝝ: Sicut
eñ in adā omnes moriunt̄: ita et in chriſto
oēs viuificabūtur: quoniā nemo ad mor
tem niſi ꝑ illū: nemo ad vitā niſi ꝑ chriſtū.
Quia nobis vixim⁹/mortui ſumus: quia
viuit ipſe/viuemus nos. Mortui ſumus il
li/quādo viximus nobis. Quia vō mortu/
us ē ille ꝑ nobis: ꝛ ſibi viuit ꝛ nobis. Quia
eñ viuit ille/et nos viuemus: Nam ſicut ꝑ
nos mortē habere potuimus: non ſic ꝛ vi-
B tam per nos habere poſſumus. In illo
die inquit vos cognoſcetis/quia
ego ſum in patre: et vos in me: et
ego in vobis. In quo die/ niſi de quo
ait: et vos viuetis? Tunc eñ erit/vt poſſi/
mus videre qᵭ credimus: nam et nūc eſt in
nobis/et nos in illo. Sed hoc nūc credim⁹:
tunc etiā cognoſcemus: ꝗuis et nūc credē/
do nouerimus: ſed tūc cōtemplādo noſce/
2.Cor.5.b. mus. Qdiu eñ ſumus in corꝑe quale nūc
Sap.9.d. eſt: id eſt corruptibili: qᵭ aggrauat animā:
peregrinamur a dño: ꝑ fidē eñ ambulam⁹/
non ꝑ ſpeciē. Tunc ergo ꝑ ſpeciē: quoniā
1.Joh.3.a. videbimus eū ſicuti eſt. Nam ſi etiam nūc
chriſtus in nobis nō eſſet: nō diceret apl's:
Roma.8.b. Si autē chriſtus in nobis: corpus quidem
mortuū eſt ꝓpter peccatū: ſpiritus autē vi/
ta eſt ꝓpter iuſticiā. Quia vō et nos etiam
nūc in illo ſumus: ſatis oſtendit vbi dicit:
Joh.15.a. Ego ſum vitis: vos palmites. In illo ergo
die quādo viuemus ea vita qua mors ab/
ſorbebit̄: ꝯgnoſcemus quia ipſe ī patre/ et
nos in ipſo/et ipſe in nobis: qꝛ tunc perfi/
cietur hoc ipſū/qᵭ et nūc inchoatū eſt iam
ꝑ ipſū: vt ſit in nobis ꝛ nos in ipſo. Qui
habet inquit mādata mea et ſeruat
ea/ ille eſt qui diligit me. Qui habet
in memoria/ꝛ ſeruat in vita: Qui habet in
ſermonibus/et ſeruat in moribus: Qui ha
bet audiendo/ꝛ ſeruat faciēdo: aut qui ha/
bet faciēdo/et ſeruat ꝑſeuerādo: Ipſe ē in/
quit qui diligit me. Opere ē demōſtranda
dilectio: ne ſit infructuoſa nominis appel/
latio. Et qui diligit me inqᵗ/ dilige/
tur a patre meo: et ego diligā eū:
et manifeſtabo ei meipſū. Quid eſt
diligā: tanꝗ̄ tūc dilecturus ſit: ꝛ nūc nō di/
ligat? Abſit. Quomō eñ nos pater ſine fi/
lio/aut filius ſine patre diligeret? Quomō
cū inſeꝑabiliter operent̄/ ſeꝑabiliter dili/
gunt? Sed ad hoc dixit: diligam eū: ad qᵭ
ſequit̄: et manifeſtabo ei meipſū. Diligam
et manifeſtabo: id eſt/ad hoc diligā vt ma/
nifeſtem. Nūc eñ ad hoc dilexit/ vt creda/
mus: et mandatū fidei teneamus: tunc ad
hoc diliget/ vt videam⁹: ꝛ ipā viſione mer/
cedē fidei capiamus: quia ꝛ nos nūc diligi/
mus credendo qᵭ nō videm⁹: tunc autē di/
ligemus videndo qᵭ credimus.

De eo quod ſequit̄: Dicit ei iu/
das/ nō ille ſcariothis: Dñe quid
factum eſt/ quia nobis manifeſta
tur⁹ es teipſum et non mundo: vſ/
ꝗ ad id qᵭ ait: Sermo quē audi/
tis nō eſt meus: ſed eius q̄ miſit
me patris: Tractatus.LXXVI.

a INterroganti
c bus diſcipulis: ꝛ eis magiſtro
reſpondēte ieſu: etiā nos tan/
ꝗ̄ cum illis diſcimus/qñ ſan/
ctum euangeliū vel legimus vel audimus.
Quia ergo dixerat dñs: Adhuc modicū et
mundus me iā non videt: vos autē vide/
bitis me. Interrogauit eum de hoc ipſo iu
das: non ille traditor eius qui ſcario
this cognominatus ē: ſed cui⁹ et epiſtola
inter ſcripturas canonicas legit̄. Domi/
ne/quid factū eſt quia nobis ma/
nifeſtaturus es teipſum/ ꝛ nō mū
do? Simus cū ipſis tanꝗ̄ interrogantes
diſcipuli: cōmuneꝗ̄ magiſtrū audiamus ꝛ
nos. Judas eñ ſanctus/nō immūdus/ nec
inſectator dñi/ſed ſectator: cauſā queſiuit
quare ſe nō mundo/ ſed ſuis manifeſtatu/
rus eſſet ieſus: quare adhuc modicū ꝛ mun
dus nō videret eū: ipſi autē viderent eum.
Reſpondit ieſus et dixit ei: Si
quis diligit me/ſermonē meū ſer/
uabit: et pater meus diliget eum:
et ad eum veniemus: et manſio/
nem apud eum faciemus. Qui nō
diligit me: ſermones meos nō ſer
uat. Ecce expoſita eſt cauſa/ quare ſe ſuis
manifeſtaturus eſt/nō alienis: quos mun/
di nomine appellat: et ipā ē cauſa: ꝗ hi di/
ligant/illi non diligant. Ipſa cauſa eſt de
qua ſacer inſonat pſalmus: Judica me de/ Ps.42.
us: et diſcerne cauſam meā de gēte nō ſan/
cta. Qui eñ diligunt: quia diligūt/eligun/
tur: Qui vō non diligunt: ſi linguis homi/ 1.Cor.13.a.
nū loquant̄ et angeloꝝ: fiunt eramentū ſo
nans et cymbalū tinniens: Et ſi habuerint

ꝓphetiã: et ſcierint oĩa ſacramenta ⁊ om
nẽ ſcientiã: et habuerint omnẽ fidẽ vt mõ/
tes transferãt/nihil ſunt. Et ſi diſtribuerint
omnẽ ſubſtantiã ſuam: et tradiderint cor/
pus ſuũ vt ardeant: nihil eis ꝓdeſt. Dile/
ctio ſanctos diſcernit a mũdo: q̃ facit vna/
Pſ.67. nimes habitare in domo: in qua domo pa/
ter et fili⁹ manſionẽ faciũt/ q̃ donãt et ipſã
dilectionẽ: quibus donẽt ĩ fine etiã ipſam
ſuã manifeſtationẽ. De qua diſcipul⁹ ma/
giſtrũ interrogabat: vt non ſolũ illi q̃ tunc
audiebant ꝑ os eius/ ſed etiã nos ꝑ euan/
geliũ eius hoc noſſe poſſemus. Queſierat
eñ de chriſti manifeſtatione: et audiuit de
dilectione atq̃ manſione. Eſt ergo quędã
dei manifeſtatio interior/ quã ꝓrſus impij
nõ nouerunt: quibus dei patris ⁊ ſpiritus/
ſancti manifeſtatio nulla eſt. Filij v̾ó potu
it eſſe/ ſed in carne: quę nec talis eſt qualis
illa: nec ſemꝑ illis adeſſe poteſt qualiſcũq̃
ſit/ ſed ad modicũ tempus: ⁊ hoc ad iudici/
um/ nõ ad gaudiũ: ad ſupplicium/ nõ ad prę/
B miũ. Nunc eſt ergo vt intelligamus quan/
tum aperire ille dignat̾/ quõ dictũ ſit: Ad/
huc modicũ et mundus me iam nõ videt:
vos autẽ videbitis me. Verũ eſt quidẽ/ q̃
poſt paululũ etiam corpus ſuũ/ in quo po/
terant eũ et impij videre: oculis eorũ fue/
rat ſubtracturus: quãdoquidẽ poſt reſur/
rectionẽ nemo eũ vidit illorũ: ſed quoniã
Act.1.b. dictũ eſt teſtantibus angelis: Sic veniet
quemadmodũ vidiſtis eũ euntẽ in cęlum:
nec aliud credimus q̃ eum in eodẽ corpo/
re ad iudiciũ viuorũ et mortuorũ eſſe ven/
turũ. Proculdubio tunc eũ videbit mun/
dus: quo nomine ſignificati ſunt a regno
eius alieni: Ac ꝑ hoc longe melius intelli/
git̾ iã illud tempus ſignificare voluiſſe in
eo qđ ait: Adhuc modicũ et mũdus me iã
nõ videt: quãdo in fine ſeculi auferetur ab
oculis damnatorũ: vt illi eũ de cętero vi/
deant/ apud quos diligentes eũ/ facit pa/
ter atq̃ ipſe manſionẽ. Modicũ autẽ di/
xit: quia et id qđ prolixũ videt̾ hominib⁹:
breuiſſimũ eſt ante oculos dei. De hoc ꝙ/
1.Joh.2.c. pe modico iſte ipſe iohãnes: Filioli inquit/
nouiſſima hora ẽ. Ne quis porro exiſtimet
patrẽ tñmodo et filiũ ſine ſpiritusancto/
apud dilectores ſuos facere manſionẽ: re/
colat qđ ſuperius de ſpiritusancto dictũ ẽ:
Quẽ mundus nõ poteſt accipere: quia nõ
videt eum/ nec ſcit eũ: vos autẽ cognoſce/
tis eum: quia apud vos manebit/ et in vo/
bis erit. Ecce facit in ſanctis cũ patre et fi/
lio ſanctus etiã ſpiritus manſionẽ: int⁹ vti/
q̃ tanq̃ deus in templo ſuo. De⁹ trinitas
pater et filius ⁊ ſpũſſanct⁹ veniunt ad nos
dũ venim⁹ ad eos. Veniunt ſubueniẽdo/
venimus obediẽdo: Veniũt illuminãdo/
venimus intuẽdo. Veniunt implẽdo/ ve/
nimus capiẽdo: vt ſit nobis eorũ: non ex/
traria viſio/ ſed interna: et in nobis eoꝝ nõ
tranſitoria manſio/ ſed ęterna: Sic mundo
nõ ſe filius manifeſtat. Mũdus eñ dictus C
eſt hoc loco: de quibus continuo ſubiũxit
atq̃ ait: **Qui nõ diligit me: ſermo/
nes meos nõ ſeruat.** Hi ſunt qui pa/
trem et ſpiritumſanctum nunq̃ vident: fi/
liũ autẽ nõ vt beatificent̾/ ſed vt iudicẽtur
ad modicũ vident. Nec ipſum in forma dei
vbi eſt cũ patre ⁊ ſpiritusancto pariter inui
ſibilis: ſed ĩ forma hominis vbi eſſe voluit
mũdo patiẽdo contẽptibilis/ iudicãdo ter/
ribilis. Qđ v̾o adiunxit: **Et ſermo quẽ
audiſtis non eſt meus: ſed ei⁹ qui
miſit me patris:** Non miremur: nõ pa/
ueamus: nõ eſt minor patre/ ſed nõ eſt niſi
a patre: nõ ẽ impar ipſo/ ſed nõ eſt a ſeipſo.
Neq̃ eñ mentitus eſt dicẽdo: Qui nõ dili
git me/ ſermones meos nõ ſeruat: Ecce ſu/
os dixit eſſe ſermones: Nunq̃d ſibi ipſe eſt
contrarius: vbi rurſus dixit: Et ſermo quẽ
audiſtis non eſt meus? Aut q: ſm̃ hominẽ
nõ eſt ſuus? Et fortaſſe ꝓpter aliquã diſtin
ctionẽ/ vbi ſuos dixit pluraliter dixit: hoc ẽ
ſermones: vbi autẽ ſermonẽ/ hoc ẽ verbũ:
non ſuũ dixit eſſe/ ſed patris: ſeipſũ intelli/
gi voluit. In ꝑncipio eñ erat verbũ: ⁊ ver/ Joh.1.a.
bũ erat apud deũ: ⁊ deus erat verbũ. Non
itaq̃ ſuũ ſed patris eſt verbũ: quomõ nec
ſua imago/ ſed patris eſt: nec ſuus fili⁹ idẽ
ipſe ſed patr̾. Recte igit̾ tribuit auctori q̃c
quid fecit ęqualis: a quo habet hoc ipſũ/ q̃
illi eſt indifferenter ęqualis.

**De eo qđ ſequit̾: Hęc locut⁹ ſũ
vobis apud vos manẽs: vſq̃ ad
id quod ait: Pacẽ meam do vo/
bis: nõ quomõ mundus dat ego
do vobis: Tractatus. LXXVII**

N preceden A
ti lectione ſancti euangelij/
quã ſequitur iſta quę modo
recitata ẽ: dñs ieſus dixerat

ſe et patrem ad dilectores ſuos eſſe ventu/
ros: et apud eos manſionē eſſe facturos.
Iā vero et ſuperius dixerat de ſpirituſan/
cto: Uos autē cognoſcetis eū: quia apud
vos manebit/ et in vobis erit. Uñ intelle/
ximus in ſanctis tanq̄ i templo ſuo ſimul
manere trinitatē deū. Nunc autem dicit:
Hec locutus ſū vobis apud vos manens. Illa itaq; manſio alia eſt quā
pmiſit futurā: hec vero alia quā preſentē
eſſe teſtatur. Illa ſpiritalis eſt/ atq; intrin/
ſecus mentibus redditur: hec corporalis fo
rinſecus oculis atq; auribus exhibet. Illa
in eternū beatificat liberatos: hec in tem/
pore viſitat liberādos. Scđm illam dñs a
ſuis dilectoribus nō recedit: ſm hanc it et
redit. Hec inquit locutus ſum vobis/ apud
vos manens: vtiq; p̄ſentia corporali/ qua
cū illis viſibilis loquebat. **Paracletus autem inquit ſpirituſſanctus/ quē mittet pater in nomine meo: ille**
Al. ſuggeret **vos docebit omnia: et† cōmemorabit vobis omnia quecunq; dixero vobis.** Nūquid nā dicit filius: et
docet ſpirituſſanctus: vt dicente filio ver/
ba capiam⁹: docente autē ſpirituſancto ea/
dem verba intelligamus? Quaſi dicat fili/
us ſine ſpirituſancto/ aut ſpirituſſanct⁹ do/
ceat ſine filio: aut vero nō et filius doceat/
et ſpirituſſanctus dicat: et cū deus aliquid
dicit et docet: trinitas ipſa dicat ⁊ doceat?
Sed quoniā trinitas eſt: oportebat eā ſin/
gulas inſinuare pſonas: eaſq; nos diſtin/
cte audire/ inſepabilit intelligere. Audi pa
Pſ.2. trem dicentē vbi legis: Dñs dixit ad me fi/
lius meus es tu. Audi ⁊ docentē vbi legis:
Ioh.6.e. Omnis qui audiuit a patre et didicit/ venit
ad me. Filiū vero dicentē mō audiſti. De ſe
quippe ait: Quecunq; dixero vobis. Quē
et ſi docentē vis noſſe/ magiſtrum recole:
Math.23.b. Unus eſt inquit magiſter veſter chriſtus.
Spiritū porro ſanctū quē mō audiſti do/
centē vbi dictū eſt: Ipſe vos docebit om/
nia: audi etiā dicentē/ vbi legis in actibus
apoſtolorū/ beato petro dixiſſe ſpiritūſan/
Act.10.c. ctum: Uade cum illis: quia ego miſi eos.
Omnis igit et dicit et docet trinitas. Sed
niſi etiā ſingillatim cōmendaret/ eam nul/
lo mō humana capere vtcunq; poſſit infir/
mitas. Cū ergo omnino ſit inſepabilis: nun/
q̄ trinitas eſſe ſciretur/ ſi ſemp inſepabili/
ter diceret: Nā et cū dicimus patrē et fili/
um et ſpiritūſanctū: nō eos vtiq; dicimus
ſimul: cū ipſi nō poſſint eſſe niſi ſimul. Qđ B
vero addidit: cōmemorabit vobis: intelli/
gere debemus etiā/ q̄ iubemur nō obliui/
ſci ſaluberrimos monitus ad gratiā perti/
nere: quā nobis cōmemorat ſpiritus. **Pacem inquit relinquo vobis: pacem meā do vobis.** Hoc autē eſt quod le/
gimus apud pphetam: Pacē ſuper pacē.
Pacē nobis relinquit iturus: Pacē ſuam
nobis dabit in fine venturus: Pacē nobis
relinqt in hoc ſeculo: Pacē ſuā nobis da/
bit in futuro ſeculo: Pacē nobis relinquit
in qua manētes hoſtē vincimus: Pacē ſu/
am nobis dabit/ quando ſine hoſte regna/
bimus: Pacē relinquit nobis/ vt etiā hic
inuicē diligam⁹: Pacē ſuam nobis dabit/
vbi nunq̄ diſſentire poſſimus: Pacē relin
quit nobis/ ne de occultis noſtris inuicē iu
dicemus/ cū in hoc ſumus mūdo: Pacē ſu/
am dabit nobis/ cū manifeſtabit cogitati/ 1.Cor.4.a.
ones cordis: ⁊ tūc laus erit vnicuiq; a deo.
In illo tamen atq; ab illo nobis eſt pax:
ſiue quā nobis relinquit iturus ad patrē:
ſiue quā nobis dabit nos pducturus ad pa/
trē. Quid autē nobis relinquit aſcendens
a nobis/ niſi ſeipſū dū nō recedit a nobis?
Ipſe eſt enī pax noſtra/ q̄ fecit vtraq; vnū. Eph.2.c.
Pax ergo ipſe nobis eſt: et cū credimus q̄
eſt: et cū videmus eum ſicuti eſt. Si enī q̄/ 1.Ioh.3.a.
diu ſumus i corpore corruptibili quod ag/ 2.Cor.5.b. Sap.9.d.
grauat animā: cū per fidē ambulamus/ nō
per ſpeciē: non deſerit peregrinantes a ſe:
quanto magis cū ad ipſam ſpeciē veneri/
mus/ nos implebit ex ſe. Sed quid eſt qđ C
vbi ait: Pacē relinquo vobis: nō addidit
meā: vbi vero ait/ pacem do vobis: ibi di/
xit meā? Utrū ſubaudiendū eſt meam: et
vbi dictū non eſt: quia poſtea dictū eſt: po
teſt referri ad vtrūq; etiam quod ſemel di/
ctū eſt? An forte et hic aliquid latet quod
petendū eſt et querendū: et ad quod pul/
ſantibus aperiendū? Quid ſi enī pacem ſu/
am eā voluit intelligi qualem habet ipſe?
Pax vero iſta quā nobis relinquit in hoc
ſeculo: noſtra eſt potius dicēda q̄ ipſius.
Illi quippe nihil repugnat in ſeipſo/ qui nul 1.Petri.2.d.
lam habet omnino peccatū: Nos autē talē
pacē nunc habemus/ in qua adhuc dica/
mus: Dimitte nobis debita noſtra. Eſt er Math.6.b.
go nobis pax aliqua: quoniā condelecta/ Roma.7.d.
mur legi dei ſm interiorē hominē/ ſed non

eſt plena: quia videmus aliã legem in mẽ-
bris noſtris/ repugnãtẽ legi mẽtis noſtrę.
Itẽq; inter noſipſos eſt nobis pax: q̃ in-
uicẽ nobis credimus q; inuicẽ diligamus.
Sed nec ipſa plena eſt: quia cogitationes
cordis noſtri inuicẽ non videmus: ⁊ quedã
de nobis quę nõ ſunt in nobis/ vel in me-
lius inuicẽ/ vel in deterius opinamur. Ita-
q; iſta etiã ſi ab illo nobis relicta ẽ/ pax no-
ſtra eſt. Niſi em̃ ab illo nõ haberemus ⁊ ta-
lẽ: ſed ipſe non habet talẽ. Si tenuerimus
vſq; in finẽ qualẽ accepimus/ qualẽ habet
habebimus: vbi nihil nobis repugnet ex
nobis: et nihil nos inuicẽ lateat in cordi-
bus nr̃is. Nec ignoro iſta dñi ṽba etiã ſic
accipi poſſe: vt eiuſdẽ dñi ſẽtẽtię repetitio
videaẽ. Pacem relinq̃ vobis: pacẽ meã do
vobis: id qđ dixerat/ pacẽ: h̃ repetierit di-
cens/ pacẽ meã: ⁊ qđ dixerat/ relinq̃ vobis:
h̃ repetierit dicens/ do vob. Ut volet q̃ſq;
accipiat: me tñ delectat: credo et vos frẽs
meos delectet ſic tenere iſtã pacẽ/ vbi aduer-
ſariũ cõcorditer vincam⁹: vt deſiderem⁹ pa
cem vbi aduerſariũ nõ habebim⁹. Qđ ṽo
dñs adiũxit atq; ait: Nõ quõ mũdus
dat/ ego do vobis. Quid eſt aliđ niſi
nõ quomõ homines dant q̃ diligũt mun-
dũ/ ita do vobis? Qui ꝑpterea dãt ſibi pa
cem/ vt ſine moleſtia litiũ atq; bellorũ: nõ
deo/ ſed amico ſuo mũdo perfruanẽ: ⁊ quã-
do iuſtis dant pacẽ/ vt non eos perſequã-
tur: pax nõ poteſt eſſe vera/ vbi nõ eſt ve-
ra concordia: q2 diſiũcta ſunt corda. Quo-
mõ em̃ conſors diciẽ qui ſortẽ iungit: ita il
le concors dicendus eſt qui corda iungit.
Nos ergo chariſſimi quibus chriſtus pacẽ
relinquit/ et pacẽ ſuam nobis dat: non ſi-
cut mũdus/ ſed ſicut ille ꝑ quem factus eſt
mũdus/ vt cõcordes ſimus: iungam⁹ inui-
cẽ corda: et cor vnũ ſurſum habeamus/ ne
corrumpatur in terra.

De eo qđ dicit: Non turbeẽ cor
veſtr̃ neq; formidet. Audiſtis q2
dixi vobis/ vado ⁊ venio ad vos:
ſi diligeretis me/ gauderetis vtiq;:
quia vado ad patrẽ: q2 pater ma-
ior me eſt: Tractatus.LXXVIII.

A Ccepim⁹ fra-
a tres verba dñi/ dicentis ad
diſcipulos ſuos: Nõ tur-
betur cor veſtrũ neq;
formidet. Audiſtis quia ego di-
xi vobis/ vado et venio ad vos.
Si diligeretis me/ gauderetis vti-
q;: quia vado ad patrẽ: quia pa-
ter maior me eſt. Hinc ergo turbari et
formidare poterat cor illorũ q; ibat ab eis/
q̃uis venturus ad eos: ne forſitan gregẽ
lup⁹ hoc interuallo inuaderet paſtoris ab-
ſentia. Sed a quib⁹ homo abſcedebat/ de-
us nõ recedebat: et idẽ ipſe chriſtus homo
et deus. Ergo ⁊ ibat per id qđ homo erat:
et manebat ꝑ id qđ deus erat. Ibat per id
quod vno loco erat: manebat ꝑ id qđ vbi-
q; erat. Cur itaq; turbaretur et formidaret
cor: quãdo ita deſerebat oculos vt nõ de-
ſereret cor? Quis deus etiã qui nullo cõ-
tinetur loco/ diſcedat ab eorũ cordib⁹/ qui
eũ relinquunt moribus/ nõ pedibus: ⁊ ve-
niat ad eos qui conuertunẽ ad eum nõ fa-
cie ſed fide: et accedunt ad eũ mente/ nõ car
ne. Ut autẽ intelligerent ſm̃ id qđ homo
erat eũ dixiſſe: vado et venio ad vos/ adie-
cit atq; ait: Si diligeretis me/ gau-
deretis vtiq;/ quia vado ad pa-
trẽ: quia pater maior me eſt. Per
quod ergo filius nõ eſt ęqualis patri/ per
hoc iturus erat ad patrẽ: a quo vẽturus ẽ
viuos et mortuos iudicaturus. Per illud
autẽ in quo ęqualis eſt gignẽti vnigenit⁹:
nunq̃ recedit a patre/ ſed cũ illo eſt vbiq;
totus pari diuinitate/ quã nullus continet
locus. Cũ em̃ in forma dei eſſet/ ſicut apo- Phi.2.a.
ſtolus loquiẽ: non rapinã arbitratus ẽ eſſe
ęqualis deo. Quomõ em̃ rapina poſſit eẽ
natura: quę nõ erat vſurpata/ ſed nata? Se
metipſum autẽ exinaniuit/ formã ſerui ac-
cipiens: nõ ergo amittens illã/ ſed accipi-
ens iſtam: eo mõ ſe exinaniẽs quo hic mi-
nor apparebat/ q̃ apud patrem manebat.
Forma q̃ppe ſerui acceſſit/ nõ forma dei re-
ceſſit: hęc eſt aſſumpta/ nõ illa conſũpta.
Propter hãc dicit: Pater maior me eſt: ꝑ- Joh.10.f.
pter illã vero: Ego et pater vnũ ſum⁹. Hoc B
attendat arrianus: et hac attẽtione ſit ſa-
nus: ne contẽtione ſit vanus: aut quod eſt
peius/ inſanus. Hęc eſt em̃ forma ſerui/ in
qua dei filius minor eſt: nõ patre ſolo/ ſed
etiã ſpirituſancto: neq; id tñ/ ſed etiã ſe-
ipſo: quia idẽ ipſe in forma dei maior ẽ ſe-
ipſo. Neq; em̃ homo chriſtus nõ diciẽ fili-
us dei: quod etiã ſola caro eius in ſepul-
chro meruit appellari: Nã quid aliud con-

fitemur cũ dicimus credere nos vnigenitũ
dei filiũ: qui ſub pontio pilato crucifixus
eſt et ſepultus? Et quid eius ſepulta eſt
niſi caro ſine anima? Ac p hoc cũ credimus
in dei filiũ qui ſepultus eſt: pfecto filium
dei dicimus/ et carnẽ quę ſola ſepulta eſt.
Ipſe ergo chriſtus filius dei/ ęqualis pa/
Phil.2.a. tri in forma dei: quia ſemetipſũ exinaniuit
nõ formã dei amittens/ſed formã ſerui ac/
cipiens/maior eſt et ſeipſo: quia maior eſt
forma dei quę amiſſa non eſt/ q̃ ſerui quę
accepta eſt. Quid itaq̃ mirũ vel quid indi
gnũ: ſi ſm hanc formã ſerui loquẽs ait dei
filius: Pater maior me eſt: et ſm dei for/
Joh.10.f. mã loquens/ ait idẽ ipſe dei filius: Ego et
pater vnũ ſum⁹. Unũ ſunt enĩ ſm id q̃ de/
us erat vbũ: ꝛ maior eſt pater ſm id q̃ ver/
bum caro factũ eſt. Dicã etiã qd arriani et
eunominiani negare non poſſunt. Scdm
hanc formã ſerui puer chriſtus etiã paren/
tib⁹ ſuis minor erat: quãdo paruulus ma/
Luce.2.g. ioribus/ſicut ſcriptũ ẽ/ſubdit⁹ erat. Quid
igitur heretice/cũ chriſtus deus ſit ꝛ homo
loquitur vt homo/ et iã calumniaris deo?
Ille in ſe naturã cõmendat humanã: tu in
illo audes deformare diuinã? Infidelis/in/
grate: ideo ne tu minuis eũ qui fecit te: q̃
dicit ille quid factus ſit ppter te? Equalis
enĩ patri filius p quẽ factus eſt homo: vt
minor eſſet patre factus ẽ homo: quod ni/
ſi fieret/quid eſſet homo? Dicat plane dñs
et magiſter noſter: Si diligeretis me/gau/
deretis vtiq̃: quia vado ad patrẽ: quia pa
C ter maior me eſt. Cũ diſcipulis audiamus
verba doctoris: non cũ alienis ſequamur
aſtutiã deceptoris. Agnoſcamus geminã
ſubſtantiã chriſti: diuinã ſcz qua ęqualis
ẽ patri: humanã qua maior ẽ pater. Utrũ/
q̃ aũt ſimul/ nõ duo ſed vnus eſt chriſtus:
ne ſit quaternitas/nõ trinitas deus. Sicut
enĩ vnus eſt hõ anima rationalis et caro:
ſic vnus eſt chriſtus deus et hõ: Ac p hoc
chriſtus ẽ deus/anima rationalis et caro.
Chriſtũ in his oĩbus/ chriſtũ in ſingulis
confitemur. Quis ẽ ergo per quẽ factus ẽ
mũdus? Chriſtus ieſus/ ſed in forma dei.
Quis eſt ſub pontio pilato crucifix⁹? Chri
ſtus ieſus/ſed in forma ſerui. Idẽ de ſingu
3.ſen. diſ.22. lis quibus homo conſtat. Quis nõ eſt de/
ca. hic querit. relictus in inferno? Chriſt⁹ ieſus/ſed in ani/
ma ſola. Quis reſurrectur⁹ triduo iacuit in
ſepulchro? Chriſt⁹ ieſus/ ſed in carne ſola.

Dicit ergo et in his ſingulis chriſtus. Ue/
rum hęc oĩa nõ duo vel tres/ ſed vnus ẽ
chriſt⁹. Ideo ergo dixit: Si diligeretis me/
gauderetis vtiq̃ quia vado ad patrẽ: q̃m
naturę humanę gratulandũ eſt: eo q̃ ſic aſ/
ſumpta eſt a verbo vnigenito: vt immor/
talis conſtitueret in cęlo: atq̃ ita fieret ter/
ra ſublimis: vt icorruptibilis puluis ſede/
ret ad dexterã patris. Hoc enĩ modo ſe itu/
rum dixit ad patrẽ: Nam pfecto ad illum
ibat qui cũ illo erat. Sed hoc erat ire ad eũ
et recedere a nobis/mutare atq̃ immorta/
le facere qd mortale ſuſcepit ex nobis: ꝛ le/
uare in cęlũ p quod fuit in terra p nobis.
Quis non dehinc gaudeat/ qui ſic diligit
chriſtũ: vt et ſuã naturã iã immortalẽ gra/
tuletur i chriſto: atq̃ id ſe ſperet futurꝫ eſſe
p dominũ chriſtũ: Qui cũ patre et ſpiritu/
ſancto viuit et regnat deus/ p omnia ſęcu/
la ſeculorũ amen.

De eo qd dic: Et nũc dixi vobis priuſq̃ fiat: vt cũ factũ fuerit credat: vſq̃ ad id qd ait: Et ſic mãdatũ dedit mihi pat/ſic facio: Surgite eam⁹ hinc: Tractatus.LXXIX.

Dmin⁹ et ſal/
uator noſter ieſus chriſtus/
dixerat diſcipulis ſuis: Si
diligeretis me/ gauderetis
vtiq̃ quia vado ad patrẽ: q̃ pater maior
me eſt. Qd ex forma ſerui eũ dixiſſe/ nõ ex
forma dei in qua ęqualis eſt patri/nouit fi
des quę religioſis eſt mẽtibus fixa: nõ a ca
lumnioſis ꝛ demẽtibus ficta. Deinde ſub/
iunxit: Et nũc dixi vobis priuſq̃ fi/
at: vt cum factum fuerit credatis.
Quid eſt hoc/cũ magis homo credere de/ 3.ſen. diſ.24.
beat anteq̃ fiat id quod credendũ eſt? Hęc ca. hic querit.
eſt enĩ laus fidei: ſi quod credit nõ videt.
Nã quid magnũ eſt/ſi id credit quod vide/
tur: ſcdm illam eiuſdẽ dñi ſententiã/quan/
do diſcipulũ arguit dicẽs: Quia vidiſti me Joh.20.g.
credidiſti: beati qui nõ vident et credunt?
Et neſcio vtrũ credere dicẽdus ẽ quiſq̃ qd
videt: Nam ipſa fides in epiſtola quę ſcri/
bit ad hebręos: ita ẽ definita: Eſt aũt fides Heb.11.a.
ſperantium ſubſtãtia: et cõiunctio rerꝫ quę
nõ vident. Quapropter ſi fides eſt rerum
quę credunt: eademq̃ fides earũ rerum eſt
quę nõ vident: qd ſibi vult quod dñs ait:
Et nũc dixi vobis priuſq̃ fiat/ vt cũ factũ

fuerit credatis? Nonne potius dicendū fu
it: ⁊ nūc dixi vobis priuſq̄ fiat vt credatis:
qđ cū factū fuerit videatis? Nā et ille cui di
Joh.20.g. ctū eſt: Quia vidiſti/credidiſti: nō h̄ credi
dit qđ vidit: ſed aliud vidit/aliud credidit.
Vidit em̄ hominē/credidit deū. Cernebat
quippe atq̄ tangebat carnē viuentē/ quā
viderat morientē: et credebat deū in carne
ipſa latentē. Credebat ergo mente quod
nō videbat/ p hoc quod ſenſib⁹ corporibus
apparebat. Sed etſi dicunť credi q̄ vi
denť: ſicut dicit vnuſq̄ſq̄ oculis ſuis ſe cre
didiſſe: nō tamē ipſa eſt q̄ in nobis ędifi
cať fides: ſed ex rebus q̄ videnť/ agiť in
nobis: vt ea credanť q̄ nō videnť. Quo
circa dilectiſſimi/ vnde nūc mihi ſermo eſt
qđ dn̄s ait: Et nunc dixi vobis p̄uſq̄ fiat:
vt cū factū fuerit credatis: illud vtiq̄ dicit:
cum factū fuerit /q̄ eum viſuri erant poſt
mortē viuentē/ et ad patrem aſcendentē.
Quo viſo illud fuerant credituri/q̄ ipſe eſ
ſet chriſtus filius dei viui: qui potuit hoc
facere cū prędixiſſet/et p̄dicere anteq̄ face
ret. Crediť autē hoc/non fide noua ſed au
cta: aut certe cū mortuus eſſet defecta/ cū
reſurrexiſſet refecta. Neq̄ em̄ eum dei filiū
nō et ante credebāt/ ſed cū in illo factū eſ
ſet quod añ p̄dixit: fides illa q̄ tunc quā
do illis loquebať fuit parua: ⁊ cū moreceť/
pene iā nulla: ⁊ reuixit ⁊ creuit. Deinde qđ
B dicit: Iā non multa loquar vobiſ
cū: Venit em̄ p̄nceps mūdi hui⁹.
Quis niſi diabolus? Et i me nō habet
quicq̄: nullū om̄ino ſcʒ peccatū. Sic em̄
oſtendit nō creaturaꝝ/ſed peccatoꝝ princi
pē diabolū: quos nūc nomine mundi hui⁹
appellat. Et quotieſcūq̄ mūdi nomē in ma
la ſignificatione poniť: nō oſtēdit niſi mū
di iſtius amatores. De quibus alibi ſcptū
Jacob.4.a. eſt: Quicūq̄ voluerit amic⁹ eſſe ſęculi hui⁹:
inimic⁹ dei conſtituet. Abſit ergo vt ſic in
telligať diabolus p̄nceps mūdi/ tanq̄ ge
rat vniuerſi mūdi: id ē/cęli ⁊ terrę/atq̄ om
niū q̄ in eis ſūt principatū: de quali mū
do dictū ē/cū de chriſto verbo ſermo eſſet:
Joh.1.a. Et mūdus p eū factuſ eſt. Vniuerſus itaq̄
mūdus a ſummis cęlis vſq̄ ad infimā ter
rā creatori eſt ſubditus/nō deſertori: redē
ptori/ nō interemptori: liberatori /nō capti
uatori: doctori/non deceptori. Quēadmo
dū autē ſit intelligēdus p̄nceps mūdi dia
bolus/ euidētius aperuit paulus apoſtol⁹:
qui cū dixiſſet: Non eſt nobis colluctatio Eph.6.b.
aduerſus carnē et ſanguinē: id ē/ aduerſus
homines: ſubiecit atq̄ ait: ſʒ aduerſus p̄n
cipes et poteſtates et rectores mūdi tene
brarū harum. Sequenti em̄ verbo expoſu
it quid dixiſſet/mūdi/cū ſubiecit/tenebra
rum harū: ne quiſq̄ mūdi nomine intelli
geret vniuerſam creaturā: cuius nullo mō
ſunt rectores angeli deſertores. Tenebra
rum inquit harū: id eſt/mundi iſtius ama
torū: Ex quibus tamē electi ſunt: nō per ſu
um meritū/ſed p dei gratiā: quibus dicit:
Fuiſtis em̄ aliquādo tenebrę/nūc autē lux Eph.5.b.
in dn̄o. Omnes em̄ fuerūt ſub rectorib⁹ te
nebrarū harum: id eſt/hominū impioꝝ/tā
q̄ tenebrę ſub tenebris: ſed gratias deo q̄
eruit nos/ ſicut dicit idē apoſtol⁹/ de pote Col.1.b.
ſtate tenebrarū: et tranſtulit in regnū filij
charitatis ſuę: In quo princeps hui⁹ mun
di: hoc eſt tenebrarū harū/ nō habebat q̄c
q̄: quia neq̄ cū peccato deus venerat: nec
eius carnē de peccati ꝓpagine virgo pepe
rerat. Et tanq̄ ei diceret: cur ergo moreris
ſi nō habes peccatū/cui debeať morti ſup
pliciū: cōtinuo ſubiecit: Sed vt cogno
ſcat mundus q2 diligo patrē: ⁊ ſi
cut mandatū dedit mihi pater/ſic
facio: Surgite eam⁹ hinc. Diſcūbēs
em̄ diſcūbētib⁹ loquebať. Eam⁹ aūt dixit:
Quo? niſi ad illum locū vn̄ fuerat tradēd⁹
ad mortē / qui nullū habebat meritū mor
tis: ſed habebat vt moreceť mādatū patris:
Tanq̄ ille de q̄ p̄dictū erat: Quę nō rapui Ps.68.
tunc exoluebā: mortē ſine debito ſoluturus:
⁊ nos a morte debita redēpturus. Rapu
erat autē adam peccatū/quando manū in
arborē pręſumptione deceptus extendit:
vt incōmunicabile nomen inconceſſę diui
nitatis inuaderet: quā filio dei natura cō
tulerat/nō rapina.

De eo qđ dicit: Ego ſum vitis
vera: et pater me⁹ agricola ē: vſq̄ʒ
ad id quod ait: Iā vos mūdi eſtis
ꝓpter ſermonē quem locut⁹ ſum
vobis: Tractatus.LXXX

A

Iſte loc⁹ euā Ca.15.
gelic⁹ fratres/vbi ſe dicit do
minus vitē: ⁊ diſcipulos ſu
os palmites: ſm̄ hoc dicit q̄
eſt caput eccleſię/nos quoq̄ membra eius/
mediator dei ⁊ hominū hō chriſtus ieſus. 1.Timoth.2.b

Uni⁹ quippe naturę ſunt vitis ⁊ palmites.
Propter qđ cū eſſet deus/cui⁹ naturę non
ſumus/factus ē homo: vt in illo eſſet vitis
humana natura: cui⁹ ⁊ nos homines palmi
tes eſſe poſſim⁹. Quid ergo eſt: Ego ſū
vitis vera. Nunqđ vt adderet vera/hoc
ad eam vitē retulit/vñ iſta ſimilitudo trāſ/
lata eſt? Sic eñ dicit̄ vitis p ſimilitudinē/
Eſaie.53.c. Joh.1.d. non p ꝓprietatē: quemadmodū dicit̄ ouis/
Apocal.5.b. agnus/leo/petra/lapis angularis/et cęte/
1.Cor⁹.10.b. ra huiuſmodi: quę magis ipſa ſūt vera/ ex
Eph.2.d. quibus ducunt̄ iſtę ſimilitudines/nō ꝓpri/
etates. Sȝ cū dicit: ego ſum vitis vera: ab
Hiere.2.d. illa ſe vtiq̄ diſcernit cui dicit̄: Quō cōuer/
Eſaie 5.a. ſa es in amaritudinē vitis alienę? Nā quo
pacto eſt vitis vera/quę expectata ē vt fa/
ceret vuā/fecit autē ſpinas? Ego ſū inquit
vitis vera: et pater me⁹ agricola eſt.
Omnē palmitē in me non feren/
tem fructū/ tollet eum: et omnem
qui fert fructū: purgabit eum/ vt
fructū pl⁹ afferat. Nunquid vnū ſunt
agricola ⁊ vitis? Scđm hoc ergo vitis chri/
Joh.14.d. ſtus/ſm qđ ait: pater maior me eſt. Scđm
Joh.10.f. autē id qđ ait: Ego ⁊ pater vnū ſumus: et
ipſe agricola eſt: nec talis quales ſunt qui
extrinſec⁹ operādo exhibēt miniſteriū: ſed
talis vt det etiā intrinſec⁹ incrementū: Nā
1.Cor⁹.3.b. neq̄ qui plātat eſt aliquid/ neq̄ qui rigat:
ſed qui incrementū dat de⁹. Sed vtiq̄ de⁹
Joh.1.a. eſt chriſtus: quia deus erat verbū: vñ ipſe
et pater vnū ſunt: et ſi verbū caro factū eſt
quod nō erat/manet qđ erat. Deniq̄ cum
Joh.10.f. de patre tanq̄ de agricola dixiſſet/ ꝙ infru
ctuoſos palmites tollat: fructuoſos autē
purgat vt plus afferāt fructū: cōtinuo eti/
am ſeipſū mundatorē palmitū oſtendēs:
Jā vos inquit mundi eſtis/ ꝓpter
ſermonē quem locut⁹ ſum vobis.
Ecce et ipſe mundator eſt palmitū: quod ē
agricolę/nō vitis officiū: qui etiā palmites
operarios ſuos fecit: Nā etſi nō dant incre
mentū: impendunt tamē aliqđ adiumētū.
1.Cor⁹.3.b. Sed nō de ſuo: qꝛ ſine me inquit nihil po/
teſtis facere. Audi etiā ipſos confitentes.
Quid autē eſt apollo? Quid aūt paulus?
Miniſtri p quos credidiſtis: et vnicuiq̄ ſi/
cut dñs dedit: Ego plantaui/ apollo riga/
uit: Et hoc ergo ſicut vnicuiq̄ dñs dedit.
Nō itaq̄ de ſuo. Jā vo qđ ſequit̄: Sed de/
us incrementū dedit: nō p illos/ſed per ſe/
ipſum facit. Excedit hoc humanā humili/
tatē: excedit angelicā ſublimitatē: nec omi/
no ptinet niſi ad agricolā trinitatē. Jā vos B
mundi eſtis: mundi ſcȝ atq̄ mūdādi. Neq̄
eñ niſi mūdi eſſent/fructū ferre potuiſſent.
Et tamē omnē qui fert fructū purgat agri/
cola/ vt fructū plus afferat. Fert fructū/qꝛ
mundus eſt: atq̄ vt plus afferat/purgatur
adhuc. Quis eñ eſt in hac vita ſic mūdus/
vt nō ſit magis magiſq̄ mūdandus? Ubi 1.Joh.1.d.
ſi dixerimus quia peccatū nō habem⁹/noſ/
ipſos ſeducimus: et veritas in nobis nō ē.
Si aūt cōfeſſi fuerimus peccata noſtra: fi/
delis eſt et iuſt⁹ qui dimittet nobis pecca/
ta: et mūdet nos ab omi iniquitate. Mun
det itaq̄ mūdos/hoc eſt fructuoſos: vt tan
to ſint fructuoſiores/quāto fuerint mūdio/
res. Jā vos mūdi eſtis/ ꝓpter verbū qđ lo
cutus ſū vobis. Quare nō ait/mundi eſtis
ꝓpter baptiſmū quo loti eſtis: ſed ait/ ꝓpt
verbū qđ locutus ſum vobis/ niſi qꝛ et in
aqua verbū mūdat. Detrahe verbū: et qđ 1.q.1.c. detrahe
eſt aqua niſi aqua? Accedit verbum ad ele 4.ſen.diſ.3.
mentū/et fit ſacramentū: etiā ipſū tanq̄ vi/ ca.1.
ſibile verbū: Nā et hoc vtiq̄ dixerat/ quā/
do pedes diſcipulis lauit. Qui lotus ē/nō Joh.13.b.
indiget niſi vt pedes lauet: ſed eſt mūdus
totus. Unū iſta tāta virtus aquę vt corpus
tangat ⁊ cor abluat/niſi faciente vbo? Nō
qꝛ dicit̄/ ſed quia credit̄: Nā et in ipſo ver/
bo/aliud eſt ſonus tranſiēs/aliud virt⁹ ma/
nens. Hoc eſt verbū fidei qđ ꝑdicamus ait Roma.10.b.
apl's: quia ſi cōuerſus fueris in ore tuo/ qꝛ
dñs ē ieſus: et credideris in corde tuo quia
deus illū ſuſcitauit a mortuis/ſaluus eris.
Corde eñ credit̄ ad iuſticiā: ore autē cōfeſ/
ſio fit ad ſalutē. Unū in actibus apoſtoloꝝ
legimus: Fide mundās corda eorū. Et in Act⁹.15.b.
epl'a ſua beatus petr⁹: Sic et vos inqt ba/ 1.Petri.3.d.
ptiſma ſaluos facit: nō carnis depoſitio ſor
diū/ſed cōſcientię bonę interrogatio: hoc ē
verbū fidei quod ꝑdicamus: quo ſine du/
bio vt mūdare poſſit/ conſecrat̄ et baptiſ/
mus. Chriſtus quippe nobiſcū vitis/ cū pa/
tre agricola: dilexit eccleſiā: et ſeipſū tradi/
dit p ea. Lege apoſtolū: et vide quid adiū/
gat: Ut eā ſanctificaret inquit mūdans eā Eph.5.e.
lauacro aquę in verbo. Mundatio igitur
nequaq̄ fluxo ⁊ labili tribueret̄ elemento/
niſi adderet̄ in verbo. Hoc verbū fidei tan
tū valet in eccleſia dei: vt p ipſum creden/
tem/offerentē/benedicentē/tingentē etiaȝ
tantillū mūdet infantē: q̄uis nōdū valēte

coꝛde credere ad iuſticiã/ ⁊ oꝛe confiteri ad
ſalutem. Totum hoc fit per verbũ/ de quo
dñs ait: Iã vos mundi eſtis/ ꝓpter verbũ
qđ locutus ſum vobis.

De eo quod dicit: Manete in
me et ego in vobis: vſqȝ ad id qđ
ait: Si manſeritis in me/ et ver-
ba mea in vobis mãſerint: quod-
cunqȝ volueritis petetis: et fiet
vobis: Tractatus.LXXXI.

A Item ſe dixit
v eſſe ieſus/ et diſcipulos ſuos
palmites/ ⁊ agricolã patrem.
Vñ iã pridẽ ſicut potuimus
diſputatũ eſt. In hac autẽ lectione cũ ad-
huc de ſeipſo qui eſt vitis: et de ſuis palmi
tibus/ hoc eſt diſcipulis/ loqueret: Mane-
te inquit in me et ego in vobis: Nõ
eo mõ illi in ipſo ſicut ipſe in illis. Vtrũq̃
autẽ ꝓdeſt/ nõ ipſi ſed illis. Ita quippe in
vite ſunt palmites/ vt viti non conferant/
ſed inde accipiant vñ viuant. Ita vero vi-
tis ẽ in palmitib⁹/ vt vitale alimentũ ſub-
miniſtret eis: non ſumat ab eis. Ac ꝑ hoc ⁊
manentẽ in ſe habere chꝛiſtũ/ et manere in
chꝛiſto: diſcipulis ꝓdeſt vtrũq̃/ nõ chꝛiſto:
nã p̃ciſo palmite/ poteſt de viua radice
alius pullulare: Qui autẽ p̃ciſus eſt/ ſine
radice nõ poteſt viuere. Deniq̃ adiungit
et dicit: Sicut palmes non poteſt
ferre fructũ a ſemetipſo niſi man-
ſerit in vite: ſic nec vos niſi in me
manſeritis. Magna gratię cõmẽdatio
fratres mei: coꝛda inſtruit humiliũ/ oꝛa ob-
ſtruit ſuperboꝝ. Ecce ſi cui audẽt reſpõde-
Roma.10.a. ant: qui ignoꝛãtes dei iuſticiã et ſuam vo-
lentes conſtituere/ iuſticię dei nõ ſunt ſub-
iecti. Ecce cui reſpondeãt ſibi placentes: et
ad bona opera facienda deũ ſibi neceſſari-
2.timoth.3.b. um non putãtes: Nonne huic reſiſtũt ve-
ritati/ homines mẽte coꝛrupti/ repꝛobi cir-
ca fidẽ: qui reſpondẽt et loquunt iniquita-
tẽ dicentes: A deo habemus ꝙ homines
ſum⁹: a nobiſipſis autẽ ꝙ iuſti ſum⁹? Quid
dicitis: quid voſipſos decipitis: nõ aſſer-
toꝛes/ ſed p̃cipitatoꝛes liberi arbitrij/ ex al-
to elationis/ ꝑ inania p̃ſumptionis/ in ꝓfũ-
da ſubmerſi? Nẽpe vox veſtra eſt/ ꝙ homo
ex ſemetipſo facit iuſticiã: hoc eſt altũ ela-
tionis veſtrę: ſed veritas contradicit et di-
cit: Palmes nõ poteſt ferre fructũ a ſemet-
ipſo/ niſi manſerit in vite. Ite nũc ꝑ abru-
pta/ et nõ habentes vbi figamini: ventoſa
loquacitate iactamini. Hęc ſunt inania p̃-
ſumptionis veſtrę. Sed q̃d vos ſequat vi-
dete: ⁊ ſi eſt in vobis vllus ſenſus hoꝛrete.
Qui em̃ a ſemetipõ ſe fructũ exiſtimat fer-
re: in vite nõ eſt: Qui in vite nõ eſt/ in chꝛi-
ſto nõ eſt: Qui in chꝛiſto non eſt/ chꝛiſtian⁹
non ẽ. Hęc ſunt ꝓfunda ſubmerſionis ve- B
ſtrę: etiã atq̃ etiã ꝯſiderate/ q̃d adhuc veri-
tas adiũgat et dicat: Ego ſũ inquit vitis/
vos palmites: Qui manet i me et
ego in eo/ hic fert fructũ multũ: qꝛ
ſine me nihil poteſtis facere. Ne q̃s
ꝗ putaret ſaltẽ paruũ aliquẽ fructũ poſſe
a ſemetipſo palmitẽ ferre: cum hęc dixiſſet:
hic fert fructũ multũ: nõ ait/ qꝛ ſine me pa-
rũ poteſtis facere: ſed nihil poteſtis facere.
Siue ergo paꝝ ſiue multũ ſine illo fieri nõ
poteſt: ſine quo nihil fieri poteſt: qꝛ etſi pa-
rũ attulerit palmes/ eũ purgat agricola vt
plus afferat: Tamẽ niſi i vite mãſerit/ ⁊ vi-
xerit de radice: quantũlibet fructũ a ſemet-
ipſo nõ poteſt ferre. Quis aũt chꝛiſt⁹ vitis
nõ eſſet niſi hõ eſſet: tamẽ iſtam gratiã pal
mitibus nõ p̃beret/ niſi etiã de⁹ eſſet. Verũ
qꝛ ita ſine iſta gratia non poteſt viui/ vt et
moꝛs i ꝑtãte ſit liberi arbitrij: ſi q̃s i me
inq̃t nõ mãſerit/ mittet foꝛas ſicut
palmes ⁊ areſcet: ⁊ colligẽt eũ et i
ignẽ mittẽt et ardet. Ligna itaq̃ vitis
tãto ſunt ꝯtẽptibilioꝛa ſi in vite nõ manſe-
rint: quãto glorioſioꝛa ſi mãſerint. Deniq̃
ſicut de his etiã ꝑ ezechielẽ ꝓphetam dñs
dicit: p̃ciſa nullis agricolarũ vſibus ꝓ- Ezech.15.a.
ſunt: nullis fabꝛilibus operib⁹ deputant.
Vnũ de duobus palmiti congruit: aut vi-
tis/ aut ignis. Si in vite nõ eſt/ in igne erit:
vt ergo in igne nõ ſit/ in vite ſit. Si mã-
ſeritis in me inquit: et verba mea i
vobis manſerint: quodcũqȝ vo-
lueritis petetis/ et fiet vobis. Ma-
nendo quippe in chꝛiſto quid velle poſſunt
niſi qđ cõuenit chꝛiſto? Quid velle poſſũt
manẽdo in ſaluatoꝛe/ niſi quod non eſt ali-
enũ a ſalute? Aliud quippe volumus quia
ſumus in chꝛiſto: ⁊ aliud volumus quia ſu-
mus adhuc in hoc ſeculo. De mãſione nã-
q̃ hui⁹ ſeculi nobis aliquãdo ſubꝛepit: vt
hoc petamus qđ nobis nõ expedire neſci-
mus. Sed abſit vt fiat nobis ſi manem⁹ in
chꝛiſto: qui nõ facit q̃ñ petimus/ niſi quod

expedit nobis. Manentes ergo in eo cū verba eius in nobis manēt: qđcunqȝ voluerimus petimus/ ⁊ fiet nobis: qꝛ ſi petimus ⁊ nō fiet: nō hoc petimus qđ habet māſio in eo: nec qđ habent verba eius que manent in nobis: ſed qđ habet infirmitas ⁊ cupiditas carnis que nō ē in eo: et in qua nō manent verba eius. Nā vtiqȝ ad verba eiꝰ ptinet oratio illa quā docuit/ vbi dicimꝰ: Pater noſter qui es in celiſ. (Matth. 6. b.) Ab huiꝰ orationis verbis ⁊ ſenſibus nō recedamus petitionibus noſtris: ⁊ quicqđ petierimꝰ fiet nobis. Tūc eñ dicēda ſunt verba eiꝰ in nobis manere/ qñ facimus q̄ p̄cepit: ⁊ diligimꝰ q̄ pmiſit. Qñ autē verba eius manēt in memoria/ nec inueniunt in vita: nō computatur palmes in vite: qꝛ vitā nō attrahit ex radice. Ad hanc differentiā valet qđ ſcriptū ē: Et memoria retinētibus mādata eiꝰ vt faciant ea. (Ps. 102.) Multi eñ memoria retinēt ⁊ ɔtēnūt vel etiā deridēt ⁊ oppugnāt ea. In his verba chriſti nō manēt: quia tangūt ⁊ quodāmodo nō coherent: Et ideo illis nō erūt in beneficiū/ ſed in teſtimoniū: ⁊ qꝛ ſic inſūt eis vt non maneāt in eis/ ad hoc tenentur ab eis vt iudicent ex eis.

De eo quod dicit: In hoc glorificatus eſt pater meus vt fructum plurimū afferatiſ: vſqȝ ad id quod ait: Sicut et ego patris mei precepta ſeruaui/ ⁊ maneo in eius dilectione: Tractatus.LXXXII.

A (m) Agis magiſqȝ ſaluator gratiā qua ſaluamur diſcipulis loquēdo cōmēdās: In hoc inqͭ glorificatꝰ eſt pater meꝰ/ vt fructū plurimū afferatiſ/ et efficiamini mei diſcipuli. Siue glorificatus ſiue clarificatꝰ dicat: ex vno greco verbo vtrūqȝ trāſlatū eſt: qđ eſt Δοξαλογεω. Doxa eñ q̄ grece dicit/ latine gloria eſt. Qđ ideo cōmemorādū exiſtimaui: qꝛ dicit apl's: Si abraam ex operibus iuſtificatꝰ eſt/ habet gloriā/ ſed non ad deū. (Roma. 4. a.) Hec ē ad deū gloria qua glorificatur nō homo ſed deus/ ſi nō ex operibꝰ ſed ex fide iuſtificat: vt ex deo illi ſit qđ etiā bñ operat: qñ palmes ſicut iā ſuperiꝰ dixi/ nō pōt ferre fructū a ſemetipſo. Si eñ in hoc glorificatꝰ eſt deꝰ pater vt fructū plurimū afferamus/ ⁊ efficiamur chriſti diſcipuli: nō hoc glorie noſtre tribuamꝰ tanq̄ ex nobiſipſis habeamus: eius eſt eñ hec gratia: et ideo in hoc nō noſtra ſed eiꝰ ē gloria. Vñ et alibi cū dixiſſet: Sic luceat lumē veſtrū corā hominibꝰ/ vt videāt opera veſtra bona: (Matth. 5. b.) ne a ſemetipſis putarēt eſſe bona opa ſua/ mox addidit: Et glorificent patrē veſtrū q̄ in celis eſt. In h eñ glorificat pater vt fructū plurimū afferamus/ ⁊ efficiamur chriſti diſcipuli. A quo efficimur/ niſi ab illo cuiꝰ miſcđia p̄uenit nos? Ipſiꝰ eñ figmentū ſumus/ creati in chriſto ieſu in opibꝰ bonis. (Eph. 2. b.)

Sicut dilexit me pater inqͭ/ et ego dilexi vos: manete in dilectione mea. Ecce vñ ſunt nobis opa bona. Nam vñ nobis eſſent/ niſi qꝛ fides per dilectionē operat? (Gal. 5. b.) Vñ autē diligeremꝰ niſi prius diligeremur? Aptiſſime hoc in ep'la ſua idē iſte euāgeliſta dixit: Nos diligamus deū: qm̄ ipſe prior dilexit nos. (1. Joh. 4. b.) Qđ aūt ait: Sicut dilexit me pater/ ⁊ ego dilexi vos: nō equalitatē nature oſtēdit noſtre ⁊ ſue: ſicut eſt patris ⁊ ipſius: ſed gratiā qua mediator dei ⁊ hominū ē homo chriſtus ieſus. (1. timoth. 2. b.) Mediator quippe mōſtrat cū dicit: ſicut dilexit me pater/ ⁊ ego dilexi vos: Nā pater vtiqȝ diligit et nos/ ſed in ipſo: qꝛ ī hoc glorificat pater/ vt fructū afferamus in vite: hoc ē in filio: ⁊ efficiamur eiꝰ diſcipuli. Manete inqͭ ī dilectiōe mea. Quō manebimꝰ? Audi q̄d ſequtur: Si p̄cepta mea inqͭ ſeruaueritis: manebitiſ ī dilectione mea. (B) Dilectio facit p̄cepta ſeruare: an p̄cepta ſeruata faciūt dilectionē? Sȝ q̄s ambigat/ ꝙ dilectio p̄cedit? Vñ eñ p̄cepta ſeruet nō habet qui nō diligit. Qđ ergo ait: Si p̄cepta mea ſeruaueritis/ manebitis in dilectione mea: oſtēdit nō vnde dilectio generet ſ vñ monſtret. Tanq̄ diceret: Nolite vos putare manere ī dilectione mea/ ſi nō ſeruaueritis p̄cepta mea: Si eñ ſeruaueritiſ/ manebitis: hoc ē: hinc apparebit ꝙ in dilectione mea manebitis/ ſi p̄cepta mea ſeruaueritiſ. Nemo ſe fallat dicēdo ꝙ eū diligat/ ſi eius p̄cepta non ſeruat: nam intm̄ euȝ diligimꝰ inq̄tū eius p̄cepta ſeruamꝰ. Inq̄tum autē minus ſeruamꝰ/ minꝰ diligimus: Quis qđ ait: manete in dilectione mea: nō apparet quā dixerit dilectionē: vtrū q̄ eū diligimꝰ/ an qua ipſe diligit nos. Sed ex verbo ſuperiore dinoſcatur: Dixerat quippe: et ego dilexi vos: cui verbo continuo ſubiūxit: manete in

(qui non ſeruat precepta non manet in dilectione)

dilectione mea. Illa ergo qua dilexit eos.
Quid eſt ergo: manete in dilectione mea/
niſi manete in gratia mea? Et quid eſt: ſi ꝑ-
cepta mea ſeruaueritis/manebitis in dile-
ctione mea/niſi ex hoc ſcietis/ꝙ in dilecti-
one mea qua vos diligo manebitis/ſi ꝑce-
pta mea ſeruabitis? Nō ergo vt nos dili-
gat/prius eiꝰ ꝑcepta ſeruamus: ſed niſi nos
diligat: ꝑcepta eius ſeruare nō poſſumus.
Hęc eſt gratia quę humilibꝰ patet/ ſupbos
latet. Sed qđ illud eſt qđ adiūgit: Sicut
et ego patris mei ꝑcepta ſeruaui:
⁊ maneo in eiꝰ dilectione? Utiq; eti-
am hic hanc dilectionē patris intelligi vo-
luit/qua eū diligit pater. Ita quippe dixe-
rat: Sicut dilexit me paṫ/⁊ ego dilexi vos:
atq; his verbis illa ſubiūxit: Manete ī di-
lectione mea: illa ꝓculdubio q̄ dilexi vos.
Ergo qđ ait etiā de patre/ maneo in eiꝰ di-
lectione: illa ſcȝ accipienda eſt/qua dilexit
eū pater. Sed nūquid et hic gratia intelli-
genda eſt qua pater diligit filiū/ ſicut etiā
gratia ē qua nos diligit filius: cū ſimꝰ nos
filij gratia/nō natura: vnigenitꝰ autē natu-
ra/nō gratia? An hoc etiā ī ipſo filio ad ho-
minē referendū eſt? Ita ſane: Nā dicendo:
ſicut dilexit me pater/⁊ ego dilexi vos: gra-
1.timoth.2.b. tiā mediatoris oſtēdit. Mediator autē dei
⁊ hominū: nō inq̄tū deus/ſed inq̄tū hō eſt
chriſtus ieſus. Et ꝑfecto ſm id ꝙ hō eſt/ de
Luc.2.g. illo legiṫ: Et ieſus ꝓficiebat ſapiētia ⁊ ęta-
te ⁊ gratia apud deum ⁊ hoīes. Scđm hoc
igiṫ recte poſſumꝰ dicere/ ꝙ cū ad naturam
dei nō ꝑtineat natura humana: ad ꝑſonā
tñ vnigeniti filij dei ꝑ gratiā/ꝑtinet huma-
na natura: et tantā gratiā vt nulla ſit ma-
ior/nulla ꝓrſus ęqualis. Neq; eñ illā ſuſce-
ptionē hoīs vlla merita ꝑceſſerūt: ſed ab il-
la ſuſceptione merita eius cuncta cęperūt.
Manet ergo filius in dilectione qua eū di-
lexit pater: et ideo ſeruat ꝑcepta eiꝰ. Quid
eſt eñ ⁊ ille homo/niſi ꝙ deus ſuſceptor eſt
eius? Deus eñ erat verbū/vnigenitus gi-
gnēti coęternus: ſed vt mediator dareṫ no-
Joh.1.b. bis/ꝑ ineffabilē gratiā verbū caro factū ē:
et habitauit in nobis.

De eo quod dicit: Hęc locutus ſum vobis/vt gaudiū meū in vobis ſit: et gaudiū veſtrū impleatur: vſq; ad id quod ait: Hoc ē ꝑceptū meū/ vt diligatiſ inuicē ſicut dilexi vos: Tractatus LXXXIII.

a Vdiſtis cha- B
riſſimi/ dñm dicentē diſcipulꝭ
ſuis: Hęc locutꝰ ſum vo-
bis vt gaudiū meū ī vo-
bis ſit: ⁊ gaudiū veſtꝝ ipleaṫ. Qđ
ē gaudiū chriſti ī nobis/ niſi q̄ dignaṫ gau-
dere đ nobis? Et qđ ē gaudiū noſtꝝ qđ di-
cit implēdū/niſi eiꝰ habere ꝯſortiū? Propṫ
Joh.13.b. qđ petro dixerat: Si nō lauero te/nō habe-
bis partē mecū. Gaudiū ḡ eiꝰ in nobis/gra-
tia ē quā ꝑſtitit nobis: ⁊ ipſe ē gaudiū no-
ſtrū. Sȝ đ hac ille etiā ex ęternitate gaude-
Eph.1.a. bat: qñ nos elegit añ conſtitutionē mūdi.
Nec recte poſſumꝰ dicere ꝙ gaudiū eiꝰ ple-
nū nō erat: Nō eñ deꝰ impfecte aliqñ gau-
debat: ſ illud eiꝰ gaudiū ī nobis nō erat: q̄
nec nos ī quibꝰ eſſe poſſet iā eramꝰ: nec qñ
eſſe cępimꝰ/cū illo eſſe cępimꝰ. In ipſo aūt
ſemꝑ erat/qui nos ſuos futuros certiſſima
ſuę ꝑſciētię v̄itate gaudebat. Proinde gau-
diū iā ipſe ꝑfectū đ nobis habebat/qñ nos
ꝑſciēdo et ꝑdeſtinādo gaudebat. Neq; eñ
vllus in illo eius gaudio motꝰ eſſe poterat:
ne forte nō fieret quod ſe facturꝝ eſſe ꝑſcie-
bat. Sȝ neq; cū id facere cępit/qđ ſe factu-
rū eſſe ꝑſciuit: gaudiū eiꝰ quo beatꝰ ē creuit:
alioq̄n beatior factꝰ ē/quia nos fecit. Abſit
hoc frēs: dei beatitudo q̄ nec minor fuerat
ſine nobis: nec ſit maior ex nobis. Gaudiū
igiṫ eiꝰ de ſalute noſtra: qđ in illo ſemꝑ fuit
cū ꝑſciuit ⁊ ꝑdeſtinauit nos: cępit eē ī nob/
qñ vocauit nos: ⁊ hoc gaudiū merito nrm
dicimꝰ/q̄ ⁊ nos beati futuri ſumꝰ. Sed hoc
gaudiū noſtꝝ creſcit ⁊ ꝓficit: ⁊ ad ſuā ꝑfecti-
onē ꝑſeuerādo ꝑtēdit: Ergo inchoaṫ ī fide
renaſcētiū: implebiṫ ī ꝑmio reſurgētiū. Ec-
ce vñ dictū exiſtimo: Hęc locutꝰ ſū vobis vt
gaudiū meū ī vobis ſit: ⁊ gaudiū veſtꝝ im-
pleaṫ. In vobis ſit meū/ipleaṫ vrm. Semꝑ
eñ erat meū plenū: et añq; vocaremini/ cū
vocādi a me ꝑſciremini. Sȝ ſit ⁊ ī vobis/cū
hoc efficiamini qđ ꝑſciui de vobis: ipleaṫ
aūt vrm: q̄ beati eritis qđ nōdū eſtis: ſicut B
creati eſtis q̄ nō fuiſtis. Hoc eſt inq̄t ꝑ- [illegible]
ceptū meū/ vt diligatiſ inuicē ſicut
dilexi vos. Siue dicaṫ ꝑceptū ſiue man-
datū: ex vno v̄bo greco vtrūq; interꝑtaṫ:
qđ eſt ευτολη. Iā v̄o iſtā ſententiā ⁊ ante
dixerat: đ qua me vobis vt potui diſputaſ-
ſe meminiſſe debetis. Ibi eñ ſic ait: Man- Joh.13.d.
datū nouū do vobis vt diligatis inuicē/ſic &.Tractatu.65.

dilexi vos: vt et vos diligatis inuicē. Hu/
ius itaq; mādati repetitio/cōmendatio ē:
niſi q; ibi: Mādatū inquit nouū do vobis:
hic aūt: Hoc eſt inquit mandatū meū. Ibi
tanq̄ nō fuerit ante tale mādatū: hic / tan/
q̄ non ſit aliud eius mandatū. Sed ibi di/
ctū eſt nouū: ne in vetuſtate noſtra pſeue/
remus: hic dictū eſt/ meū: ne contemnendū
putem⁹. Qđ autē hic ita dixit: hoc eſt mā/
datū meū/ velut nō ſit aliud: q̄d putamus
fratres mei? Nūquid nā ſolū eſt⁹ de iſta di/
lectione mandatū eſt/ qua diligim⁹ inuicē?
Nōne eſt et aliud maius/ vt diligam⁹ deū?
Aut ꝺo de ſola nobis dilectione mādauit:
vt alia nō inq̄ramus? Tria certe cōmēdat
1.Corī.13.d. apl̄s dicēs: Manēt autē fides/ ſpes/ chari/
tas/ tria hęc: maior autē horū charitas. Et
ſi in charitate/ hoc eſt in dilectione conclu/
dunt̄ duo illa p̄cepta: maior tamē dicta eſt
eſſe ſola. De fide igit̄ nobis q̄ multa man/
data ſunt: q̄ multa de ſpe: quis poteſt cū/
cta colligere: quis enumerando ſufficere?
Roma.13.c. Sed intueamur quod ait idē apl̄s: Pleni/
9.ſen.diſ.36. ca.1. tudo legis charitas. Ubi ergo charitas ē
quid eſt qđ poſſit deeſſe? Ubi autē nō eſt:
Jacob.2.d. quid ē quod poſſit pdeſſe? Dęmon credit:
nec diligit: nemo diligit qui nō credit. Fru
ſtra quidē/ ſed tamē poteſt ſperare veniā q̄
nō diligit: nemo autē poteſt deſperare qui
diligit. Itaq; vbi dilectio eſt/ ibi neceſſario
fides et ſpes: et vbi dilectio pximi: ibi ne/
ceſſario etiā dilectio dei. Qui eñ nō diligit
deū: quomō diligit proximū tanq̄ ſeipſū:
quādoquidē nō diligit et ſeipſū? Eſt quip/
Pſ.10. pe impius et iniquus. Qui autē diligit ini
quitatē: nō plane diligit/ ſed odit animā ſu
am. Hoc ergo pręceptū dñi teneamus/ vt
nos inuicē diligamus: et quicq̄d aliud p̄ce
pit faciamus: quoniā quicquid ē aliud/ hic
habemus. Diſcernit̄ quippe iſta dilectio ab
illa dilectione qua ſe inuicē diligūt homi/
nes ſicut homines: Nā vt diſcerneret̄/ ad/
iunctū eſt/ ſicut dilexi vos. Ut quid eñ dili
git nos chriſtus/ niſi vt regnare poſſimus
cū chriſto? Ad hoc ergo et nos inuicē dili/
gamus: vt dilectionē noſtrā diſcernamus
a cęteris: qui nō ad hoc ſe inuicē diligunt:
quia nec diligūt. Qui autē ſe pp̄ter haben
dū deū diligūt/ ipi ſe diligūt: Ergo vt ſe di/
ligant/ deū diligunt. Nō eſt hęc dilectio in
oīb9 hominib⁹: Pauci ſe pptérea dili/
1.Corī.15.d. gunt/ vt ſit deus omnia in omnibus.

De eo quod dicit: Maiorē hac
dilectionē nemo habet q̄ vt ani/
mā ſuam ponat quis pro amicis
ſuis: Tractatus.LXXXIIII.

a

Plenitudinem
dilectionis qua nos inuicem
diligere debemus fratres cha
riſſimi: definiuit dñs dicens:
Maiorem hac dilectionez nemo
habet/ q̄ vt animam ſuam ponat
quis pro amicis ſuis. Quia ergo ſu/
perius dixerat: Hoc eſt mandatū meū/ vt
diligatis inuicē ſicut dilexi vos. Quibus
verbis addidit qđ nūc audiſtis: Maiorem
hac dilectionē nemo habet/ q̄ vt animā ſu
am ponat quis p amicī ſuis. Fit ex hoc cō/
ſequēs/ qđ idē iſte euangeliſta iohānes in
epiſtola ſua dicit: Ut quēadmodū chriſt⁹ 1.Joh.3.c.
p nobis animā ſuā poſuit: ſic ⁊ nos debe/
mus p fratribus animas ponere: diligētes
vtiq; inuicē ſicut ipſe dilexit nos: qui p no
bis animā ſuā poſuit. Nimirū hoc eſt qđ le
git̄ in puerbijs ſalomonis: Si ſederī cęna/ Prou.23.a.
re ad menſam potētis: pſiderās intellige q̄
apponunt̄ tibi: ⁊ ſic mitte manū tuā/ ſciens
q: talia oportet te p̄parare: Nam quę mē/
ſa eſt potentis: niſi vnde ſumit̄ corpus et
ſanguis eius/ qui animā ſuā poſuit p no/
bis? Et quid eſt ad eā ſedere/ niſi humiliter
accedere? Et quid eſt cōſiderare et intelli/
gere quę apponūtur tibi/ niſi digne tantā
gratiā cogitare? Et quid eſt ſic mittere ma
nū/ vt ſcias quia tala te oportet pręparare/
re/ niſi qđ iā dixi: q: ſicut p nobis chriſtus
animā ſuam poſuit: ſic et nos debem⁹ ani/
mas p fratrib⁹ ponere? Sic eñ ait etiam
apl̄s petrus: Chriſtus pro nobis paſſus ē 1.Petri.2.d.
relinquens nobis exemplū: vt ſequamur
veſtigia eius: Hoc eſt talia p̄parare. Hoc
beati martyres ardenti dilectione fecerūt:
quorū ſi nō inaniter memorias celebram⁹:
atq; in conuiuio quo et ipſi ſaturati ſunt/
ad menſā dñi accedimus: oportet vt quē/
admodū ipſi/ ⁊ nos talia p̄paremus. Ideo
quippe ad ipſam menſā non ſic eos cōme/
moramus/ quemadmodū alios qui in pa/
ce requieſcunt/ vt etiā p eis orem⁹: ſed ma/
gis vt orent ipſi p nobis/ vt eorū veſtigijs
adhęreamus: q: impleuerūt ipſi charitatē
qua dñs dixit non poſſe eſſe maiorē. Ta/
lia eñ ſuis fratrib⁹ exhibuerunt/ qualia de

B dñi menſa pariter acceperũt. Nec hoc ita
dictũ eſt/ quaſi ꝓpterea dño chriſto pares
eſſe poſſim⁹/ ſi ꝓ illo vſq; ad ſanguinẽ mar/
Job.10.d. tyriũ duxerimus. Ille poteſtatẽ habuit pó
nendi animã ſuam/ ⁊ iterũ ſumendi eã: nos
autẽ nec quantũ volumus viuimus: ⁊ mo/
rimur etiã ſi nolumus. Ille moriens mox
in ſe occidit mortẽ: nos eius morte libera/
Act.2.e. mur a morte. Illius caro non vidit corru/
ptionẽ: noſtra poſt corruptionẽ in fine ſę/
culi/ per illũ induceꝛ incorruptione. Ille no/
bis nõ indiguit vt nos ſaluos faceret: nos
ſine illo nihil poſſumus facere. Ille ſe no/
bis palmitibus prębuit vitẽ: nos habere
pręter illũ nõ poſſumus vitã. Poſtremo et
ſi fratres ꝓ fratribus moriãtur: tamẽ in fra/
ternorũ peccatorũ remiſſionẽ nullius ſan/
guis martyris funditur/ quod fecit ille ꝓ no/
bis. Nec in hoc ꝙd imitaremur/ ſed quid
gratularemur contulit nobis. Quaten⁹ er/
go martyres ꝓ fratribus ſanguinẽ ſuũ fu/
derunt: hactenus talia exhibuerũt/ qualia
de menſa dñica perceperũt. In cęteris aũt
quę dixi: ꝗuis nec omnia quę dicere potui/
martyr chriſti longe impar eſt chriſto. Quõ
ſi quiſꝗ ſe: nõ dico potentię chriſti/ ſed in/
nocẽtię compabit: non dicã et aliena ſe pu
tando ſanare/ ſed ſuũ ſaltẽ nullum habere
peccatũ: etiã ſic auidior eſt ꝗ ratio ſalutis
expoſcit: multũ eſt ad illũ non capit tantũ.
C Quod et bene quidẽ iſta prouerbiorũ ſen/
tentia cõmonet: ꝗ continuo ſubiungit at/
q; dicit: Q; ſi auidior es/ noli concupiſcere
cibos eius. Satius eſt eñ vt nihil inde ſu/
mas/ ꝗ vt tibi plus ꝗ oportet aſſumas.
Hęc eñ inquit vitã habent fallacẽ/ hoc eſt
hypocriſim. Dicẽdo eñ ſe ſine peccato eẽ:
iuſtũ nõ poteſt exhibere/ ſed fingere. Ideo
dictũ eſt: Hęc eñ habent vitam fallacem.
Unus ẽ ſolus/ qui et carnẽ hominis habe/
re/ et peccatũ potuit non habere. Merito
quod ſequitur nobis pręcipitur: ac tali verbo
atq; ꝓuerbio humana infirmitas conueni/
tur/ eiq; dicitur: Noli extendere te/ cũ ſis pau
per/ contra diuitẽ. Diues eñ qui nec hęre/
ditario nec ꝓprio vnꝗ̃ debito obnoxius:
et ipſe iuſtus ẽ: et alios iuſtificat chriſtus.
Noli contra eũ te extendere: intantũ paup
vt remiſſionis peccatorũ appareas quoti/
dianus in oratione mẽdicus. Tuo aũt cõ/
ſilio inquit abſtine te: vñ niſi a ꝓſumptio/
ne fallaci? Ille quippe quia non tñ eſt hõ/
ſed etiã deus: ideo nuſꝗ reus. Si eñ dire/
xeris oculũ tuum ad illum/ nuſꝗ parebit.
Oculũ tuũ/ oculũ videlicet humanũ/ quo
cernis humana/ ſi direxeris ad illum/ nuſꝗ
parebit: quia videri nõ poteſt/ quemadmo
dum videre te potes. Parauit eñ ſibi pẽ/
nas ſicut aquilę: et vadit in domũ prępo/
ſiti ſui: vnde ad nos vtiq; venit: nec tales
qualis venit inuenit. Diligamus ergo in/
uicẽ/ ſicut et chriſtus dilexit nos: ⁊ tradidit
ſemetipſum ꝓ nobis. Maiorẽ quippe hac
dilectionẽ nemo habet/ vt animã ſuã po/
nat quis ꝓ amicis ſuis. Eũq; ſic imitemur
pia obedientia: vt ei nos cõparare nulla ꝓ/
ſumamus audacia.

De eo qđ dicit: Uos amici mei
eſtis/ ſi feceritis ꝗ pcipio vobis: vſq;
ad id qđ ait: Ia non dicã vos ſer/
uos: qꝛ ſeru⁹ neſcit ꝙd faciat dñs
eius: Tractatus.LXXXV.

Um domin⁹ A
C ieſus cõmendaſſet charitatẽ
quam exhibuit nobis moriẽ/
do ꝓ nobis/ atq; dixiſſet: Ma
iorẽ hac dilectionẽ nemo habet/ vt animã
ſuam ponat quis ꝓ amicis ſuis. Uos in/
quit amici mei eſtis/ ſi feceritis quę
ego pręcipio vobis. Magna digna/
tio/ cũ ſeruus bonus eſſe nõ poſſit/ niſi ꝓce/
pta dñi ſui fecerit. Hinc amicos ſuos vol/
it intelligi/ vnde ſerui boni poſſunt ꝓbari.
Sed vt dixi/ iſta dignatio eſt: vt dñs quos
nouit ſeruos ſuos/ dignetur dicere amicos ſu
os: Nã vt ſciatis ad ſeruorũ officiũ perti/
nere ꝓcepta dñi ſui facere: alio loco ſeruos
vtiq; obiurgat dicens: Quid autẽ vocatis Luce.6.f.
me dñe dñe: et non facitis quę dico? Cum
ergo dicitis inquit domine: iuſſa faciendo
quid dicatis oſtẽdite. Nonne ſeruo obedi/
enti ipſe dicturus eſt: Euge ſerue bone: qꝛ Matth.25.b.
in paucis fuiſti fidelis: ſupra multa te con/
ſtituã: intra in gaudiũ dñi tui? Poteſt igi/
tur eſſe et ſeruus et amicus/ ꝗ ſeruus ẽ bo/
nus: Sed quod ſequitur attendamus. Iam
non dicam vos ſeruos: quia ſer/
uus neſcit quid faciat dñs eius.
Quomõ ergo intellecturi ſumus/ et ſeruũ
et amicũ eſſe ſeruũ bonum/ cũ dicat: Iam
non dicã vos ſeruos: quia ſeruus neſcit ꝙd
faciat dñs eius? Ita nomẽ conſtituit ami/
ci/ vt auferat ſerui: non vt in vno vtrunq;

manẽat:ſed vt alteꝝ altero decedente ſuc-
cedat. Quid eſt hoc? Ita ne cũ pcepta do-
mini fecerim⁹/ ſerui nõ erimus? Ita ne tũc
ſerui non erimus/ qñ boni ſerui fuerimus?
Et quis contradicere poteſt veritati q̃ ait:
Iã non dicã vos ſeruos? Et cur hoc dixe-
rit/ docet: Quia ſeruus inquit neſcit quid
faciat dñs eius. Nũquid nã ſeruo bono et
pbato dñs eius non etiam ſecreta ſua cõ-
mittit? Quid eſt ergo qđ ait: Seruus ne-
ſcit quid faciat dñs eius? Verũ/ eſto: neſcit
quid faciat. Nũquid neſcit etiã quid pręci
piat? Nã et ſi hoc neſcit/ quomõ ſeruit? Aut
quomõ ſeruus ẽ qui nõ ſeruit? Et tamen
dñs loquit: Vos amici mei eſtis: ſi feceri-
tis quę ego pcipio vobis. Iam nõ dicam
vos ſeruos. O rem mirabilẽ/ cũ ſeruire nõ
poſſumus/ niſi pręcepta dñi fecerim⁹: quo-
modo pręcepta faciendo ſerui nõ erimus?
Si ſeruus nõ ero pcepta faciẽdo / et niſi p-
cepta fecero/ ſeruire nõ potero: ergo ſerui-
B endo ſeruus nõ ero. Intelligamus fratres
intelligamus: ⁊ hoc in nobis dñs faciat vt
intelligamus: faciat etiã vt intellecta faci-
amus. Hoc autẽ ſi ſcimus: pfecto ſcimus
qđ facit dñs: quia noſipſos tales nõ facit
niſi dñs: et p hoc ad eius amicitiã pertine-
mus. Sicut eñ duo ſunt timores/ qui faci-
unt duo genera timentiũ: ſic duę ſunt ſer-
uitutes/ quę faciũt duo genera ſeruientiũ.
1.Ioh.4.d. Eſt timor quẽ perfecta charitas foras mit
Pſ.18. tit: et eſt alius timor caſtus permanẽs in
ſęculũ ſęculi. Illũ timorẽ qui nõ eſt in cha-
ritate/ attendebat apoſtolus cũ dicebat:
Roma.8.c. Non eñ accępiſtis ſpiritũ ſeruitutis iterũ
in timore. Illũ autẽ timorẽ caſtum atten-
Roma.11.c. debat cũ dicebat: Noli altũ ſapere/ ſed ti-
me. In illo timore quẽ foras charitas mit-
tit: eſt etiã ſeruitus ſimul foras cũ ipſo ti-
more mittẽda. Vtrunq; eñ iunxit apoſto-
lus: hoc eſt ſeruitutẽ et timorem/ dicendo:
Non eñ accępiſtis ſpiritũ ſeruitutis iterũ
in timore. Ad hanc ſeruitutẽ ſeruũ perti-
nentẽ/ intuebat et dñs dicens: Iam nõ di-
cã vos ſeruos: quia ſeruus neſcit quid fa-
ciat dñs eı⁹. Nõ vtiq; ille ſeruus pertinẽs
Math.25.b. ad timorẽ caſtũ/ cui dicit: Euge ſerue bo-
ne: intra in gaudiũ dñi tui: ſed ille ſeruus
pertinẽs ad timorẽ/ foras a charitate mit-
Ioh.8.d. tendus/ de quo alibi dicit: Seruus nõ ma-
net in domo in ęternuꝫ: filius autẽ manet
in ęternũ. Quoniã itaq; dedit nobis pote

ſtatẽ filios dei fieri/ vt non ſerui ſed filij ſi-
mus: vt miro quodã et ineffabili/ ſed tamẽ
vero mõ ſerui/ nõ ſerui eſſe poſſumus: ſer-
ui ſcilicet timore caſto: ad quẽ pertinet ſer-
uus intrãs in gaudiũ dñi ſui: non ſerui au-
tem timorẽ foras mittendo: ad quẽ perti-
net ſeruus nõ manens in domo in ęternũ.
Vt autẽ tales ſerui nõ ſerui ſimus/ domi-
minũ facere ſcimus. Hoc autẽ ſeru⁹ ille ne-
ſcit/ qui neſcit quid faciat dñs eius. Et cũ
aliqđ boni facit: ſic extollit quaſi hoc ipſe
faciat/ non dñs eius: et in ſe nõ in dño glo-
riatur/ cũ ſe ipſe deceperit: quia ſic gloriat 1.Cor.4.b.
quaſi nõ accęperit. Nos autẽ chariſſimi/ vt
amici dñi eſſe poſſimus: quid noſter dñs
faciat/ ſciamus. Non ſolũ eñ homines/ ve-
rũ etiã iuſtos ipſe facit nos / et nõ ipſi nos.
Et vt hoc ſciamus/ quis niſi ipſe facit? Nõ
eñ ſpiritũ hui⁹ mũdi accępimus/ ſed ſpiri-
tũ qui ex deo eſt: vt ſciamus quę a deo do- 1.Cor.2.c.
nata ſunt nobis. Ab ipſo quicqđ boni eſt/
donatur vt ſciatur. Ergo quia et hoc bonũ
eſt/ ab ipſo vtiq; donatur: vt ſciat a quo bo
nũ omne donet: vt omino de omibus bo-
nis qui gloriat in dño gloriet. Quod vero 1.Cor.1.d.
ſequit: Vos aũt dixi amicos: quia
omnia quecunq; audiui a patre
meo nota feci vobis. Ita eſt pfundũ/
vt nullo modo ſit iſto ſermone coartandũ/
ſed in aliũ differendũ.

De eo qđ dicit: Vos autẽ dixi
amicos: vſq; ad id qđ ait: Et fru-
ctus veſter maneat: vt quodcũq;
petieritis patrẽ in nomine meo
det vobis: Tractatus.LXXXVI.

Erito queri- a
m tur quõ accipiendũ ſit qđ ait
dñs: Vos aũt dixi ami-
cos: q2 omia quęcũq;
audiui a patre meo/ nota feci vo-
bis. Quis autẽ audeat affirmare vel cre-
dere vllũ hominũ ſcire omia quęcũq; a pa-
tre audiuit vnigenit⁹ filius: qñ nec hoc qui-
dẽ quiſq; capit/ quomõ a patre audiat vllũ
verbũ: cũ ipſe ſit patris vnicũ verbũ? Quid
eſt qđ aliquãto poſt in hoc ipſo tamen ſer-
mone/ quẽ poſt cęnã ante paſſionẽ ad di-
ſcipulos habuit. Multa inquit habeo vo- Ioh.16.c.
bis dicere: ſed nõ poteſtis illa portare mõ?
Quo igit pacto intellecturi ſum⁹ oia cũ no
ta feciſſe diſcipulis/ qcũq; audiuit a patre: cũ

ꝓpterea quedã multa non dicat: quia ſcit
eos modo portare nõ poſſe? Sed nimirũ
quod facturus ẽ/feciſſe ſe dicit: qui ea quę
futura ſunt fecit. Sicut eñ dicit ꝑ ꝓphetã:
Pſ.21. Foderũt manus meas et pedes meos: nec
ait/foſſuri ſunt/velut ꝑterita dicens: et ea
tamen futura prędicẽs: Ita ꝛ hoc loco ait:
omnia ſe nota feciſſe diſcipulis: quę ſe no-
uit nota eſſe facturũ in illa plenitudine ſci-
1. Cor.13.c. entię de qua dicit apoſtolus: Cũ autẽ ve-
nerit quod perfectũ eſt: quod ex parte eſt
euacuabit. Ibi quippe dicit: Nunc ſcio ex
parte: tunc autẽ cognoſcã ſicut ꝛ cognitus
ſum: et nũc per ſpeculũ in enigmate: tũc au
tem facie ad faciẽ: Nã et ipſe apoſtolꝰ ſal-
Titum.3.b. uos nos dicit eſſe factos per lauacrũ rege-
Roma.8.c. nerationis: qui tamẽ alio loco: Spe inquit
ſalui facti ſumus. Spes autẽ quę videt nõ
eſt ſpes: Quod eñ videt qs/ quid ſperat?
Si autẽ quod nõ videmus/ ſperamus: per
patientiã expectamus. Vñ etiam eius co-
1. Petri.1.b. apoſtolus petrus: In quẽ modo inquit nõ
videntes creditis: quem cũ videritis/ exul-
tabitis gaudio inenarrabili et honorato:
percipiẽtes mercedẽ fidei/ ſalutẽ animarũ
veſtrarũ. Si ergo nũc tempus eſt fidei: ſa-
Gal.5.b. lus autẽ animarum merces eſt fidei. Quis
dubitet in fide quę per dilectionẽ opera-
tur/ peragendũ diem vltimũ/ atqꝫ in fine
diei recipiendã eſſe mercedẽ: non ſolũ re-
dẽptionẽ corporis noſtri/ de qua dicit apo
ſtolus paulus: verumetiã ſalutẽ animarũ
noſtrarum/ de qua dicit apoſtolꝰ petrꝰ? Vtri-
uſqꝫ eñ rei felicitas/ iſto tẽpore atqꝫ in iſta
mortalitate: in ſpe potius habet ꝙ̃ i re te-
netur. Verũ hoc intereſt/ ꝗ exterior noſter
2. Cor.4.d. homo: id eſt/ corpus adhuc corrumpit: in-
terior autẽ: id eſt/ anima iam renouatur de
die in diẽ. Itaqꝫ ſicut immortalitatẽ car-
nis et ſalutẽ animarũ futurã expectamus:
quis iam pignore accepto/ ſalui facti eſſe
dicamur: ita omniũ noticiã quęcunqꝫ vni-
genitus audiuit a patre/ futurã ſperare de-
bemus: quis hoc iã ſe feciſſe dixerit chri-
ſtus: Non vos me elegiſtis inquit/
ſed ego vos elegi. Hęc eſt illa ineffabi
lis gratia. Quid eñ eramus quãdo chri-
ſtum nondũ elegeramus: et ideo nõ dilige-
bamus? Nã qui eũ non eligit/ quomõ dili-
git? Nunquid iã in nobis erat qđ in pſal-
Pſ.83. mo canit: Elegi abiectus eſſe in domo dñi:
magis ꝙ̃ habitare in tabernaculis pecca-
torum? Non vtiqꝫ. Quid ergo eramꝰ niſi ini-
qui et pditi? Neqꝫ eñ iã credideramus in
eũ/ vt eligeret nos. Nã ſi iã credentes ele-
git/ electos elegit. Cur ergo diceret: nõ vos
me elegiſtis: niſi qꝛ miſericordia eius ꝑue- Pſ.58.
nit nos. Hic certe vacat vana illorum ratioci
natio: qui ꝑſcientiã dei defendũt ꝯtra gra-
tiã dei: et ideo dicũt nos electos añ mundi
conſtitutionẽ: quia ꝑſciuit nos deus futu- Eph.1.a.
ros bonos: nõ ſeipſum nos facturum bonos:
Nõ hoc dicit qui dicit: Non vos me elegi-
ſtis: qm̃ ſi ꝓpterea nos elegiſſet/ qꝛ bonos
futuros eſſe nos ꝑſciuerat/ ſimul etiã prę-
ſciſſet ꝙ eũ nos fuiſſemꝰ prius electuri. Nõ
eñ aliter eſſe poſſemus boni/ niſi forte di-
cendus ẽ bonus qui nõ eligit bonũ. Quid
ergo eligit in nõ bonis? Nõ eñ electi ſunt
quia boni fuerunt: qui boni nõ eſſent niſi
electi eſſent: Alioquin gratia iã nõ eſt gra-
tia: ſi ꝓceſſiſſe contẽdimus merita. Hęc ꝗ-
pe electio gratia eſt: de qua dicit apoſtolꝰ:
Sic ergo et in hoc tpe reliquię ꝑ electionẽ Roma.11.a.
gratię dei ſaluę factę ſunt. Vñ ſubiungit:
Si autẽ gratia: iam non ex operibus: alio-
quin gratia iã non eſt gratia. Audi ingra-
te: ingrate audi: Non vos me elegiſtis/ ſed
ego elegi vos. Nõ eſt vt dicas: ideo electꝰ
ſum/ quia iam credebã. Si eñ credebas in
eũ/ iam elegeras eũ. Sed audi: Nõ vos me
elegiſtis. Non eſt vt dicas: anteqꝫ crederẽ/
iã bona operabar: ideo electus ſum. Quid
eñ eſt boni operis ante fidẽ: cũ dicat apo-
ſtolus: Omne qđ nõ eſt ex fide/ peccatũ ẽ? Roma.14.d.
Quid ergo dicturi ſumus audiẽdo: nõ vos
me elegiſtis: niſi qꝛ mali eramus ꝛ electi ſu
mus/ vt boni ꝑ gratiã nos eligẽtis eſſemꝰ?
Non eſt eñ gratia/ ſi pręceſſerant merita.
Eſt autẽ gratia. Hęc igitur nõ inuenit/ ſed
efficit merita. Et videte chariſſimi/ quem-
admodũ nõ eligat bonos/ ſed qs elegit/ fa-
ciat bonos. Ego inquit elegi vos: et po-
ſui vos/ vt eatis et fructum afferatis:
et fructus veſter maneat. Nõ-
ne iſte eſt fructꝰ de quo iã dixerat: Sine me
nihil poteſtis facere? Elegit ergo et poſuit
vt eamus ꝛ fructũ afferamus. Nullũ itaqꝫ
fructũ vñ nos elegit habebamꝰ. Vt eatis
inquit et fructũ afferatis. Imus vt affera-
mus: ꝛ ipſe ẽ via qua imus: in q̃ nos poſu-
it vt eamꝰ. Proinde in oĩbꝰ miſcdia eiꝰ ꝑ-
uenit nos. Et fructꝰ inquit veſter maneat:
Vt quodcũqꝫ petieritis patrẽ in

nomine meo/ det vobis. Maneat
ergo dilectio: ipſa ē eñ fruct⁹ noſter. Que
dilectio nūc eſt in deſiderio/ nondū in ſatu
ritate: et ipſo deſiderio qͦcunqȝ petierim⁹
in nomine vnigeniti filij dat nobis pater.
Qͦ autē accipere ſaluādis nō expedit no-
bis: nō exiſtimemus nos petere in nomine
ſaluatoris: ſed hoc petimus in nomine ſal-
uatoris/ qͦ ptinet ad orationē ſalutis.

De eo quod dicit: Hec mando vobis/ vt diligatis inuicem: vſqȝ ad id quod ait: Sȝ ego elegi vos de mundo: propterea odit vos mundus: Tractat⁹.LXXXVII.

A In lectiōe euā
gelica que hāc antecedit/ di-
xerat dñs: Non vos me ele-
giſtis/ ſed ego elegi vos: ⁊ po-
ſui vos/ vt eatis et fructum afferatis: ⁊ fru-
ctus veſter maneat: vt quodcūqȝ petieri-
tis patrē in nomine meo/ det vobis. De q̄-
bus verbis iam nos quod dñs dedit/ diſſe
ruiſſe meminiſtis. Hic autē dicit/ ſequenti
ſcȝ lectione: quā modo cū recitaretur/ au-
diſtis. Hec mando vobis/ vt dili-
gatis inuicem: Ac p hoc intelligere de-
bemus hunc eſſe fructū noſtrū de quo ait:
Ego vos elegi vt eatis/ et fructum affera-
tis: et fructus veſter maneat. Et quod ad-
iunxit: vt qͦcunqȝ petieritis patrē in no-
mine meo/ det vobis. Tunc vtiqȝ dabit no
bis/ ſi diligamus inuicē: cū et hͦ ipſum ipſe
dederit nobis/ qui nos elegit non habētes
fructū: quia non eū nos elegeramus: et po
ſuit nos vt fructū afferamus/ hoc eſt inui-
cē diligamus: Quē fructū ſine illo afferre
nō poſſumus: ſicut palmites facere ſine vi-
te nihil poſſunt. Charitas ergo eſt fructus
1.Timoth.1.b. noſter/ quā definit apl̄us: de corde puro et
conſciētia bona/ et fide nō ficta. Hac diliga
mus inuicē: hac diligamus deū. Neqȝ eñ
vera dilectione diligeremus inuicē niſi di-
ligentes deū. Diligit eñ vnuſqͥſqȝ ꝓximū
ſuum tanq̄ ſeipſū ſi diligit deū: nam ſi nō
diligit deū/ non diligit ſeipſū. In his eñ
Matth.22.d. duobus p̄ceptis charitatis/ tota lex pen-
det et ꝓphete. Hic eſt fruct⁹ noſter. De fru-
ctu itaqȝ nobis mandans: hec mando in-
quit vobis/ vt diligatis inuicē. Vñ ⁊ apo-
ſtolus paulus/ cū contra opera carnis cō-
mēdare fructū ſpiritus vellet: a capite hoc
poſuit: Fructus inquit ſpiritus charitas ē: Gal.5.d.
Ac deinde cetera tanq̄ ex iſto capite exor-
ta et religata contexuit: que ſunt gaudiū/
pax/ longanimitas/ benignitas/ bonitas/
fides/ māſuetudo/ ↄtinētia/ caſtitas. Quis
autē bene gaudet/ qui bonū non diligit vñ
gaudet? Quis pacem verā niſi cū illo po-
teſt habere quē veraciter diligit? Quis eſt
longanimis in bono opere pſeuerāter ma-
nendo/ niſi ferueat diligendo? Quis eſt be-
nignus/ niſi diligat cui opitulatur? Quis
bonus/ niſi diligēdo efficiatur? Quis ſalu-
briter fidelis/ niſi ea fide que p dilectionē Gal.5.b.
operatur? Quis vtiliter māſuetus/ cui nō
dilectio moderetur? Quis ab eo continet
vñ turpetur/ niſi diligat vnde honeſtatur?
Merito itaqȝ magiſter bonus dilectionē
ſic ſepe cōmendat/ tanq̄ ſola p̄cipienda ſit:
ſine qua nō poſſunt ꝓdeſſe cetera bona: et
que nō poteſt haberi ſine ceteris bonis/
quibus homo efficit̄ bonus. Pro hac au-
tē dilectione/ patienter debemus etiā mū-
di odia ſuſtinere. Neceſſe ē eñ vt nos ode-
rit: quos cernit nolle qͦ diligit. Sed plu- B
rimū nos de ſeipſo dñs conſolat̄: qui cum
dixiſſet: Hec mādo vobis vt diligatis in-
uicē: adiecit atqȝ ait: Si mūdus vos
odit/ ſcitote quoniā me priorem
vobis odio habuit. Cur ergo ſe mē-
brū ſupra verticē extollit? Recuſas eſſe in
corpore/ ſi nō vis odiū mundi ſuſtinere cū
capite. Si de mundo inquit eſſetis:
mundus quod ſuū erat diligeret.
Vniuerſe vtiqȝ hoc dicit eccleſie: quā ple-
rūqȝ etiā ipſā mundi nomine appellat: ſicut
eſt illud: Deus erat in chriſto mundū recō- 2.Cor.5.d.
cilians ſibi. Itēqȝ illud: Nō venit filius ho Joh.3.b.
minis vt iudicet mundū/ ſed vt ſaluet̄ mū-
dus p ipſum. Et in epiſtola ſua iohannes
ait: Aduocatū habemus ad patrē ieſū chri 1.Joh.2.a
ſtum iuſtū: et ipſe ꝓpitiator ē peccatoꝝ nō
ſtrorū: non tm̄ noſtrorū/ ſed etiā totius mū
di. Totus ergo mūdus eccleſia eſt: ⁊ totus
mundus odit eccleſiā. Mundus igit̄ odit
mundū/ inimicus reconciliatū/ damnatus
ſaluatū/ inquinatus mūdatū. Sed iſte mū
dus quē deus in chriſto recōciliat ſibi: et q̄
per chriſtū ſaluatur: et cui p chriſtū pecca- C
tum omne donat̄: de mundo electus ē ini-
mico/ damnato/ ↄtaminato. Ex eadē quip- Roma.9.c.
pe maſſa que tota in adā perijt: fiunt vaſa
miſericordie: in quibus ē mund⁹ ptinēs ad

recōciliationē: quam mundus odit / ex ea-
Roma.9.c. dem maſſa/pertinēs ad vaſa irę:quę perfe-
cta ſunt ad perditionē. Deniq̧ cū dixiſſet:
Si de mūdo eſſetis:mūdus quod ſuū erat
diligeret: continuo ſubiecit. **Quia vo
de mūdo non eſtis: ſed ego elegi
vos de mūdo: ꝓpterea odit vos
mūdus.** Ergo et ipſi inde erāt: vñ vt nō
eſſent/electi ſūt inde:nō meritis ſuis:quo-
rum nulla bona ꝑceſſerant opera:non na-
tura/quę tota fuerat per liberū arbitriū in
ipſa radice vitiata ; ſed gratuita/ hoc ē ve-
ra gratia. Qui eñ de mundo mundū ele-
Roma.11.a. git:fecit qđ eligeret/non inuenit:quia reli-
quię ꝑ electionē gratię ſaluę factę ſunt. Si
autē gratia inquit:iam nō ex opibus: Ali-
oquin gratia iā non eſt gratia. Si aūt quę-
ratur quomō ſe diligat mūdus ꝑditionis:
qui odit mundū redēptionis: diligit ſe vti-
q̧ falſa dilectione/nō vera. Proinde falſo
Pš.10. ſe diligit/ ⁊ vere odit. Qui eñ diligit iniq-
tatē odit animā ſuā: Sed diligere ſe dicit:
qm̄ iniquitatē qua iniquus eſt diligit:⁊ rur
ſus odiſſe ſe dicit; quoniā qđ ei nocet/hoc
diligit. Odit ergo in ſe naturā:diligit viti-
um. Odit qđ factus eſt ꝑ dei bonitatē: dili
git quod in eo factū eſt ꝑ liberā voluntatē.
Vñ nos quoq̧ illū diligere et ꝓhibemur
ſi recte intelligimꝰ / et iubemur: Prohibe-
1.Joh.2.c. mur ſcȝ vbi nob̄ đr: Nolite diligere mūdū:
Luce.6.d. Jubemur autē vbi nobis đr: Diligite ini-
micos veſtros. Ipſi ſunt eñ mūdus q̄ nos
odit. Ergo et ꝓhibemur diligere in illo qđ
ipſe diligit in ſeipſo:et iubemur diligere in
illo quod ipſe odit in ſeipſo:dei ſcȝ opifici-
um/⁊ diuerſas bonitatis ſuę ꝯſolationes.
Vitiū quippe in illo diligere ꝓhibemur:iu-
bemurq̧ diligere naturā: cum ipſe in ſe di-
ligat vitiū/oderitq̧ naturā: vt nos eum et
diligamus et oderimus recte:cū ſe ipſe di-
ligat oderitq̧ peruerſe.

**De eo quod dictū eſt: Memen-
tote ſermonis mei quem ego dixi
vobis: vſq̧ ad id quod ait: Sed
hęc omnia faciēt vobis ꝓpter no
men meū:quia neſciūt eū qui mi-
ſit me:** Tractatus.LXXXVIII.

A

Xhortans do
minus ſeruos ſuos ad mūdi
odia ꝑferenda patienter:nul-
lum eis maius ⁊ melius q̄ de
ſeipſo ꝓponit exemplū: quoniā ſicut dicit
apoſtolus petrus: Chriſtus ꝓ nobis paſ- 1.Petri.2.d.
ſus eſt:relinquens nobis exēplū/vt ſequa-
mur veſtigia eius. Quod vtiq̧ ſi facimus/
ipſo adiuuāte facimus qui dixit: Sine me
nihil poteſtis facere. Deniq̧ iam dixerat:
Si odit vos mūdus:ſcitote quia me prio-
rem vobis odio habuit: ⁊ nūc in eo qđ au-
diſtis cum legeret̄ euangeliū. **Memen-
tote inquit ſermonis mei/ quē ego
dixi vobis: Non eſt ſeruus ma-
ior dño ſuo: Si me perſecuti ſūt:
et vos perſequētur. Si ſermonē
meū ſeruauerunt/ et veſtrū ſerua-
bunt.** Dicēdo autē: Nō eſt ſeruus maior
dño ſuo:nonne euidenter oſtendit quem-
admodū intelligere debeamus qđ ſuperi-
us dixerat: Jā non dico vos ſeruos. Ecce
eñ eos ſeruos dicit. Nūquid eſt aliđ: Nō 5. Trac.85.a
eſt ſeruus maior dño ſuo:ſi me ꝑſecuti ſūt:
et vos perſequent̄: Manifeſtū eſt igitur il
lum ſeruū/ qui nō manet in domo in ęter- Joh.8.d
num: illū pertinentē ad timorē: quē foras 1.Joh.4.d.
charitas mittit:eſſe intelligendū vbi dictū
eſt: Jam non dico vos ſeruos. Hic aūt vbi
dicit̄: Non eſt ſeruus maior dño ſuo: ſi me
ꝑſecuti ſunt/ ⁊ vos perſequent̄:illū ſignifi-
cari ſeruū pertinentē ad timorē caſtuȝ/qui
permanet in ſęculū ſęculi. Hic eñ ſeruus ē Pš.18.
auditurus: Euge ſerue bone/intra in gau- Matth.25.b.
diū dñi tui. **Sed hęc inquit omnia fa-
cient vobis ꝓpter nomen meum:
quia neſciunt eum qui miſit me.**
Quę oīa faciunt niſi quę dixit: Odio ha
bebunt ſcȝ/ ⁊ perſequent̄: ſermonēq̧ con-
temnēt: quoniā ſi ſermonē nō ſeruarēt eo-
rum:nec tamē odiſſent eos/neq̧ ꝑſequerē-
tur: vel etiā ſi odiſſent/ nec tamē perſeque-
rent̄:nō oīa facerēt. Hęc autē oia facient
vobis inq̄t ꝓpter nomē meū : q̄d eſt aliud
dicere/q̄ me in vobis odio habebunt:me
in vobis ꝑſequent̄: ⁊ ſermonē veſtrū/ quia
meus eſt/ideo nō ſeruabunt. Hęc eñ oīa
facient vobis ꝓpter nomē meū:nō veſtrū/
ſed meū. Tanto igitur miſeriores/qui pro-
pter hoc nomen iſta faciūt: quanto beati-
ores/qui ꝓpter hoc nomē iſta patiunt̄:ſicut
ipſe alio loco dicit: Beati q̄ ꝑſecutionē pa-
tiunt̄ ꝓpter iuſticiā. Hoc ē eñ ꝓpter me vl̄
ꝓpter nomē meū:q2 ſicut apl̄s docet: Fa- Matth.5.a.
ctus eſt nobis ſapientia a deo/⁊ iuſticia/et 1.Cor.1.d.
ſanctificatio/ ⁊ redēptio: vt quemadmodū

Hiere.9.g. ſcriptū eſt: Qui gloriat/ in dn̄o glorietur.
B Faciunt quippe iſta mali malis/ ſed nō ꝓpter iuſticiā: et ideo miſeri vtriq₃: et qui faciunt/et qui patiunt. Faciunt et mali bonis: vbi etſi non faciunt iſti ꝓpter iuſticiā: tamē illi ꝓpter iuſticiam patiūtur. Sed dicit aliquis: Si mali quādo perſequunt bonos ꝓpter nomen chriſti: ꝓpter iuſticiam boni patiūtur: ꝑfecto ꝓpter iuſticiam hoc eis mali faciunt. Qꝺ ſi ita eſt: ergo et quādo boni malos ꝓpter iuſticiā perſequunt: ꝓpter iuſticiam etiā mali patiūtur. Si em̄ poſſunt mali perſecutionē facere bonis ꝓpter nomen chriſti: cur nō poſſunt mali ꝑſecutionē pati a bonis ꝓpter nomen chriſti? Et quid eſt ꝓpter nomē chriſti/ niſi propter iuſticiā? Nā ſi nō ꝓpter quod boni faciunt/ ꝓpter hoc mali patiunt: quia faciunt boni ꝓpter iuſticiā: patiūtur mali propter iniuſticiam. Nec mali ergo ꝓpter hoc poſſunt facere/ ꝓpter quod boni patiunt: quia faciunt mali ꝓpter iniuſticiā: patiuntur boni ꝓpter iuſticiā. Quomō ergo erit verū: Hęc oīa facient vobis ꝓpter nomē meū: cū illi non ꝓpter nomen chriſti faciant: id eſt/non ꝓpter iuſticiā/ ſed ꝓpter iniquitatē ſuam? Hęc queſtio ita ſoluitur: Si eo mō intelligamus dictū: Hęc omnia facient vobis ꝓpter nomen meū: vt totū referatur ad iuſtos: tanꝙ dictū ſit: hęc oīa patiemini ab eis ꝓpter nomen meū: vt hoc ſit: facient vobis: qꝺ eſt/ patiemini ab eis. Si autē ꝓpter nomen meū ſic accipit: tanꝙ diceret: ꝓpter nomen meū quod in vobis oderūt: ita poteſt accipi et ꝓpter iuſticiam quā in vobis oderunt. Ac ꝑ hoc ⁊ boni/cū perſecutionē faciunt malis/ poſſit recte dici et ꝓpter iuſticiā facere: quā diligendo perſequunt malos: et ꝓpter iniquitatē quam oderunt in ipſis malis. Ita ergo et ipſi mali poſſunt dici pati/et ꝓpter iniquitatem quę in illis punit: ⁊ ꝓpter iuſticiam
C quę in eorū pęna exercetur. Itē quęri poteſt: Si etiā mali faciunt perſecutionē malis: ſicut impij reges et iudices/cū eſſent ꝑſecutores piorū/ vtiq₃ et homicidas ⁊ adulteros/ et quoſq₃ maleficos/ quos contra leges publicas feciſſe cognoſcerēt/ puniebant: quomodo intelligendū eſt quod ait dn̄s: Si de mūdo eſſetis/ mūdus quod ſuum erat diligeret? Neq₃ em̄ quos punit diligit mūdus: a quo videm⁹ ſupradicta ſcelerū genera plerūq₃ puniri: niſi quia mundus eſt in eis/ a quibus talia ſcelera vel puniūtur vel patiuntur: et mūdus eſt in eis a quib⁹ talia ſcelera diligūtur. Mūdus itaq₃ ille qui intelligitur i malis atq₃ impijs: et odit qꝺ ſuū eſt/ ex ea parte hominū qua ſceleratis nocet: et diligit quod ſuū eſt ex ea parte hominū qua eiſdē ipſis ſceleratis fauet. Ergo hęc omnia faciēt vobis ꝓpter nomen meū: vel ita dictū eſt ꝓpter quod vos patimini: vel ita ꝓpter quod et ipſi faciunt: quia et hoc in vobis dū perſequuntur/ oderunt. Et addidit: quia neſciunt eū qui miſit me. Hoc ſm̄ eā ſcientiā dictū intelligendū eſt/ de qua et alibi ſcriptū eſt: Scire autē te/ ſenſus eſt conſūmatus. Sap.6.c.
Hac quippe ſcientia qua ſciunt patrē a quo miſſus eſt chriſt⁹: nullo modo eos ꝑſequūtur quos colligit chriſtus: q꞉ ⁊ ipſi cum eis colliguntur a chriſto.

De eo quod dicit: Si nō veniſſem/et locut⁹ eis fuiſſe: vſq₃ ad id qꝺ ait: Qui me odit/ ⁊ patrē meū odit: Tractatus.LXXXIX.

A Uperius dixerat dn̄s ad diſcipulos ſuos: Si me perſecuti ſunt: et vos perſequent: Si ſermonē meū ſeruauerunt/et veſtrū ſeruabūt: Sed hęc omnia facient vobis ꝓpter nomē meum: quia neſciunt eū qui miſit me. De quibus autē hoc dixerit ſi quęramus: inueniemus eū ad hęc verba veniſſe ab eo qꝺ dixerat: Si mūdus vos odit: ſcitote quia me priorē vobis odio habuit. Nūc vero quod addidit: Si non veniſſem/ et locutus eis fuiſſem/ peccatū non haberent. Iudęos oſtendit expreſſius. De his ergo ⁊ illa dicebat: Nā hoc indicat verborū ipſa contextio. De his ergo dicit: Si nō veniſſem/et locutus eis fuiſſem: peccatū non haberēt: de quibus dicebat: Si me perſecuti ſunt/ et vos perſequent: Si ſermonē meū ſeruauerūt/ et veſtrū ſeruabūt. Sed hęc omnia facient vobis/ ꝓpter nomen meū: quia neſciunt eū qui miſit me. His em̄ verbis et iſta ſubiungit: Si nō veniſſem/et locutus eis fuiſſem/ peccatū non haberent. Iudęi ergo ꝑſecuti ſunt chriſtū: quod euidētiſſime indicat euangeliū. Iudęis locutus eſt chriſtus: nō alijs gētibus.

In eis ergo voluit intelligi mundũ q̃ odit
chriſtũ et diſcipulos eius: immo vero nõ
eos ſolos/ſed hos quoqꝫ ad eundẽ mundũ
pertinere monſtrauit. Quid eſt ergo: ſi nõ
veniſſem et locutus eis fuiſſem/ peccatum
nõ haberent? Nũquid ſine peccato erãt iu
dei/ anteqꝫ chriſtus ad eos in carne veniſ
ſet? Quis hoc vel ſtultiſſim⁹ dixerit? Sed
magnũ quoddã peccatũ/non omne pecca
tum/quaſi ſub generali nomine vult intel
ligi. Hoc eſt em̃ peccatũ quo tenenꝛ cuncta
peccata: quod vnuſquiſqꝫ ſi nõ habeat/di
mittunꝛ ei cuncta peccata. Hoc eſt autem;
quia nõ crediderũt in chriſtũ: qui ꝓpterea
venit vt credatur in eũ. Hoc peccatũ ſi nõ
veniſſet/nõ vtiqꝫ haberent. Aduẽtus ꝗp
pe eius quantũ credẽtibus ſalutaris/ tan
tum nõ credentibus exitialis factus ẽ: tan
qꝫ et ipſe caput et princeps apoſtoloꝝ/ qd
2.Cor.2.d. de ſe ipſi dixerũt extiterit: Quibuſdã qui
dem odor vitę in vitã: quibuſdã vo odor
mortis in mortẽ. Sed qd adiũxit atqꝫ ait:
B Nunc autẽ excuſationẽ non ha
bent de peccato ſuo: poteſt mouere
querentes: vtrũ hi ad quos nõ venit chri
ſtus/nec locutus eſt eis: habeant excuſati
onem de peccato ſuo. Si em̃ nõ habẽt: cur
hic dictũ eſt/ ꝓpterea iſtos nõ habere/quia
venit et locutus ẽ eis? Si autẽ habẽt: vtrũ
ad hoc habeãt vt a penis alienẽtur/ an vt
mitius puniãtur? Ad hęc inquiſita ꝓ meo
captu/dño donãte reſpõdeo: habere illos
excuſationẽ: nõ de om̃i peccato ſuo/ ſed de
hoc peccato quo in chriſtũ non crediderũt:
ad quos nõ venit: et quibus nõ eſt locut⁹.
Sed nõ in eo ſũt numero hi ad quos in di
ſcipulis venit: et quibus ꝑ diſcipulos ẽ lo
cutus: quod et nũc facit: Nam ꝑ eccleſiam
ſuã venit ad gentes: et ꝑ eccleſiã ſuã loqui
Matth.10.d. tur gẽtibus. Ad hoc em̃ ꝑtinet qd ait: Qui
Luc.10.c. vos recipit/me recipit: et qui vos ſpernit/
2.Cor.13.a. me ſpernit. An vultis inquit apoſtol⁹ pau
lus/ experimentũ accipere eius/ qui in me
loquiꝛ chriſtus? Reſtat inquirere/ vtrũ hi
qui priusqꝫ chriſtus veniret in eccleſiã ad
gentes/ et priuſqꝫ euangeliũ eius audirẽt:
vitę huius fine ꝑuenti ſunt ſeu pręueniun
tur/poſſunt habere hãc excuſationẽ? Poſ
ſũt plane: ſed nõ ideo poſſũt effugere dam
Roma.2.b. nationẽ. Quicunqꝫ em̃ ſine lege peccaue
runt/ſine lege peribunt: et quicũqꝫ in lege
peccauerũt/ ꝑ legẽ iudicabunꝛ. Quę qui
dem apoſtoli verba/ quoniã id qd ait/peri
bunt: terribilius ſonat/qꝫ qd ait: iudicabũ
tur: nõ ſolũ nihil adiuuare hanc excuſatio
nem videnꝛ oſtendere/ verumetiã pl⁹ gra
uare. Qui em̃ ſe q2 nõ audierũt excuſabũt:
ſine lege peribũt. Sed vtrũ hi qui cũ audi
erunt/contempſerũt/vel etiã reſtiterũt: nec
tm̃ contradicẽdo/ſed ⁊ eos a quibus audi
erunt odijs ꝑſequẽdo/ in eis deputãdi ſũt
de quibus aliquid leui⁹ videꝛ ſonuiſſe qd
dictũ eſt/per legẽ iudicabunꝛ: merito quę
ritur. Sed ſi aliud eſt perire ſine lege/aliud C
iudicari ꝑ legẽ: et illud eſt grauius/hoc au
tem leuius: ꝓculdubio non ſunt iſti in hac
pęna leuiore ponẽdi/qui neqꝫ i lege pecca
uerunt/ ſed om̃ino legẽ chriſti accipere nõ
luerunt: ⁊ eã quantũ ad ipſos attinet/om̃i
no nullã eſſe voluerũt. Illi aũt peccãt in le
ge qui ſunt in lege: id ẽ/qui eã ſuſcipiũt: eã
qꝫ ſanctã et mandatũ ſanctũ/ ⁊ iuſtũ et bo Roma.7.c.
nũ fatenꝛ: ſed infirmitate nõ implẽt: qd ab
ea rectiſſime ꝑcipi dubitare nõ poſſũt: Hi
ſunt qui aliquo mõ forſitan poſſunt ab eo
rum qui ſine lege ſunt ꝑditione diſcerni: ſi
tamẽ qd apl's ait/per legẽ iudicabũtur: ſic
accipiendũ eſt: tanqꝫ dixerit/ nõ peribunt:
qd mirũ ſi ita eſt. Neqꝫ em̃ de infidelib⁹ et
fidelib⁹ erat ſermo vt h̃ diceret: ſed de gen
tib⁹ et iudęis: qui certe vtriqꝫ niſi in eo ſal
uatore ſaluenꝛ: qui venit quęrere qd peri Luc.19.b.
erat: ad perditionẽ ſine dubio ꝑtinebunt:
qꝫuis dici poſſit/alios grauius/ alios leui
us perituros/ id eſt/alios grauiores/ alios
leuiores pęnas i ſua ꝑditione paſſuros. Il
le em̃ perire deo diciꝛ: quiſquis ab illa be
atitudine quã dat ſanctis ſuis ꝑ ſuppliciũ
ſeparaꝛ. Tanta autẽ eſt ſuppliciorũ/quãta
diuerſitas peccatorũ: q̃ quomõ ſeſe habe
at: altius indicat ſapiẽtia diuina/ qꝫ conie
ctura ſcrutatur aut effaꝛ humana. Iſti cer
te ad quos venit/et quibus locutus ẽ chri
ſtus/nõ habent de magno infidelitatis pec
cato illam excuſationẽ/qua poſſint dicere:
nõ vidimus/nõ audiuimus: Siue non ac
ceptaretur iſta excuſatio ab illo cui⁹ inſcru
tabilia ſunt iudicia: ſiue acceptareꝛ/ ⁊ ſi nõ
vt ab om̃i damnatione liberarenꝛ/certe vt
aliquanto lenius damnarenꝛ. Qui me
odit inquit/ ⁊ patrẽ meum odit. Hic
nobis fortaſſe dicatur: Quis poteſt odiſſe
quẽ neſcit? Et vtiqꝫ anteqꝫ diceret: Si non
veniſſem/et locutus eis fuiſſem/peccatum

nõ haberẽt:dixerat diſcipulis ſuis:hec fa/
ſ.Tract.88.c. cient vobis:quia neſciunt eũ qui miſit me.
Quomõ ergo neſcierunt ⁊ oderunt. Si eñ
non qd eſt ipſe/ſed neſcio quid aliud de il/
lo opinant:non vtiq ipſum/ſed illud inue
niunt odiſſe qd fingũt/ aut errãdo potius
ſuſpicant: Et tamen niſi poſſent homines
odiſſe qd neſciũt:non veritas vtrũq dixiſ/
ſet/q eius patrẽ et neſciunt et oderũt. Sed
quomõ id fieri poſſit ſi adiuuante dño per
nos demonſtrari poteſt: q2 hec diſputatio
eſt iã claudenda:nunc nõ poteſt.

De eo qd dicit: Qui me odit et patrẽ meũ odit: Tractatus.XC.

A **Vdiſtis do**/
a minũ dicẽtẽ:Qui me odit
et patrem meum odit:
Qui ſupius dixerat:hec faci/
ent vobis: quia neſciunt eũ qui miſit me:
Nõ itaq diſſimulãda naſcit queſtio/ quo/
modo poſſint odiſſe quẽ neſciunt. Si eñ
deũ nõ quod ipe eſt/ſ neſcio quid aliud eũ
ſuſpicãtur aut credunt/⁊ hoc oderunt: vti/
q nõ ipſũ oderunt:ſed qd ſua mendaci ſu/
ſpitione/vel vana credulitate concipiunt.
Si autẽ qd eſt hoc de illo ſentiũt:quomo/
do eũ neſcire dicunt? Et de hominib⁹ qui/
dem fieri poteſt: vt eos ſepe quos nũq vi/
dimus/diligamus: Ac p hoc nec illud ecõ/
trario impoſſibile eſt/ vt eos quos nunq
vidimus oderim⁹. Fama quippe de aliquo
ſermocinãte: ſeu bñ ſeu male fit nõ immeri
to/ vt amemus vel oderimus ignotũ. Sed
ſi fama ſit verax: quomõ ẽ de quo vera di/
dicimus dicẽdus ignotus? An quia ei⁹ fa/
ciẽ non vidimus? Quã cum et ipſe non vi/
deat:nulli tamen poteſt notior eſſe q ſibi.
Non igit in eius facie corporali nobis inti
mat cuiuſq noticia. Sed tũc nobis ad co/
gnitionẽ patet: qñ eius mores et vita nõ
latẽt: Alioquin nec ſeipſũ noſſe quiſq po/
teſt/ qui videre faciẽ ſuam nõ poteſt. Sed
vtiq tanto certius q notus eſt alijs ipſe ſe
nouit/quãto certius interiore cõſpectu po/
teſt videre qd ſapit: videre qd cupit: vide/
re qd viuit. Que cu3 aperiuntur et nobis:
tunc vere fit cognit⁹ nobis. Hec itaq quo/
niã plerũq ad nos de abſentibus vel etiã
mortuis/ſiue fama/ſiue litteris perferũtur.
Hinc fit vt ſepe quos nunq facie corporis
vidimus: nõ tamẽ quos omnino neſcimus
vel oderimus homines vel amemus. Sed
plerũq in eis noſtra credulitas fallit: quia
nonnunq et hiſtoria/ et multo magis fa/
ma mentit. Pertinet aũt ad nos ne pnitio
ſa opinione fallamur: vt quia nõ poſſum⁹
hominũ indagare conſcientiã: de ipis reb⁹
habeamus verã certamq ſententiã: hoc ẽ/
vt ſi ille vel ille homo/ vtrũ ſit impudic⁹ pu
dicuſve neſcimus: oderimus tamẽ impudi
citiã/⁊ pudicitiã diligamus. Et ſi illum vel
illum iniuſtũ eſſe iuſtum ve neſcim⁹: ame/
mus tamen iuſticiam/ et iniuſticiã deteſte/
mur: nõ quas nobiſipſis errãdo confingi/
mus: ſed quas fideliter hanc appetendã/il
lamq vitandã in dei veritate conſpicim⁹:
vt cũ de ipſis rebus qd appetendũ eſt ap/
petimus: quod deuitandũ eſt deuitamus:
ignoſcat nobis quod de occultis hominũ
aliquãdo/immo aſſidue nõ vera ſentimus.
Hoc eñ ad humanã temptationẽ pertine/
re arbitror: ſine qua duci iſta nõ poteſt vi/
ta: ita vt apoſtolus diceret: Tẽptatio vos 1.Cor.10.c.
nõ apprehendat niſi humana. Quid eñ tã
humanũ/ q non poſſe inſpicere cor huma/
num: et ideo nõ eius latebras perſcrutari:
ſed plerumq aliud q id quod ibi agitur ſu
ſpicari? Et q et in his rerũ tenebris huma B
narũ/hoc eſt cogitationũ alienarũ / etſi ſu/
ſpitiones intelligere nõ poſſumus/ q2 ho/
mines ſumus: iudicia tamẽ: id ẽ/ definitas
firmaſq ſentẽtias continere debemus: nec
ante tempus quicq iudicare: donec veni/ 1.Cor.4.a.
at dñs/ et illuminet abſcondita tenebrarum:
et manifeſtet cogitationes cordis: et tunc
laus erit vnicuiq a deo. Quãdo ergo non
errat in rebus/ vt recta ſit improbatio vi/
tiorum/virtutũq pbatio: pfecto ſi erratur in
hominibus/ venialis ẽ humana tẽptatio.
Per has autẽ humanorum cordiũ tenebras:
res multũ miranda et multũ dolenda con/
tingit: vt cum nõnunq quẽ iniuſtũ puta/
mus/et tamẽ iuſtus eſt: et iuſticiã in eo ne/
ſcientes/ quẽ diligimus deuitemus/ auerſe
mur/a noſtro phibeamus acceſſu: cõmunẽ
cum illo vitã victũq habere nolumus: eñ
q etiã ſi diſcipline imponẽde neceſſitas cõ
gat: ſiue ne alijs noceat/ſiue vt fiat ipe cor/
rectior/aſperitate ſalubri pſequamur: ⁊ ho
minẽ bonũ tanq malũ affligamus/ quem
neſcientes amamus. Hoc fit ſi quis verbi
gratia cũ ſit pudicus: a nobis credit impu/
dicus: Sine dubio eñ ſi pudicum diligo:

hoc eſt ipſe quod diligo: Ergo etiã ipſum
diligo et neſcio. Et ſi impudicum odi: nõ ꝙ
ipſuȝ odi: q: nõ eſt quod odi: Et tamẽ dile
cto meo cũ quo ſimul in charitate pudici/
tię habitat anima mea/facio ignarus iniu/
riam: nõ errans in diſcretione virtutũ at/
ꝗ vitiorũ/ſed in cordiũ tenebris humano/
rũ. Proinde ſicut fieri poteſt vt homo bo/
nus hominẽ bonũ oderit: neſciens vel po/
tius diligat neſciẽs: ipſum eñ diligit cum
bonũ diligit: quia id quod ẽ ille/hoc iſte di/
ligit: oderit autẽ neſciens nõ ipſum/ſed qͦ
putat eſſe ipſum: Ita fieri poteſt vt etiam
homo iniuſtus oderit hominẽ iuſtũ: et dũ
ęſtimat ſe ſui ſimilẽ iniuſtũ diligere/ neſci/
ens diligat iuſtũ: Et tamen dum eũ credit
iniuſtũ: diligit nõ ipſum/ ſed qͦ putat eſſe
ipſum. Quemadmodũ autẽ hominẽ/ ſic et
deũ. Deniꝗ ſi interrogarenꝭ iudęi/vtꝝ di/
ligerent deũ: quid ſe aliud ꝙ diligere reſpõ
derent: nec ex animo mentiẽtes/ſed erran/
do potius opinãtes. Quomõ eñ diligerẽt
patrẽ veritatis/qui haberẽt odio veritatẽ?
Nolunt eñ ſua facta damnari: et hoc ha/
bet veritas vt talia facta damnenꝭ. Tan/
tũ igitur oderunt veritatẽ/ quantũ oderũt
ſuas pęnas quas talibus irrogat veritas.
Neſciunt autẽ illam eſſe veritatẽ: quę ta/
les quales ipſi ſunt damnat. Oderũt ergo
quã neſciunt: ⁊ cum illã oderunt: ꝑfecto et
eũ de quo nata eſt/niſi odiſſe nõ poſſunt.
Ac ꝑ hoc quia veritatẽ qua iudicãte dam/
nanꝭ: de patre deo natã neſciunt: vtiꝗ eti
am ipſum et neſciunt et oderũt. O miſeros
homines/qui cũ eſſe volũt mali/nolũt eſſe
veritatem qua damnanꝭ mali. Nolunt eñ
eam eſſe quod eſt: cũ ipſi debeãt nullo mõ
eſſe qͦ ſunt: vt ipſa manente mutẽtur/ ne
ipſa iudicante damnentur.

De eo qͦ dicit: Si opera nõ fe/
ciſſem in eis quę nemo alius fe/
cit: peccatũ non haberent: Nunc
autẽ et viderunt et oderunt ⁊ me
et patrem meum: ſed vt implea/
tur ſermo qui in lege eorum ſcri/
ptus eſt: quia odio habuerũt me
gratis: Tractatus.XCI.

a Jxerat domi
b nus: Qui me odit/et patrem
meũ odit. Vtriꝗ eñ qui odit
veritatẽ: neceſſe eſt oderit et
a quo veritas nata eſt: Vnde iam quantũ
datũ eſt locuti ſumus. Deinde addidit vñ
nobis nunc loquendũ eſt. Si opera nõ
feciſſem in eis quę nemo alius fe
cit/peccatum non haberent. Pec/
catũ illud ſcilicet magnũ de quo ſuperius
ait: Si nõ veniſſem/⁊ locutus eis fuiſſem/
peccatũ non haberẽt: hoc eſt peccatũ/ꝙ in
eum loquentẽ ⁊ operantẽ non crediderũt:
neꝗ eñ nullum habebant peccatũ/ ante/
ꝙ loqueretur eis et operaretur in eis. Sed
hoc peccatũ q̃ in eũ non crediderunt / ideo
ſic cõmemoraꝭ: quia ipſo peccato tenẽtur
et cętera. Hoc eñ ſi non haberẽt/ et in eum
crederent: dimitterenꝭ et cętera. Sed quid
eſt hoc ꝙ cum dixiſſet: Si opera nõ fecil/
ſem in eis: mox addidit: quę nemo ali/
us fecit? Nulla quippe in operibus chri
ſti videnꝭ eſſe maiora ꝙ ſuſcitatio mortu/
orũ: quod ſcimus etiã antiquos feciſſe ꝓ/
phetas. Fecit hoc etiã helias: fecit heliſę/ 3. Reg.17.d.
us: et cũ in hac carne viueret: ⁊ cum in ſuo 4. Reg.4.f.
monumento ſepultus iaceret: Nam quidã 4. Reg.13.d.
portantes mortuũ: cum irruentibus hoſti/
bus eo refugiſſent/ eũꝗ poſuiſſent: conti/
nuo reſurrexit. Fecit tamẽ aliqua chriſtus/
quę nemo alius fecit/ ꝙ quinꝗ milia ho/ Math.14.
minũ de quinꝗ/⁊ quattuor milia de ſeptẽ Math.15.
panibus pauit: ꝙ ſuꝑ aquas ambulauit: Math.14.
et petro vt hoc faceret ꝓſtitit: ꝙ aquã mu/ Joh.2.
tauit in vinũ: ꝙ aperuit oculos cęci nati: et Joh.9.
alia multa/ quę cõmemorare longũ ẽ. Sed
reſpondeꝭ nobis ⁊ alios feciſſe quę ipſe nõ
fecit: et/quę nemo alius fecit. Quis eñ ni/
ſi moyſes ęgyptios plagis tot tantiſꝗ ꝑ/ Exo.7.et ca. ſequenti.
cuſſit: diuiſo mari populum duxit: manna Exo.14.
de cęlo eſuriẽtibus impetrauit: aquam de Exo.16.
petra ſitiẽtibus fudit? Quis niſi ieſus na/ Exo.17.
ue populo tranſituro iordanis fluenta di/ Joſue.4.
uiſit: et currentẽ ſolẽ emiſſa ad deũ oratio/ Joſue.10.
ne frenauit et fixit? Quis ꝓter ſanſon pro/ Judic.15.
pter ſuã ſitim maxilla mortui aſini exundã
te ſatiatus ẽ? Quis ꝓter heliã curru igneo 4. Reg.2.
in alta ſubuectus ẽ? Quis pręter heliſęũ/ 4. Reg.13.
quod pauloante cõmemoraui: ſepulto ſuo
cadauere/ cadauer alterius reddidit vitę?
Quis ꝓter danielem inter ora incluſorũ ſe/ Daniel.6.
cum leonũ eſurientiũ vixit innocuꝰ? Quis
pręter tres viros/ananiã/azariã/miſaelem Daniel.3.
in flãmis ardentibus et nõ vrentibus de/
ambulauit illęſus? Prętereo cętera/ quo/
niã hęc ſatis eſſe arbitror/quibus demon/

ſtretur et alios ſanctos quędā opera mirā/
da feciſſe/quę nemo alius fecit. Sed qui tā
multa vitia et malas valitudines vexati/
oneſq; mortaliū tāta poteſtate ſanaret:nul
lus om̄ino legiť antiquorū. Ut em̄ tacea/
mus quos iubēdo ſtatī occurrebāt/ſaluos
ſingulos fecit:marcus euāgeliſta quodam
Marci.1.d. loco ait: Veſpere autē facto cum occidiſſet
ſol/ afferebant ad eū omnes male baben/
tes/et dęmonia babētes: et erat omnis ci/
uitas ad ianuā congregata:et curauit mul
tos qui vexabanť varijs languoribꝰ:et dę/
monia mīta eijciebat. Id aūt cū cōmemo/
raſſet mattheus:etiā teſtimoniū ꝓpheticū
Matth.8.c. addidit dicēs: Ut adimpleretur quod dictū
Eſaie.53.b. eſt per eſaiā ꝓphetā dicentē: Ipſe infirmi/
tates noſtras accępit/ et ęgritudines por/
Marci.6.g. tauit. Itē alio loco dicit marcus: Et quo/
cunq; loco introibat in vicos/vel in villas/
aut in ciuitates:in platęis ponebant infir/
mos:et deprecabanť eū vt vel fimbriā ve/
ſtimenti eius tangerēt: ⁊ quotquot tange/
B bant eū/ſalui fiebāt. Hęc nemo alius fecit
in eis. Sic em̄ intelligendū eſt quod ait/in
eis:non inter eos vel corā eis:ſed ꝓrſus in
eis q2 ſanauit eos. Hęc quippe intelligi vo/
luit quę nō ſolū facerent admirationē: ve/
rumetiā manifeſtā conferrent ſalutem:pro
quibus beneficijs vtiq; amorē/non odium
retribuere debuerunt. Omnia quidē cęte/
Luc.1.et.2. rorū miracula ſuperat/ꝙ eſt natus ex virgi
ne/matriſq; integritatē ſolꝰ potuit nec con/
ceptus violare nec natus. Sed hoc nec co/
ram eis factū eſt/nec in eis. Ad cognoſcen
dam quippe huius miraculi veritatē: non
cōmuni cū eis aſpectu/ ſed diſcreto ab eis
diſcipulatu apoſtoli ꝑuenerūt. Iam vero
illud quod die tertia in carne in qua occi/
ſus fuerat/ de ſepulchro ſe reddidit viuū: ⁊
nunꝙ deinde moriturus cū illa aſcendit in
cęlū:ſuperat etiā cuncta quę fecit. Sed ne/
q; hoc factū eſt in iudęis/ neq; coram eis.
Et nondū hoc fecerat quādo dicebat: Si
opera nō feciſſem in eis quę nemo alius fe
cit: Nimirū ergo ſunt illa/ quę in eorū va/
litudinibus tanta miracula ſalutis oſten/
dit/ quanta in illis antea nemo donauit.
Hęc em̄ viderunt:et hoc eis exprobrās ad/
iungit et ait: Nunc autē et viderunt
et oderunt et me et patrem meū.
Sed vt impleatur ſermo qui i le/
Ps.34. ge eorum ſcriptus eſt: quia odio
habuerunt me gratis. Eorū legē di/
cit:non ab ipſis inuentā/ſed ipſis datam.
Sicut dicimꝰ: Panē noſtrū quotidianū: Matth.6.b.
quem tamen a deo petimus/ addendo:da
nobis. Gratis autē odit/qui nullū ex odio
cōmodum quęrit/vel incōmodū fugit. Sic
oderunt dominū impij: ſic diligunt iuſti.
Hoc eſt gratis: vt alia ꝓter illū non expe/
ctent bona: quoniā ipſe erit in omnibus
omnia. Quiſquis vero altiꝰ attēderit chri/
ſtum dicentē: Si opera non feciſſem in eis
quę nemo alius fecit: ſed hęc ⁊ ſi pater aut
ſpiritusſanctus fecit/nemo alius fecit: quia
totius trinitatis vna ſubſtātia eſt: inueni/
et ipſum feciſſe/ ſi quando quiſpiā dei ho/
mo tale aliquid fecit. Poteſt quippe in ſe/
ipſo cuncta ꝑ ipſum: nemo autē poteſt ali/
quid ſine ipſo. Chriſtus nāq; cum patre et
ſpiritusancto nō ſunt tres dij/ſed vnus de/
us:de quo ſcriptū eſt: Benedictus dn̄s de/ Ps.71.
us iſrael/qui facit mirabilia ſolus. Nemo
ergo alius fecit quęcūq; opera in eis fecit:
quoniā quiſquis alius homo aliquid eorū
fecit:ipſo faciente fecit. Hęc autē ipſe/nō il
lis facientibus fecit.

De eo quod dicit: Cum autem venerit paracletus quem ego mittam vobis a patre ſpiritū veritatis qui a patre procedit: ille teſtimoniū ꝑhibebit de me: et vos teſtimoniū ꝑhibebitis:q2 ab initio mecū eſtis: pro dnica. 6.a post. pasc.

Tractatus.XCII.

A Dominꝰ ieſus in ſermone quē locutus eſt diſcipulis ſuis poſt cęnā ꝓximꝰ paſſioni: tanꝙ iturus et relicturus eos ꝑſentia corꝑali: cū omnibus autē ſuis vſq; in conſummationē ſęculi futurus ꝑſentia ſpiritali: exhortatus eſt eos ad ꝑferēdas ꝑſecutiōes impiorum quos mūdi nomine nūcupauit. Ex quo tñ mundo etiā ipſos diſcipulos ſe elegiſſe dixit: vt ſcirent ſe dei gr̄a eſſe qđ ſunt: ſuis autē vitijs fuiſſe qđ fuerūt. Deinde ꝑſecutores et ſuos et ipſorū iudęos euidēter expreſſit: vt om̄ino appareret etiā ipſos mūdi damnabili appellatione concluſos/qui perſequūtur ſanctos. Cūq; de illis diceret ꝙ ignorarent eum a quo miſſus eſt: ⁊ tamē odiſſent et filiū et patrē: hoc eſt/ ⁊ eū qui miſſus eſt et eū a quo miſſus eſt: de quibus om̄ibus

in alijs ſermonibus iã diſſeruimus: ad hoc
ꝑuenit vbi ait: Ut adimpleaẜ ſermo qui in
lege eorũ ſcriptus eſt: quia odio habuerũt
me gratis. Deinde tanq̄ conſequẽter ad/
iunxit / vñ mõ diſputare ſuſcepimus. **Cũ
autem venerit paracletus quem
ego mittã vobis a patre ſpiritum
veritatis qui a patre ꝓcedit: ille te/
ſtimoniũ ꝑhibebit de me: et vos
teſtimoniũ ꝑhibebitis: q2 ab ini/
tio mecũ eſtis.** Quid hoc ꝑtinet ad il/
lud qđ dixerat: Nũc autẽ ⁊ viderũt et ode/
runt et me ⁊ patrẽ meũ: Sed vt impleatur
ſermo qui in lege eoꝝ ſcriptus eſt: q2 odio
habuerũt me gratis. An q2 paracletus qñ
venit ſpũs veritatis: eos qui viderunt et
oderunt / teſtimonio manifeſtiore cõuicit?
Jmmo vero etiã aliquos ex illis qui vide/
Gal.5.b. runt ⁊ adhuc oderãt: ad fidẽ quę ꝑ dilecti/
onẽ operaẜ / ſui manifeſtatiõe ꝯuertit. Hoc
vt ita intelligamus: ita factũ eſſe recolim⁹.
Act.1.et.2. Uenit eñ die pentecoſtes ſpirituſſanct⁹ in
centũ viginti homines cõgregatos: in q̃b⁹
et apl̃i omnes erant: qui illo adimpleti cũ
linguis omniũ gẽtiũ loquerenẜ: plures ex
his q̃ oderãt / tãto miraculo ſtupefacti qñ/
quidẽ viderunt loquẽte petro tã magnum
atq̧ diuinũ teſtimoniũ ꝑhiberi de chriſto:
vt ille q̃ occiſus ab eis inter mortuos depu
tabaẜ: reſurrexiſſe ⁊ viuere ꝓbareẜ: cõpun/
cti corde conuerſi ſunt: ⁊ tanti ſanguinis tã
impie atq̧ immaniter fuſi / indulgentiã ꝑ/
ceperunt: ipſo redẽpti ſanguine quẽ fude/
runt. Chriſti eñ ſanguis ſic in remiſſionẽ
peccatoꝝ oim fuſus ẽ: vt ipſum etiã pecca/
tũ poſſet delere quo fuſus eſt. Hoc ergo in/
tuẽs dñs dicebat: Odio me habuerũt gra
tis. Cũ autẽ venerit paraclet⁹: ille teſtimo/
niũ ꝑhibebit de me: Tanq̄ diceret: Odio
me habuerunt: et occiderunt videntes: ſed
tale de me paraclet⁹ teſtimoniũ ꝑhibebit:
B vt eos faciat in me credere nõ vidẽtes. **Et
vos inquit teſtimoniũ ꝑhibebitis:
q2 ab initio mecũ eſtis.** Perhibebit
ſpirituſſanct⁹ / ꝑhibebitis ⁊ vos. Quia eñ
ab initio mecum eſtis: poteſtis ꝑdicare qđ
noſtis: qđ vt mõ non faciatis / illius ſpiri/
tus plenitudo nondũ adeſt vobis. Jlle er/
go teſtimoniũ ꝑhibebit de me / et vos te/
ſtimoniũ ꝑhibebitis: Dabit eñ vobis fi/
Roma.5.a. duciã teſtimoniũ ꝑhibẽdi charitas dei dif/
fuſa in cordib⁹ veſtris ꝑ ſpm̃ſanctũ qui da/
biẜ vobis. Quę vtiq̧ petro adhuc defuit / Matth.26.b.
qñ mulieris ancillę interrogatione ꝑterri/
tus: nõ potuit veꝝ teſtimoniũ ꝑhibere: ſed
cõtra ſuã pollicitationẽ timore magno cõ/
pulſus eſt ter negare. Timor autẽ iſte non
eſt in charitate / ſed ꝑfecta charitas foras 1.Joh.4.d.
mittit timorẽ. Deniq̧ añ paſſionẽ dñi ſer/
uilis timor ei⁹ interrogatus ẽ a fęmina ſer/
uitutis: poſt reſurrectionẽ vo dñi liberalis
ei⁹ amor / ab ipſo ꝑncipe libertatis: ⁊ ideo ibi
turbabaẜ / hic trãquillabatur: ibi quẽ dile/
xerat negabat: hic quẽ negauerat dilige/
bat. Sed adhuc etiã tunc amor ipſe infir/
mus fuerat ⁊ anguſtus / donec eũ robora/
ret et dilataret ſpirituſſanct⁹. Qui poſtea
q̄ illi ẽ abundãtia gratię largioris infuſus:
ſic ad perhibendũ de chriſto teſtimonium
quondã eius frigidũ pectus accendit: atq̧
illa prius trepida quę veritatẽ ſuppreſſerãt
ora reſerauit: vt cũ omnes in quos vene/
rat ſpirituſſanctus / linguis omniũ gentiũ
loquerẽtur: iudęoꝝ circumſtãtibus turbis /
ſolus ad teſtimoniũ de chriſto ꝑhibendũ
ꝑ cęteris ꝓmptius emicaret / eiuſq̧ interfe/
ctores de illius reſurrectione cõfunderet.
Si quẽ delectat tã ſuauiter ſanctũ tale ſpe
ctaculum intueri: actus apoſtoloꝝ legat:
ibi beatum petꝝ quem negantẽ doluerat /
ſtupeat pręedicantẽ. Jbi linguam illã vide/
at ad fiduciã a diffidentia / ⁊ ad libertatẽ a
ſeruitute tranſlatã: tot linguas inimicorũ
conuertere ad chriſti confeſſionẽ: quarum
non valendo vnã ferre / verſa fuerat in ne/
gationẽ. Quid plura? Tãtus in illo fulgor
gratię / tanta ſpirituſſancti plenitudo appa
rebat: tanta de ore pręedicãtis precioſiſſi/
mę veritatis pondera ꝓcedebãt: vt ingen/
tis multitudinis aduerſarios interfectores
chriſti iudęos faceret ꝓ illo paratos mori:
a quibus cũ illo formidabat occidi. Hoc fe
cit ſpirituſſanctus tũc miſſus / añ ꝓmiſſus.
Jſta dñs magna atq̧ miranda ſua bñficia
ꝓuidebat qñ dicebat: Et viderũt et oderũt
et me et patrẽ meũ: vt adimpleaẜ ſermo q̃ i
lege eoꝝ ſcriptus ẽ: q2 odio habuerunt me
gratis: Cũ autẽ venerit paraclet⁹ quẽ ego
mittã vobis a patre ſpiritũ vitatis / qui a
patre ꝓcedit: ille teſtimoniũ perhibebit de
me: ⁊ vos teſtimoniũ ꝑhibebitis. Jlle q̃p/
pe teſtimoniũ ꝑhibẽs / et teſtes fortiſſimos
faciẽs: abſtulit chriſti amicis timorẽ: ⁊ ini/
micoꝝ odium conuertit in amorẽ.

De eo quod dicit: Hec locutus ſum vobis vt nõ ſcandalizemini: vſqꝫ ad id quod ait: Sed hec locutus ſũ vobis: vt cũ venerit hora eorũ/ reminiſcamini quia ego dixi vobis: Tractatus.XCIII.

A
IN his que precedunt hoc euangelij capitulum: dñs diſcipulos ſuos ad inimicoꝝ odia pferẽda confirmãs/ſuo qꝫ reparauit exẽplo/ vt eũ imitãdo fierẽt fortiores: addẽs et pmittens eis/ q venturꝰ eſſet ſpirituſſanctꝰ q̃ de illo teſtimoniũ phiberet: et adijciens q ⁊ ipſi fierẽt teſtes eius: hoc vtiqꝫ in eis operãte ſpirituſancto. Sic eñ ait: Ille teſtimoniũ perhibebit de me: et vos teſtimoniũ phibebitis. Vtiqꝫ quia ille phibebit/etiã vos perhibebitis. Ille in cordibus veſtris/vos in vocibus veſtris: Ille inſpirãdo/vos ſonã-
Pſ.18. do/vt poſſit impleri: In omnẽ terrã exiuit ſonus eoꝝ. Parum quippe fuerat eos adhortari exemplo ſuo/niſi impleret ſpirituſancto. Deniqꝫ apoſtolꝰ petrus cum iã ver-
Joh.13.b. ba eius audiſſet vbi dixerat: Non eſt ſeruus maior dño ſuo: ſi me perſecuti ſunt/ et vos perſequenẽ: ⁊ hoc in illo iã videret impleri/in quo patiẽtiã dñi ſui ſi exemplũ ſufficeret debuit imitari/ſuccubuit ⁊ negauit: non vtiqꝫ ferens qđ illũ ferre cernebat. Cũ vo accepit donũ ſpirituſſancti: quẽ negauerat pdicauit: ⁊ quẽ ꝯfiteri timuerat/nõ timuit ꝯfiteri. Prius eñ exemplo q̃dẽ fuerat edoctus: vt qđ fieri ꝯuenerat noſſet: ſꝫ nõdũ fuerat vtute fultus/ vt qđ nouerat faceret: inſtructus erat vt ſtaret: ſed nõ erat firmatꝰ ne caderet. Quod poſteaqꝫ p ſpiritũſanctũ factũ eſt: annũciauit vſqꝫ ad mortẽ/ quem negauerat timens mortẽ. Ideo dñs in hoc conſequẽti capitulo/de quo nũc no-
Ca.16. bis loquendũ eſt: Hec inquit locutus ſum vobis/ vt non ſcandalizemi-
Pſ.118. ni. Canitur quippe in pſalmo: Pax multa diligentibus legem tuã dñe: ⁊ nõ eſt illis ſcandalũ. Merito itaqꝫ pmiſſo ſpirituſancto/quo in eis operãte fierẽt teſtes eiꝰ/ ſubiunxit: Hec locutus ſum vobis/ vt nõ
Roma.5.a. ſcandalizemini. Cum eñ charitas dei diffunditur in cordibus noſtris p ſpiritũſanctũ qui datus eſt nobis: fit pax multa diligentibus legẽ dei: vt nõ ſit illis ſcandalũ.

Deinde que paſſuri eſſent/iam exprimens ait: Extra ſynagogas facient vos. Ar.t Abſqꝫ vel ſynagogis
Quid autẽ mali erat apoſtolis expelli de ſynagogis iudaicis: quaſi nõ inde fuerant ſe ſeparaturi/etiã ſi eos nullus expelleret? Sed nimirũ hoc voluit denũciare: q iudei chriſtũ non fuerant recepturi/a quo iſti nõ fuerant receſſuri: Et ideo futurũ erat vt foras mitterẽtur cũ illo ab eis qui eſſe nollẽt in illo/hi qui eſſe non poſſent ſine illo: Nã profecto quia nõ erat vllus alius populus dei qꝫ illud ſemen abrae: ſi agnoſcerent et reciperent chriſtũ: tanqꝫ rami naturales in Roma.11.c.
oliua permanerẽt: nec alie fierent eccleſie chriſti/ alie ſynagoge iudeorũ: eedẽ quippe eſſent/ſi in eodẽ eſſe voluiſſent: Quod quia noluerunt: quid reſtabat niſi vt remanentes extra chriſtũ: extra ſynagogas facerẽt eos qui nõ relinquerẽt chriſtũ? Accepto quippe ſpirituſancto/teſtes eius effecti: nõ vtiqꝫ vt tales eſſent de quibꝰ dicitur: Multi principes iudeorũ crediderunt Joh.12.f.
in eum: ſed ppter metũ iudeorũ ne repellerentur de ſynagogis/nõ audebant confiteri eũ: Dilexerunt eñ gloriam hominũ magis qꝫ dei. Crediderunt ergo in eũ: ſed non ſic quomodo eos volebat credere qui dicebat: Quomõ poteſtis credere gloriã ab in- Joh.5.g.
uicem expectãtes: et gloriã que a ſolo deo eſt nõ querẽtes? Diſcipulis ergo ſic in eum credentibus vt impleti ſpirituſancto/hoc ẽ dono gratie dei: nõ ſint de numero eorum qui ignorantes dei iuſticiã/ et ſuã volẽtes Roma.10.a.
cõſtituere: iuſticie dei nõ ſunt ſubiecti: nec de illorum de quibus dictũ eſt: Dilexerũt gloriã hominũ magis qꝫ dei: illa congruit pphetia que ĩ ipſis inuenit impleta: Do- Pſ.88.
mine in lumine vultus tui ambulabũt: et in nomine tuo exultabũt tota die: ⁊ in tua iuſticia exaltabunẽ: quoniã gloria virtutis eoꝝ tu es. Merito eis dicit: Extra ſynagogas faciẽt vos: illi ſcilicet qui zelum dei ha- Roma.10.a.
bent/ſed nõ ſm ſcientiã. Propter qđ ignorantes dei iuſticiã/⁊ ſuã volentes cõſtituere/eos expellunt qui nõ in ſua ſed in dei iuſticia exaltabunẽ: nec expulſi ab omibꝰ erubeſcũt: qm̃ gloria vtutis eoꝝ ipſe ẽ. Deniqꝫ cum hoc eis dixiſſet/adiecit: Sed venit hora/ vt omis q̃ interficit vos/ arbitreẽ obſequiũ ſe pſtare deo: et hec facient vobis: quia nõ cognouerunt patrẽ neqꝫ me. Hoc eſt: B

non cognouerunt deū nec eius filium: cui
ſe in vobis occidendis pręſtare arbitrātur
obſequiū. Quę verba dñs ita ſubiunxit:
tanq̄ ex hoc conſolaret ſuos/ qui de ſyna/
gogis iudaicis expellerētur. Pręnuncians
eñi quę mala eſſent ꝓ eius teſtimonio per-
peſſuri: extra ſynagogas inquit faciēt vos:
nec ait: Et venit hora vt omnis qui inter/
ficit vos / arbitretur obſequiuȝ ſe pręſtare
deo. Quid ergo ait? Sed venit hora: quē/
admodū diceret: ſi aliquid boni poſt iſta
Al. † ꝓdiceret mala† prędicaret. Quid ſibi ergo vult: ex/
tra ſynagogas facient vos? Sed venit ho/
ra: tanq̄ hoc dicturus fuiſſet: Separabunt
quidē illi vos/ ſed ego vos colligā. Aut ſe/
parabunt quidē illi vos: ſed venit hora lę/
ticię veſtrę. Quid ergo ibi facit hoc verbū
quod ait: Sed venit hora: quaſi conſolati/
onē eis ꝓmitteret poſt tribulationē: cum
magis dicere debuiſſe videatur indicatiuo
modo: et venit hora? Sed nō ait: et venit/
cum tribulationē ſuper tribulationē/ non
conſolationē poſt tribulationē venturam
illis eſſe prędiceret. An forte ſic eos illa de
ſynagogis ſeparatio fuerat turbatura: vt mo/
ri mallent/ q̄ in hac vita ſine iudęorū con/
gregationibus imorari? Abſit vt ſic tur/
barentur: qui dei nō hominū gloriā requi/
rebant. Quid ergo eſt: extra ſynagogas fa/
cient vos: ſed venit hora/ cū potius dicere
debuiſſe videat: Et venit hora/ vt omnis
qui interficit vos / arbitret obſequiū ſe ꝓ/
ſtare deo? Nec eñi ſaltem dictū eſt: ſed ve/
nit hora vt interficiant vos: quaſi vt eis
mors ꝓ conſolatione illius ſeparationis ac/
cideret. Sed venit hora inquit: vt omnis
qui interficit vos: arbitret obſequiū ſe ꝓ/
ſtare deo. Prorſus nō mihi videtur aliud
ſignificare voluiſſe/ niſi vt intelligerent at/
q̄ gauderent tā multos ſe chriſto acquiſi/
turos/ cum de iudęorū congregationibus
pellerētur: vt eos quidē nō ſufficerent pel/
lere/ ſed non ſinerent viuere: ne omnes ad
nomen chriſti ſua prędicatione conuerte/
rent: et ab obſeruatione iudaiſmi/ tanq̄ di/
C uinę veritatis auerterent. Hoc eñi de iu/
dęis dictū debemus accipere/ de quib9 di/
xerat: Extra ſynagogas facient vos. Nam
teſtes: id eſt/ martyres chriſti/ etiā ſi occiſi
ſunt a gentilibus: non tamen illi arbitrati
ſunt deo/ ſed dijs ſuis falſis obſequiū ſe ꝓ/
ſtare cū hęc facerent. Iudęorū autē omnis

qui occidit prędicatores chriſti/ deo ſe pu/
tauit pręſtare obſequiū: credens q̄ deſere/
rent deum iſrael/ quicunq̄ conuerterentur
ad chriſtum: vt enim et ipſum chriſtum oc/
ciderent/ iſta ratione cōmoti ſunt: Nā co/
rum de hac re etiā verba conſcripta ſunt:
Uideris quia totus mūdus poſt eū abijt: Joh.11.f.
Si dimiſerimus eū viuere: venient roma/
ni/ et tollant nobis et locū et gentē. Et qđ
caiphas dixit: Expedit vt vnus homo mo
riatur ꝓ populo: et nō tota gēs pereat. Et
i hoc ergo ſermone ſuo diſcipulos ſuos ere
xit exemplo/ quibus dixerat: Si me perſe/
cuti ſunt/ et vos perſequētur: vt quemad/
modū illum occidendo/ deo ſe ꝓſtitiſſe ob/
ſequiū putauerunt / ſic etiā illos. Iſte ita/
q̄ ſenſus eſt in his verbis: Extra ſynago/
gas facient vos: Sed nolite ſolitudinē for
midare. Separati quippe a congregatio/
ne eorū: tā multos in nomine meo congre
gabitis/ vt illi metuentes ne templū quod
erat apud eos/ et oīa legis veteris ſacra/
menta deſerātur/ interficiēt vos: ſic fundē/
tes ſanguinē veſtrū/ vt deo ſe pręſtare ar/
bitrentur obſequiū. Ecce eſt illud quod de
his dixit apoſtolus: Zelū dei habent/ ſed Roma.10.a.
non ſm ſcientiā: obſequiuȝ ſe putant prę/
ſtare deo/ interficiendo famulos dei. O er/
ror horrendus: ita ne vt placeas deo: per/
cutis placentē deo: et templuȝ dei viuū te
feriente proſternit/ ne dei templū lapide/
um deſeratur? O execrabilis cęcitas: Sed Roma.11.c.
ex parte in iſrael facta eſt/ vt plenitudo gē
tium intraret: ex parte inquā facta eſt/ non
ex toto. Non eñi omnes/ ſed aliqui ex ra/
mis fracti ſunt/ vt inſereret oleaſter: Nam Act.2.
ſpirituſancto implente diſcipulos chriſti
cū linguis omniū gentiū loquerētur: cum
per eos diuina miracula frequentarētur:
et diuina eloquia ſpargerent: etiā occiſus
ita dilectus ē chriſtus/ vt eius diſcipuli ex/
pulſi a congregationibus iudęorū: ex ipſis
quoq̄ iudęis ingentem multitudinē con/
gregarent/ et nullam ſolitudinē formida/
rent. Hinc ergo accenſi cęteri reprobi et cę/
ci: zelū dei habentes/ ſed non ſm ſcientiā: Roma.10.a.
et obſequiū ſe pręſtare deo credentes/ oc/
cidebant eos. Sed ꝓ illis occiſus/ collige/
bat eos: q̄ de his futuris anteq̄ occideret
inſtruxerat eos: ne ignaros atq̄ imparatos
animos mala/ inopinata et improuiſa/ q̄uis
cito tranſitura turbarent/ ſed pręcognita et

patienter accepta/ ad bona ſempiterna p/
ducerent. Hanc eñ fuiſſe cauſam vt hec eis
prenūciaret/etiā ipſe demonſtrauit adiun/
gens: Sed hec locutus ſū vobis:
vt cū venerit hora eoꝝ reminiſca
mini quia ego dixi vobis. Hora eo/
rū hora tenebroſa/ hora nocturna. Sed in
Pſ.41. die mādauit dñs miſericordiā ſuā: ⁊ no/
cte declarauit: quando nox iudeorū ſeparū
a ſe diem chriſtianoꝝ/ nulla confuſione fu
ſcauit: et qñ carnem occidere potuit/fidem
tenebrare non potuit.

De eo qꝺ dicit: Hec aūt vobis
ab initio nō dixi: qꝛ vobiſcū erā:
vſqꝫ ad id qꝺ ait: De iudicio aūt:
quia princeps huius mūdi iudi/
catus eſt: Tractatus.XCIIII.

A Vm dominꝰ
C ieſus pdixiſſet diſcipulis ſuis
pſecutiones q̄s paſſuri fuerāt
poſt eiꝰ abſceſſū: ſubiūxit atqꝫ
ait: Hec autē vobis ab initio non
dixi/ quia vobiſcum eram: Nunc
autē vado ad eum qui me miſit.
Ubi primū videndū eſt: vtrū eis futuras
Matth.10. non pdixerit ante paſſiones. Sed alij tres
Marci.13. euangeliſte ſatis eū predixiſſe iſta demon/
Luc.21. ſtrant/anteqꝫ ventū eſſet ad cenā: qua per/
acta ſm iohannē/ iſta locutus eſt vbi ait:
Hec autē vobis ab initio nō dixi: quia vo/
biſcum erā: An forte hinc iſta ſoluitur que/
ſtio: quia et illi eū narrant paſſioni proximū
fuiſſe cum hec diceret: Nō ergo ab initio
quādo cū illis erat: qꝛ iam diſceſſurus/iam
qꝫ ad patrē perrecturus hec dixit: Et ideo
etiā ſm illos euangeliſtas verū eſt qꝺ hic
dictū eſt: Hec autē vobis ab initio nō di/
xi: Sed quid agimus de fide euangelij ſm
mattheū/ qui hec eis a dño non ſolū cum
iā paſcha eſſet cū diſcipulis cenaturus im/
minente paſſione/ verū ⁊ ab initio denun/
ciata eſſe cōmemorat: vbi primū nomina/
tim duodecim exprimunt̄ apl̄i: et ad opera
diuina mittunt̄: Quid ſibi ergo vult quod
hic ait: Hec autē vobis ab initio non dixi/
quia vobiſcum erā: niſi quia ea que hic di/
cit de ſpirituſancto/ qꝫ ſit vēturus ad eos ⁊
teſtimoniū perhibiturus/ quādo mala illa
paſſuri ſunt. Hec ab initio eis nō dixit: qꝛ
cū ipſis erat. Conſolator ergo ille vel ad/
uocatus: vtrūqꝫ eñ interpretat̄/ qꝺ eſt gre

ce paracletus: chriſto abſcedēte fuerat ne/
ceſſarius: et ideo de illo nō dixerat ab ini/
tio quando cū illis erat: quia eius pſentia
conſolabantur. Abſceſſurus autē oporte/
bat vt diceret illū eſſe venturū/ per quē fu/
turū erat/ vt charitate diffuſa in cordibus Rome.5.a.
ſuis verbū dei cū fiducia predicarēt: et illo
intrinſecus apud eos teſtimoniū perhibē/
te de chriſto: ipſi quoqꝫ teſtimoniū perhi/
berent: neqꝫ ſcandalizarētur cū inimici iu/
dei abſqꝫ ſynagogis facerēt eos/ ⁊ interfice/
rent: arbitrātes obſequium ſe pſtare deo:
quoniā charitas oīa tolerat/ que diffun/
denda erat in cordibus eorū p ſpirituſſan/
cti donum. Hinc ergo iſte totus ducit̄ ſen/
ſus: quia facturus eos erat martyres ſuos:
id eſt/teſtes ſuos p ſpiritumſanctū: vt illo
in eis operāte/perſecutionū quecūqꝫ aſpe/
ra tolerarēt: nec frigeſcerēt a charitate pdi
candi/illo diuino igne ſuccēſi. Hec ergo in/
quit locutus ſum vobis: vt cū venerit ho/
ra eoꝝ reminiſcamini quia ego dixi vobis.
Hec ſcilicet locutus ſū vobis: non tm̄ quia
paſſuri eſtis iſta: ſed quia cū venerit para/
cletus: ille teſtimoniū phibebit de me: ne
iſta timendo taceatis: Unī fiet vt etiā vos
teſtimoniū perhibeatis. Hec aūt vobis ab
initio non dixi: quia vobiſcū eram: Et ego
vos conſolabar mea corporali pſentia ex/
hibita humanis ſenſibꝰ veſtris: quā paruu
li capere poteratis. Nūc aūt vado ad B
eū qui me miſit: et nemo inqt ex vo
bis interrogat me quo vadis: Si/
gnificat dñs ieſus ſic ſe iturū vt nullus in/
terrogaret: qꝺ palā fieri viſu corporis cerne/
rēt: Nā ſuperꝰ interrogauerūt eū diſcipuli
q̄ eſſet iturus: ⁊ reſpōderat eis ſe ituꝝ q̄ ipſi Joh.13.d.
tūc venire nō poſſent. Nūc vo ita ſe pmit/
tit iturum: vt nullus eorū quo vadit inter/
roget: Nubes eñ ſuſcepit eū quādo aſcen/ Act.1.b.
dit ab eis: et euntē in celū non verbis que/
ſierūt/ſed oculis deduxerūt. Sꝫ qꝛ hec
locutus ſum vobis inquit: triſticia
implebit cor veſtrū. Uidebāt vtiqꝫ
quid illa ſua verba i eoꝝ cordibus agerēt:
ſpiritalē quippe nondū interius habentes
conſolationē/ quā p ſpiritūſanctū fuerant
habituri: id qꝺ exterius in chriſto videbāt
amittere metuebāt: ⁊ qꝛ ſe amiſſuros eſſe il
lū vera denunciantē dubitare nō poterāt:
contriſtabat̄ humanꝰ affectus: quia carnalis
deſolabat̄ aſpectus. Nouerat autē ille qꝺ

cis potius expediret: qꝛ viſus interioꝛ ipſe
eſt vtiqꝫ melioꝛ: quo eos conſolaturus fue/
rat ſpirituſſanctus: nō cernentiū coꝛpoꝛibꝰ
ingeſturus coꝛpus humanū/ ſed ſeipſū cre/
dentiū pectoꝛibus infuſurus. Deniqꝫ adiū
git: **Sed ego veritatē dico vobis:
expedit vobis vt ego vadam. Si
enī non abiero/ paracletus nō ve/
niet ad vos: Si autē abiero/ mit/
tam eum ad vos.** Tanqꝫ diceret: Expe
dit vobis vt hec foꝛma ſerui auferaꝛ a vo/
bis: caro quidē factū verbū habito in vo/
bis: Sed nolo me carnaliter adhuc diliga/
tis: ꝛ iſto lacte contēti ſemp infātes eſſe cu/
piatꝭ: expedit vobis vt ego vadā: ſi enī nō
abiero/ paracletus non veniet ad vos. Si
alimēta tenera quibus vos alui nō ſubtra
xero: ſolidū cibū non eſurietis: Si carni car
naliter heſeritis: capaces ſpiritus non eri/
C tis. Nā quid eſt: ſi nō abiero/ paracletꝰ non
veniet ad vos: ſi autē abiero/ mittam eum
ad vos? Nunquid hic poſitus/ eū non po/
terat mittere? Quis hoc dixerit? Neqꝫ enī
vbi ille erat iſte inde receſſerat: et ſic vene/
rat a patre/ vt nō maneret in patre? Poſtre
mo quomodo eū etiā hic conſtitutus non
Math.3.d. poterat mittere: quē ſcimus ſuper eum ba
ptiȥatū veniſſe atqꝫ mānſiſſe: immo vero ā
quo ſcimus eū nunqꝫ ſepabilē fuiſſe. Quid
eſt ergo: ſi nō abiero/ paracletus nō veniet
ad vos/ niſi non poteſtis capere ſpiritū/ qꝫ/
diu ſm carnē pſiſtitis noſſe chꝛiſtū? Vñ ille
2.Coꝛ.5.d. inquit/ qui iā ceperat ſpiritū: Et ſi nouera/
mus inquit ſm carnē chꝛiſtū/ ſed nunc iam
nō nouimus. Etiā ipſam quippe carnem
chꝛiſti non ſm carnē nouit: qui verbū car/
nem factū ſpiritaliter nouit. Hoc nimirꝫ ſi/
gnificare voluit magiſter bonus dicendo:
Si enī nō abiero/ paraclētus nō veniet ad
vos: ſi autē abiero/ mittā eū ad vos. Chꝛi/
ſto autē diſcedēte coꝛpoꝛaliter: nō ſolū ſpi/
rituſſanctus/ ſed ꝛ pater et filius illis affuit
ſpiritaliter: Nā ſi ab eis ſic abſceſſit chꝛiſtꝰ:
vt p illo non cū illo in eis eſſet ſpirituſſan/
Math.28.d. ctus: vbi eſt eius pmiſſio dicētis: Ecce ego
vobiſcū ſum vſqꝫ ad conſummationē ſecu
Joh.14.c. li: et veniemus ad eū ego et pater: et man/
ſionē apud eū faciemus: cum et ſpiritum
ſanctū ita ſe pmiſerit eſſe miſſurū: vt cum
eis eſſet in eternū: Ac p hoc cum ex carna/
libus vel animalibus eſſent ſpiritales fu/
turi: pfecto et patrē et filiū et ſpiritumſan/
ctū capacius fuerant habituri. In nullo er
go credēdus eſt eſſe pater ſine filio ꝛ ſpūſā/
cto/ aut ſine patre ꝛ filio ſpūſſanctꝰ: aut pa
ter ꝛ ſpūſſanctus ſine filio: ſꝫ vbi coꝝ qui/
libet vnus/ ibi trinitas deus vnus. Opoꝛ/
tebat autē ita inſinuari trinitatē: vt qꝫuis
nulla eſſet diuerſitas ſubſtantiaꝝ: ſingilla/
tim tñ cōmendareꝛ diſtinctio pſonaꝝ: vbi
eis qui recte intelligūt/ nunqꝫ videri poteſt
ſepatio naturarū. Qđ autē ſequiꝛ: **Et cū
venerit ille: arguet mundū de pec/
cato/ ꝛ de iuſticia/ ꝛ de iudicio. De
peccato quidē: qꝛ non crediderūt
in me. De iuſticia vo: qꝛ ad patrē
vado: et iam nō videbitis me. De
iudicio autē: quia pꝛinceps huiꝰ
mūdi iudicatus ē.** Tanqꝫ ſolū ſit pec/
catū non credere in chꝛiſtū: ꝛ tanqꝫ ipſa ſit
iuſticia nō videre chꝛiſtum: et tanqꝫ ipſum
ſit iudiciū/ qꝫ pꝛinceps huiꝰ mundi/ hoc ē di/
abolus/ iudicatus eſt: valde latebꝛoſum ē:
nec iſto ſermone coartandū: ne fiat obſcu/
rus bꝛeuitate: ſed alio potius quantū dñs
adiuuerit explicandū.

De eadē lectiōe: Tractatus. XCV

Promittēs do A
minus miſſurū ſe ſpiritūſan/
ctū: **cū venerit inquit: ille
arguet mūdū de pecca/
to/ ꝛ de iuſticia/ ꝛ de iudicio.** Quid
eſt hoc? Nūquid nā dñs chꝛiſtus nō arguit
mundū de peccato/ cū ait: Si nō veniſſe/ et Joh.15.d.
locutus eis fuiſſem: peccatū nō haberent:
Nunc autē excuſationē nō habēt de pecca/
to ſuo? Sed ne qs foꝛte dicat h ad iudeos
ppꝛie ptinere/ nō ad mundū: Nōne alio lo
co inquit: Si de mūdo eſſetis: mundus qđ Joh.15.c.
ſuū erat diligeret? Nūquid nō arguit đ iu/
ſticia vbi ait: Pater iuſte mūdꝰ te nō ꝯgno Joh.17.d.
uit? Nūquid nō arguit đ iudicio/ vbi ſe ait
ſiniſtris eſſe dicturꝫ: Ite in ignē eternū/ qui Math.25.d.
paratus ē diabolo ꝛ angelis eiꝰ? Et multa
alia reperiunꝛ in ſancto euāgelio: vbi đ his
chꝛiſtus arguit mundū. Quid eſt ergo qđ
tanqꝫ ppꝛie tribuit hoc ſpirituiſctō? An foꝛ
te qꝛ chꝛiſtus in iudeoꝛum gente tm̄ locu/
tus eſt/ mundū non videtur arguiſſe: vt ille
intelligatur argui q audit arguentē? Spi/
ritus autē ſanctꝰ in diſcipulis eiꝰ toto oꝛbe
diffuſis: non vnā gentē intelligiꝛ arguiſſe
ſed mundū. Nam hoc illis ait aſceſurus in

Act.1.a. cęlũ. Non eſt veſtrũ noſſe tempora vel mo
menta / quę pater poſuit in ſua poteſtate:
ſed accipietis virtutẽ ſpiritusſancti ſupue-
nientis in vos: et eritis mihi teſtes in hie-
ruſalẽ/ et in tota iudęa/ ⁊ in ſamaria/ et vſq
ad fines terrę: Hoc ẽ arguere mundũ. Sed
quis audeat dicere ꝙ per diſcipulos chriſti
arguet mundũ ſpiritusſanctus: ⁊ nõ argu-
2.Cor.13.a. at ipſe chriſtus: cũ clamet apoſtolus: An
vultis experimẽtũ accipere eius qui in me
loquiꝛ chriſtus? Quos itaq arguit ſpiri-
tusſanctus/ arguit vtiq ⁊ chriſt⁹. Sed quã-
Roma.5.a. tum mihi videꝛ/ quia ꝑ ſpiritumſanctũ dif-
fundenda erat charitas in cordibus eorũ/
1.Joh.4.d. quę foras mittit timorẽ: quo impediri poſ-
ſent/ ne arguere mundũ qui perſecutionib⁹
fremebat auderẽt: ꝓpterea dixit: Ille ar-
guet mundũ: tanq diceret: ille diffundet i
cordibus veſtris charitatẽ. Sic em̃ timore
depulſo/ arguẽdi habebitis libertatẽ. Sę-
pe autẽ diximus inſepabilia opera eſſe tri-
nitatis: ſed ſingillatim cõmendandas fu-
iſſe ꝑſonas: vt nõ ſolum ſine ſepatione/ ve-
rumetiã ſine confuſione et vnitas intelli-
B gatur et trinitas. Exponit deinde quid di-
xerit de peccato/ et de iuſticia / et de iudi-
cio. De peccato quidez inquit: quia
non crediderunt in me. Hoc em̃ pec-
catũ quaſi ſolũ ſit ꝓ cęteris poſuit: qꝛ hoc
manente cętera detinẽtur: et hoc diſcedẽtę
cętera remittũtur. De iuſticia vero in-
quit: quia ad patrem vado: et iam
non videbitis me. Hic primo viden-
dũ ẽ/ ſi recte quiſq arguiꝛ de peccato/ quo-
modo recte arguaꝛ et de iuſticia. Nũquid
ſi arguẽdus eſt peccator ꝓpterea quia pec-
cator eſt: arguendũ putauit quiſq et iuſtũ/
ꝓpterea quia iuſtus ẽ? Abſit. Nã et ſi ali-
quando iuſtus arguiꝛ: ideo recte arguitur:
Eccl.7.c. quia ſcriptũ eſt: Nõ eſt iuſtus in terra/ qui
faciat bonũ et nõ peccet. Quocirca etiam
cũ iuſtus arguitur de peccato: arguiꝛ non
de iuſticia: quoniã et in illo quod legimus
Ibidem diuinitus dictũ: Noli effici iuſtus multũ:
nõ eſt notata iuſticia ſapientis/ ſed ſuper-
bia pręſumẽtis. Qui ergo fit multũ iuſt⁹:
ipſo nimio fit iniuſtus. Multum em̃ ſe fa-
cit iuſtũ / qui dicit ſe nõ habere peccatum:
aut qui ſe putat nõ gratia dei/ ſed ſua vo-
luntate ſufficiente effici iuſtũ: nec recte vi-
uendo iuſtus eſt/ ſed potius inflatus putã-
do ſe eſſe quod nõ eſt. Quo pacto igiꝛ mũ-
dus arguẽdus eſt de iuſticia/ niſi de iuſticia
credentiũ? Arguitur itaq de peccato: quia
in chriſtũ non credit: et arguitur de iuſticia
eorũ qui credunt. Ipſa quippe fideliũ cõ-
paratio/ infideliũ ẽ vituperatio. Hoc ⁊ ipſa
expoſitio ſatis indicat. Volens em̃ aperi-
re quid dixerit: De iuſticia vero inquit: qꝛ
ad patrẽ vado: et iam non videbitis me.
Non ait: et iã non videbũt me/ de quibus
dixerat: quia nõ credunt in me/ ſed pecca-
tũ quid vocaret exponẽs de illis locutus
eſt dicẽs: quia nõ credunt in me. Exponẽs
autem quã dixerit iuſticiam/ de qua dixit
mũdus arguitur: ad ipſos quibus loque-
batur/ ſe conuertit atq ait: Quia ad patrẽ
vado: et iã nõ videbitis me. Quapropter
mundus de peccato quidẽ ſuo/ de iuſticia
vero arguiꝛ aliena/ ſicut arguũtur de lumi
ne tenebrę. Omĩa em̃ quę arguunꝛ ait apo Eph.5.c.
ſtolus/ a lumine manifeſtãtur. Quantum C
em̃ malũ ſit eorum qui nõ credunt: non ſo-
lum per ſeipſũ/ verumetiã ex bono poteſt
eorũ apparere qui credunt. Et quoniã iſta
vox infideliũ eſſe conſueuit: quomodo cre-
dimus quod nõ videmus? Ideo credenti-
um iuſticiã ſic oportuit definiri: quia ad pa
trem vado: et iam non videbitis me. Be- Joh.20.f.
ati em̃ qui nõ vident et credunt. Nã et qui
viderunt chriſtũ: non in eis laudata eſt fi-
des eorũ/ quia credebant quod videbant:
id eſt filiũ hominis: ſed quia credebant qđ
non videbant: id eſt/ filiũ dei. Cum vero et
ipſa forma ſerui ſubtracta eorũ eſſet aſpe-
ctibus: tum vero ex omni parte impletũ ẽ: Abacuk.2.a.
iuſt⁹ ex fide viuit. Eſt em̃ fides/ ſicut in epi- Roma.1.b.
ſtola quę ad hebręos e ſt diffiniꝛ: † ſperãda Heb.11.a.
rum ſubſtantia/ et conuictio rerũ quę non Al. † ſperãtiũ
videntur. Sed quid eſt: iã non videbitis
me? Non em̃ ait/ ad patrẽ vado/ et non vi-
debitis me: Ut tẽporis interuallũ quo nõ
videbatur/ ſignificaſſe intelligereꝛ/ ſiue bre
ue/ ſiue longũ: tamẽ vtiq terminatũ. Sed
dicendo: iam nõ videbitis me/ velut nun-
q decętero viſuros eos chriſtũ veritas ꝓ-
nunciauit? Hęc ne iuſticia eſt nunq chriſtũ
videre/ et in eũ tamen credere: cũ ꝓpterea
laudetur fides ex qua iuſtus viuit: quoniã
credit quẽ modo nõ videt chriſtum/ ſe ali-
quãdo eſſe viſurũ? Poſtremo ſm hanc iu-
ſticiã/ nunquid dicturi ſumus paulũ apo-
ſtolũ non fuiſſe iuſtum: confitentẽ ſe chri- 1.Cor.15.b.
ſtum vidiſſe poſt aſcenſionẽ eius in cęlũ:

de quo vtiqꝫ iā tempore dixerat: Jam non
videbitis me. Nunquid ſm hanc iuſtici-
am iuſtus nō erat glorioſiſſimus ſtepha-
Act.7.g. nus: qui cū lapidaretur/ait: Ecce video ce-
lum apertū: et filiū hominis ſtantē ad de-
xteram dei? Quid ergo eſt: Ad patrē va-
do: et iā non videbitis me/ niſi quomodo
ſum/ cū vobiſcū ſum? Tunc eñ adhuc erat
mortalis i ſimilitudine carnis peccati: qui
eſurire poterat atqꝫ ſitire/ fatigari atqꝫ dor
mire. Hunc ergo chriſtū: id eſt/ talem chri-
ſtum cū tranſiſſet de hoc mundo ad patrē:
non erant iā viſuri: et ipſa eſt iuſticia fidei
2.Cor.5.c. de qua dicit apoſtolus: Et ſi noueramus
chriſtū ſm carnem: ſed nūc iam non noui-
mus. Erit itaqꝫ inquit veſtra iuſticia qua
mūdus arguetur: quia vado ad patrē: et
iam nō videbitis me: quoniam in eū quē
non videbitis credetis in me: et quādo me
videbitis quod tūc ero: non videbitis me
quod ſū vobiſcū modo: non videbitis me
humilē/ ſed excelſū: non videbitis morta-
lem/ ſed ſempiternū: non videbitis iudi-
candū/ ſed iudicaturū: ⁊ de hac fide veſtra:
id eſt/ iuſticia veſtra: arguet ſpiritusſanct⁹
D incredulū mundū. Arguet etiam de iudi
cio: quia princeps huius mundi
iudicatus eſt. Quis eſt iſte/ niſi de quo
Joh.14.d. ait alio loco: Ecce venit princeps mundi: ⁊
in me nihil inuenit: id eſt/ nihil iuris ſui: ni-
hil quod ad eū pertineat: nullū ſcilicet om-
nino peccatū? Per hoc eñ eſt diabol⁹ prin
ceps mundi: non eñ celi et terrę et omniū
quę in eis ſunt eſt diabolus princeps: qua
ſignificatione intelligit̃ mūdus/ vbi dictū
Joh.1.a. eſt: Et mūdus per eū factus eſt. Sed mun-
di eſt diabolus ꝑnceps: de quo mūdo ibi
cōtinuo ſubiūgit atqꝫ ait: Et mūdus eum
nō cognouit: hoc ē homines infideles: qui-
bus toto orbe terrarū mūdus eſt plenus:
Inter quos genuit fidelis mūdus/ quē de
mundo elegit per quē factus eſt mundus:
Joh.3.b. de quo ipſe dicit: Non venit filius homi-
nis vt iudicet mundū/ ſed vt ſaluet̃ mun-
dus ꝑ ipſum. Mūdus eo iudicante dam-
natur: mūdus eo ſubueniēte ſaluat̃: quo-
niā ſicut arbor folijs ⁊ pomis/ ſicut area pa
leis et frumētis: ita infidelibus ⁊ fidelibus
plenus eſt mūdus. Princeps ē ergo mun-
Eph.6.b. di huius: hoc eſt/ princeps tenebrarū ha-
rum: hoc eſt/ infideliū/ de quibus eruit̃ mū-
Eph.5.b. dus de quib⁹ dicit̃: Fuiſtis aliquādo tene-
brę: nunc autē lux in dño. Princeps mun-
di huius/ de quo alibi dicit: Nūc princeps Joh.12.e.
mundi hui⁹ miſſus eſt foras: vtiqꝫ iudica-
tus eſt: quoniā iudicio ignis ęterni irreuo-
cabiliter deſtinatus ē. Et de hoc itaqꝫ iu-
dicio quo princeps iudicatus eſt mūdi: ar-
guit̃ a ſpiritusancto mūdus: quoniā cū ſuo
principe iudicatur/ quē ſuperbus atqꝫ im-
pius imitat̃. Si eñ de⁹/ ſicut dicit apoſto-
lus petrus/ peccātibus angelis nō pepcit/ 2.Petri.2.b.
ſed carceribus caliginis inferi retrudēs tra
didit in iudicio puniēdos ſeruari: quomo-
do nō a ſpiritusancto de hoc iudicio mun-
dus arguit̃: quādo in ſpiritusācto hęc loq̃-
tur apoſtolus? Credant itaqꝫ homines in
chriſtū/ ne arguant̃ de peccato infidelitatꝭ
ſuę/ quo peccata oñia detinētur. Tranſe-
ant in numerū fideliū/ ne arguant̃ de iuſti-
cia eorū: quos iuſtificatos nō imitantur.
Caueant futurū iudiciū/ ne cū mundi prin-
cipe damnent̃/ quem iudicatū imitantur.
Etēñ ne ſibi exiſtimet parci ſuperbia dura
mortaliū: de ſuperborū ſupplicio terrenda
eſt angelorum.

Ab eo quod ſcriptum eſt: Ad-
huc multa habeo vobis dicere:
ſed non poteſtis portare modo:
Cum autem venerit ille ſpiritus
veritatis: docebit vos omnē ve-
ritatem: Tractatus .XCVI.

N iſto ſancti a
euangelij capitulo/ vbi dñs
ait diſcipulis ſuis: Adhuc
mlta habeo vobis di-
cere: ſed nō poteſtis portare mō.
Prius quęrendū illud occurrit/ quomō ſu-
perius dixerit: Oñia q̃ audiui a patre meo
nota feci vobis: et hic dicat: Adhuc multa
habeo vobis dicere: ſed nō poteſtis porta-
re mō. Verꝫ illud quō dixerit/ qō nondū fe
cerat tanq̃ fecerit: ſicut ea q̃ futura ſūt deū
feciſſe ꝓpheta teſtat̃ dicēs: Qui fecit q̃ fu-
tura ſunt: iā cū ipſa ṽba tractarem⁹: vt po-
tuim⁹ expoſuimus. Nūc ergo quę iſta ſint
quę apoſtoli tūc portare nō poterant: vul-
tis forſitan ſcire. Sed q̃s noſtꝝ audeat eo-
rū ſe dicere iā capacē/ quę illi capere nō va-
lebant? Ac ꝑ hoc nec a me expectāda ſunt
vt dicant̃: quę forte non caperē/ ſi mihi ab
alio dicerent̃: nec vos ea portare poſſetis:
etiā ſi ego tātus eſſem/ vt a me iſta q̃ vobis

altiora ſunt audiret᷑. Et fieri quidē pōt vt
ſint in vobis aliq̄ ad ea capiēda iā idonei:
q̄ alij capere nondū valēt: et ſi nō oīa de
quib⁹ magiſter ille de⁹ dicebat: Adhuc mul
ta habeo vobis dicere: tñ eoꝝ fortaſſe nō-
nulla. Sed que nā ſint iſta q̄ ipſe nō dixit:
temerariū eſt velle ꝓſumere ⁊ dicere: Nā et
Joh.14.d. mori ꝑ chriſto nondū erāt idonei tunc apl'i
q̄b⁹ dicebat: Non poteſtis me ſeq̄ mō. Ubi
primus eoꝝ petr⁹: qui hoc iā ſe poſſe ꝓſum
pſerat: aliud expertus ē q̄ꝫ putabat: Et tñ
poſtea ⁊ viri ⁊ mulieres/ pueri ⁊ puelle/ iu-
uenes ⁊ ꝟgines/ ſenes cū iunioꝛib⁹ inume-
rabiles martyrio coronati ſūt: ⁊ poſſe inuē
te ſunt oues/ qḋ tunc qñ iſta dñs loq̄batur/
nondū poterāt portare paſtores. Nūquid
ergo debuit illis ouib⁹ dici in illo tēptatio-
nis articulo/ ꝙ certare vſqꝫ ad mortē ꝑ ve-
ritate oportebat: ⁊ ꝑ chriſti nōīe vel doctri
na ſanguinē fundere: Nunq̄d inquā debu
it eis dici: Quis veſtꝝ audeat idoneū mar
tyrio ſe putare/ cui petr⁹ idoneus nondū fu
erat: qñ cum os ad os ipſe dñs inſtruebat:
Sic itaqꝫ dixerit aliquis: nō debere dici po
pulis chriſtianis audire cupiētibus/ q̄ ſint
de quibus dñs tunc dicebat: Adhuc multa
habeo vobis dicere: ſed nō poteſtis porta-
re mō: Si apl'i nondū poterāt: multo mi⁹
vos poteſtis: q꞉ forte ſic multi pñt audire/
qḋ tunc nondū poterat petr⁹: ſic multi poſ-
ſunt martyrio coronari/ qḋ tunc nondū po
terat petrus: ꝓſertim iā miſſo ſpiritusſācto:
qui tūc nondū erat miſſus: de quo ꝯtinuo
B ſubiūgit atqꝫ ait: **Cū autē venerit ille ſpūs veritatis/ docebit vos om-nē veritatē**: Sic vtiqꝫ demonſtrās illos
ideo q̄ habebat dicere portare nō poſſe: q꞉
nondū ad eos venerat ſpūſſanct⁹. Ecce ꝯce
C dam⁹ vt ita ſit/ multos ea mō portare poſſe
iā miſſo ſpūſancto/ q̄ tunc eo nondū miſſo/
nō poterāt portare diſcipuli. Nunq̄d ideo
ſcim⁹ q̄ ſint q̄ dicere noluit: q̄ tunc ſciremꝰ ſi
ab eo dicta legerem⁹ vel audirem⁹: Aliud ē
enī ſcire/ vtrū a nobis vel a vobis portari
poſſint: aliud autē ſcire q̄ ſint ſiue portari
poſſint ſiue nō poſſint. Que cū ipſe tacue-
rit: q̄s noſtꝝ dicat/ iſta vl' illa ſūt: Aut ſi di-
cere audeat/ vñ ꝓbat: Quis enī ē tā vanus
aut temerarius/ qui cū dixerit etiā vera q̄-
bus voluerit q̄ voluerit: ſine vllo teſtimo-
nio diuino affirmet ea eſſe q̄ tunc dñs dice-
re noluit: Quis hoc noſtꝝ faciat/ ⁊ nō ma-
ximā culpā temeritatis incurrat/ i quo nec
prophetica nec apl'ica excellit auctoritas:
Nā ꝑfecto ſi eoꝝ aliquid legiſſem⁹ in libris
canonica auctoritate firmat᷑: qui poſt aſcē
ſionē dñi ſcṗti ſunt: paꝝ fuerat hoc legiſſe/
niſi illic id etiā legeret᷑ hoc ex eis eſſe/ q̄ tūc
dñs noluit diſcipulis ſuis dicere: q꞉ nō po-
terant illa portare: Tanq̄ꝫ ſi verbi grā/ ego
dicerē illud qḋ legimus in hui⁹ euāgelij ca-
pite: In ṗncipio erat verbū: et verbū erat Joh.1.a.
apud deū: et de⁹ erat verbū: hoc erat in ṗn
cipio apud deū: et alia q̄ ſequunt᷑: qm̄ poſt
ea ſcripta ſunt: nec ea dñm ieſū dixiſſe nar
ratū eſt/ cū hic eſſet in carne: ſed hec vnus
ex apl'is eius ipſo ac ſpiritu eius ſibi reuelā
te conſcṗſit/ ex his eſſe que noluit tūc dñs
dicere: q꞉ ea diſcipuli portare nō poterāt:
quis me audiat tā temere iſta dicentē: Si
autē vbi hoc legim⁹/ ibi hoc etiā legerem⁹:
q̄s nō tanto apl'o crederet: Sed id q̄ꝫ mihi
videt᷑ abſurdiſſime dici/ ea tunc nō potuiſſe
portare diſcipulos/ q̄ de inuiſibilib⁹ ⁊ altiſ-
ſimis reb⁹ inuenimus in apl'icis litteris: q̄
poſtmodū ſcṗte ſūt: nec ea dñm qñ cū illis
viſibiliter erat/ dixiſſe narratur: cur enī ea
tūc ferre nō poterāt/ q̄ nūc in eoꝝ libris q̄s
nō legat: q̄s nō ferat/ etiā ſi non intelligat:
Nonnulla quidē homines infideles i ſcṗtu
ris ſanctis/ ⁊ nō intelligunt cū legūt vl' au-
diunt: ⁊ lecta vel audita ferre nō poſſūt: ſi-
cut pagani/ ꝙ ꝑ eū qui crucifixus ē factus ē
mund⁹: ſicut iudei/ ꝙ filius dei ſit/ q̄ eo mō
quo ipſi celebrant ſabbatū ſoluit: ſicut ſa-
belliani: q꞉ trinitas ē pater ⁊ filius et ſpiri-
tusſanct⁹: ſicut arriani/ q꞉ inequalis ē patri fi-
li⁹/ ⁊ patri ac filio ſpiritusſanct⁹: ſicut fotini
ani: q꞉ nō homo tm̄ ſimilis nobis/ ſed etiā
de⁹ deo patri equalis eſt chriſtus: ſicut ma
nichei/ ꝙ chriſtus ieſus ꝑ quē liberati ſum⁹
naſci in carne ⁊ de carne dignatus ē: Et ce-
teri oēs ꝑuerſaꝝ ac diuerſaꝝ ſectaꝝ homi-
nes/ vtiqꝫ ferre non pñt/ quicq̄d in ſcṗturis
ſanctis ⁊ in fide catholica reperit᷑: qḋ cōtra
eoꝝ ꝓferat᷑ errores: ſicut nos ferre nō poſ-
ſumus ſacrilegas eoꝝ vanitates et inſani-
as mēdaces: Quid ē enī ferre nō poſſe/ niſi
equo aīo non habere: Sed oīa q̄ poſt aſcē-
ſionē dñi canonica veritate atqꝫ auctorita-
te ꝯſcripta ſunt: quis fidelis vel etiā cathe-
cumin⁹ anteq̄ꝫ ſpm̄ ſanctū baptiçat⁹ accipi-
at: non equo animo legit atqꝫ audit: etiā ſi
nōdū ſicut oportet intelligit: Quō q̄ aliq̄d

coꝝ que poſt aſcenſionẽ dñi ſcṗta ſunt/ nõ
poſſent ferre diſcipuli/etiã nõdũ ſibi miſſo
ſpũſancto:cũ oĩa nunc ferãt cathecumini
nondũ accepto ſpũſancto: Quia etſi non
eis fideliũ ſacramẽta ꝓdunt: nõ ideo fit ꝙ
ea ferre nõ poſſunt/ſed vt ab eis tãto ardẽ
tius concupiſcant/quanto eis honorabili-
C us occultant. Quapropter chariſſimi/ nõ
a nobis expectetis audire ꝗ tũc noluit dñs
diſcipulis dicere:qꝛ nondũ poterãt illa por
Roma.5.a. tare/ſed potiꝰ in charitate ꝓficere:ꝗ diffun-
dit in cordibꝰ veſtris ꝑ ſpiritũſanctũ q̄ da-
tus ẽ vobis: vt ſpiritu feruẽtes ⁊ ſpiritalia
diligentes: ſpiritalẽ lucem ſpiritalẽq; vocẽ
quã carnales ⁊ aĩales hoĩes ferre non pñt:
nõ aliq̄ ſigno corpalibus oculis apparente:
nec aliq̄ ſono corpalibꝰ auribus inſtrepẽte:
ſed interiore conſpectu ⁊ auditu noſſe poſ-
ſitis. Non eñ diligit qḋ penitus ignorat:
ſed cũ diligitur quod ex quantulacũq; par-
te cognoſcit:ipſa efficit dilectione/vt meli-
us et plenius cognoſcat. Si ergo in chari-
tate ꝓficiatis/quã diffundit in cordibꝰ ſpi-
rituſſanctꝰ: docebit vos omnẽ veritatẽ: vel
ſicut alij codices habẽt: deducet vos ĩ omĩ
Ps.85. veritate: Vñ dictũ ẽ: Deduc me dñe ĩ via
tua: ⁊ ambulabo ĩ veritate tua. Sic fiat vt
nõ a doctoribꝰ exterioribꝰ illa diſcatis ꝗ no
Eſaie.54.d. luit dñs tunc dicere: ſed ſitis oĩes docibi-
Joh.6.e. les dei: vt eaipſa ꝗ ꝑ lectiones atq; ſermo-
nes extrinſecꝰ adhibitos didiciſtĩ ⁊ credidi-
ſtis de natura dei nõ corporea/nec loco ali
quo incluſa/nec ꝑ finita ſpacia locoꝝ qua-
ſi mole diſtenta: ſed vbiq; tota et ꝑfecta et
infinita/ſine nitoribus coloꝝ/ſine figurĩ li-
niamẽtoꝝ/ſine notis litteraꝝ/ſine ſerie ſyl-
labaꝝ: ipſa mẽte ꝯſpicere ac ꝑcipere valea-
tis: Ecce dixi aliq̄d qḋ forte idẽ ſit/⁊ tñ acce
piſtis: ⁊ nõ ſolũ ferre nõ potuiſtis/verũetiã
libẽter audiſtis. Sed ſi ille magiſter interi-
or/qui cũ adhuc diſcipulis exteriꝰ loqueret
ait: Adhuc multa habeo vobis dicere/ ſed
nõ poteſtis portare mõ: vellet nobis id qḋ
de incorporea dei natura dixi/intrinſecꝰ ita
Math.18.b. dicere/ſicut ſanctĩ angelis dicit: q̄ ſemꝑ vi-
dẽt faciẽ patris: nõdũ ea portare poſſemꝰ.
D Proinde qḋ ait: Docebit vos omnẽ
veritatẽ: vel deducet vos ĩ omĩ veritate: nõ
arbitror in hac vita in cuiuſq; mente poſſe
cõpleri. Quis eñ viuẽs ĩ hꝰ corpe qḋ corrũ
Sap.9.d. pit et aggrauat aĩam: poſſit oẽm ꝯgnoſce-
1.Cor.13.c. re veritatẽ / cũ dicat apoſtolus: Ex pte ſci

mus. Sed qꝛ ꝑ ſpiritumſanctũ fit/vñ nunc 2.Cor.1.d.5
pignus accepimus/ vt ad ipſam quoq; ple
nitudinẽ veniamus/de qua idẽ dicit apl's:
Tunc autẽ facie ad faciẽ: et nũc ſcio ex par- 1.Cor.13.d.
te: tunc autẽ cognoſcã ſicut ⁊ cognitus ſũ:
nõ ꝙ in hac tñ vita/ſed totũ quod vſq; ad
illam perfectionẽ futuꝝ ẽ/ nobis dñs pro-
miſit per charitatẽ ſpiritus dicẽs: Docebit
vos omnẽ veritatẽ: vel deducet vos ĩ om-
ĩ veritate. Que cũ ita ſint dilectiſſimi/ mo
neo vos in charitate chriſti: vt ſeductores
caueatis impuros/⁊ obſcene turpitudinis
ſectas: de quibus ait apl's: Que aũt occul- Eph.5.c.
te fiunt ab ipſis: turpe eſt et dicere: ne cum
horrẽdas immũdicias docere ceperint: q̄s
humane aures qualeſcũq; ſint/ portare nõ
poſſunt: dicant ipſa eſſe que dñs ait: Ad-
huc multa habeo vobis dicere/ ſed nõ po-
teſtis portare modo: ⁊ ꝑ ſpiritumſanctũ aſ-
ſerãt fieri: vt poſſint illa immũda et nefan-
da portari. Alia ſunt mala que portare nõ
poteſt qualiſcũq; pudor humanꝰ: ⁊ alia ſũt
bona ꝗ portare nõ poteſt paruꝰ ſenſus hu-
manus. Iſta fiunt in corporibus impudi-
cis/illa remota ſunt a corporibꝰ vniuerſis:
hoc in pura carne cõmittit/illud pura men
te vix cernit. Renouamini ergo ſpiritu mẽ Roma.12.a.
tis veſtre: ⁊ intelligite que ſit volũtas dei:
quod bonũ ⁊ beneplacitũ ⁊ ꝑfectũ: vt ĩ cha Eph.3.d.
ritate radicati ⁊ fundati: poſſitis compꝛehen
dere cũ omnibus ſanctis/que ſit lõgitudo/
latitudo/altitudo ⁊ ꝓfundũ: cognoſcere eti
am ſupereminentẽ ſcientie charitatẽ chri-
ſti: vt impleamini ĩ omnẽ plenitudinẽ dei.
Iſto eñ mõ vos docebit ſpirituſſanctꝰ om
nẽ veritatẽ: cũ magis magiſq; diffundet in
cordibus veſtris charitatẽ.

De eadẽ lectiõe: Tractatꝰ .XCVII

S Piritũſanctũ
quem ꝓmiſit dñs ſe diſcipu-
lis ſuis eſſe miſſurũ/ qui eos
doceret omnẽ veritatẽ: quam
tunc quãdo cũ eis loquebat portare nõ po
terãt: de quo ſpirituſancto ſicut dicit apo-
ſtolus/nũc pignus accepimꝰ/quo verbo in- 2.Cor.1.d.5
telligeremus eius plenitudinẽ nobis in vi-
ta alia reſeruari. Ipſe ergo ſpirituſſanctꝰ ⁊
nunc docet fideles/quãta quiſq; poteſt ca-
pere: ⁊ ſpiritalia eoꝝ pectora deſiderio ma
iore ſuccendit: ſi quiſq; in ea charitate pro-
ficiat/qua et diligit cognita/⁊ cognoſcẽda

deſideret/ita vt eã quoqꝫ ipſa ꝙ nunc quo/
modocũqꝫ cognoſcit: nondũ ſe ſcire ſciat/ſi/
1.Cor.2.c. cut ſcienda ſunt in ea vita: quã nec oculus
vidit: nec auris audiuit: nec ĩ cor hominis
aſcendit. Quo ſciendi modo/ſi nũc ea vel/
let interior magiſter dicere: id ē noſtrę mē/
ti aperire atqꝫ mõſtrare: humana infirmi/
tas portare nõ poſſet. Unde me veſtra di/
lectio meminit iã locutũ: cũ ſancti euãgelij
verba tractaremus/vbi dñs ait: Adhuc
multa habeo vobis dicere: ſed nõ
poteſtis portare modo. Nõ vt ĩ his
dñi verbis neſcio quę ſecreta nimis abdita
ſuſpicemur: quę cũ dici a docente poſſint:
portari a diſcēte nõ poſſint: ſed ea ipſa ꝙ do
ctrina religionis in quorumlibet hominũ
noticia legimus et ſcribimus/ audimus et
dicimus: ſi vellet eo modo nobis chriſtus
dicere / ſicut ea dicit angelis ſanctis in ſe/
ipſo vnigenito verbo/patri coęterno/ quo/
nã portare homines poſſēt: etiã ſi iã eſſent
ſpiritales/quales adhuc apſi non fuerunt/
qñ iſta eis dñs dixit: qualeſqꝫ poſtea veni/
ente ſancto ſpiritu facti ſunt? Nã vtiqꝫ ꝗc/
quid de creatura ſciri poteſt/ minus ē ipſo
creatore: qui ſummꝰ et verꝰ et immutabilis
eſt deus. Et quis eũ tacet/ vbi nõ a legenti/
bus/diſputãtibus/quęrētibus/reſpondēti/
bus/laudãtibus/ cantãtibus/ quoquo mõ
ſermocinãtibꝰ/poſtremo ab ipſis etiã blaſ/
phemantibus nominaꝛ? Et cũ eum nemo
taceat: quis eſt qui eũ ſicut intelligēdus eſt
capiat: cũ de oribus ꝛ auribus hominũ nõ
recedat? Quis eſt cuius acies ad eũ men/
tis accedat? Quis eſt qui euꝫ trinitatē eſſe
ſciſſet/niſi ipſe ſic innoteſcere voluiſſet? Et
quis hominũ iam iſtam ſileat trinitatē: et
tamen quis hominũ ſicut angeli ſapiat tri
nitatē? Ea ipſa ergo quę de dei ęternitate/
veritate/ ſanctitate in ꝓmptu et palã ſine
ceſſatione dicũtur/ab alijs bñ/ ab alijs ma
le intelligũtur: immo ab alijs intelliguntꝛ:
ab alijs non intelliguntꝛ: Qui eñ male in/
telligit/nõ intelligit: ab eiſipſis autē a qui/
bus bñ intelliguntꝛ. Ab alijs minꝰ/ab alijs
amplius mentis viuacitate cernũtur: et a
nullo hominũ ſicut ab angelis capiuntur.
In ipſa ergo mēte: hoc ē in interiore hoīe
quodãmodo creſcitꝛ: nõ ſolũ vt ad cibũ a la
cte trãſeatꝛ/verũetiã vt amplꝰ atqꝫ amplꝰ
cibus ipſe ſumatꝛ. Nõ autē creſcit ſpecioſa
mole/ſed intelligētia luminoſa: qꝛ ꝛ ipſe ci/
bus intelligibilis lux eſt. Ut ergo creſcatiſ
eũqꝫ capiatis: ꝛ quãto magis creſcitis/ tan
to magis magiſqꝫ capiatis: non ab eo do/
ctore qui veſtris auribꝰ ſonat: hoc ē forinſe
cus operãdo plantat ꝛ rigat: ſed ab eo qui 1.Cor.3.b.
dat incrementũ/petere ac ſperare debetis.
Proinde ſicut ꝑterito ſermone cõmonui/ B
cauete: maxime qui paruuli eſtis: et adhuc
alimētis lacteis indigetiſ: ne hominibꝰ ſub
hac occaſione deceptis ac deceptoribꝰ: qꝛ
dñs ait: Adhuc multa habeo vobis dice/
re: ſed nõ poteſtis portare modo: aurē cu/
rioſaꝫ ꝑbeatis ad incognita ſciēda: cũ mē/
tes inualidas habeatiſ ad vera ꝛ falſa diiu/
dicãda: maxime ꝓpt obſcęniſſimas turpi/
tudines ꝗs docuit vanitas/ animas inſta/
biles atqꝫ carnales: ad hoc deo ſinente vt
eiꝰ vbiqꝫ ſint tremēda iudicia: ꝛ in compati/
one impurę neꝗtię dulceſcat puriſſima di/
ſciplina: atqꝫ illi det honorē: timorē aũt vł
pudorē ſibi: qui in illa mala vel illo regēte
nõ cecidit: vel illo inde leuãte ſurrexit. Ca/
uete timēdo et orando/ne irruatis in illud
ęnigma ſalomonis: vbi mulier iſipiēs ꝛ au/
dax inops panis effecta: ꝓuocat ꝑtereũtes
dicēs: Panes occultos libēter attingite: ꝛ Prouer.9.d.
aquę furtiuę dulcedinē. Hęc eñ mulier va
nitas ē impioꝝ: cũ ſint inſipiētiſſimi/aliꝗd
ſe ſcire opinantiũ: ſicut de iſta muliere di/
ctũ ē: inops panis efficitꝛ. Quę cũ ſit inops
panis/ꝓmittit panes: id eſt/ cũ ſit ignara
veritatis/ꝓmittit ſcientiã veritatis: occul/
tos tamē panes ꝓmittit: quos tamen dicit
libēter attingi: ꝛ aquę furtiuę dulcedinē: vt
ea ſcꝫ libentius et dulcius audiantꝛ ꝛ agan
tur/ quę palã in eccleſia †dici crediqꝫ ꝓhibē Al.† diſci
tur. Ipſa quippe occultatione †cõdiũt quo/ Al.† condiunt
dãmodo nefarij doctores ſua venena curi/
oſis: vt ideo ſe exiſtimēt aliꝗd diſcere ma/
gnũ: quia merentꝛ habere ſecretũ: et ſuauiꝰ
hauriant inſipientiã/ quã putant ſcientiã:
cuiꝰ ꝓhibitã quodãmodo furantꝛ † audaci/ Al.† audiētiã
am. Hinc et nefarios ritus ſuis hominibꝰ
ſacrilega curioſitate deceptis vel decipien
dis/magicaꝝ artium doctrina cõmendat.
Hinc illę illicitę diuinatiões inſpectiſ pecu/
dũ viſceribꝰ occiſoꝝ/ aut vocibꝰ et volatibꝰ
auiũ/aut ſignis multiformibus dęmonio/
rum/inſuſurrãt auribus hominũ perituro/
rũ/ꝑ colloquia perditoꝝ. Propter hęc illi/
cita atqꝫ puniēda ſecreta/mulier illa nõ ſo/
lũ inſipiēs/veꝝ audax etiã nuncupatꝛ. Sed

hec non ſolū a ſeipſa/ veꝝ et a nomine no-
ſtre religionis aliena ſunt: qñquidē mulier
hec inſipiēs et audax/ ſub chꝛiſtiano voca-
bulo tot ſceleſtas hereſes ↄdidit/ tot nefan
das fabulas finxit: vt iā tales quales ī the-
atris ſiue cantanꝭ/ ſiue ſaltātur: ſiue inimi-
ca ſcurrilitate ridētur: ⁊ nō quaſdā tales q̄-
les aduerſus deū fingere potuiſſe/ ſic illam
doleamus inſipientiā/ vt miremur audaci-
C am. Omēs autē inſipiētiſſimi heretici/ q̄ ſe
chꝛiſtianos vocari volūt: audacias figmē-
toꝝ ſuoꝝ/ q̄s maxime exhoꝛret ſenſus hu-
man⁹: hac occaſione euāgelice ſentētie co-
loꝛare conātur/ vbi dñs ait: Adhuc multa
habeo vobis dicere/ ſed nō poteſtis poꝛta-
re modo: quaſi hec ipſa ſint q̄ tūc diſcipuli
poꝛtare nō poterāt: et ea docuerit ſpūſſan-
ctus/ que palā docere atq; ꝑdicare quātali-
bet feratur audacia/ ſpiritus erubeſcit im-
mūdus. Hoc apl's in ſpiritu ſancto ꝓuidēs
2. timoth. 4. a ait: Erit enī tempus quo ſanā doctrinā nō
ſuſtinebūt/ ſed ſm deſideria ſua magiſtros
ſibi coaceruabunt pꝛurientes auribus: et a
ꝟitate q̄dē auditū ſuū auertētes/ ad fabu-
las autē conuertentur. Illa enī ſecreti fur-
tiq; cōmemoꝛatio que dicit: Panes occul-
tos libenter attingite/ et aque furtiue dul-
cedinē: pꝛuritū facit audientibus in aurib⁹
ſpiritaliter foꝛnicātib⁹: ſicut pꝛuritu quodā
libidinis etiā in carne coꝛrumpitur integri-
tas caſtitatis. Audite itaq; apoſtolū talia
pꝛeuidentē: et ea vitanda ſalubꝛiter admo
2. timoth. 2. c. nentē: Pꝛophanas inquit verboꝝ nouita-
tes deuita: Multū enī ꝓficiunt ad impieta
tem: et ſermo eoꝝ ſicut cancer ſerpit. Et nō
ait verboꝝ nouitates/ ſed addidit/ ꝓpha-
nas: Sunt enī ⁊ doctrine religionis ↄgru-
entes verboꝝ nouitates: ſicut ipſū nomen
chꝛiſtianoꝝ quādo dici ceperat/ ſicut ſcꝛptū
Act. 11. d. eſt: In antiochia enī pꝛimū poſt aſcenſio-
nem dñi appellati ſunt diſcipuli chꝛiſtiani:
ſicut legitur in actibus apl'oꝝ: et xenodo-
chia ⁊ monaſteria poſtea ſunt appellata no
uis nominib⁹. Res tñ ipe ⁊ añ nomina ſua
erāt: ⁊ religionis veritate firmanꝭ: que eti-
am ↄtra impꝛobos defendunꝭ. Aduerſus
impietatē quoq; arrianoꝝ hereticoꝝ nouū
nomē patris homouſion ↄdiderūt: ſed nō
rē nouam tali nomine ſignauerūt. Hoc enī
Ioh. 10. f. vocaꝭ homouſion/ qd eſt: ego ⁊ pater vnū
ſumus: vni⁹ videlicet eiuſdēq; ſubſtantie.
Nam ſi omnis nouitas ꝓphana eſſet: nec
a dño diceretꝭ: Mandatū nouū do vobis. Ioh. 13. d.
Nec teſtamentū appellaretur nouū: nec cā-
taret vniuerſa terra canticū nouū. Sed ꝓ-
phane ſunt ꝟboꝝ nouitates/ vbi dicit mu
lier inſipiēs ⁊ audax: Panes occultos libē Prouer. 9. d.
ter attingite: ⁊ aque furtiue dulcedinē. Ab
hac pollicitatione falſe ſciētie/ ꝓhibet etiā
illo loco apl's vbi dicit: O timothee/ depo- 1. timoth. 6. d.
ſitū cuſtodi/ deuitās ꝓphanas vocū noui-
tates/ ⁊ contradictiones falſi nominis ſciē-
tie: quā quidā ꝓmittētes circa fidē excide-
runt. Nihil enī ſic amāt iſti q̄ ſcientiā pro-
mittere: ⁊ fidē reꝝ veraꝝ quas credere par-
uuli ꝑcipiunꝭ/ velut imperitiā deridere. Di
cit aliq̄s: Nihil ne ſpiritales viri habent in
doctrina/ qd carnalib⁹ taceant/ ⁊ ſpiritalib⁹
eloquātur? Si reſpōdero/ nō habēt: conti-
nuo mihi dicetur ex epiſtola ad coꝛinthi-
os apl'i pauli: Nō potui vobis loqui quaſi 1. Cor. 3. a.
ſpiritalib⁹/ ſed q̄ſi carnalib⁹: quaſi paruu-
lis in chꝛiſto lac vobis potū dedi/ nō eſcā:
nōdū enī poteratis: ſed nec adhuc q̄dē po-
teſtis. Adhuc enī eſtis carnales. Et illd: Sa 1. Cor. 2. b.
pientiā loq̄mur int' ꝑfectos. Et illud: Spiri Ibidem. d.
talib⁹ ſpiritalia cōparantes: aīalis autē hō
nō ꝑcipit q̄ ſunt ſpūs dei: ſtulticia enī ē illi.
Hoc totū quale ſit/ ne rurſus ꝓpter hec ver
ba apl'i ꝓphanis vocū nouitatib⁹ ſecreta
queranꝭ: ⁊ ea q̄ debet caſtoꝝ ſpirit⁹ coꝛpuſ
q; vitare/ dicatur carnalis ſuſtinere nō poſ-
ſe: ſermone alio ſi dñs donauerit diſputan
dū eſt: vt iam iſtū aliq̄n claudamus.

De eadē lectiōe: Tractat⁹. XCVIII

X verbis dñi B

C noſtri vbi dic̄: Adhuc ml'-
ta habeo vobis dicere:
ſed nō poteſtꝭ poꝛtare
mō: extoꝛtā difficilem queſtionē me recolo
diſtuliſſe/ vt inde ocioſius tractareꝭ: q2 illū
modus competēs compellebat finire ſer-
monē: Nūc ergo quoniā tempus eſt ꝓmiſ-
ſa reddendi: pertracteꝭ vt dñs ipſe dona-
uerit: qui coꝛdi noſtro vt ꝓponereꝭ ingeſ-
ſit. Hec eſt autē queſtio: vtrū ſpiritales ho
mines habeant aliquid in doctrina qd car
nalibus taceant/ et ſpiritalib⁹ dicāt. Quia
ſi dixerimus/ nō habent: reſpōdebitur no-
bis: Quid eſt ergo quod dicebat apl's ſcri-
bens ad coꝛinthios: Non potui vobis loq̄ 1. Cor. 3. a.
quaſi ſpiritalibus/ ſ3 quaſi carnalib⁹: qua-
ſi paruulis in chꝛiſto lac vobis potū dedi/

non eſcã: nonduʒ eñ poteratis: ſed nec ad
huc quidẽ poteſtꝭ: adhuc eñ eſtꝭ carnales?
Si autẽ dixerimus/habẽt: timendũ ꝛ cauẽ
dũ eſt/ne ſub hac occaſione in occultꝭ nefa/
ria doceãtur: et ſpiritaliũ nomine velut ea
quę carnales capere nõ poſſunt: nõ ſolum
excuſatione dealbãda/verumetiã ꝑdicati/
one laudanda videãtur. Primũ ergo ſcire
debet charitas veſtra/ꝙ ipſe chriſt⁹crucifi/
xus/quo velut lacte paruulos aluiſſe ſe di/
cit apl's: Ipſa vera caro eius/ in qua facta
ẽ vera mors ei⁹/ꝛ vulnera vera confixi ſan
guiniſqꝫ excuſſi: non eo mõ a carnalib⁹quo
ab ſpiritalibus cogitaꝛ: et illis eſt lac/ iſtis
cibus eſt: quia etſi nõ audiunt amplı⁹/ in/
telligũt amplius. Non eñ ęqualiter mẽte
percipiꝛ: etiã qd̕ ĩ fide pariter ab vtriſqꝫ re/
1.Cor.1.d. cipitur. Ita fit vt ꝑdicat⁹ab apoſtolis chri
ſtus crucifixus/ et iudęis eſſet ſcandalũ/et
gentibus ſtulticia: et ipſis vocatis iudęis
et grecis / dei virtus et dei ſapientia. Sed
carnalibus paruulis id tm̃ credẽdo tenen/
tibus: ſpiritalibus autẽ capaciorib⁹id etiã
intelligẽdo cernẽtibus. Illis ergo tanq̃ la
cteus potus/ iſtis tanq̃ ſolidus cib⁹: nõ qꝛ
hoc illi aliter in populis/ iſti aliter in cubi/
culis cognouerunt: ſed qd̕ eodẽ modo vtri/
qꝫ cũ palam diceretur audiebãt: ꝓ ſuo mõ
B quiſqꝫ capiebãt. Cũ eñ chriſtus ꝓpterea ſit
crucifixus/ vt in remiſſione peccatoꝝ ſãgui
nẽ funderet/ qua ei⁹ vnigeniti paſſione di/
1.Cor.3.d. uina gratia cõmendatur/ vt nemo in homi
ne gloriecꝛ/quomõ intelligebãt chriſtũ cru/
1.Cor.1.b. cifixũ qui adhuc dicebant: Ego ſum pauli:
Nũquid quomõ ipſe paulus qui dicebat:
Gal.6.c. Mihi autẽ abſit gloriari/niſi ĩ cruce dñi no
ſtri ieſu chriſti. De ipſo itaqꝫ chriſto crucifi/
xo/ꝛ ipſe cibũ ꝓ ſua capacitate ſumebat: ꝛ
illos lacte ꝓ eoꝝ ĩfirmitate nutriebat. De/
niqꝫ illa quę ſcrẜſit ad corinthios: aliter vtri/
qꝫ ab ipſis puulis/ aliter a capaciorib⁹ poſ/
1.Cor.14.g. ſe intelligi ſciẽs/ait: Si quis ẽ inter vos ꝓ/
pheta aut ſpiritalis: agnoſcat q̃ ſcribo vo/
bis: qꝛ dñi eſt mandatũ: ſi quis autẽ igno/
rat/ignorabiꝛ: ſolidã ꝑfecto voluit eſſe ſci/
entiã ſpiritaliũ: vbi nõ ſola fides accõmo/
dareꝛ/ſed certa cognitio teneretꝛ: Ac ꝑ hoc
illi eaipſa credebãt/ quę ſpiritales inſuper
agnoſcebãt. Ignorabiꝛ autẽ ait qui igno/
rat: quia nondũ ei reuelatũ eſt: vt quod cre
dit ſciat. Quod cũ fit ĩ hominis mẽte: ipſe
diciꝛ agnoſci a deo: quia deus illum agno

ſcẽtẽ facit/ſicut alibi ait: Nũc autẽ cogno
ſcentes deũ/immo cogniti a deo. Neqꝫ eñ
Eph.1.a. tũc cognouerat eos deus/ ꝑcognitos ꝛ ele
ctos ante mũdi conſtitutionẽ: ſed tunc eos
ſeipſum cognoſcere fecerat. Hoc igiꝛ ꝑmi/
tus cognito/ꝙ eaipſa quę ſimul audiũt ſpi
ritales atqꝫ carnales/ ꝓ ſuo modulo quiſqꝫ
capiũt: illi vt paruuli/iſti vt maiores: illi vt
lactis alimẽtũ/iſti vt cibi ſolidamẽtũ. Nul
la videtur eſſe neceſſitas/vt aliqua ſecreta
doctrinę taceãtur/ꝛ abſcõdanꝛ fidelib⁹ par
uulis/ſeorſum dicenda maioribus: hoc eſt
intelligentiorib⁹: ꝛ hoc ideo faciendũ pute/
1.Cor.3.a. tur: quia dixit apl's: Non potui vobis loq̃
quaſi ſpiritalibus/ſed quaſi carnalib⁹. Hoc
ipſum eñ ꝙ nõ iudicauit ſe ſcire in eis niſi
1.Cor.2.a. ieſum chriſtũ ꝛ hũc crucifixũ: ipſis nõ potu
it loq̃ quaſi ſpiritalib⁹/ſed q̃ſi carnalib⁹: qꝛ
id ſicut ſpiritales capere nõ valebãt. Qui/
cũqꝫ autẽ ſpiritales inter eos erãt: id ẽ/ qd̕
illi tanq̃ carnales audiebãt: ſpiritali ipſi in/
tellectu capiebant: vt ſic intelligaꝛ qd̕ ait:
1.Cor.3.a. Nõ potui vobis loq̃ quaſi ſpiritalib⁹/ſʒ q̃/
ſi carnalib⁹: ac ſi diceret: Non potuiſtis q̃ſi
ſpiritales/ſed quaſi carnales capere qd̕ lo/
1.Cor.2.d. quebar. Animalis eñ hõ: id ẽ/ q̃ ſm homi/
nẽ ſapit: animalis dict⁹ab anima/carnalis
a carne: quia ex anima ꝛ carne conſtat tot⁹
homo: nõ ꝑcipit quę ſunt ſpirit⁹ dei: id eſt/
quid gratię credentibus crux conferat chri
ſti: ꝛ putat hoc illa cruce actũ eſſe tm̃modo
vt nobis vſqꝫ ad mortẽ ꝓ veritate certan/
tibus/imitãdũ pręberetꝛ exemplũ: Nam ſi
ſcirent huiuſmodi homines/qui nolũt eſſe
1.Cor.1.d. niſi homines: quẽadmodũ chriſtus crucifi/
xus fact⁹ſit nobis ſapiẽtia a deo/ꝛ iuſticia/
et ſanctificatio/ꝛ redẽptio: vt quẽadmodũ
Hiere.9.g. ſcriptũ eſt: Qui gloriaꝛ/in dño glorieꝛ: ꝓ/
culdubio nõ gloriarenꝛ in hõie/ nec carna/
1.Cor.1.b. liter dicerẽt: Ego quidẽ ſum pauli/ego aũt
apollo/ego ꝟo cephę: ſed ſpiritaliter / ego
C ſum chriſti. Verũ illud adhuc queſtionẽ fa/
Heb.5.d. cit/ quod ĩ epiſtola ad hebręos legitur: Cũ
iã deberetis tpe ꝑ̃o eſſe doctores: iterũ do/
ctrina indigetꝭ / q̃ ſint elemẽta ſmonũ dei:
et facti eſtis opus habẽtes lacte/ nõ ſolido
cibo. Oĩs eñ qui lactet inexpert⁹eſt ver/
boꝝ iuſticię: infans eſt eñ. Perfectorũ eſt
autẽ ſolidus cibus eoꝝ/ qui ꝑ habitũ exer/
citatos habẽt ſenſus ad ſeparandũ bonũ a
malo. Hic eñ videmus tanq̃ definitũ eſſe
quem ꝑfectorũ dicit ſolidum cibũ. Et hoc

eſſe illud quod ad corinthios ſcriptū eſt:
1.Cor.2.b. Sapientiā loquimur inter pfectos. Quos
autē perfectos voluerit hoc loco intelligi:
ſubiecit atq3 ait: Qui p habitū exercitatos
habēt ſenſus/ad ſeparandū bonū a malo.
Hoc vero qui inualida ꝛ inexercitata men
te nō poſſunt: pfecto niſi fidei quodā lacte
Ar. inuiſi/ tenecātur: et † viſibilia quę nō vident: et in/
bilia. telligibilia quę nondū intelligunt/ credāt:
facile ad vanas ꝛ ſacrilegas fabulas pmiſ/
ſione ſcientię ducūtur: vt et bonū et malū
non niſi corporalib⁹ imaginibus cogitent:
et ipſum deū nō niſi aliquod eſſe corp⁹ exi/
ſtiment: ꝛ malū non niſi ſubſtantiā putare
nō poſſunt: cū ſit poti⁹ ab immutabili ſub/
ſtantia mutabiliū ſubſtantiaꝝ quidā defe/
ctus: quas fecit ex nihilo ipſa immutabilis
ꝛ ſumma ſubſtātia qui eſt deus. Qd profe
cto qſquis nō ſolū credit/ verumetiā exer/
citatis interiorib⁹ animi ſenſib⁹ intelligit/
pcipit/nouit: non eſt iā metuendū ne ſedu
catur ab eis qui malū putando eſſe ſubſtā
tiam quā non fecit deus: mutabilē ſubſtā/
tiā faciunt ipſum deū/ſicut manichei: vel ſi
quę alię peſtes ita decipiūt/ ſed mente ad/
huc paruulos quos dicit apl's carnales/la/
cte nutriēdos. Omnis de hac re ſermo quo
agitur: vt non ſolū credatur/verumetiā in/
telligatur/ſciaturq3 quod dicit: pcipere ta/
lia non valētibus oneroſus eſt: faciliuſq3 il
los pmit q̃ paſcit. Ex quo fit vt ſpirituales
iſta carnalibus nō omimō taceāt pter ca
tholicā fidē/quę omībus pdicāda ē: nec ta/
men ſic diſſerāt/ vt volentes ea perducere
ad intelligentiā non capacē/ facilius faſti/
diri faciāt in veritate ſermonē: q̃ in ſermo/
ne pcipi veritatē. Propterea dicit ſcribens
Col.2.a. ad coloſſenſes: Et ſi corpore abſens ſū/ſpi/
ritu vobiſcū ſum: gaudēs ꝛ vidēs ordina/
tionem veſtrā: et id qd deeſt fidei veſtrę in
1.theſſal.3.c. chriſto. Et ad theſſalonicēſeſ: Nocte ac die
inquit abundātius orātes/ vt videam⁹ fa/
ciē veſtrā: ꝛ ſuppleam⁹ quę deſunt fidei ve/
ſtrę: Intelligēdi ſunt vtriq3 ita primū cathe
cizati/vt lacte alerent/non ſolido cibo: cui⁹
lactis ad hebręos cōmemoratur vbertas:
eis quos volebat cibi ſoliditate iā paſcere.
Heb.6.a. Propter qd ait: Ideoq3 remittentes initij
chriſti verbū/in conſūmationē reſpiciam⁹:
nō iterū iacientes fundamētū penitētię ab
opib⁹ mortuis/ꝛ fidei i deū/lauacri doctri/
nę/impoſitiōis manuū/reſurrectionis etiā
mortuoꝝ/ꝛ iudicij ęterni. Hęc ē lacti vber/
tas: ſine quo non viuūt/qui iā quidē ratio/
ne vtunt vt poſſint credere: ſed bonū a ma
lo non credēdo tm̄/verūetiā intelligēdo qd
ptinet ad ſolidū cibū/ſeparare nō poſſunt.
Qd autē in lactis cōmemoratione poſuit
ꝛ doctrinā: ipſa eſt quę p ſymbolū traditur
et orationē dominicā. Sed huic lacti abſit
vt ſit contrarius cibus rerum ſpiritaliū fir/
ma intelligentia capiendus: qui coloſſen/
ſibus et theſalonicēſibus defuit/ ꝛ ſupplen/
dus fuit. Quando em̄ ſuppletur qd defuit:
nō improbat qd fuit: Nā ꝛ ipſis que ſumi/
mus alimentis/ vſq3adeo nō eſt lacti con/
trarius ſolid⁹ cibus/ vt ipſe lacteſcat: quo
poſſet eſſe aptus infantib⁹: ad quos p ma/
tris vel nutricis puenit carnē: ſicut fecit eti
am mater ipſa ſapientia: quę cū ſit in excel
ſis angeloꝝ ſolidus cibus/ dignata ē quo/
dāmodo lacteſcere paruulos: cū verbū ca/ Joh.1.b.
ro factū eſt/ꝛ habitauit in nobis. Sed ipſe
homo chriſtus/qui vera carne/ vera cruce/
vera morte/vera reſurrectione/ ſincerū lac
dicit paruuloꝝ: cū bene ab ſpiritalibus ca/
pitur/inuenit dn̄s angelorū. Proinde nec D
ſic paruuli ſunt lactādi: vt ſemp nō intelli/
gant deum chriſtū: nec ſic ablactādi/vt de/
ſerant hominē chriſtū. Qd alio modo id/
ipſum ita dici poteſt. Nec ſic lactādi ſūt/vt
creatorē nunq̃ intelligāt chriſtū: nec ſic ab/
lactandi/ vt mediatorē vnq̃ deſerant chri/
ſtū. In hoc quippe nō cōuenit huic rei ſimi/
litudo materni lactis ꝛ ſolidi cibi/ſed poti⁹
fundamenti: quia ꝛ puer qn̄ ablactatur/vt
ab alimentis infantię iā recedat: inter ſoli/
dos cibos nō repetit vbera q̃ ſugebat: chri
ſtus autē crucifixus/ꝛ lac ſugētibus/et cib⁹
eſt pficiētibus. Fundamēti xo ideo ē apti/
or ſimilitudo: quia vt perficiat quod ſtrui/
tur/additur ędificiū/nō ſubtrahitur funda
mentū. Quę cū ita ſint/o quicūq3 eſtis/qui
ſine dubio multi eſtis paruuli in chriſto: p/
ficite ad ſolidū cibū mentis/nō ventris: p/
ficite ad ſeparandū bonū a malo: et magis
magiſq3 inhęrete mediatori/p quē libera/
mini a malo: quod nō eſt a vobis loco ſepa
randū/ſed in vobis poti⁹ eſt ſanādū. Quiſ/
quis autē vobis dixerit: nolite credere ve/
rum hominē chriſtū: aut nō a vero deo cor/
pus cuiuſlibet hominis vel cuiuſlibet ani/
mantis creatū: aut nō a vero deo vetus te/
ſtamētū datū: et ſi qd huiuſmodi: Hęc cū

vobis prius ideo nō dicebanṫ: quādo lacte
nutriebamini/ qm̄ ad vera capiēda cor nō/
dum habebatis idoneū: non vobis iſte ci/
bum ꝑparat ſed venenū. Propter qȯ bea/
tus apl's eos alloquēs qui ſibi iā videban/
tur eſſe perfecti: cum ſe imꝑfectum ipſe di/
Phil.3.c. xiſſet: Quicūꝗ ergo lquit ꝑfecti ſum⁹/ hoc
ſapiam⁹: ꝛ ſi q̄d aliter ſapit̄/ hoc quoꝗ vo/
bis deus reuelauit. Et ne forte incurrerēt i
ſeductores qui eos vellent a fide auertere
ꝓmittēdo ſcientiā veritatis: ꝛ hoc putarēt
eſſe qȯ dixit apoſtol⁹: id quoꝗ vobis de⁹
reuelauit: continuo ſubiūxit. Verūtamē i
id qȯ ꝑuenimus/ in eo ambulemus. Si q̄d
ergo intellexeris quod nō ſit cōtra regulā
catholicę fidei/ ad quā velut viā quę te du/
cat ad patriā peruenisti: et ſic intellexeris/
vt inde dubitare omnino nō debeas: adde
ędificiū: noli tamē relinquere fundamētū.
Sic debēt maiores docere aliquid ꝑuulos
vt omniū oīm chriſtū/ et ſeipſis lōge maio
res ꝓphetas ꝛ apl'os nō dicant aliq̄d fuiſ/
ſe mentitos. Non autē ſolū vaniloquos ꝛ
mentis ſeductores fabuloſa ꝛ falſa garriē/
tes/ ꝛ in eis vanitatib⁹ velut altam ſcienti/
am ꝓmittētes ꝯtra regulā fidei quā catho/
licam ſuſcepiſtis/ cauere debetis: verūetiā
ipſos q̄ de ipſa diuinę immutabilitate na/
turę vel incorporea creatura ſiue creatore
veraciter diſputāt: ꝛ qȯ dicunt oīnino do/
cumētis atꝗ rationib⁹ certiſſimis ꝓbāt: et
tn̄ ab vno dei ꝛ hominū mediatore conanṫ
auertere: tanꝗ peſtē inſidioſiorē cęteris fu
gite. Tales em̄ ſunt de quibus dicit apl's:
Roma.1.c. Quia cognoſcentes deū/ nō ſicut deū glo/
rificauerūt. Quid em̄ ꝓdeſt habere intelli/
gentiā verā de immutabili bono/ ei q̄ non
tenet ꝑ quē liberetṫ a malo? Propterea ad/
monitio beatiſſimi apoſtoli de veſtris cor/
Gal.1.b. dib⁹ non recedat. Si q̄s vobis euāgelizaue
rit ꝑter ꝗ qȯ accepiſtis/ anathema ſit. Nō
ait pluſꝗ accępiſtis/ ſ ꝑter ꝗ qȯ accępiſtis.
Nam ſi illud diceret/ ſibiipſi pręiudicaret/
qui cupiebat venire ad theſſalonicēſes: vt
ſuppleret quę illoꝝ fidei defuerunt. Sed q̄
ſupplet quod minus erat/ addit: nō qȯ in/
erat tollit. Qui autē ꝑtergrediṫ regulā fi/
dei/ non accedit in viā/ ſed recedit de via.
E Qȯ itaꝗ ait dn̄s: Adhuc multa habeo vo
bis dicere/ ſed nō poteſtis portare mō: ad/
iicienda illis fuerāt quę neſciebāt: nō quę
didicerāt euertenda. Et ille quidē ſicut in
priſtino ſermone iā expoſui: potuit hoc ita
dicere: quia illa ipſa quę docuerat: ſi vellet
eis ſic aperire/ vt in illo concipiunṫ ab an/
gelis: hoc infirmitas humana i qua adhuc
erāt/ ferre nō poſſet. Spiritalis autē homo
quilibet poteſt alteꝝ hominē docere quod
nouit: ſi ꝓficiēdo capaciorē faciat ſpiritus/
ſctūs: i q̄ ꝛ ipſe doctor aliq̄d ampli⁹ addiſce/
re potuit/ vt ſint ambo docibiles deo: ꝗꝗ
et inter ipſos ſpiritales ſunt vtiꝗ aliis alii
capaciores atꝗ meliores: ita vt quidā il/
loꝝ ad ea ꝑueniret/ quę nō licet homini lo/ 2.Cor.12.a.
qui. Qua occaſione vani quidā apocaly/
pſim pauli/ quā ſana nō recipit eccleſia/ ne/
ſcio quib⁹ fabulis plenā ſtultiſſima ꝓſūpti/
one finxerūt: dicentes hāc eſſe vn̄ dixerat
raptū ſe fuiſſe in tertiū cęlū: et illic audiſſe
ineffabilia verba/ quę nō licet homini loq̄:
Vtcunꝗ illoꝝ tolerabilis eſſet audacia/ ſi
ſe audiſſe dixiſſet quę adhuc nō licet homi
ni loqui/ cū dixerit/ quę nō licet homini lo/
qui: iſtis qui hęc audeāt impudēter ꝛ infęli
citer loqui. Sed iā iſtum ſermonē hoc fine
concludā: ꝑ quē vos eſſe cupio ſapiētes q̄/
dem in bono/ integros autē a malo.

De eo quod dixit: Non em̄ loqueṫ a ſemetipſo: ſed quęcūꝗ audiet loquetur: Tractatus.XCIX.

q Uid ē quod a
dn̄s ait de ſpiritu ſancto/ cum
eū venturū eſſe ꝓmitteret: et
doctuꝝ diſcipl'os ei⁹ oēm ve/
ritatē: vel eos deductuꝝ in omni veritate:
Nō em̄ loqueṫ a ſemetipſo/ ſed q̄/
cūqz audiet loquetur. Simile ē hoc
ei quod de ſemetipſo dixit: Nō poſſū a me/ Joh.5.e.
ipſo facere quicꝗ: ſicut audio iudico. Sz il
lud cū exponeremus: ſm̄ hominē poſſe ac/ s.Tract.40.
cipi diximus: vt obediētiā ſuā qua factus
eſt obediēs vſꝗ ad mortē crucis: ꝓnūcia/ Phil.2.a.
ſe filius videretur et iudiciū futuꝝ/ quo vi/
uos et mortuos iudicabit: quia hoc per id
facturus eſt qȯ filius hominis ē: ꝓpter qȯ
dixit: Pater nō iudicat quēꝗ/ ſed oīne iu/ Joh.5.d.
diciū dedit filio: qꝛ in iudicio nō forma dei
qua ęqualis eſt patri/ nec ab impiis videri
pōt: ſed forma hominis apparebit/ qua mi/
norat⁹ eſt etiā modico min⁹ ab angelis: ꝗ/
uis iā in claritate/ nō in priſtina ſit humilita
te vēturus: ꝯſpicu⁹ tn̄ futur⁹/ ꝛ bonis ꝛ ma/
lis. Hinc ait ꝛ illō: Et ꝑtātē dedit ei iudiciū

facere: quoniā filius hominis eſt. In quib⁹
verbis eius/ manifeſtatur non eā formā p̄/
Phil.2.a. ſentandā eſſe iudicio: in qua cū eſſet/ nō ra/
pinā arbitratus eſt eſſe ſe equalē deo: ſed il
lam quā cū ſemetipſū exinaniſſet/ accepit.
Semetipſū eñ exinaniuit formā ſerui acci/
piens: in qua videtur etiā ad faciendū iudi
ciū obedientiā ſuam cōmendaſſe/ cū dixit:
Joh.5.e. Non poſſū facere a meipſo quicq̄/ ſicut au
Roma.5.d. dio iudico. Adā nāq̄ p cui⁹ vnius hominis
inobedientiā peccatores ꝯſtituti ſunt mul
ti: nō ſicut audiuit iudicauit: quia qd̄ audi/
uit p̄uaricatus eſt: et a ſemetipſo fecit ma/
lū quod fecit: q2 non dei voluntatē ſed ſuā
fecit. Iſte autē p cui⁹ vnius hominis obedi
entiā iuſti conſtituunt multi: non ſolū obe
diens fuit vſq̄ ad mortē crucis/ in q̄ eſt viu⁹
iudicat⁹ a mortuis: ſed obedientē ſe futurū
ꝓmittēs in ipſo q̄ꝫ iudicio quo ē de viuis
Joh.5.e. iudicaturus ⁊ mortuis: Nō poſſum inq̄t a
meipſo facere q̄cq̄/ ſicut audio iudico. Sꝫ
nūquid de ſpirituſancto qd̄ dictū eſt: Non
eñ loquet̄ a ſemetipſo: ſed quecūq̄ audiet
loquetur: ſm hominē vel ſm aſſumptionē
cuiuſq̄ creature dictū eſſe audebimus opi/
nari? Solus quippe in trinitate filius for/
mā ſerui accepit: que forma illi ad vnitatē
pſone coaptata eſt: id ē/ vt filius dei et fili⁹
hominis vnus ſit ieſus chriſt⁹: ne nō trini/
tas ſed quaternitas p̄dicet̄: qd̄ abſit a no/
bis. Propter quā pſonā pfecto vnā ex du/
ab⁹ ſubſtātijs diuina humanaq̄ conſtantē/
aliq̄n ſm id qd̄ dñs eſt loquit̄: vt ē illud qd̄
Joh.10.f. ait: Ego et pater vnū ſumus. Aliq̄n ſm id
Joh.14.d. qd̄ homo ē/ ſicuti eſt illd̄: Qm̄ pater maior
me eſt: ſm q̄ accepimus eſſe ab eo dictū: ⁊
hoc vñ nūc diſputo: Nō poſſū a meipſo fa/
B cere quicq̄: ſicut audio iudico. In perſona
x̄o ſpirituſſancti quomō id accipiamuſ qd̄
ait: Non eñ loquet̄ a ſemetipſo: ſed q̄cun/
q̄ audiet loquet̄: cū in ea nō ſit alia diuini/
tatis/ alia humanitatis/ vel alteri⁹ creature
cuiuſcūq̄ ſubſtātia/ magna exorit̄ difficul/
Math.3.d. tas. Illud eñ q̄ ſicut columba ſpirituſſan/
ctus apparuit ſpecie corporali: viſio fuit ad
horā facta atq̄ tranſacta: ſicut etiā q̄n ſup
Act.2.a. diſcipulos venit/ viſe ſunt illis lingue diui/
ſe velut ignis: qui et inſedit ſup vnumquē/
q̄ eoꝝ. Qui ergo dicit columbā ad vnita/
tem pſone ſpirituiſancto fuiſſe coniunctā:
vt ex illa ⁊ deo quia ſpirituſſanct⁹ deus eſt:
vna ſpirituſſancti pſona cōſtaret: ⁊ hoc eti/
am de illo igne compellit̄ dicere/ vt intelli/
gat nihil hoꝝ debere ſe dicere. Iſta eñ que
de ſubſtātia dei quoquo mō vt opus erat
ſignificanda corporeis hominū ſenſib⁹ ſeſe
intulerūt atq̄ trāſierūt/ ad horā diuinit⁹ fa/
cta ſunt de creatura ſeruiēte: nō ꝟ ipſa do/
minante natura/ que in ſe manens qd̄ vult
mouet: et qd̄ vult immutabilis mutat. Si/
cut etiam vox illa de nube aures vtiq̄ atti
git corpales: eūq̄ ſenſum corporis qui vo/
catur auditus: nec tamē vllo mō credendū
eſt verbū dei qd̄ eſt vnigenitus filius: quo/
niam verbū dicit̄/ ſyllabis ſoniſq̄ finiri: q2
nec oẽs ſimul ſonare pñt cū ſermo fit/ ſed
tanq̄ naſcētes morientibus ordine ſuo ſo/
ni quicunq̄ ſuccedūt: vt totū qd̄ loquimur
nouiſſima ſyllaba compleatur. Abſit vt ſic
loquat̄ pater ad filiū: hoc eſt deus ad ver/
bum ſuū deū. Sed hoc coꝝ ē capere/ quan/
tū ab hoīe capi pōt: ad quos nō lac ptinet/
ſed ſolidus cib⁹. Cū igit̄ ſpirituſſanct⁹ nul/
la ſuſceptione hominis ſit homo fact⁹: nul/
la ſuſceptione angeli ſit angelus fact⁹: nul/
la ſuſceptione cuiuſq̄ creature creatura ſit
fact⁹: quō de illo intelligendū ē qd̄ dñs ait:
Nō eñ loquet̄ a ſemetipſo: ſed q̄cūq̄ audi/
et loquet̄. Ardua q̄ſtio/ nimis ardua. Ipſe
aſſit ſpirit⁹/ vt ſaltē ſicut eā cogitare poſſu/
mus/ ſic eloq̄ poſſum⁹: ac ſic ad intelligētiā
vr̄aꝫ ꝓ mei moduli facultate pueniat. Pri⁹ C
itaq̄ noſſe debetis ⁊ intelligere poteſt̄: cre
dere aūt q̄ intelligere nondū poteſtis: In ea
ſubſtantia que deus ē/ nō quaſi p corporis
molē ſenſus locis ꝓprijs diſtributos: ſicut
i carne mortali q̄rūq̄ aīaliū alibi eſt viſus/
alibi audit⁹/ alibi guſt⁹/ alibi olfactus: p to/
tū aūt tact⁹. Abſit hoc credere in illa incor/
porea imutabiliq̄ natura. Audire ergo ibi
⁊ videre/ idipſum eſt. Dicit̄ ⁊ olfact⁹ in deo.
Vñ dicit apls: Sicut et chriſt⁹ dilexit nos: Eph.5.e.
et tradidit ſemetipſum ꝓ nobis oblationē Gal.2.d.
et hoſtiā deo in odorē ſuauitatis. Et guſt⁹
intelligi poteſt ſm quē deus et odit amari/
cātes: ⁊ nec frigidos nec calidos/ ſꝫ tepidos Apocal.3.c.
euomit ex ore ſuo. Et ieſus chriſt⁹ dic. Me⁹ Joh.4.c.
cib⁹ ē vt faciā voluntatē ei⁹ q̄ me miſit. Eſt
etiā tact⁹ ille diuinus. Vñ dicit ſponſa de
ſpōſo: Siniſtra ei⁹ ſub capite meo: et dexte Cant.2.b.
ra eius cōplectitur me. Nō ſunt hec in deo
p diuerſa corpis loca. Cū eñ dicitur ſcire:
ibi ſunt oīa: ⁊ videre/ ⁊ audire/ ⁊ olfacere
⁊ guſtare/ ⁊ tangere: ſine vlla ei⁹ mutatione

ſubſtantie/ſine vlla mole que in alia ꝑte
Al. ſenſibus maior/in alia minor: etiã in† ſenib⁹ puerili
pectore cogitat/qñ deus ſic cogitatur. Nec
mireris ꝙ ineffabilis dei ſciẽtia qua nouit
omnia/ꝑ varios humane locutiõis modos:
omniũ iſtoꝝ corꝑaliũ ſenſuũ nominib⁹ nũ-
cupatur: cũ ⁊ ipſa mens noſtra/hoc eſt ho-
mo interior/cui vniformiter ſciẽti ꝑ hos qn-
ꝗ veluti nuncios corporis diuerſa nunci-
antur: quãdo immutabilẽ veritatẽ intelli-
git/eligit/diligit: Et lumẽ videt de quo di-
Joh.1.a. cit: Erat lumẽ veꝝ. Et verbũ audit ꝺ quo
dicit: In ꝑncipio erat verbũ. Et odorẽ ca-
Cant.1.a. pit de ꝗ dicit: Poſt odorẽ vnguentoꝝ tu-
orum currim⁹. Et fontẽ bibit de quo dicit:
Pſ.35. Apud te ẽ fons vite. Et tactu fruit de quo
Pſ.72. dicit: Mihi aũt adherere deo bonũ ẽ: Nec
aliud atꝫ aliud: ſꝫ vna intelligẽtia tot ſen
ſuũ nominib⁹ nũcupat. ¶ Ergo de ſpiritu-
ſancto dicit: Nõ eñ loquetur a ſemetipſo:
ſed quecũꝫ audiet loquet: multo magis ibi
ſimplex natura vbi veriſſime ſimplex ẽ/ vel
intelligẽda eſt vel credẽda: que lõge lateꝫ
naturã noſtre mẽtis excedit. Mutabilis ꝗp-
pe eſt mẽs noſtra/que ꝑcipit diſcẽdo quod
neſciebat: et amittit dediſcẽdo qꝺ ſciebat:
⁊ veriſimilitudine fallitur: vt ꝓ vero appro
bet falſum: ⁊ obſcuritate ſua quaſi ꝗbuſdã
tenebris ĩpedit ne ꝑueniat ad veꝝ. Et ideo
non eſt iſta ſubſtãtia veriſſime ſimplex/cui
nõ hoc ẽ eſſe qꝺ noſſe: põt eñ eſſe nec noſ-
ſe. At quid illa diuina non poteſt: qꝛ id qꝺ
habet eſt: ac ꝑ hoc nõ ſic habet ſcientiã/ vt
aliud illi ſit ſcientia qua ſcit/aliud eſſentia
qua eſt: ſed vtrũꝫ vnũ eſt: Nec vtrũꝫ di-
cendum ẽ/quod ſimpliciter vnũ ẽ: ſicut ha-
bet pater vitã in ſemetipſo: nec aliud ẽ ipſe
Joh.5.c. ꝙ vita que in ipſo eſt: et dedit filio habere
vitã in ſemetipſo: hoc eſt/genuit filiũ qui ⁊
ipſe vita eſſet. Sic itaꝫ debemus accipere
qꝺ de ſpiritusancto dictũ ẽ: Nõ eñ loque-
tur a ſemetipſo/ſed quecũꝫ audiet loque-
tur: vt intelligam⁹ non eũ eſſe a ſemetipſo.
Pater quippe ſolus de alio nõ eſt: nã ⁊ fili⁹
C de patre natus eſt: ⁊ ſpiritusſanct⁹ de patre
ꝓcedit. Pater autẽ nec natus eſt de alio/
nec ꝓcedit. Nec ideo ſane aliqua diſparili-
tas in ſũma illa trinitate cogitationi occur
rat humane: Nã ⁊ fili⁹ ei de quo natus ẽ: et
ſpiritusſanct⁹ ei de quo ꝓcedit equalis eſt.
D Quid autẽ illic interſit int ꝓcedere ⁊ naſci:
⁊ longũ eſt querẽdo differere: et temerariũ
cũ diſſeruerit diffinire: qꝛ hoc ⁊ mẽti vtcũ-
ꝗ comphendere: ⁊ ſi quid forte mens inde
comphẽderit/lingue difficillimũ ẽ explica-
re/quãtuſlibet ꝑſit doctor/ꝗntuſlibet adſit
auditor. Nõ ergo loquetur a ſemetipſo: qꝛ
non ẽ a ſemetipſo/ſed ꝗcunꝫ audiet loque
tur: Ab illo audiet a quo ꝓcedit. Audire il-
li ſcire ẽ: ſcire ꝟo eſſe/ ſicut ſuperi⁹ diſputa-
tũ eſt. Quia ergo nõ eſt a ſemetipſo/ſed ab
illo a quo ꝓcedit: a quo illi ẽ eſſentia ab illo
ſcientia: ab illo igit audientia: a ꝗ nihil eſt
aliud ꝙ ſcientia. Nec moueat/ꝙ verbũ fu-
turi temporis poſitũ eſt: non eñ dictũ eſt:
quecunꝫ audiuit/aut quecunꝫ audit /ſed
quecunꝫ audiet loquetur: Illa quippe au-
dientia ſempiterna eſt: qꝛ ſempiterna ẽ ſci-
entia. In eo autẽ qꝺ ſempiternũ ẽ/ſine ini-
tio et ſine fine: cuiuſlibet tẽporis verbũ po
natur/ſiue ꝑteriti/ſiue ꝑſentis / ſiue futuri.
non mẽdaciter ponit. Quis eñ natura il-
la immutabilis ⁊ ineffabilis nõ recipiat/fu-
it et erit/ſed tm̃ eſt: ipſa eñ veraciter eſt/qꝛ
mutari nõ poteſt: ⁊ ideo illi tm̃ conuenerat
dicere: Ego ſum ꝗ ſum: ⁊ dices filijs iſrael: Exo.3.d.
qui ẽ/miſit me ad vos: tamẽ ꝓpter muta-
bilitatẽ tẽpoꝝ ĩ quib⁹ verſatur noſtra mor-
talitas ⁊ noſtra mutabilitas: non mẽdaci-
ter dicimus: ⁊ fuit ⁊ erit ⁊ eſt. Fuit in ꝑteri-
tis ſeculis/eſt in ꝑſentibus/erit in futuris.
Fuit/qꝛ nunꝙ defuit: erit/qꝛ nunꝙ deerit:
eſt /quia ſemꝑ eſt. Neꝫ eñ velut qui iã nõ
ſit cũ ꝑteritis occidit: aut cũ ꝑſentib⁹ velut
qui non maneat labitur: aut cũ futuris ve-
lut qui non fuerat orietur. Proinde cũ ſm
volumina tempoꝝ locutio humana vari-
atur: qui per nulla deeſſe potuit/aut poteſt
aut poterit tp̃a: vera de illo dicũtur cuiuſli-
bet tẽporis verba. Semꝑ itaꝫ audit ſpiri-
tusſanct⁹/qꝛ ſemꝑ ſcit. Ergo ⁊ ſciuit/⁊ ſcit/⁊
ſciet: ac ꝑ hoc et audiuit/⁊ audit et audiet:
qꝛ ſicut iã diximus/hoc eſt illi audire qꝺ ſci
re: et ſcire illi hoc eſt quod eſſe. Ab illo igi-
tur audiuit/ audit/et audiet a ꝗ eſt: ab illo
eſt a quo ꝓcedit. Hic aliꝗs forſitan querat: E
vtꝝ et a filio ꝓcedat ſpiritusſanct⁹. Fili⁹ eñ
ſoli⁹ patris ẽ filius: ⁊ pater ſoli⁹ filij ẽ pater:
ſpiritus autẽ ſanct⁹ nõ eſt vnius eoꝝ ſpiri-
tus/ſed amboꝝ. Habes ipſum dñm dicen-
tẽ: Non eñ vos eſtis ꝗ loquimini: ſed ſpiri Matth.10.c.
tus patris veſtri ꝗ loquit in vobis. Habes
et apl̃m: Miſit deus inquit ſpiritum filij Gal.4.a.
ſui in corda veſtra. Nũquid duo ſũt/ alius

Eph.4.a. patris/alius filij? Abſit. Unū eni corp⁹ait
cum ſignificaret eccleſiā/ moxq̧ addidit: et
vnus ſpiritus. Et vide quomō illic imple/
at trinitatē. Sicut vocati eſtis inq̄t in vna
ſpe vocationis veſtrę. Unus dn̄s: Hic vti/
q̧ chriſtū intelligi voluit: Reſtat vt etiā pa
trē nominet: Sequit̄ ergo: Una fides/ vnū
baptiſma/ vnus deus ⁊ pater omniū: q̄ ſup
oēs/ ⁊ p oīa/ ⁊ in oībus nobis. Cū ergo
ſicut vnus pater ⁊ vnus dn̄s/ id ē filius: ita
ſit ⁊ vnus ſpiritus: pfecto ambo℞ eſt/ ſicut
ipſe chriſtus ieſus dixit: Spiritus patrī ve/
Gal.4.a. ſtri q̄ loquit̄ in vobis. Et dicit apl̄s: Miſit
deus ſpiritū filij ſui in corda veſtra. Habes
Roma.8.b. et alio loco eundē apoſtolū dicentē: Si au
tē ſpiritus eius qui ſuſcitauit ieſum a mor/
tuis habitat in vobis. Hic vtiq̧ ſpiritū pa/
tris intelligi voluit: de quo tñ alio loco di/
cit: Quiſq̧s autē ſpiritū chriſti non habet/
hic nō eſt eius. Et multa alia ſunt teſtimo/
nia/ qnib⁹ hoc euidēter oſtendit̄: ⁊ patris et
filij ipſū eſſe ſpiritū/ q̄ in trinitate dicit̄ ſpi/
ritusſanctus. Nec ob aliud exiſtimo ipſum
vocari pprie ſpiritū: cum etiā ſi de ſingulis
interrogemur: nō poſſimus niſi patrē ⁊ fili/
Joh.4.d. um ſpiritū dicere: quoniā ſpiritus eſt de⁹:
id eſt/ nō corpus eſt deus ſed ſpirit⁹. Qd er
go cōmuniter vocātur et ſinguli: hoc pprie
vocari oportuit eū qui nō ē vnus eo℞/ ſed
in quo cōmunitas apparet ambo℞. Cur er/
go nō credamus q̧ etiā de filio pcedat ſpi/
ritusſanct⁹. cū filij q̧ ipſe ſit ſpiritus? Si eni
nō ab eo pcederet: nō poſt reſurrectionē ſe
repſentās diſcipulis ſuis inſufflās diceret/
Joh.20.e. Accipite ſpm̄ſanctū. Quid eni aliud ſigni/
ficauit illa inſufflatio/ niſi q̧ pcedat ſpūſā/
ctus ⁊ de ipſo? Ad hoc ptinet etiā illud qd̄
de muliere q̄ fluxū ſanguinis patiebat̄/ ait:
Luc.8.f. Tetigit me aliq̄s: ego eni ſenſi de me virtu
tē exiſſe: Nā ꝟtutis nomine appellari etiā
ſpiritūſanctū/ ⁊ eo loco clar℞ eſt/ vbi ange/
Luc.1.d. lus dicēti marię: Quomō fiet iſtud/ qm̄ vi/
rum nō cognoſco/ reſpōdit: Spiritusſanct⁹
ſupueniet in te: ⁊ ꝟtus altiſſimi obumbra/
bit tibi. Et ipſe dn̄s pmittēs eū diſcipulis/
Luc.24.g. ait: Uos ſedete in ciuitate q̄adusq̧ indua/
Act.1.a. mini ꝟtute ex alto. Et iter℞: Accipiet̄ inq̄t
ꝟtutē ſpiritusſancti ſupuenientē in vos: et
eritis mihi teſtes. De hac ꝟtute credēd⁹ eſt
dicere euāgeliſta: Uirt⁹ de illo exibat/ et ſa/
nabat oēs. Si ergo ⁊ de patre ⁊ filio proce/
dit ſpūſanct⁹: cur fili⁹ dixit: d̄ patre pcedit?
Cur putas niſi quēadmodū ad eū ſolet re/
ferre/ ⁊ quod ipſius eſt de quo ⁊ ipſe ē? Uñ
illud eſt qd̄ ait: Mea doctrina nō eſt mea/ Joh.7.b.
ſed eius qui miſit me. Si igit̄ intelligatur
hic eius doctrina quā tamē dixit nō ſuam
ſed patris: quāto magis illic intelligēdus ē
⁊ de ipſo pcedere ſpiritusſanct⁹/ vbi ſic ait:
de patre pcedit: vt nō diceret/ de me nō p/
cedit? A quo autē habet filius vt ſit deus:
eſt eni de deo deus: ab illo habet vtiq̧/ vt
etiā de illo pcedat ſpiritusſanctus: ac p hoc
ſpiritusſanct⁹ vt etiā de filio pcedat ſicut p/
cedit de patre/ ab ipſo habet patre. Hic vt/
cunq̧ etiā illud intelligit̄ quantū a talib⁹/
quales nos ſum⁹ intelligi pōt/ cur non di/
cat̄ nat⁹ eſſe/ ſed poti⁹ pcedere ſpiritusſan/
ctus: qm̄ ſi ⁊ ipſe filius diceret̄: ambo℞ vti/
q̧ filius diceret̄/ qd̄ abſurdiſſimū eſt. Fili⁹
quippe null⁹ eſt duo℞/ niſi patris ⁊ matris:
amborū vtiq̧ filius diceret̄. Abſit autē vt
inter deū patrē ⁊ deū filiū tale aliq̄d ſuſpi/
cemur: q: nec filius hoīs ſimul et ex patre
⁊ ex matre pcedit: ſed cū in matre pcedit ex
patre: nō tūc pcedit ⁊ ex matre: et cū in hāc
lucē pcedit ex matre/ nō tunc pcedit ex pa/
tre. Spirit⁹ aūt ſanct⁹ nō de patre pcedit in
filiū: et de filio pcedit ad ſanctificandā cre/
aturā: ſed ſimul d̄ vtroq̧ pcedit: q̄uis hoc
filio pater dederit: vt quemadmodū de ſe/
ita de illo quoq̧ pcedat. Neq̧ eni poſſum⁹
dicere q̧ nō ſit vita ſpūſanctus: cū vita ſit
pater/ vita ſit fili⁹: ac p hoc ſicut pater cū ha/
beat vitā in ſemetipſo/ dedit ⁊ filio habere
vitā in ſemetipſo: ſic ei dedit vitā pcedere
de illo/ ſicut pcedit et de ſeipſo. Sequūtur
aūt verba dn̄i dicētis: Et q̄ vētura ſūt/
annunciabit vobis: Ille me cla/
rificabit: quia d̄ meo accipiet ⁊ an
nunciabit vobis. Omia queçūq̧
habet pater/ mea ſūt: ppterea di/
xi/ q: de meo accipiet/ et annūcia/
bit vobis. Sed q: iſta iam pl[i]xa ſunt: in
aliū ſunt differenda ſermonē.

De eadē lectione: Tractatus. C.

Um promit/
teret dn̄s ventu℞ ſpm̄ſanctū:
docebit vos inq̄t oēm ꝟitatē:
vel qd̄ in nōnullis codicib⁹ le/
git̄: deducet vos in oēm veritate. Non eni
loquet̄ a ſemetipſo: ſed queçūq̧ audiet lo/
quet̄. De quib⁹ euāgelicis verbis iā quod

donauit dñs diſputauim⁹: nunc ea quę ſe/
quunt̃ attēdite: **Et q̄ vētura ſunt** inq̄t/
annunciabit vobis. Neq; eñ hic qm̄
planũ eſt immorãdũ. Nihil eñ habet quę/
ſtionis/cui⁹a nobis expoſitio flagitet̃. Sʒ
qd̓ adiungit: **Jlle me clarificabit: q͛**
de meo accipiet/ et anunciabit vo
bis: Nõ negligēter eſt trãſeundũ. Qd̓ eñ
ait: Jlle me clarificabit: põt itelligi: q͛ dif/
fundēdo in cordib⁹ credentiũ charitatē/ſpi
ritalesq; faciendo/declarauit eis quõ filius
patri eſſet ęqualis: quem ſm carnem prius
tñmodo nouerãt: ⁊ hominē ſicut homines
cogitabãt. Uel certe q͛ ꝑ ipſam charitatē
fiducia repleti: ⁊ timore depulſo annuncia/
uerũt hominib⁹ chriſtũ: ac ſic fama ei⁹ diffu
ſa eſt in toto orbe terraꝝ/ vt ſic dixerit: Jlle
me clarificabit: tanq̄ diceret: ille vobis au
feret timorē/ et dabit amorē: quo me ardē/
tius prędicãtes/ glorię meę ꝑ totũ mundũ
dabitis odorē: cõmendabitis honorē. Qd̓
eñ facturi fuerant in ſpirituſancto: hoc eũ/
dē ſpiritũ dixit eſſe facturũ: Quale ē etiã il/
Math.10.c. lud: Non eñ vos eſtis q̄ loq̄mini/ ſed ſpũs
patris veſtri qui loquit̃ in vobis. Uerbũ
quippe grecũ qd̓ eſt Δοξασει: alius clarifica
bit/ alius glorificabit/ latini interp̄tes ī ſua
quiſq; trãſlatione poſuerũt: quoniã ipſa q̄
grece dr̓ Δοξα: vñ dictũ eſt verbũ Δοξασει
et claritas interpretat̃ ⁊ gloria. Gloria nã/
q; ſit quiſq; clarus/ et claritate glorioſus:
ac ꝑ hoc quod vtroq; verbo ſignificat̃/ id/
ipſum eſt. Sicut autē definierũt antiq̄ lati
nę linguę clariſſimi auctores: Gloria eſt fre
quens de aliquo fama cũ laude. Quę cum
eſt in hoc mũdo facta de chriſto: nõ chriſto
credenda ē magnũ aliq̄d cõtuliſſe/ ſed mũ/
do. Bonũ eñ laudare/ nõ laudato ſed lau/
dantibus ꝓdeſt. Eſt autē etiã falſa gloria:
quãdo laudãtes errore fallunt̃/ ſiue in reb⁹
ſiue in hominibus/ ſiue in vtriſq;. Nã in re/
bus fallũtur/ quãdo putant id bonum eſſe
quod malũ eſt: Jn hominibus aũt/ quãdo
putant eũ bonũ eſſe qui mal⁹ eſt. Jn vtriſ/
q; vero: quando ⁊ id qd̓ eſt vitiũ/ virt⁹ pu/
tat̃: et ipſe qui ꝓpter hoc laudat̃/ nõ habet
quod putat̃/ ſiue ſit bonus/ ſiue ſit malus.
Donare quippe res ſuas hiſtrionib⁹/ vitiũ ē
immane/ nõ virtus. Et ſcitis de talib⁹ q̄ ſit
frequens fama cũ laude: q͛ ſicut ſcriptũ ē:
Ps.9. Laudat̃ peccator in deſiderijs animę ſuę:
B et qui iniqua gerit benedicit̃. Hi laudato/
res non fallunt̃ in hominib⁹ ſed in reb⁹: ma
lum eſt eñ quod bonũ eſſe credũt: Jlli au/
tē qui hoc malo largitionis vitioſi ſunt/ ta
les vtiq; ſunt quales eos hi qui laudãt nõ
ſuſpicãtur eſſe/ ſed cernunt. Porro ſi ſe q̄ſ/
q̄ iuſtũ fingat et non ſit: ſed totũ quicquid
corã hominib⁹ laudabiliter agere videt̃: nõ
agat ꝓpter deũ: hoc eſt ꝓpter verã iuſtici/
am/ ſed ſolũ quęrat et diligat ab hominib⁹
gloriã. Jlli aũt apud quos frequēs ē ei⁹ fa/
ma cũ laude: non eũ putent niſi ꝓpter deũ
laudabiliter viuere: non fallunt̃ in re/ ſʒ fal/
lunt̃ in homine. Qd̓ eñ bonũ eſſe credunt
eſt bonũ: ſed quē bonũ eſſe credunt/ nõ eſt
bonus. Qd̓ ſi putet̃/ verbi gratia/ bonũ ar/
tiũ peritia magicaꝝ: ⁊ dũ q̄ſq; patriã libe/
raſſe eiſdē quas oĩno neſcit artib⁹ credit̃:
ac frequentē cũ laude famã q̄ gloria defini/
ta ē apud hoĩes impios conſequat̃: errãt in
vtroq; qui laudãt: ⁊ ī re ſcʒ/ quia id qd̓ ma/
lum eſt bonũ putãt: ⁊ in homine/ q͛ nõ eſt
quod putant: quapropter falſa ē in his tri/
bus generib⁹ gloria. Cũ autē de aliquo per
deũ ⁊ ꝓpter deũ iuſto: hoc ē veraciter iuſto
cauſa ipſius iuſticię frequēs ē fama: cũ lau/
de vera quidē gloria eſt: non tñ ea credēdũ
eſt beatificari iuſtũ/ ſed laudãtibus gratu/
landũ eſt: q͛ recte iudicãt ⁊ diligunt iuſtũ.
Quãto magis ergo dñs chriſt⁹/ nõ ſibi ſed
eis ꝓfuit gloria ſua/ quib⁹ ꝓfuit morte ſua.
Sed nõ ē vera eius apud hęreticos gloria:
apud quos tñ frequentē famã videt̃ habe/
re cũ laude. Nõ eſt hęc vera gloria: quia in
vtroq; fallunt̃: Nam ⁊ bonũ putãt eſſe qd̓
bonũ non eſt: ⁊ chriſtũ putant eſſe qd̓ chri/
ſtus nõ eſt. Unigenitũ eñ filiũ ęqualē nõ
eſſe gignēti nõ ē bonũ. Unigenitũ dei filiũ
hoiem tñ eſſe nõ deũ/ nõ eſt bonũ. Uerita
tis carnē nõ eſſe verã carnē/ nõ ē bonũ. Ho
rũ triũ q̄ dixi: primũ ſentiũt arriani: ſecun/
dũ fotiniani: tertiũ manichei. Sed q͛ ⁊ eoꝝ
nihil ē bonũ: ⁊ chriſt⁹ nihil eſt eoꝝ: ī vtroq;
fallunt̃: nec dant verã gloriã chriſto: q̄uis
apud eos eſſe videat̃ cũ laude frequens fa/
ma de chriſto. Et oẽs ꝓrſus heretici/ quos
cõmemorare nimis longũ eſt: q̄ de chriſto
nõ recte ſentiunt: ideo errãt/ q͛ ⁊ de bonis
rebus ac malis/ nõ veꝝ ſentiunt. Pagani
etiã q̄ſi ſunt chriſti plurimi laudatores: et
ipſi in vtroq; fallunt̃: q̄ nõ ſm veritatē dei/
ſed potius ſm ſuã ſuſpitionē dicunt eũ fu/
iſſe hoiem magũ. Chriſtianos quippe velut

imperitos vituperāt: chriſtū autē velut magum laudāt: ac ſic ꝑdunt qḋ amāt: Chriſtū ꝟo non amant: qm̄ qḋ non erat chriſt9 / hoc amant. Ideo in vtroqꝫ fallūtur: quia ⁊ magum eſſe malū eſt: et magus non fuit chriſtus / qꝛ bonus ē. Quapropter de his nihil hoc loco dicendū eſt / qui chriſtū vituperāt atqꝫ blaſphemāt: qꝛ de gloria eius loqmur qua eſt glorificatus in mūdo: nō em̄ glorificauit ſpirituſſanct9 vera gloria niſi in eccleſia ſctā catholica. Alibi em̄: id eſt vł apḋ hereticos / vel apḋ quoſdā paganos / vera ei9 in terris gloria nō poteſt eſſe: Et vbi videt eſſe frequēs de illo fama cū laude: Uera ꝫ ei9 gloria in eccleſia catholica / ſicut a ꝓpheta cantat: Exaltare ſup celos de9: ⁊ ſup omnē terrā gloria tua. Quia itaqꝫ poſt ei9 exaltationē ventur9 erat ſpūſſanct9 ⁊ eū glorificatur9: hoc ſacer pſalm9 / hoc ipſe vnigenitus ꝓmiſit futurꝫ / qḋ videmus impletum. Qḋ autē ait: De meo accipiet / et annūciabit vobis: catholicis audite aurib9: catholicis ꝑcipite mētibus. Nō em̄ ꝓpter ea ſicut quidā heretici putauerūt / minor ē filio ſpirituſſāct9: ⁊ quaſi fili9 accipiat a patre / et ſpūſſanct9 a filio / qbuſdā gradib9 naturarꝫ. Abſit hoc credere: abſit hoc dicere: abſit a chriſtianis cordib9 cogitare. Deniqꝫ ꝯtinuo ſoluit ipſe queſtionē: ⁊ cur hoc dixerit / explanauit. Oīa inqt q̄cūqꝫ habet pater / mea ſunt: ꝓpterea dixi / qꝛ de meo accipiet ⁊ annūciabit vobis. Quid vultꝭ amplius? Ergo a patre accipit ſpirituſſanct9 / vn̄ accipit fili9: quia in hac trinitate de patre nat9 ē filius: de patre ꝓcedit ſpūſſanct9. Qui autē de nullo nat9 ſit / de nullo ꝓcedit / pater ſolus ē. Quḋ autē dixerit vnigenit9 fili9: Oīa queqꝫ habet pater / mea ſunt: qꝛ vtiqꝫ nō ſic quemadmodū dictū ē illi filio nō vnigenito / ſed ex

Luc.15.f. duobus maiori: Tu mecū es ſemp: ⁊ oīa mea tua ſūt: eo loco ſi dn̄s voluerit / diligēti cōſideratiōe tractabit: vbi dic vnigenit9 patri: ⁊ mea oīa tua ſunt / ⁊ tua mea ſūt: vt hic iſte ſermo claudat: qm̄ que ſequunt aliud poſcunt quo diſcernatur exordiū.

De eo quod dicit: Modicum et iam non videbitis me: et iterum modicum et videbitis me: quia vado ad patrem: vſqꝫ ad id: Et in illo die me non interrogabitis quicqꝫ: Tractatus. CI.

Ec dn̄i verba a

b vbi ait: Modicū ⁊ iā nō videbitꝭ me: ⁊ iterꝫ modicū ⁊ videbitis me: qꝛ vado ad patrē: ita obſcura erāt diſcipulis / anteqꝫ id qḋ dicit impletū eſſet: vt querētes inter ſe quid eſſet qḋ diceret: oīno ſe faterent neſcire. Sequit em̄ euangeliū: Dixerūt ergo ex diſcipulꝭ ei9 ad inuicē: Quid ē hoc qḋ dicit nobis: Modicū et nō videbitꝭ me / ⁊ iterꝫ modicū et videbitis me: qꝛ vado ad patrē? Dicebāt ergo: Quid eſt hoc qḋ dicit modicū? Neſcim9 qd loquit. Hoc em̄ ē qḋ eos mouebat: quia dixit: modicum et nō videbitis me: ⁊ iterū modicum et videbitis me. Nam in precedentib9 qꝛ nō dixerat: modicū / ſed dixit / ad patrē vado / ⁊ iā non videbitꝭ me: tanqꝫ aperte illis viſus ē locutus: nec inter ſe de hoc aliqd queſierūt. Nunc ergo qḋ illis tūc obſcurꝫ fuit / ⁊ mox manifeſtū eſt: iā nobis vtiqꝫ manifeſtatū ē: Poſt paululū em̄ paſſus eſt / ⁊ non viderunt eū: rurſus poſt paululū reſurrexit / ⁊ viderunt eū. Illud aūt qḋ ait: Iā nō videbitis me: qꝛ iſto ꝟbo id eſt iam / 3. Tract. 95. b intelligi voluit / ꝙ eū vlterius non viderēt: ibi expoſuim9 quomō accipiendū ſit vbi dixit: De iuſticia arguet mundū ſpirituſſanctus: quia ad patrē vado / ⁊ iā non videbitis me: qꝛ ſcilicet mortalem chriſtū vlterius nō viderūt. Cognouit autē ieſus ſicut ſequēs euāgeliſta dicit: quia volebāt eū interrogare: ⁊ dixit eis: De hoc queritꝭ inter vos / qꝛ dixi modicū et nō videbitꝭ me: et iterꝫ modicū et videbitꝭ me. Amē amē dico vobis / qꝛ plorabitis et flebitꝭ vos: mundus aūt gaudebit: vos autē contriſtabimini: ſed triſticia veſtra ꝟtet in gaudiū. Et hoc ſic accipi pōt: qꝛ contriſtati ſunt diſcipuli ḋ morte dn̄i: ⁊ confeſtim de reſurrectione letati. Mund9 aūt quo noīe ſignificati ſūt inimici / a quib9 chriſt9 occiſus ē: tunc vtiqꝫ letati ſunt occiſo chriſto / qn̄ ſunt diſcipuli contriſtati. Mūdi quippe noīe / malicia pōt mūdi hui9 intelligi: id ē hominū mundi hui9 amicorꝫ. Unde iacobus apl's in ep'la ſua dicit: Quicunqꝫ voluerit amicus eſſe hui9 ſeculi Jacob.4.a. inimicus dei conſtituit. Quib9 inimicicijs

dei factū eſt/ vt nec ei⁹ vnigenito parceret.
Jo.16.parit Deinde ſubiūgit et dicit: Mulier cū †p̄turit/ triſticiā habet: q2 venit hora ei⁹: Cum aūt pepit puer̄: iā nō meminit p̄ſſure pp̄ter gaudiū: q2 natus ē hō in mundū. Et vos igit̄ nunc quidē triſticiā habetis. Iterū autē venio ad vos: ⁊ gaudebit cor veſtr̄: et gaudiū veſtr̄ nemo tollet a vobis. Nec iſta ſiſitudo ad intelligendū videt̄ eſſe difficilis: qm̄ comparatio eius in p̄mptu ē: eodem ipſo exponēte cur dicta ſit. Parturitio q̄ppe triſticię: part⁹ aūt gaudio cōpat̄. Qd̄ tūc † magis eē cōſueuit/ qn̄ nō puella ſed puer naſcitur. Qd̄ vō ait: gaudiū veſtr̄ nemo tollet a vobis: q2 gaudiū ipſor̄ ipſe ieſus ſignificatus eſt:
Roma.6.b. qd̄ et ait apl̄s: Chriſt⁹ reſurgens a mortuis iā nō morit̄: ⁊ mors ei vltra non dn̄abitur. Hucuſq̄ in iſto euāgelij capitulo vn̄ hodie diſputauimus: velut facili intellectui om̄ia cucurrerūt: acrior neceſſario eſt in his q̄ ſequūtur intētio.
B Quid eſt em̄ qd̄ ait: Et in illo die me nō rogabitis quicq̄: Hoc verbū qd̄ eſt rogare: non ſolū petere/ verumetiā interrogare ſignificat: Et grecū euāgeliū vn̄ h̄ trāſlatū ē: tale habet vbū qd̄ vtrunq̄ poſſit intelligi: vt hęc ambiguitas nec inde ſoluat̄: q̄q̄ etſi ſolueret̄/ non ideo nulla queſtio remaneret. Dn̄m etem̄ chriſtū poſtq̄ reſurrexit: ⁊ interrogatū legim⁹ ⁊ rogatū: Nā interrogat⁹ ē a diſcipulis aſcen-
Act.1.a. ſurus in celū/ qn̄ p̄ſentaret̄/ ⁊ qn̄ regnū eſſet
Act.7.g. iſrael. Cū vō iā eſſet in celo: rogat⁹ eſt a ſtephano/ vt ſpiritū eius acciperet. Et qs audeat vel cogitare vel dicere/ in celo ſedentē chriſtū rogandū nō eſſe: ⁊ in terra manentē rogatū fuiſſe: Rogandū nō eſſe imortalē: rogari debuiſſe mortalē: Immo chariſſimi rogem⁹ eū: vt nodū queſtionis hui⁹ ip̄e diſſoluat: lucēdo in cordib⁹ noſtris ad vidēda q̄ dic̄. Puto em̄ qd̄ ait: Iterū autē videbo vos: ⁊ gaudebit cor vr̄m: ⁊ gaudiū vr̄m nemo tollet a vob: nō ad illō tēpus eē referē-
Luc.24.f. dū quo reſurrexit/ eiſq̄ ſuā carnē cernendā tangēdāq̄ mōſtrauit: ſed poti⁹ ad illud vn̄
Joh.14.c. iā dixerat: Qui diligit me/ diliget̄ a patre meo: ⁊ ego diligā eū: ⁊ manifeſtabo ipſū illi. Iā q̄ppe reſurrexerat: iā ſe illis in carne monſtrauerat: iā ſedebat ad dexterā patr̄: qn̄ dicebat idē ipſe apl̄s iohānes/ cuius eſt
1.Joh.3.a. hoc euangeliū/ i epiſtola ſua: Dilectiſſimi/ nūc filij dei ſum⁹: et nōdū manifeſtū eſt q̄d erim⁹: Scim⁹ q2 cū manifeſtum fuerit/ ſimiles ei erim⁹: qm̄ videbim⁹ eū ſicuti eſt. Iſta viſio nō vitę hui⁹ ē/ ſed futurę: nō tpalis/ ſ ęternę. Hęc eſt autē vita ęterna/ dicēte ipſa Joh.17.a.
vita: vt cognoſcant te inq̄t vnū ver̄ deū: ⁊ quē miſiſti ieſum chriſtū. De hac viſione et cognitione dicit apl̄s: Videm⁹ nūc p̄ ſpeculum in ęnigmate: tunc aūt facie ad faciem. 1.Cor.13.d.
Nūc ſcio ex pte: tūc aūt cognoſcā ſicut ⁊ cognit⁹ ſū. Nūc toti⁹ laboris ſui fructū eccl̄ia parturit gemēdo/ paritura lętādo. Nūc ptu rit deſiderādo / tūc paritura cernēdo: Nūc parturit orādo/ tunc paritura laudādo. Et ideo maſculū: qm̄ ad iſtū fructū ɔtēplationis cūcta officia referunt̄ actiōis. Sol⁹ ē em̄ liber: qm̄ pp̄ter ſe appetit̄: ⁊ nō refert̄ ad aliud. Huic ſeruit actio: Ad hunc em̄ refertur quicq̄d bn̄ agit̄: q2 pp̄ter hunc agitur: ipſe aūt nō pp̄ter aliud/ ſed pp̄ter ſemetipſū tenet̄ ⁊ habet̄. Ibi em̄ finis q̄ ſufficit nobis: Etern⁹ igitur erit. Neq̄ em̄ nobis ſufficit finis/ niſi cui⁹ nullus eſt finis. Hoc inſpiratū erat philippo qn̄ dicebat: Dn̄e oſtende nobis patrē/ ⁊ ſufficit nobis. In q̄ oſtēſione ſe Joh.14.b.
p̄miſit ⁊ fili⁹ dicēs: Nō credis q2 ego in patre/ et pater i me ē? De hoc itaq̄ qd̄ ſufficit C
nobis/ rectiſſime audim⁹: gaudiū veſtr̄ nemo tollet a vobis. De his etiā q̄ ſuperi⁹ dicta ſunt/ meli⁹ exiſtimo intelligi: Modicū ⁊ iā nō videbitis me: ⁊ iter̄ modicū ⁊ videbitis me. Modicū eſt em̄ hoc totū ſpaciū qd̄ p̄ſens puolat ſeculū. Vn̄ dicit idē ipſe euāgeliſta in epiſtola ſua: Nouiſſima hora eſt: 1.Joh.2.c.
Ideo nāq̄ addidit: q2 vado ad patrem: qd̄ ad p̄orē ſentētiā referendū ē/ vbi ait: modicum ⁊ iā nō videbitis me: nō ad poſteriorē vbi ait: ⁊ iter̄ modicū ⁊ videbit̄ me. Eūdo q̄ppe ad patrē: factur⁹ erat vt eū nō viderēt: Ac p̄ hoc nō ideo dictū eſt: q2 fuerat moritur⁹: ⁊ donec reſurgeret/ ab cor̄ ɔſpectibus receſſurus: ſed q̄ eſſet iturus ad patrē. Qd̄ fecit poſteaq̄ reſurrexit: et cū eis q̄dragin- Act.1.a.
ta dies ɔuerſat⁹ aſcēdit in celū. Illis ḡ ait: Modicū ⁊ iā nō videbit̄ me: q̄ cū corpaliter tūc videbāt qn̄ itur⁹ erat ad patrē: et eū deinceps mortalē viſuri non erāt/ qualē cū iſta loq̄ret̄ videbāt. Qd̄ vō addidit: Et iterū modicū ⁊ videbitis me: vniuerſę p̄miſit eccleſię: ſicut vniuerſę p̄miſit eccleſię: Ecce Matth.28.d.
ego vobiſcū ſū vſq̄ ad ɔſūmationē ſeculi. Nō tardat dn̄s p̄miſſū: modicū ⁊ videbim⁹

ʼeū: vbi iā nihil rogem⁹: nihil interrogem⁹:
Al.† inter/rogandum q₃ nihil† deſiderādū remanebit: nihil q̄ren
dū latebit. Hoc modicū longū nobis vide/
tur/ qm̄ adhuc agit̄: cū finitū fuerit/ tūc ſen/
tiemus q̄ȝ modicū fuerit. Nō ergo ſit gau/
diū noſtꝝ quale habet mundus: de quo di/
ctum ē: Mundus autē gaudebit: nec tamē
in hui⁹ deſiderij parturitiōe ſine gaudio tri
Roma. 12. c. ſtes ſimus: ſed ſicut ait apl's: Spe gauden
tes/ in tribulatiōe patiētes: q₃ ⁊ ipa partu/
riens/ cui cōparati ſum⁹/ pl⁹ gaudet de mor
futura ꝓle/ q̄ȝ triſtis ē de p̄ſenti labore. Sȝ
hui⁹ ſermonis iſte ſit finis: Habēt eñ quę/
ſtionē moleſtiſſimā q̄ ſequunt̄: nec breuita
te coartanda ſunt/ vt poſſint cōmodius/ ſi
dn̄s voluerit explicari.

De eo qđ dicit: Amē amen dico
vobis: Si q̄d petieritis patrē in
noie meo dabit vobiſ: vſq₃ ad id
qđ ait: Exiui a patre ⁊ veni i mun/
dū: iteꝝ relinquo mundū/ ⁊ vado
ad patrē: Tractatus. CII.

A Domini verba
nunc iſta tractāda ſunt: Amē
amē dico vobis/ ſi quid
petieritis patrē in noie
meo dabit vobis. Iā dictū ē in ſupio
ſ. Tract. 73. p 10. et. 81. b. rib⁹ hui⁹ dn̄ica ſermonis partib⁹/ ꝓpter eos
q̄ nōnulla petunt a patre in chriſti noie nec
accipiūt: Nō petit̄ in noie ſaluatoris q̄cq̄d
petit̄ ꝯtra rationē ſalutis. Non eñ ſonū lit
teraꝝ ac ſyllabaꝝ/ ſed qđ ſonus ipſe ſignifi
cat: et qđ eo ſono recte ac veraciter intelli/
git̄: hoc accipiēdus ē dicere cū dicit/ in no/
mine meo. Vñ qui hoc ſentit de chriſto qđ
nō eſt de vnico dei filio ſentiendū/ nō petit
in eius nomine: etiā ſi nō taceat litteris ac
ſyllabis chriſtū: qm̄ in eius noie petit/ quē
cogitat cū petit. Qui v̉o qđ eſt de illo ſen/
tiendū ſentit: ipſe in eius noie petit ⁊ acci/
pit qđ petit: ſi nō ꝯtra ſuā ſalutē ſempiter/
nam petit. Accipit aūt qn̄ debet accipere.
Quędā eñ non negant̄/ ſed vt cōgruo den
tur tempore differunt̄. Ita ſane intelligen
dū eſt qđ ait/ dabit vobis: vt ea bn̄ficia ſi/
gnificata ſciant̄ his verbis/ quę ad eos qui
petunt ꝓprie ptinēt. Exaudiunt̄ q̄ppe oēs
ſancti ꝓ ſeipſis: nō autē ꝓ oībus exaudiun/
tur vel amicis vel inimicis ſuis/ vel qui/
buſlibet alijs: q₃ nō vtcunq₃ dictū ē dabit:
ſed dabit vobis. Vſq₃ mō inq̄t nō pe/
tiſtis quicq₃ in noie meo: Petite
et accipietis/ vt gaudiū veſtrū ſit
plenū. Hoc qđ dicit gaudiū plenū/ ꝓfe/
cto nō carnale ſed ſpiritale gaudiū eſt: ⁊ qn̄
tantū erit/ vt aliquid ei iā nō ſit addendū:
ꝓculdubio tunc erit plenū. Quicq̄d ergo
petit̄ qđ ptineat ad hoc gaudiū conſequē/
dū: hoc eſt in noie chriſti petendū/ ſi diuinā
intelligimus gratiā: ſi vere beatā poſcim⁹
vitā: quicq̄d autē aliud petit̄/ nihil petit̄:
non quia nulla oīno res eſt: ſed q₃ in tan
tę rei cōparatione quicq̄d aliud cōcupiſcit̄/
nihil ē. Neq₃ eñ ꝓrſus nulla res eſt homo:
Gal. 6. a. de quo ait apl's: Qui ſe putat aliq̄d eſſe cū
nihil ſit. In cōparatione q̄ppe ſpiritalis ho
minis/ q̄ ſcit gratia dei ſe eſſe qđ eſt: quiſq̄s
vana p̄ſumit/ nihil ē. Sic ergo etiā recte in/
telligi pōt: Amē amen dico vobis/ ſi q̄d pe
tieritis patrē in noie meo/ dabit vobis: vt
hoc qđ ait/ ſi q̄d: nō qđlibet intelligat̄: ſed
aliq̄d qđ in beatę vitę comparatione nihil
ſit. Et qđ ſequit̄: Vſq₃ mō nō petiſtis q̄cq₃
in noie meo: duob⁹ modis intelligi pōt: vl
q₃ nō in nomine meo petiſtis: qđ nomē nō
ſicut cognoſcendū eſt cognouiſtis: vel non
petiſtis quicq₃: qm̄ in cōparatione rei quā
petere debuiſtis/ pro nihilo habendū ē qđ
petiſtis. Vt igit̄ in ei⁹ nomine nō nihil/ ſed
gaudiū plenū petāt: qm̄ ſi aliquid aliud pe
tunt/ idē aliq̄d nihil ē: exhortat̄ dicēs: Pe/
tite ⁊ accipietis/ vt gaudiū veſtꝝ ſit plenū:
id ē/ hoc in nomine meo petite/ vt gaudiū
veſtꝝ ſit plenū: ⁊ accipietis. Iſto eñ bono
in petēdo pſeuerātes: ſanctos ſuos neque
q̄ȝ miſcdia diuina fraudauit. Hęc inq̄t in B
ꝓuerbijs locutus ſum vobis: ve/
nit hora/ cū iā nō in ꝓuerbijs lo/
quar vobis: ſȝ palā de patre meo
annunciabo vobis. Poſſē dicere hāc
de qua loquit̄ horā: futuꝝ oportere ſęculū
intelligi: vbi videbim⁹ palā qđ beat⁹ pau/
1. Cor. 13. d. lus dic/ facie ad faciē: vt qđ ait: Hęc in ꝓ/
uerbijs locutus ſū vobis: hoc ſit/ qđ ab eo/
dem aplo dictū eſt: videmus nūc p ſpeculū
in ęnigmate. Annūciabo autē vobis q₃ p
filiū pater videbit̄: iuxta illud qđ alibi ait:
Neq₃ patrē q̄s cognoſcit niſi fili⁹: ⁊ cui vo/
luerit fili⁹ reuelare. Sed iſtū ſenſū videt̄ im/
Al. † In pedire qđ ſequit̄† Illo die i noie meo
petetis. In futuro eñ ſeculo cū p̄uenerī
mus ad regnū/ vbi ſimiles ei erim⁹: qm̄ vi/
1. Ioh. 3. a. debimus eū ſicuti eſt: quid petituri ſumus

qñ ſatiabit̃ in bonis deſideriũ noſtꝝ? Vñ
Ps.6. et in alio pſalmo legitur: Satiabor cũ ma/
niſeſtabitur gloria tua. Petitio nãq; alicu
ius eſt indigẽtię: quę ibi nulla erit vbi hęc
ſatietas erit. Relinquit̃ itaq; quantũ ſape/
re valeo: vt intelligat̃ ieſus diſcipulos ſu/
os de carnalib⁹ vel animalib⁹ ſe ſpiritales
ꝓmiſiſſe facturꝝ: quis nondũ tales quales
erim⁹: qñ ſpiritale etiã corpus habebim⁹:
1.Cor.2.b. ſed qualis erat qui dicebat: Sapientiã lo/
quimur inter pfectos: et nõ potui vobis lo
qui quaſi ſpiritalibus/ ſed quaſi carnalib⁹.
Et nõ ſpiritũ hui⁹ mundi accepim⁹/ ſ3 ſpiri/
tũ qui ex deo eſt: vt ſciamus q̃ a deo dona/
ta ſunt nobis quę ⁊ loquimur: nõ in ſapiẽ/
tię humanę doctis verbis: ſed docti ſpiritu
ſpiritalib⁹ ſpiritalia cõparẽtes. Aĩalis autẽ
hõ nõ pcipit quę ſunt ſpiritus dei. Nõ ita/
q; percipiẽs quę ſunt ſpirit⁹ dei hõ anima/
lis ſic audit q̃cunq; audit de dei natura: vt
aliud q̃ corp⁹ cogitare nõ poſſit/ quãlibet
ampliſſimũ vel immẽſum/ quãlibet lucidũ
ac ſpecioſum/ corp⁹ tñ: ideo ꝓuerbia illi ſũt
quęcunq; dicta ſapiẽtię de incorporea im/
mutabiliq; ſubſtantia: nõ q2 ea tanq̃ pro/
uerbia deputat: ſed quia ſic cogitat/ quo/
mõ qui ꝓuerbia ſolent audire neq; intelli/
gere. Cũ xͦo ſpiritalis cęperit oĩa diiudi/
care: ipſe autẽ a nemine diiudicari: etiã ſi i
1.Cor.13.d. hac vita adhuc velut p ſpeculũ ex pte pſpi/
cit: tamẽ nõ vllo corpis ſenſu: nõ vlla ima/
ginaria cogitatione q̃ capit aut fingit q̃li/
cunq; ſilitudine corpoꝝ/ ſed mẽtis certiſſi/
ma intelligentia deũ intelligit nõ corp⁹ eſſe
ſed ſpiritũ. Ita palã de patre annunciãte
filio: vt eiuſdẽ ſubſtantię conſpiciat̃ et ipſe
qui annũciat: tunc in eius nomine petunt
qui petũt/ qñ in ſono ei⁹ nominis nõ aliud
q̃ res ipſa eſt/ quę hoc nomine vocat̃/ intel
ligunt: nec animi vanitate vel infirmitate
confingunt tanq̃ i alio loco patrẽ/ i alio fi/
liũ añ patrẽ ſtantẽ/ ⁊ ꝓ nobis rogantẽ: ſpa/
cia ſua quęq; amboꝝ occupantib⁹ molib⁹:
et verbũ ad eũ cui⁹ ẽ verbũ/ facere verba ꝓ
nobis/ interuallo interpoſito int̃ os loquẽ
tis et auriculas audiẽtis: ⁊ alia talia q̃ ſibi
animales: iidẽq; carnales in cordib⁹ fabri/
cant. Quicq̃d eñ tale ſpiritalibus de deo
cogitantib⁹ ex corpoꝝ ꝯſuetudine occurrit
negãdo atq; reſpuẽdo: tãq̃ iportunas mu/
ſcas ab interiorib⁹ oculis abigũt: ⁊ ſinceri/
tati ei⁹ lucis acq̃eſcũt: q̃ teſte ac iudice has

ipſas imagines corpoꝝ ſuis internis aſpe/
ctib⁹ irruẽtes/ falſas oĩno eſſe ꝯuincunt.
Hi pñt vtcunq; cogitare dñm noſtꝝ ieſum
chriſtũ inq̃tũ homo ẽ ꝓ nobis interpellare
patrẽ: inq̃tũ autẽ de⁹ ẽ/ et nos exaudire cũ
patre: qḋ eum ſignificaſſe arbitror vbi ait:
Et nõ dico vobis/ q2 ego rogabo
patrẽ de vobis. Ad hoc q̃ppe intuendũ
quõ nõ rogat patrẽ filius/ ſ3 ſimul exaudi/
unt rogãtes pater et fili⁹: nõ niſi ſpiritalis
oculus mẽtis aſcẽdit. Ipſe eñ pat̃ in/
quit amat vos: q2 vos me amaſt̃.
Ideo amat ille q2 nos amam⁹/ an poti⁹ q2 il
le amat ideo nos amam⁹? Ex epiſtola ſua
euãgeliſta idẽ ipſe rñdeat: Nos diligimus 1.Joh.4.b.
inq̃t: q2 prior ipſe dilexit nos: Hic 3 factũ ẽ vt
diligerem⁹/ q2 dilecti ſum⁹. Prorſus donũ
dei ẽ diligere deũ: qñ ipſe vt diligeret̃ de/
dit: q̃ non dilect⁹ dilexit. Diſplicẽtes amati
ſum⁹: vt eſſet in nobis vñ placerem⁹: Non
eñ amarem⁹ filiũ niſi amaremus et patrẽ.
Amat nos pater/ q2 nos amam⁹ filiũ: cũ a
patre ⁊ filio accęperim⁹/ vt et patrẽ et filiũ
amem⁹. Diffũdit eñ charitatẽ i cordib⁹ no/ Roma.5.a.
ſtris amboꝝ ſpũs: p quẽ ſpm ⁊ patrẽ ama/
mus ⁊ filiũ: ⁊ quẽ ſpiritũ amam⁹ cũ patre ⁊
filio. Amorẽ itaq; noſtꝝ piũ q̃ colim⁹ deũ/
fecit de⁹: ⁊ vidit q2 bonũ ẽ. Ideo q̃ppe ama/
uit ipſe qḋ fecit: Sed in nobis nõ faceret qḋ
amaret/ niſi anteq̃ id faceret nos amaret.
Et credidiſtis inq̃t q2 a deo exiui.
Exiui a patre ⁊ veni i mũdũ. Iterꝝ
relinquo mũdũ et vado ad patrẽ.
Plane credidim⁹: neq; eñ ꝓpterea debet
incredibile videri: q2 ſic ad mundũ veniẽs/
exiit a patre vt nõ deſereret patrẽ: ⁊ ſic va/
dit ad patrẽ relicto mũdo vt nõ deſerat mũ
dũ. Exiit eñ a pře/ q2 de pře ẽ: et in mũdũ
venit: q2 mũdo ſuũ corp⁹ oſtẽdit qḋ de xͥgi
ne aſſũpſit. Reliq̃t mundũ corpali diſceſſi/
one: pgit ad patrẽ hoĩs aſcẽſione: nec mũ
dũ deſeruit p̃ſentię gubernatione.

De eo qḋ dicit: Dicunt ei diſci/
puli eius: Ecce nunc palã loque/
ris: et ꝓuerbiũ nullũ dicis: vſq;
ad id qḋ ait: Sed cõfidite: ego vi/
ci mundũ: Tractatus.CIII.

Vales erant A
diſcipuli chriſti qñ cũ eis añ
paſſionẽ loquebat̃ magna cũ
pulis: ſed ſic oportebat vt ma/

gna dicerent et pueris: q2 nōdū accepto ſpū/
ſancto quēadmodū eū poſt eī⁹ reſurrectio/
nē vel ipſo inſufflāte/ vel deſup veniēte ac/
ceperūt: humana magꝭ ꝙ diuina ſapiebāt:
multis indicijs p totū euangeliū declaraꝫ:
vñ ⁊ hoc ē qd̄ in iſta lectiōe dixerūt. Ait eñ
euāgeliſta. Dicūt diſcipuli eī⁹: Ecce
nūc palā loq̄ris/ et ꝓuerbiū nullū
Al. t ſcis dicis. Nūc ſcim⁹ q2 noſti oīa: ⁊ nō
op⁹ eſt tibi vt q̄s te interroget. In
hoc credimus q2 a deo exiſti. Ipſe
S. Tract. 102. b. dñs pauloante dixerat: Hec i ꝓuerbijs lo/
cut⁹ ſū vobis: venit hora cū iā non in ꝓuer/
bijs loq̄r vobis. Quō ḡ iſti dicūt: ecce nūc
palā loq̄ris: ⁊ ꝓuerbiū nullū dicis? Nunqd
hora iā venerat/ qua nō iā in ꝓuerbijs ſe ꝓ/
miſerat locutuꝝ? Proꝛſus ꝙ nōdū illa ho/
ra veniſſet/ ꝯtinuatio ꝟboꝝ eius oſtēdit: ꝗ
ita ſeſe habet: Hec inq̄t in ꝓuerbijs locut⁹
ſum vobis: venit hora cū iā nō in ꝓuerbijs
loquar vobis: ſed palā de patre meo annū/
ciabo vobis: Illo die in noīe meo petetis.
Et nō dico vobis: q2 ego rogabo patrē de
vobis. Ipſe eñ pat̄ amat vos: q2 vos me
amaſtis: et credidiſtis q2 a deo exiui. Exiui
a patre/ ⁊ veni in mundū. Iteꝝ relinq̄ mun
dū/ ⁊ vado ad patrē. Cū p hec oīa ꝟba ad/
huc illā ꝓmittat horā qua nō iā i ꝓuerbijs
loquet̄: ſ palā de patre annunciabit eis: in
ꝗ hora dicit eos i ſuo noīe petituros: nec ſe
patrē de illis rogatuꝝ: eo ꝙ ipſe pat̄ amat
eos: q2 ⁊ ipi amauerūt chꝛiſtū: ⁊ crediderūt
ꝙ a patre exierit ⁊ venerit i mundū: iteꝝ re/
licturꝰ mūdū ⁊ iturꝰ ad patrē. Cū ḡ adhuc ꝓ
mittat̄ hora illa in ꝗ ſine ꝓuerbijs locutur⁹
eſt: cur iſti dicūt: Ecce nūc palā loq̄ris ⁊ ꝓ/
uerbiū nullū dicis/ niſi q2 illa ꝗ ſcit ipſe nō
intelligētib⁹ eē ꝓuerbia/ illi vſq3 adeo nō in/
telligūt/ vt nec ſaltē nō ſe intelligere intelli/
gāt? Paruuli eñ erāt ⁊ nōdū ſpiritalr̄ diju/
dicabāt/ ꝗ de reb⁹ nō ad corp⁹/ ſ3 ad ſpiritū
B ꝑtinētib⁹ audiebāt. Deniq3 de ipſa eoꝝ ꝯta
te adhuc ſm interiorē hoīem pua ⁊ infirma
eos admonēs: Rñdit eis ieſus: Mō
creditis. Ecce venit hora/ et iā ve/
nit vt diſꝑgamini vnuſq̄ſq3 in ꝓ/
pꝛia: et me ſolū relinq̄tis. Et nō ſū
ſol⁹: q2 pater mecū ē. Pauloante di/
S. Tract. 102. in fine xerat: relinquo mūdū ⁊ vado ad patrē: nūc
dicit/ pater mecū ē: Quis vadit ad eū ꝗ cū
illo ē? Sed hoc intelligēti ē verbum: nō in/
telligēti ꝓuerbiū: ſic tñ quō a paruulis non
intelligit̄/ ⁊ vtcunq3 ſugit̄: ⁊ eis etiā ſi nō ꝑ/
bet: q2 nōdū eū capiūt: ſolidū cibū/ ſaltē la/
cteū nō denegat alimētū. Ex hoc alimēto
ē/ ꝙ ſciebāt eū noſſe oīa: nec op⁹ ei eſſe vt eū
q̄s interroget. Qd̄ quidē cur dixerit/ querī
pōt. Videt̄ eñ poti⁹ fuiſſe dicēdū: nō opus
eſt tibi vt quēq3 interroges: nō vt q̄s te in/
terroget. Dixerunt ḡpe: ſcim⁹ q2 noſti oīa: ⁊
vtiq3 ꝗ nouit oīa/ magis a neſciētib⁹ inter/
rogari ſolet: vt interrogātes audiāt qd̄ vo/
lunt ab eo ꝗ nouit oīa: non ipſe interroget
tanq3 volēs aliqd ſcire ꝗ nouit oīa. Quid
ſibi ḡ vult ꝙ ei quē ſciebant noſſe oīa/ cum
dicere debuiſſe videant̄: nō opus ē tibi vt
quēq3 interroges: dicēdū poti⁹ putauerūt:
nō opus ē tibi vt q̄s te interroget? Quid ꝙ
vtrūq3 legim⁹ factū: ⁊ interrogaſſe ſc3 dñm
et interrogatū fuiſſe? Sed hoc cito ſoluit̄:
q2 hoc nō ei/ ſ3 illis potius opus erat quos
interrogabat/ vel a quibus interrogabat̄.
Neq3 eñ aliq̄s ille interrogabat/ vt ab eis
aliqd diſceret: ſ eos poti⁹ vt doceret/ ꝗ in/
terrogabāt eū volētes ab eo aliqd diſcere.
Illis ꝑfecto id op⁹ erat/ vt ſcirēt aliqua ab
illo ꝗ nouerat oīa. Nimirū ḡ ꝓpterea eī
opus nō erat vt eū q̄s īterrogaret: quēad/
modū nos qñ īterrogamur ab eis ꝗ volūt
aliqd a nobis ſcire: ex ipſis interrogatiōi/
bus eoꝝ cognoſcimus quid velint diſcere.
Opus ē ḡ nobis ab eis interrogari/ quos
docere aliqd volum⁹: vt inq̄ſitiones eoꝝ q̄/
bus reſpōdendū ē nouerim⁹. Illi aūt ne id
quidē op⁹ erat qui oīa nouerat: nec op⁹ ha/
bebat qd̄ ab eo quiſq3 ſcire vellet/ p eī⁹ in/
terrogationē ꝯgnoſcere: q2 priuſq3 interro/
garet̄/ interrogatoris nouerat volūtatē. S3
ideo ſe patiebat̄ interrogari/ vt vel eis qui
tunc aderāt/ vel ꝗ hec ſiue dicta fuerant au/
dituri/ ſiue ſcꝑta lecturi/ q̄les eſſent a quib⁹
interrogabat̄ oſtēderet: eoq3 mō noſſem⁹/
vel quib⁹ nō circūuenirent̄ fraudib⁹/ vel q̄b⁹
apud eū ꝑficeret̄ acceſſib⁹. Preuidere autē
cogitationes hoīm/ ⁊ ideo nō opus habere
vt eū q̄s interrogaret/ magnū deo nō erat:
ſed magnū puulis erat ꝗ ei dicebāt: In hoc
credim⁹ q2 a deo exiſti. Multo autē maius
erat ad qd̄ intelligēdū eos volebat extēdi
et creſcere: ꝙ cū illi dixiſſēt verūq3 dixiſſēt:
a deo exiſti/ ait ille: pater mecū eſt: nec ſic a
patre filiū cogitarēt exijſſe/ vt putarēt etiā
receſſiſſe. Deinde ſermonē iſtū magnū pli/
rimq3 ꝯcludēs: Hec inq̄t locut⁹ ſū vo/

bis/vt ĩ me pacẽ habeat᷑. In mun
do pſſura habebitis: ſed cõfidite/
C ego vici mundũ. Illò initiũ fuerat ha
bitura iſta pſſura/ de q̃ ſuperi⁹ vt eos oſten
deret puulos/ quib⁹ adhuc nõ intelligẽtib⁹/
ꝛ aliud ꝑ alio ſentientib⁹: ꝓuerbia quodã
modo eſſent: q̃ cũ magna ꝛ diuina dixiſſet/
ait: Mõ credit᷑: Ecce venit hora ꝛ iã venit/
vt diſpgamini vnuſqſq; in ꝓpria. Ecce ini
tiũ pſſure/ ſed non eo mõ pſeueraturę. Qõ
eñ adiũxit/ ꝛ me ſolũ relinq̃tis: nõ vult eos
tales eſſe in ꝯſequẽti pſſura/ quã poſt eius
aſcẽſionẽ in mũdo fuerãt habituri/ vt relin
quãt eũ: ſ; vt ĩ illo pacẽ; habeãt pmanẽtes
in eo. Nõ eñ qñ cõphenſus ẽ tñmodo car
ne ſua ei⁹ carnẽ/ verũetiã mẽte reliquerũt fi
dem. Ad h̃ ptinet qò ait: Mõ credit᷑: Ecce
venit hora vt diſpgamini vnuſqſq; in pro
pria: ꝛ me ſolũ relinq̃t᷑. Tanq̃ diceret: Tũc
ita pturbabimini: vt etiã qò mõ credit᷑ re
linq̃tis. Venerũt eñ ad tantã deſpationẽ/
ꝛ ſuę pſtinę fidei vt ita dixerim mortẽ/ quã
ta apparuit ĩ illo cleopha: q̃ poſt ei⁹ reſurre
ctionẽ cũ illo ſe loq̃ neſciẽs: ꝛ quid ei ꝯtige
Luc. 24. c. rit narrãs: Nos inq̃t ſpctabam⁹ ꝙ ipſe fue
rat redẽpturus iſrael. Ecce quõ eũ reliq̃rãt
deſerẽdo etiã ipſam fidẽ qua in eũ ante cre
diderant. In ea vero pſſura quã poſt eius
glorificationẽ accepto ſpirituſancto ptule
runt/ nõ eũ reliquerunt: et q̃uis fugerẽt de
ciuitate ĩ ciuitatẽ/ ab ipſo nõ refugerũt: ſed
vt habẽtes pſſurã in mundo/ ĩ illo pacẽ te
nerẽt: nõ ab ipſo refugerunt/ ſed ipſum po
tius refugiũ habuerunt. Dato quippe illis
ſpirituſancto/ factũ eſt in eis qò nunc dictũ
eſt eis: Confidite/ q: ego vici mũdũ. Con
fiderunt ꝛ vicerunt: In quo niſi ĩ illo? Nõ
eñ viciſſet ille mundũ/ ſi ei⁹ mẽbra vinceret
Roma. 14. mund⁹. Vñ ait aplſ: Gratias deo/ qui dat
nobis victoriã: ꝯtinuoq; ſubiecit: Per do
minũ noſtꝝ ieſum chriſtũ/ qui dixerat ſuis:
Confidite/ ego vici mundũ.

De eo quod ſequit᷑: Hęc locu
tus eſt ieſus: et ſubleuatis oculis
in celum dixit: Pater venit hora:
clarifica filium tuũ/ vt et fili⁹ tuus
clarificet te: Tractatus. CIIII.

A Nte iſta que
a nunc ſum⁹ adiuuãte dño tra
ctaturi/ dixerat ieſus: Hęc lo
cut⁹ ſum vobis/ vt in me pacẽ
habeatis. Quę nõ retẽſiora paulo ſuperi⁹
ab eo dicta/ ſed oĩa debem⁹ accipere: ſiue
quęcũq; illis locutus ẽ/ ex quo eos cępit ha
bere diſcipulos: ſiue certe ex quo poſt cęnã
exorſus eſt hunc admirabilẽ prolixũq; ſer
monẽ. Talẽ quippe cõmemorauit cauſam/
cur eis ſit locutus: vt ad eũ finẽ rectiſſime
referant᷑ vel oĩa quę locutus ẽ eis: vel ea
maxime quę dixit iã ꝓ eis moriturus/ tan
q̃ verba nouiſſima: poſteaq̃ de conuiuio
ſancto ille qui eũ fuerat traditur⁹/ egreſſus
eſt. Hanc ergo cõmẽdauit cauſã ſermonis
ſui/ vt in illo pacẽ haberẽt: ꝓpter quod to
tũ agitur ꝙ chriſtiani ſumus. Hęc eñ pax
finẽ tpis nõ habebit: et oĩs pię noſtrę in
tẽtionis actioniſq; finis ipſa erit. Propter
hãc ſacramẽtis eius imbuimur: ꝓpter hãc
mirabilibus ei⁹ operib⁹ ꝛ ſermonib⁹ erudi
mur: ꝓpter hanc ſpiritũ eius pignus accę
pimus: ꝓpter hanc credimus in eũ et ſpe
ramus: et eius amore quantũ donat accen
dimur. Hac pace in pſſuris oĩb⁹ conſola
mur: hac a pſſuris oĩbus liberamur: pro
pter hãc omnẽ tribulationẽ fortit᷑ ſuſtine
mus: vt in hac fęliciter ſine vlla tribulatio
ne regnem⁹. Merito ad eã clauſit verba/ q̃
pax intelligentib⁹ diſcipulis erãt ꝓuerbia:
intellecturis ea qñ eis dediſſet ꝓmiſſũ ſpi
Joh. 14. d. ritumſanctũ/ de quo ſuperi⁹ ait: Hęc locut⁹
ſum vobis/ apud vos manẽs. Paracletus ſ. Trac. 77. a
autẽ ſpirituſſanct⁹ quẽ mittet pater in noĩe
meo: ille vos docebit oĩa: ꝛ ſuggeret vobis
oĩa quęcũq; dixero vobis. Hęc nimiꝝ fu
tura fuerat illa hora/ qua ſe promiſerat nõ
iã in prouerbijs locutuꝝ/ ſed palã de patre
annunciaturũ. Eadẽ quippe ipſi⁹ v̾ba reue
lãte ſpirituſancto: intelligẽtib⁹ iã nõ erant
futura prouerbia. Neq; eñ loquẽte in eoꝝ
cordib⁹ ſpirituſancto/ tacitur⁹ erat vnigeni
tus fili⁹/ qui dixit in ea hora palã ſe illis de
patre annunciaturꝝ: qò eis vtriq; iã intelli
gentib⁹ non eſſet prouerbiũ: ſed hoc quoq;
ipſum quõ ſimul loquant᷑ in ſuoꝝ ſpiritali
um cordibus ꝛ dei fili⁹ ꝛ ſpirituſſanct⁹: imo
ipſa trinitas/ q̃ inſepabiliter operat᷑: intelli
gentibus ẽ verbũ: nõ intelligentib⁹ aũt ꝓ
uerbiũ. Cũ ergo dixiſſet ꝓpter q̃d oĩa ſit
locutus: vt in illo ſc; pacẽ haberẽt/ in mun
do habẽtes pſſurã: exhortatuſq; fuiſſet vt
confiderent/ q: ipſe vicit mundũ: eo q̃ erat
ad illos ſermonẽ finito/ deinde ad patrem
verba direxit: et orare iam cępit. Sic eñ B

B euāgeliſta ſequit̃ dicēs: Hec locutus ē
Ca.17. ieſus:et ſubleuatis oculis in celū
dixit: Pater/venit hora/ clarifica
filium tuū. Poterat dn̄s noſter vnigeni
tus ⁊ coeternus patri/i forma ſerui ⁊ ex for
ma ſerui ſi hoc opus eſſet orare ſilētio. Sȝ
ita ſe patri exhibere voluit p̄catorē/vt me
miniſſet noſtrū ſe eſſe doctorē. Proinde eā
quā fecit orationē ꝑ nob/notā fec̄ ⁊ nobis:
q̄m tāti magiſtri nō ſolū apd̄ ipſos ſermoci
natio/ſed etiā ipſi⁹ ꝑ ipſis ad patrē oratio/
diſcipłorū ē edificatio:⁊ ſi illoꝝ q̄ hec dicta
aderāt audituri/ꝑfecto ⁊ nr̄a q̄ fueram⁹ cō
ſcripta lecturi. Quapropt̄ h̄ qd̄ ait: Pater
venit hora /clarifica filiū tuū: oſtēdit omne
tp̄s/ ⁊ q̄d ⁊ q̄n faceret vel fieri ſineret: ab il
lo eſſe diſpoſitū qui tp̄i ſubditus nō ē: q̄m
q̄ futura erant p ſingula tēpora in dei ſapi
entia cauſas efficiētes habēt: in qua nulla
ſunt tēpora. Non ergo credat̃ hec hora fa
to vrgente veniſſe:ſed deo potius ordinā
te: nec ea ſiderea neceſſitas chriſti cōnexu
it paſſionē. Abſit enī vt ſidera mori coge
rent ſiderū conditorē. Nō itaq̄ chriſtū tem
pus vt moreret̃ impegit/ſȝ temp⁹ chriſtus
quo moreret̃ elegit: qui etiā tēpus quo de
virgine natus ē cū patre conſtituit/de quo
ſine tēpore natus eſt:ſm quam verā ſanāq̄
Gal.4.a. doctrinā etiā paulus apl's: Cum autē ve
nit inquit plenitudo tp̄is: miſit deus filiū
Eſaie.49.c. ſuum. Et deus ꝑ ꝓphetā: Tēpore ait †acce
Al. †acce/ptabili. pto exaudiui te:et in die ſalutis adiuui te.
2.Cor.6.a. Et rurſus apl's: Ecce nūc tēpus acceptabi
le:ecce nūc dies ſalutis. Dicit ergo: Pater
venit hora: qui cū patre diſpoſuit oēs ho
ras: tanq̄ dicēs: Pat̃/quā ꝓpter homines
et apud hominēs ad me clarificandū ſimul
conſtituim⁹/ venit hora: clarifica filiū tuū/
C vt ⁊ filius tu⁹ clarificet te: Clarificatū a pa
tre filiū nōnulli accipiunt in hoc ꝙ ei nō pe
Roma.8.f. percit/ſed ꝑ nobis oīb⁹ tradidit eū. Sed
ſi paſſione clarificatus dicit̃/quāto magis
reſurrectione. Nā in paſſione magis ei⁹ hu
militas q̄ claritas commendat̃: apl'o atte
Phil.2.a. ſtāte qui dicit: Humiliauit ſemetipſū/ fact⁹
obediens vſq̄ ad mortē/ mortē autē cruc̄.
Deinde ſequit̃: et de eius clarificatione iā
dicit: Propter qd̄ et deus illū exaltauit: et
donauit ei nomen qd̄ eſt ſup omne nomē:
vt in nomine ieſu omne genu flectat̃: cele
ſtium/terreſtriū et infernoꝝ: et omnis lin
gua confiteat̃ quia dn̄s ieſus chriſt⁹ in glo
ria eſt dei patris. Hec ē glorificatio dn̄i no
ſtri ieſu chriſti: que ab eius reſurrectiōe ſū
pſit exordiū. Humilitas ergo eius incipit
i ſermone apl'i/ab eo loco vbi ait: Semet
ipſum exinaniuit formā ſerui accipiens: et
ꝑuenit vſq̄ ad mortē crucis. Claritas v̄o
eius incipit ab eo loco vbi ait: Propter qd̄
et de⁹ exaltauit eū: et ꝑuenit qd̄ in gloria ē
dei patris: Nā ⁊ ipſum nomē/ſi inſpiciātur
codices greci: ex qua lingua epiſtole apo
ſtolice tranſlate ſunt in latinū: qd̄ hic legit̃
gloria/ ibi legit̃ Δοξα Vn̄ verbū deriuatū
eſt in greco vt diceret̃ Δοξασων qd̄ inter
pres latinus ait clarifica: cū poſſet etiā glo
rifica dicere: qd̄ tantūdē valet. Et ideo poſ
ſet etiā in apoſtoli epiſtola/ vbi eſt gloria/
claritas poni: quod ſi fieret/ tantundē va
leret. Ut autē nō recedat̃ a verborū ſonis:
quemadmodū a claritate clarificatio/ſic a
gloria glorificatio deriuat̃. Ut ergo medi
ator dei ⁊ hominū homo chriſt⁹ ieſus reſur
rectione clarificaret̃ vel glorificaret̃: prius
humiliatus ē paſſione. Nō enī a mortuis
reſurrexiſſet/ſi mortu⁹ non fuiſſet. Humili
tas claritatis eſt meritū: claritas humilita
tis eſt p̄miū:ſed hoc factū ē in forma ſerui.
In forma v̄o dei ſemp fuit/ſemp erit: Cla
ritas enim nō fuit quaſi iā non ſit: nec erit
q̄ſi nondū ſit: ſed ſine initio/ſine fine ſem
per eſt claritas. Qd̄ ergo ait: Pater/venit
hora/clarifica filiū tuū: ſic intelligendū eſt
tanq̄ dixerit: Venit hora ſemināde humi
litatis: fructū nō differas claritat̃. Sed q̄d
ſibi vult quod ſequit̃: vt filius tu⁹ cla
rificet te? Nunquid etiā deus pater ꝑtu
lit humilitatē carnis ſiue paſſiōis/ex q̄ illū
clarificari oporteret? Quomō igit̃ eum cla
rificatur⁹ erat filius/cui⁹ claritas ſempiter
na: nec ex forma ſerui potuit videri minor:
nec in diuina ꝑſona potuit eē amplior? Sȝ
iſtā queſtionē in hunc ſermonē nolo coar
tare: aut hinc eum facere longiorē.

De eo qd̄ dicit: Sicut dediſti ei
poteſtatē oīs carnis: vſq̄ ad id:
claritate quā habui priuſq̄ mun
dus fieret apd̄ te: Tractatus. CV.

G Lorificatum A
a patre filiū ſm formā ſer
ui/quam pater ſuſcitauit a
mortuis/ et ad ſuā dexterā
collocauit: res ipſa indicat/⁊ null⁹ ambigit

chriſtian⁹. Sʒ qm̄ nō tm̄ dixit: Pater clari-
fica filiū tuū/ſed addidit etiā: vt fili⁹ tu⁹
clarificet te: merito querit̄ quō patrē cla
rificauerit filius: cū ſempiterna claritas pa
tris nec diminuta fuerit ī forma humana:
nec augeri potuerit ī ſua pfectiōe diuina: ſ
ī ſeipſa claritas patr̄ nec minui nec augeri
pōt. Apud homines aūt ꝓculdubio minor
Pſ.75. erat: qm̄ ī iudea tm̄mō de⁹ not⁹ erat: Nondū
Pſ.49. a ſolis ortu vſqʒ ad occaſū laudabāt pueri
nomē dn̄i. Hoc aūt qꝛ p euāgeliū chriſti fa-
ctū eſt: vt p filiū pater innoteſceret gētib⁹:
ꝓfecto patrē clarificauit ⁊ fili⁹. Si autē tm̄-
modo mortu⁹ fuiſſet fili⁹/nec reſurrexiſſet:
ꝓculdubio nec a patre clarificat⁹ eſſet/ nec
patrē clarificaſſet: Nūc autē reſurrectione
clarificat⁹ a patre: reſurrectionis ſuę p̄dica-
tione clarificat patrē. Hoc qp̄pe aperit ordo
ipſe v̄boꝝ: Clarifica inq̄t filiū tuū/vt filius
tu⁹ clarificet te: tanq̄ꝫ diceret: Reſuſcita me
vt inoteſcas toto orbi p me. Deinde magi
magiſqʒ pandēs quō clarificet patrē filius:
ſicͭ dediſti inq̄t ei ptātē oīs carnis:
vt omē qð dediſti ei/ det eis vitā
ęternā. Oēm carnē dixit oēm hoiem: a p-
te totū ſignificās: quēadmodū rurſus a p-
te ſupiore ſignificatus eſt hō totus: vbi ait
Roma.13.a. apl's: Oīs aīa ptātib⁹ ſublimiorib⁹ ſubdita
ſit. Quid em̄ dixit/ oīs aīa/ niſi oīs hō? Et
hoc autē q ptās chriſto a patre data ē oīs
carnis: ſm̄ hoiem intelligendū ē: nā ſm̄ de-
Joh.1.a. um oīa p ipſū facta ſunt: et in ipſo condita
ſunt oīa in cęlo ⁊ in terra/viſibilia ⁊ inuiſi-
bilia. Sicut ḡ dediſti ei ptātē inq̄t oīs car-
nis: ita te glorificet fili⁹ tu⁹: id ē/ notū te fa-
ciat om̄i carni quā dediſti ei. Sic em̄ dediſti
vt om̄e qð dediſti ei/det eis vitam ęternā.

B Hęc eſt aūtē inq̄t vita ęterna vt co
gnoſcāt te ſolū veꝝ deū/⁊ quē mi-
ſiſti ieſū chriſtū. Ordo v̄boꝝ ē: vt te et
quē miſiſti ieſū chriſtū cognoſcāt ſolū veꝝ
deū. Cōſequēter em̄ ⁊ ſpūſſanct⁹ intelligit̄:
qꝛ ſpūs ē patr̄ ⁊ filij/tanq̄ꝫ charitas ſubſtā-
tialis ⁊ ꝯſubſtātialis amboꝝ: qm̄ non duo
dij pater ⁊ fili⁹: nec tres dij pater ⁊ filius et
ſpūſſctūs: ſed ipſa trinitas vn⁹ ſol⁹ ver⁹ de⁹.
Nec idē tn̄ pater q̄ fili⁹: nec idē fili⁹ q̄ pater:
nec idē ſpūſſanct⁹ q̄ pater ⁊ fili⁹: qm̄ tres ſūt
pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſctūs: ſ ipſa trinitas vn⁹ ē
deus. Si ḡ eo mō te glorificat fili⁹ ſicut de-
diſti ei ptātem oīs carnis: ⁊ ſicut dediſti/vt
om̄e qð dediſti ei det eis vitā ęternā: ⁊ hęc

ē vita ęterna/vt cognoſcāt te. Sic te igit̄ fi
li⁹ glorificet: vt om̄ib⁹ quos dediſti ei te co-
gnitū faciat. Porro ſi cognitio dei eſt vita
ęterna: tāto magis viuere tēdim⁹/q̄nto ma
gis ī hac cognitiōe ꝓficim⁹. Nō aūt morie
mur in vita ęterna. Tūc ḡ dei cognitio pfe
cta erit/qn̄ nulla mors erit. Sūma dei tunc
clarificatio/qꝛ ſūma gloria/quę gręce dicit̄
Δοξα Vn̄ dictū eſt Δοξασωμ: qð latini q̄-
dā interp̄tati ſunt clarifica: quidā glorifica.
A veterib⁹ aūt gloria/q̄ glīoſi hoīes dicunt̄
ita ē diffinita: Gloria eſt frequēs de aliq̄ fa Gloria q̄d ſit
ma cū laude. At ſi hō laudat̄/cum famę cre
dit̄: quō de⁹ laudabit̄ qn̄ ipſe videbit̄? Pro-
pter qð ſcriptū ē: Beati q̄ habitāt in domo Pſ.83.
tua: in ſęcula ſęculoꝝ laudabūt te. Ibi erit
dei ſine fine laudatio/vbi erit dei plena co
gnitio: ⁊ qꝛ plena cognitio/ideo ſūma clari
ficatio vel glorificatio. Sed p̄us hic clarifi-
cat̄ de⁹: dū annūciat⁹ hoibus innoteſcit: ⁊ p
fidē credentiū p̄dicat̄. Propt̄ qð dicͭ: Ego
te clarificaui ſup terrā: op⁹ ꝯſūma
ui qð dediſti mihi vt faciā. Nō ait/
iuſſiſti/ſed dediſti: vbi cōmēdat̄ euidēs gra
tia. Quid em̄ habet qð non accępit etiā in 1.Cor.4.b.
vnigenito humana natura? An nō accępit
vt nihil mali ſ bona faceret oīa: qn̄ ī vnita
tē pſonę ſuſcępta ē a verbo/p qð facta ſunt
oīa? Sed quō cōſūmauit op⁹ qð accępit vt
faciat: cū reſtet adhuc paſſionis expimētū:
vbi martyrib⁹ ſuis maxime p̄buit qð ſeq̄rē-
tur exemplū: vn̄ ait apl's petr⁹: Chriſt⁹ paſ- 1.Petri.2.d.
ſus ē ꝓ nobis relinquēs nobis exemplū/vt
ſeq̄mur veſtigia ei⁹: niſi qꝛ ꝯſūmaſſe dicit/
qð ſe cōſūmatuꝝ eſſe certiſſime nouit? Sic
lōge an̄ ī ꝓphetia p̄teriti tp̄is vſus ē v̄bis:
qn̄ poſt annos plurimos futuꝝ erat qð di-
cebat: Foderūt inq̄t manus meas ⁊ pedes Pſ.21.
meos: dinumerauerūt oīa oſſa mea. Nō ait/
fodiēt ⁊ dinumerabūt. Et ī hoc ipſo euāge
lio: Oīa inq̄t q̄ audiui a patre meo nota fe- Joh.15.b.et
ci vobis: quib⁹ ait poſtea: Adhuc multa ha Tract.86.a.
beo vobis dicere: ſ nō poteſt̄ portare mō. Joh.16.b.et
Qui em̄ cert̄ ⁊ īmutabilib⁹ cauſis oīa futu Tract.96.a.
ra p̄deſtinauit: qð factur⁹ ē fecit. Nā ⁊ p ꝓ-
phetā dictū ð illo ē: Qui fecit q̄ futura ſūt.
Scðm hoc etiā qð ſequit̄ dicit: Et nunc C
clarifica me tu pat̄ apð temetipſū
claritate quā habui p̄uſqꝫ mund⁹
†eet apð te. Nā ⁊ ſupra dixerat: Pat̄ ve- Al.† fieret
nit hora/clarifica filiū tuū/vt fili⁹ tu⁹ clarifi
cet te. In q̄ v̄boꝝ ordine oſtenderat p̄us a

patre clarificādū filium: vt patrē clarificaret ⁊ fili⁹. Mō aūt dixit: Ego te clarificaui ſup terrā: opus conſūmaui qđ dediſti mihi vt faciam: et nunc clarifica me: tanꝗ̄ prior ipſe patrē clarificauerit: a q̄ deinde vt clarificetur expoſcit. Ergo intelligēdū ē vtroqꝫ verbo ſuperius vſum: ſm id qđ futuruꝫ erat: coqꝫ ordine qđ futurū erat: Clarifica filiū vt te clarificet fili⁹: modo ꝟo vſum fuiſſe verbo p̄teriti tpis/ de re futura vbi ait: Ego te clarificaui ſuper terrā: opus ꝯſummaui qđ dediſti mihi vt faciā. Deinde dicēdo: Et nunc clarifica me tu pater apud temetipſum: quaſi poſteri⁹ eſſet clarificādus a patre/ quē prius ipſe clarificauerat: quid oſtdit niſi ſuperi⁹ vbi ait: Ego te clarificaui ſup terrā: ita locutuꝫ ſe fuiſſe tanꝗ̄ feciſſet quod facturus eſſet: hic autē popoſciſſe vt pater faceret/ ꝑ quod illud filius factur⁹ eſſet: id ē/ vt pater clarificaret filiū: ꝑ quā filij clarificationē etiā fili⁹ clarificatur⁹ eſſet patrē. Deniqꝫ ſi de re q̄ futura erat ponamus etiā futuri tpis verbū: vbi ꝓ tpe futuro poſuit ipſe p̄teritū: nulla ſentētię remanebit obſcuritas/ veluti ſi dixiſſet: Ego te clarificabo ſuper terrā: opus conſūmabo qđ dediſti mihi vt faciā: Et nunc clarifica me tu pater apud temetipſū. Nēpe ita planū ē ſicut illud vbi ait: Clarifica filiū tuū/ vt filius tuus clarificet te: et ipſa eſt omino ſententia: niſi q2 ⁊ hic dictus eſt eiuſdē clarificationis modus/ ibi autē tacitus: tanꝗ̄ illud iſto exponeret̃ eis quos poterat ꝑmouere/ quō pater filiū: ⁊ maxime quomō patrē clarificaret ⁊ filius. Dicendo eñ clarificari a ſe patrē ſup terrā: ſe autē a patre apđ eundē patrē: modum ꝓfecto vtriuſqꝫ clarificationis oſtēdit. Ipſe quippe patrē clarificauit ſuper terrā/ eum gentibus p̄dicādo: pater vero ipſum apud ſemetipſū ad ſuam dexterā collocādo. Sed ideo poſtea de clarificando pře vbi ait: Ego te clarificaui: ꝟbū p̄teriti tēporis ponere maluit: vt monſtraret in p̄deſtinatione iā factū: ⁊ ꝓ iam facto habendū/ quod certiſſime fuerat futurū: id ē/ vt a patre apud patrē glorificatus: patrē ſup terrā glorificaret ⁊ fili⁹. Sed hāc p̄deſtinationē in ſua clarificatione manifeſtius aperuit: qua eū clarificauit pater/ in eo qđ adiunxit: claritate quā habui priuſqꝫ mūdus eſſet apud te. Ordo verboꝝ eſt: quā habui apud te priuſqꝫ mūdus eſſet. Ad hoc valet quod ait: et nūc clarifica me: hoc eſt: ſicut tunc ita et nunc. Sicut tūc p̄deſtinatione/ ita et nunc perfectione: fac in mundo quod apud te iā fuerat ante mundū: fac in ſuo tēpore qđ ante oĩa tempora ſtatuiſti. Hoc quidā ſic intelligendū putarūt: tanꝗ̄ natura humana/ q̄ ſuſcepta eſt a verbo/ conuerteret̃ in verbū: et homo mutaretur in deū: immo ſi diligētius quod opinati ſunt cogitem⁹: homo periret in deo. Non eñ quiſqꝫ ex iſta mutatione hominis vel duplicari dei verbū dicturus eſt vel augeri: vt aut duo ſint qđ vnū fuit: aut amplius ſit quod min⁹ fuit. Porro ſi natura humana i verbū mutata atqꝫ cōuerſa/ verbū dei quantū erat ⁊ qđ erat hoc erit: vbi eſt homo ſi nō perit? Sed ad hanc opinionē/ quā ꝟitati ꝓrſus nō video cōuenire/ nihil nos vrget: ſi filio dicēte: Et nūc clarifica me tu pater apud temetipſum claritate quā habui p̄uſqꝫ mūdus eſſet apud te: intelligam⁹ p̄deſtinationē claritat̃ humanę quę in illo eſt naturę/ ex mortali immortalis apud patrē futurę: ⁊ hoc iam prędeſtinando factū fuiſſe anteqꝫ mūd⁹ eſſet: qđ in mundo etiā ſuo tēpore fieret. Si eñ de nobis dixit apoſtol⁹: ſicut elegit nos in ipſo ante mūdi conſtitutionē: cur abhorrere putatur a vero/ ſi tūc pater caput noſtꝝ glorificauit: quādo nos in ipſo vt membra eius eſſem⁹ elegit? Sic eñ nos elegit quomodo ipſe clarificatus: quia priuſqꝫ mundus eſſet nec nos eram⁹: nec ipſe mediator dei ⁊ hominū hō chriſtus ieſus. Sed ille q̄ ꝑ ipſum inꝗ̄tū verbū eius eſt/ etiā q̄ futura ſunt fecit: ⁊ vocat ea quę nō ſūt tanꝗ̄ ſint: ꝓfecto ſm id ꝙ mediator dei ⁊ hominū hō eſt añ mundi conſtitutionē/ ꝓ nobis deus pater glorificauit ipſum: ſi tunc elegit etiā nos in ipſo. Quid eñ dicit apl's: Scim⁹ autē qm̃ diligentib⁹ deū oĩa cooperant̃ i bonū/ his qui ſm ꝓpoſitū vocati ſunt: Quos eñ p̄ſciuit ⁊ p̄deſtinauit ꝯformes fieri imaginis filij eius: vt ſit p̄mogenitus in mult' fratribus: Quos autē p̄deſtinauit/ illos et vocauit: niſi forte ipſum p̄deſtinatū dicere formidabimus: q2 de nobis tm̃ vt efficiamur conformes imaginis eius/ hoc dixiſſe videt̃ apl's? Quaſi ꝟo qſqꝫ regulā fidei fideliter intuēs/ filiū dei negaturus eſt p̄deſtinatū/ qui eū negare hominē non poteſt. Recte quippe dicit̃ non p̄deſtinatus ſm id

D

Eph.1.a.

1.timoth.2.b.

Roma.8.e.

qđ eſt verbũ dei/ de⁹ apud deũ. Ut qđ em̄ p̄deſtinaret̄/cum iã eſſet qđ erat ſine initio ſine termino ſempiternus? Illud em̄ p̄deſtinatũ erat quod nõdũ erat: vt ſic ſuo tpe fieret: quemadmodũ aũ omnia tpa p̄deſtinatũ erat vt fieret. Quiſquis igit̄ dei filiũ p̄deſtinatũ negat: hũc eundẽ filiũ hoĩs negat. Sed ꝓpter ꝯtẽtioſos etiã hinc audiamus apl̃m in ſuaꝝ exordio litteraꝝ. Nã ⁊ ĩ pma epiſtolaꝝ ei⁹ q̃ eſt ad romanos: ⁊ ipſi⁹ epiſtolę p̄ncipiũ ẽ/ vbi legit̄: Paul⁹ ſeruus ieſu chriſti/ vocatus apl̃s/ ſegregat⁹ in euãgeliũ dei/ qđ añ ꝓmiſerat ꝑ ꝓphetas ſuos ĩ ſcp̄turis ſanctis de filio ſuo: qui factus eſt ei ex ſemine dauid ſm carnẽ: qui p̄deſtinatus eſt filius dei in ꝟtute ſm ſpiritũ ſanctificationis ex reſurrectiõe mortuoꝝ: Scđm hanc ergo p̄deſtinationẽ etiã clarificatus ẽ anteq̃ mundus eſſet: vt eſſet claritas ei⁹ ex reſurrectiõe mortuoꝝ / apud patrẽ/ ad cui⁹ dexterã ſedet. Cũ ergo videret illius p̄deſtinatę ſuę clarificationis veniſſe iã tẽpus: vt ⁊ nũc fieret in redditione qđ fuerat in p̄deſtinatione iã factũ/ orauit dicẽs: Et nũc clarifica me tu pater apud temetipſũ claritate quã habui p̄uſq̃ mũdus eſſet apđ te. Tanq̃ diceret: Claritatẽ quã habui apud te: id ẽ/ illã claritatẽ quã habui apud te ĩ p̄deſtinatione tua: iã tp̄s eſt vt apud te habeã etiã viuens in dextera tua. Sed quoniã nos diu tenuit hui⁹ diſcuſſio queſtiõis: alio q̃ ſequunt̄ ſermone tractãda ſunt.

De eo quod dicit: Manifeſtaui nomen tuum hominibus: vſq̃ ad id: Et crediderunt quia tu me miſiſti: Tractatus.CVI.

A E his verbis D dñi/ ſicut ipſe donauerit: ſermone iſto diſputaturi ſumus quę ita ſe habẽt: Manifeſtaui nomẽ tuũ hominibus quos dediſti mihi de mundo. Quod ſi de his tm̄ dicit diſcipulis cũ quibus cęnauit: ⁊ ad quos anteq̃ orare inciperet tã multa locutus eſt: nõ ptinet hoc ad illã clarificationẽ/ ſiue vt alij interp̄tati ſũt/ glorificationẽ: de qua ſuperius loquebat̄: q̃ fili⁹ clarificat vel glorificat patrẽ. Quãta eſt em̄ vel qualis gloria/ duodecim vel vndecim poti⁹ innotuiſſe mortalibus? Si autẽ qđ ait: Manifeſtaui nomẽ tuũ hominibus quos dediſti mihi de mundo: oẽs hic intelligi voluit/ etiã qui in eũ fuerãt crediturí/ ad eius magnã quę futura erat ex om̄ib⁹ gentibus eccleſiã ptinentib⁹: de q̃ i pſalmo canit̄: In eccleſia magna confitebor tibi: ẽ plane iſta clarificatio q̃ fili⁹ clarificat patrẽ: cũ ei⁹ nomen notũ facit om̄ibus gẽtib⁹/ et tã multis generationibus hoĩm. Et tale ẽ hoc quod ait: Manifeſtaui nomẽ tuũ hoĩb⁹ quos dediſti mihi de mũdo: quale illud qđ paulo ante dixerat: Ego te clarificaui ſup terraꝫ: ꝓ tẽpore futuro ⁊ illic ⁊ hic p̄teritũ ponẽs: ſicut qui ſciret p̄deſtinatũ eſſe vt id fieret: ⁊ ideo feciſſe ſe dicẽs: qđ erat ſine vlla dubitatione facturus. Sed de illis qui iã erant diſcipuli eius: nõ de omnibus qui in illum fuerãt crediturí eũ dixiſſe qđ dixit: Manifeſtaui nomẽ tuũ hoĩb⁹ quos dediſti mihi de mũdo: ea q̃ ſequunt̄ credibili⁹ eſſe demõſtrãt: Cum em̄ hoc dixiſſet/ adiunxit: Tui erãt/ ⁊ mihi eos dediſti: et ſmonẽ tuũ ſeruauerũt. Nũc cognouerũt q2 oĩa q̃ dediſti mihi abs te ſunt: q2 verba q̃ dediſti mihi/ dedi eis: ⁊ ipſi acceperunt et cognouerunt vere quia a te exiui: et crediderũt q2 tu me miſiſti. B Q̃q̃ et hęc omnia de futuris omnib⁹ fidelib⁹ dici potuerunt ſpecie pfecta/ cũ adhuc eſſent futura: ſed vt de his ſolis quos tũc habebat diſcipulis hęc loqui intelligatur: illud magis vrget quod paulo poſt ait: Cũ eſſem cũ eis: ego ſeruabã eos in nomine tuo. Quos dediſti mihi cuſtodiui: ⁊ nemo ex his perijt niſi fili⁹ pdi tionis: vt ſcp̄tura adimpleat̄/ iudã ſignificãs q̃ tradidit eũ. Ex iſto q̄ppe duodenario numero apl̃oꝝ ſol⁹ perijt. Deinde ſubiũgit: Nunc aũt ad te venio: vñ manifeſtũ eſt eũ de corpali ſua dixiſſe p̄ſentia: Cũ eſſem cũ eis ego ſeruabã eos: veluti iã cũ eis ea pręſentia nõ eſſet. Eo modo em̄ ſignificare voluit aſcenſionẽ ſuã mox futurã: de qua dixit: Nunc autẽ ad te venio: iturus vtiq̃ ad dexterã patris/ vnde vẽturus eſt ad viuos et mortuos iudicãdos: pręſentia itidẽ corporali ſm fidei regulam/ ſanãq̃ doctrinã: Nã p̄ſentia ſpiritali cum eis erat vtiq̃ vẽturus poſt aſcenſionẽ ſuam: et cum tota eccleſia ſua in hoc mundo vſq̃ in conſũmatione ſeculi. Non itaq̃ recte intelligũtur de quib⁹ dixerit: Cũ eſſem cũ eis/ ego ſeruabã illos: niſi hi quos in ſe credentes ſeruare iã

Margin notes: Roma.1.a. — Ps.21. — j.tract.107.b.

ceperat pſentia corpali: ⁊ q̃s relictur⁹ fuerat
abſentia corpali: vt eos cũ patre ſeruaret p-
ſentia ſpiritali: poſt vo adiũgit ⁊ ceteros ſu
os/ vbi dicit: Nõ p his autẽ rogo tm̃: ſed ⁊
p his qui credituri ſunt p verbũ eoꝝ i me.
Ubi manifeſtius oſtẽdit/ q nõ de omibus
ad eũ pertinentibus ſuperius loq̃ref/ ab eo
loco vbi ait: Manifeſtaui nomẽ tuũ homi
nib⁹ quos dediſti mihi: ſʒ de his tm̃ qui eũ
cũ illa diceret audiebãt. Ab ipſo itaq ora-
ß.tract.104.b tionis eius exordio vbi ſubleuatis oculis
in celũ dixit: Pater venit hora/ clarifica fi-
liũ tuũ/ vt fili⁹ tu⁹ clarificet te: vſq ad illud
qd̃ paulopoſt ait: Et nũc clarifica me tu pa
ter apd̃ temetipſũ claritate quã habui pri⁹-
q̃ mũdus eẽt apd̃ te: oẽs ſuos volebat itel
ligi: quib⁹ notũ faciẽdo patrẽ clarificat eũ.
Cũ eni dixiſſet: vt filius tuus clarificet te:
mox quẽadmodũ id fieret/ demõſtrauit di-
cẽs: Sicut dediſti ei poteſtatẽ ois carnis:
vt oẽ qd̃ dediſti ei/ det eis vitã eternam.
Hec ẽ vita eterna/ vt cognoſcãt te ſolũ verũ
deũ/ et quẽ miſiſti ieſũ chriſtũ. Non eni põt
cognitione hoim clarificari pater/ niſi ⁊ ille
cognoſcaf p quẽ glorificaf .i. p quẽ popu-
lis innoteſcit. Hec ẽ glorificatio patris/ q̃ nõ
circa ſolos illos apl̃os facta ẽ: ſed circa oẽs
1.Cor.11.a. hoies fit: quib⁹ in ſuis mẽbris caput ẽ chri-
ſtus. Neq eni d̃ ſolis apl̃is põt itelligi: Si-
cut dediſti ei poteſtatẽ ois carnis: vt omne
qd̃ dediſti ei det eis vitã eternam: ſed vtiq
de omib⁹ quib⁹ i eũ credẽtibus vita eterna
C datf. Iã nũc q̃ videamus/ q̃d de illis a qui-
bus tũc audiebaf/ diſcipul' ſuis dicat: Ma
nifeſtaui inquit nomẽ tuũ hominib⁹ q̃s de-
diſti mihi. Nõ q̃ nouerãt dei nomẽ cũ eẽnt
Ps.75. iudei? Et vbi ẽ qd̃ legif: notus i iudea de-
us: i iſrael magnũ nomẽ eius? Ergo mani-
feſtaui nomẽ tuũ hominib⁹ iſtis q̃s dediſti
mihi de mũdo: qui me audiũt hoc dicentẽ:
nõ illud nomẽ tuũ quo vocaris de⁹/ ſ illud
q̃ vocaris pater me⁹: qd̃ nomẽ manifeſtari
ſine ipſi⁹ filij manifeſtatiõe nõ poſſet: Nã q
deus dicif: vniuerſe creature ⁊ omib⁹ gẽti-
bus anteq i chriſtũ crederẽt/ nõ omi mõ eẽ
potuit hoc nomẽ ignotũ. Hec ẽ eni vis ve-
re diuinitatis: vt creature rationali iã rati-
one vtẽti/ nõ omino ac penitus poſſit ab-
ſcondi. Exceptis eni paucis in quib⁹ natu-
ra nimiũ deprauata ẽ: vniuerſũ gen⁹ huma
nũ deũ mundi hui⁹ fatef auctorẽ. In hoc q̃
q fecit hunc mundũ celo terraq conſpicu-

um: et anteq imbuerenf in fide chriſti: no-
tus omibus gẽtibus deus. In hoc autẽ q
nõ eſt in iniurijs ſuis/ ⁊ cũ dijs falſis colen-
dus/ notus in iudea deus: In hoc vo q pa
ter ẽ hui⁹ chriſti p quẽ tollit peccata mũdi:
hoc nomẽ ei⁹ pus occultũ omib⁹: nũc mani
feſtauit eis q̃s dedit ei pater ipſe de mũdo.
Sed quõ manifeſtauit ſi nõdũ venit hora/
de q̃ ſuperi⁹ dixerat/ q veniret hora cũ iam ß.tract.102.b
nõ in pûerbijs inquit loquar vobis: ſed pa
lã de patre meo annũciabo vobis? An vo
annũciatio manifeſta putabif i pûerbijs?
Cur q̃ dictũ eſt/ palã annũciabo vobis/ niſi
q: in pûerbijs nõ eſt palã. Qd̃ autẽ in pro-
uerbijs occultaf/ ſed vbis manifeſtaf: pro-
culdubio palaʒ dicif. Quõ q̃ manifeſtauit
qd̃ nondũ palã dixit. Proinde ſic intelligẽ
dũ eſt p tẽpore futuro pteritũ poſitũ: quẽ-
admodũ illud: Oia q̃ audiui a patre meo Ioh.15.b.
nota feci vobis. Qd̃ nondũ fecerat/ ſed lo-
quebaf quaſi feciſſet: qd̃ imobiliter eſſe ꝓfi
xum ſciebat vt faceret. Quid ẽ aũt: quos
dediſti mihi de mundo. Dictum eſt
eni de illis/ q nõ eſſent de mundo: ſed hoc
ill' regeneratio pſtitit/ nõ generatio. Quid
eſt etiã quod ſequif: Tui erãt/ et mihi D
eos dediſti? An aliqñ erãt patris/ quã-
do nõ erant vnigeniti filij eius: et habuit
aliqñ pater aliquid ſine filio? Abſit. Verũ-
tamẽ habuit aliquid aliqñ deus filius/ qd̃
nondũ habuit idẽ ipſe hõ filius: quia non-
dũ erat homo factus ex matre: qñ tamẽ ha
bebat vniuerſa cũ patre. Quapropter qd̃
dixit/ tui erãt: nõ inde ſe ſepauit deus fili-
us: ſine quo nihil vnq pater habuit: Sed
ſolet ei tribuere omne quod põt: a quo eſt
ipſe qui poteſt. A quo eni habet vt ſit: ab
illo habet vt poſſit: ⁊ ſimul vtrũq ſemp ha
buit: quia nunq fuit/ ⁊ nõ potuit. Quocir-
ca quicq̃d potuit pater/ ſemp cũ illo fili⁹ po
tuit: quoniã ille q̃ nunq fuit ⁊ non potuit:
nunq ſine patre fuit: nũq ſine illo paf fu-
it. Ac p hoc ſicut pater etern⁹ omipotẽs: ita
filius coetern⁹ omipotẽs. Id eni poti⁹ ver-
bũ e verbo interptamur: ſi pprie volumus
dicere quod a grecis dicitur παντοκρατωρ
quod noſtri nõ ſic interpretanf/ vt omipo-
tens dicerẽt: cũ ſit παντοκρατωρ omnite-
nens: niſi tantundẽ valere ſentirẽt. Quid
ergo vnq habere potuit etern⁹ omnitenẽs
quod nõ ſimul habuerit coeternus omni-
tenẽs? Qd̃ vtiq ait: Et mihi eos dediſti:

hoīem ſe accepiſſe hanc ptātē vt eos haberet oſtēdit: qm̄ qui ſemꝑ om̄ipotēs fuit/ nō ſemꝑ hō fuit. Quobrē cū patri poti⁹ tribuiſſe videaꝛ/ vt ab eo illos accepit: qm̄ ex ipſo eſt quicq̇d ē de q̇ eſt: etiā ipſe ſibi eos dedit hoc ē/ cū patre de⁹ chriſt⁹ domini chriſto/ qd̄ cū patre non eſt/ hoīes dedit. Deniq̄ q̇ hoc loco dič: Tui erāt/ ꝛ mihi eos dediſti: iā ſuperius eiſdē diſcipulꝭ dixerat: Ego vos de mundo elegi. Cōteraꝛ hic cogitatio carnaꝭ atq̄ diſpereat. De mundo ſibi a patre dicit fili⁹ datos hoīes: quib⁹ alio loco dicit: Ego vos de mūdo elegi. Quos de⁹ fili⁹ de mundo elegit cū patre: idē ipſe hō fili⁹ de mūdo eos accepit a patre. Nō em̄ pater illos filio dediſſet/ niſi elegiſſet. Ac ꝑ h̄ fili⁹ ſič nō inde ſeꝑauit patrē q̄ñ dixit: Ego vos de mūdo elegi: qm̄ ſimul eos elegit ꝛ pater: ſic nō inde ſeꝑauit ꝛ ſe q̄ñ dixit: Tui erāt: qꝛ ꝛ ipi⁹ filij pariter erāt. Nunc autē hō idē ipſe fili⁹ accepit eos q̇ non erāt ipſi⁹: qꝛ ꝛ formā ſerui accepit de⁹ idē/ q̄ nō erat ipſius. Sequiꝛ ac dicit: Et ſermonē tuū ſeruauerūt. Nūc cognouerūt qꝛ oia q̄ dediſti mihi abs te ſunt: id ē/ cognouerunt qꝛ abs te ſūt. Simul em̄ paꝛ dedit oia/ cū genuit q̇ haberet oia. Quia v̄ba inquit q̄ dediſti mihi dedi eis: et ipſi acceperūt .i. intellexerūt atq̄ tenuerūt. Tunc em̄ verbū accipitur q̄ñ mēte ꝑcipiꝛ. Et cognouerūt inq̇t vere qꝛ a te exiui: et crediderūt qꝛ tu me miſiſti: ꝛ hic ſubaudiendū ē/ vere. Q̄ꝛ em̄ dixit cognouerūt vere: exponere voluit adiungēdo: et crediderunt. Hoc itaq̄ crediderunt vere/ qd̄ cognouerunt vere: idē ē em̄/ a te exiui/ qd̄ ē/ tu me miſiſti. Cū ḡ dixiſſet/ cognouerūt vere: ne q̇ſq̄ putaret iſtā ꝯgnitionē tanq̄ ꝑ ſpeciē factā nō ꝑ fidē/ exponēdo addidit: ꝛ crediderunt/ vt ſubaudiam⁹ vere: et intelligamus hoc dictū eſſe/ cognouerūt vere/ qd̄ ē crediderūt vere: Non eo mō quē ſignificauit pauloante cū dixit: Mō crediťꝭ. Venit hora ꝛ iā venit/ vt diſꝑgamini vnuſq̇ſq̄ in ꝓpria: ꝛ me ſolū relinq̇tis. Sed crediderūt vere: id ē/ quō credendū ē incōcuſſe/ firme/ ſtabiliter/ fortiter: non iā in ꝓpria redituri/ et chriſtū relicturi. Adhuc ergo diſcipuli nō erant tales q̄les eos dicit v̄bis p̄teriti tpis q̄ſi iā nō eſſent: p̄nunciās q̄les futuri eſſēt: accepto ſcʒ ſpūſancto: q̇ eos ſicut ꝓmiſſum eſt/ doceret oia: quē priuſq̄ acciperent quō

Joh.15.c. Tracta.87. Tracta.113.

ſeruauerunt ei⁹ ſermonē: qd̄ de illis q̄ſi fecerint dixit: q̄ñ prim⁹ eoꝝ ter eū negauit: cum ex ore eius audiſſet quid futuꝝ eēt homini qui eū corā hominib⁹ negauiſſet? Dedit ḡ eis v̄ba ſicut dixit/ q̄ dedit ei pater. Sʒ q̄ñ illa nō foris in auribus ſed int⁹ in cordibus ſpiritaliter acceperūt/ tunc vere acceperūt: qꝛ tunc vere cognouerunt: vere aūt cognouerunt/ qꝛ vere crediderunt. Ipſi autē filio quō pater ea v̄ba dederit: quibus v̄bis hō poterit explicare? Facilior ſane queſtio videtur/ ſi ſm̄ id q̄ filius ē hominis: accepiſſe a patre illa verba credaꝛ: q̄q̄ natus ex v̄gine q̄ñ ꝛ quomō ea didicerit quis enarrabit: q̄ñ etiā ipſam quę de v̄gine facta ē/ generationē eius quis enarrabit? Si v̄o ſm̄ id q̄ eſt de patre genitus patriq̄ coetern⁹/ accepiſſe a patre iſta verba cogitaꝛ: nihil ibi tēporis cogiteꝛ: quaſi prius fuerit q̇ ea nō habuerit: atq̄ vt haberet/ quę nō habebat acceperit: qm̄ quicq̇d de⁹ pater deo filio dedit/ gignēdo dedit: ita em̄ dedit filio pater: ſine quib⁹ filius eſſe nō poſſet: ſicut ei dedit vt eſſet: Nā quō aliter v̄bo verba daret aliqua/ in quo ineffabiliter dixit omnia? Sed iā quę ſequunꝛ/ alio ſunt expectāda ſermone.

Matth.26.c. Esa.8.f.

De eo quod dicit: Ego pro eis rogo/ nō pro mūdo rogo: vſq̄ ad id: Et hec loquor in mundo vt habeant gaudium meum impletum in ſemetipſis: Tractatus.CVIII.

Um de his quos iā diſcipulos habebāt dñs loqueretꝛ ad patrē: inter alia etiā dixit hoc: Ego ꝓ eis rogo/ nō pro mūdo rogo/ ſed ꝓ his quos dediſti mihi. Mundū vult modo intelligi/ qui viuunt ſm̄ concupiſcētiā mundi: ꝛ nō ſunt in ea ſorte gratię vt ab illo eliganꝛ ex mundo. Non itaq̄ ꝓ mūdo/ ſed ꝓ his quos ei pater dedit/ rogare ſe dicit. Per hoc em̄ q̄ eos illi pater iam dedit: factū eſt vt nō ꝑtineant ad eū mundū ꝓ q̇ nō rogat. Deinde ſubiūgit: qꝛ tui ſunt. Neq̄ em̄ qꝛ paꝛ eos filio dedit: amiſit ipſe quos dedit: cū adhuc fili⁹ ſequaꝛ et dicat: Et mea oīa tua ſūt ꝛ tua mea ſunt. Ubi ſatis apparet quomō vnigeniti filij ſint omia quę ſunt patris: ꝑ hoc vtiq̄ q̄ etiam ipſe deus eſt: et de patre patri eſt

natus equalis: nō quomō dictū eſt vni ex
Luce.15.g. duob⁹ filijs/maiori ſcʒ: Tu ſemꝑ mecū es:
et oīa mea tua ſunt. Illud eñ dictū ē d̄ his
oīb⁹creaturis/ꝗ infra creaturā rationalē
ſunt: ꝗ vtiqꝫ ſubdunt̄ eccleſię:in q̄ vniuer/
ſa eccl̄ia ⁊ illi duo intelligunt̄ filij/ maior et
minor/cū oīb⁹angelis ſanctl/ quib⁹erim⁹
Luce.20.f. ęq̄les in regno chriſti ⁊ dei. Hoc aūt ita di/
ctū ē: Et mea oīa tua ſūt/ ⁊ tua mea: vt hic
ſit etiā ipſa creatura rational/ꝗ nō niſi deo
ſubdit̄: vt ei ꝗ īfra illā ſunt cūcta ſubdant̄.
Hęc ꝗ cū ſit dei patris: nō ſimul eſſet ⁊ filij/
niſi patri eſſet ęq̄lis. De ipſa q̄ppe aiebat cū
diceret: Nō ꝑ mūdo rogo/ſ ꝑ his q̄s dedi/
ſti mihi q2 tui ſunt: ⁊ mea oīa tua ſūt/ ⁊ tua
mea. Nec fas ē vt ſācti de quib⁹ hęc locut⁹ē
cuiuſcꝫ ſint/ niſi eius a q̄ creati ⁊ ſanctificati
ſunt: Ac ꝑ hoc ⁊ oīa ꝗ ipſoꝝ ſunt/neceſſe ē
vt ei⁹ſint cui⁹⁊ ipſi ſunt. Ergo cū ⁊ patris ⁊
filij ſint: ęq̄les eos eſſe demōſtrat quoꝝ ęq̄
liter ſunt. Illud autē qd̄ ait cuʒ de ſpū ſctō
S.Tract.100. loq̄ret̄: Oīa ꝗ habet pat̄ mea ſūt: ꝓpterea
dixi: q2 de meo accipiet ⁊ annunciabit vo/
bis: de his dixit ꝗ ad ipſā p̄ris ꝑtinēt diui/
nitatē: i quib⁹illi ē equalis/oīa ꝗ habet ha/
bēdo. Necꝫ eñ ſpiritusſanct⁹de creatura ꝗ
patri eſt ſubdita ⁊ filio/fuerat acceptur⁹qd̄
ait: de meo accipiet: ſed vtiqꝫ de patre de q̄
ꝓcedit ſpirit⁹: de quo ē natus ⁊ fili⁹. Et cla
rificat⁹ ſū inq̄t in eis. Nunc ſuā clarifi/
cationē tanq̄ facta ſit dicit: cū adhuc eēt fu
S.Trac.105.c tura: ſuperi⁹autē a patre poſcebat vt fieret.
B Sʒ vtꝝ ipa ſit clarificatio de q̄ dixerat: Et
nūc clarifica me tu pater apud temetipſuʒ
claritate quā habui ꝑuſq̄ mūd⁹eēt apd̄ te:
vtiqꝫ req̄rendū ē. Si eñ apud te/ quō i eis?
An cū hocipſum innoteſcit eis: ac ꝑ ipſos
omnib⁹ q̄ credūt eis teſtib⁹ ſuis? Poſſum⁹
plane intelligere ſic dixiſſe dn̄m de ap̄lis ꝙ
clarificat⁹ſit i eis. Dicēdo eñ eſſe iā factū:
oſtēdit iā fuiſſe p̄deſtinatū: et certū haberi
voluit qd̄ eſſet futuꝝ. Et iā inq̄t nō ſum
in mūdo: et hi i mundo ſunt. Si ho
ram p̄ſus illā qua loq̄bat̄ attendas: vtriqꝫ
adhuc i mundo erāt: ⁊ ipſe ſcʒ/et illi de qui/
bus hęc dicebat. Nō eñ ſm̄ ꝓuectū cor/
dis ⁊ vitę id accipe poſſum⁹ vel debem⁹: vt
illi ꝓpterea adhuc eſſe dicant̄ i hoc mundō
ꝙ mundana adhuc ſapiāt: ille autē iā nō eē
in mundo ſapiēdo diuina. Poſitū ē hic eñ
verbum vnū: qd̄ nos ita intelligere oīno
nō ſinat: q2 nō ait/ ⁊ nō ſum i mundo/ſed iā

nō ſum i mundo: ꝑ hoc oſtendēs fuiſſe ſe in
mundo: iā nō eſſe. Nūquid ꝗ fas ē vt eum
credam⁹aliq̄ñ mundana ſapuiſſe: ⁊ ab hoc
errore liberatum iā illa nō ſapere? Quis tā
impio ſenſu ſe induerit? Reſtat igit̄ vt ſm̄
id qd̄ ipſe etiā in mundo prius erat: i mun/
do ſe dixerit iā nō eſſe: ꝓfecto p̄ſentia cor/
porali mundo ſcilicet abſentiā ſuā iam cito
futurā: illoꝝ autē tardius: ꝑ hoc oſtendēs/
ꝙ ſe iā non hic eſſe/illos autē hic eſſe dixit:
cū ⁊ ipſe hic ⁊ illi adhuc eſſent. Sic eñ ē lo/
cut⁹ homo congruēs hominib⁹/ vt mos lo/
quēdi ſeſe habet ⁊ humanus vſus. An nō
quotidie dicimus/iā nō eſt/de aliquo quā/
totius abituro? Et maxime hoc de moritu
ris ſolet dici: q̄ſq̄ ⁊ ipſe dn̄s tanq̄ p̄uidēs/
q̄d lecturos mouere poſſet/adiecit: Et ego
ad te venio: Sic exponēs quodāmodo
cur dixerit/iā nō ſum in mundo. Cōmēdat
ergo eos patri/ quos corꝑali abſentia reli/
cturus ē/dicens: Pater ſancte/ ſerua
eos in nomine tuo quos dediſti
mihi. Nempe ſicut hō deū rogat pro di/
ſcipulis ſuis quos accepit a deo. Sed attē/
de quod ſequit̄: Ut ſint inquit vnū ſi/ S.Trac.110.a
cut et nos. Nō ait/vt nobiſcū ſint vnū:
aut vt ſimus vnū ipſi et nos/ ſicut vnū ſu/
mus nos: ſed ait/vt ſint vnum ſicut ⁊ nos.
Ipſi vtiqꝫ in natura ſua ſint vnuʒ/ſicut et
nos in noſtra vnū ſumus. Qd̄ ꝓculdubio
veꝝ nō diceret/niſi ſm̄ hoc diceret/ ꝙ eiuſ/
dē naturę deus eſt cui⁹et pater/ ſm̄ ꝙ alibi
dixit: Ego ⁊ pater vnū ſumus: nō ſm̄ id ꝙ Joh.10.f.
etiā hō eſt: nā ſm̄ hoc/pater maior me ē/di/ Joh.14.d.
xit. Sed qm̄ vna eadēqꝫ ꝑſona eſt de⁹⁊ hō:
intelligimus hominē in eo ꝙ rogat: intelli/
gimus autē deū in eo ꝙ vnuʒ ſunt/ ⁊ ipſe ⁊
ille quē rogat. Sed eſt adhuc in ꝯſequenti/ C
bus locis: vbi de hac re diligenti⁹ diſputā
dum ē: Hic autē ſequit̄: Cum eſſem cū S.Tract.106.
eis/ego ſeruabā eos in noīe tuo.
Me inquit veniēte ad te/ſerua eos i nomi
ne tuo: in quo eos q̄ñ cū eis erā/ et ipſe ſer/
uabā. In nomine patris ſeruabat diſcipu/
los ſuos fili⁹ hō/cū eis humana p̄ſentia cō/
ſtitutus: Sed etiā pater in noīe filij ſeruat
quos in nomine filij petētes exaudiebat.
His q̄ppe idē fili⁹dixerat: Amē amē dico vo Joh.15.a.
bis/ſi q̄d petieritis patrē i noīe meo/ dabit
vobis. Necꝫ hoc tā carnaliter debem⁹ acci
pere/ velut viciſſim nos ſeruēt pater et fili/
us: amboꝝ in nobis cuſtodiēdis alternāte

cuſtodia: quaſi ſuccedat alius qñ diſceſſe/
rit alius. Simul eñ nos cuſtodiũt pater et
filius et ſpirituſſanctus: q̇ eſt vnus verus
beatus deus. Sed ſcriptura nos nõ leuat
niſi deſcẽdat ad nos: ſicut verbũ caro factũ
deſcẽdit vt leuaret: non cecidit vt iaceret.
Si deſcẽdentẽ cognouimus/ cũ leuãte ſur/
gamus: ⁊ intelligamus cum ita loquit̃/ pſo
nas eum diſtinguere/ non ſepare naturas.
Qñ ergo ſeruabat diſcipulos ſuos fili⁹ p̃/
ſentia corpali: nõ expectabat pater ad cu/
ſtodiendũ ſuccedere filio diſcedẽte: ſed eos
ambo ſeruabãt potentia ſpiritali: et qñ ab
eis abſtulit filius p̃ſentiã corpalẽ: tenuit cũ
patre cuſtodiã ſpiritalẽ: quia et cuſtodien/
dos qñ fili⁹ homo accepit/ cuſtodię pater/
nę nõ eos abſtulit: ⁊ cum pater filio cuſto/
diẽdos dedit/ nõ dedit ſine ipſo cui dedit:
ſʒ dedit homini filio/ nõ ſine deo eodẽ ipſo
vtriq̃ filio. Sequit̃ ꝗ fili⁹ et dicit: Quos
dediſti mihi cuſtodiui: ⁊ nemo ex
his periit niſi fili⁹ pditiõis: vt ſcri
ptura impleat̃. Filius pditiõis dict⁹ ẽ
traditor chriſti perditioni p̃deſtinatus: ſm
ſcripturã quę de illo in pſalmo centeſimo/
octauo maxime ꝓphetatur. Nunc autẽ
inquit ad te venio: ⁊ hęc loquor in
mundo: vt habeant gaudiũ meũ
impletũ in ſemetipſis. Ecce in mũdo
ſe loqui dicit/ qui pauloante dixerat: iã nõ
ſum in mundo: Qḋ cur dixerit ibi expoſui/
mus: immo ipſum id expoſuiſſe docuim⁹.
Ergo ⁊ quia nõdũ abierat/ hic adhuc erat:
⁊ q̄ mox fuerat abiturus: hic quodãmodo
iam non erat. Qḋ ſit autẽ hoc gaudium de
quo ait: vt habeãt gaudiũ meũ impletum
in ſemetipſis: iã ſuperius expreſſum ẽ vbi
ait: vt ſint vnũ ſicut et nos. Hoc gaudium
ſuũ: id ẽ a ſe in eos collatũ/ in eis dicit im/
plendum: ꝓpter qḋ locutũ ſe dixit in mun
do. Hęc ẽ pax illa ⁊ beatitudo in futuro ſę/
culo: ꝓpter quã ꝯſequendã/ temperãter et
iuſte ⁊ pie viuendum eſt in hoc ſęculo.

De eo qḋ dicit: Ego dedi eis ſer/
monẽ tuũ: et mund⁹ eos odio ha/
buit: vſq̃ʒ ad id: Ut ſint et ipſi ſan
ctificati ĩ veritate: Tractat⁹.CVIII.

Loquens ad/
huc dñs ad patrẽ/ et orans ꝓ
diſcipul' ſuis dicit: Ego de/
di eis ſermonẽ tuũ: et
mundus eos odio habuit. Nondũ
id experti fuerant paſſionibus ſuis ꝗ illos
poſtea ſunt ſecutę. Sed more ſuo dicit iſta/
verbis p̃teriti temporis futura p̃nunciãs.
Deinde cauſam ſubiiciens/ cur eos oderit
mundus: q̄ nõ ſunt inq̄t de mundo:
ſicut et ego nõ ſum de mũdo. Hoc
eis regeneratione collatũ eſt: nã generati/
one de mundo erant: ꝓpter qḋ iã eis dixe/
rat: Ego vos de mundo elegi. Donatũ eſt Joh.15.c.
ergo eis/ vt ſicut ipſe/ nec ipſi eſſent de mũ/
do/ eos ipſo liberante de mundo. Ipſe au/
tẽ de mundo nunq̃ fuit: qui etiaʒ ſm formã
ſerui de ſpirituſancto ipſe natus ẽ/ de quo
illi renati. Nã ſi ꝓpterea illi iã nõ de mun/
do/ quia renati ſunt de ſpirituſãcto: ꝓpter
ea ille nunq̃ de mundo: qui natus ẽ de ſpiri
tuſancto. Non rogo inquit vt tollas
eos de mundo/ ſed vt ſerues eos
a malo. Adhuc eñ neceſſariũ habebant:
q̃uis iã non eſſent de mundo/ eſſe tamẽ in
mundo. Repetit eandẽ ſentẽtiã. De mũ/
do inquit nõ ſunt/ ſicut et ego non
ſum de mundo: ſanctifica eos in
veritate. Sic eñ ſeruant̃ ex malo: qḋ ſu/
perius orauit vt fieret. Quęri aũt põt quõ
de mundo iã nõ erãt/ ſi ſãctificati in verita/
te nondũ erãt? aut ſi iã erant/ cur poſcat vt
ſint? An q̄ et in ṽitate ſanctificati/ in eadẽ
ꝓficiunt ſanctitate/ fiũtq̃ ſãctiores? Neq̃
hoc ſine adiutorio gratię dei/ ſʒ illo eoꝝ ſã/
ctificante ꝓfectũ qui ſanctificauit inceptũ.
Uñ et apl's dicit: Qui in vobis op⁹ bonũ Phil.1.a.
cępit: pficiet vſq̃ in diẽ chriſti ieſu. Sãctifi
cant̃ itaq̃ ĩ veritate hęredes teſtamẽti no/
ui: cui⁹ veritatis vmbrę fuerũt ſanctificati/
ones veteris teſtamẽti: ⁊ cũ ſanctificant̃ in
veritate/ vtiq̃ ſanctificant̃ in chriſto q̇ ve/
raciter dixit: Ego ſum via/ veritas/ et vita. Joh.14.a.
Itẽ qñ ait: Ṽitas liberabit vos: paulopoſt
exponẽs q̇d dixerit: Si vos inquit fili⁹ libe Joh.8.c.
rauerit/ tũc vere liberi eritis: vt oſtenderet
hoc ſe p̄us dixiſſe veritatẽ qḋ poſtmodũ fi/
liũ. Quid ergo aliud ex h̃ loco dixit: San/
ctifica eos in veritate/ niſi ſanctifica eos in
me? Deniq̃ ſequit̃: ⁊ hoc aptı⁹ inſinuare nõ
deſinit. Sermo inquit tuus veritas
eſt. Quid aliud dixit/ q̃ ego veritas ſum.
Gręcũ q̇ppe euangeliuʒ λογος habet: qḋ
etiã ibi legitur vbi dictũ eſt: In principio Joh.1.a.
erat verbũ: ⁊ verbũ erat apud deũ: ⁊ deus
erat verbũ. Et vtiq̃ verbũ ipſũ nouimus

vnigenitū dei filiū: qđ caro factum ē: et habitauit in nobis. Vñ et hic poni potuit / et in quibuſdā codicib⁹ poſitū eſt: Verbū tuum veritas eſt: ſicut ī quibuſdā codicibus etiā ibi ſcriptū eſt: In pncipio erat ſermo. In greco aūt ſine vlla varietate ⁊ ibi ⁊ hic λογος eſt. Sctificat itaq₃ pater in veritate: id eſt / in verbo ſuo / in vnigenito ſuo ſuos heredes eiuſq₃ coheredes. Sed nūc adhuc de aplis loquitur: Nā ſecut⁹ adiungit:

B **Sicut me miſiſti in mundū / ⁊ ego miſi eos in mundū.** Quos miſit niſi aplos ſuos? Nā ⁊ ipſuȝ nomē aploꝝ / quoniam grecū eſt: nihil niſi miſſos ſignificat ī latino. Miſit ergo de⁹ filiū ſuum nō in carne peccati / ſed in ſimilitudinē carnis peccati. Et miſit filius ei⁹ eos quos natos in carne peccati / ſanctificauit a lege peccati. Sed qm̄ p hoc ꝙ mediator dei ⁊ hominū homo chriſtus ieſus factus ē caput eccl'ię: illi mēbra ſūt eius: ideo ait qđ ſequit: et **ꝓ eis ego ſanctifico meipſū.** Quid ē em̄ / et ꝓ eis ego ſanctifico meipſū / niſi eos in meipſo ſanctifico: cum et ipſi ſint ego? Qm̄ de quibus hoc ait vt dixi / mēbra ſunt eius: et vnus eſt chriſtus caput et corpus: docente aplo atq₃ dicente de ſemine abrahę: Si aūt vos chriſti: ergo ſemen abrahę eſtis. Cū dixiſſet ſuperi⁹ / nō dicit ⁊ ei ſeminibus tanq̄ in multis / ſed tanq̄ in vno / ⁊ ſemini tuo qđ eſt chriſtus. Si ergo ſemē abrahę / hoc ē chriſtus: quid aliud dictū eſt quib⁹ dictum ē: ergo ſemen abrahę eſtis / niſi ergo chriſti eſtis? Inde ē qđ alio loco idē ipſe apl's ait: Nūc gaudeo ī paſſionib⁹ ꝓ vobis: ⁊ adimplebo ea q̄ deſunt preſſuraꝝ chriſti in carne mea. Nō dixit preſſuraꝝ meaꝝ / ſed chriſti: quia membꝝ erat chriſti: et in perſecutionibus ſuis / quales chriſtum in ſuo toto corpe pati oportebat: etiā ipſe preſſuras eius ꝓ ſua portione adimplebat. Qđ vt etiā hoc loco certū ſit / attende ſequētia. Cū em̄ dixiſſet: Et ꝓ eis ego ſanctifico meipſuȝ: vt intelligeremus hoc eū dixiſſe / ꝙ eos ſanctificaret in ſe: ipſe mox addidit: **vt ſint et ipſi ſanctificati in veritate.** Qđ quid ē aliud q̄ in me: ſm id ꝙ veritas eſt verbū illud in principio deus: in quo et ipſe fili⁹ hominis ſanctificatus ē ab initio creationis ſuę / qñ verbū factum ē caro: quia vna ꝑſona facta eſt verbū et homo: tunc ergo ſanctificauit ſe in ſe: hoc eſt ſe hominē in ſe verbo. Sed quia vnus eſt chriſtus verbū ⁊ homo ſanctificans hominē in verbo: ꝓpter ſua vero mēbra: ⁊ ꝓ eis inq̄t ego: id eſt / ꝙ ꝓſit etiam ipſis: quia ⁊ ipſi ſunt ego: ſicut ꝓfuit mihi ī me: q2 homo ſum ſine ipſis: Et ego ſanctifico meipſū: hoc ē ipſos in me: tanq̄ meipſū ſanctifico ego: qm̄ ī me etiā ipſi ſūt ego: vt ſint ⁊ ipſi ſctificati in ỽitate. Quid ē ⁊ ipſi / niſi quēadmodū ego in ỽitate: qđ ipſe ſū ego? Deinde iā non ſolū de aplis / ſed etiā de ſuis cęteri mēbris incipit dicere: qđ donante ipſo alio ſermone tractandum eſt.

De eo quod dicit: Nō pro his aūt rogo tm̄ / ſed ⁊ pro eis qui credituri ſunt per verbum eorum in me:

Tractatus. CIX.

Domin⁹ ieſus B iam ſua ꝓpinquante paſſione / cum oraſſet ꝓ diſcipulis ſuis / quos et apoſtolos nominauit: cum quibus cęnauerat vltimā cęnā: de qua traditor eius ꝑ buccellā manifeſtatus exierat: ⁊ cū quib⁹ poſt eius egreſſum / anteq̄ ꝓ eis oraret / multa iā fuerat locutus: adiungit et cęteros qui in eū fuerāt credituri / ⁊ ait ad patrē. **Non ꝓ his autem rogo tm̄:** id eſt / ꝓ diſcipulis qui cū illo tunc erant: **ſed ⁊ ꝓ eis inquit / q credituri ſunt ꝑ verbū eoꝝ ī me.** Vbi om̄es ſuos intelligi voluit: non ſolum qui tunc erant in carne / ſed etiā qui futuri erāt. Quotquot em̄ poſtea crediderunt in eum: per verbū apoſtolorū ſine dubio crediderunt: et donec veniat credituri ſunt. Ipſis em̄ dixerat: Et vos teſtimoniū ꝑhibebitis: Ioh.15.d. quia ab initio mecū eſtis. Et per eos euangeliū manifeſtatū eſt ⁊ anteq̄ ſcriberet. Et vtiq₃ quiſq₃ in chriſtū credit / euāgelio credit. Non itaq₃ hij tm̄ intelligendi ſunt q̄s ait in ſe credituros ꝑ verbū eorū / qui ipſos cum in carne viuerent apoſtolos audierūt: ſed et poſt obitum eoruȝ ⁊ nos longe poſt nati / ꝑ verbum eoꝝ credimus in chriſtum: quoniā ipſi qui cum illo tunc fuerūt / qđ ab illo audierunt / cęteris p̄dicauerūt: atq₃ ita ꝑ verbum eoꝝ vt etiā nos crederemus: ad nos vſq₃ peruenit / vbicunq₃ eſt ei⁹ eccleſia: et peruentuꝝ ē ad poſteros q̄cunq₃ vbicūq₃ poſtea in eū credituri ſunt. Pōt itaq₃ videri ieſus in hac oratione nō oraſſe ꝓ quibuſdā ſuis: niſi diligēter ſcrutemur in eadē

Marginal references (left column): Roma.8.a. — 1.timoth.2.b. — Gal.3.d. — Col.1.d.

oratione verba eius. Si enĩ pro eis prius
orauit/ſicut iã oſtendimus/qui cũ illo tunc
erant:poſtea xͦo etiã pro eis qui ꝑverbum
eoꝝ in illũ fuerant crediturí: poteſt dici nõ
oraſſe pro illis qui neqꝫ tunc erant cum illo
qñ iſta dicebat: neqꝫ ꝑ verbũ eoꝝ poſtea:
ſed in eũ ſiue ꝑ ipſos ſiue quomodolibet:
tamẽ ante crediderãt. Nũquid enĩ cum illo
Joh.19.f. tũc erat nathanael? Nũquid ioſeph ille ab
arimathia/qui corpus eius a pilato petíjt:
quẽ iam diſcipulũ eius fuiſſe iſte ipſe iohã/
nes euangeliſta teſtatur? Nunquid maria
mater eiꝰ ⁊ aliȩ feminȩ:quas eiꝰ diſcipulas
in euãgelio iã tunc fuiſſe didicimꝰ? Nunqd
cũ illo tũc erãt ꝺ qbꝰ ſȩpe dicit idẽ iohãnes
Joh.11.f. euangeliſta:multi crediderũt in eũ? Nã vñ
erat multitudo illa eoꝝ qui cum ramis par
tim ꝑcedebant/ partim ſequebant̃ inſiden
Math.21.a. tẽ iumẽto dicẽtes: Bñdictꝰ ꝗ venit in noĩe
dñi: et cum eis pueri: de quibus ipſe ait fu/
Ps.8. iſſe ꝑdictũ: Ex ore infantiũ ⁊ lactentiũ pfe/
ciſti laudẽ? Uñ quingẽti fratres quibus ſi/
Gal.1. mul poſt reſurrectionẽ non apparuiſſet/niſi
in eũ ante credidiſſent? Uñ illi centũ ⁊ no/
uem/qui cũ iſtis vndecim centũ et viginti
erant:qñ ſimul congregati poſt eius aſcen/
ſum/expectauerũt ⁊ accȩperũt ꝓmiſſũ ſpi/
ritumſanctũ? Uñ erant iſti oẽs/niſi ex illis
de quibꝰ dictũ eſt:multi crediderunt in eũ?
Non ergo pro eis tunc ſaluator orauit:qñ
pro eis orauit qui cũ illo tunc erant: et pro
alíjs qui ꝑ verbum eoꝝ in eũ non iam cre/
diderant/ſed fuerant credituri. Iſti aũt nec
cum illo tunc erant: ⁊ in eũ iam ante credi/
Luce.2. derãt. Omitto dicere de ſymeõe ſene/ ꝗ in
Luc.1. infantulũ credidit: ꝺ anna ꝓpbetiſſa: de za
charia et beliȥabet: qui eũ prophetauerũt
anteꝗ̃ de ꝟgine naſceret̃: de filio eoꝝ iohã
ne ꝑcurſore eius/amico ſponſi: qui eũ et in
ſpirituſancto agnouit ⁊ abſentẽ ꝑdicauit:
et alíjs agnoſcendũ cũ ꝑ̃ſens eſſet oſtẽdit.
Hos omitto:quoniã reſpõderi poteſt orã/
dũ pro talibus mortuis nõ fuiſſe:ꝗ cũ ma/
gnis ſuis meritis hinc abierãt: ⁊ recepti q/
eſcebant. Hoc enĩ ⁊ de antiqs iuſtis ſimilit̃
reſpõdet̃. Quis enĩ eoꝝ a damnatione to/
tius maſſȩ perditionis/quȩ ꝑ vnũ hominẽ
facta eſt/ſaluus eſſe potuiſſet/niſi in vnum
1.ad thimoth.2.b. mediatorẽ dei et hominũ in carne venturꝝ
reuelãte ſpirituſancto credidiſſet? Sꝫ nun
qd ei ꝓ apoſtolis orandũ fuit: ⁊ ꝓ tã mul/
tis qui in hac vita adhuc erant: nec cũ illo
tunc erant/ ⁊ tñ iã crediderant/ orandũ nõ
fuit? Quis hoc dixerit? Intelligendũ ẽ igi/
tur/ ꝙ nondũ in eũ ſic crediderant quomõ
in ſe ipẽ credi volebat:quãdoqdẽ ⁊ ipſe pe/
trus:cui cõfitenti et dicẽti: Tu es chriſtꝰ fi/ Math.16.c.
lius dei viui:tã magnũ teſtimoniũ ꝑhibue
rat: magis eũ mori nolebat/ ꝗ̃ mortuũ re/
ſurrecturũ eſſe credebat: vñ mox ab eo ap/
pellatus eſt ſathanas. Fideliores itaqꝫ re/ Ibidem.d.
periunt̃ qui defuncti iam fuerant: ⁊ reſurre
cturꝝ chriſtũ reuelante ſpiritu nõ vtiqꝫ du/
bitabant ꝗ̃ illi qui cũ credidiſſent ipſũ re/
demptuꝝ iſrael/viſa eius morte ſpem totã
quã de illo habuerant ꝑdiderũt. Nihil ita/
qꝫ melius credimus/ ꝗ̃ poſt eius reſurrecti
onẽ impertito ſpirituſctõ edoctis ⁊ confir/
matis aplis: eiſqꝫ in eccleſia ꝑ̃mitꝰ doctori/
bus conſtitutis/ꝑ eoꝝ verbũ ſic alios cre/
didiſſe quẽadmodũ in chriſtũ credi oporte/
bat: id eſt/ vt fidẽ reſurrectionis eiꝰ tenerẽt:
ac ꝑ hoc et illos oẽs qui iã in eum credi/
diſſe videbant̃: ad eoꝝ numerꝝ ꝑtinuiſſe ꝓ
quibus orabat dicẽs: Non ꝓ his autẽ ro/
go tñ/ ſed et pro eis qui credituri ſunt per
verbũ eoꝝ in me. Sed reſtat nobis ad iſtã C
queſtionẽ adhuc ſoluendã beatus apoſto/
lus paulus/ ⁊ latro ille crudelis in ſcelere/fi Luc.23.f.
delis in cruce. Paulꝰ quippe apl's nõ ab ho
minibus neqꝫ ꝑ hominẽ/ ſed ꝑ ieſum chri/
ſtum ſe dicit factũ aplm: et de ipſo ſuo euã
gelio loquẽs ait: Neqꝫ enĩ ego ab hoĩe ac/ Gal.1.c.
cȩpi illud neqꝫ didici/ſed ꝑ reuelationẽ ieſu
chriſti. Quomõ igitur erat ĩ eis de quibus
dictũ eſt: credituri ſunt ꝑ verbũ eoꝝ in me?
Latro vero ille tũc credidit/ qñ in ipſis do/
ctoribus fides quȩ fuerat qualiſcũqꝫ defe/
cit. Nec ipſe itaqꝫ ꝑ eoꝝ verbũ credidit in
chriſtũ ieſum: ſed tamẽ ſic credidit/ vt quẽ
viderat crucifixũ/confiteret̃ non ſolũ reſur
recturꝝ/ verumetiã regnaturꝝ dicẽdo: Me/
mento mei cũ veneris in regnũ tuũ. Proin
de relinquit̃: vt ſi dñs ieſus hac oratione ꝓ
ſuis omnibꝰ quicũqꝫ in hac vita/ quȩ tem/
ptatio eſt ſuꝑ terrã: vel tunc erãt vel futuri
erãt/ oraſſe credẽdus eſt: ſic intelligamꝰ qꝺ
dictũ eſt/ꝑ verbum eoꝝ: vt ipſum verbum
eoꝝ/verbũ fidei qꝺ ꝑdicauerunt in mũdo
hoc/ſignificatũ eſſe credamus. Dictũ autẽ
eſſe verbũ eoꝝ: quoniã ab ipſis eſt ꝑ̃mitus
ac ꝑcipue prȩdicatũ. Jam enĩ ab ipſis prȩ/
dicabat̃ in terra/ qñ ꝑ reuelationẽ ieſu chri/
ſti ipſum verbum eoꝝ paulus accȩpit: Uñ

Gal.2.a. et ꝯtulit cū eis euangeliū/ne forte inuacuū
cucurriſſet aut curreret: et dextras ei dede/
runt: qꝛ ⁊ in illo/ꝗuis nō ꝑ eos illi datū: ta
mē verbū ſuum qđ iam ꝑdicabāt/ ⁊ in quo
fundati fuerant/inuenerūt. De quo verbo
1.Cor.15.d. reſurrectionis chriſti idem dicit apl's: Siue
ego ſiue illi: ſic ꝑdicauim⁹/et ſic crediditis.
Roma.10.b. Et iterꝫ: Hoc eſt inquit verbū fidei qđ ꝑdi/
cam⁹: quia ſi confeſſus fueris in ore tuo qꝛ
dñs eſt ieſus: et credideris in corde tuo qꝛ
deus illū ſuſcitauit a mortuis/ſalu⁹ eris. Et
Act.13.e. in actibus aploꝝ hoc legit/ ꝙ in chriſto de⁹
diffinierit fidē oībus/ ſuſcitans eū a mor
tuis. Hoc verbuꝫ fidei qꝛ ꝑncipaliter ac ꝑ/
mitus ꝑ aplos qui ei cohęſerant prędicatū
eſt: ideo verbū eoꝝ dictū eſt. Neqꝫ eñ pro/
pterea nō eſt verbū dei / qꝛ dictū eſt verbū
1.theſſal.2.c. eoꝝ: cū dicat idem apl's theſſalonicēſes ex/
cepiſſe a ſe/ nō vt verbū hominū / ſed ſicut
ē inquit vere verbū dei. Ideo ergo dei: qꝛ
deus id donauit. Eoꝝ ṽo verbū dictū eſt:
qꝛ hoc ꝑdicandū illis deus primit⁹ ac ꝑci/
pue cōmendauit: Ac ꝑ hoc etiā ille latro in
ſua fide verbū eoꝝ habebat: qđ eoꝝ ꝓpter
ea dictū erat: qm̄ prędicandū ad eoꝝ offici
um primitus ac ꝑcipue ꝑtinebat. Deniqꝫ
cū murmur factū eſſet de miniſterio mēſaꝝ
a viduis gręcoꝝ/anteꝗ̄ paul⁹ credidiſſet in
chriſtū: reſpōderūt apli qui dño añ cohęſe/
Act.6.a. rant: Nō eſt bonū nos relinq̄re verbū dei/
et miniſtrare mēſis. Tūc ordinādos diaco
nos ꝓuiderūt: ne ipſi a ꝑdicādi verbi auo/
carentur officio: vñ merito dictū eſt verbū
eoꝝ qđ eſt verbū fidei: ꝑ qđ omnes in chri/
ſtū vndecūqꝫ id audierint crediderūt: vl' au
dituri et credituri ſunt. Ergo illa oratiōe ꝓ
omnib⁹ quos redemit: ſiue tūc in carne vi/
uentes: ſiue poſtea futuros redemptor no/
ſter orauit: cū rogās ꝓ aplis qui cū illo tūc
erāt: adiunxit etiā illos q̄ ꝑ eoꝝ verbū i eū
fuerāt credituri. Quid autē adiūctis ill' de/
inde dicat: alia ē diſputatione tractandū.

De eo quod dicit: Ut oēs vnū
ſint/ſicut ⁊ tu pater in me/ et ego i
te: vſqꝫ ad id: Et dilexiſti eos ſic
et me dilexiſti: Tractatus.CX.

A

Um domin⁹
ieſus oraſſet ꝓ diſcipulis ſu/
is/quos tūc ſecū habebat: at/
ꝗ adiunxiſſet ſuos alios di/
Nō ꝓ his autē rogo tm̄/ſed ⁊ ꝓ eis qui
credituri ſunt ꝑ ṽbū eoꝝ in me: velut quę/
reremus/quid vel quare ꝓ illis rogaret: cō/
tinuo ſubintulit dicēs: Ut oēs vnū
ſint/ſicut et tu pater in me et ego i
te: vt ⁊ ipſi in nobis vnum ſint. Et
ſuperius cū adhuc ꝓ ſolis diſcipulis quos
ſecū habebat oraret: Pater ſancte inq̄t ſer/ S. Tra.107.
ua eos i nomine tuo quos dediſti mihi: vt
ſint vnū ſicut ⁊ nos. Hoc ergo nūc etiā et ꝓ
nobis rogauit: qđ tūc ꝓ illis: vt oēs/ hoc ē
et nos et illi vnū ſimus. Ubi diligēter ad/
uertendū eſt/ nō dixiſſe dñm vt oēs vnū ſi/
mus/ ſed vt oēs vnū ſint: ſicut tu pater i
me ⁊ ego in te: ſubintelligit/ vnū ſum⁹. Qđ
apertius dicit poſtea: et id ꝑus dixerat de
diſcipulis qui cum illo erāt: vt ſint vnū ſi/
cut ⁊ nos. Q̄obrē ita eſt pater in filio et fi/
lius in patre/ vt vnū ſint: qꝛ vni⁹ ſubſtātię
ſunt. Nos ṽo eſſe quidē in eis poſſumus:
vnū tamē cū eis eſſe nō poſſum⁹: qꝛ vnius
ſubſtātię nos et ipſi nō ſumus/ inq̄tū fili/
us cum patre deus ē. Nā inquantū hō eſt:
eiuſdem ſubſtātię eſt cuius et nos ſumus.
Sed nunc illud potius voluit cōmendare
qđ alio loco ait: Ego et pater vnū ſumus: Joh.10.f.
vbi eandē patris ⁊ ſuā ſignificauit eſſe na/
turā. Ac ꝑ hoc ⁊ cum in nobis ſunt pater ⁊
filius vel etiā ſpirituſſanct⁹: nō debem⁹ eos
putare naturę vnius eſſe nobiſcū. Sic ita/
ꝗ ſunt in nobis/vel nos in illis: vt illi vnū
ſint in natura ſua/nos vnū i noſtra. Sunt
quippe ipſi in nobis/tanꝗ̄ de⁹ in tēplo ſuo:
Sum⁹ autē nos in illo/tanꝗ̄ creatura i cre/
atore ſuo. Deinde cū dixiſſet: vt ⁊ ipſi i no/
bis vnū ſint/adiunxit: Ut mūdus cre/
dat qꝛ tu me miſiſti. Quid ē hoc? Nū/ B
quid nā tunc creditur⁹ eſt mund⁹/qm̄ in pa/
tre ⁊ filio vnū oēs erimus? Nōne iſta eſt
pax illa ꝑpetua/ et poti⁹ fidei merces ꝗ̄ fi/
des? Unū eñ erimus: nō vt credamus/ſed
qꝛ credidimus. Sed etſi in hac vita ꝓpter
ipſam cōmunē fidē/ oēs qui vnum credi/
mus vnū ſumus: iuxta illud apli: Oēs eñ Gal.3.d.
vos vnū eſtis in chriſto ieſu: etiā ſi non cre
damus/ſed qꝛ credidim⁹ vnū ſum⁹. Quid
eſt ergo: oēs vnū ſint/vt mūdus credat?
Ipſi quippe oēs mund⁹ ē credēs. Neqꝫ eñ
alij ſunt qui vnū erunt: ⁊ alius ē mund⁹ ꝓ/
pterea creditur⁹ qꝛ illi vnū erūt: cum ꝓcul/
dubio de his dicat: vt oēs vnum ſint: de
quib⁹ dixerat: nō ꝓ his tm̄ rogo/ſed ⁊ ꝓ eis
q̄ credituri ſunt ꝑ verbū eoꝝ i me: cōtinuo

ſubiungēs: vt oēs vnũ ſint. Iſti aũt omes
qd ē niſi mũdus: nō hoſtilis vtiqꝫ ſed fide-
S.trac.107.a. lis? Nã ecce ꝗ dixerat: Nō ꝓ mũdo rogo:
ꝓ mũdo rogat vt credat: qm̃ ē mundᵒ de ꝗ
1.Corī.11.g. ſcriptũ ē: Ne cũ mũdo dãnemur. Pro iſto
mũdo nō rogat: neqꝫ em̃ quo ſit ꝑdeſtinatᵒ
Ioh.3.b. ignorat. Et eſt mũdus de ꝗ ſcꝑtũ ē: Nō em̃
venit filius hoīs vt iudicet mũdũ/ ſ; vt ſal-
2.Corī.5.d. uet mundᵒ ꝑ ipſum. Vñ ⁊ apl's: Deus inq̄t
erat i chriſto/ mundũ reconciliãs ſibi. Pro
iſto mũdo rogat dicēs: Vt mũdᵒ credat q2
tu me miſiſti. Per hanc em̃ fidē mũdus re-
conciliat deo/ cũ credit in chriſtũ ꝗ ē miſſus
a deo. Quō ꝫ intellecturi ſumᵒ qō ait: Vt
⁊ ipſi in nobis vnũ ſint: vt credat mundᵒ q2
tu me miſiſti: niſi q2 nō i eo cauſã poſuit vt
credat mũdᵒ q2 illi vnũ ſunt: tanq̄ʒ ideo cre
dat mũdus/ ꝙ eos eſſe vnũ videt: cum ipſe
mundus ſint oēs ꝗ credēdo vnũ fiunt. Sed
orãdo dixit/ vt mũdus credat: ſicut orando
dixit/ vt oēs vnũ ſint. Orãdo dixit: vt ⁊ ipſi
in nobis vnũ ſint: Hoc eſt em̃/ oēs vnũ ſint
qō eſt mũdus credat: qm̃ credēdo vnũ fiũt:
Al. † perfecte † ꝑfecto vnũ: ꝗ cũ natura eſſēt vnũ: diſſen
tiēdo ab vno nō erant vnũ. Deniqꝫ ſi ꝟbũ
qō ait rogo/ tertio ſubaudiamᵒ: vel potius
ꝙ planius fiat vbiqꝫ ponamᵒ: erit huiᵒ ex-
poſitio ſentētię manifeſtior: Rogo vt oēs
vnũ ſint/ ſicut tu pater in me/ ⁊ ego i te: Ro
go vt et ipſi i nob̄ vnũ ſint: Rogo vt mũdᵒ
credat q2 tu me miſiſti. Ideo q̄ppe addidit
qō dixit i nobis: vt ꝙ vnũ efficimur fideliſ-
ſima charitate: gratię dei nouerimᵒ tribuē-
Eph.5.b. dũ eſſe/ nō nobis: ſicut apl's cũ dixiſſet: Fu
iſtis aliq̄n tenebrę: nunc autē lux inq̄t: ⁊ ne
C
ſibi hoc tribuerent/ adiecit: in dño. Deinde
ſaluator noſter rogãdo patrē/ ſe hoiem de-
mōſtrabat: nũc demonſtrãs ⁊ ſeipſum/ qm̃
cũ patre deᵒ ē facere qō rogat: Et ego in-
quit claritatē quã dediſti mihi de-
di ill'. Quã claritatē/ niſi imortalitatē/ quã
natura humana in illo fuerat acceptura?
Nã nec ipſe adhuc acceꝑat eã: ſ; more ſuo
ꝓpter imobilitatē ꝑdeſtinationis/ ꝑteriti
tpis ꝟbis futura ſignificat: qō nũc clarifi-
cãdus/ hoc ē ſuſcitãdᵒ a patre: ⁊ ipſe ſit nos
ad eã claritatē ſuſcitaturᵒ in fine. Sil'e ē hoc
Ioh.5.d. ei qō alibi dicit: Sicut pater ſuſcitat mor-
tuos ⁊ viuificat: ſic ⁊ filiᵒ q̄s vult viuificat.
Et quos? niſi eoſdē q̄s pater. Quęcũqꝫ em̃
pater facit: nō alia ſ; hec et filiᵒ fac: nec alit'/
ſed ſilr facit: Ac ꝑ h̄ ſuſcitauit ⁊ ſeipſuʒ etiã

ipſe: Nã vñ ē: Soluite tēplũ hoc inq̄t: ⁊ in Ioh.2.d.
triduo reſuſcitabo illud? Proinde imortali
tatis claritatē/ quã ſibi a patre datã dicit:
etiã ſe ſibi dediſſe intelligēdus ē/ etſi nō di-
cit. Ideo quippe ſępiᵒ ſolũ patrē facere dicit
qō ⁊ ipſe facit cũ patre: vt quicq̄d ē/ ei tribu
at de quo eſt. Sed ⁊ aliq̄n etiã tacito patre
ſe dicit facere qō ipſe facit cũ patre: vt intel
ligamus ita filiũ nō eſſe a patris oꝑe ſepa-
randũ: q̄n ſe tacito patre dicit aliq̄d oꝑari:
quēadmodũ nec pater ab oꝑe filij ſeꝑatur:
q̄n ipſo tacito filius oꝑari dicit'/ qō nihilo-
minus pariter operant'. Cũ ergo tacet filiᵒ
in opere patris operationē ſuã/ humilitatē
cōmendat vt ſit nobis ſalubrior. Cũ ꝟo vi-
ciſſim in oꝑe ſuo tacet oꝑationē patris: pa
rilitatē ſuã cōmēdat/ ne credatur inferior.
Iſto mō igit' et hoc loco nec ſe facit alienũ
a patris oꝑe: q̄uis dixerit: Claritateʒ quã
dediſti mihi: q2 ⁊ ipſe dedit eã ſibi: nec pa-
trē facit alienũ ab opere ſuo: q̄uis dixerit/
dedi eis: q2 ⁊ pater illã dedit eis. Inſeꝑabi
lia nãqꝫ ſunt oꝑa/ nō ſolũ patris et filij/ ve-
rũetiã ſpũſſãcti. Sicut autē ex eo ꝙ patrē ꝑ
ſuis om̃ibᵒ rogauit: hoc fieri voluit vt oēs
vnũ ſint: ita ex hoc etiã ſuo bñficio qō ait:
Claritatē quã dediſti mihi dedi eis: id fieri
nihilominᵒ voluit: Nã ꝯtinuo ſubiũxit: vt
D
ſint vnũ/ ſicut et nos vnũ ſumus.
Deinde addidit: Ego in eis et tu in
me: vt ſint cōſũmati in vnũ. Vbi ſe
mediatorē inter deũ ⁊ hoīem breuiter inti-
mauit. Neqꝫ em̃ hoc ita dictũ eſt tanq̄ʒ pa-
ter nō ſit i nobis: aut nos in patre nō ſimᵒ:
cũ ⁊ alio loco dixerit: Veniemᵒ ad eũ ⁊ mã- Ioh.14.c.
ſionē apud eũ faciemus: et hic paulo añ nō
dixerit/ ego in eis ⁊ tu i me: qō dixit modo:
aut ipſi in me ⁊ ego in te: ſed tu i me et ego
in te: et ipſi in nobis. Qō nunc ait: Ego in
eis ⁊ tu in me: ita dictũ eſt ex ꝑſona media-
toris: ſicut illō quod apl's ait: Vos chriſti: 1.Corī.3.d.
chriſtus ꝟo dei. Qō ꝟo addidit: vt ſint cō-
ſummati in vnũ: oſtēdit eo ꝑduci reconcili-
ationē quę fit ꝑ mediatorē: vt ꝑfecta beati-
tudine/ cui iã nihil poſſit adijci/ ꝑfruamur.
Vñ id qō ſequit': vt cognoſcat mũdᵒ
q2 tu me miſiſti. Nō ſic accipiēdũ puto
tanq̄ʒ iteꝝ dixerit: vt credat mũdus. Aliq̄n
em̃ ⁊ cognoſcere ꝓ eo qō ē credere ponit': vt
eſt quod ait aliquãto ſuperiᵒ: Et cognoue- S.tract.106.b
rũt vere q2 a te exiui: ⁊ crediderũt q2 tu me
miſiſti. Hoc dixit poſteriᵒ/ crediderũt/ quod
B

Gal.2.a. et ꝯtulit cū eis euangeliū/ne forte inuacuū
cucurriſſet aut curreret: et dextras ei dede/
runt: q꞉ ⁊ in illo/ꝗuis nō ꝑ eos illi datū: ta
mē verbū ſuum qđ iam ꝑdicabāt/ ⁊ in quo
fundati fuerant/inuenerūt. De quo verbo
1.Cor.15.d. reſurrectionis chriſti idem dicit apl's: Siue
ego ſiue illi: ſic ꝑdicauim⁹/et ſic crediditſtis.
Roma.10.b. Et iterꝫ: Hoc eſt inquit verbū fidei qđ ꝑdi/
cam⁹: quia ſi confeſſus fueris in ore tuo q꞉
dn̄s eſt ieſus: et credideris in corde tuo q꞉
deus illū ſuſcitauit a mortuis/ſalu⁹eris. Et
Act.13.e. in actibus aploꝝ hoc legit̄/ ꝙ in chriſto de⁹
diffinierit fidē om̄ibus/ ſuſcitans eū a mor
tuis. Hoc verbuꝫ fidei q꞉ ꝓncipaliter ac ꝓ/
mitus ꝑ aplos qui ei cohęſerant prędicatū
eſt: ideo verbū eoꝝ dictū eſt. Neqꝫ eñ pro/
pterea nō eſt verbū dei / q꞉ dictū eſt verbū
1.theſſal.2.c. eoꝝ: cū dicat idem apl's theſſalonicēſes ex/
cepiſſe a ſe/ nō vt verbū hominū / ſed ſicut
ē inquit vere verbū dei. Ideo ergo dei: q꞉
deus id donauit. Eoꝝ ꝟo verbū dictū eſt:
q꞉ hoc ꝑdicandū illis deus primit⁹ ac ꝓci/
pue cōmendauit: Ac ꝑ hoc etiā ille latro in
ſua fide verbū eoꝝ habebat: qđ eoꝝ ꝓpter
ea dictū erat: qm̄ prędicandū ad eoꝝ offici
um primitus ac ꝓcipue ꝑtinebat. Deniqꝫ
cū murmur factū eſſet de miniſterio mēſaꝝ
a viduis gręcoꝝ/anteqꝫ paul⁹crediſſet in
chriſtū: reſpōderūt apl'i qui dn̄o ati cohęſe/
Act.6.a. rant: Nō eſt bonū nos relinq̄re verbū dei/
et miniſtrare mēſis. Tūc ordinādos diaco
nos ꝓuiderūt: ne ipſi a ꝑdicādi verbi auo/
carentur officio: vn̄ merito dictū eſt verbū
eoꝝ qđ eſt verbū fidei: ꝑ qđ omnes in chri/
ſtū vndecūqꝫ id audierint crediderūt: vl' au
dituri et credituri ſunt. Ergo illa oratiōe ꝓ
omnib⁹quos redemit: ſiue tūc in carne vi/
uentes: ſiue poſtea futuros redemptor no/
ſter orāuit: cū rogās ꝓ apl'is qui cū illo tūc
erāt: adiunxit etiā illos q̄ ꝑ eoꝝ verbū i eū
fuerāt credituri. Quid autē adiūctis ill' de/
inde dicat: alia ē diſputatione tractandū.

De eo quod dicit: Ut oēs vnū
ſint/ſicut ⁊ tu pater in me/ et ego i
te: vſqꝫ ad id: Et dilexiſti eos ſicē
et me dilexiſti: Tractatus.CX.

A Um domin⁹
ieſus oraſſet ꝓ diſcipulis ſu/
is/quos tūc ſecū habebat: at/
qꝫ adiunxiſſet ſuos alios di/
cēs: Nō ꝓ his autē rogo tm̄/ſed ⁊ ꝓ eis qui
credituri ſunt ꝑ ꝟbū eoꝝ in me: velut quę/
reremus/quid vel quare ꝓ illis rogaret: cō/
tinuo ſubintulit dicēs: Ut om̄es vnū
ſint/ſicut et tu pater in me et ego i
te: vt ⁊ ipſi in nobis vnum ſint. Et
ſuperius cū adhuc ꝓ ſolis diſcipulis quos
ſecū habebat oraret: Pater ſancte inq̄t ſer/ S.Tract.107.
ua eos i nomine tuo quos dediſti mihi: vt
ſint vnū ſicut ⁊ nos. Hoc ergo nūc etiā et ꝓ
nobis rogauit: qđ tūc ꝓ illis: vt oēs/ hoc ē
et nos et illi vnū ſimus. Ubi diligēter ad/
uertendū eſt/nō dixiſſe dn̄m vt oēs vnū ſi/
mus/ ſed vt om̄es vnū ſint: ſicut tu pater i
me ⁊ ego in te: ſubintelligit̄/vnū ſum⁹. Qđ
apertius dicit̄ poſtea: et id ꝓus dixerat de
diſcipulis qui cum illo erāt: vt ſint vnū ſi/
cut ⁊ nos. Quobrē ita eſt pater in filio et fi/
lius in patre/ vt vnū ſint: q꞉ vni⁹ ſubſtātię
ſunt. Nos ꝟo eſſe quidē in eis poſſumus:
vnū tamē cū eis eſſe nō poſſum⁹: q꞉ vnius
ſubſtātię nos et ipſi nō ſumus/ inq̄ꝫtū fili/
us cum patre deus ē. Nā inquantū hō eſt:
eiuſdem ſubſtātię eſt cuius et nos ſumus.
Sed nunc illud potius voluit cōmendare
qđ alio loco ait: Ego et pater vnū ſumus: Joh.10.f.
vbi eandē patris ⁊ ſuā ſignificauit eſſe na/
turā. Ac ꝑ hoc ⁊ cum in nobis ſunt pater ⁊
filius vel etiā ſpirituſſanct⁹: nō debem⁹eos
putare naturę vnius eſſe nobiſcū. Sic ita/
qꝫ ſunt in nobis/vel nos in illis: vt illi vnū
ſint in natura ſua/nos vnū i noſtra. Sunt
quippe ipſi in nobis/tanqꝫ de⁹ in tēplo ſuo:
Sum⁹autē nos in illo/tanqꝫ creatura i cre/
atore ſuo. Deinde cū dixiſſet: vt ⁊ ipſi i no/
bis vnū ſint/adiunxit: Ut mūdus cre/
dat q꞉ tu me miſiſti. Quid ē hoc? Nū/ B
quid nā tunc creditur⁹eſt mund⁹/qn̄ in pa/
tre ⁊ filio vnū om̄es erimus? Nōne iſta eſt
pax illa ꝑpetua/ et poti⁹fidei merces qꝫ fi/
des? Unū eñ erimus: nō vt credamus/ſed
q꞉ credidimus. Sed etſi in hac vita ꝓpter
ipſam cōmunē fidē/om̄es qui vnum credi/
mus vnū ſumus: iuxta illud apl'i: Oēs eñ Gal.3.d.
vos vnū eſtis in chriſto ieſu: etiā ſi non cre
damus/ſed q꞉ credidim⁹ vnū ſum⁹. Quid
eſt ergo: om̄es vnū ſint/vt mūdus credat?
Ipſi quippe oēs mund⁹ ē credēs. Neqꝫ eñ
alij ſunt qui vnū erunt: ⁊ alius ē mund⁹ ꝓ/
pterea creditur⁹ q꞉ illi vnū erūt: cum ꝓcul/
dubio de his dicat: vt om̄es vnum ſint: de
quib⁹dixerat: nō ꝓ his tm̄ rogo/ſed ⁊ ꝓ eis
q̄ credituri ſunt ꝑ verbū eoꝝ i me: cōtinuo

ſubiungẽs: vt oẽs vnũ ſint. Iſti aũt oĩes
q̃d ẽ niſi mũdus: nõ hoſtilis vtiq̃ ſed fide/
S.trac.107.a. lis? Nã ecce q̃ dixerat: Nõ ꝓ mũdo rogo:
ꝓ mũdo rogat vt credat: qm̃ ẽ mundꝰ de q̃
1.Cor.11.g. ſcriptũ ẽ: Ne cũ mũdo dãnemur. Pro iſto
mũdo nõ rogat: neq̃ eñ quo ſit p̃deſtinatꝰ
Ioh.3.b. ignorat. Et eſt mũdus de q̃ ſcp̃tũ ẽ: Nõ eñ
venit filius hoĩs vt iudicet mũdũ / ſ vt ſal/
2.Cor.5.d. uet᷑ mundꝰ ꝑ ipſum. Vñ ⁊ apl's: Deus inq̃t
erat ĩ chriſto / mundũ reconciliãs ſibi. Pro
iſto mũdo rogat dicẽs: Vt mũdꝰ credat q꞉
tu me miſiſti. Per hanc eñ fidẽ mũdus re/
conciliat᷑ deo / cũ credit in chriſtũ q̃ ẽ miſſus
a deo. Quõ ẽ intellecturi ſumꝰ qđ ait: Vt
⁊ ipſi in nobis vnũ ſint: vt credat mundꝰ q꞉
tu me miſiſti: niſi q꞉ nõ ĩ eo cauſã poſuit vt
credat mũdꝰ q꞉ illi vnũ ſunt: tanq̃ ideo cre
dat mũdus / ꝙ eos eſſe vnũ videt: cum ipſe
mundus ſint oẽs q̃ credẽdo vnũ fiunt. Sed
orãdo dixit / vt mũdus credat: ſicut orando
dixit / vt oẽs vnũ ſint. Orãdo dixit: vt ⁊ ipſi
in nobis vnũ ſint: hoc eſt eñ / oẽs vnũ ſint
qđ eſt mũdus credat: qm̃ credẽdo vnũ fiũt:
Al. † perfecte † ꝓfecto vnũ: q̃ cũ natura eſſẽt vnũ: diſſen
tiẽdo ab vno nõ erant vnũ. Deniq̃ ſi v̾bũ
qđ ait rogo / tertio ſubaudiamꝰ: vel potius
ꝙ planius fiat vbiq̃ ponamꝰ: erit huiꝰ ex/
poſitio ſentẽtie manifeſtior: Rogo vt oẽs
vnũ ſint / ſicut tu pater in me / ⁊ ego ĩ te: Ro
go vt et ipſi ĩ nob̃ vnũ ſint: Rogo vt mũdꝰ
credat q꞉ tu me miſiſti. Ideo q̃ppe addidit
qđ dixit ĩ nobis: vt ꝙ vnũ efficimur fideliſ/
ſima charitate: gratie dei nouerimꝰ tribuẽ/
Eph.5.b. dũ eſſe / nõ nobis: ſicut apl's cũ dixiſſet: Fu
iſtis aliq̃n tenebre: nunc autẽ lux inq̃t: ⁊ ne
C ſibi hoc tribuerent / adiecit: in dño. Deinde
ſaluator noſter rogãdo patrẽ / ſe hoĩem de/
mõſtrabat: nũc demonſtrãs ⁊ ſeipſum / qm̃
cũ patre deꝰ ẽ facere qđ rogat: Et ego in/
quit claritatẽ quã dediſti mihi de/
di ill'. Quã claritatẽ / niſi imortalitatẽ / quã
natura humana in illo fuerat acceptura?
Nã nec ipſe adhuc acceꝑat eã: ſ; more ſuo
ꝓpter imobilitatẽ p̃deſtinationis / p̃terit'
tp̃is v̾bis futura ſignificat: qđ nũc clarifi/
cãdus / hoc ẽ ſuſcitãdꝰ a patre: ⁊ ipſe ſit nos
ad eã claritatẽ ſuſcitaturꝰ in fine. Sil'e ẽ hoc
Ioh.5.d. ei qđ alibi dicit: Sicut pater ſuſcitat mor/
tuos ⁊ viuificat: ſic ⁊ filiꝰ q̃s vult viuificat.
Et quos? niſi eoſdẽ q̃s pater. Quecũq̃ eñ
pater facit: nõ alia ſ; hec et filiꝰ fac̃: nec alit̾/
ſed ſilr̃ facit: Ac ꝑ h̃ ſuſcitauit ⁊ ſeipſuz etiã

ipſe: Nã vñ ẽ: Soluite tẽplũ hoc inq̃t: ⁊ in Ioh.2.d.
triduo reſuſcitabo illud? Proinde imortali
tatis claritatẽ / quã ſibi a patre datã dicit:
etiã ſe ſibi dediſſe intelligẽdus ẽ / etſi nõ di/
cit. Ideo quippe ſepiꝰ ſolũ patrẽ facere dicit
qđ ⁊ ipſe facit cũ patre: vt quicq̃d ẽ / ei tribu
at de quo eſt. Sed ⁊ aliq̃n etiã tacito patre
ſe dicit facere qđ ipſe facit cũ patre: vt intel
ligamus ita filiũ nõ eſſe a patris oꝑe ſepa/
randũ: q̃n ſe tacito patre dicit aliq̃d oꝑari:
quẽadmodũ nec pater ab oꝑe filij ſeparatur:
q̃n ipſo tacito filius oꝑari dicit᷑ / qđ nihilo/
minus pariter operant᷑. Cũ ergo tacet filiꝰ
in opere patris operationẽ ſuã / humilitatẽ
cõmendat vt ſit nobis ſalubrior. Cũ v̾o vi/
ciſſim in oꝑe ſuo tacet oꝑationẽ patris: pa
rilitatẽ ſuã cõmẽdat / ne credatur inferior.
Iſto mõ igit᷑ et hoc loco nec ſe facit alienũ
a patris oꝑe: q̃uis dixerit: Claritatez quã
dediſti mihi: q꞉ ⁊ ipſe dedit eã ſibi: nec pa/
trẽ facit alienũ ab opere ſuo: q̃uis dixerit /
dedi eis: q꞉ ⁊ pater illã dedit eis. Inſepabi
lia nãq̃ ſunt oꝑa / nõ ſolũ patris et filij / ve/
rũetiã ſpũſſãcti. Sicut autẽ ex eo ꝙ patrẽ ꝓ
ſuis oĩbꝰ rogauit: hoc fieri voluit vt oẽs
vnũ ſint: ita ex hoc etiã ſuo bñficio qđ ait:
Claritatẽ quã dediſti mihi dedi eis: id fieri
nihilominꝰ voluit: Nã ꝯtinuo ſubiũxit: vt D
ſint vnũ / ſicut et nos vnũ ſumus.
Deinde addidit: Ego in eis et tu in
me: vt ſint cõſũmati in vnũ. Vbi ſe
mediatorẽ inter deũ ⁊ hoĩem breuiter inti/
mauit. Neq̃ eñ hoc ita dictũ eſt tanq̃ pa/
ter nõ ſit ĩ nobis: aut nos in patre nõ ſimꝰ:
cũ ⁊ alio loco dixerit: Veniemꝰ ad eũ ⁊ mã/ Ioh.14.c.
ſionẽ apud eũ faciemus: et hic pauloañ nõ
dixerit / ego in eis ⁊ tu ĩ me: qđ dixit modo:
aut ipſi in me ⁊ ego in te: ſed tu ĩ me et ego
in te: et ipſi in nobis. Qđ nunc ait: Ego in
eis ⁊ tu in me: ita dictũ eſt ex ꝑſona media/
toris: ſicut illđ quod apl's ait: Vos chriſti: 1.Cor.3.d.
chriſtus v̾o dei. Qđ v̾o addidit: vt ſint cõ/
ſummati in vnũ: oſtẽdit eo ꝑduci reconcili/
ationẽ que fit ꝑ mediatorẽ: vt ꝑfecta beati/
tudine / cui iã nihil poſſit adijci / ꝑfruamur.
Vñ id qđ ſequit᷑: vt cognoſcat mũdꝰ
q꞉ tu me miſiſti. Nõ ſic accipiẽdũ puto
tanq̃ iterũ dixerit: vt credat mũdus. Aliq̃n
eñ ⁊ cognoſcere ꝓ eo qđ ẽ credere ponit᷑: vt
eſt quod ait aliquãto ſuperiꝰ: Et cognoue/ S.tract.106.b
rũt vere q꞉ a te exiui: ⁊ crediderũt q꞉ tu me
miſiſti. Hoc dixit poſteriꝰ / crediderũt / quod

B

prius dixerat ꝯgnouerūt. Sed hic/ qṁquidē de ꝯſummatione loquit̄/tal'ē intelligenda cognitio qualis erit ꝑ ſpeciē: nō qualis nūc eſt ꝑ fidē. Nā videt̄ ordo eſſe ſeruatus in eo qḋ pauloan̄ dixit: vt credat mūdus: hic autē/ vt cognoſcat mūd⁹. Ibi em̄ ꝗuis dixerit/ vt oēs vnū ſint: ꝛ i nobis vnū ſint: nō ait tamē/ ſint ꝯſummati in vnū: atq̧ ita ſubnexuit: vt credat mūd⁹ q꞉ tu me miſiſti. Hic vero/ vt ſint inq̄t ꝯſummati i vnū: ac deinde nō addidit/ vt credat mund⁹: ſed vt cognoſcat mund⁹ q꞉ tu me miſiſti. Q̄diu em̄ credimus qḋ nō videmus: nondū ſum⁹ ita ꝯſummati quēadmodū erimus cū meruerimus videre qḋ credim⁹. Rectiſſime igitur ibi ait/ vt credat mundus: hic vt cognoſcat mund⁹: t̄n ꝛ ibi ꝛ hic/ q꞉ tu miſiſti: vt nouerim⁹ quantū ꝑtinet ad patris ꝛ filij inſeparabilē charitatē/ hoc nos mō credere ꝗ tendimus credēdo cognoſcere. Si autē diceret/ vt cognoſcāt q꞉ tu me miſiſti: tantundē valeret quantū hoc qḋ ait: vt cognoſcat mundus. Ipſi ſunt em̄ mundus/ nō ꝑmanēs inimicus/ qualis ē mund⁹ dānationi ꝑdeſtinatus: ſ; ex inimico amic⁹ effectus: ꝓpter quē
2. Cor. 5. d. deus erat in chriſto mundū recōcilians ſibi: Ideo dixit: Ego i eis et tu i me. Tāq̄ diceret: Ego i eis ad q̄s miſiſti me: ꝛ tu i me/ mūdū reconcilians tibi ꝑ me. Propterea ſequit̄
E etiā illud qḋ ait: **Et dilexiſti eos ſicut et me dilexiſti.** In illo q̄ppe nos pat̄ di-
Eph. 1. a. ligit: q꞉ i ipſo nos elegit an̄ ꝯſtitutionē mūdi. Qui em̄ diligit vnigenitū: ꝑfecto diligit ꝛ mēbra eius q̄ adoptauit in eū ꝛ ꝑ eū: nec ideo pares ſum⁹ vnigenito filio ꝑ quē creati ꝛ recōciliati ſum⁹: q꞉ dictū ē/ dilexiſti eos ſicut ꝛ me. Neq̧ em̄ ſemꝑ equalitatē ſignificat q̄ dicit: ſicut illud ita et illud: ſed aliqū t̄m/ q꞉ eſt illud/ eſt ꝛ illud: aut q꞉ eſt illud/ vt ſit ꝛ illud. Quis em̄ dixerit eo ꝓſus mō in mundū a chriſto apl̄os miſſos/ quō eſt ipſe miſſus a patre? Ut em̄ alias taceā differētias/ quas cōmemorare longū eſt: miſſi ſūt certe illi cum iā hoīes eſſent: miſſus ē autē
S. tract. 108. b. ipſe vt hō eſſet: ꝛ t̄n ſuperi⁹ ait: Sic me miſiſti in mūdū/ ꝛ ego miſi eos in mundū: Tāq̄ diceret: Quia miſiſti me/ miſi eos: ita et hoc loco: dilexiſti eos inquit ſicut et me dilexiſti: Qḋ aliud nihil eſt q̄ dilexiſti eos q꞉ et me dilexiſti. Non em̄ mēbra filij nō diligeret qui diligit filiū: aut alia cauſa ē diligendi mēbra eius/ niſi q꞉ diligit eū: ſed diligit filium ſm̄ diuinitatē: quia genuit illum equalē ſibi. Diligit eum etiā ſm̄ id q̄ homo eſt: quia ipſuz vnigenitū verbū caro factū eſt: et ꝓpter verbū eſt ei chara verbi caro. Nos autē diligit/ quoniā ſumus ei⁹ mēbra quem diligit: et hoc cum eſſemus: propter hoc nos dilexit anteq̄ eſſemus. Quapropter incomꝑhēſibilis eſt dilectio qua diligit deus: neq̧ mutabilis. Nō em̄ ex quo ei reconciliati ſum⁹ ꝑ ſāguinē filij eius nos ce-
pit diligere: ſed an̄ mūdi conſtitutionē di- Eph. 1. a.
lexit nos: vt cū eius vnigenito etiā nos filij eius eſſemus/ ꝓuſq̄ omnino aliq̄d eſſem⁹. Q꞉ ergo reconciliati ſumus deo ꝑ mortē filij eius: non ſic audiat̄/ nō ſic accipiat̄ quaſi ideo nos recōciliauerit ei filius / vt iā inciperet amare quos oderat: ſicut reconciliatur inimic⁹ inimico/ vt deinde ſint amici: ꝛ inuicē diligant q̄ oderāt inuicē: ſed iaz nos diligēti reconciliati ſumus ei/ cū quo ꝓpter peccatū inimicitias habebamus. Qḋ vtꝝ
veꝝ dicam/ atteſtetur apl̄s: Cōmendat in- Roma. 5. b.
quit dilectionē ſuā deus in nobis: qm̄ cum adhuc peccatores eſſemus/ chriſt⁹ ꝓ nobis mortuus eſt. Habebat itaq̧ ille erga nos charitatē/ etiā cū inimicitias aduerſum eū exercētes operaremur iniq̄tatē: et t̄n ei veriſſime dictū eſt: Odiſti dn̄e oēs qui ope- Ps. 5.
rant̄ iniq̄tatē. Proinde miro ꝛ diuino mō/ ꝛ qm̄ nos oderat diligebat. Oderat enim nos/ quales ipſe non fecerat: Et q꞉ iniquitas noſtra opus eius nō omni ex ꝑte conſumpſerat: nouerat ſimul in vnoquoq̧ noſtrū ꝛ odiſſe qḋ feceram⁹: ꝛ amare qḋ fecerat. Et hoc quidē in omnib⁹ intelligi poteſt
de illo cui veraciter dicit̄: Nihil odiſti eoꝝ Sap. 11. d.
que feciſti: Non em̄ quodcūq̧ odiſſet eſſe voluiſſet: aut oīno eſſet qḋ om̄ipotens eſſe noluiſſet: niſi et in eo qḋ odit/ eſſet etiā qḋ amaret. Merito q̄ppe odit: ꝛ velut a regula ſue artis alienū improbat vitiū: Amat tamen ſuū etiā in vitioſis vel ſanationis beneficiū/ vel damnatiōis iudiciū. Ita et de⁹ nihil odit eoꝝ que fecit: naturaꝝ em̄/ nō vitioꝝ conditor mala que odit ipſe nō fecit: ꝛ de malis eiſdē vel ſanādo ea ꝑ miſericordiam/ vel ordinādo ꝑ iudiciū/ bona ſunt ipſa que fecit. Cū igitur eoꝝ que fecit nihil oderit: quis digne eloq̄ poſſit quantū diligat mēbra vnigeniti ſui: ꝛ quāto amplius ipſū vnigenitū in quo ꝯdita ſunt om̄ia viſibilia ꝛ inuiſibilia/ que in ſuis generib⁹ ordinata

ordinatiſſime diligit? Mēbra ꝗppe vnigeniti/ad angeloꝝ ſctōꝝ ēqlitatē grē ſuē largitate pducit: vnigenit⁹ aūt cū ſit dn̄s oīm: pculdubio ē dn̄s angeloꝝ. Natura q̄ de⁹ ē nō angelis/ſed patri poti⁹ ēqlis. Gratia vō qua hō eſt/quomodo non excedit excellentiā cuiuſlibet angeli: cum ſit vna pſona carnis et verbi? Q̄ꝙ nō deſint q etiā nos angelis pferāt: qꝛ p nobis inquiūt/nō p angelis mortu⁹ ē chriſt⁹: id qd eſt aliud ꝙ de impietate velle gl̄iari? Etem̄ chriſtus ſicut ait apl's: iuxta tps p impijs mortu⁹ ē. Hic ꝗ nō meritū noſtꝝ/ſ dei miſcd̄ia cōmendat. Nā quale ē ideo ſe velle laudari: qꝛ vitio ſuo tā deteſtabiliter egrotauit/vt nō poſſit aliter ꝙ medici morte ſanari? Nō ē hēc noſtrorū gloria meritoꝝ/ſed medicina morboꝝ. An idō nos pferim⁹ angelis: qꝛ cū ⁊ angeli peccauerint: nihil eis tale vt ſanarent impēſū ē: q̄ſi aliqd eis vel paruū fuerit impēſū ⁊ nobis ampli⁹? Qd̄ etſi factū eſſet: adhuc quēri poſſet: vtꝝ ideo fuiſſet factū ꝙ ſteteram⁹ excellentius: an ꝙ deſperati⁹ iacebam⁹? Cū vō nouerimus bonoꝝ oīm creatorē reparandis angelis malis nihil gratiē ꝯtuliſſe: cur nō poti⁹ intelligim⁹/ꝙ tāto dānabilior eoꝝ iudicata ſit culpa/quanto erat natura ſublimior? Tāto em̄ minus ꝙ nos peccare debuerūt/quāto meliores nobis fuerunt. Nunc aūt i offendēdo creatorē tāto execrabili⁹ bñficio ei⁹ ingrati extiterūt/q̄nto bñficētius ſunt creati. Nec eis ſatis fuit deſertores eē illi⁹/niſi ⁊ noſtri fierēt deceptores. Hoc itaqꝫ nobis magnū bonū ꝯferet q dilexit nos ſicut dilexit chriſtū: vt ppter ipſum cui⁹ mēbra nos eſſe voluit: ēqles angel' ſanctis ſim⁹/qbus ⁊ natura inferiores conditi ſumus/⁊ peccato indigniores facti: qui coꝛum fieri qualeſcunqꝫ ſocij deberemus.

De eo qd̄ dicit: Pater quos dediſti mihi: volo vt vbi ego ſum et illi ſint mecum: vſqꝫ ad id: Ut dilectio qua dilexiſti me/in ipſis ſit/ et ego in ipſis: Tractatus.CXI.

Magnā ſpē dn̄s ieſus ſuos erigit/q̄ maior omnino eſſe nō poſſit. Audite ⁊ eſtote in ſpe gaudētes: ppter quod vita iſta nō amāda ſ tolerāda ſit: vt eſſe poſſitis i ei⁹ tribulatiōe patiētes. Audite inquā/⁊ quo ſpes veſtra leuet attēdite. Chriſt⁹ ieſus dicit filius dei vnigenit⁹/q patri coētern⁹ ⁊ ēqualis eſt dicit: q ppter nos hō factus ē: ſed ſicut oīs hō mēdax nō factus ē dicit: via/vita/veritas dicit: q mūdū vicit de his qbuſ vicit/dicit: Audite/credite/ſperate/deſiderate qd̄ dicit: Pater inquit quos dediſti mihi: volo vt vbi ego ſū ⁊ illi ſint mecū. Qui ſunt iſti q̄s ait a patre datos ſibi? Nonne illi de qb⁹ alio loco dicit: Nemo venit ad me niſi pat' q miſit me traxerit eū? Iā quō ea ꝗ fieri dicit a patre/faciat ⁊ ipſe cū patre: ſi qd i hoc euāgelio pficim⁹/nouim⁹. Ipſi ſunt ꝗ q̄s a patre accēpit: q̄s ⁊ ipſe elegit de mundo: atqꝫ elegit/vt iā nō ſint de mūdo/ſic nō ē ⁊ ipſe de mūdo: et ſint tñ etiā ipſi mund⁹ credēs ⁊ cognoſcēs/ꝙ chriſt⁹ a deo patre ſit miſſus: vt mund⁹ ex mūdo liberaret: ne mūdus deo reconciliād⁹/cū mundo inimiciſſimo dānaret. Sic em̄ ait in hui⁹ oratiōis exordio: Dediſti ei ptātē oīs carnis. i. oīs hominis: vt oē qd̄ dediſti ei/det eis vitā ēternā: vbi oſīdit ptātē ſe q̄dē omīs hoīs accēpiſſe/vt liberet q̄s voluerit: damnet q̄s voluerit: q viuos et mortuos iudicabit: ſ eos ſibi eſſe datos / quibus omnib⁹ det vitam ēternam. Sic enim ait: vt omne qd̄ dediſti ei/det eis vitā ēternā. Proinde nō ei dati ſunt/qbus vitā non dabit ēternā: q̄uis et ipſoꝝ ptās data ſit/cui poteſtas data ē oīs carnis. i. oīs hoīs. Ita mund⁹ recōciliat⁹ ex inimico liberabit' mūdo: cū in illo exegerit ptātez ſuā: vt eū in mortē mittat ēternam. Hunc autē facit ſuū/cui vitā donat ēternā. Quapropt' omīb⁹ pſus ouib⁹ ſuis bonus paſtor/omīb⁹ mēbris ſuis magnū caput pmiſit hoc pmiū: vt vbi ipſe eſt ⁊ nos cū illo ſim⁹. Nec poterit niſi fieri qd̄ omīpotēti patri ſe velle dixit omnipotēs fili⁹. Ibi ē em̄ ⁊ ſpūſſanct⁹/pariter ētern⁹/parit' de⁹/ſpiritus vnus duoꝝ ⁊ ſubſtātia volūtatis amboꝝ. Nā illud qd̄ dixiſſe legit' ppinquāte paſſione: Non qd̄ ego volo/ſ qd̄ tu vis pat': quaſi alia patr'/alia filij ſit volūtas aut fuerit: ſon⁹ ē noſtrē infirmitatis: q̄uis fidelis ſuis in ſe caput nrm̄ trāſfigurauit/q̄ etiā pctā noſtra portauit. Unā vō eſſe patr' et filij voluntatē/quoꝝ etiā ſpūs vn⁹ ē: q adiuncto cognoſcim⁹ trinitatē: etſi intelligere nōdū pmittit infirmitas/credat pietas. Sz q̄m quib⁹ pmiſerit/⁊ ꝙ firma ſit ipſa pmiſſio: p ſermonis breuitate iā diximus hoc ipſū

Marginal references (right column): Jō.15. Joh.14.a. Joh.6.e. Joh.15.c. Matth.26.e.

qntũ valem⁹/ qd ſit qð dignat⁹ ẽ pmittere
videam⁹. Quos dediſti mihi inqt/ volo vt
B vbi ego ſũ ⁊ ipſi ſint mecũ. Quãtũ attinet
Roma.1.a. ad creaturã in q̃ fact⁹ ẽ ex ſemine dauid ſm
carnẽ: nec ipe adhuc erat vbi futurus erat.
Sꝫ eo mõ dicere potuit: vbi ego ſũ: q̃ intel
ligerem⁹ ꝙ cito fuerat aſcẽſur⁹ in cęlũ: vt iã
ibi eẽ ſe diceret vbi erat mox futur⁹. Potu
it ⁊ illo mõ q̃ añ iã dixerat loquẽs ad nico/
Joh.3.b. demũ: Nemo aſcẽdit ad cęlũ niſi q̃ dſcẽdit
de cęlo filius hoîs q̃ ẽ i cęlo. Nã ⁊ ibi nõ di/
xit/erit/ ſ ẽ/ ꝓpter vnitatẽ pſonę: in q̃ ⁊ de⁹
hõ ẽ/ ⁊ hõ de⁹. In cęlo ḡ nos futuros eẽ p/
miſit. Illa eñ forma ſerui leuata ẽ quã ſũ/
pſit ex ꝟgine: et ad pr̃is dexterã collocata
ꝓpter ſpem tanti huius boni. Et apl's ait:
Eph.2.a. Deus autẽ q̃ diues ẽ in miſcdia ꝓpter mul
tã charitatẽ q̃ dilexit nos: ⁊ cũ eſſem⁹ mor/
tui peccatl/ ꝯuiuificauit nos i chriſto: cuius
gratia ſum⁹ ſalui facti: ⁊ ſimul excitauit ⁊ ſi
mul ſedere fecit i cęleſtib⁹ i chriſto ieſu. Hoc
ḡ põt intelligi dixiſſe dñm: vt vbi ego ſũ et
illi ſint mecũ. Et ipſe quidẽ de ſe dixit ꝙ ibi
iã eſſet. De nobis aũt velle ſe dixit/ vt eſſe/
mus ibi cũ illo: nõ ꝙ iã eſſem⁹ oſtẽdit. Apl's
autẽ qð dñs velle ſe dixit vt fieret: tanq̃ fa
ctũ fuerit ẽ locutus. Nõ eñ ait: excitatur⁹ ẽ
nos/ ⁊ in cęleſtib⁹ ſedere facturus: ſ excita/
uit/ ⁊ ſedere in cęleſtibus fecit: qi nõ inanit
ſed fideliter iã deputat factũ/ qð futuꝝ eſſe
nõ dubitat. Qð ꝟo attinet ad formã dei i
q̃ ęq̃lis ẽ patri: ſi ſm eã velimus intelligere
qð dictũ ẽ: Volo vt vbi ego ſum et illi ſint
mecũ: abſcedat ab aĩo oĩs imaginũ corpa/
liũ cogitatio/ quicq̃d mẽti occurrerit lõgũ/
latũ/ craſſum: qualibet luce corporea colo/
ratũ: p q̃libet locoꝝ ſpacia vel finita vel in/
finita diffuſum. Ab his oĩb⁹ qntũ poteſt
aciẽ ſuę ꝯtẽplationis vel intentionis auer/
tat: ⁊ non inq̃rat ęq̃lis patri fili⁹ vbi ſit: qñ
nemo inuenit vbi non ſit: Sꝫ q̃ vult q̃rere:
q̃rat poti⁹ vt cũ illo ſit: nõ vbiq̃ ſicut il/
le/ ſ vbicũq̃ eſſe potuerit. Qui eñ homini
Luc.23.f. pęnalit̃ pendẽti ⁊ ſalubrit̃ ꝯfitẽti ait: Hodie
mecũ eris in paradiſo: ſm id ꝙ hõ erat: aĩa
ei⁹ ipſo die futura fuerat i inferno/ caro i ſe/
pulchro: ſcðm aũt id ꝙ de⁹ erat/ vtiq̃ et in
paradiſo erat: ⁊ ideo latronis aĩa a pſtinis
facinorib⁹ abſoluta: ⁊ illius munere iã bea/
ta: q̃uis vbiq̃ ſicut ille eſſe nõ poterat: tñ
etiã ipſo die cũ illo in paradiſo poterat/ vñ
C ille q̃ vbiq̃ ſemp ẽ nõ receſſerat. Propterea

nimirũ nõ ei ſatis fuit dicere: Volo vt vbi
ego ſum ⁊ illi ſint: ſed addidit/ mecuꝫ: Eſſe
eñ cũ illo magnũ bonũ eſt. Nã ⁊ miſeri eſſe
pñt vbi ẽ ille: qñ q̃cunq̃ vbicũq̃ fuerint/ ẽ
⁊ ille: Sed beati ſoli ſunt cũ illo: q̃ beati eẽ
nõ poterunt niſi ex illo. An nõ deo veraci/
ter dictũ eſt: Si aſcẽdero in cęlũ / tu ibi es: Ps.138.
⁊ ſi deſcẽdero ad īfernũ/ ades? Aut ꝟo chri/
ſtus non ẽ dei ſapiẽtia: q̃ attingit vbiq̃ ꝓ/ Sap.7.d.
pter ſuã mundiciã? Sed lux lucet in tene/ Joh.1.a.
bris: nec eã tenebrę comp̃hẽdunt. Ac p hoc
vt de re viſibili q̃uis longe diſſimili qua/
lecunq̃ ſumam⁹ exemplũ: ſicut cęcus etiã ſi
ibi ſit vbi lux eſt: nõ eſt tñ ipſe cũ luce/ ſ ab/
ſens ẽ a p̃ſente: ita infidelis atq̃ impi⁹/ aut
etiã ſi fidelis et pius: nondũ tñ ad intuen/
dũ lumẽ ſapiẽtię idoneus: etiã ſi eſſe nuſq̃
poſſit vbi nõ ſit chriſtus: nõ eſt tñ ipſe cum
chriſto dumtaxat p ſpeciẽ: Nã hominẽ pie
fidelẽ/ non ẽ dubitandũ cũ chriſto eſſe p fi/
dẽ. Propter qð dicit: Qui non ẽ mecũ ad/ Math.12.c.
uerſum me eſt. Sed cũ patri deo dicebat:
Quos dediſti mihi: volo vt vbi ego ſum/ ⁊
ipſi ſint mecũ: de ſpecie illa oĩno dicebat
in qua videbimus eũ ſicuti ẽ. Nemo ſere/ 1.Joh.3.a.
niſſimũ ſenſum nubiloſa ꝯtradictione per/
turbet: ꝯſequẽtia p̃hibeãt teſtimoniũ p̃ce/
dẽtib⁹ ꝟbis. Nãp cũ dixiſſet: volo vt vbi
ego ſum/ ⁊ ipſi ſint mecũ: ꝯtinuo ſecut⁹ ad/
iunxit: Ut videant claritatẽ meam
quã dediſti mihi: q̃ dilexiſti me
ante conſtitutionẽ mundi. Ut vi/
deãt dixit/ nõ vt credãt. Fidei merces ẽ iſta
nõ fides. Si eñ fides ad hebręos in epiſto Heb.11.a.
la recte diffinita ẽ/ conuictio reꝝ quę nõ vi/
dent̃: cur nõ merces fidei diffiniat̃ viſio re/
rũ quę credit̃ ſperabant̃? Cũ viderim⁹ eñ
claritatẽ quã dedit pater filio/ etiã ſi eã di/
ci hoc loco intelligam⁹: nõ quã pater ęqua/
li filio gignens eũ dedit/ ſed quã facto ho/
mini filio dedit ei poſt mortẽ crucis: qñ er/
go videbimus illã filij claritatẽ: ꝑfecto tũc
fiet iudiciũ viuoꝝ atq̃ mortuoꝝ. Tũc tol/ Esaie.26.b.
let̃ impius vt nõ videat claritatẽ dei. Quã
niſi illã qua deus ẽ? Beati eñ mũdo corde Math.5.a.
qñ ipſi deũ videbũt. Nec mũdo corde ſũt
impij: ꝓpterea nõ videbunt: Tunc ibunt Math.25.d.
ipſi in ſupplicĩũ ęternũ. Sic eñ tollet̃ impi/
us ne videat claritatẽ dei: iuſti autẽ ibunt
in vitã ęternã. Et q̃ eſt vita ęterna? Ut co/ Joh.17.a.
gnoſcant inquit te ſolum veꝝ deũ: et quẽ
miſiſti ieſum chriſtũ. Non vtiq̃ ſicut eum

cognouerunt:qui licet non mūdicordes/tñ
in forma ſerui clarificata iudicantē videre
potuerūt. Sed ſicut cognoſcēdus ē a mun
dis corde ſolus verus deus/cū patre ⁊ ſpū
ſancto filius:q᷑ ipſa trinitas ē ſolꝰ verꝰ de
us. Si ergo ſm id ꝙ filius dei deus eſt pa
tri ęqualis atqꝫ coęternus: accipiamꝰ hoc
dictū:volo vt vbi ego ſum ⁊ ipſi ſint mecū:
in patre cū chriſto erimus: Sꝫ ille ſicut ille/
nos ſic nos vbicūqꝫ corpe fuerimuſ. Si eñ
loca dicēda ſunt/⁊ quibus nō corpa ꝯtinen
tur:⁊ locus ē cuiqꝫ rei vbi ē:locꝰ chriſti ęter
nus vbi ſemp eſt:ipſe pater ē:et locꝰ patris
filius ē:q᷑ ego inquit in patre/ ⁊ pater ī me
Ioh.14.b. eſt. Et in hac oratione/ſicut tu pater inqt ī
me ⁊ ego in te. Et locus interea noſter ipſi
ſunt:q᷑ ſequit/ vt et ipſi in nobis vnū ſint.
Et nos locus dei ſumus:qm̄ templū eiꝰ ſu
mus:ſicut orat ꝓ nobis q̄ mortuus ē ꝓ no
bis:viuitqꝫ ꝓ nobis/ vt in ipſis vnū ſimꝰ:
Pſ.75. q᷑ factus ē in pace locus eius:et habitatio
D eius in ſion/quę nos ſumus. Sed quis ido
neus loca iſta/vel quę ſunt in locis iſtis ſi
ne ſpacioſis capacitatibus/⁊ ſine corpore
is molibus cogitare? Non par tñ ꝑficit/ſi
ſaltē quicq̄d tale oculo cordis occurrit ne
gat/reſpuit/improbatur. Et lux quędā in
qua iſta negāda/reſpuēda/improbāda cer
nunt/ſicut potuerit cogitatur: ⁊ q̄ſ ſit certa
cognoſcit et amat: vt inde ſurgat/ atqꝫ ad
interiora tendat. Quę cū penetrare mens
inualida/⁊ minus q̄ſ illa ſunt pura neque
rit:non ſine amoris gemitu et deſiderij la
chrymis inde pellat: et patienter ferat q̄ſ
diu fide mūdetur:atqꝫ vt illic habitare va
leat/ſanctis moribꝰ pręparet. Quomō er
go non erimus cū chriſto vbi eſt: qñ in pa
tre cū illo erimus in quo ē? Neqꝫ hinc apo
ſtolus nobis/ q̄uis nondū rē tenentibus:
Col.3.a. ſed tñ ſpem gerentibus tacuit: Ait eñ: Si
ſurrexiſtis cū chriſto/quę ſurſum ſunt quę
rite:vbi chriſtus ē in dextera dei ſedens: q̄
ſurſū ſunt ſapite/non quę ſup terrā: Mor
tui eñ eſtis inquit:⁊ vita veſtra abſcondi
ta eſt cū chriſto in deo. Ecce interim fide ac
ſpe vita noſtra vbi chriſtus eſt/cū illo eſt:
quia cū chriſto in deo eſt. Ecce velut iā fa
ctū eſt quod orauit vt fieret/dicens: Volo
vt vbi ego ſum et ipſi ſint mecū. Sed nunc
per fidē:quādo autē fiet ꝑ ſpeciē? Cū chri
ſtus inquit apparuerit vita veſtra: tunc et
vos apparebitis cū ipſo in gloria. Tunc ap
parebimus qđ tunc erimus:q᷑ tunc appa
rebit non inaniter nos id credidiſſe ac ſpe
raſſe anteq̄ſ eſſemus. Faciat hoc filꝰ: q̄ cū
dixiſſet: vt videāt claritatē meā quā dedi
ſti mihi/ꝯtinuo ſubiūxit: quia dilexiſti
me añ cōſtitutionē mūdi. In illo eñ
dilexit ⁊ nos añ conſtitutionē mūdi: et tūc
ꝑdeſtinauit qđ in fine facturꝰ ē mūdi. Pa
ter inquit iuſte/ mūdꝰ te nō cogno
uit:q᷑ iuſtꝰ es:ideo te non cognouit. Mū
dus quippe ille damnationi ꝑdeſtinatꝰ me
rito non cognouit:mūdus ꝟo quē chriſtus
recōciliauit ſibi: non merito/ſed gratia co
gnouit. Quid eſt eñ eū cognoſcere/niſi vi
tā ęternā:quā mūdo dānato vtiqꝫ non de
dit/recōciliato dedit? Propterea itaqꝫ mū
dus te nō cognouit q̄ iuſtus es. Nec ⁊ me
ritis eius vt te ꝯgnoſceret tribuiſti:et pro
pterea mūdus reconciliatꝰ cognouit q᷑ mi
ſericors es: ⁊ vt ꝯgnoſceret nō eiꝰ merito ſ
gratia ſubueniſti. Deniqꝫ ſequit: Ego au
tē te cognoui. Ipſe fons gratię ē deꝰ na
tura:hō autē de ſpūſancto et ꝟgine ineffa
bili gratia. Deniqꝫ ꝓpt ipſū:q᷑ gratia dei
ꝑ ieſum chriſtū dñm noſtꝝ. Et hi cogno
uerunt inquit q᷑ tu me miſiſti. Ipſe
ē mūdus reconciliatꝰ. Sꝫ q᷑ tu me miſiſti:
ideo cognouerūt:Ergo gratia cognouerunt.
Et notū feci eis inqt nomen tuū/et
notum faciā. Notum feci ꝑ fidem: no
tum faciā ꝑ ſpeciē. Notū feci cū fine ꝑegri
nantibꝰ: notū faciā ſine fine regnantibus.
Ut dilectio inquit quā dilexiſti me
in ipſis ſit/ ⁊ ego in ipſis. Nō eſt vſi
tata locutio:dilectio quā dilexiſti me ī ipſis
ſit/et ego in ipſis:vſitate q̄ppe diceret: dile
ctio q̄ dilexiſti me. De gręco quidē iſta trāſ
lata eſt: Sed ſunt ſimiles ⁊ latinę:ſicut di
cimꝰ: Fidelē ſeruitutē ſeruiuit/ſtrenuā mili
tiā militauit: cū dici debuiſſe videat:fideli
ſeruitute ſeruiuit/ſtrenua militia militauit.
Qualis aūt iſta locutio ē:dilectio quā dile
xiſti me/tali et apſs vſus ē: Bonū certamē 2.timoth.4.b
certaui:non ait/bono certamine:qđ vſita
tiꝰ etiā rectiuſqꝫ diceret. Quō aūt dilectio
q̄ dilexit pater filiū ē ⁊ in nobis/niſi q᷑ mē
bra eius ſumus:et in illo diligimur cū ipſe
diligitur totus:id ē/caput ⁊ corpus? Ideo
ſubiunxit/⁊ ego in ipſis: tanq̄ſ diceret: qm̄
ego ſum in ipſis. Aliter eñ ē in nobis tan
q̄ſ in tēplo ſuo:aliter autē q᷑ ⁊ nos ipſe ſu
mus:cū ſm id ꝙ vt caput noſtꝝ eēt homo

natus equalis: nō quomō dictū eſt vni ex
Luce.15.f. duob⁹ filijs/maiori ſcȝ: Tu ſemp mecū es:
et oia mea tua ſunt. Illud eñ dictū ē d̄ his
oībꝰ creaturis/ꝙ infra creaturā rationalē
ſunt: ꝙ vtiq; ſubdunt eccleſie: in q̄ vniuer/
ſa eccia ⁊ illi duo intelligunt filij/ maior et
minor/cū oībꝰ angelis ſanctis/ quibꝰ erimꝰ
Luc.20.f. eq̄les in regno chriſti ⁊ dei. Hoc aūt ita di/
ctū ē: Et mea oia tua ſūt/ ⁊ tua mea: vt hic
ſit etiā ipſa creatura rational/ꝙ nō niſi deo
ſubdit: vt ei ꝙ īfra illā ſunt cūcta ſubdant.
Hec ꝙ cū ſit dei patris: nō ſimul eſſet ⁊ filij/
niſi patri eſſet eq̄lis. De ipſa q̄ppe aiebat cū
diceret: Nō ꝓ mūdo rogo/ſ; ꝓ his q̄s dedi/
ſti mihi q: tui ſunt: ⁊ mea oia tua ſūt/ ⁊ tua
mea. Nec fas ē vt ſācti de quibꝰ hec locutꝰ ē
cuiuſq; ſint/ niſi eius a q̄ creati ⁊ ſanctificati
ſunt: Ac ꝑ hoc ⁊ oia ꝙ ipſoꝝ ſunt/neceſſe ē
vt eiꝰ ſint cuiꝰ ⁊ ipſi ſunt. Ergo cū ⁊ patris ⁊
filij ſint: eq̄les eos eſſe demōſtrat quoꝝ eq̄
liter ſunt. Illud autē q̄d ait cū de ſpūſctō
ſ.Tract.100. loq̄ret: Oia ꝙ habet pat mea ſūt: ꝓpterea
dixi: q: de meo accipiet ⁊ annunciabit vo/
bis: de his dixit ꝙ ad ipſā pris ꝑtinēt diui/
nitatē: i quibꝰ illi ē equalis/oia ꝙ habet ha/
bēdo. Neq; eñ ſpiritusſanctꝰ de creatura ꝙ
patri eſt ſubdita ⁊ filio/fuerat accepturꝰ q̄d
ait: de meo accipiet: ſed vtiq; de patre de q̄
ꝓcedit ſpiritꝰ: de quo ē natus ⁊ filꝰ. Et cla
rificatꝰ ſū inq̄t in eis. Nunc ſuā clarifi/
cationē tanq̄ facta ſit dicit: cū adhuc eēt fu
ſ.Trac.105.c tura: ſuperiꝰ autē a patre poſcebat vt fieret.
B Sȝ vtꝝ ipa ſit clarificatio de q̄ dixerat: Et
nūc clarifica me tu pater apud temetipſuȝ
claritate quā habui ꝓuſq; mūdꝰ eēt apd̄ te:
vtiq; req̄rendū ē. Si eñ apud te/ quō i eis?
An cū hocipſum innoteſcit eis: ac ꝑ ipſos
omnibꝰ q̄ credūt eis teſtibꝰ ſuis? Poſſumꝰ
plane intelligere ſic dixiſſe dn̄m de aplīs ꝙ
clarificatꝰ ſit i eis. Dicēdo eñ eſſe iā factū:
oſtēdit iā fuiſſe p̄deſtinatū: et certū haberi
voluit q̄d eſſet futuꝝ. Et iā inq̄t nō ſum
in mūdo: et hi i mundo ſunt. Si ho
ram ꝓſus illā qua loq̄bat attendas: vtiq;
adhuc i mundo erāt: ⁊ ipſe ſcȝ/et illi de qui/
bus hec dicebat. Nō eñ ſm̄ prouectū cor/
dis ⁊ vite id accipe poſſumꝰ vel debemꝰ: vt
illi ꝓpterea adhuc eſſe dicant i hoc mundō
ꝙ mundana adhuc ſapiāt: ille autē iā nō eē
in mundo ſapiēdo diuina. Poſitū ē hic eñ
verbum vnū: q̄d nos ita intelligere oīno
nō ſinat: q: nō ait/ ⁊ nō ſum i mundo/ſed iā

nō ſum i mundo: ꝑ hoc oſtendēs fuiſſe ſe in
mundo: iā nō eſſe. Nūquid ꝙ fas ē vt eum
credamꝰ aliq̄n mundana ſapuiſſe: ⁊ ab hoc
errore liberatum iā illa nō ſapere? Quis tā
impio ſenſu ſe induerit? Reſtat igit vt ſm̄
id q̄d ipſe etiā in mundo prius erat: i mun/
do ſe dixerit iā nō eſſe: ꝓfecto ꝑ̄ſentia cor/
porali mundo ſcilicet abſentiā ſuā iam cito
futurā: illoꝝ autē tardius: ꝑ hoc oſtendēs/
ꝙ ſe iā non hic eſſe/illos autē hic eſſe dixit:
cū ⁊ ipſe hic ⁊ illi adhuc eſſent. Sic eñ ē lo/
cutꝰ homo congruēs hominibꝰ/vt mos lo/
quēdi ſeſe habet ⁊ humanus vſus. An nō
quotidie dicimus/iā nō eſt/de aliquo quā/
totius abituro? Et maxime hoc de moritu
ris ſolet dici: q̄ꝗ; ⁊ ipſe dn̄s tanq̄ ꝓuidēs/
q̄d lecturos mouere poſſet/adiecit: Et ego
ad te venio: Sic exponēs quodāmodo
cur dixerit/iā nō ſum in mundo. Cōmēdat
ergo eos patri/ quos corꝑali abſentia reli/
cturus ē/dicens: Pater ſancte/ ſerua
eos in nomine tuo quos dediſti
mihi. Nempe ſicut hō deū rogat pro di/
ſcipulis ſuis quos accepit a deo. Sed attē/
de quod ſequit: Ut ſint inquit vnū ſi/ ſ.Trac.110.a
cut et nos. Nō ait/vt nobiſcū ſint vnū:
aut vt ſimus vnū ipſi et nos/ ſicut vnū ſu/
mus nos: ſed ait/vt ſint vnum ſicut ⁊ nos.
Ipſi vtiq; in natura ſua ſint vnuȝ/ſicut et
nos in noſtra vnū ſumus. Q̄d ꝓculdubio
veꝝ nō diceret/niſi ſm̄ hoc diceret/ ꝙ eiuſ/
dē nature deus eſt cuiꝰ et pater/ ſm̄ ꝙ alibi
dixit: Ego ⁊ pater vnū ſumus: nō ſm̄ id ꝙ Joh.10.f.
etiā hō eſt: nā ſm̄ hoc/pater maior me ē/di/ Joh.14.d.
xit. Sed q̄m vna eadēq; ꝑſona eſt deꝰ ⁊ hō:
intelligimus hominē in eo ꝙ rogat: intelli/
gimus autē deū in eo ꝙ vnuȝ ſunt/ ⁊ ipſe ⁊
ille quē rogat. Sed eſt adhuc in ꝯſequenti/ C
bus locis: vbi de hac re diligentiꝰ diſputā
dum ē: Hic autē ſequit: Cum eſſem cū ſ.Tract.106.
eis/ego ſeruabā eos in noīe tuo.
Me inquit veniēte ad te/ſerua eos i nomi
ne tuo: in quo eos q̄n cū eis erā/ et ipſe ſer/
uabā. In nomine patris ſeruabat diſcipu/
los ſuos filꝰ hō/cū eis humana ꝑ̄ſentia cō/
ſtitutus: Sed etiā pater in noīe filij ſeruat
quos in nomine filij petētes exaudiebat.
His q̄ppe idē filꝰ dixerat: Amē amē dico vo Joh.15.a.
bis/ſi q̄d petieritis patrē i noīe meo/ dabit
vobis. Neq; hoc tā carnaliter debemꝰ acci
pere/ velut viciſſim nos ſeruēt pater et fili/
us: amboꝝ in nobis cuſtodiēdis alternāte

cuſtodia: quaſi ſuccedat alius qñ diſceſſerit alius. Simul eñ nos cuſtodiũt pater et filius et ſpiritusſanctus: q̃ eſt vnus verus beatus deus. Sed ſcriptura nos nõ leuat niſi deſcẽdat ad nos: ſicut verbũ caro factũ deſcẽdit vt leuaret: non cecidit vt iaceret. Si deſcẽdentẽ cognouimus / cũ leuãte ſurgamus: ⁊ intelligamus cum ita loquit̃ / ꝑſonas eum diſtinguere / non ſeꝑare naturas. Qñ ergo ſeruabat diſcipulos ſuos fili⁹ ꝑ̃ſentia corꝑali: nõ expectabat pater ad cuſtodiendũ ſuccedere filio diſcedẽte: ſed eos ambo ſeruabãt potentia ſpiritali: et qñ ab eis abſtulit filius p̃ſentiã corꝑalẽ: tenuit cũ patre cuſtodiã ſpiritalẽ: quia et cuſtodiendos qñ fili⁹ homo accepit / cuſtodię patri nõ eos abſtulit: ⁊ cum pater filio cuſtodiẽdos dedit / nõ dedit ſine ipſo cui dedit: ſȝ dedit homini filio / nõ ſine deo eodẽ ipſo vtiq̧ filio. Sequit̃ ꝗ̃ fili⁹ et dicit: **Quos dediſti mihi cuſtodiui: ⁊ nemo ex his periit niſi fili⁹ ꝑditiõis: vt ſcriptura impleat̃.** Filius ꝑditiõis dict⁹ ẽ traditor chriſti perditioni ꝑ̃deſtinatus: ſm ſcripturã quę de illo in pſalmo centeſimooctauo maxime ꝓphetatur. **Nunc autẽ inquit ad te venio: ⁊ hec loquor in mundo: vt habeant gaudiũ meũ impletũ in ſemetipſis.** Ecce in mũdo ſe loqui dicit / qui pauloante dixerat: iã nõ ſum in mundo: Qđ cur dixerit ibi expoſuimus: immo ipſum id expoſuiſſe docuim⁹. Ergo ⁊ quia nõdũ abierat / hic adhuc erat: ⁊ q: mox fuerat abiturus: hic quodãmodo iam non erat. Qđ ſit autẽ hoc gaudium de quo ait: vt habeãt gaudiũ meũ impletum in ſemetipſis: iã ſuperius expreſſum ẽ vbi ait: vt ſint vnũ ſicut et nos. Hoc gaudium ſuũ: id ẽ a ſe in eos collatũ / in eis dicit implendum: ꝓpter qđ locutũ ſe dixit in mundo. Hęc ẽ pax illa ⁊ beatitudo in futuro ſęculo: ꝓpter quã ꝯſequendã / temperãter et iuſte ⁊ pie viuendum eſt in hoc ſęculo.

De eo qđ dicit: Ego dedi eis ſermonẽ tuũ: et mund⁹ eos odio habuit: vſqȝ ad id: Ut ſint et ipſi ſanctificati i veritate: Tractat⁹.CVIII.

LOquens ad huc dñs ad patrẽ / et orans ꝓ diſcipul' ſuis dicit: Ego dedi eis ſermonẽ tuũ: et mundus eos odio habuit. Nondũ id experti fuerant paſſionibus ſuis q̃ illos poſtea ſunt ſecutę. Sed more ſuo dicit iſta / verbis p̃teriti temporis futura ꝓ̃nunciãs. Deinde cauſam ſubijciens / cur eos oderit mundus: q: **nõ ſunt inq̃t de mundo: ſicut et ego nõ ſum de mũdo.** Hoc eis regeneratione collatũ eſt: nã generatione de mundo erant: ꝓpter qđ iã eis dixerat: Ego vos de mundo elegi. Donatũ eſt Ioh.15.c.
ergo eis / vt ſicut ipſe / nec ipſi eſſent de mũdo / eos ipſo liberante de mundo. Ipſe autẽ de mundo nunq̧ fuit: q: etiaȝ ſm formã ſerui de ſpiritusſancto ipſe natus ẽ / de quo illi renati. Nã ſi ꝓpterea illi iã nõ de mundo / quia renati ſunt de ſpiritusſãcto: ꝓpterea ille nunq̧ de mundo: q: natus ẽ de ſpiritusſancto. **Non rogo inquit vt tollas eos de mundo / ſed vt ſerues eos a malo.** Adhuc eñ neceſſariũ habebant: q̧uis iã non eſſent de mundo / eſſe tamẽ in mundo. Repetit eandẽ ſentẽtiã. **De mũdo inquit nõ ſunt / ſicut et ego non ſum de mundo: ſanctifica eos in veritate.** Sic eñ ſeruant̃ ex malo: qđ ſuperius orauit vt fieret. Queri aũt põt quõ de mundo iã nõ erãt / ſi ſãctificati in veritate nondũ erãt? aut ſi iã erant / cur poſcat vt ſint? An q: et in ṽitate ſanctificati / in eadẽ ꝓficiunt ſanctitate / fiũtq̧ ſãctiores? Neq̧ hoc ſine adiutorio gratię dei / ſȝ illo eoꝝ ſãctificante ꝑfectũ qui ſanctificauit inceptũ. Ubi et aplſ dicit: Qui in vobis op⁹ bonũ Phil.1.a.
cępit: ꝑficiet vſq̧ in diẽ chriſti ieſu. Sãctificant̃ itaq̧ i veritate heredes teſtamẽti noui: cui⁹ veritatis vmbrę fuerũt ſanctificationes veteris teſtamẽti: ⁊ cũ ſanctificant̃ in veritate / vtiq̧ ſanctificant̃ in chriſto q̃ veraciter dixit: Ego ſum via / veritas / et vita. Ioh.14.a.
Itẽ qñ ait: ṽitas liberabit vos: paulopoſt exponẽs q̃d dixerit: Si vos inquit fili⁹ libe Ioh.8.c.
rauerit / tũc vere liberi eritis: vt oſtenderet hoc ſe ꝑus dixiſſe veritatẽ qđ poſtmodũ filiũ. Quid ergo aliud ex h̃ loco dixit: Sanctifica eos in veritate / niſi ſanctifica eos in me? Deniq̧ ſequit̃: ⁊ hoc apti⁹ inſinuare nõ deſinit. **Sermo inquit tuus veritas eſt.** Quid aliud dixit / q̧ ego veritas ſum. Gręcũ q̧ppe euangeliũ λογος habet: qđ etiã ibi legitur vbi dictũ eſt: In principio Ioh.1.a.
erat verbũ: ⁊ verbũ erat apud deũ: ⁊ deus erat verbũ. Et vtiq̧ verbũ ipſũ nouimus

vnigenitũ dei filiũ: qd caro factum ē: et ha/
bitauit in nobis. Unde et hic poni potuit/ et
in quibuſdã codicib⁹ poſitũ eſt: Uerbũ tu/
um veritas eſt: ſicut i quibuſdã codicibus
etiã ibi ſcriptũ eſt: In pncipio erat ſermo.
In greco aũt ſine vlla varietate ⁊ ibi ⁊ hic
λογος eſt. Sctificat itaq; pater in verita/
te: id eſt/ in verbo ſuo/ in vnigenito ſuo ſu/
os heredes eiuſq; coheredes. Sed nũc ad/
huc de aplis loquitur: Nã ſecut⁹ adiungit:
B Sicut me miſiſti in mundũ/ ⁊ ego
miſi eos in mundũ. Quos miſit niſi
aplos ſuos? Nã ⁊ ipſuz nomē aploꝝ/ quo/
niam grecũ eſt: nihil niſi miſſos ſignificat i
Roma.8.a. latino. Miſit ergo de⁹ filiũ ſuum nõ in car/
ne peccati/ ſed in ſimilitudinē carnis pecca
ti. Et miſit filius ei⁹ eos quos natos in car/
ne peccati/ ſanctificauit a lege peccati. Sed
1.timoth.2.b. qm p hoc q mediator dei ⁊ hominũ homo
chriſtus ieſus factus ē caput ecclie: illi mē/
bra ſũt eius: ideo ait qd ſequit: et p eis
ego ſanctifico meipſũ. Quid ē enĩ/ et
p eis ego ſanctifico meipſũ/ niſi eos in me/
ipſo ſanctifico: cum et ipſi ſint ego? Qm de
quibus hoc ait vt dixi/ mēbra ſunt eius: et
vnus eſt chriſtus caput et corpus: docente
Gal.3.d. aplo atq; dicente de ſemine abrae: Si aũt
vos chriſti: ergo ſemen abrae eſtis. Cũ di/
xiſſet ſuperi⁹/ nõ dicit ⁊ ei ſeminibus tanq̃
in multis/ ſed tanq̃ in vno/ ⁊ ſemini tuo qd
eſt chriſtus. Si ergo ſemē abrae/ hoc ē chri
ſtus: quid aliud dictũ eſt quib⁹ dictum ē: er
go ſemen abrae eſtis/ niſi ergo chriſti eſtis?
Col.1.d. Inde ē qd alio loco idē ipſe apls ait: Nũc
gaudeo i paſſionib⁹ p vobis: ⁊ adimplebo
ea q̃ deſunt preſſuraꝝ chriſti in carne mea.
Nõ dixit preſſuraꝝ meaꝝ/ ſed chriſti: quia
membꝝ erat chriſti: et in perſecutionibus
ſuis/ quales chriſtum in ſuo toto corpe pa/
ti oportebat: etiã ipſe preſſuras eius p ſua
portione adimplebat. Qd vt etiã hoc loco
certũ ſit/ attende ſequētia. Cũ enĩ dixiſſet:
Et p eis ego ſanctifico meipſuz: vt intelli/
geremus hoc eũ dixiſſe/ q eos ſanctificaret
in ſe: ipſe mox addidit: vt ſint et ipſi ſã/
ctificati in veritate. Qd quid ē aliud
q̃ in me: ſm id q veritas eſt verbũ illud in
principio deus: in quo et ipſe fili⁹ hominis
ſanctificatus ē ab initio creationis ſue/ qñ
verbũ factum ē caro: quia vna pſona facta
eſt verbũ et homo: tunc ergo ſanctificauit
ſe in ſe: hoc eſt ſe hominē in ſe verbo. Sed
quia vnus eſt chriſtus verbũ ⁊ homo ſan/
ctificans hominē in verbo: pter ſua vero
mēbra: ⁊ p eis inqt ego: id eſt/ q pſit etiam
ipſis: quia ⁊ ipſi ſunt ego: ſicut pfuit mihi i
me: q2 homo ſum ſine ipſis: Et ego ſanctifi
co meipſũ: hoc ē ipſos in me: tanq̃ meipſũ
ſanctifico ego: qm i me etiã ipſi ſũt ego: vt
ſint ⁊ ipſi ſctificati in vitate. Quid ē ⁊ ipſi/
niſi quēadmodũ ego in vitate: qd ipſe ſũ
ego? Deinde iã non ſolũ de aplis/ ſed etiã
de ſuis ceteri mēbris incipit dicere: qd do/
nante ipſo alio ſermone tractandum eſt.

De eo quod dicit: Nõ pro his
aũt rogo tm/ ſed ⁊ pro eis qui cre
dituri ſunt per verbum eorum in
me: Tractatus. CIX.

Domin⁹ ieſus A
b iam ſua ppinquante paſſi/
one/ cum oraſſet p diſcipu/
lis ſuis/ quos et apoſtolos
nominauit: cum quibus cenauerat vltimã
cenã: de qua traditor eius p buccellã mani
feſtatus exierat: ⁊ cũ quib⁹ poſt eius egreſ/
ſum/ anteq̃ p eis oraret/ multa iã fuerat lo
cutus: adiungit et ceteros qui in eũ fuerãt
credituri/ ⁊ ait ad patrē. Non p his au
tem rogo tm: id eſt/ p diſcipulis qui cũ
illo tunc erant: ſed ⁊ p eis inquit/ q cre
dituri ſunt p verbũ eoꝝ i me. Ubi
omes ſuos intelligi voluit: non ſolum qui
tunc erant in carne/ ſed etiã qui futuri erãt.
Quotquot enĩ poſtea crediderunt in eum:
per verbũ apoſtolorũ ſine dubio credide/
runt: et donec veniat credituri ſunt. Ipſis
enĩ dixerat: Et vos teſtimoniũ phibebitis: Joh.15.d.
quia ab initio mecũ eſtis. Et per eos euan/
geliũ manifeſtatũ eſt ⁊ anteq̃ ſcriberet. Et
vtiq; quiſq; in chriſtũ credit/ euãgelio cre/
dit. Non itaq; hij tm̃ intelligendi ſunt qs
ait in ſe credituros p verbũ eorũ/ qui ipſos
cum in carne viuerent apoſtolos audierũt:
ſed et poſt obitum eoruz ⁊ nos longe poſt
nati/ p verbum eoꝝ credimus in chriſtum:
quoniã ipſi qui cum illo tunc fuerũt/ qd ab
illo audierunt/ ceteris pdicauerũt: atq; ita
p verbum eoꝝ vt etiã nos crederemus: ad
nos vſq; peruenit/ vbicunq; eſt ei⁹ eccleſia:
et peruentuꝝ ē ad poſteros qcunq; vbicũ/
q; poſtea in eũ credituri ſunt. Põt itaq; vi/
deri ieſus in hac oratione nõ oraſſe p qui/
buſdã ſuis: niſi diligēter ſcrutemur in eadē

oratione verba eius. Si em̄ pro eis prius
orauit/ſicut iā oſtendimus/qui cū illo tunc
erant:poſtea vero etiā pro eis qui ꝑverbum
eoꝝ in illū fuerant credituri: poteſt dici nō
oraſſe pro illis qui neq tunc erant cum illo
qn̄ iſta dicebat: neq ꝑ verbū eoꝝ poſtea:
ſed in eū ſiue ꝑ ipſos ſiue quomodolibet:
tamē ante crediderāt. Nūquid em̄ cum illo
Joh.19.g. tūc erat nathanael? Nūquid ioſeph ille ab
arimathia/qui corpus eius a pilato petijt:
quē iam diſcipulū eius fuiſſe iſte ipſe iohā/
nes euangeliſta teſtatur? Nunquid maria
mater ei⁹ ⁊ aliç feminç: quas ei⁹ diſcipulas
in euāgelio iā tunc fuiſſe didicim⁹? Nūqd
cū illo tūc erāt ð qb⁹ ſçpe dicit idē iohānes
Joh.11.f. euangeliſta: multi crediderūt in eū? Nā vñ
erat multitudo illa eoꝝ qui cum ramis par
tim ꝓcedebant/ partim ſequebant̄ inſiden
Matth.21.a. tē iumēto dicētes: Bñdict⁹ q̄ venit in noīe
dñi: et cum eis pueri: de quibus ipſe ait fu/
Ps.8. iſſe ꝓdictū: Ex ore infantiū ⁊ lactentiū ꝑfe/
ciſti laudē? Vñ quingēti fratres quibus ſi/
Gal.1. mul poſt reſurrectionē non apparuiſſet/niſi
in eū ante credidiſſent? Vñ illi centū ⁊ no/
uem/qui cū iſtis vndecim centū et viginti
erant: qn̄ ſimul congregati poſt eius aſcen/
ſum/expectauerūt ⁊ accçperūt ꝓmiſſū ſpi/
ritumſanctū? Vñ erant iſti oēs/niſi ex illis
de quib⁹ dictū eſt: multi crediderunt in eū?
Non ergo pro eis tunc ſaluator orauit: qm̄
pro eis orauit qui cū illo tunc erant: et pro
alijs qui ꝑ verbum eoꝝ in eū non iam cre/
diderant/ſed fuerant credituri. Iſti aūt nec
cum illo tunc erant: ⁊ in eū iam ante credi/
Luce.2. derāt. Omitto dicere de ſymeōe ſene/ q̄ in
Luc.1. infantulū credidit: ð anna ꝓphetiſſa: de za
charia et heliçabet: qui cū prophetauerūt
anteq̄ de vgine naſceret̄: de filio eoꝝ iohā
ne ꝓcurſore eius/amico ſponſi: qui eū et in
ſpirituſancto agnouit ⁊ abſentē ꝓdicauit:
et alijs agnoſcendū cū ꝑſens eſſet oſtēdit.
Hos omitto: quoniā reſpōderi poteſt orā/
dū pro talibus mortuis nō fuiſſe: q̄ cū ma/
gnis ſuis meritis hinc abierāt: ⁊ recepti q̄/
eſcebant. Hoc em̄ ⁊ de antiqs iuſtis ſimilit̄
reſpōdet̄. Quis em̄ eoꝝ a damnatione to/
tius maſſç perditionis/quç ꝑ vnū hominē
facta eſt/ſaluus eſſe potuiſſet/niſi in vnum
1.Timoth.2.b. mediatorē dei et hominū in carne venturꝝ
reuelāte ſpirituſancto credidiſſet? Sꝫ nun
qd ei ꝓ apoſtolis orandū fuit: ⁊ ꝓ tā mul/
tis qui in hac vita adhuc erant: nec cū illo
tunc erant/ ⁊ aū iā crediderant/ orandū nō
fuit? Quis hoc dixerit? Intelligendū ē igi/
tur/ q nondū in eū ſic crediderant quomō
in ſe ipē credi volebat: quādoqdē ⁊ ipſe pe/
trus: cui cōfitenti et dicēti: Tu es chriſt⁹ fi/ Matth.16.c.
lius dei viui: tā magnū teſtimoniū ꝑhibue
rat: magis cū mori nolebat/ q̄ mortuū re/
ſurrecturū eſſe credebat: vñ mox ab eo ap/
pellatus eſt ſathanas. Fideliores itaq re/ Ibidem.d.
periunt̄ qui defuncti iam fuerant: ⁊ reſurre
ctuꝝ chriſtū reuelante ſpiritu nō vtiq du/
bitabant: q̄ illi qui cū credidiſſent ipſū re/
demptuꝝ iſrael/viſa eius morte ſpem totā
quā de illo habuerant ꝑdiderūt. Nihil ita/
q melius credimus/q̄ poſt eius reſurrecti
onē impertito ſpirituſctō edoctis ⁊ confir/
matis apl'is: eiſq in eccleſia ꝑmit⁹ doctori/
bus conſtitutis/ꝑ eoꝝ verbū ſic alios cre/
didiſſe quēadmodū in chriſtū credi oporte/
bat: id eſt/vt fidē reſurrectionis ei⁹ tenerēt:
ac ꝑ hoc et illos oēs qui iā in eum credi/
diſſe videbant̄: ad eoꝝ numeꝝ ꝑtinuiſſe ꝓ
quibus orabat dicēs: Non ꝓ his autē ro/
go tm̄/ ſed et pro eis qui credituri ſunt per
verbū eoꝝ in me. Sed reſtat nobis ad iſtā C
quçſtionē adhuc ſoluendā beatus apoſto/
lus paulus/⁊ latro ille crudelis in ſcelere/fi Luc.23.f.
delis in cruce. Paul⁹ quippe apl's nō ab ho
minibus neq ꝑ hominē/ ſed ꝑ ieſum chri/
ſtum ſe dicit factū aplm̄: et de ipſo ſuo euā
gelio loquēs ait: Neq em̄ ego ab hoīe ac/ Gal.1.a.
cçpi illud neq didici/ſed ꝑ reuelationē ieſu
chriſti. Quomō igitur erat ī eis de quibus
dictū eſt: credituri ſunt ꝑ verbū eoꝝ in me?
Latro vero ille tūc credidit/qn̄ in ipſis do/
ctoribus fides quç fuerat qualiſcūq defe/
cit. Nec ipſe itaq ꝑ eoꝝ verbū credidit in
chriſtū ieſum: ſed tamē ſic credidit/ vt quē
viderat crucifixū/confiteret̄ non ſolū reſur
recturꝝ/verumetiā regnaturꝝ dicēdo: Me/
mento mei cū veneris in regnū tuū. Proin
de relinquit̄: vt ſi dñs ieſus hac oratione ꝓ
ſuis omnib⁹ quicūq in hac vita/ quç tem/
ptatio eſt ſuꝑ terrā: vel tunc erāt vel futuri
erāt/oraſſe credēdus eſt: ſic intelligam⁹ qð
dictū eſt/ꝑ verbum eoꝝ: vt ipſum verbum
eoꝝ/verbū fidei qð ꝓdicauerunt in mūdo
hoc/ſignificatū eſſe credamus. Dictū autē
eſſe verbū eoꝝ: quoniā ab ipſis eſt ꝑmitus
ac ꝓcipue prçdicatū. Jam em̄ ab ipſis prç/
dicabat̄ in terra/qn̄ ꝑ reuelationē ieſu chri/
ſti ipſum verbum eoꝝ paulus accepit: Vñ

Gal.2.a. et ↄtulit cũ eis euangeliũ/ne forte inuacuũ
cucurriſſet aut curreret: et dextras ei dede/
runt: qꝛ ⁊ in illo/ ꝗuis nõ ꝑ eos illi datũ: ta
mẽ verbũ ſuum qđ iam ꝓdicabãt/ ⁊ in quo
fundati fuerant/inuenerũt. De quo verbo
1.Corī.15.b. reſurrectionis chriſti idem dicit apl's: Siue
ego ſiue illi: ſic ꝓdicauim⁹/et ſic crediditis.
Roma.10.b. Et iterꝝ: Hoc eſt inquit verbũ fidei qđ ꝓdi/
cam⁹: quia ſi confeſſus fueris in ore tuo qꝛ
dñs eſt ieſus: et credideris in corde tuo qꝛ
deus illũ ſuſcitauit a mortuis/ſalu⁹eris. Et
Act.13.e. in actibus aplꝛoꝝ hoc legiť/ ꝙ in chriſto de⁹
diffinierit fidẽ oĩbus/ ſuſcitans eũ a mor
tuis. Hoc verbuꝫ fidei qꝛ ꝑncipaliter ac ꝓ/
mitus ꝑ aplos qui ei cohęſerant pręedicatũ
eſt: ideo verbũ eoꝝ dictũ eſt. Neqꝫ eñ pro/
pterea nõ eſt verbũ dei/ qꝛ dictũ eſt verbũ
1.theſſal.2.c. eoꝝ: cũ dicat idem apl's theſſalonicẽſes ex/
cepiſſe a ſe/ nõ vt verbũ hominũ/ ſed ſicut
ẽ inquit vere verbũ dei. Ideo ergo dei: qꝛ
deus id donauit. Eoꝝ ꝟo verbũ dictũ eſt:
qꝛ hoc ꝓdicandũ illis deus primit⁹ ac ꝓci/
pue cõmendauit: Ac ꝑ hoc etiã ille latro in
ſua fide verbũ eoꝝ habebat: qđ eoꝝ ꝓpter
ea dictũ erat: qm̃ pręedicandũ ad eoꝝ offici
um primitus ac ꝓcipue ꝑtinebat. Deniqꝫ
cũ murmur factũ eſſet de miniſterio mẽſaꝝ
a viduis gręcoꝝ/anteqꝫ paul⁹ credidiſſet in
chriſtũ: reſpõderũt apl'i qui dño aĩi cohęſe/
Act.6.a. rant: Nõ eſt bonũ nos relinq̃re verbũ dei/
et miniſtrare mẽſis. Tũc ordinãdos diaco
nos ꝓuiderũt: ne ipſi a ꝓdicãdi verbi auo/
carentur officio: vñ merito dictũ eſt verbũ
eoꝝ qđ eſt verbũ fidei: ꝑ qđ omnes in chri/
ſtũ vndecũqꝫ id audierint crediderũt: vł au
dituri et credituri ſunt. Ergo illa oratiõe ꝓ
omnib⁹ quos redemit: ſiue tũc in carne vi/
uentes: ſiue poſtea futuros redemptor no/
ſter orauit: cũ rogãs ꝓ apl'is qui cũ illo tũc
erãt: adiunxit etiã illos q ꝑ eoꝝ verbũ i eũ
fuerãt credituri. Quid autẽ adiũctis ill' de/
inde dicat: alia ẽ diſputatione tractandũ.

De eo quod dicit: Ut oẽs vnũ ſint/ſicut ⁊ tu pater in me/ et ego i te: vſqꝫ ad id: Et dilexiſti eos ſicͭ et me dilexiſti: Tractatus.CX.

A Um domin⁹
c ieſus oraſſet ꝓ diſcipulis ſu/
is/quos tũc ſecũ habebat: at/
qꝫ adiunxiſſet ſuos alios di/
cẽs: Nõ ꝓ his autẽ rogo tm̃/ſed ⁊ ꝓ eis qui
credituri ſunt ꝑ ꝟbũ eoꝝ in me: velut quę/
reremus/quid vel quare ꝓ illis rogaret: cõ/
tinuo ſubintulit dicẽs: Ut oĩes vnũ
ſint/ſicut et tu pater in me et ego i
te: vt ⁊ ipſi in nobis vnum ſint. Et
ſuperius cũ adhuc ꝓ ſolis diſcipulis quos
ſecũ habebat oraret: Pater ſancte inqͭt ſer/ S.Tract.107.
ua eos i nomine tuo quos dediſti mihi: vt
ſint vnũ ſicut ⁊ nos. Hoc ergo nũc etiã et ꝓ
nobis rogauit: qđ tũc ꝓ illis: vt oẽs/ hoc ẽ
et nos et illi vnũ ſimus. Ubi diligẽter ad/
uertendũ eſt/nõ dixiſſe dñm vt oẽs vnũ ſi/
mus/ ſed vt oĩes vnũ ſint: ſicut tu pater i
me ⁊ ego in te: ſubintelligiť/vnũ ſum⁹. Qđ
apertius diciť poſtea: et id ꝑus dixerat de
diſcipulis qui cum illo erãt: vt ſint vnũ ſi/
cut ⁊ nos. Quobrẽ ita eſt pater in filio et fi/
lius in patre/ vt vnũ ſint: qꝛ vnī⁹ ſubſtãtię
ſunt. Nos ꝟo eſſe quidẽ in eis poſſumus:
vnũ tamẽ cũ eis eſſe nõ poſſum⁹: qꝛ vnius
ſubſtãtię nos et ipſi nõ ſumus/ inqͣtũ fili/
us cum patre deus ẽ. Nã inquantũ hõ eſt:
eiuſdem ſubſtãtię eſt cuius et nos ſumus.
Sed nunc illud potius voluit cõmendare
qđ alio loco ait: Ego et pater vnũ ſumus: Ioh.10.f.
vbi eandẽ patris ⁊ ſuã ſignificauit eſſe na/
turã. Ac ꝑ hoc ⁊ cum in nobis ſunt pater ⁊
filius vel etiã ſpirituſſanct⁹: nõ debem⁹ eos
putare naturę vnius eſſe nobiſcũ. Sic ita/
qꝫ ſunt in nobis/vel nos in illis: vt illi vnũ
ſint in natura ſua/nos vnũ i noſtra. Sunt
quippe ipſi in nobis/tanqꝫ de⁹ in tẽplo ſuo:
Sum⁹ autẽ nos in illo/tanqꝫ creatura i cre/
atore ſuo. Deinde cũ dixiſſet: vt ⁊ ipſi i no/
bis vnũ ſint/adiunxit: Ut mũdus cre/
dat qꝛ tu me miſiſti. Quid ẽ hoc? Nũ/ B
quid nã tunc crediturus eſt mund⁹/qñ in pa/
tre ⁊ filio vnũ oĩes erimus? Nõne iſta eſt
pax illa ꝑpetua/ et poti⁹ fidei merces qꝫ fi/
des? Unũ eñ erimus: nõ vt credamus/ſed
qꝛ credidimus. Sed etſi in hac vita ꝓpter
ipſam cõmunẽ fidẽ/oĩes qui vnum credi/
mus vnũ ſumus: iuxta illud apl'i: Oẽs eñ Gal.3.d.
vos vnũ eſtis in chriſto ieſu: etiã ſi non cre
damus/ſed qꝛ credidim⁹ vnũ ſum⁹. Quid
eſt ergo: oĩes vnũ ſint/vt mũdus credat?
Ipſi quippe oẽs mund⁹ ẽ credẽs. Neqꝫ eñ
alij ſunt qui vnũ erunt: ⁊ alius ẽ mund⁹ ꝓ/
pterea creditur⁹ qꝛ illi vnũ erũt: cum ꝓcul
dubio de his dicat: vt oĩes vnum ſint: de
quib⁹ dixerat: nõ ꝓ his tm̃ rogo/ſed ⁊ ꝓ eis
q credituri ſunt ꝑ verbũ eoꝝ i me: cõtinuo

ſubiungẽs: vt oẽs vnũ ſint. Iſti aũt om̃es
qd̃ ẽ niſi mũdus: nõ hoſtilis vtiq; ſed fide/
B.trac.107.a. lis? Naz ecce q̃ dixerat: Nõ ꝑ mũdo rogo:
ꝑ mũdo rogat vt credat: qm̃ ẽ mund⁹ de q̃
1.Cor.11.g. ſcriptũ ẽ: Ne cũ mũdo dãnemur. Pro iſto
mũdo nõ rogat: nec; eñ quo ſit p̃deſtinat⁹
Ioh.3.b. ignorat. Et eſt mũdus de q̃ ſcptũ ẽ: Nõ eñ
venit filius hoĩs vt iudicet mũdũ/ ſ; vt ſal/
2.Cor.5.d. uet mund⁹ ꝑ ipſum. Vñ ⁊ apl̃s: Deus inq̄t
erat i chriſto/ mundũ reconciliãs ſibi. Pro
iſto mũdo rogat dicẽs: Vt mũd⁹ credat q̄
tu me miſiſti. Per hanc eñ fidẽ mũdus re/
conciliat̃ deo/ cũ credit in chriſtũ q̃ ẽ miſſus
a deo. Quõ ĝ intellecturi ſum⁹ qd̃ ait: Vt
⁊ ipſi in nobis vnũ ſint: vt credat mund⁹ q̄
tu me miſiſti: niſi q̄ nõ i eo cauſã poſuit vt
credat mũd⁹ q̄ illi vnũ ſunt: tanq̃ ideo cre
dat mũdus/ q eos eſſe vnũ videt: cum ipſe
mundus ſint oẽs q̃ credẽdo vnũ fiunt. Sed
orãdo dixit/ vt mũdus credat: ſicut orando
dixit/ vt oẽs vnũ ſint. Orãdo dixit: vt ⁊ ipſi
in nobis vnũ ſint: Hoc eſt eñ/ oẽs vnũ ſint
qd̃ eſt mũdus credat: qm̃ credẽdo vnũ fiũt:
Al. ꝑ perfecte ⁊ ꝑfecto vnũ: q̃ cũ natura eſſẽt vnũ: diſſen
tiẽdo ab vno nõ erant vnũ. Deniq; ſi ṽbũ
qd̃ ait rogo/ tertio ſubaudiam⁹: vel potius
q planius fiat vbiq; ponam⁹: erit hui⁹ ex/
poſitio ſentẽtię manifeſtior: Rogo vt oẽs
vnũ ſint/ ſicut tu pater in me/ ⁊ ego i te: Ro
go vt et ipſi i nob vnũ ſint: Rogo vt mũd⁹
credat q̄ tu me miſiſti. Ideo q̄ppe addidit
qd̃ dixit i nobis: vt q vnũ efficimur fideliſ/
ſima charitate: gratię dei nouerim⁹ tribuẽ/
Eph.5.b. dũ eſſe/ nõ nobis: ſicut apl̃s cũ dixiſſet: Fu
iſtis aliqñ tenebrę: nunc autẽ lux inq̄t: ⁊ ne
C ſibi hoc tribuerent/ adiecit: in dño. Deinde
ſaluator noſter rogãdo patrẽ/ ſe hoĩem de/
mõſtrabat: nũc demonſtrãs ⁊ ſeipſum/ qm̃
cũ patre de⁹ ẽ facere qd̃ rogat: Et ego in/
quit claritatẽ quã dediſti mihi de/
di ill. Quã claritatẽ/ niſi imortalitatẽ quã
natura humana in illo fuerat acceptura?
Nã nec ipſe adhuc acceꝑat eã: ſ; more ſuo
ꝑpter imobilitatẽ p̃deſtinationis/ p̃teriti
tpis ṽbis futura ſignificat: qd̃ nũc clarifi/
cãdus/ hoc ẽ ſuſcitãd⁹ a patre: ⁊ ipſe ſit nos
ad eã claritatẽ ſuſcitatur⁹ in fine. Siĺe ẽ hoc
Ioh.5.d. ei qd̃ alibi dicit: Sicut pater ſuſcitat mor/
tuos ⁊ viuificat: ſic ⁊ fili⁹ q̃s vult viuificat.
Et quos? niſi eoſdẽ q̃s pater. Quęcũq; eñ
pater facit: nõ alia ſ; hęc et fili⁹ fac̃: nec alit̃/
ſed ſĩr facit: Ac ꝑ h̃ ſuſcitauit ⁊ ſeipſuz etiã

ipſe: Nã vñ ẽ: Soluite tẽplũ hoc inq̄t: ⁊ in Ioh.2.d.
triduo reſuſcitabo illud? Proinde imortali
tatis claritatẽ/ quã ſibi a patre datã dicit:
etiã ſe ſibi dediſſe intelligẽdus ẽ/ etſi nõ di/
cit. Ideo quippe ſęp⁹ ſolũ patrẽ facere dicit
qd̃ ⁊ ipſe facit cũ patre: vt quicq̃d ẽ/ ei tribu
at de quo eſt. Sed ⁊ aliqñ etiã tacito patre
ſe dicit facere qd̃ ipſe facit cũ patre: vt intel
ligamus ita filiũ nõ eſſe a patris oꝑe ſepa/
randũ: qñ ſe tacito patre dicit aliq̃d oꝑari:
quẽadmodũ nec pater ab oꝑe filij ſeꝑatur:
qñ ipſo tacito filius oꝑari dicit̃/ qd̃ nihilo/
minus pariter operant̃. Cũ ergo tacet fili⁹
in opere patris operationẽ ſuã/ humilitatẽ
cõmendat vt ſit nobis ſalubrior. Cũ ṽo vi/
ciſſim in oꝑe ſuo tacet oꝑationẽ patris: pa
rilitatẽ ſuã cõmẽdat/ ne credatur inferior.
Iſto mõ igit̃ et hoc loco nec ſe facit alienũ
a patris oꝑe: q̃uis dixerit: Claritatez quã
dediſti mihi: q̄ ⁊ ipſe dedit eã ſibi: nec pa/
trẽ facit alienũ ab opere ſuo: q̃uis dixerit/
dedi eis: q̄ ⁊ pater illã dedit eis. Inſeꝑabi
lia nãq; ſunt oꝑa/ nõ ſolũ patris et filij/ ve/
rũetiã ſpũſſãcti. Sicut autẽ ex eo q patrẽ ꝑ
ſuis om̃ib⁹ rogauit: hoc fieri voluit vt oẽs
vnũ ſint: ita ex hoc etiã ſuo bñficio qd̃ ait:
Claritatẽ quã dediſti mihi dedi eis: id fieri
nihilomin⁹ voluit: Nã ꝯtinuo ſubiũxit: vt D
ſint vnũ/ ſicut et nos vnũ ſumus.
Deinde addidit: Ego in eis et tu in
me: vt ſint cõſũmati in vnũ. Vbi ſe
mediatorẽ inter deũ ⁊ hoĩem breuiter inti/
mauit. Nec; eñ hoc ita dictũ eſt tanq̃ pa/
ter nõ ſit i nobis: aut nos in patre nõ ſim⁹:
cũ ⁊ alio loco dixerit: Veniem⁹ ad eũ ⁊ mã/ Ioh.14.c.
ſionẽ apud eũ faciemus: et hic pauloañ nõ
dixerit/ ego in eis ⁊ tu i me: qd̃ dixit modo?
aut ipſi in me ⁊ ego in te: ſed tu i me et ego
in te: et ipſi in nobis. Qd̃ nunc ait: Ego in
eis ⁊ tu in me: ita dictũ eſt ex ꝑſona media/
toris: ſicut illd̃ quod apl̃s ait: Vos chriſti: 1.Cor.3.d.
chriſtus ṽo dei. Qd̃ ṽo addidit: vt ſint cõ/
ſummati in vnũ: oſtẽdit eo ꝑduci reconcili/
ationẽ quę fit ꝑ mediatorẽ: vt ꝑfecta beati/
tudine/ cui iã nihil poſſit adijci/ ꝑfruamur.
Vñ id qd̃ ſequit̃: vt cognoſcat mũd⁹
q̄ tu me miſiſti. Nõ ſic accipiẽdũ puto
tanq̃ iterũ dixerit: vt credat mũdus. Aliqñ
eñ ⁊ cognoſcere ꝑ eo qd̃ ẽ credere ponit̃: vt
eſt quod ait aliquãto ſuperi⁹: Et cognoue/ B.trac.106.b
rũt vere q̄ a te exiui: ⁊ crediderũt q̄ tu me
miſiſti. Hoc dixit poſteri⁹/ crediderũt/ quod

B

prius dixerat ꝯgnouerūt. Sed hic/ qn̄quidē de ꝯſummatione loquit̃/ tal' ē intelligenda cognitio qualis erit ꝑ ſpeciē: nō qualis nūc eſt ꝑ fidē. Nā videt̃ ordo eſſe ſeruatus in eo qḋ pauloan̄ dixit: vt credat mūdus: hic autē/ vt cognoſcat mūd'. Ibi em̄ ꝗuis dixerit/ vt oēs vnū ſint: ⁊ i nobis vnū ſint: nō ait tamē/ ſint ꝯſummati in vnū: atq; ita ſubnexuit: vt credat mūd' q: tu me miſiſti. Hic xᵒ/ vt ſint inqt ꝯſummati i vnū: ac deinde nō addidit/ vt credat mund': ſed vt cognoſcat mund' q: tu me miſiſti. Q̄diu em̄ credimus qḋ nō videmus: nondū ſum' ita ꝯſummati queadmodū erimus cū meruerimus videre qḋ credim'. Rectiſſime igitur ibi ait/ vt credat mundus: hic vt cognoſcat mund': tn̄ ⁊ ibi ⁊ hic/ q: tu miſiſti: vt nouerim' quantū ꝑtinet ad patris ⁊ filij inſeparabilē charitatē/ hoc nos mō credere q̄ tendimus credēdo cognoſcere. Si autē diceret/ vt cognoſcāt q: tu me miſiſti: tantundē valeret quantū hoc qḋ ait: vt cognoſcat mundus. Ipſi ſunt em̄ mundus/ nō ꝑmanēs inimicus/ qualis ē mund' dānationi ꝑdeſtinatus: ſꝫ ex inimico amic' effectus: ꝓpter quē
2.Cor.5.d. deus erat in chriſto mundū recōcilians ſibi: Ideo dixit: Ego i eis et tu i me. Tāq̄ diceret: Ego i eis ad q̄s miſiſti me: ⁊ tu i me/ mūdū reconcilians tibi ꝑ me. Propterea ſequit̃
E etiā illud qḋ ait: **Et dilexiſti eos ſicut et me dilexiſti.** In illo q̄ppe nos pat' di-
Eph.1.a. ligit: q: i ipſo nos elegit an̄ ꝯſtitutionē mūdi. Qui em̄ diligit vnigenitū: ꝑfecto diligit ⁊ mēbra eius q̄ adoptauit in eū ⁊ ꝑ eū: nec ideo pareſ ſum' vnigenito filio ꝑ quē creati ⁊ recōciliati ſum': q: dictū ē/ dilexiſti eos ſicut ⁊ me. Neq; em̄ ſemꝑ equalitatē ſignificat q̄ dicit: ſicut illud ita et illud: ſed aliqū tm̄/ q: eſt illḋ/ eſt ⁊ illud: aut q: eſt illud/ vt ſit ⁊ illud. Quis em̄ dixerit eo ꝓrſus mō in mundū a chriſto apl'os miſſos/ quō eſt ipſe miſſus a patre? Ut em̄ alias taceā differētias/ quas cōmemorare longū eſt: miſſi ſūt certe illi cum iā hoīes eſſent: miſſus ē autē
3.tract.108.b. ipſe vt hō eſſet: ⁊ tn̄ ſuperi' ait: Sic me miſiſti in mūdū/ ⁊ ego miſi eos in mundū: Tāq̄ diceret: Quia miſiſti me/ miſi eos: ita et hoc loco: dilexiſti eos inquit ſicut et me dilexiſti: Qḋ aliud nihil eſt q̄ dilexiſti eos q: et me dilexiſti. Non em̄ mēbra filij nō diligeret qui diligit filiū: aut alia cauſa ē diligendi mēbra eius/ niſi q: diligit eū: ſed diligit filium ſm̄ diuinitatē: quia genuit illum equalē ſibi. Diligit eum etiā ſm̄ id q͂ homo eſt: quia ipſuꝫ vnigenitū verbū caro factū eſt: et ꝓpter verbū eſt ei chara verbi caro. Nos autē diligit/ quoniā ſumus ei' mēbra quem diligit: et hoc cum eſſemus: propter hoc nos dilexit anteq̄ eſſemus. Quapropter incomꝑhēſibilis eſt dilectio qua diligit deus: neq; mutabilis. Nō em̄ exquo ei reconciliati ſum' ꝑ ſāguinē filij eius nos ce-
pit diligere: ſed an̄ mūdi conſtitutionē di- Eph.1.a.
lexit nos: vt cū eius vnigenito etiā nos filij eius eſſemus/ ꝑuſq̄ om̄ino aliq̄d eſſem'. Q̄ ergo reconciliati ſumus deo ꝑ mortē filij eius: non ſic audiat̃/ nō ſic accipiat̃ quaſi ideo nos recōciliauerit ei filius/ vt iā inciperet amare quos oderat: ſicut reconciliatur inimic' inimico/ vt deinde ſint amici: ⁊ inuicē diligant q̄ oderāt inuicē: ſed iaꝫ nos diligēti reconciliati ſumus ei/ cū quo ꝓpter peccatū inimicitias habebamus. Qḋ vtꝝ
veꝝ dicam/ atteſtetur apl's: Cōmendat in- Rom.5.b.
quit dilectionē ſuā deus in nobis: qm̄ cum adhuc peccatores eſſemus/ chriſt' ꝓ nobis mortuus eſt. Habebat itaq; ille erga nos charitatē/ etiā cū inimicitias aduerſum eū exercētes operaremur iniq̄tatē: et tn̄ ei ve-
riſſime dictū eſt: Odiſti dn̄e om̄es qui ope- Ps.5.
rant̃ iniq̄tatē. Proinde miro ⁊ diuino mō/ 5
⁊ qn̄ nos oderat diligebat. Oderat enim nos/ quales ipſe non fecerat: Et q: iniquitas noſtra opus eius nō omni ex ꝑte conſumpſerat: nouerat ſimul in vnoquoq; noſtrū ⁊ odiſſe qḋ feceram': ⁊ amare qḋ fecerat. Et hoc quidē in omnib' intelligi poteſt
de illo cui veraciter dicit̃: Nihil odiſti eoꝝ Sap.11.d.
que feciſti: Non em̄ quodcūq; odiſſet eſſe voluiſſet: aut oīno eſſet qḋ om̄ipotens eſſe noluiſſet: niſi et in eo qḋ odit/ eſſet etiā qḋ amaret. Merito q̄ppe odit: ⁊ velut a regula ſue artis alienū improbat vitiū: Amat tamen ſuū etiā in vitioſis vel ſanationis beneficiū/ vel damnatiōis iudiciū. Ita et de' nihil odit eoꝝ que fecit: naturaꝝ em̄/ nō vitioꝝ conditor mala que odit ipſe nō fecit: ⁊ de malis eiſdē vel ſanādo ea ꝑ miſericordiam/ vel ordinādo ꝑ iudiciū/ bona ſunt ipſa que fecit. Cū igitur eoꝝ que fecit nihil oderit: quis digne eloq̄ poſſit quantū diligat mēbra vnigeniti ſui: ⁊ quāto amplius ipſū vnigenitū in quo ꝯdita ſunt om̄ia viſibilia ⁊ inuiſibilia/ que in ſuis generib' ordinata

ordinatiſſime diligit: Membra q̈ppe vnigeniti nã angelorũ ſctõrũ eq̃litatẽ gr̃e ſue largitate pducit: vnigenit⁹ aũt cũ ſit dñs oĩm: pculdubio ẽ dñs angelorũ. Natura q̃ deꝰ ẽ nõ angelis / ſed patri potiꝰ eq̃lis. Gratia vo qua hõ eſt / quomodo non excedit excellentiã cuiuſlibet angeli: cum ſit vna pſona carnis et verbi? Quã nõ deſint q etiã nos angelis pferãt: q2 p nobis inquiũt nõ p angelis mortuꝰ ẽ chriſtꝰ: id q̃d eſt aliud q̃ de impietate velle gl̃iari? Etenĩ chriſtus ſicut ait apl̃s: iuxta tp̃s p impijs mortuꝰ ẽ. Hic ẽ nõ meritũ noſtrũ / ſ; dei miſcõia cõmendat. Nã quale ẽ ideo ſe velle laudari: q2 vitio ſuo tã deteſtabiliter egrotauit / vt nõ poſſit aliter q̃ medici morte ſanari? Nõ ẽ hec noſtrorũ gloria meritorũ / ſed medicina morborũ. An ideo nos pferim⁹ angelis: q2 cũ ⁊ angeli peccauerint: nihil eis tale vt ſanarenſ impẽſũ ẽ: q̃ſi aliqd eis vel paruũ fuerit impẽſũ ⁊ nobis ampliꝰ? Qd etſi factũ eſſet: adhuc quęri poſſet: vtrũ ideo fuiſſet factũ q ſteteramꝰ excellentius: an q deſperatiꝰ iacebamꝰ? Cũ vo nouerimus bonorũ oĩm creatorẽ reparandis angelis malis nihil gratię ꝯtuliſſe: cur nõ potiꝰ intelligimꝰ / q tãto dãnabilior eorũ iudicata ſit culpa / quanto erat natura ſublimior? Tãto eñ minus q̃ nos peccare debuerũt / quãto meliores nobis fuerunt. Nunc aũt i offendẽdo creatorẽ tãto execrabiliꝰ bñficio eiꝰ ingrati extiterũt / q̃nto bñficẽtius ſunt creati. Nec eis ſatis fuit deſertores eẽ illiꝰ / niſi ⁊ noſtri fierẽt deceptores. Hoc itaq nobis magnũ bonũ ꝯferet q diligit nos ſicut dilexit chriſtũ: vt pp̃ter ipſum cuiꝰ mẽbra nos eſſe voluit: eq̃les angelis ſanctis ſimꝰ / qbus ⁊ natura inferiores conditi ſumus / ⁊ peccato indigniores facti: qui corum fieri qualeſcunq ſocij deberemus.

De eo qd̃ dicit: Pater quos dediſti mihi: volo vt vbi ego ſum et illi ſint mecum: vſq3 ad id: Ut dilectio qua dilexiſti me / in ipſis ſit / et ego in ipſis: Tractatus.CXI.

Magnã ſpẽ dñs ieſus ſuos erigit / q̃ maior omĩno eſſe nõ poſſit. Audite ⁊ eſtote in ſpe gaudẽtes: pp̃ter quod vita iſta nõ amãda ſ; tolerãda ſit: vt eſſe poſſitis i eiꝰ tribulatiõe patiẽtes. Audite inquã / ⁊ quo ſpes veſtra leueſ attẽdite. Chriſtꝰ ieſus dicit filius dei vnigenitꝰ / q patri coeternꝰ ⁊ equalis eſt dicit: q pp̃ter nos hõ factus ẽ: ſed ſicut oĩs hõ mẽdax nõ factus ẽ dicit: via / vita / veritas dicit: q mũdũ vicit de his qbuſ vicit / dicit: Audite / credite / ſperate / deſiderate qd̃ dicit: Pater inquit quos dediſti mihi: volo vt vbi ego ſũ ⁊ illi ſint mecũ. Qui ſunt iſti qs ait a patre datos ſibi? Nonne illi de qbꝰ alio loco dicit: Nemo venit ad me niſi pat̃ q miſit me traxerit eũ? Iã quõ ea q̃ fieri dicit a patre / faciat ⁊ ipſe cũ patre: ſi q̃d i hoc euãgelio pficimꝰ / nouimꝰ. Ipſi ſunt q̃ qs a patre accepit: qs ⁊ ipſe elegit de mũdo: atq elegit / vt iã nõ ſint de mũdo / ſicẽ nõ ẽ ⁊ ipſe de mũdo: et ſint tñ etiã ipſi mundꝰ credẽs ⁊ cognoſcẽs / q chriſtꝰ a deo patre ſit miſſus: vt mundꝰ ex mũdo liberareſ: ne mũdus deo reconciliãdꝰ / cũ mundo inimiciſſimo dãnareſ. Sic eñ ait in huiꝰ oratiõis exordio: Dediſti ei ptãtẽ oĩs carnis. i. oĩs hominis: vt oẽ qd̃ dediſti ei / det eis vitã eternã: vbi oñdit ptãtẽ ſe q̃dẽ oĩs hoĩs accepiſſe / vt liberet qs voluerit: damnet qs voluerit: q viuos et mortuos iudicabit: ſ; eos ſibi eſſe datos / quibus omnibꝰ det vitam eternam. Sic enim ait: vt omne qd̃ dediſti ei / det eis vitã eternã. Proinde nõ ei dati ſunt / qbus vitã non dabit eternã: q̃uis et ipſorũ ptãs data ſit / cui poteſtas data ẽ oĩs carnis. i. oĩs hoĩs. Ita mundꝰ recõciliatꝰ ex inimico liberabiſ mũdo: cũ in illo exegerit ptãtẽ ſuã: vt cũ in mortẽ mittat eternam. Hunc autẽ facit ſuũ / cui vitã donat eternã. Quap̃pt̃ oĩbꝰ ꝓrſus ouibꝰ ſuis bonus paſtor / oĩbꝰ mẽbris ſuis magnũ caput pmiſit hoc pmiũ: vt vbi ipſe eſt ⁊ nos cũ illo ſimꝰ. Nec poterit niſi fieri qd̃ oĩpotẽti patri ſe velle dixit omnipotẽs filiꝰ. Ibi ẽ eñ ⁊ ſpũſſanctꝰ / pariter eternꝰ / pariſ deꝰ / ſpiritus vnus duorũ ⁊ ſubſtãtia volũtatis amborũ. Nã illud qd̃ dixiſſe legiſ ppinquãte paſſione: Ueꝝ nõ qd̃ ego volo / ſ; qd̃ tu vis pat̃: quaſi alia patris / alia filij ſit volũtas aut fuerit: ſonꝰ ẽ noſtrę infirmitatis: q̃uis fidelis q̃uis in ſe caput nr̃m trãſfigurauit / qñ etiã pctã noſtra portauit. Unã vo eſſe patris et filij voluntatẽ: quorũ etiã ſpũs vnꝰ ẽ: q adiuncto cognoſcimꝰ trinitatẽ: etſi intelligere nõdũ pmittit infirmitas / credat pietas. Sz qm̃ quibꝰ pmiſerit / ⁊ q̃ firma ſit ipſa pmiſſio: p ſermonis breuitate iã diximꝰ de ipſis

Ps.115.
Jo.14.a.
Jo.6.e.
Jo.15.c.
Matth.26.e.

q̄ntū valem⁹/ q̄d ſit qđ dignat⁹ ē ꝓmittere
videam⁹. Quos dediſti mihi inq̄t/ volo vt
B vbi ego ſū ⁊ ipſi ſint mecū. Quātū attinet
Roma.1.a. ad creaturā in q̄ fact⁹ ē ex ſemine dauid ſm̄
carnē: nec ip̄e adhuc erat vbi futurus erat.
Sȝ eo mō dicere potuit: vbi ego ſū: q̄ intel
ligerem⁹ ꝙ cito fuerat aſcēſur⁹ in cęlū: vt iā
ibi eē ſe diceret vbi erat mox futur⁹. Potu
it ⁊ illo mō q̄ añ iā dixerat loquēs ad nico
Ioh.3.b. demū: Nemo aſcēdit ad cęlū niſi q̄ dſcēdit
de cęlo filius hoīs q̄ ē i cęlo. Nā ⁊ ibi nō di
xit/ erit/ ſꝫ ē/ ꝓpter vnitatē pſonę: in q̄ ⁊ de⁹
hō ē/ ⁊ hō de⁹. In cęlo ḡ nos futuros eē ꝓ
miſit. Illa eñ forma ſerui leuata ē quā ſū
pſit ex v̄gine: et ad pr̄is dexterā collocata
ꝓpter ſpem tanti huius boni. Et apl's ait:
Eph.2.a. Deus autē q̄ diues ē in miſc̄dia ꝓpter mul
tā charitatē q̄ dilexit nos: ⁊ cū eſſem⁹ mor
tui peccatī/ ꝯuiuificauit nos i chriſto: cuius
gratia ſum⁹ ſalui facti: ⁊ ſimul excitauit ⁊ ſi
mul ſedere fecit i cęleſtib⁹ i chriſto ieſu. Hoc
ḡ pōt intelligi dixiſſe dñm: vt vbi ego ſū et
illi ſint mecū. Et ipſe quidē de ſe dixit ꝙ ibi
iā eſſet. De nobis aūt velle ſe dixit/ vt eſſe
mus ibi cū illo: nō ꝙ iā eſſem⁹ oſtēdit. Apl's
autē qđ dñs velle ſe dixit vt fieret: tanq̄ fa
ctū fuerit ē locutus. Nō eñ ait: excitatur⁹ ē
nos/ ⁊ in cęleſtib⁹ ſedere facturus: ſꝫ excita
uit/ ⁊ ſedere in cęleſtibus fecit: q2 nō inanit̄
ſed fideliter iā deputat factū/ qđ futurꝫ eſſe
nō dubitat. Qđ v̄o attinet ad formā dei i
q̄ ęq̄lis ē patri: ſi ſm̄ eā velimus intelligere
qđ dictū ē: Volo vt vbi ego ſum et illi ſint
mecū: abſcedat ab aīo oīs imaginū corpa
liū cogitatio/ quicq̄d mēti occurrerit lōgū/
latū/ craſſum: qualibet luce corporea colo
ratū: p q̄libet locoꝝ ſpacia vel finita vel in
finita diffuſum. Ab his oīb⁹ q̄ntū poteſt
aciē ſuę ꝯtēplationis vel intentionis auer
tat: ⁊ non inq̄rat̄ ęq̄lis patri fili⁹ vbi ſit: q̄m
nemo inuenit vbi non ſit: Sȝ q̄ vult q̄rere:
quęrat poti⁹ vt cū illo ſit: nō vbiq̄ ſicut il
le/ ſꝫ vbicūq̄ eſſe potuerit. Qui eñ homini
Luc.23.f. pęnalit̄ pendēti ⁊ ſalubrit̄ ꝯfitēti ait: Hodie
mecū eris in paradiſo: ſm̄ id ꝙ hō erat: aīa
ei⁹ ipſo die futura fuerat i inferno/ caro i ſe
pulchro: ſcđm aūt id ꝙ de⁹ erat/ vtiq̄ et in
paradiſo erat: ⁊ ideo latronis aīa a p̄ſtinis
facinorib⁹ abſoluta: ⁊ illius munere iā bea
ta: q̄uis vbiq̄ ſicut ille eſſe nō poterat: tñ
etiā ipſo die cū illo in paradiſo poterat/ vñ
C ille q̄ vbiq̄ ſemꝑ ē nō receſſerat. Propterea

nimirū nō ei ſatis fuit dicere: Volo vt vbi
ego ſum ⁊ illi ſint: ſed addidit/ mecū: Eſſe
eñ cū illo magnū bonū eſt. Nā ⁊ miſeri eſſe
pñt vbi ē ille: q̄m q̄cunq̄ vbicūq̄ fuerint/ ē
⁊ ille: Sed beati ſoli ſunt cū illo: q2 beati eē
nō poterunt niſi ex illo. An nō deo veraci
ter dictū eſt: Si aſcēdero in cęlū/ tu ibi es: Ps.138.
⁊ ſi deſcēdero ad īfernū/ ades? Aut v̄o chri
ſtus non ē dei ſapiētia: q̄ attingit vbiq̄ ꝓ Sap.7.d.
pter ſuā mundiciā? Sed lux lucet in tene Ioh.1.a.
bris: nec eā tenebrę cōphēdunt. Ac ꝑ hoc
vt de re viſibili q̄uis longe diſſimili qua
lecunq̄ ſumam⁹ exemplū: ſicut cęcus etiā ſi
ibi ſit vbi lux eſt: nō eſt tñ ipſe cū luce/ ſꝫ ab
ſens ē a p̄ſente: ita infidelis atq̄ impi⁹/ aut
etiā ſi fidelis et pius: nondū tñ ad intuen
dū lumē ſapiētię idoneus: etiā ſi eſſe nuſq̄
poſſit vbi nō ſit chriſtus: nō eſt tñ ipſe cum
chriſto dumtaxat ꝑ ſpeciē: Nā hominē pie
fidelē/ non ē dubitandū cū chriſto eſſe ꝑ fi
dē. Propter qđ dicit: Qui non ē mecū ad Matth.12.c.
uerſum me eſt. Sed cū patri deo dicebat:
Quos dediſti mihi: volo vt vbi ego ſum/ ⁊
ipſi ſint mecū: de ſpecie illa oīno dicebat
in qua videbimus eū ſicuti ē. Nemo ſere 1.Ioh.3.a.
niſſimū ſenſum nubiloſa ꝯtradictione per
turbet: ꝯſequētia ꝓhibeāt teſtimoniū p̄ce
dētib⁹ v̄bis. Nēpe cū dixiſſet: volo vt vbi
ego ſum/ ⁊ ipſi ſint mecū: ꝯtinuo ſecut⁹ ad
iunxit: Ut videant claritatē meam
quā dediſti mihi: q2 dilexiſti me
ante conſtitutionē mundi. Ut vi
deāt dixit/ nō vt credāt. Fidei merces ē iſta
nō fides. Si eñ fides ad hebręos in epiſto Heb.11.a.
la recte diffinita ē/ conuictio reꝝ quę nō vi
dent̄: cur nō merces fidei diffiniat̄ viſio re
rū quę credite ſperabant̄? Cū viderim⁹ eñ
claritatē quā dedit pater filio/ etiā ſi eā di
ci hoc loco intelligam⁹: nō quā pater ęqua
li filio gignens eū dedit/ ſed quā facto ho
mini filio dedit ei poſt mortē crucis: q̄ñ er
go videbimus illā filij claritatē: ꝑfecto tūc
fiet iudiciū viuoꝝ atq̄ mortuoꝝ. Tūc tol Eſaie.26.b.
let̄ impius vt nō videat claritatē dei. Quā
niſi illā qua deus ē? Beati eñ mūdo corde Matth.5.a.
q̄m ipſi deū videbūt. Nec mūdo corde ſūt
impij: ꝓpterea nō videbunt: Tunc ibunt Matth.25.d.
ipſi in ſupplicium ęternū. Sic eñ tollet̄ impi
us ne videat claritatē dei: iuſti autē ibunt
in vitā ęternā. Et q̄ eſt vita ęterna? Ut co Ioh.17.a.
gnoſcant inquit te ſolum veꝝ deū: et quē
miſiſti ieſum chriſtū. Non vtiq̄ ſicut eum

cognouerunt: qui licet non mūdicordes/tñ
in forma ſerui clarificata iudicantē videre
potuerūt. Sed ſicut cognoſcēdus ē a mun
dis corde ſolus verus deus/cū patre ⁊ ſpū-
ſancto filius: q2 ipſa trinitas ē ſol⁹ ver⁹ de-
us. Si ergo ſm id q filius dei deus eſt pa-
tri equalis atq3 coeternus: accipiam⁹ hoc
dictū: volo vt vbi ego ſum ⁊ ipſi ſint mecū:
in patre cū chriſto erimus: S3 ille ſicut ille/
nos ſic nos vbicūq3 corpe fuerimuſ. Si eñ
loca dicēda ſunt/⁊ quibus nō corpa ptinen
tur: ⁊ locus ē cuiq3 rei vbi ē: loc⁹ chriſti i eter-
nus vbi ſemp eſt: ipſe pater ē: et loc⁹ patris
filius ē: q2 ego inquit in patre/ ⁊ pater i me
Ioh.14.b. eſt. Et in hac oratione/ſicut tu pater inqt i
me ⁊ ego in te. Et locus interea noſter ipſi
ſunt: q2 ſequit/ vt et ipſi in nobis vnū ſint.
Et nos locus dei ſumus: qm̄ templū ei⁹ ſu-
mus: ſicut orat p nobis q mortuus ē p no-
bis: viuitq3 p nobis/ vt in ipſis vnū ſim⁹:
Pſ.75. q2 factus ē in pace locus eius: et habitatio
D eius in ſion/ que nos ſumus. Sed quis ido
neus loca iſta/vel que ſunt in locis iſtis ſi-
ne ſpacioſis capacitatibus/⁊ ſine corpore-
is molibus cogitare? Non par tñ pficit/ſi
ſaltē quicqd tale oculo cordis occurrit ne-
gat/reſpuit/improbatur. Et lux quedā in
qua iſta negāda/reſpuēda/improbāda cer-
nunt/ſicut potuerit cogitatur: ⁊ q̄ ſit certa
cognoſcit et amat: vt inde ſurgat/ atq3 ad
interiora tendat. Que cū penetrare mens
inualida/⁊ minus q̄ illa ſunt pura neque-
rit: non ſine amoris gemitu et deſiderij la-
chrymis inde pellat: et patienter ferat q̄-
diu fide mūdetur: atq3 vt illic habitare va-
leat/ſanctis morib⁹ preparet. Quomō er-
go non erimus cū chriſto vbi eſt: qñ in pa-
tre cū illo erimus in quo ē? Neq3 hinc apo-
ſtolus nobis/ quis nondū rē tenentibus:
Col.3.a. ſed tñ ſpem gerentibus tacuit: Ait eñ: Si
ſurrexiſtis cū chriſto/que ſurſum ſunt que-
rite: vbi chriſtus ē in dextera dei ſedens: q
ſurſū ſunt ſapite/non que ſup terrā: Mor-
tui eñ eſtis inquit: ⁊ vita veſtra abſcondi-
ta eſt cū chriſto in deo. Ecce interim fide ac
ſpe vita noſtra vbi chriſtus eſt/ cū illo eſt:
quia cū chriſto in deo eſt. Ecce velut iā fa-
ctū eſt quod orauit vt fieret/ dicens: Uolo
vt vbi ego ſum et ipſi ſint mecū. Sed nunc
per fidē: quādo autē fiet p ſpeciē? Cū chri-
ſtus inquit apparuerit vita veſtra: tunc et
vos apparebitis cū ipſo in gloria. Tunc ap-
parebimus qđ tunc erimus: q2 tunc appa
rebit non inaniter nos id credidiſſe ac ſpe-
raſſe anteq̄ eſſemus. Faciat hoc fili⁹: q cū
dixiſſet: vt videāt claritatē meā quā dedi-
ſti mihi/ ptinuo ſubiūxit: quia dilexiſti
me añ cōſtitutionē mūdi. In illo eñ
dilexit ⁊ nos añ conſtitutionē mūdi: et tūc
pdeſtinauit qđ in fine factur⁹ ē mūdi. Pa
ter inquit iuſte/ mūd⁹ te nō cogno-
uit: q2 iuſt⁹ es: ideo te non cognouit. Mū
dus quippe ille damnationi pdeſtinat⁹ me-
rito non cognouit: mūdus vo quē chriſtus
recōciliauit ſibi: non merito/ſed gratia co-
gnouit. Quid eſt eñ eū cognoſcere/niſi vi-
tā eternā: quā mūdo dānato vtiq3 non de-
dit/recōciliato dedit? Propterea itaq3 mū
dus te nō cognouit q iuſtus es. Nec ⁊ me-
ritis eius vt te ɔgnoſceret tribuiſti: et pro-
pterea mūdus reconciliat⁹ cognouit q2 mi-
ſericors es: ⁊ vt ɔgnoſceret nō ei⁹ merito ſ
gratia ſubueniſti. Deniq3 ſequit: Ego au
tē te cognoui. Ipſe fons gratie ē de⁹ na
tura: hō autē de ſpūſancto et vgine ineffa-
bili gratia. Deniq3 ppt ipſū: q2 gratia dei
p ieſum chriſtū dñm noſtr. Et hi cogno
uerunt inquit q2 tu me miſiſti. Ipſe
ē mūdus reconciliat⁹. S3 q2 tu me miſiſti:
ideo cognouerūt: Ergo gratia cognouerūt.
Et notū feci eis inqt nomen tuū/et
notum faciā. Notum feci p fidem: no-
tum faciā p ſpeciē. Notū feci cū fine pegri-
nantib⁹: notū faciā ſine fine regnantibus.
Ut dilectio inquit quā dilexiſti me
in ipſis ſit/ ⁊ ego in ipſis. Nō eſt vſi
tata locutio: dilectio quā dilexiſti me i ipſis
ſit/et ego in ipſis: vſitate qppe diceret: dile
ctio q dilexiſti me. De greco quidē iſta trāſ-
lata eſt: Sed ſunt ſimiles ⁊ latine: ſicut di-
cim⁹: Fidelē ſeruitutē ſeruiuit/ſtrenuā mili-
tiā militauit: cū dici debuiſſe videat: fideli
ſeruitute ſeruiuit/ſtrenua militia militauit.
Qualis aūt iſta locutio ē: dilectio quā dile
xiſti me/tali et apſ̄s vſus ē: Bonū certamē 2.timoth.4.b
certaui: non ait/bono certamine: qđ vſita-
ti⁹ etiā rectiuſq3 diceret. Quō aūt dilectio
q dilexit pater filiū ē ⁊ in nobis/niſi q2 mē-
bra eius ſumus: et in illo diligimur cū ipſe
diligitur totus: id ē/caput ⁊ corpus? Ideo
ſubiunxit/ ⁊ ego in ipſis: tanq̄ diceret: qm̄
ego ſum in ipſis. Aliter eñ ē in nobis tan-
q̄ in tēplo ſuo: aliter autē q2 ⁊ nos ipſe ſu-
mus: cū ſm id q vt caput noſtr eēt homo

factus eſt/corpus eius ſumus. Finita ē ſal-
uatoris oratio:incipit paſſio. Ergo et iſte
ſermo finiatur: vt de paſſione qđ ipſe do-
nauerit/ alijs ſermonibus diſputetur.

De eo qđ dicit: Hec cū dixiſſet
ieſus:egreſſus eſt cū diſcipulis ſu
is trans torrentē cedron/vbi erat
hortus:vſq; ad id: Et miniſtri iu-
deorum cõphenderunt ieſum:
et ligauerunt eū: Tractatus.CXII

A Ermiato ma-
gno ꝓlixoq; ſermone/ quem
poſt cęnā dñs fundēdo ꝓ no-
bis ꝓprio ſanguine ad diſci-
pulos habuit qui cū illo tūc erāt:adiuncta
oratione quā dixit ad patrē:deinceps eī⁹
paſſionē iohānes euāgeliſta ſic exorſus eſt:
Ca.18. Hec cū dixiſſet ieſus: egreſſus eſt
cū diſcipulis ſuis trās torrētē ce-
dron/vbi erat hort⁹: in quē introi
uit ipſe ⁊ diſcipuli ei⁹. Sciebat au
tē et iudas q̄ tradebat eū locū: q2
frequēter ieſus cõuenerat illuc cū
diſcipulis ſuis. Hoc qđ narrat ingreſ-
ſum dñm cū diſcipulis ſuis in hortū:nõ cõ-
tinuo factū eſt/cū eius illa finita eſſet ora-
tio:de cui⁹ v̄bis ait:hęc cum dixiſſet ieſus:
ſed alia quędā ſunt interpoſita q̄ ab iſto ꝓ-
termiſſa/apud alios euāgeliſtas leguntur:
ſicut apud hūc inueniunt̄ multa/quę illi ſi-
militer in ſua narratione tacuerunt. Quõ
autē inter ſe om̄es conueniant:ne veritati
quę ꝑ aliū ꝓmitur/ab alio repugnet̄: quiſ-
quis noſſe deſiderat: nõ in his ſermonib⁹/
ſed in alijs laborioſis litter̄ quęrat:nec ſtā
do ⁊ audiendo/ſed potius ſedēdo ⁊ legēdo:
vel legenti aurē mentēq; intentiſſimā ꝓbē-
do illa condiſcat. Credat tamen anteq̄ ſci-
at:ſiue id etiā ſcire in hac vita poſſit:ſiue ꝑ
aliqua impedimētā nõ poſſit: nihil ab ali-
q̄ euāgeliſta eſſe cõſcriptū : quantū ad hos
attinet q̄s in auctoritatē canonicā recepit
eccleſia/ qđ vel ipſius vel alteri⁹/nõ minus
veraci narrationi poſſit eſſe ꝯtrariū. Nunc
itaq; huius beati iohānis narrationē quā
ſuſcępim⁹ tractandā/ ſine aliorū cõꝑatione
videam⁹:in eis q̄ manifeſta ſunt nõ imorā-
tes:vt hoc vbi op⁹ ē/cauſa poſcēte faciam⁹.
Non ḡ ſic accipiamus qđ ait:Hęc cū dixiſ-
ſet ieſus/egreſſus ē cū diſcipulis ſuis trans
torrentē cedrõ/vbi erat hort⁹:in quē intro-
iuit ipſe ⁊ diſcipuli eius: tanq̄ ꝯtinuo poſt
illa verba in illū hortū fuerit ingreſſus:ſed
ad hoc valeat qđ dictū ē: hęc cū dixiſſet ie-
ſus:vt nõ eū ante opinemur ingreſſum/ q̄
illa verba finiret. Sciebat autē inquit
et iudas qui tradebat eū locū. Or-
do verboꝝ eſt. Sciebat locū qui tradebat
eū:q2 frequēter inquit ieſus ꝯuene
rat illuc cum diſcipulis ſuis. Ibi er
go lupus ouina pelle contectus:⁊ int̄ oues
alto patriſfamilias conſilio toleratus didi
cit:vbi ad tempus exiguū diſpergeret gre-
gē/inſidijs appetendo paſtorē. Iudas er
go inquit cum accępiſſet cohortē:⁊
a principibus et phariſęis mini-
ſtros: venit illuc cū laternis ⁊ fa-
cibus et armis. Cohors nõ iudęoꝝ ſed
militū fuit. A pſide itaq; itelligat̄ accępta
tanq̄ ad tenēdū reū. Seruato ordine legiti
mę poteſtatis:vt null⁹ tenētib⁹ auderet ob-
ſiſtere:q̄q̄ ⁊ manus tāta fuerit ꝯgregata:
⁊ ſic armata veniebat:vt vel terreret vl' eti
am repugnaret/ſi quiſq̄ chriſtū defendere
auderet. Ita q̄ppe eius abſcondebat̄ pote-
ſtas ⁊ oſtendebat̄ infirmitas: vt hęc inimi-
cis neceſſaria viderent̄ aduerſus eū:in quē
nihil valuiſſet/ niſi qđ ipſe voluiſſet: bene
vtēs bon⁹ malis/et faciēs bona de mal̄: ad
faciēdos bonos ex malis/ et diſcernēdos a
malis. Ieſus itaq; ſicut euāgeliſta ſecu- B
tus adiūgit: ſciēs oia q̄ ventura erāt
ſuꝑ eum: ꝓceſſit et dicit eis: †Quid Al.† Quē
quęritis? Reſpõderunt ei: Ieſum
nazarenū. Dicit eis ieſus: Ego ſū.
Stabat autem et iudas qui †tradi- Al.† tradebat
dit eum cū ipſis. Ut ergo dicit eis/
ego ſum: abierunt retrorſum et ce-
ciderunt in terrā. Ubi nunc militū co-
hors ⁊ miniſtri ꝓncipū et phariſęoꝝ? Ubi
terror ⁊ munimē armatoꝝ? Nēpe vna vox
dicētis:ego ſum:tantā turbā odijs ferocē/
armiſq; terribilē ſine telo vllo ꝑcuſſit/repu
lit/ſtrauit. Deus enī latebat in carne:⁊ ſem
pitern⁹ dies ita mēbris occultabat̄ huma-
nis:vt laternis ⁊ facibus quęreret̄ occiden
dus a tenebris: Ego ſū dicit/⁊ impios deie
cit. Quid iudicatur⁹ faciet/ q̄ iudicād⁹ hoc fe
cit? Quid regnaturus poterit/ q̄ moritur⁹
hoc potuit? Et nūc vbiq; ꝑ euangeliū/ ego
ſum dicit chriſtus: et a iudęis expectat̄ an-
tichriſtus: vt retro redeant/ et in terrā ca-
dant:quoniā deſerētes cęleſtia/terrena de-

ſiderant. Certe ad comp̄hendēdū ieſum p/
ſecutores cū traditore venerunt: quē quę/
rebant inuenerūt. Audierunt: ego ſū: qua/
re nō comprehēderunt/ ſed abierunt retro ꝛ
ceciderunt: niſi quia hoc voluit/ qui potuit
quicq̄d voluit? Uez ſi nunq̄ ſe ab eis per/
mitteret apprehēdi: non quidē illi facerent
ꝓpter quod venerant/ ſed nec ipſe faceret
ꝓpter qd̄ venerat. Eū quippe illi occiden/
dū quęrebāt ſęuiēdo/ ſed quęrebat nōs et
ipſe moriendo. Proinde q2 tenere volenti/
bus/ nec valentibus/ oſtēdit poteſtatē ſuā:
iam teneant eū/ vt faciat de neſcientib9 vo/
luntatē ſuam. Iterū ergo eos interro/
Ar.† Quem gauit: † Quid queritis? Illi autē di/
xerunt: Ieſum nazarenū. Reſpon
dit ieſus: Dixi vobis/ q2 ego ſum:
Si ergo me q̄ritis/ ſinite hos abi/
re: vt adimpleret̄ ſermo quē dixit:
Quia quos dediſti mihi/ nō p̄di/
di ex eis quēq̄. Si me inquit quęritis/
ſinite hos abire. Inimicos videt: ꝛ hoc fa/
ciunt qd̄ iubet: Sinūt eos abire/ quos nō
vult perire. Nūquid autē nō erant poſtea
morituri? Cur ergo ſi tūc morerent̄ perde/
ret eos/ niſi quia nondū ſic in eū credebāt/
quomō credunt quicunq̄ nō pereūt. Si/
mon ergo petrus habens gladiū:
Ar.† pōtificis eduxit eum: et percuſſit ſeruū † prin
cipis: et abſcidit eius auriculā de/
xtram. Erat autē nomē ſeruo mal/
chus. Solus hic euangeliſta etiā nomen
huius ſerui exp̄ſſit: ſicut lucas ſolus/ q̄ ei9
Luc.22.f. auriculā dn̄s tetigerit ꝛ ſanauerit eā. Mal/
chus aūt interp̄tat̄ regnatur9. Quid ergo
auris ꝓ dn̄o amputata et a dn̄o ſanata ſi/
gnificat/ niſi auditum amputata vetuſtate
Roma.7.b. renouatū: vt ſit in nouitate ſpiritus/ ꝛ non
in vetuſtate litterę? Qd̄ cui p̄ſtitū fuerit a
chriſto: q̄s dubitet regnatuꝝ eſſe cum chri/
ſto? Q2 autem ſeruus dictus eſt: ꝛ hoc ad il
Gal.4.d. lam ptinet vetuſtatē: quę in ſeruitutē gene
rat/ qd̄ eſt agar. Sed cū acceſſit ſanitas: fi/
gurata eſt ꝛ libertas. Factū tamē petri do/
minus improbauit: ꝛ ꝓgredi vltra ꝓhibu/
Ar. hꝫ † dixit ieſus petro it dicēs †: Mitte gladiū tuū in vagi/
nā: Calicē quem dedit mihi pater/
nō vis vt bibā illū? In ſuo quippe fa/
cto ille diſcipulus magiſtrū defendere vo/
Ar.† faciēdū luit: nō qd̄ † ſignificādū eſt ꝯgitauit. Et ille
igitur ad patientiā cōmonēdus fuit: ꝛ hoc
ad intelligentiā conſcribendū. Q2 autem a
patre ſibi dicit datum calicē paſſionis: ꝑ/
fecto illud eſt quod ait apoſtolus: Si de/ Roma.8.f.
us pro nobis/ quis cōtra nos. Qui filio ꝓ/
prio non pepercit/ ſed ꝓ nobis omnib9 tra/
didit eū? Uerum auctor calicis huius ē eti
am ipſe qui bibit. Uñ idē apoſtolus iterū
dicit: Chriſt9 dilexit nos: ꝛ tradidit ſemet/ Eph.5.a.
ipſum ꝓ nobis/ oblationē et hoſtiā deo in
odorē ſuauitatis. Cohors autē et tri/
bunus et miniſtri iudeoꝝ/ comp̄/
hēderunt ieſum/ et ligauerunt eū.
Cōprehēderunt ad quē nō acceſſerūt: quo/
niā dies ille/ illi vero tenebrę permāſerūt:
nec audierūt: Accedite ad eū ꝛ illuminami/ Pſ.33.
ni. Si eñ ſic accederēt: nō eū manibus oc/
cidendū/ ſed recipiendū corde comprehen/
derēt. Nunc autē q̄ñ eum illo modo comp̄/
henderūt: tunc ab illo longius receſſerunt:
et ligauerunt eū a quo ſolui poti9 velle de/
buerūt: ꝛ erāt fortaſſis in eis qui tūc impo
ſuerunt chriſto vincula ſua: atq̄ ab eo poſt
ea liberati dixerūt: Dirupiſti vincula mea. Pſ.115.
Hęc hodie ſatis ſint: tractabūtur deo vo/
lente ſermone alio quę ſequuntur.

De eo qd̄ dicit: Et adduxerūt eū
ad annā p̄mū: vſq̄ ad id: Iterū er/
go negauit eum petr9: et ſtatim gal
lus cantauit: Tractat9.CXIIII.

P oſteaquam A
perſecutores tradente iuda
comp̄henſum dn̄m ligaue/
runt: qui dilexit nos ꝛ tradi/ Eph.5.a.
dit ſemetipſum ꝓ nobis: ꝛ cui pater nō pe/
percit: ſed ꝓ nobis om̄ibus tradidit eū: vt
intelligatur iudas non laudabilis vtilita/
te traditionis hui9/ ſ3 ſceleris volūtate dam
nabilis: adduxerunt eū: ſicut iohānes
euāgeliſta narrat: ad annā p̄mū: nec ta
cet cauſā/ cur ita factū ſit. Erat eñ inquit
ſocer caiphę/ qui erat pontifex an/
ni illius. Erat autē inquit caiphas/
q̄ cōſiliū dedit iudeis: q2 expedit Ioh.11.g.
vnum hominē mori pro populo.
Merito et matthęus cū id breuius narra/
re voluiſſet: cum ad caiphā ductū fuiſſe cō/ Matth.26.f.
memorat: q2 ꝛ ad annā prius ideo ductus
eſt/ q̄ ſocer eius fuerit. Ubi intelligendū ē
hoc eundē caiphā fieri voluiſſe. Seque/
batur autē inq̄t ieſum ſimon petr9/
et alius diſcipulus. Quiſnā iſte ſit di
ſcipulus/ non temere affirmandū eſt: quia

tacet. Solet autē ſe idē iohānes ſignificare
Joh.19.c. ita ⁊ addere: quē diligebat ieſus. Fortaſſis
ergo ⁊ hic ipſe eſt: quiſq̄s tñ ſit, ſequētia vi-
deam⁹. Diſcipulus aūt ille inqͥt erat
not⁹ pōtifici: ⁊ introiuit cū ieſu in
atriū pōtificis. Petr⁹ autē ſtabat
ad oſtiū forꝭ. Exijt ergo ali⁹ diſci-
pulus qui erat not⁹ pōtifici, et di-
xit oſtiarię, ⁊ introduxit petꝝ. Di
cit ergo petro ācilla oſtiaria: Nū-
quid ⁊ tu ex diſcipulis es homi-
nis iſtius? Dicit iſte: Nō ſum. Ecce
columna firmiſſima ad vni⁹ aurę impulſū
tota ꝯtremuit. Ubi eſt illa ꝓmittentis au-
dacia, ⁊ de ſe plurimū ꝓſumentis: Ubi ſūt
Joh.13.d. ꝟba illa qñ ait: Quare nō poſſum te ſequi
mō: animā meā ꝓ te ponā? Hoccine eſt ſe-
qui magiſtrū, ſe negare diſcipulū? Siccine
ꝓ dño anima ponit᷑: vt hoc ne fiat, vox an
cillulę formidet᷑? Sed quid mirꝝ ſi deus ve-
ra prędixit, homo autē falſa ꝓſumpſit? Sa-
ne in iſta quę iā cępta ē negatione apl̄i pe-
tri, debem⁹ aduertere: non ſolū ab eo nega
11.q.3.c.non ri chriſtū, qui dicit eū nō eſſe chriſtū, ſed ab
ſolū abnegat illo etiā qui cū ſit, negat ſe eſſe chriſtianū.
Dñs em̄ nō ait petro, diſcipulū meū te ne-
gabis, ſed me negabis. Negauit ergo ipſū,
cū ſe negauit eius eſſe diſcipulū. Quid au-
tem aliud iſto modo q̄ ſe negauit eſſe chri
ſtianū? Quis em̄ diſcipuli chriſti nōdū ap-
pellarent᷑ hoc nomine: poſt aſcenſionē ꝗp-
Act.13.d. pe eius in antiochia primū cęperūt appel-
lari diſcipuli chriſtiani: iam tñ erat res ipſa
illo poſtea vocabulo nuncupāda: iā erant
diſcipuli, qui poſtea appellati ſunt chriſti-
ani: et hoc cōmune nomen, ſicut cōmunem
etiam fidē ad poſteros tranſmiſerūt. Qui
ergo ſe chriſti negauit eſſe diſcipulū: ipſam
rē negauit, cuius nomē eſt vocari chriſtia-
nū. Quam multi poſtea, nō dico ſenes ⁊ anus,
in quibus huius vitę ſocietas facil⁹ potuit
mortē ꝓ chriſti confeſſione cōtemnere: nec
ſolū iuuentus vtriuſq̄ ſexus, de qua ętate
ꝯueniēter videt᷑ exigi fortitudo: ſed etiā pu
eri puellęq̄ potuerūt: ⁊ innumerabilis ſoci
etas ſanctoꝝ martyꝝ in regnū cęloꝝ forti-
ter ⁊ violēter intrauit: quod tūc iſte nō po
tuit, qui claues regni eius accępit. Ecce vñ
Matth.16.c. dictū ē: ſinite hos abire: qñ ſe ꝓ nobis tra-
didit, qui ſuo ſanguine nos redemit: vt im-
ſ.tract.112.b plere᷑ ſermo quē dixit: Quia quos dediſti
mihi, nō perdidi ex eis quēq̄. Utiq̄ em̄ pe-
tr⁹ ſi negato chriſto hinc iret, quid aliud q̄
periret? Stabant autē ſerui ⁊ mini- B
ſtri ad prunas, quia frigus erat, ⁊
calefaciebant ſe. Non hyems erat, ⁊ ta
men frigus erat: q̄le ſolet etiā ęquinoctio
verno aliq̄ñ contingere. Erat autē cum
eis ⁊ petrus ſtās et calefaciēs ſe.
Pōtifex ergo interrogauit ieſum
de diſcipul' ei⁹, ⁊ de doctrina ei⁹.
Rñdit ei ieſus: Ego palā locut⁹
ſum mūdo: ego ſemꝑ docui i ſyna
goga et in templo quo oēs iudęi
cōueniūt: et i occulto locut⁹ ſū ni-
hil: Quid me interrogas? Inter-
roga eos qui audierūt quid locu
tus ſim ipſis: ecce hi ſciunt q̄ dixe-
rim ego. Non ꝑtereunda naſcit᷑ quęſtio,
quō dixerit dñs ieſus: Ego palā locut⁹ ſū
mūdo: et maxime illō qō ait: in occulto lo-
cutus ſum nihil. Nōne in hoc ipſo recētiore
ſermone quē poſt cęnā diſcipulis ē locut⁹,
ait illis: Hęc i ꝓuerbijs locut⁹ ſū vobis: ve- Joh.16.f.
nit hora cū iā nō in ꝓuerbijs loq̄r vobis: ſꝫ
palā de patre meo annunciabo vobis? Si
ḡ ipſis coniūctiorib⁹ diſcipulis ſuis nō loq̄-
bat᷑ palā, ſed horā ꝓmittebat quādo palā
fuerat locuturus: quomō palā locutus eſt
mundo? Deinde illis ipſis ſicut aliorum q̄ꝫ
euangeliſtarū teſtatur auctoritas: in coꝝ
cōparatione qui diſcipuli ei⁹ nō erāt: mul-
to vtiq̄ manifeſtius loquebat᷑, qñ cū ſolis
erat remotus a turbis. Tunc enim eis et
parabolas aperiebat, quas clauſas ꝓfere-
bat ad alios. Quid eſt ergo: in occulto lo-
cutus ſū nihil? Sed intelligendū ē ita eū di
xiſſe: palā locutus ſum mūdo: ac ſi dixiſſet,
multi me audierūt. Ipſū aūt palā mō quo-
dā erat palā: modo autē quodā nō erat pa-
lā. Palā q̄ppe erat, q᷑ multi audiebāt: ⁊ rur-
ſū nō erat palā, q᷑ non intelligebāt. Et qō
ſeorſū diſcipulis loq̄bat᷑: nō in occulto vti-
q̄ loq̄bat᷑. Quis nāq̄ i occulto loquit᷑, qui
corā tot hominib⁹ loquit᷑: cū ſcriptū ſit: In Deut.17.b.
ore duoꝝ vel triū teſtiū ſtabit omē ꝟbū: ꝓ- Matth.18.b.
ſertim ſi hoc loquit᷑ paucis, qō per eos vult
innoteſcere ⁊ multis: ſicut ipſe dñs ait illis
quos adhuc paucos habebat: Qō dico vo Matth.10.c.
bis i tenebris, dicite in lumine: et qō i aure
auditis, ꝑdicate ſup tecta. Ergo et hoc ipſū
qō ab ipſo dici videbat᷑ occulte, q̄dāmō nō
dicebat᷑ i occulto: q᷑ ſi ita dicebat᷑ vt ab eis
q̄b⁹ dictū fuerat taceret᷑: ſꝫ ita poti⁹ vt vſq̄-

q̄ꝺ p̄dicaret. Sic ḡ dici pōt aliq̄d et palā ſit
et nō palā: vel in occulto ſimul ꝛ nō ī occul
to: quomō dictū eſt: vt vidētes videant/ et
non videāt. Quomō eñ videāt/ niſi q2 pa
lā/ nō in occulto? Et quomō idē ipſi rurſus
non videāt/ niſi q2 non palā ſed ī occulto?
Ea tñ ipſa q̄ audierāt ꝛ non intellexerāt: ta
lia erāt vt nō poſſent iuſte ac veraciter cri
minari: Et quotiēſcunq3 interrogādo tem
ptarūt/ vt inuenirēt vñ et accuſarent eū: ſic
eis reſpondit/ vt omēs coꝝ retunderentur
doli/ ꝛ calūnię fruſtrarētur. Ideo dicebat:
Quid me interrogas: interroga eos q̄ au
dierunt q̄d locutus ſim ipſis: ecce hi ſciunt
C q̄d dixerim ego. Hec autē cū dixiſſet/
vn⁹ aſſiſtēs miniſtroꝝ/ dedit ala
pā ieſu dicēs: Sic reſpōdes pon
tifici? Reſpōdit ei ieſus: Si male
locutus ſum/ teſtimoniū perhibe
de malo: ſi autē bñ/ q̄d me cędis?
Quid iſta reſponſione verius/ mā̄ſueti⁹/ iu
ſtius? Eius eſt eñ de quo ꝓphetica vox p̄
Ps.44. ceſſerat: Intende ꝓſpere ꝓcede ꝛ regna: ꝓ
pter veritatē ꝛ manſuetudinē ꝛ iuſticiā. Si
cogitemus quis accęperit alapā: nōne vel
lemus eū qui ꝑcuſſit aut cęleſti igne conſu
mi: aut terra dehiſcente ſorberi: aut corre
ptū dęmonio volutari: aut aliq̄ huiuſmo
di qualibet pęna/ vel etiā grauiore puniri?
Quid eñ hoꝝ ꝑ potentiā iubere nō potu
iſſet ꝑ quē factus eſt mūdus/ niſi patientiā
nos docere maluiſſet q̄ vincit mūd⁹? Forte
hic dicit aliq̄s: Cur nō fecit qđ ipſe p̄cepit?
Matth.5.f. Percutiēti eñ nō ſic reſpondere/ ſ3 maxillā
Al. † pparare debuit alterā † p̄bere. Quid q꜄ ꝛ veracił/ mā
ſuete iuſteq3 rńdit: ꝛ non ſolū alterā maxil
lā iteꝝ ꝑcuſſuro/ ſ3 totū corp⁹ figendū p̄pa
rauit in ligno: Et hinc poti⁹ demonſtrauit/
qđ demonſtrādū fuit: ſuā ſc3 magna illa p̄
cepta patiētię nō oſtētatione corꝑis/ ſ3 cor
dis p̄paratione faciēda. Fieri eñ pōt vt al
terā maxillā viſibilił p̄beat homo/ et irat⁹:
Quāto ḡ meli⁹ ꝛ rńdet vera placat⁹: ꝛ ad ꝑ
ferēda grauiora tranq̄llo aīo ſit paratus?
Btūs eſt eñ q̄ in omib⁹ q̄ iniuſta ꝓ iuſticia
Ps.56. patił/ pōt veraciter dicere: Paratū cor me
um de⁹ paratū cor meū. Hinc fit q̄ppe qđ ſe
quił: cātabo ꝛ pſalmū dicā dño. Qđ paul⁹
ꝛ barnabas/ etiā in vinculis duriſſimis fa
cere potuerūt. Sed ad narrationis euāge
D licę ſequētia redeamus. Et miſit eū an
nas ligatū ad caipha pontificem.

Ad illū3 eñ ſicut matthęus dicit ab initio Matth.26.f.
ducebał: qm̄ ipſe erat illius anni princeps
ſacerdotū. Alternos quippe intelligēdi ſūt
agere ſolere annos ambo pōtifices: id eſt/
ꝑncipes ſacerdotū: q̄ erant illo tp̄e annas
ꝛ caiphas. Quos ꝛ lucas euāgeliſta cōme
morat: narrās quo tp̄e cęperit dñs a p̄cur
ſore iohāne p̄dicare regnū cęloꝝ ꝛ ꝯgrega
re diſcipulos. Sic eñ dicit: Sub ꝑncipib⁹ Luc.3.a.
ſacerdotū anna ꝛ caipha: factū eſt verbum
dñi ſuꝑ iohannē zacharię filium in deſerto
ꝛc̄. Proinde iſti ambo pontifices viciſſim
ſuos annos agebāt. Et erat tunc ann⁹ cai
phę q̄ñ paſſus eſt chriſtus. Ideo ſm̄ mat Matth.26.f.
thęū cū cōp̄henſus eſſet/ ad eū ductus ē:
ſed prius ad annā ſm̄ iohannē venerūt cū
illo: nō quia collega/ ſed q2 ſocer eius erat.
Et credēdū eſt ſm̄ voluntatē caiphę id eſſe
factū: vel etiam domus coꝝ ita fuiſſe poſi
tas/ vt nō deberet annas a trāſeuntib⁹ p̄te
riri. Sed cū dixiſſet euangeliſta q꜄ eū liga
tū miſerit annas ad caiphā: reuerſus eſt ad
locū narratiōis vbi reliq̄rat petꝝ: vt expli
caret qđ in domo annę de trina ei⁹ negati
one contigerat. Erat autē indę ſimon
petr⁹ ſtans ꝛ calefaciens ſe. Hoc re
capitulat quod ā̄ iam dixerat. Deinde q̄
ſecuta ſunt iungit. Dixerunt ergo ei:
Nunquid ꝛ tu ex diſcipulis eius
es? Negauit ille et dixit: Non ſū.
Jam ſemel negauerat ad ancillę vocē: ꝛ ec
ce iteꝝ eodē timore ꝑterritus negauit. De
inde vt tertia negatio ꝑficereł/ ꝛ verbū dñi
p̄dicentis impleretł. Dicit ei vn⁹ ex ſer
uis pōtificis cognat⁹ ei⁹/ cui⁹ ab
ſcidit petrus auriculā: Nōne ego
te vidi in horto cū illo? Iteꝝ ergo
negauit petrus: et ſtatim gallus
cantauit. Ecce medici completa eſt p̄di
ctio: ęgroti ꝯuicta p̄ſumptio. Nō eñ factū
eſt qđ iſte dixerat: Animā meā ꝓ te ponā: Joh.13.d.
ſed factū eſt qđ ille prędixerat: Ter me ne
gabis. Sed trina petri negatione cōpleta/
iā et iſte ſermo compleał: vt deinceps quę
de dño apud pontiū pilatū p̄ſidē geſta ſūt/
ab alio conſideremus exordio.

Ab eo quod dicit: Adducūt er
go ieſum a caipha in prętorium.
Erat autē mane: vſq3 ad id quod
ait: Ut ſermo ieſu impleretł quem
dixit: ſignificans qua morte eſſet
moriturus: Tractatus.CXIIII.

A **De cuȝ dn̄o**
q vel de dn̄o noſtro ieſu chriſto
apud pontiū pilatū p̄ſidē ge-
ſta ſunt: quātū iohānes euan
geliſta indicat/ deinde videamꝰ. Redit em̄
ad locū narrationis ſuę vbi eā reliq̄rat/ vt
explicaret petri negationē. Iā quippe dixe
rat: Et miſit eū annas ligatū ad caiphā pō-
tificē: atq̣ inde regreſſus euāgeliſta vbi di-
miſerat petrū calefaciētē ſe ad ignē i atrio:
poſteaq̄ totā eiꝰ negatiōeȝ q̄ ter facta ē ter-
minauit: iterū ꝓcurrit ad ordinem hiſtorię.
Adducunt ergo ieſū inde a caipha in p̄torium. Ad caiphā quippe ab anna col
legā ꝛ ſocero eius dixerat miſſum. Sȝ ſi ad
caiphā/ cur in p̄toriū? Qḋ nihil aliud vult
intelligi/ q̄ vbi p̄ſes pilatꝰ habitabat. Aut
igit aliqua vrgente cauſa de domo annę/ q̄
ad audiendū ieſū ambo ꝯuenerāt: caiphas
ꝓrexerat ad p̄toriū p̄ſidis: ꝛ ſocero ſuo ieſū
reliquerat audiendū: Aut in domo caiphę
p̄toriū pilatꝰ acceperat: ꝛ tanta domꝰ erat:
vt ſeorſū habitantē dn̄m ſuū ſeorſuȝ iudi-
cē ferret. **Erat autē mane: ꝛ ipſi.** i. qui
ducebāt ieſum: **nō introierūt in pręto-
rium:** hoc eſt in eā partē domꝰ quā pilatꝰ
tenebat/ ſi ipſa erat domꝰ caiphę. Cur autē
nō introierunt in prętoriū/ exponēs cauſā:
vt nō contaminarentur inquit: ſȝ vt manducarent paſcha. Dies em̄ agi cę-
perāt azymoꝝ: qbꝰ diebꝰ ꝯtaminatio illis
erat in alienigenę habitaculuȝ intrare. O
impia et ſtulta cęcitas: habitaculo videli-
cet ꝯtaminarent alieno: ꝛ nō ꝯtaminarent
ſcelere ꝓprio? Alienigenę iudicꝭ p̄torio ꝯta
minari timebāt: ꝛ fratris innocētis ſangui-
nē fundere nō timebāt: vt hoc ſolū interim
Mt.t ſcia dicā: vbi ꝛ rea maloꝝ cōſcientia tenebanꝭ.
Nā q̄ etiā dn̄s erat q̄ coꝝ impietate duce-
baꝭ ad mortē: ꝛ vitę dator occidebaꝭ: non
coꝝ ꝯſciētię/ ſ ignorātię deputeꝭ. **Exiuit ergo pilatꝰ ad eos foras et dixit: Quā accuſationē affertis aduerſus hoiem hunc? Reſponderunt et dixerunt ei: Si nō eſſet hic maleſactor: non tibi tradidiſſemus eum.** Interrogenꝭ atq̣ reſpōdeāt ab im-
mūdis ſpiritibus liberati/ ſanati lāguidi/
leproſi mundati/ ſurdi audientes/ muti lo-
quentes/ cęci videntes/ mortui reſurgētes:
et quod om̄ia ſuperat/ ſtulti ſapiētes: vtrū
ſit maleſactor ieſus. Sed iſta dicebant/ de
quibus ꝑ ꝓphetam iā ipſe p̄dixerat: Retri Ps.34.
buebant mihi mala ꝓ bonis. **Dixit ergo eis pilatus: Accipite eū vos/ ꝛ ſm legem veſtrā iudicate eū. Dixerunt ergo ei iudei: Nobis nō licet interficere quēq̄.** Quid eſt qḋ lo-
quitur inſana credulitas? An nō interficie
bant quē interficiendū offerebāt? An forte
crux nō interficit? Sic deſipiunt qui nō ſe-
ctantur/ ſed inſectanꭋ ſapientiā? Quid eſt
autē: Nobis nō licet interficere quēq̄? Si
maleſactor eſt/ cur nō licet? Nonne lex eis
p̄cepit/ ne maleſactoribus/ p̄ſertim qualē
iſtum putabant/ a ſuo deo ſeductoribꝰ par-
cant? Sed intelligendū eſt eos dixiſſe non
ſibi licere interficere quēq̄/ ꝓpter diei feſti
ſanctitatē/ quem celebrare iā cęperant: ꝓ-
pter quem de ingreſſu etiā prętorij conta-
minari metuebāt. Ita ne obduruiſtis falſi
iſraelitę? Ita ne omnē ſenſum nimia mali-
cia ꝑdidiſtis: vt ideo vos a ſanguine inno-
centis impollutos eſſe credatis/ q̄ eū fun-
dendū alteri tradidiſtis? Nūquid et pila-
tus illū qui poteſtati eius a vobis ingeri-
tur occidēdus/ ſuis eſt manibus occiſurꝰ?
Si nō eum voluiſtis occidi: ſi nō inſidiati
eſtis: ſi nō vobis tradēdū pecunia compa-
ſtis/ ſi nō comp̄hēdiſtis/ vinxiſtis/ adduxi-
ſtis/ odiſtis: ſi nō occidendū manibꝰ obtu-
liſtis: vocibꝰ popoſciſtis: nō eū a vobis in-
terfectū eſſe iactate. Si aūt illis omnibus
veſtris p̄cedentibꝰ factis/ etiā crucifige cru- Job.19.c.
cifige clamaſtis: audite quid contra vos ꝓ-
pheta clamat: Filij hominū dentes coꝝ ar Ps.56.
ma et ſagittę: et lingua coꝝ machera acu-
ta. Ecce quibꝰ armis/ q̄bus ſagittis/ q̄ ma-
chera iuſtū interfeciſtis: q̄n vobis interfi-
cere quēq̄ nō licere dixiſtis. Hinc eſt q̄ ad
comprehendendū ieſum/ cū ſacerdotū non
veniſſent principes/ ſed miſiſſent: lucas ta
men euāgeliſta in eodē narratiōis ſuę loco
ait: Dixit autē inde ieſus ad eos q̄ venerāt Luc.22.f.
ad ſe p̄ncipes ſacerdotū/ ꝛ magiſtratꝰ tem-
pli/ ꝛ ſeniores. Quaſi ad latronē exiſtis ꝛc.
Sicut ergo principes ſacerdotū nō per ſe-
ipſos/ ſed ꝑ eos quos miſerant ad compre-
hendendū ieſū: quid aliud q̄ ipſi in ſuę iuſ-
ſionis poteſtate venerūt: ſic om̄es qui cru-
cifigendū ieſum impijs vocibus clamaue-
runt: nō quidem ꝑ ſeipſos eum/ ſed tamen
ipſi per illū/ qui eorū clamore ad hoc nefas

De peri.dif.4. c.periculoſe

B

C impulſus eſt/occiderunt. Qꝫ v̄o iohannes euãgeliſta ſubiungit: vt ſermo ieſu impleretur quē dixit: ſignificās qua morte eſſet moriturꝰ. Si mortē crucis hic velimꝰ accipere/tanq̄ȝ ideo dixerint iudei: Nobis non licet interficere queq̄ȝ: qꝛ interfici aliud eſt/ aliud crucifigi: nō video quomō id poſſit conſequenter intelligi: cū hoc ad pilati verba reſponderint: quibꝰ eis dixerat: Accipite eum vos/ ⁊ ſm legem veſtrã iudicate eum: Nunquid ergo eum nō poterāt accipere/ ⁊ ipſi eū crucifigere: ſi per tale genus ſupplicij interfectionē cuiuſq̄ȝ vitare cupiebant? Quis autē non videat q̄ȝ ſit abſurdū eis licere queq̄ȝ crucifigere/ quibus nō licet queq̄ȝ interficere? Quid q̄ ipſe dn̄s eandē mortē ſuam: id ē/ mortē crucis: etiã interfectionē vocat: ſicut legimꝰ apud

Marci.10.c. marcū vbi ait: Ecce aſcēdimus hieroſolymã: et filius hominis tradet̄ principibꝰ ſacerdotū/ ⁊ ſcribis: ⁊ damnabūt eū morte: ⁊ tradent eū gentibus: ⁊ illudent ei: ⁊ ꝯſpuēt eū: ⁊ flagellabunt eū: ⁊ interficient eū: ⁊ tertia die reſurget? Nimirꝫ ergo iſta dicēdo ſignificauit dn̄s qua eſſet morte moriturus: nō q̄ hic mortē crucis vellet intelligi/ ſed q̄ eū iudei fuiſſent gentibus traditur: hoc ē romanis: Nam pilatus romanus erat: eū q̄ȝ in iudeã romani pſidē miſerāt. Ut ergo iſte ſermo ieſu impleret̄: id eſt/ vt eū ſibi traditum gentes interficerent: qđ ieſus futurꝫ eſſe pdixerat: ideo pilatus qui iudex romanus erat: cū vellet eum reddere iudeis: vt ſm legem ſuã iudicarent eum: noluerunt eū accipere dicētes: Nobis non licet interficere queq̄ȝ. Ac ſic impletus eſt ſermo ieſu quem de ſua morte pdixit: vt eum a iudeis traditū interficerent gentes: minore ſcelere q̄ȝ iudei/ qui ſe iſto mō ab eius interfectione velut alienos facere voluerūt: non vt eorum innocentia/ ſed vt dementia monſtraretur.

De eo qđ dicit: Introiuit ergo iterꝫ i p̄torium pilatꝰ/ ⁊ vocauit ieſū: vſq; ad id quod ait: Erat aūt barrabas latro: Tractatus.CXVI.

Q Uid pilatus dixerit chriſto/ quid ve pilato ille reſpōderit/ iſto ſermone conſiderandū atq̄ȝ tractãdum eſt. Cum eñ dictū eſſet iudeis: Accipite eū vos/ et ſm legem veſtram iudicate eum: atq̄ȝ illi reſpondiſſent: nobis non licet occidere queq̄ȝ. Introiuit ergo iterum in pretoriū pilatus: et vocauit ieſum/ et dixit ei: Tu es rex iudeoꝝ? Et reſpōdit ieſus: † A temet ipſo hoc dicis/ an alij tibi dixerūt de me? Al.† Ex te ipſo. Sciebat vtiq̄ȝ dn̄s: ⁊ quod ipſe interrogauit: ⁊ qđ ille reſpōſurus fuit: Sȝ tamen dici voluit/ non vt ipſe ſciret/ ſed vt ſcriberet̄: qđ nos voluit vt ſciremus. Reſpondit ei pilatus: Nūquid ego iudeus ſum? Gens tua et pontifices tradiderunt te mihi: Quid feciſti? Reſpōdit ieſus: Regnū meum non eſt de hoc mundo: Si ex hoc mūdo eſſet regnū meum: miniſtri mei † decertarent/ vt non traderer iudeis: Nunc autē regnum Al.hȝ † vtiq̄ȝ meum nō eſt hinc. Hoc ē quod bonus magiſter ſcire nos voluit: Sȝ prius nobis demonſtranda fuerat vana hominū de regno eius opinio ſiue gentiū/ ſiue iudeoꝝ: a quibꝰ id pilatꝰ audierat: q̄ſi ꝓpterea morte fuiſſet plectēdus/ q̄ illicitū affectauerit regnū: vel qm̄ ſolent regnaturis inuidere regnātes: et videlicet cauendū erat/ ne eiꝰ regnū ſiue romanis ſiue iudeis eēt aduerſū. Poterat autē dn̄s quod ait: Regnū meū nō eſt de hoc mundo ⁊c. ad primã interrogationē p̄ſidis reſpondere/ vbi ei dixit: Tu es rex iudeorū? ſed eū viciſſim interrogās/ vtrꝫ hoc a ſemetipſo diceret/ an audiſſet ab alijs: illo reſpondēte oſtēdere voluit hoc ſibi apud illū fuiſſe a iudeis velut crimē obiectū: patefaciens nobis cogitationes hominū q̄s ipſe nouerat qm̄ vane ſunt: eiſq̄ȝ poſt reſponſionē pilati/ etiã iudeis et gentibus/ opportunius aptiuſq̄ȝ reſpōdēs: Regnū meū nō eſt de hoc mundo. Qꝫ ſi interroganti pilato cōtinuo reſpōdiſſet: nō etiã iudeis/ ſed ſolis gentibꝰ h̄ de ſe opinantibꝰ reſpōdiſſe videret̄. Nūc v̄o qm̄ reſpōdit pilatꝰ: Nūqđ ego iudeꝰ ſū? Gēs tua et pōtifices tradiderūt te mihi: Quid feciſti? abſtulit a ſe ſuſpitionē qua poſſit putari a ſemet ipſo dixiſſe/ q̄ ieſū regē dixerat eē iudeoꝝ: id ſe a iudeis audiſſe demonſtrãs. Deinde dicēdo/ qđ feciſti: ſatis oſtēdit illud ei ꝓ crimine obiectum: Tanq̄ȝ diceret: Si regē te negas: qđ feciſti vt tradereris mihi? Quaſi mirꝫ nō eſſet/ ſi puniēdus iudici traderet̄/

A **De cuz dño**
q vel de dño noſtro ieſu chriſto
apud pontiũ pilatũ p̃ſidẽ ge-
ſta ſunt: quãtũ iohãnes euan
geliſta indicat/ deinde videam⁹. Redit eñ
ad locũ narrationis ſuę vbi eã reliq̃rat/ vt
explicaret petri negationẽ. Jã quippe dixe
rat: Et miſit eũ annas ligatũ ad caiphã põ-
tificẽ: atq̃ inde regreſſus euãgeliſta vbi di-
miſerat petrũ calefaciẽtẽ ſe ad ignẽ i atrio:
poſteaq̃ totã ei⁹ negatiões q̃ ter facta ẽ ter-
minauit: iteꝝ ꝓcurrit ad ordinem hiſtorię.
**Adducunt ergo ieſũ iudę a caip ha
in p̃torių.** Ad caiphã quippe ab anna col
legã ⁊ ſocero eius dixerat miſſum. Sʒ ſi ad
caiphã/ cur in p̃toriũ? Qd nihil aliud vult
intelligi/ q̃ vbi p̃ſes pilat⁹ habitabat. Aut
igit aliqua vrgente cauſa de domo annę/ q̃
ad audiendũ ieſũ ambo ꝯuenerãt: caiphas
perrexerat ad p̃toriũ p̃ſidis: ⁊ ſocero ſuo ieſũ
reliquerat audiendũ: Aut in domo caiphę
p̃toriũ pilat⁹ acceperat: ⁊ tanta dom⁹ erat:
vt ſeorſũ habitantẽ dñm ſuũ ſeorſuʒ iudi-
cẽ ferret. **Erat autẽ manc: ⁊ ipſi.** i. qui
ducebãt ieſum: **nõ introierũt in pre-
torių:** hoc eſt in eã partẽ dom⁹ quã pilat⁹
tenebat/ ſi ipſa erat dom⁹ caiphę. Cur autẽ
nõ introierunt in p̃torių expõnẽs cauſã:
vt nõ contaminarẽtur inquit: ſʒ **vt
manducarẽt paſcha.** Dies eñ agi ce-
perãt azymoꝝ: qb⁹ dieb⁹ cõtaminatio illis
erat in alienigenę habitaculuʒ intrare. O
impia et ſtulta cecitas: habitaculo videli-
cet ꝯtaminarent alieno: ⁊ nõ ꝯtaminarent
ſcelere ꝓprio? Alienigenę iudicis p̃torio ꝯta
minari timebãt: ⁊ fratris innocẽtis ſangui-
nẽ fundere nõ timebãt: vt hoc ſolũ interim
Al. ⁊ ſeua dicã: vbi ⁊ rea maloꝝ cõſcientia tenebant.
Nã q etiã dñs erat q̃ coꝝ impietate duce-
bat ad mortẽ: ⁊ vitę dator occidebat: non
coꝝ ꝯſciẽtię/ ſʒ ignorãtię deputet. **Exiuit
ergo pilat⁹ ad eos foras et dixit:
Quã accuſationẽ affertis aduer-
ſus hoĩem hunc? Reſponderunt
et dixerunt ei: Si nõ eſſet hic ma-
lefactor: non tibi tradidiſſemus
eum.** Interrogent atq̃ reſpõdeãt ab im-
mũdis ſpiritibus liberati/ ſanati lãguidi/
leproſi mundati/ ſurdi audientes/ muti lo-
quentes/ ceci videntes/ mortui reſurgẽtes:
et quod oĩa ſuperat/ ſtulti ſapiẽtes: vtrũ
ſit malefactor ieſus. Sed iſta dicebant/ de
quibus ꝑ ꝓphetam iã ipſe p̃dixerat: Retri Ps. 34.
buebant mihi mala ꝓ bonis. **Dixit er-
go eis pilatus: Accipite eũ vos/ ⁊
ſm legem veſtrã iudicate eũ. Di-
xerunt ergo ei iudei: Nobis nõ li** De peni. diſ. i. c. periculoſe
cet interficere quẽq̃. Quid eſt qd lo- B
quitur inſana credulitas? An nõ interficie
bant quẽ interficiendũ offerebãt? An forte
crux nõ interficit? Sic deſipiunt qui nõ ſe-
ctantur/ ſed inſectant ſapientiã? Quid eſt
autẽ: Nobis nõ licet interficere quẽq̃? Si
malefactor eſt/ cur nõ licet? Nonne lex eis
p̃cepit/ ne malefactoribus/ p̃ſertim qualẽ
iſtum putabant/ a ſuo deo ſeductorib⁹ par-
cant? Sed intelligendũ eſt eos dixiſſe non
ſibi licere interficere quẽq̃/ ꝓpter diei feſti
ſanctitatẽ/ quem celebrare iã ceperant: ꝓ-
pter quem de ingreſſu etiã pretorij conta-
minari metuebãt. Ita ne obdurruiſtis falſi
iſraelitę? Ita ne omnẽ ſenſum nimia mali-
cia perdidiſtis: vt ideo vos a ſanguine inno-
centis impollutos eſſe credatis/ q2 eũ fun-
dendũ alteri tradidiſtis? Nũquid et pila-
tus illũ qui poteſtati eius a vobis ingeri-
tur occidẽdus/ ſuis eſt manibus occiſur⁹?
Si nõ eum voluiſtis occidi: ſi nõ inſidiati
eſtis: ſi nõ vobis tradẽdũ pecunia compa-
ſtis/ ſi nõ comp̃hẽdiſtis/ vinxiſtis/ adduxi-
ſtis/ odiſtis: ſi nõ occidendũ manib⁹ obtu-
liſtis: vocib⁹ popoſciſtis: nõ eũ a vobis in-
terfectũ eſſe iactate. Si aũt illis omnibus
veſtris p̃cedentib⁹ factis/ etiã crucifige cru- Job. 19. c.
cifige clamaſtis: audite quid contra vos ꝓ-
pheta clamat: Filij hominũ dentes eoꝝ ar Ps. 56.
ma et ſagittę: et lingua eoꝝ machera acu-
ta. Ecce quib⁹ armis/ q̃bus ſagittis/ q̃ ma-
chera iuſtũ interfeciſtis: qñ vobis interfi-
cere quẽq̃ nõ licere dixiſtis. Hinc eſt q ad
comprehendendũ ieſum/ cũ ſacerdotũ non
veniſſent principes/ ſed miſiſſent: lucas ta
men euãgeliſta in eodẽ narrationis ſuę loco
ait: Dixit autẽ iheſus ad eos q̃ venerãt Luc. 22. f.
ad ſe p̃ncipes ſacerdotũ/ ⁊ magiſtrat⁹ tem-
pli/ ⁊ ſeniores. Quaſi ad latronẽ exiſtis ⁊c.
Sicut ergo principes ſacerdotũ nõ per ſe-
ipſos/ ſed ꝑ eos quos miſerant ad compre-
hendendũ ieſũ: quid aliud q̃ ipſi in ſuę iuſ-
ſionis poteſtate venerũt: ſic oẽs qui cru-
cifigendũ ieſum impijs vocibus clamaue-
runt: nõ quidem ꝑ ſeipſos eum/ ſed tamen
ipſi per illũ/ qui eoꝝ clamore ad hoc nefas

impulſus eſt/occiderunt. Quod vero iohannes
euãgeliſta ſubiungit: vt ſermo ieſu im-
pleretur quẽ dixit: ſignificãs qua
morte eſſet moriturus. Si mortẽ cru-
cis hic velim⁹ accipere/tanq̃ ideo dixerint
iudei: Nobis non licet interficere quẽq̃: q2
interfici aliud eſt/ aliud crucifigi: nõ video
quomõ id poſſit conſequenter intelligi: cũ
hoc ad pilati verba reſponderint: quib⁹ eis
dixerat: Accipite eum vos/ ꝛ ſm legem ve-
ſtrã iudicate eum: Nunquid ergo eum nõ
poterãt accipere/ ꝛ ipſi eũ crucifigere: ſi per
tale genus ſupplicij interfectionẽ cuiuſq̃ vi-
tare cupiebant? Quis autẽ non videat q̃
ſit abſurdũ eis licere quẽq̃ crucifigere/qui-
bus nõ licet quẽq̃ interficere? Quid q̄ ipſe
dñs eandẽ mortẽ ſuam: id ẽ/ mortẽ crucis:
etiã interfectionẽ vocat: ſicut legim⁹ apud
Marci.10.c. marcũ vbi ait: Ecce aſcẽdimus hieroſoly-
mã: et filius hominis tradet principib⁹ ſa-
cerdotũ/ ꝛ ſcribis: ꝛ damnabũt eũ morte: ꝛ
tradent eũ gentibus: ꝛ illudent ei: ꝛ ꝯſpuẽt
eũ: ꝛ flagellabunt eũ: ꝛ interficient eũ: ꝛ ter-
tia die reſurget? Nimirũ ergo iſta dicẽdo ſi-
gnificauit dñs qua eſſet morte moriturus:
nõ q̄ hic mortẽ crucis vellet intelligi/ſed q̄
eũ iudei fuiſſent gentibus tradituri: hoc ẽ
romanis: Nam pilatus romanus erat: eũ
q̃ in iudeã romani preſidẽ miſerãt. Vt er-
go iſte ſermo ieſu impleret: id eſt/vt eũ ſi-
bi traditum gentes interficerent: quod ieſus
futurũ eſſe pdixerat: ideo pilatus qui iudex
romanus erat: cũ vellet eum reddere iude-
is: vt ſm legem ſuã iudicarent eum: nolu-
erunt eũ accipere dicẽtes: Nobis non licet
interficere quẽq̃. Ac ſic impletus eſt ſermo
ieſu quem de ſua morte predixit: vt eum a
iudeis traditũ interficerent gentes: mino-
re ſcelere q̃ iudei/qui ſe iſto mõ ab eius in-
terfectione velut alienos facere voluerũt:
non vt eorum innocentia/ſed vt dementia
monſtraretur.

De eo quod dicit: Introiuit ergo
iterum i pretoriũ pilatus/ ꝛ vocauit ieſũ:
vſq; ad id quod ait: Erat aũt bar
rabas latro: Tractatus.CXV.

Quid pilatus
dixerit chriſto / quidue pila-
to ille reſpõderit/ iſto ſermo-
ne conſiderandũ atq̃ tractã-
dum eſt. Cum enĩ dictũ eſſet iudeis: Acci-
pite eũ vos/ et ſm legem veſtram iudicate
eum: atq̃ illi reſpondiſſent: nobis non li-
cet occidere quẽq̃. Introiuit ergo ite-
rum in pretoriũ pilatus: et voca-
uit ieſum/et dixit ei: Tu es rex iu-
deorum? Et reſpõdit ieſus: †A temet Al.† Ex te ipſo.
ipſo hoc dicis/an alij tibi dixerũt
de me? Sciebat vtiq̃ dñs: ꝛ quod ipſe
interrogauit: ꝛ qd ille reſpõſurus fuit: Sʒ
tamen dici voluit/non vt ipſe sciret/ſed vt
ſcriberet: quod nos voluit vt ſciremus. Re-
ſpondit ei pilatus: Nũquid ego
iudeus ſum? Gens tua et pontifi-
ces tradiderunt te mihi: Quid fe-
ciſti? Reſpõdit ieſus: Regnũ me-
um non eſt de hoc mundo: Si ex
hoc mũdo eſſet regnũ meum: mi-
niſtri mei †decertarent/ vt non tra- Al.hʒ † vtiq;
derer iudeis: Nunc autẽ regnum
meum nõ eſt hinc. Hoc ẽ quod bonus
magiſter ſcire nos voluit: Sʒ prius nobis
demonſtranda fuerat vana hominũ de re-
gno eius opinio ſiue gentiũ/ſiue iudeorum: a
quib⁹ id pilat⁹ audierat: q̃ſi ꝓpterea morte
fuiſſet plectẽdus/ q̄ illicitũ affectauerit re-
gnũ: vel q̃m ſolent regnaturis inuidere re-
gnãtes: et videlicet cauendũ erat/ne ei⁹ re-
gnũ ſiue romanis ſiue iudeis eẽt aduerſũ.
Poterat autẽ dñs quod ait: Regnũ meũ
nõ eſt de hoc mundo ꝛc. ad primã interro-
gationẽ pſidis reſpondere/ vbi ei dixit: Tu
es rex iudeorũ? ſed eũ viciſſim interrogãs/
vtrũ hoc a ſemetipſo diceret/an audiſſet ab
alijs: illo reſpondẽte oſtẽdere voluit hoc ſi-
bi apud illũ fuiſſe a iudeis velut crimẽ ob-
iectũ: patefaciens nobis cogitationes ho-
minũ q̃s ipſe nouerat q̃m vane ſunt: eiſq̃
poſt reſponſionẽ pilati/etiã iudeis et gen-
tibus/oportunius aptiuſq̃ reſpõdẽs: Re-
gnũ meũ nõ eſt de hoc mundo. Quod ſi inter-
roganti pilato cõtinuo reſpõdiſſet: nõ etiã
iudeis/ſed ſolis gentib⁹ h de ſe opinantib⁹
reſpõdiſſe videret. Nũc vero q̃m reſpõdit pi-
lat⁹: Nũqd ego iude⁹ ſũ? Gẽs tua et põtifi-
ces tradiderũt te mihi: Quid feciſti? abſtu-
lit a ſe ſuſpitionẽ qua poſſit putari a ſemet
ipſo dixiſſe / q̄ ieſũ regẽ dixerat eẽ iudeorum:
id ſe a iudeis audiſſe demonſtrãs. Deinde
dicẽdo/qd feciſti: ſatis oſtẽdit illud ei ꝓ cri-
mine obiectum: Tanq̃ diceret: Si regẽ te
negas: qd feciſti vt tradereris mihi? Qua-
ſi mirum nõ eſſet/ſi puniẽdus iudici traderet/

qui ſe diceret regẽ. Si aũt hoc non diceret: querendũ ab illo eſſet/ qd aliud forte feciſ-
B ſet/ vñ tradi iudici dign⁹ eſſet. Audite ꝙ iu-
dei ⁊ gẽtes: audi circũciſio: audi ꝑputiũ: audite oĩa regna terrena: Nõ impedio dominationẽ veſtrã in hoc mũdo: regnũ meũ nõ eſt de hoc mũdo. Nolite metuere metu
Matth.2.c. vaniſſimo/ quo herodes ille maior: cũ chriſtus natus nũciaret/ expauit: et tot infãtes vt ad eum mors pueniret/ occidit: timẽdo magis ꝙ iraſcendo crudelior. Regnũ inqt meũ nõ ẽ de hoc mũdo. Quid vult/ amplius? Venite ad regnũ qd nõ ẽ de hoc mundo: venite credẽdo/ ⁊ nolite ſeuire metuen-
Pſ.2. do. Dicit qdẽ pphetia de deo patre: Ego autẽ ↄſtitutus ſũ rex ab eo/ ſup ſion montẽ ſanctũ eius. Sed ſion illa ⁊ mõs ille/ nõ eſt de hoc mũdo. Qd eſt eñ ei⁹ regnũ niſi cre-
Joh.8.c. dentes in eũ: quib⁹ dicit: De mũdo nõ eſtis/ ſicut ⁊ ego nõ ſum de mũdo? Quis eos eſſe vellet ĩ mũdo: ppt qd de illis dixit ad pa-
Joh.17.c. trẽ: Nõ rogo vt tollas eos de mũdo: ſed vt ſerues eos a malo. Vñ et hic nõ ait/ regnũ meũ nõ eſt in hoc mũdo/ ſed nõ ẽ d hoc mũdo. Et cũ hoc pbaret dicẽs: Si ex hoc mundo eſſet regnum meuȝ: miniſtri mei decertarẽt/ vt nõ traderer iudeis: nõ ait: nũc aũt regnũ meũ nõ ẽ hic/ ſed nõ ẽ hinc. Hic ẽ eñ regnũ eius vſqȝ in finẽ ſeculi: habẽs int ſe cõmixta ʒiʒania vſqȝ ad meſſẽ. Meſſis eñ
Matth.13.c. finis ẽ ſeculi: qñ meſſores veniẽt: id ẽ angeli: ⁊ colligẽt de regno eius oĩa ſcandala: qd vtiqȝ nõ fieret/ ſi regnũ eius nõ eẽt hic. Sȝ tñ nõ eſt hinc: qꝛ pegrinat ĩ mũdo. Regno
Joh.15.c. ſuo quippe dicit: De mũdo nõ eſtis: ſed ego vos elegi de mũdo. Erãt ꝙ de mũdo qñ regnũ ei⁹ nõ erãt/ ſed ad mundi pncipẽ ptinebãt. De mundo ẽ ꝙ qcqd hoĩm a vero quidẽ deo creatũ/ ſed ex adã viciata atqȝ damnata ſtirpe generatũ ẽ. Factũ ẽ autẽ regnũ nõ iã de mũdo: quicqd inde in chriſto rege-
Col.1.b. neratũ ẽ. Sic eñ nos de⁹ eruit de ptãte tenebrarũ: et trãſtulit in regnũ filij claritatis ſue. De q̃ regno dicit: Regnũ meũ non eſt de hoc mũdo: vl regnũ meũ nõ ẽ hinc. Dixit itaqȝ ei pilat⁹: Ergo rex es tu? Reſpõdit ieſus: Tu dicis/ qꝛ rex ſũ ego. Nõ qꝛ regẽ ſe timuit ↄfiteri/ ſed tu dicis: ita libratũ eſt/ vt neqȝ ſe regẽ neget: rex eſt eñ cui⁹ regnũ nõ eſt de hoc mundo: neqȝ regẽ talẽ ſe eſſe fateat/ cui⁹ regnũ putet eſſe de hoc mũdo. Talẽ qppe ille ſentie-

bat q̃ dixerat: Ergo rex es tu? Cui reſpõſũ eſt: Tu dicis/ qꝛ rex ſũ ego. Dictũ eſt eñ/ tu dicis: ac ſi dictũ eſſet: carnalis carnalit dicis. Deinde ait: Ego ĩ hoc nat⁹ ſum/ ⁊ C
ad hoc veni in mundũ/ vt teſtimoniũ phibeã v̾itati. Nõ eſt pducenda hui⁹ pnois ſyllaba qd ait/ in hoc nat⁹ ſum: tanqȝ dixerit: in hac re nat⁹ ſuȝ: ſed corripienda: tanqȝ dixerit: ad hanc rẽ nat⁹ ſũ/ vl ad hoc nat⁹ ſũ: ſicut ait/ ad hoc veni ĩ mundũ. In greco naqȝ euãgelio nihil ẽ hui⁹ locutionis ambiguũ: vñ manifeſtũ ẽ cũ tpalẽ natiuitatẽ ſuã hic cõmemoraſſe q̃ incarnatus venit in mundũ: nõ illã ſine initio q̃ deus erat/ p quẽ pater ↄdidit mundũ. In hoc ergo ſe dixit natũ: id ẽ/ ppter hoc natũ: et ad hoc veniſſe in mundũ: vtiqȝ naſcẽdo de v̾gine: vt teſtimoniũ phibeat veritati. Sed qꝛ nõ oĩm eſt fides: adiũxit atqȝ ait: Oĩs qui ẽ ex veritate/ audit meã vocẽ. Audit vtiqȝ interiorib⁹ auribus. i. obaudit mee voci: qd tantundẽ valeret ſi diceret/ credit mihi. Cũ itaqȝ chriſt⁹ teſtimoniũ phibeat v̾itati: pfecto teſtimoniũ phibet ſibi.
Ei⁹ qppe vox ẽ: Ego ſũ v̾itas. Et dixit alio Joh.14.a.
q̃ loco: Ego teſtimoniũ phibeo de me. Qd Joh.8.c.
vo ait: Oĩs q̃ eſt ex veritate/ audit meã vocẽ: gratiã cõmẽdauit q̃ ſm ppoſitũ vo-
cat. De quo ppoſito dicit apl's: Scim⁹ qñ Roma.8.c.
diligentibus deũ oĩa cooperant in bonũ: his qui ſm ppoſitũ dei vocati ſunt: ppoſitũ ſcȝ vocãtis/ nõ vocator. Qd alibi apti-
us ita poſitũ eſt: Conlabora euãgelio ſm 2.timoth.1.c.
virtutẽ dei ſaluos nos faciẽtis et vocantis vocatione ſua ſancta: nõ ſm opa noſtra/ ſ ſm ſuũ ppoſitũ ⁊ gratiã: Nã ſi naturã cogitemus in q̃ creati ſumus/ cũ oẽs veritas creauerit: qs nõ eſt ex veritate? Sȝ nõ oẽs ſunt quibus vt audiant veriatẽ/ hoc eſt/ vt obediãt veritati ⁊ credãt ĩ veritatẽ: ex ipſa veritate pſtat/ nullis pculdubio pcedẽtib⁹ merit/ ne gratia nõ ſit gratia. Si eñ dixiſſet: Omnis q̃ audit meã vocem ex veritate eſt: ideo dict⁹ ex veritate putaret/ qꝛ obtemperat veritati. Nõ aũt hoc ait/ ſ ait: Oĩs q̃ eſt ex veritate/ audit meã vocem. Ac p hoc nõ ideo ẽ ex veritate/ qꝛ ei⁹ audit vocẽ: ſed ideo audit/ qꝛ ex veritate ẽ: id eſt/ qꝛ hoc illi donũ ex veritate collatũ eſt. Qd quid ẽ aliud ꝙ donãte chriſto credit in chriſtũ? Dixit ei pilat⁹: Quid eſt veritas? Nec expectauit audire reſponſũ. Sȝ cũ hoc

dixiſſet/ iterũ exiuit ad iudeos/ et dixit eiſ: Ego nullã iuenio ĩ eo cauſã. Eſt aũt cõſuetudo vobis/ vt vnũ dimittã vobis ĩ paſcha: vultiſ ergo dimittã vobis regẽ iudeorũ? Credo cũ dixiſſet pilat⁹/ qd ẽ veritas: ĩ mentẽ illi veniſſe ↄtinuo ↄſuetudinẽ iudeorũ q̃ ſolebat eis dimitti vn⁹ in paſcha: ⁊ ideo nõ expectauit vt rñderet ei ieſus qd eſſet veritas: ne mora fieret cũ recoluiſſet morẽ quo poſſet eis ꝑ paſcha dimitti/ ꝙ eũ valde voluiſſe manifeſtũ ẽ. Auelli tñ ex ei⁹ corde nõ potuit ieſũ regẽ eſſe iudeorũ: tanq̃ hoc ſibi ſicut ĩ titulo ipſa veritas fixerit: de q̃ qd eẽt interrogauit. Sed hoc audito/ clamauerunt rurſũ oẽs dicẽtes: Nõ hunc ſʒ barrabã: Erat aũt barrabas latro. Nõ rephẽdim⁹ o iudei ꝙ ꝑ paſcha liberatis nocentẽ/ ſed ꝙ occidiſtis innocentẽ. Qð tñ niſi fieret/ verũ paſcha nõ fieret: Sʒ vmbra veritatis a iudeis errãtib⁹ tenebaſ: ⁊ mirabili diſpẽſatione diuinę ſapientię ꝑ hoĩes fallaces/ eiuſdẽ vmbrę veritas iplebaſ: q² vt verũ paſcha fieret: chriſtus velut ouis imolabaſ. Hinc ea ſequũtur q̃ iniurioſa chriſto pilatus et cohors eius ingeſſit: ſed alia diſputatione tractanda ſunt.

De eo qð dicit: Tũc ergo apphẽdit pilat⁹ ieſũ ⁊ flagellauit: vſqʒ ad id qð ait: Suſceperũt autẽ ieſũ/ et eduxerunt eũ: Tractatus. CXVI

A Vm iudei clamaſſent/ nõ ieſũ ſibi a pilato dimitti velle ꝑ paſcha/ ſʒ barrabã latronẽ: nõ ſaluatorẽ ſed interfectorẽ: nõ datorẽ vitę ſʒ ademptorẽ.

Ca.19. Tũc apphẽdit pilat⁹ ieſũ et flagellauit. Hoc pilat⁹ nõ ob alið feciſſe credẽd⁹ ẽ/ niſi vt ei⁹ iniurijs iudei ſatiati ſufficere ſibi exiſtimarẽt: ⁊ vſq̃ ad ei⁹ mortẽ iudei ſeuire deſiſterẽt. Ad hoc ꝑtinet qð idẽ ꝑſes cohortẽ ſuã etiã ꝑmiſit facere q̃ ſequunſ: aut forſitan ⁊ iuſſit: quis hoc euãgeliſta tacuerit. Dixit eñ qd deinde fecerint militeſ: pilatũ tñ id iuſſiſſe nõ dixit. Et militeſ inq̃t plectẽtes coronã de ſpinis/ ipoſuerũt capiti ei⁹: et veſte purpurea circũdederunt eũ: ⁊ veniebãt ad eũ/ et dicebant: Aue rex iudeorũ: Et dabãt ei alapas. Sic implebanſ q̃ de ſe ꝑdixerat chriſt⁹. Sic martyres informabanſ ad oĩa q̃ ꝑſecutoreſ libuiſſet facere ꝑferẽda. Sic pauliſp et occultata tremẽda potẽtia/ cõmẽdabaſ ꝑus imitãda patiẽtia. Sic regnũ qð de hoc mũdo nõ erat: ſupbũ mũdũ nõ atrocitate pugnãdi/ ſʒ patiẽdi hũilitate vincebat. Sic illud granũ multiplicãdũ ſemiabaſ horribili ↄtumelia: vt mirabili pullularet ĩ gl̃ia. Exijt iterũ pilat⁹ foras ⁊ dicit eis: Ecce adduco eũ foras/ vt cognoſcatiſ q² ĩ eo nullã cauſã inuenio. Exijt ergo ieſus portans ſpineã coronã ⁊ purpureũ veſtimentum: et dicit eis/ Ecce hõ. Hic apparet nõ ignorãte pilato hęc a militib⁹ facta: ſiue iuſſerit ea ſiue ꝑmiſerit: illa. ſ. cauſa quã ſupra diximus: vt hęc ei⁹ ludibria inimici libentiſſime biberẽt/ et vlteri⁹ ſãguinẽ nõ ſitirẽt. Egrediſ ad eoſ ieſus portãs ſpineã coronã ⁊ purpureũ veſtimẽtũ: nõ clar⁹ imꝑio ſʒ plenus opprobrio. Et diciſ eis: Ecce hõ: Si regi inuidetiſ/ iã ꝑcite: q² deiectũ videtiſ. Flagellat⁹ ẽ ſpinis: coronat⁹ ẽ: ludibrioſa veſte amict⁹ ẽ: amariſ ↄuitijs illuſus ẽ: alapis cęſus ẽ: feruet ignominia/ frigeſcat inuidia: ſʒ nõ frigeſcit/ inardeſcit poti⁹ ⁊ ĩcreſcit. Cũ ergo

B

vidiſſẽt eũ põtifices et miniſtri clamabãt dicẽteſ: Crucifige crucifige eũ. Dicit eis pilat⁹: accipite eũ vos et crucifigite: Ego eñ nõ inuenio ĩ eo cauſã. Rñdert ei iudei: Nos legẽ habem⁹: et ſcḋm legẽ debet mori: q² filiũ dei ſe fecit. Ecce altera maior inuidia. Parua q̃ppe illa videbaſ/ velut affectatę illicito auſu regię ꝑtãtis: ⁊ tñ neutrũ ſibi ieſus mẽdaciter vſurpauit: ſʒ vtrũq̃ verũ eſt: Et vnigenit⁹ dei fili⁹ eſt: ⁊ rex ab eo ↄſtitut⁹ ſup ſion mõtẽ ſanctũ eius: ⁊ vtrũq̃ nũc demõſtraret/ niſi q̃nto erat potẽtior tãto mallet eſſe patiẽtior. Cũ ergo audiſſet pilat⁹ hoc vbũ: magiſ timuit: ⁊ ingreſſus ẽ ꝑtoriũ iterũ: et dicit ad ieſũ: Vñ es tu? Jeſus autẽ rñſum nõ dedit ei. Hoc ſilẽtiũ dñi nři ieſu chriſti nõ ſemel factũ/ collatis oĩm euãgeliſtarũ narrationib⁹ repiſ/ ⁊ apud ꝑncipes ſacerdotũ ⁊ apud herodẽ: quo eũ ſicut lucas idicat miſerat pilat⁹ audiẽdũ: ⁊ apud ipſũ pilatũ: vt nõ fruſtra de illo ꝑphetia ꝑceſſerit: Sicut agn⁹ corã tõdẽte ſe ſine voce: ſic nõ aperuit os ſuũ: tũc vtiq̃ q̃ñ interrogãtib⁹ nõ rñdit. Quis eñ q̃buſdã interrogatiõib⁹ ſepe rñderit: tñ ꝓpter illa ĩ q̃bus noluit rñdere ad

Al. hꝫ hunc ſermonem

Luc. 23. a.

Eſaie. 53. c.

C

hoc data ē de agno ſimilitudo/vt in ſuo ſilen
tio nō reus ſed innocēs haberet. Cū ḡ iudi
caret vbicūq; nō apuit os ſuū/ſicut agnus
non aperuit. i. non ſicut male ſibi ꝯſci⁹ q̄ de
peccatis ꝯuincebat ſuis: ſ; ſicut manſuet⁹ q̄
ꝓ peccatis imolabat alienis. Dicit ergo
ei pilat⁹: Mihi nō loq̄ris? Neſcis
quia ptātē habeo crucifigere te: et
ptātē habeo dimittere te? Rñdit
ieſus: Nō haberes aduerſum me
ptātē vllā/niſi tibi datū eſſet deſu
per: Propterea q̄ me tradidit tibi
mai⁹ peccatū habet. Ecce rñdit: et tñ
vbicunq; non rñdit: non ſicut re⁹ ſiue dolo/
ſus/ſed ſicut agn⁹: hoc ē/ſicut ſimplex atq;
innocēs nō aperuit os ſuū. Proinde vbi nō
rñdebat/ſicut ouis ſilebat: vbi rñdebat/ ſi/
cut paſtor docebat. Diſcam⁹ ergo qđ dixit:
Roma.13.a. qđ ꝑ apl̄m docuit: q2 non ē poteſtas niſi a
deo. Et q2 pl⁹ peccat q̄ ptāti innocentē occi
dendū liuore tradit: q̄ ptās ipſa ſi eū timo
re alteri⁹ maioris ptātis occidit. Talē q̄ppe
pilato deus dederat ptātē/vt etiā eſſet ſub
ceſaris ptāte. Quapropter nō haberes in/
quit aduerſū me ptātē vllā: id ē/quantulā/
cunq; habes: niſi hoc ipſu3 quidē tibi eſſet
datū deſup. Sed qm̄ ſcio quantū ſit: nō eñ
tantū eſt/vt tibi oīmodo liberū ſit: Pro/
pterea q̄ tradidit me tibi/ mai⁹ pctm̄ hab3.
Ille q̄ppe me tuę ptāti tradidit iuidēdo: tu
v̄o eandē ptātē i me exerciturus es metuē
do. Nec timēdo q̄dē/ ꝑſertim innocentē hō
hoīe3 debet occidere: iuidus homicida ma
lus ē: ſ3 tñ id ꝯelādo facere/multo magl ma
lū ē q̄ timēdo: Et iō nō ait verax magiſter:
q̄ me tradidit tibi/ ipſe habet peccatū/ tāq̄
ille nō haberet: ſed ait: maius habet pecca/
tū: vt etiā ſe habere intelligeret. Neq; eñ
ꝓpterea illud nullū eſt/q2 hoc mai⁹ ē. Ex/
inde q̄rebat pilatus dimittere eū.
Quid ē hoc qđ dictū eſt/exinde? Quaſi an
tea nō querebat? Lege ſupiora/ ⁊ inuenies
iā dudū eū querere dimittere ieſū: Exinde
itaq; intelligendū eſt ꝓpter hoc: id ē/ex hac
cauſa/ne haberet peccatū occidēdo innocē
tē ſibi traditū: q̄uis min⁹ peccās q̄ iudei q̄
eū illi tradiderāt occidendū. Exinde ergo:
id eſt/ideo ne hoc peccatū faceret: nō nunc
primū/ſed ab initio q̄rebat eum dimittere.
¶ Iudei aūt clamabāt dicentes: Si
hūc dimittis: nō es amic⁹ ceſaris.
Oīs eñ qui ſe regē facit: cōtradi/
cit ceſari. Maiorē timorē ſe ingerere pu/
tauerūt pilato terrēdo de ceſare vt occide/
ret chriſtū: q̄ ſuperi⁹ vbi dixerūt: Nos legē
habem⁹: et ſm legē debet mori: q2 filiū dei
ſe fecit. Eoꝝ legē q̄ppe ille nō timuit vt oc/
cideret: ſed magis filiū dei timuit ne occi/
deret. Nūc v̄o nō ſic potuit ꝯtēnere ceſarē
auctorē ptātis ſuę/ quēadmodū legē gētis
alienę. Adhuc tñ euāgeliſta ſequit et dicit:
Pilat⁹ aūt cū audiſſet hos ſermo/
nes: adduxit foras ieſū/ et ſedit ꝓ
tribunali/i loco qui dicit licoſtra/
toſ/hebraice aūt gabatha. Erat au/
tē paraſceue paſchę hora q̄ſi ſexta.
Qua hora ſit dñs crucifix⁹/ ꝓpt euāgeliſtę Marci.15.c.
alteri⁹ teſtimoniū q̄ dixit: Erat aūt hora ter
tia/⁊ crucifixerūt eū: qm̄ magna diſceptatio j. Tract.117.
ſolet aboriri/cū ad ipſū locū vbi crucifixus
narrat ventū fuerit: vt potuerim⁹ ſi dñs vo
luerit/differemus. Cū ḡ ꝓ tribunali ſediſſet
pilat⁹: dicit iudeis: Ecce rex veſter.
Illi aūt clamabāt: Tolle tolle cru/
cifige eū. Dixit eis pilat⁹: Regē ve
ſtrū crucifigā? Adhuc terrorē quē d̄ ce/
ſare ingeſſerāt/ſupare conat: de ignominia
eoꝝ volēſ eos frāgere dicēdo: Regē veſtꝝ
crucifigā: q̄s de ignominia chriſti mitigare
nō potuit: ſ; tiore mox vicit. Rñderūt eñ
pōtifices: Nō habem⁹ regē niſi ce/
ſarē. Tunc ergo tradidit eis illū vt
crucifigeret. Aptiſſime q̄ppe ꝯtra ceſarē
venire videret: ſi regē ſe nō habere niſi ce/
ſarem ꝓfitentib⁹: aliū regē vellet ingerere
dimittendo impunitū: quē ꝓpter hos au/
ſus ei tradiderāt occidēdū. Tradidit ergo
eis illū vt crucifigeret. Sed nūquid aliud ⁊
aū cupiebat q̄ſi dicebat: Accipite eū vos/⁊
crucifigite: Vel etiā ſuperius: accipite eum
vos: et ſm legē veſtrā iudicate eū? Cur aūt
illi tātopere noluerūt/ dicētes: Nobis nō li/
cet interficere quēq̄: ⁊ oīmi mō inſtātes/vt
non ab eis/ſed a p̄ſide occideret: et ideo eū
occidendū accipere recuſantes: ſi nūc eum
accipiunt occidendū? Aut ſi hoc nō fit: cur
dictū ē: tūc ḡ tradidit eis illū vt crucifigere/
tur? An aliq̄d intereſt? Plane intereſt. Nō
eſt eñ dictū: Tunc ergo tradidit eis illū vt
crucifigerent eū/ſed vt crucifigeret: id ē/ vt
iudicio ac poteſtate p̄ſidis crucifigeret: ſed
ideo illis traditū dixit euangeliſta: vt eos
crimine implicatos/a quo alieni eſſe cona/
bant/oſtēderet. Non eñ faceret hoc pilat⁹ 1

niſi vt id qȯ eos cupere cernebat/ ipleret. Qȯ autē ſequit: Suſceperūt aūt ieſū ⁊ eduxerūt: pōt ad milites iā referri apparitores ꝓſidis: Nā poſtea euidētius dicitur: Milites ergo cū crucifixiſſent eū: ꝙuis euangeliſta etiā ſi totū iudęis tribuit/ merito facit. Ipſi eñ ſuſceperunt qȯ auidiſſime flagitauerunt: ⁊ ipſi fecerūt quicqd vt fieret extorſerunt. Sed hęc ſequētia alio iam ſermone tractanda ſunt.

De eo quod dicit: Et baiulans ſibi crucem/ exijt in eum qui dicitur caluarie locum: vſqꝫ ad id qȯ ait: Reſpondit pilat⁹: Quod ſcripſi ſcripſi: Tractatus.CXVIII

A I Udicante atqꝫ damnāte pilato ꝓ tribunali dñm ieſum chriſtū hora q̄ſi ſexta: ſuſceperūt† et eduxerunt†. Et baiulans ſibi crucē/ exijt in eum qui dicitur caluarie locū/ hebraice autē golgotha: vbi crucifixerunt eū. Quid eſt ergo quod marcus

Al.† tulit ieſū.
Alr.† eum.

Marci.15.c. euangeliſta dicit: Erat autē hora tertia/ et crucifixerunt eū: niſi q2 hora tertia crucifixus ē dñs linguis iudęorū: hora ſexta manib⁹ militū: vt intelligam⁹ horā quintā iam fuiſſe tranſactā/ et aliqd de ſexta cęptū q̄ñ ſedit ꝓ tribunali pilat⁹/ q̄ dicta ē a iohāne hora q̄ſi ſexta. Et cū duceret̄ vt in ligno cū duob⁹ latronib⁹ configeret̄: ⁊ iuxta ei⁹ crucē gererent̄ q̄ geſta narrātur: hora ſexta integra cōpleret̄: ex qua hora vſqꝫ ad nonā ſole obſcurato/ tenebras factas triū euāgeliſtaꝝ/ matthęi/ marci ⁊ lucę ꝯteſtat̄ auctoritas. Sed qm̄ iudęi facin⁹ interfecti chriſti a ſe in romanos: id ē/ in pilatū ⁊ eius milites trāſferre conati ſūt: ꝓpterea marc⁹ ſuppreſſa ea hora q̄ chriſt⁹ a militib⁹ crucifixus ē: q̄ agi ſexta iā cęperat: tertiā poti⁹ horā eē recordat⁹ expꝛeſſit: q̄ hora intelligunt̄ apud pilatū clamare potuiſſe: crucifige/ crucifige: vt nō illi tm̄ reperiant̄ crucifixiſſe ieſum. i. milites qui eū ligno ſexta hora ſuſpēderūt: verumetiā iudęi/ q̄ vt crucifigeret̄ hora tertia clamauerūt. Eſt ⁊ alia hui⁹ ſolutio queſtionis: vt non hic accipiat̄ hora ſexta diei: q2 nec iohānes ait: erat aūt hora diei q̄ſi ſexta: ſed ait/ erat aūt paraſceue paſchę hora q̄ſi ſexta. Paraſceue aūt latine ꝓparatio ē. Sed iſto ꝟbo gręco libenti⁹ vtunt̄ iudęi in

Matth.27.e.
Marci.15.c.
Luc.23.f.

hm̄ōi obſeruationib⁹/ etiā q̄ magis latine ꝙ gręce loquūt̄. Erat aūt ꝓparatio paſchę. Paſcha ꝟo noſtꝝ ſicut dicit apl's/ imolat⁹ ē chriſt⁹. Cui⁹ paſchę ꝓparationē/ ſi ab hora noctis nona cōputem⁹: tunc eñ vident̄ ꝑncipes ſacerdotū ꝓnūciaſſe imolationē dñi/ dicētes: Reus eſt mortis: cū adhuc i domo pōtificis audiretur: vñ ꝯgruēter accipit̄ inde cępiſſe ꝓparationē veri paſchę: cui⁹ vmbra erat paſcha iudęoꝝ. i. imolationis chriſti/ ex quo a ſacerdotib⁹ ꝓnūciat⁹ ē immolādus: ꝑfecto ab ea noctis hora q̄ tūc nona fuiſſe cōijcitur: vſqꝫ ad horā diei tertiā qua crucifixū eſſe chriſtū marc⁹ euāgeliſta teſtatur/ ſex horę ſunt: tres nocturnę ⁊ tres diurnę. Vñ i hac paraſceue paſchę. i. ꝓparatiōe imolationis chriſti/ q̄ ab hora noctis nona cępat: q̄ſi ſexta agebat̄ hora. i. pacta q̄nta iā ſexta currere cępat: q̄ñ pilatus tribunal aſcēdit. Adhuc eñ erat ipſa ꝓparatio q̄ ab hora noctis nona cępat/ donec fieret q̄ ꝓparabat̄ chriſti imolatio: q̄ facta ē hora tertia ſm̄ marcū/ nō ꝓparatiōis ſ3 diei: eadēqꝫ ſexta non diei ſ3 ꝓparationis: ſex vtiqꝫ horis a noct̄ nona vſqꝫ ad diei tertiā cōputatis. Harū duarū ſolutionū iſti⁹ difficil' q̄ſtiōis eligat qſqꝫ quā volet. Meli⁹ autē qd eligat iudicabit: q̄ de ꝯſenſu euāgeliſtaꝝ q̄ operoſiſſime diſputata ſūt legerit. Qꝫ et ſi alię ſolutiones ei⁹ potuerint iueniri: cumulatius euāgelicę veritatis ꝯſtātia defendit̄ aduerſus calūnias infidel' atqꝫ impię vanitatis. Nūc ad narrationē iohānis euāgeliſtę poſt iſta breuit' tactata redeam⁹. Suſcęperūt autē inqt ieſū ⁊ eduxerūt: ⁊ baiulās ſibi crucē exijt i eū q̄ dr̄ caluarię locū/ hebraice golgotha vbi crucifixerūt eū. Ibat q̄ ad locū vbi fuerat crucifigēdus: portās crucē ſuā ieſus grande ſpectaculum. Sed ſi ſpectat impietas/ grāde ludibriū: ſi pietas/ grāde myſteriū. Si ſpectet ipietas/ grāde ignominię documētū: ſi pietas/ grāde fidei munimentū. Si ſpectet ipietas/ ridet regē ꝓ ꝟga regni lignum ſui portare ſupplicij: ſi pietas/ videt regē baiulantē lignū ad ſemetipſū figēdū: ⁊ qȯ fixur⁹ fuerat etiā in frontib⁹ regū: in eo ſpernēdus oculis impioꝝ/ in q̄ erāt gloriatura corda ſctōꝝ. Dicturo eñ paulo: Mihi aūt abſit gloriari/ niſi i cruce dñi noſtri ieſu chriſti: ipſā crucē ſuā ſuo geſtās humero cōmendabat: ⁊ lucernę arſurę q̄ ſub modio ponēda nō erat/ cādelabrū ferebat. Baiu-

1.Cor.5.b
Matth.26.g
Lib.3. de conſenſu euāgeliſtarū.ca.13.
Gal.6.d.
Matth.5.b.

lans ſibi crucẽ: exijt in eũ q̄ dicit caluarię
locũ/hebraice golgatha: vbi eũ crucifixerũt:
et cũ eo alios duos hinc et hinc:
B medium autẽ ieſum. Iſti duo latrones erãt
Matth.27.e ſicut alioꝝ euãgeliſtaꝝ narratiõe didicim⁹:
Marci.15.e. cũ quib⁹ crucifixus ⁊ inter quos fixus ẽ chri
Luc.23.e. Eſa.53.d. ſtus. De q̄ pmiſſa dixerat pphetia: Et int̄
iniq̄s deputatus ẽ. Scpſit autẽ et titu
lũ pilat⁹: et poſuit ſup crucẽ: Erat
autẽ ſcptũ: Jeſus nazaren⁹ rex iu-
deoꝝ. Hunc ergo titulũ multi le-
gerũt iudeoꝝ: qꝛ ppe ciuitatẽ erat
loc⁹ vbi crucifixus ẽ ieſus. Et erat
ſcriptũ hebraice/ grece ⁊ latine/ rex
iudeoꝝ. Hę quippe tres linguę ibi p̄ cęteris
eminebãt. Hebręa ppter iudeos i dei lege
gloriãtes. Gręca ppt gẽtiũ ſapiẽtes. Lati-
na ppter romanos: multis ac pene omib⁹ iã
tũc gẽtib⁹ imperãtes. Dicebãt ergo pi-
lato põtifices iudeoꝝ: Noli ſcribe-
re rex iudeoꝝ: ſed qꝛ ipſe dixit/ rex
ſũ iudeoꝝ. Rñdit pilat⁹: Qđ ſcri-
pſi ſcripſi. O ineffabilẽ vim diuinę opa-
tionis/ etiã in cordib⁹ ignorantiũ. Nõne oc
culta vox quędã pilato intus quodã ſi dici
põt/ clamoſo ſilẽtio pſonabat: qđ tãto añ i
Ps.56. pſalmoꝝ litteris pphetatũ ẽ: Ne corrũpas
tituli inſcptionẽ. Ecce tituli inſcptionẽ nõ
corrũpit: qđ ſcpſit ſcpſit. Sed etiã põtifices
qui hoc corrũpi volebãt/ qđ dicebãt? Noli
ſcribere inquiũt rex iudeoꝝ/ ſed qꝛ ipſe di-
xit/ rex ſũ iudeoꝝ. Quid loquimini inſani:
q̄d fieri ↄtradicitis/ qđ mutare nullo pacto
poteſtis? Nũquid eñ ppterea nõ erit verũ:
qꝛ ieſus ait/ rex ſũ iudeoꝝ? Si corrumpi nõ
põt qđ pilat⁹ ſcripſit: corrumpi põt qđ veri-
tas dixit: ſed iudeoꝝ tñ rex ẽ chriſt⁹/ an et
gentiũ? Immo ⁊ gentiũ. Cũ eñ dixiſſet in
Ps.2. pphetia: Ego autẽ ↄſtitut⁹ ſũ rex ab eo ſu-
per ſion montẽ ſanctũ ei⁹/ prędicãs pceptũ
eius: ne ppter montẽ ſion ſolis iudęis eum
regẽ quiſq̄ diceret ↄſtitutũ: ↄtinuo ſubiun
xit: Dñs dixit ad me/ filius meus es tu: ego
hodie genui te: Poſtula a me/ et dabo tibi
gẽtes hęreditatẽ tuã: ⁊ poſſeſſionẽ tuã ter-
minos terrę. Unde ⁊ ipſe iã p os pprium lo-
Joh.10.c quẽs apud iudęos: Habeo inq̄t alias oues
q̄ nõ ſunt de hoc ouili: oportet me et ipſas
adducere/ ⁊ vocẽ meã audiẽt: ⁊ fiet vn⁹ grex
⁊ vn⁹ paſtor. Cur ergo magnũ volum⁹ intel
ligi i hoc titulo ſacramentũ/ in q̄ ſcptũ erat/
rex iudeoꝝ/ ſi rex ẽ chriſtus ⁊ gentiũ? Quia

ſcꝫ oleaſter factus ẽ particeps pinguedinis Roma.11.c.
olęę: nõ olea particeps facta ẽ amaritudi-
nis oleaſtri: Nã in eo qđ de chriſto veracit̄
ſcriptũ ẽ in titulo/ rex iudeoꝝ: q̄ ſunt intel-
ligendi iudęi niſi ſemen abrahę filij pmiſſio-
nis: q̄ ſunt etiã filij dei? qm̄ nõ qui filij car- Roma.9.b.
nis ait apl's hi filij dei: ſed q̄ filij pmiſſiõis
deputant̄ in ſemine. Et gẽtes erant quib⁹
dicebat: Si autẽ vos chriſti/ ergo abrahę ſe- Gal.3.d.
men eſtis/ ſm̄ pmiſſionẽ hęredes. Rex ĝ iu-
deoꝝ chriſtus/ ſed iudeoꝝ circũciſione cor-
dis/ ſpiritu nõ littera. Quoꝝ laus nõ ex hõ Gal.4.d.
minib⁹ ſed ex deo ẽ/ ptinentiũ ad hieruſalẽ
liberã matrẽ noſtrã ęternã in cęlis/ ſarã ſpi
ritalẽ/ ancillã ⁊ filiũ eius de domo libertatis
eijcientẽ. Ideo eñ pilatus qđ ſcripſit ſcri-
pſit: qꝛ dñs qđ dixit dixit.

De eo quod dicit: Milites er-
go cum crucifixiſſent eum: accepe-
runt veſtimenta eius: vſq̄ ad id
quod ait: Et i veſtẽ mea miſerunt
ſorte: Tractatus. CXVIII.

A

Que geſta

c ſunt iuxta crucẽ dñi cũ iam
crucifixus eſſet: iſto quantũ
dñs adiuuat ſmone tracte-
mus. Milites ergo cũ crucifixiſſẽt
eũ: acceperunt veſtimẽta eius ⁊ fe
cerunt quattuor partes: vnicuiq̄
militi partẽ ⁊ tunicã. Erat autẽ tu
nica incõſutilis deſup cõtexta per
totum. Dixerunt ergo ad inuicẽ:
Nõ ſcindam⁹ eã/ ſed ſortiamur de
illa cuius ſit: vt ſcptura impleatur
dicẽs: Partiti ſunt veſtimẽta mea Ps.21.
ſibi: et i veſtẽ meã miſerunt ſortẽ.
Factũ eſt qđ voluerunt iudęi: nõ ipſi ſ̄ mi-
lites q̄ parebãt pilato/ iudicãte ipſo crucifi
xerunt ieſum: Et tñ ſi voluntates/ ſi inſidi-
as/ ſi operã/ ſi traditionẽ: poſtremo ſi extor
quẽtes clamores eoꝝ cogitem⁹: magis vti-
q̄ iudei crucifixerunt ieſũ. Sed de partiti-
one ⁊ ſortitione veſtimẽtoꝝ ei⁹ nõ ẽ pterеũ
ter loquendũ. Quis eñ oẽs euãgeliſtę q̄t-
tuor hui⁹ rei meminerint: cęteri tñ breui⁹ q̄
iohãnes: ſed clauſe illi/ iſte xͦ apertiſſime.
Nã matthę⁹ ait: Poſtq̄ autẽ crucifixerunt Matth.27.e.
eũ/ diuiſerũt veſtimẽta ei⁹ ſortẽ mittentes.
Marcus: Et crucifigẽtes eũ diuiſerunt ve Marci.15.e.
ſtimẽta ei⁹/ mittẽtes ſortẽ ſup eis q̄s q̄d tol
leret. Lucas: Diuidẽtes xͦ veſtimẽta ei⁹/ Luc.23.e.

miſerūt ſortes. Johānes autē et q̄t ptes de
veſtimētis ei⁹ fecerūt/dixit.i.q̄ttuor: vt ſin
gulas tollerēt. Vñ apparet q̄ttuor fuiſſe mi
lites:q̄ in eo crucifigēdo p̄ſidi paruert. Ma
nifeſte q̄ppe ait: Milites ḡ cū crucifixiſſent
eū:acceperūt veſtimēta ei⁹/z fecerūt q̄ttuor
ptes: vnicuiq̄ militi ptē:z tunicā ſubaudi/
endū ē/acceperūt: vt iſte ſit ſenſus: Accepe
rūt veſtimēta ei⁹/z fecerūt q̄ttuor ptes: vni/
cuiq̄ militi ptē: acceperūt z tunicā. Et ſic lo
cutus ē/vt de ceteris veſtimētis nullā ſortē
miſſā eē videam⁹: ſ; de tunica quā ſimul cū
ceteris acceperūt/ſ; nō ſic diuiſerūt. De hac
eñ ſequit̄ exponēs: Erat aūt tunica in/
cōſutil' deſup ꝯtexta p totū. Cur aūt
de illa ſortē miſerūt narrās: dixerūt inq̄t
ergo ad iuicē: Nō ſcindam⁹ eā: ſed
ſortiamur d̓ illa cui⁹ ſit. Apparet itaq̄
i alijs veſtib⁹ ęq̄les eos habuiſſe ptes: vt ſor
tiri neceſſe nō fuerit: in illa v̓o vna non eos
habere potuiſſe ſingulas ptes niſi ſciderent
z pānos eius inutilit̄ tollerēt: qḋ ne facerēt
B ad vnū eā puenire ſortitione maluert. Hu
ius euāgeliſtę narrationi ꝯſonat etiā ꝓphe
ticū teſtimoniū/qḋ z ipſe ꝯtinuo ſubiūgēs:
Pſ.21. Ut ſcriptura inq̄t ipleret̄ dicēs: Par
titi ſūt veſtimēta mea ſibi: z i veſtē
mea miſerūt ſortē. Nō eñ ait/ſortiti/ſ;
partiti ſūt: nec ait/ſortiētes partiti ſūt: ſ; in
ceteris veſtimētis ſortē oīno nō nominās:
poſtea dixit: z in veſtē meā miſerunt ſortē:
ꝓpter illā reliquā tunicā. De q̄ re dicā/qḋ
ipſe donauerit: cū ꝑus eā q̄ oboriri pōt tan
q̄ euangeliſtę int̄ ſe diſcrepēt calūniā ꝓpul
ſauero: demonſtrās nulli⁹ ceteroꝝ v̓ba nar
rationi iohānis eē ꝯtraria. Matthę⁹ eñ di/
Matth.27.e. cēdo. Diuiſert veſtimēta ei⁹ ſortē mittētes:
ad totā diuiſionē veſtimētoꝝ voluit intelli
gi etiā illam tunicā ptinere/de q̄ ſortē miſe
rūt: q̄ vtiq̄ oēs veſtes diuidēdo in q̄b⁹ z il/
la fuit/de ipſa ſortiti ſūt. Tale ē etiā qḋ ait
Luc.23.e. lucas: Diuidētes veſtimēta ei⁹ miſerūt ſor
tes: Diuidētes eñ venerūt ad tunicā/de q̄
facta ē ſortitio: vt int̄ eos vniuerſa veſtimē
toꝝ ei⁹ diuiſio cōpleret̄. Quid autē intereſt
vtꝝ dicat̄: diuidētes miſerūt ſortes/qḋ ait
lucas: an diuiſerunt ſortē mittentes/qḋ ait
matthę⁹: niſi q̄ lucas dicēdo/ſortes/pluralē
p ſingulari numero poſuit: q̄ locutio i ſcri/
ptur' ſanct' iſolita nō ē: q̄uis nōnulli codi/
ces ſortē repiant̄ habere/nō ſortes. Marc⁹
itaq̄ ſol⁹ videt̄ aliquā intuliſſe q̄ſtionē: Di/
cēdo eñ: Mittētes ſortē ſup eis q̄s q̄d tolle/ Marc.15.b.
ret: tanq̄ ſup oīb⁹ veſtimētis: nō ſup ſola
tunica ſors miſſa ſit/locutus videt̄. S; hic
etiā breuitas obſcuritatē facit. Sic eñ di/
ctū ē: mittētes ſortē ſup eis: ac ſi diceretur:
mittētes ſortē cū diuiderēt: quod ē/factū ē.
Oim q̄ppe veſtimētoꝝ eius diuiſio cōpleta
nō eēt niſi ſorte claruiſſet/q̄s etiā illā tuni/
cā tolleret: vt ſic ꝯtētio diuidētiū finiret̄/vl
nulla poti⁹ oriret̄. Qḋ ḡ ait. q̄s q̄d tolleret:
q̄nquidē/hoc ſorti deputat̄: nō ad oīa q̄ di/
uiſa ſūt veſtimēta referēdū ē. Sors eñ miſ/
ſa ē q̄s illā tunicā tolleret: de q̄ q̄m narrare
p̄termiſit q̄lis fuerit: et quēadmodū ęq̄lib⁹
factis ptib⁹ ſola remāſerit: q̄ ne ꝯſcinderet̄/
veniret in ſortē: p eo poſitū ē qḋ ait: q̄s q̄d
tolleret. i. q̄s eā tolleret: tanq̄ ſi totū ita di
ceret̄: diuiſerūt veſtimēta ei⁹/mittētes ſor/
tē ſup eis/q̄s tunicā q̄ ptib⁹ ęqualib⁹ ſupfue
rat tolleret. Quęrat forte aliq̄s: q̄d ſignifi/ C
cet in tot ptes veſtimētoꝝ facta diuiſio/et
de tunica illa ſortitio. Quadriptita veſtis
dñi ieſu chriſti/q̄driptitā figurauit ei⁹ eccle
ſiā: toto ſcz qui q̄ttuor ptib⁹ ꝯſtat terraꝝ or
be diffuſā: z oīb⁹ eiuſdē ptib⁹ ęqualiter. i.
cōcordit̄ diſtributā. Propter qḋ alibi dicit
miſſuꝝ ſe angelos ſuos/vt colligāt electos Matth.24.c.
eius a q̄ttuor vētis: Qḋ q̄d ē/niſi a q̄ttuor
ptib⁹ mūdi/oriēte/occidēte/aq̄lone et meri/
die: Tunica v̓o illa ſortita/oīm ptiū ſigni/
ficat vnitatē/q̄ charitatis vinculo cōtinet̄.
De charitate aūt locuturus ap̄ls: Supemi 1.Cor.13.b.
nentiorē inq̄t viā vobis demōſtro. Et alio
loco ait: Cogſcere etiā ſupeminentē ſciētię Eph.3.d.
charitatē chriſti. Itēq̄ alibi: Sup oīa autē Col.3.c.
hęc habete charitatē/q̄ ē vinculū pfectiōis.
Si ḡ charitas z ſupeminētiorē habet viā/z
ſupeminet ſciētię/z ſup oīa p̄cepta ē: me/
rito veſtis qua ſignificat̄/deſup ꝯtexta phi
bet̄. Incōſutilis autē/ne aliq̄ñ diſſuatur/z
ad vnū puenit: q̄ in vnū oēs colligit: ſicut
in ap̄lis cū eſſet etiā ipſe numerus duode/
narius. i. quadriptitus in ternos: et oēs
eſſent interrogati: ſolus petr⁹ reſpōdit: Tu
es chriſt⁹ fili⁹ dei viui. Et ei dicit̄: Tibi da/ Matth.16.c.
bo claues regni celoꝝ: tanq̄ ligandi et ſol/
uendi ſolus acceperit poteſtatē: cū et illud
vnus p oīibus dixerit: z hoc cū oīb⁹ tan
q̄ pſonā gerēs ipſi⁹ vnitat' acceperit. Ideo
vn⁹ p oīb⁹: q̄ vnitas ē in oīibus. Vñ et
hic cū dixiſſet: deſup contexta/addidit: per
totum: qḋ ſi referamus ad id qḋ ſignificat:

nemo eius eſt expers ꝙ ptinere ad totũ in/
ueniatur: a quo toto ſicut grȩca indicat lin
gua/catholica vocaꝛ eccleſia. In ſorte aũt
quid niſi dei gratia cõmendata ē? Sic ꝗ̄ppe
in vno ad omes puenit/cũ ſors quoq; om/
nibus placuit: q2 et dei gratia i vnitate ad
omnes puenit: et cũ ſors mittitur/nõ perſo
nȩ vel cuiuſq; meritis: ſed occulto iudicio
D dei ceditur. Nec ideo iſta nõ aliquid boni
ſignificaſſe quis dixerit/ quia p malos fa/
cta ſunt: nõ ſcilicet p eos qui chriſtũ ſecuti/
ſed qui ſunt pſecuti. Quid enĩ de ipſa cru/
ce dicturi ſumus: quȩ certe ſimiliter ab ini/
micis atq; impijs chriſto facta ⁊ impacta ē?
Et tamē ea ſignificari recte intelligiꝛ quod
Eph.3.d. ait apoſtolꝰ: Quȩ ſit latitudo/lõgitudo et
altitudo/et pfundũ. Lata ē quippe in trãſ/
uerſo ligno/quo extendũt pendētes manꝰ:
et ſignificat opera bona in latitudine cha/
ritatis. Longa ē a trãſuerſo ligno vſq; ad
terrã/ vbi dorſum pedeſq; figunꝛ: ⁊ ſignifi/
cat perſeuerantiã in lõgitudine temporis
vſq; in finē. Alta ē in cacumine qȯ p tranſ/
uerſum lignũ ſurſum verſum excedit: et ſi/
gnificat ſupernũ finē quo cuncta opa refe/
runtur: quoniã cũcta que latitudine ac lõ/
gitudine bñ ac pſeuerãter fiunt: pꝑter al/
titudinē diuinoꝝ faciēda ſũt p̄mioꝝ. Pro/
funda eſt in ea parte qua in terrã figiꝛ: ibi
quippe et occulta eſt/ nec videri poteſt: ſed
cuncta eius apparētia ⁊ eminētia inde ꝯſur
gunt: ſicut bona noſtra de pfunditate gra/
tiȩ dei quȩ comphendi ac dijudicari nõ po/
teſt/vniuerſa pcedunt. Sed etſi crux chri/
ſti hoc ſolũ ſignificet quod ait apoſtolus:
Gal.5.d. Qui autē ieſu chriſti ſunt/ carnē ſuam cru/
cifixerunt cũ paſſionibus ⁊ concupiſcētijs:
ꝙ̄ magnũ bonũ eſt? Nec tamē facit hoc ni/
ſi concupiſcēs aduerſus carnē ſpiritus bo/
nus: cũ illam crucē chriſti fecerit inimicus:
id ē/ſpiritꝰ malus. Poſtremo qd eſt qȯ om/
nes nouerunt ſignũ chriſti/niſi crux chriſti?
Qȯ ſignũ niſi adhibeatur/ſiue frontibꝰ cre
dentiũ/ſiue ipſi aquȩ qua regeneranꝛ/ ſiue
oleo quo chriſmate vngũtur/ſiue ſacrificio
quo aluntur: nihil eorũ rite perficiꝛ. Quo/
modo ergo p id qȯ male faciunt/nihil boni
ſignificatur: qñ per crucem chriſti quã fece/
runt mali in celebratione ſacramentoꝝ eiꝰ
bonũ nobis omne ſignatur? Sed hȩc hac/
tenus: quȩ autē ſequũtur/alias vt deꝰ opi/
tulabitur differenda videbimus.

De eo quod dicit: Et milites qui/
dem hȩc fecerunt: vſq; ad id quod
ait: Et inclinato capite tradidit ſpi/
ritum: Tractatus.CXIX.

Rucifixo do A

C mino poſteaq; diuiſo veſti/
mentoꝝ eius etiã ſorte miſſa
cõpleta ē: ꝗ deinde narrat io
hannes euangeliſta videamꝰ. Et milites
quidē inquit hȩc fecerũt. Stabãt au
te iuxta crucē ieſu/mater eiꝰ/⁊ ſoror
matris eiꝰ maria cleophȩ/ et maria
magdalenȩ. Cũ vidiſſet ergo ieſus
matrē et diſcipulũ ſtantem quē di/
ligebat/ dicit matri ſuȩ: Mulier/ ec/
ce filiꝰ tuꝰ. Deinde dicit diſcipulo:
Ecce mater tua. Et ex illa hora/ac/
cepit eã diſcipulꝰ in ſua. Hȩc nimiꝝ ē
illa hora/de qua ieſus aquã ꝯuerſurꝰ in vi/
nũ/dixerat matri: Quid mihi ⁊ tibi ē muli/ Ioh.2.a.
er: nondũ venit hora mea? Hanc itaq; ho/ 8.Tract.k.c.
rã pdixerat ꝗ tũc nõdũ venerat/ in q̄ debe/
ret agnoſci a matre moriturus/ de qua fue
rat mortaliter natꝰ. Tũc ergo diuina factu
rus: nõ diuinitatis ſed infirmitatis matrē
velut incognitã repellebat. Nũc aũt huma
na iã patiens ex qua fuerat factus hõ: affe
ctu cõmendabat humano. Tunc enĩ q̄ ma
riã creauerat/ innoteſcebat in ꝟtute: nunc
ꝟo qȯ maria pepererat/pendebat in cruce.
Moralis igiꝛ inſinuaꝛ locus: facit qȯ faciē
dũ admonet: et exēplo ſuo ſuos miniſtros
inſtruit pceptor bonꝰ: vt a filijs pijs impē
daꝛ cura parentibus: tanq; lignũ illud vbi
erãt fixa mēbra morientis: etiã cathedra fu/
erit magiſtri docētis. Ex hac ſana doctrina
didicerat paulus apls qȯ docebat qñ dice
bat: Si quis aũt ſuis ⁊ maxime domeſticis 1.timoth.5.e.
nõ puidet: fidē negauit/ et ē infideli deteri/
or. Quid aũt tã cuiq; domeſticũ/ ꝙ̄ paren/
tes filijs/aut parentibꝰ filij? Huiꝰ itaq; ſalu/
berrimi pcepti ipſe magiſter ſanctoꝝ de ſe/
ipſo cõſtituebat exemplũ: qñ nõ vt famulȩ
deus quã creauerat ⁊ regebat: ſed vt matri
hõ de qua creatꝰ fuerat ⁊ quã relinq̄bat/al/
terũ p ſe q̄dãmodo filiũ puidebat: Nã cur
hoc fecerit/qȯ ſequiꝛ indicat. Ait enĩ euan B
geliſta: Ex illa hora/ accepit eã diſci/
pulꝰ in ſua: de ſeipſo dicēs. Sic q̄ppe cõ/
memorare ſolet ꝙ eũ diligebat ieſus: q̄ vti/
q; omes/ſed ipſũ p cȩteris ⁊ familiariꝰ dili/

Ioh.13.c. gebat:ita vt in cõuiuio ſup pectus ſuū diſ/
cumbere faceret:credo vt iſti⁹ euangelij qđ
p eū fuerat ꝑdicaturus: diuinā excellentiā
hoc mō altius cõmẽdaret. Sed in q̄ ſua io/
hannes matrẽ dñi accepit? Neq; eñ nõ ex
Matth.19.d. eis erat qui dixerũt ei: Ecce nos dimiſim⁹
oīa/ ⁊ ſecuti ſumus te. Sed ibi quoq; au/
dierat: Quicũq; iſta dimiſerit ꝓpter me: ac
cipiet in hoc ſeculo cẽties tantū. Habebat
ergo diſcipulus cẽtupliciter plura q̄ dimi/
ſerat: in quę ſuſceperat eius matrẽ qui hęc
illi donauerat? Sed in ea ſocietate beatus
iohãnes receperat centuplū/ vbi nemo di/
Act.4.f. cebat aliquid ſuū: ſed erãt illis oīa cõmu/
nia: ſicut in apl'orū actibus ſcriptū eſt. Sic
2.Cor.6.b. eñ apl'i erãt quaſi nihil habẽtes/ et omnia
poſſidẽtes: Quō ergo matrem magiſtri et
dñi ſui diſcipul⁹ et famulus accepit in ſua/
vbi aliqđ ſuū nemo dicebat? An q: paulo/
Act.4.g. poſt i eodẽ libro legit: Quotquot eñ poſ/
ſeſſores ꝑdioꝝ vel domoꝝ erãt vendẽtes:
afferebant p̄cia eoꝝ: ⁊ ponebant ad pedes
aploꝝ: diſtribuebat aũt vnicuiq; ꝓut cuiq;
opus erat: intelligendū eſt ſic diſtributum
fuiſſe huic diſcipulo qđ op⁹ erat: vt illic eti/
am beatę marię tanq̄ matris ei⁹ portio po
neret? Magiſq; ſic debem⁹ accipe qđ dictū
eſt: Ex illa hora ſuſcepit eā diſcipul⁹ in ſua:
vt ad ei⁹ curā quicqđ ei eſſet neceſſariū pti/
neret. Suſcepit ergo eā in ſua: nõ ꝑdia quę
nulla ꝓpria poſſidebat: ſed officia q̄ ꝓpria
diſpenſatione exequẽda curabat. Deinde
ſubiungit. **Poſtea ſciẽs ieſus q: oīa
cõſummata ſunt: vt cõſũmaret ſcri/
ptura/ dicit: Sitio. Uas ergo poſi/
tū erat aceto plenū. Illi aũt ſpõgiā
plenam aceto hiſopo circumpone/
tes/ obtulerũt ori eius. Cū ergo ac/
cepiſſet ieſus acetū/ dixit: Conſum/
matū eſt: Et inclinato capite/ emiſit**
C **ſpiritū.** Quis poteſt quę fecit ita diſpo/
nere/ quomō diſpoſuit homo iſte qui paſ/
1.timoth.2.b. ſus eſt? Sed hõ mediator dei et hominum/
homo de quo prędictū legit: Et homo ē/ et
quis cognoſcet eū? Quō homines p quos
hęc fiebant/ videbãt hominẽ/ ſed nõ agno/
ſcebãt deū. Homo naq; apparebat qui de/
us latebat. Patiebatur hęc oīa qui appa
rebat: ⁊ idẽ ipſe diſponebat hęc omnia qui
latebat. Uidit ergo q: conſũmata ſunt om
nia quę oportebat vt fierẽt anteq̄ accipe/
ret acetū ⁊ traderet ſpiritū: atq; vt hoc eti/
am cõſũmaretur qđ ſcriptura ꝑdixerat: Et Pſ.68.
in ſiti mea potauerũt me aceto: Sitio inq̄t.
Tanq̄ diceret: hoc minus feciſtis: date qđ
eſtis. Iudęi quippe ipſi erant acetū degene
rantes a vino patriarchaꝝ et ꝓphetarum:
et tanq̄ de pleno vaſe/ de iniq̄tate mundi
huius impleti: cor habẽtes velut ſpongiā:
cauernoſis quodãmodo atq; tortuoſis la/
tibulis fraudulentū. Hiſopū autem cui cir
cumpoſuerũt ſpongiā aceto plenā: q̄ñ her
ba ē humilis/ ⁊ pectus purgat: ipſius chri/
ſti humilitatẽ congruẽter accipim⁹: quā cir
cũdederunt/ et ſe circũueniſſe putauerunt.
Unde eſt illud in pſalmo: Aſperges me hiſo/ Pſ.50.
po ⁊ mũdabor. Chriſti naq; humilitate mū
damur: q: niſi humiliaſſet ſemetipſum/ fa/ Phil.2.a.
ctus obediẽs vſq; ad mortẽ crucis: nõ vti/
q; ſanguis eius i peccatoꝝ remiſſionẽ: hoc
eſt i noſtrā mũdationẽ fuiſſet effuſus. Nec
moueat quō ſpõgia ori eius potuit admo/
ueri/ qui i cruce fuerat exaltat⁹ a terra: Si/
cut eñ apud alios euãgeliſtas legit qđ hic Matth.27.
ꝑtermiſit: in arundine eſt factū/ vt in ſpon Marci.15.c.
gia talis potus ad crucis ſublimia leuaret.
Per arũdinẽ ỽo ſcptura ſignificabat/ q̄ im/
plebatur hoc facto. Sicut eñ lingua dicit
vel gręca vel latina/ vel alia q̄libet ſonū ſi/
gnificãs qui lingua ꝓmit: ſic arũdo dici po
teſt littera q̄ arundine ſcribitur: Sed ſonos
ſignificãtis vocis humanę vſitatiſſime di/
cimus linguas: ſcripturas ỽo arundinẽ di/
ci/ quo minus eſt vſitatū/ eo magis eſt my/
ſtice figuratū. Faciebat iſta populus impi
us: patiebat iſta miſericors chriſt⁹. Qui fa
ciebat/ qđ faceret neſciebat: qui patiebatur
autẽ nõ ſolū quid fieret/ ſed ⁊ cur fieret ſcie
bat: verumetiā de malefaciẽtib⁹ bñ ipſe fa/
ciebat. **Cū ergo accepiſſet ieſus ace/
tū/ dixit: Cõſummatū ē:** Quid niſi qđ
ꝓphetia tanto añ tpe ꝑdixerat? Deinde q:
nihil remanſerat/ quod anteq̄ moreret fie/
ri adhuc oporteret: tanq̄ ille qui poteſtatẽ
habebat ponendi animā ſuā/ et iterū ſumẽ/ Ioh.10.c.
di eā: peractis oībus quę vt ꝑagerentur
expectabat: inclinato capite tradidit ſpiri/
tum. Quis ita dormit q̄ñ voluerit/ ſicut ie/
ſus mortuus eſt q̄ñ voluit? Quis ita veſtẽ
deponit quãdo voluerit/ ſicut ſe carne exu
it q̄ñ voluit? Quis ita cum voluerit abit/
quō cū voluit obijt? Quanta ſperanda vel
timenda poteſtas eſt iudicãtis/ ſi apparuit
tanta morientis?

De eo q̄d dicit: Judei ergo q̄m
paraſceue erat vt nō remaneret in
cruce corpora ſabbato: vſq3 ad id
q̄d ait: Nōdum em̄ ſciebat ſcriptu
ram: q2 oportuit eū a mortuis re
ſurgere: Tractatus.CXX.

A Oſteaquā do
p minus ieſus pactis omnibus
q̄ aū ſuā mortē pagi oportere
preſciebat: q̄ū voluit tradidit
ſpiritū: que deinde ſecuta ſunt/ euāgeliſta
narrante videamus. Judei ergo inquit
q̄m paraſceue erat: vt nō remane
rent in cruce corpa ſabbato: Erat
em̄ magnꝰ dies ille ſabbati: roga
uerunt pilatū vt frāgeret coꝝ cru
ra et tollerent. Non crura tollerent/ ſed
hi quibus ideo frangebant vt morerent: ꝛ
auferrent de ligno: ne pendētes in crucibꝰ/
magnū diē feſtū ſui diurni cruciatꝰ horro
re fedarēt. Venerunt ergo milites: et
primi quidē fregerūt crura/ et alte
rius qui crucifixus ē cū eo. Ad ieſū
autē cum veniſſent: vt viderūt eū
iā mortuū: nō fregerunt eius cru
ra: ſed vnus militum lancea latus
eius aperuit: et cōtinuo exiuit ſan
guis et aqua. Vigilāti verbo euangeli
ſta vſus ē: vt nō diceret/ latꝰ eiꝰ percuſſit aut
vulnerauit/ aut q̄d aliud/ ſed aperuit: vt il
lic q̄dāmodo vite oſtiū panderet/ vn̄ ſacra
mēta eccleſie manauerūt: ſine quibꝰ ad vi
tā que vera vita ē nō intrat. Ille ſanguis i
remiſſionē fuſus ē peccatoꝝ. Aqua illa ſa
lutare tēperat poculū: hec et lauacrū pre
Gen.6.c. ſtat ꝛ potū. Hoc prenūciabat ꝙ noe in late
re arce oſtiū facere iuſſus ē/ qua intrarēt ani
malia que nō erāt diluuio peritura/ quibꝰ
Gen.2.d. pfigurabat eccleſia. Propter hoc p̄ma mu
lier facta ē de latere viri dormiētis: ꝛ appel
lata eſt vita materq3 viuoꝝ. Magnū q̄ppe
ſignificauit bonū an̄ magnū puaricatiōis
malū. In habitu iacētis ꝛ dormiētis hic ſe
cūdꝰ adā inclinato capite i cruce dormiuit:
ꝛ vn̄ ei formaret coniunx/ q̄d de latere dormi
entis effluxit. O mors vnde mortui reuiui
ſcūt: q̄d iſto ſāguine mūdius? Quid vulne
re iſto ſalubriꝰ? Et q̄ vidit inq̄t teſtimo
niū phibuit: et verum ē teſtimoni
um eius: et ille ſcit quia vera dicit/
vt et vos credatis. Nō dixit/ vt ꝛ vos
ſciatis/ ſed vt credatis. Scit em̄ q̄ vidit/ cu
ius credat teſtimonio qui non vidit. Ma
gis autē ad fidem credere ptinet q̄ꝫ videre.
Nā quid eſt aliud credere/ q̄ꝫ fidē accōmo
dare? Facta ſunt em̄ hec inq̄t vt ſcri
ptura impleret: Os nō cominue Exo.12.g.
tis ex eo. Et iterū alia ſcriptura di
cit: Videbunt in quē trāſfixerunt. Zach.12.c. Apocal.1.b.
Duo teſtimonia de ſcripturis reddidit ſin B
gulis rebus/ q̄s factas fuiſſe narrauit: Nā
q2 dixerat: Ad ieſū autē cū veniſſent/ vt vi
derunt eū iā mortuū/ nō fregerūt eiꝰ crura:
ad hoc ptinet teſtimoniū: Os nō cōminu
etis ex eo: Q̄d p̄ceptū eſt eis qui celebrare
paſcha iuſſi ſunt ouis immolatione: in ve
teri lege que dn̄ice paſſionis vmbra p̄ceſſe
rat: vn̄ paſcha noſtrū immolatus ē chriſtꝰ. 1.Cor.5.c.
De quo ꝛ eſaias ppheta predixerat: Sicut Esaie.53.c.
ouis ad immolandū ductus ē. Itē q2 ſub
iunxerat dicens: Sꝫ vnus militū lancea la
tus eius aperuit: Ad hoc ptinet alteꝝ teſti
moniū: Videbūt in quē trāſfixerūt: vbi p
miſſus ē chriſtꝰ/ in ea q̄ crucifixus eſt carne
venturꝰ. Poſt hec autē rogauit pila
tū ioſeph ab arimathia/ eo ꝙ eſſet
diſcipulꝰ ieſu: occultꝰ aūt ppt me
tū iudeoꝝ: vt tolleret corpꝰ ieſu.
Et pmiſit pilatꝰ. Venit ergo et tu
lit corpꝰ ieſu. Venit aūt et nicode
mus q̄ venerat ad ieſū nocte p̄mū/
ferēs mixturā myrrhe et aloes q̄ſi
libras centum. Non ita diſtinguendū
eſt vt dicamus/ p̄mū ferēs mixturā myrrhe:
ſed vt q̄d dictū ē primū/ ad ſuperiorē ſenſū
ptineat: Venerat em̄ nicodemꝰ ad ieſū no Joh.3.a.
cte p̄mū: q̄d idē iohānes in p̄oribꝰ euāgelij
ſui partibꝰ manifeſtat. Hic q̄ intelligendū ē
ad ieſū: nō tunc ſolū/ ſed tūc p̄mū veniſſe ni
codemū: veniſſe autē poſtea vt fieret audi
endo diſcipulus: q̄d certe mō i reuelatione
corporis beatiſſimi ſtephani fere oīꝰibꝰ gēti
bus declarat. Acceperūt ergo corpꝰ
ieſu/ ꝛ ligauerūt illud lintheis cuꝫ
aromatibus: ſicut mos eſt iudeis
ſepelire. Non mihi videt euāgeliſta fru
ſtra dicere voluiſſe/ ſicut mos ē iudeis ſepe
lire: Ita q̄ppe niſi fallor/ admonuit in hmōi
officijs q̄ mortuis exhibētur/ morē cuiuſq3
gentis eſſe ſeruandū. Erat autē in loco
vbi crucifixus ē hortus: et i horto
monumentū nouū/ in quo nondū
quiſq3 poſitꝰ erat: Sicut in marie vir

ginis vtero nemo ante illũ/nemo poſt illũ conceptꝰ ē: ita in hoc monumēto nemo an illũ/nemo poſt illũ ſepultꝰ ē. Ibi ergo ꝓpter paraſceuen iudeoꝝ/ qꝛ iuxta erat monumentũ poſuerunt ieſũ. Accelerată vult itelligi ſepulturã/ne adueſperaſceret: qñ iã ꝓpter paraſceuen/ quã cenã purã iudei latine vſitatiꝰ apud nos vocãt/ facere tale aliquid nõ licebat.

Ca.20. Una autē ſabbati maria magdalene veīt mane cũ adhuc tenebꝛe eēnt ad monumētũ: et vidit lapidē ſublatũ a monumēto. Una ſabbati eſt/quē iã diē dñicũ ꝓpter dñi reſurrectionē mos chriſtianꝰ appellat: quē mattheꝰ ſolꝰ l euãgeliſtꝭ ꝑmam ſabbati noīauit. Matth.28.a. Cucurrit ergo et venit ad ſimonē petruʒ/ et ad aliũ diſcipulũ quē †diligebat ieſus/ et dicit eis: Tulerunt dñm de monumēto: et neſcio vbi poſuerunt eũ. Al. † amabat. Nõnulli codices etiã greci habēt: tulerunt dñm meũ: qδ videri dictũ põt ꝓpēſiore charitatis vel famulatꝰ affectu: ſ; hoc ĩ pluribꝰ codicibꝰ q̃s ĩ ꝓmptu habuimꝰ nõ inuenimꝰ. Exijt ergo petrꝰ ⁊ ille aliꝰ diſcipulꝰ et venerũt ad monumētũ. Currebãt aũt duo ſil: et ille aliꝰ diſcipulꝰ ꝑcucurrit citiꝰ petro et venit primꝰ ad monumētũ. Aduertēda hic ⁊ cõmēdãda eſt recapitulatio: quõ reditũ eſt ad id qδ fuerat pꝛetermiſſũ: ⁊ tanq̃ ſi hoc ſequeretur adiunctũ eſt. Cũ eñ iã dixiſſet: venerunt ad monumentũ: regreſſus ē vt narraret quõ venerunt/ atq; ait: Currebãt autē duo ſimul ⁊c. Ubi oſtendit q ꝑcurrens ad monumentũ prioꝛ venerit aliꝰ ille diſcipulus/ quē ſeipſuʒ ſignificat: ſed tanq̃ de alio moꝛe ſancte ſcꝑture cũcta narrat. Et cũ ſe inclinaſſet inquit: vidit poſita lintheamina: nõ tamen introiuit. Uenit ergo ſimon petrus ſequēs eũ: et introijt in monumentũ: et vidit lintheamina poſita et ſudariũ qδ fuerat ſup caput eius/ nõ cũ lintheaminibus poſitũ/ ſed ſeparatim inuolutũ in vnũ locũ. Putamuſne nihil iſta ſignificãt? Nequaq̃ hoc putauerim/ ſ; ad alia feſtinamus: in quibꝰ immoꝛari queſtionis vł obſcuritatꝭ alicuiꝰ neceſſitate cõpellimur: Nã iſta que per ſeipſa manifeſta ſunt/ quid ſingula etiã ſignificent/ querere ſancte quidē delitie ſũt: ſed ocioſoꝝ/ quod nõ ſumus nos. Tunc ergo introijt et ille diſcipulus/ qui venerat primꝰ ad monumentũ. Prioꝛ venit/ et poſterioꝛ intrauit. Neq; hoc vtiq; vacat: ſed mihi ad iſta nõ vacat. Et vidit inq̃t et credidit. Hic nõnulli parũ attendentes: putant hoc iohannem crediliſſe/ q ieſus reſurrexerit: ſed quod ſeq̃tur/ hoc nõ indicat. Quid ſibi enim vult/ q ſtatim adiunxit: Nondũ eñ ſciebant ſcripturam: quia opoꝛtebat euʒ a moꝛtuis reſurgere. Nõ ergo eũ credidit reſurrexiſſe/ quē neſciebat opoꝛtere reſurgere. Quid ergo vidit/ quid credidit? Uidit ſcilicet inane monumentũ: et credidit qδ dixerat mulier eũ de monumēto eſſe ſublatũ. Nondũ eñ ſciebãt ſcꝑturã/ qꝛ opoꝛteret eũ a moꝛtuis reſurgere. Et ideo qñ id ab ipſo dño audiebãt/ q̃uis aptiſſime diceret: ꝯſuetudine audiēdi ab illo ꝑabolas nõ intelligebãt: ⁊ aliquid aliud eũ ſignificare credebãt. Sed ea q̃ ſequunt: in ſermonē aliũ differamus.

De eo quod dicit: Abierunt ergo iteꝝ ad ſemetipos diſcipuli: vſq; ad id: Beati qui nõ viderunt et crediderunt: Tractatus.CXXI.

Ablatuʒ eſſe

dñm de monumēto/ diſcipulꝭ eius petro ⁊ iohãni nũciauerat maria magdalene. Quo illi veniētes/ iuenerũt ſola lintheamina qbꝰ coꝛpꝰ fuerat iuolutũ. Et q̃d aliδ credere potuerũt niſi qδ illa dixerat: ⁊ qδ etiã ipa crediderat? Abierunt ergo iterũ ad ſemetipſos diſcipuli .i. vbi habitabãt: et vñ ad monumentũ cucurrerãt. Maria autē ſtabat ad monumētũ forꝭ plorans. Uiris eñ recedentibus/ infirmioꝛē ſexũ in eodē loco foꝛtioꝛ figebat affectus: ⁊ oculi qui dñm queſierãt ⁊ nõ inuenerãt/ lachꝛymis iã vacabãt: amplius dolētes q fuerat de monumēto ſublatus/ q̃ q fuerat in ligno occiſus: quoniã magiſtri tanti cuius eis vita ſubtracta fuerat/ nec memoꝛia remanebat. Tenebat itaq; ad monumētũ iã doloꝛ iſte mulierē. Cũ ergo fleret/ inclinauit ſe et ꝓſpexit in monumentũ. Cur hoc fecerit neſcio: nõ eñ neſciebat nõ ibi eſſe iã quē querebat: quãdoquidē inde ſublatũ diſcipulis ipſa nũciauerat: ⁊ illi ad monumētũ venerãt: ⁊ nõ ſolũ inueniēdo/ ſed

etiã intrãdo corpus dñi quęſierãt/nec inue
nerãt. Quid ſibi ergo vult: ꝙ iſta cũ fleret/
rurſum in monumentũ inclinata ꝓſpexit?
Utrum ꝙ nimiũ dolebat: nec ſuis nec illo
rũ oculis facile putabat eſſe credendũ: an
potius diuino inſtinctu in animo eius eſſe
ctum eſt vt ꝓſpiceret? Proſpexit eñ et vi
dit duos angelos ĩ albis ſedẽtes:
vnũ ad caput/et vnũ ad pedes/vbi
poſitũ fuerat corpus ieſu. Quid ẽ ꝙ
vnus ad caput/ et ad pedes alter ſedebat?
An quoniã qui grece angeli dicunt/ latine
ſunt nũcij? Iſto modo chriſti euangelium
velut a capite vſq; ad pedes/ab initio vſq;
in finẽ ſignificabãt eſſe nũciãdũ. Dicũt ei
illi: Mulier qd ploras? Dicit eis:
Quia tulerunt dñm meũ/et neſcio
vbi poſuerũt eũ. Angeli lachrymas ꝓhi
bebãt: vbi qd aliõ ꝙ futurũ qdãmodo gau
diũ nũciabant? Ita eñ dixerũt: Quid plo
ras? Ac ſi dicerẽt/noli plorare. At illa eos
putãs iterrogaſſe neſciẽtes/cãs ꝑdidit la
chrymarũ. Quia tulerũt inqt dñz meũ.
Dñm ſuũ vocãs corp⁹ exanime dñi ſui: a to
to partẽ ſignificãs: ſicut oẽs ꝯfitemur ieſuz
chriſtũ filiũ dei vnicũ dñm noſtrũ: qđ vtrũq;
ſimul eſt & verbũ & aĩa & caro: crucifixũ tñ &
ſepultũ/cũ ſola ei⁹ ſepulta ſit caro. Et ne
ſcio inqt vbi poſuerunt eũ. Hęc erat
cauſa maior doloris: qꝛ neſciebat quo iret
ad cõſolãdũ dolorẽ. Sed hora iã venerat/
vt id qđ nũciatũ qdãmodo fuerat ab ange
lis flere ꝓhibẽtib⁹: gaudiũ ſuccederet fleti
bus. Deniq; cũ hec dixiſſet/cõuerſa
ẽ retrorſum: et vidit ieſuz ſtantẽ: et
non ſciebat qꝛ ieſus eſt. Dicit ei ie
ſus: Mulier qd ploras? Quem q̃
ris? Illa exiſtimas qꝛ hortolanus
eẽt/dicit ei: Dñe/ſi tu ſuſtuliſti eum/
dicito mihi vbi poſuiſti eũ: et ego
eum tollam. Dicit ei ieſus: Maria.
Cõuerſa illa dicit ei: Rabboni: qđ
dicitur magiſter. Nemo calumniet mu
lieri ꝙ hortolanũ dixerit dñm/et ieſum ma
giſtrum. Ibi eñ rogabat: hic agnoſcebat.
Ibi honorabat hominẽ a quo beneficium
poſtulabat: hic recolebat doctorem a quo
diſcernere humana et diuina diſcebat. Ap
pellabat dominũ cuius ancilla nõ erat: vt
per eum veniret ad dominũ cuius ancilla
erat. Alit ergo dñm dixit: ſuſtulerunt dñm
meũ: aliter aũt/dñe ſi tu ſuſtuliſti eũ: Nã et
ꝓphete appellauerũt dños eos qui hoies
erant: ſz aliter illũ de quo ſcriptũ eſt: Dñs Pſ. 8.
nomẽ ei. Sed iſta mulier quę iã fuerat con
uerſa retrorſum vt videret ieſum/qñ cũ pu
tauit eſſe hortolanũ: et cũ illo vtiq; loque
bat/quõ rurſus cõuerſa dicit/ vt ei diceret:
rabboni: niſi qꝛ tũc conuerſa corpe qđ non
erat putauit: nunc corde ꝯuerſa quod erat
agnouit? Dicit ei ieſus: Noli me tan
gere: nondũ eñ aſcendi ad patrem
meũ. Uade aũt ad fręs meos et dic
eis: Aſcendo ad patrẽ meũ et patrẽ
veſtrũ: deum meũ et deũ veſtrum.
Eſt in his verbis qđ breuiter quidẽ/ ſed ta B
mẽ attẽtius ptractare debem⁹. Ieſus quippe
mulierẽ quę illũ magiſtrũ agnouit & appel
lauit: cũ hęc ei reſponderet/fidẽ docebat: &
hortolan⁹ ille in ei⁹ corde/tanq̃ ĩ horto ſuo
granũ ſynapis ſeminabat. Quid eſt g: noli
me tãgere? Et tanq̃ hui⁹ ꝓhibitionis cau
ſa quereret/adiunxit/ Nondũ eñ aſcẽdi ad
patrẽ meũ. Quid ẽ hoc: Si ſtãs in terra nõ
tangitur: ſedens in cęlo quõ ab hominib⁹
tangetur? Qui certe anteq̃ aſcẽderet/diſci
pulis ſe tangẽdũ obtulit dicẽs: ſicut lucas
euangeliſta teſtatur: Palpate & videte: qꝛ Luc. 24. f.
ſpũs carnẽ et oſſa nõ habet/ſicut me vide
tis habere: Uel qñ dixit diſcipulo thomę:
Infer digitũ tuũ huc/& vide man⁹ meas: et
affer manũ tuã/ & mitte in lat⁹ meũ. Quis
autẽ tã ſit abſurd⁹/ vt dicat eũ a diſcipulis
quidẽ anteq̃ ad patrẽ aſcendiſſet/voluiſſe
ſe tangi: a mulieribus autẽ noluiſſe/niſi cũ
aſcẽdiſſet ad patrẽ? Sz nec ſic q vellet/deſi
pere ſineret. Leguntur eñ etiã feminę poſt
reſurrectionẽ anteq̃ ad patrẽ aſcẽderet/te
tigiſſe ieſum: in quib⁹ erat etiaz ipſa maria
magdalena narrãte matthęo/ ꝙ occurrerit
illis ieſus dicẽs: Auete. Illę aũt acceſſerũt Matth. 28. b.
inqt: & tenuerũt pedes ei⁹: et adorauerunt
eũ. Hoc a iohanne ꝑtermiſſum ẽ/ſed a mat
thęo verum dictũ eſt: Reſtat ergo vt aliqđ
in his v̾bis lateat ſacramẽtũ: qđ ſiue inue
niam⁹ ſiue inuenire minime valeam⁹: ineſſe
tñ nullo mõ dubitare debem⁹. Aut ergo ſic
dictũ eſt: noli me tãgere/ nondũ eñ aſcẽdi
ad patrem meũ: vt in illa femina figuraret
eccleſia de gentibus quę in chriſtũ non cre
didit/ niſi cũ aſcẽdiſſet ad patrẽ: aut ſic ĩ ſe
credi voluit ieſus: hoc ẽ ſic ſe ſpiritalit tan
gi/ꝙ ipſe & pater vnũ ſũt. Eius quippe inti Ioh. 10. f.
mis ſenſib⁹ quodãmodo aſcendit ad patrẽ.

qui ſic i eo pfecerit vt patri agnoſcat eq̄lē. Aliter nō recte tāgit.i.aliter nō recte in eū creditur. Poterat aūt ſic credere maria: vt eū putaret imparē patri: qđ vtiqꜫ ꝓhibet cū ei dicit: Noli me tāgere:id ē/ noli in me ſic credere queadmodū adhuc ſapis. Noli tuū ſenſū huculqꜫ ptēdere qđ ꝓ te fact⁹ ſū: nec tranſire illud per qđ facta es. Quō em̄ nō carnaliter adhuc in eū credebat/ quem ſicut hoīem flebat? Nondū em̄ aſcēdi inq̄t ad patrē meū. Ibi me tāges/qn̄ me credideris patri nō imparē deū. Uade aūt ad fratres meos ꝛ dic eis: Aſcendo ad patrē meū ꝛ patrē veſtrū. Nō ait/patrē noſtrū. Aliter ergo meū/aliter veſtꝝ: natura meū/ gratia veſtrū. Et deū meū ꝛ deū veſtrū. Neqꜫ hic dixit/deū noſtrū. Ergo ꝛ hic aliter meū/ aliter veſtrū. Deū meū ſub quo et ego hō ſū: deū veſtrū/ inter quos et ipſum mediatoꝛ ſū.

¶ Uenit maria magdalene annūcians diſcipulis/quia vidi dn̄m: ꝛ hec dixit mihi. Cum eſſet ergo ſero die illa vna ſabbatoꝝ: et foꝛes eſſent clauſe/vbi erat diſcipuli cōgregati ꝓpter metum iudeoꝝ: venit ieſus et ſtetit in medio/et dixit eis: Pax vobis. Et cum hoc dixiſſet: oſtēdit eis manus et latus. Claui em̄ man⁹ fixerāt: lancea latus eius aperuerat: vbi ad dubitantiū coꝛda ſananda/vulnerū ſūt ſeruata veſtigia. Moli autem coꝛpoꝛis vbi diuinitas erat: oſtia clauſa nō obſtiterunt. Ille quippe nō eis apertis intrare potuit: quo naſcente v̄ginitas matris inuiolata pmanſit. Gauiſi ſunt ergo diſcipuli viſo domino. Dixit ergo eis iterū: Pax vobis. Iteratio confirmatio eſt. Ipſe quippe dat p ꝓphetam promiſſam pacē ſuper pacē. Sicut miſit me pater inquit/ et ego mitto vos. Equalē patri filiū nouimus: ſed hic verba mediatoꝛis agnoſcimus. Medium quippe ſe oſtendit dicēdo: Ille me/et ego vos. Hec autem cum dixiſſet: inſufflauit et dixit eis: Accipite ſpiritūſanctū. Inſufflando ſignificauit ſpiritūſanctū: nō patris ſolius eſſe ſpiritū/ſed ꝛ ſuum. Quoꝝ remiſeritis inquit peccata remittunt eis: et quoꝝ retinueritis/ retēta ſūt. Eccleſie charitas que p ſpiritumſanctū diffunditur in coꝛdibus noſtris: participū ſuoꝝ peccata dimittit.

4. ſen. diſ. 18. ca. nec ideo.

Roma. 5. a.

Eoꝛum autem qui nō ſunt eius participes tenet: Ideo poſteaqꜫ dixit: Accipite ſpiritumſanctum: hoc continuo de peccatoꝛum remiſſione ac detentione ſubiecit: Thomas autē vnus ex duodecim qui dicit didymus/ non erat cum eis/ quando venit ieſus. Dixerunt ergo ei alij diſcipuli: Uidim⁹ dominum. Ille autem dixit eis: Niſi videro in manibus eius fixuram clauoꝝ/et mittam digitum meum in locum clauoꝛum/ et mittam manū meam in latus eius/ non credam. Et poſt dies octo/ iterum erāt diſcipuli ei⁹ int⁹/ꝛ thomas cum eis. Uenit ieſus ianuis clauſis: ꝛ ſtetit in medio/ ꝛ dixit eis: Pax vobis. Deinde dicit thome: Infer digitū tuū huc/ꝛ vide man⁹ meas: ꝛ affer manū tuam/et mitte in latus meum: et noli eſſe incredul⁹ ſed fidelis. Reſpōdit thomas ꝛ dixit: Domin⁹ meus et deus meus. Uidebat tangebatqꜫ hominē: ꝛ confitebatur deū/quem nō videbat neqꜫ tangebat. Sed p hoc qđ videbat atqꜫ tangebat: illud iam remota dubitatione credebat. Dicit ei ieſus: Quia vidiſti me credidiſti. Nō ait tetigiſti me/ ſed vidiſti me: quoniā generalis quodāmodo ſenſus eſt viſus: Nā ꝛ per alios q̄ttuoꝛ ſenſus nominari ſolet: velut cū dicimus: audi et vide q̄ bene ſonet: olfac ꝛ vide q̄ bn̄ oleat: guſta et vide q̄ bn̄ ſapiat: tange ꝛ vide q̄ bn̄ caleat. Ubiqꜫ ſonuit vide: cum viſus ꝓprie non negetur ad oculos ptinere. Unde et hic ipſe dn̄s: Infer inq̄t digitū tuū huc: ꝛ vide man⁹ meas: Quid aliud ait q̄ tange ꝛ vide? Nec tamē oculos ille habebat i digito. Ergo ſiue intuēdo ſiue etiā tangēdo: qꝛ vidiſti me inq̄t credidiſti: q̄uis dici poſſit nō auſum fuiſſe diſcipulū tangere/cū ſe offerret ille tangendum: non em̄ ſcriptū ē/ et tetigit thomas: Sed ſiue aſpiciendo tm̄/ ſiue etiā tangendo viderit et crediderit: illud quod ſequit/ magis gentiū fidem p̄dicat atqꜫ cōmēdat. Beati q̄ non viderunt et crediderunt. Preteriti tpis vſus ē verbis: tanq̄ ille qui qđ erat futuꝝ/ in ſua nouerat p̄deſtinatione iā factū. Sed iā ſermo iſte a plixitate cohibendus eſt. Donabit dn̄s/vt de his que reſtant/alias diſputemus.

De eo quod dicit: Multa q̃dē et
alia ſigna fecit ieſus ĩ cõſpectu di/
ſcipulorꝫ ſuorũ: vſq3 ad id qḋ ait:
Aſcēdit ſimõ petrꝰ/ et traxit rete in
terra plenũ magnis piſcibꝰ centũq̃n
quagintatribꝰ: et cũ tãti eſſent/ nõ ē
ſciſſum rete: Tractatus. CXXII.

A

Oſt narratio:

P
nẽ rei geſtę/ ĩ qua thomas di/
ſcipulus oblatis ſibi tãgẽdis
in chriſti carne vulnerꝫ locis:
vidit qḋ credere nolebat/ ⁊ credidit: inter/
ponit hęc euãgeliſta iohãnes ⁊ dič: Mul/
ta quidē et alia ſigna fecit ieſus in
conſpectu diſcipulorum ſuorum
quę non ſunt ſcripta in libro hoc.
Hęc autē ſcripta ſunt vt credatis
q2 ieſus eſt chriſtꝰ filius dei: et vt
credentes vitam habeatis in no/
mine eiꝰ. Hoc capitulũ velut libri huiꝰ in/
dicat finē. Sed narratͬ hic deinde quemad
modũ ſe manifeſtauerit dñs ad mare tybe
riadis: ⁊ in captura piſciũ cõmendauerit ec
cleſię ſacramentũ: qualis futura ē vltima
reſurrectio mortuorꝫ. Ad hoc itaq3 cõmen/
dandũ valere arbitror/ ꝙ tanq̃ finis inter/
poſitus ē libri: qḋ eſſet etiã ſecuturę narra/
tionis q̃ſi proemiũ: qḋ ei quodãmodo faceret
eminẽtiorē locũ. Que narratio incipit ita:
Ca. 21. Poſtea manifeſtauit ſe iterum ie/
ſus ad mare tyberiadis: manife/
ſtauit autem ſic. Erant ſimul ſimõ
petrus et thomas qui dicitͬ didy/
mus/ ⁊ nathanael q̃ erat a galylea
et filij zebedei/ ⁊ alij ex diſcipulis
eiꝰ duo. Dicit eis ſimon petrus.
Uado piſcari. Dicunt ei: Uenimꝰ
B et nos tecum. Queri ſolet de hac piſca
tione diſcipulorum/ cur redierint petrꝰ ⁊ fi/
lij zebedei ad id qḋ fuerũt/ priuſq̃ a dño vo
Matth. 4. d. carentͬ: erãt eñ piſcatores qñ eis dixit: Ue
nite poſt me: ⁊ faciã vos fieri piſcatores ho
minũ. Tunc eñ q̃ppe illi ſecuti ſũt: vt magi/
ſterio eiꝰ relictis om̃ibꝰ adhererẽt: intãtũ vt
cũ ab eo diues ille triſtͥ abſcederet cui ipſe
Matth. 19. c. dixerat: Uade vēde q̃ habeſ ⁊ da paupibꝰ:
⁊ habebis theſaurꝫ ĩ cęlo: et veni ſeq̃re me:
Ibidem. d. diceret ei petrus: Ecce nos dimiſimꝰ oĩa: et
ſecuti ſumꝰ te: Quid eſt ergo ꝙ nũc q̃ſi apľatu
relicto fiunt qḋ fuerũt: ⁊ qḋ dimiſerãt repe
Luc. 9. g. tunt: tanq̃ obliti qḋ audierãt: Nemo mit/
tẽs manũ ſup aratrꝫ/ ⁊ reſpiciẽs retro/ aptꝰ
eſt regno cęlorꝫ? Qḋ ſi feciſſent defũcto ie/
ſu priuſq̃ reſurrexiſſet a mortuis: qḋ quidē
non poterãt: qñ dies quo crucifixus ē/ to/
tus eos tenebat attonitos/ vſq3 ad eius ſe/
pulturã: quę añ veſperꝫ facta ē. Sequēs au
tē dies erat ſabbati: qñ eis morē patrũ ſer
uãtibus/ opari vtiq3 nõ licebat. Tertio vͦ
die dñs reſurrexit: eoſq3 reuocauit ad ſpem
quã de illo nõ habere iã cęperãt. Tamē ſi
tũc feciſſent/ putaremus eos illa q̃ animos
eorꝫ occupauerat deſpatione feciſſe. Nunc
vͦ poſt eũ ſibi de ſepulchro redditũ viuũ:
poſt oblatũ ſuis oculis ⁊ manibus: nõ ſolũ
videndã/ verumetiã tangendã atq3 palpã/
dã rediuiuę carnis euidentiſſimã veritatē:
poſt inſpecta vulnerꝫ loca: vſq3 ad apľi tho
mę confeſſionē: q̃ ſe aliter crediturꝫ nõ eſſe
ꝑdixerat: poſt acceptũ eiꝰ inſufflatione ſpi/
ritũſanctũ: poſt vͦba in ſuas aures eius ore
prolata: Sicut miſit me pater ⁊ ego mitto
vos: quorꝫ remiſeritis peccata remittũtur
eis: ⁊ quorꝫ retinueritis/ retēta ſunt: ſubito
fiũt ſicut fuerũt/ nõ hoim ſed piſciũ piſcato
res. His ergo quos hoc mouet responden/
dũ eſt/ nõ eos fuiſſe ꝓhibitos arte ſua licita
ſcz atq3 conceſſa: victũ neceſſariũ querere/
ſui apoſtolatus integritate ſeruata: ſi quã/
do vñ viuerẽt aliud nõ haberẽt. Niſi forte
q̃ſpiã putare audebit aut dicere: apoſtolũ
paulũ nõ ꝑtinuiſſe ad eorꝫ perfectionē: qui Matth. 19. a. 2. theſſal. 3. b.
relictis omnibus chriſtũ ſecuti ſunt: quo/
niã nequẽq3 eorꝫ grauaret quibus euãge/
liũ ꝑdicabat/ ſuũ victũ ſuis manibꝰ trãſige/
bat: vbi magis impletum eſt qḋ ait: Plus 1. Corĩ. 15. b.
om̃ibus illis laboraui. Et adiũxit: Nõ aũt
ego/ ſed gratia dei mecũ: vt hoc quoq3 ap/
pareat dei gratię deputãdũ/ qḋ ⁊ animo ⁊
corpe poterat vſq3 adeo plus illis om̃ibꝰ la/
borare: vt neq3 ceſſaret ab euãgelio prędi/
cãdo: neq3 tñ ex euãgelio ſicut illi ſuſtenta/
ret hanc vitã: cũ id p tot gẽtes in quibꝰ chri
ſti nomē nõ fuerat ꝓphetatũ: multo latius
atq3 fertiliꝰ ſeminaret. Ubi oſtẽdit ex euan C
gelio viuendi/ hoc eſt victũ habẽdi/ non ne/
ceſſitatē apľis impoſitã/ ſed poteſtatē da/
tã. Quã poteſtatē cõmemorat idē apľs di/
cēs: Si nos vobis ſpiritalia ſeminauimus: 1. Corĩ. 9. b.
magnũ ē ſi veſtra carnalia metamꝰ? Si alij
ptãtis veſtrę participes ſũt nõ magͥ nos?
Sed nõ ſumus inquit vſi hac poteſtate. Et
paulo poſt: Qui altario fuiũt indę/ altario

compartiunt: Sic et dñs ordinauit his qui
euangeliū annūciant de euangelio viuere:
Ego autē nullius hoꝝ vſus ſū. Satis igi/
tur apertū eſt / nō imperatū: ſed in poteſta
te apoſtolis poſitū / vt aliunde nō viuerent
niſi ex euangelio: ⁊ ab eis quibus euange/
liū p̄dicando ſpiritalia ſeminabāt / carna
lia meterent: hoc eſt / carnis huius ſuſtenta/
culū ſumerent: ⁊ tanꝗ̄ milites chriſti / ſtipē/
dium debitū acciperent / ſicut a ꝓuinciali/
bus chriſti. Unde idem ipſe miles egregi⁹
1.Cor.9.a. paulo ſuperi⁹ de hac re dixerat: Quis mili
tat ſuis ſtipendijs vnꝗ̄? Qd̄ tamen ipſe fa
1.Cor.15.b. ciebat: quia plus illis om̄ibus laborauit.
Si ergo beatus paul⁹ vt ea poteſtate quā
ꝓfecto cū ceteris euangelij p̄dicatorib⁹ ha/
bebat / non cū ceteris vteret / ſed ſuo ſtipen
dio militaret: ne gētes a nomine chriſti pe/
nitus alienas doctrina eius quaſi venalis
offenderet: aliter educatus / artē quā nō no
uerat didicit: vt dū ſuis manib⁹ tranſigit
doctor / null⁹ grauaret auditor: quanto ma
gis beat⁹ petrus qui iā piſcator fuerat / qd̄
nouerat fecit: ſi ad p̄ſens illud tēpus aliud
vñ viueret nō inuenit. Sed reſpōdebit qſ/
piā: Et cur nō inuenit / cū dñs ꝓmiſerit di/
Math.6.d. cens: Querite primū regnū dei ⁊ iuſticiam
eius: ⁊ hec om̄ia apponent vobis. Proſus
etiā ſic dñs qd̄ ꝓmiſit impleuit: Nā q̄s ali/
us piſces qui caperent appoſuit: qui nō ob
aliud credēdus ē eis ingeſſiſſe penuriā qua
compellerētur ire piſcatū / niſi diſpoſitū vo/
lens exhibere miraculū: vt ſimul ⁊ p̄dica/
tores euangelij ſui paſceret: ⁊ ipſum euan/
geliū tanto ſacramēto qd̄ erat de numero
piſciū / cōmendaturus augeret. De qua re
etiā nos qd̄ ipſe appoſuerit / dicere iam de/
bemus. Dicit ergo ſimon petrus: Uado pi
ſcari. Dicunt ei qui cū illo erāt: Uenimus
⁊ nos tecū. Et exierunt ⁊ aſcēderunt
in nauim: et illa nocte nihil p̄ēdi/
derūt. Mane autē iā facto ſtetit ie/
ſus in litore: nō tñ cognouerūt di/
ſcipuli quia ieſus ē. Dicit ergo eis
ieſus: Pueri / nūquid pulmenta/
riū habetis? Rñderunt: Non. Di/
cit eis: Mittite in dexterā nauigij
rete / et inuenietis. Miſerunt ergo /
Ibi.ſupra ⁊ iam nō valebant illud trahere a
multitudine piſciū. Dicit ergo di/
ſcipulus ille quē diligebat ieſus /
petro: Dominus eſt. Simon pe/
trus cum audiſſet quia dñs ē: tu/
nica ſuccinxit ſe: erat eñ nudus: ⁊
miſit ſe in mare. Alij autē diſcipuli
nauigio venerunt. Nō eñ longe
erant a terra: ſed quaſi cubitis du
centis / trahētes rete piſciū. Ut er/
go deſcenderunt in terrā: viderūt
prunas poſitas / et piſcē ſuperpo/
ſitū / et panē. Dicit eis ieſus: Affer/
te de piſcibus quos p̄endidiſtis
nūc. Aſcendit ſimon petrus / ⁊ tra
xit rete in terram plenum magnis
piſcibus / centum q̄nquaginta tri/
bus. Et cum tanti eſſent / nō ē ſciſ/
ſum rete. Hoc eſt magnū ſacramentū in D
magno iohannis euāgelio: ⁊ vt vehemēti⁹
cōmendaret loco vltimo ſcriptum. Qꝫ er/
go ſeptē diſcipuli fuerunt in iſta piſcatio/
ne: petrus et thomas / et nathanael / ⁊ duo
filij zebedei. et alij ex diſcipul' ei⁹ duo: quo/
rum nomina tacent: iſti ſuo ſeptenario nu/
mero finē ſignificāt tēporis. Uniuerſū q̄p/
pe ſeptē diebus voluitur tempus. Ad hoc
pertinet ꝙ mane facto ieſus ſtetit in litore:
quia etiā litus finis eſt maris: ⁊ ideo finem
ſignificat ſeculi. Eundē finē ſeculi oſtendit /
et ꝙ petrus rete traxit in terrā: hoc eſt in li/
tus. Qd̄ ipſe dñs aperuit / vbi alio quodā Math.13.f.
loco de ſagena in mare miſſa ſimilitudinē
dedit: et eā trahunt inquit ad litus. Qd̄ li/
tus quid eſſet / exponēs ait: Sic erit in con/
ſummatione ſeculi. Sed illa verbi ē / nō rei
geſte parabola. Re autē geſta ſicut hoc lo/
co qualiter in ſeculi fine futura ſit: ita dñs
alia piſcatiōe ſignificauit eccleſiā qualiter
nūc ſit. Qꝫ aūt illud fecit in initio p̄dicati/
onis ſue: hoc ꝟo poſt reſurrectionē ſuam:
hinc oſtēdit illā capturā piſciū / bonos ⁊ ma
los ſignificare / q̄s nūc habet eccleſia: iſtam
ꝟo tm̄modō bonos / q̄s habebit in eternū /
cōpleta in fine hui⁹ ſeculi reſurrectiōe mor/
tuoꝝ. Deniꝗ̄ ibi ieſus nō ſicut hic in litore
ſtabat / qñ iuſſit piſces capi: Sed aſcendēs Luc.5.a.
in vnā nauim q̄ erat ſimonis: rogauit eum
vt a terra reduceret puſillū: et in ea ſedens
docebat turbas. Ut ceſſauit autē loq̄ / dixit
ad ſimonē: Duc in altum / ⁊ laxate retia ve/
ſtra in capturā. Et illic qd̄ captū ē piſciū in
nauiculis fuit / nō ſicut hic rete extraxerunt
in terrā. His ſignis ⁊ ſi q̄ alia poterūt repi/
ri: ibi eccleſia ī hoc ſeculo / hic ꝟo ī fine ſecu
li figurata ē: Ideo illud ante / hoc aūt poſt
D

reſurrectionem dñi factū eſt: qꝛ ibi nos chri
ſtus ſignificauit vocatos/ hic reſuſcitatos.
Ibi retia non mittūtur in dexteram/ne ſo
los ſignificent bonos: nec in ſiniſtrā/ne ſo/
los malos: ſed indifferēter: laxate inquit re
tia veſtra in capturā: vt ꝑmixtos intelliga/
mus bonos ⁊ malos: Hic aūt inqͭt: mittite
in dexterā nauigij rete/ vt ſignificaret eos
qui ſtabāt ad dexterā ſolos bonos. Ibi re/
te ꝓpter ſignificāda ſchiſmata/rumpebat:
hic vͦo qm̄ tunc in illa ſumma pace ſancto/
rum nulla erunt ſchiſmata/ ꝑtinuit ad euā/
geliſtā dicere: ⁊ cū tanti eſſent: id eſt/ tā ma
gni: non eſt ſciſſum rete: tanq̄ illud reſpice/
ret vbi ſciſſum eſt: et in illius mali compa/
tione cōmendaret hoc bonū. Ibi capta eſt
multitudo piſciū tanta/vt impleta duo na
uigia mergerētur: id ē/in ſubmerſionē pre/
merent. Non em̄ merſa ſunt/ ſed tamen pe
riclitata. Vn̄ em̄ exiſtunt in eccleſia tāta q̄
gemimus/niſi cū tante multitudini obſiſti
nō poteſt: que ad ſubmergendā ꝓpemodū
diſciplinā intrat/cū morib⁹ ſuis a ſanctorū
itinere penitus alienis? Hic autē miſerunt
rete in dexterā partē: ⁊ iā nō valebāt illud
trahere p̄ multitudine piſciū. Quid eſt: iā
nō valebāt illud trahere/niſi qꝛ illi qui ꝑti/
nēt ad reſurrectionē vite: id ē/ad dexterā/ ⁊
intra chriſtiani nois retia defungūtur: non
niſi in littore: id eſt/in fine ſeculi cum reſurre
xerint/apparebūt? Ideo nō valuerūt ſic tra
here retia vt in nauē refunderēt quos cepe
rant piſces: ſicut de illis oībus factū eſt/
quibus rete diruptū/⁊ nauicule preſſe ſūt.
Habet autē iſtos dextros eccleſia poſt finē
vite hui⁹ in ſomno pacis/velut in ꝓfūdo la
tentes: donec ad lit⁹ rete ꝑueniat quo tra/
hebat/quaſi a cubitis ducētis. Qꝛ aūt illic
duab⁹ nauiculis ꝓpter circūciſionē ⁊ p̄puti
um: hoc iſto loco ducētis cubitis exiſtimo
figuratū/ ꝓpter vtriuſq; generis electos/ ⁊
circūciſionis ⁊ p̄putij: tanq̄ centū ad cētū:
qꝛ in ſumma centenarij numer⁹ ad dexterā
tranſit. Poſtremo in illa piſcatione nume/
rus piſciū nō exp̄mitur: tanq̄ illud ibi fiat
qđ p̄dictū ē ꝑ ꝓphetā: Annūciaui et locut⁹
Ps.39. ſū: multiplicati ſunt ſup numerū. Hic vͦo nō
ſunt aliq̄ ſup numerū/ſed cert⁹ eſt numerus
E centū q̄nquagintatres: Cui⁹ numeri ratio
dño adiuuāte reddenda eſt. Si em̄ numerū
conſtituam⁹ qui legē ſignificet: quid erunt
niſi decē? Decalogū quippe legis: id eſt/ de/

cem notiſſima illa p̄cepta digito dei dua/ Deut.9.b.
bus lapideis tabulis/ ꝑmū fuiſſe ꝯſcripta/
certiſſimū nobis eſt. Sed lex qñ non adiu/
uat gratia/p̄uaricatores facit: ⁊ tm̄modo i
littera ē. Propter hoc em̄ maxime ait apl's:
Littera occidit: ſpūs autē viuificat. Acce/ 2.Cor.3.b.
dat ergo ad litterā ſpūs: ne occidat littera
q̄ nō viuificat ſpūs: ſ; vt opemur p̄cepta le/
gis/nō viribus noſtris/ſed munere ſaluato/
ris. Cū autē accedit ad legē gratia: id ē/ad
litterā ſpūs: quodāmodo denario numero
addit ſeptenarius. Iſto quippe numero: id
eſt/ſeptenario/ſignificari ſpiritūſanctū ad/
uertenda litterarū ſacrarū documēta teſtā/
tur. Nempe em̄ ſanctitas vel ſanctificatio
ad ſanctū ꝓprie ꝑtinet ſpiritū. Vn̄ cū ⁊ pa/
ter ſpiritus ſit/⁊ filius ſpiritus ſit: qm̄ deus Joh.4.d.
ſpiritus eſt: ⁊ pater ſanctus/et filius ſanct⁹
ſit: ꝓprio tn̄ nomine amborū ſpūs vocatur
ſpūſſanctus. Vbi ergo primū in lege ſonu/
it ſanctificatio/niſi in die ſeptimo? Nō em̄
ſanctificauit deus diē primū in quo fecit lu
cē: aut ſecundū in quo firmamentū: aut ter
tiū i quo diſcreuit mare a terra: ⁊ terra her/
bā lignūq; ꝓduxit: aut quartū in quo ſide/
ra ſunt creata: aut q̄ntū in quo aīalia que i
aquis viuūt ⁊ in aere volitāt: aut ſextū/ in
quo terreſtris aīa viua ⁊ ipſe hō: ſed ſancti/ Gen.2.a.
ficauit diē ſeptimū/ in quo req̄euit ab opi/
bus ſuis. Conuenienter igit ſeptenario nu/
mero ſignificat ſpūſſanctus. Eſaias etiam
ꝓpheta: Requieſcet inquit in eo ſpūs dei: Eſa.11.a.
eūq; deinceps cōmēdās opere vel numero
ſeptenario: Spūs inqͭt ſapiētie et itellect⁹:
ſpiritus conſilij ⁊ fortitudinis/ ſpirit⁹ ſcien/
tie ⁊ pietatis: impleuit illū ſpiritus timoris
dei. Quid in apocalypſi? Nonne ſeptē ſpi Apocal.3.a.
ritus dei dicunt: cum ſit vnus atq; idē ſpi/
rit⁹/ diuidens ꝓpria vnicuiq; put vult. S; 1.Cor.12.b.
operatio ſeptenaria vnius ſpirit⁹ ſic appel
lata eſt ab eodē ſpiritu qui ſcribenti affuit/
vt ſeptē ſpiritus dicerent. Cum itaq; legis
denario ſpūſſanctus ꝑ ſeptenariū numerū
accedit/fiunt decem et ſeptē: qui numerus
ab vno vſq; ad ſeipſum cōputatis oībus
creſcens: ad centū q̄nquagintatres ꝑuenit.
nit. Ad vnū em̄ ſi adijcias duo/fiunt vtiq;
tres. His ſi adijcias tres et quattuor/fiunt
decē. Deinde ſi adijcias oēs numeros q̄
ſequūtur vſq; ad decē et ſeptē: ad ſupradi/
ctū numerū ſumma perducit: id eſt/ſi ad de/
cē/quo ab vno vſq; ad quattuor ꝑuenitꝰ

addas quinq̃ꝫ/fiũt quindecim. His addas
ſex/et fiunt vigintiunũ: his addas ſeptẽ/et
fiunt vigintiocto: His addas octo/et nouẽ
decẽ/ ⁊ fiũt quiquagintaquinq̃ꝫ. His addas
vndecim ⁊ duodecim ⁊ tredecim/⁊ fiunt no
nagintaunũ. His rurſum quattuordecim ⁊
quindecim ⁊ ſedecim/⁊ fiunt centũtriginta
ſex. Huic numero adde illũ ꝙ reſtat de quo
agitur: id eſt/decem ⁊ ſeptẽ: ⁊ piſciũ nume/
rus ille complebit. Nõe rgo tm̃modo cen/
tum quinquagintatres ſancti ad vitã reſur
recturi ſignificãtur ęternã/ſꝫ milia ſanctoꝝ
ad gratiã ſpiritus ꝑtinentiũ: qua gratia cũ
lege dei tanq̃ꝫ cũ aduerſario concordatur:
vt viuificãte ſpiritu littera nõ occidat. Sꝫ
qđ per litteram iubetur/ſpiritu adiuuante
cõpleatur: et ſi quid minus fit/ remittatur.
Oẽs ergo ad iſtã gratiã pertinẽtes/ hoc
numero figurantur: hoc/eſt figurati ſignifi
5 cãtur. Qui numerꝰ ter habet etiã q̃nquage
nariũ numerꝝ: ⁊ inſuper ipſa tria ꝓpter my
ſteriũ trinitatis. Quinq̃genarius aũt mul/
tiplicatis ſeptẽ ꝑ ſeptẽ/⁊ vnius adiectione
cõpletur: nã ſepties ſeptẽ fiunt quadragin
tanouẽ. Unus autẽ addit: vt eo ſignificet
vnũ eſſe/qui ꝑ ſeptem ꝓpter operationem
ſeptenariã demonſtratur: ⁊ nouimus ſpiri
Act.2.a tumſanctũ poſt aſcenſionẽ dñi q̃nquageſi/
mo die miſſum: quẽ diſcipuli iuſſi ſũt expe/
ctare ꝓmiſſum. Non igitur fruſtra dicti ſũt
hi piſces/⁊ tot ⁊ tanti: id eſt/⁊ centũ q̃nqua
gintatres/⁊ magni. Sic eñ ſcriptum ẽ: Et
traxit rete in terram plenũ magnis piſcibꝰ
centũ quinquagintatribus. Cũ eñ dixiſſet
Matth.5.b. dñs: Nõ veni ſoluere legẽ ſed implere: da/
turus vtiq̃ꝫ ſpiritũ ꝑ quẽ lex poſſet impleri
tanq̃ꝫ ſeptẽ additurus ad decẽ: pauciſſimis
verbis interpoſitis ait: Qui ergo ſoluerit
vnũ de mãdatis iſtis minimis/et docuerit
ſic hoies: minimꝰ vocabit in regno cęloꝝ:
Qui autẽ fecerit ⁊ docuerit: magnꝰ vocabi
tur in regno cęloꝝ. Iſte ergo poterit perti/
nere ad numerum piſcium magnoꝝ. Mi/
nimus autẽ ille qui ſoluit factis qđ docet
verbis: in tali eccleſia põt eſſe qualẽ signi/
ficat piſciũ prima illa captura/habentẽ bo/
nos ⁊ malos: qꝛ ⁊ ipſa dicitur regnũ cęloꝝ.
Matth.13.f. Propter quod ait: Simile eſt regnũ cęloꝝ
ſagenę miſſę in mare/⁊ ex omni genere pi/
ſciũ congreganti. Ubi vult intelligi etiam
bonos ⁊ malos/quos dicit in litore: id ẽ/in
fine ſęculi ſeparãdos. Deniq̃ꝫ vt oſtẽderet
iſtos minimos reprobos eſſe qui docẽt bo
na loquẽdo/quę ſoluunt male viuẽdo: nec
quaſi minimos in vita ęterna futuros/ ſed
oñino ibi nõ futuros/cũ dixiſſet: minimus
vocabitur in regno cęloꝝ: continuo ſubie/
cit: Dico eñ vobis: qꝛ niſi abũdauerit iu/
ſticia veſtra plus q̃ꝫ ſcribaꝝ et phariſęorũ:
nõ intrabitis in regnum cęloꝝ. Iſti ſũt cer Matth.23.a.
te ſcribę et phariſęi/qui cathedrã moyſi ſe/
dẽt: et de quibus ait: Quę dicunt facite: q̃
autẽ faciunt/facere nolite: Dicunt eñ ⁊ nõ
faciunt: Docẽt ſermonibus qđ ſoluũt mo/
ribus. Conſequẽs ẽ ergo/vt ꝙ minimꝰ eſt in
regno cęloꝝ qualis nũc eſt eccleſia: non in/
tret in regnũ cęlorũ/qualis tunc erit eccle/
ſia: qm̃ docẽdo quod ſoluit/ad eorum ſoci/
etatẽ qui faciunt qđ docent non ꝑtinebit.
Et ideo non erit in numero piſciũ magno/
rum: qm̃ qui fecerit et docuerit/magnꝰ vo/
cabitur in regno cęlorũ. Et qꝛ hic magnus
erat/ideo ibi erit vbi minimꝰ ille nõ erit: vſ/
q̃ꝫadeo q̃ppe ibi magni erũt/vt ꝙ minor ibi
ẽ: maior ſit eo ꝙ hic nemo maior ẽ. Sed tñ
qui hic magni ſunt. i. qui i regno cęloꝝ vbi
ſagena congregat bonos ⁊ malos/faciunt
bona quę docẽt: ipſi erunt in illa regni cę/
lorum ęternitate maiores: quos iſti ad de/
xterã ⁊ ad reſurrectionẽ vitę ꝑtinẽtes indi/
cãt piſces. Sequit ꝺ prãdio dñi cũ iſtis ſe/
ptẽ diſcipulis: ⁊ de his quę poſt prandium
locutus eſt: ac de ipſius euãgelij termino:
vt deus qđ donauerit diſſeramus: ſed hoc
non eſt iſto ſermone coartandum.

De eo qđ dicit eis ieſus: Uenite prã
dete: vſq̃ꝫ ad id qđ ait: Hoc aũt di
xit/ſignificãs q̃ morte clarificatu/
rus eſſet deum: Tractatus.CXXIII.

Neo qđ ter/ a
tio dñs poſt reſurrectionem
manifeſtauit ſe diſcipulꝭ ſu/
is: beati iohãnis apl̃i euãge
liũ terminat: In quo iã ꝑtractauimꝰ vt va
luimus partẽ priorẽ: vſq̃ꝫ ad eũ locum vbi
narratũ eſt captos fuiſſe piſces centum q̃n
quagintatres a diſcipulis quibꝰ ſe demon/
ſtrauit: ⁊ cũ magni eſſent/rętia non eſſe ru/
pta. Deinde q̃ ſequunt ꝯſideranda ſunt: et
quantũ adiuuat dñs ſicut res poſtulare vi
debit diſſerẽda. Peracta q̃ppe illa piſcatio/
ne/dicit eis ieſus: Uenite prãdete.
Et nemo audebat diſcumbentiũ

interrogare eū/tu q̇s es: ſciētes q2
dn̄s ē. Si ergo ſciebant: q̄d opus erat vt
interrogarēt? Si autē non opus erat: qua/
re dictū eſt: non audebāt/quaſi opus eſſet:
ſed timore aliquo non auderent? Sēſus er
go hic eſt. Tanta erat euidētia veritatis q̄
ieſus illis diſcipulis apparebat: vt eorū nō
ſolū negare/ſed nec dubitare quidē vll9 au/
deret: quoniā ſi quiſq̄ dubitaret: vtiq̄ iter
rogare deberet. Sic ergo dictū ē: nemo au
debat eū iterrogare/tu q̇s es: ac ſi diceret:
Nemo audebat dubitare q̄ ipſe eſſet. Et
Ab.todbet venit ieſus et accepit panē/et dat
eis/et piſcē ſimilit. Ecce dictū eſt etiā
quid panderēt: de quo prandio aliq̄d ſua/
ue ac ſalubre dicem9 ⁊ nos/ſi paſcat ⁊ nos.
S.trac.122.c. Superius narratū ē q̄ iſti diſcipuli qñ de/
ſcenderunt in terrā/viderunt prunas poſi/
tas/et piſcem ſuperpoſitū/ ⁊ panē. Ubi nō
eſt intelligendū etiam ſuperpoſitū panem
fuiſſe prunis/ſed tm̄ ſubaudiendū viderūt.
Qd verbū ſi repetamus eo loco vbi ſub/
audiendū eſt/ita totum dici poteſt: Uide/
rūt prunas poſitas/ et piſcē ſuperpoſitū:
⁊ viderunt panē. Uel ita potius: viderunt
prunas poſitas/et piſcē ſuperpoſitū/ vide/
runt et panē. Iubente etiā dn̄o attulerunt
⁊ de piſcibus quos ipſi ceperāt: qd eos fe/
ciſſe/q̄uis a narrāte iohāne non eſſet exp̄ſ/
ſum: tn̄ dn̄m fuiſſe non tacitum eſt. Ait eñ:
Afferte de piſcibus quos prēdidiſtis nūc.
Et vtiq̄ iubēte illo eos non feciſſe q̇s cre/
dat? Hinc ergo fecit prandium dn̄s illis ſe/
ptem diſcipulis ſuis/de piſce ſcz quem pru
nis ſuperpoſitū viderant: huic adiūgēs ex
illis quos ceperāt: ⁊ de pane quē nihilomi
nus eos vidiſſe narratum eſt. Piſcis aſſus
Job.6.e. chriſt9 ē paſſus. Ipſe ē et panis viuus q̄ de
celo deſcendit. Huic incorporat̄ eccleſia ad
participādā beatitudinē ſempiternā. Pro/
pter qd dictū eſt: Afferte de piſcib9 q̇s pren
didiſtis nūc: vt oēs qui hanc ſpem gerim9:
p illum ſeptenariū numeꝝ diſcipuloꝝ/ per
quē poteſt hoc loco noſtra vniuerſitas in/
telligi figurata: tāto ſacramēto nos cōmu/
nicare noſſem9: et eidē beatitudini ſociari.
Hoc dn̄i prandiū eſt cū diſcipul' ſuis: ad qd
iohānes euangeliū ſuū cū haberet de chri/
ſto/alia multa q̄ diceret magna vt exiſtimo
ex reꝝ magnaꝝ contēplatione concludit.
Hic eñ eccleſia qualis in ſolis bonis futu/
ra eſt: ſignificat̄ p capturā centū q̄nquagin
ta triū piſciū: et eis qui hec credunt/ſperāt/
diligūt: participatio tante beatitudinis p
hoc prādiū demonſtrat̄. Hoc iā tertio B
inq̄t manifeſtat9 ē ieſus diſcipul' ſu
is cū ſurrexiſſet a mortuis. Qd non
ad ipſas demōſtrationes/ſ ad dies referre
debemus. i. p̄mo die cum reſurrexit: ⁊ poſt
dies octo qñ diſcipul9 thomas vidit ⁊ cre/
didit: et hodie quādo hoc de piſcibus fecit.
Poſt quot autē dies id fecerit/ dictū nō ē.
Nam ipſo p̄mo die non eſt viſus ſemel/ ſi/
cut euangeliſtaꝝ omniū teſtimonia colla/
ta demonſtrāt: Sed ſicut dictū eſt/ſm dies
numerāde ſunt manifeſtationes ei9/vt iſta
ſit tertia. Prima quippe habēda ē/ eadēq̄
vna ꝑpter vnū diē: quotiēſcunq̄ ſe et qui/
buſcunq̄ die illo quo reſurrexerit oſtendit.
Secunda poſt dies octo: ⁊ hec tertia: ⁊ de/
inde quotiens voluit vſq̄ ad diē q̄drageſi
mū quo aſcendit in celū: q̄uis non ſcripta
ſint oīa. Cū ergo prādidiſſent/ dicit
ſimoni petro: Simō iohānis dili
gis me pl9 his? Dicit ei: Etiā dn̄e:
tu ſcis q2 amo te. Dicit ei: Paſce
agnos meos. Dicit ei iteꝝ: Simō
iohannis diligis me? Ait illi: Etiā
dn̄e/tu ſcis quia amo te. Dicit ei:
Paſce agnos meos. Dicit ei ter/
tio: Simon iohannis amas me?
Contriſtatus eſt petrus/ q2 dixit ei
tertio/amas me: et dicit ei: Dn̄e tu
oīa ſcis/tu ſcis q2 amo te. Dicit ei:
Paſce oues meas. Amen amē di/
co tibi: cuz eſſes iunior/ cingebas
te et ambulabas vbi volebas: cū
autem ſenueris/extendes manus
tuas: et ali9 te cinget: et ducet quo
tu non vis. Hoc autē dixit/ſignifi
cans qua morte clarificatur9 eſſet
deū. Hūc inuenit exitū ille negator ⁊ ama
tor: p̄ſumēdo elat9/negādo ꝓſtrat9/ flendo
purgat9/ꝯfitēdo ꝓbat9/patiēdo coronat9: ⁊
hūc inuenit exitū: vt ꝓ ei9 noīe pfecta dile/
ctione moreret̄: cū quo ſe moriturū ꝑuerſa
feſtinatione ꝓmiſerat: faciat ei9 reſurrectio/
ne firmat9/ qd īmature pollicebat̄ infirm9.
Hoc eñ oportebat vt priuſ chriſtuſ ꝓ petri
ſalute: deinde petrus ꝓ chriſti p̄dicatione
moreret̄. Prepoſteꝝ fuit qd audere cepe/
rat humana temeritas: cū iſtum diſpoſuiſ/
ſet ordinē veritas. Animā ſuam ſe poſituꝝ Job.21.d.
pro chriſto petrus putabat/ pro liberatore

liberandus: cũ chriſtus veniſſet animã ſuã
poſiturus p ſuis omnibus/ in quibus erat
et petrus. Quod ecce iam factũ eſt. Nũc iã
firmitas cordis ad ſuſcipiendã mortẽ p no
mine dñi vera ipſo donante ſumatur: non
falſa nobis errantibus pręſumaẽ: Nunc ẽ
vt vitę huius non metuamus interitũ: qꝛ
reſurgente dño vitę alterius pceſſit exem
plum. Nunc eſt petre vt mortẽ nõ timeas:
quia viuit quem mortuũ dolebas: ꝛ quẽ p
nobis mori carnali amore phibebas. Au
ſus es pvenire doctorẽ: formidaſti eius p
ſecutorẽ: iã pcio p te fuſo/ nũc eſt vt ſequa
ris redemptorẽ: et ſequaris omnino vſqꝫ ad
mortẽ crucis. Uerba eius audiſti/ quẽ iam
veracẽ pbaſti. Paſſuꝝ te ipſe pdixerat/ qui
C te prędixerat negaturũ. Sed prius dñs qđ
ſciebat interrogat: nec ſemel ſed iterum ac
tertio vtrũ petrus eũ diligat: nec aliud to
tiens audit a petro qꝫ ſe diligi: nec aliud to
tiens cõmendat petro/ qꝫ ſuas oues paſci.
Reddiẽ negatiõi trinę trina ꝯfeſſio: ne mi
nus amori lingua ſeruiat qꝫ timori: et plus
vocis elicuiſſe videatur mors imminẽs/ qꝫ
vita pſens. Sit amoris officiũ/ paſcere do
minicũ gregẽ: ſi fuit timoris indiciũ/ nega
re paſtorẽ. Qui hoc aĩo paſcũt oues chriſti/
vt ſuas velint eſſe/ nõ chriſti/ ſe conuincun
tur amare/ nõ chriſtũ: vel gloriandi/ vel do
minãdi/ vel acqrẽdi cupiditate: nõ obedien
di ꝛ ſubueniendi ꝛ deo placendi charitate.
Cõtra hos ergo vigilat totiẽs iculcata iſta
Phil. 2.c. vox chriſti: qs aplꝰs gemit ſua qrere/ non q
ieſu chriſti. Nã quid ẽ aliud: diligis me: pa
ſce oues meas: qꝫ ſi diceret/ ſi me diligi/ nõ
te paſcere cogita ſꝫ oues meas: ꝛ ſicut me
as paſce/ nõ ſicut tuas: gloriã meã in eis q
re/ nõ tuã: dominiũ meũ/ nõ tuũ: lucra mea
2.timoth.3.a. nõ tua: ne ſis in eoꝝ ſocietate qui pertinẽt
ad tpa periculoſa ſeipſos amãtes: et cętera
q huic maloꝝ initio connectunẽ. Cũ eñ di
xiſſet aplꝰs: Erunt eñ hoĩes ſeipſos aman
tes: ſecutus adiunxit: Amatores pecunię/
elati/ ſupbi/ blaſphemi/ parentibꝰ nõ obedi
entes/ igrati/ ſceleſti/ irreligioſi/ ſine affecti
one/ detractores/ incontinẽtes/ imites/ ſine
benignitate/ pditores/ pcaces/ cęcati/ vo
luptatũ amatores magis qꝫ dei/ habentes
ſpeciẽ pietatis/ ꝟtutẽ aũt eius abnegãtes.
Hęc oĩa mala ab eo veluti fonte manan
D tia: qđ primũ poſuit ſeipſos amãtes. Me
rito diciẽ petro/ diligis me: ꝛ reſpõdet amo
te: eiqꝫ referẽ/ paſce agnos meos: ꝛ hoc ite
rum/ hoc tertio. Ubi etiã demonſtraẽ vnũ
atqꝫ idẽ eſſe amorẽ et dilectionẽ. Nã etiam
dñs nouiſſime nõ ait/ diligis me/ ſed amas
me. Nõ ergo nos ſed ipſum amemus: et in
paſcendis ouibus eius ea q ſunt eius/ non
ea q ſunt noſtra queramuſ. Neſcio eñ quo
inexplicabili modo quiſquis ſeipſum/ non
deũ amat: nõ ſe amat ꝛ quiſquis deũ nõ ſe
ipſum amat: ipſe ſe amat. Qui eñ non põt
viuere de ſe/ moriẽ vtiqꝫ amãdo ſe. Non g
ſe amat/ q ne viuat ſe amat. Cũ ꝟo ille dili
gitur de quo viuiẽ: nõ ſe diligẽdo magiſ di
ligit: qui pptera ſe nõ diligit/ vt eum dili
gat de quo viuit. Non ſint g ſeipſos aman
tes q paſcũt oues chriſti: nec tanqꝫ ſuas/ ſ
tanqꝫ ipſius eas paſcãt: ꝛ velint ex illis ſua
lucra cõquirere/ ſicut amatores pecunię: vẽ
eis dñari/ ſicut elati: vel gloriari de honori
bus quos ab eis ſumũt/ ſicut ſupbi: vel in
tantũ progredi vt etiã hęreſes faciãt/ ſicut
blaſphemi: nec cedant ſanctiſ patribꝰ/ ſicut
parẽtibꝰ nõ obediẽtes: ꝛ eis qui illos corri
gere volũt/ qꝛ perire nolunt: mala p bonis
reddãt/ ſicut ingrati: iterficiãt animas ꝛ ſu
as et alienas/ ſicut ſceleſti: materna eccleſię
viſcera diſſipẽt/ ſicut irreligioſi: nõ cõpatiã
tur infirmis/ ſicut ſine affectione: famã ſan
ctoꝝ maculare conenẽ/ ſicut detractoreſ: cu
piditates peſſimas nõ refrenẽt/ ſicut incon
tinẽtes: exerceãt lites/ ſicut imites: neſciãt
ſbuenire/ ſicut ſine benignitate: indicẽt ini
micis pioꝝ q occultãda cognouerant/ ſicut
pditores: humanã verecundiã inuerecun
da exagitatione pturbẽt/ ſicut pcaces: non
intelligãt neqꝫ q loquũtur/ neqꝫ de quibus
affirmãt/ ſicut cęcati: lęticias carnales ſpiri
talibꝰ gaudiis anteponãt/ ſicut voluptatũ
amatores magis qꝫ dei. Hęc eñ atqꝫ hmõi
vitia/ ſiue vni homini accedãt oĩa: ſiue
his alia/ illis alia dominẽtur/ ex illa radice
quodãmodo pullulãt: cũ ſint homines ſe
ipſos amantes. Qđ vitiũ maxime cauen
dũ eſt eis qui paſcũt oues chriſti: ne ſua q
rant/ ſed q ieſu chriſti: ꝛ in vſus cupiditatũ
ſuaꝝ conferant/ p quibus ſanguis fuſus ẽ
chriſti. Cuius amor ĩ eo qui paſcit oues eiꝰ
in tã magnũ debet ſpiritalẽ creſcere ardo
rẽ: vt vincat etiã mortis naturalẽ timorem
quo mori nolumus: et qñ cũ chriſto viuere
volumꝰ. Nã ꝛ aplꝰs paulus dicit ſe habere Phil. 1.d.
ꝯcupiſcentiã diſſolui ꝛ eſſe cũ chriſto: inge

miſcit tn̄ grauatuſ: ⁊ nō vult ſpoliari ſed ſu
2. Cor. 5. a. peruestiri: vt abſorbeaſ mortales vita. Et
E huic dn̄s dilectori ſuo / Cū ſenueris in-
quit / extendes manus tuas: et ali-
us te ciget: ⁊ ducet quo tu nō vis.
Hoc autē ei dixit / ſignificās qua
morte clarificaturus eſſet deū. Ex-
tendes inqt manus tuas / hoc eſt crucifige-
ris. Ad hoc aūt vt venias / alius te cinget / ⁊
ducet nō q̄ vis: ſ̄ q̄ nō vis: prius dixit ꝙ fie-
ret: ⁊ deinde quō fieret. Nō em̄ crucifixus / ſ̄
vtiq̄ crucifigendus quo nollet ē duct⁹: Nā
crucifixus non quo nolebat abijt / ſed poti⁹
quo volebat. Solut⁹ qp̄pe a corpe volebat
eſſe cū chriſto: ſed ſi fieri poſſet / p̄ter mortꝭ
moleſtiā vitā ꝯcupiſcebat ęternā. Ad quā
moleſtiā nolēs ductus ē: ſed ab ea volens
educt⁹ ē. Nolēs ad eā venit / ſed volēs eam
vicit: ⁊ reliquit hunc infirmitatis affectū q̄
nemo vult mori vſq̄adeo naturalez: vt eū
btō petro nec ſenectus auferre potuerit: cui
dictū ē: Cū ſenuerꝭ / ducerꝭ q̄ nō vis. Propt
nos ꝯſolandos etiā in ſe figurauit ipſe ſal-
Math. 26. d uator dicēs: Pater ſi fieri pōt / trāſeat a me
calix iſte: Qui vtiq̄ mori venerat: nec ha-
bebat mortꝭ neceſſitatē ſʒ volūtatē: pote-
ſtate poſitur⁹ aīaʒ ſuā / ⁊ rurſus eā ptāte ſū-
ptur⁹. Sed moleſtia quantacūq̄ ſit mortꝭ /
debet eā vincere vis amoris / q̄ amaſ ille q̄
cū ſit vita nr̄a / etiam mortē voluit pferre p
nobis: Nā ſi nulla eēt mortꝭ vel pua mole-
ſtia: nō eēt tā magna martyꝝ glīa. Sʒ ſi pa
Joh. 10. c. ſtor bon⁹ q̄ poſuit aīam ſuā p ouib⁹ ſuis: ex
ipſis ouib⁹ tā multos ſibi martyres fecit: q̄n
to magis debēt vſq̄ ad mortē p veritate cer
tare: ⁊ vſq̄ ad ſanguinē aduerſus pctm̄ / q̄-
bus oues ipſas paſcēdas: hoc eſt docēdas
regēdaſq̄ cōmittit: Ac p hoc p̄cedēte paſſi-
onis ei⁹ exēplo / qs non videat magꝭ debere
imitādo paſtori herere paſtores / ſi eū mul-
tę etiā imitatę ſūt oues: ſub q̄ paſtore vno
in grege vno ⁊ paſtores ipſi ſūt oues. Oēs
qp̄pe fecit ſuas oues / p q̄bus ē oib⁹ paſſus:
q2 ⁊ ipſe vt p oīb⁹ patereſ / ouis ē factus.

De eo quod dicit: Et cum hoc dixiſſet / dicit ei: ſequere me: vſq̄ i finem: Tractatus. CXXIIII.

A Non parua que
ſtio eſt / cur apoſtolo petro quā-
do ſe tertio manifeſtauit diſci-
pulis / dixerit ieſuſ: Sequere me: de apoſto
lo autē iohanne: Sic eū volo manere do-
nec veniā / quid ad te: Huic queſtioni quā-
tum dn̄s ipſe donauerit / ſiue ptractandę /
ſiue ſoluendę / ſermonē nouiſſimū hui⁹ ope-
ris impēdimus. Cū ergo p̄nūciaſſet do-
minus petro / qua morte clarificaturus eſ-
ſet deū / dicit ei: Sequere me. Con-
uerſus petrus vidit illum diſcipu
lum quē diligebat ieſus ſequen-
tem: qui et recubuit in cena ſup pe Joh. 13. c.
ctus eius / et dixit: Dn̄e / quis ē qui
tradet te. Hunc ergo cum vidiſſet
petrus / dicit ieſu: Dn̄e / hic autem
quid: Dicit ei ieſus: Sic eum vo-
lo manere donec veniaʒ / quid ad
te: Tu me ſequere. Exijt ergo ſer-
mo iſte inter fratres / quia diſcipu-
lus ille nō moriſ: et nō dixit ei ie-
ſus / nō moritur: ſed ſic eum volo
manere donec veniā / quid ad te:
Ecce quouſq̄ in hoc euāgelio extēdiſ que-
ſtio / q̄ ſua pfunditate nō mediocriter men-
tem ſcrutantis exercet. Cur em̄ dicitur pe-
tro / ſequere me: nec diciſ ceteris qui ſimul
aderant: Et pfecto eū ſicut magiſtrū diſci-
puli ſequebātur. Sed ſi ad paſſionē intelli
gendū eſt: nūquid ſolus p chriſtiana veri-
tate paſſus eſt petrus: Nonne ibi erat in il
lis ſeptē alius filius ʒebedęi frater iohan-
nis: qui poſt eius aſcēſionē ab herode ma-
nifeſtatur occiſus: Verū aliquis dixerit:
quoniā iacobus non eſt crucifixus / merito Act. 12. a.
dictū eſt petro / ſequere me: qui non ſolum
mortē / ſed etiā mortē crucis ſicut chriſt⁹ ex-
pertus eſt. Sit hoc / ſi nihil aliud qd̄ ſit ꝯue-
niētius potuerit inueniri: Cur ergo de iohā-
ne dictū eſt: Sic eū volo manere donec ve-
niā / quid ad te: Et repetitū ē: tu me ſeque-
re: Tanq̄ ille ideo nō ſequereſ: quoniā eū
manere voluit donec veniat. Quis facile
aliud dictū eſſe credat / q̄ qd̄ fratres credi-
derāt qui tūc aderāt: eo ꝙ ſcʒ nō eſſet diſci-
pulus ille moriturus: ſed donec ieſus veni-
ret / iſte maneret in vita: Sed hanc opinio-
nem iohannes ipſe abſtulit: nō hoc dixiſſe
dn̄m apta ꝯtradictione declarans. Cur em̄
ſubiūgeret: nō dixit ieſus: nō moriſ / niſi ne
hominū cordibus qd̄ falſum fuerat inhere-
ret: Sʒ cui placet / adhuc reſiſtat ⁊ dicat ve-
rū eſſe qd̄ ait iohānes / nō dixiſſe dn̄m ꝙ di-
ſcipulus ille nō moriſ: ſed hoc tamē ſignifi-
catū eē talib⁹ verbis qualia eū dixiſſe nar-

rauit: et aſſerat apoſtolū iohannē viuere:
atq; in illo ſepulchro eius qđ ē apud ephe-
ſum/dormire eū poti⁹ q̄ mortuū iacere cō-
tēdat. Aſſumat in argumentū/ q̄ illic terra
ſenſim ſcatere/ꝛ quaſi ebullire phibeł: atq;
hoc eius anhelitu fieri/ſiue conſtanter/ſiue
ptinaciter aſſeueret. Non eñ poſſunt de-
eſſe qui credant: ſi nō deſunt qui etiā moy-
Deut. 34.b. ſen aſſerāt viuere: quia ſcriptū eſt: eius ſe-
Matth. 17.a. pulchꝛū nō inueniri: ꝛ apparuit cum dño in
4. Reg. 2.b. mōte vbi ꝛ helias fuit: quē mortuū legim⁹
non eſſe ſed raptū: Quaſi moyſi corp⁹ non
potuerit alicubi ſic abſcondi/ vt ꝓſus ho-
mines lateret vbi eſſet: atq; inde ad horā
diuinitus excitari/qſi cum chꝛiſto helias et
Matth. 27.f. ipſe ſunt viſi: ſicut ad horā multa ſanctoꝝ
corpora ſurrexerunt/quādo paſſus eſt chꝛi
ſtus: et poſt eius reſurrectionē apparuerūt
multis in ſancta ſicut ſcptū ē ciuitate. Sed
tamen vt dicere cęperā: ſi quidam moyſen
mortuū negant: quē ſcriptura ipſa/licet ſe-
pulchꝛum eius nuſq̄ inueniri legim⁹/mor-
tuū tamen eſſe ſine vlla ambiguitate teſta-
tur: quāto magis iohānes ex iſtoꝝ occaſi-
one verboꝝ vbi dñs ait: Sic eū volo mane-
re donec venio/ creditur viu⁹ dormire ſub
terra? Quē tradunt etiā: qđ in quibuſdam
ſcripturis q̄uis apocryphis reperił: qñ ſi-
bi fieri iuſſit ſepulchꝝ/incolumē fuiſſe pꝛę-
ſentē: eoq; effoſſo ꝛ diligētiſſime ꝓparato:
ibi eum ſe tanq̄ i lectulo collocaſſe: ſtatim
q; eum eſſe defunctū. Ut autē iſti putant/
qui hęc verba dñi ſic intelligunt: nō defun
ctū/ſed defuncto ſimilē cubaſſe: et cū mor-
tuus putareł/ſepultū fuiſſe dormientē: et
donec chꝛiſtus veniat ſic manere: ſuāq; vi-
tam ſcaturigine pulueris indicare: qui pul-
uis credił vt ab imo ad ſuperficiem tumuli
aſcendat/flatu quieſcētis impelli: huic opi
niōi ſupuacaneū exiſtimo reluctari. Uide-
runt eñ qui locū ſciunt/vtrū hoc ibi faciat
vel patiał terra qđ dicił: q2 et reuera non a
B leuibus hominibus id audiuim⁹. Interim
cedamus opinioni quā certis documentis
refellere nō valemus: ne rurſus aliud qđ a
nobis q̄rał exurgat: Cur ſup humatū mor
tuū ipſa hum⁹ quodāmodo viuere ac ſpira-
re videał? Sed nūquid hinc tanta ſoluitur
quęſtio: ſi magno miraculo/qualia pōt fa-
cere omnipotēs/tādiu viuū corp⁹ in ſopore.
ſub terra ē/ donec veniat terminus ſeculi?
Quinimmo fit amplioꝛ ꝛ difficilioꝛ: cur di-

ſcipulo ieſus quē diligebat ꝓ cęteris: intan
tū vt ſup pect⁹ ei⁹ diſcūbere mereretł: ꝓ ma-
gno munere longū i corpe donauerit ſom-
nū: cū beatū petrū ꝑ ingentē martyrij glo-
riā/ab onere ipſius corpis ſoluerit: eiq; cō-
ceſſerit qđ apl's paulus ſe ꝯcupiſſe dixit et
ſcripſit/diſſolui ꝛ eſſe cū chꝛiſto? Si aūt qđ Phil. 1.d.
magis creditur/ ideo ſanctus iohānes ait/
non dixiſſe dñm: non morił: ne illis verbis
quę dixit/hoc voluiſſe intelligi putaretur:
corpuſq; eius in ſepulchꝛo eius exanime ſi-
cut alioꝝ mortuoꝝ iacet: reſtat vt ſi vere
ibi ſit qđ ſparſit fama đ terra: quę ſubinde
ablata ſuccreſcit: aut ideo fiat vt eo mō cō-
mendeł ꝓcioſa mors ei⁹/ quā neq̄ cōmen
dat martyriū: non eñ eū ꝓ fide chꝛiſti perſe
cutoꝛ occidit: aut ꝓpter aliquid aliud quod
nos latet: manet tamen quęſtio/ cur dixe-
rit dñs de homine morituro: Sic eū volo
manere donec veniā. Illud etiā in his du-
obus apoſtolis petro ꝛ iohāne quē nō mo-
ueat ad quęrendū: cur iohānē plus dilexe-
rit dñs: cum ipſum dñm plus dilexerit pe-
trus? Ubicūq; eñ ſe cōmemorat iohānes/
nomine ſuo tacito ipſe poſſet intelligi: hoc
addit q̄ eum diligebat ieſus/quaſi ſolū di-
ligeret: vt hoc ſigno diſcerneretł a cęteris/
quos vtiq; oēs diligebat. Quid ergo ni-
ſi amplius ſe dilectū cum hoc diceret/vole-
bat intelligi: quod abſit vt mendaciter di-
ceret? Qđ autē mai⁹ dare potuit ieſus ma-
ioris erga eū ſuę dilectionis indiciū/q̄ vt
homo cū cęteris ꝯdiſcipulis ſuis ſoci⁹ tantę
ſalutł/ſolus tñ diſcubuerit ſup pect⁹ ipſius
ſaluatoris? Porro q̄ apoſtol⁹ petrus plus
alijs dilexerit chꝛiſtū: poſſunt quidē docu-
menta multa ꝓferri: ſed vt longe in alia nō
eamus/i ipſius tertię manifeſtationis dñi
paulo ſuperioꝛe lectione quę iſtā pręcedit/
ſatis euidēter apparet/vbi interrogans eū
dixit: Diligis me plus his? Quod vtiq; ſci
ebat/et tamē interrogabat: vt etiam nos
qui legimus euangeliū/ amoꝛē petri erga
dominū/ꝛ illo interrogante ꝛ iſto reſpōdē-
te noſſemus. Q; autem in eo q̄ reſpondit
petrus. Amo te: nō addidit/ plus his: hoc
reſpondit quod de ſeipſo ſciebat. Non eñ
quantū ab alio quolibet diligereł ſcire po-
terat: qui coꝛ alterius videre non poterat.
Sed tamen ſuperioꝛibus verbis dicendo:
Etiā dñe/tu ſcis quia amo te: ſatis et ipſe
declarauit ſcientē dñm interrogaſſe quod

C interrogauit. Sciebat igitur dñs nō ſolum
q̄ diligeret/ verumetiā q̄ plus illis eum di-
ligeret petrus: Et tamē ſi ꝓponamus que-
rentes/ quis duoꝝ ſit melior/ vtrū qui plus
an qui minus diligit chriſtū: quis dubita-
bit reſpondere/ eū qui plus diligit eſſe me-
liorē? Itē ſi ꝓponamus quis duoꝝ ſit me-
lior: vtrū quē minus/ aut quē plus diligit
chriſtus? Eū qui plus diligit a chriſto/ me-
liorem procul dubio reſpondebimus. In illa
ergo cōparatione quā prius poſui/ petr⁹ io-
hanni: in hac vero altera/ iohannes antepo-
nit petro. Proinde tertiam ſic ꝓponimus:
Quis eſt duoꝝ diſcipuloꝝ melior/ qui mi-
nus q̄ condiſcipulus eius diligit chriſtū: et
plus q̄ cōdiſcipulus ei⁹ diligit a chriſto: an
ille quem minus q̄ condiſcipulū eius dili-
git chriſtus: cū plus ipſe q̄ ſuus cōdiſcipu-
lus diligat chriſtū? Hic plane cunctatur re-
ſpōſio/ et augetur queſtio. Quantū autē ipſe
ſapio: meliorē qui plus diligit chriſtū: feli-
ciorem vero quem plus diligit chriſtus/ faci-
le reſponderē: ſi iuſticiam liberatoris noſtri
minus eū diligentis a quo plus diligitur:
et eū plus a quo minus diligitur/ quemad
modū defenderē preuiderē. Aggrediar igitur
in eius manifeſta miſericordia/ cuius eſt oc
culta iuſticia: de ſoluenda queſtione tā in-
genti ꝓ viribus quas ipſe donauerit diſpu-
tare. Huculq̄ eñ ꝓpoſita eſt/ nō expoſita.
Exponēde vero eius hoc ſit exordiū: vt me-
Sap.9.d. minerim⁹ i hoc corruptibili corpe qḋ aggra
uat animā/ vita nos miſera viuere. Sed q̄
iam redempti ꝑ mediatorē ſumus: et ſpiri-
tumſanctū pignus accepim⁹: beatā vitam
in ſpe habem⁹: etſi re ipſa nondū tenem⁹.
Roma.8.e. Spes aūt q̄ videtur non eſt ſpes. Qḋ eñ vi-
det quis/ q̄d ſperat? Si aūt qḋ non videm⁹
ſperamus/ ꝑ patientiā expectamus. In ma
lis autē que quiſq̄ patitur/ nō in bonis q̄-
bus fruitur/ opus ē patiētia. Hāc itaq̄ vitā
Job.7.a. de qua ſcriptū eſt: Nūquid nō tēptatio eſt
vita humana ſuꝑ terrā? i qua quotidie cla-
Matth.6.b. mam⁹ ad dñm: libera nos a malo: cogitur
homo tolerare etiā remiſſis peccatis: q̄uis
vt in eā veniret miſeriā/ primū fuerit cauſa
peccatū. Productior eſt eñ pena q̄ culpa:
ne parua putaretur culpa/ ſi cū illa finiretur et
pena. Ac ꝑ hoc vel ad demonſtrationē de-
bite miſerie/ vel ad emēdationē labilis vi-
te/ vel ad exercitationē neceſſarie patiētie/
tēpaliter hominē detinet pena: etiā quē iā
ad damnationē ſempiternā reū nō detinet
culpa. Hec eſt iſtoꝝ dieꝝ/ quos in hac mor
talitate agim⁹ malos: q̄uis in ea diligam⁹
videre dies bonos/ flenda quidē ſed non
repꝛehendēda conditio. Venit eñ de ira dei
Job.14.a. iuſta: de qua ſcriptura loquēs: Hō inq̄t na
tus ex muliere/ breuis vite/ et plenus ire:
cū ira dei nō ſit vt hominis: id ē/ pturbatio
concitati animi/ ſed trāquilla iuſti ſupplicij
cōſtitutio. In hac ira ſua deus nō continēs/
Pſal.76. ſicut ſcriptū ē/ miſerationes ſuas/ ꝑter alia
ſolatia miſeroꝝ que generi humano ꝑbere
nō ceſſat: in plenitudinē tp̄is quo ipſe ſcie-
bat hoc eſſe faciendū: miſit filiū ſuū vnige-
nitū ꝑ quē creauit vniuerſa: vt manēs de⁹
1.Timoth.2.b. fieret homo: et eſſet mediator dei et hominū
hō chriſtus ieſus: in quē credētes ꝑ lauacꝝ
regenerationis/ ſoluto reatu omniū pecca-
toꝝ/ et originalis videlicet qḋ generatio tra
hit: cōtra quā maxime regeneratio ē inſtitu
ta/ et ceteroꝝ q̄ male agēdo cōtracta ſunt/ li-
berarentur a damnatione ꝑpetua: et viuerēt
in fide et ſpe et charitate: peregrinātes i hoc ſe-
culo: atq̄ in ei⁹ tēptationib⁹ laborioſis et pe
riculoſis: cōſolationib⁹ aūt dei et corꝑalib⁹ et
ſpiritalib⁹ ambularēt ad cōſpectū ei⁹: viā te-
nētes qḋ eis fact⁹ eſt chriſt⁹. Et q̄ in ipſa q̄
via ambulātes nō ſunt ſine peccatis: q̄ de
hui⁹ vite infirmitate ſurrepūt: dedit elemo
ſynaꝝ remedia ſalutaria: quibus eoꝝ adiu
Matth.6.b. uaretur oratio: vbi eos dicere docuit: Dimit
te nobis debita nr̄a/ ſicut et nos dimittim⁹ de-
D bitorib⁹ nr̄is. Hoc agit eccleſia ſpe beata in
hac vita erūnoſa: cui⁹ eccleſie petr⁹ ap̄ls ꝓ-
pter ap̄lat⁹ ſui ꝑmatū/ gerebat figurata ge
neralitate ꝑſonā. Qḋ eñ ad ipſū ꝓprie perti
net: natura vn⁹ hō erat/ grā vn⁹ chriſtian⁹/
abūdātiore grā vn⁹ idēq̄ ꝑm⁹ ap̄ls. Sed q̄
Matth.16.c. ei dictū ē: Tibi dabo claues regni celoꝝ: Et
qḋcūq̄ ligaueris ſuꝑ terrā: erit ligatū et in
celis: et qḋcūq̄ ſolueris ſuꝑ terrā/ erit ſolutū
et i celis: vniuerſā ſignificabat eccleſiā/ q̄ in
hoc ſeculo diuerſis tēptationib⁹ velut im-
bribus/ fluminib⁹/ tēpeſtatibuſq̄ q̄titur/ et non
Matth.7.d. cadit: q̄m fūdata ē ſuꝑ petrā/ vñ et petr⁹ no-
mē accepit. Nō eñ a petro petra/ ſed petr⁹
a petra: ſicut nō chriſt⁹ a chriſtiano/ ſed chri-
ſtianus a chriſto vocatur. Ideo q̄ppe ait dñs:
Matth.16.c. Super hāc petrā edificabo eccleſiā meā: q̄
dixerat petrus: Tu es chriſt⁹ fili⁹ dei viui.
Sup hāc ergo inquit petrā quā confeſſus
1.Cor.10.a. es/ edificabo eccleſiā meā. Petra eñ erat

chriſtus: ſuꝑ qḋ fundamentū etiā ipſe ędifi-
1.Cor.3.c. catus ē petrus. Fundamentū quippe aliud
nemo poteſt ponere ꝑter id qḋ poſitum ē:
qḋ ē chriſtus ieſus. Eccleſia ergo ꝗ fundatur
Math.16.c. in chriſto: claues ab eo regni cęloꝝ accepit
in petro: id eſt, poteſtatē ligandi ſoluēdiꝗꝫ
peccata. Qḋ em̄ eſt ꝑ ꝓprietatē in chriſto
eccleſia: hoc eſt ꝑ ſignificationē petrus in pe-
tra. Qua ſignificatione intelligitur chriſtus
petra, petrus eccleſia. Hęc igitur eccleſia quā
ſignificabat petrus, ꝗdiu degit in malis: amā-
do et ſequendo chriſtū liberatur a malis. Ma-
gis autē ſequitur in eis qui certāt ꝓ veritate
vſꝗꝫ ad mortē. Sed vniuerſitati dicitur, ſequ-
re me: ꝓ qua vniuerſitate paſſus ē chriſtus.
1.Pet.2.d. De quo dicit idē petrus: Chriſtus ꝓ nobis
paſſus ē, relinquēs nobis exemplū, vt ſequa-
mur veſtigia eius. Ecce ꝓpter qḋ ei dictū eſt:
Sequere me. Eſt autē alia vita immortalis,
1.Cor.13.d. ꝗ nō ē in malis: ibi facie ad faciē videbimus,
qḋ hic ꝑ ſpeculū et in ęnigmate videtur: quā-
do multū in conſpiciēda veritate ꝓficitur.
Duas itaꝗꝫ vitas ſibi diuinitus ꝑdicatas
et cōmendatas nouit eccleſia: quaꝝ ē vna
in fide, altera in ſpecie: vna in tempore pe-
regrinationis, altera in ęternitate manſio-
nis: vna in labore, altera in requie: vna in
via, altera in patria: vna in opere actiōis,
altera in mercede cōtemplationis: vna de-
clinat a malo et facit bonū, altera nullum
habet a quo declinet malum: et magnū ha-
bet quo ꝑfruatur bono: vna cū hoſte pu-
gnat, altera ſine hoſte regnat: vna fortis ē
in aduerſis, altera nihil ſentit aduerſi: vna
carnales libidines fręnat, altera ſpiritalibus
delectationibus vacat: vna ē vincendi cura
ſollicita, altera victorię pace ſecura: vna in
temptationibus adiuuatur, altera ſine vlla tē-
ptatione in ipſo adiutore lętatur: vna ſub-
uenit indigenti, altera ibi eſt vbi nullū in-
uenit indigentē: vna aliena peccata vt ſua
ſibi ignoſcantur ignoſcit, altera nec patitur qḋ
ignoſcat: nec facit quod ſibi poſcat ignoſci:
vna flagellatur malis ne extollatur in bonis,
altera tanta plenitudine gratię caret omni
malo, vt ſine vlla tēptatione ſuꝑbię cohę-
reat ſummo bono: vna bona et mala diſcer-
nit, altera ꝗ ſola bona ſūt cernit. Ergo vna
bona eſt, ſed adhuc miſera, altera melior et
beata. Iſta ſignificata eſt ꝑ apoſtolū petrū,
illa ꝑ iohannē. Tota hic agitur iſta vſꝗꝫ in
huius ſęculi finē, et illic inuenit finem. Diſ-
fertur illa complēda poſt huius ſęculi finē:
ſed in futuro ſęculo nō habet finē. Ideo di-
citur huic: Sequere me: de illo autē Sic eū
volo manere donec veniā: qd ad te? tu me
ſequere. Quid enī eſt hoc? Quantū ſapio,
quantū capio: quid eſt hoc, niſi tu me ſequ-
re, ꝑ imitationē ꝑferendo tēporalia mala: il-
le maneat, donec ſempiterna venio reddi-
turus bona? Qḋ apertius ita dici poteſt.
Perfecta me ſequatur actio, informata meę
paſſionis exemplo: inchoata vero ꝯtempla-
tio maneat donec veniā, ꝑficiēda cū vene-
ro. Sequitur enī chriſtū ꝑueniēs vſꝗꝫ ad mor-
tem plenitudo patiētię: manet autem do-
nec veniat chriſtus, tunc manifeſtāda ple-
nitudo ſcientię. Hic quippe tolerātur mala
huius mundi in terra morientiū: ibi vide-
buntur bona dn̄i in terra viuentium. Qḋ enī
ait: Sic eū volo manere donec ve-
niā: non ſic intelligendū eſt quaſi dixerit:
remanere vel ꝑmanere, ſed expectare: quo-
niā qḋ per eum ſignificatur: non vtiꝗꝫ nunc,
ſed cū venerit chriſtus implebitur. Quid au-
tem ꝑ hūc ſignificatur cui dictū ē: Tu me
ſequere: niſi nunc agatur: non peruenietur
ad illud qḋ expectatur. In hac aūt actiua vi-
ta quāto magis chriſtū diligimus: tāto fa-
cilius liberamur a malo. At ipſe nos minus
diligit quales nūc ſumus: et hinc ideo libe-
rat, ne ſemꝑ tales ſimus. Ibi vero amplius
nos diligit: qm̄ qḋ ei diſpliceat, et qḋ a no-
bis auferat nō habebimus: nec ob aliud nos
hic diligit, niſi vt ſanet et trāſferat ab his ꝗ
nō diligit. Hic ergo minus vbi nō vult re-
maneamus: ibi amplius quo vult tranſea-
mus: et vbi nō vult pereamus. Amet ergo eū
petrus vt ab iſta mortalitate liberemur: ame-
tur ab eo iohānes, vt in illa immortalitate ſer-
uemur. Sed iſta ratione illud oſtenditur, cur
amplius iohānē ꝗ̄ petrū amauerit chriſtus:
non cur amplius petrus ꝗ̄ iohānes amaue-
rit chriſtū. Neꝗꝫ enī ſi plus nos diligit chri-
ſtus in futuro ſęculo: vbi cum illo ſine fine
viuemus: ꝗ̄ in iſto vbi eruimur, vt illic ſemꝑ
ſimus: ꝓpterea nos tunc eū minus dilecturi
ſumus quaſi meliores erimus: cū meliores vtiꝗꝫ
niſi amplius eū diligendo nullo mō eſſe poſ-
ſumus. Cur ergo iohannes minus eū dilige-
bat ꝗ̄ petrus: ſi eā vitā ſignificabat in qua
eſt multo amplius diligēdus: niſi quia ꝓpter-
ea dictū eſt: Volo eum manere: id eſt, expe-
ctare donec veniā: quoniam et ipſum amorē qui

tunc multo amplioꝛ erit nondū habem⁹/ ſ
futuꝝ expectam⁹: vt cū ipſe venerit habe-
amus: Nā ſicut in epiſtola ſua idē dicit io-
1.Joh.3.a. hānes apls: Nondū apparuit qđ erim⁹: ſci-
mus qm̄ cū apparuerit ſimiles ei erim⁹: qm̄
videbimus eū ſicuti eſt. Tunc ꝗ̄ ampli⁹ qđ
videmus/ diligem⁹. Ipſe autē dn̄s illā q̄ fu-
tura eſt vitā noſtrā/ qualis in nobis futura
ſit ſciēs/ ꝑdeſtinatione pl⁹ amat: vt ad eam
nos amādo ꝑducat. Quocirca qm̄ vniuer-
Ps.24. ſe vię dn̄i miſcđia ꝛ veritas: miſeriā noſtrā
ꝑſentē nouim⁹ qꝛ ſentim⁹: Et ideo miſcđiaꝫ
dn̄i quā nobis ð miſeria liberādis exhiberi
volum⁹/ pl⁹ amamus: eāq; q̄tidie maxime ꝑ
pctōꝝ remiſſione poſcim⁹ ꝛ habem⁹. Hoc ꝑ
petrū ſignificatū ē/ plus amantē/ ſ minus
amatū: qꝛ min⁹ nos amat chꝛiſtus miſeros
ꝙ̄ beatos. Veritatis autē cōtemplationē
qualis tunc futura ē/ min⁹ amamus: qꝛ nō-
dū nouim⁹ nec habem⁹: hęc ꝗ̄ ꝑ iohānē ſi-
gnificata ē min⁹ amātē: atq; ideo et ad ipſā
ꝛ ad eius ī nobis amorē qualis ei debetur
ſplendū/ donec veniat dn̄s et expectantē/ ſ
plus amatum: quia id qđ ꝑ illum figuratū
eſt/ hoc efficit beatū. Nemo tamē iſtos in-
ſignes apoſtolos ſeparet: Et in eo quod ſi-
gnificabat petrus ambo erant: et in eo qđ
ſignificabat iohannes/ ambo futuri erant.
Significādo ſeq̄baꝛ iſte/ manebat ille. Cre
dēdo autē ambo mala ꝑſentia huı⁹ miſerię
tolerabāt. Ambo futura bona illi⁹ beatitu-
dinis expectabāt: nec ipſi ſoli/ ſed vniuerſa
hoc facit ſancta eccleſia ſpōſa chꝛiſti/ ab iſtis
tēptationib⁹ eruēda/ in illa fęlicitate ſeruā-
da. Quas duas vitas petr⁹ ꝛ iohānes figu
rauerūt ſinguli ſingulas. Veꝝ ꝛ in hac tē-
poꝛaliter ambulauerunt ambo ꝑ fidem: et
illa in ęternū fruentur ambo ꝑ ſpeciē. Om-
nibus igitur ſanctis ad chꝛiſti coꝛpus inſe
parabiliter ꝑtinētibus/ ꝓpter huı⁹ vitę ꝓ-
celloſiſſimę gubernaculū/ ad ligādaꝛ ſoluē
Math.16.c. da peccata: claues regni cęloꝝ ꝑm⁹ aplſoꝝ
petrus accepit: eiſdēq; oībus ſanctis ꝓpter
vitę illius ſecretiſſimę quietiſſimū ſinū: ſu-
per pect⁹ chꝛiſti iohānes euāgeliſta diſcu-
buit: quoniā nec iſte ſolus/ ſed vniuerſa ec
cleſia ligat ſoluitq; peccata: Nec ille ī ꝑnci-
Joh.1.a. pio verbū deū apud deū/ ꝛ cętera de chꝛiſti
diuinitate/ ꝛ de toti⁹ diuinitatis trinitate at-
q; vnitate ſublimia/ q̄ in illo regno facie ad
faciē ꝯtēplāda: nūc autē donec veniat dn̄s
in ſpeculo atq; in ęnigmate ꝯtuenda ſunt:
q̄ ꝑdicando ructaret/ de fonte dn̄ici pecto-
ris ſolus bibit: ſed ipſe dn̄s ipſum euange-
liū ꝓ ſua cuiuſq; capacitate/ omnib⁹ ſuis bi-
bendū toto terraꝝ oꝛbe diffundit. Sunt q̄
ſenſerunt/ ꝛ hi quidē nō contēptibiles ſacri
eloquij tractatoꝛes/ a chꝛiſto iohānē aplm
ꝓpterea plus amatū/ ꝙ neq; vxoꝛem duxe
rit: et ab ineunte pueritia caſtiſſim⁹ vixerit.
Hoc quidē in ſcꝑturis canonicis nō euidē-
ter apparet: verūtamē id ꝙ̄ multū adiuuat
cōgruentiā huiuſce ſententię/ ꝙ illa vita per
eū ſignificata ē vbi nō erūt nuptię. Hic ē
diſcipul⁹ ille q̄ teſtimoniū ꝑhibet
de his/ et ſcꝑſit hęc: et ſcim⁹ qꝛ veꝝ
ē teſtimoniū eius. Sunt autē inq̄t
et alia multa q̄ fecit ieſus: q̄ ſi ſcri-
banꝛ ꝑ ſingula/ nec ipſuꝫ arbitroꝛ
mundū capere eos q̄ ſcribēdi ſunt
libꝛos. Nō ſpacio locoꝝ credendū ē mū-
dū capere non poſſe: q̄ in eo ſcribi quō poſ-
ſent/ ſi ſcripta nō ferret: Sꝫ capacitate legē-
tiū cōpꝛehēdi foꝛtaſſe nō poſſent: ſaluis ſal-
ua rerum fide/ plęrūq; verba excedere vi-
deantur fidē: quod non fit quādo aliquid
quod erat obſcuꝝ vel dubium/ cauſa et ra-
tione reddita exponiꝛ/ ſed quādo id quod
apertū eſt vel augetur vel extenuatur/ nec
tamen a tramite ſignificādę veritatis erra-
tur: quoniā ſic verba rē quę indicatur exce-
dunt/ vt voluntas loquētis nec fallētis ap
pareat: qui nouit quouſq; credaꝛ: a quo vl
tra ꝙ̄ credendū eſt/ vel minuiꝛ loquēdo ali
quid vel augeꝛ. Hunc loquēdi modū gręco
ſermone/ non ſolū gręcaꝝ/ verumetiā lati-
naruꝫ litteraꝝ magiſtri hiperbolen vocāt.
Qui modus ſicut hoc loco: ita in nōnullis
alijs diuinis litteris inueniꝛ: vt eſt: Poſu- Ps.72.
erūt in cęlū os ſuū: et/ Verticē capilli pam- Ps.67.
bulantiū in delictis ſuis: et multa huiuſce-
modi quę ſcripturis ſāctis nō deſunt: ſicut
alij tropi/ hoc eſt locutionū modi: de quib⁹
operoſius diſputarē/ niſi euāgeliſta termi-
nante euangeliū ſuum/ etiā ipſe compelle-
rer meum terminare ſermonem.

Diui aurelij auguſtini hipponenſis epi-
ſcopi/ in euangelium ſm iohannem expoſi
tio/ fęliciter explicit.

Principalium ſententiarum ac materiarũ expoſitionis diui aurelij auguſtini in euangelium ſancti iohannis breuis ordinataq; annotatio.

a Ablactãdi quõ ſint paruuli ſpiritaliter: Tractatu.xcviij.D.
Abraam quomodo vidit diem chriſti: Tractatu.xliij.F.G.
Abraę filij quomodo ſint chriſtiani: Tractatu.xlij.B.
Abraę filij erant iudęi carnis origine/ non fidei imitatione/ xlij.A.B.G.
Abſoluendi ꝛ ligãdi poteſtatẽ dñs eccleſię in pſona petri tradidit.l.E.cxxj.C.
Abſcõderit quare ſe chriſtus a iudeis cum eũ lapidare vellent.xliij.G. in fine.
Abutũtur qualiter mali bonis dei: ꝛ econtra qualiter deus bene vtitur malis hominũ.xxxvij.D.E.xxviij.C.l.D.lv.C.E.cxij.A.
Acetum quod chriſtus accepit in cruce qd ſignificet.cxix.C.
Qui accipit ſi quẽ miſero/ me accipit: quomodo intelligendum ſit.lix.B.
Accuſare debemus peccata noſtra.xij.E.
Accuſare aliũ de crimine non pſumat/ quẽ conſcientia ppria accuſat.xxxiij.C.
Adam dormiẽte cur eua de latere eius formatur.ix.D.xv.B.cxx.A.
Adam ſm quattuor litteras ſignificat quattuor mundi partes.ix.E.x.E.
Adorari cur ſe nõ permiſerit angelus a iohanne.xiij.A.
Adorandus vbi ꝛ quõ ſit deus.xv.F.
Aduentus chriſti quõ ex codicibus iudęorum probetur.xxxv.E.
Adulterã quõ liberauit chriſtꝰ.xxxiij.B.C.
Affectiones alę quattuor/ ꝛ q̃ ſint.lx.A.B.
Affectus humani ſine quibus hic non viuitur/ pedes non loti dicuntur.lvj.B.in medio.lviij.A.
Agnoſcere quare noluit chriſtus matrẽ in nuptijs: quia dixit ei/ quid mihi et tibi mulier.viij.B.
Agnus ſingulariter ſolus dicit chriſtus: et de eius ſanguinis potentia.vij.B.C.
Agricola ſm quid dicit chriſtus.lxxx.A.
Alius ꝛ aliud quõ accipiẽda ſunt cũ de trinitate agitur.xxxvj.G.xxxvij.C.xlv.B.
liij.A.lxxj.A.lxxviij.B.
Amanti vnitatem eccleſię datur ſpiritus ſanctus.xxxij.D.
Amans non laborat.xlviij.A.
Minus deum amat qui aliquid cum deo amat.xl.G.
Amare animã ſuam ne pereat/ dupliciter intelligitur.lj.C.
Amatores ſui nõ ſint q̃ paſcunt oues chriſti.cxxiij.C.D.
Amatores ſęculi quomõ inſultant bonis.iij.F.xxviij.D.
Amando noſipſos non amamus deũ: ſed amãdo deũ amamꝰ ꝛ noſipſos.cxxiij.D.
Amen nec gręcum nec latinum eſt/ ſed hebręum.xlj.B.
Ambulare quare chriſtus noluit in iudęã.xxviij.A.
Ambulatio chriſti ſup mare quomodo fuit.xx.D.
De eo quod filius dicit: Pater amat vos/ quia vos me amaſtis.cij.C.
Amicꝰ chriſti dicit ſeruꝰ bonꝰ.lxxxv.A.B.
Angeli quõ dicant mãducare.xiij.B.
Angeli dei ſunt pdicatores boni.vij.H.
Angeli peccatũ grauius fuit peccato hominis: ideo homo meruit liberari.cx.F.
Aię opationes mirabiles in carne.viij.A.
Anima humana differt a beſtiali ſolo itellectu.xv.D.
Anima ꝛ intellectus quomodo differũt cũ ſint idem.xv.D.
Animę ꝛ corporis diſſimiles operationes.xx.F.G.
Anima quomodo dicit immortalis.xxiij.E.xxxix.D.xlvij.D.
Anima quõ occidit ꝛ moritur.xlvij.D.
Anima rationalis a nulla creatura poteſt beatificari niſi a ſolo deo.xxiij.B.C.
Anima rationalis eſt media inter deum et corpus.ibidem.
Animę vita eſt deus: ꝛ ipſa anima eſt vita corporis.xix.E.F.G.xxij.F.
Anima pticipato bono incõmutabili ipſa ſit immutabilis.xxxix.D.
Anima plus amat q̃ corpus vero amore: exemplũ de ſene deformi ꝛ virtuoſo/ ꝛ iuuene pulchro ꝛ fure.iij.F.xxxij.A.
Animarum diuerſa receptacula poſt mortem.xlix.F.
Anima quid viuificet/ et vnde viuificetur.xix.F.

Anima ꝝ reſurrectio ꝑ fidem pręcedit reſurrectionem corpoꝝ.xix.C.D.G.ꝛ per totum.xxij.E.G.xxiij.H.
Anima rationali nihil potētiꝰ nihilꝗ ſublimius inter creaturas.xxiij.C.
Animā ſuā odire intelligiť dupliciť.lj.C.
Animā veram et rationalem habuit chriſtus.xxiij.C.xlvij.E.
Anima chriſti vnde turbata ſit imminente paſſione.lij.A.B.lx.A.B.lxj.A.
Anima chriſti in morte nō fuit ſeparata a verbo.xlvij.F.G.
Animalia nociua quare creauit deus.j.G.
Animalis homo ſeu carnalis vnde dicať.xcviij.B.cij.B.
Animus quid ſit:et quomō tranſcendiť vt in cognitionē dei ꝑueniať.xxj.G.
Animus chriſtiani an debeat morte impēdente turbari.lx.A.B.
Ad annam cur ꝑimo chriſtus ductus ſit: deinde ad caipham: et demū ad pilatū.cxiij.A.C.cxiiij.A.
Antichriſtus ī fine ſuſcipieť a iudęis.xxix.D.
Apparitiones dei quę olim patribus fiebant/per aliquam ſubiectā creaturā fiebant.iij.F.xcix.B.
Appollinariſtę heretici ſunt/qui dicūt chriſtum non aſſumpſiſſe animā humanā.xxiij.C.xlvij.E.
Appēhēdiť chriſtꝰ diuerſimode.xcviij.E.
Aquę mutatę in vinū myſtice pulchra declaratio.ix.A.ꝛ ꝑ totum.
Aq̄ viua ꝗ ſit quā dat chriſtꝰ bibere.xv.C.
Aquę quomō tribuatur mundatio/vt corpus tangat ꝛ coꝛ abluat.lxxx.B.
Aqua quę de latere chriſti fluxit/ quid nobis pręſtet.cxx.A.
Aqua piſcinę vbi languentes iacebant q̄d ſignificet.xvij.A.
Aqua turbata quare tm̄ vnus ſanabatur/ et non plures.xvij.A.B.
Aquę furtiuę dulcedo myſtice q̄d ſit.xcvij.B.
Aquilę compatur iohannes euangeliſta.xxxvj.D.xl.A.
Arca ſignificat eccleſiā.vj.H.
In arca quare incluſa fuerunt omnia animalia.ix.C.
Arguet quō ſpūſſanctꝰ mundū de pctō/ et de iuſticia/ꝛ de iudicio.xcv.A.B.C.
Arrius hereticus quid ſentiat ō trinitate.xxxvj.F.xxxvij.C.D.xlv.B.lix.B.lxxj.A.lxxviij.A.
Arrogantia in veritate non eſt omino metuenda.lviij.A.
Arte licita licite ſibi quiſꝗ vitę neceſſaria ꝑcurare poteſt: ſi alias non habeat vñ viuat.cxxij.B.C.
Arundo qua eleuabať ſpongia ad os chriſti quid ſignificet.cxix.C.
Aſcendere filiū hominis in cęlū/quō intelligendū ſit.xij.C.xxvij.A.cxj.B.
Aſcenſio chriſti in montē quid ſignificet.xxiiij.B..xxv.B.
Audire ꝛ videre q̄ſi de deo dicuntur/ idem ſunt cū deo:licet in nobis diuerſa.xviij.F.xx.C.E.xxj.C.xxij.H.xcix.C.
Audire filij a patre ī diuinis quid ſit.xiiij.C.xxij.H.xcix.C.
Auris abſciſa et a chriſto ſanata q̄d ſignificet.cxij.C.

b **Aptizari quare** voluit chriſtꝰ.iiij.F.v.B.xiij.C.
Bapticandi poteſtatē quō dat chriſtus miniſtris.v.B.C.D.F.
Baptiſma quale habuit iohānes/et ad q̄d valebat.iiij.F.G.
Bapticati baptiſmo iohannis/ quare bapticabantur baptiſmo chriſti.v.B.C.
Baptiçat quō malus miniſter.v.F.
Bapticatū cū ſit poſt iohannē/ quare poſt hereticos non bapticeť.v.H.
Baptiſmi vnitas ꝑ vnam columbā miſſā deſignatur.vj.C.D.
Baptiſmi figura fuit mare rubꝛum.xj.B.
Sine baptiſmo decedentes vbi erūt.lxvij.
Baptiſmi ſacramētū in duobꝰ ꝯſiſtit:in elemēto ſcꝫ ꝛ verbo.lxxx.B.
Baptiſmus hereticorum ꝗuis ſit verus: tamē ſine charitate nihil prodeſt.vj.F.vij.A.Et pulchra exhortatio auguſtini/ reuocantis hereticos ad eccleſię vnitatem.xiij.E.F
Bapticantium et bapticatorum quadruplex diuerſitas.xj.D.xij.A.
Nondū bapticatus quātūcunꝗ ꝑfectꝰ ſit/ tamen peccatorū ſarcinā portat.xiij.C
Bapticare et non bapticare quomodo dicebatur ieſus.xv.A.
Poſt baptiſmū quare remaneat peccandi infirmitas.xlj.G.
Beati q̄re nō dicunť mali q̄ ꝑſequunť malos ꝓpter iuſticiā.lxxxviij.B.C.
Beatificari nemo pōt niſi a ſolo deo.xxiij.

B.xlix.E.cxj.B.C.
De eo quod ait: Beati qui ꝑſecutionē patiuntur ꝓpter iuſticiam.lxxxviij.B.C.
Bene viuere nihil prodeſt/ſi non dat ſemper viuere.xlv.A.B.
Biduo quare manſit chꝛiſtus apud ſamaritanos.xviij.C.
Bona aliqñ nocēt ⁊ mala pſunt.lxij.A.
Boni dicunt quidā ſm huius vitę conſuetudinē: qui tamen in conſpectu dei mali ſunt.xlv.A.
Boues vendere in templo quid ſit: et qui ſunt qui boues vendunt.x.C.
Boues dicūtur qui ſcripturas ſanctas nobis diſpēnſant: ibidem.
Brachium dei patris ē filius.liij.A.
Brachium cur extendit hō vt aliquid operetur: ibidem.

c Alcando terrā quomō ad chꝛiſtum ire compellimur.lvj.B.lvij.A.
Capilli ſuperflua coꝛpoꝛis ſunt: et quid ſignificāt.l.B.
Caput noſtrum chꝛiſtus/ et nos membra eius.xxj.E.xxviij.A.
Caro pro femina/⁊ ſpiritus pro marito ſępe ponit/⁊ quare.ij.G.
Carnē verā aſſumpſit chꝛiſt᷒.ij.G.viij.C.
Caro nō ꝓdeſt qcq̄/quō itelligit.xxvij.B.
Carnis noīe quid ſignificatur.cv.A.
Charitas patris ⁊ filij ē ſpūſſanctus.ix.C.
Charitatis ſupereminētia in trinitate qd operatur.xiiij.D.
Charitas qualis eſt inter membra coꝛpoꝛis.xxxij.D.
Charitatis duo ꝑcepta: ⁊ q̄ vnū ſine altero non impletur.vij.C.D.lxv.A.B.
Charitas in tunica inconſutili domini ieſu ſignificatur.cxviij.C.
Charitas maioꝛ eſt fide et ſpe.lxxxiij.B.
Chꝛiſtianoꝝ quattuoꝛ genera.xj.D.E.
Chꝛiſtiani qñ ꝑmū vocati ſunt.cxiij.A.
Chꝛiſtianus quid amplius habeat q̄ q̄ ſit homo.v.G.
Chꝛiſtianus an turbari debeat moꝛte imminente.lx.A.B.
Chꝛiſt᷒ qd ſit.vij.E.xv.F.xix.J.xxxiij.B.
Chꝛiſtus de᷒ ē et hō.xvj.C.xxviij.A.xxxvj.A.xlvij.E.lxvj.B.lxvij.B.
Chꝛiſtus quō dicit fili᷒ dei et filius hominis.xix.J.xxvj.F.xxvij.A.
Chꝛiſti miſſio eſt eius incarnatio.xlij.C.
Chꝛiſtus tria habuit in ſe: carnē/animā et verbum.xlvij.G.
Chꝛiſtus a iudęis tēptabat ex trib᷒.ſ.veritate/manſuetudine ⁊ iuſticia.xxxiij.B.
Chꝛiſtū demōſtrare ꝑ chꝛiſtū qd eſt.xxj.E.
Chꝛiſtus eſt vita omniū creaturarū.j.H.
Chꝛiſt᷒ diuerſimode apꝓhendit.xlviij.E.
Chꝛiſtus q̄re baptiȩari voluit.iiij.F.v.B.
Chꝛiſtus quō dicitur creſcere.xiiij.B.
Chꝛiſt᷒ quomō apparebit in iudicio.xix.J.xxj.H.xxij.G.
Chꝛiſtum habent in pręſenti boni et mali/ ſed diſſimiliter.l.E.
Chꝛiſtuss quō nō receſſit a patre incarnatus.xxxj.D.E.
Chꝛiſt᷒ nobiſcū eſt vitis/ ſed cū patre agricola.lxxx.A.
Chꝛiſt᷒ quō ſe dicit viuere: et apoſtolos victuros.lxxv.A.
Caſtus ⁊ caſtitas quō differūt.xxxix.C.D.
Cathedra moyſi quid ſignificat.xlvj.D.
Cathecuminus quantumcunq̄ perfectus ſit/ tamen ſine baptiſmo ſarcinā peccatoꝛum poꝛtat.xiij.C.
Caiphas quid prophetauit de moꝛte chꝛiſti.xlix.M.
Cęci quanta mala cōmittunt.xliiij.B.
Cęna pacta quid fecerit ieſus.lv.D.
Cęcus a natiuitate a chꝛiſto illuminat᷒ genus humanū ſignificat.xliiij.A.
Cicatrices quare chꝛiſtus poſt reſurrectionem ſeruauerit.cxxj.C.
Circūciſio quid ſit/ et quid ſignificat: ⁊ vbi fiebat: ⁊ quare cultello petrino: ⁊ quare die octauo.xxx.C.
Circūciſione quare non ſoluebatur ſabbatum: cū tamen ꝑceperit dñs ſanctificare ſabbatum.xxx.C.
Clarificatio et gloꝛificatio idē ſunt.lxxxij.c.A.ciiij.C.
Clarificatū eſſe cur ſe chꝛiſt᷒ dicebat poſt receſſum iudę.lxiij.B.C.
Clarificatio chꝛiſti quomō fuit.xxxij.C.lij.D.lxiij.C.lxiiij.A.ciiij.B.C.
Clarificat quō fili᷒ patrē/cū ſempiterna claritas patris nec diminuta fuerit in foꝛma humana: nec augeri potuerit in ſua ꝑfectione diuina.ciiij.A.C.cv.A.
Clarificatio filij quā habuit apud patrem priuſq̄ mundus fieret/eſt ipſius humanitatis ꝑdeſtinatio.cv.D.
Cognoſci quō poteſt de᷒ ab anima.xx.G.

Cognitio dei eſt vita eterna: et qñ perfecta erit cognitio.cv.B.
Cognoſcere qñq; ponit̃ p credere: ſicut ibi/ Ut ꝯgnoſcat mũdꝰ q2 tu me miſiſti.cx.D
Cohortem quare accepit iudas ad comphendendum ieſum.cxij.A.
Collyria quibus oculi mentis curant̃ que ſunt.xlviij.G.
Columba ſignificat vnitatẽ eccleſię.vj.C.
Columbe/ qui ſunt in eccleſia:/ et quędã columbę ꝓprietates.vj.A.B.H.
Per columbã quare deus oſtendere voluit ſpiritumſanctũ.vj.A.B.et p totum.
Per columbã quid didicit iohannes de filio dei.v.E.vj.C.F.
Columbas vendere quid ſit.x.C.
Cõmunia ſunt omnia iure diuino/ſed non iure humano.vj.I.
Concupiſcentia carnis domari poteſt/ ſed non auferri.xlj.G.H.
Confeſſio eſt initium bonoꝝ opeꝝ.xij.E.
Confeſſio vera quę ſit.xxvj.B.
Confitens quomõ dicitur procedere de ſepulchro.xxij.E.
Conſcientia mala ſeipſam fugere non põteſt.xlj.C.
Conſuetudo mala eſt genus mortis immane.xlix.C.
Cor in hoie eſt tanq̃ imperator: ⁊ oẽs corporis ſenſus tanq̃ eiꝰ miniſtri.xviij.F.
Ad cor quõ redire debẽt p̃uaricatores/pulchra auguſtini exhortatio.xviij.F.
Corpus chriſti quõ ſumendum eſt.xxv.E.
Corpus chriſti nõ viuificat niſi vnitũ corpori chriſti:id eſt/eccleſię.xxvj. (xxvj.F. G.H.I.xxvij.B.
Corpus ſuum chriſtus quare ſub ſpecie panis ⁊ vini inſtituit.xxvj.I.
Corui ꝓprietates: et qui corui dicuntur in eccleſia.vj.A.B.
Creatura omnis a deo facta eſt.j.G.
Credere quid ſit: ⁊ quõ magis ad fidem ptinet q̃ videre.cxx.A.
Credere in chriſtum eſt opus dei/et nõ opꝰ noſtrum.xxv.E.lxxij.B.C.
Si credere non poterant iudęi chriſto/ qm̃ ita eis eſaias prędixerat:quare imputatur eis p peccato.liij.B.C.
Non credere in chriſtũ eſt impię voluntatis humanę:non ex culpa pręſcientię diuinę.liij.C.D.E.
Crediderunt quomodo antiqui patres in chriſtum venturum.xlv.D.
Credituros in ſe chriſtus pręſciuit ⁊ nõ credituros.xl.A.xlv.E.lj.B.
Credere nemo poteſt niſi volens.xxvj.B.
Credere ſine ſignis ⁊ ꝓdigijs q̃ meritoriũ eſt.xvj.p totũ.xcv.C.cxxj.C. (C.D.
Credere prius debemus ſi intelligibilia intelligere volumꝰ.xxvij.C.xxix.B.xxxvj.F.xxxviij.F.
Credere chriſto et credere ĩ chriſtũ differũt.
Credendo in filiũ neceſſario ſequitur credere in patrem.liiij.A.B. (xxix.C.
Credere in chriſtũ eſt ipſũ ſpiritaliter manducare.xxv.E.xxvj.A.
Si non credideritis quia ego ſum: in peccato veſtro moriemini/ quõ intelligat̃. (xxxviij.E.F.
Credere q̃re ſe noluit chriſtus iudęis.xj.A.C.
Creſcere quõ dicit̃ chriſtus.xiiij.B.
Crimen ⁊ peccatũ quõ differunt.xlj.F.
Chriſtianus quid amplius habet q̃ ꝙ ſit homo.v.G.
Chriſtianoꝝ q̃tuor ſunt genera.xj.D.E.
Chriſtiani quõ dicunt̃ filij abrae.xlij.B.
Crux comparatur naui qua mare huius ſeculi tranſitur.ij.B.
Crux chriſti cõparat̃ cathedrę.cxix.A.
Crucis ſupliciũ eſt peſſimũ genus mortis.
De crucis gloria: ⁊ quare malefici non crucifiguntur. ibidem. (xxxvj.C.
Cruce q̃re ſignamur in fronte.liij. F.i fine.
Crucem ſuam quare chriſtus baiulauit ad locũ ſupplicij.cxvij.A.
Crucis latitudo/lõgitudo/altitudo ⁊ ꝓfundũ quid ſignificẽt: et ꝙ ſine crucis ſigno non conficiantur ſacramenta.cxviij.D.

Are quid et quo
d modo dicat deus pater deo filio. cvj.D.E.cx.C.cxj.A.C.

Dauidis filiꝰ quõ dicit̃ chriſtꝰ.xlviij.A.
Demoniũ ſe habere chriſtus negauit: non autẽ ſe fore ſamaritanũ.xliij.A.
Demonſtrare quõ dicit̃ pater filio q̃cunq; ipſe facit.xviij. A.B.xxj.B.C.D.xxiij.
Demonſtratio facit viſionẽ/non viſio demonſtrationẽ.xxiij.G. (D.E.
Demonſtratio quõ fit in aia a memoria/ pulchrum exemplũ.xxiij.F.G.
Deſiderare debemus deũ:qm̃ in ipſo ſunt omnia.xxxiiij. D.xl.G.
Deſperare nullꝰ debet de ſalute/ cũ ſaluati

ſunt qui interfecerūt ſalutis auctorem. xxxi.D.xxxviij.D.xl.A.xlix.C.
Deſperatione quō periclitātur homines. xxxij.D.in medio.
Dei facta non tm̄modo ſunt facta/ ſed ꝛ ſigna.xlix.B.
Deus quid ſit.j. D.xxiij.E.F.G.xxix.B. xxxviij.E.F.cxj.B.in fine.
Deū eſſe omī creaturę rationali rōne vtēti notū ē:ſed ꝙ filiū habeat paucis. cvj.C.
Deus vbiqꝫ locoꝝ eſt.xxxvj.F.
Deus quō cognoſcit͛ ab anima.xx.G.
Deus nō hoc ē qđ litteris vel ſyllabis ſcribit͛:ſed qđ mēte ↄcipitur.j.D.E.ij.A.
De deo poſſunt dici omnia/ ſed nihil dicit͛ digne.xiij.B.xl.C.D.lxxx.A.
De deo ꝗcūqꝫ dicūt͛ idē ſunt cū ipſo. xviij. F.xx.C.xxj.C.xl.D.lxx.A.xcix.B.
Deus vnus eſt pater ꝛ filius ꝛ ſpiritusſanctus.xiiij.D.xxxix.A.cv.B.
Deus de deo eſt filius/non pater.xxxj. B. xxxix.A.xl.B.liiij.A.lxxj.A.
Deus ſicut eſt miſericors:ſic eſt et verax et iuſtus.xxxiij.D.
Ex deo quō aliqꝯ eſt vel non eſt.xliij.G.
Deus aliter ē in nobis ꝙ̄ in filio: ꝛ nos aliter in eo ꝙ̄ filius.xlviij.E.
Deū nemo attingit niſi trāſcēderit oīa corpora etiā ſupcęleſtia ꝛ ipſū animū.xxj.G
Diabolus vnde cępit originem.xlij.D.
Diabolus quare dicit͛ leo ꝛ draco.x.A.
Diabolꝰ quō dicit͛ homicida ab initio.xlij.
Diabolus q̄re dicit͛ pater mēdacij: (E.F. ꝛ quō in veritate non ſtetit.xlij.E.F.
Diabolꝰ quō dicit͛ mūdi pͥnceps foras eiectus:cū tn̄ temptare non ceſſat.lij.C.D.
Dies ꝓſentię chriſti vſqꝫ i (lxxix.B.xcv.D ↄſummationē ſęculi extēdit͛. xliiij.C.
Dies eſt chriſtus:et duodecim horę ſūt eiꝰ apoſtoli.xlix.D.
Diē chriſti quō vidit abraā.xliij.F.G.
Diē mortis quare fecit deus incertū. xxxiij
Dies quattuor lazari iacētis i (D.in fine. monumento quid ſignificant.xlix.G.
Ad diem feſtum quare latenter chriſtꝰ aſcēdit.xxviij.E
Difficile ſurgit quē moles malę conſuetudinis pręmit.xlix.L.circa mediū.
Digito q̄re ſcribebat ieſus i terra.xxxiij.C.
Dilectionis pręcepta duo ſunt. xvij.C.D. lxv.A.B.lxxxij.B.
Dilectio proximi qualis debeat eſſe: et ꝙ dilectio compatiur morti.lxv. A. lxxxiij. B.lxxvij.A.
Dilectio ſāctos diſcernit a mūdo.lxxvj.A.
Dilectio facit ꝑcepta ſeruare: nō pręcepta ſeruata faciunt dilectionē.lxxxij.B.
Diligere deum debemus:quoniā ipſe prior dilexit nos.cij.C.
Diligere quō pōt hō quē non videt.xc. A.
Dilexit quō chriſtꝰ ſuos vſqꝫ in finē. lv.B.
Dilectio mltās aīas facit aīaꝫ vnā: (cx. E ꝛ ō multis cordibꝰ facit cor vnū. xiiij.D.
Diſcipuli q̄ñ primū vocati ſunt chriſtiani.
Diſcipuli quō reliquerunt ieſum (cxiij.A in eius paſſione.cxiij.C.
Diſcipuli quidā ſciebant chriſtū:quidā neſciebant.lxix.A.lxx.B.
Diuinitatꝭ verę hęc vis ē/ vt creaturę rationali rōne vtēti nō omīno pōt abſcōdi.
Docibiles dei q̄ ſunt.xxvj.E. (cxvj.C.
Doctrinā ſuā quomodo chriſtus dixit non eſſe ſuam.xxix.B.C.liiij.A.
Doctrinā chriſti intelligit qui facit voluntatē patris eius.xxix.C.
Doctrinā chriſti q̄re mirabāt͛ iudęi.xxix.A
Docuit quomō pater filiū.xl.D. Et ibidē quomodo docet nos deus interius.
Dolus quid ſit/ ꝛ i quo dolus non ē.vij.F.
Domus dei nos ſumus.lxviij.B.
Dona dei diuerſa ſunt.xiiij.E.xxxij.D.
Donare hiſtrionibꝰ res ſuas pctm̄ eſt.c.A.
Dormire quot modis dicatur.xlix.F.
Dormire in naui quō dicit͛ chriſtꝰ. xlix. K.
Doxa in gręco quid ſit.lxxxij.A.c.A. ciiij.
Dubitationis verbū aliter lo (C.cv.B. quitur deus/aliter hoies.xxxvij.B.C.

Eccleſiā quantū

e qſqꝫ amat tantū habet ſpm̄ſctm̄.
Eccleſia duas vitas (xxxij.D. habet diuinitꝰ ꝑdicatas:ꝛ ꝙ vna ſignificat͛ p petrū/alia p iohannē.cxxiiij.C.D.
Eccleſia quō timet inqnare pedes cū pgit ad chriſtū/ qs baptiſmate lauerat chrꝰ lvj.A.ꝛ p totum.
Eccleſiaſticę pecunię forma inſtituta ē/i eo ꝙ chriſtus loculos habuit.lxij.B.i fine.
Eccleſia virgo appellatur.xiij.E.
Eccleſia quō loquit͛ omībꝰ linguis.xxxij.D
Eccleſia quomodo parturit.cj.C.
Eccleſię charitas ſuorū participū peccata dimittit.cxxj.C.
Edificantiū duo genera.vij.E.

Eductio filiorum iſrael de egypto myſtica. xxviij.E.xlv.D.
Eijcere foras quid ſit.xxv.F.G.
Electio dei ſit p gratiam/non ꝓpter meri-ta.lxxxvj.B.lxxxvij.B.
Elegit quare chriſtus idiotas et ignobiles in ſuos apoſtolos.vij.F.
Non vos me elegiſtis/ ſed ego vos elegi/ quō intelligitur.lxxxvj.B.lxxxvij.A.
Encenia ꝛ enceniare quid ſint. xlviij.A.
Eq̄litas patris ꝛ filij cōmēdaꝛ.xiiij.E.xvij. F.xviij.A.B.C.xix. C.F.G.xx.C.D. F.G. xxix. B.liiij. A.B. lxx. C.lxxj. A. lxxiiij.B.lxxviij.A.B.
Equalitas non ſemꝑ ſignificatur qn̄ dici-tur/ſicut illud ita ꝛ illud.cx.E.
Errare diciꝛ q̄ veritatē nō audit.xlv.E.F.
Error qn̄ eſt peccatū veniale/ et qn̄ morta-le.xc.A.B.
Eſſe/poſſe/velle/eſſentia/ſcientia/et cetera om̄ia que de deo dicūtur: idē ſūt cū ipſa dei ſubſtantia. xviij.F.xx.C.E.xxj.C. xxxviij.E.xl.D.lxx.A.xcix.B.
Eſſe dei ꝛ eē oīs creature differt.xxxviij.E.
Eſurire panē d̄ celo q̄d ſit.xxvj.A. (F.
Etates mūdi ſex.ix.C.D.E.xv.B.in fine.
Euchariſtie ſacramētū diuerſimode ſumi-tur.xxvj.F.
Euāgeliçātib⁹ chriſt⁹ ꝯceſſit de euāgelio vi-uere/nō neceſſitatē indixit.cxxij.B.C.
Euangeliſtaꝝ ꝓprietates ꝑ quattuor ani-malia deſignantur.xxxvj.A.D.
Euangeliſte etſi nō ſemꝑ concordāt/ nō ta-men diſcordant.cxij.A.
Exaltatio chriſti i cruce ē ei⁹ humiliatio.xl.
Exaltatio ſerpentis in deſerto (A.lij.E. quid ſignificabat.xij.C.
Exire quomō dicitur filius a patre vt veni-ret in mundū.cij.C.
Exire quō dicitur aīa foras a deo. xxv.G.
Extra ſynagogas quare expulſi ſunt apo-ſtoli.xciij.A.B.C.

Facere quicquā non poteſt filius/ niſi qđ viderit patrē facientē/ quō intelligitur. xviij.A.B.C.xix.A.xx.A.B.C.xxiij.D E.F.G.xcix.A.
Facta dei non ſolū ſunt facta ſed et ſigna. xlix.B.
Fama multotiēs hoīes diligunꝛ vel odiū-tur/ꝗuis non videntur.xc.A.
Fato vtrū fuerit chriſt⁹ ſubiectus. viij.D. E.xxxj.C.xxxviij.E.cxiij. B.
Fatigatus ieſus q̄re ſedit ſuꝑ puteū.xv.B
Fecit deus que futura ſunt/quomō intelli-gitur.lxviij.A.
Feſtiuitates iudeoꝝ vmbre erant futuro-rum.xxviij.E.xlviij.A.l.A.
Ficus quid ſignificat.vij.G.
Fidei diffinitio.lxviij.C.lxxix.A.xcv.C.cxj
Fides antiquoꝝ patrū ꝛ noſtra vna (C. ꝛ eadē eſt: ſed tpa variata ſunt.xlv.D.
Sine fide nō valet opus bonū.xxv.E.F.
Fides non eſt niſi voluntaria. xxvj.B.C. D.xxvij.B.
Fides ꝛ veritas quō differunt.xl.F.
Fidei humilitas ad quantā celſitudinē ꝑ-ducit.xl.E.F.
Fide quō viuificanꝛ mortui.xlix.H.i fine.
Fides diſcipulorū chriſti edificabatur mi-raculis chriſti.xlix.G.
Fide copulamur deo.xxvij.C.xxix.C.
Fides centurionis ꝛ reguli quomō differe-bant.xvj.B.C.
Filios quare adoptāt eis homines.ij.F.
Fili⁹ inꝗtū deus coetern⁹ ē patri: ꝛ quomō generatur a patre.xx.E.xxj.C.xxvj.D. xxix.B.xlij.C.xlviij.C.cvj.D.
Filius non eſt de ſe ſed de patre: qꝛ ſi de ſe eſſet/filius nō eſſet.xxij.H.in fi. xxix. B. C.xxxj. B.xxxix.A.xcix. B.C.
Filius nō ē minor patre ideo qꝛ ē miſſus. xviij.A.B.C.xix.A.xx.A.B.C.xxj.B. xxvj.I.xxix.B.xxxj.B.xxxv.D.xxxvj. A.G.xl.E.lxxviij.A.B.
Fili⁹ ſm ꝙ hō/nō tm̄ patre ꝛ ſpū ſctō minor ē:ſ; etiā ſeipſo ꝛ parētib⁹ ſuis.lxxviij.B.
Filius quō habet vitā in ſemetipſo ſicut ꝛ pater habet vitā in ſemetipſo.xix.F.G. xxij.F.xlvij.G.xlviij.C.liiij.D.lxx.A.
Filius dei ꝛ filius hominis quō ē chriſtus. xix.I.xxvj.F.xxvij.A.
Fili⁹ quō clarificat patrē/cū ſempiterna cla-ritas patris nec augeri poteſt nec minui.
Filius de⁹ habuit aliq̄d qđ (ciiij.C.cv.A. nondū habuit ipſe hō filius.cvj.D.
Fili⁹ quō manet in domo patris in eternū.
Filius hominis quō dicitur aſcē (xlj.E. dere in celū vbi erat.xxvij.A.
Filij libere et filij ancille qui ſunt.xj.D. E.F.xij.A.
Flagellatur quomō a blaſphemantib⁹ chri-ſtus.x.B.

Flagellari a deo ꝙ vtile ſit.vij.D.
Fluui⁹ de vẽtre hoīs fluẽs qd ſit.xxxij.B.
Fleuit quare chꝛiſtus in laçari reſuſcitati-
one.xlix.L.
Folia ficulneę quid ſignificent.vij.G.
Fons ⁊ puteus quõ differunt.xv.B.
Fons ⁊ lumẽ dicit chꝛiſt⁹.xxxiiij.L.
Foras eijcere vel exire qd ſit.xxv.F.G.
Foꝛma iudicis in iudicio finali qualis erit.
xix.J.xxj.H.xxij.G.
Foꝛſitan/quõ accipitur ibi/Foꝛſitan ⁊ pa-
trẽ meũ ſciretis.xxxvij.B.
Foꝛtitudo ⁊ īfirmitas chꝛiſti ꝗ ſit.xv.B.
Fotin⁹ heretic⁹ qd ſenſit de chꝛiſto.xlv.B.
Fragmẽta ꝗ ꝓpl's nõ potuit mãducare quę
frẽs ſcꝑtura ſacra noiat co (ſint.xxiiij.D.
gnatos ⁊ ꝯſanguineos.x.A.xxviij.B.
Fratres chꝛiſti qui ſint.ibidem.
Fremuit quare ieſus ſpiritu in laçari reſu-
ſcitatione.xlix.J.K.
Fuga chꝛiſti ī mõtẽ qd ſignificet.xxv.A.B
Fuga animi timoꝛ eſt: ⁊ quid ſit animo fu
gere.xlvj.E.
Fugiunt ad eccleſiã hoīes: ⁊ qre.xlvj.L.
Furem quare ſuſtinuit chꝛiſtus inter diſci
pulos.l.D.
Fur ſacrileg⁹ magis punit ꝙ ali⁹.l.D.
Fures eccleſię iude comparant.ibidem.

Alileus quare

g dicebat chꝛiſt⁹.xxxiij.A.in fine.
Gallinę qre cõpat⁹ eſt chꝛiſt⁹.xv.
Gallina quõ īfirmat ī pull' ſuis.ibidẽ. (B
Gaudiũ chꝛiſti ī nobis qd ſit.lxxxiij.A.
Gaudiũ noſtrũ qñ plenũ erit.cij.A.
Gaudere debemus de deo/⁊ nõ de nobis.
xliij.A.
Gemere quõ dicit ſpũſſanctus.vj.A.
Gemina ẽ ſubſtantia chꝛiſti.lxxviij.L.
Genera hoīm quattuoꝛ.xj.D.E.xij.A.
Generationes filij duę: et quõ filius gene-
ratur a patre in diuinitatis ęternitate.
xij.L.xiiij.A.xx.E.xxj.L.xxvj.D.xxix.
B.xlij.L.xlviij.L.cvj.D.
Ad gentes quomõ venit chꝛiſtus.xxxj.E.
xlvij.L.cix.A.B.
Gloꝛia diffinitiue quid ſit.c.A.cv.B.
Gloꝛiã dei quęrere debemus et nõ noſtrã:
ſicut ieſus gloꝛiã patris quęſiuit/ ⁊ non
ſuam.xxix.D.xliij.D.F.
Gloꝛia vera chꝛiſti non ẽ niſi in eccleſia ca-
tholica.c.B.
Gloꝛia falſa ẽ in trib⁹ generibus.c.B.
Gloꝛificatio ⁊ clarificatio idẽ ſũt.lxxxij.A.
Gloꝛiari nõ in nobis ſed in deo de- (c.A.
bemus.lxxxv.B.
Grabatũ tollere et ambulare quid ſignifi-
cet.xvij.L.D.
Granũ frumenti moꝛtificandũ ⁊ multipli-
candũ eſt chꝛiſtus.lj.L.
Gratia dei neceſſaria eſt ad bona opera fa
cienda.lxxxj.A.
Gratia dei ꝑuenit opa noſtra bona: qꝛ da-
tur nullis pręcedentibus meritis.iij.D.
lxxxij.A.lxxxvj.B.lxxxvij.B.
Gręci ad litteras numeros cõputãt.x.E.

Abere vitã in

b ſemetipſo pater ⁊ filius quõ in-
telligitur.xix.F.xxij.F.xlvij.G.
xlviij.L.liiij.D.lxx.A.
Habẽt chꝛiſtũ in ꝓſenti boni et mali.l.E.
Heliã quare ſe negauit foꝛe iohãnes: cũ tñ
dñs ieſus eũ heliã dixit.iiij.L.
Heredes et hereditas dei quõ fiunt hoīes:
et econtra de⁹ hereditas hominũ.ij.F.
Hereſes vñ oꝛtũ habẽt.xviij.A.xcvj.B.
Hereticos quare deus ꝑmittit in eccleſia.
Heretici dicũtur montes nau- (xxxvj.E
fragoſi.j.B.
Heretici ꝙuis ſint chꝛiſtiani: tñ nõ intrãt ꝑ
oſtiũ in ouile chꝛiſti.xlv.B.
Heretici ferre nõ pñt qcqd ī ſcꝑturis ſacris
ꝯtra coꝝ ꝓferat erroꝛes.xcvj.B.
Heretici ſb occultatiõe ſpiritaliũ ⁊ falſę ſci-
entię docẽt nefaria.xcviij.A.⁊ ꝑ totũ.
Heretici vñ ſua figmẽta ex euãgelio colo-
rare conantur.xcvij.B.L.
Heretici nõ murmurent ſi qñ aliqua ſuſti-
nent ꝑ ſuis erroꝛibus.xj.F.G.
Hereticoꝝ baptiſma qre nõ reiterat.v.H.
Heretici nihil noīe eccl'ię poſſidere debẽt.
Heretici nõ ſeruãt virginitatẽ ſeu (vj.J.
vnitatẽ eccleſię.xiij.E.F.
Hydria quid ſit.xv.L.in fine.et.G.
Hydrię ſex qd ſignificẽt.ix.L.D.E.F.
Hyems quid ſignificet.xlviij.A.
Hominis diffinitio.xix.J.
Hominẽ eſſe ⁊ nõ eſſe quid ſit.j.B.
Hõ duplex/exterioꝛ ſcʒ ⁊ interioꝛ.xxxij.A.
Hõ ⁊ pctõꝛ quaſi duę res ſunt.xij.E.
Homo quare meruit liberari et non ange-
lus.cx.F.
Hõ deus ⁊ hõ hõ differunt.xliij.A.

Hoïes ⁊ filij hominũ differunt.xxx.B.
Homicida dicit diabolus ab initio.xlij.E.
Homicida ẽ q̃ fr̃i ſuo mala pſuadet.xlij.E.
Homouſyon quid ſit.xcvij.C.
Honorẽ nõ habet ꝓpheta i patria.xvj.ꝑ to
Honorificare patrẽ q̃d ſit.xix.C.xxj. (tũ.
K.xxiij.D.
Hora decima quid ſignificet.vij.D.
Hora dicitur totũ tempus p̃ſens.xxij.E.
Venit hora vt omnis qui īterficit vos ar/
bitretur obſequiũ ſe p̃ſtare deo/ quõ in/
telligat.xciiij.B.
Horę duodecim dici/ q̃d ſignificẽt.xlix.E.
Venit hora cũ iam nõ in ꝓuerbijs loquar
vobis:quę ſit illa hora.cij.B.
Horam quam dixit ieſus veniſſe vt cũ pa/
ter clarificaret.ciiij.B.
Hora tertia ſm marcũ/⁊ hora q̃ſi ſexta ſm
iohãnẽ ieſũ crucifixũ quõ ītelligat.cxvij.
Hoſtiũ ⁊ hoſtiari⁹ q̃s ſit.xlvj.A.B. (A.
Hũilitas iohãnis baptiſtę cõmẽdat.iiij.D.
Humilis de⁹ nihil niſi humilitatẽ docuit.
Humilitas chriſti cõmẽdat in (xxv.F.G.
lotione pedum diſcipuloꝝ.lv.D.lvj.A.
Humilitatꝭ hũanę tãta ẽ vtilitas/vt eã cõ/
mẽdaret exẽplo diuina ſublimitas.lv.D

Iacob filii ex li
beris ⁊ ancill nati/ęq̃lit poſſe/
derũt terrã ꝓmiſſiõis.xj.E.F.
Idiotas ⁊ ignobiles quare elegit chriſtus
in apoſtolos.vij.F.
Ieſus interp̃tatur ſaluator:⁊ q̃ in nomine
eius ſit petendum.lxxiij/B.C.
Ieſus quomõ nõ poteſt dici niſi in ſpiritu/
ſancto.lxxiiij.B.
Ieiuniũ magnũ ⁊ perfectũ eſt abſtinere ab
iniq̃tatib⁹ ⁊ voluptatib⁹ ſęculi.xvij.B.
Illuminari quare dicitur homo et non pe/
cus.j.I.iij.A
Illuminatum ⁊ illuminãs quõ differũt.ij.
C.xiiij.A.xxj.C.xxiij.A.liiij.B.
Incarnari q̃re tãdiu diſtulit chriſt⁹.xxxj.C
Incarnatio chriſti eſt eius miſſio.xlij.C.
Infirmitatẽ noſtrã chriſtus in ſe ſuſcepit.
lij.A.B.lx.A.B.
Inimici dei ſum⁹ nõ natura ſ͛ pctõ.xlj.D.
Innocẽtes decedentes ſine baptiſmo vbi
erunt.lxvij.B.
Intellectus eſt vir ipſius animę.xv.D.E.
Intellectus eſt merces fidei.xxix.C.xxxvj.
F.xlviij.A.lxxxvj.A.
Intellect⁹ intelligit alia ⁊ ſeipſũ.xlvij.B.
Interrogabat quare ieſus philippũ vñ pa/
nes emeret ad paſcẽdas turbas.xxiiij.B
Intus q̃le ẽ vñ nõ exit foras.xxv.F.
Inuidia ſegregant v̾tutes in hominib⁹/q̃
charitate vniunt.xxxij.D.
Iohannes baptiſta vtrũ ante vel poſt ba/
ptiſmũ cognouerit chriſtũ.iiij.G.v.A.
Iohannes baptiſta quantę excellentię fu/
it.iiij.A.B.
Iohannes baptiſta cõmendatur.ij.C.iiij.
A.B.xiij.C.D.xxxij.A.
Iohannes baptiſta a quo ⁊ q̃re miſſus eſt
baptiçare.iiij.F.v.A.B.xiij.C.
Iohannes baptiſta q̃re dicebat ſe neſcire
chriſtũ:cũ tamẽ ab eo petebat baptiça/
ri.iiij.G.v.A.B.C.vj.C.
Iohãnes baptiſta quid didicit ꝑ columbã
deſcendentẽ ſuꝑ chriſtum.v.E.F.
Iohannes baptiſta nullum ſignum fecit.
xlviij.E.
Iohannes euangeliſta an ſit mortuus: q̃
ieſus dixit: ſic eum volo manere donec
veniã.cxxiiij.A.B.C.
Iohannẽ euãgeliſtã quare plus dilexit ie/
ſus q̃ petrũ:cũ ipſum dñm plus dilexe/
rit petrus.cxxiiij.B.C.
Iohannes euãgeliſta cõmẽdat/et cõparat
aquilę.j.C.xxxvj.A.D.xl.A.xlviij.C.
Iohanni euangeliſtę chriſtus cõmẽdauit
matrẽ ſuam:⁊ quomodo eã dicitur accę
piſſe in ſuã.cxix.B.
Irę filij oĩes naſcimur.xliij.E.
Irę diffinitio.cxxiiij.C.
Iſopus ſignificat chriſtũ.cxix.C.
Iudas ſcariothis nõ corde/ſed corpore do
minũ ſequebatur:et quando malus fa/
ctus ſit.l.D.
Iudam quare ſuſtinuit dñs.ibidem.
Iuda exeunte a cęna clarificatus eſt chri/
ſtus.lxiij.B.
Iudas fur erat/non qualiſcunq̃/ſed fur ſa
crilegus.l.D.
Iudę malo quomõ bene vſus eſt chriſtus.
xxvij.D.E.
Iudęi quõ conuincũtur ex coꝝ codicibus
de aduentu chriſti.xxxv.E.
Iudęi vñ dicti ſint filij diaboli.xlij.D.
Iudęi quõ peccauerũt nõ credẽtes chriſto:
cũ ſic eis p̃dixerat eſaias dicẽs: Dñe q̃s
credidit auditui noſtro.liij.B.
Iudęi quõ odiunt veritatẽ: cũ tamẽ dicãt

ſe diligere deum.xc.B.in ſine.
Judei quare dicebãt: Nobis nõ licet īter/ficere queꝗ̃: cum tamẽ chriſtum occide/runt.cxiiij.B.C.
Judei q̃re nõ introierunt in ꝑtoriũ. ibidẽ.
Judiciũ quot modis accipitur.xxij.C.D. xliij.C.lij.C.
Judicare ſm carnem quid ſit.xxxvj.B.
Judiciũ temerariũ quomodo ſit.xc.A.B.
Judicium iuſtũ eſt iudicandũ.xxx.D.
Judicium chriſti veꝝ eſt.xxxvj.F.G.
Pater nõ iudicat queꝗ̃/ ſed oĩe iudicium dedit filio/quõ intelligat.xix.B.xxj.G. xxij.G.xxiij.H.xliij.B.liiij.C.xcix.A.
Judex viuorum et mortuoꝝ eſt chriſtus:ꝛ tamẽ dicit ſe neminẽ iudicare.xxxvj.B. C.xxxix.C.xliij.B.C.
In iudicium non venire quomodo q̃s di/catur.xix.C.xxij.C.D.xliij.C.
Judicis forma ĩ iudicio finali q̃lis erit.xix. J.xxj.H.J.xxij.G.xxxvij.F.xcix.A.
Juſticia vbiꝗ̃ vna eſt.xxxv.C.
Juſticia dei ꝛ iuſticia hoĩs q̃ ſit.xxvj.A.
Juſticia q̃ñ ↄuertet in iudicium.xxxviij.C.
Juſtꝰꝛ ſi quis dicat/nõ tñ ẽ ſine pctõ.xlj.F.
Juſtꝰ nimis ipſo nimio ſit iniuſtꝰ.xcv.B.
Iſtſtum/manſuetũ ꝛ mitẽ quõ ꝓbauerunt fore chriſtum iudei.xxxiij.B.C.

l Acte et ſolido cibo vti ſpiritalit̃ q̃d ſit.xcviij.A
Languidꝰ q̃re tm̃ vnꝰ ſanatꝰ ſit a chriſto ad piſcinã/ꝛ non plures.xvij.A.
Lapis p̃ciſus de monte ſine manibꝰ (B. ſignificat chriſtum.iiij.B.ix.F.
Lapis laçaro ſuppoſitus quid ſignificet. xlix.L.
Laçarus quadriduanus in monumẽto q̃d ſignificat.xlix.A.B.C.D.
Laçari reſuſcitatio myſtica.ibidem.
Lateris chriſti apertio in cruce quid ſigni/ficet.cxx.A.
Latro quõ fuit in paradiſo cũ chriſto eodẽ die q̃ñ mortuus fuit.cxj.B.C.
Laudauit quomõ ſe chriſtus ſine arrogan tia.lviij.A.
Laudare hominem ſeipſum prohibitũ eſt. lviij.A.
Lauit pedes diſcipulorum ſuoꝝ ieſus:et a quo incepit.lv.D.lvj.A.
Laui pedes meos quõ inq̃nabo eos/horũ ꝟboꝝ pulchra myſticatio.lvij.A.ꝛ ꝑ to.
Laurẽtius ſanctus quõ manſit in chriſto: et ibi eius paſſio cõmemorat.xxvij.E.
Legẽ quã docuit chriſtꝰ ipſe ipleuit.vij.D.
Legẽ implere volenti/ad miſericordiã fu/giendum eſt.vij.D.
Legis nomine quid appellatur in ſcriptu/ris.xlviij.E.
Qui ſine lege peccauerunt/ ſine lege peri/bunt:ꝛ qui in lege peccauerunt/per legẽ iudicabuntur.lxxxix.B.C.
Lẹticia huius ſeculi vanitas eſt.vij.A.
Leuare debemus animã ad deum/nõ con/tra deum.xxiij.B.
Lex quare dicitur iudeoꝝ/quam tamẽ de/us dedit.xxxvj.H.in fine.xcj.B.
Lex imperatoꝝ adimit poſſeſſiones eccle/ſię eis qui in vnitate eccleſię non perſi/ſtunt.vj.J.
Lex vetus alia ꝓmittebat/ꝛ alia lex noua. iij.G.xxv.E.xxx.D.
Lex vetus peccatores conuincebat/nõ ab/ſoluebat.xvij.A.
Lex non ſaluat ſine gratia.iij.A.E.
Lex peccati quõ dominat in mẽbris/et q̃ñ conſumitur.xlj.G.H.J.
Liberari ꝓp̃ie q̃d ſit.xlj.A.
Libertas p̃ma ẽ carere peccatis.xlj.F.
Liberi veri ſũt q̃s liberat chriſtꝰ.xlj.C.D.
Libertas eſt duplex/ĩchoata ſcilicet ꝛ per/fecta.xlj.G.
Libertate quõ ſe extulerunt iudei: cum ta mẽ patres eoꝝ etiã ſeruierunt.xlj.B.
Liberum arbitrium non ſic eſt in nobis vt non indigeamus diuino auxilio.liij.D. fine.lxxxj.A.
Ligna imputribilia in arca/ ſancti ſunt in eccleſia.vj.H.
Lippientes quomõ producuntur ad viden dum lumen.xviij.G.
Litigamus plerũꝗ̃ cum his quibus conſu limus.xxxiij.F.
Litterę eędem quomõ ſcribuntur corde et manu.xviij.E.
Litꝰ maris ſignificat finẽ ſeculi.cxxij.D.
Localis non eſt deus.ij.D.xxxj.D.cxj.B.
Loculos q̃re habuit chriſtus ĩ terris cui an geli miniſtrabant in cęlis.l.D.lxij.B.
Locutio dei quomõ differt a noſtra.xiiij. C.xl.D.
Logos grece q̃d ſignificet.cviij.A.ĩ fine.
Loqui de deo ꝓut ẽ/nemo poteſt.j.A.
Loqui a ſeipſo quomõ non dicatur filius.

lxxi. A. lxxvi. C.
Loqui a ſeipſo quomō nō dicitur ſpiritus ſanctus. xcix. A. B.
Lotus qui ē/non indiget niſi vt pedes lauet/quomodo intelligatur. lvi. B. lvii. A. B. lviii. B.
Lucerna erat iohannes baptiſta: lucerne erāt ꝓphete ⁊ oēs ꝓphetie: et apli lucerne: ⁊ oēs electi lucerne. xxiii. A. xxxv. A.
Lucrari quō debem⁹ ꝓximū chriſto. x. D.
Lumen de lumine eſt chriſtus: non tamen duo ſunt lumina. xxix. B. xxxi. B. xxxix. A. xl. B. lxxi. A.
Lumē illuminās aliud ē/⁊ aliud lumē illuminatū. xx. C. xxiii. A. xxxv. B. liii. B.
Lumē ⁊ alia demōſtrat ⁊ ſeipſum. xxxv. C.
Lupus ſignificat diabolū. xlvi. E.
Luſio yſmaelis cū iſaac/ quid ſignificet. xi. F. xii. A.
Lux participata nō minuitur. xiii. B.
Lux aīe deus. xv. D. xxv. F. xxv. B.
Lux dicitur chriſtus/nō que oculis lucet/ſ que mētē illuminat. xxxiii. A. B. C.
Ego ſū lux mūdi/quō itelligaṫ. xxxiii. p to.
Lux ⁊ fons quō differant. xxxiii. C.

Agiſtrū ſuper

m bum arguit ieſus. xii. B.
Magnus vel minim⁹ quis erit in regno celoꝝ. cxxii. F.
Maiorē hac dilectionē nemo habet/ q̄ vt animā ſuam ponat quis ꝓ amicis ſuis: quō intelligaṫ. lxxxiiii. A. B. C.
Maiora opa q̄ pater demonſtratur⁹ē filio/ q̄ ſint. xix. B. xxi. D. E. F. xxii. G.
Maiora opa quō faciēt credētes in chriſtū q̄ chriſtus fecit. lxxi. B. lxxii. p totum.
Malchus quō interpretatur: ⁊ cur ei ieſus auriculam reſtituit. cxii. C.
Mala ꝓſūt bonis/et mal' bona obſūt: lxii.
Malū nō eſt ſubſtantia/ſed defectus (A. ab ipſa ſubſtantia. xcviii. C.
Mali quare felices putantur. xxviii. D.
Mali abutūtur bonis dei: ⁊ malis noſtris deus bene vtitur. xxvii. D. E. xxviii. C. l. D. lv. C.
Mali vellent deum non eſſe/qui punit eorum mala. xc. B.
Mali q̄ ꝓſequunṫ malos ꝓpter iuſticiā/ q̄re nō dicantur beati. lxxxviii. B. C.
Mandatum ⁊ p̄ceptū idē ſunt. lxxxvii. B.
Mandatū de dilectione cur dicatur nouū/ qō tam vetus eſſe ꝯuincitur: lxv. A. lxxxii. B. lxxxvii. A.
Mandatū de dilectione quare totiēs repetitur: ⁊ quis fructus eius. lxxxvii. A.
Mādata dei quomō ſeruanda ſint. lxxv. B. lxxxii. B.
Mandatū q̄liter pater dedit filio. liii. D.
Manducare chriſtum eſt in ipſum credere. xxv. E. xxvi. A.
Manducantiū chriſtum diuerſitas. xxvi. F. G. lxii. A.
Māducare quō dicanṫ angeli. xiii. B.
Manere i dilectione dei quomō debem⁹. lxxxi. B. lxxxii. B.
Manicheuſ quō arguebat cuidā/ deū non creaſſe minuta aīalia: ⁊ p conſequēs nec
Manichei vū dicāt diabo (bolem. i. G. b lum habere originē. xlii. D.
Manichei dicunt deū eſſe ſubſtantiā mu
Manichei dicebant ſolē (tabilē. xcviii. C eſſe chriſtū. xxxiiii. A. xlvii. E.
Manifeſtauit quō filius nomen patris hominibus in mundo. cvi. A. B.
Manifeſtationes chriſti poſt ſuam reſurrectionē quō cōputandę ſunt. cxxii. B
Māna ſignificat chriſtū. xxv. E. xxvi. F. G
Manna manducantes in deſerto q̄re mortui ſint. xxvi. F. G.
Manſiones multę i regno celoꝝ diuerſas meritoꝝ in vita ęterna ſignificāt dignitates. lxvii. A. B. lxviii. A. B. C.
Manſiones quō vadit parare chriſtus/ q̄ prius paratę ſunt. lxviii. A.
Manſio duplex/interior ⁊ exterior: et quō trinitas ſancta manſionē facit i ſanctis hominibus. lxxvi. A. lxxvii. A.
Manſuetudinē/mititatē et iuſticiā qualiṫ ꝓbauerint in chriſto iudei. xxxiii. B. C.
Manus quot modis dicaṫ: ⁊ quō filius ſit manus patris. xlviii. D. liii. A.
Mare ſignificat ſeculū/ fluct⁹ tēptationes eius. xxv. C.
Sup mare quō ambulauit chriſtus. xx. D.
Maria magdalena melius ſuſcitata eſt q̄ lazarus. xlix. C.
Maria magdalena quare cū fleret/rurſum in monumentū ꝓſpexit. cxxi. A. B.
Martyres ſancti lōge aliṫ aīas ſuas ꝓ amicis ponūt q̄ chriſtus. lxxxiiii. A. B.
Matrē ſuā quare noluit chriſtus agnoſcere in nuptiis/ ſed eā vocauit mulierem. viii. B. C. D. l. A.

Matrē ſuā quare chriſtus diſcipulo cōmē-
dauit: et quō eā accepit diſcipul⁹ in ſuā/
cū nihil ꝓpriū habuit.cxix.A.B.
Maxillā alterā q̄re ieſus ꝑcutiēti nō ꝑbu-
it/ſicut ipſemet docuit.cxiij.C.
Memoria quō facit demonſtrationē i aīa/
pulchrum exemplū.xxiij.F.G.
Medicus non diſcutiens cauſā morbi/fru
ſtra mederi videtur.xxv.G.
Mēdaciū vnde ortū habeat: ⁊ quis ſit pa-
ter mendacij.xlij.F.
Menſa potentis ꝙ ſit: ⁊ q̄d ſit ꝯſiderare et
intelligere ꝙ apponūtur tibi: ⁊ q̄d ſit mit
tere manū.xlvij.A.lxxxiiij.A.B.
Mentiri deus nō pōt: ⁊ tñ hoīes ⁊ vex di-
cere ⁊ mentiri poſſunt.xxxvj.C.
Merces fidei ē intellectus.xxix.C.xxxvj.
F.xlviij.A.lxxxvj.A.cxj.C.
Mercennarij qui ſint.xlvj.C.
Mercēnarij q̄re admittāt i eccl'ia.xlvj.D.
Mercēnario an liceat fugere veniente lu-
po: ⁊ quō qs dicat fugere.xlvj.E.
Merita diuerſa ſunt reſurgentiū.xlix.F.
Meſſias quid ſit.xv.F.
Meſſis de q̄ chriſtus loquebatur/pulchra
myſticatio.xv.G.
Meſſores q̄ ſint/⁊ q̄ ſeminatores.ibidem.
Metreta quid ſignificet.ix.C.
Migrare corde ⁊ migrare corpore quid ſit.
Minimus vel magnus qs vo- (xxxij.A.
cabitur in regno celoꝝ.cxxij.F.
Miniſtrare chriſto quid ſit.lj.D.
Minoritas filij ad patrem ſm quid atten-
dēda ſit.xxxvj.A.xxxvij.F.xl.C.lxxvj.
C.lxxviij.A.B.
Miracula dei quotidiana: ꝗuis magna/
tñ aſſiduitate vileſcunt: rara ꝟo non ta-
men maiora homines obſtupeſcūt.viij.
A.ix.A.xxiiij.A.xliiij.A.
Miraculū maius eſt ꝙ deus homo factus
eſt/ꝙ̄ miracula omnia que deus fecit in-
ter homines.xvij.A.
Miracula chriſti que ſint que nemo alius
fecit: cū tñ plures ſancti fecerint miracu
la que chriſtus fecit: ⁊ multa alia ꝙ chri-
ſtus non fecit.xcj.A.B.
Miracula ꝑter vnitatē faciētes nihil ſunt.
Miracula quare nō faciunt boni (xiij.F.
chriſtiani.ibidem.
Mirabantur quare iudei de doctrina chri
ſti.xxix.A.
Miſericordia dei magna ad pctōres demō
ſtratur in adultera liberata a lapidatio-
ne.xxxiij.D.
Miſericordia dei ꝑcedit iudiciū.xxxvj.B.
Miſſio chriſti eſt eius incarnatio.xlij.C.
Miſſio chriſti et apoſtolorum quomō dif-
Modicum ⁊ videbitis me/ (ferant.cx.E.
quomō intelligendum ſit.cj.C.
Montes ⁊ colles qui ſint.j.B.C.
Morbi cauſa manente morb⁹ repetit.xxv.
Mori chriſtus voluit ꝓpter noſtra (G.
peccata.iij.E.
Moriētis chriſti ptās vbi apparuit.xxxj.C.
Moritur quō anima ⁊ occiditur.xlvij.D.
Mortē deus nō fecit.xij.C.in fine.
Mortē cruc' q̄re elegit chriſt⁹.xxxvj.B.C.
Mortem videre vel guſtare q̄d ſit.xliij.E.
Mortis diffinitio.ibidem.
Mors duplex: et quō timēdo vnā incidit i
alterā.xliij.E.xlvij.D.xlix.B.C.
Mors chriſti miſcdie fuit/nō neceſſitatis.
xxxj.C.xxxvj.D.xxxvij.E.F.xlvij.D.
Mortuos tres ſuſcitauit chriſtus/ et qua-
re.xlix.B.C.
Mortui q̄ dicant etiā viuētes.xxij.E.xxiij
Mortui quō audiēt vocē filij dei ⁊ vi- (E.
uent.xix.D.H.I.K.xxij.E.xxiij.H.
Mulier ſamaritana ſignificat eccleſiam ex
gentibus congregatā.xv.C.
Mulier fluxum ſanguinis patiēs quid ſi-
gnificabat.xxxj.E.
Mulier dū parit/triſticiā habet.cj.B.C.
Mūdi nomine q̄d ſignificet.ij.E.iij.C.iij.
E.lxxiiij.B.lxxv.A.lxxix.B.lxxxviij.B
C.cj.A.cvij.A.
Mundi etates ſex.ix.C.xv.B.in fine.
Mund⁹ quō odit vel diligit mūdū: Et quō
nos mundū etiam odire ⁊ diligere iube-
mur.lxxxviij.B.lxxxvij.B.C.cviij.A.
In mundo ⁊ de mūdo quō dixit ſe chriſtus
non eſſe neq₃ apoſtolos.xxxviij.B.C.
cvij.B.C.cviij.A.cxv.B.
Pro mundo quō chriſtus rogat/⁊ non ro-
gat.cvij.A.cx.B.
Mundus quō videt ⁊ non videt chriſtum.
lxxv.A.lxxvj.A.
Ut cognoſcat mundus quia tu me miſiſti/
quō intelligatur.cx.D.cxj.D.
De mūdo q̄ ſint ⁊ qui nō.xxxviij.B.C.
Mundatio quō attribuat aque vt corpus
tangat ⁊ cor abluat.lxxx.B.
Mundū quō arguet ſpūſſctūs.xcv.A.B.
Murmurare ꝙ̄ malū ſit.xxvj.F.

Murmur qđ erat ī turba de chriſto.xxviij.
Murmurant quomō mali de homi- (F.
nibus bonis.xxviij.F.xxix.A.

Abuchodono-

n ſor quale decretū dedit/ vt non
blaſphemaret deus iſrael.xj.D.
Naſci denuo quid ſit.xj.A.xij.A.
Naſci de ſpiritu quid ſit.xij.B.
Naſci ꝛ procedere in diuinis quomō diffe
rant.xax.D.
Naſci q̄re tādiu diſtulit chriſtus.xxxj.C.
Nathanael quare nō eſt vocat⁹ad apl'atū/
cū tamē a chriſto ſit laudatus.vij.F.
Natiuitas chriſti duplex.ij.G.viij.D.xij.
C.xiiij.A.
Natiuitas hominū duplex/ vna carnalis/
alia ſpiritalis.xj.D.
Negatio petri trina quō facta fuit.lxvj.A
cxiij.A.D.
Neſcire quomō dicebat ſe iohannes bapti
ſta chriſtum/a quo tamē petebat bapti-
ʒari.iiij.G.v.A.B.C.vj.C
Neſciebāt ꝛ ſciebāt quō iudei chriſtū vnde
ſit/neqꝫ patrē eius.xxxj.A.xxxvij.A.
Neſcire quō dicit chriſt⁹pctōres.xlix.L.
Nihil/nō ē ſubſtātia ſed priuatio.j.G.
Nihil eſt quicquid p̄ter gratiā dei/ vel p̄ter
vitam eternā concupiſcitur.cij.A.
Nomen patris quō manifeſtauit filius/ cū
notus fuit in iudea de⁹.cvj.A.B.C.cxj.
Nota quō fecit chriſt⁹ diſcipu- (D.ī fine.
lis oīa q̄ audiuit a patre: cū adhuc mul-
ta ſe eis ꝑmiſerat dictuꝝ/que tunc non
poterant portare.lxxxvj.A.xcvj.A.
Nouitates verboꝝ ꝓphane vitande ſunt.
xcvij.C.xcviij.A.
Nox illa que erit/qñ nemo poterit opera-
ri.xliiij.C.
Nubes ſignificat carnē chriſti.xxxiiij.C.
Ad nuptias q̄re venerit chriſt⁹.viij.B.ix.
A.Et de ſpiritalibus nuptijs chriſti ꝛ ec
cleſie.ibidem.
Numerus binari⁹ quid ſignificet.xvij.C.
Numer⁹duodenarius q̄d ſignificet.xxvij.
Numerus ſeptenarius diſcipulo- (C.ī.D
rum piſcantiū quid ſignificet.cxxiij.A.
Numerus triginta ꝛ octo annoꝝ in langui
do quid ſignificet.xvij.C.D.
Numerus ſtadioꝝ vigintiqꝫ aut trigin-
ta quid ſignificet.xxv.C.
Numerus quadragenarius ꝛ quinquage-
narius quid ſignificent.xvij.B.C.
Numerus piſciū centūquinquagintatriū
quid ſignificet.cxxij.E.F.
Nūmus quomō non multū ſit amandus:
ꝛ quomō nūmo ſit vtendū.xl.F.G.

Bedientia chri-

o ſti vſqꝫ ad morteʒ crucis qualis
fuit.xxxvj.C.
Occidētes nos timere nō debemus.xciij.
B.C.
Occidere ſeipſum nemo debet/ꝛ q̄re.lj.C.
Occidit quō anima ꝛ moritur.xlvij.D.
Occidere innocentē ex inuidia grauі⁹ pec-
catum eſt q̄ ex timore.cxvj.B.
Occiderunt quarē iudei chriſtum ꝛ ſeruos
eius.xciij.B.C.
Ocul⁹duplex/interior ſcʒ ꝛ exterior.xiij.A.
Oculus corpis ſicut ſanat collyrio/ ita ocu
lus cordis virtutū exercitio.xviij.G.
Oculus videt oīa alia a ſe: ſed ſeipſū vi-
dere nō poteſt.xxij.F.xxxv.B.
In occulto quō nihil locut⁹ē ieſus.cxiij.B.
Odire gratis quid ſit.xcj.B.in fine.
Oderunt quomō iudei chriſtum quem ne-
ſcierunt.lxxxix.C.xc.A.
Odit nihil coꝝ deus que fecit.cx.F.
Odire vel amare quomō poſſumus quos
non videmus.xc.A.
Odire quō debemus animas noſtras/ ne
perdamus eas.lj.C.
Odor bonus quomō eſt alijs ad vitā/alijs
ad mortē.l.B.C.
Oīpotēs et oītenēs idem ſunt.cvj.D.
Opera dei magna.lxxj.A.B.C.
Operari quō dicitur pater ꝛ filius.xvij.F.
Opatio patris ꝛ filij eadē ē.v.A.x.E.xviij
B.C.D.xix.A.xx.p totū.lxxj.A.B.cx.
Opa trinitatis ſunt indiuiſa.xx.A.B (C.
C.D.E.xxj.F.xxiij.C.xcj.B.cx.C.
Opera que alia chriſt⁹ fecit/que nemo ali-
us fecit.xcj.A.B.
Orandū quō ſit.x.A.
Orare quō intelligat chriſt⁹ꝓ diſcipulis/ꝛ
ꝓ eis qui p verbū coꝝ credituri erant in
eum.cix.A.B.C.
Ordei ꝓprietates/ꝛ q̄d ſignificēt.xxiiij.C.
Orphanus ꝛ pupillus idē ſunt.lxxv.A.
Originale peccatū vñ contrahit/ꝛ quō de-
letur.iij.E.xxxviij.C.xlj.C.xlix.G.
Originale peccatū chriſtus nō habuit/ nec
actuale.iiij.E.lxxix.B.

Oſanna quid ſignificet.lj.A.
Oſtiarius ⁊ oſtiū/paſtor et ouis chriſtus ē.
xlvj.B.xlvij.A.
Oſtiarius etiā dicit ſpūſſanctus.xlvij.B.
Oues quō audiūt vocē alienoꝝ et nō vocē
paſtoris: ⁊ q̄ oues ſunt.xlv.D.E.F.G.
Ouē errantē reuocare quid ſit.xlv.G.
Ad oues q̄ perierūt domus iſrael/q̄re dicit
ſe chriſtus eſſe miſſū.xxxj.E.xlvij.C.
Ouile chriſti ē ſctā catholica eccl'ia.xlv.B

p Acē qualē nobis chriſt⁹ reliq̄t.lxxvij.B.C.
Pacatā eccleſiā ſeruare tenēt
reges ſeculi.xj.G.
Paganis quō ꝓbat aduēt⁹ chriſti.xxxv.E.
Pagani q̄uis bene viuant: nihil tamē eis
prodeſt.xlv.A.B.
Pagani in quo laudent chriſtum.c.B.
Phariſei chriſtum ventuꝝ ſperabant: ⁊ ꝑ-
ſentē non agnoſcebant.xlv.B.
Palā quō locut⁹ ē mūdo chriſtus.cxiiij.B.
Palam quid loquebat chriſt⁹ de patre di-
ſcipulis.cij.B.ciij.A.
Palmes ⁊ vitis vni⁹ ſūt nature.lxxx.B.
Palmes nō poteſt ferre fructū niſi manſe-
rit in vite.lxxxj.A.B.
Panes q̄nq̄ hordeacei/duo piſces/⁊ pu-
er eos portās: et q̄nq̄ milia hominū in-
de ſatiati quid ſignificent.xxiiij.C.
Panis angeloꝝ ⁊ hoīm chriſt⁹ ē/ſed diuer-
ſimode.xiij.B.
Panis celeſtis īteriorē ꝗ- rit eſuriē.xxvj.A.B.
Panē viuū quare ſe dixit ieſus.xxvj.G.
Paracletus q̄d ſit.lxxiiij.C.xciiij.A.
Paracletus quare nō venit ī apl'os ꝑus q̄
chriſtus abierit.xciiij.B.C.
In paradiſo quō fuit latro cū chriſto.cxj.
B.C.
Parare manſiones quō chriſtus vadit.lxviij.A.B.C.
Paraſceue quid ſit.cxvij.A.cxx.B.
Parcit quibuſdam hic deus: quoſdā vero
ſtatim punit.xxij.D.
Parentū curam filij habere debent exem-
plo chriſti.cxix.A.
Partitio veſtimentoꝝ chriſti q̄d ſignificet.
cxviij.C.
Paſcha vnde dicitur.⁊ quid ſi- gnificet.l.A.lv.A.cxv.C.
Paſſiōis chriſti explanatio.cxij.A.cxiij.A.
Paſtor bonus eſt chriſtus: ⁊ exemplo eius
paſtor quilibet animā ſuam ponat pro
ouibus ſuis.xlvj.A.xlvij.A.
Paſtores quales eſſe debeāt: ⁊ ſi liceat fu-
gere lupo veniente.xlvj.E.
Pater ⁊ filius relatiue dicunt: ⁊ q̄ vno no-
minato alter intelligat.ij.G.xix.C.G.
xxix.B.xxxix.A.xlij.C.
Patre aut filio nominato intelligit etiam
ſpirituſſanctus.ix.C.xciiij.C.
Pater a nullo ē.xl.B.lxxj.A.xcix.B.C.
Pater eternus coeternū ſibi genuit filiū.
xix.G.xx.C.xxvj.D.
Pater quō eſt in filio/⁊ fili⁹ in patre/et nos
in ipſis.xlviij.E.lxx.A.cx.A.B.cxj.D.
Pater aliter ē ī filio/alit in nobis.xlviij.E.
Patrē noſcit fili⁹ ꝑ ſe ſ; nos ꝑ illū.xlvij.B.
Pater noſter aliter eſt deus/aliter ipſius fi-
lij.xxj.B.xxvj.D.cxxj.B.
Pat quō docet filiū aut loquit filio.xl.C.
Pater quō dicit demōſtrare filio q̄ ipſe fa-
cit: cū omnia ꝑ ipſū facta ſunt.xix.A.B
xxj.B.C.D.xxiij.D.E.F.
Pat quō habet vitā ī ſemetipſo/⁊ dat filio
habere vitam in ſemetipſo.xix.E.F.G.
xxij.F.xlvij.G.xlviij.C.liiij.D.lxx.A.
Pater quō clarificat filiū.cv.A.xcix.B.
Pater maloꝝ diabolus eſt.xlij.A.D.
Patria chriſti que fuit.xvj.B.
Patriarche tres/abraā/iacob ⁊ iſaac/qua-
re a deo ſepe nominent.xj.D.xij.A.
Patripaſſiani ſeu ſabelliani heretici ſunt/
qui dicūt patrē paſſum.xxxvj.F.xxxvij.
C.D.xl.B.lxxj.A.
Pati voluit chriſtus nō niſi volens.xj.A.
Patientia chriſti quanta fuit in alape ꝑcuſſione.cxiij.C.cxvj.A.
xlvij.D.
Paupēs ſemꝑ habetis vobiſcū: me aūt nō
ſemꝑ habebitis/quō intelligatur.l.E.
Pax vera nō pōt haberi ī hac vita.xxxiiij.
F.
Pax mundi nō ē vera pax.lxxvij.C.
Pax ē finis oīs bone actionis.cliij.A.
Peccare aliud ē/⁊ aliud peccandi conſue-
tudinem habere.xlix.C.
Peccatū originale quō contrahitur ⁊ quō
delet.iij.E.xxxviij.C.xlj.C.xlix.G.
Peccatum mors eſt anime.xlix.C.
Peccatū triplicit ꝯſummat: delectatione/
ꝯſenſu/ ⁊ oꝑe ſeu ꝯſuetudine.xlix.C.
Peccata minuta quō obruant aīam.xij.C.
Pctm̄ quō nō haberēt iudei ſi chriſtus ad
cos nō veniſſet/⁊ locut⁹ eis fuiſſet.lxxxix.
A.xcj.A.
Peccatū eſt mediū ſeparās in- ter deū ⁊ hominē.xlj.D.lxxix.B.
Peccatores ſi deus nō amaret/ de celo ad

terrā non deſcenderet.xlix.C.
Pedes diſcipulorū quare chriſtus lauit: et q̄ a petro incępit.lv.D.lvj.A.
Pedes cur tm̄ lauet q̄ lotus eſt.lvj.B.lvij.
Pedes primorꝫ lauare debemus (A.B. exemplo chriſti.lviij.B.
Penitentię tempus peccatorib⁹ deus ꝑmi ſit/non longam vitam.xxxiij.D.
Perdere animā ſuam amando eā/ duplici ter intelligitur.li.C.
Perire ſine lege aliud ē/aliud iudicari ꝑ le gem.lxxxix.C.
Perſecutionē pati ꝓpter iuſticiam/quō in telligatur.lxxxviij.B.
Perſequunť mali malos ꝓpter iuſticiam: nec tn̄ dicuntur beati.lxxxviij.B.C.
Perſeuerantia in opibus bonis vſq̄ in fi nē eſt ſignū p̄deſtinationis.xlv.F.
Perſonarū in trinitate diſtinctio.xxix.C. xxxvj.G.xxxvij.C.D.E.xxxix.A.B.xl. B.xlv.B.liij.A.lxx.C.lxxi.A.cv.B.
Perſona vna eſt chriſtus cū verbo vnita ⁊ homine.xix.I.xxvij.A.lxix.C.lxxviij. B.cvij.B.cviij.B.cx.F.
Petere patrē in noīe ſaluatoris quō debea m⁹.lxxiij.A.B.C.lxxxj.B.lxxxvj.B.cij.
Petro quare nomen mutatū eſt/⁊ vn̄ (A. dicatur.vij.E.
In petro ſignificatur eccleſia.vij.E.cxxiiij.
Petro quare ſoli diciť/ſequere me. (D.E. cxxiiij.A.B.
Petro quare cōmittuntur paſcendę oues. xlvij.A.cxxiij.C.D.
Petri trina negatio.lxvj.A.B.cxiij.A.D.
Pictura ⁊ litterę quō differūt.xxiiij.A.
Philoſophi quō cognouerunt deū in mū di creatione.ij.B.
Philoſophi quidā ad ſectam ſuam ſeduce bant chriſtianos.xlv.B.
Pilatus romanus fuit: ⁊ quare ei chriſtus traditus fuit.cxiiij.C.
Pilato quid reſponderit ieſus ſuꝑ interro gationibus eius.cxv.A.B.cxvj.B.
Pilatus quare flagellauit ieſum.cxvj.A.
Pilatus non excuſatur a peccato.ibidē.B.
Piſcari q̄re redierūt apl̄i poſt chriſti reſur rectionē.cxxij.B.C.
Piſcina ad quam iacebant languentes q̄d ſignificet.xvij.A.
Piſces duo quid ſignificent.xxiiij.C.
Piſcis aſſus chriſtus eſt paſſus.cxxiij.A.
Piſcium numerus cētum q̄nquagintatri um quid ſignificat.cxxij.D.E.
Piſces magni quid ſignificēt.cxxij.F.
Pius ⁊ pietas quō differāt.xxxix.C.D.
Ponere aīas debem⁹ ꝑ fratrib⁹.lxxxiiij.A
Pontifices q̄re duo fuerunt apud (B.C. iudęos.xlix.M.cxiij.D.
Portic⁹ q̄nq̄ piſcinę q̄d ſignificēt.xvij.A.
Poteſtas baptiſmi in nullū hoīem tranſit.
Poteſtas chriſti ponēdi animā ſuā (v.F. et iterum ſumēdi eā.xxxvij.F.xlvij.D. E.F.cxix.C.
Poteſtatē oīs carnis quō dedit pater filio.
Prādiū dn̄i cū diſcipuliſ ſuis poſt (cxj.A. reſurrectionē q̄d ſignificet.cxxiij.A.
Pręceptū ⁊ mādatū idē ſunt.lxxxvij.B.
Pręcepta dei quō ſeruanda ſint.lxxv.B.
Pręceptum charitatis cōtinet (lxxxij.B. plura in ſe: ⁊ quō ſit ſeruandū.lxxxiij.B.
Pręceptorꝫ dei obſeruatorib⁹ q̄d vet⁹ lex ⁊ q̄d noua ꝓmittat.iij.G.xxx.D.xxv.E.
Prędeſtinationis ſignū euidētiſſimū ē ꝑſe uerantia in opibus bonis.xlv.F.
Pręmdeſtinat⁹ fuit chriſt⁹ ſm̄ q̄ hō.cv.D.
Pręmdeſtinati multotiēs errāt: ⁊ tn̄ illa p̄de ſtinatione ab errorib⁹ reuocanť.xlv.F.
Pręmdicator verꝫ dicēs / non turbeť ſi aliq̄ ſcādalizenť audiētes.xxvij.C.in medio.
Per p̄dicatores loq̄tur chriſtus.xlvij.C.et
Pręmdicātes chriſtū ꝓpť tpalia (lxxxvj.B lucra audiēdi ſūt/ nō tn̄ in vita imitādi.
Pręmdicatores euāgelij licite de (xlvj.D. euangelio viuere poſſunt.cxxij.B.C.
Pręſciētia dei falli nō poteſt.liij.B.
Pręſciētia diuina nō cogit hoīe3 peccare.
Princeps mūdi q̄s ſit/⁊ quō eijci (ibidē. tur foras.liij.C.D.lxxix.B.xcv.D.
Principiū q̄re dixerit ſe chriſt⁹.xxxviij.G.
Principiū vnū eſt pater ⁊ filius ⁊ ſp̄üſſan ctus.xxxix.A.B.xcviij.C.
Procedere et naſci quō differāt.xcix.B.
Proceſſio filij qualis fuerit.xlij.C.
Prodigium quid ſit.xvj.B.
Promiſit quid nobis chriſtus.xxxij.E.
Propheta erat chriſtus.xv.E.xxiiij.D.
Prophetię de chriſto ab initio fuerunt: et quomodo conſūmatę ſint.ix.B.C.D. E.xxv.E.F.
Prophetię ſpūm etiā mali habēt.xlix.M.
Propheta ſine honore nō eſt niſi in patria ſua.xvj.per totum.
Proprij dei qui ſint.ij.E.
In ꝓuerbijs quomō loquebatur chriſtus.

cij.B.ciij.A.
Proximus quō portandus eſt.xvij.D.
Puer portans panes hordeaceos quis ē.
Pulchꝝ ⁊ pulchritudo quō dif- (xxiiij.C.
ferunt.xxxix.C.D.
Pulchritudo corporis ⁊ ſenect⁹ i vno ⁊ eo/
dē habitare nō pñt.xxxij.E.in fine.
Pullus aſinę quid ſignificat.lj.E.

Quadragenari

q us numer⁹ qd ſignificat: et quō
q̄dragenario numero perficitur
Quadragenariuſſenarius (op⁹.xvij.B.
numerus qd ſignificat.x.E.
Quadriduū laçari i monumēto iacētis qd
Quadripertita veſtꝫ (ſignificat.xlix.G.H
chriſti quid ſignificat.cxviij.C.
Quattuor ſūt genera chriſtianoꝝ.xj.D.E
Querere debem⁹ faciē dñi ſemp.lxiij.A.
Quęrit ieſus diuerſimode.xxv.D.l.A.
Quęrūt q̄dā ieſū bñ/q̄dā male.xxxviij.A.
Quicq̄d querit vel ɔcupiſcitur p̄ter gratiā
dei vel vitā beatā/nihil eſt.cij.A.
Quinari⁹ numer⁹ qd ſignificat.xxv.C.
Quinq̄ panes hordeacei quid ſignificāt.
Quinq̄ viri mulieris ſamarita/ (xxiiij.C.
nę quid ſignificant.xv.E.
Quotquot venerūt/fures ſunt ⁊ latrones/
quō intelligendū eſt.xlv.D.in fine.

Rabbi iterpreta

r tur magiſter.xj.B.xliiij.B.cxxj.
Racha quid ſit.lj.A. (A.
Radix oīs mali eſt ſupbia.xxv.G.H.
Receptacula animaꝝ poſt mortē ſunt di/
uerſa.xlix.F.
Recticordes q̄ ſunt.xxv.G.xxviij.D.
Recōciliat nemo niſi ex inimicitijs.xlix.D.
Regeneratio ſpiritalis vna eſt/ſi/ (cx.E.
cut vna generatio carnalis.xij.A.
Reges ſęculi pacatā tenent ſeruare eccleſi/
Regē quare nō permiſit ſe chri (am.xj.G.
ſtus facere ſed fugit.xxv.A.
Regē quare ſe nō negauit chriſt⁹.cxv.B.
Rex iſrael q̄re dictus ē chriſtus.lj.A.
Rex iudęoꝝ quare ſcriptus ſit chriſtus/ cū
tamen ſit rex gentiū.cxvij.B.
Regnū cęloꝝ accipit diuerſimode in ſcptu
ris.lxviij.B.cxxij.F.
Regnū chriſti quō nō ē de hoc mūdo.cxv.
Religio vera quę ſit.xxiij.B. (A.B.
Renaſci denuo quid ſit.xj.A.B.C.
Requieuit quare de⁹ die ſeptimo ab omni
opere.xix.F.xx.A.cxxij.E.
Reſponſum quare non dedit ieſus pilato
interroganti/vñ es tu.cxvj.B.
Reſtem facere quid ſit.x.B.
Reſurgentiū diuerſa merita.xlix.F.
Reſurrectio duplex.xxv.H.lxxv.A.
Reſurrectio q̄dā mētiū p̄cedit reſurrectio/
nē corpoꝝ.xix.C.D.G.xxij.E.xxiij.H.
Reſurrectio animaꝝ fit p ſubſtantiā patris
et filij eternā.xix.I.xxiij.H.
Reſurrectio corpoꝝ fit p diſpēſationē hu/
manitatis filij temporalē.ibidem.
Reſuſcitatio laçari figura ē futurę reſurre/
ctionis.xxij.E.xlix.A.B.C.
Reſuſcitati a chriſto iteꝝ mortui ſūt.xix.D
Reſuſcitauit pater ieſū/⁊ ipſe ſeipſū.xlvij.
Rete ad dexterā nauigij miſſum (D.G.
quid ſignificat.cxxij.D.
Retro abire quid ſit.xxvij.C.
Retro abierūt iudęi ad vocē chriſti/et q̄re.
Rogare ⁊ iterrogare idē ſūt.cj.B (cxij.B.
Rogat ⁊ nō rogat quō chriſtus p mundo.
Rogat quō chriſt⁹ nō tm̄ p (cvij.A.cx.B
apl'is/ſed et p eis qui p verbū coꝝ in eū
credituri ſunt.cix.A.et p totum.

Sabbati ſanctifi

ſ catio quare fieri iubebat i lege.
Sabbati obſeruatio (xx.A.
quomō ſit tenenda.iij.G.xliiij.D.
Sabbato non eſt vacandū ab opere ſalu/
tis.xxx.D.
Sabelliani heretici qd ſentiūt de chriſto.
xxxvj.F.G.xxxvij.C.xlv.B.lxx.C.
Sacerdotes ſummi quot fuerūt/et quō al/
ternatim mutabantur.xlix.H.cxiij.D.
Sacramentū et virtus ſacramēti differūt.
xxvj.F.xxvij.A.
Sacramentū fit cū verbū accedit ad elemē
tum.lxxx.B.
Sacramenta ſine fide ⁊ charitate non pro/
ſunt.lix.E.
Sacramenta q̄uis habeant heretici/ ſunt
tamen ſine fructu.xiij.F.
Sacrificiū veꝝ ⁊ ſufficiens p peccatis om/
niū fuit chriſtus.xlj.D.E.
Salus vera quę ſit.xxx.B.xxxiiij.B.
Samaritani qui ſunt/ ⁊ de eoꝝ contentio/
ne cū iudęis.xv.C.E.in fine.
Samaritanū ſe chriſtus nō negat: et quid
ſamaritanus ſignificat.xliij.A.

Sāctificatio ī veteri lege icępit a die ſepti-
Sāctificatio ꝓprie ſpectat (mo.cxxij.E.
ad ſpiritumſanctū.ibidem.
Sāctificare ī ꝟitate qd ſit.xlviij.E.cviij.A
Sanguinis chriſti virtus.vij.B.
Sanguis chriſti ſic in remiſſionē peccatoꝝ
omniū fuſus eſt: vt ipſum etiā peccatū
delet quo fuſus eſt.xcij.A.in fine.
Sanguinib⁹ pluralit̄ qd ſignificat.ij.F.
Sapere ſm carnē mors eſt.xxvij.A.B.
Sapientia dei ⁊ ſapiētia noſtra differunt.
Sapientiā ꝑdidit qui ſe putat (xlviij.C.
ſapientem.xiiij.A.
Sathanas quō ⁊ qn̄ poſſedit iudā. lxij.A.
Scenophegia qd ſit.xxviij.B.E. (B.
Scientia ſine charitate inflat.xxvij.B.
Scriptura ſacra quō legenda ſit.xviij.A.
Scptura ſine chriſto eſt aq̄ inſipida: ſed cū
chriſto fit vinū.ix.B.C.D.
Scribētes de ſeipſis tanq̄ ď altero loquū-
Seducere poteſt accipi in bo- (tur.lxj.B.
no et in malo.xxix.A.
Senectus ⁊ pulchritudo corpis in vno ha-
bitare non poſſunt.xxxij.E.in fine.
Senſus corpis q̄nq3 qd ſignificāt.xv.E.
Sepatio bonoꝝ a malis in iudicio qualis
erit.xix.L.
Septenari⁹ numer⁹ qd ſignificat.cxxij.C.
Sequēs chriſtū non ambulat in tenebris.
Seq̄ chriſtū qd ipediat: (xxxiiij.C.D.E.
⁊ quę ſequētis vtilitas.xxxiiij.E.F.
Sermo dei qn̄ capitur tunc capit.xlij.A.
Sermo chriſti ꝑſeruat a morte.xliij.D.E.
Serpens exaltatus quis ſit.xij.D.
Serpentes mordentes qui ſunt.ibidem.
Seru⁹ q̄re nō manet ī domo ī ęternū.xlj.E.
Serui fugitiui q̄re fugiūt ad eccliā3.xlj.C.
Seruando pręcepta nō ſerui ſed amici eri-
mus.lxxxv.A.B.lxxxviij.A.
Seruitus duplex.lxxxv.B.lxxxviij.A.
Seruitus peccati grauior ē q̄ alia.xlj.C.
Sicut/nō ſemꝑ ęq̄litatē ſignificat.cx.E.
Signare quid eſt.xxv.D.
Signū q̄re q̄rebāt iudei a chriſto.xxv.E.
Simplicitas laudabilis quę ſit.vj.B.
Extra ſynagogas pelli qd ſit.xciij.A.B.
Sinus patr.s quid ſit.iij.F.
Soluit quō chriſt⁹ qd nō rapuit.lxxix.B.
Sortilegi non ſunt conſulendi.vij.B.C.
Sortitio veſtimentoꝝ chriſti qd ſignificat.
Sperādo ⁊ deſperādo qui de- (cxviij.C.
cipiuntur.xxxiij.D.
Spiritale n̄ ſemꝑ ī bono accipiēdū ē.lv.C.
Spūs qn̄q3 ꝑ vēto vel aere accipit̄.xij.B.
Spiritusſanctus duobus modis apparuit
miſſus.v.F.
Spiritusſanctus q̄re in ſpecie columbę
apparere voluit.vj.A.B.C.
Spiritusſanctus ē vna ꝑſona in trinitate.
lxxiiij.A.cv.B.
Spiritusſanctus cur magis dicit̄ ſpirit⁹/q̄
pater vel filius.xcix.D.cxxij.E.
Spiritusſanctus quō intelligit̄ nominato
patre vel filio.ix.C.xcix.C.D.
Spiritusſanctus quare dicitur procedere/
⁊ non naſci.xcix.B.D.
Spūſſanct⁹ ꝓcedit a patre ⁊ a filio.xcix.D.
Spiritusſanct⁹ nō ē minor filio q2 di- (E.
xit/de meo accipiet.c.B.cvij.A.
Spūſſanct⁹ quō non loquet̄ a ſemetipſo/ſ
quę audiet a patre.xcix.A.B.C.
Spūſſanctus quomō clarificat filiū.c.A.
Spiritusſanctus quomō docebit nos om-
nē veritatem.xcvj.D.
Spūſſanct⁹ quō dicit̄ gemere.vj.A.
Spiritusſanct⁹ quō ad menſurā dat̄ homi-
nib⁹/nō aūt chriſto.xiiij.E.lxxiiij.C.
Spiritusſanct⁹ cur nō dicit̄ aſſumere colū-
bę aut ignis ſpeciē ī qua apparuit ī vni-
tatē ꝑſonę/ſicut filius carnē.xcix.B.
Spiritusſanct⁹ bis dicit̄ miſſus. lxxiiij.B.
Spiritusſanctus quare dicit̄ nō venire niſi
chriſtus abierit.xciiij.B.C.
Spiritusſanctus cur nō dicitur eſſe datus
anteq̄ ieſus non erat glorificatus: cum
tn̄ an̄ chriſtū multi legunt̄ habuiſſe ſpi-
ritumſanctū.xxxij.C.D.E.lij.D.
Spiritusſancto repleti quare nō loquūtur
modo omniū gentiū linguis ſicut apo-
ſtoli.xxxij.D.
Spiritusſanct⁹ quō arguet mūdū de pctō
⁊ de iuſticia ⁊ ď iudicio.xcv.A.B.C.D.
Spiritusſanctus vtrū augeatur vel minu-
atur in hominibus.lxxiiij.B.
Spiritumſanctū quomō mundus accipe-
re non poteſt.lxxiiij.C.
Spiritus viuificat/caro non prodeſt quic-
q̄/quid ſit.xxvij.B.
Spiritus dei ⁊ ſpirit⁹ hominis diuerſimo-
de cognoſcunt.xxxij.B.
Spiritales homines vtrū habeant aliqd ī
doctrina quod carnalibus taceant/⁊ ſpi
ritalibus dicant.xcviij.A.
Spōſus chriſtus ē/amicus ſponſi iohānes

baptiſta/ſponſa eccleſia/ſpōſe corrupto/res heretici.xiij.D.E.F.
Sponſi filij ſunt chriſtiani.lxxv.A.
Suggeſtiones bone vel male quomodo ſiant.iv.C.
Supbia ē radix oīs mali.xxv.G.H.
De ſupnis quō eſt chriſtus.xxxviij.B.
Suſcitare mortuos quomō dicatur filius.xix.B.xxj.E.F.xxiij.H.
Suſcitauit ſeipſum chriſtus.c.C.

Tabernaculorū feſta qđ figurabāt.xxviij.B.E.
Tangere chriſtū eſt in ipſum credere.xxvj.B.cxxj.B.
Tangere quare chriſtus ſe non pmiſit marie magdalene.cxxj.B.
Templum quadraginta ſex annis edificatum quid ſignificat.x.E
De tēplo eiecit chriſt⁹ vendētes et emētes.x.B.C.
Tempus nō variatur ī deo ſm preteritum τ futurum/ ſed ſemp eſt preſens.xxxviij.F.xcix.C.
Temporis plenitudo que eſt.xxxj.C.
Tempus aliud ē operationis/aliud remunerationis.xliiij.C.
Tempus ſuum nondū veniſſe quare dixit chriſtus:cū/et quare dicat: Tempus veſtrū ſemp paratū eſt.xxviij.C.D.
Temptatio duplex.xiiij.B.C.
Temptatio humana que ſit.xc.B.
Temptabāt iudei chriſtū de veritate/manſuetudine τ iuſticia.xxxiij.B.
Tēptat q̄re de⁹cū nihil ignorat.xliij.B.C.
Tēptari voluit chriſt⁹/τ de q̄bus.iij.B.
Tenebre iniquitatū creſcunt vbi chriſtus non eſt.xxv.B.C.
Tenetur chriſtus fide.l.A.
Terrena q̄ ſūt q̄ chriſt⁹dixit iudeis.xij.B.
Terrā manducare qđ ſit.xxxviij.B.
Terrā loq̄ de terra quid ſit.xiiij.C.
Teſtamentū vetus τ nouū differunt in pmiſſionibus:q̄uis idem p̄cipiunt.iij.G.xxv.E.xxx.D.
Teſtis τ iudex eſt chriſtus .xxxvj.H.
Teſtimonia iohannis baptiſte de chriſto.xiij.A.xxiij.A.
Teſtimonia ſcripturaꝝ/ pphetaꝝ τ aploꝝ de chriſto.xxiij.A.xxxv.A.D.E.
Teſtimoniū chriſti aliqui receperunt/ aliq̄ non.xiiij.D.
Teſtimoniū duoꝝ vl' triū veꝝ ē.xxxvj.H.
Teſtimoniū laudis de ſe dicere / arrogātie et ſuperbie ſignū eſt.xxxvj.B.
Teſtimoniū de chriſto quomodo perhibet ſpirituſſanctus.xcij.A.
Timor duplex/ſeruilis ſcʒ τ caſtuſ.xliij.C.
Timorē nō cadere in ſapientē/ quomō intelligendū eſt.lij.A.lx.B.lxxxv.B.
Titul⁹crucis quare triplici lingua ſcriptus ſit.cxvij.B.
Titulū quare nō mutauit pilatus:ibidē.
Tolerādi ſunt mali.xxvij.D.E.xxviij.C.
Thomas vtrū tetigerit loca clauoꝝ et lateris poſt oſtenſionē chriſti.cxxj.C.
Traditus eſt chriſtus a patre/a iuda τ a ſeipſo/ſed diuerſimode.lxij.B.
Trahere patris quid ſit.xxvj.B.C.D.
Trahere quomodo dicit̄ filius oīa ad ſeipſum.iij.E.
Tranſire a morte ad vitam quid ſit.xix.C.xxij.B.C.D.
Tranſire de mundo aliud eſt: aliud tranſire cum mūdo.lv.A.in fine.
Tres mortuos ſuſcitauit chriſtus/ et quare.xlix.B.
Triceſimuſoctauus numerus quare poti⁹ dicit̄ languoris q̄ ſanitatis.xvij.C.
Trinitatis vnitas cōmendatur.xiiij.D.
Trinitas manifeſte apparuit chriſto baptiẓato.vj.C.
Trinitatis perſonarum τ vnitatis eſſentie pulchra diſtinctio.xx.B.C.D.xxxix.A.B.xciiij.C.
Trinitatis opera ſūt indiuiſa.xx.A.B.C.D.E.xxj.F.
Trinitas quō venit ad nos/ τ manſionem apud nos facit.lxxvij.B.
Trinitas nūq̄ ſciret̄ ſi ſemp īſepabilit̄ diceret̄.lxxvij.A.i fi.xciiij.C.xcv.A.cvij.C.
Trinitas oīa τ dicit τ docet.lxxvij.A.
Triſtis erat chriſt⁹ iminēte paſſione. lx.A.
Triſtes erant apoſtoli:τ de receſſu chriſti.xciiij.A.B.lxj.A.
Tunica chriſti inconſutilis q̄re nō diuidebat̄/qđ ſignificat.xiij.E.cxviij.p totū.
Turba ſemp agit turbulēter.xxx.A.
Turbauit ſemetipſum ieſus in reſuſcitatione laẓari/τ quare.xlix.I.K.

Vadit et venit quomō ad ſuos ieſus. lxxviij.A.C.
Vadit parare quomō chriſtus locū. lxviij.

A.B.C.lxix.A.
Uendentes oues et boues ⁊ columbas in templo qui ſunt.x.C.
Uenit ad nos quō tota trinitas.lxxvij.B.
Uenire ad chriſtū quomō debemus.xxv.
Uenire nō poteſt quē pater nō (F.G.H.
traxerit.xxvj.B.
Uenter interioris hominis eſt conſcientia cordis.xxxij.B.
Uerax eſt deus.xiiij.D.
Uerax et veritas differunt.xxxiij.C.D.
Uerbū ſonans et verbū deus quomō diſferūt.j.D.E.ij.A.xxix.B.xxxvij.B.C.
xx.F.xxiij.D.E.
Uerbū generatꝰ a patre ſicut conſiliū a mēte.j.E.xiiij.C.xxxvij.B.C.
Uerba ad quid ſunt.xlv.D.
Uerbo accedente ad elementū fit ſacramētum.lxxx.B.
Uerbū dei diuerſimode auditur.xxxij.A.
xxx.A.xlv.C.E.
Uerba chriſti quomodo manēt in nobis.
Uerba dubitationis aliter lo (lxxxj.B.
quitꝰ chriſtus/aliter hō.xxxvij.B.C.
Uerbū fidei quare dicitꝰ eſſe aploꝝ.cix.C.
Ueritas quid ſit.xlj.A.cviij.A.
Ueritas tutius auditꝰ ꝙ ꝑdicatꝰ.lvij.A.
Ueritas quomodo liberat credentes in ſe.
xl.F.G.xlvij.A.in fine.
Ueritatem facere quid ſit.xij.E.
Ueritatē q̄re nō audiuit pilatus.cxv.C.
Ueſtis nuptialꝰ ſignificat charitatē.ix.E.
Ueſtimētoꝝ chriſti partitio quō fuit: ⁊ q̄d ſignificat.xiij.E.cxviij.per totum.
Uia eſt chriſtus ad ſe ⁊ ad patrem.xiij.B.
Uia eſt chriſtꝰ qua itur ⁊ quo (xxxiiij.F.
itur.lxix.A.B.C.
Uidere dei ⁊ videre nſm differt.xxj.B.C
Uidere chriſtū i turba difficile eſt.xvij.E.
Uideri deus quare non poteſt.i.J.
Jam non videbitis me/quia vado ad patrem quō intelligitur.xcv.C.
Uinum quo inebriari laudabile eſt/ quale ſit.xxxiiij.B.
Uirginitas mentis quę ſit.xiij.E.
Uirginitas eccleſię non ē apud hereticos.
Uir aię quis eſt.xv.D.E. (xiij.E.F.
Uirum vocare quid ſit:ibidem.
Uirtutes naturalitꝰ amātꝰ.iij.H.xc.A.B.
Uirtꝰ exiēs de chriſto ē ſpūſſctūs.xcix.D.
Uis verę diuinitatis hęc eſt/vt creaturę rationali ratione vtēti/ non oīno poteſt abſcondi.cvj.C.
Uiſio mētalis quō differt a reali.xxiij.F.
Uiſus ſępe ponitꝰ ꝑ q̄libet ſenſu.cxxj.C.
Uita quomō ſunt omnia in verbo.j.H.
Uita multiplex.xviij.D.in fine.
Uita hominis duplex:interior ſcilicet ⁊ exterior.xxxij.A.
Uita q̄ deus viuit/ ⁊ q̄ viuit aīa vel angeli differunt.xix.E.F.G.xxij.F.lxx.A.
Uita animę deus/et vita corporis anima.
xix.F.xxvj.G.xxxij.A.
Uita ęterna quę ſit: ⁊ quomō tranſitur ad eam.xix.J.xxij.B.C.D.xxvj.F.
Uitā habere i ſemetipſo quomō dedit pater filio: vide in pater/ vel filius.
Uitis vera eſt chriſtus.lxxx.A.lxxxj.A
Uitis ⁊ palmes vnius ſūt naturę.lxxx.A.
Uiuere debemus vt ſemper viuere valeamus.xlv.A.
Uiuētes qui ſunt.xxij.E.
Unio verbi et animę chriſti ad carnē qualis fuit.xix.J.xxiij.C.xxvij.A.xlvij.G.
xlix.J.lxxviij.B.C.cv.D.
Unitas trinitatis cōmendatur.xij.C.xiij.
F.xxxij.D.cxviij.C.
Pręter vnitatem et ſi quis miracula facit/ nihil eſt.xiij.F.
Unus quare ſanabatur i piſcina ⁊ nō plures.xvij.A.
Uoluntatem patris ⁊ non ꝓpriam quęſiuit chriſtus.xix.J.xxij.H.xxv.F.G.
Uoluptate quō trahitꝰ animus.xxvj.C.
Utitꝰ deus bene malis hominū.xxvij.D.

ydria quid ē et

b q̄d ſex hydrię ſignificāt.ix.C.D.
E.xv.C.
Hyems q̄d ſignificat.xlviij.A.
Hyſmaelꝰ ludꝰ cū iſaac q̄d ſignificat.xj.F.
Hyſopus ſignificat chriſtū.cxix.C.

Elare zelo dei

z qui dicuntꝰ.xiij.D.C.
Zelo domꝰ dei comedi debemꝰ.
(x.D.
Zelātes ʒelotypis q̄d faciūt.xiij.D
Zelū dei habuerunt iudei/ ſed non ſm ſcientiam.xciij.C.

Explicit tabula.

Tractatuū expoſitiōis diui aurelij auguſtini in epiſtolā beati iohānis: quos quidā homelias: alij ſermones nominãt: ſummaria ac breuis annotatio.

De eo qd iohānes dic: Qd erat ab initio: qd audiuim⁹ ꝛ qd vidim⁹ ꝛc. Tractat⁹ I.
De eo quod idē dicit: Scribo vobis filioli ꝛc. Tractatus II.
De eo quod idē dicit: Pueri nouiſſima hora eſt ꝛc. Tractatus III.
De eo qd idē dicit: Et verax ē ꝛ non ē mendax ꝛc. Tractatus IIII.
De eo qd idē dicit: Omnis qui natus ē ex deo/ nō facit peccatū ꝛc. Tractatus V.
De eo qd idē dicit: Et in hoc cognoſcimus quia ex veritate ſumuſ ꝛc. Tractat⁹ VI.
De eo qd idē dicit: Iā vos ex deo eſtis filioli: ꝛ viciſtis mundū ꝛc. Tractat⁹ VII.
De eo qd idē dic: Deū nemo vidit vnq̄ ꝛc. Tractatus VIII.
De eo qd idē dicit: In hoc pfecta ē dilectio in vobis ꝛc. Tractatus. IX.
De eo qd idē dicit: Oīs q credit q᷑ ieſus ſit chriſtus/ ex deo natus ē ꝛc. Tractat⁹ X.

Expoſitio diui aurelij auguſtini i epl'a₃ beati iohānis: In q̄ maxime charitas cōmendaꝛ/ feliciꝛ incipit.

De intētione auctoris et huius epiſtole cōmēdatione: Prefatio.

m Eminit ſāctitas veſtra euāgeliū ſm iohannē ex ordine lectionū nos ſolere tractare. Sed q: nūc interpoſita ē ſolēnitas ſanctoꝝ dieꝝ/ quibus certas ex euāgelio lectiones oportet i eccleſia recitari: q̄ ita ſūt annuę vt alię eſſe nō poſſint: ordo ille quē ſuſceperam⁹ neceſſitate paululū itermiſſus ē/ nō omiſſus. Cū aūt cogitarē qd ſm hilaritatē p̄ſentiū dieꝝ p hāc hebdomadā vobiſcū de ſcripturis agerē: q̄ntū dñs donare dignaꝛ/ qd poſſet in iſtis ſeptē vel octo dieb⁹ finiri: occurrit mihi epl'a beati iohānis: Ut cui⁹ euangeliū paululū itermiſim⁹: ei⁹ epl'am tractādo ab eo nō recedamus: Preſertim q: in ipſa epl'a ſatis dulci oībus quib⁹ ſanū ē palatū cordis/ vbi ſapiat panis dei: ꝛ ſatis memorabili i ſancta eccleſia dei/ maxime charitas cōmēdaꝛ. Locut⁹ ē multa/ ꝛ ppe oīa de charitate. Qui habet in ſe vñ audiat/ neceſſe ē gaudeat ad qd audit. Sic eñ illi erit lectio iſta/ tāq̄ oleum in flāma. Si eſt ibi qd nutriaꝛ: nutriꝛ et creſcit et pmanet. Itē quibuſdā ſic eſſe debet tāq̄ flāma ad fomitē: vt ſi nō ardebat: accedēte ſermone accendaꝛ. In q̄buſdā eñ nutriꝛ qd ē: in quibuſdā accēdiꝛ ſi deeſt: vt oēs in vna charitate gaudeam⁹. Ubi autē charitas/ ibi pax: et vbi hūilitas/ ibi charitas. Iā ipſū audiam⁹: ꝛ ad eius v̾bū q̄ dñs ſuggerit/ etiā vob vt bñ itelligatꝭ loq̄mur.

Explicit prefatio.

De eo qd iohānes dic: Qd erat ab initio: qd audiuim⁹ et qd vidim⁹ ꝛ man⁹ nrę tractauerūt de v̾bo vitę: vſq₃ ad id: Qui odit frēꝫ ſuū i tenebriꝭ ē et in tenebriꝭ ambulat: et neſcit quo eat: qm̄ tenebrę excęcauerunt oculos ei⁹: Tractatus. I.

q Uod erat ab initio: qd audiuimus/ et qd vidim⁹: ꝛ man⁹ nrę tractauerunt de verbo vite. a

Quis eſt q manib⁹ tractet v̾bū/ niſi q: v̾bū caro factū ē ꝛ habitauit i nobis. Hoc aūt v̾bū qd caro factū eſt/ vt manib⁹ tractareꝛ: cępit eſſe caro ex v̾gine maria: ſ nō tūc cępit verbū: q: qd erat ab initio/ dixit. Uidete ſi nō atteſtaꝛ epl'a ſua euangelio ſuo/ vbi mō audiſtis: In pncipio erat v̾bū: et v̾bū erat apud deū? Forte de v̾bo vitę ſic q̄ſq₃ accipiat/ q̄ſi locutionē quandā de chriſto: non ipſū corp⁹ chriſti qd manib⁹ tractatū ē: vide qd ſequaꝛ: Et ipa vita manifeſtata ē. Chriſt⁹ v̾o verbū vitę. Et vñ q̄ manifeſtata eſt? Erat eñ ab initio/ ſ nō erat manifeſtata hoībus. Manifeſtata aūt erat angeliꝭ videntib⁹: ꝛ tanq̄ pane ſuo cibantib⁹. Sed qd ait ſcptura? Panē angeloꝝ mānducauit hō. Ergo manifeſtata ē ipſa vita i carne: q: in manifeſtatiōe poſita ē: vt res q̄ ſolo corde videri pōt/ videreꝛ et oculis/ vt corda ſanaret. Solo eñ corde videtur v̾bū: caro aūt ꝛ oculis corpalib⁹ videꝛ. Erat vñ videremus carnem/ ſed non erat vnde videremus verbum. Factū eſt v̾bū caro quā videre poſſemus: vt ſanareꝛ i nobis vñ v̾bū viderem⁹. Et vidim⁹ inq̄t/ et teſtes ſum⁹. Forte aliq fratꝝ neſciūt/ q gręce nō norūt qd ſint teſteſ: gręce ꝛ vſitatū nomē ē oīb⁹ ꝛ religioſum. Quos eñ teſtes latine dicim⁹/ gręce martyres ſūt. Quis aūt nō audiuit martyres? Aut in cui⁹ ore chriſtiani nō q̄tidie ha

Joh. i. b.

Ps. 77.

bitat nomē martyꝝ? Atq3 vtinā ſic habitet
et ī corde/ vt paſſiones martyꝝ imitemur:
nō eos calcib⁹ pſeq̄mur. Ergo hoc dixit: Vi
dim⁹ ꝛ teſtes ſum⁹: audiuim⁹ ꝛ martyres ſu/
mus. Teſtimoniū eñ dicēdo ex eo qđ vide/
runt: ꝛ teſtimoniū dicēdo ex eo qđ audiert
ab his q̄ viderunt: cū diſplicerent ipſū teſti/
moniū hoībus aduerſus q̄s dicebaꝛ: paſſi
ſunt oīa q̄ paſſi ſunt martyres. Teſtes dei
paſſi ſūt. De⁹ teſtes habere voluit hoīes/ vt
ꝛ hoīes habeāt teſtē deū. Vidimus inq̄t ꝛ
teſtes ſum⁹. Vbi viderūt? In manifeſtati/
one. Quid ē ī manifeſtatione? In ſole.i. in
hac luce. Vñ autē potuit videri in ſole q̄ fe
Pſ. 18. cit ſolē/ niſi q2 ī ſole poſuit tabernaculū ſuū
ꝛ ipſe tanq̄ ſpōſus pcedēs de thalamo ſuo:
exultauit vt gigas ad currēdā viā? Ille añ
ſolē/ qui fecit ſolē: Ille ante luciferꝝ/ añ oīa
Ioh. 1. a. ſidera/ añ oēs angelos/ ver⁹ creator: q2 oīa
p ipſū facta ſunt: ꝛ ſine ipſo factū ē nihil: vt
videreꝛ ocul' carnis qui ſolē videt/ ipſū ta/
bernaculū ſuū in ſole poſuit.i. carnē ſuā in
manifeſtatione hui⁹ lucis oſtēdit. Et illius
ſpōſi thalam⁹ fuit vter⁹ v̄ginis: q2 ī illo vte/
ro v̄ginali ꝯiūcti ſunt duo/ ſponſus ꝛ ſpōſa.
Spōſus v̄bū/ ꝛ ſponſa caro: Quia ſic ſcptū
Gen. 2. d. eſt: Et erunt duo ī carne vna. Et dñs ī euā
Matth. 19. a. gelio: Igiꝛ iā non duo ſed vna caro. Et eſa
ias optime meminit vnū eſſe ipſos duos.
Eſa. 61. d. Loquiꝛ eñ ex pſona chriſti ꝛ dicit: Sic ſpō
ſo impoſuit mihi mitrā: ꝛ ſicut ſponſā orna
uit me ornamēto. Vnus videꝛ loq̄: ꝛ ſpon/
ſū ſe fecit ꝛ ſponſā ſe fecit: q2 nō duo ſ; vna
Ioh. 1. b. caro: Quia v̄bū caro factū ē et habitauit ī
nobis. Illi carni adiūgitur eccl'ia: ꝛ fit chri/
ſtus totus/ caput ꝛ corp⁹. Et teſtes inquit
ſum⁹/ ꝛ annūciam⁹ vobis vitā eter
nā/ q̄ erat apud patrē: et manifeſta/
ta ē ī nobis. Hoc ē/ manifeſtata eſt inter
nos. Quid aptius diceretꝛ q̄ manifeſtata ē
ī nobis? Que ḡ vidim⁹ ꝛ audiuimus/ nūcia/
B mus vobis. Intēdat charitas v̄ra: Que
ergo vidim⁹ ꝛ audiuim⁹ nūciamus
vobis. Illi viderunt ipſū dñm p̄ſentē in
carne: ꝛ audierūt v̄ba ex ore dñi/ ꝛ annunci
auerūt nobis. Et nos ḡ audiuim⁹/ ſ; nō vi/
dim⁹. Minus ḡ ſum⁹ felices q̄ illi q̄ audie/
runt ꝛ viderunt? Et quō adiungit: Vt et
vos ſocietatē habeatꝭ nobiſcū. Illi
viderunt: nos nō vidim⁹/ ꝛ tñ ſocij ſumus:
q2 fidē cōmunē tenemus. Nā quidā viden
do nō credidit/ ꝛ palpare voluit: ꝛ ſic crede/

re: Et ait: Nō credā niſi digitos meos miſe Ioh. 20. f.
ro ī locū clauoꝝ/ ꝛ cicatrices ei⁹ tetigero. Et
p̄buit ſe ex tpe palpandū manib⁹ hoīm/ qui
ſemp ſe p̄bet vidēdū aſpectib⁹ angeloꝝ. Et
palpauit ille diſcipulus ꝛ exclamauit: Dñs
me⁹ ꝛ de⁹ me⁹: Quia tetigit hoīem/ ꝯfeſſus
ē deū. Et dñs ꝯſolans nos q̄ ipſū iā in celo
ſedentē manu ꝯtrectare nō poſſum⁹/ ſ; fide
ꝯtingere/ ait illi: Quia vidiſti et credidiſti:
beati q̄ nō viderūt ꝛ credūt. Nos deſcpti ſu
mus/ nos deſignati ſum⁹. Fiat ḡ in nobis
beatitudo quā dñs predixit futurā. Firme
teneam⁹ qđ nō videmus: q2 illi nūciāt q̄ vi/
derunt: Vt et vos inq̄t ſocietatē habeatis
nobiſcū. Et q̄d magnū/ ſocietatē habere cū
hoībus? Noli cōtēnere: vide q̄d addat: Et
ſocietas n̄ra ſit cū deo patre et ieſu
chriſto filio eiuſ. Hec inq̄t ſcribim⁹
vobis/ vt gaudiū veſtrū ſit plenū.
Plenū gaudiū dicit ī ipſa ſocietate/ in ipſa
charitate/ ī ipſa vnitate. Et hec inq̄t ē an
nūciatio quā audiuim⁹ ab eo et an/
nūciam⁹ vobis. Quid ē hoc? Ipſi vide/
runt: ꝯtrectauerūt manib⁹ v̄bū vite: ab ini
tio erat: ad tp̄s viſibiꝛ et palpabiꝛ factus ē
vnic⁹ fili⁹ dei? Ad quā rē venit/ vel quid no/
bis nouū nūciauit: q̄d docere voluit: qua/
re fecit hoc qđ fecit/ vt verbū caro fieret: vt
de⁹ ſup oīa īdigna ab hoīb⁹ pateretꝛ: vt ala/
pas coꝝ ſuſtineret ō manib⁹ q̄s ipſe forma/
uit? Quid voluit docere/ q̄d voluit oſtēde/
re/ q̄d voluit annūciare? Audiam⁹. Nā ſine
fructu p̄cepti auditio rei geſte: q2 nat⁹ ē chri
ſtus: ꝛ q2 paſſus ē chriſt⁹/ auocamētū mētis
ꝛ nō firmamētū. Quid magnū audis/ q̄ fru
ctu audias? Vide. Quid voluit docere/ q̄d
annūciare? Audi. Quia de⁹ lux ē inq̄t/ ꝛ C
tenebre ī eo nō ſūt vlle. Adhuc lucē q̄/
dē noīauit: ſ; obſcura ſunt v̄ba. Bonū ē no
bis vt ipſa lux quaȝ noīauit illuſtret corda
noſtra: ꝛ videam⁹ q̄d dixit. Hoc ē qđ annū/
ciam⁹: q2 deus lux ē: ꝛ tenebre ī eo nō ſūt vl
le. Quis eñ auderet dicere/ q2 ī deo ſūt te/
nebre? Aut q̄d ē ipſa lux: aut quid ſūt tene
bre? Ne forte talia dicat q̄ ad oculos iſtos
n̄ros ptineāt: De⁹ lux ē. Ait neſcio q̄s: ꝛ ſol
lux ē: ꝛ luna lux ē: et lucerna lux ē: aliq̄d de/
bet eſſe lōge his mai⁹/ lōgeq3 p̄ſtātius/ lōgē
ſupeminētius. Quātū de⁹ a creatura/ q̄ntū
ꝯditor a ꝯditione/ q̄ntū ſapientia ab eo qđ
factū ē p ſapiētiā: longe vltra oīa debet eſſe
lux iſta. Et forte vicini ei erimus/ ſi ḡ ſit lux

iſta cognouerim⁹: et ad eā nos applicaueri-
m⁹ vt ex ipſa illumiemur: q: ī nob̄ tenebꝛę
ſumus: et ab illa illuminati poſſum⁹ eē lux:
ꝛ nō ꝯfundi de illa: q: de nobis ꝯfūdimur.
Quis eſt q̄ de ſe ꝯfundit? Qui ſe cognoſcit
pctōrē. Quis ꝺ illa nō ꝯfunditur? Qui ab
illa illuminat. Quid eſt ab illa illuminari?
Qui iā videt ſe peccatis tenebrari: ꝛ cupit
ab illa illuminari/accedit ad illā. Vñ ꝛ dic
Pſ.33. pſalmus: Accedite ad eū ꝛ illuminamini: ꝛ
vultus vr̄i nō erubeſcēt. Sꝫ nō erubeſces
de illa/ſi qñ tibi te fedū oſtēderit: diſplice-
at tibi feditas tua: vt pcipias pulchꝛitudi-
nē illi⁹. Hoc ē qḋ vult docere. Et fortaſſe ꝓ-
propere illud nos dicim⁹: ipſe ꝺ manifeſtat
in ꝯſequētibus. Memēto ī pncipio ſermo-
nis nr̄i: q: epl̄a iſta charitatē cōmēdat. De⁹
lux ē inqt: ꝛ tenebꝛę ī eo nō ſunt vllę. Et qḋ
ſupius dixerat? Vt ſocietatē habeatis no-
biſcū: ꝛ ſocietas nr̄a ſit cū patre ꝛ filio ei⁹ ie-
ſu chꝛiſto. Porro ſi deus lux ē: ꝛ tenebꝛę in
eo nō ſūt vllę: ꝛ ſocietatē cū illo habere de-
bem⁹: ꝛ a nobis pellēdę ſūt tenebꝛę/ vt fiat
ī nobis lux: nā tenebꝛę cū luce ſocietatē ha
bere nō pnt: Ideo vide qḋ ſeqtur. Nō ſi
dixerim⁹ ꝙ ſocietatē habemus cū
eo: et ī tenebꝛī ambulamus/ mēti-
2.Cor.6.c. mur. Habes ꝛ apl̄m paulū dicentē: Aut q̄
ſocietas luci ad tenebꝛas? Dicis te ſocieta-
tē habere cū deo: ꝛ in tenebꝛis ambulas: ꝛ
deus lux ē: ꝛ tenebꝛę ī eo nō ſunt vllę: quō
q̄ ē ſocietas luci ad tenebꝛas? Iā q̄ dicat ſi-
bi hō: Quid faciā? Vñ ero lux? In peccatī
ꝛ ī iniqtatib⁹ viuo: qñ ſubꝛepit q̄dā deſpe-
ratio ꝛ triſticia. Salus nulla ē niſi ī ſocieta-
te dei. Deus lux ē: ꝛ tenebꝛę ī eo nō ſunt vl-
lę. Peccata aūt tenebꝛę ſunt ſicut dic apl̄s
Eph.6.b. diabolū ꝛ angelos eius rectores tenebꝛaꝝ
baꝝ eſſe. Nō diceret rectores tenebꝛaꝝ/ni-
ſi diceret/rectores peccatoꝝ/dñatores ini-
quoꝝ. Quid q̄ faciem⁹ fratres mei? Socie-
tas cū deo habenda ē: alia ſpes vitę ęternę
nulla ē. Deus aūt lux ē: et tenebꝛę in eo nō
ſūt vllę: iniquitates aūt tenebꝛę ſūt. Iniq-
tatibus pmimur/ne ſocietatē cū deo habe-
re poſſim⁹. Quę q̄ ſpes? Nōne pmiſerā me
aliqd locutuꝝ iſtis dieb⁹ qḋ gaudiū faciat?
Qḋ ſi nō exhibeo/triſticia ē iſta: Deus lux
ē: ꝛ tenebꝛę ī eo nō ſunt vllę. Peccata tene-
bꝛę ſunt: quid erit nobiſ? Audiam⁹ ne forte
ꝯſolet/erigat/det ſpem/ne deficiam⁹ in via.
Currim⁹ eñ/ꝛ ad patriā currimus: et ſi nos

ꝓuētur os deſperam⁹/ipſa deſpatione defi
cimus. Ille aūt q̄ nos vult ꝓuenire/vt ꝯſer
uet ī patria/paſcet in via. Audiam⁹ q̄. Nō
ſi dixerim⁹ q: ſocietatē habem⁹ cū
eo/et ī tenebꝛis ambulamus/mē-
timur: et nō facim⁹ ꝟitatē. Non dica-
mus q: ſocietatē cū illo habem⁹/ſi in tene-
bꝛis ambulam⁹. Q: ſi ī lumine ambu
lam⁹/ſicut et ipſe ē ī lumine: ſocie-
tatē cū eo habem⁹/cū inuicē ī lumi
ne ambulam⁹/ſicut et ipſe ē ī lumi-
ne: vt poſſim⁹ ſocietatē habere cū
illo. Quid facim⁹ de peccatī? Audi qḋ ſe-
quit. Et ſāguis ieſu chꝛiſti filij ei⁹/
purgabit nos ab omi delicto. Ma
gnā ſecuritatē dedit de⁹: merito paſcha ce-
lebꝛam⁹/vbi fuſus ē ſanguis dñi/q̄ purga-
mur ab oñi delicto. Simus ſecuri: Cauti-
onē ꝯtra noſ diabol⁹ ſeruitutī tenebat: ſed
ſanguine chꝛiſti deleta ē. Sāguis inqt filij
ei⁹ purgabit nos ab oñi delicto. Quid eſt
ab oñi delicto? Attendite. Ecce iā in nōie
chꝛiſti p ſanguinē crucis dñi/quē nūc ꝯfeſſi
ſūt iſti q̄ appellant infātes/ mūdata ſūt oīa
pctā ipſoꝝ. Veteres intrauerūt/ꝛ noui exi-
erūt. Quid ē/veteres intrauerūt/ noui exie-
rūt? Senes intrauerūt/infātes exiert. Se-
nect⁹ eñ veternoſa/vetuſta vita: infātia aū
tē regenerationis/noua vita. Sꝫ qḋ facim⁹?
Pręterita pctā donata ſunt/nō tñ ipſis/ſꝫ
ꝛ nobis. Et poſt donationem ꝛ abolitionē
oīm pctōꝝ viuēdo ī hoc ſeculo int̄ tēptati-
ones/q̄dā forte ꝯtracta ſūt: ideo qḋ poteſt
hō faciat. Ipſe ꝯfiteat qḋ ē: vt ab illo cure-
tur qui ſemꝑ ē qḋ ē. Ipſe eñ ſemꝑ erat ꝛ ē:
nos nō eram⁹ ꝛ ſumus. Vide eñ qḋ dicat:
Q: ſi dixerimus q: pctm̄ nō habe-
m⁹: noſmetipſos ſeducim⁹: et ꝟi-
tas ī nobis nō ē. Ergo ſi te ꝯfeſſus fu-
eris pctōrē/ē in te ꝟitas: Nā ipſa ꝟitas lux
ē. Nondū pfecte ſplēduit vita tua: q: inſūt
pctā tua: ſꝫ tñ iā illuminari cępiſti: q: ineſt
ꝯfeſſio peccatoꝝ. Vide eñ qḋ ſeqtur. Q:
ſi ꝯfeſſi fuerim⁹ delicta nr̄a: fidelꝭ ē
et iuſt⁹/vt dimittat nobis delicta
nr̄a: et purget nos ex oī iniqtate.
Non tñ pterita/ſed ꝛ ſi q̄ forte ꝯtraxim⁹ ex
hac vita: q: non pōt hō q̄diu carnē portat
nō habere vel leuia peccata. Sed iſta leuia
q̄ dicimus noli ꝯtemnere. Si cōtēnnis/qñ
appendis? Expaueſce qñ numeras. Leuia
multa faciunt vnum grāde. Multę guttę

implēt flumē. Multa grana faciūt maſſā.
Et q̄ ſpes eſt? Nō oīa ꝯfeſſio. Nec quiſq̄ ſe
dicat iuſtū: ⁊ ā oculos dei qui videt qḋ ē/
erigat ceruicē ſuā hō qui non erat ⁊ eſt. Nō
oīa ꝑ ꝯfeſſio/deinde dilectio. Quia de cha
1. Pet. 4. b. ritate quidē dictū ē: Charitas coopit mul/
titudinē pctōꝝ. Iā videamus ſi ipſā chari·
tatē cōmendat ꝓpter ſurrepētia delicta: q2
ſola charitas extiguit delicta: ſupbia extin
guit charitatē. Humilitas ꝑ roborat chari/
tatē: charitaſ extinguit delicta. Humilitas
ptinet ad ꝯfeſſionem/q̄ ꝯfitemur nos pctō·
res. Ipſa ē humilitas: nō vt dicamus illud
lingua/q̄ſi ꝓpter arrogātiā: ne diſpliceam⁹
hoībus ſi nos iuſtos dixerim⁹. Faciūt hoc
impij ⁊ inſani: Scio quidē q2 iuſtus ſū. Sꝫ
quid dicturus ſū āñ hoīes? Si me iuſtū di/
xero/q̄s ferat/quis tolleret? Apō deū nota
ſit iuſticia mea: ego tñ dicā me pctōrē: Nō
q2 ſū/ſed ne arrogantia odioſus inueniar.
Dic hoībus qḋ es: dic deo quis es. Quia ſi
non dixeris deo qḋ es: damnat de⁹ qḋ i te
inueniet. Non vis vt ille damnet/tu dāna.
Vis vt ille ignoſcat/ tu agnoſce/vt poſſis
deo dicere: Auerte faciē tuaꝫ a pctis meis.
Ps. 50. Dic illi etiā illa ꝟba i ipſo pſalmo: Qm̄ ini
quitatē meā ego cognoſco. Q2 ſi ꝯfeſſi fue
rimus delicta nr̄a: fidel' ē ⁊ iuſt⁹/q̄ dimittat
nobis delicta nr̄a: ⁊ purget nos ex oīm ini
quitate. Q2 ſi dixerim⁹ q2 nō pecca/
uim⁹: mēdacē facimus eū: et ꝟbū
eius nō erit i nobis. Si dixeri: nō pec
caui: illū facis mendacē/cū ⁊ vis facere ve/
racē. Unde fieri poteſt vt deus mēdax ſit:
Ps. 115. ⁊ hō verax: cum ꝯtradicat ſcṗtura: Oīs hō
Roma. 3. a. mendax: ⁊ deus ſolus verax? Ergo de⁹ ꝑ ſe/
ipſū verax: tu ꝑ deū verax: nā ꝑ te mendax.
Et ne forte impunitatē videret dediſſe pec
catis/q2 dixit: Fidel' ē ⁊ iuſtus qui mundet
nos ab oīm iniq̄tate: ⁊ dicerēt iā ſibi hoīes:
Peccemus/etiā ſecuri faciam⁹ qḋ volum⁹:
purgat nos chriſtus: fidel' ē et iuſt⁹: purgat
nos ab omni iniquitate: tollit tibi malā ſe
curitatē/⁊ inſerit vtilē timorē. Male vis eē
ſecurus: ſollicit⁹ eſto. Fidelis eñ ē ⁊ iuſtus/
vt dimittat nobis delicta nr̄a: ſi ſemꝑ tibi
diſpliceas/⁊ muteris donec ꝑficiaris: Ideo q̄d
Ca. 2. ſequit? Filioli mei hec ſcribo vobiſ
vt nō peccetis. Sed forte ſurripit de vita
humana pctm̄: qḋ ꝑ fiet? Iā deſpatio erit:
Audi. Si q̄s inquit peccauerit/aduo
catū habem⁹ apud patrē ieſū chri/
ſtū iuſtū: et ipſe eſt ꝓpitiatio ꝓ pec
catis noſtris. Ille eſt ꝑ aduocat⁹: dā ope/
rā tu ne pecces. Si de infirmitate vitę ſurre
pſerit peccatū: ꝯtinuo vide: ꝯtinuo diſpli/
ceat: ꝯtinuo damna: Et cū dānaueris/ſecu/
rus ad iudicē venies. Ibi habes aduocatū:
Noli timere: ne ꝑdas cauſā ꝯfeſſionis tuę.
Si eñ aliq̄ñ i hac vita cōmittit ſe hō diſer/
tę linguę ⁊ non perit: cōmittis te ꝟbo ⁊ pe
riturus es? Clama: Aduocatū habem⁹ apō
patrē. Videte ipſū iohānē ſeruantē humi/
litatē. Certe vir iuſtus erat et magn⁹: q̄ de Ioh. 13. c.
pectore dn̄i myſterioꝝ ſecreta bibebat. Ib
ſe ille qui bibendo de pectore dn̄i diuinita
tē ructauit: In ꝓncipio erat verbū: ⁊ verbū Ioh. 1. a.
erat apud deū. Ille taliſ vir non dixit: Ad/
uocatū habetiſ apud patrē: Sꝫ ſi quis pec
cauerit/aduocatū inquit habemus. Nō di/
xit/ habetiſ: nec me habetis dixit: nec ipſū
chriſtū habetis dixit: ſꝫ ⁊ chriſtū poſuit/nō
ſe: ⁊ habemus dixit/nō habetis. Maluit ſe
ponere i numero peccatoꝝ vt haberet ad/
uocatū chriſtū: q̄ ponere ſe ꝓ chriſto aduo
catū: ⁊ inueniri inꝰ damnādos ſupboſ. Fra
tres: Ieſū chriſtū iuſtū/ipſū habemus ad/
uocatū ad patrē: ipſe ꝓpitiatio ē peccatoꝝ
noſtroꝝ. Hoc qui tenuit/ hereſim nō fecit:
hoc qui tenuit/ſchiſma nō fecit. Vñ eñ fa/
cta ſūt ſchiſmata? Cū dicunt hoīes: nos iu/
ſti ſumus: Cū dicūt hoīes/nos ſāctificam⁹
imūdos: nos iuſtificamus ipios: nos peti/
mus/nos impetram⁹. Iohānes aūt q̄d di/
xit? Et ſi quis peccauerit: aduocatū habe/
muſ apud patrē ieſū chriſtū iuſtū. Sꝫ dicet
aliquis: Ergo ſancti nō petūt ꝓ nobis? Er/
go epī vel ꝑpoſiti non petūt ꝓ ꝑplo? Sꝫ at/
tendite ſcṗturas ⁊ videte: q2 ⁊ ꝑpoſiti com
mendāt ſe ꝑplo. Nā apl's dicit plebi: Oran/ Col. 4. a.
tes ſimul ⁊ ꝓ nobis. Orat apl's pro plebe:
orat plebs ꝓ apl'o. Oramus ꝓ vobis frēs:
ſed ⁊ vos orate ꝓ nobis. Inuicē ꝓ ſe oīa
membra orēt: caput ꝓ omnibus interpel/
let. Propterea non mirꝝ q2 ſequit et hic: ⁊
claudit ora diuidētibus eccleſiā dei: Quia
dixit: Ieſū chriſtū iuſtū habemus aduoca/
tū/⁊ ipſe ꝓpitiatio ē peccatoꝝ noſtroꝝ: ꝓ/
pter illos qui ſe diuiſuri erāt ⁊ dicturi: Ec/ Matth. 24. b.
ce hic ē chriſtus/ecce illic: et velle oſtendere
eū in pte qui emit totū ⁊ poſſedit totū: ꝯti/
nuo ſecutus ē: Nō tm̄ noſtroꝝ/ſed ⁊
toti⁹ mūdi. Quid ē hoc frēs? Certe inue F
nimus eā in cāpis ſaltuū: inuenim⁹ eccleſiā Ps. 131.

in oībus gētib⁹. Ecce chriſt⁹ ꝓpiciatio eſt
peccatoꝝ noſtroꝝ: non tñ noſtroꝝ/ ſꝫ ⁊ to-
tius mūdi. Ecce habes eccleſiā ꝑ totū mun
dū. Noli ſeq̄ falſos iuſtificatores ⁊ veros ꝑ-
ciſcatores: In illo monte eſto q̄ impleuit
orbē terraꝝ: qꝛ chriſt⁹ ꝓpiciatio ē peccato-
rū noſtroꝝ: nō tñ noſtroꝝ/ ſed ⁊ toti⁹ mūdi
quē ſuo ſanguine comparauit. Et i hoc in-
quit cognoſcim⁹ eū/ ſi mādata eius
ſeruauerimus. Que mādata? Qui di
cit qꝛ cognouit eū/ et mādata eius
nō ſeruat/ mendax ē: et in hoc veri-
tas nō eſt. Sed adhuc queris: Que mā-
data? Qui aūt inquit ſeruauerit ver-
bū eius: vere in hoc ꝑfecta eſt di-
lectio dei. Videam⁹ ne ipſū mādatū di-
lectio dei vocet. Querebam⁹ eñ/ q̄ manda
ta: ⁊ ait: Qui aūt ſeruauerit v̓bū eius: vere
in hoc ꝑfecta ē dilectio dei. Attēde euange
Joh.13.d. liū/ ſi non ē hoc mādatū: Mādatū inq̄t no
uū do vobis: vt vos inuicē diligatis. In
hoc cognoſcimus quia in ipſo ſu-
mus/ ſi i illo ꝑfecti fuerimus. Perfe
ctos i dilectione vocat. Que ē ꝑfectio dile-
ctionis? Et inimicos diligere/ ⁊ ad hoc dili
gere vt ſint fres. Non eñ dilectio nr̄a car-
nalis eſſe debet. Optare alicui ſalutē tpa-
lem/ bonū eſt: ſed etſi deſit/ aīa tuta ſit. Si
optas alicui amico tuo vitā/ bñ fac̄. Gau-
des de morte inimici/ male fac̄. Sed forte
⁊ amico tuo vita illa quā optas inutilis ē: ⁊
inimico tuo mors de q̄ gaudes vtilis fuit.
Incertū eſt vtꝝ alicui ſit vtilis vita iſta an
inutilis: vita v̓o q̄ eſt apud deū/ ſine dubio
vtil̄ ē. Sic dilige inimicos tuos vt fratres
optes: ſic dilige inimicos vt i ſocietatē tuā
vocent̄. Sic eñ dilexit ille q̄ i cruce pēdēs
Luc.23.e. ait: Pater ignoſce illis/ qꝛ neſciūt quid fa-
ciūt. Neqꝫ eñ dixit: Pater/ viuāt iſti mul-
to tpe: me quidē occidūt/ ſed ipſi viuāt: Sꝫ
quid ait? Ignoſce illis/ qꝛ neſciūt quid fa-
ciūt. Mortē ſempiternā ab eis expellebat
ꝓce miſericordiſſima/ ⁊ potētia ꝓſtātiſſima.
Multi ex eis crediderūt: ⁊ dimiſſus eſt eis
fuſus ſanguis chriſti. Primo fuderūt cū ſe-
uirēt: biberūt cū crediderūt. In hoc cogno
ſcim⁹ qꝛ i ipſo ſum⁹/ ſi in ipſo ꝑfecti fuerim⁹.
De ipſa ꝑfectione diligēdoꝝ inimicoꝝ do-
min⁹ admonens ait: Eſtote ḡ ꝑfecti/ ſicut ⁊
Math.5.g. pater veſter celeſtis ꝑfectus ē. Qui ergo
dicit ſe in ipſo manere/ debet ſicut
ipſe ambulauit et ipſe ambulare.

Quō fres? Quid nos monet? Qui dicit ſe
in ipſo manere. i. in chriſto: debet ſicut ipſe
ambulauit ⁊ ipſe ābulare: Forte hoc nos
monet/ vt ambulemus i mari? Abſit. Hoc
ḡ/ vt ambulemus i via iuſticie. In qua via?
Iā cōmemoraui. Fixus i cruce erat/ ⁊ i ipſa
via ābulabat ipſa via charitat̄: Pat̄ igno-
ſce illis/ qꝛ neſciūt q̄d faciūt. Si ḡ didiceris
orare ꝑ inimic̄ tuis/ ambulas viā dñi. Di- 6
lectiſſimi/ nō mādatū nouū ſcribo
vobis: ſꝫ mādatū vet⁹ q̄ð habeba
tis ab initio. Qð mādatū vetus dixit?
Qð habebat̄ inq̄t ab initio. Ideo ḡ vet⁹:
qꝛ iā illud audiſtis. Alioq̄n ꝯtrari⁹ erit dño
vbi ait: Mandatū nouū do vobis/ vt vos Joh.13.d.
inuicē diligatis. Sed mandatū vetus q̄re?
Nō qꝛ ad veterē hominē ꝑtinet. Sed q̄re?
Qð habebatis ab initio. Mādatū ve-
tus ē verbū q̄ð audiſtis. Ideo ḡ ve-
tus: qꝛ iā audiſtis. Et idipſū nouū oſtēdit/
dicēs: Iteꝝ mādatum nouū ſcribo
vobis. Nō alteꝝ/ ſed idēipſū qð dixi ve-
tus: idē eſt et nouū. Quare? Qð ē verū
in ipſo et i vobis. Nā quare vetus au
diſtis? Quia iā illud noueratis. Quare au
tē nouū? Quia tenebre trāſierūt: et
lux vera iā lucet. Ecce vñ nouū: Quia
tenebre ad veterē hoiem/ lux v̓o ad nouū
hominē ꝑtinet. Quid dixit aplus paulus?
Exuite vos veterē hominē/ et induite no- Col.3.b.
uū. Et iterū quid dicit? Fuiſtis aliq̄n tene-
bre: nunc autē lux in dño. Qui dicit ſe Eph.5.b.
eſſe in lumine. Modo manifeſtat totū
qð dixi. Qui dicit ſe eſſe in lumine:
et fratrē ſuū odit: in tenebris ē vſ-
qꝫ adhuc. Eia fratres mei/ q̄diu dicam⁹
vobis/ diligite inimicos? Videte qð peius
eſt: ne adhuc fratres oderitis. Si fratres ſo
lū amaretis/ nondū eſſetis ꝑfecti: ſi aūt fra
tres oditis/ quid eſtis? Vbi eſtis? Reſpici
at vnuſquiſqꝫ cor ſuū: nō teneat odiū con-
tra fratrē ꝓ aliquo v̓bo duro: ꝓ ꝯtētione
terre/ ne fiat terra. Quiſq̄s eñ odit fratreꝫ
ſuū: non dicat qꝛ i lumine ambulat. Quid
dixi: Nō dicat qꝛ in chriſto ambulat? Qui
dicit ſe eſſe in luce/ ⁊ odit fratrē ſuū: i tene-
bris ē vſqꝫ adhuc. Neſcio quiſ eñ ex paga-
no factus ē chriſtian⁹: Intēdite: Ecce tene-
bre erat quādo pagan⁹ erat: mō iā chriſtia-
nus factus ē. Deo gratias. Oēs gratulan-
tur. Recitat̄ apl̄s gratulās: Fuiſtis eñ ali- Eph.5.b.
q̄n tenebre: nūc aūt lux in dño. Adorabat

idola: adorat deum. Adorabat quē fecit:
adorat qui eū fecit. Mutatus ē: deo grati/
as: Omnes gratulanť chriſtiani? Quare:
Quia iam adorator patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſan
cti/ etiā deteſtator demonioꝝ ⁊ idoloꝝ eſt.
Adhuc iſte iohānes ſollicitus ē: multl gra/
tulātibus adhuc ſuſpectus ē. Fratres/ ma/
ternā ſollicitudinē libenter amplectamur.
Non ſine cauſa mater ſollicita ē de nobis/
cū alij gaudēt. Matrē dico charitatē. Ipſa
eñi habitabat in corde iohannis cū iſta di/
ceret. Quare/ niſi qꝛ aliquid timet in no/
bis? Et cū iā nobiſ homines gratulenť: quid ē
qḋ timet? Qui dicit ſe eſſe ī lumine. Quid
ē hoc? Iā dicit ſe eſſe chriſtianū: ⁊ fratrē ſu/
um odit: in tenebris ē vſq̃adhuc. Qḋ ex/
ponere nō eſt/ ſ qḋ gaudere ſi non fiat: aut
b qḋ plāgere ſi fiat. Qui diligit fratrem
ſuū/ ī lumine manet: ⁊ ſcādalū ī eo
nō eſt. Obſecro p chriſtū: paſcit nos chri/
ſtus. Refecturi ſumus corpa ī noīe chriſti:
⁊ aliquantū refecta ſunt/ ⁊ reficienda ſunt:
mēs noſtra paſcať: nō qꝛ diu dicturus ſum
dico: nā ecce iā finitur lectio. Sed ne forte
ex tędio minus attente audiať qḋ maxime
neceſſariū eſt: Qui diligit fratrē ſuū ī lumi/
ne manet: ⁊ ſcandalū in eo nō eſt. Qui ſūt
qui patiunť ſcandalū aut faciūt? Qui ſcan
daliçanť ī chriſto ⁊ ī eccleſia. Qui in chriſto
ſcandaliçanť/ tanq̃ a ſole vrūtur. Qui ī ec/
Ps.120. cleſia/ tanq̃ a luna. Dicit autē pſalm⁹: Per
diē ſol non vret te: neq̃ luna p noctem. i. ſi
tenueris charitatē: nec ī chriſto ſcādalū pa
tieris/ nec in eccleſia: nec chriſtū relinques/
nec eccleſiā. Qui eñi eccleſiā relinqt: quō eſt
in chriſto qui in mēbris chriſti nō ē? Quō ē
in chriſto qui in corpe chriſti non eſt? Illi ḡ
patiunť ſcandalū/ qui relinquunt aut chri/
ſtū aut eccleſiā. Vñ intelligim⁹ qꝛ inde di/
xit pſalmus: Per diē ſol non vret te: neq̃
luna p noctē? Quia ipſā vſtionē ſcandalū
vult intelligi. Primo ipſā ſimilitudinē at/
tende: Quō qui vriť dicit: non tolero/ nō ſe
ro/ ⁊ ſubducit ſe: ſic qui q̄dā nō ferunt in ec
cleſia/ et ſubtrahūt ſe vel nomini chriſti vel
eccleſię/ ſcandalū patiunť. Videte quomō
paſſi ſunt ſcādalū tanq̃ a ſole illi carnales/
quib⁹ p̄dicabat carnē ſuā chriſt⁹ et dicebat:
Qui nō māducauerit carnē filij hoīs et bi/
berit ei⁹ ſanguinē/ nō habebit ī ſe vitā. Se/
ptuaginta ferme homines dixerūt: Dur⁹ ē hic
ſermo: ⁊ receſſerūt ab eo: ⁊ remāſerūt duo/
decim. Oēs illos vſſit ſol et receſſerūt: non
valētes ferre vim v̄bi: Remāſerūt ḡ duode
cim. Et ne forte putarēt homines/ qꝛ ipſi p̄ſtāt
deo credendo ī chriſtū: ⁊ nō ab ipſo illis p̄/
ſtať bñficiū: cū duodecim remāſiſſēt/ ait illl
dñs: Nūquid ⁊ vos vultis ire? Vt noueri/ Joh.6.g.
tis qꝛ vobis neceſſari⁹ ego ſū: nō vos mihi.
Illi aūt q̄s nō vſſerat ſol: rñderūt vocē pe/
tri: Dñe/ v̄bū vitę ęternę habes: q̄ ibimus?
Quos aūt vrit eccl̄ia tanq̃ luna p noctē/ q̄
ſchiſmata fecerunt: audi ipſū v̄bū poſitū ī
apl̄o: Quis infirmať ⁊ ego nō infirmor? q̄s 2.Corſ.11.g.
ſcandaliçať ⁊ ego nō vror? Quō ḡ nō ē ſcan
dalū in eo qui diligit fratrē? Quia qui dili
git fratrē: tolerat oīa ꝓpter vnitatē: quia ī
vnitate charitatl ē fraterna dilectio. Offē/
dit te neſcio quis: ſiue malus: ſiue vt tu pu
tas malus: ſiue vt tu fingis malus: ⁊ deſe/
ris tot bonos: qualis dilectio eſt fraterna?
Qualis apparuit ī iſtis/ cū accuſāt aphros:
deſeruerūt orbē terraꝝ. Nūquid ī orbe ter
rarū ſancti non erāt? Aut inauditi a vobis
damnari potuerūt? Sed o ſi diligeretl fra/
tres/ ſcandalū in vobis nō eſſet. Audi pſal/
mū q̄d dicat: Pax multa diligentibus legē Ps.118.
tuā: ⁊ non ē illis ſcandalū. Pacē multā di/
xit eis qui diligunt legē dei: ⁊ ideo non eis
eſſe ſcandalū. Illi ḡ qui ſcandalū patiunť/
pacē perdunt. Et quos dixit nō pati ſcāda
lum/ aut nō facere? Diligētes legē dei. Er/
go ī charitate poſiti ſunt. Sed dicit aliq̄s:
Legē dei dixit diligētib⁹: Nō fratres. Au/
di quid dñs dicat: Mandatū nouū do vo/ Joh.13.a.
bis/ vt vos inuicē diligatis. Quid ē lex ni/
ſi mandatū? Quā autē nō patiunť ſcanda
lum niſi dū ſufferunt inuicē? Sicut paulus
dicit: Sufferētes inuicē ī dilectione: ſtudē/ Eph.4.a.
tes ſeruare vnitatē ſpiritus ī vinculo pacl.
Et qꝛ ipſa ē lex chriſti: eundē audi apl̄m cō/
mendātē ipſā legē: Inuicē inq̄t onera vr̄a Gal.6.a.
portate: ⁊ ſic adimplebitl legē chriſti. Nā
q̄ odit frēm ſuū ī tenebris ē: et ī te/
nebris ambulat: et neſcit quo eat.
Magna res frēs: Attēdite rogamus vos.
Qui odit fratrē ſuū ī tenebris am I
bulat: et neſcit quo eat: qm̄ tene/
bre excęcauerūt oclos ei⁹. Quid tā
cęcū q̄ iſti q̄ oderūt frēs? Nā vt noueritl/ qꝛ
cęci ſunt: ī montē offenderunt. Eadē dico/
ne vobis excidāt. Nōne lapis iſte q̄ p̄ciſus Danielis.2.
eſt de mōte ſine manib⁹: chriſt⁹ ē de regno
iudęoꝝ ſine ope maritali? Nōne ille lapis

cōfregit oīa regna terrax.i.oēs dñationes
idolox et demoniox? Nōne ille lapis cre/
uit/ ꝛ fact⁹ ē mōs magn⁹: ꝛ ipleuit vniuer/
ſum orbē terrarū? Nunqd digito oſtēdim⁹
iſtū montē quō oſtēdiť holbus noua luna?
Uerbi gra: Qñ volunt hoīes videre lunā
nouā/dicūt/ecce luna/ecce vbi ē. Et ſi ſunt
ibi q̄ non valeāt intēdere aciē/ꝛ dicāt/vbi?
Intendiť illis digitus vt videāt. Aliqñ dū
erubeſcunt ne ceci putenť: dicunt ſe vidiſſe
qd non viderūt. Nunqd ſic oſtēdim⁹ eccleſi
am fratres mei? Nonne aperta eſt? Nonne
manifeſta? Nonne obtinuit oēs gētes?
Nonne impleť qd añ tot annos pmiſſū eſt
Gen. 22.d. abrae/i ſemine ei⁹ bñdici oēs gētes? Uni ſi
deli pmiſſū ē: in milib⁹ fideliū mund⁹ iplet⁹
ē. Ecce mōs implēs vniuerſā faciē terre. Ec
Matth.5.b. ce ciuitas de q̄ dictū ē: Non pōt ciuitas ab-
ſcondi ſup montē ꝯſtituta. Illi offendūt in
montē. Et cū eis diciť: Aſcēdite: nō ē mōs
dicūt: ꝛ facil⁹ illuc faciē ipingūt/ q̄ȝ illic ha/
bitaculū q̄rūt. Eſaias heſterna die lect⁹ eſt:
Quiſq̄s veſtx vigilabat: nō ocul' tm̄ ſ; au/
re: nec aure corpis/ ſ; aure cordis aduertit.
Esa. 2.a. Erit i nouiſſimis dieb⁹ manifeſt⁹ mons do/
mus dñi/parat⁹ i cacumine montiū. Quid
tā manifeſtū q̄ȝ mōs? Sȝ ſūt ꝛ mōtes igno
ti: qꝛ i vna pte terrax poſiti ſūt. Quis ve/
ſtrū nouit olympū montē? Quō ibi q̄ habi
tāt/ qd dā hā nr̄m nō nouerūt. In ptib⁹ ſūt
iſti mōtes. Ille aūt mons nō ſic: qꝛ imple/
uit vniuerſā faciē terre. Et de illo dicit: Pa
rat⁹ i cacumine mōtiū. Mōs ē ſup cacumi/
na oīm montiū. Et ꝯgregabunť inq̄t ad eū
oēs gētes. Quis errat in h̄ mōte? Quis frā/
git faciē offēdēdo i illū? Quis ignorat ciui/
[illegible] tatē ſup montē ꝯſtitutā? Sȝ nolite mirari:
qꝛ ignorať ab iſtiſ q̄ oderūt frēs: qꝛ i tenebriſ
ambulāt/ꝛ neſciūt q̄ eūt: qꝛ tenebre exceca/
uerūt oculos eox. Montē nō vidēt: Nolo
mireriſ: oculos nō habēt. Unū oculos nō ha
bēt? Quia tenebre excecauerunt eos. Unū
pbamus? Quia frēs oderunt: qꝛ cū offen/
dunť in afris: ſeparāt ſe ab orbe terrarū: qꝛ
non tolerāt p pace chriſti q̄s infamāt: ꝛ to
lerāt p parte donati quos damnant.

**De eo qd iohānes dīc: Scribo vo
bis filioli: qꝛ remittūť vobis pctā
p nomē ei⁹: vſq̄ȝ ad id: Et mūd⁹ trā
ſiet ꝛ deſideria ei⁹. Qui aūt fecerit
volūtatē dei manet i eternū: ſicut
et ipſe manet i eternū: Tractat⁹. ij.**

O **Mnia que legū** a
tur i ſcpturiſ ſanctiſ/ ad inſtructi/
onē ꝛ ſalutē noſtrā intēte opor/
tet audire. Maxime tamē memorie cōmē/
dāda ſunt: q̄ aduerſus hereticos valēt plu/
rimū: quox inſidie iſirmiores quoſq̄ȝ ꝛ ne/
gligētiores circūuenire non ceſſāt. Memē
tote dñm noſtx et ſaluatorē ieſū chriſtū: et
mortuū eē p nobis ꝛ reſurrexiſſe. Mortuū Roma. 4.d.
ſcȝ pꝑter delicta noſtra: reſurrexiſſe pꝑl iu
ſtificationē noſtrā. Sicut mō audiſtiſ/qꝛ di/
ſcipulox duox q̄s inuenit in via/teneban Luc.24.d.
tur oculi ne eū agnoſcerēt: inuenit eos de/
ſperātes d redēptione q̄ erat i chriſto: ꝛ exi
ſtimātes iā illū paſſum/et mortuū fuiſſe ſi/
cut hoīem: nec tanq̄ȝ filiū dei putaſſe ſemp
viuere: ꝛ i carne ita mortuū vt nō reuiuiſce
ret: ſed tanq̄ȝ vnū ex pphetiſ: ſicut vba eox
pauloante qui intēti eratis/ audiſtis. Tūc
aperuit illis ſcpturas/incipiens a moyſe/p
oēs pphetas oſtendens eis oīa q̄ paſſus
erat p̄dicta fuiſſe: ne illi magis mouerenť ſi
reſurrexiſſet dñs: ꝛ magis ei non crederēt/
ſi de illo iſta ante dicta nō eſſent. Firmitas
enī fidei in eo ē: qꝛ oīa q̄ euenerunt in chri/
ſto/ pdicta ſunt. Diſcipuli q̄ nō eū agnoue/
runt/niſi i fractione panis. Et vere qui nō
ſibi iudiciū manducat ꝛ bibit: in fractione
panis chriſtū agnoſcit. Poſtea ꝛ illi vnde/
cim putabāt ſe ſpiritū videre: p̄buit ſe pal/
pandū/q̄ ſe p̄buit crucifigendū. Crucifigē/
dū inimicis/palpandū amicis: Medic⁹ tū
oīm/ꝛ illox impietatis/ꝛ iſtox incredulita/
tis. Nā qd audiſtis cū actus apoſtolox le/
gerenť: quot milia crediderit ex interfecto/ Act.2.c.4
rib⁹ chriſti: ſi crediderūt poſtea qui occide/
runt: non erāt credituri q̄ paululū dubita/
bāt? Et ipos tamē/ quod maxime debetis
animaduertere/ꝛ memorie vre mādare: qꝛ
ꝯtra iſidioſos errores de⁹ voluit ponere fir/
mamentū i ſcpturis: ꝯtra q̄s null⁹ audet lo
qui/ q̄ quoquo mō ſe vult videri chriſtia/
nū. Cū ſe palpandū p̄buiſſet: non illis ſuf/
fecit/niſi de ſcpturis confirmaret cor credē
tiū. Proſpiciebat enī nos futuros. In quo
palpem⁹ nos non habem⁹: ꝛ qd legam⁹ ha/
bem⁹. Si enī pterea illi crediderūt/qꝛ tenu
erūt ꝛ palpauerūt: nos qd facim⁹? Iā chri/
ſtus aſcendit in celū: non ē ventur⁹ niſi i fi/
ne/vt iudicet de viuis et mortuis. Unū cre/
dituri ſum⁹/niſi vnde ꝛ ipſos palpātes vo/

luit ꝯfirmare? Aperuit eñ illis ſcpturas: et
Luc. 24. c ostendit eis qꝛ oportebat pati chriſtū: ⁊ im
pleri oīa q̄ de illo ſcpta ſūt ī lege moyſi ⁊ ꝓ
phetis ⁊ pſalmis. Oēm veterē ſcpturā circū
plex⁹ ē. Quicqd illaꝝ ſcpturaꝝ ē chriſtū ſo
nat: ſꝫ ſi aures inueniat. Et apuit eis ſenſū:
vt itelligerēt ſcpturas. Vñ ⁊ nobis hoc orā
B dū ē: vt ipe ſenſū nrm apiat. Quid aūt oſtē
dit dñs ſcptū de ſe ī lege moyſi ⁊ ꝓphetis ⁊
pſalmis? Quid oſtēdit? Ipſe dicat. Breuit
hoc euāgeliſta poſuit: vt nos noſcem⁹: qd ī
tāta latitudine ſcpturaꝝ credere ⁊ itellige
re debeam⁹. Certe multe ſunt paginę ⁊ mł
ti libri: hoc habent oēs qđ dixit dñs breuit
diſcipuł ſuiſ. Quid ē hoc? Quia oportebat
pati chriſtū: et reſurgere tertia die. Habes
iā de ſpōſo: qꝛ oportebat chriſtū pati et re
ſurgere. Cōmendat⁹ ē nobis ſponſus: ꝺ ſpō
ſa videamus qd dicat: vt tu cū cognoueris
ſponſū et ſponſā: nō ſine cauſa ad nuptias
venias. Celebratio eñ nuptiaꝝ oīnis cele
bratio: Eccłię eñ nuptię celebrāť. Ductur⁹
eſt vxorē fili⁹ regis: ⁊ ipſe fili⁹ regis rex: et q̄
frequentāt: ipſi ſunt ſponſa. Non quō ī nu
ptijs carnalib⁹ alij frequētāt nuptias ⁊ alia
nubiť. In eccłia q̄ frequentāt: ſi bñ frequē
tāt: ſponſa fiūt. Oīs eñ eccłia ſpōſa chriſti
ē: cui⁹ ꝑncipiū ⁊ ꝑmitię caro chriſti ē: Ibi iū
cta eſt ſponſa ſponſo in carne. Merito car
nē ipſā cū cōmēdaret: panē fregit: ⁊ merito
ī fractione panis apti ſūt oculi diſcipuloꝝ:
et agnouerunt eū. Quid ḡ dixit dñs ſcptū
eſſe de ſe ī lege ⁊ ꝓphetis ⁊ pſalmis? Quia
oportebat pati chriſtū: Si nō adderet: ⁊ re
ſurgere: recte illi plāgerēt: quoꝝ oculi tene
banť. Sed ⁊ reſurgere ꝑdictū ē. Et vt quid
hoc? Quare hoc oportebat pati chriſtū et
reſurgere? Propť illū pſalmū quē vob ma
xime cōmēdauim⁹ q̄rta ſabbati ſtatione ꝑ
ma nouiſſimę hebdomadiſ. Quare oporte
bat chriſtū pati ⁊ reſurgere? Propter pſal
Ps. 21. mū: Cōmemorabunť et ꝯuertenť ad dñm
vniuerſi fines terrę: ⁊ adorabunt ī ꝯſpectu
ei⁹ vniuerſę patrię gentiū. Nā vt noueritiſ
qꝛ oportebat pati chriſtum ⁊ reſurgere. Et
hic qd addidit: vt poſt cōmēdationē ſponſi
cōmēdaret ⁊ ſponſā? Et ꝑdicari inqt ī noīe
ei⁹ penitentiā ⁊ remiſſionē pctōꝝ ꝑ oēs gē
tes: incipiētes ab hieruſalē. Audiſtis fr̃es:
C tenete. Nemo dubitat de eccłia: qꝛ ꝑ oīnes
gētes ē. Nemo dubitat: qꝛ ab hieruſalē cę
pit: et oēs gentes īpleuit. Agnoſcim⁹ agrū

vbi vitiſ plātata ē: cū aūt creuerit: nō agno
ſcim⁹ qꝛ totū occupauit. Vñ cępit? Ab hie
ruſalē. Quo ꝑuenit? Ad oēs gentes. Pau
cę remāſerūt: oēs tenebit. Interea cū oēs
tenet: aliq̄ ſarmēta inutilia viſa ſūt agrico
lę ꝑcidenda: ⁊ fecerūt hereſes et ſchiſmata.
Nō vos inducant ꝑciſa vt ꝑcidamini: hor
tamini magis q̄ ꝑciſa ſunt: vt iterꝫ inſerāť.
Manifeſtū ē eñ chriſtū paſſū reſurrexiſſe:
aſcendiſſe ī cęlū. Manifeſtū ē ⁊ eccłię: qꝛ ꝑ
dicať ī noīe ei⁹ penitētia et remiſſio pctōꝝ ī
oēs gentes. Vñ cępit? Ab hieruſalē. Audi
ſtuit⁹ vanus: Et qd amplius dicitur⁹ ſū? Et
cęcos qui tā magnū montē nō vident: qui
contra lucernā oculos in cādelabro poſitā
claudūt? Cū eis dicim⁹: ſi chriſtiani catho
lici eſtis: cōmunicate illis eccleſijs: vñ euā
geliū toto orbe diffundiť. Illi hieruſalē cō
municate quādo dicim⁹: Reſpondēt nob:
Non cōmunicam⁹ illi ciuitati vbi occiſus ē
rex noſter: vbi occiſus eſt dñs noſter: quaſi
oderint ciuitatē vbi occiſus eſt dñs noſter.
Occiderunt iudęi quē inuenerūt in terra:
exufflāt illi qui ſedet ī cęlo. Qui ſunt peio
res: q̄ contempſerūt qꝛ hominē putabant:
an q̄ ſacramēta eius exufflāt: quē iā dñm
confitenť? Sed oderunt videlicet ciuitatē:
in qua dñs ipſoꝝ occiſus eſt. Pij homines
⁊ miſericordes: multū dolēt occiſū eſſe chri
ſtum: ⁊ occidunt in hominib⁹ chriſtū. Et il
le dilexit illā ciuitatē: ⁊ miſertus eſt ei⁹. In
de dixit incipere ꝑdicationē ſuā: incipiens
ab hieruſalē. Ille ibi principiū fecit ꝑdica
tionis nominis ſui: ⁊ tu exhorreſcis cōmu
nicationē illius ciuitatis? Non eſt mirū ſi
ꝑciſus odiſti radicē. Quid ait ille diſcipu
lis ſuis? Eſtote ſedentes ī ciuitate: qꝛ ego Act. 1. a.
mitto ꝓmiſſionē meā in vos. Ecce quā ci
uitatē oderūt: forte amarent: ſi iudęi inter
fectores chriſti ī illa habitarēt. Manifeſtū
eſt eñ oīnes interfectores chriſti. i. iudęos
expulſos eſſe ꝺ illa ciuitate. Quę habebat
ſꝑuientes in chriſtū: habet adorantes chri
ſtū. Propterea illā iſti oderunt: qꝛ chriſtia
ni in illa ſunt. Ibi voluit ſedere diſcipulos
ſuos: ⁊ ibi illis mittere ſpm̄ſanctū. Vbi in
choat eccleſia: niſi vbi venit ꝺ cęlo ſpiritus
ſanctus: ⁊ impleuit vno loco ſedentes cen
tū viginti? Duodenarius ille numer⁹ decu
platus erat. Sedebāt centū viginti homi
nes: ⁊ venit ſpūſanct⁹: et impleuit totū lo
cū: et factus eſt ſonus quaſi ferreť flat⁹ ve Act. 2. a.

bemens: et lingue diuiſe ſunt velut ignis.
Audiſtis act⁹ apl'oꝝ hodie: ibi lecta ē ipſa
lectio: Ceperunt linguis loqui quō ſpūſſā
ctus dabat eis ꝓnunciare. Et oēs qui ade
rant illic/ de diuerſis gentib⁹ venientes iu
dei/ agnoſcebat vnuſquiſq; linguā ſuā. Et
mirabanť illos idiotas ⁊ imperitos ſubito
didiciſſe: non vnā aut duas linguas/ ſ; om
niū oīno gentiū. Ubi ergo iā oēs lingue
ſonabāt: oēs lingue credituꝛe oſtēdebanť.
Iſti aūt q̄ multū amāt chꝛiſtū: ⁊ ideo nolūt
cōmunicare ciuitati q̄ interfecit chꝛiſtū: ſic
honoꝛāt chꝛiſtū/ vt dicant illū remāſiſſe ad
duas linguas/ latinā ⁊ punicā. i. aphꝛā. So
las duas liguas tenet chꝛiſt⁹? Iſte eñ due
lingue ſole ſunt in pte donati: plus nō ha
bent. Euigilemus fratres: videam⁹ potius
donū ſpūſſancti: ⁊ credamus antedictis de
illo: et videamus impleta eſſe q̄ ante dicta
Pſ.18. ſunt in pſalmo: Nō ſunt loq̄le neq; ſermo
nes: quoꝝ non audianť voces eoꝝ. Et ne
forte et ipſe lingue venerint ad vnū locū: ⁊
non potius donū chꝛiſti venit ad oēs lin
guas/ audi qd ſequiť: In omnē terrā exijt
ſonus eoꝝ: ⁊ in fines oꝛbis terre v̄ba eoꝝ.
Quare hoc? Quia i ſole poſuit tabernacu
lū ſuū. i. in manifeſto tabernaculū ei⁹: caro
ei⁹/ tabernaculū ei⁹: eccleſia ei⁹ in ſole repo
ſita ē: Nō eſt in nocte/ ſed i die. Sed q̄re illi
nō agnoſcūt? Redite ad lectionē/ quo heri
finis factus ē: ⁊ videte quare nō agnoſcūt.
Qui odit fratrē ſuū/ in tenebꝛis ambulat:
et neſcit quo eat: qm̄ tenebꝛe excecauerunt
oculos eius. Nos ergo ſequētia videam⁹: ⁊
et non ſimus in tenebꝛis. Unde non erimus
in tenebꝛis? Dei amem⁹ fratres. Unde ꝓba
tur? Quia amamus fraternitatē: quia non
ſcindimus vnitatē: q2 tenemus charitatē.

D Scribo vobis filioli: quia remit
tunť vobis peccata ꝑ nomē eius.
Ideo filioli/ q2 dimiſſis peccatꝭ naſcimini.
Sed ꝑ cui⁹ nomen remittunť peccata? Nū
quid auguſtini? Ergo nec ꝑ nomē donati.
Uideriſ q̄s auguſtin⁹/ aut q̄s donat⁹? Nec
ꝑ nomen pauli nec ꝑ nomen petri. Nā diui
dentib⁹ ſibi eccleſiā/ ⁊ partes facere de vni
tate cupiētib⁹: parturiēs paruulos mater
charitas: in apl'o exponit viſcera ſua: ꝯſcin
dit quodāmodo v̄bis vbera ſua: ploꝛat fi
lios quos videt efferri: reuocat ad vnū no
mē eos q̄ mlta noīa ſibi facere volebāt: re
pellit ab amoꝛe ſuo vt chꝛiſt⁹ amet/ ⁊ dicit:
Nunqd paul⁹ ꝓ vobis crucifix⁹ ē: aut i noīe 1.Cor.1.b.
pauli baptiȥati eſtꝭ? Quid dicit: Nolo mei
ſitꝭ/ ſed mecū ſitis. Mecū eſtote: oēs illius
ſum⁹ q̄ ꝓ nob̄ moꝛtu⁹ ē: q̄ ꝓ nobis crucifix
us eſt. Unde ⁊ hic: dimittunť vobis peccata
ꝑ nomen ei⁹/ nō ꝑ hominis alicui⁹. Et ſcri
bo vobis patres. Quare pꝛimo filij?
Quia remittūť vobis peccata ꝑ nomē ei⁹: ⁊
⁊ regeneramini i nouā vitā: ideo filij. Pa
tres q̄re? Quia cognouiſtis euȝ q̄ a
pncipio ē. Principiū eñ ad paternitatē
ptinet. Nou⁹ chꝛiſt⁹ in carne/ ſed antiquus i
diuinitate. Q̄ antiqu⁹ putam⁹? Quot an
noꝝ? Putam⁹ne maioꝛ q̄ mater ſua? Ma
ioꝛ plane q̄ mater ſua: Maioꝛ plane q̄ ma
ter. Oīa eñ ꝑ ipſū facta ſūt. Si oīa/ ⁊ ipſā Ioh.1.a.
matrē antiqu⁹ fecit/ de qua naſcereť nou⁹.
Putam⁹ne ante matrē ſolā/ ⁊ an̄ auos ma
tris? Ante quos auos matris ipſi⁹? Abra
am. Et dn̄s dicit: Ante abꝛaā ego ſū. Ante Ioh.8.g.
abꝛaā dicim⁹. Celū ⁊ terra anteq̄ eſſet hō/
facta ſunt. Ante ipſa fuit dn̄s/ imo ē. Opti
me eñ non ait: Ante abꝛaā ego fui: ſed an̄
abꝛaā ego ſum. Qō eñ diciť q2 fuit/ nō eſt:
et qō diciť q2 erit/ nondū eſt: Ille nō nouit
niſi eſſe. Scd̄m qō deus ē/ eſſe nouit: fuiſſe
⁊ futurus eſſe nō nouit. Dies eſt ibi vnus/
ſed ſempiternus. Nō ponūt illū diē in me
dio/ heſtern⁹ ⁊ craſtinus. Heſterno eñ die fi
nito: icipiēs hodiernus/ vēturo craſtino fi
niť. Ille vnus dies ibi eſt/ ſine tenebꝛis/ ſi
ne nocte/ ſine mēſura/ ſine hoꝛis. Qō vis il
lū dic. Si vis dies ē: Si vis ann⁹ eſt: Si vis
anni ſunt. Dictū eſt de ipſo: Et anni tui nō Pſ.101.
deficient. Quō autē dictus eſt dies/ qn̄ di
ctū ē dn̄o: Ego hodie genui te? Ab eterno Pſ.2.
patre genit⁹/ ex eternitate genitus: Nullo
initio/ nullo fine/ nullo ſpacio latitudinis:
q2 eſt qō eſt: q2 ipſe ē q̄ ē. Et nomē ſuū dixit
moyſi. Dices eis: Qui eſt miſit me ad vos. Exo.3.d.
Quid ḡ? An̄ abꝛaā? Quid an̄ noe? Quid
ante adā? Audi ſcripturā? Ante luciferum Pſ.109.
genui te. Poſtremo an̄ celū ⁊ terrā. Qua
re? Quia oīa ꝑ ipſū facta ſunt: ⁊ ſine ipſo Ioh.1.a.
factū eſt nihil. Ideo patres agnoſcite. Pa
tres eñ fiunt agnoſcendo qō eſt ab initio.
Scribo vobis iuuenes. Filij ſūt/ pa E
tres ſunt/ iuuenes ſunt. Filij/ q2 naſcuntur.
Patres/ q2 pncipiū agnoſcūt: Iuuenes q̄
re? Quia viciſtis malignū. In filijs
natiuitas/ in patribus antiquitas/ in iuue
nibus foꝛtitudo. Si malign⁹ a iuuenibus

vincit:pugnat nobiſcū. Pugnat/ ſ nō ex/
pugnat. Quare? Quia noſ ſum⁹ fortes. An
qꝛ ille eſt fortis i nobis/qui inter man⁹ pſe/
quentiū infirm⁹ inuictus ē? Ille nos fortes
2.Cor.13.b. fecit/qui pſequētibus nō reſtitit. Crucifix⁹
ē eñ ex infirmitate/ ſed viuit ex ꝟtute dei.
Scribo vobis pueri/qꝛ cognouiſtis patrē. Scribo vobis patres.
Cōmendat ꝛ repetit: **Quia cognouiſti
eū q̄ a pncipio ē.** Mementote vos pa
tres eſſe. Si obliuiſcimini eū qui a pncipio
eſt/pdidiſtꝭ paternitatē. **Scribo vobis
iuuenes.** Et iā atq̃ iā conſiderate/ qꝛ iu/
uenes eſtis. Pugnate vt vincatꝭ. Uincite
vt coronemini. Humiles eſtote ne cadatꝭ i
pugna. **Scribo vobis iuuenes/qꝛ
fortes eſtꝭ: ꝛ ꝟbū dei i vobis ma/
net:qꝛ viciſtis malignū.** Hec oia fra/
tres qꝛ cognouim⁹ id qȯ a pncipio ē:qꝛ for/
tes ſumus:qꝛ cognouim⁹ patrē:omnia iſta
q̄ſi cognitionē cōmendāt/charitatē cōmen
dant. Si cognouim⁹/amemus. Nā cogni/
1.Cor.8.a. tio ſine charitate nō ſaluos facit. Scientia
inflat/charitas edificat. Si ꝯfiteri vultis ꝛ
nō amare:incipitꝭ demonib⁹ ſiſes eſſe. Cōfi
Math.8.d. tebanꝭ demones filiū dei/ꝛ dicebāt: Quid
nobis ꝛ tibi? Et repellebanꝭ. Confitemini
ꝛ amplectimini. Illi eñ timebāt de iniq̄ta
tib⁹ ſuis: vos amate dimiſſorē iniq̄tatū ve/
ſtraꝝ. Sed quō poterimus amare deum ſi
amam⁹ mundū? Si amamus mundū/ſepa
rat nos a charitate dei. Duo ſunt amores:
mūdi/ et dei. Si mūdi amor habitat:non ē
qua intret amor dei. Recedat amor mūdi/
ꝛ habitet dei. Melior accipiat locū. Ama/
bas mundū: noli amare mundū. Cū exhau
ſeris cor tuū amore terreno/ hauries amo/
rē diuinū:ꝛ incipit habitare iā charitas/de
q̄ nihil mali pōt pcedere. Audite ergo ꝟba
purgantis modo. Quaſi agrū inuenit cor/
da hoim. Sed quomō inuenit? Si ſiluā in/
uenit/extirpat. Si agrū purgatū inuenit/
plātat. Plātare ibi vult arborē charitatē.
Et quā ſiluā vult extirpare? Amorē mūdi.
Audi extirpationē ſiluę: **Nolite dilige
re mūdū.** Hoc eñ ſeqꝭ. **Neq̃ ea q̄ ſūt
i mūdo. Si q̄s dilexerit mūdū/di/
lectio patris nō ē i eo.** Audiſtis/ qꝛ ſi
q̄s dilexerit mundū: dilectio patris nō ē in
eo. Ne quis dicat i corde ſuo falſū eſſe hoc.
Fratres/deus dicit p apl̄m: Spūſſanct⁹ lo
cutus ē. Nihil veri⁹: Si quis dilexerit mun
dū/dilectio patris non ē i ipſo. Uis habe/
re dilectionē patris vt ſis coheres filij/noli
diligere mundū. Exclude malū amorē mū/
di/vt impleariꝭ amore dei. Uas es/ ſ adhuc
plenū es: funde qȯ habes / vt accipias qȯ
nō habes. Certe iā renati ſūt ex aqua ꝛ ſpi/
rituſancto fratres noſtri: ꝛ nos añ aliq̄t an
nos renati ſum⁹ ex aq̄ ꝛ ſpūſancto. Bonū ē
nobis/nō diligam⁹ mundū: ne remaneāt i
nobis ſacramēta ad dānationē/ nō firma/
menta ad ſalutē. Firmamentū ſalutis ē ha
bere radicē charitatis/habere ꝟtutē pieta
tis/non formā ſolā. Bona forma/ſācta for/
ma. Sed q̄d valet forma ſi nō habeat radi/
cē? Sarmentū pciſū/nonne in ignē mittitꝭ?
Habet formā/ ſed ñ radice. Quō aūt radica/
mini vt non eradicemini? Tenēdo charita
tē/ſicut dicit apl̄s: In charitate radicati et Eph.3.d.
fundati. Quō ibi radicatꝭ charitas intꝭ tāta
ſiluoſa amoriꝭ mūdi? Extirpate ſiluas: ma/
gnū ſemē poſituri eſtis. Nō ſit i agro qȯ of
focet ſemē. Hec ſunt ꝟba extirpātia q̄ dixit:
Nolite diligere mundū/neq̃ ea q̄ i mundo
ſunt. Si q̄s dilexerit mundū: nō ē charitas
patris i eo: **Quia omē qȯ i mūdo ē/
deſideriū eſt carnis/ ꝛ deſiderium
oculoꝝ/ ꝛ ambitio ſeculi.** Tria dixit
**quę nō ſunt a patre/ ſed ex mūdo.
Et mūdus traſiet et deſideria ei⁹.
Qui aūte fecerit volūtatē dei/ma
net in eternū/ſicut et ipſe manet in
eternū.** Quid vis? Utrū amare tempo/
ralia/ et tranſire cū tēpore: an mundū non
amare/et in ęternū viuere? Rex tēporaliū
fluuius trahit: ſed tanq̄ circa fluuiū arbor
nata eſt/dñs noſter ieſus chriſtus: aſſūpſit
carnē et reſurrexit: aſcendit in cęlū. Uoluit
ſe quodāmodo circa fluuiū tēpoꝝ plātare.
Raperis in pręceps: tene lignū. Uoluit te
amor mundi/tene chriſtū. Propter te fact⁹
ē tēporalis/vt tu fias ęternus: qꝛ et ille ſic
factus eſt tēporalis/ vt maneret ęternus.
Acceſſit illi aliquid ex tēpore/ non deceſſit
ex ęternitate. Tu aūt tpalis natus es: et p
peccatū tpalis factus es. Tu factus es tē/
poralis p peccatū: ille factus temporalis p
miſericordiā dimittendi peccata. Quantū
intereſt cū duo ſunt in carcere inter reū et
viſitatorē eius? Homo eñ aliq̄ñ venit ad
amicū ſuum: et intrat viſitare eū: et ambo
in carcere videntꝭ. Sꝫ multū diſtāt ꝛ diſtin/
cti ſunt. Illū cauſa pmit/illum humanitas

ꝛdduxit: Sic in iſta mortalitate nos reatu
tenebamur: ille miſericordia deſcēdit. In/
trauit ad captiuū redēptor/non oppreſſor.
Dñs ꝓ nobis sāguinē fudit/ redemit nos/
mutauit ſpem noſtrā. Adhuc portam⁹ mor
talitatē carnis: ꝛ de futura imortalitate ꝓ/
ſumim⁹. Et i mari fluctuamus: ſed ancorā
ſpei in terra iā fixim⁹. Sed nō diligam⁹ mū
dū/neq̧ ea q̄ i mūdo ſunt. Que em̄ ſunt in
mundo/ deſiderium carnis eſt/et deſideriū
oculoꝝ/et ambitio ſeculi. Tria ſūt iſta. Ne
qs forte dicat: Que i mūdo ſunt de⁹ fecit. ſ.
celū ꝛ trā/mare/ſolē/lunā/ſtellas/oīa orna/
mēta celoꝝ: Que ſūt ornamēta mari? Oīa
repētia. Que terre? Aīalia/arbores/volati/
lia. Iſta ſunt i mūdo: de⁹ illa fecit. Quare ḡ
nō amem qđ de⁹ fecit? Spūs dei ſit in te vt
videas q̄ hec oīa bona ſunt. Sed ve tibi ſi
amaueris ꝯdita/ ꝛ deſerueris ꝯditorē. Pul/
chra tibi ſunt: Sed q̄nto ē pulchrior q̄ iſta
formauit? Intēdat charitas vr̄a. Siſitudi/
nib⁹ em̄ poteſtis iſtrui: ne ſubrepat vos ſa/
thanas dicēs/ qđ ſolet dicere: Bn̄ ſit vobiſ
in creatura dei: Quare illa fecit/ niſi vt bn̄
vobis eēt? Et inebriant ꝛ pereūt: ꝛ obliui/
ſcunt creatorē ſuū. Dū nō tēperāter ſ3 cupi
de vtunt creat/creator ꝯtēnitur. De talib⁹
Roma. i. c. dicit apl's: Coluerunt et ſeruierūt creature
poti⁹ q̄ creatori/ q̄ ē bn̄dict⁹ in ſecula. Nō te
ꝓhibet de⁹ amare iſta/ ſ3 nō diligere ad bea
titudinē: ſ3 approbare ꝛ laudare vt ames cre
atorē. Quemadmodū frēs ſi ſpōſus fecerit
ſpōſe ſue ānulū: ꝛ illa acceptū ānulū pl⁹ di/
ligeret q̄ ſponſū qui illi fecit ānulū: nōne i
ipſo dono ſponſi adultera aīa deꝓhende/
ret: Quis hoc amaret qđ dedit ſpōſus? Cer
te hoc amaret qđ dedit ſpōſus. Tn̄ ſi dice/
ret: Sufficit mihi ānulus iſte: iā illi⁹ faciem
nolo videre. Qual' eēt? Quis nō deteſtaret
hāc amētiā? Quiſ nō adulteꝝ animū ꝯuin
ceret? Amas auꝝ ꝓ viro: amas ānulū pro
ſpōſo. Si hoc ē in te/ vt ames ānulū ꝓ ſpō/
ſo: et nolis videre ſponſū tuū: ad hoc tibi
arrā dedit/ vt nō te oppigneraret ſed auerte
ret. Ad hoc vtiq̧ arrā dat ſpōſus/ vt i arra
ſua ipē amet. Ergo dedit tibi de⁹ oīa iſta:
ama illū qui fecit iſta. Plus ē qđ tibi vult
dare. i. ſeipſū qui iſta fecit. Si aūt amauer'
hec: q̄uis illa de⁹ fecerit: ꝛ neglexer' creato
rē ꝛ amaueris mundū: amitt' creatorē q̄ fe
cit mundū. Mund⁹ em̄ appellat nō ſolū iſta
fabrica quā fecit de⁹/celū ꝛ terra/mare/viſi
bilia ꝛ inuiſibilia: ſ3 habitatores mūdi mū
dus vocant/ quō dom⁹ vocant ꝛ parieteſ ꝛ
inhabitātes. Et aliq̄n laudamus domū/et
vituperam⁹ inhabitātes. Dicimus em̄: Bo
na dom⁹: q̄ marmorata ē ꝛ pulchre laque/
ata. Et alit' dicim⁹: Bona dom⁹: nemo ibi
patit iniuriā/nulle rapine/nulle oppſſiōes
ibi fiūt: mō non parietes laudam⁹/ſ3 inha/
bitatores: Domus tn̄ vocat: ſiue illa/ ſiue
iſta. Oēs em̄ dilectores mundi (q̄ dilectio/
ne inhabitat mundū: ſicut celū quoꝝ ſurſū
eſt cor: ꝛ ambulāt carne i terra. Oēs ḡ dile
ctores mundi/mūdus vocant. Ipſi nō ha/
bēt niſi iſta tria: Deſideriū carnis: deſideri/
um oculoꝝ: ꝛ ambitionē ſeculi. Deſiderant
em̄ mādGucare/bibere/vti voluptatib⁹ iſtis:
Nūquid nō ē in his modus? Aut q̄n dicit:
nolite iſta diligere: hoc dicit/ vt non mādu
cetis: non bibatis: aut filios nō ꝓcreetis?
Nō hoc dicit: S3 ſit mod⁹ ꝓpter creatorē:
vt nō vos illiget iſta dilectione: ne ad frue
dū hoc ametis/ qđ ad vtēdū habere debetis.
Non autē ꝓbamini/ niſi q̄n vobis ꝓponūt
duo/ hoc aut illud. Iuſticiā vis/ an lucrā?
Nō habeo vn̄ viuā: nō habeo vn̄ mādGucē:
non habeo vn̄ bibā. Sed quid ſi nō potes
habere iſta niſi ꝑ iniq̄tatē? Nonne melius
amas qđ non amittis/ q̄ q̄ iniq̄tatē cōmit/
tis? Lucꝝ auri vides: damnū fidei non vi/
des? Hoc ḡ ait dñs: Deſideriū carnis ē. i. de
ſideriū eaꝝ reꝝ q̄ ꝑtinet ad carnē/ſicut cib⁹
et concubitus/ ꝛ cetera hmōi. Et deſideriū
oculoꝝ. Deſideriū oculoꝝ dicit omnē cu/
rioſitatē. Iā q̄ late patet curioſitas ipſa i
ſpectaculis/in theatris/ in ſacramētis dia/
boli/in magicis artibus/ in maleficijs ipſa
eſt curioſitas. Aliquādo temptat etiā ſer/
uos dei: vt velint quaſi miraculū facere: tē
ptare vtꝝ exaudiat illos deus. In miracul'
curioſitas ē: hoc eſt deſideriū oculoꝝ nō ē
a patre. Si dedit deus/fac. Obtulit em̄ vt
facias: Non em̄ qui nō fecerunt/ ad regnū
dei non pertinebūt? Cū gauderēt apoſto/
li quia demonia eis ſubiecta erāt: quid eis
dixit dñs? Nolite in hoc gaudere: ſed gau/ Luc. x. c.
dete quoniā nomina veſtra ſcripta ſunt in
celo. Inde voluit gaudere apoſtolos/ vnde
gaudes et tu. Ve tibi em̄/ſi nomē tuū non
eſt ſcriptū in celo. Nūquid ve tibi ſi nō am
bulaueris in mari? Nunq̄d ve tibi ſi nō ex/
duxeris demonia? Si accepiſti hec vnde fa
cias: vtere humiliter/ nō ſupbe. Nam ꝛ de

qbuſdā pſeudo pphetis dicit dñs? Quia
Math.24.b. facturi ſūt ſigna ⁊ pdigia. Ergo nō ſit ambi
B tio ſeculi. Ambitio ſeculi ſupbia ē. Jactare
ſe vult i honoribus. Magn⁹ tibi videt̃ hō
ſiue de diuitijs/ſiue de aliq̄ potentia. Tria
ſūt iſta: et nihil inuenies vñ tēptet̃ cupidi/
tas humana: niſi aut deſiderio carnis/ aut
deſiderio oculoꝝ/aut ambitione ſecl'i. Per
iſta tria tēptat⁹ ē dñs a diabolo. Deſiderio
Math.4.a. carnis tēptatus ē qñ dictū eſt ei: Si filı⁹ dei
es: dic lapidib⁹ iſtis vt panes fiāt: qñ eſuri
uit poſt ieiuniū. Sȝ quō repulit tēptatio/
nē/⁊ docuit pugnare militē? Attēdite quid
illi ait: Non i ſolo pane viuit hō: ſ; in omi
v̄bo dei. Tēptatus eſt ex deſiderio oculoꝝ
de miraculo/qñ ei dixit: Mitte te deorſū:
Scptū ē: Angelis ſuis mādauit d̄ te: ne qñ
offēdas ad lapidē pedē tuū. Ille reſtitit tē/
ptatori. Si eñ faceret miraculū: non vide/
retur niſi aut ceſſiſſe aut curioſitate feciſſe.
Fecit eñ qñ voluit tanq̄ de⁹/ ſ; tanq̄ infir
mos curās: Nā ſi tūc faceret: q̄ſi tm̄mō mi/
raculū velle facere putaret̃. Sed ne hoc ho
mines ſentirēt: attēde qd r̄ndit: Et qñ tibi
talis tēptatio euenerit: dic illō et tu: Redi
poſt me ſathanas. Scptū eſt eñ: Non tem
ptabis dñm deū tuū: Id ē/ ſi hoc fecero/tē
ptabo deū. Hoc dixit: qđ te voluit dicere/
qñ tibi ſuggerit inimicus: Qualis hō/qua/
lis chriſtianus? Modo vl' vnū miraculū fe
ciſti: aut orationib⁹ tuis mortui ſurrexerūt:
aut febricitātes ſanaſti: ſi vere eſſes alicui⁹
momēti/faceres aliqđ miraculū: Reſpōde
⁊ dic: Scptū ē: Non tēptabis dñm deū tu/
um. Non ḡ tēptabo deū: q̄ſi tūc ptineā ad
deū ſi fecero miraculū: ⁊ non ptineā ſi non
Luc.10.c. fecero. Et vbi ſunt verba eius: Gaudete qꝛ
noīa veſtra ſcpta ſūt i cęlo? De ambitione
ſeculi quō tēptatus ē dñs: Qñ eleuauit eū
in excelſū et dixit ei: Hęc oīa regna tibi da/
bo/ſi pſtratus adoraueris me? De elatione
regni terreni voluit tēptare regē ſeculoꝝ:
Sed dñs qui fecit cęlū ⁊ terrā/diabolū cal/
cabat. Quid magnū a dño diabolū vinci?
Quid ḡ reſpondit diabolo/niſi qđ te docu
it vt reſpondeas: Scptū ē: dñm deū tuum
adorabis: ⁊ illi ſoli ſerujes? Tenentes iſta:
non habebitis cōcupiſcentiā mundi. Non
habendo ɔcupiſcentiā mūdi/non vos ſub/
iugabit nec deſideriū carnis/ nec deſideri/
um oculoꝝ/nec ambitio ſeculi: ⁊ facitis lo/
cū charitati venienti vt diligatis deū: qꝛ ſi
fuerit ibi dilectio mūdi: nō ibi erit dilectio
dei. Tenete potius dilectionē dei: vt quō
deus eſt ęternus: ſic ⁊ vos maneatis i ęter
nū. Quia talis eſt quiſq;/q̄lis eius dilectio
eſt. Terrā diligis/terra eris. Deum diligis:
Quid dicā: deus eris? Nō audeo dicere ex
me. Scpturas audiam⁹: Ego dixi dij eſtis: Ps.81.
⁊ filij altiſſimi oēs. Si ḡ vultis eſſe dij et fi/
lij altiſſimi/nolite diligere mundū: nec ea q̄
ſunt i mūdo. Si quis dilexerit mundū: nō
eſt charitas patris i illo: qꝛ oīa q̄ ſunt i mū
do/deſideriū carnis ē/⁊ deſideriū oculoꝝ/⁊
ambitio ſeculi: q̄ non ē ex patre ſ; ex mun/
do. i. ab hoībus dilectoribus mūdi. Et mū
dus trāſiet/⁊ deſideria eius trāſeunt. Qui
autē facit voluntatē dei/manet in ęternū:
ſicut ⁊ deus manet in ęternum.

De eo q̄d iohānes dicit: Pueri nouiſſima hora eſt: vſq; ad id: Et nō habetis neceſſitatē vt aliquis vos doceat: qꝛ vnctio ipſi⁹ docet vos de omibus: Tractatus. iiij.

A

Pueri nouiſſi-

ma hora ē. In hac lectiōe pue
ros alloquit̃ vt feſtinēt creſcere:
qꝛ nouiſſima hora ē. Etas corpis nō ē i vo
lūtate. Ita null⁹ ſm carnē creſcit qñ vult: ſi/
cut null⁹ qñ vult naſcit̃. Ubi aūt natiuitas
i volūtate ē/et incrementū i volūtate ē: ne/
mo ex aq̄ ⁊ ſpiritu naſcit̃ niſi volēs. Ergo ſi
vult creſcit: ſi nō vult/decreſcit. Quid ē cre
ſcere? Proficere. Quid ē decreſcere? Defi/
cere. Quiſq̄s nouit natū eſſe ſe: vt audiat
qꝛ puer ē et infās: auide inhiet vberib⁹ ma/
tris/ ⁊ cito creſcit. Eſt aūt mat'/eccl'ia: ⁊ vbe/
ra eius duo teſtamēta ſcpturarū diuinaꝝ.
Hinc ſugatur lac oīm ſacramētoꝝ tpaliter
p ęterna ſalute noſtra geſtoꝝ: vt nutrit⁹ at
q; roborat⁹ pueniat ad māducādū cibū: qđ
eſt/i principio erat verbū: ⁊ v̄bū erat apđ Joh.1.a.
deū: ⁊ deus erat v̄bū. Lac noſtꝝ chriſt⁹ hu/
milis ē: Cib⁹ noſter/idē ipſe chriſt⁹ ęq̄lis pa
tri. Lacte te nutrit vt pane paſcat. Nā cor
de ɔtingere ieſū ſpiritalit̃: hoc ē cognoſcere
qꝛ ęq̄lis ē patri. Propterea ⁊ mariā phibe
bat ſe tāgere/ ⁊ dicebat ei: Noli me tāgere: Joh.20.d.
nondū eñ aſcendi ad patrē meū. Quid eſt
hoc? Diſcipulis ſe palpādū p̄buit: ⁊ marię
ɔtactū vitauit. Nōne ipſe ē q̄ dubitāti di/
ſcipulo dixit: Mitte digitos tuos ⁊ palpa Ibidē.f.
cicatrices? Nūquid iā ad patrē aſcēderat?

Quare ergo mariam phibet ⁊ dicit: Noli me
tāgere: nōdū enī aſcēdi ad patrē meū? An
hoc dicturi ſumꝰ ꝙ a viris ſe tāgi non timu
it: et a mulieribꝰ ſe tāgi timuit? Cōtactꝰ illiꝰ
oēm carnē mūdat. Quibꝰ pmo voluit ma-
nifeſtari ab his ſe timuit ꝯtrectari? Nonne
viri reſurrectio eiꝰ p feminas nūciata eſt: vt
ꝯtraria arte ſerpēs vinceret? Quia enī ille
mortem pmo homini p feminā nūciauit: ⁊
viri vita p feminā nūciata ē: Quare ergo ſe tā-
gi noluit, niſi qꝛ ꝯtactū illū ſpiritale intelli
C gi voluit? Contactꝰ ſpiritalꝰ ē corde mūdo.
Ille ꝯtingit de corde mūdo chriſtū, qui eū
intelligit patri coequalē et coeternū. Qui
aūt nondū itelligit diuinitatē chriſti: vſqꝫ
ad carnē venit: vſqꝫ ad diuinitatē non ve-
nit. Quid aūt magnū ē vſqꝫ illuc attinge-
re, vſqꝫ quo pſecutores q crucifixerūt. Illud ē
magnū itelligere, vbū deū apud deū i pn
cipio, p qđ facta ſunt oia: qualē ſe cogno-
Joh. 14.b. ſci volebat qñ ait philippo: Tanto tpe vo-
biſcū ſū: ⁊ non cognouiſtꝭ me. Philippe qui
videt me videt et patrē. Sꝫ ne qs piger ſit
ad pficiendū, audiat: Pueri, nouiſſima ho
ra eſt: Proficite, currite, creſcite: nouiſſima
hora ē. Ipſa nouiſſima hora diuturna ē: tñ
nouiſſima hora ē: horā enī p tpe poſuit no
uiſſimo: qꝛ in nouiſſimis tēporibus veniet
dñs noſter ieſus chriſtus. Sed dicturi ſunt
aliqui: Quō nouiſſimū tēpus, quomō no-
uiſſima hora: certe pus venit antichriſtꝰ: et
tūc veniet dies iudicij? Vidit iohānes co-
gitationes iſtas, ne qſi ſecuri fierēt: et ideo
nō eſſe horā nouiſſimā putarēt, ꝙ venturꝰ
B eſſet antichriſtus: ait illꝭ. Et ſicut audiſtꝭ
ꝙ antichriſtꝰ ſit vēturus: Nūc an-
tichriſti mlti facti ſūt. Nūquid poſſet
habere multos antichriſtos, niſi hora nouiſ-
ſima? Quos dixit antichriſtos, ſequitꝭ ⁊ ex-
ponit: Vñ cognouimꝰ ꝙ nouiſſima
ſit hora? Vñ? Quia antichriſti multi fa-
cti ſūt. Ex nobis exierūt. Videte anti-
chriſtos. Ex nobis exierūt: Ergo plāgimus
damnū? Audi ꝯſolationē. Sꝫ nō erant
ex nobis. Oēs heretici, oēs ſchiſmatici
ex nobis exierūt. i. ex eccſia exeūt: Sꝫ non
exirēt ſi ex nobis eſſēt. Anteqꝫ exirēt ergo, nō
erāt ex nobis. Si anteqꝫ exirēt non erāt ex
nob: multi intꝰ ſūt: nō exierūt, ⁊ tñ antichri
ſti ſunt. Audemus hoc dicere? Vt qđ? Niſi
vnuſquiſqꝫ cū intꝰ ē non ſit antichriſtꝰ. De-
ſcpturus enī antichriſtos ⁊ deſignaturꝰ ē: ⁊

videbimꝰ eos. Nūc iterrogare debet vnuſ-
quiſqꝫ ꝯſcientiā ſuā, an ſit antichriſtus. La-
tine enī antichriſtus ꝯtrarius ē chriſto. Nō
quō nōnulli intelligūt antichriſtū ideo di-
ctū, ꝙ an chriſtū vēturus ſit. i. poſt eū ven-
turus ſit chriſtꝰ. Nō ſic dicitꝭ: nō ſic ſcribitꝭ:
ſꝫ antichriſtus. i. ꝯtrarius chriſto. Iā qs ſit
ꝯtrarius chriſto: nūc aduertetis ipſo expō-
nēte: ⁊ intelligetis nō poſſe exire foras niſi
antichriſtos. Eos aūt q nō ſūt chriſto con-
trarij: foras exire nullo mō poſſe. Qui enī
non ē chriſto ꝯtrarius: i corpe ipſius heret,
⁊ mēbꝝ cōputatꝭ. Nūqꝫ ſibi ſūt mēbra con-
traria. Corpis integritas vniuerſis mēbrꝭ
conſtat. Et quid de ꝯcordia mēbroꝝ dicit
apls: Si patitꝭ vnū membꝝ, cōpatiuntꝭ oia 1.Cor. 12.d.
mēbra: Et ſi glorificatꝭ vnū membꝝ, ꝯgau-
dent oia mēbra. Si ergo in glorificatione mē-
bri cetera mēbra ꝯgaudēt: et i paſſione oia
mēbra patiūtur: ꝯcordia mēbroꝝ non ha-
bet antichriſtū. Et q ſūt intus: certe ſunt i
corpe dñi noſtri ieſu chriſti: quādoquidem
adhuc curatꝭ corpus ipſius: Et ſanitas pfe-
cta non erit niſi in reſurrectione mortuoꝝ.
Sic ſunt in corpe chriſti, quō humores ma-
li: Qñ euomuntꝭ, tūc releuatur corpꝰ. Sic ⁊
mali qñ exeunt, tunc eccleſia releuatur. Et
dicit quādo eos euomit atqꝫ pijcit corpꝰ:
Ex me exierūt humores iſti, ſed non erant
ex me. Quid eſt: Non erāt ex me? Non de
carne mea pciſi ſunt, ſed pectus mihi pme-
bant cū ineſſent. Ex nobis exierūt, ſed no-
lite triſtes eſſe: non erāt ex nobis. Vñ pro-
bas? Qđ ſi fuiſſent ex nobis: pmā-
ſiſſent vtiqꝫ nobiſcū. Hinc ergo vide-
at charitas veſtra: qꝛ multi q non ſūt ex no
bis: accipiūt nobiſcū ſacramēta: accipiunt
nobiſcū baptiſmū: accipiūt nobiſcū qđ no
rūt fideles accipere: bñdictionē, euchariſti-
am: ⁊ qcqd i ſacramētis ſāctis ē. Ipſiꝰ altarꝭ
cōmunicationē accipiūt nobiſcū: ⁊ nō ſunt
ex nob. Tēptatio pbat qꝛ nō ſūt ex nobis.
Qñ illis tēptatio venerit: velut occaſione
vēti volāt foras: qꝛ grana nō erāt. Oēs aūt
tūc volabūt (qđ ſepe dicēdū ē) cū area dñi-
ca ceperit vētilari i die iudicij. Ex nob exi-
erūt, ſꝫ nō erāt ex nobis. Qꝛ ſi fuiſſēt ex no-
bis: pmāſiſſēt vtiqꝫ nobiſcū. Nā vultꝭ noſ-
ſe chariſſimi, ꝙ certiſſime dicatꝭ hoc: vt qui
forte exierūt ⁊ redeūt, nō ſūt antichriſti, nō
ſint ꝯtrarij chriſto: ſꝫ de volūtate ſua vnuſ-
quiſqꝫ aut antichriſtus, aut i chriſto ē, aut ſꝫ

mēbris ſūt vitiis/aut i humorib⁹ mal'. Qui
ſe i meli⁹ cōmutat/ i corpe mēbꝝ ē: q aūt in
malicia pmanet/humor mal⁹ ē: et qſi exie-
rit: releuabūt q pmebātur. Ex nob exiert:
ſ nō erāt ex nobis: Qꝛ ſi fuiſſēt ex nobis: p-
māſiſſent vtiqꝫ nobiſcū. Sꝫ vt manife-
ſtarent/ qꝫ nō oēs erant ex nobis.
Ideo addidit: vt manifeſtarent: qꝛ ꝛ intus
cū ſūt: nō ex nobis ſūt: nō tñ manifeſti ſūt:
C exeūdo manifeſtant. Et vos vnctionē
habet' a ſctō: vt ipſi vobis manife
ſti ſit'. Unctio ſpirital' ipſe ſpūſſctūs ē: cu
ius ſacramētū ē i vnctiōe viſibili. Hāc vn
ctionē chriſti q habēt: dicit oēs cognoſcere
malos ꝛ bonoſ: nec op⁹ eē vt doceāt: qꝛ ipa
vnctio docet. Scribo vobis: Nō qꝫ
neſciret' ỽitatē: ſꝫ qꝛ noſt' eā: ꝛ qꝛ
omē mendaciū nō ē ex ỽitate. Ecce
admoniti ſum⁹ quō cognoſcamus antichri
ſtū. Quid ē chriſtus? Ueritas. Ipſe dixit:
Joh.14.a. Ego ſū ỽitas. Omē aūt mēdaciū non ē ex
ỽitate. Oēs igit' q mētiūtur/ nō ſūt ex chri-
ſto. Nō dixit qōdā mēdaciū ex ỽitate/ ꝛ qō
dā mēdaciū nō ex ỽitate. Sententiā attēde:
Ne vos palpet': ne vobis adulet': ne vos
decipiat': ne vos illudatis: Omē mēdaciū
nō ē ex ỽitate. Uideamus ḡ quō antichri-
ſti mētiūtur: qꝛ non ē vnū genus mēdacij.
Quis ē mēdax niſi is q negat qꝫ ie
ſus nō ſit chriſt⁹? Aliaꝫ ſignificationē
habet ieſus/ aliā habet chriſt⁹. Cū ſit vnū/
ieſus chriſtus ſaluator noſter: ieſus tñ ꝓpri
um nomē ē illi: quō moyſes ꝓprio noīe ap-
pellat⁹ ē/ quō helias/ quō abraā: ſic tanqꝫ ꝓ-
priū nomē habet dñs noſter ieſus. Chriſt⁹
aūt ſacramēti nomē eſt: quō ſi dicat' ꝓphe-
ta: quō ſi dicat' ſacerdos. Sic chriſtus cō-
mēdatur vnus/ in q ē redēptio toti⁹ populi
iſrael. Iſte chriſtus ſperabatur vēturus a
populo iudeoꝝ. Et qꝛ humilis venit/ non ē
agnitus: qꝛ lapis paru⁹ erat/ offenderūt in
Danielis.2.c. illū/ ꝛ fracti ſūt. Sꝫ creuit lapis: ꝛ factus ē
Luc.20.c. mōs magnus. Et qd ait ſcṗtura? Quicūqꝫ
offenderit i lapidē iſtū ꝯquaſſabitur: ꝛ ſup
quē venerit lapis iſte/ ꝯteret eū. Diſcernen
da ſūt ỽba. Offendētē dixit ꝯquaſſari: ſup
quē aūt venerit ꝯteri. Primo qꝛ humil' ve-
nit/ offenderunt in illū hoīes: Quia excel-
ſus vēturus eſt ad iudiciū: ſup quē venerit
conteret eū. Sed illū non conteret ventu-
rus: quē nō quaſſauit cū venit. Qui in hu-
milē non offendit/ non formidabit excelſū.

Breuiter audiſtis: Qui in humilē nō offen
dit: non formidabit excelſū. Omib⁹ eñ ma
lis lapis offēſionis ē chriſtus: Quicqd di-
cit chriſtus/ amaꝝ ē illis. Etenī audite ꝛ vi
dete: Oēs certe qui exeūt d eccl'ia: ꝛ ab vni-
tate eccleſię ꝓcidūtur/ antichriſti ſunt. Ne-
mo dubitat: ipſe eñ deſignauit: Ex nobis
exierūt/ ſ non erāt ex nobis. Nā ſi fuiſſent
ex nobiſ: pmāſiſſēt vtiqꝫ nobiſcū. Quicūqꝫ
ḡ nō manēt nobiſcū/ ſ exeūt ex nobis: ma-
nifeſtū ē qꝫ antichriſti ſunt. Et quō ꝓbātur
antichriſti? Ex mēdacio. Et quis ē mēdax/
D niſi qui negat qm̄ ieſus ē chriſtus? Interro
gemus hereticos. Quē inuenis hereticū
qui negat qꝛ ieſus non eſt chriſtus? Uide-
at charitas veſtra magnū ſacramētū: At-
tēdite quid inſpirauerit nobis deus: et qd
inſinuare nobis velit. Ecce exierūt a nobis
ꝛ facti ſūt donatiſtę. Interogem⁹ eos/ vtꝝ ie
ſus ſit chriſtus: ſtatim ꝯfitent' qꝛ ieſus chri
ſtus ē. Si ḡ ille ē antichriſt⁹ q negat ieſū eē
chriſtū: nec nos poſſit illi dicere antich: iſtos/
nec nos illos: qꝛ ꝛ nos ꝯfitemur ꝛ illi. Si ḡ
nec illi nos dicunt/ nec nos illos: ḡ nec illi
a nobis exierūt/ nec nos ab ipſis. Si ḡ non
a nobis exiuim⁹/ i vnitate ſum⁹. Si i vnita
te ſumus: qd faciūt i hac ciuitate duo alta-
ria? Quid faciūt diuiſę domus/ diuiſa ꝯiu-
gia? Quid fac' cōmunis lect⁹/ ꝛ diuiſus chri
ſtus? Admonet nos: vult nos fateri qō ve-
rū ē. An ipſi a nob exiert/ aut nos ab ipſis?
Sꝫ abſit vt nos ab ipſis. Habemus eñ te
ſtamentū dñicę hereditat': recitamus/ et ibi
nos inuenim⁹. Dabo tibi gētes hereditatē Ps.2.
tuā: et poſſeſſionē tuā terminos terrę. Te-
nemus hereditatē chriſti: illi eā non tenēt:
nō cōmunicāt orbi terraꝝ: non cōmunicāt
vniuerſitati redēptę ſāguine dñi. Habem⁹
ipſū dñm reſurgentē a mortuis: q ſe dubi-
tātibus manibus diſcipuloꝝ ꝓbuit palpā-
dū. Et cū adhuc illi dubitarēt/ ait ill': Opor Luc.24.f.
tebat chriſtū pati/ et reſurgere tertia die: ꝛ
ꝓdicari in noīe eius pęnitētiā ꝛ remiſſionē
peccatoꝝ. Ubi? Qua? Quibus? Per oēs
gētes/ incipiētes ab hieruſalē. Securi ſum⁹
de vnitate hereditatis. Quiſquis huic he-
reditati non cōmunicat/ foras exijt. Sꝫ nō
contriſtemur: Ex nobis exierūt/ ſꝫ nō erāt
ex nobis. Nā ſi fuiſſent ex nobis: pmanſiſ-
ſent vtiqꝫ nobiſcū. Si ergo ex nobis exie-
runt/ antichriſti ſunt. Si antichriſti ſūt/ mē
daces ſunt. Si mēdaces ſunt/ negāt ieſum

eſſe chriſtū. Jterū redimus ad difficultatē
queſtiōis. Singulos īterroga: ꝯfitent̄ ieſū
eſſe chriſtū. Coartat nos anguſtꝰ intellectꝰ ī
E hac epl'a. Videtis certe q̄ſtionē. Hec q̄ſtio
⁊ nos ⁊ ipſos turbat/ſi non intelligat̄. Aut
nos ſumꝰ antichriſti/aut illi ſūt antichriſti.
Jlli nos antichriſtos vocāt: et dicūt q̄ exi-
uimus ab eis/nos illos ſr̄r. Sȝ deſignauit
hec epl'a antichriſtos: Quicūq̄ negat q̄ ie-
ſus nō ſit chriſtꝰ/ipſe eſt antichriſtꝰ. Jā q̄ q̄-
ramus/q̄s neget: ⁊ nō attēdamꝰ ad linguā/
ſ ad facta. Si eñ oēs interrogent̄: oēs vno
ore ꝯfitētur ieſū eſſe chriſtū. Quieſcat pau
liſꝑ lingua: vitā interroga. Si inueneritis
hoc: ſi ipſa ſcriptura nobis dixerit: q: nega-
tio eoꝝ nō tm̄ lingua ſit ſ ⁊ factꝭ. Certe in-
uenimus multos antichriſtos/ q̄ ore ꝯfiten
tur chriſtū: ⁊ moribus diſſentiūt a chriſto.
Vbi inuenimꝰ hoc in ſcriptura? Paulū audi
Ad tim. 1. d. aplm de talibus cū loq̄ret̄/ait: Cōfitentur
eñ ſe noſſe deū/factis autē negāt. Jnueni-
muſ ⁊ ipſos antichriſtos: Quiſq̄s factꝭ ne-
gat chriſtū/antichriſtꝰ ē. Nō audio quid ſo
net/ſ video q̄d viuat: Opa loquūt̄/et v̄ba
requirimꝰ. Quis eñ malus nō bñ vult lo-
Matth. 12. c. qui? Sȝ quid dicit de talibꝰ dñs? Hypocri-
te/quō poteſtꝭ bona loq̄ cū ſitis mali? Vo
ces veſtras ad aures meas affertꝭ: ego co-
gitationes v̄ras inſpicio: volūtatē ibi ma-
lā video: ⁊ falſos fructꝰ oſtēditꝭ. Noui quid
Matth. 7. c. inde colligā: Nō colligo de tribulis ficus:
nō colligo de ſpinis vuas. Vnaq̄q̄ eñ ar-
bor a fructu cognoſcit̄. Magis mēdax ē an
tichriſtus qui ore ꝯfitet̄ ieſū eſſe chriſtū/et
factis negat. Jdeo mēdax: aliud loquitur/
aliud agit. Jā ergo fratres/ ſi facta interro
ganda ſunt: nō ſolū multos inuenimꝰ anti-
chriſtos foras exiſſe: ſed multos nōdū ma
nifeſtos q̄ foras exierint. Quotq̄t eñ ha-
bet eccl'ia piuros/fraudatores/ adulteros/
ebrioſos/feneratores/māgones: ⁊ oīa q̄
numerare nō poſſumꝰ: ſi ꝯtraria ſūt doctri
ne chriſti/ꝯtraria ſūt v̄bo dei. Verbū autē
dei chriſtus ē. Quicq̄d ꝯtrariū ē v̄bo dei/ī
antichriſto ē. Antichriſtꝰ eñ ꝯtrarius ē chri
F ſto. Et vultis noſſe q̄ꝫ apte reſiſtāt iſti chri-
ſto: aliq̄ñ eueniat vt aliq̄d mali faciāt/⁊ in-
cipiāt corripi: q: chriſtū nō audēt blaſphe-
mare: miniſtros eiꝰ blaſphemāt a quibꝰ cor-
ripiunt̄. Si aūt oſtēderꝭ illis/q: chriſti v̄ba
dicꝭ/nō verba tua conātur q̄ntū ꝑſit/ vt te
ꝯuincāt v̄ba tua dicere/non v̄ba chriſti. Si
autē manifeſtū fuerit/q: v̄ba chriſti dicis:
cunt ⁊ ī chriſtū: incipiūt rep̄hēdere chriſtū.
Quō inquiūt et q̄re tales nos fecit? Nōne
dicūt hoc quotidie hoīes ꝯuicti de factꝭ ſu
is? Praua volūtate ꝑuerſi artificē accuſāt.
Clamat ille artifex de celo: q: ipſe nos fe-
cit/q̄ nos refecit. Quid te feci? Ego hoīeȝ/
nō auariciā. Ego hoīem feci/nō latrociniū.
Ego hoīem feci/nō adulteriū. Audiſtis q:
laudāt me opa mea. Ex ore trium pueroꝝ
ipſe hymnus erat q̄ ab ignibꝰ defendebat.
Laudāt opa dñi dñm. Laudāt celū/terra/ Danielis. 3.
mare. Laudāt oīa q̄ ſūt ī celo. Laudant an
geli: laudāt ſtelle: laudāt luminaria: laudat
q̄cq̄d natat: q̄cq̄d volat: q̄cq̄d ambulat: q̄c-
quid repit. Laudāt iſta oīa dñm. Nūquid
audiſtis q: laudat dñm auaricia? Nūquid
audiſtis/q: laudat dñm ebrioſitas? q: lau-
dat luxuria: laudat nugacitas? Quicquid
ibi nō audis laudē dare dño/ nō fecit dñs.
Corrige qđ tu feciſti: vt ſaluetur quod ī te
deus fecit. Si aūt nō vis: ⁊ amas ⁊ ample-
cteris peccata tua: ꝯtrarius es chriſto. Jn-
tus ſis/foris ſis/antichriſtꝰ es. Jntus ſis/fo
ris ſis: palea es. Sȝ q̄re foris nō es? Quia
occaſionē vēti nō inueniſti. Jā iſta manife
ſta ſunt ffes. Ne quis dicat: Chriſtū nō co-
lo: ſed deū colo patrē ipſius: **Qis q̄ ne-
gat filiū: nec filiū nec patreȝ habet.
Et qui confitet̄ filiū: ⁊ filiū ⁊ patrē
habet.** Vos grana alloquitur. Et qui pa
lea erāt/audiant/grana fiant. Vnuſquiſq̄
cōſiderans ꝯſcientiā ſuā: ſi mūdi amator ē/
mutet̄: fiat amator chriſti/ne ſit antichriſtꝰ.
Si quis ei dixerit q̄ antichriſtus ſit: iraſci-
tur: iniuriā ſibi factā putat: fortaſſis inſcrīpti-
onē minat̄. Si audiat a litigāte q̄ antichri
ſtus ſit/dicit ei chriſtꝰ: Patiēs eſto. Si falſū
audiſti/gaude mecū: q: ⁊ ego falſa ab anti-
chriſtꝭ audio. Si aūt verū audiſti: ꝯueni ꝯſci
entiā tuā. Et ſi audire times: eſſe plꝰ time.
**Ergo vos qđ ab initio audiſtis: in
vobis maneat. Qđ ſi ī vobis ma-
ſerit qđ ab initio audiſtꝭ: et vos ī fi
lio et patre manebitꝭ.** Hec eſt illa polli
citatio quā ipſe pollicitus eſt nobis. Forte
eñ mercedē q̄reres ⁊ diceres: Ecce ī me qđ
ab initio audiui cuſtodio/obtēpero: pericu
la/labores/tēptationes ꝑ iſta manſione ſu
ſtineo. Quo fructu? Qua mercede? Quid
mihi poſtea dabis: q: in hoc ſeculo me vi-
deo laborare inter tēptationes? Nō video

hic requiē eē aliquā:mortalitas ipſa aggra
Sap.9.d. uat aīam ⁊ corpꝰ qδ corrūpiť ꝑmit ad īferi-
ora:ſ tolero oīa/vt illud qδ ab initio audi-
Ps.16. ui/maneat ī me/⁊ dicā deo meo: Propť ꝟ-
ba labioꝝ tuoꝝ ego cuſtodiui vias duras.
Ad quā ğ mercedē? Audi ⁊ noli deficere. Si
deficiebas ī laboribꝰ: ꝓmiſſa mercede fortiſ
eſto. Quis ē qui operet ī vinea:⁊ recedat il
li de corde qδ accepturuſ ē? Fac illū oblitū
mercedē ſuā/deficiunt manꝰ. Memoria ꝓ-
miſſę mercedis pſeuerātē facit ī ope. Et hō
ꝓmiſit qui te poteſt fallere. Quāto fortior
eſſe debes ī agro dei/qñ ꝓmiſit veritas:cui
nec ſuccedi pōt nec mori: nec fallere pōt eū
cui ꝓmiſſū eſt? Et qd ē ꝓmiſſū? Videamus
quid ꝓmiſit: Auꝝ eſt/qδ hic multū amant
hoīes/an argentū? An poſſeſſiones ad q̄s
fundūt hoīes auꝝ: quis multū amēt auꝝ?
An amęna ꝑdia/ample domꝰ/ multa māci
pia/aīalia numeroſa? Nō ē hęc merces q̄dā
ad quā nos hortať vt in labore duremus.
Quid diciť merces iſta? Vita ęťna. Audi-
ſtis ⁊ gauiſi exclamaſtis: Amate qδ audiſtis:
⁊ liberamini a laboribꝰ veſtris ī requiē vitę
ęťnę. Ecce qd ꝓmittit deꝰ? Vitā eternā. Ec
Matth.25.c. ce qd minať deꝰ? Ignē ęternū. Quid illiſ ad
Ibidē.d. dexterā ꝯſtitutiſ: Venite bñdicti patris mei
ꝑcipite regnū qδ vobis paratū ē ab origi-
ne mūdi. Ad ſiniſtrā quid? Ite in ignē ęter
nū/qui paratꝰ ē diabolo ⁊ angelis eiꝰ. Illō
nōdū amas/vel hoc time. Memētote ğ fra
tres mei/qꝛ vtā ęternā nob ꝓmiſit. Hęc ē
inqͭ pollicitatio quā ipſe pollicitꝰ ē
nobis vita ęterna. Hęc ſcribo vo-
bis d' his q̄ vos ſeducūt. Nemo vos
ſeducat ad mortē. Promiſſionē vitę eternę
deſiderate. Quid poteſt mūdus ꝓmittere?
Quicq̄d libet ꝓmittat/fortaſſis in craſtino
morituro ꝓmittit. Et q̄ fronte ad illū q̄ ma
net ī ęternū exiturꝰ es? Sed qd minať mihi
potēs hō/vt aliq̄d mali faciā? Quid mina-
tur? Carceres/catenas/ignes/tormēta/ be-
ſtiaſ. Nūquid ignē ęťnū? Exhorreſce qδ mi
nať oīpotēs: ama qδ polliceť oīpotēs/⁊ vi-
b leſcat oīs mūdus/ſiue ꝓmittēs/ſiue terrēs.
Hęc ſcribo vobis d' his q̄ vos ſeducūt: Ut
ſciatis qꝛ vnctionē habetis. Et nos
vnctionē quā accepimꝰ ab eo ꝑma
De.pe.diſ.2.c.vnctio. neat ī nobis. Vnctionis ſacramētū eſt/
ꝟtus ipſa īuiſibiſ. Vnctio inuiſibiſ ſpūſſā-
ctꝰ. Vnctio inuiſibiſ/charitas illa ē/q̄ in q̄-
cūq̄ fuerit/tanq̄ radix illi erit: Quis ardē
te ſole areſcere nō pōt. Oē qδ radicatū ē/
nutriť calore ſoſ/non exareſcit. Et nō ha-
betis neceſſitatē vt aliq̄s vos do-
ceat: qꝛ vnctio ipſiꝰ docet vos de
oībus. Quid ğ nos facimꝰ fratres/qꝛ do-
cemꝰ vos? Si vnctio eiꝰ docet nos de oībꝰ:
q̄ſi nos ſine cauſa laboramꝰ. Et vt qd tātū
clamamꝰ? Dimittamꝰ vos vnctioni illiꝰ: vt
doceat vos vnctio ipſiꝰ. Sꝫ mō mihi facio
queſtionē: ⁊ illi ipſi apl'o facio. Digneť au-
dire puulū ꝯrente a ſe: ipſi iohāni dico: Vn
ctionē habebāt q̄bꝰ loq̄baris? Tu dixiſti qꝛ
vnctio ipſiꝰ docet vos de oībus: vt qd talē
epiſtolam feciſti? Quid illos tu docebas?
Quid īſtruebas? Quid ędificabas? Iā hic
videte magnū ſacramentū frēs. Sonꝰ ꝟbo
rū noſtroꝝ aures ꝑcutit: magiſter intus ē.
Nolite putare quenq̄ hoīem aliq̄d diſcere
ab hoīe. Admonere poſſumꝰ ꝑ ſtrepitū vo-
cis noſtrę: ſi non ſit intꝰ q̄ doceat/inanis fit
ſtrepitꝰ noſter. Adeo frēs vultis noſſe: nun-
q̄d non ſermonē iſtū oēs audiſtis? Q̄ multi
hinc indocti exituri ſūt. Quantū ad me ꝑti
net/oībus locutꝰ ſū: ſed quibꝰ vnctio illa in-
tus nō loquiť/q̄s ſpūſſanctꝰ intꝰ non docet:
indocti redeūt. Magiſteria forinſecꝰ/adiu
toria q̄dā ſunt ⁊ admonitiōes: cathedrā in
cęlo habet q̄ corda docet. Propterea ait et
ipſe ī euāgelio: Nolite vob dicere magiſtꝝ Matth.23.a.
in terra: Vnꝰ eſt ğ magiſter chriſtꝰ. Ipſe vo
bis ğ intꝰ loquiť/q̄ſi nemo hominū illic eſt.
Quia etſi aliq̄s ē a latere tuo/nullꝰ ē ī corde
tuo. Et nō ſit vllꝰ in corde tuo: Chriſtꝰ ſit in
corde tuo: vnctio ipſiꝰ ſit ī corde: ne ſit ī ſo
litudine cor ſitiēs/⁊ nō habēs fontes quibꝰ
irrigeť. Interior ğ magiſter ē q̄ docet. Chri
ſtus docet/īſpiratio ipſiꝰ docet. Vbi illiꝰ
īſpiratio ⁊ illiꝰ vnctio nō ē: forinſecꝰ inaniť
ꝯſtrepūt ꝟba. Sic ſūt iſta frēs q̄ forinſecus
dicimꝰ/quō ē agricola ad arborē: Forinſecꝰ
operať: adhibet aquā ⁊ diligentiā culturę.
Quęlibet forinſecꝰ adhibeat/nunq̄d poma
format? Nūq̄d nuditatē lignoꝝ veſtit vm-
bra folioꝝ? Nūq̄d tale aliquid intrinſecus
agit? Sꝫ q̄s agit hoc? Audite agricolā apo
ſtolū: ⁊ videte qd ſumus: et audite magiſtꝝ
īteriorē: Ego plātaui/apollo rigauit/ ſ deꝰ 1.Cor.3.b.
incremētū dedit. Neq̄ q̄ plātat ē aliq̄d/ne-
q̄ q̄ rigat: ſ q̄ incremētū dat deꝰ. Hoc ğ vo
bis dicimꝰ/ſiue plātemꝰ/ſiue rigemꝰ: loquē
do nō ſumꝰ aliq̄d/ſ ille q̄ incremētū dat de-
us. i. vnctio illius docet vos de omnibus.

[D]e eo qđ iohānes dic̄: Et verax
eſt/et nō ē mendax: Sicut docuit
vos pmanere i ipſa. Et nūc filioli/
pmanete in eo: vt cū manifeſtatus
fuerit: habeamus fiduciā in ꝯſpe/
ctu eius vt nō ꝯfundamur ab eo i
aduētu eiꝰ: vſqꝫ ad id: In hoc ma/
nifeſtatus ē filiꝰ dei/ vt ſoluat opa
diaboli: Tractatus.iiii.

A [M]eminiſtis fra/
tres heſternā lectionē ad hoc
terminatā: qꝛ non habetis ne/
ceſſitatē vt quis doceat vos: ſ ipſa vnctio
docet vos de oībus. Hoc aūt ſicut vos re/
cordari certꝰ ſū: ſic expoſuimꝰ vobis: qꝛ nos
q foriſecꝰ loqmur ad aures vrās/ ita ſumꝰ
quaſi opariȷ adhibētes culturā foriſecꝰ ad
arborē: Sed incrementū dare nō poſſumꝰ:
nec fructꝰ formare: Ille aūt q vos creauit
⁊ redemit ⁊ vocauit p fidē/ ⁊ ſpm ſuū habi/
tās i vobis: niſi loquat vobis intꝰ/ ſine cau
ſa nos pſtrepimus. Vñ hoc apparet? Quia
cū multi audiūt: non oībus pſuadet qđ di/
cit/ ſ illis ſolis quibꝰ intus loquit deus. Ill
aūt intꝰ loquit/ q ei locū p̄bēt. Illi autē deo
locū p̄bēt/ q diabolo locū non p̄bēt. Habi/
tare em̄ vult diabolus corda hoim: ⁊ loqui
ibi oīa q valēt ad ſeductionē. Sed quid ait
Joh.12.e. dn̄s ieſus? Princeps huiꝰ mūdi miſſus ē fo
ras. Vñ miſſus ē? Nunqd extra cęlū ⁊ ter/
rā? Nunqd extra fabricā mūdi? Nō. Sꝫ ex/
tra corda credētiū foras miſſo inuaſore/ ha
bitat redēptor: qꝛ ipſe redemit qui creauit:
Et diabolus iā foriſecꝰ oppugnat: nō vin/
cit illū q intꝰ poſſidet. Foriſecus aūt oppu
gnat/ imittēdo varias tēptatiōes. Sꝫ ille
nō ꝯſentit cui deus intus loquit: et vnctio
quā audit/ docet. Et verax ē inqt. Eadē
vnctio.i. ipſe ſpūs dn̄i q docet hoīes: men
tiri non poteſt: et nō ē mēdax: Sicut
docuit vos permanere in ipſa. Et
nūc filioli pmanete in eo: vt cū ma
nifeſtatꝰ fuerit: habeamꝰ fiduciā in
ꝯſpectu eius: vt nō ꝯfūdamur ab
eo i aduētu eiꝰ. Videte frēs: credimꝰ in
ieſū quē nō vidimus: annunciauerūt eū q
viderūt/ q cōtrectauerūt: q v̄bū ex ore ipſi/
us audierunt: ⁊ vt pſuaderēt generi huma
no/ ab illo miſſi ſunt: non a ſeipſis ire auſi
ſunt. Et q miſſi ſunt? Audiſtis cū euāgeliū
Marci.16.d. legeret: Ite p̄dicate euāgeliū vniuerſę cre/
aturę q ſub cęlo eſt. Vbiqꝫ q diſcipuli miſſi
ſunt atteſtantibꝰ ſignis ⁊ pdigiȷs/ vt crede/
ret illis: qꝛ ea dicebāt q viderāt. Credimus
in eū quē nō vidimꝰ: ⁊ ventuꝝ eū expecta/
mus. Quicunqꝫ illū fide expectāt/ cū vene/
rit gaudebunt. Qui ſine fide ſunt cū vene/
rit: qđ nūc nō vidēt/ erubeſcēt. Et ꝯfuſio il/
la nō erit vniꝰ diei ⁊ trāſiet/ quō ſolēt ꝯfun/
di q inueniunt i aliq culpa/ ⁊ eis inſultatur
ab hoībus. Confuſio illa traducet cōfuſos
ad ſiniſtrā/ vt audiāt: Ite i ignē ęternū qui Matth.25.d.
paratꝰ ē diabolo ⁊ angel' eius. Maneamꝰ q
in v̄bis eiꝰ/ ne ꝯfundamur cū venerit. Ipſe
em̄ dicit in euāgelio eis qui i eū crediderāt:
Si pmanſeritis in v̄bo meo: vere diſcipuli Joh.8.d.
mei eſtis. Et qſi dicerēt: quo fructu? Et co/
gnoſcetis inqt veritatē: ⁊ veritas liberabit
vos. Nō em̄ ſalus nrā in ſpe/ nondū in re.
Nondū tenemus iā qđ pmiſſum ē/ ſed ven
tuꝝ ſperamus. Fidelis autē ē q pmiſit: nō
te fallet: tn̄ noli deficere/ ſ expecta pmiſſo/
rē. Nō em̄ nouit fallere veritas: tu noli eſſe
mēdax/ vt aliud pfitearis/ aliud agas. Tu
ſerua fidē/ ⁊ ſeruat ille pollicitationē. Si au
tem non tu ſeruaueris fidē: tu te fraudaſti:
nō ille qui pmiſit. Si ſcitis qꝛ iuſtꝰ ē: B
ſcitote qꝛ oīs q facit iuſticiā ex ipo
ē natus. Juſticia modo noſtra ex fide: iu
ſticia pfecta nō ē niſi in angel': Et vix in an
gelis ſi deo comparent. Tamen ſi q pfecta
iuſticia animaꝝ ⁊ ſpirituū eſt quos deꝰ cre/
auit in angelis ſanctis/ iuſtis/ bonis/ nullo
lapſu auerſis/ nulla ſupbia cadētibꝰ: ſ ma/
nentibus ſempi ꝯtemplatione v̄bi dei: et
nihil aliud dulce habentibꝰ niſi a quo crea/
ti ſunt: in ipſis pfecta iuſticia ē: i nobis au/
tē ex fide cępit eſſe ſm ſpiritū. Audiſtis cū
pſalmus legeret: Incipite dn̄o in cōfeſſio/ Ps.146.
ne. Incipite inquit: Initiū iuſticię noſtrę
ꝯfeſſio peccatoꝝ. Cępiſti nō defendere pec
catū tuū: iā inchoaſti iuſticiā: pficiet autē i
te quādo nihil aliud facere delectabit: qñ
abſorbebit mors in victoria: qñ nulla ꝯcu/ 1.Cor.15.g.
piſcentia titillabit: quādo nō erit lucta cū
carne ⁊ ſanguine: quādo erit corona victo/
rię ⁊ triumphus de inimico: tūc erit pfecta
iuſticia. Nō adhuc pugnamꝰ: Si pugna/
mus/ i ſtadio ſumus. Ferimus et ferimur:
ſed q vincat expectat. Ille autē vincit/ qui
et qđ ferit/ de viribꝰ ſuis nō p̄ſumit/ ſed de
ꝓtectore ſuo. Solus diabolꝰ aduerſū nos
pugnat: nos cū deo ſimus/ ⁊ diabolū vin/

cimus. Nā ſi tu ſolus cū diabolo pugnaue
ris/ vinceris. Exercitat⁹ ē hoſtis. Quot pal
max? Cōſiderate q̄ deiecerit vt mortales
naſceremur: Primo ipſā originē noſtrā de
paradiſo. Quid ḡ faciendū eſt: q2 ipſe exer
citatus ē? Inuocet̄ oīpotēs ꝑ aduerſus ex/
ercitatū diabolū. Habitet ī te qui non pōt
vinci: ⁊ ſecurus vinces eum qui vincere ſo
let. Sed q̄s/ niſi in q̄bus nō habitat deus?
Gen.3. Nā vt noueritis fratres: ꝯtēpſit adā in pa/
radiſo poſitus p̄ceptū dei: ⁊ erexit ceruicē/
veluti poteſtate ſua eſſe cupiens: ⁊ nolens
ſubdi volūtati dei: ⁊ lapſus ē ab illa īmor/
Job.2. talitate/ ab illa beatitudine. Homo autē q̄/
dā iā exercitatus nat⁹ mortal̄: cū ſederet in
ſtercore putris v̄mibus diabolū vicit: Ipe
adā/ ⁊ ī iob ipſe: q2 de genere ipſi⁹/ iob. Er/
go adā victus ī paradiſo/ vicit in ſtercore.
In paradiſo cū eēt/ audiuit ꝑſuaſionē mu/
lieris quā illi imiſerat diabolus: in ſtercore
aūt cū eſſet/ ait eī: Tanq̄ vna ex inſipiēti/
bus mulierib⁹ locuta es. Ibi autē appoſuit/
hic reſponſū dedit. Cū eſſet lęt⁹ audiuit: cū
eſſet flagellatus vicit. Ideo videte q̄d ſeq̄/
tur fratres ī ep̄la iſta: Quia hoc nob̄ cōmē
dat/ vt diabolū quidē vincamus/ ſed nō ex
nobis. Si ſcitis q2 iuſtus ē/ ait: ſcitote quia
oīs qui facit iuſticiā/ ex ipſo ē nat⁹: Ex deo/
ex chriſto. Et q2 dixit: ex ipſo ē natus: hor/
tat̄ nos. Iā ergo q2 nati ex illo ſumus/ ꝑfe/
C cti ſumus: Audite. Ecce q̄lē dilectionē
Ca.3. dedit nobis pat̄: vt filij/ dei voce/
mur et ſimus. Nam qui vocātur ⁊ non
ſunt: quid illis ꝓdeſt nomē vbi res nō eſt?
Q̄ multi vocant̄ medici q̄ curare non no/
rūt? Q̄ multi vocātur vigiles/ q̄ tota nocte
dormiūt? Sic multi vocātur chriſtiani: et ī
rebus nō inueniunt̄: q2 hoc q̄ð vocant̄ non
ſunt. i. ī vita/ ī moribus/ ī fide/ ī ſpe et chari/
tate. Hoc aūt q̄ð audiſtis fratres: Ecce q̄lē
dilectionē dedit nobis pater/ vt filij dei vo
cemur et ſimus. Propt̄ hoc mūd⁹ nō
cognoſcit nos: q2 nō cognouit eū:
⁊ nos nō cognoſcit mūdus. Totus
mūdus chriſtianus eſt/ ⁊ totus mūd⁹ impi/
us. Per totū eñ mundū impij/ et ꝑ totum
mundū pij. Illi illos nō cognoſcunt. Quō
putam⁹ q2 non cognoſcūt? Inſultāt bñ vi/
uētibus. Attēdite ⁊ videte: q2 forte ſunt et
inter vos. Vnuſquiſq3 veſtꝝ qui iā pie vi/
uit: qui ꝯtemnit ſecularia: qui non vult ire
ad ſpectacula: q̄ non vult ſe inebriare q̄ſi ſo

lēniter: ⁊ q̄ð ē grauı⁹: accedente patrocinio
ſanctoꝝ dieꝝ fieri īmund⁹: q̄ iſta facere no/
luerit: quō ei inſultat̄ ab his q̄ faciūt? Nū/
quid inſultaret̄ ei ſi agnoſceret̄? Quare au
tē non agnoſcit̄? Mund⁹ eū non agnoſcit.
Quid ē mūdus? Illi habitatores mundi:
quō dicit̄ dom⁹ habitatores ei⁹. Iā iſta ſę/
pe dicta ſunt: ⁊ nō ea vobiſcū hodie reperi/
mus. Iā cū audit̄ mundū ī mala ſignifica/
tione: nō intelligatis niſi dilectores mūdi:
q2 ꝑ dilectionē inhabitāt: ⁊ ꝑ quod inhabi/
tāt nomē habere meruerūt. Propt̄ hoc mū
dus non cognouit nos: q2 nō cognouit eū.
Ambulabat ⁊ ipſe dñs ieſus chriſtus ī car/
ne: Erat deus/ latebat ī infirmitate. Et vñ
non ē cognitus? Quia oīa peccata argue/
bat in hoībus. Illi amando delectationes
peccatorū nō agnoſcebāt deū. Amādo q̄ð
febris ſuadebat: iniuriā medico faciebāt.
Quid ḡ/ nos iā nati ſumus ex ipſo? Sz q2
in ſpe ſumus: Dilectiſſimi inq̄t/ nūc fi/
lij dei ſumus. Iā nunc? Quid eſt ḡ q̄ð
expectamus/ ſi iā filij dei ſumus? Et nō/
dū inquit manifeſtū eſt q̄ð erimus.
Quid aūt erim⁹ aliud q̄ filij dei? Audi q̄d
ſequit̄. Scim⁹ q2 cū apparuerit/ ſi/ D
miles ei erim⁹: q̄m videbim⁹ eū ſi/
cuti ē. Intelligat charitas vr̄a. Magna
res: Scimus q2 cū apparuerit/ ſīles ei erim⁹:
q̄m videbimus eū ſicuti eſt. Iā illud atten
dite quid vocatur/ ē. Noſtis q̄d vocat̄/ eſt?
Quid vocat̄: ⁊ non ſolū vocatur/ ſed vere
eſt: incōmutabil̄ ē: ſemꝑ manet: mutari ne/
ſcit: nulla ex ꝑte corrūpitur: nec ꝑficit q2 ꝑ/
fectū eſt: nec deficit q2 ęternū eſt. Et q̄d eſt
hoc: In ꝑ̄ncipio erat verbū: ⁊ verbum erat Joh.1.a
apud deū: ⁊ deus erat verbū? Et q̄d ē hoc:
Qui cū in forma dei eſſet: non rapinā arbi Phil.2.a.
tratus eſt eſſe ſe ęqualē deo? Hoc mō chri/
ſtum ī forma dei verbū dei vnicū patri ęq̄/
lē patri/ non pñt videre mali. Scđm id v̄o
q̄ verbū caro factū eſt/ potuerūt ⁊ mali: q2
in die iudicij videbunt ⁊ mali: q2 ſic veniet
iudicaturus quō venit iudicādus. In ipſa
forma homo/ ſed deus. Nā maledictus oīs Hiere.17.a.
qui ſpem ſuā ponit in hoīe: Homo venit ⁊
vt iudicet. Et ſi nō videbit̄: quid eſt q̄ð ſcri
ptū ē: Videbunt ī quē trāſfixerūt? De im/ Joh.19.g.
pijs eñ dictū eſt: q2 videbunt ⁊ confundē/
tur. Quomō non videbūt impij/ q̄ñ alios
ponet ad dexterā/ alios ad ſiniſtrā? Ad ſi/
niſtrā poſitis dicet: Ite in ignē ęternū. Ad Matth.25.

dexterā poſitis dicet: Venite bñdicti patrī
mei pcipite regnū. Videbūt/ ꝑ formā ſerui:
Formā dei nō videbūt. Quare? Quia ipſi
Matth.5.a. ſunt. Et ipſe dñs dicit: Beati mundo cor/
de: qm̄ ipſi deū videbūt. Ergo viſuri ſum⁹
Eſaie.64.b. 1.Cor.2.c. quandā viſionē fratres: quā nec ocul⁹ vidit
nec auris audit: nec in cor hoīs aſcedit. Vi/
ſionē quandā/ viſionē pcellentē oēs pul/
chritudines terrenas: auri/ argenti/ nemo/
rū atq; campoꝝ/ pulchritudinē maris ꝛ ae
ris/ pulchritudinē ſolis et lunę/ ſtellaꝝ/ an/
geloꝝ/ omnia ſuperantē: quia ex ipſo pul/
chra ſunt oīa. Quid ergo nos erim⁹ quā/
do videbimus quod nobis ꝓmiſſum eſt?
Similes ei erimus: quoniā videbimus eū
ſicuti eſt. Quomodo potuit/ lingua ſonu/
it: cętera corde cogitētur. Quid eñ et ipſe
iohannes dixit ad cōparationē rei q̄ ē: vel
a nobis dici poteſt hominib⁹ longe impa/
ribus meritis ipſius? Redeamus ergo ad
illam vnctionē/ q̄ intus docet: ꝛ loqui non
poſſumus. Et qꝛ modo videre non pote/
ſtis: officiū veſtrū in deſiderio ſit. Tota vi/
ta chriſtiani boni/ ſanctū deſideriū eſt. Qđ
autē deſideras nondū vides/ ſed deſiderā/
do capax efficeris: vt cū venerit qđ videas
implearis. Sicuti eñ ſi velles implere ali/
quē ſinū: ꝛ noſti q̄ magnū eſt qđ dabitꝛ: ex/
tendis ſinū vel ſacci vel vtris vel alicui⁹ rei.
Noſti quantū miſſur⁹ es: ꝛ vides qꝛ angu/
ſtus eſt ſinus: extendendo facis capaciorē:
Sic deus differēdo extēdit deſideriū: deſi/
derādo extendit animū: extēdēdo facit ca/
pacē. Deſideremus ergo fratres/ qꝛ implē/
di ſumus. Videte paulū extendentē ſinū:
Phil.3.c. vt poſſit capere qđ venturꝝ eſt: Ait: Nō qꝛ
iā acceperim/ aut iam pfectus ſim: Fratres
ego me non arbitror cōphendiſſe. Quid
ergo agis in hac vita/ ſi nondū apprehēdi/
ſti? Vnū autē/ quę retro oblitus/ in ea quę
añ ſunt extētus: ſm intentionē ſeqr ad pal
mā ſupernę vocationis. Extentū ſe dixit: ꝛ
ſm intentionē ſequi ſe dixit. Minorem ſe
ſentiebat ad capiendū qđ oculus nō vidit/
nec auris audiuit/ nec in cor hominis aſcē/
dit. Hęc eſt vita noſtra/ vt deſiderādo exer/
ceamur. Tantū aūt nos exercet ſanctū de/
ſideriū/ quātū deſideria noſtra amputaue/
rimus ab amore ſęculi. Iā dixim⁹ aliqñ ex
inani/ qđ implendū eſt. Bono implendus
es/ funde malū: Puta qꝛ melle te vult im/
plere deus: ſi aceto plenus es/ vbi mel po/
nes? Fundendū eſt qđ portat vas/ mūdan
dū eſt ipſum vas. Mutandū eſt/ etſi cū la/
bore/ cū tritura: vt fiat aptū cuidā rei. Mel
dicamus/ aurꝝ dicamus/ vinum dicamus:
quicquid dicamus qđ dici nō poteſt: quic/
quid volumus dicere/ deus vocatꝛ. Et quid
diximus deus/ quid diximus? Duę iſtę ſyl/
labę ſunt totū qđ expectamus. Quicquid
ergo dicere valuimus/ infra ē. Extēdamus
nos in eū/ vt cū venerit/ impleat. Similes
ei erimus: quoniā videbimus eū ſicuti eſt.
Et omnis qui habet ſpem hanc in
ipſo e. Videte qꝛ in ſpe nos poſuit. Vi/ E
detis quēadmodū nos cōgruit apl'o pau/
lo/ coapl'o ſuo. Spe ſalui facti ſum⁹. Spes Roma.8.c.
autē quę videtur non ē ſpes. Qđ eñ videt
quis/ quid ſperat? Si eñ qđ nō videmus
ſperamus/ ꝑ patientiā expectamus. Ipſa
patientia exercet deſideriū. Mane tu: Nā
manet ille. Et pſeuera in ambulando/ vt ꝑ/
uenias quia quo tēdis/ non migrabit. Vi/
dete. **Et omīs qui habet ſpem hāc**
in ipſo/ caſtificat ſemetipſum/ ſicut
et ipſe caſtus ē. Videte quemadmodū
nō abſtulit liberꝝ arbitriū/ vt diceret caſti/
ficat ſemetipſum. Quis nos caſtificat niſi
deus? Sed deus te nolentē non caſtificat.
Ergo ꝙ adiungis voluntatē tuā/ deo caſti/
ficas teipſum. Caſtificas te/ nō de te/ ſed de
illo qui venit vt habitet in te. Tamē quia
agis ibi aliquid voluntate: ideo ꝛ tibi ali/
quid tributū eſt. Ideo autē tibi tributū ē
vt dicas ſicut in pſalmo: Adiutor me⁹ eſto Pſ.26.
ne derelinquas me. Si dicis/ adiutor meus
eſto: aliquid agis. Nā ſi nihil agis/ quomō
ille adiuuat? **Omīs eñ qui facit pec/**
catum/ et iniquitatē facit. Nemo eñ
dicat: Aliud eſt peccatū/ atq; aliud iniqui/
tas. Nemo dicat: Ego peccator homo ſū/
ſed iniquus nō ſū. Omnis qui facit pecca/
tum/ ꝛ iniquitatē facit. **Peccatum ini/**
quitas eſt. Quid ergo facimus de pec/
catis noſtris ꝛ iniquitatib⁹? Audi qđ dicit:
Et ſcitis qꝛ ille manifeſtatus ē/ vt
peccatū auferat: et peccatū in ipſo
nō eſt. In quo nō ē peccatū/ ipſe venit au/
ferre peccatū: Nā ſi eſſet in illo peccatū: au
ferēdū eſſet illi/ non ipſe auferret. **Omīs**
qui ī ipſo manet/ nō peccat. Inquan
tū ī ipſo manet/ intantū non peccat. **Oīs**
q̄ peccat/ nō vidit eū/ neq; cogno/
uit eū. Non eſt mirꝝ. Non eñ vidimus/ ſ

viſuri ſumus. Non eñ cognouimus/ſed co
gnituri ſumus. Credimus in eū quem non
cognouimus? An forte ex fide cognouim⁹
et ſpecie non cognouimus? Magna ē iſta
queſtio. Omis qui peccat non vidit eum:
nec cognouit eū. Nondū cognouimus:ſed
in fide ⁊ videmus et cognoſcimus. Si eñ
nōdū videt fides: quare dicimur illumina-
ti? Eſt illuminatio ꝑ fidē:eſt illuminatio ꝑ
1.Cor.5.b. ſpeciē. Nō cū peregrinamur/ꝑ fidē ambu-
lamus/nondū ꝑ ſpeciē. Ergo ⁊ iuſticia no-
ſtra ꝑ fidē eſt/et non ꝑ ſpeciē. Erit perfecta
noſtra iuſticia cū videbimus ꝑ ſpeciē. Nō
non relinquamus eam iuſticiā que eſt ex fi
Roma.1.b. de: quoniā iuſt⁹ ex fide viuit/ſicut ait apo-
ſtolus. Omis qui manet i ipſo nō peccat:
Nā omnis qui peccat non vidit eum/neq;
cognouit eū. Non credidit iſte qui peccat?
Si autē credidit: quantū ad fidē eius ꝑti-
5 net non peccat. Filioli/nemo vos ſe-
ducat. Qui facit iuſticiā iuſtus ē:
ſicut et ille iuſtus ē. Nūquid qñ audi-
mus/q: iuſti ſumus: ſicut equales nos de-
bemus putare deo? Debetis ſcire quid ē:
Sicut. Jādudū eñ dixit: Caſtificat ſemet-
ipſum/ſicut ipſe caſtus eſt. Jam ergo pa-
tet: Equalis ē caſtitas noſtra caſtitati dei:
et iuſticia noſtra iuſticie dei? Quis hoc di-
cat? Sed/ſicut/nō ſemꝑ in equalitate dici
ſolet. Quomō/verbi gratia: Viſa baſilica
iſta ampla: ſi velit facere aliquis minorē/
ſed tamē ꝓportione ad menſuras eius: vt
verbi gratia: ſi lata eſt ſimplū: ⁊ longa du-
plū faciat: ⁊ ille latā ſimplū/ ⁊ longam du-
plum: videt̄ ſic feciſſe ſicut eſt iſta. Sed iſta
habet/verbi gratia/centū cubitos/illa tri-
ginta: ⁊ ſicut eſt/⁊ impar eſt. Videtis quia
non ſemꝑ/ſicut/ad parilitatē et equalitatē
refertur. Verbi gratia: Videte quantū ſit
inter faciē hominis et imaginē de ſpeculo.
Facies in imagine/facies in corpe. Jmago
in imitatione/corpus in veritate. Et quid
dicimus? Nā ſicut hic oculi/ita ⁊ ibi. Sicut
hic aures/ita ⁊ ibi. Diſpar eſt res: ſed/ſicut/
ad ſimilitudinē dicit̄. Habem⁹ ergo et nos
imaginē dei: ſed non illā quā habet filius
equalis patri: Tamē ⁊ nos ꝓ mō noſtro: ſi
non ſicut ille eſſem⁹/ex nulla parte ſiles di-
ceremur. Ergo caſtificat nos ſicut ⁊ ipſe ca
ſtus eſt. Sʒ ille caſtus eternitate/ nos caſti
fide. Juſti ſumus ſicut ⁊ ipſe iuſtus ē. Sed
ipſe in ipſa incōmutabili ꝑpetuitate: nos
iuſti credendo in quē non videmus/ vt ali-
qñ videamus. Et cum ꝑfecta fuerit iuſticia
noſtra: cū facti equales angelis fuerimus:
nec tūc illi equabimur. Quāto ergo mō ab
illo longe eſt/qñ nec tūc par erit? Qui fa
cit peccatū/ de diabolo ē: quia ab
initio diabolus peccat. De diabolo
eſt. Noſtis qd dicat? Jmitando diabolū:
Nā neminē fecit diabolus: neminē genu-
it: neminē creauit. Sed quicūq; fuerit imi-
tatus diabolū: qſi de illo nat⁹ ſit fili⁹ diabo
li imitādo/nō ꝓprie naſcendo. Quō es fi-
lius abrae? Nunqd abraā te genuit? Quō
iudei filij abrae? Non imitātes fidē abrae/
facti ſunt filij diaboli. De carne abraā nati
ſunt: et fidē abrae nō ſunt imitati. Si ergo
qui inde nati ſunt/exheredati ſunt: q: non
ſunt imitati: tu qui nō de illo natus es effi
ceris filius: ⁊ ſic eris filius imitādo. Et ſi di
abolū fueris imitatus: q: ille ſuꝑbus exti-
tit et impius aduerſus deū: eris filius dia-
boli/diabolū imitādo: non q: ipſe creauit
te/aut genuit te. Jn hoc manifeſtat⁹ 6
ē filius dei. Eia fratres/omnes pecca-
tores ex diabolo nati ſunt inquantū pec-
catores. Adā a deo factus eſt: ſed qñ ꝯſen-
ſit diabolo/ex diabolo natus eſt. Et tales
oēs genuit qualis erat. Cū ipſa ꝯcupiſcen-
tia nati ſumus. Et anteꝗ̄ nos de vita no-
ſtra addam⁹: ō illa damnatione naſcimur.
Nā ſi cū illo peccato nō naſcimur: quid eſt
ꝙ cū infantibus ad baptiſmū curri t̄ vt ſol-
uant̄? Ergo duas natiuitates attēdite fra-
tres/adā ⁊ chriſtū. Duo ſunt hoīes: ſed vn⁹
ipſoꝝ hō hō/alter hō deus. Per hoīem ho
minē peccatores ſum⁹: ꝑ hoīem deū iuſtifi-
camur. Natiuitas illa deiecit ad mortem:
iſta natiuitas erexit ad vitā. Natiuitas il-
la trahit ſecū peccatū: natiuitas iſta libe-
rat a pctō. Jdeo eñ venit chriſt⁹ hō/ vt ſol-
ueret pctā hoīm. Jn hoc manifeſtat⁹
ē fili⁹ dei/vt ſoluat oꝑa diaboli. Ce-
tera cōmendo charitati veſtre/ne vos gra-
uē. Jpſa eñ queſtio ē: in q̄ ſoluēda labora-
mus: q: pctōres nos dicim⁹. Si eñ qs dixe
rit ſe eſſe ſine peccato/mendax ē. Et in ipſi⁹
epla iohānis inuenim⁹: Si dixerim⁹ q: pec 1.Joh.1.c.
catū non habem⁹/noſipſos ſeducim⁹. Me-
miniſſe eñ debetis priorū: Si dixerim⁹ q:
peccatū nō habemus; noſipſos ſeducim⁹:
⁊ veritas in nobis nō eſt. Et rurſus in ꝯſe-
quētibus audis: Qui natus eſt ex deo/ nō

peccat: q̄ꝛ q̄ facit peccatū nō videt eū/ neq̃ cognouit eū. Oīs qui facit pctm̄ de diabolo ē. Ex deo non ē pctm̄. Itez terret nos: quō nati ſum⁹ ex deo: et quō nos fatemur peccatores? An dicturi ſum⁹/ q̄ꝛ de deo nati non ſumus? Et q̄d faciūt iſta ſacramēta in infantib⁹? Quid dixit iohānes: Qui natus ē ex deo/ nō peccat: Ipſe iohānes iteꝝ dixit: Si dixerimus q̄ꝛ pctm̄ nō habemus: noſmetipſos ſeducimus: ⁊ veritas ī nobis non eſt? Magna queſtio ⁊ anguſta. Et ad hanc ſoluendā vtinā intentā fecerim charitatem veſtrā: In nomine dn̄i cras q̄ꝺ inde dederit diſſeremus.

De eo q̄ꝺ iohānes dicit: Oīs q̄ nat⁹ ē ex deo/ nō facit pctm̄: q̄ꝛ ſemen eius in ipſo manet. Et nō poteſt peccare: quia ex deo natus ē: vſq̃ ad id: Filioli non diligamus verbo tm̄ et lingua: ſed ope et veritate: Tractatus.V.

A Atente audite obſecro vos: q̄ꝛ res nō minima vꝰſaꝛ ī medio: Et nō dubito q̄ heſterno die intēti affuiſtis/ q̄ ⁊ hodie intēti⁹ ꝯueniſtis. Eſt eñ nō pua q̄ſtio/ quō dicat ī iſta epl̄a: Qui nat⁹ ē ex deo non peccat: Et

I.i.c. quō in eadē epl̄a ſupius dixit: Si dixerim⁹ q̄ꝛ pctm̄ non habem⁹/ noſipſos ſeducim⁹: ⁊ veritas ī nobis non ē. Quid factur⁹ eſt quē vterq̃ ſermo ex eadē epl̄a ī medio coartauit? Si ſe ꝯfeſſus fuerit peccatorē: timet ne dicaꝛ illi: Non ē ex deo natus es: q̄ꝛ ſcptū eſt: Qui natus ē ex deo/ non peccat. Si autē dixerit ſe iuſtū: ⁊ non habere peccatū: accipit ex alia pte plagā ex ipſa epiſtola: Si dixerimus q̄ꝛ peccatū non habemus: noſipſos ſeducimus: et veritas ī nobis non ē. Poſitus ergo in medio quid dicat/ et quid confiteaꝛ/ aut q̄d ꝓfiteaꝛ nō inuenit. Profiteri ſe eſſe ſine peccato periculoſū eſt. Et non ſolū periculoſū/ ſed etiā mēdoſū. Noſipſos inquit ſeducimus: ⁊ veritas in nobis non ē. Si dixerimus q̄ꝛ peccatū non habemus: ſed vtinā nō haberes ⁊ diceres: Verū eñ diceres: Nec in veritate ꝑmenda/ vllū iniquitatꝭ vel veſtigiū formidares. Sed ideo malefacis ſi dicis: q̄ꝛ mendaciū dicis. Veritas inquit in nobis non ē/ ſi dixerim⁹ q̄ꝛ peccatū non habem⁹. Non ait: non habuim⁹: ne forte de p̄terita vita dictū videretur. Habuit peccatū hō iſte: ſ; ex q̄ natus ē ex deo/ cepit non habere. Si ita eſſet/ nulla nos anguſtaret queſtio. Diceremus eñ: Fuim⁹ pctōres/ ſ; mō iuſtificati ſum⁹. Habuim⁹ peccatū/ ſed modo non habem⁹. Nō hoc ait. Sed q̄d ait? Si dixerimus q̄ꝛ pctm̄ non habemus/ noſipſos ſeducimuſ: ⁊ veritas in nobis non eſt. Poſt aliq̄ntū ruſſus: Qui natus ē ex deo inq̄t/ non peccat. Nūquid iohānes ipſe non erat nat⁹ ex deo? Si iohānes non erat nat⁹ ex deo/ de q̄ audiſtꝭ q̄ꝛ ſupra pectus dn̄i recubuit: aliq̄s ſibi audet ꝓmittere generationē factā ī ſe: quā ille habere non meruit/ q̄ ſup pect⁹ dn̄i recūbere meruit: quē dn̄s plus q̄̃ ceteros diligebat/ ipſū de ſpū non genuerat? Attēdite Joh.13.c. nūc vba iſta. Adhuc anguſtias noſtras cōmēdo: vt p intētionē veſtrā q̄ oratio eſt ⁊ ꝓ nobis et ꝓ vobis dilatet deus: et det exitū ne aliq̄s in vbo eius inueniat occaſionē ꝑditionis ſue. Q̄ꝺ verbum non eſt p̄dictū ⁊ ꝯſcriptū niſi ad medicinā ⁊ ſalutē: Oīs inquit q̄ facit pctm̄ et iniq̄tatē facit: Ne forte diſcernas/ peccatū iniq̄tas ē. Ne dicas peccator ſum/ ſed iniquus non ſū: peccatū iniquitas ē. Et ſcitis quia in hoc ille manifeſtatus eſt/ vt peccata auferat: et peccatū in illo non ē. Et quid ꝓdeſt nobis q̄ꝛ venit ſine peccato? Oīs q̄ non peccat in ipſo manet: Et oīs qui peccat/ non vidit eū/ neq̃ cognouit eum. Filioli/ nemo vos ſeducat. Qui facit iuſticiā iuſtus ē/ ſicut ⁊ ille iuſtus eſt. Iā iſta diximus: q̄ꝛ ſm̄ quandā ſimilitudinē/ non ſm̄ equalitatē dici ſolet: Qui facit peccatū de diabolo ē: q̄ꝛ ab initio diabolus peccat. Et hoc diximus: q̄ꝛ neminē creauit diabol⁹/ neq̃ genuit: ſ; imitatores ei⁹ ex illo naſcunꝛ. In hoc manifeſtat⁹ ē fili⁹ dei/ vt ſoluat opa diaboli. Ergo vt ſoluat pctā: venit ille q̄ non habet pctm̄. Deinde ſequiꝛ. Oīs q̄ nat⁹ ē ex deo nō facit pctm̄: q̄ꝛ ſemē eius in ipſo manet. Et non pōt peccare: q̄ꝛ ex deo nat⁹ ē. Fortiter iſtrinxit. Fortaſſis ſm̄ quoddā peccatū dixit/ non peccat: non ſm̄ oē peccatū. Vt quid ait: Qui natus ē ex deo/ nō peccat? Certū quoddā peccatū intelligas q̄ꝺ non poteſt admittere hō qui ex deo natus eſt. Et tale peccatū eſt illud: vt ſi quiſq̄ illud admiſerit/ confirmet cetera: ſi quis autē hoc non admiſerit/ ſoluet cetera. Q̄ꝺ eſt hoc peccatū? Facere contra mandatū: B

Ioh.13.d. Qđ eſt mandatū? Mandatū nouū do vo
bis/ vt vos inuicē diligatis. Intēdite: hoc
mandatū chriſti dilectio vocat̃. Per hāc di
lectionē peccata ſoluunt̃. Hec ſi nō tenea/
tur: ꝛ graue peccatū ē/ ꝛ radix oīm peccato/
rū. Intēdite fratres: ꝓtulim⁹ aliqđ/ in quo
bn̄ intelligētibus ſoluta ē q̄ſtio. Sed nun/
quid cū celerioribus tm̄ ambulamus viā?
Et qui tardius ambulāt/ non ſūt relinquē/
di. Verſem⁹ hoc q̄bus poſſum⁹ v̄bis/ vt ad
oēs ꝑueniat. Puto eñ fratres/ q: oīs hō
ſollicitus ē ꝓ anima ſua: q̄ nō ſine cauſa in/
trat eccleſiā: qui non tpalia querit in eccle/
ſia: qui non ꝓpterea intrat vt trāſigat ne/
gocia ſecularia: ſ ideo intrat/ vt aliquid ſi/
bi eternū ꝓmiſſū teneat quo ꝑueniat. Ne/
ceſſe eſt ergo cogitet quemadmodū ambu
let in via/ ne remaneat: ne retro eat: ne ab/
erret: ne claudicando non ꝑueniat. Qui er
go ſollicitus ē/ tardus non ſit: velox ſit: nō
recedat ō via. Hoc ergo dixi: q: qui natus
ē ex deo non peccat. Fortaſſis ſm̄ quoddā
peccatū voluit intelligi: Nā erit aliter con/
trariū illi loco: Si dixerimus quia peccatū
non habemus noſipſos ſeducimuſ: ꝛ veri/
tas ī nobis nō eſt. Sic ergo forte pōt ſolui
queſtio. Eſt quoddā peccatū qđ nō poteſt
admittere ille qui nat⁹ ē ex deo: et quo non
admiſſo ſoluūtur cetera/ quo admiſſo con/
firmantur cetera. Quod eſt hoc peccatum
tū? Facere contra mandatū chriſti/ ꝯtra te/
ſtamentū nouū. Qđ eſt mādatū nouūm?
Mandatū nouū do vobis/ vt vos inuicē
diligatis. Qui facit ꝯtra charitatē/ et ꝯtra
dilectionem fraternā: non audet gloriari ꝛ
dicere natū ſe eſſe ex deo. Qui aūt in dile/
ctione fraterna ꝯſtitutus ē: certa ſūt pecca
ta q̄ non poteſt admittere: et hoc maxime
ne oderit fratrē. Et quid de ceterꝭ peccatis
facit/ vn̄ dictū ē: Si dixerimus quia pecca/
tum non habemus: noſipſos ſeducimus: ꝛ
veritas in nobis non eſt? Audiat ſecurita/
1.Pet.4.b. tem de alio loco ſcripture: Charitas coope
rit multitudinē peccatoꝝ. Charitatē ergo
cōmendamus: charitatē cōmendat hec epi
ſtola. Poſt reſurrectionē dn̄s qđ aliud in/
Ioh.21.d. terrogauit petrū: Amas me? Et parum fu
it ſemel īterrogare: ꝛ iteꝝ nihil aliud: et ter
tio nihil aliud. Cum iā tertio ille tedio affi
ceretur/ quaſi non ſibi crediderit: quō q̄ ne/
ſciret quid in illo agerer̃: tamē ꝛ primo ꝛ ſe/
Matth.26.g cundo ꝛ tertio hoc interrogauit. Ter nega/
uit timor: ter ꝯfeſſus ē amor. Et ecce amat
petrus dn̄m. Quid preſtaturus dn̄o? Nō
eñ ꝛ ipſe non turbatus eſt in ipſo pſalmo:
Quid retribuā dn̄o ꝓ oīb⁹ que retribu Ps.115.
it mihi? Qui eñ dicebat hec in pſalmō: at/
tēdebat quāta ſibi eſſent p̄ſtita a dn̄o: ꝛ q̄/
rebat quid retribueret dn̄o: et non inueni/
ebat. Quicquid eñ retribuere voluerꝭ: ab
ipſo accepiſti qđ reddas. Et quid inuenit
qđ retribuat? Qđ vt diximus fratres/ ab
ipſo acceperat: hoc inuenit qđ retribueret.
Calicē ſalutaris accipiā: ꝛ nomē dn̄i inuo/
cabo. Quis eñ illi dederat calicē ſalutarē/
niſi ille cui volebat retribuere? Accipe aūt
calicē ſalutarē/ et inuocare nomen dn̄i: hoc
eſt ſatiari charitate: et ita ſatiari vt non ſo/
lum non oderis fratrē: ꝑfecta charitas ē/ ſ
vt paratus ſis mori ꝓ fratre. Hanc ipſe do/
minus in ſe exhibuit/ mortuus ꝓ oībus/
orās ꝓ eis a quibus crucifigebat̃/ et dicēs:
Pater ignoſce illis/ quia neſciūt quid faci/ Luc.23.e.
unt. Sed ſi ſolus hoc fecit: non erat magi/
ſter/ ſi diſcipulos non habebat. Secuti di/
ſcipuli hoc fecerūt: Lapidabat̃ ſtephan⁹: ꝛ
genuflexo ait: Dn̄e/ ne ſtatuas illis hoc de/ Act.7.h.
lictū. Amabat a quibus occidebat̃: quia et
ꝓ ipſis moriebat̃. Audis aplm paulū: Et
ipſe inquit/ impēdar ꝓ animabus veſtris. 2.Cor.12.c.
Inter illos eñ erat ꝓ quibus ſtephan⁹ de/
precabatur/ q̄ſi coꝝ manibus moriebatur.
Perfecta ergo charitas hec ē. Si quis tan/ C
tam habuerit charitatē/ vt paratus ſit pro
fratribus etiā mori: ꝑfecta eſt in illo chari/
tas. Sed nūquid mox vt naſcit̃/ iā prſus ꝑ/
fecta ē? Vt ꝑficiatur/ naſcit̃: cū fuerit nata/
nutritur: cū fuerit nutrita/ roboratur: cū fu
erit roborata/ ꝑficitur: Cū ad ꝑfectionē ve/
uerit/ quid dicit? Mihi viuere chriſtus eſt/ Phil.1.c.
ꝛ mori lucꝝ. Optabā diſſolui ꝛ eſſe cū chri/
ſto: multo magis optimū manere in carne
neceſſariū ꝓpter vos. Propt̃ eos volebat
viuere ꝓ quibus paratus erat mori. Et vt
noueritis q: ipſa ē ꝑfecta charitas/ quā nō
violat: ꝛ in q̄ nō peccat qui natus ē ex deo:
hoc dn̄s dicit petro: Petre amas me? Et il Ioh.21.c.
le: Amo. Non dixit/ ſi amas me: obſeque/
re mihi. Qn̄ eñ erat dn̄s in carne mortali:
eſuriuit/ ſitiuit. Eo tp̄e quo eſuriebat ꝛ ſiti/
ebat/ ſuſceptus ē hoſpitio: miniſtrarūt illi
qui habuerūt de ſubſtātia ſua: Sicut legi/
mus ī euāgelio: Suſcepit eū zacheus: ſaluus Luc.19.a
factus eſt a morbo/ ſuſcepto medico. Quo

morbo? Auaricię. Erat em̃ ditiſſim⁹ ⁊ prin
ceps publicanoꝝ. Attendite ſanatũ a mor
Luc.19.b. bo auaricię. Dimidiũ inquit bonoꝝ meoꝝ
do pauperib⁹: ⁊ ſi cui aliquid tuli/ q̃druplũ
reddã. Ideo ſeruauit alteꝝ dimidium: nõ
quo frueref/ ſed vñ debita ſolueret. Suſce/
pit ergo tunc medicũ hoſpitio: qꝛ erat infir
mitas carnis in dño/ cui hoc obſequiũ pręſ/
berent hoĩes. Et hoc: qꝛ voluit ꝑſtare obſe
quẽtibus. Obſequẽtibus em̃ ꝓderat/ non
illi. Cui em̃ angeli miniſtrabant/ hoꝝ obſe
3.Reg.17.d. quiũ requireret? Nec helias ſeruus illi⁹ hoc
neceſſariũ habebat aliqñ: cui panẽ et car/
nem p coruum mittebat: et tamẽ vt vidua
religioſa benediceref: mittitur ſeruus dei:
Paſcitur a vidua quẽ deus in ſecreto pa/
ſcebat. Uerumtamẽ ꝙꝙ de his ſeruis dei
ſibi pręſtẽt/ qui eorũ indigentiã conſiderẽt:
ꝓpter illam mercedem a dño in euangelio
Matth.10.d. poſitã manifeſtiſſime: Qui ſuſcipit iuſtum
ĩ nomine iuſti/ mercedẽ iuſti accipiet: Qui
ſuſcipit ꝓphetã in nomine ꝓphetę: merce/
dem ꝓphetę accipiet: Et qui dederit calicẽ
áquę frigidę vni ex his minimis tm̃ in no/
mine diſcipuli: amen dico vobis/ non per/
det mercedẽ ſuam. Quis ergo ſibi pręſtẽt
qui hęc faciunt: tamẽ nec hoc poterat pręſ/
beri aſcẽſuro in cęlũ. Quid illi poterat re/
Ioh.21.d. tribuere petr⁹ qui amabat illũ? Audi: Pa/
ſce oues meas: id eſt/ fac ꝓ fratribus qđ ꝓ
te feci. Oĩes ſanguine meo redemi: nolite
dubitare mori ꝓ veritatis ꝯfeſſione/ vt cę/
teri vos imitẽtur. Sed hęc vt diximus fra/
tres/ ꝑfecta charitas eſt: qui natus ẽ ex deo
D habet illam. Intẽdat charitas veſtra: Ui/
dete quid dicam. Ecce accipit ſacramentũ
natiuitatis homo. Baptiçatus ſacramẽtũ
habet/ et magnũ ſacramentũ/ diuinũ / ſan/
ctum/ ineffabile. Conſidera quale/ vt nouũ
hominẽ faciat/ dimiſſionẽ omniũ peccaro/
rũ. Attendat tñ in cor/ ſi perfectũ eſt ibi qđ
factũ eſt in corpore. Uideat ſi habeat cha/
ritatẽ: et tunc dicat/ natus ſum ex deo. Si
aũt non habet: characterẽ quidẽ impoſitũ
habet/ ſꝫ deſertor vagaf: habeat charita/
tẽ: aliter non ſe dicat natũ ex deo. Sed ha/
1.Cor.13.a. beo inqt ſacramẽtũ. Audi aplm: Si ſciam
oĩa ſacramenta: et habeã omnẽ fidẽ/ ita vt
montes transferã: charitatẽ aũt non habe/
am/ nihil ſum. Hoc ſi meminiſtis/ cõmẽda/
uimus/ cũ iſtã epiſtolã inciperem⁹: nihil in
ea nobis ſic cõmendari/ quomõ charitatẽ.

Et ſi videtur alia ⁊ alia dicere: illo facit re/
ditũ: ⁊ ad ipſam charitatẽ oĩa/ vult refer/
re quęcũq; dixerit. Uideamus ſi et hic hoc
facit: Attẽdite. Omnis qui natus ẽ ex deo/
non facit peccatũ. Quęrimus qđ peccatũ:
qꝛ ſi omne intellexeris: contrarius eris illi
loco: Si dixerimus qꝛ peccatũ non habe/ 1.Ioh.1.c.
mus/ noſmetipſos ſeducimus: ⁊ veritas in
nobis non ẽ. Ergo dicat qđ peccatũ: doce/
at nos/ ne forte ego temere dixi pctm̃ hoc
eſſe violationẽ charitaf. Quia ſicut ſupra
dixit: Qui odit fratrẽ ſuũ in tenebris eſt/ ⁊
ĩ tenebris ambulat: ⁊ neſcit quo eat: qꝛ te/
nebrę excęcauerunt oculos eius. Sed forte
aliquid dixit in poſterioribus: ⁊ nõ nomi/
nauit charitatẽ: videte qꝛ circuitus ille ꝟ/
boꝝ hunc habet finẽ: hunc habet exitum.
Qis q̃ natus ẽ ex deo/ non peccat:
qꝛ ſemẽ eius in ipſo manet. Semen
dei: id eſt/ verbũ dei. Uñ dicit apoſtolus:
Per euangeliũ ego vos genui. Et nõ po 1.Cor.4.d.
teſt peccare: qꝛ ex deo natus ẽ. Dic
adhuc. Uideam⁹ ĩ quo non poteſt peccare.
In hoc manifeſtati ſunt filij dei et
filij diaboli. Qis q̃ nõ eſt iuſtus/
nõ eſt a deo: et qui non diligit fra/
trẽ ſuũ. Certe iam manifeſtũ eſt vñ dicat:
Et qui non diligit fratrẽ ſuũ. Dilectio ergo
ſola diſcernit inter filios dei ⁊ filios diabo
li. Signẽt ſe oĩes ſigno crucis chriſti: Re/
ſpondeant omnes/ Amen. Cantẽt omnes
alleluia: Baptiçẽtur oẽs: Intrent omnes
eccleſias: Faciãt parietes baſilicarũ: Non
diſcernunf filij dei a filijs diaboli niſi ĩ cha
ritate. Qui habẽt charitatem/ nati ſunt ex
deo: q̃ non/ nõ ſunt nati ex deo. Magnum
iudiciũ/ magna diſcretio. Quicqđ vis ha/
be: hoc ſolum nõ habeas/ nihil tibi ꝓdeſt.
Alia ſi nõ habeas: hoc habe/ et ĩpleſti legẽ. Al. fratrem.
Qui em̃ diligit⁺ alteꝝ/ legẽ ĩpleuit/ ait apo Roma.13.c.
ſtol⁹. Et plenitudo legiſ charitas. Puto iſtã
margaritã eſſe illã: Homo negociator: de/ Matth.13.f.
ſcribif in euãgelio: qui inuenit vnã marga
ritam: ⁊ vẽdidit oĩa quę habebat ⁊ emit
eã. Hęc eſt margarita ꝓcioſa charitaſ: ſine q̃
nihil tibi ꝓdeſt qđcunq; habueris. Quã ſi
ſolam habeas/ ſufficiat tibi. Nõ cum fide
vides: tunc cũ ſpecie videbis. Si em̃ ama/
mus cũ non videm⁹: quõ amplectemur cũ
viderimus? Sed vbi nos debemus exerce/
re? In amore fraterno. Potes mihi dicere:
Non vidi deũ. Nũquid potes mihi dicere

nō vidi hoīem? Dilige fratrē. Si em̄ fratrē
quē vides dilexeris: ſimul videbis ⁊ deū: q2
vides ipſā charitatē: ⁊ intus inhabitat de/
us. Qui non ē iuſt⁹/non ē ex deo: ⁊ q̄ nō di/
E ligit fratrē ſuū. Quia hec ē annūcia/
tio. Vide quō ꝯfirmat. Quia hec ē an/
nunciatio quā audiuim⁹ ab initio
vt diligam⁹ inuicē. Manifeſtauit nob
inde ſe dicere. Contra hoc mādatū q̄ſq̄s fa
cit: i peccato illo ē ſcelerato/ in qd̄ incidūt
qui nō naſcunt̄ ex deo. Non ſicut cain
Geń.4.b. q̄ ex maligno erat/occidit fratrē ſu
um. Et cui⁹ rei grā occidit? Quia
opa eius maligna fuerāt: fratris ꝟo
eius iuſta. Ergo vbi ē inuidia: amor fra/
ternus eſſe non pōt. Intēdat charitas vr̄a:
Qui inuidet non amat. Pctm̄ diaboli ē in
illo: q2 ⁊ diabol⁹ inuidēdo deiecit. Ceciderat
em̄/ ⁊ inuidit ſtāti. Non ideo voluit deijce/
re vt ipſe ſtaret/ſ3 ne ſolus caderet. Tenete
in animo ex hoc quod ſubieci: Inuidiā nō
poſſe eſſe i charitate. Habes apte cū lauda/
1.Cor.13.b. ret ipſa charitas: Charitas non emulatur.
Non fuit charitas in cain. Et niſi eēt chari/
tas in abel: non acciperet deus ſacrificium
Geń.4.a. eius. Cū em̄ ambo obtuliſſent: ille de fru/
ctibus terre/ille d̄ fetib⁹ ouiū: Quid puta/
tis fratres: q2 deus fructus terre neglexit: ⁊
fet⁹ ouiū dilexit? Non intēdit de⁹ ad mun⁹/
ſed in corde vidit. Et quē vidit cū charita/
te offerre: ipſius ſacrificiū reſpexit. Quem
vidit cū inuidia offerre: ab ipſius ſacrificio
oculos auertit. Opa ḡ bona abel/ non di/
cit niſi charitatē. Opa ꝟo mala cain/non
dicit niſi odiū fraternū. Parū ē/q2 odit fra/
trē ſuū ⁊ inuidit opib⁹ bonis: q2 imitari no/
luit/necare voluit. Et hinc apparuit q2 fili⁹
erat diaboli: Et ille hinc apparuit iuſt⁹ dei.
Hinc ḡ diſcernūtur hoīes frēs mei. Nemo
attēdat linguas/ſed facta. Cor ſi nō bn̄ fa/
ciat ꝑ fratrib⁹ ſuis: oſtēdit quid i ſe habeat:
Temptationibus ꝓbant̄ hoīes. Nolite
mirari frēs ſi mūd⁹ vos odit. Nun/
quid ſepe vobis dicēdū ē / quid ē mūdus?
Non celū/nō terra: nec iſta opa q̄ de⁹ fecit/
ſ3 dilectores mūdi. Iſta ſepe dicēdo q̄buſ/
dā oneroſus ſū: Sed vſq̄adeo non fruſtra
dico/vt aliqui interrogentur an dixerim: ⁊
non reſpondeāt. Ergo vel inculcādo here/
at aliqd in cordib⁹ audientiū. Quid ē mū/
dus? Mūdus ē/qn̄ in malo ponit̄/dilecto/
res mūdi. Mūdus/qn̄ in laude ponit̄: celū

et terra eſt: et que in his opera dei. Vn̄ di/
citur: Et mūdus ꝑ eum factus ē. Itē mun/ Ioh.1.a.
dus plenitudo terre/ſicut dixit ipſe ioan/
nes: Non ſolū autē noſtrorum ꝓpitiatio pec/
catorum ē/ſed ⁊ totius mūdi. Mūdi dicit/om
niū fideliū ꝑ orbē ſparſorum. Mūdus aūt in
malo/amatores mūdi ſunt. Qui amāt mū
dum/fratres amare non pn̄t. Si odit nos
mundus: Nos ſcimus. Quid nos ſci/
mus? Quia tranſiuimus de morte
ad vitā. Vn̄ ſcitis? Quia diligimus
fratres. Nemo interroget hoīem: Rede/
at vnuſq̄ſq̄ ad cor ſuū: ſi ibi inuenerit cha/
ritatē fraternā/ ſecurus ſit: quia tranſijt a
morte ad vitā: Iā in dextera eſt. Non attē
dat quia modo gloria eius occulta ē: cū ve/
nerit dn̄s/tūc apparebit gloria. Viget em̄/
ſed adhuc in hyeme. Viget radix: ſed quaſi
aridi ſunt rami. Intus ē medulla q̄ viget:
intus ſunt folia arborum/intus fruct⁹: ſ3 eſta/
tem expectāt. Ergo nos ſcimus q2 trāſiui/
mus de morte ad vitā/ q2 diligim⁹ fratres.
Qui non diligit/ manet in morte.
Ne putetis fratres leue eſſe odiſſe. Odiſſe/
an diligere. Audi quid ſequit̄. Omnis qui F
odit fratrē ſuū/homicida ē. Iam er/
go ſi contēnebat quiſq̄ odiū fraternū/ nū/
quid ⁊ homicidiū i corde ſuo contēpturus
eſt? Non mouit manū ad occidendū homi
nem: homicida iā tenet̄ a dn̄o. Viuit ille:
et iſte iam interfector iudicat̄. Omnis qui
odit fratrē ſuū/homicida eſt. Et ſcitis q2
oīs homicida nō habet vitā eter/
nā in ſemetipſo manentē. In hoc
cognoſcimus dilectionē. Perfectio/
nem dilectionis dicit pfectionē illam quā
⁊ cōmēdauim⁹. In hoc cognoſcim⁹ dilecti/ Al. cōmenorauimus
onē: q2 ille ꝓ nobis animā ſuā po/
ſuit: ⁊ nos debemus animā ꝓ fra Ioh.21.c.
tribus ponere. Ecce vn̄ veniebat: Pe/
tre amas me: Paſce oues meas. Nā vt no
uerit fratres: quia ſic ab eo paſci volebat
oues ſuas: vt aīam ſuā ꝑ ouibus poneret:
hoc illi ꝯtinuo dixit: Cū iuuenis eſſes/ p̄cin
gebas te/ ⁊ ibas quo volebas: cū autē fue/
ris ſenior/ali⁹ te p̄cinget: ⁊ tollet te q̄ tu nō
vis. Hoc autē dixit/ait euāgeliſta: ſignifi/
cās qua morte clarificaturus eſſet deū. Et
cui dixerat: Paſce oues meas: doceret eū
ponere animā ꝑ ouibus ſuis. Vn̄ incipit
charitas fratres? Modicum attēdite quo
pficiat̄. Audiſtis ipſiū finē ⁊ modū: Ipſū et

Joh.15.b. dñs in euangelio cōmendauit. Maiorem
charitatē nemo habet/ait/ꝗ̄ vt alam ſuaȝ
ponat ꝗs ꝓ amicī ſuis. Perfectionē ꝗ̄ eius
oſtēdit ī euāgelio:⁊ hic cōmendata eſt eius
ꝑfectio. Sed interrogatis vos/ ⁊ dicitī no-
bis: Qñ poſſū habere iſtā charitatē? Noli
cito de te deſperare:forte nata eſt/ſed non/
dū ꝑfecta eſt:nutri eā ne offocetur. Sed di/
cturus es mihi: Et vñ noui? Qō em̄ ꝑficia
tur audiuimus: vñ incipiat audiam⁹. Se-
quit̄ ⁊ dicit: Qui aūt habuerit facul
tates mūdi: et viderit fratrē ſuum
eſurietē: ⁊ clauſerit viſcera ſua ab
eo:quō poterit dilectio dei mane-
re ī eo? Ecce vñ incipit charitas. Si non/
dū es idoneus mori ꝓ fratre:iā idone⁹ eſto
dare de tuis facultatib⁹ fratri. Iaȝ ꝑcutiat
viſcera tua charitas:vt nō de iactatia faci
as/ſed de intimo adipe miſericordię:vt ꝯſi
deres illū in egeſtate poſitū. Si em̄ ſuꝑflua
nō potes dare fratri tuo: animā tuā potes
dare pro fratre? Iacet pecunia in ſinu tuo:
quā tibi furęs pñt auferre. Et ſi illā nō au/
ferēt fures: moriēdo illā deſeres:etiā ſi te il
la viuentē nō deſerat. Quid inde facturus
es? Eſurit frater tuus: in neceſſitate poſit⁹
ē:fortaſſis ſuſpendit̄:a creditore anguſtat̄.
Non habet ipſe/habes tu:frater eſt: ſimul
empti eſtis: vnū ē preciū veſtꝝ:ambo ſan/
guine chriſti redēpti eſtis: Uide ſi miſererī
ſi habes facultates mūdi. Quid ad me ꝑti
net/forte dicis? Ego daturus ſū pecuniā
meā/ne ille moleſtiā patiat̄? Si hoc tibi re/
ſpōderit cor tuū/dilectio patris nō ī te ma
net. Si dilectio patris nō in te manet: non
es natus ex deo:quō te gl̄iaris eſſe chriſtia
nū? Nomē habes/⁊ factū nō habes. Si au
tē nomē ſecutū fuerit opus: dicat te quiſꝗ̄
paganū: tu factis oſtēde chriſtianū. Nā ſi
factis nō oſtendis chriſtianū: oēs te chri
ſtianū vocēt:quid tibi ꝓdeſt nomē vbi res
non inuenit̄? Qui aūt habuerit facultates
mūdi:⁊ viderit fratrē ſuū egentē:et clauſe-
rit viſcera ſua ab eo: quō pōt dilectio dei
manere in eo? Et ſequit̄. Filioli/nō dili
gamus ꝟbo tm̄ ⁊ lingua/ ſed ope
et veritate. Puto manifeſtū eſſe vobis
magnū ⁊ neceſſariū ſecretū et ſacramentū/
fratres mei. Quid valet charitas? Ois ſcri
ptura cōmendat. Sed neſcio ſi alicubi am-
pli⁹ꝗ̄ ī iſta epl'a cōmēdat̄. Rogam⁹ vos et
obſecram⁹ ī dño:vt ⁊ illa ꝗ̄ audiſtis/memo-
ria teneatis:⁊ ad ea ꝗ̄ dicēda ſunt donec ſi-
niatur ipſa epiſtola:intenti veniatis:intē/
ti audiatis. Aperite autē corda ad ſemina
bona: Extirpate ſpinas/ne offocetur in vo
bis qō ſeminat̄: ſed potius creſcat ſeges/ ⁊
gaudeat agricola:et horreū vobis ꝑparet
tanꝗ̄ frumentis/non ignē tanꝗ̄ paleis.

De eo qō iohannes dicit: Et in
hoc cognoſcim⁹ qꝛ ex veritate ſu-
mus:et coram ipſo perſuademus
cordi noſtro: quia ſi male ſenſerit
cor noſtrū: maior eſt deus corde
noſtro/et nouit omia: vſqȝ ad id:
In hoc cognoſcit̄ ſpirit⁹ dei: Om
nis ſpiritus qui confitet̄ ieſū chri
ſtū ī carne veniſſe/ex deo ē. Et om-
nis ſpiritus qui non confitet̄ ieſū
chriſtum in carne veniſſe/nō eſt ex
deo: Et hic ē antichriſtus de quo
audiſtis/ꝙ venturus ſit: et nūc in
ipſo mundo ē: Tractatus.VI.

Meminiſtis

fr̄es/ heſterno nos clauſiſſe ſer-
monē ad iſtā ſententiā/ quę ſine
dubio manere debuit ⁊ debet in corde ve-
ſtro: quia ipſam nouiſſimā audiſtis: Filio-
li/nō diligamus ꝟbo tm̄ et lingua/ſed ope
et veritate. Deinde ſequit̄: Et in hoc co
gnoſcimus qꝛ ex veritate ſumus:
et corā ipſo ꝑſuademus cordi no
ſtro: quia ſi male ſenſerit cor no-
ſtrum: maior ē deus corde noſtro
et nouit omnia. Dixerat: Non diliga-
mus ꝟbo tm̄ ⁊ lingua/ ſed ope et veritate:
Quęrit̄ a nobis/in quo opere ⁊ in qua ve-
ritate agnoſcitur qui diligit deū vel ꝗ dili
git fratrē ſuū. Iā ſuperius dixerat quouſ-
ꝗ̄ charitas ꝑficiat̄: qō et dñs in euangelio
ait: Maiorē hac nemo habet charitatē/ ꝗ̄ Joh.15.b.
vt animā ſuā ponat ꝓ amicis ſuis. Et iſte
hoc dixerat: Sicut ille animā ſuā ꝓ nobis
poſuit: debem⁹ et nos animā ꝓ fratrib⁹ po-
nere. Hęc ē ꝑfectio charitatī: et maior omi-
no nō poterit inueniri. Sed qꝛ non in om-
nibus ꝑfecta eſt: ⁊ deſperare nō debet: ⁊ in
quo ꝑfecta non eſt/ ſi iam nata eſt qua ꝑfi-
ciatur: ⁊ vtiꝗ̄ ſi nata ē/nutriēda eſt: et qui-
buſdam ſuis nutrimentis ad ꝑfectionē ꝓ-
priam ꝑducenda. Quęſiuim⁹ inchoationē
charitatis vñ incipiat: ⁊ ibi continuo inue-
nimus: Si quis habet facultatē mundi: et

viderit fratrẽ ſuũ egentẽ: ⁊ clauſerit viſcera
ſua aduerſus eũ/ quõ dilectio patri manet
in eo? Ergo incipit iſta charitas frẽs/ vt de
ſuis ſupfluis tribuat egẽti in anguſtijs ali-
quibus ꝯſtituto: Ex eo qd ſibi abũdat ſm
tp̃s a tribulatiõe tp̃ali liberat fratrẽ. Hinc
exordiũ ẽ charitatis. Hanc ita ceptã ſi vbo
dei ⁊ ſpe future vite nutrieris: ꝑuenies ad
illã ꝑfectionẽ/ vt parat᷒ ſis aiam tuã pone-
re ꝓ fratrib᷒ tuis. Sed qꝛ multa talia fiunt
ab his q̃ alia querũt/ ⁊ q̃ fratres non amãt:
reuocemur ad teſtimoniũ ꝯſcientie. Vñ ꝓ-
bamus qꝛ talia multa fiunt ab his qui fra-
tres non amãt? Q̃ multi ſe i hereſi᷒ ⁊ ſchiſ-
matibus martyres dicũt? Videnᷣ ſibi ani-
mã ponere ꝓ fratribus ſuis: Si ꝓ fratribus
animã ponerẽt: nõ ſe ab vniuerſa fraterni-
tate ſeparent. Itẽ q̃ multi ſunt qui iactan-
tie cauſa multa tribuũt: multa donãt: ⁊ nõ
ibi querũt niſi laudẽ humanã et gloriã po-
pularẽ/ plenã ventis/ nulla ſtabilitate ſoli-
datã. Quia ẽ ſũt tales/ vbi ꝓbãda erit cha-
ritas fraterna? Quia voluit illã ꝓbari/ ⁊ ait
admonẽs: Filioli/ non diligam᷒ vbo tñ et
lingua/ ſed ope ⁊ veritate. Querim᷒ in quo
ope/ i q̃ veritate? Põt eſſe manifeſti᷒ opus
q̃ tribuere pauperib᷒? Multi hoc iactãtia
faciũt/ nõ dilectione. Põt eſſe maius opus
q̃ mori ꝓ fratribus? Et hoc multi volũt pu-
tari facere iactantia nois cõparãdi/ non vi-
ſceribus dilectionis. Reſtat vt ille diligat
fratrẽ: q̃ añ deũ vbi ſolus videt/ cordi ſuo
ꝑſuadet: ⁊ interrogat cor ſuũ an vere ꝓpter
fratrũ dilectionẽ hoc faciat: ⁊ ꝑhibet illi te-
ſtimoniũ oculus q̃ penetrat cor: quo hõ at-
tendere non põt. Ideo paulus apl's qꝛ pa-
2. Cori. 12. c. rat᷒ erat mori ꝓ fratribus dicebat: Ipſe im-
pẽdar ꝓ aiabus veſtris: Tñ qꝛ deus vide-
bat i corde ipſius/ non hoies q̃bus loque-
1. Cori. 4. a. baᷣ/ ait illis: Mihi aũt minimũ eſt vt a vo-
bis iudicer/ aut ab humano die. Et oſtẽdit
etiã ipſe quodã loco/ qꝛ ſolẽt iſta fieri ina-
ni iactãtia/ non firmamẽto charitatis. Ait
eñ cũ de ipſius charitatis cõmẽdatione lo-
1. Cori. 13. a. quereᷣ: Si diſtribuero oĩa mea pauꝑibus:
⁊ tradidero corpus meũ vt ardeã: charita-
tẽ aũt non habeã/ nihil mihi ꝓdeſt. Poteſt
eñ q̃ſq̃ hoc facere ſine charitate? Poteſt.
Nã qui non habent charitatẽ/ diuiſerunt
vnitatẽ. Querite ibi/ et videbitis multos
multa tribuere pauperib᷒: Videbitᷣ alios
paratos ad ſuſcipiẽdã mortẽ: ita vt deſiſtẽ-
te ꝑſecutore/ ſeipſos ꝓcipitẽt. Iſti ſine du-
bio ſine charitate hoc faciunt. Reuocemur
ergo ad conſcientiã/ de qua dicit apl's: Nã 2. Cori. 1. c.
gloria noſtra hec eſt/ teſtimoniũ conſciẽtie
noſtre. Reuocemur ẽ ad ꝯſcientiã/ de q̃ itẽ
dicit: Opus autẽ ſuum ꝓbet vnuſquiſq̃: ⁊
tunc in ſemetipſo tñ gloriã habebit/ ⁊ non
in altero. Opus ergo ſuũ ꝓbet vnuſquiſq̃ Gal. 6. a.
noſtrũ/ vtrũ de vena charitatis emaneat:
vtꝝ de radice dilectionis rami bonoꝝ ope-
rũ pullulẽt. Opus autẽ ſuũ ꝓbet vnuſq̃ſq̃
ait: et tũc in ſemetipſo gloriã habebit/ ⁊ nõ
in altero. Nõ qñ illi ꝑhibet teſtimoniũ lin-
gua aliena/ ſed qñ ꝑhibet ꝯſcientia ꝓpria.
Hoc ẽ hic cõmendat. In hoc cognouim᷒ qꝛ B
ex veritate ſumus: qñ ope et veritate/ non
vbis tñ ⁊ lingua diligim᷒: Et corã ipſo ꝑ-
ſuademus cordi noſtro. Quid ẽ corã ipſo?
Vbi ipſe videt. Vñ ipſe dñs in euangelio:
Cauete inquit facere iuſticiã veſtrã coram Matth. 6. a.
hoibus/ vt videamini ab eis: Alioqn mer-
cedẽ non habebitis apud patrẽ veſtꝝ q̃ in
celis ẽ. Et q̃d ẽ: Neſciat ſiniſtra tua q̃d faci-
at dextera tua: niſi qꝛ dextera tua pura cõ-
ſcientia ẽ/ ſiniſtra mundi cupiditas? Mul-
ti ꝑ cupiditatẽ mundi multa mira faciunt:
ſiniſtra operaᷣ/ nõ dextera. Dextera debet
oꝑari/ ⁊ neſciente ſiniſtra: vt nec miſceat ſe
cupiditas ſeculi/ qñ aliq̃d boni de dilectio-
ne oꝑamur. Et vbi hoc cognoſcimus? Añ
deũ es: interroga cor tuũ: vide q̃d feciſti/ ⁊
q̃d ibi appetiſti/ ſalutẽ tuã an laudẽ huma-
nã ventoſam. Intus vide: Nam homo iu-
dicare non poteſt/ quẽ videre non põt. Si
ꝑſuademus cordi noſtro/ corã illo ꝑſuade-
amus: Quia ſi male ſentiat cor noſtrũ: id ẽ
accuſat nos intus/ qꝛ non eo animo facim᷒
quo faciendũ ſit: Maior eſt deus corde no-
ſtro/ ⁊ nouit oĩa. Cor tuũ abſcondis ab ho-
mine: a deo abſconde ſi potes. Quõ abſcõ-
dis ab eo cui dictũ ẽ a peccatore quodã ti-
mente et cõfitente: Quo ibo a ſpiritu tuo: Pſ. 138.
⁊ a facie tua quo fugiã? Querebat qua fu-
geret ⁊ euaderet iudiciũ dei: ⁊ non inuenie-
bat. Vbi eñ non ẽ deus? Si aſcẽdero inq̃t
in celũ ibi es: ſi deſcendero ad infernũ ad-
es. Quo itur᷒ eſt? Quo fugiet? Vis audire
conſiliũ: ſi vis ab illo fugere: ad ipſũ fuge.
Ad ipſũ fuge cõfitendo/ nõ ab ipſo latẽdo.
Latere eñ nõ potes/ ſꝫ ꝯfiteri potes. Dic il-
li: Refugiuꝫ meũ es tu: Et nutriaᷣ in te di- Pſ. 31.
lectio q̃ ſola perducit ad vitaꝫ: Perhibeat

tibi teſtimoniū ɔſciētia tua/ qꝛ ex deo ē. Si
ex deo ē: noli illā velle añ hoīes ponere: qꝛ
nec laudes hoīm te leuāt ī celū: nec vitupe
rationes inde te deponūt. Ille videat q̄ co
ronat: ille ſit teſtis q̄ vidēte coronarꝭ. Ma-
ioꝛ ē deus coꝛde tuo/ ꝛ nouit oīa. Dilectiſ
ſimi/ et ſi coꝛ male nō ſenſerit: fidu
ciā habemꝰ ad deū. Quid ē: coꝛ nō ma
le ſēſerit? Uere nobis reſpōderit/ qꝛ diligi-
mus: ꝛ germana dilectio ē ī nobiſ/ nō ficta/
ſed ſincera/ ſalutē fraternā q̄rēs: nullū emo
lumentū expectās a fratre/ niſi ſalutē ipſiꝰ.
Fiduciā habemꝰ ad deū: ꝛ quicq̄d
poſtulauerimꝰ/ accipiemꝰ ab eo: qꝛ
mādata eiꝰ ſeruamꝰ. Ideo nō in ɔſpe-
ctu hoīm/ ſed vbi ipſe deꝰ videt in coꝛde. Fi
duciā ḡ habemus ad deū: ꝛ quicq̄d poſtu-
lauerimꝰ ab eo/ accipiemꝰ. Sed q̄? Qui mā-
data eiꝰ ſeruamus. Que ſūt mādata eius?
Ioh. 13. d. Nū quid ſemꝑ repetendū eſt? Mādatū no
uū do vobis/ vt vos inuicē diligatꝭ. Ipſā
charitatē loquiꝛ/ ipſā cōmendat. Quiſq̄s ḡ
habuerit charitatē fraternā: ꝛ corā deo ha
buerit/ vbi deus videt: coꝛq; eiꝰ interroga-
tū ſub iuſto examine: nō ei aliud reſponde-
rit/ q̄ germanā ibi eſſe radicē charitatꝭ/ vñ
boni fructꝰ exiſtāt: habet fiduciā apd̄ deū:
ꝛ quicq̄d poſtulauerit ab eo accipiet: qꝛ mā
C data eiꝰ ſeruat. Incurrit q̄ſtio quedā: qꝛ nō
ille aut ille hō/ aut tu aut ego: qui ſi petiero
aliquid a dño deo noſtro/ ꝛ nō accepero: fa
cile de me pōt dicere vnuſq̄ſq;: Non habet
charitatē: et de q̄libet hoīe huiꝰ tpis facile
dici poteſt. Et ſentiat q̄s qd̄ vult homo de
hoīe: maioꝛē q̄ſtionē nō faciūt/ niſi illi viri
quos ſanctos ɔſtat fuiſſe cū ſcriberēt: ꝛ mō
eſſe cum deo. Quis habet charitatē/ ſi eā
2. Cor. 6. c. paulꝰ non habebat q̄ dicebat: Os nr̄m pa-
tet ad vos o corinthij: coꝛ noſtrū dilatatū
ē: Nō anguſtamini ī nobis: Qui dicebat:
2. Cor. 12. c. Impēdar ꝑ aīabꝰ veſtris: Et tāta gr̄a ī illo
erat/ vt manifeſtaret eū habere charitatē?
Inuenimus eum tñ petiſſe ꝛ nō accepiſſe.
Quid dicimꝰ fr̄es? Queſtio ē: Intēri eſto-
te ad deū: magna ꝛ iſta q̄ſtio ē/ quō de pec-
cato vbi dictū ē: Qui natꝰ ē ex deo nō pec-
cat. Inuenimꝰ hoc eſſe pctm̄ violare chari-
tatē: ꝛ hoc ꝓpꝛie deſignatū eſſe ī hoc loco.
Sic ꝛ nūc q̄ramꝰ q̄d dixerit. Si eñ v̄ba attē
dis/ plane videꝛ: Si exēpla/ obſcuꝝ ē. Uer-
bis his nihil ē planiꝰ: Et quicq̄d poſtulaue
rimus accipiemꝰ ab eo: qꝛ mādata eius ſer-
uamꝰ. Et q̄ placēt illi ī ɔſpectu eiꝰ fa
cimꝰ. Quicq̄d poſtulauerimꝰ ait/ accipie-
muſ ab eo. Anguſtauit vehemēter: qꝛ ꝛ ibi
anguſtaret ſi diceret/ oē pctm̄. Sed ideo
inuenimꝰ locū exponēdi/ qꝛ d̄ certo pctō di-
xit: non de oñi/ ſed de quodā pctō: qd̄ oīs
q̄ ex deo natus ē nō facit. Et inuenimꝰ ipſū
q̄dā pctm̄ violationē eſſe charitatꝭ. Et ha
bemus exemplū de euāgelio manifeſtū q̄n
ait dñs: Si non veniſſē/ pctm̄ nō haberēt. Ioh. 15. e.
Quid ḡ? Ad innocētes iudeos venerat qꝛ
ſic loquiꝛ? Ergo ſi ipſe nō veniret/ peccatū
nō haberēt? Preſentia ḡ medici fecit egꝝ/
febꝛē nō abſtulit? Quis hoc vel demēs di-
cat? Ille nō venit niſi curare ꝛ ſanare egro-
tos: Quare ḡ dixit: Si non venirē peccatū
non haberēt/ niſi qꝛ certū quoddā peccatū
voluit intelligi? Quoddā eñ peccatū non
haberent iudei. Qd̄ peccatū? Qꝛ in eū non
crediderunt/ q; p̄ſentē contēpſerunt. Sicut
ergo ibi peccatū dixit: ꝛ non eſt conſequēs
vt omne peccatū intelligamꝰ/ ſed certū pec
catū: Sic ꝛ hic/ non oē peccatū: ne ɔtrari-
us ſit illi loco vbi ait: Si dixerimus qꝛ pec S. 1. c.
catū non habemꝰ/ noſmetipſos ſeducimꝰ: ꝛ
ꝛ veritas ī nobis non ē: ſed certū q̄dā pec
catū: id eſt/ violationē charitatis. Hic autē
plus nos conſtrinxit. Si petierimus dixit:
ſi nos non accuſauerit coꝛ noſtrū ꝛ renūci-
auerit in ɔſpectu dei: qꝛ v̄a dilectio ē in no
bis: quicq̄d poſtulauerimus ab eo accipie-
mus. Iā ergo dixi charitati veſtre fratres:
nemo attēdat ad nos. Quid eñ ſumꝰ nos?
Aut q̄d eſtis vos? Quid niſi eccleſia dei/ q̄
nota eſt oībus? Et ſi illi placet/ in illa ſu-
mus. Et qui dilectione ī illa manemus/ ibi
ꝑſeueremus/ ſi volumus oſtēdere dilectio-
nem quā habemus. Uerūtamē de apoſto-
lo paulo quid mali ſenſuri ſumꝰ? Ipſe non
diligebat fratres? Apud ipſū nō erat teſti-
moniū ɔſcientie eius in cōſpectu dei? Non
erat ī paulo radix illa charitatis/ vñ oēs
boni fructus ꝓcedebāt? Quis hoc niſi de-
mēs dixerit? Ubi ergo inuenimus petiſſe
apoſtolū ꝛ non accepiſſe? Ait ipſe: In ma- 2. Cor. 12. b.
gnitudine reuelationū ne extollar: datꝰ eſt
mihi ſtimulus carnis angelꝰ ſathane q̄ me
colaphizet: ꝓpter qd̄ ter dñm rogaui vt au
ferretur a me: ꝛ dixit mihi: Sufficit tibi gr̄a
mea: Nā v̄tus ī infirmitate ꝑficiꝛ. Ecce nō
eſt exauditus vt auferreꝛ ab illo angelꝰ ſa-
thane. Sed q̄re? Quia nō ei ꝓderat. Ergo

exauditꝰ ē ad ſalutē/q̄ nō eſt exauditꝰ ad vo
D luntatē. Nouerit magnū ſacramētū chari/
tas vr̄a:qđ ideo cōmēdauimꝰ vobis:ne ex/
cidat vobis ī temptationibꝰ vr̄is. Sācti ad
ſalutē p oīa exaudiunt. Semp exaudiūtur
ad ſalutē eternā. Jpſā deſiderāt:qꝛ ſm̄ hāc
ſemp exaudiunt. Sꝫ diſcernamꝰ exauditio/
nes dei. Jnuenimꝰ enī q̄ſdā nō exauditos
ad voluntatē/exauditos ad ſalutē. Et rur/
ſus q̄ſdā inuenimꝰ exauditos ad volūtatē/
⁊ nō exauditos ad ſalutē. Hoc diſcernite/ꝫ
tenete. Exēplū eiꝰ q̄ nō ē exauditꝰ ad volūta
tē/ꝫ exauditꝰ ad ſalutē. Audi apl'm paulū:
Nā ipſā exauditionē ad ſalutē oſtendit illi
2. Cor. 12. c. deꝰ: Sufficit tibi gr̄a mea: Nā v̄tus ī infir/
mitate pficit. Rogaſti/clamaſti/ter clama/
ſti:ipſū ſcꝫ qđ clamaſti audiui:nō auerti au
res meas a te. Noui q̄d faciā. Tu vis aufer
re medicamētū q̄ vreris: ego noui īfirmita
tē q̄ grauaris. Ergo iſte ad ſalutē exauditꝰ
eſt/ad volūtatē nō eſt exauditꝰ. Quos inue
nimꝰ exauditos ad volūtatē/nō exauditos
ad ſalutē? Jnuenimꝰ putamꝰ aliquē/ neq̄
aliquē ipſū exauditū a deo ad volūtatē/nō
exauditū ad ſalutē? Si alicuiꝰ hoīs exēplū
poſuero/forte dicturꝰ es mihi: Tu illū dicis
iniquū:nā iuſtꝰ erat. Si iuſtꝰ nō eſſet/a deo
nō exaudiret. Talē ppoſiturus ſū/de cuius
inīq̄tate ⁊ impietate nemo dubitet. Dia/
Job. 1. b. bolꝰ ipſe petijt iob/⁊ accepit. Nōne ⁊ hic d̄
diabolo audiſtis: Quia q̄ facit peccatū ex
diabolo ē? Non qꝛ ille creauit/ꝫ qꝛ iſte imi
Job. 8. f. tat. Nōne de illo dictū ē: Jn v̄itate nō ſte/
Geñ. 3. a. tit? Nōne ipſe ē antiquꝰ ille ſerpens/q̄ p fe/
minā venenū p̄mo homini ppinauit? Qui
Job. 2. c. ad ipſū iob feminā ppterea ſeruauit/p quā
Job. 1. b. maritus nō ꝯſolaret/ꝫ tēptaret. Jpſe dia/
bolus petijt ſanctū virꝝ temptādū/et acce/
2. Cor. 12. c. pit. Petijt apl's vt auferret ab eo ſtimulus
carnis/⁊ nō accepit. Sed apl's magis exau
ditus ē q̄ȝ diabolus. Apl's enī exauditꝰ ē ad
ſalutē:⁊ ſi nō ad voluntatē: Diabolꝰ exau/
ditus ē ad voluntatē/ ſed ad damnationē.
Jdeo enī ꝯceſſus ē iſte tēptandus:vt eo ꝓ/
bato eſſet ille cruciādus. Sed hec fr̄es non
tn̄ in veteribꝰ libris inuenimꝰ:⁊ ī euāgelio
inuenimus. Petierunt demones a dn̄o cū
Math. 8. d. eos excluderet ab hoīe/vt ire pmitterent ī
porcos. Nōne his poſſet dicere dn̄s vt nec
illuc accederēt? Nō enī ſi nollet rebellaturi
erāt ꝯtra regē celi ⁊ terre. Certi tn̄ myſterij
gr̄a ⁊ certa diſpēſatione dimiſit demones

in porcos:vt oſtēderet diabolū ī eis dn̄ari
qui vitā porcoꝝ gerunt. Demones ḡ exau
diti ſunt:apl's nō exaudit. An potiꝰ qđ ve/
rius ē dicimus:imo apl's exauditus eſt/de/
mones nō ſunt exauditi. Jlloꝝ volūtas fa
cta ē:huiꝰ ſanitas pfecta ē. Scđm hoc intel
ligere debemꝰ/qꝛ deus etſi volūtati noſtre
nō dat/ſaluti dat. Quid ſi enī hoc petieris
qđ tibi obeſt:et medicꝰ nouit qꝛ obeſt tibi:
nō enī te exaudit medicꝰ/ qn̄ forte tu frigi/
dā aquā petis. Et ſi pdeſt/ſtatim dat:ſi nō
pdeſt/nō dat: Non exaudiuit. An potiꝰ ad
ſanitatē exaudiuit:qꝛ volūtati cōtradixit?
Sit ḡ ī vobis charitas fr̄es:ſit ī vobis/⁊ ſe/
curi eſtote. Et qn̄ nō vobis dat qđ petitis/
exaudimini/ſed nō ſcitis. Multi dati ſunt
in manꝰ ſuas malo ſuo:de quibꝰ dicit apl's:
Tradidit eos deus ī deſideria cordis eoꝝ. Roma. 1. c.
Petit aliq̄s magnā pecuniā: accipit malo
ſuo. Qn̄ illā nō habebat/paꝝ timebat. Ha
bere illā cepit/p̄da factꝰ ē potētiori. Nōne
malo ſuo exauditus ē/ q̄ voluit habere vn̄
a latrone q̄reret:quē pauperē nemo q̄re/
bat? Diſcite rogare deū/ vt medico cōmit/
tatis:qđ ipſe nouit faciat. Tu morbū ꝯfitea
ris/ille medicamētū adhibeat. Tu tm̄ cha/
ritatē tene: Nā ſi ille ſecare te vult/ vrere te
vult. Tu ſi clamas ⁊ nō exaudiris ī vſtione
et tribulatione:nouit ille quouſq̄ putre ē.
Tu iā vis reuocet manꝰ: ⁊ ille vulneris ſinū
attēdit:ſcit quouſq̄ ꝑueniat: non te exaudit
ad voluntatē/ ſed exaudit ad ſalutē. Certi
eſtote fr̄es mei:qꝛ qđ ait apl's veꝝ ē. Quid Roma. 8. e.
enī oremus:ſicut oportet neſcimꝰ: ſed ipſe
ſpūs interpellat ꝓ nobis gemitibꝰ inenar/
rabilibꝰ:qꝛ ipſe interpellat ꝓ ſanctis. Quid
eſt/ipſe ſpiritꝰ interpellat ꝓ ſanctis/niſi ipſa
charitas q̄ ī te p ſpiritū facta ē? Jdeo enī di
cit idē apl's: Charitas dei diffuſa ē ī cordi/ Roma. 5. a.
bus nr̄is p ſpm̄ ſanctū q̄ datꝰ ē nobis. Cha/
ritas ipſa gemit/charitas ipſa orat. Cōtra
hāc aures claudere nō nouit qui illā dedit.
Securꝰ eſto:charitas roget. Et ibi ſunt au/
res dei:nō fit qđ vis/ ꝫ fit qđ tibi expedit.
Ergo q̄cq̄d poſtulauerimꝰ/ nunq̄d accipie/
mus ab eo? Jā dixi: Si ad ſalutē itelligas/
nulla q̄ſtio ē. Si nō ad ſalutē/q̄ſtio eſt ma/
gna: q̄ te calumniatorē facit paulo aplo.
Quicq̄d poſtulauerimꝰ accipiemꝰ ab eo: qꝛ
mādata eiꝰ ſeruamꝰ: ⁊ q̄ placēt illi ī ꝯſpectu
eius facimꝰ. Jn ꝯſpectu eius:intus vbi vi/
det. Et q̄ illa mādata ſunt? Hoc ē inquit

mādatū illi⁹ vt credam⁹ ī noīe filij
E ei⁹ ieſu chriſti. Et diligam⁹ inuicē.
Uidetis qꝫ h̄ ē mādatū. Uidetꝭ qꝫ cōtra h̄
mandatū qui facit/pctm̄ facit: q̄ caret oīs q̄
nat⁹ ē ex deo. Sic dedit nobis man/
datū vt diligam⁹ inuicē: ꝛ q̄ ſerua/
uerit mādatū ei⁹. Uidetꝭ qꝫ nihil aliud
nobis p̄cipit/ niſi vt diligam⁹ inuicē. Et q̄
ſeruauerit mādatū ei⁹: ī ipō mane/
bit/ ꝛ ipſe ī eo. Et ī hoc cognoſcim⁹
qꝫ manet ī nobis d̄ ſpū quē dedit
nobis. Nonne manifeſtū eſt/ qꝫ hoc agit
ſpūſſctūs ī hoīe: vt ſit ī illo dilectio ꝛ chari/
tas? Nonne manifeſtū ē qđ ait apl's: Cha/
Roma.5.a. ritas dei diffuſa ē ī cordib⁹ nr̄is p̄ ſpm̄ſctm̄
qui dat⁹ ē nobis? De charitate eñ loq̄bat ꝛ
dicebat: qꝫ ī ꝯſpectu dei debem⁹ iterrogare
cor nr̄m. Qꝫ ſi nō male ſenſerit cor noſtꝝ. i.
ſi ꝯfiteat qꝫ de dilectione frīs ſit/ q̄cq̄d fit/ ī
bono opē fit. Acceſſit etiā qđ d̄ mādato cū
diceret/ hoc ait: Hoc ē mādatū ei⁹: vt creda
mus ī noīe filij ei⁹ ieſu chriſti/ ꝛ diligam⁹ iui/
cē. Et q̄ facit mādatū ei⁹ ī ipſo manet/ ꝛ ille
ī eo. In hoc cognoſcim⁹ qꝫ manet ī nob/ de
ſpū quē dedit nobis. Si eñ inuenerꝭ te ha
bere charitatē: habes ſpm̄ dei ad intelligē/
dū. Ualde eñ neceſſaria res ē. Primis tpi/
Act.2.a. bus cadebat ſup̄ credētes ſpūſſctūs: ꝛ loq̄/
bant linguis q̄s non didicerant: quō ſpūs
dabat eis p̄nūciare. Signa erāt tp̄e oppor
tuno. Oportebat eñ ita ſignificari ī oībus
linguis ſpm̄ſctm̄: qꝫ euāgeliū dei p̄ oēs lin/
guas curſuꝝ erat toto orbe terraꝝ. Signifi
catū ē illud ꝛ trāſijt. Nūquid mō quib⁹ īpo
nit manus vt accipiant ſpm̄ſctm̄/ hoc expe
ctat vt linguis loquant? Aut qn̄ īpoſuim⁹
manū iſtis infantib⁹/ attēdit vnuſqſq; ve/
ſtrū vtꝝ līguis loq̄rent? Et cū videret eos
linguis non loqui: ita p̄uerſo corde aliquis
vr̄m fuit vt diceret: Nō acceperūt iſti ſpm̄/
ſctm̄: Nā ſi accepiſſēt/ linguis loq̄rent quē/
admodū tunc factū ē? Si ḡ p̄ hec miracula
non fiat mō teſtimoniū p̄ſentie ſpūſſcti/ vn̄
ſit/ vn̄ cognoſcit quiſq; accepiſſe ſpm̄ſctm̄?
Interroget cor ſuū: Si diligit fratrē/ ma/
net ſpūs dei ī illo. Uideat/ p̄bet ſeipſū co/
rā ocul' dei. Uideat ſi ē ī illo dilectio pacis
vnitatꝭ: dilectio eccl'ie toto terraꝝ orbe dif
fuſe. Nō attēdat eū ſolū diligere fratrē quē
attēdit añ ſe. Multos eñ non videm⁹ frēs
nr̄os: ꝛ ī vnitate ſpūs ill' copulamur. Quid
mi̅ꝝ qꝫ nobiſcū non ſūt? In vno corp̄e ſu/
mus: vnū caput habem⁹ ī celo. Fres oculi
nr̄i nō ſe vidēt/ q̄ſi nō ſe norūt: An ī charita
te cōpaginis corp̄alis norūt ſe? Nā vt no/
ueritis qꝫ in ꝯiunctione charitatis ſe noue
runt/ qn̄ ambo patēt: nō licet vt aliq̄d attē
dat dexter/ qđ non attēdat ſiniſter. Dirige
radiū dextꝝ ſine altero ſi potes. Simul co
eūt/ ſimul dirigūt: intētio vna ē/ loca diuer
ſa ſunt. Si ḡ oīs q̄ tecū diligit deū/ vnā in/
tētionē tecū habet: nolo attēdere qꝫ corp̄e
ī loco ſep̄atus ē: aciē cordis ſimul fixiſtis in
lumine v̄itatꝭ. Ergo ſi vis noſſe qꝫ accepi/
ſti ſpm̄ſctm̄: interroga cor tuum: ne forte ſa
cramentū habes/ ꝛ v̄tutē ſacramēti nō ha/
bes. Interroga cor tuū: ſi ē ibi dilectio frīs
ſecur⁹ eſto. Non poteſt eſſe dilectio ſine ſpū
dei: qꝫ paul⁹ clamat: Charitas dei diffuſa ē Roma.5.a.
in cordibus nr̄is p̄ ſpm̄ſctm̄ q̄ datus ē nob.
Dilectiſſimi/ nolite oī ſpiritui cre/ Ca.4.
dere. Quia dixerat: In hoc cognoſcim⁹ qꝫ F
manet ī nobis/ de ſpū quē dedit nobis. Un̄
aūt cognoſcat ipſe ſpirit⁹: attendite. Dile/
ctiſſimi/ nolite oī ſpiritui credere:
ſed p̄bate ſpūs ſi ex deo ſūt: Quis
ē qui p̄bat ſpūs? Difficilē rē nobis p̄poſuit
frēs mei. Bonum ē nobis vt dicat ipſe vn̄
diſcernam⁹. Dicturus ē/ ne formidetꝭ: Sed
p̄mo videte/ attēdite. Uidete hinc exp̄mi il
lud vn̄ vani heretici calūniant. Attendite/
videte q̄d ait: Dilectiſſimi/ nolite oīni ſpiri
tui credere/ ſꝫ p̄bate ſpūs ſi ex deo ſūt. Spi
ritusſſāct⁹ noīe aq̄ appellat⁹ ē ī euāgelio/ dn̄o
clamāte ꝛ dicēte/ Si q̄s ſitit/ veniat ad me Joh.7.f.
et bibat: Qui credit ī me: flumina aq̄ viue
fluēt de vētre ei⁹. Euāgeliſta aūt expoſuit
vn̄ diceret. Secutus eñ ait: Hoc aūt dice/
bat d̄ ſpū quē accepturi erāt q̄ ī eū erāt cre/
dituri. Quare nō m̄ltos baptiçabat dn̄s?
Sed qđ ſequit attēdite: Spūs aūt nondū
erat dat⁹: qꝫ ieſus nōdū fuerat glr̄ificatus.
Quia ḡ illi baptiſmū habebāt: et ſpm̄ſctm̄
nondū acceperāt/ quē die pētecoſtes miſit
dn̄s de celo/ vt daret ſpūs: expectabat glr̄i/
ficatio dn̄i. Et anteq̄ clarificaret/ et anteq̄
mitteret eū: inuitabat tñ hoīes/ vt ſe p̄pa/
rarēt ad accipiēdā aquā/ de q̄ dixit: Qui ſi/
tit/ veniat et bibat: ꝛ q̄ credit ī me: flumina
aq̄ viue fluēt de ventre ei⁹. Quid ē illa aq̄?
Nemo me interroget: Euāgeliū iterroga.
Hoc autē dicebat ait de ſpū quē accepturi
erāt hi qui ī eū erāt credituri. Aliud ē ḡ aq̄
ſacramēti: aliud aq̄ q̄ ſignificat ſpiritū dei.

Aq̄ ſacramēti viſibilis ē: aq̄ ſpūs inuiſibil
eſt. Iſta abluit corpus/ ⁊ ſignificat qđ fit in
aīa: ꝑ illū ſpiritū ipſa aīa mūdat̄ et ſagina-
tur. Ipſe eſt ſpūs dei: quē non pñt habere
heretici: ⁊ q̄cunq; ſe ab eccleſia ꝑcidunt. Et
quicūq; non apte ꝑcidunt: ſ ꝑ iniq̄tatē ꝑci-
ſi ſunt/ ⁊ intꝰ tanq̄ palea voluunt̄/ et grana
nō ſunt: non habēt iſtū ſpiritū. Iſte ſpiritꝰ
noīe aquę a dn̄o ſignificatus ē: ⁊ audiuimꝰ
ab hac epiſtola: Nolite oīm ſpiritui crede-
Prouerb.5.c re: Atteſtant̄ v̄ba illa ſalomonis: Ab aqua
aliena abſtinere. Quid ē aqua? Spūs. Nū-
quid ſemꝑ aqua ſpiritū ſignificat? Nō ſem
per. Quibuſdā locis ſpiritū ſignificat/ qui-
buſdā locis baptiſmū ſignificat: q̄buſdā lo
cis ꝑplos ſignificat: quibuſdā locis ꝯſilium
Prouer.16.c ſignificat. Habes quodā loco dictū: Fons
vitę ꝯſiliū poſſidētibꝰ eū. Ergo ꝑ diuerſa lo-
ca ſcḋturaꝝ/ nomē aquę diuerſa ſignificat.
Nunc tamē i noīe aq̄ ſpm̄ſanctū audiſtis:
non ex interp̄tatione noſtra/ ſed ex euāgeli
Joh.7.f. ca/ vbi ait: Hoc aūt dicebat ð ſpū quē erāt
accepturi hi qui i eū erāt credituri. Si ergo
aquę noīe ſignificat̄ ſpūſſanctus: ⁊ dicit no
bis ep̄la iſta: Nolite oīm ſpiritui credere/ ſ
ꝓbate ſpūs ſi ex deo ſunt: intelligamꝰ inde
Prouer.5.c. dictū eſſe: Ab aq̄ aliena abſtinete: ⁊ de fon
te alieno ne biberi. Quid ē de fonte alieno
ne biberis? Spiritui alieno ne credideris.
Reſtat ḡ examē vnde ꝓbet̄ q̄ ſpūs dei eſt.
Poſuit quidē ſignū: ⁊ hoc fortaſſe difficile.
Videamꝰ tamē: ad illā charitatem redituri
ſumus. Ipa ē q̄ nos docet: q̄ ipſa ē vnctio.
Tamen hic q̄d ait? Probate ſpūs ſi ex deo
ſūt. Quia multi pſeudo ꝓphetę exi
erūt i iſtū mūdū. Iā ibi ſūt oēs hereti-
ci ⁊ oēs ſchiſmatici. Quō ergo ꝓbabo ſpi-
ritū? Sequit̄: In hoc cognoſcit̄ ſpūs
dei. Erigite aures cordis. Laborabamꝰ et
dicebamꝰ: Quis nouit? q̄s diſcernit? Ecce
dicturus ē ſignū. In hoc cognoſcitur
B ſpūs dei: Ois ſpūs q̄ cōfitet̄ ieſū
chriſtū i carne veniſſe/ ex deo ē. Et
oīs ſpūs qui non ꝯfitet̄ ieſū chri-
ſtū in carne veniſſe/ non ē ex deo.
Et hic ē antichriſtꝰ/ de quo audiſti
q̄ vēturus ſit: ⁊ nūc i iſto mūdo ē.
Quaſi erigunt̄ aures ad diſcernēdos ſpiri
tus: ⁊ tale quiddā audiuimꝰ vnde nihilomi
nus non diſcernamꝰ. Quid eñ ait: Omis
ſpūs qui ꝯfitet̄ ieſū chriſtū in carne veniſ-
ſe/ ex deo ē? Quia confitētur ieſū chriſtū in
carne veniſſe. Iā hic erigunt ſe forte aduer
ſum nos ⁊ dicūt: vos nō habetis ſpiritū ex
deo: ſed ⁊ nos ꝯfitemur ieſum chriſtū i car-
ne veniſſe: Iſte autē illos negauit ſpm̄ dei
habere: qui nō ꝯfitent̄ ieſū chriſtū in carne
veniſſe. Quęre ab arrianis: ꝯfitētur ieſum
chriſtū in carne veniſſe. Quęre ab eunomi
anis: ꝯfitentur ieſū chriſtū i carne veniſſe.
Quęre a macedonianis: ꝯfitent̄ ieſū chri-
ſtum in carne veniſſe. Interroga cataphry
gas. ꝯfitentur ieſū chriſtū in carne veniſſe.
Interroga nouatianos: ꝯfitentur ieſū chri
ſtū in carne veniſſe. Oēs ergo iſtę hereſes
ſpiritū dei habent: Non ḡ pſeudo ꝓphetę
ſūt? Nulla ē ḡ ibi deceptio/ nulla ſeductio?
Certe antichriſti ſunt/ q̄ ex nobis exierūt: ſ
nō erāt ex nobis. Quid ḡ facimꝰ/ vnde diſ-
cernimus? Intēdite. Eamus ſimul/ corde ⁊
pulſemꝰ. Vigilat ipſa charitas: q̄ ipſa pul
ſatura ē/ ipſa aptura: Nō intelligētis i no-
mine dn̄i noſtri ieſu chriſti. Iā ſuꝑius audi-
ſtis q̄ dictū ē: Qui negat ieſum chriſtū in
carne veniſſe/ hic ē antichriſtꝰ. Et ibi quęſi-
uimꝰ: q̄s neget/ q̄ nec nos negamꝰ/ nec illi
negāt. Et inuenimus quoſdā factis nega-
re: ⁊ adhibuimus teſtimoniū ð ap̄lo q̄ ait:
Confitentur eñ ſe noſſe deū/ factis aūt ne- Ad titū.1.d.
gāt. Sic ḡ ⁊ mō quęramus i factis/ non lin-
gua quis ē ſpūs qui nō eſt ex deo: q̄ negat
ieſū chriſtū in carne veniſſe: ⁊ quis eſt ſpūs
qui ē ex deo/ q̄ ꝯfitet̄ ieſū chriſtū i carne ve-
niſſe? Eia fratres/ opa attēdamus/ nō ſtre-
pitū linguę. Quęramꝰ quare venerit in car
ne chriſtꝰ: et inueniemus q̄ eū negāt i carne
veniſſe. Nā ſi linguis attēdas: multas he-
reſes auditurus es ꝯfitērēt chriſtū in carne
veniſſe: Sed ꝯuincit illos veritas. Quare
venit chriſtus i carne? Nōne deꝰ erat? Nō-
ne de illo dictū eſt: In ꝑncipio erat v̄bū: ⁊ Joh.1.a.
v̄bū erat apud deū: et deꝰ erat v̄bū? Nōne
paſcebat angelos: et ipſe paſcit angelos?
Nōne ſic venit vt inde nō diſcederet? Nō-
ne ſic aſcēdit vt nos nō dimitteret? Quare
venit ergo i carne? Quia oportebat nobis
oſtēdi ſpem reſurrectionis. Deꝰ erat/ ⁊ i car
ne venit. Deus eñ mori non poterat/ caro
poterat. Ideo ḡ venit i carne vt moreret̄ ꝓ
nobis. Quemadmodū aūt mortuꝰ ē ꝓ no-
bis? Maiorē hac charitatē nemo habet/ q̄ Joh.15.b.
vt aīam ſuā ponat ꝓ amicis ſuis. Charitas
ḡ illū duxit ad carnē. Quiſq̄s ḡ non habet
charitatē: negat chriſtum in carne veniſſe.

Nūc iā interroga oēs hereticos: Chriſtus
venit in carne? Venit: hoc credo: hoc ꝯfite
or. Immo hoc negas. Vñ nego? Audis q̃
hoc dico: imo ego cōuinco q̃ negas. Dicis
voce/negas corde: dicis vbo/ negas factꝭ.
Quō inq̄s nego factis? Quia ideo venit ī
carne chriſt⁹ vt moreret̃ ꝓ nobis. Ideo mor-
Joh.15.b. tuus ē ꝓ nobis/q̃ charitatē multā docuit.
Maiorē hac charitatem nemo habet/q̄ vt
animā ſuā ponat ꝓ amicis ſuis. Tu nō ha-
bes charitatē: q̃ ꝓ honore tuo diuidis vni-
tatē. Ergo hīcītelligite ſpm̄ ex deo: pulſa-
te/tāgite vaſa fictilia: ne forte crepuerint ⁊
male reſonēt. Videte ſi itegre ſonāt. Vide-
te ſi ibi ē charitas. Tollꝭ te ab vnitate orbis
terrarū: diuidis eccleſiā ꝑ ſchiſmata: dilani-
as corpus chriſti. Ille venit ī carne vt colli-
gat: tu ideo clamas vt ſpargas. Ergo ipē ē
ſpūs dei q̄ dicit ieſū ī carne veniſſe. Qui di-
cit nō lingua/ ſed factꝭ: q̄ dicit nō ſonādo/ ſ;
amādo. Ille aūt non ē ſpūs dei q̄ negat ie-
ſū in carne veniſſe. Negat ⁊ ipſe nō lingua
ſed vita/non vbis ſed factis. Manifeſtū ḡ
vñ agnoſcam⁹ fratres. Multi intus q̄ſi in-
tus: nemo aūt foris/niſi vere forꝭ: adeo vt
noueritꝭ q̃ ad facta retulit. Et oīs ſpūs
ait qui ſoluit chriſtū non ē ex deo.
Soluere factis intelligit̃. Quid tibi oſten-
dit q̄ negat q̃ dixit/ſoluit? Ille venit colli-
gere/tu venis ſoluere. Diſtringere vis mē-
bra chriſti. Quō nō negas chriſtū in carne
veniſſe/ q̄ dirūpis eccleſiā quā ille ꝯgrega-
uit? Cōtra chriſtū ḡ venis/antichriſtus es.
Int⁹ ſis/foris ſis: antichriſt⁹ es. Sed q̄ſi in-
tus es/lates: q̄ſi foris es/manifeſtarꝭ. Sol-
uis ieſum: ⁊ negas eū ī carne veniſſe: nō es
Matth.5.c. ex deo. Ideo dicit ī euāgelio: Qui ſoluerit
vnū d̄ mādatꝭ iſtis minimis/⁊ docuerit ſic:
minim⁹ vocabit̃ ī regno celoꝝ. Quid ē ſol-
uit? Quid ē docet̃? Soluit̃ factis: et docet̃
Roma.2.d. q̄ſi vbis. Qui p̄dicas non furādū/furaris?
Soluit ḡ ī facto q̄ furat̃: ⁊ q̄ſi docet ſic: mi-
nim⁹ vocabit̃ ī regno celoꝝ .i. in ecc̄lia hui⁹
Matth.23.a. tpis. De illo dictū ē: Que dicūt facite: ḡ au-
tē faciūt/facere nolite. Qui aūt fecerit/⁊ ſic
docuerit: magn⁹ vocabit̃ ī regno celoꝝ. Ex
eo qd̄ dixit hic/ Fecerit: cōtra hoc ibi dixit/
Soluerit .i. non fecerit/et docuerit ſic. Ille
ḡ ſoluit qui non facit. Quid nos docet/niſi
vt facta interrogem⁹/non vba credamus?
Obſcuritas rex̄ mlta nos cogit dicere: ma-
xime vt illud qd̄ dñs reuelare dignat̃/ etiā
ad tardiores fratres ꝑueniat: q̃ oēs chriſti
ſanguine cōparati ſunt. Et vereor ne ipſa
ep̄la iſtis diebus ſicut ꝓmiſerā non finiat̃.
Sed qd̄ dño placet/melius eſt ſeruare reli-
quias/q̄ onerare corda nimio cibo.

De eo qd̄ iohānes dicit: Iā vos
ex deo eſtis filioli ⁊ viciſtis eu: q̃
maior ē qui ē ī vobis/ q̄ qui ī hoc
mundo: vſq̄ ad id: Ita deus dile-
xit nos/ debemus et nos inuicem
diligere: Tractatus.VIII.

Und⁹ iſte om- a
nib⁹ fidelib⁹ q̄rētib⁹ patriā ſic eſt:
quō fuit herem⁹ ꝑlo iſrael. Erra-
bāt quidē adhuc/⁊ patriā q̄rebāt: ſed duce
dño errare non poterāt: via illis fuit viſio
dñi. Nā vbi ꝑ q̄draginta annos circūierūt: Numeri.20.
pauciſſimis māſionib⁹ ꝯficit̃ iter ipſū: ⁊ no-
tū eſt om̄ibus. Tardabant̃/q̃ exercebant̃:
nō q̃ deſerebant̃. Qd̄ ḡ nobis ꝓmittit de-
us: ineffabilis dulcedo ē: Et bonū/ ſicꝭ ſcri-
ptura dicit: ⁊ ſepe nobis cōmemorātib⁹ au-
diſtis/qd̄ ocul⁹ nō vidit: nec auris audiuit: 1.Corꝭ.2.c.
nec ī cor hoīs aſcēdit. Laborib⁹ aūt tp̄alib⁹
exercemur: ⁊ tēptationib⁹ vite p̄ſentis eru-
dimur. Sed ſi nō vultis in iſta heremo ſiti
mori: bibite charitatē: fons ē quem voluit
dñs hic ponere/ne deficiam⁹ ī via: ⁊ abūdā-
tius eū bibem⁹ cū ad patriā venerim⁹. Mō
euāgeliū lectū ē: vt d̄ ipſis vbis quibus le-
ctio terminata ē dicā: q̄d aliud niſi de cha-
ritate audiſtꝭ? Nā quidē pactū fecimus cū
dño noſtro ī oratiōe: vt ſi volum⁹ dimittat Matth.6.b.
nobis pctā noſtra: dimittam⁹ ⁊ nos pctā q̄
ī nobis fuerint cōmiſſa. Nō aūt dimittit ni-
ſi charitas. Tolle charitatē de corde/ odiū
tenet: ignoſcere nō nouit. Sit ibi charitas:
ſecura ignoſcit q̄ non anguſtat̃. Ep̄la autē
iſta tota quā ſuſcepim⁹ tractandā vobiſcū:
videte ſi aliud aliq̄d cōmendat q̄ ipſā vnā
charitatē. Nec timēdū ē/ ne ſepe dicēdo in
odiū veniat. Quid eñ amat̃ ſi charitas in
odium venit? Quia charitate fit/ vt cetera
bñ ament̃. Ipſa quō amāda ē? Res ḡ q̄ nū-
q̄ debet de corde diſcedere: nec ab ore diſ-
cedat. Iā vos inq̄t ex deo eſtꝭ filioli:
et viciſtis eū. Quē/niſi antichriſtū? Su-
perius eñ dixerat: Oīs qui ſoluit ieſū chri-
ſtū: ⁊ negat eū ī carne veniſſe: nō ē ex deo.
Expoſuim⁹ aūt ſi meminiſtis: q̃ oēs negāt
ieſū chriſtū in carne veniſſe q̄ violāt chari-

tatẽ. Jeſus enĩ nõ opus erat vt veniret ni
ſi ꝓpter charitatẽ. Charitas enĩ nobis illa
cõmẽdat/quã et ipſe ĩ euãgelio cõmendat:
Maiorẽ hac dilectionẽ nemo habet/ ꝙ vt
aiam ſuã ponat ꝓ amicis ſuis. Quõ pote
rat filius dei aiam ſuã ponere ꝓ nobis/niſi
carne indueret vbi mori poſſet? Quiſquis
violat charitatem qd libet dicat de lingua:
vita ipſi⁹ negat chriſtũ ĩ carne veniſſe: ⁊ iſte
eſt antichriſtus vbicunqꝫ fuerit: ꝗcunqꝫ in
trauerit. Sed qd dicit eis q̃ ciues ſũt illius
patrię cui ſuſpiram⁹? Viciſtis eũ? Et vnde
vicerũt? Quia maior ẽ q̃ ẽ in vobis
ꝙ qui ĩ hoc mũdo. Ne victoriam ſuis
viribus tribuerẽt: et arrogãtia ſupbię vin
cerent. Quẽcũqꝫ enĩ diabol⁹ ſupbũ fecerit/
vincit. Volẽs eos ſeruare humilitatẽ/quid
ait? Viciſtis eũ. Jã omis hõ q̃ audit/vici
ſtis: erigit caput: erigit ceruicem: laudari ſe
vult: Nolite extollere. Vide qs in te vicit.
Quare viciſti? Quia maior ẽ q̃ ẽ ĩ nob ꝙ ĩ
hoc mũdo. Ergo humilis porta dñm tuũ:
eſto iumentũ ſeſſoris tui. Bonũ tibi eſt vt
ipſe regat/⁊ ipſe ducat. Nã ſi ipſum ſeſſorẽ
non habuerĩ/ceruicẽ erigere potes: calces
potes mittere: ſed vę tibi ſine rectore: qꝛ li
bertas iſta ĩ beſtias te mittet comedendũ.
Hi de mũdo ſũt. Qui? Antichriſti. Jã
audiſtis qui ſint. Et ſi nõ eſtis/cognoſcitis
eos. Quiſqs aũt hoc ẽ/non cognoſcit. Hi
de mũdo ſunt/ideo de mundo lo
quunt: ⁊ mũd⁹ eos audit. Qui ſũt q̃
de mũdo loquunt? Attendite ↄtra charita
Math.6.b. tẽ. Ecce audiſtis dñm dicentẽ: Si dimiſeri
tis peccata hoibus: dimittet vobis et pa
ter veſter cęleſtis pctã vr̃a. Si aũt nõ dimi
ſeritiſ: nec pater veſter dimittet vobis pec
cata veſtra. Sentẽtia ẽ ꝟitatis. Aut ſi non
veritas loquit/ↄtradic. Si chriſtianus es ⁊
Joh.14.a. in chriſtũ credis/ipſe dixit: Ego ſũ veritas:
Sentẽtia ẽ iſta/ vera ẽ/firma ẽ. Jã audi ho
mines de mũdo loquẽtes: Et nõ te vidica
turus es? ⁊ dicturus ẽ ille: qꝛ fecit tibi: imo
ſẽtiat qꝛ cũ viro rẽ habet. Quotidie dicũt
iſta: de mũdo loquũtur q̃ iſta dicũt: ⁊ mun
dus eos audit: nec dicũt iſta niſi q̃ diligũt
mundũ: neqꝫ audiũtur iſta niſi ab his q̃ di
ligunt mundũ. Et qui diligit mundũ/⁊ ne
gligit charitatẽ: audiſtis qꝛ negat ieſum in
carne veniſſe. Aut ſi fecit illud ĩ carne ipſe
dñs? Si cũ expalmaret/ voluit ſe vindica
Luc.23.e. ri? Si cũ in cruce pẽderet/non dixit: Pater
ignoſce illis/qꝛ neſciũt quid faciũt? Si au
tẽ iſta qui poteſtatẽ habebat/tu qd mina
ris: quid ſufflas in poteſtate aliena ↄſtitu
tus? Jlle qꝛ voluit mortuus ẽ/⁊ non mina
bat: tu neſcĩ qñ moriaris ⁊ minaris? Nos
ex deo ſum⁹. Videamus q̃re. Videte ſi
ꝓpter aliud ꝙ ꝓpter charitatem. Nos ex
deo ſumus. Qui nouit deum/ audit B
nos. Qui nõ ẽ ex deo/non nos au
dit. Ex hoc cognoſcim⁹ ſpiritũ ve
ritatis et erroris. Quis qui audit nos
ſpiritũ habet veritatĩ: Qui nõ audit nos/
ſpm̃ habet errorĩ. Videamus qd monet: ⁊
audiamus eũ potius ĩ ſpiritu veritatĩ mo
nentẽ/nõ antichriſtos/nõ amatores mun
di/non mundũ. Si ex deo nati ſum⁹. Seq
tur ſupra: videte quid. Nos ex deo ſumus.
Qui nouit deũ audit nos: q̃ non ẽ ex deo/
nõ nos audit. Ex hoc cognoſcitur ſpiritus
veritatis ⁊ erroris. Jã ꝗ intẽtos nos fecit:
qꝛ q̃ nouit deũ ipſe audit: Qui aũt non no
uit/nõ audit. Et hęc diſcretio ẽ ſpũs verita
tis ⁊ erroris. Videam⁹ quid moniturus ẽ/ĩ
quo illũ audire debeamus. Dilectiſſimi
diligam⁹ inuicẽ. Quare? Quia homo
monet. Et dilectio ex deo ẽ. Multum
cõmendauit dilectionẽ/qꝛ dixit ex deo eſt.
Plus dicturus eſt: Jntẽdite: Audiamus.
Modo dixit: Dilectio ex deo eſt. Et
oĩs qui diligit/ex deo nat⁹ ẽ/ et co
gnouit deũ. Qui nõ diligit/nõ no
uit deũ. Quare? Quia de⁹ dilectio
eſt. Quid amplius dici potuit fratres? Si
nihil de laude dilectionis diceretur ꝑ oẽs
iſtas paginas hui⁹ epł̃ę: ſi nihil omino ꝑ cę
teras paginas ſcp̃turaꝝ: ⁊ hoc ſolũ vnũ au
diremus de voce ſpiritus dei/qꝛ deus dile
ctio eſt. Jã videte/qꝛ facere contra dilecti
onẽ/facere contra deũ eſt. Nemo dicat/ in
bolem pecco ꝙ nõ diligo fratrẽ meũ. Jntẽ
dite et facile eſt peccatũ in hominẽ: in deũ
ſolũ non peccẽ. Quõ non peccas in deũ qñ
in dilectionẽ peccas? Deus dilectio ẽ. Nũ
quid nos dicimus? Si nos diceremus/de
us dilectio ẽ: forte ſcandaliçaretur aliquis
ex nobis et diceret: Quid dixit? Quid vo
luit dicere/qꝛ deus dilectio eſt? Dedit dile
ctionẽ deus: donauit dilectionẽ deus. Ex
deo ẽ dilectio: deus dilectio ẽ. Ecce habetĩ
fratres ſcp̃turas dei. Canonica ẽ iſta epł̃a
Per oẽs gẽtes recitat orbis terrę: auctori
tate tenet: Orbem terrarũ ipſa ędificauit/

Audis hic ab ſpũ dei: deus dilectio ẽ. Iã ſi
audes/ fac ꝯtra deum: ⁊ noli diligere fratrẽ
tuũ. Quomodo ꝫ iã dudũ dilectio ex deo
ẽ: ⁊ modo ꝫ dilectio deus ẽ? Etenĩ deus pa
ter ⁊ filius ⁊ ſpũſſctũs. Filius deus ex deo/
ſpũſſanctꝰ deus ex deo. Et hi tres vnꝰ deus
nõ tres dij. Si filius deꝰ ⁊ ſpũſſctũs deꝰ: et
ille diligit in quo habitat ſpũſſanctꝰ: ergo di/
lectio deus ẽ. Sed deꝰ/ qꝛ ex deo: vtrũqꝫ enĩ
habes ĩ epl'a. Et dilectio ex deo ẽ: ⁊ dilectio
deus ẽ. De ſolo patre ſcriptura nõ nouit di/
cere/ qꝛ ex deo: cũ aũt audis ex deo/ aut fili/
us intelligitur/ aut ſpũſſanctus. Quia ꝟo
Roma. 5. a. dicit apl's: Charitas dei diffuſa eſt in cor/
dibus noſtris/ ꝑ ſpiritũſanctũ qui datus ẽ
nobis: intelligamus in dilectione ſpiritũ/
ſanctũ eſſe. Ipſe enĩ ſpũſſanctus quem nõ
pñt accipere mali: ipſe eſt ille fons de quo
Prouer. 5. c. dicit ſcriptura: Fons aquę tuę ſit tibi ꝓpriꝰ:
⁊ nemo alienus cõmunicet tibi. Oẽs enĩ q
non diligũt deũ: alieni ſunt/ antichriſti ſũt.
Et q̃uis intrẽt baſilicas: non pñt numera/
ri inter filios dei. Nõ ad illos ꝑtinet fons il
le vitę. Et habere baptiſmũ ⁊ malus eẽ po
teſt: habere ꝓphetiã ⁊ malus eſſe põt. In/
1. Reg. 19. d. uenimꝰ ſaulẽ regẽ habuiſſe ꝓphetiã: ꝑſeq̃/
bat ſanctũ dauid: et impletꝰ ẽ ſpũ ꝓphetię:
1. q. 1. c. pro/phetauit ⁊ ꝓphetare cępit. Accipere ſacramẽtũ cor/
poris ⁊ ſanguinis dñi/ et malꝰ eſſe põt. Nã
1. Cor. 11. g. de talibꝰ dictũ ẽ: Qui mãducat ⁊ bibit indi
gne: iudiciũ ſibi mãducat et bibit. Habere
nomẽ chriſti/ et malꝰ eſſe poteſt. i. chriſtianꝰ
vocari: ⁊ malus eſſe poteſt. De quibus di/
ctũ ẽ: Polluebãt nomẽ dei ſui. Ergo habe/
re ſacramẽta iſta oĩa/ ⁊ malus eſſe poteſt:
habere aũt charitatẽ ⁊ malus eſſe non põt.
Hoc ẽ ergo ꝓpriũ donũ. Ipſe ẽ ſingularis
fons. Ad hũc bibendũ vos hortatur ſpũs
dei: ad ſe bibendũ vos hortatur ſpũs dei.

C **In hoc manifeſtata ẽ dilectio dei ĩ
nobis.** Ecce vt diligamꝰ deũ/ hortationẽ
habemus. Poſſemus illũ diligere/ niſi prior
ille diligeret? Si pigri eramus ad amãdũ:
non ſimꝰ pigri ad redamandũ. Prior ama/
uit nos: nec ſic nos amamus. Iniq̃s ama/
uit/ ſꝫ iniq̃tates ſoluit. Iniq̃s amauit/ ſꝫ nõ
ad iniq̃tates ꝯgregauit. Egrotos amauit:
ſed ſanãdos viſitauit. Deus ꝫ dilectio eſt.
In hoc manifeſtata ẽ dilectio dei ĩ nobis:
**Quia filiũ ſuũ vnigenitũ/ miſit in
hũc mũdũ/ vt viuamꝰ ꝑ ipſũ.** Quõ
Ioh. 15. b. ipſe dñs ait: Maiorẽ dilectionẽ nemo po/
teſt habere/ ꝙ vt animã ſuã ponat ꝓ amici
ſuis. Et ibi ꝓbata ẽ dilectio chriſti in nos:
qꝛ mortuus ẽ ꝓ nobis. Dilectio patris vñ
ꝓbata eſt in nobis? Quia filiũ ſuũ vnicuꝫ
miſit mori ꝓ nobis. Sic et paulus apl's di/
cit: Qui filio ꝓprio nõ pepercit: ſed ꝓ nobis Roma. 8. f.
oĩbus tradidit eũ: Quomodo nõ ⁊ cũ il/
lo oĩa nobis donauit? Ecce chriſtũ tradi/
dit pater/ ⁊ tradidit iudas: Nũquid non q̃/
ſi ſimile factũ videt? Traditor iudas: Ergo
traditor ẽ et deus pater? Abſit inquis. Nõ
dico/ ſed apl's dicit: Qui filio ꝓprio nõ pe/
percit/ ſed ꝓ nobis oĩbus tradidit eũ. Et
pater illũ tradidit/ ⁊ ipſe ſe tradidit. Ait idẽ
apl's: Qui me dilexit: ⁊ tradidit ſemetipſũ Gal. 2. d.
ꝓ me. Si pater tradidit filiũ: et tradidit ſe/
ipſum filius: iudas q̃d fecit? Facta ẽ tradi/
tio a patre: facta ẽ traditio a filio: facta eſt
traditio a iuda. Vna res facta ẽ. Sed quę
res diſcernit patrẽ tradentẽ filiũ: ſeipſũ fi/
liũ tradentẽ: ⁊ iudã diſcipulũ tradentẽ ma/
giſtrũ ſuũ? Quia hoc fecit pater ⁊ filius in
charitate: fecit autẽ hoc iudas in ꝑditione.
Videtis/ qꝛ nõ quid faciat homo cõſiderã/
dũ eſt: ſꝫ quo animo ⁊ voluntate faciat. In
eodẽ facto inuenimus deũ patrẽ ĩ quo in/
uenimus iudã: patrẽ benedicimus/ iudam
deteſtamur. Quare patrẽ benedicimus/ iu
dã deteſtamur? Benedicimꝰ charitatẽ/ de/
teſtamur iniquitatẽ. Quantũ enĩ pręſtitũ
eſt generi humano tradito chriſto: nũquid
hoc cogitauit iudas vt traderet? Deꝰ cogi/
tauit ſalutẽ noſtrã qua redẽpti ſumus: Iu
das cogitauit preciũ quo vẽdidit dñm: Fi/
lius ipſe cogitauit p̃ciũ qđ dedit ꝓ nobis:
Iudas cogitauit preciũ qđ accępit vt ven/
deret. Diuerſa ergo intentio/ diuerſa facta
fecit. Cũ ſit vna res: ex diuerſis eã intẽtio/
nibus ſi metiamur: vnũ amandũ/ alterum
damnandũ: vnũ glorificandũ/ alteꝝ dete/
ſtandũ inuenimus. Tantũ valet charitas:
Videte qꝛ ſola diſcernit: videte quia facta
hominũ ſola diſtinguit. Hoc diximꝰ in ſimi
libus factis. In diuerſis factis/ inuenimus
ſęuientẽ hoiem factũ de charitate/ ⁊ blãdũ
factũ de iniquitate. Puerũ cędit pater/ et
mango blandit. Si duas res ꝓponas/ pla/
gas et blãdimẽta: quis nõ eligat blãdimẽ/
ta/ et fugiat plagas? Si ꝑſonas attendas:
charitas cędit/ blãditur iniquitas. Videte
quid cõmendamus: qꝛ non diſcernũtur fa/
cta hominũ/ niſi de radice charitatis: Naꝫ.

multa fieri pſit ꝗ ſpeciē habēt bonā: ⁊ non
ꝓcedunt de radice charitatis: habēt eñ ⁊
ſpinę flores. Queđā vō videnł aſpera: vi-
denł truculēta: ſed fiūt ad diſciplinā dictā-
te charitate. Semel ꝗ breue ꝑceptū tibi ꝑci-
Deut. 6. a. pił: Dilige: ⁊ qđ vis fac. Siue taceas/ dile-
ctiōe taceas: ſiue clames/ dilectiōe clames:
ſiue emēdes/ dilectione emendes: ſiue par-
cas/ dilectione parcas. Radix ſit intꝰ dile-
ctionis: non pōt đ iſta radice niſi bonū exi-
ſtere. In hoc ē dilectio: In hoc manifeſta-
ta ē dilectio dei i nobiſ: qꝛ deꝰ filiū ſuū mi-
ſit vnigenitū in hūc mundū vt viuamus ꝑ
D ipſū. In hoc ē dilectio: non qꝛ nos
dilerimuſ/ ſed qꝛ ipſe dilexit nos.
Non illū dileximus prius: Nā ad hoc nos
dilexit/ vt diligamus eum. Et miſit filiū
ſuū litatorem ꝓ pctis noſtrł. Lita-
torē/ ſacrificatorē. Sacrificauit ꝓ pctis no-
ſtris. Ubi inuenit hoſtiā? Ubi inuenit vi-
ctimā quā purā volebat offerre? Aliud nō
inuenit/ ſeipſum obtulit. Ita deꝰ dilexit
nos: debemꝰ ⁊ nos iuicē diligere.
Ioh. 21. d. Petre amas me? Et ille dixit: Amo. Pa-
ſce oues meas. Deū nemo vidit vnꝗ̄. Res
ē inuiſibił: nō oculo/ ſ᷑ corde ꝗrēdus ē. Sed
quēadmodū ſi ſolē iſtū videre vellemꝰ/ ocu-
lū corpis purgaremꝰ vñ videri lux pōt: vo-
lētes videre deū/ oculū quo deꝰ videri pōt
purgemꝰ. Et vbi eſt iſte oculus? Audi euā-
Matth. 5. a. geliū: Beati mūdo corde: quoniā ipſi de-
um videbunt. Sed nemo ſibi ꝓ ꝯcupiſcen-
tia oculoꝝ cogitet deum. Facit eñ ſibi aut
ingentē formā/ aut magnitudinē aliquam
ineſtimabilē: diſtēdit ꝑ loca velut lucē iſtā
quā videt his oculis: auget ꝑ campos ꝗn-
tū poteſt: aut facit ſibi aliquē quaſi vene-
rabilis formę ſenē. Nihil hoꝝ cogites. Eſt
qđ cogites: ſi vis videre deū: Deꝰ dilectio
eſt. Qualē faciē habet dilectio? Qualē for-
mā habet? Qualē ſtaturā habet? Quales
pedes habet? Quales manꝰ habet? Nemo
pōt dicere. Habet tñ pedes: nā ipſi ducunt
ad eccleſiā. Habet manus: nā ipſę pauperi
porrigūt. Nā habet oculos: nā inde intelli-
Ps. 40. gił ille qui eget. Beatus qui intelligit ſuꝑ
egenū ⁊ pauperē. Habet aures/ de quibus
Luc. 8. a. dicit dñs: Qui habet aures audiēdi audi-
at. Non ſunt eñ mēbra diſtincta ꝑ loca: ſ᷑
intellectu totū ſimul videt. Qui habes cha-
ritatē/ habita ⁊ inhabitaberł. Mane ⁊ ma-
nebitur in te. Quid eñ fratres mei? Quis

amat qđ non videt? Quare aūt qñ laudał
charitas/ erigimini/ acclamatis/ laudatis?
Quid vobis oſtēdi? Aliquos colores ꝓtu-
li? Auꝝ ⁊ argentū ꝓpoſui? Gēmas de the-
ſauris effudi? Quid tale oſtēdi oculis ve-
ſtris? Nūquid facies mea mutata eſt cū lo-
quor? Carnē gero: ipſa forma ſū in qua ꝑ-
ceſſi. In ipſa forma eſtis in ꝗ veniſtł: Lau-
datur charitas et clamatis. Certe nihil vi-
detis. Sed quō vobis placet qñ laudatis:
ſic vobis placeat vt i corde ſeruetis. Intē-
dite eñ qđ dicā fratres. Exhortor vos ꝗn-
tū dat dñs/ ad magnū theſaurū. Si vobis
oſtēdereł aliqđ vaſculū anaglyphū iaura-
tū/ operoſe factū: ⁊ illiceret oculos vroſ: ⁊
duceret in ſe intentionē cordis veſtri: ⁊ pla-
ceret vobis manꝰ artificis/ ⁊ pondꝰ argētu/ ⁊
ſplēdor metalli: Nonne vnuſquiſqꝫ veſtrū
diceret: O ſi haberē vaſculū iſtud? Et ſine
cauſa diceretis: In poteſtate eñ veſtra nō
erat. Aut ſi quiſꝗ̄ vellet habere: cogitaret
illud đ domo aliena furari. Laudał chari-
tas vobis. Habete/ poſſidete: nō opꝰ eſt vt
furtū alicui faciatł: nō opus ē vt emere co-
gitetis. Gratis cōſtat: tenete eā: amplecti-
mini eā: Dulcius illa nihil eſt. Si cū cōme-
moraſ talis eſt: cū habeł qualis ē? Si ꝗ for-
te vultis ſeruare charitatē fratres: añ om-
nia ne puteł abiectā ⁊ deſidioſā: nec quā-
dā māſuetudine: immo non māſuetudine/
ſed remiſſione ⁊ negligētia ſeruari charita-
tē. Non ſic ſeruał. Non putes tūc te ama- 23. q. 5. ca. nō putes.
re ſeruū tuū/ qñ eum non cędis: aut tunc te
amare filiū tuū quādo ei non das diſcipli-
nā: aut tūc te amare vicinū tuū/ qñ eū non
corripis. Non ē iſta charitas/ ſed languor.
Feruear charitas ad corripiēdū/ ad emen-
dandū: Si ſūt boni mores/ delectēt: ſi ſunt
mali/ emēdenł/ corrigant. Noli i hoīe ama-
re errorē/ ſed hoīem. Hoīem eñ deꝰ fecit: er-
rorē ipſi hō fecit. Ama illud qđ deꝰ fecit: no-
li amare qđ ipſe hō fecit. Cū illud amas/ il-
lud tollis. Cū illud diligis/ illud emendas.
Sed ⁊ ſi ſęuis aliqñ ꝓpter correctionē dile-
ctionis: ꝓpterea de colūba demonſtrata ē
charitas/ ꝗ venit ſuꝑ dñm. Species illa co- Matth. 3. d.
lūbę in ꝗ venit ſpūſſāctus/ quo nobis cha-
ritas infūderetur. Quare hoc? Fel colūba
nō habet: tamē roſtro ⁊ pennis ꝓ nido pu-
gnat: ſine amaritudīe ſęuit. Hoc facit ⁊ pa-
ter quādo filiū caſtigat: ſ᷑ ad diſciplinā ca-
ſtigat/ ſicut dixi. Seductor vt vendat eum.

amaritudine blādit: pater vt corrigat/ ſine
felle caſtigat. Tales eſtote ad oēs. Videte
fratres/ magnū documētū/ magna regula.
Vnuſquiſqʒ habʒ filios aut habere vult: aut
ſi oino decreuit filios nō habere carnalit:
vel ſpiritaliter cupit habere: qs eſt pater q
Heb.12.c nō corrigat filiū ſuū? Quis ē cui nō det di-
ſciplinā pater? Et tñ ſeuire videt. Amor ſe-
uit/ charitas ſeuit. Seuit. Quō? Sine felle
more columbino/ nō coruino. Vñ venit in
mentē fratres mei dicere vobis: qꝛ illi vio-
latores charitatis ſchiſma fecerunt. Quō
oderāt ipſā charitatē/ ſic oderūt et colūbā.
Sed cōuincit illos colūba: ꝓcedit de celo:
aperiuntur celi: ꝛ manet ſup caput dñi. Vt
Ioh.1.c. qd hoc? Vt audiat: Hic ē q baptiçat. Rece-
dite ꝑdones: recedite inuaſores poſſeſſio-
nis chriſti/ i poſſeſſionibꝰ veſtris. Vbi dñā-
ri vultis: titulos potentis auſi eſtis infrin-
gere? Cognoſcit ille titulos ſuos: vendicat
ſibi poſſeſſionē ſuā. Nō delet titulos/ ſ; in-
trat ꝛ poſſidet. Sic ad catholicā venienti/
non delet baptiſmus: ne titulꝰ impatoris
deleat. Sed quid fit in catholica? Agnoſci-
tur titulus: intrat poſſeſſor ſub titulis ſuis
quo intrabat ꝑdo ſub titulis alienis.

De eo quod iohānes dicit: De-
um nemo vidit vnq̄. Videte dile-
ctiſſimi ſi diligamus inuicē: deus
in nobis manebit: et dilectio eius
erit perfecta in nobis: vſqʒ ad id:
Deus dilectio ē: Et qui manet in
dilectione/ in deo manet/ et deus
in eo: Tractatus.VIII.

a Ilectio dulce
D verbū eſt/ ſed dulciꝰ factū. Sem-
per de illa loqui nō poſſumus.
Multa eñ agimus: ꝛ diuerſe actiones di-
ſtendūt nos: vt nō vacet lingue noſtre ſem-
per de dilectione loqui: Nā nihil meliꝰ age-
ret lingua noſtra. Sed de q̄ ſemp loqui nō
licet: ſemp eā cuſtodire licet: Sicut nūc qō
cātauimus/ alleluia. Nūquid ſemp hoc fa-
cimus? Vix vnius hore non toto ſpacio:
ſed parua particula cātamus alleluia: ꝛ va-
camus ad aliud. Eſt aūt alleluia/ ſicut iam
noſtis: Laudate dñm. Qui deū laudat lin-
gua/ nō ſemp poteſt: qui moribus deū lau-
dat/ ſemp poteſt. Opa miſericordie/ affectꝰ
charitatis/ ſanctitas pietatis/ incorruptio
caſtitatis/ modeſtia ſobrietatis: ſp hec tenen-
da ſūt: ſiue cū i publico ſumꝰ/ ſiue cū in do-
mo/ ſiue añ hoies/ ſiue i cubiculo/ ſiue loqn-
tes/ ſiue tacētes/ ſiue aliqd agētes/ ſiue cā-
tātes: ſemp hec tenēda ſunt: qꝛ intꝰ ſūt oēs
iſte ꝟtutes quas noiaui. Quis aūt ſufficit
oēs noiare? Quaſi exercitꝰ eſt impatoris/ q
ſedet intꝰ in mēte tua. Quō eñ impator p
exercitū ſuū agit qō ei placet: ſic dñs ieſus
chriſtus incipiēs habitare in interiore hoie Eph.3.d
noſtro. i. in mēte p fidē: vtit iſtis ꝟtutibus
quaſi miniſtris ſuis. Et p has ꝟtutes q vi-
deri oculis nō poſſunt: ꝛ tñ qō nominant/
laudant. Non autē laudarent niſi amaren-
tur: nō amarent niſi viderēt. Et ſi vtiqʒ nō
amarent niſi viderēt: alio oculo viderēt. i.
in interiore cordis aſpectu. Per has virtu-
tes inuiſibiles mouēt mēbra viſibilit. Pe-
des ad ambulādū. Sʒ q? Quo mouerit bo-
na volūtas/ q militat bono impatori. Ma-
nus ad operādū. Sed qd? Qō iuſſerit cha-
ritas/ q inſpirata ē intꝰ a ſpūſancto. Mem-
bra q vident cū mouent: q iubet intꝰ nō vi-
det: ꝛ quos intꝰ iubeat/ ꝓpe ipſe ſolꝰ nouit
qui iubet: ꝛ ille intꝰ cui iubet. Neqʒ fratres
mei audiſtis cū euāgelium legeret: certe ſi
aurē ibi non tñ corpis/ ſed et cordis habu-
iſtis. Quid ait? Cauete facere iuſticiā ve- Math.6.a.
ſtrā coram hominibꝰ vt videamini ab eis.
Nūquid hoc voluit dicere/ vt q̄cūqʒ bona
facimꝰ/ abſcōdamꝰ ab oculis hoim/ ꝛ time-
amus videri? Si times ſpectatores/ nō ha-
bebis imitatores. Debes ergo videri/ ſed
non ad hoc debes facere vt videaris: Non
ibi debet eſſe finis gaudij tui/ nō ibi termi-
nus leticie tue: vt putes te totū fructū cō-
ſecutū eſſe boni operis tui. Cū viſus fueris
atqʒ laudatus/ nihil eſt hoc: cōtemne te cū
laudaris. Ille in te laudet/ qui per te opat.
Noli q ad laudē tuam opari ꝙ bonū agis:
ſed ad laudē illius a quo habes vt bonum
agās. Abs te habes male agere: a deo ha-
bes bñ agere. Cōtra ꝑuerſi hoies videre/ qʒ
ꝑpoſteri ſint. Qō faciūt bñ/ volunt ſibi tri-
buere: ſi male faciāt/ deū volunt accuſare.
Cōuerte hoc diſtortū neſcio qd et ꝑpoſte-
rū: fac illud quodāmodo capite deorſū: qō
ſuſū facias iuſū: quod deorſū facias ſurſū.
Iuſum vis facere deū/ ꝛ te ſuſum: ꝑcipita-
ris/ non eleuaris. Ille eñ ſemp ſurſum eſt.
Quid ergo? Tu bene/ et deꝰ male? Immo
hoc dic ſi vis verius dicere: Ego male/ ille
bñ. Et qō ego bñ/ ab illo bene. Nam a me

quicq̄d ego/ male. Iſta ꝯfeſſio firmat cor/⁊
B facit dilectionis fundamēta. Nā ſi opa no
ſtra abſcondere debem⁹ bona/ne videātur
ab hominibus: vbi ē illa ſentētia dn̄i/in eo
ſermone quē habuit in monte: vbi hoc di/
Matth.5.b. xit/ibi ⁊ illud pauloante dixit: Luceāt ope
ra veſtra bona corā hominibus? Et nō ibi
ceſſauit:non ibi finem fecit/ſed addidit: Et
glorificent patrē veſtrū qui in cęlis eſt. Et
Gal.1.d. paulus quid ait? Erā autē ignot⁹ facie ec/
cleſijs iudeę q̄ in chriſto ſunt. Tantū autē
audientes erant:q: qui nos aliqñ ꝑſeque/
batur:nunc euangelizat fidē quā aliqñ va
ſtabat:et in me magnificabant deū. Vide/
te quēadmodū ⁊ ipſe q: ſic innotuit:finem
non poſuerit in laudē ſuā/ſed in laudē dei.
At quātū ad ipſū ptinet vaſtator eccleſię/
ꝑſecutor inuidus/malign⁹/ipſe ꝯfitet̃: non
nos conuitiamur. Amat paulus dici a no/
bis peccata ſua: vt glorificetur ille qui talē
morbū ſanauit. Magnitudinē eñ vulnerꝭ
Act.9. manus medici ſecuit ⁊ ſanauit. Vox illa ð
cęlo ꝓſtrauit ꝑſecutorē/ ⁊ erexit p̄dicatorē.
Occidit ſaulum/⁊ viuificauit paulū. Saul
eñ ꝑſecutor erat ſancti viri: inde nomē ha
bebat iſte qñ ꝑſequebat̃ chriſtianos. Poſt
ea de ſaulo factus ē paulus. Quid eſt pau
lus? Modicus. Ergo qñ ſaulus/ſupb⁹/ela/
tus:qñ paulus/humilis/modicuſ. Ideo ſic
loq̄mur:paulopoſt videbo te:id ē poſt mo
1.Cor.15.b. dicū. Audi q: modic⁹ factus ē: Ego eñ ſum
Eph.3.b. minimus apl'orū. Et mihi minimo omniū
ſanctorꝝ/dicit alio loco. Sic erat inter apo/
Marc.5.c. ſtolos tāq̄ fimbria veſtimēti. Sed tetigit
eccleſia gentiū tanq̄ fluxū patiēs/ et ſana/
ta eſt. Ergo fratres hoc dixerim/ hoc dico:
hoc ſi poſſem nō tacerē. Opera illa mō illa
ſint in nobis:mō illa ꝑ tpe/ꝑ horis/ꝑ die/
bus. Nūquid ſemp loq̄? Nūquid ſemp ta/
cere? Nūquid ſemp reficere corp⁹? Nunq̄d
ſemp ieiunare? Nūq̄d ſemp panē dare egē
ti? Nūquid ſemp nudū veſtire? Nūq̄d ſem/
per ęgrotū viſitare? Nūquid ſemp diſcor/
dātes ꝯcordare? Nunq̄d ſemp mortuos ſe/
pelire? Mō illud/mō illud. Inchoant̃ iſta
⁊ ceſſant:ille aūt impator/ nec inchoat̃/nec
ceſſare debet. Charitas int⁹ nō intermitta/
tur: Officia charitatis ꝑ tpe exhibeantur.
Charitas ḡ ſicut ſcriptū eſt fraterna ꝑma/
C neat. Fortaſſis aūt mouerit aliquos veſtꝝ
ex q̄ iſtā epiſtolā beati iohānis tractamus
vobis: quare non cōmendauerit maxime
niſi fraternā charitatē? Qui diligit fratrē
dicit: Et p̄ceptū nobis eſt datū/ vt diliga/
mus inuicē. Aſſidue nominauit charitatē
fraternā: Dei charitatē: id ē qua debemus
diligere deū: non tā aſſidue nominauit: ſ
tamē nō om̄ino tacuit. De inimici v̄o dile/
ctione ꝓrſus tacuit ꝓpe ꝑ totā iſtā epiſto/
lam. Cū vehementer nobis p̄dicet/cōmen/
detq̄ charitatē: non nobis dicit vt diliga/
mus inimicos/ſ dicit nobis vt fratres dili
gamus. Modo v̄o cū euāgeliū legeret̃ au/
diuim⁹: Si eñ diligitis eos q̄ vos diligūt Matth.5.g.
quā mercedē habebitis? Nōne ⁊ publicani
hoc faciūt? Quid ē igit̃ q: ꝓ magno nobis
ad ꝑfectionē quandā fraternā dilectionem
cōmendat iohānes apl's: dn̄s aūt dicit:nō
nobis ſufficere vt fratres diligam⁹/ſed de/
bere nos extēdere ipſam dilectionē vt ꝑue
niamus ad inimicos? Qui vſq̄ ad inimi/
cos ꝑuenit/non trāſibit fratres. Neceſſe ē/
ſicut ignis prius occupet ꝓxima: ⁊ ſic ſe in
longinquiora diſtēdat. Propinquior eſt ti
bi frater q̄ neſcio quis hō. Rurſus tibi ma
gis adhęret ille quē non noueras/ qui tibi
tamē nō aduerſat̃/q̄ inimicus qui etiā ad/
uerſatur. Extēde dilectionē i ꝓximos: nec
voces illā extenſionē. Prope eñ te diligꝭ/
qui eos diligis qui tibi adhęrēt. Extende
ad incognitos/ qui tibi nihil mali fecerūt.
Trāſcende ⁊ ipſos: ꝑueni/vt diligas inimi
cos. Hoc certe dn̄s iubet. Quare iſte tacu
it de dilectiōe inimici? Om̄is dilectio ſiue
quę carnalis dicit̃: quę nō dilectio/ſed ma/
gis amor dici ſolet. Dilectionis eñ nomē
magis ſolet i melioribus rebus dici/ i me/
lioribus rebus accipi: tñ om̄is dilectio fra/
tres chariſſimi vtiq̄ beniuolentiā quandā
habet erga eos qui diliguntur. Nō eñ ſic
debemus diligere hoīes: aut ſic poſſumus
diligere vel amare. Hoc eñ etiā v̄bo vſus
eſt dn̄s cū diceret: Petre amas me? Nō ſic Joh.21.d.
debemus amare hoīes/ quō audim⁹ gulo/
ſos dicere/amo turdos. Quęres q̄re? Vt
occidat ⁊ ꝯſumat: ⁊ amare ſe dicit. Ad hoc
illos amat vt nō ſint:ad hoc amat vt peri/
mat: ⁊ quicquid ad cibandū amamus/vt il
lud conſumatur ⁊ nos reficiamur. Nunq̄d
ſic amādi ſunt hoīes tanq̄ ꝯſumendi? Sed
amicitia quadā beniuolentię: vt aliquādo
p̄ſtemus quos amamus. Quid ſi nō ſit qđ
p̄ſtemus? Sola beniuolētia ſufficit amāti.
Nō eñ optare debem⁹ eſſe miſeros vt poſ/

ſimus exercere opera miſericordię. Das pa
nē eſurienti: ſed melius nemo eſuriret ꝛ nul-
li dares. Ueſtis nudū: vtinā oēs veſtiti eſ-
ſēt/ et nō eēt iſta neceſſitas. Sepel mortu-
um: vtinā veniat aliqn̄ illa vbi nemo mo-
riat. Cōcordas litigātes: vtinā aliqn̄ ſit pax
illa ęterna hieruſalē/ vbi nemo diſcordat:
Hęc eñ oia officia neceſſitatū ſunt. Tolle
miſeros/ ceſſabūt opa miſericordię. Opa mi
ſericordię ceſſabūt: nūquid ardor charitat
extiguitur? Germani᷒ amabis fęlicē homi-
nē cui nō habes qđ p̄ſtes: purior ille amor
erit/ multoqꝫ ſincerior. Nā ſi p̄ſtiteris miſe
ro: fortaſſis extollere te cupis aduerſus eū:
et eū tibi vis eſſe ſubiectū: qꝛ auctor eſt tui
beneficij. Ille indiguit: tu imptir᷒ es. Qua-
ſi maior videris qꝛ tu p̄ſtitiſti/ ꝙ ille cui p̄ſti
tū ē: opta ęqualē/ vt ambo ſub vno ſitis cui
nihil p̄ſtari pōt. Nā i hoc exceſſit modū ſu-
perba aīa: ꝛ q̄dāmodo auara fuit. Quia ra
1. timoth. 6. b. dix oim maloꝝ auaricia ē. Et itē dictū eſt:
Eccl. 10. b. Initiū ois peccati ſupbia. Et querim᷒ ali-
D qn̄ qnō ſibi ꝯcordēt iſtę duę ſententię: Ra-
dix oim maloꝝ auaricia: et/ Initiū ois pec-
cati ſupbia. Si initiū ois peccati ſupbia: ra
dix omniū maloꝝ ſupbia eſt. Certe ſi radix
oim maloꝝ auaricia ē: inuenim᷒ et i ſupbia
auariciā eſſe. Exceſſit eñ modū hō. Quid ē
auarū eſſe? Progredi vltra ꝙ ſufficit. Adā
ſupbia cecidit: Initiū oīs peccati ſupbia
inq̄t: Nūquid auaricia? Quid auarius illo
cui deus ſufficere nō potuit? Ergo fratres
legim᷒ quēadmodū factus ſit hō ad imagi-
nē et ſſītudinē dei. Et q̄d de illo dixit de᷒?
Gen. 1. d. Et habeat poteſtatē piſciū maris/ et vola-
tiliū cęli/ et oim pecorū q̄ repunt ſup terrā.
Nunq̄d dixit: Habeat poteſtatē hoim? Ha
beat poteſtatē: ait: dedit poteſtatē natura-
lē. Quorū habeat poteſtatē? Piſciū maris/
volatiliū cęli/ ꝛ oim repentiū q̄ repunt ſup
terrā. Quare hęc ē naturalis poteſtas ho-
minis i iſta? Quia hō ex eo habet poteſta-
tē/ ex q̄ factus ē ad imaginē dei/ i intellectu/
in mēte/ i interiore hoie. In eo ꝙ intelligit
veritatē/ dijudicat iuſticiā et iniuſticiā: no-
uit a q̄ fact᷒ eſt: pōt intelligere creatorē ſuū/
laudare creatorē ſuū. Habet hāc itelligētiā
q̄ habet prudētiā. Ideo multi cū p cupidi-
tates malas detererēt in ſe imaginē dei: et
ipſā q̄dāmodo flāmā intelligētię pueſita-
te moꝝ extinguerent: clamat illis ſcp̄tura:
Ps. 31. Nolite fieri ſicut equ᷒ ꝛ mulus: quib᷒ nō eſt

intellectus. Hoc ē dicere: p̄poſui te equo ꝛ
mulo: te ad imaginē meā feci: poteſtatē ti-
bi ſup iſta dedi. Quare? Quia nō habēt fe
rę rationalē mentē: tu aūt rationali mente
capis veritatē: intelligis qđ ſupra te ē: ſub-
dere ei q̄ ſupra te ē: ꝛ infra te erūt illa q̄bus
p̄poſitus es. Quia ṽo p pctm̄ hō deſeruit
eū ſub quo eſſe debuit: ſubdit᷒ eſt eis ſupra
q̄ eſſe debuit. Intēdite quid dicā: De᷒/ hō/
pecora. Uerbi gratia. Supra te deus/ infra
te pecora. Agnoſce eum qui ſupra te eſt/ vt
agnoſcāt te q̄ infra te ſunt. Ideoqꝫ cū dani Daniel. 6. c.
el agnouiſſet ſupra ſe deū/ agnouerunt illū
ſupra ſe leones. Si aūt non agnoſcis illū q̄
ſupra te ē: ſupiorē ꝯtēnis/ ſubderis inferio-
ri. Propterea ſupbia ęgyptiorū vñ doma-
ta ē? De ranis ꝛ muſcis. Poterat de᷒ ꝛ leo- Exo. 8.
nes mittere: ſed aliquis magnus leone ter-
rēdus ē. Quāto illi erāt ſupbiores: tāto de
rebus ꝯtemptibilib᷒ ꝛ abiectis/ fracta ē eo-
rum ceruix mala. Sed danielē agnouerūt E
leones: quia ille ſubditus deo erat. Quid
martyres q̄ ad beſtias pugnauerūt: ꝛ feraꝝ
morſib᷒ laniati ſūt: nō erāt ſub deo? Serui
dei tres viri: ꝛ fiꝭi dei machabei. Agnouit Daniel. 3. c.
ignis ſeruos dei tres viros q̄s non vſſit: q̄-
rū nec veſtimēta corrupit: nō agnouit ma-
chabeos? Agnouit et machabeos fratres: 2. Macha. 7.
agnouit et iſtos. Sed op᷒ erat q̄dā flagello
pmittēte dño qui dixit i ſcp̄tura: Flagellat Heb. 12. b.
oēm filiū quē recipit. Putatis eñ fres qꝛ fer
rū trāſuerberaret viſcera dñi/ niſi ipſe pmit
teret: aut hereret i ligno niſi ipſe voluiſſet?
Nō eū agnouit creatura? An exemplū pa-
tiētię ppoſuit fidelib᷒ ſuis? Ideo de᷒ quoſ-
dā liberauit viſibiliter: quoſdā non libera-
uit viſibilit: oēs tñ ſpiritalit liberauit: ſpiri
talit neminē deſeruit. Uiſibilit quoſdā vi-
ſus ē deſeruiſſe: quoſdā viſus eſt eripuiſſe:
Ideo q̄ſdā eripuit: ne putes illū nō potu-
iſſe eripere. Teſtimoniū dedit quia pōt. Et
vbi nō facit/ ſecretiorē itelligas voluntatē/
ne ſuſpiceris difficultatē. Sed q̄d fres? Cū
euaſerim᷒ oēs iſtos mortalitatis laq̄os: cū
trāſierint tpa tēptatiōis: cū ſeculū hoc de-
cucurrerit: ꝛ receperimus illā ſtolā p̄mā: im
mortalitatē illā quā peccādo pdidimus: cū 1. Cor. 15. d.
corruptibile hoc induerit incorruptionē. i.
cū caro iſta iduerit icorruptionē: ꝛ mortale
hoc induerit imortalitatē/ tūc eſſe pfectos
filios dei: vbi nō ē op᷒ tēptari nec flagella-
ri. Agnoſcit eñ ois creatura: ſubdita nob

erūt oīa:ſi nos ſic ſubditi ſum⁹ deo. Sic ğ
debet eē chriſtian⁹/ vt nō glorieť ſup alios
Gen.1. hoīes. Dedit eñ tibi de⁹ eſſe ſup beſtias.i.
meliorē eſſe ꝙ̄ beſtias. Hoc natura habes.
Semp melior eris ꝙ̄ beſtia. Si vis melior
eſſe ꝙ̄ alius hō:inuidebis ei qñ tibi eſſe vi-
debis ęqualē. Debes velle oēs hoīes ęq̄-
les tibi. Et ſi viceris aliquem p prudentiā:
optare debes vt ſit ⁊ ipſe prudens. Qdiu
tardus ē/diſcit a te:ꝙ̄diu indoct⁹ ē/indiget
te:⁊ tu videris doctor/ille aūt diſcēs. Tu ğ
ſupior q2 doctor es:ille inferior q2 diſcens:
niſi illū optes ęqualē: ſemp vis habere di-
ſcentē. Si autē vis ſemp habere diſcentē:
inuid⁹ eris doctor. Si inuidus doctor:quō
eris doctor? Rogo te noli docere ipſā inui
dentiā tuam. Audi apl'm dicentē de viſce-
1. Cor.7.b ribus charitatl: Vellē oēs homines eſſe
ſicut meipſum. Quō volebat oēs ęq̄les?
Ideo erat oībus ſupior:q2 charitate opta-
bat oēs ęquales. Exceſſit ğ modū hō:dū
auarior voluit vt ſupra hoīes eſſet/q ſupra
F pecora factus ē:Et ipſa ē ſupbia. Et videte
quāta opa faciat ſupbia. Ponite i corde ꝙ̄
ſiſia faciat/⁊ q̄ſi paria charitati. Paſcit eſu-
rientē charitas/paſcit et ſupbia. Charitas
vt deus laudeť:ſupbia vt ipſa laudeť. Ve-
ſtit nudū charitaſ/ veſtit ⁊ ſupbia. Ieiunat
charitas/ieiunat ⁊ ſupbia. Sepelit mortu-
um charitas/ſepelit ⁊ ſupbia. Oīa opa bo-
na quę vult facere charitas ⁊ facit:cogitat
ↄtra ſupbia/⁊ quaſi docet ęquos ſuos. Sȝ
interior charitaſ tollit locum malę agitatę
ſupbię: nō male agitāti/ſed male agitatę.
Vę homini cui⁹ auriga ſupbia ē: Neceſſe ē
eñ vt p̄ceps eat. Vt autē nō ſit ſupbię quę
agitat facta bona: qs nouit:qs videt:vbi
eſt hoc? Opa videmus. Paſcit miſcđia/pa
ſcit ⁊ ſupbia. Hoſpitē ſuſcipit miſericordia/
hoſpitē ſuſcipit ⁊ ſupbia. Intercedit p pau
pere miſericordia/intcedit ⁊ ſupbia. Quid
eſt hoc? In opibus nō diſcernim⁹. Audeo
aliq̄d dicere/ſed nō ego. Paul⁹ dixit: Mo-
riť charitas.i.homo habēs charitatē:confi
tetur nomē chriſti:ducit martyriū: Confi-
tetur et ſupbia:ducit martyriū. Ille habet
charitatē:ille nō habet charitatē. Sed au-
diat ab apl'o ille q non habet charitatē: Si
1.Cor.13.a. diſtribuero oīa mea paupib⁹: et ſi tradide-
ro corpus meū vt ardeā: charitatē autē nō
habuero/nihil mihi pdeſt. Ergo ſcptura di-
uina intro nos reuocat a iactatione hui⁹ ſa

cłei forinſec⁹:⁊ ab iſta ſupficie q̄ iactať ante
homines/reuocat nos intro. Redi ad ↄſci-
entiā tuā:ipſā interroga. Noli attēdere qđ
floret foris/ſed q̄ radix ē interna. Radicata
eſt cupiditas:ſpecies poteſt eſſe bonoꝝ fa-
ctoꝝ: vere opa bona eſſe nō pñt. Radica-
ta ē charitas: ſecur⁹ eſto: nihil mali pcede-
re poteſt. Blandiť ſupbia/ſęuit amor. Illa
veſtit/ iſte cedit. Illa eñ veſtit vt placeat
hoīb⁹: iſte cedit vt corrigat diſciplina. Acci
piť magis plaga charitatł ꝙ̄ elemoſyna ſu-
perbię. Redite ğ intro fratres:et i oībus
quęcunqȝ facitis/intuemini teſtē deū. Vi-
dete ſi ille videt:quo animo faciatł. Si cor
veſtrū nō vos accuſat/q2 iactātię cauſa fa-
citis/hñ ſecuri eſtote. Nolite autem timere
quādo facitis bene/ne videat alter. Time
ne ppterea facias vt tu lauderis: nā vide-
at alter vt deus laudetur. Si eñ abſcōdis
ab oculis hoīs/abſcōdis ab imitatione ho
minis. Duo ſunt:elemoſynā facł: duo eſu-
riūt: vnus panē/alter iuſticiā. Inter duos
iſtos famelicos:q2 dictū ē: Beati q eſuriūt Math.5.a.
et ſitiūt iuſticiā:qm̄ ipſi ſaturabunť. Inter
duos iſtos famelicos/bon⁹ opator ↄſtitut⁹
eſt. Si charitas de illo operať/ambos miſe
rať:ambob⁹ vult ſubuenire. Ille eñ quęrit
qđ manducet:ille quęrit qđ imiteť. Paſcis
iſtū/p̄be te iſti: ambobus dediſti elemoſy-
nā. Illū feciſti gratulatorē de fame interfe
cta:hunc feciſti imitatorē de exemplo ppo-
ſito. Miſeramini ğ tanꝙ̄ miſericordes:q2 i
eo etiā q diligitis inimicos/ fratres diligi-
tis. Ne puteł iohannē nihil de dilectione
inimici p̄cepiſſe:q2 ď fraterna charitate nō
tacuit/ffes diligitis. Quō inqs fratres di- G
ligim⁹:quęro q̄re diligas inimicū? Quare
illū diligis? Vt ſan⁹ ſit in hac vita. Quid ſi
nō illi expedit? Vt diues ſit. Quid ſi ipſis
diuitijs excęcabiť? Vt vxorē ducat. Quid
ſi amarā vitā inde patieť? Vt filios habe-
at. Quid ſi mali erūt? Incerta ſunt ğ iſta q̄
videris optare inimico tuo:q2 diligł eū:in-
certa ſunt. Opta illi vt habeat tecū vitam
ęternā:opta illi vt ſit frať tu⁹. Si ğ h optas
diligēdo inimicū vt ſit frať tu⁹: ⁊ cū diligł
fratrē diligis. Nō eñ amas i illo qđ ē:ſ qđ
vis vt ſit. Dixerā aliqñ charitati vřę ni fal-
lor: Robur ē ligni poſitū añ oculos. Faber
optimus videt lignum nō dolatū: de ſilua
p̄ciſū adamauit:neſcio qd inde vult facere:
Nō eñ ad hoc amauit vt ſemp ſic maneat.

In arte vidit qđ futuꝝ ē/nō ĩ amore qđ ē.
Et amauit qđ inde facturus ē/ nō illud qđ
ē. Sic nos ⁊ deus amauit pctōres. Nā dici-
mus/qꝛ deus amauit pctōres. Ait enĩ: Nō
ē opus ſanis medicꝰ/ſꝫ male habētibꝰ. Nū-
Matth.9.b. quid ad hoc amauit pctōres vt pctōres re-
manerēmꝰ? Quaſi lignū de ſilua vidit nos
faber: ⁊ cogitauit ędificiū qđ inde facturus
ē: nō ſiluā qđ erat. Sic ⁊ tu reſpicis inimicū
tuū aduerſantē/ſęuientē/ mordentē ꝟbis/
exaſperantē ꝯtumelijs/īſectātē odijs: At-
tēdis ibi qꝛ homo ē: vides iſta oīa ꝗ ad-
uerſa ſunt ab hoīe facta: et vides in illo qđ
a deo factus ē. Qꝫ autē homo factꝰ ē/ a deo
factus ē. Qꝫ aūt te odit/ipſe fecit. Et quid
dicis in animo tuo? Dñe ꝓpitiꝰ illi eſto: di-
mitte illi peccata: incute illi terrorē: muta
illū: Non amaſ ĩ illo qđ ē/ſed qđ vis vt ſit.
Ergo cū inimicū amas/fratrē amas. Qua-
propꝛ ꝑfecta dilectio ē ĩ dilectione inimici:
qꝛ ꝑfecta dilectio ē ĩ dilectiōe fraterna. Et
nemo dicat qꝛ aliquid minꝰ nos monuit io-
hānes apl's: et plꝰ nos monuit dñs chriſtꝰ.
Iohānes nos monuit vt fřes diligamus:
Chriſtꝰ nos admonuit vt etiā īimicos dili-
gamꝰ. Attēde ꝗre te monuit chriſtꝰ vt dili-
gas inimicoſ: Nūqđ vt ſemꝑ remaneāt ini-
mici? Si ad hoc te monuit vt inimici rema-
neāt: odiſti/nō diligſ. Attēde quō ipſe dile-
xit .i. qꝛ nolebat vt ſic remanerēt ſui ꝑſecu-
tores/ait: Paſ ignoſce illſ: qꝛ neſciūt qđ fa-
ciūt. Quibꝰ voluit ignoſci/mutari illos vo-
Luce.23.e. luit. Quos voluit mutari: ex inimicis fřes
facere dignatꝰ ē: ⁊ vere ſic fecit. Occiſus eſt:
ſepultꝰ ē: reſurrexit: ĩ cęlū aſcēdit: ſpm̄ ſcm̄
miſit diſcipulſ: cępit ĩ fiducia ꝑdicari nomē
ipſius: miracula faciebāt in noīe crucifixi ⁊
occiſi. Viderūt illi interfectores dñi: ⁊ q̄ ſā-
guinē eiꝰ ſęuiēdo fuderāt/credēdo biberūt.
Hęc dixi fratres ⁊ lōgiuſcule: qꝛ vęhemētiꝰ
cōmendāda fuit charitati veſtrę ipſa chari-
tas .i. cōmēdanda ſibi erat. Si enĩ charitas
nulla ē ĩ vobis/nihil diximus: Si aūt eſt in
vobis/tanꝗ oleū ĩ flāma adiecimus. Et q̄
nō erat/forte ꝟbis accēſus eſt. In alio cre-
uit qđ erat: in alio cępit eſſe qđ nō erat. Ad
hoc ꝗ iſta diximꝰ: ne pigri ſitis diligere ini-
micos. Sęuit in te hō: Ille ſęuit/tu deꝑca-
re: Ille odit/tu miſerere. Febriſ alꝫ ipſius te
odit: ſanus erit: ⁊ gřas tibi agit. Quō me-
dici diligūt ęgrotos? Nunqđ ęgrotos dili-
gūt? Si ęgrotos diligunt: volunt vt ſemꝑ
ęgrotēt. Ad hoc diligūt ęgrotos/ ne ęgroti
ꝑmaneāt/ſꝫ vt ex ęgrotis ſani fiāt. Et ꝗnta
plęrūqꝫ patiunſ a phreneticis: ꝗles ꝯtume-
lias ꝟboꝝ plęrūqꝫ et ꝑcutiunſ; ꝑſequiſ ille
febrē: ignoſcit homini. Et qđ dicā fratres?
Amat inimicū ſuū: Imo odit inimicū ſuum
morbū. Ipſū enĩ odit: ⁊ amat hoīem a quo
ꝑcutiſ: Odit febrē. A q̄ enĩ ꝑcutiſ? A mor-
bo/ab ęgrotatione/a febre. Illud tollit qđ
illi aduerſaſ: vt remaneat illō vñ gratuleſ.
Sic ⁊ tu: Si odit te inimicꝰ tuꝰ: ⁊ iniuſte te
odit: nouerſ qꝛ cupiditas ſęcli ĩ illo regnat:
ꝓpterea te odit. Si odiſti illū ⁊ tu: ꝯtra red-
dis malū ꝓ bono. Vnū ęgrotū flebā qui te
oderat: iā duos plāgo/ſi ⁊ tu odiſti. Sed ꝑ-
ſequiſ rē tuā: tollit tibi neſcio ꝗqꝫ habes in
terra. Ideo illū odiſti/ qꝛ anguſtias tibi fa-
cit ĩ terra: noli pati anguſtias: migra in cę-
lū: ſurſū cor ibi habebis vbi latitudo ē: vt
nullas anguſtias patiaris ĩ ſpe vitę ęternę.
Attēde ꝗ tibi tollit: nec ipſa tibi tolleret ni-
ſi ille ꝑmitteret/ q̄ flagellat omnē filiū quē Heb.12.b.
recipit. Quodāmodo ferramētū dei ē q̄ ſa-
neris ipſe inimicꝰ tuꝰ. Si nouit deꝰ vtile tibi
eē vt expoliet te/ꝑmittit illū. Si nouit tibi
vtile eſſe vt vapules/ꝑmittit ille vt cędaris.
De illo curat: opta vt ille ſaneſ. Deū ne- b
mo vidit vnꝗ. Videte dilectiſſimi. Si
diligamus inuicē: deus in nobis
manebit: et dilectio eiꝰ erit ꝑfecta
ĩ nobis. Incipe diligere/ꝑficieris. Cępiſti
diligere: cępit ĩ te deus habitare. Ama eū
q̄ ĩ te cępit habitare: vt ꝑfectiꝰ inhabitādo
faciat te ꝑfectū. In hoc cognoſcimus
qꝛ ĩ ipſo manemus ⁊ ipſe ĩ nobis:
qꝛ de ſpiritu ſuo dedit nobis. Bñ.
Deo gratias. Cognoſcimꝰ qꝛ habitat ĩ no-
bis. Et hoc vñ cognoſcimꝰ: qꝛ cognoſcimꝰ
qꝛ habitat ĩ nobis? Quia hoc ipſe iohānes
dixit: qꝛ de ſpū ſuo dedit nobis. Vnde ſci-
mus/qꝛ de ſpū ſuo dedit nobis? Hoc ipſū
qꝛ de ſpiritu ſuo dedit tibi; Vnde cogno-
ſcis? Interroga viſcera tua. Si plena ſunt
charitate/habes ſpm̄ dei. Vñ cognoſcimꝰ:
qꝛ inde cognoſcis habitare ĩ te ſpiritū dei?
Paulū interroga aplm̄: Qm̄ charitaſ dei dif- Roma.5.a.
fuſa ē ĩ cordibꝰ nřis ꝑ ſpm̄ ſcm̄ q̄ datꝰ eſt no-
bis. Et nos vidimꝰ/ et teſtes ſumꝰ:
qꝛ pater miſit filiū ſuū ſaluatorem
mūdi. Securi eſtote qui ęgrotatis: talis
medicus venit. Deſperabatis: magni erāt
morbi: inſanabilia erāt vulnera: deſperata

erat egritudo. Magnitudinē mali tui attē
dis: oīpotētiā medici nō attēdis. Tu deſpe
ratꝰ es: ſꝫ ille oīpotēs ē. Cuiꝰ teſtes iſti ſūt
q̄ pmo ſanati: ⁊ annūciātes medicū: et ipſi
tn̄ plus ſpe ſanati q̄ re: Nā ſicut dicit apl's:
Roma. 8. e. Spe em̄ ſalui facti ſumꝰ. Cepimus ḡ ſanari
1. Cor. 15. g. in fide: pficief autē ſalus noſtra: Cū corru-
ptibile hoc induerit incorruptionē: ⁊ mor-
tale hoc induerit imortalitatē. Hec ſpes ē/
nōdū res. Sed q̄ gaudet i ſpe/ tenebit ⁊ rē:
qui aūt ſpem nō habet/ ad rē nō poterit p-
uenire. Quicūq; ꝯfeſſus fuerit q̄ ie
ſus ſit filius dei: deꝰ i ipſo manet ⁊
ipſe i deo. Iā a multis ꝯfeſſus fuerit: nō
dicamus ꝟbo ſꝫ facto/ non lingua ſꝫ facto:
Nā multi ꝯfitenf ꝟbis/ ſꝫ factis negāt. Et
cognoſcimꝰ ⁊ credimus q2 dilecti-
onē habet deus i nobis. Et iterꝫ vñ
cognouiſti? Deꝰ dilectio ē. Iā dixit ſu-
periꝰ: ecce iterꝫ dicit. Ampliꝰ tibi nō potuit
dilectio cōmēdari/ q̄ vt diceref deꝰ. Forte
munꝰ dei ꝯtēpturus eras/ et deū ꝯtemnis.
Deꝰ dilectio ē: Et q̄ manet i dilectiōe/
i deo manet/ et deus i eo. Uiciſſim ſe
habitāt/ qui ꝯtinet et q̄ ꝯtinef. Habitas in
deo/ ſꝫ vt ꝯtinearis. Habitat i te deus: ſꝫ vt
ꝯtineat ne cadas. Ne forte ſic te putes do-
mū dei fieri/ quō domꝰ tua portat carnē tu-
am. Si ſubtrahat ſe domꝰ in q̄ es/ cadis: ſi
aūt tu te ſubtrahas/ nō cadet. Deus integer
eſt cū eū deſeris/ integer cū ad illū redieris.
Tu ſanaris/ non illi aliq̄d p̄ſtabis: tu mun
daris/ tu reficeris/ tu corrigeris. Ille medi-
camētū ē non ſano: regula ē prauo: lux eſt
tenebrato: habitatio ē deſerto. Oīa ḡ tibi
ꝯferunf. Uñ ne putes deo aliq̄d ꝯferre qñ
venis ad eū: nec mancipiū ſaltē. Ergo non
habebit deꝰ ſeruos: ſi tu noluerf ⁊ oēs nolu
erint? Deus nō indiget ſeruis/ ſꝫ ſerui deo/
Ps. 15. Ideo dicit pſalmus: Dixi dño deus meꝰ es
tu. Ipſe ē verꝰ dñs. Et q̄d ait? Qm̄ bonoꝝ
meorum nō eges. Tu eges bono ſerui tui:
eget ſeruꝰ bono tuo vt paſcas illū: Eges et
tu bono ſerui tui vt adiuuet te. Nō tibi po
tes aquā īplere: nō tibi potes coq̄re: nōn ti
bi potes ante equū currere: iumētū tuū nō
potes curare. Uides q2 indiges bono ſer-
ui tui? Obſequio illiꝰ indiges. Nō es ḡ ve-
rus dñs/ qñ indiges inferiore. Ille ē verus
dñs/ q̄ nihil a nobis q̄rit: et ve nobis ſi eū
non q̄ramꝰ. Nihil a nobis q̄rit/ et q̄ſiuit
Luc. 15. a. nos/ cū eū non q̄reremꝰ. Quis vna erra-
uerat: inuenit eā: gaudēs i humerf ſuis re-
portauit. Et nūquid ouis erat paſtori ne-
ceſſaria: ⁊ non oui potiꝰ paſtor neceſſarius
erat? Quāto libētiꝰ de charitate loq̄r: tāto
minꝰ volo finiri epiſtolā iſtā. Nulla ē ardē-
tior ad cōmēdandā charitatē. Nihil vobis
dulcius p̄dicaf: nihil ſalubriꝰ bibitur: ſed ſi
bene viuēdo ꝯfirmef in vobis munus dei.
Ne ſitis ingrati tante gratie illius: qui cū
haberet vnicū: noluit illū eſſe vnū: Sed vt
fratres haberet/ adoptauit illi/ qui cū illo
poſſiderent vitam eternam.

De eo q̄d iohānes dicit: In hoc
pfecta ē dilectio i nobis: vt fiduci-
am habeamꝰ i die iudicij: q2 ſicut
ille ē et nos ſumus i hoc mundo:
vſq; ad id: Et hoc mandatū habe-
mus ab ipſo: vt qui diligit deū/ di
ligat et fratrē ſuū: Tractatus. ix.

Eminit chari- A

m tas veſtra ex ep'la iohānis apl'i/
vltimā partē reſtitiſſe nobis tra
ctandā ⁊ exponēdā vobis q̄ntū deꝰ donat.
Huius ḡ debiti nos memores ſumꝰ: Exa-
ctionis aūt vos memores eſſe debetf. Ea-
dē quippe charitas q̄ in ipſa ep'la maxime ⁊
ppe ſola cōmēdaf: ⁊ nos facit fideliſſimos
debitores/ et vos dulciſſimos exactores.
Idō dixi dulciſſimos exactores: q2 vbi cha-
ritas nō ē/ amarus exactor ē: vbi aūt chari-
tas ē: ⁊ q̄ exigit dulcis eſt/ ⁊ a q̄ exigif. Et ſi
aliquē laborē ſuſcipit: facit eundē laborem
ppe nullū et leuē ipſa charitas. Nonne vi-
demꝰ etiā i mutis animātibus ⁊ irrationa-
libꝰ: vbi nō ſpiritaf charitas/ ſꝫ carnaf ⁊ na-
turalis ē: exigi tn̄ magno affectu de vberi-
bus matrf lac a puulis. Et q̄uis ſugēs im-
petū faciat in vbera: melius ē tn̄ matri q̄ ſi
nō ſugat/ nec exigat qđ charitate debetur.
Sepe videmꝰ vbera vaccaꝝ etiā grādiuſcu
lis vitulis capite pcuti: et ppe ipſo impetu
leuari matrū corpa: nec eas tn̄ calce repel-
lere: ſed ſi deſit filiꝰ q̄ ſugat/ mugitu pnoca-
ri ad vbera. Si ḡ eſt in nobis illa charitas
ſpiritalis de qua apl's dicit: Factus ſū par- 1. Theſſal. 2. b.
uulus i medio veſtrū tanq̄ nutrix fouēs fi-
lios: tūc vos diligimꝰ qñ exigitis. Pigros
nō amamꝰ: q2 lāguētibꝰ formidamꝰ. Inter-
ceſſerūt aūt vt intermitteremꝰ textū huius
ep'le q̄dā p diebus feſtis ſolēnia lecti onū:
q̄ nō potuerūt niſi legi/ ⁊ ipſa tractari. Nūc

ergo ad ꝑtermiſſũ ordinẽ redeamus: ꝛ ꝗ re/
ſtãt/intẽte accipiat charitas veſtra. Neſcio
vtrũ magnificẽti⁹ nobis charitas cõmẽda/
ri poſſit/ꝗ̃ vt diceret: De⁹ charitas ẽ. Bre/
uis laus/magna laus. Breuis i ſermone/ꝛ
magna itellectu. Cũ cito dicit: De⁹ dilectio
ẽ: ꝛ hoc breue ẽ. Si numeres/vnũ ẽ: Si ap/
pendas/q̃ntũ ẽ: De⁹ dilectio ẽ. Et q̃ manet
inq̃t i dilectione/i deo manet/et deus i illo
manet. Sit tibi dom⁹ de⁹/eſto domus dei.
Mane i deo/ꝛ maneat. Maneat i te deus
vt te contineat. Manes in deo/ ne cadas:
1.Cor.13.c. Quia ſic de charitate dicit ap'ſ: Charitas
nũꝗ̃ cadit. Quõ cadit quẽ ꝯtinet de⁹? In
hoc ꝑfecta ẽ dilectio i nobis: vt fi-
duciã habeam⁹ in die iudicij: q: ſi-
cut ille ẽ/ꝛ nos ſum⁹ i hoc mundo.
Dicit quõ ſe ꝓbet vnuſquiſq;/ quãtũ i illo
ꝓfecerit charitas: vł poti⁹ quãtũ ipſe i cha/
ritate ꝓfecerit. Nã ſi de⁹ charitas ẽ: nec ꝓfi
cit nec deficit de⁹. Sic dicit ꝓficere i te cha
ritas: q: tu in eã ꝓficis. Interroga ꝗ quan/
tũ in charitate ꝓfeceris: et q̃d tibi reſpõde/
at cor tuũ: et noueris menſurã ꝓfectus tui.
Promiſit eñ oſtẽdere nobis/i quo cogno/
ſcam⁹ eũ/ꝛ ait: In hoc ꝑfecta ẽ in nobis di/
lectio. Quęre i quo? Ut fiduciã habeam⁹ i
die iudicij. Quiſquis fiduciã habet i die iu
dicij/ꝑfecta eſt in illo charitas. Quid ẽ ha/
bere fiduciã i die iudicij? Nõ timere ne ve/
niat dies iudicij. Sunt hoĩes qui non cre/
dunt diẽ iudicij: iſti fiduciã nõ poſſunt ha/
bere in die/ quã venturã eſſe non credunt.
Pretermittam⁹ iſtos. Excitet illos deus vt
viuãt. De mortuis vt quid loquimur? Nõ
credunt futurũ diẽ iudicij: nec timẽt nec de/
ſiderant qđ non credũt. Cępit aliquis cre/
dere diẽ iudicij. Si cępit credere/cępit et ti/
mere. Sed q: timet: adhuc nondũ habet fi
duciã in die iudicij: nondũ eſt in illo ꝑfecta
charitas. Nũquid tamẽ deſperandũ ẽ? In
quo vides initiũ/cur deſperas finẽ? Quod
initiũ video inquies? Ipſum timorẽ. Au/
Eccl.1.b. di ſcripturã: Initiũ ſapiẽtię timor dñi. Cę/
pit ergo timere diẽ iudicij: timẽdo corrigit
ſe: vigilat aduerſus hoſtes ſuos.i. peccata
ſua: incipit reuiuiſcere interius: et mortifi/
care mẽbra ſua ꝗ ſunt ſuꝑ terrã/ ſicut ap'ſ
Col.3.a. dicit: Mortificate mẽbra veſtra quę ſũt ſu
per terrã: Spiritalia neq̃tię dicit mẽbra ſu
per terrã: Nã ſeq̃tur ꝛ exponit: Auariciam/
immũdiciã: ꝛ cętera ꝗ illic exeq̃tur. Quãtũ

autẽ mortificat iſte q̃ timere cępit diẽ iudi/
cij mẽbra ſua ſuꝑ terrã: tantũ ſurgũt ꝛ cor/
roborant mẽbra cęleſtia. Mẽbra aũt cęle/
ſtia/oĩa oꝑa bona. Surgẽtib⁹ cęleſtib⁹ mẽ/
bris/cępit deſiderare qđ timebat. Timebat
eñ ne veniret chriſtus/ꝛ inueniret impium
quẽ damnaret. Deſiderat vt veniat: q: in-
uẽturus eſt quẽ coronet. Iã cũ cęperit deſi
derare venientẽ chriſtũ caſta aĩa ꝗ deſide/
rat amplexus ſpõſi: renunciat adultero: fit
v'go interi⁹ ipa fide/ſpe ꝛ charitate. Habet
iã fiduciã i die iudicij: nõ contra ſe pugnat
qñ orat et dicit: Adueniat regnũ tuũ. Qui Math.6.b.
eñ timet ne veniat regnũ dei/ timet ne ex
audiat. Qui aũt orat: quõ orat q̃ timet ne
exaudiat? Qui autẽ orat cũ fiducia/chari/
tas optat iã vt veniat. De ipo deſiderio di
cebat q̃dã in pſalmo: Et tu dñe vſq;q̃: con/ Ps.6.
uertere dñe et erue aĩam meã. Gemebat ſe
differri. Sũt eñ hoĩes q̃ cũ patiẽtia moriũ
tur. Sũt autẽ quidã ꝑfecti/qui cũ patiẽtia
viuunt. Quid dixi? Qui adhuc deſiderat B
iſtã vitã: qñ illi venerit dies mortis/patiẽ
ter tolerat mortẽ: luctat aduerſũ ſe vt ſeq̃/
tur voluntatẽ dei: et hoc poti⁹ agit aĩo qđ
elegit de⁹: nõ qđ elegit volũtas humana:
ꝛ ex deſiderio vitę ꝑſentis fit lucta cũ mor
te: ꝛ adhibet patiẽtiã ꝛ fortitudinẽ vt ęquo
animo moriat: iſte patiẽter moritur. Qui
aũt deſiderat/ſicut dicit ap'ſ/diſſolui et eẽ Phil.1.d.
cũ chriſto: nõ patiẽter morit/ ſ patiẽter vi/
uit/delectabiliter morit. Uide ap'm patiẽ
ter viuentẽ.i. cũ patientia hic nõ amare vi/
tam/ſed tolerare. Diſſolui inquit et eſſe cũ
chriſto: multo magis optimũ: manere aũt i
carne neceſſariũ ꝓpter vos. Ergo frẽs da/
te operã intus agere vobiſcũ/ vt deſideretis
diẽ iudicij: aliter nõ ꝓbat ꝑfecta charitas/
niſi cũ cęperit illa dies deſiderari. Ille aũt
eũ deſiderat/qui fiduciã habet in illo. Ille
aũt fiduciã habet i illo: cui⁹ ꝯſciẽtia nõ tre/
pidat in charitate ꝑfecta atq; ſincera. In h
ꝑfecta ẽ dilectio ei⁹ in nobis/ vt fiduciã ha
beam⁹ i die iudicij. Quare habebim⁹ fidu/
ciã? Quia ſicut ille ẽ/ ꝛ nos ſum⁹ i hoc mũ/
do. Audiſti cauſã fiducię tuę: Quia ſicut il
le ẽ inq̃t/ꝛ nos ſum⁹ i hoc mũdo. Nõne vi/
det aliq̃d impoſſibile dixiſſe? Nũquid eñ
põt eſſe hõ ſicut deus? Iaz vobis expoſui:
q: nõ ſemꝑ ad ęqualitatẽ dicit/ſic/ſed dicit
ad quandã ſimilitudinẽ. Quõ eñ dicis: ſicut
aures habeo/ita ꝛ imago. Nũq̃d oĩno ſic?

Sed tñ dicis: ſicut. Si ergo facti ſumus ad
imaginē dei: quare nō ſicut de⁹ ſum⁹? Non
ad equalitatē ſꝫ ꝓ mō noſtro. Unñ ergo no
bis datur fiducia in die iudicij? Quia ſicut
ille eſt / ⁊ nos ſumus in hoc mūdo. Debem⁹
ergo hoc referre ad ipſam charitatē: ⁊ intel
ligere qd dictū ſit. Dñs in euangelio dicit:
Matth.5.g. Si diligitis eos q̄ vos diligūt / quā merce-
dem habebitis? Nōne ⁊ publicani hoc fa-
ciunt? Quid ḡ vult nos? Ego aūt dico vo-
bis: Diligite inimicos vſos: ⁊ orate ꝓ pſe-
quētib⁹ ⁊ calūniantib⁹ vos. Si ḡ iubet nos
diligere inimicos noſtros: vnde nobis dat
exemplū? De ipſo deo. Ait eñ: Ut ſitis fi-
lij patris veſtri q̄ in celis ē. Quō illud facit
deus? Diligit inimicos ſuos: q̄ facit ſolem
ſuū oriri ſup bonos ⁊ malos: ⁊ pluit ſup iu
ſtos et iniuſtos. Si ergo ad hanc pfectionē
nos inuitat deus / vt diligam⁹ inimicos no
ſtros ſicut et ipſe dilexit ſuos: ea nob fidu-
cia eſt i die iudicij: q̄ ſicut ille ē / ⁊ nos ſum⁹
in hoc mundo: Quia ſicut ille diligit inimi
cos ſuos / faciēdo ſolē ſuū oriri ſup bonos ⁊
malos: ⁊ pluēdo ſup iuſtos ⁊ iniuſtos: nos
q̄ inimicis noſtris nō poſſumus ꝑſtare tē-
poralē ſolē ⁊ pluuiā / pſtemus lachrymas
cuꝫ ꝓ illis oramus. Iā ergo de ipſa fiducia
videre quid dicat. Unñ intelligit pfecta cha
C ritas? Timor nō ē i charitate. Quid
ergo dicimus de illo q̄ cepit timere diē iu-
dicij? Si pfecta in illo eſſet charitas / non ti
meret. Perfecta eñ charitas faceret pfectā
iuſticiā: ⁊ non haberet q̄re timeret: imo ha-
beret q̄re deſideraret: vt trāſeat iniq̄tas / et
veniat regnū dei. Ergo timor nō eſt in cha
ritate. Sed in qua charitate? Non i incho-
ata. In qua ergo? Sed pfecta chari-
tas foras mittit timorē. Ergo incipi-
Eccl.1.b. at timor: q̄ initiū ſapiētie timor dñi. Cum
aūt ceperit charitas habitare: pellit timor /
q̄ ei ꝑparauit locū. Quātū eñ illa creſcit / il
le decreſcit. Et quātū illa fit interior / timor
pellit foras. Maior charitas / minor timor.
Minor charitas / maior timor. Si autē nul
Concor. de pe. dis.2. ſicut ſeta lus timor: nō eſt qua intret charitas. Sicut
videm⁹ ꝑ ſetā introduci linū / qñ aliqd ſuit:
ſeta prius intrat: ſed niſi exeat / non ſuccedit
linū: Sic timor p̄mo occupat mentē: nō au
tē ibi remanet timor: q̄ ideo itrauit vt in-
troduceret charitatē. Iam facta ſecuritate
i animo: quale gaudiū nobis eſt / vel i hoc /
vel in futuro ſeculo? Et in hoc ſeculo quis

nob nocebit plenis charitate? Uidete quō
exultet apl's de ipſa charitate? Quis nos Roma.8.g.
inquit ſepabit a charitate chriſti? Tribula-
tio / an anguſtia / an pſecutio / an nuditas /
an piculū / an gladius? Et petr⁹ dicit: Et qs 1.Petri.3.c.
vobis nocere poterit ſi boni amatores fue
ritis? Timor nō ē i dilectione ſed p-
fecta dilectio foras mittit timorē:
q̄ timor tormentuꝫ habet. Torquet
cor pſciētia peccatoꝝ: nondū facta ē iuſtifi
catio. Eſt ibi qđ titillet vel pugnat. Ideo i
pſalmo de ipſa pfectione iuſticie qđ dicit?
Conuertiſti luctū meū in gaudiū mihi: pci- Ps.29.
diſti ſaccū meū / ⁊ cinxiſti me leticia: vt can
tet tibi gloria mea / ⁊ nō cōpūgar. Quid ē:
non cōpūgar? Nō ſit qđ ſtimulet pſcientiā
meā. Stimulat timor: ſꝫ noli timere: intrat
charitas que ſanat qđ vulnerat timor. Ti-
mor dei ſic vulnerat / quō medici ferramen
tū putredinē tollit: ⁊ quaſi videt vuln⁹ au-
gere. Ecce putredo qñ erat in corpe: minus
erat vulnus / ſed periculoſū. Accedit ferra-
mentū medici: min⁹ dolebat illud vuln⁹ / q̄
dolet mō cū ſecat: pl⁹ dolet cū curatur / q̄ ſi
nō curaret. Sꝫ ideo pl⁹ dolet accedēte me-
dicina: vt nūq̄ doleat ſuccedēte ſalute. Oc
cupet ḡ cor tuū timor: et inducta charitate
ſuccedat cicatrix ferramēti medici. Talis ē
medicus vt nec cicatrices appareant: tu tñ
ſubde te dextere ipſi⁹. Nā ſi ſine timore es /
nō poteris iuſtificari. Sentētia dicta eſt de
ſcripturis. Nā q̄ ſine timore eſt / nō poterit iu
ſtificari. Opus ē ḡ vt intret timor primo / ꝑ
quē veniat charitas. Timor medicamētū /
charitas ſanitas. Qui aūt timet / nō ē D
pfect⁹ i dilectiōe. Quare? Quia timor
tormētū habet / quō ſectio medici tormētū
habet. Eſt aūt alia ſentētia q̄ videtur huic 3.ſen.diſ. 34. ca. eſt aūt.
eſſe ptraria / ſi non habeat intellectorē. Di-
citur eñ quodā loco in pſalmo: Timor dñi Ps.18.
caſt⁹ / ꝑmanēs in ſeculū ſeculi: Eternū quē-
dā timorē nobis oſtēdit / ſed caſtū. Si ille
eternū nobis timorē oſtēdit: nūquid ptra-
dicit illi forte iſta epla / q̄ dicit: Timor nō ē
in charitate: ſed pfecta charitas foras mit-
tit timorē? Interrogemus ambo eloquia
dei. Spūs vnus ē / etſi codices duo / etſi ora
duo / etſi lingue due. Hoc eñ dictū eſt ꝑ Io-
hannē: illud dictū eſt ꝑ Dauid. Sed nolite
putare aliū eſſe ſpiritū: Si vn⁹ flatus inflat
duas tibias: non poteſt vnus ſpūs imple-
re duo corda / agitare duas linguas? Sꝫ ſi

ſpiritu vno.i. vno flatu implete due tibie
cõſonãt:implete due lingue ſpũ dei diſſo/
nare põt?Eſt ğ ibi quedã cõcordia:ſed au/
ditorẽ deſiderat. Ecce inſpirauit et imple/
uit duo corda/duo ora:mouit duaſ liguas
ſpũs dei. Et audiuimus ex vna lingua: Ti/
mor nõ ẽ in charitate: ſꝫ pfecta charitas fo/
ras mittit timorẽ. Audiuimus ex alia: Ti/
mor dñi caſtꝰ pmanẽs in ſeculũ ſecli. Quid
ẽ hoc? Quaſi diſſonãt. Nõ. Excute aures:
intẽde melodiã. Nõ ſine cauſa hic addidit/
caſtꝰ: illic nõ addidit: niſi qꝛ ẽ timor aliꝰ qui
dicit caſtus: eſt autẽ alius qui non dicitur
caſtus. Diſcernamꝰ ergo iſtos duos timo/
res: ꝛ intelligemꝰ ꝯſonãtiã tibiarꝫ. Quõ in/
telligimꝰ vel quõ diſcernimꝰ? Attẽdat cha/
ritas veſtra. Sũt hõies q̃ ꝓpterea timẽt ne
Matth.25.d. mittant i gehẽnã/ne forte ardeãt cũ diabo
lo i igne eterno. Ipſe ẽ timor ille q̃ introdu
cit charitatẽ: ſed ſic venit vt exeat. Si eñ
adhuc ꝓpter penã times deũ: nõdũ amas
quẽ ſic times. Nõ bona deſideras/ ſꝫ mala
caues. Sed ex eo qꝛ mala caues: corrigi te/
ꝛ incipis bona deſiderare. Cũ bona deſide
rare cepis: erit i te timor caſtꝰ. Quis timor
caſtꝰ? Ne amittas ipſa bona. Intẽdite. Ali
ud ẽ timere deũ ne mittat te in gehennã cũ
diabolo: aliud ẽ timere deũ ne recedat a te.
Ille timor q̃ times ne i ignẽ eternũ mittari
cũ diabolo/nõdũ ẽ caſtus. Nõ eñ venit ex
amore dei/ſꝫ ex timore pene. Cũ aũt times
deũ: ne deſerat te pñſentia eiꝰ: amplecteris
E
3.ſen. diſ.34.
ca. non potes
eũ: ipſo frui deſideras. Nõ põt meliꝰ expla/
nari/quid interſit inter duos timores: vnũ
quẽ foras mittit charitas: alterũ caſtũ q̃ p/
manet i ſeculũ ſeculi/niſi ponas duas ma/
ritatas: quarꝫ vnã ita ꝯſtituas volentẽ fa/
cere adulteriũ: delectari neq̃tia: ſꝫ timere ne
damnet a marito. Timet maritũ: ſꝫ qꝛ ad/
huc amat neq̃tiã/iõ timet maritũ. Huic nõ
grata ſꝫ oneroſa ẽ mariti pñſentia. Et ſi for/
te viuit nequiter/ timet maritũ ne veniat.
Tales ſũt q̃ timent ne veniat dies iudicij.
Fac alterã amare virꝫ: debere illi caſtoſ am
plexꝰ: ꝛ nulla ſe adulterij imũdicia maculari:
optat pñſentiã viri. Et quõ diſcernunt duo
iſti timores? Timet illa/timet ꝛ illa. Intro
ga: q̃ſi vnũ tibi rñdẽt. Rñdeat illa: Times
virꝫ? Timeo. Interroga ꝛ illã ſi timeat vi/
rũ. Rñdet: timeo. Una vox ẽ/ſed diuerſus
animꝰ. Iã ğ interogẽtur quare. Illa dicit:
Timeo virꝫ ne veniat. Illa dicit: timeo vi/
rũ ne diſcedat. Illa dic: timeo ne dãner. Il
la dicit: timeo ne deſerar. Pone hoc in aĩo
chriſtianorꝫ: ꝛ inueniſti timorẽ quẽ foraſ mit
tit charitas: ꝛ aliũ timorẽ caſtũ pmanentẽ i
ſeculũ ſeculi. Loquamur ğ huic primo q̃ ſic
timet virꝫ/quõ illa mulier quã delectat ne/
quitia. Timet eñ virꝫ ne damnet illã. Ta/
libus eñ pmo loquimur: O aĩa q̃ ſic times
deũ ne damnet te deus: quõ timet mulier
quã delectat neq̃tia: timet virꝫ ne damnet
a viro: quõ tibi diſplicet illa mulier/ diſpli/
ce ꝛ tu tibi. Si forte habes vxorẽ: nũq̃d vis
vt ſic timeat te vxor tua / ne dãnet abs te
vt delectet illã neq̃tia? ſꝫ põdere timori tui
repmat/nõ damnatione iniq̃tati. Caſtã eã
vis/vt te diligat/non vt te timeat. Exhibe
te talẽ deo/ qualẽ vis habere vxorẽ. Et ſi
nõdũ habes/ꝛ habere vis: talẽ vis habere.
Et q̃d dicimꝰ frẽs? Illa mulier q̃ ideo timet
virꝫ ne damnet a viro: forte nõ facit adul/
teriũ/ne aliquo mõ pueniat ad virꝫ: et tol/
lat illi lucẽ iſtã tpalẽ. Põt aũt vir ille et fal/
li. Hõ ẽ eñ/ſicut et illa q̃ põt fallere. Timet
illa eũ extra cuiꝰ oculos poteſt eſſe: tu nõ ti
mes ſemp faciẽ ſupra te viri tui? Vultꝰ aũt Pſ.33.
dñi ſup faciẽtes mala. Captat illa abſenti/
am viri ſui: ꝛ incitat forte delectatiõe adul
terij: ꝛ dicit ſibi tamẽ: nõ faciã. Abſens ẽ q̃/
dẽ ille: ſed difficile ẽ vt non ad illũ quoquo
modo pueniat. Temperat ſe ne pueniat ad
hominẽ: qui poteſt ꝛ neſcire: qui põt et fal/
li: qui poteſt bonã ſuſpicari/etiã malã: qui
poteſt ꝛ caſtã ſuſpicari que adultera ẽ. Tu
nõ times oculos eius quẽ fallere nemo po/
teſt? Tu non times eius pñſentiã/q̃ auerti a
te nõ poteſt? Roga deũ vt intueatur te: et
auertat faciẽ ſuã a peccatis tuis. Auerte fa Pſ.50.
ciẽ tuã a peccatis meis. Sed vñ mereris vt
ille faciẽ ſuam auertat a peccatis tuis: ſi tu
nõ inde auertas faciẽ tuã a peccatis tuis?
Ipſa eñ vox dicit in pſalmo: Qm̃ iniqui/ Ibidem
tatẽ meã ego cognoſco: ꝛ peccatũ meũ co/
rã me eſt ſemp. Tu agnoſce/et ille ignoſcit.
Allocuti ſumꝰ eã q̃ habet adhuc timorẽ nõ
pmanentẽ in ſeculũ ſeculi: ſed quẽ charitas
excludit ꝛ foras mittit. Alloquamur et illã
q̃ habet iã timorẽ caſtũ pmanentẽ in ſecu/
lũ ſeculi. Putamꝰ inuenimus illã/vt alloq̃/
mur illã? Putas ẽ in hoc populo? Putas ẽ
in iſta exedra? Putas ẽ i hac terra? Nõ po/
teſt niſi eſſe/ſed latet. Hyems ẽ: intus ẽ vi/
riditas i radice. Forte inuenimus et aures

illius. Sed vbicūq; ē illa anima/ vtinā illā
inuenirē: et nō aures ſuas pberet mihi/ ſed
ego aures meas illi. Illa me doceret aliqd
poti⁹ q̄ a me diſceret. Aīa qdā ſctā ignea ꝛ
deſiderās regnū dei: hāc nō ego alloquor:
ſed deus ipſe ꝛ patiēter viuentē i hac terra
ita ꝯſolatur: Iā vis veniā: ꝛ ego noui qm̄
vis vt veniā. Noui qualis es/ vt ſecura ex-
pectes aduentū meū. Noui qꝛ moleſtia eſt
tibi: ſed mag̃ expecta/ tolera: venio/ ꝛ cito
venio. Sed amāti tardū ē: Audi eā cātātē/
Cant. 2. a. tāq̄ liliū de medio ſpinaꝝ. Audi ſuſpirātē
Ps. 100. ꝛ dicentē: Pſallā et intelligā i via imacula
ta: qn̄ venies ad me? Merito nō timet: qꝛ
pfecta charitas foris mittit timorē: ꝛ cū ve
nerit ad ei⁹ amplexū timet. Sed ſecurit̄ q̄ ti
met/ cauet: ꝛ obſeruabit ab inqtate ſua/ ne
iteꝝ peccet: nō ne mittat̄ i ignē/ ſed ne ab il
lo deſerat̄. Et erit i illa: Quid? Timor caſt⁹
pmanēs in ſeculū ſeculi. Audiuim⁹ duas ti
3. ſen. diſ. 34. bias ꝯſonātes. Ille de timore dicit/ ꝛ ille d
ca. nō. potes. timore dicit: Sed ille de timore quo timet
aīa ne damnet̄: ille d timore quo timet aīa
ne deſerat̄. Ille ē timor quē charitas exclu
dit: ille eſt timor pmanens in ſeculū ſeculi.
5 Nos diligim⁹/ qꝛ ipſe ṗor nos di
lexit. Nā vn̄ diligerem⁹ niſi ille ṗor dilige
ret nos? Diligēdo amici facti ſum⁹. Sꝫ ini-
c micos ille dilexit/ vt amici efficeremur. Pri
or dilexit nos: ꝛ donauit nobis vt diligere-
mus eū: nondū diligebam⁹. Diligēdo pul-
chri efficimur. Quid fac̄ hō deformis ꝛ di-
ſtorta facie ſi amet pulchrā? Aut qd facit fe
mina deformis et diſtorta et nigra ſi amet
pulchꝝ? Nunquid amādo poterit eſſe pul-
chra? Et nūqd et ille amādo poterit eē for-
moſus? Amat pulchrā: Et qn̄ ſe in ſpeculo
videt/ erubeſcit faciē ſuā leuare ad illā for-
moſā quā amat. Quid facit vt pulchra ſit?
Expectat vt veniat pulchritudo: imo expe
ctādo ſenect⁹ addit̄/ ꝛ turpiorē facit. Non ē
ḡ quid agere: non eſt quō illi des ꝯſiliū/ niſi
vt cōpeſcat ſe: et non audeat amare impar
imparē. Aut ſi forte amat/ ꝛ ducere vxorē
optat: optet vt illa caſtitatē amet/ non car
nis faciē. Anima vo noſtra f̄res mei feda ē
p iniqtatē: amādo deum pulchra efficitur.
Qual̄ amor ē qui reddat pulchrā amantē?
De⁹ aūt ſemp pulcher ē/ nūq̄ deformis/ nū-
q̄ cōmutabil̄. Amauit nos ṗor qui ſemp ē
pulcher. Et q̄les amauit/ niſi fedos ꝛ defor
mes? Nō ideo tn̄ vt fedos dimitteret/ ſ vt
mutaret: ꝛ ex deformi pulchꝝ faceret. Quō
erim⁹ pulchri? Amādo eū q ſemp ē pulcher.
Quantū i te creſcit amor/ tantū creſcit pul
chritudo: qꝛ ipſa charitas eſt aīe pulchritu
do. Nos diligim⁹: qꝛ ipſe prior dilexit nos.
Audi aplm̄ paulū: Oſtēdit aūt deus dile- Roma. 5. a.
ctionē ſuā in nobis: qm̄ cū adhuc peccato-
res eſſemus/ chriſtus p nobis mortu⁹ ē/ iu-
ſtus p iniuſtis/ pulcher p fedis. Quō inue-
nimus pulchꝝ ieſū? Specioſus forma p fi- Ps. 44.
lijs hoim: diffuſa ē gratia i labijs tuis. Vn̄
itē videte/ vn̄ ſit pulcher. Specioſus forma
p filijs hominū/ qꝛ deus: Quia in ṗncipio Joh. 1. a.
erat verbū: ꝛ verbū erat apud deū: et deus
erat verbū: Quia vo carnē ſuſcepit. i. mor-
talitatē tuā/ vt aptaret ſe tibi: congrueret
tibi: ꝛ excitaret te ad amandā int⁹ pulchri-
tudinē. Vn̄ ergo inuenimus qꝛ fedus ꝛ de-
formis ieſus/ ſicut inuenimus qꝛ pulcher ꝛ
ſpecioſus forma p filijs hoim? Vn̄ inueni-
mus qꝛ ꝛ deformis? Eſaiā iterroga: Et vi- Eſa. 53. a
dim⁹ eū: et nō habebat ſpeciē neq; decorē.
Ille ſunt due tibie diuerſe ſonātes: ſ vnus
ſpūs ambas iflat. Hac dicit̄: Speciosus for
ma p filijs hoim: hac dicit̄ i eſaia: Vidim⁹
eū/ et nō habebat ſpeciē neq; decorē. Vno
ſpū implent̄ ambe tibie/ nō diſſonāt. Noli
aures auertere: Adhibe intellectū. Inter-
rogem⁹ paulū aplm̄: ꝛ exponat nobis ꝯſo-
nantiā duaꝝ tibiaꝝ. Sonet nobis: Speci-
oſus forma p filijs hoim: Qui cū in forma Phil. 2. a.
dei eſſet: nō rapinā arbitrat⁹ ē eſſe ſe equa-
lē deo. Ecce ſpecioſus forma p filijs hoim.
Sonet nobis etiā: Vidimus eū/ ꝛ non ha-
bet ſpeciē neq; decorē? Semetipſū exinani
uit formā ſerui accipiēs/ in ſimilitudinē ho
minū factus: ꝛ habitu inuētus vt hō. Non
habebat ſpeciem neq; decorē: vt tibi daret
ſpeciē et decorē. Quā ſpeciē? Quē decorē?
Dilectionem charitatis. Vt ames curras:
Curris amas. Pulcher es iā: ſed noli te at-
tēdere/ ne pdas qđ accepiſti. Illū attēde a
quo fact⁹ es pulcher. Ideo ſis pulcher vt il
le te amet. Tu aūt totā intentionē tuā in il
lū dirige: ad illū curre: ei⁹ amplexus pete:
ab illo time diſcedere: vt ſit in te timor ca- Ps. 18.
ſtus pmanens in ſeculū ſeculi. Nos diligi-
mus: qꝛ ipſe prior dilexit nos. Si q̇s di- 6
xerit/ qm̄ diligo deum. Quem deū?
Quare diligimus? Quia ipſe prior dilexit
nos: ꝛ donauit nobis diligere. Dilexit impi-
os vt faceret pios: Dilexit iniuſtos vt face-

ret iuſtos: Dilexit egrotos vt faceret ſanos. Ergo ⁊ nos diligim⁹: quia p̄or dilexit nos. Interroga vnūquēq; : dicat tibi ſi diligat deū: Clamat/ꝯfitet: Diligo: ipſe ſcit. Eſt aliud vñ interroget. Si q̄s dixerit/q̄m diligo deū/⁊ fratrē ſuū oderit/mēdax ē. Vñ ꝓbas q̄ mēdax eſt? Audi. Qui em̄ non diligit fratrē ſuū quē videt: deū quem nō videt quō pōt diligere? Quid ergo: Qui diligit fratrē/diligit deū? Neceſſe eſt vt diligat deū: neceſſe eſt vt diligat ipſā dilectionē. Nūquid poteſt diligere fratrē/ et nō diligere ipſā dilectionē? Neceſſe ē vt diligat dilectionē. Quid ergo? Quia diligit dilectionē/ideo diligit deū? Vtiq; ideo diligendo dilectionē/deū diligit. An oblitus es qd̄ pauloante dixiſti: Deus dilectio eſt? Si de⁹ dilectio: quiſq̄s diligit dilectionē/deū diligit. Dilige ergo fratrē/et ſecur⁹ eſto. Nō potes dicere/diligo deū/ſed non diligo fratrē. Quō mētiris ſi dicas: diligo deū: qñ nō diligis fratrē? Sic falleris ſi qñ dicis/diligo fratrē: putas q̄ nō diligis deum? Neceſſe ē ergo q̄ diligis fratrem/ diligas ipſā dilectionē. Dilectio aūt deus eſt. Neceſſe ē ergo vt deū diligat/quiſq̄s diligit fratrē. Si autē nō diligis fratrē quē vides: deū quē non vides quō potes diligere? Quare nō videt deū? Quia non habet ipſā dilectionē. Ideo nō videt deū: q̄ non habet dilectionē: ideo non habet dilectionē: q̄ non diligit fratrē. Propterea ḡ non videt deū: q̄ nō habet dilectionē: Nā ſi haberet dilectionē/deū videt: q̄ de⁹ dilectio ē. Et purgat̄ ille oculus magis magiſq; dilectione: vt videat illā incōmutabilē ſubſtātiā/cuius ꝑſentia ſemꝑ gaudeat/qua ꝑfruatur in eternū ꝯiūctus angelis. Sed currat modo/ vt aliqñ in patria letet̄. Non amet peregrinationē/non amet viā. Totū amarū ſit/ꝑter illū qui vocat: quouſq; inhereamus illi: ⁊ dicamus qd̄ dictū eſt in pſalmo: Pſ.72. Perdidiſti oēs qui fornicant̄ abs te. Et q̄ ſunt q̄ fornicant̄? Qui diſcedunt et amāt mundū. Tu aūt qd̄? Sequit̄ et dicit: Mihi aūt inherere deo bonū ē. Totū bonū meū eſt deo inherere gratis. Nā ſi interroges ⁊ dicas: quare inheres deo: ⁊ dicat/vt donet mihi. Quid tibi donet? Celū ipſe fecit: terrā ipſe fecit. Quid tibi donaturus ē: iā heres illi? Inueni meli⁹ ⁊ donat tibi. Qui em̄ nō diligit fratrē ſuū quē videt: deū quē nō videt quō poterit diligere? Et hoc mandatū habemus ab ipſo: vt qui diligit deū/diligat et fratrē ſuū. Magnifice dicebas: diligo deū/ et odis fratrē. O homicida quō diligis deū? Non audiſti ſuperi⁹ in ipſa epiſtola: Qui odit fratrē ſuū homicida eſt? Sed prorſus diligo deū: q̄uis oderim fratrē meū. Prorſus nō diligis deum/ſi odiſti fratrē. Et modo ꝓbo alio documento. Ipſe dixit: Dedit nobis p̄ceptū vt diligam⁹ inuicē: Quō diligꝭ eū cui⁹ odiſti p̄ceptū? Quis ē q̄ dicat: diligo imꝑatorē/ſed odi leges ei⁹? In hoc intelligit imperator ſi diligꝭ eū: ſi obſeruent̄ leges eius ꝑ ꝓuincias. Lex imꝑatoris q̄ eſt? Joh.13.e. Mandatū nouū do vobis vt vos inuicē diligat̄. Dicis ḡ te diligere chriſtū: ſerua mādatū ei⁹: ⁊ fratrē dilige. Si autē fratrē nō diligis: quō eū diligis cui⁹ mandatū ꝯtemnis? Fratres ergo non ſatior loquēdo de charitate i nomine chriſti. Quantū ⁊ vos habetis huius rei auariciā/tantū ſperamus q̄ creſcit i nobis ipſa: et foras mittit timorē: vt remaneat ille timor caſtus ꝑmanēs in ſeculū. Toleremus mundū: toleremus tribulationes ipſius: tolerem⁹ ſcandala tēptationū. Nō recedam⁹ a via: teneam⁹ vnitatē eccleſie: teneamus chriſtū: teneamus charitatē. Nō diuellamur a mēbris ſponſe ipſius: nō diuellamur a fide/ vt gloriemur in preſentia ipſius: ⁊ ſecuri manebimus in eo. Modo ꝑ fidē/tūc ꝑ ſpeciē: cuius tantas arras habemus donū ſpiritusſancti.

De eo qd̄ iohānes dicit: Omīs qui credit/ q̄ ieſus ſit chriſtus/ ex deo natus eſt: vſq; ad id: Hec eſt em̄ dilectio dei/ vt p̄cepta eius ſeruemus: Tractatus.x.

m Eminiſſe vos a credo/ q̄ affuiſtis heſterno die/ ad quē locū in ꝓgreſſu hui⁹ epiſtole peruenerit noſtra tractatio: id eſt: Qui em̄ nō diligit fratrē ſuū quē videt: deū quē nō videt quō poteſt diligere? Et hoc mandatū habemus ex ipſo: vt qui diligit deū/ diligat ⁊ fratrē ſuum. Hucuſq; diſputatum erat. Que ſequunt̄ ḡ ex ordine videamus. Omīs q̄ credit q̄ ieſus ſit chriſt⁹: ex Ca.5. deo natus ē. Quis ē qui nō credit q̄ ieſus ſit chriſtus? Qui non ſic viuit quō p̄cipit chriſt⁹. Multi em̄ dicūt/Credo: ſ; fides

ſine operibus non ſaluat. Opus aūt fidei
Gal.5.b. ipſa dilectio ē/dicēte paulo apl'o: Et fides
que p dilectionē operaꝛ. Opera quidē tua
pterita anteq̃ crederes/ vel nulla erāt: vel
ſi bona videbātur/inania erāt. Si eñ nul-
la erāt: ſic eras quaſi homo ſine pedibus:
aut vexatis pedibus ambulare nō valēs.
Si autē bona videbanꝛ anteq̃ crederes:
currebas quidē: ſed pter viā currēdo erra-
bas potius q̃ puenieba ſ. Eſt ergo nobis ꝛ
currendū/et in via currendū. Qui pter viā
currit/inaniter currit:imo ad laborē currit.
Tanto plus errat/quāto pter viam currit.
Quis ē via p quā currim⁹? Chriſtus dixit:
Joh.14.a. Ego ſū via. Que patria/q̃ currim⁹? Chriſt⁹
dixit: Ego ſū veritas. Per illū curris: ad il-
lū curris: i ipſo requieſcis. Sed vt curram⁹ p
illū: extēdit ſe vſq̃ ad nos. Longe eñ era-
mus/ꝛ longe peregrinabamur. Parū ē/qui
longe peregrinabaꝛ/ꝛ languidi nos moue-
re non poteramus. Medic⁹ venit ad egro-
tos: via porrecta ē ad peregrinos. Salue-
mur ab ipſo: ambulemus per ipſū. Hoc eſt
credere q̃ ieſus chriſtus eſt: quomō credūt
chriſtiani/ qui non ſolū noīe chriſtiani ſūt/
ſed factis ꝛ vita. Non quō credunt demo-
Jaco.2.d. nes: Nā ꝛ demones credūt ꝛ contremiſcunt.
Sic dixit ſcptura: Quid potuerunt demo-
nes plus credere q̃ vt dicerēt: Scim⁹ q̃ ſis:
Marci.1.c. tu es filius dei? Qḋ dixerūt demones/hoc
Luc.4.g. dixit ꝛ petrus/cū dñs quereret: quis eſſet:
quē illū dicerēt homines. Reſponderūt illi
Matth.16.c. diſcipuli: Alij dicūt iohannē baptiſtā/ alij
heliā/alij hieremiā/aut vnum ex pphetis.
Et ille: Uos autē quē me eſſe dicitis? Re-
ſpondit petrus ꝛ ait: Tu es chriſtus filius
dei viui. Et audit a dño: Beatus es ſimon
bariona: q2 non reuelauit tibi caro et ſan-
guis: ſed pater meus q̃ ē in celis. Uidete q̃
laudes pſequūtur hanc fidē. Tu es petr⁹: ꝛ
ſup hāc petrā edificabo eccleſiā meā. Quid
eſt/ ſup hanc petrā edificabo eccleſiā meā?
Super hanc fidē: ſuper id qḋ dictū eſt: Tu
es filius dei viui. Super hanc petrā inquit
fundabo eccleſiā meā. Magna laus. Ergo
dicit petrus: Tu es chriſtus filius dei viui.
Dicūt ꝛ demones: Scim⁹ q̃ ſis: tu es filius
dei/ſanct⁹ dei. Hoc petrus/hoc ꝛ demones.
Eadē verba/ non idē animus. Et vñ con-
ſtat: quia hoc petr⁹ cū dilectione dicebat?
Quia fides chriſtiani cū dilectione eſt: de-
monis aūt ſine dilectione. Quomō ſine di-

lectione? Hoc dicebat petrus vt chriſtum
amplecteretꝛ: hoc dicebāt demones vt chri
ſtus ab eis recederet. Nāq̃ anteq̃ dicerēt:
Scimus qui ſis: tu es filius dei: q̃d nobis
ꝛ tibi ē dixerunt? quid veniſti ante tp̄s per-
dere nos? Aliud ē ergo confiteri chriſtū vt
teneas chriſtū: aliud cōfiteri chriſtū vt re-
pellas a te chriſtū. Ergo videtis quia quō
hic dicit: Qui credit/ ppria quedā fides ē/
non quomō cum multis. Itaq̃ fratres/ ne-
mo hereticorū dicat vob: Et nos credim⁹.
Ideo eñ de demonib⁹ exemplū pposui/ne
gaudeatis ad verba credētiū: ſed explore-
tis facta viuentiū. Uideamus ergo quid ē
credere i chriſto: quid credere q2 ieſus ipſe
eſt chriſtus. Sequiꝛ. Omīs q̃ credit q̃ B
ieſus ſit chriſtus/ ex deo natus e.
Sed quid eſt credere illud? Et omnis q̃
diligit qui genuit eū: diligit eū qui
genitus ē ab ipſo. Statim fidei coniun-
xit dilectionē: q2 ſine dilectione fides ina-
nis ē. Cū dilectione fides chriſtiani: ſine di-
lectione fides demonis. Qui autē non cre-
dunt/peiores ſunt q̃ demones/ꝛ tardiores
q̃ demones. Neſcio quis non vult credere
in chriſtū: adhuc ne demones imitatur. Iā
credit i chriſto/ſed odit chriſtū. Habet con-
feſſionē fidei in timore pene/non in amore
corone. Nam et illi puniri timebant. Adde
huic fidei dilectionē: vt fiat fides qualē di-
cit apl's paulus: Fides q̄ p dilectionē ope- Gal.5.b.
ratur. Inueniſti chriſtianū: inueniſti ciuem
hieruſalē: inueniſti ciuem angelorū: inueni-
ſti in via ſuſpirantē peregrinū: adiunge te
illi: comes tuus eſt: curre cū illo/ ſi tamen ꝛ
tu hoc es? Omīs qui diligit qui genuit eū:
diligit eū qui genitus eſt ab ipſo. Quis ge-
nuit? Pater. Quis ē genitus? Fili⁹. Quid
ergo ait? Omīs qui diligit patrē/diligit fi-
lium. In hoc cognoſcim⁹ q2 diligi-
mus filios dei. Quid eſt hoc fratres?
Pauloante de filio dei dicebat/ nō d filijs
dei. Ecce vnus poſitus eſt chriſt⁹ contēplā-
dus nobis: ꝛ dictū ē nobis: Omīs qui cre-
dit q̃ ieſus ſit chriſtus/ē ex deo nat⁹. Et oīs
qui diligit qui genuit eū: id eſt patrē: dili-
git eū qui genitus eſt ex ipſo: id eſt filium
dñm noſtrū ieſum chriſtū. Et ſequitur: In
hoc cognoſcimus q2 diligimus filios dei:
quaſi dicturus eſſet: In hoc cognoſcim⁹ q2
diligimus filiū dei. Filios dei dixit/q̃ filiū
dei pauloante dicebat. Quia filij dei corp⁹.

ſunt vnici filij dei: ⁊ cū ille caput/nos mem
bra/vnus ē filius dei. Ergo q̄ diligit filios
dei/filiū dei diligit. Et qui diligit filiū dei/
patrē diligit. Nec poteſt quiſq̄ diligere pa
trē/niſi diligat filiū. Et qui diligit filiū/dili
git filios dei/mēbra filij dei: ⁊ diligēdo fit ⁊
ipſe membꝝ: ⁊ fit ꝑ dilectionē in compage
corpis chriſti: et erit vnus chriſtus amans
ſeipſum. Cum ſe ergo inuicē amant mēbra:
1.Cor.12.d. corpus ſe amat. Et ſi patitur vnū membꝝ
compatiunť omnia mēbra: Et ſi glorificať
vnū membrū/ congaudent omnia mēbra.
Et quid ſecutus ait? Vos aūt eſtis corpus
chriſti ⁊ mēbra. Dicebat pauloante de dile
ctione fraterna/⁊ ait: Qui nō diligit fratrē
quē videt: deū quem nō videt quō poterit
diligere? Si autē diligis fratrē: forte fratrē
diligis/et chriſtū nō diligis: quō qū mēbra
chriſti diligis? Cum ergo mēbra chriſti dili
gis/chriſtū diligis. Cū chriſtū diligis/ filiū
dei diligis. Cū filiū dei diligis: ⁊ patrē dili
gis. Non poteſt ergo ſeparí dilectio. Elige
tibi quid diligas: ſequunť et cętera. Dicas
deū ſolū diligo/deū patrē: mētiris. Si di
ligis/nō ſolum diligis: ſed ſi diligis patrē/
diligis ⁊ filiū. Ecce inq̄t diligo patrē: et di
ligo filium. Sed hoc ſolum: patrē deū et fi
liū deū dn̄m noſtrū ieſum chriſtū: qui aſcē
dit in cęlos: et ſedet ad dexterā patris. Il
Joh.1.a. lud verbū ꝑ quod facta ſunt omnia: et ver
bum caro factum eſt/⁊ habitauit in nobis.
Hoc ſolū diligo/mentiris. Si ergo diligis ca
put/diligis ⁊ mēbra. Si autē mēbra nō di
ligis/nec caput diligis. Nō expaueſcis vo
cē capitis de cęlo clamantē ꝓ mēbris ſuis:
Act.9.a. Saule ſaule q̄d me ꝑſequeris? Perſecutorē
ſuū/ vocauit ꝑſecutorē membroꝝ ſuorum.
Dilectorē ſuū/vocauit dilectorē membroꝝ
ſuoꝝ. Jā quę ſunt membra eius noſtis fra
tres: ipſa eſt eccleſia dei. In hoc cognoſci
mus q2 diligimus filios dei/ q2 deū diligi
mus. Et quomō non aliud ſunt filij dei/ali
ud deus: ſed qui deū diligit/pręcepta eius
Joh.13.d. diligit. Et q̄ ſunt p̄cepta dei? Mādatū no
uū do vobis/ vt vos inuicē diligatis. Ne
mo ſe excuſet ꝑ aliā dilectionē/ad aliā dile
ctionē. Omino ſic ſe tenet iſta dilectio quō
ipſa cōpaginata eſt in vnū: ſic oēs q̄ ex illa
pendēt vnū facit: ⁊ quaſi ꝯflat illos ignis.
Aurꝝ eſt: cōflatur maſſa/et fit vnū aliquid.
Sed niſi feruor charitatis accēdat: ex mul
tis in vnū ꝯflari non pōt. Quia deū diligi
mus/inde cogn̄ſcim⁹ q2 diligimus filios dei.
Et vn̄ cognoſcimus q2 diligim⁹ filios dei?
Quia deū diligimus/et pręcepta C
eius facimus. Suſpiram⁹ hic ex difficul
tate faciēdi p̄ceptū dei. Audi quid ſequať.
Homo qui laborabas amādo auariciā: cū
labore amať qđ amas: Sine labore amať
deus. Auaricia iuſſura ē labores/ pericula/
tribulatiōes/ ⁊ obtēperaturus es. Quo fi
ne? Vt habeas vn̄ impleas arcā: ꝑdas ſe
curitatē. Securior forte eras anteq̄ habe
res/ q̄ cū habere cępiſti. Ecce q̄d tibi iuſſit
auaricia. Impleſti domū: timeť latrones.
Acq̄ſiſti aurū/ꝑdidiſti ſomnū. Ecce q̄d tibi
iuſſit auaricia: fac ⁊ feciſti. Quid tibi iubet
de⁹? Dilige me. Aurꝝ diligis: q̄ſiturus es au
rū/et forte nō inuēturus. Quiſq̄s me q̄rit/
cū illo ſū. Amaturus es honorē: et forte nō
ꝑuenturus. Quis me amauit/⁊ non ad me
ꝑuenit? Dicit tibi de⁹: Patronū vis face
re/aut amicū potentē: ambis ꝑ aliū inferi
orē. Me ama dicit tibi de⁹: Nō ad me am
biť ꝑ aliquē. Ipſe amor p̄ſentē me tibi fe
cit. Quid dulci⁹ dilectione iſta fratres? Nō
ſine cauſa mō audiſtis i pſalmo fr̄es: Nar Ps.118.
rauerūt mihi iniuſti dilectiones ſuas: ſ; nō
ſicut lex tua dn̄e. Quę ē lex dei? Mandatū
dei. Qđ ē mādatū dei? Nouū illud māda
tū. Qđ ideo nouū diciť/q2 innouat. Man Joh.13.d.
datū nouū do vobis/vt vos inuicē diliga
tis. Audi q̄ eſt lex dei. Apłus dicit: Inuicē Gal.6.a.
onera veſtra portate: ⁊ ſic adimplebitis le
gē chriſti. Ipſa ē ꝯſummatio omniū opeꝝ
noſtroꝝ dilectio. Ibi ē finis: ꝓpter hoc cur
rim⁹: ad illā currim⁹ cū venerimus/req̄eſce
mus. Audiſtis i pſalmo: Oīs ꝯſūmationis Ps.118.
vidi finē. Oīs ꝯſūmatiōis vidi finē. Quid
viderat iſte putamus? Aſcēderat i verticē
alicui⁹ altiſſimi mōtis acutiſſimi: ⁊ ꝓſpexe
rat ⁊ viderat ambitū terrę ⁊ circulos orbis
vniuerſi: et ideo dixit: Oīs ꝯſūmatiōis vi
di finē? Si hoc laudabile: oculos carnis q̄
ram⁹ a dn̄o tam acutos: vt aliquē excelſiſſi
mū montē qui ē i terra req̄ram⁹: de cui⁹ ca
cumine videam⁹: Oīs ꝯſūmationis vidi fi
nē? Noli ire lōge. Ecce dico tibi: Aſcēde in
montē/⁊ vide finē. Chriſtus mons ē. Veni
ad chriſtū: vides inde finē oīs ꝯſummatio
nis. Quis ē iſte finis? Paulū interroga: Fi 1.timoth.1.b.
nis aūt p̄cepti dei charitas/ de corde puro
⁊ ꝯſciētia bona/⁊ fide non ficta. Alio loco: D
Plenitudo aūt legis charitas. Quid tam Roma.13.c.

finitū ⁊ termiatū ꝙ plenitudo? Etenī fra-
tres/finē poni laudabilit/nolite putare cō-
3 ſumptionē/ſed cōſūmationē. Aliter enī di-
citur: Finiui panē/aliter finiui tunicam. Fi
niui panē manducādo: finiui tunicā texen
do: Et ibi finis ſonat/⁊ illic finis ſonat: ſed
tñ panis finitur vt cōſumatur/tunica finit
vt ꝯſūmetur. Panis finitur, vt nō ſit: tuni-
ca finit vt pfecta ſit. Ergo ſic audite finē.
Et qñ legitur pſalmus/ et auditis: In finē
pſalmus dauid: Aſſidue auditis hoc i pſal
mis: ⁊ debetis noſſe qđ audiſtis. Quid eſt
Roma .10.a. i finē? Finis enī legis ē chriſtus ad iuſtici-
1.timoth.1.b. am omī credēti. Et qđ eſt finis? Chriſt⁹: qꝛ
1.Joh.4.d. chriſtus de⁹: ⁊ finis ꝑcepti charitas: ⁊ deus
et.5.b. charitas: qꝛ pater ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſſanctus vnū
ſunt. Ibi tibi finis ē/⁊ alibi via ē. Noli hē-
rere in via/⁊ non ꝑuenire ad finē. Ad quic-
quid aliud veneris: trāſi vſqꝫ ꝗ ꝑuenias ad
Pſ.72. finē. Quid ē finis? Mihi aūt adhērere deo
bonū eſt. Adhēſiſti deo: finiſti viā: ꝑmane-
bis in patria. Intēdite/pecuniā aliqs ꝗrit:
non ſit ibi finis: trāſit tanꝙ ꝑegrin⁹. Quē-
re vbi trāſeat: nō ibi remaneat. Si autem
amas/ꝑ auariciā implicat⁹ es. Erit tibi aua
ricia catena pedū: vltra ꝑgredi non potes.
Trāſi ꝗ ⁊ hoc: quēre finē. Salutē corporis
quēris: adhuc noli tibi remanere. Quē eſt
enī iſta ſalus corpis ꝗ morte ꝑmit: ꝗ ēgri-
tudine debilitatur/friuola/mortalis/fluxa?
Quēre illā/ne impediat forte morbida va
litudo opa tua bona. Ergo non ē ibi finis:
qꝛ ꝓpter aliud ꝗrit. Quicqd ꝓpter aliud ꝗ-
ritur/nō ē ibi finis: Quicqd ꝓpter ſe ⁊ gra-
tis quērit/ibi ē finis. Quēris honores for-
te: ad aliquid agendū quēris: vt pagas ali
qd: vt placeas deo: noli ipſū honorē ama-
re/ne ibi remaneas. Quēris laudē? Si dei
quēris/bene facis: ſi tuā quēris/ male fac:
remanes in via. Sed amari ⁊ tu/laudari et
tu: noli gratulari qñ in te laudaris: lauda-
Pſ.33. re in dño vt cantes: In dño laudabit ani-
ma mea. Sermonē aliquē bonum dicis: et
laudatur ſermo tuus: non laudatur quaſi
tuus: non eſt ibi finis. Si ibi ponis finē/fi-
niris. Sed nō finiris quaſi pficiaris/ ſed fi-
niris vt ꝯſūmaris. Ergo non laudet ſermo
tuus quaſi abs te/ꝗſi tuus. Sed quō lau-
Pſ.55. det? Quō/dicit pſalmus: In deo laudabo
ſermonē: in deo laudabo verbū. Ex hoc fit
vt fiat in te qđ ſequit: In deo ſperabo: nō
timebo quid faciat mihi hō. Qñ enī omīa

tua i deo laudātur: non timetur ne pereat
laus tua: qꝛ non deficit deus. Ergo trāſi et
ipſa. Videte fratres quāta trāſim⁹/ in qui-
bus non ē finis. His vtimur ꝗſi in via: ꝗſi i
māſionibus ſtabuloꝝ reficimur et trāſim⁹.
Vbi ergo finis? Dilectiſſimi/filij dei ſum⁹: 1.Joh.3.a.
et nondū apparuit qđ erim⁹. Hoc dictū ē in
hac epiſtola. Adhuc ergo in via ſum⁹. Ad-
huc quocūqꝫ venerimus trāſire debemus
vſqꝫquo ꝑueniamus ad aliquē finem. Sci-
mus qꝛ cū apparuerit/ ſimiles ei erim⁹: qm
videbimus eū ſicuti ē. Iſte finis/ibi perpe
tua laudatio/ibi ſemper alleluia ſine defe-
ctu. Ergo ipſū finē dixit i pſalmo: Oīs ꝯſū- Pſ.118.
mationis vidi finē. Et quaſi diceretur illi: E
Quis eſt finis quē vidiſti? Latū mandatū
tuū valde. Ipſe ē finis/latitudo mandati.
Latitudo mādati charitas ē: qꝛ vbi ē cha-
ritas/ nō ſunt anguſtiē. In ipſa latitudine
erat apl's cum diceret: Os noſtrū patet ad 2.Cor.6.c.
vos o corinthij: cor noſtꝝ dilatatū eſt: non
anguſtamini in nobis. Ideo ergo latū mā
datū valde. Qđ eſt latū mandatū? Man- Joh.13.d.
datū nouū do vobis/ vt vos inuicē diliga-
tis. Charitas ꝗ non anguſtat. Vis non an
guſtari i terra/ in lato habita. Quicqd enī
tibi fecerit homo/non te anguſtet: qꝛ illud
diligis qđ nō nocet. Homo/deū diligis/fra
ternitatē diligis: legē dei diligis: eccleſiam
dei dilig: ſemp iterna erit: laboras i terra:
ſed ꝑuenis ad fructū ꝓmiſſū: qs tibi tollit
qđ diligis? Si nemo tibi tollit qđ diligis:
ſecur⁹ dormis: Imo ſecurus vigilas: ne dor-
miēdo ꝑdas qđ diligis. Nō enī fruſtra di-
ctū eſt: Illumina oculos meos/ne quando Pſ.12.
dormiā i morte. Qui claudūt oculos con-
tra charitatē: obdormiſcūt in ꝯcupiſcētijs
delectationū carnaliū. Euigila ꝗ: delecta-
tiones enī ſunt/māducare/bibere/luxuria-
ri/ludere/venari: Pōpas iſtas vanas/ oīs
mala ſequunt. Nūquid neſcim⁹ qꝛ delecta-
tiones ſunt? Quis neget qꝛ delectāt? Sed
pl⁹ diligat lex dei. Clama ꝯtra tales ſuaſo-
res: Narrauerūt mihi iniuſti delectatiōes: Pſ.118.
ſed nō ſicut lex tua dñe. Iſta delectatio ma
net: nō ſolū manet ꝗ venias/ ſed etiā reuo-
cat fugientē. Hec eſt enī dilectio dei
vt ꝑcepta ei⁹ ſeruem⁹. Iā audiſti: In
his duob⁹ ꝑceptis tota lex pendet et ꝓphe Math.22.d.
tē. Quomō noluit te diuidere per multas
paginas? In his duobus ꝑceptis tota lex
pēdet ⁊ ꝓphetē. In quibus duobus ꝑcep-

ptis: Diliges dn̄m deum tuū ex toto cor-
de tuo/ ⁊ ex tota anima tua/ ⁊ ex tota men-
te tua: et diliges ꝓximū tuū ſicut teipſum.
In his duobus p̄ceptis tota lex pendet et
ꝓphete. Ecce de quibus p̄ceptis narrat to-
ta iſta epiſtola. Tenete ergo dilectionē/ et
ſecuri eſtote. Quid times ne male facias
alicui? Quis male facit ei quē diligit? Dili-
ge: nō poteſt fieri niſi bn̄ facias. Sed forte
corripis? Amor hoc facit/ non ſeuitia. Sed
forte cedis? Ad diſciplinam facis: q2 amor
ipſiꝰ dilectionis nō te ꝑmittit negligere in-
diſciplinatū: Et fit quodāmodo q̄ſi diuer-
ſus fructꝰ et ꝯtrarius: vt aliq̄n odiū blādia-
tur/ et charitas ſeuiat. Neſcio quis odit ini-
micū ſuū/ et fingit illi amicitiā: videt illū fa-
cere aliquid mali/ laudat: vult eum eſſe p̄ci-
pitē: vult cecū ire ꝑ abrupta cupiditatū ſu-
Ps. 9. arum: vnde forte non redeat/ laudat: Quō
laudatur peccator in deſiderijs anime ſue.
Adhibet illi vnctionē adulatiōis ſue. Ec-
ce odit ⁊ laudat. Alter videt amicū ſuū ta-
le aliq̄d facere/ reuocat. Si illū nō audiat/
ꝓfert verba etiā caſtigationis/ obiurgat/ li-
tigat: aliq̄n venitur ad hanc neceſſitatē vt
litiget. Ecce odiū blāditur/ et charitas liti-
gat. Noli attēdere v̄ba blandictis/ ⁊ quaſi
ſeuitiā obiurgantis: venā inſpice/ radicem
vnde ꝓcedat quere. Ille blandit̄ vt decipi-
5 at: iſte litigat vt corrigat. Ergo nō opus ē
fratres/ vt ꝑ nos diſtendat̄ cor veſtrū. Im-
petrate a deo vt diligatis inuicē. Oēs ho-
mines etiā inimicos veſtros diligatis: nō
q2 ſunt fratres/ ſed vt fratres ſint. Ut ſem-
per fraterno amore flagretis/ ſiue in fratrē
factū/ ſiue in inimicū vt frater fiat diligen-
do: vbicū q3 fratrē diligit̄/ amicū diligitis:
Iā tecū ē: iā in vnitate etiā catholica tibi
ꝯiunctꝰ ē: ſi bn̄ viuis/ fratrē diligis factū ex
inimico/ Si diligis aliquē q̄ nondū credit i
chriſto: aut ſi credidit chriſto vt demones
credūt/ repħēdis vanitatē ipſiꝰ: tu diligis/
fraterno amore dilige: Nondū ē frater: ſed
ideo diliḡ vt ſit frater. Ergo tota dilectio
nr̄a fraterna/ ē erga chriſtianos: erga oīa
mēbra eiꝰ. Diſciplina charitatis ff̄es mei/
robur/ flores/ fructus/ pulchritudo/ amẹni-
tas/ paſtꝰ/ potꝰ/ cibꝰ/ amplexus ſine ſatieta-
te eſt: Si ſic nos delectat peregrinos/ in pa-
tria quō gaudebimꝰ? Curramus ḡ fratres
mei: curramꝰ et diligamꝰ chriſtū. Quē chri-
ſtū? Ieſū chriſtū. Quis eſt iſte? Uerbū dei.

Et quō venit ad egrotos? Uerbū caro fa- Joh. 1. b.
ctū eſt/ ⁊ habitauit in nobis. Completū eſt
ergo qδ ſcꝑtura p̄dixit: Oportebat chriſtū Luc. 24. e.
pati: ⁊ reſurgere tertia die a mortuis. Cor-
pus ipſius vbi iacet: membra ipſius labo-
rant. Ubi eſſe debes vt ſub capite ſis? Et
p̄dicari in nomine eius penitentiā ⁊ remiſ-
ſionē peccatorū ꝑ oēs gētes/ incipientes
ab hieruſalē. Ibi diffundat̄ charitas tua.
Dicit chriſtus ⁊ pſalmꝰ: id eſt/ ſpiritus dei:
Latū mandatū tuū valde. Et neſcio quis Ps. 118.
ponit in aphrica fines charitatis. Extēde
charitatē ꝑ totū orbē/ ſi vis chriſtū amare:
quia mēbra chriſti ꝑ orbē iacent. Si amas
partē/ diuiſus es: Si diuiſus es/ in corpo-
re nō es: Si in corpore nō es/ ſub capite nō
es. Quid ꝓdeſt q2 credis/ et blaſphemas?
Adoras illū in capite/ blaſphemas in cor-
pore? Amat ille corpus ſuū. Si tu te p̄ci-
diſti a corꝑe ipſiꝰ: caput non ſe p̄cidet a cor-
pore ſuo. Sine cauſa me honoras/ clamat
tibi caput deſuper/ ſine cauſa me honoras.
Tanq̄ ſi velit tibi aliquis oſculari caput/ ⁊
calcare tibi pedes: forte caligis clauat̄ cō-
teret pedes tuos/ volēs tibi tenere caput ⁊
oſculari: Nōne inter verba honorātis/ cla-
mares ⁊ diceres/ quid facis homo? Calcas
me: Nō diceres/ calcas caput meū: quia ca-
put honorabat: ſed plus clamaret caput ꝓ
mēbris calcatis q̄ ꝓ ſe quia honorabatur.
Nonne clamat ipſum caput: Nolo honorē
tuū/ calcare me noli? Iam tu dic ſi potes q̄-
re te calcauit: dic huic capiti/ te oſculari vo-
lui: amplecti volui. Sed nō vides o ſtulte:
quia qδ vis amplecti ꝑ quandā compagē
vnitatis peruenit ad id qδ calcas? Suſum
me honoras/ iuſum me calcas. Plus dolet
qδ calcas/ q̄ gaudet qδ honoras: quia qδ
honoras/ dolet ꝓ eis q̄s calcas. Quomo-
do clamat lingua? Dolet mihi. Non dicit/
dolet pedi meo/ ſed dolet mihi dicit. O lin-
gua/ quis te tetigit? quis ꝑcuſſit? quis ſti-
mulauit? quis pupugit? Nemo: Sed con-
iuncta ſū eis que calcant̄. Quomodo vis
non doleam/ quādo non ſum ſeparata? Dn̄s
ergo noſter ieſus chriſtꝰ ideo aſcēdit in ce-
lum die quadrageſima: cōmēdauit corpus
ſuum/ qua habebat iacere: quia vidit mul-
tos honoraturos ſe quia aſcendit in celū:
et vidit quia honor ipſorꝫ inutilis eſt/ ſi cō-
culcāt membra ipſius in terra. Et ne quis
erraret: et cū adorat caput in celo/ calcaret

pedes in terra:dixit vbi eſſent mẽbra ipſi⁹.
Aſcẽſur⁹ eñ dixit ṽba nouiſſima:poſt ipſa
ṽba nõ ẽ locut⁹in terra.Aſcenſuꝝ caput in
cęlũ/cõmẽdauit mẽbra in terra ⁊ diſceſſit.
Iã nõ inuenis loqui chriſtũ in terra.Inue
nis illũ loq̃/ſed in cęlo/⁊ ð ipſo cęlo. Qua/
re?Quia mẽbra calcabant in terra.Perſe/
Act.9.a. cutori eñ ſaulo dixit deſuper:Saule ſaule
quid me pſequeris?Aſcẽdi in cęlũ/ ſed ad/
huc ĩ terra iaceo . Hic ad dexterã patris ſe/
deo/ibi adhuc eſurio/ſitio/ peregrinus ſũ.
B Quomõ ergo corpus cõmendauit in terra
aſceſurus?Cũ interrogarent illũ diſcipuli:
Act.1.a. Dñe/ſi hoc in tempore pñſentaberis/⁊ quã/
do regnũ iſrael?Reſpondit iturus: Non ẽ
veſtrũ ſcire tempus qð pater poſuit in ſua
poteſtate:ſed accipietis virtutẽ ſpũſſancti
ſuperuenientẽ in vos:et eritis mihi teſtes.
Uidete qua diffundat corpus ſuũ: videte
vbi ſe calcari nõ vult.Eritis mihi teſtes in
hieruſalẽ/ et totã iudęã/⁊ ſamariã/ vſq; in
totã terrã.Ecce qua iaceo qui aſcẽdo. Aſcẽ
do eñ/quia caput ſũ. Iacet adhuc corpus
meũ.Qua iacet?Per totã terrã .Caue ne
pcutias:caue ne violes:caue ne calceſ.No
uiſſima verba chriſti ſunt iſta ituri in cęlũ.
Cõſiderate languentẽ ĩ lecto hoiem in do/
mo ſua iacentẽ/⁊ maceratũ ęgritudine/ pxi
mũ morti / anhelantẽ iã animã q̃dãmodo
inter dentes habentẽ:q̃ forte ſollicit⁹de ali
qua re chara ſibi quã multũ diligit:veniat
illi in mentẽ/⁊ vocet hęredes ſuos ⁊ dicat:
Rogo vos facite hoc.Teneat q̃dãmõ vio/
lẽter animã/ne añ exeat q̃ illa ṽba firmen/
tur.Cũ illa verba nouiſſima dictauerit:ef/
flat animã: tolliſ cadauer in ſepulchꝛ.Hę/
redes ipſi⁹ quõ meminerũt nouiſſima mo/
riẽtis?Quõ ſi q̃s exiſtat q̃ dicat eis: Noli/
te facere:Quid ḡ illi dicãt?Ergo non facio
qð mihi pater me⁹ efflans alam nouiſſime
mãdauit:qð vltimũ ſonuit in aures meas
pficiſcẽte hinc patre meo?Quęuis alia ṽ/
ba ipſi⁹aliter poſſũ habere:nouiſſima ṽba
pl⁹ tenẽt.Nõ eũ vidi ampli⁹/nõ audiui lo/
quentẽ. Fratres cogitate viſcerib⁹chriſtia/
nis:Si hęredibus ſunt tã dulcia/tã grata/
tã magni põderis ṽba ituri ĩ ſepulchꝛ:hę/
redib⁹chriſti qualia debẽt eſſe ṽba nouiſſi/
ma/nõ redituri in ſepulchrũ/ſed aſcẽſuri in
cęlũ?Nãq; ille qui vixit ⁊ mortu⁹ẽ/rapitur
ad alia loca aĩa ipſius:corpus ipſi⁹ poniſ ĩ
terra:an fiãt illa verba/ an non fiãt/nõ ad
eũ ptinet:tamẽ aliud agit/aliud patiſ.Aut
in ſinu abrahę gaudet/ aut ĩ igne ęterno aq̃ Luc.16.f.
modicũ deſiderãs: in ſepulchro aũt ipſius
iacet cadauer ſine ſenſu:et cuſtodiunſ ṽba
nouiſſima moriẽtis:Quid ſibi ſperãt illi q̃
ṽba nouiſſima ſedẽtis ĩ cęlo nõ cuſtodiũt:
videntẽ deſup an ↄtemnaſ/an nõ ↄtemnaſ:
Illius q̃ dixit:Saule ſaule q̃d me pſeq̃ris? Act.9.a.
Qui ſeruat ad iudiciũ qð videt pati mem/
bra ſua: Et q̃d nos fecim⁹inquiũt?Nos ſu
mus paſſi:pſecutionẽ nõ fecim⁹.Uos feci/
ſtis o miſeri hõmo:qꝛ diuiſiſtis eccl'iaꝫ.Ma
ior ẽ machera linguę q̃ ferri. Superba fuit Gen.16.b.
ancilla ſarę agar:et afflicta eſt a dña ſua p/
pter ſuperbiã. Diſciplina erat illa/non pę/
na:ideo cũ receſſiſſet a dña ſua/ quid ei di/
xit angelus? Reuertere ad dominã tuam.
Sic ḡ carnalis anima tanq̃ ancilla ſupba:
ſi forte aliq̃s moleſtiaſ paſſa es ppter diſci
plinã/quid inſanis?Redi ad dominã tuã:
tene dominicã pacẽ.Ecce pferunſ euange
lia:legimus qua diffundiſ eccleſia.Diſpu/
taſ ↄtra/⁊ dicitur nobis:Traditores.Cui⁹
rei traditores?Chriſtus cõmendat eccleſiã
ſuã/et non credis:ego tibi creditur⁹ ſũ ma/
ledicenti parentibus meis:vis vt credã ti/
bi de traditoribus?Crede tu prius chriſto.
Quid eſt dignũ: Chriſtus deus eſt/tu hõ?
Cui prius debet credi? Chriſt⁹ eccleſiã ſuã
toto orbe diffudit. Ego dico: Contemne.
Euangeliũ loquiſ:Caue.Quid dicit euan
geliũ?Oportebat pati chriſtũ: ⁊ reſurgere Luc.24.g.
a mortuis die tertia: et p̄dicari in nomine
eius pęnitentiã/ et remiſſionẽ peccatorũ.
Ubi remiſſio peccatoꝝ/eccleſia ẽ.Quomõ
eccleſia? Illi eñ dictũ ẽ: Tibi dabo claues Matth.16.c.
regni cęlorũ: et quę ſolueris in terra/ ſolu/
ta erunt ⁊ in cęlis:⁊ quę ligaueris in terra/
ligata erunt et in cęlis.Qua diffundiſ iſta
remiſſio peccatoꝝ?Per omnes gẽtes/ inci Luc.24.g.
pientes ab hieruſalem. Ecce crede chriſto.
Sed qꝛ intelligis ſi credideris chriſto/ non
te habere quod dicas de traditoribus:Ti/
bi vis vt credã parentibus meis maledicẽ
ti/q̃ tu credas chriſto pręedicanti.

Diui aurelij auguſtini hipponenſis epi/
ſcopi/ expoſitio in epiſtolam beati iohan/
nis/fęliciter explicit.

Annotatio principaliū ſententiarū

Principaliū ſentētiarū ac materiaꝝ expoſitionis diui aurelij auguſtini/in epiſtolā beati iohānis/ breuis ordinataq₃ annotatio.

Duct⁹ chriſti

a ad iudiciū terrebit maloſ/ꝛ letificabit bonos. Trac.iiij. A. in me.et Trac.ix. A. i me. B.

Aduocatus peccantiū ē chriſtus apud patrē. Trac.j.E.

Alleluia ſignificat laudate dñm: ꝛ quis ē q ſemꝑ deū laudet. Trac.viij.A.in prin.

Ambulare debemus viā iuſticię ſicut chriſtus. Trac.j.F.in fi.et trac.iiij.E.in fi.

Amari debet de⁹ pl⁹ ꝙ creatura. Trac.ij.F.

Amare ꝙ facile ſit. Trac.x.C. (in me.

Amor trāſformat amātē i amatū. Trac.ij.

Amor ꝛ dilectio quomō differūt (H.in fi. Trac.viij.C.circa prin.

Amores duo ſunt. Trac.ij.E.in me.

Aia fęda amando deum pulchra fit. Trac. (ix.F.

Antichriſtus vnde dicatur: Trac. iij:B.circa prin.

Antichriſtus eſt oīs qui negat/qm̄ ieſus eſt chriſtus. Trac.iij.C.in me.D.E.F.

Antichriſtus ē q negat ieſū chriſtū i carne veniſſe. Trac.vj.G.trac.vij. A.poſt me.

Aliud eſt aqua ſacramēti/aliud aqua q̄ ſignificat ſpiritū ſanctū. Trac.vj.F. circa me. Trac.vij.B.in fi.

Arrogantia eſt cauenda. Trac.j.D.in fi.

Auarus dum replet arcam/perdit ſecuritatem. Trac.x. C.circa prin.

Auaricia quomodo dicatur radix omnium maloꝝ. Trac.viij. D.in prin.E.

b Baptiſmus ſine charitate nihil prodeſt. trac.v.D.in ꝓn.et.vij.B.in fi.

Baptiſmus ꝑ ſanguinē chriſti delet peccata: ꝛ facit de veteribus nouos. trac.j.D.in prin.

Per baptiſmū regeneramur. trac.iiij.G.

Beati ſūt credētes ꝛ nō vidētes. trac.j. B.

In baptiſmo imprimit᷑ character.v. D.in (prin.F.

c Cain cur occidit fratrem ſuū. Trac. v.E.in prin.

Caput et mēbra faciūt vnū corp⁹: ſic chriſt⁹ ꝛ eccleſia. trac.x.B.in fi.F.G.

Character: vide baptiſmus.

Charitas maxime cōmēdat᷑ i hac epla: In ꝓfatione: ꝛ trac.j.C.i me.et trac.v. D.in prin.et trac.vij.A.in ꝓn.B.circa fi.

Charitas eſt deus. trac.vij. B.et trac. viij. H.et trac.ix.A.

Charitas cū ſit res inuiſibil᷑: non oculo ſed corde quęrēda ē: ꝛ qualis ſit. trac.vij.D.

Charitas eſt radix ꝛ forma virtutū. trac.ij. E.in fi.et trac. vij.C.in me.

Charitas dei ad nos quanta fuit. trac.vij.

Si eadē ſit charitas q̄ diligi (C. D.in ꝓn. mus deū ꝛ qua ꝓximū. trac.ix.G. in ꝓn.

Charitas in nobis nata non ſtatim ꝑfecta eſt. trac.v.C.in ꝓn.et trac.vj.A.in ꝓn. et trac.viij.H.in prin.

Charitatis ꝑfectus cognoſcitur ex ſignis. ix.A.poſt me.

Charitas ꝑfecta q̄ ſit.v.B.i fi.et.C.F.i ꝓn.

Charitatiſ ꝑfectę vera ſigna.v.F.i me.ꝛ.vj. A.i ꝓn.et.viij.H.i ꝓn.et.ix.A.poſt me.

Charitaſ ꝑfecta expellit timorē. ix.C.D.E

Charitas ſola diſcernit inter filios dei ꝛ filios diaboli.v.D.in me.

Charitas ſemel habita ſi poſſit amitti.viij

Charitas a nob nūꝙ ceſſabit: (F.circa fi. ꝙuis ei⁹ opa ꝑ tpe ceſſant.viij.B.in fi.

Charitas ſola diſcernit act⁹ quo animo fiunt.vij.C.et.viij. F.

Charitas ſola orat et impetrat.vj.D.in fi.

Charitas ignoſcit. vij.A.circa prin.et.viij.

Charitas non anguſtiat᷑.x.E.in ꝓn. (G.

Non amat᷑ ſeruus aut filius niſi ex charitate corripiatur.vij.C.in fi.D.in me.

Charitas ſęuit aliqñ/ſed odiū blādit᷑.x. E.

Sine charitate ſacramēta ma (ante me. li habere poſſūt: ſed charitatē nemo poteſt habere niſi bonus.vij.B.in fi.

Charitas compat᷑ imꝑatori: qui ſicut ipſe vniuerſis militibus/ſic illa oībus virtutibus imperat.viij.A.circa prin.

Charitas cōpat᷑ fonti indeficiēti/ꝛ margaritę euāgelicę.v.D.in.fi.et.vij.A.B.

Concupiſcētia carnis ꝛ oculoꝝ q̄ ſit.ij.G. Ibidem de curioſitate.

Humilis cōfeſſio peccatoꝝ meretur indulgentiā.j.D.circa prin.

Cōſcientię aut cordis rephēſio vel ꝓbatio pręſtat fiduciā petendi.vj.B.circa prin.

Correctio ex amore fieri debet.vij.C.i fi. ꝛ

Credere i chriſto/ꝛ credere ꝙ ie (D.in me. ſus eſt chriſtus/quid ſit.x.A.B.in prin.

Creſcere ꝛ decreſcere in fide qd ſit.iij.A.

Chriſtiani veri vel falſi quomodo cognoſcantur.iij.D.E.et.iiij.C.in prin.ꝛ.v.F. in fi.et.x.A.B.

Eſideriũ noſtrum extendere debe/
d mus.iiij.D.in me.
De⁹ dilectio ſiue charitas ẽ.vij.B.
Deus ex deo/aut fili⁹aut ſpũſſanct⁹intelli/
gi debet/non pater.vij.B.poſt me.
Deus quid ſit.iiij.D.
De eo/Deũ nemo vidit vnq̃:et q̃d ſit de⁹:
et de eius forma.vij.D.
Diabolus neminẽ genuit aut creauit:q̃q̃
dicatur iniquoꝝ pater.iiij.F.in fi.G.
Diabolus quomodo vincitur a nobis.iiij.
B.circa prin.et.vij.A.in fi.
Dilectio deus eſt.vij.B.ꝛ.viij.H.et.ix.A.
Q; deus prior dilexit nos.vij.D.ꝛ.viij.G.
circa p̃n.et.ix.F.G.in prin.
Dilectio dei non impletur ſine dilectione
ꝓximi.ix.G.ad fi.et.x.B.C.
Q; diligi non põt paſ ſine filio:nec fili⁹ſine
patre:nec fili⁹ſine ꝓximo:nec ꝓxim⁹ſine
Q; ſola dilectiõe diſcernũ/ (filio.x.B.C.
tur boni a malis.v.D.i me.et.vij.B.C.
Dilectio ſola facit opa eſſe meritoria.x.A.
Dilectio ꝛ amor differunt.viij.C.circa p̃n.
Dilectiõis ordo ſiue grad⁹.viij.C.circa p̃n.
Diligendi ſic ſunt homines vt peccata co/
rũ arguantur.vij.D.in me.C.circa fi.et
viij.C.G.et.x.E.in me.
Dilectio vera vel falſa quõ cognoſcaẜ.vj.
A.et.ix.G.in p̃n.et.x.A.et.D.in me.
Dilectio pfecta quę ſit.j.F.poſt me.
Dilectionẽ inimicoꝝ cur dñs p̃cepit: ſ io/
hãnes tñ p̃cepit vt diligam⁹ffes:ad q̃d
ꝛ quõ diligẽdus ẽ inimicus.viij.C.G.
Dilectio inimicoꝝ ſil'es nos faĉ deo.ix.B.
De eo/Non diligam⁹ vbo neq; lin (i me.
gua/ſed ope ꝛ vitate.v.F.in fi.et.vj.A.
Qui diligit fratrẽ tolerat oĩa ꝓpẜ eũ.j.H.
Dimittere debem⁹ i nobis pec/ (poſt me.
cãtib⁹.vij.A.circa p̃n B.i p̃n.et.viij.G.
Doctor nihil operaẜ in audiẽtib⁹ ſine gra/
tia dei.iij.H.et.iiij.A.in prin.
De eo q̃d dñs ait adę: Dominamini piſci/
bus maris/ ꝛ volatilib⁹cęli/ꝛ beſtijs ter/
rę: ſed non dixit hominibus.viij.D.E.
Dominus verus ꝛ ſolus ẽ/deus ſol⁹/ q mi/
niſterio noſtro nõ indiget: ſed nos eius
auxilio egemus.viij.H.in prin.
Dom⁹ q̃ñ diciẜ pulchra aut bona.ij.G.i p̃n.
Ccleſia chriſti eſt in toto orbe/ nõ i
e pte/ ꝯtra donatiſtas.j.I.et.ij.B.
Elemoſyna duplex: (C.et.x.F.G.
ſcȝ panis ꝛ iuſticię.viij.F.in fi.
Eſſe dei non habet p̃teritũ nec futurũ/ ſed
ſemp p̃ſens.ij.D.circa prin.
Eſſe dei quid ſit.iiij.D.in prin.
Exactor qualis eſſe debeat.ix.A.in p̃n.
De eo/ Ex nobis exierunt/ ſed nõ erant ex
nobis.iij.B.C.D.E.F.
Ides ſine dilectione inanis ẽ.x.A.
f Per fidẽ ambulamus (B.in p̃n.
non p ſpeciem.iiij.E.in fi.
Q; filij dei nominamur ꝛ ſimus/ẽ ex chari/
tate patris.iiij.C.in prin.
Filiũ dei ꝛ filios dei diligere quid ſit.x.B.
Filius diaboli aliquis dicitur/ nõ naſcẽdo
ſed imitando.iiij.F.in fi.G.
Finis q̃s ſit:ꝛ quõ aliq̃d finiri dicaẜ:ꝛ q̃ nõ
finis ponẽd⁹ſit i aliq̃ re creata.x.C.i ñ.D
Fornicari a deo quid ſit.ix.G.ante me.
Fortitudo noſtra eſt ex chriſti infirmitate.
Fugere non poſſumus a facie (ij.E.i p̃n.
dei.vj.B.in prin.
Eneratio chriſti ęterna.ij.D.circa
g Gratia dei cooperatur libe/ (p̃n.
ro arbitrio.iiij.E.in prin.
Ereſes vñ orianẜ.j.E.poſt me.H.i
h Hęretici qualiter cognoſcã/ (me.
tur.iij.B.C.D.E.F.et.vj.G.
Hęretici dicũt eccleſiã eſſe in aphrica/et in
ſola lingua latina/ ꝛ non in toto orbe.j.
I.et.ij.B.C.et.x.F.G.
Homo cur ſubiectus eſt animalib⁹quibus
prius erat p̃latus.viij.D.E.
Homicida eſt oĩs q odit fratrẽ.v.F.in p̃n.
Hora nouiſſima quę ſit.iij.A.
Hora poniẜ aliq̃ñ p vniuerſo tpe.iij.A.i fi.
Chriſt⁹hoſpitio recept⁹dabat ſanitatẽ cor/
dis p ſuſtentatione corpis.v.C.in me.
Actãtia ẽ vitãda i bñ actis.vj.A.i
i Jeſus ꝛ chriſt⁹cũ idẽ ſint: (me.B
differunt tamen.iij.C.circa prin.
Illuminari a chriſto vera luce/eſt ſe pecca/
torem agnoſcere.j.C.circa prin.
Imago dei aliter ẽ fili⁹/aliter nos.iiij.F.
Imago dei quõ ſit in aĩa hoĩs/ꝛ quõ defor
maẜ: ꝛ quõ hõ habeat ptãtẽ i alias crea/
Si facti ſum⁹ad imaginẽ (turas.viij.D.
dei: cur nõ ſumus ſicut de⁹.ix.B.in me.
Q; aliẜ de⁹ ẽ i nob q̃ȝ nos i ipo.viij.H.i me.
Incarnari cur chriſtus voluit.ij. (et.ix.A.
A.B.F.in p̃n.et.iiij.G.et.vj.G.in me.
Inimic⁹ diligẽd⁹ ẽ vt frater efficiaẜ.viij.G.
Inuidię malũ.v.E in p̃n. (et.x.F.in p̃n.
Inuiſibilis eſt deus.vij.D.

Intentio diuerſificat actus.vij.C.
Job fortior fuit in ſterquilinio ꝙ adā ī paradiſo.iiij.B.ante fi.
Johānis euāgeliſtę humilitas.j.E.in me.
Judicij diē q̄ timēt vł ſperāt.ix.A.poſt me.
Judicꝰ forma ī iudicio q̄lis erit.iiij.D. (B
Juſticia dei et iuſticia hoīs differt.iiij.F.ī
Juſticia pfectior ē ī angelo ꝙ ī hoīe: (pn.
et qn̄ in nobis pfecta erit.iiij.B.in prin.
Ac aliquibus chriſtus eſt/ ⁊ aliq̄/
l bus cibus ſolidus.iij.A.in prin.
Lapis offenſiōis eſt chriſtꝰ.iij.C.
Lapis de quo dicitur in daniele/chriſtus eſt/qui creuit ⁊ factus eſt mons magnꝰ: et impleuit vniuerſum orbem terrarum .j.J.et.iij.C.
Laudant deū oīa p̄ter pctm̄.iij.F.in prin.
Laudē dei/nō noſtrā q̄rere debemꝰ.vj.A. in me.E.et.viij.A.C.F.et.x.D.in me.
Leuia multa faciūt grande.j.D.circa fi.
Lex dei eſt eius mandatū de dilectione.j. H.in fi.et.x.C.in me.
Liberū arbitriū cōmendaꝝ.iiij.E.in prin.
Deus cur quoſdā liberat a pęnis tp̄alibus viſibiliter/⁊ quoſdā relinquit.viij.E.
Lignum vitę ſecus decurſus aquarum eſt chriſtus.ij.F.in prin.
Lux ſine tenebris ē chriſtus.j.C.in prin.
Andatū dei q̄le ſit.j.F.circa prin.
m Mandatū dei cur dicatur vetus ⁊ nouū.j.G.in p̄n.et.x.C.in fi.
Mandatū de dilectione eſt oīs cōſūmationis finis/⁊ ꝙ latū.x.C.in fi.D.E.
Per mādatū dilectiōis pctā ſoluūꝝ ⁊ tenē/
De eo:Qui ſoluerit vnū (tur.v.B.in p̄n.
de mādatis his minimis/ et docuerit ſic hoīes:minimꝰ vocabiꝝ ī regno cęloꝝ.vj.
Manet aliter deus in nobis ꝙ (G.in fi.
nos in eo.viij.H.in me.et.ix.A.
Maꝝ nr̄a ē eccl̄ia:duo vbera eiꝰ duo teſtamēta:ſed lac ſcp̄tura ſacra.iij.A.in p̄n.
Medicus magnus eſt chriſtus.viij.H.circa prin.et.x.A.in me.
Medicus ad q̄d diligit ęgrotū.viij.G.cir/
Mēdaciū non eſt ex deo ſed ex di/ (ca fi.
abolo.iij.C.in prin.
Mendacē deū facere q̄d ſit.j.E.in prin.
Merces bn̄ laborātiū ē vita ęterna.iij.G.ī
Miracula nō debemus appetere vt (p̄n.
faciamꝰ.ij.G.in fi.H.
Mori aliqui timent:aliqui optant vt ſint cum chriſto.ix.B.in prin.
Mundi nomine quid intelligaꝝ.ij.G.ī p̄n. et.iiij.C.circa prin.et.v.E.poſt me.
Mūdus ⁊ deus non p̄ſt ſimul diligi.ij.E.
In mūdo tria ſūt:ↄcupiſcētia carniſ ⁊c̄.⁊ ꝙ mūdꝰ trāſiēs compaꝝ fluuio.ij.F.in p̄n.
Mūdꝰ cur ſit creatꝰ et quō ſit vtēdus.ij.F.ī
Mūdus cōpaꝝ heremo:⁊ terra re/ (me.G.
promiſſionis patrię cęleſti:ꝫ habemꝰ fōtē charitatꝭ ne deficiamus.vij.A.in p̄n.
Mundus non cognoſcit niſi ſuos:ſed pſequitur pios.iiij.C.circa prin.et.v.D.
De eo:Hi de mundo ſunt/ ⁊ de mundo loquuntur.vij.A.in fi.
Atiuitates duę/⁊ q̄.iiij.G.in prin.
n Natus ex deo non peccat.iiij.G.⁊ v.A.B.C.D.et.vj.C.
Negatur chriſtus nō tm̄ verbis/ſed etiam factis.iij.C.D.E.F.et.x.A.
Nemo ex aq̄ ⁊ ſpūſctō naſciꝝ niſi volēs.iij.
Culi nr̄i nō ſe vidēt:ꝫ tn̄ ī cha (A.
o ritate cōpaginis corpaꝝ ſe norunt.
Odiens fratrē ī tene/ (vj.E.in fi.
bris ambulat.j.G.in me.J.in p̄n.
Odiens fratrē eſt homicida .v.F.in prin.
Odire debemus peccata nō homines.vij.
C.circa fi.D.in me.et.viij.G.
Opera bona ſunt exercēda vt ꝓximus inde ędificetur:non ꝓ gloria vana.vj.A.ī me.B.et.viij.A.in me.C.F.
Opera pietatis libēter ſunt exercenda.v.
C.in me.F.poſt me.
Optare non debemꝰ eſſe miſeros vt poſſimus exercere opa pietatis:q: ſola beniuolentia ſufficit amanti.viij.C.in fi.
Opa etſi aliq̄n videntur bona:ſine fide et charitate inania ſunt.x.A.B.
Orātes cur aliq̄ exaudiūꝝ/ꝫ malo ſuo:aliq̄ vo ꝓ q̄ orāt non ſtatim pcipiūt.vj.C.D.
Orare debemus ꝓ inimicis/exemplo chriſti.v.B.in fi.vij.A.in fi.viij.G.
Orāt epiſcopi ꝓ plębe/⁊ plębs ꝓ epiſcopis et chriſtus ꝓ omnibus.j.E.in fi.
Ater a nullo eſt.vij.B.in fi.
p Pauli apl̄i humilitas ex nominis eius ſignificatiōe inſinuatur: ⁊ de eius conuerſione.viij.B.
Peccatū eſt iniquitas.iiij.E.circa prin.
De eo:q̄ peccat nō videt deū neq̧ cogno/
Ob dicit:Oīs q̄ natꝰ ē ex (ſcit.iiij.E.in fi.
deo non peccat:Et ſi ſi dixerimꝰ q: pctm̄ nō habemꝰ/ noſipſos ſeducimꝰ:nō ſunt contraria.iiij.G.in fi.et.v.A.B.C.D.

Peccata oēs habemus.j.D.ꝛ.iiij.G.i me.
Et q̄ peccat i,ꝓximū /peccat i deū:q2 ꝯ cha
ritatē:ꝛ deꝰ charitas ē.vij.B.aſi mediū.
Pctōres quō diligat deꝰ.viij.G.circa ꝑn.
Peccata nō remittūꝶ niſi ꝑ nomē filij dei.
Peccare non debemus in ſpe (ij.D.i ꝑn.
veniȩ.j.E.circa prin.
De eo:Si non veniſſem/et locutus eis fu/
iſſem/peccatū non haberēt.vj.L.in me.
De eo;Quicq̄d pecierimꝰ accipiemꝰ ab eo:
qm̄ mādata eiꝰcuſtodimꝰ: ꝛ q᷑ multi pie
negaꝶ q̄ꝺ alijs ad ꝑditionē ꝓcediꝶ.vj.L.
Petr̄ dn̄s ter introgat ſi eū amat:q2 (D.
ter eū negauerat:ꝛ cur ei diciꝶ/vt paſcat
Pṙȩdicatio euāge (oues ſuas.v.B.i fi.L
iij cur incepit ab hieroſolymis.ij.B.L.
Princeps mūdi cur dicaꝶ foras eiectus:cū
tn̄ tēptare non ceſſat.iiij.A.circa prin.
Propitiatio chriſtꝰ eſt apud patrē ꝑ pecca/
tis totius mūdi.j.F.in prin.
r Emiſſio peccatoꝝ nō fit niſi i vni/
tate eccleſiȩ.ij.D.in prin.
Reſurrectionē ſuā cur chriſtus pri/
us ꝑ fȩminas manifeſtauit.iij.A.in me.
Chriſtꝰ cur ſe palpādū tribuit poſt reſurre/
Retribuere nō poſſumꝰ (ctionē.ij.A.B.
deo niſi ab eo accȩpta.v.B.in fi.
ſ Anguis chriſti delet peccata tā ori
ginalia q̄ꝫ actualia.j.D.in prin.
Sacramēta mali habere poſſūt ſi/
ne charitate.vij.B.i fi.
Seueritaſ nō ē exercēda ſine charitate.vij.
L.circa fi.D.poſt me.et.x.D.aſi me.
Scādalū q̄ patiūꝶ vel q̄ faciūt.j.H.in prin.
Sciētia ſine charitate inflat ꝛ dānat.ij.E.
Scripturȩ q̄ de chriſto erāt cur (circa ꝑn.
impleri oportebat.ij.A.B.
Spirituſſanctus nomine aquȩ ſignificaꝶ.
vj.F.in prin.ꝛ.vij.B.circa fi.
Spūſſanctꝰ diciꝶ vnctio.iij.L.i ꝑn.H.i ꝑn.
Spūſſanctꝰ agit vt i nobis ſit dilectio:ꝛ q̄ꝺ
eius ſignū:ꝛ cur modo nō loquūtur lin/
guis accipiētes ſpiritūſanctū ꝑ manuū
impoſitionē.vj.E.ꝛ.viij.H.in prin.
Spūs vnꝰ fuit ꝓphetaꝝ ꝛ aploꝝ: licet diu/
ſis tꝑibꝰ locuti ſint.ix.D.i ꝑn.F.circa fi.
Spūs quō agnoſcanꝶ.vj.F.ꝛ.vij.B.i ꝑn.
Sponſus chriſtꝰ/ſpōſa eccleſia:ꝛ q̄s thala/
mus.j.A.in fi.et.ij.B.circa prin.
Sicut/nō ſemꝑ omnimodā dicit ȩq̄litatē/ ſ
ꝓportionatā.iiij.F.et.ix.B.i me.
Societas chriſti lux eſt.j.L.in me.
Supbia quomodo dicaꝶ eſſe initiū omnis
peccati.viij.D.in prin.
Superbia conformat ſe charitati.viij.F.
t Abernaculū ponere i ſole q̄d ſit.j.
Tāgere chriſtū ē in ipſū (A.in fi.
credere: et cur magdalena a tactu
eius ꝓhibetur.iij.A.in me.
Tpa varianꝶ de deo/ ſ nō ipſe.ij.D.circa
Tēptari ꝑmittit nos chriſtꝰ de trībꝰ/ (me.
de quibꝰ ipſe tēptatꝰ fuit.ij.G.i me.ꝛ.H.
Tenebrȩ ſunt peccata q̄ i chriſto nō erant.
j.L.in prin.G.in me.
In tenebris ē q̄ odit fratrē.j.G.in me.
Teſtes dicūtur martyres:ꝛ cur chriſtus te/
ſtes habere voluit.j.A.i me.
Traditꝰ ē chriſtꝰ a patre/a ſe ꝛ a iuda.vij.L.
Trinitas eſt vnus deus.vij.B.circa fi.
Timere debemꝰ deū/ nō mūdū aut hoſtem.
Timor dn̄i initiū ſapiētiȩ. (iij.G.aſi me.
ix.A.circa fi.L.circa prin.
Timor quō nō eſt in charitate.ix.L.in ꝑn.
Quē timorē charitas foras mittit. Ibidē.
Timor ꝓparat charitati viā/ſicut ſeta lino.
Timor ſtimulat ſicut medici fer/ (Ibidē.
ramentum.Ibidem.
Et dicitur:Timor dn̄i ſanctus ꝑmanēs in
ſȩculū:Et qui timet non eſt ꝑfectꝰ in cha
ritate:nō contrarianꝶ.ix.D.
Timores duo demonſtrātur ſimilitudine
duaꝝ mulieꝝ maritataꝝ.ix.E.F.
d E eo q̄ꝺ diciꝶ: Et manꝰ nr̄ȩ tracta/
uerūt de v̄bo vitȩ:Et q᷑ v̄bū caro
factū ē.j.A.in ꝑn.et.B.in fi.
Victoria nō ē ex nobis ſ ex deo.vij.A.i fi.
De eo q̄ꝺ diciꝶ:Deū nēo vidit vnq̄.vij.D
De eo: Et videbimꝰ eū ſicuti ē.iiij.D.i ꝑn.
Et viſio dei ꝓcellit oīs creaturȩ pulchritu/
dinē ꝛ voluptatē.iiij.D.ante me.
Et in iudicio extremo mali ſolū videbunt
humanitatem chriſti.iiij.D.in prin.
Via ē chriſtus: ꝛ q̄ ambulat ꝓter illā/ plus
deficit q̄ꝫ ꝓficit.x.A.in me.
Unctio quō docet oīa:ꝛ q̄d nomine vncti/
onis ſignificeꝶ.iij.L.H.iiij.A.in prin.
De eo q̄ꝺ diciꝶ: Per diē ſol nō vret te:neq̄ꝫ
luna ꝑ noctem.j.H.in prin.
z Acheus fuit curatus a morbo aua
ritiȩ.v.L.in me.

Finis.

Jn apocalypſim beati iohānis: Homelia .I.

Diui aurelij auguſtini hipponēſis epi: expoſitionis in apocalypſim beati iohannis: Homelia .I.

A Ab lectionē reuelationis beati iohannis apſt fratreſ chariſſimi aiaduertimus: ⁊ ſm anagogem hoc dño largiēte explanare curauimus: quia reuelatio ieſu chriſti noſtris auribus pādit, vt arcana cęleſtia noſtris cordibus manifeſtent. Apocalypſis ieſu chriſti quā dedit illi deus palā facere ſeruis ſuis: Jd eſt manifeſtare: quę oportet fieri cito: ſignificans: hoc ē oſtendens/ ſeruo ſuo iohanni. Johānes dei gratia interptat: ſcribēs ſeptē eccleſijs/ q̄ ſūt i aſia. Aſia elatio interptatur: et genus humanū figuratur. Jſtę ſeptē eccleſię ⁊ ſeptē cādelabra: hoc ſollerter intuendū eſt: q₂ ſeptiformis gratia eſt quę data ē a deo p ieſū chriſtū dñm noſtrū nobis generi humano/ qui credidim⁹: q₂ ⁊ ipſe pollicitus ē nobis mittere ſpm̄ paracletū de cęlis/ quē ⁊ apl̄is miſit qui in aſia eſſe videbātur/ hoc eſt in elato mūdo: vbi et ſeptiformē gratiā ſeptē eccleſijs nobis p ſeruū ſuum iohannē donauit. Gratia vobis ⁊ pax multiplicetur a deo patre ⁊ a filio hoīs: Jd eſt chriſto. Siue autē fili⁹ hoīs/ ſiue ſeptē cādelabra/ ſiue ſeptē ſtellę: eccl̄ia itelligit cū capite ſuo chriſto. Q̄ aūt ait: Jnt̄ mā̄millaſ zona aurea erat ille pcinct⁹: chriſtū dñm p̄figurabat. Duas mā̄millas: duo teſtamēta itellige/ quę de pectore dñi ſaluatoris tanq̄ de perenni fonte accipiunt/ vnde chriſtianū populū nutriāt ad vitā ętermā. Zona vo aurea: chorus eſt/ ſiue multitudo ſāctoꝝ. Sicut eñ de cingulo pect⁹ ſtringitur: ita ſāctoꝝ multitudo chriſto adhęret: ⁊ velut duas mā̄millas duo teſtamēta cōplectit, vt ex ipſis velut de ſanctiſ vberib⁹

B nutriant. Caput inq̄t ei⁹ et capilli ſicut lana alba vt nix. Capillos albos m̄ltitudinē albatoꝝ/ id ē neophytoꝝ ex baptiſmo pdeuntiū dicit. Lanā dixit: q₂ oueſ chriſti ſunt. Niuē dixit: q₂ ſicut nix de cęlo vltro deſcēdit: ita ⁊ gr̄a baptiſmi nullis p̄cedentib⁹ meritis venit. Jpſi eñ qui baptiſant hieruſalē ſunt: quę quotidie adinſtar niuis de cęlo deſcēdit. Hieruſalē .i. eccleſia ideo deſcēdere dicit: q₂ d̄ cęlo gratia p quā ⁊ a peccatis liberat: ⁊ chriſto/ id ē ęterno capiti ſponſo cęleſti ꝯiungit. Sicut econtrario beſtia de abyſſo aſcēdere dicit .i. populus malus qui ex populo malo naſcit: Nā ſicut hieruſalē humiliter deſcēdēdo liberatur ⁊ exaltatur: ita beſtia .i. pplus ſupb⁹ arrogāter aſcēdēdo p̄cipitat. Oculi eius velut flāma ignis. Jn oculis p̄cepta dei dicit/ ſicut ſcriptū ē: Lucerna pedibus meis verbū tuū. Ps. 118.

Et pedes ei⁹ ſil̄es aurichalco clibani igniti velut in fornace ignis. Jn pedibus ignitis eccleſia intelligit: q̄ imminēte die iudicij/ nimietate p̄ſſuraꝝ pbāda/ ⁊ igne examinā̄da ē. Et q₂ pes nouiſſima ps ē: ⁊ pedes ignitos dixit eſſe: ideo in pedib⁹ eccleſia nouiſſimi tēporis intelligit multiſ tribulationib⁹ velut auꝝ in fornace pbāda. Quā rē qui bñ cōſiderat/ iā nunc ex multitudine iniquitatū fieri videt. Jdō aurichalco ſimilauit/ qđ ex aere et igne multo ac medicamine pducit ad auri colorē: ſic eccleſia p tribulatiōes et paſſiōes purior reddit. Jn zona aurea accincta pectori/ pōt etiā ſciētia ſpiritalis ac purus ſenſus datus eccl̄ię intelligi. Gladiū vo bis acutū de ore ipſius pcedentē: ieſum chriſtū eſſe ſignificat: q̄ et nūc euangeliū bonū/ et p̄us p moyſen legiſ noticiā vniuerſo orbi ptulit. Et d̄ quo dauid ſilr ait: Semel locutus ē deus duo hęc Ps. 61.
audiui. Hęc q̄ ſunt duo teſtamenta: q̄ p captu tp̄is aut noua/ aut vetera/ aut gladius acutus dicūtur.

C Vox eius tanq̄ vox aquaꝝ multaꝝ. Aquę m̄tę/ populi intelligūt eſſe: Jn voce/ p̄dicatio apoſtoloꝝ. Q đ autē ſupra dixit: Pedes eius ſil̄es aurichalco: tāq̄ in fornace ꝯflati poſſunt etiā apl̄i itelligi/ qui poſt paſſionē p̄dicauerūt verbū eius. Per quos eñ ambulabat p̄dicatio/ merito pedes noiantur: ſicut ppheta dixit: Q̄ pulchri pedes euangelizantiū pa Eſa. 52. b.
cē. Et illud: Adorabim⁹ i loco vbi ſteterūt pe Ps. 131.
des ei⁹. Q đ autē dixit: Habebat i dextera ſua ſtellas ſeptē: Eccleſiā itelligi voluit. Jn dextra eñ chriſti ē ſpiritaľ eccleſia: cui ad dexterā poſitę dic̄: Venite be Math. 25. c.
nedicti patris mei. Septē eñ ſtellę eccleſia eſt. Diximus eñ: q₂ ſpūs ſeptiformis ꝟtutis eſt ei datus a patre: ſicut petrus ad iudęos de chriſto ait: Dextra igit dei exalta Act. 2. e.
tus/ acceptū a patre ſpm̄ effudit. Septem

autē ecclias quas vocat vocabulū ſuis:non
ideo dicit/q2 illę ſolę ſunt ecclię: ſed qđ di
cit vni/oībus hoc dicit. Deniq3 ſiue i aſia
ſiue in toto orbe ſeptē eccleſias oēs eſſe:
⁊ vnā eſſe catholicā: ſicut ad timotheū ait:
1.timoth.3.d. Quō oportet te in domo dei ↄuerſari/quę
Iſa.4.a. eſt eccłia dei viui. Et in eſaia: ſeptē mulie
res quę apphenderēt viꝝ vnū/ſeptē ecclias
ſignificari intelligit/quę ⁊ vna ē: viꝝ chri
ſtū intelligimus. Panē mulieꝝ/ſpm̄ ſanctū
qui nutrit in vitā ęternā. Et vt vobis ea q̄
dicta ſunt tenacius inculcētur/breuē reca
pitulationē fieri volumus. Septē ḡ ecclię/
quibus ſanctus iohannes ſcribit/intelligiť
vna eccłia catholica ꝓpter ſeptiformē gra
tiā. Idē aūt teſtis fideľ/chriſtus ē. Septem
cādelabra/eccłia catholica ē. In medio cā
delabroꝝ ſimis filio hominis/chriſtus eſt in
D medio ecclię. Q̄ aūt ait: Cinctū ſup mām̄il
las: per mām̄illas duo teſtamenta intelli
gunť: quę de pectore chriſti lac ſpiritale ac
cipiūt: vt populū chriſtianū in vitā ęternā
nutriāt. Zona v̄o aurea/chorus ē ſiue mul
titudo ſanctoꝝ: qui iugiter lectioni ⁊ orati
oni inſiſtētes/chriſto adhęrere ꝓbanť. Iā
iſta charitati veſtrę ſufficiāt. Quō audiſtis/
ſancta inter vos collocutione meditamini
donec quod reliquū eſt donāte dn̄o audire
E poſſitis: Quod ipſe pręſtare dignetur.

Ratres chariſſimi (Omelia .ii
F in candelabro de quo cū apocaly
pſis legereť audiſtis/ꝑis intelligi
tur. Q̄ aūt ait: Mouebo candelabꝝ
tuū: hoc ē diſpergā populū ꝓ peccatiſ: Et
pugnabo cū eis gladio oris mei:
Id eſt ꝓferā p̄cepta mea ꝑ quę arguantur
peccata vel crimina ſua. Q̄ ḡ dixit: Faci
es eius ſicut ſol lucet i ꝟtute ſua:
eſt de aduētu vel p̄ſentia chriſti: q2 ꝑ faciē
quiſq3 manifeſtať atq3 cognoſciť. Et de ec
cleſia pōt hoc accipi/cui iſtā claritatē chri
Math.13.f. ſti ꝓmiſit/de q̄ dicit: Tūc fulgebūt iuſti ſic
ſol in regno chriſti. Stellā matutinā:
primā reſurrectionē dicit/q̄ ꝑ gratiā baptiſ
mi fit. Stella matutina noctē fugat/ ⁊ lucē
annūciat. i. peccatū tollit et gratiā tribuit:
ſi tamē accepta gratia bona opa ſequanť.
Sicut eñ magnā arborē virere ⁊ fructū nō
reddere nihil ꝓdeſt: ſic nihil ꝓdeſt chriſtia
nū dici/et chriſtiana opa nō habere. Et iō
dicit: Cōſulo tibi a me emere aurū
conflatū: Id ē ↄtēde vt ꝓ nomine chri
ſti aliquid patiaris. Et collyrio vnge
oculos tuos: vt qđ libenter ꝑ ſcripturas
cognoſcis/ope impleas. Oſtiū apertū
eſſe in celo: noui teſtamēti p̄dicator vi
dit iohānes: ⁊ dicitur illi: Aſcende huc.
Quantū apertū mō oſtendiť/tantū clauſū
fuiſſe añ hominib9 manifeſtū eſt. Soliū B
poſitū/ eſt ſedes iudicātis: ſup quē vidit
ſimitudinem iaſpidis ⁊ ſardij. Iaſpis aquę
colorē habet/⁊ ſardius ignis. In his duo
bus lapidib9/duo iudicia intelligūť. Unū
quod iā ꝑ aquā factū eſt: Aliud qđ erit per
ignē in ↄſūmatione ſęculi. Pōt hoc loco et
vita ſeruoꝝ dei itelligi: q2 ad ſimilitudinē
aquę ⁊ ignis interdū in hac vita oēs ſancti
habēt ꝓſpera/⁊ aduerſa inter q̄ patiūtur.
Mare vitreū/donū baptiſmi ē: qđ ideo
ante ſoliū eſſe dicit: q2 ante aduentū iudi
cij dať. Q̄ v̄o poſt hoc ait: Habeo cla
ues mortis et inferni: hoc ideo dicit:
q2 qui credit ⁊ baptiʒať/ a morte ⁊ ab infe
ris liberať. Et q2 ipſa eccłia/ſicut habet cla
ues vitę/ita ⁊ inferoꝝ. Ipſi eñ dictū ē: Qui Ioh.20.c.
dimiſeritis peccata/dimittūtur: et qui reti
nueritis/retēta ſunt. Ubicūq3 ponit i apo
calypſi/angelū hoīs/ipſū hominē ſignifi
cat/ ſicut ⁊ ecclię. Et angeli earū ibidē non
debent intelligi/niſi aut ep̄i aut p̄poſiti ec
cleſiaꝝ. Intantū angeloꝝ noīe eccleſias ca
tholicas voluit itelligi/ vt iubeat angelos
pęnitentiā agere. Non eñ angeli q̄ in cęlo
ſunt indigēt pęnitētia/ſed hoīes q̄ ſine pec
cato eſſe non pñt. Nā q2 etiā angelus nū
cius interp̄tať: quicūq3 aut ep̄s aut p̄ſby
ter aut etiā laicus d̄ deo loquitur: ⁊ quoquo
mō ad vitā ęternā annūciat/ merito ange
lus dei diciť. Et tamen q2 ſine peccato ne
mo eſſe pōt/diciť ei/id ē homini/vt pęnitē
tiā agat: q2 reuera qui bñ ↄſiderat ſe: agno
ſcit/q̄ ſi dicā/ laici: ſed etiā ſacerdotes vna
die eſſe nō debēt ſine pęnitētia: q2 quomō
nullus dies ē in quo hō poſſit eſſe ſine pec
cato: ſic nullo die debet eſſe ſine ſatiſfacti
onis remedio. Septē aūt cādelabra/⁊ vnū C
candelabꝝ/ſeptiformē eccleſiā poſſum9 in
telligere. Et ideo quicunq3 ad ſeptē eccleſi
as loqui videť/ad vnā eccleſiā loquitur toto
orbe diffuſam: Et q2 in ſeptenario numero
oīs plenitudo ↄſiſtit. Angelos ergo eccle
ſiā dicit: in quibus duas ꝑtes/id eſt bono
rū ⁊ malorū oſtendit: Et ꝓpterea non ſolū
laudat/ſed etiā increpat vt laus ad bonos/

ſcrepatio ad malos dirigat̃: ſicͭ dñs ĩ euãge
Matth. 24.d llo / om̃e ꝑpoſitoꝝ corp⁹ vnũ ſuũ dixit bea
tũ: ⁊ nequã quẽ veniens dñs ipſe diuidet.
Quõ fieri põt vt vn⁹ ſeru⁹ diuidat̃/ cũ diui
ſus viuere nõ poſſit? Sʒ vnũ dicit totũ po
pulũ chriſtianũ: q̃ ꝑpl's ſi tot⁹ bon⁹ eẽt / ñ di/
uideret̃: Sʒ qꝛ nõ ſolũ habet bonos ſʒ etiã
Matth.25.c. malos / diuidẽd⁹ ẽ: Et bõi audituri ſũt: Ue
nite bñdicti patrꝭ mei. Raptores ṽo ⁊ adul
teri q̃ miſcðiaʒ nõ fecerũt / audituri ſũt: Diſ
cedite a me maledicti ⁊c̃. Qð aũt ĩ apocaly
pſi / ſingulꝭ dr̃ eccl'ijs: f̃res chariſſimi / ſingulꝭ
hoĩb⁹ ꝯuenit ĩ vna eccl'ia ꝯſtitutꝭ. Hec di
cit q̃ tenet ſeptẽ ſtellas ĩ manu ſua:
hoc ẽ / q̃ nos ĩ mãu. i. ꝑtãte habet ⁊ gubnat.
Qui ambulat ĩ medio cãdelabro/
rũ aureoꝝ. i. ĩ medio nr̃i: qꝛ cãdelabra il
lic ꝑplm̃ ſignificãt chriſtianũ. Q aũt dicit:
Mouebo candelabꝝ tuũ de loco
ſuo ſi ñ egeriſ penitẽtiã: Uidete qꝛ ñ
dixit / aufert / ſʒ mouet: qꝛ cãdelabꝝ ſignifi/
cat vnũ ꝑplm̃ chriſtianũ. Et ipſũ cãdelabꝝ
moueri dic̃ / ñ auferri: et ꝑ h̃ ĩtelligit̃ ꝙ ĩ vna
eadẽq; eccl'ia mouent̃ mali / ꝯfirmãt̃ boni: ⁊
qð occulto ſʒ tñ iuſto dei iudicio id qð tolli
tur malꝭ / bonis auget̃: vt adimpleat̃ illud qð
Matth.13.b. et.25.c. ſcp̃tũ ẽ: Qui habet dabit̃ ei: ⁊ ei q̃ non ha/
D bet / ⁊ qð videt̃ hr̃e auferetur ab eo. Q aũt
dicit: Uincẽti dabo mãducare d̃ li/
gno vite. i. de fructu crucꝭ: qð ẽ inq̃t in
medio ꝑadiſi dei mei. Paradiſũ eccle
ſiã dicit: Oĩa eñ ĩ ei⁹ figura ſũt. Nã ꝙ dic̃:
Scio oꝑa tua / ⁊ tribulatiõʒ ⁊ pau
ꝑtatẽ: ſʒ diues es. Oĩ eccl'ię dicit / q̃ ſpũ
pauꝑ ẽ ⁊ oĩa poſſidet. Jdẽ aũt dic̃: Habe
tꝭ ꝑſſurã dieſ decẽ. Dies totũ t̃ps poſu
it: qꝛ denari⁹ nũer⁹ ꝑfect⁹ ẽ: ĩ q̃ ꝑplꝭ chriſtian⁹
Act.14.d. ſic dic̃ apl's ꝑ m̃ltas tribulatiões ĩtrat ĩ reg
nũ celoꝝ. Nã ꝙ dic̃ angelo ꝑgami eccleſię:
Scio vbi habitas / vbi ẽ ĩtroit⁹ ſa
thane: oĩ eccl'ię dicit ĩ vni⁹ vocabulo: ⁊ qꝛ
vbiq; habitat ſathanas ꝑ corp⁹ ſuũ. Corp⁹
aũt ſathanę ſũt ſupbi ⁊ mali: ſic ⁊ corp⁹ chri
ſti hũiles ⁊ boni. Uincẽti dabo mãdu
Job.6 care de mãna abſcõdito: Jd ẽ de pa/
ne q̃ de celo deſcẽdit. Cui⁹ figura fuit man
na ĩ heremo / quã ſicut ipſe dñs dixit: mul/
ti mãducãtes mortui ſunt: Sed ⁊ nũc qui/
1.Corꝭ.11.g. cũq; manducat indigne / iudiciũ ſibi man/
ducat. Jdẽ panis ẽ etiã lignũ vitę. Poſſu/
mus ⁊ ꝑ mãna ĩmortalitatẽ accipe. Et da
bo ei calculũ cãdidũ: Jd ẽ corp⁹ ꝑ bap
tiſmũ cãdidũ. Et ſuꝑ calculũ nomen
nouũ ſcp̃tũ: Jd ẽ noticiã filij hoĩſ. Qð
nemo ſcit niſi q̃ accipit: ſcʒ ꝑ reuelati/
onẽ. Et ideo de iudęis dicit̃: Si eñ cogno/ 1.Corꝭ.2.b.
uiſſent / nũq; dñm glorię crucifixiſſent. Qð
aũt dicit angelo thiatyrę eccl'ię: Habeo
aduerſũ te / qꝛ ꝑmiſiſti mlieri ieza/
bel. Dicit ꝑpoſitis eccleſiaꝝ: q̃ luxurioſis ⁊
fornicãtibus / ⁊ aliud qðlibet male agẽtib⁹
ſeueritatẽ diſciplinę eccl'iaſticę nõ iponũt.
Et poteſt hoc etiam de hereticis intelligi.
Que dic̃ ſe ꝓphetẽ. i. chriſtianã. Mõ
eñ multę hereſes ſibi hoc noĩe blandiunt̃.
Nec cognouiſtis altitudinẽ ſatha
ne: Jd ẽ nõ reſpuiſtꝭ doctrinã eius ſicut he
reſes. Non mitto ſuꝑ vos aliud põ
dus: Jd ẽ ſupra id qð poteſtis ſuſtinere.
Ueꝝ qð hẽbaſ / tene donec veniã:
⁊ q̃ vincit / ⁊ q̃ ſuat oꝑa mea vſq;
ad finẽ: Dabo ei gẽteſ ⁊ paſcet eaſ
ĩ virga ferrea: ⁊ vt vas figuli cõmi
nuẽt / ſic ⁊ ego accipi a p̃re meo. Jn
chriſto habet eccleſia hãc poteſtatẽ / ſic di/
cit apl's: Cũ illo oĩa nobis donauit. Uir/ Roma.8.f.
gam ferream dicit ꝓpter iuſticię rigorẽ: et
de ipſa ṽga corrigũtur boni / ꝯfringũt̃ ma/
Odo fratres (li. Homelia.iii A
m chariſſimi audiuim⁹ beatũ iohan/
nẽ peccatorẽ hoĩem terribiliter in/
crepantẽ: Et ideo cũ ingẽti timore conſide
remus / et cũ tremore timeamus qð dictũ
eſt: Noui oꝑa tua: qꝛ nomen habeſ
ꝙ viuas / ⁊ mortuus es. Nõ moritur
niſi qui mortale crimen cõmiſerit / ſm̃ illud
qð dictũ eſt: Aĩa que peccauerit / ipſa mo/ Ezech.18.a.
rietur. Quod peius ẽ / multi ĩ corꝑibus vi/
uis / aĩas mortuas portare noſcunt̃. Eſto
vigilãs ⁊ ꝯfirma / q̃ moritura erãt.
Hec dicit ſanct⁹ et ver⁹ qui habet
claues dauid: Jd eſt regiã ꝑtãtẽ: Qui
aperit ⁊ nemo claudit. Manifeſtũ eſt
eſt ꝙ chriſtus pulſantib⁹ apit: ⁊ hypocritis
id eſt fictꝭ / vitę ianuã claudit. Ecce dedi
ante te oſtiũ apertũ. Hoc ideo dictũ ẽ /
vt nullus dicat / qꝛ oſtiũ quod deus apent
eccleſię in toto mũdo aliq̃s poſſet vel in ꝑ/
te claudere. Quia modicã habes ṽ/
tutẽ. Laus eſt dei / ꝙ de⁹ modicę fidei eccle
ſię apiat oſtiũ. Et ſcribã ſuꝑ illud no/
mẽ dei mei. Utiq; a chriſto chriſtiani ſi/
gnamur. Et nomẽ ciuitatis dei mei
noue hieruſalẽ q̃ deſcẽdit de celo.

Nouā hieruſalē cęleſtē eccleſiam dicit/ q̄ a
dn̄o naſcit. Nouā aūt dixit ꝑ nouitate no/
mis chriſtiani: ⁊ qꝛ ex veteribuſ noui effici/
B mur. Neq̄ꝫ frigid⁹ es neq̄ꝫ feruēſ.i.
inutil̓ es. Pōt em̄ ⁊ ſup diuitū ſterilū ꝑſo/
na accipi/ q̄ habēt facultates/ ⁊ nō inde faci
unt miſcdias. Pauperes nō ſunt q̄ habēt
facultates: diuites nō ſūt q̄ ex diuitijs non
opant. Cōſiliū tibi do vt emas aurꝫ
tibi: Id ē vt elemoſynas faciendo ⁊ actib⁹
bonis īſiſtēdo/ ipſe efficiaris aurꝫ.i.a deo ac/
cipias itellectū: ⁊ ꝑ bonā ꝯuerſationē me/
rearis martyriū. Et ecce inq̄t oſtiū aptū
ē i celo. Oſtiū aptū chriſtū dicit: qꝛ ianua
ē. Cęlū eccleſiā dicit/ vbi cęleſtia gerunt/ ſic
Eph.i.b. dic apl̓s: Inſtaurare oīa q̄ i cęl̓ ⁊ q̄ i tra ſūt:
Cęlū itelligit ꝑmitiuā eccleſiā d̓ iudęis/ ter
rā ꝟo ex gētib⁹ eſſe. Aſcēde huc et oſ̄/
dā tibi. Nō i ſolū iohānē ꝯuenit/ ſꝫ i eccle
ſiā vel i oēs credentes. Qui em̄ vidit oſtiū
aptū i cęlo.i.natū ⁊ paſſū/ ⁊ reſurrexiſſe chri
ſtū credidit/ aſcendit i altitudinē ⁊ vidit fu/
tura. Et ecce thron⁹ poſit⁹ erat in ce/
lo: id ē i eccleſia: Et q̄ ſedebat/ ſimilis
erat aſpectui lapidis iaſpidis vel
ſardij. Iſtę cōparationes in eccl̄ia ꝯueniūt.
Iaſpis aq̄ colorē habet/ ⁊ ſardi⁹ ignis: Per
hoc ſic iā dictū ē/ duo iudicia vult intelligi:
Unū ꝑ aquā qđ iā factū ē ꝑ diluuiū: aliud
C qđ futurꝫ eſt/ ꝑ ignē. In circūitu throni
vidi ſedes vigintiq̄ttuor: et ſupra
ſedes vigintiq̄ttuor ſenioreſ. Seni/
Eſaie.24.d. ores totā eccl̄iaꝫ dic/ ſic eſaias dic: Et i me/
dio ſenū fuerit glificat⁹. Uigintiq̄ttuor ſe/
niores ꝓpoſiti ⁊ ꝑplī ſūt. In duodecīꝫ/ apl̓oſ
ꝓpoſitos/ ⁊ i alijs duodecīꝫ reliquā eccl̄iaꝫ
itellige. Et d̓ ſede ꝓcedebāt fulgura
⁊ voceſ. De eccl̄ia em̄ ꝓcedūt heretici: qꝛ
Ioh..2.c. ex nob exierūt. Eſt ⁊ ali⁹ ſenſuſ/ vt fulgura ⁊
voces ꝓdicatio ecclīę intelligat. In vocib⁹
ꝟba: i fulgure miracula cognoſcūt. In cō/
ſpectu throni mare vitreū. Mare vi/
treū/ fōtē baptiſmi an̄ thronū dixit.i.an̄ iu
diciū. Sed ⁊ aliq̄ aīam ſanctā itellige thro
nū/ ſic ſcptū ē: Aīa iuſti ſedes ē ſapiētię. Ali
q̄ eccleſiā ſignificat: i q̄ ſedē habet de⁹. Et
i medio throni q̄ttuor aīalia.i.i me/
dio eccleſię euāgeliſtę: plena ocul̓ i ho/
ra ⁊ retro.i.ꝓterita ⁊ futura ꝯſpicientia.
In aīali hmo ſil̓i leoni/ fortitudo ec/
cleſię oſtendit. In vitulo/ paſſio chriſti.
In tertio aīali qđ ē velut hō: hūili/
tas eccleſię oſ̄dit: qꝛ nihil ſibi blādit vt ſup
bū ſapiat: q̄uis adoptionē filiorū teneat.
Quartū aīal: eccleſiā dixit/ ſil̓e aq̄le.i.
volantē ⁊ liberā/ atq̄ꝫ a terra ſuſpēſā duab⁹
alis: q̄ſi duorꝫ teſtamentorꝫ ſiue duorꝫ p̄ce/
ptorꝫ gubernacul̓ eleuatā: Nā ⁊ iohannes
euāgeliſta cū de iſtl̓ aīalib⁹ itro aſpexiſſet/ i
chriſto cōpletū eē/ q̄drifoꝛme myſteriū itel/
lexit/ cū vidiſſet hoīem naſcētē/ vitulū pati/ D
entē/ ⁊ aq̄lā ad cęleſtia remeātē. Et ſingu
la eorꝫ habebāt alas ſenaſ ꝑ circūi
tū. In aīalib⁹ oſtēdunt vigintiq̄ttuor ſeni
ores: Nā ſenę alę i q̄ttuor aīalib⁹/ vigiti et
q̄ttuor alę ſūt. Etem̄ ꝑ circūitū throni vidit
aīalia/ vbi ſe dixerat ſeniores vidiſſe: Naꝫ
quō aīal cū ſex alis pōt ſil̓e eē aq̄lę q̄ habet
duas alas/ niſi qꝛ q̄ttuor aīalia vnū ſunt/ q̄
habēt vigintiꝫ q̄ttuor alas: in q̄b⁹ viginti
⁊ q̄ttuor ſenioreſ itelligim⁹/ q̄ ſūt eccl̄ia quā
ſiſauit aquilę. Et alit: Senę alę teſtimonia
ſūt veter̓ teſtamēti. Sicē em̄ aīal volare nō
pōt niſi habeat pēnas: ſic nec ꝓdicatio no/
ui teſtamēti fidē habet/ niſi habeat veteris
teſtamēti ꝓnūciata teſtimonia/ ꝑ q̄ tollit a
terra ⁊ volat. Semꝑ em̄ qđ an̄ dictū ē futu
rū/ ⁊ poſtea factū inuenit/ fidē facit idubita
bilē. Niſi em̄ q̄ ꝓdixerāt ꝓphetę i chriſto eſ/
ſent ꝯſūmata/ ianis eēt ꝓdicatio illorꝫ. Hoc
tenet eccl̄ia catholica ante ꝓdicta/ ⁊ poſtea
ꝯſūmata. Merito volat et tollit a tra vnū
aīal in cęlū. Et requiē nō hēbāt aīa/
lia illa: eccleſia/ q̄ non habet requiē/ ſꝫ ſꝑ
laudat deū. Uiginti ⁊ q̄ttuor ſeniores poſ/
ſum⁹ etiā itelligere libros veter̓ teſtamen/
ti ⁊ patriarchas ⁊ apl̓os. Fulgura et toni/
trua/ q̄ de ſolio exire dicunt/ ꝓdicationes ⁊
ꝓmiſſiones intelligere debem⁹ noui teſta/
mēti. Mittētes coronas ſuas ante
thronū. Hoc ideo: qꝛ q̄cq̄d dignitatis ha/
bēt ſācti/ totū deo tribuūt: ſicut ⁊ illi i euan
gelio palmas et flores ſternebāt ſub pedi/
bus eius: id ē ipſi tribuentes oīe qđ vice/
rant. Quia tu creaſti oīa/ et ex volū
tate tua erūt. Erāt ſm deū a quo cuncta
anteq̄ꝫ fierēt poſſeſſa ſunt. Creata ſunt au
tē vt ⁊ a nobis viderent/ ſicut dicit moyſes
ad eccleſiā: Nōne eſt hic ipe pater tuus qui
fecit te et poſſedit te ⁊ creauit te? Poſſedit
in ꝓſcientia/ ⁊ fecit in adā/ ⁊ creauit ex adā.

Et vidi ſupra (Homelia.IIII A
c dextrā ſedētis in throno li/
brū ſcriptum intus et foris:

Utruſq̧ teſtamentũ intellige. A foris vet⁹/
ab int⁹ nouũ/qđ intra vetus latebat. Si/
gnatũ inqͭ ſigill' ſeptẽ.i. oi myſterioꝝ
plenitudine obſcuratũ:qđ vſq̧ ad paſſionẽ
ꝛ reſurrectionẽ chriſti manſit ſignatũ: Nam
quõ teſtamẽtũ nõ dicit̃ niſi qđ faciũt mori/
turi/ꝛ ſignat̃ vſq̧ ad mortẽ teſtatoꝝ/ꝛ poſt
mortẽ ipſi⁹ apitur: Ita ꝛ poſt chriſti mortẽ
oia myſteria reuelãt̃. Et vidi ãgelũ for/
tẽ clamãtẽ voce magna: Quis ẽ di
gn⁹ apire libꝝ/ꝛ ſoluere ſignacula
ei⁹? Cui⁹ pmo ſigna ſoluant̃: deinde liber
aperiat̃: certa rõ eſt:qꝛ chriſtus tũc apuit
libꝝ/cũ opus paternę volũtatꝭ aggreſſus/
ↄceptꝰ ꝛ nat⁹ ẽ. Tũc ei⁹ ſignacl'a ſoluit/qñ ꝓ
genere hũano occiſ⁹ ẽ. Et nẽo poterat
neq̧ i celo neq̧ i t̃ra neq̧ ſub t̃ra:
i. neq̧ ãgel⁹ neq̧ i terrꝭ viuẽſ/neq̧ mortu⁹:
apire libꝝ neq̧ videre illũ.i. ↄtẽpla/
ri ſplẽdorẽ grẽ noui teſtamẽti. Et ego fle
bã multũ:qꝛ nemo ẽ inuẽt⁹ dign⁹
apire libꝝ. Eccl'ia flebat:cui⁹ figurã ha/
buit iohãneſ/onerata ꝛ grauata pctĩs/iplo
rãs ſui redẽptionẽ. Et ecce vn⁹ ex ſeni/
oribus. Unũ ex ſeniorib⁹ totũ corpuſ ꝓ/
phetaꝝ intellige. Prophetę ↄſolabãt̃ eccle
ſiã/annũciãtes chriſtũ de tribu iuda radicẽ
dauid:qꝛ ipſe in nob̃ vincit om̃e pctm̃:et ſi
B qđ boni aliq̃s habet/ab ipſo habet: Et vi
di/ꝛ ecce in medio throni ꝛ q̃ttuor
aialiũ et ſenioꝝ agnũ ſtantẽ q̃ occi
ſus ẽ. Throni/ aialia/ſeniores/et agnus
q̃ occiſus ẽ/eccleſia ẽ cũ capite ſuo/q̃ ꝓ chri
ſto morit̃/vt cũ chriſto viuat. Pñt ꝛ marty/
res in eccleſia agn⁹ q̃ſi occiſus accipi. Ha
bẽtẽ inqͭ cornua ſeptẽ et oclos ſe/
ptẽ/q̃ ſũt ſpũs dei miſſi i oẽꝫ terrã.
Q nemo poſſit hr̃e ſpm̃ dei p̃ter eccleſiaꝫ/
hinc manifeſte cognoſcit̃. Et venit et ac/
cepit de dextra ſedentꝭ i throno li/
brũ. Sedentẽ i throno ꝛ patrẽ accipim⁹ et
filiũ et ſpm̃ſctm̃. Accepit ĝ agn⁹ de dextra
dei.i. a filio accepit op⁹ libri ꝑficiendũ ipõ
Joh.20.c. dicẽte: Sic miſit me pf et ego mitto vos:
eo q̃ ipſe in illꝭ ꝑficiat qđ donat. Haben
tes ſinglꝭ citharas.i. chorda laudũ:et
phialas aureas: Hęc ſũt vaſa i domo
dñi in q̃b⁹ thimiama offerri ↄſueuit: Ideo
orõnes ſctõꝝ hñi i eis itelligim⁹. Et cãta/
C bãt cãticũ nouũ. Canẽtes canticũ no/
uũ.i. ꝑfeſſionẽ ſuã publice ꝓferẽtes. Et ve/
re nouũ ẽ/filiũ dei hoieꝫ fieri/ꝛ mori ꝛ reſur

gere/ꝛ i cęlũ aſcẽdẽ/remiſſionẽ pctõꝝ hoib⁹
dare. Cithara eñ.i. chorda i ligno extenſa/
ſignificat carnẽ chriſti paſſioni ↄiũctã. Phi
ala aũt ↄfeſſionẽ/ꝛ noui ſacerdotij ꝓpagi/
nẽ. Reſeratio ſigilloꝝ adaptio ẽ veterꝭ te/
ſtamẽti. Et vidi ꝛ audiui vocẽ mul/
toꝝ angeloꝝ. Angelos hoies dicit:qꝛ
ꝛ filij dei dicimur. Dign⁹ ẽ agn⁹ q̃ occi/
ſus ẽ/accipe ptãtẽ et diuitias ꝛ ſa/
pientiã ꝛc. Nõ de dño dic̃i q̃ ſũt oẽſ the Col.2.a.
ſauri ſapiẽtię/vt ipſe accipiat/ſ; de hoie aſ/
ſũpto ꝛ ei⁹ corpe qđ ẽ eccleſia:vel de marty
rib⁹ eius/q̃ ꝓ noie ei⁹ occiſi ſũt: qꝛ in capite
ſuo totã accepit eccleſiã/ſic̃ ſcptũ ẽ: Cũ illo Roma.8.f.
nobis oia donauit. Ipſe eñ agn⁹ accipit q̃
in euãgelio dixit: Data ẽ mihi oĩs ptãs in Matth.28.d.
cęlo ꝛ in terra:ſm̃ hũanitatẽ ĝ/nõ ſm̃ deita
tẽ accepit. Omẽs inqͭ audiui dicentes
ſedẽti i throno.i. patri ꝛ filio: ꝛ agno:
id ẽ eccleſię cũ capite ſuo: Bñdictio ꝛ ho
nor et claritas i ſecula: Cui ẽ honor ꝛ
gloria ꝛ imperiũ in ſęcula ſęculoꝝ amen.

Homelia.v.

A Icut mõ dũ le/ctio diuina legeret̃/audiſtꝭ: ita ait
beat⁹ iohãnes: Et ecce equ⁹ al/
bus/ et q̃ ſedebat ſup eũ/ habebat
arcũ: ꝛ data ẽ ei corona/ꝛ exijt vin
cẽs. Equ⁹ alb⁹ eccleſia ẽ/ſeſſor chriſt⁹. Iſte
equus dñi cũ arcu bellico per ȝachariã hoc
mõ añ ꝓmiſſus ẽ: Uiſitauit dñs deus gre/ Zach.10.b.
gem ſuũ domũ iſrael: ꝛ diſpoſuit euꝫ ſicut
equũ ſpecioſũ in bello:et ex eo diſpoſuit: ꝛ
ex eo arcus in ira: et ex eo exijt om̃is inſe/
quens. Equũ eñ albũ intelligimus ꝓphe/
tas ꝛ apoſtolos. Equitẽ coronatũ haben/
tẽ arcũ/cognoſcim⁹ nõ ſolũ chriſtũ/ ſed etiã
ſpm̃ſanctũ. Poſtq̃ eñ dñs deſcẽdit de cę/
lo/ꝛ aperuit vniuerſa/miſit ſpm̃ſanctũ:cui⁹
verbũ p̃dicatores tanq̃ ſagittę ad cor ho/
minũ ꝑtingerẽt/et vincerẽt incredulitatẽ.
Coronę ſuper caput/promiſſa per ſpm̃ſan
ctũ intelligẽda ſũt. Et cũ aperuiſſet ſi/
gillũ ſecundũ/ audiui ſecũdũ ani/
mal dicens: Ueni et vide. Et exijt
equ⁹ rufus: et ſedenti ſup eũ datũ
eſt tollere pacẽ de terra:et vt inui/
cẽ occiderent/et datus eſt ei gladi
us magnus:contra victricẽ vincentẽq̧
eccleſiã. Exijt equ⁹ rufus:id ẽ populus ſi/
niſter ꝛ malus/ ex ſeſſore ſuo diabolo ſan/
guinolẽt⁹: Quis legam⁹ ſm̃ ȝachariã equũ
dñi rufum:ſed ille ſuo ſãguine erat/hic ali/

eno. Cui datus ē gladius magnus vt tol-
leret pacē de terra: ſcʒ ſuā pacē/hoc ē mun-
danā: Nā eccleſia ęternā pacē quā ſibi chri
ſtus reliqt/habet. Sicut ꝑ ſupra dictū eſt/
equū albū/et eccleſiā dicit: ſeſſorē eius chri
ſtū ꝑ ſpm̄ ſanctū. Arcū quē tenebat in
manu: ꝓcepta eius ſunt/quę totū mundū
velut ſagittę acutę potentis ad interficien
da peccata/⁊ excitāda fideliū corda directę
ſunt. Corona in capite eius/ ꝓmiſſio
vitę ęternę eſt. Equū rufū/ maluʒ popu
lum: ſeſſorē eius diabolū. Quē ideo dixit
rufum/ eo ꝙ multorū eſſet ſanguine rubi-
cund⁹. Qȝ aūt dat⁹ eſt ei gladi⁹/⁊ tol
lere pacē de terra/hꝫ eſt ꝙ diabolo ſua-
dēte/ hoīes mali inter ſe lites ⁊ diſcordias
vſqȝ ad mortem excitare nō ceſſant. Et in
equo nigro intelligit̄ populus ſiniſter
diabolo conſentiens. Qȝ autē ſtatherā
habebat in manu/hoc ideo eſt: quia
dum ſe fingūt mali iuſticię libram tenere:
B ſic plerūqȝ decipiūt. Qȝ dixit: Vinum et
oleū ne lęſeris: in vino ſanguis chriſti/
in oleo vnctio chriſmatꝭ intelligit̄. In tri-
tico vel hordeo/tota eccleſia/ſiue i ma-
gnis/ſiue in minimis: aut certe in ꝓpoſitis
⁊ in pplis. Et in equo pallido/hoīes in
telligunt̄ mali/q ꝑſecutiones excitare non
deſinūt. Iſti tres equi ſūt q exierūt poſt al
bū ⁊ ꝯtra albū: et ſeſſorē habēt diabolū q ē
mors. Tres ꝑ eq/fames ⁊ bella ⁊ peſtis in-
telligunt̄: Qd etiā dn̄s in euāgelio ſuo ꝓ-
dixit/ꝗ etiā fiūt: ⁊ imminēte die iudicij am
plius futura ſunt. Qȝ aūt dixit ſe vidiſſe
ſub ara aīas interfectoꝝ: martyres
itelligunt̄. Qȝ aūt dicit/terremotū ma-
gnū: ꝑſecutio nouiſſima ē. Qȝ dicit/ ſolē
factū nigrū/⁊ lunā ſanguinē/⁊ ſtel
las cecidiſſe de celo: Sol ⁊ luna ⁊ ſtel-
lę/eccleſia ē in toto orbe diffuſa. Qȝ aūt di-
cit/cecidiſſe: non tota cecidit/ſed a pte totū
intelligit̄. In oīni eīn ꝑſecutione boni ꝑſe-
uerāt: ⁊ mali qſi de cęlo.i.de ecclia cadunt.
Deniqȝ ſequit̄: Sicut fic⁹ mittit groſ-
ſos ſuos cū a vēto agitat̄: ſic d eccle-
ſia cadūt mali/qſi ꝑ aliquā tribulationē fu
erint ꝯturbati. Qȝ aūt celū receſſit vt li
ber: ecclia eſt ꝗ ſepat̄ a mal̄: ⁊ velut lib in-
uolut⁹ cōtinet in ſe ſibi nota diuina myſte
ria. Qȝ aūt dicit: Reges terre fugerūt
et abſcōderūt ſe in ſpelunc̄ terre:
hoc ſignificat ꝙ totus mūdus i bonis ⁊ ſā-

ctis refugiū habiturus ē ad eccleſiā: vt ſub
eius ꝓtectione ꝯſtitutus/ꝑuenire poſſit ad
vitā ęternā: auxiliāte dn̄o noſtro ieſu chri-
ſto/q viuit ⁊ regnat i ſęcula. Homel.VI
Et vidi alterū angelum aſcē- A
dentē ab ortu ſolis. Alterꝝ an
gelum eandē eccleſiā catholicā in-
telligit: ab ortu ſolis/a paſſione et reſurre-
ctione dn̄i clamantē quattuor angulis ter-
rę. Et clamauit voce magna quat-
tuor angelis/ quibus data eſt po-
teſtas lędere terrā et mare: Ne le-
ſeritis terrā neqȝ mare. Accipit autē
gladiū generaliter/ſiue ꝯtra eos quos i vi-
tā interficit/ſiue quos inter ſe ꝓ rebus tpa
libus vſqȝ ad mortē litigare ꝑſuadet. De
tertio ſigillo dicit equum nigrū exiſ-
ſe: et qui ſedebat ſuꝑ eū/habebat i
manu ſua ſtatherā. Librā iquit habe
bat in manu ſua/id eſt examen ęquitatis:
quia dū fingit ſe iuſticiā tenere/ ꝑ ſimulati
onem lędit. Dum aūt in medio anima
liū/id eſt i medio eccleſię dicit̄: Ne leſe-
ris: oſtenditur ꝙ ſpiritales nequitię po-
tentiā in ſeruis dei nō habēt/niſi a deo ac-
ceperint. Vinuʒ et oleum ne leſeris.
In vino ⁊ oleo vnctionē chriſmatis et ſan
guinē dn̄i: In tritico autē ⁊ hordeo eccle-
ſiā dixit/ſiue in magnis ſiue in paruis chri
ſtianis/ſiue i ꝓpoſitis ⁊ populis. De quar
to ſigillo equus pallidus: et qui ſe-
debat ſuper eū/nomē erat ei mors
et infernus ſequebat̄ eum: Et da-
ta eſt ei poteſtas ſuꝑ quartā partē
terre/iterficere gladio/fame ⁊ mor-
te/et beſtijs t̄re. Iſti treſ e qꝫ ſuꝑdictū
ē vnū ſūt/q exiert̄ poſt albū/et ꝯtra albū: ⁊
vnū ſeſſorē habent diabolū qui eſt mors:
Nam equitē diabolū eſſe et ſocios eſſe/ſe-
xto ſigno manifeſtat/cū ꝓlio vltimo equoſ
dicit congredi. Tres ergo equi/fameſ ⁊ bel
la et peſtes intelligunt̄/ ſicut a dn̄o in euā-
gelio ꝓnūciatur. Equus alb⁹/ꝟbū ē ꝑdica-
tionis in orbe terraꝝ. In equo rufo et ſeſ-
ſore ei⁹/bella ſūt ſignificata ꝗ futura ſūt/im
mo fiūt cū iā gens ſurgat ꝯtra gentē. Per
equum pallidū et ſeſſorem eius/ peſtis ma-
gna ⁊ mortalitas ſignat̄: Et ifern⁹ ſeqt̄
illū.i.expectat deuorationē multaꝝ aīaꝝ.
Et cū aperuiſſet ſigillū qntuʒ/ vidi B
ſub ara dei aīas iterfectoꝝ. Arā dei
eccleſiā dicit/ſub cui⁹ ocul̄ martyres effecti

Expoſitionis in apocalypſim Homelia. VI.

ſũt. Et licet aīe ſctõꝝ in ꝑadiſo ſint: tñ q2 ſã
guis ſctõꝝ ſup terrã fundit / ſub ara clama-
Gen. 4. b. re dicunt: ſicut illud ẽ: Sãguis fřis tui clamat
de terra. Et cũ apuiſſet ſigillũ ſextũ / terremot⁹ fact⁹ ẽ .i. ꝑſecutio nouiſſima.
Et ſol fact⁹ ẽ niger ſicut ſacc⁹ cilicin⁹:
ꝛ luna facta ẽ tota ſicut ſanguis: et
ſtelle ceciderunt i terrã. Q̃d ẽ ſol ẽ / lu
na ꝛ ſtelle .i. eccľia: ꝟ a toto ps itelligit. Nõ
eñ tota eccľia / ſed q̃ mali ſũt i eccľia / ipſi ca
dũt de celo. Totũ aũt dixit: q2 in toto orbe
terraꝝ erit nouiſſima ꝑſecutio. Et tũc q̃ iu-
ſti fuerint ꝑmanebũt i eccľia tãq̃ i celo: cu-
pidi ꝟo / iniuſti ꝛ adulteri acq̃eſcere habent
diabolo ꝛ ſacrificare idolo. Et tũc q̃ ſe chri-
ſtianos eſſe ꝟbis tñmõ dicũt / tãq̃ ſtelle ca
dũt de celo / q̃d ẽ eccľia. Sicut fic⁹ magno
vento agitata mittit groſſos ſuos.
Agitatã arborẽ eccľie cõꝑauit: Uẽtũ ma-
gnũ dicit ꝑſecutionẽ. Groſſos / hoib⁹ malis
cõꝑauit / q̃ excutiẽdi ſũt ꝛ receſſuri ab eccľia.
Et celũ receſſit vt iuolut⁹ liber. In
h̃ loco celũ eccleſiã dicit / q̃ a maľ recedit: ꝛ
intra ſe ſibi ſoli nota myſteria ꝯtinet ſicut li-
ber iuolut⁹: quẽ iniq̃ intelligere / nec volũt
oĩno / nec pñt. Et oĩs mõs ꝛ iſula d̃ lo
cis ſuis mote ſunt. Q̃ celũ dicit / hoc
mõtes / h̃ inſule ſignificãt .i. eccleſiã facta no
uiſſima ꝑſecutiõe / oẽm de loco ſuo receſſiſ
ſe dicit: ſiue i bonis fugiẽdo ꝑſecutionẽ / ſi-
ue i maľ fide cedẽdo. Sz põt i vtrãq̃ ptẽ cõ
uenire: q2 ꝛ bona ps mouet d̃ loco ſuo fugi
Apo. 2. b. ens .i. amittẽs illũ q̃d habet / ſicut illũ: Moue
C bo candelabꝝ tuũ de loco ſuo. Et reges
terre et magiſtratus. Reges potẽtes
hoies accipim⁹. Ex oĩ eñ gradu ꝯuertẽt ad
chriſtũ. Ceteꝝ q̃ tũc reges erũt / ꝑter vnũ ꝑ-
ſecutorẽ / abſcõderũt ſe i ſpeluñ ꝛ petri
montiũ. Cõfugiũt oẽs i ꝑ̃ſenti ſeculo ad
fidẽ eccľie: ꝛ i abſcõdito myſterio ſcptruraꝝ
ꝯtegũt. Et dicũt / cadite .i. tegite nos: ꝛ
abſcõdite .i. vt hõ vet⁹ a dei ocuľ abſcon
dat. Et aliter: Qui cogitat futurum iudi-
cium / cõuertetur ad montes .i. ad eccleſiã /
vt abſcõdant pctã ſua ꝑ penitẽtiã i ꝑ̃ſenti
tpe / ne i futuro puniãtur. Donec ſigne-
mus ſeruos dei i frõtib⁹ eoꝝ. Eccle
ſiã denunciat: ꝛ dicit malis hoib⁹ .i. ſiniſtre
ꝑti lędẽti: Ne leſerit. Hęc ẽ vox q̃ i medio
aialiũ dic lędẽti Uinũ ꝛ oleũ ne leſerit:
In vino ꝛ oleo oẽs q̃ ſunt iuſti itelligunt:
q̃s nec diabol⁹ nec mali hoies lędere pote-
rũt / niſi quotiẽs ad eoꝝ ꝓbationẽ ꝑmiſerit
de⁹. Uinum inq̃t et oleũ ne leſeris.
Pręcępit dñs oẽm terrã ſuã ſpiritalẽ nõ lę-
di quouſq̃ oẽs ſignẽtur. Et audiui nu-
merũ ſignatorũ centũ q̃dragintaq̃ttuor milia ſignati ex oĩ tribu fi
liorũ iſrľ. Cẽtũ q̃dragintaq̃ttuor oĩno
oĩs eccľia ẽ. Poſtea vidi / et ecce ꝑpľs
mult⁹ quẽ dinumerare nemo pote
rat ex oĩb⁹ ꝑpľis / gẽtibus ꝛ liguis.
Non dixit: poſt hęc vidi aliũ ꝑpľm / ſed vidi
ꝑpľm .i. eundẽ quẽ viderat i iſtis cẽtũ q̃dra-
gintaq̃ttuor miliũ. Hũc vidit innũerabilẽ
ex oĩ tribu linguę: q2 oẽs gẽtes inſertę ſunt
radici credẽdo. Dñs i euãgelio totã eccleſiã
tã de iudęis q̃ de gẽtib⁹ / i tribub⁹ iſrľ duo-
decim demõſtrat dicẽs: Sedebitiſ ſup duo- Math. 19. d.
decim thronos / iudicãteſ duodecim tribus
iſrľ. Amicti ſtolis albis. Stolas albas
ſpm̃ſctm̃ itelligit. Et oẽs ãgeli i circũi
tu ſtabãt throni. Angelos eccleſiã di-
cit: q2 ꝑter ipſã nihil aliud deſcribebat. Et
rñdit mihi vn⁹ de ſeniorib⁹ dicẽs:
Iſti q̃ amicti ſũt ſtoľ albis / q̃ ſunt?
Un⁹ de ſeniorib⁹ q̃ rñdit / officiũ indicat ſa
cerdotũ: q2 eccleſiã .i. ꝑpľm i eccľia docẽt / q̃d
ſit remuneratio laboris ſctõꝝ / dicens: Hi
ſũt q̃ veuerũt ex magna tribulatiõe:
q2 lauerunt ſtolas ſuas i ſãguine
agni. Nõ eñ vt aliq̃ putãt martyres ſoli
ſũt / ſz oĩs ꝑpľs i eccleſia: q2 nõ i ſãguine ſuo
dixit lauiſſe ſtolas ſuas / ſz i ſanguine agni:
id ẽ in gřa dei ꝑ ieſũ chriſtũ dñm noſtrũ / ſi-
cut ſcptũ ẽ: Et ſãguis filij ei⁹ mũdauit nos. 1. Joh. 1. c.
Et qui ſedet in throno habitat ſup D
eos. Ipſi eñ thronus ſũt ſup q̃s habitat
de⁹ ſedẽs .i. i eccľa. Neq̃ cadit ſup eos
ſol neq̃ eſt⁹: Sicut dicit eſaiãſ de eccleſia:
Erit i vmbra ab ęſtu: ꝛ deducet ad vitę fõ- Eſaie. 25.
tes aq̃ꝝ. Oĩa hęc etiã in ꝑ̃ſenti vita ſpirita
lit eccľie eueniũt / cũ dimiſſis pctis reſurge-
mus: ꝛ vitę ꝑ̃oris lugubre veteris hoĩs expo
liati i baptiſmo chriſtũ iduemur / ꝛ gaudio
ſctiſpũs ipiemur. Cũ apuiſſet ſigillũ
ſeptimũ / factũ ẽ ſilẽtiũ i celo .i. i eccľia
media hora. In ſemihora oſtẽdit initiũ
q̃etis ęternę. Et vidi ſeptẽ angelos q̃
ſtãt i ꝯſpectu dei. Septẽ angelos eccle
ſiã dixit: qui accęperũt ſeptẽ tubas .i.
ꝑfectã ꝑ̃dicationẽ: ſicut ſcptũ ẽ: Exalta ſicut tu- Eſa. 58. a.
ba vocẽ tuã. Et ali⁹ angel⁹ venit ꝛ ſte
tit añ altare. Aliũ angelũ quẽ dicit / non

poſt illos ſeptē venit: qꝛ ipſe eſt dñs ieſus
chꝛiſtus/habēs thuribulū aureū: qđ
ē corpꝰ ſanctū. Ipſe eñ dñs factꝰ ē thuribu
lū/ex q̄ deꝰ odorē ſuauitatꝭ accepit: ꝛ ꝓpiti
Eph.5.a. us factus eſt mundo: qꝛ obtulit ſeipſum in
odorē ſuauitatꝭ. Et accepit angelꝰ thu
ribulū/ꝛ impleuit illud ex igne al-
tarꝭ. Accepit ieſus corpus.i.eccleſiā: ꝛ ꝑfi-
ciēdo patris voluntatē/impleuit illaȝ igne
ſpūſſancti. Et facte ſunt voces ꝛ toni
trua ꝛ fulgura et terremotus. Oia
hec ſpiritales ſūt eccl̄ie ꝑdicationes ꝛ ꝟtu-
tes. Et ſeptē angeli q̄ habebant ſe-
ptē tubas/ꝑparauerunt ſe vt tuba
canerēt.i.eccl̄ia ꝑparauit ſe ad ꝑdicandū.
Et ꝑmꝰ tuba cecinit: ꝛ facta eſt grā-
do ꝛ ignis mixtꝰ ſāguine. Facta ē ira
dei q̄ haberet i ſe multoꝝ necē. Et miſſa ē
in terrā: ꝛ tertia ꝑs terre cōbuſta ē:
ꝛ tertia ꝑs arboꝝ: ꝛ om̄e fenū vi-
ride cōbuſtū ē. Qđ ē terra/hoc ꝛ arbo-
res/hoc fenū.i.hoīes. Fenum autem viri-
de/carnē intellige ſanguineā et luxurioſā/
Esaie.40.b. ſm illud: Om̄is caro fenū. Et ſecundus
tuba cecinit: et velut mons magnꝰ
ardens miſſus eſt in mare. Ardens
mons diabolus eſt. Et qđ tertia pars ter-
re vel arborū/hoc tertia pars maris. Et ar
bores humanas animas dixit: vt oſtende-
ret i carne viuos/ſed ſpiritaliter mortuos.
Et etiam tertiam partē anime corruperūt
doctrina ſua heretici/ꝛ eos qui illis acqui-
E euerunt. Et tertius angelus tuba
cecinit: et cecidit de celo ſtella ma-
gna ardēs velut facula. De eccl̄ia di
cit cecidiſſe homines ſuperbos et impios.
Magnā vero ſtellam dixit: quia ꝑſone ma
iorum/ et poteſtatē vel diuitias habenti-
um. Et nomē huiꝰ ſtelle dixit abſin
thiū. Tertia pars hominū facta ē ſimilis
ſtelle que ſup illā cecidit: Et multi homi
nū mortui ſunt ab aquiſ: qm̄ ama-
ricauerunt aq̄. Homines mortui ſunt
ab aquis: hoc in his q̄ rebaptiçanꝭ manife
ſte itelligi pōt. Et quartꝰ tuba cecinit:
ꝛ ꝑcuſſa ē tertia ꝑs ſol/ et tertia ꝑs
lune ꝛ ſtellaꝝ. Sol ꝛ luna eccleſia ē: curꝰ
ꝑs tertia ꝑcuſſa eſt. In tertia parte intelli-
gūtur omnes mali. Percuſſa eſt autē/id eſt.
ſuis malis tradita ꝛ voluptatibus: vt redū
dantibus ꝛ inſoleſcētibus peccatis/ ſuo tē
pore reuelaretur. Et vidi et audiui vo

cem vnius aquile volantis in me-
dio celi/ꝛ dicentē: Ve ve ve habi-
tantibus in terra. Aquila eccleſiā intel
ligit volantē in medio celi/id eſt in medio
ſui diſcurrentē: ꝛ plagas nouiſſimi tēporis
magna voce ꝑdicantē. Qn̄ eñ ſacerdotes
diē iudicij annunciāt/aquila in medio celo
volat. Sicut ergo ſupradictū eſt/ aliū ange
lum dixit aſcēdiſſe ab ortu ſolis/ id ē a paſ-
ſione vel reſurrectione dn̄i. Qꝫ autē dicit/
Ne leſerꝭ terrā neqȝ mare: Hoc quo-
tidie ꝑdicando malis hominibꝰ clamat. Qꝫ
dicit: Vinū ꝛ oleū ne leſeris: In vino
ꝛ oleo oēs qui ſunt iuſti i eccleſia intelligū-
tur: quos nemo ledere poterit niſi ad ꝓba-
tionē illoꝝ ꝑmiſerit deus. Qđ autē ait: cē
tuȝ ꝛ q̄draginta quattuor milia ſi-
gnatos: tota eccleſia ſignificata eſt. Qđ
autē dixit/amictos eſſe ſtolis albis:
In ſtolis donuȝ ſpūſſancti intelligiꝭ. An-
gelos ſtātes circa thronū: eccleſiā di
xit: qꝛ ꝑter illā nihil aliud ſcribebat. Qui
ſunt iſti ait ſenior/et vñ venerunt:
Officiū iſtud indicat ſacerdotū/ qui popu-
lū in eccleſia docēt. Qꝫ dixerūt/lauerunt
ſtolas: de tota eccleſia dixit/nō đ marty-
ribus tm̄: Deniqȝ nō dicit in ſanguine ſuo/
ſed agni: quod vtiqȝ ꝑ baptiſmi ſacramen-
tū impleꝭ. Et qui ſedet ſup thronum 5
habitat ſuper illos. Ipſi eñ thronus
ſunt ſup quos ſedet deꝰ. Neqȝ cadet ſu-
per illos ſol/neqȝ vllus eſtuſ: ꝛ de-
ducet eos ad vite fontes aquaꝝ.
Omnia hec etiam in ꝑſenti ſeculo/ ꝛ in his
diebus ſpiritaliter eccleſie eueniunt/ dum
ita per gratiā dei defenditur/ vt perſecuti-
onibus mundi huius exerceatur potius q̄
vincatur. Qꝫ dicit/ In ſemihora ſilen-
tium factum in celo: in eccleſia dicit:
et ſignificat initium quietis eterne. Et ſe-
ptem angelis tubis canētibus: In
angelis eccleſia: in tubis ꝑdicatio eccleſie
itelligiꝭ. Alium angelū quem ſupra
dixit ſteriſſe an̄ altare: chꝛiſtus dn̄s ē:
habens thuribulū aureū: corpus ſcȝ
ſcm̄/ ꝑ quod deus pater paſſionis icenſū/
odorē ſuauitatis accepit. Qꝫ autē dicit: fa
cte ſunt voces/fulgura ꝛ tonitrua:
ꝑdicationes ſunt eccleſie ſpiritales. Se-
ptē angeli qui ſe ꝑparauerūt vt ca-
nerent: eccleſia eſt/ in qua ꝑ totū mundū
contra omnia peccata vel crimina fit pre-

dicatio ſpiritalis. Cū autē canēte ſcdo
angelo tertia pars terre cōbuſta ē:
ſignificat homines ſupbos ⁊ voluptatib⁹
deditos: quos de⁹ iuſto iudicio pmittit in
cendio luxurię vel cupiditatis exuri. Cū au
tē canente ſecūdo angelo/ mōs ar
dens cecidit i mare: mons ille diabo
lus/mare mundus iſte intelligit. Tertia
pars mariſ: ſicut ſupra dictū eſt/homies
iniq ⁊ impij. Cū autē tertio angelo ca
nente/ſtella magna cecidit d̕ celo:
homies mali intelligunt/ qui malis mo
ribus et iniquis actib⁹ de eccleſia tanq̄ de
cęlo cadūt. Cū dicit: Multi hoim mor
tui ſunt ab aquis: qm̄ amaricaue
runt aque: hoc in his qui rebaptiçātur
itelligi pōt. Cū autē canēte q̄rto ange
lo/ſolis ⁊ lune ⁊ ſtellarū tertia ps
pcuſſa eſt: in his eccleſia intelligit: i qua
quotidie qui mali vel ficti ſunt/ pſuadente
diabolo peccatoꝝ vulneribus pcutiunt in
anima. Cū autē dicit/ aquilā volantē i
medio celi et clamantē/ ve ve ve:
eccleſiam intelligi voluit volantem in me
dio cęli: id eſt in medio ſui: et per aſſidui
tatem prędicationis plagas nouiſſimi tē
poris annūciantē. Quādo eñ ſacerdotes
in eccleſia dei diē iudicij annunciāt: aqui
la in medio cęlo volat. Concedat diuina
pietas/vt dum et ſacerdotes ſtudent iugi
ter prędicare/⁊ populi ea quē prędicant fi
deliter adimplere: ſimul mereant ad ęter
na puenire/pręſtante dn̄o ieſu chriſto: Qui
viuit ⁊c.

Homelia.VII.

Modo fratres chariſſimi/ cū apoca
lypſis legeret audiuim⁹: q2 q̄nto
agelo tuba canēte/ſtelle de
celo ceciderūt ſup terrā. Una ſtella
ē corp⁹ multorū cadētiū p peccata. Et da
ta eſt ei clauis putei abyſſi. Stella
abyſſus: puteus homines ſunt. Ergo ſtel
la cecidit de cęlo: id ē populus peccator de
eccleſia. Et accepit clauē putei abyſ
ſi: id eſt poteſtatē cordis ſui: vt aperiat cor
ſuū in quo diabolus delegatus nō compe
ſcatur/ vt faciat voluntatē ſuam. Et ape
ruit puteum abyſſi: id eſt manifeſtauit
cor ſuū ſine vllo timore vel pudore peccan
di. Et aſcendit fumus de puteo: Id
eſt de populo aſcēdit/ qđ coopent et obſcu
rat eccleſiam: Ita vt dicat: Et obſcura
tus eſt ſol/ ⁊ aer d̕ fumo putei. Ob
ſcuratum dixit ſolē/non occidiſſe. Peccata
eñ maloꝝ ⁊ ſuperboꝝ hominū quę paſſim
cōmittūtur p orbē/obſcurant ſolē/ id eſt ec
cleſiā: ⁊ ſanctis ac iuſtis interdū faciūt ob
ſcuritatē: q2 tant⁹ eſt maloꝝ numer⁹/ vt ali
quotiēs vix int̕ eos appareāt iuſti. Sicut
inq̄t fumus fornacis magnę. Et ex
fumo putei exierūt locuſte i terrā:
et data eſt eis ptās ſicut habet po
teſtatē ſcorpij.i. veneno lędere. Et pce
ptū ē ill̕ ne lederēt fenū terre/neq̄
oēm arborē/neq̄ hoies: Et datū e
eis ne occiderent eos. Et q2 duę ptes
ſunt in eccl̄ia/bonoꝝ.ſ. ⁊ maloꝝ: vna ps ſic
pcutit vt corrigat: alia voluptatibus ſuis
relinquit. Pars bonorū humiliata tradit
ad cognitionē iuſticię dei/⁊ cōmemoratio
nē pęnitētię: ſicut ſcp̄tū eſt: Bonū mihi q2 Pſ.118.
hūiliaſti me: vt cognoſcā iuſtificatiōes tu
as. Datū ē illis ne occiderēt/ſed vt
cruciarēt: ⁊ cruciat⁹ eoꝝ ſicut cruci
at⁹ ſcorpij cū pcutit hoiem. Hoc tūc
fit q̄ſi diabolus p vitia vel p pctā/ venena
ppinat. Et querent hoies mortem. B
Mortē ṽo requiē dixit. Quęrēt vtiq̄ mor
tē: ſed malis/id eſt tribulationibus/ vt ipſi
requieſcant dū mala moriunt. Sup ca
pita inquit eorū tanq̄ corone ſimi
les auro. Eccleſia ſuperius deſcripta in
vigintiq̄ttuor ſeniorib⁹ q̄ habent coronas
aureaſ: iſti aūt ſiles auro/ hęreſes ſūt q̄ imi
tant eccl̄iaz. Et hēbāt capillos ſic ca
pillos mulieꝝ. In capill̕ mulieꝝ nō ſo
lū ſexū effęminatū/ ſ; vtrūq̄ ſexū voluit in
telligere ⁊ oſtdere. Et habebāt caudaſ
ſiles ſcorpijs/ ⁊ aculei i caudis eo
rū. Caudas/hęreticoꝝ p̄poſitoſ dicit/ſicut
ſcriptū eſt: Propheta docēs mēdaciū/ hic
eſt cauda. Qui ſūt pſeudo pphetę/ ⁊ hi cru Eſaie.9.c.
delia regū iuſſa iplēt: Habētes ſup ſe
regē āgelū abyſſi: Id ē diabolū vl̕ regē
ſęcli. Abyſſ⁹ ṗſs ē: cui nomē hebraice
abaddō/grece apolliō/ latie pdēs.
Ue vnū abijt/ et ecce duo ve veni
ent. Poſthec ſext⁹ āgel⁹ tuba cecinit.
Hic icipit nouiſſima p̄dicatio. Et audiui
vnū ex q̄ttuor āgul̕ altar̕ aurei qđ
ē i ɔſpectu dei/dicēte ſexto āgelo q̄
hēbat tubā: Solue q̄ttuor āgeloſ
q̄ alligati ſūt i flumie magno eufra
tē. Altare qđ ē i ɔſpectu dei eccl̄iā vult itel
ligi: q̄ i tpe nouiſſime pſecutiōiſ audeat ɔ

ba crudeliſſimi regis aut iuſſa ɔtēnere/ ⁊ ab
obtēperātib⁹ diſcedere. Solue q̄ttuoꝛ
angelos i flumine eufraten. Flumē
eufraten pctōrē ꝓpſm dixit/ in q̄ ſathanas ⁊
ꝓpria volūtas ligata ē. Eufraten aūt fluui
Hiere. 51. g. us ē babylonis: ſic hieremias in medio ba/
bylonis ſubmittit libꝝ in eufraten. Et ſo/
luti ſūt q̄ttuoꝛ angeli. i. inchoata ē gſe
cutio: parati in horā et diē ⁊ mēſem
et annū/ vt occiderēt tertiā ptē ho/
minū. Hec ſunt quattuoꝛ tpa triennij/ et
ps tpiſ. Et numer⁹ inq̄t exercituū be
ſtie/ myridiadiſ myridiadū/ audire
nu meꝝ eoꝝ: ſꝫ nō dixit q̄d myridiadū:
vt occiderēt tertiā partē hoim: h ē ſupbo/
C rū: ps tertia/ de q̄ deſcēdit ecclia. Et vidi
i viſiōe equos: et qui ſedebāt ſup
eos habebāt loricas igneas ⁊ hia/
cynthinaſ ac ſulphureas. Eq̄s hoieſ
dicit: ſeſſoreſ ſpūs nequā armati igne ⁊ ſul
phure. Et capita eoꝝ erant ſicut leo/
num: ad ſeuiendū in gſecutione. Ex oꝛe
eoꝝ exiuit fum⁹/ ignis et ſulphur:
Id eſt blaſphemie de oꝛe eoꝝ contra deū
egrediūtur. Caude eorum ſiles ſerpē
tibus. Caudas ꝑpoſitoſ dixit: capita/ ꝓn
cipes mūdi. Et i his nocet/ diabolus: ⁊
ſine his nocere nō poteſt. Aut eñ ſacrile/
gi reges male iubendo/ aut ſacrilegi ſacer/
dotes male docēdo nocent. Et vidi inq̄t
alium angelum fortē deſcendentē
de celo/ amictū nube: et iris/ id ē ar/
cus/ in capite eius: et facies ei⁹ erat
vt ſol. Amictus nube dñs intelligit/ ami/
ctus eccleſia. Legimus eñ ſanctos nubes/
Eſaie. 60. h. ſicut eſaias dicit: Qui ſūt hi qui vt nubes
volant? Indutū itaq; nube ſpiritali ⁊ ſan/
cto corpe chriſtū intellige. Et iris ſuper
caput eius: Id eſt vel iudiciū quod fit
et quod futurū eſt/ vel ꝓmiſſio gſeuerans.
Eccleſiā eñ deſcribit in dño dicēs: Et fa/
cies eius ſicut ſol. Id ē de reſurrectio/
ne: Sicut ſol apparuit q̄n a mortuis reſur/
rexit. Et pedes eius ſicut columne
ignis. Pedes/ apoſtolos dicit/ ꝑ quos in
vniuerſo mūdo doctrina ei⁹ diſcurrit. Aut
certe quia pes nouiſſima pars corporis ē:
eccleſiā dicit poſt ignē nouiſſime gſecuti/
onis futurā ſanctoꝝ claritatē. Et poſu/
it pedem ſuuꝫ dextrū ſuper mare:
ſiniſtrum autē ſuper terrā: Id eſt ad
pꝛedicandū trans mare/ ⁊ in vniuerſo oꝛbe
terrarum. Et clamauit voce magna/
quemadmodū leo rugit: Id ē forti/
ter ꝑdicauit. Et cum clamaſſet/ locuta
ſunt ſeptē tonitrua voces ſuas/ q̄
ſunt et ſeptem tube. Et audiui voceꝫ
de celo dicentē: Signa que locu/
ta ſunt ſeptē tonitrua: noli ea ſcri/
bere: ꝓpter obtūdēdos/ vt nō paſſim om
nibus impijs pateant verba dei. Alio de/
niq; loco ꝓpter ſeruos ſuos: Ne ſignaue/ Apo. 22. c.
ris inquit verba prophetie huius. Et oſtē
dit quibus ſignari iuſſerat/ et quibus non:
Qui perſeuerauerit inquit nocere/ noceat:
et qui in ſordibus eſt/ ſordeſcat adhuc: hoc
eſt: propterea in ſimilitudinibus loquoꝛ
illis: vt qui iuſtus eſt/ iuſtioꝛa faciat: ⁊ qui
ſanctus eſt/ ſanctioꝛa: hoc eſt: Veſtri fide/
les oculi/ quoniam vident: et aures: quo/
niam audient. Iſtis non ſunt ſignata ver/
ba libri/ malis autem ſignata ſunt. Et iu/ D
rauit angelus ille/ quoniam tem/
pus iam non erit: ſed in diebus ſepti/
mi angeli/ cuꝫ ceperit tuba canere. Septi/
ma tuba finis eſt gſecutionis et aduentus
dñi: Propterea dixit aplſ: in nouiſſima tu 1. Coꝛi. 15. g.
ba fieri reſurrectionē. Q autē ſicut ſupra/
dictū ē/ quīto āgelo tuba canēte/ ite
rū ſtella dixit cecidiſſe de celo: Etiā
⁊ hec ſtella corpus eſt multaꝝ ſtellaꝝ de ce
lo/ id eſt de eccleſia cadentiū: ⁊ ſignificat ſu
perbū ꝑpſm ⁊ ipſū. Q aūt data ē ei cla/
uis abyſſi/ dimiſſus eſt ei in ptātē cordiſ
ſui/ vt apiat coꝛ ſuū diabolo: ⁊ abſq; vlla re
uerētia exerceat offic malū. Q autē aſcē/
dit fum⁹ de puteo. i. de populo malo:
⁊ obſcurauit ſolē ⁊ lunā: Obſcuratū
ſolē dixit nō occidiſſe/ hoc ideo: qꝛ pctā ma
loꝝ ⁊ ſupboꝝ hominū obſcurare videnť ſo
lem/ dū ſanctis et iuſtis interdū per mul/
tas tribulationes faciunt obſcuritatē: ſed
lumen eoꝝ extinguere nō poſſunt: quia il/
lis ad malum conſentire non acquieſcunt.
Q autē dixit/ ex fumo putei exire lo/
cuſtas/ et accepiſſe poteſtatē ledē/
di: et datum eſt eis ne occiderent
eos: hoc ideo: Quia due partes ſunt in
eccleſia/ bonorū ſcꝫ ⁊ malorum. Vna pars
ſic percutitur vt corrigatur/ alia volupta/
tibus ſuis relinquitur. Q autē dicit/ cru/
ciatus eorū ſicut cruciatus ſcorpij
cū pcutit hoiem: hoc tunc fiet/ q̄n dia/
bolus luxurioſis hoibus ꝑ vitia et pctā in

moduꝫ ſcorpij ꝓpinat. Et ſup capita eo/
rum tanq̄ corone ſiles auro. Uigin
tiquattuoꝛ ſenioꝛes/in quib⁹ eccleſia deſcri
pta eſt/coꝛonas habebāt aureas. Iſti autē
ſimiles auro/ hereſes ſcꝫ q̄ imitāſ eccleſiā.
Qꝫ autē capillos habebāt mulieꝝ:
in capillis nō ſolū fluxū effeminatū/ſꝫ etiā
vtrūq̄ ſexum oſtendit. In caudis eaꝝ q̄
erant tanq̄ ſcoꝛpius/ duces vel pꝛincipes
Eſaie.9.c. hereticoꝝ intelliguntſ/ſicut ſcriptū ē: Pꝛo/
pheta docens mēdaciū/hic eſt cauda. Ha
E bebant ſuper ſe regem abyſſi:id eſt
diabolū. In abyſſo populus malus intel/
ligitur/cui diabol⁹ dn̄atur. Altare/quod
dixit eſſe in conſpectu dei/ eccleſiā vult in/
telligi: quę velut aurū purgatū tēpoꝛe no/
uiſſimę perſecutionis audet crudeliſſimi re
gis iuſſa contēnere/et ab obtēperantibus
diſcedere. Qꝫ aūt dic/quattuoꝛ āgelos
ligatos i flumie eufrate/ꝑplm pctōꝛē
ſignificat/l q̄ ſathanas et ꝓpꝛia volūtas li/
gata ē. Eufrates aūt ē fluui⁹ babylonis:q̄
interptaſ ꝯfuſio: vn̄ ad ipſū fluuiū ptinent
q̄cūq̄ res ꝯfuſioni dignas exerceāt. Qꝫ dic
ſe vidiſſe equos: ⁊ q̄ ſedebant ſup
ipſos/habebant loꝛicas igneas et
hiacynthinas ⁊ ſulphureas: Eq̄s
ſupbos hoīes dicit: ſeſſoꝛē eoꝝ diabolū et
angelos eius. Qꝫ autē dicit/ capita eoꝝ
vt leonū: ꝓpter violentiā ⁊ pſecutionē il
loꝛuꝫ hominū dictum eſt. Et ex oꝛe eo/
rum exijt/ignis/fumus ⁊ ſulphur:
Id eſt blaſphemię de eoꝝ oꝛe egrediūtur.
In caudis q̄ erāt ſimiles ſerpētib⁹
ſicut iā ſupꝛa dictū eſt/ pꝛincipes ſunt aut
ꝑpoſiti hereticoꝛuꝫ/ꝑ quos lędere conſue/
uit diabolus. Aut eñ ſacrilegi reges male
iubendo/aut ſacrilegi ſacerdotes male do/
cendo nocent. Angelum quem dixit
amictū nube/dn̄s et ſaluatoꝛ noſter eſt/
amictus nube/id eſt eccleſia: Quia de ſan/
Eſaie.60.b. ctis ſcriptū eſt: Qui ſunt iſti qui vt nubes
volant? Qꝫ autem dixit/facies eius vt
ſol: ꝓpt reſurrectionē dn̄i dixit. Sicut ſol
eñ apparuit/qn̄ a moꝛtuis reſurrexit. In
pedibus eius qui erant ſicut colū/
na ignis/apoſtoli figurati ſunt/ ꝑ quos
in vniuerſo mūdo doctrina eius diſcurrit.
Qꝫ autem poſuit pedem ſuum de/
xtrū ſuper mare: hoc ſignificauit/q̄ pꝛę
dicatio eius vſq̄ trans mare in vniuerſo
mūdo itura erat. Qꝫ autē velut leo ru/
giendo clamauit: hoc ideo: quia ex po
teſtate foꝛtiter ꝑdicauit. Qꝫ autē dixit/ſi/
gna q̄ locuta ſunt ſepteꝫ tonitrua:
ꝓpter obtūdēdos dictū eſt/ de quibus in
euangelio: Nolite ſanctū dare canibus: id Math.7.a.
eſt/ vt non paſſim omnibus pateat verbū
dei. Alio deniq̄ loco ꝓpter ſeruos ſuos di/
xit: Ne ſignaueris inquit verba pꝛophetię Apo.22.c.
huius. Et oſtendit/ quibus ſignare iuſſe/
rat/ et quibus nō. Qui pſeuerauerit inq̄t
nocere noceat: et qui in ſoꝛdibus eſt/ſoꝛde/
ſcat adhuc. Ecce quibus ſignatū eſt verbū
dei. Propterea in ſilitudinibus loquiſ ill'/
vt qui iuſtus ē/iuſtioꝛa faciat/ſilr ⁊ ſanctus
ſanctioꝛa. Ecce quibus nō ē ſignatū. Quā
rem oꝛemus/ vt etiam implere dn̄s per ſuā
pietatē digneſ: Qui cū patre ⁊ ſpūſctō vi/
uit ⁊ regnat: Amen. Homelia.VIII.

V Ox de celo imperiū eſt dei/q̄ ec A
cleſię coꝛ tangit: ⁊ iubet ꝑcipere ea
quę eccleſię aperto libꝛo futurā pa
cem pꝛędicauit. Et abij ad angelū/ vt
daret mihi libꝛum. Hoc ex ꝑſona iohā
nis eccleſia dicit: deſiderans perdoceri. Et
tunc dicit mihi: Accipe et comede
illuꝫ: Id eſt tuis viſceribus pande/et de/
ſcribe in altitudie coꝛdis: Et faciet ama
ricari ventrē tuum: ſed in oꝛe tuo
erit tanq̄ mel dulce: Id eſt cum ꝑce/
peris/oblectaberis eloquij diuini dulcedi/
ne/ſꝫ amaritudinē ſentieſ cū ꝑdicare ⁊ opa/
ri cęperis qđ intellexeriſ: ſic ſcptū ē: Pꝛopt v̄/ Ps.46.
ba labioꝝ tuoꝛū cuſtodiui vias duras. Et
aliſ: Erit inq̄t i oꝛe tuo dulce vt mel/
et i vētre amaritudo: In oꝛe itelligūſ
boni ⁊ ſpiritales chꝛiſtiani: i vētre carnales
et luxurioſi. Inde ē q̄ cū verbū dei ꝑdicaſ/
tunc ſpiritalib⁹ dulce ē: carnalib⁹ v̄o quoꝝ
ſm aplm de⁹ vēter ē/amaꝝ videſ ⁊ aſperū. Phil.3.d.
Et data eſt mihi arundo ſ̄ge ſilis/
dicēs: Surge et metire tēpluꝫ dei
et altare/et adoꝛātes i eo. Sed qꝛ nō
oēs q̄ vidēt adoꝛāt/nō dixit: Atriuꝫ qđ ē
foꝛ teplū/ eijce foras et ne metieri
illđ. Ipſi atriū ſūt q̄ vidēſ i eccl'ia eē ⁊ foꝛ
ſūt/ſiue heretici/ſiue male viuētes catholi/
ci: Qm̄ datū ē gētib⁹: Et ciuitatē ſa
ctā calcabunt mēſibus duodecim.
Qui excluduntur: ⁊ quibus dabitur/vtrū/
q̄ calcabunt eā. Et dabo duob⁹ teſti/
bus meis: Id eſt duobus teſtamentis.
Et ꝓphetabūt dieb⁹ mille ducētis.

ſexaginta. Duobus teſtib⁹ meis. i. chri/
ſtianis/ vt ꝓdicēt dies mille ducētos ſexa/
ginta: nouiſſimę ꝑſecutionis dixit/ ſed futu
rę pacis et totius tēpis a dñi paſſione: qm̄
vtrūq3 tp̄s totidē dies haber: qđ ſuo in lo/
co dicet. Saccis. i. alicijs amicti: qđ in
εξομολογησει/ id eſt ex ↄfeſſione ſint ↄſti/
tuti: q2 ex ſenſu hūilitatis dixit ſaccis ami
ctos. Deinde oſtēdit q̄ ſūt hi duo teſtes di/
cens: Hi ſunt due oliuę et duo can
delabra i ↄſpectu dei terre ſtātes.
Hi ſunt qui ſtant/ nō qui ſtabūt. Duo cāde
labra eccleſia ē: ſed ꝑ numero teſtamētorū
duo: ſicut quattuor angelos dixit eccleſiā/
cū ſint ſeptē ꝑ numero angelorū terrę. Ita
et ſeptē candelabra/ ſi vnū vel amplius ꝑ
Zach. 4. locis nominet/ tota eccleſia eſt: Nā zachari
as vnū candelabrū vidit ſeptiforme: 7 has
duas oliuas. i. teſtamēta/ infūdere oleū cā/
delabro/ hoc ē ecclīa: ſicut ſūt ibidē ſeptē ocu/
li ſeptiformis gr̄a ſpūſſcti q̄ ſunt in eccleſia
B inſpiciētes totā terrā. Et ſi q̄s eos vult
ledere vł occidere/ ignis exiet ex ore
eorū: 7 deuorabit inimicos eorū. i. ſi
q̄s eccleſiā vel lędit vel lędere voluerit: ꝓci
bus oris eius diuino igne aut in ꝑſenti ad
correctionē/ aut in futuro ſęculo ad dānati
onē ↄſumet. Hi habēt ptātē claude/
re celū nubib⁹/ ne pluat i dieb⁹ ꝓ/
phetie eorū. Habēt ait/ nō habebūt. Hoc
iō dic: q2 tp̄s qđ nūc agit ſignificauit. S3 7
ſpiritalit cęlū clauditur/ ne imbrē pluat. i. ne
occīto/ ſ3 tn̄ iuſto iudicio dei ſup ſterilē ter
rā ō ecclīa bn̄dictio deſcēdat. Et cū finie
rit teſtimoniū ſuū/ beſtia q̄ aſcen/
det de abyſſo faciet cū eis ꝓliū. Ap/
te hęc oīa oñdit añ nouiſſimā ꝑſecutionē fi
eri cū dic: cū finierint teſtimoniū ſuū: vtiq3
illđ qđ ꝑhibēt vſq3 ad reuelationē chriſti. Et
vicit eos et occidit. Uincit i eis q̄ ſuc/
cubuerint: Occidit i eis q̄ ↄfeſſi deū fuerint.
Et corp⁹ eorū ꝓijcit i plateis ciuita/
tis magne. Duorū dicit vnū corp⁹/ aliq̄n
corpa: 7 vt nūc eorū teſtamētorū fuaret/ 7 ecclīę
Ps. 49. vnū corp⁹ oſtēderet: quō ē illud: Proieciſti
ſmones meos retro. In platęis ciuitatis
magnę. i. in medio ecclīę. Et vident de
ꝑplis trib⁹ et linguę corp⁹ eorū. per
dies tres 7 dimidiū. i. ānos tres 7 mē
ſes ſex. Miſcet eñ tp̄s nūc ꝑſens/ nūc futu
Ioh. 16. a. rū: ſicut et dñs dicit: Ueniet hora vt omīs
ꝗ q̄ occiderit vos arbitret obſequiū ſe ꝑ/

ſtare deo: 7 nūc ē 7 veniet. Et corpa eorū
nō ſinet poni i monumēto. Uotum
eorū 7 impugnationē nō q̄ valeāt facere/ ne
ſit eccleſia in memoria: ſicut 7 illud: Nec vos Matth. 23. b.
intratis/ nec alios ſinitis intrare: cū multi
introierūt etiā illis impugnātib⁹. Sic ḡ nō
ſinūt poni i monumētū. Et habitātes i C
terra gaudēt ſup eos/ 7 epulant/ et
munera inuicē mittūt int eos. Hoc
ſemp factū ē/ 7 nūc inuicē mittūt: 7 nouiſſi/
me gaudebūt 7 epulabuntur. Quotiēs eñ
iuſti affliguntur/ exultāt iniuſti 7 epulant.
Qm̄ hi duo ꝓphete cruciauerunt
eos: Per plagas quas ꝑ ↄtēptu teſtamen/
torū dei humanū gen⁹ affligūt. Deniq3 etiā
ipſe viſus iuſtorū grauat iniuſtos/ ſicut ipſi di
cūt: Grauis ē nobis etiā ad videndū. Gau/ Sap. 2. c.
debūt aūt vbicūq3 veluti iā nihil habuerūt
qđ ipatiēter ferāt: diſturbatl 7 occiſis iuſtl/
et eorū hęreditate poſſeſſa. Et poſt dies
tres 7 dimidiū ſpūs vite a deo in/
trauit in illos. Iā dictū ē de dieb⁹ huc/
uſq3 futuris: angelus narrauit/ 7 inducit fa/
ctū quod futurū audit. Et ſteterūt ſup
pedes ſuos/ et timor magnus ſu/
per illos cecidit: Et audiui vocem
magnā de celo dicentē/ Aſcendite
huc. Et aſcēderunt in celū in nube.
Hoc ē quod apoſtolus dixit: Rapiemur in 1. theſſal. 4. d.
nubibus obuiā chriſto. Añ aduentū3 autē
dñi nulli hoc poſſe cōtingere ſcriptum eſt:
Initiū chriſtus: deinde hi qui ſunt chriſti 1. Corī. 15. c.
in aduentu eius. Ubi excludit omīs ſuſpi/
tio quorundā/ qui putant hos duos teſtes
duos viros eſſe: et ante aduentū chriſti cę/
lū i nubib⁹ aſcēdiſſe. Quomō aūt potueſt
habitātes terrā de duorū nece gaudere/ cū
in vna ciuitate morerent: 7 munera inuicē
mittere: ſi tres dies ſūt q̄ añq3 gaudeāt de
nece ↄtriſtabunt: de reſurrectione aūt q̄les
epulę aut voluptas eē pōt i platęis epulā/
tiū cadauera hūana epul morbū triduanū
ferorē reddētiū? vnde nos dñs liberare di/
gnetur: Amen.

Homelia. IX.

A Uod audiuim⁹ frēs i lectiōe q̄ recita
q ta ē/ q2: In illa hora fact⁹ ē tre
mot⁹ magn⁹. In illo tremotu ꝑſe
cutio intelligit quā diabol⁹ ꝑ malos hoīes
exercere ↄſueuit. Et decia ḡs ciui/
tatl cecidit/ et occiſa ſunt i terra no/
mina virorū ſeptē milium. Et dena/
rius 7 ſeptenarius ꝑfect⁹ ē numerus. Qđ ſi

nō eēt/a pte totū intelligēdū erat. Duo ſūt
eñ ędificia ī ecclia. Unū ſup̄ petrā: aliō ſup̄
arenā. Qō ſup̄ arenā ē/dr cecidiſſe: Et cete
ri timuer̄t: ꝛ dederūt claritatē deo:
Qui ſup̄ petrā ędificati ſūt: cū ill' q ſup are/
nā erāt cadere nō potuerūt. Jō aūt dixit: ti
muerūt: q2 vidēs iuſt⁹ pctōris interitū/ pl⁹
accēditur in obſeruatione p̄ceptoꝝ/ ſicut/ di
Pſ. 57. cit: Et lauabit man⁹ in ſāguine pctōris. Et
apertū eſt inqt templū dei in celo:
Jd ē in eccleſia incarnationis chriſti myſte
ria patefacta ſunt: Uñ oſtēdit eccleſiā celū
eſſe. Et viſa eſt arca teſtamenti ei⁹ in
templo eius: Jd ē intellectū eccleſiā eſſe
arcā teſtamēti. Et facta ſunt fulgura ꝛ
tonitrua et terremotus. Hęc oīa v̄tu
tes p̄dicationis ꝛ coruſcationis ꝛ belloꝝ
eccleſię. Et ſignū magnū eſt in celo
viſum: Mulier amicta ſole/ ꝛ luna
ſub pedib⁹ eius. Eccleſiā dicit ptē ſuā:
id eſt hoīes fictos ꝛ malos chriſtianos ſub
pedibus habere. Et in capite ei⁹ coro/
nā ſtellaꝝ duodecim. Jſtę duodecim
ſtellę duodecim apl'i intelligi pñt. Sole au
tē amicta ſpem reſurrectiōis ſignat: ꝓpter
Math. 13. f. illud qō ſcptū ē: Tūc iuſti fulgebūt ſicut ſol
B in regno patris eoꝝ. Draco magn⁹ ru/
fus: diabolus q̄rēs ecclię natū deuorare:
habens inqt cornua decē et capita
ſeptē. Capita reges ſūt/ cornua v̄o regna.
Jn ſeptē eñ capitib⁹ oēs reges: i decē corni
bus oīa regna mūdi dicit. Et cauda ei⁹
trahebat tertiā partē ſtellaꝝ celi/ ꝛ
miſit eas in terrā. Cauda/ ꝓphetę iniq
ſūt. i. hęretici/ q ſtellas celi p iteratū baptiſ/
ma adhęrētes ſibi deijciūt ī terrā. Jpi ſūt ſb
pedib⁹ mlierl. Mlti/ hoīes illos eē ęſtimāt
q̄s ſibi ꝯſētiētes diabol⁹ fecit ſodales: mul
ti/ angelos q cū illo qñ cecidit p̄cipitati ſūt.
Parturiēs cruciat vt pariat: Per oē
tp̄s q̄tidie parit ecclia ī ꝓſpis ꝛ ī adūſis. Et
draco ſtetit añ mlierē q̄ erat paritu
ra: vt cū pepiſſet filiū eius deuora/
ret. Sp eñ ī cruciatib⁹ parit ecclia chriſtū p
mēbra: ſp ꝛ draco q̄rit deuorare naſcētē. Et
genuit mlier filiū maſculū. i. chriſtū.
Deinde corp⁹ ei⁹. i. ecclia/ ſp generat chriſti
mēbra. Maſculū aūt dixit victorē adūſus
diabolū. Et mulier fugit in heremū:
Mundū iſtū nō icōgrue heremū accipim⁹:
vbi vſq ī finē chriſt⁹ eccleſiā gubernat ꝛ pa/
ſcit. Jn q ip̄a eccleſia ſup hos ꝛ ipios hoīes

tāq̄ ſcorpiones ꝛ vipas/ ꝛ oēm v̄tutē ſatha
nę p chriſti adiutoriū calcat ꝛ ꝯterit. Et fa
ctū ē bellū ī celo. i. ī ecclia: michael et
angeli ei⁹ pugnabāt cum dracone.
Michaelē chriſtū itellige: ꝛ angelos ei⁹/ ſā
ctos hoīes. Et draco pugnauit ꝛ āge
li ei⁹. i. diabol⁹ ꝛ hoīes volūtati ei⁹ obtpan
tes: Nā abſit vt credam⁹ diabolū ꝛ āgelos
ei⁹ ī cęlo auſos eē pugnare: q ī terra vnū iob
auſus nō ē tēptare/ niſi cū a dño poſtularet
vt lęderet: Et ñ valuer̄t/ neq loc⁹ eo/
rū inuēt⁹ ē ampli⁹ ī celo. Nō ē inuēt⁹
loc⁹ eoꝝ ī hoīb⁹ ſctis dixit/ q credētes ſe ex/
pulſo diabolo eiuſq ſatellites ápli⁹ nō reci
piūt: ſic zacharias dixit/ vt ſemel extermia/
ti idola ampli⁹ nō recipiāt loca. Et expul C
ſus ē draco magn⁹ anguis antiqu⁹
q dicit diabol⁹ ſathanas/ ꝛ angeli
ei⁹ cū eo. Diabol⁹ ꝛ ſpūs īmūdi oēs cū ſuo
p̄ncipe de ſctōꝝ cordib⁹ expulſi ſūt ī terrā. i.
ī hoīes q terrena ſapiūt/ ꝛ totā ſpem ſuā in
terrā ꝯſtituūt. Et audiui vocē magnā
de celo dicentē: Nō facta eſt ſal⁹
ꝛ v̄tus et regnū dei noſtri: Jd eſt ec
cleſię: Oſtēdit in q cęlo iſta fiāt. Apud dñm
ſemp fuit ꝛ ē v̄t⁹ ꝛ regnū ꝛ ptās filij ei⁹. Sz
ī ecclia dixit p victoriā factā chriſti ſalutē:
Quā vidētes illi de qb⁹ dñs dixit: Mlti iu Math. 13. c.
ſti ꝛ ꝓphetę cupier̄t videre q̄ videtl/ dixer̄t:
Mō fctā ē ſal⁹ dñi nři: Qm excluſ⁹ ē ac/
cuſator fratꝝ nřoꝝ ꝛc. Si aūt vt qdā
putāt/ āgeloꝝ vox ē ī cęlo ſupiore/ ꝛ ñ ſctōꝝ
ī eccleſia: ñ dicerēt/ accuſator fratꝝ nřoꝝ/ ſ̄
accuſator nř: nec accuſat ſ̄ accuſabat. Q2 ſi
iuſtos ī t̄ra poſitos appellauer̄t āgeli frēs ſu
os: nō erat gaudiū miſſū eē diabolū ī terra:
quē moleſtiorē poſſint expiri ſancti ſecū in
terris poſitū/ q̄ ſicut vt dicit adhuc eſſet in
cęlo. Sic eñ terrę maledicūt dicētes: Ue ti
bi terra et mare: Jd eſt qui cęlū nō eſt.
Quia deſcendit ad vos diabol⁹/
habens irā magnā/ ſciens q2 bre/
ue temp⁹ habet. Deſcēdit iquā vt alle/
goriā ſeruē. Ceteꝝ oēs in cęlo ſunt: id eſt
in eccleſia/ q̄ iuſte cęlū dicit: vñ deiect⁹ a ſan
ctis diabol⁹ deſcēdit in ſuos/ q ꝓ amore ter
reno terra ſunt. Deinde aūt de cęlo: nō ſic
dixi/ q2 in hoībus fieret iā cęlū factū: ſed q2
ſint/ non quod fierent. Non eñ pñt ſancti
cęlum factū fieri niſi diabolo excluſo. Non
ergo primo nomine ſed ſecūdo appellauit
eos cęlū. Jn quibus vltra diaboli locus

inuictus nõ ẽ. De q̃ ꝑiculo nos dñs ſub ſua ꝓtectiõe liberare dignetur: Qui viuit ⁊c̃.

Homelia .x.

A Modo frẽs charíſſimi audiuimꝰ/ q: cũ vidiſſet draco ꝙ de ſctis excluſus eẽt ĩ terrã .i. de celo ĩ pctõres: ꝑſecutus eſt mulierẽ q̃ peperit maſculũ. Quãto eñ diabolus de ſctis eỹcit/ tãto magis eos ꝑſeqtur. Et date ſũt mulieri .i. eccleſię: due ale aquile magne vt volaret ĩ deſertũ locũ: vbi alit̃ ꝑ tp̃s ⁊ tp̃a ⁊ dimidiũ tp̃iſ a facie ſpẽtĩ. Tp̃s ⁊ annꝰ ĩtelligit̃/ ⁊ cẽtũ ãni. Duę alę magnę/ duo ſũt teſtamẽta eccl'ię/ q̃ accipit qbꝰ ſerpẽtẽ euaderet in heremũ. In locũ ſuũ dixit .i. ĩ h̃ mũdo ſerpẽtes ⁊ ſcorpiones habitãt: q: illi dictũ ẽ/ ſic dñs dic̃: Ecce ego mitto vos ſicut oues ĩ medio luporũ. Et ezechieli dicit̃: Fili hoĩs int̃ ſcorpiones habitas. Et miſit ſerpens ex ore ſuo poſt mlierẽ aquã .i. violẽtã ꝑſecutoꝝ. Et adiuuit t̃ra mulierẽ/ ⁊ apuit os ſuũ ⁊ abſorbuit flumen. Flumẽ terrã ſanctã dicit .i. ſctõs. Quotiẽs eñ ꝑſecutiones eccl'ię irrogãt̃/ ſãctę terrę ꝑcibꝰ .i. oĩm ſãctoꝝ orõnibꝰ aut amouent̃ aut trãnt̃: Nã dñs noſter ieſus chriſtꝰ q̃ intpellat ꝓ nobis has ꝑſecutiões remouet: cũ ipa terra ſedet a dextris vtutis dei. Itẽ alit̃/ mulierẽ volaſſe ĩ deſertũ/ ipſã eccl'iã ĩtelligit/ ĩ q̃ ĩ nouiſſimo tp̃e ſub belia creditura eſt ſynagoga. Alę duę aquile magnę/ vult intelligi ꝓphetas: ſcz beliã ⁊ q̃ cũ eo vẽturꝰ ẽ. Aq̃ emiſſa ð ore dracõis/ exercitũ ꝑſeq̃ntiũ eã ſignificat: abſorpta aq̃/ de ꝑſecutoribus facta vindicta.

B Et iratꝰ eſt draco ĩ mulierẽ: ⁊ abijt bellũ facere cũ reliq̃s de ſemĩe eiꝰ. Et cũ vidiſſet nõ poſſe ꝯtinuari ꝑſecutiões q̃s ꝑ paganos ſolebat imittere/ eo ꝙ ð ore eiꝰ ſãctę terrę .i. orõnibꝰ ſctis remouerẽt̃/ hereſes ꝯcitauit. Et ſtetit ſuꝑ arenã maris .i. ſuꝑ multitudinẽ hereticoꝝ. Et vidi aſcẽdẽtẽ beſtiã ð mari .i. de ꝑp̃lo malo. Aſcẽdentẽ dixit/ h̃ ẽ naſcẽtẽ/ ſic̃ flos ĩ bonã ꝑtẽ de radice ieſſe aſcẽdit. Beſtiã aſcẽdẽtẽ de mari/ ipſos dicit q̃ ſũt corpꝰ diaboli. Et beſtia quã vidi ſilis erat pardo: ⁊ pedes eiꝰ ſic̃ vrſi/ ⁊ os eiꝰ ſic̃ leõis. Pardo ꝓpt̃ varietatẽ gẽtiũ ſimilauit: Urſo ꝓpt̃ maliciã ⁊ veſaniã: Leoni ꝓpt̃ vtutẽ corpis/ ⁊ ligue ſuꝑbiã. Et q: tp̃ibꝰ antichriſti cũ varietate gẽtiũ ⁊ ꝑp̃loꝝ regnũ illiꝰ erit cõmixtũ: pedes tãq̃ vrſi duces eiꝰ: os eiꝰ viſio eiꝰ. Et dedit ei draco vtutez ſuã: Sic̃ videmꝰ mõ hereticos eẽ ĩ h̃ ſeclo potẽtes q̃ habẽt vtutẽ diaboli: ſic̃ q̃ndã pagani/ ita nũc illi vaſtãt eccleſiã. Et vidi vnũ ex capitibꝰ eiꝰ q̃ſi occiſũ. Heretici ſũt q̃ ſimulant ſe ꝯfiteri chriſtũ: et dũ nõ ſic credũt vt fides catholica habet/ blaſphemãt cũ eũ ⁊ occiſũ ꝑdicẽt reſurrexiſſe: q: ipſe ſathanas trãſfigurat ſẽ ĩ angelũ lucis. Et alit̃ occidũtur hereſes ꝑ catholicos/ cũ ĩ ſcp̃turaꝝ teſtimonijs oppmũtur: ſed illi nihilominꝰ quaſi ſathanę plaga rediuiui ꝑagũt opa ſathanę: ⁊ nõ ceſſant blaſphemare/ et ad dogma ſuũ q̃s ꝑſit attrahere. Et mirata eſt oĩs terra ſecuta beſtiã: ⁊ adorauerunt draconẽ q̃ dedit ptãtẽ beſtie. Unde habent ptãtẽ heretici/ ꝟ ꝑcipue arriani. Et adorauerũt beſtiã dicẽtes: Quis ſilis beſtie/ aut q̃s poterit pugnare cũ ea? Hoc ideo: q: ſibi blãdiunt̃ heretici/ ꝙ nullus meliꝰ credat illis: et ꝙ nullus vincat ꝑp̃lm ipſoꝝ q̃ beſtię noĩe cenſent̃: cui datũ ẽ ab ipſo diabolo/ ⁊ a deo ꝑmiſſum ẽ vt loq̃tur magna ⁊ blaſphemias/ ſicut dicit apl's: Oportet hereſes eẽ/ vt q̃ ꝓbati ſunt/ manifeſti ſint ĩ vobis. Et data eſt ptãs facere menſes q̃dragitaduos. Tp̃s nouiſſimę ꝑſecutiõis ĩ iſtis duobꝰ mẽſibꝰ intelligit̃. Deinde apuit os ſuũ ĩ blaſphemiã ad deũ. Hic manifeſtũ ẽ illos ſignificari q̃ de eccl'ia receſſerũt catholica: vt q̃ añ occulte ĩtra eccleſiã q̃ſi fidẽ rectã tenere videbãt̃: ĩ ꝑſecutõe apto ore ĩ deũ ꝓferãt blaſphemiã. Et ĩ tabernaculo eiꝰ q̃ in celo habitãt: Id ẽ ĩ ſanctis q̃ intra eccleſiã ꝯtinẽtur: q̃ celũ ẽ nũcupata/ q: ⁊ ipſi tabernalũ dei ſunt. Et datũ ẽ ei bellũ facere cũ ſãctis et vincere eos. A toto partẽ intelligimꝰ/ q̃ vinci põt: Nõ eñ boni chriſtiani/ ſed illi q̃ mali ſunt vincũtur. Et data ẽ ei ptãs ſuꝑ oẽm tribũ ⁊ linguã: ⁊ adorabũt oẽs habitãtes terrã. Oẽs dixit/ ſz ĩ terra habitãtes/ ñ ĩ celo. Quoꝝ nõ ẽ ſcp̃tũ nomẽ ĩ libro vite agni/ ſignati ab origĩe mũdi. De diabolo dixit vel eius ꝑp̃lo/ nõ ẽ ſcp̃tũ nomẽ eius ĩ libro vitę ſignati ab origine mũdi: q: in ꝑſcientia dei añ ꝑordinata eſt atq̃ ſignata: Qð ipſe ꝑſtare.

Homelia .xi.

A In lectione q̃ mõ recitata ẽ fratres charíſſimi audiuimꝰ beatũ iohannẽ dicentẽ: Et vidi aliã beſtiã

Marginalia: Matth. 10. b. — Ezech. 2. c. — C — 2. Cor. 11. c. — 1. Cor. 11. d.

aſcēdētē de terra. Qd̄ ē mare/hoc ē ter
ra. Et habebat cornua duo ſimilia
agni.i. duo teſtamēta agni/qd̄ ē eccleſia.
Et loquebat̄ vt draco. Hec ē illa que
ſub noīe chriſtiano agnū prefert/ vt draco/
nis venena latēter infūdat. Hec ē heretica
eccleſia. Agni eīm ſilitudinē nō imitaretur/
ſi aperte loqueret̄: Nūc chriſtianitatē fingit
ꝙ ſecuri incautos decipiat: ꝓpterea dn̄s dic:
Matth.7.b. Cauete a pſeudo ꝓphetis ꝛc̄. Et fac̄ t̄rā
et eos q̄ i ea ſūt /vt adorēt beſtiā p
orē:cui⁹ curata ē plaga mortis ei⁹:
et faciet ſigna magna vt ignē faciat
deſcendere de celo i terra. Et q̄ celū
eccleſia ē/ quid ē ignē de celo deſcēdere in
terrā:niſi hereſes de eccl'ia cadē? Sic ſcptū
1.Ioh.2.c. eſt: Ex nobis exierūt/ſ; nō erant ex nobis.
Ignis eīm de celo deſcēdit/qn̄ heretici q̄ de
eccl'ia velut ignis recedūt/ipſam eccleſiā ꝑ/
ſequunt̄. Beſtia ergo cū duobus cornib⁹
facit/vt ſimulacrū beſtie/id eſt vt ipſe ado/
ret diaboli adinuentionē. Ut dent eis
notā ſup manū eoꝝ dextrā/ ꝛ ſup/
frontē eoꝝ. Myſterium eīm diſputat fa
cinoris. Sancti eīm q̄ ſūt i eccleſia/chriſtuz
accipiūt i manu ꝛ i frōte:hypocrite aūt be/
ſtiā ſub chriſti noīe. Sꝫ q̄ nō adoraue
rūt beſtiā/nec imaginē ei⁹/nec accē
pert iſcriptionē i frōte aut i manu
ſua/occidāt̄. Nō abhorret a fide/vt be/
ſtia ipā impia ciuitas itelligat̄.i. cōgrega
tio vel ꝯſpiratio oīm ipioꝝ vel ſupboꝝ/q̄
babylonia dicit̄/ꝛ interp̄tat̄ confuſio:et ad
ipſam pertinent quecunq; res ꝯfuſione di/
gnas exercere voluerūt. Ipē ē populus in/
fideliū ꝯtrari⁹ populo fideli et ciuitati dei.
Imago vero eius ſimulatio eius i eis vide/
licet hominib⁹/qui velut fidē catholicā ꝓfi/
tent̄/et infideliter viuūt: Fingūt eīm ſe eſſe
qd̄ nō ſunt: vocant̄q; nō veraci effigie/ ſed
fallaci imagine chriſtiani: De qb⁹ apl's di/
2.timoth.3.a. cit: Habētes q̄dē ſpeciē pietatis: vtutē aūt
ei⁹ abnegātes. Quoꝝ nō pua portio i eccl'ia
catholica ꝯtinet̄. Iuſti aūt nō adorāt beſti
am: nō ꝯſentiūt. nō ſubijciūt̄: neq; accipiūt
inſcptionē/notā.ſ. criminis i frōte/ ꝓpter ꝓ
B feſſionē/i manu ꝓpter opationē. Sic ergo
faciēt/ vt nemo poſſit mercari niſi q̄
habuerit nomē aut notā beſtie aut
nūeꝝ ei⁹. Hic ſapientia ē. Qui ha
bet itellectū/ cōputet nūerū beſtie:
Numer⁹ eīm hoīs ē.i. filij hoīs chriſti:
cui⁹ nomē i hereticis ſibi fecit beſtia. Facia
mus ḡ numeꝝ quē dixit. Accipiam⁹ i nūe/
ro:ꝛ inueniam⁹ nomē vl' notā. Numer⁹
iq̄t ei⁹ ē ſexcēti ſexagītaſex. Quē faci
am⁹ ſcḋm grecos:maxie q̄ ad aſiā ſcribit. Et
ego iq̄t ſū alpha ꝛ o. Sexcēti ḡ et ſexagita
ſex grecl' litterl' ſic fiūt vndeci:ḡ note ſolute
numer⁹ ē:redacte aūt i monographiū ꝛ no
tā faciūt ꝛ numeꝝ:ꝛ nomē hoc ſignū chriſti
intelligit̄/ꝛ ipſi⁹ oſtēdit̄ ſilitudo: quā i vita
te colit eccl'ia: Cui ſeſe ſilem facit hereticoꝝ
aduſitas: Qui cū chriſtū ſpiritalit̄ ꝑſeq̄nt̄:
tn̄ de ſigno crucl' chriſti gl'iari vident̄: h̄ iō:
q̄ dictū ē numer⁹ hoīs ē. Et vidi: et ecce
ſtās i mōte ſiō/ ꝛ cū eo cētū q̄dragi
taq̄ttuor milia/habētia nomē ei⁹ et
nomē patris ei⁹ ſcptū i frōtib⁹ eoꝝ.
Aperuit ḡ ſit imitatio note i frōtib⁹: vl' dn̄ū
ꝛ dn̄m ꝛ chriſtū dicit ſcptū i frōtib⁹ eccleſie.
Et audiui vocē de celo ſicut aq̄rū
multaꝝ.i. cētū q̄draginta q̄ttuor miliū: ꝛ
ſicut tonitrui magni: Et vocē quā
audiui ſic̄ citharedoꝝ citharizan/
tiū i citharis ſuis. Qꝛ autē dixit: Hi
ſūt q̄ cū mulierib⁹ nō ſūt coinq̄nati
ꝛc̄. Uirgines hoc loco ſi ſolū corpe caſtos
itelligam⁹/ ſ; maxie oēm eccl'iā q̄ fidē purā
2.Cor.11.a. tenet/ſic̄ dicit apl's: Deſpōſaui eīm vos vni
viro/ vginē caſtā exhibere chriſto: nulla ad
ulterina hereticoꝝ cōmixtiōe pollutā: nec i
male blādis ꝛ mortiferl' hui⁹ mūdi volupta
tib⁹ vſq; ad exitū vite ſue abſq; remedio pe
nitētie i felici pſeuerantia colligata. Addit
poſt h̄ dicēs: Et i ore ipoꝝ nō ē ivētū
mēdaciū. Nō dixit nō fuit/ſ; nō ē inuētū:
Qualē eīm inuenit dn̄s cū hic vocat/talē iu
dicat: Nā aut ꝑ baptiſmū aut ꝑ penitētiā
poſſum⁹ i iteriori hoīe ꝛ vgines effici ꝛ ſine
C mēdacio. Nunc iterum recapitulatio. Et
vidi inq̄t aliū āgelū volātē i medio
celi.i. p̄dicationē i medio eccl'ie diſcurrētē:
habētē euāgeliū eternū/vt euāgeli
zaret habitātib⁹ i t̄rā dicēs: Time
te deū ꝛc̄. Uolūt aliq̄ itelligi āgelū volā
tē i medio celi heliā/ꝛ aliū āgelū q̄ eū ſeq̄t̄/
comitē helie q̄ eo tpe p̄dicabit. Et alius
angelus ſecut⁹ eſt.i. pacl' future p̄dica/
tio/dicēſ: Cecidit babylon. Babylo/
nē ciuitatē/impiā diaboli ꝯgregationē di/
cit.i. populū ipſi ꝯſentientē/ꝛ omnē ꝯcupi/
ſcentiā ꝛ corruptelā quā in pnicie ſui ꝛ hu/
mani generl' exquirūt: Nā ſicut ciuitas ec/

cleſia dei eſt ⁊ oīs ꝯuerſatio celeſtis: Ita ꝯ
ciuitas ē diaboli babylō i oī mūdo: ſic dicit
Zach.12.a. dn̄s: Ecce ponā hieruſalē lapidē ꝯculcabi/
lē i oīb⁹ gētib⁹. Eccl'ia ḡ dic: Cecidit ceci
dit babylō illa magna. Iā q̄ſi ꝑfectū
Pſ.21. Matth.27.c. dic qḋ adhuc futuꝝ erat Sic illō: Diuiſeꝛt
ſibi veſtimēta mea. Que a vino forni
catiōis ſue potauit oēs gētes. Oēs
gētes ciuitas ē mūdi.i. oēs ſupbi ⁊ ipy ſiue
ex eccl'iā ꝯſtituti. Et vidi ⁊ ecce nubē al
bā/ſiue cādidā/⁊ ſup nubē ſedētē fi
liū hoīs.i.chriſtū. Eccleſiā em̄ deſcribit i
claritate ſua/ꝑcipue p⁹ ꝑſecutionē: flamas
habentem: Habentē i capite coronā
aureā. Ipſi ſunt ſeniores cū coronis au/
reis. Et in manu habēs falcē acutā.
Iſta falx ſepat catholicos ab hereticis/ſan
ctos a peccatoribus/ſicut dicit dn̄s de meſ
ſoribus. Si autē putandū eſt q̄ ipſe ſpeci/
alit' chriſtus viſus eſt in nube alba: meſſor
qui eſt vindemiator poſt eū: idē eſſe cū ſuo
corpore quod eſt eccleſia/forte nō male ſen
titur/ſi iſtos tres angelos qui exierunt/tri
formē ſcripturarū intelligamus/ iuxta hi/
ſtoriā moralē et ſpiritalē/falcē vō diſcrepa
tionē. Et miſit in torculari magnū:
Seipſum miſit in torculari irę dei magnū.
Nō in torculari magnū: ſed ipſum miſit in
torculari: id eſt ſuperbū quēq̄. Et calca/
tū eſt torcular extra ciuitatē.i. extra
eccleſiā. Facta em̄ diſſenſiōe/ foris erit om
nis homo peccati. Calcatio autē torcula/
ris retributio eſt peccatorū. Et exijt ſan
guis de torculari vſq̄ ad frenos
equorū. Exijt vltio vſq̄ ad rectores po/
pulorū. Vſq̄ em̄ diabolū et angelos eius
nouiſſimo certamine exiet vltio ſanguinis
effuſi. Per ſtadia mille ſexcenta: Id
eſt ꝑ omnes quattuor partes mūdi. Qua/
ternitas em̄ eſt ꝯquaternata/ ſicut eſt in q̄t
tuor facieb⁹ quadriformib⁹ ⁊ rotis: Qua/
ter em̄ quadringēti ſūt mille ducēti: ſb cui⁹
ꝓtectione nos liberare dignet'/ q̄ viuit ⁊c.

Homelia.XII

A In lectione ḡ re/(
citata ē frēs chariſſimi/ dic ſe ſāct⁹
iohānes vidiſſe aliud ſignū i
celo magnū ⁊ mirabile: āgelos ſe/
ptē.i.eccleſiā: habētes plagas ſeptē
nouiſſimas: qm̄ i his finita eſt ira
dei. Nouiſſimas dixit: q2 ſp ꝑcutit ira dei
ꝓlm̄ ꝯtumacē. Septē plagas.i. ꝑfecte:
ſicut ipſe deus i leuitico frequēter repetit:
Et percutiā vos ſepties/ propter peccata Leuit.26.d.
vr̄a. Et vidi ſicut mare vitreū: fontē
baptiſmi dicēs ꝑlucidū: mixtū igni.i. ſpi
ritui vel tēptationi. Et victores beſtie
ſup mare vitreū: i baptiſmo: habētes
citharas dei.i. corda laudātiū deū: ⁊ cā/
tātes cāticū moyſi ſerui dei et cāti/
cū agni.i. vtrūq̄ teſtamētū. Magna ⁊
mirabilia opa tua. Hec em̄ ſūt in vtro/
q̄ teſtamēto qḋ cantant ſupdicti. Repetit
qḋ poſuerat dicēs: Poſt hec vidi: Et
ecce apertū ē tabernaculū teſtimo/
nij in celo. Templū eccleſiam iam dixi/
mus: ſententiā/angelū qui exijt de tēplo.
Et iuſſit ſedenti ſup nube imperi/
um eſſe dn̄i. Iuſſionis em̄ eius eſt/ſicut
dicit euangeliū: Exijt edictum a ceſare au/ Luce.2.a.
guſto. Induti lino nouo ſplendi/
do: et cincti ſuper pectora zona au
rea. Manifeſte oſtendit in ſeptem ange/
lis eccleſiā ſicut in initio deſcribit i chriſto: Apoca.1.c.
habentē inquit zonā auream ſup vbera.
Et vnum ex quattuor animalib⁹
dedit ſeptem phialas aureas ple/
nas ira dei. Iſtę ſunt phialę quas cum
odore ferunt ſeniores et animalia/ quę ſūt
eccleſia: qui et ſeptē angeli. Et quod ſunt
odoramenta/hoc ira dei/hoc et verbū dei.
Sed hęc omnia bonis dant vitam/ malis
inferunt mortem: vt eſt illud: Alijs odor 2.Cor.2.d.
mortis in mortē. Orationes em̄ ſanctorū/
qui eſt ignis exiens de ore teſtiū/ ira ſunt
e mundo et impijs. Hoc ideo: quia ſuper/
bis et impijs nō ſufficit/ q̄ eos q̄ ſancti ſūt
non diligunt nec imitātur/ verumetiā vbi/
cunq̄ poterunt eos ꝑſequent'. Omes iſtę
plagę ſpiritales ſūt ⁊ in aīa fiunt: Nā ipſo
tpe illeſus erit om̄is ppl's impi⁹ ab om̄i pla
ga corpis: q2 non meret' in ꝑſenti ſeculo fla
gellari/quaſi q̄ accepit totā ſeuiēdi ptātē/
ſed ſpiritaliter voluntaria ⁊ mortalia pec/
cata/ quę ſunt vlcera in aīab⁹ ſuis/patiunt'
oēs impij ⁊ ſupbi. Sc'ds fudit phialā B
in mare ⁊c. Mare/flumina/ fontes aq̄/
rū/ſol/thronus/beſtię/fumus/eufrates/aer/
ſup quē āgeli fuderūt phialas/ tręſūt ⁊ ho/
mines: q2 omnibus angelis in terrā funde/
re mādatū ē: oēs aūt plagę iſtę a ꝯtrario i/
telligēdę ſūt. Plaga ē em̄ ⁊ inſanabilis ira
magna/ accipere ptātem peccādi: maxime
in ſanctos/ nec corrumpi: adhuc maiore ira
dei: ⁊ erroꝝ fomēta ſubminiſtrari i iuſticia.

hec plaga ira dei: hec vulnera trãſpũgunt gaudere/placere ſibi vnũquẽq; i pctis: Sic pſpitas maloꝝ vlcera ſunt aiaꝝ: ⁊ aduerſitas iuſtoꝝ eternoꝝ ſũt p̃mia gaudioꝝ. In tertio ĩo angelo aq̃ꝝ ↄuerſio i ſanguinẽ: oẽs angelos p̃loꝝ intellige.i.interiores hoies i aio viuẽtes. Quart⁹ angelus effudit phialã ſuã ſup ſolẽ: ⁊ vſti ſũt hoies vſtiõe magna. Hoc adhuc futuꝝ ẽ i igne gehẽne: Na diabolus in p̃ſenti cũ i aio occidat amatores ſuos: non ſolũ nõ vrit in corpe/ ſ; q̃tũ pmitt̃ clarificat: Quã claritatẽ ⁊ leticiã ſpũſſanctus plagas definit et dolores. Et blaſphemauerũt nomẽ dei habẽtis ptatẽ i his plag̃: nec egerunt penitẽtiã: q: nõ i corpe/ ſ; i aio pcutiũt plag̃ iſtis a deo: ideo deũ nõ recordãt̃/ ſ; i penis pficiũt: et ppter ea blaſphemauerũt pſeq̃ntes eos q̃ ſũt ſcti dei. Quit⁹ angel⁹ effudit phialã ſuã ſup ſedẽ beſtie: ⁊ factũ ẽ regnũ ei⁹ tenebroſũ. Thron⁹ ei beſtie/ eccĩa ipſi⁹ ẽ .i. ↄgregatio ſupboꝝ/ q̃ hmõi plag̃ obcecãtur. Et comedebãt liguã ſuã a doloribus ſuis.i. ſibi nocebũt blaſphemãtes ex ira deũ: q: trãſpũcti gaudia exiſtimant. Et nõ egerũt penitẽtiã: vtiq; obdurati leticia. Et ſext⁹ effudit phialã ſuã ſup flumẽ magnũ eufratẽ.i. ſup p̃pl'm: Et exiccata ẽ aq̃ ei⁹: vt ſup̃ diximus: aruit meſſis terre .i. ad cõbuſtionẽ pata eſt: Ut p̃pareẽ via eoꝝ q̃ ſũt ab ortu ſol'.i. chriſto. His eñ pfectis iuſti pficiſcũt̃ obuiã ſolito more p̃termiſſo a ſeptimo angelo.

A Anc⁹ iohãnes (Homelia.XIII.
ſ frẽs chariſſimi dũ de ſeptẽ ãgeloꝝ phial' vel plag̃ loq̃ret̃: p̃termiſſo ſeptimo ãgelo recapitulat ab origie breuib⁹ dicens: Et vidi ex ore draconis ⁊ ex ore beſtie et ex ore pſeudo pphete ſpũs tres imũdos i modũ ranaꝝ. Unũ ſpm̃ vidit: ſed p numero ⁊ ptitione vni⁹ draconis: Draco.i. diabol⁹: nã ⁊ beſtia corpus diaboli. Pſeudo pphete.i. p̃poſiti corpis diaboli vnus ſpũs eſt quaſi rane. Sũt eñ ſpũs demonioꝝ faciẽtes ſigna. Rane nãq; p̃ter horrorẽ ppriũ/ etiã loco imũdo ſunt: Que cũ aquarũ incole et indigene videant̃: nõ ſolũ aquaꝝ refuge et ipatiẽtes ſũt/ ſed etiã i ipſis aq̃s/ in aq̃ ſordib⁹ ⁊ ceno volutant̃. Sic hypocrite nõ i aq̃ vt putant̃ degũt/ ſ; i ſordib⁹: q̃s credẽtes in aq̃ deponũt. Ranis etiã ſiles ſunt hoies/ q̃ pctã vel crimina q̃ alij p penitẽtiã vel p baptiſmũ deponũt/ illi ibi volutare nõ erubeſcũt: Qñ aliq̃s ſe ↄuertit ad deũ/ et penitet fuiſſe ſupbũ/ adulteꝝ/ ebrioſũ vel cupidũ: q̃ iſta pctã q̃ alius ↄfitẽdo relinq̃t imitat̃/ cogitãs apd̃ ſe dicens: facio qd̃ volo: ⁊ poſtea quõ agit iſte penitẽtiã ⁊ ego ago: ⁊ ſubito dũ ei ſupuenit vltim⁹ dies/ perit ↄfeſſio/ et reſtat damnatio. Iſte q̃ talis ẽ/ dũ alios nõ ad bonũ ſed ad malũ vult imitari: in luto vñ alius liberat⁹ ẽ/ velut rana inuoluit̃ ⁊ volutat̃. Rane ẽ ſignificãt ſpũs demoniorũ faciẽtes ſigna: Qui exeũt ad reges toti⁹ orbis ↄgregare eos ad bellũ diei magni dei. Diẽ magnũ totũ corpus: tp̃s dicã a paſſiõe dñi: ſ; p loc' accipiẽd⁹ ẽ dies. Aliq̃ diẽ iudicij dic: aliq̃ nouiſſimã pſecutionẽ q̃ ſb ãtichriſto ẽ futura: Aliq̃ totũ tp̃s: ſic p amos pphetã dr: Ue inq̃t Amos.5.c. eis q̃ ↄcupiſcũt diẽ dñi. Et facta ſunt fulgura ⁊ tonitrua/ et terremot⁹ fact⁹ B ẽ magn⁹/ qualis nõ eſt fact⁹ ex quo hoies facti ſunt. Et facta ẽ ciuitas magna illa in tres ptes. Hec ciuitas magna/ oĩs omino p̃p̃lus intelligit̃ quiſq; eſt ſub celo: q̃ fiet in tres: Et cũ eccleſia diuiſa fuerit/ cũ ſint gẽtiles/ ps vna: ⁊ oẽs heretici ⁊ ficti catholici altera: eccĩa catholica tertia ſequit̃. Et oſtẽdit q̃ ſint tres ptes dicẽs: Ciuitateſ gẽtiũ ceciderũt: ⁊ babylõ illa magna venit i mentẽ dei dare ei poculũ vini ire ſue: Et oĩs inſula fugit: ⁊ mõtes inuẽti nõ ſũt. Ciuitas gentilium/ gentes ſũt. Babylon abominatio vaſtatiõis. Montes et inſule eccĩa ẽ. In ciuitatib⁹ gẽtiũ oẽ munimẽ ⁊ ſpem gentiũ dicit cecidiſſe: Nõ eñ diuiſas habẽt ciuitates a chriſtianis/ ſ; ciuitateſ bone atq; male i hoib⁹ deſcribunt̃. Tunc ẽ babylõ cecidit/ aut irã dei bibit cũ ptãtẽ accepit aduerſus hieruſalẽ/ q̃ ẽ eccĩa. Inſule inuẽte nõ ſũt.i. nõ ſũt ſupate. Et grando magna q̃ſi talẽtũ deſcẽdit de celo ſup hoies. Grandinẽ irã dei: oẽs plagas iſtas figuras eſſe dicit plagaꝝ ſpiritaliũ. Et blaſphemauerũt hoies deũ ex plaga grandinis: qm̃ magna ẽ plaga eius nimis. Recapitulat iteꝝ dicẽs: Et venit vn⁹ ex ſeptẽ ⁊ dixit: veni oſtẽdã tibi dãnationẽ meretric' magne ſedẽt' ſup aq̃s multas/ cũ q̃

fornicati ſũt reges terre.i.oēs terrige
ne. Et tulit me i heremo i ſpũ: Et vi
di mulierē ſedentē ſup beſtiam. In
beſtia oĩs populus malus intelligit̃. In
muliere corruptela monſtratur. In here/
mo dicit ſedere mulierē, eo ꝙ in impijs in
aīa mortuis ſedeat ⁊ a deo deſerit̃. In ſpũ
dixit: qꝛ nõ niſi in ſpũ videri põt hmõi de/
ſertio. Precioſe ornatã dixit/ ꝓpter or
namẽtũ luxurię: Nã beſtiã ſup quã/ſicut iã
dictũ ē/ꝓpſm eē dic/ꝗ ſũt ⁊ aꝗ mſtę/ſicut ipe
exponit. Aquã quã vides vbi muli
er ſedet: ppli ⁊ turbe ſũt/ ⁊ gẽtes ⁊
C ligue. Corrupte iã dicit ſedere ſup ꝓpſos i
heremo. Meretrix/beſtia/herem⁹/vnũ ſũt.
Beſtia vt iam dictũ eſt/corpus ē aduerſus
agnũ: In q̃ corpe nũc diabolus: nũc caput
velut occiſũ/qḋ ſignificat hereticoſ/q̃ velut
de morte chriſti gl̃iari viderent̃/nõ ſupboꝝ
ppl̃s accipiẽdus ē. Et totũ babylonē i
trib⁹ ſpiritib⁹ q̃ ex ore draconis ve
lut rane ꝓcedebãt: i vno itelligit̃ dia/
bol⁹: i alio pſeudo ꝓphetę vl̃ ꝗpoſiti hereti
coꝝ: in tertio corp⁹ diaboli.i.oēſ ficti/ſupbi
vl̃ ipij chriſtiani/qꝝ nũer⁹ maxim⁹ in eccl̃ia
ꝯtinet̃. Deniq̃ q̃ tales ſũt/ad ſilitudinē ra/
naꝝ i oi imũdicia ⁊ luxurię ſordib⁹ volutãt̃.
Tũc ranis etiã ſil̃es ſũt hoieſ/q̃ i pctis vl̃ cri
mib⁹/ꝗ alij p penitẽtiã vel baptiſmũ depo
nũt/volutari nõ erubeſcũt/dicẽteſ ſibi: Ad
ꝓſens ipleo voluptates meas: poſtea quõ
iſti ꝯuerſi ſũt/ ⁊ ego ꝯuertar ad dñm. Et ſu/
bito ſupueniẽte morte perit ꝯfeſſio/ ⁊ reſtat
dãnatio. Qꝫ dicit/ ꝯgregãdo hoieſ ad
diē magnũ: totũ tps dicit a dñi paſſiōe/
vſq̃ ad finē mũdi. Iſte eñ dies qb⁹ ſuauis
eſt/ ⁊ q̃ i eo voluptati ⁊ luxurię ſeruiẽtes lu/
cra reqrũt/i magnã miſeriã ꝯuertunt̃: qꝛ im
Amos.5.c. pletũ ē i ill' illud ꝓpheticũ: Vę deſiderãtib⁹
diē dñi. Per falſã eñ ⁊ trãſitoriã dulcedinē
ꝓparãt ſibi ęternã amaritudinē. Põt h̃ lo/
co dies magn⁹ itelligi illa deſolatio/qñ a ti
to ⁊ veſpaſiano obſeſſa ē hieroſolyma: vbi
exceptꝭ his q̃ i captiuitatē ducti ſũt q̃ndeci
es cẽtena millia mortua referũt̃. Qꝫ aũt di/
cit: Cõgregauit illos mageddõ: oēs
inimicos eccl̃ię voluit itelligi. Deniq̃ ſeq̃t̃/
D qꝛ dic̃: Circũdederũt caſtra ſctõꝝ/ ⁊
ciuitatē ſactã dilectã.i.eccl̃iã. Qꝫ aũt
ſeq̃tur: tonitrua ⁊ terremot⁹ fact⁹ eſt
magnus: ⁊ facta ē ciuitas magna i
tres ptes. Ciuitas magna/oīs oino ꝓpl̃s

intelligit̃: vbi vna ps paganoꝝ/alia hereti
coꝝ/tertia chriſtianoꝝ/i q̃ ſũt etiã hypocri/
tę. Cũ ex iſta tertia pte ſepati fuerint boni:
tũc illi q̃ ſũt i eccl̃ia ficti/illis duab⁹ ptib⁹ iũ/
cti/accipiũt iudiciũ dei: qḋ etiã i hoc tpe iã
ex aliq̃ pte cõplet̃. Tũc eñ babylõ cadit/qñ
ptãtē accipiũt mali vt pſeq̃nt̃ bonos q̃ ſũt
eccl̃ię. Qꝫ aũt grãdo magna ſic̃ talen
tũ deſcẽdit d̃ celo: i grãdine ira dei in/
telligit̃: q̃ etiã añq̃ veniat dies iudicij ſup
impios ⁊ ſupbos ſpiritalit̃ int⁹ i aīa mittit̃.
Mlierē meretricē quã vidit ſupra
beſtiã ſedentē i heremo: iõ dicit i he/
remo: qꝛ i impijs.i.i aīa mortuis ſedeat/ ⁊ a
deo deſerit̃. Spũs dicit: qꝛ nõ niſi ſpiritali/
ter videri põt hmõi deſertio q̃ i aīa fit. Me
retrix/beſtia/herem⁹ vnũ ſũt: qḋ totũ baby
lonia intelligit̃. Beſtia aũt vt iã dictũ eſt/
corp⁹ ē impioꝝ aduerſ⁹ agnũ. In q̃ corpe/
nũc diaboluſ/nũc caput velut occiſũ: qḋ ſi/
gnificat pfidiã hereticoꝝ: q̃ velut de morte
chriſti gl̃iari vident̃/cũ tñ chriſti eccleſiã p/
ſequẽtur. Et qꝛ nõ ſolũ heretici vel pagani/
ſed etiã catholici mali.i.ſupbi et impij eos
quos i eccleſia mãſuetos ⁊ hũiles viderint
pſequũtur: quãtũ poſſumus miſcdiam dei
depcemur/vt et illos de tã malis actib⁹ ad
bonũ corrigat: ⁊ nobis in bonis opib⁹ feli/
cē perſeuerantiã ꝓ ſua pietate ꝯcedat: Qui
cũ patre.

Homelia.XIIII.

m Odo cuꝫ diuina lectio legeret̃ frẽs A
charitſſimi/audiuim⁹ beatũ iohan/
nē dixiſſe: qꝛ viderit mlierē ſe/
dentē ſup beſtiã coccineã peccatri
cem cruentã/plenã noib⁹ blaſphe/
mię. Oſtendit multa noia eſſe i beſtia.i.in
impio: habētē vt iã dictũ eſt/capita ſe/
ptē et cornua decē: id ē habentē mũdi
reges ⁊ regna/cũ quib⁹ diabolus viſus ē in
cęlo. Et mulier.i.oĩs multitudo ſuper/
boꝝ/ erat circũdata purpura/ et or/
nata auro et lapide pcioſo.i.oĩb⁹ il
lecebris ſimulatę veritatis. Quid ſit deni/
q̃ intra hanc pulchritudinē/ſic exponit di/
cẽs: Et habeſ poculũ aureũ i manu
ſua/plenũ abominatiõe et imũdi/
cia fornicatiõis ei⁹. Auꝝ hypocriſis ē:
qꝛ foris quidã parẽt hoīb⁹ q̃ſi iuſti/int⁹ aũt Matth.23.c.
pleni ſũt oĩ imũdicia. Et in frõte eius
nomē ſcriptũ myſteriũ babylõ ma
gna/mater fornicationũ ⁊ abomia
tionũ terre. Nulla eſt ſupſtitio quę frõti

det ſignū niſi hypocriſis. Spūs aūt retulit
qđ ſit ſcptū in frōte. Nā q̄s talē titulū apte
imponeret: Myſteriū em̄ dixit eſſe qđ int̄
pretatꝰ ē dicēs. Et vidi mulierē ebriā
de ſāguine ſctōꝝ / ⁊ ſāguine marty
rū ieſu. Unū ē em̄ corpus qđ aduerſat̄ ec
cleſię intꝰ ac forꝭ.i. i eccl'ia ficti chriſtiani. Et
licet videat̄ loco ſepatum: in pſecutione tn̄
eccl'ię vnitatē ſpūs opatur. Impoſſibile eſt
Luce.13.g. em̄ ꝓphetā perire p̄ter hieruſalē īterficiētē
ꝓphetas.i. non pōt fieri vt chriſtiani boni
ſine chriſtianis mal' aliquā pſecutionē pa
tiātur. Sic p nepote prauoꝝ ſenſu zachari
am lapidaſſe accuſātur / cū ipſi nō fecerint.
Et beſtia q̄ fuit ⁊ nō ē / et futura eſt /
aſcēſura d̄ abyſſo / i pditōe₃ ire dei
ibit. i. ex pp'lo naſcetur / vt poſſit dicere: be
ſtia ex beſtia / abyſſus d̄ abyſſo. Quid ē be
ſtia ex beſtia / niſi pp'ls malꝰ naſcēs ex pp'lo
malo: hoc ē / filij mali parētes peſſimos imi
tāt̄. Et aſcendit ſuperſtes et in perditio
nem vadit ſicut et patres ſui: Ex quibus
aſcēdit etiā nō ſūt: q̄ alijs moriētibꝰ alij ſuc
cedūt eiſ: Et ſic nūq̄ deſunt / ſeu i paucꝭ / ſeu
i multꝭ / ſeu occulte / ſiue q̄ſi apte q̄ nō ab ini
tio ſemp inſidiēt̄ eccl'ię. Qꝫ aūt dicit / circū
datā purpura / et ornatā auro et la
pide pcioſo: oſtēdit ſupboꝝ et impiorū
hoīm plebē oībꝰ illecebriſ ſiſtatę v̄itatꝭ reple
B taz. Qꝫ aūt poculū aureū habebat i
manu ſua plenū abominationū ⁊
imūdiciaꝝ fornicatiōis eiꝰ: hypocri
Matth.23. tę ⁊ ficti chriſtiani intelligunt̄: q̄ foris q̄dē
apparēt q̄ſi iuſti: intꝰ aūt pleni ſūt oi imūdi
cia. Qꝫ aūt i frōte hēbat ſcptū: baby
lō mat̄ fornicationū: Nl'la ē ſupſtitio
q̄ frōti det ſignū niſi hypocriſis.i. fingūt ſe
bonos cū ſint mali. Qꝫ aūt dixit / ebriā eē
mulierē ſāguine ſctōꝝ et martyrū
ieſu: vnū corpꝰ maloꝝ intelligere voluit /
qđ ſemp aduerſat̄ eccl'ię intꝰ ⁊ foris: q̄ in ec
cleſia ſūt ficti chriſtiani / ⁊ extra eccleſia he
retici vel pagani: Et licet interdū corpe ſe
parētur: vno tn̄ aīo in eccl'ię pſecutione iū
gūtur. Qꝫ aūt dic̄: Beſtia fuit et nō eſt
⁊ futura eſt aſcēſura de abyſſo: hoc
intelligitur q̄ ex pp'lo malo naſcatur pp'ls
malus: ⁊ poſſit dicere beſtia ex beſtia / abyſ
ſus de abyſſo. Quid ē: beſtia ex beſtia / niſi
populꝰ naſcens ex pp'lo malo: Hoc fit dū fi
lij mali parētes peſſimos imitantur: Ac ſic
dū alijs morientibꝰ ſuccedūt alij: nūq̄ de
ſunt ſiue i paucis ſiue i multis / ſeu occulte
ſiue apte / qui nō ab initio ſemp inſidiētur
eccleſię. De quoꝝ ꝯſortio q̄ corpore ſepari
nō poſſumꝰ in hoc ſęculo: orēmꝰ miſericor
diā om̄ipotētis dei / vt ſic moribꝰ ſepemur
ne cū illis ęterno ſupplicio pereamꝰ: ſ₃ ma
gis cū illi audierint: Diſcedite a me maledi Matth.25.d.
cti in ignē ęternu₃: nos audire mereamur:
Uenite bn̄dicti patrꝭ mei pcipite regnū: p̄
ſtāte dn̄o nr̄o ieſu chriſto. Homelia.XV
N lectione q̄ recitata ē fratres cha A
I riſſimi / reges illos quos dixit / q̄ p
ſequūtur eccleſia₃ dei: quare quaſi
reges appellātur / quia velut in ſomnis re
gnāt. Om̄is em̄ malus q̄ perſeq̄tur bonū /
velut in ſomnis hoc facit: Quia maloꝝ p
ſecutio nō manebit / ſed velut ſomniū eua
neſcit / ſicut eſaias dicit: Erūt inquit velut Eſaie.29.b.
ſomniās in ſomno diuitię oīm gētiū. Hi
vnā ſententiā habēt. i. vno aīo perſe
quūtur bonos: Ideo dicit habēt / ⁊ nō ha
bebūt: q̄ perſecutio maloꝝ nō ſolū aduem
ente die iudicij erit / ſed etiā iā in pſenti de
ſinit. Et virtutē ſuā et maieſtatē ſu
am dabūt. Hoc ideo dicit: q̄ hoīes im
pij vidētur dare v̄tutē / q̄ſi diabolo inſtigā
te faciūt mala. Hi cū agno pugnant:
Id ē vſq̄ in finē donec ſancti regnū omne
pcipiūt eccleſię aduerſant̄. Et agnꝰ vin
cet eos: Id eſt vtiq̄ non permittet eos
temptari ſupra id qđ pñt: Et iō dic̄: ⁊ agnꝰ 1.Cori.10.c.
vincet eos: Quia dn̄s dn̄oꝝ ē ⁊ rex
regū: ⁊ qui cū eo vocati ſūt ⁊ electi:
Propterea autē dixit / vocati ⁊ electi: q̄ nō
oēs vocati ſunt ⁊ electi / ſic̄ dn̄s dicit: Mul Matth.20.b.
ti ſunt vocati / pauci electi. Et dixit mihi
angelꝰ: Uides aq̄s vbi mulier ſe
det: hec et pp'ls et turbe ſunt ⁊ gen
tes et lingue: Et decē cornua que
vidiſti / hi odio habent meretricē:
Id ē mulierē illā. Meretrix em̄ eſt vita lu
xurioſa / q̄ rapinis ⁊ voluptatibꝰ agit̄. Ideo
dicit q̄ odio habeant meretricē: quia luxu
rioſi atq̄ ſuperbi / cupidi ⁊ elati: nō ſolū pſe
quuntur ſanctos / ſed etiā ſeipſos odio ha
bēt. In quibꝰ implet̄ illud qđ ſcptū ē: Qui Pſ.10.
diligit iniq̄tatē / odit aīam ſuā. Seq̄tur: Et
deſertā eā faciūt et nudā. Ipſi aūt p
irā dei ⁊ iuſtū iudiciū / q̄ deſerunt ab eo / de
ſertū faciūt mundū / dū ei dediti ſunt ⁊ iniu
ſte vtūtur. Et carnes eiꝰ edūt. Hoc iō: B
q̄ ſm ap'lm / ſeinuicē mordēt et comedunt: Gal.5.c.

Et ꝓpterea adiecit cauſā dicens: Deꝰ eñ
dedit i corde ipſorū facere ſenten-
tiā eiꝰ. i. excitauit plagas q̄s in mūdo iure
merito irrogare decreuit. Et dabunt re-
gnū ſuū beſtie/ vſqꝫ dū finiant di-
cta dei. i. hoīes mali diabolo obtēperant
donec impleātur dicta dei ſcṕture/ ꝛ veniat
dies iudicij. Poſt hoc ſequitur: Mulier
quā vidiſti/ eſt ciuitas magna q̄ ha
bet regnū ſup gētes ꝛ reges terre:
Id ē oēs mali ꝛ ipij. Sic ꝛ ḋ eccl̄ia dictum
Apo. 21. c. eſt: Ueni et oſtendam tibi vxorém agni.
Et oſtendit ciuitatem deſcendentē de ce-
lo. Poſtea vidi aliū āgelum deſce-
dentem de celo/ habentē ꝑtātē ma
gnā: et terra illuminata ē claritate
eiꝰ: et clamauit i fortitudine dicēs:
Cecidit babylō illa magna: ꝛ facta
eſt habitaculū demonioꝝ et cuſto
dia oīs imūdicie/ et indnata auis.
Nūquid vniꝰ ciuitatis ruina pōt cape oēs
imūdos/ aut oēm auē imundā? Aut eo tpe
q̄ ciuitas magna cecidit/ totꝰ mūdꝰ deſertꝰ
eſt ſpiritalibꝰ ꝛ auibꝰ imūdis/ et i vniꝰ ciui-
tatis ruina habitabūt? Nulla ē ciuitas que
oēm aiam immūdā capiat/ niſi ciuitas dia
boli: i qua oīs immūdicia in hoībꝰ malis ꝑ
totū orbē cōmoratur. Reges quos dixit q̄
perſequant hieruſalē/ hoīes ſūt q̄ ꝑſequūt
deū: Qui viuit ꝛ regnat. Homel. XVI.

Q Uotienſcūqꝫ babyloniā noiari au
diſtis fratres chariſſimi: nolite ciui-
tatē de lapidibꝰ factaꝫ intelligere:
q2 babylonia ꝯfuſio interꝑtat/ ſicut ſepe di
ctū eſt: ſed homines ſuꝑbos/ raptores/ lu-
xurioſos ꝛ impios i malis ſuis ꝑſeuerātes
ipſiꝰ noīe ſignari cognoſcite: Sicut ecōuer
ſo quotiēs nomē hieruſalē audieritis/ q̄ vi-
ſio pacis dicit: hoīes ſctōs ad deū ꝑtinētes
itelligite: Nā babylonia maloꝝ hoīm ima
ginē gerit. Ideo ḋ eis i ſequētibꝰ dicit: Qm̄
ex vino ire fornicatiōis eiꝰ biberūt
oēs gētes/ ꝛ reges terre q̄ cū ea for
nicati ſunt. i. cū inuicē. Non eñ cuꝫ vna
meretrice omnes reges fornicati ſunt: ſed
dū ſe luxurioſe qui ſunt mēbra meretricis/
inuicē corrumpūt: cum meretrice/ id eſt lu-
xurioſa fornicatiōe fornicari dicunt. Poſt
hoc ſeqtur dicēs: Et omnes mercato-
res terre ex virtute luxurie eiꝰ di-
uites facti ſunt. Hoc loco diuites pec-
catis dicit: Nam nimietas luxurie paupe-
res potius q̄ꝫ diuites facit. Et audiui in-
quit aliā vocē de celo dicentē: Exi-
te de ea popule meꝰ: Ne cōmuni-
cetis peccatis eorū: et plagis eius
ne ledamini. Hoc loco demonſtrat ba-
byloniā in duas diuiſam eſſe partes: quia
dum ſpirante deo conuertātur mali ad bo
num/ babylonia diuiditur: et pars illa que
ab illa diſceſſerit/ efficietur hieruſalē: Quo
tidie eñ ꝛ de babylonia trāſſerimur ad hie
ruſalem: et de hieruſalē ſeducimur ad ba-
byloniam: dū et mali conuertuntur ad bo
num: et qui videbantur boni/ in hypocri-
ſim vertūtur publice/ et fiunt mali de bo-
nis. Ita etiā ſcriptura dicit per eſaiā: Exi- Eſaie. 52. c.
te de medio eorū: et immundū nolite tan-
gere. Exite de medio eorū/ et ſeꝑamini qui
fertis vaſa dñi. Huius ſeꝑationis memi-
nit apl's dicēs: Firmū eñ fundamentū dei 2. timoth. 2. c.
manet: Et/ Cognouit dñs q̄ ſunt eius: ꝛ diſce
dat ab iniquitate omnis qui inuocat no-
men dñi. Ne cōmunicetis inquit pec-
catis eius: et plagis eius ne leda-
mini: Sicut ſcriptū eſt: Quacunqꝫ morte Sap. 4. b.
ꝑoccupatus fuerit iuſtus/ in refrigerio erit.
Quomō particeps delicti eſſe poteſt/ quē
cum impio ciuitatis caſus abſtulerit? Niſi
forte quādo de ciuitate diaboli/ id ē de cō-
uerſatiōe luxurioſa ꝛ impia exeūt boni: ni
ſi aliquis ex illis remanere/ et delectari vo-
luptatibus babylonis voluerit: hoc ſi fece
rit/ ſine dubio particeps plage eius erit. Q̄ B
autē dicit totiens: exite/ nolite: hoc non
corꝑaliter/ ſed ſpiritaliter itelligi debet. De
medio babylonis exitur/ quādo cōuerſatio
mala deſeritur: Naꝫ et in vna domo/ et in
vna eccleſia et in vna ciuitate/ ſunt baby-
lonij cū hieroſolymitanis: et tamen q̄ꝫdiu
boni nō conſentiūt cū malis/ nec mali con-
uertuntur ad bonos/ et in bonis hieruſa-
lem/ et in malis babylonia cognoſcit: Si-
mul habitāt corꝑe/ ſed longe diuiſi ſūt cor-
de: quia malorū conuerſatio ſemꝑ in ter-
ris eſt: quia terrā diligunt: ꝛ omnē ſpem ſu
am/ ꝛ totā intentionē animi ſui in terra cō-
ſiſtunt. Bonoꝝ vero mens ſm aplm̄ ſemꝑ Phil. 3. c.
in celis eſt: q2 que ſurſū ſunt ſapiūt. Exite
inqt de ea popule meus. i. de babylo
nia: Ne cōmunicetis pctis eiꝰ: ꝛ pla-
gis eiꝰ: ne ledamini: qm̄ aſcēderūt
peccata eius vſqꝫ ad celū: et recor-
datus ē deꝰ iniqtatū eiꝰ: Reddite

illi ſic ipſa reddidit/ et duplate du
pla ſm opa ei⁹. In quo poculo mi
ſcuit/ miſcete ei duplũ: Quãtum ſe
clarificauit et ĩ delitijs fuit/ tradite
ei cruciatũ ⁊ luctũ: populo ſuo. Hec eñ
oĩa bonis chriſtianis. i. eccleſie dicit dñs.
Reddite ei ſic̃ ⁊ ipſa reddidit. De ecclia eñ
exeũt ĩ mũdo plage viſibiles ⁊ inuiſibiles:
Qm̃ ĩ corde ſuo dic̃ babylonia. i.
plebs oim maloꝝ ⁊ ſupboꝝ ĩ ſeclo: Sedeo
regina ⁊ vidua ñ ſũ/ ⁊ luctũ ñ vide
bo. Propterea vna die veniẽt plage
ei⁹/ mors et luct⁹ ⁊ fames: ⁊ igne cre
mabit̃. Si ex vna die morietur ⁊ ɔcrema
bit̃/ q̃ ſubſiſtis lugebis mortuũ/ aut fames
q̃ta poteſt eſſe vni⁹ diei? Sed dic̃ dixit bre
ue tẽpus vite p̃ſentis/ q̃ ſpiritaliter ⁊ carna
liter affligũtur: Nã ſup oĩes ſupbos ⁊ vo
luptatib⁹ deditos/ maiores plage ĩ anima
veniũt q̃ in corpore. Tunc eñ maiori pla
ga percutiũtur/ qñ ſe ſuis iniquitatib⁹ colẽ
tes/ iuſto dei iudicio malũ agere permittũ
tur: vt inter dei filios flagellari nõ mereã
tur: ſed impleatur in eis illud quod ſcriptũ
Ps. 72. eſt: In laborib⁹ hoim nõ ſunt: ⁊ cũ hoibus
nõ flagellabũt̃: Jõ tenuit eos ſupbia coꝝ.
C Qm̃ fortis dñs de⁹ q̃ iudicat eã. Et
flebunt et plãgent ſe ſup eã oĩes
gẽtes terre/ q̃ cũ ea fornicate ſunt.
Qui reges plãgẽt eã ſi eã reges euertant:
Sed qd̃ ẽ ciuitas/ hoc reges q̃ plangent eã.
Nõ luxurie malũ: quare cũ ea peccãt/ agen
do penitentiã plangũt. Sed q̃ ꝓſperitatẽ
ſeculi/ ꝑ quã ſuis voluptatib⁹ ſeruiebãt/ pe
rire cognoſcũt: vel quare ceſſare incipiat ĩ
eis attritio/ per quã luxurioſi inuicẽ conſu
muntur/ tãq̃ fumus inſtãtis gehẽne. A lõ
ge/ inq̃t/ ſtãtes ꝓpter metũ pene ei⁹.
Longe ſtantes non corpore ſed anima/ cũ
vnuſquiſq̃ timet quod alteꝝ per calumni
as ⁊ ſuperboꝝ potentiã videt pati/ dicẽ
tes: Ve ve ciuitas magna babylon
ciuitas fortis/ qm̃ vna hora venit
damnatio tua. Spũs dic̃ nomẽ ciuita
tis. Veꝝ illi mũdũ plãgũt/ exiguo admo
dũ tpe pene itercepto: oẽmq̃ induſtriã labe
factã ceſſiſſe. Equoꝝ ⁊ rhedaꝝ ⁊ pe
coꝝ mercatores q̃ ditati ſũt ab ea
lõge ſtabũt flẽtes ⁊ dicẽtes. Ve ve
ciuitas magna. Vbicũq̃ dixit ſpũs di
tatos/ ab ea pctõꝝ diuitias ſignificat. In
duta byſſino/ purpura: ⁊ coronata
coccino/ ⁊ ornata auro et lapide p̃
cioſo ⁊ margaritis. Nũq̃d ciuitas iduit̃
byſſo/ ⁊ nõ hoies? Ipſi ſe plangũt dũ ſup̃di
ctis ſpoliantur. Et oĩs gubernator ⁊
oĩs q̃ nauib⁹ nauigat/ ⁊ quotquot
ĩ mare opant̃/ a lõge ſteterũt et cla
mauerunt/ vidẽtes fumũ ignis ei⁹.
Nunq̃d oĩs gubernator ⁊ naute/ ⁊ q̃tquot
operãt̃ ĩ mari adeſſe pñt ĩ incẽdio ciuitatis
vni⁹? Sed oẽs ſeculi amatores ⁊ operarios
iniq̃tatis dicit timere ſibi/ vidẽtes ſpei ſue
ruinã. Poſt hec autem idem iohannes ait:
Et vidi beſtiam et reges terre et ex D
ercit⁹ eoꝝ. In beſtia quã vidit/ diabo
lũ ſignificat. In regib⁹ terre exercitũ ⁊ oẽm
eius pplm ɔgregatũ/ facere bellũ cũ ſedẽte
ſup equũ/ et cũ exercitu ei⁹/ cũ chriſto eccleſia
q̃. Et vidi aliũ angelũ deſcẽdentẽ
de celo. Dñm chriſtũ dicit ĩ p̃mo aduẽtu:
Habẽtẽ clauẽ abyſſi. i. ptãtẽ ppli. Ab
yſſũ ei pplm malũ itellige: et catena ma
gna ĩ manu ſua: hoc ẽ: ptãtẽ dedit de⁹ ĩ
manu ei⁹. Et tenuit draconẽ anguez
ãtiquũ q̃ ẽ diabol⁹ ⁊ ſathanas: Et
ĩ celo ſeq̃bat̃ eũ ĩ eq̃s albis. i. ecclia ĩ
corpib⁹ cãdidis ſeq̃bat̃ eũ: ſicut ſup̃ dictũ ẽ.
Hi ſunt q̃ ſequũtur agnũ quocũq̃ ierit: in
duti byſſino albo mundo: qd̃ definiũt ve
ſtimenta ſctõꝝ. Ex ore ei⁹ ꝓcedit gla
di⁹ bis acutus. Ipſe ẽ q̃ defendũt̃ iuſti/
puniunt̃ iniuſti: vt ĩ eo ꝑcutiat gẽtes: ⁊
ipſe reget eos ĩ virga ferrea: Ipſe cal
cat torcular vini indignatiõis ⁊ ire
dei oĩpotẽtis. Calcat etiã nũc/ qñ malos
ꝑmittit facere: ⁊ dimittit eos ĩ voluptatib⁹
ſuis: et poſtea extra ciuitatẽ. i. extra eccliã
calcabit/ cũ eos q̃ nõ egerũt penitẽtiã gehẽ
ne ignib⁹ tradet. Hic habet ĩ veſtimẽ
to ⁊ ſup femur ſuũ ſcptũ nomẽ: rex
regũ et dñs dñantiũ. Hoc ẽ nomẽ qd̃
nemo ſupboꝝ cognoſcet: q̃ ecclia fuiẽdo ĩ
chriſto regnat. Et dñator dñantiũ. i.
vincit vitia ⁊ pctã. Femur aũt ptãs ẽ/ ſic̃ il
lud: Nõ deficiet p̃nceps de femorib⁹ iuda. Gen. 49. b.
Et abraã ne poſteritas ei⁹ ab alienis miſce
ret̃: int̃ ſe fuũq̃ ſuũ tertiũ teſtioniũ femur
adhibet. Et vidi inq̃t ãgelũ ſtãtẽ ĩ ſo
le. i. p̃dicatorẽ ĩ ecclia. Et clamauit vo
ce magna/ dicẽs oĩb⁹ auib⁹ q̃ volãt
ĩ medio celi. Aues vl̃ beſtias ꝑ loco acci
pimus bonas ⁊ malas: ſic̃ ẽ illud: Bñdicẽt
me beſtie agri/ ⁊ leo de tribu. Hoc q̃ in loco

aues volãtes ĩ medio celi: aues vel beſtias
ꝓ loco/ ſicut ſupra dixit eccleſiã q̃ſi in vnũ
corpus redigens/ dixerat aquilã volantẽ in
medio celi. Cõgregamini/ venite ad
cenã magnã dei/ vt mãducetis car
nes regũ ⁊ carnes tribunoꝝ et for
tiũ/ et carnes equoꝝ ⁊ ſedentiũ ſu
per eos/ et carnes oĩm liberoꝝ/ et
ſeruoꝝ/ et puſilloꝝ et magnorum.
Omnes eñ gentes q̃ſi in chriſto credentes
eccleſię incorporãtur/ ſpiritaliter ab eccle/
ſia comedũtur. Et poſt hoc de diabolo ait:
E Et ſignauit ſuper eum ne ſeducat
nationes/ vſq̃ dum finiantur mil/
le anni. Iſti intelliguntur mille anni qui
ab aduentu dñi noſtri aguntur. In his er/
go dñs de diabolo iterdixit/ ne ſeducat na/
tiones: ſed quę in vitã deſtinatę ſunt quas
antea ſeducebat/ ne deo reconciliarentur.
Poſt hec oportet eum ſolui modi/
2. theſſal. 2. a. co tempore: Id eſt tẽpore antichriſti cũ
reuelatus fuerit homo peccati/ cũ accępe/
rit totam perſequendi poteſtatez qualem
non accępit ab initio. Mille annos dixit
partẽ a toto. Hic reliquias mille annorum
ſexti diei ĩ quo natus eſt dñs et paſſus/ in/
telligi voluit. Poſt hęc ait: Ue ve ciui/
tas illa magna/ in qua ditati ſunt
illi omnes qui habent naues ĩ ma
ri: quoniã vna hora deſerta eſt. Ex
ulta celũ ſup eaz/ ⁊ ſcti apli et pro/
phete. Nunquid ſola ciuitas babylonia ĩ
omni mundo perſequit̃ aut perſecuta eſt
dei ſeruos/ vt ipſa extincta vniuerſi vindi/
centur? In toto eñ mundo eſt babylonia
in malis hominibus/ et in toto mũdo per/
ſequit̃ bonos. Et tulit vnus angelus
lapidẽ vt molam magnã/ et miſit ĩ
mare dicens: Hoc impetu deijcie/
tur illa ciuitas magna babylõ. Iõ
babylon velut molam dicit proiectã: quia
omnes amatores mundi reuelatio tempo
rũ ſicut mola conteret/ ⁊ in gyro mittet. De
Pß. 11. quibus ſcriptũ ẽ: In circuitu impij ambu/
lãt. Quoꝝ infelix occupatio ſemp̃ q̃ſi inci/
pit: Et ñ iuenict̃ amplius. Uox citha
redoꝝ et citharizantiũ et muſico/
rũ ⁊ fiſtulaꝝ nõ audietur in ea am
plius. Iocunditatẽ dicit tranſire impio/
rũ/ ⁊ nõ inuenire. Et adiecit cauſã dicens:
F Qm̃ mercatores tui erant maximi
terre. i. qm̃ ĩ vita tua pcepiſti bona. Qm̃

in veneficijs tuis errauerũt oĩes
gentes: et ſanguis ꝓphetaꝝ ⁊ ſan/
ctoꝝ inuẽtus eſt oĩm a te occiſorũ
ſup terrã. Nũquid eadẽ ciuitas apoſto/
los et ꝓphetas ⁊ oĩes reliquos martyres
occidit? Sed hęc ciuitas omniũ ſuperborũ
tanq̃ cain fratris ſui ſanguine fũdauit: et Geñ. 4. c.
vocauit nomẽ eius nomine filij ſui enoch/
id eſt poſteritas: quia omnes mali in qui/
bus eſt babylonia/ ſuccedẽtes ſibi vſq̃ ad
finem mundi perſequũtur eccleſiã dei. In
ciuitate ergo cain funditur oĩs ſanguis
iuſtus/ a ſanguine abel iuſti vſq̃ ad ſangui Matth. 23. d.
nem zacharię: Id eſt populi et ſacerdotes/
inter templũ et altare: id eſt inter populuz
et ſacerdotes. Hoc ideo dictum eſt: quia
non ſolũ populi/ ſed ⁊ ſacerdotes conſpira/
uerunt ĩ mortẽ zacharię. Inter templũ in/
quit et altare. In altari intelligũtur ſacer/
dotes: ĩ templo populi ſignificati ſũt. Alia
eñ cauſa loci nominãdi nõ fuit. Hęc eſt ci/
uitas quę interfecit ꝓphetas/ et lapidauit
miſſos ad ſe. Hęc eſt ciuitas quę ſanguine
ſtruitur/ ſicut ſcriptũ eſt: Uę qui ędificat ci Abacuk. 2. c.
uitatẽ in ſanguinibus/ et parat ciuitatẽ in
iniuſticijs. In equo albo/ ſicut ſupra di/
ctũ ẽ/ eccleſiã itelligere: in ſeſſore eius chri/
ſtũ dñm recognoſcere debemus. Qđ aũt di/
xit: habens nomen ſcriptũ qđ nemo
nouit niſi ipſe. Ipſe vtiq̃ ⁊ quę in illo ẽ
oĩs eccleſia. In veſte ſanguine ſpar/
ſa/ martyres intelligẽdi ſunt. Qđ aũt exer
citus q̃ eſt ĩ celo ſequebat̃ eũ ĩ eq̃s
albis: eſt eccleſia in corpibus cãdidis. In
gladio bis acuto/ poteſtas chriſti intel
ligitur: de quo defendent̃ iuſti/ punient̃ in
iuſti. In virga ferrea/ iuſticia eius cogno/ G
ſcitur/ de qua erudiunt̃ humiles/ ſupbi tã/
q̃ vaſa figuli confringuntur. Qđ aũt dixit/
Ipſe calcat torcular vini ire dei oĩ/
potentis: Calcat etiã nũc q̃ſi malos per/
mittit vt pſequant̃ bonos: ⁊ dimittit eos ĩ
voluptatibus ſuis: Et poſtea retribuet q̃ſi
eos qui nõ ęgerint pęnitentiã/ mittit in ge
hennã. Angelũ ſtantẽ in ſole: p̃dica/
tionẽ in ecclia intellige. Ideo eñ ecclia ſoli
cõpat̃: q2 de ea ſcptũ ẽ: Tũc iuſti fulgebunt Matth. 13. f.
ſicͭ ſol ĩ regno patris eoꝝ. Qđ aũt clama/
uit oĩbus auibus q̃ volãt ĩ medio ce
li: aues illę ecclia itelligit̃. Qđ aũt dictũ ẽ:
Congregamini ad cenã magnã/ vt
mãducetis carnẽ regũ ⁊ tribunoꝝ:

Hoc ī eccl̃ia ī ꝟitate fieri cognoſcim⁹. Nā
qñ oēs gentes eccleſię incorpant/ ſpiritalit
comedunt: Et q̄ deuorant a diabolo/ erūt
corp⁹ diaboli: ſuſcepti ab eccl̃ia mēbra effi-
ciunt chriſti. Q̄ autē de diabolo dixit: Et
clauſit ꝛ ſignauit ſup eum/ ne ſedu
cat nationes/ vſq̧ dū finiant mille
anni. Sicut dictū eſt/ iſti mille anni a paſ
ſione dñi agūtur/ in quibus nō pmittit di-
abolo facere quantū vult: q̄ nō pmittit a
1. Cor. 10. c. deo tēptare ſeruos ſuos ſup̄ id quod poſ-
B ſunt ſuſtinere. Q̄ autē poſtea modico
tp̄e ſoluēdus eſt: tēpus antichriſti deſi
gnat: In quo maiorē poteſtatē ſeuiēdi di-
abolus acceptur⁹ ē. Q̄ aūt dicit: Ue ve
ciuitas magna: babylonia intelligitur.
Sciendū tñ/ q̄ nō ſolū ciuitas babylonia p
ſequit ſāctos/ vt ipſa extincta vniuerſi vin
dicent: In toto eñ mūdo ē babylonia/ ꝛ in
malis hoībus pſeq̄tur bonos. Q̄ aūt lapi
dē grandē velut molā miſit angel⁹
ī mare dicēs: ſic mittet babylonia:
Ideo velut molā dicit babyloniā: q̄ ama-
tores mūdi reuolutio tēpoꝝ ſicut mola cō-
terit/ ꝛ ī gyro mittit. Q̄ aūt dič: In vene
ficijs tuis errauerūt oēs gētes: ꝛ ſā
guis pphetarū inuentus eſt oim
a te occiſorū ſup terrā: Nō eñ in vna
ciuitate occiſi ſūt apl̃i ꝛ pphetę aut reliqui
martyres: Sed hęc ē ciuitas ſupboꝝ quę ī
toto mūdo pſequit ſanctos. Ipſa ē ciuitas
Gen. 4. c. quā cain fratris ſui ſāguine fundauit ꝛ vo-
cauit nomine filij ſui enoch: id eſt poſteri-
tatē: q̄ oēs mali in quib⁹ babylonia ē/ ſuc-
cedētes ſibi vſq̧ ad finē mūdi pſequunt ec
cleſiā dei. De q̄rū pſecutiōe nos dñs p miſe
ricordiā ſuam liberare dignet: Qui cū pa-
tre ꝛ ſpū ſancto. ꝛc.

Homelia. XVII.

A In lectione q̄ recitata ē frēs charis
ſimi/ beat⁹ iohānes euangeliſta ſic
ait: Audiui vocē magnā ppl̃i
multi ī celo dicētiū alleluia: Et ſal⁹
ꝛ claritas ꝛ ꝟtus deo nr̃o: q̄m ve
ra ꝛ iuſta iudicia dei: q̄m iudicauit
meretricē illā q̄ corrupit t̄rā forni-
catiōe ſua: et vindicauit ſanguinē
ſeruoꝝ ſuorū d̄ manu eius: Et ite-
rū dixerunt alleluia. Hęc vox eccleſię
eſt/ cū diſcuſſio facta fuerit: et cū ab illa exi-
uerint omnes mali ęterno incendio concre
mandi. Et fumus inquit eoꝝ aſcen-
dit in ſecula ſeculorum. Audite fra-
tres et cognoſcite/ et expaueſcite/ quia ba-
bylonia eſt meretrix. Quorū fumus aſcen-
dit in ſecula ſeculorum: non intelligunt ni-
ſi homines cupidi/ adulteri/ et ſuperbi: Et
ideo ſi vultis hęc mala euadere: nolite tam
grauia mala cōmittere. Et fumus inquit
eorum aſcendit. Nunquid viſibilis ciuita-
tis exuſtę fumus in ſecula ſeculoꝝ aſcen-
det: ꝛ nō hominū in ſupbia viuentiū? Aſcē
dit aūt nō deſcendit: Semp eñ etiā in prę-
ſenti ſeculo in pditionē vadit. Babylō aūt
crematur ex parte: ſicut hieruſalem in iſtis
ſanctis qui de ęlo migrant/ trāſit in para-
diſum/ dño manifeſtante in paupere et di- Luce. 16. c.
uite. Et audiui vocem populi mul-
ti/ et vocem aquarū multaꝝ/ ꝛ vt
voces tonitruorū fortiū dicentes:
alleluia: q̄m regnabit dñs deus
noſter omipotēs: Gaudeam⁹ ꝛ ex
ultemus/ et glorificemus nomen
eius: quoniā venerūt nuptie agni:
et mulier ei⁹ parauit ſe. Mulier agni
eccleſia ē. Et datū ē ei vt opiat byſſo
ſplēdido mūdo. Byſſinū eñ iuſta
facta ſanctorū ſūt. Datū eſt eñ ſc̃tis ſu
is indui/ ſicut ſcptū eſt: Sacerdotes tui idu Pſ. 131.
ant iuſticia. Vi iquit vixerūt ꝛ regna- B
uerunt cū chriſto mille annis. i. ī p̄-
ſenti ſeculo. Et recte dixit/ oēs ꝛ ſupſti-
tes et aīe ſc̃tōꝝ. i. q̄ adhuc in mūdo vin
cūt: et q̄ iā de hac vita migrauerūt/ regnāt
cū chriſto. Regnauerūt pfecto dixit/ ſic illō:
Diuiſerūt ſibi veſtimēta mea. Nā dictur⁹ Pſ. 21.
erat/ regnabūt. Ut oſideret aūt q̄d ī hac vi- Math. 27. e.
ta ſint iſti mille anni ait: Hęc ē itaq̧ p̄-
ma reſurrectio. Ipſa ē eñ q̄ reſurgim⁹/
ſic dicit apl̃s: Si ꝯſurrexiſtꝭ cū chriſto q̄ ſur- Col. 3. a.
ſū ſūt q̄rite. Et iteꝝ: Tāq̧ ex mortuis viuē
tes. Pctm̄ eñ mors eſt/ ſic dicit apl̃s: Cū eē Eph. 2. a.
tis mortui delictis et pctis vr̃is. Et ſicut p̄-
ma mors in hac vita eſt p peccatū: ſic ꝛ re-
ſurrectio p̄ma in hac vita eſt p remiſſionē
pctōꝝ. Beatus ꝛ ſanct⁹ q̄ habet par
tē ī reſurrectiōe p̄ma. i. q̄ renouauerit q̄
ī baptiſmo renat⁹ ē. In hoc ſc̃da mors
nō habet ptātem. i. eterna tormēta nō
ſentiet. Sed erunt ſacerdotes dei
et chriſti: et regnabunt cū eo mil-
le annos. Retulit ſpūs dum hęc ſcribe-
ret/ regnaturā eccleſiā mille annos ī hoc ſe-
culo vſq̧ in finē mundi. Manifeſtū ē q̄
dubitari non debeat de ppetuo regno/ cū

etiã in p̃ſenti regno ſancti regnãt. Bñ eñ
regnare dicũtur: q2 cũ dei adiutorio etiã p
ipſas p̃ſſuras mũdi ⁊ ſe ⁊ alios bñ regunt.
C Et cũ inq̃t finiti fuerint mille anni/
ſoluet ſathanas d̃ cuſtodia ſua. Fi
nuꝰ dixit a toto p̃te. Nã ſic ſoluit vt ſupſint
ãni tres ⁊ mẽſes ſex nouiſſimi certamis tpi
bꝰ ãtichriſti: Et exiet ſeducere natões
q̃ ſut i q̃ttuor anguliſ terre. A p̃te to
tũ dixit: Nã nõ oẽs ſeduci p̃nt: ſuperbi tñ/
modo ſeducũtur ⁊ impij: Nã humiles ⁊ ve/
Math. 20. b. ri chriſtiani nõ ſeducũtur. Multi nãq3 vo/
cati/pauci electi. Et aſcẽdit diabolꝰ ⁊
ppl's eiꝰ multitudinẽ terre: Id eſt in
elatione ſuperbię. Et circũdederũt ca/
ſtra ſanctoꝶ et dilectoꝶ ciuitatẽ. i.
eccleſiã. Hoc qd̃ ſupradixit collectos in ar/
mageſon: Nõ eñ ex quattuor angulis ter/
rę potuerũt i vnã ciuitatẽ congregari/ ſ; in
ipſis q̃ttuor angul' terrę vnaq̃q3 gẽs ꝯgre/
gabit in obſidionẽ ſanctę ciuitatis. i. in pſe
cutionẽ eccleſię. Et deſcendit ignis d̃
celo a deo. i. de eccl'ia: ⁊ comedit eoſ.
Dupliciter eñ hoc loco intelligitur ignis:
Aut eñ per ignẽ ſp̃uſſancti creditur in chri
ſtũ/⁊ ſpiritaliter comedũtur ab eccleſia: id
ẽ incorporant eccleſię: Aut peccatoꝶ ſuoꝶ
igne comedũtur ⁊ pereũt. Et diabolus
ſeducens eos/miſſus eſt i ſtagnu3
ignis et ſulphuri/vbi et pſeudo p/
phete et beſtia. Pſeudo ꝓphetę intelli/
gũtur/aut heretici/ aut ficti chriſtiani. Ex q̃
eñ paſſus ẽ dñs/morit beſtia. i. ficti chriſti/
ani: ⁊ i ignẽ mittit vſq3dũ finiant mille ãni
ab aduentu dñi. Et punieẽt die ac no/
cte i ſecl'a ſeculoꝝ. Et vidi mortu/
os magnos et puſillos ſtãtes i cõ/
ſpectu throni: et libri apti ſũt: ⁊ ali
us liber aptꝰ ẽ q̃ eſt vite. Uniuſcuiuſ
q3 memoriã dicit geſtoꝶ nroꝶ: non q' libꝶ
habeat cõmemoratuꝶ occultoꝶ cognito/
rũ. Et iudicati ſunt mortui ex his q̃
ſcripta ſunt i libris ſm opera ſua:
D Id eſt ex teſtamẽtis iudicati ſũt/ ſm q' dei
pręcepta fecerũt /aut nõ fecerunt. Et de/
dit mare mortuos ſuos: Gẽtes quas
hic iudicij dies inueniet viuoſ: ipſi ſũt mor
tui maris: quia hoc ſęculũ mare ẽ. Mors
et infernus dederunt mortuos ſu
os: Id eſt eos qui in ſepulchris inuenien/
di ſunt in iudicij die. Mors et infer/
nus miſſi ſunt in ſtagnũ. Mortẽ et

infernũ diabolũ dicit et populu3 eius. Et
q̃ nõ ẽ inuentꝰ ſcriptus i libro vite:
et qui voluptatibus ſuis dimiſſis per tem
poraneã examinationẽ in hoc ſęculo me/
ruit iudicari a deo/dũ viueret miſſus eſt
in ſtangnũ ignis. Et vidi celũ no/
uum et terram nouã. Primu3 eñ
nouum celum et terra abierunt/ et
mare iam non eſt. Et ciuitatẽ ſan/
ctorum hieruſalem nouã vidi de/
ſcendentem de celo/a deo compo/
ſitam/ ſicut ſponſam ornatam vi/
ro ſuo: Et audiui voce3 magnã de
celo dicentem: Ecce tabernaculu3
dei cum hominibus/ et habitabit
cum eis: et ipſi populus eiꝰ erunt:
et ipſe deus cum eis erit eorũ de/
us. Et abſterget deus omnem la/
chrymam ab oculis eorũ: et mors
nõ erit amplius: et luctus nõ erit.
Hoc totum de gloria eccleſię dixit: quale3
habebit poſt reſurrectionẽ. Et dicit/ſcri/
be: quoniã ſermones iſti fideles ⁊
veri ſunt. Et dixit mihi: Ego ſũ al/
pha et o/initiũ et finis: Ego ſitien/
tibꝰ dabo ex fonte aque viue gra/
tis: Id eſt cupienti remiſſionẽ peccatorũ
per fontẽ baptiſmi. Qui vicit poſſi/
debit hec: et ero eius deus/ et erit
meus filiꝰ. Timidis aũt ⁊ icredul'/
execrabilibꝰ ⁊ homicidiſ ⁊ venefic'
idoloꝶ cultoribꝰ/⁊ oibꝰ mẽdacibꝰ
pars erit in ſtagno ardenti igne et
ſulphure: qd̃ eſt mors ſecũda. Qđ
ſupradictũ eſt: iudicauit meretricẽ illã ma/
gnam/quę corrupit terrã vino fornicatio/
nis ſuę: et vindicauit ſanguinẽ ſeruorũ ſu/
orũ: Hęc vox eccleſię eſt/cũ ab ea i die iudi/
cij exierint omnes mali/ęterno incẽdio cõ/
cremandi: ⁊ fumꝰ eorũ aſcẽdet in ſęcula ſę/
culoꝶ. Nõ eñ viſibilis ciuitatis aſcẽdet fu
mus i ſęcula ſęculoꝶ/ſ3 hoim i ſupbia pdu/
rãtiũ. Qđ aũt dič: Quia venerũt nuptie E
agni: de chriſto itelligit ⁊ eccl'ia. Qđ vo di
cit eã optã byſſo. In byſſo iuſta opa ſã/
ctoꝶ intelligunt/qbꝰ iuſti veſtiunt/ſm q' di
ctũ ẽ: Sacerdotes tui iduãt iuſticia. Qđ aũt Pſ. 131.
dicit eos regnaſſe mille ãnos: p̃ſens
tp̃s intelligit/i quo ſcti iuſti regnare dicun
tur: q2 ſe ita cu3 dei adiutorio regunt/ vt a
peccatis vinci nõ poſſunt. Et vt h' euiden/
ter oſtenderet/ſecutus ait: Hec eſt p̃ma

reſurrectio. Ipſa eſt enī q̄ reſurgim⁹ per
baptiſmum: quia ſicut prima mors eſt in
hac vita ꝑ peccatuꝫ: ita ꝛ prima reſurrectio
per remiſſionē peccatorū. Beatus ꝛ ſan
ctus qui habet in reſurrectione ꝓ
ma parte: Id ē q̄ reſeruauit qđ in baptiſ
mo renat⁹ accepit. Q: aūt dicit/ regnaturā
eccl'iā mille annos ī hoc ſeculo: in/
telligit vſq3 ad finē mūdi. Vn̄ manifeſtū ē/
ꝙ dubitari non debeat de ꝑpetuo regno.
Cum enī in ꝑſenti ſeculo ſancti regnent: re
cte regnare dicuntur/ qui cum dei adiuto/
rio inter ipſas preſſuras mundi et ſe et ali/
os bene regunt. Q: autē de diabolo dicit/
quia ſeducit nationes que ſunt in
quattuor angulis terre: A parte to/
tum intelligitur: Nam ſoli mali ſeducunt/
Matth.20.b. ſm̄ illud: Multi vocati/ pauci electi. Q: au
tē dicit: Diabolus et angeli ei⁹ circū
dederūt caſtra ſctōꝝ et ciuitatē di/
lectorꝝ: Non enī ex quattuor angul' terrę
potuerunt in vnā ciuitatē cōgregari/ ſed in
ipſis quattuor angulis vnaqueq3 gēs con/
gregatur in perſecutione eccleſię. Q: autē
dicit: Cecidit ignis de celo/ et come/
dit eos: Dupliciter intelligi poteſt: Aut
enī per ignē ſancti ſpūs ſpiritaliter come/
duntur dum eccleſię incorporātur: Aut ſi
ad deum conuerti noluerint: peccatorū ſu/
orum igne comedūtur et pereunt. Q: autē
dicit/ libros apertos: teſtamentuꝫ dei
voluit intelligi: Scđm enī vtrūq3 teſtamē/
tuꝫ iudicabit eccleſia. Librū vero vite/
vniuſcuiuſq3 memoriā dicit geſtorum no/
ſtrorū: quia ī die iudicij nulli licebit/ nec vl
lus poterit abſcondere peccata vel crimi/
na ſua: Quia mare dedit mortuos
ſuos: Eos dicit quos in hoc mundo vi/
uos inuenit aduentus chriſti. Ipſi ſūt mor
tui maris: quia hoc ſeculū mare eſt. Q: di/
cit/ Mors et infern⁹ dederūt mor/
tuos ſuos: Illi intelligūtur qui ſunt in
ſepulchris iueniēdi ī die iudicij. Et mors
et infernus miſſi ſunt in ſtagnum
ignis. Hoc loco mortē et infernū/ diabo/
lum et populū eius intelligi voluit: qui vo
luptatibus ſuis dimiſſis/ ꝑ tēporaneā exa/
minationē non meruit iudicari. Poſt hęc
expoſita eccleſię gloria/ adiungit et dicit:
Ego ſitiēti dabo ex fōte vite aquā
gratis. i. cupiēti remiſſionē pctōꝝ ꝑ fontē
baptiſmi. Qui vicit/ poſſidebit hec:
et ero ei⁹ de⁹/ et erit me⁹ fili⁹. Qđ ꝑ
ſtare dignet q̄ viuit. Homelia.XVIII.

Sicut mō audiuim⁹ frēs chariſſimi: A
angel⁹ dn̄i locut⁹ ē ad beatū iohānē
dicēs: Veni oſtēdā tibi vxorē
agni. Et abſtulit me ī ſpū ſupra mō
tē magnū ꝛ altū. Montē/ chriſtū dicit.
Et oñdit mihi ciuitatē ſāctā hieru
ſalē deſcēdentē de celo: hęc ē eccl'ia.
Ciuitas ī mōte ꝯſtituta/ ē ſpōſa agni. Ipſa
enī ciuitas tūc in monte ē ꝯſtituta/ qſi ī hu/
meris paſtoris tanq̄ ouis ad ouile ꝓpriuꝫ Luce.15.a.
reuocata eſt. Si enī alia ē eccleſia/ alia ciui/
tas deſcendens de cęlo: erunt duę ſponſę:
quod omnino fieri nō poteſt. Et hanc enī ci/
uitatē ſponſā dixit agni: Vn̄ manifeſtū eſt
ipſā eē eccleſiā/ quā ſic deſcribit dicēs: Ha
bentē claritatē dei: lumiare ei⁹ ſil'e
lapidi ꝓcioſo. Lapiſ ꝓcioſiſſim⁹ chriſt⁹ ē.
Habētē muꝝ magnū ꝛ altū/ habē
tē portas duodecim/ ꝛ ſuꝑ portas
angulos duodeci. Oñdit duodeci por
tas ꝛ duodecim angulos apl'os eē ꝛ ꝓphe/
tas: Qm̄ ſic ſcptū ē: Edificati ſum⁹ ſuꝑ fun Eph.2.d.
damētū apl'oꝝ ꝛ ꝓphetaꝝ: ſic dn̄s dixit pe
tro: Suꝑ hāc petrā ędificabo eccleſiā meā. Matth.16.c.
Ab oriēte porte treſ: ab aq̄lone por
te tres: ab auſtro porte tres: ab oc
cidēte porte tres. Et qr ciuitas iſta quę
deſcribit eccleſia eſt toto orbe diffuſa: ideo
ꝑ quattuor ꝑtes ciuitatis terrę portę dicū/
tur eſſe: quia per totas quattuor ꝑtes mū/
di trinitatis myſteriuꝫ in eccl'ia ꝑdicat. Et
ſuꝑ eas duodecim nomīa apoſto/
lorum et agni. Quod ſunt portę/ hoc fū
damētū: quod ciuitas/ hoc mur⁹. Et q̄ lo/
quit mecum/ habet menſurā arun/
dineam aureaꝫ. In arundinea aurea
hominis/ eccleſiā oſtendit: fragili quidē car
ne/ ſed aurea fide fundatā: Sicut apl'us di
cit: Habetis theſaurum in vaſis fictilibus. 2.Cor.4.b.
Et ſupellex muri et ciuitatis aurū
mundum/ ſimile vitro mundo. Ec/
cleſia enim aurea eſt: quia fides eius velut
aurum ſplendet: ſicut ſeptem candelabra/
et ara aurea/ et phialę aureę. Hoc totum
eccleſiam figurauit. Vitrum autem ad pu
ritatem fidei retulit: quia quod foris vi/
detur/ hoc eſt ꝛ intus/ et nihil eſt ſimulatū:
ꝛ non eſt perſpicuū in ſanctis eccl'ię. Fun
damentum primuꝫ iaſpis/ ſecun/
dum ſaphirus/ tertiū calcedoni⁹/

quartū ſmaragd⁹/ qntū ſardonix/ ſextū ſardi⁹/ ſeptimū chryſolith⁹/ octauū berill⁹/nonū topazi⁹/deci-mum chryſopaſſus/ vndecimū hia cynth⁹/ duodecimū amethiſt⁹. Jō diuerſitatē gēmaꝝ i fūdamētis nolare voluit/ vt dona diuerſaꝝ gratiaꝝ/ q̄ aplis data ſunt/demōſtraret: ſicut de ſpūſctō dictū
1 Cor. 12. b. ē: Diuidēs ſingulis put vult: Et iō duodecim margaritę ſingulatī. Et vna queq̧ porta erat ex vna margarita: Et in iſtis margaritis dictū eſt ꝙ aplos deſignauit: qui iō portę dicūt: qꝛ per doctrinā ſuam ęternę vitę ianuā pandūt. Jn platea q̄ erat velut auꝝ mundū ⁊ vitrū/oſtendit eccleſiā. Jn platea ciuitatis auꝝ mundū et vitrū pſpicuū: et templū non vidi in ea: Dns em̄ deus omnipotens templū ei⁹ eſt ⁊ agn⁹: Hoc ideo: quia in deo ē eccleſia/ ⁊ in ecclia deus. Ciuitas nō indiget ſole neq̧ luna vt luceāt in ea: Quia nō lumine aut elemētis regiť eccleſia/ ſed chriſto ęterno ſole deducitur p mūdi tenebras. Claritas em̄ dei illuminauit eā: et lucerna eius
Joh. 8. b. agnus ē: Jpſo dicēte: Ego ſū lux mūdi.
Joh. 1. a. Et iteꝝ: Ego ſū lumē verū/ qđ illūinat oēm hoiem veniētē i hūc mūdū. Ambulabūt gētes i lumie tuo: ⁊ reges tre offerēt gloriā. Reges terrę filios dei dicit. Et portę ei⁹ nō claudenť die. Nox em̄ ibi non eſt/ vſq̧ in ęternum: Et ferent gloriā et honorē gētiū: in chriſto vtiq̧ credentiū. Et nō introibit in eā omne immundū/ aut faciens abominatiōes et mendaciū/ niſi qui ſcriptus eſt in libro vite et agni. Jn medio platęę eius fontē baptiſmi oſtēdit: in medio eccleſię veniētē a deo et chriſto. Nam quale decus ciuitatis pōt eſſe/ ſi flumen p mediū platęę eius ad impedimentū habitantiū deſcendit? Et ex vtraq̧ parte fluminis lignū vite faciēs fruct⁹ duodecim p ſingulos mēſeſ/ ⁊ reddens fructū ſuū: Donante ieſu chriſto dño noſtro: Qui viuit ⁊ regnat cū patre et ſpūſancto in ſecula ſeculoꝝ Amen.

Diui aurelij auguſtini hipponenſis epiſcopi expoſitio in apocalypſim beati iohānis/ explicit.

Principalium ſententiarum expoſitionis diui aurelij auguſtini/ in apocalypſim beati iohannis/ breuis ordinataq̧ annotatio.

Baddō quid
a significet. homelia. vij. B.
Accuſator fratrum qui dicatur. ho. ix. C.
Agni occiſi ſignificatio. ho. iiij. B.
Alba lana ſicut nix cur dicatur. ho. j. B.
Alę aialiū ꝗt ſint/ ⁊ q̄ ſignificent. ho. iij. D.
Angeli noie i apocalypſi qđ ſignificeť. ho. (ij. B.
Angeloꝝ quidā boni/ quidā mali ſignificantur. Jbidem. C.
Angeli tres ſignificant triformē ſcripturę expoſitionē. homel. xj. C.
Animaliū quattuor ſignificata. ho. iij. C.
Aquę multę/ populi multi ſūt. ho. j. C. ho. (xiij. B.
Aquila in medio cęli volat/ cū ſacerdotes diem iudicij pdicant. homel. (vj. E. F.
Apoſtoli dicuntur portę ciuitis. homelia. xviij. B.
Aſia interpretatur elatio. ho. j. A.
Aurichalco eccleſia aſſimilatur. Jbidē. B.
Babylon ciuitas impiā diaboli con-
b gregationē ſignificat. ho. xj. C.
Babylon tūc cadit/ qñ poteſtatē accipiūt mali vt pſeqnť bonos. ho. xiij. D.
Babylonia quando nominať/ nō ciuitas de lapidib⁹ facta debet intelligi: qꝛ babylonia confuſio interpretatur: et malorū hominū imaginē gerit. ho. xvj. A.
Babylonia in duas partes diuidiť. Jbiđ.
Babyloniā exit qui malā ꝯuerſationē deſerit. Jbidem. B.
Baptiſmi donū diciť mare vitreū. ho. ij. B
Beſtiā de abyſſo aſcēdere quid ſit. ho. j. B.
Beſtia ex beſtia quid ſit. ho. xiiij. A. B.
Bonorum mens in cęlo eſt. ho. xvj. B.
Candelabrum quid ſignificet. home. (ij. A.
c Candelabra ſeptē quid ſignificent. Jbidē. C.
Candelabꝝ moueri qđ ſignificet. Jbidem
Capilli albi qđ ſignificēt. ho. j. B.
Jn capilł mulieꝝ qđ intelligať. ho. vij. B.
Cauda ē pphēta dicēs mēdaciū. Jbidē ⁊ (ix. B.
Cęlū eccleſia diciť vbi cęleſtia geruntur. ho. iij. B.
Ciuitates bonę et malę i hoib⁹ deſcribunť.
Ciuitas nulla ē q̄ oēm aiaꝫ capiat/ niſi ciuitas diaboli. ho. xv. B. (ho. xiij. B.

Cithara quid ſit.homel.iiij.B.
Chriſtiani boni ſine chriſtianis malis per/ ſecutionem pati nō poſſunt.bo.xiiij.A.
Chriſtiani humiles et veri non ſeducūtur.
Cōſertio dei non niſi in (ho.xvij.C.
D ſpū videri poteſt.ho.xiij.B.
Dextra quid ſignificet.homel.j.C.
Dies magnus quis dicatur.ho.xiij.A.C.
Diabolus ⁊ angeli eius nō ſunt i celo auſi pugnare:qui in terra vnū iob auſus nō eſt temptare:niſi cū a dño poſtularet vt lederet.homel.ix.B.
Diabolus qn̄ de ſanctis eijcit/grauiꝰ exin/ de eos perſequitur.ho.x.A.
De diuiſione bonorum a malis.ho.ij.C.
Diuites non ſunt qui ex diuitijs non ope/ rantur.homel.iij.B.
Eccleſia nomine angelorꝫ ſignat: in
e qua boni ſunt ⁊ mali.ho.ij.C.
Eccleſia ſicut habet claues vite/ ita et inferorum.Ibidem.B.
Eccliā intelligit ꝑ pedes ignitos.ho.j.B.
Eccleſia aurichalco aſſimilatur.Ibidē.B.
Eccleſijs ſeptē quid intelligat.Ibidem.C.
Eccleſiā ſi quis ledit vl' ledere voluerit/ ꝑ/ cibus oris eius diuino igne/aut in ꝑſen ti ꝑ correctionē/ aut in futuro ſeculo ad damnationē conſumetur.ho.viij.B.
Eccleſia homines fictos et malos chriſtia/ nos ſub pedibus habet.homel.ix.A.
Eccleſia ꝑ omne tempus parit in ꝓſperis ⁊ in aduerſis.Ibidem.B.
Edificia duo i ecclia: vnū ſup̄ petrā/ aliud ſuper arenā.Ibidem.A.
Equꝰ albꝰ ecclia dicit/ſeſſor chriſtꝰ.ho.v.A.
Equꝰ albꝰ etiā ſignat ꝓphetas ⁊ apoſtolos.
Equus rufus populus malus/ (Ibidem. ſeſſor diabolus.Ibidem.
Equus niger ſignificat populum ſiniſtrū diabolo conſentientē.Ibidem.
Equus pallidus ſignificat malos/ q̄ ꝑſecu tionem excitare non deſinūt.Ibidē.B.
Equi tres mali ꝯtra equū bonū.Ibidē.
Alx chriſti ſepat catholicos ab here
f ticis/ſanctos a peccatoribus.ho.xj.C.
Fideliū ps vna ſic ꝑcutit vt corriga tur/ alia voluptatibꝰ ſuis relinquitur: pars bonorꝫ humiliata tradit ad cogniti/ onē iuſticie dei/ ⁊ cōmemorationē peni/
Filij mali parētes peſ (tētie.ho.vij.A.D.
imos imitant.homel.xiij.A.
Fingens ſe iuſticiam tenere/per ſimulati/ onem ledit.homelia.vj.A.
Fulgura ⁊ voces quid ſignificēt.ho.iij.C.
Gladius bis acutus q̄d ſit.ho.j.B.
g Gladiꝰ accipitur dupliciter.ho.vj.A.
Grando quid ſignificet/ et quando mittatur.homel.xiij.D.
Ereticorū eccleſia ſub noīe chriſtia/
h no agnū ꝓfert/ vt draconis venena latenter infundat.ho.xj.A.
Hieruſalē a deo deſcendere q̄d ſit.ho.j.B.
Hieruſalem quid ſignificet:homel.xvj.A.
Hypocrite nō in aqua vt putātur degunt/ ſed in ſordibus: quas credētes in aqua deponunt.ho.xiij.A.
Aſpis ⁊ ſardius quid ſignificēt.ho/
i Iohannis inter/ (mel.ij.B.iij.B.
pretatio.ho.j.A.
Ignis de celo deſcēdit/qn̄ heretici q̄ de ec/ cleſia velut ignis recedūt/ipſam eccleſi/ am perſequuntur.homel.xj.A.
Ira dei habet in ſe multorꝫ necē.ho.vj.D.
Ira dei ſemp ꝑcutit populū pertinacē.ho.
Iudicium duplex/ aque et ignis. (xij.A.
homelia.ij.B.iij.B.
Iuſtos nec diabolus nec mali homines le dere poſſunt/ niſi quotiens ad eorum ꝓbationē permiſerit deus.ho.vj.C.
Iuſti quotiens affligūtur/ exultāt iniuſti ⁊ epulantur.ho.viij.C.
Iuſtus videns peccatorꝫ interitū/plus ac/ cendit in obſeruatione preceptorū.ho.
Ana alba ſicut nix/ quid ſi/ (ix.A.
l gnificet.home.j.B.
Lauerūt ſe i ſanguine agni: nō ſoli martyres/ſꝫ ois i eccleſia ꝑpl's.ho.vj.C.
Liber ſcriptus intus et foris/ quid ſigni/ ficet.ho.iiij.A.
Libri aptio quō itelligat.Ibidem.
Luxurie nimietas pauperes potius q̄ di/ uites facit.ho.xvj.A.
Alorꝫ numerus tātus eſt/ vt vix in/
m ter eos appareant iuſti.ho.vij.A.
Malus omnis qui perſequit bonū quaſi in ſomnis hoc facit.homel.xv.A.
Malorꝫ conuerſatio ſemper in terris ē/ qꝛ terrā diligunt.ho.xvj.B.
Mali tunc maiori plaga percutiunt/qn̄ ſe ſuis iniq̄tatibꝰ colētes/iuſto dei iudicio malū agere permittuntur.Ibidē.B.
Mamille due quid ſignificent.ho.j.A.
Manne varia expoſitio.home.ij.D.
Mare vitreū quid ſignificet.Ibidē.B.

Meretrix/ beſtia/heremꝰ vnũ ſũt. ho.xiij.
Myſteria eccleſię iniqui/nec itelli (B.C.
gere volunt omnino nec pñt.ho.vj.B.
Mors pma ſicut i hac vita ẽ p pctm:ſic ꝛ re
ſurrectio pma i hac vita eſt p remiſſionẽ
peccatoꝝ.homel.xvij.B.
Morit ꝙ mortale crimen cõmiſit.ho.iij.A.
Mortuas animas portare noſcunt multi
in viuis corporibus.homel.iij.A.
Mulieꝝ ſeptẽ apphẽdẽtiũ vnũ viꝝ/expoſi
Mulier ſup beſtiã in heremo (tio.ho.j.C.
quid ſignificet.homel.xiij.D.
n Emo ledere põt niſi ad pbationem
illoꝝ pmiſerit deus.homel.vj.C.
Nimietas luxurię pauperẽ poti9 facit
Noſe angeloꝝ eccle (ꝙ diuites.ho.xvj.A
ſia ſignificat/i ꝗ ſũt boni ꝛ mali. Ibidẽ.
Noua hieruſalẽ quę ſit.homel.iij.A.
o. Ccaſio agni qd ſignificet.ho. iiij.B.
Ccupatio hoim iſęlix ſp ꝗſi icipit/et
non inuenitur amplius.ho.xvj. E.
Ois malꝰ ꝙ pſeqt bonũ/ ꝗſi i ſõnis h facit.
p Anis mulierũ ſpũ (homel.xv.A.
ſctũ ſignificat.ho.j.C.
Pctã abſcõdi debẽt p pęnitẽtiã i pſẽ
ti tpe/ne i futuro puniant.ho.vj.C.
Pctã maloꝝ ꝛ ſupboꝝ hoim obſcurare vi
dẽt ſolẽ/dũ ſctis ꝛ iuſtiſ iterdũ p mltaſ tri
bulatiões faciũt obſcuritatẽ. ho.vij.D.
Pctã maloꝝ/iuſtoꝝ lumẽ extiguere n pñt:
qꝛ illi ad malũ ꝯſẽtire nõ acqeſcũt. Ibidẽ.
Pedes igniti ſignificant eccleſiã. ho.j.B.
In pſecutione oĩm/boni pſeuerãt/ꝛ mali ꝺ
eccleſia cadunt.homel. v. B.
Perſecutiões ꝗtiẽs ecclię irrogãt/ſãctę tre
pcibꝰ aut amouent aut tpant. ho.x.A.
Pęnitentia ſera ꝙ mala ſit.ho.xiij. A.
Plaga inſanabil ꝛ ira magna ẽ/accipe ptã
tẽ peccãdi/maxime in ſanctos.ho.xij.B
Phiala qd ſit ꝛ quid ſignificet.ho.iiij.B.
Ptãtẽ ẽm qd chriſtus acceperit. Ibidem
Proſperitas maloꝝ/vlcera ſũt aiaꝝ: ꝛ ad
uerſitateſ iuſtoꝝ/ęternoꝝ ſũt pmia gau
Pulſantibꝰ chriſtꝰ apit/ꝛ (dioꝝ.ho.xij.B.
hypocritis vitę ianuã claudit. ho.iij.A.
q Uattuor aialia qd ſignificẽt. Ibidẽ
Uid ſit emẽ auꝝ ignitũ. Ibid. (B.
Uõ nullꝰ dies ẽ in ꝗ poſſit hõ eẽ ſi
ne pctõ:ſic nullo die debet eẽ ſine ſatiſ
factionis remedio.homel.ij.B.
Quotiens iuſti affligunt/exultãt iniuſti et
epulantur.homel.viij.C.

r Anis ſices ſunt illi hoies/ ꝗ pctã vel
crimina ꝗ alij p pęnitentiã vel p ba
ptiſmũ deponũt/illi ibi volutare nõ
erubeſcunt.homel.xiij.A.C.
Reges abſcõdi in ſpelũcis qd ſit. ho.v.B.
Reges ſacrilegi male iubẽdo/ ꝛ ſacrilegi ſa
cerdotes male docẽdo nocẽt.home.vij.
ſ Ancti iuſte regnant: qꝛ cũ (C.E.
dei adiutorio inter ipſaſ mũdi pſſu
ras/ꝛ ſe/ꝛ alioſ bñ regũt.ho.xvij.E.
Sancti i eccleſia chriſtũ ſuſcipiũt in manu
ꝛ fronte: hypocritę aũt beſtiã ſub chriſti
Sardius ꝛ iaſpis qd ſi (nomie.ho.xj.A.
gnificent.ho.ij.B.et.iij.B.
Sathanas qs ſit ꝛ vbi habitet.ho.ij.D.
Septẽ eccleſię qd ſignificent.homel.j.A.
Septẽ tñ ecclijs qre loqt iohãneſ.ibid.C.
Septẽ cãdelabra quid ſignificẽt.ho.ij.C.
Sicut animal nõ poteſt volare/ niſi habe
at pennaſ:ſic nec pdicatio noui teſtamẽ
ti fidẽ habet/niſi habeat veteriſ teſtamẽ
ti pnũciata teſtimonia/p quę tollit a ter
ra ꝛ volat.homel.iij.D.
Stella matutina quid ſignificet.ho.ij.A.
Spiritales nequitię potentiã in ſeruis dei
nõ habẽt niſi a deo acceperit. ho.vj.A.
Supbis nõ ſufficit ꝙ eos ꝗ ſcti ſunt nõ di
ligũt ꝛ imitant/verumetiã vbicũqꝫ pote
runt pſequunt.homel.xij.A.
Supbi/cupidi ꝛ luxurioſi nõ ſolũ pſequũt
ſctõs/ſ etiã ſeipos odio habẽt.ho.xv.A
Supſtitio nulla ẽ quę fronti dei ſignũ niſi
hypocriſis.ho.xiiij.A.B.
t Eſtes duo añ chriſti aduẽtũ ꝗ vẽtu
ri ſint:homel. viij.A.et.C.
Tonitrua ꝛ fulgura de ſede pcedẽ
tia quid ſignificent.homel.iij.D.
A toto pars intelligit.homel.vj.B.
Thronus quid ſignificet.homel.iij.C.
Torcularis calcatio eſt pctõrũ retributio.
Torcular calcare/ ẽ malos pſe (ho.xj.C.
cutionẽ boniſ iſerre pmittere:ho.xvj.G.
v Erba dei bonis dant vitã/malis in
ferunt mortẽ:homel.xij.A.
Uirgineſ eſſe ꝗ itelligant.ho.xj.B.
Uiſus iuſtorũ grauat iniuſtos.ho.viij.C.
Uitreũ mare quid ſignificet.homel.ij.B.
Uoces ꝛ fulgura quid ſignificẽt.ho.iij.C.
ʒ Ona aurea inter mamillas quid ſi
gnificet.homelia.j.A.B.

Finis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Ut valeas citius chartis cõiungere chartas:
Hęc tibi monſtrabit tabula quę ſequitur.

a

Prima vacat
Diui aurelij
vobis vt diligatis
ſunt dei
verbum quomodo

b

diceret de luce
veritas/quia ⁊
Certe ad gratiam
pheta es tu

c

ipſum dominũ
ſedent: quę dicunt
Nec parua res
ſancto/baptiçetur
gnũ aliquid eſt

d

Et in craſtinum
paſtor quęſiuit
Pulſemus vt
maticis? Utriq̃

e

non de fructu
nos pſalmus
nobis aperuit
eſſet in nomine
uio liberari

f

peccatis: qualia
lux. Sitientibus
do: ego ſanctifico
Qui erant

g

valeret ſequendi
Eger quaſi
quinq̃ ſenſus
ſi iam hydriã
in fide tepidum

h

eſt: et fortaſſe
filius cum viderit
penſum. Si
vita: non erit

i

niſi cum bona
Intelligimus ergo
rationem animi
intelligi: Quia
pater iudicat

k

lucerna. Quid
re aliquid filio
eſſet extrinſecus
nes autem illi

l

qui ſignificabatur
qui venit ad illum
iſta eſt attractio
ſibilem/corpus
cretũ dei intentos

m

ſyllabis admoniti
lentas? Quid
inter duos
mori/ſed horam

n

hęc eum eſſe
rium noſtrum
ne dicat nobis
hunc mundum
miraculis eius

o

fel: accępit
ſumus/q̃ tunc
tionis ideo
tus eſt: Multa

p

interpellet
hóc ago: ſed
occaſio faciendi
quomodo i chriſto
dam ſacerdos

q

mębantes
uentura eſſe
moritur: ⁊ mors
quiſquis eſt

r

duę res ſunt
in ęternum
ibi. Et multi
cetur filius dei
hic. Uñ dicit

s

tributum
chriſtum facta
expoſuit
autem tanta

t

ambulamus
Domine/tu mihi
pręcipientem
cõmendatio
quia eum iam

v

tuam prome
pręparauero
tamen docentem
iuuante illo

x

ideo ⁊ nos
ſe et patrem
fitemur cum
vnius quippe
expedit nobis

y

ſcriptum eſt
non haberent
ſtretur ⁊ alios
De eo qđ dicit

z

altiora ſunt
deſideret/ita
non eſcam
vobis prius

A

dei factum
qñ ſatiabitur
bis vt in me
chriſtianus
quod eſt verbum

B

ſubiungens
ordinatiſſime
cognouerunt
ſiderant

C

dixiſſet/iterum
niſi vt id
miſerunt ſortes
gebat: ita vt

D

compartiuntur
addas quinq̃
liberandus
rauit: ⁊ afferat

E

B. xlix.
ſunt qui
Flagellari a
ſe diligere
Matrem ſuam

F

Tractatuum
iſta cognouerimus
in omnibus
confregit omnia
hemens: et

G

De eo quod
dexteram poſitis
peccat: quia
morbo? Auaricię

H

mandatum illius
Nunc iam
Audi hic
amaritudine

I

ergo ad ꝑtermiſſũ
ſpiritu vno
ret iuſtos
ſunt vnici filij
pris: Diliges

K

increpatio ad
Utrũq̃ teſta.
ſunt. Et licet
dicatio ſpiritalis

L

aſcendentem de
Hęc plaga
det ſignum niſi
illi ſicut ipſa
Hoc in eccleſia

Digitized by Google